3 Pars cum supplementis i additionibus


NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
14
32 K
4

M. Miranda

Tertia pars summe preclarissimi doctoris. S. Thome aquinatis cū Additiōibus ex quarto sentētiarum eiusdeꝫ angelici doctoris excerptis nouiter p reuerendos. P. F. Petrū ḋ Nouimagio ac. F. Vicētiū de haerlem sacre theologie bacchalarios foratos emussicate scorijs (q̄b⁹ p̄cipue additiōes erāt suffuse) euulsis quotationib⁹ eisdem adiectis.



S. Maria de Scala



C. 7. g.



Venundantur a Claudio Cheuallon: cuius impēdio & cura in lucem prodit sub intersignio sācti Christofori: e regione collegij Cameracensis.

Digitized by Google

[redacted]

¶ Reuerendo in xpo patri ac dño. Domino yuoni Maiene sacre theologie ac predicatorum instituti pfessori clarissimo: ac Redonen ecclesie Antistiti meritissimo. illustrissimeq; Fracorum Regine pfessori prudetissimo. F. Petrus de Nouima gio eiusde istituti. ac sacre. S. Theologie bacchalarius formatus lz imeritus. S. P.



Et si reuerende in xpo pr in pclarissimi doctoris Aquinatis doctrine (quã nonulli no absre lraꝝ oceanu. pleriq; sal terre optio iure appellitet) elucidatioe atq; lectura in hoc conspicuo ac gymnico Parisien ouentu assiduis atterar laboribus. residuu tm tpis (modice lz intercapedinis ne) degnri oblite scere ocio. torporeq; desidia applicui: vt additioes ex eiusd ãgelici doctoris. 4°. sniaꝝ volumie decerptas. olym scoriis spumisq; rubiginãtes. scabiosasq; vtpote vepribus ac fetibus vndiq; suffusas sepenuero impssas vna cu reueredo pre. F. Uincetio de haerle i sacra pagia baccha° forato lratissio. cu portiucla posteriori 3e ptis sume nri excelletissimi doctoris vt hec excussoria patit incus sue itegritati restituere curauimus. Cu. n. hc nre argutissie lucotetie (quã parisius vocitat) theologici studii alunos trasactis lustris scissimi doctoris nri fastidietes elucubratiu culas (dii imortales) magis Phanicis disciplinaꝝ q solidis pellecti sententiis impresentiaꝝ eas suma veneratioe excolere. suma ai voluptate aplecti. illarumq; vbertate agminati saginari ospeximus. no potuimus eqde no absolere. qn hee nri doc. editioes nra opa emussicate Parisien. plo diulgaret. Si qdez (vt doctissie nouit vra in xpo prnitas disciplinaꝝ oim gazophilatiu) nedu theosophie tyroni bus p accomoda vtpote p ceteris doctoꝝ volumibus plucide opediose apiceq; altissime icarnatiois redeptioisq; nre diuersas ac septifarias languorum nroꝝ medicatoes sacra plustrates subtiliumq; difficultationu gna penetrates solideq; dissoluetes. veru et ipis diuinis vbi pcontibus sese fructiferas reddut. Hec meaꝝ titulis laudu egetq tot clarissiorum viroꝝ pcoiis extat efferte: Has ir excubias vre celsitudini dicatas optie psul benigna suscipite fronte. No. n. offerre auri argeti. ac id genus aliaꝝ reꝝ copiã vre celsitudini (cui ex bnficiis suscepti in euu oplimus obligor) pstitu e lbiisce Ualete dulce lraꝝ lratorumq; presidiuz. Ex Parisiis anno salutis nre. 1514. 7. nonas Martias.

Digitized by Google

Digitized by Google

¶ Angelici et diuini doctoris sancti Thome de aquino ordinis predicatorum: tertia pars summe in Theologia feliciter incipit.
Questio prima de conuenientia incarnationis.



Uia salvator nr dominus Jesus xps teste angelo ppl'z suum saluu faciens a peccatis eorum vias veritatis nobis in seipso demonstrauit p quam ad btitudinem imortalis vite resurgendo puenire possim9: necesse est vt ad consumationem toti9 theologici negocij post considerationes vltimi finis humane vite et virtutum ac viciorum: de ipso quidem saluatore ac beneficijs ei9 humano generi prestitis nostra consideratione subsequatur.
p^a 2^e.
2^a 2^e.
¶ Circa quam primo considerandu occurrit de ipso saluatore. Secundo de sacramentis eius quibus salutem consequimur. Tertio de fine imortalis vite: ad quam p ipsam resurgendo peruenimus. ¶ Circa primum duplex consideratio occurrit. Prima est de ipso incarnationis mysterio scilicet q deus p nra salute fact9 est homo. Secunda de his que per ipsum saluatorem nrm: idest deum incarnatum sunt acta et passa.
p^a diuisio.
.i.q 60
.i.q.69
i addi.
.i.q.40
.i.q.2.
.i..7.q
¶ Circa primum tria consideranda occurrunt. Primo quidem de conuenientia incarnationis xpi. Secundo de modo vnionis verbi incarnati. Tertio de his que consequuntur ad hanc vnionem.
¶ Circa primum queruntur sex. Primo vtru conueniens fuerit deum incarnari. Secundo vtru fuerit necessariu ad reparationem generis humani. Tertio vtru si non fuisset peccatum seu homo peccator: deus incarnatus fuisset. Quarto vtru principaliter fuerit incarnat9 ad tollendu originale peccatum quam actuale. 5o vtru conueniens fuerit deum incarnari a principio mundi. 6o vtru eius incarnatio differri debuerit vsque in finem mundi.

¶ Utru conueniens fuerit deum incarnari. Arti. 1.



Ad primum sic proceditur. Uidetur q non fuerit conueniens deu incarnari. Cum.n. de9 ab eterno sit ipsa essentia bonitatis: sic optimu est ipsum esse sicut ab eterno fuit: sed de9 ab eterno fuit absque omni carne: ergo conuenientissimum est ipsum non esse carni vnitu: non ergo fuit conueniens deu incarnari. ¶ Preterea. que sunt in infinitu distantia inconuenienter iunguntur: sicut inconueniens iunctura esset si quis pingeret imaginem: in qua humano capiti ceruix iungeretur equina sed deus et caro in infinitu distant: cu de9 sit simplicissim9: caro autem composita: et precipue humana. ergo inconueniens fuit q de9 carni vniretur humane. ¶ Preterea. sicut distat corp9 a summo spiritu: sic malicia a summa bonitate: sed omnino inconueniens esset q de9 qui est summa bonitas malicia assumeret: ergo non est conueniens q summus spus increatus corpus assumeret. ¶ Preterea. inconueniens est vt qui excedit magna contineatur in minimo: et cui imminet cura magnorum ad parua se transferat: sed deu qui toti9 mundi curam gerit: tota rerum vniuersitas capere non sufficit. ergo videtur inconueniens q intra corpusculu vagientis infantie lateat: cui parua vis putatur vniuersitas: et tamdiu a sedib9 suis absit ille regnator atque ad vnu corpusculu totius mundi cura transferatur: vt volusianus scripsit ad aug.
p^m
2^m
3^m
4^m

Sed contra illud videtur esse conueniens tissimu vt p visibilia viderentur inuisibilia dei (ad hoc.n. tot9 mund9 est fact9) vt patet per illud Apo. Ro.1. Inuisibilia dei p ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Sed sicut Damas. dicit in principio .3. lib. Per incarnationis mysteriu monstratur simul boni-
i opp^m quattuor dei opa in xpi incarnatione. 3. dis. 1. q. 1. ar. 3. ad 3^m q. 2. ar. 2. ad 1^m d. 4. q. 1. arti. 1.

q. pma ad 2m. Rñº. pncip. 3.dis. 1. q.1.arti cu.2. 5 c.40 49.53 54.55 opº.2. c.5 r.6 opº.3. c.207. 208. Jo.le. 12.fi.

tas r sapia r iustitia r potētia di vl vtº. Bōitas qdē: qm nō despe xit pprij plasmatis infirmitatem. Iustitia vo qm hoie victo nō aliū facit vicere tyrānū: neqꝫ vi eripit ex morte hoiem. Sapia vo qm inuenit difficillimi decētissimā solo nē. Potētia vo siue vtut; ifinita: qꝛ nihil maius q̄ deū fieri hoiez. ꝯ ɔueniēs fuit deū incarnari.

Rñdeo dōz: q ɔueniēs ē vnicuiqꝫ rei illō qō cōpetit sibi bz rōnē ppe nāe: sic hoi cōueniēs ē rōcinari: qꝛ hº ɔuenit sibi iqꝫtū ē rōnal' bz nāz suā: ipa āt nā dei ē bōitas: vt pz p Dionyᵐ .1.c.d.di.no. Vñ qcqd ptinet ad rōnē bōi: ɔueniēs ē deo. Pertiet āt ad rōnē boni: vt se alijs cōicet: vt pz p Diony.4.c.de di.no. Vñ ad rōnē sūmi bōi ptiet q sūmo mō se cōicet creatur: qō qdē maxie fit p hº q nāz creatā sic sibi ɔiūgit vt vna pª fiat ex tribº: vbo: aīa: r carne: sic dt aug.13.d tri. vñ māifestū est q cōueniēs fuit deū incarnari.

ad pm. 3. dis.1. q. 1. arti.1.

Ad pm Ad primū ꝯ dōz: q icarnatōis mysteriū ñ ē ipletū p hoc q deº sit a suo statu aliq̄ mō imutatº: in q̄ ab eterno nō fuit: sꝫ p hº q nouo mō creatur se vniuit: vl' potiº eā sibi. Est āt ɔueniēs vt creatura: q̄ bz rōnē sui mutabilis ē: non sp eodē mō se hēat: r iō sic creatura incepit eē cū pus nō eēt: ita ɔueniēter cū pus ñ eēt vnita deo in psona postmodum ei fuit vnita.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōz: q vniri deo i vnitate psone ñ fuit ɔueniēs carni hūane bz ɔdōnē nāe sue: qꝛ hº erat supra dignitatē ipiº: cōueniēs tñ fuit deo bz ifinitā excellentiā bōitat; eiº: vt sibi eā vniret p salute hūana.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōz: q qlibz alia ɔdō: bm quā creatura q̄cūqꝫ differt a creatore: a dei sapia ē istituta: r ad dei bonitatem ordiata. deº.n.pp suā bōitatē cū sit icreatº imobilis: r icorpeus pducit creaturas mobiles et corpeas. Et silr

malū pene ad di iustitiā ē itroductū pp gliaz dei: malū vo culpe ɔmittit p recessū ab arte diue sapie r ab ordie diuie bonitatis. r iō cōueniēs eē potuit assumere naturā creatā mutabilē corpeā r pēalitati subiectā: ñ āt ɔueniēs fuit ei assumē malū culpe. ¶ Ad 4m dōm q aug. rñdet ad volusianū i epla. Nō hz hº xpiana doctria: q ita sit deº infusº carni hūane: vt curā gubernāde vniuersitat; vl' dseruerit: vel amiserit: vl' ad illō corpusculū q̄si ɔctā trāstulerit. Hominum.n. est ille sensus nihil nisi corpora valentiū cogitar. Deº āt ñ mole: sꝫ vtute vite magnº ē: vñ magnitudo virtutis eiº nullas i angusto sētit angustias: nō ē ꝯ incredibile: si vbū hoīs trāsiēs sil' audit a multis r a singulis totū: q vbū dei pmanēs sil' vbiqꝫ sit totū. Vñ nullū incōueniēs sequir de incarnato.

Malū pene adeo ē itroductum. ad 4m

¶ Utrū necessariū fuerit ad reparationē gñis hūani deū icarnari.

Articulo II.

Ad pm sic procedit. Ur q nō fuerit necessariū ad reparationē hūani gñis vbū dei incarnari. Uerbo.n.dei cū sit deº pfectº: vt in pº habitū ē: nichil vtutis p carnē assumptā accreuit. Si ergo vbū dei incarnatū nām repauit: etiā absqꝫ carnis assūptiōe eā potuit repare. pm.

¶ P. ad repationē humāe nāe q̄ p pctm collapsa erat nichil aliō reqri videbar q̄ q hō satisfaceret p pctō. Non.n. deus ab hoie plus reqrere dz q̄ possit: cuz pmptior sit ad miserēdū q̄ ad puniēdū. Sicut hoi iputat ad penā actū pcti: ita ēt vr q ei iputet ad deletionem pcti: actū ɔriū: nō ergo fuit necessariū ad repatōez humane nāe vbū dei icarnari. 2m.

¶ P. Ad salutez hoīs pcipue ptinet vt deum reuereat. Vñ dt Mal.1. Si ego dñs: vbi timor meº? r Si pater 3m.

vbi honor meus? Unde ex hoc ipso hoies reuerētur deū magis: q̄ eum desiderāt sup oia eleuatū ⁊ ab hoīz sensib⁹ remotū. Uñ i ps. 112. dr̄. Excelsus sup oēs gētes dñs: ⁊ sup celos glīa ei⁹. Et postea sbdit. Quis sicut domin⁹ de⁹ dr̄. qd ad reuerentia ptinet. ergo vr̄ non cōuenire humane saluti q̄ de⁹ nobis sīlis fieret per carnis assumptionem.

Sz contra illud per qd hūanū gen⁹ liberat a pditiōe ē necessariū ad hūanā salutē: sz mysteriū diuine incarnatiōis hmōi ē: sm illud Jo. 3. Sic de⁹ dilexit mundum vt filiū suū vnigenitū daret: vt oīs qui credit in ipm nō pereat sed habeat vitā eternā. Ergo necesse fuit ad humanam salutem deū incarnari.

t oppm

Rñº pncip. necia duplr 3. di. 4 q. 3. 1. Ad 3m ps. 45 colū. 6 h. 4. c. 55.

Respōdeo dōm q̄ ad finē aliquē dr̄ aliqd ē necessariū duplr. Uno° sine q̄ aliquid esse nō pōt: sicut cibus est necessarius ad pseruationē hūane vite. Alio mō p quod meli⁹ ⁊ pueniēti⁹ peruenitur ad finē: sicut equ⁹ necessari⁹ est ad iter. Primo° deū incarnari non fuit necessariū ad repatiōne humāe nāe. De⁹. n. p suā magnā vtutē poterat hūanā nām mltis alijs modis reparare. ¶ Scdo aūt mō neciū fuit icarnari deū ad hūane nāe reparationē. Uñ Aug. 13. de tri. c. 10. verū ē vt ostēdam⁹ nō aliū modū possibilez deo defuisse cuius ptāti oia equalr subiacēt: sed sanāde miserie nr̄e pueniētiorē aliū modū nō fuisse. Et hoc mō quidē cōsiderari pōt qtū ad pmotionem hoīs in bono.

Homo ad bonū promouet pp icarnatiōnē xpi pp qnqz rōes

¶ Primo qdē qtū ad fidē q̄ magis certificat ex hoc q̄ ipi deo loquēti credit. Uñ Aug. dicit. 11. de ci. dei. Ut homo fidenti⁹ ambularet ad veritatem: ipa vitas dei filius homie assumpto cōstituit atqz fundauit fide. Scdo qtuz ad spē q̄ p hoc maxime exigit. Uñ Augu. lib. 13. de tri. Nichil tā necessariū fuit ad erigendā spē nostrā q̄ vt demonstraretur nobis qtū diligere nos de⁹: Quid vo hui⁹ rei iusto iudicio manifesti⁹ q̄ vt dei fili⁹ nāe nr̄e dignat⁹ ē inire cōsortiū. ¶ Tertio qtuz ad charitatē q̄ maxime p hoc excitat. Unō Aug. dic in lib. de cathetizādis rudib⁹. Que maior ē cā aduent⁹ dñi: nisi vt oñderet de⁹ dilectionē suā in nobis. Et postea subdit. Si amare pigebat saltē reamare non pigeat. ¶ Quarto qtū ad rectā opationē in q̄ nobis exemplū se pbuit. Unde Aug. dic in quodam sermōe de na. dñi. Nō sequēd⁹ nō erat q̄ videri poterat. deus sequēdus erat qui videri non poterat. Ut g° exhiberetur homini et qui videretur ab homine ⁊ quem homo sequeret: deus fact⁹ est homo. ¶ Quinto ad plenam participationem diuinitatis: que vā est homis beatitudo ⁊ finis humane vite: ⁊ hoc collatū est nobis p xp̄i hūanitatē. Dicit. n. Aug. i quodā sermōe nati. dñi. fact⁹ ē deus homo: vt homo fieret de⁹. ¶ Silr ⁊ h° vtile fuit ad remotionē mali. Primo. n. p h° hō instruit ne sibi diabolum pferat et eum veneret: q̄ ē actor pctī. Unō dicit Aug. 13. de tri. Qñ vo sic deo potuit coniungi humana nā vt fieret vna psona: supbi illi maligni spūs nō iō se audeāt homī pponere: q̄z nō habēt carnē. Scdo p hoc istruimur quāta sit dignitas hūane nāe ne ea inquinem⁹ peccando. Uñ dicit Aug. de vera rel. Demonstrauit nobis q̄ excelsuz locuz inter creaturas habeat humana natura in hoc q̄ hominibus in vero homine apparuit. Et Leo papaz dicit in sermone de natiui. Agnosce o christiane dignitatem tuam ⁊ diuine consors factus nature: noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire. Tertio quia ad presumptionem hominis tollendā gratia dei nullis meritis precedentib⁹ in hoie xp̄o nobis cōmēdat vt dr̄ in tertio de trini. Quarto q̄z superbia hois que maximū impedimentū est

qncus plr hominis vtilita pp xp̄i icarnatione.

ne inhereat deo: p tantā dei humilitatē redargui pōt atq; sanari vt dicit Aug. ibidē. Quito ad liberādū hoīes a suitute pctī. Nō qdē vt augu. dicit. 13. de tri. Fieri debuit sicvt diabol⁹ iusticia hoīs Jesu xpī supa ref: qd factū ē xpo satisfaciēte p nobis. Hō aūt purus satisfacere nō poterat p toto hūano gñe. De⁹ āt satisfacere nō debebat. Vñ oportebat deum ⁊ hoīez eē Jesuz xpz. Vñ ⁊ Leo papa dicit i sermone de na. Suscipit a vtute infirmitas: a maiestate humilitas: vt qd nostris remedijs cōgruebat vn⁹ atq; idē dei ⁊ hoīs mediator ⁊ mori ex vno ⁊ resurgere possz ex altero. Nisi. n. eēt ver⁹ de⁹ ñ afferret remediū nisi eēt ver⁹ hō ñ pberet exēplū. Sūt aūt/⁊ alie plīme vtilitates q ɔsecute sūt. s. ɔphēsionē sēs⁹ hūani

Ad pm Ad primum ergo dōm: q rō illa pcedit fm pm modū necessariū sine q ad finē puenīri nō pōt. Ad 2m: dōz q aliq satisfactio pt dici dupliciter sufficiens. vno modo pfecte: q2 est ɔdigna per quādam adequationē ad recompensationē commisse culpe. ⁊ sic hominis puri satisfactio sufficiēs eē nō potuit pro pctō. tū q2 tota hūana natura erat p pctm corrupta nec bonū alicuius psone vel ēt pluriū poterat per equiparātiam totius nature detrimentum recōpensare: tū ēt q2 peccatū ɔtra deū cōmissū quādā infinitatē hz ex īfinitate diue maiestatis. Tāto. n. offensa ē grauior q̄to maior est ille i quē delinquit. Vñ oportuit ad cōdignā satisfactionē vt act⁹ satisfacientis haberet efficaciā infinitā: vtputa dei ⁊ hoīs exñs. Alio° pōt dici satisfactio hoīs eē sufficiēs ipfecte. s. fm acceptationē eius qui ē ea cōtēt⁹: q̄uis nō sit cōdigna: ⁊ ho° mō satisfactio puri hoīs est sufficiēs Et q2 oē ipfectū psupponit aliud pfectū a q sustētet. inde ē q ois puri hoīs satisfactio efficaciā hz a satisfactiōe xpi. Ad 3m q de⁹ assumēdo carnē: suā maiestatē nō minuit: ⁊ per

Ad 2m — Satisfactio hominis puri nō sufficiebat.

ad 3m

ɔsis nō minuit rō reuerētie ad ipm que augef p augmētū cognitiōis ipsius. Et hoc aūt q nobis appropiquare voluit p carnis assūptionē magis nos ad se cognoscēdū atraxit.

Utr̄ si homo non peccasset deus incarnatus fuisset. Ar. III.

Ad tertiū sic pcedit. Vr̄ q si hō nō peccasset: nichilomin⁹ de⁹ incarnatus fuisset. Manente. n. cā manet effect⁹ Sz sicut Aug. dicit i. 3. de tri. Alia mlta sunt cogitāda i xpi icarnatiōe pter absolutionē a peccato: de quib⁹ dcm̄ ē. Ergo etiā si hō nō pecasset deus icarnat⁹ fuisset. pm

P. ad oīpotētiaz diuie virtutis ptiet vt opa sua pficiat ⁊ se manifestet p aliquē infinitū effectū: Sz nulla pura creatura pōt dici īfinit⁹ effectus: cū finita sit p suā essentiam. In solo aūt ope incarnatiōis vr̄ pcipue manifestari īfinitus effect⁹ diuine potentie: p quā in īfinitū distātia ɔiūgunf iq̄tū fcm̄ ē q hō ēssz de⁹: in q ope maxie vr̄ pfici vniuersum: per ho° q vltima creatura. s. hō pmo pncipio iungif. s. deo. Ergo ēt si hō non peccasset de⁹ incarnat⁹ fuisset. 2m

P. hūana nā per peccatū nō ē facta capacior gr̄e: sz post peccatū capax est gr̄e vnionis q ē maxima gr̄a. Ergo si hō nō peccasset hūana natura huius gratie capax fuisset: nec de⁹ subtraxisset humane nature bonum cuius capax erat. Ergo si hō non peccasset deus incarnatus fuisset. 3m

P. pdestinatio dei ē eterna: sed dr̄ Ro. 1. de Xpo q predestinatus est filius dei in virtute. ergo ēt ante pcm̄ necessarium erat filiū dei incarnari ad ho° q dei pdestinatio implerer. 4m

P. incarnatiōis mysterium ē primo homi reuelatum: vt ptz per hoc quod dixit. Hoc nunc os ex ossibus meis/et caro ⁊c. quod Apostolus dicit esse magnū sacramētū i christo ⁊ i ecclīa vt patet Ephe. 5. Sed homo nō potuit esse prescius sui casus: eadē rōe 5m

gesi. 2°

l oppm qua nec angelus: vt Aug. pbat su p gen. ad lras. g et si homo no pec casset deus incarnatus fuisset.

Bno pncip. **Sz contra** est qd Aug. dic in li. de vbis do nuni. expones illud qd qd hr Luc. 19. Uenit fili9 hois qrere & saluu facere qd pierat. g° si ho no pecca casset fili9 hois no venisset. Et. 1. ad Thi. 1. sup illud vbu. Xps venit in hunc mudu vt pctores saluos faceret. dicit glo. Nulla ca venien di fuit xpo dno: nisi peccatores sal uos face. Tolle morbos: tolle vul nera: & nulla causa est medicine.

que. s. huana naz sut p solam sacram scriptu ram co gnosce tur.

3. dis. 1. q. 1. ar. tertio. vi. q29 arti. 4. Ad 3m

Respondeo dom q circa h° diuersimo de aliqui opinanf. Quidam. n. di cunt q etia si ho non peccasset dei filius fuisset incarnatus. Alio vo 9riu asserut: quo assertoi magis assentiendum vf. Ea. n. que ex sola dei volutate pueniunt supra ome debitu creature nobis inotescere non pnt: nisi quaten° in sacra scri ptura tradutur p qua diuina volu tas nobis innotescit. Un cuz in sa cra scriptura vbiq icarnatiois ro ex pcto pmi hominis assinef: 9ue nientius df incarnatiois opus or dinatu esse a deo in remediu 9 pec catu. ita q pcto no existete incar natio no fuisset: qzuis potetia dei ad hoc non limitef. Potuisset em etia peccato no existete icarnari.

Ad pm **Ad primuz** g doz: q omes alie cause q sut assignate ptinet ad remediu pcti Si. n. ho non peccasset pfusus fuis set lumine diuie sapie & iustitie re ctitudine pfect9 a deo ad oia neces saria cognoscenda ad ageda: sz qz ho deserto deo collapsus erat ad corporalia. couenies fuit vt deus carne assumpta etiaz p corporalia ei salutis remediu exhiberet. Un dicit Aug. sup illud Jo. Uerbum caro factum est. Caro te obceecaue rat: caro te sanat: qm sic venit xps vt de carne carnis vicia extingue

ret. Ad 2m dom: q in ipo mo pdu ctionis reru ex nihilo diuina vir tus infinita ostenditur. Ad pfectio nem et vniuersi sufficit q nali mo creatura ordinef i deuz sicut in fi nem. Hec aute excedit limites pfe ctionis nae vt creatura vniaf deo in psona. ¶ Ad 3m dom: q dupl capacitas attendi pot in humana na. Una qdem fm ordine po nalis q a deo semp implef q dat vni cuiq rei fm suam capacitatem na lem. Alia vo fm ordine diuie po cui ois creatura obedit ad nutuz: & ad hoc ptinet ista capacitas: no aut de9 oem talem capacitate nae replet: alioquin de9 non posset fa cere in creatura nisi qd facit: quod falsum est: vt in pmo hitu est. Ni hil aut prehibet ad aliqd mai9 hu mana nam pducta esse post pctm. De9. n. pmittit mala fieri: vt inde aliquod meli9 eliciat. Un df Ro. 4. Ubi abundauit delictum supa budauit & gra. Un & in bndictioe cerei paschalis df. O felix culpa q tm & talem meruit hre redeptore. ¶ Ad 4m dom: q pdestinatio p supponit psciam futuro: & io sic deus predestinat salutez alicuius hominis p oronem alio iplendaz: ita et pdestinauit opus incarnato nis i remem huani peccati. ¶ Ad 5m dom: q nihil phibz alicui reue lari effectu: cui no reuelaf ca. Po tuit igr pmo hoi reuelari icarna tionis mysteriu sine hoc q eet pre sci9 sui casus. No. n. qcunq cognoscit effum cognoscit et causam.

Ad 2m

Ad 3m

duplex capaci tas hu ic nae.

ad 4m

Ad 5m

¶ Utru pncipali9 xpi incarnatio facta fuerit ad tolledu pctm origi nale q actuale. Arti. IIII.



d quartuz sic pm procedif: vf q de9 pn cipali9 icarnat9 fuerit i reme actualiu pcto q i remediu origialis pcti. Qua to. n. pctm est graui9 tato magis humae saluti aduersaf pp qua pe

ns est icarnat⁹: sꝫ pctm̄ actuale ē grauiꝰ q̄ originale pctm̄: minima .n. pena debet originali pctō: vt Aug. di. ꝯ Julianū. g pncipalius icarnatio xp̄i ordiat ad deletionē actualiū pctōꝝ q̄ ad deletionem origial' pcti. ¶ p̄. pctō origiali n̄ debet pēa sensus sꝫ solū pēa dāni vt i. 2. hitū ē. Sꝫ xp̄s venit p satis factōe pctōꝝ penā sēsus pati i cruce: nō āt penā dāni: qꝛ nullū defectū hūit diue visiōis aut fruitōis g pncipaliꝰ vēit ad deletōeꝫ peccati actual' q̄ origialis. ¶ p̄. sic. Chriso. dic i. 2. de ꝯpūctiōe cordis Hic ē effūs bui fidel' būfiᵃ dn̄i sui q̄ cōiter oibꝰ data sit q̄si sibi soli p̄stita reputet. Quasi. n. de solo loq̄ns Paulꝰ ita scribit ad Gal. 2. Dilexit me ꝛ tradidit semetip̄ꝫ p me: sꝫ pp̄a pctā n̄ra sit actualia: originale. n. ē cōe pctm̄. g hūc effm̄: debemꝰ hr̄e vt sic existimemꝰ eū pncipal'r pp actualia pctā venisse.

2ᵐ dist. 33. q. 2. articu. 2.

Ma. q. 3. ar. 2. 3ᵐ

Sꝫ ꝯtra ē qꝛ Jo. 2. dr̄. Ecce agnus dei q tollit pctā mūdi. qd exponēs Beda dt. Pctā mūdi dr̄ origiale pctm̄: qd est cōmune totiꝰ mūdi.

ꝯ ꝯriuꝫ

Rn̄deo dcēꝫ: q certū ē xp̄ꝫ venisse i hūc mūdū n̄ solū ad delendū illd pctm̄ qd traductū ē origialitate i posteros: sꝫ ēt ad deletionē oīm pctōꝝ q̄ postmodū supaddita sūt: n̄ q oia dleāt: qd est pp defectū hoium q xp̄o nō inherēt: sm̄ illd Jo: 3. Veīt lux i mūdū ꝛ dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucem. Sꝫ qꝛ ip̄e exhibuit qd sufficiens fuit ad oim peccatorum deletionē. Vn̄ dr̄ Ro. 5. Non sicut delictum sic est donū. Nā iudicium ex vno in condemnationē: grā āt ex multis delictis i iustificationē. Tāto āt pncipaliꝰ ad alicuius pcti deletionē xp̄s venit: q̄to illud peccatum maius est. Dicitur aūt. maiꝰ aliquid dupl'r. Vno mō intēsiue: sicut ē maior albedo q̄ est intensior: ꝛ g hūc moduꝫ maius ē pctm̄ actuale q̄ origiale: qꝛ plus hꝫ de rōne volūtarij: vt i. 2. hitū ē. Alio mō dr̄ aliqd maiꝰ extēsiue: sicut dr̄ maior albedo: q̄ est in maiori supficie et hoc mō pctm̄ origiale p qd totū gn̄s hūanū inficit est maiꝰ pctō actuali qd ē p̄puꝫ singularis psōe: ꝛ q̄tū ad hº xp̄s pncipalius venit ad tollēduꝫ originale pctm̄ inq̄tū bonū gentis diuinus ꝛ eminētius est q̄ bonum vnius. vt dr̄. 1. ethi.

Rn̄º pnci. opi. 10. ar. 28. opi. 11. caº. 23. 3. dis. 1. q. 1. ar. 2º. ad sextum

Ad primuꝫ g dcēꝫ: q rō illa pcedit de itēsiua magnitudie pcti. Ad 2ᵐ dcēꝫ: q pctō origiali i futura retributōne nō debet pena sensꝰ. Penalitates tn̄ q̄s sensibil'r i hac vita patimur: sic famē: sitī: mortē: ꝛ alia huiusmōi. ex pctō origiali pcedūt: ꝛ nō xp̄s: vt pleniꝰ p pctō origiali satisfaceret sensibilē doloreꝫ pati voluit: vt morteꝫ ꝛ alia hmōi i seip̄o ꝯsumeret. ¶ Ad 3ᵐ dcēꝫ: q sic Chryso. ibidē dic. Verba illa dicebat Ap'ls: nō q̄si diminuere volēs āplissīa ꝛ p orbē terraꝝ diffusa xp̄i mūera: sꝫ vt q p oibꝰ se solū idicaret obnoxiū. Quid. n. iterest si ꝛ alijs p̄stitit: cum q̄ tibi sūt prestita ita integra sūt ꝛ ita pfecta q̄si nulli alij ex his aliqd fuerit p̄stitū: Ex hº g q aliqs sibi dꝫ reputare bn̄ficia xp̄i p̄stita eē nō dꝫ existimare q n̄ sit alijs p̄stita: ꝛ iō nō excludit q̄n pncipalius venerit abolere pctm̄ totiꝰ n̄ae q̄ pctm̄ vniꝰ psōe. Sꝫ illud pctm̄ n̄ae ita pfecte curatū ē i vno q̄q̄ acsi i vno solo eēt curatū: ꝛ iō pp vnionē charitat; totū qd oibus ē impēsum: vnusquisq̄ dꝫ sibi ascribere.

Ad pᵐ

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

¶ Vtꝝ ꝯueniēs fuerit deū icarnari ab initio mūdi. Arti. 5.

pᵐ



Ad quintuꝫ sic pcedit: vr̄ q ꝯueniens fuisset deuꝫ icarnari in pn̄º hūani gn̄is. Incarnatūis. n. opꝰ ex imēsitate diuine

charitatis pcessit sm illd ephe. 2. De9 q̄ dives ē in misericordia pp nimiā charitatē suā q̄ dilexit nos cū essem9 mortui pctis: vivificauit nos in xpo. Sz charitas n̄ tardat subuenire amico necessitatē patiē ti: sz illd puer. 3. Ne dicas amico tuo vade ꝛ reuertere: cras dabo ti bi: cū stati possis dare. ḡ de9 icar= nationis opus differre nō debuit sz statī a pnº p suā charitatē hūa
2m no gn̄i subuenit. ¶ P̄. 1. Thi. 1. dr. Xps venit in hūc mundū pctōres saluos facer: sz pl'es saluati fuissēt si a pnº hūani gn̄is de9 incarnatº fuisset. Plurimi. n. ignorātes deū i suo pctō pierūt i diuersis sceleri b9. ḡ pueniēti9 fuisset q a pnº hūa
3m ni gn̄is de9 icarnat9 fuisset. ¶ P̄. Opus grē nō est min9 ordiatū q̄ op9 nāe: sed nā initiū sumit a pfe= ctis: vt dic̄ Boe. i. li. de pso. ḡ op9 icarnatōis a pnº debuit eē pfectū Sed in ope icarnatōis psideraf p
1 oppm fectio grē sm illud. Uerbū caro fa ctū ē. Et postea subdit plenū grē ꝛ veritatis. ergo xps a principio hūani gn̄s debuit incarnari.

Sz contra est qd dr gal'. 4. At vbi vēit ple nitudo tpis misit deus filiū suum factum ex muliere factus sub lege
Rn̄o Ubi dicit glo. q plenitudo tem= pncip. poris ē qd p̄finitū fuit a do p̄re qn̄
3. dis. 1. mitteret filiū suū: sz de9 sua sapia
q. 1. ar. oia diffinivit. ḡ pueniētissimo tpe
4. q̄. 4 de9 ē icarnat9: ꝛ sic pueniēs n̄ fuit
caº. 55. q a pnº hūani gn̄is d9 icarnaref.
ad 9m **Rn̄deo** dds: q cū op9 icarna tiōis pncipalr ordīe
Isa. 2. tur ad repationē humane nature
col. 1. p pcti abolitionē. Manifestū ē q
puenie̅s nō fuit pueniēs a pnº hūani gn̄is
nō fuit a anq̄ pctm̄ deū icarnatū fuisse. Non
pnº de= . n. daf medicina nisi iā infirmis.
us icar Un̄ ipse de9 dt Mat. 9. Nō ē op9
nati p= valētibus medicus sed male hn̄ti=
pter q̄ bus. Nō. n. veni vocare iustos sed
tuor. peccatores. Sed nec etiam statim
pº. post pctm̄ pueniens fuit deum in carnari. ¶ Primo qdem pp con dōnem hūani pcti qd ex supbia p uenerat: vn̄ eo mō erat hō liberan dus vt humiliat9 recognosceret se liberatore idigere. Un̄ sup gal'. 3. Ordiata p angelos in manu me diatoris. dic̄. gl. Magno di pcilio factū ē: vt post hoīs casuz nō ilico dei fili9 mitteref. Reliqd. n. de9 p̄ us hoiem in libertate arbitrij i le ge nāli: vt sic vires nāe sue cogno sceret: vbi cū deficēt: legē accepit. Qua data iualuit morb9 nō leg: sz nāe vicio: vt ita cognita sua ifir mitate clamaret ad medicū: ꝛ grē qreret auxilium. ¶ Scdo pp ordi 2º
nē pmotionis in bonū sm quē ab imperfecto ad pfectū pcedif. Un̄ Apo. dicit. 1. corin. 15. Nō p̄us qd spūale est sz qd aiale: deinde quod spūale. Prim9 hō de terra tren9. secundus homo de celo celestis.
¶ Tertio pp dignitatē ip̄i incar 3º
nati. Qr sup illd gal'. 4. Ad vbi ve nit plētudo tpis. dic̄ gl. Quanto maior iudex vēiebat: tāto p̄conuz series lōgior precedere debebat.
¶ Quarto ne feruor fidei tpis p 4º
lixitate tepesceret: qr circa finē mū di refrigescet charitas mltoꝝ. Un̄ Luc. 17. dr. Cū fili9 hōis vēiet pu tas ne iueniet fidē in terra?

Ad primum ḡ dds: q cha Ad pm
ritas non dif fert amico subuenire: salua tn̄ ne= gociorꝝ oportunitate ꝛ psonaꝝ cō dōne. Si. n. medicus statī a pnci= pio egritudinis medicinam daret infirmo minus proficeret vel ma= gis lederet q̄ iuuaret. Et iō etiaz dn̄s nō statī a principio icarnatio nis remedium humano generi ex= hibuit: ne illud contemneret ex su perbia si prius suam infirmitatem non cognosceret. ¶ Ad secunduz Ad 2m
dicendum. q Augu. ad hoc respō dit in lib. de. 6. q. paganorum di= cens. q. 2. q tunc voluit xps homi nib9 apparere ꝛ apud eos p̄dica= re suam doctrinam: qn̄ et vbi scie=

Snia Aug. d ꝯuenie̅tia tp̄is i̅carnationis xp̄i. bat eē q̄ i eū fuerāt credituri. His ei̅m tp̄ib⁹ ⁊ his ēt locis tales hoies in eius p̄dicatiōe futuros eē p̄sciebat: q̄les nō q̄dē oms: sed tn̄ multi in ei⁹ corpali p̄ntia fuerūt: q̄ nec in in eū suscitatꝫ ab eo mortuis credere noluerūt. Sꝫ hāc rn̄sionē reprobās idē Aug. in lib. de pseuerātia dicit. Nunc q̄d possum⁹ dicere thyros ⁊ sydonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse aut credituros nō fuisse si fierēt: cū ipse deus attesteꝛ eis ꝙ acturi essent magne hūilitatis pniaꝫ si i eis facta eēnt diuinaꝝ illa signa virtutū ꝓinde vt ipse soluēs subdit. Sicut apls ait. Nō est volētis neqꝫ currētis sed miserētis dei: qui his quos p̄uidet si apud eos facta essent suis miraclis crediturosq̄b⁹ voluit subuenit: alijs aūt non subuenit: de q̄b⁹ in sua p̄destinatiōe occulte quidēꝫ: sꝫ aliud iuste iudicabit: ita misericordiā eius in his q̄ liberāꝛ: et veritatē in his qui puniūꝛ sine dubitatiōe credim⁹. ¶ Ad 3m dōꝫ: ꝙ ꝑfectū quidē est p̄us iꝑfecto diuersis q̄dē tp̄ib⁹ ⁊ nā. Oꝫ.n. ꝙ ꝑfectuꝫ sit qd̄ alia ad ꝑfectionē adducit. sꝫ in vno ⁊ eodē iꝑfectum ē pri⁹ tp̄e ⁊ si sit posterius nā. Sic ḡ iꝑfectionē nāe hūane duratiōe p̄cedit eterna dei ꝑfectio: sed sequiꝛ ipsam cōsumata ꝑfectio ei⁹ in vniōe ad deū.

Ad 3m.

ꝑm. ¶ Utrum incarnatio differri deberet vsqꝫ ad finē mūdi. ar. vj.

Ad sextum sic

ꝓcediꝛ: videꝛ ꝙ incarnationis opus differre debuerit vsqꝫ i finē mūdi. Diciꝛ.n.

ps. 91. in p̄s. Senect⁹ mea i mia vber. i. in nouissimo: vt glo. dicit. sed tp̄s incarnatiōis est maxie tēp⁹ mīe. ꝰm

ps. 101. illud p̄s. Qm̄ venit tēpus miserendi ei⁹. ḡ icarnatio differri debuit i

2m finē seculi. ¶ P̄. sicut dictuꝫ ē: perfectuꝫ in eodē tēpore est posterius in iꝑfecto: ḡ illud quod est maxime perfectū debet esse oīno vltimū in tēpore. Sꝫ sūma perfectio hūane nāe ē i vniōe ad verbū: q2 i xp̄o ꝯplacuit oēꝫ plēitudinē deitatꝫ ihītare: vt Apls dic̄ col. 1. ḡ icarnatio differri debuit vsqꝫ ad finē mundi. ¶ P̄. nō ē ꝯueniēs fieri ꝑ duo/ 3m. qd̄ per vnū fieri p̄t. Sꝫ vnus xp̄i aduētus sufficere poterat ad salutem hūane nāe q̄ erit i fine mūdi: ḡ non oportuit ꝙ antea veniret ꝑ icarnationē. Et ita icarnatio differri debuit vsqꝫ in finē mundi.

Sꝫ cōtra ē qd̄ diciꝛ Abac. 3. In medio annorū notū facies. Non ḡ debuit icarnatiōis mysteriū per qd̄ mūdo inotuit vsqꝫ in finē mundi differre.

in ꝯriū

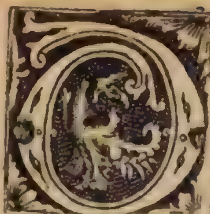
Respōdeo dōꝫ: sicut non fuit ꝯueniēs deū incarnari a pn° mūdi: ita nō fuit ꝯueniens ꝙ incarnatio differreꝛ vsqꝫ i finē mūdi: qd̄ q̄dē apparet. ¶ Prio ex vniōe diuīe ⁊ hūane nāe. Sicut ei̅m de̅m ē perfectū vno° tēpore p̄cedit iꝑfectum. Alio° eo°: i ꝑfectū tēpore p̄cedit ꝑfectū. In eo.n. ꝙ d̄ iꝑfecto fit ꝑfectū iꝑfectū tp̄e p̄cedit ꝑfectū. i eo ꝟo ꝙ ē cā ꝑfectiōis efficiens: ꝑfectū tp̄e p̄cedit iꝑfectū. In ope āt icarnatiōis vtrūqꝫ ꝯcurrit: q2 nā hūana i ipsa icarnatiōe ē ꝓducta ad sūmā ꝑfectionē: ⁊ iō nō decuit ꝙ a p̄ncipio hūani gn̄is incarnatio facta fuissꝫ sꝫ ipꝫ ꝟbū incarnatū ē ꝑfectiōis hūane nāe causa efficiēs: ꝰꝫ illd̄ Jo. 1. De plenitudine ei⁹ nos oms accepim⁹. Et iō nō debuit icarnatiōis op⁹ vsqꝫ ad finē mūdi differri: sed ꝑfectio glie ad quā ꝓducēda ē vltia nā hūana ꝑ ꝟbū icarnatū erit i fine mundi. ¶ Scd̄o ex effectu humane salutꝫ. Ut.n. dr̄ i lib. de. q. no. ⁊ ve. te. In ꝑtāte dātꝫ ē quādo vl' q̄tū velit misereri. Uenit ḡ qn̄ ⁊ subuēiri sciuit ⁊ ḡtū eē futuꝝ bn̄ficiū. Cū.n. languore q̄dā hūani gn̄is abolesceꝛ cepisset cognitio dī iter hoīes: ⁊ mores imutareꝛ eligere dignatus est Abraā i q̄ forā ē renouatē noticie

Rn̄° p̄ncip. pp tria in finē mundi icarnatio Xp̄i differri non debuerit. p°.

3. dis. 1. q. 1. ar. 40. ꝯ 4. c. 55 Ad 9m Jsa. 2° col. 1. 2°.

dei & mor. Et cū adhuc reuerētia senior eēt postea p Moysen legem lr̄is dedit. Et qz cā gētes preuenerūt si se subijciētes ei: neqz hi q accepe rūt seruauerūt: mot⁹ mia de⁹ misit fi liū suū: q data oib⁹ remissiōe pctō rū do pr̄i illos iustificatos offerret. Si āt h⁹ remediū differret usqz i fi nē mūdi totaliter dei noticia & re uerētia & mor honestas abolita fu isset i terris.
3°. ¶ Tertio apperet h⁹ fuisse ɔueniēs ad manifestationem diuine ṽtut' q pluribus modis hoies saluauit: nō solū p fidē futuri sz ēt p fidē p̄ntis & p̄teriti.

Ad p^m **Ad primū** ergo dōz: q glo. illa expōit p mia pducēte ad gl̄iaz. Si tn̄ referat ad miaz exhibitā hūano gn̄i p icarna tionē xp̄i: sciēdū ē q sic Aug. dic̄ i lib. retracta. tp̄s icarnatiōis p̄t cō parari iuuētuti hūani gn̄is ppt vi gorē feruorēqz fidei q p dilectionē opat. Senectuti āt q ē 6^a etas ppt nūer tēpor: qz xp̄s venit i 6^a eta te. Et q̄uis i corpore nō possit sil' esse iuuētus & senect⁹: pōt tn̄ sil' eē in aia illa ppt alacritatē: i ista ppt grauitatē. Et iō in li. 83. q. alicubi di cit Aug. Qd nō oportuit diuinitus venire magistrū cui⁹ imitatiōe hu manū gen⁹ i mores optios forma ret nisi tp̄e iuuētut'. Alibi āt dic̄
Ad 2m xp̄z in 6^a etate hūani gn̄is tāqz in senectute venisse. ¶ Ad 2m dōm: q op⁹ incarnationis non soluz est considerādum vt terminus motus de imperfecto ad perfectum: sed vt
Ad 3m. duo aduentus xpi. principium perfectionis in hūana natura: vt dictū ē. ¶ Ad 3m dōm: q sicut Chry. dic̄ sup illud Jo. non misit deus filium suū vt iudicet mū dum. Duo sunt xp̄i aduētus. Pri m⁹ qdē vt remittat peccata. Secū d⁹ vt iudicet mūdū. Si. n. h⁹ nō fe cisset vniuersi sil' pditi essent. Oēs eñ peccauerūt & egēt gr̄a dei. Un̄ pt3 q nō debuit aduētū mie differ re vsqz i finē mūdi. ¶ De mō vnio nis verbi incarnati Q̄ō. II.


Deide cō siderādū ē de mō vniōis ṽbi icarnati. et p⁹ q̄tū ad ip sa vnionē. Se cūdo q̄tū ad psonā assumē tē. Tertio quātū ad nām assūptaz. ¶ Circa p^m q̄rūt. 12. Primo vtrū vnio ṽbi icarnati sit facta in natu ra. Scdo vtr sit facta i psōa. Ter tio facta sit i supposito vel hypo stasi. Quarto vtr psona vel hypo stasis xp̄i post icarnationē sit cō posita. Quito vtrū sit facta aliq̄ vnio aie & copis i xp̄o. Sexto vtr nā hūana fuerit vnita ṽbo accñta lit'. Septio vtr ipsa vnio sit aliqd creatū. Octauo vtr sit idē qd assū ptio. Nono vtr sit maxia vnionū. Decimo vtr vnio duar nār i xp̄o fuerit pfecta p gr̄as. Undecio vtr eā aliq̄ merita p̄cesserūt. Duode cio vtr gr̄a fuerit hoi xp̄o nālis. I. q. 3. I. q. 4.

¶ Utrū vnio verbi incarnati sit facta i natura. Ar. 1.

AD primuz sic p^m. pcedit. Ut' q vnio ṽ bi icarnati sit facta in vna nā. Dicit. n. Cyrill⁹: & iducit in gestis ɔcilij calcedoñ. Nō os i telligere duas nās: sz vnā nāz dei verbi icarnatā. Qdqdē nō eēt ni si vnio fieret in nā: g vnio ṽbi in carnati facta est i nā. ¶ p̄. Atha na. dic̄. Sicut aia rōnalis & caro vn⁹ ē hō: ita de⁹ & hō vn⁹ est xp̄s. 3m. sz aia rōnal' & caro ɔueniūt i ɔsti tutiōe alicui⁹ vni⁹ nāe. Sic g de⁹ & hō ɔueniūt i ɔstitutiōe alicui⁹ vni⁹ nāe: g ē facta vnio i nā. ¶ p̄. duar nār vna nō denoiat ex alte ra nisi aliq̄ mō iuicē trāsmutēt sz diuia nā & hūana in xp̄o ab iuicē denoiant. Dicit. n Cyrill⁹ diuiaz nāz esse incarnatā. Et Gre. nazā zen⁹ dicit hūanā nāz eē deificatā

i oppm. vt p3 p Dam. g ex duab9 nāis videtur esse facta vna natura.

Sed contra ē qđ dr i determiatiōe cōcilij calcedoñ. Cōfitemur i nouissimis dieb9 filiū dei vnigenitū in duab9 nāis icōfuse: imutabilr: indiuise: iseparabilr agnoscēdū: nusq̃ sublata differētia nāꝝ pp vnionē. Ergo vnio non ē facta i nā.

Rñº. pncip

Natura qđ sit.

Respōdeo dicē: q ad hui9 qōnis euidētiā oꝫ cōsiderare qđ sit nā. Sciēdū ē ergo q nomē nāe a nascēdo ē dictū vel sūptū. Vñ pmo ē ipositū hº nomē ad signdū gnationē viuētiū: q natiuitas vl pullulatio dr: vt dicaꝛ nā q̃si nascitura. Deinde trāslatū ē nom nāe ad signdū pncipiū hui9 gnatiōis: ꝛ qꝛ pncipiū gnatiōis i reb9 viuētib9 ē itrisecū. Ulteri9 deriuatū ē nomē nāe ad signdū qđlꝫ pncipiū intrisecū mot9: ſm q phs dic i. 2. phy. Q nā ē pncipiū mot9 i eo q ē p se ꝛ nō ſꝫ accñs. Hº aūt pricipiū vl forma ē vel mā. Vñ quqꝫ nā dr forma: quqꝫ vo mā. Et qꝛ finis generatiōis nāle i eo q gnaꝛ. s. eēntia speciei quā ſat diffinitio. idc est q hui9 eēntia speciei: ē t vocaꝛ nā. Et hº mō Boetius nām diffiniuit i lib. de duabus na. dicēs. Nā ē vnāquāqꝫ rē iformās specifica differētia: q. s. cōplet diffiniones speciei. Sic g loqmur nūc de nā ſꝫ q nā sigt eēntiā: vel qđ qđ ē siue qditatē speciei. Hoc āt mō accipiēdo nām ipossibile ē vnionē vbi icarnati eē factā i nā. Tripliciter. n. aliqđ vnū ex duob9 vl tribus cōstituiꝛ seu plib9 q̃ trib9 Uno mō ex duob9 itegris pfect remanētib9: qđ qdē fieri nō pōt nisi in his qꝝ forma ē cōpositio vl ordo vel figura. Sicut ēt ex multis lapidibus absqꝫ aliquo ordie adunatis p solā compositionē fit aceruus: ex lapidibus autem ꝛ lignis ſm aliquem ordinē dispositis: ꝛ etiam ad aliquam figuram redactis fit domus. Et ſꝫ hº po suerunt aliqui vnionē eē p modū confusionis: q. s. est sine ordie: vl cōmassationis: q. s. est cuꝫ ordine. Sed hoc non potest esse. Primo qdē qꝛ cōpositio vl ordo vel figura ñ ē forma substātialis: ſꝫ accñtalis. Et sic sequeretur q vnio incarnationis nō esset p se sed p accidēs quod ifra iprobabiꝛ. Secūdo qꝛ ex hmōi non fit vnū simpliciter sed ſꝫ qd: remanent eñ plura actu Tertio qꝛ forma taliū nō est nā sed magis ars sicut forma domus: ꝛ sic non cōstitueret vna nā i xpo vt ipsi volunt. Aliº fit aliqđ vnū ex perfectis: ſꝫ trāsmutatis sicut ex elemētis fit mixtū Et sic aliq dixerūt vnionē icarnationis eē factā p modū cōplexionis. Sꝫ hº ñ pt eē. Prio qdē qꝛ nā diuia ē oīno imutabilis: vt in pma parte dictū ē. vñ nec ipsa pt conuerti i aliud: cū sit icorruptibilis: nec aliđ i ipꝫ: cū ipsa sit ingenerabilis. Scđo qꝛ id qđ est cōmixtū nulli miscibiliū est idē specie Differt. n. caro a qlꝫ elemētoꝝ spē: ꝛ sic xps nō eēt eiusdē nāe cū patre nec cū matre. Tertio qꝛ ex his q plim distāt nō pōt fieri mixtio. Soluiꝛ. n. species vni9 eorū puta siqs guttā aque āphore vini apponat. Et ſm hoc cū nā diuina in infinitū excedat hūanā nāꝫ nō pōt eē mixtio sed remanebit sola nā diuina. Tertio mō fit aliqđ ex aliquib9 nō pmixtis vel pmutatis ſꝫ ipfectis: sić ex aīa et corpe fit hō: ꝛ silr ex diuersis mēbris vnū corp9 cōstituiꝛ: ſꝫ hoc dici nō pōt đ icarnatiōis mysterio Prio qdē qꝛ vtraqꝫ nā ē rōnē suā pfecta: diuia. s. ꝛ hūana 2º qꝛ diuina nā ꝛ hūana ñ pñt cōstitueꝛ aliqđ p modū ptiū q̃titatiaꝝ sić mēbra cōstituūt corp9 qꝛ nā diuia ē icorporea: neqꝫ p modū forē ꝛ māe qꝛ diuina nā nō pōt forª esse alicui9: pre sertim corporei. Seqꝛeꝛ enim q species resultās esset communica

Left margin notes: 3. arti. 6. cap. q. 9. ar. 2. ad primum. q. 13. ar ti. 1. ca. 3. 4. c. 35. qō. 37. 41 op9. 3. ca. 211. 212. 225 vi. qō. 20. art. 1. capi. quoli. 2. arti. 1. c.

tiplr aliqđ ex plibus. cōstituiꝛ

Right margin notes: pº mō triplex opinio pª. pª opi. iprobatur. 2º. 2ª opio 2ª opi. iprbaꝛ. q. 19. ar tic. 7º. ad 2m. 4º. 3ª opi. iprobatur. 3ª opi.

bilis pluribus. et ita essent plures xpi. 3° quia xps neqꝫ esset hũane nature nec diuine nãe. Drĩa. n. addita variat speciẽ: sicut vnitas nũerũ: sicut dr̃ .8. metaph.

Ad pm Ad primũ ergo dõm: q͛ auctoritas Cyrilli exponitur i .5. synodo. Si qs vnã nãꝫ ꝟbi dei icarnatã dicẽs nõ sic accipiat sicͭ pres docuerunt: qꝛ ex diuina nã et hũana vnione ẽꝫ subsistentiã fcã: sed ex talib⁹ vocib⁹ nãm vnam siue substãtiã diuinitatis et carnis xp̃i itroducere conatur: talis anathema sit. Nõ g͛ sensus ẽ q͛ i icarnatiõe ex duab⁹ naturis sit vna nã ꝯstituta: ſꝫ qꝛ nã ꝟbi dei carnẽ vniuit sibi i persõa

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q͛ ex anima et corpore ꝯstituiꝭ i vnoqꝫqꝫ nostrũ duplex vnitas: nãe et p̃sone. Nãe qdẽ ẽm q͛ aĩa vniꝭ corpori foꝛalꝛ pficiẽs ipꝫ vt ex duob⁹ fiat vna natura: sicͭ ex actu et potẽtia: vel mã et forma Et q̃tũ ad hoc nõ attẽdiꝭ similitudo: qꝛ nã diuĩa nõ põt eẽ corpis forma: vt i p̃mo ꝓbatũ ẽ. Unitas ꝟo p̃sone ꝯstituiꝭ ex eis inquãtũ ẽ vn⁹ aliqs subsistẽs i carne et aĩa. Et q̃tũ ad h° attẽdiꝭ silitudo: Unus. n. xps susistit i diuiã nã et hũana. ¶ Ad 3m dõm: q͛ sicͭ

Ad 3m Dam. dicͭ Nã diuina dꝭ icarnata qꝛ ẽ vnita carni p̃sonalꝛ. nõ q͛ sit i nãꝫ carnis cõuersa: silꝛ et caro dꝭ deificata vt ipẽ dicͭ nõ p ꝯuersionẽ ſꝫ p vnionẽ ad ꝟbũ saluis suis ꝓprietatib⁹ nãlib⁹: vt itelligaꝭ caro deificata: qꝛ facta est dei verbi caro: non quia facta sit deus.

¶ Utrum vnio ꝟbi incarnati sit facta in persona. Arti. II.

pm Ad ẽm sic pcedit: vꝭ q͛ vnio ꝟbi icarnati nõ sit facta i p̃sõa Persona. n. dei nõ est aliud a nã ipsi⁹: vt habitũ ẽ in p° Si g͛ vnio nõ ẽ fctã i nã: seqꝭ q͛ ñ

2m sit fctã i p̃sona ¶ P̃. nã hũana nõ est minoris dignitatis in xp̃o q̃ i nobis: p̃sõalitas ãt ad dignitatẽ ptinet: vt in p° habituꝫ ẽ: cũ g͛ nã humana i nobis ꝓpriã p̃sonalitatẽ hẽat: multo magis habuit propriã p̃sonalitatẽ i xp̃o. ¶ P̃. sicut 3m Boe. dicͭ in li. de dua. na. Persona ẽ rõnalis nãe indiuidua suba: sed ꝟbũ dei assũpsit nãꝫ hũanã indiuidua nã. n. vl'is nõ subsistit ẽꝫ se: ſꝫ i nuda ꝯtẽplatiõe ꝯsideraꝭ: vt Da. dicͭ. g͛ hũana nã hꝫ suã p̃sonalitatẽ. Nõ g͛ vꝛ q͛ sit fcã vnio i p̃sona.

Sꝫ cõtra ẽ q͛ in calcedoñ. synodo legiꝭ Nõ i duas p̃sonas ptitũ aut diuisũ: ſꝫ vnũ et eundẽ filiũ vnigenitũ deũ verbũ dñꝫ nr̃ꝫ iesũ xp̃ꝫ ꝯfitemur: ergo facta est vnio verbi i p̃sona. I opp m.

Respõdeo dõm: q͛ p̃sõa aliud significat q̃ nã. Nã. n. vt dcm̃ ẽ: significat eẽntiã spẽi: quã significat diffõ: et si qdẽ his q̃ ad rõnẽ spẽi ptinẽt: nichil aliud adiunctũ iueniri possꝫ nulla necitas eẽt distiguẽdi nãꝫ a supposito nãe: qd ẽ idiuiduũ subsistẽs i nã illa: qꝛ vnũqdqꝫ indiuiduũ subsistẽs i nã aliq̃ eẽt oĩo idẽ cũ sua nã. Cõtingit ãt in qbusdã reb⁹ subsistẽtib⁹ iueniri aliqd qd nõ ptiet ad rõnẽ spẽi. s. accidẽtia et pncipia idiuiduãtia: sicͭ maxie appet i his q̃ sũt ex mã et foꝛa ꝯposita: et iõ in talib⁹ ẽ t ẽm rẽ differt nã et suppositũ: ñ q̃si oĩo aliq̃ sepata: ſꝫ qꝛ i supposito icl'diꭓ ipa nã spẽi: et supaddũꭓ qdã alia: q̃ sũt p̃ter rõnẽ spẽi. Uñ suppositũ sigꭓ vt totũ habẽs nãm sicͭ ptẽ formalẽ et pfectã sui. Et pp h° i cõpositis ex mã et foꝛa nã nõ p̃dicaꭓ de supposito. Nõ. n. dicim⁹ q͛ h hõ ẽ sua hũanitas. Si q̃ ꝟo res ẽ in q̃ oĩno nihil aliud ẽ p̃ter rõnẽ spẽi vl nãe sue: sicͭ est in deo: ibi nõ est aliud ẽm rẽ suppositũ et nã: sed solũ secundũ rationẽ intelligẽdi: qꝛ nã dꭓ ẽm q͛ est eẽntia qdã: ead

Rño pnci.

x̄bo d̄r suppositū k̄z q̄ est subsistēs Et qđ ē dictū de supposito intelligēdū ē de p̄sona in creatura rōnali vel intellectiua: q̄r nichil aliđ est p̄sona q̄̄ rōnalis nāe īdiuidua substātia k̄z Boetiū. Dē.n. qđ īest alicui p̄sone: siue p̄tineat ad nām ei⁹ siue nō vnit ei in p̄sona. Si g° hūana nā x̄bo dei nō vnit in p̄sona: nllo mō ei vnit: ⁊ sic totalr̄ tollit incarnatōis fides: qđ ē subruere totā fidē xp̄ianā: q̄r ḡ x̄bū hēt nāz hūanā sibi vnitā: n̄ aūt ad suā nām diuā p̄tinentē: ꝯn̄s ē q̄ vnio sit facta in x̄bi p̄sona: n̄ āt in nā.

Ad p̄m. Ad primū ḡ dđz: qđ lz ī đo n̄ sit aliud k̄m rē nā ⁊ p̄sona: differt tn̄ k̄m modū significandi sic̄ dcm̄ ē q̄r p̄sona siḡt p̄ modū subsistētis: ⁊ q̄r nā hūana sic vnit x̄bo: vt x̄bū ī ea subsistat: nō aūt vt aliqđ addat ei ad rōnez sue nāe: vel vt eius nā ī aliud trāsmutet: iō vnio hūane nāe ad x̄bū

Ad 2m dei fcā ē ī p̄sona: nō in nā. ℂ Ad 2m dđm: qđ p̄sonalitas nēcio ī tm̄ p̄tinet ad dignitatē alicui⁹ rei: et p̄fectionē ei⁹ p̄ se inq̄tū ad dignitatē alicui⁹ rei ⁊ p̄fectionē ei⁹ p̄tinet q̄ p̄ se existat: qđ in noīe p̄sone ītelligit. Digni⁹ aūt ē alicui q̄ existat in aliquo se digniori q̄̄ q̄ existat p̄ se: ⁊ iō ex h° ip̄o humāa nā dignior ē ī xp̄o q̄̄ in noš q̄r ī noš p̄ se exn̄s p̄p̄ā p̄sōalitatē hz: ī xp̄o āt existit ī p̄sona x̄bi. Sicut ēt eē cōpletiuū spēi p̄tīet ad digni^em forme: tn̄ sēsitiuū nobili⁹ ē ī hoīe p̄p ꝯiūctionē ad nobiliorē formā cōpletiuā q̄̄ sit in bruto aīali: ī q̄ est

Ad 3m forma ꝯpletiua. ℂ Ad 3m dđm: q̄ x̄bū dei nō assūpsit hūanā nām in vlī: s; in athomo. i. in īdiuiduo: sic̄ Dam̄. dic̄. Aliōqn oporteret q̄ cuilibet hoī ꝯueniret eē di x̄bū sicut ꝯuenit xp̄o. Sciēdū ē tn̄ q̄ nō qđlibet īdiuiduum in gn̄e substantie etiā in rōnali nā hēt rōnē p̄sone: sed solū illud: qđ p̄ se existit: n̄ aūt qđ existit in alio p̄fectiori. Un̄ manus fortis q̄uis sit quoddam indiuiduū nō est p̄sona: tamen quia non per se existit sed in quodā perfectiori. s. in suo toto. Et hoc etiam potest significari in hoc q̄ persona dicitur substantia indiuidua Non. n. manus est substantia: sed pars substantie: licet ergo hūana nā sit: q̄daz īdiuiduūi gn̄e nāe: q̄r tn̄ nō p̄ se sep̄ate existit: s; ī q̄dā p̄fectiori. s. in p̄sona dei verbi: ꝯn̄s ē q̄ nō habeat personalitatem propriam. Et ideo facta est vnio in persona.

ℂ Utrū vnio x̄bi īcarnati fcā sit in supposito vl̄ hipo. Arti. 3. p^m

Ad tertiuz sic p̄cedit: videt q̄ vnio x̄bi īcarnati nō sit fcā in supposito siue in hypostasi. Dic̄. n. Aug. in enche. Diuia sapia ⁊ humana vtrūq̄ ē vnus dei filius: sed aliud p̄p x̄buz ⁊ aliđ p̄p hoīez. Leo papa ēt d̄t ī ep̄la ad flauianū. Unū hoꝝ coruscat miracu- 2m lis: aliud succūbit iniurijs: s; aliđ ⁊ aliđ differt supposito. ḡ vnio x̄bi īcarnati n̄ ē fcā ī supposito. ℂ p̄. hypostasis nihil aliud ē q̄̄ subā p̄ticularis: vt Boe. dic̄ in li. de dua. na. Manifestum ē aūt q̄ ī xp̄o est q̄dā alia subā particularis p̄ter hy- 3m postasim x̄bi. s. corp⁹ ⁊ aīa ⁊ cōpositū ex eis: ḡ in ipso est alia hypostasis preter hypostasim verbi. ℂ p̄. hypostasis verbi non continet in aliquo genere neq̄ sub sp̄e vt p̄z ex his q̄ in prima p̄te dcā sūt sed xp̄s secundum q̄ ē fact⁹ hō: cōtinetur sub specie humana. Dicit n. Diony. c. 1. de di. no. Intra nostram factus est naturam: qui omnem ordinem secundum omnē naturam super substātialem excedit Non autem continetur sub specie humana nisi sicut hypostasis quedam humane speciei: ergo in christo est alia hypostasis p̄ter hypostasim x̄bi dei. ⁊ sic idē qđ prius.

Sz cōtra ē qđ Da.dic l.3.li. In dño.n.iesu xpo duas nãs cognoscim⁹: vnã autez hypostasim.

Respōdeo dđm: q̄ qdã igno rãtes habitudinē hypostasis ad psonaz: lz pcederent in xpo vnã solã psonã: posuerunt nō aliã hypostasim dei τ aliã hois: ac si vnio sit facta in psōa nō in hypostasi: qđ qdē apparet erroneum tripliciter. p° ex hoc q̄ psōa sup hypostasim nō addit nisi determiatã nãz.s.rōnalē: sm q̄ Boeti⁹ dicit i lib. de dua.na. q̄ psona ē rōnalis nãe idiuidua substãtia. Et ideo idē ē attribuere pprïã hypostasim hũane nãe in xpo τ pprïam psonã. Qđ intelligentes sancti patres: vtrũq̄ i concilio qnto apud cōstãtinopolim celebrato dãnauerunt dicētes. Si qs itroducere conet in mysterio xpi duas subsisten tias seu duas psonas anathema sit Nec.n. abiectionē psōe vl subsistētie suscepit sancta trinitas: incarto vno de sancta trinitate deo vbo subsistētia aũt idē est qđ res subsistēs: qđ est pprium hypostasis: vt patz p Boetium in lib. de dua.na.
2° ¶ Scđo qz detur q̄ psona aliquid addat supra hypostasim i q̄ possit vnio fieri: hoc nichil aliđ ē: q̄ ppcetas ad dignitatē pertinēs: bz q̄ a qbusdã dr: q̄ psona est hypostasis pprietate distincta ad dignitatez ptinēte. Si ergo facta sit vnio in psona τ nō i hypostasi: ꝯsequēs erit q̄ non facta sit vnio nisi scđz dignitatē quãdã: τ hoc ē approbãte synodo ephesina dãnatum a Cyrillo sub his vbis. Si qs in vno xpo diuidit subsistentias post adunationem sola copulãs eas ꝯiũctione: q̄ sm dignitatē quãdã vl auctoritatē ē vel sm potētiã: τ nō magis cō cursu bz adunationem naturalez: anathema sit. ¶ Tertio qz hypo-
3° stasis cui attribuũtur opationes τ pprietates nãe: τ eã ēt que ad nãe rōnem ptinent in concreto. Dicimus.n. q̄ hic hō rōcinat: τ ē risibilis: τ ē aial rōnale. Et hac rōe gic hō dr eē suppositũ: qz suppōit his q̄ ad hoies ptinēt eoꝝ pdicationez recipiens. Si g̃ sit alia hypostasis in xpo pt hypostasim vbi: seqt q̄ de aliq̄ alio q̄ de vbo vificarem⁹ ea q̄ sunt homis puta eē natum de virgine passuz crucifixũ τ sepultũ τ hoc ēt dãnatũ ē approbãte cōcilio ephesi. sub his verbis. Si qs psonis duabus vel subsistentijs eas q̄ sunt in euangelicis τ apostolicis scripturis iptit voces: aut de xpo a scis dictas aut ab ipo đ se: τ quasdã qdē velut hoi pter illud ex deo vbũ spãlr itellecto applicat: quasdã vero velut deo docibiles soli ex deo pre vbo: anathema sit. Sic g̃ pz esse heresim ab olim dãnatã dicere q̄ i xpo sunt due hypostases/ vel duo supposita: siue q̄ vnio non sit facta in hypostasi vel suppposito: vnde in eadē synodo legit. Si quis nō cōfitetur carni bz subsistētiã vnitum ex deo pre vbum: vnũq̄ esse xpm cum sua carne eundē.s. deum τ hominez: anathema sit.

Ad primũ g̃ dđz q̄ sicut accidētal' dria fac alteꝝ: ita dria eēntial' fac aliđ. manifestũ ē aũt q̄ alteritas q̄ puenit ex dria accñtali pt ad eādē hypostasim vl suppositũ ptinere i rebus creatis eo q̄ idē nuō pt diuersis accidētibus subesse. Non aũt ꝯtigit in rebus creatis q̄ idē nuō subsistere possit diuersis eētijs vel nãis. Sz vn⁹ τ idem xps subsistit in duabus nãis. Vñ sicut quod dr alterũ τ alteꝝ in creaturis non significat diuersitatē suppositi: sz solũ diuersitatē formarum accñtalium: ita q̄ dicitur xps aliud τ aliud non importat diuersitatē suppositi vel hypostasis: sed diuersitatē nãrũ. Vñ Grec. nazarenus dic i epistola Didimum. Aliud τ aliud sunt ea ex q̄bus saluator est: non alius autem

Marginal notes (left): I opp^m Dño pncip. 3.q.16 ar.1.ca. hēticus ē dicere in Xpo esse duas hypostases ppt tria. p°.

Marginal note (right): Ad p^m

⁊ ali⁹ dico ꝓ alio ⁊ alio eẜrſo ꝙ i trinitate hꝫ. Ibi.n.ali⁹ ⁊ ali⁹ dicim⁹: vt ñ ſubſiſtētias ↄfũdam⁹: ñ ãt

Ad 2m aliud ⁊ aliud. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ hypoſtaſis ſigñat ſuſã ꝑticularē ñ ǭcũ ꝙ mō ſꝫ ꝑut ē i ſuo ↄplemento: ẜm ꝓo ꝙ venit i vnionē alicui⁹ magis ↄpleti: nō dr̄ hypoſtaſis ſicut man⁹ vl' pes ⁊ ſilr̄ hũana nã in xp̄o ꝙ̄uis ſi ſuſa ꝑticl'aris: q̄ꝛ tñ venit in vnionē cuiuſdã ↄpleti.ſ.toti⁹ xp̄i prout eſt deus ⁊ hō ñ pōt dici hypoſtaſis vel ſuppoſitũ: ſꝫ illud ↄpletũ ad qḋ ↄcurrit dr̄ eſſe hypoſtaſis vl'ſuppoſitũ.

Ad 3m Ad 3m dōm: ꝙ i reb⁹ creatꝭ res aliq̄ ſingularꝭ ñ pōt̄ i gñe vel i ſpē rōne eis qḋ ꝑtiet ad idiuiduationē ſed rōne nãe q̄ ẜꝫ formã determiat̄: cũ indiuiduatio magis ſit ẜm nãm in reb⁹ ↄpoſitis. Sic ǧ dōm ꝙ Xp̄s eſt in ſpē hũana rōne nature aſſumpte: non rōne ipſi⁹ hypoſtaſis.

¶ Utꝝ pa vel hyp. xp̄i p⁹ incarnationē ſit ↄpoſita. Ar.4.

Pm. Ad quartuꝫ ſic ꝓcedit̄: vr̄ ꝙ ꝑſona xp̄i nō ſit ↄpoſita. Perſōa eñ xp̄i ñ ē alid ꝙ̄ ꝑſona/vel hypoſtaſis ꝟbi: vt ex dictis ptꝫ ſed in ꝟbo nō ē aliud ꝑſona/⁊ natura: vt ptꝫ ex dictis in p̄a pte. cũ ergo nã ꝟbi ſit ſimplex: vt i p̄o oñſum

2m eſt: ipoſſe ē ꝙ ꝑſona xp̄i ſit ↄpoſita ¶ P̄. Ois ↄpoſitio vr̄ eē ex ꝑtibus ſꝫ diuina nã nō pōt hr̄e rōneꝫ ꝑtis q̄ꝛ ois pars hꝫ rōnē ipfecti. ǧ ipoſſibile ē ꝙ ꝑſona xp̄i ſit compoſita ex

3m duab⁹ nãis. ¶ P̄. qḋ ↄponit̄ ex aliquibus vr̄ eē homogeneũ eis: ſicut ex corporib⁹ nō ↄponit̄ niſi corpus Si ǧ ex duab⁹ nãis aliq̄d ſit in xp̄o ↄpoſitũ. ↄñs erit ꝙ illud nō erit ꝑſõa: ſꝫ nã: ⁊ ſic i xp̄o erit facta vnio in nã qḋ ē ↄ̄ p̄dicta.

Oppm Sed contra ē qḋ Dam̃. dicit lib. 3o. In dñoieſu xp̄o duas nãs cognoſcim⁹ vnaꝫ autem hypoſtaſim ex vtriſq̄ꝫ compoſitam.

Reſpōdeo dōꝫ ꝙ pa ſiue hypoſtaſis xp̄i. duplr̄ pōt ↄſiderari. Uno mō ẜm illḋ qḋ eſt in ſe: ⁊ ſic ē oīno ſimplex. ſicꝫ nã ꝟbi Ailo⁹ ẜm rōnē ꝑſone vel hypoſtaſis ad quã ꝑtinet ſubſiſtere in aliq̄ natura: ⁊ ẜm h⁹ ꝑſona xp̄i ſub ſiſtit in duabus naturis: vnde lꝫ ſit ibi vnũ ſubſiſtēs: ē tñ ibi alia ⁊ alia rō ſubſiſtēdi: ⁊ ſic dicitur ꝑſona cōpoſita: inquãtũ vnũ. duob⁹ ſubſiſtit — Rñ̄o p̄nci. 3.d.16. q.2.ar. tertio. diſt.11. arti.2.

Et per hoc pꝫ rñſio ad p̄mum — ad pm

¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ illa cōpoſitio perſone ex nãis nō dr̄ eē rōne partiũ: ſed potius rōne numeri ſicut oē illud in qḋ duo cõueniunt pōt dici ex eis ↄpoſituꝫ. — Ad 2m

¶ Ad 3m dōm: ꝙ non in oī ↄpoſitione hoc verificat̄ ꝙ illud qḋ ↄponit̄ ſit homogeneũ componētib⁹: ſed ſolũ i partibus ↄtinui. Nã cōtinuũ nō cõponitur niſi ex cōtinuis. animal ꝟo cōponitur ex anima ⁊ corpore. quorũ neutrũ aial eſt. — Ad 3m

¶ Utꝝ ſit facta aliqua vnio aie ⁊ corporis i Xp̄o. Ar.v.



Pm D quintũ ſic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ i xp̄o nō fuerit vnio aie ⁊ corporis. Ex vniōe.n. aie ⁊ corporis i nobis cãt̄ ꝑſona vel hypoſtaſ hoīs. Si ǧ aia ⁊ corpus fuerũt xp̄o vnita. ſeq̄t̄ ꝙ fuerit ex vniōe aliq̄ hypoſtaſis ↄſtituta. Nō aũt hypoſtaſis verbi dei q̄ ē eterna: ergo in xp̄o erit aliqua ꝑſona vel hypoſtaſis p̄ter hypoſtaſim verbi: qḋ ē ↄ̄ p̄dicta

2m ¶ P̄. ex vnione aīe ⁊ corporis ↄſtituitur nã hũane ſpeciei. Dam. autē dicit in lib. 2o ꝙ in domio ieſu xp̄o non eſt cōem ſpecieꝫ accipere: ergo in eo non ē facta vnio aie ⁊ corporis vel compoſitio.

3m ¶ P̄. anima nō coniungitur corpori: niſi vt viuificet ipſuꝫ: ſed corpus xp̄i poterat viuificari ab ipſo verbo dei: quod eſt fons ⁊ principium vite. ergo i Xp̄o non fuit vnio anime ⁊ corporis.

1 opp^m **Sz cōtra** est q corpus nō dicitur animatum nisi ex vnione aīe: sed corpus Xp̄i dicitur animatum: ſm illud quod ecclesia cantat: animatum corpus sumens de virgine nasci dignatus ē: ergo i xp̄o fuit vnio aīe τ corporis

Rn̄o p̄ncip. 3.q.16. arti.1. 3.di.6. q.3.articu.1. 3.4^m. art.36. op^9.3. c.215. **Respōdeo** dōm: q xp̄s dicit homo vniuoce cū hominibus aliis: vtpote eiusdē speciei exn̄s ſm illud Ap̄li phil.2. In similitudinem hoīm factus. Pertinet autē ad rōnē speciei humane q anima corpori vniatur. Non.n.forma ɔstituit speciē nisi p hoc q sit actus māe: τ hoc ē ad qd gn̄atio t̄mīatur: per quam natura speciem intēdit. Vn̄ necesse ē dicere q in xp̄o fuit aīa vnita corpi: τ ɔtriū ē hereticū vtputa derogās veritati hūanitatis xp̄i.

ad p̄m **Ad primū** Ergo dōm: q ex hac rōne moti fuerunt illi q negauerunt vnionē aīe τ corporis i xp̄o: ne p hoc cogerētur psonā nouā vel hypostasim i xp̄o īducere: q2 videbāt q i puris hoīb^9 ex vniōe aīe ad corp^9 ɔstituit psōa Sz h^o iō in puris hoīb^9 accidit: q2 aīa τ corp^9 sit in eis ɔiūgūt: vt p se existāt: sz in xp̄o vniūt adiuicē: vt adiūcta alteri p̄ncipaliori qd subsistit in nā ex eis ɔposita. Et ppt h^o ex vniōe aīe τ corpis i xp̄o nō ɔstituit noua hypostasis: seu psona: sz aduenit ipm ɔiunctū psone seu hypostasi p̄exn̄ti. Nec ppt h^o seqt q sit minoris efficacie vnio aīe τ corporis in xp̄o q̄ i nobis: q2 ipsa ɔiūctio ad nobilius nō amittit virtutē aut dignitatē: sed auget. Sicut aīa sensitiua i aīalibus constituit speciem: q2 cōsideratur vt vltima forma. non autē in hoībus: q̄uis i nobis sit virtuosior τ nobilior: τ hoc ppt adiūctionē vlterioris τ nobilioris pfectionis.s.aīe rōnalis: vt ēt s̄ dictuz est.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm: q̄ verbum Dama. potest intelligi dupliciter. Unomodo vt referatur ad humanam naturā q̄ qdē nō habet rōnez cōmunis speciei ſm q ē in vno solo indiuiduo: sz ſm q est abstracta ab omni īdiuiduo: prout ī nuda cōtēplatione ɔsiderat. vel ſm q est in omnibus īdiuiduis. Filius aūt dei non assumpsit humanā nām: prout est in sola ɔsideratione itellect^9: q2 sic non assumpsisset ipsam rē hūane nāe: nisi forte: diceret q humana nā ē qdā idea sepata: sicut platōici posuerūt hoīez sine mā: sed tunc filius dei ñ assumpsissz carnē ɔ illud quod dr̄ Luc.vlti. Spūs carnē τ ossa non hz sic me videtis hr̄e. Silr ēt nō potest dici q filius dei assumpsit hūanā nāz: put ē i oīb^9 īdiuiduis eiusdē speciei: q2 sic oms hoīes assūpsisset. Relinquit ergo: vt Dam̄. postea dicit i eodē li. q assūpsit nāz hūanā in athomo.i.i īdiuiduo: non qdē in alio īdiuiduo q sit suppositū vl hypostasis illius nāe q̄ in psona filii dei. Alio^o pōt itelligi dictū Dam̄. vt nō referat ad nāz hūanaz: q̄si ex vnione aīe τ corporis non resultet vna cōis nā q ē hūana: sz ē referendū ad vnionē duaꝝ nāꝝ: dīne.s.τ humāe: ex qb^9 ñ ɔpōit aliqd 3^m qd sit qdā nā cōis: q2 sic illud eēt natū p̄dicari d plib^9: τ h^o ibi itēdit: vnde subdit. Neqz.n.gn̄at^9 ē neqz vnq̄ generabit ali^9 xp̄s d deitate τ hūanitate i deitate τ humanitate deus pfectus idez τ homo perfect^9.

Dictuz Dam. declaratur de hūana nā assūpta a filio dei.

¶ Ad 3^m dōm: q duplex est pricipiū vite corporalis: vnum quidez effectiuū: τ hoc modo verbū dei est pricipiū oīs vite. Alio modo ē aliqd pricipium vite formalr. cū.n. viuere viuentibus sit esse: vt dicit p̄hs in 2° de anima. Sicut vnumquodqz formaliter est per se formaz suam ita corp^9 viuit per animaz. Et hoc modo nō ponitur corpus viuere per verbum quod nō potest esse corporis forma.

Ad 3^m duplex p̄ncipium humane vite.

¶ Utrum natura humana fuerit vnita verbo accidentaliter.

Ar.vi.

pm. AD sextum sic pcedit: vr q hūana natura fuerit vnita vbo dei accidentalr: dicit.n.apost. phil.2.de filio di.q hitu inuet9 ē vt hō: sed habit9 acciitalr aduenit ei cui9 est: siue accipiat habit9: put ē vnū de.x.pdicamētis: siue put est spēs qualitatis: g hūana nā
2m accntalr vnita ē filio di. ¶ P. Oē qd aduēit alicui post eē cpletiuū: aduenit ei accntalr. hoc.n.dicim9 accns qd pōt z adesse z abesse alicui pter subi corruptionez. Sz nā hūana aduenit ex tpe filio dei hñti eē pfectū ab eterno: g° aduenit
3m ei accntalr. ¶ P.qcqd nō ptiet ad nāz seu essentiā alicui9 rei ē accns ei9: qz oē qd ē: aut est suba aut ē accidēs. Sz hūana nā nō ptinet ad ēentiā vel nām filij dei dinaz: qz ñ ē fcā vnio in nā: vt.s.dcm ē: g opz q nā hūana accntalr filio dei aduenerit. ¶ P.instrz accntalr aduenit:
4m sz hūana nā in xpo fuit diuinitatis instrm. Dicit.n.Dam.li.3.li. q caro xpi instrz diuinitatis existit. ergo vr q hūana nā fuerit filio di vnita accidentaliter.

S oppm Sz cōtra est q illud qd accidētalr pdicat: nō pdicat qd: sz qtū vel qle: vel alio mō se hñs. si g hūana nā accntalr adueniret cū dz: xps ē hō: ñ pdicaret qd: sz qle aut qtū: aut alio mō se hñs: qd ē c decretalē Alex. pape dicētis. Cū xps sit pfect9 deus et pfect9 hō q temeritate audēt qdā dicere q xps bz q ē hō ñ ē qd.

Rñsio. pncip. 3.di.1. q.2. artic.7. 5.4. c. 37.41. 49 op9.3. ca.215. Respondeo dēz: q ad hui9 qōnis euidētiam sciēdū ē q circa mysteriū vnionis duaz nārū i xpo duplex hrsis isurrexit. Una qdē cfūdēt iñ nās sic Euthicet9 z Dyoscori q posuerūt q ex duab9 nāis ē cstituta vna nā. ita q cfitent xpz eē ex duab9 nāis qsi añ vnionē distictz: nō āt in duab9 nāis: qsi p9 vnionē nāz distinctōe cessante. ¶ Alia pro fuit hrsis Nestorij z Theodori Mopnosteni sepantiū psonas. Posuerūt.n.aliā eē pam filij di z filij hoīs: qs dicebāt sibijnuicē eē vnitas. ¶ Pº qdē bm inhitationē: inqtū.s.vbuz dei hitauit i illo hoīe sic i tēplo. ¶ Scdo p vnitatē affect9: inqtū.s.volūtas illi9 hois est sp cformis volūtati vbi di. ¶ To p opationē: put.s.dicebāt hoiem illū eē vbi dei instrm. ¶ Quarto bz dignitatē honoris: put oīs honor q exhibet filio dei coexhibet filio hois pp ciūctionē ad filiū di ¶ Quito bm equocationē.i.cōicationē noiuz: put.s.dicim9 illum hoiem eē deū z filiū di. Mäifestū ē aūt istos oēs modos accntalem vnionē iportare. Quidā aūt posteriores magri putātes se has hrses decliare i eas p ignorātiā iciderūt. Quidā.n.coz cesserūt vnā xpi psonā: sz posuerūt duas hypostases siue duo supposita dicentes hoiez quedā cpositum ex corpe z aīa a pn° sue cceptiōis eē assūptū a di vbo. Et hec ē pa opio quā magr pōit in 6a dist.3.li.sniaz. Alij pro volētes suare vnitatē psōe posuerūt xpi aiaz nō corpi eē vnitā: sz hec duo sepata abinuicez eē vnita vbo accntalr: vt sic ñ cresceret numer9 psonaz. Et hec ē 3a opi. quaz magr ibidē pōit: vtraqz aūt harū opi. icidit in hrsiz Nestorij. Pria qdē: qz idē ē pōere duas hypostases vl duo supposita in xpo qd est pone duas psonas: vt.s.dcm est. Et si fiat vis in noie psone cōsiderādū ē q etiā Nestori9 vtebat vnitate psone pp vnitatē dignitatz z honoris. vñ et 6a synod9 diffinit anathema eū q dicit vnā psonā bz dignitatē z honorē z ad orōne sic Theodor9 z Nestori9 isanientes cscripserūt. Alia pro opi. icidit in errorē Nestorij: qtū ad hº q posuit vnionē accntalē. Nō.n.differt dicē q vbū dei vnitū ē hoi xpo bz

opiniones hereticales de vnione xpi accidētali. pa 2a

inhabitatōnē sic i tēplo suo: sic dicebat Nestori⁹: ꝛ dicere ꝙ vnitus fuit ꝟbū dei hoi ꝫ indiuiduatiōēs sic vestimēto: sic ꝺt 3ª opione q ēt pei⁹ dic aliqd ꝙ Nestori⁹. s. ꝙ aia ꝛ corp⁹ nō sūt vnita. Fides āt catholica mediū iter pdictas pōnes tenēs nō dicit vnionē factā di ꝛ hois ꝫ essentiā vl nāꝫ: neqꝫ etiā ꝫm accñs: ſꝫ medio mō ꝫ subsistētiā seu hypostasim. Vñ i. 6. synodo ꝺr. Cū mltis mōis vnitas intelligaꝶ: q iiqtatē apolinarij ꝛ Euthicetꝭ seqꝶ itercēptiōeꝫ coꝝ q ꝯuenerūt tollētes. i. iterimētes vtrāqꝫ nāꝫ vnionē ꝫm cōfusionē dīt. Thedori aūt ꝛ Nestorij seqces diuisiōe gaudētes affectualē vitatē itroducūt. Sctā ꝟo di ecclīa vtriusqꝫ pfidie ipietatē reijciens vnionē ꝟbi dei ad carnē ꝫ ꝯpōnē ꝯfiteꝶ: qꝺ ē ꝫm subsistētiā. Sic ꝫ ptꝫ ꝙ 2ª triū opi. qs magr pōit. q asserit vnā hypostasiꝫ dei ꝛ hois nō ē dōa opi. ſꝫ snīa catholice fidei. silr ēt pª opi. q pōit duas hypostases ꝛ 3ª q pōit vnionē accñtalē: ñ sūt dōe opi. ſꝫ hereses in concilijs ab ecclesia dānate.

Ad pꝫm Ad primū ꝫ dōꝫ: ꝙ sic Da. dicit in 3° li. Nō necesse ē oīfariā ꝛ idefectie assimilari exēpla. Qꝺ. n. ē i oīb⁹ silē idē vtiqꝫ erit ꝛ nō exēplū: ꝛ maxie in diuīs. Impossibile. n. ē silē exēplū īuenire in oīb⁹: ꝛ in theologia. i. i ditate pso𝓇 ꝛ i dispēsatiōe. i. i mysterio icarnatiōis. Hūana ꝫ nā in xpo assilaꝶ habitui. i. vestimēto. ñ qdē qꝫtū ad accñtalē vnionē: ſꝫ qꝫtū ad h° ꝙ vr ꝟbū p hūanā nāꝫ: sicut hō p vestimētū: et etiā quātuꝫ ad h° ꝙ vestimētū mutaꝶ: qꝛ. s. formaꝶ ꝫm figurā ei⁹ q iduit ipm: qꝛ sua forā nō mutaꝶ p vestimētū: ꝛ similiter hūana nā assūpta a ꝟbo dei ē meliorata: ipm aūt verbū di non est mutatū: vt Aug. expōit in lib. 83. q. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ illꝺ qꝺ aduenit post esse completum acci- Ad 2m

dentalr aduenit: nisi trahaꝶ i communione illius eē completi: sicut in resurrectione corpus aduenit anime pexistēti: nō tñ accñtaliter qꝛ ad idē eē assumeꝶ: vt. s. corp⁹ habeat esse vitale p aim. Nō ē aūt sic de albedine: qꝛ aliud est esse albi: ꝛ aliud ē eē hois cui aduenit albedo. Verbū āt dei ab etno eē ꝯpletū hūit ꝫm hypostasim siue psonā ex tpe aūt aduēit ei nā hūana nō qsi sumpta ad vnū eē ꝑut est nature: sicut corpus assumiꝶ ad eē aie: sed ad vnū eē ꝑut ē hypostasis vel psone: ꝛ iō hūana nā nō vniꝶ accñtalr filio dei. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ accidēs diuidiꝶ ꝯ subāꝫ. Substātia aūt vt pꝫ. 5. methaphi. duplr ꝺr. Vno mō p essentia siue nā. Alio mō p supposito siue hipostasi. Vñ sufficit ad hoc ꝙ nō sit vnio accñtalis ꝙ sit facta vnio ꝫm hypostasim lꝫ non sit facta vnio ꝫm nām. Ad 3m
¶ Ad 4m dicendū ꝙ nō oīe qꝺ assumiꝶ vt instrm ptinet ad hypostasim: sicut pꝫ de securi ꝛ gladio. nichil tñ ꝓhibet illud qꝺ assumiꝶ ad vnitatem hypostasis se habere vt instrm: sicut corp⁹ hois vl mēbra eius. Nestori⁹ ꝫ ponit ꝙ nā humana ē assumpta a ꝟbo solū p modū instri nō aūt ad vnitatē hypostasis: ꝛ iō non ꝯcedebat ꝙ hō ille vere eēt fili⁹ dei: ſꝫ instrm ei⁹: vt cyrill⁹ dicit in epl̄a ad monachos egypti. Hunc emanuelē idest chrꝫ ñ tāqꝫ istrumēti offō sūptū ꝺt scriptura ſꝫ tāqꝫ deū ꝟe hūanatū: id ē hominē factū. Dama. autē posuit nām in chro eē sicut instrm ad vnitatem ypostasis pertinens. ad 4m

Ad septimū sic procediꝶ. Videꝶ ꝙ vnio nāe diue ꝛ humane nō sit aliquid creatum. nichil. n. in deo creatum pōt esse: qꝛ qcquid est in deo deus est: sed vnio est i deo: qꝛ ipse deus est humane nature vnitus: ꝫ videꝶ ꝙ vnio non sit aliquid creatum. pm
¶ p. finis est potissimum in vno-

quoq3: sed finis vnionis est diuina ypostasis siue persona ad quã terminata est vnio: ergo vr̃ q̃ hmõi vnio maxĩe debeat iudicari s̃m cõditionem diuine ypostasis q̃ nõ est aliqd creatũ: ergo nec ipsa vnio est ad aliqd creatũ. ¶ Item ꝓpter qd vnũqdq3 et illud magis: s3 hõ dr̃ esse creator ꝑꝑ vnionẽ: ergo multo magis ipsa vnio nõ ẽ aliqd creatũ: s3 creator. ¶ S3 cõ oẽ qd incipit esse ex tp̃e ẽ creatũ: s3 vnio illa ab eterno nõ fuit sed incepit eẽ ex tẽpore: ergo vnio est aliqd creatũ. ¶ R̃ñdeo dõm q̃ vnio de qua loquimur est relatio qdã q̃ consideraẽ inter diuinã nã3 ⁊ hũanã s̃m q̃ cõueniunt in vna persona filij dei. sicut aũt in p̃ma parte dictũ est oĩs relatio q̃ cõsideratur inter deũ ⁊ creaturã: realr̃ qdẽ est ĩ creatura: p cui⁹ mutationẽ talis relatio ĩnasciẽ: nõ ãt ẽ realr̃ ĩ deo sed s̃m rõnes3 tm̃: qr nõ innascitur s̃m mutationẽ dei. Sic ergo dõm est q̃ hec de qua loqmur nõ est ĩ deo realiter. sed s̃m rõnẽ tm̃ in hũana aũt nã q̃ creatura qdã3 est realr̃ ẽ: ⁊ iõ oʒ dicere q̃ sit quodã creatũ.

R̃ñ°.

Ad p̃m ¶ Ad primũ ergo dõ3: q̃ hec vnio ñ est in deo realr̃: sed solum s̃m rõnẽ tm̃. Dicitur aũt deus vnitus creature ex hoc quod creatura est vnita ei absq3 dei mutatione. ¶ Ad secundũ dõm: q̃ rõ relatiõis sicut ⁊ motus dependet ex fine vel termino. Sed eẽ eius dependet a subiecto: ⁊ qr vnio talis nõ h̃ẽt eẽ realiter nisi in natura creata: vt dcm̃ est: cõsequẽs est q̃ habeat eẽ creatum. ¶ Ad tertium dicendum: q̃ hõ dr̃ esse deus ꝑꝑ vnionẽ inquãtum terminatur ad hypostasim diuinam. Non tamen sequitur q̃ ipsa vnio sit creator vl̃ de⁹: qr q̃ aliquid dicatur creatum hoc magis respicit esse ipsius q̃ rationem.

Ad 2m

Ad 3m

¶ Utrum vnio verbi incarnati sit idem q̃ assumptio.

Articu. viij.

Ad octauum sic ꝓceditur. videtur q̃ idem sit vnio q̃ assumptio. Relationes enim sicut et motus specificantur secundum terminũ. Sed idem est termin⁹ assumptionis ⁊ vnionis. s. diuina hypostasis. Ergo videtur q̃ nõ differant vnio ⁊ assumptio. ¶ p̃. in mysterio incarnationis ide3 videtur asse vniens ⁊ assumens: vnitum et assumptu3. Sed vnio ⁊ assumptio videntur sequi actionẽ ⁊ passionẽ vniẽtis ⁊ vniti: vl' assumentis ⁊ assumpti. Ergo videẽ idẽ esse vnio qd assumptio. ¶ p̃. Dam. dicit in 4. li. Aliud est vnio: aliud incarnatio. Nam vnio sola3 demõstrat copulationem: ad quem autem facta est non adhuc: humanatio aũt et incarnatio determinant ad quẽ sit facta copulatio. s3 silr̃ assũptio nẽ detmĩat ad quẽ fcã sit coplãtio Ergo vr̃ eẽ vnio ide3 qd assũptio. p̃m 2m 3m

Sed contra est quod diuina natura dicitur vnita non autem assumpta. s opp m

Respõdeo dicendum q̃ sicut dictum est vnio importat relationem quandam diuine nature ⁊ humane secundum q̃ cõueniunt in vna persona. Oĩs aute3 relatio que recipit esse ex tẽpore ex aliqua mutatiõe causatur mutatio autem in actione et passione. Sic ergo dicendum est q̃ p̃ma ⁊ principalis differentia inter assumptione3 ⁊ vnionẽ est: q̃ vnio importat ipsam relationem: assumptio autem actione3 secundũ quã dicitur aliquis assumens. vel passionem: secundum quam diciẽ aliquid assumptum. ¶ Ex hac aute3 differentia accipitur secundo alia differentia. Nam assumptio diciẽ sicut in fieri: vnio aute3 sicut in facto esse. Et ideo vniens dicitur eẽ vnitũ: assumens autem non diciẽ esse assumptum. Nã. n. humana si-

R̃ñ° p̃ncip. differẽtia iter assumptione3 ⁊ vniones triplex. p̃a. 2a 3. dist. 5 q. 1. art. 1. q. 3. c. 3a

gnificat vt in termino assumptionis ad hypostasim diuinam: per hoc q dicitur hō. Unde vere dicimus q filius dei q est vniens sibi humanam naturam est homo: sed hūana natura in se ꝯsiderata idest i abstracto significat vt assūpta nō aūt dicim⁹ q filius dei sit hūana nā. Ex eodē aūt seqtur differētia tertia q relatio pcipue equiparantie nō magis se hʒ ad vnum extremū q̄ ad aliud: actio aūt ⁊ passio diuersimode se habēt ad agēs et patiens: ⁊ ad diuersos termios Et ideo assumptio determiat terminū a quo ⁊ ad quē. Dicitur eīm assumptio quasi ab alio ad se sumptio: vnio autem nichil horum determinat: Unde idifferenter dicitur q humana natura est vnita diuine ⁊ econuerso: non autem dicitur diuina natura assumpta ab humana: sed ecōuerso quia humana nā adducta est ad personalitatem diuinā: vt. s. persona diuina in humana natura subsistat.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dōm q vnio ⁊ assumptio nō eodem mō se hñt ad terminum sʒ diuersimode sicut dcm̄ est.

Ad 2ᵐ ¶ Ad secundum dicēdū q vniēs ⁊ assumens nō oino sunt idē. nam omnis psona assumēs ē vniēs: nō aūt ecōuerso. Nā psona patris vniuit nām hūanā filio non aūt sibi: et iō dicitur vniēs nō assumēs q̄si ad se sumēs: psōa aūt filij q̄ sibi humanā naturā vniuit: est vniens et assumens: ⁊ similiter nō ē idē vnitū ⁊ assumptū: nā diuia nā dr̄ vnita ⁊ nō assūpta.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōm q assumptio determiat cui facta ē copulatio ex pte assumētis inquātū assūptio dr̄ q̄si ad se sumptio: sʒ incarnatio: ⁊ humanatio ex parte assumpti: qd ē caro vel nā hūana: et iō assūptio differt rōne ⁊ ab vnione ⁊ ab incarnatōe seu hūanatōe.

¶ Utrū vnio verbi incarnati sit maxima vnionum. Articulo. 9.



AD nonum sic pᵐ pceditur. Ut q vnio duaꝝ nāꝝ nō sit maxima vnionū. Unitū .n. deficit in rōne vnitat; ab eo qd est vnū eo q vnitū dr̄ p participationem vnū aūt p ēētiā. Sed in rebus creat; aliqd dr̄ simplr ēē vnū: sic pcipue pʒ de vnitate ipa q̄ ē pncipiū nūeri. Ergo hmōi vnio de q̄ loqmur nō importat maximā vnitatē. ¶ P̄. quāto ea q̄ vniūtur magis distant tanto minor est vnio. 2ᵐ. Sʒ ea q̄ ſm hāc vnionē minuunt maxime distāt. s. diuia nā ⁊ hūana (distant. n. in infinitū). Ergo huiusmodi ē minima vnio. ¶ P̄. per 3ᵐ. vnionē fit aliqd vnū. Sʒ ex vniōe aie ⁊ corporis in nobis fit aliquid vnū i psona ⁊ nā. ex vnione aūt diuine ⁊ hūane nāe fit aliqd vnū solū in psōa. ergo maior est vnio aie ad corpus q̄ diuine nature ad humanam. Et sic vnio de qua loquimur nō iportat maximā vnionē.

Sʒ ꝯtra est quod Aug. dic. i. de tri. q hō poti⁹ ē i filio dei q̄ fili⁹ i pr̄e. Fili⁹ aūt ē i pr̄e p vnitatē ēētie: hō aūt est i filio p vniōem icarnatōis. Ergo maior ē vnio icarnatōis q̄ vnitas diuie ēētie: q̄ tñ̄ ē maxia vnionū. ⁊ sic patet per consequēs q vnio i carnatōis iportat maxiaʒ vnitatē. i oppᵐ

Rñdeo dōm q vnio importat ꝯiūctionē aliquorū in aliq̄ vno. Potest ergo vnio incarnationis dupliciter accipi. vnomodo ex parte eorum que cōiungūtur. Aliomodo ex parte ei⁹ in quo coniūgūtur. Et ex hac parte hmōi vnio hʒ pemínentiā inter alias vniōes. Nā vnitas psone diuie in q̄ vniunt due nāe est maxia nō aūt hʒ peminētiā ex parte eorum que coniunguntur. Rñ° pncip. 3. di. 5. q. 1. ar. 1. q. 2. ⁊ 4ᵐ. ca 41°.

Ad primū ḡ dōm q vnitas psone diue est maior q̄ vnitas numeralis: q̄ Ad pᵐ

.s. ē pn^m nūeri. Nā vnitas diuine psone ē vnitas increata p se subsistēs: ñ recepta ī aliq̄ p pticipatione: ē ēt ī se ɔpleta hñs in se q̄cq̄d ptinet ad rōnē vnitatis. Et iō nō ɔpetit sibi rō partꝫ sic vnitati nūerali: q̄ ē ps nūeri: q̄ participat in reb⁹ numeratis. Et iō q̄tū ac hᵒ vnio incarnatiōis p̄eminet vnitati nūerali: rōne .s. vnitatis diuine psone: ñ aūt rōne nāe hūane: q̄ nō est ipa vnitas diuine psone: sꝫ est ei vnita. ¶ Ad 2^m dōm q rō illa pcedit ex pte ɔiūctorū: non āt ex pte psōe ī q̄ ē fcā vnio. ¶ Ad 3^m dōm q vnitas diuine psone ē maior vnitas q̄ vnitas psone ꝛ nāe in nobis: ꝛ iō vnio incarnatōis ē maior q̄ vnio aīe ꝛ corpis ī nobis. Qr v̄o illḋ qḋ in ɔ̄riū obijcit falsuꝫ supponit .s. q maior sit vnio īcarnationis q̄ vnitas psonaꝝ in eēntia. dōꝫ ē ad auctoritatē aug. q hūana nā ñ ē magis ī filio dei q̄ fili⁹ dei in p̄re: sꝫ multo min⁹: sꝫ ip̄e hō q̄tū ad aliq̄d ē ī filio magis q̄ fili⁹ ī p̄re: ī q̄tū .s. idē supponit in hᵒ q dico hō ꝑut sumit ꝓ xp̄o: ꝛ ī hoc q dico fili⁹ dei. nō āt est idē suppositum patris ꝛ filij.

¶ Utrum vnio duaꝝ naturaruꝫ in xp̄o fuerit pfecta p grāꝫ. Ar. x



AD decimū sic pcedit. Ur q vnio incarnatiōis ñ sit facta p grām. grā .n. ē accñs qḋdā: vt in scda parte hitū ē: sed hūane nāe vnio ad diuinaꝫ nō ē facta p accñs: vt supra ostēsū est: g vr q vnio īcarnatiōis nō sit facta per grāꝫ. ¶ P̄. grē subm ē aīa: sꝫ sic dr col. 2. In xp̄o hitauit plenitudo diuinitatis corpalr. Ergo vr q illa vnio ñ sit facta p grāꝫ. ¶ P̄ q̄libet sāct⁹ deo vnit p grāꝫ: si igr vnio incarnationis fuit per grāꝫ videt q non aliter dicatur eē de⁹ xp̄s q̄ alij sctī homiēs. Sed cōtra est qḋ Aug. dic ī li. de p̄desti. sctōꝝ. Ea grā fit ab īitio fidei sue hō q̄cūq ꝫ xp̄ianus q̄ grā hō ille ab īitio suo fact⁹ ē xp̄s. sed hō fact⁹ ē xp̄s p vnionē ad diuinā nāꝫ: g vnio illa fuit p grām.

Respōdeo dōm q sicut in scda pte dcm ē grā duplr dr. Unoᵒ volūtas dei gratis aliq̄d dātꝫ. Alioᵒ ipꝫ g̃tuitū donū dei. Indiget aūt hūana nā g̃tuita dei volūtate ad hoc q eleuet in deū: cū hoc sit supra facultatē nature sue. Eleuat āt hūmana natura ī deū duplr. Unoᵒ p opationē: q̄ .s. sācti cognoscūt ꝛ amant deū. Alioᵒ p eē psonale: q̄ qdē mod⁹ ē singularꝫ xp̄o: ī q̄ hūana natura assūpta ē ad hᵒ q sit psona filij dei. Manifestū ē aūt q ad pfectionē opationis reqrit q sit poᵃ pfecta p hitū: sꝫ q nā hēat eē in supposito suo nō fit mediāte aliq̄ hitu. Sic g dōꝫ: q si grā accipiat ipsa dei volūtas g̃tis aliq̄d faciēs: vl g̃tū seu acceptū aliquē hñs: vnio īcarnatiōis fcā ē p gratiā: sic ꝛ vnio sctōꝝ ad deum p cognitionē ꝛ amorē. si v̄o grā dicat ipsum g̃tuitū dei donū: sic ipsum qḋ ē hūanā nām eē vnitā pᵉ diuine: pōt dici q̄dā grā inq̄tū nullis p̄cedētib⁹ meritꝫ hᵒ ē factū: nō autēꝫ ita q sit aliqua grā hitualis qua mediāte talis vnio fiat.

Ad primuꝫ g dōm q g̃tia q̄ ē accñs est q̄dā silitudo diuītatꝫ participata ī hoīe. Per īcarnationē āt hūana natura nō dr participasse silitudinē aliquā diuīe nature: sꝫ dr esse ɔiūcta ipsi diuine nature in persona filij. Maius aūt est ipsa res q̄ silitudo eius participata. ¶ Ad 2^m dōꝫ q grā hitualis ē solū aīa: sꝫ grā .i. gratuitū dei donū qḋ est vniri diuīe persone ptinet ad totā naturam humanam: qui cōponitur ex anima ꝛ corpore: ꝛ p hūc moduꝫ dicitur plenitudo diuinitatis ī xp̄o corporaliter habitasse:

Margin notes: Ad 2^m; Ad 3^m; pᵐ; 2^m; 3^m; ī oppᵐ; Rñō pncipa.; hūana nā ī deū duplr eleuat. 3. di. 13. q. 3. ar. pᵒ.; Ad pᵐ; Ad 2^m

q2 est vnita diuina nã nõ solũ aĩe sʒ ẽt corpi. Quãuis ẽt posset dici q dr habitasse in xpo corporalr.i. non vmbraliter sicut habitauit in sacramentis ve.le.de quib9 ibidẽ subditur: q sunt vmbra futurorũ corpus aũt est xps put.s. corpus contra vmbram diuidit. Dicũt ẽt quidã q diuinitas dr in xpo habitasse corporaliter.s.trib9 modis sicut corpus hʒ tres dimensiones. Uno mõ p essentiã pñtiã: ⁊ potẽtiã sicut i ceteris creaturis. Alio mõ per grãm gratum facientẽ: sicut in scis. Tertio p vnionẽ psonalẽ qd est pprium sibi. vñ pʒ respõsio ad 3m: q2.s. vnio incarnationis non est facta solum per gratiã habitualem sicut alij sci vniunt deo: sed sm subsistentiam siue personã

diuinitas in xpo trib9 modis ihabitat.

Ad 3m

¶ Utrum vnionem verbi incarnati aliqua merita pcesserint.

Articulo. xi.



Ad vndecimũ sic proceditur. Videt q vnio incarnationis fuerit aliq̃ merita subsecuta: quia super illud psal. Fiat misericordia tua sup nos quemadmodũ ⁊c. dicit glo. hic isinuat desideriũ pphete de incarnatiõe et meritum ipletionis. ergo incarnatio cadit sub merito. ¶ P̃. quicunq meretur aliquid: meretur illud sine q̃ illud hri nõ põt sʒ antiq patres merebãt vitã eternã: ad quã venire nõ poterũt nisi per icarnationem. Dicit.n. Greg. in lib. 14. mor. Hi qui ante xpi aduentuʒ in hunc mũdũ venerũt: q̃tãlibʒ iustitie ṽtutẽ haberẽt ex corpibus educti in sinum celestis pr̃ie stati recipi nullo mõ poterãt: q2 nõdũ ille venerat q iustoꝝ aĩas in ppetua sede collocaret. g vr̃ q meruerũt icarnationẽ. ¶ P̃. debitã ṽgine cãtat q deũ oĩuʒ meruisti portare: qd qdẽ scm̃ ẽ p icarnationẽ. g incarnatio cadit sub merito.

p̃mum. ps.32.

2m.

3m.

Sʒ cõtra est quod Aug. dicit in lib. de pdesti. san. Quisqs in capite nr̃o pcedẽtia merita singlaris illi9 gñationis inuenerit: ipe a nobis pcedentia merita multiplicate regenerationis indrat. Sʒ nulla merita pcesserũt regenerationeʒ nr̃am. sm illd Thim.3. Nõ ex opib9 iustitie q̃ fecimus nos: sʒ sm suã miaʒ salnos fecit p lauacruʒ regenerationis. Ergo nec illã christi gñationẽ aliqua merita precesserunt.

In Triũ

Respõdeo dõm: q q̃tũ ad ipm chr̃m manifestum ẽ ex p̃missis q nulla ei9 merita potuerũt pcedere vnionem. Nõ.n. ponim9 q ante fuerit pur9 hõ: ⁊ postea p meritũ bõe vite obtinuerit esse fili9 dei. sic posuit fotinus: sʒ ponim9 q a pncipio sue cõceptionis ille hõ vere fuit fili9 dei: vtpote non hñs aliaʒ hypostasim q̃ filij dei sʒ illud Lu.1. Qd ex te nascet sanctũ: vocabit fili9 dei. Et ideo oĩs opatio illius hoĩs subsecuta ẽ vnionẽ. g nlla ei9 opatio potuit esse meritũ vnionis. Sʒ neq ẽt opera alterius cuiuscunq hoĩs potuert eẽ meritoria hui9 vniõis ex 9digno. ¶ Primo qdẽ q2 opera meritoria hoĩs ppe ordinãtur ad beatitudinẽ q̃ est virtutis p̃mium ⁊ 9sistit in plena dei fruitiõe. Unio aũt icarnatiõis cũ sit i eẽ psonali trãscẽdit vnionẽ beate mentis ad deũ q̃ ẽ p actũ fructis: ⁊ iõ nõ pt cadere sub merito. ¶ 2o: q2 grã nõ põt cadere sub merito q2 ẽ merẽdi pncipiũ. Uñ multo min9 incarnationis sub merito q̃ ẽ pncipiuʒ grẽ sm illd Joã.1. Grã ⁊ ṽitas p iesum xpm fcã ẽ. ¶ 3o q2 incarnatio xpi ẽ reformatiua toti9 hũane nãe. Et iõ ñ cadit sub merito alicui9 hoĩs singularis: q2 bonum alicui9 pueri hoĩs nõ põt eẽ cã bõi toti9 nãe. Ex cõgruo tamẽ meruerũt sancti patres icarnationẽ desiderando ⁊ petendo. Con

Rñ9 pncip.

heresis Fotini

Nulla bona opa hominum ex condigno meruerũt xpi icarnationem pp tria p̃m .di.34 q.3.art. 1.⁊.2o. pa2e.q. 98.ar. 4o.

gruū.n. erat vt de⁹ exaudiret eos q ei obediebant. Et p h° p3 rñsio
Ad 2m ad pm. Ad 2m dō3 q h° ē falsū q sub merito cadit oē illud sine q pmiū eē ñ pōt. Quedā3.n.sūt q nō solū reqrūr ad pmiū: s3 ēt perigū tur ad meritū sic dīna bōitas z ei⁹ grā z ipā hois nā. Et silr icarnationis mysteriū ē pncipiū merēdi q3 de plenitudine xpi oēs acceperūt vt dr Joā.1.
Ad 3m Ad 3m dōm q btā vgo dr meruisse portare dūm xp3 nō q3 meruit ip3 icarnari: sed q3 meruit ex grā sibi data illū puritat; z scītitat' gdū vt 9grue posset esse mater xpi dei.

Utrū grā vniōis fuerit homini xpo naturalis. Art.12.

pm Ad duodecimū sic procedit. Ur q grā vniōis ñ fuerit xpo homini nālis. Unio.n.incarnatiōis ñ ē fcā i nā s3 in psona vt dcm ē. Sed vnūqdq3 denoiat a terio. g grā illa magis o3 dici psonalis q nālis.
2m p. grā diuidit 9 nā3: sic gtuita q sūt a do distiguūtur 9 nālia q sūt a pn° itriseco. sed eo3 q ex opposito diuidūt vnū nō denoiat ab alio: g grā xpi nō ē ei
3m nālis. p. nāle dr qd ē b3 nā3. s3 grā vniōis nō ē nālis xpo b3 nā3 dinā: q3 sic 9ueiret alijs psōis. nec ēt nālis ē ei b3 nā3 hūanā: q3 sic 9ueniret oib⁹ hoib⁹ q sunt eiusde3 nature cū ipso: igit vr q nullo mō grā vnionis sit xpo naturalis.
I oppm Sz contra ē qd aug. dic in enche. Jn hūane nāe susceptiōe fit qdāmō ipsa grā illi homini naturalis. qua nullū possit admittere peccatum.
Rñº Rñdeo dōm q b3 ph3 i.5.metaphi. nā vno mō dr
pncip. ipā natitas. Alio° eēntia rei. Uñ
Nāle nāle pōt alidd dici dupl'r. Uno°
dupl'r. qd ē tm ex pncipijs eēntialib⁹ rei:
3.di.4 sicut igni nāle ē sursū ferri. Alio°
q.3.ar- videt eē hoi naturale qd ab ipsa
tic.2.q.1.o. natiuitate hēt b3 illud eph.2. Era m⁹ nā filij ire. Et sap.12. Neq3 est natio eo3 z naturalis malitia ipo rū. Grā igr siue vniōis siue habitualis ñ pōt dici nālis q̄si cāta ex pncipijs hūane nature i ipo xpi q̄uis possit dici nākl' q̄si 9ueniēs i natura. xpi hūanā cānte dina nāra ipsius. Dr aūt nālis vtraq3 grā in xpo inquantum eā a natiuitate habuit: q3 ab initio 9ceptōis fuit natura hūana dine psōe vnita z aīa eius fuit munere grē repleta.
Ad pm Ad primuz g dōm: q licet vnio ñ sit i nā fcā: ē tñ cāta ex vtute dine nāe: q ē vē nā xpi: z ēt 9uēit xpo a pn° natiuitat;.
Ad 2m Ad 2m dō3: q ñ bm idē dr grā z nālis: s3 grā qdē dr iq̄tū nō ē ex merito: nāl'āt dr iq̄tū ē vtute dine nāe i hūanitate
Ad 3m xpi ab ei⁹ natiuitate. Ad tertiu3 dōm q grā vniōis nō ē nāl' xpo b3 hūanā nā3 q̄si ex pncipijs humane nāe creata: iō nō o3 q 9ueniat oib⁹ hoib⁹. Est tñ nāl' z b3 hūanā nā3 pp ppetatē natiuitatis ipi⁹: put sic 9cept⁹ ē ex spū scō vt eēt idē nālis fili⁹ dei z hois: bm vo dinā naturā est ei natural' inq̄tū dina nā ē pnm actiuū hui⁹ grē: z h° conuenit toti trinitati. s. hui⁹ grē eē actiuū pncipium.

De mō vniōis psone assumēt;. Questio.III.

Deīde cō siderādū ē de vniōe ex pte psone assumētis: z circa h° q̄rūt.8. p° vtru3 assumē 9ueniat p° diuie. 2° vtr 9ueniat nāe dine. 3° vtrū nā possit assūere abstracta psonalitate. 4° vtr vna pª possit assumē sine alia. 5° vtru3 qlib3 pª possit assumē. 6° vtrū plures psone pñt assumē vnā nā3

numero. ¶ 7° vtrū vna psona pos
sit assumē duas nās nūero. ¶ 8°
vtrū magis fuit ↄueniēs ꝺ psona
filij dei ꝙ assumpsit hūanā nām ꝙ̄
de aliqua persona diuina.

pm. ¶ Utrū psone diue ↄueniat assu-
mere nāȝ hūanā. Arti. I.

AD primum sic
pceditur. vr̄ ꝙ psone
diuine non cōueniat
assumere naturā creatam. Per-
sona.n. dīna sigt aliqd maxīe pfe-
ctū. Perfectū ē aūt cui n̄ pōt fieri
additio. Cū igr̄ assumē sit q̄si adse
2m. sumere: ita ꝙ assumptū addaᷣ assu
mēti: vr̄ ꝙ psone diue nō ↄueniat
assumere nāȝ creatā. ¶ P̄. illō ad
qō aliqd assumiᷣ cōicaᷣ quodāmō
ei qō in ip̄m assumiᷣ: sic̄ dignitas
cōicaᷣ ei q̄ in dignitatē assumiᷣ: sȝ
de rōne psōe ē ꝙ sit cōicabilis: vt
in pma pte dcm̄ ē. ꝫ psōe diue n̄ cō
uēit assumē: qō ē ad se sumē. ¶ P̄.
psona ↄstituiᷣ p nāȝ: sȝ icōueniēs
ē ꝙ ↄstitutū ↄstituēs assūat: qꝛ ef-
fūs n̄ agit i suā cāȝ. ꝫ pᵉ n̄ ↄuēit as
ē qō (sumē nāȝ.

i oppm SZ cōtra Aug. dt ꝺ fide ad
Petrū. Forma.i. nāȝ sui i suā ac
cepit deᵘ ille.s. vnigēitᵘ psonā. Sȝ
deᵘ vnigēitᵘ ē pᵃ: ꝫ psone cōpetit
accipe nām: qō est assumere.

Rño pncip. Rn̄deo dōȝ: ꝙ i ꝟbo assūptō
nis duo iportanᷣ vȝ
pnm actᵘ ⁊ teriᵘ. Dr̄.n. assumē q̄si
ad se sumē. hᵘ āt assūptōis pᵃ est ⁊
pnm ⁊ teriᵘ. Pꝛim qdē: qꝛ pᵉ ppe
ↄpetit agere. hᵘ āt assūptio carnis
p actionē dīna fcā est. Silr̄ ēt pᵃ ē
hᵘ sūptōis teriᵘ: qꝛ sic̄ supꝛa dcm̄
est: vnio facta est in psona nō i nā.
Et sic patet ꝙ pꝛꝛijssime cōpetit
psone assumere naturam.

Ad pm AD pmū ꝫ dōm: ꝙ cū psona
dīna sit ifinita: nō
potest fieri additio ei. vn̄ Cyrillᵘ
dicit in epl'a synodali ephe. cōci.
Nō sȝ coaptōes ↄiūctōis itelligi
mᵘ modū sic̄ ēt i vniōe hōis ad deū
q̄ est p grām adoptiōis: nō addiᷣ 2m.
aliqd deo: sed illō qō dīnū ē appo 3m.
niᷣ hoi: vn̄ nō deᵘ sed hō pficitur. Ad pm
¶ Ad sm dōȝ: ꝙ psona dr̄ icōica Ad 2m
bilis inq̄tū nō pōt de pluribᵘ sup
positis pdicari. Nihil tn̄ phibet ⁊
plura de psona pdicari. Un̄ n̄ ē ȝ
rōnē psone sic cōicari vt subsistat
i plibᵘ naturis: qꝛ ēt in psonā crea
tā pn̄t plēs nāe ↄcurrere accn̄talr̄
sicut in psona vnius hoīs inueniᷣ
q̄ntitas ⁊ q̄litas. Hoc aūt ē ppꝛiū
dīne psone. pp eiᵘ infinitatē: sȝ vt
in ea fiat ↄcursᵘ nāȝ: nō qdē accn̄
talr̄: sed sm subsistētiā. ¶ Ad 3m Ad 3m
dōm ꝙ sic̄ supꝛa dcm̄ ē nā hūana n̄
ↄstituit psonā dīnā simplr̄: sȝ ↄsti-
tuit eaȝ sm ꝙ denoianᷣ a tali nā.
Nō.n. ex nā hūana hȝ filius dei ꝙ
sit simplr̄: cū fuerit ab eterno: n̄ so-
lum ꝙ sit hō: sȝ sm dīnā nām ↄsti-
tuiᷣ psona dīna simplr̄. Un̄ psona
dīna non dr̄ assumere dīnā nām sȝ
humanā. ¶ Utrū diue nāe ↄueni
at assumere. Arti. II.

pmum. AD secundum
sic pceditur. Uidetur
ꝙ nature diuine nō cō
ueniat assumere: qꝛ sic̄
dictum est assumere dr̄ q̄si ad se su
mere. Sed natura diuina nō assū-
psit ad se humanaȝ naturam: quia
non est facta vnio in natura sed in
psona sicut supꝛa dictum est: ergo
nāe diuine non competit assumere
naturā humanaȝ. ¶ P̄. nā diuina secūdū
cōis est tribᵘ psonis. Si ꝫ nature
cōuenit assumeᷣ sequiᷣ ꝙ ↄueniat
tribᵘ psonis. ⁊ ita pr̄ assūpsit nām
hūanā sicut filius: qō ē erroneum.
¶ P̄. assumere est agere. agere au tertiū.
tē cōuenit persone non nāe q̄ ma-
gis sigtur vt pncipiū q̄ agēs agit:
ꝫ assumere nō conuenit nature.

i oppm SZ contra ē ꝙ Aug. dt. i li.
de fide ad petrū
Illa nā q̄ sp gēita māet ex pre. i. q̄
ē p gn̄onē etnā accepta a pre: nāȝ
nr̄am a matre sine pctō suscepit.

Rño. princi. **Respõdeo** dõm: q̃ sic dc̃m ē in v̄bo assūptionis duo significant̃. s. p̄n^m actionis ꝛ termin⁹ ei⁹. Esse assūptiōis p̄n^m cōuenit nãe diuine b̄z seipsã: qꝛ ei⁹ v̄tute assūptio fc̃a ē: s̄z eē terminū assūptiōis nō ꝯuenit nãe diuine b̄z seipsã: s̄z rōne p̄ᶜ ĩ q̄ ꝯsideraẗ. Jō q̄dē p̄ᵒ ꝛ ꝓpriissime p̄ᵃ dr̃ assumere. Secūdario ēt p̄t dici q̄ ēt nã assumit nãz ad sui p̄ᵃᵐ: ꝛ b̄m ēt hunc mōz dr̃ nã ĩcarnata: non q̃si sit in carnē ꝯuersa: sed qꝛ nãz carnis assūpsit. Ūn̄ dic̃ Dam̄. Dicim⁹ nãm dei incarnatam esse b̄m btōs Athanasium ꝛ Cyrillum.

ad p̄m. **Ad primū** ḡ dd̄z: q̄ li se ē reciprocū ꝛ refert idē supp^m: nã aūt diuina nō differt supposito a p̄sõa v̄bi: ꝛ iō inq̄tuz nã v̄bi⁹ sumit nãz hūanã ad p̄sõaz v̄bi dei dr̃ eã ad se sūere. S̄z q̃uis p̄r assumit nãz hūanã ad p̄sonam v̄bi: nō tñ ꝓpẗ hᵒ assumit eã ad se qꝛ nō ē idē suppositū p̄ris ꝛ v̄bi: ꝛ iō nō p̄ōt dici ꝓp̄e q̄ p̄r assūat nãz hūanã.

ad 2^m. ¶ Ad 2^m dd̄z: q̄ illd qd̄ ꝯuenit nãe diuine b̄z se ꝯuenit trib⁹ personis: sic̄ bōitas: sapiā ꝛ hmōi: s̄z assūere ꝯuenit ei rōne p̄sone v̄bi: sic̄ dc̃m ē: ꝛ iō soli illi p̄sone ꝯuenit.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dd̄z: q̄ sic̄ ĩ deo idez ē ꝛ qd̄ ē ꝛ q̄ ē: ita ēt in eo idē ē qd̄ agit ꝛ q̄ agit: qꝛ vnū q̄dq̄ agit inq̄tū ē ens. Ūn̄ nã diuina est illd q̄ de⁹ agit: ꝛ ē ĩ ipse de⁹ agēs.

¶ Utrū nã possit assūere abstracta personalitate. Arti. III.

p̄m 
Ad tertium sic p̄ceditr̃. Ūr̃ q̄ abstracta p̄sõalitate p̄ ĩtellm̄ nã nō possit assūere. Dc̃m est. n. q̄ nãe ꝯuenit assūere rōne p̄sone. S̄z qd̄ ꝯuenit alicui rōne alicui⁹: remoto eo nō p̄ōt ei ꝯuenire: sic̄ corp⁹ qd̄ ē visibile rōne coloris: siue colore videri nō p̄ōt: ḡ abstracta p̄sonalitate p̄ intell̄z nã assumere nō p̄ōt.

2^m. ¶ P̄. assumptio importat terminū vniōis vt dc̃m ē: s̄z vnio nō p̄ōt fieri ĩ nã: s̄z soluz in p̄sona: ḡ abstracta p̄sonalitate nã diuina nō p̄ōt assumere.

3^m ¶ P̄. in p̄ma p̄te dc̃m ē q̄ ĩ diuinis abstracta p̄sonalitate nihil manet: sed assumere ē aliq̄d: ḡ abstracta p̄sonalitate nō p̄ōt diuina nã assumere.

in opp^m **Sz contra** est q̄ ĩ diuinis p̄sonalitas dr̃ p̄prietas p̄sonalis: q̄ triplex ē. s. paternitas: ꝓcessio ꝛ filiatio: vt ĩ p̄a p̄te dc̃m ē: s̄z remot; his p̄ intellm̄ adhuc remanet dei oīpotētia: p̄ q̄ est fc̃ã ĩcarnatio: sic̄ angel⁹ dicit Luc. I. Non erit impossibile apud deū oē v̄bū: ḡ vr̃ ēt q̄ remota p̄sonalitate nã diuina possit assumere.

Rño. princi. intell̄s dupl̄r se habz ad diuina. **Respondeo** dd̄z: q̄ ĩtell̄s dupl̄r se hēt ad dĩna. Unoᵒ vt cognoscat deuz sicuti ē: ꝛ sic ĩpo[illegible]e est q̄ circūscribaẗ p̄ ĩtell̄z aliq̄d a deo: ꝛ q̄ aliud remaneat: qꝛ totū qd̄ est in deo est vnū salua distinctiōe p̄sonaꝝ: q̃rū tñ vna tolliẗ sublata alia: qꝛ distinguūẗ soluz relatiōib⁹ q̃s op̄z esse sil̄. Altᵒ se h̄z ĩtell̄s ad dĩna nō q̄dē q̃si cognoscēs deū vt ē: sed per modū suū. s. multipl̄r ꝛ diuisiz id qd̄ ĩ deo ē vnū: ꝛ p̄ hūc modū p̄ōt intell̄s nr̄ intelligere bōitatē ꝛ sapiam dĩnã: ꝛ alia hmōi q̄ dnr̄ esse alia attributa nō intellecta p̄rnitate vl̄ filiatiōe: q̄ dicūẗ p̄sonalitates: ꝛ b̄z hoc abstracta p̄sonalitate p̄ ĩtellectū possum⁹ adhuc intelligere naturam assumentem. .3. dis. [illegible] q. 2. ar. tertio.

ad pri. **Ad primū** ḡ dōm: q̄ qꝛ ĩ diuinis idē est q̄ est ꝛ qd̄ est: q̄cquid coꝝ q̄ attribuūẗ deo ĩ abstracto b̄m se s̄ ꝯsiderātur alijs circūscriptis erit aliq̄d subsistēs: ꝛ p̄ ꝯn̄s p̄sona cū sit ĩ nã intellectuali. Sic̄ igiẗ nūc positis proprietatib⁹ p̄sonalib⁹ ĩ deo dicim⁹ tres personas: ita exclusis p̄ intellectū ꝓprietatib⁹ p̄sonalib⁹ remanebit ĩ ꝯsideratiōe nr̄a nã diuina vt subsistens vl̄ p̄sona: ꝛ p̄ hūc mo

[illegible]

dū pōt intelligi ꝙ assumit nāȝ humanaȝ rōne sue subsistētie vł personalitatꝫ.
Ad 2m ¶ Ad 2m dōȝ: ꝙ ēt circunscriptis ꝑ intellīn ꝑsonalitatibus trium ꝑsonaruȝ remanebit intellectu vna personalitas dei vt iudei intelligunt: ad quam poterit terminari assūptio: sic nūc dicimus eā terminari ad ꝑsonā verbi.
Ad 3m ¶ Ad 3m dōȝ: ꝙ abstracta personalitate ꝑ intellīn dr̄ nihil remanere ꝑ modū resolutiōis q̄si aliud sit qđ subdiꝛ relationi ⁊ aliud ipa relatio: qꝛ quicqđ ꝯsideraꝛ i deo: ꝯsideraꝛ vt suppositũȝ subsistēs: pōt tū aliqđ eoꝝ q̄ dicūtur de deo intelligiꝛ sine alio: nō ꝑ modū resolutionis: sȝ per modū iam dictuȝ.

¶ Utruȝ vna persona possit sine alia persona naturaȝ creatam assumere. Articulo.5.

pm. AD quartum sic ꝓceditur: videtur ꝙ vna ꝑsona non possit assumere nām creatam alia nō assumēte. Indiuisa.n. sūt opa trinitatꝫ: vt dicit Aug.i.enche. Sic .n. triū ꝑsonaꝝ est vna eēntia: ita vna opō: sȝ assumere ē opō q̄daȝ gº nō pōt ꝯuenire vni ꝑsone diue qn ꝯueniat aliȷ́.
2m ¶ P̄. Sic dicimꝰ ꝑsonā filiȷ́ icarnatā: ita ⁊ nām: tota.n. dina nā i vna suaꝝ hypostasū icarnata ē: vt dic̄ Dam.i3º li. sȝ nā cōis ē tribꝰ ꝑsonis ḡ ⁊ assūptio.
3m. ¶ P̄. sic hūana nā i xp̄o assūpta ē a deo ita ēt ⁊ hoies ꝑ grām assumūtur ab ipo ₰ȝ illđ Ro.14. Deꝰ illā assumpsit: sȝ h̄ assumptio cōiꝛ ꝑtinet ad oēs ꝑsonas ḡ ⁊ pª.
I ꝯrius Sȝ cōtra ē qđ Diony.2.c. đ diui.no. icarnatiōis mysteriū dic̄ ꝑtinere ad discretā theologiā: ₰m quā.s. aliqđ distinctū dr̄ de diuinis personis.
Rñº. ꝑncip. 3. dis.1. q.2.ar. scdo. Respondeo dōm: ꝙ sicut dcm̄ est assūptio duo iportat: actuȝ assumentis ⁊ terminū assumptiōis. Actꝰ āt assumētꝫ: ꝓcedit ex diuina virtute: q̄ cōis est tribꝰ personis. Sȝ terminꝰ assumptionis ē ꝑsona sic dcm̄ est. Et iō illud qđ est actiōis in assumptione cōe est tribus personis: sȝ illud qđ pertiet ad rationem termini cōuenit ita vni pͤ ꝙ nō aliȷ́. Tres.n. pͤ fecerūt vt hūana natura vniret vni persōe filiȷ́.

AD primū ergo dōm: ꝙ rō illa ꝓcedit ex ꝑte opationis: ⁊ sequereꝛ ꝯº: si solā illā operationeȝ iportaret ab vno termino q̄ est persona. Ad pm
¶ Ad 2m dōm ꝙ nā dr̄ icarnata esse: sic ⁊ assumēs rōne persone: ad quaȝ terminata est vnio sic dcm̄ est: nō aūt ꝓut est cōis tribº personis. Dr̄ aūt tota nā diuina icarnata: nō qꝛ sit incarnata in oībꝰ personis: sed qꝛ nihil deest de ꝑfectione dīne nāe ꝑsone incarnate. Ad 2m
¶ Ad 3m dōȝ: ꝙ assūptio q̄ fit per grāȝ adoptionis termīaꝛ ad quādam ꝑticipatiōeȝ dīne nāe ₰ȝ assimilatiōem ad bonitatē illiº. ₰ȝ illud. 2 Pe.1. Ut diuine ꝯsortes nāe ⁊c̄. Et iō hꝰi assumptio cōis ē tribꝰ personis ⁊ ex ꝑte ꝑncipiȷ́: ⁊ ex ꝑte termini. sȝ assūptio q̄ est per grāȝ vnionis ē cōis ex ꝑte ꝑncipiȷ́: nō aūt ex ꝑte termini: vt dictum est. Ad 3m

¶ Utrū q̄lȝ ꝑsona dina potuerit hūanā nāȝ assumere. Arti. v. pm.

AD quītū sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ nulla alia ꝑsona diuina potuit humanam naturam assumere preter personaȝ filiȷ́. Per huiusmodi.n. assumptionē actuȝ est ꝙ deus sit filius hominis: sed inconueniens est ꝙ esse filiū hominis: ꝯueniret patri vel spūi scō: hº.n. vergeret in confusioneȝ diuinaꝝ personaꝝ. Ergo pater ⁊ spūs sanctus carneȝ assumere nō possunt
2m ¶ P̄. per incarnationeȝ diuinam homines assecuti sunt adoptionē filioꝝ ₰m illud. Ro.8. Non ac-

cepistis spm̄ seruitutis iterū in timore: sed spm̄ adoptiōis filiorū. sed filiatio adoptiua ē participata siltudo filiationis nālis: q̄ nō ꝯuenit nec prī nec spūisctō. Un̄ dicit̄ Ro. 8. Quos p̄sciuit ꝛ p̄destinauit ꝯformes fieri imagini filij sui. ḡ vr̄ ꝙ nulla alia psona potuit
3m incarnari preter psonā filij. ¶ P̄
1 oppm filius dr̄ missus ꝛ genitus natiuitate tpali b̄m ꝙ incarnat⁹ est: sed prī nō ꝯuenit mitti q̄ est inascibilis: vt in pᵃ pte h̄itū ē. ḡ saltē psona patris nō potuit incarnari.

Sꝫ contra est ꝙ q̄cq̄d pōt fili⁹ pōt pr̄: ꝛ. s. s. alio qn̄ nō eēt eadē potētia triū personaꝝ: sed fili⁹ potuit incarnari: ergo pater et spiritus sanctus.

Rn̄o pncip. 8. ea. q. artic. 1. 3. dis. 1. q. 2. ar. 1. ꝛ. 3. o. Quelꝫ diuina psona potuit icarnari. Rn̄deo dōm: ꝙ sic dcm̄ ē assumptio duo impoꝛtat. s. ipsū actū assumētis: ꝛ terminuꝫ assūptionis. p̄nm aūt actus ē virt⁹ diuina: terminus āt est psona. Uirt⁹ aūt diuina cōiter ꝛ indifferēter se h̄ꝫ ad oēs personas. Eadē ēt est cōis rō psonalitatis in trib⁹ personis: lꝫ ppetates psonales sint differētes. Qn̄ autē ꝟtus aliq̄ idifferēter se h̄ꝫ ad plura: pōt ad q̄dlꝫ eoꝝ suā actionem terminare: sic p̄ꝫ in potentijs rōnalib⁹ q̄ se h̄nt ad opposita: quoꝝ vtraq̃ agere pōt. Sic ḡ dīna ꝟt⁹ potuit nām h̄ūanam vnire psone prīs vel. s. s. sic vniuit eā psōe filij: Et iō dōꝫ: ꝙ pr̄ vel spūs sanctus potuit carnē assūere sic ꝛ filius.

Ad pm Ad primuꝫ ergo dōm: ꝙ filiatio tpalis q̄ xp̄s dr̄ fili⁹ hoīs nō ꝯstituit psonā ipsi⁹: sic filiatio eterna sꝫ est quoddā ꝯñs natiuitatē tēporalē. Un̄ si p hunc modū nomē filiationis ad patrē vl̄. s. s. trāsferret̄: nulla sequeret̄ ꝯfusio diuinaꝝ personarū. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ filiatio a
Ad 2m doptiua ē q̄dā pticipata siltudo filiationis nālis: sed fit in nobis appropriate a pr̄e q̄ est p̄ncipium nālis filiatiōis: ꝛ p donū. s. s. q̄ est amor prīs ꝛ filij b̄m illud Gal. 4. Misit deus spūꝫ filij sui in corda nr̄a clamantē Abba pr̄: ꝛ iō sicut filio incarnato adoptiuā filiationē accepim⁹ ad similitudinem filiationis nālis: ita prē incarnato adoptiuā filiationē recipem⁹ ab eo tanq̄ a p̄n⁹ nālis filiationis: ꝛ a. s. s. tanq̄ a nexu cōi prīs ꝛ filij. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ patri ꝯuenit eē inascibilē b̄m natiuitatē eternā Ad 3m q̄d nō excluderet natiuitas tpalꝫ. Mitti aūt dr̄ fili⁹ dei b̄m incarnationē: eo ꝙ est ab alio sine q̄ incarnatio non sufficeret ad rationem.

¶ Utrū plres psōe dīne possint assumere vnā nām nuō. Art. 6.

AD sextuꝫ sic pcedit̄ pm vr̄ ꝙ due psōe diuine non possint assumere vnā ꝛ eādē numero nāꝫ. Hoc. n. supposito aut eēt vn⁹ h̄ō: vel plēs sꝫ nō plures: Sic. n. vna nā dīna in psonis plurib⁹ nō patit̄ eē plures deos. ita vna nā h̄ūana i pluribus psonis nō patit̄ eē plures hoīes. Silr̄ ēt nō posset eē vnus h̄ō: q2 vn⁹ h̄ō ē iste h̄ō q̄ demonstrat vnā psonā: ꝛ sic tolleret̄ distinctio triū personaꝝ diuinaruꝫ q̄d ē incōueniens. Nō ḡ due aut tres psone p̄nt accipere vnā nām h̄ūanaꝫ. ¶ P̄. sumptio terminat̄ ad vnitatē psone vt dcm̄ est: sꝫ nō 2m est vna psōa prīs ꝛ filij ꝛ. s. s. ḡ nō p̄nt tres psone assumere vnā nām h̄ūanā. ¶ P̄. da. dic i 3o li. ꝛ aug. 3m i p̄mo ꝺ tri. Q; ex icarnatiōe filij dei ꝯseq̄t̄: ꝙ quicq̄d dr̄ ꝺ filio dei dr̄ de filio hoīs ꝛ ecōuerso. Si ḡ tres psōe assumerēt vnā nāꝫ h̄ūanam: seq̄retur ꝙ quicq̄d dicit̄ de q̄libꝫ triū psonaꝝ diceret̄ de illo hoīe. ꝛ ecōuerso: q̄ diceret̄ de illo hoīe: p̄nt dici de qualibet triū psonaꝝ. Sic ḡ id q̄d ē ppriū prīs. s. generare filiū ab eterno: diceret̄ de illo hoīe: ꝛ p cōsequēs. diceret̄

de filio dei: quod est incõueniẽs. Nõ g est possibile q tres psone diuine assumãt vnã nãm humanaz.

lopp^m **Sz contra** persona incarnata subsistit i duab9 nãis: diuina. s. & hũana: sz tres psone possũt subsistere i vna nã diuĩa. g & pñt subsistere in vna nã hũana: ita. s. q sit nã humana a tribus personis assumpta.

Rñº pnci. 3. dis. 1. q. 2. ar. 4º. **Respõdeo** dõs: q sic s dcm ẽ ex vniõe aie & corporis i xpo ñ fit neq noua pª neq noua hypostasis: sed fit vna nã assumpta in psonã vel hypostasim diuinaz: qd qdez nõ fit p potẽtiaz nãe hũane: sz p potẽtiã diuine psone. Est aũt talis diuinaz personaz cõditio: q vna eaz nõ excludit aliaz a cõmunione eiusdẽ nãe sz solũ a cõione eiusdẽ psone. Qz igit in mysterio incarnatiõis tota ratio facti ẽ potẽtia facient: vt aug. dicit i epi. ad volusianũ: magis ẽt h9 est iudicandũ sz cõditionẽ diuĩe psone assumẽtis qz sm ɔditionẽ nãe hũane assũpte. Sic g nõ ẽ ipossibile diuinis psonis: vt due vl tres assumãt vnaz nãm hũanã. eẽt tñ ipossibile: vt assumerẽt vnã hypostasiz vl vnã psonã: hũanã sic Ansel. dic i li. d ɔceptu virginali: q plures psone nõ pñt assumere vnũ eundem hominem.

Ad pᵐ 3. dis. 1. q. 2. ar. tertio. **Ad primuz** g dõm: q hac positiõe facta. s. q tres psone assumerẽt vnã hũanaz nãz: verũ eẽt dicere q tres psone eẽnt vn9 hõ pp vnã nãz hũanam: sicut. n. nunc verũ ẽ dicere q tres psone sunt vn9 de9 pp vnam diuinã nãz. Sic verũ eẽt dicere q eẽnt vn9 hõ pp vnã nãm hũanã: nec li vn9 iportaret vnitatem persone sz vnitatẽ in nã hũana. Nõ. ei posset argui ex h9 q tres psone sũt vn9 hõ: sz q eẽt vn9 hõ simplr. Nihil. n. phibz dicere q hoies q sunt plres simplr: sint vn9 qtũ ad aliqd puta vnus pplʼs: & sic Aug.

q possibile sit [illegible]

dic. 6. d tri. Diuersum ẽ nã spũs dei & spũs hois: sz inherendo fit vn9 spũs. sm illd. 1. co. 6. Qui adheret deo vn9 spũs est. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q illa positione facta hũana nã eẽt assũpta in vnitatẽ nõ vni9 psone: sz i vnitatẽ singulaz personaz: ita. s. q sic diuĩa nã hz nãlem vnitatẽ cũ singulis psonis: ita nã hũana hẽret vnitatẽ cũ singulis p assumptionẽ. Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ dõm: q circa misteriũ icarnatiõis fit cõicatio ppetatũ ptinẽtiũ ad nãm: qz qcũqz ɔueniũt nãe: pñt pdicari de pª subsistente i nã illa: cuiuscũqz nãe noie significet. predicta igr positione fcã d psona pris poterũt predicari: & ea q sunt hũane nãe: & ea q sunt diũe: & silr de psona filij & s. s. Nõ aũt illud qd conueniret psone pris rõne ppe psone posset attribui psõe filij aut. s. s. pter distinctionẽ psonaz q remanent. Posset ergo dici q sicut pr est ingenitus: ita hõ eẽt ingenit9: sm q ly hõ supponeret p psona pris. Si qs aũt vlterius procederet: hõ est ingenit9: filius est hõ. g fili9 ẽ ingenitus eẽt fallacia figure dictionis vel accñtis: sic & nũc dicim9 deũ eẽ igenitũ: qz pr ẽ igenit9: nec tñ possumus ɔcludẽ q fili9 sit igenit9 quãuis sit de9. Ad 3ᵐ

¶ Utrum vna psona diuina possit assũere duas nãs huõ. Ar. 7.

AD septimuz sic pcedit. Ut q vna psona diuina non possit assumere duas naturas humanas. pᵐ Natura. n. assumpta i mysterio incarnationis nõ habet aliud suppositum preter suppositũ persone diuine: vt ex supradictis pz. Si ergo ponatur esse vna persona diuina assumens duas humanas naturas: eẽt vnum suppositũ duarũ naturaz eiusdez spẽi: qd vr iplicare ɔtradictionẽ. Nõ. n. nã vniusspeciei multiplicatur:

nisi ꝫm distinctionē suppositoꝝ.
2m ¶ P̄. hac suppōne fcā nō possz di ci ꝙ ꝑsona diuia īcarnata eēt, vnꝰ hō: qꝛ nō hēret vnā nām hūanaz. silr nō posset dici ꝙ essent plēs: qꝛ plēs hoīes sūt supposito distīcti: et ibi eēt tm̄ vnū suppositū: ḡ p̄di
3m cta positio eēt oīno impoſsīs ¶ P̄. ī incarnatiōis mysterio tota nā di uina est vnita toti nāe assumpte. i. cuilz pti eiꝰ. Est. n. xp̄s pfectꝰ deꝰ pfectꝰ hō totus deꝰ ꝛ totꝰ hō: vt Dam. dic̄ in 3. lib. Sed due hūane nāe nō possent corporaliter sibi in uicez vniri: qꝛ oporteret ꝙ aia vni us esset vnita corpori alteriꝰ: ꝛ ꝙ ēt duo corpora essēt simul: qd etiā cōfusionē induceret nāꝝ. Nō ergo est possibile ꝙ vna ꝑsona diuia du as hūanas nās assumeret.

ī oppm Sz contra est qd qcqd pōt pr̄ pt filiꝰ: sz pr̄ post īcarnationē filij pt assumere nām aliā nuō ab ea quā filiꝰ assū psit. In nllo. n. ꝑ īcarnationē filij ē diminuta ꝑsona prīs vel filij. ḡ videtur ꝙ filiꝰ post incarnationē possit aliā hūanā naturaz assume re preter eam quam assūpsit.

R. 1o ꝑncip. Respōdeo ddm: ꝙ illd qd pt ī vnū ꝛ n̄ ī ampliꝰ hz potētiā limitatā ad vnū. Pōa aūt diue ꝑsone ē īfinita: nec pōt li mitari ad aliqd creatū. vn̄ n̄ ē dDz ꝙ ꝑsona dina ita assūpsit vnā nāz hūanā ꝙ n̄ potuerit assumē aliaz.
3. dis. 1. q. 2. ar tic. 5. Vr̄. n. ex hᵒ seq ꝙ ꝑalitas dine nāe eēt ita ꝯp̄hēsa ꝑ vnā nāz ꝙ ad eiꝰ ꝑ sonalitatē alia assumi n̄ posset: qd ē ipoīe. Nō. n. īcreatū a creato ꝯp̄ hēdi pt. Pz ḡ ꝙ siue ꝯsideremꝰ na turā dinā ꝫz ꝟtutē q̄ ē pnm vnōis siue ꝫz suā ꝑsoalitatē q̄ ē terlꝰ vio nis: opz dicere ꝙ ꝑsona dina ꝑter nām hūanā quā assūpsit possit ali am nūero naturaz assumere.

Ad pm Ad primuz ḡ dd̄m: ꝙ natu ra creata pficit̄ ī sua rōne ꝑ formā q̄ mltiplicat̄ ꝫz diuisiones materie. Et iō si ꝯposi tio materie ꝛ forme ꝯstituat nouū suppositū: ꝯn̄s ē ꝙ natura mltipli cat̄ ꝫz mltiplicatōēz suppōtoꝝ Sz in mysterio incarnatiōis vnio for me ꝛ materie. i. aie ꝛ corporis nō cōstituit nouū suppositū: vt. s̄. di ctū est: ꝛ iō posset eē mltitudo ꝫm numerū ex pte nature propter di uisionē matie absq̧ distīctiōe sup positoꝝ. ¶ Ad 2m dd̄m: ꝙ posset videri ꝙ p̄dicta positiōe facta seq̄ ret̄ ꝙ essēt duo hoīes ꝑꝑ duas na turas absq̧ hoc ꝙ eēnt ibi duo sup posita: sicut eꝯ tres ꝑsone dicerē tur vnus hō: ꝑꝑ vnā nām assūptā vt supra dcm̄ est. Sz hoc nō vr̄ esse veꝝ: qꝛ noībus est vtēdū ꝫm ꝙ sūt ad significādū imposita: qd qdem est ex ꝯsideratiōe eoꝝ q̄ apud nos sunt. Et iō oz circa modū signifi candi ꝛ consignificandi ꝯsiderare ea q̄ apud nos sunt: in qbꝰ nunq̄ꝫ nom̄ ab aliqua forma ipositū plu raliter dr̄: nisi ꝑꝑ pluralitatē sup positoꝝ. Nō. n. q est duobꝰ vesti mētis indutꝰ: nō dr̄ duo vestiti sz vnꝰ vestitꝰ duobꝰ vestimētis: ꝛ q hz duas qlitates dr̄ singulr aliqlis ꝫm duas qlitates. Nā āt assūpta q̄tū ad aliqd se hz ꝑ modū idumē ti: lz nō sit silitudo q̄tū ad oia: vt supra dcm̄ ē. Et iō si ꝑsona dina assumeret duas naturas hūanas ꝑꝑ vnitatē suppositi diceret̄ vnꝰ hō hn̄s duas naturas hūanas. cō tingit autem qd plures hoīes dīr vnꝰ ppl's ꝑꝑ hoc ꝙ ꝯueniūt in ali quo vno: nō aūt ꝑꝑ vnitatē suppo siti Et silr si due ꝑsōe dine assume rent vnā nūero humanā naturaz: dicerent̄ vnus homo: vt. s̄. dictuz est: non vnitate suppositi sed inq̄ꝫ tū ꝯueniūt in aliq̄ vno. ¶ Ad 3m Ad 3m dd̄m: ꝙ diuina ꝛ hūana nā n̄ eode ordie se habēt ad vnā ꝑsonā dinā: sed ꝑ priꝰ ordinatur ad ipsam di uina natura: vtpote que est vnum cum ea ab eterno. Sed natura hu mana comparatur ad personam diuinam per posteriꝰ vtpote assū

pta ex pte a diuia psona: nō qdē
ad hoc q nā sit ipa psona: sz q p-
sona i nāz subsistat. Filius.n.dei
ē sua deitas sed nō est sua hūani-
tas. Et iō ad hoc q nā hūana as-
sumat a diuia psona: reqrit q di
uina nā vnione psonali vniat to-
ti nāe assumpte.i.sm oēs ptes ei9
Sz si duarū nāꝝ assumptaꝝ esset
vniformis hitudo ad psonā diaz
nec vna assūert aliā: vñ ñ oportet
q vna eaꝝ totalr alteri vniret.i.
oēs ptes vni9 oib9 ptib9 alterius
¶ Utrū fuerit magis queniēs q
psona filij assūpsit humanā nām
ibi q de aliq psōa diuia. Ar.viii

pmum. Ad octauū sic
pcedit. Ur q nō fuit
magis queniēs filius
dei incarnari q prem
vel.s.s. Per mysteriū.n. incarna-
tiōis hoīes ad verā dei cognitio
nē st pducti sz illd Jo.18. In h9
nat9 sum z ad h9 veni i mūdū: vt
test.phi.veritati. Sz ex h9 q psōa
filij dei ē incarnata multi ipediti
fuerūt a vera dei cognitōe ea que
dīr de filio sm hūanā nāz referē
tes ad ipaz filij psonā: sicut Arri
us q posuit ineqlitatē psonaꝝ: pp
hoc qd dr Jo.14. Pat maior me
ē. Qui qdē error ñ queniss et si p-
sona pris icarnata fuisset. nullus
ei estiasset prem filio minorē Ma
gis g vr q queniēs fuisset q psōa
2m. pris icarnaret q psōa filij. ¶ p.
icarnatiōis effūs vr ec recreatio
qdā hūane nāe. sz illd Gal. vlti. i
xpo iesu neqz circūcisio aliqd va-
let neqz pputiū: sz noua creatura
Sz potētia creādi appropriatur
pri: g magis decuisset prez incar
3m. nari q filiū. ¶ p. icarnatio ordi
nat ad remissionē pctoꝝ: sz illud
Math.1. Uocabis nomē ei9 iesuz
Ipe ei saluū faciet pplz suū a pec
catis coꝝ: remissio āt pctoꝝ attri
buit.s.s. sz illud Jo.20. Accipite
spm sctm q re.pec.re.eis. ergo
magis cōgruebat personā.s.s.in-
carnari q personam filij.

Sz contra est qd Dam. di i opp[m]
cit i.3.li. in my
sterio icarnatiōis māifestata ē sa
pia z vt9 dei. sapia qdē: qz iuenit
difficillimi solōnē pcij valde decē
tissimā. Uirt9 āt qz q victus fuit
fecit rursus victorē: sz virt9 z sa-
pia appropriat filio: sm illud.1a
cor.1. Xpz dei virtutē z dei sapiaz
g queniēs fuit psonā filij icarnari

Respondeo dōm q queni Rñº
ētissimus fuit pncipa.
psonā filij icarnari. ¶ Primo q- pp tria
dē ex pte vnionis. Queniēter ei psona fi
ea q sūt silia vniunt. Ipsi9 aūt p- lij icar-
sona filij: q est vbū dei: attēditur nari de
vno qdē mō cōis queniētia ad to buit. pº
tā creaturā: qz vbū artificis.i.cō 1.di.18.
ceptus ei9 ē silitudo exēplaris eo ar.1.ad
rū: q ab artifice sunt. Un vbū dei pm.
qd est eternus cōceptus ei9 ē sili- 3.dist.1.
tudo exēplaris toti9 creature Et q.2.art.
iō sicut p pticipationē hui9 silitu 2º.z.4
dinis creature sūt i ppriis spēb9 c.39.in
institute sz mobiliter: ita p vnio- fi.c.42
nē verbi ad creaturā nō partici-
patiuā sed psonalē queniens fuit
reparari creaturā in ordine ad e-
ternā z imobilē reparationē. Nā
z artifex p formā artis qceptaz q
artificiatū qdidit ipm si collapsū
fuerit restaurat: Alio mō hz que
niētiā spāliter cū hūana nā ex eo
q vbū est qceptus eterne sapie: z
a qua ois sapia hoīz deriuat. Et
iō p hoc hō in sapia pficit: que ē
ppria eius pfectio put est rōna-
lis: qd pticipat vbū dei: sicut di-
scipul9 istruitur p hoc q recipit
vbū magistri Un eccle.1. dr. Fōs
sapie vbū dei i excelsis. Et iō ad
qsūmatā hois pfectionē queniēs
fuit vt ipm vbū dei hūane nāe p-
sonalr vniret Scdo pōt accipi rō
huius qgruentie ex fine vnionis
qui est ipletio pdestinationis eo
rum.s. qui pordinati sunt ad hrdi
tatē celestē q nō debet nisi filius

eius. fm illud Ro. 8. Si filij: & heredes. Et ideo congruum fuit vt per eum qui est filius naturalis homines participarent similitudinem huius filiationis secundum adoptionem. sicut Apost. ibidem dicit. Quos presci. & predesti. confor. fieri. ima. fi. eius
3° Tertio potest accipi ratio huius congruentie ex peccato primi parentis: cui per incarnationem remedium adhibetur. Peccauerat enim primus homo appetendo scientiam: vt patet ex verbis serpentis promittentis homini scientiam boni & mali. Unde conueniens fuit vt per verbum vere sapientie homo reduceretur in deum: qui per inordinatum appetitum scientie recesserat a deo.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod nihil est quod humana malicia non possit abuti: quando etiam ipsa dei bonitate abutitur. secundum illud. Ro. 2. An diuitias bonitatis eius contemnis? Unde Et si persona patris fuisset incarnata: potuisset ex hoc homo alicuius erroris occasionem assumere quasi filius sufficere non posset ad humanam naturam reparandam.
Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod prima rerum creatio facta est a potentia dei patris per verbum: vnde & recreatio per verbum fieri debuit a potentia dei patris: vt recreatio creationi respondeat: secundum illud cor. 5. Deus erat in christo mundum reconcilians sibi. ¶ Ad 3m
Ad 3m dicendum: quod spiritus sanctus proprium est quod sit donum patris & filij: remissio autem peccatorum fit per spiritum sanctum tanquam per donum dei. & ideo conuenientius fuit ad iustificationem hominum quod incarnaretur filius: cuius spiritus sanctus est donum.
¶ De modo vnionis ex parte nature humane assumpte. Questio IIII.



[D]Einde considerandum est de vnione ex parte assumpti. Circa quod primo considerandum occurrit de his que sunt a verbo assumpta
2° de coassumptis: que sunt perfectiones & defectus. Assumpsit autem dei filius humanam naturam & partes eius ¶ Unde circa primum
J. q. 7. triplex consideratio occurrit. Prima est quantum ad ipsam naturam humanam. Secunda est quantum ad partes ipsius. Tertia quantum ad ordinem assumptionis. ¶ Circa primum queruntur sex. primo vtrum humana natura fuerit J. q. 5.
magis assumptibilis a filio dei quam aliqua alia natura. 2° vtrum assumpserit personam J. q. 6.
3° vtrum assumpserit hominem. 4° vtrum fuisset conueniens quod assumpsisset naturam humanam a singularibus separatam
5° vtrum fuerit conueniens quod assumpsisset humanam naturam in omnibus singularibus
6° vtrum fuerit conueniens quod assumeret humanam naturam in alio homine ex stirpe ade progenito. ¶ Utrum natura humana fuerit magis assumptibilis a filio dei quam aliqua alia natura. Ar. 1.

[A]D primum sic procedit. videtur quod humana natura fuerit magis assumptibilis a filio dei quam quelibet alia natura. Dicit enim Aug. in epistola ad Volusianum. In rebus mirabiliter factis tota ratio facti est potentia facientis. Sed potentia dei facientis incarnationem que est opus maxime mirabile non limitatur ad vnam naturam: cum potentia dei sit infinita. ergo natura humana non est magis assumptibilis deo quam aliqua alia creatura. ¶ Preterea. similitudo est ratio faciens ad congruitatem incarnationis diuine persone vt. supra dictum est. Sed sicut in creatura rationali inuenitur similitudo imaginis: ita in creatura irrationali inuenitur similitudo vestigij. Ergo creatura irrationalis assumptibilis fuit sicut humana natura. ¶ Preterea. in natura angelica inuenitur expressior dei similitudo quam in natura humana: sicut Greg. dicit in ho. de centum ouibus. introducens illud. Eze. 28. Tu signaculum similitudinis. Inuenitur etiam in angelo peccatum sicut in homine. secundum illud Job. 4. In angelis suis reperit prauitatem: ergo natura angelica fuit ita assumptibilis sicut natura hominis. ¶ Preterea. cum deo competat summa perfectio tanto magis est deo aliquid simile quanto est magis perfectum: sed totum vniuersum est magis perfectum quam partes eius inter quas est humana natura: ergo totum vniuersum est magis assumptibile quam humana natura.

pm.

2m

3m

4m

Sed contra est quod dicitur prouer. 8 ex ore sapientie ge- iopp m.

nite. Delicie mee esse cum filiis hominum: et ita videtur esse quedam congruentia unionis filii dei ad humanam naturam.

Rñº pnci. 3.dis.2. q.1.art. 10. 5.4.c. 55. **Rñdeo** dicendum: quod aliquid assumptibile dicitur quasi aptum assumi a divina persona. Que quidem aptitudo non potest intelligi secundum potentiam passivam naturalem: que non se extendit ad id quod transcendit ordinem naturalem: quem transcendit unio personalis creature ad deum. Unde relinquitur quod assumptibile aliquid dicatur secundum congruentiam ad unionem predictam. Que quidem congruentia attenditur secundum duo in humana natura, scilicet secundum eius dignitatem et necessitatem. Secundum dignitatem quidem: quia humana natura inquantum est rationalis et intellectualis nata est contingere aliqualiter ipsum verbum per suam operationem: cognoscendo scilicet et amando ipsum. Secundum necessitudinem autem: quia indigebat reparatione: cum subiaceret originali peccato. Hec autem duo soli humane nature conveniunt. Nam creature irrationali deest congruitas dignitatis. nature autem angelice deest congruitas predicte necessitatis. Unde relinquitur quod sola natura humana sit assumptibilis.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum quod creature denominantur aliquales ex eo quod competit eis secundum proprias causas. non autem ex eo quod convenit eis secundum causas primas et universales. Sicut dicimus aliquem morbum incurabilem: non quia non potest curari a deo: sed quia per propria principia subiecti curari non potest. Sic ergo dicitur aliqua creatura non esse assumptibilis. non ad subtrahendum aliquid potentie divine: sed ad ostendendum conditionem creature que ad hoc aptitudinem non habet.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod similitudo imaginis attenditur in natura humana secundum quod est capax dei. scilicet ipsum attingendo propria operatione cognitionis et amoris. similitudo autem vestigii attenditur solum secundum representationem aliquam ex impressione divina in creatura existentem: non autem ex eo quod creatura irrationalis in qua est sola talis similitudo possit ad deum attingere per solam suam operationem. Quod autem deficit a minori non habet congruitatem ad illud quod est maius. Sicut corpus quod non est aptum perfici anima sensitiva: multo minus est aptum perfici anima intellectiva. Multo autem maior et perfectior est unio ad deum secundum esse personale quam que est secundum operationem. Et ideo creatura irrationalis que deficit ab unione ad deum per operationem non habet congruitatem ut uniatur ei secundum esse personale.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum quod quidam dicunt angelum non esse assumptibilem: quia a principio sue creationis est in sua personalitate perfectus cum non subiaceat generationi et corruptioni. unde non posset in unitate divine persone assumi nisi eius personalitas destrueretur: quod neque convenit incorruptibilitati nature eius neque bonitati assumentis: ad quam non pertinet quod aliquid perfectionis in creatura assumpta corrumpatur. Sed hoc non videtur excludere totaliter congruitatem assumptionis angelice nature. Potest enim deus producendo novam angelicam creaturam vel naturam copulare eam sibi in unitate persone: et sic nihil preexistens ibi corrumperetur. Sed sicut dictum est deest congruitas ex parte necessitatis: quia et si natura angelica in aliquibus peccato subiaceat: est tamen eius peccatum irremissibile: ut in prima parte habitum est.

ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod perfectio universi non est perfectio unius persone vel suppositi: sed eius quod est unum positione vel ordine: cuius plurime partes non sunt assumptibiles: ut dictum est. Unde relinquitur quod solum natura humana sit assumptibilis. ¶ Utrum filius dei assumpserit personam.

Articulo. .II.

pm **Ad secundum sic proceditur.** Videtur quod filius dei assumpserit personam. dicit enim Damascenus in 3. li. quod filius dei assumpsit humanam naturam in athomo. i. in individuo: sed individuum rationalis nature est persona. ut patet per Boetium in libro de dua. na. ergo filius dei personam assumpsit.

2m ¶ Praeterea Damascenus dicit quod filius dei assumpsit quod in natura nostra plantavit. Plantavit autem ibi

q dicitur ... (handwritten marginal note, largely illegible)

personalitatē: ḡ fili⁹ dei assūpsit p̄sonam. ¶ P̄. nichil ↄsumitur nisi qđ ē. Sȝ Inno. terti⁹ dicit in quadā decre. q̄ p̄sona dei cōsūpsit p̄sonā hominis: ḡ vr̄ q̄ p̄sona hoīs fuerit p̄us assumpta.

1 oppm **Sȝ contra** est qđ Aug. dic̄. in lib. de fide ad Pe. q̄ de⁹ nāȝ hoīs assūpsit n̄ p̄am

Rñdeo p̄ncip. **Rñdeo** dīm q̄ aliqđ dr̄ assumi ex eo qđ ad aliqđ sumitur. Vñ illud qđ assumitur op̄ȝ p̄intelligi assumptioni. Sic illđ qđ mouetur localiter p̄intelligitur ipsi motui. Persona aūt nō p̄intelligitur i humana natura assumptiōi: sed magis se habet vt terminus assumptionis: vt supra dictum est. Si. n. p̄intelligeretur vel oporteret q̄ corrumperetur: ⁊ sic frustra eēt assumpta: vel qđ remanēt post vnionem: ⁊ sic essent due p̄sone: vna assumens: ⁊ alia. assumpta: quod est erroneum: vt supra ōñsum est. Vñ relinquitur q̄ nullo modo filius dei assumpsit humanā personā.

Ad p̄m **Ad primū** ḡ dīm q̄ nāȝ humanaȝ assumpsit filius in athomo. i. in idiuiduo qđ non est aliud a supposito icreato: qđ est persona filij dei. Vñ nō sequitur q̄ persona sit assumpta. ¶ Ad 2m dīm quod nāe assumpte nō deest p̄p̄a p̄sonalitas pp̄ defectū alicuius qđ ad perfectionē hūane nature p̄tineat: sȝ pp̄ additionē alicui⁹: qđ ē supra hūanā nāȝ: qđ ē vnio ad diuinam personā. ¶ Ad 3m. dicendum q̄ assumptio ibi non ip̄ortat destructionē alicui⁹: qđ p̄⁹ fuerat: sed impeditionē eius qđ alr̄ eē possȝ. Si. n. hūana nā n̄ assumpta esset a diuina persona: nā hūana p̄p̄am personalitatem hr̄et. ⁊ p̄ tanto dr̄ p̄sona consumpsisse p̄sonā lȝ i p̄prie: q̄ꝛ persona diuina sua vnione ip̄ediuit: ne hūana nā p̄p̄ā personalitatem haberet.

Ad 2m [margin]

Ad 3m [margin]

3m ¶ Utrū persona diuina assumpserit hominem. Arti. 3.



Ad tertiū sic p̄ceditur. Videtur q̄ p̄sona diuina assumpsit hominem. Dr̄. n. i psal. Beatus quē elegisti: ⁊ assumpsisti. qđ glo. exponit de x̄p̄o. ⁊ Aug. dic̄ in lib. de agone x̄p̄iano: q̄ fili⁹ dei hoīem assumpsit: ⁊ in illo hūana p̄pessus ē. ¶ P̄. hoc nomē hō significat nām humanā: sed fili⁹ dei assumpsit hūanā naturaȝ: ḡ assūpsit hoīem. ¶ P̄. fili⁹ dei est hō: sed nō est hō quē nō assūpsit: q̄ꝛ sic eēt pari rōne petrus vel q̄libet alius hō ergo est homo queȝ assumpsit. Ps. 64 2m 3m.

Sȝ cōtra est auctoritas felicis pape ⁊ martyris q̄ introducitur in ephen^a. synodo Credimus in dominū nr̄m Iesum x̄p̄m de virgine Maria natū: q̄ꝛ ipse est dei sempiternus fili⁹ et verbum. ⁊ non homo a deo sumpt⁹ vt alter sit p̄ter illū. neq;. n. hoīem assumpsit dei filius vt alter sit preter ipsum. 1 oppm

Respōdeo dīcȝ q̄ sicut supra dictū est: illud qđ assumitur non est terminus assumptionis: sed assumptiōi p̄intelligitur. Dcm̄ est aūt q̄ idiuiduum i q̄ assumitur humana natura non est aliud q̄ȝ diuīa persona q̄ est terminus assumptionis. Hoc aūt nomē hō significat humanā nām p̄ut nata est in supposito esse. Q̄ꝛ vt dicit Dam. sic hoc nomē sig̃t deus euȝ q̄ hȝ diuinam nām: ita hoc nomē hō sig̃t euȝ qui habet naturaȝ hūanā Et iō nō ē p̄p̄e dcm̄ q̄ fili⁹ dei assumpsit hominem in supposito: sic rei v̄itas se hȝ: q̄ i x̄p̄o sit vnū suppositū ⁊ vna hypostasis. Sed s̄m illos q̄ ponunt in x̄p̄o duas hypostases vel duo supposita: ↄueniēter ⁊ proprie dici posset q̄ fili⁹ dei hominem assumpsisset. Vñ ⁊ p̄ma opi. q̄ ponitur i. 6. di. tertij lib. sniaȝ ↄcedit hoīem eē assumptū: sed illa opi. errōea est: vt supra dictū est. Rñº

Ad pm Ad primuz ergo dicenduz q h9i locutiones non sunt extendende tanq p pric: sed pie sunt exponende: vbicunq a sacris doctoribus ponuntur: vt dicamus hominem assumptuz: qr eius nã est assumpta: r qr assumptio terminata est ad hoc vt

Ad 2m filius dei sit hõ. ¶ Ad 2m. dõz q hoc nomen hõ sigt naturaz humanã in concreto put. s. est in aliquo supposito. Et iõ sicut nõ possum9 dicere q suppositũ sit assumptuz: ita nõ possum9 dẽe q homo sit assumptus.

Ad 3m ¶ Ad tertiũ dõz q fili9 dei non est homo quẽ assumpsit: sz cuius naturam assumpsit.

¶ Utruz filius dei debuerit assumere nãm hũanã abstractã ab oĩbus indiuiduis. Arti. iiii.

pmum. AD quartũ sic proceditur. Videt q filius dei debuit assumere humanam nãm abstractam ab oĩbus indiuiduis. Assũptio hũane nãe facta est ad cõem oium salutẽ. Vñ dr. i. ad Thi. 4. de xpo. q ẽ saluator oium hoium: maxime fideliũ. Sz nã put ẽ indiuiduũ recedit a sua cõitate. g fili9 dei debuit hũanã nãm assumere:

2m. put ẽ ab oĩbus ĩdiuiduis abstracta. ¶ p. in oĩb9 qđ nobilissimũ ẽ. deo est attribuẽdũ. Sz in vnoquoq genere illđ qđ ẽ p se potissimũ ẽ: g filius dei debuit assumere hoiez p se: qđ qdẽ sm platõicos est hũana nã ab ĩdiuiduis sepata. hac igr debuit fili9 dei assumẽe. ¶ p. hũa-

3m. na nã nõ est assumpta a filio dei put sigtur in cõcreto p hoc nomen hõ: vt dcm est: sic aũt sigtur put ẽ in singularib9: vt ex dictis pz: g filius dei assũpsit nãm hũanã put est ab indiuiduis separata.

1 oppm. Sz 2tra est q dic Dam. in. 3 li. De9 vbũ incarnatus neq eam q nuda cõtẽplatiõe consideratur naturam assumpsit. Non. n. ĩcarnatio hec: sz deceptio et fictio incarnationis eẽt: sed humana nã put est ab indiuiduis sepata vl abstracta ĩ nuda 2tẽplatõ ne cogitatur: qr scdm seipsã nõ subsistit: vt ibidẽ Dam. dic: g fili9 di nõ assũpsit hũanã nãz: sz qđ est a singularibus separata.

Rñdeo dõm q nã hois vl cuiuscũq alteri9 rei sẽsibilis pter esse qđ in singlarib9 hz: duplr pt intelligi. Uno° qsi per se ipam eẽ hẽat: sicut platõici posuerunt. Alio mõ sic in itellu exñs vl hũano vl diuio. Per se quidẽ subsistere nõ pt vt phs pbat in. 7. meta. qr ad nãm spẽi rer sensibiliũ ptinet mã sensibilis q ponit in eius diffõne: sicut carnes r ossa ĩ diffõne hois. Si tñ esset hoc mõ subsistens nã hũana nõ fuisset 2ueniẽs vt a vbo dei assumeret. Primo qdẽ ẽ qr assũptio ista termiat ad psonã. Hoc aũt est 2 rõnẽ forme cõmunis: vt sit in psona: qr in psona indiuiduat. ¶ 2°. qr nãe cõi non pñt attribui nisi opationes cões et vles sm qs hõ non meret nec demeret: cũ tñ illa assũptio ad ho fcã sit vt filius dei in nã assumpta nobis mereret. ¶ 3°. qr nã sic existens nõ ẽ sensibilis sed itelligibilis: fili9 aũt dei assumpsit hũanaz naturaz: vt hoibus in ea visibilis appareret: sm illud Baruch. 4°. Post hoc in terris visus ẽ: r cum hoibus 2uersat9 est. Silr ẽt si potuit assumi hũana nã a filio di: sm q ẽ in intellectu dino: qr sic nihil aliud eẽt q nã diua: r p hũc modũ ab eterno esset in filio dei hũana nã. Silr aũt nõ cõuenit dicere q filius dei assumpsit humanã naturam: prout est in intellectu hũano: qr hoc nihil aliud esset q q intelligeret assumere naturam hũanam: r sic non assumeret eam in rerum natura: r esset intellect9 falsus: nec esset aliud ista nature humane assumptio q fictio quedã in

Rñ° pncip. — pmo — 2°. — 3°. — 3. dis. 5. q. 3. c. 3. di. 6. q. 3. ad pm

carnationis: vt Dam. dicit.

Ad pm Ad primum dicendum quod filius dei incarnatus est cõis saluator oium: nõ cõitate gñis vel speciei: q̃ attribuit nature ab indiuiduis sepate: sz cõitate cãe: put filius dei incarnatus est. Ad 2m vlis cã salutis hũane. ¶ Ad 2m. dicẽdũ q per se hõ non inuenitur in rez nã: ita q sit pter singularia vt platonici posuerunt. q̃uis qdã dicant q Plato nõ intellexit hominẽ sepatuz esse nisi in intellectu diuio: et sic nõ oportuit q assumeret a vbo: cũ ab eterno affuerit sibi. Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum q nã humana q̃uis non sit assumpta in ɔcreto vt suppositum pintelligit assumptio ni: sic tñ assũpta est in indiuiduo: quia assumpta ẽ vt sit i idiuiduo.

¶ Utrum fili9 dei nãm humanaz assumere debuerit in omnibus indiuiduis. Art. 5.



p mum. Ad quintuz sic proceditur. Ur q fili9 di hũanã nãz assumere debuit in oibus idiuiduis. Illud. n. qd pus ⁊ per se assũptum est: ẽ nã hũana: sz qd ɔuenit per se alicui nãe: ɔuenit oib9 in eadẽ nã exñtibus: g cõueniẽs fuit vt 2m. nã hũana assumeret a dei vbo in oibus suppositis. ¶ P. icarnatio diuia pcessit ex dĩna charitate. iõ dr Jo: 3. Sic de9 dilexit mũdũ vt filium suũ vnigenitum daret. Sed charitas facit vt aliquis se cõicet amicis: quãtum ẽ poss̃e. Possibile aũt fuit filio dei vt plures nãs hominũ assumeret. vt. s. dcm est: ⁊ eadẽ rõne oẽs: ergo cõueniens fuit q fili9 dei assumeret nãm hũanã i 3m. oib9 suis suppositis. ¶ P. sapiẽs operator pficit opus breuiori via q̃ pot. Sed breuior via fuit si oẽs hoies assumpti fuissent ad nãlẽ filiationem: q̃z q p vnũ filium naturalez multi in adoptionem filioz adducantur: vt dicitur Gal. 4. g hũana nã debuit a filio dei assumi in omnibus suppositis.

Sz contra est qd Dam. dic in. 4. li. q filius dei nõ assumpsit sic hũanã nãm q̃ ĩspẽ ɔsideratur: neq. n. oẽs hypostases eius assumpsit. I opp m

Respõdeo dicendum q non fuit ɔueniẽs q hũana nã in oib9 suis suppositis a verbo assumeret. ¶ Prio q2 tolleretur mltitudo suppositoz humane nãe q̃ est ei ɔnãlis. Cũ. n. nã assũpta nõ sit ɔsiderare aliud supp m pter psonã assumẽtẽ. vt. s. dcm ẽ: se q̃ret q nõ eẽt nisi vnũ suppositũ hũane nãe: qd ẽ psona assumens. ¶ 2o. q2 h9 derogaret dignitati filij dei incarnati: put ẽ pmogẽit9 in mltis fratrib9 bm hũanã nãm: sicut ẽ pmogenit9 oĩs creature bz dinã. Essent. n. tẽ oẽs hoies eqlis dignitat. ¶ 3o. q2 ɔueniẽs fuit q sicut vnum suppositum diuinũ est incarnatũ: ita vnã solã nãm hũanam assumeret: vt ex vtraq parte vnitas inueniat. Rño pncip. 3. di. 2. q. 1. ar. 2. q. 1. .o. 2o 3o.

Ad pm Ad primũ g dicendum q assumi cõuenit bz se hũane nãe. q2. s. nõ ɔuenit ei rõne psone. sicut nãe diuie ɔuẽit assumẽ rõne psone. nõ aũt ɔuenit ei bm se sicut ptinẽs ad pna eẽntialia ei9: vel sic nãlis eius pprietas p quẽ modũ ɔuẽiret oib9 ei9 suppositis. ¶ Ad 2m dicendum q dilectio dei ad oẽs mãifestat nõ solũ in ipa assũptiõe humane nãe: sz pcipue p ea q passus est i hũana nã p alijs hoib9. bz illud Ro. 5. Cõmẽdat aũt de9 suam charitatẽ i nobis: q2 cũ iimici essem9: xps p nobis mortu9 ẽ. Quod locũ nõ hret: si in oib9 hoib9 nãm hũanã assũpsisset. ¶ Ad 3m dicendum q ad breuitatẽ vie: quã sapiẽs operator obseruat: ptinet q nõ faciat p multa: quod sufficienter potest fieri per vnum: ⁊ ideo conuenientissimum fuit q per vnum hominẽ alij homines saluarentur. Ad 2m Ad 3m

¶ Utrū ꝯueniēs fuerit ꝙ fili⁹ dei hūanā nāʒ assūeret ex stirpe Ade Articulo.vi.



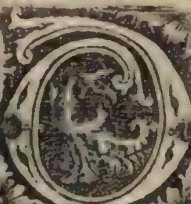
pᵐ. AD sextū sic ꝓcedit. Uꝛ ꝙ nō fuit cōueniēs vt fili⁹ dei nām hūanā assūeret ex stirpe ade. Dicit.n. Apo.ad hebre.8. Decebat vt eēt nobis pontifex segregat⁹ a pctōꝛib⁹. Sʒ magis eēt a pctōꝛib⁹ segregat⁹ si nō assūpsisset nāʒ hūanā ex stirpe Ade pctōris.ḡ vr̄ ꝙ n̄ debuit de stirpe Ade nām hūanaʒ assumere.
2ᵐ. ꝑ.in quolʒ gn̄e ꝑnᵐ nobili⁹ ē eo qḋ est a ꝑnᵒ. Si igr̄ assumere voluit hūanā nāʒ magis debuit eā assumē i ipō adā.
3ᵐ ¶ ꝑ.gētiles fuerunt magis pctōres q̄ꝫ iudei: vt dicit glo.ad gal.2. sup illḋ. Nos nā iudei ⁊ nō ex gentib⁹ pctōꝛes. Si ḡ ex pctōꝛib⁹ naturā hūanā assumē voluit. debuit eā magis assumē ex gētibus q̄ꝫ ex stirpe Abrae qui fuit iustus.

ī oppᵐ Sʒ ꝯtra ē quod Luc.4. Generatio dn̄i reducit vsqꝫ ad adam.

Rn̄o ꝑncip. Respōdeo dḋm ꝙ sicut Augu. dicit.14. de tri. Poterat deus hoīeʒ aliūde suscipe n̄ de gn̄e isti⁹ ade: q̄ suo pctō obligauit gen⁹ hūanū. Sʒ melius iudicauit de ipso ꝙ victum fuerat genere assumē hoīem de⁹ per quē gn̄is hūani vinceret inimicū. Et hoc ꝑꝑ tria.
Prio 3.di.2. q.i.ar. 2.q.2. op.3. c.224. ¶ pᵒ q̄dē q: hᵒ vr̄ ad iustitiā ptinē vt ille satisfaciat qui peccauit. Et iō de nā ꝑ ipm coꝛrupta debuit assūi id ꝑ qḋ satisfactio erat iplēda ꝓ tota nā.
2ᵒ ¶ 2ᵒ.ēt ꝑtinet ad maioꝛē hoīs dignitateʒ:
3ᵒ dū ex illo gn̄e victoꝛ diaboli nascitur qḋ ꝑ diabolum fuerat victum. ¶ 3ᵒ q: ꝑ hoc ēt di poᵃ magis oñditur: dū de natura coꝛrupta ⁊ infirma assūpsit id qḋ i tantā ꝟtuteʒ et dignitatem est pꝛomotum.

Ad pᵐ Ad pᵐuum ḡ dḋʒ ꝙ xp̄s debet esse a pctōribus segregatus q̄ꝫtū ad culpam quam venerat destruere: non q̄ꝫtū ad naturam quaʒ venerat saluare. secunduʒ quā debuit ꝑ omnia fratribus assimulari: vt ideʒ Apo. dicit ad hebꝛ.2. Et in hoc etiam mirabilioꝛ ē ei⁹ inocētia: ꝙ de massa pctō suba nā assumpta tantam habuit puritatē.
¶ Ad 2ᵐ dḋm ꝙ sicut dcm̄ ē: opoꝛtuit eū q̄ pctā venerat tollē: eē a pctōꝛib⁹ segregatū q̄ꝫtū ad culpā cui Adā subiacuit: ⁊ quē xp̄s a suo delicto eduxit: vt dr̄ sap̄.x. Opoꝛtebat āt eū q̄ mūdare oēs venerat nō eē mūdādū. Sic̄ i q̄lʒ gn̄e mot⁹ pᵐ mouēs est mobile b̄ʒ illū motū: sicut pᵐ alterās ē i alterabile. Et iō nō fuit cōueniēs vt assūeret hūanā nām in ipō Adā. Ad 2ᵐ 3.di.2 q.i.art. 2.q.3. .o.
¶ Ad 3ᵐ dḋm ꝙ q: xp̄s maīe dēbat eē a pctōꝛibus segregat⁹ q̄ꝫtū ad culpā q̄si sūmā innocētie obtinēs: ꝯueniēs fuit vt a pᵒ pctōꝛe vsqꝫ ad xp̄ʒ ꝑueniret mediantib⁹ q̄busdā iustis i quib⁹ ꝑful gerent quidam insignia future scītatis. Propter hoc ēt i populo ex quo christus erat nasciturus instituit deus quedā sanctitatis signa qui iceperunt in abꝛaā: qui pꝛim⁹ pꝛomissioneʒ accepit de xp̄o: ⁊ circuncisionem in signum federis cōsumandi: vt di citur gen̄.17. Ad 3ᵐ

¶ De mō vnionis ex pte partiuʒ hūane nāe. Qō.5.



DEinde cōsiderādū ē de assūptōe ptiū hūane nāe. et circa hᵒ q̄rūt 4. ¶ pᵒ vtꝝ fili⁹ dei debuit assumere verū coꝛp⁹. ¶ 2ᵒ. vtꝝ assumere debuit coꝛp⁹ terenū.i. carnē ⁊ sāguinē. ¶ 3ᵒ. vtꝝ assūpserit aiam. ¶ 4ᵒ vtrū assumere debuit intellectū.

¶ Utrū dei fili⁹ debuit assumere verum coꝛpus. Ar.1.

primū. AD primum sic pcedit. Uī q filius dei ñ assūpserit vez corp⁹. Dr̄.n. ephe.2.q i silitudinē hoium fact⁹ est. Sd qd ē sm veritatē nō dr̄ eē sm silitudinem: ḡ fili⁹ dei nō assūpsit vez corpus.
2m. ¶ P̄.assumptio corporis i nllo derogauit dignitati diuinitatꝫ. Dic̄ ei Leo papa i smone de nati. Qꝫ nec iferiorez nām ꝯsumpsit glificatio: nec supiorez minuit assūptio. Sꝫ h° ad dignitatem dei ptinet: q sit oino a corpore separat⁹: ḡ vr̄ q p assumptionē nō fuerit deus cor-
3m pori vnitus. ¶ P̄. signa debēt rñdere signatis. Sꝫ apparitiōes ve. te.q̄ fuerūt signa appitionis xp̄i ñ fuerūt sm corporis ṽitatez: sꝫ sm imaginariā visionē: sic̄ pꝫ Ysa.6. Uidi dñz sedētē ₇c̄.ḡ vr̄ ēt q appitio filij dei i mūdū ñ fuit sꝫ corporis ṽitatē: sꝫ solū sꝫ imaginatōes
i oppm Sꝫ contra ē qd dic̄ Aug. in li.83.q̄sti. Si fātasma fuit corp⁹ xp̄i: xp̄s fefellit. veritas nō ē. Est aūt veritas: ḡ ñ fuit fantasma corpus ei⁹. Et sic pꝫ q verum corpus assumpsit.

Rñº. pnc. Christus. hūit verum corpus p°.ꝯ.4 c.2.3. dis.2.q. i.c.3. op.3. c.213. io.lc 13. ar.2. ca.2. col.1. 2°. 3°.

Rñdeo dōm q sicut dr̄ in li. de ecclesiasticis dogmatibus. Nat⁹ est dei filius non putatiu⁹ q̄si imaginatū corpus hñs: sꝫ corp⁹ vez. Et huius rō pōt tripl'r assignari. ¶ Quazp̄ma ē ex rōne hūane nāe: ad quā ptinet vez corpus hr̄i. Supposito igr̄ ex p̄missis q ꝯueniēs fuit filiū dei assumere hūanam nām: ꝯñs est q vez corpus assūpserit. ¶ 2a rō sumi p̄t ex his q̄ in misterio icarnationis sūt acta. Si.n. nō fuit vez corpus: sed fantasticū: ḡ nec verā mortē sustinuit: nec aliqd coz q̄ euāgeliste de eo narrant sm veritatē gessit: sꝫ solū sꝫ apparentiam q̄ndā. Et sic ēt sequeret q nō fuerit ṽa salus hoīs subsecuta. oꝫ.n. effectū cāe pportionari. ¶ 3a rō p̄t sumi ex ipsa dignitate psone assumētis. q̄ cū sit veritas nō decuit vt in ei⁹ opere aliq̄ fictio eēt. Uñ ₇ dñs hunc errorez p se ip̄m excludere dignatus ē. Luc. vlt. Cū discipuli ꝯturbati ₇ ꝯterriti putabāt se spūz videre ₇ ñ vez corpus: ₇ iō se eis palpāduz p̄buit dicēs. Palpate ₇ videte: qz spūs carnem ₇ ossa nō habet sicut me videtis habere.

Ad primuz ḡ dōm q silitudo illa exp̄mit veritatē hūane nāe in xp̄o p modum quo oēs q̄ vere i nā hūana existūt siles spē esse dnr̄. nō aūt intelligit silitudo fātastica. Ad cui⁹ euidentiaz. Apo. subiūgit. q fact⁹ est obediēs vsqꝫ ad mortē: mortē āt crucꝫ. qd fieri nō potuissꝫ si eēt sola silitudo fantastica. ad p̄m.
¶ Ad 2m dōm q p h° q fili⁹ dei corp⁹ vez assumpsit in nullo est eius dignitas diminuta. Uñ Aug. dic̄ i li. de fi. ad Pe. Exinaniuit seip̄m formā serui accipiens vt fieret seruus: sed forme dei plenitudinē nō amisit. Nō.n. filius dei sic assumpsit vez corpus vt forma corporis fieret: qd repugnat diuine simplicitati ₇ puritati. (h°.n. eēt assumere corpus i vnitate nāe: qd est ipole vt ex supradictꝫ pꝫ) sꝫ salua distōne nāe assūpsit Ad 2m
corp⁹ i vnitatē persone. ¶ Ad 3m dōꝫ q figura dꝫ rñdere rei q̄tū ad silitudinē: nō q̄tū ad rei ṽitatez. si.n. sꝫ oia eēt silitudo: iā nō eēt signū sꝫ ipsa res: vt Dam. dicit i.3° li. Conueniens ergo fuit vt apparitiones vete. te. essent sꝫ apparētiam quasi figure. apparitio autez filij dei in mundo esset sm corporis veritatem quasi res figurata p illas figuras. Unde Apo. 2a colo. 2°. Que sunt vmbra futurorum corpus autem christi. Ad 3m

¶ Utrum dei filius debueret assumere corpus terrenum. i. carnez ₇ sanguinem. Arti. II.



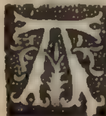
ꝑm. AD secūduz sic procedit. Ur̄ ꝙ xp̄s nō habuit corpus carnale siue terrestre sꝫ celeste. Dic.n. Apo.i. ad cori.15. Prim⁹ hō de terra terren⁹: scd̄s hō d̄ celo celestis. Sꝫ prim⁹ hō.s. Adā fuit de terra q̄tū ad corp⁹: vt pꝫ geñ. i. ḡ etiā scd̄s hō.s. xp̄s fuit de celo
2m q̄tū ad corp⁹. ¶ p̄.i. ad corin.16. d̄r. Caro et sāguis regnū dei non possidebunt. Sed regnū dei p̄ncipalr est in xp̄o: nō ḡ in ipso est caro ꝛ sanguis: sꝫ magis corp⁹ celeste.
3m ste. ¶ p̄. oē qd̄ est optimū est deo attribuendum: sed inter oīa corpora nobilissimuz est corp⁹ celeste: ḡ tale corpus debuit xp̄s assumere.

ī oppm Sꝫ contra est qd̄ dn̄s dicit Luc. vlt. Spūs carnē ꝛ ossa nō hēt sicut me videt; hr̄e. Caro aūt ꝛ ossa nō sūt ex mā celestis corpis: sꝫ ex inferioribus elīs: ḡ corp⁹ xp̄i nō fuit corpus celeste: sed carneū ꝛ terrenū.

Rn̄o p̄ncip. Rn̄deo dd̄m ꝙ eisdē rōnib⁹ apparet: q̄re corpus xp̄i nō dꝫ esse celeste: qb⁹ on̄sū est ꝙ nō debuit esse fantasticū. ¶ p̄°. ei q2 sic v̄itas hūane nāe nō saluaref in xp̄o si corp⁹ ei⁹ eēt fantasticū: vt posuit maniche⁹: ita ēt non saluaref si poneref celeste: sicē posuit Ualētin⁹. Cū igr̄ forma hoīs sit q̄dā res nālis: reqrit determiatā mām.s. carnes ꝛ ossa q̄ in hois diffinitione poni opꝫ: vt pꝫ ꝑ phꝫ.7. meta. ¶ 2° q2 hoc ēt derogaret v̄itati eorū q̄ xp̄s in corpe gessit. Cū .n. corpus celeste sit ipassibile: ꝛ icorruptibile vt probatur in primo de celo. Si filius dei corpus celeste assumpsisset: non vere esurisset: nec sitisset nec etiam passionem et mortē sustinuisset. ¶ Tertio etiā derogat veritati diuine. Cum.n. filius dei de hominibus ostenderit quasi corpus carneum ꝛ terrenum habens fuisset falsa demōstratio si corpus celeste habuisset. Et ideo i li. de ecclesiasticis dogmatibus d̄r. Natus est dei filius carnē ex v̄ginis corpe trahēs: ꝛ non de celo secum afferens.

Ad ꝑm Ad p̄mū ḡ dd̄m ꝙ xp̄s d̄r de celo descendisse du plr̄. Uno° rōne dīne nāc: non ita ꝙ nā diuina in celo esse desierit: sꝫ q2 in infimis nouo modo esse cepit .s. b̄m nāꝫ assumptā. b̄ꝫ illud Jo.3. Nemo ascēdit in celū nisi q̄ descēdit de celo fili⁹ hois q̄ in celis est. Alio° rōne corporis: nō q2 ipsum corpus xp̄i b̄m suam sub̄am de celo descenderit: sed q2 v̄tute celesti.i. s.s. est eius corpus formatū. Unde Aug. dicit Ad Orosiū exponens auctoritatem inductā. Celestē dico xp̄m: q2 nō ex humano cōcept⁹ est semine. et hoc ēt mō Hilari⁹ exponitur in li. de tri. ¶ Ad 2m di- Ad 2m
cēdū ꝙ caro ꝛ sanguis non accipiuntur ibi ꝑ sub̄a carnis ꝛ sanguis sꝫ ꝑ corruptiōe carnis ꝛ sanguis. Qd̄ q̄dem in xp̄o nō fuit q̄tuꝫ ad culpam: fuit tn̄ ad tēpus q̄tū ad penā vt opus nostre redēptōis expleret ¶ Ad 3m dd̄ꝫ ꝙ h°. ipm ad Ad 3m
maximā dei gloriā ptiet ꝙ corpus infirmum ꝛ terrenuꝫ ad tantā sublimitatē ꝑuexit. Un̄ i ephesi. synodo legif verbuz sancti Theophili dicentis qualiter artificuz optimi non in preciosis tantum mācbus artem ostendentes in admiratiōe sunt: sed vilissimum lutum ꝛ terrā dissolutaꝫ plerunq3 assumētes sue discipline demonstrantes virtuteꝫ multomagis laudantur: ita omnium optimus artifex dei verbū nō aliquā preciosā mām corpis celestis apphēdēs ad nos aduēit sꝫ in luto magnitudinē sue art; on̄dit.

¶ Utrū filius dei assumpserit animam. Ar.iii.



AD tertiuz sic proceditur. Uidetur ꝙ filius dei animam non

pm. assumpserit. Joan. i. icarnationis mysterium credens dixit. Verbum caro factum est: nulla facta de aia mentione. Non autem dicitur caro factum: eo quod sit in carnem conversum: sed quia carnem assumpsit non
2m. quod videtur assumpsisse animam. ¶ Praeterea aia necessaria est corpori ad hoc quod per eam vivificetur: sed ad hoc non fuit necessaria corpori xpi ut videtur: quia ipsum verbum dei est: de quo dicitur in psal. Domine apud te est fons vite. superfluum quod fuisset aiam adesse verbo presente. deus autem et natura nihil frustra faciunt. ut etiam philosophus dicit in primo de ce. quod videtur quod filius
3m dei aiam non assumpsit. ¶ Praeterea ex unione anime ad corpus constituitur natura communis que est species humana. in domino autem iesu xpo non est communem speciem accipere: ut Dam. dicit in 3o lib. non igitur assumpsit animam.

Sed contra est quod Aug. dicit in libro de agone xpiano. Non eos audiamus qui solum humanum corpus dicunt esse susceptum a verbo dei: et sic audiunt quod dictum est verbum caro factum est: ut negent illum hominem vel animam vel aliquid hominis habuisse nisi carnem solam.

Respondeo dicendum quod sicut dicit Aug. in lib. de heresibus: opinio fuit primo Arrii: et postea apolinaris: quod filius dei solam carnem assumpsit absque anima ponentes quod verbum fuerit carni loco aie ex quo sequebatur quod in xpo non fuerunt due nature: sed una tantum. ex aia enim et carne una natura humana constituitur. Sed hec positio stare non potest propter tria. ¶ Primo quidem quia repugnat auctoritati scripture in qua dominus de sua anima facit mentionem Matthei. 26. Tristis est aia mea usque ad mortem. et Jo. x. Potestatem habeo ponendi animam meam Sed ad hoc respondebat apolinaris quod in his verbis anima methaphorice sumitur quemadmodum in ve. te. dei animam commemoratur Isa. i. Calendas vestras odivit aia mea. Sed sicut Augu. dicit in lib. 83. evangeliste in evangelica narratione narrant quod miratus est iesus et iratus et contristatus: et quod esurijt: que quidem ita demonstrat eum veram animam habuisse: sicut ex hoc quod comedit: et dormivit. et fatigatus est: demonstratur eum habuisse verum corpus humanum. Alioquin si et hec ad metaphoram referantur cum similia legantur in ve. te. de deo peribit fides evangelice narrationis. Aliud enim est quod prophetice nunciatur in figuris. aliud quod secundum rerum proprietatem ab evangelistis historice scribitur. ¶ 2o derogat predictus error utilitati incarnationis que est liberatio hominis. Ut enim argumentatur Aug. in lib. contra Felicianum. Si accepta carne filius dei aiam omisit: aut innoxiam sciens medicine indigentem non credidit: aut a se alienam putans redemptionis beneficia non donavit. aut ex toto insanabilem iudicans curare nequivit: aut ut vilem et que nullis usibus apta videretur abiecit. Horum duo blasphemiam important in deum. Quomodo enim diceretur omnipotens si curare non potuit desperatam: aut quomodo omnium deus si non ipse fecit aiam nostram. Duobus autem alijs: in uno aie causa nescitur. in altero meritum non tenetur. Aut intelligere causam putandus est aie ad accipiendum legem habitu insite rationis instructam: a peccato voluntarie transgressionis nititur separare. Aut quomodo eius generositatem novit qui ignobilitatis vicio dicit despectam: Si originem attendas preciosior est aie substantia. Si transgressionis culpam propter negligentiam peior est causa. Ego autem xpm et perfectam sapientiam scio: et piissimam esse non dubito: quorum primo meliorem et prudentie capacem non despexit. 2o eam que magis fuit vulnerata suscepit. ¶ 3o vero hoc positio est contra ipsam incarnationis veritatem. Caro enim et cetere partes hominis per animam speciem sortiuntur. Unde recedente anima non est os aut caro nisi equivoce: ut patet per

Marginalia (right column): 13. pn. — 2o — 3o.

Marginalia (left column): contra oppm — Rndo principaliter. Opinio arrij et apollinaris improbatur assumpsisse primo contra 4. c. 32. 3. di. 2. q. i. ar. 5. q. 2. ar. q. 20. ar. i. Opus 3. c. 211. 10. lc.

philosophum in.2.de anima.7.7. metaphi.

Ad pᵐ **Ad primum** ꝗ dicendum ꝙ cū dr ꝟbū caro fcm est: caro ponitur ꝓ toto homine: ac si diceret ꝟbū hō fcm̄ est. sicut et Isa.2. Uidebit oīs caro salutare dei nostri. Jō aūt tot⁹ homo p carnē sigtur: qꝛ vt dicitur in auctoritate inducta: per carnez filius dei visibilis apparuit. Uñ subdit. Et vidim⁹ gl̄iaz eius. Uel ideo: qꝛ vt Au. dicit in li.83.q. In tota illa vnitate susceptiōis pncipale verbuz est: extrema autem atqꝫ vltima caro. Uolens itaqꝫ euangelista commendare pro nobis dilectionem humilitatis dei: verbū et carnez nominauit: omittēs animam q̄ est ꝟbo inferior: carne prestantior. Rōnabile et fuit vt noiaret carnē: q̄ pp hoc ꝙ magis distat a ꝟbo min⁹ assūptibil' videbatur.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ. dōz: ꝙ ꝟbū ē fōs celestis vite sic pᵃ cā vite effectia. Sz aīa ē pnᵐ vite corpi tāqꝫ forā ipsi⁹ forᵃ āt est effūs agēt: vñ ex pntia ꝟbi mag pcludi posset ꝙ corp⁹ ñ eēt aiatū sic ex pñtia ignis pt pcludi corp⁹ cui ignis adheret sit calidū.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōz. ꝙ ñ ē icōueiēs: imo necariū dr̄e ꝙ i xpo fuerit nā que constituitur per animam corpori aduenientez. Dam̄. āt negat in domino iesu xpo esse communē spēm q̄si aliqd 3ᵐ resultās ex vnione deitatis: ⁊ humanitatis.

¶ Utrū fili⁹ dei assumere debuerit intellectum. Arti.iiii.

pᵐ **AD quartū sic** procedit. Uꝛ ꝙ fili⁹ dei nō assumpserit mēte humanā siue intellectum. Ubi.n.ē pñtia rei nō reqrit eius imago: sz hō bm mētē est ad imaginē dei: vt Aug. dic. in li. de tri. Cū ꝗ in xpo fuerit pñtia ipsi⁹

2ᵐ. diuini verbi non oportuit ibi esse mētem humanā. ¶ P̄. Maior lux offuscat mio:ē sed ꝟbuz dei qd est lux illuminans omnē hoīem venientē in hunc mundū vt dr Jo.1. Cōparat ad mētē sicut lux maior ad minorem qꝛ ⁊ ipsa mēs lux quedā est. q. lucerna illuminata a pᵃ luce puer.20. Lucerna dn̄i spiraculuz hoīs: ergo in xpo est q̄ ꝟbū dei nō fuit necessariū eē mentē hūanam. 3ᵐ.

¶ P̄. assūptio hūane nāe a deiverbo dr incarnatio: sz itell's siñ mēs hūanū nz ē caro nz ē act⁹ carnis: qꝛ null⁹ corpis act⁹ ē: vt ꝓbat i.3. de aīa: ꝗ vr̄ ꝙ fili⁹ dei huanā mentem non assumpserit.

Sz contra est qd Au. dic: i li. d fi. ad pe. Firmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites xp̄m filium dei hn̄tē verā nr̄i gn̄is carnē ⁊ aiam rōnalem: q de carne sua dic. Palpate ⁊ videte: qꝛ spūs carnē ⁊ ossa nō hz sic me videt: hr̄e Luce vl. aiaz qꝫ. Ego pono aiaz meā. Jo.x. Intellm qlz aie ondit se hr̄e. d. Discite a me qꝛ mitis sū et hūlis cord Math.xi. Et de ipo p pphetam deus dicit. Ecce intelliget puer meus Isa.51. i oppᵐ

Rn̄deo dōz ꝙ sic. Aug. dicit in li. de heresib⁹. Appollinariste de aīa xp̄i a catholica ecclia disensert dicētes. Sic arriani xp̄i carnē solaz sine aīa suscepisse. In q̄ qōne testimōiis euāgelicis victi mentem defuisse anime christi dixert: sz ꝓ hac ipz ꝟbū i ea fuisse. Sz hec pō eisdē rōib⁹ pulcit. sic ⁊ pdicta. pᵒ.n. hᵒ aduersat narrōni euāgelice q̄ pmeōrat eū fuisse miratū vt pz Mat.8. Admirō āt absqꝫ rōne eē ñ pt: qꝛ iportat collusionē effe⁹ ad cāz: dū.i. aliqs vidt effeᵐ c⁹ cāz ignorat ⁊ q̄rit: vt dr i pnᵒ meta. 2ᵒ repugnat vtilitati incarnatiōis: q̄ ē iustificatio hoīs a pctō. Oīa.n. hūana ñ ē capax pcti nec gr̄e iustificāt: nisi p mētē. Uñ pcipue oportuit mēᵐ hūaᵐ assūi. Uñ dt Dam̄. i 3 li. ꝙ di ꝟbū assūpsit corp⁹ ⁊ aiaz itelluale ⁊ rōalē. ⁊ Rñᵒ pncip. Apolinaristarum error ipugnatur tripliciratione pᵃ P. 4.c. 33.i.q. 18.ar.i. 3.d.2. q.i. arti.3. q.2. ꝟi.q. 20.art. pᵒ.

2ª. op⁹.3. ca.22. Jo.le. 15.col. prima.

postea subdit. Tot⁹ toti vnit⁹ ē: vt toti mihi salutē ḡtificet .i. gratis faciat: qd.n. inassūptibile ē icurabile est. 5º hº repugnat veritati incarnationis. Cū.n.corp⁹ pportio nec aie sicut mā ppzie forᵉ: nō est vere caro hūana q̄ nō est pfecta aia hūana.s.rōnali. ⁊ iō si ipse aiam sine mēte hūisset: nō hūisset veram carnē hūanā sȝ bestialē: qz p solaȝ mēteȝ aia nr̄a drt ab aia bestiali: vn̄ dic Aug.in li.83.q.q bm hunc errorem seq̄retur q fili⁹ dei beluā quandā cū figura hūani corporis suscepisset. Ad iteꝝ repugnat veritati diuine que nullam patitur fictionis falsitatem.

Ad pᵐ **Ad primuȝ** ḡ dōm: q vbi ē ipsa res per sui pn̄tiā nō reqrit eius imago ad hº q suppleat locū rei sic vbi erat imperator milites nō venerabāt ei⁹ imaginē. Sȝ requirit cū pn̄tia rei imago ipsius vt pficiat ex ipsa rei pn̄tia: sic imago in cera pficit p impressionē sigili: ⁊ imago hois resultat i speculo p ei⁹ pn̄tiā. Vn̄ ad pficiendū hūanā mētē necīū fuit q ea sibi v̄bū dei vniuerit.

Ad 2ᵐ ❡ Ad 2ᵐ dōm: q lux maior euacuat lucē minorē alteri⁹ corporis illuminātis: nō tn̄ euacuat: sȝ pficit lucē corporis illuminati. Ad pn̄tiam.n.solis stellaꝝ lux obscurat: sȝ aeris lumē pficit. Inte⁹ aūt seu mēs hois est q̄si lux illuminata a luce dīna v̄bi: ⁊ iō p pn̄tiaȝ v̄bi nō euacuat mēs hois: sȝ magis pficitur.

Ad 3ᵐ. ❡ Ad 3ᵐ dōm: q lȝ poª inteˡˡᵃ nō sit alicui⁹ corporis actus: ipsa tamē essentia aie humane que ē forma corporis requiritur q sit nobilior ad hoc q habeat poᵃᵐ intelligēdi. Et ideo necesse est vt corpus melius dispositum ei respondeat.

❡ De modo assumptionis q̄ntum ad ordinem. Qō.vi.



Deinde ꝯsiderandū est de ordine assūptionis pdicte. ❡ Circa qd q̄rūtur. vi. pº vtrū filios dei assumpserit carnē mediante aia. 2º vtrū assumpserit aiam mediāte spiritu siue mentē. 3º vtrū aia prius assumpta fuerit q̄ȝ caro. 4º vtrum caro xp̄i fuerit pus a verbo assūpta q̄ȝ aie vnita. 5º v̄o vtruȝ tota hūana nā sit assūpta mediantib⁹ partib⁹. 6º vtrū sit assūpta mediante gr̄a.

❡ Utrū filius dei assumpserit carnem mediāte anima. Art.i.

Ad primuȝ sic pcedi- pᵐ. tur. Vr̄ q fili⁹ dei nō assumpserit carneȝ mediante aia perfectior.n.est modus quo filius dei vnitur humane nature ⁊ partibus eius q̄ȝ que est in omnibus creaturis: sȝ in creaturis est imeᶜ p essentiaȝ: poᵃᵐ: ⁊ pn̄tiā ḡ multo mag; filius dei imeᶜ vnit carni: ⁊ non mediāte aia. ❡ P̄.aia 2ᵐ. et caro vnita sunt dei v̄bo in vnitate hypostasis seu psone: sed corpus imeᶜ ptinet ad psonaȝ siue hypostasim hois: sicut ⁊ aia. q̄nimo mag;: vr̄: se de ppinquo hr̄e ad hypostasim corpus qd est mā q̄ȝ aia q̄ est forª: qz pnᵐ indiuiduationis q̄ importat in noie hypostasis vr̄ eē mā: ḡ filius dei non assūpsit carnē mediāte aia. ❡ P̄. Remoto medio 3ᵐ sepantur ea q̄ p meᵐ ꝯiungūtur: sic remota supficie cessaret color a corpore: qd iest corpi p supficiem: sȝ sepata p mortē aia adhuc remanet vnio verbi ad carneȝ: qd infra patebit: ergo verbum nō coniungitur carni mediāte anima.

Sȝ contra est qd Aug. dic in ep̄la ad volusianū. Ipsa magnitudo diuine vir

tutis aīa sibi rationalē et p eandē corp⁹ humanū totūq omnino hominē in meli⁹ mutādū coaptauit.

Rñō. pncip. Respōdeo dōz qd mem dr respcū pncipij ꝛ finis vñ sicē pnm ꝛ finis ipoztāt ordinez: ita ꝛ mem. Est autez duplex ordo. Un⁹ qdē tpis: ali⁹ āt nāe. ḃm aūt ordinē tpis nō dr in mysterio incarnatiōis aliqd mem: qꝛ totā humanā nām sil' sibi vbū dei vniuit vt infra patebit. Ordo āt nāe iter aliq̄ pt attēdi duplr. Uno° ḃz gradū dignitatis sicut dicimus āgelos eē mem inter hoies ꝛ deū. Alio° ḃz rōnem cāsalitatis. sic dr mea cā existere inter pam cām ꝛ vltimū effectuz: ꝛ hic scḋs ordo aliquo° cōseqr pm. Sic.n. dic Diony.13.c.de diui.no. Deus per subas magis sibi ppinq̄s agit i ea q̄ sunt magis remota. Sic ḡ si attēdim⁹ gradus dignitat; aīa mea inuenitur inter deū ꝛ carnem. Et ḃm hoc pōt dici q̄ fili⁹ dei vniuit sibi carnē mediāte aīa. Sz ḃm ordinē cāsalitatis ipa aīa ē aliqualr cā carnis vniende filio dei. Nō.n. eēt assūptibilis nisi p ordinē quē hz ad aīaz rōnalem: ḃz quē etiaz hz q̄ sit caro humana. Dcm̄ est.n. supra q̄ nā humana p̄ ceteris est assumptibilis.

Filius dei vniuit sibi carnem meᶜ aīa 3.dis.2. q.2.ar.1.d.21. q.1.art.1.q.1.

Ad pm Ad primuz ergo dōz: q̄ duplex ordo cōsiderari pōt inter creatura ꝛ deuz. Un⁹ qdā ḃz q̄ creature creātur a deo: ꝛ depēdēt ab ipso sicut a pn° sui eē ꝛ sic pp infidelitatē sue virtut; de⁹ i meᶜ attingit q̄lz rē cāndo ꝛ pseruando: ꝛ ad h° ptinet q̄ de⁹ i meᶜ ē i oib⁹ p eēntiaz: pñam ꝛ poam. Ali⁹ āt ordo est ḃz q̄ res reducūr i deū sicut i finē. Et q̄tū ad h° īuenir mem iter creaturaz ꝛ deū: qꝛ inferiores creaᶜ reducūr i deū p supiores: vt dicit Dyo. i.li. celestis hye. Et ad hūc ordinē ptinet assūptio hūane nāe a vbo dei qd ē terius assūptiōis: ꝛ iō p aīaz vnir carni. ¶ Ad 2m dōm: q̄ sibi hy-

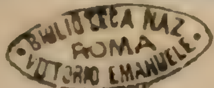
Ad 2m

postasis vbi dei pstitueret simplr p hūanā nāz seqret q̄ corp⁹ eēt ei vicin⁹ cū sit mā q̄ ē idiuiduatiōis pnm sic ꝛ aīa q̄ est forma specifica ppiqus se hz ad nāz huam. Sz qꝛ hypostasis vbi ē poz ꝛ altior q̄ humana nā: tāto id qd ē in hua nā ppinqus ad eaz se hz: q̄to ē altius. Et iō ppinqoz ē vbo di aīa q̄ corpus. ¶ Ad 3m dōm: q̄ nihil phibet aliqd eē cām alic⁹ q̄tū ad aptitudinē ꝛ pgruitatez: q̄ tū remoto illud nō tollir: qꝛ ꝛ si fieri alic⁹ dependeat ex aliq̄: postq̄ tū est in facto eē: ab eo nō depēdet: sic si iter aliquos amicitia cātur aliq̄ mediāte eo recedēte adhuc amicitia remanet Et si aliq̄ i mrimoniū ducir pp pulchritudinē: q̄ fac pgruitatē in muliere ad copulā piugalez: tū pulchritudie cessāte adhuc durat copula coniugalis. Et silr sepata aīa remanet vnio vbi ad carnem. Ad 3m

¶ Utrū di fili⁹ assūpserit aīaz mediāte spiritu siue mente. Art.ij.

Ad secundum primū sic pcedir. vr q̄ filius dei nō assūpserit aīam mediāte spū. Ibidē.n.ñ cadit mem īter seipm ꝛ aliquid aliud: sz spūs siue mēs nō ē aliud i eēntia ab ipa aīa vt in pa pte hitū est: ḡ fili⁹ dei nō assūpsit aīam mediāte spū siue mēte. ¶ p̄. illd q̄ mediante fctū est assumptio: vr eē magis assūptibile. sz spūs siue mēs nō est magis assūptibilis: q̄ anima q̄ pz ex hoc q̄ spiritus angelici nō sunt assumptibiles: vt supra dcm̄ est: ḡ vr q̄ filius dei nō assūpserit aīaz mediāte spū. ¶ p̄. Posterius assumir a p° mediāte poꝛi: sz aīa noiat ipaz eēntiā q̄ est poꝛ nālr q̄ ipsam poa ei⁹ q̄ est mēs: ḡ vr q̄ fili⁹ dei nō assūpserit aīaz meᶜ spū siue mente. 2m. 3m.

Szꝛtra ē qd Aug. dicit i li. de agōe xpiano. Inuisibilis ꝛ incōmutabilis veritas p spm̄ aīaz: ꝛ p aīaz corp⁹ accepit. sopp m.


BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Rñº. pnc. 2.dis.2. q.2.a. i.dis.21 q.1.ar. i.q.1. Ad pᵐ

Respondeo dõz: q sic dcm̃ ẽ filius dei dr̃ assumpsisse carnẽ aĩa mediãte: tũ pp ordinẽ dignitat; tũ ẽt pp ɔgruitatez assũptionis. Utrũq ẽt hoꝝ inuenit si cõpem⁹ itellꝫ q spũs dr̃ ad ceteras aĩe ptes. nõ. n. aĩa ẽ assumptibilis ƀz ɔgruitatẽ: nisi p hº q ẽ capax dei ad imaginẽ ei⁹ exñs: qd ẽ ƀz mentẽ q̃ spũs dr̃: ƀz illd ephe. 4. Renouami spũ mẽtis vr̃e. Silr ẽt itells inter ceteras ptes aĩe est supior ⁊ dignior ⁊ deo silior. Et iõ vt Dam̃. dic i.3.li. Unitũ ẽ carni p mediũ itellꝫ ṽbũ dei: itells. n. ẽ qd est aĩe purissimũ: sꝫ ⁊ de⁹ ẽ itells.

Ad pᵐ **Ad primuz** g dõz: q si itells ñ sit aliḋ ab aĩa ƀz eẽntiã: distinguir tñ ab alijs p tib⁹ aĩe ƀm rõnẽ poᶜ. Et ƀz hº cõpetit sibi rõ medij. ¶ Ad 2ᵐ dõz:

Ad 2ᵐ q spũi ãgelicoꝝ deest ɔgruitas ad assũptionẽ pp defectũ dignitatis. sꝫ pp irreparabilitatẽ cas⁹: qd ñ põt dici d spũ hũano: vt pꝫ ex his q in pª pte dicta sunt. ¶ Ad 3ᵐ dõz: q

Ad 3ᵐ aĩa inter quã ⁊ dei ṽbũ ponir mediuz itells non accipir pro eẽntia aĩe q̃ ẽ oibus potẽtijs cõis: sꝫ pro potẽtijs iferiorib⁹ q̃ sũt aĩe cões.

¶ Utrũ aĩa a dei filio pri⁹ fuerit assumpta q̃ caro. Art. iii.

pᵐ **Ad tertiuz** sic pcedir Ur̃ q anĩa xp̃i fuerit prius assũpta a ṽbo q̃ caro. Fili⁹. n. dei assumpsit carnẽ mediãte aĩa vt dcm̃ ẽ: sꝫ pri⁹ puenit ad meᵐ q̃ extremũ: g fili⁹ dei nõ assũpsit prius aĩam q̃ corpus.

2ᵐ ¶ P̃. aĩa xp̃i ẽ dignior angelis: ƀz illud ps̃. Adorare euz oẽs angeli ei⁹. Sꝫ angeli creati sũt a pñº: vt i pº habitũ ẽ: g ⁊ aĩa xp̃i. q nõ fuit añ creata q̃ assũpta. Dic. n. Dam̃. in.3. li. q nũq neq aĩa neq corp⁹ xp̃i ppaz hũerũt hypostasim pter ṽbi hypostasim: g vr̃ q aĩa fuerit añ assũpta q̃ caro: q̃ est cõcepta in

3ᵐ ytero virginis. ¶ P̃. Jo. i. dr̃ vidim⁹ eũ plenũ gr̃e ⁊ ṽitat: ⁊ postea subdit. Q; de plenitudĩe ei⁹ oẽs accipim⁹. i. oẽs fideles q̊cũq tpe: vt Chry. exponit: hº ãt nõ eẽt nisi aĩa xp̃i hũisset plenitudinẽ gr̃e ⁊ ṽitatis an oẽs sctõs q fuerũt ab origine mũdi: qꝛ cã nõ ẽ posterior cãto. Cũ igir plenitudo gr̃e ⁊ ṽitatis fuerit in aĩa xp̃i ex vnione ad ṽbũ ƀm illḋ qḋ ibidẽ dr̃. Uidim⁹ gl̃ã ei⁹ q̃si vnigeniti a pr̃e plenuz gr̃e ⁊ veritatis consequẽs vr̃ q a pñº mundi etiam anima xp̃i fuisset a verbo dei assumpta.

Sꝫ contra est qḋ Dam̃: dic in.3.li. Nõ vt q daz mẽtiũr: añ cã q̃ est ex virginis incarnatione: intells est vnit⁹ deo ṽbo ⁊ ex tunc vocatus est xp̃s. i oppᵐ

Rñdeo dõm: q origenes posuit i suo periarchon oẽs aĩas a pñº fuisse creatas: iter quas ẽt posuit aĩam xp̃i creatam: sꝫ hº ẽ icõueniẽs. s. si ponar q fuerit tũc creata: sꝫ nõ statim ṽbo vnita: qꝛ seq̃rer q aĩa illa aliqñ hũisset ppriã subsistẽtiã sine ṽbo: ⁊ sic cũ fuisset a ṽbo assumpta: vl nõ eẽt facta vnio ƀz subsistẽtiã vl corrupta fuisset subsistentia aĩe p̃exñs. silr ẽt est incõueniẽs si ponar q aĩa illa fuit a pñº ṽbo vnita: ⁊ postmoduz i vtero ṽginis icarnata: qꝛ sic ei⁹ aĩa videret eẽ nõ eiusdem nãe cũ nr̃is: q̃ sil creãtur dũ corporib⁹ infundunr. vñ Leo papa dic iepl̃a ad Jul. q nõ alteri⁹ nãe erat caro eius q̃ nr̃a: nec alio illi q̃ ceteris hominibus aĩa est inspirata pñº. Rñº pnci. origis. opio i pugnatur.

Ad primũ g dõz: q sicut. s̃. dcm̃ ẽ: aĩa xp̃i dr̃ eẽ mediuz in vnione carnis: ad ṽbum ƀm ordinẽ nãe. Non ãt oꝫ ex hoc q fuerit meᵐ ex ordine tpis. Ad pᵐ

¶ Ad 2ᵐ dõm: q sic Leo papa i eadẽ epl̃a dic. Aĩa xp̃i excellit nõ diuersitate gñis: sꝫ sublimitate virtutis. Est. n. eiusdẽ gñis cuz nr̃is aĩalib⁹: sꝫ excellit ẽt angelos ƀm plenitudinẽ gr̃e ⁊ veritat; Quod⁹ Ad.2ᵐ

aũt creationis rñdet aĩe ẽ̃ ꝓpetã tez sui gñis et ꝙ h3 ꝙ sit corporis for^a vt creat̃ sil' vñ corpori vnitur

Ad 3m qꝺ nõ ꝯpetit angelis: q2 sunt suꝫe oĩo a corporib^9 absolute. ❡ Ad 3^m ꝺꝺm: ꝙ de plenitudine xp̃i oẽs hoĩes accipiũt ẽm fidẽ quã hñt in ipm. Dr̃.n.Ro.3. ꝙ iustitia dei ẽ ꝑ fidẽ Jesu xp̃i i oẽs ꝛ sup oẽs ꝗ credunt in ipm. Sic ãt nos i ip3 credim^9 vt i iã natũ ita antiq credide rũt in ipm vt i nascitur. Hñtes.n. eũdẽ spm credim^9: vt dr̃.2.ad cor. 4. H3 ãt fides q̃ ẽ in xp̃3 ꝟtutẽ iustificãdi: ex ꝓposito gr̃e dei ẽ̃ illꝺ Ro.4. Ei ꝗ nõ opat̃: credẽti ãt i eũ ꝗ iustificat ipiu3: fides reputatur ad iusticia3 ẽm ꝓpo^m gr̃e dei. Uñ q2 h^o ꝓpo^m ẽ eternũ nihil ꝓhibet ꝑ fidẽ Jesu xp̃i aliꝗs iustificari: ẽt ante ꝙ̃ eius aĩa eẽt plena gratia ꝛ veritate.

❡ Utrum caro xp̃i fuerit prius a verbo assumpta ꝙ̃ anime vnita. Articulo.IIII.

p^m D quartum sic ꝓceditur. Uꝫ ꝙ caro xp̃i fuit pri^9 a ꝟbo assũpta ꝙ̃ aĩa vnita. Dic.n. Aug. in li. de fide ad Pe. Firmissime tene ꝛ nullaten^9 dubites nõ fuit caro xp̃i sine dĩnitate ꝯcepta i vtero ꝟginis plusꝙ̃ susciperet̃ a ꝟbo: s3 caro xp̃i vr̃ prius fuisse ꝯcepta ꝙ̃ aĩe rõnali vnita: q2 nãlia mã vl' dispõ prior ẽ i via gñõnis ꝙ̃ for^a ꝯplectiua: ꝗ prius fuit caro xp̃i assũpta ꝙ̃

2m. aĩe vita. ❡ p̃. sic aĩe ẽ ꝑs nãe hũane ita ꝛ corp^9: s3 aĩa hũa^a nõ hũit aliꝺ p̃n^m sui eẽ i xp̃o ꝙ̃ i alijs hoĩbus vt p3 ex aucte. Leõis pape. s̃. iducta. ꝗ vr̃ ꝙ nec corp^9 xp̃i aliter hũit p̃n^m eẽndi ꝙ̃ i nobis: s3 i nobis añ cõcipit̃ caro: ꝙ̃ veniat aĩa rõnalis: ꝗ ẽt ita fuit i xp̃o: ꝛ sic caro p̃us fuit a ꝟbo assũpta ꝙ̃ vnita

3m. aĩe. ❡ p̃. sic dr̃ i li. ꝺ causis. Cã p̃^a pl^9 isluit i cãtũ ꝛ p̃us vnit̃ ei ꝙ̃ cã 2^a: s3 aĩa xp̃i cõparat̃ ad ꝟbum cã 2^a ad primã: prius ergo verbum est vnitum carni quã anima.

Sz contra ẽ qꝺ Dam. dic̃ i 3.li. Sil' dei ꝟbi caro sil' caro aĩata rõnalis ꝛ intellectualis nõ ꝗ vnio ꝟbi ad carnez precessit vnionem ad aĩam. i 2rius

Rñdeo ꝺꝺm: ꝙ caro hũa^a ẽ as sũptibilis a ꝟbo ẽm ordinẽ quẽ h3 ad aĩam rõnalẽ sic ad ꝓpriũ for^am. Hũc ãt ordinẽ nõ h3 añꝙ̃ aĩa rõnalis ei adueniat: q2 sil' dũ aliq mã fit ꝓpa alic^9 for^e recipit illã for^am. vni eodẽ instãti terminat̃ alteratioĩ q̃ itroducit̃ for^a sũbalis ꝛ inde ẽ qꝺ caro nõ debuit añ assumi ꝙ̃ eẽt caro hu^a qꝺ factũ ẽ aĩa rõnali adueniẽte: sic igit̃ aĩa nõ ẽ p̃us assũpta ꝙ̃ caro: q2 ꝯ nãm aĩe ẽ vt p̃us sit ꝙ̃ corpori vniatur: ita caro ñ debuit p̃us assumi ꝙ̃ aĩa: q2 non prius est caro humana ꝙ̃ habeat aĩam rationalem. Rñº pncip.

Ad primuz ergo dicendum ꝙ caro hu^a fortit̃ eẽ ꝑ aĩam: ꝛ iõ añ aduẽtu3 aĩe nõ est caro hũa^a: s3 p̃t eẽ dispõ ad carnẽ hu^am. Jn ꝯceptiõe3 tñ xp̃i spũs.s. ꝗ ẽ agẽs infinite ꝟtut: sil' ꝛ mã3 disposuit ꝛ ad pfectũ ꝑduxit. Ad p^m

❡ Ad 2^m ꝺꝺm: ꝙ forma actu dat spẽm mã ãt ꝙ̃tũ ẽ de se ẽ in po^a ad spẽ3: ꝛ iõ ꝯ rõnẽ for^e eẽt ꝙ p̃existeret nãe spẽi q̃ pficit̃ ꝑ vniõnẽ eius ad mã3. ñ ãt ẽ ꝯ nãm mãe ꝙ p̃existat nãe spẽi. Et iõ dissilitudo q̃ ẽ iter originẽ nr̃a3 ꝛ originẽ xp̃i: ẽ ẽ̃ h^o: ꝙ caro hũana nr̃a p̃us ꝯcipitur ꝙ̃ aĩet̃: nõ ãt caro xp̃i ẽ ẽ̃ illꝺ qꝺ p̃cidit nãe ꝯplemẽtũ: sicut ꝛ qꝺ nos ꝯcipimur ex scĩe ꝟi: nõ ãt xp̃s s3 diꝟa q eẽt ꝙ̃tũ ad originem anime redũdaret in diuersitatem nature. Ad 2m

❡ Ad 3^m ꝺꝺm: ꝙ verbu3 dei per prius intelligitur vnitum carni ꝙ̃ anima per modu3 cõem: quo est in ceteris creaturis per essentias: potentiam ꝛ presentiã: prius tamen dico non tempore: sed natura. Pri^9.n. intelligitur caro vt qꝺ Ad 3m.

dã ens qd a verbo hẽt: q̃ꝫ vt aīat a qd hꝫ ab aīa: sed vniõe ꝑsõali pri⁹ sm intēm oꝫ q̃ caro ꝑus vniat aie q̃ꝫ verbo q: ex vniõe ad aiaꝫ hẽt: q̃ sit vnibilis verbo in persona: ꝑ sertim quia persona non inuenitur nisi in rõnali natura.

Utrũ tota hũana nã sit assũpta mediantibus partibus. Ar. v.

pm AD quintũ sic ꝓcedit. Ur q̃ fili⁹ dei assumpserit totã nãm hũanã mediãtib⁹ ptib⁹ ei⁹. Dic. n. Aug. i lib. de agone xp̃iano. q̃ inuisibilis ⁊ icõmutabilꝭ v̄itas p spũm aiam ⁊ p aiam corp⁹. ⁊ sic tom hominẽ assũpsit: sꝫ spũs: aia ⁊ corp⁹ sũt partes toti⁹ hois g tom assumpsit mediãtib⁹ ptib⁹.

2m ꝑ iõ fili⁹ di carnẽ assũpsit meᵉ aia: q: aia ẽ do siliõr q̃ꝫ corp⁹: sꝫ ptes hũane nat cũ sint simplicιores q̃ꝫ corp⁹ videt eẽ siliores filio di q̃ est simplicim⁹ q̃ꝫ totũ: g assũpsit tom mediãtib⁹ ptibus.

3m ꝑ. tom resultat ex vniõe ptiũ: sꝫ vnio intelligit vt termin⁹ assumptionis partes aũt ꝑintelligũt assũptõi: g assũpsit tom p ptes

oppm Sꝫ ↄtra est qd Dam. dic. i. 3. li. In dño nr̃o iesu xp̃o ñ ptes ptiũ ĩuemur: sꝫ q̃ ꝓxie cõponũt. i. deitatẽ ⁊ hũanitatẽ. hũanitas ãt ẽ qddã totũ qd cõponit ex aia ⁊ corpe: sic ex ptib⁹: g fili⁹ di assũpsit ptes mediãte toto.

Rñño Rñdeo dõꝫ: q̃ cũ dr alidd me
ncip. diũ i assũptiõe icarnatiõis: nõ designat ordo tpis: q: silꝭ fcã ẽ assũptio toti⁹ ⁊ oiuꝫ ptiũ. Oñsuꝫ ẽ. n. q̃ silꝭ aia ⁊ corp⁹ sũt ad iuicẽ vnita ad ↄstituẽdã nãm hũanã i v̄bo. Designat ãt ibi ordo nature. Uñ p id qd ẽ pri⁹ i nã assumitur id qd ẽ posteri⁹ ẽ ãt alidd ꝑus in nã dupl̃r. Uno° ex pte agẽtis: alio° ex pte mãe. He. n. due cãe ꝑexistunt rei. Ex pte ddẽ agẽtis est simpl̃r pm illud qd p° cadit i eius intẽtiõe: sꝫ sꝫ qd pri⁹ est illud a q̃ icipit ei⁹ opatio. Et h iõ q: itẽtio ẽ ꝑor opõne: ex pte v̄o mãe ẽ ꝑus illd qd ꝑus existit i trãsmutatione mãe. In icarnatiõe ãt oꝫ maxie attedẽ ordinẽ: q̃ ẽ ex pte agẽtꝭ: quia Au. dic i ep̃la ad Uolusianũ. In talib⁹ reb⁹ tota rõ facti ẽ poᵃ faciẽtis. Maim ãt ẽ q̃ sꝫ intensionẽ faciẽtis pri⁹ ẽ ↄpletũ q̃ꝫ icõpletũ: ⁊ p ↄñs totũ q̃ꝫ ptes. Et iõ dõꝫ ẽ q̃ v̄bũ dei assumpsit ptes hũane nãe meᵉ toto. Sic. n. corp⁹ assũpsit pp ordinẽ quẽ hꝫ ad aiam rõnalẽ ita assumpsit corp⁹ ⁊ aiam: pp ordinẽ quẽ hꝫ ad huam nãm.

Ad pm Ad primũ g dõꝫ q̃ ex v̄bis illis nihil dat intelligi nisi q̃ v̄bũ assumẽdo ptes hũane nãe assũpsit totã nãm: ⁊ sic assũptio ptiũ ẽ ꝑor i via opõnis intellectu: nõ tp̃e. assũptio aũt nãe ẽ ꝑor i via intẽtiõis qd ẽ eẽ ꝑus simpl̃r: vt dcm ẽ.

Ad 2m Ad 2m dicẽdum q̃ de⁹ ita ẽ simplex: q̃ ẽt ẽ pfectissim⁹ ⁊ iõ tom ẽ magis silꝭ do q̃ꝫ ptes iq̃ꝫtũ ẽ pfecti⁹.

Ad 3m Ad 3m dõꝫ: q̃ vnio ꝑsonalꝭ ẽ ad quã termiat assũptio: nõ aũt vnio nãe q̃ resultat ex ↄiunctiõe ptiũ.

Utꝝ hũana nã sit assũpta mediãte grã. Ar. vi.

pmum. AD sextuꝫ sic ꝓcedit. Uidet q̃ filius dei assumpserit hũam nãꝫ meᵉ grã Per grãꝫ. n. vnit do sꝫ hũaᵃ nã i xp̃o maxie fuit do vnita. g illa vnio fcã fuit p grãꝫ.

2m. ꝑ. sic corp⁹ viuit p aiam q̃ ẽ ei⁹ perfectior ita aia p grãꝫ. sꝫ hũana natura reddit congrua ad assumptionẽ p grãm: g filius dei assũpsit animam mediãte gratia.

3m ꝑ. Aug. in. 15. de tri. dicit q̃ verbuꝫ incarnatum est: sicut verbum nr̃m i voce: sꝫ v̄bũ nr̃m vnit voci mediante spiritu: g v̄bum dei vnit carni mediante. s. s. ⁊ ita mediante gratia: que spiritui sctõ attribuitur: sꝫ illud. i. ad Corin. 12. Diuisiões grãrum sunt idem autem spiritus.

soppm. Sz contra est q gra est qdaz accns aie vt 12a pte habitu est: vnio at verbi ad huanam nam est facta bz subsistentia: z no bz accns: vt ex supradictis pz: ergo natura huana non est assumpta mediante gratia.

Rno. pncip. Respondeo dicendum: q i xpo ponit gratia vnionis z gra habitualis: gra g no pt intelligi: vt mem i assumptione humane nae siue loqmur d gra vnionis siue de gra habituali. Gra.n. vnionis e ipm ee psonale qd grat dinitus datur huane nae i psona vbi: qd qde est termin assumptionis. Gra at hitualis ptines ad spiritualē scitatē illius hois est effect qda ?sns vnionē: bm illd Jo .1. Vidim glia eius qsi vnigeniti a pre plenuz gratie z veritat. Per qd dat itelligi q ex h ipso q ille h est vnigenit a patre: qd hz per vnionē: hz plenitudinē gratie z veritatis. Si vo intelligat gra volutas dei aliqd gratis facies vel donas sic vnio fcta e p gram no sic p mediu: sz sicut p cam efficientem.

Ad pm Ad primuz g dcm: q vnio nra ad deu e p opōnez: incqm .s. eu cognoscim z amam: z io talis vnio e p gratiaz hitualez incqm opo pfecta pcedit ab habitu. Sz vnio nae huane ad verbu dei est bm ee psonale qd no depēdet ab ali q habitu: sz imediate ab ipsa na. ¶ Ad 2m dcz: q aia e pfectio sulis corporis: gratia vero est pfectio aie accntalis: z io gratia no pot ordinare aiam vnionez psonale: q no e accntalr: sicut aia ad corp.

Ad 2m

Ad 3m ¶ Ad 3m dcm: q vbu nrm vnit voci mediate spu: no qde sicut me formali: sz sic p mem moues. Na ex vbo ?cepto iterius pcedit spus ex quo format vox: z silr ex vbo eterno pcedit. s.s. q formauit corp xpi vt ifra patebit: no at ex h seqt q gra .s.s. vt formale mem sit in vnione predicta.

¶ De coassuptis a filio dei in humana natura. Qo. vii.



Deinde ?siderādu est d coassumptis a filio dei i huana na. Et p d his q pertinēt ad pfectionē. 2o de his q ptinēt ad defcm. ¶ Circa pm ?siderada sut tria. p d gra xpi. 2o de scia ei. 3o de poa ipsi. ¶ De gra aut xpi ?siderādu est duplr. p qdē d gra ei bm q est qda singularis h. 2a de gra ei bm q est caput ecclesie. Na d gra vnionis ia dictu est. ¶ Circa pm querut .13. p vtru in aia xpi sit aliqua gra hitualis. 2o vtru i xpo fuerint vtutes. 3o vtruz i eo fuerit fides. 4o vtru fuerit in eo spes. 5o vtru i xpo fuerint dona. 6o vtru i xpo fuerit timoris donu. 7o vtru i xpo fuerint gre grat data. 8o vtruz i xpo fuerit pphetia. 9o vtru i eo fuerit plenitudo gre. 10o vtru talis plenitudo sit ppria xpi. 11o vtru xpi gra sit ifinita. 12o vtruz poterat augeri. 13o qliter h gratia se habet ad vnionem.

¶ Utrum in anima christi sit aliqua gratia hitualis. Ar.1.

Ad primu sic pcedit: vr q in aia assupta vbo no fuerit gra hitualis. pm. Gra.n. e qdaz pticipatio diuinitat in creatura ronali bz illd .2e. Pe. 1. Per quē magna z pciosa pmissa nobis donauit: vt dine sim cōsortes nae. xps at e de no pticipatiue: sz bm vitatē: g in eo non fuit gra hitualis. ¶ P. ad h est necia hoi vt p ca bn opet bz illd .1. cor. 13. Abudati oibus laboraui non at ego sz gra dei mecu. Et ēt ad h q hō ?seqtur vitaz eterna: bm illud Ro. 6. Gra di vita eterna. Sz xpo ex h solo q erat nalis fili di debe 2m.

baf ei hereditas vite eterne. Ex h ēt q erat vbum p qđ fcā sunt oīa aderat ei facultas oīa bōa opādi: nō ğ fz hūanaz nāz idigebat alia
3m grā nisi vniōe ad vbū. ¶ p. illud qđ opaf p mōz istri n idiget hitu ad ppas opatiōes: sz hit⁹ fūdaf i pncipali agēte: hūaª aūt nā i xpo fuit sic istrumētū dīnitat: vt dicit Dam. in. 3. li. ğ nō debuit i xpo esse aliqua gratia habitualis.

1 oppm Sz cōtra ē qđ dr Ysa. xi. Re qescite sp eū spūs dñi: q qdē i hoie eē dr grāz hitualē: vt in pria pte dictū est: ergo in xpo fuit gratia habitualis.

Rñº pncip. xps habuit aiaz habitualē 3. dis. 13. q. i. art. 1. vi. q. 29. ar. i Respondeo dđz: q necesse ē pōere i xpo gratiā hitualē pp tria. ¶ pº qdē ppt vīonē aīe illi⁹ ad vbū dī. Quāto eī aliqd receptiuū ē ppinquis cāe iflueti tāto mag pticipat de iflueētia ipsi⁹. iflux⁹ āt grē ē a deo: sm illđ ps Graz 2 gliaz dabit dñs: 2 iō maxie fuit pueniēs: vt aia illa reciperet i-fluxū dīne grē. ¶ 2º. ppt nobilitatē ipsi⁹ aīe cui⁹ opatiōes optebat ppinqssime attingere ad deū p piūctiōez 2 amorē ad qđ necesse ē eleuari rōnalē nāz p grām. ¶ 3º pp hitudīnē ipsi⁹ xpi ad gen⁹ hūanū. xps. n. iqtū hō ē mediator dei 2 hoiuz: vt dr. 1. ad Thi. 2. 2 iōoptebat q haberet grāz: ēt in altos redūdantē: sm illud. Jo. De plenitudīe ei⁹ oēs accepim⁹ grāz

Ad pm Ad primū ğ dđz: q (p grā. xps ver⁹ ē deus sm pm 2 nāz dīnaz. sz qz cū vnitate pᵉ remanet distīctio nāx: vt ex supradcīs pz. aīa xpi nō ē p suam eēntiā dīna. Vñ opz q fiat dīna p
Ad 2m pticipationē q ē sm grām. ¶ Ad 2m dđz q xpo inqtū ē nālis fili⁹ dei debef hereditas etna q ē ipsa beatitudo icreata p icreatū actuz cognitiōis 2 amoris dī: q pf cognoscit 2 amat seipsū: cui⁹ act⁹ aīa capax n erat pp defectū nāe: vñ optebat q attigeret ad deū p actū fruitiōis creatū q eē qdē nō pōt nisi p grāz. Silr ēt inqm ē vbū dei hūit facultatē oīa bñ opādi opōne diuina: sz qz pter opōnē dīnā opz pōni i eo opōnē hūanā: vt ifra patebit. oportuit i eo eē hitualē grām p quā h⁹ i operatio i eo eēt pfecta.
Ad 3m ¶ Ad 3m dđz: q hūanitas xpi ē istrz dīnitat; nō qdē sic istrz iaiatū q nllo mō agit: sz solū agif: sz tāqz istrz aīatū aīa rōnali: qđ ita agit q ēt agif: 2 iō ad pueniētiā actōis oportuit eū hrē grā hitualē
¶ Utrū i xpo fuerit vtutes. ar. 2.

AD secundum sic pcedif. videtur q i xpo nō fuerit vtutes: pm xps. n. hūit abūdantiā grē: sz grā sufficit ad oīa recte agēdū: sz illđ 2. ad cor. 12. Sufficit tibi grā mea: ğ i xpo nō fuerūt vtutes. ¶ p. sz 2m phz i. 7. ethi. vt⁹ dīdif ꝯ quedā heroicū siue dīnū hitū q attribuitur hoib⁹ dīnis. hº āt magis cōuenit xpo: ğ xps nō hūit vtutes. sz aliqd alti⁹ vtute. ¶ p. sic i 2ª pte dcm ē 3m Uirtutes oēs sil hñf: sz xpo fuit n pueniēs hrē oēs vtutes: sic pz đ liberalitate 2 magnificētia q hñt actū suū circa dītias: qs xps ptempsit sm illđ Mat. 8. Fili⁹ hois nō hz vbi caput suū recliet. Tēpātia ēt 2 ptinētia sūt circa pcupiscētias prauas: que in christo non fuerūt ergo christus non habuit vtutes.

Sz contra est qđ dr sup illđ ps. Sz i lege dñi volūtas ei⁹ dic gl. Hic oñdif xps plen⁹ oī bono: sed bona qualitas mentis est virtus: ergo christus fuit plenus omni virtute. 1oppm

Rñdeo dđz: q sicut in 2ª parte dcm est: sicut gratia respicit essentiā anime ita virtus respicit poªm eius. vñ opz q sicut poᶜ aīe deriuantur ab eius essentia: ita vtutes sunt qdaz deriuatiōes gratie. Quāto aūt aliqđ principiū est perfectius tāto magis ipzimit suos effcūs. Vñ cum Rñº pnci. xps habuit oēs virtutes.

gra xpi fuerit pfectissima ɔñs est q ex ipsa pcesserint ꝟtutes ad perficiẽdum singulas potentias aïe quantũ ad oẽs anime actus: et ita xps habuit omnes virtutes.

Ad pm **Ad primũ** ḡ dđз: q gratia sufficit hoi q̄tũ ad oïa qb⁹ ordinaꝶ ad beatitudinẽ. Hoꝝ aũt q̄dã pficit graз i me ℗ seipãз: sic gratũ facere dõ: ⁊ alia h⁹ i q̄dã ẽt mediãtib⁹ ꝟtutib⁹: q̄ ex gra pcedũt. ℂ Ad 2m dđз q hit⁹ Ad.2m ille heroic⁹ vl' diu⁹ nõ differt a ꝟtute cõiter dcã nisi ẽз pfectiorẽ modũ: iq̄tũ. s. aliqs ẽ disposit⁹ ad bonũ q̄dã altiori mõ q̄ȝ cõiter hoï cõpetat. Vñ p h⁹ nõ oñdiꝶ q xps nõ hũit: ꝟtutes: ẽз qd hũit eas pfectissime vltra cõeз modũ. Sic ẽt pl au tin⁹ posuit quẽdã sublimẽ modũ virtutum q̄s esse dixit aï purgati.

Ad 3m ℂ Ad 3m dđз: q liberalitas ⁊ magnificẽtia ɔmẽdaꝶ circa divitias: inq̄tũ aliqs nõ tm̄ appciaꝶ divitias: q velit eas retiere ptermittẽdo id qd fieri oз. Ille aũt mĩme divitias appciaꝶ q penit⁹ eas ɔtẽnit ⁊ abijcit pp pfectiõis amorẽ: ⁊ iõ in h⁰ ipo q xps oẽs divitias cõtẽpsit oñdit i se sũmũ g̃dũ liberalitatꝫ ⁊ mũificẽtie lз ẽt liberalitatꝫ actũ exercuerit ẽз q tibi ɔueniẽs erat faciẽdo paupib⁹ erogari: q̄ sibi dabaꝶ. vñ cuз dñs Jude dixit Jo.13. Q; facꝫ fac citi⁹. Discipuli itellexerũt dñз mãdasse q egenis aliqd daret Cõcupiscẽtias pravas xps oïno nõ hũit: sic ĩfra patebit nec pp h⁰ tñ excludiꝶ qn habuerit tẽpantiã: q̄ tãto pfectior ẽ i hoïe: q̄to magꝫ pravis ɔcupiscentijs caret: vñ ẽm phз. l. 7. ethi. Tẽpat⁹ i h⁰ differt a ɔtinẽte: q tẽpat⁹ nõ hз pravas cõcupiscẽtias: q̄s ɔtinẽs patiꝶ. vñ sic accipiẽdo ɔtinẽtiaз: sic phs accepit ex h⁰ q xps hũit oẽз virtutẽ: non hũit continentiaз que non est ꝟtus sed aliquid minus virtute.

ℂ Utrũ i xpo fuerit fides. Ar.3.

Ad tertiuз sic pcediꝶ. vr q i xpo fuerit fides pm Fides. n. ẽ nobilior ꝟtus q̄ȝ ꝟtutes morales: puta tẽpãtia ⁊ liberalitas. Hmõi ãt vtutes fuerũt i xpo vt dcm̃ ẽ. multo ḡ magis fuit i eo fides. ℂ p̄. nõ docuit 2m. xps ꝟtutes q̄s ipse nõ hũit. ẽз illd Act.1. Cepit facere ⁊ docere: sз de xpo dr Heb.12. Q; ẽ actor ⁊ ɔsumator fidei: ḡ i eo maxie fuit fides ℂ p̄. qcqd ẽ i pfectiõis excludit a 3m. btis: sз i btis ẽ fides. Nã sup illud Ro.1. dic glo. Justicia dei reuelaꝶ i eo ex fide i fidẽ: de fide verboꝝ ⁊ spei in fideз reꝝ: ⁊ spẽi: ergo vr q etiaз in christo fuerit fides: cum nihil imperfectionis importet.

Sзdõtra est qd dr Heb.2. Q; fides est argm ĩ oppm. nõ appentiũ: sз xpo nihil fuit non appcs: ẽз illd qd dic ei ꝑe. Jo.6. Tu oïa nosti. ḡ i xpo ñ fuit fides.

Respondeo dđm: q i 2a pte dcm̃ ẽ. Obз fidei Rñõ est res diua nõ visa. hitus aũt vir prĩncí. tutis: sic ⁊ qlз ali⁹ respicit spẽз ab obo: ⁊ iõ excluso q res diua sit nõ visa: excludiꝶ rõ fidei. xps autẽ a pri⁰ instãti sue cõceptionis plene vidit deũ per eẽntiã: vt infra dicetur. vnde fides in eo eẽ nõ potuit.

Ad pm **Ad primũ** ḡ dđm: q fides ẽ nobilior virt⁹ virtutibus moralibus: qr est circa nobiliorem materiaз sed tñ importat quãdam defectum in comparatione ad illam mãm qui defectus in christo non fuit: ⁊ ideo non potuit in eo esse fides: licet fuerunt in eo virtutes morales qui in sui ratione hmõi defectum non importat per comparationem ad suas mãs.

ℂ Ad 2m dđm: q meritum fidei Ad 2m consistit in hoc q homo ex obediẽtia dei assentit illis que non videt: ẽm illud Ro.1. Ad obediẽtiã fidei in oïb⁹ gentib⁹ pro nomine.

eius. Obedientiā aūt ad deū plenissime habuit xp̄s scḋz illud phi. 2. Factus obediens vsqꝫ ad mortē et sic nichil ad meritū ptinens docuit: qḋ ip̄e excellenti⁹ nō impleret. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ sicut glo. ibidē dič fides ppꝛie est qua credūt̄ q̄ nō vident̄: sed fides q̄ est rex̄ visax̄ impropꝛie dr̄ ꝛ b̄m quandā similitudinē quātū ad certitudinē aut firmitatem adhesionis.

¶ Utx̄ i xp̄o fuerit spes. Ar. IIII.



Ad quartuz sic proceditur. Videt̄ ꝙ in xp̄o fuerit spes. Dr̄. n. i p̄s ex persona xp̄i: b̄m glo. In te dn̄e speraui: sed virtus etiam spei est qua homo sperat in deū: ḡ virt⁹ spei fuit in xp̄o. ¶ P̄. spes est expectatio future beatitudinis: vn̄ in secunda parte habitū est: sed xp̄s aliquid expectabat ad beatitudinē ptinēs: vz gloriā corporis: ḡ vr̄ ꝙ i eo fuerit spes. ¶ P̄. vnusquisqꝫ potest sperare illud qḋ ad ei⁹ pfectionē ptinet si sit futux̄: sed aliqḋ erat futux̄ qḋ ad pfectionē xp̄i ptiet: b̄z illḋ Ephe. 4. Ad ꝯfirmationez sctōx̄ in opus ministerij i edificationez corporis xp̄i. Ergo vr̄ ꝙ xp̄o ꝯpetebat hr̄e spē.

Sz contra est quod dr̄ Ro. 8. Quod videt qs quid sperat ꝛ sic pz ꝙ sič fides ē de n̄ visis ita ꝛ spes: sz fides non fuit i xp̄o: sič dcm̄ est: ḡ nec spes.

Respōdeo dōz: ꝙ sicut de rōne fidei ē ꝙ aliqs essentiat his q̄ n̄ videt: ita de rōne spei ē ꝙ aliqs expectet id qḋ nōdū hz. Et sič fides inq̄ītū ē virt⁹ theologica n̄ est de quocūqꝫ nō viso: sz solū de deo ita ēt spes inq̄ītū ē virtus theologica hz p obō ipsum deum: cuius fruitionez p̄ncipalr̄ hō expectat p spei v̄tutē. sz ex ꝯnti ille q hēt v̄tutē spei pōt ēt i alijs diuinū auxiliū expectare. sicut ꝛ ille qui hz v̄tutē fidei non solum credit deo de reb⁹ diuinis: sꝫ de quibuscunqꝫ alijs diuinitus sibi reuelatis. Christus aūt a p̄ncipio sue conceptionis plene habuit fruitionem diuinā: vt infra dicet̄: ꝛ ideo v̄tutez spei nō habuit. Habuit tn̄ spem respectu aliquox̄: q̄ nondum erat adeptus lz non habuerit fidē respectu quorūcūqꝫ: qꝛ lz plene cognosceret oīa p qḋ totalr̄ fides excludebat̄ ab eo nō tn̄ adhuc plene hēbat oīa q̄ ad eius pfectionē ptinebant: puta immortalitatē ꝛ gloriam corporis quā poterat spare.

Ad primum ḡ dicendus: ꝙ hec non dicitur de xp̄o b̄m spē q̄ est v̄t⁹ theologica: sed eo ꝙ q̄dā alia sperauit nōdum habita sicut dcm̄ ē. ¶ Ad b̄m dōm ꝙ gloria corporis nō ptinet ad btitudinē: sič i quo p̄ncipaliter btitudo ꝯsistat: sz p quādā redūdantiam a gloria aīe vt in 2a pte dcm̄ est. Un̄ spes b̄m ꝙ est v̄tus theologica nō respicit btitudinez corporis: sz btitudinē aīe q̄ i dīna fruitione cōsistit. ¶ Ad tertiū dicendū: ꝙ edificatio ecclie p ꝯuersionez fideliū nō ptinet ad pfectionē xp̄i qua in se pfect⁹ ē: sed b̄m ꝙ alios ad pticipationē sue pfectionis iducit ꝛ qꝛ spes dr̄ propꝛie reu alicui⁹ quod expectatur ab ip̄o sperante habēdū: non propꝛie potest dici quod virtus spei christo rōne inducta conueniat.

¶ Utrum in xp̄o fuerit dona. Articulo. v.

Ad quītuz sic proceditur. Videtur ꝙ in xp̄o non fuerunt dona. Sicut. n. cōiter dicitur dona dantur in adiutorium virtutū: sed id quod est in se perfectū nō indiget exteriori auxilio: cuz igitur in xp̄o fuerint virtutes pfecte: vr̄ ꝙ in eo nō fuerint dona. ¶ P̄. nō videt̄ esse eiusdē dare dona ꝛ recipere: qꝛ dare est habentis: accipe

sūt non habēt; sed xp̄o cōuenit dare dona: ſm illud p̄s. Dedit dona hominib⁹ ergo xp̄o nō ꝯuenit accipere dona.s.s. ¶ p̄.quattuor dona videntur pertinere ad contemplationem vie.s.ſapietia: ſcia: itellectus: ꝛ conſiliū qđ ptinet ad prudentiam. Vñ ꝛ ph̄s in.6.ethi. nūerat iſta inter virtutes intellectuales: ſ; xp̄s habuit ī ꝯtēplationem p̄rie: ergo nō hñit hmōi dona.

1 opp^m **Sz contra** eſt qđ dr̄ Iſa. 4. Apprehendet.7.mulieres virum vnū gl.17. dona ſpūs.s.chriſtum.

Rñº p̄ncip. dona s.s.fuerūt ī xp̄o excellētiſſime ꝟſa.11. lec.2. col.2 **Reſpōdeo** dicendum ꝙ ſicē in 2ª parte dcm̄ ē: dona proprie ſunt pfectiōes potētiarū anime: ſm ꝙ ſunt nate moueri a ſpū ſcō. Manifeſtū eſt autē ꝙ aīa xp̄i perfectiſſime a.s.s.mouebatur. ſm illđ Luc.4.ꝙ Jeſus plenus.s.s.regreſſ⁹ eſt a iordāe ꝛ agebatur ſpū in deſertum. Vñ manifeſtum eſt ꝙ in chriſto fuerunt excellentiſſime dona.

Ad p̄m **Ad primū** ḡ dcm̄: ꝙ illud quod eſt perfectum ſm ordinem ſue nature indiget adiuuari ab eo qđ eſt altioris nature: ſicut homo q̄tūcunq; pfectus indiget adiuuari a deo: ꝛ hoc modo virtutes q̄ perficiunt potētias aīe ſm ꝙ ducunt rōne q̄tuncūq; ſint pfecte indigent adiuuari p dona q̄ pficiūt potētias aīe ſ; ꝙ ſunt mote a ſpū ſctō.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dicendum: ꝙ xp̄s nō ſm idē eſt recipiens ꝛ dans dona.s.s. ſed dat ſm ꝙ deus ꝛ accipit ſecūdū ꝙ homo. Vñ Grego. dicit in.2.mora.ꝙ.s.s. hūanitatem xp̄i nunq̄ deſeruit ex cuius dītate ꝓceſſit.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dicendū: ꝙ in xp̄o nō ſolū fuit cognitio p̄rie: ſ; ēt cognitio vie: vt īfra dicetur: ꝛ tñ ēt in p̄ria ſunt p aliquē modū dōa.s.s.vt ī 2ª pte dcm̄ eſt.

¶ Utrū in xp̄o fuerit donū timoris. Ar.vi



p̄mum. **AD ſextū ſic p**ceditur. Uī ꝙ in xp̄o ñ fuerit donum timoris. Spes.n.vī potior q̄ timor: nā ſpei obm̄ ē bonū: timoris vero malum: vt ī 2ª pte hitu; eſt ſ; ī xp̄o ñ fuit virt⁹ ſpei: vt.ś.hitū ē ergo etiā neq; fuit in eo donum timoris.

2^m ¶ p̄. dono timoris timet aliquis vel ſeparatione a deo qđ ptinet ad timorem caſtum: vel puniri ab ipſo: qđ ptinet ad timorem ſeruilē: vt Augu. dic̄ ſup cañ. Jo. ſed xp̄s nō timuit ſeparari a deo p pctm̄ neq; eēt puniri ab eo ꝓpter ſuam culpa; : q; impſc̄ erat eū peccare: vt infra dicetur; timor āt aute; non eſt de impoſſibili. ḡ in xp̄o nō fuit donū timoris.

3^m. ¶ p̄. Jo.p̄e.4 dr̄ ꝙ pfecta charitas foras mittit timorem. ſ; in xp̄o fuit pfectiſſima charitas ſm illđ Ephe.3. Supereminēte; ſciētie charitatē xp̄i. ḡ in xp̄o non fuit donum timoris.

1 opp^m **Szcontra** eſt quod dicitur Iſa.xi. Repleuit eum ſpiritus timoris domini.

Rñº princi. xp̄s habuit donum timoris ī plēitudine. **Reſpōdeo** dicendum: ꝙ ſicē in ſecunda parte dictū eſt. Timor reſpicit duo obā: quorum vnū eſt malum terribile: aliud eſt illud cuius ptāte malum pōt īferri. Sicut aliquis timet regem inq̄tum h; occidendi ptāte; non autē timeretur ille qui habet poteſtatem nocere niſi haberet q̄dam eminentiam ptātis: cui de facili reſiſti nō poſſit. Ea.n.q̄ ī ꝓmptu habemus repellere non timemus: ꝛ ſic p; ꝙ aliquis non timetur niſi pp ſuam eminentiam. Sic igitur dicēdū eſt: ꝙ in xp̄o fuit timor dei: non quidē ſm ꝙ reſpicit malū punitionis a deo per culpa; : neq; etiam ſm ꝙ reſpicit malum ſeparationis ꝓ culpa: ſed ſm ꝙ reſpicit ipſam diuinam eminentia; : prout .s.anima xp̄i quodā affectu reuerētie mouebatur in deū a ſpū ſcō acta.

Unde heb.5.dr q in oibus exauditus est pro sua reuerētia hūc.n. affectum reuerētie ad deū xps h3 q homo p ceteris habuit pleniorem: et ideo ei attribuit scriptura plenitudinem timoris domini.

Ad pm Ad primū ergo dicendum: q habit9 ṽtutu3 donoꝝ proprie τ p se respiciūt bonū: malū aūt ex ꝯñti. Pertinet.n. ad rōnem virtutis: vt op9 bonum reddat vt dr in.2.ethi. Et iō de rōne doni timoris nō est illud malū qd respicit timor: sed eminentia illius bōi.s.diuini: cui9 ptāte aliqd malum infligi pōt: sed spes h̃m q virtus est respicit nō solu3 actorē boni. s3 ēt ipsu3 bonū: inq̄tū ē nō hītū: τ iō xpo: q iam hēbat pfectū btitudinis bonū nō attribuit virtus spei: sed donū timoris. Ad 2m Ad secundū dōm q rō illa procedit a timore. h3 q respicit odm: qd ē malum. Ad 3m Ad 3m dōm: q pfecta charitas foras mittit timorem seruilē q respicit pncipalr pena3 sic autē timor nō fuit in xpo.

Utrū i xpo fuerit grē gratis date. Ar.vii

pm. Ad septimum sic proceditur. vr q in xpo nō fuerūt grē gratis date. Et.n. q h3 aliqd h3 pleitudinē nō ꝯpetit illd habere secūdū pticipationē. S3 xps habuit gratiam h̃m plenitudinē: h̃m illud Jo.1. Plenū gratie τ ṽitatis. Gratie āt gratis date: vidētur esse quedā participationes diuisi3 τ particulariter diuersis tribute: secundū illud.1.ad cor.3. Diuisiones grārum sunt: ergo videt q in xpo nō fuerūt grē gratis date. 2m. p.qd debetur alicui non videt esse gratis ei datū: s3 debitum erat hoi xpo q sermōe sapie τ scie abūdaret: τ potēs esset in virtutibus faciēdis τ alijs hmōi: q pertinēt ad gratias gratis datas cum ipse sit dei virtus τ dei sapia. vt dr .1.ad Corin.1. g xpo non fuit ꝯueniens habere grās gratis datas. 3m p. Grē gratis date. ordināntur ad vtilitatē fideliū. h̃m illud. i.ad Cor.xij. Unicuiq3 dat manifestatio spūs ad vtilitatē. Nō āt vr ad vtilitatē alioꝝ ptinere habit9 aut quecūq3 dispositio si hō non vtat: h3 illud Eccl.19. Sapiētia abscōdita τ thesaurus inuis9 q vtilitas in vtriusq3. xps aūt non legit vsus omnibus gratijs gratis dat3: presertim q̄tum ad gñā linguarum: nō g i xpo fuerūt grē gratis date

Sopm Sz contra est qd Aug. dic i epla ad Dardā q sicut in capite sunt oēs sensus: ita in xpo fuerūt omnes gratie.

Respōdeo dōm: q sic in 2a parte hitū ē grē gratis date ordinantur ad fidei τ spūalis doctrine manifestationē. Op3 aūt eū qui docet habere ea p que sua doctrina manifestet alias sua doctrīa esset inutilis: spūalis aūt doctrine fidei pm9: τ pncipalis doctor est xps: h̃m illud Heb.2. Cū initium accepisset enūciari a dño p eos q audierūt in nos cōfirmata est contestante deo signis et prodigijs τc. Uñ manim ē q in xpo excellētissime fuerūt oēs grē gratis date: sicut in po τ principali fidei doctore. Rño pncip. in xpo fuerūt grē grat3 date.

Ad pm Ad primum g dōm: q sicut grā gratum faciens ordinatur ad act9 meritorios tam interiores q3 exteriores: ita grā gratis data ordinatur a qdsdā act9 exteriores fidei manifestatiuos: sicut est opatio miraculoꝝ τ alia hmōi. Jn vtraq3 āt grā xps pleitudinē hūit. Jnq̄tū.n. diuitati vnita erat ei9 aīa plenā efficatiam hēbat ad oēs pdictos act9 pficiēdos: s3 alij sc̄ti q mouebāt a deo: sic instrā nō vnita: s3 sepata pticularit efficaciā recipiūt ad hos vl ad illos act9 pficiendos: τ iō i

Ad 2m aliis sanctis hmõi grẽ diuidunt: nõ ãt i xpo. ¶ Ad 2m dõz: q xps dr dei vt9 τ dei sapia inquantũ ẽ etern9 dei fili9: sic aũt nõ cõpetit sibi habere grãm: sz eẽ poti9 dato rẽ grẽ: ɔpetit aũt sibi hrẽ grãz fm

Ad 3m hũanã nãm. ¶ Ad 3m dõm: q donum linguarũ datũ est aplis: quia mittebãt ad docẽdos oẽs gẽtes: xps aũt i vna sola gẽte iudeo℞ voluit psonalr pdicare. fm q ipe dic Mat.15. Nõ sũ miss9 nisi ad oues q perierũt dom9 israel. Et apls dic Ro.15. Dico xpm iesũ mistrũ fuisse circũcisiõis. Et iõ n̄ oportuit q loqueret pluribus liguis: nec tñ defuit ei oĩum linguaruz noticia cũ ẽt occulta cordiũ ei nõ essẽt abscõdita vt infra dicet. Quarũ voces q̃cunq̃ sũt signa nec tñ inutilr hãc noticiam habuit: sicut nõ inutilr habet: habitũ q eo nõ vtit qñ n̄ est ¶ Utrũ in xpo fuerit (oportunũ. pphetia. Ar.viij.

pm Ad octauum sic procedit. vr q in xpo nõ fuerit pphia. pphetia.n. iportat quãdam obscurã τ ipfectã notitiã. fm illd numeri.12. Si qs fuerit iter vos ppheta dñi p sõniũ: aut in visiõe loquar ad eũ: sz xps hũit plenã τ aptã noticiã mlto mag q Moyses de q subditur: q palam τ non per enigmata videt deũ: nõ g in xpo

2m. dz poni pphetia. ¶ P. sic fides ẽ eo℞ q n̄ videt: τ spes eo℞ q n̄ hñt ita pphia est eo℞ q nõ sũt pñtia: sz distãt. Nã ppheta dr.q. pcul fãs sz in xpo nõ ponit fides neq spes vt.s.dcm ẽ.g pphetia nõ dz poni

3m. i xpo. ¶ P. ppheta ẽ iferioris ordis q angel9. vñ τ de Moyse q fuit supm9 pphã℞: vt in 2a pte dcm ẽ: dr Act.7. q locut9 ẽ cũ angelo in solitudine: sz xps nõ ẽ minoratus ab angelis fm noticiã aĩe: sed solũ fm corpis passionẽ. vt dr heb. 2. g vr q xps nõ fuerit ppheta.

Sz contra ẽ qd d eo pdicet Deut.18. Prophã℞ suscitabit vob de9 d frib9 vris τ ipe d se dt Mat.13. τ Jo.4. Nũ ẽ pphã sñ honore nisi in pria sua. i oppm

Respondeo dõm: q ppheta dr. q. pcul fans vel procul vidẽs incgtũ. s. cognoscit τ loquit ea q sunt pcul ab hoĩum sensib9 sic τ Aug. dicit.16 ɔ faustum. Est ãt ɔsiderãdũ q nõ pt dici aliqs ppheta ex hoc q cognoscit τ annũciat ea q sũt aliis pcul cum quib9 ipse non est. Et hoc manifestũ est fm locũ τ fm tẽpus Si.n. aliqs in gallia exñs cognosceret τ annũciaret aliis in gallia existentibus ea que tunc in syria agerentur: ppheticũ esset: sic Elyse9 ad Giezi dic.4.Reg.5. Nõ vir descenderat de curru τ occurrerat ei. Si xo aliqs in syria exñs ea q sunt ibi annunciaret non esset ppheticũ Et idẽ appet fm temp9 Prophẽicũ.n. fuit q Isa. pnũciauit. q Cyrus rex psa℞ templũ dei eẽt reedificatur9: vt pz Isa. 44. Nõ ãt fuit ppheticum q Esdras h9 scripsit: cui9 tpe factũ ẽ. Si igr de9 aut angeli vel ẽt beati cognoscunt et annunciant ea q sunt procul a nostra noticia: non pertinet hoc ad pphetiam qz in nullo nrm statũ attigunt. xps aũt añ passionem nrm statũ attingebat: incgtũ nõ solũ erat ɔprehensor: sz etiam vt viator cognoscebat: τ ideo propheticũ erat q ea q erant pcul ab alio℞ viatorum notitia τ cognoscebat τ annunciabat: τ hanc rõnem dicitur in eo fuisse prophetia Rño pricip. quo dicat qd ppha xps habuit pphiaz

Ad primũ g dicendũ. q p illa verba n̄ oñdit eẽ de rõne prophetie enigmatica cognitio: que.s. est per sõniuz τ in visione: sed oñditur per compositionẽ alio℞ pphãrum q per sõniũ et in visione perceperunt diuina ad Moysen qui palam τ non per enigmata deum vidit: qui propha Ad pm

est dict⁹: ẜm illud Deut. vlt. Non surrexit vltra ppha in israel sicut Moyses. Pōt tñ dici ꝙ ⁊ si xp̄s habuerit plenā ⁊ aptā noticiā ꝙ̄tū ad ptem intellectiuā: hūit tñ in pte imaginatiua q̄sdā silitudines: in qbus ēt potuit speculari dīna: inq̄tū nō solū erat ꝯprehēsor: sʒ ēt viator. ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ fides est eorū q̄ nō videnẜ ab ipso credēte: ⁊ silr spes ē eoꝝ q̄ nō hn̄t ab ipso sperante: sʒ pphetia est eorū q̄ sunt pcul a cōi hoīus sensu cū q̄bus pphetia ꝯuersatur ⁊ cōicat in statu vite. Et iō fides ⁊ spes repugnāt pfectioni btitudinis xp̄i: nō aūt pphetia. ❡ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ angelus cū sit cōprehensor est supra ppheta q̄ est purus viator: nō aūt sup xp̄ꝫ q̄ fuit silr viator ⁊ ꝯp̄hēsor.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

❡ Utrum i christo fuerit plenitudo gratie. Arti. ix.

primū. AD nonuꝫ sic pcedit. Videẜ ꝙ nō fuerit in xp̄o gr̄e plenitudo. A gr̄a. n. deriuanẜ virtutes: vt in 2ᵃ pte dictū est: sʒ in xp̄o nō fuerunt oēs ꝟtutes. Nō. n. fuit in eo: neqꝫ fides: neqꝫ spes. vt ōnsum est. ergo in xp̄o nō fuit gr̄e plenitudo. ❡ P.

2ᵐ. sic pʒ de his q̄ in 2ᵃ pte dicta sunt: gr̄a diuidiẜ in opantē ⁊ coopantē opans āt gr̄a dr̄ p quā iustificaẜ īpius. Qd̄ q̄dē nō hūit locū i xp̄o q̄ nūq̄ꝫ subiacuit alicui pctō. ergo in xp̄o non fuit plenitudo gr̄e. ❡ P.

3ᵐ. Jac. i. Oē datū optimū ⁊ oē donū pfectū de sursūʒ ē descēdens a pr̄e luminū. Sʒ qd̄ descendit habere particulariter et non plene: ergo nlla creatura nec etiā aīa xp̄i pt hr̄e plenitudinē donorum gratie.

oppᵐ. Sʒ contra est qd̄ dr̄ Jo. i. Vidim⁹ cū plenum gratie ⁊ ꝟitatis.

Rn̄o. pncip. Respondeo dōʒ: ꝙ plene dr̄ haberi qd̄ perfecte ⁊ totalr hr̄e totalitas āt ⁊ perfectio pt attēdi duplr. vno⁰ ꝙ̄tū ad ꝙ̄titatē ei⁹ itēsiuā: puta si dicā aliquē plene hr̄e albedinē: si hēat cā ꝙ̄tūcūq̄ꝫ nata ē hēri. Alio⁰ ẜʒ ꝟtutē puta si aliqs dicaẜ plene hr̄e vitā: qꝛ hʒ eā ẜm oēs effectus vel opa vite ⁊ sic hʒ plene vitā hō: nō āt brutū aīal vl plātā. vtroqꝫ aūt mō xp̄s hūit gr̄e pleītudiēʒ. p⁰ qꝛ hūit eā i sūmo ẜʒ pfectissimū mōʒ q̄ hēri pt: ⁊ h⁰ q̄dē appet. p⁰ q̄dē ex ꝓpinqtate aīe xp̄i ad cāʒ gr̄e dcm̄ ē: ei ꝙ ꝙ̄to aliqd̄ receptiuū ꝓpiqus ē cāe influēti abundāti⁹ recipit. ⁊ aīa xp̄i q̄ ꝓpinqus ꝯiūgiẜ deo iter oēs creaturas rōnales maxīa recipit iflūētiaʒ gr̄e ei⁹. 2⁰ ex ꝯpatiōe eius ad effectū. Sic. n. recipiebat aīa xp̄i gr̄aʒ vt ex ea q̄dā mō trāsfūdereẜ i illos. Et iō oportuit ꝙ hēret maximā gr̄aʒ sic ignis q̄ est cā caloris i oīb⁹ calidis ē maximū calidū. Silr ēt ꝙ̄tū ad ꝟtutē gr̄e plene hūit gr̄aʒ: qꝛ hūit eā ad oēs opatiōes vl effect⁹ gr̄e. Et h⁰ iō qꝛ ꝯferebaẜ ei gr̄a tāq̄ꝫ cuidā vli pn̄o i gn̄ere hn̄tiū gratiā: ꝟt⁹ aūt pmi principij alicui⁹ gn̄is vlr se extendit ad oēs effect⁹ illi⁹ gn̄is. Sicut si sol ē vlis cā gn̄atiōis vt Diony. dic. c. 4. de di. no. eius ꝟtutē se extēdit ad oīa q̄ sub gn̄atiōe cadūt. Et sic 2ᵃ plenitudo gr̄e attēdiẜ i xp̄o inq̄tū se extēdit ei⁹ gratia ad oēs gratie effect⁹ q̄ sunt virtutes ⁊ dona ⁊ alia hmōi.

pmo.

2⁰.

Ad pᵐ. Ad primū ergo dōʒ: ꝙ fides ⁊ spes noīant effectus gr̄e i q̄dā defectu: q̄ est ex pte recipiētis gr̄am inq̄tū. s. fides est de nō visis: ⁊ spes de nō hitis. Un̄ nō oʒ ꝙ i xp̄o q̄ ē actor gratie fuerit defect⁹ q̄s iportāt fides ⁊ spes: sʒ qcqd ē pfectionis i fide: ⁊ spe in xp̄o ē multo pfectius sic i igne nō sunt oēs modi caloris defectiui ex defectu subi: sʒ qcqd ptinet ad pfectionēʒ caloris. ❡ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ ad gr̄aʒ opantē p se ptinet facere iustū. Sʒ ꝙ iustū faciat ex īpio h⁰ accidit ei ex pte subi: i q̄ pctm̄ inue-

Ad 2ᵐ

nitur. Aia xpi igitur iustificata ē per grām opantē: icq̄tū p ea facta est iusta ⁊ scā a p̄n° sue ɔceptiōis nō q̄ ante fuerit peccatrix aut ēt nō iusta. ¶ Ad 3m dōz: q̄ plenitudo gr̄e attribuit aie xp̄i b̄m capacitatē cre^e n̄ āt p ɔparationē ad plenitudinē infinitā bōitatis diuie.

Ad 3m

¶ Utrū plenitudo gratie sit proprie christi. Ar.x.



AD decimū sic proceditur. Ur̄ q̄ plenitudo gr̄e nō sit p̄p̄a xp̄i. Q̄d̄.n.ē p̄p̄uz alicuius: soli sibi ɔuenit: s3 esse plenū gr̄a q̄busdā aliq̄s attribuit. Dr̄.n. Luc.i. beate p̄gi. Aue gr̄a plena. dr̄ ēt actu.7. Stephanus plenus gr̄a ⁊ fortitudine: g̃ plēitudo gr̄e nō ē p̄p̄a xp̄o. ¶ P̄. illd̄ qd̄ p̄t cōicari alijs p xp̄m nō videt eē p̄p̄uz xp̄o: s3 plenitudo gr̄e pōt cōicari p xp̄m alijs. Dic̄.n. Apo. ephe.4. Ut impleamini oēm plenitudinē dei: g̃ plēitudo gr̄e nō ē p̄p̄a xp̄o ¶ P̄. stat⁹ vie p̄portionari vr̄ statui p̄r̄ie: s3 in statu p̄r̄ie erit q̄dā plēitudo: q̄r i illa celesti p̄r̄ia vbi plēitudo ē ois bōi: l3 q̄dā data sit excellēt: nihil tñ possidet singulr̄. vt p3 p Gre.i homel. de centū oui bus: g̃ in statu vie habet gr̄e plenitudo a singulis hominib⁹: ⁊ ita plenitudo gr̄e non est p̄pria xp̄i.

p̄m.

2m

3m.

SEd contra est qd̄ plēitudo gr̄e attribuitur xp̄o inq̄tum ē vnigenitus a p̄r̄e: b̄m illud Jo.i. Uidimus eū quasi vnigenitum a patre plenuz gratie ⁊ veritatis: sed esse vnigenituz a patre est proprium xp̄o: ergo et sibi proprium est esse plenum gratie et veritatis.

i oppm

RN̄deo dicendum: q̄ plenitudo gratie pōt attēdi dupliciter. Uno mō ex parte ipsi⁹ gratie. alio modo ex parte habentis gr̄az. Ex parte quidem ipsius gr̄e dr̄ esse gr̄e plenitudo: ex eo q̄ aliq̄s p̄tīgit ad summū gr̄e: ⁊ q̄3m ad essentiā ⁊ q̄3m ad p̄tutē q̄r. s. h3 gr̄am ⁊ i maxima excellētia q̄ pōt hēri: et in maxīa extensiōe ad oēs gr̄e effect⁹. Et talis gr̄e plenitudo ē p̄p̄ria xp̄o. Ex p̄te p̄o subi dr̄ gr̄e plenitudo qñ quis habet plene gr̄az: b̄m suā cōditionē: siue b̄3 intensionē p̄ut in eo ē intensa gr̄a vsq3 ad terminū p̄fixū ei a deo: b̄m illud ephe.4. Unicuiq3 nr̄m data est gr̄a b̄m mensuram donationis xp̄i: siue ēt b̄m virtutē inq̄tū. s. h3 facultatē gr̄e ad oia q̄ p̄tinent ad suum offiñ siue statū: sic̄ Apl's dicebat ephe.4. Mihi āt oium scōrū mimo data est gr̄a hec illumiare hoies ⁊c̄. talis gr̄e plēitudo n̄ ē p̄p̄a xp̄o: sed cōicat alijs per xp̄3.

Rn̄o p̄ncip.

3.di.13. q.i.ar. 2.q.2. op⁹.3. c.21. ysa.xi. le.2.in p̄n.10. ca.3. le. 6.col. 2.ar.3.

AD p̄mum g̃ dōm: q̄ beata virgo dicta est plena gr̄a nō ex p̄te ipsius gratie q̄r nō habuit gr̄az in summa excellētia q̄ pōt hēri: nec ad oēs effect⁹ gr̄e sed dr̄ fuisse plena gr̄a p comparationem ad ipsā q̄r. s. habebat ḡtiā sufficiem ad statū illū ad quē erat electa a d̄o: vt eēt. s. mater vnigēiti ei⁹. Et silr̄ Stephan⁹ dr̄ plenus gr̄a: q̄r habebat gratiam sufficiētē ad h° q̄ eēt idone⁹ mister: et testis dei ad qd̄ erat elect⁹. Et idē dōz ē d̄ alijs. harū tñ plēitudinū vna ē plenior alia: b̄m q̄ aliq̄s est diuinitus p̄ordinat⁹ ad altiorem vl' inferiorē statū. ¶ Ad 2m dōm q̄ Apl's ibi loquit de illa plenitudinē gr̄e q̄ accipit ex parte subiecti in ɔparatiōe ad id ad qd̄ hō est diuinit⁹ p̄ordinat⁹. Qd̄ q̄dē est vl' aliq̄d cōe ad qd̄ p̄ordiat oēs sci vl' aliq̄d sp̄ale qd̄ p̄tinet ad excellētiā aliquoꝝ. ⁊ b̄3 h° q̄dā plēitudo gr̄e est oib⁹ scis cōis: vt. s. hēant gr̄am sufficientē ad merēdū vitā eternā q̄ in plena dei fruitione ɔsistit. Et hāc plenitudinē optat Apo. fidelibus quib⁹ scribit. ¶ Ad 3m dicēdū: q̄ illa dona q̄ sunt cōia in patria. s. visio: ɔprehēsio ⁊ fruitio: ⁊

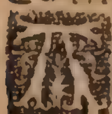
Ad p̄m

Ad 2m

Ad 3m.

alia hmōi hūt quedā dōa sibi correspondentia in statu vie: q̄ ēt sūt cōia oibus scīs. Sunt tñ quedā p̄rogatiue sctōꝝ in patria ꝛ in via q̄ non habentur ab omnibus.

¶ Utrꝫ xp̄i grā sit ifinita. Ar. xi.

pm  D vndecimū sic procedit. Ur̄ φ grā xp̄i sit infinita. Oē. n. imēsuꝫ est infinitū: sed grā xp̄i est imēsa. Dr̄. n. Jo. 3. Nō n. ad mēsurā dat de⁹. s. grē xp̄o: ḡ grā xp̄i ē infinita. ¶ P̄. effect⁹ ifinit⁹ demōstrat virtutē ifinitaꝫ: q̄ non pōt fundari nisi in eēntia infinita: sed effect⁹ grē xp̄i est infinitus. Extendit. n. se ad salutem toti⁹ hūani gnīs: ip̄e. n. ē ꝓpiciatio ꝓ pctīs nr̄is ꝛ toti⁹ mūdi. vt dr̄. i. Jo. i. Ergo gratia xp̄i est ifinita.

3m. ¶ P̄. oē finitū ꝑ additionē pōt ꝑuenire ad q̄ttitatē cuiuscunqꝫ finiti. Si igr̄ grā xp̄i eēt finita posset alterius hoīs grā tm̄ crescere φ ꝑueniret ad equalitatē grē xp̄i. Cōtra qđ dr̄ Job. 18. Non equabitur ei auꝝ vel vitrū: sꝫ φ Greg. ibi exponit. Ergo grā xp̄i est infinita.

Sꝫ contra est. φ gratia est qđdā creatū in anima sed oē creatū est finitū ſm illud sap. xi. Omnia in nūero ꝛ pōdere ꝛ mensura disposuisti: ḡ gratia christi non est infinita.

Rñº pncip. Respōdeo dm̄: φ sic ex supradict. pꝫ. In xp̄o pt̄ duplex grā ꝯsiderari. Una qdē ē grā vniōis q̄ sic. s. dcm̄ est: est ipꝫ vniri psonalr̄ filio di: qđ est gratis ꝯcessū hūane nāe. Et hanc grām cōstat eē infinitā: ſm φ ipsa pa ſtbi ē ifinita. alia ſ'o ē grā hitualis: q̄ qdē pōt duplr̄ ꝯsiderari. Uno° ſm qđ ē qđdā ens. Et sic necesse est φ sit ens finituꝫ. Est. n. in aīa xp̄i sic in subo. Aia aūt xp̄i est creatura q̄dā hñs capacitatē finitam. ¶ Uñ eē gratie cum nō excedat subm̄ nō pōt eē ifinitū. Alio° pōt cōsiderari ſꝫ ꝓpriā rōnē grē ꝛ sic grā ipsa pt̄ dici ifinita: eo qđ limitat̄ qr̄. s. hꝫ q̄cq̄d pōt ptīere ad rōnem gratie: ꝛ non dat̄ ei ſm aliquā creatā mēsurā ad id qđ ad rōnē grē ptinet: eo qđ ſm ꝓpoīn dei cui⁹ est grām mēsurare: grā ꝯfert̄ aīe xp̄i: sicut cuidā vlī pn° gratificatiōis i hūana nā ſꝫ illud. ephe. i. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Sicut si dicam⁹ lucē solis esse infinitā: nō q̄dem ſꝫ suū esse: sꝫ ſꝫ nomen lucis. qr̄ hꝫ quicq̄d rōnem lucis pertinere potest.

Ad primum ergo dđꝫ: φ id qđ dr̄. Pater non ad mensurā dat spm̄ filio. Ad pm̄ quo intelligit̄ pt̄ ñ ad mēsurā datspm̄ filio. Uno° exponit̄ de dono qđ de⁹ pater ab eterno dedit filio. s. diuinā naturā q̄ est donū infinitū. Uñ q̄daꝫ glo. dicit ibidē. Ut tātus sit filius quant⁹ et pater. Alio° pōt referri ad donū qđ datū est hūane nāe vt vniatur diuine psone qđ est donū infinitū. vñ glo. dicit ibidē. Sicut pater plenū ꝛ pfectū genuit ſ'bū: sic ꝛ plenū ꝛ pfectū ē vnitū hūane nāe. 3°. mō pōt referri ad graꝫ habitualē: inq̄ttū grā xp̄i se extendit ad oīa q̄ sunt grē. vñ Aug. hoc exponēs dic̄. Mensura diuisio q̄daꝫ donoꝝ est. Alij. n. dat̄ per spm̄ sermo sapīe: alij ſmo scīe: sꝫ xp̄s qui dat non ad mēsurā accepit. ¶ Ad 2m dđm φ gratia xp̄i hꝫ infinitūꝫ effectū tuū ꝑp ifinitatē predictaꝫ gratie: tū ꝓpter vnitatē diuine ꝑsone: cui aīa xp̄i vnita est. Ad 2m ¶ Ad 3m dđm: φ min⁹ ꝑ augmentū pōt ꝑuenire ad q̄ttitatē maioris i his q̄ hūt q̄ttitatē vni⁹ rōnis: sed gratia alteri⁹ hoīs cōparat̄ ad gratiam xp̄i sicut quedā ſ't⁹ pticularis ad vlem. Uñ sicut virtus ignis q̄tūcūqꝫ crescat ñ pōt adequar̄ ſ'tutem solis: ita gratia alterius hoīs q̄tūcūqꝫ crescat nō pōt adequare gratiam xp̄i. Ad 3m

Utrꝫ. gratia xp̄i potuerit augeri. Articulo. xij.

pm. Ad duodecimũ sic proceditur. videt[?] q[?] gratia xp̄i potuerit augeri. Omni.n. finito p̄t fieri additio: sed gratia christi fuit finita vt dictũ ē: ḡ potuit augeri.

2m. ¶ p̄. Augmētũ gratie fit p virtutē diuinā: s̄m illd̄: 2. ad cor. 9. Potens est aūt de⁹ oēm gratiā abundare facere in nobis. Sꝫ virt⁹ diuina cū sit infinita nullo termino coartat[?]: ḡ videt[?] q[?] gratia xp̄i potuerit eē maior:

3m ¶ p̄. Luc. 2. dr̄ q[?] puer iesus p̄ficiebat sapiā τ etate et gratia apud deū hoīes: ḡ gratia xp̄i potuit augeri.

I oppm Sꝫ contra est qd̄ dr̄ Jo. i. Vidim⁹ eum.q. vnigenitū a patre plenū gratie et veritatis. Sed nihil p̄ot esse aut intelligi maius q̄ꝫ q[?] aliqs sit vnigēitus a patre: ḡ τ non p̄ot esse vel ītelligi maior gratia q̄ꝫ illa: q̄ xp̄s fuit plenus.

Rn̄o princip. Rn̄deo dōm: q[?] aliquam formaꝫ nō posse augeri ptingit duplr̄. Vno° ex pte ipsius subiecti. Alio° ex pte ip̄i⁹ forme. Ex parte qdē subi: qñ subm attingit ad vltimū in pticipatione illi⁹ forme s̄m suū modū: sicut si dicat[?] q[?] aer nō p̄t crescere in calitate qñ ptingit ad vltimū gradū caloris q̄ p̄ot saluari ī nā aeris: lꝫ possit maior esse calor in rerū nā q̄ est calor ignis. Ex parte aūt forme exclud[?] p̄litas augmēti: qñ aliq̄d subꝫ attingit ad vltimā p̄fectionē quaꝫ p̄ot talis forma hēre in nā: sicut si dicamus q[?] calor ignis nō p̄ot augeri: q2 nō p̄t esse p̄fectior gradus caloris q̄ꝫ ille ad quē ptigit ignis Sicut aūt aliaꝝ formarū est ex diuina sapiā determinata p̄p̄a mēsura: ita τ gratie s̄ꝫ illud sap. ii. Oīa in nūero et pondere τ mēsura disposuisti. Mēsura āt vnicuiqꝫ forᵉ p̄figit[?] p cparationē ad suū fineꝫ Sic nō ē maior grauitas q̄ꝫ grauitas terre: q2 non p̄t esse inferior locus loco terre. Finis aūt gratie ē vnio creature rōnalis ad deū. Nō p̄ot āt eē nec intelligi maior vnio creature rōnalis ad deū q̄ꝫ q̄ est in p̄sona: τ iō gratia xp̄i ptingit ad sūmā mēsurā gratie. Sic igit[?] manifestū est q[?] gratia xp̄i nō p̄t augeri ex parte ipsius gratie: sed nec q̄ꝫ ēt ex parte subi. q2 xp̄s s̄m q[?] hō a p̄° instāti sue cōceptiōis fuit verus τ plenus comprehensor vñ in eo nō potuit esse gratie augmētū sicut nec in alijs btis: quoꝝ gratia augeri nō p̄ot: eo q[?] sūt in termīo. Hoium v̄o q̄ sunt pure viatores gratia p̄ot augeri: τ ex parte forᵉ q2 nō atingūt sūmū gratie gradū et ex parte subiecti: q2 nondum p̄uenerunt ad terminum. gratia xp̄i augeri nō p̄ot.

Ad pm Ad primū ḡ dōm: q[?] si loq̄mur de quantitatibus matema. cuilꝫ finite q̄ꝫ titati p̄ot fieri additio: q2 ex parte q̄ꝫtitatis finite nō est aliquid qd̄ repugnet additioni. Si v̄o loq̄mur de q̄ꝫtitate nāli sic potest eē pugnāᵃ ex parte forme: cui debet[?] determinata q̄ꝫtitas: sic̄ et alia accn̄tia determiata. Vñ p̄hs dic̄ in. 2. de aia q[?] oīm nā p̄stantium est teri⁹ τ ratio magnitudinis τ augmenti. Et inde est q[?] q̄ꝫtitati totius celi non potest fieri additio. Multo igitur magis in ipsis formis consideratur aliquis terminus: vltra quem non progrediuntur: τ pp̄ hoc non oportꝫ q[?] gratie xp̄i possit fieri additio q̄ꝫuis sit finita s̄m sui essentiam.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum q[?] virtus diuina licet possit facere aliquid maius et melius q̄ꝫ sit habitualis gratia xp̄i: nō tamen posset facere q[?] ordinaret[?] ad aliquod maius q̄ꝫ sit vnio p̄sonalis ad filium vnigenitum a patre cui vnioni sufficiēter corrumpet talis mēsura gratie secundum diffinitionē diuine sapiētie.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendū: q[?] in sapientia et in gratia

aliqs pōt pficere dupl'r. Uno mō ꝫm ipsos hit⁹ sapie ⁊ grē augmentatos. Et sic xp̄s ī eis nō proficiebat. Alio⁰ ꝫm effectus: inq̄tum.s. aliqs sapiētiora ⁊ ꝟtuosiora opa facit ⁊ sic xp̄s pficiebat sapiētia ⁊ gr̄a sic̄ ⁊ etate q₂ ꝫm pcessū etatis pfectiora opa faciebat vt se verum hominē demōstraret: ⁊ ī his que sunt ad homines.

¶ Qualr̄ gr̄a xp̄i habitualis se hēat ad vnionem. Arti.xiij.

primū. AD tertiuz decimum sic proceditur videtur q̄ gratia habitualis i xp̄o nō subsequat̄ vnionē. Idē.n.nō seq̄t̄ ad seipsuz. Sz hec gr̄a hitualis vr̄ eadē ē cū gr̄a vniōis. Dic̄.n. Aug.i li.ð p̄de.scōruz. Ea gr̄a fit ab initio fidei sue hō q̄cūq₃ xp̄ianus: q̄ gr̄a hō ille ab initio suo fact⁹ ē xp̄s. Quoꝝ duorū p̄m ptinet ad gr̄az hitualez. 2m ad gr̄az vniōis: ḡ vr̄ q̄ gr̄a hitualis nō subseq̄t̄ vnionē. ¶ p̄.dispō
2m. pcedit pfectionē tpe vl' saltē intell: sz gr̄a hitual; vr̄ eē sic̄ q̄dā dispō hūane nāe ad vnionē psonalē: ḡ vr̄ q̄ gr̄a hitualis nō subseq̄t̄ vniōez sz mag; p̄cedat. ¶ p̄.cōe ē p⁹ p-
3m. prio: sz gr̄a hitualis est cōis xp̄o ⁊ alijs hoīb⁹: gr̄a aūt vniōis ē ppria xp̄o: ḡ p̄oꝛ ē ꝫm intell'z gr̄a hitualis q̄₃ ipsa vnio nō ḡ seq̄tur ea.

ī opp m. Sz cōtra ē q̄ dicit̄ Isa. 42 Ecce seru⁹ meus suscipiā eū. ⁊ postea sequit̄. Dedi spm̄ meū sup cū qð ptinet ad donū gr̄e hitualis. vn̄ relinquit̄ q̄ susceptio nāe hu⁹ ī vnitatē psone p̄cedat gr̄az hitualem i christo.

Rn̄o. p̄ncip. gratia vnionis xp̄i precedit ad gratiaz hitualē p̄mo.

Rn̄deo dōm: q̄ vnio hūane nāe ad diuā psonaz: q̄₃ supra dixim⁹ eē ipsā gr̄am vnionis p̄cedit gr̄am hitualez in xp̄o: ñ ordīe tpis: sz nāe ⁊ ite⁹: ⁊ h⁰ triplici rōne. ¶ Pri⁰ quidē ē ꝫz ordinē pncipioꝝ vtriusq₃. Pricipiū ēi vniōis ē psona filij assumēs hūanaz nām: q̄ ꝫz hoc dr̄ missa eē ī mūdum q̄ hūanam nām assumpsit. Principiū autē gr̄e hitualis q̄ cū charitate dat̄ ē.s.s.q̄ ꝫm hoc dicit̄ mitti: q̄ p charitatem mētez inhabitat. Missio aūt filij ꝫm ordinem nāe prioꝛ ē missione .s.s. sic̄ ordine nāe.s.s. pcedit a filio: ⁊ a sapientia dilectio. Un̄ ⁊ vnio personalis ꝫm quā intelligitur missio filij ē prioꝛ ordine nāe habituali gr̄a ꝫm q̄ intelligit̄ missio .s.s. ¶ 2⁰ accipitur rō hui⁹ ordinis ex habitudine gr̄e ad suam cām. 2⁰. Gr̄a.n. causatur ī homine ex p̄ñtia diuinitatis: sic̄ lumez in aere ex p̄ñtia solis. Un̄ dr̄ Eze. 43. Gl'ia dei israel ingrediebatur p viaz orientalē ⁊ terra splēdebat a maiestate eius. P̄ñtia aūt dei in xp̄o ītelligit̄ ꝫz vniōez hūane nāe ad diuā psonā: vn̄ gr̄a hitual; xp̄i intelligitur: vt ꝯñs hanc vniōem sic̄ splēdoꝛ solē. ¶ 3⁰ rō h⁹ ordinis assumi potest ex fine gr̄e. 3⁰. Ordinat̄ ei ad bene agendū. actiōes āt sunt suppositoꝛuz ⁊ indiuiduoꝝ. Un̄ ⁊ actio ⁊ per ꝯñs gr̄a ad seipsam ordinās psupponit hypostasim opātez: hypostasis aūt nō supponitur in hūana nā ante vnionē: vt ex supradictis p₃: ⁊ iō gr̄a vniōis ꝫz intellectū precedit gr̄am hitualem.

Ad p̄m Ad primuz ḡ dōm: q̄ Aug. ibi gratiam nominat gratuitā dei voluntatē gratis beneficia largientē. Et pp hoc eadem gratia dicit hoīem quēcūq₃ fieri xp̄ianū: qua gr̄a factus est hō xp̄s: q₂ vtrūq₃ gratuita dei volūtate absq₃ merit; factuz ē. ¶ Ad 2m dōm: q̄ sicut dispositio ī via generationis precedit pfectionē: ad quaz disposuit in his q̄ successiue perficiuntur: ita naturaliter perfectionez sequitur: quā aliquis iā consecutus est: sicut caloꝛ qui fuit dispositio ad formā ignis est effectus profluens a forma ignis iam p̄existēs humana autem natura in xp̄o vnita est persone verbi a prin Ad 2m

cipio absq successione. Unde gratia habitualis non intelligitur: vt precedens vnione sed vt cons eam: sicut quedam proprietas naturalis. Unde et Aug. dicit i enche. q gratia e quodamodo xpo hominis naturalis.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q coe est prius proprio: non vtrumq sit vni⁹ generis sed in his q sunt diuersorum generum nihil prohibet proprium esse prius comuni. Gratie autem vnionis no est i genere gratie habitualis: sz est super omne genus. sicut et ipsa diuina persona. Unde hoc propriummihi prohibet esse pri⁹ comuni: qd non se hz per additionem ad comune: sz potius est principium origo eius qd est comune.

¶ De gratia xpi secundum q est caput ecclesie. Qo. viij.



Deinde considerandum est de gratia xpi fm q est caput eccle. ¶ Et circa hoc queruntur octo: p° vtrum xps sit caput ecclesie. 2° vtrum sit caput hominum qntum ad corpora vl solum qntum ad aias. 3° vtrum sit caput omnium hoium. 4° vtrum sit caput angelorum. 5° vtrum gratia fm q est caput eccle sit eade cum gra habituali eius fm q est quida ho singularis. 6° vtru ee caput eccle sit propriu xpo. 7° vtru diabolus sit caput oim malorum. 8°. vtrum antixps et possit dici caput oiz malorum.

primuz ¶ Utru xps sit caput eccle. ar. j.

Ad primuz sic proceditur. vr q christo secundum q est homo non competat esse caput ecclesie. Caput. n. influit sensum et motum in membra. Sensus aut et motus spiritualis qui est per gram non influitur nobis a xpo homine: qr sicut Aug. dicit i li. de tri. nec etiam xps fm q est homo dat spiritu sanctum: sed solum inqntum est deus: ergo ei fm q est homo non competit esse caput ecclesie. 2m.

¶ P. capitis no vr esse aliud caput: sz xpi fm q est homo est caput deus: fm illud prime ad Cor. 2. Caput xpi deus: ergo ipse xps no est caput. 3m.

¶ P. caput in homine est quodam particulare membrum influentiam recipiens a corde: sed christus est vniuersale principiu totius ecclesie: ergo no est caput ecclesie.

i op pm

Sz contra e qd dicit ephe. p°. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam.

Rno. princi.

Respondeo dicendum: q sicut tota ecclesia vnum dr corpus mysticum propter similitudine ad naturale corpus hominis: qd hz diuersa mebra hz diuersos actus: vt Apoc. docet Ro. 12. ita dr xps caput esse fm silitudine huani capitis. In quo tria possum⁹ considerare. s. ordine: pfectione: et virtutem. Ordine: qr caput est prima pars hois incipiendo a superiori: et inde e qd omne principium cosueuit vocari caput: fm illd Ezechie. 2. Ad omne caput vie posuisti lupanar tibi. ¶ Perfectionem aute qr in capite viget oes sensus et interiores et exteriores: cu in ceteris mebris sit solus tactus. Et inde e qd dr Isa. 9. Senex et honorabilis ipse e caput. Uirtute vero qr virtus et motus ceterorum mebrorum: et gubernatio eoru in suis actib⁹ est a capite propter vim sensitiuam: et motiua ibi dnantem. vn et rector dr caput ppli: fm illud. i. Reg. 13. Cu ees puulus in oculis tuis caput in tribub⁹ israel fact⁹ es. Hec autem tria competunt xpo spuaalr ¶ Primo. n. secundum propinquitatem ad deu gratia eius altior est et prior: et si no tempore: qr oes alij acceperunt gratiam per respectum ad gratiam ipsius: fm illud Ro. 8.

primo. 2°. 3°. xps est caput ecclesie pp tria p°. i. 1. 3. dis. 3. q. 2. ar. 1. vi. q. 29. art. 3. i. art. 11. col. 3

Quos pſciuit hos ⁊ pdeſtinauit conformes fieri imaginis filij ei⁹: vt ſit ipſe pmogenit⁹ i multis fratrib⁹. 2° ¶ Scdo ꝓ pfectiōez hʒ q̄tuʒ ad plenitudinē oīuʒ grāꝝ: ſm illd Jo. 1. Uidim⁹ eū plenū grē ⁊ ꝟitatis: vt ēt. s̄. oſſū ē. 3°. ¶ Tertio ꝟtutē hʒ influēdi grām i oīa mēbꝛa eccl'ie. ſm illd Jo. 1. de plenitudine ei⁹ nos oēs accepim⁹ ⁊ ſic pʒ ꝙ xp̄s ꝯueniēter dicit̄ eccl'e caput.

Ad p^m **Ad primū** ḡ dōʒ: ꝙ dat̄ gratiā aut. ſ. ſ. conuenit xp̄o ſʒ ꝙ de⁹ auctatiue ſʒ iſtrumētalr̄ ꝯuenit ēt ei ſm ꝙ hō iq̄tū ſ. ei⁹ hūanitas inſtr̄ʒ fuit diuinitatꝭ ei⁹. Et ita actiōes ipſi⁹ ex ꝟtute diuinitatis fuerūt nobis ſalutifere: vt pote grām i nobis creātes ⁊ ꝑ meritū: ⁊ ꝑ eficatiā quādā. Aug. aūt negat xp̄m ſʒ ꝙ hō ē dare. ſ. ſ. ꝑ auctoritatē. iſtrumētalr̄ aūt ſiue miniſterialr̄ ēt alij ſcti dn̄r dare. ſ. ſ. ſm illud gal. 3. Qui tribuit nobis ſpm̄ ⁊c. Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: ꝙ i metapho. locutiōib⁹ nō oʒ attēdi ſilitudinē q̄tū ad oīa ſic. n. nō eēt ſilitudo: ſʒ rei ꝟitas. Capitꝭ igit̄ nālis nō ē caput aliḋ: q2 corp⁹ hu^{um}: nō ē ps alteri⁹ corporis ſʒ corp⁹ ſilitudinarie dcm̄. i. aliq̄ m̄titudo ordinata ē ps alteri⁹ multitudis ſic multitudo domeſtica ē ps multitudis ciuilis. Et iō pr̄ familias q̄ ē caput multitudis dōcſtice hʒ ſuꝑ ſe caput rectorē ciuitatꝭ ⁊ ꝑ hūc modum nihil prohibet caput xp̄i eſſe deum: cum tamen ipſe xp̄s ſit caput eccleſie. Ad 3m 3. di. 13. q. 2. ar. p°. ¶ Ad 3m dōʒ: ꝙ caput habet manifeſtā emi^{am} re^{ll} exteriorum membrorum: ſed cor habet quādam influentiam occultaʒ ⁊ ideo cordi comparatur ſpm̄ ſanctum qui inviſibiliter eccleſiā viuificat ⁊ vnit. Capiti ꝯparatur ipſe xp̄s ſm viſibilem nām̄: ſm quā homo hominibus prefertur.

¶ Utrꝫ xp̄s ſit caput oīuʒ q̄tū ad corp⁹ ⁊ ſolū q̄tū ad aīas. Art. II.

Ad ſecundū p^m. ſic pceditur: vr̄ ꝙ xp̄s nō ſit caput hominū q̄ ad corpa. xp̄s. n. dr̄ caput eccl'ie inq̄tū iſſuit ſpūalē ſenſū ⁊ motum grē i eccl'ia: ſʒ h⁹ ſpūalis ſenſus ⁊ motus capax n̄ ē corp⁹: ḡ xp̄s nō ē caput hoīum ſm corpora. ¶ p̄. ſʒ corpora cōicam⁹ cū brutꝭ. ſi ḡ xp̄s eēt caput hoīum q̄tū ad corpora ſeq̄ret̄ ꝙ ēt eēt caput brutorū aīaliū ꝙ ē icōueniēs. 2m. ¶ p̄. xp̄s corp⁹ ſuum ab alijs hoībus traxit vt pʒ Mat. 1. ⁊ Luc. 3. ſʒ caput ē p^m iter cetera mēbra: vt dictū ē: ḡ xp̄s nō eſt caput eccl'ie quātū ad corpora. 3m

Sʒ contra ē qḋ dr̄. ephe. 3. Reformabit corpus hūilitatis noſtre configuratum corpori claritatis ſue. ſ opp^m

Rn̄deo dōm: qḋ corp⁹ hūanū hʒ nālem ordinem ad aīam rōnalem q̄ ē ꝓpa for^a eius ⁊ motor: ⁊ inq̄tū q̄dē ē for^a ei⁹ recipit ab aīa vitā ⁊ ceteras ꝓpetates ꝯueniētes hūano corpori ſm ſuā ſpēm: inq̄tū ꝟo aīa ei⁹ ē motor corporis: corp⁹ inſtr̄alr̄ ſeruit anime. ſic ḡ dōm ē ꝙ hʒ vim influēdi hūanitas xp̄i: iq̄tū ē ꝯiuncta dei ꝟbo cui corp⁹ vnit̄ ꝑ aīam: vt. s̄. dcm̄ ē. Un̄ tota xp̄i hūanitas ſm. ſ. aīaʒ ⁊ corp⁹ iſſuit i hoīes: ⁊ q̄tū ad aīaʒ ⁊ q̄tū ad corp⁹ ſcʒ pncipalr̄ q̄tū ad aīaʒ ſcḋario q̄tū ad corp⁹. Uno° iq̄tū mēbra corporꝭ exhibēt̄ arma iuſti^{ci} i aīa exn̄ti ꝑ xp̄ʒ. vt Apo. dic̄ Ro. 6. alio° iq̄tū vita glīe ab aīa deriuat̄ ad corp⁹ ſm illḋ Ro. 8. q̄ ſuſcitauit xp̄m ieſū a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpora nr̄a ꝑꝑ inhabitatē ſpiritū ei⁹ in nobis. Rn̄o. pncip. 3. di. 13. q. 2. ar. 2. q. 3. pi. art. 29. 4.

Ad primuʒ ergo dōm: ꝙ ſenſus ſpūalis grē nō ꝯuenit q̄dē ad corp⁹ pmo ⁊ pncipalr̄: ſʒ ſcḋario ⁊ iſtr̄alr̄: vt dcm̄ ē. Ad p^m ¶ Ad 2m dōm. qḋ corp⁹ aīalis bruti nullā hitudinē hʒ ad aīam rōnalē: ſic̄ hʒ corp⁹ hu^{um}: ⁊ iō nō Ad 2m

Ad 3m. ẽ ſiľe. ¶ Ad 3m dðm: q lʒ xp̄s ira-
xerit mãm corporis ab aliȷs hoib⁹
vitã tñ imortalẽ corporis oẽs ho-
mines trahũt ab ipſo. ẽm illð. i. ad
cor. 15. Sicͭ ĩ Adã oẽs moriuntur
⁊ ita in xp̄o oẽs viuificabuntur.

¶ Utrum xp̄s ſit caput omnium
hominum. Art. iii.

Ad p̄m AD tertiuʒ ſic p̄cedi
tur. Uř q xp̄s nõ ſit ca
put omniũ hoiuʒ. Ca
put. n. nõ hʒ relationẽ niſi ad mẽ-
bra ſui corporis ĩfideles ãt nullo⁹
ſunt mẽbra ecclie q̃ ẽ corp⁹ xp̄i: vt
dř ephe. i. ğ xp̄s nõ ẽ caput oium
Ad 2m hoium. ¶ p̄. Apl̄s dic ad ephe. 5.
q xp̄s tradidit ſemetipſũ p̱ eccliã
vt ip̄e exhiberet ſibi gl̄ioſã eccliã
ñ hñtẽ maculã aut rugã aut aliqd
hmoi: ſʒ multi ſũt ẽt fideles ĩ qb⁹
inueniř maculaʒ aut ruga pcti: ğ
nec ẽt oium fidelium xp̄s ẽ caput.
Ad 3m ¶ p̄. ſacra ve. le. ꝯpař ad xp̄m: ſicͭ
vmbra ad corp⁹: vt dř co. 2. ſʒ p̄ref
ve. te. ſacris illis ſuo tp̄e ſeruiebãt
ẽm illð hebre. 8. Et vmbre deſerui
unt celeſtiũ. nõ ğ ptinebãt ad cor-
pus xp̄i ⁊ ita chriſtus non eſt ca-
put omnium hominum.

ſ opp^m Sʒ ꝯtra ẽ qð dř. i. Thim. 4.
Eſt ſaluator oium
hoiuʒ ⁊ maxime fidelium. Et p̄am
Jo. 2. Ipſe eſt ꝓpiciatio p̱ pctis
nr̄is ñ nr̄is tm̄: ſʒ ẽt p̱ toti⁹ mũdi:
ſaluare aũt hoies ⁊ ꝓpiciationem
eẽ p̱ pctis eoꝝ ꝯpetit xp̄o ẽʒ qð eſt
caput: ğ xp̄s ẽ caput oiuʒ hoiuın.

Rñ°. pnc. Rñdeo dðm qð hec ẽ dřia iter
corp⁹ hois nãle ⁊ cor-
p⁹ ecclie myſticũ q mẽbra corporꝫ
nãlis ſunt oia ſiř mẽbra ãt corpis
miſt ici nõ ſũt oia ſiľ: neq ꝗtũ ad
eẽ nãe qꝛ corp⁹ ecclie cõſtituiř ex
hoi b⁹ q fuerũt a p̄n° mũdi vſq ad
finẽ ipſi⁹. neq ẽt ꝗtũ ad eẽ grẽ: qꝛ
eoꝝ ẽt q ſũt ĩ vno tp̄e qdã grã ca-
rẽt poſtmodũ hĩturi aliȷs eã iã hñ
tib⁹. Sic igiř mẽbra corporis xp̄i
myſtici accipiũř: nõ ſolũ ẽʒ q ſũt
ĩ actu: ſʒ ẽt ẽʒ q ſũt ĩ po^a. Quedã
tñ ſũt in po^a q̃ nũq reducũtur ad
actũ. Quedã ꝓo ſunt q̃ qñq redu
cunř ad actũ. Et hoc ẽm triplicez
gradũ: quoꝝ p̄m⁹ ẽ per fidẽ: ſcðs
p̱ charitatẽ vie: terti⁹ p̱ fruitionez
p̄rie. Sic ergo dðm eſt: q accipiẽ-
do gñaliř ẽm totũ tp̄s mũdi: xp̄s
ẽ caput oium hoium ſi ẽm diuer-
ſos grad⁹. Prio. n. ⁊ p̄ricipaliter
ẽ caput eoꝝ q actu vniũř ſibi p̱ glo
riã. 2° eoꝝ q̃ actu vniũř ſibi p̱ cha
ritatẽ. 3° eorum q actu ſibi vniunř
p̱ fidem. 4°. vero eorum q ſibi vni
unř ſolũ ĩ po^a nõdũ reducta ad a-
ctum: q tñ eſt ad actum reducenda
ẽm diuinã p̄deſtinationem. 5° ꝓo
eorum q in po^a ſunt ſibi vniti: qui
nunq reducentur ad actum: ſicut
hoies ĩ hoc mundo viuentes q nõ
ſũt p̄deſtinati q tñ ex hoc ſeculo re
cedẽtes totaliř deſinunt eẽ mẽbra
xp̄i: qꝛ iã nec ſť ĩ po^a vt xp̄o vniař.

Xp̄s eſt caput oibus hoibus 5. modꝫ 3. di. 13. q. 2. ar. 1. q. 2. ⁊. 3. c.

Ad p̄m AD primũ ğ dðʒ: q illi q ſũt
ĩfideles: ⁊ ſi actu
nõ ſũt de eccliã: ſunt tñ de eccliaſti
ca po^a: q̃ quidẽ po^a ĩ duob⁹ funda
tur. Pri° qdẽ ⁊ principalr ĩ ꝟtu-
te xp̄i q̃ ẽ ſufficiẽs ad ſalutẽ toti⁹
hũani gñeris. Scðario ĩ arbitriȷ li
bertate: ¶ Ad 2m dðm: q eẽ eccle
Ad 2m ſiam glorioſã nõ hñtẽ maculã neq
rugam eſt vltimus finis: ad quem
perducimur p̱ paſſionem xp̄i. Uñ
hoc erit ĩ ſtatu p̄rie: nõ ãt in ſtatu
vie: ĩ quo ſi dixerim⁹ qꝛ pctm̄ non
hẽm⁹ noſipſos ſeducim⁹: vt dř. i.
Jo. i. Sũt tñ quedã. ſ. mortalia: q
bus carent illi qui ſunt mẽbra xp̄i
per actuales vnionem charitatis.
Qui vero his ſubdũtur non ſunt
membra chriſti actualiř: ſed potẽ-
tialiter: niſi forte ĩperfecte: p̱ fidẽ
informẽ: que vnit xp̄o ẽm quid ⁊
nõ ſimplř. vt. ſ. p̱ xp̄m hõ cõſeq̄tur
vitam gratie. Fides. n. ſine operi-
b⁹ mortua eſt: vt diciř Ja. i. Per-
cipiũt tamen tales a chriſto quem
dam actum vite qui eſt credere: ſi-
Ad 3m cut ſi membꝛuʒ mortificatum mo-

ueat aliqualr ab hoie. ¶ Ad 3m dñm: q sci pres nõ isistebãt sacris legalib⁹ tanq̃ qbusdã reb⁹: sed sic imagīb⁹ & vmbris futurorum. Idẽ aũt est mot⁹ in imaginationẽ: in q̃tum ẽ imago: & in rẽ: vt pz p phz i lib. de memoria & reminiscẽtia. Et iõ antiq̃ pres suãdo legalia sacra ferebãt in xpm p fidẽ & dilectionẽ eandẽ q̃ & nos in ipsum ferimur & ita pres antiqui ptinebãt ad idem corpus ecclie: ad qd nos ptinem⁹

¶ Utrũ xps sit caput angelorum. Arti. IIII.



prmum. Ad quartum sic pcedit. Ur q xps sm q homo non sit caput angelorum. Caput .n. & mẽbra sunt vnius nãe sz xps sm q est hõ nõ est pformis i nã cũ angelis sz solũ: cũ hoib⁹: qz vt dr heb. 1. Nusq̃ ãgelos apphendit: sz sunt abrahe apphẽdit g xps sz q

2m hõ ñ ẽ caput ãgelorũ. ¶ P. Illorum xps ẽ caput q̃ ptinẽt ad ecclã q̃ ẽ corp⁹ ei⁹: vt dr ephe. 1. sz ãgeli nõ ptinẽt ad ecclĩã: nã eccla ẽ pgregatio fideliũ: fides ãt nõ ẽ i angel ñ. n. ambulãt p fidẽ: sz p spẽm: alio qn pegrinarẽt a dño: sm q Apo. argumentat. 2. ad cor. 5. g⁰ xps sz

3m q hõ nõ est caput angelorum. ¶ P. Augu. dic sup Jo. q sicut vbũ qd erat i pn⁰ ad patrẽ viuificat aĩas: ita vbũ caro fcm viuificat corpora: quibus angeli carent: sz vbum caro fcm ẽ xps sm q hõ: g xps sz q est hõ nõ influit vitã angelis & ita sz q hõ nõ est caput angelorum.

I oppm Sz contra est qd Apo. dic col. 2. Qui ẽ caput ois pncipat⁹ & ptãtis: & eadẽ rõ est de angelis aliorum ordinũ: est ergo xps caput angelorum.

Rñs⁰ princi. Xps est caput angelo Respõdeo dicendum: q sicut dictũ ẽ: vbi est vnum corpus necesse est ponere vnum caput. Unum ãt corpus similitudinarie dicit vna multitudo ordinata in vnum sm distictos actus siue officia. Manifestum est ãt q ad vnũ finẽ q est glia diuine fruitiõis ordinãt & hoies & ãgeli. Unde corpus ecclie mysticũ nõ solum psistit ex hoib⁹: sz etiã ex ãgelis. Toti⁹ aũt multitudis hui⁹ xps est caput: qz ppinqui⁹ se hz ad deũ & pfecti⁹ pticipat dona ipsi⁹: non solũ q̃ hoies: sz ẽt q̃ angeli: & de eius influẽtia nõ solum hoies recipiũt: sz ẽt angeli. Dicit. n. ephe. 1. q cõstituit eũ. s. xpm de⁹ pater ad dextrã suã in celestib⁹ supra oẽm ptãtem & pncipatũ vtutẽ & dñationẽ & oẽ nomẽ qd noiat nõ solũ in hoc seculo: sz ẽt in futuro: & omnia subiecit sub pedib⁹ ei⁹ & iõ xps nõ solum est caput hoium: sz ẽt angelorũ. Unde & Mat. 4. legit: q accesseret angeli & ministrabãt ei.

rũ. 3. dis. 13. 4 2. q. 2. ar. 2 q. 1. vi. q. 29. ar. 4. 4. d. 9. q. 2. ar. 6.

Ad pm Ad primum g dñz q influentia xpi sup hoies pncipalis qdem est q̃tũ ad aĩas: sm q̃s hoies pueniunt cum angelis in nã gñis: lz nõ i nã spẽi & rõne huius conformitatis xps põt dici caput ãgelorum: lz deficiat pformitas q̃tũ ad corpora. ¶ Ad

Ad 2m 2m dñz: q ecclia sm statũ vie ẽ cõgrega⁰ fideliũ: sz sz statũ prie ẽ pgregatio cõphendentiũ. xps ãt ñ solũ fuit viator: sed cõprehẽsor: et iõ nõ solũ fideliũ: sz ẽt pphendentium est caput: vtpote plene hñs gratiam & glias. ¶ Ad 3m dñi: q

Ad 3m Aug. ibi loquitur sz quãdã assilationẽ cãe ad effectũ: put. s. res corporalis agit in corp⁹: & res spũal in res spirituales: tamẽ hũanitas xpi ex virtute spũalis nãe. s. diuie pt aliquid causare non solũ in spiritibus hoium: sed ẽt in spiritibus angelorum propter maximam cõiunctionem eius ad deũ. s. sz vnionem personalem.

¶ Utrũ gratia sm quã est caput ecclesie sit eadem cum gratia habituali sm q est quidam homo singularis. Ar. vi.

5m. **AD quintū** sic p̄cedit: vr̄ q̄ nō sit eadē gratia q̄ xp̄s ē caput ecclie cū grā singulari illi⁹ hoīs. Dic̄.n. Apo. Ro.5. Si vni⁹ delicto multi mortui sunt: mltomag⁹ grā dei ⁊ donū ī gratia vni⁹ hoīs Iesu xp̄i ī plres abūdauit: sȝ aliud est pcm̄ actuale ipsi⁹ Ade: ⁊ aliud pcm̄ originale qd trāsduxit ī posteros: ḡ alia ē gratia p̄sonalis q̄ ē ppria ipsi⁹ xp̄i: ⁊ alia ē gratia ei⁹ inq̄tū est caput ecclia: q̄ ab ipso ad alios diriuat.
2m. ¶ P̄. Hit⁹ distinguit sm actus: sȝ ad aliū actū ordinatur in xp̄o gratia ei⁹ p̄sonalis. s. ad sāctificationē illi⁹ aīe ⁊ ad aliū actū ordinat gratia capitis. s. ad sanctificandū alios: ḡ alia ē grā p̄sonalis ipsi⁹ xp̄i: ⁊ alia ē gratia ei⁹ inq̄tū ē caput ecclie.
3m. ¶ P̄. sic. s̄. dcm̄ ē in xp̄o distiguit triplex grā. s. gratia vniōis: grā capit⁹: ⁊ gratia singularis illi⁹ hoīs: sȝ gratia singularis xp̄i est alia a gratia vnionis: ergo ēt est alia gratia capitis.

I opp̄m **Sȝ cōtra** est qd dr̄ Io. i. De plenitudine eius nos oēs accepim⁹: ḡ sm h⁰ q̄ hūit plenitudinē grē ē caput nr̄m: plenitudinē āt gratie hūit sm q̄ pfecte fuit in illo grā p̄sonalis: vt. s̄. dcm̄ ē: ḡ sm grāȝ p̄sonalem est caput nostrū: ⁊ ita nō est alia gratia capitis ⁊ alia gratia personalis.

Rn̄o. princi. **Respōdeo** dōm: q̄ q̄z vnūq̄d q̄ agit inq̄tū ē ens actu: oȝ q̄ idē sit act⁹ q̄ aliq̄d est actu ⁊ q̄ agit: sic idē calor q̄ ignis ē cal̄s ⁊ q̄ calefacit: nō tn̄ ois act⁹ q̄ aliq̄d ē actu: sufficit ad hoc q̄ sit p̄n̄m agēdi in alia. Cū.n. agens sit p̄stāti⁹ patiēte: vt Aug. dic̄. 12. super gen. ad lr̄am ⁊ pts ī .3. de aīa: oȝ q̄ agēs ī alia habeat actuȝ sm eminētiaȝ quādā. Dictuȝ ē aūt. s̄. q̄ in aīa xp̄i recepta ē grā sm maximā eminentiam: ⁊ iō ex eminentia gratie quā accepit cōpetit sibi q̄ grā illa ad alios deriuet: qd p̄tinet ad rōnē capitis: ⁊ iō eadē ē sȝ eētiā gratia p̄sonalis: q̄ aīa xp̄i ē iustificata: ⁊ grā eius sm quā ē caput ecclesie iustificans alios. differt tamen secundū rationem.

Ad primum ḡ dōȝ: q̄ pcm̄ originale ī Adā qd ē pcm̄ nāe: deriuatū ē a pctō actuali ipsi⁹ qd ē pcm̄ p̄sonale: q̄z ī eo p̄a corrūpit nām: q̄ corruptiōe mediāte pcm̄ p̄mi hoīs deriuat ad posteros sȝ qd nā corrupta corrūpit p̄am. sȝ grā nō deriuat a xp̄o in nos mediāte nā hūana: sȝ p solam p̄sonalē actioneȝ ipsi⁹ xp̄i. Vn̄ nō oȝ ī xp̄o distinguere duplicē gratiam quaꝝ vna rn̄deat nāe: alia p̄sone: sic ī Adā distinguit pcm̄ nāe ⁊ p̄sone. Ad p̄m
¶ Ad 2m dōm: q̄ diuersi act⁹: quoꝝ vn⁹ ē rō ⁊ cā alteri⁹ nō diuersificāt habitū. Act⁹ aūt p̄sonalis grē qd ē sctīn facere formalr̄ hn̄tē ē rō iustificatiōis alioꝝ q̄ p̄tinēt ad gratiaȝ capitis ⁊ īde ē q̄ p hui⁹ drīaȝ n̄ diuersificat eētialr̄ habit⁹. Ad.2m
¶ Ad 3m dōm: q̄ grā p̄sonalis ⁊ grā capitis ordināntur ad aliquē actū: grā āt vniōis nō ordinat ad actū. sȝ ad eē p̄sonale: ⁊ iō grā p̄sonal̄ ⁊ grā capitis ꝯueniūt ī eētia hit⁹: nō āt gratia vniōis. Q̄uis p̄sonal̄ gratia possit q̄dāmō dici grā vniōis: p̄ut facit ꝯgruitatē q̄dā ad vnionē. Et sȝ h⁰ vna p eētiā ē gratia vnionis ⁊ grā capitis ⁊ gratia singularis persone: sed differens sola ratione. Ad 3m.

¶ Utrū esse caput ecclesie sit proprium christo. Art. vj.

AD sextum sic p̄cedi tur. Vr̄ eē caput ecclesie nō sit proprium xp̄o. primuȝ
Dicitur.n.i. Reg.13⁰. Cuȝ esses paruulus in ocul̄ tuis. caput in tribubus israel factus es. Sed vna est ecclesia in no. ⁊ ve. te. ergo vr̄ q̄ eadem ratione aliquis alius hō p̄ter christū poterit esse caput ecclesie.

2m ❡ P̄.ex h° xp̄s dr̄ eē caput eccl'ie: q gratiā influit eccl'ie mēbris: sed ēt ad alios ptinet grāz alijs pb er: s̄z illō ephe. 4. Ois s̄mo mal° ab ore vr̄o nō pcedat: s̄z siqs bon° est ad edificatōez fidei: vt det gratiā audiētib°. g vr̄ q ēt alij q̄ xp̄o cō petat eē eccl'ie caput.

3m ❡ P̄. xp̄s ex eo q p̄est eccl'ie nō soluz dr̄ caput: s̄z ēt pastor ꝛ fundamētū eccl'ie: s̄z nō soluz sibi xp̄s retinuit nom̄ pastoris: s̄z illō. 1. Pe. 5. Cū apparuerit pnceps pastoꝝ pcipietis imarcescibilē glie coronā. Nec ēt nom̄ fundamēti: s̄z illō Apoc. 21. Mur° ciuitatis h̄ns fundamēta. 12. ergo videtur q nec etiam nomē capitis sibi soli retinuerit.

ī oppm **Sz contra** est qō dr̄ coloss. 2°. Caput ecclesie ē ex quo corpus p nexus ꝛ coniunctiones subministratum ꝛ con structum crescit in augmentū dei: sed hoc soli xp̄o conuenit: ergo solus xp̄s est caput ecclesie.

R. 1°. pncip. **Rn̄deo** dōm: q caput ī alia mē bra ifluit duplr̄. Uno° quodā intrīseco influxit: put. s. v̄tus motiua ꝛ sensitiua a capite deriuat̄ ad cetera mēbra. Alio° s̄m q̄dā exteriorē gubernationē put s. s̄m visuz ꝛ alios sensus q̄ in capite radicātur dirigit̄ hō ī exterioribus actibus. Interior aūt efflux° gratie nō est ab aliquo nisi a solo xp̄o cui° hūanitas ex hoc q est diuinitati ꝯiuncta h̄z virtutē iustificandi. Sz influxus ī mēbra eccl'ie q̄tuz ad exteriorez gubernationē p̄t alijs ꝯuenire. ꝛ s̄m hoc aliq̄ alij possunt dici capita eccl'ie: s̄m illō Amos. 6°. Optimates capita populoruz. dr̄ent tn̄ a xp̄o.

xp̄s est caput eccl'ie excellētissime sup oīa alia capita. j. ❡ Prio qdez q̄tum ad hoc q ē xp̄s caput omniū coꝝ q̄ ad eccl'iaz ptinent s̄z oēm locū ꝛ tp̄s ꝛ statū. alij autem homines dicūtur capita s̄z quidā spālia loca: sic episcopi suaꝝ eccl'iarū: vel ēt secundū determinatum tp̄s: sic papa ē caput toti° eccl'ie; sed tp̄e sui pōtificat° ꝛ s̄m determinatū statū: put. s. sūt ī statu viatoris.

ea. q. arti. 7. ca. ❡ Alio° q2 xp̄s ē caput eccl'ie ppria v̄tute ꝛ auc̄te. alij v̄o dicuntur capita iq̄tū vicē gerūt xp̄i s̄z illō. 2. ad co. 2. Nā ꝛ ego qō donaui: si qd donaui ppvos i psona xp̄i: ꝛ s̄m illō 2a ad cori. 5. Pro xp̄o legatione fūgimur tanq̄ deo exhortante per nos.

Ad p̄m **Ad primuz** g dōm: q v̄buz illud intelligit̄ s̄m q rō capit' ꝯsideratur ex exteriori gubernatiōe: put dr̄ rex caput regni sui.

Ad 2m ❡ Ad 2m dōz: q hō non dat gratiā interi° influendo: s̄z exteri° psuerando ad ea q̄ sunt grē.

Ad 3m. ❡ Ad 3m dōz: q sic Aug. dic̄ sup Jo. Si p̄positi eccl'ie pastores sūt: quō vn° pastor est. Nisi q2 sūt illi oēs vnius mēbra pastoris. Et silr̄ alij p̄nt dici fundamēta ꝛ capita inq̄tū sunt vni° capitis ꝛ fūdamenti mēbra. Et tn̄ sic Aug. ibidē dic̄. q pastorē eē dedit mēbrꝫ suis. Ostiū v̄o nemo nr̄z se dic̄: hoc sibi ipsi pp̄riū tenuit. Et hoc iō q2 in ostio iportat̄ pncipal' auc̄tas inq̄tuz ostiū ē: p qō oēs ingrediunt̄ ī domū: ꝛ ip̄e solus xp̄s ē p quē accessū h̄emus in gratiaz istā: ī qua stamus. Per alia vero noīa predicta potest importari auctoritas non solum principal': sed etiam secundaria.

❡ Utruz diabolus sit caput oīm malorum.

Arti. vij.

p̄mum. **AD septimū** sic p cedit̄. Ur̄ q diabol° n̄ sit caput maloꝝ. ad rō nem. n. capitis ptinet q influat sēsum ꝛ motū in mēbra: vt dicit quedam glo. ad ephe. 1. Super ip̄m dedit caput ꝛc̄. Sed diabolus nō h̄z v̄tutē influēdi malitiā pc̄ti qō ex voluntate peccātis pcedit: ergo diabol° nō p̄t dici caput malorū.

2m. ❡ P̄. per qōlz peccatū fit hō ma-

lus: sed nō oīa peccata sunt a diabolo. Ad qdem māifestuz ē de peccatis demonū: q nō ex persuasiōe alterius peccauerūt. Silr ēt nec oē pecm̄ hoīs ex diabolo pcedit. Dr ei. in li. de ecclīasticis dogmatib⁹. Nō oēs cogitationes nr̄e male sp diaboli īstictu excitant: sed aliquotiēs ex motu arbitrij nr̄i emergūt: g diabolus nō est caput oīum malorū. ¶ P̄. vnū caput vni corpori pficit: sed tota multitudo malorum non videt hr̄e aliqd in q vniāt: qr malū malo ꝯpetit eē ꝯtriuz: ꝯuenit etiam ex diuersis defectibus. vt Diony. dicit. 4. c. de di. no. Non ergo diabolus pt dici caput oīuz malorum. 3m.

Sz contra est qd super illd Job. 18. Memoria illius pereat de terra. dic̄ glo. De vnoquoq iniquo dicitur vt ad caput. i. diabolum reuertatur. ℓ oppm

Rn̄o. pnc. Rn̄deo ddm: q sic. s. dictus ē. caput non solum interius influit mēbris: sed etiam exterius gubernat eorū actus dirigendo ad aliquē finē. Sic ergo potest dici aliqs caput alicuius multitudinis vel sm vtrūq .s. sm interiorem influxuz et exteriorē gubernationez: et sic est xp̄s caput ecclesie: vt dictuz ē: vel sm exteriorē gubernationē: et sic qlz princeps vel prelatus est caput multitudinis sibi subdite: et per hunc modum dicitur diabolus caput oīum malorū. Nā vt dr Job. 41. Ipse est rex sup vniuersos filios supbie. Pertinet aūt ad gubernatorem vt eos quos gubernat ad suum finez adducat. Finis autez diaboli est auersio rationalis creature a deo. Vn̄ a principio hominez ab obedientia diuini precepti remouere tentauit. Ipsa autez auersio a deo habet rationē finis: inqn̄tum appetitur sub sp̄e libertatis: secundū illud Hiere. 2o. A seculo confregisti iugum et rupisti vincula dixisti. Non seruiaz.

Diabolus est caput malorū qr mali sūt sub eius regimine. J. ea. q. art. 8. .o.

Inqn̄tum igitur ad hunc finem aliq abducuntur peccando: sub diaboli regimine et gubernatione cadunt: et ex hoc dicitur eorū caput.

Ad primuz g dds: q lz diabolus iteri⁹ nō īfluat rōnali mēti: tn̄ suggerendo inducit ad maluz. ¶ Ad 2m ddm q gubernator nō sp suggerit singulis: vt ei⁹ volūtati obediāt: sed p ponit oīb⁹ signū sue volūtatz: ad c⁹ seqlā aliq excitant īducti: alij p pria spōte Sic pz ī duce exercit⁹: c⁹ vexillū sequūt milites etiā nllo psuadēte. Sic igit pm pcm̄ diaboli q ab initio peccat: vt dr. 1. Jo. 3o Propositū ē oīb⁹ ad sequēdū qd qdā unitant p suggestionē ipsius qdā ppria spōte absq vlla suggestiōe: et sm hoc oīuz maloꝝ caput ē diabol⁹: inqn̄tū ipm imitant: sm illud sap. 2. Inuidia diaboli mors ītroiuit ī orbē terraꝝ. Imitantur aūt illū q sunt ex pte ei⁹. ¶ Ad 3m ddm: q oīa peccata ꝯueniūt ī auersione a deo lz adiuicez differāt sm conuersiōez ad diuersa cōmutabilia bona. Ad pm Ad2m Ad 3m

¶ Utrum antichrist⁹ possit etiaz dici caput maloꝝ.

Ar. viij.

Ad octauuz sic pcedit. Ur q antichristus n̄ sit caput malorū. vni⁹. n. corporis nō sūt diuersa capita: sed diabol⁹ ē caput. ¶ P̄. antichristus ē mēbruz diaboli: sed caput distīguit a mēbris: g antichrist⁹ nō ē caput malorū. ¶ P̄. caput hz influētiaz ī mēbra: sed antichristus nullā hz influētiaz in malos qui euz precesserūt: ergo antichristus nō est caput malorum. pm 2m. 3m.

Sz ꝯtra est qd Job. 21. super illud. Interrogate quēlz de viatorib⁹. dic̄ glo. Dū de oīum malorum corpore loquitur subito ad omnium iniquorum caput antichristuz verba conuertit. ℓ oppm

Rñº pncip. **Rñdeo** dicendum q sicut. s. dcm est: in capite nã li tria inueniunt. s. ordo: pfectio & virtus influendi. Quantum igit ad ordinem temporis: nõ dr anti- xps esse malorum caput: quasi ei9 pctm pcesserit sicut precessit pctm diaboli. Silr ẽt nõ dicit eẽ caput malorũ pp virtutẽ influendi. Et si .n. aliquos sui tpis ad malũ sit cõ- uersurus exteri9 inducendo: nõ tñ illi qui ante eũ fuerunt ab ipso sũt in malitia inducti: nec eius maliti am sunt imitati. Uñ s3 hoc nõ pos set dici caput oium malorũ sed ali quoꝝ. Relinquit g q dicat caput oium maloꝝ pp malitie pfectionẽ Unde super 2ª ad thessa. 2º. Ostẽ dens se tanq sit de9. dicit glo. Sic in xpo ois plenitudo deitatis ihā bitauit: ita in antixpo ois malitie plenitudo nõ qdẽ ita q hũanitas eius sit assumpta a diabolo in vni tate3 psone sicut hũanitas xpi a fi lio dei: sed qr diabolus suã maliti am eminentius sibi influit sugge- rendo q omnibus alijs. Et secun- dum hoc oẽs alij mali q precesse- rũt sunt quasi qdã figura antixpi secundum illud scda ad Thessa. 2º Mysterium iã operat iniqtatis.

Antixps est caput oium maloꝝ pp malitie pfectione3

Ad pm **Ad pmum** g dõm: q diabo lus & antixps ñ sunt duo capita: sed vnum: qr anti xps dr esse caput inqtum pleme i uenitur i eo impssa malitia diabo li. Uñ super illud 2ª ad thessa. 2º. Ostendens se tanq sit deus. dicit glo. In ipso erit caput oium malo rũ. s. diabolus q est rex sup oẽs fili os supbie. Nõ aũt dr in eo esse per vnionem psonalẽ: nec per intrinse cam inhabitationem: qr sola trini tas menti illabitur. vt dr in liº. de ecclesia. dog. s3 per malitie effcm.

Ad 2m ¶ Ad 2m dd3: q sicut caput chri sti est de9: & tamen ipse ẽ caput ec clesie: vt. s. dcm est: ita antixps est mẽbrũ diaboli: & tñ est caput ma-

Ad 3m lorum. ¶ Ad 3m. dõm: q antixps non dicitur caput oium maloꝝ p pter silitudinẽ influentie: sed pp si militudinẽ perfectiõis. In co. n. diabolus. q. malitiam suam ducet ad caput p modũ q dr aliqs ad ca put suũ pp m ducẽ cũ illõ pfecerit

¶ De coassumptis a filio dei i hu mana natura pertinentibus ad p- fectionem. Nõ. ix. I. q. ix.



Deinde cõ siderandũ est de scia christi Circa quam duo cõsiderã da sunt. ¶ pº quã scia3 xps hũerit. ¶ 2º. de vnaquaq3 scientiarum ipsius. Circa pm qrunt quattuor. ¶ pº. vtrum xps habuerit aliquã sciam pter diuinam. ¶ 2º vtru3 hũerit scientiam quã hñt btĩ vel cõphen sores. ¶ 3º vtrũ hũerit scia3 indi- tam vel infusam. ¶ 4º vtrum ha buerit aliquam scientiã acquisitã.

¶ Utrum xps habuerit aliam sci entiam preter diuinam. Ar. i.



Ad pmũ sic p/ pm. ceditur. Uidetur q in xpo non fuerit aliqua scientia pter dinã Ad hoc. n. necia est scia: vt p eam aliq cognoscant. S3 xps per sciam di uina3 cõgnoscebat oia. Superflu um igr fuisset q in eo eẽt queda3 alia scia. ¶ P. lux minor p maio- 2m. rem offuscat: s3 ois scia creata cõ parat ad sciam dei increatã: sicut lux minor ad maiorẽ: ergo in xpo non refulsit alia scientia q diuina ¶ P. vnio hũane nãe ad dinã fcã 3m est i persona: vt ex supradictis p3 ponit aũt in xpo bm quosdã qdã scia vniõis. p quam. s. xps ea q ad mysteriũ incarnatiõis ptinẽt ple nius sciuit q aliquis alius. Cum g vnio psonalis cõtineat duas na turas: vr q i xpo nõ sint due scie:

sȝ vna scia ptinēs ad vtrāq3 nām.

Sȝ contra est qd Amb. dicit in li. de icar. Deus in carne pfectionē assūpsit: suscepit sensum hois: nō sensū carnis inflatū. Sed ad sensū hois ptinet scientia creata: ergo in xpo fuit scientia creata.

Respōdeo dicēdū q sicut ex supradictis pȝ: filius dei hūanā nām integrā assumpsit: nō solū corp⁹: sȝ ēt aiam: non solū sensitiuā: sȝ ēt rōnalem. Et idō oportuit q haberet sciam creatā pp tria. ¶ p° qdē pp aie pfectōem. Aia.n. sm se psiderata ē i po ad intellectualia cognoscenda: ē.n. sicut tabula in qua nihil ē scriptū. & tn̄ posse ē i ea scribi pp intem possem i quo est oia fieri: vt dr in tertio. d anima. Qd aūt ē in po ē ipfectū nisi reducatur ad actū. Nō aūt fuit pueniēs q fili⁹ dei hūanā nām impfectā assumeret: sed perfectam vtpote q me totū hūanū genus ad pfectū erat reducēdū. Et ideo oportuit q anima xpi eēt pfecta p aliquā sciam pter sciam diuinorum: alioqn aia xpi eēt impfectior aiabus aliorū hoium. ¶ 2°. qr cū qlibet res sit pp suā opatōem: vt dr in 2°. de ce. frustra hrēt xps aiam itellectualem si ñ itelligeret sm illam: qd ptinet ad sciam creatā. ¶ Tertio qr aliq scia creata ptiet ad aie hūane nām. s. illa p quā nāliter cognoscimus pma pn. Sciam.n. h large accipim⁹ p qualȝ cognitiōe inte⁹ hūani. Nihil aūt nāliū xpo defuit qr totā hūanā nām suscepit: vt. s. dcm̄ ē: & idō i. 6. sinodo dānata est positio negātiū i xpo esse duas scientias vel duas sapientias.

Ad primum ergo dicēdū q xps cognouit oia p sciam diuinam opatione increata: q ē ipsa dei essētia. Dei.n. intelligere ē sua suba: vt pbat phi. i. 12. meta. Vñ hic act⁹ nō potuit eē aie hūane xpi cū sit alterius nāe. Si igit non fuisset in aia xpi aliq alia scia pter diuā: nihil cognouisset: & ita fuisset frustra assumpta: cū ois res sit pp suam opationem. ¶ Ad 2m dicēdum: q si duo lumina accipiantur eiusdē ordis: min⁹ offuscat p maius: sicut lumē solis offuscat lumē cādele: qrū vtrūq3 accipit in ordine illuminantis. Si vo accipiūt duo lumina ita q maius sit in ordie illuminātis & min⁹ in ordie illuminanti min⁹ lumē nō offuscat p maius: sed magis augetur: sic lumen aeris per lumē solis. Et h° mō lumen scie ñ offuscat: sed clarescit i anima xpi p lumē scie diue: q ē lux vera illuminās oēm hoiem venientē in hunc mūdum. Ut dr Joā. i. ¶ Ad 3m dicēdum: q ex pte vnitorum ponit scia in xpo: & qtū ad nām diuinam et qtū ad humanā: ita q propter vnionē sm q ē eadē hypostasis dei & hois id qd est dei: attribuitur hoi: & id qd est hois attribuit deo: vt. s. dcm̄ est. Sȝ ex parte ipius vnionis non pōt poni i xpo aliqua scientia: nā vnio illa est ad eē psonale scia aūt non conuenit psone nisi rōne alicuius nature.

¶ Utrum xps hūerit sciam quam habent bti pprehensores. Ar. II.



Ad secundū sic proceditur. Uidet q i xpo nō fuerit scia btōrum vel pprehensorum Scia.n. btōrū ē p participationem diui luminis. sm illud ps. In lumine tuo videbim⁹ lumē. Sȝ xps nō habuit lumen diuinum tāq3 participatū: sȝ ipsam dignitatē in se habuit sualr manētē. sm illud Co. 2°. In xpo hitat ois plenitudo diuinitatis corporalr: ergo in xpo nō fuit scia btōrū. ¶ p. scia btōrū eos beatos facit. sm illud Jo. 17. Hec ē vita eterna vt cognoscant te verū deū: & quē misisti iesū xpm. Sȝ hō ille fuit btūs ex hoc ipo q fuit deo vnitus in persona: sm illd ps

Margin notes: i oppm — Rñº princi. — 3. di. 14. ar. 1. p. q. 20. ar. 1. — Op. 3. c. 223. — 2° — 3°. — Ad pm — Ad 2m — Ad 3m — pmum. — ps. 64.

[illegible]

Btus quē elegisti ꝛ assumpsisti. Nō ḡ oꝫ ponere in ipo scia btōꝝ. ¶ P̄. scia duplr hoi ꝯpetit. Una ƀꝫ suā nām: alia. s̄. nām. Scia aūt btōꝝ q̄ in diuina vnione ꝯsistit nō est ƀm nām hois: sꝫ. s̄. eius nām In xp̄o aūt fuit alia supnālis scia multo altioꝛ. s. scientia dīna: nō ḡ i xp̄o oportuit esse sciam beatoꝝ.

l oppm **Sꝫ contra** scientia beatoꝝ in dei cognitione ꝯsistit: ſꝫ ip̄e plene cognuit deū: ēt ƀm q̄ hō. ƀm illud Jo. 8°. Scio eū ꝛ sermonē ei⁹ sermo: ḡ in xp̄o fuit scientia beatorum.

Rn̄o pricip. **Rn̄deo** dicendū. q̄ illud q̄ ē in po^a reducit̄ i actū p id qđ est actu. Opꝫ. n. eē calidū id p qđ alia calefiūt. Hō autē est in po^a ad sciam btōꝝū: q̄ in dei visiōe cōsistit: ꝛ ad eā ordinat̄ sicut ad finē. Est. n. creatura rōnal' capax illius btē cognitiōis: inq̄tū ē ad imaginē dī. Ad hūc aūt finē btitudinis hoies reducunt̄ p xp̄i hūanitatē. ƀm illud hebr̄. 2. Decebat eū pp quē oīa q̄ multos filios in gl'iaꝫ adduxerat actorē salutis eorum per passionēꝫ ꝯsūmari. Et iō oportuit q̄ cognitio btā i dei visione ꝯsistēs excellētissime xp̄o hoī conueniret: q2 semp cām opꝫ esse pfectiorem causato.

J. ea. q. c. 3. ꝛ 4

Ad pm **Ad p̄mum** ḡ dōm: q̄ dīnitas vnita ē hūanitati xp̄i ƀꝫ psonam nō ƀm eēntiam vel nām. Sꝫ tn̄ in vnitate psone remanet distinctio nārū. Et iō aīa xp̄i q̄ ē pars hūane nāe: p aliqđ lumē participatū a nā dīna: pfecta est ēt ad sciam btām: q̄ de⁹ p essentiā vr̄.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q̄ ex ipsa vnione hō ille est btūs btitudine increata: sicut ex vnione est deus: sed p̄ter beatitudinē increatā oportuit in natura hūana xp̄i esse q̄dā btitudinē creatā p quaꝫ aīa eius in vltimo fine hūane nāe cōstitueretur.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm: q̄ visio seu scia beata est quodam modo supra sciam aīe rōnalis: in q̄tū. s. ppa virtute ad eā puenire non pōt. Alio ₚo mō est ƀm nām ipsius: inq̄tū. s. ƀm mā3 suā est capax eius: put. s. est ad imaginē dī facta: vt supra dcm̄ est: sed scia increata est omnib⁹ modis supra naturam anime humane.

¶ Utrum christus hūerit sciaꝫ iditam vel infusam. Ar. iij.



pm. **Ad tertium sic** procedit̄. Ur̄ q̄ in xp̄o nō sit alia scia idita vl' infusa p̄ter sciam btāꝫ Oīs. n. alia scia cōparat̄ ad sciaꝫ beatā: sicut ipfectū ad pfectuꝫ: ſꝫ p̄nte cognitiōe pfecta: excluditur cognitio iperfecta: sicut mãifesta visio faciei excludit enigmaticam visionem fidei. vt pꝫ. i. ad corī. 13. Cū igit̄ in xp̄o fuerit sciētia btā: vt dcm̄ est: vr̄ q̄ nō potuerit iesse alia scia idita. ¶ P̄. ipfectioꝛ modus cognitionis disponit ad pfectiorem: sicut opīo q̄ est per syllm dialeticū disponit ad sciaꝫ q̄ est p syllm demōstratiuū. Hita aūt pfectione nō ē vlteri⁹ necīa dispō: sic hito termio nō est necessari⁹ motus. Cū ergo cognitio q̄cūq3 alia creata cōparet̄ ad cognitiōeꝫ beatā: sic impfectū ad pfectū: ꝛ sic dispositio ad terminū: vr̄ q̄ cū xp̄s hūerit cognitionē beatā q̄ nō fuerit ei necīium habere aliaꝫ cognitionē. 2m.

¶ P̄. sicut mā corporal' est in po^a ad formā sēsibilē: ita intellectus potētialis est in po^a ad formā intelligibilē. Sꝫ mā corporalis nō pōt siml' recipe duas formas sēsibiles: vnā pfectiorē: ꝛ aliā minus perfectā: ergo neq3 aīa pōt simul recipe duplicē sciaꝫ: vnā pfectiorem: ꝛ aliam min⁹ pfectā: ꝛ sic idem quod prius. 3m.

Sꝫ contra est quod dicit̄ colu. 2. Quā in christo sunt omnes thesauri sapiētie ꝛ scientie absconditi. l oppm

Rñº pncip. **Rñdeo** dõm: q̃ sicut dcm̃ est. Decebat vt nã hũana assumpta a v̄bo dı imperfecta nõ eēt. Oē aũt qd̃ ē i poª ē iperfectũ nisi reducaꝛ ad actũ. ite⁹ aut ē pos sibilis hũanus ē in poª ad oĩa intelligibilia. reducitꝛ āt ĩ actũ per spēs intelligibiles: qdã forme cõpletiue ipsius: vt pꝫ ex his q̃ dñr ĩ tertio de aia. Et iõ oꝫ in xp̄o ponere sciaꝫ iditã. inq̃tũ p̄ verbũ dı aĩe xp̄i sibi psonalr̃ vnite impresse sunt spēs intelligibiles ad oĩa q̃ i te⁹ potis est in poª. Sicẽt p v̄bũ dei impsse sũt spēs intelligibiles mẽti angelice i pn̄º creationis rerũ. vt pꝫ p Au. 2. sup geñ. ad lr̃aꝫ. Et iõ sicut in angel' s̄ꝫ eũdē Au. ponitꝛ duplex cognitio. vna. s. matutia: p quã cognoscũt res i v̄bo: et alia vesptina: p quã cognoscũt res in ppa nã p spēs sibi inditas: ita p̄ter sciaꝫ dinã icreatã ē i xp̄o s̄m ei⁹ aiaꝫ scia btã q̃ cog̃scit v̄bũ ꝛ res ĩ v̄bo: ꝛ scia ĩfusa siue idita p quã cog̃scit res in ppa nã p spe cies intelligibiles humane menti proportionatas.

Christus hꝫ sciam dinaꝫ ꝛ ĩcreatã ꝛ sciam ĩfusam siue inditam. 3. dist. 14. q. 5. ca. 1. v̄. q. 20. c. 2. fi.

Oppᵐ. q. 81. Ad pᵐ **Ad primum** ḡ dõꝫ: q̃ visio ipfecta fidei i sui rõne icludit oppᵐ mãifeste visionis: eo qd̃ de rõne fidei ē vt sit de nõ visis: vt i 2ª pte dcm̃. ē. Sꝫ cognitio q̃ ē p spēs inditas nõ includit aliqd oppᵐ cognitiõi btē. Et iõ ñ ē eadē rõ vtrobiq̧. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q̃ dispõ se hēt ad pfectionē duplr̃. Uno º. sic via ducēs ad pfectõeꝫ. alio º sic effcũs a pfectione pcedēs. Per calorē. n. disponitur mã ad suscipiẽdũ formã ignis q̃ t̄m aduenıẽte calor nõ cessat: sed remanet. q. quidē effũs tal' forme. Et silr̃ opĩo ex syll'o dialectico cãta est via ad sciam q̃ p demõstrationem acq̄ritꝛ: q̃ t̄m acq̄sita põt remanere cognitio q̃ ē p sylim dialecticũ q̃si consequens scientiam demõstratiuã q̃ ē p cãm. Qꝛ ille qui cognoscit cãm: ex hoc etiã magis põt cognosceꝛ signa pbabilia: ex q̃bus pcedit dyalectic⁹ syll's. Et silr̃ in xp̄o siĺ cũ scia btitudis manet scia idita: nõ q̃si via ad btitudinem sed quasi per beatitudineꝫ confirmata. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ: q̃ cognitio btã nõ fit p spēm q̃ sit similitudo diuine essentie: vl' eoꝝ q̃ in diuina essentia cognoscunꝛ: vt pꝫ ex his q̃ in pma pte dicta sunt. sed talis cognitio ē ipsi⁹ dĩne eēntie imediate per hº q̃ ipsa eēntia dĩna vnitꝛ mẽti btē. sicut intelligibile itelligẽti: q̃ qdē eẽntia diuia est forma excedēs pportionem cuiuslibet creature. Uñ nihil phibꝫ qn cũ hac forma superexcedẽte simĺ insint. rõali mẽti spēs itelligibiles: ppõtionate sue nature. Ad 3ᵐ

¶ Utrũ xp̄s habuit aliquã scientiã acquisitã. Ar. iiii.



Ad quartũ sic pcedit. Ur̃ q̃ i xp̄o nõ fuerit aliqua scia expimẽtalis acq̄sita. Quicquid. n. xp̄o pueniẽs fuit: excellentissime habuit. Sꝫ xp̄s nõ habuit excellentissime sciam acq̄sitã. Nõ. n. iſtit studio lr̃aꝝ: q̃ pfectissime scia acq̄ritꝛ. Dr̃. n. Joã. vij. Mirabanꝛ iudei dicẽtes. Qũo hic lr̃as scit cũ nõ didicerit. ḡ vꝛ q̃ in xp̄o nõ fuit aliqua scia acq̄sita. ¶ P̄. ei qd̃ est plenum non potest aliqd superaddi. Sed potentia anime christi fuit impleta p spēs intelligibiles diuinitatis inditas: vt dcm̃ est: ergo non potuerunt superuenire eius anime aliq̃ spēs acquisite. ¶ P̄. in eo qui habet hitũ scie per ea que a sensu accipit non acq̄ritur nouus habitus: quia sic due forme eiusdem specie simul essent in eodem: sed habitus qui prius ĩ erat confirmatur ꝛ augetur: ergo cum christus habuerit habitum sciẽtie indite: non videtꝛ q̃ per ea que sensu percepit aliquam aliam scientiam acquisiuit. pᵐ 2ᵐ. 3ᵐ

I oppm Sz contra est qd hebre. v. vr. Cũ eēt filiꝰ dei didicit ex his q̄ passus ē obediē tiam glo.i.expertus est: fuit ergo i xp̄o aliq̄ experimētalis scientia q̄ est scientia acquisita.

Rn̄o. princi. Respondeo dōm: ꝙ vt ex supradictis pꝫ nihil eorum q̄ deꝰ in nr̄a nā plantauit defuit hūane nāe assūpte a dei v̄bo. Mani^m ē aūt ꝙ in hūana nā deus plātauit nō solū ite^m poteꝫ: sꝫ ēt inte^m agentē. Vñ necē ē dicere ꝙ in aīa xp̄i fuit nō solū intellꝰ poſſis: sꝫ ēt intellꝰ agens. Si aūt i aliis deꝰ ⁊ nā nihil frustra faciūt: vt phs dic̄ i. i. de ce. multo mīus in aīa xp̄i aliqd fuit frustra. Frustra aūt est qd nō hꝫ ꝓprīaꝫ opationē: cū oīs res sit pp suam opationem. Vñ dr̄ i. ij. de ce. Propria aūt opatio inteꝰ agētis ē facere spēs intelligibiles actu abstrahēdo eas a fātasmatibꝰ. vt dr̄ i. 3° de aīa. Q̄ꝫ inteꝰ agēs ē q̄ ē oīa facere. Sic igit̃ necē ē dicer̃ ꝙ i ip̄o fuer̄t aliq̄ spēs intelligibiles ꝑ actionē iteꝰ agētꝫ in itellc̄u poſt eiꝰ recepte: qd ē cē in ipso sciaꝫ acq̄sitā: quā q̄dā expimētaleꝫ noīant. Et iō: q̄uis alr̄ alibi scripserim: dōꝫ ē in xp̄o fuisse sciaꝫ acq̄sitā: q̄ ꝓpe ē scia ꝫm modū hūanū: nō solū ex ꝑte subiecti recipiētis sꝫ ēt ex ꝑte cāe agētꝫ. Nā talis scia ponit̃ i xp̄o ꝫm lumē inteꝰ agētis: qd est aīe hūane connaturale. Scia āt ifusa attribuit̃ aīe huᶜ ꝫm lumē desup ifusū: q̄ modꝰ cognoscēdi ē ꝓportionatꝰ nāe angelice. Scia vero beata ꝑ quā ipsa dei essentia vr̄: est ꝓpria ⁊ ꝯnaturalis soli deo: vt i prima parte dictum est.

In xp̄i fuit scia acq̄sita ⁊ experimētal. ij. q. 12. c. 4. ⁊ q. 15. ca. 8.

Ad p^m Ad primuꝫ ergo dōm: ꝙ cū duplex sit modꝰ acquirendi sciam. s. inueniendo ⁊ adiscēdo. Modus q̄ est per inuentionē est p̄cipuus: modꝰ aūt q̄ est per disciplina est secūdarius. Vñ dicitur in. i. ethi. Ille q̄dē est optimꝰ: q̄ oīno ꝑ seipꝫ itelligit. Bōus aūt rursus est ille: q̄ bñ dicēdi obedit. Et iō magꝭ ꝯpetebat hr̄e sciaꝫ acq̄sitam ꝑ inuentionem q̄ꝫ per disciplinam: p̄sertim cum ip̄e daret̃ a deo oibꝰ i doctorē. ꝫ illō. Joel. ij. Letamini i dño deo nr̄o: q2 dedit nobis doctorem. ¶ Ad 2^m dōꝫ ꝙ hūana mens duplicē hꝫ respectū. Unū q̄dem ad supiora. Et ꝫm hūc respectū: aīa xp̄i fuit plena ꝑ sciaꝫ inditam. Alius autē respectus est eius ad inferiora. i. ad fantasmata qui sunt nata mouere mētē hūanā ꝑ virtutē inteꝰ agentis. Oportuit aūt ꝙ ēt ꝫm hūc respectū scia iplerer̃: nō quin p̄ma plenitudo mētis hūane sufficeret ꝫm seipāꝫ: sꝫ oportebat eaꝫ ꝑfici ꝫm cōformationeꝫ ad fantasmata. ¶ Ad 3^m dōm. ꝙ alia rō est d̄ hitu acq̄sito: ⁊ de hitu infuso. Nā hitus sciē acq̄ritur per cōparationeꝫ hūane mētis ad fantasmata. Vñ ꝫm eādem rōnem nō potest alius habitꝰ interato acquiri. Sed habitus scie infuse est alterius rōnis vt pote a superiori descendens in aīam non ꝫm ꝓportionem fantasmatum: ⁊ iō non est eadem ratio de vtroq̄ habitu.

Ad 2m

Ad 3m

¶ De scia beata que pertinet ad animam xp̄i. Q̄ō. x.



Deinde ꝯsiderandus ē de q̄libet predictoꝝ sciētiarum. Sed q2 de scientia diuina dictuꝫ ē in prima parte restat nunc dōꝫ de aliis tribus. primo de sciētia beata. 2° de scientia indicta. 3° de sciētia acquisita. Sed q2 etiam de scientia beata: q̄ in dei visione consistit plura dicta sunt in prima parte: nunc illa sola videntur dicenda que ꝓprie pertinent ad aīam xp̄i. ¶ Circa hoc ergo querūtur quatuor. Primo vtrū aīa xp̄i cōprehenderit verbuꝫ siue

I. q. xi. I. q. xij.

diuinā essentiā. 2° vtrū cognouerit oīa in verbo. 3° vtrū aīa xpī in ꝟbo cognouerit infinita. 4° vtrū videat ꝟbū siue diuinā eēntiā, clarius qualʒ alia creatura.

¶ Utrū aīa xpī ꝯprehēderit verbū siue diuinā naturam. Ar.1.

pmum. AD primuʒ sic pcedit. Uꝛ ꝙ aīa xpī ꝯprehēderit ⁊ cōprehendat verbum siue diuinam essentiam. Dicit.n. Isido. Q trinitas sibi soli nata est: ⁊ hoī assūpto igr hō assūpt⁹ cōicat cū sctā trinitate ī illa noticia sui q̄ ē sctē trinitati ꝓpria: hmōi aūt ē noticia cōprehēsoris: ergo aīa xpī ꝯprehēdit essentiā diuinā.

2m. ¶ P̄. magis ē vniri deo ꝺm eē ꝑsonale q̄ ꝺm visioneʒ. Sed sicut Dam. dic̄ in.3.li. Tota diuinitas in vna ꝑsonaꝝ est vnita hūane nāe in xpo: mlto magis tota nā diuina videꝛ ab aīa xpī. Et ita vꝛ ꝙ aīa xpī ꝯprehēdat diuinā essētiā.

3m ¶ P̄. illud qd ꝯuenit filio dei ꝑ nām: ꝯuenit filio hominis ꝑ gratiā: vt Aug. dic̄ in.1. de trin. sʒ ꝯprehēdere diuinā eēntiā ꝯpetit filio dei ꝑ nāʒ: ergo filio hoīs ꝯpetit per grām: et ita vꝛ ꝙ anima xpī ꝑ grām verbum comprehendat.

Copp m Sʒ ꝯtra est qd Au. dic̄ in li. 83. qōnum. Qd se ꝯprehēdit: finitū ē sibi: sʒ eēntia diuina nō est finita in cōparatōe ad aīam xpī: cū ifinitū eā excedat: ergo aīa xpī nō ꝯprehendit verbum.

Rñō pncip. Respondeo dōm: ꝙ sicut ex supradictis pʒ sic facta ē vnio nāꝝ in ꝑsona xpī: ꝙ cū ꝓprietas vtriusq̄ nāe inconfusa ꝑmāserit: ita. s. ꝙ increatū māserit increatū: ⁊ creatū māserit infra limites creature. sic̄ Dam. dic̄ in.3. lib. Et aūt impossibile ꝙ aliqua creatura ꝯprehendat diuinā essentiā sicut est in pma pte ostensū: eo ꝙ infim nō ꝯprehēdiꝛ a finito. Et iō dōm: ꝙ aīa xpī nullo mō ꝯprehendit diuinā essentiam.

Ad pm AD primū ergo dōm: ꝙ hō assumpt⁹ cōnūeratur diuine trinitati in sui cognitionē: nō rōne ꝯprehensionis: sed rōne cuiusdā excellētissime cognitōis pre ceteris creaturis.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendū: ꝙ nec ēt in vnione q̄ est ꝺm eē ꝑsonale: nā hūana ꝯprehēdit dei ꝟbū siue nām diuinā q̄ quāuis tota vnita fuerit humane nāe in vna ꝑsona filij: nō tn̄ fuit tota virt⁹ diuinitatis ab hūana nā q̄si circūscripta. Uñ Aug. dicit in epl̄a ad Volusianū. Scire te volo nō hoc xpianā habere doctrinaʒ: ꝙ ita deus infusus sit carni: vt curā gubernāde vniuersitatis vl̄ deseruerit vel amiserit: vl̄ ad illd corpusculū q̄si ꝯctaʒ collectamq̄ trāstulerit. Et silr aīa xpī totaʒ dei essentiā videt nō eā ꝯprehēdit: qꝛ nō totalr eā videt. i. nō ita ꝑfecte sicut visibilis ē: vt in pma pte expositū est.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ꝟbuʒ illud Aug. est intelligēdū de grā vnionis ꝺm quā oīa q̄ dnr de filio dei ꝺm diuinā nām: dicūꝛ de filio hoīs ꝑꝑ idētitatē suppositi. Et secūdū hoc vere p̄t dici ꝙ fili⁹ hoīs est ꝯprehensor diuie essentie: non qdē ꝺm aīam: sed ꝺm diuinā nāʒ: ꝑ quē etiā moduʒ pōt dici ꝙ fili⁹ hoīs est creator.

¶ Utrum anima xpī cognouerit omnia in verbo. Arti.II.

pm. AD secūdū sic proceditur. Uꝛ ꝙ anima xpī in ꝟbo nō cognoscat omnia. Dicitur.n. Marc. 13. De dic̄ āt illa nemo scit neq̄ angeli in celo: neq̄ fili⁹ nisi pr̄: nō ergo oīa scit in verbo.

2m ¶ P̄. Quāto aliqs ꝑfecti⁹ cognoscit aliqd pncipiuʒ: tāto plura in illo pncipio cognoscit: sed deus perfectius videt essentiā suam q̄ anima xpī: ergo plura cognoscit ī verbo q̄ anima xpī. Nō ergo aīa xpī in verbo cognoscit oīa.

3m. ¶ P̄. Quātitas scie attēdiꝛ ꝺm q̄titatē scibiliū. Si ergo aīa

xp̄i sciret in v̄bo oia q̄ scit v̄bum: sequeret q̄ scia aie xp̄i equaretur scientie diuine: creatū vȝ increato: quod est impossibile.

Sz contra est qd sup illud Apo.v. Dign⁹ est agn⁹ q̄ occis⁹ ē accipe diuitatē et sciam Glo.dt.i. oium cognitiōem. (i opp^m)

Respōdeo dicēdum: q̄ cū q̄rit an xp̄s cogscat oia in v̄bo: ly oia: pōt dupl'r accipi. ¶ Uno mō pprie: vt distribuat p omnib⁹.q̄ quocūq mō sūt vl erūt vel fuerūt vel facta vel dicta vel cognita a q̄cūq ꝫm qdcūq tēpus. Et sic dicēdū ē q̄ aia xp̄i in v̄bo cognoscit oia. Unusqsq.n.itellectus creat⁹ in v̄bo cognoscit nō q̄dē oia simpl'r.sed tāto plura q̄to pfecti⁹ videt v̄bū. Nulli tñ itellectui btō deest q̄n cognoscat in verbo oia q̄ ad ipm spectant. Ad xp̄ȝ aūt ⁊ ad ei⁹ dignitatē spectāt q̄dāmō oia inq̄tm ei subdita sūt oia. Ipe ēt ē oīum iudex ꝯstitut⁹ a deo q: fili⁹ hois ē.vt dr̄ Jo.5. Et iō aia christi in v̄bo cognoscit oia existētia ꝫȝ qdcūq tp̄s: ⁊ ēt hominū cogitat⁹: quoꝝ ē iudex: ita q̄ de eo dr̄. Jo.3. Ipse.n.sciebat qd eēt in hoīe: qd pt intelligi nō solū q̄tuȝ ad sciaȝ diuinā: sȝ ēt q̄tū ad sciaȝ eius anime: quā hȝ in v̄bo. Alio⁰ ly oīa pt accipi magis large: vt extēdat nō solū ad oia q̄ sūt actu ꝫm qdcūq tp̄s: sed ēt ad omnia q̄cūq sunt in po^a: nūq̄ reducta ad actū. Hoꝝ aūt q̄dā sūt in sola po^a diuina: ⁊ hmōi ñ oīa cognoscit in v̄bo anima xp̄i. Hoc.n.eēt comp̄hendere omnia que de⁹ pōt facere qd eēt cōp̄hendere diuinā v̄tutē: et p ꝯñs diuinā eēntiā. Uirt⁹.n.q̄lȝ cognoscit p cognitionē oīum in q̄ pōt. Quedā vero sunt nō solū in po^a diuina.sȝ ēt in po^a creature: ⁊ hmōi oia scit aia xp̄i in verbo. Comp̄hendit.n.in v̄bo omnis creare eēntiā. ⁊ p ꝯñs po^am ⁊ v̄tutē: et omnia q̄ sūt in po^a creature.

Ad primuȝ ḡ dicēdū: q̄ illud verbū intellexerūt Arrius ⁊ Eunomi⁹ ñ q̄tū ad scientiam anime q̄ in xp̄o nō ponebant: vt.s̄.dcm̄ est: sȝ quātū ad diuinā cognitionē filij: quem ponebant esse minorē p̄re q̄tū ad scientiā. Sed istud stare nō pōt: q: per v̄bū dei fcā sūt omnia. vt dr̄ Jo.1. Et inter alia fcā sunt p ipm oia tp̄a. Nihil āt p ipm factū ē: qd ab eo ignoret. Dr̄ ḡ nescire diē ⁊ horā iudicij: q: nō facit scire. Interrogat⁹.n.sup hoc ab aplis Act.1. Hoc eis noluit reuelare. Sic ēt^o legit Gen.22. Nūc cognoui q̄ timeas deū.i.nūc cognoscere te feci. Dr̄ āt p̄r scire q: hmōi cognitōem tradidit filio. Uñ in h^o ipso q̄ dr̄ nisi p̄r: dat intelligi q̄ fili⁹ cognoscit ⁊ nō solū q̄tū ad diuinā nāȝ: sȝ ēt quātū ad hūa^m: q: vt Chrysos.argumētat. Si xp̄o homini datū est vt sciat qual'r oporteat iudicare: qd ē mai⁹: mlto magis datū est ei scire qd minꝰ ē.s.tp̄s iudicij. Origen. tñ h^o exponit de xp̄o ꝫm corp⁹ ei⁹ qd est ecclesia: q̄ h^o tp̄s ignorat. Quidā āt dn̄t h^o eē itelligēdū de filio dei adoptiuo: ñ de filio nāli. ¶ Ad 2^m dicēdū: q̄ deus intm̄ pfecti⁹ cognoscit suā eēn^am q̄ aia xp̄i: q̄ eā ꝯp̄hendit: ⁊ iō cognoscit oia nō solū q̄ sunt in actu ꝫm qdcūq tp̄s: q̄ dr̄ cogscere scia visionis: sȝ ēt oia q̄cūq ipe facere pt q̄.dr̄ cognoscere p simplicē itelligentiā: vt in p^o hitū est. Scit ḡ aia xp̄i oia q̄ de⁹ in seipso cognoscit p sciaȝ visionis: nō tñ oia que de⁹ in seipso cognoscit p sciam simplicis intelligētie ⁊ ita plura scit de⁹ in seipso q̄ aia xp̄i. ¶ Ad.3^m dicēdū: q̄ q̄titas scie nō solū attēditur ꝫm numerū scibiliū: sȝ ēt scdȝ claritatē cognitionis: q̄uis igit scia aie xp̄i: quā hȝ in v̄bo: pifice tur scie visionis q̄ de⁹ hȝ in seipso q̄tum ad numerū scribilium: scia tamen dei excedit infinitum q̄tū

Ad p^m

Ad 2^m

Ad 3^m

Rñ^o pncip. 3.d.14. ar.2.q. 2.q.4. v̄i.q. 20.ar. 4.

ad claritatẽ cognitionis scientiã
3.d.14. aie xp̄i: qꝛ lumen increatũ diuini
ar.4. itellect⁹ in infinitũ excedit lumen
Ad 3m creatũ qdcũqꝫ receptũ in aia xp̄i:
ꝓi.q. lꝫ absolute loquẽdo scia dina ex=
20. art. cedat sciaꝫ aie xp̄i: ñ solũ ꝗtũ ad
4. ad modũ cognoscẽdi: sꝫ ẽtꝗtũ ad nu
4m. merũ scibilium: vt dictum est.

¶ Utrũ anima xp̄i in verbo co=
gnouerit infinita. Ar.iii.

p̄m  D tertium sic proceditur. Ur ꝙ ania xp̄i ñ possit cognosceꝛ ĩfinita in ꝟbo. Qꝛ.n.ĩ finitum cognoscaꝛ repugnat dif=finitioni infiniti ꝑut dꝛ in.3.phy. Qꝛ ĩfinitũ est cuius ꝗtitatẽ acci pientib⁹ semꝑ est aliqd extra acci ꝑe: ĩpossibile aũt est diffinitioneꝫ diffinito ꝫ separi: qꝛ hᵒ eẽt ꝯdicto=ria eẽ simul: ꝗ ipse ẽ ꝙ aia xp̄i sci=
2m. at infinita. ¶ ꝓ infinitoꝝ scia est infinita sed scia aia xp̄i nõ potest esse infinita: est.n.capacitas eius finita cum sit creatura: non ergo anima christi potest cognoscere ĩ
3m finita. ¶ ꝓ. infinito non potest eẽ aliquid maius sed plura continen tur in scientia diuina absolute lo=quẽdo ꝗ in sciẽtia anime christi: vt dictũ est: ergo aia christi nõ co gnoscit infinita.

ĩ oppm **Sꝫ contra** ẽ. Aia xp̄i co=gnoscit totã su ãm potẽtiã et oĩa q̃ ẽt põt. potest autem ĩ emẽdationẽ infinitorum pctõrũ: ꝓm illud.i.Jõ.ij. Ipse ẽ ꝓ piciatio ꝓ pcis nr̄is: nõ aũt ꝓ no stris tm̃ sed ẽt totius mũdi: ꝗ ani ma xp̄i cognoscit infinita.

Rñº pꝛicip. **Rñdeo** dđꝫ: ꝙ scia non ẽ nisi entis: eo ꝙ ens ꝛ ve=rũ cõuertũꝛ. Duplr̄ aũt dꝛ aliq d ens. Unoº simplr̄: qđ.s.ẽ ẽs actu. Alioº ꝓm qd: qđ.s.est ens in poª. Et qꝛ vt dꝛ in.9.metaphy. Unũ=qđqꝫ cognosciꝛ ꝓm ꝙ est actu: non aũt ꝓm ꝙ ẽ in poª: scia pº ꝛ p̄nci=palr̄ respicit ens actu: scđario aũt respicit ens in poª: qđ qđẽ nõ ꝓm se ip̄m cognoscibile ẽ: sꝫ ꝓm ꝙ co=gnosciꝛ illud in cuius poª existit. Quãtũ igꝛ ad p̄m modũ scie: aia xp̄i nõ scit infinita qꝛ nõ sũt ĩfini=ta in actu: ꝛ si accipiãꝛ oĩa quecũ qꝫ sũt in actu ꝓm qđcũqꝫ tp̄s: eo ꝙ stat⁹ gnõnis ꝛ cõruptionis non durat in infim̃. Uñ est cert⁹ nũer⁹ nõ solũ eoꝝ q̃ sunt absqꝫ gñatione et corruptiõe: sꝫ ẽt gñabiliũ ꝛ cor ruptibiliũ. Quãtũ ꝟo ad aliũ mo dum sciẽdi aia xp̄i in ꝟbo scit infi nita. Scit.n.vt dcm̃ est: oĩa q̃ sunt ĩ poª creature. Uñ cũ in potentia creature sint infinita: ꝑ hũc modũ scit ĩfinita.q.q̃dã scia simplicis in telligentie: non aũt scia visionis.

Ad p̄mum ergo dicendũ: ꝙ infim̃: sic ĩ pª Ad p̄m
ꝑte dictum est dupliciter dicitur. Unoº ꝓm rationem forme ꝛ sic dꝛ ĩfinitũ negatiue.s.id qđ est forª vꝉ act⁹ nõ limitat⁹ ꝑ mãꝫ vꝉ subiectũ in quo recipiaꝛ. Et huiusmodi in finitum ꝗtuꝫ est de se: est maximũ cognoscibile propter perfectionẽ act⁹.lꝫ non sit comprehensibile a potẽtia finita creaꝛe. Sic.n.dꝛ de us infinitus: ꝛ tale infinitum aia xp̄i cognoscit: lꝫ ñ ꝯprehẽdat. Alioº dicitur infinitũ ꝓm potẽtiã mãe qđ qdem dꝛ ꝑuatiue: ex hᵒ.s.ꝙ nõ hꝫ formam quam natũ est habere ꝛ ꝑ hũc modũ dꝛ infinitũ in ꝗtita te. Tale aũt infinitum ex sui rõne est ignotuꝫ: qꝛ.s.est quasi mã cum priuatione forme. vt dicitur in.3. physi. Oĩs aũt cognitio est ꝑ for=mã vel actũ. Sic ergo si hmõi infi nitũ cognosci debeat ꝓm modum ipsi⁹ cogniti: impossibile est ꝙ co=gnoscaꝛ. Est.n.modus ipsius vt accipiatur pars eius post partem vt dꝛ in.3.physi. Et hoc mõ veruꝫ est ꝙ eius quantitatem accipien=tibus.s.parte accepta post ptẽ: vt in.3.physi. dꝛ semꝑ est aliqd extra accipe. Sed sicut mãlia possũt ac cipi ab intellectu immãlr̄: ꝛ mul

ta vnite: ita infinita pñt accipi ab intellu nõ p modũ infiniti: sꝫ q̃si finite: vt sic ea q̃ sũt in seipsis infinita sint in intellu cognoscēt; finita. Et hoc mõ aia xp̃i sit infinita: inq̃tũ.s. scit ea nõ discurrēdo p singula: sꝫ in aliq̃ vno. puta in aliqua creaª in cui⁹ poª existũt ĩfinita et pncipalr̃ i ipso v̄bo.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ q nihil p̄hibꝫ aliq̃d eẽ ĩfiᵐ vnoº qd ē alioº fiᵐ. Sic si ymaginemur in q̃titatib⁹ supficiẽ q̃ sit ƀm lõgitudinẽ infinita: ƀm latitudinẽ aũt finita. Sic igiẗ si eẽnt infiniti homines nũero haberẽt q̃dã infinitã eẽ ƀm aliq̃d.s. ƀꝫ m̃ltitudinẽ. ƀꝫ tñ eẽntie rõnẽ ñ hñt ĩfinitatẽ: eo q oiuꝫ limitata ē eẽnª sub rõne spẽi. Sꝫ id qd ē simplr̃ ĩfiᵐ ƀꝫ eẽnᵉ rõnẽ ē de⁹: vt i pª pte dcm̃ ē. ppũm ãt obm intellect⁹ ē qd q̃d ē: vt dr̃.3 d aia ad qd ptinet rõ spẽi. Sic igiẗ aia xp̃i pp hº q hꝫ capacitatẽ finitã id qd ē simplr̃ infiᵐ ƀꝫ eẽnᵃᵐ.s. deũ: attingit q̃dẽ sꝫ ñ ꝯp̄hẽdit: vt dcm̃ ē. Id ãt infiᵐ qd in creaturis ē in poª ꝯp̄hẽdi ab aia xp̃i: qꝛ ꝯpatur ad ipsã ƀꝫ eẽnᵉ rõnẽ: ex q̃ pte ĩfinitatẽ nõ hꝫ. Nã ẽt intellect⁹ nr̃ ĩtelligit vl'e puta nãm gñis vl' spẽi qd q̃dãmõ hꝫ ĩfinitatẽ inq̃tũ põt d infinitꝭ p̄dicari.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dõm: q id qd ē infiᵐ oib⁹ modis ñ põt eẽ nisi vnũ. vñ ꝛ ph̃s dic in pº d ce. q qꝛ corp⁹ ē ad oẽꝫ ptẽ dimẽsionatũ i poẽ ē eẽ plura corpora infinita. Si tñ aliq̃d eẽt ĩfinitũ vnoº tm̃ nihil p̄hibꝫ eẽ plura talia ĩfinita. Sic si intelligerem⁹ plures lineas infinitas ƀm lõgitudinẽ ptractas in aliq̃ supficie finita ƀm latitudinẽ. Qꝛ igiẗ ĩfinitũ nõ ē sub̄a quedam: sed accidit reb⁹ q̃ dñr infinite. vt dr̃.3.physi. sic infinitũ multiplicaẗ ƀm diuersa subiecta: ita necesse ē q p̄prietas infiniti m̃ltipliceẗ: ita q ꝯueniat vnicuiq₃ eoꝝ ƀꝫ illud subm. Est ãt q̃dã p̄pꝛetas infiniti: q infinito nõ sit aliq̃d maius. Sic igiẗ si accipiam⁹ vnã lineã in finitam: in illa nõ est aliq̃d maius ĩfinito. Et silr̃ si accipiam⁹ q̃cũq₃ aliaꝝ lineaꝝ: ĩfinitaꝝ manifestũ tñ ē vniuscuiusq₃ eaꝝ ptes sũt infinite. Opꝫ ḡ q oibus illis infinitꝭ nõ sit aliq̃d maius in illa linea. Tñ i alia linea: ꝛ in 3ª erũt ptes plures infinite p̄ter istas. Et hoc ẽt videm⁹ in numeris accidere. Nã spẽs nũeroꝝ pariũ sunt infinite: ꝛ silr̃ spẽs numeroꝝ impariũ: ꝛ tñ nũeri pares ꝛ impes sũt plẽs q̃ pares. Sic igiẗ dõm ē: q infinito simplr̃: quo ad oĩa simplr̃ nihil ē maius: infinito ãt ƀm aliq̃d determinatũ nõ est maius in illo ordine. Põt tñ accipi aliquid mai⁹ extra illũ ordinẽ. Per hunc igiẗ modũ ĩfinita sunt in poª creature: ꝛ tamẽ plura sunt in poª dei q̃ in poª creature. ꝛ silr̃ aia xp̃i scit infinita scientia simplicis intelligentie: plura tñ scit de⁹ ƀm hunc scientie modum.

¶ Utrum aia xp̃i videat verbum siue diuinam eẽntiam clarius quelibet alia creatura. Ar. IIII.

Ad quartum sic pceditur. vr̃ q aia xp̃i ñ pfectius videat v̄bum quelꝫ alia creatura. Perfectio. n. cognitionis est ƀm mediuꝫ cog̃scẽdi sicut pfectioꝛ ē cog̃ q̃ hr̃ p meᵐ sylli demõstratiui q̃ habetur p mediũ syllabi dyalectici: sed oẽs bti vidẽt v̄bũ ĩmediate p ipsã diuinã eẽntiã: vt i pª pte dcm̃ ē: ḡ aia xp̃i nõ pfectius videt v̄buꝫ q̃ q̃lꝫ alia creatura. primũ.

¶ p̄. pfectio visionis nõ excedit poⁿᵐ visiuã. sed poª rõnalis aie q̃lis est aia xp̃i est infra poᵃᵐ intellectiuã angeli: vt pꝫ p Dyo. 4. c. cel. hierar. ergo aia xp̃i nõ pfecti⁹ videt v̄bũ q̃ angeli. 2ᵐ.

¶ p̄. deus in infinituꝫ pfectius videt v̄bum suuꝫ q̃ aia. sunt ergo infiniti grad⁹ medij poẽs inter modũ quo deus videt verbum suũ: ꝛ iter modũ quo aia xp̃i videt ipsũ. ergo non est asserendum q aia xp̃i 3ᵐ.

pfecti⁹ videat verbum vel eēnam dinam ꝙ quelibet alia creatura.

⁊ oppm Sz cōtra est qꝺ Apo. dicit ad Eph.i. ꝙ de⁹ ꝯstituit xp̄s in celestibus sup oēm principatum ptātē: virtutē: ⁊ dn̄ationem: ⁊ oē nomē: qꝺ noiatur nō solus in hoc seculo sꝫ ēt in futuro: sꝫ in celesti glīa tanto aliquis ē superior: q̄to pfecti⁹ cognoscit deū: ergo aīa xp̄i perfectius videt deū ꝙ queuis alia creatura.

Rn̄o. pncip. anima xp̄i vidët diuinam eēntiaꝫ clarius ꝙ aliq̄ creatura.

Respondeo dd̄m: ꝙ visio diuine essentie cō uenit oibus btīs ꝫm pticipationē luminis deriuati in eos a fonte ꝟbi dei: ꝫꝫ illꝺ Ecc.i. Fons sapieꝟbum dei i excelsis. Qui cāt verbo dei ꝓpinqui⁹ ꝯiungit aīa xp̄i: q̄ ē vnita ꝟbo in pa ꝙ quis alia creaa: ⁊ pleni⁹ recipit influētiā luminis in q̄ deus vr̄ ab ipo ꝟbo ꝙ q̄cunq̄ alia crea. Et ideo p̄ceteris creaturis pfecti⁹ videt ipsaꝫ p̄mas ꝟtutē q̄ est dei essentia: vt dr̄ Jo.i. Uidimus gl̄iam eius quasi vnigeniti a patre plenuꝫ non solum gratie: sꝫ etiam veritatis.

Ad pm Ad primuz ergo dd̄m: ꝙ pfectio cognitionis q̄tū est ex pte cogniti attēdit ꝫm mem: sꝫ q̄tū est pte cognoscentis attendit ꝫm poam vel hitum. Et inde est ꝙ ēt inter hoies p vnū mem vnus pfecti⁹ cognoscit aliq̄ ꝯclusionem ꝙ alius. Et p hūc modum aīa xp̄i q̄ abūdantiori replet lumine pfecti⁹ cognoscit dinaꝫ essentiaꝫ ꝙ alij bti lꝫ oēs ipsum dei

Ad 2m eēnam videāt p seipsaꝫ. ¶ Ad 2m dd̄ꝫ: ꝙ visio dine eēnc excedit nālē poam cuiuslibꝫ creac: vt in pa pte dcm̄ ē. Et iō gradus in ipsa attendunt magis ꝫm ordinē gr̄e: i quo xp̄s est excellētissim⁹: ꝙ ꝫꝫ ordine nāe ꝫm quē nā angelica p̄fert hu-

Ad 3m manę. ¶ Ad 3m dd̄ꝫ: ꝙ sic. s. dcm̄ est de gr̄a: ꝙ nō pōt eē maior gr̄a ꝙ gr̄a xp̄i preum ad vnionē verbi. Idē ēt dd̄m ē: ⁊ de pfectiōe dine visionis: lꝫ absolute ꝯsid⁹ possꝫ eē altꝺs gd⁹ sblimior ꝫꝫ i fiem dine poe.

¶ De scia indita vl̄ infusa aīe xp̄i.

Questio.xj.



Deinde ꝯsiderāduꝫ ē ꝺ scia īdita vl̄ ifusa aīe xp̄i. ¶ Circa hoc q̄rūt sex. po vtrꝫ ꝫm hāc sciam xp̄s sciat oia. 2o vtrꝫ hac scia vti potuerit nō cōuertēdo se ad fātasmata. 3o vtrum hec scia fuerit collatiua. 4o de cōparatione h⁹ scie: ad sciam angelicā. 5o vtrū fuerit scientia habitualis. 6o vtrum fuerit distincta per diuersos habitus.

¶ Utrū ꝫm sciam inditā vl̄ infusā xp̄s omnia sciat. Ar.i.

Ad primuz sic p ceditur. vr̄ ꝙ ꝫꝫ hāc sciaꝫ xp̄s nō cog̃uerit oia. pmum. Hec.n. scia īdita ē xp̄o ad pfectionē poe ītellꝰ ei⁹ sꝫ ītellꝰ polis aīe hue n̄ vr̄ eē in poa ad oia simplr̄. sꝫ ad illa sola i q̄ p̄t reduci in actuꝫ p intellꝫ agētē q̄ ē ꝓpuꝫ actū ipsi⁹ q̄ q̄dē sūt cog̃scibilia ꝫm rōnē nāle: ģ ꝫm hāc sciam nō cog̃scit xp̄s ea q̄ nālē rōnē excedūt. ¶ p̄. fātasmata se hūt ad intellꝫ hūanū: sic colores ad visū: vt dr̄. i. ꝺ aīa. Sꝫ nō 2m ptinet ad pfectionē visiue poe cognoscer ea q̄ sūt oino absq̄ colore: ģ neq̄ ad pfectiōeꝫ ītellꝰ hūani ptinet cog̃scere ea quoꝝ nō p̄nt eē fātasmata: sic sūt sube sepate. Sic ģ cū h⁹ scia fuerit i xp̄o ad pfectionē aīe ītellectiue ipius: vr̄ ꝙ p h⁹ sciam nō cognouerit subas separatas. ¶ p̄. ad pfectionē ītellꝰ nō p 3m tinet cognoscere singularia. vr̄ ergo ꝙ per hmōi sciaꝫ aīa xp̄i singularia non cognouerit.

Sꝫ ꝯtra ē qꝺ dr̄ Jsa. xi. Q; repleuit eū spūs sa- sopp m.

pientie et intellectus: scie: et consilij: sub quibus comprehenduntur omnia cognoscibilia. Nam ad sapiam ptinet cognitio omnium diuinorum: ad intellectum autem ptinet cognitio omnium immaliu: ad sciam aut ptinet cognitio omnium conclusionum: ad consilium autem cognitio omnium agibilium: ergo videtur quod xps secundum sciam inditam sibi per s.s. habuerit omnium cognitionem.

Rñº. princi. aia xpi cognouit quecunque ab homine cognosci possunt 3.di.14 ar.3.q.1 et i.q. 20.ar. 1.6.

Rñdeo dicendum: quod sicut prius dictum est conueniens fuit: ut aia xpi omnino esset perfecta per hoc quod omnis eius potentialitas sit reducta ad actum. Est autem considerandum quod in aia humana: sicut in qualibet creatura consideratur duplex potentia passiua. Una quidem per comparationem ad agens naturale: alia vero per comparationem ad agens primum: quod potest qualibet creaturam reducere in actum aliquem altiorem actu: in quem reducitur per agens naturale: et hoc consueuit vocari potentia obedientie in creatura. Utraque autem potentia aie xpi fuit reducta in actum secundum hanc sciam diuinitus inditam. Et ideo secundum eam aia xpi primo quidem cognouit quecunque ab homine cognosci possunt: per virtutem luminis intellectus agentis: sicut sunt quecunque ptinent ad scias humanas. 2º vero per hanc sciam cognouit xps omnia illa: que per reuelationem diuinam hominibus innotescunt siue ptineant ad donum sapie: siue ad donum prophetie: siue ad quodcunque donum. s.s. Omnia enim ista abundantius et plenius ceteris cognouit aia xpi: ipsam tamen dei essentiam per hanc sciam non cognouit: sed solum per primam: de qua supra dictum est.

Ad pm Ad primum dicendum: quod ratio illa procedit de potentia naturali aie intellectiue: que scilicet est per comparationem ad agens naturale quod est intellectus agens.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod humana aia in statu huius vite: quia quodammodo est ad corpus obligata: ut sine fantasmate intelligere non possit: non potest intelligere substantias separatas: sed post statum huius vite aia separata poterit aliqualiter substantias separatas per seipsas cognoscere. ut in prima parte dictum est: et hoc precipue manifestum est: circa aias beatorum. Xps autem ante passionem non solum fuit viator: sed etiam comprehensor. Unde aia eius poterat cognoscere substantias separatas per modum quo cognoscit aia separata

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod cognitio singularium non ptinet ad perfectionem aie intellectiue secundum cognitionem speculatiuam ptinet tamen ad perfectionem eius secundum cognitionem practicam que non perficitur absque cognitione singularium: in quibus est operatio: ut dicitur 6. Ethi. Unde ad prudentiam requiritur memoria preteritorum cognitio presentium: et prudentia futurorum: ut Tul. dicit in sua rhe. Quia igitur xps habuit plenitudinem prudentie secundum donum consilij: consequens est quod cognouit omnia singularia presentia: preterita: et futura.

¶ Utrum xps hac scia uti potuerit non conuertendo se ad fantasmata. ar. 2.

pm. Ad secundum sic proceditur. Uidetur quod aia xpi non potuerit intelligere secundum hanc sciam: nisi conuertendo se ad fantasmata. quia ut dicitur in 3. de aia. Fantasmata comparantur ad aiam intellectiuam humanam: sicut colores ad visum: sed potentia visiua xpi non potuit exire in actum nisi conuertendo se ad colores. ergo neque aia intellectiua eius potuit aliquid intelligere nisi conuertendo se ad fantasmata.

2m. ¶ Preterea. aia xpi est eiusdem nature cum aiabus nostris: alioquin ipse non esset eiusdem speciei nobiscum: contra id quod Apo. di. phil. 2. In similitudinem hominum factus: sed aia nostra non potest intelligere nisi conuertendo se ad fantasmata: ergo etiam neque aia xpi.

3m. ¶ Preterea. sensus dati sunt homini. ut deseruiant intellectui. si igitur aia xpi intelligere potuit absque conuersione ad fantasmata que per sensus accipiuntur: sequeretur quod sensus frustra fuissent in aia xpi: quod est inconueniens. Uidetur igitur quod aia xpi non potuerit intelligere nisi conuertendo se ad fantasmata.

In oppm Sed contra est quod aia xpi cognouit quedam que per fantasmata cognosci non possunt. s. substantias separatas. Potuit igitur intelligere non conuertendo se ad fantasmata.

Rñº. pnc. Respondeo dicendum: quod xps in statu ante passionem fuit simul viator et comprehensor: ut infra magis patebit: et precipue quidem conditio-

Xps añ passio-nē fuit sil viator rcō p̄hēsor 3.di.14 ar.3.q.2.r.3. ṽi.q.29.a.6

nes viatoris hūit ex pte corporis: inq̄tū fuit passibile: ↄditiões ṽo ↄp̄hēsoris maxie hūit ex pte aie itelue. Est āt hec ↄditio aie ↄp̄hensoris: vt nllo° subdat̄ suo corpori aut ab eo dpēdeat s3 totalr̄ ei dn̄et. Uñ r post resurrectiōe3 ex aia: gl'a redūdabit ad corp⁹. Ex h° āt aia hois viatoris idiget ad fātasmata ↄuerti q̄ ē corpori obligata r q̄dā mō ei subā r ab eo dpēdēs r iō aie btē: r an resurrectiōe3 r post intelligere pn̄t absq3 ↄuersiōe ad fātasmata. Et h° op3 dicer̄ de aia xp̄i que plene habuit facultatem comprehensoris.

Ad p̄m. **Ad primū** ḡ dd3: q̄ silitudo illa q̄3 phs ponit nō attēdit̄ q̄tū ad oia. Mat^m ē el q̄ finis po^c visiue ē cognoscer̄ colores: finis āt po^c itel^ue nō est cognoscer̄ fantasmata: s3 cognoscere spēs itelligibiles q̄s app̄hendit a fantasmatib⁹ r in fantasmatibus b3 statū pn̄tis vite. Est igit̄ silitudo q̄tū ad hoc ad qd̄ aspicit vtraq3 po^a: ñ āt q̄tū ad hoc i qd̄ vtriusq3 po^c ↄditio terminat̄. Nihil aūt phib3 b̄m diuersos stat⁹ ex diuersis rē aliquā ad suū fine3 tēdere. Finis āt ppri⁹ alicui⁹ rei sp̄ ē vn⁹: r iō l3 visus nihil cognoscat absq3 colore: itell's tñ b̄m aliquē statum pt̄ cog̃scere absq3 fantasmate: s3 nō

Ad 2^m absq3 spē itelligibili. ¶ ad 2^m dd3 q̄ l3 aia xp̄i fuerit eiusdē nāe cum aialib⁹ nr̄is: hūit tñ aliquē statu3: quē aie nr̄e ñ hūt nūc i re: s3 solū i spe.s.ↄp̄hēsoris. ¶ Ad 3^m dd3: q̄

Ad 3^m l3 aia xp̄i potuerit itelliger̄ ñ ↄuertēdo se ad fantasmata: poterat tñ itelliger̄ se.ad fantasmata ↄuertendo: r iō sens⁹ nō fuerūt frustra in ipso: p̄sertim cū sensus non dētur homini solum ad scientiā intellectiuā: sed etiā ad necessitatem vite animalis.

¶ Utrū hec scia fuerit collatiua. Articulo.iii.

Ad tertiu3 sic p̄cedit̄ p:imu3 Uī̄ q̄ anima xp̄i hāc sciam nō hūerit p modum collatiōis. Dic.n. Dam.l.3°. li. In xp̄o nō dicimus ↄsiliu3 neq3 electionē. Nō āt remouet̄ hec a xp̄o nisi iq̄tū importet collatiōe3 r discursu3.ḡ vr̄ q̄ i xp̄o nō fuerit scia collatiua vl' discur^ua. ¶ p̄.hō 2^m. indiget collatiōe r discursu rōnis ad inq̄rēda ea q̄ ignorat: s3 aia xp̄i coḡuit oia.vt.s̄.dcm̄ ē: nō ergo in eo fuit scia discursiua vl' collatiua ¶ p̄.scia aie xp̄i se hūit p modum 3^m ↄp̄hēsor̄ q̄ angelis ↄformāt̄: vt dr̄ Mat.22. s3 i angelis nō ē scia discursiua seu collatiua.vt p3 p Dio. 7.c.de di.no.ergo nec ēt i aia xp̄i fuit: scia discursiua seu collatiua.

S3 cōtra est xp̄s hūit aia3 rōnale3.vt.s̄.h̄itum ē. Proprīa aūt opō aie rōnalis est cōferre r discurrere ab vno in aliud: ergo in xp̄o fuit scientia discursiua vel collatiua. i opp^m

Respondeo dd3: q̄ aliqua scientia pt̄ eē discursiua vel col^ua dupl'r. Uno° q̄tū ad sciētie acq̄sitione3. sic accidit nobis q̄ pcedim⁹ ad cognoscēdum vnum p aliud: sicut effectus p cās vel ↄ°. Et hoc mō scientia aie xp̄i nō fuit dis^ua vel collatiua q3 hec scia de qua nunc loquimur: fuit sibi diuinitus indita nō p inuestigatione rōnis acquisita. Alio° pt̄ dici aliq̄ scia discursiua vl' collatiua. q̄tū ad vsu3. sic interdū scientes ex causis ↄcludūt effect⁹ nō vt nouo adiscāt: s3 volentes: vti scia quā iā hn̄t. Et h° mō scia xp̄i poterat eē collatiua r discursiua. Poterat.n.ex vno aliō ↄcluder̄: sic sibi placebat: sic dr̄ Mat.7. Cu3 dn̄s quesisset a Petro: a quibus reges terre tributū accipēt: a filijs suis an ab alienis. Petro respondente q̄ ab alienis conclusit ergo liberi sunt filij. Rn̄o. p̄ncip. 3.d.14. ar.3.q.3.ad.1^m ṽi.q.20.ar.3

Ad pm **Ad primū** ꝙ dōm: ꝙ a xp̄o excludit̄ ꝯsiliū. qđ ē cū dubitatōe: ⁊ ꝑ ꝯñs electō: q̄ in sui rōne tale ꝯsiliū icludit: ñ āt a xp̄o excludit̄ vsus ꝯsiliandi.
Ad 2m ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ rō illa ꝓcedit de discursu ⁊ collatōe ꝓut ordiat̄ ad
Ad 3m sciam acqrendā. ¶ Ad 3m dōꝫ: ꝙ bti ꝯformāt̄ āgelis q̄tū ad dona gratiaꝝ: manet tñ dr̄ia q̄ ē ƀꝫ nāꝫ ⁊ iō vti collatiōe ⁊ discursu ē ꝯnā le aiab⁹ btōꝝ: nō aūt angelis.

¶ Utrū ħ scia i xp̄o fuerit maior scia angeloꝝ. Ar. IIII.

pmum. **Ad quartūsic** procedit̄. Ur̄ ꝙ ħmōi scia i xp̄o fuerit minor q̄ in angelis. Perfectio.n. ꝓportionat̄ ꝑfectibili: sed hūana aia ƀm ordinē nāe ē infra nām angelicaꝫ: cū igr̄ scientia de q̄ nunc loqmur: sit indita aie xp̄i ad ꝑfectionē ipius: vr̄ ꝙ h⁹ i scientia fuerit .ī. sciaꝫ q̄ ꝑficit̄ nā ange-
2m lica. ¶ P̄. scia aie xp̄i fuit aliq̄mō colla ⁊ disiua: qđ nō p̄t dici de scia angelica: ꝫ scia aie xp̄i fuit inferi-
3m or sciētia angeloꝝ. ¶ P̄. q̄to aliq̄ scia est magis immālis tāto ē potior: ſꝫ scia angeloꝝ ē immālior q̄ scia aie xp̄i: qꝛ aia xp̄i ē actus corporis ⁊ hꝫ ꝯuersiōeꝫ ad fātasmata qđ ꝺ āgelis dici nō p̄ōt: ꝫ scia angeloꝝ ē potior q̄ scia xp̄i.

l opp^m **Sꝫ contra** est qđ Apo. dic̄ Heb. 2. Cū āt q̄ modico q̄ angeli minorat⁹ ē vidim⁹ Jesū ꝑꝑ passionē mort̄ glia ⁊ honore coronatuꝫ. Ex q̄ appet ꝙ ꝑꝑ passionē mortis dicat̄ xp̄s ab angelis minorat⁹ nō ꝫ ꝑꝑ sciam.

Rñº princi. 3. d. 14. ar. 1. q. 2 ⁊ vi. q. 20. ar. ti. 3. **Rñdeo** dōm: ꝙ scia idita aie xp̄i p̄t dupl'r ꝯsiderari. Uno⁰ ƀꝫ illđ qđ hūit a cā iflueñte. alio⁰ ƀꝫ id qđ hūit ex suƀo recipiēte. Quātū igr̄ ad pm scia indita aie xp̄i fuit mlto excellētior: q̄ angeloꝝ scia: ⁊ q̄tū ad mltitudinē cognitoꝝ: ⁊ q̄tū ad scie certitudinē: qꝛ lumē sp̄ūalis gr̄e: qđ ē īditū aie xp̄i est multo excellētius q̄ lumē ꝙ ꝑtinet ad nām āgelicā. Quātū āt ⁊ 2m scia idita aie xp̄i ē infra sciaꝫ āgelicā. s. q̄tū ad modū cog̃scēdi q̄ ē nālis aie hūane: q. s. ē ꝑ ꝯuersionē ad fātasmata: et per collationē: et discursum. Et ꝑ hoc ꝙ pꝫ responsio ad obiecta.

¶ Utrum fuerit scientia habitualis. Ar. v.

Ad quintuꝫsic pm. ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ in xp̄o ñ fuerit habitualis scia. dcm̄ ē.n. ꝙ aiaꝫ xp̄i decuit maxima ꝑfectio scie exñt' in actu: ſꝫ maior ē ꝑfectio sciētie exñtis in actu: q̄ exñt' in poa vl' habitu: ꝫ ꝯueniēs fuisse vr̄ ꝙ oīa sciret in actu: ñ ꝫ hūit habitualē sciē-
tiā. ¶ P̄. cū habit⁹ ordinet̄ ad actū: frustra vr̄ eē hitualis sciētia: 2m
q̄ nūq̄ in actu reducit̄. Cū āt xp̄s sciuerit oīa: sicē iā dcm̄ ē: ñ potuisset actu omnia illa ꝯsiderar̄ vnū post aliđ cognoscēdo: qꝛ infinita ñ ē enūerādo ꝑtrāsire. frustra igr̄ fuisset in eo q̄rūdā scia habitual': qđ ē incōueniēs. Hūit ꝫ actualeꝫ sciam oium q̄ sciuit ⁊ ñ hitualem.
¶ P̄. scia hitual' ē q̄dā ꝑfectō sciē 3m.
t'. ꝑfectio āt ē nobilior ꝑfectibili. Si igr̄ in aia xp̄i fuit aliqs hitus scie creat⁹: seq̄ret̄ ꝙ aliqđ creatuꝫ eēt nobili⁹ q̄ aia xp̄i. ñ igit̄ in aia xp̄i fuit scientia habitualis.

Sꝫ contra scia xp̄i de qua nē loqmur vni- l opp^m
uoca fuit scie nr̄e: sicē ⁊ aia ei⁹ fuit vni⁹ sp̄ēi cū aia nr̄a: ſꝫ scia nr̄a est i gñe hit⁹ ꝫ. ⁊ scia xp̄i fuit hitual'.

Respōdeo dōm: ꝙ sicut. s. Rñº
dcm̄ ē: mod⁹ huius scientie indite aie xp̄i fuit ꝯue- ꝑncip.
niens ipsi suƀo recipiēti: nā receptum est in recipiēte ꝑ modū recipientis. Est autem ħ modus connālis aie hūane: vt qñq̄ sit itell'ᵃ:
actu: quandoq̄ in potētia: mediū 3. d. 14.

ar.i.q. 2.ar.3. pi.q. 20. ar. 2. aūt inter puram po^am & actum cōpletum ē hītus: eiusdem aūt generis est me^m & extrema. Et sic p3 q modus ɔnālis aīe hūane est: vt recipiat sciam p modū hitus. Et iō dōm ē q scia īdita aīe xpī fuit hītual': & poterat ea vti qñ volebat.

Ad p^m. Ad primuz ergo dōm: q in aīa xpī fuit duplex cognitio & vtraq3 suo^o pfectissima. Una quidē excedēs modum nāe hu^e: q̄.s. vidit dei eēn^am: & alia in ipsa: h fuit pfectissima simplr & talis cog nō fuit hitual' sz actualis re^u oium q̄ h^o mō coguit. Alia aūt cog fuit in xpo bm mō3 pporionatū hu^e nāe: put.s.coguit res p spēs sibi diuinitus iditas. de q̄ cognitiōe nūc loqmur. Et h cog non fuit simplr pfectissīa: sz pfectissīa ī gnē cognis. Uñ ñ oportuit q esset sp ī actu. Ad 2^m dōm: q hit^o reducit in actū ad impiū voluntat;. Nā hit^o ē q̄ qs agit cū volueritvolūtas āt īdeterminate se h3 ad infinita: nec tñ h^o est frustra: l3 nō in oia actualr tendat dūmō tēdat actualr ī id qd ɔuenit loco & tpi: & iō ēt hit^o nō ē frustra: l3 nō oia reducat in actū q̄ hitui subiacēt: dūmō reducat iactū id qd ɔgruit ad debitu3 finē volūtat; bm exigētiā negotio3 & t^zpo3. Ad 3^m dō3: q bo^m sic& ens duplr. Uno^o siplr & sic bo^m & ens dr suba: q̄ ī suo eē & sua bonitate sbsistit. Aliomodo dr ens & bo^m b3 qd. Et h^o mō dr ens & bo^m accñs. nō qz ipm hēat esse & bōitatē sz qz ei^o sub3 ē ens & bo^m. Sic igr scia hitualis non ē simplr melior aut dignior q̄ aīa xpī: sz b3 qd cū tota bonitas habitualis scie cedat in bonitate subiecti.

Ad 2^m. Ad 3^m.

Utrū hec scia fuerit distincta p diuersos habitus. Arti.vj.

p^mum. Ad sextuz sic pceditur. Ur q ī aīa xpī nō fuerit nisi vnus hit^o scie. Quāto.n.scia ē pfectior tāto ē magis vnita. Uñ & angeli supiores p formas mag; vles cogscūt: vt ī p^a pte dcm ē: sz scia xpī fuit pfectissima: g fuit marie vna: nō g distincta p plēs hit^o. 2^m p. fides nra driuat a scia xpī. vñ dr heb.12. Aspiciētes ī actorē fidei & ɔsumatorē iesū. Sz vn^o ē hit^o fidei d oib^o credibilib^o vt ī 2ª pte dcm ē. g multo mag; in xpo nō fuit nisi vn^o hit^o scie. 3^m. p scie distinguūt b3 diuersas rōnes scibiliū. sz aīa xpī oia sciuit b3 vnā rationē. s. bm lumē dinit^o infusū: g ī xpo fuit tm vn^o habitus scie.

Sz cōtra ē qd zacha.3. dr q sup lapidē vnū.i. xpm sunt.7.oculi p oculū āt scia ītelligitur: ergo vr q ī xpo fuerint plures habitus scientie. sopp^m.

Rñdeo dōm: q sic dcm ē: scia īdita aīe xpī hūit modū ɔnālē aīe hu^e. Est autem cōnaturale aīe hūane vt recipiat spēs in miori vlitate q̄ angeli: ita.s. q diuersas nās specificas p diuersas spēs intelligibiles cognoscat. ex h^o āt ɔtingit q ī nos sūt diuersi hit^o scia3: qz sūt diuersa scibiliū gnā: īqm tū.s. ea q̄ reducūt ī vnū gen^o: eodē hitu scie cogscūt: sic dr ī i.poste. q vna scia ē: q̄ ē vni^o gñis subi & iō scia indita aīe xpī fuit distincta bm diuersos habitus. Rñ^o. pncip.

Ad p^m. Ad primuz g dōm: q sic. s. dcm est. scia aīe xpī ē pfectissima: & excedēs angelo3 sciam: q̄tu^m ad id qd ɔsideratur ī ea ex pte dī ifluēt;. ē tñ īfra scia3 āgelicā q̄tū ad mō3 recipient;. & ad h^o ī mō3 ptinet q scia illa p multos hit^o distinguat: q̄si p spēs mag' pticulares exñs. Ad 2^m dō3 q fides nra īnitit p^c vitati: & ideo xps ē actor fidei nre bm diuinam scia3 q̄ ē simplr vna. Ad 3^m dō3 q lumē dinit^o infusū ē cōis rō intelligēdi q̄ diuinitus reuelant: sic & lumē intellect^o agēt; eo3 q̄ nālr cognoscūtur. Et iō oportuit eē in aīa xpī pprias spēs singu^m reru3

Ad 2^m

Ad 3^m

ad cognoscēdū cognitione ppria vnūqđqz. Et sm hº oportuit eē diuersos hit⁹ scie i aīa xpi: vt dcm̄ ē.

¶ De scia aie xpi acqsita. Qō. xij



Einde 2 siderādū ē de scia aie xpi acquisita vł experimentali. Et circa hº q̄rit q̄ttuor. pº vtruz sm hāc sciaz cognouerit oia. 2º vtrū i hac scia pfecerit. 3º vtrū aliqđ ab hoīe didicerit: 4º vtrum acceperit aliquid ab angelis.

¶ Utrum sm hanc sciētiam xp̄s cognouerit omnia. Arti. i.

primuz Ad primū sic pcedit. Uı̄ q sm hanc sciam xp̄s nō oia cognouerit hᵒ i. n. scia p experiēam acqrit: sz xp̄s nō oia expt⁹ ē. Nō igit oia

2m. sm hāc sciam sciuit. ¶ P̄. hō sciaz p sensū acqrit: sz nō oia sēsibilia sēsib⁹ corporalib⁹ xp̄i fuerūt sba: nō igit sm hāc sciam oia cognouit.

3m ¶ P̄. q̄titas scie attēdit sm scibilia: igit si sm hāc sciam xp̄s oia sciuissz eēt i eo scia acqsita eq̄lis scie īfuse ⁊ scie btē: qđ ē icōueniēs nō ḡ sz hāc sciam xp̄s oia sciuit.

ī oppm Sz cōtra ē q nihil ipfectuz fuit in xp̄o q̄m ad aīam. Fuisset āt impfecta hec eius scia: si sm eā nō sciuisset oia: qz impfectus ē cui pt fieri additio ergo sm hāc scientiam xp̄s oia sciuit.

Rñº. pncip. scia acq sita ponitur i aia xpi Respōdeo dōz q scia acqsita ponit i aīa xp̄i vt s̄. dcm̄ ē: pp ɔueniētiā inte⁹ agēt: ne ei⁹ actio sit ociosa q̄ fac itelligibilia i actu sic ⁊ scia idita vł ifusa ponit i aīa xp̄i ad pfectionē inte⁹ polis. Sic āt ite⁹ polis ē quo ē oia fieri: ita ite⁹ agēs ē q̄ ē oia facere: vt dr̄ i. 3. đ aīa: ⁊ io sic p sciaz indita sciuit aīa xp̄i oia illa: ad q̄ inte⁹ polis ē quocūqz mō i poᵃ. ita per sciam acqsitaz sciuit oia illa q̄ pñt sciri p actionē inte⁹ agentis.

Ad primuz dōm q scia rex acqri pt nō solū p expiēam ipsax: sz ēt p expiēam q̄rūdā aliax: cū ex ṽtute luīs it e⁹ agēt possit hō pcedere ad itellim effūs p cās: ⁊ cās p effectus: ⁊ silia per silia: ⁊ ɔ̄ria p ɔ̄ria. Sic igit lz xp̄s nō fuerit oia expt⁹ ex his tñ q̄ expt⁹ ē in oiuz deuenit noticiam. Ad pm

¶ Ad 2m dōz: q lz sensib⁹ corporalib⁹ xp̄i ñ fuerit suba oia sensibilia: fuerūt tñ sensibus ei⁹ suba aliq̄ sēsibilia: ex qb⁹ pp excellēam vim rōnis ei⁹ potuit i aliox notitiā deuenire p mōz p̄dcm̄: sic vidēdo corpora celestia potuit ɔp̄hēdere eox ṽtutes ⁊ effcūs. q̄s hn̄t i istis inferiorib⁹: q̄ ei⁹ sēsib⁹ nō subiacebāt: ⁊ eadē rōne ex qbuscūqz alijs in aliorum noticiam deuēire potuit. Ad 2m

¶ Ad 3m dōm: q sm istā sciaz aīa xp̄i ñ simplr coḡuit oia: sz illa oia q̄ p lumē inte⁹ agēt hoi sūt cognoscibilia. Uñ p hāc sciaz nō cognouit eēntiā subax sepatax: nec ēt singłaria p̄terita: p̄ñtia ⁊ futura: q̄ tñ cognouit p sciaz iditā: vt. s̄. dcm̄ ē. Ad 3m

¶ Utrum xp̄s i hac scia pfecerit. Arti. ii.

Ad secundum sic pcedit. vr̄ q sz hāc sciaz xp̄s ñ pfecerit. sicut. n. sm sciaz btitudis ⁊ sz sciaz infusā xp̄s coḡuit oia: ita ⁊ sz hāc sciam acqsitā: vt ex dcis pz: sz sm illas scias nō pfecit: ḡ nō sm istā. pm

¶ P̄. pficere ē ipfecti: qz pfem additionē nō recipit sz i xp̄o nō ē ponere sciaz ipfectā: ḡ sm hāc sciam xp̄s ñ pfecit. 2m.

¶ P̄. Dam. di. Qui pficere dīūt xp̄m sapia ⁊ grā vt additamētū sēs⁹ suscipiētē: ñ venerāt vnionē q̄ ē sm hypostasim: sz ipiū est illam vnionē nō venerari: ergo impium ē dicere q scia ei⁹ additamentum accepit. 3m.

1 oppm **Sz cõtra** est qđ dr̃ Lu.2. q iesus pficiebat sapia et etate et gr̃a ap̃ deũ et hoies. Et Amb. di. q pficiebat bz sapiaz huam. Hũana ãt sapia ẽ q̃ hũano mõ acqrit.s.bz lumẽ intel agẽtis: ergo xp̃s bm hanc sciam pfecit.

Rñ°. pnc. xp̃s pfecit in scia et q̃litate. **Rñdeo** dõm: q duplex ẽ pfect9 scie. Unus qdẽ bm eẽntiã: put.s.ipe hit9 scie augeť. Ali9 ãt bz effem. puta si aliqs bz eũdẽ et eqlẽ scie hitũ p° miora alijs demrãret: et postea maiora et sbtiliora. Ho ãt 2° mõ manim ẽ q xp̃s i scia et gr̃a pfeč sič et i etate. qr.s.bz augm etat; opa maiora faciebat: q̃ maiorẽ sciam: et gr̃am demrãbãt. Sz q̃tũ ad ipz hitũ scie mãim ẽ q hit9 scie ifuse i eo ñ ẽ augmẽtat9: cum a pn° plẽarie fuerit sibi oiuz scia ifusa. Et mlto min9 scia btã i eo augeri potuit. De scia.n.dina q nõ possit augeri.n.i pa pte dcm ẽ. Si it pt̃ hitũ scie ifusũ ñ sit i aia xp̃i aliqs hit9 scie acqsite vt qbusdã vř et mihi aliqñ ẽ visũ.nlla scia i xp̃o augmẽtata fuit bz eẽnam: sz solũ p expiẽam.i. ɔuersionẽ spẽx i telligibiliũ iditax ad fãtasmata. Et bz h° dñt q scia xp̃i pfeč bz expiam: ɔuertendo.s.spẽs itelligibiles iditas ad ea q̃ d nouo p sẽsũ accepit. Sz qr incõueniẽs vř q aliq̃ nãlis actio itelligibilis xp̃o deẽsz: cũ extraheř spẽs itelligibiles a fãtasmatib9 sit qdã nãlis actio hoĩs bm itellm agẽtẽ: ɔueniẽs vř hãc actionẽ i xp̃o põere. Ex h° seqretur q i aia xp̃i aliqs hit9 scie fuerit q̃ p h9 i abstractionez spẽx potuerit augmẽtari ex h°.s.q ite9 agẽs p9 pmas spẽs itelligibiles abstractas a fãtasmatib9 poterat ẽt aľs abstra

Ad pm **Ad primũ** g dõm: tã (here. scia ifusa aie xp̃i q̃ scia btã fuit effect9 agẽtis infinite vtut; q̃ pt sil' totũ opari: et ita i neutra scia xp̃s pfecit: sz a pn°: eã pfecte hũit. Sz scia acqsita cãř ab itelll agẽte q̃ nõ sit tolm opatur sz successiue. Et iõ bz hãc sciaz xp̃s

3. di.13. in expositione lr̃e.3°. di.9.ar 3.q.5. Ad 3m et.di. 18 5.5m. op9.3. ar.225.

ñ a pn° sciuit oia: sz paulatiz et p9 aliqđ tp̃s.s.in pfecta etate. Qđ pz ex h° q euãgelista sil' diě eũ pfecisse sciẽtia et etate. Ad 2m dõz: q hec ẽt scia sp fuit pfecta simplr bm tp̃s: lz ñ sp fuerit pfecta simplr: et bm nãm: et ideo potuit hr̃e augm. Ad 2m

Ad 3m dõz: q vbũ dañ.itelligiť q̃tũ ad illos q̃ dñt sipl'r fuisse fcãz additiões scie xp̃i.s. bm q̃cũq; ei9 sciaz et pcipue bz infusã q̃ cãř i aia xp̃i ex vniõe ad vbũ. ñ ãt itelligiť de aug° scie q̃ ex nãli agẽte cãř. Ad 3m.

Utx xp̃s aliqđ ab hoie didicerit.

Ad tertiuz sic p (ar.3 pm. cediť. Uř q aliqđ ab hoibus xp̃s didicerit dř.n. Lu.2. q inuenerũt eũ i tẽplo in me° doctox interrogantẽ illos et rñdentẽ: interrogař vero et rñdere est adiscentis. ergo xp̃s aliquid didicit ab hominibus. ¶ p̃. Acquirere sciẽtiam ab homine docẽte vř eẽ nobilius q̃ acquirere a rebus sensibilib9: qr in aia hominis docẽtis sũt spẽs intelligibiles i actu: in rebus ãt sensibilibus sunt spẽs intelligibiles soluz in poa. sz xp̃s accipiebat scientiam experimentalem ex rebus sensibilibus vt dictum est: ergo multo magis poterat accipere scientiam adiscẽdo ab hominibus. ¶ p̃. xp̃s bm scientiam experimentalem non omnia a pn° sciuit: sz in ea pfecit: vt dcm est: sz quilz audiens sermonem sig̃tiuũ alicuius pt adiscere qđ nescit ergo potuit ab hoib9 aliqua adiscere q̃ bm hãc scientiam nesciebat. 2m. 3m.

Sz contra ẽ q dř Isa.55. Ecce testẽ pplis dedi eum: ducem ac preceptorem pplis. p̃ceptoris autẽ nõ est doceri: sz docere. g xp̃s ñ accepit aliq̃ scientiaz p doctrinã alicui9 hois. 1 oppm.

Rñdeo dõm: q in quolibet genere id quod est primũ mouens non mouetur bm illã spẽm mot9: sič pmum alterãs non Rñ°. princi.

ad cognoscēdū cognitione ꝓpria vnūqdq3. Et ſm hº oportuit eē diuersos hit⁹ ſcie i aīa xp̄i: vt dcm̄ ē.

¶ De ſcia aīe xp̄i acq̄ſita. Q̄ō. xij



Einde cōſiderādū ē de ſcia aīe xp̄i acquiſita vl' experimentali. Et circa hº q̄rit̄ q̄ttuor. pº vtrū ſm hāc ſcia3 cognouerit oīa. 2º vtrū i hac ſcia ꝓfecerit. 3º vtrū aliq̄d ab hoīe didicerit: 4º vtrum acceperit aliquid ab angelis.

¶ Utrum ſm hanc ſciētiam xp̄s cognouerit omnia. Arti. I.

primu3 AD primū ſic ꝓcedit̄ Uf̄ q ſm hanc ſciam xp̄s nō oīa cognouerit hº i.n. ſcia p experiē^am acq̄rit̄: ſ3 xp̄s nō oīa expt⁹ ē. Nō igit̄ oīa

2m. ſm hāc ſciam ſciuit. ¶ p̄. hō ſcia3 p ſenſū acq̄rit: ſ3 nō oīa ſēſibilia ſēſib⁹ corporalib⁹ xp̄i fuerūt ſba: nō igit̄ ſm hāc ſciam oīa cognouit.

3m ¶ p̄. q̄titas ſcie attēdit̄ ſm ſcibilia: igit̄ ſi ſm hāc ſciam xp̄s oīa ſciuiſſ3 eēt i eo ſcia acq̄ſita eq̄lis ſcie īfuſe ⁊ ſcie btē: qd ē icōueniēs nō ḡ ſ3 hāc ſciam xp̄s oīa ſciuit.

ſ oppm S3 cōtra ē q nihil ipfectu3 fuit in xp̄o q̄m ad aīam. Fuiſſet āt impfecta hec eius ſcia: ſi ſm eā nō ſciuiſſet oīa: q2 impfectu3 ē cui p̄t fieri additio ergo ſm hāc ſcientiam xp̄s oīa ſciuit.

Rñº. ꝑncip. ſcia acq̄ſita ponitur i aīa xp̄i Reſpōdeo dd3 q ſcia acq̄ſita ponit̄ i aīa xp̄i vt ſ. dcm̄ ē: pp ꝯuenictiā inte⁹ agēt3: ne ei⁹ actio ſit ocioſa q̄ fac̄ itelligibilia i actu ſic̄ ⁊ ſcia idita vl' ifuſa ponit̄ i aīa xp̄i ad ꝑfectionē inte⁹ poſſis. Sic̄ āt ite⁹ poſſis ē quo ē oīa fieri: ita ite⁹ agēs ē q̄ ē oīa facere: vt dr̄ i. 3. d aīa: ⁊ iō ſic p ſcia3 inditā ſciuit aīa xp̄i oīa illa: ad q̄ inte⁹ poſſis ē quocūq3 mō i poª. ita per ſciam acq̄ſita3 ſciuit oīa illa q̄ pn̄t ſciri p actionē inte⁹ agentis.

Ad primu3 dōm q ſcia rex acq̄ri p̄t nō ſolū p experiē^am ipſax: ſ3 ēt p experiē^am q̄rūdā aliax: cū ex v̄tute lūis ſt e⁹ agēt3 poſſit hō ꝓcedere ad itellim effūs p cās: ⁊ cās p effectus: ⁊ ſilia per ſilia: ⁊ ꝯria p ꝯria. Sic̄ igit̄ l3 xp̄s nō fuerit oīa expt⁹ ex his tñ q̄ expt⁹ ē in oīu3 deuenit noticiam. Ad p̄m

¶ Ad 2m dd3: q l3 ſenſib⁹ corporalib⁹ xp̄i n̄ fuerit ſuba oīa ſenſibilia: fuerūt tñ ſenſibus ei⁹ ſuba aliq̄ ſēſibilia: ex q̄b⁹ pp excellē^am vim rōnis ei⁹ potuit i aliox notitiā deuenire p mō3 p̄dcm̄: ſic̄ vidēdo corpora celeſtia potuit ꝯp̄hēdere cox v̄tutes ⁊ effcūs. q̄s h̄nt i iſtis inferiorib⁹: q2 ei⁹ ſēſib⁹ nō ſubiacebāt: ⁊ eadē rōne ex q̄buſcūq3 alijs in aliorum noticiam deuēire potuit. Ad 2m

¶ Ad 3m dōm: q ſm iſtā ſcia3 aīa xp̄i n̄ ſimplr̄ cog̃uit oīa: ſ3 illa oīa q̄ p lumē inte⁹ agēt3 hoī ſūt cognoſcibilia. Uñ p hāc ſcia3 nō cognouit eēntiā ſubax ſepatax: nec ēt ſingl'aria p̄terita: pn̄tia ⁊ futura: q̄ tñ cognouit p ſcia3 iditā: vt. ſ. dcm̄ ē. Ad 3m

¶ Utrum xp̄s i hac ſcia ꝓfecerit. Arti. II.

AD ſecundum ſic ꝓcedit̄. vr̄ q ſ3 hāc ſcia3 xp̄s n̄ ꝓfecerit. ſicut. n. ſm ſcia3 btitudīs ⁊ ſ3 ſcia3 infuſā xp̄s cog̃uit oīa: ita ⁊ ſ3 hāc ſciam acq̄ſitā: vt ex dcīs p3: ſ3 ſm illas ſcias nō ꝓfecit: ḡ nō ſm iſtā. p̄m

¶ p̄. ꝓficere ē ipfecti: q2 pfem additionē nō recipit ſ3 i xp̄o nō ē ponere ſcia3 ipfectā: ḡ ſm hāc ſciam xp̄s n̄ ꝓfecit. 2m.

¶ p̄. Dam̄. di. Qui ꝓficere dīit xp̄m ſapīa ⁊ gr̄a vt additamētū ſēſ⁹ ſuſcipiētē: n̄ venerāt̄ vnionē q̄ ē ſm hypoſtaſim: ſ3 ipiū eſt illam vnionē nō venerari: ergo impium ē dicere q ſcia ei⁹ additamentum accepit. 3m.

l oppm **Sz cōtra** est qđ vr Lu.2. φ iesus pficiebat sapia τ etate τ gra apđ deū τ hoies. Et Amb.di.φ pficiebat bz sapiaz huam. Hūana āt sapia ē q̄ hūano mō acqrit.s.bz lumē inteꝰ agētis: ergo xp̄s bm hanc sciam pfecit.

Rñº. pnc. xp̄s pfecit in scia τ q̄litate. 3.di.13. in expositione lr̄e.3º. di.9.ar 3.q.5. Ad 3m τ.di.18 5.5m. opꝰ.3. ar.225. **Rñdeo** dōm: φ duplex ē pfectꝰ scie. Unus qdē bm eēntiā: put.s.ipe hitꝰ scie augeť. Aliꝰ āt bz effēm. puta si aliqs bz eūdē τ eq̄lē scie hitū pº miora aliis demrāret: τ postea maiora τ sbtiliora. Mº āt 2º mō manim ē φ xp̄s i scia τ gra pfec sić τ i etate. qz.s.bz augm etatis opa maiora faciebat: q̄ maiorē sciam: τ grām demrābāt. Sz q̄tū ad ipz hitū scie mām ē φ hitꝰ scie ifuse i eo ñ ē augmētatꝰ: cum a pnº plēarie fuerit sibi oīuz scia ifusa. Et mlto minꝰ scia btā i eo augeri potuit. De scia.n.dīna φ nō possit augeri.n.i pª pte dem̄ ē. Si it p̄t hitū scie ifusū ñ sit i aīa xpi aliqs hitꝰ scie acq̄site vt q̄busdā vr ꝑ mihi aliqñ ē visū. nlla scia i xp̄o augmētata fuit bz eēnām: sz solū p expiēām.i. ꝯuersionē spēꝝ itelligibiliū iditaꝝ ad fātasmata. Et bz hº dīt φ scia xpi pfec bz expiām: ꝯuertendo.s.spēs itelligibiles iditas ad ea q̄ d nouo p sēsū accepit. Sz qz incōueniēs vr φ aliq̄ nālis actio itelligibilis xp̄o deessz: cū extraheť spēs itelligibiles a fātasmatibꝰ sit q̄dā nālis actio hoīs bm itellm agētē: ꝯueniēs vr hāc actionē i xp̄o pōere. Ex hº seq̄retur φ i aīa xpi aliqs hitꝰ scie fuerit q̄ p hꝰi abstractionez spēꝝ potuerit augmētari ex hº.s.φ iteꝰ agēs pꝰ pmas spēs itelligibiles abstractas a fātasmatibꝰ poterat ēt aľs abstra (here.

Ad pm **Ad primū** g dōm: tā scia ifusa aie xpi q̄z scia btā fuit effectꝰ agētis infinite ṽtutis q̄ p̄t siľ totū opari: τ ita i neutra scia xp̄s pfecit: sz a pnº: eā pfecte hūit. Sz scia acq̄sita cāť ab itell agēte q̄ nō siľ totm opatur sz successiue. Et iō bz hāc sciaz xp̄s ñ a pnº sciuit oīa: sz paulatiz τ pꝰ aliqđ tp̄s.s.in pfecta etate. Q̄ṗ p3 ex hº φ euāgelista siľ dić eū pfecisse sciētia τ etate. ¶ Ad 2m dōz: φ hec ēt scia sp fuit pfecta simplr bm tp̄s: lz ñ sp fuerit pfecta simplr: τ bm nām: τ ideo potuit hr̄e augm. Ad 2m

¶ ad 3m dōz: φ ṽbū dam. itelligit q̄tū ad illos q̄ dīt siplr fuisse fcāz additiōez scie xpi.s. bm q̄scūq3 eiꝰ sciaz τ pcipue bz infusā q̄ cāť i aīa xpi ex vniōe ad ṽbū. ñ āt itelligit de augº scie q̄ ex nāli agēte cāť. Ad 3m.

Utꝝ xp̄s aliqd ab hoie didicerit.

Ad tertiuz (ar.3 sic pcedit. Ur φ aliqd ab hoibus xp̄s didicerit vr.n.Lu.2.φ inuenerūt eū i tēplo in meº doctoꝝ interrogantē illos τ rñdentē: interrogar vero τ rñdere est adiscentis. ergo xp̄s aliquid didicit ab hominibus. pm.

¶ p̄. Acquirere sciētiam ab homine docēte vr eē nobilius q̄z acquirere a rebus sensibilibꝰ: qz in aīa hominis docētis sūt spēs intelligibiles i actu: in rebus āt sensibilibus sunt spēs intelligibiles soluz in poª. sz xp̄s accipiebat scientiam experimentalem ex rebus sensibilibus vt dictum est: ergo multo magis poterat accipere scientiam adiscēdo ab hominibus. 2m.

¶ p̄. xp̄s bm scientiam experimentalem non omnia a pnº sciuit: sz in ea pfecit: vt dem̄ est: sz quilz audiens sermonem sigtiuū alicuius p̄t adiscere qđ nescit ergo potuit ab hoībꝰ aliqua adiscere q̄ bm hāc scientiam nesciebat. 3m.

Sz contra ē φ dr Isa.55. Ecce testē pplis dedi eum: ducem ac preceptorem pplis. pceptoris autē nō est doceri: sz docere. g xp̄s ñ accepit aliq̄z scientiaz p doctrinā alicuꝰ hoīs. l oppm.

Rñdeo dōm: φ in quolibet genere id quod est primū mouens non mouetur bm illā spēm motꝰ: sić pmum alterās non Rñº. princi.

alteratur: xps aūt ꝯstitut⁹ ē a do caput ecclie: q̄ nīmo oim hoim. vt .s. dcm̄ ē: vt nō solū hoies p ipsaȝ grām accipiēt: sed ēt vt oēs ab eo doctrinā ṽitatis reciperent. Un̄ ipse dic̄ Jo.18. In hoc natus sū: ꝛ ad hoc veni i mūdū vt testimoniū peribeam veritati: et iō nō fuit cō ueniens ei⁹ dignitati: vt a quocunq̄ȝ homine doceretur.

Ad p̄m Ad primuȝ ergo dōȝ: ꝙ sic̄ Origeñ. dic̄ super Luc̄. Dn̄s interrogabat nō vt adisceret. sȝ vt interrogat⁹ erudiret. Ex vno quippe doctrine fonte manat et interrogare ꝛ responde re sapiēter. Unde ꝛ ibideȝ in euāgelio seq̄r ꝙ studebant omnes qui eum audiebāt sup prudētia et rn̄sis eius.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ ille qui non adiscit ab homine non accipit ime scīam a spēbus sensibilibus que sunt in mente ipsius: sed mediantibus vocibus sensibilibus tanq̄ȝ signis intelligibiliū cōceptionum. Sicut auteȝ voces ab homine formate sunt signa intellectualis scīe ipsi⁹: ita creature a do cognite sunt signa sapīe eius. Un̄ dr̄ Eccle.i. Q; de⁹ effudit sapiam sup oia opa sua. Sic igr̄ dignus ē doceri a deo q̄ȝ ab hoīe: ita dignius est accipere sciam p sensibiles creaturas q̄ȝ p hoīs doctrinā.

Ad 3m. ¶ Ad tertium dōm: ꝙ Jesus ꝓficiebat i scīa expimētali: sic̄ ꝛ i etate vt dcm̄ est. Sicut aūt etas opor tuna requiritur ad hoc ꝙ hō accipiat sciam p iuentionem. ita etiaȝ ad hoc ꝙ accipiat sciam per disciplinam. Dn̄s autem nihil fecit qd non congrueret eius etati: ꝛ ideo audiendis doctrine sermonib⁹ nō accōmodauit auditum, nisi illo tēpore quo poterat etiam p viā experientie talem scientie gradum attigisse. vn̄ Greg. dic̄ sup Eze. Anno 12. etatis sue interrogare dignat⁹ est homines in terra: q2 iuxta rōnis vsum doctrine sermo non sup petit nisi in etate perfecta.

¶ Utrum xps aliquid acceperet ab angelis. Ar.iiii.

Ad quartuȝ sic proceditur. videtur ꝙ xp̄s ab angelis sciaȝ acceperit. Dr̄.n. Lu.13. ꝙ apparuit xpo angelus de celo cōfortās eum sed confortatio fit per verba confortatoria docentis: s̄m illud Job.4. Ecce docuisti plurimos: ꝛ manus lassas roborasti: vacillantes cōfirmauerūt sermones tui: g̃ xps ab angelis edoctus est. p̄m

¶ P̄. Dyo. dic̄. 4. c. cel. hierar. Uideo.n. ꝙ ꝛ ipse Jesus supcelestiuȝ subarum supersubalis suba ad nostram intransmutabiliter veniens obedienter subijcitur patris ꝛ dei per angelos formationibus. videtur igitur ꝙ ipē xps ordinatiōi legis diuīe subijci voluerit per quā homines mediantib⁹ angelis erudiuntur. 2m

¶ P̄. sicut corpus humanū naturali ordine subijcitur corporibus celestibus ita etiaȝ humana mens angelicis mentibus: sed corpus xp̄i subdm fuit impssionib⁹ celestium corporuȝ. Passus est.n. calorem estate: et in hyeme frigus sicut et alias humanas passiones: ergo etiam eius mēs humana sub iacebat illuminationibus supercelestium spirituum. 3m

Sȝ contra est qd Dyo. di. 7. ca. ce. hierar. Q; supremi angeli ad ipm Jesuȝ qōnem faciunt et ipsius diuīe operationis pro nobis scientiā discūt et eas ipē Jesus sine me⁰ docet: ñ ē aūt eiusdē docē ꝛ doceri: g̃ xps non accepit scientiam ab angelis. I opp^m

Respondeo dōm: ꝙ aīa hu^a: sicut me^a estiter spirituales substantias et res corporales: ita duob⁹ modis nata est perfici. Uno quidem modo p sciētiam acceptam ex rebus sensibilibus. Aliomodo per sciam iditam

Rn̄⁰ pncip^a. xps mediātib angelnihil dic̄.

3:di.14 ar.3.q. 6. sive impressam ex luminatione spiritualium substantiarum. Utroque enim modo aia xpi fuit perfecta. Ex sensibilibus quidem habuit sciam experimentalem: ad quam quidem non requiritur lumen angelicum sed sufficit lumen intellectus agentis. Ex impressione verbo superiori habuit sciam infusam quam est in mente adeptus a deo. Sicut enim supra omnes modos creature: aia illa unita est verbo in unitate persone: ita supra communem modum hominum immediate ab ipso dei verbo repleta est scientia et gratia Non autem mediantibus angelis: qui etiam ex influentia verbi: rerum scientiam in suo principio acceperunt: sicut in.2. super gen. ad litteram. Augu. dicit.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod illa confortatio angeli non fuit per modum instructionis sed ad demonstrandum proprietatem humane nature. unde Beda di. sup Lu. in documento utriusque nature et angeli ei ministrasse et eum confortasse dicuntur. Creator enim creature sue non eguit presidio: sed homo factus sicut propter nos tristis est ita propter nos confortatur: ut scilicet in nobis fides incarnationis ipsius

Ad 2m confirmetur. ¶ Ad 2m dicendum: quod Dio. dicit xpm fuisse formationibus angelicis subiectum non ratione suiipsius: sed ratione eorum que circa eius incarnationem agebantur et circa ministrationem eius in infantili etate constituti. Unde ibidem subdit quod per medios angelos nunciatur Joseph a patre dispensata Jesu ad egyptum recessio et rursum ad iudeam de egypto transductio. ¶ Ad

Ad 3m 3m dicendum: quod filius dei assumpsit corpus passibile: ut infra dicetur: sed aiam perfectam scientia et gratia: et ideo corpus eius convenienter fuit subiectum impressioni celestium corporum: anima vero eius non fuit subiecta impressioni celestium spirituum.

¶ De potentia anime christi.

Questio.xiiij.



Deinde considerandum est de potentia aie xpi Et circa hoc queruntur quattuor. primo utrum habuit oipotentiam simpliciter. 2o utrum habuit oipotentiam respectu corporalium creaturarum. 3o utrum habuit oipotentiam respectu proprii corporis. 4o utrum habuerit omnipotentiam respectu propositorum sue voluntatis.

¶ Utrum xps habuerit omnipotentiam simpliciter Ar. i.



Ad primum sic proceditur. Videtur quod anima xpi habuerit oipotentiam dicit enim Am. sup Lu. Potentia quam dei filius naturaliter habet: homo erat ex tempore accepturus: sed hoc precipue videtur esse secundum aiam que est potior pars hominis. Cum ergo filius dei ab eterno oipotentiam habuerit: videtur quod aia xpi ex tempore oipotentiam accepit. ¶ Preterea sicut potentia dei est infinita: ita etiam eius scia: sed aia xpi habet omnium sciam que scit deus quodammodo: ut supra dictum est: ergo etiam habet omnem potentiam et ita est oipotens. pm.

2m

¶ Preterea aia xpi habet omnem sciam: sed sciarum quedam est practica: quedam speculatiua: ergo habet eorum que scit sciam practicam: ut scilicet sciat facere ea que scit: et sic videtur quod omnia facere possit. 3m.

Sed contra illud quod est proprium dei non potest alicui creature convenire: sed proprium est dei esse oipotentem secundum illud Exo. 12. Iste deus meus et glorificabo eum. Et postea subditur. oipotens nomen eius: ergo anima christi cum sit creatura non habet omnipotentiam. I oppm

Respondeo dicendum: quod sicut supra dictum est. In mysterio incarnationis ita facta est unio in persona: quod tamen remansit distinctio naturarum. utraque scilicet natura retinente id quod sibi est proprium. Potentia autem activa cuiuslibet rei sequitur Rn° principium. aia xpi non habuit oipotentiam.

hic: I. 2: 3: 5 o

tur formaz ipi⁹ si: q̄ ē pncipiū agē di. Forma aūt vl' est ipa nā rei: sic ī simplicib⁹: vl' ē ɔstituēs ipaz rei nām. i his. s. q̄ sūt ɔposita ex mā ⁊ forma. Vn̄ māifestū est ꝙ po^a actiua cuiuslibȝ rei ɔsequit̄ nāz ipsi⁹. Et p hūc modū oipotētia ɔn̄r se hȝ ad diuinā nāz. Nā. n. nā diuina est ipm eē dei in circūscriptū: vt pȝ p Dyo. 4. c. de di. no. ide ē ꝙ hȝ potētiā actiuā re^u oim q̄ pn̄t hr̄e rōnem entis qd est hr̄e oipotentiaz. Sic ēt q̄lȝ alia res hȝ potētiā actiuā re^u coꝝ ad q̄ se extēdit pfectio sue nāe sicut calūz ad calefaciēdū. Cū igit̄ aīa xp̄i sit ps hūane nāe: ipoīe ē ꝙ oipotentiaz habeat.

Ad pᵐ **Ad primū** ḡ dōm ꝙ hō acce pit ex tp̄e omipotentiā quā fili⁹ dei hūit ab eterno p ipaz vnionē p^c ex qua fcm̄ ē: vt sicut hō dr̄ de⁹: ita dicat̄ oipotens nō. q. sit alia oipotētia hois q̄ filij dei: sic nec alia deitas: sȝ eo
Ad 2ᵐ ꝙ ē vna psona dei ⁊ hois. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ alia rō ē de scia ⁊ de potentia actiua: sic q̄dā dn̄t. Nā pōa actiua ɔsequit̄ ipam nām rei eo ꝙ actio ɔsiderat̄ vt egrediēs ab agēte. Scia aūt nō sp̄ hr̄ p ipsam eēntiā sciētis. sȝ p̄t hr̄i p assiīatione scientis ad res scitas b̄m silitudines susceptas. Sȝ h̄ rō n̄ vr̄ sufficē Nā sic aliqs p̄t cogsceī p silitudinē susceptā ab alio ita ēt p̄t agē p forāz ab alio susceptā sic aq̄ vl' ferꝝ calefac̄ p calorē susceptū ab igne. Nō ḡ p hoc ꝓhibet̄ qn̄ sic aīa xp̄i p silitudies oium reꝝ sibi a deo inditas p̄t oīa cogscē: ita p easdē silitudies possit ea facer̄. Est igr̄ vlterius ɔsid^{um}: qd id qd a supiori nā i iferiori recipit̄: hr̄ p inferiorē modū. Nō. n. calor in cadē pfectione et ꝟtute recipit̄ ab aq̄: q̄ ē in igne Nā igr̄ aīa xp̄i inferioris nāe ē q̄ nā diuina: silitudines reꝝ nō recipiunt in ipa aīa xp̄i b̄m cādē pfectionē ⁊ ꝟtutē b̄m quā sunt in nā diuina Et inde ē ꝙ scia aīe xp̄i est iferior

nōbile de scia ⁊ de potētia aīme xp̄i. ad īuicez ɔpata.

scia diuina q̄tū admodū cognoscē di: qꝛ de⁹ pfecti⁹ cognoscit res q̄ aīa xp̄i: ⁊ q̄tū ēt ad nūerū scitoꝝ qꝛ aīa xp̄i nō cogscit oia q̄ de⁹ p̄t facere: q̄ tn̄ de⁹ cognoscit scia simplicis itelligētie: lȝ nō cognoscat oia pn̄tia p̄terita ⁊ futura: q̄ deus cognoscit scia visiōis. Et silr̄ silitudies reꝝ aie xp̄i idite nō adequāt ꝟtutē diuinā in agēdo: vt. s. possint oia agere q̄ de⁹ p̄t vl' ēt eo mō agē sic deus agit: q̄ agit ifinita ꝟtute: cuius creatura nō est capax. Nulla āt res est ad cuius cognitionē aliq̄lr̄ hn̄dā requiratur virtus ifinita: lȝ aliqs mod⁹ cognoscēdi sit ꝟtut' ifinite: q̄da tn̄ sunt q̄ nō pn̄t fieri nisi a ꝟtute infinita: sic creaᵒ et alia hmōi: vt pȝ ex his q̄ in p^a p te dcā sunt. Et ideo aīa xp̄i q̄ cum sit creatura ē ꝟtutis finite: p̄t q̄dē oia cognoscere: sȝ nō p oēm modū nō aūt oia facere qd ptinet ad rōnem oipo^c: ⁊ iter cetera: māifestū ē qd nō p̄t creare seipsā. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ aīa xp̄i hūit ⁊ sciaz practicam ⁊ speculatiuam. Non tn̄ oȝ ꝙ oium illorum hēat sciaz practicā: q̄ꝝ hūit sciam speculatiuā. Ad scientiā. n. speculatiuā hn̄dā suffic̄ sola ɔformitas vl' assilatio sciētis ad rē scitā. ad sciam āt practicā reqritur ꝙ for^e reꝝ q̄ sūt in itell'u sint factiue. pl⁹ āt ē hr̄e formā ⁊ ipmere foraz hitā i alteꝝ q̄ solū hr̄e for^{am} sic pl⁹ ē lucē ⁊ illumiare q̄ solū lucer̄. Et ide ē ꝙ aīa xp̄i hȝ q̄dē specu^{uam} sciaz creādi. Scit. n. q̄lr̄ de⁹ creat sȝ n̄ hȝ h⁹ rei sciam practicā: qn̄ n̄ hȝ sciam creatiōis factiuā. Ad 3ᵐ

¶ Utrū xp̄s hūerit oipo^{am} reuol um creaturaꝝ. Arti. ii.


D secundū sic pceditur. vr̄ ꝙ aīa xp̄i hēat oipotētiā r^u imutatōis creaturaꝝ. Dic. ei pse Mat. vl. Data est mihi ois ptās i celo ⁊ in terra. Sȝ noīe celi ⁊ terre intelligit̄ ois creatura: vt pᵐ

pz cū dr Gen̄.i. In pn° deus creauit celū & terrā: g vr q aia xpi habeat oipotētiā r[u] imutatōis creaturarū. ¶ p̄.aia xpi ē pfectior q̄lz creatura: sz q̄lz creatura p̄t moueri ab aliq̄ crea[a]. Di.n. Aug.l.3.de tri. Q̄; sic corpa grossiora & iferiora p subtiliora: & potētiora quodā ordie regūf: ita oia corpa p spūm vite rōnalē & spūs vite rōnalis dsertor atq potior p spūz vite rōnalē piū & iustū. Aia āt xpi ēt ipos supmos spūs mouet illuminando eos: vt di. Dyo.8.c.cel.hier. g vr q aia xpi hēat oipotētiā respectu imutationis creaturarū. ¶ p̄.ania xpi hūit plenissime grām miraclorū seu vtutū: sic & ceteras grās: sz imutatio crea[e] p̄t ad grāz miraculorū ptinere. cū ēt miraculose celestia corpora a suo ordine imutata fuerit: sic Dio. pbat i epi. ad Policar. g aia xpi habuit oipotētiam respectu imutatiōis creaturarū.

2[m]. 3[m].

i opp[m] **Sz contra** ē q eiusdē ē trāsmutar creat as c° est eas ɔseruare: sed hoc ē soli° dei bz illō Heb.i. Portās oia verbo vtutis sue. g soli° dei ē hre oipotētiam r[u] imutatiōis creaturarū. n̄ g h° cōuenit anime xpi.

Rn̄° pricip. **Rn̄deo** dcēs: q h° duplici distictiōe ē op°. Quarū p̄ma ē ex parte trāsmutatiōis crea[e] q̄ triplex est vna q̄dez ē nālis: q̄.s. fit a ppo agēte bz ordiēz nāe. alia vo ē miraculosa q̄ fit ab agēte supnāli.s̄.ɔsuetū ordinē: & cursū nāe: sic resuscitatō mortuorū. 3[a] āt ē bz q oīs crea[a] vtibilr ē i nihilū. ¶ 2[a] āt distictio ē accipiēda ex pte aie xpi q̄ duplr ɔsiderari p̄t. Uno° bz ppam nām & vtutē. Alio° put ē istrm vbi di sibi psonalr vniti. Si g loq̄mur de aia xpi bm ppaz nāz & vtutē: siue nālē siue gratuitā: potētiā habuit ad illos effect° faciēdos q̄ sunt aie ɔueniētes: puta ad gubernādū corpus & ad disponēdos hūanos act°: & ēt ad illuminādū p grē & scie plēitudinē oēs creaturas rōnales ab ei° pfectiōe deficiētes: p mōz q̄ h° ē ɔueiēs creature rōnali. Si āt loq̄mur de aia xpi bm q ē istrm vbi sibi vniti: sic hūit instrālē vtutē ad oēs imutatiōes miraculosas faciēdas ordiabiles ad incarnationis finē: q̄ ē instaurare oia siue q̄ in celis siue q̄ i terris sunt. Immutatiōes vo creaturarū bm q sūt ɔuertibiles in nihilū corrn̄dēt creatiōi rerū: put.s. pducūf ex nihilo. Et iō sicut sol° de° p̄t creare: ita sol° p̄t creaturas i nihilū redigere: q̄ ēt sol° eas i eē ɔseruat nei nihilū decidāt: sic g dicēdū est: q aia xpi nō hz oipotētiam respectu imutatōis craturarū.

aia xpi nō hēt oip[am] re[u] immutatō nis creaturarū nisi instrumētalr.

Ad p[m] **Ad primuz** g dōz: q sic Hiero.di. Illi ptās data ē: q̄ paulo an̄ crucifix°: q̄ sepult° in tumulo q̄ postea resurrexit.i. xpo bm q hō. Dicitur aūt sibi oīs ptās data rōne vnōis p quā fcm̄ ē vt hō eēt oipotēs: vt.s̄.dcm̄ ē. Et q̄uis hoc an̄ resurrectionē inotuerit āgel: post resurrectionē tn̄ inotuit oib° hoib°: vt remigi.di. Tūc aūt dīr res fieri qn̄ innotescūt: et ideo post resurrectionez dicit dn̄s sibi datā ptātē in celo & in terra.

Ad 2[m] ¶ Ad 2[m] dōm: q lz oīs creatura sit mutabilis ab alia creatura preter supremū angelum: qn̄ tn̄ pōt illuminari ab aia xpi: n̄ tn̄ imutatio omnis q̄ potest fieri cc cre[m] pōt fieri a creatura: sed q̄dā imutationes possūt fieri a solo deo. Quecūq tn̄ imutatiōes pn̄t fieri p creaturas: possunt etiā fieri per aiam xpi: bm q ē instrm vbi: non āt bm ppriā nām & vtutez: qz q̄dā hmōi imutationū nō ptinēt ad aiam: neq q̄tū ad ordinē nāe: nq q̄tuz ad ordinem gratie. ¶ Ad 3[m] dōm: q sicut dictum est in secūda parte grā vtutū seu miraculorū dat aie alicuius sancti nō vt ppa virtute ei ɔueniat miracula facere: sed vt per vtutē diuinā huiusmodi mira

Ad 3[m]

cula fiat. Et hec qdē gr̃a excellentissime data ē aīe xp̄i: vt.s. nō solū ipe miracula faceret: sʒ ēt vt hanc gr̃am in alios trāsfūderet. Vn̄ dr̄ Mat.10. q̄ ꝯuocatis.12. discipul' dedit eis ptātē spūm imundorū. vt eijcerent eos ꝛ curarēt omnez langorem: ꝛ omnem infirmitatem.

Utrum xp̄s hūerit oīpoam reu ꝓprij corporis. Ar.iii.

ꝑmum. AD tertiuz sic ꝓceditᷣ Uᷣr q̄ aīa xp̄i hūit oīpoam reu ꝓprij corporis. dicit.n. Dam.i.3.li. q̄ oīa nālia fuerūt xp̄o volūtaria. Uolens.n. esuriuit: volēs sitiuit volēs timuit volēs mortu⁹ ē ꝛc. sʒ ex hoc ds dr̄ oīpotēs qꝛ oīa q̄cūq3 voluit fecit: ḡ vr̄ q̄ aīa xp̄i hūit oīpoam reu nāliū opōnum ꝓprij corporis.

2m ¶ p̄. in xp̄o fuit ꝑfecti⁹ huā nā q̄ꝫ i adā i q̄ bm̄ originalē iustitiā quā hūit i inoc statu corp⁹ hēbat oio subʒ aīe: vt nihil i corpe possʒ accidere ꝯ aīe volūtatē: ḡ mlto magis aīa xp̄i hūit oīpoam reu sui corporis.

3m. ¶ p̄. ad imaginationem aīe nālr corp⁹ imutatᷣ ꝛ tāto mag; q̄ꝫto magis aīa fuerit fort; ymaginatiōis: vt in pa pte hitū ē: sʒ aīa xp̄i hūit virtutē ꝑfectissimā ꝛ q̄ꝫtū ad ymaginatiōeʒ ꝛ q̄ꝫtum ad alias ꝟes ḡ aīa xp̄i fuit oīpotēs i reu ad corp⁹

i oppm Sʒ cōtra est qd̄ dr̄ (ꝓpuz. Heb.2. q̄ debuit ꝑ oīa frīb⁹ assilari: ꝛ p̄cipue i his q̄ ptinent ad ꝯditionē nāe: sed ad ꝯdiem huc nāe ptinet q̄ valitudo corpis ꝛ ei⁹ nutritio ꝛ augm ī pio rōnis seu volūtatis nō subdatᷣ: qꝛ nālia soli deo q ē actor nāe subdūtur: ḡ nec in xp̄o subdebatur: non igitur anima xp̄i fuit omnipotēs reu proprij corporis.

Rn̄o. princi. aīa xp̄i nō poterat imutare cor pus suū ex natura ꝓpa. Rn̄deo dōm q̄ sic dem̄ est: aīa xp̄i dupliciter p̄t cōsiderari. Uno⁰ bm̄ ꝓpriaʒ nām ꝛ ꝟtutem. Et hoc mō sic non poterat imutare exteriora corpora a cursu ꝛ ordīe nāe: ita ēt nō poterat imutare ꝓprium corpus a nāli dispōne: qꝛ aīa bm̄ ꝓpriam nāʒ hʒ determiataʒ ꝓportionē ad suū corpus. Alio⁰ p̄t cōsiderari aīa xp̄i bʒ q̄ ē istrʒ ꝟbo di i pa ꝛ sic sbdebatᷣ eius ptāti totalr oīs vnitū dispō ꝓprij corpis: qꝛ tm̄ virt⁹ actiōis nō ꝓpe attribuitᷣ istrō: sʒ principalr agēti talis oīpotētia magis attribuitur ipsi vero dei q̄ꝫ anime xp̄i.

Ad pm Ad primū ḡ dōm: q̄ verbuʒ Dam. est intelligendū q̄ꝫtuʒ ad volūtateʒ xp̄i diuinam: qꝛ sic ipse i p̄cedēti.c. dic bñplacito diuine volūtatis ꝑmittebatᷣ carni pati ꝛ opari ꝓpa.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm. q̄ nō ptinebat h⁰ ad origínalez iusticiā quā adā hūit in statu inocētie q̄ aīa hoīs hr̄et ꝟtutem trāsmutādi propriuʒ corpus in q̄ꝫcūq3 formā: sʒ q̄ possʒ ipm ꝯseruare absq3 oi nocu⁰: ꝛ hanc ēt virtuteʒ xp̄s assumere potuissʒ si voluisset. Sʒ cū sint tres status hoium.s. inocētie: culpe ꝛ glīe: sic de statu glīe assūpsit cōprehēsiōeʒ ꝛ de statu inocētie imunitatē a pctō: ita d statu culpe sūpsit necessitatem subiacēdi pēalitatib⁹ hui⁹ vite: vt infra dicetᷣ.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q̄ ymaginationi si fortis fuerit nālr obedit corpus q̄ꝫtū ad aliq̄: puta q̄ꝫtū ad casū de trahe in alto posita: qꝛ ymaginatio nata est eē p̄nm mot⁹ localis vt dr̄.3.d aīa. Silr q̄ꝫtū ad alterationeʒ q est bm̄ calorē ꝛ frigus ꝛ alia ꝯn̄tia: eo q̄ ex ymaginatiōe ꝯn̄r nate sunt cōsequi aīe passiōes bm̄ q̄s mouetᷣ cor. ꝛ sic per cōmotionē spūuʒ totuʒ corpus alteratᷣ. Alie ꝟo dispōnes corpales q nō hn̄t nālez ordinē ad ymaginatiōeʒ nō trāsmutatᷣ ab ymaginatiōe q̄ꝫtūcūq3 sit fortis: puta figura manus vel pedis vel aliq̄d silē.

¶ Utrū xp̄s habuerit oīpotētiā respectu ꝓpositoꝝ sue volūtatis. Articu.iiii.

pm.  D quartū sic pcedit. vr̄ q aīa xp̄i n̄ hūit oīpam respcū exe cutiōis pp̄e volūtat; Dr̄.n. Mar.7.q igress9 domū neminē voluit scire & n̄ potuit later. Nō ḡ i oīb9 exeq pposituū sue volūtat; potuit.

2m ¶ p̄.pceptū ē signū voluntat; vt i pa pte dcm̄ ē: sʒ dominus qdā fiēa pcepit & p̄ ꝯria acciderit. Dr̄.n.mat.9.q cecc; illūinat; ꝯmiat9 est Jes9 dicēs. Videte ne qs sciat. Illi aūt exeūtes diffamauerūt illū p totā terrā illā: nō ḡ in oīb9 potuit exeq ppositū sue volūtat;.

3m ¶ p̄.id qd p̄t aliqs facē n̄ petit ab alio: sʒ dn̄s petiuit a p̄re orādo illd fieri qd volebat. dr̄.n. Luc.6.q exiit in mōtē orare & erat pnoctās i orōne di: ḡ nō p̄t exeq i oīb9 ppositū sue volūtatis.

i oppm **Sʒ contra** ē qd dicit Aug. li. de qōnib9 ve. te. & no. Impossibile ē vt saluatoris volūtas n̄ impleat: nec p̄t velle qd scit fieri non debere.

Rn̄o pncip. aīa xp̄i aliqua potuit per se: & aliq̄ ꝟtu te diuinitatis. **Respōdeo** dd̄m: q aīa xp̄i dupl'r aliqd voluit. Vnomō quasi p se implendū. Et sic dd̄m est: q qcqd voluit potuit: non.n.conueniret sapīe eius vt aliqd vellet p se facē: qd sue virtuti nō sbiaceret. Alio° voluit aliqd implēdū ꝟtute dīna sicut resuscitationē pprij corpis & alia h9i miraculosa opa: q̄ q̄dē nō poterat ppa virtute: sed b̄m quod ē istr̄m diuinitatis vt dictum est.

Ad pm **Ad pmum** ḡ dd̄ʒ: q sic Au. dicit i li.d qōni. ve.& no.te. Qd fcm̄ est h° voluisse dicēdus ē xp̄s. Aduertēdū ē.n.q illud in finibus gestū est gentiliū quibus adhuc tp̄s p̄dicādi n̄ erat: vltimo tn̄ venientes ad fidē nō suscipere inuidie erat. A suis ḡ voluit p̄dicari: reqri autē se noluit & ita fcm̄ ē: vl' p̄ōt dici q hec volūtas xp̄i nō fuit de eo q p eū fiēdū erat: sed de eo qd erat fiēdū p alios qd nō sbiacebat hūane volūtati ip̄i9. vn̄ in ep̄la Agathōis pape q̄ ē recepta i.6.synodo legit. Ergo ne ille oium ꝯditor & redēptor in terris latere volens non potuit nisi hoc ad humanā eius volūtatē quā tempal'r ē dignatus assumere redigatur.

¶ Ad 2m dd̄m: q sic Gre. di.19.moralis. Per h° q dn̄s precepit taceri ꝟtutes suas seruis suis se sequentibus exēplū dedit: vt ipsi quidem ꝟtutes suas occultari desiderent: & tn̄ vt alij eo℞ ex° pficiant pdant inuiti. Sic ḡ preceptum illud designabat voluntatē ipius qua hūanam gliam refugiebat b̄m illud Jo.8. Ego gloriā meam non quero. Nolebat tamen absolute presertim secundum diuinam voluntatem vt publicaretur miraculum factū pp aliorum vtilitatem. Ad 2m

¶ Ad 3m dd̄m: q xp̄s orabat & pro his q̄ virtute diuina fiēda erant et pro his etiam. que humana voluntate erat facturus q2 virtus et operatio anime xp̄i dependebant a deo qui operat in nobis velle et proficere vt dr̄ phi.2. Ad 3m

¶ De defectibus quos xp̄s assumpsit in hūana nā quātū ad corp9.

Questio .xiiij.

 Einde ꝯsiderādū ē de d̄fectib9 quos xp̄s in hua nā assūpsit. et p° de defcib9 corpis. 2° d̄ defectib9 anime.

¶ Circa pmū q̄rūt q̄ttuor. p° vtr̄ fili9 dei assūer debuit i hua nā corpis defect9. 2° vtrū assumpserit necessitatem his defectib9 subiacēdi 3° vtrū omnes huiusmodi defect9 contraxerit. 4.° vtrum omnes huiusmodi defectus assumpserit.

¶ Vtrū fili9 dei i hūana nā assūere debuerit corpis defect9. Ar.1.

pmum. D primuz sic procedit. vr q filius dei non debuit assumere humanam naturam cum corporis defectibus. Sic.n. aia vnita e psonaliter verbo dei: ita et corpus: sz aia xpi habuit oimodam pfectionem et qntuz ad gratiam et qntum ad sciam. vt.s. dcm e. g et corpus eius debuit ee oibus modis pfectum nullum i se hns defectum.

2m. ¶ P̄.aia xpi videbat verbum dei ea visione q bti videt: vt.s. dctm e: et sic aia xpi erat bta: sed ex btitudine aie glorificatur corpus. Dic.n. Aug. i epla ad Dyoscoz. Tam potenti na deus fec aiaz: vt ex eius pleissima btitudine: redundet et i inferiore naz: qd e corpus: no btitudo q fruetis et intelligetis e ppa: sz pleus sanitatis .i. incorruptiois vigor. Corpus igr xpi fuit icorruptibile et absqz omi defectu.

3m. ¶ P̄.pena ɔsequitur culpam: sz in xpo no fuit aliq culpa. bz illd Pe.3. Qui pcm no fecit: g nec defectus corpales q st penales: i eo ee debuert.

4m ¶ P̄.nllus sapies assumit id qd ipedit ipz a ppo fine. sz p hmoi defectus corpales mltipl'r vr ipediri finis icarnationis. po qdem qz pp hos i ifirmitates hoies ab eius cogne ipediebatur: bz illd Jsa.53. Desideraujus eum despectum et nouissimum viroz viz doloz et sciete ifirmitatem: et qsi abscoditus e vultus eius et despectus. vn nec reputauimus eum. 2o qz scoz prum desiderium no vr ipleri ex qz pa dicitur Jsa.51. Cosurge ɔsurge iduere fortitudinem brachium dni. 3o qz ɔgruentius p fortitudinem q p ifirmitatem videbatur et potestas dyaboli posse supari: et huana ifirmitas posse sanari. Nō g vr ɔuenies fuisse q filius dei humanam naturam assumpserit cum corpalibus infirmitatibus siue defectibus.

i oppm Sz contra e qd dr He.2. eo i q passus e: et tentatus: potes e et eis q tentantur auxiliari. sz ad hoc venit: vt nos adiuuaret: vn et dauid dicebat. Leuaui oculos meos i motes vn veniet auxilium mihi: g ɔueniens fuit vt filius dei carne assumpserit infirmitatibus humanis sbiacetem: vt in ea possit pati tentari: et sic auxm nobis ferre.

Rndeo dom ɔueniens fuisse: corpus assumptum a filio dei humanis infirmitatibus et defectibus subiacere et pcipue pp tria. po qdem qz ad hoc filius dei carne assumpta venit i mundum: vt p pcto humani gnis satisfaceret: vnus at p pcto alterius satisfacit dum penam p pcto alterius dbitam i se suscepit. Hius i at defectus corporales.s. mors: fames: sitis et huius i se pena pcti. qd e i mum p adam itroductum: bz illd Ro.6. Per vnum hoiez pctm itrauit i mum: et pctm mors vn ɔueniens fuit qm ad fine icarnationis q hos i penalitates in nra nam susciperet vice nra. sm illud Jsa.53. Uere languores nros ipe tulit. 2o pp fidem icarnationis astruendam. Cu .n. na huana n alr eet nota hoibus nisi put hos i corpalibus defectibus sbiacz si sine his defectibus filius dei huanam naz assumpsisset videretur n fuisse verus ho: nec veram carnem huisse: sz fantasticam: vt manichei posuert: et io vt dr phil.2. Exinaniuit semetipz formam serui accipies i silitudinem hoiuz factus et hitu iuentus vt ho: vn et btus Tho.p aspem vulnez e ad fine reuocatus: vt dr Jo.20. 3o p exm patientie qd nob exhibz passiones: et defectus humanos fortiter tolerando. vn dr heb.12. Sustiuit a pctorib aduersus semetipm ɔdictionem vt no fatigemini animis vestris deficientes. Rñº pricip. coueniens fuit chrm defectibus sbiacer. 3.d.15. q.1.ar.1

Ad pm. Ad primum g dz q satisfactio p pctis alterius hz qdem.q. maz penas qs aliqs p pcto alterius sustinet: sz p pnus hz hitum aie ex q iclinatur ad volendum satisfacere p alio et ex q satisfactio efficatiam hz. Nō.n. esset efficax satisfactio nisi ex caritate pcederet vt.j. dicetur. Et io oportuit aiaz xpi et pfectam ee qm ad hitus sciaz et virtutum: vt hret facultatem satisfaciendi et

q corp⁹ ei⁹ eēt subz ifirmitatibus nr̃is. vt ei satisfactiōis mā ñ deēt. ¶ Ad 2m dōm: q bm nālē hitudinē q̄ ē int aiam z corp⁹ ex glia aie redūdat glia ad corp⁹: sz hnālis hitudo in xp̄o sbiacebat volūtati diuinitat; ip̄i⁹ ex q̄ fcm̄ ē: q btitudo remaneret in aia z ñ deriuaret ad corp⁹: sz caro pateret q̄ ꝯueniunt nāe passibili bz illd qd Dam̄. di. q bn̄placito diue volūtatis pmittebat carnē pati z opari q̄cūq erāt sibi ppa. Ad 3m dōm: q pena seqt culpa actualē vl originalē qñq q dē ei⁹ q̄ pūit: qñq āt alteri⁹ p q̄ ille q penas patit satisfac: z ita accidit i xp̄o. bz illd Isa. 53. Ipe vulnerat⁹ ē pp iniqtates nr̃as. attrit⁹ ē pp scelera nr̃a. ¶ A 4m dōz: q ifirmitas assūpta i xp̄o ñ īpediuit finē icarnatōis: sz maxie pmouit: vt dcm̄ ē. Et q̄uis p h⁹i ifirmitates abscōderet ei⁹ diuinitas māifestabat tñ hūanitas q̄ ē via ad diuitatē puciēdi. bm illd Ro. 5. Accessū hēm⁹ p Iesū xp̄z ad deū. Desiderabāt āt ātiq p̄res i xp̄o ñ q̄dē fortitudinē corpalē: sz spūalē p q̄ z dyabolū vic z hu am ifirmitatez sanauit.

Ad 2m

Ad 3m.

ad 4m

¶ Utz assūpserit necitatē his defectibus subiacēdi.

Articulo secundo.

pm

Ad secundū sic

pcedit. vr q xp̄s ñ ex necitate his defectib⁹ subiacuerit. dr. n. Isa. 53. oblat⁹ ē: q2 ipe voluit: z loqt de oblatione ad passionē: sz volūtas oppōit necessitati. g xp̄s ñ ex necitate sbiacuit corpalib⁹ defectib⁹. ¶ p̄. Dam̄. di. i. 3. li. Nihil coactū i xp̄o ꝯsiderat: sz oia volūtaria sz qd ē volūtariū ñ ē neciū. g h⁹i def⁹ ñ fuert ex necitate i xp̄o. ¶ p̄. necitas ifert ab aliq̄ potētiori: sz nl̄la crea a est potētior q̄ aia xp̄i adquā ptīcbat ppū corp⁹ ꝯuart. g h⁹i dfe⁹ seu ifirmitates ñ fuert i xp̄o z necitate

2m

3m.

Sz contra

est qd Apo. di. Ro. 8. Misit d⁹ filiū suū i silitudinē carn; pcti sz ꝯdi⁹ carnis pcti ē/ q hēat necitatē moriēdi z susti h⁹i passiōes/ g tal necitas susti hoc dfect⁹ fuit i carne xp̄i.

I oppm

Respondeo

dōm: q (ne xp̄i. dupl. ē necitas Una q̄dē coactōis q̄ fit ab agente extriseco. z h q̄dē necitas ꝯriat et nāe z volūtati: q̄z vtrūq ē pn m i trisecū. Alia āt ē necitas nāl q̄ cōseqt vl pn a nālia: puta for am: sicut neciū ē igne calefacere vl māz: sic neciā ē corp⁹ ex necys ꝯpo m dissolui. bz igt hāc necitatē: que ꝯñr māim: corp⁹ xp̄i subm fuit necitati mortis z alioz h⁹i defectuū: q2 sic dcm̄ ē bn̄ placito diue voluntatis carni xp̄i pmittebat agē et pati: q̄ erāt ppa. Hec āt necitas cātur ex pncipys carnis hu c: vt dcm̄ ē. Si āt loq̄mur de necitate coactionis bm q Repugt nāe corpali: sic itez corp⁹ xp̄i bm ꝯditionem ppe nāe necitati sbiacuit z claui pforāt; et flagelli pcutiēt;: bm vo q necitas talis repugt volūtati māi m ē q in xp̄o ñ fuit necitas hoz defectuuz: nec p re um ad dinā volū em neq p re um ad volū em hu am xp̄i absolute put seqt rōnē dliberātē: sz so m bz nālē motū volūtat; put. s. nāl refugit mortē z corpis nocumenta.

Rñ° pncip. quomō xp̄s ex necessitate humanis defectib⁹ subiacuerit: z qūo nō

Ad primū

g dōm q xp̄s dr oblat⁹ q2 voluit z volūtate diua z volūtate hu a deliberata: lz mors ñ eēt ꝯ motū volūtat; hu c: vt Da. di. ¶ Ad 2m pz rñ° ex dcis. ¶ Ad 3m dōz: q nihil fuit potēti⁹ q̄ aia xp̄i absolute: nihil tñ phibz aliqd fuisse potēti⁹ q̄ tū ad hūc effe m sic clau⁹ ad pforādū. z h° dico bz q aia xp̄i ꝯsideratur bm ppam nām z virtutez.

Ad pm

Ad 2m

Ad 3m

¶ Utrū xp̄s contraxerit hos defectus. Ar. 3.

pm.

Ad tertium sic

pcedit. videt q xp̄s dfect⁹ corpales ꝯxit. Illud. n. ꝯtrahē dicit q silcū nā ex origie trahim⁹: sz xp̄s

silr cũ nã hu^s ðfect^9 ꝛ infirmitates corporales ꝑ suã originẽ traxit a matre c^9 caro h^9i defectib^9 sbiace-
2^m. bat: ğ vr̃ ꝙ hos ðfe^9 ꝯxit. ¶ P̃. id qð ex ṗncipijs nãe cãr silr̃ cũ nã trahir̃: s; h^9i pẽalitates cãnr̃ ex ṗnci
3^m. pijs nãe hu^e: ğ eas xp̃s ꝯxit. ¶ P̃. s; h^9i ðfect^9 xp̃s alijs hoib^9 silar̃ vt ðr heb. 2. s; alij hoies h^9i ðfect^9 ꝯhũt. ğ vr̃ ꝙ ẽt xp̃s h^9i defe^9 ꝯxit.

1 opp^m **Sz contra** est ꝙ h^9i defectus ꝯhũtur ex pcõ ſm illð Ro. 5. Per vnũ hoiem pcm̃ itrauit i hunc mũdum: ꝛ per pcm̃ mors: s; in xp̃o nõ hũit locuz pcm̃: ğ h^9i defect^9 xp̃s ñ cõtraxit.

R̃ñº. princi. **R̃ndeo** dðm: ꝙ in ṽbo ꝯhendi intelligitur ordo effe^9 ad cãm: v^t. s. illud dicar̃ ꝯhi: qð silr̃ cũ sua cã ex necẽitate trahir̃. cã aũt mortꝭ ꝛ hoꝝ defectuũ i hu^s nã est pcm̃ qꝛ ꝑ pcm̃ mors itrauit in hũc mundũ: vt dr̃ Ro. 5. Et iõ illi ꝓpe dñr hos defect^9 ꝯhere. q̃ ex debito pcti hos defect^9 icurrũt: xp̃s aũt hos defe^9 nõ hũit ex debito pcti: qꝛ vt Aug. dic̃ exponẽs illð Jo. 3. Qui de sursu; venit sup oẽs est de sursu; venit xp̃s. i. ð altitudine nãe hu^e quã hũit añ pcm̃ ṗmi hoĩs. accepit. n. nãm hu^am absꝫ pcõ in illa puritate: in q̃ erat in statu inocẽ^e: ꝛ silr̃ mõ potuissꝫ assũere hũanam nãm absꝫ ðfectib^9. Sic igir̃ p; ꝙ xp̃s nõ ꝯxerit hos defect^9. q. ex debito peccati eos suscipiens: sed ex propria voluntate.

xp̃s nõ ꝯxit defectus corporalis.

Ad p^m **Ad primuz** ğ dðm: ꝙ caro ṽginis ꝯcepta fuit in originali pcõ ꝛ iõ hos defect^9 ꝯxit: s; caro xp̃i ex ṽgine assũpsit nã; absꝫ culpa: ꝛ silr̃ potuissꝫ nãm assũere absꝫ pena: s; voluit suscipeř penã ꝑꝑ op^9 nr̃e redẽptionis iplẽdũ: vt dcm̃ ẽ: ꝛ iõ hũit h^9i defe^9 nõ ꝯhẽdo: s; volũtarie assu-
Ad 2^m mẽdo. ¶ Ad 2^m dðm: ꝙ cã mortꝭ ꝛ alioꝝ corpaliũ ðfectuũ i hu^s nã ẽ duplex. Una qdẽ remota q̃ accidit ex pte principioꝝ mãliũ hũani corporꝭ inq̃tũ ẽ ex ꝯrijs ꝯpo^m: s; hec cã ipediebar̃ ꝑ originalẽ iusticia;: ꝛ iõ ꝓxĩa cã mortꝭ ꝛ alioꝝ defectuũ ẽ pcm̃: ꝑ qð ẽ subtracta originalis iusti^a: ꝛ ꝑꝑ hoc ꝙ xp̃s fuit siñ pctõ: dr̃ ei ꝯxisse h^9i defe^9: s; volũtarie assũpsisse. ¶ Ad 3^m dð; ꝙ xp̃s i h^9i defectib^9 assimulat^9 ẽ alijs hoib^9 q̃tũ ad q̃litatẽ defectuũ nõ ãt q̃tũ ad cã;: ꝛ iõ xp̃s nõ ꝯxit huiusmodi defectus sicut alij. Ad 3^m

¶ Utru; xp̃s assumpserit oẽs corporis defectus. Ar. iiii.

AD quartum sic procedir̃. vr̃ ꝙ xp̃s oẽs defect^9 corpales hoĩu; assũere debuit. dic̃. n. Dam. Qð ẽ i assũptibile est icurabile: s; xp̃s venerat oẽs ðfect^9 nr̃os curare: ğ oẽs defe^9 nr̃os assũere debuit ¶ P̃. dðm ẽ: ꝙ ad h^o ꝙ xp̃s ꝓ nob satisfaceret debuit hr̃e hit^9 ꝑfectiuos i aĩa ꝛ ðfect^9 i corpore: s; xp̃s ex pte aĩe assũpsit plẽitudinẽ oĩs grẽ: ğ ex pte corporꝭ debuit assũer̃ oẽs defe^9. ¶ P̃. it̃ oẽs ðfe^9 corporales pcipuũ locũ t; mors: s; xp̃s mortẽ assũpsit. ğ mlto magꝭ oẽs alios defect^9 assumere debuit. primũ. 2^m 3^m.

1 opp^m **Sz cõtra** ẽ ꝙ ꝯriañ pñt fieri silr̃ i eodẽ: s; q̃dã ifirmitates sr̃ sibijpsis ꝯrie vt pote ex ꝯrijs pricipijs create. ğ non potuit eẽ ꝙ xp̃s oẽs infirmitates humanas assumeret.

R̃ñº. princi. 1 xp̃s nõ oẽs defectus assũpsit 3. di. 15. q. 1. a. 2. de ṽit. q. 26. ar. 8. **R̃ndeo** dðm: ꝙ sic̃ dc̃; ẽ: xp̃s ðfe^9 hũanos assũpsit ad satisfa^m ꝓ pctõ hu^e nãe ad qð req̃rebar̃ ꝙ hr̃et ꝑfe^cm scie ꝛ grẽ i aĩa Jllos ãt defe^9 xp̃s assũere debuit: q̃ ꝯsequũr̃ ex pctõ cõi totius nãe: nec tñ repugnãt ꝑfectiõi scie ꝛ grẽ Sic ir̃ nõ ꝯueniẽs fuit: vt oẽs defe^9 seu ifirmitates magnas assũeret. Sũt. n. qdã defe^9 q̃ repugnãt ꝑfectiõi scie ꝛ grẽ: sic̃ igrãtia ꝓnitas ad malũ ꝛ difficultas ad bo^m. Quidẽ ãt defe^9 sũt q̃ nõ ꝯsequũr̃ cõir̃ totã hu^am nãm ꝑꝑ pcm̃ ṗmi hoĩs: s; cãnr̃ in aliqb^9 hoib^9 ex q̃busdã ꝑticularib^9 cãis: sic̃ lepra ꝛ

morb⁹ caduc⁹: ꝛ aᵃ h⁹i. Quiddã defe⁹ quãq; cãnt ex culpa hois: puta ex iordiato victu quãq; ex defeᵘ virtutis fortatie: quoꝝ neutꝝ ꝯuenit xp̄o: qꝛ ꝛ caro ei⁹ de.s.s. ꝯcepta ē q ē ifiᶜ sapie ꝛ ꝟtut; errare ꝛ deficere nõ potēs: ꝛ ipse nihil inordinatũ i regie sue vite exercuit. sũt tñ tertij defe⁹: q i oib⁹ hoibus cõiter inueniũt ex pctõ p̄mi pēt; sic mors: fames: sit; ꝛ aᵃ h⁹i: ꝛ hos defe⁹ oēs xp̄s suscepit. q̄s vocat Dam̃. nãles ꝛ indetractabiles passiones. nãles qđ qꝛ ꝯsequũt cõiter totam nãꝫ humanaꝫ indetractabiles aũt: qꝛ defeᵐ scie ꝛ gr̄e non important.

Ad p̄ᵐ **Ad primũ** ꝙ dđm: ꝙ oēs pticulares defect⁹ holuꝫ cãnt ex corruptibiliᶜ ꝛ pali tate corpoꝝ supadditꝫ qbusdã pticularib⁹ cãis: ꝛ iõ cũ xp̄s curauit passibilıᵐ ꝛ corruptibiᶜᵐ corpoꝝ nr̄i p h⁰ ꝙ eã assũpsit ex ꝯn̄ti oēs alios defe⁰ curauit. ¶ Ad 2ᵐ dđm

Ad 2ᵐ ꝙ plēı⁹ oīs gr̄e ꝛ scie aīe xp̄i ſm se dēbat ex h⁰ ipso ꝙ erat a ꝟbo dei assũᵃ. ꝛ iõ absolute oēꝫ plēiᵉᵐ sapie ꝛ gr̄e xp̄s assũpsit: sꝫ defe⁹ nr̄os dispēᵘᶜ assũpsit: vt p pctõ nr̄o satisfaceret: nõ qꝛ ei ſm se ꝯpeterēt: ꝛ iõ nõ oportuit ꝙ oēs assũeret sꝫ solũ illos q sufficiebãt ad satisfaᵐ p pctõ toti⁹ hũane nãe. ¶ Ad 3ᵐ

Ad 3ᵐ dđm: ꝙ mors i oēs hoies deuenit ex pctõ primi parētis: non autē q dã alij defe⁹ lꝫ sint morte minores. vnde non est similis ratio.

¶ De defectibus q̄s xp̄s assũpsit in huᵃ nã q̄tũ ad aiam. Qõ.xv.



Eide ꝯs ꝯsideᵐ ē de defectib⁹ ptinentib⁹ ad aiam. Et cı̄rc h⁰ q̄rũt.x. p̄⁰ vtrũ fuerit i xp̄o pct̃m. 2⁰ vtrũ i eo fuerit fomes pcti. 3⁰ vtrũ in eo fuerit igᵃrantia. 4⁰ vtruꝫ aīa ei⁹ fuerit passibił. 5⁰ vtrũ i eo fuerit dolor sensibił. 6⁰ vtrũ in eo fuerit triᵃ. 7⁰ vtrũ in eo fuerit timor. 8⁰ vtrũ in eo fuerit admiratio. 9⁰ vtrũ i eo fuerit ira. 10⁰ vtrũ sił fuerit viator ꝛ comprehensor.

¶ Utrũ in xp̄o fuerit pct̃m. Ar.1.

Ad primuꝫ sic p cedi tur. vr̄ ꝙ in xp̄o fuerit pct̃m. Dr̄.n.i p̄s. De⁹ de⁹ meus respice i me: q̄re me dereliqsti lõge a salute mea ꝟba delictoꝝ meoꝝ: sꝫ hec verba dñr ex pᵃ ipsi⁹ xp̄i: vt pꝫ ex h⁰ ꝙ ipē ea i cruce ptulit: ꝙ vr̄ ꝙ i xp̄o fuerũt delicta. ¶ p̄. Ro.5. di. Apl's: ꝙ i Adã oēs peccauerũt: qꝛ.s. i eo originalił fuerũt. sꝫ xp̄s ēt originalr fuit i adã: ꝙ i eo peccauit. ¶ p̄. apl's di. he.2. ꝙ in eo in q xp̄s passus ē ꝛ tētatus potēs est ꝛ his q tētãt auxiliari: sꝫ maxie indigebam⁹ auxilio eius cõtra pct̃m ꝙ vr̄ ꝙ i eo fuerit pct̃m. ¶ p̄. 2ᵃ ad corin.5. dr̄ ꝙ de⁹ euꝫ q nouerat pct̃m. s. xp̄ꝫ p nobis pct̃m fec. sꝫ illđ ꝟe ē qđ a deo fcm̃ ē. ꝙ in xp̄o ꝟe fuit pct̃m. ¶ p̄. sicut Aug. di. i li. de agõe xp̄iano ꝙ in hoie xp̄o se nob ad exᵐ vite p̄buit filius dei: sꝫ hõ indiget ex⁰ nõ solum ad rcte viuēdũ: sꝫ ēt ad hoc ꝙ peniteat de pctis. ꝙ vr̄ ꝙ ı xp̄o debuit eē pct̃m vt de pctis penitēdo pnie nobis daret exempluꝫ. primũ. 2ᵐ. 3ᵐ. 4ᵐ. 5ᵐ.

Sꝫ cõtra ē qđ ipē dić Joã. 8. Quis ex vobis potest me arguere de peccato. i oppᵐ.

Respondeo dđm: ꝙ sić.s. dcm̃ ē: xp̄s suscepit defectus nr̄os: vt nobis satisfaceret: ꝛ vt ꝟitatem huᵉ nãe ꝯprobaret: ꝛ vt nobis fieret exᵐ ꝟtutis ſm q tria maniᵐ ē ꝙ defectũ pcti assũere nõ debuit. p̄⁰.n. pct̃m nihil opat ad satisfactõeꝫ. qnimo ꝟtutē satisfactionis ipedit qꝛ vt dr̄ Ecc. 34. Dona iniquoꝝ nõ pbat altissimus. Siłr ēt ex pctõ nõ demr̄atur ꝟitas huᶜ nãe: qꝛ pct̃m nõ ptinet ad hũanam nãm: cui⁹ de⁹ est cã: sꝫ magis est ꝯ nãm p seminationem. Rñ⁰. princi. xp̄s nullũ hũit pct̃m. 3. di. articu.1.

diaboli itroductū: vt da. di. 3º peccando exm̄ vtut; pbere nō potuit cum pctm̄ 3riet virtuti. Et iō xp̄s nulloº assūpsit defectū pcti nec originalis nec actualis: s3 illud quod dr̄. i. Pe. 2. qui pcm̄ non fecit.

Ad pm̄ **Ad primū** ḡ dd3: q sic Da. di. in. 3. li. duplr̄ dr̄ aliqd de xp̄o. Unoº ẜm ppzietatem nālez ꝛ hypostaticā: sic dr̄ q ds factº ē hō: ꝛ q passus ē p nobis. Alioº s3 ppetatē psonalē ꝛ hitualē: put. s. aliq̄ dr̄ de ipo in pª nr̄a: q̄ sibi ẜm se nlloº 3ueniūt. vñ ꝛ ic. 7. rlas tyrōijs q̄s Au. pōit i. 3 d doc. xp̄i. pª pōit de dño ꝛ eiº corpore: cū. s. xp̄i ꝛ ecclie vna pª estimet ꝛ s3 hº xp̄s ex pª mēbzoꝝ suoꝝ loq̄ns dic. vba delictoꝝ meoꝝ: nō q i ipo capite delicta fuerit. ⸿ Ad

Ad 2m 2m dd3: q sic di. Aug. 10. sup geñ. pa. 21. ad lr̄am. Nō oiº xp̄s fuit i Adā ꝛ in alijs pr̄ibꝰ q̄ nos ibi fuimꝰ: nos ei fuimꝰ i adā s3 semialē rōnē ꝛ s3 corpªm s̄baz q̄. s. vt ipe dic. Cū sit i semie ꝛ visibil' cōpuª ꝛ iusibil' rō vtrūq3 currit ex adā: s3 xp̄s visibilē carnis subaz d carne vgis sūpsit Rō vo 3ceptiōis eiº ñ a semie vili: s3 lōge alr ac desup vēit. vñ ñ fuit i adā ẜm semialez rōnē: s3 solū ẜm corpulētam subaz: ꝛ iō xp̄s nō accepit actiue ab adā huªm nāz: s3 solū mālr: actiue vo. s. s. sic ꝛ ipe adā mālr sūpsit corpꝰ ex li o terre: acuc āt a deo: ꝛ pp hº xp̄s nō peccauit i adā in q̄ fuit solū s3 māz. ⸿ Ad

Ad 3m. 3m dd3: q xp̄s ex sua tētatiōe ꝛ passiōe nob; auxiliatꝰ ē p nobis satisfaciēdo. s3 pctm̄ ñ coopat ad satisfactionē: s3 mag; ipaz impedit: vt dcm̄ ē. Et iō ñ oportuit q pcm̄ i se hret: s3 oio eēt purꝰ a pcō: alioqn pena quā sustiuit fuisset sibi debita p ppo pctō. ⸿ Ad 4m dd3: q

ad 4m deꝰ fec xp̄m pctm̄: nō q̄dē vt in se pctm̄ hūerit. s3 q̄ fec eū hostiā p pctō. Sic ꝛ Osee. 4. dr̄. Pctā populi mei cōedēt. s. sacerdotes: q̄ s3 legem cōcedebāt hostias pro pctō oblatas: ꝛ s3 hunc mōz dr̄ Isa. 53 q dn̄s posuit i eo iniq̄tatē oīum: q̄. s. eum tradidit: vt eēt hostia p pctis oīum hoīu3. vel fec eū pctm̄ i. hñtē silitudinē carnis pcti. vt dr̄ Ro. 8. ꝛ hoc ppt corpꝰ passibile ꝛ mortale qd assūpsit. ⸿ Ad 5m dd3 ad 5m. q penitēs laudabile exēm dare pt nō ex eo q peccauit: s3 i hoc q volūtariꝰ penā sustinet p pctō. Uñ xp̄s dedit maximū exēplum penitētibꝰ: dū ñ p pctō ppo: s3 p pctis alioꝝ voluit penam subire.

Utꝝ i xº fuerit fōes pcti. Ar. 11.

Ad secundum primu3 sic pcedit. vr̄ q i xp̄o fuerit fomes pcti. Ab eodē. n. pñº deriuat fomes pcti: ꝛ passibilitas corporis siue mortalitas. s. ex substractiōe originalꝰ iustiᶜ p quā simul inferiores vies aie subdebāt rōi: ꝛ corpꝰ aie s3 i xp̄o fuit passibilitas corporis ꝛ mortalitas: ḡ etia3 in eo fuit fomes pcti.

⸿ p̄. sic Da. di. in. 3. li. Bñplacito 2m. diuine volūtat; pmittebat caro xp̄i pati ꝛ opari q̄ ppria: s3 pm ē carni vt 3piscat delectabilia sibi. cu3 igit nihil aliud sit fomes q̄3 3cupia vt dr̄ i gl. Ro. 7. vr̄ q i xp̄o fuerit fomes pcti. ⸿ p̄. rōne fomit; pcti 3m. caro 3cupiscit aduersus spūm: vt dr̄ gal. 5. s3 tāto spūs oñdit fortior ꝛ mag; dignꝰ corōa q̄to magis superat host ē. s. 3cupiam carnis: s3 illd. 2. ad Thi. 2. Nō coronabitur nisi q̄ legitie certauerit: xp̄s autē hūit fortissiūm ꝛ victoriouᵐ spūm ꝛ maxie dignū corōa. s3 illd Apo. 6. Data est ei corōa ꝛ exiuit vicēs vt vinceret. Ur̄ ḡ q i xp̄o magis debuerit esse fomes peccati.

S3 3tra est qd dr̄ Mat. 1. q i eo natū est de. s. s. ē i oppm S3. s. s. excludit pctm̄ ꝛ inclinatione pcti q̄ importatur noīe fomitis ergo in xp̄o nō fuit fomes pcti.

Rñdeo ddm: q sic. s. dcm̄ est: xp̄s pfectme hūit grās ꝛ oēs vtutes morales. Uirtus āt moralis: q̄ est rōnali pte aie cā fac Rñº. princi.

esse rōi subiectam et tanto magis quanto perfectior fuerit virtus: sicut temperātia concupiscentiam et fortitudo et mansuetudo iram ut .l.2ª parte dictum est. Ad rōnem autem fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus in id quod est contra rōnem. Sic igitur patet quod quanto virtus in aliquo fuerit magis perfecta tanto magis in eo debilitatur vis fomitis. Cum igitur in xpo fuerit virtus secundum perfectissimum gradum: consequens est quod in eo fomes peccati non fuerit: cum iste defectus non sit ordinabilis ad satisfactionem: sed potius inclinat ad contrariū satisfactionem.

In xpo non fuit fomes peccati. .3.ar.3. .3. q.18. arti.2. Ad 3m. q.27 ar.3. op⁹.3. ca.231.

Ad primum ergo dicendum: quod inferiores vires pertinentes ad sensibilem appetitum naturaliter sunt obedibiles rōi non autem vires corporales vel humorum vel corporaliū: vel etiam ipsius aīe vegetabilis ut patet in .1. ethi. Et ideo perfectio virtutis quae est secundum rōnem rectā non excludit passibilitatem corporis: excludit autem fomitem peccati: cuius rō consistit in resistentia sensualis appetitus ad rōnem. ¶ Ad 2m dicendum: quod caro naturaliter concupiscit id quod est sibi delectabile concupiscentia appetitus sensitiui: sed caro hominis quae est aīal rōnale: hoc concupiscit secundum modum et ordinem rōnis: et hoc modo carnis concupiscentia appetitus sensitiui naturaliter appetebat escā et potum et somnum: et alia quae secundum rectā rōnem appetuntur ut patet per Da.in.3.li. Ex hoc autem non sequitur quod in xpo fuerit fomes peccati: qui importat concupiscentiam delectabiliū praeter ordinem rōnis. ¶ Ad 3m dicendum: quod fortitudo spūs aliqualiter ostenditur ex hoc quod resistit concupiscentie carnis sibi contrariāti: sed maior fortitudo spūs ostenditur si per eius virtutem totaliter comprimatur: ne contra spūm concupiscere possit. Et ideo hoc competebat xpo cuius spūs summū fortitudinis gradū attigerat: et licet non sustinuerit impugnationes interiorem ex parte sustinuit tamen exteriorem impugnationes ex parte mūdi et diaboli. quas superādo victorie coronā promeruit.

Ad pm

Ad 2m

Ad 3m

Utrū in xpo fuerit ignorātia. Ar.iii.

pm

AD tertium sic proceditur. Videtur quod in xpo fuerit ignorantia. Illud enim vere fuit xpo quod sibi competit secundum hūanam naturam licet ei non competat secundum diuinam sicut passio et mors: sed ignorātia conuenit xpo secundum hūanam naturam. Dicit enim Dam. in.3.li. quod ignorantem et seruilem assumpsit naturam: ergo ignorantia vere fuit in xpo. ¶ Praeterea aliquis dicitur ignorans propter notitie defectum: sed aliquam notitiam defuit xpo. Dicit enim Apo.2.ad cori.5. Eum qui non nouit peccatum pro nobis peccatū fecit: ergo in xpo fuit ignorātia. ¶ Praeterea Ysa. 8. dicitur. Antequam sciat puer vocare patrem suū et matrem suam auferetur fortitudo. Damasci puer autem ille est xpus: ergo in xpo fuit aliquarum rerum ignorātia.

2m.

3m.

Sed contra ignorātia per ignorātia non tollitur: xpus autem ad hoc venit ut ignorātias nostras auferret. Venit enim ut illuminaret his qui in tenebris et umbra mortis sedent ergo in xpo ignorantia non fuit.

I oppm

Respondeo dicendum: quod sicut in xpo fuit plenitudo gratie et veritatis: ita et in ipso fuit plenitudo omnis scientie: ut ex praemissis patet: sicut autem in xpo plenitudo gratie et virtutis excludit fomitem peccati: ita plenitudo scientie excludit ignorātiā quae scientie opponitur. unde sicut in xpo non fuit fomes peccati: ita non fuit in eo ignorātia.

Rnº. principaliter in xpo non fuit ignorātia 3.d.15. q.1.ar.2 Ad pm

Ad primum ergo dicendum: quod natura a xpo assumpta potest dupliciter considerari. Uno modo secundum rōnem sue speciei: et secundum hoc dicit Dam. eam esse ignorantem et seruilem. unde subdit naturā seruā quidem hominis natura eius qui fecit ipsam dei et non habet ipsa futurorum cognitionem. Alio modo potest considerari secundum id quod habet ex unione ad hypostasim diuinam: ex qua habet plenitudinem scientie et gratie: secundum illud Jo.1. Uidimus eū quasi unigeniti a patre plenū gratie et veritatis et hoc modo natura humana in xpo ignorantiam non habuit. ¶ Ad 2m dicendum: quod xpus dicitur non nouisse peccatum: quia nesciuit per experientiam: sciuit autem per simplicem notitiam. ¶ Ad 3m dicendum quod loquitur ibi propheta de scientia humana xpi. Dicit enim antequam sciat puer .s. secundum hūanitatem vocare patrem suum .s. Joseph. qui pater fuit putatiue. et matrem suam .s. mariam auferetur fortitudo. Damasce. Quod non est sic intelligendū quasi

Ad 2m

Ad 3m

aliqñ fuerit homo τ hº nesciuerit sed anteq̃ sciat hō: scia.i.anteq̃ fiat hō sciam hñs auferetur. Uel ad lr̃az for⁹ damasci τ spolia samarie p regē assyrioꝝ: vł spūalr̄: q2 nōdū nat⁹ pplm suū sola iuocatōe saluabit vt glo. Hier. ibi expōit. Au.tñ in s̄mo.de epi.dic̄ hº eē cōpletū i adoratiōe magoꝝ. Ait.n.añq̃ per hūanā carnē huª ꝟba pferret accepit ꝟtutē damasci.s.ditias i qb⁹ damasc⁹ p̄sumebat. In ditijs aūt principat⁹ auro deferk: spolia ꝟo samarie.i.ipē erāt. Samaria nāq̃ p idolatria ponik. illic.n. ppls ad idola colēda ꝯuersus ē. Hec igik pª spolia puer idolatrie ðtraxit et secundum hoc intelligitur anteq̃ sciat.i.anteq̃ ostendat se scire.

Utꝝ aīa xp̄i fuerit passibil̄. ar. 4.

p̄ᵐ. AD quartū sic procedik. Ur̄ q aīa xp̄i ñ fuerit passibil̄. Nihil .n.patik nisi a fortiori: q2 agēs prestanti⁹ ē patiēte vt p3 p Au.12. sup geñ. ad lr̃a3 τ p phm .3.de aīa: s3 nlla creatura fuit p̄stā tior q̃ aīa xp̄i.ğ aīa nō potuit ab aliq̄ creª pati: τ ita ñ fuit passibil̄. frustra.n.in eo fuisset poª patiēdi

2ᵐ si a nllo pati potuisset. ¶ P̄. Tul.i li.de tuscu. qōni. di. q passiōes aie sūt q̄dā egritudies: sed i aīa xp̄i ñ fuit aliq̄ egriº: nā egriº aie seqk pctm̄: vt p3 p illō p̄s. Sana aīam meā: q2 peccaui tibi.ğ i xp̄o ñ fue-

3ᵐ. rūt aie passiōes. ¶ P̄. passiōes aie videk idē eē cū fomite pcti. Unde apl's Rom̄.7. Uocat eas passiōes pctōꝝ: s3 i xp̄o nō fuit fomes pctī. vt.s̄.dcm̄ ē: ğ vr̄ q ñ fuerīt i eo aie passiōes τ ita aīa xp̄i ñ fuit passibil̄

S oppᵐ Sed ɔtra est q in p̄s. dr̄ ex pª xp̄i repleta ē malis aīa mea ñ q̄d ē pctīs: sed hūanis mak.i.dolorib⁹: vt glo.ibi.expōit. sic ğ aīa xp̄i fuit passibilis.

Rñº p̄ncipa. Rñdeo dðz: q aīa3 in corpe cōstitutā dupl'r cōtigit pati vnoº passōe corpali: alioº passione aīali. Passiōe q̄dē corpali patik p corpis lesionē. Cū.n.aīa sit forā corpis: ɔueniēs ē q vᵐ sit eē aie: τ corpis: τ iō corpe pturbato p aliquā corpeā passionē: nece ē q aīa p acciñs pturbek.s.q̃tū ad eē: qð h3 in corpe. Q2 igr̄ corpus xp̄i fuit passibile τ mōtale. vt.s̄.hītū ē nece fuit: vt ēt ei⁹ aīa passibil̄ eēt. Passione āt aīali pati dr̄ aīa. 2ºº s3 opone q̄ vl'ē ppa aie: vł p̄ncipali⁹ ē aie q corpꝭ: τ q̃uis ēt s3 itelligerē τ sētire dicak hºº aīa aliq̄d pati: tñ sic̄ i 2ª pte dcm̄ ē; p̄p̄ijs sic dñr passiōes aie affectiōes appe⁹ sensitiui q̄ i xp̄o fuerūt sicut et cetera q̄ ad nām hois ptinent: vñ Aug.di.i.14.de ci.dei. Ipse dñs in forma serui vitam agere digna t⁹ hūanit⁹ adhibuit eas vbi adhibendas esse iudicauit. Neq̃ enim in quo verum erat hominis corp⁹ et verus hominis anī⁹ fals⁹ erat humanus effectus. Scienᵐ tamē est q hmōi passiones aliter fuerūt in xp̄o q̃ in nobis: q̃tū ad tria. pº quidem q̃tū ad obiectū: q2 in nobis plerūq̃ hmōi passiones ferūk ad illicita quod in xp̄o nō fuit. 2º q̃tū ad p̄mū: q2 hmōi passiōes frequenter in nobis preueniunt iudiciū rōnis: s3 in xp̄o oēs mot⁹ sēsitiui appe⁹ oriebank s̄m dispōne3 rōnis. Uñ Au.di.14.de ci. dei: q hos motus certissime dispensationis grā ita cum voluit christus suscepit animo humano sicut cū voluit fact⁹ ē hō. 3º q̃tu3 ad defectū q2 in nobis qñq̃ huiusmodi mot⁹ nō sistūt i appeˡˡ seˡˡº: sed trahunt rōnem: quod in xp̄o nō fuit q2 mot⁹ nāles huᵉ carni cōueniētes sic ex eius dispōne in appetitu sēsitiuo māebāt q rō ex his nulloº impediebak facer̄ q̄ ɔueniebāt. vnde Hier. di. sup Mat. q dñs nr̄ vt ꝟitatem assumpti probaret hominis vere q̄dē ɔtristat⁹ ē: sed ne passio: in aīo illi⁹ dominaretur. p passiᵉᵐ

aīa xp̄i fuit passibilis. 3.d.33. i expōne littere. 3.di.15. q. 2. ar. 1. de ꝟi. q. 2. 6. ar.8.

dr q cepit cõtristari vt passio pfecta itelligat: qñ aio. i. rõi dñat ppassio ãt qñ ẽ ichoata i appeu sẽno sꝫ vlterius non se extendit.

Ad pm **Ad primuz** ergo dðz: q aia xpi poterat quidẽ resistere passionib9 vt ei nõ supueniret pserti vtute dina: sꝫ ppa volũtate se passiõib9 sbijciebat tã corpalib9 quã animalibus.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicenduz: q Tul. ibi loquitur secundum opi. Stoy. q non vocabãt passiões qscũqꝫ motus appe9 sẽsitiui: sꝫ solũ inordiatos tales ãt passiões nũqm est in xpo nõ fuisse.

Ad 3m ¶ Ad 3m dðz: q passiones pctõꝝ sũt mot9 appe9 sensitiui in illicita tendentes. Nõ non fuit in christo sicut nec fomes peccati.

Utꝝ i xo fuerit dolor sẽsibil. ar. v.

primũ. **A**D quintuz sic pcedit. vr q in xpo nõ fuerit ver9 dolor sensibil. dic. n. Hilari. l. 10. de trin. Cũ p xpo mori sit vita qd ipẽ i mortꝫ sacro doluisse estimãdus ẽ: q p se moriẽtibus vitã repẽdit. 7. j. dic. Unigẽit9 ds hoiez veꝝ ñ deficiẽs a se deo sũpsit: i q q̃uis autict9 incideret: aut vuln9 descẽderet: aut nodi ɔcurrerẽt: aut suspẽsio eleuarent auferrẽt qdẽ hec ipetũ passionis nõ tñ dolorẽ passiõis iferrẽt: nõ igit i xpo fuit ver9 dolor.

2m. ¶ P. hoc pprium vr esse carni i pctõ ɔcepte q necitati doloris sbiaceat: sꝫ caro xpi nõ ẽ cũ pctõ ɔcepta: sꝫ ex. s. s. i vtero vginali: nõ ergo sbiacuit necitati patiẽdi dolorẽ.

3m. ¶ P. delectatio ɔtẽplatiõis dinoꝝ dinuit sensuz doloris. vñ 7 martyres i passiõibus suis tollerabili9 sustinuerũt ex ɔsideratiõe dini amorꝫ: sꝫ aia xpi sũme dlectabat i ɔtẽplatiõe dei quẽ p eẽnam. videbat vt. s. dcm est non ergo poterat sentire aliquem dolorem.

Sz contra est qð Isa. 53. dicitur. Uere dolores nostros ipse tulit.

Rñº. **Rñdeo** dðm: q sic pꝫ ex his: q in 2a pte dcã sũt ad vitatẽ doloris sẽsibil reqrit lesio corporis 7 sensus lesiõis. corp9 ãt xpi ledi poterat: quia erat passibile et mortale: vt. s. hitũ ẽ. nec defuit ei sẽs9 lesiõis: cũ aia xpi pfecte hrẽt oẽs potẽtias nãles: vñ nlli dum dꝫ eẽ quin i xpo fuerit verus dolor. pncip. 1. 2. q. 35

In xpo fuit verus dolor.

Ad pm. **Ad primuz** g dðm: q i oib9 illis vbis 7 silibus Hilari. a carne xpi nõ vitatẽ doloris: sꝫ necitatẽ excludet intẽdit. vñ p9 pmissa vba sbdit: neqꝫ. n. cum sitiuit: aut esuriuit: aut fleuit bibisse dñs aut mãducasse: aut doluisse mrat9 ẽ: sꝫ ad demrandã corporis vtutẽ corporꝫ ɔsuetudo suscepta ẽ: ita vt nãc nre ɔsuee ɔsuetudini sit corporꝫ satisfactũ: vl cũ potũ 7 cibũ accepit: nõ se necitati corporꝫ: sꝫ ɔsuel tribuit: 7 accepit necitatẽ p ɔpõnẽ ad cãz pmã hoꝝ dfectuũ q ẽ pcm. vt. s. dcm ẽ: vt. s. ca rõne dicat caro xpi nõ sbiacuisse necitati hoꝝ deffectuũ: q2 ñ fuit i ea pcꝫ. vñ sbdit. Hũit. n. s. xps corp9: sꝫ origis sue ppriũ neqꝫ ex vitijs hue ɔceptiõis exñs sꝫ i fora corporꝫ nñi vtutꝫ sue ptãte sbsistẽs. q̃tũ tñ ad cãz ppinqꝫ hoꝝ dfectuũ q ẽ ɔpõ ɔrioꝝ: caro xpi sbiacuit necitati horuz dfectuuz: vt. s. dcm est.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dðz: q caro i pctõ ɔcepta sbiacet dolori ñ solũ ex necitate nãliũ pncipioꝝ: sed ẽt ex necitate reat9 pcti: q qdẽ necitas i xpo nõ fuit sꝫ solũ necitas nãliũ pncipioꝝ.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dðz. q sic. s. dcꝫ ẽ vtute diuinitatꝫ xpi dispẽsatiue sic btitudo i aia cõtinebat q nõ deriuabat ad corp9 vt ei9 passibilitas 7 mortalitas tolleret 7 eadẽ rõne delectatio ɔtẽplationis sic retinebatur in mẽte q non deriuabatur ad vres sẽsibiles 7 p hoc dolor sensibilis excluderetur.

¶ Utrum in xpo fuerit tristicia. Arti. vj.

primuz AD sextuz sic pcedit. vr q in xpo nō fuit tristi[a]. dr.n. de xpo Isa. 52.ñ erit tristis neqz turbulentus.
2m. ¶ P. pue.12.dr. Nō ɔtristabit iustū qcqd acciderit. Et huius rōnē Stoy. assignabāt: q nll[9] tristat nisi ɔ amissiōe bonoꝝ suoꝝ. Iust[9] āt nō reputat bona sua nisi iusti[am] ⁊ ɣtutē quā nō pt amitter alioquin sbijcerer iust[9] fortūe si p amissione bonoꝝ fortūe tristaret: sz xps fuit iust[9] maxie. bz illd Hiere.24. Ho ē nomē q vocabūt eū dñs iust[9] nr
3m g i eo ñ fuit tri[a]. ¶ P. phs di.i.8. ethi. q oia tri[a] ē maluz ⁊ fugiendū sed nullum mallum fugiendum
4m fuit i xpo g i xpo ñ fuit tri[a]. ¶ P. sic Aug. di.14. de ci. d. Tri[a] ē de his q nobis nolētib[9] acciderūt: sz nihil pass[9] ē xps ɔ suā volūtatez. Dr.n. Isa.52. Oblatus est qz voluit: non ergo in xpo fuit tri[a].

i opp[m] Sz ɔtra est qd di. dñs Mat. 29. Trist; ē aia mea vsqz ab mortē: ⁊ Am. di.i.3. de tri. vt hō tri[am] hūit suscepit .n. tri[am] meā ɔfidēter tri[am] noīo q crucem

Rñº. princi. In xpo fuit tri[a] 3.di.15. q.2.ar. 2.q.p[a]. opus.3. ca. 229 ɣi.3.

Rñdeo dōz: q sic dez ē (pdico dlectatio ɔtēplationis ita p dispēsationem diue ɣtut; retinebar i mēte xpi q nō driuaret ad res sensitiuas: vt p h[o] dolor sensibil' excluderet. Sic āt dolor sensibilis ē i appe[ll] se[llo] ita ⁊ tri[a] sz est drīa bm motiuū siue bm obz. Nam motiuū dolor; ē lesio sens[9] tact[9] pcepta: sic cū aliqs vl'nerat. obz aūt motiuū tri[e] ē nociuū seu malū iteri[9] apphēsū siue p rōnē siue p imagia[em] vt i 2[a] pte hitū ē: sic cū aliqs tristat ɔ amissiōe gre vl' pecūie. Potuit āt aia xpi iteri[9] apphēdere aliqd vt noci[m]: ⁊ q̄tū ad se sicut passio ⁊ mors ei[9] fuit ⁊ q̄tū ad alios sic pcm discipuloꝝ vl' ēt iudeorū occidē[m] ip̄z ⁊ ideo sicut i xpo potuit esse verus dolor ita potuit in eo eē ɣa tri[a]: alio tñ modo q̄ i nob bz illa tria q.3. assignata sic cū cōit ɔ passiōib[9] aie xpi loqremur.

Ad p[m] Ad primū g dōm q tri[a] remouet a xpo bm passionē pfectā fuit tñ in eo inicia ta bm passionez. Vñ dr Mat.26. Cepit ɔtristari: ⁊ mest[9] eē. Aliud ei est ɔtristari: aliud icipere ɔtristari: vt Hiero. ibidē dic. ¶ Ad 2m Ad 2m dōz: q sicut Aug. dic in.14. de ci. dei. p tribus pturbatiōib[9]. s. cupiditate: letitia: ⁊ timore Stoyci eupaticias .i. bonas passiones in aia sapiētis posuerūt. s. p cupiditate volūtatē: p letitia gaudiū: p metu cautiōez. Sz p tri[a] negauerūt aliqd posse in aīo sapientis: qz tristitia de malo ē qd iā accidit. Nullū aūt malū estimāt posse accidere sapiēti. Et hoc iō est: qz nō credebant aliqd eē bonū nisi honestuz: qd hoīes bonos fac: nec aliqd esse malū nisi ihonestū p qd hoīes mali fiūt: q̄uis aūt honestū sit pncipale hoīs bonū: ⁊ inhōestū principale hoīs malū: qz hoc ptinent ad ip̄az rōnē q est principalis in hoīe sunt tñ scdaria hoīs bona q ptinēt ad ip̄m corp[9] vl' ad exteriores res corpori deseruientes. Et bm hoc pt in aīo sapiētis eē tristicia q̄tuz ad app[m] sensitiuū bz apphensiōez h[9]i maloꝝ: nō tñ ita q ista tristitia pturbet rōnem. Et bm hoc intelligit q non ɔtristabit iustū quicqd ei acciderit: qz. s. ex nllo accñte ei[9] rō pturbat: ⁊ bm hoc tristitia fuit in xpo bm ppassionem: nō aūt bm passionē. ¶ Ad 3m dōm: q oīs tristitia ē malū pene: nō tñ est sp malū culpe: sz solū tñ ex inordinato affectu pcedit. Vñ Aug. di.14. ɔ ci. dei. Cū rectā rōnem sequantur iste affectiones ⁊ qñ ⁊ vbi oz adhibentur: qs eas tunc morbidas seu vitiosas passiones audeat dicere. ¶ Ad 4m dōm: q nihil phibet aliquid eē cōtrarium voluntati bm se: qd tñ ē volitū rōne finis ad quē ordinat. Sic medcina amara nō

opinio stoycorum. [Ad 2m, right margin]
Ad 3m. [right margin]
ad 4m [right margin]

est ſm ſe volita: ſʒ ſolū ſm q̄ ordinat̄ ad ſanitatē. Et hoc mō mors xp̄i ⁊ eius paſſio fuit ſm ſe cōſiderata inuolūtaria ⁊ triſtitia cāns: lʒ fuerit voluntaria in ordine ad finē q̄ ē redēptio humani generis.

Utꝝ ī xp̄o fuerit timor. Ar. vij.

pᵐ. Ad ſeptimum ſic pcedit̄. vr̄ q̄ ī xp̄o non fuerit timor. Dr̄. ecl. puer. 18. Iuſt⁹ q̄ſi leo cōfidens abſq; t'rore erit. Sʒ xp̄s fuit maxie iuſtus ergo in xp̄o nō fuit aliquis timor.
2ᵐ. ¶ P̄. Hilarius di. 10. ð tri. Interrogo eos q̄ hoc ita eſtimāt: an rōne ſbſiſtat vt mori timuerit: q̄ oēm ab ap̄lis mortis terrorem expellans ad glīa eos ſit martyrij exhortat⁹: nō ḡ ī xp̄o rōnabile ē fuiſſe timorē.
3ᵐ. ¶ P̄. timor nō vr̄ eē niſi de malo qð n̄ p̄t hō vitare. Sʒ xp̄s poterat vitare ⁊ malū pene qð paſſus ē. ⁊ malū culpe ⁊ qð alijs accidit: ḡ ī xp̄o nō fuit aliquis timor.
I oppᵐ Sʒ ɔtra eſt qð vr̄ Mat. 14. Cepit ieſus tedere ⁊ pauere.
Rñ°. ṗnc. Timor quō fuerit ī xp̄o 3. di. 15. q. 2. ar. 2. q. 3. Reſpondeo dðʒ: q̄ ſicut triſti^a cāt̄ ex apprehēſiōe mali p̄n̄tis: ita ēt timor cātur ex apprehenſione mali futuri: apprehenſio autē mali futuri ſi oīmodā certitudinem hēat non inducit timorēʒ. Un̄ dic̄ ph̄s in. 2. rhe. q̄ timor nō eſt niſi vbi eſt aliq̄ ſpes euadendi. Nā qn̄ nulla ſpes ē euadendi apprehēditur malū. vt p̄n̄s ⁊ ſic magis cāt triſtitiā q̄ timorē. Sic ḡ timor p̄t cōſiderari q̄tū ad duo. Uno° q̄tum ad hoc q̄ appe⁹ ſenſitiuus naturaliter refugit corpor; leſionē: ⁊ p triſtitiā ſi ſit p̄n̄s: ⁊ p timorem ſi ſit futura: ⁊ hoc mō timor fuit ī xp̄o ſic̄ ⁊ tri^a. Alio° p̄t ɔſiderari ſm incertitudinē futuri aduētus: ſic̄ qn̄ nocte timem⁹ ex aliq̄ ſonitu. q. ignorantes quid hoc ſit: ⁊ q̄tū ad hoc timor non fuit in xp̄o vt Dam̄. dicit ī. 3. li.

Ad pᵐ Ad primū ergo dðm: q̄ iuſtus vr̄ eſſe abſq; terrore ſm q̄ terror importat pfectam paſſionēʒ auertentem hoieʒ ab eo qð eſt rōnis. ⁊ ſic timor non fuit in xp̄o: ſʒ ſolum ſm ppaſſiōeʒ ⁊ iō vr̄ q̄ Jeſus cepit tedere ⁊ pauere. q. ſʒ ppaſſionē: vt Hiero. exponit.
Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dðm: q̄ hilarius eo° a xp̄o excludit timorē: quo excludit triſtitiaʒ. ſ. quo ad neceſſitatem timendi ſʒ tn̄ ad ɔprobandam ꝟtuteʒ humane nāe voluntarie timorem aſſūpſit: ſicut ēt ⁊ triſtitiā.
Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dðm: q̄ lʒ xp̄s potuerit vitare mala futura ſm ꝟitatem diuinitat' erāt tn̄ ieuitabilia vl̄ n̄ ð facili vitabilia ſm īfirmitatē carnis.

Utꝝ ī xp̄o fuerit admiratio. ar. viij

pᵐ Ad octauum ſic pcedit̄. vr̄ q̄ ī xp̄o nō fuerit admiratio. Dicit. n. ph̄s in. 1. meta. q̄ admiratio cāt̄ ex hoc q̄ aliqd videt effeᵐ ⁊ ignorat cām: ⁊ ſic admirari nō ē niſi ignorāt;. Sʒ ī xp̄o n̄ fuit igrātia: vt dcm̄ ē: ḡ ī xp̄o nō fuit admiratio.
2ᵐ. ¶ P̄. Dam̄. di. in. 2. li. q̄ admiratio ē timor ex magna imagīatione: ⁊ iō ph̄s di. in. 4. ethi. q̄ magnaīus n̄ ē admiratiu⁹: ſʒ xp̄s fuit magnanim⁹: ḡ ī xp̄o nō fuit admiratio.
3ᵐ. ¶ P̄. nullius admirat̄ de eo qð ipſe facere p̄t. Sʒ xp̄s facet̄ poterat qcqd magᵐ erat ī reb⁹: ḡ vr̄ q̄ de nullo admirabatur.
I oppᵐ Sʒ ɔtra eſt qð vr̄ Mat. 8. audiens Jeſus. ſ. ꝟba cēturionis admiratus eſt.
Rñ°. ṗncip. admiratio fuit in xp̄o q̄tū ad ſciaʒ experimētalem. Reſpōdeo dðʒ: q̄ admiratio ppꝛie eſt ð aliquo nouo ⁊ inſolito. In xp̄o autē non poterat eē aliqð nouū ⁊ inſolitū: q̄tū ad ſciam dīnā neq; ēt q̄tū ad ſciaʒ hu^am q̄ cog̃ſcit res ī ꝟbo: vl' q̄ cognoſcit res per ſpēs inditas potuit tn̄ aliquid eē ſibi nouuʒ ⁊ īſoᵐ ſm ſciaʒ experimentalem: ſm quā ſibi poterant quotidie aliqua noua occurrere. Et ideo ſi loquamur

de ipso quantum ad scientiam divinam: et sciam btam vel etiam infusam non fuit in xpo admiratio. Si aut loquimur de eo quantum ad sciam experimentalem sic admiratio in eo esse potuit: et assumpsit hunc effectum ad nram instructionem: vt. s. doceat esse mirandum quod etiam ipse mirabatur. Unde di. Au. i. i. sup gen. contra Manicheos: quod mirabatur dns: nobis mirandum esse signat: quibus adhuc opus est sic moueri. Omnes ergo tales motus eius non perturbati animi signa sunt sed docentis magisterium.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod licet xps nihil igreret: poterat tamen aliquid de nouo occurrere experimentali eius scie ex quo admiratio

Ad 2m causatur. ¶ Ad 2m dicendum: quod xps non admirabatur de fide Centurionis: ea ratione quod esset magna quantum ad ipsum: sed quia erat magna quantum ad alios.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod ipse poterat facere omnia secundum virtutem diuinam secundum quam in eo admiratio non erat: non solum secundum humanam sciam experimentalem: vt dictum est.

¶ Utrum in xpo fuerit ira. Ar. ix.

pm. 

D nonum sic procedit. Ur quod in xpo non fuerit ira. dr. n. Jac. 3. ira viri iusticiam dei non operatur: sed quicquid fuit in xpo ad iusticiam dei pertinuit: ipse. n. factus est nobis iusticia a deo vt dr. i. ad cor. i.

2m ergo vr quod in xpo non fuerit ira. ¶ P. ira mansuetudini opponitur. vt patet in 4. ethi. Sed xps fuit mansuetus ergo in

3m eo non fuit ira. ¶ P. Gre. dicit. l. 5. mor. quod ira per vicium excecat oculum mentis: ira vero per zelum ipsum turbat sed in xpo mentis oculus non fuit excecatus neque turbatus: ergo in xpo non fuit nec ira per vicium: nec ira per zelum.

I oppm **Sed contra** est quod Jo. 2. de eo dr esse impletum quod in ps legitur. zelus domus tue comedit me.

Rño pncip. **Rñdeo** dicendum: quod sicut in 2a parte dictum est. Ira est effectus tristitie. Ex tristitia. n. alicui illata consequetur in eo etiam sensitiuam partem appetitus repelliri illatam iniuriam vel sibi vel aliis et sic ira est passio composita ex tristitia et appetitu vindicte. Dictum est autem quod in xpo tristitia esse potuit: appetitus etiam vindicte quandoque est cum peccato. quando. s. aliquis vindictam querit absque ordine rationis: et sic ira in xpo esse non potuit hoc. i. n. dr ira per vicium. Quandoque vero talis appetitus est sine peccato: immo est laudabilis: puta cum aliquis appetit vindictam secundum ordinem iusticie: et hoc vocatur ira per zelum. dic. enim. Aug. sup Jo. quod zelo domus dei comeditur qui omnia peruersa que videt cupit emendare: et si emendare non potest tolerat et gemit: et talis ira fuit in xpo — In xpo fuit ira. 3. di. 15. q. 2. a. 1. q. 2.

Ad primum ergo dicendum: quod sicut gre. di. 5. mo. Ira dupliciter se habet in homine. quandoque enim preuenit rationem et trahit eam secum ad operandum et tunc proprie ira dr operari. nam operatio attribuitur principali agenti: et secundum hoc intelligitur quod ira viri iusticiam dei non operatur: quandoque vero ira sequitur rationem: et est quasi instrumentum ipsius et tunc operatio que est iusticie non attribuitur ire sed rationi — Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: quod ira que transgreditur ordinem rationis opponitur mansuetudini: non autem ira que est moderata et ad medium reducta per rationem nam mansuetudo medium tenet in ira. — Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod in nobis secundum naturalem ordinem potentie anime mutuo se impediunt: ita. s. quod cum vnius potentie operatio fuerit intensa: alterius operatio debilitetur: et ex hoc procedit quod motus ire etiam si sit secundum rationem moderatus vtrumque impedit oculum anime contemplantis: sed in xpo per moderationem diuine virtutis vnicuique potentie permittebatur agere quod est ei proprium: ita quod vna potentia ex alia non impediebatur. et ideo sicut delectatio mentis contemplantis non impediebat tristitiam vel dolorem inferioris partis: ita. s. econuerso passiones inferiores partis in nullo impediebant actum rationis. — Ad 3m

¶ Utrum xps simul fuerit viator et comprehensor. Ar. x.

pm.  D decimū sic pceditur. videt̄ ꝙ xp̄s nō fuerit sil' viator ꝛ ꝯprehēsor: viatori.n. cōpetit moueri ad fi[cm] btitudinis: comprehensori āt competit in fine qescere. hᵒ āt ñ pōt sil' eidē ꝯuenire ꝙ moueat̄ ad finē ꝛ ꝙ qescat in fine: ɡ nō potuit simul eē ꝙ xp̄s
2m esset viator et cōprehensor. ¶ P̄. moueri ad beatitudinē aut eaȝ obtinere nō ꝯpetit homini ɓm corpᵒ sed ɓm aiam. vñ Au. dic̄ in epi. ad Dyosco. ꝙ ad inferiorez nām que est corpᵒ redūdat ab aia btitudo que ꝓprie est fruentis ꝛ intelligētis ſȝ xp̄s lȝ h̄ret corpus passibile: tñ secūdū mētē plene deo fruebat̄ nō igr̄ xp̄s fuit viator: sed purᵒ cō
3m. prehēsor. ¶ P̄. sancti quoq; anime sunt in celo ꝛ corpora i sepulchris fruunt̄ quidem btitudine ɓȝ aiam q̄tuꝫ eoꝝ corpora morti subiaceant: et tñ nō dr̄ viatores: sed solū ꝯprehēsores: ɡ pari rōne lȝ corpᵒ xp̄i fuerit mortale: qꝛ tamen mens eius deo fruebatur: vr̄ ꝙ fuerit purus cōprehensor: ꝛ nulloᵒ viator.
I oppm Sȝ ꝯtra est qd̄ dr̄ Hier. 14. Quasi colonᵒ futurus es in terra. ꝛ quasi viator declinans ad manendum.
Rñº pncipa. xp̄s sil' erat viator ꝛ cōp̄hēsor. Rñdeo dd̄m: ꝙ aliq̄s dr̄ viator ex eo ꝙ tēdit i btitudinē: ꝯprehensor āt dr̄ ex hoc ꝙ iam beatitudinez obtinet: ɓm illd̄ .i. cor. 9. Sic currite vt comprehēdatis ꝛ Phil. 3. Sequar āt ñ quo modo comprehendam. Hominis autem beatitudo perfecta cōsistit in anima ꝛ corpore: vel in secunda pte h̄itum est. In aia q̄dem q̄tum ad id qd̄ est ꝓpꝛiuȝ ei ɓȝ ꝙ mēs deū videt et fruitur deo. in corpe vero ɓm ꝙ corpus resurgit spūale: ꝛ in virtute ꝛ in gloria ꝛ in corruptiōe vt dr̄. i. cor. 15. xp̄s autem añ passionem ɓm mētem plene videbat deū ꝛ sic habebat beatitudinem q̄tuȝ ad id qd̄ est ꝓpriuȝ aie ſȝ q̄tū ad alia deerat ei btitudo: qꝛ ꝛ aia eiᵒ erat passibilis ꝛ corpᵒ passibile et mortale: vt ex. s̄. dcīs pȝ. Et iō sil' erat comprehēsor: i quantū hēbat btitudinem ꝓpam aie: ꝛ siml' viator: inq̄tuȝ tendebat in btitudinē ɓm id qd̄ ei de btitudine deerat.

Ad pm Ad primū ɡ dd̄ȝ: ꝙ impo'e ē moueri ad finē et qescē in fine ɓm idē: ſȝ ɓm diuersa nihil hoc ꝓhibet: sicut aliq̄s hō sil' est sciēs q̄tū ad ea que iā nouit ꝛ adiscēs: q̄[m] ad ea q̄ nōdū nouit
Ad 2m. ¶ Ad 2[m] dd̄m: ꝙ btitudo principaliter ꝛ ꝓprie consistit in aia ɓm mētē: scd̄ario tñ ꝛ quasi istr̄alr̄ requirunt̄ ad btitudinē corporis bona. sicut ēt ph̄s di. i. i. ethi. ꝙ exteriora bona organice deseruiūt btitudini.
Ad 3m ¶ Ad 3[m] dd̄m: ꝙ nō est eadē rō de aiabus sctōꝝū ꝛ de xp̄o ꝓpter duo. pᵒ q̄dem qꝛ aie sctōꝝū ñ sūt passibiles sicut fuit anima xp̄i 2ᵒ qꝛ corpora non agūt aliquid ꝑ qd̄ i btitudinem tendant sicut xp̄s ɓm corpis passiōes in btitudinem tēdebat: q̄tū ad gliam corpis.

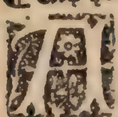
¶ De his q̄ ꝯsequunt̄ vnionē q̄tum ad ea que conueniunt xp̄o ɓȝ se. Questio. xvi.



Einde ꝯsiderādū ē de his q̄ ꝯsequūtur vnionem. Et pᵒ q̄[m] ad ea q̄ cōueniūt xp̄o ɓȝ se. 2ᵒ d̄ his q̄ ꝯueniūt xp̄o ꝑ ꝯpōnē ad deū pr̄ez. 3ᵒ d̄ his q̄ ꝯueniūt xp̄o ꝑ ꝯpōnem ad nos. ·J·q.20. ·J·q.25. ·J·q.17.
¶ Circa p[m] duplex ꝯsideratio occurrit. pᵒ q̄dē d̄ his q̄ ꝯueniūt xp̄o ɓm eē ꝛ fieri. 2ᵒ de his q̄ cōueniūt xp̄o ɓm rōnem vnitatis. ¶ Circa pmū q̄rūt̄ duodeci. pᵒ vtrū h̄ sit va deᵒ ē hō. 2ᵒ vtꝝ h̄ sit va: hō ē deus: 3ᵒ vtrū xp̄s possit dici hō dñicus. 4ᵒ vtꝝ ea q̄ ꝯueniūt filio hois pos

sint predicari de filio dei et eo. 5o vtrum ea que conueniunt filio hois possint pdicari de diuina natura: et de huana ea que conueniunt filio dei. 6o vtrum hec sit vera filius dei factus est homo. 7o vtrum hec sit vera: homo factus est deus. 8o vtrum hec sit vera xps est creatura. 9o vtrum hec sit vera iste homo demonstrato xpo incepit esse vel fuerit semper 10o vtrum hec sit vera: xps secundum quod homo est creatura. 11o vtrum hec sit vera: xps secundum quod homo est deus. 12o vtrum hec sit vera: xps secundum quod homo est hypostasis vel persona.

¶ Utrum hec sit vera deus est homo. Ar. 1.

pm. Ad primum sic pcedit. vr quod hec sit falsa deus est homo. Omnis enim ppositio affirmatiua in materia remota est falsa: sed hec ppositio: deus est homo. est in materia remota: quia forme significate per subiectum et pdicatum sunt maxime distantes: cum ergo ppositio predicta sit affirmatiua. vr quod sit falsa. ¶ Preterea magis conueniunt tres persone diuine ad inuicem quam humana natura et diuina sed in mysterio trinitatis vna persona non pdicatur de alia non enim dicimus quod pater est filius vel eo. ergo vr quod humana natura non possit pdicari de deo: vt dicatur quod deus est homo. ¶ Preterea Athanasius dicit quod sicut anima et corpus vnus est homo: ita deus et homo vnus est xps: sed hec est falsa: anima est corpus: ergo etiam hec est falsa: deus est homo. ¶ Preterea sicut in prima parte habitum est. Quod pdicatur de deo non relatiue sed absolute conuenit toti trinitati et singulis personis: sed homo nomen homo non est relatiuum: sed absolutum. si ergo vere pdicatur de deo sequeretur quod tota trinitas: et quelibet persona sit homo: quod patet esse falsum.

2m

3m

4m

1 oppm Sed contra est illud quod dicitur phi. 2. Cum in forma dei esset exinaniuit semetipsum formam serui accipiens in similitudine hois factus et habitu inuentus: vt homo: et sic ille qui est in forma dei est homo: sed ille qui est in forma dei est deus. ergo deus est homo.

Respondeo dicendum: quod ista ppositio deus est homo: ab omnibus xpianis conceditur: non tamen ab omnibus secundum eandem rationem. Quidam enim hanc ppositionem concedunt. non secundum propriam acceptionem horum terminorum. nam Manichei verum deum dicunt esse hominem: non quidem verum sed similitudinarium: inquantum dicunt filium dei corpus fantasticum assumpsisse: vt sic dicatur deus homo sicut cuprum figuratum dicitur homo. quia habet similitudinem hois. Similiter etiam illi qui posuerunt quod in xpo anima et corpus non fuerunt vnita non ponunt dicere quod deus sit verus homo: sed quod dicatur homo figuratiue ratione partium. Sed vtraque harum opinionum supra improbata est. Alii vero econuerso ponunt veritatem ex parte hois: sed negant veritatem ex parte dei. Dicunt enim xpm qui est deus hominem esse deum non naturaliter. sed participatiue. scilicet per gratiam sicut et omnes sancti viri dicuntur dii excellentius tamen xps pre aliis propter gratiam abundantiorem. Et secundum hoc cum dicitur deus est homo ly deus non supponit verum et naturalem deum et hec est heresis fotini: que supra improbata est. Alii vero concedunt hanc ppositionem cum veritate vtriusque termini ponentes xpm et verum deum esse et verum hoiem sed tamen veritatem pdicationis saluant. Dicunt enim quod homo pdicatur de deo per quandam coniunctionem vel dignitatis vel auctoritatis vel etiam affectionis aut inhabitationis: et sic posuit Nestorius. deum hoiem esse: vt per hoc nihil aliud significetur: quam quod deus est homini coniunctus tali coniunctione quod homo inhabitetur a deo et vniatur ei secundum affectum et secundum participationem auctoritatis et honoris diuini. Et in similem errorem incidunt qui ponunt duas hypostases vel duo supposita in xpo quod non est possibile intelligi quod duorum que sunt secundum suppositum vel hypostasim distincta vnum pprie pdicetur de alio: sed solum secundum quandam figuratam locutionem inquantum in aliquo coniunguntur. Puta si dicamus petrum esse ioannem: quia habent aliquam coniunctionem ad inuicem: et hec etiam opiniones supra reprobate sunt. Unde supponendo secundum veritatem catholice fidei quod vera natura diuina vnita est cum vera natura humana non solum in persona: sed etiam in supposito vel hypostasi: dicimus hanc ppositionem esse veram et propriam: deus est homo non solum propter veritatem terminorum: quia scilicet xps est verus deus et verus homo: sed etiam propter veritatem pdicationis. Nomen enim significans naturam communem

Ro principalis: mani chei heretici 3. d. 7. q. 1. ar. 1

in concreto põt suppõere pro quo libet ɔtentoꝝ sub nã cõi sic hoc nomẽ hõ põt suppõere ꝓ quolibet homine singulari: ⁊ ita hoc nom̃ deus ex ipso mõ sue sĩgatiõis põt suppõere ꝓ pª filij di: vt ẽt in pª parte habitũ est. De quolꝫ aũt suppõ alicuiꝰ nãe põt ve et ꝓprie predicari nomen signũ illam nãm in concreto: sicut de sorte et platone proprie et vere predicatur homo. q̈ ꝗ pª filij dei ꝓ qua suppõit hoc nomẽ deꝰ ẽ suppm nãe hũane vere ⁊ ꝓprie hoc nomen homo potest predicari de hoc nomine deus ẽm q̈ supponit pro persona filij dei.

Ad pm Ad primũ ꝗ dõm: q̈ qñ forme diuerse ñ pñt cõuenire in vnum suppm: tunc oꝫ q̈ ꝓpõ sit ĩ mã remota cuiꝰ subꝫ sĩgt vnã illaꝝ formaꝝ ⁊ p̃dicatũ aliam ſꝫ qñ due forme pñt ɔuẽire in vnũ suppm non est: mã remota: sed nãlis vel ɔtĩgens: sicut cũ dico albũ ẽ musicũ. Mã ãt dĩna ⁊ huª: q̃uis sint maxime distãtes tñ ɔueniũt ꝑ incarnatiõis mysteriũ in vno supposito: cui neutra illaꝝ ĩest ꝑ accidẽs ſꝫ ꝑ se. Et iõ ꝯ ꝓpõ: deꝰ ẽ hõ: non est neq̧ in mã remota neq̧ in mã ɔtingẽti: sed in mã nãli ⁊ p̃dicat̃ hõ de deo nõ ꝑ acciñs: sed ꝑ se. sic spẽs de sua hypostasi: nõ q̃dem rõne forme significate ꝑ hoc nomẽ deus sed ratione suppositi quod ẽ hypostasis hũane nãe.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q̈ tres persone dĩne ɔueniũt in nã: distinguuntur tñ in supposito ⁊ iõ non predicatur de inuicem In mysterio ãt ĩcarnationis nãe quidem q̈ distincte sunt de se inuicẽ nõ p̃dicat̃ ẽm q̈ sĩgnt ĩ abstracto. Non. n. nã dĩna est huª: sed q̈

Ad 3m ɔueniũt in supposito p̃dicãt̃ de inuicẽ ĩ ɔcreto. ¶ Ad 3m dõm q̈ aĩa et caro sĩgnt: vt in abstracto: sicut diuinitas ⁊ hũanitas: in cõcreto vo dñr aĩatũ ⁊ carneũ siue corporeum: sic et ex alia pte deus et hõ. Vñ ⁊ vtrobiq̧ abstractuꝫ non p̃dicatur de abstracto sed solũ concretum de ɔcreto. ¶ Ad 4m dõꝫ q̈ hoc nom̃ hõ p̃dicat̃ de deo rõne vniõis in pª: q̃ q̃dẽ vnio relatiõeꝫ ĩportat. Et iõ nõ seq̇t̃ relãm coꝝ noiuꝫ que absolute predicãtur de deo ab eterno. ad 4m

¶ Vtrũ ꝗ sit va hõ ẽ deꝰ. Arti. II.

pm. 

Ad secundum sic proceditur: Videt̃ q̈ hec sit fla: hõ ẽ deꝰ. Deꝰ. n. ẽ nomẽ ĩ cõicabile. vñ sap. 13. reprehẽdunt̃ idolatre de hoc q̈ hoc nomen deꝰ qd est incõicabile: lignis ⁊ lapidibꝰ imposuerunt: ergo pari rõne vr̃ esse inconueniens q̈ hoc nomen deus predicetur de homine. ¶ P̃. qcqd

2m p̃dicatur de predicato predicatur de subiecto. Sed hec est vera: deꝰ est pater: vel deus est trinitas. Si ergo hec sit vera: homo est deus: videtur q̈ hec etiaꝫ sit vera: homo est pater: vel homo vnitas: quas quidẽ patet esse falsas. ergo ⁊ primam. ¶ P̃. in ps. dicitur: non erit

3m. in te deus recens. Sed homo ẽ q̃ddam recens. non. n. xp̃s semper fuit homo: ꝗ hec est falsa: hõ est deꝰ.

ĩ oppm Sɔtra est qd dr̃ Ro. 9. Ex quibus est xp̃s ẽm carneꝫ qui est super omnia deꝰ bñdictus in secula. sed xp̃s ẽm carnẽ est hõ ergo hec est vera. hõ est deꝰ

Rñº pricip. hec propositio ẽ va hõ est deꝰ. 3. d. 7. q̃. Respõdeo dicendũ: q̈ suppª veritate vtriusq̧ nature diuine ⁊ humane ⁊ vnione ĩ persona ⁊ hypostasi hec est va ⁊ propria: homo est deus sicut ⁊ ista deus ẽ hõ. Hoc. n. nomen hõ põt supponere ꝓ qualibet hypostasi hũane nãe. ⁊ ita potest supponere pro persona filij dei: quã dicimus esse hypostasim humane. Manifestum est autem q̈ de persona filij dei vere et proprie predicatur hoc nomen deus: vt in prima parte habituꝫ est. Vnde relinquitur q̈ hec sit vera et propria homo est deus.

Ad pᵐ **Ad primū** ḡ dōm: ꝙ idolatre attribuebāt nomē deitatis lapidibus ꝛ lignis ẜm ꝙ i sua nā ꝯsiderāẜ: q̄ꝛ putabant i illis aliq̄d numis eē: nos āt nō attribuim⁹ nomē deitatis hoī ẜm huᵃᵐ nām: sꝫ ẜm suppᵐ eternū: qđ ē ēt ꝑ vniōnē suppᵐ hūane nāe: vt dcm̄ est. ℂ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ

Ad 2ᵐ hᵒ nomē pr̄ p̄dicaẜ de hoc noīe deus ẜm ꝙ hoc nomē deus supponit ꝑ pᵃ patris: sic āt non p̄dicaẜ de pᵃ filij: q̄ꝛ pᵃ filij nō ē pᵃ p̄ris: ꝛ p ꝯn̄s nō oꝫ ꝙ hoc nomē pater predicetẜ de hoc noīe hō: de q̄ predicatur hoc nomē deus iq̄ꝫtum ly

Ad 3ᵐ hō supponit propᵃ filij. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ lꝫ huᵃ nā in xp̄o sit qđdaꝫ recēs: tn̄ suppositū huᵉ nāe nō est recens: sꝫ eternuꝫ: ꝛ q̄ꝛ hoc nomē deus nō p̄dicaẜ de hoīe rōne huᵉ nāe: sꝫ rōne suppⁱ: nō seq̄tur ꝙ ponam⁹ deū recētē: seq̄retur āt si ponerem⁹ ꝙ hō supponit suppositū creatum ẜm ꝙ oꝫ dicere eos q̄ in xp̄o ponunt duo suppᵃ.

ℂ Utrum xp̄s possit dici homo dn̄icus Arti. III.

primū. **A**D tertiuꝫ sic p̄cedi tur. Ur̄ ꝙ xp̄s possit dici hō dn̄ic⁹. Dicit. n. Aug. i li. 83. q. Monēdum est vt illa bōa expectētur q̄ fuerūt i hoīe dn̄ico loquiẜ aūt de xp̄o ergo vr̄ ꝙ xp̄s sit hō dn̄ic⁹. ℂ P̄. sic dīnū cō

2ᵐ uenit xp̄o rōne dīne nāe: ita ēt humanitas ꝑtinet. ad huᵃᵐ nāꝫ. Sꝫ de⁹ dr̄ hūanat⁹ vt pꝫ p. Dam̄ in. 3. li. vbi diċ ꝙ hūanatōeā q̄ ad hoīeꝫ copulaᵉᵐ demr̄at: ḡ pi rōe p̄t dici

3ᵐ. dnoīatie ꝙ hō ille sit dn̄ic⁹ ℂ P̄ sic dn̄ic⁹ denoīatiue dr̄ a dn̄o: ita dīnus denoīatiue dr̄ a dō: sꝫ Diony. xp̄ꝫ noīat dīnissimū iesū: ḡ pi rōne p̄t dici ꝙ xp̄s sit hō dn̄icus.

i opp ᵐ **Sꝫ cōtra** est qđ Aug. diċ in li. retrac. nō video vtrū recte dicaẜ hō dn̄icus iesus xp̄s cum sit vtiq̄ȝ dominus.

Rn̄deo dōm: ꝙ sic. s̄. dcm̄ ē. cū dr̄ hō xp̄s Jesus designat suppᵐ eternū qđ est pᵃ filij dei pp hoc ꝙ ē vnū suppᵐ vtriusq̄ȝ nāe de pᵃ aūt filij dei p̄dicaẜ deus ꝛ dn̄s eēntialr̄: ꝛ iō non dꝫ p̄dicari denoīatiue: q̄ꝛ hoc derogat ꝟitati vniōis. Un̄ cū dn̄ic⁹ dicaẜ denoīatiue a dn̄o nō p̄t vere ꝛ ꝓp̄e dici ꝙ hō ille sit dn̄ic⁹: sꝫ magis ꝙ sit dn̄s. si āt p hoc ꝙ dr̄ hō xp̄s iesus designaẜ suppᵐ aliqđ creatū ẜm illos q̄ ponūt i xp̄o duo suppᵃ posset dici hō ille dn̄icus: inq̄ꝫtum sumiẜ ad ꝑticipationē honoris dīni sic Nestoriani posuerunt: ꝛ hoc etiaꝫ mō huᵃ nā nō dr̄ eēntialiter dea: sꝫ deificata: nō quidē p cōuersionem ipsi⁹ in dinā nām: sꝫ p dei ꝯiunctionem ad dinam nām i vna hypostasi: vt pꝫ p Dam̄ in. 3. lib. Rn̄ᵒ. principᵉ xp̄s nō p̄t esse homo dn̄icus 3. s̄. art. 2.

Ad pᵐ **Ad primū** ergo dōꝫ: ꝙ Au. verba illa ꝛ silia retractat in li. retrac. Un̄ post verba p̄missa li. retra sb̄dit. vbicūq̄ȝ hᵒ dixi. s. ꝙ xp̄s Jesus sit hō dn̄icus dixisse me nollē. Postea q̄ppe vidi nō eē dōm: q̄uis non nulla rōne posset defendi: q̄ꝛ. s. posset aliq̄s dicerẜ ꝙ dr̄ hō dn̄icus rōne hūane nāe quā siḡt hoc nomē hō: nō aūt rōne suppⁱ. ℂ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ illđ

Ad 2ᵐ vnuꝫ suppᵐ qđ ē huᵉ ꝛ dine nāe. pᵒ quidem fuit dine nāe. s. ab eterno postea aūt ex tp̄e p incarnationeꝫ fcm̄ ē suppᵐ huᵉ nāe. ꝛ hac rōne dr̄ hūanatum: non q̄ꝛ assūpserit hoīeꝫ: sꝫ q̄ꝛ assūpsit huᵃᵐ nāꝫ. Nō aūt sic est ecōuerso ꝙ suppᵐ huᵉ nāe assūpserit dinam nām. Un̄ nō

Ad 3ᵐ. p̄t dici homo deificat⁹ vl' dn̄icus. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ hoc nomē dinū ꝯsueuit p̄dicari ēt de his de q̄bus p̄dicaẜ eēntialr̄ hoc nomen deus. Dicimus. n. ꝙ dina eēntia ē deus rōne idētitatis: ꝛ ꝙ eēntia est dei siue dina pp diuersū mōꝫ siḡndi ꝛ ꝟbū dinā cū tn̄ ꝟbū sit de⁹. et silr̄ dicim⁹ pᵃᵐ dinā: sic ꝛ pᵃᵐ Platonis pp diuersū mōꝫ siḡndi. Sꝫ

dominicus nō dr̄ de his de q̄bus dn̄s p̄dicat̄. Nō. n. ꝯsueuit dici ꝙ aliq̄s hō q̄ ē dn̄s sit dn̄ic⁹ sed illud ꝙ qualitcūq̧ est dn̄i dn̄icū dr̄: sicut dn̄ica volūtas vl' dn̄ica manus vel dn̄ica passio: ⁊ iō ip̄e hō xp̄s q̄ est dn̄s nō pōt dici dn̄ic⁹. ſʒ pōt caro eius dici caro dn̄ica et passio eius potest dici passio dominica.

¶ Utrum ea q̄ cōueniūt filio hominis possint p̄dicari ꝺ filio dei et econuerso. Ar. iiij.

pm. Ad quartū sic procedit̄. vr̄ ꝙ ea q̄ sūt hūane nāe non pn̄t dici de deo. Impoiē. n. ē opp^a de eodē p̄dicari: sed ea que sunt hūane nāe sunt ꝯ̄ria his q̄ sūt ꝓpria dei. De⁹. n. ē increatus immutabilis ⁊ etern⁹ ad hūanā autē nām pertinet: vt sit creata tp̄alis ⁊ mutabilis. ḡ ea q̄ sunt hūane nature n̄ pn̄t dici de deo.

2m ¶ P̄. attribuet̄ deo ea que ad defectū ptinēt: vr̄ derogare diuino honori ⁊ ad blasphemiā ptinere: sed ea q̄ sūt hūane nāe ꝺfectuʒ q̄ndā ꝯtinēt: sic pati. mori ⁊ alia h⁹i: ḡ vr̄ ꝙ nullo^o ea q̄ sunt humane nāe possint dici de deo.

3m. ¶ P̄. assumi ꝯuēit hūane nāe nō ad h^o ꝯuēit deo: non ḡ ea q̄ sunt hūane nature de deo dici pn̄t.

i oppm Sʒ contra est ꝙ Dam̄. di. in. 3. li. ꝙ de⁹ suscepit ea que sunt carnis idiomata. i. ꝓꝑetates: dū de⁹ passibil' nominatur: et de⁹ glie crucifixus.

Rn̄o pncip. 3. ā. Rn̄deo dōm: ꝙ circa hāc. q. diuersitas fuit int' Nestorianos ⁊ catholicos. Nestoriāi. n. voces q̄ dn̄r de xp̄o didere volebāt h^o mō: vt ea q̄ ptinēt ad hu^am nām nō dicerēt̄ a deo nec ea q̄ ptinēt ad diuā nām dicerēt̄ de hoīe vn̄ Nesto. dixit. Si q̄s dei ꝟbo tētat passiones tribuere anathēa sit. Si q̄ ꝟo noīa q̄ ptiere pn̄t ad vtrāq̧ nāʒ ꝺ talib⁹ p̄dicabāt ea q̄ sr̄ vtriusq̧ nāe sic h^o nom̄ xp̄s vl' dn̄s: vn̄ ꝯcedebāt xp̄m eē natū de ꝟgine ⁊ fuisse ab eterno nō tn̄ dicebant vel deū natū de ꝟgie vl' hoiem ab eterno fuisse. Catholici ꝟo posuerunt h⁹i q̄ dn̄r ꝺ xp̄o siue ſm diuā nām siue ſʒ hu^am dic̄ tā de deo posse q̄ȝ de hoīe. vn̄ Cyril. di. Si q̄s duab⁹ ꝑsonis seu subiis. i. hypostasib⁹ ea q̄ in euāgelicis ⁊ ap̄licis ꝯscriptōnib⁹ sūt dicit voces vl' ea q̄ de xp̄o a scīs dn̄r vel a ip̄o xp̄o de semetip̄o. ⁊ aliq̄s q̄dē ex his hoī applicādas crediderit. aliq̄s ꝟo soli ꝟbo deputauerit anathema sit. Et h⁹ rō ē: q2 cū sit eadē hypostasis vtriusq̧ nāe eadē hyposta. suppōitur noīe vtriusq̧ nāe: siue ḡ dicat̄ hō siue de⁹ supponit̄ hypostasis diue ⁊ hu^c nāe. Et iō de hoīe pn̄t dici ea q̄ sūt diue nāe tāq̄ȝ de hypostasi diue nāe: ⁊ de deo pn̄t dici ea q̄ sūt hu^c nāe tāq̄ȝ ꝺ hypostasi hu^c nāe. sciēdū tn̄ ꝙ in ꝓpōne in q̄ aliqd de aliq̄ p̄dicat̄ nō solū attenditur qd sit illꝺ ꝺ q̄ p̄dicat̄ p̄dicatū: ſʒ ēt ſʒ qd ꝺ illo p̄dicet̄. Quāuis ḡ nō distinguant̄ ea q̄ p̄dicant̄ de xp̄o: distinguūt̄ tn̄ ſʒ id ſm quod vtrumq̧ p̄dicat̄. Nā ea q̄ sūt diue nāe p̄dicāt̄ de xp̄o ſʒ diuinam nām ea aūt q̄ sūt hu^c nāe p̄dicāt̄ de eo ſm hūanam nām. vn̄ Aug. d. i. i. de tri. distigam⁹ qd in scrip urus sonet ſm formā dei: ⁊ qd ſʒ [illegible] mā serui. Et. ꝭ. qd ⁊ pp qd: ⁊ qd [illegible] m qd dicat̄ prudēs: ⁊ diligēs: ⁊ pius lector intelligit.

ea q̄ cō ueniūt filio di pn̄t p̄dicari de filio hois.

nōbile.

Ad pm Ad primū ḡ dōm. ꝙ opposita p̄dicari de eodē ſm idē ē ipoiē: ſʒ ſm diuersa nihil ꝓhibet ⁊ hoc mō oppo^a p̄dicātur de xp̄o nō ſʒ idē: sed ſʒ diuersas nās.

ad 2m ¶ Ad 2m dōʒ: ꝙ si ea q̄ e ad defectum ptinent deo attribuerentur ſm diuinam nām esset blasphemia. q̄ pertinens ad diminutionem honoris ipsius. Non autē pertinent ad dei iniuriam si attribuantur ei secūdū nām assumptā. Unde in quodam sermone ephe

- fini cōcilū dr. Nihil putat de⁹ iniuriaz qd est occasio salutis hoībus Nihil.n.abiectoꝝ q̄ elegit pp nos iniuriā facit illi nāe q̄ non pōt esse sueta iniurijs: ꝓpria vero fecit inferiora vt saluet nām huam. Cū ḡ abiecta et vilia sunt diuinā nām nō iniuriant: sed salutē hoīb⁹ opant. Quōdicis ea q̄ cā nostre salut' sit
3m iniurie occasionē dō fuisse. ¶ Ad 3m dōz: ꝙ assumi ꝯuenit huc nāe nō rōne suppl: sꝫ rōne suipsius ꝛ iō nō conuenit deo.

¶ Utrū ea q̄ ꝯueniūt filio hominis possint predicari d diuina nā: et de humana ea que conueniunt filio dei. Ar.v.

ꝑmum.  Ad quintuz sic proceditur. vr ꝙ ea que sūt humane nāe pñt dici de nā diuina. Ea.n.q̄ sr huc nāe p̄dicāt de filio di ꝛ de deo
Ad 2m sꝫ de⁹ ē sua nā. ḡ q̄ sr nāe huc ea pñt p̄dicari de diuina nā. ¶ p̄. caro ptinet ad nām huam sꝫ sic dic Dam. i .3.lib. dicim⁹ nām ꝟbi incarnataz esse ꝫm beatos Athana. et Cyrillū: ḡ vr ꝙ pari rōne ea q̄ sunt huc
3m. nāe possint dici de dina nā. ¶ p̄. ea q̄ sūt dine nāe ꝯueniūt huc nāe in xpo. sic cognoscere futura ꝛ hr̄e salutiferā ꝟtutē: ḡ videt ꝙ pari rōne ea que sunt humane nature. possunt dici de diuina natura.

i oppm Sꝫ cōtra est quod Dam. dicit in. 3. li. Deitatem qdem dicētes nō noiamus de ea q̄ humanitatis idiomata. i. ꝓpetates. Nō.n. dicim⁹ deitatē passibilē vl creabilem deitas āt ē dina nā: ḡ ea q̄ sunt huc nature nō pñt dici de diuina natura.

Rño pricip. ea q̄ humāe nature p̄dicant Respondeo dōm: ꝙ ea que sunt propria vnius non possunt vere de alio p̄dicari nisi de eo quod est idem illi sicut risibile non ꝯuenit nisi ei qd est homo. In mysterio aūt incarnationis non est eadem natura diuina ꝛ humana: sed eadem est hypostasis vtriusq; nature. Et ideo ea que sunt vnius nature non pñt de alia predicari ꝫm ꝙ in abstracto signtur. Noīa ꝟo cōcreta supponunt hypostasim natura. Et iō indifferēt p̄dicari pñt ea q̄ ad vtrāq; nām ptinent de noībus concretis: siue illud nomen de q̄ dñr det intelligere vtrāq; nām. sic h° nom xps in quo intelligit vngēs diuitas: ꝛ hūanitas vncta: siue solā diuinam nām sic hoc nomē de⁹ vl filius dei: siue solū nām hūanā sicut hoc nomē hō vel iesus. vñ Leo papa dic i epla ad palestinos. Nō interest ex qua xps sueta noiet cū imsepabilr manēte vnitate psone idē sit ꝛ tot⁹ hois fili⁹ pp carnē: et totus di fili⁹ pp vnā cū patre ditatē — d dina in concreto / nō i abstracto.

Ad pm Ad primū ḡ dōm: ꝙ i diuinis realr est idez psona cū natura ꝛ rōne h⁹ idētitat; dina nā p̄dicat de filio dei: nō tñ est idē mod⁹ signdi ꝛ iō q̄dā dñr d filio dei que nō dñr de dina nā sic dicim⁹ ꝙ fili⁹ dei est genit⁹: nō tñ dicim⁹ ꝙ nā dina sit genita vt in pa parte hitū est. Et silr in mysterio icarnationis dicim⁹ ꝙ fili⁹ dei passus est: nō autē dicim⁹ ꝙ dina nā sit passa. ¶ A 2m dōm: ꝙ incar Ad 2m
natio mag' iportat vnionē ad carnē q̄ carnis ꝓpetatē: vtraq; āt nā i xpo est vnita alteri in psona rōne cuius vnionis ꝛ dina nā dr incarnata ꝛ hua nā deificata: vt. s̄. dcm̄
est. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ ea q̄ sūt dine Ad 3m
nāe dñr de humana nā non ꝫm ꝙ ēentialr ꝯpetūt dine nāe sꝫ ꝫm ꝙ pticipatiue deriuāt ad hūanā naturā. Unde ea que pticipari nō pñt a natura humana sicut esse increatum āt omnipotentem nullomodo de humana nā dicuntur. Diuina autem natura nihil participatiue recipit ab humana nā: ꝛ iō ea q̄ sr huc nāe nullo° pñt dici d dina nā.

¶ Utrū hec sit ꝟa fili⁹ dei fact⁹ ē homo. Arti. vi.



pm. Ad sextuz sic procedit. Uidetur q hec sit falsa: deus factus e hō. Cū eni homo significet subam fieri hominem est fieri simpliciter: sed hec est falsa: deus factus est simpliciter: ergo hec e falsa: deus factus
2m est hō. ¶ Pr fieri hoiem est mutari sed deus non pōt eē subiectū mutationis: fm illuc Malach.3. Ego dñs z nō mutor: ergo vr q hec sit fla
3m. deus factus est hō. ¶ Pr. hō fm q de xpo dr supponit pam filij dei: sz h est falsa: deus factus e psona filij dei: ergo hec est falsa: deus factus est homo.
i oppm Sz ctra est qd dr Jo.i. vbus caro factum est. z sic Athanasius dicit in epla ad epictetū. q dixit vbū caro factū est: simile e ac si diceretur q hō factus est.
Rño pncip. 3.di.7. q.2.ar.i Rñdeo dicendum: q vnūquodq dicitur esse fcm illud qd de nouo incipit pdicari de ipo eē āt hoiem vere pdicatur de deo. sic dcm e: ita tn q nō cuenit deo esse hoiem ab eterno: sed ex tpe p assūptionē hūane nāe: et iō hec est vera deus factus est homo. diuersimode tn intelligitur a diuersis: sic et h deus est hō: vt.s. dcm est.
Ad pm Ad primuz ergo dicendum: q fieri hominē e fieri simpliciter in oibus his in quibus humana natura incipit eē in supposito de nouo creato. Deus āt dr factus homo eo q hūana natura incipit eē i suppo diuine nature ab eterno preexñte: z iō deū fieri
Ad 2m hoiez nō e deū fieri simplr. ¶ Ad 2m dicendum: q sic dcm est: fieri importat q aliqd pdicetur de nouo de altero. Uñ qñq aliquid de nouo predicatur de altero cū mutatiōe eius de quo dr tūc fieri z mutari: z hoc mō cuēit in oibus q absolute dñr Nō.n. pōt albedo aut magnitudo de nouo venire alicui nisi p hoc q de nouo mutatur ad albedinez vel magnitudinem ea vero q relatiue dñr possunt de nouo predicari de aliquo absq eius mutatione. Sic hō de nouo fit dexter absq sua mutatione per motū illius q sit ei sinister. vñ in talibus nō oz q dr fieri esse mutatū: qz h pt accidere p mutationē alterius. Et per hūc modū deo dicimus. Dñe refugium factus ps. 98.
est nobis. esse aūt hominez cuenit deo rōne vnionis q e relatio qdā: et iō esse hoiez pdicatur de nouo de dō absq eius mutatiōe p mutatiōez hue nāe q assūitur in diuinā pam: z iō cū dr deus factus e hō: n itelligitur aliq mutatō ex pte dei: sed soluz ex pte humane nature. ¶ Ad 3m dicendū: q Ad 3m.
hō supponit psonā filij dei nō nudaz sed put subsistit in hūana nā: z quāuis hec sit falsa deus factus est pa filij dei: est tn vera: deus factus est hō ex eo qd est vnitus hue nāe.
¶ Utrum hec sit vera: hō factus est deus. Ar.vij.



Ad septimuū sic pm. pceditur. vr q hec sit vera homo factus est deus. Dr.n. Ro.i. Quod ante pmiserat p pphas suos iscripturis scis de filio suo q factus est ei ex semie Dauid fz carnē fz xps
fz q hō e ex semie dauid fz carnē. ergo hō factus e filius dei. ¶ Pr. Au.i.i. 2m
de tri. Tal' erat illa susceptio q deū hoiez faceret: z hoiez deū: sz rōne illius susceptiōis h e vera: deus factus e hō ergo h e vera. hō factus e deus. ¶ Pr. Gre. 3m
naza. di.i epi.ad Elidoniū. Deus quidē humanatus e: hō āt deificatus vel quolz alr noiauerit sz deus ea rōne dr hūanatus q e hō factus: ergo hō ea rōne dr deificatus q est factus deus. z ita hec est vera. homo factus est deus. ¶ Pr. 4m
cum dicitur deus factus e hō subm factiōis vel mutatiōis n e deus sz hūanā: quā significat hoc nomē homo: sed illud videtur esse subiectum factionis cui factio attribuitur: ergo hec magis est vera: homo factus est deus q ista deus: factus est hō.

i oppm Sz ztra ē qđ Dam dic l.3.li. Nō hoīes deificatū dicim⁹. sz deū humanatū: idē āt ē fieri deū qđ dificari. ḡ hec ē fl'a: hō factus est deus

Rñº. princi· Rñdeo dōz: q̄ ista ppō: hō factus ē de⁹ tripl'r p̄t itelligi. Uno° ita q̄ hoc participiū fct⁹ determinet absolute vel subiectuz vl' p̄dicatū. ⁊ in hº sēsu ē fl'a q̄ neq̄ hō ille d̄ q̄ de⁹ p̄dicatur ē fact⁹ neq̄ de⁹ ē fact⁹: vt.ī. dicek ⁊ s̄ eodē sensu h̄ ē fl'a: de⁹ fact⁹ ē hō. sz s̄ hoc sēsu ñ q̄rik h̄ de istis ppōnib⁹. Alio° p̄t itelligi vt ly fact⁹ ē determinet ꝯpōnē. vt sit sēsus: hō fact⁹ ē de⁹. i. factū ē: vt hō sit de⁹ ⁊ s̄ hº sēsu vtraq̄ ē v'a: ⁊ hō fact⁹ ē de⁹: ⁊ de⁹ fact⁹ ē hō: sz h̄ nō ē pp̄us sensus hay locutionū: nisi forte itelligak: s̄z q̄ ly hō ñ h̄z personalē suppōnē: sz simplicē. l3. n. h̄ ñ sit fact⁹ de⁹: q̄z hº suppm. s. pª filij di ab eterno fuit de⁹: tñ hō cōiter loquendo ñ sp̄ fuit de⁹. 3° mō ppe intelligik s̄z q̄ hº pticipiū fct⁹ pōit fieri circa hoīez in reⁿ ad deū sic ad terminū factiōis: ⁊ ī hº sensu suppº q̄ in xp̄o sit eadē psona ⁊ hypostasis ⁊ suppm dei ⁊ hoīs: vt. s̄. oñsū ē: ista ppō ē fl'a q̄z cū d̄r hō fact⁹ ē deus: ly hō h̄z ꝑsonalē suppōnē. ñ. n. eē deū v'ificak de hoīe rōne humane nāe: sz rōne suppositi sui. Suppm āt hūane nāe: d̄ quo v'ificak eē deū est idem qđ hypostasis seu psona filij dei: q̄ sp̄ fuit de⁹. Uñ nō p̄t dici q̄ iste hō incipit eē de⁹: vel qđ fiat de⁹: aut qđ fact⁹ sit de⁹. Si v'o eēt alia ꝑsona vel hypostasis dei ⁊ hoīs: ita q̄ eē deū p̄dicarek d̄ hoīe et ecꝯ° ꝑ q̄ndā cōiūctionē suppositorū vel dignitatis ꝑsonalis vel affectiōis vel īhabitatiōis vt Nestoriani dixerunt: tūc pari rōne posset dici q̄ hō fact⁹ ē de⁹. i. ꝯiūct⁹ deo: sic ⁊ q̄ de⁹ fact⁹ ē hō. i. ꝯiūct⁹ hoī.

nō p̄ōt dici hō factus ē deus 3. dis. 6. q. art. 2.

Ad pm Ad primuz ḡ dōm: q̄ in verbis illis. Apo. hº relatiuuz q̄: qđ refert ꝑsm filij dei non' dz intelligi ex p̄te p̄dicati: quasi aliq̄s ex̄ns ex semine Dauid s̄m carnē sit factus fili⁹ dei: ī quo sensu obiectio ꝓcedebat: sz dz itelligi ex p̄te subi: vt sit sēsus: q̄ fili⁹ dei fact⁹ est. s. hō ad honorē p̄ris: vt glo. exponit ex̄ns ex semine Dauid s̄z carnē: ac si diceret: fili⁹ dei fact⁹ est h̄ns carnē ex semine Dauid ad honorē dei. ¶ Ad 2m dōz: q̄ illud v'bū Aug. est intelligēdū in illo sensu s̄z q̄ ex illa susceptiōe īcarnatiōis fcm̄ est: vt hō eēt de⁹. et de⁹ eēt hō: in quo sēsu ambe locutiones sūt v'e vt dcm̄ ē. ¶ Et similik dōz. Ad 3m: nā deificari idē est qđ fieri deū. ¶ Ad 4m dōz: q̄ termin⁹ in subo posit⁹ tenek mālr. i. ꝑ suppº posit⁹ v'o in p̄dicto tenetur formalr. i. ꝑ nā sig̃ta. Et iō cū d̄r hō fact⁹ ē de⁹ ipsum fieri nō attribuik humane nāe: sz supposito huᶜ nāe: qđ est ab eterno de⁹: ⁊ iō nō ꝯuenit ei fieri deuz. Cū aūt d̄r de⁹ fact⁹ est hō: factio intelligitur termiari ad ipsam huªm nām. Et iō ꝓprie loquēdo hec ē vera deus fact⁹ est hō: sz hec ē falsa: hō fact⁹ est de⁹. Sic si fortes cū p̄us fuerit hō: postea fact⁹ est alb⁹ demr̄ato forte: hec ē v'a: hic hō hodie fact⁹ ē alb⁹: hec tñ ē falsa hº albū hodie factū ē hō. si tñ ex p̄te subi poneretur aliqđ nom̄ sig̃ñans nām huªm in abstracto posset hº mō sig̃ñari: vt suum factionis. puta si dicak q̄ nā hūana fcā ē filij dei.

Ad 2m
Ad 3m.
ad 4m.

¶ Utrū hec sit vera xp̄s factus est creatura Ar. viii.

Ad octauū sic proceditur. Uř q̄ hec sit vera: xp̄s est creatura. Dicit. n. Leo papa. Noua ⁊ ī audita ⁊ cōuētio: de⁹ q̄ est et erat fit creatura. Sz illud pōt p̄dicari de xp̄o q̄ fili⁹ dei fact⁹ est ꝑ incarnationē: ḡ hec est vera: xp̄s ē creatura. ¶ p̄. Proprietates vtriusq̄ nāe p̄ñt p̄dicari de hipostasi cōi

primū.
2m.

vtriusqз quocūqз noīe significet. vt.s.dcm̄ est s3 pprietas hūane nature ē eē creaᵃᵐ: sic̄ ⁊ pprietas diuine nāe est eē creatorē: ğ vtrūqз pōt dici de xp̄o.s.ꝙ sit creatura. ⁊ ꝙ sit increat⁹ ⁊ creator ¶ p̄. Pricipalior ps hoīs est aīaqз corpus. s3 xp̄s rōne corporis qđ de virgīe traxit: dr̄ esse simplr̄ natus de virgine: ergo rōne aīe que creata est a deo dз simpliciter dici ꝙ christ⁹ sit creatura.

3ᵐ.

s oppᵐ. Sz cōtra est qđ Amb. dicit i li.ő tri. Nūqđ dcō fact⁹ est xp̄s ⁊ nūqđ mādato creat⁹ ē xp̄s q.d. Nō. Vn̄ subdit Quō āt creatura in deo eēt p̄t.⁊.n. de⁹ nāe simplicis est nō ꝯiūcte: ğ hnō ē concedenda xp̄s est creatura.

Rn̄o. princi. 3.di.11. q.1.art. 2.di.4. q.2.art. 2.ad 4ᵐ ꝯ. 4.ca. 48. Rn̄deo dđз: ꝙ sic̄ Hiero. dic̄. Ex v̄bi inordinate platis incurrit heresis. vn̄ cū hereticis nec noīa dēm⁹ hr̄e cōia: ne eorū errori fauere videamur Arriani aūt heretici xp̄з dixerūt eē creaturā ⁊ minorē p̄re: nō solum rōne hūane nāe. s3 etiaз rōne dīne nāe. Et iō nō est absolute dđm. ꝙ xp̄s sit creatura vel minor p̄re. s3 cū determinatiōe.s. ƀm hūanā nām. Ea v̄o de quibus suspicari nō pōt ꝙ diuine psone ꝯueniat ƀm seipāз p̄t simplr̄ dici de xp̄o rōne humane nāe: sicut simpliciter xp̄m esse passum mortuū ⁊ sepultuз. Sicut ēt in reb⁹ corporalib⁹ ⁊ humanis ea q̄ in dubitationeз venire pn̄t an cōueniāt toti vel parti: si insunt alicui pti n̄ attribuim⁹ toti simplr̄.i. sine determinatiōe. Nō.n. dicim⁹ ꝙ ethiops ē alb⁹: s3 ꝙ ē albus ƀm dētes. Dicim⁹ aūt absqз determinatiōe: ꝙ ē crisp⁹: q: hoc nō p̄t ei cōuenire nisi ƀm capillos.

Ad pᵐ Ad primum ergo dđm: ꝙ aliqn̄ sci doctores causa breuitatis determinatione omissa noīe creature vtunt circa xp̄m: est tn̄ in eoꝝ dictis sub intelligenda. ¶ Ad 2ᵐ dđm: ꝙ oēs

Ad 2ᵐ.

pprietates hūane nāe: sicut ⁊ diuine pn̄t aliqualr̄ dici de xp̄o. Vn̄ ⁊ Dam. dicit in.3.li. ꝙ xp̄s q̄ deus ⁊ hō dr̄ ⁊ creabilis est ⁊ increabilis ptibilis ⁊ impartibilis. Sз tn̄ illa q̄ dubitationē hn̄t circa alterutrā nām nō sūt dicēda absqз determinatiōe. Vn̄ ip̄e postea alibi subdit. Ipsa vna hypostasis.s. xp̄i increata est deitate: ⁊ creata est hūanitate sic̄ ⁊ ecōuerso: nō esset dđm sine determinatiōe. xp̄s ē incorporeus: vel ipassibilis ad euitādū errores Maichei q̄ posuit xp̄з verū corpus nō habuisse. nec vere passum esse: s3 dđm ē cū determinatione ꝙ xp̄s ƀm deitatē est icorpore⁹ ⁊ ipassibilis. ¶ Ad 3ᵐ dđm: ꝙ de natiuitate ex v̄gine nulla dubitatio pōt eē ꝙ ꝯueniat psōe filij dei: sicut pōt esse de creatione. Et iō non est similis ratio vtrobiqз. Ad 3ᵐ

¶ Utrum hec sit vera. Iste homo. demōstrato xp̄o incepit eē vel fuerit semper. Ar.ix.

AD nonū sic pcedit. Vr̄ ꝙ ille hō demonstrato xp̄o incepit eē. Dicit.n. Au. sup Io. Priusqз mūdus eēt nos erram⁹ nec ip̄e mediator dei ⁊ hoīm hō iesus xp̄s. Sз illud qđ nō sp fuit: icepit esse: ğ ille hō dmōstrato xp̄o icepit eē. ¶ p̄. Xp̄s icepit eē hō: s3 eē hoīem ē eē simplr̄. ğ ille hō incepit eē simplr̄. ¶ p̄. hō īportat suppᵐ huᵉ nāe: s3 xp̄s nō sēp fuit suppᵐ huᵉ nāe: ergo homo ille incepit esse. primū. 2ᵐ. 3ᵐ.

Sz cōtra est qđ dr̄ Hebre. vlt. Iesus xp̄s heri ⁊ hodie ipse ⁊ in secula. s oppᵐ

Respondeo dđm ꝙ nō est dđm: ꝙ ille hō demōstrato xp̄o: incepit esse: si nihil addatur. Et hoc duplici rōne. ¶ Primo q̄deз: q: hec locutio est simplr̄ falsa ƀm sniam catholice fidei: qua ponim⁹ i xp̄o vnū suppᵐ vnam hypostasim: sic̄ ⁊ vnā pᵒm: Rn̄o. princi. non est dđз iste hō incepit eē d̄mrato xp̄o. 3.di.12. q.1.a.1.

sz hoc.n.opz q in ho q dr iste ho: demonstrato xpo: designet suppm eternuz: cui9 eternitati repugnat incipere esse. Un hec est falsa: hic ho incipit esse. Nec obstat q incipere ee euenit huane nae: q signa tur p ho nome ho: qz terminus in subo posit9 no tenet formalr p na: sz magis malter p supposito: vt s. dcm est. ¶ Scdo qz et si eet vera: no tn esset ea vtendum absqz determinatione: ad euitanduz heresim Arrij. Qz sicut psone filij dei attribuit: q eet creatura: q qd eet minor patre: ita attribuit q ee incepit: dices q erat qn non erat.

Ad pm **Ad primuz** g dom: q auctoritas illa est intelligenda cu determinatioe: vt.s. dicamus q ho xps iesus non fuit anteqz mudus esset sz huanitate. ¶ Ad 2m dom: q cu ho verbo in-

Ad 2m cepit: non seqtur argm ab inferiori ad superi9. No n. seqtur q hoc incipit esse albuz: ergo incipit esse coloratu. Et hoc ideo: qz incipere importat nuc esse q no pri9: no aut seqtur hoc no erat pri9 albu: g no erat prius coloratu: ee aut simplr est superi9 ad esse hoiem. Un no sequit. xps incepit esse ho: g incepit

Ad 3m esse. ¶ Ad 3m doz q hoc nome ho sm q accipit p xpo: lz significet huanam nam. q incepit esse tn supponit suppm eternu: qd esse no incepit. Et io qz sm q ponit i subo tenetur p supposito: sm aut q ponitur in pdicato refertur ad numeru io hec est falsa: ho xps esse incepit: sz hec e va: xps icepit esse ho.

¶ Utrum hec sit vera xps sm q homo est creatura. Ar. x.

primuz **AD decimum** sic pcedit. Ur q hec sit falsa. xps sm q est homo est creatura vel incipit esse. Nihil.n.in xpo est creatum nisi humana natura. Ss hec est falsa: xps sm q homo est humana natura. g hec e et falsa: xps sz q ho e creaa

¶ p. Predicatuz magis predica- 2m. tur de termino in reduplicatione posito qz de ipso subiecto ppois sicut si dica. Corpus sm q coloratuz est visibile: sequitur q coloratum sit visibile: sz hec no est absolute: sicut dcm e: cocededa: homo xps est creatura. g neqz hec: xps sm q homo e creatura. ¶ p. qcqd. 3m. predicatur de quocuqz hoie sm q ho pdicatur de eo sm se q simplr. Idem.n.e p se q sm q ipsum vt dr in.5.metaphi. sz hec est falsa: xps e per se q simplr creatura: ergo etiaz hec est falsa: xps sm q ho e creaa.

Sz contra oe qd est vel est creator vel creatura: sz hec est falsa: xps sm q homo est creator: ergo hec est vera: xps sm q homo est creatura. 1 oppm

Respondeo dom: q cuz dr xps sm q ho hoc nome ho pot resumi in reduplicatioe vel rone suppositi vel ro ne nae. si quide resumat rone suppositi cuz suppositu huane nae i xpo sit eternu q increatuz: hec erit falsa: xps sm q est ho est creatura Si vero resumat rone huane nae sic est vera. qz rone huane nae siue sz huam naz couenit sibi esse creatu. vt. s. dcm est. Sciedum tn q nomen sic resumptuz in reduplicatione magis pprie tenet p na qz pro suppo. Resumit .n. in vi predicati qd tenet formalr. Ide.n.est dictu: xps sm q ho: ac si diceretur: xps sm q est homo. Et ideo hec mags est pcedenda qz neganda: xps sm q homo est creatura. Si tame adderetur aliqd per qd traheret ad suppm esset propositio magis neganda qz concedenda: puta si diceretur: xps sm q hic ho e creatura. Rno. princi. xps sm q ho e creaa sm huanaz naz 3.di.10. q.1. a.1. q.2.o. dis.11. 3.o.

Ad primu g dom: q lz xps no sit huana na: est tn hns huana nam. Nome aut creature natu est predicari non solum de abstractis sz et de cocret. Ad pm

Ad 2m Dicim⁹ .n. humanitas ē creatura ꝛ ꝙ hō est creatura. ¶ Ad 2m dōʒ ꝙ ly hō ſm ꝙ ponitur in ſubiecto magis reſpicit ſuppm: ſm aūt ꝙ ponitur in reduplicatione magis reſpicit nām vt dcm̄ est. Sʒ qꝛ nā est creata: ſuppm ꝓo icreatū: iō lʒ nō ꝯcedatur iſta ſimplr: hō est creaa ꝯcedit tñ iſta: xp̄s ſʒ ꝙ hō ē creaa

Ad 3m ¶ Ad 3m dōʒ: ꝙ cuilʒ hoī qui est ſuppm ſoli⁹ nāe hūane ꝯpetit ꝙ ñ hēat eſſe: niſi ſm huamnāʒ ꝛ de q̄lʒ tali ſuppo ſeqtur: ſi ſm ꝙ hō est creatura: ꝙ ſit creatura ſimplr: ſʒ xp̄s non ſolum est ſuppm humane nāe: ſʒ ēt diuine ſʒ quāhʒ cē icreatum: ꝛ iō non ſeqtur: ſi ſm ꝙ hō ē creatura: ꝙ ſit ſimplr creatura.

¶ Utrum hec ſit vera xp̄s ſm ꝙ homo est deus. Art. xi.

primuʒ AD vndecimū ſic ꝓcedit. vr̄ ꝙ xp̄s ſʒ ꝙ hō ſit de⁹. xs.n.ē de⁹ ꝑ grām vniōis. ſʒ xp̄s ſm ꝙ hō hʒ grām vnionis. ḡ xp̄s ſm ꝙ homo

2m. est deus. ¶ P̄. Dimittere pctā est ꝓprium dei ſʒ illud Iſa. 43. Ego ſuʒ ipſe q̄ deleo iniq̄tates tuas ꝓpter me: ſʒ xp̄s ſm ꝙ hō dimittit pctā. ſm illud Mat. 9. Ut aūt ſciatis qꝛ filius hois hʒ poteſtateʒ in terra dimittendit pctā ꝛc̄. ḡ xp̄s

3m. ſm ꝙ hō est deus. ¶ P̄. xp̄s non ē homo cōis: ſʒ est hō iſte particularis: ſʒ xp̄s ſm ꝙ eſt iſte hō est de⁹: ſʒ qꝛ i iſto hoie deſignatur ſuppm eternuʒ quod naturaliter est de⁹. ergo xp̄s ſm ꝙ homo est deus.

I oppm Sʒ ꝯtra illud quod cōuenit xp̄o ſm ꝙ homo cōuenit cuilibʒ hoī ſi ḡ xp̄s ſm ꝙ hō ē deus: ſequitur ꝙ ois hō ſit de⁹. Qđ patet eſſe falſum.

Rñō. princi. Rñdeo dōm: ꝙ iſte terminus homo i reduplicatiōe poſit⁹ pōt duplr accipi. Uno° q̄ʒtum ad nām: ꝛ ſic non est veruʒ. ꝙ ſm ꝙ homo ſit de⁹: qꝛ hua natura eſt diſtincta a diua ſm dr̄iaʒ nāe. Alio° pōt accipi rōne ſuppoſiti: ꝛ ſic cum ſuppm nature humane in xp̄o ſit perſona filij dei. cui per ſe cōuenit eſſe deum: veruʒ eſt ꝙ xp̄s ſm ꝙ homo ſit deus: qꝛ tñ terminus in reduplicatione poſitus magis ꝓprie tenetur pro natura q̄ʒ ꝓ ſuppoſito. vt ſupra dictum eſt: iō magis eſt iſta neganda. xp̄s ſʒ ꝙ hō eſt deus: q̄ʒ ſit affirmanda.

Ad p̄m AD primuʒ ergo dōʒ: ꝙ nō ſm idem conuenit alicui moueri ad aliqđ ꝛ eſſe illud. Nā moueri cōuenit alicui rōne materie vel ſubiecti: eſſe auteʒ i actu rōne forc ꝛ ſilr nō ſm idē cōuenit xp̄o ordinari ad ho ꝙ ſit de⁹ per grām vnionis ꝛ eſſe deum. Sʒ primum cōuenit ſibi ſm humanaʒ naturam. 2m ꝓo ſm diuinā. Et iō hec eſt vera. Xp̄s ſm ꝙ homo hʒ grāʒ vnionis non tamen iſta: xp̄s ſm ꝙ homo eſt deus. ¶ Ad 2m dicēdum: ꝙ filius hominis habet in

Ad 2m terra poteſtateʒ dimittendi pctā: non virtute humane nature: ſʒ virtute diuine: in qua quidem natura ꝯſiſtit poteſtas dimittendi peccata per auctoritatem: in humana āt natura ꝯſiſtit inſtrūaliter ꝛ ꝑ miſterium. Unñ Chryſo. ſup Mat. hoc exponēs dicit. Signanter dixit in terra dimittendi peccata: vt oſtenderet ꝙ humane nature poteſtatem diuinitatis vniuit indiuiſibili vnione. ꝙ ꝛ ſi factus eſt homo: tamē dei verbum permanſit. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ cum dicitur iſte homo pronomen demr̄atiuuʒ hoc nomen homo trahit ad ſuppm. ꝛ iō magis eſt hec vera: xp̄s ſm ꝙ homo iſte eſt deus. q̄ʒ iſta: xp̄s ſm ꝙ homo eſt deus. Ad 3m

¶ Utrū hec ſit vera xp̄s ſʒ ꝙ hō eſt hypoſtaſes vel perſona. Ar. xij

primuʒ AD duodecimū ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ xp̄s ſm qđ hō ſit pa Illđ.n. qđ cōuenit cuilʒ hoī: ꝯue

nit xp̄o ſm q̄ eſt hō. eſt.n. alijs hominib⁹ ſuis ſm illud Phil.2. In ſilitudinē hoīum fact⁹: ſꝫ oīs hō ē perſona: ḡ xp̄s ſm q̄ hō eſt pſona.
2m. ¶ P̄. xp̄s ſm q̄ hō ē ſuba rōnalis nāe: nō aūt ſba vl'is. ḡ ſubſtātia indiuidua. Sed nihil aliō ē pa q̄ rōnalis nāe indiuidua ſuba vt Boe. di. in li. de dua. na. ḡ xp̄s ſm q̄ hō
3m. eſt pſona. ¶ P̄. xp̄s ſm q̄ hō ē res humane nature ꝛ ſuppoſitū ꝛ hypoſtaſis eiuſdē nāe. Sꝫ oīs hypoſtaſis ꝛ ſuppoſitum ꝛ res humane nature eſt perſona. ergo xp̄s ſecundum q̄ hō eſt perſona.

ſ oppm **Sꝫ contra** xp̄s ſꝫ q̄ hō nō eſt perſona eterna. Si ḡ xp̄s ſm q̄ hō ſit pa: ſeq̄retur q̄ in xp̄o ſint due pe: vna rōnalis ꝛ alia eterna: quod ē errōeū: vt .s̄. dictum eſt.

Rñº **Rñdeo** dōm: q̄ ſicut .s̄. dem̄ eſt: iſte termin⁹ hō, in
p̄ncipa. re duplicatione poſit⁹ pōt accipi
3.d.10. vl' rōne ſuppoſiti: vl' rōne nāe. Cū
q.1.ar.2 dr̄. ḡ xp̄s ſm q̄ hō eſt pa ſi accipia
ro.le. tur rōne ſuppoi: māifeſtū ē q̄ xp̄s
3.col. ſm q̄ hō eſt perſona Et hº ēt mo
5.p2i. do verum eſt: q2 suppm hūane nāe nihil eſt aliud q̄ pſona filij dei. Si āt accipiaꝶ rōne nāe: ſic pt itelligi dupl'r. Unoº vt intelligaꝶ q̄ nāe hue ꝯpetit eſſe in aliqua pſona: et hoc ēt mō verꝫ eſt. Oē. n. qō ſubſiſtit in hua nā eſt pſona. Alioº pōt intelligi vt nāe hūane in xp̄o ꝓpa pſonalitas debeatur cauſata ex p̄ncipijs hūane nāe: et ſic xp̄s ſm q̄ hō nō ē pſona: q2 hūana nā nō eſt ſemper per ſe ſeorſum exiſtēs a diuina nā: qō req̄rit rō perſone.

Ad p̄m **Ad primuꝫ** ergo dicenduꝫ: q̄ oi homini cōuenit eſſe perſonam ſecundū q̄ oē ſubſiſtens in humana natura eſt pſona: ſed hoc eſt proprium homini chriſto: q̄ perſona ſubſiſtēs in humana natura eius nō ſit creata ex principijs humane nature: ſed ſit eterna. Et ideo vno modo eſt perſona ſꝫ q̄ eſt homo: alio modo nō ſicut dictum eſt. ¶ Ad 2m dicendum: q̄ ſubſtantia indiuidua que Ad 2m
ponitur in diffinitione pſone ipoꝛtat ſubſtantiam ꝯpletam p ſe ſubſiſtentē ſeparatā ab alijs alioq̄n manus hominis poſſet dici pſona cuꝫ ſit ſuba q̄dā idiuidua q2 tn̄ ſuba indiuidua ſicut in alio exn̄s nō pōt dici perſona. et eadē rōne nec huanā in xp̄o: q̄ tn̄ pōt dici indiuiduū vel ſingulare quoddaꝫ. ¶ Ad 3m Ad 3m
dōm: q̄ ſicut perſona ſignificat qō ꝯpletum: et per ſe ſubſiſtens in nā ronali: ita hypoſtaſis ſuppoſituꝫ: et res nature in genere ſube ſignificant quoddam per ſe ſubſiſtens: vnde ſicut humana natura non eſt per ſe perſona ſeoꝛſum a perſona filij dei: ita etiam non eſt per ſe hypoſtaſis: vel ſuppoſitum vel res nāe: et iō in ſēſu: i quo negaꝶ iſta: chriſtus ſecundum q̄ homo eſt perſona: opoꝛtet etiam negari omnes alias.

¶ De his que pertinēt ad vnitatē in xp̄o in cōi.

Qō. xvij.



Deinde ꝯſiderādū ē de his: q̄ ptinent ad vnitatē in xp̄o i cōi. Nā d his q̄ ptinēt ad vnitatē vl' pluralitateꝫ i ſpāli ſuis locis determinādū eſt: ſicut ſupra determiatū ē: q̄ in xp̄o non eſt vna tm̄ ſcia: et infra determinabiꝶ q̄ in xp̄o n̄ eſt vna tm̄ natiuitas. Cōſiderandū eſt. ergo p̄mo d vnitate chriſti q̄tū ad eſſe. .J. q. 18.
2º q̄tum ad velle. Tertio q̄tum .J. q. 19.
ad operari ¶ Circa primum querūtur duo. primo vtruꝫ chriſtus ſit vnum vel duo. Secundo vtruꝫ in chriſto ſit vnum tantum eſſe.

¶ Utrum chriſtus ſit vnum vel duo. Arti. i.

primū. AD primum sic pceditur. Videt͛ q xp̄s non sit vnum: sꝫ duo. Dic̄.n.aug.l.1.de tri.q for^a dei accipit formaꝫ s͛ui vtrūqꝫ deus pp accipientē deū: vtrūqꝫ aūt hō pp accipiētes hoīes: sꝫ vtrūqꝫ dici nō pōt vbi nō sunt duo: ḡ xp̄s ē duo.
2^m. ¶ P̄. vbicūqꝫ est aliud ⁊ aliud: ibi sunt duo sꝫ xp̄s est aliud et aliud. Dic̄.n.Au. in enche.cū in for^a dei eēt formā s͛ui accepit vtrūqꝫ vnus sꝫ aliud pp ꝓ͛buꝫ: aliud pp hoīeꝫ: ḡ xp̄s est duo.
3^m. ¶ P̄. xp̄s nō est tm̄ hō: qꝛ sic pur^9 hō eēt ḡ ē aliqd aliō q̄ȝ hō: ⁊ ita in xp̄o ē aliud ⁊ aliud: ḡ xp̄s est duo.
4^m ¶ P̄. xp̄s ē aliqd qō est pr̄: ⁊ est aliqd qō nō ē pr̄: ḡ xp̄s ē aliqd ⁊ aliqd. ḡ xp̄s ē duo.
5^m. ¶ P̄. sicut i mysterio trinitat͛ sūnt tres p^e in vna nā: ita in mysterio incarnationis sunt due nāe i vna p^a: sꝫ pp vnitatē nāe nō obstante distinctione psone pr̄ ⁊ filius sunt vnuꝫ ꝭm illud Jo.10. Ego ⁊ pr̄ vnū sumus. ḡ nō obstāte vnitate psōe pp dualitateꝫ nāꝝ: xp̄s est duo.
6^m. ¶ P̄. phs di. in.3.phy. q vnū ⁊ duo denoīatiue dicū͛r: sed xp̄s hꝫ dualitatē nāꝝ: ḡ xp̄s ē duo.
7^m. ¶ P̄. sicut for^a accidentalis facit alteꝝ^a: ita for^a sūbalis aliud. vt Porphi. di. sꝫ in xp̄o sūt due nature substantiales. hu^a.s. ⁊ diuina: ergo xp̄s est aliud ⁊ aliud: ergo xp̄s est duo.

i opp^m SEȝ cōtra ē qō Boe. dicit. in li. ō dua. na. oē qō ē: in q̄tū est vnū est: sꝫ xp̄m eē cōfitemur: ergo xp̄s est vnum.

Rñ^o. princi. RNdeo dōm: q nā ꝭm se ꝯsiderata. put in abstracto sig͛tur: non vere pōt predicari de supp^o seu persona nisi i deo: i quo nō diff͛rt quod est ⁊ quo est: vt in pri^a parte habitū est. In xp̄o autē cuꝫ sint due nature: diuina.s. ⁊ humana altera earum .s. dīna potest de eo predicari ⁊ in abstracto ⁊ in concreto. Dicimus. n. q filius dei q̄ supponit͛ i h^o noīe xp̄s: ⁊ est diuina nā: ⁊ est deus. Sꝫ hūana nā non pōt predicari de xp̄o ꝭm se in abstracto. sed solū i ꝯcreto: put .s. sig͛tur in supp^o. Nō.n. vere pōt dici q xp̄s sit hu^a nā: qꝛ nā hūana n̄ est nata p̄dicari de suo supp^o. dr̄ aūt q xp̄s est hō: sicut ⁊ q xp̄s est deus. Deus aūt sig͛t hn̄tem deitatem ⁊ hō significat hn̄tē hūanitateꝫ. Alit͛ tm̄ hn̄s hūanitatē significat͛ p hoc nomē hō: ⁊ alr̄ p hoc nomē Jesus vel Petrus. nā hoc nomē hō iportat hn̄tem hūanitatem indistincte: sic̄ ⁊ hoc nōmē de^9 indistīcte iportat hn̄tē deitatē. Hoc tm̄ nom̄ Petrus vl̄ Jesus iportat distincte hn̄tem hūanitateꝫ .s. sub determinatis indiuidualibus proprietatibus: sicut ⁊ h^o nomē fili^9 dei iportat hn̄teꝫ deitatē sub determinata ꝓprietate psonali. Numerus aūt dualitatis in xp̄o ponitur circa ipsas nās ⁊ iō si ābe nāe in abstracto p̄dicarentur de xp̄o sequeretur q xp̄s esset duo: ꝭm qꝛ due nature non p̄dicātur de xp̄o nisi put significat͛ i supp^o: opꝫ ꝭꝫ rōnem suppositi p̄dicari de xp̄o vnū vel duo. Quidam aūt posuerunt in xp̄o duo supposita: sꝫ vnaꝫ psonam q̄ quidem vr̄ se hr̄e ꝭꝫ eoꝝ opinionē tanq̄ȝ supp^m. ꝯpletū vltima ꝯpletiōe: ⁊ iō qꝛ ponebant in xp̄o duo supp^a: dicebant xp̄m esse duo neutralr̄. Sꝫ qꝛ ponebāt vnā psonā dicebant xp̄m vnū masculine. Nā neutrū gen^9 dsignat qōdā īforme ⁊ ipfectū: gen^9 aūt masculinuꝫ designat qōdā formatū ⁊ pfectuꝫ. Nestoriani aūt ponētes in xp̄o duas personas dicebant xp̄m non solū esse duo neutralr̄: sꝫ etiaꝫ duos masculine. Qꝛ vero nos ponimus in xp̄o vnaꝫ psonam ⁊ vnū supp^m: vt ex. s̄. dictis pꝫ: sequitur q dicamus q non solū xp̄s est vn^9 masculine: sꝫ ēt q ē vnū neutralr̄.

Ad p^m. AD primuꝫ ḡ dōm: q ꝓ͛buꝫ illud Aug. nō

sic ē itelligēdū q ly vtrūq teneat ex pte pdi.q.d. q xps sit vtrūq sz tenet ex pte subi r tūc ly vtrūq ponit: n.q. pro duob supposi tis: sz p duob noibus signātib duas nās in pcreto. Possuz .n. dicere q vtrūq.s.r de r hō ē de pter accipiētem deū r vtrūq.s.deus r hō est hō pter accipientē hominez. ¶ Ad 2m dōm: q cū dr xps est aliud r aliud: locutio est exponēda: vt sit sensus: hns aliā r aliaz nām: r hoc mō exponit. Aug. i li. c Felicianū: vbi cū dixisset. In mediatore dei r hoīnum aliud dei filius. aliud hois fili. subdit: aliud in qz p discretiōne sube: nō ali p vnitate psone. Et Gre. nazāzen in epla ad elidoniū dicit. Si opz cōpēdiose dicere aliud qdē r alid: ea ex qbus saluator est: si aūt non idem ē iuisibile visibili: q r absq tpe iest ei qd sub tpe nō aūt alius r alius: absit. Hec ei ambo vnū. ¶ Ad 3m dōm: q hec ē falsa: xps est tm homo: qr nō excludit aliud suppm: sz aliaz nām eo qd termini in pdicato positi formalr tenētur. Si vo adderet aliqd p qd traheretur ad suppm: eēt va locutio. Puta xps ē tm id qd ē hō: nō tn seqt q sit aliqd aliud qz hō: qr ly aliud cū sit relatiuū diuersitatis sube: p pric refert ad suppm sicut r oia relatiua faciētia psonalē relatiōez: seqtur aūt: g hūit aliā nāz. ¶ Ad 4m dōz: q cū dr. xps est aliqd: qd est pr: ly aliqd tenet p nā diuina: q ē in abstracto predicat de pre r filio: sz cū dr xps ē aliqd qd nō est pr: ly aliqd tenet non pro ipsa nā huā bm q significat i abstracto. sz bm q significat in concreto: nō qdē bz suppm distictū: sz bz suppm indistinctū: put. s. substat nāe: nō aūt pprietatibus indiuiduātibus r iō nō seqt q xps sit aliud r aliud vel qd sit duo: qr suppm huc nāe i xpo qd est psona filij dei nō ponit i nūez cū nā diuina q predicatur de pre r filio. ¶ Ad 5m dōm: q in mysterio diuine trinitatz nā dina predicat i abstracto: ēt de tribus psonis: et iō simplr potest dici q tres psone sint vm: sz in mysterio incarnationis nō pdicātur ambe nāe i abstracto d xpo: r iō nō pōt simplr dici q xps sit duo. ¶ Ad 6m dōm: q duo dr.q. hns dualitatem: nō qdem in aliquo alio: sed in ipso de q duo pdicant fit aūt pdicatio de supposito qd importatur per h nomen xps: qzuis igit xps hēat dualitatē nāz: qr tn n habet dualitatē suppositoz nō potest dici xps eē duo. ¶ Ad 7m dōm: q alterz iportat diuersitatē accñtis: r iō diuersitas accñtis sufficiat ad hoc q aliqd simplr dicat alteruz: sz aliud importat diuersitatē sube Suba aūt dr non solū nā: sz etiam suppm: vt dr in. 5. meta. r iō diuersitas nāe nō sufficit ad ho q aliqd simplr dicat aliud nisi sit diuersitas bm suppm: sz diuersitas nāe facit aliud bm quid. s. bm nām si non assit diuersitas suppositi.

¶ Utz i xpo sit tm vnū eē. Ar. 11.

Ad secundum primuz sic pcedit. Ur q i xpo non sit tm vnū esse: sz duo. Dic Dam. in. 3. lib. q ea q sequūtur nām in xpo duplicant. sz esse psequtur nām eē. n. est a forma: g in xpo sunt duo esse. ¶ p. eē filij dei ē ipsa nā dina r est nā hūana: r est eternū: eē aūt hois xpi nō est dina nā: sz est esse tēporale: g i xpo non est tm vnū esse. ¶ p. in trinitate qzuis sint tres persone: est tn vnū esse p p vnitatē nāe. sz in xpo sunt due nāe: qzuis sit vna psona: g in xpo non est tm vnū esse sz duo. ¶ p. in xpo dat aliquod esse corpori cuz sit forma eius: sz non dat sibi esse diuinum cū sit increatum: ergo in xpo est aliud esse preter esse diuinū: r sic in xpo non est tantum vnum esse.

i opp^m Sed contra vnūquodqꝫ ſm hoc dr ens ſm qd dr vnus: qꝛ vnū ⁊ ens ꝯuertūtur: ſi ergo in xpo eēnt duo eſſe ⁊ non tm̄ vnum: xps eſſet duo et non vnum.

Rñº. princi. Rñdeo dōm: ꝙ qꝛ in xpo ſunt due nāe ⁊ vna hypoſtaſis: neceē eſt ꝙ ea q̄ ad nām ptinent in xpo ſint duo: q̄ aūt ptinent ad hypoſtaſim in xpo ſint vnū tā tū. Eſſe aūt ptinet: ⁊ ad nām ⁊ ad hypoſtaſiꝫ: ad hypoſtaſim quidā: ſicē ad id qd hꝫ eſſe: ad nām aūt ſicē ad id quo aliquid habet eſſe. Natura n. ſignatur per moduꝫ forme: que dicitur ens ex eo ꝙ ea aliquid eſt. ſicut albedine eſt aliquid album: ⁊ humanitate eſt aliqs hō. Eſt āt conſidūm ꝙ ſi eſt aliqua forma vel nā que non ptineat ad eſſe perſonale hypoſtaſis ſubſiſtentis: illud eſſe non dr eſſe illius perſone ſimplr ſed ſm qd ſicut eſſe album ē eē ſortis: non inq̄tū eſt ſortes ſꝫ inq̄tū eſt albus. Et h'i eē nihil prohibet multiplicari in vna hypoſtaſi vel pſona. Aliud .n. eſt eſſe quo ſortes ē albus ⁊ quo ſortes eſt muſicus. Sed illud eſſe qd pertinet ad ipſam hypoſtaſim vel perſonaꝫ ſm ſe impoſſibile eſt in vna hypoſtaſi vl' perſona mltiplicari: qꝛ impoſſe eſt ꝙ vnius rei nō ſit vnū eē. Si igitur huª nā aduenerit filio di nō hypoſtatice vl' pſonaliter ſꝫ accñtalr: ſicē q̄dam poſuerūt oporteret ponere in xpo duo eſſe: vnuꝫ q̄dam ſm ꝙ eſt de⁹: aliud āt ſm ꝙ ē hō. Sicē i ſorte ponitur aliud eē ſm ꝙ eſt albus ⁊ aliud ſm ꝙ ē hō. qꝛ eſſe album non ptinet ad ipſuꝫ eſſe pſonale ſortis. Eſſe aūt capitatum ⁊ eſſe corpeū ⁊ eſſe aīatuꝫ totū ptinet ad vnā pſonā ſortis et iō ex oībus his non fit niſi vnū eē in ſorte. Et ſi contingeret ꝙ poſt ꝯſtitutionē perſone ſortis aduenirent ſorti manus vel pedes vel oculi ſicut accidit i ceco nato: ex his nō accreſceret ſorti aliud eſſe: ſꝫ ſoluꝫ relo quedaꝫ ad huiuſmodi: quia. ſ. diceretur eſſe non ſoluꝫ ſm ea que prius habebat: ſꝫ ēt ſm ea que ſibi poſt modum aduenıunt. Sic igit cū huª nā ꝯiungatur filio dei hypoſtatice vel pſonaliter: vt. ſ. dcm̄ eſt: et non accidentaliter: ꝯſequēs eſt ꝙ ſm humanā nām non adueniat ſibi nouuꝫ eē pſonale: ſꝫ ſolū noua habitudo eē perſonalis preexñtis ad nām hūanam: vt. ſ. perſona illa iaꝫ dicatur ſubſiſtere: nō ſolum ſm diuinam naturam: ſed etiam ſm humanam.

Ad primū ergo dōꝫ ꝙ eſſe cōſequitur nāꝫ nō ſicut hñtem eſſe: ſꝫ ſicut q̄ aliqd eſt. pª aūt hypoſtaſim cōſequitr ſicē hñtem eſſe: ⁊ iō magis retinet vnitatē ſm vnitateꝫ hypoſtaſis. q̄ habeat dualitatē ſm dualitatē nāe. Ad p^m

¶ Ad 2^m dōꝫ: ꝙ illud eſſe ēternū filij dei quod ē diuina natura: fit eſſe hominis: inq̄tum huª natura aſſumitur a filio dei in vnitate pᵉ. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dōm: ꝙ ſicut in pª parte dcm̄ eſt: qꝛ pſona diuina eſt idem cum nā in pſonis diuinis nō eſt aliud eſſe pᵉ preter eē nāe ⁊ iō tres pſone nō hñt niſi vnū eſſe. Hrent aūt triplex eſſe ſi in eis eſſet aliud eſſe pſone ⁊ aliud eſſe nāe. Ad 3^m

¶ Ad 4^m dōꝫ: ꝙ anima i chriſto dat eē corpori inq̄tū facit ipſum actuꝫ animatum qd eſt dare ei cōplementum nature ſpēi. Sed ſi intelligatur corp⁹ perfectū per aīam abſqꝫ hypoſtaſi habente vtrūqꝫ: hoc totum compoᵐ ex anima ⁊ corpore prout ſignatur nomine humanitatis non ſignificatur vt quod eſt: ſꝫ vt quo aliquid ē: ⁊ ideo ipſuꝫ eſſe eſt perſone ſubſiſtentis: ſed qd hꝫ habitudinem ad taleꝫ naturaꝫ cuius habitudinis cauſa ē anima inquantum perficit humanam naturam informāº corpus. ad 4^m

¶ De his que pertinent ad vnionem xpi quantum ad voluntateꝫ Qō. xviij.



Deide ꝯsiderandum est de vnitate q̄tū ad voluntatē. Et circa hoc q̄runt sex. p° vtrū in xp̄o sit alia voluntas dīna ꝛ alia huᵃ. 2° vtrum in hūana nā xp̄i sit alia volūtas sensualitatis et alia rationis. 3° vtrū ex parte rōnis fuerūt in xp̄o plures volūtates. 4° vtrū in xp̄o fuerit liberū arbitrium. 5° vtꝝ volūtas huᵃ xp̄i fuerit oīo cōformis dīne volūtati ī volito. 6° vtrū in xp̄o fuerit aliqua ꝯrietas volūtates. ❡ Utrū in xp̄o sī due (volūtatū. Ar. i.



1ᵐ. Ad primuꝫ sic proceditur. vꝛ ꝙ ī xp̄o non sint due voluntates: vna dīna ꝛ alia humana. Uoluntas. n. est primū mouens ꝛ imperans in vnoquoqꝫ volente: sꝫ in xp̄o p̄muꝫ mouēs ꝛ imperās fuit voluntas diuina: qꝛ oīa hūana in xp̄o mouebat ſm volūtatē dīnam: ꝑ vꝛ ꝙ in xp̄o nō fuerit
2ᵐ. nisi vna volūtas. s. diuina. ❡ P̄. instr̄m nō mouet ꝓp̄a volūtate: sed volūtate mouētis: sꝫ nā hūana fuit in xp̄o: sic istr̄m dinitatis ei⁹: ꝑ nā huᵃ in xp̄o nō mouebaꝛ ꝓpria
3ᵐ. volūtate sed diuina. ❡ P̄. illud solum multiplicaꝛ in xp̄o qd̄ ꝑtinet ad nām: volūtas aūt nō vꝛ ad nāꝫ pertinere: qꝛ ea q̄ sunt nālia sūt ex necessitate: qd̄ āt est volūtariū: nō
4ᵐ est necessariū: ꝑ volūtas ē vna tm̄ in xp̄o. ❡ P̄. Dam̄. dic. i. 3. li. ꝙ aliqualr̄ velle nō est nāe. sed nr̄e itelligentie. s. ꝑsonalis: sꝫ oīs volūtas est aliqualis volūtas qꝛ nihil ē in gn̄e qd̄ non sit in aliqua eius spē. ꝑ oīs volūtas ad personā ꝑtinet sed in xp̄o fuit: ꝛ est vna tm̄ pᵃ. ꝑ ī xp̄o est vna tantum voluntas.

Sꝫ contra est qd̄ dn̄s dicit Luc. 22. Pr̄ si vis trāsfer calicem istū a me: verū tn̄ non mea voluntas sed tua fiat: qd̄ inducens. Amb. ad brānū ipe- ratorem dic. Sic susceperat volūtatē meam suscepit tristitiaꝫ meā. Et sup Lu. dic. voluntatē suaꝫ ad hoiem retulit. patris ad diuinitatē volūtas. n. hois est temporalis voluntas diuinitatis eterna. ī oppᵐ

Respōdeo dōm. ꝙ quidam posuerūt in xp̄o esse vnam solā volūtatē: sed ad hᵒ ponendū diuersimode moti esse videnꝛ. Appolinari⁹. n. non posuit aīam intellectualem in xp̄o: sed ꝙ v̄bū eēt loco aīe: vel ēt loco inte⁹. Un̄ cū volūtas sit in rōne. vt ph̄s dicit i. 3. de anima. seq̄baꝛ ꝙ ī xp̄o non eēt voluntas huᵃ: et ita in eo nō esset nisi vna voluntas. Et silr̄ Eutices ꝛ oēs q̄ posuerūt vnā nāꝫ ꝯpositam ī xp̄o cogebanꝛ ponere vnam volūtateꝫ in eo. Nestori⁹ ēt q̄ posuit vnionem dei ꝛ hoīs eē factam solum ſm affectum ꝛ volūtatem posuit vnaꝫ volūtatē in xp̄o. Postmodū v̄o Machari⁹ anthiocenus p̄riarcha ꝛ Cipus Alexandrin⁹ ꝛ Sergius Cōstātinopolitanus ꝛ q̄daꝫ coꝝ sequaces posuerunt in xp̄o vnam volūtatē q̄uis ponerēt duas nās in xp̄o ſꝫ hypostasiꝫ vnitas: qꝛ opinabanꝛ ꝙ huᵃ nā in xp̄o nūq̄ mouebatur ꝓpo motu: sꝫ solum ſꝫ ꝙ erat mota deitate: vt pꝫ ex ep̄la synodica Agathōis pape. ꝛ iō i. 6° synodo apd̄ Constantinopolim celebrata determinatū ē oportere dici ꝙ ī xp̄o sunt due volūtates: vbi sic legiꝛ. Iuxta quod olim ꝓphete de xp̄o. Et ipse nos erudiuit ꝛ sctōruꝫ patrū nobis tradidit symbolū duas voluntates nāles in eo ꝛ duas nāles opationes p̄dicamus. Et hoc neciūm fuit dici. Manifestū est. n. ꝙ fili⁹ dei assumpsit humanā nām ꝑfectam: sicut supra ostensum est.

Rn̄° ꝑncip. 3. d. 14. ar. 1. q. pª. 10. arti. 4. ad 13ᵐ opus. 3. ca. 218.

Ad perfectionez aūt humane nature pertinet voluntas q̄ est nālis eius po^a sicut ꝛ itellect⁹: vt pz ex his que in prima parte dicta sunt. Unde necesse est dicere ꝙ fili⁹ dei hūanam volūtatē assūpsit in hūana nā. Per assūptionē aūt hūane nāe nullam diminutionē passus ē filius dei in his q̄ ptinent ad dinā nām: cui cōpetit volūtatē hr̄e: vt ī p̄ma pte hitum est. Un̄ necesse est dicere ꝙ in xp̄o sint due voluntates: vna.s.dina ꝛ alia humana.

Ad p̄m Ad primū ḡ dōm: ꝙ qcqd fuit i hu^a nā xp̄i mouebaṙ nutu volūtatis dīne: nō tn̄ sequitur ꝙ in xp̄o nō fuerit motus volūtatis ꝓpri⁹ nāe hūane qꝛ ēt aliorū sctōꝝ pie volūtates mouentur ƀz voluntatē dei q̄ opatur in eis velle ꝛ pficere: vt dr̄ phil.2. Lz.n.voluntas non possit interi⁹ moueri ab aliqua cre^a: interius tn̄ mouetur a deo vt in p̄ma parte dictū est. Et sic ēt xp̄s ƀm volūtatez hu^am sequebatur voluntatē dinā: ƀm illud p̄s. Ut facerē volūtatem tuam de⁹ me⁹ volui. Un̄ Au.dic̄ ꝯ Maximinū. Non dixit fili⁹ patri. Non qđ ego volo: sz ꝙ tu vis: qđ te iuuat: ꝙ tua v̄ba subiūgis: ꝛ dicis. Oñdit v̄e suā volūtatē subiectaz suo genitori.q. nos negemus hoīs volūtatē volūtati dei dēre eē subiectā.

Ad 2^m ❡ Ad 2^m dōz: ꝙ ꝓpū ē istr̄i ꝙ moueaṙ a p̄ncipali agente diuersimode tn̄ ƀz ꝓpetatē nāe ipsi⁹. Nā istr̄m ināiatū: sic securis aut serra moueṙ ab artifice p solū motū corporalē. instr̄m v̄o aiatū aīa sēsibili moueṙ p appetitū sensitiuū: sicut equus a sessore. Instr̄m v̄o aiatū aīa rōnali mouetur p voluntatem ei⁹ sic p impiū dn̄i mouetur seruus ad aliqđ agendū: q̄ quidē seru⁹ ē sic instr̄m aiatū: vt phs dic̄ in p̄o politice. Sic ḡ hu^a nā in xp̄o fuit instr̄m diuinitatis vt moueret p ꝓpriā volūtatem.

Ad 3^m ❡ Ad 3^m dōm: ꝙ ipsa potentia voluntatis ē nālis ꝛ ꝯsequiṫ nāz ex necessitate: sed mot⁹ vel actus hui⁹ po^e: q̄ ēt volūtas dr̄: qn̄qꝫ qdē est nālis ꝛ necessari⁹. puta r^ii felicitatis: qn̄qꝫ āt ex libero arbi.rōnis ꝓueniēs: ꝛ n̄ necius neqꝫ nālis sic pz de his q̄ ī 2^a parte sūt dicta. Et tn̄ ēt ipa rō q̄ p̄n^m est hui^s mot⁹: est nālis ꝛ iō p̄ter voluntatē dinā oz in xp̄o ponere volūtatē hu^am nō solū ꝓut ē po^a nālis: aut ꝓut est mot⁹ nālis sz ēt ꝓut est mot⁹ rōnalis.

❡ Ad 4^m dōz: ꝙ p h^o qđ dr̄ aliqualr̄ velle designaṙ determinat⁹ mot⁹ volendi: determinat⁹ āt mot⁹ poniṙ circa ipsā rē cui⁹ est mot⁹. Un̄ cuz volūtas ptineat ad nāz ipm ēt qđ est aliq̄lr velle ptinet ad nām̄ū ƀz ꝙ ē absolute ꝯsiderata: sed ƀm ꝙ ē ī tali hypostasi. Un̄ ēt volūtas humana xp̄i hūit quēdā defi^in mo^m ex eo ꝙ fuit i hypostasi dina: vt.s. moueṙ: sp ƀm nutū dine volūtatꝪ. ad 4^m

❡ Utrū in xp̄o fuerit aliqua voluntas sensualitatis p̄ter rōnis voluntatem. Arti.ii.



AD secundum sic pcediṙ. vr̄ ꝙ i xp̄o n̄ fuerit aliqua voluntas sensualitatis p̄ter rōnis volūtatē. dicit.n.phs i.3.de aīa.ꝙ volūtas in rōne est: ī sensitiuo autē app^u est irrascibilis ꝛ cōcupiscibilis. sed sēsualitas sigt appetitū sēsi^m. ḡ n̄ fuit i xp̄o volūtas sēsualitatꝪ. p̄m

❡ p̄. ƀz Au.12. de tri. sēsualitas signaṙ p ƀpētē: sz nihil serpētinū fuit in xp̄o. Hūit.n.silitudinē aīalis venenosi sine veneno: vt Aug. di.sup illđ Jo.3. Sic exaltauit moyses serpētē ī deserto: ḡ in xp̄o nō fuit volūtas sēsualitatis. 2^m

❡ p̄. volūtas seqṙ nāz vt dcm̄ est: sz ī xp̄o n̄ fuit nisi vna nā p̄t dinā: ḡ ī xp̄o n̄ fuit nisi vna volūtas 3^m

Sz otra est qđ Am.di.(hu^a. ī 2^a ad grānū. Mea est voluntas quā suā dixit: qꝛ hō suscepit tristi^am meā: ex q̄ daṙ itel ī opp^m

ligi q tristitia pertinet ad sensualē: vt in 2ª pte hitū ē: g vr q in xpo sit voluntas sensualitatis preter voluntatem rationis.

Rñº pncip. 3. d.17. arti.1. q.3. opº.3. ca.239. **Rñdeo** dōm q sic predictus est filius dei hūanā nām assūpsit cū oibº q ptinēt ad pfectionē ipsius nāe. In huª āt nā includit ēt nā aialis: sic in spē includit genº. Unñ oz q filiº di assūpserit cū huª nā ēt ea q ptinēt ad pfectionē nāe aialiter q ē appetitº sēsitiuus q sensualitas dr: τ iō oz dicere q in xpo fuit sensualitas. Sciendū ē āt q sēsualitas siue sensualr appetitº inqtū est natº obedir rōni dr rōnale p pticipaᶜᵐ: vt pz p phm in.1.ethi. τ qz volūtas ē in rōne: vt dcm ē: pari rōne pōt dici q sēsualitas sit volūtas p pticipaᶜᵐ

Ad pᵐ **Ad pmum** g dōz: q rō illa pcedit de volūtate essentialr dcā q nō ē nisi in pte intelleᵘᵃ: sz volūtas pticiᵘᵉ dcā pt esse in pte sensitiua inqtū obedit rōni. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q vbi est vnū pp alterū: ibi vnū tm̄ esse vr: sicut supficies q ē visibil per colorē: ē vnū visibile cū colore. Et silr qz sensualitas ñ dr volūtas: nisi qz pticipat volūtatē rōnis: sic est vna nā huª in xpo. ita ēt ponit vna volūtas huª i xpo. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q sensualitas sigtur p serpētē nō qtum ad nāz sensualitatis: quā xps assumpsit: sed qᵐ ad corruptionē fomitis q in xpo non fuit.

¶ Utrum in xpo fuerint due voluntates qᵐ ad rōnē. Ar.iii.

pᵐ. 

D tertium sic proceditur. videt q in xpo fuerūt due volūtates qᵐ ad rōnē. Di.n. Dam̄. in.2.li. q duplex ē hois volūtas. s. nālis qui vocatur thelisis et voluntas rōnalis: que vocatur bulisis: sed xps in hūana nā hūit quicqd ad pfectionē hūane nāe ptinet: g vtraqz pdictaruz voluntatum fuit in xpo. ¶ P. vis appeᵘᵃ diuersificat in hoie bm diuersitᵉᵐ ṽtutꝫ apphēᵘᵉ: et iō bm dr̄iaz sēsº et intellectº diuersificat i hoie appeº sensitiuº et intellectiuus: s silr qᵐ ad apphēᶜᵐ hois ponit dr̄ia rōnis: τ intellis. quoz vtrūqz fuit in xpo: g fuit in eo duplex volūtas vna intellectualis: τ alia rōnalis. 2ᵐ

¶ P. a quibusdā ponit in xpo voluntas pietatis: q nō pōt poni nisi ex pte rōnis: g in xpo ex pte rōnis sunt plures volūtates. 3ᵐ.

Szetra ē q in quolz ordine est vnū pᵐ mouens: sed voluntas ē pᵐ mouens in gñe humāoz actuū g in vno hoie non ē nisi vna volūtas ppe dcā q est voluntas rōnis: xps aūt est vnº hō: g in xpo ē vna tm̄ volūtas hūana. i oppᵐ

Respondeo dōz: q sic dcm̄ ē volūtas qñqz accipit p poª: τ qñqz p actu: si g volūtas accipit p actu sic oz in xpo ex parte rōnis ponere duas volūtates. i. duas spēs actuū volūtatis. Volūtas. n. vt in 2ª pte dcm̄ ē. τ ē finis τ est eoz q sūt ad finē: τ alio mō fert in vtrūqz. Nā in finē fert simpr: et absolute: sic in id qd est bm se bonū. In id āt qd ē ad finez fert cū qdā 9pōne: bz q hz bonitatem ex ordie ad aliud. et iō alteriº rōnis ē actus volūtatis bz q fert in aliqd qd ē bm se volitū: vt sanitas: qd a Da. vocat thelisis. i. simplex voluntas. τ a magris vocat voluntas: vt nā τ alteriº rōnis actus voluntatis bz q fert in aliqd: qd ē volitū solū ex ordie ad alterū sicut ē sūptio medicine: quē qdem volūtatꝫ actū Dam̄. vocat bulisiz. i. 9siliatiuā voluntatē. a magris āt vocat volūtas vt rō. Nec āt diuersitas actº nō diuersificat poᵃᵐ qz vterqz actº attēdit ad vnā cōem rōnem obi: q ē boᵐ. Et iō dōm ē: q si loqmur de poª volūtatꝫ i xpo ē vna sola volūtas huª cētialr: τ nō pticipatiue dcā. Si po loqmur Rñº pricip.

de volūtate q̄ est act⁹ sic distingui tur in xp̄o. volūtas: q̄ ē vt nā: q̄ di- citur thelisis: et voluntas q̄ vt ra- tio est: q̄ dr̄ bulisis.

Ad pm **Ad primū** ḡ dōm. q᷑ ille vo- luntates ñ diuer sificanꝰ ſm poam. ſ3 ſolū ſm dr̄ias

Ad 2m act⁹. vt dcm̄ ē. ¶ Ad 2m dōz: q᷑ ēt ite⁹ ⁊ rō nō ſunt diuerſe poc: vt in

Ad 3m. p̄ma pte dcm̄ ē. ¶ Ad 3m dōm: q᷑ volūtas pietatis nō vr̄ eē aliud q̄3 voluntas: q̄ ꝯſideraꝰ vt nā. inq̄tū .ſ. refugit alienū malū abſolꝫ ꝯſide

¶ Utrū in xp̄o fuerit libe (ratū. rū arbitriū. Articulo. IIII.

pm. **Ad quartū ſic** p̄ceditur. Uꝛ q᷑ ī xp̄o ñ fuerit liber ar. Dic. .n. Dam. l. 3. li. gnoim āt. i. ſnīam vel mētē vl ex cogitatio nē: ⁊ ꝑ hereſim. i. electionē in dño dicere impoſe: ſi ꝑꝑe loq volum⁹ maxie āt ī his q̄ ſunt fidei eſt ꝑꝑe loq̄ndo: ḡ in xp̄o nō fuit electio et ꝑ ꝯñs nec liber ar. cui⁹ act⁹ eſt ele

2m ctio. ¶ P̄. ph̄s. di. l. 3. ethi. q᷑ elec- ctio ē appetit⁹ p̄cōſiliati: ſ3 ꝯſiliū nō vr̄ fuiſſe in xp̄o q̄2 nō cōſiliaꝰ: de q̄b⁹ certi ſum⁹. xp̄s aūt de oīb⁹ certitudinē hūit: ḡ in xp̄o nō fuit electio: ⁊ ſic nec liberū arbi. ¶ P̄.

3m liber ar. ſe h3 ad vtrūq3: ſ3 volun- tas xp̄i fuit determinata ad bom: q̄2 nō potuit peccare: ſic. ſ. dcm̄ ē: ergo in xp̄o non fuit lib. ar.

I oppm **Sz contra** eſt qđ dr̄ Iſa. 7. Butir ⁊ mel co medet vt ſciat reprobaꝰ malū ⁊ eli gere bonū: qđ ē actus liberi arbi. ḡ in xp̄o fuit liberum arbitrium.

Rñō p̄ncipa. 3. d. 17. ar. i. q. 3. ad 5m d. 18. ar ti. 2. ad 5m. **Rñdeo** dōz: q᷑ ſicut dcm̄ eſt: in xp̄o fuit duplex ac tus volūtatis: vn⁹ q̄dē quo ei⁹ vo luntas ferebaꝰ in aliq̄d ſic h3 ſevo litū: qđ ptiet ad rōnē finis. ali⁹ āt ſm quē ei⁹ volūtas ferebaꝰ in ali- q̄d ꝑ ordinē ad aliud: qđ ptinet ad rōnē ei⁹: qđ eſt ad finē. Differt āt vt ph̄s dic in. 3. ethi. electio a volū tate in hoc q᷑ voluntas ꝑ ſe loq̄nđ do eſt ipſi⁹ finis: electio āt coꝝ q̄ ſūt ad finē. Et ſic ſimpliciter volū tas eſt idē qđ volūtas vt nā. Elec- ctio āt ē idē qđ volūtas vt rō: ⁊ ē ꝑꝑus act⁹ liberi ar. vti pa pte dcm̄ ē. Et iō cū i xp̄o ponaꝰ volūtas vt rō. neċe eſt ēt ponere electionē ⁊ ꝑ ꝯñs liberꝝ ar. cuius act⁹ eſt electio vt in prima parte hītuꝫ eſt.

Ad primū ḡ dōm: q᷑ Dam. excludit a chri- ſto electionē ſ3 q᷑ intelligit i noīe electiōis importari dubitationē. Ad pm Hec tñ dubitatio ñ ē de neċitate electiōis. q̄2 ēt deo ꝯuēit eligē: ſ3 illđ Ephe. i. Eligit nos in ipo ⁊ c. cū tñ ī deo nl̄la ſit dubitatio. Acci dit tñ dubitatio electiōi inq̄m eſt in nā igrāte. Et idē dōz ē de alijs de q̄b⁹ ſit mētio i auc͞itate p̄dicta. Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q᷑ electio p̄ſuppo nit ꝯſiliū: nō tñ ſeq̄tur ex ꝯſilio ni ſi iā determinato ꝑ iudim. Illđ. n. qđ iudicam⁹ agēdū poſt īq̄ſitionē ꝯſilij eligimus: vt in. 3. ethi. dr̄. Et iō ſi aliquid iudiceꝰ vt agēdū abſ- q̄3 dubitatiōe ⁊ inq̄ſitiōe p̄cedēte. hoc ſufficit ad electionem. et ſic p3 q᷑ dubitatio ſiue inquiſitio non ꝑ ſe ptinet ad electionem: ſed ſolum ſecundum q᷑ eſt in natura ignoran te. ¶ Ad 3m dōm: q᷑ volūtas xp̄i: Ad 3m licet ſit determinata ad bonum: ñ tamen eſt determinata ad hoc vel ad aliud bonum: et ideo pertinet ad chriſtum eligere per liberū ar- bi. cōfirmatū i bono ſic͞ ad beatos

¶ Utrum voluntas humana in chriſto alia fuerit a volūtate dei. Articulo. v.

Ad quintū ſic p̄mum. proceditur. videtur q᷑ voluntas humana in chriſto nō voluerit ali ud q̄3 deus vult. Dicitur enim in pš. ex perſona chriſti. Ut facerem voluntatem tuam deus me⁹ volui ſ3 ille q̄ vult volūtatē alicui⁹ faceꝛe vult qđ ipſe vult: ergo vr̄ q᷑ volun tas humana xp̄i nihil aliud volue

2m. rit ꝙ voluntas diuina ipsi⁹. ¶ P̄. aia xp̄i hūit pfectissimam charitatem: q̄ ēt ꝯprehensionē nr̄e scie excedit. ƀꝫ illud Ephe. 3. Supereminentem charitatem xp̄i. ƀꝫ charitatis ē facere ꝙ hō idē velit: qđ de⁹. Vñ ⁊ ph̄s in. 9. ethi. dic̄ ꝙ vnū de amicabilib⁹ ē eadē velle ⁊ eligere: ģ volūtas hu^a in xp̄o nihil aliđ voluit ꝙ diña. ¶ P̄. xp̄s fuit ver⁹ cōprehensor: ƀꝫ sc̄ti q̄ sunt cōprehensores in p̄ria nihil aliud volunt ꝙ ꝙ de⁹ vult: alioqn nō eēnt bti. qr nō hr̄ent qcqd vellent. Beat⁹. n. ē q̄ hꝫ q̄cūq; vult: ⁊ nihil mali vult vt Aug. dic̄ in lib. de tri. ģ ēt xp̄s nihil aliud voluit ƀm voluntatē hu^am ꝙ voluerit voluntas diña. 3m.

I oppm **Sꝫ ꝯtra** ē qđ Au. di. ꝯ̄ Maximinuꝫ. In h⁹ ꝙ xp̄s ait: ñ qđ volo: ƀꝫ qđ tu aliud se ondit voluisse ꝙ pr̄ qđ nisi hūano corde non posset: cū infirmitatē nr̄aꝫ in suum nō diuinum: ƀꝫ hu^um transfiguraret affectum.

Rñ°. princi. 3. di. 17 ar. 2. q. prima. **Rñdeo** dōm ꝙ sicut dcm̄ ē: in xp̄o ƀm hūanam nām ponitur mltiplex volūtas. s. volūtas sensualitat̄ q̄ pticipatiue voluntas dr̄: ⁊ volūtas rōnalis: siue cōsideret̄ p modū nāe siue p modum rōnis. Dcm̄ ē. s̄. ꝙ ex q̄dam dispēsatione fili⁹ dei an̄ suam passionē pmittebat carni agere ⁊ pati q̄ sunt ei ꝓpria. Et silr ēt permittebat oib⁹ viribus aie agere q̄ propria. Mai^m ē aūt ꝙ voluntas sensualitatis refugit nālr dolores sensibiles ⁊ corporis lesionē. Silr ēt voluntas vt nā repudiat ea q̄ sunt nāe ꝯ̄ria: ⁊ q̄ sunt ƀm se mala: puta mortē ⁊ alia h⁹i. Sꝫ hec tñ q̄nq; voluntas p modū rōnis eligere pōt ex ordine ad finē. Sic̄ ēt in aliquo hoīe sensualitas ei⁹: ⁊ ēt voluntas absolute ꝯsiderata refugit vstiōeꝫ quā tñ volūtas ƀm rōnē eligit pp finē sanitatis. Voluntas aūt dei erat vt xp̄s dolores ⁊ passiones et mortē pateret̄: non ꝙ ista eēnt a deo volita ƀm se: ƀꝫ ex ordine ad finē hu^e salutꝭ. Vñ pꝫ ꝙ xp̄s ƀꝫ volū^em sensualitatis ⁊ ƀm volūtatē rōnis: q̄ ꝯsiderat̄ p modū nāe: aliđ poterat velle ꝙ deus. Sꝫ ƀm volūtatē q̄ est p modū rōnis semp idē volebat qđ de⁹. Qđ pꝫ ex hoc ipso ꝙ dic̄. Non sicut ego volo: ƀꝫ sicut tu. Volebat. n. ƀm rōnē voluntatē diuinam impleri. Quis aliud dicat se velle ƀꝫ q̄dā aliā ei⁹ volūtatē

Ad pm **Ad primuꝫ** ģ dōm: ꝙ xp̄s p volūtatē rōnalem voluit vt diña volūtas impleret̄: nō aūt p volūtatē sensualitatꝭ: cui⁹ mot⁹ ñ se extēdit vsq; ad voluntatē dei: neq; p voluntatē q̄ cōsiderat̄ p modū nāe: q̄ fert̄ in aliq̄ obā absolute ꝯsiderata ⁊ non in ordine ad diuinam voluntatē. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ ꝯformitas volūtatꝭ hu^e ad volūtatem diuinam attendit̄ ƀm volūtatem rōnis: ƀm quā ēt volūtates amicoꝝ ꝯcordant. inq̄tū. s. rō cōsiderat aliqđ volitū i ordine ad volūtatē amici. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ xp̄s fuit sil' ꝯprehēsor ⁊ viator: inq̄^m. s. p mentē fruebat̄ deo ⁊ hēbat carnē passibilem: ⁊ iō ex pte carnis passibil' poterat i eo aliqd accidere qđ repugnaret nāli volūtati ipsius: ⁊ ēt appeti^ui sen^uo. Ad 2m. Ad 3m.

¶ Utrum in xp̄o fuerit contrarietas voluntatum. Ar. vi.

primū. **AD sextuꝫ** sic pceditur. Ut̄ ꝙ in xp̄o fuerit cōtrarietas voluntatuꝫ. Cōtrarietas nāq; voluntatū attēditur ƀm ꝯ̄rietatē obōꝝ sic̄ ēt ꝯ̄rietas motuū attendit̄ ƀm ꝯ̄rietatē terminoꝝ. vt pꝫ p ph̄m i. 5. phy. ƀꝫ xp̄s ƀꝫ diuersas volūtates ꝯ̄ria volebat. nā ƀꝫ volūtatē diñā volebat mortē: quā refugiebat ƀꝫ volūtatē hu^am. vñ atha. dic̄ i li. aduers⁹ apoliariū. q̄n xp̄s dic̄. pr̄ si pōle ē trāseat a me calix iste: ⁊ tñ non mea: ƀꝫ tua voluntas fiat: ⁊ iterū spūs pmptus est: caro āt infirma: duas vo

luntates hec ostendit vnam huam q̄ pp īfirmitatē carnis refugiebat passionē: ⁊ diuinā ei⁹ ꝓmptā ad passionem: ergo in xp̄o fuit ꝯrietas volūtatū

2m ¶ Pręterea ad Gal. 5. dr̄ ꝙ caro ꝯcupiscit aduersus spm̄ ⁊ spūs aduersus carnē. Est igitur ꝯrietas voluntatum qn̄ spūs vnū ꝯcupiscit ⁊ caro aliud sed hoc fuit in xp̄o. Nā p voluntatē charitatis quā .s.s.i ei⁹ mente faciebat volebat passionem ſm illud Isa. 53. Oblat⁹ est: qꝛ voluit: ſm āt carnē passionē refugiebat: ergo erat in eo ꝯrietas volūtatū.

3m ¶ Pręterea. Luc. 22. dr̄ ꝙ fact⁹ i agonia plixius orabat: ſʒ agonia vr̄ īportare quādā impugnationē animi in ꝯria tēdētis: ergo vr̄ ꝙ in xp̄o fuerit ꝯrietas voluntatum.

Sed contra est qd i determinatione sexte synodi dr̄. Predicam⁹ duas nāles voluntates nō ꝯrias iuxta qd impij asserunt heretici: ſʒ sequētē ei⁹ huam volūtatem ⁊ ñ resistētē vl' reluctātē: sed potius subiectā diuine eius atqꝫ omnipotenti voluntati.

Rn̄o pncip. 3. d. 17. ar. 2. q. 2. et. 3. opus. 3. ca. 239. Respondeo dōʒ ꝙ ꝯrietas ñ p̄t eē nisi oppositio attendaꝛ in eodē ⁊ ſm idē Si āt ſm diuersa ⁊ i diuersis existat diuersitas: ñ sufficit ho ad rōnes diuersitatis: sicut nec ad rōnē ꝯdictiōs. puta ꝙ hō sit pulcher aut san⁹ ſm manū ⁊ ſʒ pedē. Ad ho ergo ꝙ sit ꝯrietas volūtatū in aliq̄: reqriꝛ p̄o qdē ꝙ ſʒ idē attēdaꝛ diuersitas volūtatū. Si.n. vni⁹ volūtas sit de aliq̄ fiēdo ſm quādā rōnem vlēm. ⁊ alteri⁹ volūtas sit de eodē nō fiendo ſm quādā rōnē pticularē: ñ ē oīno ꝯrietas volūtatū. Puta si rex vult suspēdi latronē ppbonū publicū: ⁊ aliqs ei⁹ ꝯsāguine⁹ nolit eum suspendi pp amorē pua tū ñ erit ꝯrietas volūtatū. Nisi forte in tm̄ se extēdat volūtas hois p̄uati: vt bonū publicū velit īpedire: vt ꝯseruetur bonū p̄uatū. Tunc enim circa idē attendiꝛ repugnātia volūtatū. 2o āt reqriꝛ ad ꝯrietatē volūtatis: ꝙ sit circa eandē volūtatē. Si.n. hō vult vnū ſm appetitū rōnis: ⁊ vult aliud ſʒ appem sensim: ñ ē hałiq̄ ꝯrietas. Nisi forte appetit⁹ sensitiuus in tm̄ p̄ualeat ꝙ vł īmutet vł retardet appem rōnis. Sic.n. iā ad ip̄am volūtatē rōnis pueniꝛ aliqd de motu ꝯrio appetit⁹ sensiui. Sic igiꝛ dōm est ꝙ lʒ volūtas nālis ⁊ volūtas sensualitatis i xp̄o aliqd aliō voluerit q̄ȝ volūtas dīna ⁊ volūtas rōnis ip̄ius. ñ tn̄ fuit aliq̄ ꝯrietas volūtatū. Prio qdē: qꝛ neqꝫ voluntas nālis neqꝫ volūtas sēsualitatis repudiabat illā rōnē. s. q̄ dīna voluntas: ⁊ volūtas rōnis hue i xp̄o passionē volebat. Volebat.n. etiā volūtas absoluta in xp̄o salutē hūani gn̄is ſʒ eius nō erat velle hoc in ordine ad aliud. Mot⁹ āt sēsualitatis ad ho se extendē ñ volebat. 2o qꝛ neqꝫ voluntas dīna neqꝫ volūtas rōnis i xp̄o impediebaꝛ: aut retardabaꝛ p voluntatē nālē: aut p appem sensualitatis. Silr aūt nec ecōuerso voluntas dīna vł volūtas rōnis in xp̄o refugiebat aut retardabat motuſ voluntatis nālis hūane ⁊ motū sēsualitatis i xp̄o. Placebat. n. xp̄o ſm volūtatē dinam: ⁊ ēt ſm voluntatē rōnis: vt volūtas nālis i xp̄o ⁊ volūtas sensualitatis ſm ordinē sue nāe moueren̄ꝛ. Vn̄ pʒ ꝙ in xp̄o nulla fuit repugnātia vel ꝯrietas voluntatum.

Ad primū ergo dōm: ꝙ ho ip̄ꝫ ꝙ aliq̄ voluntas humana in xp̄o aliō volebat q̄ȝ ei⁹ volūtas dīna. pcedebat ex ip̄a volūtate dīna. cui⁹ bn̄placito nā hua motib⁹ pp̄rijs mouebaꝛ i xp̄o: vt Dam. dic. Ad pm

¶ Ad 2m dōm: ꝙ in nobis p ꝯcupiscentiā carnis īpediꝛ: aut retardaꝛ ꝯcupiscētia spūs: qd in xp̄o nō fuit: et iō in xp̄o ñ fuit ꝯrietas carnis ad spūꝫ: sicut in nobis Ad 2m

¶ Ad 3m dōm: ꝙ agonia nō fuit i xp̄o q̄ȝtum ad partem aīe rōnalem Ad 3m.

gonia x.

fm q importat concertationem voluntatū ex diuersitate rōnum procedētem. Puta cū aliqs fm q rō considerat vnū. vult hoc: et fm q considerat aliud: vult contrariū. Hoc.n. ptigit pp debilitatē rōnis: q nō pōt dijudicare qd fit simplr meli⁹: q i xpo nō fuit: qz p suā rōnem iudicabat simplr eē meli⁹ q p eius passionē iplerer volūtas dīna circa salutē gnis humani. Fuit tñ in xpo agonia qtum ad ptē sensitiuā: fm q importat terrorem infortunij imminentis. vt dič Dam. in. 3. lib.

De his que pertinent ad veritatem christi qtum ad operationes. Questio. xix.



Einde considerādū ē de vnitate operationis christi. Et circa h⁹ qrunt qttuor. p⁹ vtrū i xpo sit vna opatio diuinitatis et hūanitatis: vel plures. 2⁰ vtr in xpo sint plures opationes fm hu^am nām. 3⁰ vtrū xps fm hu^am opationē aliqd sibi meruerit. 4⁰ vtrū p eā aliqd meruerit nobis.

Utrū in xpo sit tm vna opatio diuinitatis et humanitatis. Ar. 1.

p^m 

D primū sic pceditur. Uidetur q in christo sit vna tantū operatio diuinitatis et humanitatis. Dič.n. Diony. in. 2. ca. de diui. no. Discreta aūt est benignissima circa nos dei operatio per hoc q secundum nos ex nobis integre vereq humanatū est verbum quod est. s. suiam et operari et pati quecūq humane eius diuineq operationi pgruunt: vbi vnā operationem nominat humanam et diuinā: q in greco dicit theādrica. i. dei virilis: videtur igitur esse vna opatio cōposita in xpo. 2^m

P. pncipalis agētis et istrī est vna sola opatio: sed hūana natura i xpo fuit instrm dine: vt supra dcm est. g eadem ē dine: et hūane nāe i xpo opatio. 3^m

P. cum in xpo sint due nature i vna hypostasi vl p^a neciū est vnum. et idē esse qd pertinet ad hypostasim vel psonā: sz opatio ptinet ad hypostasim vel personā. nihil.n. operatur nisi suppositum subsistens: vnde fm phm act⁹ sunt singularium: ergo in xpo est vna et eadē et operatio diuinitatis et hūanitatis. 4^m

P. sicuti esse est hypostasis subsistentis: ita etiam operari sed propter vnitatē hypostasis est in xpo vnū esse: vt. s. dictū est: ergo et propter eandem vnitatem est in xpo vna opō. 5^m

P. vbi ē vnū operatum: ibi est vna opatio: sed idem operatū erat diuinitatis: et humanitatis: sicut sanatio leprosi vl suscitatio mortui: ergo videtur q i xpo sit vna tm opatio diuinitatis et humanitatis.

Sz contra est quod Amb. dič. in. 2. lib. ad Grānu imperatorē. Queadmodum eadē operatio diuerse est potestatis: nūqd sic potest mior quēadmodum maior operari: aut vna opatio potest esse vbi diuersa subiecta est. 1 opp^m

Respōdeo dcē: q sicut supra dicti heretici q posuerunt in xpo vnam voluntatem posuerunt etiam in christo vnam operationem. Et vt eorū opinio erronea melius intelligatur conside randū ē q vbicūq sunt plura agētia ordiata inferi⁹ mouet a superiore sič in hoie corp⁹ mouet ab aīa et inferiores vires a ratione. Sic igitur actiones et mot⁹ inferioris principij sunt magis operata quedam q opationes: id aūt qd pertinet ad supmū pn^m est pprie opō. Puta si dicamus i hoc q ambulare quod est pedū: et palpare quod

Rñ⁰ pncipa. 3. di. 10. q. 1. art. 2. q. 1. ad 3^m. 5. 4. c. 36. p1. q. 20. ar. 1 ad 2^m et 6^m p^a. q. 16. art. 4. ad 3^m.

est manuum: sunt quedã hoīs opa ta quoꝝ vnū operať aīa p pedes. aliud p manus. Et qꝛ eadē est aīa operans per vtrūqꝫ ex parte ipsi⁹ operãtis qđ est pᵐ pnᵐ mouēs: ē vna ꝛ idēns opatio: ex pte ãt ipoꝝ operatoꝝ dñia inueniť. Sicut aūt in homīe puro et corp⁹ moueť ab aīa: ꝛ appe⁹ sensitiuus a rōnali: ita in dño iesu xp̄o huᵃ nã moueť ꝛ regiť a dina: ꝛ iõ dicebãt ꝙ eadē ē opō ꝛ idēns ex parte ipius dini tatis operãtis sunt tñ diuersa opa inꝙtū. s. dinitas xp̄i aliud agebat p seipsam sic ꝛ portabat oīa verbo virtutꝭ sue: aliud ãt p huᵃᵐ nãꝫ si cut ꝙ corpalr ambulabat. Vñ i 6ᵃ synodo inducunť illa ꝟba Seueri heretici sic dicentis. Ea que agebanť ꝛ opabanť ab vno xp̄o mltū differunt. Quedã. n. sunt deo decibilia: quedã huᵃ: veluti corpalr vadere sup terrã. pfecto huᵘᵐ est: cruribus vero vexatis ꝛ ambulare sup terrã penitus non valētib⁹ sanum gressum donare deo decibile est: sed vnus. s. incarnatū verbū hoc ꝛ illđ opatus est: ꝛ nequaꝙ h° qdem hui⁹: ħ vero hui⁹ est nãe: neqꝫ eo ꝙ diuersa sunt operamēta iđ duas operatrices nãs atqꝫ formas iuste deferem⁹. Sꝫ in hoc decipiebanť: qꝛ actio eius qđ moueť ab altero est duplex. Vna qdē quã hꝫ ꝺm ppriã forᵃᵐ: alia ãt quã hꝫ ꝺm ꝙ moueť ab alio. Sic securis opatio ꝺm ppaꝫ formã ē icisio: hꝫ ãt ꝙ moueť ab artifice opō ei⁹ est facere scãnuꝫ. Opō igť q̄ est alicu ius rei hꝫ suã formã ē ppa ei⁹: nec ptinet ad mouētēꝫ: nisi ꝺm ꝙ vtiť h⁹ i re ad suã opationē. Sic calefacere ē ppa opatio ignis: nō aūt fabri nisi quatenus vtitur igne ad calefaᵘᵐ ferrū. Sed illa opō que est rei solum ꝺm ꝙ moueť ab alio. nō ē alia pter opationē mouētis ipꝫ: sicut facere scãnū non est seorsum opō securis ab opōne artificis. sed securis pticipat instrāalr opōnem artificis: ꝛ ideo vbicūqꝫ mouēs ꝛ motū hñt diuersas formas seu virtutes opatiuas: ibi opꝫ ꝙ sit alia opatio mouentis et alia opō ppa moti: lꝫ motū pticipat opōnē mouentis ꝛ mouens vtať opatiōe moti: et sic vtrumqꝫ agit cū cōmunione alterius. Sic igitur in xp̄o huᵃ natura habet propriã formã ꝛ virtuteꝫ p quã opať: et silr dina. Vñ et humana natura habet ppriam opationē distictã ab opōne diuina ꝛ ecōuerso. Et tñ dina natura vtitur opōne nãe huᶜ: sic opōne sui ĩstrī. et silr huᵃ nã pticipat opatione dine nãe: sic instrꝫ pticipat opationē pncipalꝭ agentis. Et hoc est qđ dicit Leo papa i epi. ad flauia. Agit vtraqꝫ forma. s. tã natura diuina ꝙ huᵃ i xp̄o cum alteri⁹ cōione: qđ pprium est habuit verbo. s. opante qđ verbi est: et carne exequente quod carnis est. Si ꝟo eēt vna tm̄ operatio diuinitatis ꝛ hūanitatis in christo oporteret dicere vel ꝙ huᵃ nã nō hēret ppriam formam ꝛ virtutem: de dina. n. hoc dici est impossibile: ex quo sequereť ꝙ in christo eēt tantum dina opō. Vel opꝫ diceř ꝙ ex dina virtute et huᵃ esset cōflata in christo vna virtus: quorum vtrūqꝫ est impossibile Nã p pmū horum ponitur natura humana in xp̄o esse imperfecta: p 2ᵐ ꝟo poniť ꝯfusio nãꝝ. Et iđ rōnabiliter i 6ᵃ synodo hec opio est ꝯdēnata: in cuius determinatiōe dicitur. Duas naturales operationes indiuise incōuertibiliter ꝛ cōfuse inseparabiliter in eodem domino iesu christo vero deo nostro glorificemus: hoc est diuinaꝫ operationem et humanaꝫ operationē

Ad primū ꝺ dōm: ꝙ Dyon. pōit in xp̄o opationē theãdricã. i. dinã virilē: vel diuinã huᵃᵐ nō p aliꝙ ꝯfusioneꝫ opationū seu ꝟtutū vtriusqꝫ nãe: sꝫ p h° ꝙ dina opatio ei⁹ vtiť huᵃ: ꝛ huᵃ ei⁹ opō participat ꝟtutem Ad pᵐ

dine opõnis: vñ sic ipse dicit i q̃dã ep̃la ad Gayũ. Sup hoies opabat ea q̃ sunt hois qd monstrat virgo supnal̃r cõcipiens. et aq̃ terrenorũ pedũ sustinẽs grauitatẽ. Maĩm ẽ .n. q̃ ɔcipi est hu^e nãe: sil̃r et ambulare: s3 vtrũq3 fuit i xp̃o supnal̃r et sil̃r dina opabat hũanit⁹: sic cũ sanauit leprosũ tangẽdo. Vñ i eadẽ ep̃la sbdit. Nõ s̃m deũ dina faciẽs ñ hu^a s3 hoies: s3 do hoie facto noua q̃dã dei et hois opõne: q̃ ãt itellexit duas esse opões in xp̃o vnã dine nãe: aliã aũt hu^e: p3 ex his q̃ dic in. 2. c. d di. no. vbi dic q̃ his q̃ ptinẽt ad hu^am ei⁹ opõnẽ: pr̃ et .f. s nl̃la rõne cõicat nisi q̃s dixerit s3 benignissimã et misericordẽ volũtatẽ: inq̃ŧũ .f. pr̃ et .f. s. ex sua misericordia voluerunt xp̃m ager̃ et pati hu^a: addit aũt et p ɔpõnẽ sublimissimã et ieffabilẽ dei opõnẽ quã opatus ẽ s̃m nos fact⁹ icõmutabil̃ eo q̃ de⁹ et dei ṽbum. Sic igit̃ p3 q̃ alia ẽ opõ hu^a in q̃ pr̃ et .f. s. ñ cõicat nisi s3 acceptiõez misericordie sue et alia ẽ ei⁹ opõ inq̃ŧũ ẽ dei ṽbũ in q̃ cõicat pr̃ et .f. s. ¶ Ad 2^m dõ3: q̃ instr̃m dr̃ aliq̃d ex eo q̃ mouetur a pncipali agente: qd tñ p̃ter hoc p̃t hr̃e ppriaз opõnẽ s̃m suã formaз. vt de igne dcm̃ ẽ Sic igit̃ actio instr̃i inq̃ŧũ ẽ istr̃m nõ est alia ab actõe pricipalis agẽt;: põt tñ hr̃e aliã opõnẽ put ẽ res q̃dã. Sic igit̃ opõ q̃ est hu^e nãe in xp̃o inq̃ŧũ est instr̃m diuinitat; nõ ẽ alia ab opõne diuinitat;. nõ .n. ẽ alia saluatio q̃ saluat hũanitas xp̃i et diuinitas eius. Ha3 tñ hu^a nã i xp̃o inq̃ŧũ ẽ nã q̃dã: q̃dã ppriã opõnẽ: vt dcm̃ est. ¶ Ad 3^m dõ3: q̃ opari ẽ hypostasis subsistẽtis: s3 s̃m formã et nã3 a qua opõ spẽm recipit: et iõ diuersitate formaꝝ seu nãrum est diuersa spẽs opõnũ: s3 ab vnitate hypostasis est vnitas s̃m nãm q̃ŧũ ad opõnem spẽi. Sic ignis h3 duas opõnes spẽ differẽtes .f. illuminare et calefacere s̃m dr̃iã lucis et caloris et tñ ẽ vna nũero illumiatio ignis semel illuminãtis. Et sil̃r i xp̃o oз q̃ sint due opões spẽ differentes s3 ei⁹ duas nãs. Quel3 tñ opõnũ est vna nũero i xp̃o sel̃ f̃cã: sic vna ãbulatõ et vna sanatõ ¶ ad 4^m dõ3 q̃ eẽ et opari ẽ p^e a nã: al̃r tñ et al̃r. Nã esse ptinet ad ipsam cõstitutionem persone et sic q̃ŧum ad hoc se h3 in rõne termini: et iõ vnitas persone reqrit vnitatẽ ipsi⁹ esse cõpleti et personalis: s3 opõ ẽ q̃dam effectus psone s̃m aliq̃3 for^am vel nã3. Vñ pluralitas opõnũ nõ preiudicat vnitati psonali. ¶ Ad 5^m dõ3 q̃ aliud est ppriũ opatum opõnis dine et opõnis hu^e in xp̃o. sic opatũ ppriũ dine opõnis ẽ sanatio leprosi opatũ aũt ppriu3 hu^e nãe: ẽ eius cõtact⁹. Cõcurrũt aũt ambe opões ad vnũ operatũ. s̃m q̃ vna nã agit cũ cõiõe alteri⁹. vt dcm̃ ẽ.

¶ Utrum in xp̃o sint plures operationes humane. Ar. II.

Ad secundũ sic pceditur. Vr̃ q̃ in xp̃o sint pl̃res hũane opationes: xp̃s. n. inq̃ŧum homo cõicat cũ plãtis in natura nutri^ua: cũ aĩalib⁹ aũt in natura sensitiua: cũ angelis aũt in natura intelle^ua: sicut et ceteri hoies: sed alia est opatio plãte iq̃ŧũ est plãta: et alia aĩalis inq̃ŧum est aĩal: ergo xp̃s inq̃ŧum est hõ h3 plures operatiões. ¶ p̃. po^e et hitus distinguũtur s3 actus: sed in aĩa xp̃i fuerũt diuerse po^e et diuersi hitus: ergo diuerse operatiões. ¶ p̃. instr̃a debent esse pportionata opatiõib⁹: corp⁹ aut ẽ hu^um h3 diuersa mẽbra dr̃ia s̃m formã: ergo diuersis opõnib⁹ debẽt esse accõmodata. sũt g̃ i xp̃o diuerse opationes s̃m hu^am nãm.

Sed contra est q̃ sicut Dam. dicit in. 3. li. Operatio sequitur naturam: sed i xp̃o est tantum vna natura humana: ergo in xp̃o fuit vna tm̃ operatio hu^a.

Margin notes: Ad 2^m; Ad 3^m; ad 4^m; ad 5^m; primũ; 2^m; 3^m; I opp^m

Rño. princi. **Respondeo** dõm: ꝙ q2 hõ est id qđ est ꝺ rõnem: illa operatio dr̃ eẽ simplr̃ huᵃ q̃ a rõne ꝓcedit ꝺm voluntatẽ q̃ est rõnis appeᵒ. Si qua aũt opõ est in hoĩe q̃ nõ ꝓcedit a rõne ⁊ volũtate: nõ ẽ simplr̃ opõ huᵃ: ſ3 cõuenit hoĩ ꝺm aliq ptẽ huᵉ nãe: qñ ꝙ q̃dem ꝺm ipſam nãm elẽti corporalis. ſicut ferri deorſum. qñꝙ ꝟo ꝺ3 virtutẽ aĩe vegetabilis: ſicut nutriri ⁊ augeri: qñꝙ ꝟo ꝺm ptẽ ſenᵘᵃᵐ ſicut videre ⁊ audire: ymaginari: ⁊ memorari: ⁊ cõcupiſcere ⁊ iraſci. Inter quas opõnes est dr̃ia. Nã opõnes aĩe ſenſiᵘᵉ ſũt aliq̃lr̃ obediẽtes rõni: ⁊ iõ ſũt aliq̃lr̃ rõnales ⁊ hũane: inq̃tũ. ſ. obediũt rõni. vt p3 p phm in .i. ethi. Opõnes ꝟo q̃ ſequũtur aĩam vegetabile3: vel ẽt nãm elẽtalis corpis: nõ ſubijciũtur rõni: vñ nulloᵒ ſũt rõnales nec humane ſimplr̃: ſ3 ſolũ ꝺm ptẽ humane nãe. Dcm̃ est aũt. s. ꝙ qñ agens inferius agit p ꝓpriam formã: tũc est alia opõ iferioris agẽtꝭ ⁊ ſupioris. Qñ ꝟo agẽs inferiᵒ nõ agit niſi ꝺm ꝙ est motũ a ſupiori agente: tũc est eadẽ opõ ſuperioris agẽtis ⁊ inferioris. Sic igitur in quocũꝙ hoĩe puro alia ẽ opõ elẽtalis ⁊ aĩe vegetabilis: ab opõne volũtatis q̃ est ꝓprie huᵃ: ⁊ ſilr̃ ẽt opõ aĩe ſenſiᵘᵉ q̃tũ ad id qđ nõ moueẜ a rõne: ſed q̃tum ad id qđ moueẜ a ratiõe ẽ eadem opõ ptꝭ ſẽſiᵘᵉ ⁊ rõnalis: ipſiᵒ aũt anime rõnalis ẽ vna opõ: ſi attẽdamᵒ ad ipm̃ pnᵐ opõnis. qđ est rõ vel volũtas. Diuerſificatur aũt ꝺ3 reᵘᵐ ad diuerſa obã quã q̃dẽ diuerſiᵗᵉᵐ aliq̃d appellauerũt diuerſitatẽ opatoru3 magis q̃ operationũ: iudicãtes de vnitate operationis ſolũ ex pte operatiui principij. Sic .n. nũc q̃ritur de vnitate vel pluralitate opõnu3 in xp̃o. Sic igiẜ in quolꝫ puro hoĩe est tm̃ vna opõ q̃ ꝓprie hũana dr̃: preterquã tm̃ ſunt i hoĩe puro quedã alie opõnes q̃ nõ ſũt ꝓprie huᵉ ſicut dcm̃ ẽ. S3 in hoĩe Jeſu xp̃o nullus erat motᵒ ſenſiᵘᵉ ptis q̃ nõ eẽt ordinatus a rõne. Ipſe ẽt opõnes nãles ⁊ corporales aliq̃lr̃ ad eius voluntatẽ ptinebant: inq̃tũ volũtatis eius erat vt caro eiᵒ ageret ⁊ pateret: q̃ ſũt ſibi ꝓpa. vt dcm̃ ẽ. s. ⁊ iõ multo magis est vna operatio in xp̃o q̃ in quocũꝙ alio homine.

Ad primu3 ꝺ dd3 ꝙ operatio partis ſenſiᵘᵉ ⁊ ẽt nutriᵘᵉ non est ꝓprie humana. ſicut dcm̃ ẽ: ⁊ tñ i xp̃o hᵒ i opatiões fuerũt magis huᵉ q̃ in alijs. Ad pᵐ

¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ poᶜ ⁊ habitᵒ diuerſificanẜ p operatione3 ad obta ⁊ iõ diuerſitas operationũ hᵒ mõ rñdet diuerſis potẽtijs ⁊ habitibᵒ ſicut ẽt reſpõdet diuerſis obtis: talẽ aũt diuerſitatẽ operationu3 nõ intendimus excludere ab hũanitate xp̃i ſicut nec eam q̃ est ꝺm aliud ⁊ aliud tẽpus ſed ſolu3 illam q̃ est ꝺm primũ priciplũ actiuũ. vt dcm̃ est. Et p hoc pt3 rñſio ad 3ᵐ. Ad 2ᵐ.

¶ Utrũ actio humana xp̃i potuerit eſſe meritoria. Ar. III.

AD tertiu3 ſic ꝓcedit. Ur̃ ꝙ actio hũana xp̃i nõ potuit ei eſſe meritoria. Xp̃s. n. añ mortẽ fuit cõprehenſor ⁊ ſicut modo ẽ: ſed cõprehẽſoris ñ ẽ mereri: charitas. n. cõprehenſoris ptinet ad premiũ btitudinis cũ ꝺm eã attẽdaẜ fruitio: vnde nõ vr̃ eẽ prinᵐ merendi: cu3 nõ ſit idem meritũ ⁊ p̃miu3 ꝺ xp̃s añ paſſionẽ ñ merebaẜ: ſicut nec mõ meretur. primu3.

¶ P̃. nullus mereẜ id qđ est ſibi debitũ: ſ3 ex hoc ꝙ xp̃s est filius dei p nã3 debeẜ ſibi hereditas eterna: qua3 alij hoĩes p bona opa merẽtur. nõ ergo xp̃s aliquid ſibi mereri potuit: qui a prinᵒ fuit filius dei. 2ᵐ.

¶ P̃. quicũꝙ h3 id qđ ẽ principale: nõ ꝓprie mereẜ id qđ ex illo hĩto ſeq̃tur: ſ3 xp̃s hũit glĩa aĩe ex qua ꝺm cõem ordinẽ ſequiẜ gloria corporis: vt Aug. di. i epi. 3ᵐ.

ad dioscorū: in xpo tñ dispen^ue factum est q gloria aie nō deriuatur ad corpus. non ğ xps meruit gloriā corporis. ¶ p. manifestatio excellentie xpi nō ē bonū ipsi⁹ xpi. sʒ eorū qui eū cognoscūt: vñ et p pmio pmittit dilectorib⁹ xpi: vt eis manifestet: sm illud Jo. 14. Si qs diligit me diliget a patre meo. et ego diligā eū et manifestabo ei meipsū: ergo xps non meruit manifestacem sue altitudinis. 4^m.

1 opp^m **Sʒ cōtra** ē q apls dic phil. 2. fct⁹ ē obediens vsq ad mortē pp qd et deus exaltauit illum. Mutauit ergo obediēdo suaʒ exaltationē: et ita aliqd sibi meruit.

Rñō. princi. 3. di. 18. ar. 2. 4 et 5. pi. q. 26. art. 6. ad. 2^m. p⁹. 3. a. 238.

Rñdeo dōm: q hre aliqd bonū p se est nobili⁹ q̄ hre id p aliud. Sp. n. cā q̄ est p se potior ē ea q̄ ē p aliud: vt dr 8. phy. Hō āt dr aliqs hēre p seipsuʒ cui⁹ est sibi aliquo⁰ cā. Pria āt cā oiuʒ bonorum nrorū p auctātē est de⁹: et per hūc modū nulla creatura hʒ aliqd boni p seipaʒ. sʒ illd. 1. ad Cor. 4. Quid habes qd ñ accepisti: Pōt tñ secūdario aliqs esse cā alicuius boni hñdi: inq̄tū .s. in h° ipso deo coopatur. Et sic ille q̄ habet aliqd p meritū ppriū: hʒ quodāmō illud p seipsuʒ vñ nobili⁹ hr id qd hr per meritū: q̄ id qd hr sine merito. Qr aūt ois pfectio et nobilitas xpo est attribuēda: ɔñs est q ipse p meritū hūit illud qd alij p meritū hñt. Nisi sit tale qd cui⁹ carētia magis dignitati xpi et pfectioni preiudicet q̄ p meritū accrescat. Vñ nec grām nec sciam nec btitudinē aie nec diuinitatē meruit. Qr cum meritum nō sit nisi eius qd nōdū habetur: oporteret q xps aliquādo istis caruisset quib⁹ carere magis diminuit dignitatē xpi q̄ augeat meritū. Sʒ gloria corporis. vel si qd aliud h⁹i est min⁹ est q̄ dignitas merendi: q̄ ptinet ad virtutem charitatis. Et iō dōʒ ē: q xps gloriam corporis et ea q̄ pertinent ad exteriorem ei⁹ excellentiaʒ: sicut ē ascēsio: veneratō: et alia hmōi hūit p meritū: et sic patet q aliquid sibi mereri potuit.

Ad primum ğ dōm: q fruitio q̄ est actus charitatis ptinet ad gliā aie: quā xps nō meruit. et iō si p charitatē aliquid meruit: nō seqtur q idē sit meritū et pmiuʒ. Nō tñ p charitatē meruit inq̄tū erat charitas cōprehēsoris. sʒ inq̄tū erat viatoris. Nā ipse fuit simul viator et cōprehensor: vt supra habitū est. Et iō qr nūc nō est viator. nō est in statu merēdi. ¶ Ad 2^m dōʒ: q xpo sʒ q est deus et dei fili⁹ p nām debetur. glia diuina: et dñiū oium: sic p° et supremo dño: nihilomin⁹ tñ debetur ei gloria: sic hoi beato: quā q̄tum ad aliqd debuit hre sine merito: et q̄tū ad aliqd cuʒ merito: vt ex supradictis pʒ. ¶ Ad 3^m dōʒ: q redūdantia glie ex aia ad corp⁹ ē ex diuina ordiatione sm ɔgruentiā hūanorū meritorū: vt. s. sic hō meretur p actuʒ aie q̄ exercet in corpore: ita ēt remuneret p gliā aie redundantē ad corpus: et pp h° nō soluʒ glia aie: sʒ ēt glia corporis cadit sub merito. sm illud Ro. 8. Viuificabit mortalia corpora nra pp inhitantē spūm eius in nobis: et ita potuit cadere sub merito christi. ¶ Ad 4^m dōʒ: q manifestatio excellentie xpi ptinet ad bonū ei⁹ sʒ esse: qd habet in notitia aliorū q̄uis principalius pertineat ad bonum eorū qui eum cognoscunt sʒ esse: qd habent in seipsis. sed etiam hoc ipsum refertur ad xpm inq̄tū sunt mēbra eius. Ad p^m / Ad 2^m / Ad 3^m / ad 4^m

¶ Utrū xps alijs mereri potuerit. Articulo. IIII.

AD quartuʒ sic pcedit. Vr q xps alijs mereri nō potuit. Dr .n. Eze. 18. Aia q̄ peccauerit ipsa primuʒ

morietur.ergo pari rōne aia q̄ me retur:ipsa remunerabitur : ñ ergo
2m. ē poss̄e q xp̄s alijs meruit. ¶ P̄.de plenitudine xp̄i gr̄e oēs accipiūt: vt dr̄ Jo.1.sz alij hoies hn̄tes gratias xp̄i nō pn̄t alijs mereri. Dr̄.n. Eze.14. Si fuerit i ciuitate. Noe Daniel: ⁊ Job:filios ⁊ filias nō liberabunt:sz ipsi i iustia sua liberabūt aias suas:g nec xp̄s potuit ali
3m. qd nobis mereri. ¶ P̄.merces quā quis merer debetur s̄m iusticiā ⁊ non s̄m gr̄am vt pz Ro.8. si ergo xp̄s meruit salutem nr̄az.sequir q sal⁹ nr̄a nō fit ex gr̄a di:sz ex iustia ⁊ q i iuste agat cū eis q̄s ñ saluat: cuz meritū xp̄i ad oēs se extēdat.

1 oppm Szetra ē qd dr̄ Ro.5. Sicut pvni⁹ delictū i oēs homines in condēnationem: sic ⁊ per vnius iustiam i oēs hoies i iustificatiōez vite:sz demeritū. Ade deriuatur ad cōdēnationem aliorum: ergo multum magis meritū xp̄i ad alios deriuatur.

Rn̄o. principi. 3.di.20 q.2. ar.3o. Rn̄deo dōm q sicut s̄.dictum est.in xp̄o nō solum fuit gratia sicut in quodā hoie singulari.sz sic i capite totius ecclesie:cui oēs vniūr:sicut capiti mēbra:ex qbus ꝯstituitur mystice vna persōa
Ad 3m ⁊ exinde est q meritū xp̄i se extēdit ad alios inqn̄tū sunt mēbra ei⁹: sicut ēt in vno hoie actio capitis aliqualiter ptict ad oia mēbra ei⁹: qz nō solū sibi sētit:sz oib⁹ mēbris.

Ad pm Ad primuz d̄ dōm: q peccatum singularis persōe nō nocet nisi sibiipsi:sz peccatum Ade q cōstitutus est a deo prinm totius nāe: ad alios per carnis ppaginem deriuar:⁊ similiter meritum xp̄i q est a deo cōstitutus caput oium hominuz. qn̄tū ad gratiam se extēdit ad oia eius mēbra.
Ad 2m ¶ Ad 2m dōz: q alij de plenitudine xp̄i accipiunt nō quidez fontez gratie:sz qdaz pticularez gratiā: ⁊ iō non oz q alij hoies possunt a
Ad 3m. lijs mereri sicut ⁊ xp̄s. ¶ Ad 3m dōm: q sicut pcm̄ Ade non deriuatur ad alios nisi per carnalem gn̄ationē:ita meritum xp̄i nō deriuar ad alios nisi per gn̄ationē spiritualem:q fit in baptismo:p quē hoīes xp̄o incorporātur:s̄m illud Gal.3. Oēs quoqz in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis: ⁊ hoc ipsuz est gratie:q hoi cōceditur regenerari in xp̄o:⁊ sic salus hoīs est ex gratia.

¶ De his que cōueniūt xp̄o p cōparationem ad patrem. Qō.xx.



Deinde 9sidum est de his q conueniunt xp̄o p comparationez ad prez quoz qdam dn̄r de ipso s̄m hitudinez ipsi⁹ ad prem. puta q est ei i subiectus:q ipsum orauit q ei in sacerdotio mīstrauit. Quedam vero dn̄r vel dici possent s̄m hitudinē pr̄is ad ipz.puta si preū adoptasset: ⁊ q eū predestinauit. p̄o igir ꝯsidum est de subiectione xp̄i ad prem.2o de ei⁹ orōne.3o de ipsius sacerdotio.4o de adoptiōe an ei cōueniat.5o de ei⁹ p̄destinatione. ¶ Circa prim qruntur duo Prio vtrū xp̄s sit subiectus patri Scdo vtrū sit subiect⁹ sibiipsi. I.q.21. I.q.22. I.q.23. I.q.24 I.q.25.

¶ Utrum dōm sit xp̄m esse subiectum patri. Art.1.

Ad primuz sic pceditur. Ur q non sit dōm xp̄m esse subiectum patri. Omne.n. quod subijcitur deo patri.est creatura:qz vt dicitur in libro de ecclesia dogmatibus. In trinitate nihil est seruiēs:neqz subiectum:sz non est simpliciter dōm q xp̄s sit creatura:vt.s̄.dcm̄ ē.g ēt nō est simplr dōm : q xp̄s deo patri sit subiectus. ¶ P̄.ex hoc dr̄ aliqd deo subdm̄ quod est eius dn̄io primuz 2m.

seruiens: sed huᵉ nãe in xp̄o nō p̄t attribui seruit⁹. Dic. n. Dam. i. 3. li. Scienᵐ ē q̄ neq̄ seruam i p̄az. s. hūanā nām xp̄i dicer̄ possum⁹: ser uitutis. n. ꝛ dn̄ationis nomē n̄ nãe sunt cognes: sȝ eoꝝ q̄ ad aliq̄d quē admodū p̄rnitatis ꝛ filiationis: ḡ xp̄s ɓȝ hūanā nāȝ n̄ ē subs d̄o p̄ri.

3ᵐ. ¶ p̄. 1. ad cor. 15. d̄r. cū āt suba illi fuerūt oia. Tūc ip̄e fili⁹ subs erit illi q̄ sibi subiecit oia: sȝ sic d̄r heb. 2. Nunc nec dum videm⁹ oia subiecta ei: ḡ nondum ipse est subs p̄ri qui ei subijcit omnia.

1 oppᵐ **Szetra** ē q̄d dn̄s dic̄ Jo. 14. p̄r maior me ē. Et Au. dic̄. i. 1. de tri. Nō imerito scri ptura vtrūq̄ dicit eq̄lē p̄ri filiū. et p̄reȝ filio maiorē. Jllō. n. pp forᵃᵐ dei: hᵒ āt pp forᵃᵐ ɓui sine vlla cō fusiōe itelligir̄ sȝ mior ē subs maiori: ḡ xp̄s ɓȝ forᵃᵐ ɓui ē p̄ri subs.

Rn̄o pncip. **Rn̄deo** dōm: q̄ cuilȝ hn̄ti aliq̄ nām ꝯueniūt ea q̄ sr̄ ꝓp̄a illi nãe. Nā āt huᵃ ex sui ꝯditio ne hȝ triplicē subiectionē ad deū. Vnā q̄dē ɓm gradū bōitatis: put. s. dina nā ē ip̄a eēntia bonitat;: vt pȝ p̄ Diony. i. c. d̄. di. no. nā āt creata hȝ q̄dā p̄ticipationē diuie bōi tatis. q. radio illi⁹ bōitatis subta. Scd̄o huᵃ nā subijcir̄ deo q̄tū ad dei p̄tātē: put. s. nā huᵃ sic ꝛ q̄libȝ creatura subiacet op̄atiōi dine di spōnis. Tertioᵒ sp̄alr̄ huᵃ nā deo subijcir̄ q̄ᵐ ad ꝓp̄ū suū actū: iq̄ᵐ. s. ꝓp̄a volūtate obedit mādat; ei⁹ Et hāc triplicē subiectionē ad patrē xp̄s de seipso ꝯfiter̄. Prima q̄dē Mat. 19. Quid me introgas d̄ bono. vn⁹ ē bon⁹ de⁹. vbi Hiero. dicit: q̄ q̄ eū magr̄ȝ vocauerat bo nū: et nō deū vl̄ dei filiū ꝯfess⁹ erat dixit quēuis scm̄ hoīem in ꝯp̄ōne dei nō eē bonū. p̄ q̄d dedit itellige re. q̄ ip̄e ɓm huᵃᵐ nām nō p̄tinge bat ad gradū bōitatis diuie: ꝛ q̄ in his que non mole magna sunt: idem est esse maius quod meli⁹:, vt Aug. dic in vlt. de tri. ex hac rōne pater dicitur maior xp̄o ɓm huᵃᵐ nām: 2ᵃ ēt subiectio xp̄o attribuir̄ inq̄ᵐ oia q̄ circa hūanitatem xp̄i acta sunt: dina dispositione gesta credunr̄. vn̄ Dio. dic̄. 4. c. cel̄. hie. q̄ xp̄s subijcir̄ dei p̄ris ordinatiōi bus. Et hec est subiectio seruitut; ɓm q̄ ois creatura deo seruit eius ordiationi subiecta. ɓm illd̄ Sap. 16. Creaᵃ tibi factori deɓuiēs: et ɓm hᵒ ēt fili⁹ dei phil̄. 2. d̄r formā serui accepisse. 3ᵃᵐ ēt subiectiōem attribuit sibyp̄si. Jo. 8. dicēs. que placita sunt ei facio semp̄: et hē sub iectio obedientie p̄ris vsq̄ ad mortem. Vn̄ d̄r phil̄. 2. q̄ fact⁹ est obediens patri vsq̄ ad mortem.

Ad primum ḡ dōm q̄ sic̄ n̄ ē simplr̄ itelligendū q̄ xp̄s sit creaᵃ: sed solū ɓm huᵃᵐ nām siue apponar̄ ei determinatio siue nō: vt supra dcm̄ est: ita ēt nō ē simplr̄ itelligendum q̄ xp̄s sit subiectus p̄ri: sed solū ɓm hūanā nām: ēt si hec determiatio non apponar̄: quā tn̄ ꝯueniētius est apponere ad euitandum errorē. Arrij. qui posuit filiū minorē patre. Ad pᵐ

¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ relō serui tutis et dn̄ij fundar̄ sup̄ actione et passione: inq̄tū. s. serui est moueri a dn̄o ɓm impium. Agere aūt non attribuir̄ nãe sicut agēti sȝ p̄sone. Act⁹. n. suppositoꝝ sunt ꝛ singularium: ɓm phm̄. Attribuitur tamen actio nature sicut ei ɓm quam per sona vel hypostasis agit: et ideo q̄uis non proprie dicatur q̄ natura sit dn̄a vel ɓua. pōt tn̄ ꝓp̄e dici q̄ quelibet hypostasis vel persona sit dn̄a vel serua: secundū hanc vel illam nām: et secundum hᵒ nihil ꝓhibet xp̄m dicere p̄ris subm̄ vl̄ seruum ɓm huᵃᵐ naturaȝ. Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ sicut Augu. di. in. i. de tri. Tunc christus tradet regnuȝ deo et patri quando iustos: in quibus nunc regnat per fidem perducturus ē ad spēm: vt. s. videant ipsam eēntiā cōem patri et filio. Et tūc Ad 3ᵐ

totalr erit pri subiectus non solu3 in se: s3 et in mēbris suis p plenam pticipationē diue bonitatis. Tūc et oia erunt plene ei subiecta p finale3 ipletionem sue volūtatis de eis. Lz et nō sint oia ei subdita q̄ntu3 ad ptātē b3 illd Mat. vlt. Data ē mihi ois potestas in celo z i terra. Utr3 xps sit subiect9 sibiipsi. ar. 11.

primū. **AD secundū** sic pceditur. Uit q xps nō sit subiectus sibiipsi. Dicit.n. Cyrillus in epla synodica: quā.s. synod9 ephesina recepit. Neq3 ipse xps sibi seruus est neq3 dñs. Fatuū.n. est magis z ipiū ita dicere z sapere. Et hoc etiam asserit Dam. i. 3. li. dicēs Unū ei ens xps nō pōt seruus esse suiipsius z dñs: s3 i tm xps dr seru9 pris inq̄ntum est ei subiectus. g xps non est subiectus sibiipsi.
2m. ¶ P̄. seruus refertur ad dñm: s3 relatio nō est alicui9 ad seipsu3. vñ z Hylarius dicit in li. de tri. q nihil ē sibi silē aut equale: g xps non pōt dici seruus suiipsius: z p ɔñs neq3 sibi esse subiectus.
3m. ¶ P̄. sicut aia rōnalis z caro vn9 est homo: ita deus z homo vnus ē xps: vt Athanasius dicit: s3 hō non dr subiectus sibiipsi vel seruus suiipsius: aut maior seipso ppter hoc q corpus ei9 subiectu3 est aie. ergo neq3 xps dr subiectus suiipsi pter hoc q eius humanitas subiecta ē diuinitati ipsius.

I oppm **S3 cōtra** est qd Aug. di. i. i. de tri. Ueritas ostēdit b3 istū modū quo.s. pr maior ē xpo b3 huam nā3: z et seipso minorē filiu3.
2m. ¶ P̄. sic ipse argumētat ibidē. Sic accepta ē a filio di fora serui: vt nō amitteretur fora dei: s3 bm formā dei q̄ est cōis pri z filio: pr est maior bm diuinam nām: ergo et filius est maior seipso bm humanam nām.
3m. ¶ P̄. xps b3 hūanā nā3 est seru9 dei patris. b3 illd Jo. 20. Ascendo ad patrem meum z prem vrm: deū meū z deū vrm: sed quicūq3 est seruus patris est seruus filij: alioquin nō oia que sūt patris eēnt filij: g xps ē seruus suiipsius. z sibi subditus.

Rñdeo dōm q sic ē dictū: eē dñm z seruū attribuit persone vel hypostasi bm aliquam nām cu3 g dicitur xps esse dñs vel seruus suiipsius: vel q vbum dei est dñs hois xpi: hoc pt intelligi dupl. Uno9 vt intelligat hoc esse dcm rōne alterius hypostasis vel psone. q. alia sit psōa vbi dei dñantis: z alia hois seruientis: qd ptinet ad heresim Nestorij. Uñ in cōdēnatione3 Nestorij dr in synodo ephesina. Si qs dicit deū vel dñm esse xpi ex deo: patre verbu3: z nō magis eundē ɔfitet sil deum z homine3: vt pote vbum fcm carnem bm scripturas. anathēa sit. Et hoc mō negat a Cyrillo z Dam. Et id eode3 sensu negādū est xp3 esse minorē se ipso: vel esse sibiipsi subm. Alio9 pōt intelligi b3 diuersitatē nārū in vna psona vel hypostasi: z sic dicere possumus bm vnā caru3: inq̄ntu3 cū patre ɔuenit sil eum cū pre pesse z dñari. Scdm vero alteram nām in q̄ nobiscū ɔuenit: ip3 subeē z seruire. Et b3 hunc modū dicit Aug. filiū eē seipso minore3. Sciēdum tn q cū hoc nomen xps sit nomē psone: sicut z hoc nomen fili9 illa p se z absolute pñt dici de xpo: q̄ couenīūt ei rōne sue psone: q̄ est eterna z maxime h9i relationes q̄ magis pprie videntur ad psonam vel hypostasim ptinere sed ea que cōueniūt sibi bm huam nā3 sunt ei poti9 attribuēda cū determinatione: vt.s. dicamus xpm esse simplr maxim z dñm z presidente3: q aūt sit subiectus vel seruus vel minor est ei attribuendum cum determinatione.s. bm hūanam nām. Rñ9. princi.

Ad primum g dōm q Cyrillus z Dam. negant xpm esse dñm suiipsius bm Ad pm

q per hoc importatur pluralitas suppositorum: que requiritur ad hoc q aliquis simpliciter sit dominus alicuius. Ad 2m dicendum q simpliciter quidem oportet esse alium dominum et alium seruum: potest tamen aliqua ratio domini et seruitutis saluari prout est dominus et seruus suijpsius secundum aliud et aliud. Ad 3m dicendum q propter diuersas partes hominis: quarum vna est superior et alia inferior dicitur philosophus in .5. ethi. Q iustitia est hominis ad seipsum: inquantum irascibilis et concupiscibilis obediunt rationi: sed quem modum etiam vnus homo potest dici sibi subiectus et seruiens secundum diuersas sui partes. Ad alia autem argumenta patet responsio ex dictis. Nam Au. asserit filium seipso minorem esse vel sibi subiectum secundum humanam naturam: non secundum diuersitatem suppositorum.

Ad 2m
Ad 3m

De oratione xpi. Q. xxi.



Deinde considerandum est de oratione xpi. Et circa hoc queruntur .4. Primo vtrum xpo conueniat orare. 2o. vtrum conueniat sibi secundum suam sensualitatem. 3o vtrum conueniat sibi orare pro seipso. an tantum pro alijs. 4o vtrum omnis eius oratio sit exaudita.

Utrum xpo competat orare. Ar. 1.

primum Ad primum sic proceditur. Videtur q xpo non competat orare. Nam sicut dam. dicit oratio est petitio decentium a deo: sed cum xpus omnia facere posset: non videtur ei conuenire q aliquid ab aliquo peteret ergo videtur q xpo non conueniat orare. Preterea.

2m. non oportet orando petere illud quod aliquis scit pro certo esse futurum sicut non oramus q sol oriatur cras neque est etiam conueniens q aliquis orando petat quod scit nullomodo esse futurum sed christus sciebat circa omnia quid esset futurum: ergo non conueniebat ei aliquid orando petere. Preterea. Dam. di. in li. 3. q oratio est

3m. ascensus intellectus in deum sed intellectus xpi non indigebat ascensione in deum: quia semper intellectus eius erat deo coniunctus: non solum secundum vnionem hypostasis: sed etiam secundum fruitionem beatitudinis: ergo xpo non conueniebat orare.

Sed contra est quod dicitur Lu. 6. Factum est in illis diebus exijt in montem orare, et erat pernoctans in oratione dei. I oppm

Respondeo dicendum q sicut dictum est in 2a parte: oratio est quedam explicatio proprie voluntatis apud deum vt eam impleat. Si igitur in xpo esset vna tantum voluntas. s. diuina: nullomodo competeret sibi orare: quia voluntas diuina per seipsam est effectiua eorum que vult secundum illud psal. Omnia quecunque voluit fecit dominus. Sed quia in xpo est alia voluntas diuina et alia humana et voluntas humana non est per seipsam efficax ad implendum que vult: nisi per virtutem diuinam. manifestatum est q xpo secundum q est homo et humanam voluntatem habens competit orare. Re. princi. 3. di. 17 art. 3. q. 1. 4. di. 15. q. 4 arti. 6. q. 2.

Ad primum ergo dicendum q xps poterat perficere omnia que volebat secundum q deus: non autem secundum q homo: quia secundum q homo non habuit potentiam plenam siue omnipotentiam, vt supra. habitum est nihilominus tamen idem ipse deus existens et homo voluit ad patrem orationem porrigere. non quasi ipse esset impotens: sed propter nostram instructionem. primo quidem vt ostenderet se esse a patre. Unde ipse dicit Jo. 11. propter populum qui circumstat dixi s. verba orationis: vt credant. q tu me misisti. Unde hil. in. 10. de tri. dicit. Non prece eguit. pro nobis orauit: ne filius ignoraretur. 2o vt nobis exemplum orandi daret. Unde Amb. dicit sup Lu. Noli insidiatrices aperire aures: vt putes filium dei .q. infirmum rogare vt impetret quod implere non possit. Potestatis. n. actor obedientie magister ad precepta virtutis sue nos informat exemplo. vnde et Aug. dicit sup Jo. Poterat dominus in forma serui si hoc opus esset orare silentio: sed ita se patri exhibere voluit precatorem vt meminisset nostrum se esse doctorem. Ad 2m dicendum Ad pm

Ad 2m

ꝙ iter alia q̄ xp̄s sciuit futura: sciuit q̄dā esse fiēda ꝑ suā orōnez: ⁊ h⁹ i nō incōueniēter a deo petijt.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ascēsio nil'ē aliđ q̄ꝫ mot⁹ in id qđ ē sursū. Mot⁹ aūt vt hr̄ i.3.đ aīa dupl'r dr̄ vno° ꝓpe ſm ꝙ īportat exitū de po^a i actuꝫ ꝓut ē act⁹ īperfecti: ⁊ sic ascēdere ꝯpetit ei qđ ē po^a sursū ⁊ non actu Et hoc mō vt Da. dic̄ i.3.li. Jnte⁹ hūan⁹ xp̄i nō eget ascēsione i deū cū sit sꝫ deo vnit⁹: ⁊ ſm eē ꝑsonale: ⁊ ſm cōtēplationē btāꝫ. Alio° dr̄ mot⁹ q̄ ē act⁹ ꝑfecti. i. exn̄tis in actu. sic intelligere ⁊ sentire dr̄ q̄dā mot⁹: ⁊ hoc mō inte⁹ xp̄i sꝫ ascēdit in deū q² sꝫ contēplatur ipm̄ vt. s̄. se existentem.

¶ Utrum xp̄o cōuenerit orare ſꝫ suam sensualitatem. Ar. ii.

primuꝫ AD secundum sic ꝓcedit. vr̄ ꝙ xp̄o cōueniebat orare ſꝫ suā sensualitatem. dr̄. n. i p̄s ex p^a xp̄i. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt i deū viuū: ſꝫ sēsualitas dr̄ appetit⁹ carnis ǵ sensualitas xp̄i potuit ascēdere i deū viuū exultando. ⁊ pa

2m. ri mō orādo. ¶ P̄. ei⁹ vr̄ eē orar̄: c⁹ ē desiderar̄ illđ qđ petir̄: ſꝫ xp̄s petiuit aliq̄d qđ desiderauit sēsualitas: cū dixit. Trāseat a me calix iste sic dr̄. Ma. 26. ǵ sēsualitas xp̄i

3m. orauit. ¶ P̄. magis ē vniri deo in p^a q̄ꝫ ascēdere i deū ꝑ orationem: sed sensualitas fuit assūpta a deo i vnitatē p^e: sic ⁊ q̄libꝫ ps humane nāe: ergo multo magis potuit ascendere in deum orando.

i oppm Sꝫ ꝯtra ē qđ dr̄ phil'. 2. ꝙ filius dei ſm nām q̄ꝫ assūpsit i silitudinē hoīuꝫ fact⁹ ē: ſꝫ alij hoīes nō orāt ſm sensualitatē ǵ xp̄s n̄ orauit ſꝫ sensualitateꝫ.

Rn̄o. princi. 3. di. 17 ar. 3. q. 3 op⁹. 3. c. 240. Rn̄deo dōm ꝙ orare ſm sensualitatem p̄t intelligi dupl'r. Uno° sic: ꝙ ip̄a oratio sit act⁹ sensualitatis ⁊ hoc mō xp̄s ſm sensualitatem nō orauit: q² ei⁹ sensualitas eiusdē nāe ⁊ sp̄ei fuit i xp̄o ⁊ in nobis. Jn nobis aūt nō p̄t sensualitas orare duplici rōne. Prio quidē: q² motus sensualitatis non p̄t sensibilia trāscēdere: ⁊ iō nō p̄t in deū ascēder̄. qđ req̄ritur ad orōnez. 2° q² orō īportat q̄ꝫdā ordinationē: ꝓut. s. aliq̄s desiderat aliq̄d q. a deo īplēdū: ⁊ hoc est solius rōnis: vñ orō ē actus rōnis: vt in 2^a p̄te h̄itū ē. alio° pōt dici aliq̄s orare ſm sensualitatē: q². s. ei⁹ rō orādo deo ꝓposuit: q̄ñ erat i appetitu sensualitatis ipsi⁹. Et ſm h° xp̄s orauit ſm sensualitatem: ī q̄ꝫtum. s. rō ei⁹ exp̄mebat sensualitat' affcm tanq̄ꝫ sensualitatꝫ aduocata: ⁊ hoc vt nos de trib⁹ instrueret. Prio q̄deꝫ vt oñderet se nām humanā verā suscepisse cū oīb⁹ nālibus affectibus. 2° vt oñderet ꝙ hoī lꝫ ſm nālem affectuꝫ aliq̄d velle: qđ de⁹ non vult. 3° vt oñdat ꝙ ꝓpriū affectū dꝫ hō diue volūtati subijcer̄ Uñ Aug. in enche. dicit. Sic xp̄s hoiem gerēs oñdit priuatā quandam hoīs voluntateꝫ: cū dic̄. Trāseat a me calix iste. Hec ei erat hu^a voluntas: ꝓpriū aliq̄d ⁊ tanq̄ꝫ priuatū volens. Sꝫ q² rectū vult esse hoiem: ⁊ ad deū dirigi: subdit: Ueruntamē n̄ sic ego volo ſꝫ sic tu. Ac si dicat. videte in me: q² potes aliq̄d ꝓprium velle: ⁊ si de⁹ aliđ velit.

Ad primuꝫ ǵ dōm: ꝙ caro exultat i deū viuū n̄ ꝑ actū carnis ascēdētē i deū ſꝫ ꝑ redūdan^am a corde i carnē: ī in q̄ꝫtū appe° sensitiu⁹ seq̄tur motuꝫ appe⁹ rōnalis. Ad pm

¶ Ad 2m dōm: ꝙ lꝫ sensualitas h° voluerit ꝙ rō petebat: h° tñ orando petere nō erat sensualitatis: ſꝫ rōnis: vt dcm̄ est. Ad 2m

¶ Ad 3m dōm: ꝙ vnio in p^a est ſꝫ eē p̄sonale: qđ ꝑtinet ad q̄ꝫlibꝫ ꝑtē hu^e nāe: ſꝫ ascēsio rōnis ē ꝑ actum qui non cōuenit nisi rōni: vt dcm̄ est: vñ non est similis ratio. Ad 3m

¶ Utrum fuerit conueniens xp̄ꝫ pro se orare. Ar. iii.



pmum. Ad tertium sic proceditur: vr̃ q xp̄o non fuerit conueniēs p se orare: Dic̄.n. Hilarius i.10.de tri. Cū sibi nō' pficeret z deprecatiōis sermo. ad pfectum tamen nostre fidei loquebatur: sic ḡ vr̃ q xp̄s non sibi: sed no

2m. bis orauerit. ¶ p̄. null⁹ orat nisi pro eo q vult: qz sicut dc̄z ē: orō ē q̄dam explicatio volūtatis p deū implēde: sz xp̄s volebat pati ea q̄ patiebat̄. Di.n. Augu.26.c̄ Faustū. Nō plerūqz z si nolit ptristat̄: et si nolit dormit: et si nolit esurit aut sitit. Ille āt.s. xp̄s oīa ista habuit: qz voluit: ḡ ei nō cōpetebat

3m p seipso orare. ¶ p̄. Cyprian⁹ di. i li. de orōne dñica. Pacis z vnitatis magister noluit singillati z priuatim p̄cē fieri: vt q̄s cū p̄catur p se tm̄ p̄cet̄: sz xp̄s illud ipleuit q̄d docuit: ḃm illud Actuū p̄°. Cepit Jesus facere z docē: ḡ xp̄s nunq̄ʒ pro se solo orauit.

1 oppm Sz contra est quod ip̄e domin⁹ orando. dicit Jo.23. Clarifica filium tuum.

Rñº pncip. 3.di.17 ar.3.q. 3.74. opus.3. c.240. Respōdeo dōm: q xp̄s p se orauit duplr̄. vno mō exp̄mēdo affectum sensualitatis: vt.s̄.dcm̄ ē: vel ēt voluntatis simplicis: q̄ osiderat̄ vt nā. sic̄ cuz orauit a se calicem passionis transferri. Alio° exp̄mēdo affem volun tatis deliberate: q̄ osiderat̄ vt rō sic̄ cum petijt gl̄iam resurrectiōis. Et hoc rōnabl'r. Sic̄.n.dcm̄ ē xp̄s ad h° vti voluit orōne ad p̄rēz: vt nobis daret exm orādi: vt ōnderet p̄rem suuz esse actorē a quo z eternalr̄ pcessit ḃm dinā nām z ḃm naturam humanam ab eo habet quicquid boni habet sic āt z hūana nā q̄dam bona habebat a patre iaz p ceptaz: ita etiam expectabat ab eo quedam bona nōdum habita: sed percipienda: z ideo sicut p bonis iam perceptis in hu⁹ nā ḡras agebat patri recognoscēdo eū auctorem: vt ptz Math.26.z Jo.11.ita etiam vt p̄rez auctorē recognosceret: ab eo orando petebat ea q̄ sibi deerant ḃm hūanā nām. puta gliā corporis et alia huiusmodi. Et in hoc etiaz nobis dedit exm vt de p ceptis nobis muneribus gratias agamus: z ēt non hita orando postulemus.

Ad pm Ad primū ḡ dōm: q Hilarius loquitur q̄tū ad orationem vocalem: q̄ nō erat ei necessaria pp ipsum sed soluz pp nos: vnde signanter dic̄ q sibi nō pficiebat deprecātis ḃmo. Si.n. desideriū pauperuz exaudit dñs. vt in p̄s.dr̄: multo magis sola voluntas xp̄i hz vim orationis apud patrē. vn̄ ipse dicebat. Jo.11. Ego sciebā qm̄ sp'ne audis: sz pp pp'lz q̄ circūstat dixi vt credāt: qz tu misisti me. ¶ Ad 2m dōm: q xp̄s volebat q̄dem pati illa q̄ patiebat̄ p tempore illo: sed nihilominus volebat: vt p⁹ passionē gloriam corporis consequeretur: quaz nondū habebat. quā quidē gloriam expectabat a patre sicut ab auctore: et ideo conuenienter ab ipso eam petebat. ¶ Ad 3m dōm: q ipsa gloria q̄ xp̄s sibi orādo petebat pertinebat ad salutem alioꝝ: ḃm illō Ro. 4. Resurrexit pp iustificationem nostram. Et ideo illa ēt oratio: q̄ p se faciebat. erat quodammō pro alijs. Sicut et q̄cunqz hō aliq̄d bonum a deo postulat. vt vtatur illo ad vtilitatem aliorum: non sibi soli. sed etiam alijs orat. Ad 2m Ad 3m

¶ Utrū oratio xp̄i semper fuerit exaudita. Ar.IIII.



Ad quartuz sic proceditur vr̃ q oratio xp̄i non sēper fuerit exaudita. Petijt eniz a se remoueri calicem passiōis: vt ptz Math.26.q̄ tn̄ ab eo nō fuit translatus: ergo vr̃ q non omnis eius pm.

2m. oro fuerit exaudita. ¶ Preterea ipse orauit: vt pctm crucifixoribus suis ignosceret vt patet Luc. 22. nec tamen omnibus pctm illud fuit dimissum. Nam iudei fuerunt pro illo pctō puniti: ergo videtur quod non omnis eius
3m. oratio sit exaudita. ¶ Preterea dominus orauit pro his qui erant credituri per verbum apostolorum in ipsum: vt omnes in eo vnum essent et vt peruenirent ad hoc quod essent cum ipso sed non omnes ad hoc perueniunt: ergo non omnis eius
4m. oratio est exaudita. ¶ Preterea in ps. dicitur in persona Christi. Clamabo per diem et non exaudies: non ergo omnis oratio Christi fuit exaudita.

(opp^m) **Sed contra** est quod Apo. dicit ad Heb. 5. Cum clamore valido et lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia.

Rñ° pncip. **Respondeo** dicendum: quod sicut dictum est oratio est quodammodo interpretatiua voluntatis humane: tunc ergo alicuius orantis exauditur oratio: quando eius voluntas adimpletur voluntas autem simpliciter hominis est rationis voluntas: hoc enim absolute volumus quod secundum deliberatam rationem volumus. Illud autem quod volumus secundum motum sensualitatis vel etiam secundum motum voluntatis simplicis que consideratur vt natura non simpliciter volumus sed secundum quid, scilicet si aliud non obsistat: quod per deliberationem rationis inuenitur. Unde talis voluntas magis est dicenda velleitas quam absoluta voluntas: quia scilicet homo hoc vellet si aliud non obsisteret. Secundum autem voluntatem rationis Christus nihil aliud voluit: nisi quod sciuit deum velle: et ideo omnis absoluta voluntas Christi et humana fuit impleta: quia fuit deo conformis: et per consequens omnis eius oratio fuit exaudita. nam et secundum hoc aliorum orationes implentur: quod sunt eorum voluntates deo conformes. secundum illud Ro. 8. Qui autem scrutatur corda scit, id est approbat quid desideret spiritus, id est quid faciat sanctos desiderare quoniam secundum deum, id est secundum conformitatem diuine voluntatis postulat pro sanctis.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod illa petitio de translatione calicis diuersimode a sanctis exponitur. Hilarius enim super Math. dicit. Ergo autem vt a se transeat rogat: non vt ipse pretereatur: orat sed vt in alterum id quod a se transit excedat. aut ideo pro his orat qui passuri post se erant: vt sit sensus. Quomodo a me bibitur calix iste passionis: ita ab his bibatur sine spei diffidentia: sine sensu doloris sine metu mortis. Uel secundum Hiero. singulariter dicit calix iste hoc est populi iudeorum: qui excusationem ignorantie habere non potest: si me occiderit habens leges et prophetas: qui me vaticinantur. Uel secundum Diony. alexandrinum qui dicit. Transfer calicem istum a me: hoc est non adueniat mihi nisi enim aduenerit transferri non poterit: sed sicut quod preterijt nec intactum est: nec permanens sic saluator leuiter inuadentem temptationem flagitat pelli. Amb. autem dicit et Orig. et Chry. quod hoc petijt quasi homo naturali voluntate mortem recusans. Sic ergo si intelligatur quod petierit per hoc alios martyres sue passionis imitatores fieri secundum Hilarium: vel si petijt quod timor bibendi calicis eum non perturbaret: vel quod mors eum non detineret omnino impletum est quod petiuit. Si vero intelligitur petisse quod non biberet calicem mortis et passionis vel quod non biberet ipsum a iudeis: non quidem est factum quod petijt: quia ratio que petitionem proposuit nolebat vt hoc impleretur: sed ad instructionem nostram volebat demonstrare nobis suam voluntatem naturalem et motum sensualitatis quem sicut homo habebat.

Ad 2m et 3m. ¶ Ad 2m dicendum: quod dominus non orauit pro omnibus crucifixoribus nec etiam pro omnibus qui erant credituri in eum: sed pro his solum qui erant predestinati: vt per ipsum vitam consequerentur eternam. vnde patet etiam responsio ad 3m.

ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod cum dicit. Clamabo et non exaudies. intelligendum est quantum ad effectum sensualitatis que mortem refugiebat: exauditur tamen quantum ad effectum rationis: vt dictum est.

¶ De sacerdotio Christi. Quō. xxij.

Deinde considerandum est de sacerdotio Christi. Et circa hoc querunt sex. Primo vtrum conueniat Christo esse sacerdotem. 2° de

hostia h° sacerdotis. 3° de eff^u sacerdotij 4° vtrū effectus sacerdotij eius pertineat ad ipsuz vel solū ad alios. 5° de eternitate sacerdotij ei⁹. 6° vtrum dēat dici sacerdos. ſm ordinē melchisedech.

¶ Utrum xp̄o ꝯueniat esse sacerdotem. Ar. i.

pmum. 

Ad primum sic proceditur: vr̄ ꝙ xp̄o nō cōueniat eē sacerdotē. Sacerdos. n. est minor angelo vt dr̄ zach. 3. oñdit mihi deus sacerdotē magnū stātē corā angelo dn̄i: ſz xp̄s est maior angelis: ſm illud Heb. i. Tāto melior angelis effect⁹ q̄to dr̄nti⁹ p̄ illis nomē hereditauit: ergo xp̄o nō ꝯuenit esse sacerdotē.

2m ¶ P̄. ca q̄ fuerūt in vetere testō: fuerūt figure xp̄i ſm illud Col. 2. Que sunt vmbra futurorum: sed xp̄s nō ꝯxit carnis originē ex sacerdotib⁹ ve. leg. Dic. n. Apo. ad Heb. 7. Māl^m ē ꝙ ex iuda ort⁹ sit dn̄s nr̄ i q̄ tribu nihil d̄ sacerdotib⁹ Moyses locut⁹ ē: ergo xp̄o non

3m ꝯuenit esse sacerdotem. ¶ P̄. i ve. le. q̄ est figura xp̄i nō fuit idē legislator sacerdos vn̄ dic̄ dn̄s ad Moysen legislatorē. exo. 28. applica aarō frēm tuū: vt sacerdotio fūgat̄ mihi xp̄s āt ē lator noue legis ſz illd̄ Hie. 31. dabo legē meā i cordibus cor: ergo xp̄o nō ꝯuēit eē sacerdotez.

l oppm Sed contra ē qd̄ dr̄ Heb. 4. Hn̄m⁹ pōtificē q̄ penetrauit celos iesum filium dei.

Rn̄o° pncipa. i. q. 9 4 ar. 7. ad 4m. 3 li. 4. ar. 65. op⁹. io. li. 3. ca. 22. i fi.

Rn̄deo dd̄m: ꝙ p̄p̄e offi̅ꝭ sacerdotis ē eē mediatorē iter deū ꝛ pplm: iq̄^m. s. dīna pplo tradit: vnde dr̄ sacerdos. q. sacra dās: ſz illd̄ Ma. 2. legē reqrent ex ore ei⁹. s. sacerdotis: ꝛ iter: iq̄^m preces ppli do offert. ꝛ p cor pctis do aliq̄lr satisfacit vn̄ apo. d. ad Heb. 5. Ois pōtifex ex hoib⁹ assūpt⁹ p hoib⁹ ꝯstituit̄ i his q̄ sūt ad deū. vt offerat dōa et sacrificia. p pctis et iō hoc maxie ꝯuenit xp̄o nā per ip̄m dīna dōa oib⁹ sūt collata. ſm illud 2ª. Pe. i. p quē. s. xp̄m maxia ꝛ p̄ciosa nobis p̄missa dōauit. vt p h° efficiāini dīne ꝯsortes nāe. Ip̄e ēt hu^m gen⁹ deo recōciliauit ſm illd̄ Col. i. In ip̄o. s. xp̄o ꝯplacuit oēz plēitudinē hītar̄: ꝛ p eū recōciliar̄ oīa. vn̄ xp̄o maxie cōuēit eē sacerdotē.

Ad p̄m Ad primū ergo dd̄z ꝙ ptās hierarchica: ꝯuēit qdē āgelis iq̄^m ꝛ ip̄i sunt medij inter deū ꝛ hoiez. vt pz p dioy. i li. cel. hierar. ita ꝙ ip̄e sacerdos iq̄tum ē medi⁹ iter deū ꝛ pplm āgeli nom̄ hz ſz illd̄ Mala. 2. Angel⁹ dn̄i exercituū ē xp̄s aūt maior āgelis fuit nō solū ſz dīnitatē: ſz ēt ſz hūanitatē: iq̄^m hūit plenitudinē grē ꝛ glie. Vn̄ ēt excellentiori mō Hierar. seu sacerdotalez ptātē p̄ āgelis hūit: ita ēt ꝙ ip̄i āgeli fuerūt mīstri sacerdotij ei⁹. ſm illd̄ Matth. 4. accesserunt āgeli ꝛ mīstrabāt ei. ſm tn̄ passibilitatē carnis modico ab āgel' mioꝛat⁹ ē vt Apo. d. Heb. 2. Et ſz hꝯformis fuit hoib⁹ viatorib⁹ i sacerdotio ꝯstitut⁹. ¶ Ad 2m dd̄m: ꝙ

Ad 2m

sic̄. Dam̄. d. i. 3. li. qd̄ i oībus ē sile: idē vtiq₃ erit ꝛ n̄ extraneū: q2 igit̄ sacerdotiū ve. le. erat figura sacerdotij xp̄i: noluit xp̄s nasci d̄ stirpe figuraliū sacerdotū vt oñderet̄ n̄ eē oīo idē sacerdotiū: ſz differre sicut ver a figurali. ¶ Ad 3m dd̄z:

Ad 3m.

ꝙ sic̄. s. dcm̄ est. alij hoies particulatim habent quasdam gratias: ſz xp̄s tanq₃ omnium caput habet pfectionem omnium gratiarum: et ideo q̄tum ad alios pertinet: ali⁹ est legislator: et alius sacerdos: et alius rex: sed hec omnia cōcurrūt in christo tanq₃ in fonte omnium gratiarum. Unde dicitur Isa. 33. Dominus iudex noster dominus legifer noster: domin⁹ rex noster: ipse veniet et saluabit nos.

¶ Utrum christus simul fuerit sacerdos et hostia. Ar. ij.

pᵐ AD secundum sic proceditur: Videtur quod ipse christus non fuerit simul sacerdos et hostia. Sacerdotis enim est hostiam occidere: sed christus non seipsum occidit ergo ipse non fuit simul sacerdos
2ᵐ et hostia. ¶ Praeterea sacerdotium christi magis est simile sacerdotio iudeorum quod erat a deo institutum quam sacerdotio gentilium qui demones colebant. in veteri autem lege nunquam homo in sacrificium offerebatur: quod maxime reprehenditur in sacrificiis gentilium: secundum illud psalmi Effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum: et quos sacrificaverunt sculptilibus chanaan: ergo in sacerdotio christi non debuit
3ᵐ esse ipse homo christus hostia. ¶ Praeterea omnis hostia ex hoc quod deo offertur deo sanctificatur sed ipsa christi humanitas a principio fuit sanctificata et deo coniuncta: ergo non convenienter potest dici quod christus secundum quod homo fuerit hostia.

i oppᵐ Sed contra est quod Apostolus dicit ad ephe. 5. christus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam in odorem suavitatis.

Rñº pricip. Respondeo dicendum quod sicut Augustinus dicit in 10. de civitate dei. Omne sacrificium visibile invisibilis sacrificii est sacramentum. id est sacrum signum est. invisibile autem sacrificium est quo homo deo spiritum suum offert. secundum illud psalmi. Sacrificium deo spiritus contribulatus et ideo omne illud quod deo exhibetur ad hoc quod spiritus hominis feratur in deum: potest dici sacrificium. Indiget igitur homo sacrificio propter tria. Uno quidem modo ad remissionem peccati: per quod a deo avertitur. et ideo Apostolus dicit ad Hebre. 5. quod ad sacerdotem pertinet ut offerat dona et sacrificia pro peccatis: 2º ut homo in statu gratie conservetur semper deo inherens: in quo eius pax et salus consistit. Unde et in veteri lege immolabatur hostia pacifica pro offerentium salute. ut habetur Levi. 3º ad hoc quod spiritus hominis perfecte deo uniatur quod maxime erit in gloria. Unde et in veteri lege offerebatur holocaustum. quasi totum incensum. ut dicitur Leviti. i. Hec autem per humanitatem christi nobis provenerunt. Nam primo quidem nostra peccata deleta sunt: secundum illud Ro. 4. Traditus est propter delicta nostra. 2º gratiam nos salutarem per ipsum accepimus secundum illud Hebr. 5. Factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne. Tertio per ipsum perfectionem glorie adepti sumus Hebr. 10. Habemus fiduciam per sanguinem eius et introitum sanctorum. scilicet in gloriam celestem: et ideo ipse christus inquantum homo non solum fuit sacerdos: sed etiam hostia perfecta simul existens hostia pro peccato: et hostia pacificorum et holocaustum.

Ad primum ergo dicendum: quod (sicut dictum est) christus non se occidit: sed seipsum voluntarie morti exposuit. secundum illud Ysa. 53. Oblatus est: quia ipse voluit: et ideo dicitur seipsum obtulisse. Ad pᵐ

¶ Ad 2ᵐ dicendum quod hominis christi occisio potest ad duplicem voluntatem comparari uno modo ad voluntatem occidentem: et sic non habet rationem hostie. non enim dicuntur occisores christi: hostiam deo obtulisse: sed graviter deliquisse: et huius peccati similitudinem gerebant ipsa gentilium sacrificia: quibus homines idolis immolabant. Alio modo potest considerari occisio christi per comparationem ad voluntatem patientis: qui voluntarie se obtulit passioni: et ex hac parte habet rationem hostie in quo ostendit non convenire cum sacrificiis gentilium. Ad 2ᵐ

¶ Utrum effectus sacerdotii christi sit expiatio peccatorum. Ar. iij.

AD tertium sic proceditur videtur quod effectus sacerdotii christi non sit expiatio peccatorum. Solius enim dei est peccata delere. secundum illud Ysa. 43. ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me sed christus non est sacerdos secundum quod deus: sed secundum quod homo. ergo sacerdotium christi non est expiativum peccatorum. ¶ Praeterea. Apostolus dicit. Hebr. 10. quod hostie veteris testamenti non potuerunt perfectos facere: alioquin cessassent offerri: eo quod nullam haberent conscientiam peccati cultores sufficienter semel mundati: sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit: sed similiter sub sacerdotio christi fit commemoratio peccatorum: pᵐ. 2ᵐ.

cū dr̄. Dimitte nobis debita nr̄a. Ma.6. offert̄ ēt ꝯtiue sacrifiᵐ i ec clia. Vn̄ ibidē dr̄. Panē nr̄ꝫ quo tidianū danobꝫ hodie. ḡ ꝑ sacerdo
3ᵐ. tiū xp̄i ñ expiat̄ pctā. ¶ P̄. ꝑ pcō i ve. le. maxie imolabat̄ hirc⁹ pro pctō pncipis: vł capra ꝑ pctō alicui⁹ d pplo: vł vitul⁹ ꝑ pctō sacer dotꝫ. vt pꝫ Leui. 4. sꝫ xp̄s nl̄li hoꝝ ꝯpat̄ sꝫ agno. bꝫ illd Hiere. ij. ego q. agn⁹ mãsuet⁹ q̄ portat̄ ad victimā: ergo vr̄ ꝙ ei⁹ sacerdotiū non sit expiatiuuꝫ peccatorum.

I oppᵐ Sꝫ contra ē qd Apl's dicit. Heb. 9. Sãguis xp̄i q̄ ꝑ spm̄ scm̄ seipsū obtulit: immacᵘˡᵃᵐ deo emūdauit ꝯsciam nr̄am ab opib⁹ mortuis ad huiendū deo viuenti: opa aūt mortua dnr̄ pctā: ergo sacerdotiū xp̄i hꝫ virtutem emundandi peccata.

Rn̄º. princi. Respondeo dd̄m: ꝙ ad ꝑfe ctāꝫ emūdatio nē duo reqrūt̄ bꝫ ꝙ duo sūt i pctō s. macula culpe: ꝛ reat⁹ pene. Macula q̄dē culpe delet̄ ꝑ grām q̄ cor pctōris ꝯuertit̄ i deū. Reat⁹ autē pene totalr̄ tollit̄ ꝑ hº ꝙ deo satisfac. Vtrūqꝫ āt hoꝝ efficit sacerdotiuꝫ xp̄i. Nã ꝟtute ipsi⁹ gr̄a nobis dat̄ q̄ corda nr̄a ꝯuertūt̄ ad deuꝫ bꝫ illd Ro. 3. Justificati grat̄ꝭ per grām ipsi⁹ ꝑ redēptiōeꝫ q̄ ē i xp̄o iesu quē ꝓposuit de⁹ ꝓpiciatorē ꝑ fidē in sãguinē ipsi⁹. Ipse. n. ēt ꝑ nobꝫ satisfecꝭ iqᵐ ip̄e lãgores nr̄os tulit ꝛ dolores nr̄os ip̄e portauit. vñ pꝫ ꝙ xp̄i sacerdotiū habet plenam vim expiandi peccata.

Ad pᵐ Ad primum ḡ dd̄m: ꝙ lꝫ xp̄s nō fuerit sacerdos bm ꝙ deus: sꝫ bm ꝙ hō: vn⁹ tn̄ ꝛ ideꝫ fuit sacerdos ꝛ de⁹. Vn̄ i synodo ephesina legitur. si q̄s pōtifi cem dic ꝛ aplm̄ nr̄m fieri: nō ipsuꝫ ex deo ꝟbum qn̄ fcm̄ est caro ꝛ bm nos hō: sꝫ tãqꝫ alteꝝ pter eū seorsū hoieꝫ ex muliere: anathēa sit: ꝛ iō lꝫtū ei⁹ hūanitas opabat̄ in virtu te diuinitatis: illd sacrifiᵐ erat efficacissimū ad delēdo pcā. Propter qd Aug. d. i. 4. de tri. Cū q̄tuor ꝯsiderat̄ i oī sacrificio. cui offerat̄: a q̄ offerat̄. q̄d offerat̄ ꝑ q̄b⁹ offerat̄ idē ipse vn⁹ ꝟusqꝫ mediator ꝑ sacrifiᵐ pacis recōcilians nos deo vnū cū illo manēs cui offerebatur vnū in se faceret ꝑ q̄b⁹ offerebat̄: vn⁹ ip̄e eēt: q̄ offerebat: ꝛ qd offerebat̄. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ pctā nō cō=

Ad 2ᵐ. mēorant̄: i noua lege ꝑꝑ iefficaciā sacerdotij xp̄i. q. ꝑ ipꝫ nō sufficienter expiet̄ pctā: sꝫ ꝯmēorãt̄: q̄ꝫtuꝫ ad illos: q̄ vł ei⁹ sacrificij nolūt eē ꝑticipes: sicē sūt ifideles: ꝑ q̄ꝝ pctis oram⁹ vt ꝯuertãt̄: vł ēt q̄ꝫtū ad illos q̄ p⁹ pticipatiōeꝫ h⁹ sacrificij ab eo deuiãt q̄lr̄ cūqꝫ peccãdo. Sacrificiū āt ꝙ q̄tidie i eccl'ia offert̄: nō ē alid a sacrificio qd ip̄e xp̄s ob tulit: sꝫ ei⁹ ꝯmēoratio: vn̄ Au. d. i 10. d ciui. dei. Sacerdos ip̄e xp̄s offerēs: ip̄e ꝛ oblatio c⁹ rei scr̄m q̄tidianū eē voluit eccl'ie sacriᵐ. ¶ ad

ad 3ᵐ. 3ᵐ dd̄m: ꝙ sicꝫ Ori. dic̄ sup Jo. Lꝫ diuersa aialia i veteri lege offerrētur q̄tidianū tn̄ sacrifiᵐ qd offerebat̄ mãe ꝛ vespere erat agn⁹: vt hr̄ nu. 24. Vn̄ signabat̄ ꝙ oblatio agni ꝟ. i. xp̄i eēt sacrifiᵐ ꝯsumatiuū oium alioꝝ: ꝛ iō Jo. 1. dr̄. Ecce agn⁹ dei q̄ tollit pctā mundi.

Vtꝝ effect⁹ sacerdotij xp̄i ñ solū ad alios ptinuerit sꝫ ēt ad ipꝫ. ar. IIII

Ad quartum primoꝫ sic ꝓcedit̄: vr̄ ꝙ effect⁹ sacerdotij xp̄i nō solū ptinuerit ad alios: sꝫ ēt ad ip̄m ad offm̄. n. sacerdotꝭ ptiet ꝑ pp'lo orare. bm illd. 2. Macha. 1. Orōnē faciebat sacerdotes dū ꝯsumaret̄ sacrifiᵐ. sꝫ xp̄s ñ solū ꝑ alijs orauit: sꝫ ēt ꝑ seipso bm ꝙ. s̄. dcm̄ est: ꝛ sicꝫ expsse dr̄ Heb. 5. ꝙ in dieb⁹ carnis sue precessupplicationesqꝫ ad deū qui posset illū saluū facere a morte cū clamore valido ꝛ lachrimis obtulit seipsum in sua passione: ergo sacerdotium xp̄i effeᵐ hūit non solum in alijs: sed ēt in seipso. ¶ P̄.

xp̄s sacrifi^m obtulit seipsum l sua passioē: sed per passionē suā ñ solū alijs meruit: sʒ ēt sibi: vt.s̄. hītū ē ḡ sacerdotiū xp̄i ñ solū hūit effe^m i alijs sʒ ēt i seip̄o. ¶ 3^m p̄. sacerdotium veteris legis fuit figura sacerdotij xp̄i: sed sacerdos veteris leg̃ nō solu p̄ alijs: sʒ ēt p̄ seip̄o sacrifi^m offerebat. Dicit̃. n. leuiti. 16. q̄ pōtifex igredit̃ sāctuariū vt roget p̄ seip̄o: ꝛ p̄ domo sua ꝛ p̄ vniuerso cetu filioꝝ isrl̃. ḡ ēt sacerdotiuʒ xp̄i ñ solū i alijs: sʒ i seip̄o effe^m habuit.

l opp^m **Sʒ cōtra** ē qđ i ephe(sina synodo legit̃ Si q̄s dic̄ xp̄m p̄ se obtulisse oblatione ꝛ ñ magis p̄ nobis solū. Nō. n. idiguit sacrificio q̄ pc̄m nescit: anathēa sit: sʒ in sacrifi° offerēdo potissime sacerdot̃ ꝯsistit offm̄: ḡ sacrifi^m xp̄i ñ hūit effe^m i ip̄o xp̄o.

R̄n̄o p̄ncip. **Respōdeo** dd̄ʒ: q̄ sic̄ dc̄m ē sacerdos ꝯstituitur medi° iter deū ꝛ pp̄l̃. Ille āt indiget medio ad deū q̄ p̄ seip̄ʒ accedere ad deū ñ p̄t: ꝛ talis sacerdotio subijcit̃ effm̄ sacerdotij participās: h° āt xp̄o ñ ꝯpetit. d. n. Apo. ad heb. 7. Accedēs p̄ semetip̄ʒ ad deū sp̄ viuēs ad iterpellādū p̄ nobis: ꝛ iō xp̄o ñ ꝯuēit effe^m sacerdotij i se suscipere: sed poti° ip̄m alijs cōicare. Pꝛimū. n. agēs i q̄lʒ gn̄e: ita ē influēs: q̄ nō ē recipiēs i gn̄e illo. sic̄ sol solū illūinat ꝛ nō illuminatur: et ignis calefacit: sʒ nō calefit xp̄s āt ē fōs toti° sacerdotij. nā sacerdos legal̃ erat figura ipsi° sacerdos āt noue leg̃ i p̄ͣ ip̄i° opat̃: ḃʒ illud 2ª ad corin. 2°. Nā ꝛ ego q̄ donaui si q̄d donaui pp̄ vos i p̄sona xp̄i: ꝛ iō non cōpetit xp̄o effectum sacerdotij recipere.

Ad p̄m **Ad pꝛimū** ḡ dd̄ʒ: q̄ orō ꝛ si ꝯueniat sacerdoti b°: nō tn̄ ē eoꝝ offō p̄p̄ꝛia. Cuilibʒ. n. cōuenit: ꝛ p̄ se ꝛ p̄ alijs orare: ḃʒ illđ Ja. vlt. Orate p̄inuicē vt saluemi. Et sic posset dici q̄ orō q̄ xp̄s p̄ se orauit ñ erat actus sacerdotij ei°. Sʒ h̄ r̄n̄sio: vr̃ excludi p̄ h° q̄ Apo. dic̄. Heb. 5°. cū dixisset Tu es sacerdos iet̃nū ḃʒ ordinē melchisedech subdit. Qui i dieb° carnis sue p̄ces ꝛc̄. vt. s̄. Et ita vr̃ q̄ orō q̄ xp̄s orauit ad ei° sacerdotiū p̄tieat: ꝛ iō op̄ʒ dic̄e qđ alij sacerdotes effectū sacerdotij sui p̄ticipāt: ñ iq̄ƺtū sacerdotes: sʒ iq̄ƺtū pctōꝛes: vt. j̄. dicet̃. xp̄s āt simplr̃ loq̄ndo pc̄m ñ hūit. Hūit tn̄ silitudinē pcti i carne: vt dr̃ Ro. 8. Et iō ñ simplr̃ dd̄m ē q̄ ipse effectū sacerdotij p̄ticipauerit: sʒ ḃʒ q̄d. s. ḃʒ passibilitatē carnis: vn̄ signāt̃ dicit. Qui possit eū saluū face a morte. ¶ Ad 2^m dd̄m: q̄ in oblatione sacrificij cuiuscūq̧ sacerdot̃ duo p̄nt ꝯsiderari. s. ip̄m sacrificij oblatū: ꝛ deuotio offerentis. Pꝛopꝛi° āt effect° sacerdotij ē id qđ sequit̃ ex ipso sacrificio: xp̄s āt cōsecut° ē p̄ suā passionē: ñ q̄si ex vi sacrificij qđ offert̃ p̄ modū satisfactiōis: sed ex ipsa deuotione q̄ ḃm charitatē hūit̃ passionē sustiuit. ¶ Ad 3^m dd̄m q̄ figura ñ p̄ōt adequare v̄itatē: vn̄ sacerdos figuralis veteris legis ñ poterat ad hūanā p̄fectionē p̄tingere. vt sacrificio satisfactorio nō idigeret: sed xp̄s ñ indiguit. vn̄ ñ ē silis rō d̄ vtroq̧. Et h° ē qđ Apo. dic̄. Lex hoies ꝯstituit sacerdotes ifirmitatē hn̄tes: ḃmo āt iurisiurādi: q̄ post legē est filium perfectum in eternum. Ad 2^m Ad 3^m

¶ Utrū sacerdotiū xp̄i permaneat in eternum. Ar. 5.



p̄m. **AD quītuʒ sic** p̄cedit̃. vr̃ q̄ sacerdotium xp̄i ñ p̄māeat i eternū. q̄ꝛ vt dc̄m ē illi soli effe^u sacerdotij indigent q̄ h̄nt infirmitatē pcti q̄ p̄ sacerdotis sacrificiū expiari p̄ōt sʒ h°. ñ erit i eternuʒ: q̄ꝛ i scīs nlla erit ifirmitas: ḃʒ illđ Jsa. 6. Pp̄l̃s tu° oēs iusti peccatoꝝ āt ifirmitas iexpiabil̃ erit: q̄ꝛ in inferno nulla est redemptio:

Ad p^m **Ad primuz** ẏ dðm: q xp̄s ñ dr̄ eē ẏ ordinē melchisedech q̄si p̄ncipalioris sacerdotis: s3 quasi prefigurātis excellētiā sacerdotij xp̄i ad sacerdotiū leuiticū.

Ad 2m ¶ Ad 2m dðm: q i sacerdotio xp̄i duo p̄nt ɔsiderari.s. ipsa oblatio xp̄i: ⁊ p̄ticipatio eius Quātū ad ipsā oblationē exp̄ssi⁹ figurabat sacerdotiū xp̄i sacerdotiū legale p̄ sāguis effusionē: q̄3 sacerdotiū melchisedech: i q̄ sāguis nō effūdebat. S3 q̄m ad p̄ticipationē hui⁹ sacrificij ⁊ ei⁹ effn̄: i q̄ precipue attēdit excellētia sacerdotij xp̄i ad sacerdotiū legale: exp̄ssi⁹ prefigurabat p̄ sacerdotiū melchisedech: q̄ offerebat panez ⁊ vinū significātia vt Aug. di. ecclesiasticā vnitatē quā ɔstituit p̄ticipatio sacrificij xp̄i vn̄ ēt in noua lege verū xp̄i sacrificiū cōicat fidelib⁹ sub sp̄e pāis ⁊ vini.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dðz q melchisedech: dict⁹ ē siñ p̄re ⁊ siñe m̄re ⁊ sine genealogia ⁊ q ñ h3 initiū dierꝫ n3 finē: ñ q: ista ñ hūit s3 q: in scriptura ista de eo ñ legūtur: ⁊ p̄ h° ipsū: vt Apo. ibidē dic assimulat⁹ ē filio dei: q̄ i terris est sine p̄re: ⁊ i cel' sine m̄re: ⁊ sine genealogia ẏm illð Ysa. 53. Gn̄ationem ei⁹ q̄s enarrabit ⁊ ẏm diuinitatē n3 p̄n̄m neq3 finē dierū habet

¶ An adoptio xp̄o ɔueniat.

Q°. xxiij.



Einde ɔsiderādum ē an adoptō xp̄o ɔueīat. Et circa h° q̄rūt. 4. p° vtrꝫ deo ɔueniat adoptare filios. 2° vtrū h° ɔueīat soli dð p̄ri. 3° vtrū sit p̄p̄riū hoi adoptari in filios dei. 4° vtrū xp̄s possit dici filius adoptionis.

¶ Utrum deo ɔueniat filios adoptare. Ar. i.



AD primuz sic p̄cedit: vr̄ q deo ñ cōueniat filios adoptar̄. Nullus. n. adoptat nisi extraneā p̄sonam in filium secūdū q iuriste diīt. sed nulla persona est extranea deo q̄ ē oīuz creator. ẏ vr̄ q deo ñ conueniat adoptar̄. p̄mum.

¶ P̄. Adoptatio vr̄ eē introducta i defectū filiatiōis nāl's s3 i deo iuenitur nāl filiatio: vt in p̄ma p̄te h̄itū ē ẏ ñ ɔuenit deo filios adoptare. 2m.

¶ P̄. Ad hoc aliq̄s adoptar̄: vt in h̄r̄ditate adoptātis succedat: s3 in h̄r̄ditate dei ñ vr̄ aliq̄s posse succedere: q: ipse nunq̄3 decedit ẏ deo non ɔuenit adoptare. 3m.

I opp^m **Szētra** ē q̄ð dr̄ ephe. i. P̄redestiauit nos i adoptionē filiorꝫ di s3 p̄destiatō di ñ ē irrita. ẏ de⁹ aliq̄s sibi adoptat i filios.

R̄ñ° p̄ncip. **Respōdeo** dðz: q aliq̄s hō adoptat aliū sibi i filiū i q̄3tū ex sua bonitate admittit eū ad p̄ticipationē sue h̄r̄ditat'. de⁹ āt i finite bōitat' est: ex q̄ ɔtingit q ad p̄ticipationē bonorꝫ suorꝫ suas creaturas admittit ⁊ p̄cipue rōnales creaturas: q̄ i q̄3tū sūt ad imaginē dei facte sūt capaces btitudis dīne: q̄ q̄dē ɔsistit in fruitione di p̄ quā ēt ip̄e de⁹ btūs ē: ⁊ p̄ seip̄3 diues: i q̄m .s. seip̄o fruitur hec āt dr̄ h̄r̄ditas alicuius. ex quo ipse est diues. Et ideo in q̄3tū de⁹ ex sua bonitate admittit hoīes ad beatitudinis hereditatem dicitur eos adoptare. Hoc āt plus h3 adoptio dīna q̄3 humana q: deus hominem quem adoptat idoneum facit per gratie munus ad hereditatez celestem percipiendam. Homo autem non facit idoneum eum quem adoptat: sed potius eum iā3 idoneum eligit adoptando.

Ad p^m **Ad primū ergo** dðm q hō in sua natura cōsiderat⁹ non ē extrane⁹ a deo q̄3tuz ad bona naturalia que

recipit est tñ extrane⁹ q̃tũ ad bona gr̃e ⁊ glorie: ⁊ s̃m hoc adoptat̃.
Ad 2m ¶ Ad 2m dd̃m: q̃ hoīs ē opari ad supplēdã suã indigētiã nõ ãt dei cui ɔuenit opari ad cõicãdũ sue p̱fectiõis abũdãtiam ⁊ iõ sic p actũ creatiõis cõicat̃ bonitas diña oībus creaturꝭ s̃m q̃dã sĩlitudinē: ita p actũ adoptiõis cõicat̃ sĩlitudo nãl' filiatõis hoīb⁹: s̃z illð. Ro. 8. Quos p̄sciuit ɔformes fieri imaginis filij sui.
ad 3m. ¶ Ad 3m dd̃m: q̃ bona spũalia pñt sil' a plrib⁹ possideri: nõ ãt bona corporalia: ⁊ iõ hereditatē corporalē null⁹ p̃t p̄cipe nisi succedēs decedat hereditatē autē spũalez sil' oēs ex integro accipiũt sine detrimēto. p̃ris semp viuētis. Quãuis posset dici q̃ de⁹ decedit s̃m q̃ ē in nobis p fidē: vt incipiat in nobis eē p spē: sic glo. di. Ro. 8. sup illud. Si filij ⁊ heredes.

¶ Utrum adoptare conueniat toti trinitati. Ar. II.

primuz AD secundum sic p̄cedit̃: vr̃ q̃ adoptare nõ ɔueniat toti trinitati adoptio. n. dr̃ i diñis ad silitudinē rez hũanaꝝ: s̃z i reb⁹ hũanis soli illi ɔuenit adoptare: q̃ p̃t filios gñare: qð i diñis ɔuenit soli patri: g̃ i diñis sol⁹ pr̃ p̃t adoptar̃.
2m. ¶ P̃. hoīes p adoptionē efficiunt̃ fr̃es xp̄i s̃z illð Ro. 8. vt sit ipe p̄mo gēit⁹ i mlt' frib⁹. ffes ãt dñr q̃ filij s̃t vni⁹ p̃ris. vñ ⁊ dñs di Jo. 20. Ascēdo ad p̃rez meũ: ⁊ patrē vr̃m: g̃ sol⁹ pr̃ xp̄i hz filios adoptiuos.
3m. ¶ P̃. Gal. 4. dr̃. Misit deus filiũ suũ vt adoptiõez filioꝝ recipem⁹: qm̃ ãt estꝭ filij dei: misit de⁹ spm̃ filij sui i corda nr̃a clamãtē abba pr̃ g̃ ei⁹ ē adoptar̃ c⁹ ē filiũ ⁊ spm̃ scm̃ habere: s̃z h° ē soli⁹ p̃ p̃ris: g̃ adoptare ɔuenit soli persone patris.
I oppm Sz contra ei⁹ ē adoptare nos i filios quē nos patrē possum⁹ noiare. Vñ dr̃ Ro. 8. Accepistis spũz adoptiõis filioꝝ i q̃ clamam⁹ Abba pr̃: s̃z cũ deo dicim⁹ pr̃ nr̃: h° ptiet ad totaz trinitatem: sic ⁊ cetera noīa q̃ dñr d̃ ðo relatiue ad creaturam: vt i p̄a pte h̃itũ ē g̃ adoptare ɔuenit toti trinitati.

Rñ°. princi. RÑDEO dd̃z: q̃ h̃ ē dr̃ia iter filium dei adoptiuũ ⁊ nãlē: q̃ fili⁹ dei nãl. ē genit⁹: nõ fact⁹: fili⁹ ãt adoptiu⁹ ē fact⁹: s̃z illð Jo. i. ddit eis p̃tãtē filios dei fieri Dr̃ tñ qñq; fili⁹ adoptiu⁹ eē gēit⁹ pp spũalē regñationē q̃ ē g̃tuita: ñ nãl'. vñ dr̃ Jo. i. Uolũtarie gēuit nos ṽbo ṽitatis; q̃uis aũt gñare in diñis sit p̃priũ p̃ patris: tñ facere quēcũq; effectum i creaturꝭ ē cõe toti trinitati pp vnitatē nãe: q2 vbi est vna nã opz q̃ sit vna ṽt⁹ ⁊ vna opõ. vñ dñs dic̃ Jo. i. Quecũq; pr̃ facit hoc ⁊ fili⁹ silr. facit: ⁊ iõ adoptare hoīes i filios di ɔuenit toti tritati

Ad pm AD PRIMUM g̃ dd̃z: q̃ oēs psone hũane non sunt vni⁹ nãe s̃m nũeꝝ: vt oporteat vnã eē oium opõnē ⁊ vnũ effectum: sic accidit i diñis: ⁊ iõ q̃tũ ad hoc nõ potuit attēdi silitudo vtrobiq;
Ad 2m ¶ Ad 2m dd̃m: q̃ nos p adoptionem efficitur fr̃es xp̄i q. eũdē p̃rez h̃ntes cũ ipo. Qui tñ alio° ē pater xp̄i: ⁊ alio° ē pater nr̃: vñ signãter dñs Jo. 20. seorsũ dixit p̃rez meũ: ⁊ seorsuz dixit p̃rez vr̃z. Est tñ pr̃ xp̄i nãlr gñãdo qð est p̃priuz sibi est aũt pr̃ nr̃ volũtarie aliqd faciēdo: qð ē cõe sibi ⁊ filio ⁊ spũsctõ. ⁊ iõ xp̄s nõ ē fili⁹ toti⁹ trinitatis sic nos.
Ad 3m ¶ Ad 3m dd̃m: q̃ sic dcm̃ ē filiatio adoptiua est q̃dã silitudo filiatiõis eterne: sic oia q̃ i tpe facta sunt: silitudines q̃dã sunt eoꝝ qui ab eterno fuerũt. Assimilat̃ ãt hõ splēdori eterni filij p gratie claritatem q̃ attribuitur spũiscõ: ⁊ iõ adoptatio lz sit cõis toti trinitati: appropriatur tñ patri: vt actori: filio vt exemplari: spũiscõ vt impriment in nobis huiusmodi similitudinē exemplaris.

¶ Utrum adoptari sit proprium rationali creature. Ar.iii.

primũ. **Ad tertiuz** sic procedit. videtur q adoptari nõ sit proprium rõnal' creature nõ.n.dr de⁹ pr creature: nisi p adoptiõem. dr aũt pr crea^e ẽt irrõnal' ɓm illd Job.38. Quis ẽ pluuie pr ꝛ stillas roris qs genuit: ergo adoptari nõ ẽ ppriũ rationalis creature.

2^m. ¶ p̄.p adoptiõez dñr aliq filij dei ſʒ esse filius dei in scriptura pprie vr attribui angelis: ɓʒ illd Job.1. Quodã ãt die cũ assisterẽt filij di coraʒ dño. ergo nõ est ppriũ creature

3^m. rõnalis adoptari. ¶ p̄.qd est propriũ alicui nãe ꝯuenit oĩb⁹ hñtib⁹ nãm illam sicut visibile ꝯuenit oĩbus hoĩbus: ſʒ adoptari nõ ꝯuẽit omni rõnali creature: ergo adoptari nõ est ppriũ rõnalis nature

1 opp^m **Szcõtra** est q filij adoptati sũt heredes dei: vt pʒ Ro.8. ſʒ talis hereditas ꝯuenit soli rõnali creature: ergo ppriuʒ creature rõnalis est adoptari.

Rñº. princi. 3.q.10. q.2.ar. 2.q.1. **Respondeo** dõʒ: q sicẽ dcm est filiatio adoptionis ẽ quedã silitudo filiatiõs nãlis: fili⁹ dei nãlr pcedit a pre vt verbus intellectuale vnũ cũ ipso pre exñs: huic: ergo verbo tripl'r pt aliqd assil'ari. Uno qdem mõ ɓm rõnem forme: nõ ãt ɓʒ intellectualitatem ipsi⁹: sicẽ for^a dom⁹ exteri⁹ ꝯstitute assil'ar verbo mẽtali artificis ɓʒ spẽz for^e nõ aũt ɓm intelligibilitatẽ qr for^a dom⁹ i mã nõ est intelligibil': sicẽ erat in mẽte artificꝭ: ꝛ h^o mõ verbo eterno assil'ar q̃libet creatura: cum sit facta p verbuʒ. 2º modo assil'ar creatura: verbo non solum q̃tum ad rõnem forme: sed etiam q̃tum ad intellectualitatem ipsius: sicẽ ẽt scia q̃ fit in mẽte discipuli: assil'ar verbo qd est in mente magri ꝛ hoc mõ creatura rationalis ẽt ɓm suam naturam assil'atur verbo dei 3º mõ assil'atur creatura verbo dei eterno ɓm vnitatẽ quã hʒ ad prẽ: qd quidẽ fit p grãm ꝛ charitatem. vñ dñs orat Jo.17. Sint vnũ i nobis sicẽ ꝛ nos vnũ sum⁹ ꝛ tal' assilatio pficit rõnẽ adoptionis: qr sic assilatꝭ debet hereditas eterna. Uñ manifestũ ẽ q adoptari ꝯuenit soli creature rõnali: nõ tñ oĩ: ſʒ solũ habẽti charitatẽ que est diffusa in cordib⁹ nostris per.s.s. vt dr. Ro.5 ꝛ iõ Ro.8. spiritussanctus dr spũs adoptionis filiorum.

Ad p^m **Ad primuʒ** ergo dõʒ: q de⁹ dr pr creature irrõnalis nõ pprie p adoptionez: sed p creationem ɓm p^am pticipationez silitudis. ¶ Ad 2^m dõm: q

Ad 2^m ãgeli dñr filij dei filiatiõez adoptionis: non qr ipsis p^o ꝯueniat ſʒ qr ipsi p^o adoptionem filiorũ receperũt. ¶ Ad 3^m dõm: q adoptio nõ

Ad 3^m est ppriũ ꝯñs nãm: ſʒ ꝯñs gratiaʒ: cuius nã rõnalis ẽ capax: ꝛ iõ nõ opʒ q oĩ rõnali creature ꝯueniat: ſʒ q oĩs crea^a sit capax adoptiõis.

¶ Utrum xp̃s ɓm q homo sit fili⁹ dei adoptiuus. Ar.iiii.

primuʒ **Ad quartũ** sic pcedi tur. vr q xp̃s ɓm q hõ sit filius dei adoptiuus. Dicẽ.n. Hilari. de xp̃o loquẽs Ptãtis dignitas non admittitur dum carnis humanitas adoptar ergo xp̃s ɓm q hõ est fili⁹ adoptiu⁹.

2^m. ¶ p̄. Aug. di. in lib. de prede. san. q eadez gratia ille homo est xp̃s: qua gratia ab initio fidei quicũq hõ est xp̃ian⁹: sed alij homines sũt xp̃iani per gratiaʒ adoptionis: ergo ꝛ ille hõ est xp̃s per adop^{em}: ꝛ ita vr esse filius adoptiu⁹.

3^m. ¶ p̄. xp̃s ɓm q hõ est seruus: sed dignius ẽ esse filium adoptiuum q̃ seruuʒ: ergo multo magis xp̃s ɓm q hõ est filius adoptiuus.

1 opp^m **Szcõtra** est quod Am. di. in lib. de incarna. Adoptiuũ filiũ nõ dicim⁹ filiũ cẽ pñ: ſʒ eũ dicimus nã esse filiuʒ qui.

vere ē filius. Xps aūt verus ⁊ naturalis dei ē filius. ƀʒ illud .i. Jo. vlt. Ut sim⁹ in vero filio eius iesu xpo: ergo xps ƀʒ q homo non est filius adoptiuus.

Rñº. princi. 3. di. 4. q. 1. art. 2. q. 1. ƺ. li. 4. art. 4. Rñdeo dōm: q filiatio ꝓprie ꝯuenit hypostasi vel ꝑsone: non aūt nāe. Ūn ⁊ in pᵃ pte dcm̄ est: q filiatio est ꝓprietas ꝑsonalis: in xpo aūt nō ē alia pᵃ vl̄ hypostasis ꝗ increata: ꝫ xpo ꝯuenit esse filium ꝑ nām. Dcm̄ est aūt supra q filiatio adoptiōis ē ꝑticipata siltudo filiatiōis nālis: non aūt recipit̄ dici aliqd ꝑticipatiue qd ꝑ se dr̄: ⁊ iō xpus q est fili⁹ dei nālis: nullo mō pōt dici fili⁹ adoptiuus. ſm aūt illos qui ponūt in xpo duas personas: vel duas hypostases. seu duo supposita: nihil rōnabiliter ꝓhibet xpm̄ hominē dici filium adoptiuum.

Ad pᵐ Ad primū ꝫ dōʒ: q filiatio nō ꝓprie ꝯuenit nāe nec adoptatō: ⁊ iō cū dr̄. q carnis hūanitas adoptat̄ in ꝓpria ē locutio. ⁊ accipit̄ ibi adoptatio ꝑ vniōe huᶜ nāe ad pᵃᵐ filij. ❡ Ad 2ᵐ Ad 2ᵐ dōm q siltudo illa Aug. ē intelligēda ꝗtū ad pnᵐ qz. s. sić sine meritis quilibʒ homo habet vt sit xpianus: ita ille homo sine meritis habuit vt esset xps. Est tamen drīa ꝗtum ad terminuʒ: qz. s. xps per grāʒ vniōis ē filius nālis ali⁹ aūt ꝑ grām hītualē est filius adoptiuus. Gratia aūt habitualis in xpo non fac̄ de non filio filiū adoptiuum: ƀʒ est quidā effectus filiationis in aīa xpi. ƀʒ illud Jo. i. Uidimus gloriaʒ eius. q. vnigeniti a patre plenum gratie ⁊ veritatis.

Ad 3ᵐ ❡ Ad 3ᵐ dōʒ: q esse creaturam ⁊ ēt seruitus vel subiectio ad deum non solum respicit personam: sed ēt nām qd non pōt dici de filiatione: ⁊ iō non est similis ratio.

❡ De predestinatione christi.

Questio. xxiiij.



Deinde ꝯsiderandum est de p̄destinatione xpi. Et circa hoc queruntur quattuor. pº vtruʒ xps sit predestinatus. 2º vtrum sit predestinatus ſm q hō: 3º vtrū ei⁹ p̄destinatio sit exēplū nr̄e predestinatiōis. 4º vtꝝ sit cā p̄destinationis nr̄e.

❡ Utruʒ xpo conueniat predestinatum esse. Ar. 1.

Ad primum sic ꝓceditur. vr̄ q xpo non ꝯueniat predestinatū eē. Terminus. n. p̄destinatiōis vr̄ esse adoptio filioꝝ. ſm illd ephe. i. Predestinauit nos i adoptionēʒ filioꝝ: ƀʒ xpo nō ꝯuenit esse filiū adoptiuū vt dcm̄ est: ꝫ xpo nō ꝯuenit p̄destinatū eē. primuʒ

❡ P̄. i xpo duo est ꝯsiderare. s. nām huᵃᵐ ⁊ ꝑsonā ƀʒ nō pōt dici q xps sit p̄destinat⁹ rōne huᶜ nāe: qz hec ē fl̄s. Hoᵘ nā est fili⁹ dei. silr̄ ēt neqʒ rōne pᶜ qz illa pᵃ nō hʒ ex grā: q sit fili⁹ dei: ƀʒ ex nā: p̄destiatio āt ē coꝝ: q sūt ex grā: vt i pᵃ pte dcm̄ ē: ꝫ xps nō est p̄destinatus filius dei. 2ᵐ

❡ P̄ sić illud qd est fcm̄ nō sp fuit: ita et illud qd est p̄destinatū: eo q p̄destinatio añcessionē ꝗdā iportat: sed qz xps sp fuit de⁹ ⁊ filius dei: nō ꝑprie dr̄ q hō ille sit fact⁹ fili⁹ dei: ꝫ pari rōe n̄ dʒ dici q xps sit p̄destinatus filius dei. 3ᵐ

Sz ɔtra ē qd Apo. dicit Ro. i. ð xpo loquēs Qui predestinat⁹ est fili⁹ dei in ꝩtute. i oppᵐ

Rñº. princi. 1. d. 40 q. 2. i fi. ro. le. 3. col. 4. Rñdeo dōm: q sić pʒ ex his q i pᵃ pte dcā sūt predestiatio ꝓpe accepta: ē qdā diuina preordiatio ab eterno de his q ꝑ grāʒ dei sūt fiēda i tpe. Est āt hº i tpe fcm̄ ꝑ grām vniōis a deo. vt hō eēt de⁹ ⁊ de⁹ eēt hō. Hec pt di=

ci q de⁹ ab eterno nō pordiauerit h° se facturū i tpe: qr seq̄ref q di-uine mēti aliqd de nouo accideret et iō opz dicere q ipsa vnio nāx i pª xp̄i cadat sub eterna dei p̄desti natione. ⁊ rōne huius christus dr ee predestinatus.

Ad pm. **Ad primuz** ḡ dōz: q Apo. ibi loqr de p̄de stinatione qua nos p̄destinamur vt sim⁹ filij adoptiui. Sic aūt xp̄s singulari mō pre alijs ē di fili⁹ nāl lis: ita q̄dā singulari mō ē p̄desti-

Ad 2m. nat⁹. ¶ Ad 2m dōz: q sic dr i glo. Ro.i. q̄dā dixerūt p̄destinationez itelligēdā eē d nā: nō de pª: qr.s. huc nāe facta ē ḡ grā. vt vnireť filio dei i vnitate pe: s; ſm h° locu tio aplī ē ipropria pp duo. p° q̄dē rōne cōi. Nō.n. dicim⁹ nāz alicui⁹ p̄destinari: s; ipsū suppm: qr p̄de-stinari ē dirigi i salutē qd q̄dē est suppi agēť pp btitudis finē. 2° rō ne spāli: qr eē filiū di nō ɔueīt huc nāe. Est .n. hec ē fl̄a huª nā ē fili⁹ dei: nisi forte qs velit sic expōeř ex torta expōne: q̄ p̄destiat⁹ ē fili⁹ di i ɔ̄tute.i. p̄dē̄stiatū ē vt huª nā vni reť filio di i pª. Relinq̄ ḡ. q p̄desti natio attribuať pe xp̄i nō q̄dē ſm se vł ſ; q subsistit i diua nā: s; ſ; q subsistit in huª nā. Vñ cū p̄dixisset Apl's. Qui fact⁹ ē ei ex semie Da uid ſ; carnē. subiūxit. q̄ p̄destinat⁹ ē fili⁹ di i ɔ̄tute: vt daret itelligeř q ſ; h° q ē fact⁹ ex semie Dauid ſ; carnē ē p̄destitut⁹ fili⁹ di i ɔ̄tu te. Quis.n. sit nāle illi pe ſ; se ɔsi-derate: q sit fili⁹ dei i ɔ̄tute: nō tñ ē ei nāle ſ; huªm nāz ſ; quā h° si

Ad 3m. bi ɔueīt p grām vniōis. ¶ Ad 3m dōz: q Ori. super eplāz ad Ro. di. hāc eē lrāz aplī. Qui p̄destinat⁹ ē fili⁹ dei i ɔ̄tute. ita q nō dsigneť a liq̄ añcessio: ⁊ sic nihil hz difficul-tatē. Alij ɔ̄o añcessiōez q̄ dsignať i h° pticipio p̄destiat⁹: referūt nō ad id qd ē eē filiū di s; ad ei⁹ māi-festaᵉᵐ. ſ; illū ɔsuetū modū loq̄n di i scripturꝫ q̄ res dr̄ fieri: q̄n ino tescūt: vt sit sēs⁹ q xp̄s p̄destiat⁹ ē māifestari fili⁹ di: s; sic nō ɔp̄e pre destinatio accipiť. Nā aliqs dr ɔ prie p̄destinari ſ; q dirigiť i finē btitudis. Btitudo āt xp̄i nō dpē-det ex nr̄a cogne. Et iō meli⁹ dōz ē q illa añcessio quā iportat h° pti cipiū p̄destitut⁹: ñ referť ad pām ſ; seipsā: s; rōne huc nāe. qr.s. pª il la ⁊ si ab eťno fuerit fili⁹ di: h° tñ ñ fuit ſp q subsistēs i nā huª fuerit fi-li⁹ di. vñ Au. di. i li. d p̄de. sā. Pre destiat⁹ ē iesu⁹: vt q̄ futur⁹ erat ſ; carnē fili⁹ Dauid eēt tñ ɔ̄tute fili⁹ di. Et ē ɔsidum q licet h° pticipiū p̄destitut⁹ iportet añcessiōez: sic ⁊ h° pticipiū fact⁹: alr tñ ⁊ alr. Nā fieri ptiet ad ipsā rē ſ; q i se ē p̄de stiari āt ptiet ad aliquē ſ; q ē i ap p̄hēsiōe alicui⁹ p̄ordināťz. id āt qd subest alicui forē vł nāe ſ; rē pōt ap p̄hēdi vł put ē sb forª illa vł absolu te. ⁊ qr absolute nō ɔueīt pe xp̄i q icepit eē fili⁹ di: ɔueīt āt ei ſ; q i-telligiť vł app̄hēdiť: vt in nā huª exñs qr ſ; h° aliq̄n incepit eē q in nā huª exñs eēt fili⁹ di. ⁊ iō magꝫ ē ɔ̄ ɔ̄a: xp̄s ē p̄destiat⁹ fili⁹ dei q̄ ista: xp̄s ē factus filius dei.

¶ Utrū hec sit fl̄a xp̄s ſ; q ē hō ē p̄destina. esse fili⁹ dei.

Arti. ii.

AD secūduz sic pro- primuū. cediť. vr q hec sit fl̄a xp̄s ſ; q hō ē p̄destia t⁹ eē fili⁹ di. h°.n. ē vnusq̄sq; ſ; ali qd tp̄s qd ē p̄destiat⁹ eē eo q p̄de sti° di nō falliť: si ḡ xp̄s ſ; q hō ē p̄destiat⁹ fili⁹ dei vr seq̄ q sit fili⁹ dei ſ; q hō h° āt ē falsuz: ḡ ⁊ pm.

¶ P̄. illd qd ɔueīt xp̄o ſ; qd hō: cō 2m. uenit cuilꝫ hoi: eo q ipse ē vnius spēi cuz alijs hominibus. si ḡ xp̄s ſm q hō est p̄destinatus esse filius dei sequeretur q cuilꝫ homini h° ɔueniat: hoc āt est falsum: ergo ⁊ pm. ¶ P̄. hoc ab eterno p̄destiať: 3m. qd est aliq̄n fiēdū i tpe: ɔ magis ſ;

vera ē fili⁹ dei fact⁹ est hō: q̄ȝ ista: hō fact⁹ ē fili⁹ dī vt. s. hitū ē. g̃ magis h̄ ē v̄a: xp̄s ſm q̄ ē filius dei p̄destinat⁹ ē eē hō q̄ȝ eꝰ. xp̄s ſm q̄ ē hō. ē p̄destinat⁹ eē filius dei.

1 oppm **Sȝ cōtra** ē qđ Au. di. i li. de p̄de. san. Ip̄ȝ dn̄m glie iq̄ȝtū hō fact⁹ ē dei fili⁹ p̄destinatum esse dicimus.

Rn̄o p̄ncip. **Rn̄deo** dd̄m: q̄ in p̄destiatione duo p̄nt ꝯsiderari Unū qđ ē ex p̄te ipsi⁹ p̄destinationis eterne ꝛ ſm hoc importat an̄cessionē q̄ȝdā rei⁹ ei⁹ qđ sub p̄desti natiōe cadit. Alioꝰ p̄ōt ꝯsiderari ſm effectū temporalem qui q̄dem ē aliqđ gratuitū dei donū. Dd̄m ē g̃ q̄ ſm vtrūq̄ȝ istoꝝ attribuit̄ predestiatio xp̄o rōne soli⁹ hūane nature. Nā huª nā nō sp̄ fuit v̄bo vnita: et ei ēt hꝰ p̄ grāȝ ē collatū vt filio dei in p̄sona vnireẗ: ꝛ iō solum rōe huᵉ nāe p̄destiatō ꝯpetit xp̄o: Un̄ Au. di. i li. de p̄desti. san. p̄redestinatio ē ista huᵉ nāe tāta ꝛ tā excelsa ꝛ sūma subiectio: vt quo attolereẗ alti⁹ n̄ h̄ret. Hoc āt dicim⁹ ꝯueniri alicui ſm q̄ hō: qđ ei ꝯuenit rōne hūane nāe. Et iō dd̄m est q̄ xp̄s ſȝ q̄ hō ē p̄destiat⁹ eē fili⁹

Ad p̄m **Ad primū** g̃ dd̄ȝ: q̄ cuȝ (di. dr̄ xp̄s ſȝ q̄ hō ē p̄destinat⁹ eē fili⁹ dei: h̄ determiatio ſm q̄ hō p̄ōt referri ad actū signātū p̄ p̄ticipiū duplr̄. vnoꝰ ex p̄te ei⁹ qđ mālr̄ cadit sub p̄destinatione: ꝛ hocꝰ est falsa. Est. n. sens⁹ q̄ predestiatū sit: vt xp̄s ſm q̄ hō sit filiꝰ dei ꝛ i hoc sensu p̄cedit obiectio. Alioꝰ p̄t referri ad ip̄aȝ p̄priā rōnē act⁹ put. s. p̄destinatio importat i sui rōne an̄cessionē ꝛ effectū ḡtuitū ꝛ hꝰ mō cōuenit xp̄o rōe huᵉ nāe. vt dc̄m̄ ē: ꝛ ſm hꝰ dr̄ predestinatꝰ ſm q̄ hō.

Ad 2m ¶ Ad 2m ddȝ. q̄ aliq̄d p̄ōt ꝯueīre alicui hōi rōe huᵉ nāe duplr̄. Unoꝰ sic q̄ humana nā sit cā illi⁹ sic eē risibile ꝯuenit sorti rōne huᵉ nāe ex cui⁹ p̄ncipiȷs cātur et hꝰ mō p̄destinari n̄ ꝯueīt nec xp̄o: nec alteri hōi rōne huᵉ nāe: ꝛ in hꝰ sensu p̄cedit obiectio. Alioꝰ dr̄ ꝯueīre aliq̄d alicui rōne huᵉ nāe: cui⁹ huª nā ē susceptiua ꝛ sic dicim⁹ xp̄m eē p̄destiatū rōne hūane nature q̄ȝ predestinato refert̄ ad exaltationē huᵉ nature in ip̄o vt dc̄m est.

¶ Ad 3m dd̄m: q̄ sic Aug. di. i li. de p̄de. sā. Ip̄sa ē illa ieffabilr̄ fc̄tā hōis a dō verbo susceptio singularis: vt fili⁹ hōis sit̄ ꝛ p̄p̄ susceptū hoiem: ꝛ filius dī p̄p̄ suscipietē vnigenitum deū veraciter ꝛ p̄p̄e dicereẗ: ꝛ iō q̄ȝ illa susceptio sub p̄destinatione cadit tāq̄ȝ gratuita. vtrūq̄ȝ p̄ōt dici. s. q̄ ꝛ fili⁹ dei p̄destinat⁹ sit esse hō et fili⁹ hōis p̄destiat⁹ sit eē fili⁹ dei: q̄ȝ tn̄ grā n̄ est facta filio dei vt eēt hō sed poti⁹ huᵉ nāe vt filio dī vnireẗ magis p̄p̄e p̄t dici q̄ xp̄s ſm q̄ hō ē predestinatꝰ eē fili⁹ dei q̄ȝ q̄ christ⁹ ſȝ q̄ filius dei sit predestinatus esse homo. Ad 3m.

¶ Utrū predesti. xp̄i sit n̄re p̄destinationis exemplar. Arti. 3.



Ad tertium sic p̄ceditẗ. vr̄ q̄ predestiatio xp̄i n̄ sit exēplar nostre predestiatōnis exē plar. n. preexistit exemplato: nihil autēȝ preexistit eterno. cū igr̄ predestiatio n̄ra sit eterna: vr̄ qđ predestiatio xp̄i nō sit exemplar n̄re predestiationis. p̄mum.

¶ p̄. exēplar duc̄ in cog̃nem exēplati sed nō oportuit qđ deus duceret̄ in cog̃nem n̄re predestinatiōis ex aliquo alio: cū dicat̄ Ro. 8. Quos presciuit hos predestiauit: g̃ predestiatio xp̄i n̄ est exēplar nostre predestiatiōis. 2m.

¶ p̄. exēplar ē cōfore exēplato: sed alterius rōnis videẗ eē predestiatio xp̄i q̄ȝ predestinatio nostra q̄ȝ nos predestinamur i filios adoptionis xp̄s aūt est predestinatus filius dei in virtute vt dr̄ Ro. 1. g̃ eius predestinatio nō est exēplar nostre predestinationis. 3m.

1 oppm Sz2etra est qd Aug. dic li. de pde.san. Est preclarissimu lume pdestinationis et gre ipse saluator ipse mediator dei et hoium ho xps Jesus dr aut lume pdestinationis et gre: inqtum p eius pdesticem et gram maifestat nra pdestinatio. qd vr ad rones exemplaris ptinet. g pdestina° xpi e exeplar nostre predestinationis.

Rn°. princi. Rndeo dds: q pdesti° dupl'r pt considerari. Uno° fz ipm actu predestinatis et sic predesti° xpi no pot dici exeplar nostre pdestinationis. vno. n. mo et eodem actu eterno pdestinauit deus nos et xpm. Alio° vt pdesti° psiderati fm illd ad qd aliqs pdestinat qd no e preter predestinatiois terminos et effect°. Et fm h° predesti° xpi e exeplar nre pdestinationis: et hoc dupl'r. p° qdem qtu ad bom ad qd pdestinamur. Ipse. n. e predestinat° ad hoc q eet dei fili° nalis. Nos aut pdestinamur ad filiatione adoptiois: q e qdam ptici pata siltudo filiatiois nalis. Uii dr Ro. 8. Quos psciuit hos pdestinauit pformes fieri ymaginis filij ei°. Alio° qtuz ad modu pndi istd bonu qd e p gram qd quide in xpo e manifestissimu. qr na hu° in xpo nullis suis precedetib° merit; e vnita filio dei et de pleitudie gre ei° nos oes accepim°: vt dr Jo. 1.

[Margin: ...io. q. ... arti. 3. ro. le. 3. arti. 2.]

Ad pm Ad primu g ddm: q illa ro pcedit ex pte illi° act° pdestinatis. Et silr dds ad 2m. Ad 3m dds: q no e neciu q exepla in exeplari qtum ad oia coformetur: fz suffic q exeplatu aliqliter imitet suum exemplar.

Utrum prede° xpi sit causa nre predestinationis. Ar. iiii.

primu. AD quartum sic pceditur. vr q predestinatio xpi non sit causa nre predestinatiois. Eternu. n. no hz causam sed predestinatio nostra e eterna. g pdesti° xpi no e causa nre predestinatiois. 2m. P. illud qd depedet ex simplici dei voluntate. no hz aliaz cam nisi dei voluntatem: fz pdesti° nra ex simplici voluntate dei dependet. Dr. n. Ephe. 1. Predestinati fm ppom ei° q oia operat fm psim voluntatis sue: g predestinatio xpi no e ca nre predestinatiois. 3m. P. remota ca remouet effect°: fz remota predestinatione xpi non remouet nra predesti°: qr et si fili° dei no incarnaretur erat alius mod° polis nre salutis vt Aug. di. in li. de tri. predestinatio: ergo xpi non est causa nostre predestinationis.

1 oppm Szcotra est qd dr Ephe. 1. Predestiauit nos in adoptioez filiox p Jesum xpm.

Rn°. princi. Respondeo ddm: q si cosideretur predestinatio fm ipsuz pdestinatiois actum: predestinatio xpi no est causa nre pdestinatiois: cu vno et eodem actu de° pdestinauerit ipsum et nos. Si aut psideretur pde° fm termim pdestinatiois: sic pde° xpi est ca nre predicatiois. Sic. n. de° preordinauit nram salutez ab eterno pdestina° vt p iesum xpm pplerretur. Sub predestinatioe. n. eterna non solu cadit id quod est fiendum in tempore: sed etiam modus et ordo secundum quem est complendum in tempore.

Ad pm Ad 2m Ad primuz ergo et 2m dds: q rationes ille procedunt de predestinatione fm predestinantis actum. Ad 3m Ad 3m ddm: q si christus no fuisset incarnandus deus predestinasset homines saluari per aliam causam: sed qr preordinauit incarnatione christi simul cum hoc preordinauit: vt esset nostre salutis causa.

De adoratione christi.

Questio. xxv.



Einde ɔsiderandum est de his que ptinēt ad xp̄m in ɔparatione ad nos. Et p̄o de adoratiōe xp̄i: qua. s. nos eū adoramus. 2° de hoc ꝙ est mediator nr̄ ad deū. ¶ Et circa primuz q̄rūtur sex. p̄o vtrū vna ꝛ eadem adoratione sit adorāda diuinitas xp̄i ꝛ eiꝰ hūanitas. 2° vtrū caro xp̄i sit adorāda adoratiōe latrie 3° vtrū adoratō latrie sit exhibēda imagini xp̄i. 4° vtꝝ sit exhibēda cruci xp̄i. 5° vtrū sit exhibēda mr̄i eiꝰ. 6° de adoratiōe reliqaꝝ sctōꝝ ¶ Utruz diuinitas ꝛ hūanitas xp̄i eadē adoratiōe adorāda sit. Ar. i.

primuz Ad primum sic p̄ceditur. vr̄ ꝙ nō eadē adoratiōe adorāda sit humanitas xp̄i: ꝛ eius diuinitas. Diuinitas. n. xp̄i adorāda est: qꝛ est cōis p̄ri ꝛ filio. Ūn̄ dr̄ Jo. 5. Oēs honorificēt filiū sicut honorificāt patrē: s3 humanitas xp̄i nō ē cōis eiꝛ patri: ḡ nō eadem adoratiōe adoranda ē hūanitas xp̄i ꝛ eius diuinitas.
2^m. ¶ P̄. honor est p̄miuz virtutis: vt ph̄s di. i. 4. ethi. mereꝛ aūt virtus premiū suū p actū: cū igiꝛ in xp̄o sit alia opō diue ꝛ hūe nāe vt. s. hitū est. vr̄ ꝙ alio honore sit venerāda hūanitas xp̄i et alia eiꝰ diuinitas.
3^m. ¶ P̄. aīa xp̄i si nō eēt verbo vnita eēt venerāda pp excellentiā sapie ꝛ grē quā h3: s3 nihil dignitatis ē ei substractū p hᵒ ꝙ est vnita v̄bo: ḡ nā hūana i xp̄o ē quadam p̄pria adoratione venerāda: preter venerationem q̄ exhibetur diuinitati ipsius.

i opp^m Sz contra est ꝙ in capl'is quīte synodi sic legiꝛ. Si quis duabus nāis adorari dicit xp̄m: ex q̄ due adorationes introducūtur: s3 non vna adoratiōe diū v̄bus incarnatū cū p̄pria ipsiꝰ carne adorat: sicut ab initio dei eccl'ie traditū est: talis anathēa sit

R̄n̄o. princi. Respondeo dicēd3: ꝙ in eo qui honoratur duo possumꝰ ɔsiderare. s. euz cui honor exhibeꝛ: ꝛ cām honoris. Proprie aūt honor exhibeꝛ toti rei subsistēti. Nō. n. dicimꝰ ꝙ manꝰ hoīs honoreꝛ: s3 ꝙ hō honoreꝛ. Et si qn̄qꝫ ɔtingit ꝙ dicaꝛ honorari manꝰ vl' pes alicuius: hᵒ non dr̄ ea rōne: ꝙ huiꝰ ptes s̄m se honorētur: s3 qꝛ in istis ptibꝰ honoraꝛ totū. Per quē ēt modū aliqs hō pōt honorari in exteriori pte: puta ī veste aut i imagine aut in nūcio. Cā aūt honoris est id ex q̄ ille q̄ honoraꝛ h3 aliq̄ excel^am. Nā honor ē reuerētia alicui exhibita pp sui excellentiā. vt i 2ª pte dcm̄ ē. Et iō si i vno hoīe sunt plres cāe honoꝝ. puta p̄latio: scia ꝛ virtꝰ: erit q̄dē illiꝰ hominis vnꝰ honor ex pte eiꝰ q̄ honoraꝛ: plres tñ s̄3 cās honoꝝ. Nō. n. ē q̄ honoraꝛ ꝛ pp sciā ꝛ pp v̄tutē: sic ḡ i xp̄o cuz sit vna tm̄ psona diue ꝛ hūane nāe: ꝛ ēt vna hypostasis ꝛ vnū supp^m: ē q̄dē eiꝰ vna adoratio ꝛ vnus honor ex pte eiꝰ q̄ adoratur: sed ex pte cause que honoratur. p̄nt dici esse plres adoratiōes: vt. s. alio honore honoreꝛ pp sapiam increatā: ꝛ alio pp sapiā creatā. Si aūt poneret in xp̄o plres psone seu hypostases seq̄reꝛ ꝙ simplr̄ eēnt plres adoratiōes ꝛ hᵒ est qd̄ i synodis reprobaꝛ. Dr̄. n. i capl'is Cyrilli. Si qs audet dicere assūptū hoīem coadorari oportere deo v̄bo q̄si alteꝝ alteri. ꝛ non potiꝰ vna adoratione honorificat. Emāuelē: s̄m ꝙ factū est caro verbum: anathēa sit.

Ad p^m Ad primuz ḡ dicēdū: ꝙ in trinitate sūt tres q̄ honorātur: s3 est vna causa honoris: i mysterio aūt incarnationis. est econuerso. ꝛ iō aliᵒ est vnꝰ honor trinitatꝫ: aliᵒ est vnus honor

Ad 2m xpi. ¶ Ad 2m dicendum q oratio non est q honoratur: sz e ro honoris: et ideo p hoc q i xpo sunt due opiones no ostenditur q sint due adoratoes: sz q
Ad 3m sint due adorationis cause. ¶ Ad 3m dicendum: q aia xpi si non eet vnita dei vbo eet id qd e pricipalissimu in hoie illo: et ideo sibi pcipue deberet honor qr ho e id qd e potetissimu i eo: sz qr aia xpi e vnita pe dignioi illi pe pcipue debet honor cui aia xpi vnitur: nec per hoc tn diminuitur dignitas aie christi: sed augetur: vt etiaz supra dictum est.

¶ Utrum hnanitas xpi adoraa sit adoratione latrie. Ar. ii.

primu. AD secundum sic pcedit. vr q hnanitas xpi no sit adoranda adoratioe latrie. Qr sup ps. Adorate scabellum pedu eius qm sanctu e: dic gl. Caro a vbo dei assumpta sine ipietate adorat a nobis: qr nemo carne ei9 spualiter mnducat: nisi pus adoret. no illa dico adoratione latrie q latria e: que soli creatori debet: caro at xpi e pars hnanitatis g hnanitas xpi no e a-
2m. doranda adoratioe latrie. ¶ P. cultus latrie nulli creature debet. Et hoc. n. reprobant gentiles q coluerut et seruierut creae. vt dr Ro. i. sed hnanitas xpi e increaa: g no e ado
3m. randa adorotioe latrie. ¶ P. adoratio latrie debet deo in recognitioem maximi dnij. sz illd Deut. 6 Dnm deu tuuz adorabis et illi soli seruies sz xps sm q est ho est minor patre: ergo hnanitas eius no est adoratione latrie adoranda.

S oppm Szetra est quod Dam. di. i. 3. li. Adoratur at caro xpi incarnato verbo deo: non pter seipsam: sz pter vnitum ei sz hypostasim verbum dei. Et super illud ps. Adorate scabellum pedum eius. dicit glo. Qui adorat corpus xpi non terram intuetur: sed illum potius cuius scabellum est: cuius in honore scabellum adorat: sed verbu incarnatum adoratur adoratione latrie: g et corp9 eius siue eius humanitas.

Rndeo dicendum: q sicut supra dictum est. honor adorationis pprie debetur hypostasi subsistenti: tn ro honoris pot esse aliqd no subsistens: pp qd honorat pa cui illud inest. Adoratio igit hnanitatis xpi dupl pt itelligi. Uno9 vt sit ei9: sic rei adorate et sic adorare carne xpi nihil est alid q adorare vbu dei incarnatu: sic adorare vestem regis nihil est alid q adorare reges vestitu: et sm hoc adoratio hnanitat xpi est adoratio latrie. Alio9 pot itelligi adoratio hnanitat q fit rone hnanitat xpi pfecte oi munere graz: et sic adorato hnanitatis xpi no e adoratio latrie: sz adoratio dulie: ita. s. q vna et eade psona xpi adoret adoratioe latrie pter sua diuinitate. et adoratione dulie pp pfectione hnanitat. Nec hoc e incoueniens: qr ipsi deo pri debetur honor latrie pter deitatez: et honor dulie ppr dniu quo gubernat creaturam. vn sup illud ps. Dne de9 meus i te speraui. dic. glo. Dne oium p poam cui debet dulia: deus oiuz per creaem cui debetur latria. Rn9. princi. 3. di. 9. q. i. art. 2. q. i.

Ad primum g dicendum: q glo. illa no e sic intelligenda quasi seorsum adoretur caro christi ab eius diuinitate. Hoc ei contingeret solum hoc modo: si esset alia hypostasis dei et hominis sed quia vt Dam. dic. Si diuidas subtilibus intelligentijs: qd videtur ab eo quod intelligitur inadorabilis est vt creatura. s. adoratione latrie et tunc sic intellecte: vt separate a dei verbo deberetur sibi adoratio dulie non cuiuscunqz: puta que conuenienter exhibetur alijs creaturis: sz qdaz excelletiori: qua hyperduliavocant. et per hoc et pz responsio ad 2m et 3m qr ado- Ad pm Ad 2m Ad 3m

ratio latrie nõ exhibetur hũanitati xpi rõne suipsius sed ratione diuinitatis: cui vnitur: sm quam xps non est minor patre.

Utrũ ymago xpi adorãda sit adoratiõe latrie. Ar. iij.

3m. D tertium sic procedit. Ui qꝫ imago xpi nõ sit adorãda adoratione latrie. Dr. n. exo. 20. Non facies tibi sculptile neqꝫ oẽm silitudinẽ: sꝫ nulla adoratio ẽ faciẽda ꝯ̃ di pceptũ: ꝫ imago xpi non est adorãda adoratiõe latrie.

2m. ¶ P̃. opib⁹ gẽtiliũ nõ debem⁹ cõicare. Ut apo. dic ephe. 5. sꝫ gẽtiles de hoc pcipue inculpant qꝫ cõmutauerũt gliam incorruptibilis dei ĩ silitudinẽ imaginis corruptibilis hoĩs: vt dr Rom. i. ꝫ imago xpi nõ est adoranda adoratione latrie.

3m ¶ P̃. xpo debetur adoratio latrie rõne diuinitatis nõ rõne hũanitatꝭ: sed imagini diuinitatis ei⁹ q̃ est aĩe rõnali ĩpsa: nõ debet adoratio latrie: ꝫ multo min⁹ imagini corporali q̃ repñtat humanitatẽ ipsius.

4m ¶ P̃. nihil videt ee in cultu diuino faciendũ: nisi qd est a deo ĩstitutũ: vñ vt Apo. i. ad corin. ij. traditur doctrinam de sacrificio ecclie dic. ego accepi a dño qd et tradidi vobis: sed nulla traditio in scriptura inuenitur de adorandis imaginibus: ergo imago xpi non est adorãda adoratione latrie.

1 oppm Sꝫ ↄtra ẽ qꝫ Da. iduc Basiliũ dicẽtẽ. Jmagis honor ad ꝓthotipũ puenit. i. exẽplar. sꝫ ipꝫ exemplar. s. xps ẽ adorãd⁹ adorõne latrie: ꝫ ꝛ ei⁹ imago.

Rñº pncip. 22. q. 81. ar. 3. ad 3m 3. di. 9. q. i. art. 2. q. 2. Rñdeo dõm: qꝫ sic phs di. i li. de mẽoria ꝛ remiscẽtia duplex est mot⁹ aĩe in imagĩeꝫ. Unus qdẽ in ipsam imaginẽ: sꝫ qꝫ res qdã est. Alio⁰ in imaginẽ inqꝫtũ ẽ imago alteri⁹: et ĩter hos duos mot⁹ est hec drĩa. Qꝛ pm⁹ mot⁹ q̃ qs mouet in imaginẽ: vt ẽ res quedaꝫ: est alius a motu q̃ est ĩ rẽ. 2⁹ ãt mot⁹ q̃ est in imaginẽ: inqꝫm est imago: est vn⁹ et idẽ cũ illo q̃ ẽ in rẽ. Sic ꝫ dõm ẽ: qꝫ imagini xpi inqꝫtum est res q̃dã: puta lignum sculptũ vł pictũ: nłła reueᵃ exhibetur qꝛ reueᵃ nõ nisi rõnali nãe debet: relinquit ꝫ qꝫ exhibet ei reuerẽtia solũ: inqꝫtũ ẽ imago: ꝛ sic sequtur qꝫ eadem reuerentia exhibeat imagi xpi ꝛ ipsi xpo. cũ ꝫ xps adoret adoratione latrie: ꝯñs ẽ qꝫ ei⁹ imago sit ador õne latrie adorãda.

Ad pm Ad primũ ꝫ dõm: cũ non ꝓhibet illo pcepto facere qꝫcũqꝫ sculpturã vł silitudinẽ sꝫ facere adorãdã. Uñ subdit. Nõ adorabis ea nꝫ coles. Et qꝛ sic dcm ẽ: idẽ ẽ mot⁹ ĩ imaginẽ ꝛ in rẽ: eo mõ ꝓhibetur adoratio imagis quo ꝓhibet adorõ rei. cuius imago ẽ. Uñ ibi intelligit ꝓhiberi adorõ imaginũ: q̃s gẽtiles faciebãt ĩ venerationẽ deoꝝ suoꝝ. i. demonũ: ꝛ iõ pmittit. Nõ habebis deos alienos corã me. Jpsi ãt deo ꝟo cũ sit incorpeus: nulla imago corpalis poterat poni: vt Da. dic. Jnsipiẽtie sũme est ꝛ impietatis figurare qd est diuinũ. Sꝫ qꝛ i nouo testõ de⁹ fact⁹ est hõ: pt in sui imagĩe corpali adorari.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: qꝫ Apo. ꝓhibet opib⁹ ĩfructuosis gẽtiliũ cõicare: cõiare aũt vtilib⁹ eoꝝ opib⁹ aposto. nõ ꝓhibet. Adorõ ãt imaginũ ẽ inter infructuosa opa ↄputãda qꝫtum ad duo. Pmo qdẽ qꝫm ad hoc qꝫ qdã eorũ adorabant ipas imagĩes: vt res q̃sdã: credẽtes in ei⁹ ee aliqd numẽ pp rñsa q̃ demones ĩ eis dabãt: et alios h⁹i effect⁹ mirabiles. 2º pp res quaꝝ erãt imagĩes. Statuebãt. n. h⁹i imagĩes aliqb⁹ creaturis: q̃s in eis veneratione latrie venerabant. Nos ãt adoram⁹ adoratione latrie imaginẽ xpi q̃ est verus deus: non pp ipsam imaginẽ: sed propter rem cuius imago est: sicut dictum est.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: qꝫ

creature rõnali debet reuerentia pp seipsam: et iõ si creature rõnali in qua ē imago dei exhiberet ado ratio latrie: posset esset erroris oc casio: vt.s.mot⁹ adorãtis sisteret i hoie: inqȝtū est res qdã et nõ ferretur in deū cuius est imago: qd nõ põt ptingere de imagine sculpta: vt puta in mã sẽsibili.

ad 4m ¶ Ad 4m dõz: q apli familiari instinctu spūs sancti qdã ecclesiis tradiderūt seruãda q ñ relinquerunt in scriptis: sed i obseruatiõe ecclie p successionē fideliū. Uñ ipe dic 2 ad Thes. 2. State et tenete traditiões quas didicistis siue p smões.s.ore prolatū siue p epistolã.s.scripto transmissam. Et inter huiusmodi traditiones ē imaginum xpi adoratio. Uñ et beat⁹ Lucas dr depinxisse xpi imaginem que rome habetur.

¶ Utrū crux xpi adorãda sit adoratione latrie. Ar.iiij.

pmum. Ad quartuz sic pcedit. vr q crux xpi ñ sit adorãda adoratõne latrie. Null⁹.n. pi⁹ filius veneratur ptumeliã pris sui: puta flagellū: quo flagelat⁹ esset: vel lignū in quo erat suspẽsus sed magis illud adhorreret. xps aūt i ligno crucis opprobriosissimã mortē passus est. sm illd Sap. 2. Morte turpissima pdẽnem⁹ eū: g nõ debem⁹ crucē venerari: sȝ magis abhorrer.

2m. ¶ p. hūanitas xpi adorõne latrie adorat. inqȝtū est vnita filio dei in pa: qd de cruce dici ñ pt: g crux xpi nõ ē adorãda adoratione latrie.

3m. ¶ p. sic crux xpi fuit instrm passionis ei⁹ et mortis: ita ēt et multa alia: puta claui corona et lãcea. qbus tñ nõ exhibem⁹ latrie cultum. ergo vr q crux xpi nõ sit adoratione latrie adoranda.

i oppm Szõtra est q illi exhibemus latrie cultū in q ponim⁹ spēm salutis: sȝ in cruce xpi ponimus spēm salutis. Cantat.n. ecclesia. O crux aue spes vnica: h⁰ passiõis tpe. auge piys iusticiam: reisqȝ dona veniam: g crux xpi est adoranda adoratione latrie.

Rñdeo dõm: q sic.s. dcm ē. Honor seu reuerētia nõ debet nisi rõnali creac: creature āt insẽsibili nõ debet honor vel reuea nisi rõne rõnalis nãe. et hoc dupl. Uno⁰ inqȝm repñtat rõnalem nãm: alio⁰ inqȝtuȝ ei quocūqȝ mõ piūgit. Prio⁰ psueuerunt homines venerari regis imaginē. 2⁰ mõ ei⁹ vestimētū: vtrūqȝ āt venerant hoies eadē veneratione q venerãt: et regē. Si g loqmur de ipa cruce: in q xps crucifixus est vtroqȝ mõ est a nobis venerãda. Uno .s.mõ inqȝtū repñtat nobis figurã xpi extēsi i ea. Alio⁰ ex ptactu ad mēbra xpi: et ex h⁰ q ei⁹ sãguine ē pfusa. Uñ quolȝ mõ adorat eadē adorõne cū xpo.s. adorõne latrie: Et pp hoc ēt crucē alloqmur et deprecamur.q. ipm crucifixū. Si v̄o locamur de effigie crucis xpi in qcūqȝ alia mã. puta lapidis vl ligni argēti et auri: sic venerãur tm eas vt ymaginē xpi quam veneramur adorõne latrie: vt.s. dcm est. Rño pncip. 2a2e.q. 103. ar. 4. ad 3m. crux xpi adorat adorõne latrie. 2a2e.q. 103. ar. 3. ad 3m

Ad pm Ad primū g dõm: q in cruce xpi qȝtū ad intentionē vl opoiniõez ifideliū psiderat opprobriū xpi: sȝ qȝtū ad effectū nre salutis psiderat v̄tus diuina ipsius q de hostib⁹ triūphauit sm illud Col. 2. Ipsū tulit de medio affigēs illud cruci et spolians principat⁹: et ptãtes traduxit pfidēter: palã triūphãs illos i semet ipo Et iõ di. apls.1.ad Cor.1. Uerbū crucis peūtib⁹ qdē stultia est: his āt q salui fiūt.i.nobis v̄t⁹ dei est.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm. q crux xpi lȝ ñ fuerit vnita v̄bo dei in pa: fuit tñ vnita ei aliquo alio⁰.s.p repñtatõnē et contactū. Et hac sola rõne exhibet ei reuea.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q qȝtū ad rõnē ptact⁹ mēbrorum adoram⁹ nõ solū crucē: sȝ ēt oia q sūt

xpi. Un Dam. di. in. 4. li. Precio sum lignu vt scificatu tactu sacti corpis et saguis decenter adoram clauos idumeta: laccea: et sacra ei tabernacula q sut psepe: speluca: et hi. Ista tn n repitat ymagine xpi: sic crux q dr signu filij hois qd appebit i celo: vt dr Mat. 24. Io mulieribus dixit angel Jesum qrit nazarenu crucim: no dixit lanceatu sed crucifixu. Et inde est q cruce christi venerantur in quacu q ma: no aut ymagine clauor: vl quoruncunq huiusmodi.

¶ Utru mr xpi adorada sit adoratione latrie. Arti. v.

pmum. 

D quintu sic pcedit. vr q mr dei sit adoranda adorone latrie. Ur. n. idem honor esse exhibendus mri regis et regi: vn dr. 2. Re. 2. q posit e thron matri reg q sedet ad dexteram ei. Et Au. dic i smo. de assuptioe. Thronu dei et thalamu dni celi atq tabernaculu xpi dignu est ibi ee vbi est ipe: sed xps adorat adorone latrie. g et mater ei. ¶ P. Dam. dic in. 4. li. q honor matris refert ad filiu: sed fili adorat adoratioe latrie: g et mr. ¶ P. piuctior e xpo mater ei q crux: sed crux adorat adorone latrie: ergo mater xpi est adoratione latrie adoranda.

i oppm Sz cotra est qd mr dei e pura creatura: no g ei debetur adoratio latrie.

Rno pncip. Rndeo dom: q qr latria soli do debet: nulli creae debet latria: put creaturas sm se veneramur. lz at creature isensibiles non sunt capaces veneratiois sz se ipsis: creatura tn ronalis est capax venerationis sm seipsa. Et ideo nlli pure creature ronali debetur cultus latrie. Cu igr bta vgo sit pure crea ronal. no debet ei adoratio latrie: sed solu venero dulie eminenti tn q ceteris creaturis scdm e ipa mr di: et io dr q debet ei n qliscuq dulia sz hypdulia

Ad pm Ad primu g dom: q mri regis n debet eql honor honori q debet regi: debet tn ei qda honor psilis roe cuiusda excele: et ho signt auctates iducte

Ad 2m ¶ Ad 2m doz: q honor matris refert ad filiu qr ipsa mr est pp filiu adorada. No tn eo q honor ymagis refert ad exeplar: qr ipa ymago put in se psideratur vt res qdam nullo e veneranda.

Ad 3m. ¶ Ad 3m doz: q crux n e capax venerationis put i se psideratur: vt dcz est: sz beata vgo sm scipsam venerationis e capax: et ideo non est similis.

¶ Utru reliq sanctorum sint adorande. Ar. vi.

pm 

D sextu sic pceditur. vr q scor reliqe nullo sint adorade. No. n. est qd faciendum: qd possit esse occasio erroris. sed adorare mortuor reliqas videtur ad errores getilium pertinet: q mortuis hoib honorificam impedebant: g no sut scor reliqe adorande.

2m ¶ P. stulm vr ee insensibile venerari: sz scor reliqe sut isensibilia corpa: g stultu e eas venerari.

3m ¶ P. corp mortuu n e eiusdem spei cu corpe viuo: et p pns n vr ee nuero ide: g videtur q post morte alicui sci corp ei n sit adoradu.

i oppm Sz ctra e qd dr i li. de ecclia sti dogmatib. Scoru corpora et precipue beatorum martyrum reliquias ac si xpi mebra sincerissime honoranda. s. credim. et postea subdit. Siqs h sniam velit esse: non xpianus: sed eugnominianus et vigilantianus creditur.

Rno. pricip. Rndeo dicendu q sicut Au. dic in libro. de ci. dei Si paterna vestis et annulus ac si qd est huiusmodi tanto carius est posteris, quto erga parentes e

maior affectus: nullo mō ipsa spernenda sunt corpora: que vtiq; multo familiari⁹ atq; coniuncti⁹ q̄ q̄libet indumēta gestamus. Hec.n. ad ipām nām hominis pertinent. Ex quo pꝫ q̄ q̄ hꝫ affectum ad aliquem ēt ea que de ipso post mortē relinquūtur: veneraf: nō solū corpus aut partes corpis: sed etiā aliqua exteriora: puta vestes ⁊ silia. Manifm est aūt q̄ sctōs dei in veneratione hr̄e debemus tāq; mēbra xp̄i dei filios ⁊ amicos ⁊ nostros intercessores. Et iō eoꝝ reliquias qualescūq; honore ꝯgruo in eorū memoriam venerari debemus: et pcipue eoꝝ corpora q̄ fuerūt tēpla ⁊ organa spūs.s. in eis habitātis et operātis: et sūt corpi xp̄i cōfiguranda per gloriosam resurrectionem. Vñ et ipse deus hmōi reliquias ꝯuenienter honorat in eorum pn̄tia miracula faciendo.

Ad pᵐ AD primū ḡ dōm q̄ hec fuit rō Vigilātij cui⁹ verba introducit Hiero. in li. quē ꝯ eū scribit dicentis. Prope ritus gentilium videm⁹ sub pretextu religionis introductum puluisculum nescio quem in modico vasculo pcioso linteamine circūdatum osculantes adorant. Contra queꝫ Hier. dic̄ in epl'a ad ripariū. Nos non dico martyrum reliquias: sed nec solem nec lunam nec angelos adoramus.s. adoratione latrie. honoramus autem reliquias martyrum: vt eum: cuius sunt martyres adoremus seruos: vt honor seruorum redundet ad dominuꝫ. Sic ḡ honorando reliquias sanctorum non incidimus in errorem gentilium: qui cultuꝫ latrie mortuis hominibus exhibebāt. ¶ Ad 2ᵐ dicendum: q̄ corpus illud insensibile non adoramus propter seipsuꝫ: sed propter animaꝫ que fuit eivnita: que nunc fruitur deo: ⁊ ꝑpter deū cui⁹ fuerūt ministri. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: q̄ corpus mortuuꝫ ali cuius sancti non est idem numero quod primo dum viueret fuit propter diuersitatē forme: que est aīa est tamen idē identitate mãe: q̄ est iterum sue forme vnienda.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ.

¶ De hᵒ q̄ xp̄s dicitur mediator dei ⁊ hominum.

Questio.xxvi.



Einde ꝯsiderandꝫ est de hoc q̄ xp̄s dr̄ dei ⁊ hoīuꝫ mediator. Et circa hoc q̄rūtur. 2. Primo vtrū eē mediatorem dei et hominuꝫ sit propriū christo. Secundo vtrum hoc conueniat ei ḿm humananı naturam.

¶ Vtrū mediatorē eē dei ⁊ hoīꝫ sit propriū xp̄o. Ar.i.



D primuꝫ sic pcedif. Vr̄ q̄ esse mediatorem dei et hoīuꝫ: non sit proprium xp̄o. pᵐ. Sic.n. sacerdos: ita et ꝑpheta vr̄ esse mediator īter deum ⁊ hoīem: ḿm illd Deut. 5. Ego illo tempore sequester fui ⁊ medius inter deuꝫ et vos: sed esse prophetam ⁊ sacerdotem non est propriuꝫ xp̄o: ḡ nec etiam esse mediatorem. ¶ P̄. 2ᵐ. illud quod conuenit angelis bonis ⁊ malis non potest dici eē proprium christo: sed esse medium inter deum et homines conuenit angelis bonis: vt. Diō. di. 4. ca. de di. no. conuenit etiam angelis malis. i. demonibus. Habent eniꝫ quedam communia cum deo. s. immortalitatem: quedam cum hominibus. s. q̄ sunt animo passiui. et ꝑ consequens miseri: vt patet ꝑ Au. in. 9. de ci. dei. ergo esse mediaᶜᵐ dei ⁊ hominū nō est propriū xp̄o. ¶ P̄. ad officium mediatoris per 3ᵐ. tinet īterpellare ad vnum eorum

inter q̃s ē mediator p altero: sʒ.s.s sic df Ro.8. interpellat p nob ad deū genitib⁹ ienarrabilib⁹: ergo s.s.est mediator inter deū ⁊ homines nō ḡ est proprium xp̄o.

1 oppm Sʒ contra ē qd df .1. ad Thim. 2. Unus ē mediator dei ⁊ hoium homo Jesus xp̄s.

Rñº. princi. Rñdeo dōm q̄ ad mediatoris offm ppͤ ptiet ꝯiūgere ⁊ vnire eos iter q̃s ē mediator. Nā extrēa vniūt i medio. Unire āt hoīes dō pfeᵘᵉ qdē ꝯuēit xp̄o p quē hoīes sunt recōciliati deo: sʒ illd .1. ad Cor.5. De⁹ erat i xp̄o mūdū recōciliās sibi. ⁊ iō sol⁹ xp̄s ē pfect⁹ dei ⁊ hoīuʒ mediator: in q̄tū p suā mortē huᵘᵐ gen⁹ dō recōciliauit. vñ cū ap̄ls dixissʒ. Mediator dei ⁊ hoiuʒ hō xp̄s Jesus sbiūxit. Qui ddit semetipsū redēptiōeʒ p oib⁹. nihil tñ phibʒ aliq̃s alios: sʒ qd dici mediatores īt deū ⁊ hoies put. s. coopāt ad vnionē hoiuʒ cū deo disposiᵘᵉ vł ministeriałr: ḡ dōʒ:

Ad p̄m Ad primū q̄ pphe ⁊ sacerdotes ve. te. dci sūt mediatores inter deū ⁊ hoies disposiᵘᵉ: ⁊ ministeriałr in q̄tū. s. pnūciabāt ⁊ pfigurabāt verū ⁊ pfeᵐ dei ⁊ hoiuʒ mediatorē. sacerdotes vō no. test. pñt dici mediatores dei ⁊ hoim iq̄tū sūt ministri vi mediatoris: vice ipsi⁹ salutaria sacrā hoib⁹ exhibētes.

Ad 2m ¶ ad 2m dōm: q̄ angeli bōi vt Au. di. li. 9. d ci. dei: nō recte pñt dici mediatores iter deū ⁊ hoies. Cū. n. vtrūq̄ hēant cōe cū deo ⁊ btituᶜᵐ ⁊ imortaliᶜᵐ: nihil āt hoꝝ cū hoib⁹ miserꝭ ⁊ mortalib⁹: qūo nō potius rēoti sūt ab hoib⁹ deoq̄ ꝯiūcti: q̄ īter vtrosq̄ medij ꝯstituti diō. tñ dic eos eē medios: qꝛ sʒ ḡdū nāe sūt ifra deū ⁊ .s̄. hoies ꝯstituti: ⁊ mediatorꝭ offm exercēt nō qdē pncipałr ⁊ pfeᵘᵉ: sʒ ministeriałr ⁊ dispoᵘᵉ. vñ Mat. 4. df q̄ accesserūt āgeli ⁊ mīstrabāt ei. s. xp̄o. Demones āt hūt q̄ dē cū deo imortalitatē. cū oib⁹ āt miseriā. Ad hᵒ. n. se iterpōit medi⁹ demō imortał ⁊ miser: vt ad imortaliᶜᵐ btāꝫ trāsire nō sinat: sʒ pducat ad miseriā inmortalē. Uñ ē sic mal⁹ medi⁹ q̄ sepat amicos. xp̄s āt hūit cōeʒ cū dō btitudinē: cū hoib⁹ āt mortalitatē: ⁊ iō ab hᵒ se iterposuit meᵐ. vt mortalitate trāsacta ex mortuis faceret imortales: qd i se resurgēdo mōstrauit ⁊ ex miserꝭ btōs. vñ nūq̄ ipē discessit. ⁊ iō ipse ē bon⁹ mediator q̄ recōciliat īimicos.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q̄ .s.s. cū sit p oīa deo eq̄ł nō pt dici medi⁹ vł mediator iter deū ⁊ hoies: sʒ sol⁹ xp̄s q̄ lʒ sʒ diuinitatē eq̄ł sit pri: tñ sʒ hūaniᵉᵐ mior ē pre: vt. s̄. dcm ē. vñ sup illd ad Gał 3. xp̄s ē mediator: dic glo. Non pr nec. s.s. Df āt .s.s. iterpellare p nob: qꝛ ipē interpellare nos facit.

¶ Utrum xp̄s sm q̄ hō sit mediator dei ⁊ hominum. Ar. 11.

prima. Ad secundum sic pcedit. Uł q̄ xp̄s non sit mediator dei ⁊ hoīum sʒ q̄ hō dic. n. Au. i li. ꝯ Felicianū. Una ē xp̄i pᵃ: ne sit nō vn⁹ xp̄s: non vna suba: ne mediatoris dispēsatiō submota: aut di tm dicaꝛ aut hoīs fili⁹: sed nō ē dei ⁊ hoīs fili⁹ sʒ q̄ hō: sʒ siłr sʒ q̄ de⁹ ⁊ hō: ḡ neq̄ dōm ē q̄ sit mediator di ⁊ hoīum solū sm q̄ hō.

2m. ¶ p̄. sicut xp̄s iq̄tū ē de⁹ ꝯuēit cū pre ⁊ .s.s. ita iq̄tū est hō ꝯuēit cū hoībus: sʒ pp hoc q̄ inq̄tū ē de⁹ ꝯuenit cū pre ⁊ .s.s. nō pt dici mediator inq̄tū ē deus: qꝛ sup illd .1. ad Thim. 2 Mediator dei ⁊ hoium ⁊c̄. dicit Glo. Inq̄tū est verbum non medius est qꝛ equalis est deo. ⁊ deus ap̄ deuʒ: ⁊ sił vnus deus: ḡ nec ēt inq̄tum est hō potest dici mediator pp̄ter ꝯueniᵃᵐ quā cū hominibus habet.

3m. ¶ p̄. xp̄s df mediator inq̄tum recōcilliauit nos deo: qd quidē fecit auferēdo pctm̄ qd nos sepabat a deo. Sʒ auferre pcm̄ cō

uenit xpo ñ inq̃tm̃ ē hō sȝ inq̃tm̃ est de⁹: ḡ xp̄s iq̃tm̃ ē hō ñ ē mediator sed inq̃tum est deus.

I oppm **Sȝ cōtra** ē qđ Aug. di.i li. 9.de ci.di. Nō ob hᵒ mediator ē xp̄s q̄r ē v̄bū max̄ᶜ: max̄ᶜ q̄ppe imortale ⁊ max̄ᶜ beatū v̄bū lōge a mortalib⁹ mis̄is sȝ mediator ē s̄m q̄ homo.

Rñᵒ p̄ncip. **Respōdeo** dōm q̄ i mediator̄ duo possum⁹ ɔsiderar̄. pᵒ q̄dē rōnē medij. 2ᵒ offm̄ ɔiūgēdi. Ēst āt d̄ rōne medij q̄ distet ab vtroq̄ȝ extremoȝ. ɔiūgit āt mediator: p hᵒ q̄ ea q̄ vni⁹ sūt defert ad alterū. Neutrū āt hoȝ pōt ɔuenire xp̄o s̄ȝ q̄ de⁹: sȝ solū s̄ȝ q̄ hō. Nā s̄ȝ q̄ de⁹ ñ differt a p̄re ⁊.s.s. .i nā ⁊ ptāte dñij. Nec ēt p̄r ⁊.s.s. aliq̄d hn̄t qđ nō sit filij: vt sic possit id qđ ē p̄ris vl̄.s.s. q̄si qđ ē alioȝ ad alios d̄ferre. Sȝ vtrūq̄ȝ ɔuēit ei i̇q̃tm̃ ē hō. Q̄r s̄ȝ q̄ ē hō distat ⁊ a dō i nā ⁊ ab hoīb⁹ i dignitate ⁊ grē ⁊ glie. Inq̃tm̃ ēt ē hō ɔuēit ei ɔiūger̄ hoies dō. p̄cepta ⁊ dōa di hoib⁹ exhibēdo ⁊ p hoib⁹ deo satisfaciendo ⁊ iterpellādo: et iō verissime dr̄ mediator s̄m q̄ homo.

Ad pᵐ **Ad primū** ḡ dōȝ q̄ si subtrahatur dina nā a xp̄o subtrahef̄ p ɔñs ab eo singl̄aris plēitudo grāȝ q̄ ɔuēit ei iq̃tū ē vnigenit⁹ a p̄re vt dr̄ Jo.1. Ēx q̄ q̄dem plēitudine hȝ vt sit sup oēs hoies ɔstitut⁹: et ppiq̄us ad deū accedēs. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: q̄ xp̄s s̄ȝ q̄ de⁹ ē p oia eq̄lis p̄ri. sȝ ēt in huⁿª nā excedit alios hoies: ⁊ iō s̄m q̄ hō pōt eē mediator: ñ āt s̄ȝ q̄ de⁹.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dicenduȝ: q̄ licet auctatiue peccatū auferre ɔueniat xp̄o s̄m q̄ est deus: tamē satisfacef̄ pro peccato humani generis cōuenit ei secundum q̄ est homo: et s̄m hᵒ dicitur dei et hominuȝ mediator.

¶ De sanctificatione beate virginis. Questio.xxvij.



Post predcā i q̄b⁹ de vnione dei: ⁊ hoīs ⁊ d̄ his q̄ vnionē ɔsequūf̄: tractatū ē. restat ɔsidūᵐ de his q̄ fili⁹ di icarnat⁹ i nā huⁿª sibi vnita gessit vl̄ passus ē q̄ q̄dē ɔsiderō q̄driptita erit. nā pᵒ ɔsiderabim⁹ de his q̄ ptinēt ad ingressū eius in mūdū. 2ᵒ de his q̄ ptinēt ad pgressum vite ipi⁹ in hᵒ mūdo. 3ᵒ d̄ exitu ipsi⁹ ab hoc mūdo. 4ᵒ de his q̄ ptinēt ad exaltatiōe ipi⁹ post hᵒ i vitā. ¶ Circa pᵐ q̄ttuor ɔsideª occurrūt. pᵒ q̄dē d̄ ɔceptiōe xp̄i. 2ᵒ d̄ ei⁹ natiuitate. 3ᵒ d̄ ei⁹ circūcisiōe. 4ᵒ d̄ ei⁹ bapᵒ. Circa ɔceptiōeȝ āt ei⁹ oȝ pᵒ ɔsideᵉ q̃tm̃ ad m̄reȝ ɔcipiētē. 2ᵒ q̃tm̃ ad mōȝ ɔceptiōis. 3ᵒ q̃tm̃ ad pfectionē p̄lis ɔcepte. ¶ Ex pte aūt m̄ris occurrit ɔsideūᵐ. pᵒ q̄dē de scificatiōe ei⁹. 2ᵒ de v̄gitate ei⁹. 3ᵒ de dispōsatiōe eiusdē. 4ᵒ de annūciatione ipi⁹. 5ᵒ de p̄paratiōe ipi⁹ ad ɔcipiēdum. ¶ Circa pᵐ q̄runf̄. 6. pᵒ vtȝ btā v̄go m̄r di fuerit scificata añ natitatē ex vtero. 2ᵒ vtȝ fuerit scificata añ aiatiōnē. 3ᵒ vtȝ p hᵒ i scificationē fuerit sibi totalr̄ sublatus fomes pci. 4ᵒ vtȝ p hᵒ i scificationē fuerit ɔsecuta: vt nunq̄ȝ peccaret. 5ᵒ. vtrum p hᵒ i scificationē adepta fuerit plenitudinē grāȝ. 6ᵒ vtrū sic scificari fuerit proprium sibi.

¶ Vtrū btā v̄go m̄r dei fuerit scificata añ natiᶜᵐ ex vtero. Ar.1.



Ad primuȝ sic pcedif̄. vr̄ q̄ btā v̄go ñ fuerit scificata añ natiuitatē ex vtero. Dic. .n. apl's.1.ad cor.15. Nō p̄us q̄ spirituale ē: sȝ p̄us qđ ē aiale: deinde qđ ē sp̄uale: sȝ p grām scificātē nascif̄ hō sp̄ual'r in filiū dei: s̄m illud pᵐum.

Jo.1. Ex do nati sūt: natiuitas aūt ex vtero est natiuitas aial'. ergo btā ṽgo fuit prius scificata ꝙ̄ ex vtero [2m.] nasceretur. ¶ P̄. Au. di. i epi. ad Darda. Scificatꝰ q̄ efficitur tēplū dei nō nisi renatoꝝ ē: nemo aūt renascit nisi prius nascat btā ṽgo nō fuit prius scificata ꝙ̄ ex vtero nasce [3m] ret. ¶ P̄. qcunqꝫ ē scificatꝰ p gr̄az est mundatus a peccato origiali ꝛ actuali: si ergo beata ṽgo fuerit scificata ex vtero ꝯns ē ꝙ fuerit tūc emūdata ab origiali pcō sꝫ solū origiale pcm̄ poterat eā ipedire ab itroitu regni celest;. si ergo tūc mortua fuisset vr ꝙ ianuā regni celestis itroiss; : qd tn̄ fieri n̄ potuit an̄ passionē xp̄i. Habēmꝰ. n. fiduciā i itroitū scōꝝ p sanguinē eiꝰ: vt dr Heb.10. Vr ergo ꝙ btā ṽgo n̄ fuerit scificata an̄ꝙ̄ ex vtero nasceretur.
[4m] ¶ P̄. pcm̄ origiale ꝯhit ex origie: sicut pcm̄ actuale ex actu: sꝫ ꝙ̄diu aliqs ē i actu peccādi n̄ pt a pctō actuali mundari: ergo ēt nec btā ṽgo a pctō originali mūdari potuit: dū esset adhuc in ipo actu originis in materno vtero existens.

[I oppm] Sed ɔtra ē ꝙ ecclia celebrat natiuitatē btē ṽgis n̄ aūt celebrat festū i ecclia nisi pro aliq̄ scō: ergo btā ṽgo i ipa sua natiuitate fuit scā. fuit ergo in vtero scificata.

[Rn̄o pncip.] Respondeo dicēdum: ꝙ de scificatiōe btē marie: ꝙ. s. fuerit scificata i vtero. nihil i scriptura canonica tradit q̄ ēt nec d eiꝰ natiuitate mētionē facit. Sicut tn̄ Au. i smōe de assūptiōe ipiꝰ ṽgis rōnabilr argumētat: ꝙ cū corpe sit assūpta in celū: qd tn̄ scriptura n̄ tradit: ita ēt rōnabilr argumētari possumꝰ ꝙ fuerit scificata i vtero rōnabilr. n. credit: ꝙ illa q̄ genuit vnigenitū a p̄re plenū gr̄e ꝛ ṽitatis: pre oibus alijs maiora puilegia gr̄e accepit. Vn̄ vt legit Luc.i. Angelus ei dixit. Aue maria gr̄a plena. Inuenimꝰ aūt qbusdaz alijs hoc puilegialr esse ɔcessum vt in vtero scificarent: sicut Hiere. cui dcm̄ ē Hiere.1. Anteꝙ̄ exires de vulua scificaui te. ꝛ sicut Jo.bap. d q̄ dcs ē Luc.1. Spū scō replebit adhuc ex vtero mr̄is sue. Vn̄ rōnabilr credit ꝙ btā ṽgo scificata fuerit an̄ꝙ̄ ex vtero nasceret.

[Ad pm] Ad primū ergo dcm̄: ꝙ ēt i btā ṽgie priꝰ fuit id qd est aiale: ꝛ post id qd est spūale: qr prius fuit sꝫ carnē ɔcepta: ꝛ postea sm̄ spm̄ scificata. ¶ Ad 2m dcm̄: [Ad 2m] ꝙ Au. loqt sꝫ legē cōez sm̄ quā p sacra n̄ regn̄arent aliq nisi pꝰ nati: sed deꝰ huic legi sacroꝝ potam suā nō aligauit qn aliqbꝰ ex puilegio gr̄az suā ɔferre possit an̄ꝙ̄ nascāt ex vtero. ¶ Ad 3m dcz: ꝙ btā ṽgo [Ad 3m.] scificata fuit in vtero a pcō origiali ꝙ̄m ad maculā psonalē: n̄ tn̄ fuit liberata a reatu q̄ tota nā tenebat obnoxia: vt. s. nō intraret i paradisū nisi p hostiū xp̄i: sicut ꝛ d scis pribꝰ dr q̄ fuerūt an̄ xp̄m. ¶ Ad 4m [ad 4m] dcm̄: ꝙ pcm̄ orgiale trahit ex origie icꝙ̄m p eā cōicat huana nā. quam ppe respicit pcm̄ origiale: qd qdez fit qn̄ ples ɔcepta aiat. Vn̄ pꝰ aiationē nihil phibz plē ɔceptā scificari: postea. n. n̄ manet in mr̄no vtero ad accipiam huam nāz: sꝫ ad aliqlē pfectionē eiꝰ qd iaz accepit.

¶ Utrū btā ṽgo fuerit scificata an̄ aiationem. Ar.ij.

[pmum] Ad secundum sic pcedit. vr ꝙ btā virgo scificata fuerit an̄ aiationē. Qr vt dcm̄ ē plꝰ gr̄e ē collatū ṽgini mr̄i dei ꝙ̄ alicui scōꝝ. sꝫ qbusdā vr cē ɔcessū ꝙ scificarentur an̄ aiationez. qr vt dr Hiere.1. Priusꝙ̄ te formarē i vtero no.te. n̄ aūt ifūdit aia an̄ corpis formatiōez. Silr ēt d Jo.bap. dic Amb. sup. Luc. ꝙ nūdum erat ei spūs vite: et iā inerat ei spūs gr̄e: ergo multo magis btā ṽgo an̄ aiationē scificari potuit. ¶ P̄. ɔueniēs [2m] fuit sicut Ans. dic i li. de ɔceptu ṽginali: vt illa virgo ea puritate nite=

ret q̄ maior sub vo neq̄ꝫ intelligi. Unū ꝛ cāt.4.dr Tota pulchra es amica mea: ꝛ macula ñ ē i te: sꝫ maior puritas fuisset btē ꝟgis si nūq̄ꝫ aia ei⁹ fuisset inq̄nata ꝯtagio originalis pcti: ꝗ hº ei p̄stitus fuit: vt añq̄ꝫ aiaret. caro ei⁹ scificaretur.

3m ¶ p̄.sic dcm ē: nō celebraꝶ festuz nisi de aliq̄ scō: sꝫ q̄dā celebrāt festum ꝯceptiōis btē virgīs: ꝗ vr ꝙ i ipa sua ꝯceptōe fuerit scā: ꝛ ita vr

4m ꝙ añ aiatōnē fuerit scificata. ¶ p̄. apl's dic. Ro.11. Si radix scā: ꝛ rami: radix: aut filioꝝ sūt parentes coꝝ: potuit ꝗ btā ꝟgo scificari ēt i suis parentibus ante aiationem.

i oppm Szcōtra ē ꝙ ea q̄ fuerūt i ve. te. sunt figª noui: ꝭm illd.1.ad cor.10. Oia i figª ꝯtigebāt illis: ꝑ scificationē tabernaculi. d q̄ dr in p̄s. Scificauit tabernacm suū altissim⁹: vr signi scificatō mris di: q̄ tabernacm dei dr. ꝭꝫ illd p̄s. i sole posuit tabernacm suū. De tabernaculo āt dr. Exo.vlt. Post q̄ꝫ cūcta pfecta sūt operuit nubes tabernacm testimōij ꝛ glia dñi impleuit illd. ꝗ et btā ꝟgo non fuit scificata nisi postq̄ꝫ cūcta ei⁹ perfecta sunt. s. et corpus et anima.

Rñº ꝑncip. Rñdeo dcm ꝙ scificatio beate ꝟgis ñ p̄t itelligi ante ei⁹ aiationē duplici rōne. pº q̄dez q2 scificatio de q̄ loq̄mur nō ē nisi emūdatio a pctō origiali. Scitas .n. ē pfecta mūditia: vt Diō. di.12. c. de di. no. culpa āt nō p̄t ē mūdari nisi ꝑ grām: c⁹ subm ē sola creaª rōnalis: ꝛ iō añ infusionez aie rōnal: btā ꝟgo scificāda ñ fuit. 2º q2 cuz sola creaª rōnal'sit susceptiua culpe añ infusionē aie rōnalis proles ꝯcepta nō est culpe obnoxia: ꝛ sic q̄cūq̄ꝫ mō añ aiationē btā ꝟgo scificata fuisset. nūq̄ꝫ icurrisset maculam originalis culpe: et ita nō indiguisset redēptione ꝛ salute: que est ꝑ xp̄m de q̄ dr Mat.1. Ip̄e saluū faciet pplꝫ suū a pcīs coꝝ. Hoc at incōueniēs ē ꝙ xp̄s nō sit saluatoꝛ oīm hoīum vt dr.1.ad Thi.4. Unū relinq̄ꝶ ꝙ scificatio btē ꝟgis fuerit post eius animationem.

Ad pm Ad primū ꝗ dōꝫ: ꝙ dñs dic añ formationē i vtero se Hiere. nouisse notiª. s. predestiatiōis: sꝫ scificasse se dic eū ñ añ formationē: sꝫ añq̄ꝫ exiret de vētre. Q̄ꝫ āt Amb. dic. ꝙ Joanni bapti. nōdū inerat spūs vite. cū iā haberet spm̄ grē: non ē itellim ꝭm ꝙ spūs vite dr aīa viuificās. sꝫ ꝭꝫ ꝙ spūs vite dr aer exteri⁹ respirās. Uel pōt dici ꝙ nōdū ierat ei spūs vite: cū iā hr̄et spm̄ grē aīa q̄ꝫm ad māifestas: ꝛ ꝯpletas opōnes ipi⁹.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm. ꝙ si nunq̄ꝫ aīa btē ꝟgis fuisset ꝯtagio origial'pcti inquinata: hoc derogaret dignitati xp̄i: ꝭm quā est vlis oīm saluator et iō sub xp̄o q̄ saluari nō indiguit tāq̄ꝫ vlis saluatoꝛ maxª fuit btē ꝟginis puritas. nā xp̄s nullo⁹ ꝯᵹit origiale pcm̄: sꝫ in ip̄a sui ꝯceptione fuit scūs. ꝭm illd Luc.1. Qd ex te nasceꝶ scm̄ vocabiꝶ fili⁹ dei. Sꝫ btā ꝟgo ꝯᵹit q̄dem originale peccatū: sed ab eo fuit mundata antes q̄ꝫ ex vtero nasceretur. Et hoc signaꝶ Job.3. vbi de nocte originalis peccati dicitur. Expectet lucē .i. christum et non videat: quia nihil inquinatum incurrit in illam: vt dicitur Sap.7. nec ortum surgentis auroꝛe. .i. beate virginis: q̄ in suo ortu a peccato originali fuit immūis.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ licet Romana ecclesia ꝯceptionem beate virginis non celebret: tolerat tamen consuetudinem aliquarum ecclesiarum illud festum celebrantium. Unde talis celebritas non est totalr reprobanda: nec tamen per hoc ꝙ festum conceptionis celebratur: datur intelligi ꝙ i sua conceptione fuerit sancta: sed quia quo tempore sanctificata fuerit ignoratur: celebratur festum sāctificationis eius potius q̄ꝫ conceptionis in die ꝯceptionis ipsius.

¶ Ad 4m dõz: q duplex ẽ scificatio. Una qdẽ toti⁹ nãe inq̃tũ.s. tota nã hu⁹ ab oī corrupc clpe ꝛ pene liberaꝛ ꝛ hº erit ĩ resurrectõne. Alia ꝟo ẽ scificatio psonal: q̃ non trãsit ĩ plẽ carnalr gẽitaz qꝛ tal scifi⁹ nõ respicit carnẽ sꝫ mentẽ: ꝛ iõ sit pẽtes btẽ ꝟgĩs fuerũt mũdati a pcõ originali: nihilominus btã ꝟgo pctm originale ɔxit cũ fuerit ɔcepta ẽm carnis côcupiam ex ɔmixtõe marꝫ ꝛ femie. di. cī. Au. ĩ li. ꝺ nuptijs ꝛ ɔcupia: oẽz q̃ ꝺ ɔcubitu nascik carnẽ eẽ pctī. ¶ Utꝝ p sanctificem in. b. ꝟgie fuerit fomes totalr sblatus. Ar. III.

primũ. **AD tertiũ** sic pcedik vr q btã ꝟgo nõ fuerit emũdata ab infectõe fomitꝫ. Sicꝫ. n. pena original pcti ẽ fomes q̃ ɔsistit ĩ inferiorũ ꝟiũ rebelliõe ad rõnẽ: ita ĩ pena origial pcti ẽ mors: ꝛ cetere penalitates corpales: sꝫ btã ꝟgo fuit sbta h⁹ ĩ pẽalitatib⁹. g ẽt fomes ab

2m. ea totalr remot⁹ nõ fuit. ¶ p̃. 2. ad cor. 12. dr ꝟt⁹ ĩ infirmitate pficik ꝛ loqk de infirmitate fomitꝫ: ẽm quã patiebak stiulũ carnis: sꝫ nihil qd ptiet ad pfectiõez ꝟtutꝫ fuit btẽ ꝟgini sbtrahẽdũ: g nõ fuit btẽ ꝟgini totalr sbtrahẽd⁹ fões.

3m. ¶ p̃. Da. di. q in btãz ꝟginẽ supuenit. s. s. purgãs eã añ ɔceptionẽ filij dei: q nõ p̃t itelligi nisi ꝺ purgatiõe a fomite. Nã pcm nõ fecit: vt Au. dic in li. de nã ꝛ gratia. g per scificatiõnẽ in vtero non fuit libere mundata a fomite.

ĩ oppm **Sꝫ ɔtra** ẽ qd dr Cãt. 4. Tota pulchra ẽ amica mea ꝛ macula nõ ẽ in te: fomes ãt ad maculã ptinet saltẽ carnis: g ĩ beata virgine fomes non fuit.

Rñõ. princi. **Rñdeo** dõm q cc hº sunt diuerse opiones. Quidam. n. dixerũt q ĩ ipa scificatiõe btẽ ꝟginis: q̃ fuit scificata ĩ vtero totalr fuit ei fomes sbtract⁹. Quidam ꝟo dñt q remãsit fomes q̃m ad hº q fac difficultatẽ ad bom: sblat⁹ tñ fuit q̃m ad hº q fac pnitates ad malũ. Alij ꝟo dixerũt q sblat⁹ fuit fões iq̃m ptinet ad corrupem pc: put ĩpellit ad malũ ꝛ difficulem fac ad bom remãsit tñ ĩ q̃tũ ptiet ad corruptiões nãe put s. cã traducẽdi origiale pctm ĩ plẽ. Alij ꝟo dñt q ĩ pª scificatiõe remãsit fões bꝫ eẽnam sꝫ ligat⁹: ĩ ipa ãt ɔceptiõe filij dĩ fuit totalr sblat⁹. ¶ Ad hoꝝ ãt itellꝫ oꝫ ɔsiderare q fões nihil ẽ aliꝺ q̃ iordiata ɔcupiª sẽsibil appe⁹: hitual tñ: qꝛ actual ɔcupiª ẽ mot⁹ pctī. Dr ãt ɔcupiª sẽsualitatꝫ eẽ iordiata iq̃tũ repugnat rõni. qd qdẽ fit iq̃m iclinat ad malũ vl difficltatẽ fac ĩ boº. ꝛ iõ ad ipsã rõnẽ fomitꝫ ptiet q iclinet ad malũ: vl difficulatẽ faciat ĩ boº. Unñ põek q remãserit fomes ĩ btã ꝟgie ñ iclinãs ad malũ ẽ põek duo oppoᵘ. Silr ẽt vr oppõnẽ iplicak q remãserit fomes iq̃tũ ptiet ad corrupem nãe ñ ãt iq̃m ptiet ad corrupc pc. Nã ẽm Aug. in li. ꝺ nup. ꝛ ɔcupiª. Libido est q̃ pctm origiale trãsmittit ĩ plẽ. Libido ãt iportat iordiem ɔcupiaz: q̃ ñ totalr sbdik rõni: ꝛ iõ si totalr fões sbtraherek: iq̃m ptiet ad corrupem pc: ñ possꝫ remãer iq̃m ptinet ad corrupem nãe. restat g vt dicam⁹ q vl totalr fões fuerit ab ea sblat⁹ p pam scificem vl q remãserit ligat⁹. Possꝫ tñ intelligi q totalr fuerit sblat⁹ fomes hº mõ q p̃stitũ fuerit btẽ ꝟgini ex abũdãª grẽ descẽdẽtꝫ ĩ ipsã: vt tal eẽt dispõ viriũ aĩe ĩ ipa q ĩferiores ꝟes nũq̃ mouerẽtur sine arbitrio rõnis sic dẽz ẽ fuisse in xpo. quẽ ɔstat pctī fomitẽ nõ hũisse. Et sic fuit in Adã añ pcm p origialẽ iustiam: ita q q̃tũ ad hº grã scificatiõis ĩ ꝟgie hũit viꝫ origial iustic. et q̃uis hec põ ad dignitatẽ ꝟgis mrĩs ptinek videak: derogat tñ ĩ aliquo dignitati xpi: absq̃ cui⁹ ꝟtute nllus a pª

3. dis. 3. q. 4. articu. 2.

Ad. 5m

dānatiōe liberat. & q̄uis p spālē fidē xp̄i aliq an xp̄i incarnatiōem sint s̄m spūm ad illa dānatiōe liberati: tñ q sz carnē aliqs ab illa dānatiōe liberet nō vr fieri dūisse nisi post incarnatiōez ei⁹ i q p⁰ dūit imunitas dānatiōis apper. Et iō sicut an imortalitatē carnis xp̄i resurgētis nllus adept⁹ fuit carnis imortalit^em: ita incōueniēs vr dicere q an xp̄i carnē in q nllus fuit pctm: caro v̄ginis m̄ris ei⁹ vl cuiuscūq alteri⁹ fuerit absq fomite qui dr lex carnis siue membrorū. Et iō vr meli⁹ dōm. q p scificationē i vtero nō fuerit sblatus btē v̄gini fomes s̄m eēn^am: sz remāserit ligatus: non qdē p actū rōnis sue sic in v̄is scīs: q2 nō hūit vsuz libe. ar. adhuc in vētre m̄ris exn̄s: h⁰. n. ē spūale p̄uilegiū xp̄i: sz p abū^am gr̄e quā i scifica^c recepit. Et ēt pfectius p dinā p̄ui^am sensualitatē ei⁹ ab oī inordiato motu p̄hibētē: post modū v̄o i ipsa ɔceptione carnis xp̄i i q p⁰ dūit refulgere pcti imunitas: credē^m ē q ex p̄le redūdauerit in m̄rez totalr fomite sbtracto. & h⁰ signat Eze. 43. vbi dr. Ecce gloria dei isrl igrediebatur p viaz oriētalē. i. p beatā v̄ginem: & terra. i. caro ipsius splendebat a maiestate eius. s. xp̄i.

Ad p^m **Ad primū** q̄ dōm: q mors & h⁹i pēalitates d se nō inclinat ad pctm. Un̄ ēt xp̄s lz assūpserit h⁹i pēalitates fomitē tñ nō assūpsit. Un̄ ēt in btā v̄gine: vt filio ɔformaret de cuius plenitudine gr̄az accipiebat. p⁰ quidē fuit ligat⁹ fomes: & postea sublat⁹ nō āt liberata fuit a morte & alijs

Ad 2^m h⁹i penalitatib⁹. ¶ Ad 2^m dōz: q infirmitas carnis ad fomite pertinens ē qdem in scīs v̄is pfecte virtut; occasio: nō tñ cā sine q pfectio hr̄i nō possit. Sufficit āt in btā virgine ponere pfe^am v̄tu^em ex abū^a gr̄e: nec oz i ea ponere oēz occa^em

Ad 3^m. pfectionis. ¶ Ad 3^m dōz q. s. s. in btā v̄gine duplicē purga^em fecit. Unā qdē q̄si p̄patoriā ad xp̄i ɔceptiōez: q nō fuit ab aliq ipuritate culpe vl fomit;. sz mētez ei⁹ mag; in vnū colligēs: & a mltitudine sustollēs. Nā & āgeli purgari dnr: i qb⁹ nlla ipuritas iuenit: vt Diō. di. 6. c. eccliā. hiera. Alia v̄o purgationē opatus ē in ea. s. s. mediāte cōceptione xp̄i: q est spiritussancti op⁹ & s̄m hoc pōt dici q purgauit eam totaliter a fomite.

¶ Utrū p h⁹i scific^em fuerit ɔsec^a vt nunq̄ peccaret. Ar. iiii.

Ad quartuz sic p̄cedit. vr q p scifica^em in vtero nō fuit btā v̄go p̄seruata ab oī pcō actuali. Nā vt dcz ē p⁹ p̄^am scifi^em fomes pcti remāsit in v̄gie: mot⁹ āt fomit; : ēt si rōez p̄ueiat ē pctm vēiale: lz leuissimū: vt Au. di. i. li. d tri. g i btā v̄gie fuit aliqd pctm venia. ¶ p̄. sup illd Luc. 2. Tu ā ipsi⁹ aīam p̄trāsibit gladi⁹ di. Au. i. li. ve. no. te. q btā v̄go i morte dn̄i stupore q̄daz dubitauit: sz dubitare de fide pcm ē: g btā v̄go nō fuit p̄seruata imūis ab oī pctō. ¶ p̄. Chry. sup Mat. exponēs illd. Ecce m̄r tua & frēs tui foris stāt querētes te. dic̄ Māi^m ē qm soluz ex vana glia h⁰ faciebāt. Et Jo. 2. sup illd. Uinuz nō hn̄t: dic̄ idem Chry. q volebat ill ponere gr̄am & seipāz clariorē facē p filiū: & fortassis qd hu^um patiebat: quēadmōz & frēs eius dicētes. Māi^a te ipsuz mūdo. Et p⁹ pauca sbdit. Nōdū. n. quā oportebat de eo opinione habebat. quod to^m ɔstat eē pcm: g btā v̄go n̄ fuit preseruata immūis ab oī pctō. primuz 2^m. 3^m.

Sz contra est qd Aug. di. in li. de nā & gr̄a. d scā v̄gine Maria pp honorē xp̄i nllam prsus cum de pctīs agit hr̄e volo qōnē. Inde. n. scim⁹: q ei plus gr̄e collatū fuerit ad vince^em ex oī pte pcm̄ q ɔcipere ac parer meruit cū i opp^m

que cōstat nullū hūisse peccatū.

Rn̄o. princi. **Rn̄deo** dōm: q illos q̄s de⁹ ad aliqd elegit: ita p̄pat ⁊ dispōit vt ad id ad qd̄ eligūt̄ iuēi ant̄ idonei: ſ₃ illd̄. 2. ad cor. 3. Idoneos nos fec̄ mīſtros no. te. btā āt v̄go fuit electa dinit⁹ vt eēt mater dei. Et iō nō ē dubitādu₃ q deus p ſuā grām ea₃ ad h° ydoneā reddidit. ſ₃m q angel⁹ ad eā dic̄. Inuenisti grām apd̄ deū. Ecce cōcipies ⁊c̄. Nō āt fuiſſ₃ ydōea mater dei ſi peccaſſ₃ aliqn̄: tū quia honor parētū redūdat i p̄lē. ſ₃ illd̄ p̄uer. 17. Glīa filioꝝ p̄res eorum. vn̄ ⁊ p oppᵐ ig̃minia mr̄is ad filiū redūdaſſ₃: tū ēt q₂ ſingularē affinitatē hūit ad xp̄₃: q̄ ab ea carnē accepit. Dr̄ āt. 2. ad Cor. 6. Que ꝯuentio xp̄i ad belial? tū ēt q₂ ſi gulari mō de fili⁹ q̄ ē dei ſapīa: i ip̄a hitauit nō ſolū i aīa: ſ₃ ēt in vtero. Dr̄ aūt Sap̄. 1. In maliuolā aīa₃ nō itroibit ſapīa: nec hitabit i corp̄e ſubdito pctis. Et iō ſimplr̄ fatēdū eſt q btā v̄go nllu₃ actuale pctm̄ ꝯmiſit. nec mortale: nec vēia. vt ſic i ea ipleat̄: qd̄ dr̄ Cāt. 4. Tota p̄lchra es amica mea: ⁊ macula nō ē in te.

Ad p̄ᵐ **Ad primū** ḡ dōm. q in btā v̄gine poſt ſcificationē i vtero remāſit qdē fōes pcti: ſ₃ ligat⁹: ne. ſ. p̄rūpet in aliquē motū iordinatū: q̄ rōnē p̄ueiret. Et l₃ ad hoc oparet̄ grā ſcificatiōis: nōdū tn̄ ad h° ſufficiebat alioqn v̄tute illi⁹ grē hoc ei fuiſſ₃ p̄ſtitū: vt nllus mot⁹ poſſ₃ eē i ſenſualitate ei⁹: niſi rōne p̄uentus: ⁊ ſic fomitē nō hūiſſet. qd̄ ē ꝫ ſupradicta. Vn̄ dr̄e o₃ q ꝯplemētū illi⁹ ligatiōis fuit ex dīna p̄ui⁹: q̄ non p̄mittebat aliquē motū inordinatu₃ ex fomite p̄ueīre.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: q illd̄ v̄bū Simeonis: Orige. ⁊ qdā alij doctores exponūt d̄ dolore: quē paſſa ē i xp̄i paſſione. Amb. aūt per gladiū dic̄ ſigr̄i prudenᵃᵐ Marie nō ignarā miſterij celeſt. viu ū ē. n. v̄bū dei ⁊ validū ⁊ acuti⁹ omni gladio acutiſſimo. Quidā p̄o gladiū dubitatiōe₃ intelligūt: q̄ tn̄ nō ē itelligenᵃ dubi° infidelitatis: ſ₃ admuratiōis ⁊ diſcutionis. Dr̄. n. Baſili⁹ in ep̄la ad optimu₃: q btā virgo aſſiſtēs cruci ⁊ aſpiciens ſingula poſt teſtimoniu₃ Gabrielis. poſt ineffabile₃ diue ꝯceptionis notiᵃᵐ: poſt in gentē miraculoꝝ oſ̄ſionē aīo fluctuabant ex vna. ſ. p̄te videns eum pati abiectat: ⁊ ex alia p̄te cōſiderans eius mirifica.

¶ Ad ₃ᵐ dōm: q in v̄bis illis Chry. exceſſit. Poſſunt tn̄ exponi. vt intelligat̄ in ea dn̄m cohibuiſſe non inordinatū inanis glorie motū q̄tū ad ipſu₃ fomitē. ſ₃ illd̄ qd̄ ab alijs poſſet eſtimari. Ad 3ᵐ.

¶ Utrū. b. v̄go per huᵃᵐ ſcificatione₃ conſecuta fuerit plenitudinem oium gratiarum. Ar. v.

AD quintū ſic p̄cedit̄ vr̄ q btā v̄go p ſcificationē. in vtero nō obtinuerit grē plenitudinē ſiue per feᶜᵐ. H°. n. vr̄ ptinet̄ ad p̄uilegiū xp̄i ſ₃m illd̄ Io. 1. Vidim⁹ eum q̄ſi vnigenitū a p̄re plenū grē ⁊ v̄itat. S₃ ea q̄ ſūt p̄p̄a xp̄i nō ſunt alteri attribuēda. ḡ btā v̄go plenitudine₃ graꝝ nō accepit i ſcificatiōe. primu₃

¶ P̄. ei qd̄ ē plenū ⁊ p̄fectu₃ nō reſtat aliqd addēdū: q₂ perfectū eſt cui nihil deeſt vt dr̄ i. 3. phy. ſ₃ btā v̄go poſtmodū additionē grē ſuſcepit: ⁊ qn̄ xp̄m ꝯcepit. Dcm̄ ē. n. Luc. 1. Sp̄us ſctūs ſup̄ueniet i te. Et iteꝝ qn̄ i glīa ē aſſūpta ḡ vr̄ q nō hūit. i ſua p̄ᵃ ſcificatione plenitudinē graꝝ. 2ᵐ.

¶ P̄. de⁹ n̄ fac̄ aliqd fruſtra. vt dr̄ in. 1. de cel. fruſtra āt hūiſſet q̄ſdā grās: cū eaꝝ vſū nūq̄ exercuerit. nō. n. legit̄ aut docuiſſe: qd̄ ē act⁹ ſapientie: aut miracula feciſſe. quod eſt actus grē grat date. nō igitur hūit plenitudinem gratiarum. 3ᵐ.

S₃ cōtra ē qd̄ āgel⁹ Luc. 1. ad eā dixit. Au ſ oppᵐ

gr̄a plena. qd̄ exponēs Hiero. i sermone de assūptiōe dic̄. Bn̄ gratia plēa: q2 ceteris p ptes p̄staẜ. Marie ꝟo se totā similitudinez gr̄e plēi°.

Rn̄°. princi. 3. dis. 13. q. 1. art. 2. q. 1. RN̄DEO dōm . ꝙ q̄to aliqd magis appropiq̄t pn̄° i q̄ls generẜ: tāto mag; pticipat effe̅ctū illi° p̄ncipij. vn̄ diō. di. 4. c. cel. hierar. ꝙ angeli q̄ sūt deo ppinquiores mag; pticipāt de bōitatib° diuinis q̄ hoīes. xp̄s āt ē pn̄m gr̄e b3 diuinitatē qdez auctatiue: b3 hūanitatē ꝟo istr̄alr̄. Vn̄ ꝛ Job. i. dr̄ ꝛ ꝟitas p Jesū xp̄3 fcā ē. Btā āt ꝟgo Maria ppinqssima xp̄o fuit b̄m hūanitatē: q2 ex ea accepit hūanā nāz ꝛ iō p̄ceteris maiorem debuit a xp̄o gratie plenitudinez optinere.

Ad p̄m AD PRIMUM d̄ dōz ꝙ vnicuiq3 a do datur gratia b3 h° ad qd̄ eligiẜ: ꝛ q2 xp̄s inq̄tū est hō ad hoc fuit p̄destinat° ꝛ elect°: vt eēt p̄destinat° fili° dei in ꝟtute scificādi: hec fuit ppriū sibi vt h̄ret talē plenitudinez gr̄e ꝙ redūdaret i oēs b̄m qd̄ dr̄ Jo. i. de plenitudie ei° nos oēs accepim°. S3 btā ꝟgo Maria tātā gr̄e obtiuit plenitudinē vt eēt ppinqssima auctori gr̄e. ita ꝙ eu3 q̄ ē plen° oī gr̄a i se reciperet ꝛ cu3 pariēdo q̄dāmō gr̄az ad oēs deriuaret. ¶ Ad 2m dōz: ꝙ i reb° nālib°: p° qdē. ē pfectio dispōnis: puta cū mā est pfecte ad formā disposita. 2° āt est pfectior for̄e q̄ est potior. Nā ꝛ ipse calor ē pfectior q̄ puenit ex for̄a ignis: q̄ ille q̄ ad formā ignis disponebat. 3° āt est pfectio finis sic cū ignis pfectissie h3 pprias q̄litates: cū ad locū suum puenerit. ꝛ silr̄ i btā ꝟgine ē triplex pfectio gr̄e. p̄a qdē q̄si disposi̅tiua: p quā reddebaẜ idonea ad h° ꝙ eēt mater xp̄i. ꝛ hec fuit pfectio scificationis. 2a aūt pfectio gratie fuit i btā ꝟgine ex p̄ūtia filij dei in eius vtero incarnati. 3° āt est pfectio finis quē h3 in gloria. Q2 autez. 2a perfectio sit potior q̄ p̄a ꝛ 3a q̄ 2a

Ad 2m

p3 quidem . vno° per liberationez a malo. Nā p̄° in sua scificatione fuit liberata a culpa originali. 2° in conceptione filij dei fuit totalr̄ mūdata. 3° ꝟo in sui glorificatiōe fuit liberata ēt ab oi miseria. Alio° p ordinez ad bonū. Naz p° in sua scificatione adepta ē gratiam inclinātē eā ad bo̅m. In pceptiōe aūt filij dei cōfirmata est ei gr̄a cōfirmans eā in bono. In sui ꝟo glorificatione pfirmata est ei° gr̄a pficiēs eā i fruitiōe oīs bōi. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ nō est dubitādū qn btā ꝟgo accepit excellēter donū sapie ꝛ gr̄am ꝟtutū ꝛ ēt gr̄az pp̄hie: nō tn̄ accepit vt h̄ret oēs vsus harū ꝛ siliū gr̄az: sic hūit xp̄s: s3 b̄m ꝙ cōueniebat pditiōi ipius. Sapie. n. vsu3 hūit i ptēplādo b3 illd̄ Luc. 2 Maria āt pseruabat oīa ꝟba hec pferēs in corde suo. Nō āt habuit vsum sapie q̄tū ad docēdu3: q2 h° non pueniebat sexui muliebri: b̄m illd̄. i. ad Thim. 2. Docere aut mulieri nō pmitto. Miraculoꝝ autez vsus sibi nō ppetebat dū viueret: q2 tc̄ tēpis pfirmāda erat doctrīa xp̄i miracul̄: ꝛ iō soli xp̄o ꝛ ei° discipulis: qui erant baiuli doctrine xp̄i: cōueniebat miracula facere. Propter qd̄ ēt de Joan. bapti. dr̄ Jo. 10. ꝙ signū fecit nl̄lū: vt. s. oēs xp̄o tenderēt. Vsum aūt prophie hūit. vt p3 in cātico. qd̄ fecit. Magnificat aīa mea dominum. ꝛc̄. Ad 3m

¶ Utrum sic scificari fuerit proprium btē virgini. Ar. vj.

AD SEXTUM sic p̄ceditur. vr̄ ꝙ scificari in vtero post xp̄3 pro prie fuerit beate virginis. Dcm̄ ē. ei ꝙ propter hoc beata virgo fuit sanctificata in vtero. vt redderetur idonea ad hoc vt esset mater dei. sed hoc est proprium sibi: ergo sola ipsa fuit sanctificata in vtero. ¶ p̄. aliquid videntur propinquius accessisse ad christum q̄ primū. 2m.

Miere. et Jo. Bapti. q̄ dicunt sanctificati in vtero. Nam xp̄s spāliter dr̄ filius dauid et Abraā ppter pmissiōes eis. spālit factā de xp̄o Isa. ēt expsse de eo pphetauit. apli ēt cū ipo xp̄o cōuersati sūt. nec tn̄ legūtur sanctificati in vtero. ergo neqȝ ēt Hierem. et Joāni
3m. bap. cōuēit sanctificari in vtero. ¶ Pr̄. Job de se dicit Job. 31. Ab infantia creuit mecū miseratio et de vtero egressa est mecū: nec tn̄ ppter hoc dicimus eū sanctificatū in vtero: ergo neqȝ ēt Joan. bap. et Hieremiā cogimur dicere sanctificatos in vtero.

In opp^m Sed ↄtra ē qd dr̄ de Hieremia Hier. 1. Anteqȝ exires de vētre sanctificaui te. Et de Jo. bap. dicitur Luc. 1. Spū scō replebitur adhuc ex vtero matris sue.

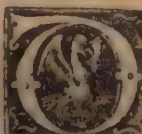
Rn̄o pncipa. 3. dis. 3. q. 1. ar. 1 q. 3. op⁹. 3. ca. 231. Respōdeo dicēdum: q Aug. in epla ad Dardanū dubie: videtur loqui de horum sanctificatiōe in vtero. Potuit. n. exultatō Joā. in vtero: vt ipse dr̄ eē signatio rei tāte. s. q mulier eēt mr̄ dei a maioribus cognoscēda: nō a puulo cognite. vn̄ in euāgelio nō dr̄. Credidit infās in vtero ei⁹: sed exultauit. Uidem⁹ āt exultatōnē nō solū puulorum: sed ēt pecorum eē: sed hec inuisitata extitit: qr in vtero: et iō sicut solēt miracula fieri factā ē diuinit⁹ in infāte: nō hūanit⁹ ab infāte. Quāqȝ ēt si vsqȝ a deo ē in illo puero accelerat⁹ vsus rōnis et volūtatis: vt inter viscera mr̄na iā posset agnoscere: credere: ↄsentire: ad qd in alijs puulis etas expectatur: vt possint. et hoc in miraculis hn̄dum puto diuine potentie. Sed qr expsse in euāgelio dr̄ q spū scō replebitur adhuc ex vtero matris sue: et de Hiere. expsse dr̄. Anteqȝ exires de vulua sanctificaui te asserēdū videtur eos sanctificatos in vtero. quāuis in vtero vsū lib. ar. nō hūerint. De quo Aug. qōnē mouet: sicut pueri q sanctificātur p baptismū nō statim hn̄t vsum lib. ar. Nec ēt ē credēdū aliquos alios sanctificatos eē in vtero: de qb⁹ scriptura mētionē nō facit: qr hui⁹ priuilegia grē q dātur aliqb⁹ pter legē cōem ordinātur ad vtilitatē aliorum: sed illud .1. ad Cor. 12. Unicuiqȝ datur māifestatio spūs ad vtilitatē q̄ nulla pueniret ex sanctificatōe aliquorum in vtero nisi eccl'ie inotesceret. Et quāuis iudiciorum dei nō possit rō assignari: qre. s. huic: et nō alij hoc mun⁹ grē ↄferat: ↄuenīes tn̄ videtur fuisse vtrūqȝ duorum sanctificari in vtero ad pfigurādā sanctificationē p xp̄m faciendā. ¶ Pr̄o quidem p ei⁹ passionē: sm̄ illud Heb. vlt. Jesus vt sanctificaret p sanguinē suū ppl'm extra portā passus ē quā quidē passionem Hiere. ēt verbis et mysterijs aptissime pnūciauit: et suis passionib⁹ expssiue pfigurauit. ¶ 2o p bap^m. 1. ad Co. 6. Sed abluti estis: sed sanctificati estis: ad quē quidem bap^m Joā. suo bap^o hoies pparauit.

Ad p^m Ad primum ergo dicēdum: q btā virgo q̄ fuit a deo electa in mr̄em āpliorē sanctificatiōis grām obtinuit qȝ Jo. Bap. et Hie. q sūt electi: vt spūales pfiguratores sanctificatiōis xp̄i. Cui⁹ signū ē q btē virgini pstitutū ē vt de cetero nō peccaret: nec mortalr. nec veialr. Alijs āt sanctificatis creditur prestitū eē vt de cetero mortalr nō peccarēt: diuina eos grā ptegēte. ¶ Ad 2m dicēdum: q 4m ad alia potuerūt sci eē xp̄o ↄiūctiores qȝ Hiere. et Joan. Baptista q tn̄ fuerūt ei ↄiūctissimi quātum ad expssā figurā sanctificatōnis ipsius vt dictū est. ¶ Ad 3m dicēdum: q miseratio de qua ibi Job loquitur: non signat virtutē infusam sed quādā inclinationem naturalem ad actū huius virtutis.

Ad 2m

Ad 3m

De virginitate btē Marie. Qō. 28.



Deinde considerandum ē de virginitate matris dei. ¶ Et circa hoc quaeruntur quattuor. p^o vtrū fuerit virgo in concipiendo. 2o vtrum fuerit in partu. 3o vtrum permāserit virgo post partum. Quarto vtrum votū virginitatis emiserit.

¶ Utrum beata maria fuerit virgo in conceptio. Ar.i.

primuz AD primum sic p cedit vr q mr dei nõ fuerit vgo in cõcipiẽdo xp̃z Nlla.n. ples q̃ hz p̃rem 7 mr̃em ex vgie mr̃e ꝯcipit. sz xs ñ solũ dr h̃re mr̃em: sz etiã p̃rem. Dr.n. Luc.2. Erat pr ei9 7 mr mirãtes sup his q̃ dicebat d illo: 7 .i. eadẽ mr di: ecce.n. ego 7 pr tuus dolẽtes q̃rebamus te: g xp̃s nõ ẽ ꝯcept9 ex vgie

2m. mr̃e. ¶ p̃.mat.i. pbat q xp̃s fuerit fili9 abrae 7 Dauid: p ho q ioseph ex dauid descẽdit: q̃ qdẽ pbatio nlla eẽt si ioseph pr xp̃i nõ fuisset. g vr q mr xp̃i eũ ex seie ioseph ꝯcepit: 7 ita nõ vr fuisse vgo icõci

3m. piẽdo. ¶ p̃.Gal.4.dr Misit de9 filiũ suũ factũ ex muliere. Mulier ãt ꝯsueto mõ loq̃ndi dr q̃ ẽ vo cognita. g xp̃s nõ fuit ꝯcept9 ex vir

4m gie mr̃e ¶ p̃.coꝝ q̃ sũt eiusdẽ spẽi ẽ idẽ mod9 gnõnis: qz gnõ recipit spẽz a termio: sic 7 ceteri mot9 sz xp̃s ẽ eiusdẽ spẽi cũ aliis hoib9 sz illd Phil.2. In silitudinẽ hoium fact9 7 hitu inuẽt9: vt hõ. Cũ g alii hoies generẽt ex ꝯmixtiõe maris 7 femie vr q ẽt xp̃s silr mõ fuerit gnãt9: 7 ita nõ vr fuisse ꝯcept9

5m. ex vgie mr̃e. ¶ p̃. qlz for̃a nãlz hz mãz sibi determiatã: extra quã eẽ nõ pt: mã aũt forc huc vr eẽ semẽ maris 7 femie: si g corp9 xp̃i nõ fuit ꝯceptũ ex semie maris 7 femie non vere fuisset corpus hũanũ: qd ẽ inconueniens. Ur igitur nõ fuisse cõceptus ex virgine matre.

I opp^m Sz cõtra ẽ qd dr Isa.7. Ecce vgo cõcipiet.

Rño. princi. Respondeo dDm: q simplr ꝯfitẽduz ẽ mr̃em xp̃i vginez ꝯcepisse: ꝯriũ.n. ptinet ad heresim Ebeonitaꝝ 7 Cherinti: q̃ xp̃m puꝝ hoiez arbitrat: 7 d vtroq sexu eũ natũ putauerũt. Qz.n. xp̃s sit ꝯcept9 ex vgine. ꝯueniẽs ẽ ppt.4. p° pp mittẽtis p̃ris dignitatẽ ꝯseruãdam: cum .n. xp̃s sit verus 7 nãlr dei fili9: nõ fuit ꝯueniẽs q aliũ p̃rez h̃ret q̃z deũ: ne dignitas dei p̃ris trãsferat ad aliũ. 2°. ho fuit ꝯueniẽs ꝓpetati ipsi9 filii q̃ mittit: q̃ qdẽ ẽ vbũ di. vbũ ãt absq; oi corruptione cord ꝯcipit q̃nimo cordis corruptio pfecti vbi ꝯceptionez nõ patitur qz g caro sic fuit a vbo di assũpta: vt eẽt caro vbi di: ꝯueniẽs fuit: q ẽt ipsa sine corruptiõe mr̃is ꝯcipet. 3° hoc fuit ꝯueniẽs dignitati hũanitatis xp̃i: in q̃ locũ pctm̃ h̃re ñ dñit: p quã pctm̃ mũdi tollebat sz illd Jo.1. Ecce agn9 dei.s.inocẽs.q̃ tollit pctm̃ mũdi. nõ poterat aũt esse q in nã iam corrupta ex ꝯcu^u caro nasceret sine infectiõe origialr pcti. Uñ Au. dic in li. de nup. 7 ꝯcupia. Solus nuptialis ꝯcubit9 vbi nõ fuit.s.i mr̃imonio Marie 7 Joseph: qz i carne pcti fieri nõ poterat sine vlla carnis ꝯcu^a: q̃ accidit ex pcõ sine q̃ cõcipi voluit q̃ futur9 erat sine pctõ. 4° ppter ipsuz finẽ incarnationi xp̃i q̃ ad ho fuit vt hoies renascerent i filios di: nõ ex volũtate carnis neq; ex volũtate viri: sz ex deo i. dei vtute. Cui9 rei exẽplar apparere dñit i ipsa ꝯceptione xp̃i. Uñ Au. di. i li. d scã vgitate. Optebat caput nr̃z ppinsigne mira^m sz corp9 nasci d vgie: vt signaret mẽbra sua d vgie ecclia sm spm̃ nasci.

AD primum g dDz q sicut Beda dic super Lucã. Pr saluatoris appellat Joseph: nõ q ve iuxta Fotinianos pr fuerit ei. sed q ad famã Marie ꝯseruãdã pr sit ab hoib9 estiatus. Uñ 7 Lu.3. dr. Ut putabat filius Joseph. Ul sic Au. dic i li. de bo° ꝯiug. Eo° pr xp̃i dr Joseph. q̃ 7 vir Marie itelligit sine ꝯmixtiõe carnis: ipa copulatione coniugii: mlto. vz. ꝯiũcti° q̃z si eẽt aliũde adoptat9. Neq;.n. ppterea nõ erat appellãd9 ioseph pr xp̃i: qz nõ cuz gẽuerat ꝯcubẽdo: qñ qdez pr eẽt Ad p̃m

ēt ei: quē ñ ex sua ꝯiuge ꝑcreatū a
Ad 2m liūde adoptassz. ¶ Ad 2m dōz: ꝙ si
cut Hiero. dic̄ sup Math. Cū io-
seph. non sit pr̄ dñi saluatoris. or-
do gnātiōis ci⁹ vsqꝫ ad ioseph de-
ducit. p⁹ qdē qꝛ nō ē ꝯsuetudinis
scripturaꝝ: vt mulieꝝ i gnātioni-
b⁹ ordo texat. Deinde ex vna tri-
bu fuit ioseph ꝛ Maria. vñ ex lege
eā accipe cogebat vt ppīqꝫ. Et vt
Au. dic̄ i li. de nup. ꝛ ꝯcupia. Fuit
gnātionū series vsqꝫ ad ioseph per
ducēda ne i illo ꝯiugio ꝟili sexui
vtiqꝫ pctōri fieret iniu^a: cū ꝟitati
nihil deperiret: qꝛ ex seīe dauid ꝛ io-
Ad 3m. seph erat ꝛ maria. ¶ Ad 3m dōm:
ꝙ sic gl. dic̄ ibidē. mulierē ꝑ fēia
posuit more locutionis hebreoꝝ.
Us⁹. n. hebree locutōis mulieres
dic̄ ñ ꝟginitate corruptas sꝫ femi-
ad 4m nas. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ rō illa hꝫ
locū i his q̄ ꝑcedūt i eē ꝑ viā nāe:
eo ꝙ nā sic ē determiata ad vnū ef
fem: ita ēt ē determiata ad vnū mo
dū ꝑducēdi illuꝫ. Sꝫ ꝟt⁹ supnālis
dina cū sit i finita sic nō ē determi
nata ad vnū effem: ita nō ē deter-
miata ad mōm ꝑducēdi quēcūqꝫ
effem. Et iō sicut ꝟtute dina fieri
potuit: vt pm⁹ hō ð limo terre for
maret: ita ēt fieri potuit vt dina
ꝟtute corp⁹ xpi formaret de ꝟgi-
Ad 5m ne absqꝫ ꝟili seīe. ¶ Ad 5m dōz: ꝙ
ſm phꝫ in li. de gnātōe aialiū. Se
mē mar nō ē sic̄ mā in ꝯceptione
aiat: sꝫ solū sic̄ agēs: sola aūt femi
na māꝫ subministrat i ꝯceptu. Uñ ꝑ
hoc ꝙ semē mar defuit in ꝯceptio
ne corpoꝝ xpi: ñ seqt ꝙ ðfuerit ei
debita mā. Si tñ semē mar eēt mā
fetus ꝯcepti in alijs: māim ē tñ: ꝙ
nō ē mā ꝑmanēs i eadē forma: sed
mā transmutata. Et q̄uis ꝟt⁹ nāt
nō possit trāsmutare ad certā for-
mā nisi determiatā mām. ꝟtus tñ
dina q̄ ē infi^a p̄t trāsmutare oēm
mām in q̄cūqꝫ for^am. Uñ sic trans
mutauit limū tre i corp⁹ Ade. ita i
corp⁹ xpi trāsmutare potuit māꝫ
a mre ministratā ēt si non esset suffi
ciens mā ad naturalē conceptum.

¶ Utrum mater dei fuerit virgo in partu. Ar. II.

AD secundum primū.
sic ꝑcedit. vr ꝙ mr xpi
nō fuerit ꝟgo i partu
Dicit. n. Am. sup Lu. Qui vuluā
scificauit alienā vt nasceret ppha:
hē q̄ apuit mris sue vuluā: vt ima-
culat⁹ exiret sꝫ aptio vulue ꝟgita
tē excludit: ḡ mr xpi ñ fuit ꝟgo i ꝑ
tu. ¶ p̄. nihil misterio xpi eē dūit 2m.
ꝑ qð corp⁹ ei⁹ fantasticū appereт:
sꝫ h⁹ nō vr ꝟo corpori sꝫ fātastico
ꝯuēire vt possit ꝑ clausā trāsire eo
ꝙ duo corpora sit eē nō possint: nō
igit dūit ex mris vtero clauso cor
pus xpi ꝑdire: ꝛ ita nō decuit ꝙ
eēt ꝟgo i ptu. ¶ p̄. sic Gre. di. in 3m.
omelia octauaꝝ pasche: ꝑ h⁹ ꝙ ia
nuis clausis ad discipłos p⁹ resur
rectōeꝫ intrauit dñs oñdit corp⁹
suuꝫ eē eiusdē nāe ꝛ alteri⁹ glie:
ꝛ sic ꝑ clausa trāsire: vr ad glā cor
poꝝ ptiere: sꝫ corp⁹ xpi i sua con-
cep^c ñ fuit gliosū sꝫ passibile: hñs
silitudineꝫ carnis pcti: vt apłs di
cit. Ro. 8. non ergo exiuit per vir-
ginis vterum clausum.

Sꝫ cōtra ē qð in q̄dā sermo ne ephesini ꝯcilij 1 oppm
dr. Nā post ptū nescit vlteri⁹ ꝟgi
nē grāꝟo ꝛ pientē oñdit: ꝛ mrem
fec: ꝛ ꝟgitati nō nocuit. Fuit ergo
mater xpi virgo in partu.

Respondeo dōz ꝙ absqꝫ ol du⁹ asserendū Rñº. princi.
ē mreꝫ xpi ēt in ptu ꝟginē fuisse.
Nā ppha nō solū dic̄. Ecce ꝟgo cō
cipiet: sꝫ ēt add t ꝛ pariet filiū. Et
hoc qdē ꝯueniēs fuit ꝑpter tria.
¶ p⁹ qdē qꝛ h⁹ ꝯpetebat ꝓpetati
ei⁹ q̄ nascebat: q̄ ē ꝟbū dei. Nā ꝟ-
bū nō solū i corde absqꝫ corruptio
ne ꝯcipit: sꝫ ēt absqꝫ corruptiōe ex
corde ꝑcedit. vñ vt oñderet ꝙ illð
corp⁹ eēt ipi⁹ ꝟbi dei ꝯueniēs fuit
vt icorrupto ꝟgis vtero nasceret
Uñ in sermōe quodā ephesini cō-

cilij legit. Que pit carnē purā a ꝟgitate cessat: sꝫ qꝛ nat⁹ ē carne ꝟbū de⁹ custodit ꝟgitatē: seipsū oñ dēs ꝑ h⁹ ꝟbū. Necꝙ.n.nr̄ꝫ ꝟbū cū patit. corrūpit mētē nꝫ de⁹ verbū susale ptū eligēs pemit ꝟgitatē.
¶ 2° h⁹ ē ꝯueniens q̄tū ad effeᵐ īcarnatiōis xp̄i. Nā ad hoc vēitvt nr̄aꝫ corruptiōēꝫ tolleret. Vñ nō fuit ꝯueniēs vt ꝟgitatēꝫ mr̄is nascēdo corrūperet. Vñ Aug. dic in quodaꝫ s̄mōe de natiuiᶜ dñi. Fas nō erat vt ꝑ ei⁹ aductū violaret integritas: q̄ venerat sanare corrupta. ¶ 3° fuit ꝯueniēs ne mr̄is honorē nascēdo dīmueret qui parentes preceperat honorando.

Ad p̄ᵐ **Ad primuꝫ** ḡ dōꝫ ꝙ Am. dicit h⁹ exponens illō ꝙ euāgelista de lege induxit. Oē masculū adaperiēs vuluū scm̄ dño vocabit: qō q̄dē vt Beda dic cōsuete natiuitatꝫ more loq̄t. non ꝙ dñs sacri vētris hospiciuꝫ qō ingressus scificauerat: egress⁹ deuirgiasse credēd⁹ sit. Vñ illa aptio ñ signat reseratiōnē claustri pudorꝫ ꝟginei: sꝫ solū exitū ꝓlis de vtero mr̄is. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ita xp̄s vo- Ad 2ᵐ
luit ꝟitatē sui corporis demr̄are: ꝙ ēt ei⁹ diuinitas declararet: ꝛ iō ꝑmiscuit mira hūilib⁹. Vñ ꝛ corp⁹ verꝫ oñderet: nascit ex femia: sꝫ vt oñderet ei⁹ deitas ꝓcessit ex ꝟgie Tal'.n.pt⁹ decet deū: vt Am. di. in
Ad 3ᵐ hymno natiuitatꝫ. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ q̄dā dixerūt xp̄ꝫ in sua natiuitate doteꝫ subtilitatis assūpsisse: sic qñ ambulauit siccis pedib⁹ super mare dñt eū assūpsisse dotē agilitatꝫ: sꝫ hoc nō ꝯuenit his q̄. s̄. determiata sunt. H⁹ i.n. dotes corporis gloriosi ꝓueniūt ex redūdātia glie aie ad corp⁹. vt infra dicetur: cū tractabit de corpibus gliosis. Dcm̄ ē aūt. s̄. ꝙ xp̄s añ passionē ꝑmittebat carni sue ageṙ ꝛ pati que ꝓpa erāt nec fiebat talis redūdātia glie ab aia ad corp⁹. et iō dōꝫ est: ꝙ oia ista facta sūt miraculose per ꝟtutē dīnam. vñ Au. sup Jo. Moli corporis vbi diuinitas erat ostia clausa nō obstiterūt. Ille q̄ pe nō eis aptis intrare potuit: q̄ nascēte ꝟginitas mr̄is īuiolata ꝑmāsit. Diō. dic in q̄dā ep̄la: ꝙ xp̄s sup hoieꝫ opabatur ea q̄ sūt hois: ꝛ h⁹ mōstrat virgo supnālr cōcipiēs ꝛ aq̄ instabil' terrenoꝝ pedū sustinet grauitatem.

¶ Vtruꝫ mater dei ꝑmāserit virgo post partum. Ar. iii.

A **D tertium** sic ꝓcedit. vr̄ ꝙ mr̄ xp̄i nō ꝑmanserit ꝟgo post ꝑtum. Dr̄.n. Mat. i. Añꝙ ꝯuenirēt ioseph ꝛ maria īuēta ē ī vt́o hn̄s d̄ s.s. Nō āt euāgelista h⁹ diceret añ q̄ ꝯuenirēt: nisi de ꝯuēturis qꝛ nemo dicit de nō prāsuro añꝙ pranderet. ḡ vr̄ ꝙ btā ꝟgo qñꝙ ꝯuenit carnali copula cū ioseph. ꝛ ita nō permāserit ꝟgo post ꝑtū. ¶ p̄. ibi 2ᵐ.
dē scdit ex ꝟbis angeli loq̄ntis ad ioseph. Ne tīeas Mariā accipere ꝯiugē tuaꝫ: ꝯiugiuꝫ āt consumat ꝑ carnalē copulē: ḡ vr̄ ꝙ qñꝙ carnal' cop̄ᵃ interuenit inter Mariā ꝛ ioseph: ꝛ ita vr̄ ꝙ nō ꝑmanserit virgo post partū. ¶ p̄. ibidē post 3ᵐ.
pauca subdit ꝛ accepit ꝯiugē suā ꝛ ñ cognoscebat eā donec peperit filiuꝫ suū primogenituꝫ: Hoc aūt aduerbium donec: ꝯsueuit determinatū tp̄s signare q̄ impleto fiat id qō vsꝙ ad illō tp̄s nō fiebat. ꝟbū aūt cognoscēdi ibi ad coitū refertur: sic ꝛ Gen. 4. dr̄. Adaꝫ cognouit vxorē suā: ḡ vr̄ ꝙ post partuꝫ btā ꝟgo fuit carnalr a ioseph cognita: ergo vr̄ ꝙ non permanserit virgo post partum. ¶ p̄. pri- 4ᵐ
mogenitus nō potest dici nisi qui habeat fratres subsequentes. Vñ ꝛ Ro. 8. dicitur. Quos presciuit cōformes fieri imaginis filij eius: vt sit ipse primogenitus in multis fr̄ibus: sed euangelista noiat xp̄m primogenitum matris eius

q̃ habuit alios filios: p⁹ xp̃z: et ita vr̃ q̃ mr̃ xp̃i nõ mãserit v̾go post
5m ptum. ¶ p̃. Jo. 2. dr̃ post h⁹ descẽdit capharnatũ ip̄e. s. xp̃s ⁊ mr̃ ei⁹ et fr̃es ei⁹: sꝫ fr̃es dñr q̃ ex eodem parente geniti sunt: q̃ vr̃ q̃ btã virgo hũit alios filios post christuz.
6m. ¶ p̃. mat. 27. dr̃. Erãt ibi. s. iuxta crucẽ xp̃i mulieres mlte a longe q̃ secute erant Jesũ a Galilea / ministrantes ei / inter quas erat maria Magd. ⁊ maria Jacobi: ⁊ ioseph mr̃: ⁊ mr̃ filiorꝫ zebedei. Vr̃ ãt hec maria q̃ hec dr̃ Jacobi ⁊ Joseph mr̃: esse ẽt mr̃ xp̃i. Dicit̃. n. Jo. 19. q̃ stabat iuxta crucẽ Jesu maria mater ei⁹ q̃ vr̃ q̃ mr̃ xp̃i ñ pmãserit virgo post partum.

1 oppm **Sz cõtra** ẽ q̃ dr̃ Ezech. 42. Porta hec clausa erit: ⁊ nõ apiet̃: ⁊ vir ñ trãsiet per eã: qm̃ dñs de⁹ israel ingress⁹ ẽ p eã. Qd exponẽs Au. i q̃dã s̃mõe. dic̃. Quid ẽ porta i domo domini clausa: nisi q̃ maria sp erit itacta? Et q̃d ẽ: hõ nõ trãsibit p eã: nisi q̃ Joseph non cognoscet eã. Et q̃d est: dñs sol⁹ intrat ⁊ egredit̃ p eã: nisi q̃. s. s. impregnauit eã: ⁊ angelorꝫ dñs nascit̃ p eã. Et q̃d ẽ: clausa erit in eternũ: nisi q̃ maria v̾go ẽ ante partũ: ⁊ v̾go in ptu ⁊ virgo post partum.

Rñ⁰ pncip. **Respõdeo** dõm: q̃ absq̃ oĩ dubio detestandus est error. Eluidij q̃ dr̃e p̄sum psit mr̃em xp̃i post partũ a ioseph esse carnal̃r cognitã ⁊ alios filios gẽuisse. ¶ Hoc. n. p⁰ derogat xp̃i pfectioni: q̃ sic̃ s̃m diuinam nãm vnigenitus est patris tãq̃ pfectus p omnia filius eius ita decuit vt eẽt vnigenitus matris tanq̃ pfectissimum germẽ ei⁹. 2⁰ h⁰ error iniuriam facit. s. s. cuius sacrariuz fuit vterus virginalis: in quo carnem christi formauit vnde nõ decebat q̃ de cetero violaret̃ p ꝯmixtionẽ virilẽ. 3⁰ derogat dignitati: ⁊ sc̃itati mr̃is dei / q̃ ingratissima videret̃: si tanto filio ꝯtenta nõ esset: ⁊ si v̾ginitatẽ q̃ in ea miraculose cõseruata fuerat: sponte perdere vellet p carnis ꝯcubitũ. 4⁰ ẽt ip̄i Joseph esset ad maximã p̄sũptionem inputãdũ: si eã quã reuelãte ãgelo de. s. s. deũ ꝯcepisse cognouerat polluere attẽtaret. Et iõ simpl̃r ẽ asserenduz q̃ mater dei: sicut v̾go ꝯcepit ⁊ virgo pepit: ita ẽt ⁊ virgo post ptũ i sempiternũ pmãsit.

Ad primũ q̃ dõm: sic̃ hiero. dic̃ in li. ꝯ Eluidium intellm est q̃ p̄põ ante lꝫ sepe ꝯñã indicet tñ nunq̃ ea tñ que prius cogitabant̃ oñdit: nec nec̃e est vt cogitata fiant: cũ iõ aliud interuenerit: ne ea q̃ cogitata sũt fierent: sic̃ si aliq̃s dicat. Añq̃ in portu prãderẽ nauigaui nõ itell̃r q̃ i portu prãdeat p⁹q̃ nauigauerit: sed q̃ cogitabat in portu prãsur⁹ Et sil̃r euangelista di. añq̃ ꝯuenirent inuenta ẽ in vtero hñs d. s. s. ñ q̃ postea cõuenerit sꝫ q̃ dũ viderent̃ ꝯuẽturi preuẽit ꝯceptio per. s. s. ex quo fcm̃ est vt vlteri⁹ nõ cõuenirent. Ad pm
¶ Ad 2m dõm: q̃ sicut Au. di. in li. de nuptijs ⁊ ꝯcupia. Ad 2m
Cõiũx vocat̃ mr̃ dei ex p̄a desponsationis fide: quam p ꝯcubitum ñ cognouerat: nec fuerat cognitur⁹ vt. n. Amb. di. sup Luc. nõ v̾ginitatis ereptio: sed ꝯiugij testificatio nuptiarꝫ celebratio declatur.
¶ Ad 3m dõꝫ: q̃ q̃dã dixerũt hoc non eẽ intellm̃ de cogñe coitus sꝫ de cogñe noti^e^ dic̃. n. Chry. q̃ non cognouit eam Joseph: añq̃ pareret cui⁹ fuerit dignitatis: sed postq̃ peperit tũc cogñit eam: q̃ spãlior et dignior facta fuerat q̃ tot⁹ mũd⁹: q̃ quẽ tot⁹ mũdus cape poterat i angusto vteri sui sola suscepit q̃dam v̾o hoc refert̃ ad notiam visus sic̃. n. Moysi cũ deo colloq̃ntis gl̃ificata ẽ facies: vt nõ possẽt intendere i eũ filij israel: sic maria claritate virtutis altissimi obũbrata cognosci nõ poterat a Joseph Ad 3m.

donec peperet: prius partum autem Joseph agnita inuenitur spe faciei: non tactu libidinis Hie. autem procedit hoc esse intellectum de agnitione coitus sed dicendum quod vsque vel donec in scripturis dupliciter potest intelligi. Aliquando enim designat certum tempus secundum illud Gal. 3. propter transgressionem lex posita est donec veniret semen cui promiserat. Aliquando vero signat infinitum tempus secundum illud psalmi. Oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri ex quo non est intellectum quod postquam impetratam misericordiam oculi auertantur a deo. Et secundum hunc modum loquendi significantur ea de quibus posset dubitari: si scripta non fuisset cetera vero nostre intelligentie derelinquuntur. Et secundum hoc euangelista dicit matrem dei non esse cognitam a viro vsque ad partum: vt multo magis intelligamus cognitam non fuisse post partum.

ad 4m. ¶ Ad 4m dicendum: quod mos diuinarum scripturarum est vt primogenitum vocent non solum eum quem fratres sequuntur: sed eum qui primus natus sit alioquin si non est primogenitus nisi quem sequuntur fratres: tam diu secundum legem primogenita non debentur: quamdiu alia fuerit procreata: quod patet esse falsum: cum infra vnum mensem primogenita redemi mandaretur secundum legem

Ad 5m ¶ Ad 5m dicendum quod quidam sicut hiero. dicit super Math. Fratres domini de alia vxore ioseph filios suspicantur: nos autem fratres domini non filios Joseph: sed consobrinos saluatoris sororis Marie matris domini filios intelligimus. Quatuor enim modis in scripturis fratres dicuntur. scilicet natura: gente cognitione et affectu. vnde fratres domini dicti sunt non secundum naturam. quasi ab eadem matre nati: sed secundum cognationem. quasi consanguinei eius existentes. Joseph autem sicut Hiero. dicit contra Eluidium: magis credendum est eundem virgo permansisse quia aliam vxorem habuisse non scribitur: et fornicatio in sanctum virum non cadit.

Ad 6m ¶ Ad 6m dicendum quod maria que dicitur Jacobi: et Joseph mater: non intelligitur esse mater domini: que in euangelio non consueuit nominari: nisi cum cognominatione huius dignitatis: quod sit mater Jesu. hec autem maria esse intelligitur vxor alphei: cuius filius est Jaco. minor: qui dictus est frater domini.

¶ Utrum mater dei virginitatem vouerit. Ar. iiij.



Ad quartum sic proceditur. videtur quod mater dei virginitatem vouerit. Dicitur enim. Deut. 7. Non erit apud te sterilis vtriusque sexus: sterilitas autem sequitur virginitatem ergo conseruatio virginitatis erat contra preceptum veteris legis. sed adhuc lex vetus habebat statum antequam christus nasceretur: ergo non potuit licite beata virgo vouere pro tempore illo. ¶ Preterea apostolus. 1. ad Corin. 7. dicit. De virginibus autem preceptum domini non habeo consilium autem do: sed perfectio consilii a christo debuit inchoari qui est finis legis vt apostolus dicit. Ro. 10. non ergo conueniens fuit quod beata virgo votum virginitatis emitteret. ¶ Preterea apostolus dicit. 1. ad Thim. 5. quod vouentibus castitatem non solum nubere: sed etiam velle nubere damnabile est: sed mater christi nullum peccatum damnabile commisit vt .s. habitum est cum ergo desponsata fuerit: vt habetur Luc. 1. videtur quod ipsa virginitatis votum non emiserit.

Sed contra est quod Aug. dicit in lib. de sancta virginitate. Annuncianti angelo Maria respondit. Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognosco: quod profecto non diceret: nisi prius se virginem deo vouisset

Respondeo dicendum: quod sicut in 2a parte habitum est perfectionis opera magis sunt laudabilia si ex voto celebrantur virginitas autem in matre dei precipue debuit pollere: vt ex supradictis rationibus patet. Et ideo conueniens fuit vt virginitas eius ex voto esset deo consecrata. verum quia tempore legis oportebat generationi insistentem mulieres quam viros: quia secundum carnis originem cultus dei propagabatur antequam ex illo populo christus nasceretur. mater dei non creditur antequam desponsaretur ioseph absolute virginitatem vouisse. sed licet eam in desiderio habuerit super hoc tamen voluntatem suam diuino commisit arbitrio Postmodum vero accepto sponso

scdm quod mores illius temporis exigebant simul cum eo votum virginitatis emisit.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod quia videbatur esse lege prohibitum non dare operam ad relinquendum semen super terram: ideo non simpliciter virginitatem vovit dei genitrix: sed sub conditione si deo placeret. postquam autem ei innotuit hoc esse deo acceptum: absolute vovit antequam ab

Ad 2m angelo annunciaretur. ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut gratie plenitudo perfecte quidem fuit in christo et tamen aliqua eius inchoatio precessit in matre. ita etiam observatio consiliorum que per gratiam dei fit: perfecte quidem incepit in christo: sed aliquo modo fuit inchoata in virgine matre eius.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod verbum illud apostoli est intelligendum de illis qui absolute castitatem vovent quod quidem mater dei non fecit antequam ioseph desponsaretur: sed post desponsationem ex communi voluntate simul cum sponso suo votum virginitatis emisit.

¶ De sponsatione matris dei.

Questio. xxix.



Einde considerandum est de desponsatione matris dei. Et circa hoc queruntur duo. primo utrum christus debuerit de desponsata nasci. 2o utrum fuerit verum matrimonium inter Mariam matrem domini et Ioseph.

¶ Utrum christus nasci debuerit de virgine desponsata. Ar. I.

pm 

D primum sic proceditur: videtur quod christus non debuerit de virgine desponsata nasci. Desponsatio enim ad carnalem copulam ordinatur sed mater domini nunquam voluit carnali copula viri uti: quia hoc derogaret virginitati mentis ipsius ergo non debuit esse

2m. desponsata. ¶ Preterea. quod christus ex virgine nasceretur miraculum fuit. Unde Aug. dicit in epistola ad Volusianum. Ipsa dei virtus per inviolata matris virginea viscera: membra infantis eduxit: que postea per clausa ostia membra iuvenis introduxit: hoc si ratio queritur non erit mirabile: si exemplum poscitur: non erit singulare: sed miracula fiunt ad confirmationem fidei: unde dicunt esse manifesta. cum igitur per desponsationem hoc miraculum fuerit obumbratum: videtur igitur non fuisse conveniens quod christus de desponsata nasceretur. ¶ Preterea. Ignatius martir ut Hiero. dicit super Mat. hanc causam assignat desponsationis matris dei: ut partus eius diabolo celaretur: dum eum putat non de virgine sed de uxore generatum: quod quidem causa nulla esse videtur: tum quia dyabolus ea que corporaliter fiunt perspicacitate sui sensus cognoscit: tum etiam quia postmodum per multa evidentia signa demones aliqualiter christum cognoverunt. unde dicitur mat. I. quod homo in spiritu immundo exclamavit dicens. quid nobis et tibi iesu nazarene: venisti ante tempus perdere nos. Scio quia sis sanctus dei: non ergo videtur conveniens fuisse quod mater dei esset desponsata. ¶ Preterea. Aliam rationem assignat Hier. ne lapidaretur mater dei a iudeis sicut adultera. hoc autem ratio nulla esse videtur: si. enim non desponsata non posset de adulterio condemnari et ita non videtur rationabile fuisse quod christus de desponsata virgine nasceretur. 3m 4m

Sed contra est quod dicitur Math. I. cum esset desponsata mater eius Maria ioseph: et Luc. I. missus est gab. angelus ad ma. virginem desponsatam viro cui nomen erat Ioseph. I opp^m

Respondeo dicendum quod conveniens fuit christum de desponsata virgine nasci: tum propter ipsum tum propter matrem: tum etiam propter nos. Propter ipsum quidem christum quadruplici ratione. Primo quidem ne ab infidelibus tanquam illegitime natus abiiceretur. unde Amb. dicit. super Luc. Quid iudeis: quid herodi posset ascribi: si natum viderentur ex adulterio persequi. 2o. ut consueto modo eius genealogia per virum describeretur unde dicit Amb. super Lu. Qui in seculum venit. seculi debuit more de- Ano princip.

scribi: viri at psona querit: q in se natu et reliqs curijs ciuitatu gnus asserit dignitate: psuctudo et nos instruit scripturar q sp viri origine qrit. 3°. ad tutela pueri nati: ne diabol9 p eu vehemeti9 nocumenta procurasset. Et io Ignatius dicit ipam fuisse despo̅sata̅: vt ptus eius diabolo celaret. 4° vt a Joseph nutriret: vn et pr ei9 dict9 est .q. nutritiuus. Fuit et pueniens ex parte virgis. Prio qde: qr p hoc reddit immunis a pena ne. s. lapidaret a iudeis tanq adultera: vt Hieronymus dicere. di. 2° p hoc vt ab infamia liberaret. vn di. Amb. sup Lu. q despo̅sata est ne temeritate vgitat adureret ifamia cui grauis aluus corruptele videret insigne pferre. 3° vt ei a Joseph misteriu exhiberet vt Hiero. dic. Et ex pte et nra hec fuit pueies. Prio qde qr testimonio Joseph pprobatu e xp3 ex virgine natu. Vn Amb. dic sup Luc. Locupletior testis pudoris maritus adhibet q posset et delere iniuriam et vidicare opprobriu: si non agnosceret sacrm. 2° qr ipa verba vginis mris magis credibilia reddunt sua vginitate asserentis. vn Amb. di. sup Luc. fides Marie virgis magis asserit: et medacij ca remouet. Uideret. n. culpa obu̅bra revoluisse medacio inupta pgnas cam at metiendi despo̅sata no habuit. cu piugij pmiu et gra nuptiaru / pt9 sit fcia. q qde duo ptinent ad firmitate fidei nre. 3° vt tolleretur excusatio vginib9 q pp sua incautela no vitet ifamia. Vn Am. di. No decuit vginib9 sinistra opinioe viuetib9 velame excusatiois relinq q ifamata mr qq dni videret. 4° qr p h° signat vniuersa ecclesia q cu vgo sit: despo̅sata tn est vni viro xpo vt Aug. di. i li. d scta vgitate. pt et et 5a ro ee: qr q mr fuit desponsata et vgo in pa ipi9 / et vgitas et mr mom honorat p hereticos alteri hor detrahentes.

Ad primum g dom. q bta vgo mr di ex familiari instinctu. s. s. crededa est desponsari voluisse: pfidens de diuino auxilio: q nuq ad carnales copula pueniret: hoc tn dino pmisit arbitrio: vn in nullo detrim passa est vginitas. Ad pm

¶ Ad 2m dom: q sic Amb. d. super Lu. Maluit dns aliquos de suo ortu q de mris pudore dubitare. Sciebat. n. tenera esse vgis vecudia: et lubrica fama pudoris: nec putauit ort9 sui fide matris iniurijs astrueda. ¶ Sciedu tn q miraculor dei qda sut de quib9 e fides sic miraculu vginei pt9 et resurrectiois dni: et et sacri altaris et io dns voluit ista occultiora ee vt fides eor mag meritoria eet. Queda vo miracula sunt ad fidei probationez: et ista dicunt esse manifesta. Ad 2m

¶ Ad 3m do3: q sicut Augu. di. in 3° de tri. Diabolus multa potest vtute sue nature a quib9 tamen phibetur vtute diuina. Et hoc mo pot dici q virtute nature sue diabolus cognoscere poterat matrem dei no fuisse corruptam s3 virginem / prohibebatur tn a deo cogscere mom ptus dini. Qr aut postmodum eum aliqualiter cogouit diabolus esse filium dei no obstat: qr iam tps erat: vt christ9 sua virtutem p diabolum onderet: et psecutionem ab eo concitatam pateret: sed etiam infantia oportebat impediri malitia diaboli: ne cum acri9 psequeret qn xps nec pati disposuerat nec virtutem suam ondere. sed in oib9 alijs ifantib9 se simile exhibebat. vnde Leo papa i sermone de epiphania dic: q magi inuenerunt puerum Jesum qtitate puuz / aliene opis indigete: fandi impotete: et nulla ab huane infantie gnalitate discretu. Amb. tn super Luc. vr h° mag referre ad mebra diaboli. Premissa. n. hac rone . s. de fallendo principem mudi subdit. Sed tame magis fefellit prin- Ad 3m

cipes seculi. Demonū.n. malitia facile ēt occulta deprehendit: āt ꝟo q̄ secularib⁹ vāitatib⁹ occupātur
ad 4m scire dina nō pñt. ¶ Ad 4m dōz ꝙ iuditio adulteraꝝ lapidabātur ꝫ legē nō solū illa q̄ iā erat despōsata vel nupta ſʒ ēt illa q̄ in domo pr̄is custodiebat vt ꝟgo nūqꝫ nuptura. vñ dr Deu. 22. Si nō est in puella inuēta ꝟgitas: lapidibus obruēt eā viri ciuitatis illi⁹ ꝛ morieť: qꝛ fecit nephas ī israel vt fornicareť in domo pr̄is sui/vl' p̄t dici ɓm quosdā ꝙ btā virgo erat de stirpe Aarō vñ erat cognata Helisabet: vt dr Luc. 1. Virgo aūt de generē sacerdotali pp stuprū occidebať. Legiť.n. Leui. 21. Sacerdotis filia si dep̄hensa fuerit in stupro: ꝛ violauerit nomen pr̄is sui: flāmis exureť. Quidā referūt ꝟbū. Hiero. ad lapidationē īfamie.

¶ Utrum inter mariam ꝛ ioseph fuerit verum mr̄im. Ar. II.

AD secundum sic pcedit. vr ꝙ inter
primū. mariā ꝛ ioseph nō fuerit veruʒ mr̄im di.n. Hie. ꝯ Eluidiū ꝙ ioseph marie custos fuit potius ꝙ marit⁹ ei⁹ fuissʒ: ſʒ si fuissʒ verū mr̄im vere Joseph fuisset ei⁹ maritus: ģ vr ꝙ nō fuerit mr̄im in
2m. ter mariaʒ ꝛ ioseph. ¶ P̄. sup illd mat. 1. Ja. genuit ioseph viruʒ marie. di. Hie. Cū virū audierꝫ: suspitio tibi nō subeat nuptiarū: ſʒ recordař ꝯsuetudis scripturaruʒ: ꝙ spōsi viri ꝛ sponse vxores vocanť: ſʒ verū mr̄im nō efficiť ex sponsalib⁹ ſʒ ex nuptijs: ģ nō fuerit mr̄im
3m. inter btāʒ virgenēꝛ ioseph. ¶ P̄. Mat. 1. dr Joseph vir ei⁹ cū eēt iustus ꝛ nollet eā traducere. s. in domū suā ad cohitatōeʒ assiduā voluit eā occulte dimittere. i. tp̄s nuptiarū mutare vt Remigius exponit: ģ vr ꝙ nōdū nuptijs celebratꝫ nōdū eēt mr̄im ꝑsertiʒ cū p⁹ mr̄im ꝯctū ñ liceat alicui spōsā dimitteř

Sʒ cōtra ē qd Au. dič in li. de ꝯsensu euā. nō
I oppm est fas vt ioseph ab h⁹ ꝯiugio marie separāduʒ euāgelista putaret: cū dixit Joseph virū marie: ꝙ nō ex ei⁹ ꝯcubitu: ſʒ ꝟgo pepit xp̄m. Hoc. n. exēplo magnifice īsinuať fidelib⁹ coniugatis: ēt seruata pari ꝯsensu ꝯtinentia posse permanere: vocariqꝫ ꝯiugiuʒ: nō permixto corporis sexu.

Respondeo dōz ꝙ mr̄im si
Rñº. princi. ue cōiugiū dr verū ex hoc ꝙ suā ꝑfectionē attingit. dupl'r ē āt rei ꝑfectio pª ꝛ 2ª. Pria qdē rei ꝑfectio ꝯsistit ī ipsa forª ex q̄ spēm sortiť. 2ª vero ꝑfectio ꝯsistit ī opōne rei ꝑ quā res aliq̄l'r suū finē attingit. forª āt mr̄imonij ꝯsistit ī q̄dā indiuisibili coniūctiōe aiorꝝ: ꝑ quā vn⁹ ꝯiugū idiuisibil'r alteri fidē ſuare tenř finis āt mr̄imonij ē ꝓles gnādaꝛ educāda. Ad q̄ꝝ pm ꝑueiť ꝑ ꝯcubitū cōiugalē. Ad 2m per alia opa viri ꝛ vxoris qb⁹ sibijnuicē subsequunť ad ꝓlē nutriēdaʒ. Sic igiť dōm ē ꝙ q̄ntū ad pam ꝑfectiōeʒ oio verū fuit mr̄im ꝟgis mr̄is dei ꝛ Joseph qꝛ vterqꝫ ꝯsensit ī copulā ꝯiugalē: nō āt exp̄sse ī copulaʒ carnalē: nisi sb ꝯdōne si deo placeret. Vñ ꝛ āgelus vocat Mariā ꝯiugē Joseph. dicēs ad ioseph mat. 1. Noli tiere: accipe mariā ꝯiugē tuaʒ. qd exponēs Aug. i li. de nuptijs ꝛ ꝯcupia dič. Cōiūx vocať ex pª despōsationis fide/quā ꝯcubitu nec cognerat nec fuerat cognitur⁹. q̄ntū ꝟo ad 2am ꝑfectiōeʒ q̄ est ꝑ actū mr̄imonij: si hoc referať ad carnalē cōcubitū: ꝑ quē ꝓles generať. ñ fuit illd mr̄im ꝯsumatū. vñ Ambs. di. sup Lu. Nō te moueat ꝙ freq̄nť mariam scriptura vocat ꝯiugē. nō. n. ꝟginitatꝫ ereptio: ſʒ ꝯiugij testificatio: ꝛ nuptiaꝝ celebratio declarať. hūit tñ illud mr̄imoniū ēt secundam perfectionem q̄ntū ad prolis educationem, vñ Aug. di. in li.

de nuptiis et cōcupla. Dē nuptiarum bonum impletū ē i illis parētib⁹ xpi proles: fides: et sacrm̄. Prolē cognoscim⁹ ipsū dn̄m iesū. fidē: qr nullū adulteriū: sacrm̄ qr nullum diuortiū. sol⁹ ibi nuptialis cōcupit⁹ non fuit.

Ad pm̄ **Ad primū** ḡ dōm q̄ hiero. acipi tibi maritū

Ad 2m ab actu m̄rimōij cōsūati. ¶ Ad 2m dōm q̄ nuptias hie. vocat nuptialē cōcubitū.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: q̄ sicut Chry. di. sup mat. btā ṽgo sic fuit despōsata Joseph q̄ ēt eēt dōi hīta. Nā sic in ea q̄ in domo viri cōcepit intellr̄ cōceptio nālis sic i ea q̄ extra domū cōcipit est suspecta cōiunctio. Et ita nō eēt sufficienter puisū fame btē ṽgis: p hoc q̄ fuit dspōsata: nisi ēt fuisset doni hīta. Vn̄ q̄ dic. Et nollet eā traducere: meli⁹ intelligit̄. i. nollet eam diffamare i publicū: q̄3 q̄ intellim̄ fit de traductiōe in domū. Vn̄ et euāgelista subdit q̄ voluit occulte dimittere eā: q̄3uis tn̄ eēt dōi habita pp pam dspōsatōis fidē: nōdū tn̄ iteruenerat solēnis celebratio nuptiarū pp q̄ ēt nōdū carnalr̄ cōuenerāt vn̄ sic Chri. di. n̄ dic euāgelista an q̄3 duceret̄ i domū spōsi: eteni it⁹ erat i domo. cōsuetudo. n. fuit veteribus multotiēs in domo despōsatas hr̄e. Et iō ēt āgel⁹ di. Joseph Ne timeas accipe mariā cōiugē tuam. i. nō timeas nuptias ei⁹ solēniter celebrare: l3 alij dicant q̄ nondū erat i domū inducta: sed solum despōsata. pm̄ tn̄ mag⁹ cōsōat euangelio.

¶ De annūciatione btē Marie ṽginis. Qō. xxx.



Deinde cōsidm̄ ē de ānūciatiōe btē ṽgis. Et circa hoc q̄runt̄ q̄tuor. pº vtrū cōueniēs fuit ei annūciari qđ i ea gn̄andū erat. 2º p quē erat ei annunciandū. 3º p quem modū ei annunciari debat. 4º d ordine annunciationis.

¶ Utrū cōueniēs fuerit nūciari. b. ṽgi qđ in ea erat gn̄andū. Ar. i.



pmum **Ad primum sic** pcedit: vr̄ q̄ nō fuerit neciū. b. ṽgi ānūciari q̄ i ea fiēdū erat. ānūº. n. ad hoc solū necia eē videbat̄ vt ṽgis cōsensus hr̄tur s3 cōsēsus eius nō vr̄ necius fuisse: qr cōcept⁹ ṽginis pnūciat⁹ fuit pphetia pdestinationis q̄ sine nr̄o cōplet̄ arbitrio vt dicit q̄dā gl. Mat. i. nō ḡ neciū fuit q̄ talis ānūciatio fieret.

2m ¶ P. btā ṽgo icarnationis fidē hēbat sine q̄ null⁹ eē poterat i statu salutis: qr vt dr̄ Ro. 3. Justitia dei per fidē ē iesu xpi: s3 de eo qđ aliqs p certitudinē credit nō idiget vlterius istrui: ḡ btē ṽgi n̄ fuit neciū: vt ei icarnatio filij dei annūciaretur.

3m ¶ P. sic btā ṽgo corpalr̄ xp̄3 cōcepit ita: et q̄l3 scā aīa cōcepit: ip3 spūalr̄ vnde Apo. di. Gal. 3. filioli mei: q̄s iterū pturio. donec formet̄ xp̄s in vob: s3 illi q spūalr̄ dn̄t xp̄m cōcipe: tal cōceptio n̄ eis ānūciat̄: ḡ nec btē ṽgi fuit annūciādū q̄ eēt in vtero conceptura filium dei.

i oppm **Sed contra** est qđ hr̄ Lu. i. q̄ angel⁹ dixit ei: ecce cōcipies in vtero et paries filiū.

Rn̄o pncipa. **Rn̄deo** dōm q̄ cōgruū fuit btē ṽgi annūciari q̄ esset xp̄m cōceptura. Primo qdē vt seruaret̄ cōgruus ordo cōiunctionis filij dei ad virginem. vt. s. prius mēs ei⁹ de ipo instrueret̄ q̄3 carne eu3 cōcipet. Vn̄ Aug. dic. in li. de ṽgitate Beatior est maria pcipiēdo fide3 xpi q̄3 cōcipiēdo carnē xpi. Et postea subdit m̄rna ppinquitas nihil marie pfuisset: nisi felici⁹ xp̄m corde q̄3 carne gestasset. 2º vt posset esse certior testis hu⁹ sacri qn̄ super hoc diuinitus erat instructa. 3º volūtaria sui obsequij mūera deo of-

ferret: ad qd se pmptā obtulit dicēs. ecce ācilla dñi. 4° vt ondereť eē qddā spūale mrīm iter fim dei et huam nām: et id p annūciationem expectabať ɔsensus vgis loco totius humane nature.

Ad pm **Ad primū** ḡ dōm. q pphia pdestiatiōis cōpleť sine nr̄o arbi° cāte: nō tñ sine nr̄o arbi° ɔsentiēte. ¶ Ad 2m

Ad 2m dōm: q btā vgo expssam fidē hēbat incarnatiōis future: s; cū esset hūilis nō tā alta de se sapiebat: et

Ad 3m id sup ho erat īstruēda. ¶ Ad 3m dōm: q spūalē ɔceptionē xpi q est p fidē: ɔcedit ānūciatio q ē p fidei pdicatōem: fm q fides est ex auditu vt dr Ro. 10. Nec tñ pp hoc aliqs p certo scit se gr̄am hr̄e sed scit veram fidē esse quam accepit.

¶ Utrum annūciatio btē vgi fieri debuerit p angelum. Ar. ij.

pm 

AD secūduz sic proceditur: vr q btē vgini nō dūrit annūciatio fieri p angelū. Supremis. n. angelis fit reuelatio immediate a do: vt Dioy. di. 7. c. cel. hierar. s; mr di ē sup oēs angelos exaltata: ergo vr q īmediate a deo dūrit sibi annūciari īcarnationis

2m mysteriū et nō p angelū. ¶ p̄. si in hoc oportebat fuari cōem ordinē fm quē dina hoib9 p āgelos reuelanť silr dina ad mulierē p vir̄ deferunť vñ et apls dic. i. ad cor. 14. mulieres in ecclesijs taceāt: et siqd voluerit discere domi viros suos interrogent: ḡ vr q btē vgi dūit annūciari mysteriū incarnatiōis p aliquē vir̄: psertim qr ioseph vir eius sup hoc fuit ab angelo instru

3m ct9 vt legiť. Mat. i. ¶ p̄. null9 pt ɔgrue annunciare qd ignorat: sed ēt supremi angeli nō plene cognouerūt īcarnatōis mysteriū. vt di. Dio. 7. c. cel. hierar. ex eor̄ pa dic eē itelliam qōnē q poniť esaie. 63. Quis est iste q venit de edō: ḡ vr q p nullū angelum potuit cōueni enter ānūciatio īcarnatiōis fieri.

¶ p̄. maiora sunt p maiores nūcios annūcianda: s; mysteriū incarnatiōis est mam iter oia q p angelos sunt hoibus annūciata: ḡ vr q si p aliquē angelū dūerit annūciari: ille dūit esse de sup̄mo ordie: s; Gabriel non est de supremo ordie cū sit de ordine archāgelor̄ q ē penultimus. Uñ ecclia cātat Gabrielem archangelū scim9 dinit9 te eē affatum: ñ ḡ h°i. annūciatio p Gabrielē archāgelū ɔuēiēter facta ē. 4m

Sz ɔtra ē qd dr Luc. i. Missus est Gabriel āgelus a deo et c. i opp.m

Rñdeo dōm: q cōueniens fuit mri dei ānūciari p angelū dine icarnatōis mysteriū pp tria p° qdē vt in hoc seruareť ēt dina ordiatio fm quā mediātibus angelis dina ad hoies puenerunt. vñ Dio. di. 4. c. cel. hierar. q dinū Jesu benignitat; mysteriuz angeli primi edocti sunt postea p ipos ad nos cognitōis gra trāsijt sic ḡ dinissim9 Gabriel ad zacariā qdē dicebat pphaz Joānē eē futurū ex ipo ad mariā āt qūo i ipsa fieret thearchicū ineffabile di formatōis mysteriū. 2° hoc fuit ɔuēiens repatōi hue q futura erat per xp̄m. Uñ Beda dic in hōel. Aptū hue restaurōnis pnm vt āgelus a deo mittereť ad vginē partu ɔsecrādā dino qr pa pditōis hue fuit cā. cū serpēs a diabolo mittebatur ad mulierē spū supbi decipiēdaz 3°. qr hoc ɔgruebat vginitati matris di. vñ Hiero. di. i fmōe assumptionis. Bñ angel9 ad vginē mittitur: qr sp est angelis cognata virginitas. pfecto i carne pter carnē viuere ñ terrena vita ē s; celestis. Rñō pncip.

Ad primū ḡ dōm: q mater dei supior erat āgelis qm ad dignicem ad q dinit9 eligebať: s; qtum ad statū pñtis vite inferior erat angelis. qr et ipse Ad pm

xp̄s rōne passibil' vite modico ab angelis minorat⁹ est: vt d̄r ad Heb.2. Sz tñ qr xp̄s fuit viator ⁊ ɔp̄rehē sor q̄tū ad cognitionē diuinoꝝ non indigebat ab angelis īgrui. Sed mater dei nōdū erat in statu ɔprehensoꝝ ⁊ iō de diuino ɔceptu per angelos īstruēda erat.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q̄ sic Aug. di. in sermōe de assumptione. btā v̄go maria v̄a existimatiōe a q̄busdā gn̄alib⁹ excipitur. qr nec cōcept⁹ multiplicauit: nec sub viri. i. mariti ptāte fuit q̄ ītegerrimis visceribꝰ d.s.s. xp̄m suscepit: et iō ñ dūit mediāte ꝓo instrui d mysterio īcarnatōis: sz mediante angelo pp̄ q̄ ēt ipa prius ē īstructa q̄ Joseph. nā ipa īstructa ē añ ɔceptū. ioseph āt post ei⁹ ɔceptū.

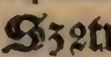
Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q̄ sic pz ex auctoritate Dio. inducta: āgeli īcarnationis mysteriū cognouerūt sz tñ interrogabāt pfectius scire cupiētes a xp̄o hui⁹ mysterij rōnes q̄ sūt īcōp̄rehēsibiles oī creato intellectui. Vñ maxim⁹ dic̄ q̄ vtruz angeli nouerāt futurā īcarnationē ambigēñ oz. Latuit āt iuestibilis dñi ɔceptio atq̄ mod⁹: qualr̄ tot⁹ i gēitore: tot⁹ manebat in oib⁹ necnō ⁊ i v̄ginea cellula.

ad 4m. ¶ Ad 4m dōm: q̄ q̄dā dñt Gabrielē fuisse d sup̄mo ordīe angeloꝝ pp̄ qd Gre. di. Sūmū āgelū vēire dignū fuerat q̄ sūmū oium nūciabat. Sz ex h° ñ hr̄ q̄ fuerit sūm⁹ inter oēs ordīes sz respectu angeloꝝ. Fuit .n. d ordīe archāgeloꝝ. Vñ ⁊ eccl'a eū archāgelū noiat. ⁊ Gre. ip̄e dicit i hōēl. de. c. ouib⁹ q̄ archāgeli dñr. q̄ sūma annūciāt. Satis est q̄ credibile q̄ sit summus in ordīe archangeloꝝ ⁊ sic Greg. dic̄ h° nom̄ offō suo ɔgruit. Gabriel. n. dei fortitudo noiat̄. Per dei q̄ fortitudinem nūciād⁹ erat q̄ v̄tutū dñs et potens in p̄lio ad debellandas potestates aereas veniebat.

¶ Utrū ɔuēiēter angel' visiōe corpali. b. v̄gi app̄er dūerit. Ar. iij.



D tertium sic p̄cedit: vr̄ q̄ angel⁹ annūciās ñ dūerit v̄gini app̄ē visiōe corpali. p̄m. Dignior. n. ē itellectualis visio q̄ corpalis: vt Aug. di. 12. super Ge. ad lr̄am. Et p̄cipue ipi āgelo ē mag̃ ɔuēiens. Nā visiōe itellectuali vr̄ āgel⁹ i sui suba: visione āt corpali vr̄ in assūpta figura corpea: sed sic ad annūciādū cōceptū diuinū decebat vēire sūmū nūciū: ita ēt vr̄ q̄ decuerit eē sūmū gen⁹ visiōis: q̄ vr̄ q̄ angelus annūciās appuerit virgini visione intellectuali. 2m. ¶ p̄. visio imagiaria vr̄ ēt eē nobilior. q̄ visio corpalis sic imagiatio ē altior po^a q̄ sensus: sz angel⁹ appuit Joseph i sōnis sz imagiariā visionē vt pz mat. p°. ⁊ 2a. q̄ vr̄ q̄ ēt apparere dūerit btē v̄gini imaginaria visiōe ⁊ ñ corpali. 3m ¶ p̄. corporalis visio spūalis suæ vidētes stupefacit. vñ ⁊ d ipsa v̄gie cātat̄. Expauescit v̄go de lumie: sed melius fuisset q̄ a tali turbatioñ mēs ei⁹ eēt p̄seruata: q̄ non fuit ɔueniens q̄ h⁹ i annunciatio fieret p visionē corporalem.



Sz ɔtra est quod Au. i quodam smone iducit btām v̄ginē sic dicentē. I oppm Venit ad me Gabriel archangelus facie rutilās: veste coruscans: incessu mirabilis: sed hec non possunt pertīere nisi ad corporeā visionē q̄ corporea visione angelus annuncians beate virgini apparuit.



Respōdeo dōm: q̄ angel⁹ annuncians apparuit matri dei corporea visiōe: ⁊ hoc conueniens fuit. Rn° p̄ncip. Primo q̄tum ad id quod annūciabatur. venerat. n. angelus annunciar̄ incarnationē inuisibilis dei. Vñ ēt conueniens fuit vt ad huius rei declarationez inuisibilis creatura formā assumeret: in qua visibilr̄ appareret: cum etiā oēs apparitiones ve. test. ad

hanc appitionez ꝓordineꝛ: q̃ fili⁹ dei icarne appuit. 2° fuit cōgruū dignitati mr̄is dei: q̃ nō solū i mē te: ſ; i corpeo vētre erat di filiū re ceptura: ⁊ iō nō solū mēs ei⁹ ſ; ēt sensus corpei erāt. visiōe angelica refouēdi: 3° ↄgruit certitudini ei⁹ qd ānūciabaꝛ. Ea.n. q̃ sunt oculis suis certius apprehendim⁹ q̄ȝ ea que imaginātur. vñ Chry. di. sup Mat. ꝙ angel⁹ nō i sōnis. imo vi sibilr̄ v̄gini astitit. nā qꝛ magnam valde reuelatōez accipiebat ab an gelo: egebat ante tāte rei euentuȝ visione solemni.

Ad p^m Ad primum ḡ dōm: ꝙ ītel lectual visio ē potior q̄ȝ visio imagiaria vl̄ corpa lis si fit sola. ſ; ipē Au. dic̄ ꝙ excel lētioꝛ ē ꝓphetia q̃ hȝ sil̄ ītellectua leȝ ⁊ imagiariā visioneȝ q̄ȝ illa q̃ hȝ alterā tm̄: btā āt v̄go nō solū p cepit visionē corporalē: ſ; ēt intel lectualē illumiationē. vñ talis ap paritio nobilior fuit. Fuiſſ; tñ no bilior si ipm̄ intellectuali visione i sua suba vidiſſet: ſ; h° nō patiebaꝛ stat⁹ hois viatoris ꝙ angelū per eēntiam videret.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōȝ: ꝙ imagiatio ē q̄dā altior po^a q̄ȝ sen sus exterior: qꝛ tñ p̄n^m hu^e cogni tiōis ē sens⁹: i eo ↄsistit maxia cer titudo qꝛ sp̄ oȝ ꝙ p̄n^a cognitionis sint certiora. Et iō ioseph cui āge lus ī sōnis appuit nō ita excellētē appitionē hūit sic̄ btā v̄go.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōȝ: ꝙ sic̄ Amb. di. sup Luc̄. ꝑ turbamur ⁊ a nr̄o alienamur affe^u: qñ restringiur alic⁹ supioris ptātȝ occursu. Et hoc ↄtingit nō soluȝ i visione corpali: ſ; ēt in visiōe ima giaria. vñ Geñ. 15. dr̄ ꝙ cū sol occu buiſſet sopor irruit sup Abraā: ⁊ horror magnus ⁊ tenebros⁹ īuasit eū: tal̄ tñ ꝑturbatō hois nō tm̄ hoi nocet vt pp eā dēat angelica appi tio ꝑtermitti. p° q̄dē qꝛ ex h° ipo ꝙ hō s̄. seipsum eleuaꝛ ꝙ ad ei⁹ ꝑ tīet digni^{cū} ꝑs ei⁹ iferior debili taꝛ ex q̃ ꝓucit ꝑturbatio p̄dcā sic̄ ēt calore nāli ad iteriora reducto exteriora tremūt. 2° qꝛ sic̄ Orig. d. sup Luc̄. angel⁹ appens sciēs hāc eē hu^{am} nām p̄^m ꝑturbationi hu^e medeꝛ. vñ tā zacharie q̄ȝ marie p⁹ turbationē dixit: ne tieas: ⁊ pp h° vt legiꝛ i vita antōij: nō difficil̄ ē btōꝝ spūuȝ malorūq̧ discretio si ei p⁹ timorē successerit gaudium a dño vēisse sciam⁹ au^m qꝛ securitas aie pn̄tis maiestatȝ idiciū ē si āt in cussa formido ꝑmāserit: hostȝ est q̃ vr̄. ipsa ēt turbatio v̄gis ↄueniēs fuit v̄ecūdie v̄ginali: qꝛ vt Amb. di. sup Luc̄. Trepidare v̄ginū est ⁊ ad oēs viri īgressus pauere: oēs viri affat⁹ vereri. Quidā tñ dn̄t ꝙ cū btā v̄go assueta eēt visiōib⁹ an gelorꝝ: nō turbata fuit in visione angeli: ſ; i admiratiōe eorꝝ q̃ ei ab angelo dicebātur: q̃ d se tā magni fica nō cogitabat. vñ ⁊ euāgelista nō dicit ꝙ turbata fuerit in visiōe angelica: ſ; in sermone eius.

¶ Utruȝ annūtiatio debito ordi ne fuerit perfecta. Ar. IIII.

AD quartuȝ sic ꝓ ceditur vr̄ ꝙ ānūcia tio ei⁹ nō fuerit ↄueni enti ordine perfecta. primū. Dignitas.n. mr̄is di dpēdet ex ꝓle ↄcepta: ſ; cā p̄us dȝ manifestari q̄ȝ effect⁹: ḡ p° dūit angel̄⁹ v̄gini ānūciaꝛ ↄceptū ꝓlis q̄ȝ eius digni^{em} exponere eā salutādo. ¶ P̄. ꝓbatio aut preter 2^m. mitti dȝ i his q̃ dubia nō sūt: aut p̄mitti i his q̃ dubia eē pn̄t ſ; ange lus p° vr̄ annūciaſſe id de quo vir go dubitaret: ⁊ dubitando q̄reret dicēs. Quō fiet istd: ⁊ postea ꝓ bationeȝ adiūxit: tū ex exēplo Ele lisabeth: tū ex dei oipo^a ḡ incōue niēti ordine ānūciatō ꝑ angelū ē effecta. ¶ P̄. mai⁹ nō pōt ꝓbari 3^m. sufficienter per minus: sed maius fuit virginem parere q̄ȝ vetulam: ergo non fuit sufficiens probatio angeli probantis conceptum vir ginis ex conceptu senis.

1 opp^m Sz cōtra ē q dicit Ro.13. Que sūt a deo sūt ordinata angel⁹ āt missus ē a deo ad hoc q ṽgini ānūciaret vt dicit Luc.p°: ḡ ordinatissime fuit ānūciatio per angelum cōpleta.

Rñº. princi. 3.dis.3. q.3.art. 2.q.1. Rñdeo dōz: q ānūciatio congruo ordine per angelū ē pfecta. Tria.n.angel⁹ intēdebat circa ṽginē.p° qdē redder mētez ei⁹ attētā ad tāte rei ɔsiderationē: c ō qdē fec eā salutādo q̄dā noua ꝛ isolita salutatōe.vñ Orig. di.sup Luc.q si sciuisset ad alium quēpiaz sīlr eē fcm̄ s̄monē: vt pote q̄ hēbat legis sciam: nūq̄ eā.q. peregrina talis salutatio terruisset. In q̄ qdem salutatiōe premisit idoneitatē ei⁹ ad ɔceptū in hoc q dixit. grā plena. exp̄ssit ɔceptū in hoc q dixit. D ns tecuz: ꝛ p̄nūciauit honorē ɔn̄tez: cū dixit. Bn̄dicta tu i mulierib⁹.2° āt intēdebat eam instruere de mysterio icarnationis: q i ea erat iplēdū qd qdem fec p̄nūciādo ɔceptū ꝛ ptū dicēs. Ecce ɔcipiēs in vtero ꝛc. Et ostēdendo digni^{em} ꝑlis ɔcepte cū dixit. Hic erit magn⁹. Et ēt demonstrando mo^m ɔceptiōis cuz dicit f.s.supueniet in te. Tertio intendebat aīum ei⁹ inducere ad ɔsensum qd qdē fecit exēplo Helisabeth: ꝛ rōne ex dīna oīpotentia sumpta.

Ad p^m Ad primū ḡ dōz: q aīo hūili nihil ē mirabilius q̄ audit⁹ sue excellētie: admiratio āt maxīe attētionez al facit ꝛ iō angelus volēs mētez ṽginis attētā reddere ad auditū tāti mysterij ab eius laude icepit. ¶ Ad 2^m dōz: q Amb.exp̄sse dicit super Luc.q btā ṽgo de ṽbis angeli nō dubitauit. Dic.n. Tēperantior est Marie rñsio q̄ verba sacerdotis. Hec ait. Quō fiet illd. Ille rñdit. vñ h° sciaz: negat ille se credere: q negat se scire. ista nō dubitat eē faciēdum. qd quō fieri posset inqrit. Aug. tñ vr̄ dicere q dubitauerit. Dr.n. i li.qōnū ve.ꝛ no.testa. Ambigenti marie de ɔceptu: positatē angelus p̄dicat. Sz tal dubitatio magis ē admiratiōis q̄ incredulitat;. Et iō ꝓbationē angelus inducit nō ad auferēdā īfidelitatez: sz mag; ad remouēdā ei⁹ admirationem. ¶ Ad 3^m dōz: q sic Amb. di. i examerō. Ob h° mlte steriles ꝑuenerūt: vt ptus credat ṽgis: ꝛ iō ɔceptus Helisabet: steril: inducit nō.q. sufficiēs argu^m sz.q.qdā figurale ex^m ꝛ iō ad firmatōez hui⁹ exēpli subdit argu^m efficax ex oīpotentia diuina. Ad 3^m.

¶ De cōceptione saluatoris: q̄tū ad nām de q̄ corpus xp̄i ɔceptū ē.

Questio.xxxi.



Deinde ɔside^{um} ē de ipa ɔceptōe saluator;. p° q̄tū ad mās de q̄ ei⁹ corpus ɔceptū ē.2° q̄tū ad ɔceptōis auctorē.3° q̄tū ad mo^m ꝛ ordinē ɔceptōis. ¶ Circa p^m q̄rūt 8°. p° vtrū caro xp̄i fuerit sūpta de adā.2° vtrū fuerit sūpta de dauid.3° de genealogia xp̄i que i euāgelijs ponitur.4° vtrū decuerit xp̄z nasci de feīa.5° vtrū fuerit de purissimis sanguinib⁹ ṽginis corpus eius formatū.6°. vtrū caro xp̄i fuerit in antiquis patribus s̄m aliqd signatū.7° vtꝝ caro xp̄i in p̄ribus fuerit pctō obnoxia.8° vtrū fuerit deciata in lūbis abrae.

¶ Utrum caro xp̄i fuerit sumpta de adam. Art.1.

Ad primuz sic proceditur: vr̄ q caro xp̄i nō fuerit sumpta ex adam. Dic.n.ap̄s.1.ad cori.15. Prim⁹ hō de terra terren⁹.2⁹ hō de celo celestis. p̄m⁹ hō āt est adā 2⁹ ē xp̄s: ḡ xp̄s nō est ex adā: sz hz ab eo distinctā origīnez. ¶ p̄.cō= primuz 2^m.

ceptio xp̄i dũit esse; marie miracu
losa ꝫ maius ẽ miraculũ formare
corpus hois ex lio terre q̃ ex mã
huᵃ: q̃ de adaz trahitur: g̃ vr̃ ꝙ nõ
fuit ꝯueniẽs xp̄m ab adã carnẽ sũ
psisse: g̃ vr̃ ꝙ corpꝰ xp̄i nõ dũit for
mari de massa huˡ gñis deriuata
3m. ab adã: ꝫ de aliqua alia mã. ¶ p̄.
pctm̃ in hũc mũdũ ĩtrauit p vnuz
hoiez. s. p adã: qꝛ oẽs in eo origi
nalr̃ exñtes peccauerũt: vt pꝫ ro.
5. ꝫ si corpus xp̄i fuisset ab adã sũ
ptũ ipse ẽt in adã originalr̃ fuisset
qñ peccauit g̃ pcm̃ origiale ꝯtxisset
quod nõ decebat xp̄i puritatẽ nõ
ergo corpus xp̄i est formatum de
materia sumpta ab adam.

I oppm **Sꝫ cõtra** est qꝺ Apo. di. ad
Hee. 2. Nusq̃ an
gelos apprehendi. s. filius dei: sed
semẽ abrae apprehẽdit: semẽ aũt
abrae sũptũ ẽ ex adã: g̃ corpꝰ xp̄i
fuit formatũ de mã ex adã sũpta.

Rño. princi. **Rñdeo** dďm: ꝙ xp̄s huᵃᵐ nãz
assũpsit: vt eã a corru
ptiõe purgaret: nõ aũt purgatõe
indigebat nã huᵃ nisi ꝫ ꝙ infecta
erat p originẽ vitiatã: que ex adã
descendebat. Et iõ ꝯueniens fuit
vt carnem sumeret ex materia ab
adam deriuata: vt ipa natura per
assumptionem curaretur.

Ad p̄m **Ad p̄mũ** g̃ dďꝫ: ꝙ primus
hõ. i. xp̄s dr̃ esse
de celo nõ qdẽ q̃ᵐ ad mãm corpo
ris ꝫ q̃ᵐ ad ipsaz eiꝰ diuitatẽ: ꝫ
Ad 2m ãt mãm corpꝰ xp̄i fuit terrenũ sicͭ
corpus ade. ¶ Ad 2m dďm: sic. s.
dcm̃ ẽ: mysteriũ incarnatiõis xp̄i
ẽ qꝺdã miraculosũ: nõ sic ordina
tũ ad ꝯfirmaᵉᵐ fide ꝫ sic articulꝰ
fidei. ꝛ iõ in mysterio ĩcarnatiõis
nõ reqritur qd sit maiꝰ miraculuꝫ
sic ĩ miraculis q̃ fiũt ad ꝯfirmaᶜᵐ
fidei ꝫ qd sit diue sapie ꝯueniẽtiꝰ
ꝛ magꝭ expediẽs huᵉ saluti: qꝺ re
qrif ĩ oibꝰ q̃ fidei sunt. ¶ Vl̃ põt
dici ꝙ in mysterio incarnationis
nõ solũ attẽdif miraculũ ex mã cõ
ceptꝰ: ꝫ magꝭ ex mõ ꝯceptõis ptꝰ:

qꝛ. s. ꝑgo ꝯcepit ꝛ pepit. ¶ Ad 3m Ad 3m
dďm: ꝙ sicut. s. dcm̃ ẽ: corpus xp̄i
fuit i adã ꝫm corpulẽtaz subaz: qꝛ
s. ipsa mã corporꝭ xp̄i deriuata est
ab adã: nõ ãt fuit ꝫm seminalẽ rõ
nẽ: qꝛ nõ est ꝯcepta ex virili semie.
Et iõ non contraxit originale pec
catum: sic ꝛ ceteri qui ab adaz per
viam virilis seminis deriuatur.

¶ Utrum caro xp̄i fuerit sumpta
de dauid. Ar. ii.

AD secundum primus
sic ꝑceditur: vr̃ ꝙ xp̄s
non sũpserit carnẽ de
semie dauid. Mat. n. genealogiaꝫ
xp̄i texẽs eã ad ioseph. ꝑduxit: io
seph ãt nõ fuit pr̃ xp̄i: vt. s. dcm̃ ẽ.
nõ g̃ vr̃ ꝙ xp̄s de generꝫ dauid des
cẽderit. ¶ p̄. Aarõ fuit de tribu 2m.
Leui. vt pꝫ Exo. 6. Maria ãt mr̃
xp̄i cognata dr̃ helisabeth: q̃ est fi
lia aarõ: vt pꝫ Luc. 1. cũ g̃ dauid
fuerit de tribu Juda: vt pꝫ Mat. i.
vr̃ ꝙ xp̄s de semine dauid nõ des
cẽderit. ¶ p̄. Hier. 22. dr̃ ꝺ Jeco 3m.
nia. Scribe istũ virꝝ nõ. n. erit de
semine eiꝰ vir q sedeat sup soliũ da
uid. Sꝫ de ipso dr̃ Jsa. 9. Sup so
liũ dauid sedebit ergo xp̄s nõ fuit
de seie Jeconie: ꝛ p ꝯñs nec de ge
nere dauid: qꝛ Mat. a dauid p ie
coniam seriẽ gñationũ perduxit.

Sꝫ ꝯtra est quod dicif Ro. I oppm
i. Qui factus est ei
ex semine dauid ꝫm carnem.

Rñdeo dďꝫ: ꝙ xp̄s spãlr̃ duo Rño.
rũ antiquoꝝ patrũ fi princi.
lius dr̃ eẽ: abrae. s. ꝛ dauid: vt pꝫ. Xp̄i dr̃
Mat. i. cuiꝰ ẽ multiplex rõ. prima spãltas
quidẽ qꝛ ad hos spãlr̃ de xp̄o ꝑmi filius a
sio fcã ẽ. Dcm̃ ẽ. n. abrae. Geñ. 22. brae et
Bñdicẽtur in seine tuo oẽs gẽtes dauid.
terre. qꝺ apl̃s de xp̄o expõit dicẽs
Gal. 3. Abrae dicte sunt ꝑmissio
nes ꝛ semini eiꝰ nõ dicit in semini
bus q̃si in multis ꝫ. q. in vno ꝛ se
mini tuo: q est xp̄s. ad dauid ãt de
fructu vẽtris tui ponã sup sedem
tuã. Uñ et ppl̃s iudeoꝝ: vt regem

honorifice suscipientes dicebat. Math.21. osana filio dauid. 2ª rõ est ꝙ xp̄s futurus erat rex pphta ꝛ sacerdos abraã ãt sacerdos fuit vt pꝫ ex hoc qđ dñs dixit ad eum Ge.15º. Sũe tibi vaccã triẽnẽ ꝛc̄. fuit ẽt ppheta: ſm illđ qđ dr̄ geñ. 20. Propheta ẽ ꝛ orabit p te Dauid ãt rex fuit ꝛ ppheta. 3ª rõ est: qꝛ i abraã p̄º ẽcepta ẽ circuncisio: in Dauid ãt maxie maĩfestata est dei electio: ſꝫ illđ qđ dr̄.1.Reg.13. Quesiuit sibi dñs viruꝫ iuxta cor suũ. ꝛ iđ vtriusqꝫ filiº xp̄s spãlissime dr̄: vt ostẽdaꝛ esse in salutẽ circũcisionis: ꝛ electionẽ gentilium.

Ad p̄m **Ad primũ** ẽ dđm: ꝙ hec obiectio fuit fausti mãichei volẽtis xp̄m pbare nõ eẽ filiũ dauid qꝛ ñ ẽ ẽceptº ex ipseph vsqꝫ ad q̃ seriem gnõnis Mat. pducere ẽ qđ Au. rñdet. 23. li. ẽ faustũ ꝙ cũ idẽ euãgelista dicat ꝛ viruꝫ Marie eẽ Joseph ꝛ xp̄i mr̄em ɣginẽ eẽ: ꝛ xp̄m eẽ ex seie dauid: qđ restat nisi credeꝛ Maria ñ fuisse extraneã a cognatione Dauid: ꝛ eã Joseph ẽiugẽ nõ frustra appellatã pp alioꝝ ẽfederationẽ: q̃uis ei nõ fuerit carne cõmixtº. Et ꝙ potiº pp dignitateꝫ virilẽ ordo gnõnũ vsqꝫ ad ioseph pducitur. sic ẽ nos credimº ẽt mariã fuisse đ cognatione dauid: qꝛ scripturis credimº q̃ vtrũqꝫ dñt ꝛ xp̄ꝫ ex seie dauid ſꝫ carnẽ: ꝛ eiº mr̄eꝫ mariã nõ cũ viro ẽcubẽdo ſꝫ ɣgineꝫ. Ut. n. di. hie. sup mat. Ex vna tribu fuit ioseph ꝛ maria: ꝛ ſm legẽ eã accipere cogebatur vt ppinq̃ pp qđ ꝛ simul cẽsentur i Bethleẽ. q. de vna stirpe generati.

Ad 2m ¶ Ad 2m dđm: ꝙ huic obiectioni Greg. nacã. respõdet dicẽs: ꝙ hoc nutu supno cõtigit. vt regiũ gn̄s sacerdotali stirpi iungereꝛ: vt xp̄s q̄ rex est ꝛ sacerdos ab vtrisqꝫ nasceretur ſm carnẽ. vñ ꝛ Aarõ q̄ fuit primus sacerdos ſm legẽ duxit ex tribu Juda cõiugeꝫ Helisabeth filiã Aminadab. sic ẽ potuit fieri vt pr̄ helisabeth aliq̃s vxoreꝫ hũerit de stirpe dauid: rõne cuiº btã ɣgo maria q̄ fuit de stirpe dauid rõne cuiº beata ɣgo maria que fuit de stirpe dauid Helisabeth cognata fuit. Uel potius est ẽ ꝙ pater beate Marie stirpe Dauid exñs: vxorẽ habuit de stirpe aarõ. Uel sicut Au.26. ẽ faustum si Joachin pater marie de stirpe aaron fuit: vt faustus hereticus p quasdã scripturas apochriphas asserebat: credenduꝫ est ꝙ mater Joachin fuerit de stirpe dauid: vel ẽt vxor eius: ita vt p aliquẽ modum mariaꝫ dicamº fuisse de stirpe Dauid.

¶ Ad 3m dđm ꝙ p illam aucitatẽ pphetica sicut Amb. di. sup Lucã: nõ negaꝛ ex semine iechõie posteros nasciturós ꝛ iđ de seie eius xp̄s est: ꝛ ꝙ regnauit xp̄s nõ ẽ pphetiã ẽ. Nõ enim seculari honore regnauit. Ipse ei dixit. Regnum meum non est de hoc mundo. Ad 3m

¶ Utrũ cõuenienter genealogia christi ab euangelistis texatur.

Articulo. III.

Ad tertiuꝫ sic procediꝛ: vr̄ ꝙ genealogia xp̄i icõuẽnienꝛ ab euãgelistis texatur. Dr̄. n. Isa. 53. de xp̄o. generationẽ eius quis enarrabit ẽ nõ fuit gnõ xp̄i enarranda. primũ.

¶ p̄. impossi̇e ẽ vnuꝫ hoieꝫ duos patres habere sed Mat. dicit ꝙ Jacob genuit Joseph viruꝫ Marie Luc. autem dicit Joseph fuisse filium Hely: ergo contraria sibijnuicem scribunt. 2m.

¶ p̄. videntur i quibusdam a seinuiceꝫ diuersificari. Mat. n. in pricipio libri incipiens ab Abraam descendendo vsqꝫ ad ioseph: quadraginta duas generationes enumerat: Luc: aũt post baptismuꝫ xp̄i generationeꝫ xp̄i ponit incipiens a xp̄o ꝛ pducens generationuꝫ nũeruꝫ vsqꝫ ad 3m.

deū: ponens gnatōes. 77. vtroqꝫ extrēo ꝯputato vr igr ꝙ icōueniēter gnatōes xp̄i describant. ¶ P̄.
2m reg. 8. legit ꝙ iorā gēuit Occozia cui successit Joas fili⁹ fris ei⁹ amasias postea regnauit fili⁹ ei⁹ azarias: qui appellat ozias cuisuccessit ioatā fili⁹ ei⁹. Mat. tñ di. ꝙ ioram gēuit oziā ḡvr icōueniēter gnatōnes xp̄i dscribere tres reges in medio ptermittēs. ¶ P̄. oēs q̄ in xp̄i
3m gnatiōe describunt pr̄es hūerūt. ⁊ mr̄es: et pluri ēt ex eis fr̄es hūerūt. Mat. āt i gnatōe xp̄i tres tm̄ enūerat mr̄es. s. Thamar Ruth. ⁊ vxorē Urie fr̄es āt noīat Jude et Jeconie ⁊ iter Phares ⁊ zarā: q̄rum nihil posuit Luc. ḡvr̄r euāgeliste incōueniēter genealogiā xp̄i descripsisse.

1 oppm Szcōtra est auctoritasscripture.

Rño pncip. Rn̄deo dd̄m: ꝙ sic dr 2e ad Thim. 3. Ois scripta sacra ē diuit⁹ q̄ āt diuit⁹ fiūt ordiatissīc fiūt s3 illd Ro. 13. Que a deo sūt ordiata sūtvn̄ ꝯueiēti ordie genealogia xp̄i ē ab euāgelist3 scri-

Ad pm Ad primū p̄ta. ƀ dd̄3 ꝙ sic (ꝑta. Hier. di. sup mat. Jsa. loqt de gnōne deitat3 christi Mat. āt enūerauit gnōnē xp̄i s̄m hūanitatē: ñ q̄dē explicās modū i carnatiōis qr h° ēt ē ineffabile: s3 enūerās pr̄es: ex q̄b⁹ xp̄s s̄m car-
Ad 2m de genealogia xp̄i. nē processit ¶ Ad 2m dd̄m: ꝙ ad hāc obiōnē q̄ mouit Julian⁹ apostata diuersimode ab aliq̄b⁹ rn̄det
pa opi° Quidā. n. vt Gre. nazā. dic eosdē eē q̄s vterqꝫ euangelista enūerat: s3 sub diuersis noīb⁹. q. binomios Sed h° stare nō p̄t: qr Mat. pōit vnū filioꝝ dauid. s. salomonē. Lu. āt pōit aliū. s. Natā. q̄s s̄m hystoria libri. Regū ꝯstat fr̄es fuisse. vñ
2a alii dixerūt ꝙ Mat. verā genealogiam xp̄i tradidit. Luc. āt putatiuā. vñ incepit: vt putabat fili⁹ Joseph. erāt. n. aliq̄ ex iudeis: qui pp pcā regū credebāt: xp̄m ex dauid non per reges: sed p aliā ei⁹ stirpē hoim ꝑuatorū eē nasciturū. alij vero dixert ꝙ Mat. posuit pr̄es carnales. Luc. vero posuit pr̄es spūales. iustos viros q̄ dnr̄ pr̄es pp simitudinē hōestatis. Jn li. 5. de q̄ōnibus ve. ⁊ no. testa rn̄det: ꝙ ñ ē intellim ꝙ Joseph a Luca. dicat eē fili⁹ hely: s3 ꝙ hely ⁊ ioseph fuert tpe xp̄i diuersimode a dauid descēdētes. Uñ de xp̄o dr ꝙ putabat filius ioseph: et ꝙ ip̄e ēt xp̄s fuit hely. q. d. ꝙ xp̄s ea rōe qua dr filius ioseph: p̄t dici fili⁹ heli: et oīm corū q̄ ex stirpe dauid dscēderūt sic 3a.
Apo. d. Ro. 9. ex q̄b⁹. s. iudeis xp̄s ē s̄m carnē au. Ꝓo in li. 1 de q̄ōnib⁹ euāgelij tripl̄r soluit dicens. tres cāe occurrūt: q̄ꝝ aliq̄ euāgelista secut⁹ ē. aut. n. vn⁹ euāgelista pr̄ez ioseph: a quo gēit⁹ ē noīauit: alē vero vel anū mr̄nū vl aliquē de cognatis maioribus posuit aut vn⁹ erat Joseph: nāli pr̄: ⁊ alter eū ad optauerat. Aut more iudeoꝝ cum sine filijs vnus decessisset: ei⁹ vxorē ꝑpinquus accipiēs filiū quē genuit ꝑpinquo mortuo deputauit: q̄d ēt q̄oddam gen⁹ adoptiōis legalis ē: vt ip̄e Aug. di. in li. 2° d ꝯsē su euā. Et h vltima cā ē verior quā series xp̄i genealogie
Hiero. sup Mat. ponit: ⁊ Eusebi⁹ cesarēsis in ecclīastica historia ab africano historiographo traditū asserit. Dnt. n. ꝙ Mathan ⁊ melchi diuersis tpib⁹ de vna eadēqꝫ vxore. Esca noīe singlos filios ꝑcrearunt: qr Mathā q̄ per Salo. descēdit vxorez eā ꝑmū cepat: ⁊ relicto filio vno iacob noīe dfūct⁹ ē. P⁹ cui⁹ obitū: qm̄ lex viduam aliū Ꝓo non vetat nubere. melchi: q̄ p Matan genusducit: cum esset ex eadem tribu: sed non ex eodē genet relictam natā accepit vxorem: ex qua ēt ipse accepit filium nomine hely. ⁊ sic ex diuerso patrū genere efficiunt iacob ⁊ hely yterini fratres: quoꝝ alter. i. iacob fratris sui Hely sine liberis defuncti ex

mādato legis accipiens vxorē ge-
nuit Joseph: nā qdē germis suū fi
liū ƀꝫ ꝓ legis ꝓceptū hely' efficiꝛ
filius. Et iō math. vi. Ja. gēuit io
seph: sꝫ Lucas: qꝛ legalē gnōnem
describit: nullū noīat aliquē gēuis
se. Et ꝗuis Dam. dicat ꝙ btā ꝟgo
maria ioseph attiebat ƀꝫ illā origi
nē q̄ pater ei⁹ dꝛ hely: qꝛ dic eā ex
melchi descēdisse: tñ credēdū estꝙ
ēt ex Salomōe originē duxerit ƀꝫ
aliquē modū ꝑ illos pres q̄s enūe
rat Mat. q̄ carnalē xp̄i gnōnes dꝛ
enarrare presertim cū Amƀ. dicat
3m. xp̄ꝫ d̄ seie iecōie descēdisse. ¶ Ad
3m dōꝫ: ꝙ sic di. Au. i li. de ꝯsensu
euā. Mat. regiā i xp̄o instituerat
insinuare pam. Luc. aūt sacerdota
lē. vñ in gnōnib⁹ Mat. signaꝛ nro
ruꝫ susceptō pctōꝝ a dño iesu xp̄o
iꝗm. s. ꝑ carnis originē: silitudinē
carnis pctī assūpsit. In gnōnibus
āt. Luc. signaꝛ nroꝝ ablutio pctō
ruꝫ q̄ ē ꝑ sacrifim xp̄i. Et iō gnō-
nes Math. descēdēs enūerat. Luc
āt descēdēs. Inde ēt est ꝙ Math.
ab ipso Dauid ꝑ salomonē descen
dit: i cui⁹ mre ille peccauit. Lucas
ꝓo ad ipsuꝫ Dauid ꝑ Mathā ascē-
dit ꝑ cui⁹ nois ꝓphetā de⁹ pcm̄ il
li⁹ expiauit. Et ide ē ēt ꝙ qꝛ math.
ad mōtalitatē nraꝫ xp̄ꝫ dscēdēteꝫ
voluit signare ipsas gnātiōes ab
Abraā vsqꝫ ad Joseph. ⁊ vsqꝫ ad
ipsi⁹ xp̄i natiuitatē descēdentē cō
memorauit ab initio euāgelij sui.
Lu. āt nō ab initio: sꝫ a baptismo
xp̄i gnōnē narrat: nec descēdēdo:
sꝫ ascēdendo. tāqꝫ sacerdoteꝫ i ex-
piandis pctis magis assignans:
vbi testim ioānes phibuit dicens.
Ecce qui tolli pcm̄ mūdi. Ascēdē
do aūt trāsit ab Abraaꝫ ⁊ puenit
ad deū cui mūdati ⁊ expiati recon
ciliamur merito qdē adoptōis: ori
ginē ipse scripsit: qꝛ ꝑ adoptioneꝫ
efficimur filij dei: ꝑ carnaleꝫ vero
gnōnem fili⁹ dei fili⁹ hois factus
est. Satis āt demōstrauit nō se in
iō dixisse ioseph filiū dauid; ꝙ de
illo sit genit⁹ sꝫ ꝙ ab illo fuerat a-
doptatus cū ⁊ ipm adā filiuꝫ dei
dixit: cū sit fact⁹ a deo. Nūerus ēt
quadragenari⁹ ad tp̄s pn̄tis vite
ptiet ꝑꝑ quatuor ptes mūdi: i quo
mortaleꝫ vitā ducim⁹ sub xp̄o re-
gnante: q̄draginta āt quater hn̄t.
io. ⁊ ipa. io. ab vno vsqꝫ ad. 4. pro
grediete nūero ꝯsumatur. Posset
ēt denari⁹ ad decalogū referri ⁊
q̄ternarius ad pn̄tē vitā: vel ēt ad
q̄tuor euāgelia ƀꝫ ꝙ xp̄s regnat i
nob. ⁊ iō. Mat. regiā pam xp̄i ꝯmē
dans. 40. ꝑsonas posuit excepto
ipso. Sꝫ hoc intellim est si sit idem
Jechōias q̄ ponꝛ in fine p̄mi qua
dragenarij: ⁊ in p̄no tertij: vt Au.
vult: qd̄ dicit fcm esse ad signāduꝫ
ꝙ in Jechonia facta est q̄dem de-
flexio ad extraneas gētes qn̄ in ba
bilonia trāsmigratū ē: qd̄ p̄figura
bat xp̄m a circūcisione ad p̄putiū
migratuꝝ. Hie. āt dic duos fuisse
Joachin. i. Jechonias prem. s. ⁊ fi
liū: q̄ꝝ vterqꝫ in gnōne xp̄i assūiꝛ:
vt ꝯstet distinctio gnōnū q̄s euan
gelista ꝑ tres quaternarios distin
guit. qd̄ ascēdit ad. 42. ꝑsonas. q̄
ēt nūerus scē ꝯuenit eccłie. Hic. n
nūer⁹ ꝯsurgit ex senario: q̄ signat
laborē pn̄tis vite: ⁊ septēnario q̄ si
gnat quietē vite future. Sexies ei.
septē sunt. 42. Ipse ēt quaterna-
rius qꝛ ex dēario ⁊ q̄ternario ꝯsti
tuitur ꝑ aggregationē ad eādem
figurationē ptinere p̄t q̄ attribu-
ta est q̄dragenario qui ꝯsurgit ex
eisdem nūeris ƀꝫ multiplicatiōeꝫ.
Nūerus āt quo Luc. vtiꝛ in gnō-
nibus xp̄i signat vniuersitatē pec
catorū. denarius. n. tanqꝫ iustitie
nūerus in decē preceptis legis oñ
ditur. Pctm̄ aūt est legis trāsgres
sio. Denarij ꝓo nūeri transgressio
est vndenarius septēnarius aūt si
gnat vniuersitatem: qꝛ vniuersum
tp̄s septēnario dierū nūero volui
tur septies aūt. ii. 77. ⁊ per hoc si
gnatur vniuersitas pctōrum qui ad 4m:
per xp̄m tollunꝛ. ¶ Ad. 4m dōm

q sic Hiero. sup Math. dic q Iora rex gnu se miscuerat ipissime Iezabel: idcirco vsq ad quartā gnōnē ei⁹ mēoria tollitur ne in scē natiuitatis ordie poneret. Et ita vt Chry. di. q̄sta bndictio fcā ē super Ieu q vindictā fecerat sup domū Achab z iezabel: tēta ē maledictio sup domū Iorā ppter filiā iniqui Achab z iezabel: vt vsq ad quartā gnōnē pscidātur filij ei⁹ de nūero Regū: sic scriptū est Exo 20. Reddā pctm parētū in filios vsq ad tertiā z quartā gnōnē. ¶ Est etiaz attēdenduz q z alij reges fuerunt pctōres qui i genealogia xpi ponūtur: sz nō fuit eoz ptinua impietas. Nā vt dr i li. qōnū ve. z noui testa. Salomon merito pris sui remissus in regno est. Roboā merito Asab filij sui: hoz aūt triū cōtinuauit impietas. ¶ Ad 5m dōm

Ad 5m q sic dic Hie. sup Mat. In genealogia saluatoz nlla sctāz mulierū assūitur: sz eas quas scriptura reprehēdit: vt qui pp pctōres venerat: de pctōrib⁹ nascēs oium pctā deleret. vn ponit Thamar q reprehēdit d socerino pcubitu. z Raab que fuit meretrix: z Ruth q fuit aliēigēa z Bersabee vxor vrie q fuit adultera q tn pprio noie nō ponitur: sz ex noie viri designat: tū pp pctm ipsius q fuit adulterij z homicidij pscia: tū ēt vt noiato viro pctm Dauid ad mēorias reuocet. Et qz Lucas xpm designare intēdit: vt pctōrū expiatorē: taliū mulierū mētionē nō facit. Fratres āt Iude pmemorat: vt oñdat eos ad dei ppl'm ptinere: cū tn ismael frater isaac: z Esau frater Iacob populo dei fuerint sepati: ppter qd i gnōne xpi nō cōmemoratur: z ēt vt supbias de nobilitate excludat Multi. n. fratrum iude ex ancillis nati fuerunt: sz oēs simul erant patriarche z tribuū principes. Phares aūt z zaram simul noiatur: vt Amb. dic sup Luc. qz p eos gemia describitur vita pplōz: sm legez q signatur p zarā: altera sm fidem q signatur p Phares fres āt iechonie pō it: qz oēs regnauerāt diuersis tpibus qd in alijs regibus non acciderat: vel quia eorum similis fuit: et iniquitas et miseria.

¶ Utrū decuerit xpz nasci femia. Articulo. IIII.

Ad quartuz sic pceditur vr q mā corpoz xpi nō debuit eē assumpta de femina. Sex⁹. n. masculin⁹ ē nobilior q̄ sex⁹ femineus sz marie decuit: vt xps assūeret id qd ē pfe^um i hu^a nā gvr q n dbuerit de femia carnē assumere: sz magis de viro: sic z Eua de costa viri formata est. ¶ p. qcūq ex femina pcipitur vtero femie icluditur sz deo q celū z terrā implet: vt dr Hiere. 4. nō ppetit q puo femine vtero includatur: g vr q nō dūit pcipi de femina. ¶ p. illi q concipiūtur ex femia q̄dā imundiciam patiūtur. Un dr Iob. 25. Mundq iustificari pt hō pparatus deo: aut appet mūd⁹ nat⁹ de muliere. sz in xpo nulla imundicia esse dūit: ipe ci ē dei sapia: de qua dr Sap. 7. Nihil inq̄tū in illaz incurrit: ergo non vr q debuerit carnem assūpsisse de femina. primū. 2m. 3m.

Szcontra est qd dr Gala. 4. Misit deus filium suum factum ex muliere. i opp^m

Rñdeo dōm: q lz filius dei carnez hu^am assumere potuerit de q̄cūq mā voluisset pueniētissimuz tn fuit vt de femina carnē acciperet. ¶ Prio qdē: quia per hoc tota hu^a natura nobilitata est. vn Aug. di. in li. 83. q. Hois liberatio in vtroq sexu debuit apparere: ergo qz virū oportebat suscipere: qui sexus honorabilior ē pueniens erat vt feminei sexus liberatio hinc appareret: q ille vir de femina natus ē 2° qz p

Rño. princi. 3. di. 12. q. 3. art. 2. q. 2. op⁹. 3. ca. 228.

hoc veritas incarnatiõis astruit vñ Aug. di. in li. de incar. Multa in xpo ßm nãm inuenies: ꝛ vltra nãm: ßm condõnes eteni nãe ĩ vtero feminei. s. corporis fuit: sꝫ. ꝯ. cõdõnẽ ꝟgo cõcepit. ꝟgo gnãuit vt crederes: qꝛ deus erat q̃ inouabat nãm: ꝛ hõ erat q̃ ßm nãm nasceba tur ex homine. Et Aug. dicit in epła ad volusia. si ops deus homi neꝫ vbicũqꝫ formatũ: nõ ex mr̃no vtero crearet: sꝫ repẽtinũ inferret aspectibus nõne opinionẽ ꝯfirma ret erroris nec hominẽ verũ suscepisse vllomõ crederet: ꝛ dũ oĩa mirabilr̃ facit auferret qd misericorditer fec̃ nũc ꝟo ita ĩter deũ ꝛ hoĩeꝫ mediator appuit: vt ĩ vnitate pˢ copulãs vtrãqꝫ nãm ꝛ solita sblimaret insolitꝫ: ꝛ insolita solitꝫ tẽparet. 3° qꝛ p hũc moduꝫ ꝯplet ois diuersitas gnõnis huᵉ. nã primus hõ pductus ẽ ex lio terre sine viro ꝛ femina. Eua vero produ cta ẽ ex viro sine femina: alij vero hoĩes nascũtur ex viro ꝛ femia vñ hoc 4ᵐ q̃si xpo ppriuꝫ relinq̃batur vt pduceret ex femia sine viro

Ad pᵐ **Ad primũ** ꝺ dõm: ꝙ sexus masculinᵘ ẽ nobilior q̃ femineus idõ huᵃᵐ nãm in masculio sexu assũpsit: ne tñ sexus femineus ꝯtẽneret: ꝯgruũ fuit vt carnẽ assũeret de femia: vñ Aug. di. ĩ li. ꝺ agõe xpiano. Nolite vosipsos ꝯtẽnere viri: filiᵘ dei virum suscepit. Nolite vosipsas ꝯtẽnere

Ad 2ᵐ femie filiᵘ ꝺi natᵘ ex fẽia ẽ. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ sic Au. di. 32. li. ꝯ Faustũ. Qui hac obiectõe vtebat nõ plãe iqt catholica fides q̃ xpꝫ dei filiuꝫ natũ ßm carnẽ credit ex virgie illoᵒ eũdẽ dei filiũ sic in vtero mulierꝫ includit. q. extra nõ sit. q. celi ꝛ terre admĩstratõeꝫ deseruit q. a pr̃e recesserit: sꝫ vos mãichei corde illo: q̃ nil potestꝫ: nisi corpa lia fantasmata cogitat ista oĩo nõ capit: vt ẽt dic̃ in epła ad volusia. hõim iste sensus ẽ nihil nisi corpa valẽtiuꝫ cogitat: q̃ꝛ nullũ pt̃ esse vbiqꝫ totũ qm̃ p inũerabiles ptes aliꝺ alibi hẽat necẽ ẽ. longe aliꝺ ẽ aĩe nã q̃ corpis: q̃to magꝫ dei: q̃ creator ẽ aĩeꝛ corporꝫ: nouit vbiqꝫ totᵘ eẽ: ꝛ nllo ꝯtineri loco: nouit vẽire ñ recedẽdo: vbi erat: nouit abire ñ dserẽdo q̃ venerat. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: qꝛ ꝯceptõe viri ex fẽia. nõ ẽ aliq̃d imõᵐ: iq̃ᵐ ẽ opᵘ ꝺi vñ dr̃ act. 10. qꝺ ꝺs: creauit: tu ne cõe dixeris. i. imũdũ. ẽ ibi tñ aliq̃ imũditia ex pctõ pueiẽs: put cũ libidie q̃s ꝯcipit ex cõmixtõe marꝫ ꝛ feie qꝺ tñ i xpo ñ fuit: vt. ꝺ. oñsũ ẽ. Si tñ aliq̃ eẽt ibi imũditia: ex ea non iq̃naret ꝺi ꝟbũ: qꝺ nllo mõ ẽ mutabile nec alterabile vñ Au. di. in li. ꝯ q̃nqꝫ here ses. Dic̃ deᵘ creator hoĩs: q̃d ẽ qꝺ te pmoueat ĩ mea natiuitate. Nõ sũ libidĩs ꝯceptᵘ cupiditate. ego matrẽ de qua nascere t feci. Si sol radius cloacaꝝ sordes siccare nouit ꝛ eis iniq̃nari nõ nouit: multo magis splẽdor lucis eterne quocũqꝫ radiauerit mũdat potest sꝫ ipse pollui non potest.

Ad 3ᵐ

¶ Vtꝝ corpᵘ xpi ꝺ purissimis sãguibᵘ ꝟgis formatũ fuerit. Ar. v.



Ad quintũ sic pceditur. vr̃ ꝙ caro xpi ñ fuerit ꝯcepta ex purissimis sanguibᵘ ꝟgis. Dr̃. n. ĩ collecta. q̃ ꝺs ꝟbũ suũ ꝺ ꝟgie carnẽ sũer voluit: sed caro differt a sãguie ꝟgis: ꝺ corpᵘ xpi ñ ẽ sũptũ ꝺ sãguie ꝟgis. ¶ P̃. sic mlr formata ẽ miraculose ꝺ viro sic corpᵘ xpi miraculose forãtũ ẽ ꝺ ꝟgie sꝫ mlier ñ dr̃ eẽ forãta ꝺ sãguie viri: sꝫ magꝫ de carne ꝛ ossibᵘ eius ßm illud qꝺ dr̃ geñ. 2. hoc nũc os de ossibᵘ meis: et caro de carne mea. ꝺ vr̃ ꝙ nec ẽt corpus christi formari debuerit de sanguine virginis sed de carnibᵘ. ꝛ ossibᵘ eiᵘ. ¶ P̃. corpᵘ xpi fuit eiusdem speciei cuꝫ corporibᵘ aliorum hoĩm: sꝫ corpora aliorꝫ hominum nõ formãt ex pu

primuꝫ

2ᵐ.

3ᵐ.

rissimo sanguine: sed ex semine et sanguie menstruo: ergo vr quod nec etiam corpus xpi fuerit conceptum ex purissimis sanguinibus virginis.

i oppm Sed contra est quod Dam. d. i. 3. li. quod filius dei construxit sibi ex castis et purissimis sanguinibus virginis carnem aiatam aia ronali.

Rno pncipa. i. q. 46 ar. 6. i. dis. 16. arti. 4. ad 3m. Respondeo dicendum: quod sic. s. dcm est. i conceptione xpi fuit secundum conditionem nae: quod est natus ex femina sed s. s. conditionem nae quod est natus ex virgine. Est autem hoc naturalis conditio quod in generatione aialis femina materiam ministret: ex parte autem maris sit pnm actiuum in gnone. sicut probat phs in li. de gnone aialium. Femina aut que ex mare concepit non est virgo et ideo ad sup naturalem mom gnationis xpi pertinet: quod actiuum pnm i gnatione illa fuerit virtus supernalis diuina. Sed ad nalem mom gnationis eius pertinet quod eius materia: de qua corpus eius conceptum est sit conformis nae quam alie femine subministrant ad conceptionem prolis. Hec autem materia secundum phm in lib. de gnatione aialium est sanguinis mulieris non quicunque: sed productus ad quandam ampliorem digestionem: per virtutem gnatiuam matris: vt sit materia apta ad conceptum. et ideo ex tali materia fuit corpus xpi conceptum.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod cum beata virgo fuerit eiusdem nae cum aliis feis: consequens est quod habuit carnem et ossa eiusdem nae carnes aut et ossa in aliis feis sunt actuales corpis partes ex quibus constituitur integritas corporis et ideo subtrahi non possunt sine corruptione corpis vel diminutione. xps aut qui venerat corrupta repare nullam corruptionem aut diminutionem integritatis mris eius inferre debuit: vt. s. dcm est. Et ideo non debuit corpus xpi formari de carne vel ossibus virginis: sed de sanguine: quod nondum est actu pars: sed est pota totum: vt dr in li. de generatione aialium. Et ideo dicitur carnem de virgine sumpsisse non quod materia corporis eius fuerit actu caro: sed sanguis qui est pota caro. Ad 2m Ad 2m dicendum: quod sicut in pa parte dictum est adam: quia institutus erat. vt pnm quoddam hue nae habebat in suo corpe aliquid carnis et ossis: quod non pertinebat ad integritatem personalem ipius: sed solum inquantum erat nae hue pnm et de tali formata est mulier absque viri detrimento: sed nihil tale fuit in corpore virginis: ex quo corpus ipsi posset formari sine corruptione materni corpis. Ad 3m Ad 3m dicendum: quod semen femie non est gnoni aptum: sed est quoddam imperfectum in genere seminis quod non potuit perduci ad perfectum seminis complementum propter imperfectionem virtutis feminee: et ideo tale semen non est materia que de necessitate requiratur ad conceptum sicut phs dicit in li. de gnone aialium. Et ideo in conceptione corpis xpi non fuit: presertim quia licet sit imperfectum in gne seminis: tamen cum quadam concupiscentia resoluitur sicut et semen maris. In illo aut conceptu virginali: concupiscentia locum habere non potuit. et ideo Dam. d. quod corpus xpi non seminaliter conceptum est. Sanguis autem menstruus que femine per singulos menses emittunt impuritatem quandam nalem habet corruptionis: sicut et cetere superfluitates: quibus na non indiget sed eas expellit. Ex tali autem menstruo corruptionem hnte: quod na repudiat: non formatur conceptus sed hoc est purgamentum quoddam illius puri sanguinis: quod digestione quadam est preparatum ad conceptum. q. purior et perfectior alio sanguine. Habet tamen impuritatem libidinis in conceptione aliorum hoium: inquantum ex ipsa commixtione maris et femine talis sanguinis ad locum generationi congruum attrahitur. Sed hoc in conceptione xpi non fuit quia operatione. s. s. talis sanguis in vtero virginis aduatus est et formatus in prolem. Et ideo dr corpus xpi ex castissimis et purissimis sanguinibus vir-

ginis formatum.

¶ Utrū corpus xpi fuerit i antiqs pr̄ib⁹ fuerit s̄m aliqd signatū. Ar.vi.

p̄mum Ad sextū sic p̄cedit vr̄ q̄ corpus xpi fuerit s̄z aliqd signatū in adā ⁊ in alijs pr̄ib⁹ dic.n. Au.10.sup Ge.ad lr̄am q̄ caro xpi fuit in Adā ⁊ abraā s̄m corpulētā subam: s̄z suba corpulēta ē quoddā signatū: ḡ caro xpi fuit in Adā ⁊ abraā ⁊ in alijs pr̄ib⁹ s̄m aliqd signatū.

2m ¶ p̄. Ro.1.d̄r q̄ xp̄s fact⁹ est ex semie Dauid s̄m carnē s̄z semē Dauid fuit aliqd signatū in ipo: ḡ xp̄s fuit i dauid s̄z aliqd signatū: et eadē rōne in alijs pr̄ibus.

3m ¶ p̄. xp̄s ad hu^um gen⁹ affinitatē h̄z inq̄^m ex hu^o gn̄e carnē assumpsit: sed si caro illa n̄ fuit s̄m aliqd signatū i adā: nullam vr̄ h̄re affinitatē ad hu^um gn̄s: qd̄ ex adā deriuat: sed magis ad al's res: vn̄ mā carnis ei⁹ assūpta ē: vr̄ ḡ q̄ caro xpi fuerit in adā ⁊ in alijs pr̄ib⁹ s̄m aliqd signatum.

i opp^m Sz cōtra est qd̄ Au. di. 10. sup Gen̄.ad lr̄am: q̄cūq̄ mō xp̄s fuit i adā ⁊ abraā: et alijs pr̄ib⁹ alij hoies ēt ibi fuerūt: s̄z nō ɔuertit alij aūt hoies n̄ fuerūt i adā ⁊ abraā: s̄m aliq̄ mā signatā: s̄z solū s̄m originē vt i p̄^a parte h̄itū ē: ḡ neq̄ xp̄s fuit i adā ⁊ abraā s̄m aliqd signatū: ⁊ eadē rōne nec in alijs patribus.

Rn̄^o p̄ncipa. Rn̄deo dd̄m: q̄ sic.s̄.dcm̄ est Mā corpis xpi n̄ fuit caro ⁊ os bt̄ē v̄gis nec aliqd quod fuerit actu ps corpis ei⁹: s̄z sāguis q̄ ē po^a caro. q̄cq̄d āt fuit i bt̄ā virgie a parētibus acceptū: fuit actu ps corpis bt̄ē v̄gis. vn̄ illd̄ qd̄ fuit i bt̄ā v̄gie a parētib⁹ acceptū n̄ fuit mā corpis xpi. Et iō dd̄m est q̄ corp⁹ xpi n̄ fuit in adā ⁊ alijs pr̄ib⁹ s̄m aliqd signatū: ita.s. q̄ aliq̄ ps corpis ade vel alicui⁹ alterius posset designari determinate vt diceret q̄ ex hac mā determiate formalr̄ corp⁹ xpi fuerit: sed fuit ibi s̄m originē sic ⁊ caro alio⁊ hoiu̇. Corp⁹.n.xpi h̄z relōnem ad adam ⁊ alos patres mediāte corpe mr̄is ei⁹. Un̄ nullo alio^o fuit i pr̄ib⁹ corpus xpi q̄ corp⁹ mr̄is ei⁹: q̄z n̄ fuit in patrib⁹ s̄m mām signatā: sicut nec corpora aliorum hoium: vt in prima parte dictum est.

Ad p̄m Ad primū ḡ dd̄m: q̄ cū d̄r xp̄s fuisse i adā s̄z corpulētā subam n̄ ē itelli^m hoc mō q̄ corp⁹ xpi in adā fuerit q̄dā corpulēta suba: s̄z q̄z corpulēta substantia corpis.i. mā q̄ sūpsit ex v̄gine fuit in adā sic i p̄n^o actiuo: n̄ āt sic i māli p̄n^o q̄z.s.p v̄tutē gn̄atiuā ade ⁊ alio⁊ ab adā descendētiū vsq̄ ad btā v̄gīnē: fcm̄ ē vt illa mālr̄ p̄pareṫ ad ɔceptū corp̄ xpi. Nō āt fuit mā illa formata i corp⁹ xpi p v̄tutē semis ab adā deriuatā: ⁊ iō xp̄s d̄r fuisse in adā origialr̄ s̄z corpulētā subā n̄ āt s̄z semialē rōne.

Ad 2m ¶ Ad 2m dd̄z: q̄ q̄uis corp⁹ xpi n̄ fuerit i adā ⁊ i alijs pr̄ib⁹ s̄z semialē rōnē: corpus tn̄ bt̄ē v̄gis: q̄ ex semie maris ē ɔceptū: fuit i adā ⁊ i alijs pr̄ib⁹ s̄m rōnē semialē: ⁊ iō mediāte btā v̄gie xp̄s s̄m carnē d̄r esse ex semie dauid p mo^m origis.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dd̄z: q̄ xp̄s h̄z affinitatē ad hu^um gn̄s s̄m silitudinē spēi: silitudo āt spēi attēditur n̄ s̄z mā remotā: s̄z s̄z mā p̄ximā: ⁊ s̄m p̄n^m actiuū qd̄ gn̄at sibi sile i spē: sic igr̄ affinitas xpi ad humanū gn̄s sufficiēṫ ɔseruaṫ p h^o q̄ corp⁹ xpi formatū ē ex sāguibus v̄gis deriuatū s̄z origiē ab adā. et alijs patrib⁹. Nec refert ad hāc affinitatem vndecunq̄ materia illorum sanguinum sumpta fuerit: sicut nec hoc refert in generatione aliorum hominum: sicut in prima parte dictum est.

¶ Utrum caro christi in patrib⁹ fuerit peccato obnoxia.

Articulo.vij.

p^m  D septimum sic proceditur. vr̃ q caro xp̃i i antiqs prib' pctō ifecta nō fuerit. Dr̃.n. Sap̃.7. q i diuinā sapiaȝ nihil iq̃natū incurrit: xp̃s aūt est dei sapia vt dr̃.1.ad cori.1. g caro ei' nūq̃ pcō iq̃nata fuit.

2^m. ¶ p̃. Dam̃. di. i.3.li. q xp̃s p̃mitias nr̃e nāe sumpsit: sȝ i p° statu caro hu^a nō erat pcō infecta. g caro xp̃i nō fuit ifecta nec in adā: nec in aliis prib⁹.

3^m ¶ p̃. Au. di.19. sup Geñ. ad lr̃aȝ. q nā hu^a sp h̃uit cū vulnere vulneris medicinā. sȝ id q̃d est infectū ñ pōt eē vulneris medicina: sȝ magis ipȝ indiget medicia: g sp i nā hu^a fuit aliqd nō infectū ex q̃ postmodum est corp⁹ xp̃i formatum.

I opp^m Sȝ 9tra ē: q corp⁹ xp̃i nō referẽ ad adā ⁊ ad alios pr̃es nisi mediāte corpe btē virginis d q̃ carnē assumpsit sȝ corp⁹ btē v̓gis totū fuit in origiali pctō cōceptū: vt. s̄. dcm̃ ē ⁊ ita ēt s̄m q fuit i prib⁹ fuit pcō obnoxiū. Ergo caro xp̃i s̄m q fuit in prib⁹ fuit peccato obnoxia.

Rñ° pncip. Rñdeo dōȝ: q cū dicim⁹ xp̃ȝ s̄m carnē ei⁹ fuisse in adā ⁊ i aliis prib⁹ 9param⁹ ipȝ vl' carnem ei⁹ ad adā ⁊ ad alios pr̃es māifestū āt' ē. q alia fuit 9ditio patrū. et alia xp̃i. Nā pr̃es fuer̃t subiecti pctō: xp̃s aūt fuit oio a pctō Imunis dupl̓r: g in hac 9patiōe errare 9tingit. vno° vt attribuam⁹ xp̃o vl' carni ei⁹ 9ditionē q̃ fuit in prībus puta si dicam⁹ q xp̃s i adā peccauit: q2 in eo aliquo mō fuit q ē fl̃m: q2 nō eo mō in eo fuit: vt ad xp̃m' pcm̃ ade pueniret: q2 non deriuatur ab eo s̄m cōcupiscentie legē: siue s̄m rōnē seminalē: vt. s̄. dictuȝ est. Alio° 9tingit errare ēt si attribuam⁹ ei q actu fuerit i prib⁹ s̄ȝ 9ditionē xp̃i vel carnis: ei⁹: vt .s. q2 caro xp̃i s̄m q in xp̃o fuit ñ fuit pcō obnoxia ita etiā in adā ⁊ in aliis prib⁹ fuerit aliq̃ ps corpis ei⁹ q̃ ñ fuerit pctō obnoxia: ex q̃ postmodum corp⁹ xp̃i formaret̃: sicut qdam posuerūt q̃d q̃dē esse nō potest. Primo: q2 caro xp̃i ñ fuit s̄m aliq̃d signatū in adā ⁊ in aliis prībus q̃d posset distingui a reliq̃ ei⁹ carne: sicut purū ab impuro: sicut iā. s̄. dcm̃ ē. 2° q2 cū caro hu^a pcō inficiat̃ ex hoc q ē p 9cupiscentiā 9cepta: sicut tota caro alicui⁹ hominis p cōcupiscētiā cōcipit̃: ita tota pctō inq̃nat̃. Et iō dōm est q tota caro antiquoȝ patrū fuit peccato obnoxia: nec fuit in eis aliqd a pcō imune: de quo postmodum corpus xp̃i formaretur.

Ad primū g dōm: q xp̃s nō assumpsit carnem hūani g̃nis subam pctō sȝ ab oī infectione pcī mūdatā: ⁊ iō in di sapiētiā nihil iq̃natū icurrit. Ad p^m

¶ Ad 2^m dōm: q xp̃s dr̃ p̃mitias nr̃e nature assūpsisse: q̃^m ad silitudinē cōditionis: q2 .s. assumpsit carnē pcō non ifectā sicut fuerat caro hois añ pctm̃. Nō āt hoc intelligit̃ s̄m 9tinuationē puritatis: ita .s. q illa caro puri hois 9seruaret̃ a pctō imunis vsq ad formationē corpis xp̃i. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dōm: q i hu^a nā añ xp̃m erat vuln⁹. i. infectio origial' pctī in actu: medicina āt vulneris nō erat ibi actu: sȝ solū s̄m virtutē origis: put ab illis prib⁹ ppagāda erat caro xp̃i. Ad 3^m

¶ Utrū xp̃s in lūbis abrae fuerit decimatus. Ar. viij.

 D octauū sic proceditur: vr̃ q xp̃s fuerit in lūbis abrae decimat⁹. Dic.n. apl's ad Hebr.7. q leui pnepos abrae decimat⁹ fuit i abraā: q2 eo decias dāte melchisedech: adhuc leui erat i lūbis ei⁹ silr̓ xp̃s erat in lumbis abrae qñ decias dedit: g ipe ēt xp̃s fuit decimat⁹ in abraā. p^m.

¶ p̃. xp̃s est ex semine abrae s̄m carnē q̃ de 2^m.

matre accepit sed mater eius fuit decimata in abraam: ergo pari ratione christus. ¶ Preterea illud in abraam decimabatur quod curatione indigebat: vt Au. dicit super Ge. ad literam curatione autem indiget omnis caro peccato obnoxia. Cum igitur caro christi fuerit peccato obnoxia: sicut dictum est: videtur quod caro christi in abraam fuerit decimata. ¶ Preterea hoc videtur aliquo modo derogare dignitati christi. Nihil enim prohibet patre alicuius pontificis decimas dante alicui sacerdoti filium eius pontificem maiorem esse simplici sacerdote: licet ergo dicatur christus decimatus abraam decimas dante melchisedech non tamen propter hoc excluditur: quin christus sit maior quam melchisedech.

3m

4m

Sed contra est quod Au. dicit .10. super Gen. ad literam quod christus ibi scilicet in abraam decimatus non est: cuius caro inde non feruorem vulneris: sed materiam medicaminis traxit.

1 oppm

Respondeo dicendum: quod secundum intentionem apostoli oportet dicere quod christus in lumbis abrae non fuerit decimatus. Probat enim apostolus maius esse sacerdotium quod est secundum ordinem Melchisedech sacerdotio leuitico per hoc quod abraam decimas dedit Melchisedech: adhuc Leui existente in lumbis eius ad quem pertinet legale sacerdotium. Si autem christus etiam in abraam decimatus esset eius sacerdotium non esset secundum ordinem Melchisedech: sed minus sacerdotio Melchisedech. Et ideo dicendum est: quod christus non est decimatus in lumbis abrae: sicut Leui. Nam ille qui decimas dat nouem sibi retinet: et decimam alii tribuit: quod est perfectionis signum: inquantum est quodammodo terminus omnium numerorum qui procedunt vsque ad .10. Inde est quod ille qui decimas dat protestatur se imperfectum: et perfectionem alteri tribuere. Imperfectio autem humani generis est propter peccatum quod indiget perfectione eius: qui a peccato curat. Curare autem a peccato est solius christi. Ipse enim est agnus qui tollit peccata mundi. vt dicitur Jo.1. Figuram autem eius gerebat. Melchisedech: vt apostolus probat Heb.7. Per hoc ergo quod abraam Melchisedech decimas dedit: prefigurauit se velut in conceptum. et omnes qui peccato ab eo descensuri erant ea ratione: vt peccatum originale contraherent indigere curatione: que est per christum Isaac autem et Ja. et Leui. et omnes alii sic fuerunt in abraam: vt ex eo deriuarentur non solum secundum corpulentam substantiam: sed etiam secundum rationem seminalem: per quam originale peccatum transit: et ideo omnes in abraam sunt decimati. i. prefigurati indigere curatione que est per christum. Solus autem christus sic fuit in abraam vt ab eo deriuaretur. non secundum rationem seminalem: sed secundum corpulentam substantiam. Et ideo non fuit in abraam sicut curatione indigens: sed magis sicut vulneris medicina: et ideo non fuit in lumbis abrae decimatus.

Rn° pncip.

Quid. sit ee decimatu.

Et per hoc patet responsio ad primum ¶ Ad 2m dicendum: quod beata virgo fuit in originali concepta: et fuit in abraam sicut curatione indigens: et ideo fuit decimata velut inde descendens secundum semialem rationem: de corpore autem christi non est sic: vt dictum est. ¶ Ad 3m dicendum: quod caro christi dicitur fuisse in antiquis patribus peccato obnoxia: secundum qualitatem quam habet in suis parentibus qui fuerunt decimati: non autem secundum qualitatem quam habet: prout est actu in christo qui non est decimatus. ¶ Ad 4m dicendum quod sacerdotium leuiticum secundum carnis originem deriuabatur: vnde non minus fuit in abraam quam in Leui. vnde per hoc quod abraam decimas dedit Melchisedech tanquam maiori ostendit sacerdotium Melchisedech: inquantum gerit figuram christi esse maius sacerdotio leuitico. Sacerdotium autem christi non sequitur carnis originem: sed gratiam spiritualem. Et ideo potest esse quod pater det decimas alicui sacerdoti tanquam minor maiori: et tamen filius eius si sit pontifex: est maior illo sacerdote non propter carnis originem: sed propter gratiam spiritualem quam habet a christo.

Ad pm
Ad 2m

Ad 3m.

ad 4m

De conceptione Xpi quantum ad principium actiuum. Quo. xxxii.



Einde considerandum est de principio actiuo in conceptione xpi Et circa hoc querunt .4. primo vtrum s.s. fuerit principium actiuum conceptionis xpi. 2° vtrum possit dici quod xps sit conceptus de s.s. 3° vtrum possit dici quod s.s. sit pater xpi secundum carnem. 4° vtrum beata virgo aliquid actiue egerit in conceptione xpi.

Utrum s.s. fuerit principium actiuum conceptionis xpi. Ar. i.

primum. Ad primum sic procedit. vr quod efficere conceptionem xpi non debeat attribui s.s. Quia vt Au. di. in .i. de tri. Indiuisa sunt opera trinitatis: sicut et indiuisa est trinitatis essentia: sed efficere conceptionem xpi est quoddam opus diuinum: ergo vr quod

2m. non magis sit attribuendum spiritui sancto quam patri vel filio. Praeterea. Apls di. Gal. 4. Cum venit plenitudo temporis: misit deus filium suum factum ex muliere. quod exponens Au. in .4. de trini. di. Eo vtique missum: quo factum ex muliere: sed missio filij attribuitur principue patri vt in prima parte habitum est: ergo et conceptio secundum

3m. quam factus est ex muliere debet principue patri attribui. Praeterea. puer. 9. dr Sapia edificauit sibi domum: est autem sapia dei ipse xps. secundum illud .i. ad Cor. i. xpm dei virtutem et dei sapiam domus autem huius sapie est corpus xpi quod et dr templum eius. secundum illud Jo. 2. Hoc autem dicebat de templo corporis sui: ergo vr quod efficere conceptionem corporis xpi debet precipue attribui filio: non ergo spiritu sancto.

I oppm Sz contra est quod dicitur Luc. i. Spiritus sanctus superueniet in te et c.

Rno. princi. Respondeo dicendum: quod conceptionem corporis xpi tota trinitas est operata. Attribuitur tamen hoc s.s. triplici ratione. primo quidem: quia hoc congruit cause incarnationis: que consideratur ex parte dei. Spus .n. scus est amor patris et filij: vt in prima parte habitum est: hoc autem ex maximo dei amore prouenit. vt filius dei carnem sibi assumeret in vtero virginali. Unde dr Jo. 3. Sic deus dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret. Secundo: quia hoc congruit cause incarnationis ex parte nature assumpte. Per hoc .n. datur intelligi quod humana natura assumpta est a filio dei in vnitate persone: non ex aliquibus meritis: sed ex sola gratia que s.s. attribuitur secundum illud .i. ad Corin. 12. Diuisiones gratiarum sunt: idem autem spus Unde Au. di. in enche. Iste modus quo est natus xps de s.s. insinuat nobis gratiam dei qua homo nullis precedentibus meritis in ipso primo exordio nature sue: qua esse cepit: verbo dei copularetur in tantam persone vnitatem: vt idem ipse esset filius dei. Tertio quia hoc congruit termino incarnationis Ad hoc .n. terminata est incarnatio: vt homo ille qui concipiebatur esset scus et filius dei. Utrumque autem horum attribuitur spui sco. Nam per ipsum efficiuntur homines filij dei. secundum illud Gal. 4. Quoniam estis filij dei: misit deus spm filij sui in corda vra clamantem Abba pater. ipse autem est spiritus sanctificationis: vt dr Ro. i. Sicut ergo alij per s.s. sanctificantur spualiter: vt sint filij dei adoptiui: ita xps per s.s. est in sanctitate conceptus. vt esset filius dei naturalis. vnde Ro. i. secundum vnam glo. Quod premittitur s. qui predestinatus est filius dei in virtute: manifestatur per id quod immediate sequitur secundum spiritum sanctificationis s. per hoc quod est conceptus de spu sancto: vt angelus annucians ex hoc quod premiserat. Spus sanctus superueniet in te: concludit ideoque et quod nascetur ex te scm. vocabitur filius dei.

Ad primum Ad primum ergo dicendum: quod opus concepti-

onis cõe ē toti trinitati: sȝ tñ modum aliquem attribuit singulis p sonis. Nã pri attribuit auctas respectu psone filij: q p hᵘi ↄceptionē sibi assumpsit huᵃᵐ nãm. Filio aũt attribuit ipa carnis assũptio. Sȝ spũiscõ attribuit formatio corporis qd assũit a filio. Nã ipe.s.s. ē spũs filij. fm illd Gal.4. Misit deᵘ spm̃ filij sui. Sić ãt vtᵘ aíe: q est in semie p spm̃ q in semine iclu dit: format corpᵘ in gñatione aliorũ hoium: ita vtᵘ dei q ē ipe filius fm illud.1.ad Cor.1. xp̃m dei vtutem: p spm̃ suũ corpᵘ formauit: qd assũpsit. Et hec ēt vba ãgeli dmõ strãt dicẽtis. Spũsscũs supueniet i te.q.ad pparãdã ↄ formãdã mãȝ corpis xp̃i. Et vtᵘ altissimi.i.xp̃s. obũbrabit tibi.i. corpus vite hũanitatis: accipiet incorporeũ lumē diuinitatis. Umbra.n.a lumine format ↄ corpore: vt Greg.di.18.moral. Altissimᵘ ãt intelligit pr̃ eiᵘ: cuiᵘ filiᵘ est vtᵘ.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dd: q missio refert ad pᵃᵐ assumẽtē: q a pr̃e mittit. Sȝ cõceptio refert ad corpᵘ assũptũ: quod opõne spũsscĩ format: et iõ lȝ missio ↄ ↄceptio sit idē subo: qꝛ tñ dr̃nt rõne missio attribuit pr̃i efficere ãt ↄceptionem spũiscõ: qd fm carnē assumit attribuit filio.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dñm: q sicut Aug.di.in li.de qõnibᵘ veteris ↄ noui testĩ. Cõ ista gemia rõne dȝ itelligi. Primũ.n.domᵘ xp̃i eccl̃a ē quã edificauit sibi sanguine suo: deinde põt esse corpᵘ eius dici domᵘ eiᵘ sić dr̃ tẽplũ eiᵘ fcm̃ ãt spũs sctĩ: fcm̃ filij dei est pp nãe ↄ volũtatis vnitatem.

¶ Utruȝ xp̃s debeat dici ↄceptᵘ de spũ scõ. Ar.ij.

p̃mum. D secũduȝ sic pcedit. vr̃ q xp̃s debeat dici cõceptᵘ de spũscõ qꝛ sup illud Ro. 2. Ex ipõ ↄ p ipȝ ↄ i ipso sũt oia dić glo. Aug. Attẽdẽdũ q nõ ait de ipso: sed ex ipõ. Ex ipõ.n.celuȝ sũt et terra: qꝛ fecit ea: nõ ãt d ipõ: qꝛ nõ de suba sua: sȝ spũsscũs nõ formauit corpᵘ xp̃i de suba sua ꝗ xp̃s ñ dȝ dici ↄceptᵘ. de spũ scõ.

¶ P̃. 2ᵐ p̃ñᵐ actiuũ d q aliqd ↄcipit: se hȝ sicut semē in gñatiõe sȝ spũs sctũs non se habuit sicut semē i ↄceptione xp̃i. Dić.n. Hiero. in expõne catholice fidei. Non sicut quidã sceleratissimi opinant spm̃scm̃ dicimᵘ fuisse p semine: sȝ poᵗᵃ ac virtute creatoris dicimus esse operatũ .i. formatũ corpus xp̃i. Non. ꝗ dȝ dici q xp̃s sit ↄceptus de.s.s.

¶ P̃. 3ᵐ nihil vnum de duobᵘ format: nisi aliquo mõ ↄmixtis sȝ corpᵘ xp̃i formatũ est de virgine maria: si ergo xp̃s dicat ↄceptᵘ de spũscõ: vr̃ q facta sit ↄmixtio qdã spũsci: ↄ mãe quã virgo ministrauit: qd pȝ esse falsum. Non ꝗ xp̃s debet dici conceptus de spũsancto.

Sȝ ↄtra est quod dr̃ Mat.1. i oppᵐ añq̃ ↄuenirẽt inuẽta est in vtero hñs de spũsancto.

Rñdeo dđm: q cõceptio non Rñº.1 attribuit soli corpori pncipa. xp̃i: sed etiã ipi xp̃o rõne ipiᵘ corporis. In spũ ãt scõ duplex: hitudo ↄsiderat reᵘ xp̃i. Nã ad ipȝ filium dei: qꝛ dr̃ esse ↄceptus hȝ hitudinem ↄsubalitatis: ad corpᵘ ãt eius hȝ hitudinem cãe efficientis Hec ãt ppõ de vtraq̃ hitudinem designat sicut cũ dicius hoies aliquē esse de suo patre: ↄ iõ ↄuenienter dicere possumᵘ xp̃ȝ esse ↄceptũ de spũscõ hoc mõ q efficiẽtia spũsctĩ referat ad corpus assumptum ↄsubalitas vo ad psonã assumẽtē.

Ad p̃ᵐ Ad primũ ergo dđm: q corpus xp̃i: qꝛ nõ ē consubstantiale spiritui scõ: nõ p prie potest dici de spũ scõ ↄceptũ: sed magis ex spũscõ sicut Am. di. in li.de.s.s. quod ex aliquo est: aut ex suba: aut ex potestate eius est Ex substantia sicut filius qui a patre est. ex potestate sicut ex do oia:

quõ ꝛ ĩ vtero habuit maria ex spũ
Ad 2m scõ. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ sup hoc vř
esse quedam diuersitas Hiero. ad quosdam alios doctores q̃ asserũt spm scm in ꝯceptiõe xp̃i fuisse pro semie di c̃.n. Chry. sup Mat. Unigenito dei in ꝟginẽ ingressuro p̃cessit spũsscũs: vt p̃cedẽte spũscto in scificationẽ nascat̃.s. Christus ẽm corpus diuinitate ingrediẽte pro semine. Et Dam. dic. in. 3. lib. Obumbrauit sup ipam dei sapia et virt⁹ velut diuinum semen. Sʒ h⁰ de facili soluit̃: qꝛ ẽm ꝙ in semine intelligit̃ virt⁹ actiua: sic Chry. ꝛ Dama. ꝯparãt semini spũscm: vel etiam filiũ q̃ est ꝟtus altissimi ẽm aũt ꝙ in semine intelligit̃ suba corporalis: q̃ in ꝯceptiõe trãsmutat̃: negat. Hiero. spũm scm fuisse p semine.
Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: ꝙ sicut Au. di. i. enche. Nõ eodẽ mõ dř xp̃s cõceptus aut natus de. s. s. ꝛ de Maria ꝟgine. sed de maria ꝟgine mãliter. de spũscõ vero effectiue: ꝛ iõ non habuit hic locum commixtio.

¶ Utrũ spũsscũs dici debeat pater xp̃i. Ar. iij.

pm. Ad tertium sic p̃ceditur: vř ꝙ. s. s. dẽat dici př xp̃i ẽm hũanitatem. Qꝛ ẽm phm in lib. de gñatiõe aĩaliũ př dat p̃nm actiuum in gñatione mř ꝟo ministrat mãʒ sʒ btã ꝟgo dř mř xp̃i pp mãʒ quam in conceptione eius mistrauit. g̃ vř ꝙẽt. s. s. possit dici př eius
2m. pp hoc ꝙ fuit p̃cipiũ actiuum in conceptione ipsius christi. ¶ p̃. sicut mẽtes alioꝝ scõꝝ formant̃ per spm̃scm: ita ẽt corp⁹ xp̃i ẽ p. s. s. formatũ: sʒ alij sci pp p̃dictam formationem dũř filij totius trinitatis: ꝛ p ꝯñs spũssacti: vř g̃ ꝙ xp̃s dẽat
3m dici filius spũssancti. inq̃tũ corp⁹ ei⁹ est spũscõ formatũ. ¶ p̃. deus dř př nř ẽm hoc ꝙ nos fecit ẽm illud Deut. 22. Nonne est ip̃e pater tuus qui possedit. ꝛ fecit et creauit te: sʒ spũsscũs fecit corp⁹ xp̃i vt dictum est: ergo spũsscũs dʒ dici př xp̃i ẽm corpus ab ipso formatum.

Sʒ ꝯtra est qđ Aug. di. i enche. Mat⁹ est xp̃s de spũscõ nõ sicut filius: ꝛ de Maria ꝟgine sicut filius. I oppm

Rñdeo dõm: ꝙ noĩa paternitatis ꝛ mřnitatis ꝛ filiationis gñationeʒ ꝯsequunt̃. nõ tñ q̃lʒ sʒ ꝓprie gñationẽ viuentium et precipue aĩaliuʒ. Nõ. n. dicim⁹ ꝙ ignis gñatus sit filius ignis generantis: nisi forte ẽm methaphoram: sed hoc solum dicimus in aĩalibus: quoꝝ gñatio est magis perfecta. Nec tñ oẽ qđ in animalibus gñat̃ filiationis accipit nomen: sʒ solum illud qđ gñat̃ in similitudinem generãtis. Uñ sič Aug. dič. Non dicimus ꝙ capillus q̃ nascit̃ ex homine sit filius hoĩs. Nec etiã dicim⁹ ꝙ hõ q̃ nascit̃ sit fili⁹ seminis: qꝛ nec capillus habet similitudinem hominis nec homo qui nascit̃ sʒ siĺitudinẽ seminis: sed hoĩs gñantis. Et siq̃deʒ p̃fecta sit siĺitudo erit p̃fecta filiatio: tã in diuinis q̃ in hũanis. Si ãt siĺitudo imperfecta: erit ẽt filiatio imp̃fecta. Sič in hoĩe est quedã siĺitudo dĩ imp̃fecta: ꝛ inq̃tũ creat⁹ est ad imaginem dei: et inq̃tũ creatus est ẽʒ similitudinem gr̃e et iõ vtroq; modo pt hõ dici filius dei: ꝛ qꝛ. s. est creatus ad imaginẽ eius: et qꝛ ei assimulatus per gr̃aʒ. Est ãt ꝯñm ꝙ illud qđ de aliquo dř ẽm p̃fectã rõnem nõ est dõm de deo ẽʒ rõnẽ imp̃fectam. Sicut qꝛ sortes dř nãliter hõ ẽm ꝓpam rõneʒ hominis nũq̃ dř hõ ẽm illaʒ significationẽ q̃ pictura hoĩs dř hõ: lʒ forte ipse assimilet̃ alteri hoĩ xp̃s ãt est fili⁹ dei ẽm p̃fectaʒ rõnem filiationis. Uñ q̃uis ẽm huam nãm sit creat⁹ ꝛ iustificatus: nõ tñ debet dici filius dei: neq; rõne creationis neq; rõne iustificationis. sʒ soluʒ rõne generationis eterne: ẽm quã est fi

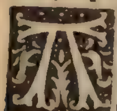
Rñ principium

lius patris soli⁹: et ideo nullo mō debet dici xp̄s filius spūs sancti: nec etiam totius trinitatis.

Ad p̄m **Ad primum** ḡ dōꝫ: ꝙ xp̄s ꝯceptꝰ est ꝺ Maria ꝟgine mām mistrāte in silitudinē spēi: ꝛ iō ꝺr̄ filiꝰ eiꝰ: xp̄s aūt ꝭm ꝙ hō cōceptꝰ est de spū scō. sic de actiuo p̄nᵒ nō tn̄ ꝭꝫ silitudineꝫ spēi: sicut hō nascit̄ ꝺ p̄re suo: ꝛ iō xp̄s non dicitur filius spūssancti.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ hoīes q̄ spūalr̄ formant̄ a spūscō: nō p̄nt dici filij dei ꝭm pfectam rōnem filiationis et iō dr̄ filij dei ꝭm filiationē impfectam: q̄ est ꝭm silitudinem gr̄e q̄ a tota trinitate est: ſꝫ de xp̄o est alia rō: vt dictū ē. Et silr̄ dicendū est ad tertium.

¶ Utrꝫ btā ꝟgo aliq̄d actiue egerit i ꝯceptiōe corpis xp̄i. Ar. 4.

p̄ᵐ. D quartū sic pcedit̄: vr̄ ꝙ btā ꝟgo aliq̄d actiue egerit i cōceptione corpis xp̄i. Dicit. n. Dam. in 3ᵒ li. ꝙ. s. s. supuenit virgini purgās ip̄am: ꝛ virtutem susceptiuā ꝟbi dei tribuēs: silr̄ aūt ꝛ gn̄atiuā ſꝫ ꝟtutē gn̄atiuā passiuā hēbat ꝑ nā: sicut ꝛ quelꝫ femīa: ḡ dedit ei ꝟtutē gn̄atiuā actiuaꝫ. et sic aliquid actiue egit in cōceptione xp̄i.

2ᵐ. ¶ P̄. omnes virtutes anīe vegetabiles sunt ꝟtutes actiue sic Commē. di. in. 2. de anima: ſꝫ poᵃ generatiua tam in mare q̄ in femina pertinet ad animam vegetabilem: ḡ tam in mare q̄ in femīa actiue operat̄ ad conceptionē prolis

3ᵐ. ¶ P̄. femina ad conceptioneꝫ prolis mām ministrat: ex qua naturaliter corpus prolis format̄ sed nā est p̄nᵐ motᵒ intrinsecum: ḡ vr̄ ꝙ in ip̄sa mā q̄ btā virgo ministrauit ad conceptuꝫ xp̄i fuit aliquod principium actiuum.

ſ oppᵐ. **Sꝫ cōtra** est: qꝛ p̄nᵐ actiuū in generatione dr̄ rō seminalis sed sic Aug. di. 10. super Gen̄. ad lrām: corpus xp̄i in sola materia corporali per diuinam conceptionis formationisq̄ rōneꝫ de virgine assumptum est: non aūt secundum aliquam rationem seminalem humanam ergo btā virgo nihil actiue fecit in conceptione corporis xp̄i.

Sn̄deo dōꝫ ꝙ quidā dn̄t beatam virgineꝫ aliquid actiue operatam esse in conceptione christi ꝛ naturali virtute et supernaturali. Nāli quidem virtute: qꝛ ponunt ꝙ in q̄lꝫ materia corporali est aliquod actiuum p̄nᵐ: alioquin credunt ꝙ non esset transmutatio nālis. In quo decipiuntur: quia transmutatio dicitur nālis propter p̄nᵐ intrinsecum: non solum actiuum: sed etiam passiuū. expresse. n. dic̄ phs in. 8. physi. ꝙ in grauibus et leuibus est p̄nᵐ passiuū motus naturalis ꝛ nō actiuū. Nec est possibile ꝙ materia agat ad sui foramationeꝫ: quia non est actu. Nec est etiam possibile ꝙ aliquid moueat seipsum nisi diuidatur in duas ptes: quarum vna sit mouens: ꝛ alia sit mota: quod in solis animatis cōtingit: vt probatur in 8ᵒ. phy. Supernaturali autē virtute: qꝛ dn̄t ad matrem req̄ri ꝙ nō solum mām ministret: que est sanguis menstruᵒ: ſꝫ etiā semē quod commixtuꝫ virili semini habet virtuteꝫ actiuam in generatione. Et quia in beata virgine, nulla fuit facta resolutio seminis propter integerrimam eius virginitatem dn̄t ꝙ spūs scūs supnaturaliter ei tribuit virtutem actiuam in ꝯceptione corporis xp̄i ꝙ alie matres hn̄t ꝑ semen resolutum. Sed hoc non potest stare: quia cuꝫ quelibet res sit ꝑꝑ suam operationem: vt dicit̄ .2. de celo. natura non distigueret ad opus gn̄ationis sexum maris ꝛ femine nisi esset distincta operatio maris ab operatione femine. In generatione auteꝫ distinguit̄

Rn̄o p̄ncip.

opatio agentis ꝛ patiētis. Vn̄ relinqtur ꝙ tota ꝟtus actiua sit ex pte maris: passio aūt ex pte femie: Propter qd implātis in qb⁹ vtraqꝫ vis ꝯmiscet̄ nō ē distinctio maris ꝛ feie qꝛ igit̄ btā ꝟgo nō hoc accipit: vt eēt pr̄ xp̄i: sꝫ mr̄ ꝯn̄s: ē ꝙ nō acceperit poᵃᵐ actiuā i conceptione xp̄i: siue aliqd aliud egerit: ex q̄ sequatur ipsā fuisse prēm xp̄i siue nihil egerit. vt qdam dn̄t. Ex q̄ seqtur h⁹ i poᵃᵐ actiuaꝫ sibi frustra fuisse collatā. Et iō dōm ē qd in ip̄a ꝯceptione xp̄i btā virgo nihil actiue operata est: sed solam mām mistrauit opata tn̄ est an̄ cōceptionem aliqd actiue preparando mām vt esset apta conceptui.

Ad pᵐ **Ad primū** q̄ dōm ꝙ illa cōceptio tria priuilegia hūit. s. ꝙ eēt sine pcō origiali: ꝙ eēt nō puri hoīs: sꝫ di ꝛ hoīs Itē ꝙ eēt ꝯceptio virgīs. Et hec tria hūit a sp̄ū scō. Et iō dic̄ Dam. Qn̄tū ad p̄mū ꝙ. s. s. supueniet ꝟgini purgās ipsaꝫ. i. preseruans: necū pctō originali ꝯciperet. Quātū ad 2ᵐ dic̄: ꝛ ꝟtutē susceptiuam ꝟbi dei tribuēs. i. vt ꝯciperet ꝟbū dei. Quātuꝫ āt ad 3ᵐ dicit: sit̄ aūt ꝛ generatiuā. vt. s. manēs ꝟgo posset gnāre nō qdā actiue sꝫ passiue: sic̄ alie matres hoc ꝯsequunt̄ ex semine viri.

Ad 2ᵐ ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ poᵃ gnātiua in feīa est imperfecta respectu potētie gnātiue q̄ ē i mare. Et iō sic̄ in artibus ars iferior disponit mām ars aūt superior inducit formā. vt dr̄ i. 2. phy. ita ēt virtus gnātiua femie preparat māꝫ: ꝟt⁹ aūt actiua maris format māꝫ

Ad 3ᵐ preparatā. ❡ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ ad h⁹ ꝙ transmutatio sit naturalis non requiritur ꝙ in materia sit principium actiuum: sed soluꝫ passiuuꝫ: vt dictum est.

❡ De modo et ordine conceptionis xp̄i. Qō. xxxiij.



DEinde ꝯsidᵐ ē de mō ꝛ ordine ꝯceptionis xp̄i. Et circa hoc querūtur. 4. p̄ᵒ vtrū corp⁹ xp̄i i p̄ᵒ instāti ꝯceptionis fuerit formatum. 2ᵒ vtrū in p̄ᵒ instāti cōceptionis fuerit aiatū. 3ᵒ vtrū in p̄ᵒ instāti cōceptionis fuerit a verbo assumptuꝫ. 4ᵒ vtruꝫ conceptio illa fuerit naturalis vel miraculosa.

❡ Utrum corpus xp̄i fuerit formatum in primo instanti conceptionis. Articulo. 1.

AD p̄muꝫ sic ꝓcediturꝫ. vr̄ ꝙ corpus xp̄i non fuerit formatuꝫ in p̄ᵒ instanti sue ꝯceptiōis. dr̄. n. Jo. 2. Quadraginta ꝛ sex ānis edifiᵐ ē tēplū h⁹. Qd exponēs Aug. i. 4. de tri. di. Hic numer⁹ ꝑfectiōi dn̄ici corporis apte ꝯgruit. Et i li. 83 qōnum dicit. Nō absurde. 45. annis dr̄ fabricatum eē tēplū qd corpus ei⁹ figurabat: vt quot āni fuerūt in fabricatione tēpli: tot dies fuerunt in corporis dn̄ici ꝑfectione. nō q̄ in p̄ᵒ instanti ꝯceptionis corpus xp̄i fuit ꝑfecte formatum. primuꝫ

❡ p̄. ad formationē corporis xp̄i reqrebat̄ motus localis q̄ purissimi sāguines de corpore ꝟginis ad locū gnōni ꝯgruū puenirent: nullum āt corp⁹ pōt moueri localr̄ in instāti: eo ꝙ tp̄s motus diuiditur ſm diuisionē mobilis: vt ꝓbatur in. 6. phy. q̄ corp⁹ xp̄i nō fuit i stāti formatū. 2ᵐ.

❡ p̄. corp⁹ xp̄i. formatū ē ex purissimis sanguinibus virginis: vt. s̄. hitū ē nō aūt potuit eē mā illa in eodē instāti sanguis. ꝛ caro: qꝛ sic mā sil̄ fuisset sub duabus formis: q̄ aliō fuit instans i q̄ vltimo fuit sanguis: ꝛ aliud i quo primo fuit caro formata: sed inter 3ᵐ.

quelʒ duo instātia est tps meᵐ: ergo corpꝰ xpi nō fuit in instāti formatus: sʒ p aliqd tps. ¶ Pterea. sic poᵃ augmētatia reqrit determinatū tps in suo actu: ita et ꝛ virtꝰ gnātiua: vtraqꝫ.n.e poᵃ nālis ad vegetatiuā aiaʒ pertinēs. sʒ corpꝰ xpi fuit determiato tpe augmētatū sicut ꝛ alioꝝ hoium corpora. Dr.n.Lu. 2. q pficiebat sapia: ꝛ etate: ergo vr q pari rōne formatio corporis eiꝰ: q pertinet ad vim gnātiuā non fuerit ī instāti: sʒ determiato tpe quo alioꝝ hoīum corpora formantur.

4ᵐ

1 oppᵐ **Sʒ cōtra** e qd Greg. dic. 18 moraliū. Angelo nūciāte: ꝛ spū scō aduēiente mox verbum in vtero. mox intra vterū verbum caro.

Rñº. princi. **Rñdeo** dd: q in pceptiōe corporꝫ xpi tria e psidera re. Pmo qdē motū localē sanguinis ad locū gnōis. Scdo formationeʒ corporis ex tali mā. Tertio āt augmētū q pducit ad qtitatē pfectā i quoꝝ meº rō pceptionis psistit. Mā pᵐ e pceptiōi pambulū 3º āt pceptōeʒ pseqr. Primū āt nō potuit eē i instāti: qꝛ hº e p ipsam rōnē motꝰ local' corpis cuiuscūqꝫ cuiꝰ ptes successiue subītrāt locū. Silr ꝛ 3ᵐ oꝫ eē successiuū: tum qꝛ augmētū nō e sine motu locali: tū etiā quia procedit ex ptute anime iam in corpore formato operantis: que non opatur nisi in tpe: sed ipa formatio corporꝫ i q pricipalr rō pceptiōis psistit fuit i istāti duplici rōne. Pmo qdē pp ptutem agētis infinitā. s. spūs sci. p quē corpus xpi e formatuʒ: vt. s. dcm est. Tāto.n. aliqd agēs citiꝰ pōt māʒ disponere qto maioris ptutꝫ est. Vn agēs infinite ptutis pōt in instāti mām disponere ad debitā formā. 2º ex pte psone filij cuiꝰ corpꝰ formabatur. Nō.n. erat pgruū vt corpꝰ hūanū assumeret nisi formatuʒ. Si aūt añ formationē pfectā aliqd tps pceptionis pcessisset: nō pōt tota pceptō attribui filio dei: que nō attribuit ei nisi rōne assūptionis. Et iō in pº instāti q mā adunata puenit ad locum gnōnis fuit pfecte formatū corpꝰ xpi assūptū: ꝛ p hoc dr ipse filius dei cōceptus: qd aliter dici non posset.

Ad primum ergo dōm: q verbū Au. vtrobiqꝫ nō refert ad solā formatiōeʒ corporis xpi: sʒ ad formationē sil' cū determiato augmēto vsqꝫ ad tps ptus: vñ fm rōnē illius numeri dr pfici tps nouē mēsium: quo xps fuit i vtero pginis. Ad pᵐ

¶ Ad 2ᵐ dōʒ q motus ille localis nō pprehendit. s. ipsā pceptiōeʒ sʒ e cōceptioni pambulus. Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ dōm q nō est assignare vltimū instans in q mā fuit sanguis: sʒ e assignat vltimū tps: qd ptinuat nllo interueniēte medio ad pᵐ instans in q fuit caro formata: ꝛ hoc instās fuit terminꝰ tpis motꝰ local' māe ad locū gnōnis. Ad 3ᵐ.

¶ Ad 4ᵐ dōm: q augmētū fit p poᵃ i augmētatiuaʒ ipsiꝰ: qd augetr: sʒ formatio corporis fit p poᵃᵐ gnātiuā: nō eiꝰ q generat: sʒ ipsiꝰ generātis ex seīe in quo opatur vis formatiua ab aīa pris deriuata. Corpꝰ aūt xpi non fuit formatum ex seīe viri sicut. s. dcm e: sʒ ex opatōe spūsci. ꝛ iō talis dꝫ eē formatio: vt spm scm deceret. Sʒ augmētuʒ corporis xpi fuit fcm fm poᵃᵐ augmētatiuam aie xpi: ꝛ q cū sit spē cōformis aie nre: codē mō debuit corpꝰ illd augmētari: sic ꝛ alia hoium corpora augmētantur. vt ex hoc ostenderetur veritas humane nature. ad 4ᵐ

¶ Utꝝ corpꝰ xpi fuerit aīatuʒ in pº instāti sue cōceptiōis. Ar. II.

Ad secūdum sic pcedit vr q corpꝰ xpi nō fuit aīatum in pmo instāti pceptiōis. Dic.n. Leo papa in ep'la ad iulianū. Nō alterius nāe erat caro xpi q nre: nec primū.

alio illi q̄ ceteris hoibus aīa ē in
spirata pricipio: sʒ aliis hoib⁹ nō
infūditur aia in p̄° instāti sue ꝯce-
ptionis: ergo nec corpori xp̄i aia de-
buit infūdi in p̄° instāti sue cōce-
2m. ptionis. ¶ P̄. aia sic q̄lʒ forma nā
lis reqrit determinatā q̄titatē in
sua mā: sʒ in p̄° instāti ꝯceptionis
corp⁹ xp̄i nō hūit tantā q̄titatē:
q̄tā hūt corpora alioꝝ hoium: qñ
aiant: alioqn si cōtinue fuisset post
moduʒ augmētatū: vl'citi⁹ fuisset
natū vl i sua natiuitate fuisset ma
ioris: q̄titatis: q̄ alii infantes.
Quoꝝ p̄m ē ꝯ Aug. 4. de tri. vbi
pbat euʒ spatio nouē mēsiū i vte-
ro v̄gis fuisse. 2m aūt ē ꝯ Leoneʒ
papā: q i sermōe epiphanie dic ꝙ
magi inuenerūt pueꝝ Jesū in nul
lo ab hu̇e infātie gnālitate discre
tuʒ: nō ergo corp⁹ xp̄i fuit aiatū i p̄°
instāti sue ꝯceptionis. ¶ P̄. vbicū
3m. q̄ est pri⁹ ꝛ posteri⁹ oʒ eē plura in
stātia: sʒ ꝯ p̄hm li. ꝺ gnōne aialiū
in gnōne hoīs reqrit p̄us ꝛ poste
ri⁹ prius. n. ē viuū ꝛ postea aial:
ꝛ postea hō: ergo nō potuit aiatō
xp̄i pfici i p̄° instāti sue ꝯceptiōis.

I opp^m **Sʒ contra** est qd Dā. in. 3. li. sit caro: sit del
verbi caro sit caro animata anima
rationali et intellectuali.

Rñ°. princi. **Respondeo** dōm qd ad h° ꝙ ꝯceptio ipsi
filio dei attribuat vt i simbolo cō
fitent dicētes q ꝯcept⁹ est de spū
scō: nece ē dicere ꝙ ipsū corp⁹ xp̄i
dū ꝯcipet eē v̄bo dei assūptū: ostē
sum ē āt supra: ꝙ v̄buʒ dei assūpsit
corpus mediāte aia ꝛ aiaʒ mediā
te spiritu. i. intellectu: vñ oportuit
ꝙ in p̄° instanti ꝯceptionis corp⁹
xp̄i eēt aiatum anima rationali.

Ad p^m **Ad primum** ergo dōʒ: ꝙ p̄n^m inspiratiōis
aie p̄t ꝯsiderari dupl'r. Uno° ẽm
dispositionē corporis: ꝛ sic nō ab
alio p̄n° inspirata est aia corpori
xp̄i ꝛ corporib⁹ aliorū hoiuʒ. Si
cut. n. statim formato corpore alte
rius hois infundit aia: ita fuit in
xp̄o. Alio° p̄t ꝯsiderari dcm̄ p̄n^m
solū ẽʒ tp̄s: ꝛ sic ēt: qꝛ p̄us tpe for
matū fuit pfecte corp⁹ xp̄i: prius
tempore fuit ēt aiatuʒ. ¶ Ad 2m Ad 2m
dōm ꝙ aia reqrit debitam q̄tita-
tem in mā: cui infūdi t: sʒ ista q̄ti
tas q̄dā latitudinē hʒ: qꝛ in maio
ri ꝛ in minori q̄titate saluatur. q̄
titas aūt corporis quā hʒ cū prio
sibi infūdit aia. pportionat q̄ti-
tati perfecte: ad quā p augmētum
pueniret: ita. s. ꝙ maioꝝ hoiuʒ ma
iorem q̄titatē corpora hūt in p̄ª a
nimatiōe. xp̄s āt i pfecta etate ha
buit decētem ꝛ mediocrem q̄tita
tē: cui pportionabat q̄titas quā
corp⁹ ei⁹ hūit i tpe: q alioꝝ hoiuʒ
corpora aiant. miorem tñ hūit in
p̄n° sue cōceptiōis. Sʒ tñ illa pua
q̄titas nō erat tā pua: vt in ea nō
posset rō aiati corporis ꝯseruari.
cū ēt in tali q̄titate quorūdā par-
uoꝝ hoium corpora aient. ¶ Ad Ad 3m
3m dōm: ꝙ in gnōne alioꝝ hoium
locum hʒ qd dic p̄hs: pper hoc ꝙ
successiue corp⁹ format ꝛ disponi
tur ad aiam. Unū p̄° tāq̄ impfecte
dispositūʒ recipit aiam impfectaʒ
et postmodum qñ pfecte est dispo
situm recipit animam perfectam:
sʒ corpus xp̄i pper infi^am v̄tuteʒ
agētis fuit pfecte dispositū in in-
stanti: vñ statim i p̄° instanti reci-
pit formā pfectā. i. aiam rōnalem.
Utꝝ corp⁹ xp̄i i p̄° istāti sue ꝯce-
ptionis fuerit v̄bo assumptū. ar. 3.

AD tertiū sic pcedit: vr primuʒ
ꝙ caro xp̄i prius fuit
cōcepta ꝛ postmoduʒ
assumpta. Quod. n. nō est: pōt as-
sumi: sed caro xp̄i p cōceptionem
esse incepit: ergo vr ꝙ fuit assumpta a
verbo dei postq̄ fuit concepta.
¶ P̄. caro xp̄i fuit assumpta a ver 2m.
bo dei mediante aia rōnali: sed in
termino ꝯceptionis accepit aiam
rationalem: ergo in termino cōce-
ptionis fuit assumpta: sʒ in termi-

3m. no conceptionis dicitur iam concepta: ergo, prius fuit concepta et postmodum dicitur assūpta. ¶ Pr. i oi gñato prius tēpore est id qd ē īperfectuz: eo qd est perfectum vt pz per phm in .9. metaph. sz corp' xpi est qddā gnātum ꝗ ad vltimā perfectionem: q̄ cōsistit in vnione ad vbuz dei: non statim in pº instāti ɔceptōis puenit: sz pº fuit caro concepta ꝛ postmodum assumpta.

1 oppm Sz cōtra est qd Au. di. in li. de fide ad petr. firmissime tene: ꝛ nullatenus dubites carnē xpi nō fuisse cōceptā in vtero vgis pusꝗ susciperet a vbo.

Rñō. princi. Respondeo dicēdum: q sic. s. dcm est. pprie dicimus deū fcm esse hoiem: nō āt pprie dicim' q hō factus sit deus: qz. s. de' assumpsit sibi id qd ē hois nō aūt pexstitit id qd ē hois. q. per se subsistēs anꝗ susciperet a vbo. Si āt caro xpi fuisset ɔcepta anꝗ susciperet. a vbo hūisset aliqn aliquā hypostasim pter hypostasim verbi dei: q est cōtra rōnem incarnationis: sm quā ponim' verbum dei esse vnitū hūane nāe ꝛ oibus ptibus eius in vnitate hypostasis nec fuit conueniens q hypostasis preexñtē hu' nāe: vl alicuius ptis eius verbū dei sua assūptione destrueret. Et iō cōtra fidez est dicere q caro xpi prius fuerit ɔcepta ꝛ postmom assūpta a verbo dei.

Ad pm Ad primum ergo dcm. q si caro xpi n fuisset in instanti formata seu concepta: sz p tpis successionem oporteret alterū duorū sequi: vel q assumptuz nōdū esse caro. vl q prius esset cōceptio carnis ꝗ eius assumptio: sz qz ponim' ɔceptionē in instanti esse pfectam: ɔñs est q in illa carne sil fuit cōcipi ꝛ conceptū esse. Et sicut Aug. dic in li. de fide ad Petrū. Dicim' ipsū dei vbum sue carnis acceptōe ɔceptū: ipsāꝗ carnem vbi in incarnatione cōceptam. ¶ Et p hoc pz ēt responsio ad 2m. Nā sil dū caro illa cōcipit. cōcepta est: ꝛ aiat. Ad 2m ¶ Ad 3m dcm q in mysterio incarnationis non ɔsideratur ascēsus. q. alicui' pexistentis pficientis vsq ad vnionis dignitatē sic posuit fotin' hereticus: sz potius ɔsiderat ibi descensus: sm q perfectū dei verbū iperfectionem nāe nr̄e sibi assūpsit: sm illd Jo. 6. descendi de celo. Ad 3m

¶ Utrum cōceptio xpi fuerit nālis vel miraculosa. Ar. IIII.

AD quartum sic pceditur: vr q conceptō xpi fuerit nālis sm. n. cōceptionē carnis xps dr filius hois: est aūt verus ꝛ nālis filius hois: sicut ver' ꝛ nālis dei fili': ꝗ ei' ɔceptio fuit nālis. ¶ Pr. nulla creatura pducit operationē miraculosam: sz conceptio xpi attribuitur beate virgini: q̄ est pura creatura: dr. n. q virgo xpm concepit ergo vr q nō sit miraculosa cōptio: sed nālis. ¶ Pr. ad hoc q aliqua trāsmutatio sit nālis sufficit q prinm passiuum sit nāle: vt. s. hītū est: sed prinm passiuum ex parte matris in cōceptōe xpi fuit naturale vt ex dictis pz: ergo cōceptio xpi fuit naturalis. primus 2m. 3m.

1 oppm Sz ɔtra est qd Dio. dicit in epla ad Gaiū monachum sup hoiem operat xps ea q̄ sunt hois ꝛ hoc monstrat virgo supernaturaliter concipiens.

Rñº. princi. Respondeo dcz: q sic Amb. dicit in libro de incarnatione: multa in hoc mysterio ꝛ secundū naturam inueniens ꝛ vltra naturam. Si. n. consideremus id quod est ex parte materie conceptum quam mater ministrauit: totum est nāle. Si vero consideremus id quod ex p arte virtutis actiue: totum est miraculosuz: ꝛ qz vnūquodꝗ mag' iudicat sm formam. ꝗ sm materiā: ꝛ similiter

ſm agens ꝙ ſm patiens. inde eſt ꝙ conceptio xp̄i debet dici ſimplr miraculoſa et ſupernaturalis: ſed ſm aliquid naturalis.

Ad pm **Ad primū** ḡ dōm: ꝙ xp̄s dr̄ nālis filiꝰ hois i ꝗtum hȝ nām huām verā ꝑ quam eſt filius hois. lȝ eā miraculoſe habuit. Sicut secꝰ illuiatꝰ videt nāliter ꝑ poām viſiuā: quā miraculoſe accepit. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ cōceptio attribuit̄ vgi btē non tanꝗ pnᵒ actiuo: ſȝ qꝛ miniſtrauit mām ɔceptui: et ēt in eius vtero ē cōceptio celebrata. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ pnm paſſiuū nāle ſufficit ad transmutationē nālē: qꝛ nāli et ɔſueto modo mouet̄ a pnᵒ actiuo ꝓpꝛio: ſed hᵒ in ꝓpoſito ñ hȝ locū ⁊ ideo ɔceptio illa ñ pt̄ dici ſimplr nālis.

¶ De perfectiōe pꝛolis cōcepte. Qō. xxxiiij.



Einde ɔſiderādum ē de pfectione ꝓlis ɔcepte. Et circa hoc q̄rūt̄ q̄ttuoꝛ. pᵒ vtrū in pᵒ iſtāti ɔceptiōis xp̄s fuerit ſcificatus ꝑ grāȝ. 2ᵒ vtrū in eodē inſtāti habuerit vſuȝ liberi arbi. 3ᵒ. vtꝝ i eodē inſtāti potuerit mereri. 4ᵒ. vtrum in eodeȝ inſtanti fuerit plene compꝛehenſoꝛ.

¶ Vtꝝ xp̄s in pᵒ inſtanti ſue cōceptōis fuerit ſcificatꝰ ꝑ grāȝ. ar. 1.

pmum



D primuȝ ſic ꝓcedit̄: vr̄ ꝙ xp̄s ñ fuerit ſcificatꝰ in pᵒ iſtāti ſue ɔceptiōis. Dr̄. n. 1. ad Coꝛ. 15. Nō pᵒ ſpūale ſȝ qđ aīale. dein qđ ſpūale ē: ſȝ ſcificatō grē ptiet ad ſpūalitatē: ñ ḡ ſtati a pnᵒ ſue ɔceptiōis xp̄s ꝑcepit grām ſcificatiōis: ſȝ poſt aliqđ ſpatiū tp̄is.

2m ¶ p̄. ſcificatio vr̄ eē a pctō. ſȝ illđ .1. ad Coꝛ. 6. Et hᵒ qdē fuiſtis aliqñ. ſ. pctōꝛes: ſed abluti eſtis: ſȝ ſcificati eſtis: ſȝ i xp̄o nūꝗ fuit pctm̄ ḡ nec ɔuenit ſibi ſcificari ꝑ grām.

3m ¶ p̄. ſic ꝑ vbū dei oia fcā ſūt: ita ꝑ vbū incarnatū ſūt oēs hoies ſcificati. q̄ ſcificant̄ Heb. 2. Qui ſctificat: et q̄ ſcificant̄: ex vno oēs: ſed vbū dei ꝑ qđ fcā ſunt oia: ñ ē ſcm̄: vt Aug. di. in. 1. de tri. ḡ xp̄s ꝑ quē ſcificant̄ oēs nō eſt ſctificatus.

Sȝ ɔtra eſt qđ dr̄ Luc. 1. Qđ ex te naſcet̄ ſctm̄ vocabitur filiꝰ dei. Et Jo. 10. Quē pr̄ ſcificauit: et miſit in mundum. ſ oppm

Reſpōdeo dōm: ꝙ ſicut. ſ. dictū ē: abūdātia ḡtie ſcificantis aīaȝ xp̄i deriuat̄ ex ipa vbi vnione ſm illud Jo. 1. Vidimꝰ gliam eiꝰ. q. vnigeniti a pr̄e plenū gratie et veritatis. Oſtēſuȝ autem eſt. ſ. ꝙ in pᵒ inſtanti ſue cōceptionis coꝛpus xp̄i animatū fuit: et a verbo dei aſſumptum. vnde ɔñs ē ꝙ i pmo iſtāti ɔceptōis xp̄s habuit plenitudinē gratie ſanctificātis animā et coꝛpus eius. Rñº pncip.

Ad pꝛimū ḡ dōm: ꝙ ille oꝛdo quē pōit ibi Apoſtō. pertinet ad eos qui per pꝛofectum ad ſpiritualem ſtatum perueniunt. Jn myſterio āt incarnationis magis ɔſideratur deſcenſus diuie plenitudinis in naturaȝ humanā ꝗ pꝛofectus humane nature. q. pꝛeexiſtentis in deum: ⁊ iđ in hoie xp̄o a pnᵒ fuit pfecta ſpūalitas. Ad pm ¶ Ad 2m dōm ꝙ ſcificari eſt aliquid fieri ſcm̄ fit āt aliquid nō ſolum ex ɔ̄rio: ſȝ etiā ex negatiue vel ꝑuatiue oppoſito: ſicut album fit ex nigro: ⁊ etiam ex non albo nos autem ex peccatoꝛibus ſancti efficimur: et ita ſanctificatio nr̄a eſt ex pctō. Sȝ xp̄s quidem ſecundum hominē factus eſt ſcūs: quia hanc grē ſanctitatē nō ſꝑ hūit nō tamen factus eſt ſcūs ex peccatoꝛe qꝛ pcm̄ nunꝗ habuit: ſed ſcūs eſt ſanctꝰ ex non ſcō ſecundum hoīem Ad 2m

nõ qdez pũatiue: vt. s. aliqñ fuerit hõ: & nõ fuerit scũs: sz negatiue: qr s. qñ nõ fuit hõ nõ hũit sãctitatem huam: & iõ sil' fact⁹ fuit hõ & scũs hõ: pp qd ange. dic. Luca. 1. qd nascet ex te scm̃ qd exponẽs Greg. 18 moral'. dic ad distinctionẽ nr̃e sanctitatis iesus scũs nascitur⁹ asseritur nos qppe si sãcti efficimur: nõ tñ nascimur: qr ipsa nãe corruptibilis ꝯditione ꝯstrigimur: ille ãt sol⁹ veraciter scũs nat⁹ ẽ: q ex cõiũctione carnalis copule ꝯceptus nõ ẽ.

Ad 3m ❡ Ad 3m: dĩcẽ: q aliter opatur pr̃ creationẽ rer̃ per filiũ: alr tota trinitas. scificatiões hoiuz p hoiem xp̃m. Nã v̄bũ dei ẽ eiusdẽ v̄tutis & opõnis cũ deo pr̃e vñ pr̃ nõ opak p filiũ: sic p instr̃m qd mouet motũ hũanitas ãt xp̃i est sicut instr̃m diuinitatis: vt. s̄. dcm̃ ẽ. & iõ hũanitas xp̃i ẽ scificãs & scificata.

❡ Utr̃ xp̄s in p⁰ instãti sue cõceptiõis hũerit vsum lib. ar. A. ii.

primuz 

AD secundum sic pceditur. vr̃ q xp̄s sm̃ hoiem non hũerit vsũ liberi arb. in pa instanti sue ꝯceptiõis. Prim⁹ est. n. eẽ rei q̃ agere vl' opari. vsus ãt liberi arbi. est qdã opõ: cũ g aĩa xp̃i eẽ inceperit i p⁰ instãti ꝯceptõis: vt ex p̄dictis pz vr̃ esse ipole q in p⁰ istãti ꝯceptõis hũerit vsũ liberi arbi.

2m. ❡ P̄. vsus libe. ar. ẽ electio electio ãt p̄suppõit deliberationẽ ꝯsilij. Dic. n. phs in. 10. ethi. q electio ẽ appetit⁹ p̄cõsiliati: g vr̃ impole q in p⁰ instanti sue ꝯceptõis

3m. hũerit vsũ liberi arbi. ❡ P̄. liber̃ arbitrium ẽ facultas volũtatis et rõnis: vt in pa pte hitum est: & ita vsus liberi arbitrij ẽ actus voluntatis & rõnis siue intellectus: sz actus itell'is p̄supponit actũ sensus qui eẽ nõ põt sine cõuenientia organor̃ que nõ vr̃ fuisse in p⁰ instãti ꝯceptionis xp̃i. g vr̃ q xp̄s ñ potuerit habere: vsum liberi arbi, in primo instanti sue creationis.

Sz cõtra est qd Au. di. i li. de tri. Mox vt v̄bũ venit in vteruz seruata v̄itate p̄pe nãe fcm̃ ẽ caro & perfect⁹ hõ sz perfectus hõ hz vsuz liberi arb. g xp̄s hũit in p̄mo instanti sue conceptionis vsum liberi arbitrij. i oppm

Respondeo dĩcẽ q sic. s̄. dcm̃ẽ: hu^e nãe quã xp̄s assũpsit ꝯuenit spũalis pfectio: i quã nõ p̄fecit: sz eã statim a pn⁰ hũit. Perfectio aũt vltima nõ ꝯsistit i poa vl' in hitu: sz i opõne. Uñ in. 2. de aĩa dr̃. q opõ est actus secũdus. Et iõ dĩcẽ ẽ: q xp̄s in p⁰ instãti sue ꝯceptionis hũit illaz opõnẽ aĩe q̄ põt i instanti hr̃i. Talis aũt ẽ opo volũtatis & intellectus. in q̄ ꝯsistit vsus liberi arbitrij. Subito. n. & i instãti pficitur opatio intell'is & voluntatis mlto magis q̃ visio corporalis: eo q intelligere velle: & sentire nõ est motus q sit actus impfecti qd successiue pficitur sz e st actus iã pfecti: vt dr̃ in. 3. de aĩa. Et iõ est dĩcẽ q xp̄s in primo instanti sue conceptiõis habuit vsum liberi arbitrij. Añ⁰. princi.

Ad primum g dĩcẽ q esse est pri⁹ nã q̃ agere nõ tñ ẽ prius tpe: sz sil': cũ agens hz esse pfectũ icipit agere: nisi sit aliqd ipediẽs: sic ignis sil dũ gñatur icipit calefacere & illumiare: sz calefactio nõ termiak i instãti: sz p tpis successiõez: illumiatio aũt pficik i instãti & talis opatio ẽ vsus liberi arbi. vt dcm̃ est. Ad pm.

❡ Ad 2m dĩcẽ q sil' cũ terminak ꝯsiliũ vl' deliberatõ: põt eẽ electio. Illi ãt q deliberatiõe ꝯsilij indigẽt i ipsa deliberatione ꝯsilij p⁰ hñt certitudinẽ de eligẽdis: & iõ stati eligũt: Ex q̄ pz q deliberatio cõsilij non p̄exigik ad electionẽ: nisi pp inqstionez incerti: xp̄s aũt in p⁰ instãti sue ꝯceptionis: sicut hũit plenitudinez gr̃e sanctificãtis: ita hũit plenitudinẽ v̄tutis, cognite. sm̃ il. Ad 2m.

lud. Plenum gratie et veritatis. vij. q.
Ad 3m hūs oēz certitudinē potuit statim in instāti eligeṙ. ¶ Ad 3m dīcendū: q intell's xp̄i. ſm ſe iam infuſaz poterat intelligere ēt nō ꝯuertendo ſe ipm ad fantaſmata: vt. ſ. hitū ē vñ poterat i eo eē opō volūtatis ⁊ intell's abſqꝫ opōne ſenſus. Sꝫ tñ potuit in eo eē ēt opatio ſenſus in p̄o inſtanti ſue ꝯceptionis: marie q̄ꝫ tū ad ſenſuz tactus: q̄ ſenſu proles ꝯcepta ſentit i mr̄e ēt añqꝫ aiaz rōnalez optineat: vt dr̄ in li. de gnōne aialiū. Un̄ cū xp̄s in p̄o inſtāti ſue cōceptionis hūerit aiaz rōnales formato iā ⁊ organizato corpore ei⁹: multo magis in eodē inſtāti poterat hr̄e opōnē ſenſus tactus.
¶ Utr̄ xp̄s i p̄o inſtāti ſue cōceptiōis mereri potuerit. Arti. iii.

primū. **AD tertiū** ſic ꝓcedit. vr̄ q xp̄s in p̄o inſtāti ſue ꝯceptionis mereri nō potuerit. Sic. n. ſe hꝫ liberū arbitriū ad merendū: ita ad demerendū: ſꝫ diabol⁹ i p̄o inſtāti ſue creationis nō potuit peccare: vt in p̄a parte hitū ē: ḡ neqꝫ aia xp̄i in p̄o inſtāti ſue creatiōis: qd̄ fuit p̄m inſtans conceptionis xp̄i potuit mereri.
2m. ¶ p̄. illd̄ q hō hꝫ in p̄o inſtāti ſue ꝯceptionis: vr̄ ei ēt eē nāle. q2 hoc ē ad qd̄ termiaṙ ſua gnō nālis: ſꝫ nālib⁹ nō meremur: vt pꝫ ex his q̄ dcā ſunt in 2a parte: ḡ vr̄ q vſus liberi arbi. quē xp̄s hūit ſm hoiem i p̄o inſtāti ſue conceptōis nō fuit meritori⁹.
3m. ¶ p̄. id qd̄ ſel' aliqs meruerit iā facit q̄dām⁰ ſuū: ⁊ ita nō vr̄ q iterū poſſit illd̄ mereri: q2 nullus mereṙ qd̄ ſuuz eſt ſi ḡ xp̄s in p̄o inſtanti ſue cōceptionis meruit. ſeqtur q poſtea nihil meruerit: qd̄ pꝫ eē fl'm: nō ḡ xp̄s i p̄o inſtanti ſue conceptionis meruit.
ł oppm **Sꝫ ꝯtra** eſt qd̄ Aug. di. ſup exodū. nō hūit oīno xp̄s iuxta aie meritum q̄ potuiſſet pficere potuiſſet āt pficere in merito ſi in p̄o inſtanti ſue cōceptionis nō meruiſſꝫ: ḡ in p2io inſtanti ſue cōceptionis meruit xp̄s.

Rñdeo dīcendū: q ſicut. ſ. dcm̄ eſt xp̄s in p̄o inſtanti ſue ꝯceptionis ſcificatus fuit ꝑ grām Rñō. princi.
Eſt aūt duplex ſcificatio. vna quidem adultorū: q̄ ſm ꝓpꝛium actū ſcificanṫ. Alia aūt puerorū: q̄ nō ſcificanṫ ſm ꝓpꝛiuꝫ actū fidei ſed ſm fidē parentū vl' ecclie. Prima āt ſcificatio eſt ꝑfectior q̄ꝫ ſcda ſicͭ actus eſt ꝑfectior q̄ꝫ hitus ⁊ quod eſt ꝑ ſe eo qd̄ eſt ꝑ aliud. Cū ḡ ſcificatio xp̄i fuerit ꝑfectiſſīa q2 ſic ſcificatus eſt vt eēt aliorū ſcificator: ꝯñs eſt q ipſe ſꝫ ꝓpꝛiū motū liberi arbi. in deū fuerit ſcificatus qui quidē motus liberi arbitrij ē meritori⁹. Un̄ ꝯñs ē q in p̄o inſtanti ſue cōceptionis xp̄s meruit.

Ad primū ḡ dīcendū q liberū arb. nō eodē mō ſe hꝫ ad bom ⁊ ad malū. Nā ad bonuꝫ ſe hꝫ ꝑ ſe ⁊ nāṙ: ad malū āt ſe hꝫ ꝑ mom defectus ⁊ preter nāꝫ ſicut āt phs dicit in 2o de celo. Poſterius eſt qd̄ ē preter nāꝫ eo qd̄ ē ſm nām: q2 id qd̄ eſt preter nām: ē quedā exciſio ab eo qd̄ eſt ſꝫ nāꝫ: ⁊ iō liberum arbi. creature. i p̄o inſtanti creationis p̄t moueri ad bonū merendo: nō āt ad maluꝫ peccādo: ſi tñ nā ſit integra. Ad p̄m
¶ Ad 2m dōm q illud qd̄ hō hꝫ in p2in⁰ ſue creationis ſm cōem nāe curſum: ē hoi nāle nihil tñ ꝓhibet quin aliqua creatura in p2in⁰ ſue creationis aliqd̄ benefim grē a deo conſequatur: ⁊ h⁰ modo aia xp̄i in p2in⁰ ſue creationis ꝯſecuta ē grāꝫ qua poſſet mereri. ⁊ ea rōne grā illa ſꝫ quādaꝫ ſilitudinē dr̄ fuiſſe illi hoi nālis: vt pꝫ ꝑ Aug. i ench. Ad 2m
¶ Ad 3m dōm: q nihil prohibet idē eē alicuius ex diuerſis cauſis: ⁊ ſꝫ h⁰ xp̄s gloriaꝫ imortalitatis quā meruit in p2io inſtanti ſue conceptionis potuit ēt poſterioꝛib⁹ actib⁹ ⁊ paſſionibus mereri: non quideꝫ Ad 3m

vt esset sibi magis debita: sed vt si bi ex pluribus causis deretur.

¶ Utrum xps fuerit pfectus comprehensor in primo instāti sue conceptionis. Art.iiii.

primus AD quartum sic pceditur. vr q xps non fuerit pfectus cōprehensor in p° instanti sue cōceceptōis. Meritū.n. pcedit pmiuz: sic z culpa penaz. Sz xps in p° instanti sue cceptionis meruit: sicut dcm ē: cū g status cōprehensoris sit principale pmium: vr q xps in prio instanti sue conceptionis nō fuerit cōprehēsor. ¶ p̄. d n̄s dicit Luc.vlti. hec oportuit xpm pati z ita intrare in gliā suā sz glia pertinet ad statuz cōprehensoris: ergo xps non fuit in statu cōprehensoris i p° instāti sue cōceptionis: qn̄ adhuc nullaz sustiuerat passionē. ¶ p̄. illd nō cōuenit nāe hois nec angelo. Si.n. fuisset cditi beati post modū non peccassent: ergo xps sz q homo nō fuit btūs in p° instāti sue conceptionis.

2m.

3m.

I oppm Sz contra ē quod dr l ps. Btūs quē alegisti: z assūpsisti: qd sm gl. referr ad huam nām xpi q assumpta est a verbo dei in vnitatē psone: sz in p° instanti conceptionis fuit assumpta hūana nā a verbo dei in vnitate: g in primo instanti sue conceptiōis xps sm q homo fuit beatus. quod est esse comprehensorem.

Rñō. princi. Respondeo ddz q sicut ex dcis pz: n̄ fuit cuemens: vt xps in sua conceptione accipet grāz hituales tm absq actu: accepit aūt grām nō ab mensuram: vt. s. hitū ē. Grā aūt viatoris cū sit deficiēs a grā cōprehensoris mēsuraz miorem hz respectu cōprehēsoris. Uñ manim ē q xps in primo instanti sue cōceptionis accepit nō soluz tātam grām qtā cōprehēsores hūt: sz ēt oibus cōprehensoribus maiorem. Et quia gratia illa non fuit sine actu. cōueniens est q actu fuerit cōprehensor videndo deū per essentiam clarius ceteris creaturis.

Ad pm Ad primū g dds: q sicut. s. dcm est: xps non meruit gloriā aie: sm quā dr comprehēsor sz gliaz corporis ad quā per suam passionez peruenit. Uñ pz responsio ad 2m. ¶ Ad 3m ddm q xps ex hoc q fuit deus z homo in sua humanitate habuit aliquid preceteris creaturis: vt. s. statim a principio esset beatus. Ad 2m Ad 3m

¶ De natiuitate xpi. Qō. xxxv.



Consequnter post xpi cōceptionem agenduz est de eius natiuitate. Et p° qtū ad ipsaz natiuitatem. 2° qtuz ad natiuitatis maifestationē.

¶ Circa pm querūr octo. p° vtrū natiuitas sit nāe vel psone. 2° vtz xpo sit attribuenda alia natiuitas preter eternā. 3° vtz sz natiuitatē tpalez btā vgo sit mr eius. 4° vtz dēat dici mr dei. 5° vtrum xps sm duas filiatiōes sit fili9 dei pris z vgis mris. 6° de mō nauitatz. 7° de loco. 8° de tēpore natiuitatis.

¶ Utrum natiuitas xpi fuerit nature vel persone. Ar.i.

AD primuz sic pceditur. vr q natitas nāe cueniat magz qz psone. Dicit.n. Augu. in. li. de fide ad Petrum. Natura eterna atq diuina non posset concipi et nasci ex humana nā nisi sz veritatē hūane nature: si igitur diuine nature cōuenit concipi z nasci ratione humane nature: multo magis igitur conuenit humane nature. ¶ p̄. sm phm in. 5. meta. nomen nature primus

a nascendo sumptum est: sed deno minationes fiũt ſm siĩitudinis cõ uenientiã: ergo vr̃ q natitas magis
3m pertineat ad nãz q̃ ad pam. ¶ P̃. illd ppꝛie nascit qd p natitatẽ ici pit ee: sz p natitatẽ xp̃i ñ icipit eẽ pa xp̃i: sz ei9 hua nã: ergo vr̃ q nati tas ppe ptineat ad nãz: ñ ad pam.

1 oppm **Sz cõtra** est qd Dam. dic̃ i .3.li. Natitas hypostasis est: non nature.

Rñº pncip. **Rñdeo** dõm q natiuitas pt attribui alicui dupliciter. vnoº sic subo. alioº sicut termio. Sicut subiecto qdẽ attribuitur ei qd nascit: hº aũt ppꝛieẽ hypostasis non nã. Cũ.n. nasci sit qd dam gñari: sicut gñat aliquid ad hº q sit ita nascit aliqd ad hoc q sit. Esse aũt ppe est rei subsistẽtis sit. Esse aũt ppe est rei subsistetis Nã formã q̃ nõ subsistit dr eẽ solũ qꝛ ea aliqd ẽ. Persona ãt vl' hypostasis sigñat p modũ subsistentis: nã ãt sigñat p modũ forme in qua aliqd subsistit. Et iõ natiuitas tã q̃ subiecto nascẽti ppe attribuit psone vel hypostasi: nõ nãe: sed sic termino attribuit natiuitas nãe. Termin9.n. generationis et cuiuslibet natiuitatis est forma: nã aũt p modũ forme signat. Uñ natitas dr eẽ via in nãm: vt patet p phz. 2. phy. termiat.n. nãe intẽtio ad formam seu naturam speciei.

Ad pm **Ad pꝛimum** ergo dõm: q ppe idẽtitatẽ q̃ in diuinis est inter nãm et hypostasim: qñq3 nã ponit p psona vel hypostasi: et ſm hoc dic̃ Aug. nãz diuinam esse pceptam et natã: qꝛ.s. psona filij est pcepta: et nata ſm humanã nãm.
Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q nullus motus seu mutatio denominatur a subiecto qd mouet: sz a terio mot9 a quo spẽm hẽt et pp hoc natiuitas nõ denomiat a psona que nascit: sed a nã ad quã natitas terminat.
Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q nã ppe loquendo non incipit esse sed magis pa incipit esse in aliqua nã: qꝛ sicut dictum est: natura significare: vt quo aliquid est: persona aũt significatur: vt q̃ hz eẽ subsistens.

¶ Utrũ attribuẽda sit xp̃o aliqua natiuitas temporalis. Ar. ij.



Ad secundum pmum. sic proceditur: videtur q xp̃o non sit attribuẽda aliqua natiuitas tẽporalis. Nasci.n. est sicut quidam motus rei non exñtis añq3 nascat indigẽs beneficio natiuitatis: vt sit: sz xp̃s ab eterno fuit: ergo non potuit temporalr nasci.
¶ P̃. illd qd est in se perfectum natitate ñ indiget: sed persona filij dei ab eterno fuit pfecta. non ergo indiget temporali natiuitate: et ita vr̃ q nõ sit temporalr nat9. 2m
¶ P̃. natiuitas p pꝛie persone cõuenit: sz in xp̃o est vna tm̃ psona: ergo in xp̃o est tm̃ vna natiuitas. 3m.
¶ P̃. qd duab9 natitatibus nascitur: bis nascitur: sed hꝰ vr̃ esse falsa: xp̃s est bis natus: qꝛ natiuitas ei9 qua de pr̃e ẽ natus interruptionem non patitur. cũ sit eterna: qd tñ reqrit ad hoc aduerbiu3 bis. Ille.n. dicitur bis currere q̃ cum interruptione currit: ergo videtur q in xp̃o non sit ponẽda duplex natiuitas. 4m

1 oppm. **Sz ɔtra** est qd Dam. dic̃ in .3 li. Cõfitemur duas xp̃i natiuitates: vnã que est ex patre eternam: et vna3 que est in vltimis tempoꝛibus propter nos.

Rñº pncip. **Rñdeo** dõm q sicut dcm̃ ẽ: nã cõparat ad natiuitatẽ sicut terminus ad motum vel mutationẽ: mot9 aũt diuersificat ſm diuersitatẽ terminoꝝ: vt patet p phm i. 5. phy. In xp̃o aũt sunt due nãe. dina. s. et humana: quarũ vnã accepit ab eterno a pr̃e: altera3 accepit tempoꝛaliter a matre: et ideo necesse est attribuere xp̃o duas natiuitates: vna3 qua eternaliter natus est a patre: aliã qua tẽpoꝛaliter natus est a matre.

Ad p^m **Ad primum** ꝗ dõm: ꝙ hec fuit obiectio cuiusdam feliciani heretici: quam Au. i li. ꝯ felicianũ sic soluit. Fingamus iquit: sicut pleriqꝫ volunt esse in mũdo aiam gñalem. q̄ sic in effabili motu semia cũcta viuificet vt nõ sit ꝯcreta cũ genitis: sꝫ vitã prestet ipa gignendis. Nẽpe cum hec in vterꝯ passibilẽ mãm advsus suos formatura puenerit: vnã fac secũ eẽ psonã eius rei quã nõ eãdẽ ꝯstat hr̃e subam: ⁊ sic opante aĩa ⁊ patiente mã ex duabus substãtijs vn⁹ hõ. Sicqꝫ aĩaꝫ nasci fatemur ex vtero: ñ q2 añq̃ nasceref: q̃tum ad se attinet: ipsa penit⁹ nõ fuisset Sic ꝗ imo sublimi⁹ nat⁹ est de matre fili⁹ dei ꝯm hoiem eo pacto: q̄ cũ corpore nasci docef ⁊ aius non q2 vtriusqꝫ sit vna suba: sꝫ quia ex vtraqꝫ sit vna p^a. Nõ tñ ab h^o incepisse initio dicim⁹ dei filiũ: ne tẽporalẽ credat aliqs deitatẽ nõ ab eterno filij dei nouim⁹ carnẽ: ne ñ ꝟitatẽ hũani corpis: sꝫ q̃dam cuꝫ suscepisse putem⁹ ymaginẽ. ¶ Ad

Ad 2^m 2^m dõm: ꝙ h fuit rõ Nestorij quaꝫ soluit Cyrillus in quadaꝫ epl̃a dicens. Nõ dicim⁹ ꝙ fili⁹ di idiguerit necio pp se scdã natiuitate post eã q̄ ex pr̃e est. Est. n. fatuũ ⁊ idoctum exñtẽ añ oĩa secula ⁊ ꝯsempiternuꝫ idigere dicere initio vt sit 2°: qm̃ aũt pp nos ⁊ pp nr̃am salutem vniens sibi ꝯm subsistentiã qd est humanũ pcessit ex muliere: ob

Ad 3^m h^o dr̃ nasci carnalr̃. ¶ Ad 3^m dõꝫ ꝙ natiuitas est psone vt subi. nãe ãt vt termi. Possẽ ẽ aũt vni subto plures trãsmutationes iesse: quas tñ necẽ est ꝯm terminos variari: ñ tñ dicim⁹ q̃si eterna natitas sit trã

ad 4^m smutatio ãt mot⁹ sꝫ q2 sigf p mo^m mutatõis ãt mot⁹. ¶ Ad 4^m dicendũ: ꝙ xp̃s põt dici bis nat⁹ ꝯm duas natitates. Sic. n. dr̃ bis currere: q̄ currit duob⁹ tẽporib⁹: ita pt dici bis nasci: qui semel nascif in eternitate: ⁊ semel i tpe: q2 eternitas et tempus multo magis differunt q̃. 2. tp̃a: cũ tñ vtrũqꝫ designet mensu^am durationis.

¶ Utrum ꝯm temporalem xp̃i natiuitatem. b. virgo possit dici mater dei. Art. iij.



D tertium sic procedit. vr̃ ꝙ ꝯꝫ tẽporaleꝫ natiuitatẽ xp̃i btã ꝟgo nõ possit dici mr̃ ei⁹. Ut. n. d̃. dcm̃ ẽ: btã ꝟgo maria nihil actiue i gnõne xp̃i opata est: sꝫ solam mãm mistrauit: h^o nõ vr̃ sufficere ad rõnẽ mr̃is: alioquĩ lignũ diceref eẽ mr̃ lecti aut scãni ꝗ vr̃ ꝙ btã ꝟgo non possit dici mr̃ xp̃i. ¶ p̃. xp̃s ex btã ꝟgine miraculose nat⁹ est: sed miraculosa gnõ nõ sufficit ad rõnem mr̃nitatis vl̃ filiationis: nõ. n. dicim⁹ euã fuisse filiã ade: ꝗ vr̃ ꝙ nec xp̃s dẽat dici fili⁹ btẽ ꝟgis. ¶ p̃. ad mr̃eꝫ ptinere vr̃ decisio semis: ⁊ sicut Dam̃. dic in. 3. li. corp⁹ xp̃i nõ semialr̃: sꝫ ꝯditiue a spũ scõ formatũ ẽ: ꝗ vr̃ ꝙ btã ꝟgo nõ dẽat dici mr̃ xp̃i. | pmum. | 2^m | 3^m | I opp^m

Sꝫ cõtra ẽ qd dr̃ Mat. p^o. xp̃i gnõ sic erat. Cũ eẽt desponsata mr̃ ei⁹ Maria

Rñdeo dõm: ꝙ (Joseph ⁊c. btã ꝟgo ẽ ꝟa ⁊ nãlis mr̃ xp̃i: sicut. n. d̃. dcm̃ ẽ: corp⁹ xp̃i non est de celo ablatũ: sicut valentin⁹ heretic⁹ posuit: sꝫ de ꝟgĩe matre sũptũ: et ex purissimis sãguib⁹ eius formatũ: et hoc solũ reqritur ad rõnẽ mr̃is: vt ex. d̃. dcis pꝫ. Uñ btã ꝟgo ꝟe ẽ mr̃ xp̃i. | Rño. pncipa.

Ad p^m **Ad primũ** ꝗ dõꝫ ꝙ sic. d̃. dcꝫ ẽ: pr̃nitas siue mr̃nitas ⁊ filiatio non ꝯpetũt in quacunqꝫ gñatione: sꝫ in sola gñatione viuentium: et iõ si aliq̄ inaiata ex aliqua mã fiant nõ pp hoc ꝯsequtur in eis relatio maternitatis ⁊ filiationis: sed solum in generatiõe viuentium: que proprie natiuitas

Ad 2^m dicif. ¶ Ad 2^m dõm: ꝙ sic Dam̃. dicit in. 3. lib. natiuitas temporal.

qua christus est natus propter nostram salutē: est quodāmō b̄z nos qm̄ natꝰ est homo ex muliere. ⁊ tēpore ꝯceptionis debito. Sup nos aūt: qm̄ nō ex scie: sed ex spū scō ⁊ scā ꝟgine sup legē ꝯceptiōis. Sic igiꝶ ex parte mr̄is natitas illa fuit nālis: s3 ex parte opatōis spūs sci miraculosa. Vn̄ btā ꝟgo est ꝟa et nālis mr̄ xp̄i. ❡ Ad 3m dōm: ꝙ sicut supra dcm̄ est: resolō seis femine nō pertinet ad necessitatē ꝯceptus et iō resolō seis non ex necessitate requiritur ad matrem.

Ad 3m

❡ Utrū btā ꝟgo dici debeat mater dei. Arti.iiij.

p̄m



Ad quartū sic proceditur. Vr̄ ꝙ btā ꝟgo n̄ dēat dici mater dei. Nō.n.dōm ē circa dīna mysteria: nisi qđ ex sacra scriptura hr̄: s3 nūq̄ȝ in sacra scriptu. legiꝶ: ꝙ sit mr̄ aut genitrix dei: sed ꝙ sit mr̄ xp̄i vel mr̄ pueri. vt patet Mat.i.ꝗ nō ē dōm: ꝙ btā ꝟgo sit mr̄ dei. ❡ P̄. xp̄s dr̄ deꝰ b̄m dīnā nām: sed dīna nā nō accepit initiū essendi ex ꝟgine. ꝗ btā ꝟgo nō est dicēda mr̄ dei. ❡ P̄. hᵒ nomē deꝰ cōiter p̄dicaꝶ de p̄re ⁊ filio ⁊ spū.s.si ꝗ btā ꝟgo est mr̄ dei vr̄ seq̄ ꝙ btā ꝟgo sit mr̄ p̄ris ⁊ spūsci qđ ē icōueniēs: n̄ ꝗ btā ꝟgo dȝ dici mr̄ dei.

2m.

3m

Sȝ contra ē qđ in capl'is Cyrilli approbatis in ephesina synodo legiꝶ. Si qs n̄ ꝯfiteꝶ deū eē b̄z ꝟitatē Emanuel: et pp̄ hᵒ dei genitricē scāȝ: ꝟginē gēuit.n.carnalr̄ carnē factā ex dō ꝟbum: anathema sit.

i opp.m

Rn̄deo dōm ꝙ sic supra dcm̄ ē: oē nomē sign̄s i cōcreto nām aliq̄ȝ pōt suppōere pro qual3 hypostasi illiꝰ nāe. Cū autē vnio icarnatiōis sit facta in hypostasi: sicut. s̄.dcm̄ est: māim ē ꝙ hᵒ nomē deꝰ p̄t suppōnē ꝓ hypostasi hn̄te hūanā nām ⁊ dīnaȝ. Et iō qcq̄d ꝯuenit dīne nāe vl̄ humāe pōt attribui illi persone siue b̄m ꝙ pro ea supponit nomē sign̄s dinā3 naturā: siue b̄m ꝙ pro ea suppōit nomē sign̄s humanā nām. Cōcipi āt ⁊ nasci p̄sone attribuiꝶ ⁊ hypostasi b̄m nām illaȝ in qua ꝯcipiꝶ ⁊ nascitur. Cū igr̄ in ip̄o p̄nᵒ ꝯceptionis fuerit hūana nā assūpta a diuina p̄sona: sicē p̄dcm̄ est: ꝯn̄s ē ꝙ ꝟe posset dici deū eē ꝯceptū ⁊ natum de ꝟgine. Ex hᵒ āt dr̄ aliq̄ mulier alicuiꝰ mr̄: ꝙ eū cōcepit ⁊ genuit. vn̄ ꝯn̄s est ꝙ btā ꝟgo ꝟe dicaꝶ mr̄ dei. Solū.n.sic negari posset btāȝ ꝟginem eē mr̄em dei: si vel hūanitas p̄us fuisset subta ꝯceptiōi ⁊ natiuitati: q̄ȝ hō ille fuisset filiꝰ dei: sicut Fotinus posuit: vl̄ hūanitas n̄ fuisset assumpta i vnitatē p̄sone vl̄ hypostasis ꝟbi dei: sicē posuit Nestorius. Utrūq̄ȝ autem horum est errom. Unde herem ē negaꝶ btām virginem esse matrem dei.

Rn̄o p̄ncip.

Ad primū ꝗ dōȝ ꝙ hec fuit obiectio Nestorij q̄ q̄dē soluiꝶ ex hoc ꝙl3 nō inueniaꝶ exp̄sse in scriptura dcm̄ ꝙ btā ꝟgo sit mr̄ dī: inueniꝶ tn̄ exp̄sse in scriptura ꝙ iesꝰ xp̄s est verꝰ deus: vt p3 p̄a. Jo.vl. ⁊ ꝙ btā ꝟgo ē mr̄ iesu xp̄i: vt pt3 Matthᵒ.i. vn̄ seq̄ꝶ ex necessitate ex ꝟbis scripture. ꝙ sit mater dei. Dr̄ ēt Ro.9. Qđ ex iudeis ē b̄m carnē xp̄s: q̄ ē sup oīa deꝰ bn̄dictus in secula: nō āt ex iudeis nisi mediāte btā ꝟgie. Vn̄ ille qui ē sup oīa deꝰ bn̄dictꝰ i secula: est ꝟe natꝰ ex btā ꝟgine: sicē ex sua matre. ❡ Ad 2m dōm: ꝙ illa ē obiectio Nestorij: s3 Cyrillus i q̄dā ep̄la ꝯ̄ Nestorium eā soluit sic dicens. Sicut hois anima cu3 proprio corpore nascitur ⁊ tā q̄ȝ vnum reputaꝶ. ⁊ si voluerit q̄spiam dicere ꝙ est genitrix carnis: non tamē et anime genitrix nimis superflue loquiꝶ. Tale aliq̄d gestū p̄cipimꝰ in gn̄ōne xp̄i. Natū ē.n.ex dī p̄ris suba dei ꝟbum q2 vero carnem assumpsit necessariū ē ꝯfiteri: q2 nas-

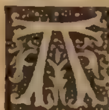
Ad p̄m

Ad 2m

tum est secundum carnem ex muliere. Dicendum est quod virgo beata dicitur mater dei: non quia sit mater diuinitatis: sed quia persone habentis diuinitatem et humanitatem est mater secundum humanitatem.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod hoc nomen deus quamuis sit commune tribus personis: tamen supponit quandoque pro sola persona patris. quandoque pro sola persona filij vel spiritus sancti: vt habitum est: et ita cum dicitur. Beata virgo est mater dei: hoc nomen deus supponit pro sola persona filij incarnata

Utrum in christo sit due filiationes. Ar. v.

1m. 

AD quintum sic procedit. Uidetur quod in christo sunt due filiationes. Natiuitas enim est causa filiationis: sed in christo sunt due natiuitates: ergo etiam in christo sunt due filiationes.

2m. ¶ Praeterea. filiatio qua quis dicitur filius alicuius: vt matris vel patris: dependet aliqualiter ab ipso quia esse relationis est ad aliud aliqualiter se habere. Unde et interempto vno relatiuorum interimitur aliud. Sed filiatio eterna qua christus est filius dei patris non dependet a matre: quia nullum eternum dependet a temporali: ergo christus non est filius matris filiatione eterna. Aut ergo nullo modo est filius eius quod est contra predicta. aut oportet quod sit filius eius quadam alia filiatione temporali. Sunt ergo filiationes due in christo.

3m ¶ Praeterea. vnum relatiuorum ponitur in diffinitione alterius ex quo patet quod vnum relatiuorum specificatur ex alio Sed vnum et idem non potest esse in diuersis speciebus: ergo impossibile videtur quod vna et eadem relatio terminetur ad extrema omnino diuersa. Sed christus dicitur filius patris eterni et matris temporalis: qui sunt termini omnino diuersi: ergo videtur quod non possit eadem ratione christus dici filius patris et matris. Sunt ergo in christo due filiationes.

1 oppm Sed contra est quod sicut Dam. dicit in. 3. li. ea que sunt nature multiplicantur in christo: non autem ea que sunt persone: sed filiatio maxime pertinet ad personam: est enim proprietas personalis. vt patet ex his que in prima parte dicta sunt: ergo in christo est vna tantum filiatio.

Respondeo dicendum: quod circa hoc sunt diuerse opiniones. quidam enim attendentes ad causam filiationis que est natiuitas: ponunt in christo duas filiationes: sicut et duas natiuitates. Alij vero attendentes ad subiectum filiationis: quod est persona vel hypostasis ponunt in christo vnam tantum filiationem: sicut et vnam hypostasim vel personam. Unitas enim relationis vel eius pluralitas non attenditur secundum terminos: sed secundum causam vel subiectum. Si enim secundum terminos attenderetur: oporteret quod quilibet homo in se duas filiationes haberet: vnam qua refertur ad patrem: et aliam qua refertur ad matrem. Sed recte consideranti apparet eadem relatione referri vnumquodque ad suum patrem et matrem propter vnitatem cause. Eadem enim natiuitate homo nascitur ex patre et matre. vnde eadem relatione ad vtrumque refertur. Et eadem ratio est de magistro qui docet multos discipulos eadem doctrina: et de domino qui gubernat diuersos subiectos eadem potestate. Si vero sint cause diuerse specie differentes ex consequenti videretur etiam relationes specie differre: vnde nihil prohibet plures tales relationes eidem inesse. Sicut si aliquis est aliquorum magister in grammatica: et aliorum in logica: alia est ratio magisterij vtriusque et ideo relationibus diuersis vnus et idem homo potest esse magister vel diuersorum vel eorundem secundum diuersas doctrinas. Contingit autem quandoque quod aliquis habet relationem ad plures secundum diuersas causas: eiusdem tamen speciei. sicut cum aliquis est pater diuersorum filiorum secundum diuersos generationis actus: vnde paternitas non potest specie differre: cum actus generationum sint idem specie. Et quia

ples forᵉ eiusdē spēi nō pūt sīl'i eē ē dē subto: nō ē poſſe φ sint ples pr̄nitates i eo: q̄ ē pr̄ filioꝝ pluū gnōne nāli. Secᵒ āt eēt si cēt pr̄ vnius gōne nāli: ⁊ alteriᵒ p adoptionē. Manimᵐ aūt ē φ nō vna ⁊ eadē natitate xp̄s ē natᵒ ex patre ab eterno: ⁊ ex mr̄e ex tpe. nec natiuitas ē vniᵒ spēi. Un̄ q̄tū ad hoc oporteret dicer̄ i xp̄o eē diuersas filiatiōes: vnā tēporalē: ⁊ aliā eternā. Sȝ qꝛ subȝ filiatōis nō est nā aut ps nāe: sȝ solum pᵃ vl' hypostasis: in xp̄o aūt nō ē hypostasis vel pᵃ nisi eterna: nō pōt i xp̄o eē aliqua filiatio nisi q̄ sit in hypostasi eterna. Ois āt relatō q̄ ex tpe d deo dr̄ nō pōit in ip̄o deo eterno aliqd bȝ rē: sȝ bm rōnē tm̄: sic i pᵃ pte hitū est. Et iō filiatio q̄ xp̄s referr̄ ad mr̄ē: nō p̄t eē realis relatio: sȝ solum bm rōnē: ⁊ sic q̄tū ad aliquid vtraq; opīo ver̄ dic. Nā si attēdamus ad pfectas rōnes filiationis: oȝ dicere duas filiatiōes bm dualitatem natitatū. Si aūt attendamus ad sbȝ filiationis: qđ nō p̄t eē nisi suppᵐ eternū: nō pōt i xp̄o eē nāl'r nisi filiatio eterna. Dr̄ tn̄ relatiue filius ad mr̄em relatiōe: q̄ cointelligir̄ relōni mr̄nitat; ad xp̄ȝ. Sicut ēt deᵒ dr̄ dn̄s relōne. q̄ cointelligir̄ reali relōni: q̄ creaᵃ subijcitur deo. Et q̄uis relō dn̄ij nō sit realis i deo: dr̄ tn̄ real'r dn̄s ex reali subiectiōe creaᶜ ad ip̄m. Et silr̄ Xp̄s dicitur realiter filius virginis matris ex relatione reali mr̄nitatis ad xp̄m.

Ad pᵐ AD primuȝ g̃ dōm: φ natiuitas tpalis cāret qđē i xp̄o tpalē filiationē realēȝ: si eēt ibi subm hᵘi filiatiōis capax. qđ qđē esse nō pōt. Ipsum. n. suppositū eternū nō p̄t esse susceptiuū relōnis tpal': vt dcm̄ est: nec pōt dici φ sit suceptiuū filiatiōis tpalis rōne huᵉ nāe: sic ēt ⁊ tpalis natiuitat; : qꝛ oporteret nāȝ hūanā aliq̄l'r eē subam filiationi: sicut est aliq̄l'r suba natitati. cū. n. ethiops dr̄ albᵒ rōne dētis: oȝ φ ethiopis dēs sit albedī subȝ. Nā autēȝ huᵃ nllo mō pōt eē subm filiatōis qꝛ hec relō directe respic personā.

¶ Ad 2ᵐ dōm: φ filiatio eterna nō dp̄ēdet a mr̄e tpali: sȝ huic filiatiōi eterne cointelligir̄ qđā respectus tpalis depēdēs a mr̄e: bȝ quē xp̄s dr̄ filiᵒ mr̄is. Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ dōm: φ vnū ⁊ ens se ꝯsequūr̄: vt dr̄ i. 4. metaphy. Et iō sicut ꝯtingit φ in vno extremoꝝ relō sit qđā ens: i alio āt nō sit ens: sȝ rō tm̄ sic de scibili ⁊ scia p̄hs dic i. 5. metaph. Ita ēt ꝯtingit: φ ex pte vniᵒ extremi est vna relō: ex pte aūt alterius extremi sūt mlte relōnes. Sic i hoībus ex pte parentū inuenitur duplex relō vna pr̄nitat; ⁊ alia mr̄nitatis: q̄ sunt spē differētes ppter hoc φ alia rōne: pr̄ et alia mr̄ est gnōnis priīᵐ. Si vero eēnt ples eadē rōne pnᵐ vniᵒ actionis. puta cū mlti sil' trahūt nauē: in oībᵒ eēt vna ⁊ eadē relō. Ex pte āt prolis ē vna sola filiatio bm rē: sȝ duplex bm rōnē: inq̄tū corrn̄det vtriq; relōni parētuȝ bm duos respectus intellectus. Et sic ēt q̄tū ad aliquid i xp̄o ē vna tm̄ filiatio realis: que respicit pr̄em eternum: est tn̄ ibi alius respectus tpalis: qui respicit matrem temporalem. Ad 3ᵐ.

¶ Utrum Xp̄s natus fuerit sine dolore matris. Ar. vj.



AD sextuȝ sic pcedit ur. primū. vr̄ φ xp̄s non fuerit natus sine dolore matris sicut eni mors hoīum subsecuta est ex pctō primoꝛuȝ parentum: bm illud gen̄. 2. Quacunq; die comederitis ex eo morte moriemini: ita ēt dolor partus. bm illud Gen̄. 3. in dolore paries filios: sȝ xp̄s mortē sbire voluit: ergo vr̄ φ pari rōne eius partus esse dūerit cū dolore. ¶ p̄. finis pportionatur priīᵒ; sed finis vite xp̄i fuit

cum dolore ꝭm illd Isa. 53. Vere dolores no. ipe tulit. ergo vr quod etiā i sua nati⁹ fuerit dolor ptus. 3m Item p̄. i lib. de ortu saluatoris narrat: quod ad xpi natitatē obstetrices occurrerūt q̄ videt ee neccarie pieti pp dolore: ergo vr quod. b. v̄go pepit cū dolore.

Sz ctra ē qd Au. di. i s̄mo. de natitate alloqn̄s v̄gine mrem. Nec in ɔceptiōe iqt iueta est sine pudore: nec in partu inueta est cum dolore. 1 oppm

Rn̄deo dōm quod dolor parientis cāt ex aptiōe meatuū p quos ples egredit. Dcm est aūt supra quod xps ē egress⁹ ex clauso vtero mris: et sic nulla violētia aptionis meatuū ibi fuit. Et pp hoc in illo ptu null⁹ fuit dolor: sicut nec aliqua corruptio sz fuit ibi maxia iocūditas ex hoc: quod hō de⁹ est natus in mundū ꝭm illd Isa. 35. Germinans germinabit sic liliū: et exultabit letabunda et laudans. Rn̄o pncip.

Ad primū ergo dōm: quod dolor ptus ɔseqt i mulierē ɔmixtionē virilē. Un gen. 3. postq̄ dcm ē. In dolore ples: subdit. Et sub viri ptāte eris. Sz sicut di. Aug. i s̄mo. de assūptiōe btē v̄gis. Ab hac snīa excipit v̄go mat dei q̄ qr sine pcti colluuiōe: sine v̄ilis et a mixtōis vtrimēto xpm̄ suscepit sine dolore genuit: sine integritatis violatiōe: pudore v̄ginitatis integra pmāsit. xps aūt mortē suscepit spōtanea volūtate vt p nobis satisfaceret: nō q̄si ex necitate illi⁹ snīe: qr ipe mortis debitor nō erat. Ad pm

Ad 2m dōm: quod sicut xps moriēdo destruxit morte nr̄am: ita suo dolore nos a dolorib⁹ liberauit et iō mori voluit cū dolore. Sed dolor pariētis mris nō ptinebat ad xpm: q̄ p pcis nr̄is satisfacere veniebat et io nō oportuit quod mr̄ ei⁹ peret cū dolore. Ad 2m

Ad 3m dōm. quod Lu. ij. dr̄ quod btā v̄go ipz puerū quē pepcrat pānis inuoluit: et posuit in presepio. Et ex hoc ostēditur narratio illius li. q̄ est apochriph⁹ eē falsa. Un̄ Hiero. dic̄ ɔ̄ Eluidiū. Nulla ibi obstetrix. nulla muliercularum sedulitas itercessit: et mater et obstetrix fuit. Pānis inqt inuoluit infātē et posuit i p̄sepio q̄ snīa apochriphorum deliramenta conuincit. Ad 3m

Utrum xps nasci debuerit in Bethleem. Ar. vij.

Ad septimū sic pcedit. vr̄ quod xps nō debuerit i bethleē nasci dr̄ Isa. 2. de syō exibit lex et vbū dni de hierlē. Sz xps ē vere v̄bū dei: ergo de hierlē debuit pdire in mūdū. pmum

Item p. mat. 2. dr̄ scriptū eē de xp̄o quod nazaren⁹ vocabitur: qd sumit ex eo qd scribit Isa. ij. Flos de radice ei⁹ ascēdet Nazareth. n. flos interp̄tat: sz maxie aliqs denoiat a loco sue natitatis: ergo vr quod in nazareth nasci debuerit: vbi ēt fuerat ɔceptus et nutritus. 2m

Item p̄. ad h° dns natus ē i mundo vt v̄itatis fidē annūciaret. ꝭm illd Jo. 19. In hoc nat⁹ sum et ad h° veni i mūdū vt testimoniū phibeam v̄itati: sz hoc facili⁹ fieri potuisset si nat⁹ fuisset in ciuitate Rōana: q̄ tūc dnatū orbis hēbat. Un et paulus rōnis scribēs dic̄ Ro. 1. Fides vr̄a annūciat vniuerso mundo: ergo vr̄ quod nō debuerit in bethlē nasci. 3m

Sz cōtra est qd dr̄ Michee. 5. Et tu bethlehem effrata ex te mihi egredietur q̄ sit dominator in israel. 1 oppm

Respōdeo dōm quod xps i bethleem nasci voluit duplici ratione. primo quidem qr factus est ex semine dauid ꝭm carnem: vt dr̄ Ro. 1. Cui etiā facta fuit repromissio specialis de christo ꝭm illud. 2. Re. 22. Dixit vir cui cōstitutum de xp̄o dei. Jacob: et ideo i Bethleem: de qua natus fuit Dauid nasci voluit vt ex ipso loco natiuitatis promissio ei facta impleta ostenderetur. Et hoc designat Rn̄o pncip.

euangelista dicens. Eo q esset de domo et familia Dauid. ¶ Secdo qr vt Greg. dic. in homi. Bethleē domus panis interpretat: ipse autē xpsest q ait. Ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Ad pm Ad primū ḡ dōm: q sic Dauid in Bethleem natus est. ita etiā Hierusalē eligit vt in ea sedem regni cstitueret: vt tēplū dei ibi edificaret: et sic Hierusalem eligit vt esset ciuitas simul regalis et sacerdotalis. Sacerdotium aūt xpi et eius regnum pcipue csumatum est in eius passione. et iō cuenienter Bethleē elegit natitati. Hierusalem pro passioni. Silr ēt per hoc hominum gloriam confutauit qui gloriant de hoc q ex ciuitatibus nobilibus originem ducunt in quibus precipue volunt honorari. xps aūt ecōuerso i ciuitate ignobili nasci voluit: et in ciuitate nobili pati opprobrium. ¶ Ad 2m

Ad 2m dōm: q xps florere voluit sm virtuosam cuersationē: nō sz carnis originem et ideo in ciuitate Nazaret educari voluit et nutriri: in bethleē āt voluit q̄si pegre nasci. Qr vt Greg. dicit. Per humanitatem quam assumpserat: q̄si in alieno nascebat: nō sm ptātem: sz sm nām. Et vt etiam Beda dicit. Per hoc q in diuersorio loco eget: nobis multas mansiones in domo pris sui preparet. ¶ Ad 3m dōm: q sic

Ad 3m dicitur in quodā sermone ephesini cciliij. Si maximam Romam elegisset ciuitatem: potentiam ciuium mutationē orbis terrarum putarent. si filius fuisset imperatoris: potestati vtilitatem ascriberent. Sed vt diuinitas cognosceretur orbē transformasse terrarum. paupercu lam elegit matrem: pauperiorem patriam. Elegit autem deus infima mundi: vt confundat fortia: sic dicitur. 1. ad corin. 1. Et iō vt suam potestatem magis ostenderet in ipsa Roma: que caput mūdi erat: etiam caput eccl'ie sue statuit in sign\ū pfecte victorie: vt exinde fides deriuaret ad vniuersum mundū: sm illud Isa. 26. Sublimē hūiliauit. et conculcauit eā pes pauperis .s. xpi gressus egenorum. i. apostolorum Petri et Pauli.

Utrum xps natus fuerit tpe cgruo. a. 8



Ad octauū sic procedit: vr q xps nō fuerit cōgruo tpe natus. pmum. ad hoc. n. xps venerat vt suos i libertatem reuocaret: natus ē āt tpe seruitutis: q̄. s. totus orbis pcepto augusti describit: q̄si tributarius factus: vt hr Luc. 2. ḡ vr q nō cgruo tpe xps fuerit natus. ¶ P. Promissiones de xpo nascituro gētibus nō fuerant facte sm illud Ro. 9. Quorum sunt pmissa: sed xps natus est tpe quo rex alienigena dñabat: sic pz Mat. 2. Cū natus esset iesus in diebus herodis regis: ḡ vr q nō fuerit cgruo tpe natus. ¶ P. tps pñtie xpi in mundo diei cparat: pp id qd ipse ē lux mūdi. Unde ipse dic Jo. 9. Me oportz operari opa eius q misit me: dōec dies est: sed in estate sunt dies lōgiores q̄ in hyeme: ḡ cū natus fuerit i profundo hyemis . i. 8 . kalēdas Januarij. vr q n̄ fuerit cuenieti tpe natus. 2m 3m.

Sz cōtra ē qd dr Gal. 4. cū venit plenitudo tpis misit deus filiū suū fcm ex muliere. fcm sub lege. I oppm

Rñdeo dōm q hec est differētia inter xpm et alios hoīes. alij nanq homines nascuntur subiecti necessitati tēporis christus autem tanq̄ dominus conditor omnium temporum elegit sibi tempus in quo nasceretur. sicut et matrem et locum: et quia que a deo sunt ordinata sunt: et conuenieter disposita. csequens est q conuenientissimo tempore xps nasceretur. Rñō pncip.

Ad primum ergo dicēdū: q christus ve Ad pm

nerat nos in statum libertatis inducere de statu seruitutis et ideo sicut mortalitatem nostram suscepit: vt nos ad vitam reduceret: ita vt Beda dicit eo tempore dignatus est incarnari, quo mox natus censu Cesaris ascriberetur: atque ob nostri liberationem ipse seruitio subderetur. Tempore etiam illo quo totus orbis sub vno principe viuebat maxima pax fuit in mundo. Et ideo decebat vt illo tempore xps nasceretur: qui est pax nostra faciens vtraque vnum: vt dicitur ephe. 2. Unde Hiero. dicit super Isa. Veteres renouamus hystorias et inuenimus vsque ad 33m annum Cesaris Augusti in toto orbe terrarum fuisse discordiam. Orto autem domino omnia bella cessauerunt: secundum illud Isa. 2. Non leuabit gens contra gentem gladium. Congruebat etiam vt in illo tempore quo vnus princeps dominabatur in mundo: xps nasceretur: qui venerat congregare suos in vnum. vt esset vnum ouile et vnus pastor. vt dicitur Jo. 10. ¶ Ad 2m dicendum:
Ad 2m quod ideo xps regis alienigene tempore nasci voluit vt impleretur prophetia Jacob dicentis Gen. penul. Non auferetur sceptrum de Juda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. Vel vt Chry. dicit super Mat. quamdiu iudaica gens sub iudaicis regibus quamuis peccatoribus tenebatur prophete mittebantur ad remedium eius. Nunc autem quando lex dei sub potestate regis iniqui tenebatur: nascitur xps quia magna et desperabilis infirmitas medicum artificiorem querebat.
Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum quod sicut dicitur in li. de q. ve. et no. te. Tunc xps nasci voluit quando lux diei crementum incipit accipere: vt ostenderetur quod ipse venerat vt homines crescerent in lucem diuinam. secundum illud Lu. 1. Illuminare his qui in tenebris et vmbra mortis sedent. Similiter etiam asperitatem hyemis elegit ad natiuitatem vt ex tunc carnis afflictionem pateretur pro nobis.

¶ De manifestatione xpi nati.
Questio. xxxvi.


Deinde considerandum est de manifestatione xpi nati ¶ Et circa hoc queruntur octo. Primo vtrum natiuitas xpi debuerit esse omnibus manifestata. 2o vtrum debuerit aliquibus manifestari. 3o quibus manifestari debuerit. 4o vtrum debuerit ipse se manifestare vel potius manifestari per alios. 5o per que alia manifestari debuerit. 6o de ordine manifestationum. 7o de stella per quam manifestata fuit eius natiuitas. 8o de veneratione magorum qui per stellam xpi natiuitatem cognouerunt.

¶ Utrum natiuitas xpi debuerit esse omnibus manifestata. Ar. 1.


Ad primum sic pm. proceditur. Uidetur quod xpi natiuitas debuerit esse omnibus manifesta. Impletio enim promissioni debet respondere: sed de promissione aduentus xpi dicitur in ps. Deus manifeste veniet. Uenit autem per carnis natiuitatem: ergo videtur quod eius natiuitas debuit esse toti mundo manifesta. ¶ Preterea. 1. ad Thi. 1. dicitur. Christus in hunc mundum venit peccatores saluos facere: sed hoc non fit nisi inquantum eis gratia xpi manifestatur: secundum illud Tit. 2. Apparuit gratia saluatoris nostri dei omnibus hominibus erudiens nos: vt abnegantes impietatem et secularia desideria sobrie et pie et iuste viuamus in hoc seculo: ergo videtur quod xpi natiuitas debuerit esse omnibus manifesta. ¶ Preterea. deus super omnia pronior est ad miserandum. secundum illud ps. Miserationes eius super omnia opera eius: sed in 2o aduentu quo iusticia iudicabit veniet omnibus manifestus: secundum illud Mat. 24. Sicut fulgur exit ab 2m. 3m

oriēte et paret usque in occidentē: ita erit aduentus filij hominis: ergo multo magis primus in quo natus est in mundo secundum carnem debuit esse omnibus manifestus.

I opp^m **Sed contra** est quod dicitur Isa. 45. Vere tu es deus absconditus sanctus israel saluator. Et Isa. 53. Quasi abscōditus est vultus eius et despectus.

Rn^o. princi. **Respondeo** dicendum quod natiuitas christi nō debuit esse cōiter omnibus manifesta. Primo quidē: quia per hoc impedita fuisset humana redēptio que per crucē eius peracta est. Quia vt dicitur .i. ad Cor. 2. Si cognouissēt nūquam dominum glorie crucifixissent. 2° quia hoc diminuisset meritum fidei per quam venerat homines iustificare secundum illud Ro. 3. Iusticia dei est per fidē christi. Si .n. manifestis iudicijs christo nascēte eius natiuitas omnibus appareret: iam tolleretur rō fidei: que est argumentum non apparentium: vt dicitur Heb. 11. 3° quia per hoc venisset in dubium veritas humanitatis ipsius. Unde Au. di. in epi. ad Volusianū. Si nullas ex puulo in iuuētute mutaret etates: nullos cibos: nullos caperet sōnos nōne opinionē cōfirmaret erroris: nec hominem verum vllo suscepisse crederetur: et dum omnia mirabiliter facit: auferret quod misericorditer fecit.

Ad primum **Ad primum** ergo dicendum quod auctoritas illa intelligitur de aduētu christi ad iudicium: secundum quod

Ad 2^m glo. ibidē exponit. ¶ Ad 2^m dicendum quod de gratia dei saluatoris erudiendi erāt oēs homines ad salutē nō in principio natiuitatis eius sed postea tempore procedente postquam operatus esset salutem in medio terre. Unde post passionem et resurrectionem suā dixit discipulis suis. Mat. vlti. Eūtes docete oēs gentes.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dicendum quod ad iudicium requiritur quod auctoritas iudicis cognoscatur: et propter hoc oportet quod aduētus christi ad iudicium sit manifestus. Sed primus aduētus fuit ad oium salutem: que est per fidem: que quidem est de nō apparentibus: et ideo primus christi aduentus debuit esse occultus.

¶ Utrū natiuitas christi debuerit aliquibus manifestari. Arti. II.

Ad secundum sic proceditur: videtur quod natiuitas christi nulli debuerit manifestari. primū. Quia vt dictum est: hoc erat congruū humane saluti: vt primus christi aduentus esset occultus: sed christus venerat vt oēs saluaret secundum illud .i. ad Ti. 4. Qui est saluator oium maxime fidelium: ergo natiuitas christi nulli debuit manifestari. ¶ Preterea ante natiuitatem christi manifestata erat btē virgini et ioseph futura christi natiuitas: non ergo erat necessariū christo nato eādē alijs manifestari. 2^m. ¶ Preterea nullus sapiens manifestat id ex quo turbatio nascitur et detrimentum aliorum: sed manifestata christi natiuitate: subsecuta est turbatio: dicitur enim Mat. 2. Quia audiēs Herodes christi natiuitatē turbatus est: et ois hierosolyma cū illo. Cessit etiam hoc in detrimentū aliorū: quia ex hac occasiōe herodes occidit pueros in Bethleē. et in finibus eius a bimatu et infra: ergo videtur quod non fuerit cōueniens christi natiuitatem aliquibus manifestari. 3^m.

Sed contra est quod christi natiuitas nulli fuisset proficua si omnibus esset occulta: sed oportebat christi natiuitatē esse proficuā alioquin frustra natus fuisset: ergo videtur quod aliquibus manifestari debuerit christi natiuitas. I opp^m

Respondeo dicendum quod sicut apostolus dicit Ro. 13. que a deo sūt ordinata sūt. Pertinet autem ad diuine sapientie ordinē: vt dei dona: et secreta sapientie eius nō equaliter ad omnes: sed immediate ad quosdā perueniant: et per eos ad alios deriuentur: vnde et secundum resurrectionis mysterium dicitur Act. 10. Quod deus dedit christum resurgētē manifestum fieri nō omni populo: sed testibus preordinatis a deo. Unde hoc etiam debuit circa ipsius natiuitatē obseruari: vt nō omnibus christus manifestaretur: sed quibusdam per quos posset ad alios deuenire. Rn^o. princi.

Ad primum ergo dicendum quod sicut fuisset in preiudicium salu Ad primum

tis hu^e si oib^9 hoibus dei natitas inotuisset ita et & si nlli nota fuisset. Utroqz.n.mo tollit fides: ta.s. p h^o q aliqd e tolr mai^m qz et p h^o q a nllo cogscit a q possit testio^m audiri fides .n.est ex auditu: vt dr

Ad 2^m Ro.10. ¶ Ad 2^m dom: q maria & ioseph iltruedi erant de xpi nati^c anqz nasceret: qz ad eos ptieebat reue^am exhibere pli pcepte i vtero: & et obseq nasciture. Eoz at testi^m pp h^o q erat doesticu. fuiss hitu suspectu ee magni^am xpi. & io oportuit vt alijs maifestaret extraneis quoz testi^m suspectu ee no poss.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dom q ipsa turbato sosecuta ex nati^c xpi manifestata congruebat xpi natitati. p^o qde qz p h^o maifestat celesti xpi dignitas Un Gre.dic i homel. Celi rege nato rex terre turbat^9 e: qz nimiz terrea altitudo pfudit. cuz celsitudo celestis apit. 2° qz p h^o figurabat iudiciaria xpi ptas. vn Au.dic in qda smoe epi. Quid erit tribunal iudicatis: qn supbos reges cuna terrebat infatis. 3° qz p hoc figurabat deiectio regni diaboli. Nz vt leo papa dic i ser. epi. Non tm herodes i semetipo turbabat: qz^m diabol^9 in herode. Herodes enim hoiez terrenu estiabat: sz diabol^9 deu: & vterqz regni sui successorez tiebat: diabol^9 cele^em: sz herodes terre^m. Supflue tn qz xps non venerat regnu in terra hre vt leo papa dicit herodi loqns. Non capit xpm regia tua: nec mudi dns potestatz tue septri e cotet^9 agustijs Qd at iudei turbant: q tn magis gaudere duerant: aut hoc e: qz vt Chry.dic. In aduetu iusti no poterant gaudere iniq: aut volentes fauere herodi: que ptimebat. pp ls enim pls iusto fauet eis quos crudeles sustinet. Qz at pueri ab herode sut interfecti: no cessit in eoz detrime^m: sz in eoru pfcm. Dic ei Au.in ser.quoda de epi. Absit vt liberandos hoies xps venies de illoru premio q pro eo interficiut nihil egerit: qui pendens in ligno p eis a quib^9 iterficiebat orauit.

¶ Utrum sint couenienter electi illi: quibus natiuitas xpi fuit manifesta. Art.III.

Ad tertium sic primuz proceditur. vr q no sint couenienter electi illi: qb^9 est xpi natiuitas maifestata. Dns enim Mat.x. mandauit discipulis In vias gentium ne abieritis. vt.s. prius manifestaret iudeis qz gentibus g vr q multominus a pn^o fuerit reuelada xpi natiuitas getib^9: q ab oriete venerut: vt hr Mat.2.

¶ p. maifestatio diue pritatis precipue dz fieri ad dei amicos: sm illud Job.37. Annuciat de eo amico suo. Sz magi videt ee dei inimici: dr.n. Leui.19. Nec declietis ad magos nec ab ariol aliqd sciscitemini: no g duit xpi natiuitas magis maifestari. 2^m.

¶ p. xps venerat to^m mudu a potestate diaboli liberari. vn dr Malach.1. Ab ortu solis vsqz ad occasu magnu e nomen meu in getibus: no g solu in oriete positis duit maifestari: sz et vbiqz terrarum. 3^m.

¶ p. omnia sacra ve. le. erant xpi figura: sz sacra ve. le. dispensabatur p minis te^m sacerdotum legaliuz. g vr q magis duerit xpi natiuitas manifestari sacerdotibus in teplo: qz pastoribus in agro. 4^m

¶ p. xps ex vgie mre nat^9 e: et etate puulus erat couenientius igitur vr fuisse q xps maifestaret iuuenibus & virginibus qz senib^9 & coniugatis: vel viduis sicut Simeoni et Anne. 5^m.

Sz cotra e qd dr Jo.13. Ego scio quos elegeriz: que aut fiunt sm di sapientiam couenienter fiunt: ergo couenieter sunt electi illi: quibus est manifestata xpi natiuitas. i opp^m

Respondeo dom: q salus qui erat futura p xpm princi Rn^o.

ad oēm diuersitatem hoīum ptinebat: qꝛ sicut dr̄ Colo.3ª. In xp̄o iesu nō est mascul⁹ ⁊ femīa gētilis ⁊ iude⁹. seruus ⁊ liber ⁊ sic de alijs h⁹i. Et vt hoc in ipsa xp̄i natiuitate p̄figurarer: oīb⁹ ꝯditionib⁹ est manifestat⁹. qꝛ vt Au. dic̄ i ser. de epi. Pastores fuerūt israelite: magi gētiles illi ꝓpe: isti lōge: vtriqꝫ tanqꝫ ad angularē lapidē cucurrerūt. Fuit ēt inter eos alia diuersitas. Nā magi fuerūt sapiētes ⁊ potētes: pastores aūt simplices ⁊ viles. Mālfestat⁹ ēt est iustus. Simeoni ⁊ Anne ⁊ pctōribus. s. magis. Manifestat⁹ ē ēt ⁊ viris ⁊ mulierib⁹ vt per hoc ostenderer nullam conditionem hoīuz excludia xp̄i salute.

Ad p^m AD primuz ḡ dōm: ꝙ illa manifestatō natiuitatis xp̄i fuit q̄dam prelibatio plene manifestationis q̄ erat futura. Et sicut in 2ª manifestatiōe p̄° annunciata est gr̄a xp̄i p xp̄z ⁊ ei⁹ ap̄los iudeis ⁊ postea gētilib⁹: ita ad xp̄m p̄° puenerūt pastores: qui erant primitie iudeoꝝ tāqꝫ ꝓpīe exn̄tes. ⁊ postea venerūt magi a remotis q̄ fuerūt p̄mitie gentiuz: vt

Ad 2m Aug. dicit. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ sic̄ aug. di. in sermo. de epip. Sic̄ preualet imperitia in rusticitate pastorum. ita preualet impietas i sacrilegijs magorū vtrosqꝫ tn̄ sibi lapis ille angularis attribuit quippe qui venit stulta eligere. vt ꝯfūderet sapiētes. ⁊ nō vocare iustos: sed pctōres: vt nullus magn⁹ superbiret: null⁹ infirm⁹ desparet Quidam tn̄ dn̄t isti magi non fuerunt malefici sed sapientes astrologi q̄ apud persas vl̄ chaldeos magi vo-

Ad 3m cātur. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ sic̄ Chry. di. Ab oriente venerūt magi: quia vn̄ dies nascit̄ inde initiū fidei ꝓcessit: qꝛ fides lum̄ est aiarum. Vl̄ quia oēs qui ad xp̄m veniunt: ab ipso ⁊ p ipsum venīūt de quo dicit zacha. Ecce vir oriens nom̄ eius. Dn̄r aūt ab oriente ad litteraꝫ venisse. Vel qꝛ de vltimis oriētis ptib⁹ venerūt s̄m quosdā: vel qꝛ de aliqb⁹ vicinis ptib⁹ iudee venerūt q̄ tn̄ sunt regiōi iudeoꝝ ad oriētē. Credibile tn̄ est ēt in alijs partib⁹ mūdi aliq̄ indicia natiuitatis xp̄i apparuisse: sic̄ Rome fluxit oleuz: ⁊ in hyspania apparuerūt tres soles paulatiꝫ i vnū cocūtes. ¶ Ad 4^m dōm: ꝙ sicut Chry. di. angel⁹ manifestās xp̄i natiuitatē nō iuit hyerosolymaꝫ: non requisiuit scribas phariseos erant. n. corrupti ⁊ pre inuidia cruciarent̄ s ꝫ pastores erant sinceri antiqꝫ ꝯuersationem patriarchaꝝ: ⁊ moysē colētes Per hos ēt pastores significabant doctores eccl̄ie: qb⁹ xp̄i mysteria reuelant̄ q̄ latebant iudeos. ¶ Ad 5^m dōm ꝙ sicut Amb. dicit generatio dn̄i non solū pastoribus. sed ēt a seniorib⁹ ⁊ iustis accipere debuit testimonium: quoꝝ etiam testimonio ꝓpter iusticiam magis credebatur. ad 4m Ad 5m

¶ Utrum xp̄s per semetipsum natiuitatē suā manifestare debuerit.

Articulo. IIII.

AD quartuz sic ꝓceditur. vr̄ ꝙ xp̄s per seipsū natiuitatē suā manifestare dūit. Cā. n. que ē per se sēper est potior ea q̄ est per aliū: vt dr̄ in. 8. phy. s ꝫ xp̄s suam natiuitatem māifestauit p alios: puta pastoribus per angelos: ⁊ magis per stellā ḡ multo magis p seip̄m debuit suam natiuitatem manifestar̄. ¶ P̄. eccl̄. 2. dr̄ Sapia abscōª et thesaurus inuisus q̄ vtilitas in vtrisqꝫ? Sꝫ xp̄s a p̄n° sue ꝯceptionis plene hūit sapiᵉ ⁊ gr̄e thesauruꝫ nisi ḡ hac plenitu^{cm} māifestasset per opa ⁊ v̄ba fuisset frustra ei data sapiª ⁊ gr̄a: qđ est icōueniēs. qꝛ deus ⁊ nā nihil frustra facit. vt dr̄ in. 1. de celo. ¶ P̄. i li. de infanª saluatoris legitur: ꝙ Xp̄s in sua primuz 2m. 3m.

pueri^s multa miracula fecit: et ita videtur q suam natiuitatem per se ipsum manifestauerit.

1 oppm **Sz contra** est qd Leo papa dicit q magi inuenerunt puerum Jesum nulla ab humane infantie generalitate discretum: sed alij infantes non seipsos manifestant: ergo neque decuit q xps per seipsum suam natiuitatem manifestaret.

Rn̄o. princi. **Respondeo** dicendum: q natiuitas xpi ad humanam salutem ordinatur: que pridem est per fidem: fides aut salutaris diuinitatem et humanitatem xpi confitetur. Oportebat igitur ita manifestari natiuitatem xpi: vt demonstratio diuinitatis eius fidei humanitatis ipsius non preiudicaret. Hoc aut factum est dum xps in seipso natiuitatem silem infirmitati humane exhibuit: et tn̄ dei creatura diuinitatis virtutem in se monstrauit: et ideo xps non per seipsum suam natiuitatem manifestauit: sed per quasdam alias creaturas.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum q in via generationis et motus oportet per imperfecta ad perfectum peruenire: et ideo xps prius manifestatus est per alias creaturas: et postea manifestauit se per seipsum

Ad 2m manifestatione perfecta. ¶ Ad 2m dicendum q licet sapientia abscondita sit inutilis: non tn̄ ad sapientem pertinet. vt quolibet tempore manifestet seipsum. sed tempore congruo. Dicitur enim eccl. 2. Est tacens non habens sensum loquele. et est tacens sciens tempus apti temporis. Sic ergo sapientia xpo data non fuit inutilis: quia seipsum tempore congruo manifestauit. et hoc ipsum q tempore congruo ab-

Ad 3m scondebatur: est sapientie iudicium. ¶ Ad 3m dicendum: q liber ille de infantia saluatoris est apochriphus. Et Chry. vi. sup Jo. q xps non fecit miracula antequam aquam conuertit in vinum: sed illud quod dicitur Jo. 2. Hoc fecit initium signorum Jesus. Si enim secundum primam etatem miracula fecisset non indiguissent israelite alio manifestante eum: cum tn̄ Joan. Bap. dicat Jo. 1. Ut manifestetur israel: propterea veni in aqua baptizans. Decenter aut non incepit facere signa in prima etate. Existimassent enim fantasma esse incarnationem: et ante oportunum tempus cruci eum tradidissent liuore liquefacti.

¶ Utrum natiuitas xpi debuerit per angelos manifestari.

Articu. v.

Ad quintum sic proceditur. Uidetur q non debuerit manifestari per angelos xpi natiuitas. Angeli enim sunt spirituales substantie. secundum illud ps. Qui facit angelos suos spiritus. sed xpi natiuitas erat secundum carnem. non aut secundum spiritualem eius substantiam: ergo non debuit per angelos manifestari. ¶ Preterea. maior est affinitas 2m iustorum ad angelos quam ad quoscunque alios: secundum illud ps. Jmmittet angelus domini in circuitu timentium eum et eripiet eos: sed iustis .s. Simeoni et Anne non est manifestata Xpi natiuitas per angelos. ergo nec pastoribus per angelos manifestari debuit. ¶ Preterea. videtur q nec 3m magis debuit manifestari per stellam. Hoc enim videtur esse erroris occasio quantum ad illos qui estimant sidera natiuitatibus hominum dominari: sed occasiones peccandi sunt hominibus auferende: non ergo fuit conueniens q per stellam xpi natiuitas manifestaretur. ¶ Preterea. signum oportet esse certum ad hoc per ip- 4m sum aliquid manifestetur: sed stella non videtur esse signum certum natiuitatis christi: ergo inconuenienter fuit christi natiuitas per stellam manifestata.

Sz contra est q dicitur Deut. 32. 1 oppm Dei perfecta sunt opera sed talis manifestatio fuit opus diuinum: ergo per conuenientia signa fuit effecta.

Rñº. pncipa. ꝯuenieꝫ tia me= dia fue= runt ad manife= standū xp̄i na= titates.

Rñdeo dicēdum: ꝙ sicut manifeº syllogistica fit p ea q̄ sunt magis nota ei: cui est aliquid manifestandū: ita manifeº q̄ fit p sigª: ds fieri p ea q̄ sunt familiaria illis quibus manifestāt. ¶ Maifestum ē āt ꝙ veris iustis ē familiare ꝛ ꝯsuetū iteriori spūs.s. istictu edoceri absq; signoꝝ sensibiliū de uiratione.s.p spm̄ pphie: alij vero corporalibꝰ rebus deditι p sēsibiª ꝛ itelligibiª adducūt. Judei tn̄ cō sueti erant dina rn̄sa p angelos ac cipe: p q̄s ēt legē accepāt: ɓm illd̄ actu.7. Accepistis legē in dispōne āgeloꝝ: gentiles ꝟo ꝛ maxime astrologi ꝯsueti sūt stellaꝝ cursus inspicere. Et iō est iustꝭ Symeōi ꝛ āne māifestata xp̄i natitas p ite riorē istinctū spūsci: ɓm illd̄ Luc. 2. Rñsum accepit a .s.s. nō visuꝝ se mortez nisi pus videret xp̄m dn̄i. Pastoribꝰ ēt ꝛ magis tāq; rebus corpalibꝰ deditꝭ māifestata ē xp̄i natitas p visibiles appitiōes. Et qꝛ natitas nō erat pure terrena: sꝫ q̄dāmō celestꝭ: ideo p signa celeª vtrisq; xp̄i natitas reuelat: vt.n. Aug.di.in ɓmo.de epi. Celos an geli hitant ꝛ sidera ornāt: vtriq; celi enarrāt gl'iā dei. Rōnabilr āt pastoribꝰ tāq; iudeis apd̄ q̄s fre= quēter facte sūt appitōes angelo rū reuelata ē natitas xp̄i p ange= los. Magis āt assuetꝭ i ꝯsideratio ne celestiū corpum māifestata ē p signū stelle: qꝛ vt Chry.di. Per ꝯ sueta eos dn̄s vocat voluit eis cō descēdēs. ¶ Est aūt ꝛ alia rō: qꝛ vt Gre.di.iudeis tāq; rōne vtēti= bus rōnale aial.i.āgelus p̄dicare debuit: gētiles ꝟo qꝛ vti rōne ne= sciebant ad cogscendū dn̄m: nō p vocē sꝫ p signa pducunt. Et sicut dn̄m iā loquētē ānūciauerūt gēti bus p̄dicatores loquentes: ita euꝫ nōdū loq̄ntē elemēta muta p̄dica uerunt. ¶ Est ēt ꝛ alia rō. Qꝛ vt Au.di.in ɓmo.epi. Abrae inume= rabilis fuerat promissa successio n̄ carnis semine. sed fidei fecundita te gn̄anda: et iō stellaꝝ multitudi ē ꝯpata: vt celestꝭ pgeies sparet. Et iō gētiles i siderībꝰ desigti or= ti noui sideris excitēt vt pueiāt ad xp̄ꝫ p quē efficiūtur semē abrahe.

Ad primū ḡ dicēdum: ꝙ illd̄ ma nifestatōe idiget qd̄ de se ē occultū. caro āt eiꝰ q na scebat erat māifestata: sꝫ diuinitas erat occlta ꝛ iō ꝯueniēter manife stata ē illa natitas p āgelos q̄ sūt dei mi̅stri. Vn̄ ꝛ cū claritate āgelꝰ appuit: vt ondēret ꝙ ille q nasce= bat erat splēdor p̄rne gl'ie. ¶ Ad 2m dicēdum: ꝙ iusti n̄ idigebāt visibi= li appitiōe angeloꝝ: sꝫ eis sufficie bat iterior istictꝰ spūsci pp eoꝝ pfectōez. ¶ Ad 3m dicēdum: ꝙ stella natitatē xp̄i māifestās oēm occa= sionē erroris sbtraxit. Vn̄ Au.di. ꝯ Faustū. Nl'li astrologi ita cōsti tuerunt nascentium hominum fa ta sub stellis: vt aliq̄ stellarum ho mine nato circuitus sui ordinē re liquisse: et ad eum qui natus est p= rexisse assererent: sicut accidit cir= ca stellam q̄ demonstrauit natiui= tatem xp̄i. Et ideo p hoc n̄ confir mabat error eorum qui sortem na scentiū hominū astroꝝ ordini col ligari arbitrant. Non aūt credūt astrorum ordinem ad hoīs natiui tatē posse mutari. Similiter etiaꝫ vt Chry.di. Non est astronomie opus a stellis scire eos: qꝛ nascun= tur: sed ab hora natiuitatis futura predicere: magi aūt tempus nati= uitatis nō coguerunt vt hunc iu= mentes initiū a stellarum motu fu tura cognoscerent: sed potius eꝯº ¶ Ad 4m dicēdum: ꝙ sicut Chry. refert in quibusdā scriptis apochriphis legitur: ꝙ quedam gens in extre= mo orietis iuxta oceanum scriptu ram q̄dam habebant ex nomine seth: ꝛ de hac stella ꝛ muneribus eius offerendis: que gens diligen ter obseruabat hꝰ stelle exortū ex= ploratoribus.12.qui certis tēpori

Ad pm
Ad 2m
Ad 3m
ad4m.

bus deuote ascēdebāt ī mōtē in q̄ postmodū eā viderūt hñtē i se q̄si pueri formā: et sup se silitudinē crucis. ¶ Ul' dō: q̄ sic dr in li. de qō. no. et ve. te. magi illi traditionem. Balaā seq̄bāt. q̄ dixit Orietr stella ex Jacob. Uñ vidētes stellā extra ordie3 mūdi hāc eē itellexerūt quā Balaā futurā indicē regis iudeorū pphauerat. ¶ Ul' dō3 sic aug. di. in smo. de epi. q̄ ab angel' aliq̄ admōitione reuelatiōis audierūt magi q̄ stella xp̄3 natū significaret Et pbabile vr q̄ a bonis añ i xp̄o adorando salus eo⁊ ia3 q̄rebatur Ul sic leo papa di. i smo. epi. Preter illā spēm q̄ copeū incitauit obtutu3 fulgentior veritatis radius eorū corda perdocuit quod ad illuminationem fidei pertinebat.

¶ Utrū natītas xp̄i ordine ɔuenienti fuerit manifestata. Ar. vi.

primu3 Ad sextum sic pceditur. vr q̄ incōuenienti ordine xp̄i natiuitas fuerit manifestata. Illis. n. debuit primo manifestari xp̄i natiuitas q̄ xp̄o ppinq̄ores fuerūt: et q̄ magis xp̄m desiderabāt: sm illd Sap. 6. Preoccupat eos q̄ se ɔcupiscūt vt se priorē illis oñdat: s3 iusti ppinq̄ssimi erāt xp̄o p fidē: et max^e eius aduētū desiderabāt: vñ dr Luc. 2. de Simeone: q̄ erat hō iust⁹ et tīo rat⁹ expectās redēptōe3 isrl: ergo pri⁹ dūit māifestari xp̄i natiuitas Simeoni q̄3 pastorib⁹ vel magis.

2m. ¶ P̄. sm Aug. magi fuerūt primitie gētiū xp̄o crediturarū: s3 prio plenitudo gētiū intrat ad fidem et postmodū oīs israel salu⁹ fiet: vt dr Ro. 11. g p̄o dūit māifestari xp̄i

3m. natītas magis q̄3 pastorib⁹. ¶ P̄. Mat. 2. dr: q̄ herodes occidit oēs pueros q̄ erant i bethleē et i oibus finibus ei⁹ a bimatu et īfra s3 tp̄s q̄ exq̄sierat a magis: et sic vr q̄ per duos ānos post xp̄i natitate3 magi ad xp̄3 ɔuenerūt: icōueniēter igit post tm̄ tp̄s fuit gentilib⁹ xp̄i natiuitas manifestata.

Sz cōtra est qd dr Dañ. 2. Ipse mutat tp̄a et etates et ita tp̄s manifestatiōis natiuitatis xp̄i videtur congruo ordine esse dispositum. i oppm

Rñdeo dōm q̄ xp̄i natiuitas p̄o quide3 manifestata est pastoribus ipso die natiuitat3 xp̄i: vt ei dr Luc. 2. erāt in regiōe eadē vigilātes et custodientes vigilias noctis sup gregē suu3: et vt di scesserunt ab eis angeli in celū. loq̄bant adinuicē. Trāseam⁹ vsq3 Bethleem et venerūt festināntes. 2o aūt magi ɔuenerūt ad xp̄m. 13. die natiuitat' ei⁹: q̄ die festū epipha. celebratur. Si ei reuoluto āno. vl' ēt duob⁹ annis venissent nō inuenissent eū in Bethleē cū scriptum sit Luc. ii. q̄ postq̄3 perfecerūt oia sm legē dñi: offerētes. s. puerū iesu3 i tēplum: reuersi sūt i Galileā in ciuitatē suā Nazareth. 3o māifestata in iustis i tēplo. 4o. die a natiuitate. vt hr Lu. 2. ¶ Et huius ordis rō ē. Q2 p pastores signtur apl'i et alij credētes ex iudeis q̄bus p̄o manifestata est fides xp̄i. inter quos nō fuerūt multi potētes nec multi nobiles: vt dr. 1. ad co2. 1. 2o autē fides xp̄i ɔuenit ad plenitudinem gētiu3: q̄ est prefigurata p magos. 3o aūt ɔuenit ad plenitudinē iudeorum que ē prefigurata per iustos. vnde ēt in tēplo iudeorum ē eis xp̄s manifestatus. Rñ. princi.

Ad primum ergo dōm: q̄ sic apl's dicit Ro. 2. Isrl' sectādo legē iusti^e in legem iusti^e non ɔuenit sed gētiles qui non q̄rebāt iusti^am: iudeos cōuenienter in iusticiam fidei preuenerūt. Et in hui⁹ figurā Simeon qui expectabat ɔsolationē israel: vltimo xp̄m natu3 cognouit: et precesserūt eū magi et pastores: q̄ xp̄i natiuitatem non ita solicite expectabāt. Ad p̄m.

¶ Ad 2m dōm: q̄ l3 plei^o Ad 2m

Gentium prius intrauerit ad fidem quam plenitudo iudeorum: tamen primitie iudeorum preuenerunt in fide primitias gentium: et ideo pastoribus prius manifestata est christi natiuitas quam magis. ¶ Ad 3m dicendum quod de apparitione stelle: que apparuit magis: est duplex opinio. Chry. n. sup Mat. et Aug. in ser. epi. dicunt quod stella magis apparuit per biennium ante christi natiuitatem: et tunc premeditantes et se ad iter preparantes a remotissimis partibus orientis peruenerunt ad christum 13a die a sua natiuitate. Unde et herodes statim post recessum magorum videns se ab eis illusum mandauit occidi pueros abimatu et infra: dubitans ne tunc christus natus esset quando apparuit stella: secundum quod a magis audierat. Alii vero dicunt stellam apparuisse primo cum christus natus est: et statim magi visa stella iter arripientes longissimum iter in .13. diebus peregerunt: partim quidem adiuti diuina virtute: partim autem dromedariorum velocitate. Et hoc dico si venerunt ex extremis partibus orientis. ¶ Quidam tamen dicunt eos venisse de regione propinqua: unde fuerat Balaam cuius doctrine successores fuerunt. Dicuntur autem ab oriente venisse: quia terra illa est ad orientalem partem terre iudeorum. Et secundum hoc herodes non statim recedentibus magis: sed post biennium pueros interfecit. Uel quia dicitur interim accusatus Romam iuisse: vel aliquo modo periculorum terroribus agitatus a cura interficiendi puerum destitisse. Uel quia potuit credere magos fallacis stelle visione deceptos: postquam non inuenerunt quem natum putauerunt erubuisse ad se redire. Ut Aug. dicit in lib. de consensu euangelistarum. Ideo autem non solum bimos pueros interfecit: sed infra: quia ut Augu. dicit in quodam sermone innocentum timebat ne puer cui sidera famulantur speciem suam paulo super etatem vel infra transformaret.

Ad 3m

¶ Utrum stella que magis apparuit fuit vna de celestibus stellis. Articulo. vij.

AD septimum primum sic proceditur: videtur quod stella: que magis apparuit fuerit vna de celestibus stellis. Dicit enim Aug. in quodam sermone epi. Dum pendet ad vbera et vilium patitur deus inuolumenta pannorum: repente nouum de celo sidus effulsit. fuit: igitur stella celestis que magis apparuit.

¶ Preterea. Au. di. in sermo. quodam epi. Pastoribus angeli magis stella christum demonstrat: vtrisque loquitur lingua celorum: quia lingua cessauerat prophetarum. Sed angeli pastoribus apparentes fuerunt vere de celestibus angelis: ergo et stella magis apparens fuit vere de celestibus stellis. 2m.

¶ Preterea. stelle que non sunt in celo: sed in aere dicuntur stelle comate: que non apparent in natiuitatibus regum. sed magis sunt indicia mortis eorum: sed illa stella designabat regis natiuitatem: vnde magi dicunt Mat. 2. Ubi est qui natus est rex iudeorum: vidimus enim stellam eius in oriente: ergo videtur quod fuerit de celestibus stellis. 3m.

Sed contra est quod Au. dicit in li. contra faustum. Non ex illis erat stellis que ab initio creature itinerum suorum ordinem sub creatoris lege custodiunt: sed nouo virginis partu nouum sidus apparuit. 1 oppm.

Respondeo dicendum: quod sicut Chry. dicit sup Mat. quod illa stella que magis apparuit non fuit vna celestium stellarum: et multipliciter manifestum est. ¶ Primo quidem: quia nulla alia stellarum hac via incedit. Hec enim stella ferebatur a septentrione in meridiem. Ita enim iudea iacet ad presidem: vt magi venerunt. ¶ 2o apparet hoc ex tempore. Non enim solum apparebat in nocte: sed in media die: quod non est virtutis stelle: sed nec etiam lune. ¶ 3o quia quandoque apparebat et quandoque occultabatur. Cum enim intrauerunt hierosolymam occultauit seipsam: deinde Resno. princi.

Stella

de vbi herodem reliquerūt seipsā manifestauit. ¶ 4° q2 nō hēbat continuū motū s3 cū oportebat ire magos. ibat cum oportebat stare: stabat: sicut 7 de colūna nubis erat i deserto. ¶ 5° q2 nō sursum manens ptum virginis demōstrabat: s3 deorsum descēdēs hoc faciebat. Df.n. Mat.2. q stella quā viderāt i oriēte añcedebat eos: vsq3 dū veniens starēt.s.vbi erat puer. Ex quo p3 q verbum magoz dicētiū vidimus stellā ei9 i oriente nō est sic intelligēdū q̄si ipsis i oriēte positis stella apparuerit existēs i terra iuda: s3 q2 viderūt eā in oriēte existentem 7 pcessit eos vsq3 in iudeā: quāuis hoc a qbusdā sub dubio relinquat. Nō aūt potuiss3 distincte domū demōstrare: nisi eēt terre vicina. Et sic ipse dicit: hoc nō vr̄ pprium stelle. sed virtutis rōnabilis cuiusdā. Vñ vr̄ q ex stella virtus inuisibilis fuisset in talē appentiā trāsformata. ¶ Vñ qdam dicūt q sicut .s.s. descēdit super baptizatum dn̄m i spē colūbe: ita appuit magis i spē stelle. ¶ Alij vero dicūt q angelus q apparuit pastoribus i hu9 spē appuit magis i spē stelle. ¶ Probabilius tñ vr̄ q fuerit stella de nouo creata .nō in celo s3 in aere vicino terre que sm diuinā volūtatē mouebat. Vñ Leo papa dicit i sermo.epiph. Tribus magis in regione oriētis stella noue claritatis apparuit: q illustrior ceteris pulchriorq3 siderib9 in se intuentium occulos aīosq3 cōuerteret. vt confestim aduerteretur: non esse ociosum quod tam insolitum videbatur.

Ad pm **Ad primum** ergo dōm: q celum i sacra scrip. quāq3 dr̄ aer sm illud. Volucres celi 7 pisces mar. ¶ Ad 2m

Ad 2m dōm: q ipsi angeli celestes ex suo officio hñt vt ad nos descēdant in misterium missi: sed stelle celestes suum situm non mutant: vñ nō est similis ratio. ¶ Ad 3m dōm q sicut stella illa non est secuta modū stellarum celestium: ita nec etiam stellarum cometarum: q nec de die apparent: nec cursum ordinatum mutant. 7 tamē non oīno aberat significatio cometarum quia celeste regnum christi comminuit: 7 consumit vniuersa regna terre et ipsum stabit in eternum. vt dicitur Dañ.2. Ad 3m

¶ Utrum magi conuenienter ad xp̄m adoraādum venerint.

Arti.viij.

AD octauū sic pceditur. vr̄ q magi nō cōueniēter ad xp̄z venerādum venerint. Unicuiq3.n. regi reuerētia debetur a suis sōtis: magi aūt nō erāt de regno iudeorum: ergo cū ex visione stelle cognouerūt natū eē regem iudeorū: vr̄ q incōueniēter venerīt ad eū adorādū. ¶ p̄. stultū ē viuēte rege aliquo extraneū regē ānūciare: s3 i regno iudee regnabat Herodes: ergo stulte fecerūt magi alterius regis natiuitatē ānūciātes. ¶ p̄. certius est celeste inditiū q indicium humanum: sed magi ducatu celestis indicij ab oriēte venerant in iudeam: stulte ergo egerūt preter ducatum stelle humanum indicium requirendo dicentes. Ubi ē qui natus est rex iudeorum: ¶ p̄. numerum oblatio et adorationis reuerentia non debetur nisi regibus iam regnātibus: sed magi nō inuenerunt Xp̄m regia dignitate fulgentem: ergo inconuenienter ei munera 7 reuerentiam regiam exhibuerūt. primum 2m. 3m. 4m

Sz contra est quod dicitur Isa. 6°. Ambulabunt gentes in lumine tuo: 7 reges in splendore ortus tui: s3 q diuino lumine ducuntur non errāt: ergo magi absq3 errore christo reuerentiam exhibuerunt. i oppm

Rñº pncip. **Rñdeo** dõz: qđ sicut dem est: magi sũt primitie gẽtium in xp̃m credentium: in qbus apparuit sicut i pºdã p̃sagio fides et deuotio gentium veniẽtiũz a remotis ad xp̃m: et ideo sicut deuotio et fides gentium est absqz errore p inspirationẽ spũsSci: ita ẽt credendus est magos a spũscõ ĩspiratos sapiẽt xp̃o reueam exhibuisse.

Ad pm **Ad primuz** dõm: q sicut Augu. di. i ser. epi. cum multi reges iudeoruz nati fuissent atqz defuncti nullũ eorũ magi adorandũ quesierunt. Non itaqz regi iudeorũ: quales illic eẽ solebant: hunc taz magnũ honorẽ longinqui alienigene: et ab eodez regno prorsus extranei a se deberi arbitrabantur: sed talem natũ esse dedicerũt: in quo adorãdo se salutẽ q̃ sm deũ est consecuturos minime dubitauerunt. ¶ Ad 2m dõz: q p illam annũciaem magoꝝ presignabat ꝯstantia gẽtiuz: xp̃m vsqz ad mortem ꝯfitentiuz. Vñ Chry. dic̃ sup Mat. q dum ꝯsiderabant regem futurũ non timebant regẽ presentem adhuc nõ viderãt: xp̃z: et iam parati erant pro eo mori.

Ad 2m

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q sicut Aug. di. in smo. epi. stella que magos perduxit ad locum vbi erat cuz mr̃e vgine deꝰ infans poterat eos ad ip̃az pducere ciuitatem Bethleẽ: i qua natus est xp̃s: sed tñ subtraxit se: dõec de ciuitate in qua xp̃s nasceretur etiam iudei testimoniũ perhiberent: vt sic geminato testimonio ꝯfirmati sicut Leo. papa dic̃: attẽtiori fide expeterent: quem et stelle claritas: ꝛ pphetie mãifesta bat auctoritas: ita ipsi annũciant iudeis christi natiuitatez: et interrogant locum: credunt ꝛ querunt tanq̃ signates eos qui ambulant p fidem ꝛ desiderant spẽm: vt Aug. dicit in sermo. epi. Judei aũt indicantes eis locum natiuitatis xp̃i similes facti sũt fabris arche. Hoc qui aliisvbi euaderẽt prestiterũt: et ipsi diluuio perierunt. Audierũt et abierunt inquisitores: dixerũt et remanserũt doctores similes lapidibus miliariis: qui viã ostẽdũt nec ambulãt. Diuino ẽt nutu factum est vt aspectu stelle subtracto magi humano sensu in Hierusalez venerũt q̃rentes in ciuitate regia regem natũ: vt in Hierusalẽ pº xp̃i natiuitas publice annũciaret. sm illud Isa. 2. De Syõ exhibit lex ꝛ vbũ dñi de hierusalẽ: et vt ẽt studio magoꝝ de longe venientium dãnaretur iudeorum pigritia prope existentium. ¶ Ad 4m dõz: q sicut Chry. dic̃ super Mat. Si magi terrenum regẽ querentes inuenissent fuissent confusi: qr tanti itineris laborẽ sine causa suscepissẽt: vnde nec adorassent nec mũera obtulissent. Nunc autẽ qr celestez regem querebant: et si nihil regalis excellentie in eo viderent: tamen solius stelle testimonio ꝯtenti adorauerunt. Vident n. hoĩez ꝛ agnoscunt deum: et offerunt munera dignitati xp̃i congruentia: aurum qdẽ quasi regni magno: thus quod in dei sacrificio ponitur: immolãt vt deo: myrrha qua mortuorum corpora condiuntur: prebetur tãq̃ pro salute omnium morituro. In quo etiam: vt Greg. dicit. Instruimur: vt nato regi aurum. per quod signatur sapientia offeramꝰ in conspectu eius sapientie lumine splendentes. thus autem per quod exprimitur orationis deuotio offerimus deo si per orationuz studia deo redolere valeamꝰ. myrrham autem que signat mortificationem carnis: offerimus: si carnis vitia per abstinentiam mortificamus. ad 4m.

¶ De legalibus circa pueruz Jesum obseruatis.

Questio. xxxvii.


Einde cõsiderãdũ est de circũcisiõe xpi et qr circũcisio ẽ qdã pfessio legis obsuãde. pz illd Gal.5. Testificor oĩ hoĩ circuncidẽti se: qm debitor ẽ vniuerse legis faciẽde simł cũ hoc qrendũ ẽ de alijs legalibus circa puerũ xpm obseruãtis. Vñ qrunt. 4. pº de eius circũcisione. 2º de nois impositiõe. 3º de eius oblatione. 4º de matris purgatione.

Utrum xps debuerit circuncidi. Ar. i.

pmum 
D primum sic pceditr. vr q xps n debuerit circũcidi. Ueniente. n. veritate cessat figura: sed circũcisio fuit abrae pcepta i signũ federis qd erat d semie nascituro: vt pz Gen.17. hoc ãt fedus fuit i xpi natitate cõpletũ: g circũcisio stati cessare debuit. ¶ P. ois

2m xpi actio nra ẽ instructio. Vñ dr Jo.13. Exẽm ddi vobis vt quẽadmodũ ego feci: ita et vos faciatis: sed nos n debemus circũcidi: pz illd Gal.5. Si circũcidimini xps nihil vobis pderit: g vr q nec xps duit circũcidi. ¶ P. circũcisio ẽ ordi-

3m nata i remediũ origialis peti: sed xps n hẽit origiale petm. vt ex. s. dcis pz: g xps n dñit circũcidi.

I oppm Sz cõtra est qd dr Luc.2. Cõsumati st dies octo: vt circuncideret puer.

Rñdeo dñm: q plibus de cãis xps dñit circũcidi.

Rñº pncip. Xps debuit circũcidi. ¶ Pº qdẽ vt ondat veritatẽ carnis hũane cõ Manicheũ q dixit cũ habuisse corpus fãtasticũ. et cõ Apollinariũ q dixit corpus xpi ẽe diuinitati cõsubstãtiale: et cõ Ualẽtinũ q dixit xpm de celo corpus attulisse. ¶ 2º vt approbaret circũcisionez quam olim deus instituerat. ¶ 3º vt cõprobaret se esse de gñe abrae q circũcisiõis mãdatũ accepat in signum fidei quaz de ipso hũerat. ¶ 4º vt iudeis excusationẽ tolleret ne eũ recipent si eẽnt circũcisus. ¶ 5º vt obediẽti vtutẽ nobis suo cõmẽdaret exẽo. Vñ et octaua die circũcisus ẽ: sic i lege erat pceptũ. ¶ 6º vt qui silitudinẽ carnis peti aduenerat remem q caro peti cõsueuerat mũdari nõ respueret. ¶ 7º vt legis onus i se sustinẽs alios a legis onere librarũt: pz illd Gal. 4. Misit deus filiũ suũ factũ sub lege vt eos q sub lege erãt redimeret.

Ad pm. Ad primũ g dñm: q circũcisio p remotõez carnal pellicule in membro gnõis fcã signabat spoliationem vetuste gñatiõis: a qua qdẽ vetustate liberamur p passionez xpi: et cũ vitas hũ figure nõ plene fuerit ipleta in xpi natitate: sed in eius passiõe: añ quã circũcisio suã vtutẽ et statum hẽbat et iõ dcuit xpz añ suã passionẽ tanqz filium abrae circuncidi.

Ad 2m ¶ Ad 2m dcz: q xps circũcisiõez suscepit eo tpe quo erat sb pcepto et iõ sua actio i hõ ẽ nobis imitanda vt obseruemus ea q sũt nro tpe i pcepto: qr vnicuiqz negocio ẽ tps et opportũitas: vt dr eccl. 8. Et pt eavt Orige. dic sic mortui sumus cũ illo moriẽte: et cõsurreximus xpo resurgẽte. ita circũcisi sumus spũali circũcisiõe p xpm: et iõ carnali circũcisiõe non indigemus. Et hõ est q apls dic Colo, 2. In q. s. xpo circũcisi estis circũcisione nõ manu facta i expoliatiõe corpis carnis: sz i circũcisiõne dñi nri Jesu xpi.

Ad 3m ¶ Ad 3m dcz. q sic xps ppria voluntate mortẽ nram suscepit q est effectus peti: nullũ in se hns petm: vt nos a morte liberaret et spũalr nos faceret mori petõ: ita ẽt et circuncisionem q est remedium origialis peccati suscepit absqz hoc q haberet origiale peccatuz vt nos

a legis iugo liberaret. et vt in nobis spūalē circūcisionē efficeret vt. s. suscipiēdo figurā ipleret ṽitatē.

¶ Utrum fuerit conueniens xp̄o nomen impositum. Ar. ij.

pm. D secundū sic pceditr vr q incōuenient fuerit xp̄o nomē ipositum. Ueritas. n. euāgelica debet pnunciationi pphetie rūdere: sꝫ pphete aliud nomen de xp̄o pnunciauerunt. Dr. n. Isa. 7. Ecce ṽgo ɔcipiet: et pariet filiū: et vocabir nomen ei⁹ emanuel. Et 8. Uoca nomē ei⁹ accelera: spolia: detrahe: festina: predari. Et. 9°. vocabitur nomē ei⁹ admirabilis: consiliarius: deus: fortis pr̄ futuri seculi: pnceps pacis. Et zach. 6. dr. Ecce vir oriēs nomen eius. Ergo inconueniēter vocatū ē nomen eius iesus.

2m. ¶ P̄. Isa. 62. dr. Uocabitur tibi nomē nouū qđ os dñi noiauit: sꝫ hoc nomē iesus nō est nomen nouū: sꝫ plurib⁹ fuit in ve. te. impositū: vt pꝫ ēt ex ipa genealogia xp̄i. Luc. 3. ḡ vr q incon ueniēter vocatū ē nomē ei⁹ iesus.

3m ¶ P̄. h° nomē iesus salutē signat: vt pꝫ p id qđ dicir Mat. 1. Pariet filium et vocabir nomē ei⁹ iesus: ipse. n. saluū faciet pplm suū a peccatis eoꝝ: sed salus p xp̄m nō ē facta solū in circuncisione: sed etiaꝫ in pputio vt pꝫ p Aposto. Ro. 4. Icōueniēter ḡ h° nomen fuit xp̄o impositum in sua circuncisione.

I oppm Sꝫ ɔtra est auctoritas scripturr: i qua dr Luc. 2. Qđ postq̄ꝫ consumati sunt dies octo vt circūciderer puer: vocatū est nomen eius iesus.

Rn̄o pncip. Rn̄deo dđm: q noia dnt proprietatibus rerū rn̄dere et hoc patet in nominibus generum et specierū qꝛ vt dr. 4. metha. Ratio quam signat nomen est diffinitio q̄ designat propriam rei naturam. Nomina autem singularium hominuꝫ sp imponuntur ab aliqua proprietate eius cui nomē imponir vel a tempore sicut imponuntur noīa aliquoꝝ sctōrum his qui in eoꝝ festis nascunr. vel a cognatione eius sicut cū filio imponitur nomen prīs vel alicui⁹ de cognatiōe eius sicut propinqui Joannis baptiste volebant euꝫ vocare noie prīs sui: zachariā: nō autē Joānem: qꝛ null⁹ erat in cognatōne eius qui vocarer h° noie vt dr Lu. 1. vr ēt ab euentu: sicut ioseph vocauit p°genitū suū manassen dicēs. Obliuisci fecit me de⁹ oīuꝫ laborum meoꝝ. Geñ. 41. vel etiā ex aliqua qualitate ei⁹ cui nomē imponir: sicut Ge. 25. dr. Q; qꝛ q̄ primus egressus est de vtero matris ruffus erat: et tot⁹ in morē pellis hispidus. vocatuꝫ est nomen eius Esau: quod iterpretar rube⁹. Nomina āt q̄ imponunr aliqbus diuinitus sp significāt aliqđ gratuitū donū eis diuinit⁹ datum: sic Geñ. 27. dictū est abrac. appellaberis abraā qꝛ patrem multarum gētiū ɔstitui te. Et Mat. 16. dcm̄ ē Petro. Tu es petrus et super hāc petram edificabo ecclīam meā quia igr xp̄o h° mun⁹ gr̄e collatū erat: vt per ipsum omnes saluarentur. ideo ɔuenienter vocatuꝫ est nomē eius iesus. i. saluator: angelo hoc nomē pnunciante: nō solū mr̄i sed ēt Joseph q̄ erat futur⁹ nutriti⁹.

Ad pm Ad primū ḡ dđm: q in oībus illis noibus quodammō sigr̄ hoc nomē Jesus. qđ est significatiuū salutis: naꝫ in hoc q dr Emanuel. qđ interpretatur nobiscū de⁹: designar cā salutis: que est vnio diue et humane nature in persona filij dei: per quem factum est vt deus esset nobiscū q̄si particeps nostre nature. Per hoc autem q dr: voca nomen eius accelera spolia detrahe etc. dsignatur a q̄ nos saluauit: qꝛ a diabolo: cuius spolia abstulit: sꝫ illđ Col.

2. Expolians principatus & potestates traduxit ꝯfidenter. In hoc aũt qđ dr̃ ꝙ vocabitur nomen ei⁹ admirabilis &c. designatur via & terminus nostre salutis inchoatus. s. admirabili deitatis consilio ex virtute ad hereditatem futuri seculi perducimur: in quo erit pax pfecta filioꝝ dei sub ipso principe deo. Qđ vero dicit: ecce vir oriens nomen eius: ad idẽ refert̃ ad pᵐ. s. ad incarnationis mysteriũ ſm qđ exortum est in tenebris lumẽ rectis corde.

Ad 2m ¶ Ad 2ᵐ dđm: ꝙ his q̃ fuerũt añ xp̃m potuit ꝯuenire hoc nomẽ Jesus ſm aliq̃ aliã rõnẽ puta qꝛ aliq̃ ꝑticularẽ & tẽporalẽ salutẽ attulerunt: sed ſm rõnẽ spũalis & vl̃is salutis: hoc nomẽ ꝓpriũ est xp̃o: et ſm hᵒ dr̃ esse nonum.

Ad 3m ¶ Ad 3ᵐ dđm: ꝙ sic Ge. 17. legit̃: sil' abraã suscepit nõis impõnẽ a dño & circũcisionis mãdatũ: & iõ apđ iudeos ꝯsuetũ erat vt ipo die circũcisiõis nõia pueris imponerent̃. q. añ circuncisionem perfectũ esse nõ hũerit. Sic ẽt & nũc pueris in baptismo nõia iponũt̃. vñ sup illđ ꝓuer. 4. Ego fili⁹ fui pr̃is mei tenellus & vnigẽit⁹ corã mr̃e mea. dic glo. Quare salomõ se vnigẽitũ coram mr̃e nõiat: quẽ frẽs vterinũ ꝑcessisse scriptura testat̃: nisi qꝛ ille mox nat⁹ sine nõie. q. nũq̃ eẽt đ vita decessit. Et iõ xp̃s sil' cũ fuit circũcisus nõis impõnem accepit.

¶ Utrũ xp̃s ꝯuẽiẽter fuerit in tẽplo oblatus. Ar. iij.



Primum. Ad tertium sic ꝓceditur. Ur̃ ꝙ icõuenieter fuerit xp̃s in tẽplo oblat⁹. Dr̃. n. Exo. 13. Scinca mihi oẽ pᵒgẽitũ quod apit vuluã i filijs israel ſʒ xp̃s exiuit đ clauso ṽgis vtero & ita mr̃is vuluã nõ apuit. g xp̃s ex hac le. nõ

2m debuit in tẽplo offerri. ¶ P̃. illud quod est ſp p̃ñs alicui nõ p̃t ei p̃ñtari: sed xp̃i hũanitas ſp fuit deo maxime presens: vtpote ei coniuncta in vnitate pſone: g nõ oportuit ꝙ coraʒ dño sisteret̃. ¶ P̃. xp̃s est 3m. hostia p̃ncipal' ad quã oẽs hostie ve. le. referũt̃ sic figura ad veritatẽ: sed hostie nõ dʒ eẽ alia hostia: g non fuit conueniens vt pro xp̃o alia hostia offeret. ¶ P̃. inter lega 4m les hostias p̃cipua fuit agnus qui erat iuge sacrifiᵐ: vt hr̃ Nu. 28. vñ ẽt xp̃s dicit̃ agn⁹ Joan. 1. Ecce agn⁹ dei. magis g fuit ꝯueniẽs ꝙ pro xp̃o: offeretur agnus q̃ par turturum vel duo pulli colũbaꝝ.

Sed in ꝯtriũ est auctoritas scripture q̃ hoc factum esse testatur Luc. 2. I oppm.

Rñdeo dđm: ꝙ sicut dictum est xp̃s voluit sub lege fieri: vt eos qui sub lege erant redimeret: & vt iustificatõ legis in suis mẽbris spũaliter ipleret̃. De ꝓle ãt nata duplex p̃ceptũ in lege tradit̃. Unũ qđem gñale q̃ ad oẽs vt. s. cõpletis dieb⁹ purificatiõis mr̃is offerret̃ sacrificium pro filio siue pro filia. vt. hr̃ Le. 12. Et hoc quidẽ sacrifiᵐ erat et ad expiationem peccati in quo proles erat cõcepta et nata: et etiaʒ ad ꝯsecrationem q̃dam ipsius qꝛ primo p̃ñtabat̃ in templo: et ideo aliquid offerebatur in holocaustuʒ: et aliquid pro peccato. Aliud autem p̃ceptũ erat spãle in lege de pᵒgenitis: tã in hominibus q̃ in iumentis. Sibi. n. deputauerat omne primogenitum filiorum israel pro eo ꝙ ad liberationem populi israel percusserat primogenita egypti: ab hoie vsq̃ ad pec⁹ pᵒgenit; filiorũ israel reseruat; & hᵒ mãdatũ põit̃. Exo. 13. in quo etiã prefigurabatur xp̃s qui est primogenitus in m̃ltis fratribus: vt dicitur. Rom. 8. Quia igitur christus ex muliere natus erat. q. primogenitus & voluit fieri sub lege: et hec duo euangelista Lu. circa euʒ fuisse obseruata ostẽdit. primo quidem id qđ ꝑtinet ad

(margin: Rñsio p̃ncip. Xp̃s fuit ꝯuẽienter i tẽplo oblat⁹.)

primogenitos cũ dicit. Tulerunt illũ in hierusalez vt sisterẽt cũ dño sicut scri ptũ est in lege dñi: q2 oẽ masculinũ adaperiens vuluã sctm̃ dño vocabitur. 2º illud qđ ptinet cõiter ad oẽs cũ dicit: vt darẽt ho stiam s̃m q̃ dictũ erat in lege dñi par turturum: aut duos pullos columbarum.

Ad pm Ad primum ergo dõm: q̃ sicut Gre. ni se. dicit Illud legis preceptum in solo incarnato deo singulr̃ ꝛ ab a lijs differenter impleri vr̃. ipse nã q̃ solus ineffabilr̃ ꝯceptus ac incõ prehensibiliter editus virginalez vterũ nõ appuit: nõ antea ꝯnubio reseratũ seruãs: ꝛ post ptũ iuiola biliter signaculũ castitatis. Vñ q̃ dic̃ adapiẽs vuluã. ꝺsignat q̃ nihil ãtea iñ itrauerat vl̃ exiuerat. Et p hoc ẽt spãlr̃ dr̃ masculinꝰ q2 nihil de feiẽitate culpe portauit singlr̃ ẽt scũs q̃ terrene cõtagia corrupte le imaculate ptus nouitate nõ sen sit.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q̃ sicut filiꝰ dei nõ pp seipsum factꝰ ẽ hõ ꝛ circun cisus in carne: s3 vt nos per grãm faceret deos: ꝛ vt spãlr̃ circũcida mur sic pp nos sistit̃ dño vt disca mus deo pñtare nos: ꝛ hº post cir cuncisionẽ eiꝰ factũ ẽ: vt ondat ne minem nisi circuncisum vitijs di gnũ eẽ diuinis ꝯspectibꝰ.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dõm: q̃ pp hoc ipm̃ voluit hostias legales p se offerri q̃ erat vera ho stia vt figura veritati ꝯiũgeretur ꝛ p veritatez figura approbaret̃. cõtra illos q̃ legẽ dñi negãt a xp̃o fuisse i euãgelio p̃dicatã. nõ. n. pu tãdũ ẽ. vt Aug. dicit q̃ filiũ suum bonꝰ deꝰ sub lege inimici fecerit: quã ipe nõ dederat.

ad 4m ¶ Ad 4m dr̃ q̃ Leui. 12. p̃cipit̃: vt qui possent agnũ p filia aut filio sil'. ꝛ turturẽ siue colũbã offerrẽt: q̃ ṽo nõ suffi cerẽt ad offerendum agnos duos tur turcs vl̃ duos pullos colũbe offer rẽt. Dñs g̃: q̃ cũ diues eẽt: pp nos egenꝰ factꝰ est: vt illius inopia di uites essemus: vt dr̃ 2ª ad Cor. 8. p se paupep hostiã voluit offerri: sic et in ip sa natiuitate pãnis iuol uitur ꝛ declinatur in presepio: ni chilominus tñ hꝰi aues figure cõ gruũt. Turtur. n. q2 ẽ auis loquax p̃dicatõez ꝛ ꝯfessionẽ fidei signat: q2 ṽo ẽ aial castũ signat castitatẽ: q2 ṽo ẽ aial solitariũ signat cõtẽ plationem. columba ṽo est animal mansuetum et simplex mansuetu dinez ꝛ simplicitatem signãs. Est aũt aial gregale: vñ signat vitã a ctiuaz. Et iõ hꝰi hostia figurabat pfectionẽ xp̃i ꝛ mẽbroꝝ eiꝰ. Vtrũ q̃ ẽt aial pp ꝯsuetudinem gemẽdi pñtes luctꝰ scõꝝ designat: s3 tur tur que ẽ solitaria signat secretas orõnũ lachrymas: colũba ṽo q̃ est gregalis signat publicas orões eccl'e vtrũq3 tñ aial duplicatũ of fertur vt sanctitas sit non solum in aia: sed etiam in corpore.

¶ Utrũ mr̃ dei ad tẽplũ purgãdo couenienter accesserit. Arti. iiij.

Ad quartũ sic pᵐ. p̃ceditur: vr̃ q̃ inconue niẽter mr̃ dei purgan da ad tẽplũ accesserit. purgatio eĩ non vr̃ eẽ nisi ab imũditia: s3 i btã ṽgine nulla fuit imũd itia vt ex. s. dictis p3: g̃ nõ dñit vt purganda ad tẽplũ accedere. ¶ p. Leui. 12. 2m. dr̃. Mulier q̃ suscepto seie peperit masculũ imũda erit. 7. diebꝰ: ꝛ iõ p̃cipit̃ q̃ nõ ingrediat̃ sanctuariũ donec impleant̃ dies purgatiõis eiꝰ s3 btã ṽgo peperit masculũ si ne virili seie: nõ g̃ dñit ad tẽplum venire purgãda. ¶ p. Purgatio 3m. ab imũditia nõ fit nisi p grãm: sed sacra ve. le. grãz nõ ꝯferebãt: sed ipsa potius secum gratie actorem habebat: non ergo conueniẽs fuit vt ad tẽplum purganda veniret.

Sz cõtra est auctoritas scri pture: q2 dr̃ Lu. 2. I opp. Et impleti sunt dies purgatiõis marie: s̃m legem Moysi.

Rñº. pncipa. Respōdeo dōm: q sicut pleni tudo grē a xpo de riuatur in mrm: ita decuit vt mater humilitati filij conformaretur hūilib⁹.n.de⁹ dat grāz: vt dr Jaco.4. Et iō sicut xps lz nō esset legi obnoxius: voluit tñ circūcisionē ⁊ alia legis onera subire ad demōstrādū hūilitatis ⁊ obedientie exēplū: ⁊ vt ap pbaret legē: ⁊ vt calūnie occasionē iudeis tolleret pp eādē rōnē volu it ⁊ mrem suā iplere legis obseruātias qbus tamen nō erat obnoxia.

Ad pm Ad primuz ḡ dōz: q lz btā vgo nullā hret immunditiam: voluit tñ purgationis obseruātiā iplere: nō pp idigētiā: sz pp legis pceptū: ⁊ iō signāter euāgelista dic̄ q cōpleti sūt di

Ad 2m es purgatiōis. ¶ Ad 2m dōz: q signāter Moyses vr fuisse locutus ad excipiēdā ab imūditia mrez di q̄ ñ pepit suscepto scie: ⁊ iō pz q ñ obligaf ad ipletionē illi⁹ pcepti: sz volūtarie purgatiōis obuātiā

Ad 3m. adipleuit vt dcm̄ ē. ¶ Ad 3m dōz q legalia sacfa nō purgabāt ab imūditia culpe q̄ fit p grām: sz hāc purgationē pfigurabant. purgabāt aūt purgatiōe q̄dā carnali ab immūditia irregularitat; cuiusdā sic in 2a pte dcm̄ est neutrā tñ imūditiam btā vgo 9xerat: ⁊ iō nō indigebat purgari.

¶ De baptismo Joānis. Qō.38.



Deinde 9sidm est de baptismo q̄ xps baptizatus ē. Et qr xps baptizatus ē baptismo Joānis. pº 9sidm ē de baptismo Joānis i cōi. 2º de baptismo xpi. ¶ Circa pm q̄rūf.6.pº vtrū 9uēiēs fuerit q ioānes baptizaret. 2º vtp ille baptism⁹ fuerit a dō. 3º vtp 9tulerit grām. 4º vtruz alij pter xpm illo baptismo debuerit baptizari. 5º vtrū baptism⁹ ille cessare debuerit xpo baptizato. 6º vtrū baptizati baptismo ioā. eēnt postea baptizādi baptismo christi.

¶ Utrum fuerit conueniens Joannem baptizari. Ar.1.



Ad primuz sic pceditur: vr q nō fuerit 9uēiēs ioānē baptizar ois.n.rit⁹ sacfalis ad aliq̄z ptinet legē sed ioānes nō itroduxit nouā legē: ḡ icōueniēs fuit q nouū ritū baptizādi introduceret. ¶ p̄. Joānes fuit miss⁹ a 2m deo i testimōiū tāq̄z pphā: sz illd Lu.1. Tu puer ppheta altissimi vocaberis: sed pphe q̄ fuerūt aū xpz ñ introduxerūt nouū ritū: sed obsuantiā legaliū rituū iducebant: vt pz Malach. vlt. Mementote legis Moysi sui mei: ḡ nec ioannes nouū ritū baptizādi iducef dūit.

¶ p̄. vbi ē alicui⁹ rei supfluitas ñ 3m ē ad illd aliqd addēdū: sz iudei excedebāt i supfluitate baptismatuz dr.n. Mat.6º. Q; pharisei ⁊ oēs iudei nisi crebro lauēt man⁹ ñ mā ducāt: ⁊ a foro nisi baptizanf non cōedūt ⁊ alia mlta q̄ tradita st ill' suare baptismata calicis ⁊ vrceop et eramētop et lectop: ḡ iconueniens fuit q ioānes baptizaret.

Sz cōtra ē auctas scriptuf 1 oppm Mat.3. vbi pmissa scitate ioānis sbdif: q exibāt ad eū mlti ⁊ baptizabāf i iordane.

Rñdeo dōz: q 9uēiēs fuit ioānē baptizaf. pº qdē Rñº pncip. qr oportebat xpz a ioāne baptizari vt baptismū 9secraret: vt Aug. di. sup ioānē. 2º. vt xps māifestaretur vt ipe ioānes baptista di. Jo. .1. vt māifestaref. s. xps i israel. pp ea veni ego in aq̄ baptizās: 9currētib⁹.n turbis ad baptismū āuūciabat xpm: qd qdem facili⁹ sic fcm̄ ē q̄z si per singulos discurrisset: vt

Chry.di.sup Joa.3° vt suo baptismo assuefaceret hoies ad baptismū xpi.vñ Gre.di. in q̄dā homel. q̄ iō ioānesbaptizauerat.vt p̄cursiōis sue ordinē fuās: q̄ nasciturū dñm nascēdo p̄uenerat baptizādo quo q̄ baptizatū preueniret. 4° vt ad pniam ioānes iducēs hoies p̄pararet ad digne suscipiēdū bapᵐ xpi. Vñ ibidē Beda dic̄ q̄ q̄ᵐ cathecuminis nōdū baptizat; pdest doctrina fidei:tn̄ p̄fuit baptisma ioannis añ baptisma xpi.qz sic ille p̄dicabat pniam: ⁊ baptismū xpi p̄nūciabat: ⁊ in cognitionē ṽitatis q̄ mūdo appuit atrahebat: sic ministri eccl'ie p° erudiūt. post pctā eo⁊ redarguūt: demū i baptismo xpi remissionē promittunt.

Ad pᵐ **Ad primū** ḡ dōm: q̄ baptismᵘ ioānis ñ erat p se sacr̄m:sz.q.qdā sacr̄ale dispōnes ad bapᵐ xpi: ⁊ iō aliq̄li ptiebat ad legē xpi ñ āt ad legē Moysi. ¶ Ad 2ᵐ dōz:q̄ Joā. ñ solū fuit ppha. sz plusq̄ ppha vt dr̄ mat. 11.fuit .n.teriᵘ leg; ⁊ iitiū euāgelij ⁊ iō magis ptiebat ad eum ṽbo ⁊ ope inducere hoies ad legē xpi q̄ ad obseruātiā ve.le. ¶ Ad 3ᵐ dōz q̄ baptismata illa pharisco⁊ erāt i ania: vtpote ad solā munditiā carnis ordiata: sz baptismᵘ ioā.ordiabar ad mūditiā sp̄ualē inducebat .n.hoies ad pniam: vt dictum est.

Ad 2ᵐ

Ad 3m

¶ Utrū baptismᵘ ioānis fuerit a deo. Ar.ij.



pᵐ. **D secundū sic** pcedit.vr̄ q̄ baptismᵘ ioā.ñ fuerit a d̄o. nihil .n.sacr̄ale qđ ē a d̄o denoiat ab hoie puro sic baptismᵘ noue legis ñ dr̄ Petri vl' pauli sed xpi:sed ille baptismᵘ denoiabat a Joāne:ſm illđ Mat.1.baptismus ioānis de celo erat an ex hoinibᵘ ḡ baptismᵘ ioānis non fuit a deo.

2ᵐ ¶ p̄. ois doctrina de nouo a deo pcedēs aliqbᵘ signis ꝯfirmat vñ ⁊ dñs.Exo.4° dedit moysi ptātē signa faciēdi.⁊ He.2.dr̄.Cū fides nr̄a pnᵐ accepisset enūciari a deo p eos q̄ audierūt: in nos ꝯfirmata est ꝯtestāte deo signis ⁊ pdigijs. Sed de ioāne baptista dr̄ Jo.10. Joānes signū fecit nulluz:ḡ vr̄ q̄ baptismᵘ q̄ baptizauit nō eēt a d̄o

3ᵐ ¶ p̄. sacr̄a q̄ sūt diuinitᵘ istituta aliqbus sacre scripture p̄ceptis cōtinent.sed baptismᵘ ioānis nō p̄cipitur aliq̄ p̄cepto sacre scripture: ḡ vr̄ q̄ nō fuerit a deo.

Sz ꝯtra est qđ dr̄ Jo.1.Qui me misit baptizar̄ i aq̄.ille m̄ dixit.sup quē viders spm̄ (⁊c. l oppᵐ

Rñdeo dōz:q̄ i baptismo ioānis duo pñt cōsiderari.s.ip̄e ritᵘ baptizādi: et effectus baptismi. ritus quidē baptizādi ñ fuit ab hoibᵘ sz a d̄o q̄ familiari sp̄ūs̄ci reuelatōe ioānē ad baptizandū misit. effectus āt illiᵘ baptismi fuit ab hoie: qz nihil i illo baptismo efficiebat:q̄ hō facer̄ nō posset:vñ ñ fuit a solo deo nisi i q̄tum deᵘ in hoie opatur. Rñˢ pncip.

Ad primuz ḡ dōm: q̄ p baptismū noue legis hoies interiᵘ p spm̄ scm̄ baptizant: qđ fac solᵘ deᵘ. Per baptismū āt ioānis solū corpᵘ mūdabat aq̄.vnde dr̄ Mat.3.Ego baptizo vos i aq̄:ille vos baptizabit i spū sctō.Et iō baptismᵘ ioānis dnoiatur ab ip̄o:qz.s.nihil in eo agebat qđ ip̄e nō agēt.baptismᵘ aūt noue legis ñ denoiat a minr̄o q̄ pncipalē baptismi effᵐ ñ agit.s. interiorē emūdationē. ¶ Ad 2ᵐ dōm:q̄ tota doctrina ⁊ opō ioānis ordiabatur ad xpm̄ q̄ multitudine signo⁊ ⁊ suā et ioannis doctrinā ꝯfirmauit.Si āt ioānes signa fecisset: homines ex eq̄ ioāni ⁊ xpo accessissēt ⁊ iō vt hoies pncipalr̄ xpo itēderēt.nō ē datū ioāni vt facēt signū. Judeis tñ q̄rentibᵘ qr̄ baptizaret ꝯfirmāit suū offm̄ auctate scripture dicēs.ego vox clamātis i dēto Ad pᵐ

Ad 2ᵐ

rc. vt hr Jo.2. ipa et austeritas vite eius offm eis ↄmendabat qr vt Chry. vi. sup Mat. Mirabile erat in hu° corpe tãtas pniam videre.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõs: q baptism⁹ ioãnis n fuit ordiat⁹ a deo. nisi vt modico tpe duraret pp cãs pdictas: r iõ n fuit ↄmedat⁹ aliq pcepto cõit edito i sacra scriptura s; fãiliari qdã reuelatiõe spũsci: vt dcm est.

¶ Utrũ in baptismo ioannis gratia daretur. Ar. iii.

pmum. D tertium sic pcedit vr q in baptismo ioannis gra daret. dr. n. Ma. 1. Fuit Joãnes i deserto baptizãs r pdicãs baptismũ pnie i remissionẽ pctõrum pnia et remissio pctõrũ ẽ p grãm: g baptism⁹ ioãnis grãm ↄferebat.

2m. ¶ p. baptizati a ioãne ↄfitebant pctã sua vt hr Ma. 3. r Mar. 1. sed ↄfessio pctõr ordinar ad remissionẽ pctõr q fit p grãm: g in baptismo ioãnis grã ↄferebar.

3m. ¶ p. baptism⁹ Joãnis ppiquor erat baptismo xpi q circũcisio. s; p circũcisionem rẽittebar pctm originale: qr vt Beda dic idẽ salutifere curatiõis aux^m circũcisio in lege ↄ originalis pcti vuln⁹ agebat: qd nũc baptism⁹ agere reuelate grẽ tpe ↄsueuit: g multomagis baptism⁹ ioãnis remissionẽ pctõr opabar: qd sine grã fieri non potest.

I oppm Szↄtra est qd Mat. 3° dicit Ego qdem baptizo vos i aq̃ i pniaz: qd exponẽs Gre. i qdã homel. dic. Joãnes nõ i spũ: sed in aq̃ baptizat: qr pctã soluere nõ valebat. s; grã ẽ a spũ sctõ. r p eam pctã tollunr. ergo baptismus ioãnis grãm non conferebat.

Rñº pncip. Respondeo dõm: q sic dcs est tota doctrina et opõ ioãnis pparatoria erat ad xpm: sic mistri r inferioris artificis ẽ ppare mãm ad forãm: quã i ducit pncipalis artifex. Grã ãt cõ ferenda erat hoĩbus p xpm: sm illud Jo. 1. Grã et vitas p iesuz xps fcã est: r iõ baptism⁹ ioãnis grãz non ↄferebat: sed solũ ad grãm pparabat tripli. Uno qdẽ mõ p doctrinam ioãnis iducẽtẽ hoies ad fidẽ xpi. Alio° assuefaciendo homines ad ritũ baptismi xpi. 3° mõ p pniam ppãrãdo hoies ad suscipiẽdũ effectum baptismi xpi.

Ad pm Ad primũ g dõm: q in illis vbis: vt Beda dicit pt itelligi dupli baptism⁹. vn⁹ quidẽ quẽ ioãnes baptizando ↄferebat: q est baptismus pnie: qr. s. ille baptism⁹ erat qdã iductiuũ ad pniam: r. q. qdã ptestatio: q pfitebanr hoies se pniam acturos. Alius ãt est baptismus xpi p quẽ pcã remittũr: quẽ ioãnes dare nõ poterat: sed solũ predicabat dicens. Jlle vos baptizabit i spũsctõ. Uel pt dici q predicabat baptismũ penitẽtie. i. inducentẽ ad pñiam: q qdem pnia ducit hoies in remissionẽ pctõrũ. Uel põt dici q baptismum xpi: vt Hiero. di. grã dar q peccata gratis dimittunr: qd aũt ↄsumar p sponsum: initiatur p paranimphũ. s. per ioannẽ. Uñ dicir q baptizabat r predicabat baptismum pnie in remissionẽ pctõr: n quia hoc ipse perficeret sed quia pparando ad hoc homines dispo nebat.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum q illa confessio peccatorum non fiebat ad remissionem peccatorum stati baptismum ioannis exhibendam. sed econuerso ↄsequendam per penitẽtiã ↄsequentem: et per baptismum xpi ad quã pnia illa prepara bat.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dõm. q circuncisio instituta erat ad remedium originalis peccati. sed baptismus ioannis ad hoc non erat institutus: s; solum erat preparatorius ad baptismum xpi: vt dictum est: sacra aũt ex vi istitutiõis suũ effm hñt.

¶ Utrũ alij pt xpm baptismo io. baptizari debuerit. Ar. 4.

pᵐ. AD quartum sic pceditur. vr q baptismo ioānis solum xp̄s dū it baptizari: qz sicut dictū ē ad hº ioānes baptizauit vt xp̄s baptizaretur: sic Aug. dic sup ioā nez: sz qd ē ppriū xp̄o nō dz alijs ɔuenire: g nulli alij dūerūt illo baptismo baptizari.

2ᵐ. ¶ p̄. qcūqz baptizatur: aut accipit aliquid a baptismo aut baptizatio alīqd confert: sz a baptismo ioānis nullº aliqd accipere poterat: qz in eo grā nō ɔferebat: vt dcm̄ ē: nec aliquid baptismo ɔferre poterat: nisi xp̄s q tactu mūdissime sue carnis aqs scificauit: g vr q solus xp̄s baptismo Joannis debuerat baptizari.

3ᵐ. ¶ p̄. si alij illo baptismo baptizabātur: hoc nō erat nisi vt prepa rētur ad baptismū xp̄i: ⁊ sic cōueniēs videbatur q sicut baptismus xp̄i oībº ɔferf: ⁊ magnis ⁊ puis: ⁊ gētilibº ⁊ iudeis: ita ēt ⁊ baptismus ioānis ɔferref: sz nō legitur q ab eo pueri baptizarentur nec ēt gētiles. Dr̄. n. Mar. i. Q: prio egrediebātur ad illum israelite. ⁊ vniuersi baptizabātur ab illo: vr q solū xp̄s a ioāne dūit baptizari.

1 oppᵐ Sz contra est qd dr̄ Lu. 3. Fcm̄ ē cū baptizaretur oīs populus: ⁊ iesu baptizato ⁊ orante aperti sunt celi.

Rñō. princi. Rn̄deo dōm: q duplici de causa oportuit alios a xp̄o baptizari baptismo ioānis. Primo qdem vt Aug. di. sup Jo. qz si solº xp̄s baptismo ioānis baptizatus esset nō defuisset q dicerent baptismuz ioānis quo xp̄s ē baptizatº digniorez eē baptismo xp̄i q alij baptizātur. 2º qz oportebat p baptismū ioānis alios ad baptismū xp̄i pparī: sicut dictuz est.

Ad pᵐ Ad primuz g dōz: q nō pp hº solū fuit ioānis baptismº istitutº vt xp̄s baptizaretur: sz ēt pp alīs cās: vt dcm̄ ē. Et tn̄ si ad hoc solū eēt istitutº vt xp̄s eo baptizaref oportebat p̄dictū incōueniēs vitari alijs hoc baptismo baptizatis.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōz q alij q ad baptismū ioānis accedebāt nō poterāt qdē baptismo aliqd ɔferre: nec tn̄ a baptismo grā accipiebāt: sz solū pnīe signū.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dōz: q qz ille baptismº erat pnīcq pueris nō ɔuēit: iō baptismo illo pueri nō baptizabanf. Cōferre āt gētibº viā salutis soli xp̄o reseruabaf: q ē expectatō gētiū. vt dr̄ Ge. penul. Sz ⁊ ip̄e xp̄s aplīs ihibuit gētibº euāgeliū p̄dicare añ passionē ⁊ resurrectionez: vn̄ multo minº ɔueniebat p ioānē gētiles ad baptismum admitti.

¶ Utrū baptismº ioānis dūit cessare xp̄o baptizato.

Articu. v.

primuz AD quintū sic pceditur vr q baptismº ioānis cessaf dūerit. post q̄ xp̄s fuit baptizatº. Dr̄. n. Jo. i. Ut māifestef israeli. ppea vēi i aq̄ baptizās sz xp̄o baptizato sufficiēter fuit māifestatº: tū p testᵐ ioānis tū p descēsū colūbe: tū ēt testimōio p̄rne vocis: g vr q nō dūerit postea baptismus ioānis durare.

2ᵐ. ¶ p̄. Au. di. sup Jo. Baptizatº ē xp̄s ⁊ cessauit ioānis baptismº: g vr q ioānes post xp̄z rō baptizatū nō dūerit baptizare.

3ᵐ. ¶ p̄. baptismº ioānis erat preparatoriº ad baptismū xp̄i: sed baptismº xp̄i incepit statim xp̄o baptizato: qz tactu sui mūdissime carnis vim regeneratiuā cōtulit aquis. vt Beda dicit g vr q baptismus ioānis cessauerit xp̄o baptizato.

1 oppᵐ Sz cōtra ē qd dr̄ Jo. 3. Q; vēit iesº i iudeā trā ⁊ baptizabat erat āt ⁊ ioānes baptizās: sed xp̄s non baptizauit nisi postq̄ xp̄s fuit baptizatus: ergo vr q postq̄ xp̄s fuit baptizatº ad huc ioānis baptizabat.

Rñº. princi. **Respondeo** dõm: ꝙ baptismº ioãnis cessare nõ dñit xp̃o baptizato. pº q̃dẽ: q2 vt Chry. di. si cessasset ioannes baptizare xp̃o baptizato: existiaref ꝙ zelo vl'ira faceret. 2º q2 si cessasset a baptizando xp̃o baptizat discipulos suos ĩ maiorẽ zelũ misissz. 3º q2 psistẽs ĩ baptizãdo suos auditores mittebat ad xp̃z. 4º q2 vt beda dic̃: adhuc pmãebãt ꝟba ve.le.ne: dz precursor cessare donec veritas manifetur.

Ad pᵐ **Ad primum** ẽ dõm. ꝙ nõdũz xp̃s erat plene manifestat' eo baptizato: ⁊ iõ adhuc necariũ erat ꝙ ioannes baptizaret.

Ad 2ᵐ ❡ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ baptizato xp̃o cessauit baptism' ioãnis: nõ tñ statim: sed eo ĩcarcerato vñ Chry. dic̃ sup ioãnẽ. Estio pp hoc pmissã eẽ mortẽ ioannis: ⁊ eo sublato de medio xp̃m maxie p̃dicare cepisse: vt oĩs mltitudĩs affectio ad xp̃z trãsiret. ⁊ nõ vltra his q̃ de vtroqꝫ erãt sentẽtijs sciderẽf.

Ad 3ᵐ ❡ Ad 3ᵐ dõz: ꝙ baptism' ioãnis preparatori' erat nõ solũ ad hoc ꝙ xp̃s baptizaref: sed ẽt ad hº ꝙ alij ad xp̃i baptismũ accederẽt: qđ nõ dũ fuit impletũ xp̃o baptizato.

❡ Utrũ baptizati baptismo Joãnis essẽt postea p xp̃m baptizãdi. Articulo.vj.

primuz **Ad sextũ** sic pcedi tur: vr̃ ꝙ baptizati baptisº ioãnis nõ fuerunt baptizandi baptismo xp̃i Joães enim non fuit mi:or apostolis: cũ de eo scriptum sit Mat.11º. Inter natos mulierum nõ surrexit maior ioanne baptista: sed illi qui baptizabãtur ab apostol' non baptizabãtur iterum: sed solũ mõ addebatur eis impositio manuũ. Dr̃ eni actu.2º. Q: illi qui baptizati tantũ erant a Philippo ĩ noĩe dñi iesu tũc apostoli.s. Petrus ⁊ Joães imponebant sup illos manus ⁊ accipiebant spm̃ scm̃: ẽ vr̃ ꝙ baptizati a ioãne si dũerũt baptizari baptismo xp̃i.

2ᵐ. ❡ p̃. apl̃i fuerũt baptizati baptismo ioãnis fuerũt.n. q̃dẽ eoꝝ discipuli ioãnis vt pꝫ Joã.1. sed apostoli nõ videẽf eẽ baptizati baptismo xp̃i. Dr̃.n. Jo.4. Q: iesus nõ baptizabat. sꝫ discipuli ei' ẽ vr̃ ꝙ baptizati baptismo ioãnis nõ erant baptizãdi baptismo xp̃i.

3ᵐ. ❡ p̃. minor est q̃ baptizaf q̃ q̃ baptizat: sed ipse ioãnes nõ eligitur baptizatus baptismo xp̃i: ẽ mlto minus illi q̃ a ioãne baptizabãf ĩdigebãt baptismo xp̃i.

4ᵐ. ❡ p̃. actu.19. dr̃ ꝙ Paulus inuenit quosdã ꝺ discipulis: dixitqꝫ ad eos si spm̃ scm̃ accepistis credentes. Ad illi dixerũt ad eũ. sꝫ neqꝫ si. s. s. est audiuim' Ille vero ait. In q̃ ergo baptizati estis: q̃ dixerũt ĩ ioãnis baptismate. Et sequitur ꝙ baptizati sũt iteꝝ in noĩe dñi nr̃i iesu xp̃i: sic ẽ vr̃ ꝙ spm̃ scm̃ nesciebãt. ꝙ oportuit eos iteꝝ baptizari. sic̃ Hiero. di. sup Joelẽ: ⁊ ĩ ep̃la de viro vni' vxoꝝ. ⁊ Amb. ĩ li. de spũ scõ. Sed q̃dẽ fuerũt q̃ fuerũt baptizati baptismo ioãnis q̃ hẽbant plenã noticiã trinitatis: ẽ nõ erãt baptizãdi iteꝝ baptismo xp̃i.

5ᵐ. ❡ p̃. Ro.10 sup illđ hoc ẽ verbũ fidei qđ predicam'. dicit glo. Au. vñ est illa virtus aque vt corpus tãgat ⁊ cor abluat: nisi faciente ꝟbo non q2 dr̃: sed quia creditur: ex quo pꝫ ꝙ virtus baptismi dependet ex fide sed forma baptismi Joãnis signauit fidem xp̃i in qua nos baptizamur Dic̃.n. Paulus actu.19. Joães baptizabat baptismo pnĩe populum dicens. in eũ qui venturus est post ipsum vt crederent: hoc est in iesu: ẽ vr̃ ꝙ nõ oportebat baptizatos baptismo Joannis iterum baptizari baptismo xp̃i.

1 opp ᵐ **Sz cõtra** est qđ Au. dic. super Jo. Q: q̃ baptizati sũt baptismo ioãnis oportebat vt baptizaref baptismo xp̃i

Rño. princi. **Respondeo** dicendum: q̃ sẽm opi. magri in 2ª di. 4. sniaꝝ: illi q̃ baptizati fuīt a ioā ne nescientes spm̃scm̃ esse ac spem ponentẽ illi⁹ baptismo: postea baptizati sunt baptismo xp̄i. Illi vero q̃ spẽ non posuerunt in baptismo ioānis: ⁊ prẽm ⁊ filium ⁊ spm̃ scm̃ credebãt nõ fuerũt postea baptizati sed ipositiõe manuũ ab apostolis facta sup eos spm̃ scm̃ receperunt. Et hoc qdẽ verũ ẽ q̃tũ ad p̄mam ptem: q̃ mltis auctoritatib⁹ ↄfirmaꝝ. Sed q̃tũ ad scd̃am ptem ẽ penitus irrõnabile qđ dꝝ. Primo qdẽ: qꝛ baptismus ioā. neq̃ grām ↄferebat neq̃ characterẽ imprimebat: sed erat solũ in aq̃ vt ip semet di. Mat. 3. Vñ baptizatis fides vel spes quã hẽbant i xp̄m nõ poterat hũc defectũ supplere. 2°. qꝛ qñ in sacr̃o omittiꝝ qđ est de necessitate scr̃i nõ solum oꝫ suppleri qđ fuerat omissũ: sed oꝫ totalr̃ inouari. Est ãt de nec̃itate baptismi xp̄i q̃ fiat non solũ in aqua: sed ẽt in spũscõ: ẽm illđ. Jo. 3. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aq̃ ⁊ spũscõ nõ p̃t introire in regnũ dei. Vñ illis q̃ tm̃ in aq̃ baptizati erant in baptismo ioānis: nõ solũ erat suplendum q̃ deerat: vt. s. daretur eis. s. s. per impositionem manuum sed erant iterato totaliter baptizandi in aqua ⁊ spiritu.

Ad p̄m **Ad primum** ḡ dicendũ: q̃ sicẽ Au. dicit sup io. iõ post ioãnẽ baptizatũ: qꝛ nõ dabat baptismũ xp̄i: sꝫ suũ: qđ ãt dabaꝝ a Petro: ⁊ si qđ datum est a Juda xp̄i erat. ⁊ iõ si quos baptizauit iudas nõ sunt iterum baptizandi. Baptisma enim tale est qualis est ille i cuius potestate datur nõ qualis ille cuius misterio daꝝ ⁊ inde est etiã q̃ baptizati a Philippo diacono q̃ baptismũ xp̄i dabat non sunt iterũ baptizandi: sed acceperunt manus impositionem p ap̄los: sicut baptizati p sacerdotes ↄfirmãtur p ep̄os. ¶ Ad 2m dicendũ: q̃ sicut Au. di. ad Saleutianum. Intelligim⁹ discipulos xp̄i fuisse baptizatos siue baptismo ioãnis: sicut nõnulli arbitrãtur: siue qđ magis credibile est baptismo xp̄i: neq̃. n. misterio baptizandi defuit: vt haberet baptizatos suos: p quos ceteros baptizaret: qui nõ defuit hũilitatis misterio qñ eis pedes lauit. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendũ q̃ sicut Chry. di. sup Mat. p hoc q̃ xp̄s ioãni dicẽti: ego a te debeo baptizari: rñdit sine mõ oñditur qꝛ postea xp̄s baptizauit ioannem ⁊ hoc dicit in quibusdam libris apochriphis mãifestũ scriptũ esse. certum tñ ẽ vt Hiero. di. sup mat. Q̃ sicut xp̄s fuit baptizatus in aqua a ioãne ita ioãnes a xp̄o erat ĩ spiritu baptizãdus. Ad 3m.

¶ Ad 4m dicendũ q̃ nõ est tota causa quare fuerunt illi baptizati post baptismũ io. qꝛ spm̃ scm̃ nõ cognouerãt: sed qꝛ nõ erant baptismo christi baptizati. ad 4m

¶ Ad 5m dicendũ: q̃ sicut di. Au. cõtra Faustũ. sacr̃a nr̃a sũt signa p̃ntis gr̃e sacr̃a ṽo ve. le. fuerũt signa gr̃e future vñ ex hoc ipso q̃ ioannes baptizauit in noĩe venturi datur intelligi q̃ non dabat baptismum christi: qui est sacramentum noue legis. Ad 5m

¶ De baptizatõe xp̄i. Q̃õ. xxxix.



Deinde ↄsiderandum ẽ de baptizatione xp̄i: ⁊ circa h° q̃runꝛ octo p° vtrum xp̄s dñerit baptizari. 2° vtrũ dñerit baptizari baptismo Jo. 3° de tẽpore baptismi. 4° de loco. 5° de hoc q̃ sunt ei celi aperti. 6° de spiritu sancto apparente in specie columbe. 7° vtrum illa columba fuerit verum animal. 8° de voce paterni testimonij.

¶ Utrum fuerit cõueniens xp̃m baptizari. Arti.i.

primū. Ad primuz sic pceditur: vr̃ q̄ nõ fuerit cõueniens xp̃m baptizari. baptizari enim est ablui: sed xp̃o nõ conuenit ablui in quo nulla fuit impuritas. ḡ vr̃ q̄ xp̃m

2m. non decuerit baptizari. ¶ P̃. xp̃s circuncisionē suscepit vt impleret legem sed baptismus nõ ptinebat ad legem: ḡ non dēbat baptizari.

3m. ¶ P̃. pm mouēs in quolȝ genere ē imobile ſm illum motũ. sicut celũ qđ est primũ alterās nõ est alterabile. sed xp̃s est primũ baptizans ſm illud Jo. p° Sup quē videris spiritum descendentem ⁊ manentem hic est qui baptizat. ergo ipsum non decuit baptizari.

I oppm Sz cõtra est qđ dr̃ Mat. 3. Cȝ venit iesus a Galilea iordanem ad Jo. vt baptizaretur ab eo.

Rñ°. princi. Rñdeo dõm: q̄ conueniens fuit Xp̃m baptizari primo quidem q: vt Amb. di. sup Lu. baptizatus est dñs non mũdari volens: sed mũdare aq̃s vt ablute p carnem xp̄i qui peccatũ nõ cognouit: baptizantis vim hērēt: et vt sc̃ificatas aq̃s relinqueret post modum baptizandis sic Chry. di. sup Mat. 2°. sicut Chry. di. super Mat. q̃uis ipse non esset peccator nām tñ suscepit peccatricē ⁊ silitudinē carnis pccati: ppterea ⁊ si p se baptizare nõ indigebat: tñ in aliis carnalis nā op⁹ habebat. Et sicut Gre. nazā. di. Baptizatus ē xp̃s vt totũ veteranũ Adã imergat aque. 3°. baptizari voluit: sic Aug. dicit in sermone de epiphania: q: voluit facere quod faciendum omnibus imperauit: ⁊ h° est quod ipse dicit. Sic decet nos implere oēm iusticiam. Ut. n. Amb. dicit sup Luc. hec ē iusticia vt qđ alterũ facere velis prior ipse incipias vt tuo alios horteris exēplo.

Ad pm Ad primũ ḡ dõȝ: q̄ xp̃s nõ fuit baptizat⁹ vt ablueretur sed ablueret: sic dcm̃ est.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõȝ: q̄ xp̃s nõ solum debeat siplere ea q̄ erāt ve. le. sed ēt inchoare ea q̄ sunt noue le: ⁊ iõ non solum voluit circũdi: sed ēt bapti-

Ad 3m. zari. ¶ Ad 3m dõm: q̄ xp̃s est primum baptizans spiritualiter: ⁊ sic non baptizatus: sed solum ĩ aqua.

¶ Utrum christus baptismo ioā. debuerit baptizari. Ar. ii.

primū. Ad secundum sic pceditur: vr̃ q̄ xp̃s non debuerit baptizari baptismo ioā. Baptism⁹. n. ioā. fuit baptism⁹ pnie: sed pnia xp̃o nõ cõuenit: q: nullũ hũit pctm̃: ḡ vr̃ q̄ nõ dũit baptizari baptismo

2m. ioā. ¶ P̃. baptism⁹ ioānis sic di. Chry. mediũ fuit inter baptismũ iudeorum ⁊ christi batismum sed medium sapit naturam extremorum cum ergo xp̃s nõ fuerit baptizatus baptismate legali. nec etiaȝ baptismate suo vr̃ q̄ pari ratione baptismate Joan. baptizari non

3m. debuerit. ¶ P̃. qđ in rebus humanis est optimum debuit attribui Christo sed baptismus Joannis non tenet supremum locum inter baptismata: ḡ non conuenit christum baptizari baptismo ioānis.

I oppm Sz contra ē qđ dr̃ Mat. 3. Cȝ venit in iordane vt baptizaretur a ioāne.

Rñ°. princi. Respondeo dõm: q̄ sic dicit Aug. sup io. baptizatus dñs baptizabat non eo baptismate quo baptizatus ē vñ cum ipse baptizaret baptismo proprio: pñs est q̄ non fuerit baptizatus suo baptismate: sed baptismate ioā. hoc fuit conueniens. primo qdem pp pdõnem baptismi ioā. q̄ non baptizauit in spiritu: sed solũ in aqua: xp̃s aũt spũali baptismate nõ indigebat: quia princi° fue

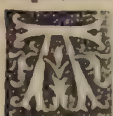
ↄceptiõis gr̃a spũsſci replet⁹ fuit: vt pꝫ ex dictis: et hec est rõ Chꝛy. 2° vt Beda dicit baptizat⁹ ẽ: baptismo Jo. vt baptismo suo baptismũ. Jo. cõpꝛobaret. 3°. sic Gre. nazã. dic. Accidit xp̃s ad baptismũ ioãnis ſcificaturus baptismũ.

Ad p^m **Ad pꝛimũ** ꝙ dõm: ꝙ sic. s. dcm̃ ẽ: xp̃s baptizari voluit vt nos suo exẽplo iduceret ad baptismũ: ⁊ iõ ad h° ꝙ esset efficacioꝛ ei⁹ iductio voluit baptizari baptismo q̃ mãifeste nõ indigebat: vt hoics ad baptismũ accederẽt q̃ indigebãt. vñ Amb. dic̃ sup Luc. Neo refugiat lauacrum gr̃e: qñ xp̃s lauacꝛũ pnie ñ refugit

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dõꝫ: ꝙ baptism⁹ iudeorũ i lege p̃cept⁹ erat soluꝫ figural' baptism° ãt Joã. aliq̃lr erat real'i q̃tũ iducebat hoics ad abstinẽdũ a pctis: baptism⁹ ãt xp̃i hꝫ efficaciam mũdãdi a pctõ ⁊ gr̃am ↄferendi: xp̃s ãt neq̧ idigebat pcipe remissionẽ pctõꝝ q̃ i eo ñ erãt: nꝫ recipe gr̃am q̃ plen⁹ erat. silr ẽt cum ipe sit v̾itas: ñ ↄpetebat ſci id qđ i sola figura gerebaꝛ: ⁊ iõ magis ↄgruũ fuit ꝙ baptizareꝛ baptismo

Ad 3^m medio q̃ȝ aliq̃ extremoꝛuꝫ. ¶ Ad 3^m dõm: ꝙ baptism⁹ ille ẽ qđdã spũale remediũ: q̃ȝ° ãt aliq̃d ẽ magis p̾fectũ tãto mioꝛi remedio idiget: vñ ex hoc ipõ ꝙ xp̃s ẽ maxie p̾fect⁹ ↄuẽiẽs fuit ꝙ nõ baptizareꝛ p̾fectissimo baptismo sicut ille q̃ ẽ san⁹ nõ indiget efficaci medicina.

¶ Utrũ xp̃s ↄuenienti fuerit tp̃e baptizatus. Ar. iiii.

p^m. **D tertiũ sic** pcediꝛ: vr̃ ꝙ nõ ↄuẽiẽti tp̃e xp̃s fuerit baptizat⁹ ad hoc enim chꝛistus baptizatus est: vt suo exẽplo alios ad baptismũ ꝓuocaret: ſꝫ fideles xp̃i laudabilr baptizanꝛ nõ solũ añ trigesimũ ãnũ ſꝫ i ifantili

2^m. etate: ꝙ vr̃ ꝙ xp̃s non debuerit baptizari in etate. 30. ãno. ¶ p̃ xp̃s nõ legiꝛ docuisse vl' miracula fecisse añ baptismũ: ſꝫ vtili⁹ fuisset mũdo si pꝛioꝛi tp̃e docuisset icipiẽs a 30. ãno: vl' ẽt p̃us: ꝙ vr̃ ꝙ xp̃s q̃ p vtilitate hoiꝫ venerat añ 30^m ãnũ debuerat baptizari. ¶ p̃. iudiciũ

3^m sapie diuit⁹ ifuse maxie dũit mãifestari i xp̃o ẽ ãt mãi^m i Daniele tp̃e sue pueritie. ſꝫ illđ Dañ. 14. Suscitauit: dñs spũꝫ pueri iunioris: cui nomẽ Daniel: ꝙ mlto magis xp̃s i sua pueritia dũit baptizari ⁊ docere. ¶ p̃. baptism⁹ Jo.

4^m oꝛdiaꝛ ad bap^m xp̃i sic ad finem: ſꝫ finis ẽ p̄oꝛ i itẽtiõe: ⁊ posterioꝛ i executõe: ꝙ vl' dũit p̄m⁹ a Joãne baptizari vel vltimus.

Szꝛetra ẽ qđ dr̃ Lu. 3. fcm̃ ẽ cũ baptizaretur oĩs i opp^m pp̃ls: ⁊ iesu bap° ⁊ oꝛante ⁊. ꝗ. Et ipe iesus erat icipiẽs q̃si ãnoꝝ. 30.

Rñdeo dõꝫ: ꝙ xp̃s ↄuẽiẽter Rñs fuit i. 30. añ. baptizat⁹ p° qdẽ: qꝛ xp̃s baptizabaꝛ. q. ex pncip. tũc icipiẽs doceꝛ ⁊ p̃dicare. ad qđ reqriꝛ p̾fecta etas q̃lis est. 30 ãno. vñ legitur Ge. 41. Q̃. 30. an. erat ioseph qñ accepit regimẽ egypti. Silr ẽt. 2. Re. 5. legiꝛ đ Dauid: ꝙ 30. ãno: erat cũ regnare cepisset. Ezechiel. ẽt i. 30. an. cepit ꝓphetizaꝛ vt hr̃ Ezech. 1. 2° qꝛ sic Chꝛy. di. sup mat. futuꝝ. erat vt p⁹ bap^m xp̃i lex cessaꝛ icipet: ⁊ iõ hac etate xp̃s ad bap^m vẽit q̃ p̃t oĩa pctã suscipe vt lege s̾uata nullus dicat ꝙ iõ cã soluit: qꝛ iplẽ ñ potuit. 3° qꝛ p h° ꝙ xp̃s i etate p̾fecta baptizaꝛ daꝛ itelligi ꝙ baptismus parit viros perfectos s̾m illud Ephe. 4. Donec occuramus omnes in vnitate fidei ⁊ agnitionis filii dei in virũ p̾fectum: in mẽsurã plenitudis xp̃i. Uñ ⁊ ipa ꝓpetas nũeri ad h° ptiere vr̃. Consurgit. n. trigẽarius nũerus ex ductu ternarũ i denarũ. Per ternarium ãt itelli̾r fides trinitatis: per denarium autẽ impletio mandatoꝝ legis: ⁊ in his duob⁹ p̾fectio vite xp̃iane cõsistit.

Ad pᵐ **Ad primum** ꝗ dõz ꝙ sicut Gre. nazãzenus dic: xp̃s nõ est baptizatus. q. vt indigeret purgatiõe: nec ꝙ aliquod illi imineret piculũ differẽdo bapᵐ: ſʒ cuiuis alij nõ i puũ redũdat piculũ: si exeat ex hac vita nõ. indutꝰ veste icorruptionis. s. grã. Et lʒ boᵐ sit pꝰ bapᵐ mũditiã custodire: potiꝰ tñ ẽ vt ipe dic: interdũ pauli sp maculari: q̃ grã oiocarere.

Ad 2ᵐ ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ vtilitas q a xp̃o puenit hoibꝰ pcipue ẽ p fidem ⁊ hũilitatez: ad quoꝝ vtrũq; valet ꝙ xp̃s in pueritia vel adolescẽtia nõ cepit docere: ſʒ i perfecta etate. Ad fidẽ qdẽ: qꝛ p hoc appet in eo ꝟa nã hũanitatis: ꝙ p tepoꝝ icremẽta corpa. r pfec: ⁊ ne hꝰ i pfectꝰ putaret ẽe fãtasticꝰ noluit sapiaʒ suã vl ꝟtutẽ mãifestare añ pfectã corpis etatẽ: ad hũilitatem ꝟo ne an pfectaʒ etatez aliqs p̃sũptuose p̄latiõis gradũ: ⁊ docẽdi offm̃ assumat.

Ad 3ᵐ ❡ Ad 3ᵐ dõz ꝙ xp̃s ppõebat hoibus i exᵐ oiuz: ⁊ iõ oportuit i eo õndi id qd̃ ꝯpetit oibus ſʒ legẽ cõez: vt. s. i etate pfcã doceret. ſʒ Greg. nazã. di. Nõ ẽ lex cõis qd̃ raro ptigit sicͣ nec vna hirũdo ver facit: aliqbꝰ. n. ex q̃dã spãli dispẽsatõe ſm diuine sapie ordinem pcessuʒ ẽ p̃ter legẽ cõez: vt añ pfectã etatẽ offm̃ vel p̃sidẽdi vel docẽdi hr̃ent: sicͣ Salomõ dãiel ⁊ hiere.

ad 4ᵐ ❡ Ad 4ᵐ dõm ꝙ xp̃s nec pmus nec vltimꝰ dũit a ioãne baptizari: qꝛ vt Chꝛy. di. xp̃s ad hꝰ baptizat vt ꝯfirmaret p̄dicationez ⁊ baptismũ ioãnis: ⁊ vt testimoniũ accipet a Joãne: nõ aũt creditũz fuisset testimonio ioãnis nisi postq̃ fuerũt multi baptizati ab ipo: ⁊ iõ nõ dũit pmꝰ a ioãne baptizari: silr̃ etiã nec vltimꝰ qꝛ sicͣ ipe ibid̃ ſdit. Sicͣ lux solis nõ expectat occasuz luciferi: ſʒ eo p̄cedẽte egredit: ⁊ suo lumie obscurat illiꝰ cãdorẽ: sic ⁊ xp̃s non expectauit vt cursũ suũ ioã. i pleret ſʒ adhuc eo docẽte ⁊ baptizãte apparuit.

❡ Utrum xp̃s debuerit in iordane baptizari. Ar. IIII.

Ad quartũ sic pcedit: vr̃ ꝙ xp̃s nõ dũerit baptizari in iordãe primuꝫ

Ueritas ei dʒ rñdere figure: ſʒ figura baptismi p̄cessit i trãsitu maris rubꝛi: vbi egyptij sũt submersi: sicͣ pctã delent i baptismo ꝗ vr̃ ꝙ xp̃s magis dũit baptizari in mari q̃ i flumie iordãis.

❡ p. Jordãis interp̄tat descesus: ſʒ p baptᵐ aliquis ascẽdit magis q̃ descẽdat: vñ ẽt Mat. 3. dr̃. Baptizatꝰ Jesus ꝯfestĩ ascẽdit de aq̃: g vr̃ icõueniẽs fuisse qd̃ xp̃s in iordane baptizaretur. 2ᵐ.

❡ p. trãseũtibꝰ filijs isrlͣ aq̃ iordãis ꝯuerse sũt retrorsũ: vt legit Josue. 4. ⁊ sicͣ ẽt in psal. dr̃. ſʒ illi qui baptizant nõ retrorsũ: ſʒ i antea pgrediũtur: nõ ꝗ fuit cõueniens ꝙ xp̃s in iordane baptizaretur. 3ᵐ.

Sʒ ꝯtra est qd̃ dr̃ Mar. pmo Mꝫ baptizatus est Jesus a ioanne in iordane. oppᵐ

Respondeo dõm: ꝙ fluuiꝰ iordãis fuit p quẽ filij israel in terrã pmissionis intrauerũt. Hoc aũt hʒ baptismus xp̃i spãle pre oibꝰ baptismatibꝰ ꝙ introducit i regᵐ dei qd̃ p terrã pmissiõis signat. Uñ dr̃ yo. 3. Nisi qs renatꝰ fuerit ex aqua et spũ scõ nõ p̃õt introire in regnũ dei ad qd̃ ẽt ptiet ꝙ helyas diuisit aq̃s iordanis: q erat in curru igneo rapiẽdꝰ in celũ: vt dr̃ 4. Reg. 2. qꝛ. s. transeũtibꝰ per aquã baptismi. vt per ignẽ spũs sancti pʒ aditus in celũ: ⁊ ideo conueniens fuit vt xp̃s in iordane baptizaretur. I Rño. princi.

Ad primũ ꝗ dõz ꝙ transitus maris rubꝛi pfigurauit bapᵐ q̃tum ad hoc ꝙ baptismꝰ delet peccata ſʒ transitus Jordanis q̃tum ad hoc ꝙ aperit ianuam regni celestis: qui est principalioꝛ effectus baptismi: ⁊ p solũ xp̃m impletur ⁊ iõ cõuenientius fuit ꝙ xp̃s in iordane q̃ in ma Ad pᵐ

Ad 2m ri baptizaretur. ¶ Ad 2m dicendum quod in baptismo est. ascensus per effectum gratie qui requirit descensum humilitatis secundum illud Jaco. 4. Humilibus autem dat gratiam: et ad talem descensum referendum est nomen iordanis. ¶ Ad 3m dicendum
Ad 3m quod sicut Aug. di. i ser. de epi. Sicut antea aque iordanis retrorsum conuerse fuerant: ita modo christo baptizato retrorsum peccata conuersa sunt. Uel etiam per hoc significatur quod contra descensum aquarum benedictionum fluuius sursum ferebatur.

¶ Utrum christo baptizato celi debuerit aperiri.

Articulo. v.

primum. AD quintum sic proceditur videtur quod christo baptizato non debuerunt celi aperiri. Illi enim aperiendi sunt celi: qui indiget intrare in celum. quasi extra celum existens: sed christus semper erat in celo. secundum illud Jo. 3. Filius hominis qui est in celo: ergo videtur quod non
2m. debuerit ei celi aperiri. ¶ Preterea. apertio celorum intelligitur spiritualiter aut corporaliter: non corporaliter: quia corpora celestia sunt impassibilia et infrangibilia secundum illud Job. 37. Tu forsitan cum eo fabricatus es celos: qui solidissimi sunt. quasi ere fundati sint. Similiter nec etiam potest intelligi spiritualiter: quia ante oculos filij dei celi ante clausi non fuerant: ergo videtur
3m. inconuenienter dici: quod baptizato christo aperti fuerunt ei celi. ¶ Preterea. fidelibus celum apertum est per christi passionem: secundum illud Heb. 10. Habemus fiduciam in introitu sanctorum in sanguine christi vnde nec christi baptismo baptizati: si qui ante eius passionem decesserit celos intrare potuerunt: ergo magis aperiri celi christo patiente debuerunt quam eo baptizato.

i oppm Sed contra est quod dicitur Luce. 3o. capitu. Jesu baptizato et orante apertum est celum.

Rno. princi. Rndeo dicendum quod sicut dictum est christus baptizari voluit vt suo baptismo consecraret baptismum quo nos baptizaremur: et ideo in baptismo christi ea demonstrari debuerunt que pertinent ad efficaciam nostri baptismi: et circa hoc tria sunt consideranda. Primo quidem principalis virtus ex qua baptismus primo habet efficaciam: que quidem est virtus celestis et ideo baptizato christo apertum est celum: vt ostenderetur quod de cetero celestis virtus baptismum sanctificaret. 2o operatur ad efficaciam baptismi fides ecclesie: et eius qui baptizatur: vnde et baptizati fidem profitentur: et baptismus fidei dicitur sacramentum. Per fidem autem inspicimus celestia: que sensum et rationem humanam excedunt et ad hoc signandum christo baptizato aperti sunt celi. 3o. quia per baptismum christi spiritualiter aperitur nobis introitus regni celestis: qui primo homini preclusus fuerat per peccatum. Unde baptizato christo aperti sunt celi: vt ostenderetur quod baptizatis patet via in celum. Post baptismum autem necessaria est homini iugis oratio ad hoc quod celum introeat. Licet enim post baptismum remittantur peccata: remanet tamen fomes peccati nos impugnans interius: et mundus: et demones qui impugnant exterius: et ideo signanter dicitur Luc. 3. Quod Jesu baptizato et orante apertum est celum. quasi scilicet fidelibus necessaria est oratio post baptismum. vel vt detur intelligi quod hoc ipsum quod per baptismum celum aperitur credentibus est ex virtute orationis christi. Unde signanter Mat. 3. dicitur Quod apertum est ei celum. id est omnibus propter eum: sicut si imperator alicui pro aliquo petenti dicat. Ecce hoc beneficium non illi do sed tibi. i. propter te illi: vt Chry. dicit super Math.

AD primum ergo dicendum: quod sicut Chry. dicit super Mat. sicut christus secundum dispensationem humanam baptizatus est quamuis ipse propter se baptismo non indigeret: sic etiam secundum humanam dispensationem aperti sunt ei celi: secundum autem naturam diuinam semper erat in celis. ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut Hiero. dicit super Mat. celi aperti sunt christo baptizato: non. s. reseratione elementorum: sed spiritua- Ad pm Ad 2m

libus oculis sicut & Eze. in prin° voluminis sui celos apertos eē cō memorat. Et hoc ꝓbat Chry. super Mat. dicens. Nā si ipsa creatura .s. celoꝝ rupta fuisset: nō dixisset aperti sunt celi ei: qꝛ qđ corporaliter aperitur oībus est apertum. Vñ ēt Mar. p° expresse dr. Nā ie sus statim ascēdēs de aqua vidit apertos celos. q. ipsa apertio celorum ad visionē xpi referatur. Nā quidē aliqđ referūt ad visionē corporalē dicētes: ꝙ circa baptizatū xp̄m tantus splendor fulsit in baptismo: vt viderentur celi aperti. potest ēt referri ad ymaginatiuaꝫ visionē: ꝑ quē modū Eze. vidit celos apertos. Formabatur enim ex virtute diuina & volūtate rōnis talis visio in ymaginatione xpi: ad signāduꝫ ꝙ per baptismū celi aditus hoībus aperitur. Pōt ēt & ad visionē intellectualeꝫ referri: put xp̄s vidit iam baptismo scificato apertum esse celū hoībus qđ tñ etiā añ viderat fienduꝫ. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ per passionē xpi aperitur celuꝫ hoībus sicut ꝑ cām cōem aptiōis celoꝝ. Oꝫ tñ hanc cām cōem apertionis celoruꝫ singulis applicari ad hoc ꝙ celū introeant. Nđ qdē fit ꝑ baptismū sꝫ illđ. Ro.6. Qui cunqꝫ baptizati sumus i xp̄o iesu: in morte ipsius baptizati sumus: & iđ potius fit mētio de aptiōe celorū in baptismo ꝙ̄ in passiōe xp̄i vel sicut Chry. dicit sup Mat. Baptizato xp̄o celi tātuꝫ sunt aperti. Postꝙ̄ vero tyrānuꝫ deiecit per crucē: qꝛ non erāt necessarie porte celo nūꝙ̄ claudēdo: nō dicūt angeli aperire portas: iam .n. erāt aperte: sꝫ tolite portas: per qđ dat itelligere Chry. ꝙ obstacula quibus prius obsistētibus aīe defunctoꝝ introire non poterant celos: sunt totaliter per passioneꝫ xp̄i ablata: sed in baptismo xp̄i sunt aperta. q. māifestata iā via: per quam homines erant intraturi in celum.

Ad 3m.

¶ Utrum conuenienter spiritus sanctus super xp̄m baptizatuꝫ descenderit in specie columbe. Ar. vj.

AD sextuꝫ sic ꝓcedit. Vr ꝙ icōueniēter .s.s. super christum baptizatus dicatur descēdisse in spē columbe. Spūs enīꝫ scūs habitat in hoīe per grām: sed in hoīe christo fuit plenitudo gratie a principio sue conceptiōis: quo fuit vnigenitus a patre vt ex supradictis pꝫ: nō ergo dđit .s.s. ad eū mitti in baptismo. ¶ P̄. xp̄s dr in mūduꝫ descendisse per misteriū incarnatōis: per quā exinaniuit semetipsuꝫ formaꝫ serui accipiens: sꝫ .s.s. nō est incarnatus: ergo icōuenienter dr: ꝙ spiritus sanctus descenderit super eū. ¶ P̄. in baptismo xp̄i ośdi debuit sicut in quodā exemplari illud qđ fit in nr̄o baptismo: sed in nr̄o baptismo nō fit aliqua missio visibilis spiritus sancti. ergo nec in baptismo xp̄i debuit fieri visibilis missio spiritus sācti. ¶ P̄. spūs sanctus a xp̄o in oēs alios deriuatur. ſm illud Joā. p°. De plenitudine eius nos oēs accepimus: sed sup apostolos descēdit: non in spē columbe: sed in specie ignis: ergo nec super xp̄m debuisset descendere i specie colūbe sꝫ i specie ignis.

primū.

2m.

3m.

4m

SEꝫ cōtra est qđ dr Luc.2. descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum. i opp^m

RESPONDEO dōm ꝙ hoc qđ circa christū factum ēst in eius baptismo: sicut Chry. dicit super Mat. pertinet ad mysterium omniū qui postmodum fuerant baptizandi. Omnes autem qui baptismo Christi baptizantur: spiritum sanctum recipiunt: nisi ficti accedant. secunduꝫ illud Math. tertio. Ipse nos baptizabit in Spiritu sancto: & ideo conueniens fuit vt super christum

Rñ°. princi.

baptizatum spūsſctūs descēderet.

Ad pᵐ ¶ Ad primum ergo dicendum: quod sicut Aug. di. 15. de tri. absurdissimū est dicere quod xp̄s cuz iam. 30. esset annorum accepisset spiritum sanctū: sed venit ad baptismum sicut sine pctō: ita nō sine spiritusctō. Si. n. de Joanne scriptū ē: quod spūsctō replebitur ab vtero matris sue: quid de hoīe xp̄o dicendum est: cuius carnis ipsa conceptio nō carnalis sed spūalis fuit. Nunc ergo i baptismo corpus suum. i. ecclīam pfigurare dignatus est: in qua baptizati pcipue accipiant spūm sctm̄.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum quod sicut Aug. di. in 2. de tri. spūs scūs descēdisse dr̄ super xp̄m corporali spē sicut colūba: nō quia ipsa subā spūs sci videretur: que ē inuisibil': neque ita quod illa visibil' creatura in vnitate psone diuine assumeretur: neque. n. dr̄ quod spūs scūs sit colūba: sicut dr̄ quod filiᵘˢ dei est hō rōne vnionis. Neque ēt hoc mō spūs sanctus visus est in spē colūbe: sicut Joānes vidit agnū occisū in apocalypsi: vt hr̄ Apo. 2. Illa. n. visio facta fuit in spū per spūales imagines corporum. De illa vero colūba nullus vnquam dubitauit qui oculis visa sit. Nec ēt hoc mō in spē colūbe spūs sctūs appuit: sicut dr̄. pᵃ ad Cori. 10. petra aūt erat xp̄s. Illa . n. petra iam erat in creatura: et per actionis modū nūcupata est noīe xp̄i quē signabat. Illa aūt columba ad hoc tm̄ signādū repente extitit: et postea cessauit: sicut flāma que in rubo apparuit moysi. Dr̄ ergo spūs scūs descendisse: super xp̄m: non rōne vnionis ad columbam: sed vl rōne ipsius columbe signantis spm̄ scm̄: qui descendēdo super xp̄z venit. Uel ēt rōe spūalis grē que a deo per modū cuiusdā descensus in creaturam deriuatur sm̄ illud Jac. 1. Omne datum optimum et omne donum perfectum de sursuz est descendens a patre luminum.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dicendum quod sicut Chry. di. sup Mat. in principiis spiritualium rerum. sensibiles apparent visiones propter eos qui nullam incorporalem nature intelligentiaz suscipere possūt: vt si postea non fiant ex his que semel facta sunt recipiant fidem: et ideo circa xp̄m baptizatum corporali specie spūs scus visibiliter descendit vt sup omnes baptizādos inuisibiliter postea credatur descendere.

¶ Ad 4ᵐ dicendum: quod. s. s. in spē columbe apparuit super xp̄m baptizatum propter. 4. pᵒ quidem per dispōnem que requiritur in baptizato: vt. s. nō fictus accedat: quia sicut dr̄. Sap. 1. Spūs scūs discipline effugiet fictū: colūba aūt animal simplex est: astutia et dolo carens. vnde dr̄. Mat. 10. Estote simplices sicut columbe: 2ᵒ ad designandum. 7. dōa spūs sci: que columba suis proprietatibus signat. Colūba. n. secus fluenta habitat: vt ide viso accipitre mergat se: et euadat: quod ptinet ad donū sapiētie: per quā sci secus scripture diuine fluenta resident: vt incursū dyaboli euadāt. Item columba meliora grana eligit: quod ptinet ad donū scie qua sci sniias sanas quibus pascātur eligūt. Itē colūba alienos pullos nutrit: quod pertinet ad donū consily: quia sancti homines qui fuerunt pulli. i. imitatores dyaboli doctrina nutriunt et exemplo. Itē columba non lacerat rostro: quod ptinet ad donū intellectus: quo sci bonas scientias lacerando non peruertunt hereticorum more. Item columba felle caret: quod pertinet ad donum pietatis: per quam sancti ira irrationabili carent. Itez columba in cauernis petre nidificat: quod pertinet ad donum fortitudinis: qua sācti in plagis mortis christi qui est petra firma nidum ponunt in suū refugium et spem. Item columba gemitum pro cātu habet quod pertinet ad donum timoris: quo sancti delectantur in gemitu pro pec

ad 4ᵐ spiritᵘˢ scūs super xp̄z appuit i colūba: per quattuor.

catis. 3° apparuit. s. s. in spē columbe pp effm ppriū baptismi q est remissio peccatorꝝ ⁊ recōciliatio ad deum colūba. n. est aīal mā suetuꝫ: et iō sic Chry. di. sup Mat. i diluuio apparuit hoc aīal ramū ferēs oliue: et cōem orbis terrarꝝ tranqllitatē annūcians: et nūc ēt colūba apparet in baptismo liberationeꝫ nobis demōstrās. 4° apparuit. s. s. in spē colūbe sup dñm baptizatū ad designādū cōem effectū baptismi: q est ꝯstructō ecclesiastice vnitatis: vñ dr ephe. 5. Mꝫ xp̄s tradidit semetipsū: vt exhiberet sibi gloriosam ecclīā nō hñtē maculā aut rugam: aut aliquid h⁹i lauās eam lauacro aq̄ in ꝟbo vite. Et iō conuenienter. s. s. in baptismo demonstratus est in spē colūbe: q est aīal amicabile ⁊ gregale: vñ ⁊ Cāti. 5. dr de ecclesia. vna est colūba mea. Sup apostolos āt in spē ignis s. s. descendit pp duo. ¶ Primo qdeꝫ ad oñdendū feruorē q corda corū erāt cōmouēda ad hoc: q xp̄s vbiq3 inter pressuras p̄dicarēt ⁊ iō ēt in igneis linguis apparuit. Unde Au. di. sup Joā. Duob⁹ modis oñdit visibilr dominus spm̄ scm̄ p columbā super dominuꝫ baptizatū: et per ignem sup discipulos ꝯgregatos: ibi simplicitas: hic feruor ostenditur: ergo ne spū sanctificati dolum habeant in columba demonstratus est: et ne simplicitas frigidata remaneat in igne dmonstratus est. Nec te moueat quia lingue diuise sunt: vnitatē in colūba cognosce. 2°. qr sicut Chry. dicit: cum oportebat delictis ignoscere: quod fit in baptismo māsuetudo necessaria erat que demōstratur in columba: sed vbi adepti sumus gratiam: restat iudicij temp⁹ quod signatur per ignem.

¶ Utrum illa columba in quo apparuit spiritus sanctus fuerit verum animal.

Articulo. vij.



Ad septimum sic pceditur: vr q illa colūba in q̄. s. s. appuit nō fuerit verꝝ aīal. Illud. n. vr spētenus apparere qd tm̄ silitudinē appet: sed Luc. 3. dr Mꝫ descēdit spūs scūs corporali spē sicut colūba in ipsum: nō g fuit ꝟa colūba: sed q̄dā silitudo columbe. *p̄mum*

¶ P̄. sic nā nihil facit frustra: ita nec deus: vt dr i p° de celo: sed cū columba illa nō aduenerit nisi vt aliquid signaret atq3 preferret: vt Aug. di. in 2. de tri. frustra fuisset ꝟa columba: qr hoc ipm̄ fieri poterat p colūbe similitudinē: ñ g illa columba fuit verus animal. *2m*

¶ P̄. ppietates cuiuslibet rei ducūt in cognitionē nāe illi⁹ rei: si g fuisset illa columba verū animal: ppietates columbe significassent nām veri animalis: nō aūt effect⁹ spūs sancti: non ergo videtur q illa columba fuerit verum animal. *3m*

Sꝫ ꝯtra est qd Aug. di. in li. de agōe xp̄iano. Nꝫ hoc ita dicim⁹: vt dñm iesum xp̄m dicam⁹ solū verꝝ corp⁹ hūisse: spm̄ aūt scm̄ fallaciter appuisse i oculis hoīum: sed ambo illa corporavera esse credimus. *i opp^m*

Rñdeo dōꝫ q sicut. s. dcm̄ ēt non decebat vt filius dei: q ē ꝟitas pris: aliq̄ fictiōe vteretur: et iō nō fantasticū: sꝫ verum corpus accepit: ⁊ qr spūs scūs dr spūs ꝟitatꝭ: vt pꝫ Jo. 16. iō ēt ipe verā colūbā formauit i qua apperet: lꝫ non assumeret ipam in vnitate persone. Uñ post predicta ꝟba Aug. subdit. sicut non oportebat vt hoīes falleret fili⁹ di: sic ēt non oportebat vt falleret. s. s. sꝫ oipotēti deo: qui vniuersam creaturam ex nihilo fabricauit: non erat difficile verum corpus columbe sine aliorum columborum ministerio figurare. Sicut non fuit ei difficile corpus verum in vtero Marie sine vi *Rñº pncip.*

rili femine fabricare: cuz creatura corporea. et in visceribus femine ad formandū hoīem: et in ipso mū do ad formanduz columbā impio dn̄i voluntatiq; seruiret.

Ad p^m Ad primuz ḡ dōm q̄ spūs scūs dr̄ descendisse in spē columbe vel similitudi ne: nō ad excludēdū v̄itatē colum be: s; ad oñdendū q̄ ipse nō appa ruit in spē sue sube. ¶ Ad 2^m dōz

Ad 2^m q̄ non fuit superfluū formareverā columbā: vt in ea spūs sctūs appa reret q; per ipsam veritatē colūbe signaṫ v̄itas spūs sci ɀ effect⁹ ei⁹.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dōm q̄ ꝓprietates colū be codē mō ducūt ad signādū nās colūbe: ɀ ad signādos effectus.s.s. Per h°.n. q̄ colūba h; tales ꝓpe tates ꝯtingit q̄ colūba signat.s.s.

¶ Utrum cōuenienter xp̄o bapti zato audita fuerit vox p̄ris. Ar. 8.

p̄mum.  Doctauuz sic proceditur: videtur q̄ inconuenieter xp̄o baptizato fuerit vox patris audita filium protestantis filius.n.ɀ.s.s. secundum hoc q̄ sensibiliter apparuerūt dn̄r visibilr eē missi: sed p̄ri nō cōueīt mitti: vt p; per Aug. l. 2. de tri. ḡ ēt nec appa

2^m rere. ¶ P̄. vox est signatiua verbi in corde concepti: sed p̄r non ē ver bum ḡ inconuenienter manifestaṫ

3^m in voce. ¶ P̄. hō xp̄s non incipit esse filius dei in baptismo: sicut q̄dā heretici putauerunt: sed a p̄n° sue cōceptionis fuit filius dei: ma gis ḡ in natiuitate debuit vox pa tris protestari xp̄i diuinitatem q̄; in eius baptismo.

I opp^m Sz cōtra est quod Mat. 3. dr̄. ecce vox de celis dicens hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui.

Rn̄o p̄ncip. Rn̄deo dōm q̄ sicut. s̄. dictū est: in baptismo xp̄i q̄ fuit exemplar nostri baptismi: demonstrari debuit q̄ in vero baptis mo perficitur. Baptismus autem quo baptizātur fideles ꝯsecraṫ i inuocatione ɀ v̄tute trini. s̄m illud Mar. vl. Eūtes docete oēs gētes baptizantes eos in noīe p̄ris ɀ filij et spūs sci. Et iō in baptismo: xp̄i vt Hiero. di. mysteriū tri. demonstraṫ. Dn̄s.n. in nā hūana baptizaṫ: spūs scūs descēdit in hitu columbe. p̄ris vox testimoniū i filio ꝓhibētis audiṫ: et iō ꝯueniens fuit: vt in illo baptismo p̄r declaretur in voce.

Ad p^m Ad primū ḡ dōm: q̄ missio visibil' addit ali q̄d sup̄ appitionē.s. auctitatez mittentis et iō fili⁹ ɀ.s.s.q̄ sūt ab alio: dn̄r mitti visibiliter ɀ non solū ap parere. P̄r āt q̄ nō ē ab alio appe re q̄dē pōt: visibilis āt mitti n̄ pt.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōz: q̄ p̄r nō demōstratur i voce nisi sicut actor vocis vl' loquens p̄ vocē. Et q; ꝓpriū ē pa tri ꝓducere v̄bū qđ est dicere vel loqui iō ꝯuenientissime p̄r p̄ vocē manifestat⁹ est: q̄ signat v̄bū. Un̄ ɀ ipsa vox a p̄rēmissa filiationez v̄bi ꝓtestaṫ. Et sic spēs colūbe: i qua demōstrat⁹ ē spūs scūs: nō ē ipsa nā spūs sci. nec spēs hoīs: i q̄ demōstrat⁹ est ipse fili⁹: nō est ipa nā filij dei. Ita ēt ipsa vox n̄ ꝑtiet ad nām v̄bi vel p̄ris loquētis: vn̄ Jo. 5°. dn̄s dicit neq; vocē eius.i. p̄ris nūq; audistis: neq; spēz eius vidistis: per quod sic Chry. dicit super Jo. paulatim eos in physicum dogma inducens oñdit: q̄n̄ neq; vox circa deum est neq; spēs: sed superior est ɀ figuris ɀ loque lis talibus. Et sicut columbam et etiam humanam naturam xp̄o assumptā tota trinitas operata est. ita etiam formationem vocis. S; tamen in voce declaratur sol⁹ pater vt loquens: sicut nām humanā solus filius assumpsit: et sicut i co lumba solus.s.s. demōstrat⁹ est: vt patet per Augu. in lib. de fide ad

Ad 3^m Petrus. ¶ Ad 3^m dōm q̄ deitas

xpi non debuit omnibus in eius natiuitate manifestari: sed magis occultari in defectibus īfantilis etatis. Sed quando iam peruenit ad perfectam etatem in qua oportebat eum docere et miracula facere et homines ad se conuertere tunc testimonio patris erat eius diuinitas manifestāda: vt eius doctrina credibilior fieret. Unde et ipse dicit Joan.5. Qui misit me pater ipse testimoniuz perhibet de me. Et hoc precipue in baptismo: per quem homines renascuntur in filios dei adoptiuos. Filij autē dei adoptiui instituuntur ad similitudinem filij naturalis secundum illud Ro.8. Quos presciuit. hos et predestinauit cōformes fieri ymaginis filij sui. Unde Hyl. di. sup Math. q super iesum baptizatuz descendit spūssctūs: et vox patris audita est dicentis. Hic est filius meus dilect⁹: vt de his q̄ cōsumabantur in christo cognosceremus post aque lauacrum: et de celestibus partibus sanctuz in nos spm̄ auolare et paterne vocis adoptione dei filios fieri.

¶ De modo conuersationis xpi. Questio.xl.



Conseq̄nter postea q pertinent ad ingressum xpi ī mundum vel ad eius pn^m cōsiderādū restat d his que ptinent ad progressum ipsius. Et primo cōsiderandum de modo conuersationis ipsius. 2° de tentatione ei⁹. 3° de doctrina. 4° de miraculis. ¶ Circa p^m q̄rūr. 4. pmo. vtrū xps dūerit solitariā vitā ducere an iter hoīes cōuersar. 2° vtr dūerit austerā vitā ducer ī cibo et potu et vestitu: an alijs cōmunē. 3° vtrū debuerit ī paupertate vl' abiecte viuere in hoc mundo an in diuitijs et honore. 4° vtr debuerit secundum legem viuere.

¶ Utruz cōueniens fuit xpm īter homines conuersari. Ar.1.



Ad primuz sic p^m. pcedit: vr q xps ñ debuerit inter hoīes cōuersari sz solitariā agere vitam. Oportebat.n. q xps sua cōuersatōe ñ solū se hoiez onderet esse: sed ēt deū sz deū ñ cōuenit cuz hoīb⁹ cōuersari dr.n. Dañ.2. Exceptis dijs quor nō est cū hoībus cōuersatio. Et phs dicit in p° politice. Q; ille q solitari⁹ viuit: aut ē bestia si.s.pp seuitiā h° faciat: aut est de⁹: si hoc faciat pp cōtēplādā veritatē: g vr q nō fuerit cōueniens xps inter hoīes cōuersari.

¶ p̄.xps.dū in carne mortali vixit debuit pfectissimā vitā ducer: pfectissima āt vita ē cōtēplatiua vt in 2ª parte hitum ē. ad vitā āt cōtēplatiuā maxie cōpetit solitudo. fm illud Osee.2. ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius: g vr q xps debuerit solitariā vitaz ducere. 2^m.

¶ p̄. Cōuersatio xpi debuit vniuersis eē vniformis q2 sp in eo debuit apparere qd optimum est. sz qñqz xps solitaria loca q̄rebat turbas declinans. Un Remigius di. sup Mat. Tria refugia legir dñs hūisse naui. mōtē: et desertum. ad quor alterū q̄tienscunqz a turbis comprimebar: cōscēdebat: g et sp dūit solitariā vitā agē. 3^m.

Sz cōtra est qd dr Baruch. 4. Post hec in terris visus est: et cum hoīb⁹ cōuersatus est. l opp^m

Rñdeo dđm q conuersatio xpi talis debuit esse vt cōueniret fini incarnationis fz quam venit in mundū. Uenit aūt in mundū. ¶ Primo qdē ad mānifestādū veritatē sic ipse dic Jo.19. In hoc nat⁹ sum et ad hoc veni in mundum vt testimonium perhibeam veritati: et ideo non debeat se Rñō princi.

occultare vitã solitariã agẽs: sʒ ĩ publicũ ꝓcedere publice ꝑdicando. Vñ Luc. 4. dicit illis q̇ volebant eũ detinere: q2 ⁊ alijs ciuitatibꝰ oꝫ me euãgelizaꝛ regnũ dei: quia iõ missus sum. ¶ 2º venit ad hoc vt homies a pctõ liberaret ẜm illud. i. ad Timo. pº. xp̃s iesus venit in hũc mundũ pctõres saluos facere. Et iõ vt Chꝛy. di. Lʒ ĩ eodem loco posset xp̃s manendo ad se oẽs attrahere: vt eiꝰ ꝑdicationem audirẽt: nõ tñ hoc fecit ꝑbẽs nobis exẽplũ vt ꝑambulemꝰ ⁊ requiramꝰ ꝑeuntẽ: sicut pastoꝛ ouẽ perditã: ⁊ medicꝰ accedit ad ĩfirmum. ¶ 3º venit vt p ip̃m habeamus accessum ad deũ: ad Ro. 5. ⁊ ideo familiariter cum oĩbꝰ ꝯuersando cõueniẽs fuit: vt hoĩbꝰ fiduciã daret ad se accedẽdi. vñ dꝛ Mat. 9. Factũ est discũbẽte eo in domo: ecce multi publicãi ⁊ peccatores discũbebãt cũ iesu ⁊ discipulis eius qd̃ exponẽs Hiero. dicit Publicani viderant ⁊ pctõres a peccatis ad melioꝛa conuersi locũ inuenisse penitentie: ⁊ ob illd̃ etiã ipsi non desperant salutem.

Ad ꝑm Ad primuʒ ḡ dõm ꝙ iesus xp̃s p hũilitateʒ suã voluit mãifestare deitatẽ: ⁊ iõ ꝯuersãdo cũ hoĩbus qd̃ ẽ pꝛoprius hoĩs: mãifestauit oĩbus suã deitatem ꝑdicãdo. ⁊ mirabilia faciẽdo: ⁊ inocẽter ⁊ iuste inter hoĩes ꝯuersãdo.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm ꝙ sicut in 2a p̃te dcm̃ ẽ. Vita cõtemplatiua simpl'r ẽ melioꝛ q̃ȝ actiua q̇ occupaꝛ circa coꝛpoꝛales actus sʒ vita ẽʒ quã aliq̇s ꝑdicãdo ⁊ docẽdo ꝯtẽplata alijs tradit ẽ ꝑfectioꝛ q̃ȝ vita q̇ solũ ꝯtẽplaꝛ: q2 talis vita ꝑsuppõit abũdãtiã ꝯtẽplatiõis. ⁊ iõ xp̃s talẽ vitã elegit.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõȝ ꝙ actõ xp̃i fuit nr̃a ĩstructõ ⁊ iõ vt daret exm predicantibꝰ ꝙ nõ semꝑ se darent in publicũ: iõ qñq̧ dñs se a turbis retraxit: quod quidem legitur fecisse ꝓpt' tria. Qñq̧ quidem ꝓpter coꝛpoꝛalẽ quieteȝ. Vñ Mar. 9. dꝛ ꝙ dñs dixit discipulis. Venite seoꝛsum in desertuȝ locum ⁊ requiescite pusilluȝ. Erant enim q̇ veniebant ⁊ redibant multi ⁊ nec spaciũ manducandi habebant. Qñq̧ vero causa or̃onis vñ dicitur Luc. 6º. Factum ẽ in illis diebꝰ exijt in mõtẽ oꝛare ⁊ erat ꝑnoctãs in or̃one dei vbi ait. Amb. ꝙ ad ꝑcepta virtutis suo nos infoꝛmat exº. Qñq̧ vero vt doceat fauoꝛẽ humanũ vitare: vñ super illud Mat. 5. Videns iesus turbas ascẽdit in mõteȝ. dicit Chꝛy. Per hoc ꝙ nõ in ciuitate ⁊ foꝛo: sed in mõte ⁊ solitudĩe sedet erudiuit nos nihil ad ostentationẽ facere: ⁊ a tumultibus abscedere: ⁊ maxĩe cum de necessarijs disputare opoꝛtuit.

¶ Utꝝ xp̃s austerã vitã ĩ hº mũdo ducere debuit. Arti. ii.

Ad secundum sic ꝓceditur: vꝛ ꝙ xp̃s debuit austeraȝ vitaȝ ducere in hoc mũdo. xp̃s eni multo magis predicauit ꝑfectionẽ vite q̃ȝ Joãnes: sʒ ioãnes austeram vitã duxit: vt suo exẽplo hoĩes ad ꝑfectionẽ vite ꝓuocaret: dꝛ enim Mat. 3. ꝙ ipse ioãnes hẽbat vestimẽtũ de pilis cameloꝛũ: ⁊ ȝonam pelliciaȝ circa lũbos suos: esca ãt eius erant locuste ⁊ mel siluestre. Qd̃ exponens Chꝛy. di. Erat mirabile ĩ hũano coꝛpoꝛe tãtã paam videre: qd̃ ⁊ iudeos magis attrahebat: ḡ vꝛ ꝙ multo magis xp̃ȝ decuerit austeritas vite. primus

¶ ꝑ. Abstinentia ad ꝯtinẽtiã oꝛdinatur. Dꝛ enim Osee. 4. Comedẽt ⁊ non saturabũtur: foꝛnicati sunt ⁊ nõ cessauerũt: sed xp̃s cõtinẽtiam in se seruauit: ⁊ alijs seruãda ꝓposuit: cũ dixit Mat. 19. sunt eũchi qui se castrauerunt ꝓpter regnũ celoꝛuȝ qui põt capere capiat ḡ vꝛ ꝙ xp̃s in se ⁊ in suis discipulis austeritatem vite seruare debuerit. 2m.

¶ ꝑ. 3m.

Ridiculū vr vt aliqs districtiorē vitā incipiat ꝛ ab ea in latiorē reuertaꝛ. Pōt.n. dici ꝯ eū qđ habetur Luc.14. Hic hō cepit edificare ꝛ ñ potuit ꝯsumare: xp̄s āt strictissimā vitā icepit pᵒ baptismū manēs i dserto ꝛieiunās.40.diebᵒ ꝛ.40.noctibᵒ: ğ vr ñ fuisse cōgruū ꝙ post tantā vite districtionē ad cōem vitā rediret.

i oppm **Sꝫ ꝯtra** est qđ dr̄ Mat.2º. Uenit filius hoīs manducans et bibens./

Rñº ꝑncip. **Respōdeo** dđꝫ ꝙ sic dcm̄ est ꝯgruū erat incarnationis fini: vt xp̄s nō ageret solitariā vitā sꝫ cū hoībᵒ ꝯuersareꝛ. ꝗ aūt cū aliqbᵒ ꝯuersaꝛ ꝯuenientissimū ē: vt se eis in ꝯuersatiōe ꝯformet. ₰m illud Apl'i.1.ad Cor.9º. Oībᵒ oīa factus sū: ꝛ iđ ꝯuenientissimū fuit: vt xp̄s i cibo ꝛ potu cōiter se sicut alij h̄ret. Uñ Au.di. ꝯ faustū: ꝙ ioānes dictᵒ ē ñ mādu cans neqꝫ bibēs: qꝛ illo victu quo iudei vtebanꝛ: nō vtebaꝛ. hº ğ nisi dñs vtereꝛ: ñ i eiᵒ ꝯp̄one mādu cans neqꝫ bibensqꝫ diceret.

Ad pᵐ **Ad primuꝫ** ğ dđm ꝙ dñs i sua ꝯuersatiōe exᵐ pfectiōis dedit in oībᵒ ꝗ per se ꝑtinēt ad salutē. Ipsa aūt abstinētia cibi ꝛ potᵒ ñ p se ꝑtiet ad salutē. ₰ꝫ illđ Ro.14. Nō est regnū dei esca et potᵒ. Et Au. di.in lib. de qōnibus euāge. exponēs illud Mat.11. Justificata ē sapia a filiis suis qꝛ .s.sci apl'i itellexerūt regnū dei nō esse i esca ꝛ potu: sꝫ in equanimitate tolerādi: quos nec copia sꝑleuat nec dep̄mit egestas. Et in 3º de doctrina xp̄ia. dič ꝙ i oībᵒ talibᵒ nō vsus rerū sꝫ libido vtētis i culpa ē. Utraqꝫ āt vita ē licita ꝛ laudabilis: vt.s.aliqs a cōsortio hoīuꝫ segregatᵒ abstinētiā seruet: ꝛ vt in societate alioꝝ positus cōi vita vtaꝛ. Et ideo dñs voluit vtriusqꝫ vite exēplū dare hoībus Jo. āt sič Chꝛy. di. sup Mat. nihil plus ondit ꝑter vitam ꝛ iustitiam xp̄s āt ꝛ a miraculis testimonium h̄ebat: dimittēs ğ ioānē ieiunio fulgere: ip̄e ꝯtriam incessit viā ad mēsā intrās publicanoꝝ ꝛ manducans et bibens. ❡ Ad 2ᵐ dđm: ꝙ sicut alij hoīes p abstinentiā ꝯsequūꝛ ꝟtutē ꝯtinēdi: ita ēt xp̄s in se ꝛ suis discipulis p ꝟtutē sue deitatis carnē ꝯp̄imebat. Uñ sicut Mat.9.dr̄. Pharisei ꝛ discipuli Jo. ieiunabāt: nō āt discipuli xp̄i. Qđ exponēs Beda di. Qꝫ Joānes vinū ꝛ sicerā nō bibit: qꝛ illi abstinētiā meritum auget: cui posˢ nulla inerat n̄ae. Dñs aūt cui nāl'r suppetebat delicta donare: cur eos declinaret: quos abstinentibus poterat reddere puriores. ❡ Ad 3ᵐ dđm ꝙ sic Chꝛy. di. super Mat. vt discas ꝗ̄ magnū bonū est ieiuniū: ꝛ ꝗ̄l'r scutum est aduersus diabolū: ꝛ qm̄ post baptismum nō lasciuie sed ieiunio intendere opꝫ: et ip̄e ieiunauit nō eo idigēs sed nos instruens. Nō aūt vltra ꝓcessit ieiunādo ꝗ̄ moyses ꝛ helyas ne icredibilis videretur carnis assumptio. ₰cđꝫ mysteriū āt vt Gre. di. ꝗdragenarius nūerus exº xp̄i in ieiunio custodiꝛ: qꝛ ꝟtus decalogi p libros ꝗtuor sctī euāgelij impleꝛ. Denariᵒ.n. ꝗter ductus in quadragenariū surgit. vl' qꝛ i hoc mortali corꝑe ex ꝗtuor elemētis subsistimᵒ: p cuius volūtatē p̄ceptꝫ dñicis ꝯhimᵒ: ꝗ p decalogum sunt accepta. Uel ₰m Au. in lib.83. qōnuꝫ. Oīs sapientie disciplina ē creatorē creaturāqꝫ cognoscere. Creator est trinitas pr̄ ꝛ filiᵒ: ꝛ spūs scūs. Creatura ꝓ ꝑtim est iuisibilis: sicut aīa cui trinarius numerus attribuitur. Diligere.n. deū tripliciter iubemur: ex toto corde: et ex tota aīa: et ex tota mente. partim visibilis sicut corpus cui quaternarius debetur ꝑꝑ calidum: humidum. frigidum: ꝛ siccum. Denarius ergo numerᵒ

Ad 2ᵐ

Ad 3m

q totā īsinuat disciplinā: qter ductus. i. numerus q corpi tribuitur multiplicat⁹ q̄dragenariū ꝯficit nūerū. Et iō tp̄s quo īgemiscim⁹ et dolem⁹: q̄dragenario nūero celebraṫ. Nec tñ incōgruum fuit vt xp̄s p⁹ ieiuniū ⁊ desertū ad cōem vitam rediret. Hoc. n. cōuenit vite: ẜʒ quā aliqs ꝯtēplata alijs tradidit: quā xp̄s dr̄ assūpsisse. vt p° ꝯtēplationi vacet et postea ad publicam actiōis dscēdat alijs cōuiuēdo vñ ⁊ Beda di. sup Mat. Ieiunauit xp̄s ne p̄ceptū declinaret manducauit cū pctōrib⁹ vt grām cernens agnosceres ptātem.

¶ Utrum xp̄s in hoc mū. dūerit pauperē vitā ducere. Ar. iij.

p̄mum D tertium sic pcediṫ vr̄ q xp̄s ī h° mūdo ñ debuerit pauperemvitā duceṙ. xp̄s .n. dūit eligibilissimā vitā assumere: sed eligibilissima vita ē q̄ ē mediocris inter diuitias ⁊ paupṫatē dr̄. n. puer. 30. Mēdicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi tribue tm̄ victui meo necia: ġ xp̄s nō dūit pauperē vitā ducere sed moderatam.

2m ¶ P̄. exteriores diuitie ad vsum corpis ordinanṫ q̄tū ad victū ⁊ vestitum: sed xp̄s in victu et vestitu cōem vitā duxit ẜm modū aliorū qbus ꝯuiuebat: ġ vr̄ q in diuitijs et paupṫate cōem modū ẜuare debuerit: ⁊ nō vti maxima paupṫate

3m ¶ P̄. xp̄s maxie hoīes inuitauit ad exēm hūilitatis: ẜʒ illud Mat. 2. Discite a me: qꝛ mitis sum et humilis corde sʒ hūilitas maxīe cōmēdaṫ ī diuitib⁹: vt dr̄. 1. ad Thimo. vlt. Diuitib⁹ huius seculi precipe nō alta sapere ergo vr̄ q xp̄s nō debuit ducere pauperē vitam.

1 oppm Sʒ ꝯtra ē quod diciṫ Mat. 8. Fili⁹ hoīs nō hʒ vbi caput reclinet. q. d. ẜm Hier. Cur me pp diuitias ⁊ seculi lucra cupis seq: cū tāte sīʒ paupṫatis vt nec hospitiolum q̄dē habeā: ⁊ tecto vtar ñ meo. Et sup illō Mat. 18. Ut non scādalizem⁹ eos vade ad mare. dic. Hie. Hoc simplr̄ intellm̄ edificat auditorē duʒ audit tāte dominuʒ fuisse paupertatis: vt vnde tribuṫ a pro se ⁊ apostolo redderet non haberet.

Rn̄deo dōm q xp̄m decuit ī hoc mūdo pauperes vitam ducere. p° q̄dē: qꝛ hoc erat congruū p̄dicationis offō: pp qō venisse se di. Mat. 1. Eamus ī proximos vicos et ciuitates: vt ⁊ ibi predicem: ad hoc. n. veni. Oʒ āt p̄dicatores ṽbi dei: vt oīno vacent p̄dicationi: oīo a seculariū reꝝ cura esse absolutos: qō facere ñ pñt q diuitias possident. Uñ ⁊ ipse dñs apl̄os ad p̄dicādū mittēs dic eis. Nolite possideṙ auꝝ neqȝ argētū. Et ipī apl̄i dñt Act. 6. Nō ē equū nos relinquere ṽbū dei ⁊ ministrare mēsis. 2° qꝛ sicut mortem corporalē assumpsit: vt nobis vitā largiretur spūalē: ita corporalē paupṫatē sustinuit: vt nobis diuitias spirituales largireṫ. ẜm illud 2ª ad Cori. 8. Scitis grām dñi nr̄i iesu xp̄i qm̄ pp nos egenus fact⁹ ē: vt illius inopia diuites essemus. 3° ne ñ ditias hr̄et: cupiditati ei⁹ p̄dicatio ascribereṫ. vñ Hie. di. sup Mat. q si discipuli ei⁹ diuitias habuissent: viderenṫ nō cā salutꝫ hominū: sed cā lucri p̄dicasse: ⁊ eadē rō est de xp̄o. 4° vt tāto maior ṽtus diuinitatis eius ostēdereṫ q̄to p paupṫatē videbaṫ abiectior vñ dr̄ in q̄dā ẜmone ephesini cōsilij. Oīa paupa ⁊ vilia elegit: oīa mediocria ⁊ plurimus obscura: vt diuinitas cogsceteṫ orbē terraꝝ transformasse. ppea pauperculam elegit matreʒ: paupiorē p̄riam: egēs sit pecunijs: ⁊ hoc tibi exponat p̄sepe. Ad° princi.

Ad p̄imū ġ dōʒ: q supabūdantia diuitiaꝝ ⁊ mēdicitas vitāda videretur ab his q volūt viuere ẜm ṽtutē: inq̄ Ad p̄m

tũ sunt occasiones peccãdi. abundãtia nãq3 diuitiarũ est supbiẽdi occasio. mẽdicitas aũt ẽ occasio furãdi ⁊ mẽtiẽdi: aũt ẽt piurãdi. Quare xps pci capax nõ erat: pp hãc cãm: ex q Salomõ hꝰ vitabat xpo vitãda non erant. Neq3 tñ q̃l3 mẽdicitas est furãdi ⁊ piurãdi occasio. vt ibidẽ Salomõ subdere vr: s3 sola illa q̃ ẽ ɔ̃ria volũtati: ad q̃ vitandã hõ furat ⁊ piurat: s3 paupertas volũtaria hoc piculũ ñ h3 ⁊ tales paupertatẽ xps elegit. ❡ Ad 2m dicendum: q cõi vita vti q̃m ad victum ⁊ vestitũ pt aliqs nõ solũ diuitias possidẽdo: s3 ẽt a mulieribꝰ ⁊ diuitibꝰ necia accipiẽdo. qd ẽt cc xpm fcm est. Dr.n. Lu.8. q mulieres q̃dã sequebant xpm: q̃ ministrabant ei d facultatibus suis. Ut.n. Hie. di. ɔ̃ vigilãtiũ ɔsuetudis iudaice fuit nec ducebat i culpã more gẽtis antiq: vt mulieres d suba sua victũ: atq3 vestitũ pceptoribꝰ suis ministrarent. S3 q2 hoc scãdalum face poterat i natiõibꝰ Paulꝰ se abiecisse ɔmẽorat. Sic g ɔuenies cõis poterat esse victus sine sollicitudine ipediẽte pdicatiõis offm: ñ aũt diuitiarũ possessio. ❡ Ad 3m dicendum: q in eo q̃ ex necitate paup ẽ hũilitas ñ mltũ ɔmẽdat s3 in eo q̃ volũtarie paup ẽ: sic fuit xps. Ipa.n. paupertas ẽ maxie hũilitat;

Ad 2m

Ad 3m

❡ Utrũ xps i hac vita (iudicium. fm legẽ ɔuersatꝰ fuerit. Ar.4.

pmum.



AD quartũ sic pceditur: vr q xps ñ fuerit ɔuersatꝰ fm legem. Lex.n. pcipiebat vt nihil opis in sabbato fieret: sic dr Geñ.1. Deus die septimo requeuit ab oi ope qd patrarat: sed ipse in sabbato curauit hoies: et ei mãdauit vt tolleret lectum suu3: g vr q non fuerit fm lege3 ɔuersatus

2m. ❡ p̃. eade3 xps fecit et docuit. fm illud Act.1. Cepit Iesus facere ⁊ docere: sed ipse Matth.15. docuit quod quod intrat in os non coinquinat hoiem: qd est ɔ̃ pceptũ legis: que p esũ ⁊ ɔtactum q̃rũdã aialium dicebat hoiem immũdũ fieri: vt p3. Leui.11. g vr q ipse nõ fuerit fm legẽ ɔuersatꝰ. ❡ p̃. idẽ iudicium vr ee facientis ⁊ ɔsentientis: fm illud Ro.1. Nõ solũ illi q faciunt: s3 et qui ɔsentiũt faciẽtibꝰ: s3 xps ɔsensit discipulis suis soluẽtibus legẽ in hoc: q sabbato spicas vellebãt excusando eos: vt habet Mat.12. g vr q xps non cõuersatus fuerit fm legem. 3m.

Sed cõtra est qd dr Mat.5. Nolite putare qm̃ vẽi soluere legẽ: aut pphtas qd exponẽs Chry. di. Legẽ ipleuit. pꝰ q̃dem nihil trãsgrediẽdo legaliũ. 2o iustificãdo per fidem: qd lex p lrãm facere non valebat. i oppm

Respõdeo dicendum q xps i oibꝰ fm legis precepta conuersatus: ẽ in cuiꝰ sigm etiã voluit circuncidi. Circuncisio.n. est q̃dam ɔtestatio legis implende. fm illud Gal.5. Testificor oi homini circũcidẽti se: qm̃ debitor est vniuerse legis faciẽde. Uoluit autem xps fm legem conuersari: primo quidem vt legem veterem approbaret. 2o vt eam obseruando in seipso consumaret ⁊ terminaret: ostendens q ad ipsũ erat ordinata. 3o vt iudeis occasionem calũniandi subtraheret. 4o vt homines a seruitute legis liberaret. secundum illud Gal.4. Misit deus filium suum factum sub lege: vt eos q sub lege erãt redimeret. Rñ o pncip.

Ad primũ ergo dicendum q dominus sup hoc se excusat a transgressione legis tripliciter. Uno quidem modo q2 per preceptum de sctificatione sabbati non interdicitur opus diuinu3 sed opus humanũ. Quãuis.n. deus die septima cessauerit a nouis creaturis cõdẽdis: sp tñ operatur in rerum conseruatione Ad pm

ꝛ gubernatiõe. Quod ãt xp̄s miracula faciebat erat operis diuini: vñ ipse di. Jo. 5. Pr̄ me⁹ vsq̄ mõ operatur: ꝛ ego opoꝛ. 2º. excusat se p hoc q̄ illo p̄cepto nõ ꝓhibent op̄ q̄ sũt de nec̄itate salutis etiã coꝛpalis. vñ ipse dicit Luc. 13. Unusq̄sq̄ vr̄m sabbato nõ soluit bouẽ suũ aut asinũ a p̄sepio ꝛ ducit adaq̄re Et. ii. 14. Cui⁹ vr̄m asin⁹ aut bos in puteũ cadit ꝛ nõ ꝯtinuo extrahet illũ die sabbati. Manifestũ est autẽ q̄ op̄a miraculoꝛũ q̄ xp̄s faciebat: ad salutẽ coꝛpis ꝛ aīe ptinebant. Tertio q̄ illo p̄cepto nõ ꝓhibent op̄a q̄ ptinet ad dei cultum. Un̄ dr̄ Mat. 12. An nõ legistis ĩ lege q̄ sabbatis sacerdotes in tẽplo sabbatũ violãt ꝛ sine crimine sunt. Et Jo. 7. dr̄ q̄ circũcisionem accipit hõ in sabbato. Quod aũt xp̄s paralitico mãdauit vt lectum suũ sabbato poꝛtaret: ad cultum dei ptinebat. i. ad laudẽ v̄tutis diuię. Et sic pꝫ q̄ sabbatũ nõ soluebat: q̄uis hoc ei iudei falso obijcerẽt dicẽtes. Jo. 9º. Nõ est hic hõ a deo q̄ sabbatũ nõ custo-
Ad 2m dit. ¶ Ad 2m dicendũ: q̄ xp̄s voluit oñdere p illa v̄ba q̄ hõ nõ reddit̃ immũdus s̄m aīam ex vsu ciboꝛũ quoꝛũcũq̄ s̄m suã nãm: sꝫ solũ s̄m q̄ndam significationẽ. Quod aũt in lege q̄dã cibi dñr ĩmũdi: hoc est p q̄ndam significationẽ. Un̄ Augu. di. contra Faustũ. Si de poꝛco et agno req̄ratur vtrũ nã mũdus ẽ: dicimus q̄ oĩs creatura dei bona est: quadam v̄o significatione agnus mundus: poꝛcus immun-
Ad 3m. dus est. ¶ Ad 3m dicendũ: q̄ etiam discipuli qui esuriẽtes spicas sabbato vellebant: a transgressione legis excusantur propter necessitatem famis sicut ꝛ Dauid nõ fuit transgressoꝛ legis quando ꝓpter famis necessitatem comedit panes quos ei edere non licebat.

¶ De tentatiõe chꝛisti. Q̄õ. xli.



Deinde q̄rendum est de tentatiõe xp̄i Et circa hoc querunt̃ q̄ttuoꝛ. p̄rio vtrũ fuerit conueniẽs xp̄m tentari. 2º de loco tentationis. 3º de tẽpore. 4º de mõ ꝛ oꝛdie tẽtationis. Utrũ ꝯueniẽs fuerit xp̄m tẽtari. ar. 1

AD primũ sic p̄m. p̄cedit̃: vr̄ q̄ xp̄o tentari nõ conueniebat. Tẽtare. n. ẽ experimẽtũ sumere: qđ q̄dẽ nõ fit nisi de re ignota: sꝫ v̄t⁹ xp̄i erat nõ ẽt demõib⁹: dr̄. n. Luc. 4º. q̄ nõ sinebat demões loqui: q̄ sciebãt eũ esse xp̄m. g̃ vr̄ q̄ nõ decuerit xp̄m tẽtari. ¶ P̄. xp̄s 2m. ad hoc venerat vt op̄a diaboli dissolueret. s̄m illđ Jo. 3. In hoc apparuit fili⁹ dei vt dissoluat opera diaboli: sꝫ nõ est eiusdẽ dissoluere op̄a alicui⁹ ꝛ ea pati: ꝛ ita vr̄ ĩcõueniẽs fuisse q̄ xp̄s pateret̃ se tẽtari a diabolo. ¶ P̄. triplex ẽ tẽtatõ. s. 3m. a carne: a mundo: ꝛ a diabolo: sed xp̄s nõ fuit tẽtat⁹ nec a carne nec a mũdo: g̃ nec ẽt dñt tẽtari a diabolo.

Sꝫ ꝯtra est quod dr̄ (bolo. i opp m. Mat. 4. Ductus ẽ iesus a spiritu in desertum vt tentaretur a diabolo.

Respõdeo dicendum: q̄ xp̄s tẽtari voluit. P̄rio q̄dẽ vt nobis cõtra tẽtatiões au^m ferret. vñ Greg. di. in homel. Nõ erat indignũ redẽtoꝛi nr̄o q̄ tẽtari voluit q̄ venerat occidi: vt sic tẽtationes nr̄as suis tẽtatiõib⁹ vinceret sicͭ moꝛtẽ nr̄as sua moꝛte superauit. 2º pp nr̄am cautellam vt null⁹ q̄ntũcũq̄ scũs se existerit: securũ ꝛ ĩmunẽ a tẽtatiõe vñ ꝛ post baptismũ tẽtari voluit: q̄ sicͭ Hil. di. sup Mat. In scificatis maxīe diaboli tẽtamẽta cassãt̃: q̄ victoria magis ẽ ei exoptãda de scīs. Re°. princi.

Unde et Eccl. 12. dicitur. fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia et timore et prepara animam tuam ad temptationem. 3° propter exemplum: vt scilicet nos instrueret qualiter diaboli temptationes vincamus. Unde Au. di. in. 4. de tri. quod christus diabolo se temptandum prebuit: vt ad superandas temptationes eius mediator esset non solum per adiutorium: verum etiam per exemplum 4° vt nobis fidutiam de sua misericordia largiretur. Unde dicitur Hebr. 4. Non habemus pontificem: qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatum autem per omnia per similitudinem absque peccato.

Ad primum. **Ad primum** ergo dicendum: quod sicut Au. di in. 9. de ciui. dei christus tantum innotuit demonibus quantum voluit: non per id quod est vita eterna: sed per quidem temporalia sue virtutis effecta: ex quibus quandam coniecturam habebant christum esse filium dei. Sed quia rursus in eo quedam signa humane infirmitatis videbant: non pro certo cognoscebant eum esse filium dei et ideo eum tentare voluit: et hoc signatur Mat. 4. vbi dicitur quod postquam esuriit accessit tentator ad eum: quia vt Hila. di. Tentare christum dyabolus non fuisset ausus nisi in eo per esuriei infirmitatem: que sunt hominis recognosceret. Et hoc etiam patet ex ipso modo tentandi cum dixit. Si filius dei es: quod exponens Greg. di. Quid sibi vult talis sermonis exordium: nisi quia cognouerat dei filium esse venturum: sed venisse per infirmitatem corporis non putabat

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum quod christus venerat dissoluere opera diaboli non potestatiue agendo sed magis ab eo et eius membris patiendo: vt sic diabolum vicerit iustitia non potestate. Et sicut Aug. di. 13. de tri. Quia diabolus non potentia dei sed iustitia superandus fuit. Et ideo circa tentationem christi considerandum est. quid propria voluntate fecit: et quid a diabolo passus fuit: quod enim tentatori se offerret: fuit proprie voluntatis. Unde dicitur Mat. 4. Ductus est iesus in desertum a spiritu vt tentaretur a diabolo: quod Gre. intelligendum dicit de spiritu sancto: vt scilicet illuc eum spiritus suus duceret: vt eum ad tentandum spiritus malignus inueniret. Sed a diabolo passus est vt assumeretur: vel scilicet super pinaculum templi: vel etiam in montem excelsum valde: nec est mirum vt Gre. di. si se ab illo permisit in montem duci qui se permisit a membris ipsius crucifigi intelligitur autem a diabolo assumptus non quasi ex necessitate: sed quia vt Ori. di. super Lu. Sequebatur eum ad tentationem quasi athleta sponte procedens. ¶ Ad 3m Ad 3m dicendum quod sicut apostolus di. christus in omnibus tentari voluit absque peccato. Tentatio autem que est ab hoste potest esse sine peccato: quia fit per solam exteriorem suggestionem: tentatio autem que est a carne non potest esse sine peccato: quia huiusmodi tentatio fit per delectationem et concupiscentiam. Et sicut Aug. di. Non nullum peccatum est: quando caro concupiscit aduersus spiritum: et ideo christus tentari voluit ab hoste: sed non a carne.

¶ Utrum christus in deserto tentari debuerit. Articulo. ij.

Ad secundum sic proceditur: videtur quod non debuit tentari in deserto christus enim tentari voluit propter exemplum nostrum vt dictum est: sed exemplum debet manifeste proponi illis qui sunt per exemplum informandi: non ergo debuit in deserto tentari. primo.

¶ Praeterea. Chry. dicit super Mat. quod tunc maxime instat diabolus ad tentandum cum viderit solitarios. vnde in principio mulierem temptauit sine viro eam inueniens: et sic videtur per hoc quod in desertum iuit vt temptaretur: quod temptationi se exposuit: cum ergo eius temptatio sit nostrum exemplum videtur quod etiam alii debeant se ingerere ad temptationes suscipiendas: quod tamen videtur esse periculosum: cum magis temptationum occasiones vitare debeamus. 2m.

¶ Praeterea. Mat. 4. ponitur 2a christi tentatio: qua diabolus christum assumpsit in sanctam ciuitatem: et statuit eum super pinaculum templi: quod quidem non erat in deserto: non 3m.

ergo tētatus ē solum in deserto.

Ī oppm Sz cōtra est qđ dr Mat.pº q erat iesus in deserto.xl.dieb⁹ ⁊.xl.noctib⁹: ⁊ tentabatur a satana.

Rñº. princi. Respondeo dōm q sicut dictum est xp̄s ꝓpria volūtate se diabolo exhibuit ad tentandum sicut etiam ꝓpria volūtate mēbr; ei⁹ se exhibuit ad occidēdū alioqn diabolus venire ad eū nō auderet. Diabolus autē magis attētat aliquē cū ē solitarius: qꝛ vt dr̄ Eccl. 4º. Si qspiā preualuerit ꝯtra vnū duo resistūt ei. ⁊ inde ē q xp̄s i desertū exiuit. q. ad cāpū certaminis vt ibi a diabolo tentaret. Vñ Amb. di. super Lu. q xp̄s agebat in desertū cōsilio vt diabolū ꝓuocaret: nā nisi ille certasset. s. diabolus: nō iste vicissz. i. xp̄s addit aūt ⁊ alias rationes dicēs: hoc xp̄m fecisse mysterio: vt adā de exilio liberaret: q. s. de ꝑadiso i desertū eiect⁹ ē vt ōnderet nobis diabolū ad meliora tēdentib⁹ inuidere.

Ad pm Ad primuz dōz q xp̄s ꝑpōit oib⁹ i exm ꝑ fidē ƀm illō Heb. 12. Aspiciētes in auctorē fidei ⁊ ꝯsumatorē iesū fides āt: vt dr̄ Ro. 10. Est ex auditu: ñ āt ex visu. Quinimo Jo. 2º. dr̄. Bti q ñ viderūt ⁊ crediderūt. et iō ad hº: q tētatio xp̄i esset nobis i exm nō oportuit q ab oibus videret: sz sufficiēs fuit qđ oibus

Ad 2m narraretur. ¶ Ad 2m dōm: q duplex ē tētatiōis occasio. Una qdē ex ꝑte hoīs: puta cū aliqs se pctō ꝓpiquū fac occasiōes peccādi nō euitās: ⁊ tal' occasio tētatiōis ē vitāda sicē dictū ē Lot. Gen. 19. Nec steteris i oi regiōe circa sodomā. Alia ꝟo tētationis occasio est ex parte diaboli q sp īuidet ad meliora tēdētib⁹: vt Amb. di. ⁊ tal' tētatiōis occasio nō ē vitāda. Vñ di. Chry. sup Mat. q nō sol⁹ xp̄s ductus est i desertū a spū: sed oēs filij habētes spm sctm. Nō. n. sunt ꝯtēti sedere ociosi: sz. s. s. vrget eos aliquod magnū appḣēdere op⁹: qđ est eē i desto q̄tū ad diabolū: qꝛ nō ē ibi iustitia: in q̄ diabol⁹ delectat oē etiā bonū op⁹ ē desertū q̄tū ad carnē ⁊ mūdū: qꝛ nō ē ƀm volūtatē carnis ⁊ mūdi. Talē āt occasionē tētatiōis dare diabolo nō ē ꝑiculosuz: qꝛ mag; ē auxiliū spūs scti: q ē ꝑfecti opis actor: q̄ est impugnatio diaboli īuidētis.

¶ Ad 3m dōm q qdā dixit oēs tētatiōes fctās fuisse i deserto: qꝛ qdā dixit q xp̄s duct⁹ ē in scām ciuitatē nō realr: sz ƀm imaginariā visionē. Quidā āt dixit q ēt ip̄a ciuitas scā. i. hierl'm desertū dr̄: qꝛ erat derelicta a deo: sz hº nō erat necē ium: qꝛ Mar. di. q i deserto tētabatur a diabolo: non autem dicit q solum in deserto. Ad 3m.

¶ Utrū xp̄i tētatio debuerit esse post ieiunium. Articu. iij.

AD tertiū sic ꝓcedit: vr̄: q xp̄i tentatio nō debuit eē post ieiunium. Dictū ē. n. s̄. q xp̄m nō decebat ꝯuersatiōis austeritas sz: maxime austeritatis fuisse vr̄. q. 40. dieb⁹ ⁊ 40. noctib⁹ nihil cōmederit qꝛ. s. i illis dieb⁹ nullū oīo cibū sumpsit: vt Gre. di. q̄ nō vr̄ q debuerit hmōi ieiuniū tētationi premittere. ¶ P̄. Mar. pº. dr̄: q erat i desto. 40. dieb⁹ ⁊. 40. noctib⁹ et tētabat a sathana: sz 40 dieb⁹. et 40. noctibus ieiunauit: q̄ vr̄ q nō p⁹ ieiuniū: sz sil' dū ieiunarz sit tētat⁹ a diabolo. ¶ P̄. Xp̄s nō legit nisi semel ieiunasse: sz nō solū fuit tētat⁹ a diabolo. Dr̄. n. Luc. 4º. q ꝯsumata oi tētatiōe: diabolus r̄cessit ab illo vsq; ad tp̄s: sicē q̄ scđe tētatiōi ñ ꝑmisit ieiuniū: ita nec prime premittere debuit. primū. 2m. 3m.

Sz cōtra ē qđ dr̄ Mat. 40 Cū ieiunassz. 40 dieb⁹ ⁊. 4º. noctib⁹: postea esu- Ī oppm

riis: et tunc accessit ad eum tentator.

Ad ro. princi. Respondeo dicendum quod conuenienter xps post ieiuniū tentari voluit. primo quidem propter exemplum quia cū omnibus: sicut dictū est imminet se contra tentationes tueri: per hoc quod ipse ante tentationem futurā ieiunauit: docuit quod per ieiuniū nos oportet contra tentationes armari: vnde inter arma iustitie apostolus ieiunia connumerat. 2a ad Cor. 6o. ¶ 2o vt ostenderet: quod etiā ieiunantes diabolus aggreditur ad tentandū: sicut alios qui bonis operibus vacant: et ideo sicut post baptismū: ita post ieiuniū xps tentatur. Unde Chry. di. super Mat. Ut discas quā magnū bonū est ieiuniū: et qualiter scutū est aduersus diabolū: et quoniam post baptismū non lasciuie sed ieiunio intendere oportet: ideo xps ieiunauit non ieiunio indigens sed nos instruens ¶ 3o quia post ieiuniū secuta est esuries que dedit diabolo audaciā aggrediendi: sicut dictū est. Cū autem esuriit dominus vt Hil. di. super Mat. non fuit ex surrectione inedie sed nature sue hominem dereliquit. Non enim erat a deo diabolus: sed a carne vincendus. Unde et vt Chry. di. Non vltra processit in ieiunando quā moyses et helyas: ne incredibilis videretur carnis assumptio.

Ad primum. Ad primū ergo dicendum: quod xpo non decuit conuersatio austeriorum vite: vt se cōmunem exhiberet illis quibus predicauit: nullus autem debet assumere predicationis officium: nisi prius fuerit purgatus et in virtute perfectus: sicut et de xpo dicitur. Act. primo quod cepit iesus facere et docere: et ideo xps statim post baptismum austeritatem vite: assumpsit: vt doceret post carnem edomatam oportere alios ad predicationis officium transire. secundum illud apostoli: castigo corpus meū: et in seruitutem redigo: ne forte cū aliis predicauero ipse reprobus

Ad 2m efficiar. ¶ Ad 2m dicendum quod verbū illud Mar. potest sic intelligi quod erat in deserto. 40. diebus et. 40. noctibus quibus scilicet ieiunauit. Quod autem dicitur: et tentabatur a sathana: intelligendū est non in illis. 40. diebus: et. 40. noctibus: quibus ieiunauit: sed post illos: eo quod Mat. di. quod cū ieiunasset. 40. diebus et. 40. noctibus postea esuriit: ex quo sumpsit tentator occasionem accedendi ad ipsum Unde et quod subditur: et angeli ministrabant ei consecutiue intelligendū est ex hoc quod dicitur Mat. 4. Tunc reliquit eū diabolus. scilicet post tentationem: et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Quod vero interponit Mar. Eratque cū bestiis inducitur secundum Chry. ad ostendendū quale erat desertū quia scilicet erat inuium hominibus: et bestiis plenū tamen secundum exponentem Bede dominus tentabatur. 40. diebus et. 40. noctibus sed hoc intelligendum est non de illis tentationibus visibilibus quas narrant. Mat. et Lu. que manifeste facte sunt post ieiuniū: sed de quibusdam aliis impugnationibus quas forte illo ieiunii tempore xps est a diabolo passus. ¶ Ad 3m dicendum quod sicut Amb. di. super Lu. recessit diabolus a xpo vsque ad tempus: quia postea non tentatur sed aperte pugnaturus aduenit: tempore scilicet passionis: et tamen per illā impugnationem videbatur xpm tentare de tristitia et odio proximorum: sicut in deserto de delectatione gule et contemptu dei per ydolatriam. Ad 3m

¶ Utrū fuerit conueniens ordo et modus tentationis xpi. Articu. iiii.

AD quartū sic proceditur: videtur quod non fuerit conueniens tentationis modus et ordo. Tentatio enim diaboli ad peccandū inducit: sed si xps subuenisset corporali fami conuertendo lapides in panem non peccasset: sicut nec peccauit cū panes multiplicauit: quod non fuit minus miraculū vt turbe esurienti subueniret: ergo videtur quod nulla fuerit illa tentatio: ¶ Preterea. nullus persuasor conuenienter suadet contrariū eius quod intendit sed statuens xpm super pinaculū templi: intendebat eū contra superbia seu vana gloria tentare: ergo inconuenienter persuadet ei vt se mittat deorsum: quod est contrariū superbie vel vane glorie que semper querit ascendere. ¶ Preterea. vna tentatio conueniens: est vt sit de vno peccato: sed de tentatione que primum 3m

fuit in mōte duo pctā ꝑsuasit.s.cu piditatē: ꝛ idolatriā nō ꝑ ꝯuēiēs vr̄ fuisse tētationis mod⁹. ¶ P̄.tē
4m tatiōes ad pctā ordināř: ſ ſeptē sunt vitia capitalia: vt ĩ 2a pte hī tū ē nō āt tētat nisi de trib⁹.s. gu la ꝛ vana glia ꝛ cupiditate.ñ ꝑ vr̄
5m sufficiēs tētatio. ¶ P̄.p⁹ victoriā oiuꝫ viciorꝫ remāet hoī tētatio su ꝑbie vl' vane glīe: qꝛ ſupbia ēt bo nis opib⁹ īsidiař vt pcāt: sic dicit Au.icōuēiēter ꝑ Mat.vlt. ponit tētationē cupiditatꝫ ī mōte medi am āt ianis glīe ī tēplo: ꝑserti cū Luc.ordiet ecōuerso. ¶ P̄. Hic.
6m. di.sup Mat. ꝙ ꝓpositum xp̄i fuit diabolū hūilitate vīcere ñ ptāte: ꝑ nō īpiose obiurgādo eū repelle re dūit dicēs vade retro sathana.
7m ¶ P̄.narratio euāgelij vr̄ falsum ꝯtinere. Nō.n.vr̄ poſſe ꝙ xp̄s.s̄.pi naculū tēpli statui potuerit qn ab alijs videreř: neqꝫ aliqs mōs tam altus iueniř vt īde tot⁹ mūd⁹ in spici possit: vt sic ex eo potuerit x° oīa regna mūdi oñdi: icōuēiēt ꝑ vr̄ descripta xp̄i tētatio.

i oppm **Sꝫ ꝯtra** est scripture sacre auctoritas.

Rñō pncip. **Rñdeo** dōm ꝙ tētatio q̄ est ab hoste fit ꝑ modū suggestiōis: vt Gre.di. Nō āt eo dē mō ꝑt aliqd oibus suggeri: ſ vnicuiqꝫ suggeriř aliqd ex his: cir caqꝫ ē effect⁹. Et iō diabol⁹ hoiēs spūalē ñ statī tētat d̄ ꝗuib⁹pctis: ſ paulatī a leuioribus incipit: vt postmoᵐ ad grauiora ꝑducat. vñ Gre.31.moral'.exponēs illud Jo. 39. Procul odorař bellū exhorta tōe ducū et vlulatū exercitus di. Vñ duces exhortari dicti ſř: exer cit⁹ vlulare: qꝛ ꝑus vitia decepte mēti.q.sub quadā rōne se īgerūt: sed iimicia q̄ sequunř dū hanc ad omnē īfamiā ꝯtrahunt.q.bestiali clāore cōfundūt. Et h° idē diabo l⁹ obſuauit ī tentatiōe ꝑmi hoīs nam ꝑ sollicitauit mētē ꝑmi hoīs de ligni vetiti esu dicens Geñ.3.

Cur ꝑcepit vobis deus: vt nō co mederetis d̄ omni ligno paradisi 2° de inani glīa cū dixit. Aperiēs tur oculi vestri. 2° ꝓduxit tētatio nē ad extremā ſupbiā cum dixit. Eritis sicut discientes boᵐ: ꝛ ma nū. Et hūc ēt tētādi ordiēꝫ serua uit ī xp̄o. Nā ꝑ° tētauit xp̄ꝫ de eo qd̄ appetūt: ꝗtūcūqꝫ spūales v̄i. s.de sustētatiōe corpal'nāe ꝑ cibū 2° processit ad id ī q̄ spūales viri qñqꝫ deficiūt: vt.s.aliq̄ ad oñtatio neꝫ opeř qd̄ ptinet ad inanē glo riā. 3° ꝓduxit tētationē ad id qd̄ iam nō ē spūaliū virorꝫ: sed carna lium.s.vt diuitias ꝛ glīam mundi ꝯcupiscant vsqꝫ ad cōtemptū dei. Et iō in ꝑmis duab⁹ dixit si fili⁹ dei es: nō āt ī 3a: q̄ nō pōt ꝯuēire spūalib⁹ viris qui sunt ꝑ adoptio nē filij dei: sic ꝛ due ꝑme. His aūt tētationib⁹ xp̄s resistit testimōijs legis. nō ptāte v̄tutꝫ: vt h° ipō ꝛ plus hominēꝫ honoraret: ꝛ aduer sarium plus puniret: cum hostis generis humani non.q.a deo: sed .q.ab homine vinceretur sicut di cit leo papa.

Ad primū ꝑ dōm: ꝙ vti ne cessarijs ad sustē tationē non ē pctm̄ gule: sed ꝙ ex desiderio h⁹ sustētatiōis hō aliqd īordiatū faciat ad vitiū gule ptie re ꝑt. Est āt īordiatū ꝙ aliqs vbi ꝑt recursus hēri ad huᵃ subsidia pro solo corpore sustentando mi raculose sibi cibū q̄rere velit. Vñ ꝛ dñs filijs israel miraculose man na ꝑbuit in deserto vbi aliūde ci b⁹ hřī nō potuit. ꝛ silr̄ xp̄s in dese to turbas pauit miraculose: vbi alr̄ cibi hřī nō poterant. ſ xp̄s ad subueniēdū fami poterat aliter si bi ꝓuidere ꝗ miracl'a faciēdo sic et Jo.baptista fec: vt legiř Mat. 5.vel etiam ad loca ꝓxima ꝓperā do: et ideo reputabat diabolus ꝙ christus peccaret si ad subuenien dum fami miracula facere atten taret: si esset purus homo. Ad ꝑm

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q̃ ꝑ hũiliationem
exteriorem frequenter querit ali-
quis gl'iã qua exaltet circa ſpũa
lia bona. Vñ aug. di. in. li. de ſmo
ne dñi i mõte. Aiaduertendũ eſt:
nõ in ſolo rerũ corporearũ nitore
atq̃ põpa: ſ3 etiã i ipis ſordib⁹ lu
toſis eſſe poſſe iactantiã ꝛ ad hoc
ſignandũ dyabolus xp̄o ſuaſit: vt
ad q̃rẽdum gl'iam ſpũalẽ corpal'r
Ad 3m mitteret ſe deorſũ. ¶ Ad 3m dõm
q̃ diuitias ꝛ honores mũdi appetere
pcm̃ ẽ: qñ hm̃õi inordinate appe-
terent. Hoc aũt p̄cipue manifeſta
tur ex hoc: q̃ ꝓ hm̃õi adipiſcẽdis
homo aliq̃d ĩ honeſtũ facit: ꝛ ideo
nõ fuit ↄtẽt⁹ dyabol⁹ ꝑſuadere cu
piditatẽ diuitiarũ: ꝛ honorũ: ſed
induxit ad hoc q̃ ꝓꝑ hm̃õi adipi-
ſcenda xp̄s eũ adoraret: qđ ẽ maxi
mum ſcel⁹ ꝛ ↄtra deũ nec ſolu3 di-
xit ſi adoraueris me ſ3 addidit ſe
cadẽs: q2 vt dic Am. H3 ãbitio do
meſticũ ꝑiculũ: vt ei dñet alijs p⁹
ſeruit: ꝛ curuat obſeq̃o: vt honore
donet: ꝛ dũ vult eſſe ſublimior fit
remiſſior. Et ſil'r ẽt in p̄cedentib⁹
tẽtatiõibus ex appetitu vni⁹ pcti
in aliđ pcm̃ ĩducere ẽ conat⁹: ſicut
ex deſiderio cibi conat⁹ ẽ ĩducere
ĩ vanitatẽ: ſine cã miracl'a faciẽdi:
ꝛ ex cupiditate gl'ie conat⁹ ẽ duce
Ad 4m re ad tẽtãdu3 deũ per precipitiũ.
¶ Ad 4m dõm q̃ ſicut di. Amb.
ſuꝑ Luc. nõ dixiſſ3 ſcriptura q̃ cõ
ſũpta oĩ tẽtatione diabolus receſ-
ſit ab illo niſi in trib⁹ p̄miſſis eſſet
oium mã delictorũ: q2 cãe tẽtatio-
nũ: cãe ſũt cupiditatũ. ſ. carnis de
lectatio: ſpes gl'ie ꝛ auiditas po.
Ad 5m ¶ Ad 5m dõ3 q̃ ſic Au. di. i li. de
ↄ ſenſu euãgeliſtarũ. Incertũ ẽ qđ
ꝑus ſcđm ſit vtrũ regna terre ꝑus đ
mõſtrata ſint ei ꝛ poſtea i pinacu-
lũ tẽpli locatus ſit: an h° ꝑus ꝛ il-
lud poſtea: nihil tñ ad rẽ dũ oĩa fa
cta eẽ mãifeſtũ ſit. Videt aũt euã-
geliſte diuerſũ ordinẽ tenuiſſe: q2
q̃nq̃ ex inani gl'ia venit ad cupidi
Ad 6m tatem: q̃nq̃ ecõuerſo. ¶ Ad 6m
dõm: q̃ xp̄s cũ paſſ⁹ fuiſſet tẽtatio
nis iniuriã: dicente ſibi diabolo.
Si fili⁹ dei es mitte te deorſu3: nõ
ẽ turbat⁹: nec diabolũ ĩcrepauit.
Qñ ṽo diabolus dei ſibi vſurpa-
uit honorẽ dicẽs. Hec oĩa tibi da
bo ſi cadẽs adoraueris me: exaſpe
rat⁹ ẽ ꝛ repulit eũ dicens. Vade
ſathanas: vt nos illi⁹ diſcam⁹ exẽ
plo: nr̃as q̃dẽ iniurias magnani-
miter ſuſtĩere: dei ãt iniurias nec
vſq̃ ad auditũ ſufferre. ¶ Ad 7m Ad 7m
dõm q̃ ſic Chry. di. Diebolus ſic
xp̄3 aſſumebat ĩ pinaculũ tẽpli vt
ab oib⁹ videret. ipſe aũt neſciente
diabolo ſic agebat vt a nemie vide
ret. q̃ ãt di. Et odit ei oĩa regna
mũdi ꝛ gl'iaʒ eorũ: nõ ẽ ĩtelligẽdũ:
q̃ videret ipa regna vel ciuitates
vl' ppl'os vl' aurũ vel argẽtum: ſed
partes terre ĩ q̃bus vnũquodq̃ re
gnũ vel ciuitas poſita ẽ diabolus
xp̄o digito demonſtrabat: ꝛ vniuſ
cuiuſq̃ regni honores: ꝛ ſtatũ ver
bis exponebat: vel ſcđm Origenem
oſtendit ei quõ ipſe per diuerſa vi
tia regnabat in mundo.

¶ De doctrina. xp̄i. Qõ. xlii.



Einde ↄ
ſim ẽ đ doctri
na xp̄i. Et cir
ca h° q̃rũt q̃t
tuor: p° vtrũ
xp̄s debuerit
p̄dicare ſolu3
iudeis vel gẽ
tibus. 2° vtrũ in ſua p̄dicatiõe de-
buerit turbationẽ iudeorũ vitare
3° vtrũ debuerit p̄dicare publice
vl' occulte. 4° vtrũ ſolũ debuerit
docere ṽbo vl' etiã ſcripto. De tpe
aũt quo docere ĩcepit. ſ. dictũ eſt:
cũ de baptiſmo ei⁹ ageret.

¶ Vtru3 cõueniẽs fuerit xp̄m iu
deis ꝛ nõ gentib⁹ predicare. Ar. 1.

AD primu3 ſic p^m
pcedit: vr̃ q̃ xp̄s non
ſolũ iudeis: ſ3 etiã gẽ
tibus debuerit p̄dicare Dt. n. Yſa.

4.9 Parū ē vt sis mihi seru⁹ ad su scitādas trib⁹ Jacob. ꝛ feces fecis cōuertēdas. Dedi te i lucē gentiū vt sis salus mea vsq; ad extremum terre: ſʒ lumē ꝛ salutē xp̄s ꝓbuit ꝑ suaʒ doctrinā: ergo vr̄ ꝙ parū fuiſ set si solū iudeis : ꝛ nō gētib⁹ ꝑdi-
2m cauit. ¶ p̄. sic dr̄ Mat. 7. Erat docens eos sicut ptātē hn̄s : ſʒ maior ptās doctrie oñdit in istructione illoꝝ q̄ penit⁹ nihil audierūt: quales erant gētiles. Vn̄ apl̄s di. Ro. 15. Sic ꝑdicaui euangeliū : nō vbi noiatus est xp̄s ne sup alienū fundamentū edificarē: ergo multo magis xp̄s ꝑdicare debuit gētibus q̄
3m. iudeis. ¶ p̄. vtilior est instructio multoꝝ q̄ vni⁹: ſʒ xp̄s aliquos gētilium istruxit sicut mulierē samaritanā. Jo. 4. ꝛ chananeā. mat. 15. ergo vr̄ ꝙ multo forti⁹ xp̄s debuit multitudini gentium ꝑdicare.

1 oppm Sʒcōtra est qd̄ dn̄s di. Ma. 15. nō suʒ missus nisi ad oues q̄ ꝑierūt dom⁹ israel: sed Ro. 10. dr̄ quō ꝑdicabūt nisi mittātur: ergo xp̄s nō dūit ꝑdicare gentibus sed iudeis.

Rn̄o. princi. Respondeo dōm ꝙ ꝯueniēs fuit ꝑdicationeʒ xp̄i tā ꝑ ipm̄ q̄ ꝑ apl̄os a pn̄o solis iudeis exhiberi. ¶ Primo qdē vt oñderet ꝑ suū aduentū ipleri ꝓmissiones antiquit⁹ factas iudeis: nō aūt gentilib⁹. Vn̄ apl̄s di. Ro. 15. Dico xp̄m ministrū fuisse circuncisionis. i. apl̄m ꝛ ꝑdicatorē iudeoꝝ ꝓpter veritatē dei ad ifirmandas ꝓmissiōes patrū. ¶ 2° vt ei⁹ aduētus oñderetur esse a deo. Que. n. a deo sunt ordiata sunt: vt dr̄ Ro. 13. Hic aūt debitus ordo exigebat vt iudeis q̄ deo erāt ꝓpinquiores ꝑ fidē ꝛ cultū vnius dei : prius qdē doctrina de ꝓponeret̄: ꝛ per eos transmitteret̄ ad gentes. Sicut ēt in celesti ierarchia ꝑ superiores āgelos ad inferiores diue illuminatiōes deueniūt. Vn̄ sup illd̄ Mat. 15°. Nō sum missus nisi ad oues q̄ ꝑierūt dom⁹ isrl̄ di. Hie. Nō h° dicit qn ad gētes missus sit: sed ꝙ primū ad israel miss⁹ ē. Vn̄ ꝛ Jsa. vlt. di. Mittā ex eis q̄ saluati fuerunt. s. ex iudeis ad gētes: ꝛ annūciabunt gl̄iam meā gētibus. ¶ 3° vt iudeis auferret calūniādi māʒ vn̄ sup illud Mat. 10. Jn viā gentium ne abieritis: di. Hie. oportebat pmū aduentū xp̄i nūciari iudeis: ne iustā haberēt excusatiōeʒ dicētes. Jō se dōm reiecisse: qr ad gētes ꝛ samaritā os aplos miserit. ¶ 4° qr xp̄s ꝑ crucis victoriam meruit ptātē ꝛ diuū ꝛ victoriā super gētes. vn̄ dr̄ apo. 2° q̄ vicerit dabo illi ptātē ꝛ diuuʒ sup gētes: sic ꝛ ego accepi a pr̄e meo. ꝛ phil̄. 2. dr̄. ꝙ qr fact⁹ ē obediēs vsq; ad mortē crucis de⁹ exaltauit illu: vt in noie iesu oē genu flectat̄: ꝛ ois ligua ei cōfiteat̄. Et iō añ passioneʒ suā noluit gētib⁹ ꝑdicare suā doctrinā: ſʒ p⁹ passione dixit discipul̄ Mat. vl. euntes docete omnes gētes. ꝓp qd̄ vt legitur Jo. 12° cū iminēte passione qdaʒ gētiles vellēt videre iesū. Rndit. Nisi granū frumēti cadēs i terrā mortuū fuerit ipʒ solū mān̄et : si aūt mortuum fuerit mltū fructū affert. Et sicut Au. di. ibideʒ se dicebat granum mortificādū in ifidelitate iudeoꝝ ꝛ mltiplicādū i fide populorum.

Ad primū ergo dōʒ: ꝙ xp̄s fuit lumen ꝛ salgētiuʒ ꝑ discipulos suos quos ad ꝑdicandum gētibus misit. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ nō ē mioris ptātis sed maioris facere aliqd ꝑ alios q̄ ꝑ seipsuʒ: ꝛ iō in hoc maxie ptās diuina in xp̄o mōstrata est: ꝙ discipulis suis tātam ꝟtutē ꝯtulit i docēdo: vt gētes q̄ nihil de xp̄o audierant ꝯuerterent ad ipsum. Ptāʒ aūt xp̄i in docēdo attēditur ꝛ q̄tum ad miracula ꝑ q̄ doctrinā suā confirmabat ꝛ q̄tū ad efficaciaʒ ꝑsuadēdi: ꝛ q̄tū ad auctitatē loqn̄tis: qr loquebatur. q. diuū hn̄s sup

Ad pm (right margin, beside "Ad primū")
Ad 2m (right margin, beside "Ad 2m")

legē cū diceret: ego āt dico vobis ⁊ etiā q̄tum ad v̾tutē rectitudis quā in sua cōuersatione monstra-
Ad 3m. bat sine pctō viuendo. ¶ Ad 3m dōm: q sic xp̄s non debuit a p̄rin° indĩfnter gētilib⁹ suā doctrinam cōicare vt iudeis tanq̄ p̄rogenito pplo dedit⁹ obseruaret: ita ēt non dūit gētiles oīo repellere: ne spes salut; eis p̄cluderet: ⁊ ppter hoc aliquid gentiliū p̄ticulariter sunt admissi propter excellentiam fidei ⁊ deuotionis eorum.

¶ Utrū xp̄s debuerit iudeis sine offensione predicare. Ar. II.

primū. Ad secunduz sic p̄ceditur: vr q xp̄s debuerit iudeis sine eorum offensione predicare: q: vt Au. di. in li. de agone xp̄iano. In hoīe iesu xp̄o se nobis ad exm vite prebuit fili⁹ dei: sed nos debem⁹ vitare offensionē nō solū fideliuz: s; ēt infideliū: s̄m illd. i. ad Cori. 10. sine offensione estote iudeis ⁊ gētilib⁹ ⁊ eccl̄ie dei: ḡ v̄r q ēt xp̄s in sua doctrina offensiōem iudeo-
2m. rum vitare debuerit. ¶ P̄. Null⁹ sapiens debet facere vn̄ effectum sui operis impediat: s; per hoc q sua doctrina xp̄s iudeos turbauit impediebatur effect⁹ eius doctrine: dr. n. Luc. 11. Q; cū dn̄s phariseos ⁊ scribas reprehēderet ceperunt grauiter insistere: ⁊ os eis opprimere de multis insidiantes ei: ⁊ q̄rentes aliquid capere ex ore eius vt accusarent: eum nō ergo
3m. v̄r conueniens fuisse: q eos in sua doctrina offenderet. ¶ P̄. Apostolus dicit. i. ad Timo. 5. Seniorem ne increpaueris: sed obsecra. vt patrem: sed sacerdotes ⁊ principes iudeoruz erant illius populi seniores: ergo v̄r q nō fuerit duris increpationibus arguendi.

1 oppm Sz cōtra est qd Isa. 8. fuerat pphetizatuz: q xp̄s esset in lapidē offensionis et petrā scandali duab⁹ domib⁹ isrl.

Rn̄deo dōm: q salus multitudinis est p̄ferēda paci quoruīq singulariū hoīm: et iō quādo aliq sua puersitate multitudinis salutē ipediūt nō ē timenda eoꝝ offensio a p̄dicatore vel doctore ad hoc q multitudis saluti p̄uideat: scribe aūt ⁊ pharisei ⁊ p̄ncipes iudeoꝝ sua malitia plurimū īpediebat ppli salutē. Tū q: repugnabant xp̄i doctrine p quā solaz poterat esse salus tū etiā q: prauis suis morib⁹ vita ppli corrūpebant Et ideo dn̄s nō obstante offensiōe eoꝝ publice v̾itatē docebat quā illi odiebāt: ⁊ eorū vitia arguebat. Et ideo dr Mat. 15. Q; discipulis dn̄o dicētib⁹: scis q: iudei audito hoc verbo scādalizati sunt. Rn̄dit. Sinite illos: ceci sunt ducesq; cecorum. Si cecus ceco ducatum p̄stat ambo in foueam cadunt. Rn̄o. principi

Ad primum ergo dōm: q hō sic dz eē sine offensiōe oīb⁹ vt nulli det suo facto vel dicto min⁹ recto occasionē ruine. Sed cū de v̾itate scandaluz orit: magis est sustinēdū scandalū q̄ veritas relinquat: vt Grego. di. Ad pm

¶ Ad 2m dōm: q p hoc q xp̄s publice scribas et phariseos arguebat nō ipediuit: sed magis p̄moūit effm sue doctrie: q: cuz eorū vitia pplo īnotescebant: min⁹ auertebatur a xp̄o ppter v̾ba scribarū ⁊ phariseoꝝ: q semp doctrie xp̄i obsistebant. Ad 2m

¶ Ad 3m dōm. q illd verbum apl̄i est ītelligēdū de illis senioribus: q nō solū etate vel auctoritate: s; etiā hōestate sūt senes s̄z illd Numeri. 11. Cōgrega mihi. 4°. viros de seniorib⁹ israel q̄s tu nosti: q senes ppli sint. Si aūt autoritatez senectutis in str̄m malitie vertant publice peccādo sunt manifeste ⁊ acriter arguēdi: sicut ⁊ daniel dixit Danielis. 13. Inueterate dierum malorum. Ad 3m.

Utrꝝ xp̄s dūerit publice oīa docere

Articu. III.



p^m. Ad tertium sic proceditur vr q xps n oia publice docere debuit. Legit.n.multa se orsum discipul dixisse sic p3 in sermone cene: vn et Mat.10.dixit: qd in aure audistis i cubilib pdicabit in tectis: n g oia publice docuit.

2^m. ¶ P. pfunda sapie n sut nisi psectis exponeda: sm illd.1.ad Co.3. Sapiam loqmur iter pfectiois sed doctrina xpi ptinebat pfundissima sapiam: no g erat ipfecte multitudini coicada.

3^m ¶ P. ide e vitate aliq occultare silentio et obscuritate vbor: sed xps vitate qua pdicabat occultabat turbis obscuritate vbor: qr sine pabol n loqbat ad eos vt dr Mat.13. g pari rone poterat occultari silentio.

1 opp^m Sz cotra est quod ipe dicit Joa.19. In occulto locutus sum nihil.

Rn^o pncip. Respodeo dom: q doctrina alicui pot ee in occulto triplr. Uno^o qtu ad intetione docetis q intedit sua doctrina no maifestare mltis: sed mag occultare: qd qdem ptingit duplr. Qnq ex inuidia docetis q vult p sua sciam excellere: et io sciam sua n vult alijs coicar. Qd i xpo locu no habuit: ex cui psoa dr. Sap.8. Qua sine fictione didici: et sine inuidia coico et hoestate illi no abscondo. Qnq vo hoc ptingit pp i honestate eor q docent: sic Aug. di.sup Jo. qd qda sunt mala q portare no pot qualiscuq pudor hua nus: vn de doctrina hereticor. dr Prouer.9. Aque furtiue dulciores sunt. Doctria at xpi no e neq de errore neq de imuditia: et ideo dns di. Mat.4. Nuqd veit lucerna.i.vera et hoesta doctria: vt sub modio ponat. Alio^o aliq doctria est in occulto: qr paucis pponit et sic xps et nihil docuit in occulto: qr xps omnem doctrinam sua vel turbe toti pposuit: vl oib suis discipulis in coi. Vn Aug.di. super Joa. Quis in occulto loqt: q coram tot hoibus loquit. Preserti si hic loquitur paucis: q p eos vellit innotescere multis. Tertio mo aliqua doctrina est i occulto qtu ad modu docedi. Et sic xps qdaz turbis loquebat in occulto parabolis vtens ad annuncianda spualia mysteria: ad q capieda no erat idonei vel digni: et tn melius erat eis: vl sic sub tegmeto parabolar spualiu doctrina audire q oio ea priuari. Har verut n parabolaru aperta: et nuda vitate dns discipulis exponebat: p quos deueniretur ad alios q eent idonei: sm illd 2^e ad Tymo. 2°. Que audisti a me per multos testes: hoc pmeda fidelibus hoib qui idonei erut et alios docere. Et h^o signatu e. Numeri. 4°. Ubi madat q filij aaro inuoluerent vasa sanctuarij: q leuite inuoluta portarent.

Ad p^m Ad primu g dz: q sic Hil. di.sup Mat. exponens illud vbu inductu non legimus dnm solitum fuisse noctib sermocinari: et doctrina tradidisse i tenebris. Sz hoc dicit: qr ois sermo eius carnalib tenebre sunt et verbu eius infidelib nox e ita q ab eo dictu est inter fideles: cu libertate fidei et pfessionis est loqndu3. Uel sm Hiero. pparatiue loqtur. qr vs erudiebat eos i puo iudee loco respectu toti mudi: i qua erat p aplor pdicatione doctrina xpi publicanda.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dz: q dns no oia pfunda sue sapie sua doctrina maifestauit no solu turbis: sed nec et discipulis: qb dixit Jo.16. Adhuc heo vobis mlta dicere: que no potestis portare mo. Sz tn qcuq dignu duxit alijs credere de sua sapia: non in occulto: sed palam proposuit: licet non ab oibus intelligeretur. Vn Aug. super Jo. Intelligendu e ita dixisse

dicens: Palam locutus sum mundo: ac si dixisset multi me audierunt: et rursus non erat palam: quia non intelligebant.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod turbis dominus in parabolis loquebatur: sicut dictum est: quia non erant digni nec idonei nudam veritatem accipere quam discipulis exponebat. Quod autem dicitur quod sine parabolis non loquebatur eis secundum Chry. intelligendum est quantum ad illum sermonem: quamvis alias et sine parabolis multa turbis locutus fuerit. Vel secundum Au. in li. de questionibus evangelistarum. Hoc dicitur: non quia nihil proprie locutus est: sed quia nullum fere sermonem explicavit ubi non per parabolam aliquid significavit: quamvis in eo aliqua propria dixerit.

¶ Utrum christus debuerit doctrinam suam scripto tradere. Ar. 4.

pm D quartum sic proceditur: videtur quod christus doctrinam suam debuerit scripto tradere. Scriptura enim inventa est ad hoc quod doctrina commendetur memorie in futurum: sed doctrina christi duratura erat in eternum: secundum illud Luc. 21. Celum et terra transibunt. verba autem mea non transibunt: ergo videtur quod christus debuerit suam

2m, doctrinam scripto mandare. ¶ Praeterea lex vetus in figura christi precessit: secundum illud Heb. 10. Umbram habet lex futurorum bonorum: sed lex vetus a deo fuit descripta: secundum illud Exo. 24. Dabo tibi duas tabulas lapideas et legem ac mandata que scripsi: ergo videtur etiam quod christus doctrinam suam scribere debuerit.

3m ¶ Praeterea ad christum qui venerat illuminare his qui in tenebris et umbra mortis sedent: ut dicitur Luc. 1. pertinebat erroris occasionis excludere et viam fidei aperire: sed hoc fecisset doctrinam suam scribendo. dicit enim Aug. in 1. de consensu evang. Quia solet nonnullos movere cur ipse dominus nihil scripserit: ut aliis de illo scribentibus necesse sit credere. Hoc enim illi: et maxime pagani querunt qui christum culpare aut blasphemare non audent: eique tribuunt excellentissimam sapientiam: sed tamen tanquam homini. Discipulos vero eius dicunt magistro suo amplius tribuisse quam erat: ut eum filium dei dicerent: et verbum dei per quod facta sunt omnia. Et postea subdit. Videntur parati fuisse hoc de illo credere: quod de se ipse scripsisset: non quod alii de illo pro suo arbitrio predicassent. ergo videtur quod christus ipse doctrinam suam scripto tradere debuerit.

Sed contra est quod nulli libri ab eo scripti habentur in canone scripture. 1 oppm.

Respondeo dicendum convenientes fuisse christum doctrinam suam non scripsisse. primo quidem propter dignitatem ipsius. Excellentiori enim doctori excellentior modus doctrine debetur: et ideo christo tanquam excellentissimo doctori hic modus competebat ut doctrinam suam auditorum cordibus imprimeret. propter quod dicitur Mat. 7. Quia erat docens eos sicut potestatem habens. unde etiam apud gentiles Pythagoras et Socrates qui fuerunt excellentissimi doctores nihil scribere voluerunt. Scriptura enim ordinatur ad impressionem doctrine in cordibus auditorum sicut ad finem. 2o propter excellentiam doctrine christi: que litteris comprehendi non potest: secundum illud Jo. ult. sunt et alia multa que fecit iesus. que si scribantur per singula: nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. Quos sicut Aug. di. non spacio locorum credendum est mundo capere non posse: sed capacitate legentium comprehendi non posse. si autem christus scripto doctrinam suam mandasset nihil altius de eius doctrina homines estimarent: quam quod scriptura contineret. 3o ut ordine quodam ab ipso doctrina ad omnes perveniret: dum ipse scilicet discipulos suos immediate docuerit: qui postmodum alios verbo et scripto docuerunt si autem ipsemet scripsisset: eius doctrina immediate ad omnes pervenisset: unde et de sapientia dicitur prover. 9o. Quia misit an-

Rn° principalis

cillas suas vocare ad arcē. ¶ Sciendū tñ est sic Au. li. i. de cōsē su euāg. aliq̄s gētiles existimasse xp̄m quosdā libros scripsisse cōtinentes q̄dā magica q̄bus miracula faciebat: q̄ disciplīa xp̄ia. cōdēnat. Et illi tñ q̄ xp̄i libros tales se legisse affirmāt: nulla talia faciūt q̄lia illū de libris talib⁹ fecisse mirant. Diuo. n. iudicio sic errant: vt eosdē libros ad petrū et paulū dicant tāq̄ eplari titulo p̄notatos: eo q̄ in pluribus locis sil' eos cū xp̄o pictos viderunt. Nec mirū si a pingētib⁹ fingētes decepti sunt. Toto. n. tp̄e q̄ xp̄s in carne mortali cū suis discipulis vixit nondū erat paulus discipulus eius.

Ad p̄m **Ad primū** ḡ dōz: sic Au. di. i. eodē li. oībus discipulis suis tāq̄ membris sui corporis christ⁹ caput est: itaq̄ cū illi scripserunt que ille ostēdit et dixit: nequaq̄ dicendū est q̄ ipse non scripserit: quando quidē membra eius id operata sunt quod dictāte capite cognouerūt. quicquid enim ille de suis factis et dictis nos legere voluit: hoc scri-

Ad 2m bendum illis tanq̄ suis manibus imperauit. ¶ Ad 2m dicendum: q̄ quia lex vetus in sensibilibus figuris dabatur ideo etiam conuenienter sensibilib⁹ signis scripta fuit: sed doctrina christi que est lex spiritus vite scribi debuit non atramento: sed spiritu dei viui: non in tabulis lapideis sed in ta-

Ad 3m bulis cordis carnalibus vt Apo. dicit. 2. ad Corin. 3. ¶ Ad 3m dicendum: q̄ illi qui scripture apostolorum de christo credere noluerunt: nec ipsi christo scribenti credidissent de quo opinabantur: q̄ magicis artib⁹ fecisset miracula.

¶ De miraculis a christo factis in generali.

Questio. xliij.



Deinde cōsiderandū est de miraculis a xp̄o factis. et p̄o i generali. 2o. in spetiali de singulis miraculoz gñib⁹. 3o in pticulari de trāsfiguratiōe ipsius. ¶ Circa p̄m q̄rūt q̄tuor. p̄mo vtrū xp̄s debuerit miracula facere. 2o vtrum fecerit ea virtute diuina. 3o in quo tp̄e icepit miracula facere. 4o vtrū p miracula fuerit sufficiēter ostēsa ei⁹ diuinitas.

¶ Utrū xp̄s debuerit facere miracula. Ar. i.

p̄mum. 

Ad primum sic procedit: vr̄ q̄ xp̄s miracula facere non dūerit. Factū. n. xp̄i v̄bo ipsius dbuit cōcordare: sed ipē di. Mat. 16. Gnō mala et adultera signū querit: et signū nō dabit ei nisi signū Jone pphete: nō ḡ dūit miracula facere. ¶ P̄. Sic xp̄s in 2o 2m. aduentu venturus ē in v̄tute magna et maiestate: vt dr̄ Mat. 24. ita et in p̄o aduētu venit in infirmitate: s̄m illud Isa. 53. Uirū doloz et sciētē infirmitatē: sz opō miraculoz magis ptiet ad v̄tutē q̄ ad infirmitatē: ḡ non fuit cōueniēs q̄ in p̄mo aduentu miracula faceret 3m. ¶ P̄. xp̄s venit ad h̄o vt p fidē homines saluaret. s̄m illud Hebr. 12. Aspiciētes in auctorē fidei et cōsumatorē iesum: sz miracula diminuunt meritū fidei. Unī dñs Jo. 4. di. Nisi signa et pdigia videritis non creditis. ḡ nō vr̄ q̄ xp̄s debuerit miracula facere.

Sz cōtra ē q̄d ex p̄sona aduersarioz dr̄ Jo. 11. q̄d facimus: q̄z hic hō multa signa facit. i opp m

Rñdeo dōz q̄ diuinit⁹ cōcedit hoi miracula facē pp duo. p̄o q̄dē et p̄ncipalr̄ ad cōfirmā Rñ princi.

dam veritatē quam aliquis docet quia.n.ea que sunt fidei: humanā rōnes excedūt non possunt per rōnes humanas probari: sed oportet quod probentur per argumentum diuine virtutis: vt dum aliquis facit opera que solus deus facere possit credātur ea que dicit esse a deo: sicut cum aliquis defert lr̄as ānulo regis signatas: creditur ex volūtate regis processisse quod in illis continetur. Secundo ad ostendēdū presentiā dei in homine per gratiam sancti spiritus: vt dum.s.homo facit opera dei: credatur deus habitare in eo per gratiam. Unde dicitur Gal.3. Qui tribuit nobis spiritum sanctum operatur virtutes in nobis. Utrumque autem circa christum erat hominibus manifestādū .s.quod deus esset in eo per gratiam non adoptionis: sed vnionis. Et quod eius supernaturalis doctrina esset a deo: et ideo conuenientissimū fuit vt miracula faceret. Unde ipse dicit Jo.10. Si mihi nō vultis credere opibus credite Et Jo.5. Opera que dedit mihi pater vt faciam: ipsa sunt que testimonium perhibent de me.

Ad primum Ad primū ergo dicendum: quod hoc quod dicit: signū non dabitur ei nisi signū Jo. prophete: itelligendū est vt Chry.di.quod tūc nō acceperūt tale signū: quale petebāt.s.de celo: nō quod nullū signum eis dederit: vel quia signa faciebat nō propter eos quos sciebat lapidos esse: sed vt alios emēdaret: et ideo non eis: sed aliis illa signa

Ad 2m dabantur. ¶ Ad 2m dicendum: quod licet christus venerit in infirmitate carnis: quod māifestatur per passiōes: vēit tamen in virtute dei: quod erat manifestādū per mi

Ad 3m. racula. ¶ Ad 3m dicendum: quod miracula intantum diminuūt meritū fidei inquantū per hoc ostēditur duritia eorum qui nolunt credere ea que scripturis diuinis probantur: nisi per miracula conuertantur ad fidem: et tamen melius est eis vt vel per miracula conuertantur ad fidē: quam quod omnino in infidelitate permaneant. Dicitur enim.1.ad Cori.1. Quia signa data sunt infidelibus: vt.s.conuertantur ad fidem.

¶ Utrū christus fecerit miracula diuina virtute, Ar.2.


Ad secundū sic procedit: vr quod christus nō fecerit miracula diuina virtute. Uirtus.n. diuina est omnipotens: sed vr quod christus nō fuerit: omnipotens in miraculis faciendis. Dicitur enim Mat.6. Quod non poterat ibi.s. in patria sua virtutē vllā facere: ergo vr quod nō fecerit miracula virtute diuina. primum

¶ Præterea. Dei non est orare: sed christus aliquando in miraculis faciendis orabat: vt patet in suscitatiōe Lazari. Jo.xi. et in multiplicatione panū: vt patet Mat.12. ergo vr quod nō fecerit miracula virtute diuina. ¶ Præterea.ea que in virtute diuina fiunt: nō possunt virtute alicuius creature fieri: sed ea que christus faciebat poterāt fieri in virtute alicuius creature.vnde et pharisei dicebant. Quia in belzebub principe demoniorum eiiciebat demonia: ergo vr quod christus non fecerit miracula diuina virtute. 2m 3m

Sed contra est quod dominus dicit Joā.10. Pater in me manens ipse facit opera. I oppm

Respondeo dicendum: quod sicut in prima parte habitum est: virtute miracula sola virtute diuina fieri possunt: quia solus deus potest mutare nāe ordinē: quod pertinet ad rōnem miraculi. Unde leo papa dicit in epistola ad Flauianum: quod in christo sunt due nature: vna earum est.s. diuina que fulget miraculis: altera.s. humana que succumbit iniuriis. Et tamen vna earum agit cum communicatione alterius: inquantū humana nā .s.est instrumentum diuine actionis: et actio humana virtutem accepit a nā diuina: sicut .s.habitum est. Rn̄o princip.

Ad primum ergo dicendum: quod hoc quod dicitur non poterat ibi vllā virtutē facere: nō est referendum ad potentiam absolutam: sed ad id quod potest fieri congruenter. Non enim congruum erat vt inter incredulos operaretur miracula. Unde subditur. et mirabatur propter incredulitatē eorum: secundum quem modum dicitur Ad pm

Gen.18. Nō celare potero Abraā que gestur⁹ sum ꝛ.19. Nō potero facere qcq̄ donec igrediaris illuc
Ad 2m ¶ Ad 2m dōʒ: ꝙ sicͭ Chry. di. sup illud Mat.14. Acceptis q̄nq; panibus ꝛ duob⁹ piscib⁹ aspiciēs in celuʒ bn̄dixit ꝛ fregit. Oportebat inq̄t credi de xp̄o: q̄m a p̄re ē: ꝛ ꝙ ei eq̄lis est ꝛ iō vtrūq; ōn̄dit: nunc quidē cū ptāte: nūc āt orās miracula facit: ꝛ ī mioꝛib⁹ q̄dē respicit incelū: puta in mltiplicatiōe panum: in maioꝛib⁹ āt q̄ sūt soli⁹ dei cū ptāte agit: puta qn̄ pctā dimisit: moꝛtuos suscitauit. Q; aūt dr̄ Jo.xj. ꝙ in suscitatiōe Lazari oculos sursum eleuauit: nō pp necītatem suffragij: ſʒ pp exēplū h⁰ fecit Un̄ di. pp ppl'ʒ q̄ circūstat dixit vt credāt: q2 tu me misisti. ¶ Ad 3m
Ad 3m. dōʒ: ꝙ xp̄s alio⁰ expellebat demones q̄ ꝟtute demonuʒ expellanͭ. Nā ꝟtute supioꝝ demonū ita demones a coꝛpoꝛib⁹ expellunͭ: ꝙ remanet dn̄iū coꝝ q̄tū ad aīam: nō eni ꝯ regnū suū diabol⁹ agit. Sed xp̄s demones expellebat nō solum a coꝛpe ſʒ multo magis ab aīa: ꝛ iō dn̄s blasphemiā iudeoꝛū dicētiū eū in ꝟtute demonioꝝ demonia eijcere reproбauit. p̄⁰ q̄deʒ per h⁰ ꝙ sathanas ꝯ seipʒ nō diuidiͭ. 2⁰ exēplo alioꝝ q̄ demonia eijciebāt p spm̄ dei. 3⁰ q2 dmoniū expellere non posset nisi ipm̄ vicisset virtute dīna. q̄rto q2 nulla ꝯueniētia in opib⁹ nec in effectu erat sibi ꝛ sathane: cū sathanas dispergere cuperet quos chꝛistus colligebat
primū. ¶ Utrū xp̄s inceperit facere miracula in nuptijs. Ar.iij.

AD tertiuʒ sic p̄cedi tur: vr̄ ꝙ xp̄s nō incepit miracula facere in nuptijs mutando aquā ī vinū. Legitur enī ī li. de īfantia saluatoꝛꝭ ꝙ xp̄s in sua pueritia multa miracula fecit: sed miraculū de cōuersione aque in vinū fecit in nuptijs 30.vel.31. anno sue etatis: ergo vr̄ ꝙ nō inceperit tūc miracula facere. ¶ p̄. Xp̄s faciebat miracula ſʒ 2m.
virtutē diuinā: sed ꝟtus diuīa in eo ap̄n. sue cōceptiōis erat ex tūc enī fuit de⁹ ꝛ homo: q̄ vr̄ ꝙ a p̄n⁰ miracula fecerit. ¶ p̄. post baptismum ꝛ tētationē cepit discipulos 3m.
congregare: vt legitur Mat.4. ꝛ Joā.p̄⁰. sed discipuli p̄cipue ꝯgregati sunt ad ipm̄ pꝑter miracula: sicut dr̄ Lu.5. Q; petrū vocauit obstupescentē pꝑter miraculū ꝙ fecerat in captura piscīū: ergo vr̄ ꝙ ante miraculū qd̄ fecit ī nuptijs fecerit alia miracula.

Sʒ cōtra est ꝙ dicitur Jo.2. Hoc fecit iitiū signoꝛum iesus in chana galilee. ī opp̄m
Rn̄⁰. pꝛinci.
Respondeo dōm: ꝙ miracula fcā sūt a xp̄o pꝑter ꝯfirmationē doctrine ei⁹ ꝛ ad ōn̄dēdū ꝟtutē diuinā in ip̄o: ꝛ ideo q̄m ad ip̄m debuit an̄ miracula facere q̄ docere iciperet. Nō aūt debuit icipere docere an̄ ꝑfectaʒ etatē: vt. s̄. habitū ē: cū de baptismo ei⁹ agereͭ. Quātū aūt ad 2m sic debuit p miracula deitateʒ ōn̄dere: vt crederenͭ ꝟitas hūanitatis ip̄i⁹. Et ideo sicͭ di. Chry. sup. Jo. Decēter nō incepit signa facē in p̄a etate: existimassent. n. fātasmata esse incarnationē: ꝛ an̄ opoꝛtunum tp̄s cruci eū tradidissent.

Ad primum q̄ dōm: ꝙ sicͭ Chry. di. sup Joā. ex ꝟbo Jo. baptiste dicētis. Ut manifesteͭ in israel: pꝑterea veni ego in aq̄ baptizās: mā̄festū est ꝙ illa signa: que quidem dn̄t in pueritia a xp̄o facta mendatia ꝛ fictiones sunt. Si enī a p̄a etate miracula fecisset xp̄s: neq; q̄ neq; Jo. eū ignoꝛasset: neq; reliq̄ mltitudo idiguisset magr̄o ad manifestandum eū. ¶ Ad 2m dōm ꝙ dei virtus operabaͭ in xp̄o ſʒ ꝙ erat necīa ad salutē humanam pꝑter quaʒ carnē assumpserat: ꝛ ideo sic
Ad p̄m
Ad 2m

miracula fecit virtute diuina: vt fidei de veritate carnis ei⁹ preiudiciū
Ad 3m ñ fieret. ¶ Ad 3m. dōm ꝙ hoc ipsū ad laudē discipulorū ptiet ꝙ xpm secuti sunt cum nulla miracula eū facē vidissent: sicꝫ Gre. di. in q̃dam homel. Et vt Chri. di. Marie tūc erat neciū facere miraculū qñ discipuli iā ꝯgregati erāt ⁊ deuoti: et attēdētes his que fiebāt. Vñ subdit. Et crediderunt ī eū discipuli eius non: qꝛ tūc pᵐ crediderūt: sꝫ qꝛ tūc diligēti⁹ ⁊ pfecti⁹ crediderunt. Uel discipulos vocat q̃ futuri erant discipuli sicꝫ exponit Au. in lib. de ꝯsensu euāgelistarum.

¶ Utrum miracula p xpm facta sufficienter ei⁹ diuinitatem ostenderint. Ar. iiij.

pᵐ  Ad quartū sic pcedit: vr ꝙ miracula q̃ xps fecit: nō fuerunt sufficiētia ad oñdēdū diuinitatē ipi⁹. Esse. n. deū ⁊ hoiem ppriū ē xpo: sꝫ miracula q̃ xps fecit: ēt ab alijs sūt fcā: ergo vr ꝙ ñ fuerint sufficientia ad oñdēdū deitatē ipsius.
2m, ¶ P. Uirtute deitatꝭ nihil est maius: sed aliq̃ fecerūt maiora miracula q̃ xps. Dr. n. Joā. 14º. Qui credit in me opa q̃ ego facio ⁊ ipse faciet: et maiora horū faciet: ergo vr ꝙ miracula q̃ xps fec nō fuerūt sufficiētia ad oñdendū deitatē ipsius.
3m ¶ P. Ex pticulari nō sufficiēter vle oñdit: sꝫ qdlibet miraculorū xpi fuit qddā pticulare op⁹: ergo ex nullo eorū potuit māifestari sufficienter deitas xpi ad quam ptinet vlem virtutem habere de omnibus.

1 oppm Sꝫ contra est qd dñs di. Jo. 5. Opa q̃ dedit mihi pr vt faciā: ipa testimonium probibent de me.

Rñº pncip. Rñdeo dōꝫ: ꝙ miracula que xps fecit sufficiētia erāt ad manifestandum deitatem ipsius sm tria. Primo qdem sm ipsam spēm operū q̃ trāscēdebant oēm ptātem create virtutis ⁊ iō nō poterant fieri nisi virtute dīna. Et pp hº cecus illuminatus dicebat. Jo. 9. A sclo nō est auditū qꝛ aperuit qs oculos ceci nati nisi eēt hic a deo non posset facē qcq̃. Scdo pp modū miracula faciēdi: qꝛ. s. q. ex ppa ptāte miracula faciebat: nō āt orādo: sicꝫ alij. Vñ dr Lu. 6. Qꝛ virtus exibat de illo ⁊ sanabat oēs. Per qd oñdit sicꝫ Cyrill⁹ dicit: ꝙ nō accipiebat alienā virtutē: sꝫ cū eēt nālr de⁹ ppriā virtutē sup īfirmos oñdebat ⁊ pp hº inumerabilia miracula faciebat. Vñ sup illud Mat. 8. Eijciebat spūs verbo: ⁊ oēs male habētes curauit: dicit Chry. Intēde q̃tā multitudinē curatā trāscurrunt euāgeliste: nō vnūqdq; curatū enarrātes: sꝫ vno verbo pelag⁹ ineffabile miraculorū inducētes. Et ex hoc oñdebat ꝙ hrēt virtutē coequalē deo pri: sm illud Jo. 5. Quecunq; pr facit hº et filius fac ⁊ ibidē. Sicꝫ pr suscitat mortuos et viuificat: sic ⁊ fili⁹ hoies q̃s vult viuificat. 3º ex ipsa doctrīa q̃ se deū dicebat: q̃ nisi vera esset non ꝯfirmaret miraculis diuina virtute factꝭ. Et iō dr Mar. 1. Que nā doctrina hec noua qꝛ in potestate spiritib⁹ immundis imperat ⁊ obediunt ei.

Ad pm Ad primū ergo dōm: ꝙ hec erat obiectio gētiliū vñ Au. i epla ad volu. nulla īqūt ꝯpetētib⁹ signis tāte maiestatꝭ indicia claruerūt: qꝛ carnalr illa purgatio. q̃. s. demōes effugabat: debiliū cura reddita vita defūctis: si ⁊ alia ꝯsiderent deo parua sūt. Et ad hoc rñdet. Au. Fatemur ⁊ nos q̃dē talia fecisse pphas: sꝫ ⁊ ipe moyses ⁊ ceteri pphe dñm iesuꝫ pphetizauerunt ⁊ ei gliā magnā dederūt. Qui ppea talia ⁊ ipe facere voluit ne eēt absurdū qd p illos fecerat: si ipse ēt non faceret. sed tñ et aliqd ppriū facere debuit: ⁊ nasci

de virgine: resurgerẽ a mortuis ce lũ ascendẽ: hoc deo q̃ parũ putat qd plus expectet ignoro. Vñ hoie assumpto aliũ mũdũ facerẽ debuit: vt eũ esse crederem⁹: p quẽ factus est mũdus. sed nec maior mũdus nec isti eq̃lis i hoc fieri posset. Si ãt minorẽ faceret.ĩ.istum sillr h⁹ q̃ q̧ parũ putaret. Que tñ alij fecerũt xp̃s excellẽti⁹ fec. vñ sup Jo.15.si opa ñ fecissẽ i eis q̃ nẽo ali⁹ fec ꝛc. di. Aug. Nulla i opib⁹ xp̃i videt eẽ maiora q̃ suscitatio mortuorũ q̃s scimus ẽt antiq̃s fecisse pphas fecit tamẽ aliqua xp̃s q̃ nemo ali⁹ fecit. Sed rñdetur nobis et alios fecisse: q̃ nec ip̃e nec alius fecit. Sʒ q̧ tã mlta vitia et malas valitudines ꝯuersatiõesq̧ mortalium tãta ptãte sanaret: null⁹ oĩo legit anti quoꝝ fecisse: vt.n.taceã q̧ iubẽdo fiẽ occurrebãt saluos singulos fec Mar.vi.q̧ q̃cũq̧ itroibat i vicos aut in villas ãt in ciuitates ĩ plateis ponebãt ĩfirmos ꝛ depcabãtur eũ: vt vel fimbriã vestimẽti ei⁹ tãgerẽt: ꝛ q̃tquot tãgebãt cũ salui fiebãt. Hoc nemo ali⁹ fecit i eis sic.n.intelligẽdũ ẽ qd ait in eis: nõ inter eos: aut corã eis: sʒ prorsus in eis: q: sanauit eos. Nec tñ ali⁹ q̃cũq̧ i eis talia opa fecit. qñ q̃s q̃s ali⁹ hõ aliq̃d coꝝ fec: ip̃o faciente fec h⁹ ãt ip̃e nõ illis faciẽtib⁹ fec.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dñm: q̧ Aug. exponẽs illd vbũ Jo. iquirit. Que sũt ista opera maiora q̃ credẽtes i eũ erãt facturi: an forte q̧ egros ip̃sis trã seuntibus ẽt eoꝝ vmbra sanabat: magis ẽ.n.q̧ sanet vmbra q̃ fimbria. verũtñ qñ ista xp̃s dicebat vborũ suoꝝ fcã ꝛ opa cõmendabat: cũ.n.dixit. pr̃ in me manẽs ipse facit opa. Que opa tũc dicebat nisi illa q̃ loq̃bat: ꝛ eorũdẽ vboꝝ fructus erat fides eoꝝ. Uerũtñ euangelizãtib⁹ discipul' nõ tã pauci q̃ illi erant: sʒ gẽtes ẽt crediderunt. Non ab ore ip̃si⁹ diues ille tristis abcessit: ꝛ tñ postea qd ab illo auditũ non fecit vnus fecerunt mlti: cũ per discipulos loqueret. Ecce maiora fecit predicatus a credẽtibus q̃ locutus est audientib⁹. Sʒ ad h⁹ mouet q̧ hec maiora nõ tm̃ p Apo. fec: sʒ p eos ẽt q̃ credebãt in eũ nõ aũt ip̃sos tm̃ signans ait. Qui credit in me opa q̃ ego facio et ip̃e faciet. Prius ego facio: vel de ip̃e faciet: q: facio vt faciat. Rñdens Aug. di. Que opa nisi vt ex impio iust⁹ fiat: qd vtiq̧ in illo: sʒ nõ sine illo xp̃s opat. prorsus maius hoc esse dixerim q̃ creare celũ ꝛ terrã. Celũ.n. ꝛ terra trãseunt: predestinatoꝝ ãt salus ꝛ iustificatio pmanebit. Sed in celis angeli sunt opera xp̃i: nunquid his operibus maiora facit qui cooperatur xp̃o ad suam iustificationem: iudicet qui potest: vtrum maius sit iustos creare q̃ impios iustificare. certe si equalis est vtrunq̧ potentie hoc maioris ẽ misericordie: sed omnia opera christi intellige: vbi ait: maiora horũ faciet: nulla nos necessitas cogit horuʒ .n. forsitam dixit: que illa hora faciebat. Tũc autem verba fidei faciebat: ꝛ vtiq̧ minus est verba predicare iustitie quod fecit preter nos q̃ impium iustificare: quod ita fecit i nobis vt faciamus et nos. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: qd qñ aliquod particulare opus proprium est alicuius agentis tunc p id particulare op⁹ probatur tota virtus agentis sicut cum rõcinari sit proprium hominis ostenditur aliquis esse homo ex hoc ipso q̧ ratiociatur circa qd cunq̧ particulare propositum sillr cum propria virtute miracula facere sit solus dei sufficienter ostensum est xp̃m esse deum ex quocunq̧ miraculo quod propria virtute fecit. Ad 3ᵐ

¶ De singulis miraculorum speciebus,

Questio.xliiij.


Einde considerandum est de singulis miraculorum speciebus. Et primo de miraculis que fecit circa spirituales substantias. 2°. de miraculis que fecit circa celestia corpora. 3° de miraculis que fecit circa homines. 4° de miraculis que fecit circa creaturas irrationales.

Utrum miracula facta per christum circa spirituales substantias fuerint conuenientia. Ar.1.

primum 
Ad primum sic proceditur: videtur quod miracula que fecit christus circa spirituales substantias non fuerint conuenientia. Inter spirituales enim substantias sancti angeli prepollent demonibus: quia vt Augu. dicit in .3. de trini. Spiritus vite rationalis desertor atque peccator regitur per spiritum vite rationalem pium et iustum: sed christus non legitur aliqua miracula fecisse circa angelos bonos: ergo nec etiam circa demones aliqua miracula facere debuit.

2m Preterea. Miracula christi ordinabantur ad manifestandum diuinitatem ipsius: sed diuinitas christi non erat demonibus manifestanda: quia per hoc impeditum fuisset mysterium passionis eius secundum illud .1. Cor.2. Si cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent: ergo non debuit circa demones aliqua miracula fecisse.

3m Preterea. miracula christi ad gloriam dei ordinabantur: vnde dicitur Mat.9. quod videntes turbe paraliticum sanatum a christo timuerunt et glorificauerunt deum qui dedit potestatem talem hominibus. Sed ad demones non pertinet glorificare deum: quia non est speciosa laus in ore peccatoris: vt dicitur Eccli.15. Unde sicut dicitur Mar.1. et Lu. 4. Non sinebant demonia loqui ea que ad gloriam ipsius pertinebant: ergo videtur non fuisse conueniens quod circa demones aliqua miracula faceret.

4m Preterea. Miracula a christo facta ad salutem hominum ordinantur: sed quedam demonia ab hominibus eiecta fuerunt cum hominum detrimento: quandoque quidem corporali: sicut dicitur Mat.9. quod demon ad preceptum christi exclamans et multum discerpens exiuit ab homine et factus est sicut mortuus: ita quod multi dicerent quod mortuus est quandoque etiam cum damno rerum sicut quando demones ad eorum preces misit in porcos quos precipitauere in mare. Unde ciues illius regionis rogauerunt eum vt transiret a finibus eorum: vt legitur Mat. 8° ergo videtur inconuenienter fecisse huiusmodi miracula.

1 oppm Sed contra est quod zach.13. hoc prenunciatum fuerat vbi dicitur spiritum immundum auferam de terra.

Rn̄o principaliter Respondeo dicendum: quod miracula que christus fecit argumenta quedam fuerunt fidei quam docebat. Futurum autem erat vt per virtutem diuinitatis eius excluderet demonum potestatem ab hominibus credituris in eum: secundum illud Jo.12. Nunc princeps huius mundi eiicietur foras: et ideo conueniens fuit quod inter alia miracula christi obsessos a demonibus liberaret.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod homines sicut per christum erant a potestate demonum liberandi: ita per eum erant angelis consociandi secundum illud Coll.1. Pacificans per sanguinem crucis eius que in celis et que in terris sunt: et ideo circa angelos alia miracula hominibus demonstrare non conueniebat nisi vt angeli hominibus apparerent. quod quidem factum est in natiuitate ipsius et in resurrectione et ascensione.

Ad 2m. Ad 2m dicendum: quod sicut Aug. di. 9. de ciuitate dei: christus tantum innotuit demonibus quantum voluit tantum autem voluit quantum oportuit. Sed innotuit eis non sicut angelis sanctis per illud quod est vita eterna: sed per quedam temporalia sue virtutis effecta. Et primo quidem videntes christum esurire

post ieiuniū estimauerūt eū nō es se filiū dei. Uñ sup illd Lu. 4. Si filius dei es ꝛc. di. Amb. quid sibi vult talis ſmonis exorsus: nisi qꝫ cognouerat dei filiū esse vētuꝝ: sꝫ venisse ꝑ infirmitatē corꝑis nō pu tauit. Sed postmodū visis mira culis ex quadā suspicatiōe ꝯiectu rauit eū esse filiū dei. Uñ sup illd Mar. j. Scio ꝙ scis sctūs dei. Dicit Chry. ꝙ nō certā aut firmā aduē tus dei habebat noticiam: sciebat tamē ipm esse xp̄m in lege ꝓmissū: vñ dr̄ Luc. 4. Qꝛ sciebāt ipm eē xp̄m. Qꝫ aūt ipm cōfitebant esse filiū dei: magis erat ex quadā su spicatione q̄ꝫ ex certitudine. Uñ Beda di. sup Luc. 4. ꝛ demonia filiū dei ꝯfitent. Et nūc postea dr̄: sciebat eū esse xp̄ꝫ qꝛ cū ieiunio fa tigatū eū diabolus videret: veꝝ hoiem intellexit. Sed qꝛ tētando nō ꝑualuit vtrū filiꝰ dei esset dubi tabat. Nūc aūt ꝑ signoꝝ poam vel intellexit: vel potiꝰ suspicatꝰ ē eē filiū dei. Nō ideo igit iudeis cuꝫ crucifigere ꝑsuasit: qꝛ xp̄m dei fi liū nō esse putauit: sed qꝛ se morte illius nō ꝑuidit eū esse dānandū. De hoc eni mysterio a seculis ab scōdito di. apl's: ꝙ nemo ꝑncipū huiꝰ seculi cognouit: si. n. cogno uissent nū q̄ꝫ dn̄m glie crucifixissēt

Ad 3m ¶ Ad 3m dðm: ꝙ miracula in ex pulsione demonū nō fecit xp̄s ꝑꝑ vtilitatē demonū: sed ꝑpter vtili tatem hoīm: vt ipi eum glificent. et iō ꝓhibuit eos loq ea q̄ ad lau dem ipius ꝑtinebāt: pᵒ quidē ꝑꝑ exemplū. qꝛ vt di. Athanasius: cō pescebat eius ſmonē: q̄ꝫuis vera fateret: vt nos assuefaciat ne cure mus de talibꝰ etiā si ꝟa loq videā tur: Nephas est. n. vt cum assit no bis scriptura diuia instruamur a diabolo. Est enim hᵒ ꝑiculosuꝫ qꝛ ꝟitati frequēter demōes imiscēt mēdacia. 2ᵒ. qꝛ sic Chry. di. Non oportebat eos subripe officij apl'i ī gl'iaꝫ nec decebat. xp̄i mysteriū lingua fetida publicari: qꝛ nō est speciosa laus in ore pctōꝝ. 3ᵒ. qꝛ vt Beda dicit: qꝛ nolebat ex hᵒ in uidiā accedere iudeoꝝ. Uñ etiam ipi apl'i iubent reticere de ipo: ne diuia maiestate ꝑdicata passiōis dispēsatio differatur. ¶ Ad. 4m ad 4m

dðꝫ: ꝙ xp̄s spāl'r venerat docer: ꝛ miracula facere ꝑꝑ vtilitatē hoīꝫ ꝑncipal'r q̄ꝫtū ad aie salutē: ꝛ iō ꝑ misit demones q̄s eijciebat hoībꝰ aliqd nocumētū inferre vel in cor pore vel in rebus ꝑꝑ aie huꝰ salu tem ad hoim. s. instructionē. Uñ Chry. di. sup Math. ꝙ xp̄s ꝑmisit demonibus in porcos ire non. q. a demonibꝰ ꝑsuasus. Sꝫ pᵒ qdē vt instruat magnitudinē nocumēti demonū q hoībꝰ isidiāt. 2ᵒ vt oēs discerent qm̄ neqꝫ aduersus por cos auderent aliqd facere nisi ipe ꝯsenserit. 3ᵒ. vt oñderet ꝙ grauio ra in illos hoies opati essent q̄ꝫ in illos porcos: nisi essent diuia ꝓui dentia adiuti. Et ꝑꝑ easdē etiaꝫ causas ꝑmisit eū q a demonibꝰ li beratur ad horā grauius affligi. aqua tñ afflictiōe eū citius libera uit. Per hᵒ ēt oñdit: vt Beda di cit: ꝙ sepe dū ꝯuerti ad deum post pctā cōamur: maioribus nouisqꝫ ātiq hostis pulsamur isidijs. Qd facit vel vt odiū virtutis icutiat vel expulsiōis sue vīdicet iniuriā Factus ē ēt hō sanatꝰ velut mor tuus: vt Hie. di. qꝛ sanatꝫ dr̄. mor tui estis: ꝛ vita vestra abscondita est cum christo in deo.

¶ Utrū ꝯueniēter fctā fuerit mi racula ꝑ xp̄m circa celestia corpa. Articulo. ij.

AD secundūꝫ primū. sic ꝓcedit: vr̄ ꝙ incō ueniēter fuerit a xp̄o fctā miracula circa celestia: corpo ra. vt. n. Diony. di. 4. c. de di. no. Diuine ꝓuidētie nō ē nām corrū pere sꝫ saluare: corpa aūt celestia ſm suā nām sunt incorruptibilia

et in alterabilia: vt pbat in p° de celo q nō fuit oueniens vt p xpm fieret aliq imutatio circa ordinē

2m. celestiū corpoꝝ. ¶ p̄. ſm motū celestiū corpoꝝ temporū cursus designant: ſm illō Gen. p°. fiant luminaria in firmamento celi: ꝛ sint in signa ꝛ tpa ꝛ dies ꝛ ānos: sic q mutatur cursus celestiū corporū: ita mutat temporū distinctio ꝛ ordo: sꝫ nō legit hoc esse pceptū ab astrologis: q ↄtēplātur sydera et cōputant mēses: vt dr Isa. 47. q vr ꝙ p xpm n̄ fuerit aliq mutatio facta circa cursum celestiū corpo-

3m rum. ¶ p̄. Magis cōpetebat xpo facere miracula viuēs ꝛ docēs q̄ moriens tū qꝛ vt dr: 2a ad Cor. vlti. Crucifixus ē ex infirmitate: sꝫ viuit ex ꝟtute dei: ſm quā miracula faciebat. Tū qꝛ ēt ei⁹ miracula ↄfirmatiua erant doctrine ipi⁹ sed: in vita sua nō legit xpm aliqd miraculū circa celestia corpa fecisse: qnimo pharis eis petētibus ab eo signū eis de celo dare renuit vt habet Mat. 15. ꝛ 16. q vr ꝙ nec i morte circa celestia corpora aliqd miraculum facere debuit.

i oppm **Sꝫ cōtra** est qd dr Lu. 23. Tenebre facte sūt in vniuersa terra vsqꝫ ad horā nonam: ꝛ obscuratus est sol.

Rñ°. princi. **Respondeo** dōꝫ: ꝙ sic. s. dictum est. mira cula xpi talia eē debebāt vt ꝛ sufficienter eū deū esse oñderēt. hoc aūt nō ita euidēter oñdit p transmutationes corpoꝝ inferioꝝ que etiam ab alijs cāis moueri pn̄t sic per trāsmutationē cursus celestiū corporū: q a solo deo sunt imobilr ordinata. Et h° est qd Dio. di. in epl̄a ad Policarpuꝫ. cognoscere oꝫ: nō alr aliqn̄ posse alid pverti celestꝫ ordiatiōis ꝛ mot⁹ nisi cāꝫ hr̄et ad hoc mouentem: que facit omnia et mutat ſm suū ſmonem: ꝛ ideo cōueniens fuit: vt xps miracula faceret etiam circa celestia corpora.

Ad pm **Ad primuꝫ** q dōm: ꝙ sicut inferiorib⁹ corporibus nāle est moueri a celestibus corporibus q sūt supiora ſm nāe ordineꝫ: ita ēt i nāle est cuilibet creature: vt transmutet a deo ſm ei⁹ voluntatē. Vn̄ Au. di. 22. ↄtra Faustū. ꝛ hr̄. i gl. Ro. xj. sup illud ↄ nām insitus. ē ꝛc. De⁹ creator ꝛ ↄditor oīm nārū nihil ↄ nāꝫ facit: qꝛ id est cuiqꝫ rei nā ꝙ facit et ita nō corrūpit nā celestiū corpoꝝ cū eoꝝ cursus imutat a deo: corrūperet aūt si ab aliq cā imutaretur.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: ꝙ p mira culū a xpo fctm̄ nō ē pversus ordo temporū. Nā ſm qsdā ille tenebre vl solis obscuratio: q in passione xpi accidit: fuit pter h°: ꝙ sol suos radios retraxit nulla imutatiōe facta circa motū celestiū corporū: ſm quē tpa mensurant. Vn̄ Hie. dicit t. sup Mat. Vr luminare mai⁹ retraxisse radios suos: ne aut pēdentē videret dn̄ꝫ: aut ipij blasphemātes sua luce fruerent. Talis aūt retractio nō est sic itelligenda: q̄si sol i sua ptāte habereꝫ radios emittere vl retrahere: Nō enī ex electione: sed ex nā radios emittit: vt dicit Diony. 7. de di. no. Sed sol dr retrahere radios i q̄tū diuina ꝟtute fcm̄ est: vt solis radij ad terrā nō pueniret. Orig. aūt dicit h° accidisse p interpositionē nubiū Vn̄ sup Mat. di. Cōueniēs est itelligere qsdā tenebrosissimas nubes mltas ꝛ magnas cōcurrisse sup hierlm̄ ꝛ trā iudee. ꝛ ideo facte sūt tenebre pfunde a sexta hora vsqꝫ ad nonam. Arbitror. n. sic. ꝛc. signa que facta sunt in passiōe. s. ꝙ velū ē scissum: siue ꝙ terra tremuit. ꝛc. in hierlm̄ tm̄ mō facta sūt ita ꝛ hoc: aut si lati⁹ noluerit qs extēdere ad terrā iudee pp hoc qd dr: ꝙ tenebre facte sūt i vniuersa terra: ꝙ itellexit de

terra iudea. Sicut in 3°. li. Re. dixit Abdias ad helyã. Uiuit deus tuus si ẽ gẽs: aut regnũ: vbi non miserit dñs me⁹ querere te: oñdẽs q̄ eũ q̃sierit in gẽtib⁹: que sũt circa iudeã. Sȝ circa hoc magis ere dendũ ẽ Dio. q̄ oculata fide inspexit hoc accidisse p interpositionẽ lune iter nos ⁊ solẽ. Dio. n. i epl'a ad Policarpũ. Inopinabilr̃ soli lunã incidentẽ videbam⁹: in egipto. s. existẽtes vt ibidẽ dr̃: ⁊ desi gnat ibi. 4. miracula. Quorũ primũ ẽ: q̄ nãlis ecclipsis solis p iter positionẽ lune nũq̃ accidit nisi tẽ pore coniunctionis solis ⁊ lune. Tũc aũt erat luna in oppositiõe ad solẽ. 15ª. existẽs: q2 erat pascha iudeorũ. Uñ dicit. nõ eni erat ꝯueniens tp̄s. 2m miraculũ est: q̄ cuȝ circa horã sextam luna visa fuisset simul cũ sole in medio celi i vespe ris apparuit suo loco. i. in oriente opposita soli. vñ dicit ⁊ rursus ipsam vidim⁹. s. lunã a nona hora: in qua. s. recessit a sole cessantib⁹ tenebris vsq̄ ad vesperã supnal'r restitutã ad diametrũ solis. i. vt diametralit' eẽt soli opposita: ⁊ sic pȝ q̄ nõ turbat⁹ ẽ ꝯsuet⁹ tẽpoꝝ cursus: q2 diuia virtute fctm̃ ẽ: et q̄ ad solẽ supnaliter accederet p̃ter debitũ tp̄s: ⁊ q̄ a sole recedens in locũ ꝓpriũ restitueret̃ tẽpore debito. Tertiũ miraculũ ẽ q̄ nãlis eclypsis semp incipit ab occidẽtali pte ⁊ puenit vsq̄ ad oriẽtalem et h° iõ: q2 luna ẽm ꝓpriũ motuȝ quo mouet̃ ab occidẽte in oriẽtẽ: est velocior sole in suo ꝓprio motu ⁊ iõ luna ab occidẽte veniẽs attingit solẽ: ⁊ ptransit ipm̃ ad oriẽtem tendens. Sed tũc luna iam ptransiuerat solẽ ⁊ distabat ab eo. q. p medietatem circuli in oppositõe exñs: vñ oportuit q̄ reuerteret̃ ad oriẽteȝ versus solẽ ⁊ attigeret ipsum p° ex parte orientali ꝓcedens versus occidentẽ: ⁊ hoc est q̄ dicit eclypsim etiã ipsaȝ ex oriẽte vidim⁹ inchoatã: ⁊ vsq̄ ad solarẽ terim veniẽtẽ: q2 totũ solẽ eclypsauit p ostea regrediẽtẽ. 4m miraculũ fuit q̄ i nãli eclypsi ex ead pte icipit sol p⁹ reappere: ex q̃ pte icipit pri⁹ obscurari q2. s. lũa se soli subijciẽs nãli suo motu solẽ per trãsit ꝟsus oriẽtẽ et ita ptẽ occidentalẽ sol' q̄ p° occupat p° ẽt derelinq̄t. sȝ tũc luna miraculose aboriẽte ꝟsus occidẽtẽ rediẽs nõ ptrãsiuit solẽ: vt esset eo orientalior. sed postq̄ puenit ad terim sol' reuersa est ver s⁹ occidentẽ: ⁊ ita ptẽ solis quã vltio occupauit p° ẽt dereliq̄t. Et sic ex pte oriẽtali i choata fuit eclypsis: sȝ in pte occidẽtali p⁹ incipit claritas apparere Et h° est qd̄ d̄t: et rursus vidim⁹ nõ ex eodẽ. i. nõ ex eadẽ pte solis: et defectum et repurgationẽ: sed ecõuerso ẽm dyametrum factam 5m miraculũ addit Chry. sr̃ mat. dicẽs: q̄ trib⁹ hor; tũc tenebre pmanserũt cũ eclypsis sol' i momẽto ptrãseat. nõ. n. hȝ morã vt sciũt illi q̄ ꝯsideraueñt. vñ dat̃ itelligi q̄ lũa deuerit sub sole: nisi forte velim⁹ dicẽ q̄ tp̄s tenebraꝝ ꝯputat ab istãti q̄ icepit obscurari vsq̄ ad instãs i q̄ sol total'r fuit r̃purgat⁹ Sȝ sic Orige. di. sr̃ mat. Aduers⁹ hoc filij sc̃i huius dñt: quõ hoc fctm̃ tã mirabile nemo grecoꝝ ãt barbaroꝝ scripsit. Et d̄t q̄ q̄dam noie Flegõ i cronicis suis scripsit h° i p̃ncipatu tyberij cesar; factũ: sȝ nõ signauit q̄ fuerit i luna plena. Potuit h° ḡ ꝯtigẽ q̄ astrologi vbiq̄ terraꝝ tũc tp̄is existẽtes ñ sollicitabãt̃ d obseruãda eclypsi q2 tp̄s nõ erat sed illã obscuritatem ex aliqua passione aeris accidere putauerũt: sed i egypto vbi raro nubes apparent pp aeris serenitatẽ: pmotus ẽ. Dio. ⁊ socij eius: vt p̄dicta circa illã obscuritatẽ obseruarent. ¶ Ad 3m dr̃m. q̄ tũc p̄cipue oportebat i x̄p̄o diuitateȝ p miracula oñdere: qñ in eo maxime apparebat infirmitas ẽȝ hu⁹m nãȝ: ⁊ iõ i x̄p̄i natiuitate stel-

la noua in celo appuit. Unde Maxi m⁹ dicit i smone natiuitatis. Si psepe despicis erige paulisp ocu los ꝛ nouā in celo stellā ꝓtestan tem mūdo natiuitatē dñicā ꝯtuē In passiōe aūt adhuc maior īfirmi tas circa humanitatē xp̄i apparu it: et iō oportuit vt maiora mira cula ostenderent circa pricipalia mūdi luminaria. ꝛ sicut Chry. di. sup Mat. Hoc est signuʒ quod pe tentibus ꝓmittebat dare dicens Generatio praua ꝛ adultera signū querit: ꝛ signū non dabit ei nisi si gnum Jone ꝓphete: crucē signi ficās ꝛ resurrectionē: etenim mul to mirabilius est in eo qui crucifi xus erat hoc fieri: q̄ ambulāte eo super terram.

¶ Utꝛ ꝯueniens fuerit xp̄m fa cere miracula circa hoies. Ar. iii

Ad p̄m AD tertium sic ꝓcedit: vr ꝙ incōueniē ter xp̄s circa homies miracula fecerit. In hoie. n. poti or est anima q̄ corꝰ: sʒ circa corpo ra multa miracula Christus fecit circa animas vero nulla miracu la legitur fecisse. Nā neqꝫ aliquos incredulos ad fidē virtuose cōuer tit: sed admonēdo: et exteriora mi racula ostēdendo. Neqꝫ ēt aliquos fatuos sapientes legitur fecisse: ḡ videtur ꝙ non conuenienter fue rit circa homines miracula opa

Ad 2m tus. ¶ P̄. sicut. s̄. dcm ē: xp̄s facie bat miracula virtute diuina: cuiꝰ ꝓprium est subito operari et pfe cte: absqꝫ adminiculo alicuius: sʒ christus non semper subito homi nes curauit q̄tum ad corpus. Dr eñ Mar. 8. ꝙ apprehensa manu ceci eduxit eum extra vicū: et ex puens in oculos eiꝰ imposit; ma nibꝰ interrogauit eū si aliquid vi deret: ꝛ aspiciēs ait: video hoies velut arbores ambulātes. Deinde iterꝫ iposuit manꝰ sr oclos eius: ꝛ cepit vidē: ꝛ rsititutꝰ ē ei visꝰ: ita vt videret clare oīa ꝛ sic pʒ ꝙ nō su bito eū curauit: sʒ pmo q̄d īpfecte ꝛ p spm̄: ḡ vr nō ꝯueniēt circa ho

Ad 3m. mies miracl'a fecisse ¶ P̄. Que se inuicē nō cōsequūtur: nō oꝫ ꝙ sit tollātur: sed egritudo corpalis ñ semp ex peccato causat: vt patʒ p illud q̄d dñs dicit Jo. 9. neqꝫ hic peccauit neqꝫ parentes eius: vt ce cus nasceretur: non ḡ oportuit vt hoībus corpoꝝ curationem que rentibꝰ peccata dimitteret: sicut legit fecisse circa paraliticū Mat. 9. presertim quia sanatio corpora lis cum sit minus q̄ remissio pctō rū: nō videtur eē sufficiēs argu mentū: ꝙ possit peccatū dimitte

ad 4m. re. ¶ P̄. Miracula xp̄i facta sunt ad ꝯfirmationem doctrine ipsius et testimoniū deitatis eius: vt. s̄. dictum est: sed nullus debet impe dire finē operis sui: ergo videtur incōueniēt xp̄s quibusdā miracu lose curatis precepisse vt nemini dicerent: vt patet Mat. 9. ꝛ mar. 8. presertim: qꝛ quibusdā aliis mā dauit vt miracl'a circa se facta pu blicarent: sicut Mar. 5. legitur ꝙ dixit ei quem a demonibus libera uerat. Uade in domum tuā ad tu os ꝛ nūcia eis quanta tibi domi nus fecerit.

1 opp m Sʒ cōtra est q̄d dicit Mar. 7. Bene omnia fe cit: ꝛ surdos fecit audire ꝛ mutos loqui.

Rño. princi. Repondeo dicēdū: ꝙ ea q̄ sunt ad finē dñt fini esse ꝓportionata. xp̄s aūt ad hoc in mūdū venerat ꝛ docebat: vt hoies saluos faceret. sʒ illd io. 3. Nō .n. misit deꝰ filiū suū i mūdū: vt iudicet mūdū: sʒ vt saluet mū dꝰ p ipʒ: ꝛ iō ꝯueniēs fuit: vt xp̄s p ticl'arit hoies miracl'ose curādo ōn dēt se eē vlē ꝛ spūalē oīs saluatorē Ad pmū ḡ dōm: ꝙ ea q̄ sunt ad finē distingunt ab ipso fi ne: miracl'a āt a xp̄o fcā ordiabāt sicad finē ad rōnal' pt; salutē q̄ ꝯsi.

stit in sapie illustratiõe & hoim iustificatione: quorum primũ psupponit 2m qr vt dr Sap. 1. In maliuolã aiam nõ itroibit sapia: nec hitabit in corpe subdito pctis. Justificare autem homines non cõueniebat nisi eis volentibus. Hoc enim esset & 9 rõnem iustitie: q̃ rectitudinem voluntatis importat: 9 ēt 9 rationem iustitie: que rectitudinem voluntatis importat; & ēt cõtra rõnē humane nãe: q̃ libero arbitrio ad bonum deducenda est: nõ ãt p coactionem: xps g̃ vtute diuina interius hominē iustificauit: nõ tñ eis inuitis. Nec hoc ad miracula ptinet: sed ad miraculorũ finē. Et silr ēt vtute diuia simplicibus discipulis dinam sapiaz infudit. vñ dicit eis Luc. 21. Ego dabo vobis os & sapiaz cui nõ poterunt resistere: et 9dicere omnes aduersarij vestri. Hõ qdē q̃tũ ad interiorē illuminationē inter visibilia miracula nõ numerar: sz solum q̃tum ad exteriorē actũ: inq̃tũ. s. videbãt hoies eos q̃ fuerãt illiterati & simplices tã sapienter & 9stanter loq. Vñ dr Act. 4°. Videntes iudei Petri 9stãtia & Joã. 9perto q hoies essent sine lrīs: et idiote admirabanr. Et tñ h9i spirituales effectus: & si a miraculis visibilib9 distinguanr: sunt tñ quedam testimonia doctrie & vtutis xpi: sm illud Heb. 2. Cõtestãte do signis et portētis & varijs vtutibus: & spũsscti distributiõib9. Sz tñ circa aias hoium maxime q̃tũ ad imutãdas iferiores vires xps aliq̃ miracla fecit. Vñ Hie. sup illud Mat. 9°. surgens secut9 est eũ dicit. Fulgor: ipse & maiestas deitatis occlte: q̃ ēt i facie relucebat hu9: vidētes ad se trahef poterat ex p° aspectu. et sup illd Mat. 25. Ejiciebat oēs vēdētes & emētes &c. dic idē Hiero. Mihi inter oia signa q̃ fecit dñs: h° vr eē mirabilius: q vn9 hõ: & illo tpe 9tēptibilis potuerit ad vnius flagelli vbera tãtã eijcere mltitudinē. Igneũ .n. qdē atq3 sidereum radiabat ex oculis ei9 & deitatis maiestas lucebat i facie ei9. Et ori. di. sup Jo. Hoc est maius miraculuz eo q̃ aq̃ 9uersa est i vinũ: eo q illic isiata subsistit mã: hic vo tot milliũ hoim domanr ingenia. Et sup illd Joã. 18. Abierũt retrorsũ & ceciderũt in terrã di. Aug. Una vos turbã odijs ferocē armisq3 terribilē: sine telo vllo pcussit repulit: strauit: deus. n. latebat i carne. Et ad idē ptiet qd dr Lu. 4. q iesus trãsiens p mediũ illorum ibat vbi di. Chry. q stare i medio insidiãtiuz & nõ apphendi deitatz eminētiaz oñdebat. Et qd dr Jo. 8. Jes9 abscondit se & exiuit de tēplo. Aug. di. Nõ abscõdit se i ãgulo tēpli q̃ si timēs: vel post murum aut colũnã diuertēs: sz dina ptãte se inuisibilem insidiãtib9 9stituēs p mediuz illorum exiuit. Ex qbus oibus pz q xps qñ voluit vtute dina aias hominũ imutauit: nõ solũ iustificando & sapiam infundēdo: qd ptinet ad miraculorum finē: sed ēt exteri9 alliciendo vel terrēdo vl stupefaciēdo: qd ptinet ad ipa miracula.

¶ Ad 2m dõm: q xps venerat saluare mũdũ: nõ solũ vtute dina. sz p mysteriũ incarnatiõis ipsi9 & iõ frequēter in sanatione infirmorũ non sola ptãte diuina vtebar curãdo p modũ impij: sz ēt aliqd ad humanitatez ipsius pertinens apponendo. Vñ sup illd Lu. 4. Singulis manus imponens curabat omnes di. Cyrillus. Quãuis vt deus potuisset omnes vbo pellere morbos: tangit tñ eos: ostendens propriam carnē efficacem ad psentanda remedia. Et sup illd Mar. 8. expuens in oculos eius impositis manibus &c. di. Chry. Spuit qdē & manus iponit ceco volens oñdere q vbũ dinũ opationi adiunctuz miracula perficit. Man9 Ad 2m

enim opatiõia est ostẽsiua sputus sermonis ex ore plati. Et sup illõ Jo. 9. Fecit lutũ ex sputo et liniuit lutũ sup oculos ceci. di. Aug. De saliua sua lutũ fecit: qr verbũ caro factũ. Uel etiã ad significandum q ipe erat q ex limo terre homines formauerat: vt Chry. dic. Est aũt circa miracula xpi ↄsiderandũ q cõiter pfectissima opa faciebat. Sup illud Jo. 2. Omis hõ primũ bonũ vinũ ponit: di. Chry. Talia sũt xpi miracla: vt mlto his que p nãm fiũt speciosa r vtiliora fiant: r silr in instanti infirmis pfectam sanitatẽ ↄferebat. Uñ sup illud Mat. 8. r surrexit r ministrabat illis: di. Hie. Sanitas q̃ ↄfertur a dño tota silr redit. spãliter aũt in illo ceco ↄtrũ fuit pp̃ter infidelitatẽ ipsius: vt Chry. di. Uel sicut Beda di. Quẽ vno verbo totũ simul curare poterat: paulatim curat: vt magnitudinẽ humane cecitatis ostẽdat: que vix: r q̃si p gradus ad lucẽ redeat: r grãm suã nobis indicet: p quã singula pfectionis incremẽta adiuuat. ¶ Ad 3m dõm: q sicut. s. dictũ est xp̃s miracula faciebat ṽtute diuia. Dei aũt pfecta sunt opa vt dr Deutro. 32. nõ ẽ aũt aliqd pfectũ si finem non cõsequatur: finis aũt interioris curationis per xp̃m facte est curatio aie: r ideo nõ cõueniebat xp̃o vt alicuius corpus curaret nisi eius curaret aiam. Uñ sup illud Joã. 7. Totum hoiem sanũ fecit in sabbato di. Au. Qz curatus est vt sanus esset: in corpore: r credidit vt sanus esset in aia. Spãliter aũt paralitico dr: dimittuntur tibi peccata: qr vt Hie. dic. sup Mat. datur ex hoc nobis intelligentia pp̃ter peccata plerisqz euenire corporuz debilitates. r ideo forsitã pus dimittunt pctã: vt caussis debilitatis ablatis sanitas restituatur. Uñ et Jo. 5. dr. Jã noli peccare ne deterius tibi aliquid ↄtingit: vbi di.

Chry. Diximus q ex peccatis nata erat ei egritudo: quãuis autez vt Chry. di. sup Mat. q̃to anima est potior corpore tanto pctm̃ dimittere maius sit q̃ corpus sanare: qr tamẽ illud nõ est maium fac minus quod mãifestius: vt demõstret maius nõ manim. ¶ Ad 4m dõm: q sup illud Mat. 9. Uidete ne quis sciat: di. Chry. nõ esse hoc ↄtrius qd hic dr ei qd alteri dic. Uade r annuncia gliam dei. Erudit eñ nos phibere eos q volunt nos pp̃ter nos laudare. si aũt ad gliaz dei refertur nõ debemus prohibere: sed magis iniungere: vt hoc fiat.

¶ Utrũ ↄuẽieter xp̃s fec miracla circa creaturas irrõnabiles. Ar. iiij

Ad quartuz sic pceditur vr q incõueniẽter. fecerit xp̃s miracla circa creaturas irrõnales. bruta eñ aníalia sunt nobiliora plantis sed xp̃s fecit aliqd miraculũ circa plãtas puta cũ ad ṽbũ eius est siccata ficulnea vt dr Mat. 21. g vr q etiã circa aníalia bruta miracula facere debuisset. ¶ p̃. Pena nõ iuste infertur nisi p culpa: sed non fuit culpa ficulnee: q in ea xp̃s fructũ nõ iuenit. qñ nõ erat tp̃s fructuũ: ergo vr q incõueniẽter cã siccauerit. ¶ p̃. Aqua et aer sunt in medio celi r terre: sz xp̃s aliq̃ miracula fecit in celo: sic. s. dictum est silr etiã in terra qñ in eius passione terra mota est: g vr q etiam in aere r aq̃ aliq̃ miracula face debuerit. in mari vt diuideret: sic fec Moyses: vl̃ flumie sic fecerũt Josue r Helyas: r vt fierent in aere tonitrua. sicut factũ est in mõte syuai qñ lex dabatur. Et sic helyas fec. 3. Reg. 13 ¶ p̃. Opa miraculosa ptinent ad opus gubernatiõis mũdi pp̃t diuinã puidẽtiã: hoc aũt opus psupponit creationẽ: incõueniẽs g vr q xp̃s in suis miraculis vsus est creatiõe qñ. s. multiplicauit panes

nõ ꝙ ꝯueniẽtia videt̃ fuisse ei⁹ miracula circa irrõnabiles creaturas.

1 oppm **Sed contra** est ꝙ xp̃s est dei sapientia de qua dicitur. Sap. 8. ꝙ disponit oĩa suauiter:

Rñº. princi. **Respondeo** dicẽdũ: ꝙ sicut. s. dictum est miracl'a xp̃i ad hoc ordinabant̃: ꝙ virtus deitatis cognosceret̃ i ip̃o ad hominũ salutẽ. Pertinet aũt ad virtutem deitatis: vt oĩs creatura sit ei subd̃a: et ideo in oĩb⁹ creaturaꝝ generibus miracula eũ facere oportuit: et non solũ in hominibus sed etiam in irrationalib⁹ creaturis.

Ad pᵐ **Ad primũ** ergo dicẽdũ: ꝙ alia bruta ꝓpinq̃ se habẽt ſm gen⁹ ad hoiem: vñ et in eadẽ die cũ hoie fctã sunt: et qr circa corpa huᵃ mlta miracl'a fecerat nõ oportebat ꝙ circa corpora brutoꝝ aialiũ aliq̃ miracula faceret p̃sertim qr q̃tũ ad nãm sensibilem et corporalẽ eadẽ rõ est de hoĩbus et de aialib⁹ p̃cipue terrestribus. Pisces aũt cũ viuãt i aq̃ magis a nã hoim differũt. Vñ et alio die sunt fcti: in qb⁹ miraculũ xp̃s fecit in copiosa piscĩũ captura: vt legit̃ Luc. 5. et Jo. vlt. et etiã in pisce quẽ Petrus cepit: et in eo iuenit staterem. Q; aũt porci in mari p̃cipitati sunt nõ fuit opatio diuini miraculi: sed opatio demonũ ex pmissiõe diuĩa.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicẽdũ: ꝙ sicut Chry. di. sup Matth. ꝙ in plantis vel brutis aliq̃d tale dñs opatur: nõ q̃ras q̃lr iuste siccata ẽ ficus si tp̃s nõ erat. Hoc. n. q̃rere est vltie demẽtie: qr. s. in talib⁹ nõ inuenit̃ culpa et pena: sȝ miraculũ ĩspice et admirare miraculi factorem. Nec facere creator iniuriam possidẽti si creatura sua suo arbiᵒ vtat̃ ad alioꝝ salutẽ. Sȝ magis vt Hila. di. sup Math. in bonitatis diuine argl̃l reperim⁹. Nã vbi afferre voluit et ꝓcurare p se salutis exemplũ: virtutis sue ptãtẽ in hũanis corporibus exercuit. vbi vero i cõtumaces formã seueritatis ꝯstituebat: futuri spẽm dãno arboris indicauit: et p̃cipue vt Chry. di. in ficulnea q̃ est hũidissima vt miraculũ maius appareat. ¶ Ad 3m dicẽdũ: ꝙ xp̃s etiã in aq̃ et in aere fecit miracl'a q̃ sibi ꝯueniebãt: qñ. s. vt legit̃ Mat. 8. ipauit vẽtis et mari et fctã ẽ tranqllitas magna. Nõ aũt ꝯueniebat ei q̃ oĩa i statuꝫ pacis et trãquillitatis reuocare venerat: vel vt turbationẽ aeris vel diuisionẽ aq̃rũ faceret. Vñ apl's di. Hebre. 12. Non accessistis ad tractabilẽ et accessibilẽ ignẽ et turbinem: et caligiñe: et ꝓcellã. Circa passionẽ tñ diuisum ẽ velũ ad oñdendũ reserationẽ mysterioꝝ legis. Apta sunt monumẽta: ad oñdenduȝ ꝙ p ei⁹ mortẽ mortuis vita daretur terra mota est et petre scisse sunt: ad oñdendũ ꝙ lapidea hoim corda p ei⁹ passionẽ emollirentur: et ꝙ totus mundus virtute passionis ei⁹ erat in meli⁹ ꝯmutãdus. Ad 3m.

¶ Ad 4m dicẽdũ ꝙ multiplicatio panũ nõ est fcã p modũ creationis sed p additionem extranee mãe in panes cõuerse. Vñ Aug. sup Jo. di. Vñ mltiplicat de paucis granis segetes: ide in manib⁹ suis mutiplicauit. 5. panes. Manifestũ est autem ꝙ p cõuersionem grana multiplicant̃ in segetes. ad 4m

¶ De trãsfiguratiõe xp̃i. qõ. xlv



Deinde cõsiᵐ est de transfiguratiõe xp̃i. Et circa hoc q̃runtur. 4. pº vtrũ ꝯueniens fuerit ei transfigurari. 2º. vtrum claritas trãsfiguratiõis fuit claritas gl'iosa. 3º. de testib⁹ trãsfigurationis. 4º. de testiõio paťne vocis.

¶ Vtrum fuerit cõueniens xp̃m transfigurari. Articu. j.

Ad p^m AD primū sic pcedit: vr q nō fuerit cōueniēs xp̄m trāsfigurari. Nō enī cōpetit pro corpi vt in diuersas figuras mutet: sed corpori fātastico: corpus aūt xp̄i nō fuit fantasticū: sed verū: vt. s. habitū est: ḡ vr q trāsfigurari nō

Ad 2^m debuit. ¶ p̄. figura ē in q̄rta spē qualitatis: claritas āt ē in tertia: cū sit sensibil' q̄litas: assumptio ḡ claritatis a xp̄o trāsfiguratio di-

Ad 3^m. cici nō dz. ¶ p̄. Corpis glosi sūt quattuor dotes vt. j. dicet. s. ipassibilitas: agilitas: subtilitas: et claritas: nō ḡ debuit transfigurari mag; ēm assūptionē claritat; q̄z ēm assumptionē aliarum dotiuz.

i opp^m Sz cōtra est qd dr Math. 17. q iesus trāsfigurat⁹ ē añ tres discipulor̄ suor̄.

Rñō. p zinci. Rñdeo dōm: q dn̄s discipulos suos prenūciata sua passione induxerat eos ad sue passionis seq̄lā. oz āt ad hoc q aliquis directe pcedat in viā q finē aliqualr p̄ cognoscat. sicut sagittator nō recte iaciet sagittam nisi prius signū pspexerit in qd iaciēdum est. Vñ z Tho. dixit Jo. 14. Dñe nescimus q̄ vadis: z quō possumus viam scire. Et hoc p̄cipue neciū ē qñ via ē difficilis z aspa z iter laboriosum: finis pro iocūd⁹ xp̄s aūt p suā passionē ad hoc puenit vt ad gl'iam pueniret: nō solum anie: quā hūit a p̄n° sue cōceptionis: sz ēt corpis: ēm illd. Lu. vlt. Sic oportuit xp̄m pati: z ita itrare i gl'iam suā. ad q̄z ēt pducit eos qui vestigia sue passionis sequuntur: ēm illud Act. 14. Per multas tribulatiōes oz nos intrare i regnū celor̄: z iō cōueniēs fuit vt discipulis suis gl'iam sue claritatis ondēret: qd ē ipm transfigurari. cui suos cōfigurabit ēm illud Philip. 3°. reformabit corp⁹ humilitatis nostre cōfiguratū corpi claritatis sue: Vñ Beda di. super Mat. Pia puisione factus ē vt p cōtemplationē supmanētis gaudij ad breue tempus deriuatam fortius aduersa tolerarent.

AD primū ergo dōm: q sicut Dic. dicit super Mat. Nemo putet xp̄m p hoc q transfiguratus dr pristinā formā et faciē pdidisse vl' amisisse corpis veritatē z assūpsisse corpus spūale vel aereū. Sz quō transformat⁹ sit euāgelista demrat dicēs. Resplenduit facies ei⁹ sicut sol vestimenta ei⁹ fctā sunt alba sicut nix. Ubi splēdor faciei oñdit: z cādor describitur vestiū: nō sub̄a tollit: sed gl'ie cōmutat. ¶ Ad 2^m dōm q sig^a circa extrēitatez corpis cōsideratur. Est eni figura q̄ termino vel terminis cōprehendit: z iō oīa illa q̄ circa extremitates corporis cōsiderat ad figa^m q̄dāmō ptinere vnr. Sic aūt color: ita et claritas corporis nō trāsparētis in ei⁹ supficie accēdit: z iō assumptio claritatis transfiguratio dr. ¶ Ad 3^m dōm: q inter p̄dictas. 4. dotes sola claritas ē q̄litas ipi⁹ psone i seipā alie pro tres dotes nō pcipiunt nisi in aliq̄ actu vel motu seu passione. Oñdit igit xp̄s in seipō aliq̄ illarū triū dotiū indicia: puta agilitat; cū. s. vndas maris ambulauit: subtilitatis: qñ de clauso vtero vgis exiuit ipassibilitatis: qñ de manib⁹ iudeor̄ vt p̄cipitare vel lapidare eū volentiū illes⁹ euasit: nec tñ ppt illa trāsfigurat⁹ dr: sz ppt solā claritatē q̄ pertinet ad aspectū psone ipsius.

Ad p^m

2^m.

3^m.

¶ Utrū claritas xp̄i in transfiguratione fuerit gl'iosa. Arti. ij.



AD secūdū sic pcēditur: vr q illa claritas ñ fuerit claritas gl'iosa. Dic. n. q̄dā gl. Bede sup illd Math. 17. trāsfigurat⁹ ē corā eis. In corpe indt mortali

ondit non immortalitatem sz claritatem siliter future imortalitati: sed claritas glorie est claritas immortalitatis: nõ g illa claritas q̃ xp̃s discipulis ondit fuit claritas
2m glorie. ¶ P̃. sup illõ Lu. 9. Nõ gustabunt mortem nisi videãt regnũ dei di. gl. Bede. i. glificationẽ corporis i imaginaria repñtatiõe future btitudis: sz imago alicui⁹ rei non est ipsa res: g claritas: illa nõ
3m fuit claritas btitudinis. ¶ P̃. claritas glorie nõ est nisi in corpore humano: sz claritas illa transfigurationis appuit: nõ solũ in corpore xp̃i: sz ẽt i vestimẽtis ei⁹ ⁊ i nube lucida q̃ discipulos obumbrauit: g vr q illa claritas non fuerit claritas glorie.

oppm **Sz ctra** ẽ qõ sup illõ Mat. 17. transfiguratus est añ eos di. Hie. q̃lis futurus est tpe iudicij talis apostolis apparuit. Et super illud Mat. 16. Do nec videãt filiu hõis veniẽtẽ in regno suo: di. Chry. volẽs mõstrare q̃est illa glia in qua postea venturus ẽ eis in p̃nti vita reuelauit sicut poẽ erat eos discere: vt neq̃ i dñi morte iam doleant.

Rñ° pncip. **Rñdeo** dõm. q claritas illa quam xp̃s i trãsfiguratiõe assumpsit fuit claritas glorie q̃tũ ad eẽntiã nõ tñ q̃tum ad modum eẽndi. Claritas. n. corporis gloriosi deriuatur ab aie claritate: sicut Aug. dic̃ i ep̃la ad Dioscor. Et siliter claritas corpis xp̃i in trãsfiguratiõe deriuata ẽ ⁊ a diuinitate ipsi⁹: vt Dam. di. ⁊ a glia ei⁹ aie. Qõ. n. a p̃n° cõceptionis xp̃i glia anime nõ redũdaret ad corp⁹ ex q̃dam dispensatiõe diuina fcm̃ est: vt in corpore passibili nostre redẽptiõis expleret mysteria: sic̃. s. dictum est. Non tamen per hoc adempta est potestas xp̃o deriuãdi gloriam anime ad corp⁹. Et hoc quidem fecit q̃tum ad glorie claritatem in transfiguratiõe. Aliter tñ q̃ in corpore glorificato. Nã ad corpus glorificatum redũdat claritas ab aĩa sicut qualitas q̃dã p̃manẽs corpus efficiẽs. Unde fulgere corpaliter non est miraculosum in corpore glorioso. Sz ad corp⁹ xp̃i in trãsfiguratione deriuata ẽ claritas a diuinitate ⁊ anima ei⁹. nõ per mõz qualitatis manẽtis ⁊ afficiẽtis ip̃m corp⁹: sz magis p mõz passionis transeũtis. Sic̃ cũ aer illuminat a sole. Unñ ille fulgor tũc in corpore xp̃i apparens miraculosus fuit. Sicut et. hoc ip̃z q ambulauit sup vndas maris. Unde Dion. di. i ep̃la. 4. ad Gayũ. Super hominem operat xp̃s ea q̃ sũt hõis: ⁊ hoc mõstrat ṽgo supnãliter ɔcipiens: ⁊ aqua istabilis mãliũ et terrenoꝝ pedũ sustinẽs grauitatẽ. Unñ nõ est dõm: sic̃ Hugo de scõ Uict. dic̃: q xp̃s assumpsit q̃tuor dotes claritatis in transfiguratione: agilitatis ambulando super mare. et subtilitatis egrediendo de clauso vtero ṽginis: impassibilitatis in cena qñ dedit corp⁹ suum ad edendum: licet illud diuideret: q2 dos nominat q̃dã q̃litatem imanentem corpi glioso. Sed miraculose habuit ea que ptinẽt ad dotes. Et est simile q̃tũ ad animã de visione. q̃ Paul⁹ vidit deũ in raptu: vt in 2ª pte dcm̃ est.

Ad primuz g dõz q ex illo ṽbo non ondit̃ur q claritas xp̃i non fuerit claritas glorie: sed q non fuit claritas corporis gloriosi: q2 corp⁹ xp̃i nõ duz erat immortale. sicut. n. dispẽsatiue fcm̃ est vt in xp̃o gloria aie nõ redũdaret ad corp⁹. ita fieri potuit dispẽsatiue: vt redũdaret q̃tũ ad dotẽ claritatis ⁊ nõ q̃tũ ad dotẽ impassibilitatis. ¶ Ad 2m dõm: q illa claritas dr̃ imaginaria fuisse alioquin esset vera claritas glorie: sed illa erat quedam imago repñtans illa glorie perfectionẽ. fm̃ quam corpus erit gloriosum. Ad pm Ad 2m

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: q sicut claritas que erat in corpore xpi representabat futuram claritatem corporis eius: ita claritas vestimentorum eius designat futuram claritatem sanctorum que superabitur a claritate xpi: sicut candor nivis superatur a splendore solis. Unde Gre. li. 32. moralium: q vestimenta xpi sancta sunt splendentia: quia in superne claritatis culmine sancti omnes ei luce iusticie fulgentes adherebunt. Vestium enim nomine iustos quos sibi adiunget signat: secundum illud Isa. 49. his omnibus velut ornamento vestieris. Nubes autem lucida signat spiritus sancti gloriam vel virtutem patris: vt Orig. dicit per quam sancti in futura gloria protegentur. Quamuis etiam convenienter significari possit claritatem mundi innovati que erit sanctorum tabernaculum. Unde petro disponente tabernacula facere: nubes lucida discipulos obumbrauit.

¶ Utrum testes convenienter fuerunt inducti. Ar. iij.



pm. D tertium sic proceditur: videtur q non convenienter inducti fuerunt testes transfigurationis. Unusquisque enim maxime potest perhibere testimonium de notis: sed qualis esset futura gloria tempore transfigurationis xpi nulli homini per experimentum erat adhuc notum: sed solum angelis. ergo testes transfigurationis magis debuerunt esse angeli quam homines.

2m. ¶ Preterea. testes veritatis non decet aliqua fictio: sed veritas. Moyses autem et Helyas non ibi vere affuerunt: sed ymaginarie Dicit enim quedam gl. super illud Luc. 9. erant autem Moyses et helyas etc. sciendum est in quantum: non corpus vel animas Moysi vel Helie ibi apparuisse: sed in subiecta creatura illa corpora fuisse formata. Potest etiam credi vt angelico misterio hoc factum esset: vt angeli eorum personas assumerent: non ergo videtur q fuerint convenientes testes.

3m ¶ Preterea. Act. 10. dicitur q xpo omnes prophete testimonium perhibent: ergo non soli Moyses et helyas debuerunt adesse tanquam testes: sed etiam omnes prophete. ¶ Preterea. gloria xpi omnibus xpi fidelibus repromittitur: quos per suam transfigurationem ad illius glorie desiderium accendere voluit: non ergo solos petrum et Jacobum et Joannem in testimonium sue transfigurationis assumere debuit: sed omnes discipulos.

In contrarium est euangelice scripture auctoritas. 1 oppm.

Rndeo dicendum: q xps transfigurari voluit vt gloriam suam hominibus ostenderet: et ad eam desiderandam homines prouocaret: sicut supra dictum est. Ad gloriam autem eterne beatitudinis adducuntur homines per xpm. non solum qui post eum fuerunt: sed etiam qui eum precesserunt: unde eo ad passionem properante: tam turbe que sequebantur quam que precedebant ei clamabant osanna: vt dicitur Mat. 21. quasi salutem ab eo petentes. Et ideo conueniens fuit vt de precedentibus ipsum testes adessent. scilicet Moy. et Hely. et de sequentibus ipsum. scilicet petrus et iaco. et Jo. vt in ore duorum vel trium testium staret hoc verbum. Rño pncip.

Ad primum ergo dicendum: q xps per suam transfigurationem manifestauit discipulis corporis gloriam: que ad solos homines pertinet et ideo convenienter non angeli: sed homines ad hoc pro testibus inducuntur. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: q gl. illa dicitur esse sumpta ex libro qui intitulatur de mirabilibus sac. scri. qui non est liber autenticus: sed false ascribitur Au. et ideo illi gl. non est standum. Dicit enim expresse Hiero. super Ma. considerandum est q scribis et phariseis de celo signa poscentibus dare noluit. hec vero vt apostolorum augeat fidem dat signa de celo: heliam inde descendente quo conscenderat et moyse ab inferis resurgente. Quod non est sic intelligendum: quasi aia Moy. suum corpus resumpserit. sed q aia eius apparuit per aliquod corpus assumptum sicut angeli apparent. Hely autem apparuit in proprio corpore: non quidem de celo empirco allatum: sed de aliquo eminenti loco in quod fuerat in curru igneo raptus. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: q sicut Chry. di. super Mat. Moy. et Hely in medium adducuntur propter multas rationes. prima est hec. Quia enim turbe dicebant eum esse helyam: vel Hieremi. aut Ad 3m

vnum de prophetis: capita pphārum secum ducit: vt saltem hic appeat dña duoꝝ ⁊ dñi. 2ª ratō ē: qꝛ Moy. legē dedit. Helyas p glia dñi emulatoꝛ fuit. Vñ p hᵒ ꝙ simꝉcū xpo appent excluditur calūnia iudeoꝛū accusantiū xp̄m tāq̄ transgressorē legis ⁊ blasphemū di sibi gloriam vsurpantez. 3ª iō ē: vt oñdat se habere potestatem mortis ⁊ vite ⁊ esse iudicem mortuorum ⁊ viuoꝝ: p hᵒ ꝙ Moysen iam mortuū et Helyam adhuc iā viuētē secum ducit. 4ª rō est: qꝛ sicͭ Luc. di. loq̄bantur cuz eo de excessu quē completurus erat in hierl'ēz: ⁊ de passione ⁊ morte sua. Et iō vt sup hᵒ discipuloꝝ animas confirmaret i ducit eos in meᵐ: q̄ se morti expo suerunt pro deo. Nam Moy. cum piculo mortis se obtulit pharaoni. Hel. ꝟo regi Achab 5ª rō est: qꝛ volebat vt discipuli eiꝰ emularenꝉ Moysi mansuetudinez: ⁊ zelus Helye. 6ᵃᵐ rōnē addit Hila. vt ostenderet. s. se p leges quaz dedit Moy. ⁊ per pphetas: inter q̄s fuit hel. pncipalꝛ esse predicatum.

ad 4ᵐ. ¶ Ad 4ᵐ dōz: ꝙ alia mysteria ñ sunt omnibus exponēda immediate: sed p maiores suo tempore ad alios debent deuenire et ideo vt Chry. di. assumpsit tres tanq̄ potiores. Nam petrus excellēs fuit in dilectione quā hūit ad christuz et iterum i ptāte sibi ꝯmissa. Joā. ꝟo in p̄uilegio amoris q̄ a xp̄o diligebaꝉ pp suā ꝟgitatē: ⁊ iteꝝ pp p̄rogatiuaz euangelice doctrine. Jaco. āt pp p̄roᵃᵐ martirij. Et tñ hos ipsos noluit hoc qđ viderant alijs annūciare añ resurreᶜᵐ. Ne vt Hiero. di. incredibile etiā p rei magnitudīe ⁊ pꝰ tātā gliā sequēs crux scādalū faceret. Vꝉ ēt totalꝛ īpedireꝉ a pplo et vt cūcēnt. s. s. repleti. tē gestoꝝ spūaliū testes eēnt

¶ Vtꝝ ꝯuēiēter additū fuerit testimonium vocis p̄rne in trāsfiguratione. Ar. iiij.



AD quartuz sic pceditur. Vꝉ ꝙ inconuenienter additū fuerit testimoniū p̄rne vocis dicentis: hic est filius meus dilectus. Qꝛ vt dꝛ Job. 33. semel loqꝉ deus. ⁊ 2º idipsum nō repetit: sed in baptismo hoc ipz p̄rna vox fuerat ptestata: nō ḡ fuit ꝯueniēs ꝙ hoc iteꝝ ptestareꝉ in transfiguratione. primus

¶ p̄ in baptismo simꝉcū voce p̄rna affuit spūs. s. i spē colūbe: qđ in transfiguratione factum nō fuit: nō ḡ cōueniens vꝛ fuisse p̄ris protestatio. 2ᵐ.

¶ p̄. xp̄s docere incepit post baptismū: ⁊ tñ i baptismo vox p̄ris ad euz audiēdū hoies ñ induxerat: ḡ nec in transfiguratione inducere debuit. 3ᵐ

¶ p̄. Non debent aliquibus dici ea q̄ ferre non pñt. ꝭm illud Joā. 16. Adhuc habeo vobis multa dicere q̄ nō potestis portare mō: sꝫ discipuli vocē patris ferre non poterant: dꝛ. n. Mat. 17. ꝙ audientes discipuli ceciderunt in faciē suā ⁊ tīuerūt valde: ḡ ñ dūit p̄rna vox ad eos fieri. 4ᵐ

Incōtrariū ē auctas euāgelice scripꝉe. ¶ oppᵐ

Rn̄deo dōz: ꝙ adoptio filiorum dei est p q̄sdam ꝯformitatē ymagis dei ad filiū nālē: qđ q̄dē fit dupl'r. pº q̄dē fit p gratiam vie q̄ ē ꝯformitas ipfecta scđo p gliaz q̄ erit ꝯformitas pfcª: ꝭm illđ. 1. Jo. 3. nunc filij dei sumꝰ ⁊ nōdū apparuit qđ erimꝰ: scimꝰ qm̄ cuz apparuerit siles ei erimꝰ: qm̄ videbimꝰ eū sicuti est. Qꝛ igꝛ gr̄am p baptismū cōsequimur: in trāsfiguratiōe āt p̄mꝰ̄ata est claritas future glorie: iō tā i baptismo q̄ in transfiguratione conueniēs fuit manifestare naturalem xp̄i filiationem testimonio patris quia solus est perfecte ꝯsciꝰ illius perfecte gñatiōis simul cū filio ⁊ s. s. Rn̄º. pncip.

Adprimū ergo dicendū: ꝙ illud verbum re- Ad pᵐ

ferendum est ad eternam dei locutionem qua deus pater verbum unicum protulit sibi coeternum: et tamen pōt dici q̄ lʒ idem corporali voce deus protulerit: nec tamen ppter idē sed ad ostendendū diuersū modū quo homines pticipare pñt similitudinez filiatiōis eterne. ¶ Ad 2m dōʒ: q̄ sicut in baptismo vbi declaratum fuit mysterium prime regenerationis: oñsa est operatio totius trinitatis: per hoc q̄ fuit ibi filius incarnat⁹ apparuit spūs.s.in specie colūbe: et pr̄ fuit ibi declaratus in voce. Ita fuit in trāsfiguratiōe quo est sacrʒ 2e regnōnis: tota trinitas apparuit: pater i voce: filius in homine.s.s.in nube clara. Quia sicut in baptismo dat innocentiam: que per simplicitatem columbe designatur: ita in resurē dabit electis suis claritatem glorie et refrigerium ab oī malo que designatur in nube lucida. ¶ Ad 3m dōm: q̄ christus venerat gratiam actualiter dare gloriam vero promittere verbo et ideo conuenienter in transfiguratione inducuntur homines: vt ipsuʒ audiant: nō autem in baptismo. ¶ Ad 4m dicendum: q̄ conueniens fuit discipulos voce paterna terreri et prosterni: vt ostenderetur q̄ excellentia illius glorie que tunc demonstrabatur excedit omnem sensum et facultatem mortalium. secundū illud Exo.33. Non videbit me homo et viuet. Et hoc est qd̄ Hiero. dicit super Mat. q̄ humana fragilitas conspectum maioris glorie ferre non sustinet. Ab hac autem fragilitate sanantur homines per christum eos in gloriam adducendo: quod signatur per hoc q̄ dixit eis surgite nolite timere.

¶ De passione christi.

Questio.xlvi.



Onseqn̄ter psidm ē de his q̄ ptinent ad exitū xp̄i d mūdo. Et p° de passiōe ei⁹ 2° de morte. 3° de sepultura. 4° de descensu ad inferos. Circa passionē occurrit triplex psiderō. pa d ipā passiōe. 2a d cā efficiēte passionē. 3a d fructu passiōis ¶ Circa pm q̄runt. 12. p° vtrū necesse fuerit xp̄m pati p liberatiōe hoīum. 2° vtrū fuerit alius mod⁹ poss̄s liberatiōis hu̅e. 3° vtrū ille mod⁹ fuerit pueniētior. 4°. vtruʒ fuerit pueniēs q̄ in cruce pateret. 5° de gnālitate passionis eius. 6° vtrū dolor quē i passiōe sustinuit fuerit maxim⁹. 7° vtrū tota aīa ei⁹ pateret. 8° vtrū passio ei⁹ īpedierit gaudiū fruitōis. 9° d tpe passiōis 10° d loco. 11° vtrū pueniēs fuerit ipsū cū latronib⁹ crucifigi. 12° vtrū passio ipsi⁹ xp̄i sit dītati attributa. ¶ Utrū fuerit necīū xp̄m pati pro liberatiōe hūani gn̄is. Ar.1.



D primuʒ sic pceditur. vr̄ q̄ nō fuerit necīū xp̄m pati p hūani gn̄is liberatiōe. hūanū.n.gn̄s libari n̄ poterat nisi a deo sʒ illd. Isa.45. Nūqd n̄ ego dn̄s: et n̄ ē vltra absqʒ me de⁹ iust⁹: et saluās n̄ ē p̄t me: i deo āt nō cadit aliq̄ necītas: q2 h° repugnaret oipo̅e ipius g̊ n̄ fuit necāriū xp̄ʒ pati. ¶ P. necāriū volūtario oppōit: sʒ xp̄s propria voluntate est passus: dicit .n. Isa.53. Oblat⁹ ē: q2 ipē voluit g̊ non necessarium fuit eum pati. ¶ P. sicut i p̄s. vr̄. vniuerse vie domini misericordia et vitas: sʒ non vr̄ necessariuʒ q̄ pateret ex parte mie dine q̄ sicut gratis dona tribuit ita videt q̄ gratis debita relaxaret absqʒ satisfactione; neqʒ etiam ex

r.ij.

parte diuine iustitie secundum quas homo eternam damnationem meruerat: ergo videtur non fuisse necessarium quod christus pro liberatione hominis pateretur.
4m ¶ Praeterea angelica natura est excellentior quam humana vt patet per Dyo. 4. c. de di. no. sed pro reparatione angelice nature que peccauerat christus non est passus: ergo videtur quod nec etiam fuerit necessarium eum pati pro salute humani generis.
1 oppm Sed contra est quod dicitur Jo. 3. Sicut Moy. exaltauit serpentem in deserto: sic oportet exaltari filium hominis vt omnis qui credit in eum non pereat: sed habeat vitam eternam: quod quidem de exaltatione in cruce intelligitur. ergo videtur quod christum oportuerit pati.

Rnio pncip. Respondeo dicendum: quod sicut philosophus docet l. 5. meta. necessarium multipliciter dicitur. Uno quidem modo: quod secundum sui naturam impossibile est aliter se habere: et sic manifestum est quod non fuit necessarium christum pati: neque ex parte dei neque ex parte hominis. Alio dicitur aliquid necessarium ex aliquo exteriori. Quod quidem si sit causa efficiens vel mouens facit necessitatem coactionis: vt puta cum aliquis non potest ire propter violentiam detinentis ipsum. Si vero illud exterius quod necessitatem inducit sit finis dicetur aliquid necessarium ex suppositione finis quando scilicet finis aliquis aut nullo modo potest esse aut non potest esse conueniens nisi tali fine presupposito: non ergo fuit necessarium christum pati necessitate coactionis. neque ex parte dei qui christum diffiniuit pati: neque etiam ex parte ipsius christi qui voluntarie passus est: fuit autem necessarium necessitate finis: quod quidem potest tripliciter intelligi. Primo quidem ex parte nostra: qui per eius passionem liberati sumus: secundum illud Jo. 3. Oportet exaltari filium hominis: vt omnis qui credit in eum non pereat: sed habeat vitam eternam. 2o ex parte ipsius christi. qui per humilitatem passionis meruit gloriam exaltationis. Et ad hoc pertinet quod dicitur Luc. vl. Oportuit christum pati: et sic intrare in gloriam suam. 3o ex parte dei: cuius diffinitionem circa passionem christi prenunciatam in scripturis: et prefiguratam in obseruantia veteris testamenti oportebat impleri. Et hoc est quod dicitur Luc. 22. Filius hominis secundum quod diffinitum est vadit: et Luc. vlt. hec sunt verba que locutus sum ad vos: cum adhuc essem vobiscum: quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me: et quoniam scriptum est: quoniam oportebat christum pati et resurgere a mortuis.

Ad primum ergo dicendum: quod ratio illa procedit de necessitate coactionis ex parte dei. Ad pm
¶ Ad 2m dicendum: quod ratio illa procedit de necessitate coactionis ex parte hominis christi. Ad 2m
¶ Ad 3m dicendum: quod hominem liberari per passionem christi conueniens fuit: et misericordie et iustitie eius. Justitie quidem: quia per passionem suam christus satisfacere pro peccato humani generis et ita homo per iustitiam christi liberatus est. Misericordie vero: quia cum homo per se satisfacere non posset pro peccato totius humane nature: vt supra habitum est deus ei satisfactorem dedit filium suum. secundum illud Ro. 3. Justificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem que est in christo iesu: quem proposuit deus propiciatorem per fidem ipsius. Et hoc fuit abundantioris misericordie: quam si peccata absque satisfactione dimisisset. Unde dicitur Ephe. 2. Deus qui diues est in misericordia propter nimiam charitatem qua dilexit nos. cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos in christo. Ad 3m.
¶ Ad 4m dicendum quod peccatum angeli non fuit remediabile sicut peccatum hominis: vt ex supradictis patet in prima parte patet. ad 4m

¶ Utrum alius modus liberationis humane fuerit impossibilis quam per passionem christi. Arti. ii.

Ad secundum sic proceditur videtur quod non fuerit possibilis alius modus liberationis humane: quam per passionem christi. primum
Dicit enim dominus Jo. 12. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit multum fructum affert. vbi dicit Au. quod seipsum granum dicebat nisi quod mortem passus esset: alter fructum nostre liberationis non fecisset. ¶ Praeterea Mat. 26. dominus dicit ad patrem Pater mi si non potest 2m

hec calix transire nisi bibam illũ: fiat volũtas tua. loq̃r ãt ibi ď calice passiõis: q̃ passĩo xp̃i p̃teriri ñ poterat. Vñ ⁊ Hi. dic: ideo calix trã sit ñ p̃t nisi illũ bibat: q2 reparari nisi ex ei⁹ passĩoe ñ possum⁹

3m ¶ p̃. Iusti[a] dei exigebat: vt hõ a pctõ libarer: xp̃o p passionẽ satisfaciẽte. sed xp̃s suã iusti[am] nõ p̃t p̃terire: dr .n. 2. ad Tim. 2. Si nõ credim⁹ ille fidel' pmanet negare seips̃ ñ p̃t: seipsum ãt negaret: si iusti[am] suã negaret cũ ip̃e sit iusti[a]: g̃ vr̃ q̃ non fuerit poss̃e: alio⁹ hoĩez libare q̃ p

4m passionẽ xp̃i. ¶ p̃. fidei ñ p̃t subesse flm: s3 antiq̃ p̃res crediderũt xp̃m passurum: g̃ vr̃ q̃ non potuerit esse quin xp̃s pateretur.

i opp[m] Sz contra est qđ Aug. di. 13. de tri. Dõm q̃ nos p mediatorẽ dei ⁊ hoĩu3 hominẽ xp̃m iesũ de⁹ liberare dignatur: asserim⁹ bonũ ⁊ dine ꝯgruu3 dignitati: vex ẽt oñdam⁹ nõ aliũ modũ poss̃e3 dõ defuisse. cui⁹ ptãti cuncta eq̃l'r subiacẽt. S3 sanãde nr̃e misie ꝯueniẽtiorẽ aliũ mõ3 ñ fuisse

Rñ⁹ pncip. Rñdeo dõm: q̃ aliqđ p̃t dici p'le vel simp'le dupl'r. Vno⁹ simpl'r ⁊ absolute. Alio⁹ ex suppõne. Simpl'r igr̃ ⁊ absolute loquendo poss̃e fuit dõ alio⁹ hoĩe3 liberare q̃ p passionẽ xp̃i. q2 nõ ẽ ipossĩle ap̃ deũ oẽ v̾bũ: vt dr̃ Luc. 1. S3 ex aliqua suppõne fcã fuit impossĩle: q2. n. ipossĩle ẽ dei p̃sciam falli: et eius volũtatẽ seu dispõnẽ cassari supposita p̃scia ⁊ p̃ordiatiõe di de passione xp̃i. ñ erat sil' poss̃e xp̃3 ñ pati vel hoiem alio⁹ q̃ p ei⁹ passionẽ liberari. Et ẽ eadẽ rõ de oĩbus his q̃ sunt p̃scita ⁊ p̃ordinata a deo vt in pma pte hitum est.

Ad p[m] Ad primũ g̃ dõm. q̃ dñs ibi loq̃r supp[a] p̃scia ⁊ p̃ordinatione di s̄m quã erat ordinatum: vt fructus humane salutis non sequerer̃: nisi xp̃o patiẽte.

Ad 2m ¶ Et siliter intelligẽdũ est qđ 2⁹ obijcitur si nõ põt h̃ calix transire nisi bibã illũ. s. pp. hoc q̃ tu ita disposuisti. Vñ subdit. fiat voluntas tua. ¶ Ad 3[m] dõ3: q̃ hec ẽtiusti[a] dependet ex volũtate dina ab hũano gñe satisfactionem exigente p pctõ: alioquin si voluisset absq3 oĩ satisfactione hoiem a pctõ liberare ꝯ iustitiam non fecisset. Ille. n. iudex ñ põt salua iusti[a] culpam siue pena dimittere: q̃ h3 punir̃ culpam in aliũ ꝯmissã: puta vl' in aliũ hoiem vl' in totã rẽ publicã: siue i superiorẽ pncipẽ. s3 de⁹ nõ h3 aliquem superiorem sed ipse est supremũ ⁊ cõe bo[m] totius vniuersi: et iõ si dimittat pcm̃ qđ h3 rõnem culpe ex eo q̃ ꝯ ip̃m cõmittir̃: nl'li facit iniu[am]. Sic q̃cunq3 hõ remittit offensã in se ꝯmissã absq3 satisfactione misericorditer ⁊ nõ iniuste agit: ⁊ iõ Dauid miã3 petẽs dicebat. Tibi soli peccaui. q. d. potes sine iniustitia mihi dimittẽ. ¶ Ad 4[m]: dõm: q̃ fides hu[a] ⁊ ẽt scripture dine q̃bus fides instruir̃ innitũtur p̃scie ⁊ ordiationi diuie: ⁊ iõ eadẽ rõ est de neccitate q̃ ꝓuẽit ex suppõne eox: ⁊ de neccitate q̃ ꝓuenit ex p̃scia ⁊ volũtate diuina. Ad 3m ad 4m

¶ Utrũ fuerit aliq̃s mod⁹ ꝯueniẽtior ad liberationẽ hũani gñis q̃ p passionẽ xp̃i. Ar. iij.

AD tertiumsic p[m]. pcedir̃: vr̃ q̃ alicuius mod⁹ ꝯueniẽtior fuiss3 libationis hu[c] q̃ p passionẽ xp̃i. Nã. n. i sua opõne imitatur op⁹ dinũ: vtpote a deo mota et rel'ata: s3 nã ñ fac̃ p duo q̃ p vnũ p̃t facẽ cũ g̃ de⁹ potuerit hoĩe3 liberare sola ppa volũtate: nõ vr̃ ꝯueniẽs fuisse q̃ ad liberationẽ humani gñis: xp̃i passio adderetur.

2m. ¶ p̃. ea q̃ fiunt p nãm ꝯueniẽtius fiunt q̃ ea q̃ p violẽ[am] fiũt: q2 violen[a] ẽ q̃dam excisio seu cãns ab eo qđ ẽ s̄m nãm: vt dr̃ in li. 3. de celo. sed passio xp̃i mortẽ violẽtã induxit: g̃ ꝯuenientius fuisset q̃ xp̃s nã

parte diuine iustitie s̄m quas hō eternā dānationē meruerat: ḡ vr̄ non fuisse necīū q̄ xp̄s pro libera
4m tione hoīs patererˀ. ¶ p̄. āgelica nā est excellētior q̄ hūana vt p3 p Dyo. 4. c. de di. no. s3 p repatio ne āgelice nāe q̄ peccauerat xp̄us nō est passus: ḡ vr̄ q̄ nec ēt fuerit
1 oppm necīū eū pati p salute hūani gn̄is

Sz 2tra est qd̄ dr̄ Jo. 3. Sic̄ Moy. exaltauit serpentes i deserto: sic oport3 exaltari filiū hoīs vt oīs qui credit i eū n̄ peat: s3 habeat vitā eternā: qd̄ qdē de exaltatione in cruce intel
Rn̄o ligirˀ. ḡ vr̄ q̄ xp̄m oportuerit pati.
p̄ncip. **Respōdeo** dd̄m: q̄ sic̄ p̄hs docet i. 5. meta. necīum multiplicirˀ dr̄. Uno quidem mō: qd̄ s̄m sui nām ipoīe est aliter se habere: & sic manim est q̄ nō fuit necīū xp̄m pati: n3 ex parte dei neq3 ex parte hoīs. Alio dr̄ aliqd necessariū ex aliq̄ exteriori. Qd̄ qdem si sit cā efficiēs vel mouēs facit necītatē coactiōis: vt puta cū aliquis nō potest ire pp violentiam detinētis ipm. Si vero illd̄ exteriˀ q̄ necītatē iducit sit finis dicerˀ aliqd necīū ex suppoōne finis qn̄. s. finis aliqs āt nllo mō p̄t eē āt non p̄t esse 2uenierˀ nisi tali fini p̄supposito: n̄ ḡ fuit necessariū xp̄m pati necessitate coactiōis. n3 ex pte dei q̄ xp3 diffiniuit pati: n3 eti a3 ex pte ipsiˀ xp̄i q̄ volūtarie passus ē: fuit aūt necessariū necītate finis: q̄ qdē pōt triplr̄ itelligi. p̄o quidē ex parte nr̄a: q̄ per eius passionē liberati sumˀ: s̄m illud Jo. 3. Op3 exaltari filiū hoīs: vt oīs q̄ credit in eū nō peat: sed habeat vitam eternā. 2o ex pte ipsius xp̄i. q̄ per humilitatem passionis meruit gliā3 exaltationis. Et ad hō pertinet quod dr̄ Luc. vl. Oportuit xp̄m pati: et sic intrare in gloriam suam. 3o ex parte dei: cuiˀ diffinitionē circa passionē xp̄i p̄nūciatā i scripturis: & p̄figuratā in obsuāa vet. te. oportebat impleri Et hō ē qd̄ dr̄ Luc. 22. Filiˀ hominis s̄m q̄ diffinitu3 est vadit: & Luc. vlt. hec sunt verba q̄ locutus sum ad vos: cū adhuc essem vobiscū: qm̄ nece ē ipleri oīa q̄ scripta sunt in lege moysi & pphis & psalmis d̄ me: & qm̄ scp̄tū ē: qm̄ oportebat xp̄3 pati & resurgē a mortuis.

Ad primū ergo dd3: q̄ rō illa pcedit de necītate coactionis ex pte dei. ¶ Ad 2m dd̄m: q̄ rō illa pcedit d̄ necītate coactōis ex pte hoīs xp̄i. ¶ Ad 3m dd3: q̄ hoiem liberari p passionē xp̄i 2ueniēs fuit: & mie & iustitie eius. Justitie quidē: q2 p passionē suā xp̄s satisfacere p pctō hūani gn̄is & ita hō p iustiām xp̄i liberatus ē. Mie v̄o: q2 cū hō p se satisfacere nō posset p pctō totiˀ hūnāe: vt. s̄. h̄itū ē deˀ ei satisfactorē dedit filiū suū. s3 illd̄ Ro. 3. Justificati gratis p grām ipiˀ p redemptionē q̄ ē i xp̄o iesu: quē pposuit deus ppiciatorē p fidē ipius. Et hō fuit abūdātioris mie: q̄ si pctā absq3 satisfactiōe dimisisset. Un̄ dr̄ Ephe. 2. Deˀ q̄ diues ē in mīa pp nimiā charitem q̄ dilexit nos. cū eēmˀ mortui pctis 2uiuificauit nos in xp̄o. ¶ Ad 4m dd3 q̄ pctm̄ angeli nō fuit remediabile sicut peccatū hoīs: vt ex. s̄. dcis i p̄a pte p3 — Ad p̄m / Ad 2m / Ad 3m / ad 4m

¶ Utrum alius modus liberationis humane fuerit impossibilis q̄ per passionem xp̄i. Arti. ij.

Ad secūdū sic p̄cedi tur vr̄ q̄ non fuerit posīis aliˀ modˀ liberationis hūane: q̄ p passionē xp̄i. Dic̄. n. dn̄s Jo. 12. Nisi granū frumenti cadēs in terrā mortuū fuerit ipm solū manet: si aūt mortuū fuerit multū fructū affert. vbi dic̄ Au. q̄ seipm granū dicebat nisi ḡ mortē passus eēt: alr̄ fructū n̄re liberationis nō fecisset. ¶ p̄. Mat. 26. dn̄s dic̄ ad p̄rē3 Pr̄ mi si n̄ p̄t — primus / 2m

hec calix transire nisi bibam illũ: fiat volũtas tua. loqr̃ ãt ibi ꝺ calice passiõis: ꝗ passio xpi ꝑteriri n̄ poterat. Vn̄ ꝛ Hi. ꝺic: ideo calix trã sir n̄ pt nisi illũ bibat: qꝛ reparari nisi ex ei⁹ passiõe n̄ possum⁹ ¶ ꝑ. Justi[a] dei exigebat: vt hõ a pctõ libarer: xp̃o ꝑ passionẽ satisfaciẽte. sed xp̃s suaꝫ iusti[am] nõ pt ꝑterire: dr̃ .n.2.ad Tim.2. Si nõ credim⁹ ille fidel' ꝑmanet negare seipꝫ n̄ pt: seipsum ãt negaret: si iusti[am] suã negaret cũ ipe sit iusti[a]: ꝗ vr̃ ꝙ non fuerit poẽ: alio° hoĩeꝫ libare ꝗ̃ ꝑ passionẽ xpi. ¶ ꝑ. fidei n̄ pt subesse fl'm: sꝫ antiq̃ p̃res crediderũt xp̃m passurum: ꝗ vr̃ ꝙ non potuerit esse quin xp̃s pateretur.

3m (margin: 3m)

4m (margin: 4m)

i opp[m] **Sꝫ contra** est qꝺ Aug. di. 13. de tri. Dõm ꝗ nos ꝑ mediatorẽ dei ꝛ hoĩuꝫ hominẽ xp̃m iesũ de⁹ liberare dignatur: asserim⁹ bonũ ꝛ diũe ꝯgruuꝫ dignitati: veꝝ ẽt oñdam⁹ nõ aliũ modũ poẽꝫ ꝺo defuisse. cui⁹ ꝑtãti cuncta eq̃l'r subiacẽt. Sꝫ sanãde nr̃e mis'ie ꝯueñẽtiorẽ aliũ mõꝫ n̄ fuisse

Rñ° ꝑncip. **Rñdeo** dõm: ꝙ aliqd pt dici p'le vel impl'e dupl'r. Vno° simpl'r ꝛ absolute. Alio° ex suppõne. Simpl'r igr̃ ꝛ absolute loquendo poẽ fuit ꝺo alio° hoĩeꝫ liberare ꝗ̃ ꝑ passionẽ xpi. qꝛ nõ ẽ ĩpoẽ ap̄ deũ oẽ ꝟbũ: vt dr̃ Luc.1. Sꝫ ex aliqua suppõne fcã fuit impoẽ: qꝛ.n. ĩpoẽ ẽ dei ꝑsciam falli: et eius volũtatẽ seu dispõnẽ cassari supposita ꝑscia ꝛ ꝑordiatiõe diuie de passione xpi. n̄ erat sil' poẽ xp̃ꝫ n̄ pati vel hoĩem alio° ꝗ̃ ꝑ ei⁹ passionẽ liberari. Et ẽ eadẽ rõ de oĩbus his ꝗ sunt ꝑscita ꝛ ꝑordinata a deo vt in ꝑma pte hitum est.

Ad p[m] **Ad primũ** ꝗ dõm. ꝙ dñs ibi loqr̃ supp[a] ꝑscia ꝛ ꝑordinatione di ꝺm quã erat ordinatum: vt fructus humane salutis non sequeref: nisi xp̃o patiẽte.

Ad 2[m] ¶ Et sil'iter intelligẽdũ est qꝺ 2° obijcitur si nõ põtꝫ calix transire nisi bibã illũ. s. ꝑp. hoc ꝙ tu ita disposuisti. Vñ subdit. fiat voluntas tua.

Ad 3[m] ¶ Ad 3[m] dõꝫ: ꝙ hec ẽtiusti[a] depẽdet ex volũtate diũa ab hũano gñe satisfactionem exigente ꝑ pctõ: alioquin si voluisset absqꝫ oĩ satisfactione hoĩem a pctõ liberare ꝯ iustitiam non fecisset. Ille. n. iudex n̄ põt salua iusti[a] culpam sine pena dimittere: ꝗ hꝫ puniꝛ culpam in aliũ ꝯmissã: puta vl' in aliũ hoĩem vl' in totã rẽ publicã: siue ĩ superiorẽ ꝑncipẽ. sꝫ de⁹ nõ hꝫ aliquem superiorem sed ipse est supremũ ꝛ cõe bo[m] totius vniuersi: et iõ si dimittat pcm̃ qꝺ hꝫ rõnem culpe ex eo ꝙ ꝯ ipm̃ cõmittiꝛ: nl'li facit iniu[am]. Sic qcunqꝫ hõ remittit offensã in se ꝯmissã absqꝫ satisfactione misericorditer ꝛ nõ iniuste agit: ꝛ iõ Dauid miaꝫ petẽs dicebat. Tibi soli peccaui. q.d. potes sine iiustitia mihi dimittẽ.

ad 4[m] ¶ Ad 4[m]: dõm: ꝙ fides hu[a] ꝛ ẽt scripture diũe ꝗbus fides instruiꝛ initũtur ꝑscie ꝛ ordiationi diuie: ꝛ iõ eadẽ rõ est de necẽitate ꝗ ꝓueñit ex suppõne eoꝝ: ꝛ de necẽitate ꝗ ꝓuenit ex ꝑscia ꝛ volũtate diuina.

¶ Vtrũ fuerit aliqs mod⁹ ꝯueñẽtior ad liberationẽ hũani gñis ꝗ̃ ꝑ passionẽ xpi. Ar.iij.

ꝑ[m]. **AD tertiumsic** ꝓcediꝛ: vr̃ ꝙ alicuius mod⁹ ꝯueniẽtior fuisseꝫ libationis hu[c] ꝗ̃ ꝑ passionẽ xpi. Nã. n. ĩ sua opõne imitatur op⁹ diũ: vtpote a deo mota et relata: sꝫ nã n̄ fac ꝑ duo ꝙ p vnũ pt facẽ cũ ꝗ de⁹ potuerit hoĩeꝫ liberare sola ꝓpa volũtate: nõ vr̃ ꝯueniẽs fuisse ꝙ ad liberationẽ humani gñis: xpi passio adderetur.

2m. ¶ ꝑ. ea ꝗ fiunt ꝑ nãm ꝯueniẽtius fiunt ꝗ̃ ea ꝗ ꝑ violẽ[am] fiũt: qꝛ violen[a] ẽ ꝗdam excisio seu cãns ab eo qꝺ ẽ ꝺm nãm: vt dr̃ in li.3.de celo. sed passio xpi mortẽ violẽtã induxit: ꝗ ꝯuenientius fuisset ꝙ xp̃s nã

li' morte moriendo hoiem liberaret q̄ȝ q patere. ℂ p̄. 3m ꝯuenietissimū vr̄ q ille q̄ violenter ⁊ iniuste detinet p supioris poam spoliet. Vn̄ Isa. 52. dr̄ Gratis venundati estis: ⁊ sine argēto rediemini: sed dyabolus nullū i' in hoie hēbat: quē p fraudē dcepat: ⁊ p q̄ȝdā violentiā buituti suam detiebat: ḡ vr̄ ꝯuenientissimū fuisse: q xp̄s dyabolum p solam potentiam spoliaret absq̄ȝ sua passiōe.

Sed contra ē q Aug. d. 13. d tri. Sanāde nr̄e misie cōuenientior modus alius nō fuit q̄ȝ per xp̄i passionem. oppm

Rn̄o pncip. Rn̄deo dōm: q tāto aliquis mod' ꝯueniētior ē ad exeq̄ndū finē q̄ȝto p i p̄ȝ p'la cōcurrūt q̄ sunt expedietia fini. Per ho āt q hō p xp̄i passionē ē liberatus mlta ꝯcurrunt ad salutē hois ptinentia p̄ter libationē a pctō. p°. n. p ho hō cognscit q̄ȝtū de' hoiem diligat ⁊ p ho pruocat ad eū diligēdū i q̄ pfectō huc salut' ꝯsistit. Vn̄ apl's di Ro. 5. Cōmēdat suā charitatem de' in nobis: qm cū inimici essem' xp̄s p nobis mortuus ē. 2° qr p hoc ddit nos exm obediēe humilitatis: ꝯstātie: iustie: ⁊ ceterarū v̄tutū in passione xp̄i onsarū q̄ sunt necie ad huum salutē. Vn̄ dr̄ .1. Pe. 2. xp̄s passus ē p nobis vobis reliquēs exm vt seq̄mini vestigia ei'. 3° qr xp̄s p passionē suam non solū hoiem a pctō liberauit: sȝ ēt grāȝ iustificātē ⁊ gl'iaȝ btitudinis ei pmeruit: vt. i. dicetur. 4° qr p hoc est hoi iducta maior necitas se imunē a pctō obuādi: q̄ se sanguie xp̄i redēptū et cogitat a pctō. s̄ȝ illd. 1. cor. 6. Empti. n. estis pcio magno glificate ⁊ portate dū i corpe vr̄o. 5° qr ho ad maiorē dignitatē hois cessit: vt sic hō vict' fuerat ⁊ dcept' a dyab. ita ēt hō esset q̄ dyabolū vinceret ⁊ sic hō mortem meruit ita hō moriēdo mortē suparet: vt dr̄. 1. ad Cori. 15. Deo gratias: qui dedit nobis victoriā p iesum xp̄m: ⁊ iō ꝯueiētius fuit q p passionē xp̄i liberaret q̄ȝ p solam dei voluntatem.

Ad primū ḡ dōm. q nā ē vt aliq̄d ꝯuenienti' faciat p'la advnū assumit: sic duos oclos ad vidēdū ⁊ idē p̄ȝ in alijs. Ad pm

ℂ Ad 2m dōȝ: q sic Chry. di. xp̄s n̄ sui mortē quā nō hēbat cū sit vita: sed hoiuȝ mortē venerat ꝯsumpturus. vn̄ nō pp̄a' morte corpus deposuit: sȝ ab hoib' illataȝ sustinuit. Sȝ ēt si egrotauisset corpus ei': ⁊ in ꝯspectu oium solueret. inconueniens erat eū q̄ sanaret alioꝝ lāguores: hr̄e pp̄ū corp' affcm lāguorib'. sȝ ⁊ si absq̄ȝ morte corp' alicubi seorsū deposuisset: ac deinde se offerret vt crederet ei d resurre differēti. Quō. n. pateret xp̄i i morte victoria: nisi corā oib' eam patiēs p interruptionē corpis pbasset extictā. Ad 2m

ℂ Ad 3m dōm: q lȝ dyabolus iniuste inuaserit hoieȝ tn̄ hō pp pctm iuste erat sub seruitute dyaboli derelict' a dō: ⁊ iō cōueniēs fuit: vt p iustiam hō a buitute dyaboli libaret. xp̄o satisfaciēte p ip̄o p suā passiōeȝ. Fuit ēt ho ꝯueiens ad vicēdā supbiā dyaboli q̄ dbtor ē iustie: ⁊ amator poe vt xp̄s dyabolū vinceret: ⁊ hoieȝ liberaret: nō p solā poam deitatis: sȝ ēt p iustiam ⁊ hūilitatem passionis: vt Aug. di. 13. de trinitate. Ad 3m

ℂ Utrum christus pati debuerit in cruce. Ar. iiij.



Ad quartū sic pceditur. vr̄ q xp̄s nō dūerit pati i cruce. veritas. n. dȝ rn̄dere figure: sed in figura xp̄i p̄cesserūt oia sacrificia ve. te. i q̄b' aialia gladio necabant: ⁊ postmōȝ igni cremabāt: ḡ vr̄ q xp̄s n̄ dūit pati i cruce: sȝ magis gladio vl' igne. pmum

ℂ p̄. Damascenus di. q xp̄s non dūit assūere detestabiles passiōes: sed mors cru- 2m

cis vr fuisse maxime detestabilis et i gminiosa. Un vr. Sap. 2. Morte turpissima odenem9 eu: g vr q xps nō dūit pati mortem crucis.

3m ¶ P. de xpo vr. Bñdict9 q venit in nomine dñi. vt ptz Mat. 21. sed mors crucis erat mors maledictōnis: sm Deut. 21. Maledict9 est a deo q pendet i ligno: g vr q nō fuit ouemens xpm crucifigi.

s oppm **Sz contra** ē qd vr Phil. 2. Factus est obediēs vsq ad mortē: mortē autem crucis.

Rñō. princi. couenientissimū fuit xps mori in cruce. **Rñdeo** dōz q ouenientissimū fuit xpm pati mortē crucis. p° qdē pp exm vtutis. Dic .n. Aug. i li. 83. q. Sapia di hoiez ad exm q recte viuerem9 suscepit. Pertinet autē ad vitā rectā ea q non sunt metuenda ñ metuere: sūt aūt hoies: q q̄uis mortē ipsā non timeant: gen9 tñ mortis horrescūt vt g nullū gen9 mortis recte viuēti hoi metuēdū eēt: illi9 hois cruce ostendendū fuit. Nihil .n. erat iter oia gña mort; illo gñe execrabili9 z formidabilius. ¶ 2° qz gen9 mort; maxe ouemēs erat satisfactiōi p pctō p¹ parētis: qd fuit ex eo q ō mādatū dei pomū ligni vetiti sūpsit: z iō ouemens fuit q xps ad satisfam p pctō illo seipm patereř ligno affigi. qsi restituēs: qd adā sustulerat fz illd ps. Que nō rapui tūc exoluebā. Un Aug. di. i qdā smo. de passio. Cōtēpsit Adā pceptū accipiens ex arbore pomū: sz qcqd Adā pdidit: xps in cruce inuenit. ¶ 3a rō ē: qz vt Chry di. i smo. d passiōe dñi. In excelso ligno z ñ sub tecto pass9 ē: vt ēt ipi9 aeris nā mūdeř: sz z ipa terra similē bñficiū sētiebat decurrēt; d latē sāguis stillatiōe mūdata z sup illd. Jo. 3. oz exaltari filiū hois dic. Exaltari audiēs suspensionē itelligas i altū: vt scificaret aerē q scificauerat trā ābulādo i ea. ¶ 4a rō ē: qz p h°qi ea moriř ascēsuz nos parat i celū: vt Chry. di. Et inde est q ipse dicit Jo. 12. Ego si exaltat9 fuero a terra oia trahaz ad meipsum. ¶ 5a rō ē: qz hoc opetit vli saluationi toti9 mūdi. Un Gre. nise. dic q figura crucis a me° tractu in qttuor extrēa ptita sigt vtutē z puidēam ei9/q in ea pepēdit vbiq diffusā. Chry. .n. di. q in cruce expāsis māibus moriř: vt altera māu veterē pplz: altera eos q ex gētib9 sūt trahat. ¶ 6a rō est: qz p h° gen9 mort; diuerse vtutes designāt. Un Aug. di. i lib. de grā ve. z no. te. Nō frustra tale gen9 mortis eligit vt latitudinis: z altitudinis: z lōgitudinis z pfunditatis. de qb9 apls loqtur mř existeret. Naz latitudo ē in eo ligno qd trāsuersum de sup figiř: hoc ad bōa opera ptinet: qz ibi extēdūř man9. Lōgitudo i eo qd ab ipo ligno vsq ad terrā ōspicuū ē: ibi .n. qdāmō stař. i. psistiř et pseuerař: qd lōganimitati attribuiř. altitudo in ea ligni pte. q ab illa q transuersū figiř: sursū vsus reliqř h° est ad caput crucifixi qz bñ sperantiū supna expectatio est iā vo illd ex ligno qd fixū occultatur: vñ totū illd exurgit signat pfunditatem gratuite grē. Et sicut Aug. sup Jo. dic. Lignū in q fixa erāt mēbra patientis ēt cathedra fuit magri docētis. ¶ 7a rō ē: qz h° gen9 mortis plurimis figuris respondet: vt .n. Augu. di. in ser. de passione: d diluuio aqrū hum genus archa lignea liberauit. De egypto āt di pplo recedēte. moy. mare vga diuisit: z Pharaonē pstrauit z pplm dei redemit. Idem Moyses lignū in aq misit z amaram aquā i dulcedinem cōmutauit. Ex lignea vga de spiritali petra salutaris vnda pferř: z vt amalech vincereř circa vgā Moyses expāsis manib9 extediř: z lex dei arche testamēti crediř lignee: vt his omnibus ad lignuz crucis quasi per quosdā gradus veniař.

ad pᵐ. Ad primum ergo dicendum quod altare holocaustorum in quo sacrificia aialium offerebantur: erat fctm de lignis vt hr. Exo.26. et quantum ad hoc: veritas rndet figure: non autem opz quod quantum ad omnia: quia iam non eet silitudo sz veritas vt Dam.di.in.3.li. Spālr tamen vt Chry.dic. Non caput ei amputaretur vt Joani: nz securi e vt Isai. vt corpus integrum et idiuisibile morti seruet: et non fiat occasio volentibus ec eciam diuidere: loco aut mal ignis fuit in holocausto xpi ignis charitatis.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum: quod xps detestabiles passiones assumere renuit: que ptinebant ad defectum scie vel gratie: aut et virtutis: non aut illas que ptinent ad iniuriam ab exteriori illatam: qnimovt dr Heb.12. Sustinuit crucem confusione contempta.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dicendum: quod sicut Aug. di.14. contra Faustum. Pctm maledictum e: et p consequens mors et mortalitas ex pcto prouenies: caro aut xpi mortal fuit silitudinem hns carnis pcti: et pp hoc Moy. eam nominat maledictum: sicut et apls noiat eam pctm dices 2ª ad Cor.5. Eum qui non nouerat pctm: p nobis pctm fec. s. pp penam pcti. Nec io maior iniuria est: quia dixit maledictus e a deo. Nisi.n. de⁹ pctm odisset non ad eam suscipiendam atque tollendam filium mitteret. Confitere ergo maledictum suscepisse p nobis quem confiteris mortuum ee p nobis vnde ad Gal.3. dr xps nos redemit de maledicto legis factus p nobis maledictum.

¶ Utrum xps oes passiões sustinuerit. Arti.v.

AD quintum sic pcedit Uf quod xps oes passiones sustinuerit Dic.n. Hil.10.de tri. Unigenitus dei ad pagendum mortis sue sacrm consumasse in se oine hūanarum gen⁹ passionum testat: cum incliato capite emisit spm: vr quod oes passiões hūanas sustinuerit. ¶ p. Isa.53.dr. Ecce intelligit bu⁹ me⁹: et exaltabit et eleuabit et sublimis erit valde: sicut obstupuerunt sup eum mlti: sic inglorius erit inter viros aspect⁹ ei⁹: et for^a ei⁹ inter filios hoim sz xps est exaltat⁹ sup hoc quod huit oem gratiam et oem sciam p quo sup eum mlti admirantes obstupuerunt: g vr quod ingloriu⁹ fuerit sustinendo oem passionem huam. 2ᵐ

¶ p. passio xpi ordiata e ad liberationem hois a peccato: vt. s. dcm est. sed xps venit liberari hoies ab oi gne pctorum: ergo dbuit pati oe gen⁹ passionum. 3ᵐ

Sz cōtra e qd dr Jo.19 quod milites p⁹ quidem fregerunt crura et alteri⁹ qui crucifixus e cum eo ad iesuz aut cuz venissent non fregerunt eius crura: non ergo passus est oez huam passiem. 1 oppᵐ

Respondeo dicendum: quod passiões hūa pūt consideri tripliciter. Uno⁰ quantum ad spēs et sic non oportuit xpm pati oem passionem. quia mlte passionum spēs sibiinuicez contrariant: sicut combustio in igne et submersio in aq. Loquimur.n. nunc de passionibus ab extrinseco illatis quia passiones ab extriseco creatas sicut sunt egritudies corpales non decuit euz pati: vt. s. dcm e. Sz bm gen⁹ passus e oem passionem huam qd quidem pt considerari tripliciter. Uno⁰ ex pte hoim. Passus e.n. aliqd et a gentilib⁹ et a iudeis: a masculis et a femis: vt pz de ancill accusantibus petrum. Passus est et a pncipibus et a ministris eorum et pplaribus bm illud ps. Quare fremue. gentes et ppli medi. sunt in ania. Asti. reg. ter. et pnci. cue. i vnum aduersus dnm et aduersus xpm ei⁹. Passus e et a familiarib⁹ et notis: sicut pz de iuda eum pdete: et petro ipm negante. Alio⁰ pz idem ex pte eorum in qb⁹ ho pt pati pass⁹ e ei xº in suis aicis eum deserentib⁹. In fama p blasphemias contra eum platas. In honore et gla p irrisiones et contu- Rnº. princi. ps.2.

melias ei illatas. In reb⁹ p hᵒ qdem q et vestibus spoliat⁹ ē. In aia p tristitiā tediū z timorē. In corpe per vulnera z flagella. Tertio pt ɔsiderari qtū ad corporis membra. Passus est em xps i capite pungentiū spinarū coronaz: et in manibus et pedib⁹ fixionez clauorū: in facie alapas: et i toto corpore flagella. Fuit et pass⁹ bz omnem sēsum corporeū: bm tactū quidē flagellatus et clauis confixus: bm gustū felle et aceto potatus: bm olphatū i loco fetido cadauerū mortuo℞: q dicit caluarie appēsus patibulo: secundum auditū lacessit⁹ vocib⁹ blasphemantiū et irridētiū: bm visum videns matrē et discipulū quē diligebat flentes.

Ad 1m Ad primū ergo dōm: q verbuz illud Hila. est intelligēduz

Ad 2m qtū ad oia gnā passionū: non etiam qtum ad oēs spēs. Ad 2m dōm: q silitudo ibi attenditur nō qtū ad nūe℞ passionū et gratia℞: sed qm ad magnitudinē vtriusqz qz sicut sublimatus est i dōis gre sup alios: ita deiect⁹ est ifra alios per ignimiam passionis. Ad 3m

Ad 3m dōm: q bm sufficientiā vna minia passio xpi sufficeret ad redimēdū gen⁹ hūanū ab oib⁹ pctis: sz bm puenienam sufficiens fuit q pateretur oia gnā passionū sicut iā dictum est.

Utrum dolor passionis xpi fuerit maior oibus dolo. A. vi.

pm Ad sextum sic pcedi tur. Ur q dolor passionis christi n̄ fuerit maior oibus alijs dolorib⁹ dolor. n. patiet; auget bz guitatē z diuturnitatē passionis: sz qdam martyres grauiores passiones z diuturniores sustinuerunt q xps sicut pz de Laurē. qui ē assatus in craticula z de Uinc. cui⁹ carnes sunt vngulis ferreis lacerate: g vr q dolor xpi patientis n̄ fuerit maxim⁹. p. ptus mētis 2m est mitigatiua doloris intm q stoici posuerunt tristiam in aia patientis nō cadere: z Ari. posuit q ptus moral mediū tz in passionib⁹. sed in xpo fuit pfectissima pt⁹ mentis: g videtur q in xpo nō fuerit maxim⁹ dolor. p. qto ali- 3m qd patiens ē magis sensibile. tanto maior seqtur dolor passionis: sz aia est sensibilior q corpus: cū corpus sentiat ex aia. Adā et in statu inocētie vr corp⁹ sensibili⁹ hūisse q xps: q assumpsit corpus humanū cū nālib⁹ defectib⁹: g vr q dolor aie patientis in purgatorio vel in inferno vel et dolor ad: si pass⁹ fuisset: maior fuisset q dolor passionis xpi. p. Maioris 4m boni amissio cāt maiorē dolorē: sz peccator peccādo amittit maius bonum q xps patiendo: qz vita gre est melior q vita nāe. Xps et qui amisit vitā post triduū resurrecturus minus aliqd amisisse vr q illi q amittūt vitaz pmāsuri in morte: g vr q dolor xpi nō fuerit maxim⁹ dolor. p. inocētia pa 5m tientis diminuit dolorē passiōis: sed xps innocenter est passus. bm illud Hiere. ij. Ego aūt qsi agnus mansuet⁹ q portat ad victimaz: g vr q dolor passionis xpi nō fuerit maxim⁹. p. in his que xpi 6m sunt nichil fuit supfluuz. sed minimus dolor xpi suffecisset ad finem salutis humane habuisset. n. ifinitā virtutē ex psona diuina: g supfluū fuit assumere maximū dolorē

1 oppm Sz ɔ̄ē qd hr. Treñ. pᵒ ex psona xpi. Attēdite z videte si ē dolor silis sicut dolor me⁹.

Rñº. pncipa. Rñdeo dōm q sicut. s. dcm est cū de dfectib⁹ assūpt; a xpo agere: in xpo patiente fuit ver⁹ dolor z sensibilis q causat ex corporali nociuo. z dolor interior: q causat ex apprehēsione alicuius nocumenti: qui tristia dr. Uterqz āt dolor i xpo fuit maxim⁹ īr dolo

res pñtis vite. Qd qdē ꝯtīgit pp q̄ttuor. ℂ p° qdē pp cās doloꝝ. Nā doloꝝ sēsibil' cā fuit lesio corporal': q̄ acerbitatē hūit: tū pp generalitatē passiōis de q̄ dcm̄ ē in p̄cedēti arg°. Tū ēt ex gn̄e passionis q2 mors ꝯfixorū i cruce est acerbissima: q2 ꝯfigunt̄ i locꝫ neruosis: ⁊ maxi͡e sensibilib⁹. s. i māibus ⁊ pedib⁹: ⁊ ip̄m pōd⁹ corpis pendētis ꝯtinue auget dolorē ⁊ cū h° ēt ē doloꝝ diuturnitas q2 nō stati moriūt̄: sic hi q̄ sunt gladio īterfecti. ℂ Doloris āt īt'ioris cā fuit. ℂ p° qdē oīa pcā humani gn̄is: p q̄b⁹ satisfaciebat patiēdo. vn̄ ea q̄si sibi ꝯscṗsit dicēs in. ps. Uerba delictoꝝ meoꝝ. ℂ 2° spūalit' casus iudeoꝝ et alioꝝ i ei⁹ mortē deliq̄ntiū: ⁊ p̄cipue discipuloꝝ q̄ scādalū passi fuer̄t in xp̄i passiōe ℂ 3° ēt amissio vite corpal': q̄ nāl'r ē horribil' hūane nāe. ℂ 2° p̄t magnitudo doloris ꝯsiderari ex pceptibilitate patientis ⁊ b̄m aiam ⁊ b̄m corp⁹. Nā ⁊ b3 corp⁹ erat optime ꝯplexionat⁹. cū corp⁹ eius fuerit forātū miracl'ose opōne spirit⁹. s. sic̄ ⁊ alia q̄ p miracula facta fuerūt sūt aliis potiora: vt Chry. dic̄ de vino in qd xp̄s aquā cōuertit in nuptijs: ⁊ iō in eo maxie viguit sensus tactus: ex cui⁹ pceptōne seq̄tur dolor. Aia ēt b̄m vires iteriores efficacissie app̄hēdit oēs cās tristitie. ℂ 3° magnitudo doloris xp̄i patiētis p̄t ꝯsiderari ex doloris puritate: nā in alijs patientibus mitigat̄ tristitia iterior: ⁊ ēt dolor exterior ex aliqua ꝯsiderātione rōnis p q̄dam deriuatione seu redūdātiaꝫ a supiorib⁹ virib⁹ ad inferiores: qd i xp̄o patiēte nō fuit: q2 vnicuiq3 v̄iū pmisit agere: qd est sibi ṗpū: sic Dam̄. di. ℂ 4° p̄t ꝯsiderari magnitudo doloris xp̄i patiētis ex h° qd passio illa et dolor a xp̄o fuer̄t assumpta volūtarie pp finē liberatōis hoīꝫ a pcō: et iō tāta q̄titatē doloꝝ assūpsit. q̄ eēt ṗportionata magnitudini fruct⁹: q̄ seq̄bat̄ īn. Ex his igitur oīb⁹ causis sil' ꝯsideratꝫ māifeste appet q̄ dolor xp̄i fuerit maxim⁹

Ad primum g̊ dōꝫ: q̄ ratō illa pcedit ex vno tm̄ p̄dcōꝝ. s. ex lesiōe corpali: q̄ est cā sensibil' doloꝝ: sed ex alijs cāis multo magis dolor xp̄i patientis auget̄: vt dcm̄ ē. ℂ Ad 2m dōm: q̄ v̄t° moral' al'r mitigat tristiciā interiorē: ⁊ al'r exteriorē dolorē sensibilē. Tristitiā. n. iterioreꝫ diminuit directe in ea mem ꝯstituendo: sic̄ i ṗpa mā. Mem āt i passionib⁹ v̄t⁹ moral' ꝯstituit: vt i 2a parte h̄itū ē: n̄ b3 q̄titatē rei: s3 b3 q̄titatē ṗportiōis: vt. s. passio nō excedat r'lam rōis. Et q2 stoici reputabāt: q̄ nl'la tristitia eēt ad aliq̄d vtil': iō credēbāt q̄ total'r a rōe discordaret: ⁊ p ꝯn̄s q̄ total'r eēt sapiēti vitāda. S3 b3 rei v̄itatem tristicia aliq̄ laudabil' ē vt Au. pbat i. 14. de ciui. dei. qn̄. s. pcedit ex scō amore: vt puta cū aliq̄s tristatur de pctis ṗpjs vel alienis. Assumit̄ ēt vt vtil' ad finē satisfactōis p pcō. b3 illō apl'i. 2. ad Cori. 7. Que b3 deū ē tristi͡a pniam salutē opat̄. Et iō xp̄s vt satisfaceret p pctis oīꝫ hoīuꝫ assūpsit tristi͡am maxi͡am qdē q̄titate absoluta. nō tn̄ excedētē rel'aꝫ rōnis. Dolorē āt exteriorē sensus v̄t⁹ moralis directe nō miuit: q2 tal' dolor nō obedit rōni: s3 seq̄t̄ corpis nāꝫ Dimīuit tn̄ ip̄m indirecte p redūdātiā a supiorib⁹ v̄ib⁹ i iferiores: qd in xp̄o nō fuit vt dcm̄ ē. ℂ Ad 3m dōm: q̄ dolor aīe sepate patientis ptinet ad statū fut̄e dānatōis q̄ excedit oē malū h⁹ vite: sic scōꝝ glīa excedit oē bonuꝫ pn̄tis vite. Un̄ cū dicim⁹ xp̄i dolorē eē maximū: nō ꝯpamus ip̄m dolori aīe separate. Corp⁹ āt ade pati nō poterat nisi peccaret: ⁊ sic fieret mortale ⁊ passibile: ⁊ min⁹ doleret patiens q̄ corp⁹ xp̄i: pp rōes p̄dcās

Ex qb⁹ ēt appet: ꝙ ēt si ꝑ ipo͛e po
naṫ ꝙ adā i statu inocētie pass⁹ fu
ad 4m issꝫ: mioꝛ fuissꝫ doloꝛ ei⁹ ꝙ̄ xp̄i. Ad
4m dd̄ꝫ ꝙ xp̄s ñ solū doluit ꝑ amis
sione vite corpal' ꝓpe. sꝫ ēt ꝓ pcis
oīꝫ alioꝝ: ꝗ doloꝛ in xp̄o excessit
oēꝫ doloꝛē cuiuscūqꝫ ꝯtriti. Tum
qꝛ ex maioꝛi sapiā ⁊ charitate pro
cessit: ex qb⁹ doloꝛ ꝯtritōis augeṫ
Tū ēt qꝛ ꝓ oīb⁹ pcis doluit ꝫm
illō Isa. 53. Uere doloꝛes nr̄os ip
se tulit. Uita āt corpal' xp̄i fuit tā
te dignitatꝫ: ⁊ pcipue ꝑꝑ diuinitatē
vnitam: ꝙ de ei⁹ amissiōe ēt ad ho
rā magꝫ eēt dolēdū. ꝙ̄ d amissiōe al
ti⁹ hois ꝑ qdcūqꝫ tp̄s. Uñ ⁊ phus
di. l. 3. ethi. ꝙ ꝟtuosus pl⁹ diligit
vitā suā ꝙ̄to scit eā eē melioꝛē: et
tñ eā expōit ꝑꝑ bo^m ꝟtutꝫ. Et sic
xp̄s vitā suā max^e dilectā exposu
it ꝑꝑ bo^m charitatꝫ. ꝫm illō Hier.
12. Dedi dilectā aīam meā i mani
Ad 5m b⁹ inimicoꝝ ei⁹. Ad 5m dd̄ꝫ ꝙ ino
centia patiētꝫ: doloꝛē passiōis mi
tigat ꝙ̄^m ad nūeꝝ: qꝛ cū nocēs pa
tiṫ dolet ñ solū de pēa sꝫ ēt d clpa:
inocēs āt solū de pena: ꝗ tñ doloꝛ
in eo augeṫ ex inocētia: inꝙ̄^m ap
ꝑhēdit nocumētū illatū: vt magꝫ
indebitū. vñ ēt ⁊ aliȷ̄ magꝫ sunt re
ꝑhēsibiles: si eis nō ꝯpatiunṫ ꝫm
illō Isa. 57. Iust⁹ āt ꝑit ⁊ nō ē q
ad 6m. recogitet i coꝛde suo. ¶ Ad 6m
dd̄m: ꝙ xp̄s voluit gen⁹ humanū
a pctis liberare nō sola potestate:
sed iusti^a: ⁊ iō nō solū attēdit ꝙ̄tā
ꝟtutē doloꝛ ei⁹ hēret ex diuinitate
vnita: sꝫ ēt ꝙ̄^m doloꝛ ei⁹ sufficēt ꝫꝫ
hu^am nāꝫ ad tātam satisfactionē.
¶ Utꝝ xp̄s passus fuerit ꝫm ani
mam. Ar. vij.

7m AD septimū
sic ꝓceditur. videtur
ꝙ xp̄s ñ fuerit pass⁹ ꝫꝫ
aīaꝫ. Aīa ei patiṫ patiēte coꝛpe ꝑ
accñs: inꝙ̄^m est coꝛpis act⁹: sꝫ aīa
nō est act⁹ coꝛpis ꝫm ꝗlꝫ ꝑtē. naꝫ
inte⁹ nulli⁹ coꝛpis act⁹ ē. vt dꝛ i. 3.
de aīa: ꝙ vꝫ ꝙ xp̄s nō fuerit pass⁹
2m. ꝫꝫ totā aīaꝫ. p̄. Quelꝫ po^a aīe pa
tiṫ a suo obto: sꝫ supioꝛis ꝑtꝫ rōis
obm sūt rōnes eterne: qb⁹ inspiciē
dꝫ ⁊ ꝯsulēdis itēdit: vt Au. di. l 12
de tri. Ex rōnib⁹ aūt eternitatis nl
lū potuit xp̄s pati nocumētū: cuꝫ
i nullo ei ꝯ̄triarenṫ: ꝙ videṫ ꝙ ñ fu
erit passus ꝫꝫ totaꝫ aīaꝫ. ¶ p̄. qñ
passio sensibil' vsqꝫ ad rōnē ꝑtigit: 3m.
tunc dꝛ ꝯpleta passio. ꝗ in xp̄o non
fuit vt hiero. di. sꝫ solū ꝓpassio.
Uñ ⁊ Dio. dic. i epl'a ad Ioan. euā
gel. ꝙ passiōes sibi illatas patie
baṫ ꝫꝫ iudicare solū ñ ꝙ vꝫ ꝙ xp̄s
ꝫm totā aīaꝫ patereṫ. ¶ p̄. passio 4m
doloꝛē cāt: sꝫ in intellectu specu^lio
nō est doloꝛ: qꝛ delectatiōi ꝗ ē ab
eo qd est ꝯsiderare: nulla tristicia
opponiṫ: vt phs dic. i p̄mo Topi.
ꝙ videtur ꝙ xp̄s non pateretur ꝫꝫ
totā animam.

I opp^m Sꝫ cōtra est ꝙ in p̄s. dꝛ ex
persōa xp̄i. Reple
ta ē malis aīa mea Glo. nō vitijs:
sed doloꝛib⁹ qb⁹ aīa carni ꝯpatiṫ:
vel malis. s. peūtis ꝑꝑli ꝯpatiendo
Nō aūt fuisset aīa ei⁹ his malis re
pleta: si nō ꝫm totā aīam pass⁹ eēt
ergo christus est secūdū totaꝫ ani
mam passus.

Rñdeo dd̄ꝫ: ꝙ totū dꝛ r^u ꝑtiū
Rño p̄in ꝑtes aūt aic dr̄r po^e
eius sic ergo dicitur aīa tota pati
inꝙ̄tum patiṫ ꝫm suam eēntiam:
vel inꝙ̄^m ꝫm omnes suas potenti
as patiṫ. Sꝫ ꝯsid^un est ꝙ aliꝗ po
tentia anime pōt pati dupliciter.
¶ Uno mō passione ꝓpa ꝗ qdem
ꝫm est ꝙ patiṫ a suo obto. sic si vi
sus patiaṫ ex supabūdanti visibili
¶ Alio mō aliꝗ po^a patiṫ passiōe
subti super qd fundaṫ: sic visus pa
tiṫ patiente sensu tactus in oculo
super quem fundatur visus: puta
cum oculus pungitur. aut etiam
distemperatur per caloꝛem. Sic
igitur dicendum est ꝙ si intelliga
mus totam animam ratione sue es
sentie: sic manifestum est totā aīaꝫ
christi passam esse. Nā tota eēntia
anime cōiūgitur coꝛpoꝛi: ita ꝙ to
ta ē i toto ⁊ tota i ꝗlꝫ ꝑte eius: et

id corpore patiēte z dispositio ad sepōnē ab aia: tota aia patiebat. Si vo itelligam⁹ totā aiaz ƀz oēs potētias ei⁹ sic loquēdo de passionibus xp̄is potentiarū patiebat qdē ƀm oēs vires iferiores: qz in singulis virib⁹ inferiorib⁹ aie que circa tpalia opant. inueniebat aliqd qd erat cā doloris xp̄i: sic ex supradictis pz. Sz ƀm h⁹ supior rō nō patiebat i xp̄o ex sui obti.s.di: q nō erat aie xp̄i cā doloris: sz delectationis z gaudij. Scdz āt illū modū passionis: q po^a aliq dr pati ex pte sui sbti: sic oēs po^e aie xp̄i patiebant. Oēs.n.po^e aie xp̄i radicant in eēntia eius: ad quā puenicbat corpis passio cuius ē act⁹.

Ad p^m **Ad primuz** g dōm q lz itellect⁹ ƀz q ē po^a qdā nō sit corpis act⁹: eēn^a tn̄ aie ē corpis act⁹ i q radicat po^a itelle^{ua}: vt i p^a pte hitū est.

Ad 2^m Ad 2^m dōm: q illa rō pcedit de passione q ē ex pte pprij obti. ƀz quā supior rō in xp̄o nō fuit.

Ad 3^m. Ad 3^m dōz q dolor tc dr eē passio pfecta p quā aia pturbat: qn̄ passio sensi^{ue} ptis ptigit vsq ad mutādū rōnē a recti tudine sui act⁹: vt.s. sequat passionē: z nō hēat lib.ar.sup cā. sic aūt passio sensitiue ptis nō puenit in xp̄o vsq ad rōnē: sz ex pte subti sic dcm est.

ad 4^m Ad 4^m dōm. q itell's speculatiu⁹ nō pōt hr̄e dolorē vel tristitiam ex parte sui obti: qd est verū absolute psidertuz: qd ē pfectio eius pōt tn̄ ad ipz ptigere dolor vl cā doloris p modū iā dictū.

Utrū aia xp̄i i passione frueretur fruitione btā. Ar. 8.

primuz  **D octauum** sic proceditur. vr̄ q aia xp̄i in articulo illi⁹ passionis nō tota frueret fruitiōe btā. Impoſe est.n.sil' dolere z gaudere: cum dolor z gaudiū sint pria: sz aia xp̄i tota patiebatur dolorem in tpe passionis: vt supra hitum ē: nō g poterat eē: vt tota frueret. 2^m. p̄.phs di.in.7. ethi.q tristitia si sit vehemens nō solū ipedit delectationē priam: sz qcūq: z econuerso: dolor aūt passionis xp̄i fuit maxim⁹: vt ośsum est: z similiter dilectio fruitiōis ē maxima: vt in pn⁹ 2^e ptis hitū ē: nō g potuit esse q anima xp̄i tota simul pateret: z frueret. 3^m: p̄.fruitio btā est ƀm cognitionem z amorem diuinorū: vt ptz p Aug. in.i. de doctr.xp̄ia.sed non omnes vēs aie attingūt ad cogscēdū z amandū deū: n̄ g tota aia xp̄i fruebat.

i opp^m **Sz ptra** ē quod Dam. di.in 3.li. Deitas christi pmisit carni agere et pati que sūt ei ppzie: g pari rōne cū ppriū eēt aie: iqztū erat btā: q frueret: passio ei⁹ fruitionē nō ipediebat.

Rn̄o princi. **Rn̄deo** dōm q sicut dcm est p̄us tota anima pōt intelligi: z ƀm essentiam z ƀz oēs eius potentias. Si aūt intelligat ƀm essentiam: sic anima tota fruebatur: inqztuz est subz supioris ptis anime: cui⁹ est frui deitate. Et sicut passio rōne essentie attribuit superiori parti aie: ita econuerso fruitio rōne supioris part; aie attribuat essentie. Si vo accipiam⁹ totā aiam rōne oium potentiaruz eius: sic non tota aia fruebat: nec directe qdē qz fruitio nō pōt esse actus cuiuslibet ptis anime per redūdantiam glorie: qz dū xp̄s erat viator nō fiebat redundantia glorie a supiori parte i inferiorē: nec ab animam corpus. Sed quia nec econuerso superior pars anime ipediebatur circa id quod est sibi propriū p inferiorē: pueniēs ē q supior ps aie fruebat xp̄o patiēte

Ad p^m **Ad primuz** g dicendum q gaudium fruitionis nō contrariatur directe dolori passionis qz non sunt de eodē. Nihil.n. phibet ptraria eidē iee: non secundum idem. Et sic gau-

diū fruitionis p̄t ptinere ad sup̄ioꝛē partē rōnis p ꝓpū actū. Doloꝛ āt passiōis ſ̄ꝫ suū ſ̄ꝫ. Ad eēntiam ꝓo aie ꝑtinet doloꝛ passiōis ex pte coꝛpis cui⁹ ē foꝛma/ gaudium ꝓo fruitiōis ex pte po^e cui subdit

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ ꝓbū illd̄ ph̄i hꝫ ꝟitatē in rōne redūdātie: q̄ nāl it fit ab vna po^a aie ī aliā: sꝫ h^o ī xp̄o non fuit: vt .s̄. dcm̄ ē.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dicendū: ꝙ rō illa ꝓcedit de totalitate aie q̄ꝫ^m ad eius potētias.

¶ Utrū xp̄s fuerit cōuenienti tē poꝛe passus. Ar. ix.

primū. AD nonū sic ꝓceditur. videtur ꝙ xp̄s nō fuerit cōueniēti tp̄e passus. Passio .n. xp̄i figurabat̄ p immolationē agni paschalis: vn̄ ꝛ apostol⁹ di .i. ad Coꝛ. 5. pascha nr̄ꝫ imolat⁹ ē chꝛist⁹: sꝫ agn⁹ paschalis imolabat̄ .14. die ad vesperā: vt dr̄ Exo. 12 ḡ vr̄ ꝙ xp̄s tunc debuit pati: qd̄ pꝫ eē fl̄m: nā tunc pascha cū suis discipul̄ celebꝛauit. ſ̄ꝫ illd̄ Mar. 13. Prima die azimoꝛū quādo pascha imolabāt: sequenti aūt die passus fuit.

2^m ¶ P̄. passio xp̄i dr̄ ei⁹ exaltatio: ſ̄m illd̄ Jo. 12 Dꝫ exaltari filiū hois: ip̄e āt xp̄s dr̄ sol iustitie: vt pꝫ Malach. vlt. ḡ videt̄ ꝙ dūit pati hoꝛa sexta: qn̄ sol est in sua maxi^a exaltatione: c⁹ ꝯriū vr̄ p id: qd̄ dr̄ Mat. 15. Erat āt hoꝛa 3^a et crucifixerunt eum.

3^m ¶ P̄. sicut sol in hoꝛa sexta maxi^e exaltat̄ quolꝫ die: ita quolꝫ anno in solsticio estiuali: dūit ergo magis pati circa xp̄s solsticiū estiualis: q̄ꝫ circa tp̄s eqnoctii vernal̄.

4^m ¶ P̄. p p̄ñtiaꝫ xp̄i in mūdo mūd⁹ illuīabatur: ſ̄m illud Jo. 9. Quādiu sum in mūdo: lux mūdi sū: cōueniēs igit̄ fuissꝫ hu^e saluti: vt diuti⁹ in h^o mūdo vixisset: ita ꝙ nō pateret̄ in iuuenili etate sꝫ magis in senili.

I opp^m Sꝫ cōtra est qd̄ dr̄ Jo. 13. sciens iesus qꝛ venit hoꝛa ei⁹ vt trāseat de hoc mūdo ad p̄rem et Jo. 2. dic̄. Nondū venit hoꝛa mea: vbi di. Aug. vbi tm̄ fec̄ q̄ꝫtū sufficere iudicauit: venit hoꝛa ei⁹: nō necessitatis sꝫ voluntatis. conuenienti igitur tempoꝛe passus est.

Rn̄o. princi. Rn̄deo dōm ꝙ sic̄ .s̄. dcm̄ est: passio xp̄i subiecta erat eius voluntati: volūtas āt ei⁹ regebat̄ diua sapīa que oia ꝯuenient̄ ter et suauit̄ disponit: vt dr̄ Sap̄. 8. ꝛ iō dōm ē ꝙ ꝯueniēti tp̄e passio xp̄i celebꝛata ē. vn̄ Au. i li. qō. ve. ꝛ no. te. dr̄. Oia ꝓpꝛiis locis ꝛ tp̄ibus gessit saluatoꝛ.

Ad p̄m Ad pꝛimum ḡ dōꝫ: ꝙ q̄dā dn̄t xp̄m fuisse passū .14. luna qn̄ iudei pascha imolabāt. Un̄ ꝛ Jo. 18. dr̄ Qꝫ iudei nō introierūt p̄toꝛiū pilati ipso die passiōis: vt nō cōtaminarētur: sꝫ manducarent pascha. Ubi Chꝛy. di. ꝙ tunc iudei faciebant pascha: ipse vero ante vnam diem celebꝛauit pascha: reseruans suam occisionem sexte ferie. quando vet⁹ pascha fiebat. Cui videt̄ ꝯsonare qd̄ dr̄ Jo. 13. Qꝫ an̄ diem pasche xp̄s facta cena: pedes discipuloꝝ lauit. Sꝫ ꝯ hoc videt̄ eē qd̄ dr̄ Mat. 26. ꝙ p̄^a die azimoꝝ accesserunt discipli ad iesum dicentes. Ubi vis parem⁹ tibi comedē pascha? Ex q̄ pꝫ ꝙ cū p̄m⁹ dies azimoꝝ dicat̄ .14. dies mēsis p̄mi qn̄ agn⁹ imolabat̄ ꝛ luna plenissima est: vt Hiero. di. ꝯstat igit̄ .14. luna xp̄m cenā fecisse: ꝛ .15 eū esse passum. Et h^o ex p̄ssi⁹ manifestatur p id qd̄ dr̄ Mar. 14. p̄^o die azimoꝝ qn̄ pascha imolabāt ꝛ c̄. ꝛ Luc. 22. Uenit dies azimoꝛū in q̄ necē erat occidi pascha. Et iō quidam dn̄t ꝙ xp̄s die cōuenienti .in 14. luna pascha cū discipulis suis māducauit. demſtrans ꝙ vsq̄ ad vltimū dic̄ n̄ erat ꝯri⁹ legi: vt chꝛy. di. sup Mat. Sed iudei occupati circa ꝓcurationē moꝛtis xp̄i ꝯtra

legē celebrationē pasche ī crastinū distulerāt. Et pp̄ hoc dicitur his dr̄ q̄ ī die passiōis xp̄i noluerūt itrare p̄torium vt ñ ꝯtaminarēt: sȝ mādu carēt pascha. Sȝ nec istō vr̄ eē cō sonū p̄bis Mat. dicētis. Pria die azimoꝝ qñ pascha imolabāt. Sic ḡ xp̄s ꝛ iudei vet⁹ pascha celebrauerūt: ꝛ sic̄ Beda dt̄ sr̄ Mar. Lȝ x⁹ q̄ est pascha nr̄m sit crucifix⁹ seq̄nti die. hoc est. 15. lūa: attñ nocte q̄ agn⁹ imolabat̄ corpis sui ꝛ sanguinis sui discipul' tradēs mysteria celebrāda: ꝛ a iudeis tentus ꝛ alligatus ipsius imolationis hoc est passionis sue sacrauit exordium. Cū āt dr̄ Jo. 13. Añ diē festū pasche. itelligit̄ hoc fuisse. 14 lūa: qd̄ tūc euenit. 5ª feria. Nā luna exñte 15. erat dies solēnissim⁹ pasche apd̄ iudeos. Et sic eūdē diē quem Jo. noīat añ diē festū pasche: pp̄ distinctionē nālē dieꝝ. Mat. nominat p̄ªm diē azimoꝝ: qꝛ b̄ȝ ritū iudaice festiuitatis solēnitas īcipiebat a vespera p̄cedēt' diei. Q' āt dr̄ eos ꝯmesturos eē pascha: i. 15. lūa: intelligēdū est q̄ ibi pascha ñ dr̄ agn⁹ paschal: qꝛ īmolat⁹ fuerat. 14. luna: sȝ dr̄ cibus paschal. i. azimi panes: q̄s oportebat comedi a mūdis. Uñ Chry. di. ibidē aliam expōnem pōit q̄ pascha p̄t accipi p̄ toto festo iudeoꝝ qd̄. 7. diebus agebat̄. ¶ Ad. 2ᵐ dōȝ: q̄ sic̄ Au. di. i li. de cō. euā. Hora erat q̄si. 6 cū tradit⁹ ē dñs crucifigēd⁹ a pilato: vt io. di. Nō. n. erat plēa 6ª sȝ q̄si media. i. pacta q̄nta: et aliquid de 6ª eē cepat: donec ꝯpleta 6ª xp̄o pendēte i cruce tenebre fierēt Intelligit̄ āt fuisse hora 3ª cū clamauerūt iudei: vt dñs crucifigeret̄: ꝛ v̄acissīe demōstrat̄ tūc eos crucifixisse qñ: clamauerūt. ḡ ne q̄s q̄ cogitationē tāti crimīs a iudeis aduersus milites conuerteret: erat inq̄t hora 3ª ꝛ crucifixerūt eū: vt illi eū poti⁹ crucifixisse iueniātur: qui hora 3ª vt crucifigeretur clamauerūt. Quāq̄ nō dubium q̄ parasceuē diē quē Jo. ꝯmēorat dicēs. Erat pasceue hora. q. 6. horā dici 3ªm voluit itelligi. Parasceue q̄ppe iterp̄tat̄ p̄paratio. Uerȝ āt pascha qd̄ i passiōe xp̄i celebratur: icipit p̄parari a b hora noctis nona: qñ. s. oēs p̄ncipes sacerdotū dixerūt: re⁹ ē mortis: ab illa ḡ hora noctis vsq̄ ad xp̄i crucifixionē occurrit hora pasceuē. 6ª b̄ȝ Jo. et hora diei. 3ª b̄ȝ Mar. Quideȝ tñ dūt q̄ h̄ diuersitas ex pctō scriptoris ap̄ grecos ꝯtigit. Nā figure q̄ b⁹ tria ꝛ sex repñtant̄ satis sunt p̄pinq̄ ap̄ eos. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ sic̄ dr̄ in. li. de qō. ve. ꝛ no. te. tūc voluit dñs passiōe sua mūdū redimere et reformare qñ eū creauerat. i. in eq̄noctio: et tūc dies sr̄ noctē īcrescit: qꝛ p̄ passionē saluatoris a tenebris ad lucē p̄ducimur: ꝛ qꝛ perfecta illuīatio erit in 2°. aduentu xp̄i: iō tp̄s secū di aduēt⁹ estati cō parat̄ Mat. 24. vbi dr̄. Cū ram⁹ ei⁹ iā tener fuerit ꝛ folia nata/scitis qꝛ p̄pe ē estas: ita ꝛ vos cū videritis h̄ oīa scitote qꝛ p̄pe ē ꝛ i iāuis: ꝛ tūc etiā erit max⁹ xp̄i exaltatio. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ: q̄ xp̄s i iuuenili etate pati voluit pp̄ tria.

¶ p̄°. q̄dē vt ex hoc mag' dilectōnē ꝯmēdaret: q̄ vitā suā p̄ nob dedit qñ erat in p̄fectissimo statu.

¶ 2° qꝛ nō cōueniebat vt i eo apparēt nāe diminutio: sic̄ ñc morb⁹ vt. s. dcm̄ ē. ¶ 3° vt in iuuēili etate moriēs ꝛ resurgēs futurā r̄surgētiū q̄litatē i seip̄o xp̄s p̄nūciaret. Uñ dr̄ Ephe. 14. Dōcc occurram⁹ oēs i vnitatē fidei agnitōis filij dei: in viꝝ p̄fctm̄/in mēsuram etatis plenitudinis christi.

¶ Utꝝ xp̄s fuerit icōueniēti loco passus. Ar. x.

Ad decimū sic p̄cedit̄. vr̄ q̄ ñ ꝯueniēti loco xp̄s pass⁹ fuerit. xp̄s. n. pass⁹ ē b̄ȝ carnē h̄uanā: q̄ q̄dē ꝯcepta fuit ex

ꝯ gie in nazareth: ⁊ nata i bethle em: q̄ vr̄ ꝙ nō i hierl̄: ſ; ī nazareth
3m. vel i bethleē pati dūerit. ¶ P̄. ꝟi tas dȝ rn̄deř figur: ſ; paſſio xp̄i fi gurabař p sacrificia ve. le. ſ; hm̄oi ſacrificia offerebāř in tēplo: ergo videtur ꝙ xp̄us in templo pati
4m dūcrit. ⁊ n̄ extra portā ciuitatis. ¶ P̄. Medicia dȝ morbo rn̄dē: ſ; paſſio xp̄i fuit medicia ꝯ pcīn ade Adā āt n̄ fuit ſepult⁹ in hierl̄; ſed in ebrō. Dr̄. n. Joſue. 14. Nomen ebrō ātea vocabař cariatherbe. A dā mari⁹ ibi i t̄ra enachi ſit⁹ erat
Iopp m S ꝯ eſt quod dicit Luc. 13. Nō ꝯcapit pphām pire extra hie rl̄;. ſ; xp̄s fuit pph̄a: ḡ i cōueniēti loco paſſus eſt.

Rño. princi. Rn̄ deo dōm. ꝙ ſicut dř in li. 83 qō. Oia pprijs locis ⁊ tp̄ibus geſſit ſaluator: q̄ ſic oīa tp̄a ſunt in manu eius: ita ēt oia loca: et iō ſic ꝯueniēti tpe xp̄s paſſ⁹ eſt ita etiā ꝯueniēti loco.

Ad p̄m Ad primū ḡ dōȝ: ꝙ xp̄s ꝯueniē tiſſime i hierl̄; paſſ⁹ eſt. p⁰ qdē q̄ hierl̄; erat loc⁹ a deo elect⁹ ad ſacrificia ſibi offerēda: q̄ qdeȝ figuralia ſacrificia ſibi figant xp̄i paſſionē: qđ ē ver̄ ſacrificiū: b̄; il lud. Eph. 5. Tradidit ſemetipſuȝ hoſtiā ⁊ oblationē i odorē ſuauitatis. Vn̄ Beda di. i qdā homel̄. ꝙ appropinquāte hora paſſionis/ dn̄s appropiq̄re voluit loco paſſionis. ſ. i hierl̄m. Quo ꝑuenit āte q̄nq; dies paſche: ſic agn⁹ paſchalis an̄ ſex dies paſche i 10. luna: b̄; p̄ceptū leg; ad locū imolatōis du cebař. 2⁰ q̄ ꝟtus paſſiōis ei⁹ ad totū mūdū diffūdēda erat: in medio terre h̄itabil̄ pati voluit. i. in hierl̄; vn̄ dř in p̄s. De⁹ āt rex noſter an̄ ſec. opa. ē ſa. i me. ter. i. i hierl̄;: q̄ dř eē terre vmbilicus. 3⁰ qa h⁰ maxie ꝯueniebat hūilitati ei⁹: vt. ſ. ſic turpiſſimū gen⁹ mor̄; eligit ita ēt ad ei⁹ hūilitatē ptinuit ꝙ i loco tā celebri ꝯfuſiōeȝ pati n̄ recuſauit. Vn̄ Leo papa dt in ſermone qdā epi. Qui ſerui ſuſceperat formā bethleē p̄legit natiuitati hierl̄. paſſōi: 4. vt oñdēt a pncipib⁹ ppli exhortā eē iniqtatē occidētiū xp̄m: ⁊ iō i hierl̄m vbi principes morabanř voluit pati. Vn̄ dř Act. 4. Cōuenerūt in iſta ciuitate aduerſ⁹ puer̄ ſcm̄ tuū ieſū: quē vnxiſti: Herodes ⁊ pōtius pilat⁹ cū gētib⁹ ⁊ pplis iſrl̄. ¶ Ad 2m Ad 2m
dōm: ꝙ xp̄s nō in tēplo aut i ciuitate. ſed extra portam paſſus ē p pter tria. p⁰ qdē vt ꝟitas rn̄deret figure. Nā vitul⁹ et hirc⁹ q̄ ſolēniſſio ſacrificio ad expiationē totius multitudis offerebāř: extra caſtra ꝯburebanř: vt p̄cipiř. Leuit. 16. Vn̄ dř heb. 13. Quor̄ aīaliū infertur ſāguis p pctō i ſācta p pōtificē: horuȝ corpa cremabātur extra caſtra pp qđ ieſus vt ſcificaret p ſuū ſanguinē ppl̄;: extra portā paſſus ē. 2⁰ vt p h⁰ daret exemplū nob exeūdi a mūdana ꝯuerſatione. Vn̄ ibiđ ſubdiř. Exeam⁹ igitur ad eum extra caſtra i ppriū ei⁹ portātes. 3⁰ vt Chry. in t̄mo. de paſſōe di. Voluit dn̄s pati ſub celo nō in tēplo iudaico ne iudei ſubtraherēt ſacrificiū ſalutař: nec putares p illa tm̄ plebe oblatum et ideo foras muros vt ſcias ſacrificium eſſe cōe quod totius terre eſt oblatio: qđ cōis eſt purificatio. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ſicut Jhero. Ad 3m
dicit ſup Mat. Quidā exponūt caluarie locū in q̄ ſepultus eſt Adā: et ſic ideo appellatum: q̄ ibi ātiq̄ hoīs ſit cōditum caput: fauorabilis interpretatio mulcēs aures populi. nec tamen vera: extra vrbem enim et foras portam loca ſunt in quibus truncatur capita damnatorum. et caluarie. i. decollatorum ſumpſerunt nomē. p̄. āt ibi crucifix⁹ eſt ieſus. vt vbi erat area dānatorum: ibi erigerenř vexilla martyrij. Adā vero ſepultū iuxta Ebron in libro ieſu filij Naue. i. Joſue. 14. legiř. Magis āt

iesus crucifigend⁹ erat i loco cōi dānatoꝝ q̃ iuxta sepulchꝝ̄ Ade: vt ondereť φ crux xp̄i ñ solū erat in reme^m ꝯ pctm̄ psonale ipi⁹ade: sʒ in reme^m ēt ꝯ pctm̄ toti⁹ mūdi.

❡ Utrū ꝯueniēs fuerit xp̄m cum latronib⁹ crucifigi. Ar. xi.

p^m D vndecimū sic ꝓceditur. vr̄ φ non fuit ꝯueniens xp̄m cū latrōib⁹ crucifigi. Dr̄ .n.2.ad Cori. 6. Que pticipatio iustitie cū iniq̄tate: sʒ xp̄s fact⁹ ē nobis iusti^a a deo: iniq̄tas āt ptine t ad latrōes nō ḡ fuit ꝯuēiens vt xp̄s sīl' cū latronib⁹ crucifigere

2^m. tur ❡ p̄. Super illð Mat. 26. Si oportuerit me mori tecū nō te negabo: dic̄ Orige. Mori cū xp̄o ꝓ oib⁹ moriēte hoīum non erat. Et Amb. dic̄ sup illð Lu. 22. Parat⁹ sum tecū: ⁊ in carcerē ⁊ in morteȝ ire. Passio inq̄t dn̄i emulos hʒ: pares non hʒ multo igr̄ minus vr̄ φ

3^m: xp̄s sīl' cū latrōib⁹ patereť. ❡ p̄. Ma. 27. dr̄ φ latrones q̄ crucifixi erāt iprobabāt ei: sʒ Luc. 23. dr̄: φ vnus eoꝝ q̄ crucifix⁹ erat cū xp̄o ei dicebat. Memēto mei dn̄ veneris in regnū tuū: ḡ vr̄ φ pter latrones blasphemātes fuerit cū eo crucifix⁹ ali⁹ nō blasphemās: ⁊ sic vr̄ incōuenienter ab euangelistꝭ narratum φ xp̄s fuerit cū latronibus crucifixus.

i opp^m **Sed contra** est qð Isa. 53. fuerat ꝓphetatum. Et cū sceleratis reputatus est.

Rn̄o princi. **Rn̄deo** dōm: φ xp̄s iter latrones crucifix⁹ est: ꝓalia q̄dē rōne q̃^m ad itētionē iudeoꝝ. Alia ꝟo q̃tum ad dei ordiatiōnē ❡ Quātū ad intētionē iudeoruȝ duos latrones vtriq̧ crucifixerūt sic̄ di. Chry. vt eoꝝ suspitiōis fieret pticeps: sed nō ita euenit. Nā de illis nihil dr̄. h⁹ i āt vbiq̧ crux adoraṫ: reges diademata deponētes: assumūt crucē in purpureis: i dyadematib⁹: in armis: in mensa sacrata vbiq̧ terraꝝ crux emicat. ❡ Quātū ꝟo ad dei ordiationeȝ xp̄s cū latronib⁹ crucifix⁹ ē: q2 vt Hier. dic̄ sup Mat. Sicut pro nos maledictum crucis factus est xp̄s sic ꝓ oium salute inter noxios q̄si noxius crucifix⁹. ❡ 2° vt di. Leo papa in s̄mo: de passio. duo latrones vnus ad dexterā: ⁊ ali⁹ ad sinistrā crucifigūť: vt in ip̄a patibuli sp̄ē demr̄areť illa q̄ in iudicio ip̄i⁹ oium hoium facienda ē discretio. Et Aug. dic̄ sup Jo. Ipsa crux si attēdas tribunal fuit: i me°. n. iudice ꝯstituto vnus q̄ credidit liberatus: ali⁹ q̄ exultauit dānatus ē: tā signabat qð factur⁹ ē ð viuis ⁊ mortuis alios positur⁹ ad dextrā et alios ad sinistraȝ. ❡ 3° sʒ Hil'. duo latrōes leue ac dextre affigūtur: oēm hūani gn̄is diuersitatem vocari ad sacr̄m passiōis dn̄i ostēdētes: sed q̄ per diuersitatem fideliū atq̧ infideliū fit oiuȝ sʒ dxtrā ⁊ sinistrā diuisio: vnus ex duob⁹ ad dextrā situs: fidei iustificatiōe saluaṫ. ❡ 4° q2 vt beda di. sup mat. Latrones q̄ cū dn̄o crucifixi sunt: sign̄t eos q̄ sub fide ⁊ ꝯfessiōe xp̄i vel agōe martyrū: vl' q̄libet artioris discipline instituta subeūt: sed q̄ hoc ꝓ eterna gl'ia gerūt. dextri latronis fide designanť: q̄ ꝟo hu^e laudis intuitu: sinistri latrōis mētē imitantur et actus.

Ad primuȝ ḡ dðȝ: φ sic̄ xp̄s ditū mōtis nō habuit: sʒ mortē volūtarie subijt: vt sua ꝟtute vinceret mortē: ita ēt ñ hūit meritū vt cū latronib⁹ poneret: sed voluit cū iniquis deputari: vt sua virtute iniquitatem destrueret. Un̄ chry. dic̄ sup Jo. Nȝ latronē in cruce ꝯuertere ⁊ i paradisū iduceť: nō min⁹ fuit q̃ ꝯcutere petras. ❡ Ad 2^m dðȝ: φ nō cōueniebat vt cū xp̄o aliquis ali⁹ pateret ex eadem cā. Un̄ Orig. ibidē subdit omnes fuerant in peccatis: Ad p^m Ad 2^m

Ad 3m et oẽs op⁹ hẽbãt vt pro eis alius moreret: ñ ipi p aliis. Ad 3m. dõz q sic Au. d. i li. d ɔsẽ. euãg. Possu m⁹ itelligẽ Mat. posuisse pluralẽ nũerũ p singulari: cũ dixit latrones improꝑabãt ei. Vl' pt dici bz alterũ. q pᵒ vterq blasphemauerit: deide visis signis vn⁹ eoꝝ credidit.

Utrum passio xpi sit ei⁹ deitati ascribenda. Arti. xij.



pm AD duodecimũ sic procedit. Uꝛ q passio xpi sit ei⁹ deitati ascribenda. Dr. n. i. ad Cor. 2. Si cognouissẽt: nũq dñm glie crucifixissẽt: sz dñs glie ẽ xps bm diuinitatẽ: g passio xpi ɔpetit ei bz deitatẽ.

2m. p. pñm salutꝭ hu͡e ẽ ipa diuinitas. bm illd ps. Sal⁹ ãt iustoꝝ a dño: si g passio xpi ad ei⁹ ditatem ñ ptineret: vꝛ q ñ posset eẽ nobis fructifera.

3m. p. iudei pũiti sũt p pctõ occisionis xpi tãq homicidij ipius dei. qd magnitudo pene demõstrat: hᵒ ãt nõ eẽt si passio ad ditatẽ ñ ptieret: g passio xpi ad deitatem eius pertinuit.

i oppm Sz cõtra ẽ qd Athanasius dic i epla ad Epictetũ. Nã de⁹ manens ꝟbũ ẽ impassibile: sz ipassibile non pt pati: passio g x¹ ñ ptiebat ad ei⁹ ditatẽ.

Rñº pncip. Rñdeo dõm: q sic. s. dcm ẽ. vnio hu͡e nãe ꝛ dine. fcã ẽ i pᵃ ꝛ hypostasi ꝛ supposito: manẽte tñ distictiõe nãꝝ: vt. s. sit eadẽ pᵃ ꝛ hypostasis dine ꝛ hu͡e nãe: salua tñ vtriusq nãe pprietate. Et iõ sic s dcm ẽ: supposito diuine nãe attribuẽda est passio nõ rõne diuine nãe q est impassibilis: sed ratione humãe nature. Unde in epistola synodali Cyrillus dic. Siquis non ɔfitetur dei ꝟbũ passum carne ꝛ crucifixum carne anathema sit. Pertiet ergo passio xpi ad suppositum diuine nature rõne nature passibilis assumpte: non autem ratione dine nãe ipassibit.

Ad pm Ad primũ g dõz. q dñs glorie dicit crucifixus non bm q dñs ẽ glie: sz bm q erat hõ passibilis.

Ad 2m Ad 2m dõz: q sic dr i quodã bmo. ephe. ɔcilij. Q; mors xpi tanq facta mors di .s. p vnionẽ in pᵃ: destruxit mortẽ qñ de⁹ ꝛ hõ erat qui patiebat: nõ .n. nã dei lesa est: sed humana neq mutatione sua succedũt passiões.

Ad 3m. Ad 3m dõm: q subdit ibidem. Sicut nõ puerũ hoiem crucifixerunt iudei. sed do itulerunt ꝑsum ptiões. Ponc. n. principẽ loqui p ꝟbũ: ꝛ h formari p lrãs in charta aliqua: ꝛ dirigi ciuitatibus: ꝛ aliquis inobediẽs chartã disrũpat. ad mortis sñiam deduceret: nõ tã q chartã disrũpẽs. sz tãq ꝟbũ iperiale disrũpens. Nõ g securus sit iudeus tanq purũ hoiem crucifigens: qd. n. videbat: qsi charta erat: qd aũt in ea celebratur imperiale verbum erat: natum ex nã: ñ prolatum per linguam.

De causa efficiẽte passiõis xpi. Questio. xlvij.



Deinde ɔsiderandũ est de cã efficiẽte passionis xpi. Et circa hoc qruntur sex. primo vtrũ xps fuerit ab aliis occisos vl' a seipo 2ᵒ ex q motiuo seipm passiõi tradidit. 3ᵒ vtrũ pꝛ tradidit eũ ad patiendũ. 4ᵒ vtrũ fuerit ɔueniẽs: vt p man⁹ gẽtiũ patereꝛ: vl' poti⁹ a iudeis 5ᵒ vtrũ occisores ei⁹ eũ cognuerũt 6ᵒ de pctõ eoꝝ q xpm occiderũt.

Utrũ xps fuerit ab alio occis⁹ nisi a seipso. Ar. i.

pm AD primũ sic pceditur. vꝛ q xps ñ fuerit ab alio occisus nisi a seipso. Dicit. n.

ipse Jo.12. Nemo a me tollit ani-
mam meam: sed ego pono eam: il-
le autē dicitur aliquē occidere: q̄
animam eius tollit. non est ergo xp̄s
2m ab aliis occisus: sed a seipso. ¶ P̄
illi qui ab aliis occiduntur paula
tim debilitata natura deficiunt:
ꝛ maxime hoc apparet in crucifi-
xis. vt. n. dicit Aug. in quarto de
tri. Longa morte cruciabantur li-
gno suspēsi: in xp̄o autem non hoc
accidit: naꝫ clamans voce magna
emisit sp̄m vt dicitur Mat. 27. nō
ergo xp̄s ē ab aliis occis⁹: sꝫ a seipso.
3m. ¶ P̄. Jlli q̄ ab aliis occidūtur p vio
lētiā moriūtur. et ita n̄ volūtarie: qꝛ
violētū oppōitur volūtariis: sꝫ Au.
dic̄ i. 4. de trini. Q̄ spūs xp̄i nō
deseruit carnē inuit⁹: sꝫ qꝛ voluit
q̄n voluit: ꝛ quō voluit: non ergo
xp̄s ē ab aliis occis⁹: sed a seipso.
i opp^m **Sed contra** est q dicitur Lu. 18. Postq̄ flagel
lauerint: occident eum.
Rn^o. pncip. **Respondeo** dicendum: q aliquid pōt esse causa alicui⁹ effe
ctus dupliciter. ¶ Uno modo di
recte ad illud agēdo: ꝛ hoc modo
psecutores xp̄i eum occiderūt: qꝛ
sufficienter causaꝫ mortis ei intu
lerunt cū intentione occidendi ip
sum ꝛ effectu subsequente: qꝛ. s. ex
illa causa ē mors subsecuta. ¶ A
lio modo dicitur aliquis cā alicui⁹
indirecte scilicet quia nō impedit
cum impedire possit: sicut si dicatur
aliqs alium pfundere: qꝛ nō clau
sit fenestraꝫ p quam imber igredi
tur. Et hoc modo ipse xp̄s fuit cā
sue passionis ꝛ mortis. poterat. n.
suam passionem ꝛ morteꝫ ipedire.
¶ P̄mo quidem aduersarios rep̄
mendo: vt eū aut nō vellēt: aut nō
possent iterficere. ¶ Scd̄o. qꝛ spi
ritus ei⁹ habebat ptātē ꝯseruan
di naturaꝫ carnis sue: ne a quocū
q̄ lesiuo iflicto opprimeretur: quod
quidem habuit aīa xp̄i: q: erat ver
bo dei ꝯiuncta i vnitate psone: vt
Aug. dicit i. 4. de tri. Qꝛ ergo a
nima xp̄i non repulit a pprio cor
pore nocumētū: sed voluit q natu
ra corpalis illi nocumēto succūbe
ret: dicitur suā aīam posuisse: vl' vo
luntarius mortuus esse.

Ad primum ergo dicendum: q cū dicitur nemo tollit Ad p^m
aīam meā a me: intelligitur me inui
to: qd. n. aliquis ab inuito aufert q̄
resistere non pōt: illud pprie dici
tur tolli. ¶ Ad 2^m dicendum: q vt xp̄s Ad 2^m
oñderet q passio illa p violentiaꝫ
eius animam non eripiebat: nām
corpalem i sua fortitudine ꝯserua
uit: vt etiā i extremis posit⁹ voce
magna clamaret: qd inter alia mira
cula mortis ei⁹ ꝯputatur. Unde dicitur
Mar. 15. Uidēs aūt Cēturio q̄ ex
aduerso stabat: qꝛ sic clamās expi
rasse: ait. Uere hic filius dei erat
Fuit. n. mirabile in xp̄i morte: qꝛ
veloci⁹ mortuus fuit aliis: qꝛ illi
passiōe afficiebātur. Unde dicitur Jo.
19. Q̄ eorꝫ qui cū xp̄o erāt frege
rūt crura: vt cito morerētur: ad iesū
aūt cū venissent inuenerūt eū mor
tuum: vn̄ non fregerūt crura eius
Et Mar. 15. dicitur q pilatus mira
batur si iā obiisset. Sicut. n. ei⁹ volū
tate nā corporal' ꝯseruata ē i suo
vigore vsq ad extremū: sic etiam
quādo voluit subito cessit nocumē
to illato. ¶ Ad 3^m dicendum: q xp̄s sit' Ad 3^m.
ꝛ violētiā pass⁹ ē vt moreretur: ꝛ tn̄
voluntarie mortu⁹ fuit: qꝛ violen
tia corpori ei⁹ illa est: q̄ tn̄ tm̄ cor
pori ei⁹ pualuit q̄ntū ipse voluit
¶ Utrū xp̄s fuerit ex obediēa mor
tuus. Ar. ii.



Ad secundum sic pceditur. videtur q xp̄s p^m.
nō fuerit ex obediētia
mortuus. Obedientia
eīm recipit p̄ceptū: sed non legitur
xp̄o fuisse p̄ceptū q ipse pateretur
nō ergo ex obediētia pass⁹ fuit. ¶ P̄. 2^m.
Jllud dicitur aliquis ex obediētia
facere quod facit ex necessitate p̄
cepti: xp̄s autem non ex necessita

3m te: s3 voluntarie pass9 fuit: nō q̄ passus est ex obediētia. ¶ P̄. Charitas est excellentior virt9 q̄ obediētia: sed xp̄s legit ex charitate passus: fm illud ephe.5. Ambulate i dilectione sicut ꝛ xp̄s dilexit nos. ꝛ tradidit semetipsum pro nobis: ergo passio xp̄i mag; debuit attribui charitati q̄ obedientie.

i oppm **Sz contra** est qd̄ dr̄ Phil. 2º. Fact9 ē obediens patri vsq3 ad mortem.

Rn̄º. princi. **Respōdeo** dicēdum q̄ cōuenientissimum fuit: q̄ xp̄s ex obediētia pateret. ¶ Pº quidem qr hoc conueniebat iustificatiōi hu9: vt sic p vni9 hoīs iobediētiā pctōres ꝯstituti sunt multi: ita p vni9 hoīs obediētia iusti cōstituant multi: vt dr̄ Ro.5. ¶ 2º hō uemēs fuit recōciliatiōi dī ad homines: vt dr̄ Ro.5. recōciliati sumus deo p mortē filij ei9 inq̄ztum .s. ipa mors xp̄i fuit qddā sacrificium acceptissimū deo b3 illd̄ Eph. 5. Tradidit seipm̄ p nob oblationem ꝛ hostiā deo i odorē suauitatis. Obediētia p̄o oib9 sacrificijs ꝑferk. b3 illud.1.Reg.15. Melior est obediētia q̄ victime: ꝛ iō ꝯuēniens fuit vt sacrificium passionis ꝛ mortis xp̄i ex obediētia ꝓcederet ¶ 3º hoc ꝯueniens fuit ei9 victorie: qua de morte ꝛ actore mortis triumphauit. Nō.n.miles vicere potest nisi duci obediat: et ita hō xp̄s victoriā obtinuit pro eo q̄d fuit obediēs fm illd̄ ꝓuer. 21. vir obediens loquek victorias.

Ad pm **Ad primu3** ḡ dd3: q̄ xp̄s mādatu3 accepit a patre vt paterek: dr̄.n. Jo.10. potestatē habeo ponēdi aiam mea3: ꝛ ptātē hēo iterū sumēdi eā: ꝛ hō mādatū accepi a p̄re meo.s. ponēdi aiam ꝛ sumēdi eam. Ex quo vt Chry. dic̄ nō est itelligēdū q̄ p̄us expectauerit audire: et op9 ei fuerit dicere: sed voluntariu3 mōstrauit ꝓcessum et ꝯtrarietatis ad patrem suspitione3 destruxit. Q2 tn̄ in morte xp̄i lex vetus consūmata est: pōt intelligi q̄ patiendo oīa vete. legis p̄cepta impleuit: fm illud q̄ ipe moriēs dixit Jo.19. Cōsūmatum est. Moralia quidem. q̄ in p̄ceptis charitatis fundank impleuit inq̄ztum passus est: ꝛ ex dilectione pr̄is: fm illud Jo.13. Ut cognoscat mūd9 qr diligo p̄rem: et sicut mandatu3 dedit michi pr̄ sic facio. Surgite eam9 hinc.s. ad locum passionis. Et etiam ex dilectione proximi: b3 illd̄ Gal.2. Dilexit me ꝛ tradidit semetip̄m pro me. Cerimonialia p̄o p̄cepta leg; q̄ ad sacrificia ꝛ oblationes precipue ordināk impleuit xp̄s sua passione. inq̄ztū oīa ātiqua sacrificia figure fuerūt illi9 p̄i sacrificij: qd̄ xp̄s obtulit moriēdo p nobis. vn̄ dr̄ Col.2. Nemo nos iudicet in cibo aut i potu: aut i pte diei festi: aut neomenie q̄ sunt vmbra futurorum, corp9 aūt xp̄i: eo.s. q̄ xp̄s cōparatur ad illa: sic corp9 ad vmbram. Precepta vero iudicialia legis: que p̄cipue ordinank ad satisfaciendum iniuriam passis: impleuit xp̄s sua passione: qm̄ vt in ps. dicitur. Que non rapuit exoluit permittens se ligno affligi pro pomo: quod d ligno homo rapuerat contra dei mandatum. ¶ Ad 2m Ad 2m dicendum: q̄ obedientia: et si importet necessitatē respectu ei9 qd̄ p̄cipik tn̄ iportat voluntate3 rū impletionis p̄cepti: et talis fuit obedientia christi. Nam ipsa passio ꝛ mors secundum se considerata nāli voluntati repugnabat: volebat tamen xp̄s dei voluntatem circa hoc implere: secūdū illd̄ ps. Ut facerem vo.tu .deus meus vo. vnde dicebat. Mat. 26. Si non potest trāsir a me calix iste: nisi bibā illū fiat volūtas tua. ¶ Ad 3m dd3: q̄ Ad 3m eadē rōne xp̄s passus est ex charitate et obedientia: qr etiam precepta charitatis ex obedientia im-

pleuit: et obediēs fuit ex dilectōe ad patrem precipientem.

¶ Utrum deus pater tradiderit xp̄m passioni. Ar. iij.

p^m. **AD tertium** sic proceditur. vr̄ q deus pr̄ nō tradidit xp̄m passioni. Iniquum.n. et crudele videtur esse: q innocens passiōi: et morti tradaṫ: sȝ sic dicit Deut. 33. Deus fidel' et absq vlla iiqtate: ergo xp̄m inocētē non tradidit passiōi et morti.

2^m ¶ p̄. nō vr̄ q aliqd a seipso et ab alio morti tradaṫ: sed xp̄s tradidit semetipsū p nob: s̄m q dr̄ Isa. 44. Tradidit in mortē aiaȝ suam: nō ḡ vr̄ q deus pater eū tradiderit.

3^m. ¶ p̄. iudas vituperaṫ ex eo q tradidit xp̄ȝ iudeis: s̄m illō Jo. 6. Unus ex vobȝ dyabolus est: quod dicebat pp iudam: qui eum erat traditurus. Similiter ēt vituperantur iudei q eū tradiderūt pilato: s̄ȝ q ip̄e dic. Jo. 18. Gēs tua et pōtifices tui tradiderūt te michi. Pilatus etiā tradidit ip̄m vt crucifigereṫ: vt hr̄ Jo. 19. Nō ē āt cōuentō iusti^e cū iniqtate: vt dicitur. 2. ad Cor. 6. Ergo vr̄ q deus pater xp̄m non tradidit passioni.

sopp^m **Sed contra** est qd̄ dr̄ Ro. 8. Proprio suo filio non pepercit de^o: sed pro nobis oib^o tradidit illum.

R̄n̄o. p̄ncipa. **Respondeo** dōm: q sicut dcm̄ est xp̄s passus est volūtarie ex obia pr̄is. Un̄ s̄m tria. De^o pater tradidit xp̄m passioni.

¶ Uno qdeȝ mō s̄m q sua eterna volūtate preordinauit passionem xp̄i ad humani gn̄is liberationē: s̄m illud qd̄ dr̄ Isa. 53. Dn̄s posuit in eo iniquitates oim nr̄m: et iteȝ Dn̄s voluit cōterere eum in infirmitate.

¶ 2°. inq̄ȝ^m inspirauit ei volūtatē patiendi pro nobis/ īfūdendo ei charitatem. Un̄ ibidē sequitur oblatus est: quia voluit.

¶ 3°. nō. ptegē do eū a passione: sed exponendo persequentibus. Un̄ et legiṫ Mat. 27. Q̄ȝ pēdens in cruce xp̄s dicebat. Deus meus vt qd me dereliquisti. q̄r. s. ptāti p sequtiū eū exposuit: vt Au. dicit.

ad p^m. **Ad primum** ḡ dōȝ. q ino centē hoiem passioni et morti tradere ɔ̄ ei^o voluntatē est impiū et crudele: sic āt deus pater xp̄m non tradidit: sed inspirando ei volūtatem patiendi pro nob. In q̄ ostenditur et dei seueritas q pctm̄ sine pena dimittē noluit. Qȝ signat apl̄s dicens. Proprio suo filio non pepcit. Et bonitas eius in eo: q cū homo sufficienter satisfacere nō posset p aliquā penā quā patereṫ: ei satisfactorē dedit. Quod signauit apl̄s dicēs. Pro nobis omnibus tradidit illum. Et Ro. 3. di. Quē. s. xp̄ȝ ppiciatorem per fideȝ proposuit deus in sanguine ipsius.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m ergo dōm: q xp̄s s̄m q de^o tradidit semetipsum in mortem eadē volūtate et actiōe q̄ et pr̄ tradidit eum: sed inq̄ȝ^m hō tradidit seipsū voluntate a patre inspirata. Un̄ non est ɔ̄rietas in hoc q paṫ tradidit xp̄um et ipse tradidit semetip̄ȝ

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōȝ: q eadē actio diuersimode iudicaṫ in bono vel malo: s̄m q ex diuersa radice procedit. Pater.n. tradidit xp̄m: et ipse semetipsuȝ ex charitate: et iō laudātur. Judas aūt tradidit ipsum ex cupiditate: iudei aūt ex inuidia. Pilatus ex timore mundano quo timuit Cesarem: et ideo ipsi vituperantur.

¶ Utrū fuerit ɔueniens xp̄m pati a gentibus. Ar. iiij.

p^m **AD quartū** sic proceditur. vr̄ q non fuerit ɔueniens xp̄m pati a gentilibus. Quia.n. per morteȝ xp̄i hoies erant a pcō liberandi ɔueniens videretur vt paucissimi i morte eius peccarēt.

Peccauerũt ãt ĩ morte ei⁹ iudei: ex quoꝝ pᵒ dr̃ Mat.21. Hic ẽ heres venite occidam⁹ eũ: ꝫ vr̃ ꝯueniens fuisse ꝙ in pctõ occisionis xp̄i gẽtiles nõ implicarent. ¶ p̄. ꝟitas dꝫ rñdere figure: ſꝫ figuralia sacrificia veteris legis non gentiles ſꝫ iudei offerebãt: ꝫ neq₃ passio xp̄i q̃ fuit verꝝ sacrificiũ ĩpleri debuit p mãus gẽtiliuꝫ. ¶ p̄. sic dr̃ Jo.5. Judei q̃rebãt xp̄m iterficer̃ nõ solũ: qꝛ soluebat sabbatũ: ſꝫ qꝛ p̄rẽꝫ suũ dicebat deũ: eq̃lẽ se do faciens. Sꝫ hᵒ videbat̃ eẽ solũ ꝯ legẽ iudeoꝝ: ⁊ vñ ip̄i dñt Jo.19. ẽꝫ legem dꝫ mori: qꝛ filiuꝫ dei se fecit: vr̃ ꝫ ꝯueniens fuisse ꝙ xp̄s nõ a gẽtilib⁹: sed a iudeis pateret̃: et sĩꝫ eẽ qđ dixerũt. Nobĩ lꝫ iterficẽ quẽq₃ cũ m̃lta pctã ẽm lege morte puniant̃: vt pꝫ Leui.20.

2m.

3m

1 oppm Sz2tra ẽ qđ ipse dñs dicit. Mat.20. tradẽt eũ gẽtib⁹ ad deludendum et flagellãdum ⁊ crucifigendum.

Rñᵒ pncip. Rñdeo dõm: ꝙ ĩ ip̄o mõ passiõis xp̄i p̄figuratus est effect⁹ ip̄i⁹. ¶ pᵒ. n. passio xp̄i effectũ salutis hũit ĩ iudeis: q̃rũ plĩmi ĩ morte xp̄i baptizati sũt: vt pꝫ act.2.⁊.3. ¶ 2ᵒ. ꝓ iudeis p̄dicãtib⁹ effect⁹ passiõis xp̄i trãsiuit ad gẽtes ⁊ iõ ꝯueniẽs fuit vt xp̄s a iudeis pati icipet: ⁊ postea iudeis tradentibus per manus gẽtiũ eius passio finiretur.

Ad pm Adprimum ꝫ dꝫ: ꝙ xp̄s ad ostẽdẽduꝫ abũdãtiã charitat̃ sue ex qua patiebat̃ in cruce posit⁹: veniã p̄secutoribus postulauit: ⁊ iõ vt huius petitiõis fructus ad iudeos ⁊ gẽtiles p̄ueniret: voluit xp̄s abvtrisq₃ pati. ¶ Ad 2m dꝫ: ꝙ passio xpi

Ad 2m fuit sacrificiũ oblatio: inq̃tuꝫ xp̄s ꝓpria volũtate mortẽ sustinuit ex charitate: inq̃tum autem a persecutoribus est passus nõ fuit sacrificium: sed peccatum grauissimũ.

Ad 3m ¶ Ad 3m dꝫ: ꝙ sicut Aug. dicit iudei dicentes. Nobis non licet ĩterficere quẽq₃: intellexerũt nõ sibi licere interficere quẽq₃ ꝑꝑ festi diei sanctitatem celebrare iam ceperãt. Uel hoc dicebãt: vt Chry. dicit. qꝛ volebant eũ occidi nõ tãq₃ trangressorẽ legis. sed tanq₃ publicum hostẽ: qꝛ regẽ se fecerat: d quo nõ erat eoꝝ iudicare. Uel qꝛ non licebat eis crucifigere qđ cupiebant: sed lapidare quod ĩ Stephano fecerũt. Uel melius dõm ẽ ꝙ per Romanos: quibus erant subiecti: erat eis potestas occidendi interdicta.

¶ Utrũ xp̄s p̄secutores eum cognouerũt. Ar.v.

Adquintuꝫ sic ꝓceditur. vr̃ ꝙ p̄secutores xp̄i eũ cognouerũt. dr̃. n. Mat.22. ꝙ agricole vidẽtes filiũ dei dixerũt intra se. Hic es heres: venite occidemus eũ. vbi dic̃ Hiero. Manifestissime dñs ꝓbat ex ꝟbis iudeorũ p̄ncipes nõ per ignorãtiã: sed p inuidiã dei filiũ crucifixisse: itellexerunt. n. eẽ illũ cui pr̃ p ꝓpham dic̃. Postula a me ⁊ dabo tibi gẽtes hereditatem tuã: ꝫ vr̃ ꝙ cogñuerũt eũ xp̄m eẽ vl̃ filiũ dei. ¶ p̄. primus

Jo.15. dñs dixit. Nũc ãt ⁊ viderũt ⁊ oderũt me et p̄rẽꝫ meũ: qđ ãt vr̃ mãifeste: cog̃scit̃: ꝫ iudei cog̃scentes xp̄m ex cã odij: ei passionẽ itulerũt. ¶ p̄. in q̃dã ẽmõe ephesini ꝯcilij dr̃: sic q̃ chartã ip̄ialẽ discerperet: tãq₃ ip̄atori disrũpẽs ꝟbuꝫ ad mortẽ adducit̃: sic crucifigens iude⁹ quẽ viderat penas dabit: tãq₃ ĩ ip̄ꝫ dũ ꝟbũ p̄sũptiõis iijciẽs: hᵒ ãt nõ eẽt si eũ dei filiũ ñ cog̃ue rũt: qꝛ ignorãtia eos excusasset: ꝫ vr̃ ꝙ iudei crucifigentes xp̄m cog̃ uerunt eum esse filium dei. 2m. 3m.

Sz2tra ẽ qđ dicit̃. 1. ad Corin.2. Si cog̃uissent nunq₃ dominum glorie crucifixissent. Et act.3. Dic̃ petr⁹ iudeis lo 1 oppm

quens. Scio qr p ignorantiam fecistis sicut in pncipes vri et dns in cruce pendens dixit. Pr dimitte illis nō .n. sciunt qd faciunt.

Rñº pncip. Respondeo dōs: q apud iudeos qdā erant maiores et qdam minores. ¶ Maiores qdem q eor pncipes dicebāt: vt dr i li. no. et ve. te. sicut et demones cognouerunt eū esse xpm pmissum in lege: oia .n. signa videbant in eo q dixerant futura pphe: mysteriū aūt diuinitatis eiº ignorabāt et io apls dt qr si cognouissēt nūq dnm glie cru. Sciēdū tn q eor ignoraª nō eos excusabat a crimine. qr erat qdāmō ignorātia affectata. Videbāt .n. euidētia signa deitatis ipsius s ex odio et inuidia xpi ea puertebāt: et vbis eiº qbº se di filiū fatebat: credere noluerūt. Vñ ipe dixit eis Jo.15. Si nō venissē et ñ locutº ei fuisset pcm nō hrent: nūc āt excusatōnē ñ hñt de pcō suo. Et ppea sbdit. Si opa non fecisses in eis q nemo aliº fecit pctm nō hrent. Et sic ex pª eor accipi pt qd dr Job .21. Dixerūt do recede a nobis sciaz viar tuarum nolumº. ¶ Minores vo .i. pplares q mysteria scripture nō nouerant: nō plene cognouerūt ipm eē vē xpm: nec filiū dei: lz aliq eorū ēt in eū crediderūt. multitudo tn nō credidit. Et si aliqñ dubitauerūt an ipe eēt xps pp signor multitudinē et efficatiā doctrie vt hr Jo.7. tn postea decepti fuerunt a suis pncipibº vt eū ñ crederēt nz filiū dei: nz xpm. Vñ et petrº eis dixit. Scio qr hº per ignorātiā fecistis: sic et pncipes vri: qr. s. p pncipes seducti erant.

Ad pm Ad primū g dōs: q illa vba dnr ex pª colonorum vinee: p qs signant rectores illiº ppli: q eū cognouerūt eē heredem: inqtū cognouerūt eū esse xpm pmissum in lege. Sed 9 hanc rñsionē esse vr q illa vba ps. Postula a me et dabo tibi gent. here. tu. eidē dnr: cui dr. Filius meº es tu: ego hodie genui te. Si g cognouerūt eū eē cui dcm est. Postula a me et dabo tibi gentes heredita. tuā: seqr q cognouerūt eū eē filium dei. Chry. ēt ibidē dic q cognouerūt eū esse filium dei. Beda ēt dic sup illd Luc.23. Qr nesciunt quid faciunt. Nōnm inqt q nō p eis orat q quē filiū dei itellexerūt: crucifigere q 9fiteri maluerūt. Sed ad hoc pōt rñderi q cognouerūt eū eē filiū dei nō p nām: s p excellentiam gre singularis. Possumº ēt dre: q ēt ver dei filiū cognouisse dnr: qr euidentia signa huiº rei hēbāt. Quibº tn assētire pp odiū et inuidiā noluerūt: vt eu cogscerent eē filiū dei. ¶ Ad 2m dōm: q añ illa vba premittir: si opa nō fecissez: q nemo aliº fec: pctm ñ hrnt postea subdit. Nūc āt viderunt et oderunt et me et prem meuz. Per qd oñdir q vidētes opa xpi mirifica ex odio pcessit: q eū filiū dei nō cognouerūt. ¶ Ad 3m dōz: q ignorātia affectata nō excusat a culpa sed magis vr culpaz aggrauare. Oñdit .n. hoiem sic vehemēter eē affectū ad peccandū: q vult ignorantiā incurrer ne pctm vitet. Et io iudei peccarūt: ñ solū hois xpi: sed tanq dei crucifixores. Ad 2m Ad 3m.

¶ Utrū pctm xpm crucifigentiū fuerit grauissimuz. Ar.6.



Ad sextum sic pceditur. vr q pctm crucifigentiū xpz non fuerit guissimū. Nō .n. ē grauissimum qd excusationē hz sed ipe dns excusauit pctm crucifigētiū eū dicēs. Pr igsce illis qr nesciunt qd faciūt: ñ g pcm eor fuit guissimum. ¶ P. dns dixit pilato. Qui tradidit me tibi maiº peccatū hz: ipse āt pilatº fec xpm crucifigi p suos ministros: g vr fuisse maius pctm iude pditoris pctō crucifigentium ipsum xpm. ¶ P. pm. 2m. 3m

Hm Phm l.5. Ethi. Nullus patif iniustum volés: et sicut ipse ibidē dicit nullo patiente iniustum: nullus facit iniustum. ergo volenti nullus facit iniustum. sed xps voluntarie est passus: vt supra habitum est: ergo iniustum fecerunt crucifixores xpi et ita eorum pctm non est grauissimū.

Sed contra est quod super illud Mat. 23. Et vos implete mensuram patrū vestrorum: dicit Chry. quantū ad veritatē excesserūt mensuram patrū suorum: illi. n. occiderūt hoīes: isti deū crucifixerūt.

Rñdeo dicendum: quod sicut dictum est: principes iudeorum cognouerunt xpm: et si aliqua ignorātia fuit in eis: fuit ignorātia affectata: que eos nō poterat excusare: et ideo peccatum eorum fuit grauissimum. tum ex gñe peccati: tum ex malitia voluntatis. Minores aūt iudei grauissime peccauerūt quantum ad genus peccati: in aliquo tamen diminuebatur eorum peccatum propter eorum ignorantiam. Unde super illud Luc. 23. Nesciunt qd faciunt dicit Beda. Pro illis rogat qui nescierūt qd fecerūt: zelū dei hntes: sed non fm sciam. Multo aūt magis fuit excusabile pctm gētiliū: per quorū manus crucifixus est: qui legis scientiam non habebant.

Ad primum ergo dicendum: quod excusatio illa dñi nō refert ad principes iudeorum: sed ad minores de pplo: sicut dictū est. ¶ Ad 2m dicendum quod iudas tradidit ipm nō pilato: sed principibus sacerdotū. qui tradiderunt eū pilato: fm illud Jo. 18. Gens tua et pontifices tui tradiderunt te michi. Horum tn oīum pctm fuit maius quam pilati: qui timore Cesaris xpm occidit. Et et quam peccatum militum: qui mandato psidis Christum crucifixerunt: nō ex cupiditate sicut iudas nec ex inuidia et odio: sicut pricipes sacerdotum. ¶ Ad 3m dicēdum quod xps voluit quidem suam passionem: sicut et deus eam voluit: inquantum tamen actionem iudeorum noluit et ideo occisores xpi ab iniustitia non excusantur: et tamē ille qui occidit hominem iniuriam facit: nō solum homini occiso: sed etiam deo et reipublice. Sicut etiā et ille qui occidit seipsum. vt Phs dicit. in. 5. Ethi. Unde Dauid. Dānauit illū ad mortem: qui non timuit mittere manum vt occideret christum domini. quāuis eo petente. vt legit .2. Re. 1.

¶ De modo passionis xpi quantum ad effectū. Qō. xlviii.



Deinde psidum ē de effectu passionis xpi. Et pº de mō efficiēdi. 2º de ipo effectu. ¶ Circa pmum quruntur. 6. pº vtrū passio xpi cāuerit nrām salutē per mōm meriti 2º vtrū per mōm scificatiōis. 3º vtrum per mōm sacrificij. 4º vtrū per modū redēptionis. 5º vtrū eē redēptorē sit pprium xpi. 6º vtrū cāuerit effectū nre salutis per mōm efficiētie.

¶ Utrum passio xpi causauerit nostram salutem. Ar. 1.



Ad primū sic pcedit. vr quod passio xpi nō cāuerit nrām salutē per mōm meriti. Passionū. n. pncipia nō sunt in nobis. nullus aūt meref et laudaf: nisi per id cuius pncipium ē in ipo: ergo passio xpi nihil est opata per mōm meriti. ¶ Pr. xps ab initio sue pceptiōis meruit et sibi et nobis: vt. s. dcm ē: sed supfluū ē iterū mereri id qd añ meruerat: xps per suā passionē nō meruit nrām salutē. ¶ Pr. radix merēdi est charitas: sed charitas xpi nō fuit magis augmētata in passione quam añ: ergo nō magis meruit salutem nostram patiēdo: quam ante fecerat.

1 opp^m **Sz cōtra** est qđ ſr illđ ꝓphi. 2. ꝓropt qđ ⁊ ds exaltauit illū ⁊c. di. Aug. Humilitas paſſionis claritatis eſt meritū claritas humilitatis eſt premiū: ſed ipſe clarificatus ē: ñ ſolum i ſe ipſo: ſed etiam in ſuis fidelibus vt ipſe dic Jo. 17. ḡ vid ꝙ ipſe meruit ſalutem ſuorum fideliū.

Rñ°. pncipa. **Rñdeo** dđm. ꝙ ſicut. ſ. dcm ē xpo data eſt gr̃a ñ ſolū ſicut ſinglari pſone: ſʒ inqʒtū ē caput eccle: vt. ſ. ab ipſo redūdart ad mēbra: et iō opera xp̄i hoc mō ſe hñt tā ad ſe ꝙ ad ſua mēbra: ſic ſe hñt opa alterius hoīs in gr̃a cōſtituti ad ipſū. Mani^m eſt āt ꝙ q̄cūqʒ in gr̃a ꝯſtitut⁹ pp iuſti^am patir: ex h° ipō merer ſibi ſalutē: ſʒ illđ Mat. 5. Bti qui pſecutionem patiunr pp iuſti^am: vñ xp̄s nō ſolū p ſuā paſſionē ſibi: ſʒ ēt oibus mēbris ſuis meruit ſalutē.

ad p^m. **Ad primū** ḡ dđm: ꝙ paſſio iqʒ^m huiuſmōi nō ē meritoria: qꝛ hʒ pñ^m ab exteriori ſʒ qʒtū eſt acceptata p volūtatē: ſic hʒ ab īferiori pñ^m: ⁊ hoc mō eſt meritoria.

Ad 2^m: Ad 2^m ḡ dđʒ ꝙ xp̄s a pñ° ꝯceptiōis ſue meruit nob ſalutē eternā: ſʒ ex pte nr̃a erāt impedimēta q̄dā. quib⁹ ipediebamur ꝯſeq̄ effectū p̄cedentiū meritoꝝ: vñ ad remouēdū illa impedimēta oportuit xp̄ʒ pati: vt. ſ. dcm eſt.

Ad 3^m Ad 3^m dđm: ꝙ paſſio xp̄i hñit aliquē effectū: quē ñ hñerūt p̄cedētia merita: nō pp maiorē charitatē: ſʒ pp gen⁹ opis ꝙ erat ꝯueniēs tali effectui: vt pʒ ex rōnib⁹. ſ. iduct; de conuenientia paſſiōis xp̄i.

Utꝝ paſſio xp̄i cāuerit nr̃aʒ ſalutē. Ar. ij.

p^m. **AD ſecundū** ſic pcedir. vr ꝙ paſſō xp̄i nō cāuerit noſtrā ſalutē per mōm ſatiſfactionis. Eiuſdē. n. vr ſatiſfacere c⁹ eſt peccare. ſic pʒ in alijs pnīe ptib⁹. eiuſdē. n. ē cōteri et ꝯfiteri: c⁹ ē peccar. ſʒ xp̄s ñ peccauit: ſm illđ. 1. ꝓe. 3 Qui pcm nō fec: ḡ ipſe nō ſatiſfecit ꝓpa paſſiōe.

Nulli ſatiſfit p maiorē offenſā: ſʒ max^a offenſa fuit ppetrata in xp̄i paſſione. qꝛ ḡuiſſime peccauert q̄ eū occiderunt vtſupra dictum eſt: ergo videtur ꝙ p paſſionē xp̄i nō potuit đo ſatiſfieri. 2^m.

P̄. Satiſfactio iportat eq̄litatē q̄dā ad culpā cū ſit act⁹ iuſti^e: ſʒ paſſio xp̄i nō vr eē eq̄l ol bus pctis hūani gñis: qꝛ xp̄s ñ eſt paſſus ſm deitatē ſʒ ſm carnē. ſʒ illđ. 1. ꝓe. 4. xp̄o ḡ paſſo i carne: aīa āt in q̄ ē pcm potior ē ꝙ caro. non ergo xp̄us ſua paſſione ſatiſfecit p peccatis nr̃is. 3^m.

Sz ctra eſt ꝙ i p^a ei⁹ dr i ps. Que nō rapui tc exoluebā: nō āt exoluit q̄ pfecte ñ ſatiſfecit: ḡ vr ꝙ xp̄s patiēdo perfecte ſatiſfecerit pro pctis nr̃is. 1 opp^m

Rñdeo dđm: ꝙ ille ppe ſatiſfacit p offenſa q̄ exhibet offenſo id qđ eq̄ vel mag; dili git ꝙ oderit offenſam: xp̄us āt ex charitate: et obe^a patiendo mag; deo aliqđ exhibuit: ꝙ exigeret recōpenſatio toti⁹ offenſe hūani generis. p° q̄dē pp magnitudinē charitatis ex q̄ patiebar. 2° pp dignitatē vite ſue quā pro ſatiſfactione ponebat: q̄ erat vita dei ⁊ hoīs. 3° pp gñalitatē paſſionis ⁊ magnitudinē doloris aſſumpti: vt. ſ. dcm ē Et iō paſſio xp̄i nō ſolū ſufficiēs: ſed ēt ſupabundās ſatiſfactio fuit p pctis hūani gñis. ſm illđ. 1. Jo. 2. Ipſe ē ꝓpiciatio p pctis nr̃is: nō p nr̃is āt tm: ſed etiā p totius mundi. Rñ°. princi.

Ad primum ḡ dđʒ. ꝙ cap et mēbra ſunt q̄ſi vna p^a myſtica: et iō ſatiſfactō xp̄i ad oēs fideles ptiet ſic ad ſua mēbra inqʒ^m ēt duo hoīes ſr̄ vnuʒ in charitate: vn⁹ p alio ſatiſfacer pt: vt. j. patebit. Nō āt eſt ſilis rō Ad p^m

de confessione et contritione: quia satisfactio consistit in actu exteriori: ad quem assumi possunt instrumenta inter quae computantur etiam amici.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod maior fuit charitas christi patientis quam malitia crucifigentium: et plus potuit christus satisfacere sua passione quam crucifixores offendere occidendo: item quod passio christi sufficiens fuit et superabundans ad satisfaciendum pro peccatis crucifigentium ipsum.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod dignitas carnis christi non est estimanda solum secundum carnis naturam: sed secundum personam assumentem inquantum scilicet erat caro dei. ex quo habebat dignitatem infinitam.

¶ Utrum passio christi operata fuerit per modum sacrificii. Ar. iii.

pm AD tertium sic proceditur. videtur quod passio christi non fuerit operata per modum sacrificii. Ueritas enim debet respondere figure: sed in sacrificiis veteris legis quae erant figure christi nunquam offerebatur caro humana. quinimo huiusmodi sacrificia nefanda habebantur: secundum illud psalmi. Effuderunt sanguinem innocentem. sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum quas sacrificaverunt sculptilibus chanaan. ergo videtur quod passio christi sacrificium dici non possit.

2m ¶ Preterea. Augustinus dicit in libro 10. de civitate dei. quod sacrificium visibile invisibilis sacrificii sacramentum. id est sacrum signum est: sed passio christi non est signum: sed magis signatum per alia signa: ergo videtur quod passio christi non sit sacrificium.

3m. ¶ Preterea. quicunque offert sacrificium aliquod sacrum facit: ut ipsum nomen sacrificii demonstrat: illi autem qui christum occiderunt non fecerunt aliquod sacrum: sed magnam maliciam perpetraverunt: ergo passio christi magis fuit maleficium quam sacrificium.

In oppositum Sed contra est quod apostolus dicit. ephe. 5. Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis.

Rndo: princi. Respondeo dicendum: quod sacrificium proprie dicitur aliquid factum in honorem proprie deo debitum ad eum placandum: et inde est ut aug. dicit li. 10. de ci. dei. Verum sacrificium est omne opus quod agitur: ut charitate inhereamus deo relatum. scilicet ad illum finem boni quo veraciter boni esse possumus: christus autem ut ibidem subditur seipsum obtulit in passione pro nobis: et hoc ipsum opus quod voluntarie passionem sustinuit deo maxime acceptum fuit: ut pote ex charitate proveniens. Unde manifestum est quod passio christi fuerit verum sacrificium. Et sicut ipse postea subdit in eodem lib. Huius veri sacrificii multiplicia variaque signa erant sacrificia prisca sanctorum: cum hoc unum per multa figuraretur: tanquam verbis multis res una diceretur: ut sine fastidio multum commendaretur. Et cum quattuor considerentur in omni sacrificio: ut Aug. di. li. 4. de tri. scilicet cui offeratur: per quem offeratur: a quo offeratur: et quid offeratur: idem ipse qui unus verusque mediator per sacrificium pacis reconciliat nos deo: unumque cum illo maneret: cui offerebat: unum in se faceret pro quibus offerebat: unus ipse esset qui offerebat: et quod offerebat.

Ad pm. Ad primum ergo dicendum: quod licet veritas respondeat figure quantum ad aliquid non tamen quantum ad omnia: quia oportet quod veritas figuram excedat: ideo convenienter figura huius sacrificii: quo caro christi offertur pro nobis: fuit caro non hominis: sed aliorum animalium significantium carnem christi: quae est perfectissimum sacrificium. ¶ Primo quidem: quia ex eo quod est humane nature caro congrue pro hominibus offertur: et ab eis sumitur sub sacramento. ¶ 2o quia ex eo quod erat passibilis et mortalis apta erat immolationi. ¶ 3o quia per hoc quod erat sine peccato/efficax erat ad emundanda peccata. ¶ 4o quia ex eo quod erat caro ipsius offerentis: erat deo accepta propter charitatem suam carnem offerentis. Unde Aug. di. in. 4. de tri. Quid tam convenienter ab hominibus sumeretur: quod pro eis offerretur quam humana caro: et quid tam aptum huic immolationi quam caro mortalis: et quid tam mundum pro mundandis vitiis mortalium quam sine contagione carnalis concupiscentie caro nata in utero et ex utero virginali: et quid tam grate offerri et suscipi

possit q caro sacrificij nri/corpus effectu sacerdotis vestri? ¶ Ad 2m dicendum: q Aug. ibi loquit de sacrificijs visibilib figuralib: et tn ipsa passio xpi lz sit aliquid signatu p alia sacrificia figalia: e tn signu alicui rei obseruade a nob: sm illud .i. Pe. 4. xpo igit passo in carne. et vos eade cogitatione armamini: q q passus e i carne desit a pctis: vt ia no holm desideriis. sed voluntati dei: qd reliquum est in carne viuat tpis. ¶ Ad 3m dicendum: q passio xpi ex parte occidetiu ipsum fuit maleficiu: sed ex pte ipsius ex charitate patiētis fuit sacrificiu. Vn hoc sacrificiu xps obtulisse dicitur: n aut illi qui eus occiderunt.

Ad 2m

Ad 3m.

¶ Utr passio xpi opata fuerit nostram salute. Ar. iiij.

pm AD quartū sic pceditur. Uf q passio non fuerit opata nostram salutē p modū redēptōis. Null .n. emit vel redemit qd suu esse no desijt: sz hoies nūq desierut ee di. sz illd. ps. Dni est terra et plenit. ei orbis ter. et vni. q ha. in eo: g vr q xps non redemerit nos sua passione. ¶ P. Sic aug. di. 13. de tri. Dyabolus a xpo iusticia supadus fuit: sed ex hoc exigit iustitia: vt ille qui inuasit dolose re aliena dz puari: quia fraus: et dolus nemini patrocinari dz: vt et iura huana dnt: cu g dyabol creaturam dei. hoiem dolose decceperit: et sibi subiugauerit. videt q non debuit ho per modu redeptiōis ab ei eripi ptāte. ¶ P. qcuq emit: a redimit aliqd: pcium soluit ei qui possidebat: sed xps non soluit sāguine suum: qui dicitur ee pciu redēptionis nre diabolo: q nos captiuos tenebat: no ergo xps sua passione nos redemit.

2m.

3m.

Sopp^m Sz contra est q dr. j. Pe. 1 No corruptibilibus auro vel argento redēpti estis d vana vra couersatiōe prne traditionis: sed precioso sanguie qsi agni imaculati et icōtaminati xpi: et Gal. 3. dr. xps nos redemit de maledicto legis factus p nos maledcm: i qm p nos passus est i ligno: vt. s. dictu e: g per passione sua nos redemit.

Respōdeo dicendum: q per pcm dupliciter ho obligatus erat. ¶ Po qde uitute pci: q qui facit pcm uus est pci: vt dr Jo. 8 et .2. Pe. 2 A q qs superat est huic et seru addict e: q igit dyabol hoiem supauerat inducedo eu ad pcm: ho uituti diaboli addictus erat. ¶ 2o qtu ad reatu pene q ho erat obligat sm dei iustiam: et h seruitus qda e. ad uitute .n. ptinet q aliqs patiatur qd no vult. cu liberi hominis sit vti seipso vt vult. Igit q passio xpi fuit sufficies et supabundans satisfactio p pcō pro reatu pene gnis humani: eius passio fuit quasi qda preciu: per quod liberati sumus ab vtraq obligatōe: nam ipsa satisfactō q quis satisfac: siue pro se: siue p alio: precium qda dr q seipsu vel aliu redimit a pctō et a pena sm illd Dan. 4. Pctā tua elemosynis redime: xps at satisfec. n quide pecunia dado aut aliqd hmōi. sed dando id qd fuit maximu: seipm. s. p nobis: et ideo passio xpi dr ee nra redemptio. Rńo. prin.

Ad pm Ad primum g dicendum: q homo dicit esse dei dupl'r. Uno o inqm subijcitur ptāti ei: et hoc mō nunq ho desiit dei ee: sm illd Dan. 4. Dnatur excelsus in regno celor et hoiu: et cuicuq voluerit dabit illd. Alio p vnione charitatis ad eum: sm q dr Ro. 8. Si qs spm xpi non hz h no est ei. po g mo nuq ho desijt ee dei. 2o pro mo desijt ee dei p pcm: et io inqm fuit a pcō liberatus xpo passo satisfaciente dr per pas

ad 2m. ssionē xpi eē redēptus. ¶ Ad 2m dōm q hō peccando obligatus erat et deo et diabolo: q̄tm.n.ad culpā deū offēderat: et diabolo se subdiderat ei ꝯsentiēs. Un̄ rōne culpe nō erat fact⁹ suus dei: sed potius a dei suitute recedēs diaboli suitutē icurrerat: do iuste hō p mittēte pp offensā i se ꝯmissā. Sz q̄tm ad penā pricipalr hō erat do obligat⁹/sicut sūmo iudici: diabolo tanq̄ tortori. Sm illō Matt. 5. Ne forte tradat te aduersarius tuus iudici ⁊ iudex tradat te. ministro .i. āgelo penaꝝ crudeli: vt Chry. di. Quāuis igit diabol⁹ iniuste q̄tm ad id qō in ipso erat: hoīem sua fraude deceptū sb suitute teneret ⁊ q̄tm ad culpā ⁊ q̄tm ad penā; iustū tn̄ erat: hec hoīez pati do pmittēte q̄tm ad culpā: ⁊ ordināte: q̄tm ad penā: ⁊ iō rn ad deū iusticia exigebat: q hō redimeretur non aūt per respectū ad dyabolū

ad 3m. ¶ Ad 3m dōm q qz redēptio reqrebatur ad hoīs libationē p respectuz ad deū. nō āt per reum ad diabolū: n̄ erat pciū soluēdū diabolo: sed deo iō xps sanguinē suū q est pciū nr̄e redēptiōis: nō dicit obtulisse diabolo: sed deo.

¶ Utꝝ eē redēptorem sit ppum xpi. Ar. v.

pm. AD tertium sic pceditur: vr̄ q eē redēptorē sit nō ppū xpi. Dr̄.n.i ps. Redēisti me dn̄e de⁹ vitatꝫ: sz eē dn̄m deū veritatꝫ ꝯuenit toti trinitati: n̄ g ē ppum

2m xpo. ¶ P̄. ille dr̄ redimere q dat pciū redēptiōis: sed de⁹ pat dedit filium suū redēptorē p pcis nr̄is sz illud. ps. Redēptionē misit dn̄s pplo. suo. Glo. i. xp̄m: q dat redēptionē captis: g nō solū xps: sz ēt deus pater nos redēit. ¶ P̄. nō so

3m. lū passō xpi: sz ēt alioꝝ scōꝝ pficua fuit ad nr̄am salutē: sm illud col. 1. Gaudeo in passionib⁹ pro vobis et adimpleo ea q̄ desūt passiōi xpi in carne mea p corpe ei⁹ qō ē eccl'a: g n̄ solū xps dz dici redēptor: sed ēt alij scti.

Sz ꝯ est q dr̄ Gal. 3. xps nos redemit de maledcō legꝫ: factus p nos maledictū: sed sol⁹ xps factus est p nos maledictū. g sol⁹ xps dz dici nr̄ redēptor. [opp m]

Rn̄deo dōm qō ad hoc q aliqs redimat: duo reqrūtur. s. act⁹ solōnis ⁊ pciū soluendū. Si.n. aliqs soluat p redēptione alic⁹ rei pciū qō nō est suum: sed alterius: nō ipe dr̄ redimere pncipalr: sed magꝫ ille cui⁹ est preciū. Preciū āt rdemptōis nostre ē sanguis xpi: vel vita ei⁹ corpalis: q̄ est i sanguie: quā ipse xps exoluit. Un̄ vtꝝz istoꝝ ad xpz ptinet ime: inq̄tm est hō. sed ad totā trinitatē: sicut ad cām pmam et remotā: c⁹ erat. et ipsa vita xpi: sicut pmi actoris: et a q̄ inspiratū fuit ipsi hoī xpo vt pateret p nobis ⁊ ideo eē imme redēptorē ppriuz est xpi: inq̄tm est hō. Quis ipsa redemptio possit attribui toti trinitati: sic pme cause. [Rn̄o. princi.]

Ad primum g dōnt: q glo. sic exponit. Tu dn̄e deus veritatꝫ redimisti me in xpo clamante. In manus tuas domine commendo spiritum meum: et sic redemptō imediate pertinet ad hominē christū pncipaliter āt ad deū. ¶ Ad 2m dōm: q preciū redemptionis nr̄e homo xps soluit ime: sed de mādato pr̄is sicut primordialis actoris. ¶ Ad 3m dōm: q passiōes scōꝝ pficiunt eccl'ie: nō quidem p modū redēptionis: sed p mōm exempli et exhortationis: sm illud. 2. ad Cor. 1. Siue tribulamur p vestra exhortatione et salute. [Ad pm] [ad 2m.] [Ad 3m.]

¶ Utrum passio christi operata fuerit nostram salutem per mōm efficientie. Ar. vi.

p^m D sextum sic pcedit. vr q passio xpi n fuerit operata nram salutez p mōz efficientie. Cā.n.efficiens nre salut: ē magnitudo dine ꝟtutis: ꝺm illō Isa. 59. Ecce nō ē abbreuiata manus eius vt saluare non possit xps aūt crucifix' est ex infirmitate: vt dr 2. ad Cor. 13. Nō ḡ passio xpi efficienter opata ē salutē nraz.

2^m ℂ P̄. nullū agescorpale efficiēter agit nisi p ꝯtactū: vn̄ ēt ⁊ xps tāgēdo mūdauit leprosū. vt onderet carnē suā salutiferā ꝟtutē hre: sicut Chry. di. Sz passio xpi nō potuit ꝯtingere oēs hoies. ḡ nō potuit efficienter opari salutē oīum hoīuz

3^m ℂ P̄. non vr eiusdē eē opari p modu meriti ⁊ p modū efficientie: qz ille qui meret expectat effectū ab alio: sed passio xpi opata ē nraz salutē p mōz meriti: n̄ ḡ p mōz efficientie.

1 opp^m Sz ꝯtra ē qd dr. 1. ad Cor. 1. Q: ꝟbū crucis his q̄ salui fiūt ē ꝟt' dei: sz virtus dei efficienter opat nram salutē: ḡ passio xpi i cruce efficiēter opata est nostram salutem.

Rn̄o princi. Rn̄deo dōm. q duplex ē efficiēs: pncipale ⁊ instrale. Efficiēs q̄dē pncipale hu^e salut: ē de'. Qz ꝟo hūanitas xpi ē deitatis instrm: vt. s̄. dcm̄ est: ex ꝯnti oēs actiones ⁊ passiones xpi instralr opant in ꝟtute deitatis ad salutē hu^am: ⁊ ꝺz h^o passio xpi efficienter causat salutē humanā.

Ad p^m Ad primū ḡ dōm: q passio xpi r̄lata ad xpi carnē ꝯgruit īfirmitati assūpte relata ꝟo ad diuinitatē ꝯseqt ex ea ifinitā ꝟtutē: ꝺz illō. 1. ad cori. 1. Qd īfirmū est dei: ē hoib' forti': qz. s. ipa ifirmitas xpi inq̄tū ē dei: hēt ꝟtutē excedētē oēz ꝟtutē hu^am.

Ad 2^m ℂ Ad 2^m dōm: q passio xpi lz sit corpal: hz tn̄ spūalē ꝟtutē ex diuinitate vnita: ⁊ iō p spūalē ꝯtactū efficā^am sortit. s. p fidē ⁊ fidei sacra: ꝺm illud apli. Quē ꝓposuit ꝓpitiatorē p fidē i sāguine ei'.

ℂ Ad 3^m dōz: q passio xpi ꝺz q ꝯpat ad deitatē ei' agit p mōm efficiētie: inq̄tū ꝟo cōpat ad volūtatez aīe xpi agit p mōz meriti. 2^m ꝟo q ꝯsideraṫ i ipa carne xpi: agit p modū satisfactōis: inq̄tū p eā liberamur a reatu pene. Per mōz vero redēptiōis inq̄tū p eā libamur a suitute culpe. Per mōz āt sacrificij: iq̄^m p eā rcōciliāur do: vt. j. di (cet. Ad 3^m

ℂ De effectib' passionis xpi. Questio. xlix.

Einde ꝯsid^m ē d ipis effectib' passionis xpi. Et circa h^o q̄rūt sex. P^o vtrū p passionez xpi sim' libati a pctō. 2° vtrū p eā sum' libati a potestate diaboli. 3° vtrū p eā sum' liberati a reatu pene. 4° vtꝝ p eā sum' deo recōciliati. 5° vtrū p eā sit nobis apta ianua celi. 6° vtrū p eā adept' fuerit exaltationem.

ℂ Utrū p passionē xpi fuerimus liberati a peccato. Ar. 1.

D primuz sic pcedit. vr q p passionē xpi nō sum' liberati a pcō. Liberare. n. a pctō ē ꝓpriū dei: ꝺz illō Isa. 43. Ego sum qui deleo iniq̄tates tuas xps autem non est passus ꝺz q de': sed ꝺm q hō: ergo p passionez christi non sumus liberati a peccato. p^m

ℂ P̄. corporale non agit in spirituale: sed passio christi corporalis est: pctm̄ aūt nō ē nisi in aīa q̄ spiritualis creatura: ergo passio xpi non potuit nos emundare a peccato. 2^m

ℂ P̄. nullus potest liberari a peccato qd nonduz cōmisit 3^m

q̄z qđ ī posterū est ɔmissurus: cum igitur multa peccata post christi passiones sint commissa: et tota die cōmittant: vr̄ q̄ p passionē xp̄i nō
4m sum⁹ liberati a pcō ¶ P̄. posita cā sufficiente nichil aliđ requirit ad effectū inducēdū. requirunt autē adhuc alia ad remissionē pctōꝝ s. baptismus et pnia: ḡ vr̄ q̄ passio xp̄i nō sit sufficiēs cā re missionis
5m peccatoꝝ. ¶ P̄. prouer. 10. dr̄: vniuersa delicta opit charitas: et. 15. dr̄. Per miaꝝ et fidē purgant pcā: sed multa sunt alia de quib⁹ habemus fidē: et q̄ sunt ꝓuocatiua charitatis: ḡ passio xp̄i nō est ꝓpa causa remissionis peccatorū.

I oppm **Sz cōtra** est qđ dr̄ Apoc. i. Dilexit nos et lauit nos a pctīs nostris in sanguine suo.

Rñō. principi. **Respōdeo** dđm: q̄ passio xp̄i est propria causa remissionis pcōꝝ tripliciter. p̄° qdē p modū ꝓuocātis ad charitatem: qꝛ vt aplūs di. Ro. 5. Cōmēdat deus suam charitatē in nobis quoniā cū inimici eēmus: xp̄us p nobis mortuus est: per charitatē autē ɔseqmur veniam peccatorū: fm illud Luc. 7. Dimissa sunt ei peccata multa / quoniam dilexit multum. 2° passio xp̄i causat remissionem pcōꝝ per modū redemptionis: qꝛ. n. ipse ē caput nostrū per passionē suā: quam ex charitate et obediētia sustinuit liberauit nos tanq̄ mēbra sua a peccatꝭ. q. per preciū sue passionis. Sicut si hō per aliquod op⁹ meritoriū qđ manu exercet redimeret se a pctō quod pedib⁹ cōmisisset. Sicut. n. naturale corpus est vnum ex membroꝝ diuersitate ɔsistens: ita tota ecclesia q̄ ē mysticū corp⁹ xp̄i ɔputatur q̄si vna pˢ cū suo capite qđ ē xp̄s. 3° p modū efficientie inq̄tum caro: fz quā xp̄s passionē sustinuit: est instrm̄ deitatis: ex quo eius passiones et actiones operatur in virtute diuina ad expellendū peccatum.

Ad primum ergo dđm: q̄ lz xp̄s non sit passus fm q̄ deus tn̄ caro ei⁹ est deitas instrm̄: et ex hoc passio ei⁹ hz q̄dā diuinā ꝟtutem dimittēdi pctā: vt dcm̄ est. s. Ad pm
¶ Ad 2m dđm q̄ passio xp̄i lz sit corpal': sortitur tn̄ q̄dā spūalē ꝟtutē ex deitate c⁹ caro ei vnita ē vt instrm̄. fm quā quidē ꝟtutē passio xp̄i est cā rmissionis pcōꝝ. Ad 2m
¶ Ad 3m dđz: q̄ xp̄s sua passiōe a pcīs nos liberauit cālr .i. instituēs cām nr̄e liberatōis: ex q̄ possēt q̄cūq̄ pcā q̄ncūq̄ remitti vl' p̄terita vl' p̄ntia: vel futura. Sicut si medic⁹ fac medicinā ex q̄ possīt ēt q̄cūq̄ morbi sanari: ēt in futurū. Ad 3m.
¶ Ad 4m. dđm. q̄ qꝛ passio xp̄i p̄cessit: vt cā q̄dā vlis rēissionis pcōrū: sic dcm̄ est: nec̄e est q̄ singulis adhibeat ad dilectionē ꝓpoꝝ pcōrū hocāt fit p baptismū et pniam. et alia sacrā q̄ hn̄t virtutē ex passione xp̄i: vt ifra patebit. ad 4m.
¶ Ad 5m dđm: q̄ ēt per fidē applicat nobis passio xp̄i ad pcipiendū fructū ipsi⁹ fm illđ Ro. 3 quem ꝓposuit deus ꝓpiciatorē p fidē in sanguinē ei⁹ Fidꝭ āt p quā a peccato mūdamur non est fides informis q̄ p̄t ēt eē cū pcō: sed est fides forata per charitatē: vt sic passio xp̄i nob ap plicet: nō solū q̄m ad intellm̄. sed ēt q̄m ad affectū: et per hunc ēt modū pcā dimittunt ex ꝟtute passionis xp̄i. Ad 5m

¶ Utꝝ p passionē xp̄i fuerim⁹ liberati a p̄tāte dya. Ar. ij.

AD secundum p̄m sic ꝓcedit. vr̄ q̄ p passionē xp̄i nō sim⁹ liberati a p̄tāte dyaboli. Ille. n. n̄ hz p̄tātē super aliquos: in quibus nichil sine pmissiōe alteri⁹ facere p̄t sed dyabol⁹ nunq̄ potuit aliquid in nocumētū hoīz facere: nisi ex pmissione diuina: sic patet. iob. i. et

2. Q; ptāte diuinitus accepta eā primo i reb⁹ ⁊ postea i corpe lesit et silr Mat.9. Dr̄ φ dmones nisi xp̄o ɔcedēte n̄ potuerit porcos intrare: ḡ dyabol⁹ nūq̄ hūit i hoīb⁹ ptātē: ⁊ ita p passionē xp̄i n̄ sum⁹
2m. liberati a ptātē dyaboli. ❡ P̄. dyabol⁹ ptātē suā i hoīb⁹ exercet tētando: et corpalr̄ vexādo: s3 h adhuc i hoīb⁹ opanī p⁹ xp̄i passionē ḡ nō sum⁹ p passionē xp̄i ab ei⁹ po
3m. testate liбati. ❡ P̄. vt⁹ passiōis xp̄i i ppetuū durat: s3 illō. Heb.10. Una oblatiōe ɔsūmauit sctificatos i sēpiternū: silr ēt vbiq3 extēditur: s3 liбatio a ptāte dyaboli: nec est vbiq3 q2 in mlt; ptib⁹ mūdi adhuc sunt idolatre: nec ēt erit semp q2 tpe antixp̄i max^c suā ptātē exercebit dyabol⁹ in hoim nocumētū: de q̄ dr̄.2.ad The.j. Q; ei⁹ aduēt⁹ erit s3 opationē sathāe in oī ꝟtute ⁊ sign;: ⁊ pdigijs mēdacib⁹ ⁊ i oī seductiōe iiqtat;: ḡ vr̄ φ passio xp̄i nō sit cā liбatōis hūani gener; a ptāte dyaboli.

loppm Sz cōtra est qd diis di. Jo.12. Nūc pnceps hu ius mūdi eijciet foras: ⁊ ego exaltat⁹ fuero a t'ra oīa trahā ad meipsum: est autē exaltat⁹ a t'ra p crucis passionē: ḡ p eā dyabol⁹ est a ptāte hoiз deiect⁹.

Rīo. p'rin. Rn̄deo dd3: φ circa ptātē quā dyabol⁹ in hoies exercebat an̄ xp̄i passionē: tria sr̄ ɔsideranda. pm qdē ex pte hoīs: q̄ suo pctō meruit vt in ptātez traderet dyaboli, p c⁹ tētationē fuerat superat⁹. Aliud aūt ē ex pte di: quē hō peccādo offenderat: q̄ p suā iustitiā hoiem reliqrat ptāti dyaboli. 3m ē ex pte ip̄i⁹ dyaboli: q̄ sua neqssima volūtate hoiez a ɔsecutōe salut; ipediebat. ꝗm ḡ ad pm hō ē a ptāte dyaboli liberat⁹ p passionē xp̄i. iꝗm passio xp̄i ē cā remissōis pcōꝝ. ꝗm āt ad 2m ddm: φ passio xp̄i nos a ptāte dyaboli liбauit: iꝗm nos deo recōciliauit: vt infra dicet. ꝗm ꝟo ad 3m: passio xp̄i nos a dyabolo liбauit: iꝗm in passiōe xp̄i excessit mōз ptāt; sibi tradite a do machinādo i mōtē xp̄i q̄ n̄ hēbat m̄ritū mort;, cū eēt absq3 pcō: Un̄ Au. di. l.13. de tri. Justi^a xp̄i vict⁹ ē dyabol⁹: q2 cū in eo nichil morte dignū inueniret occidit eū tn̄: ⁊ vtiq3 iustū ē vt debitores q̄s tenebat. liбi dimittanī i eū credētes: quē sine vllo debito occidit.

Adprimum pm ḡ ddm: φ si dr̄ sic dyabol⁹ in hoies ptātē hūisse: q̄si posset eis nocē do n̄ pmittēte: s3 q2 iuste permittebaī nocē hoi b⁹: q̄s tētando ad suū ɔsensū pduxerat. ❡ Ad 2m ddm: φ dyabol⁹ ēt nūc qdē pt̄ do pmittēte hoies tētaī ꝗm ad aīaз: et vexare ꝗm ad corp⁹. S3 tn̄ apposītū ē hoi reme^m ex passiōe xp̄i: q̄ se pt̄ tueri ɔ hostis ipugnatōes ne deducaī in iteritū mort; etne. Et qcūq3 an̄ passio^em xp̄i dyabolo resistebāt p fidē passiōis xp̄i h^o facere poterāt: l3 passi^e xp̄i nōdū pacta. ꝗm āt ad aliqd null⁹ poterat dyaboli man⁹ euadē: vt.s. non descēdēt in ifernū: a quo p⁹ passionē xp̄i pn̄t hoies ei⁹ ꝟtute tueri. ❡ Ad 3m ddm: φ de⁹ pmittit dyabolo posse decipe hoies i cert; psonis: tpib⁹ ⁊ locis ſm occultā rōnē iudicioꝝ suoꝝ. Semp tn̄ p passi^em xp̄i est patū hoīb⁹ reme^m se tuēdi pp neqtias demonū ēt tpr̄ antixp̄i. S3 si aliqd h^o reme^o vti negligāt nihil deпit efficatie passionis xp̄i.

Ad pm
Ad 2m
Ad 3m.

❡ Utꝝ p passi. xp̄i hoies fuerīt liberati a pena pcti. Ar.iij pm.

Ad tertiū sic pcedituг. vr̄ φ p passionē xp̄i n̄ fuerīt hoies liberati a pēa pcī. Precipua ei pēa pcī ē etna dāna^o: s3 illi q̄ dānati ꝛ āt i ifer no p suis pcīs n̄ sr̄ p xp̄i passionez liбati: q2 in iferno nulla est redemptō: ḡ vr̄ φ passio xp̄i n̄ liberauc

2m. rit hoies a pe͞a. ¶ P̄. illi q̄ sūt libati a reatu pene nō ē aliq̄ pe͞a iniūgenda. s3 pe͞itētib⁹ iiūgit pe͞a satisfactoria: ñ g̃ p passionē xp̄i sunt homies libati a reatu pene.
3m. ¶ P̄. mors ē pe͞a pci: vt dr̄ Ro. 6. S3 adhuc p⁹ passi͞em xp̄i hoies moriuntur: g̃ p passi͞em xp̄i ñ sunt hoies liberati a reatu pene.

1 oppm **Sz contra** est qd̄ dr̄ Isa. 53. Uere languores nostros ip͞e tulit: ⁊ dolores nr̄os ipse portauit.

Rn̄o. princi. **Rn̄deo** dd̄m: q̄ p passi͞em xp̄i liberati sum⁹ a reatu pene dupl̄r. Uno° directe: iq̄m. s. passio xp̄i fuit sufficiēs ⁊ supabundās satisfactio p pctis toti⁹ hūani gn̄is: exhibita āt satisfactōe sufficiēti tollit reat⁹ pene. Alio° idirecte: inq̄m. s. passio christi ē cā remissionis pci: q̄ fundat reat⁹ pene

Ad p̄m **Ad primum** g̃ dd̄m: q̄ passio xp̄i sortit effectū suū in illi qb⁹ applicat per fidē ⁊ charitatē. ⁊ p fidei sacramēta: ⁊ iō dānati i iferno q̄ p̄dcō mō passiōi xp̄i ñ ꝯiūgūt: effectū eius pcipe nō p̄nt.
ad 2m. ¶ Ad 2m dd̄3 q̄ sicē dcm̄ est ad h° q̄ ꝯseq̄mur effectū passiōis xp̄i: o3 nos ei ꝯfigāri: cōfigamur āt ei i baptismo sacramētalr̄: b̄m illd̄ Ro. 6. Cōsepulti sum⁹ ei p baptismū in mortē: vn̄ baptizat; nulla pena satisfactoria i ponit: q2 sunt totalr̄ liberati p satisfactionē xp̄i. Et q̄ xp̄s sel̄ tm̄ p pctis nr̄is mortu⁹ ē: vt dr̄. j. Petri. 3. Iō nō pōt hō scd̄ario ꝯfigāri morti xp̄i p sacr̄m baptismi. Un̄ o3 q̄ illi q̄ p⁹ baptismū peccāt ꝯfigūrēt xp̄o patiēti p aliqd̄ pe͞alitatis vel passiōis: quā i scipsis sustineāt: q̄ tn̄ mlto mior suffic̄ q̄ esset cōdigna pcō/coopante satisfactione xp̄i.
ad 3m. ¶ Ad 3m dd̄3 q̄ satisfa° xp̄i h3 effectū i nobis inq̄tū icoporamur ei vt mēbra capiti: sicē. s̄. dcm̄ est: mēbra āt o3 capiti ꝯformari: ⁊ iō sicē xp̄s p° qdē hūit grā3 i aīa cū passibilitate corpis ⁊ per passionē ad glā3 imortalitat; p̄ucit: ita et nos q̄ sum⁹ mēbra ei⁹ p passionē ip̄i⁹ liberāur qdē a reatu cuiuslz pene. Ita tn̄ q̄ p° recipim⁹ i aīa sp̄m adoptōis filioꝝ: q̄ascribimur ad hēditatē gl̄e immortal̄. adhuc corp⁹ passibile ⁊ mortale hn̄tes. Postmō3 q̄ xp̄o ꝯfigāti passionib⁹: ⁊ morti xp̄i i glā3 imortalē pducimur b̄3 illd̄ apl̄i Ro. 8. Si filij ⁊ hēdes: hēdes qdē di: cohēdes āt xp̄i: si tn̄ ꝯpatimur/vt ⁊ sil̄ glificemur.

¶ Utꝝ p passionē xp̄i fuerim⁹ dō recōciliati. Ar. iiij

pm. **A**D quartū sic pcedit̄ur. vr̄ q̄ p passionē xp̄i ñ sum⁹ dō rcōciliati Recōciliatō. n. nō h3 locū iter aicos: s3 ds̄ sp dilexit nos: b̄3 illd̄ Sap. 11. Diligis oīa q̄ sc̄: ⁊ nihil odisti; oīa q̄ fecisti: g̃ passio xp̄i ñ rcōciliauit nos dō.
2m. ¶ P̄. nō p̄t idē eē p̄nm ⁊ effe⁹: vn̄ grā q̄ ē p̄nm meredi ñ cadit sb̄ merito s3 dile° dei ē p̄nm passiōis xp̄i b̄3 illd̄ Io. 3. sic ds̄ dilexit mūdu3 vt filiū suū vnigenitū daret: nō g̃ videt q̄ per passionē xp̄i sim⁹ rcōciliati deo. ita q̄ de nouo nos amare icipet.
3m. ¶ P̄. passio xp̄i ipleta ē p hoies xp̄3 occidētes: q̄ ex h° g̃uiter deū offenderūt: g̃ passio xp̄i ē mag; cā indignationis q̄ reconciliationis dei.

1 oppm **Sz** ꝯ̄ est q̄ apl̄s di. Ro. 5. Recōciliati sum⁹ deo p mortē filij eius.

Rn̄o. princi. **Rn̄deo** dd̄m. q̄ passio xp̄i est cā recōciliatiōis nr̄e ad deum duplicit̄. Uno° iq̄m remouet peccatū p qd̄ hoies ꝯstituuntur inimici dei: b̄m illud. Sap. 14. Sil̄ odio sunt deo ipi⁹ ⁊ impietates ei⁹: ⁊ in p̄s. Odisti oēs qui opant iniq̄tatē. Alio° inq̄tū ē dō sacrificiū acceptissimū. Est. n. hoc p̄pric sacrificij effe⁹: vt p ip̄m placet ds̄. Sic cū hō offēsa3 in se commissam rēittit pp aliquod obse͞qū acceptū qd̄ ei exibet. Un̄ dr̄. i. Re. 26. si dominus incitat te aduersū

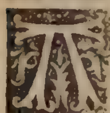
me odoret sacrificium: Et sil'r tm̄ bo^m fuit q̄ xp̄s voluntarie passus est q̄ pp h° bo^m in nā hu^a iuētum deus placat° ē sup oī offensa gn̄is hūani: q̄tum ad eos qui xp̄o passo cōiunguntur s̄m mōm premissum.

Ad p^m **Ad primuz** ḡ dōm: q̄ de° diligit oēs hoīes q̄tū ad nām quā ip̄e fecit sed odit eos q̄tū ad culpā quā ɔtra eū cōmittūt: s̄m illd̄ eccl'. 12. Altissim° odio h̄z pctōres.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm q̄ passio xp̄i nō dr̄ q̄^m ad h° deo nos recōciliasse q̄ de nouo nos amare icipet: cū scriptū sit Hie. 31. In charitate ppetua dilexi te: sed q̄r p passionē xp̄i sublata est odij cā: tū p ablutionē pcti: tū p recōpēsationē acceptabilior; bonum.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōm: q̄ sicut occisores xp̄i hoīes fuerūt. ita ⁊ xp̄s occis° maior autē fuit charitas xp̄i patientis q̄ iniq̄tas occisorū: et ideo passio xp̄i mag; valuit ad recōciliandū deū toti hūano generi: q̄ ad prouocandum ad iram.

¶ Utrū xp̄s sua passiōe aperuit nobis ianuam celi. Arti. v.

primuz 
D quintuz sic pceditur. vr̄ q̄ xp̄s sua passiōe n̄ apuit nobis ianuā celi: dr̄.n. puer. ij. Semianti iusti^am merces fidelis: s̄z merces iusti^e est itroit° regni celesti;: ḡ vr̄ q̄ sc̄ti p̄res q̄ opati sunt opa iusti^e fidel'r ɔsecuti essent itroitū regni celestis ēt absq̄ xp̄i passione: nō ḡ passio xp̄i ē cā apertionis ianue regni celestis.

2^m. ¶ P̄. ante passionez xp̄i Helyas rapt° ē in celū: vt dr̄ 4. Re. 2. sed effect° nō pcedit cām: ḡ vr̄ q̄ apertio ianue celestis non sit effectus

3^m passionis xp̄i. ¶ P̄. sicut legitur. Mat. 3. xp̄o baptizato apti sunt ei celi: sed baptism° p̄cessit passionem ḡ aptio celi nō est effect° pas

4^m sionis xp̄i. ¶ P̄. Mich. 2. dr̄. Ascendit pandens iter an̄ eos: sed nihil aliud videtur pādere iter celi q̄ eius ianuā aperire: ḡ vr̄ q̄ ianua celi sit nobis aperta: non per passionem xp̄i: sed p ascēsionē ei°.

Sz ɔtra est qd̄ ap'ls di. Heb. 10. Habemus fiduciam in introitum sanctorū. s. celestium in sanguine xp̄i. s opp^m

Rn̄deo dōm. q̄ clausio ianue ē obstaculum qd̄da; prohibens hoīes ab igressu. Prohibebant̄ aūt hoīes ab igressu regni celestis pp pcm̄: q̄r sic̄ dr̄ Isa. 35. Uia illa sc̄tā vocat̄: et nō trāsibit p eam pollut°. Est aūt duplex pcm̄ impediens ab igressu regni celestis. vnū q̄dem ɔmune totius hūane nature qd̄ est pcm̄ primi parentis: ⁊ p hoc pcm̄ p̄cludebatur hoī aditus regni celestis. Un̄ legitur Gen̄. 3. Q; post pcm̄ p̄mi parentis collocauit de° cherubin et flameum gladium atq̄ versatilem ad custodiandam viā ligni vite. Aliud āt est pcm̄ sp̄ale vniuscuiusq̄ psone: qd̄ p ppriū actū cōmittitur vniuscuiusq̄ hoīs. Per passionez āt xp̄i liberati sum°: nō solū a pctō cōi toti° hu^e nature. ⁊ q̄tū ad culpa; ⁊ q̄tū ad reatū pene: ipso soluente preciū p nobis: sed etiam a pctīs proprijs singulorū q̄ coīcant eius passioni p fidem et charitatē: ⁊ fidei sacra. Et iō p passionē xp̄i apta est nobis ianua regni celestis. ⁊ hoc ē qd̄ ap'ls dic̄ Heb. 9. Qd̄ xp̄s assistēs pontifex futurorū bono; p ppriū sāguinē introiuit semel in sancta eterna redemptione inuēta. Et hoc figuratur. Nūe. 35. vbi dr̄ q̄ hoīcida manebit ibi. s. in ciuitate refugij: donec sacerdos magn°: qui oleo sc̄tō vnctus est: moriat̄ quo mortuo poterit in domum suam redire. Rn̄° princi.

Ad primuz ḡ dōm: q̄ sc̄ti p̄res operādo opera iustitie meruerunt introitū regni celestis per fidem passionis xp̄i: s̄m illud Heb. 2. Sancti per Ad p^m

fidem vicerūt regna: operati sunt iustitiā: per quā etiā vnusquisq; a pctō purgabat: qūtū ptinet ad emundationē ppe pe. Nō tñ alic9 fides vel iusticia sufficiebat ad removēdū īpedimētū: qd erat p reatum totius hu9 creature: qd qdē remotū ē pcio sāguis xpi. Jō añ passionē xpi null9 intrare poterat regnū celeste: adipiscēdo. s. btitudinem eternā: q csistit in plena di fruitiōe.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōz: q Hely. subleuat9 ē in celū aereū: ñ āt i celum empireū. q ē loc9 sctōz. Et similiter Enoch rapt9 ē ad paradisum terrestrē: vbi cū Heli. sil' creditur viuere vsq; ad aduētū ātixpi.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q sicut. s. dictum est: xpo baptizato apti sunt celi: ñ pp ipm xpi: cui semp celū patuit: sed ad sigñdū q celū apit baptizatis baptismo xpi: q hz efficacā ex passione ipsius.

ad 4m ¶ Ad 4m dōm: q xps sua passione meruit nobis introitū regni celestis z ipedimētū remouit: sed per suam ascensionem nos quasi i possessionē regni celestis introduxit z ideo dicitur q ascēdit pandēs iter ante eos.

¶ Utrum xps per suam passionē meruit exaltari. Ar. vi.

primus 

AD sextum sic pceditur. vr q xps p suam passionē ñ meruit exaltari. Sicut. n. cognō vitatis ē ppriū dō: ita z sublimitas: fm illd ps. Excelsus sup oēs gētes dñs z sup celos glia ei9. sed xps fm q hō hūit cognitiōis oīs vitatis: ñ ex aliq merito pcedē te: sed ex ipsa vnione dei et hominis: fm illud Jo. 1. Uidim9 gloriam eius quasi vnigeniti zc: g neq; exaltationē hūit ex merito passionis: sed ex sola vniōe.

2m. ¶ p. xps meruit il'd a p° istāti sue cōceptōnis: vt. s. hitū est: ñ āt maior charitas fuit in eo tempore passionis q ante cum ergo charitas sit merendi pnm vr q nō magis meruerit per passionem suam exaltationem q ante.

3m ¶ p. gloria corporis resultat ex gloria anime. vt Aug. di. i epla ad Dios. Sed xps p passionē suā non meruit exaltationē qūtū ad gloriaz anime qz aīa eius fuit btā z p° istāti sue cceptiōis: g neq; ēt p passionē meruit exaltationem qūtuz ad gloriā corporis.

Sz ctra ē quod dr Phil. 2. Fact9 est obediēs vsq; ad mortez. mortē aūt crucis: pp qd et deus exaltauit illum. i oppm

Rñdeo dōm: q meritum importat qdam equalitatē iustitie vñ aplo dicit. Ro 4. q et qui operatur merces imputatur fm debitū. Cum autē aliquis ex sua iniusta voluntate sibi attribuit plus q debebat: iustū est: vt diminuat etiā qūm ad id qd sibi debebat. sicut cum furat qs vnā ouē reddat qttuor: vt dr Exo. 22. Et hoc dr mereri: inqūtum per h° ponitur eius iniqua volūtas. Jta ēt cum aliquis sibi ex iusta volūtate subtrahit: qd debebat habere. meretur vt sibi amplius aliqd supaddatur: qsi merces iuste volūtatis: z inde est qd sic dr Luc. 24. Qui se humiliat exaltabit. xps autē in sua passione seipm humiliauit infra suam dignitatem qūtuz ad. 4. p° qdem qūtū ad passionē z mortē cui9 debitor nō erat. 2° qūtū ad locū: qz corp9 ei9 positū est in sepulchro: aīa in inferno. 3° qūtuz ad cōfusionem: z opprobriū q suscepit. 4° qūtum ad hoc q est tradit9 humane ptāti: fm q ipse dicit Pilato. Jo. 19. Nō hēres i me ptātē nisi datū tibi fuisset dsup. Et iō per passionē suā meruit exaltationem qūtū ad. 4. p° qdē qūtū ad resurrectionē gliosaz. vñ dr in ps. Tu cognouisti sessionē meā. i. humilitatem mee passiōis: z resurrectionē meā. 2° qūtum ad ascensionē in celū: vñ dr Ephe. 4. Descendit pm Rñº pncip.

in inferiores partes terre: q̄ autē descēdit ipse ē et q̄ ascēdit sup oēs celos. 3° q̄ntū ad ꝯsessum p̄rne dex-teř et māifestationē diuinitatis ipi⁹ s̄m illud Isa. 52. Exaltabitur et le-uabiř et sublimis erit valde. Sic obstupuerūt sup eū mlti: sic igl'i⁹ erit inť viros aspect⁹ ei⁹ et ꝓphil. 2. dř. Fact⁹ ē obediēs vsq̄ ad mor-tē: mortē aūt crucis: ꝑp q̄d et de⁹ exaltauit illū: et dedit illi nomen q̄d est sup omne nomē vt. s. ab oībus noieř de⁹: et oēs ei reue^am ex-hibeant sicut deo. Et h° est q̄d sub-ditur: vt in noie Iesu flectař oīe genu celestiū: terrestriū: et iferno-rū. 4° q̄ntū ad iudiciariā p̄tātē. dř. n. Iob. 26. Cā tua iudiciū q̄si iudicata est: cāmq̄ recipies.

Ad p^m Ad primū ḡ dōm. q̄ p̄n^m merendi est ex p̄te aīe corp⁹ āt est instr̄m meritorij act⁹ et iō pfectio anime xp̄i q̄ fuit merendi p̄n^m. non debuit in eo ac-q̄ri p meritū sic pfectio corporis. q̄d fuit passionis subm: et p h° fuit ipsi⁹ meriti instr̄m.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōz q̄ per h̄ora merita xp̄s meruit ex-altationē ex parte ipsi⁹ aīe: cuius voluntas charitate et aliis v̄tuti-bus informabař. s3 in passione me-ruit suā exaltationē p modū cuiuſ-daz recōpēsatiōis: etiā ex p̄te cor-poris: iustū. n. est vt corp⁹ q̄d fue-rat ex charitate passioni subm: ac-cipiat recōpensationē in gloriaz.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōm: q̄ dispēsatiōe qua-dam fcīn est in xp̄o: vt gl'ia aīe añ passionē nō redūdaret ad corp⁹/ ad h° q̄ gl'iaz corporis honorabi-lius obtineret/ qñ eā p passionem meruisset gl'iaz aūt aīe differri nō cōueniebat: q̄ anima immediate vniebatur verbo: vnde dcēs erat/ vt gloria repleretur ab ipo verbo sed corpus vniebatur verbo medi-ante anima.

¶ De morte christi.
Questio. l.



Deinde ꝯsiderādū ē de morte xp̄i et c̄ᵒ hoc q̄runť. 6. p° vtrū cōue-niēs fuerit xp̄z mori. 2° vtrū p mortē fuerit separata vnio diuinitatis et carnis. 3° vtrū fuerit sepata vnio deitatꝭ et aie. 4° vtrū xp̄s in triduo mor-tis fuerit hō. 5° vtrū corp⁹ ei⁹ fue-rit idem numero viuū et mortuū. 6° vtrum mors eius aliq̄d sit opa-ta ad nostram selutem.

¶ Utrum conueniens fuerit chri-stum mori. Ar. 1.



Ad primuz sic pceditur. vř q̄ nō fue-rit ꝯueniens xp̄m mo-ri. illd. n. q̄d ē p̄^m p̄n^m in aliquo gñe non disponiř p illd q̄d est ꝯrium illi gñi: sicut ignis q̄ est in p̄n^m caloris nūq̄ pōt eē fri-gidus: sed filius dei est p̄n^m et fōs oīs vite: s̄m illud p̄s. Apud te est fons vite: ḡ vř q̄ non fuerit ꝯueni-ens xp̄m mori. primuz

¶ P̄. maior est de-fectus mortis q̄ morbi: q̄ p mor-bum ꝯueniř ad mortē: s3 non fuit ꝯueniēs xp̄z aliquo morbo lāgue-scere: vt Chry. di. ḡ ēt non fuit cō-ueniens xp̄m mori. 2^m

¶ P̄. dñs dic. Io. 10. Ego veni vt vitā habeant et abundantius habeāt: s3 oppo-situz nō pducit ad opp^m: ḡ vř q̄ nō fuit ꝯueniens xp̄m mori. 3^m.

Sz ꝯtra ē q̄d dř Ioā. xi. ex-pedit vt moriař vn⁹ hō p pplo: et ñ tota gēs peat q̄d q̄-dē Cayphas pphice dixit vt euā-gelista testatur. 1 opp^m

Rñdeo dōm: q̄ ꝯueniens fu-it xp̄m mori. p° ad sa-tisfaciēdū pro hūano gñe. q̄d erat morti ad iudicandū pp pctm̄: s̄m illud Geñ. 2. Quacūq̄ die cōede-ritis morte moriemini. Est āt cō- Rñ° p̄ncip.

ueniens satisfaciēdi p alio mod⁹: cū aliqs se subijcit pene quā alius meruit: ꝛ ideo xp̄s mori voluit: vt moriendo pro nobis satisfaceret: ſm illud.1.Pe.3. Xp̄s semel p peccatis nostris mortuus ē. 2° ad ostendendū ꝟitatē nāe assūpte. Sicut .n. Euse.d. si aliter post ꝯuersationem cū hoibus euanescēs subito euolaret/fugiens mortē ab oībus ꝯpararet fātasmati. 3° vt moriendo nos a terrore mortis liberaret Vn̄ dr̄ ad Heb.3.q᷑ cōicauit carni et sanguini: vt p mortē destrueret eū q̄ hēbat mortis impiū: ꝛ liberaret eos q̄ timorē mortis p totā vitā obnoxij erāt ſuituti. 4° vt corporaliter moriēdo silitudini pctī. .i. penalitati daret nobis exēplū moriēdi spūalr pctō. Vn̄ dr̄ Ro. 6. Qz.n. mortu⁹ ē pctō: mortuus est semel: q᷑ aūt viuit viuit deo: ita et vos estimate mortuos q̄dē esse pctō: viuentes āt deo. 5° vt a mortuis resurgēdo/ꝟtutē suam ondēret q̄ mortē supauit: ꝛ nobis spēz resurgendi a mortuis daret. Vn̄ aplš di.1.ad Cor.15. Si xp̄s p̄dicaſ q᷑ resurrexit a mortuis. quō q̄dā i vobis dit q᷑ resurrectio mortuoꝝ non erit?

Ad p^m **Ad primum** ḡ dd̄z: q᷑ xp̄s ē fons vite ſz q᷑ deus: nō aūt ſz q᷑ hō: mortuus est autē ſm q᷑ hō nō ſm q᷑ de⁹: vn̄ Au. di.ꝯ Felicianū. Absit q᷑ xp̄s sic senserit mortē. vt q̄tū ē in se vita: vitā pdiderit: si.n. hoc ita eēt: vite fons aruisset. Sensit ḡ mortē et participationē hūani affectus: quā spōte susceptat: n̄ nāe sue pdidit po^am p quā cuncta viuificat.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dd̄z: q᷑ xp̄s nō sustinuit mortē ex morbo pueniētē: ne videreſ ex necitate mori pp infirmitatē nāe: ſz sustinuit mortez ab exteriori illatā: cui se spontaneum obtulit: vt mors ei⁹ volūtaria ondereſ.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dd̄m: q᷑ vnū opp^m p se nō ducit ad aliud: ſz qn̄qꝫ per accn̄s: sic frigidū: qn̄qꝫ p accn̄s calefacit. Et h° mō xp̄s p suā mortē nos pduxit ad vitā: q᷑ de sua morte mortē nr̄aꝫ dstruxit: sic ille q̄ penā p alio sustiet: rēouet penā ei⁹.

¶ Vtrū i morte xp̄i fuerit sepata deitas a carne. Ar.ij.

Ad secundū sic p^m. pcediſ. vr̄ q᷑ in morte xp̄i fuerit sepata ditas a carne: vt.n. dr̄ Mat. 27. Dn̄s i cruce pēdēs clamabat: de⁹ me⁹ de⁹ me⁹: vt q̄d me drelīqsti? Qd exponēs Am. dic clamat hō sepōne deitatis moritur⁹. Nā cū diuinitas morte libera sit vtiqꝫ mors ibi eē n̄ poterat. nisi vita descenderet: q᷑ vita dinitas est: ꝛ sic vr̄ q᷑ in morte xp̄i sit dinitas sepata a carne. ¶ P̄. moto medio sepātur extrēa. ſz dinitas vnita est carni mediāte aīa: vt.s̄. hitū ē: ḡ vr̄ 2^m. q᷑ cū in morte xp̄i aīa sit sepata a carne: q᷑ p ꝯn̄s dinitas a carne sit sepata. ¶ P̄. maior ē ꝟt⁹ viuificatiua dei q̄ aīe: ſz corp⁹ mori n̄ po 3^m terat: nisi aīa sepata: ḡ vr̄ q᷑ mlto min⁹ mori poterat: nisi sepata dīnitate.

Sz ꝯtra ē q᷑ ea q̄ sūt hu^c nāe nō dr̄r d filio dei: nisi rōne vniōis vt.s̄. hitū est: ſz de filio di dr̄ id qd ꝯuēit corpori xp̄i p⁹ mortē.s. eē sepultū: vt pꝫ i symbolo fidei vbi dr̄ q᷑ filius dei ꝯcept⁹ ē ꝛ nat⁹ ex ꝟgīe: pass⁹: mortu⁹: et sepult⁹: ḡ corp⁹ xp̄i nō fuit sepatū in morte a deitate. i opp^m

Rn̄deo dd̄z: q᷑ illd qd p gr̄aꝫ di ꝯcediſ nūq̄ absqꝫ culpa reuocaſ: vt dr̄ Ro.xi. q᷑ sine pnīa sunt dōa dei et vocatio. Mlto āt maior est gr̄a vnionis: p quā dinitas vnita ē carni xp̄i in p^a: q̄ gr̄a adoptiōis: p quā alij sctificāntur: ꝛ ēt magis permanens ex sui rōne: q᷑ hec gratia ordinatur ad vnionem personalem. gratia autē adoptionis ad quandam vnionez affectualem: ꝛ tn̄ vr̄ q᷑ gratia ado Rn̄°. princi.

in inferiores partes terre: q̃ autē descēdit ipse ē et q̃ ascēdit sup oēs celos. 3° q̃tū ad ↄsessum p̄ris dextere et maīfestationē dīnitatis ipi⁹ s̄m illud Isa. 52. Exaltabitur et leuabit et sublimis erit valde. Sic obstupuerūt sup eū mlti: sic igli⁹ erit int̄ viros aspect⁹ ei⁹ et Phil. 2. dr̄. Fact⁹ ē obediēs vsq; ad mortez: mortē aūt crucis: pp qd et de⁹ exaltauit illū: et dedit illi nomen qd est sup omne nomē vt .s. ab oībus noīet de⁹: et oēs ei reueᵃᵐ exhibeant sicut deo. Et h° est qd subditur: vt in noīe Jesu flectat oīe genu celestiū: terrestriū: et iferno ruz. 4° q̃tū ad iudiciariā ptātē. dr̄.n. Job. 26. Cā tua iudiciū q̃si iudicata est: cāmq; recipies.

Ad p̄ᵐ **Ad primū** ḡ dōm. q p̄nᵐ merendi est ex pte aīe corp⁹ at est instr̄m meritorij act⁹ et iō pfectio anime xp̄i q̃ fuit merendi p̄nᵐ. non debuit in eo acq̄ri p meritū sic pfectio corporis. qd fuit passionis subm: et p h° fuit ipsi⁹ meriti instr̄m.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōz q per p̄ora merita xp̄s meruit exaltationē ex parte ipsi⁹ aīe: cuius voluntas charitate et alijs ṽtutibus informabat. sz in passione meruit suā exaltationē p modū cuiusdaz recōpēsatiōis: etiā ex pte corporis: iustū.n. est vt corp⁹ qd fuerat ex charitate passioni subm: accipiat recōpensationē in gloriaz.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōm: q dispēsatiōe quadam fcm̄ est in xp̄o: vt glia aīe an̄ passionē nō redūdaret ad corp⁹/ ad h° q gl̃az corporis honorabilius obtineret/ qñ eā p passionem meruisset gliaz aūt aīe differri nō cōueniebat: q2 anima immediate vniebatur verbo: vnde dcēs erat/ vt gloria repleretur ab ipō verbo sed corpus vniebatur verbo mediante anima.

¶ De morte christi.
Questio. l.



Einde ↄsiderādū ē de morte xp̄i et cc̄ hoc q̃runt. 6. p° vtrū cōueniēs fuerit xp̄z mori. 2° vtrū p mortē fuerit separata vnio dīnitatis et carnis. 3° vtrū fuerit sepata vnio deitatis et aīe. 4° vtrū xp̄s in triduo mortis fuerit hō. 5° vtrū corp⁹ ei⁹ fuerit idem numero viuū et mortuū. 6° vtrum mors eius aliqd sit opata ad nostram selutem.

¶ Utrum conueniens fuerit christum mori. Ar. I.



primus **AD primuz sic** pceditur. vr̄ q nō fuerit ↄueniens xp̄m mori. illd.n. qd ē p̄ᵐ p̄nᵐ in aliquo gn̄e non disponit p illd qd est ↄrium illi gn̄i: sicut ignis q̃ est in p̄nᵐ caloris nūq̄ pōt eē frigidus: sed filius dei est p̄nᵐ et fōs oīs vite: s̄m illud p̄s. Apud te est fons vite: ḡ vr̄ q non fuerit ↄueniens xp̄m mori.

2ᵐ ¶ p̄. maior est defectus mortis q̄ morbi: q2 p morbum ↄuenit ad mortē: sz non fuit ↄueniēs xp̄z aliquo morbo lāguescere: vt Chry. di. ḡ ēt non fuit cōueniens xp̄m mori.

3ᵐ. ¶ p̄. dñs dic. Jo. 10. Ego veni vt vitā habeant et abundantius habeāt: sz oppositū nō pducit ad oppᵐ: ḡ vr̄ q nō fuit ↄueniens xp̄m mori.

i oppᵐ **Szetra** ē qd dr̄ Joā. xi. expedit vt moriat vn⁹ hō p pplo: et ñ tota gēs peat qd q̃dē Cayphas pphice dixit vt euāgelista testatur.

Rñō° pncip. **Rñdeo** dōm: q ↄueniens fuit xp̄m mori. p° ad satisfaciēdū pro hūano gn̄e. qd erat morti ad iudicandū pp pctm̄: s̄m illud Gen̄. 2. Quacūq; die cōederitis morte moriemini. Est āt cō

ueniens satisfaciẽdi p alio mod⁹: cũ aliqs se subiicit pene quã alius meruit: ⁊ ideo xp̃s mori voluit: vt moriendo pro nobis satisfaceret: ſm illud .1. Pe.3. Xp̃s semel p peccatis nostris mortuus ẽ. 2° ad oñdendũ ṽitatẽ nãe assũpte. Sicut .n. Euse. d. si aliter post ↄuersationem cũ hoibus euanescẽs subito euolaret/ fugiens mortẽ ab oibus ↄpararet fãtasmati. 3° vt moriendo nos a terrore mortis liberaret Vñ dr̃ ad Heb.3. q̃ cõicauit carni et sanguini: vt p mortẽ destrueret eũ q̃ hẽbat mortis impiũ: ⁊ liberaret eos q̃ timorẽ mortis p totã vitã obnoxii erãt ſuituti. 4° vt corporaliter moriẽdo siĩtudini pctĩ. .i. penalitati daret nobis exẽpluz moriẽdi spũalr pctõ. Vñ dr̃ Ro.6. Q̃ᵹ.n. mortu⁹ ẽ pctõ: mortuus est semel: q̃ aũt viuit viuit deo: ita et vos estimate mortuos q̃dẽ esse pctõ: viuentes ãt deo. 5° vt a mortuis resurgẽdo/ ṽtutẽ suam oñderet q̃ mortẽ supauit: ⁊ nobis spẽz resurgendi a mortuis daret. Vñ apl's di. 1. ad Cor.15. Si xp̃s p̃dicaſ q̃ resurrexit a mortuis. quõ q̃dã ĩ vobis dĩit q̃ resurrectio mortuoꝝ non erit?

Ad p^m **Ad primum** ḡ dr̃z: q̃ xp̃s ẽ fons vite ſz q̃ deus: nõ aũt ſz q̃ hõ: mortuus est autẽ ſm q̃ hõ nõ ſm q̃ de⁹: vñ Au. di. ꝯ Felicianũ. Absit q̃ xp̃s sic senserit mortẽ. vt q̃tũ ẽ in se vita: vitã pdiderit: si.n. hec ita eẽt: vite fons aruisset. Sensit ḡ mortẽ et participationẽ hũani affectus: quã spõte susceꝑat: ñ nãe sue pdidit po^am p quã cuncta viuificat.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dr̃z: q̃ xp̃s nõ sustinuit mortẽ ex morbo ꝓueniẽtẽ: ne videreſ ex nec̃itate mori pp infirmitatẽ nãe: ſz sustinuit mortez ab exteriori illatã: cui se spontaneum obtulit: vt mors ei⁹ volũtaria oñdereſ.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dr̃m: q̃ vnũ opp^m p se nõ ducit ad aliud: ſz q̃nq̃ per accñs: sic frigidũ: q̃nq̃ p accñs calefacit. Et h⁰ mõ xp̃s p suã mortẽ nos pduxit ad vitã: q̃ de sua morte mortẽ nr̃az d̃struxit: sic ille q̃ penã p alio sustiet: rẽouet penã ei⁹.

¶ Utrũ ĩ morte xp̃i fuerit sepata deitas a carne. Ar. ii.

Ad secundũ sic p^m. pcediſ. vĩ q̃ in morte xp̃i fuerit sepata d̃itas a carne: vt.n. dr̃ Mat.27. Dñs ĩ cruce pẽdẽs clamabat: de⁹ me⁹ de⁹ me⁹: vt q̃d me d̃reliq̃sti? Qd exponẽs Am. dic̃ clamat hõ sepõne deitatis moritur⁹. Nã cũ diuinitas morte libera sit vtiq̃ mors ibi eẽ ñ poterat. nisi vita descenderet: q̃ vita d̃initas est: ⁊ sic vĩ q̃ in morte xp̃i sit d̃initas sepata a carne.

¶ P̃.moto medio sepãtur extrẽa. ſz d̃initas vnita est carni mediãte aĩa: vt.s̃. hitũ ẽ: ḡ vĩ q̃ cũ in morte xp̃i aĩa sit sepata a carne: q̃ p ↄñs d̃initas a carne sit sepata. 2^m.

¶ P̃. maior ẽ ṽt⁹ viuificatiua dei q̃ aĩe: ſz corp⁹ mori ñ poterat: nisi aĩa sepata: ḡ vĩ q̃ mĩto mĩn⁹ mori poterat: nisi sepata d̃initate. 3^m

Sz contra ẽ q̃ ea q̃ sũt huᶜ nãe nõ dr̃ d̃ filio dei: nisi rõne vniõis vt.s̃. hitũ est: ſz de filio d̃i dr̃ id qd̃ ↄuẽit corpori xp̃i p⁹ mortẽ.s. eẽ sepultũ: vt pz ĩ symbolo fidei vbi dr̃ q̃ filius dei ↄcept⁹ ẽ ⁊ nat⁹ ex ṽgĩe: pass⁹: mortu⁹: et sepult⁹: ḡ corp⁹ xp̃i nõ fuit sepatũ in morte a deitate. i opp^m

Rñdeo dr̃z: q̃ illd̃ qd̃ p gr̃az d̃i ↄcediſ nũq̃ absq̃ culpa reuocaſ: vt dr̃ Ro.xi. q̃ sine pnia sunt dõa dei et vocatio. Mlto ãt maior est gr̃a vnionis: p quã d̃initas vnita ẽ carni xp̃i in p^a: q̃ gr̃a adoptiõis: p quã alii sc̃tificãtur: ⁊ ẽt magis permanens ex sui rõne: q̃ hec gratia ordinatur ad vnionem personalem. gratia autẽ adoptionis ad quandam vnionez affectualem: ⁊ tñ vĩ q̃ gratia ado Rñ⁹. princi.

§ [illegible]

ptionis nunquam perditur sine culpa. Cum igitur christo nullum fuerit peccatum: impossibile fuit quod solueretur vnio diuinitatis a carne ipsius. Et ideo sicut ante mortem caro christi vnita fuit secundum personam et hypostasim verbo dei, ita remansit vnita post mortem: vt scilicet non esset alia hypostasis verbi dei et carnis christi post mortem vt Dama. di. li. 3. li.

ad pm. **Ad primum** dicendum quod derelictio illa non est referenda ad solutionem vnionis personalis: sed ad hoc quod deus pater eum exponit passioni: vnde derelinquere ibi non est aliud quam non protegere a persequentibus. vel dicit se derelictum quantum ad illam orationem quam dixerat: pater si fieri potest transeat a me calix iste: vt August. exponit in lib. de gratia no. te. Ad 2m dicendum quod verbum dei dicitur vnitum carni mediante anima: inquantum caro per animam pertinet ad humanam naturam quam filius dei assumere intendebat: non autem ita quod anima sit quasi medium ligans vnita. Habet autem caro ab anima quod pertineat ad humanam naturam: etiam postquam anima separatur ab ea inquantum. scilicet in carne mortua remanet ex diuina ordinatione: quidam ordo resurrectionis: et ideo vnio deitatis non tollitur ad carnem. Ad 3m dicendum quod anima habet vim viuificandi formaliter et ideo eo presente et vnita formaliter necesse est corpus viuum esse. Diuinitas autem non habet vim viuificandi formaliter sed effectiue non enim potest esse corporis forma/ et ideo non est necesse quod manente vnione deitatis ad carnem/ caro sit viua/ quia deus non ex necessitate agit sed ex voluntate.

Vtrum in morte christi fuerit separatio deitatis ab anima. Ar. iij.

pm. **Ad tertium** sic proceditur. Videtur quod in morte christi fuerit separatio deitatis ab anima. Dicit enim dominus io. 10. Nemo tollit animam meam a me: sed ego pono eam: et iterum sumo eam non autem videtur quod corpus animam ponere possit: eam a se separando: quia anima non subijcitur potestati corporis: sed potius econuerso: et sic videtur quod christo secundum quod est verbum dei conueniat animam suam ponere: hoc autem est eam a se separare. ergo per mortem anima eius fuit a diuinitate separata. Praeterea. Athana. dicit maledictum qui totum hominem quem assumpsit dei filius: denuo assumptum vel liberatum tertia die mortuis resurrexisse non confitetur: sed non potuit totus homo denuo assumi. nisi aliquando fuerit totus homo a verbo dei separatus: totus autem homo componitur ex anima et corpore: ergo aliquando fuit facta separatio diuinitatis a corpore et ab anima. 2m. Praeterea. propter vnionem ad totum hominem filius dei vere dicitur homo: si ergo soluta vnione anime et corporis per mortem verbum dei remansit vnitum anime sequeretur quod vere dici potuisset filium dei esse animam: hoc autem est falsum: quia cum anima sit forma corporis sequeretur quod verbum dei fuerit corporis forma quod est impossibile: ergo in morte christi anima fuit a verbo dei separata. 3m.

Praeterea. anima et corpus abinuicem separata non sunt vna hypostasis: sed due: si igitur verbum dei remansit vnitum tam corpori quam anime christi: separatis eis abinuicem per mortem christi: videtur sequi quod verbum dei durante morte christi fuerit due hypostases: quod est inconueniens: non ergo post mortem remansit anima verbo vnita. 4m

Sed contra est quod dicit Dam. in. 3. lib. et si christus mortuus est vt homo: et sancta eius anima ab incontaminato diuisa est corpore: sed deitas inseparabilis ab vtrisque permansit ab anima dico et corpore. 1 oppm

Respondeo dicendum quod anima vnita est verbo dei immediatius et per prius quam corpus cum corpus vnitum sit verbo dei mediante R. non. princi.

aia.vt.ꝫ dem̄ ē:cū ḡ ꝟbū dei non sit sepatū i morte a corpe:nihilomi nus sepatū ē ab aia. Vn̄ sic ꝺ filio dei ꝑdicatur id qꝺ ↄuenit corpi ab aia sepata.s.eē sepltū ita ꝺ eo sym bolo dr̄ ꝙ descēdit ad inferos: qꝛ aia eius a corpe sepata descendit ad inferos.

Ad pᵐ **Ad primuz** ḡ dōꝫ:ꝙ Aug. exponēs illud ꝟbū Jo.iqrit cū xp̄s sit ꝟbū aia ꝛ caro:vtꝝ ex eo qꝺ e ꝟbū pōat aiaꝫ an ex eo ꝙ ē aia: an iteꝝ ex eo ꝙ est caro? Et dic ꝙ si dixerim⁹:ꝙ ꝟbū dei aiam posuit seqret ꝙ ali qñ aia illa sepata ē a ꝟbo qꝺ ē fls̄. Mors.n.corpus ab aia sepauit.a ꝟbo āt aiaꝫ sepatā ñ dico. Si ꝟo dixerim⁹ ꝙ aia ipa pōat se seqꝛ ꝙ aia ipa a se sepata sit:ꝙ ē absurdū relinqꝛ ḡ ꝙ ipsa caro aiam suā po nit:ꝛ iteꝝ eā sumit:ñ ptāte sua: ſꝫ ptāte inhabitātis carnē: qꝛ sic.ꝫ. dem̄ ē p mortē:nō ē sepata deitas

Ad 2ᵐ ꝟbi a carne. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ in verbis illis Athanasius nō itelle xit ꝙ tot⁹ hō de uo sit assumpt⁹.i. oēs ptes ei⁹:q̄si ꝟbū dei ptes huᶜ nāe deposuerit p mortē:ſꝫ ꝙ itera to totalitas nāe assumpte sit in re surrectione reintegrata p iteratā

Ad 3ᵐ vnionez aie ꝛ corporis. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ꝟbū dei pp vnionē huᶜ na ture nō dr̄ hu⁹ nā:ſꝫ dr̄ hō: qꝺ est hñs huᵃᵐ nām:aia āt ꝛ corp⁹ sūt ptes eēntiales huᶜ nāe:vñ ꝑpter vnionem ꝟbi ad vtrūq; coꝝ nō se quitur ꝙ ꝟbū dei sit aia vl̄ corp⁹:

ad 4ᵐ sed ꝙ sit hñs aiaꝫ vl̄ corp⁹. ¶ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ sic Dam. di.in.3.lib. ꝙ in morte xp̄i ē sepata aia a car ne.ñ est vnita hypostasis diuisa i du as hypostases corpᵃ.s.ꝛ aia. Sed idē ex p̄n° in ꝟbi hypostasi hūerūt existēᵃᵐ:ꝛ i morte iuicē diuisa sin gula coꝝ māserūt vnā hypostasiꝫ ꝟbi hñs:q̄re vna ꝟbi hypostasis: ꝟbi ꝛ aie ꝛ corporis existit hypo stasis.nūq̄.n.neq; aia neq; corp⁹ ꝑpꝛiam hūerūt hypostasim:pter ꝟ bi hypostasim:vna.n.semper ver bi hypostasis. ꝛ nunq̄ due.

¶ Utrum xp̄s in triduo mortis fuerit homo. Ar.iiij.



Ad quartuz sic pcedit. vr̄ ꝙ xp̄s i tri duo mort; fuerit hō di cit.n. Augu.i.1.de tri. talis erat illa susceptio que deum hoiez faceret ꝛ hoiez deū.sed illa susceptio nō cessauit p mortē:ḡ vr̄ ꝙ p mortē nō desijt esse hō. ¶ P̄. primuz

2ᵐ. p̄hs di.in.9.ethi. ꝙ vnusq̄sq; hō ē su⁹ īte⁹.vñ ꝛ post mortē aiam pe tris alloquētes dicim⁹. Scē petre ora pro nobis.ſꝫ p⁹ mortē fili⁹ di nō fuit sepatus ab aia intellectua li:ḡ in illo triduo fili⁹ dei fuit hō.

3ᵐ. ¶ P̄.ois sacerdos ē hō:sed in illo triduo mortis xp̄s fuit sacerdos. aliter.n.nō veꝝ eēt qꝺ dr̄ i p̄s. Tu es sacerdos in eternuꝫ:ḡ xp̄s in il lo triduo fuit hō.

I oppᵐ **Sz ↄtra** remoto supiori re mouet̄ inferi⁹:ſꝫ vi uum siue aiatū ē supius ad aial ꝛ ad hoiem:nā animal ē suba aiata sensibilis:sed in illo triduo mort; corp⁹ xp̄i non fuit viuum neq; ani matum:ergo non fuit homo.

Rñº princi. **Rñdeo** dōm:ꝙ xp̄ꝫ vere fuis se mortuū:ē articul⁹ fidei:vnde asserere oē illꝺ p qꝺ tol lit̄ ꝟitas mortis xp̄i est error ꝫ fi dem.pp qꝺ in ep̄la synodali Cyril li dr̄. Si quis nō ↄfitet̄ di ꝟbū pas sum carne ꝛ crucifixuz carne:ꝛ ꝙ mortē gustauit carne anathēa sit. Pertinet āt ad ꝟtutē mort; hois vl̄ aialis:ꝙ p mortē desinat eē hō vel aial.mors.n.hois vl̄ aialis ꝑ uenit ex sepatōe aie q̄ ↄplet rōnez aialis vel hois: ꝛ iō dicere xp̄ꝫ in triduo mort; hoiez fuisse simplr̄ ꝛ absolute loquēdo erroneū ē. Pōt tamen dici ꝙ xp̄s i triduo fuit hō mortuus: quidam tamen confessi sunt xp̄m in triduo hominem fuis se:dicentes quidem ꝟba erronea:

sed sensum erroris non habentes in fide. Sicut Hugo de sctō Vic. q ea rōne dixit xps i triduo mort fuisse hoiem: qr dicebat aiam esse hoiem: qd tñ est fl'z. vt in pma parte osum ē. Magr ēt sniaꝝ in. 23. di. tertij li. posuit q xps in triduo mortis fuit hō alia rōne. qr credidit q vnio aie & carnis nō eēt de rōne hois: sed sufficit ad hoc q ali quid sit hō vel aiatum q hēat aiaꝫ et corpꝰ: siue piuncta siue non cōiūcta. Qd ēt pꝫ eē fl'm ex his que dcā sunt i pma pte: & ex his q dicta sunt cc modum vnionis.

Ad pm **Ad primū** q dōꝫ: q vbū dei suscepit aiam: et carnem vnitam & iō illa susceptio fecit deū hoiem: & hoieꝫ deū: non āt cessauit illa susceptio p sepatio neꝫ vbi ab aia vl' a carne: cessauit
Ad 2m tū vnio carnis & aie. ¶ Ad 2m dicēdū: q hō dr eē suꝰ intellectꝰ nō qr inteꝰ sit totꝰ hō: sꝫ qr intellectꝰ est pncipalior pars hois in q virtualr psistit tota dispō hois: sic si rector ciuitat dicaf tota ciuitas: qr in eo psistit tota dispō ciuitat.
Ad 3m ¶ Ad 3m dōm q eē sacerdotē cōuenit hoi rōne aie in qua ē ordis character. vñ p mortē hō nō pdit ordinē sacerdotalē: & multominꝰ xps q est totiꝰ sacerdotij origo.

¶ Utrū fuerit idē nūero corpus xpi viuētis & mortui. Arti. v.

pm  **D quintuꝫ sic** pcedif: vr q nō fuerit idē nūero corpꝰ xpi viuētis & mortui. xps. n. vere mortuꝰ fuit: sic alij hoies moriunf sꝫ corpꝰ cuiusqꝫ alteriꝰ hois non est simpl'r idē nūero mortuuꝫ et viuū qr differūt eēntiali dria. g neqꝫ corpꝰ xpi ē idem nuō simpl'r
2m mortuum & viuū ¶ P. fm phm l 5. met. qcūqꝫ sunt diuersa specie sunt diuersa etiaꝫ numero: sed corpus xpi viuum et mortuuꝫ fuit diuersum spē: qr nō dicitur oculus aut caro mortui nisi equiuoce. vt pꝫ p phm in 2o de aia: & 7o. metha. g corpus xpi non fuit simpl'r idē nu
mero viuum & mortuū. ¶ P. mors 3m. est corruptio quedam: sꝫ illud qd corrūpif corruptione subali postqꝫ corruptum est: iā non est: qr corruptio est mutatio de esse in nō eē corpus g christi postqꝫ mortuum fuit non remāsit idem numero: cū mors sit subalis corruptio. 1 opp^m

Sz ctra est quod Athanasius dicit in epla ad Epitetuꝫ: circūciso corpore: & potato & manducante: & laborāti: et in ligno affixo: erat impassibile et incorporeū vbū dei: hoc erat in se pulchro positū: sed corpꝰ xpi viuū fuit circūcisum & in ligno affixū: corpꝰ aūt xpi mortuū fuit positum in sepulchro: g hoc idem corpꝰ qd fuit viuū fuit et mortuum. Rñō.

Rñdeo dōm q hꝰ q dico simpl'r: pōt accipi dupl'r princi. vnoꝰ simpl'r qd idem ē qd absolute: sic simpl'r dr q nullo addito dr: vt phs dic. Et hoc mō corpus xpi mortuū & viuū simpl'r fuit idē numero. Dr. n. aliqd esse idē numero simpl'r: qr ē supposito idē: corpus aūt xpi viuū & mortuū fuit supposito idē qr ñ hūit aliā hypostasim viuū & mortuū pr suppositum vbi dei. vt. s. dictū est. Et hoc mō loq tur Athanasius in aucte inducta Alioꝰ simpliciter idē est qd oio vl' totalr: & sic corpꝰ xpi mortuū & viuum nō fuit simpl'r idē nuō: qr nō fuit totalr idē: cū vita sit aliqd de eēntia corpis viuētis. ē. n. pdicatū eēntiale: nō accñtale. vñ pñs ē q corpꝰ qd dsinit eē viuū: nō totalr idē remaneat. Si āt dicerer q corpus xpi mortuū totalr idē remaneret: sequerer q ñ eēt corruptū: corruptiōe dico mortis: qd est heresis galāitaꝝ vt Isidorꝰ dicit: et hr in decretis. 24a. q. 4a Et Dama. Dicit i. 3. li. q corruptiōis nomē duo signāt vnoꝰ sepationē aie

a corpore. Alio° pfectā dissolutio nez in eis. Ergo icorruptibile dr corp⁹ dñi ſm Julianū ꝛ Galanū ſm pᵐ corruptōis modū añ resur rectionē ē ipiū q2 corp⁹ xp̄i ñ eēt ꝯsubale nob: nec in ꝟitate mortuū eēt nec ſm ꝟitatē saluati eēm⁹. 2° āt mō corp⁹ xp̄i fuit incorruptū.

Ad pᵐ **Ad primū** ḡ dōm: ꝙ corp⁹ mortuū alteri⁹ hois ñ remāet vnitū alicui hypostasi ꝑmanēti: sic corp⁹ xp̄i mortuū ꝛ iō corp⁹ mortuū cuiuscꝫ alteri⁹ hois nō ē idē simplr: ſꝫ ſm qd: q2 ē idē ſm mām: ñ āt idē ſm formā corp⁹ xp̄i aūt remanet. idē simplr ꝑꝑ idētitatē suppositi. vt dcm̄ est.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ idē nuō dr aliqd ſꝫ suppᵐ: idē āt spē ē ſꝫ formaꝫ vbicūcꝫ suppositū ſbsistit i vna sola nā: 03 ꝙ sublata vnitate spēi auferaꝛ vnitas nūeralis: ſꝫ hypostasis ꝟbi dei subsistit i duab⁹ nāis. et iō c̄uis i alijs ñ remāeat corp⁹ idē ſm spēm hu⁹ nāe remāet tñ in xp̄o idē nuō ſm suppositū ꝟbi dī.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ corrup° ꝛ mors nō cōpetit xp̄o rōne suppositi: ſꝫ ꝙ in supposito attēdiꝛ vnitas numeralis sed ratione nāe ſm quā i ueniꝛ dr̄ia mortis: ꝛ vite.

¶ Utꝝ mors xp̄i aliqd opata fuerit ad nr̄am salutem. Ar. vi.

pᵐ. D sextum sic pceditur. Uꝛ ꝙ mors xp̄i nihil opata fuerit ad nr̄am salutē. Mors .n. ē qdā puatio vite: ſꝫ puatio cū nō sit res aliq nō hꝫ aliq̄ꝫ ꝟtutem agēdi: ḡ nō potuit aliqd opari ad nr̄aꝫ salutē.
2ᵐ ¶ P̄. Passio xp̄i opata ē ad nr̄am salutē p modū meriti sic āt nō potuit opari mors xp̄i: nā i morte sepaꝛ aīa a corpe q̄ est merēdi pnᵐ ḡ mors xp̄i nō ē opata aliqd ad nr̄am salutē.
3ᵐ ¶ P̄. corporale nō est cā spūalis: sed mors xp̄i fuit corporalis non: ergo potuit eē cā spūalis nostre salutis.

Sz cōtra est qꝺ Au. d. l. 4. de tri. vna mors nr̄i saluatoꝛ; s. corporalis. duab⁹ mortib⁹ nr̄is. i. aīe: ꝛ corporis saluti fuit. i oppᵐ

Rñdeo dōm ꝙ de morte xp̄i duplr loq possumus vno° ſm ꝙ est in fieri. Alio° ſꝫ ꝙ est in facto eē. Dr āt mors eē i fieri: qñ aliqs p aliq̄ꝫ passionē nālem vel violentam tendit in mortē. et hoc mō idē est loq de morte xp̄i et de passiōe ipsius ꝛ ita ſm hūc modū mors xp̄i cā est salutis nr̄e: ſm illud qꝺ de passione. ḡ dcm̄ est. Sꝫ in facto esse mors xp̄i ꝯsideraꝛ: ſꝫ ꝙ iā fctā ē sepatio corporis ꝛ aīe: ꝛ sic non loquimur de morte xp̄i: hoc aūt mō mors xp̄i ñ p̄t eē cā salutis nr̄e p modū meriti ſꝫ solū p modū efficientie: inq̄ꝫtū. s. nec per mortem diuinitas sepata fuit a xp̄i carne: et iō q̄cqd ꝯtigit circa carnē xp̄i: ēt aīata sepata fuit nobis salutiferꝝ ꝟtute diuinitat; vnite. Cōsideraꝛ āt ꝑpe alicui⁹ cāe effect⁹ ſm similitudinē cāe. vñ q2 mors ē q̄dā puatio vite ꝑp2ie effect⁹ mortis xp̄i attendiꝛ circa remotioneꝫ coꝝ q̄ ꝯriāꝛ nr̄e saluti: q̄ qdē sunt mors aīe ꝛ mors corpis ꝛ ideo p mortē xp̄i ē destructa in nobis et mors aīe q̄ per pctm̄ nr̄m: ſꝫ illud Ro. 4. traditus est. s. in mortē ꝑꝑ delicta nr̄a: ꝛ mors corpis q̄ consistit in separatiōe aīe: ſm illud. 1. ad Corin. 15. Absorta est mors in victoria. Rñº pncip.

Ad primū ḡ dōm: ꝙ mors xp̄i est opata salutē nr̄aꝫ ex ꝟtute deitat; vnite: ꝛ nō ex sola rōne mortis. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ mors xp̄i ſm ꝙ ꝯsideraꝛ i fcō eē: ꝛ ſi nō fuerit ad nr̄am salutē opata p mōꝫ meriti: fuit tñ opata p modum efficiētie: vt dcm̄ est. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ mors xp̄i fuit q̄dē corpalis: sed corp⁹ illud fuit instrm̄ deitatis sibi vnite operans i ꝟtute eius etiam mortuum. Ad pᵐ Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ

De sepultura xpi. Qo. li.



Emde consi^m est de sepultura xpi. Circa hoc qrutur. 4. p^o vtru couenies fuerit xpm sepeliri. 2°. de modo sepulture eius. 3°. vtru corpus eius fuerit in sepulchro resolutu. 4°. d tpe q iacuit i seplchro

Utrum fuerit conueniens christum sepeliri. Ar. i.

p^m. Ad primu sic pceditur. Ur q no fuerit couenies xpm sepeliri. De xpo.n. dicit in ps. Factus est sicut ho sine adiutorio inter mortuos liber: sed i sepulchro includunt corpora mortuoru: qd videtur 9triu libtati esse: g no videtur fuisse couenies q corpus xpi sepeliret.

2^m. p. nichil circa xpm fieri debuit qd no esset salutiferum nobis: sed in nullo vr ad salutem hoim pertinere: q xps fuit sepultus: ergo no fuit couenies sepeliri.

3^m. p. incouenies ee videt: q deus qui est sup celos excelsos i terra sepeliret: s3 illud qd 9uenit corpori xpi mortuo attribuit deo ro ne vnionis: g incoueniens vr xp3 fuisse sepultu.

I opp^m Sz contra est quod dns di. Mat. 26 de muliere q eu inunxerat. Op^9 bonum oderata est in me: 7 postea subdit mittes hoc vngu ntu in corp^9 meum ad sepeliendu me fecit.

Rn^o. princi. Respodeo dicendum: q 9uenies fuit xp3 sepeliri pmo qde ad pbandu veritate mortis: no.n. in sepulchro aliquis ponitur nisi qn ia de veritate mortis 9stat. vn 7 Mar. 15 legitur q pilatus anq 9cederet xpm sepeliri diligenti inquisitione cognouit eu mortuu ee. 2° q2 p h^o q xps d sepulchro resurrexit. dat spes resurgendi per ipsu his q sunt in sepulchro sm illud Jo. 5. Oes qui i monumet; sunt audient voce filij dei: et q audierit viuet. 3° ad exeplu eo2 qui per morte xpi spualit moriunt peccat;: q. s. absconduntur a coturbatioe hoim. Un dr col. 3. Mortui estis et vita vestra abscodita est cu xpo in deo. Un 7 baptisati q p mortem xpi moriut peccatis. q. 9sepeliunt xpo per imersionem. sm illud Ro. 6. Cosepulti sumus cu xpo per baptismu in mortem.

ad p^m. Ad primum dicendum: q xps sepult^9 se inter mortuos libe2 fuisse fatet in h^o q p inclusione sepulchri no potuit impediri: qn ab eo resurgedo exiuerit.

Ad 2^m: Ad 2^m dicendum: q sic mors xpi efficient operata e nra3 salutem: ita et 7 ei^9 sepultura. vn Hie. d. sup Mat. per sepulchru xpi resurgim^9. 7 Jsa. 53. sup illud Dabit impios pro sepultura di. glo. in gentes q sine pietate erant deo patriq dabit q2 mortuus et sepultus eos acqsiuit.

Ad 3^m Ad 3^m dicendum q sicut dicitur in quoda sermone co silij ephesini nichil horum q saluat hoies iniuria deo facit: q ostedut eu non passibile: sed clementem. Et i alio sermoe eiusde 9cilij legitur. Nihil putat iniuria deus: qd est occasio salutis hoibus tu quid non ita vile dei nam arbitraberis tanq q subiecta possit ee iiurijs.

Utrum 9uenienti mo xps fuerit sepultus. Ar. ij.

p^m. Ad secundu3 sic pceditur: videtur no conuenienti modo xpm fuisse sepultu sepltura.n. ei^9 rndet morti ipsi^9 sed xps fuit passus morte abiectissimam sm illud Sap. 2. Morte turpissima condenemus eu: ergo incoueniens vr fuisse q xpo exhibita fuit honora

bili sepultura inquantum a magnatibus fuit tumulatus.s.a Joseph ab arimathia qui erat nobilis decurio. vt habetur Marci.15.et a Nicodemo erat qui princeps iudeorum: vt habetur Jo.3.
2m ¶ Præterea circa xpm non decuit aliquid fieri quod esset superfluitatis exemplum: videtur autem superfluitatis fuisse quod ad sepeliendum xpm Nicodemus venit ferens mixturam myrrhe et aloes.q.l.b.centum: vt dr Jo.19. presertim cum mulier preuenerit corpus eius vngere in sepulturam: vt dr Mar.14. Non ergo fuit conueniens
3m hoc circa xpm factum. ¶ Præterea non est conueniens vt aliquod factum sibyipsi dissonum sit: sed sepultura xpi fuit simplex ex vna parte: quia.s.Joseph inuoluit corpus eius in sindone munda: vt dr mat.26. Non autem auro aut gemmis: aut serico: vt Hie: ibidem dicit ex alia vero parte videtur fuisse ambitiosa inquantum eum cum aromatibus sepelierunt
4m ergo videtur non fuisse conueniens modus sepulture xpi. ¶ Præterea quecumque scripta sunt precipue de xpo ad nostram doctrinam scripta sunt vt dr. Ro.15. sed quedam scribuntur in euangelijs circa sepulchrum que in nullo videntur ad nostram doctrinam pertinere: sicut quod fuit sepultus in horto: quod in monumento alieno: et nouo: et exciso in petra inconueniens fuit modus sepulture xpi

loppm. Sed contra est quod dr Isa.11. Et erit sepulchrum eius gloriosum.

Rnio. princi. Rndeo dicendum quod modus sepulture xpi ostenditur esse conueniens quantum ad tria. Primo quidem quantum ad confirmandam fidem mortis et resurrectionis ipsius. 2o ad commendandam pietatem eorum qui eum sepelierunt. Unde aug.d.in.j.dci.dei Laudabiliter commemorantur in euangelio: qui corpus eius de cruce acceptum diligenter atque honorifice tegendum sepeliendumque curarunt. 3o quantum ad mysterium per quod informantur illi qui xpo consepeliuntur in mor(te.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod circa mortem xpi commendatur patientia et constantia ipsius qui mortem est passus: et tanto magis quanto mors fuit abiectior: sed in sepultura honorifica consideratur virtus morientis qui contra intentionem occidentium etiam mortuus honorifice sepelitur: et prefiguratur deuotio fidelium: qui erant christo mortuo seruituri. ¶ Ad 2m dicendum quod in hoc quod euangelista: dicit. quod sepelierunt eum sicut moris est iudeis sepelire: sicut Au.di.sr Jo.admonuit.in huiusmodi officijs que mortuis exhibentur: morem cuiusque gentis esse seruandum.erat autem istius gentis consuetudo vt mortuorum corpora varijs aromatibus condirentur vt diutius durarent illesa. Aug. etiam in tertio de doctrina christiana dicit in omnibus talibus non vsus rerum sed libido vtentis in culpa est: Et postea subdit quod in alijs personis plerumque flagitium est in diuina vel prophetica persona maxime cuiusdam rei signum est. Myrrha.n.et aloes propter sui amaritudinem significant penitentiam: per quam aliquis in seipso xpm conseruat absque corruptione pcl odor autem aromatum significat bonam famam. ¶ Ad tertium dicendum: quod myrrha et aloes adhibeantur corpori christi vt immune a corruptione seruaretur: quod videbatur ad quandam necessitatem pertinere. Unde datur nobis exemplum quod licite possumus aliquibus preciosis vti medicinaliter pro necessitate nostri corporis conseruandi. sed inuolutio corporis pertinebat ad solam quandam decentiam honestatis et in talibus simplicibus debemus esse contenti. Per hoc tamen significabatur. vt Hiero.dicit.quod ille in sindone munda inuoluit iesum: qui mente pura eum suscepit. Et hinc vt Beda dicit.super Mat.ecclesie mos obtinuit: vt sacrificium altaris non in serico neque in panno tincto: sed in lino terreno celebretur: sicut corpus dni est in sindone munda sepultum. ¶ Ad 4m dicendum: quod xps se

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

pelif in horto: ad significandum q per mortem et sepulturā ipsius liberamur a morte quā incurrim⁹ per pctm̄ Ade in horto paradisi cōmissum. Jō aūt saluator in aliena ponitur sepultura: vt au. di. in quodā sermone: qr p alioꝝ morte batur salute. Sepulchrū āt mortꝫ est habitaculū. Per hoc cōsiderari pōt paupertatis abundantia p nobis suscepte. Nā qui domū i vita nō habuit: post mortē quoqꝫ in alieno sepulchro recōditur: ꝛ nud⁹ existēs a Joseph coopertr. Jn nouo āt ponit monumēto: vt hic. dic. ne post resurrectionē ceteris corporibus remanētibus surrexisse alius fingeretr. Pōt aūt et nouū sepulchrū marie virginalē ventrē demonstrare. Per hoc ēt datr intelligi q per christi sepulturaꝫ omnes inouamur morte et corruptione destructa. Jn monumento aūt exciso in petra cōditus est: vt Hie. di. ne si ex multis lapidibus edificatum fuisset: tumuli fundamentis subfossis sublat⁹ furto diceretur: vnde ꝫ saxū magnū qd appositū fuit: oñdit q nō absqꝫ auxilio plimoꝝ sepultr potuisset reserari. Si ēt sepult⁹ fuissꝫ i terra dicere poterant. Suffoderunt terrā ꝛ furati sūt eū: sic au. d. Signatur aūt mystice per hoc: vt Byla. dic qr per apostoloꝝ doctrinā in pectus duritie gētilis q̄dā doctrine ope excisum xp̄s infertr: rude. s. ac nouū: et nullo ante ingressu timore dei p̄uiū. Et qr nichil oportuit preter eū i pectora nostra penetrare lapis hostio aduoluitr: et sic³ Origenes dic nō fortuito scp̄tum est: q ioseph inuoluit corpus christi sindōe munda: ꝛ posuit in monumēto nouo et aduoluit lapidem mag^m quia oīa que sunt circa corp⁹ iesu munda sunt et noua et valde magna.

Utrū corpus xp̄i in sepulchro fuerit incineratū. Ar. iij.

Ad tertium sic proceditur: vr q corpus xp̄i i sepulchro fuerit incineratum. Sic. eñ mors ē pœna peti p̄mi parentis ita etiā et incineratio dictū est. n. p⁹ hoi p⁹ peccatū: puluis es et i puluerē reuerteris: vt dicit. Gen. 3. sed xp̄s mortem sustinuit vt nos a morte liberaret: ergo ēt incinerari dūit corpus eius vt nos ab incineratōe liberaret. 1^m

Pr. corpus xp̄i fuit eiusdem nāe cū corporibus nostris: sꝫ corpora nostra stati post mortem resolui incipiūt: et ad putredineꝫ disponuntur: qr exalāte calido nāli supuenit calor extraneus: q putrefactionē cāt: g vr q silr in corpore xp̄i acciderit. 2^m.

Pr. sicut dictum est xp̄s sepeliri voluit vt daret hominibus speꝫ resurgendi ēt de sepulchris: g ēt incinerationē pati debuit: vt spē resurgendi incineratis post icinerationē daret. 3^m.

Sꝫ cōtra est qd i. ps. di. Nō dabis sanctū tuuꝫ videre corruptioneꝫ: qd Dam. exponit in tertio lib. de corruptiōe: que est per resolutionē i elemēta. i oppm

Rñdeo dīm. q non fuerit cōueniens corpus xp̄i putrefieri vel quocūqꝫ mō icinerari: qr putrefactio cuiuscunqꝫ corporis prouenit ex infirmitate nāe illius corporis: que non pōt amplius corpus continere in vnum: mors āt xp̄i sicut. s. dictū est non debuit esse ex nāe infirmitate: ne crederetr nō esse voluntaria: ꝛ iō non ex morbo: sed ex passione illata voluit mori: cū se obtulit spōte. Et ideo xp̄s ne mors eius nāe infirmitati ascriberetr noluit corp⁹ suū q̄litercūqꝫ putrefieri aut qualitercūqꝫ resolui sed ad ostensionē virtutis diuine voluit corpus illud incorruptū permanere. Vnd Chry. di. q viuentib⁹ alijs hoib⁹ his. s. q egerūt strennue arrident Rñdo: princi.

propria gesta: his aut pereuntib9 p eunt: sed in christo est totu contrium Nam ante cruce omnia sut mesta et infirma: vt at crucifix9 est omia clariora sunt facta: vt noscas non puru hoiem crucifixum.

Ad pm **Adprimum** q dom: q xps cum non esset subiectus pco: neq morti erat ob noxius: neq incineratioi/ voluta rie tn mortem sustinuit pp nostra salute pp rones. s. dictas. Si aut corpus eius fuisset putrefactu vel resolutu: magis hoc fuisset in detri mentu salutis humane: du no cre deret in eo esse vtus diuina. Vnd ex psona eius in ps. dr. Que vtili tas in sanguine meo dum descen do in corruptione. q. d. Si corpus meu putrescat perderent effusi sa

Ad 2m. guinis vtilitas. ¶ Ad 2m dz: q corpus xpi qm ad coditiones nae passibil putrefactibile fuit lz no qtum ad meritu putrefactionis: qd est pcm sed virtus diuina cor pus xpi a putrefactioe reseruauit

Ad 3m. sicut et resuscitauit a morte.

¶ Ad 3m dz: q xps de sepulchro resurrexit virtute diuina: q nullis teris coartat et io hoc q a sepul chro surrexit sufficiens argm fuit q hoies erant resuscitandi virtu te diuina non solu de sepulchris: sed etiam de quibuscuq cinerib9.

¶ Utr xps fuerit in sepulchro so lum vna die et duab9 noc. Ar. iiij

pm. **AD quartum** sic pceditur: vr q xps n fuerit i sepulchro solu vna die et duab9 noctib9. dic. n. ipe mat. 12. Sic fuit Jonas in ventre ceti trib9 dieb9 et tribus noctib9: ita fili9 hois erit in corde terre trib9 dieb9 et trib9 noctib9 sed in corde terre fuit in sepulchro exns: non igitur fuit in sepulchro solu vna

2m die et duabus noctib9. ¶ P. Gre. di. in home. paschali: q sicut sam so abstulit media nocte portas ga ze: ita xps me9 nocte auferes por tas iferni resurrexit: sed postq re surrexit non fuit in sepulchro q n fuit in sepulchro duabus noctib9 integris. ¶ P. p mortem xpi pua 3m luit lux tenebris: sed nox ad tene bras pertinet dies at ad luce: er go conuenientius fuit q corpus xpi fuerit in sepulchro duobus dieb9 et vna nocte: q econuerso.

Sed cotra e q sic Aug. di. in. 4 i opp^m de tri. a vespe sepulture vsq ad diluculu resurrectiois. 36. ho re sunt. i. nox tota cum die tota et nocte tota.

Rndeo dom: q ipsum tps q Rio. christus i sepulchro prin. mansit effem mortis eius represen tat: dictu est aut. s. q per mortem xpi liberati sum9 a duplici morte s. a morte aie et a morte corporis: et hoc significatur p duas noctes: quibus xps in sepulchro perman sit mors at eius: qz no fuit ex pec cato pueniens: sed ex charitate su scepta non habuit ronem noct, sz diei: et io significat per diem inte gru q christus fuit in sepulchro: et sic conueniens fuit q christus vna die et duab9 noctibus esset in sepulchro.

Ad pm **Adprimum** q dom: q sic Aug. di. i. li. de consensu euangelistaru: qdam modu scripture nescientes nocte volueft aiaduertere tres illas ho ras a sexta vsq ad nonam quibus sol obscurat9 e: et diem tres horas alias: quibus iterum terris reddi tus est: et a nona vsq ad occasum sequitur nox futura sabbati: q cu sz suo die computata erunt iam due noctes et duo dies. post sabbatu autem sequitur nox prima sabba ti scilz illucescetis diei dominici: in qua tunc dominus resurrexit: et ita adhuc non stabit ratio tri um dierum et trium noctium re stat: ergo vt hoc inueniatur illo scripturaru visitato loqndi mo: q

a parte totū ītelligit: ita.s. q vnā noctem & vnā diē accipiamus p vno die nāli: & sic primus dies cō putat ab extrema parte sui: q̄ xp̄s in sexta feria est mortuus & sepultus. scūs aūt dies est integer cum .24. horis nocturnis et diurnis: nox autem sequens ptinet ad tertium diē. sic.n. prima dies pp futurū hois lapsus a luce in noctē: ita isti pp hois repationē a tenebris cōputant in lucē. ¶ Ad 2m dōz: q in tm̄ lux in morte xp̄i ꝑualuit q̄ significat p vnā diē q tenebras duarum noctiuz.i. duplicis mortꝭ nr̄e remouit vt dcm̄ est. ¶ Ad 3m dōm: q sicut Augu. dicit in. 4. de tri. Xp̄s in diluculo resurrexit: in quo aliqd lucis apparet: & adhuc tm̄ aliqd remanet tenebrarꝫ noctis Vn̄ de mulierib᷒ dr̄ Jo.20. q cuz adhuc eēnt tenebre venerūt ad monumentū. rōne q̄ harꝫ tenebrarum. Grec. di. xp̄m media nocte surrexisse: non qdē diuisa nocte in duas ptes equales: sꝫ.ī. ipsā noctē. Illd .n. diluculū & ps noctis & ps diei dici pōt pp ꝯuenientiā: quaz cum vtroqꝫ habet.

Ad 2m

Ad 3m

¶ De descensu xp̄i ad inferos.

Questio. lij.



Deinde ꝯsim est d̄ descēsu xp̄i ad īferos. ¶ Et circa hº querūt octo. pº vtrū fuerit ꝯueniēs xp̄m ad inferos descendere. 2º in quem infernum descenderit. 3º vtrū totus fuerit in inferno. 4º vtruz aliq̄ moram traxerit. 5º vtrum sanctos patres ab inferno liberauerit. 6º vtrum omnes ab inferno liberauerit. 7º vtrum liberauerit pueros ī pctō origīali d̄fūctos. 8º vtrꝫ liberauerit hoies d̄ purgatorio. ¶ Vtrū fuerit ꝯueniens xp̄m in infernum descendere. Ar. 1.



Ad primum sic ꝓcedit: videtur q nō fuerit conueniens xp̄z ad infernū descendere dic̄.n. Au. i epl'a ad Euodiū. Nec ipsos qdē inferos vspiā scriptura rū in bonos appellatos potui reperire: sꝫ aīa xp̄i n̄ descēdit ad aliqd malum: q̄ nec aīe iustoꝝ ad aliqd malū descēdūt. q̄ vr̄ q nō fuerit ꝯueniens xp̄m ad inferos descēdere. ¶ P̄.descēdere ad inferos n̄ pt̄ xp̄o ꝯuenire sꝫ diuā nām: q̄ ē oio imobilis: sꝫ solū ꝯuenire pōt ei sꝫ nām assūptā: ea ꝓ o q̄ xp̄s fecit vel passus ē i nā assumpta: ordinat ad huam salutē: ad quā nō vr̄ necessariū fuisse q xp̄s descēderit ad inferos: q̄ p passionē suā: quā in hoc mūdo sustiuit: nos liberauit a culpa & pena vt.s̄. dcm̄ ē: nō igr̄ fuit ꝯueniēs q xp̄s ad infernū descenderet. ¶ P̄.p mortē xp̄i sepata est aīa a corpe ei᷒: qd qdē positū fuit in sepulchro: vt.s̄. hitū est: nō aūt vr̄ q ꝫm aīam solā ad inferos descenderit: q̄ aīa cū sit incorporea nō vr̄ q localr̄ possit moueri hoc .n. est corporeū vt ꝓbat in. 6. physicoꝝ: descēsus āt motū corporalē importat: n̄ q̄ fuit ꝯueniēs q xp̄s ad infernum descenderet.

pm

2m

3m

Sꝫ cōtra est quod dr̄ in simbolo. Descēdit ad inferos & apostolus dicit. Ephe. 4. Qd autez ascendit: quid est nisi quia descendit primum ad inferiores ptes terre. glo. i. ad īferos.

i oppm

Rn̄deo dicendum: q conueniens fuit xp̄m ad infernum descendere. Primo quidem quia ipse venerat penam nostram portare: vt nos a pena eriperet secundum illud Isa.53. Vere languores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. ex pctō āt hō incurreant non solum mortē corpis: sed ēt descēsū ad in-

Rn̄o pncip.

feros et ideo sicut fuit ꝯueniēs eū mori vt nos liberaret a morte ita conueniens eū descēdere ad inferos: vt nos a descensu ad inferos libaret. Uñ dr Osee. 13. Ero mors tua o mors: ero morsus tuus inferne. Secundo qꝛ cōueniens erat vt victo diabolo ꝑ passionē: vinctos eius eriperet qui detinebantur in inferno ſm illud. zach. 9. Tu quoqꝫ in sanguine testī tui victos tuos emisisti de lacu. Et Col. 2. dr. Expolians principatus et potestates traduxit confidenter. Tertio vt sicut potestatem suā ostendit in terra viuendo et moriēdo: ita etiā potestatē suaꝫ ostenderet in inferno ipsum visitando et illuminando. Unde dr in ps. attollite por. pri. ve. gl. i. pricipes iferni auferre ptātem vestrā q̄ vsqꝫ nūc homines in inferno detinebatis: et sic in nomīe iesu oē genu flectaꝶ: non solū celestiū: sed ēt ifernorū: vt dicitur phi. 2°.

Ad pm Ad primum ḡ dōm: ꝙ nomen infernorum sonat in malū pene: aut in malū culpe: vnde decuit xp̄m in īfernum descendere: nō tāqꝫ ip̄e esset debitor pene: sed vt eos q̄ erāt pene obnoxij liberaret. ¶ Ad 2m

Ad 2m dicēdū: ꝙ passio xp̄i fuit. q. q̄dā cā vniuersalis huꝰ salutis tam viuorū q̄ȝ mortuorū cā aūt vniuersalis applicatur ad singulares effectus per aliqd sp̄ale: vñ sicut ꝟtus passionis xp̄i applicaꝶ viuentibus ꝑ sacra cōfigurātia nos passiōi xp̄i: ita etiā applicata est mortuis per descensuꝫ xp̄i ad inferos: propter qd signāter diciꝶ zach. 9. ꝙ eduxit vinctos de lacu in sanguine testi sui. i. per virtutem passionis sue.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ anima xp̄i non descēdit ad inferos eo genere motus q̄ corpora mouentur: ſȝ eo genere motꝰ q̄ angeli mouentur: sic in prima parte habitum est.

¶ Utrū xp̄s descenderit ad infernum damnatorum. Ar. ij.

Ad secundum sic pceditur: vꝶ ꝙ xp̄s dscēdit ēt ad īfernoꝝ dānatoꝝ. Dr. n. ex hore diuie sapiētie. Ecc. 24. penetrabo omēs īferiores ptes terre: sed inter partes inferiores terre ꝯputaꝶ etiaꝫ infernus damnatoꝝ ſm illud ps. Introibunt in inferiora terre: ergo xp̄s qui ē dei sapiā ēt vsqꝫ ad īfernū dānatoꝝ dscēdit ¶ p̄. pm

Actuum. 2. di. Petrus: ꝙ deus xp̄m suscitauit solutis doloribus inferni: iuxta qd impossibile erat teneri illū ab eo. sed dolores non sunt in inferno patrū neqꝫ est in inferno pueroꝝ qui non puniuntur pena sensꝰ pp pcm̄ actuale: ſȝ solū pena dāni pp pcm̄ origiale: ḡ xp̄us descendit in infernū damnatoruꝫ vel ēt in purgatoriū vbi hoīes puniunꝶ pena sensus ꝑ pctis actualibus. ¶ p̄. 2m

i. petri. 3. drꝙ xp̄s his qui in carcere erant spū veniens p̄dicauit qui increduli fuerant aliqñ. qd sic athanasius dicit in epistola ad Epicetū: intelligiꝶ d descēsu xp̄i ad iferos dicit. n. qd corpus xp̄i fuit in sepulchro posituꝫ: quando ipse perrexit p̄dicare his qui in custodia erant spiritibꝰ sicut dixit Petrus. Cōstat aūt ꝙ icreduli erant in inferno dānatorum: ergo xp̄s ad infernū dānatoꝝ descendit. ¶ p̄. 3m

Au. di. in ep̄la ad Euodiū. Si in illū abrae signū xp̄ȝ mortuū venisse sacra scriptura dixisset non nominato inferno eiusd doloribus: miror si quis q̄ȝ ad inferos eum descendisse asserere auderet: sed quia euidētia testimōia et infernum cōmemorant et dolores: nulla causa occurrit cur illo credaꝶ venisse saluator: nisi vt ab eisdem doloribus saluos faceret: sed locus doloꝝ est: infernus damnatoꝝ: ḡ xp̄s in infernū dānatoꝝ descendit. ¶ p̄. sicut Aug. di. in 4m 5m

quodā sermone de passione: xp̄us ad infernū descēdens oēs sanctos qui originali pctō astricti tenebātur: absoluit: sed īter illos erat ēt Job. q̄ d̄ seipso di. iob. 17. In pfū dissima inferni descendent omnia mea: ḡ xp̄s vsq̄ ad profundissimū inferni descendit.

Ioppm̄ Sed contra est q̄ de inferno dānatoꝝ dr̄. Job. 10. anteq̄ vadā: et nō reuertar ad terram tenebrosā ꝛ opertā mortis caligine. vbi nullus ordo sed sēpiternꝰ horror inhabitat. nulla aūt est ꝯuentio lucis ad tenebras: vt dicitr̄. 2. ad Cor. 6. ḡ xp̄us qui est lux ad illū infernū dānatoꝝ nō descendit.

Rn̄so: princi. Rn̄deo dicēdū q̄ dupliciť dicitur aliq̄d alicubi eē. Uno mō per suū effectū: et hoc mō xp̄s in quemlibet infernoꝝ descēdit: alr̄ tn̄ ꝛ alr̄. Nā in infernum damnatoꝝ habuit hūc effm̄ q̄ descendēs ad inferos eos de sua incredulitate ꝛ malitia cōfutauit. Illis vero q̄ detinebanť in purgatorio spē glorie ꝯsequende dedit. Sanctis aūt patribꝰ q̄ p solo peccato originali detinebanť in īferno: lumē eterne glorie infudit. alio modo dr̄ aliq̄d eē alicubi per suā essentiā: et hoc mō aīa xp̄i descendit solū ad locū inferni: in q̄ iusti detinebanť: vt q̄s ipse per grām interiꝰ visitabat bm̄ diuinitatē. eos ēt bm̄ animā visitaret ꝛ loco. Sicut aūt I vna pte īferni exn̄s effcm̄ suū aliqualr̄ ad oēs inferni partes deriuauit: sic in vno loco terre passus totū mūdū sua passiōe liberauit.

Ad p̄m Ad primum ergo dicēdū: q̄ xp̄s qui est dei sapientia penetrauit oēs inferiores ptes ťre nō localiť bm̄ aīam oēs circūeūdo: sed effem̄ sue potentie aliqualiter ad oēs extendēdo: ita tn̄ q̄ solos iustos illuminauit sequiť .n. Et illuiabit oēs spantes ī dn̄o.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicēdū: q̄ duplex est dolor. Unꝰ d̄ passiōe pene quā patiūť hoīes p pcō actuali: bm̄ illud. ps. Dolores inferni circūdederūt me. alius āt dolor est de dilatione spe glorie: bm̄ illd̄ Prouer. 7. Spes qui differť affligit aīam: quē q̄dē dolorē patiebanť sancti pr̄es in inferno. ad qd̄ signandū aug. in sermone de passione dicit. q̄ lachrymabili obsecratione xp̄m orabant Utrosq̄ āt dolores xp̄s soluit ad inferos descendēs. alr̄ tamē ꝛ alr̄. Nā dolores penaꝝ soluit ꝓseruādo ab eis sic medicꝰ diciť soluere morbū a quo preseruat per medicinam. dolores aūt causatos ex dilatione glie actualr̄ soluit gloriā prebendo. ¶ Ad 3m dicēdū: q̄ illud Ad 3m. quod ibi dr̄ petrus a q̄busdam referť ad descensum xp̄i ad inferos: sic exponens verbū illud: his q̄ in carcere inclusi erant in īferno spū .s. bm̄ aīam xp̄s veniens predicauit: qui increduli fuerant aliquādo vn̄ et Dam. dicit in. 3. lib. q̄ sicut his q̄ in terra sunt euangelizauit: ita et his qui in inferno. Non q̄dē vt incredulos ad fidē ꝯuerteret: sed vt eoꝝ infidelitatē ꝯfutaret. Nā ꝛ ipsa p̄dicatio nihil aliud intelligi potest q̄ manifestatio diuinitatis eius que manifestata est īfernalibꝰ per virtuosum descēsum xp̄i ad inferos Aug. tn̄ melius exponit in epl̄a ad Euodiū: vt referatur nō ad descensum xp̄i ad inferos: sed opatione diuinitatis eiꝰ. quam exercuit a principio mundi Ut sit sensus q̄ his qui in carcere conclusi erant viuētes. s. in corpore mortali: qd̄ est. q. q̄dā carcer aīe: spū sue deitatis veniens p̄dicauit p internas inspirationes: et etiam exteriores admonitiones p ora iustoꝝ his in quā predicauit qui increduli fuerant aliq̄n. Noe. s. predicanti quando expectabāt dei patientiā: per quā differebať pena diluuij vn̄ subdit: in diebus Noe: cū fabricareť archa. ¶ Ad Ad. 4m.

4^m dõm q sin⁹ abrae pt ẽm duo ꝯsiderari vno⁹ ẽm qcte q ibi erat a pena sensibili: ꝛ qꝫ^m ad hoc non ꝯpetit ei nc nomẽ iferni: nec st ibi aliqui dolores. Alio⁹ põt ꝯsiderari. qꝫ^m ad priuationẽ glorie separate: ꝛ ẽm hoc hꝫ rõnem inferni et doloris et iõ nunc dr sinus abrae illa reqes btõꝝ: nõ tñ dr ifernus nec dñr nunc in sinu abrae
Ad 5^m esse dolores. ¶ Ad 5^m dõm: q sic Gre. vi. in. 3. ipsa superiora loca iferni ꝓfundissimũ infernũ vocat. Si. n. qꝫ^m ad celsitudinez celi aer iste caliginosus infern⁹ ẽ: qꝫ^m ad eiusd aerꝫ altitudinẽ tra q i iferi⁹ iacꝫ ꝛ ifern⁹ itelligi ꝛ ꝓfũdũ pt. Quãtũ ꝟo ad eiusdẽ tre altitudinẽ loca illa iferni qsupiora st aliis rceptaclis iferni: ꝛ h⁹ mõ iferni ꝓfundissimi appellatiõe signtur.

¶ Utrũ xp̄us fuerit totus in inferno. Ar. iij.

p^m AD tertium sic ꝓcedit. Ur q xp̄s non fuit totus in inferno corpus. n. xp̄i ẽ pars ei⁹ sed corpus xp̄i non fuit in inferno: g
2^m. totus xp̄s non fuit in iferno. ¶ p̄ nichil c⁹ ptes adinuicẽ sepate sũt potest dici totũ: sed corpus et aia q sunt ptes hũane nãe fuerũt ab inuicẽ sepata p⁹ mortẽ: vt. s̄. dctm ẽ descẽdit ãt ad infernũ mortu⁹ existẽs: nõ g potuit eẽ totus in ifer
3^m. no. ¶ p̄. illud totũ dr eẽ i loco c⁹ nichil est extra locũ illum: sꝫ aliqd xp̄i erat extra infernũ: qꝛ ꝛ corpus erat in sepulchro ꝛ deitas vbiqꝫ: g xp̄s non fuit tot⁹ in inferno

Sꝫ contra est qd Aug. di. in li. de simbolo
Iopp^m Totus filius apud patrem. totus in celo: tot⁹ in terra: totus in vtero ꝟgis: tot⁹ in cruce: totus in inferno: tot⁹ in padiso: quo latronẽ introduxit.

Rño. Rñdeo dõm: q sic ptꝫ ex his q
prin. in prima pte dcã, sunt

masculinũ gen⁹ refert ad hyposta sim vel ꝑsonã: neutrũ ãt gen⁹ pertinet ad nãm: In morte ãt xp̄i licꝫ aia fuerit sepata a corpe: neutrũ tñ fuit separatũ a ꝑsõa filij dei: vt s̄. dcm est: ꝛ iõ in illo triduo mortis xp̄i dõm est q totus xp̄s fuit i sepulchro: qꝛ tota persona fuit ibi per corp⁹ sibi vnitũ: ꝛ silr tot⁹ fuit iferno: qꝛ tota ꝑsõa xp̄i fuit ibi rõne anime sibi vnite: tot⁹ ẽt xp̄s tunc erat vbiqꝫ rõne diuine nãe.

Ad primum g dõm: q corpus q tũc erat in sepulchro nõ est ps ꝑsone increate: sꝫ nãe assumpte ꝛ iõ per h⁹ Ad p^m
q corpus xp̄i non fuit in inferno: nõ excludit qn totus xp̄s fuerit: sed ondit q non fuit totũ ibi qd pertinet ad hũam nãm. ¶ Ad 2^m dõm: q ex aia et corpore vnitis cõ ad 2^m.
stituit totalitas hũane nature: nõ ãt totalitas diuine ꝑsõe: ꝛ iõ soluta vniõe aie ꝛ corpis per mortem remansit tot⁹ xp̄s: sꝫ nõ remansit hũa nãa in sua totalitate. ¶ Ad
3^m dõm q ꝑsona xp̄i est tota in qlꝫ Ad 3^m.
loco: sꝫ non totaliter: quia nullo loco circunscri bit: sed nec omnia loca simul accepta ei⁹ immẽsitatẽ ꝯprehendẽ pñt: qnimo ipse sua immẽsitate oĩa ꝯ̄hendit. Hoc ãt locũ hꝫ in his q corpaliter ꝛ circunscriptiue sunt in loco: vt totũ sit alicubi: nihil ei⁹ sit extra: sed hoc i deo locũ non habet. Un aug. di. i sermone de simbolo. Nõ ꝑ diuersa tpa vel loca dicim⁹ vbiqꝫ xp̄m esse totũ: vt modo ibi totus sit: et alio tempore alibi totus: sed vt sẽper vbiqꝫ sit totus.

¶ Utrꝫ xp̄m aliqꝫ morã cõtraxerit in inferno. Ar. 4.

AD quartũ sic ꝓcedi= p^m.
tur videtur q xp̄s nullã moram traxerit i iferno. xp̄s. n. ad h⁹ i infernũ dscendit vt ex eo homines liberaret: sed hoc statim ab eo factum ẽ in ipso.

suo descensu: facile.n.est in cōspectu dei subito honestarꝫ pauperē. vt Eccli.11.dr. ergo vr ꝙ nullā morā in inferno contraxerit. ¶ p̄.

2m Aug. di. in sermōe de passione: ꝙ sine aliqua mora ad imperiū dñi ac saluatoris omēs ferrei ꝯfracti sunt vectes. Vñ ex persona angelorū cōcomitantium xp̄m dr tollite por. p̄ncipes vr̄as. ad hoc aūt xp̄s illuc descendit vt vectes iferni cō fringeret. ergo xp̄s in inferno nullā morā contraxit. ¶ p̄. Luc. 23. dr

3m ꝙ dñs in cruce pēdēs dixit latroni: hodie mecū eris in paradiso ex quo pꝫ ꝙ xp̄s in eodē die fuit i paradiso non autem ſm corp⁹ qđ positū fuit in sepulchro. ergo ſm aiam: q̄ ad infernū descenderat: et ita vr ꝙ nō ꝯxerit morā in inferno.

1 oppm **Sed contra** est quod Petr⁹ di. act. 2. Quē deus suscitauit solutis doloribus iferni: iuxta qđ erat ipossibile teneri illū ab eo: ergo vr ꝙ vsqꝫ ad horam resurrectionis manserit in inferno.

Rñō princi. **Respondeo** dōm: ꝙ sicut xp̄s vt nr̄as penas in se susciperet: voluit corpus suum i sepulchro poni: ita ēt voluit aīam suā ad infernum descendere: corp⁹ autem ei⁹ māsit in sepulchro per diē itegrū: ꝛ duas noctes ad ꝯprobādū veritatē mortis sue. Vñ etiam tantundē credendū est aīaꝫ fuisse in iferno: vt simul anima eius educeretꝫ đ iferno ꝛ corp⁹ đ sepl̄chro.

Ad pm **Ad primū** ergo dōꝫ: ꝙ xp̄s statim ad infernuꝫ descēdens sctōs ibi exn̄tes liberauit non quidem statim educendo eos de loco inferni: sed in ipso inferno eos luce glorie illustrando: et tamen conueniens fuit: vt tandiu anima eius remaneret i inferno q̄diu corp⁹ manebat in sepulchro. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ vectes i ferni dnr̄ impedimēta: qbus scti patres de inferno exire ꝓhibebātur reatu culpe primi parentis: quos xp̄s statim descendens ad inferos virtutē sue passionis ꝛ mortis cōfregit: ꝛ tñ voluit in inferno aliq̄ diu remanere ꝓpter rationeꝫ predictā. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ illđ ꝟbū dñi est intelligendū nō de paradiso terrestri corporeo: sed de paradiso spirituali: in quo esse dnr̄ qcū ꝙ diuina gloria perfruuntur. Vñ latro loco quideꝫ cū xp̄o ad infernum descēdit: vt cum xp̄o esset: qꝛ dictū est ei: mecū eris i paradiso: sed primo i paradiso fuit: qꝛ ibi diuinitate xp̄i fruebatꝫ: sicꝫ ꝛ alij scti. Ad 3m

¶ Utrum xp̄s descendens ad inferos sanctos p̄res inde delibera uerit. Articulo. v.



Ad quintuꝫ sic pꝓcediꝫ. Vꝫ ꝙ xp̄s descendēs ad iferos sanctos patres inde nō liberauerit. Dicit.n. Augu. in ep̄la ad Euodiū. Illis iustis qui i sinu erant abrae cuꝫ xp̄s in inferno descenderet: nondum q̄d contulisset inueni a quibus euꝫ ſm beatificā p̄ntiam sue diuinitatis: nunq̄ video recessisse: multum aūt eis ꝯtulisset si eos ab inferis liberasset: ñ ergo videtur ꝙ xp̄s sāctos patres ab inferis liberauerit. ¶ p̄. nullus i inferno detinetur nisi ꝓpter peccatum: sed sancti patres dum adhuc viuerent per fidē xp̄i iustificati fuerant a peccato ergo non indigebāt liberari ab inferno xp̄o ad inferos descendente. ¶ p̄. remota causa remouetur effectus: sed causa descendendi ad inferos est peccatum quod fuit remotuꝫ per passiōem xp̄i: vt. s̄. dcm̄ est non ergo per descensum xp̄i ad inferos sci p̄res sunt de inferno educti. pm 2m. 3m:

Sed cōtra est quod Augu. dicit i sermōe de passione: ꝙ xp̄s quādo ad inferos descendit portaꝫ inferni ꝛ vectes cōfregit: ꝛ oēs iustos q̄ originali pctō astricti tenebanꝫ absoluit. 1 oppm

Rñº pncip. Rñdeo dicendum: quod sicut supra dictū est xp̄s descēdēs ad inferos operatus est in virtute sue passiōis. ideo Per passionē autē xp̄i liberatū est genus humanū: nō solum a peccato: sed etiam a reatu pene: vt supra dictū est. Dupliciter autem homines reatu pene erant astricti. ¶ Uno modo pro pctō actuali: quod quilibet in sua psōa commiserat. ¶ Alio modo pro pctō totius humane nature: quod a primo parente in oēs originaliter deuenit: vt dicitur Ro. 5. Cuius quidē pcti pena est mors corporalis et exclusio a vita glorie vt patet ex his que dicuntur Gen. 2. et 3. Nam deus hominem de paradiso post pctm̄ eiecit: cui ante peccatū mortē fuerat cōminatus: si peccaret. Et ideo xp̄s descendens ad inferos virtute sue passionis ab hoc reatu scōs absoluit. quo erant a vita glorie exclusi: vt possent deum per essentiā videre: in quo consistit perfecta hominis beatitudo: vt in secunda parte dictum est. Per hoc autem sancti patres retinebantur in inferno: quod eis ad vitam glorie propter pctm̄ primi parentis aditus nō patebat. Et sic xp̄s descendens ad inferos sanctos patres ab inferis liberauit. Et hoc est quod dicitur Zach. 9. Tu quoque in sanguine testamēti tui eduxisti vinctos de lacu in quo non erat aqua. Et Col. 2. dicitur quod expoliās principatus et ptātes .s. infernales auferendo Ysaac et Jacob et ceteros iustos traduxit eos. i. longe ab hoc regno tenebrarum ad celū duxit: vt glo. ibidem dicit.

Ad pm Ad primū ergo dicendum quod Augu. ibi loquitur contra quosdā qui estimabant antiquos iustos ante aduentum xp̄i in inferno doloribus penarum fuisse subiectos. Unde parum ante verba inducta premittit dicens. Addunt quidam hoc beneficium antiquis etiam sanctis fuisse concessum: vt dominus cū in infernum venisset a doloribus soluerentur. Sed quonam modo intelligitur abraam in cuius sinum etiam pauper ille susceptus est: in illis fuisse doloribus: ego quidem non video. Et ideo cum postea subdit se non dum inuenisse quid descēsus xp̄i ad inferos antiquis iustis contulerit intelligendum est quantum ad absolutionem a doloribus penarū cōtulit tamen eis quantū ad conceptionem glorie. Et per consequens soluit eorum dolorem quem patiebantur ex dilatione glorie ex cuius tamen spe magnum gaudium habebāt secundum illud Jo. 8. Abraā pater vester exultauit vt videret diem meum. Et ideo subdit. A quibus eum secundum beneficia pñtia sue diuinitatis nū quam video recessisse: inquantum. s. ante aduentum xp̄i erant beati in spe: licet nondum essent perfecte beati in re. ¶ Ad 2m dicendum: quod sancti patres dum adhuc viuerent liberati fuerunt per fidem xp̄i ab omni peccato tam originali quam actuali: et a reatu pene actualium pctōrum: non tamen a reatu pene originalis pcti: per quem excludebantur a gloria nondū soluto precio redēptionis humane. Sicut etiam nūc fideles xp̄i liberantur per baptismum a reatu actualium peccatorum: et a reatu originalis quantum ad exclusionem a gloria: remanent tamen adhuc obligati reatu originalis peccati quantum ad necessitatem corporaliter moriendi: quia renouantur secundum spiritum: sed nondum secundum carnem: secundum illud Ro. 8. Corpus quidem mortuū est propter pctm̄ spūs vero viuit propter iustificationē. ¶ Ad 3m dicendum: quod statim xp̄o mortem patiente anima eius ad infernum descendit: et sue passionis fructum exhibuit sctis in inferno detentis: quamuis ex loco illo nō exierint xp̄o apud inferos cōmemorāte: quia ipsa xp̄i psentia pertinebat ad cumulum glorie. Ad 2m Ad 3m

¶ Utrū christus aliquos dānatos ab inferno liberauerit.

Articulo. vi.

primum D sextum sic proceditur. vr q xps aliquos dānatos ab inferno liberauerit. Dr .n. Isa. 24. Congregabunt congregatione vni⁹ fascis in lacum et claudent in carcere: et post multos dies visitabūt. loqt āt ibi d dānatis qui miliciā celi adorauerāt: g vr q ēt dānati xpo descēdēte ad iferos sunt visitati: qd ad eor liberationē vr ptinere. ¶ P. sup illud 2m. zach. 9. tu aūt i sanguine testamēti tui eduxisti victos de lacu in q non erat aqua: dic glo. Tu eos liberasti q tenebant vinctu carceribus. vbi nulla misericordia eos refrigerabat quam diues ille patebat: sed soli dānati includunt carcerib⁹ absq mia: g xps liberauit aliquos de inferno dānatorum.

3m ¶ P. po^a xpi non fuit minor i inferno q i h° mūdo: vtrobiq. n. operat⁹ ē p po^am sue diuinitatis: sz i hoc mūdo de quolz statu aliquos liberauit: g ēt i inferno liberauit aliqs ēt de statu dānatorum.

I opp^m Sz 9tra est qd dr Osee. 13. ero mōs tua o mōs: morsus tuus ero inferne. gl. Electos educēdo: reprobos ibidē relinquēdo: sed soli reprobi sunt in inferno dānator: g p descēsū xpi ad inferos non sunt aliqui de iferno dānator liberati.

Rūo pncip. Rūdeo dōm: q sicut. s. dictū est: xps descēdēs ad inferos opatus est i xtute sue passionis et iō eius descensus ad inferos illis solis liberatiōis obtulit fructum q fuerūt passioni xpi coniuncti per fidem charitate formatā: per quas peccata tollunt. Illi autem qui erant in inferno dānatorum: aut penitus fidē passionis christi non habuerūt sicut infideles: aut si fidem habuerunt in via informē nullam conformitatē habebant ad charitatē xpi patiētis: vnde nec a peccatis suis erāt mūdati et pp hoc descensus xpi ad inferos non cōtulit eis liberationē a reatu pene infernalis.

Ad primuz dōm: q xpo descendente ad inferos oēs q erant i quacūq parte inferni sunt aliqualr visitati: sz quidā ad suā 9solationē et liberationem: qdā āt ad suā 9futationē et cōfusionē. s. sicut dānati. Unde ibidem subditur et erubescet luna et cōfundetur sol etc. Pōt hoc ēt referri ad visitationē q visitabuntur in die iudicij: nō vt liberent: sed vt 9dēnentur amplius: sz illd Sophōie p°. Uisitabo sup viros defixos in fecib⁹ suis. ¶ Ad 2m dōm: q cū dr in glo. vbi nulla mia eos refrigerabat intelligendū est q^m ad refrigeriū pfecte liberationis: qr scti pres ab illis iferni carcerib⁹ an xpi aduētū nō poterant liberari. ¶ Ad 3m dōm q nō fuit pp xpi impo^am: q nō sūt aliq liberati de quolz statu infernalium: sicut d quolz statu mūdanor: sz pp diuersam vtrorūq cōditionē. Nā hoies q diu viuunt pnt ad fidē et charitatē 9uerti: qr in hac vita nō sunt hoies cōfirmati in bono vel malo sicut post exitū ab hac vita. Ad pm Ad 2m Ad 3m

¶ Utrū q cū originali dcesserant fuerit a xpo liberati. Ar. vij.

D septimum sic pcedit. Ur q pueri q cū origiali decesserant: fuerūt p descēsum xpi liberati ab iferno. Nō. n. .n. tenebant i inferno nisi p pctō originali sicut et scti pres: sed sancti patres sunt ab iferno liberati per christum vt supra dictum est: ergo et pueri similiter per christū sunt ab inferno liberati. ¶ P. apostolus di. Ro. 5. si vni⁹ delicto mlti mortui sūt multomagis gratia dei et donum in gratia vnius hominis iesu christi in plures abun primum 2m

dauit: sed pp peccatum primi parentis pueri cũ originali peccato descẽdentes in inferno detinẽt: ergo multo magis per gratiam christi sunt ab inferno liberati. ¶ Pre. Si
3m, cut baptismus operatur in virtute passiõis xpi: ita et descẽsus eius ad inferos: vt ex dictis patet: sed pueri per baptismũ liberãt a peccato originali et ab inferno ergo similiter liberati sunt per descesũ xpi ad inferos.

oppm Sz cõtra est qd apo. dic. Ro. 3. q deus pposuit xpm ppitiatione p fidem in sãguine eius: sz pueri q cũ solo pctõ originali decesserũt: nullo modo fuerunt participes fidei xpi. ergo nõ percepe runt fructũ ppitiatiõis xpi: vt p ipsum ab inferno liberarentur.

Rñso. princi. Rñdeo dicendũ. q sic. s. dictuz est: descensus xpi ad inferos in illis solis effectũ hũit: qui p fidem et charitatẽ passioni christi coniungebant: in cuius vtute descẽsus xpi ad inferos causa liberationis erat. pueri aũt q cũ originali decesserãt nullomõ fuerãt ɔiuncti passioni xpi pp fidẽ et dilectionẽ. Neqz. n. fidẽ ppriã habere potuerant qz non habuerant vsuz lib. ar. Neqz per fidem parentum: aut per aliqd fidei sacrm fuerant a peccato originali mundati: et iõ descensus xpi ad iferos hmõi pueros non liberauit ab inferno. Et preterea sãcti pres a inferno sunt liberati per hoc q sunt ad gloriaz diue visiõis admissi: ad quã nllus pt pueire nisi p grãm sm illd Ro. 6. Grã dei vita etna. Cũ igr pueri cũ origiali descẽdẽtes grãz ñ hũerit: ñ fuerũt ab iferno liberati.

Ad pm Ad pmum ergo dicendũ: q sctĩ patres et si tenerẽt astricti reatu originalis peccati. inquantum respicit humanam naturam: tamen liberati erant per fides christi ab omni macula peccati: et ideo capaces erant illius liberationis: quam xps attulit descendẽs ad inferos: sed hoc de pueris dici non potest: vt ex. s. dictis pz. ¶ Ad 2m dicendũ: q cũ apostolus dicit. q grã dei i plures abũdauit Ad 2m li. plures nõ est accipiẽdũ ɔparatiue: quasi plures numero sint saluati p gratiam xpi: q dãnati per pctm ade; sed absolute: ac si diceret q grã vnius xpi abundauit in multos: sicut et peccatũ vnius ade peruenit ad multos. Sz sic pctm ade ad eos tm pueniт: qui p seminalem rationem carnalr ab eo descẽderunt: ita gratia xpi ad illos tantum puenit: q spirituali regñatione eius membra sunt facti. quod ñ competit pueris descendentibus cum originali peccato. ¶ Ad 3m Ad 3m dicendũ q baptismus adhibetur omnibus in hac vita: in qua hõ potest transmutari de culpa in gratiam: sed descensus xpi ad inferos exhibitus fuit animabus post hanc vitam: vbi non sunt capaces trãsmutatiõis predicte: et iõ p baptismũ pueri liberantur a peccato originali et ab inferno: non aũt per descensum xpi ad inferos.

¶ Utrum christus suo descensu liberauerit animas a purgatorio. Ar. viij.



AD octauũ sic pm. pceditur. videt q xps suo descẽsu ad inferos libauit aiasa purgatorio. Dicit. n. Au. in epla ad Euodiũ: qz euidẽtia testionia ifernuz cõmemorãt et dolores: nlla cã occurit cur illo credat venisse saluator: nisi vt ab eisdẽ dolorib9 saluos faceret. Sz vtr9 oẽs qs i eis iuẽit: an qsdã qs ille bñficio dignos iudicauit: adhuc requiro: fuisse tñ xpz ap iferos: et i co4 dolorib9 ɔstitutis h° bñficiũ pstitisse ñ dubito. Nõ aũt pstitit bñficiũ libatõis dãnatis sic. s. dcm est. Pret eos aũt nlli sunt i dolorib9 penalib9 ɔstitu-

ti: nisi illi qui sunt in purgatorio:
2m liberauit ergo xps animas d purgatorio. ¶ P. ipsa anime xpi presentia non minorẽ effectũ habuit ꝙ sacramentũ ipsius sed per sacra xpi liberãtur aĩe a purgatorio. et precipue per eucharistie sacrm: vt infra dicetur: ergo multomagis p pñtiã xpi ad inferos descendentis sunt anime a purgatorio liberate.
3m. ¶ P. xps quoscunqꝫ curauit i hac vita totaliter curauit: vt Aug. di. in lib. de pnia. et Jo. 7. dñs dic. Totũ hominem saluũ feci in sabbato: sꝫ xps eos qui in purgatorio erãt liberauit a reatu pene dãni qua excludebantur a gloria: ergo ẽt liberauit eos a reatu pene purgatorij

I oppm Szcontra est quod Gre. d. in 3. moral. Duꝫ conditor ac redẽptor noster claustra inferni penetrans electoꝝ exinde animas eduxit: nos illuc ire non patitur: vnde iam alios descẽdendo liberauit: patitur aũt nos ire ad purgatoriũ: ergo descẽdẽs ad inferos animas a purgatorio non liberauit.

Rñº. princi. Rñdeo dõm: ꝙ sicut se pe dictum est: descensus xpi ad inferos liberatorius fuit i virtute passionis ipsius. passio ãt eius non habet temporalẽ virtutẽ et transitoriã: sed sempiterna. ßm illud Heb. 10. Una oblatione consũmauit sanctificatos in sempiternum. Et sic ptꝫ ꝙ nõ habuit tunc maiorẽ efficatiã passio xpi ꝙ habet nũc. Et iõ illi q fuerunt tales quales nunc sunt qui in purgatorio detinentur non fuerũt a purgatorio liberati per descensũ xpi ad inferos. Si qui aũt inuenti sunt tales quales ẽt nunc ꝟtute passiõis xpi a purgatorio liberantur. nichil phibet tales per descensuꝫ xpi ad iferos a purgatorio eẽ liberatos.

ad pm. Ad primum ergo dõm: ꝙ ex illa auctoritate Aug. non põt concludi ꝙ oẽs illi q in purgatorio erãt: fuerint a purgatorio liberati sꝫ ꝙ aliquibus eoꝝ fuerit hoc beneficium collatum: illis. s. qui iam sufficienter purgati erant. Uel etiaꝫ q adhuc viuerent: meruerunt per fidem et dilectionem et deuotioneꝫ ad mortem xpi vt eo descendente liberarentur a tpali purgatorij.

¶ Ad 2m dõm. ꝙ virtus xpi opatur in sacramentis per modũ sanationis: et expiationis cuiusdam. Ad 2m Uñ sacrm eucharistie liberat hominẽ a purgatorio inꝗtũ est qdaꝫ sacrificiũ satisfactoriũ p pcõ. Descensus aũt xpi ad inferos non fuit satisfactorius operabatur tñ in ꝟtute passionis que fuit satisfactoria: vt. s. habitũ est: sed erat satisfactoria in generali. Cuius virtutem optebat applicari ad vnuꝫ quẽqꝫ p aliqd spãliter ad ipsũ ptinens: et tunc non oꝫ ꝙ per descensum xpi ad inferos oẽs fuerunt a purgatorio libati. ¶ Ad 3m dõm Ad 3m ꝙ illi defectus a qbus xps in hoc mũdo simul hoies liberabat erant psonales ppꝛie ad vnũquẽqꝫ pertinentes: sed exclusio a gloria dei: erat quidã defectus generali pertinens ad totã huam naturã: et iõ nihil phibet eos qui erant in purgatorio p xpꝫ eẽ liberatos ab exclusione a gloria: non aũt a reatu pene purgatorij: q pertinet ad pprium defectum. Sicut ecõuerso sancti pres añ xpi aduentũ liberati sunt a proprijs defectibus nõ ãt a defectu cõi sicut. s. dcm̃ est.

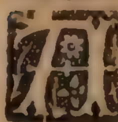
¶ De resurrectione xpi. Qõ. liij



Consequẽter considerãdum est d his que pertinent ad exaltationẽ xpi. Et pº de eius resurrectiõe. 2º de eius ascensione. 3º. de sessione ad

dexteram patris. 4° de iudiciaria ptāte. ¶ Circa pᵐ occurrit q̄druplex ɔsideratio. Quaꝝ pᵃ est de ipa xp̄i resurrectiōe. 2ᵃ de q̄litate resurgētis. 3ᵃ de māifestatōe resurrectōis. 4ᵃ de eius cāsalitate. ¶ Circa pᵐ q̄runt. 4. p° ɔ necitate resurrectiōis ei⁹. 2° de tpe. 3° de ordie. 4. de causa.

¶ Utrum fuerit necessarium xp̄z resurgere. Art. 1.

pmum  D primumsic procedit: vr̄ q̄ nō fuerit necariū xp̄m resurgere Dic̄. n. Dam. l. 4. lib. resurrectio est 2ᵃ ei⁹ qđ dissolutū ē et cecidit aial' sur°: sed xp̄s non cecidit p pctm̄ nec corpus ei⁹ est dissolutū vt ex. s̄. dcis pz: ergo improprie ɔuenit sibi resurgere.

2ᵐ ¶ P̄ q̄cūqꝫ resurgit ad aliquid altius ꝓmouet: qꝛ surgere est sursū moueri: sꝫ corp⁹ xp̄i remāsit post mortē diuinitati vnitū ꝛ ita nō potuit in aliqd alti⁹ ꝓmoueri: ḡ nō ɔpetebat sibi r̄surgē.

3ᵐ ¶ P̄. ea q̄ c̄c hūanitatē xp̄i sunt acta: ad nr̄am salutē ordinant: sꝫ sufficiebat ad salutem nr̄am passio xp̄i: p quā sumus liberati a pena ꝛ c̄lpa: vt ex. s̄. dcis pꝫ: nō ḡ fuit neciū q̄ xp̄s a mortuis resurgeret.

I oppᵐ Sꝫ cōtra ē qđ dđ Lu. vl. oportebat xp̄z pati ꝛ resurgere a mortuis.

Rn̄° pncip. Rn̄deo dđꝫ: q̄ neciū fuit xp̄z resurgere pp. 5. p° q̄dem ad cōmēdationē diue iusti͡c: ad quā ptinet exaltare illos q̄ se p pter deū hūiliāt: ƀꝫ illđ Luc. 1. Deposuit potētes ɔ sede: et exaltauit hūiles: qꝛ igr̄ xp̄s pp charitatē et obedientiā dei se hūiliauit vsqꝫ ad mortē crucis: oportebat q̄ exaltaret a deo vsqꝫ ad gloriosā resurᵉᵐ Vn̄ ex ei⁹ pᵃ dr̄ i p̄s. Tu coguisti .i. ap ꝓbasti sessionē meā. i. hūilitatē et passionē ꝛ resurᵉᵐ meā. i. glificationē i resurre͡c: sic glo. expōit 2° ad fidei nr̄e istructionē: qꝛ per ei⁹ resurreᵉᵐ ɔfirmata ē fides nr̄a circa diuinitatē xp̄i. Qꝛ vt dr̄. 2. ad cor. vlt. si crucifix⁹ ē ex ifirmitate nr̄a: sꝫ viuit ex ṽtute dei. ꝛ iō. 1. ad Co. 15. dr̄ si xp̄s n̄ resurrexit ianis ē p̄dicatio nr̄a: ianis ē ꝛ fides nostra: ꝛ in p̄s dr̄ q̄ vtilitas erat i sāguine meo ꝛ in effusiōe sāguinis mei: dū descēdo: q̄si p q̄sdā grad⁹ maloꝝ i corruptionē. q. d. nl'la. Si .n. stati n̄ resurgo corruptūqꝫ fuerit corp⁹ meū: nemini ānūciabo: nullū lucrabor: vt glo. expōit. 3° ad subleuationē nr̄e spei: qꝛ dū videm⁹ xp̄m resurgere: q̄ est caput nr̄m: spam⁹ ꝛ nos resurrecturos vn̄. 1. ad cor. 15. si xp̄s p̄dicat q̄ resurrexit a mortuis: q̄uo q̄dā dn̄t i vobis: qm̄ resurre° mortuoꝝ n̄ ē: ꝛ Iob. 19. dr̄. scio. s. p certitudinē fidei q̄ redēptor me⁹. i. xp̄s viuit a mortuis resurgēs: ꝛ iō in nouissimo die de terra surrectur⁹ sū reposita est hec spes mea i sinu meo. 4° ad informationē vite fideliū: ƀm illud Ro. 6. Q̄uo xp̄s resurrexit a mōtuis p gl̄iā p̄ris: ita ꝛ nos i nouitate vite ābulem⁹. Et. j. xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō morit: ita ꝛ vos estiate mortuos eē pctō: viuētes āt deo. 5° ad ɔplemētum nr̄e salut͡c: qꝛ sic p h° q̄ mala sustinuit hūiliat⁹ ē moriēdo vt nos liberaret a malis: ita gl̄ificat⁹ est resurgēdo: vt nos ꝓmoueret ad bona ƀm illud Ro. 4. tradit⁹ est pp delicta nr̄a: ꝛ resurrexit pp iustificationem nostram.

Ad primū ḡ dđm. q̄ lꝫ xp̄s nō ceciderit per peccatum nostrum: cecidit tamen per mortem: qꝛ sicut pctm̄ est cas⁹ a iustitia: ita mors est casus a vita vn̄ ex persona xp̄i pōt intelligi qđ dicit Mich. 7. Ne leteris inimica mea super me: quia cecidi: consurgam. Similiter etiā lꝫ corpus xp̄i non fuerit dissolutuꝫ per incinera Ad pᵐ

Ad 2m tionē. ipsa tñ sepatio aie a corpore dissolutio q̄dam fuit. ¶ Ad 2m dōm: q̄ diuinitas erat carni xp̄i p⁹ mortē vnita vniōe p̄sonali: nō āt vnione nāe: sicut aīa vnit corpori vt forma ad c̄stituendā huam nāz et iō p̄ hoc q̄ corp⁹ eius vnitū est aīe: p̄motū ē in altiorē statū nāe. nō āt i altiorē statū p̄e.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q̄ passio xp̄i op̄ata ē nr̄az salutem p̄p̄e loquēdo q̄tū ad remotionē maloꝝ resur⁹ āt q̄tū ad inchoationē ꝛ exemplar bonorum.

¶ Utrum fuerit c̄ueniens xp̄z 3a die resurgere. Ar. ij.



pm. Ad secundū sic p̄cedit. vr̄ q̄ nō fuerit c̄ueniēs xp̄m 3a die resurgere. Mēbra. n. debent capiti c̄formari: sed nos q̄ sumus mēbra xp̄i non resurgim⁹ a morte tertia die: s; nr̄a resurrectō differt vsq; ad finem mūdi: ḡ vr̄ q̄ xp̄s q̄ est caput nr̄z nō dēūit tertia die resurgere: sed dēūit ei⁹ resur⁹

2m differri vsq; ad finē mundi. ¶ P̄. actuū. 2. di. Pe. q̄ ipo⁹e erat xp̄z detineri ad inferno ꝛ morte: s; q̄ diu aliq̄s est mortuus detinetur a morte: ḡ videt q̄ xp̄i resurrectio non debuit differre vsq; ad tertiā diem: sed statim eadē die resurgere: p̄cipue cum glo. s̄. inducta dicat nullā esse vtilitatem in effusione sanguinis xp̄i: si non statim re

3m. surgeret. ¶ P̄. dies incipere videtur ab ortu solis qui sua p̄ñia diez causat: sed ante ortuz solis xp̄s resurrexit: dicitur. n. Jo. 20. q̄ vna sabbati Maria Magda. venit mane cuz adhuc tenebre essent ad monumentū: ꝛ tñ xp̄s iā [illegible] resurrexerat: quia sequitur: et vidit reuolutum a monumento lapide: ergo non resurrexit xp̄s tertia die.

1opp^m Sz ꝯtra ē quod dicit Mat. 20. Tradent euz gētibus ad deludēdū et flagellādū: ꝗ crucifigēdū: ꝛ 3⁰ die resurget.

Rn̄deo dōm: q̄ sicut dcm̄ est resurrectio xp̄i necessaria fuit ad instructionem fidei nostre. Est autem fides nostra: et de diuinitate ꝛ d̄ hūanitate xp̄i: nō enim sufficit alterū sine altero credere: vt ex predictis patet: ꝛ ideo ad hoc q̄ c̄firmaretur fides diuinitatis ipsius: oportuit q̄ cito resurgeret: ꝛ eius resurrectio nō differretur vsq; ad finem mundi. Ad hoc autem q̄ confirmaretur fides de veritate humanitatis et mortꝭ eius: oportuit morā esse inter mortem ꝛ resurrectionem. Si. n. statiz post mortem resurrexisset videri posset q̄ eius mors vera non fuerit ꝛ per c̄ns nec resurrectio vera Ad veritatē āt mortis xp̄i manifestandā sufficiebat q̄ vsq; ad tertiā diem eius resurrectio differretur: quia non contingit quin infra h⁹ tempus in hoie: qui mortuus vr̄: cum viuat appareant aliqua indicia vite. Per hoc etiā q̄ tertia die resurrexit cōmēdatur p̄fectio ternarij qui est numerus oīs rei: vt pote hn̄s pn^m me^m: ꝛ finem: vt dr̄ in primo de celo. Ostēditur etiā s̄z mysterium q̄ xp̄s vna morte sua: qui fuit lux p̄p iusticiam. s. corporalē: duas nostras mortes destruxit. s. corporis ꝛ aīe: que sunt tenebrose p̄p pct̄m. Et iō vna die integra ꝛ duabus noctibus permansit in morte vt Au. di. in. 4. de tri. Per hoc etiam signat q̄ p̄ resurrectionē xp̄i 3m temp⁹ incipiebat. Naz p̄n^m fuit ante legē. 2m sub lege. 3m sub gr̄a. Incipit etiā in xp̄i resurrectiōe tertius stat⁹ scōꝝ: nā prim⁹ fuit sub figuris legis. scd̄s fuit sub veritate fidei: tertius erit in eternitate gl̄ie: quā xp̄s inchoauit resurgendo. Rn̄⁰. princ.

Ad p^m Ad primū ḡ dōm: q̄ caput et membra c̄formantur in nā sed non in virtute. excellentior est. n. v̄tus capitis q̄ mēbroꝝ: ꝛ iō ad demōstrandā ex-

cellentiã ꝟtutis xp̄i: ꝯueniẽs fuit ipsum tertia die resurgere: alioꝝ resurrectione dilata vsq; ad finem mundi.
Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: ꝙ detẽtio coactionẽ q̄dã importat: xp̄s aũt nulla necessitate mortis tenebat astrictus: sed erat inter mortuos liber: ⁊ iõ aliq̄diu in morte mãsit non quasi detentus: sꝫ ꝓpria volũtate: quãdiu iudicauit hoc esse necessariũ ad istructioneꝫ fidei nr̄e: dr̄ ãt statiꝫ fieri qđ fit breui interposito tp̄e.
Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: ꝙ sicut s. dictum est: xp̄s resurrexit circa diluculũ illucescente iaꝫ die: ad signandũ ꝙ per suã resurrectioneꝫ nos ad lucẽ gl'ie iducebat. Sicut mortuus est ad vesperacẽte iã die et recedente in tenebras: ad oñdẽdum ꝙ per suam mortẽ destrueret tenebras culpe ⁊ pene: ⁊ tñ dr̄ tertia die resurrexisse accipiẽdo dieꝫ ꝓ die nãli. que ꝯtiet spaciuꝫ. 24. horarũ: et sicut dicit Au. in. 4. de tri. nox vsq; ad diluculuꝫ quo dñi resurrectio declarata est ad tertiũ ꝑtinet diẽ: q2 deus q̄ dixit de tenebris lumẽ clarescere. vt per gr̄am no. te. ⁊ ꝑ participationẽ resurrectionis xp̄i audirem⁹: fuistis aliqñ tenebre. nũc aũt lux in dño. insinuat nobis quodãmõ ꝙ a nocte dies sumat initiũ. Sicut. n. primi dies ꝑ futuꝝ hoïs lapsum a luce in noctẽ: ita isti propter hoïs reparationem a tenebris ad lucẽ cõputant. Et ita pꝫ ꝙ etiam si media nocte resurrexisset. posset dici die tertia eum resurrexisse: intelligendo de die nãli. Nunc autẽ cum in diluculo surrexerit potest dici ꝙ tertia die surrexit: etiam accipiẽdo diem artificialem qui causatur ex p̄ñtia solis q2 iam sol incipiebat aerem illustrare. Unde Mar. vlt. dicitur ꝙ mulieres venerũt ad monumentum orto iam sole. Quod non est ꝯ̄rium ei qđ Jo. dicit cum adhuc tenebre essent: vt Aug. dic in lib. 8. de consensu euangelistarum: quia die surgẽte reliquie tenebraꝝ tanto magis extenuantur q̄to magis oritur lux. Quod aũt dicit Mar. orto iaꝫ sole: non sic accipiendum est tanq̄ iaꝫ sol ipse videretur suꝑ terram: sed tanq̄ eo ꝓximo veniente in has partes.

¶ Utrũ xp̄s p̄mo resurrexerit. Articulo. iij.

Ad tertium sic ꝓceditur. vr̄ ꝙ xp̄s nõ p̄mo resurrexerit. Naꝫ in ve. te. per Helyam ⁊ Helyse. aliqui resuscitati legũtur ꝫm illud Heb. xi. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos. Similiter et xp̄s ante passionem suam tres mortuos suscitauit: nõ ergo xp̄s fuit primus resurgẽtiũ. p m
¶ P̄. Mat. 27. inter alia miracula que in passione christi acciderunt narratur ꝙ monumẽta aperta sũt et multa corpora sanctorum que dormierant surrexerunt. nõ ergo xp̄s fuit primus resurgentium. 2m.
¶ P̄. sicut xp̄s per suam resurrectionem est causa nostre resurrectionis: ita per suam gratiam est causa nostre gr̄e: ꝫm illud Jo. 1. de plenitudine eius omnes nos accepimus. sed alij prius tẽpore gratiam habuerunt quam xp̄s sicut omnes patres vete. testamen. ergo etiã aliq̄ p̄us ad resurrectionẽ corporaleꝫ peruenerunt q̄ xp̄s. 3m

Sꝫ ꝯtra est quod dicitur. i. ad Cor. 15. Xp̄s resurrexit a mortuis p̄mitie dormiẽtium: glo. q2 prius tempore et dignitate surrexit. I opp m

Rñdeo ddꝫ quod resurrectõ est reparatio a morte in vitam. Dupl'r aũt aliquis eripitur a morte: vnomodo solũ a morte in actu. vt. s. aliquis viuere incipiat qualitercunq; postq̄ mortuus fuerat. Aliomodo vt aliquis liberetur non solum a morte: sed etiam a necessitate: ⁊ ꝙ plus est a Rñ° p̄ncip.

possibilitate moriendi. Et hec est vera et perfecta resurrectio: quia quamdiu aliquis viuit subiectus necessitati moriendi quodammodo mors ei dominatur secundum illud Ro. 6. corpus quidem mortuum est propter peccatum. Illud etiam quod potest esse: secundum quid dicitur esse et potentialiter. Et sic patet quod illa resurrectio qua quis eripitur solum ab actuali morte est resurrectio imperfecta. Loquendo igitur de resurrectione perfecta christus est primus resurgentium quia ipse resurgendo primo peruenit ad vitam penitus immortalem secundum illud Ro. 7. christus resurgens ex mortuis iam non moritur. Sed resurrectione imperfecta quidam alii surrexerunt ante christum ad premonstrandum quasi in quodam signo resurrectionem ipsius.

ad primum. Et sic patet responsio ad primum: quia et illi qui suscitati in ve. t. sunt et illi qui suscitati sunt a christo: sic redierunt ad vitam vt iterum morerentur.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum: quod de illis qui resurrexerunt cum christo duplex est opinio quidam enim asserunt quod redierunt ad vitam tanquam non iterum morituri: quoniam magis illis esset tormentum si iterum morerentur: quam si non resurgerent: et secundum hoc intelligendum erit sicut Hiero. di. super Mat. quod non ante surrexerunt quam resurgeret dominus. Unde et euangelista dicit quod exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam ciuitatem et apparuerunt multis. Sed Aug. in epistola ad euodium hanc opinionem commemorans dicit Scio quibusdam videri morte domini. christi talem resurrectionem prestitam iustis /qualis nobis in fine promittitur Qui si non iterum repositis corporibus dormierunt. videndum est quomodo intelligatur christus primogenitus a mortuis: si eum in illam resurrectionem tot precesserunt Qui si respondetur hoc esse dictum per anticipationem: vt monumenta illo terremotu aperta intelligantur cum christus in cruce penderet resurrexisse autem iustorum corpora non tunc: sed cum ille prior resurrexisset. Sed ad huc restat quod moueat quomodo Petrus non de Dauid: sed etiam de christo asseruit fuisse predictum carnem eius non vidisse corruptionem per hoc: quod apud eos erat monumentum Dauid. et sic illos non conuincebat si corpus Dauid ibi iam non erat: quia et si ante in recenti sua morte resurrexisset: nec caro eius vidisset corruptionem: posset illud monumentum manere. Durum autem videtur vt Dauid non fuerit in illa resurrectione iustorum: si eis iam eterna donata est: cuius christus ex semine commendatur: periclitabitur etiam illud quod ad Heb. de iustis antiquis dicitur ne sine nobis perficerentur: si iam in illa resurrectionis incorruptione constituti sunt qui nobis perficiendis in fine promittitur. Sic ergo Aug. sentire videtur: quod resurrexerunt iterum morituri. Ad quod etiam videtur pertinere quod Hiero. dicit super Mat. quod sicut Lazarus resurrexit sic et multa corpora sanctorum resurrexerunt: vt dominum ostenderent resurgentem: quamuis hoc in sermo. de assumptione sub dubio relinquat: rationes tamen Au. multo efficatiores videntur.

¶ Ad 3m dicendum: quod sicut ea que precesserunt christi aduentum fuerunt preparatoria ad christum: ita gratia est dispositio ad gloriam: et ideo ea que sunt glorie siue quantum ad animam sicut perfecta dei fruitio: siue quantum ad corpus: sicut resurrectio gloriosa: prius tempore debuit esse in christo sicut in auctore glorie gloriam vero conueniebat prius esse in his que ordinabantur ad christum. Ad 3m

¶ Utrum christus fuerit causa sue resurrectionis. Ar. iiii.

Ad quartum primum. sic proceditur. Uidetur quod christus non fuerit causa sue resurrectionis. Quicunque enim suscitatur ab alio non est sue resurrectionis causa: sed christus resuscitatus est ab alio secundum illud actu. 2. Quem deus suscitauit solutis do-

loribus inferni. Ro.8. Qui susci-
tauit iesum xpm a mortuis viuifi
cabit et mortalia corpora nostra:
&c. ergo xps non est causa sue resurre
2m. ctionis. ¶ Pre. nullus dr mereri: vel
ab alio petit aliquid cuius ipse e cā:
sed xps sua passione meruit resurre
ctionē sicut Aug. di. super Jo. q hu
militas passionis meritū est glorie
resurrectionis: ipse etiā petit a pa
tre se resuscitari. sed illud ps. Tu aūt
dñe miserere mei & resuscita me: ergo
3m. nō fuit cā sue resurrectionis. ¶ Pre
sicut Dam. pbat l. 4. li. Resurrectō
non est aie: sed corpis qd post mor
tē cadit corpus aūt non pt sibi a-
nimā vnire: que est eo nobilior: ergo id
qd resurrexit in xpo non potuit es
se causa sue resurrectionis.

1 oppm **Sed cōtra** est qd dñs di. Jo.
10. Nemo tollit a-
nimā meam a me: sed ego pono eā
et iterum sumo eā: sed nichil ē aliud
resurgere quam iterato animā sume-
re. ergo videtur q xps ppria virtute re
surrexerit.

Rñō. principi. **Rñdeo** dicendum: q sicut. s. dcm est
per mortem non fuit se-
parata dinitas nec ab aia xpi nec
ab eius carne. Pōt igitur tā aia
xpi mortui quam eius caro psiderari
dupliciter. Uno modo ratione deita
tis. Alio modo ratione ipsius nāe
create. 2m igitur vnite diuinitatis
virtutē. et corpus resumpsit aiam
quā deposuerat et aia corpus re-
sumpsit qd dimiserat. Et hoc ē q de
xpo dicitur. 2. ad cor. vlt. q & si cru
cifixus est ex infirmitate nostra:
sed viuit ex virtute dei. Si aūt cō
sideramus corpus et aiam xpi mor
tui sm virtutē nāe create sic nō po
tuerunt sibi inuicē reuniri: sed opor
tuit xpm resuscitari a deo.

Ad pm **Adprimum** ergo dicendum: q ea-
dem est diui-
na virtus et operatio patris: et fi
lij. Unde hec duo sese consequūtur:
Ad 2m q xps sit suscitatus diuina virtu-
te patris & suipsius. ¶ Ad 2m di
cendum q xps orando petijt & me
ruit suā resurrectionem inquantū hō: nō aūt
inquantū deus. ¶ Ad 3m dicendum q cor Ad 3m.
pus sm nām creatā non est potēs
tius aia xpi: est tn ea potentius sed
virtutē dinam: que ēt rursus sm di-
uinitatem vnitā est potentior cor
pore sm naturā creatam: & ideo sm
virtutē diuinā corpus et aia mu-
tuo inuicē resumpserunt. non aūt
sm virtutē nāe create.

¶ De qualitate christi resurgētis.
Questio. liiij.



Deinde cōsiderandum est
de qualitate
xpi resurgen
tis: et circa
hoc queruntur
quattuor. pmo
vtrum post re-
surrectionem
xps hūerit verum corpus. 2o vtrū re
surrexerit cū corporis integritate.
3o vtrum corpus eius fuerit gloriosum
4o de eius cicatricibus in corpo
re apparentibus.

¶ Utrum xps post resurrectionem
hūerit verum corpus. Ar. j.

Adprimum sic p pm.
ceditur. Videtur q xps
post resurrectionem non habu
erit verū corpus. Uerum eīm corpus
non pōt simul eē cū alio corpe in
eodē loco: sed corpus xpi post re-
surrectionē fuit simul cū alio cor-
pore in eodem loco intrauit enim
ad discipulos suos ianuis clausis:
vt dicitur Jo. 20. Ergo videtur q
xps post resurrectionē non hūe-
rit verum corpus. ¶ Pre. verum corpus nō
euanescit ab aspectu intuentium: 2m.
nisi forte corrūpatur sed corpus xpi
euanuit ab oculis discipulorū eū
intuentiū. vt dicitur. Luc. vl. ergo
videtur q xps post resurrectionem
non habuit verū corpus. ¶ Pre. cu
iuslibet veri corporis est determi- 3m.

ta fa: sed corpus christi apparuit discipulis in alia effigie: vt patet Mar. vl. ergo videtur q xps p9 resurem nõ hũerit verum corp9 hũanum.

Sed contra est qd dr Lu. vl. q xpo discipulis apparente cõturbati et cõterriti existimabant se spũm videre ac si non hret verum corp9 sed fantasticũ ad qd remouendũ ipse: postea subdit. Palpate et videte: q2 spũs carnẽ et ossa nõ hz sicut me videtis hre. non ergo hũit corp9 fantam sz verum

Rñdeo dicendum q sicut Dam dicit in 4. li. illud resurgere dr q cecidit inqm. s. fuit ab eo separata aia q erat eius formalis pfectio: vñ oportuit ad hoc q eet vera resurrectio xpi: vt idẽ corp9 itera to eidẽ aie viuerẽ: et q2 nãe corporis veritas est ex fora: 9ns ẽ q corpus xpi p9 resurem et verũ corpus xpi fuerit et eiusdẽ nãe c9 fuerat pus: si aũt ei9 corpus fuisset fantasticũ nõ fuisset vera resuro sz apparẽs

Ad primum ergo dicendum: q corpus xpi post resurem nõ ex miraculo: sed ex cõditione glorie. sicut qdã dicebant clausis ianuis ad discipulos itroiuit sit cũ alio corpore in eodẽ loco exñs. Sed verũ hoc facere possit corpus gloriosũ ex aliq pprietate sibi indita: vt simul cũ alio corpore in eodẽ loco existat inferius discutietur: vbi agetur de resure communi. Nũc aũt qm ad ppom sufficit: dicendum est q nõ ex nã corporis: sed potius ex virtute diuinitatis vnite illud corpus ad discipulos lz verum esset ianuis clausis introiuit. Vñ aug. dicit in quodã smoe paschali: qd qdam sic disputant: si corp9 erat: si hoc surrexit de sepulchro q pependit i ligno: quõ per ostia clausa intrare potuit. Et rñdet si 9prehendis mõm nõ est miraculũ: vbi deficit rõ: ibi est fidei edificatio. Et iõ sup Jo. dic: moli corporis vbi diuinitas erat ostia clausa non obstiterũt: ille qppe nõ eis aptis intrare potuit: quo nascẽte virginitas mris inuiolata permansit: et idẽ di. Gre. in qdã hom. de 8a pasche. ¶ Ad 2m dicendum: q sicut dictũ ẽ: xps resurrexit ad immortalẽ glie vitã. Hec est aũt dispositio corpis gliosi vt sit spũale. i. subm spũi: vt apostouls dicit. j. ad Cor. 15. Ad hoc autẽ q sit oino corpus subm spũi: requirit q omnis actio corporis subdat spũs voluntati. Q; aũt aliqd videat fit per actionẽ visibil inuisu: vt pz p phm in. 2. de aia: et iõ qcũqz hz corpus glificatũ i ptãte sua: hz videri qñ vult: et qñ nõ vult nõ videri. Hoc tñ hũit xps nõ solũ ex 9ditiõe corporis gliosi: sed ẽt ex virtute deitatis: per quã fieri pt vt ẽ corpa nõ gliosa miraculose nõ videant: sicut 9stitũ fuit btõ Bartholo. miraculose / vt si vellet / videret: nõ aũt videret / si nõ vellet. Dr ergo q xps ab ocul discipulorum euãuit: nõ qa corrũperetur aut resolueretur in aliq inuisibilia: sed quia sua volũtate desijt ab eis videri: vl eo pñte vel ẽt eo abñte volocit per dotẽ agilitatis. ¶ Ad 3m dicendum: q sicut Seuerianus dic. in ser. paschali: nemo putet xpm sua resure sui vult9 effigiẽ 9mutasse qd est itelligẽdũ qm ad lineamẽta mẽbrorum: q2 nihil iordinatũ vel dforme fuerat in corpe xpi p. s. s. 9cepto: qd in resure corrigẽdũ esset. Accepit tñ i resurre gliam claritatis. Vñ ibidẽ subdit sz mutat effigies dum efficit ex mortali imortal: vt hoc sit acqsiuisse vult9 gliam nõ vultus substãm pdidisse. Nec tñ illis discipul in spẽ gliosa appuit: sz sicut in ptãte ei9 erat vt corp9 suũ videretur vel nõ videret: ita in ptãte ei9 erat: vt ex ei9 aspectu forãretur i oculis ituentiũ. vel fora gliosa vl non gliosa: aut ẽt cõmixta vel qliter cũqz se hñs. Modica tamen dña sufficit ad hoc q aliqs videatur in aliẽa effigie apparere.

¶ Utrum christi corp9 resurrexit

gloriosum. Ar.ij.

pm AD secundum sic proceditur. vr quod corpus xpi non resurrexerit gliosum. Corpa.n.gliosa sunt fulgentia secundum illud Mat.13. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum: sed corpora fulgentia videtur secundum rones lucis non autem secundum ronem coloris: cum ergo corpus xpi visum fuerit sub coloris spe: sicut et prius videbatur. ergo videtur quod non

2m. fuerit gliosum. ¶ Praeterea.corpus gliosum est incorruptibile: sed corpus xpi non vr fuisse icorruptibile: fuit.n. palpabile sicut ipse di. Luc. vlt. palpate et videte. Dicit autem Gre. in quadam home. quod corrumpi necesse est quod palpatur: et palpari non potest quod non corrumpitur non ergo corpus xpi fuit gliosum.

3m. ¶ Praeterea.corpus gloriosum non est animale sed spuale: vt patet.j.ad Co. 15. sed corpus xpi vr animale fuisse post resurrectionem: quia cum discipulis manducauit et bibit vt legitur Luc. vl. et Jo. vl. ergo videtur quod corpus xpi non fuit gloriosum.

I oppm. Sed contra est quod apls di. phi. 3. Reformabit corpus humilitatis nre: configuratum corpori claritatis sue.

Rño. princi. Respondeo dicendum: quod corpus xpi in resurrectione fuit gliosum et hoc apparet triplici rone. primo quidem quia resurrectio xpi fuit exemplar et cam nostre resurrectionis vt habetur prima ad Cor.15. Sancti aut in resurrectione habebunt corpa gliosa sicut ibidem dicitur. Seiatur in ignobilitate surget in glia vnde cum causa sit potior causato et exemplar exemplato: multomagis corpus xpi resurgentis fuit gliosum. 2o quia per humilitatem passionis meruit gliam resurrectionis. Unde et ipse dicebat: nunc aia mea turbata est quod ptinet ad passionem et postea subdit. Pater clarifica nomen tuum: in quo petit gloriam resurrectionis. 3o quia sicut.s. habitum est: aia xpi a principio sue conceptionis fuit gliosa per fruitionem deitatis perfectam. Est aut dispensatiue factum sicut. s. dictum est: vt ab anima gloria non redundaret in corpus: ad hoc quod mysterium nostre redemptionis sua passione impleret: et ideo peracto hoc mysterio passionis et mortis xpi statim aia xpi in corpus in resurrectione resumptum suam gliam deriuauit: et ita factum est corpus illud gliosum.

Ad pm. AD primum ergo dicendum: quod omne quod recipitur in aliquo recipitur in eo secundum modum recipientis: quia ibi gloria corporis deriuatur ab aia: vt Aug. di. in epla ad Dioscorum. Fulgur seu claritas corpori glioso est secundum colorem humano corpori nalem sicut vitrum diuersimode coloratum recipit splendorem ex illustratione solis secundum modum sui coloris. Sicut autem in ptate hominis glorificati est: vt corpus eius videatur vel non videatur: sicut dictum est: ita in potestate eius est quod claritas eius videatur vel non videatur: vnde potest in suo colore sine aliqua claritate videri et hoc modo christus discipulis post resurrectionem suam apparuit. ¶ Ad 2m dicendum: quod corpus aliquod dicitur esse palpabile non solum rone resistentie: sed ratione sue spissitudinis. Ad rarum autem et spissum sequitur graue et leue: calidum et frigidum: et alia huiusmodi contraria: que sunt pricipia corruptionis corporum elementarium. Unde corpus quod est palpabile humano tactu est naturaliter corruptibile. Si autem sit aliquod corpus resistens tactui quod non sit dispositum secundum predictas qualitates: que sunt propria obiecta tactus humani: sicut et corpus celeste: tale corpus non potest dici palpabile: corpus autem xpi vere post resurrectionem fuit ex elementis compositum habens in se tangibiles qualitates: secundum quod requirit natura corporis humani: et ideo naliter erat palpabile: et si nichil aliud habuisset ad 2m.

set. s. corpis hūani nām fuisset ēt corruptibile. Hūit āt aliqd aliud qd ipm incorruptibile reddidit: n̄ qdē nām celestis corpis. vt qdam dn̄t: de q̄ infra magis inqrere̅t: sꝫ gloriā redūdantē ab aīa btā. Nā vt Au. di. ad Dioscor. Tā potēti nā dn̄s fecit aiam: vt ex eius plenissima btitudine redūdet in corpus plenitudo sanitatis. i. icorruptionis vigor: et iō sicut Gre. di. ibidē ondit corp⁹ xp̄i p⁹ resurrectionem fuisse eiusdē nāe: sꝫ alteri⁹ glorie.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q sicut Au. di. 13. de ci. dei. Saluator nr̄ post resurrectionē iā qdē spūali carne. sꝫ tn̄ vera cibū et potū cū discipulis sum psit nō alimētorꝫ idigētia: sꝫ ea q̄ hº poterat ptāte. Ut. n. Beda di. sup Luc. alr̄ absorbet aq̄ terra sitiens: alr̄ solis radi⁹ calēs illa idigentia: iste poa. Mādu cauit ergo post resurrectionē nō quasi cibo indigens: sed vt eo mō nām corpis resurgentis astrueret: et pp hº nō sequit q fuerit eius corpus aiale quod est indigens cibo.

¶ Utrum corp⁹ xp̄i resurrexerit integrū. Ar. iij.

pm AD tertium sic procedit. vr̄ q corpus xp̄i non resurrexit integrum. Sunt. n. de integritate humāi corporis caro et sāguis q̄ xp̄s nō vr̄ habuisse dr̄. n. 1. ad Corin. 15. Caro et sanguis n̄ possidebunt regnum dei: xp̄s aūt resurrexit in gloria regni dei: vr̄ g̃ q non habuerit carnē et sanguinē.

2m. ¶ P. Sanguis est vnus de quattuor humoribus si g̃ xp̄s habuit sanguinem: pari ratiōe habuit alios hūores ex quibus cātur corruptio in corporibus animaliū. sic ergo sequeret q corpus xp̄i fuerit corruptibile: quod est inconueniens: non igitur xp̄s habuit carnem et sanguinē.

3m ¶ P. corp⁹ xp̄i quod resurrexit in celuꝫ ascendit: sꝫ aliqd de sāguine ei⁹ in qbusdā ecclesijs reseruatur p reliquijs: n̄ g̃ resurrexit corpus xp̄i cum integritate oim suarum partium.

Sꝫ ctra est qd dn̄s dic̄ Luc. vlt. post resurrectionem discipulis loquēs. Spūs carnē et ossa non hꝫ sic̄ me videtis habere. I oppm

Rn̄deo dōm: q sic. s. dcm̄ est corp⁹ xp̄i in resurrectione fuit eiusdē nāe sꝫ alterius glie. vn̄ qcqd ad nām corpis hūani ptinet: totū fuit in corpe xp̄i resurgentis. Mā ifm ē aūt q ad nām corpis hūani ptinēt carnes ossa et sanguis. et alia h⁹i et iō oia ista in corpe xp̄i resurgentis fuerūt: et ēt itegralr̄ absq oi diminutiōe: alioqn nō fuisset pfecta resurº: si nō fuisset reitegratū qcqd p mortē ceciderat. Unn̄ et dn̄s fidelibus suis pmittit dicēs. Mat. 10. Uestri aūt et capilli capitꝫ oēs nūerati sūt et Luc. 21. dr̄. Capillus de capite vr̄o nō pibit. Dicer̄ āt q corp⁹ xp̄i carnē et ossa nō hūit et alias h⁹i ptes humano corpi nāles ptinet ad errorē Euthicij ↄstātinopolitane vrbis epi: q dicebat q corp⁹ nr̄m in illa resurrectionis gloria erit impalpabile et ventis aereq subtilius. Et q dn̄s post cōfirmata corda discipulorū palpātiū oē illud qd in eo palpari potuit in subtilitatem aliq redegit. Quod ibideꝫ improbat Gre. q corpus xp̄i post resurrectionē imutatū nō fuit fm illd Ro. 6. Xp̄s resurgens ex mortuis iā nō morit. Un̄ et ille q dixerat: in morte retractauit. Si enim inconueniens est vt christus alterius nature corpus in sua conceptione acciperet: puta celeste: sicut Ualētinus asseruit: multo magis inconueniens est q in resurrectione alterius nature corpus resumpserit: qꝛ corpus i resurrectione resumpsit ad vitaꝫ immortaleꝫ: quod in ↄceptiōe assumpserat ad vitam mortalem. Rn̄o princi.

Ad pm Ad primum dicendum: quod caro et sanguis ibi non accipitur pro natura carnis et sanguinis: sed vel pro culpa carnis et sanguinis: sicut Gre. di. i. 14. moral. Vel pro corruptione carnis et sanguinis: quia vt aug. di. ad Consentium de resurrectione carnis: non ibi erat corruptio et mortalitas carnis et sanguis. Caro igitur secundum substantiam possidet regnum dei: iuxta illud quod dictum est: spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere: caro autem cum secundum corruptionem intelligitur non possidebit: vnde continuo additum est in verbis apostoli: neque corruptio incorruptelam

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut Aug. di. in eodem li. fortassis accepta occasione sanguinis vrgebit nos molestior persecutor et dicet: si sanguis in corpore xpi resurgentis fuit: cur non et pituita. i. flegma: cur non et fel flauum. i. colera: et fel nigrum. i. melancholia quibus quattuor humoribus naturam carnis temperari etiam medicine disciplina testatur. Sed quod libet quisquis addat corruptionem addere caueat ne sue fidei sanitatem castitatemque corrumpat. Valet enim diuina potentia de ista visibili atque tractabili natura corporum quibusdam manentibus: auferre quas voluerit qualitates: vt absit labes. s. corruptionis assit effigies: assit motio: absit fatigatio: assit vescendi potestas: absit esuriendi necessitas.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod totus sanguis qui de corpore xpi fluxit cum ad veritatem humane nature pertineat: in corpore xpi resurrexit: et eadem ratio est de omnibus particulis ad veritatem et integritatem humane nature pertinentibus: Sanguis autem ille qui in quibusdam ecclesiis pro reliquiis conseruatur: non fluxit de latere xpi: sed miraculose dicitur effluxisse de quadam imagine xpi percussa.

¶ Utrum corpus xpi debuerit cum cicatricibus resurgere. Ar. iiij.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod corpus xpi non debuerit cum cicatricibus resurgere. Dicitur enim j. ad corin. 15. quod mortui resurgent incorrupti: sed cicatrices et vulnera ad quandam corruptionem pertinent et defectum non ergo fuit conueniens vt xps qui resurrectionis actor est: cum cicatricibus resurgeret. pm.

2m. ¶ Preterea. Corpus xpi integrum resurrexit: sicut dictum est: sed apture vulnerum contrariantur integritati corporis: quia per eas discontinuatur corpus: non ergo videtur fuisse conueniens quod in corpore xpi apture vulnerum remanerent et si remanerent ibi quidam vulnerum insignia. que sufficiebant ad aspectum ad quem Thomas credidit cui dictum est. Quia me vidisti Thoma credidisti.

3m. ¶ Preterea. Dam. di. in. 4. li. quod post resurrectionem de xpo dicuntur quedam vere que non habuit secundum naturam: sed secundum dispensationem ad certificandum: quod ipsum quod passus est corpus resurrexit vt cicatrices. cessante autem causa cessat effectus: ergo videtur quod certificatis discipulis de resurrectione cicatrices vlterius non habuerit. Sed non conueniebat immutabilitati glorie: quod aliquid assumeret quod perpetuo in eo non remaneret: ergo videtur quod non debuerit corpus cum cicatricibus in resurrectione sumere.

Sed contra est quod dominus dicit thome Jo. 20. Infer digitum tuum huc et vide manus meas: et affer manum tuam et mitte in latus meum: et noli esse incredulus sed fidelis. sopp m.

Respondeo dicendum: quod conueniens fuit animam xpi in resurrectione corpus cum cicatricibus resumere. Rño. princi.

¶ Primo quidem propter gloriam ipsius xpi. Dicit enim Beda super Luc. quod non ex impotentia curandi cicatrices seruauit: sed vt imperpetuum victorie sue circumferat triumphum. Unde et Au. di. in. 22. de ci. dei. quod fortassis in illo

regno in corporibus martyrũ videbimus vulnerum cicatrices: q̃ pro xp̃i noĩe pertulerunt. non eñi deformitas in eis: sed dignitas erit ⁊ q̃dã q̃uis in corpe nõ corpis sed virtutũ fulgebit pulchritudo. ¶ 2° ad cõfirmandũ corda discipulorum circa fidẽ sue resurrectiõis ¶ 3° vt patri p nobis supplicãs: quale genus mortis p hoĩe pertulerit sp oñdat. ¶ 4° vt sua morte redempti q̃ misericorditer sint adiuti ppositis mortis eiusdẽ indicijs insinuet. Postremo vt in iudicio q̃ iuste dãnent ibidẽ annũciet: vt dĩc Aug. di. in li. de simbolo. Sciebat xp̃s q̃re cicatrices in suo corpe suaret: sicut eñ demonstrauit thome non credẽti nisi tangeret ⁊ videret: ita est inimicis vulnera demõstraturus est sua: vt cõuincẽs eos veritas dicat. Ecce hominem quẽ crucifixisti: videtis vulnera q̃ infixistis: agnoscitis latus qd pupugistis: qd p vos ⁊ pp vos apertum est: nec tñ intrare voluistis.

Ad pm **Ad primum** dõs: q cicatrices ille q̃ i corpore xp̃i permanserũt nõ pertinent ad corruptionẽ vel dfectũ: sed ad maiorẽ cumulũ glorie: iq̃tum sũt quedã virtutis insignia: et in illis locis vulnerum quidã spiAd 2m ritualis decor apparebit. ¶ Ad 2m dõm: q illa aptura vulnerum: q̃uis sit cũ q̃dam solutiõe cõtinuatis: totũ tamen hoc recõpensat per maiorem decorem glĩe: vt corpus non sit minus integrũ s3 magis perfectũ. Thomas aũt nõ solum vidit: sed ẽt vulnera tetigit. quia vt dt Leo papa: sufficeit sibi ad fidẽ ppriam vidisse: qd viderat sed nobis operatus est vt tangẽt Ad 3m. quẽ videbat. ¶ Ad 3m dõs: q xp̃s in suo corpe voluit cicatrices vulnerum remanere: nõ solum ad certificandũ discipulorum fidẽ: sed etiã pp alias rõnes. Ex quibus apparet: q sp in eius corpe cicatrices ille remanebunt. Nam vt Aug. dic ad ↄsentiũ de resurrectõe carnis. Dñi corpus in celo eẽ credo: vt erat quando ascendit in celum. Et Gre. 24. moral. dic. Nã si quid in corpore xp̃i post rsurrectionẽ potuit imutari: ↄ pdicã. Pauli sẽtẽtiã. p⁹ resurrectionem dñs redijt i mortẽ: qd q̃s dicere vel stultus p̃sũat: nisi q̃ verã carnis resurrectionem denegat: vñ patet q cicatrices q̃s xp̃s post resurrectionẽ i suo corpe oñdit: nunq̃ postmodum ab illo corpore sunt remote.

¶ De manifestatione resurrectionis. Q̃o. lv.



Einde cõsiderandum est de mãifestatione resurrectiõis xp̃i Et circa hoc q̃runtur. 6. p° vtrũ xp̃i resurrectio omnib⁹ hoibus manifestari dbuerit: an solũ quibusdã spãlibus hoibus. 2° vtrum fuisset cõueniens q eis vi dentibus resurget. 3° vtrum post resurrectionem dũerit cũ suis discipulis conuersari. 4° vtrum fuerit cõueniens q suis discipulis in aliena effigie appere. 5° vtrũ resurrectionẽ suã argumentis manifestare dũerit. 6° de sufficiẽtia illorum argumentorum.

¶ Utrum resurrectio xp̃i debuerit oib⁹ manifestari. Ar. i.



D primum sic pceditur. Uĩ q resurrectio xp̃i dũerit oib⁹ manifestari. Sic. n. publico peccato debet pena publica: s̃m illd. j. ad Tĩo. 5. Peccantem coram oĩbus argue: ita merito publico debetur premiũ publicum: sed claritas resurrectionis est p̃mium hũilitatis passionis: vt Aug. dicit sr Jo. cũ ergo passio xp̃i fuerit oib⁹

m anifestata copublice patiēte. vt ꝙ glia resurrectōis ipi⁹ oib⁹ ma
2m. nifestari dūerit ¶ P̄.sic passio xp̄i ordinat ad nr̄am salutē: ita ⁊ eius resurrectio ꝫm illō Ro.4. Resurrexit pp iustificationez nr̄am: sed illud qd ad cōez vtilitatē pertinet/ oibus dz māifestari: ḡ resurrectō xp̄i oibus dz manifestari: ⁊ nō spāliter qbusdā.
3m. ¶ P̄. illi qbus manifestata est resurrectio xp̄i fuerunt resurrectionis testes. vnde dicit act.4. Quez de⁹ suscitauit a mortuis: cui⁹ nō testes sum⁹ h⁰ aūt testi^m ferebāt publice p̄dicādo: qd quidē nō ꝯuenit mulieribus ꝫ illud.j.ad cor.4. Mulieres in ecclesijs taceant: ⁊.j.ad Tymo.2. Docē mulieri nō pmitto: ḡ vr̄ ꝙ incōuenienter resur⁰ xp̄i manifestata fuerit p̄⁰ mulierib⁹: ꝙ̄ oib⁹ cōiter.

I oppm̄ **Sz contra** est qd dr act.10. Quē d⁹ suscitauit z^a die: ⁊ ddit eū māi^m fieri nō ol populo sz testib⁹ p̄ordinatis a do.

Rn̄do: princi. **Respōdeo** dōm: ꝙ eoꝝ que cognoscūt q̄daz cogn̄scunt cōi lege nature/ quedaz āt cog̅scūt ex spāli mūere grē: sicut ea q̄ diuinit⁹ reuelant. Quoꝝ qdē: vt dyon. dic in li. celest; hierarchie. Hec ē lex diuīt⁹ īstituta: vt a deo imediate suprorib⁹ reuelent qb⁹ mediantib⁹ deferant ad inferiores: sic pz in ordinatiōe celestiū spūum: ea vero q̄ ptinēt ad futurā glīaz cōem hoium cognitionē excedunt: ꝫm illō Isa.64. Oculus non vidit deus absq; te que p̄parasti diligentib⁹ te: et iō h⁹i ab hoie non cog̅scunt nisi diuinitus reuelata: sicut apl's di.j. ad Cor.2 nobis reuelauit deus per spm̄ suū. Qr igit xp̄us resurrexit gliosa resurrectōe: iō ei⁹ resurre⁰ nō oī populo manifestata est: sed quibusdā: quoꝝ testio⁰ defertur in alioꝝ noticiam.

Ad p̄m **Ad primū** ḡ dōm: ꝙ passio xp̄i pacta ē i corpore adhuc hn̄te nām passibilē: q̄ cōi lege nota ē oib⁹: ⁊ iō passio xp̄i oī populo imediate maifestari debuit. Resurrectio aūt xp̄i fcā est p gliaz p̄ris: vt apl's dic Ro.6. ⁊ iō imediate māifestata ē n̄ oib⁹: sed quibusdā ꝙ aūt publice peccātibus pena publica imponitur: intelligēdū est de pena presentis vite. ⁊ silr publica merita publice p̄miari dz: vt alij ꝓuocent: sz pene et p̄mia future vite nō publice oībus manifestant: sz spūaliter illis q̄ ad hoc preordinati sunt a deo.

¶ Ad ꝫm dōm: ꝙ resurrectio xp̄i sicut est ad cōem oīum salutē. ita in noticia oīz ꝑuenit: nō quidē sic ꝙ ime^c oibus manifestaret sed q̄busdā: p quoꝝ testimoniū deferretur ad oēs. ad 2m.

¶ Ad 3m dōm: ꝙ mulieri nō pmittit publice docere in ecclīa: pmittit āt ei p̄uatim domestica aliq̄s āmonitiōe instruere. Ad3m.

Et iō sicē Amb. di. sr̄ Luc. ad eos femina mittit qui dōestici sūt: nō āt mittitur ad hoc ꝙ resurrectionis testiōniū ferat ad pplm. Ido aūt p̄⁰ mulierib⁹ apparuit. vt mulier q̄ primo nunciū mortis ad hominē detulit. pmo etiā vitā resurgentis christi in gloria nūciaret. Un̄ Cyrillus dic. Feia q̄ q̄dā nō fuit mortis mīstra venerādū r̄surrectionis mysteriū prima pcipit: ⁊ nunciat: adeptū est igit femineum gen⁹ ⁊ ignominie absolutōez et maledictiōis repudiū. Simlit etiā per h⁰ ostenditur ꝙ q̄tuz ad statum glie ptinet nullū detrimētum patietur femineus sex⁹: sz si maiori charitate fruebunt maiori etiam gloria ex visione diuina potiētur: eo ꝙ mulieres que dominū artius amauerunt. intātum vt ab eius sepulchro discipulis etiaz recedentibus non recederēt: primo viderunt dn̄m i gloria resurgētē.

¶ Utrum fuisset conueniēs ꝙ discipuli christi vidissent ipsum resurgere. Articl'o. ij.

pmum D secundum sic proceditur. Uf quod conueniens fuisset quod discipuli viderent xpm resurgere. Ad discipulos.n. pertinebat resurrectionem xpi testificari: secundum illud act. 4. virtute magna reddebant apli testimonium resurrectionis iesu xpi dni nostri: sed certissimum est testimonium de visu: ergo conueniens fuisset vt ipsam resurrectionem xpi viderent. ¶ Preterea ad certitudinem fidei habendam discipuli ascensionem xpi viderunt secundum illud act. 1. videntibus illis eleuatus est: Sed similiter oporteret de resurrectione xpi certam fidem habere. ergo vr quod discipulis videntibus debuerit xps resurgere. ¶ Preterea resurrectio lazari quoddam iudicium fuit future resurrectionis xpi: sed discipulis videntibus dns Lazarum suscitauit: ergo vr quod etiam christus resurgere debuerit discipulis videntibus.

1 oppm Sed contra est quod dr mat. vl. Resurgens dns mane prima sabbati apparuit primo Marie Magdalene. sed Magdalena non vidit eum resurgere: sed cum quereret eum in sepulchro audiuit ab angelo: surrexit dominus: non est hic ergo nullus vidit eum resurgere.

Rnso princi. Respondeo dicendum quod sicut apostolus dicit Ro. 13. Que a deo sunt: ordinata sunt. Est autem hec ordo diuinitus institutus: vt ea que supra homines sunt hominibus per angelos reuelentur: vt patet per Dio. 4. c. ce. hierarc. xps autem resurgens non rediit ad vitam communiter omnibus notam: sed ad vitam quandam immortalem et deo conformem secundum illud Ro. 6. Quod.n. viuit viuit deo et ideo ipsa xps resurrectio non debuit immediate ab hominibus videri: sed eis ab angelis nunciari: vnde Hyla. dicit super Mat. quod prius ideo angelus resurrectionis est index: vt quodam famulatu paterne voluntatis resurrectio nunciaretur.

Ad pm Ad primum ergo dicendum quod apostoli potuerunt testificari xpi resurrectionem etiam de visu: quia xpm post resurrectionem viuentem oculata fide viderunt: quem mortuum sciuerant. Sed sicut ad visionem beatam peruenitur per auditum fidei: ita ad visionem xpi resurgentis peruenerunt homines per ea que prius ab angelis audierunt. ¶ Ad 2m dicendum: quod ascensio xpi quantum ad terminum a quo non transcendebat hominum communem notitiam: sed solum quantum ad terminum ad quem: et ideo discipuli potuerunt videre ascensionem xpi quantum ad terminum a quo.i. secundum quod eleuabatur a terra non autem viderunt ipsum quantum ad terminum ad quem: quia non viderunt quomodo reciperetur in celo. Sed resurrectio xpi transcendebat communem notitiam: et quantum ad terminum: a quo secundum quod anima rediit ab inferis: et corpus de sepulchro clauso exiuit: et quantum ad terminum ad quem: secundum quod est adeptus vitam gloriosam: et ideo non debuit resurrectio fieri sic quod ab homine videretur. ¶ Ad 3m dicendum: quod lazarus resuscitatus est vt rediret ad vitam quam prius habuerat que communem notitiam hominum non transcendit: et ideo non est similis ratio. Ad 3m

¶ Utrum xps post resurrectionem debuerit continue cum discipulis conuersari. Ar. 3.

D tertium sic pm procedit. videtur quod xps post resurrectionem debuerit continue cum discipulis conuersari. Ad hoc.n. discipulis post resurrectionem apparuit: vt eos de fide resurrectionis certificaret: et consolationem perturbatis afferret: secundum illud Jo. 20. gauisi sunt discipuli viso dno: sed magis fuissent certificati et consolati: si eis continue suam presentiam exhibuisset. ergo vr quod continue cum eis debuerit conuersari. ¶ Preterea xps resurgens a 2m.

mortuis non statim ascēdit in celū: sed post dies. 40. vt hēr. Act. pᵒ illo āt tēpore intermedio ī nullo alio loco potuit ꝯuenienti⁹ eē ꝙ vbi discipuli eius erant pariter ꝯgregati: ḡ vr̄ ꝙ ꝯueniēter cū eis cōuersari dūcrit. ¶ p̄. ipō die resur- 3m
rectionis dñice qnqes xp̄s apparuisse legitur: vt Aug. di. in lib. d cō. euang. pᵒ quidē mulierib⁹ ad monumentū. 2ᵒ eisdē regredientibus a monumēto in itinere. 3ᵒ petro. 4ᵒ. duob⁹ discipulis eūtib⁹ in castellū. 5ᵒ pluribus in hierlm. vbi ñ erat Thōas. ḡ ēt vr̄ ꝙ ꝛ alijs dieb⁹ añ suā ascēsionē ad minus pl'ries dūit appere. ¶ p̄. Dñs añ 4m
passionē eis dixerat Ma. 26. post ꝙ resurrexero p̄cedā vos in galileā. qđ ēt āgelus ꝛ ipēmet dñs p⁹ resurrectionē m̄lierib⁹ dixit. ꝛ tñ antea in hierlm ab eis visus ē: ēt ipsa die resurrectionis: vt dcm̄ est et ēt die. 8. vt legit̄ Jo. 20. non ḡ vr̄ ꝙ incōuenienti mō p⁹ resurrectionē cū discipul' fuerit ꝯuersat⁹.

1 oppm **Sꝫ ꝯtra** est qđ Jo. 20. dr̄ ꝙ post dies. 8. xp̄s discipulis appuit: nō ḡ ꝯtinue ꝯuersabatur cum eis.

Rñº pncip. **Rñdeo** dđꝫ ꝙ ēē resurrectiōeꝫ xp̄i duo erāt disciplis declaranda. s. ipsa v̄itas resurrectionis ꝛ glīa resurgētꝭ. ¶ Ad veritatē aūt resurrectiōis māifestādā suffic̄ ꝙ pluries eis apparuit ꝛ cū eis familiariter ē locut⁹: ꝛ cōedit ꝛ bibit: ꝛ se eis palpandū p̄bu it ad glīā autē resurgētis manifestandā noluit ꝯtinue ꝯuersari cuꝫ eis: sic p̄us fecerat: ne videret̄ ad talē vitā resurrexisse q̄lē p̄ us hūerat. Vñ Luc. vlt. dic̄ eis. Hec sunt v̄ba q̄ locut⁹ sū ad vos cū adhuc essē vobiscū. Tūc qđ erat cū eis p̄ñtia corpali: sꝫ añ cū eis fuerat ñ soluꝫ corpali p̄ñtia: sꝫ ēt p silitudinē mortalitatꝭ. Vñ Beda. s̄. dcā v̄ba exponens dic̄. Cuꝫ adhuc eēm vobiscum. i. cum adhuc eēm in carne mortali: in qua estis et vos. tūc q̄dem in eadem carne resuscitatus erat: sed cum illis in eadem mortalitate non erat.

Ad primū ergo dđm: ꝙ frequens xp̄i apparitio sufficiebat ad certificandum discipulos de v̄itate resurrectionis: ꝯuersatio āt cōtinua eos potuisset ducere in errorem: vt ad silem vitam eū resurrexisse crederent quam prius habuerat. Cōsolationē āt de ꝯtinua sui p̄ñtia eis in alia vita repromisit s̄ꝫ illđ Jo. 16. Iterum videbo vos: ꝛ gaudebit cor vr̄ꝫ ꝛ gaudiū vr̄ꝫ nemo tollet a vobis. ¶ Ad 2m dđm ꝙ xp̄s non iō nō ꝯtinue ꝯuersabat̄ cū discipulis: q2 reputaret se alibi ꝯuenientius eē: sꝫ q2 h discipul' instruendis ꝯueniēti⁹ indicabat. si non ꝯtinue ꝯuersaret̄ cū eis rōne p̄dicta: incognitū āt est q̄busin locis intermedio tempore corpal'r eēt: cū hec scriptura non tradat: ꝛ ī ol loco sit dñatio ei⁹. ¶ Ad 3m dđꝫ: ꝙ iō pᵃ die frequenti⁹ appuit: q2 p pl'a īdicia erant admonēdi: vt a pñᵒ fidem resurrectiōis recipēt. Postꝙ āt iā eā recepant nō oportebat eos iā certificatos tā freq̄ntibus apparitionibus instrui. Vñ in euāgelio ñ legit̄ ꝙ post pm diē eis appuerit nisi q̄nq̄es: vt sic̄ Augu. di. ī li. de ꝯsensu euangelistaꝝ Post p̄mas q̄nqꝫ appitiōes sexto eis apparuit: vbi vidit eū Thōas 7. ad mare tyberiadis in captiōe pisciū. 8. ī mōte galilee. Mat. 28. Nono ꝙ dicit Mar. nouissime recūbentibus: q2 iā nō erāt in terra cū illo cōuiuaturi. Decio in ipsa ascēsionis die ñ iā ī terra: sꝫ eleuatū nube cū in celū ascēderet. Sed nō oīa scripta sunt: sic̄ Jo. fatet̄. Crebra. n. erat ei⁹ cū eis cōuersatio. p̄usꝙ ascēdisset in celū ꝛ hoc ad ꝯsolationem ipsoꝝ. Vñ ꝛ. 1. ad cor. 15. dr̄ ꝙ visus ē plus ꝙ q̄ngentis frībus sil'. deinde vis⁹ ē Jaco-

Ad pm

Ad 2m

Ad 3m.

bo de quibus appitionib⁹ in euã galio ñ hř mẽtio. ¶ Ad 4^m dõ3: ad 4^m
q sicut Chrys. dic exponẽs illud qd dr Mat. 26. postq̃ resurrexero pcedã vos in galileam. Non inqt in longinq̃ q̃dã regionẽ vt eis appeat vadit: sed in ipsa gẽte et in ipsis fere regionib⁹. in qbus cũ eo plurimũ fuerãt conuersati: vt et hinc crederẽt. qm̃ q crucifix⁹ est ipe est et qui resurrexit. Propter hoc ẽt in galileã scire dicit: vt a timore iudeoꝝ liberarent. Sic ḡ vt Amb. dic super Lu. dñs mãdauerat discipulis vt in galilea eũ viderẽt: s3 illis ob metũ .s. conclaue residentibus p^m ipse se obtulit: nec hoc est pmissi trangressio: sed potius festinata ex benignitate impletio: postea vo cõfirmatis aĩs illos galileam petisse. Vel nihil obstat pauciores intra conclaue: q̃ plres in mõte fuisse: vt. n. Eusebi⁹ dic. duo euãgeliste. s. Luc. ꝛ Jo. sol. xi. hũc scribunt appuisse in hierlm: ceteri vo duo in galileã pperare nõ sol xi. s3 vniuersis discipulis ꝛ fřibus dixerũt ãgelũ ꝛ saluatorẽ iussisse. De quib⁹ paulus meminit dicẽs deide appuit plusq̃ qngentis fřibus. Est aũt verior solutio q pri⁹ in hierlm latitãtib⁹ semel aut bis visus est ad eoꝝ consolationẽ. in galilea vo nõ clã aut semel aut bis: s3 cũ mlta potestate ostẽsionẽ sui facit pbẽs se eis viuẽtẽ: post passionẽ i signis mlt; vt Luc. testař i actibus: vl sicut di. Au. i lib. de conscensu euãge. Qd ab angelo ꝛ dño dictũ est q pcederet eos in galileã pphetice accipiẽdũ ẽ: galilea. n. sm̃ trãsmigrationis signtionẽ itelligẽdũ occurrit: qr de pplo israel trãsmigraturi erãt ad gẽtes qb⁹ apli pdicãtes nõ crederẽt nisi ipe viã i cordib⁹ hoĩ3 pparaet ꝛ h⁹ intelligendũ: pcedet vos in galileã. Scdm ãt illõ q galilea interpretař reuelatio nõ iã i forma serui intelligendũ est: sed i illa: i qua equalis est pri: quam promisit dilectoribus suis. quo nos pcedens non deseruit.

¶ Utrum xps dñerit apparerẽ discipulis in alia effi^e. Ar. iiij.



AD quartũ sic pcedit. vř q xps non dñerit discipul' in alia effigie apparere. Non .n. pt apparere sm̃ vitatẽ: nisi qd ẽ: s3 i xpo nõ fuit nisi vna effigies: si ḡ xps in alia appuit nõ fuit apparitio vera sed ficta ꝛ hoc est inconueniens: qr vt Aug. di. i li. 83. qõnũ. Si fallit veritas non est: est aũt vitas xps ḡ vř q xps non debuit discipul' i alia effigie appere. primus

¶ p̃. nihil pt in alia effigie apperere q̃ hẽat nisi oculi ituentiũ aliqbus pstigijs detineãř: h⁹i ãt pstigia cũ fiant magicis ãrtib⁹ nõ cõueniant xpo: sm̃ illud. 2. ad Cor. 6. q̃ cõuẽtio xpi ad belial: ḡ vř q ñ dñit i alia effigie apparere. 2^m.

¶ p̃. sicut p sacrã scrip. nřa fides certificař: ita discipuli certificati sunt de fide resurrectiõis p xpi appariti ones: sed sic Aug. dic in eplã ad Hiero. Si vel vnũ mẽdaciũ in sacra scrip. recipiãř: infirmabiř tota sacre scrip. auctas. ḡ si vel i vna appitiõe xps discipul' appuit alr q̃ esset infirmabiř qcqd discipuli post resurrectionẽ viderũt in xpo qd est inconueniens: nõ ḡ debuit in aliena effigie apparere. 3^m

Sz ctra est qd dř mar. vlt. Post h̃ duobus ex eis ambulantib⁹ ostẽsus est in alia effigie euntibus in villam. sopp^m

Rñdeo dõm q sicut dcm̃ est resurre⁹ xpi manifestanda fuit hoĩbus p modũ q̃ eis dina reuelař Jnnotescũt ãt dina hoĩbus s3 q diuersimode sũt affecti. Nã illi q̃ hñt mentẽ bñ dispositam sm̃ veritatem diuinam pcipiunt. Jlli ãt qui hñt mentes nõ bñ disposit am dina pcipiunt cũ q̃dã Rñ⁹. princi.

ɔfusiōe dubietatis vł erroris: ala lis.n.hō ñ pcipit ea q̄ sūt spūs dei: vt dr̄.1.ad Corin.2.⁊ iō xp̄s q̄busdā ad credēdū dispositis post resurrec̄em apparuit sua effigie. Illis aūt in alia effigie apparuit q̄ iā videbantur circa fidem tepescere Un̄ dicebant. Nos āt sperabam⁹: q: ipe esset redēptur⁹ israel. Un̄ Greg. di. l ho. q̄ talē se exhibuit eis in corpore: q̄lis apud illos erat i mēte: q:.n.adhuc i eoꝝ cordib⁹ pegrinus erat a fide: ire sc lōgi⁹ finxit. s. ac si esset peregrinus.

Ad p̄m **Ad p̄mum** ḡ dōm: q̄ sicut Aug. di. in lib. de q̄ō. euangelij. Nō oē q̄d fingim⁹ mēdaciū est: s; qñ illd̄ fingim⁹ q̄d nihil siḡt: tunc est mēdaciū: cū autē fictio nr̄a refert i aliq̄ significationē nō est mēdaciū: s; aliq̄ figura v̄itatis. Alioquin oia q̄ a sapiētib⁹ ⁊ scīs viris: vel etiā ab ipso dn̄o figurate dcā sūt mendacia deputabunt. Q: b̄m vsitatū intellectū nō ɔsistit v̄itas in talibus dcīs. Sic āt dcā ita ēt fingūt fcā sine mēdacio ad aliq̄ rē signandā

Ad 2m et ita fcm̄ ē h̄ vt dcm̄ est. ¶ Ad 2m dōm q̄ sic Aug. di. in li. de ɔsensu euāge. dn̄s poterat transferre carnē suam vt alia re v̄a esset effigies ab illa quā solebāt ītueri: qñ q̄dez ⁊ ante passionē suā trāsformat⁹ ē in mōte vt facies eius clarescerct sicut sol. S; nō ita nūc fcm̄ est: nō .n. incōgruenter accipim⁹ hoc ipedimētū in oculis eoꝝ a sathana fuisse: ne agnoscerēt iesus. Un̄ Luc. vl. dr̄. q̄ oculi eoꝝ tenebantur ne

Ad 3m cū agnoscerēt. ¶ Ad 3m dōm. q̄d rō illa seq̄ret si ab aliene effigiei aspectu nō fuissent iducti ad v̄e videndū xp̄i effigiē. sic.n. Aug. dic̄ ibidē: tm̄ a xp̄o fcā est pmissio: vt .s. p̄dc̄ō mō oculi eoꝝ tenerēt vsq; ad sacr̄m panis vt vnitate corporis ei⁹ pticipata remoueri itelligat i pedimētū iimici: vt xp̄s possit ag̃sci. Unde ibidē subdit: q̄ apti sūt oculi eoꝝ: ⁊ cog̃uerūt eū: nō q̄ asī clausis oculis ābularēt: s; inerat aliq̄d quo non sinerent agnoscere quod videbant. q̄d. s. caligo ⁊ alis q̄s humor solet efficere.

¶ Utrū v̄itatē resur. sue xp̄s dūerit argumētis declarare. Ar. v.



Ad quitum sic p̄m. pcedit. vr̄ q̄ xp̄s v̄itatem resurrectiōis ñ debuerit argumēt; dclarare. Dic̄.n. Amb. Tolle arg^a vbi fides querit: s; c̄c̄ resurrec̄em xp̄i q̄rit fides: ñ ḡ h̄n̄t ibi locum arg^a.

¶ P̄. Gre. di. Fides ñ h; meritu; cui hu^a rō p̄bet expimētū: sedad 2m. xp̄m nō ptinebat meritū fidei euacuaf: ḡ ad eū ñ ptīebat resurrec̄em p arg^a ɔfirmare. ¶ P̄. xp̄s in mūdū venit vt p eū hoīes btitudine; 3m adipiscant b̄m illd̄ Jo.10. ego veni vt vitā habeāt ⁊ abūdātius habeant: s; p h⁹i ostēsiones argumentoꝝ vr̄ hūane btitudini ipedimentū p̄stari. Dr̄.n. Jo.20. bti q̄ nō viderūt et crediderūt: ḡ vr̄ q̄ nō debuerit p aliqua arg^a resurrectionem suam manifestare.

Sz cōtra est q̄d dr̄ Actu.1. q̄ apparuit discipulis xp̄s p dies.40. i multis argumētis loquens de regno dei. ī opp^m

Rn̄deo dōm: q̄ arg^m dr̄ dupl'r. qñq; dr̄ argumētum i quocūq; est rō rei dubie faciens fidem. Quandoq; autem dicitur argumen. aliquod sensibile signum quod inducitur ad alicuius veritatis manifestationem: sicut etia; Aristo. in libris suis aliquando vtitur nomine argumenti. primo igit mō accipiēdo argumentum xp̄s non probauit discipulis suam resurrectionē p argumenta: q: talis probatio argumētatiua processisset ex aliquib⁹ p̄ncipijs: que si non essent nota discipulis nihil per ea eis manifestaretur: quia ex ignotis non potest Rn̄o p̄ncip.

fieri aliqd notū. Si aūt essent eis no. nō transcenderent rōnez hūa nā: ꝛ iō nō essent efficatia ad fidē resurrectiōis ꝯstruendā q̄ rōnem huam excedit Oz. n. p:in^a ex eod genere assumi vt dr̄ in p̄° posterio rū. Probauit aūt eis resurrectio nē suam p auctoritatē sacre scriptu re: q̄ est fidei fundamentū cū di xit. oz impleri oīa q̄ scripta sunt i lege ꝛ psalmis ꝛ pphetis de me: vt hr̄ luc. vl. Si aūt accipiat secū do mō argm sic dicit xp̄s suam re surrectionē argumentis declara uisse: inq̄m p q̄dā euidentia signa seuere resurrexisse ostēdit. Unde in greco vbi nos habemus i mul tis argumentis: loco argumenti ponitur termirijs: qd̄ est sigm eui dens ad pbandū q̄ q̄dē signa re surrectionis xp̄s oñdit discipulis propter duo p̄° q̄dem: quia nō e rant corda eoꝝ disposita ad h° ꝙ de facili fidē resurrectiōis accipe rent: vñ ipse dicit eis luce vl. o stul ti ꝛ tardi corde ad credendum. et Mar. vlt. exprobauit illis icredu litatē illoꝝ ꝛ duriciam cordis: 2° vt per hmōi signa eis ostensa effi cacius eoꝝ testim redderet: ꝼm il lud. j. Jo. 1. Qd̄ vidimus ꝛ audi uimus et manus nr̄e cōtrectaue runt h° testantur.

ad p̄m. **Ad primum** q̄ dicendū: ꝙ Am. ibi loqui tur de argumentis ꝼm rōnem hu manā pcedentibus q̄ inualida sūt ad ea que sunt fidei oñdēda: sicut oñsum est. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ meri

Ad 2m tū fidei est ex h° ꝙ homo ex man dato dei credit ꝙ nō videt: vñ illa sola rō meritū excludit que facit videri per sciam id quod creden do pponitur: et tal' est rō demra tiua h⁹i aūt rōnes xp̄s non indu xit ad resurrectionē suā declaran dā. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ sicut dictuz

Ad 3m est: meritum beatitudinis qd̄ cau sat fides ñ total'r excludit: nisi vbi hō nollet credere nisi ea q̄ videt: sz ꝙ aliquis ea q̄ non videt credat p aliq̄ signa visa nō totalit' fidē eua cuat nec meritū ei⁹ sicut ꝛ Tho. cui dictum est: quia vidisti me cre didisti: aliud vidit et aliud cre didit. Uidit vulnera ꝛ credidit deum esse. Est autem perfectioꝝ fidei q̄ ñ reqrit h⁹i auxilia ad cre dendū. Uñ ad arguendū defectū fidei in q̄busdā dn̄s di. Jo. 4. nis si signa et pdigia videritis ñ cre ditis. Et ꝼm h° p̄t intelligi ꝙ illi q̄ sūt tā pmpti animi vt credāt do ēt signis nō visis: sunt bti p ꝯpa ratione ad illos q̄ non credunt ni si talia videant.

¶ Utrꝫ argumenta que xp̄s indu xit sufficiēter manifestauerint ei⁹ resurrectionem Ar. vj.

Ad sextum sic p cedi tur. Uidet ꝙ argumē ta q̄ xp̄s iduxit ñ suffi cienter manifestauerint ṽitatē re surrectiōis ei⁹. nihil. n. oñdit xp̄s discipulis post resurrectionez qd̄ etiā angeli hoībus apparētes vl' non oñderint vel nō oñdere potu erint. nā angeli frequēt in hua ef figie se oībus ostenderūt: ꝛ cū eis loquebantur ꝛ ꝯuersabant et cōe debāt: ac si eēnt hoīes veri. sicut pz Ge. 18. de angelis q̄s abraā susce pit hospitio. Et in li. Thobie de angelo q̄ eū duxit ꝛ reduxit: ꝛ tñ angeli non hūt ṽa corpa nālr sibi vnita: qd̄ reqrit ad r̄surrectionē. nō ergo signa q̄ xp̄s discipulis ex hibuit fuerūt sufficientia ad r̄sur rectionē ei⁹ manifestandā. ¶ P̄. p̄m. xp̄s resurrexit r̄surrectōe gliosa. i. hn̄s sil' huam nāz cū glia. Sz q̄dā xp̄s oñdit discipl'is q̄ vñr eē ꝯria nāe hue: sicut cū ab ocul' coꝝ eua nuit: ꝛ ꝙ ad eos ianuis clausis i trauit. q̄dā āt vñr esse ꝯria glie. 2m. puta ꝙ manducauit ꝛ bibit: et ēt habuit vulneꝝ cicatrices: ꝙ vid' ꝙ illa argumēta nō fuerūt suffici entia neqꝫ conuenientia ad fidem

3m resurrectionis oñdendam. ¶ Ꝑ. corpus xpi non erat tale post resurrectionem vt tangi deberet ab hoie mortali: vñ ⁊ ipe dixit Magdalene Jo.20. Noli me tãgere nõdum.n.ascendi ad prēm meũ: non ğ fuit ꝯueniens ꝙ ad manifestandã veritatem resurrectiõis sue se ipsum discipulis palpandũ exhiberet.

4m ¶ Ꝑ. iter dotes glorificati corporis ṗcipue vr̃ eē claritas ꝙ̃ tñ in resurrectione nullo argᵒ oñdit. ğ vr̃ ꝙ ĩsufficiẽtia fuerint illa argumẽta ad manifestandam q̃litatem resurrectionis.

ĩ oppm Sed contra est ꝙ xp̃s q̃ dei sapientia est suauiter ⁊ conuenienter disponit oĩa: vt dr̃ Sap.octauo.

Rñᵒ ṗncip. Rñdeo dñm: ꝙ xp̃s resurrectionẽ suã duplr manifestauit.s.testimõio: ⁊ argᵒ siue signo ⁊ vtraqȝ manifestatio in suo gñe fuit sufficiens. Est.n.vsus duplici testimonio ad manifestandã suã resurrectionẽ discipulis: quoruȝ neutrũ põt refelli. Quoꝝ pm ē testimoniũ ãgeloꝝ q̃ mulieribus resurrectionẽ annunciauerunt vt pȝ ꝑ oēs euangelistas. aliud autẽ testimoniũ scipturaꝝ: q̃s ipe proposuit ad ostensionem sue resurrectionis: vt dr̃ Luc.vlt. Arguᵃ ēt fuerunt sufficientia ad oñdendaȝ verã resurrectioneȝ ⁊ ēt gl̃iosam. Qȝ ãt fuerit vera resurrectio oñdit vno mõ ex ꝑte corpis: circa qđ tria oñdit. Pͥio q̃dem ꝙ eēt corpus veꝝ ⁊ solidũ: nõ corpᵒ fantasticũ vl rarũ: sic est aer. Et hᵒ ostēdit ꝑ hᵒ ꝙ corpᵒ suũ palpabile ṗbuit. Vñ ipe di. Luc.vlt. Palpate ⁊ videte: qꝛ spũs carnē ⁊ ossa ñ hȝ sicut me videtis hr̃e. 2ᵒ oñdit ꝙ eēt corpᵒ hum̃ oñdẽdo eis verã effigiem: quã oculis tuerent. 3ᵒ oñdit ꝙ eis eēt idē nuõ corpᵒ qđ ṗus habuerat oñdẽdo eis vulneꝝ cicatrices vñ legit Luc.vlt. Dixit eis videte manᵒ meas ⁊ pedes meos qꝛ ego ipse sum. alioᵒ oñdit eis veritatē sue resurrectionis ex parte aie iterato corpi vnite: ⁊ hᵒ oñdit per opa triplicis vite. Pͥio q̃deȝ ꝑ opus vite nutritiue: in hᵒ ꝙ cũ discipul' mãducauit ⁊ bibit: vt legitur Luc.vlt. 2ᵒ ꝑ opa sensitiue ĩ hoc ꝙ discipulis ad interrogata rñdebat ⁊ pñtes salutabat. in quo ondebat se videre et audire. 3ᵒ. ꝑ opa vite itellectiue in hᵒ ꝙ eis loquebat: et đ scripturis disserebat: et neq̃ deeēt ad ꝑfectionē mãifestationis: oñdit ēt se hr̃e diuĩã nãȝ ꝑ miraculũ qđ fec. in piscibᵒ capiēdis: ⁊ vlteriᵒ ꝑ hoc ꝙ eis vidētibᵒ ascendit in celũ: qꝛ vt dr̃ Jo.3. Nemo ascēdit in celũ: nisi q̃ descēdit de celo filius hois q̃ ē in celo. Gloriam ēt sue resurrectiõis oñdit discipulis ꝑ hoc ꝙ ad eos iãuis clausis intrauit: sm ꝙ Gre. d.i home. palpãdũ carnē dñs ṗbuit quã ianuis clausis introduxit vt eē post resurrectionē oñderet corpᵒ suuȝ et eiusdē nãe ⁊ alterius gl̃ie. Silr etiam ad ꝓpetatē gl̃ie ꝑtinebat ⁊ ꝙ subito ab oculis coꝝ euanuit vt dr̃ Luc.vlt. qꝛ ꝑ hoc ondebat ꝙ in ptãte eiᵒ erat videri ⁊ non videri qđ ꝑtiet ad ꝯditionē corpis gl̃iosi.

Ad primũ ğ dðm. ꝙ lȝ singula argumẽtorũ non sufficerēt ad manifestãdaȝ xp̃i resurrectionē: tñ oĩa sil' accepta ꝑfecte xp̃i resurrectionē manifestãt. maxĩe ꝑꝑ scripture testioniũ et angeloꝛuȝ dctã: ⁊ etiam ipsius xp̃i assertionē miraculis ꝯfirmatã. Angeli autem apparētes ñ asserebãt se hoies eē sic asseruit xp̃s ꝑe se hoiem eē. ⁊ tñ alr xp̃s mãducauit ⁊ alr angeli. nã qꝛ corpa ab angelis assũpta nõ erãt corpa viua vel aĩata: ñ erat vera cõestio lȝ esset vera cibi cõtritio ⁊ ꝯtraiectio in interiorē prēm corpis assũpti. Vñ ⁊ angelus dixit. Thobie.10. Cum esset vobiscum videbar q̃dē vobiscum manducare ⁊ bibere: sȝ Ad pm

ego cibo inuisibili vtor. Sz qz corpus xpi vere fuit alatū ꝟa fuit ci⁹ cōestio. Ut.n. Aug.di.13.de ciui. dei. Nō ptās: sed egestas edendi. corpib⁹ resurgētiū auferṫ. Uñ sic Beda dicit: xp̄s manducauit ptāte nō egestate. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ sicut dciū est argumēta quedā inducebanṫ a xp̄o ad probandū ꝟitatem hūane nāe: q̄dāvero ad probandam glīam resurrectiōis. Cōditio aūt nāe humane ſm ꝙ in se consideraṫ: q̄tū.s.ad statū presentem ꝯtrariaṫ cōditioni glīe ſm illud.1.ad Corin.15. Seminaṫ in infirmitate: ꝛ surget in virtute: ꝛ iō ea q̄ inducunṫ ad oñdendā ꝯditionem glorie videnṫ habere ꝯrietatem ad nām non simplr: sz ſm statum presentez ꝛ econuerso. Unde Greg. dicit in home. ꝙ duo mirabilis etiā iuxta humanā rōnem sibi valde ꝯtraria dñs ostēdit: cum post resurrectionē corpus suum ꝛ incorruptibile: ꝛ tū palpabile demonstrauit. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ sic Aug. di. sup Jo. ꝙ hoc ꝙ dñs dixit: noli me tangere nondū.n.ascēdi ad p̄rem meū: vt in illa femina figuraref ecclīa de gētib⁹ q̄ i xp̄z nō credidit nisi cuz ascendisset ad patrē. aut sic in se credi voluit Jesus: h⁰ ē sic se spūalr tāgi ꝙ ip̄e ꝛ pr̄ vnū sunt: eius q̄ppe intimis sensibus quodāmō ascendit ad p̄rem q̄ sic in eo ꝓfecerit: vt patri agnoscat equalē. hec āt carnalr adhuc in eū credebat: quem sic hoiem flebat. Q; āt maria alibi legiṫ xp̄m tetigisse qd sit cū alijs mulieribus accessit ꝛ tenuit pedes eius: qōnē nō facit: vt Seuerian⁹ dic̄ sl q̄dez illud de figura ē hoc de excessu: illud de dīna grā: h⁰ de huā nā. Ul sicut Chry. di. volebat hec mulier adhuc cū xp̄o ꝯuersari sic ṫañ passionez: ꝛ pre gaudio nihil magnū cogitabat: q̄uis caro xp̄i mltomelior fuerit fcā ſurgēdo: ꝛ iō dixit nōdū ascēdi ad p̄rez meū. q. d. nō estimes me iā terrenā vitā agere: ꝙ.n.in terris me vides: hoc est qz nondū ascendi ad patrem meū: sz in ꝓmptu ē ꝙ ascendaz. vnde sub diṫ: ascēdo ad patrem meū ꝛ patrez vr̄m. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ sicut Augu. di. ad Orosiū. Clarificata carne dñs resurrexit sed noluit in ea clarificatione discipulis suis apparere: qz nō possent oculi talē clarificationez prospicere. si.n. anteq̄ⷨ moreretur pro nobis ꝛ resurgeret: quando transfiguratus est in monte. discipuli sui eum videṫ non potuerūt: q̄to magis gl̄ificata carne domini eum videre nō potuerunt. Est etiā ꝯsiderandum ꝙ post resurrectionē dñs h⁰ p̄cipue volebat oñdere: ꝙ idē ipse esset: q̄ mortuus fuerat: qd multum poterat impedire si ei sui corpis claritatez ostenderet. Naz immutatio q̄ fit ſm aspectū maxime oñdit diuersitatē ci⁹ qd videtur: qz sensibilia cōmunia inter q̄ est vnū ꝛ multa: vel idem et diuersum maxime diiudicat visus. Sed ante passionem ne infirmitatez passionis ei⁹ discipuli despicerent: intendebat xp̄s eis glorias maiestatis sue oñdere quam maxime demōstrat claritas corporis: et iō ante passionē gloriam suam premōstrauit discipulis per claritatez: post resurrectionē āt per alia indicia. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ sicut Aug. di. in lib. de ꝯsensu euangelistarum possumus intelligere vnum angelum visum a mulieribus ꝛ ſm Mat. et Mar. vt eas ingressus in monumentum accipiamus in aliquod. s. spaciuz: quod erat aliqua materia cōituz: atq̄ ibi vidisse angelum sedentem a dextris: quod dixit Mar. Deinde dū introspicerent locuz in quo iacebat corpus dñi: visos ab eis duos angelos primo quidez sedere: vt di. Jo. et postea eos surrexisse vt stātes viderēṫ: vt dic̄ lucas.

¶ De causalitate resurrectionis christi. Q. lvi.



Einde ꝯsiderādum est de causalitate resurrectiōis xp̄i Et circa hᵒ q̄rūtur duo pᵒ vtrū resurrectio xp̄i sit cā nostre resurrectionis. 2ᵒ vtrū resurrectio xp̄i sit cā nostre iustificationis.

¶ Utrum resurrectio xp̄i sit causa resurrectionis corpoꝝ. Ar. i.

pᵐ. 

D primū sic ꝓcedit. Uī ꝙ resurrectio xp̄i nō sit cā resurrectionis corpoꝝ. Posita.n.cā sufficiēti necesse est effectum poni. si ḡ resurrectio xp̄i est causa sufficiens resurrectiōis corporū: stati eo resurgente oēs mor
2ᵐ tui resurgere debuerunt. ¶ P̄.cā resurrectiōis mortuoꝝ ē dīna iustiᵃ vt.s.corpora sił p̄miēt vel puniant cū aīalibᵘ sic cōicauerūt in merito vel pctō: vt dic Dio. vlt.c. cel.hierarchie: ꝛ ēt Dam̄.di.in.3. lib.sed iustitiam dei necesse eēt implere si ēt xp̄s n̄ resurrexisset. ḡ ēt xp̄o n̄ resurgēte mortui resurgerent: nō ḡ resurrectio xp̄i est cā re
3ᵐ surrectionis corpoꝝ. ¶ P̄.si resurrectio xp̄i sit cā resurrectiōis corporū.an esset cā exēplaris: aut cā effectiua: aut meritoria s; nō ē cā exēplaris: q: resurrectionē corporū deᵘ operabit s; illd Jo.5. Pr̄ suscitat mortuos.deᵘ āt nō idiget īspicere ad aliquod exēplar extra se. Silr̄ ēt nō est cā effectiua: q: cā efficiēs nō agit nisi ꝑ ꝯtactum ad mortuos vel spūalē vł corpalē mai ē āt ꝙ resurrectio xp̄i nō h; ꝯtactū corpalē ad mortuos q̄ resurgent ꝑꝑ distātiā tpis ꝛ loci. silr̄ ēt nec ꝯtactū spūalē q̄ ē ꝑ fidē ꝛ charitatem: q: ēt īfideles ꝛ pctōres resurget. Nec; ēt ē cā meritoria: q: xp̄s r̄surgēs iā n̄ erat viator: ꝛ ita non erat in statu merendi: ꝛ ita nł lo mō resurrectio xp̄i vr̄ esse cā nostre resurrectionis. ¶ P̄.cū mors 4ᵐ
sit ꝑuatio vite nihil vr̄ esse aliđ destruere mortē q̄ reducere vitā qđ ꝑtinet ad resurrectionē s; xp̄s moriēdo mortē nr̄as dstruxit: ḡ mōs xp̄i est cā nr̄e resurrectionis non ergo eius resurrectio.

Sz cōtra ē qđ sup illđ.i. ad Cor.15. Si xp̄s ꝑdicat ꝙ resurrexit a mortuis ꝛc. di.glo. Qui ē cā efficiēs resurrectionis nostre. i oppᵐ

Rn̄deo dđm: ꝙ illđ qđ ē pᵐ in quolꝫ gn̄e est causa oīum q̄ sūt pᵒ: vt dr̄ in 2ᵒ meta. Rn̄o. princi.
Primū āt in gn̄e nr̄e resurrectionis fuit resurrectō xp̄i sic ex supradictis p;: vn̄ o; ꝙ resurrectio xp̄i sit cā nr̄e resurrectiōis. Et hᵒ ē ꝙ aplš di.i.ad cor.15.xp̄s resurrexit a mortuis primitie dormiētiū: qm̄ qdē ꝑ hoīem mors ꝛ ꝑ hoīem resurrectio mortuoꝝ. Et hoc rōnabilr̄ nā p̄nᵐ hūane viuificationis ē v̄bū dei: de q̄ dr̄ in ps. Apud te est fons vite. vn̄ ꝛ ipse di. Jo.5. Sicut pr̄ suscitat mōtuos ꝛ viuificat sic et filiᵘ q̄s vult: viuificat. Ha; āt hoc nālis ordo reꝝ diuinitus institutus. vt q̄libet cā pᵒ opeꝶ i id qđ est sibi ꝓpiquius: ꝛ per illud operēꝶ i alia magis remota: sic ignis primo calefacit aerem sibi propinquum per quem calefecit corpora distantia: ꝛ ipse deus primo illuminat substātias sibi propinquas per quas illuminat magis remotas. vt Dio.di.13.c.ce. hierar. Et ideo verbum dei primo attribuit vitam immortalē corpori sibi naturaliter vnito: ꝛ ꝑ ipm̄ opaꝶ resurrectionē in oibus alijs.

Ad primū ḡ dđ;: ꝙ sic dcm̄ ē resurrectō xp̄i est cā nr̄e resurrectionis ꝑ v̄tutē. Ad pᵐ

verbi vniti: q͞ quidem operatur s͞m volūtatē: et iō nō o3 q͞ statim seq̄tur effectus. s3 s͞m dispositionem verbi dei: vt. s. p͞o ɔformemur xp͞o patienti ⁊ morienti in hanc vita passibili ⁊ mortali deinde perueniamus ad percipiendum similitudinē resurrectiōis ipsi⁹. ¶ Ad 2m dōm: q͞ iustitia dei est cā p͞ma resurrectionis nr̄e resurrectio aūt xp͞i est causa secūdaria ⁊ quasi instrumentalis. L3 āt virtus principalis agentis nō determinet̄ ad hoc instrumentum determinate: tamen ex quo per hoc instrumētū operat̄: instr̄m illud est cā efficiēs Sic ergo diuina iustitia q̄tū est de se non est obligata ad resurrectionem nr̄am causandā p͞ resurrectiōe3 xp͞i potuit. n. aliomō nos deus liberare q̄: p͞ xp͞i passionē et resurrectionem: vt. s̄. dictum est: ex quo tn̄ decreuit hoc mō nos liberare: manim ē q͞ resurrectio xp͞i est cā nr̄e resurrectōis. ¶ Ad 3m dō3: q͞ resurrectio xp͞i nō est proprie loquēdo cā meritoria nostre resurrectionis s3 est cā efficiens ⁊ exēplaris efficiēs. quidē i q̄m humanitas: s͞m q̄ resurrexit: est quodāmō instrumētu3 diuinitat3 ipsius: et operatur in virtute eius: vt. s̄. dcm̄ est: ⁊ iō sicut alia q̄ xp͞s in sua hūanitate fecit vel passus ē ex virtute diuinitatis eius sūt nobis salutaria: vt. s̄. dictum est: ita et resurrectio xp͞i est cā efficiens nostre resurrectiōis virtute dīna cuius p͞prium est mortuos viuificare: que quidē virtus p͞ntialr attingit oīa loca ⁊ tp͞a. et talis ɔtactus v̄tualis sufficit ad rōnem ei⁹ efficientie: ⁊ quia vt dcm̄ est p͞mordialis cā resurrectionis hūane ē dīna iustitia: ex q̄ xp͞s h3 p͞tātem iudiciū facere: inq̄tū fi'i⁹ hois ē virtus effectiua resurrectionis eius se extendit: non solum ad bonos: sed etiam ad malos qui sunt ei⁹ iudicio subi Sicut autem resurrectio corporis xp͞i ex eo q͞ corp⁹ illd ē personalr̄ verbo vnitū ē p͞mo tp͞e: ita est p͞ma dignitate ⁊ p͞fectione: vt dr̄ gl. j. ad Lor. 15. Sp aūt id qd̄ est p͞fectissimū est exemplar ei⁹: qd̄ est minus p͞fectū s͞3 suum modū: ⁊ iō resurrectio xp͞i est cā exēplaris nr̄e resurrectionis. Nō quidē necāriū est non ex parte resuscitantis: q̄ nō indiget exēplari: s3 ex parte resuscitatoꝝ: q̄s o3 illi resurrectioni cōformari s͞3 illud ɔ͞phi. 3. Reformabit corpus hūilitatis nostre configuratū corpori claritatis sue. L3. n. efficientia resurrectionis xp͞i se extendat ad resurrectionē tā bonoꝝ q̄ maloꝝ: exemplaritas tn̄ ei⁹ se extendit p͞prie solū ad bonos qui sūt facti cōformes filiationis ipsius. vt dr̄ Ro. 8. ¶ Ad 4m dōm: q͞ s͞3 rationē efficientie que dependet ex virtute diuina: ɔueníenter tam mors xp͞i: q̄ etiā resurrectio est cā tam destructionis mortis q̄ reparationis vite. Sed s͞m rationē exemplaritatis mors xp͞i p͞ quā r̄cessit a vita mortali est causa destructionis mortis nostre: resurrectō vero eius per quā inchoauit vitā immortalem est causa repationis vite nostre passō tamē xp͞i est insuper causa meritoria: vt supra dictum est.

Ad 2m

Ad 3m

ad 4m

¶ Utr͞ resurre⁰ xp͞i sit cā resurrectionis animaꝝ. Ar. ij.

Ad secundum p͞m. sic p͞ceditur. Ur̄ q͞ resurrectio xp͞i nō sit cā resurrectionis aiaꝝ. Dicit. n. Au. super Jo. Q3 corpora resurgent per dispensationem humanā: sed aīe resurgent p͞ subam dei sed r̄surrectio xp͞i nō p͞tinet ad substātia3 dei: sed ad dispēsationē: humanā: ⁊ g̃ resurrectio xp͞i ⁊ si sit cā resurrectiōis corpoꝝ: nō tn̄ videtur eē cā resurrectionis. aiaꝝ. ¶ p͞. corp⁹ nō agit in spiritū: s3 resurrectō 2m

xpi pertinet ad corpus ei⁹: qđ cecidit per mortē: g resurrectio xpi non est cā resurrectionis aīatum.

3m. ¶ P̄. qz resurrectio xpi est cā resurrectiōis corpoꝝ oīz corpora resurgent ƀz illud. j. ad Cor. 15. Omnes quidē resurgem⁹: sed nō oīm anime resurgent: qz quidā ibūt in suppliciū eternum vt dicit Mat. 25. g. resurrectio xpi nō est cā resurrectionis aiaꝝ.

4m ¶ P̄. resurre° animaꝝ fit p remissionem pctōꝝ: sed hoc fcm̄ est per xpi passionem ƀm illud apoca. p°. Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo: ergo resurrectionis aiaꝝ magis ē cā xpi passio q̄ꝫ eius resurrectio.

I oppm Sz ɔtra est qđ apl's di. Ro. 4. resurrexit pp iustificationem nr̄am: q̄ nichil aliud est q̄ꝫ resurrectio animaꝝ: et sr̄ illđ ps. Ad vesperuz demorabitur fletus: di. gl. q̄ resurrectio xpi causa est resurrectionis nr̄e ꝛ aie in pn̄ti ꝛ corporis in futuro.

Rn̄o. princi. Rn̄deo dōz: q̄ sicut dcm̄ est resurrectio xpi agit in ꝟtute diuinitatis: q̄ quidem se extēdit non soluz ad resurrectionem cōporꝝ: sz ēt ad resurrectionez animaꝝ. A deo. n. est: q̄ aïa viuat p grām: et q̄ corp⁹ viuat per aïaz et iō resurrectio xpi hz instrāłr ꝟtutem effectiuā: nō solū respectu resurrectionis corpoꝝ: sed et respectu resurrectōis aiaꝝ silr āt hz rōnem exēplaritatis respectu resurrectōis aiaꝝ. qz xpo resurgēti debemus ēt ƀm aïaz ɔformari: vt sicut ƀm apo. Ro. 6. xps resurrexit a mortuis p glïaz patris ita et nos i nouitate vite ābulem⁹: ꝛ sicut ipse resurgens ex mortuis iam nō morit: ita ꝛ nos extiem⁹ nos mortuos eē pcō: vt iteꝝ viuam⁹ i illo.

Ad pm Ad primum g dōm: q̄ Au. di. resurrectōnem animaꝝ fieri per dei subaz q̄ꝫ tum ad participationem: qz. s. participando diuinam bonitatatem anime fiunt bone et iuste: nō aūt participando q̄ꝫcūqꝫ creaturā. vn̄ cum dixisset anime resurgunt per substātiā dei: subdit participatione. n. dei fit anima btā: non participatione anime sancte: sed participādo gloriā corpis xpi efficiūt corpora nostra gloriosa.

¶ Ad 2m dōm: q̄ efficatia resurrectiōis xpi pertingit ad aias nō p ꝑpam virtutē ipsi⁹ corporis resurgētis: sed per virtutez diuinitatis cui ꝑsonaliter vnitur. Ad 2m.

¶ Ad 3m dōm: q̄ resurrectio animaꝝ pertinet ad meritū qđ est effect⁹ iustificatōis: sed resurrectio corpoꝝ ordinatur ad penā vel premium: q̄ sunt effectus iudicantis. ad xpm aūt nō ꝑtinet iustificare omnes sed iudicare: ꝛ iō oēs resuscitat ƀm corpus: sz nō ƀz animaz. Ad 3m.

¶ Ad 4m dōz: et in iustificatiōe animaꝝ duo cōcurrunt. s. remissio culpe: ꝛ nouitas vite p grāz. Quātū g ad efficaciam q̄ est per virtutem diuinā tā passio xpi q̄ꝫ resurrectio est cā iustificationis q̄ ad vtrūqꝫ: sed q̄ꝫm ad exēplaritatē ꝑpe passio ꝛ mors xpi est cā iustificationis culpe: p quā morimur pcō resurrectio aūt xpi est cā nouitatis vite q̄ ē p gratiam siue iustitiā. Et iō apl's di. Ro. 4. q̄ traditus est. s. in morte propter delicta nostra. s. tollendo et resurrexit pp sctificationē nostrā sed passio xpi est etiā cā meritoria: vt dictum est. ad 4m.

¶ De ascensione christi.

Questio. lvii



Deinde ɔsiderandū est de ascensione xpi. Et circa h° q̄runtur sex. p° vtrū fuerit ɔueniens xpm ascendere. 2° ƀm q̄ꝫ naturam conueniat sibi ascensio. 3° vtꝝ ꝑpa vir-

tute ascenderit. 4° vtrū ascenderit super oēs celos corpeos. 5°. vtrū ascenderit sup oēs spūales creaturas. 6°. de effu ascensionis.

¶ Utrū fuerit ɔueniens christum ascendere. Ar. j.

pm AD primum sic proceditur. Uīr q nō fuerit cōueniens xp̄m ascēdere. Dicit. n. Phs in. 2. de ce. q illa que optio mō se hñt possident suū bom sine motu: sed xp̄s optie se hūit: qꝛ ꝛ ſm naturā diuā ē sūmū bom ꝛ ſm nām huam est sūme glificatus ꝙ suū bom hꝫ sine motu sed ascensio est qdā motus: ꝙ ñ fuit cōueniens q xp̄us ascenderet.

2m. ¶ P̄. oē q mouet: mouet pp aliqd melius: sed xp̄o nō fuit melius esse in celo q̄ꝫ in terra. nichil. n. accreuit sibi per ho q fuit in celo: neqꝫ q̄tū ad aiaꝫ neqꝫ q̄tū ad corp⁹ ꝙ vr̄ q xp̄s nō debuit in celū ascēdere.

3m. ¶ P̄. fili⁹ dei nām huam assumpsit ad nostrā salutē: sed magis fuisset salutare hoibus q sēp conuersaret nobiscū in terris: vñ dixit discipulis suis Luce. 16. Ueniēt dies qñ desideretꝫ videre vnū diē filij hoīs ꝛ nō videbitis: vr̄ ꝙ q non fuerit cōueniens xp̄m ascēdere in celū.

4m ¶ P̄. Sic Gre. di. 14 mora. corpus xp̄i in nullo mutatū fuit post resurrectionē: sed non imediate p⁹ resurrectione: ascēdit in celū: qꝛ ipse dt post resurrectionem Jo. 20. Nōdū ascēdit ad patrem meū: ꝙ vr̄ q nec post. 40. dies ascendere debuit.

Sopp m. Sꝫ contra ē qd dñs dt Jo. 20. Ascēdo ad patrē meū ꝛ patrē vestrū.

Rño. princi. Respōdeo dōm: q loc⁹ dꝫ eē pporcionat⁹ locato: xp̄s aūt post resurrectionē vitā immortalē ꝛ incorruptibilē inchoauit: locus aūt in quo nos hitamus: est locus gnōnis ꝛ corruptionis: sed locus celestis est loc⁹ incorruptionis. ꝛ iō non fuit conueniens q xp̄s post resurrectionē remaneret in terris: sed ɔueniens fuit qꝫ ascenderet in celū.

Ad pm AD primum ꝙ dōm: q illd optime se hꝫ qd sine motu possidet suū bonū: talis. n. est de⁹: qui est oīo immutabilis ſm illud Mala. 3. Ego deus ꝛ non mutor. Quelꝫ āt creatura est mutabilis aliquo mō: vt patꝫ per Aug. 8. sr Gen. ad litterā. Et natura assumpta a filio dei remāsit creata: vt patꝫ ex his q. ſ. dicta sunt: vñ non ē incōueniēs si ei aliqs mot⁹ attribuat.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicēdū: q per ho q xp̄s ascendit in celū nil et accreuit q̄tū ad ea que sunt de essentia glie: siue ſm corp⁹ siue ſm aīam: tñ accreuit ei aliqd q̄m ad loci decentiam: qd ē ad bene esse glie. non q corpori ei⁹ aliquid perfectionis aut cōseruationis acquireretur ex corpore celesti: sed solū mō propter q̄dā decētiam. hoc āt aliq° pertinebat ad eius gliam: et de hac decētia gaudium qdā hūit nō qdē q tunc de nouo de ho gaudere inciperet qñ in celū ascēdit: sed quia nouo° de ho gauisus est sicut de re impleta vñ super illud ps. Delectatiōes ī dextera tua vsqꝫ in finē di. gl. Delectatio et leticia erit michi ī ɔscēsu tuo hūanis obtutib⁹ substracto

Ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: q lꝫ pñtia corpa xp̄i fuisset subtracta fidelibus per ascensionē pñtia tñ deitatis ipsi⁹ sp adest fidlib⁹ ſꝫ q ipse dt. Mat. vlt. Ecce ego vobiscū suꝫ vsqꝫ ad cōsūmationē scli. Qui. n. ascēdit celos non deserit adoptatos: vt leo papa di. sed ipsa ascensio xp̄i ī celū qua corporalē suā presentiā nobis subtraxit: magis fuit vtilis q̄ꝫ pñtia corpalis fuisset. Primo qdē pp fidei argumētū: q est de īvisi̇s vñ ipse dñs di. Jo. 16. q. s. s. adueniēs arguet mundū de iustitia. s. eoꝝ qui credunt: vt aug. di. sup

Jo. Ipse quippe fideliū cōparatio: infideliū est vitupatio. Unde subdit: q2 ad patrē vado ⁊ iā non videbitis me. bti.n. q nō viderunt: et crediderūt. erit igr̄ nr̄a ius ð q̄ mundus arguit: qñ in me quē nō vidistis creditis. 2° ad spei sublenationē. vñ ipse. d. Jo.14. si abiero ⁊ pparauero vob locū iterū vc. et ac. vos ad meipsū. vt ibi ego sū et vos sitis. per hoc.n. q xp̄s hūanā nāz assūptā in celo collocauit: dedit nobis spem illuc perueniendi: q2 vbi fuerit corp° illic cōgregabūtur ⁊ aquile: vt dr̄ Mat.24. Uñ Mic.2.dr. Ascendit pandens iter ante eos. 3° ad dirigendū charitatis affectū in celestia. Uñ dic. aplš Col.3. Que sursum sunt querite: vbi xp̄s est in dextera dei sedens que sursum sunt sapite: non que sup terram. Ut.n. dr̄ Mat.6. vbi est thesaurus tuus ibi ē ⁊ cor tuuz. Et q2. s. s. est amor nos in celestia rapiēs. iō dn̄s dt discipulis Jo.16. Expedit vobis: vt ego vadā: si.n.ñ abiero paraclitus nō veniet ad vos: si aūt abiero mittam eū ad vos: q exponens aug. super Jo. di. Non potestis capere spūm q̄diu bm carnē nosse psistitis xp̄z xp̄o āt ascēdente corpalr. nō solū s.s. sed ⁊ pater et filius illis affuit spūalr. ¶ Ad 4m. dōm: q licz xp̄o resurgenti in vitā imortalem cōgrueret locus celestis: tñ ascensionem distulit vt veritas resurrectionis cōprobaret. Uñ dr actuuz 1. q p° passionē suā pbuit se ipm̄ viuū discipulis i multis argumētis p dies.40. vbi dt gl. q̄dam: q q2 p.40. horas mortuus fuerat. 40. dieb° se viuē cōfirmat: vl p.40. dies tp̄s pn̄tis seculi quo xp̄s in ecclia cōuersat potest intelligi: q2 homo cōstat ex quattuor elis ⁊ eruditur contra transgressionem decalogi. — ad 4m

¶ Utrū christo cōueniat in celuz ascendere secundum diuinam naturam. Articulo.ij.

AD secundum sic pcedit. Uf q ascēdere in celuz cōueniat xp̄o bm diuinā nām Dr.n. in ps. Ascendit deus in iubilatione et Deu.33. Ascensor celi auxiliator tuus sed ista dnr de deo etiā añ xp̄i icarnationē: g xp̄o cōuenit ascēdē i celū bm q deus. ¶ p̄. eiusdem est ascendere in celū c° est descēdere de celo: bm illud Jo.3. Nēo ascendit in celū nisi q de celo dscendit: et Ephe.4. Qui descēdit ipse ē et qui ascendit: sz xp̄s descendit d celo: non bm q hō sz bm q de°: ñ.n. hu^a ei° nā añ i celo fuerat sz dina: g vr q xp̄s ascēdit in celū bz q deus. ¶ p̄. xp̄s sua ascensione ascendit ad p̄rem sed ad patris eqlitatem ñ puenit bz q hō sic.n.dt. Pr maior: me est vt hr̄ Jo.14. g vr q xp̄s ascendit bm q deus. — pm. — 2m. — 3m.

Sz contra ē qd dr Ephe. 4°. sup illd q dr. Q̄ ꝫ āt ascendit qd est nisi q2 descendit. dicit gl. cōstat q bm hūanitatē xp̄s descendit et ascendit. — oppm.

Rñdeo dōm: q li bm q duo pt notare. s. cōditionē ascēdentis. ⁊ cām ascensionis. Et si q̄dem designet conditionem ascēdentis: tunc ascendere non potest conuenire christo secundum cōditionem diuine nature. tuz quia nichil est deitate altius quo possit ascendere. tum etiam quia ascensio est motus localis q diuine nature non competit q̄ est unmobilis ⁊ inlocabil. Sed per hunc mōm ascensio competit christo secundum humanam naturam que continetur loco: ⁊ motui subiici potest. Und sub hoc sensu poterimus dicere q christus ascendit in celum secundum q homo: non secunduz q deus. Si vero li. bm q: designat cāz ascensionis. cū xp̄s ex virtute diuinitatis in celum ascenderit. nō āt — Rñō. pncipa.

nis dn̄atur: et iō ſm naturā celesti predominātis corp⁹ hūanū nāli ꝟtute deorſum fert. In statu aūt glorie p̄domiabit natura celestis: per cui⁹ inclinationē et virtutem corpus xp̄i: et alia sanctoꝝ corpora ferunt in celū. Sz de hac opinione in p̄a parte hitū est: et .3. magis aget in tractatu de resurrectiōe cōi. Hac aūt opinione p̄termissa: alij assignant rōnem p̄dicte ꝟtutis ex pte aie glorificate: ex cuius redundantia glorificabitur corpus vt aug. di. ad Dioscoꝝ. Erit enim tanta obedientia corporis gloriosi ad animā beatā: vt sicut Aug. di. 22. de ciuitate dei. Ubi volet esse spūs ibi erit ptin⁹ corp⁹ nec volet aliqd spūs: qd nec spūm possit decere: nec corp⁹ decz aūt corp⁹ gloriosum et immortale eē in loco celesti sicut dcm̄ est: et ideo ex ꝟtute aie volētis corpus xp̄i ascēdit in celuz. Sicut aūt corp⁹ efficitur gloriosum pticipatione aie: ita vt aug. di. ſr Io. participatione dei fit anima beata. Un̄ prima origo ascensionis in celū est virtus diuina: sic igit xp̄s ascendit in celū ꝓpria virtute. Primo quidē virtute diuina. 2° ꝟtute aie glorificate mouentis corpus ꝓut vult.

Ad p̄m Ad primum ḡ dōz: q sicut xp̄s dr̄ ꝓpa ꝟtute surrexisse: et tn̄ est suscitatus a patre: eo q eadem est ꝟtus p̄ris et filij: ita etiā xp̄s ex ꝓpria virtute ascendit in celū: et tn̄ a patre ē

Ad 2m eleuat⁹ et assumpt⁹. ¶ Ad 2m dicendū: q ratio illa ꝓbat q xp̄s n̄ ascendit in celū ꝓpria virtute: q̄ est nāe hu̅e nāl: ascēdit tn̄ i celū ꝓ ꝓpa ꝟtute q̄ ē ꝟt⁹ dīna et ꝓpa ꝟtute: est q̄aie beate. Lz ascendere sursum sit contra naturā hūani corporis ſm statum presentez in quo corpus non est omnia ſubm spiritui: tamen non erit contra naturā; neqꝫ violentū corpori glorioso. cuius tota natura est omnino ſba spiritui. ¶ Ad 3m dōm: q et si virt⁹ diuina sit infinita et infinite operetur q̄tū est ex parte operantis tn̄ effect⁹ virtutis ei⁹ recipit in reb⁹ ſm eaꝝ capacitatē: et ſm dei dispositionē: corpus aūt non est capax vt i istāti localiter moueat: quia oz q ꝯmetiat se spacio: ſm c⁹ diuisionē diuidit tēpus vt dr̄. 6. phy. et ideo non oportet q corpus motum a deo moueat. instanti sz mouet ea velocitate q̄ deus disp ōit. Ad 3m.

¶ Utrum christus ascenderit super celos. Arti. iiij.

Ad quartū sic p ceditur. Uidetur q xp̄us non ascenderit ſr oēs celos. Dicit. n. i p̄s. Dn̄s in tēplo sācto suo: domin⁹ in celo sedꝫ ei⁹: qd aūt est in celo non est. s̄. celū. ḡ xp̄s non ascendit super omnes celos. ¶ p̄. super omnes celos. non est aliquis locus: vt probatur in. 1. de celo: sed oē corpus opz esse in loco. ḡ corpus xp̄i non ascēdit sup oēs celos. ¶ p̄. Duo corpora non possunt esse in eodem loco. cū igitur non sit transitus de extremo in extremū nisi per medium: videt q xp̄s nō potuisset ascēdere super omnes celos nisi celuz diuideretur: quod est ipole. ¶ p̄. Act. 1. dr̄. Q nubes suscepit cum ab oculis eoꝝ: sz nubes nō possūt eleuari. s̄. celuz: ḡ xp̄s non ascendit supra omnes celos. ¶ p̄. ibi credimus xp̄m imppetuū permansuꝝ q̄ ascēdit: sed q cōtra nāz est/ non potest esse sempiternuz: qz id quod est ſm naturam: est vt i pl'ibus: est et frequentius. cū ergo cōtra naturā sit corpori terreno esse supra celum: videt q corpus xp̄i. s̄. celū nō ascendit. p̄m. 2m. 3m. 4m. 5m. i opp.

Sz contra est quod dicitur eph. 3. Ascendit super celos vt adimpleret oīa. Rño. princi.

Respōdeo dōm q q̄tō aliq̄ corpora perfecti⁹

participāt bonitatē diuinā: tanto sunt superiora corporali ordine q̄ est localis ordo. Vñ videm⁹ q̄ cō pora q̄ sūt magis formalia sūt nāliter supiora: vt pȝ per phm. l. 4. phy. et in. 2. de celo. p formā. n. vnūqdq̄ pticipat diuinū esse: vt pȝ l. 5. phy. Pl⁹ aūt pticipat de diuina bonitate corp⁹ p gliaȝ: q̄ quodcū q̄ corp⁹ nāle p formā sue nāe. Et inter cetera corpa gliosa: manifestū ē q̄ corp⁹ xp̄i maiori refulget glia: vñ ɔuenientissimū est sibi q̄ sit. s̄. oia corpa ɔstitutū in alto: τ id super illd ephe. 4. Ascendens dens in altum. dic̄. glo. Loco τ dignitate.

Ad p^m Ad primū ḡ dōm q̄ sedes dicit̄ eē in celo: n̄ sic̄ in ɔtinēte: sȝ magis sicut in cōtento: vñ nō oȝ aliq̄ partē celi eo supiorē eē: sed ipsum eē super oēs celos: sic̄ in ps. dicit̄. Eleuata est magnificētia tua sr̄ oēs celos de⁹

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm: q̄ loc⁹ hȝ rationē cōtinentis. vñ primū cōtinens hȝ rōnem pmi locātis: quod est pmū celū. intm̄ igit̄ corpa indigēt esse in loco p se inq̄^m indigent cōtineri a corpe celesti corpora igr̄ gliosa τ maxime corp⁹ xp̄i nō indigēt tali ɔtinētia: q̄ȝ nichil recipit a cōporibus celestib⁹: vñ nihil phibȝ corp⁹ xp̄i esse extra totā ɔtinētiā celoꝝ corporeoꝝ et nō eē in loco cōtinēte: nec tū oȝ q̄ extra celum sit vacuū: q̄ȝ nō est i loco: nec ē ibi aliq̄ po^a susceptiua alicui⁹ corpis: sed po^a perueniēdi illuc est i xp̄o Q̄ȝ āt Arist. pbat. 2. de celo q̄ extra celū nō est corpus: intelligendum est de corporib⁹ in solis nālibus ɔstitutis: vt p pbationē

Ad 3^m. apparet. ¶ Ad 3^m dōm: q̄ q̄uis de natura corpis non sit q̄ possit esse in eodē loco cū alio corpe: tñ pōt h⁹ de⁹ facere per miraculū: q̄ i eodē loco possint eē. sic̄ τ fecit vt corpus xp̄i de clauso vtero btē vgis exiret: τ q̄ intrauit ianuis clausis ad discipulos: sic̄ dic̄ beatus Gre. Corp⁹ xp̄i ɔuenienter pt esse cuȝ alio corpe in eodē loco: nō ex pprietate corporis: sed p virtutem diuinā assistentē: τ hoc operante. ad 4^m

¶ Ad 4^m dōm: q̄ nubes illa nō pbuit adminiculū xp̄o ascēdenti p mōm vehiculi: sed apparuit i signum diuinitatis: sm̄ q̄ glia de isrl̄ appebat sup tabernaculū in nube Ad 5^m

¶ Ad 5^m dōm: q̄ corpus gliosuȝ nō hȝ ex principijs sue nāe q̄ possit in celo aut. s̄. celū esse: sȝ hȝ hoc ex aia btā: ex q̄ recipit gloriā. Et sicut motus gliosi corpis sursum non ē violentus: ita nec quies violenta: vnde nichil prohibet eaȝ esse sempiternam.

¶ Utr̄ corp⁹ xp̄i ascenderit sup oēm creaturam spūalem. Ar. v.

p^m AD quintum sic pcedit̄. Ur̄ q̄ corp⁹ xp̄i n̄ ascēdērit sr̄ oēȝ creaturam spūalē. Ex. n. q̄ nō dicūtur sm̄ rōnem vnā: non pōt ɔueni enter fieri ɔparatio: sed locus nō eadē ratione attribuit̄ corporib⁹ et spiritualib⁹ creaturis: vt patet ex his q̄ dicta sunt in pma pte. ergo vr̄ q̄ non possit dici corp⁹ xp̄i ascendisse sr̄ oēȝ creaturam spūalem. 2^m. ¶ P̄. Aug. di. in li. de v̄a religione: q̄ omi corpori spūs pfert̄: sed nobiliori rei sublimior debet̄ loc⁹. ḡ videt̄ q̄ xp̄s non ascenderit super oēm spūalem creaturaȝ.

3^m. ¶ P̄. in omni loco est aliquod corpus: cū nichil sit vacuū in natura: si ergo nullū corpus obtinet altiorem locū q̄ spūs in ordine naturaliū corpoꝝ: nullus locus erit sup omnem spūalē creaturā: nō ḡ corpus xp̄i potuit ascendere sup oēȝ spūalē creaturam.

i opp^m. Sȝ cōtra est qd̄ dr̄ Eph. i. Cōstituit illū sup oēȝ principatū τ potestatē: τ. s̄. omne nomen quod nominatur: siue i h⁹ seculo siue in futuro.

Rñō. princi. **Rñdeo** dicendum quod alicui rei debetur tanto altior locus: quanto est nobilior: siue debeatur ei locus per modum contactus corporalis. scilicet corporibus: siue per modum contactus spiritualis: sicut spiritualibus substantiis. Et idem enim spiritualibus substantiis debetur secundum congruentiam locus celestis: quod est supremus locorum: quia ille substantie sunt supreme in ordine substantiarum. Corpus autem Christi licet considerando conditiones corporee nature sit infra spirituales substantias: considerando tamen dignitatem vnionis: qua est personaliter deo coniunctum: excellit dignitatem omnium spiritualium substantiarum: et ideo secundum predicte congruentie rationem debetur sibi locus altior vltra omnem creaturam etiam spiritualem. Unde Gregorius dicit in homilia ascensionis. Qui quidem fecerat omnia simul omnia sua virtute ferebatur.

Ad primum. **Adprimum** ergo dicendum: quod licet alia ratione attribuatur locus corporali et spirituali substantie: tamen est hoc in vtraque ratione commune: quia digniori rei attribuetur superior locus.
ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod ratio illa procedit de corpore christi secundum conditionem nature corporee: non autem secundum rationem vnionis.
ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod comparatio ista potest attendi vel secundum rationem locorum: et sic nullus locus est tam altus quod excedat dignitatem spiritualis substantie: secundum quod procedit obiectio vel secundum dignitatem eorum quibus attribuitur locus: et sic corpori Christi debetur vt sit supra spirituales creaturas.

¶ Utrum ascensio Christi sit causa nostre salutis Ar. vj.

pm. **AD sextum** sic proceditur. videtur quod ascensio Christi non sit causa nostre salutis. Christus enim fuit causa nostre salutis: inquantum salutem nostram meruit: sed per ascensionem nichil nobis meruit: quia ascensio pertinet ad premium exaltationis eius: non est autem idem meritum et premium: sicut nec via et terminus: ergo videtur quod ascensio Christi non sit causa nostre
2m. salutis. ¶ Praeterea. si ascensio Christi est causa nostre salutis maxime hoc videtur quantum ad hoc quod ascensio eius sit causa nostre ascensionis: sed hoc collatum est nobis per eius passionem: quia vt dicitur Heb. 10. Habemus fiduciam in introitu sanctorum per sanguinem ipsius: videtur ergo quod ascensio Christi non fuit causa nostre salutis. ¶ Praeterea. salus per 3m. Christum nobis collata est sempiterna. secundum illud. Isa. 51. Salus autem mea in sempiternum erit: sed Christus non ascendit in celum. vt ibi in sempiternum esset. dicitur enim. Act. j. Quemadmodum vidistis eum ascendentem in celum: ita veniet. Legitur etiam multis sanctis se demonstrasse in terris: post suam ascensionem: sicut de Paulo legitur Act. 9. ergo videtur quod eius ascensio non sit causa nostre salutis.

Sed contra est quod ipse dicit. Jo. 16. expedit vobis vt ego vadam. id est recedam a vobis per ascensionem. loppm.

Rñō. principa. **Rñdeo** dicendum: quod ascensio Christi est causa nostre salutis dupliciter. Uno modo ex parte nostra. Alio modo ex parte ipsius. Ex parte quidem nostra: inquantum per Christi ascensionem mens nostra mouetur in ipsum: quia per eius ascensionem: sicut supra dictum est primo quidem datur locus fidei. 2o spei. 3o charitati. 4o etiam per hoc reuerentia nostra augetur ad ipsum: dum iam non existimamus eum sicut hominem terrenum: sed sicut deum celestem: sicut apostolus dicit. 2. ad Cor. 15. Et si cognouimus secundum carnem Christum. id est mortalem: per quod putauimus eum tantum hominem: vt glossa exponit: sed nunc iam nouimus. Ex parte quidem sua: quantum ad ea que ipse fecit: ascendens propter nostram salutem. primo quidem viam nobis preparauit ascendendi in celum: secundum quod ipse dicit. Jo. 14. Uado parare vobis locum. Et Mich. 2. ascendit pandens iter ante eos. quia enim ipse est caput nostrum: oportet illuc sequi membra quo caput precessit. Unde dicitur Jo. 14. Ut vbi ego sum et vos sitis: et in huius signum animas sanctorum: quas de inferno eduxerat in celum traduxit: secundum illud psalmi. Ascendens Christus in altum: captiuam duxit captiuitatem: quia scilicet eos qui fuerant a diabolo

captiuati secum duxit in celum: q̄ si i locum peregrinum hūane nāe bona captione captiuos: vtpote p victoriā acq̄sitos. 2° q: sicut pōtifex in veteri testō itrabat sāctuariuz vt assisteret deo pro pplo: ita 7 xp̄s itrauit celū ad interpellandum p nobis: vt dr̄ Heb. 7. Ipsa repn̄tatio sui ex nā hūana q̄ in celum intulit est q̄dā iterpellatio p nobis: vt ex quo deus humanam nām sic exaltauit in xp̄o: etiā eorz misereat̄ p quib⁹ filius dei huam nām assumpsit. 3° vt in celoꝝ sede .q. de⁹ 7 dn̄s ꝯstitut⁹: exide dina dona hoīb⁹ mitteret bz illō Eph. 4°. Ascēdit sup oēs celos vt adimpleret oīa. s. donis suis bm glo.

Ad pm Ad primuz ḡ dōm: q ascēsio xp̄i est cā nostre salutis nō p modū meriti: sed p modū efficiētie: sic̄. s. de resurrectione dcm̄ est. ¶ Ad 2m dōm: q

Ad 2m passio xp̄i est cā nr̄e ascēsiōis i celum ppe loq̄ndo p remotionē pcti phibētis p modū meriti. Ascēsio āt xp̄i est directe cā ascēsiōis nr̄e .q. ichoādo ipam i capite nr̄o: cui oz mēbra ꝯiungi. ¶ Ad 3m dōm:

Ad 3m q xp̄s semel ascendēs in celū adeptus est, sibi 7 nobis i ppetuū ius et dignitatez māsiōis celestis. cui tn̄ dignitati nō derogat̄ si ex aliq̄ dispēsatōe xp̄s qn̄q3 corporalr̄ ad terrā descēdat: vl̄ vt ondat se oībus sic̄ in iudicio: vel vt ostendat se alicui spāliter: sicut Paulo: vt hr̄ Act. 9. Et ne quis credat hoc factū fuisse: nō xp̄o ibi corporalr̄ pn̄te: sed aliqualiter apparēte: cōtrarium apparet per hoc q ipse apl's dic̄. 1. ad Corin. 15. Ad cōfirmandam resurrectionis fidē. Nouissime omniuz tanq̄ abortiuo visus est et mihi. Que quidem visio veritatem resurrectionis non probaret: nisi verum corpus visum fuisset ab eo.

¶ De sessiōe xp̄i ad dexterā p̄ris Questio. lviij.



Deinde ꝯsiderādū est de sessiōe xp̄i ad dexterā p̄ris. Et circa hᵒ q̄rūtur q̄ttuor. pᵒ vtrū xp̄s sedeat ad dexterā di p̄ris. 2° vtrꝫ ꝯueniat sibi bm diuinam nām. 3° vtrū cōueniat sibi bm huam nāz. 4° vtrum hoc sit proprium xp̄i.

¶ Utrum xp̄o ꝯueniat sedere ad dexterā dei p̄ris. Ar. 1.



Ad primuz sic pcedit̄. Ur̄ q xp̄o nō ꝯueniat sedere ad dexteram dei patris. Dextera. n. 7 sinistra sūt dr̄ie positionum corporaliū: sz nihil corporale ꝯuenit deo q: deus spūs est: vt hr̄ Jo. 4. ḡ vr̄ q xp̄s nō sedeat ad dexterā p̄ris. pm

¶ P̄. si aliq̄s sedet ad dexterā alicui⁹ ille sedet ad sinistraz ei⁹: si ḡ xp̄s sedet ad dexteram patris sequit̄ q pater sedeat ad sinistrā filij: qd̄ est icōueniēs. 2m.

¶ P̄. sedere 7 stare vr̄r oppositionez habere: sed Stephanus dicit Act. 7. Ecce video celos apertos et filium hominis stātē a dextris virtutis dei. ḡ vr̄ q xp̄s non sedeat ad dexteram patris. 3m

Sz cōtra ē qd̄ dr̄ Mar. vl. dn̄s dn̄e ies⁹ post q̄ locutus est eis ascendit in celū et sedet ad dexteram patris. i oppm

Rn̄deo dōz q noie sessionis possumus duo intelligere: vz quietem: ꝯm illud Luc. vlt. Sedete hic in ciuitate: 7 etiaz regiam vel iudiciariam ptātem: bm illud puer. 20. Rex qui sedet in solio iudicij dissipat omne malum intuitu suo. Utroq3 ḡ modo xp̄o conuenit sedere ad dexteram patris. Uno quidem modo inq̄m eternaliter manet icorruptibilis Rn̄o princi.

l btitudie pris: q̄ eius dextera dr̃ ſm illud ps. Delectationes i dextera tua vſq; in finē. Un̄ Aug. in ſmo. de ſymbolo. Sedet ad dexterā pris: ſedere hitare intelligite: quō dicim⁹ d q̄cūq; hoīe i illa patria ſedit p tres ānos: ſic ḡ credite xp̄z hitare in dextera dei pris: btūs.n.ē ⁊ ipſi⁹ btitudinis nomē ē dextera pris. Alio° dr̃ xp̄s ſedere in dextera dei pris: inq̄tū pri ꝯregnat: ⁊ ab eo hz iudiciariā poteſtatez: ſicut ille q̄ ꝯſidet regi ad dexterā aſſidet ei in regnādo ⁊ iudicando. Un̄ Aug. di. i alio ſmone de ſymbolo. Ipam dexterā: intelligite ptātē quā accepit ille hō ſuſceptus a deo: vt veniat iudicatur⁹ q̄ prius venerat iudicand⁹.

Ad pꝰm Ad primuz ḡ dōm: q͡ ſicut Dam̄. dic̄ in. 3. lib. Non localem dxterā pris dicimus. q̄l'r.n. q̄ in circūſcriptibilis ē localē adipiſcer̄ dxterā dxtera.n. ⁊ ſiniſtra eoꝝ q̄ circūſcribūr̄ ſunt: dexterā āt pris dicim⁹ gl'iaz

Ad 2m et honorē deitatis. ¶ Ad 2m dōz q͡ rō illa ꝓcedit ſꝫ q͡ ſedere ad dxterā intelligitur corporal'r. Un̄ Aug. di. i q̄dā ſmōe de ſymbolo. Si carnal'r accepim⁹ q͡ xp̄s ſedet ad dxterā pris: ille erit ad ſiniſtrā ibi āt.ſ. in eterna btitudine ois dxtera eſt: q2 nulla ibi erit miſeria.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dōm q͡ ſic̄ Gre. dic̄ i homel' aſcenſionis. Sedere iudicantis eſt ſtare ꝓ pugnantis vel adiuuātis. Stephan⁹ ḡ in labor̄ certaminis poſit⁹ ſtātē vidit: quē ad iutorē huit. Sꝫ hūc p⁹ aſcēſionez Mar. ſedē dſcribit: q2 p⁹ aſcēſiōis ſue gl'iaz iudex in fine videbitur.

¶ Utrū ſedē ad dxterā pris ꝯueniat xp̄o ſm q͡ de⁹. Ar. 2.

primuz 

Ad ſecundū ſic ꝓcedir̄. Ur̄ q͡ ſedē ad dexterā pris nō ꝯueniat xp̄o ſm q͡ de⁹. Xp̄s .n. ſm q͡ eſt deus eſt dextera pris: ſꝫ non vr̄ idē eē dxtera alicui⁹ ⁊ ille qui ſedet ad dexterā. ḡ xp̄s ſm q͡ eſt de⁹ nō ſedet ad dxterā pris.

2m. ¶ p. Mar. vlt. dr̃ q͡ dn̄s ieſus aſſumptus eſt in celū ⁊ ſedet a dextris dei: chriſtus autem non eſt aſſumptus in celuz ſm q͡ deus: ḡ et neq; ſm q͡ de⁹ ſedet ad dexterā di

¶ p. Xp̄s ſm q͡ de⁹: eſt eq̄lis pri ⁊ ſpūi ſctō. ḡ xp̄s ſi ſm q͡ deus ſedet ad dxterā pris: pari rōe ⁊ ſpiritus ſctūs ſedebit ad dexterā patris ⁊ filij: qd nuſq͡ inuenitur. 3m

Sꝫ ꝯtra eſt qd Dam̄. dic̄ q͡ dexteram patris dicimus gloriaz et honorē diuinitatis: in qua filius dei extitit ante ſecula: vt de⁹ ⁊ patri conſubſtantialis. l opp^m.

Rn̄deo dōm q͡ ſic̄ ex predcis pꝫ noīe dextere tria intelligi pn̄t. Uno° ſꝫ Dam̄. gloria deitatis. Alio° ſm Aug. btitudo patris. 3° mō ſm eundem iudiciaria poteſtas. Seſſio aūt vt dictum eſt vel habitationem vel regiā vel iudiciariā dignitatē deſignat: vn̄ ſedeꝛ ad dexterā patris nihil aliō ē q̄ ſil' cū pr̄e hr̄e gloriam deitatꝫ et btitudinē ⁊ iudiciariā ptātem: et imutabil'r ⁊ regal'r. Hoc āt conuenit filio ſm q͡ deus: vnde manifeſtū ē q͡ xp̄s ſꝫ q͡ ds: ē ad dxterā pris. Ita tn̄ q͡ hec prepoſitio ad: q̄ tranſitiua eſt: ſolaz diſtinctionē pſonalem importat ⁊ originis ordinem: non autem graduum nāc vr̄ dignitatis: q̄ nullus eſt i diuinis pſonis: vt in p^a parte hitū eſt. Rn̄o p nc

Ad primum ḡ dōm q͡ fili⁹ dei dr̃ dextera pris appropriate per modum: quo etiam dicitur virtus patris: ſed dextera patris ſm tres ſignificationes predictas eſt aliquid cōmune tribus perſonis. ¶ Ad 2m dōm q͡ xp̄s ſm q͡ homo aſſumpt⁹ eſt ad diuinum honorem qui in predicta ſeſſione deſignatur: ſed tamen ille honor diuinus conuenit xp̄o inq̄tum eſt deus non per ali pmum Ad 2m

quam assumptionem: sed per eter
Ad 3m. nam originem. ¶ Ad 3m dicendum: quod nullo modo potest dici quod pater sedeat ad dexteram filij vel spiritus sancti: quia filius et spiritus sanctus trahunt originem a patre: et non econuerso sed spiritus sanctus proprie potest dici sedere ad dexteram patris vel filij secundum sensum predictum: licet secundum quandam appropriationem attribuatur filio cui appropriatur equalitas: sicut dicit Aug. quod in patre est vnitas in filio equalitas: in spiritu sancto vnitatis: equalitatisque conexio.

¶ Utrum sedere ad dexteram patris
3m conueniat christo secundum quod homo. Ar. iij.



AD tertium sic procedit. Uidetur quod sedere ad dexteram patris non conueniat christo secundum quod homo. Ut. n. Dam. dicit. Dexteram patris dicimus gloriam et honorem diuinitatis: sed honor et gloria diuinitatis non conuenit christo secundum quod homo. ergo videtur quod christus secundum quod homo non sedeat ad dexteram patris.
2m. ¶ Preterea sedere ad dexteram regnantis subiectionem excludere videtur: quia qui sedet ad dexteram regnantis quodammodo illi conregnat. christus autem secundum quod homo est subiectus patri: vt dicitur .i. ad Cor. 15. ergo videtur quod christus secundum quod homo non sit ad dexteram patris.
3m ¶ Preterea Ro. 8. glo. super illud. qui est ad dexteram dei. exponit .i. equalis patri in honore quo deus pater est: vel ad dexteram patris .i. potioribus bonis dei. et super illud Heb. i. Sedet ad dexteram dei in excelsis glo. i. ad equalitatem patris super omnia et loco et dignitate: sed esse equalem deo non conuenit christo secundum quod homo. nam secundum hoc ipse dicit Jo. 14. Pater maior me est: ergo videtur quod sedere ad dexteram patris non conueniat christo secundum quod homo.
I oppm SEd contra est quod Augu. dicit in sermone de symbolo: ipsam dexteram intelligite potestatem quam accepit ille homo susceptus a deo: vt veniat iudicaturus qui prius venerat iudicandus.

Rndeo dicendum quod sicut dictum est: Rño. princi.
nomine dextere patris intelligitur vel ipsa gloria deitatis ipsius vel beatitudo eterna eius: vel potestas iudiciaria et regalis: hec autem prepositio ad. quendam ad dexteram accessum designat in quo designatur conuenientia cum quadam distinctione: vt. supra. dictum est: quod quidem potest esse tripliciter. Uno modo vt sit conuenientia in natura: et distinctio in persona: et sic christus secundum quod filius dei sedet ad dexteram patris: quia habet eandem naturam cum patre: vnde predicta conueniunt essentialiter filio sicut et patri: et hoc est esse in equalitate patris. Alio modo secundum gratiam vnionis, que importat econuerso distinctionem nature et vnitatem persone: et secundum hoc christus secundum quod homo est filius dei: et per consequens sedens ad dexteram patris: ita tamen quod ly secundum quod: non designet conditionem nature: sed vnitatem suppositi: vt. supra. expositum est. 3o modo potest predictus accessus intelligi secundum gratiam habitualem que abundantior est in christo pre omnibus alijs creaturis: intantum quod ipsa natura humana in christo est beatior ceteris creaturis habens regiam et iudiciariam potestatem. Sic igitur si ly secundum quod designat conditionem nature: christus secundum quod deus sedet ad dexteram patris .i. in equalitate patris: secundum autem quod homo sedet ad dexteram patris .i. in bonis paternis potioribus pre ceteris creaturis .i. in maiori beatitudine et habens iudiciariam potestatem. Si vero ly secundum quod designet vnitatem suppositi: sic etiam secundum quod homo sedet ad dexteram patris secundum equalitatem honoris: inquantum .s. eodem honore veneramur ipsum filium dei cum eadem natura assumpta: vt supra dictum est.

AD primum ergo dicendum: quod humanitas christi secundum conditiones sue nature non habet gloriam vel honorem deitatis: quam tamen habet ratione persone cui vnitur. Unde ibidem Dam. subdit. In qua .s. gloria deitatis dei filius existens ante secula vt deus et patri consubstantialis sedet cum glorificata carne eius: adoratur .n. vna hypo Ad pm

Ad 2m stasis: vna adoratioe cu carne ei⁹ ab omni creatura. ¶ Ad 2m dcz: q xps hz q ho subus e pri: si ly hz q: designat cdone nae: et sm hoc non cpetit ei sedere ad dexteram pris hz rone eqlitatis sm q e ho: sic aut cpetit ei sedere ad dextera pris sm q per hoc designat excellentia btitudinis et iudiciaria potestas super oem creatura.
Ad 3m ¶ Ad 3m dcm q esse in eqlitate patris: no ptinet ad ipam nam humanaz xpi: sz solu ad psona assumete: sed ee in potioribus bonis dei: sm q importat excessum aliaz creaturarum et cuenit ipi nae assumpte.

¶ Utrum sedere ad dexteraz patris sit pprium xpi. Ar.iiij.



pm. Ad quartu sic pcedit. Ur q sedere ad dexteram pris non sit ppriu xpi. Dic.n. apostolus Eph.2. q resuscitauit nos et csedere fecit in celestib⁹ in xpo iesu: sed resuscitare no est ppriuz xpi: g pari rone et nec sede ad dexteram dei in excelsis.
2m ¶ P.sic Augu.dicit in lib.de symbolo. Xpm sedere ad dextera pris: hoc e hitare in eius beatitudine: sz h⁹ mltis alijs cuenit: g vr q sedere ad dexteram patris non sit propriu xpi.
3m ¶ P.ipse dicit apoc.3. Qui vicerit dabo ei sedere mecu in throno meo: sicut et ego vici et sedi cu patre meo i throno eius: sed per hoc
4m sedet xps ad dexteram pris. q sedet i throno ei⁹: g et alij q vicerut sedet ad dexteram patris. ¶ P. Mat.20. Dns dicit sedere ad dexteram vel sinistram meam non est meum dare vobis: sed quibus paratum est a patre meo: hdc autem frustra diceretur: nisi esset aliquibus paratum: non ergo sedere ad
& oppm dexteram conuenit soli christo.

Sz ctra est quod dicitur ad Heb.1. Ad quez aliquando dixit angeloz: sede a dextris meis.i. in bonis potioribus meis: vel michi secundam diuinitatem equalis.q.d.ad nullum: sed angeli sunt superiores alijs creaturis: ergo multominus nulli alij conuenit sedere ad dexteram patris q christo.

Rndeo dicendum q sicut dictum est: q xps dicitur sedere ad dexteram patris inqtum sm diuinam naturaz est in equalitate patris: secundum aute humanam naturam in excellenti possessione diuinorum bonorum pre ceteris alijs creaturis: vtrumq autem soli christo couenit. Un nulli alij cuenit nec agelo nec hoi sede ad dextera pris nisi soli xpo. Rnº princi.

Ad primu ergo dcm: q qz xps e caput nostrum illud quod collatu est xpo: est etiam nobis in ipso collatuz et propter hoc qz ipse iam resuscitatus est dicit apostolus: q de⁹ nos quodammodo ei corresuscitauit: qui tamen in nobis ipsis nondum sumus resuscitati: sed resuscitandi: secundum illud Ro.8. Qui suscitauit iesum christum a mortuis viuificabit mortalia corpora nostra: et secundum eundem moduz loquendi subdit apostolus: q cosedere nos fecit in celestibus.s. in hoc ipso quod caput nostrum qd est christus ibi sedet. Ad 1 pm

¶ Ad 2m dicedu: q qz dextera est diuina beatitudo sedere in dextera non significat simplr esse in btitudine: sed habere btitudinem cum qda dnatiua ptate: et qsi ppriam et nalem: quod soli xpo conuenit: nulli aut alij creature. Potest tame dici q omnis sanctus qui est in btitudine est ad dxtera dei cstitut⁹: vn et dr Mat.25. Qz statuet oues ad dexteram. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum q per thronum signatur iudiciaria potestas quaz xps habet a patre: et sm hoc dr sedere i throno pris alij at scti hnt eam a christo: et sm hoc dnr in throno xpi sedere: secundum illud Matth.16. Sedebitis Ad 3m

tem de inferioribus recte iudicamus: sic de nobis qñ eidem coherem⁹ sola ipsa veritas iudicat: de ipsa vero nec pr: nõ.n.minus ē q̃ ipse: ꝛ iõ que pr iudicat per ipsaʒ iudicat: ꝛ postea concludit. pater ergo non iudicat queq̃: sed omne iudicium dedit filio.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum ꝙ ex illa ratione probatur ꝙ iudiciaria potestas sit communis toti trinitati: quod verum est: ſʒ tamen per q̃dam appropriationem iudiciaria potestas attribuitur filio: vt
Ad 2m dictum est. ¶ Ad 2m dicenduʒ ꝙ sicut Augu. dicit in. 6. de tri. Patri attribuitur eternitas propter commendationeʒ principij: ꝙ ibi importatur ratione eternitatis. Ibidem etiam Augu. dicit ꝙ filius est ars patris. Sic igiẗ auctoritas iudicij attribuitur patri inq̃tum est principium filij: sed ipsa ratio iudicij attribuitur filio qui est ars ꝛ sapientia patris: vt.s. sicut pater facit omnia per filium inq̃tum est ars eius: ita etiaʒ iudicat omnia per filium inq̃tum est sapientia ꝛ veritas eius: ꝛ hoc signatur i lib. Danielis. vbi primo dr: ꝙ antiquus dieruʒ sedit: ꝛ postea subditur ꝙ filius hominis peruenit vſq; ad antiquum dieruʒ: ꝛ dedit ei potestatem ꝛ honorem ꝛ regnuʒ: per quod datur intelligi: ꝙ auctoritas iudicandi ē apd pr̃em a quo filius accepit potestatē iu-
Ad 3m dicandi. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ sicut Augu. dicit sr Io. ita dixit christ⁹ ꝙ spũs scũs arguet mũdũ de pctõ: tanq̃ diceret ille diffundet in cordibus nostris charitateʒ: sic.n. timore depulso arguẽdi habebitis libertateʒ: sic ergo spiritui sancto attribuitur iudicium: non q̃tum ad iudicij rationem: sed q̃tum ad affectum iudicãdi quē hoies hñt.

¶ Vtruʒ iudiciaria ptãs xpo cõueniat bm ꝙ homo. Ar.ij.



Ad secundũ sic pm proceditẽ. Videẗ ꝙ iudiciaria potestas non conueniat christo bm ꝙ est hõ. Dicit.n. Au. in lib. de vera religione: ꝙ iudicium attribuitur filio inq̃tũ est ipsa lex prime veritatꝭ: sed hoc ptinet ad xpm bʒ ꝙ est deus: ḡ iudiciaria ptãs non conuenit xpo bm ꝙ est hõ: sed bm ꝙ est deus. ¶ P̃. ad iudiciariã potestatem pertinet p̃miare bñ agẽtes: sicut ꝛ punire malos: sed p̃miuʒ bonoꝝ operũ est btitudo eterna: que nõ daẗ nisi a dõ. Dicit.n. Au. sup Io. ꝙ participatiõe dei fit aia btã: non aũt participatiõe anime sctē: ḡ vr ꝙ iudiciaria ptãs nõ cõueniat xpo bm ꝙ est hõ: sed bm ꝙ est deus. ¶ P̃. ad iudiciariam xpi potestatem ptinet iudicare occulta cordium: bm illud. 2. ad Corin. 4. Nolite ante tempus iudicare quouſq; vẽiat dñs: q̃ ꝛ illumiabit abscondita tenebraꝝ: ꝛ manifestabit ꝯsilia cordium: sed hoc pertiet ad solam ꝟtutem diuinam: bʒ illd Iere. 17. Prauũ est cor hominis et inscrutabile: q̃s cognoscit illud ego dñs scrutãs corda ꝛ ꝓbãs renes: qui do vnicuiq; iuxta viã suã ergo iudiciaria ptãs ñ ꝯuẽit xpo bm ꝙ est hõ: sed bm ꝙ est deus.

2m

3m

Sʒ cõtra est qd dr Ioan. 5. ptãtē dedi ei iudiciũ facere: qꝛ filius hois est. I oppm

Rñdeo dõʒ ꝙ Chry. sup Io. hoc sentire vr ꝙ iudiciaria ptãs non cõueniat xpo bm ꝙ est hõ: sed solum bm ꝙ est deus. Vñ auctoritatē Io. inductã sic exponit. Ptãtem dedit ei iudicium facere: et postea subdiẗ qꝛ fili⁹ hominis est: nolite mirari hoc: nõ.n. ꝓpter ea suscepit iudiciũ: qꝛ hõ ē: sed qꝛ ineffabilis dei filius est: propterea iudex est: qꝛ ꝓ ea q̃ dicebãtur erãt maiora quam bm hoiem: et iõ hanc opinioneʒ soluẽs dixit: Rñº pnci.

ne miremini: qr filius hois est: etenim ipse est etiam filius dei. Qd quidem probat per resurrectiois effectum. Unde subdit: qr venit hora in qua oes qui in monumetis sunt audient vocem filij dei. Sciendu tamen q quamuis apud deum remaneat primeua auctoritas iudicandi hoibus. tamen comittitur a deo iudiciaria ptas respectu eorum qui eorum iurisditioni subijciuntur: vnde dicitur Deutr. 1. q iustu est iudicate: et postea subditur: qr dei est iudicium: cuius. s. auctoritate vos iudicatis. Dctm est aute .s. q et xps in na huana e caput totius ecclesie: et qd sub pedibus eius deus oia subiecit. Unde et ad eu ptinet et sm nam huam hre iudiciaria ptate. Propter hoc Aug. auctoritatem pdicta euangelij sic dicit esse intelligeda: ptate dedit ei iudiciu facere: qr filius hois est: no quide pp cdone nae qr oes homines hmoi ptate herent: vt Chry. obijcit: sed hoc ptinet ad gram capitis qua xps in humana na accepit. Copetit aut xpo hoc mo sm humana nam iudiciaria ptas pp tria. Primo quidem pp cueniecias et affinitatem ipsius ad hoies: sic .n. deus per causas medias tanq pinquiores effectibus coopatur: ita iudicat per hoiem xpm hoies: vt sit suauius iudiciu hoibus: vnde apls dicit Hebr. 4. Non hemus pontificem q non possit copati ifirmitatibus nris: tentatu p oia p similitudine absq pcto: adeamus ergo cu fiducia ad thronum gre eius. 2° quia in finali iudicio: vt Aug. dicit super Joan. Erit resurrectio corporu mortuorum qua suscitat deus per filiu hois: sic per eude xpm suscitat aias inquantu est filius dei. 3° qr vt Aug. dic in lib. de verbis dni. Rectu erat vt iudicandi viderent iudice iudicandi. n. erant boni et mali: restabat vt in iudicio forma serui et bonis et malis oderetur: forma dei solis bonis seruaretur.

Ad primum ergo dicendum: q iudiciu ptinet ad veritatem: sicut ad regula iudicij: sed ad hoiem q veritate imbutus e ptinet sm q est vnum quodamo cum ipsa veritate quasi quada lex et quedam iusticia aiata. Unde et idem. Augu. ibidem itroduxit qd dr. 1. Cor. 2. spiritualis iudicat oia. Aia aute xpi pre ceteris creaturis magis fuit vnita veritati et magis ea est repleta sm illud Jo. 1. Uidimus eu plenum gre et veritatis: et sm hoc ad aiam xpi maxime ptinet oia iudicare. ¶ Ad 2m dcm q solius dei e sui participatione aias btas facere: sed adducere hoies ad beatitudinem inquantu est caput et auctor salutis eorum xpi est sm illd Hebr. 2 Qui multos filios in gloria adduxerat actorem salutis eorum p passionem csummari. ¶ Ad 3m dcm: q cognoscere occulta cordiu et di iudicari p se pertinet ad solu deu: sed ex refluetia diuinitatis ad anima xpi: cuenit ei et cognoscere et iudicare occulta cordium: vt. s. dictum est: cu de scia xpi agereretur: et ideo dr Ro. 2. In die cum iudicabit deus occulta hoim p iesu xpm. ¶ Utru xps ex meritis adeptus fuerit iudiciaria ptate. Ar. 3.

Ad primum

Ad 2m

Ad 3m

Ad tertium sic procedit. Uidetur q xps non ex meritis fuerit adeptus iudiciaria ptate. Judiciaria. n. ptas assequitur regiam dignitate. sm illud puer. 2. Rex q sedet in solio iudicij dissipat oe malu intuitu suo: sed regia dignitate xps obtinuit absq meritis: copetit. n. ei ex hoc ipso q e vnigenitus dei. Dr. n. Luc. 1. Dabit ei dns ds sede dauid pris eius et regnabit in domo Jacob in eternum: ergo xps iudiciariam potestatem no obtinuit ex meritis. ¶ Pr. sicut dcm e: iudiciaria potestas cpetit xpo inquantum e caput nrm: sed gra capitis

pm

2m.

nō competit xp̄o ex meritis: sꝫ cō sequtur psonalē vnionē diuine ꝛ humane nāe: ſm illud. Vidim⁹ glīaꝫ eius quasi vnigeniti a pr̄e plenuꝫ grē et veritatis: ꝛ de plenitudine eius nos oēs accepim⁹: qđ ptinet ad rōnē capitis: ḡ vr̄ ꝙ xp̄s ñ habuit ex meritis iudiciariā ptātes.

3m ¶ P̄. apl's dic̄. 1. ad Cor. 2. Spūalis iudicat oīa: sꝫ hō efficit spūalis p grām: q̄ nō ē ex meritis: alio qn iam non eēt grā: vt dr̄ Ro. xi. ḡ vr̄ ꝙ iudiciaria potestas non conueniat nec xp̄o nec alijs ex meritꝭ: sed ex sola gratia.

1 oppm **Sꝫ ꝯtra** est qđ dr̄ Job. 56. Cā tua q̄si impij iudicata est: iudicium cāmꝙ recipiens. Et Aug. dic̄ in lib. de verbis dn̄i. Sedebit iudex qui stetit sub iudice. damnabit viros reos qui falso factus est reus.

Rñ° princi. **Rn̄deo** dcm̄ ꝙ nihil ꝓhibet vnum ꝛ idem deberi alicui ex causis diuersis. Sic̄ gloria corporis resurgētis debita fuit xp̄o non solum pp ꝯuenientiam diuinitatis ꝛ ꝯgruentiā ꝛ pp gloriam aīe: sed ēt ex merito humilitatis et passionis. Silr dcm̄ est ꝙ iudiciaria ꝓtās hoi xp̄o cōpetit: et pp diuinā psonaꝫ: ꝛ pp capitis dignitatem: et propter plenitudinem grē habitualis: ꝛ tñ ēt ex merito eam obtinuit: vt. s. ſm dei iusticiam iudex esset: qui pro dei iusticia pugnauit et vicit: ꝛ iniuste iudicatus est. Vñ ip̄e dicit Apoc. 2. Ego vici ꝛ sedi in throno pr̄is mei. In throno autem intelligit iudiciaria potestas: ſm illud ps̄. Sedet super thronuꝫ qui iudicat iusticiam.

Ad pm **Ad primuꝫ** ergo dcm̄ ꝙ ratio illa procedit de iudiciaria potestate: ſm ꝙ debetur christo ex ipsa vnione ad

Ad 2m verbum dei. ¶ Ad 2m dcm̄ ꝙ rō illa pcedit ex parte gratie capitis

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendū: ꝙ rō illa procedit ex parte gratie habitualis q̄ est pfectiua aīe xp̄i. Per hoc tñ ꝙ his modis debet xp̄o iudiciaria potestas: non excluditur quin debeatur ei ex merito.

¶ Utrum xp̄o conueniat iudiciaria ptās q̄tum ad omnes res humanas. Ar. 4.



pm. **Ad quartuꝫ sic** pcedit. vr̄ ꝙ ad xp̄m ñ ptineat iudiciaria potestas q̄m ad oēs res humanas. vt. n. legit Luc. 12. Cū quidam de turba diceret. Dic frī meo vt diuidat mecū hr̄ditateꝫ: ille rn̄dit. Homo quis me ꝯstituit iudicem: aut diuisorem super vos? nō ergo hꝫ iudiciū super oēs res humanas.

2m ¶ P̄. nullus hꝫ iudicium nisi super ea que sūt sibi subiecta: vt dr̄ Heb. 2. sed xp̄o nō vidimus oīa eē sub̄a: vt dr̄ Heb. 2. ergo vr̄ ꝙ xp̄s non hēat sup oēs res hūanas iudim.

3m ¶ P̄. aug. dic̄. 20. d. ci. dei. ꝙ ad iudiciū diuinū pertīet hoc ꝙ interdū boni affligunt in h° mundo: ꝛ interdū ꝓsperant: ꝛ silr mali: sꝫ h° fuit ēt an̄ xp̄i īcarnationē ḡ nō oīa iudicia dei circa res humanas ptinēt ad iudiciariā ptātē.

1 oppm **Sꝫ ꝯtra** ē qđ dr̄ Jo. 5. (xp̄i. Pater omne iudicium dedit filio.

Rñ°. princi. **Rn̄deo** dicenduꝫ ꝙ si de xp̄o loquamur ſm diuinā naturam manifestum est ꝙ oē iudicium patris pertinet ad filiū: sicut. n. pr̄ facit omnia ṽbo suo: ita ꝛ omnia iudicat verbo suo. Siue ro loq̄mur de christo ſm nāꝫ humanam: sic ēt manifestū est ꝙ oēs res humane subdunt eius iudicio ꝛ hoc manifestum est. P° quidem si ꝯsideremus hitudinē aīe xp̄i ad verbum dei: si n. spiritualis iudicat omnia: vt dr̄ . 1. ad Cor. 2. inq̄ tū mēs ei⁹ verbo dei inheret: multomagis anima xp̄i q̄ est plena veritate verbi dī sup oīa iudiciū hꝫ

2° appar; idē ex mrito mōt; ei⁹: q: vt dr Ro.14. In hoc xp̄s mortuus est et resurrexit: vt viuorꝝ et mortuorꝝ dn̄ef. ⁊ iō sup oēs hab; iudiciū. Propter quod ⁊ ibi subdit. O; oēs stabim⁹ ante tribunal xp̄i. Et Dan̄. 7. ꝙ dedit ei ptātē et honorē ⁊ regnū: et oēs populi tribus ⁊ lingue seruiēt ei. 3° apparet idē ex cōpatione rex hūanaꝝ ad finē hu⁹ salut; Quicūq: n. ꝯmittif: p̄ncipale ꝯmittif ⁊ accessoriū. oēs āt res hu⁹ ordināf i finē btīdinis: que est salus eterna: ad quā hoies admittuntur vel ēt repellūtur iudi° xp̄i: vt p; Matth. 25. et ideo manifestū est ꝙ ad iudiciariam potestatem xp̄i pertinent oēs res humane.

Ad p̄m **Ad primum** ḡ dōm: ꝙ sic dictū est iudiciaria potestas cōsequitur regiā dignitatē: xp̄s aūt ꝗuis esset rex cōstitutus a deo: nō tamē i terris viuens terrenū regnu; tēpaliter administrare voluit. Ūn̄ ip se dic̄ Jo. 18. Regnū meū non est de hoc mundo. Silr etiā iudiciariā ptātē exercere noluit sup res temporales: qui venerat hoies ad diuina transferre: vt Ambr. ibidē dic̄. Ūn̄ terrena declinat q̄ pp diuina descenderat vt iudex designaf eē litiū: ⁊ arbiter facultatū: viuoru; habens ⁊ mortuoꝝ iudiciū; arbitriūq: meritorum. ¶ Ad 2m dicē-
Ad 2m dū: ꝙ xp̄o oia sunt subta ꝗtu; ad potestatē quā a patre sup oia accepit. ſm illud Mat. vlt. Data est michi oīs ptās in celo et in terra. Nondū tamē sunt oia ei subta ꝗ;tum ad executionē sue ptātis: qd quidē erit in futuro qn̄ d̄ omnib⁹ voluntatē suā adiplebit: quosdā; q̄dam saluando quosdā puniēdo.
Ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ante incarnationem suam eius iudicia exercebantur per xp̄m: inꝗtum v̄bū dei est cui⁹ potestatis facta est ꝑticeps per icarnationē aīa ei ꝗsōalr vnita

¶ Utrū post iudiciū qd agitur i presenti tempore restet al iud iudicium. Ar. v.

Ad quintū sic p̄cedi- p̄m. tur. Ūr ꝙ post iudiciū: qd in presenti tpe agif: non restat aliud iudiciū generale. Post vltimā. n. retributionem p̄mioꝝ ⁊ penaꝝ frustra adhibetur iudiciū: sed in hoc p̄nti tēpore fit retributio p̄miorum et penaꝝ. Dic̄. n. dn̄s latroni in cruce. Luc. 23. hodie mecum eris in paradiso. Et Luc. 16. dr: ꝙ mortuus est diues ⁊ sepultus in inferno: ḡ frustra expectaf finale iudicium. 2m.
¶ p̄. Nau. i. dr ſm aliam litteraz Nō iudicabit deus bis in idipsū: sed in hoc tempore dei iudiciū exercef: ⁊ ꝗtū ad tpalia ⁊ ꝗtum ad spūalia: ḡ videtur ꝙ non sit expectandū aliud finale iudiciū. ¶ p̄. 3m.
p̄miū ⁊ pena respondent merito ⁊ de merito: sed meritū et demeritū nō pertinent ad corp⁹: nisi ꝗtum est aie instrumētu;: ḡ nec premiū seu pena debef corpori nisi pp animā: nō ergo requirif aliud iudiciū in fine ad hoc ꝙ homo premietur aut puniatur in corpore p̄ter illud q̄ nūc puniuntur aut p̄mian tur anime.

S; contra ē qd dicif Jo. 12. Sermo quē locutus sum vobis ille vos iudicabit in nouissimo die: erit ḡ quod dā iudiciū in nouissimo die preter iudiciū quod nūc agif. i opp m

Rn̄deo dōm ꝙ iudiciū de aliq̄ re immutabili perfecte dari non p̄t an̄ eius cōsummationem: sicut iudicium de aliq̄ actōe qualis sit perfecte dari nō potest anteꝗ sit ꝯsumata: et in se et in suis effectib⁹: quia multe actiōes videnf eē vtiles que ex effectib⁹ demonstranf nociue. Et silr de hoie aliq̄ iudiciū perfecte dari non p̄t ꝗdiu eius vita terminef: eo ꝙ mlf Rn̄o. princi.

tipliciter pt mutari de bono i malum: aut ecóuerso: vel de bono in melius: aut de malo in peius. Uñ apls di. Hebr.9. q hoibus statutū ē semel mori. p⁹ hᵒ aūt iudiciu₃. Sciēdū tñ q l₃ per mortē vita hominis termineẽ ƀm se: remanet tñ ex futuris ƀm qd dependēs. Uno quidē mō ƀm q adhuc viuit i memorijs hominū in qbus qñq₃ ɔtra veritatē remanet bōe fame vł male. Alioᵒ in filijs q sunt quasi aliquid patrꝫ: ƀm illō Eccl.29. Mortuus est pater illi⁹: ⁊ quasi nō est mortu⁹: silēm.n. reliqt sibi post se: ⁊ tñ multoꝝ bonoꝝ sunt mali filij: et ecōuerso. 3ᵒᵒ q̄tū ad effectum suoꝝ opeꝝ: sicut ex deceptōe Arrij et alioꝝ seductoꝝ pullulat infidelitas vsq₃ ad finem mundi: ⁊ vsq₃ nūc pficit fides ex predicatiōe apostoloꝝ. 4ᵒ mōq̄tū ad corpus qd qñq₃ honorifice traditur sepulture: qñq₃ vero relinqtur insepultum: ⁊ tādē incineratū soluiẽ oio. 5ᵒᵒ q̄tū ad ea in quibus hō suum affectū defixit: puta i qbuscūq₃ tēporalib⁹ reb⁹ qꝝ quedā citius finiunẽ: qdā diuti⁹ durant. Omnia aūt hec subduntẽ existimationi iudicij diuini: et iō de his oib⁹ perfectū et manifestū iudicium hꝛi ñ potest: q̄diu hui⁹ tpis cursus durat: ⁊ pp hoc oɜ esse finale iudiciū in nouissimo die: in q perfecte id qd advnūquēq₃ hoie₃ ptiet qcūq₃ mō perfecte et māifeste dijudiceẽ

Ad primū g dōm: q opinio quorundā fuit q aie sanctoꝝ non premianẽ in celo: et aie dānatoꝝ nō premianẽ in inferno vsq₃ ad diem iudicij. Quod apparet falsū ex hoc q apls.2.ad Corin.5. dic. audem⁹ ⁊ bonā voluntatem hēmus pegrinari a corpore: ⁊ presentes esse ad dñm: qd ē iam non ambulare per fidē: sed p spem: vt p₃ ex his q subsequūtur: hᵒ aūt est videre deū p eēntia₃. in quo cōsistit vita eterna: vt p₃ Jo. 17. Uñ manifestū est aias a corpibus sepatas eē in vita eterna. Et iō dōm ē q post mortē q̄tū ad ea q sunt aie: hō sortiẽ quēdam immutabilē statū: et iō q̄ₐᵐ ad pmiū aie nō oɜ vlteri⁹ differri iudiciū. Sed qꝛ qdā alia sunt ad hoiem ptinentia q toto tpis cursu aguntẽ: q non sūt aliena a diuino iudicio: oɜ in termino in fine tpis oia hec in iudiciū adduci. L₃.n. hō ƀ₃ hᵒ non mereatur neq₃ demereaẽ: tñ ptinent ad aliqd eius pmiū vel penā: vñ oɜ hec oia estimari in finali iudicio. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q deus non iudicabit bis in idipsū. i. ƀm idē: sed ƀm diuersa nō est incōueniēs deū hoc iudicare. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q l₃ pmiū vel pena corporꝫ dependeat ex premio vel pena aie tñ qꝛ aīa nō est mutabilis nisi per accñs pp corp⁹: sepata stati a corpore h₃ statū immutabilē: ⁊ accipit stati iudiciū. sed corp⁹ remāet mutabilitati su\<m\> vsq₃ ad finem tēporis: ⁊ iō oɜ q tunc recipiat suū premiū vel penā in finali iudicio. ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ.

¶ Utꝝ iudiciaria ptās xpi se extendat ad angelos. Ar.vj

Ad sextum sic pcediẽ Uideẽ q ptās xpi iudiciaria ñ se extēdat ad angelos. Angeli.n. tam boni q̄ mali iudicati sunt a principio mundi: qñ qbusdam cadentibus p peccata alij sunt ex beatitudine ɔfirmati. S₃ illi qui iudicati sunt ñ iterū indigent iudicari. g ptās iudiciaria xpi non se extendit ad angelos. ¶ p̄. non est eiusdē iudicare ⁊ iudicari: sed angeli veniēt cū xpo iudicaturi. ƀ₃ illud Mat.25. Cū venerit filius hois in maiestate sua. ⁊ oēs angeli eius cum eo: g videtur q angeli non sunt iudicādi a christo. ¶ p̄. angeli nō sunt superiores alijs creaturꝫ: si g xps est iudex non solum hoim: s₃ etiā angeloꝝ: pari rōne erit iudex oiꝫ

pᵐ. 2ᵐ. 3ᵐ.

creaturarum: quod videtur esse falsum: cum hoc sit proprium providentie dei: ut dicitur Job. 34. Quem constituit alium super terram: aut quem posuit super orbem quem fabricatus est: non ergo christus est iudex angelorum.

l opp^m. Sed contra est quod apostolus dicit. 1. ad Corin. 6. An nescitis quoniam angelos iudicabimus sed sancti non iudicabunt nisi auctoritate christi: ergo multomagis christus habet iudiciariam potestatem super angelos.

Rño. princi. Respondeo dicendum quod angeli subsunt iudiciarie potestati christi: non solum quantum ad divinam naturam: prout est verbum dei: sed etiam ratione humane nature: quod patet ex tribus. Primo quidem ex propinquitate nature assumpte ad deum: quia ut dicitur Heb. 2. Nusquam angelos apprehendit: sed semen abrahe apprehendit: et ideo anima christi magis est repleta virtute verbi dei quam aliqui angelorum. Unde et angelos illuminat: sicut Dio. dicit. 7. c. cel. hier. unde et de eis habet iudicare. 2° quia per humilitatem passionis humana natura in christo meruit exaltari super angelos: ita quod sicut dicitur Phil. 2°. Ut in nomine iesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum: et ideo christus habet iudiciariam potestatem etiam super omnes angelos et bonos et malos. In cuius signum dicitur Apoc. 7. Quod omnes angeli stabant in circuitu throni. 3° ratione eorum que circa homines operantur: quorum christus quodam speciali modo est caput: unde dicitur Heb. 2. Omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Subsunt autem iudicio christi. Uno quidem modo quantum ad dispensationem eorum que per ipsos aguntur: que quidem dispensatio: fit etiam per hominem christum: cui angeli ministrabant: ut dicitur Mat. 4. a quo demones petebant ut in porcos mitterentur: ut dicitur Mat. 9. 2° quantum ad alia accidentalia premia beatorum angelorum: que sunt gaudia que habent de salute hominis. secundum illud Luc. 15. Gaudium est angelis dei super uno peccatore penitentiam agente: et etiam quantum ad penas accidentales demonum quibus torquentur vel hic: vel recluduntur in inferno. Et hoc etiam pertinet ad hominem christum: unde Mat. 1. dicitur: quod demon clamavit: quid nobis et tibi Iesu nazarene: cur venisti perdere nos. 3° quantum ad premium essentiale bonorum angelorum: quod est beatitudo eterna: et quantum ad penam essentialem malorum: que est damnatio eterna: sed hoc factum est per christum inquantum est verbum dei a principio mundi.

Ad primum ergo dicendum: quod ratio illa procedit de iudicio et quantum ad premium essentiale et penam principalem. Ad p^m

Ad 2^m dicendum: quod sicut dicit Aug. in lib. de vera religione. Licet spiritualis iudicet omnia: tamen iudicatur ab ipsa veritate: et ideo licet angeli ex eo quod sunt spirituales iudicent: iudicantur tamen a christo inquantum est veritas. Ad 2^m

Ad 3^m dicendum: quod christus habet iudicium non solum super angelos: sed etiam super administrationem totius creature. Si. n. ut Aug. di. in. 3. de tri. Inferiora quadam ordine reguntur a deo per superiora: oportet dicere quod omnia regantur per animam christi: que est super omnem creaturam. unde et apostolus dicit Heb. 3. Non. n. angelis subiecit deus orbem terre futurum .s. subiectum ei de quo loquimur .i. christo. Nec tamen propter hoc alium constituit deus super omnem terram: quia unus et idem est deus et homo dominus iesus christus de cuius incarnationis mysterio ad presens dicta sufficiant. Ad 3^m.

De sacramentis. Quo. lx.



Deinde post considerationes eorum que pertinent ad mysteria verbi incarnati: considerandum est de ecclesie sacramentis que ab ipso verbo incarnato efficaciam habent. Et prima consideratio erit de sacramentis in communi. 2^a de unoquoque sacramentorum in speciali. Circa p^m quinque consideranda sunt. p^o quid sit sa

cramentū.2° de necessitate sacrorū.3° de effectibus sacroꝝ.4° de cā eoꝝ.5° de nūero. ¶ Circa pm queruntur octo.p° vtꝝ sacramentum sit i gn̄e signi.2° vtꝝ oē sigm rei sacre sit sacramentū.3° vtꝝ sacramentū sit signū vni⁹ rei tantū vel pluriū.4° vtꝝ sacrm sit sigm ꝙ est res sensibilis.5° vtruz ad sacrm requirat determinata res sensibilis.6° vtꝝ ad sacra reqrat significatio q̄ est p ꝟba.7° vtꝝ reqrant determinata ꝟba.8°.vtꝝ illꝛ ꝟbis possit aliqd addi vl' subtrahi ¶ Utꝝ sacramentum sit in genere signi. Ar.j.

pm Ad primum sic pcedit. Videt ꝙ sacrm non sit in genere signi. Vr em sacrm dici a sacrādo: sicut medicamētū a mdicādo: sed hoc magis videt pertinere ad rōnez cāe q̄ ad rōnē signi: g sacrz mag; ē i genere cāe q̄ i gn̄e signi.

2m. ¶ P̄.sacrm videt occultū aliqd significare ꝟm illud Thobie.12. Sacrm regis abscōdere bonū ē. ⁊ Eph.3. Que sit dispensatio sacramenti abscōditi a seculis i do: sed illud qd̄ est absconditū videt esse ꝯ rōnē signi. Nā signū est qd̄ per spēm quā ingerit sensib⁹ facit aliquid aliud in cognitionē venire.vt pꝫ p Aug.in.2.de doc.xpi. g vr ꝙ sacrm non sit in genere signi.

3m. ¶ P̄.iuramentū quoq3 sacrm nominat.vr.n.in decre.22.cā.q.5 Paruuli qui sine etate rōabili st non cogant iurare: ⁊ qui sel piuratus fuerit: nec testis sit post h°: nec ad sacramentum: idest ad iuramentum accedat: sed iuramentum nonpertinet ad rationem signi: ergo videtur ꝙ sacramentuz nō sit in genere signi.

Sopp^m. Sz contra est quod Aug. dr.in.10.d ciui. dei. Sacrificium visibile inuisibilis sacrificij sacramentuz: idest sacrum signum est.

Rn̄o. pncipa. Respōdeo dōm ꝙ oīa q̄ h̄nt ordinem ad vnuz aliquid lꝫ diuersimode ab illo nominari possint: sicut a sanitate q̄ ē i animali dnoiat sanū nō solū animal qd̄ est sanitatis subiectum: sꝫ dicit medicina sana inq̄tum est sanitat; effectiua: dieta ꝟo inq̄tū est cōseruatiua eiusdē: ⁊ vrina inq̄tum est significatiua ipsius. Si g sacramentū pōt aliquid dici: vel quia in se hꝫ aliq̄ sanctitatē occltam: ⁊ ꝟm hoc sacramentuz idem est ꝙ sacrum secretū: vel quia hꝫ aliquem ordinem ad hanc sanctitatez: vel cause vel signi: vel lꝫ q̄cūq3 aliam habitudinem. Specialiter aūt nunc loquimur de sacramentis ꝟm ꝙ important habitudinem signi: ⁊ ꝟm h° sacrm ponitur in genere signi.

Ad pm Ad primum g dicendū: ꝙ qꝛ medicina se hꝫ vt cā effectiua sanitatis: inde est ꝙ omnia denomiata a medicina dicuntur p ordinē ad vnū primum agens: ⁊ propter hoc medicamentū: importat causalitatē q̄dam: sed sanctitas a q̄ denomiatur sacrum nō signat p modū cause efficientis: sed magis p modum cause formalis vel finalis: ⁊ ideo non oꝫ ꝙ sacramentū semp importet cālitatē. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ rō illa pcedit ꝟm ꝙ sacramētum idē est ꝙ sacrum secretum: dr aūt non solum dei secretum: sed ēt reg; eē sacrum ⁊ sacramentum: qꝛ ꝟm antiquos sancta vel sacrosancta dicebant quecūq3 violari ñ licebat: sicut etiam muri ciuitatis: et persone in dignitatibus ꝯstitute. ⁊ iō illa secreta siue diuina: siue humana que non licet violari quibuslibet publicando dicuntur sacra vl' sacramenta. Ad 2m ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ iuramentum habet q̄das habitudinem ad res sacras. inq̄tū.s. ē q̄dā ꝯtestatio facta per aliqd̄ sa Ad 3m

nem sanctificationis: sz finis sanctificationis est vita eterna sm illud Ro.6. Habetis fructum vestrum in sanctificatione: finem vero vitã eternã: ergo videtur q sacramentum nõ significet nisi vnã rẽ.i. vitã eternam.

I oppm Sz contra est q in sacro altaris est duplex res significata.s. corpus xpi verum et mysticũ: vt Aug. dicit in lib. sniarum Prosperi.

Rñdeo dicendum: q sicut dictum est: sacramentum proprie dr qd ordinatur ad significandã nostram sanctificationem in q tria pñt cõsiderari: videlz ipsa causa sanctificationis nostre q est passio xpi: et forma nostre sãctificationis: que cõsistit i gratia et virtutibus: et vltimus finis sanctificationis nostre qui ẽ vita eterna: et hec oia p sacramenta significantur. Vñ sacramentum est signũ et rememoratiuũ eius qd precessit.s. passionis xpi et demonstratiuũ eius qd in nobis efficitur p xpi passionẽ scz gratie et pnosticũ.i: pnunciatiuũ future glorie.

Rñº pncip.

Ad primum ergo dicendum: q tũc est signũ ambiguũ pbens occasionem fallendi qñ significat multa: quorum vnũ nõ ordinatur ad aliud: sed qñ significat mlta sm q ex eis qdã ordie efficitur vnum: tunc nõ est signũ ãbiguũ: sed certũ: sicut hoc nomen hõ significat aiam et corpus: put ex eis constituitur humana natura: et hoc modo sacramentuz significat tria predicta: sm q quodam ordine sunt vnũ.

Ad pm

Ad 2m Ad 2m dicendum: q sacramentum in hoc qd significat rem sanctificantem: oportet q significet effẽm: qui intelligitur in ipsa causa sanctificante: prout est cã sanctificans.

Ad 3m. Ad 3m dicendum: q sufficit ad rõnem sacramenti q significet perfectionem q est forma: nec oportet q solum significet perfectionẽ que est finis.

Utrum sacramentũ sit semper aliqua res sensibilis. Ar.iiij

Ad quartum pm. sic proceditur. Videtur q sacramentum nõ semper sit aliqua res sensibilis. Quia sm phm in lib. priorũ. Ois effẽus sue cãe signum est: sed sicut sunt quidam effectus sensibiles: ita ẽt sunt qdã effectus intelligibiles: sicut scia est effẽus demonstrationis: ergo nõ oẽ signũ ẽ sensibile: sufficit aũt ad rõnem sacramenti q sit signũ alicuius rei sacre: inqũtũ per eã hõ sanctificatur: vt dictũ est: non ergo requiritur ad sacramentũ q sit aliq res sensibilis.

Præterea. sacra ptinent ad regnũ vel cultum dei: sed res sensibiles non videntur ptinere ad cultũ dei: dr.n. Jo. 4. Spũs est deus: et eũ q adorat eũ: i spũ et veritate adorare oz. Et Ro. 14. Nõ est regnũ dei esca et potus: ergo res sensibiles nõ requiruntur ad sacramẽtum. 2m.

Præterea. Aug. dicit in lib. de libero arb. q res sensibiles sũt minima bona: sine quibus hõ recte viuere põt: sz sacra sunt de necessitate salutis hũane: vt.i. patebit: et ita sine eis hõ recte viuere nõ pt: non ergo res sensibiles requiruntur ad sacramenta. 3m.

Sz cõtra est qd Aug. dicit sup Jo. Accedit verbũ ad elementũ et fit sacramentum: et loquitur ibi de elemẽto sensibili: qd est aq. ergo res sensibiles requiruntur ad sacra. I oppm

Rñdeo dicendum: q sapia diuina vnicuiqz rei puidet sm suũ modũ: et pp hoc dr Sap.8. Quia suauiter disponit oia. vñ et Mat. 24. dr Quia dedit vnicuiqz sm ppãm virtutem. Est ãt hoi cõnãle: vt p sensibilia pueniat in cognitionẽ intelligibiũ. signũ aũt est p qd deueniturin cognitionem alterius. Vnde cũ res sacre q p sacramenta significantur: sint qdã spũalia et intelligibila bona: quibus hõ sanctificatur: cõns est: vt per aliqs res sensi Rño. prin.

biles significatio sacramēti īpleatur. Sicut ēt per similitudinem sēsibiliū rerū in diuina scptura res spūales nobis describunt: et inde est q ad sacra reqrunt res sensibiles: vt ēt Diony. probat in .1. cap. cel. hierar.

Ad pm Ad primum ḡ dōm: q vnū qdq̄ pcipue d nominat et diffinit ḡm id qd cōuenit ei pmo et per se: non autem per id qd cōuenit ei per aliud: effūs āt sēsibil p se hz q duc i cognitionē alti⁹: q̄si pº: et p se hoi inotescēs: qz ois nostra cognitio a sensu oritur. Effūs aūt intelligibiles non habent q possint ducere in cognitionē alterius: nisi inq̄tuz sunt ꝑ aliud manifestati. i. per aliqua sensibilia: et inde ē q pº et principaliter dnr signa q̄ sensibus offerunt: sicut Aug. dicit in .2. de doctrina christia. signum est qd p̄ter spēm quā ingerit sensibus facit aliquid aliud in cognitionē venire. Effūs aūt intelligibiles nō hn̄t rōnem signi: nisi ḡm q sunt manifestati p aliqua signa: et per hūc ēt modum quedā que non sunt sensibilia dnr quodammō sacra inq̄tum sunt significatiua per multa sensibilia: d quibus .J. agetur.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm q res sensibiles vt in sua nā considerantur non pertinent ad cultū vel ad regnū dei: sz solū ḡm q sūt signa spiritualiū rerū in quib⁹ regnum dei cōsistit.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: q Augu. ibi loquitur de rebus sēsbilib⁹ ḡm q sunt i sua natura: nō aūt ḡm q assumunt ad significandum spiritualia que sunt maxima bona.

¶ Utrum requirantur determiāte res ad sacramenta. Arti. v.

pm AD quintum sic pceditur. Ur q non requirantur determiāte res ad sacramenta. Res enim sensibiles requirunt in sacramentis ad significādū: vt dictū est: sz nichil phibet diuersis rebus sensibilib⁹ idē sigari: sicut i sacra scptura deus aliquādo metaphorice significatur per lapidē. qn̄doq per leonē: qn̄q per solē: aut aliqd huiusmodi. ḡ videtur q diuerse res pnt cōgruere eidē sacramēto. non ergo determinate res i sacramentis requirunt.

¶ P. magis ē necessaria salus aie q̄ salus corporis: sed in medicinis corporalib⁹ q̄ ad salutem corporis ordināntur potest vna res p alia poni in eius defectu. ḡ multomagis i sacramētis q̄ sunt medicine spūales ad salutē aie ordinate: poterit vna res assumi p alia qn̄ illa defuerit. 2m.

¶ P. non est cōueniēs vt hois salus arcetur per legem diuinam: et precipue per legē xpi: qui venit omnes saluare: sed in statu legis nāe non requirebantur in sacramentis alique res determinate: sz ex voto assumebātur: vt pz Geñ. 28. vbi se Jacob vouit do decias: et hostias pacificas oblaturū: ergo videt q non dbuit artari hō: et precipue in noua lege ad alicuius rei determinate vsum in sacramentis. 3m.

Sz ctra est qd dn̄s dicit Jo an. 3. nisi quis rgnatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non poterit introire i regnuz. 1 opp m.

Rñdeo dōm: q in vsu sacramentoz duo possūt (dei cōsiderari. s. cult⁹ diuinus. et sanctificatio hominis. Quoz primum pertinet ad hominem per comparationem ad deuz ḡm āt ecōuerso pertinet ad deum per comparationem ad hominem. Non pertinet autem ad aliquē determinate qd est in ptāte alterius: sed soluz illud qd ē i ptāte sua. Quia ergo sanctificatio hominis est in potestate dei sanctificantis: nō ptinet ad homines suo iudicio assumere res quib⁹ sanctificent: sed hoc opz Rño. princi.

esse ex diuina institutiõe determinat um: et ideo in sacramẽtis no. le. q͂b⁹ hoies sanctificãtur secundũ illud. j. ad Corin. 6. Abluti estis: sanctificati estis: oportz vti rebus ex diuina institutione determinatis.

Ad p^m Ad primum ergo dicendum: q͂ si idẽ possit per diuersa signa significari: determinare tamen quo signo sit vtendũ ad significandum pertinet ad sanctificantẽ. Deus aũt est qui nobis significat spiritualia per res sensibiles in sacramẽtis: et per ṽba similitudinaria in scripturis: et iõ sicut iudicio spiritus sancti determinatũ est quib⁹ similitudinib⁹ in certis scripture locis res spirituales significẽtur: ita etiã debz eẽ diuina institutione determinatũ que res ad significãdũ assumãtur in h⁰ vl' in illo sacramẽto.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dicẽdũ: q͂ res sensibiles habẽt naturalr' sibi inditas virtutes cõferẽtes ad corporalẽ salutẽ: et iõ nõ refert si due earũ eandẽ virtutẽ habeãt q͂s quis vtatur: sed ad sanctificatianẽ non ordinãtur ex aliqua virtute sibi naturaliter indita: sz solũ ex institutione diua: et ideo oportuit diuinitus determinari q͂bus reb⁹ sensibilibus sit in sacramentis vtẽdum.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dicendum: q͂ sicut Augu. dic. 19. cõtra Faustũ. Diuersa sacramẽta diuersis temporibus cõgruũt: sicut etiã diuersis verbis significãtur diuersa tẽpora. s. presens preteritum et futurũ. Et ideo sicut in statu legis nature homies nulla lege exterius data: sed solo interiori instinctu mouebant ad deũ colendũ: ita etiam ex iteriori instinctu determinabat eis: quib⁹ reb⁹ sensibilib⁹ ad dei cultũ vterentur. Postmodũ vero necesse fuit etiã exterius legez dari: tum ꝓpter obscurationẽ legis nature ex peccatis hominũ corruptã: tuz etiã ad expressiorez significationẽ gratie xp̃i: per quã hũanũ genus sanctificat: et iõ necesse fuit res determinari: quib⁹ hoies vterent i sacramẽtis. Nec propter h⁰ artat via salutis: quia res quarum vsus est necessarius in sacramentis: vel communiter habent. vl' paruo studio adhibito haberi possunt.

¶ Utrum in significatione sacrorũ requirantur verba. Ar. vj.

Ad sextum sic ꝓceditur. Ut q͂ in significatione sacramentorũ non requirant verba. Dicit enim Aug. ꝯtra Faustũ. Quid sunt aliud queq; corporalia sacra nisi q͂si quedã ṽba visibilia: et sic videt q͂ addere ṽba rebus sensibilibus in sacramentis sit addere ṽba ṽbis: sed hoc est supfluũ: nõ ergo requiruntur ṽba cũ reb⁹ sensibilibus in sacramẽtis. p^m.

¶ P̄. sacramẽtum ẽ aliqd vnũ: ex his aũt que sũt diuersorum generũ: non videtur aliquid vnũ fieri: cũ igit res sensibiles et verba sint diuersorũ generũ: quia res sensibiles sũt a natura: verba aũt a rõne: ergo videt q͂ in sacramẽtis non requirantur verba cuz rebus sensibilib⁹. 2^m.

¶ P̄. sacra no. le. successerũt sacramentis ve. le. q͂ illis ablatis ista sũt istituta: vt Au. dicit. 19. ꝯtra Faustũ: sed in sacramentis ve. le. non requirebat aliq͂ forma verborũ. ergo nec in sacramentis noue legis. 3^m.

Sed contra est q͂ apostol⁹ dicit Ephe. 5. Christ⁹ dilexit ecclesiam et tradidit semetipsum ꝓ ea vt illã sanctificaret: mũdãs eã in lauacro aque in verbo vite: vt Augu. dicit super Jo. Accedit ṽbum ad elemẽtum et fit sacramentum. sopp^m.

Rñdeo dicẽdũ: q͂ sacrã (sicut dcm̃ est. adhibet ad hominum sanctificationem sic Rño. p̄ncipa.

qdā signa. Tripliciter ḡ cōsiderari pñt: ⁊ quolꝫ mō ꝯgruit eis ꝙ ṽba rebus sensibilibus adiūgantur. pᵒ. n. pōt ꝯsiderari ex pte cause sāctificantis q̄ est verbū incarnatū: cui sacramentū quodāmō conformatur in hoc ꝙ rei sensibili verbum adhibetur: sicut in mysterio incarnationis carni sensibili ē ṽbuꝫ dei vnitū. 2ᵒ pñt ꝯsiderari sacramenta ex parte hoīs q̄ sctificatur: q̄ ꝯpōit ex aīa ⁊ corpe: cui ꝓportionatur sacramentalis medicina: q̄ per rem visibilem corpus tangit: et per verbum ab aīa creditur. Vñ Aug. di. super illud Jo. 14. Jam vos mundi estis pp sermoneꝫ ⁊c̄. vñ ista est tāta virtus aque vt corpus tangat et cor abluat nisi faciēte ṽbo nō qꝛ dr: sed qꝛ creditur. 3ᵒ potest ꝯsiderari ex parte ipsius significationis sacramentalis. Dic̄. n. Aug. in. 2. de doc. xp̄i. ꝙ verba inter hoīes optinuerūt pncipat⁹ significandi: qꝛ ṽba diuersimode formari possunt ad significandos diuersos conceptus mentis. Et ꝓpter hoc per verba magis distīcte possumus exprimere qd̄ mente cōcipim⁹: ⁊ iō ad pfectionē significationis sacramētal' necesse fuit vt significatio reꝝ sensibiliū p aliq̄ ṽba determinaretur. Aqua. n. sigāre potest ⁊ ablutionen propter suam humiditatem: ⁊ refrigeriū ꝓpter suam frigiditatem. Sed cuꝫ dicitur ego baptizo te: māifestatur ꝓ aqua vtimur ad significandaꝫ emundationem spiritualem.

Ad pᵐ **Ad pmum** ergo dōꝫ: ꝙ res visibiles sacramentorum dicuntur ṽba per q̄dam similitudinem: inq̄tum. s. participant q̄dam vim significandi: que principaliter est i ipsis verbis: vt dictum est: ⁊ ideo nō est superflua ingeminatio verborum: cum i sacramētis rebus visibilib⁹. verba Ad 2ᵐ aduntur: quia vnum eoꝝ terminatur per aliud: vt dictum ē. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ q̄uis verba ⁊ alie res sensibiles sint in diuerso genere q̄tum ptinet ad nām rei: conueniūt tamen in ratione significādi: que perfectius est in verbis q̄ in aliys rebus. ⁊ iō ex verbis ⁊ rebus fit q̄dāmō vnū in sacramentis sicut ex forma et mā: inq̄tum. s. per verba pficitur significatio reꝝ: vt dictum est. Sub rebus autē cōprehendūtur ipsi act⁹ sensibiles: puta ablutio: inunctio ⁊ alia hmōi: qꝛ i his est eadem rō ꝯsignificandi ⁊ in rebus. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ sic̄ Aug. dicit contra Faustum: alia debēt eē sacramenta rei pñtis: ⁊ alia rei future: sacramēta autem veteris legis prenuncia erant xp̄i venturi: et ideo ñ ita expresse significabāt xp̄m: sicut sacramēta noue legis: que ab ipso xp̄o effluunt et q̄daꝫ similitudineꝫ ipsius in se habent: vt dictum est. Vtebantur tñ in veteri lege aliquibus ṽbis: in his que ad cultum dei pertinēt tā sacerdotes qui erant sacramentoꝝ illoruꝫ ministri ꝫm illud Numeri. 6. Sic bñdicetis filys israel ⁊ dicetis eis Benedicat tibi dñs ⁊c̄. q̄ ēt illi q̄ illis sacris vtebantur scd̄m illud Deutro. 26. Profiteor coram domino deo tuo. Ad 3ᵐ

¶ Utrum requirantur determinata verba in sacramentis. Ar. 7.



AD septimum sic ꝓceditur. Vr̄ ꝙ requirantur determiata verba in sacris. Ut. n. phs dicit: voces non sunt eedem apud omnes: sed salus que per sacr̄m q̄ritur est eadem apud oēs: ḡ nō requiruntur aliqua determiata verba in sacris. ¶ P̄. ṽba requiruntur in sacris inq̄tum sunt principaliter significatiua: sicut dc̄m̄ eīt: sꝫ ꝯtingit per diuersa verba idem significari: ergo nō requirūtur determinata verba in sacramentis. ¶ P̄. Corruptio cuiuslꝫ rei vari- pᵐ 2ᵐ 3ᵐ

& eius spēm: sed quidā corrupte v̄ba ꝓferunt: nec tñ pp hoc credi=tur sacrõꝝ effũs īpediri: alioqn il literati & balbi .q̄ ista sacrã ꝓferũt frequēter defcm̄ in sacris inducerent: ḡ vr̄ q̄ nõ requirant̄ in sacramentis determinata verba.

Sed contra est q̄ dñs determinata verba protulit in consecratione sacramenti eucharistie dicēs. Mat. 16. Hoc est corpus meum. Sil̄r etiā mādauit discipulis vt sub determinata forma verboꝝ baptizarēt dicens. Mat. vlti. Euntes docete oēs gētes baptizātes eos in noīe p̄ris & filij et spūs scti.

Respondeo dicendum: q̄ sic(ut dictū est: in sacramentis v̄ba se hñt p modū forme: res autē sensibiles p modũ m̄ae: ī oībus aũt cõpositis ex m̄a & forma: principiũ determinatiõis est ex parte forme q̄ est quodammõ finis et terminus m̄ae: & iõ ṗncipalius requirit̄ ad esse rei determinata forma q̄ determinata m̄a. Ma enim determiata requirit̄ vt sit ꝓportiõata determiate forme. Cum igitur in sacramentis requirant̄ determinate res sensibiles que se habent in sacramentis sicut materia: multomagis requiritur ī eis determinata forma verboꝝ.

Ad primũ ḡ dicendū: q̄ sicut Au. dicit super Jo. Verbum operat̄ in sacramentis: non q2 dicit̄ .i. non ƀm exteriorem sonũ vocis: sed q2 credit̄ ƀm sensum verborũ q̄ fide tenet̄: & hic quidē sensus est idē apud oēs: l3 non eedem voces sint q̄tum ad sonum: & iõ cuiuscunq3 lingue v̄bũ proferat̄: talis sēsus ꝑficit sacr̄m.

Ad 2m dicendū: q̄ l3 in qual3 lingua ꝯtingat diuersis vocib⁹ idē significari: semp tñ aliqua illarū vocum est: qua ṗncipalius & cõius hoīes illi⁹ lingue vtunt̄ ad hõ significādū & talis vox assumi d3 in significatione sacramenti. Sic etiā īter res sensibiles illa assumitur ad significationem sacri: cui⁹ vs⁹ ē cõior ad actũ p quē sacri effectus significat̄ sic aqua cõius vtũtur homines ad ablutionē3 corporalem per quā spũalis ablutio significat̄: & iõ aqua assumit̄ vt m̄a in baptismo.

Ad 3m dicendū q̄ ille qui profert v̄ba corrupta sacramētalia: si hoc ex industria facit non vr̄ intendere facere quod facit ecclesia & ita non vr̄ ꝑfici sacr̄3. Si autem faciat ex errore vel lapsu lingue si sit tāta corruptio q̄ oīno auferat sensum locutionis non vr̄ ꝑfici sacr̄m. Et hoc precipue cõtingit qñ fit corruptio ex parte principij dictiõis: puta si loco ei⁹ qđ ē in noīe p̄ris dicat ī noīe m̄ris. Si v̄o non total̄r auferat̄ sens⁹ locutiõis p hui⁹ corruptelā: nihilominus perficitur sacr̄m: et hoc precipue ꝯtingit quando fit corruptio ex parte finis: puta si aliquis dicat patrias: & filias: q̄uis enī verba corrupte prolata nihil significent ex virtute impositionis accipiuntur tamen vt significantia ex accommodatiõe vsus: & ideo licet mutetur sonus sensibilis remanet tamen idem sensus. Quod autem dictū est de d̄ria corruptiõis circa ṗnm vel finem dictionis rõnē hēt quia apud nos variatio que est ex parte principij mutat significationem variatio autē3 ex parte finis dictionis vt plurimū3 non mutat ꝯsignificationem: que tamen apd̄ grecos variatur etiā secundũ ṗncipium dictionis in declinationibus verborum. Magis tamen vr̄ attendenda quantitas corruptionis ex parte dictionis: que ex vtra q̄ parte põt esse tam parua q̄ non aufert sensum v̄boꝝ: & tā magna q̄ aufert: sed vnum horũ facilius accidit ex parte principij: & aliud ex parte finis.

Utrum aliquid liceat addi verbis in q̄bus for^a ē sacroꝝ. Ar. 8.

primum  D octauu3 sic pceditur. Uř q nihil liceat addeř verbis in quib⁹ ꝯsistit forma sacramētoꝝ. Nō.n.minoris sunt necessitat; h⁹i ꝟba sacřalia q̄ȝ verba sacre scripture: sed ꝟbis sacre scripture nihil licet addere vł minuere. Dř.n. Deutro.4. Nō addetis ad ꝟbū qđ vobis loquor: neqȝ auferretis ab eo. Et apoc.vlt. Cōtestor ego oi audiēti ꝟba ꝓphetie libri h⁹ siqs apposuerit ad hoc apponet sup eū de⁹ plagas scriptas in libro isto: ꝛ siqs diminuerit auferet deus ptē eius de libro vite: ḡ vř q neqȝ in formis sacřoꝝ liceat aliqđ addere vł minuere.

2m. ¶ P̄. ꝟba se hñt in sacřis p modum forme: vt dcm̄ ē: sȝ i formis q̄libet additio vel subtractio variat spēȝ: sicut ꝛ in numeris: vt dř.8. metha. ergo vř q si aliqđ addatur vel substrahař a forma sacři. nō erit ideȝ sacramētū.

3m ¶ P̄. sic vel formā determinat⁹ numer⁹ dictionū reqritur: ita ēt reqriř determinat⁹ ordo ꝟboꝝ: ꝛ ēt orōnis cōtinuitas: si ḡ additio vel subtractio non aufert sacramenti virtutē: vř q pari rōne nec transpositio verboꝝ aut ēt interpolatio ꝓnunciatiōis.

ē oppm Sȝ ꝯtra est qđ in formis sacramētoꝝ q̄dā apponunř a qbusdā q̄ ab alijs nō ponunř. Sic latini baptizant sb hac forma ego te baptizo i noie pr̄is ꝛ filij ꝛ spūs scti. Greci āt sub ista: baptizeř huus xpi. N.i noie pr̄is ꝛc. ꝛ tamē vtriqȝ veꝝ ꝯferř sacřm: ergo i formis sacřoꝝ licet aliquid addere vel minuere.

R̄io princi. Rñdeo dcm̄: q circa omnes istas mutatiōes que pñt i formis sacřoꝝ ꝯtigere: duo viđr eē ꝯsiderāda vnū qdeȝ ex pte ei⁹ q ꝓfert ꝟba: cuius intētio reqriř ad sacřm vt.ī. diceř: ꝛ iđ si intedat p hmōi additionē vel diminutionē aliū ritū iducere q nō sit ab ecclesia recept⁹. nō vř ꝑfici sacřm: qꝛ nō vř q intēdat facere id qđ facit ecclesia. Aliud āt ē ꝯsiderādū ex pte significationis ꝟboꝝ. Cuȝ .n. ꝟba openř in sacřis q̄ȝtū ad sensum que faciunt: vt.s̄. dcm̄ ē oȝ cōsiderare vtꝝ p talē mutationē tollař debit⁹ sens⁹ ꝟboꝝ qꝛ sic manifestū est q tolliř ꝟtus sacramēti. Manifestū ē āt: q qñ diminuitur aliquid eoꝝ que sunt de sba forme sũbalis sacřalis tolliř debit⁹ sensus ꝟboꝝ: ꝛ iđ ñ ꝑficiř sacřm. Uñ Didim⁹ dic in lib. de spū sctō. Si qs ita baptizare crediř: vt vnū de pdict; noib⁹ ꝑtermittat.s. patris ꝛ filij et spūsscti sine ꝑfectione baptizabit. Si āt subtrahař aliquid qđ nō sit de sũba forme talis diminutio non tollit debitū sensū ꝟborū: ꝛ p ꝯñs nec sacři ꝑfectionē. Sicut in for^a eucharistie: q̄ ē h⁹ ē.n. corp⁹ meū. n.n. sublatū non tollit debitū sensum verboꝝ: ꝛ iđ nō impedit ꝑfectionē sacři q̄uis possit ꝯtingere q ille q ꝑtermittit peccet ex negligentia vł ꝯtēptu. Circa additionē āt ꝯtigit aliqđ apponi qđ ē corruptiuū debiti sensus: puta si aliquis dicat: ego baptizo te: i noie pr̄is maioris ꝛ filij minoris: sic arriani baptizabāt: ꝛ iđ talis additio tollit ꝟtuteȝ sacři. Si vero sit talis additio q nō auferat debitū sensū: nō tolliř sacři ꝟtus. Nec refert vtrū talis additio fiat in pn⁰: medio: vel in fine: vt si aliquis dicat ego te baptizo in noie dei pr̄is oipotentis: et filij ei⁹ vnigeniti ꝛ spūsscti paracliti: erit verū baptisma. Et silř si quis dicat: ego te baptizo: in noie pr̄is et filij et spūsscti. ꝛ beata ꝟgo te adiuuet: erit verum baptisma. Forte aūt si diceret: ego te baptizo: i noie patris et filij et spiritussancti et beate virginis Marie: nō esset baptisma: qꝛ dř.1. ad Cor.1. Nunqd paulus pro vobis crucifixus est: aut i

nomine pauli baptizati estis. Sz hoc verū est si sic intelligatur in noīe beate v̄ginis baptizari: sicut ī nomine trinitatis quo baptismus ꝯsecratur: talis.n.sensus esset ꝯtrarius v̄e fidei: ⁊ p ꝯñs tolleret: v̄itatem sacri. Si v̄o intelligatur ꝙ illud qđ additur ī noīe beate v̄ginis non quasi nomen beate v̄ginis aliquid operet in baptismo: sz vt ei⁹ intercessio ꝓsit baptizato ad ꝯseruandam grām baptismalē non tollitur perfectio sacramenti.

Ad pᵐ **Ad primum** ḡ dđm: ꝙ ad verba sacre scripture non lz aliquid apponere: q̄tū ad sensū; sz q̄tum ad expositionem sacre scripture: multa eis verba a doctorib⁹ apponuntur. Nō tñ lz ēt v̄bis sacre scripture apponere ita ꝙ dicantur esse de integritate sacre scripture: qꝛ hoc viciū falcitatis argueret. ⁊ silr si q̄s dicerz aliq̄d esse de necessitate forme qđ non est. ¶ Ad 2ᵐ dđm: ꝙ verba ptinent ad formā sacri rōne sensus significati: ⁊ iō quecūq̄ fiat additio vel subtractio verboꝝ q̄ nō addat aliquid aut subtrahat debito sensui nō tollitur spēs sacri. ¶ Ad 3ᵐ dđm: ꝙ si sit tanta interruptio v̄boꝝ ꝙ intercipiatur ītētio ꝓnūciantis: tollitur sensus sacri: ⁊ p ꝯñs veritas eius non aūt tollitur qñ est parua interruptio ꝓferentis que intensionem ⁊ intellectum verborum non aufert. Et idem ēt dđm: de trāspositione v̄borum: qꝛ si tollit sensum locutionis non perficit sacrm: sicut pz de negatione preposita vel post posita signo. Si āt sit talis transpositio que sensuz locutionis non variat: non tollitur veritas sacramēti: secundū ꝙ philosophus dicit ꝙ nomina ⁊ verba transposita idem significant.

¶ De necessitate sacramentoruz. Questio.lxi.

Deinde ꝯsiderandū est de necessitate sacroꝝ. Et cᵃ hoc queruntur q̄ttuor. Primo vtrum sacra sint necessaria ad salutem humanam. Secūdo vtrum fuerint necessaria in statu ante peccatum. Tertio vtꝝ fuerint necessaria in statu post peccatū ante xp̄m. Quarto vtrum fuerint necessaria post xp̄i aduentū.

¶ Utrum sacramēta fuerint necessaria ad humanā salutē. Ar.1.

Ad primum sic procedit. Ur ꝙ sacra non fuerint necessaria ad humanā salutē. Dicit.n. Apo.1.ad Thim.4. Corporalis exercitatio ad modicū vtilis est: sed vsus sacramētoꝝ ptinet ad corporalem exercitationem: eo ꝙ sacra pficiuntur in significatiōe sensibiliū reꝝ et v̄boꝝ: vt dcm̄ est ergo sacramēta non sunt necessaria ad humanam salutē. pᵐ

¶ P̄.2. Ad Corin.12. Apostolo dicitur. Sufficit tibi gratia mea: nō aūt sufficeret si sacramenta essent necessaria ad salutez non sunt ergo sacramēta saluti humane necessaria. 2ᵐ.

¶ P̄. posita causa sufficienti nihil aliud videntur esse necessariuz ad effectum: sed passio christi est sufficiens causa nostre salutis. Dicit enim Aposto. ad Ro.5. Si cuz inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filij eius multo magis reconciliati salui erimus ī vita ipsius: non ergo requiruntur sacramenta ad salutem humanā. 3ᵐ

Sz cōtra est qđ Aug. dicit. 19.ꝯ. Faustū ī nᵘ ī ullum nomen religionis seu verum oppᵐ

seu falsum coadunari homines possunt: nisi aliquo signaculorum seu sacrorum visibilium consortio colligentur: sed necessarium est ad humanam salutem homines adunari in unum sub religionis nomen: ergo sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem.

Respondeo. principi. **Respondeo** dicendum: quod sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem triplici ratione. Quarum prima sumenda est ex conditione humane nature: cuius proprium est ut per corporalia et sensibilia in spiritualia et intelligibilia deducatur. Pertinet autem ad divinam providentiam: ut unicuique rei provideat secundum modum sue conditionis: et ideo convenienter divina sapientia homini auxilia salutis confert sub quibusdam corporalibus et sensibilibus signis que sacramenta dicuntur. 2a ratio sumenda est ex statu hominis: qui peccando se subdidit per affectum corporalibus rebus; ibi autem debet medicinale remedium homini adhiberi ubi patitur morbum: et ideo conveniens fuit ut deus per quedam corporalia signa hominibus spiritualem medicinam adhiberet: nam si spiritualia nuda ei proponerentur: eius animus applicari non posset / corporalibus deditus. 3a autem ratio est sumenda ex studio actionis humane que precipue circa corporalia versatur: ne quod esset homini durum si totaliter a corporalibus actibus abstraheretur: proposita sunt ei corporalia exercitia in sacramentis quibus salubriter exerceantur ad evitanda superstitiosa exercitia que consistunt in cultu demonum: vel qualitercunque noxia que consistunt in actibus peccatorum. Sic igitur per sacramentorum institutionem homo convenienter sue nature eruditur per per sensibilia humiliatur se corporalibus subiici cognoscens: dum sibi per corporalia subvenitur preservatur etiam a noxiis actionibus per salubria exercitia sacramentorum.

Ad primum dicendum: quod corporalis exercitatio: inquantum est corporalis non multum utilis est: sed exercitatio per usum sacrorum non est pure corporalis: sed quodammodo est spiritualis. scilicet per significationem et causalitatem. ad pm. ¶ Ad 2m dicendum: quod passio christi est causa sufficiens humane salutis nec propter hoc sequitur quod sacramenta non sint necessaria ad humanam salutem quia operantur in virtute passionis christi: et passio christi quodammodo applicatur hominibus per sacramenta secundum illud Roma. 6. Quicunque baptizati sumus in christo in morte ipsius baptizati sumus. ad 2m. ¶ Ad 3m dicendum: quod gratia dei est sufficiens causa humane salutis: sed deus dat hominibus gratiam secundum modum eis convenientem et ideo necessaria sunt hominibus sacramenta ad gratiam consequendam. Ad 3m

¶ Utrum ante peccatum sacramenta fuerunt homini necessaria. Ar. ii.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod etiam ante peccatum fuerit homini necessaria sacramenta. Quia sicut dictum est sacramenta sunt necessaria homini ad gratiam consequendam: sed etiam in statu innocentie homo indigebat gratia sicut in prima parte habitum est: ergo etiam in statu illo erant necessaria sacramenta. pm. ¶ Praeterea. sacramenta sunt necessaria homini secundum conditionem humane nature sicut dictum est: sed eadem est natura hominis ante peccatum et post peccatum: ergo videtur quod etiam ante peccatum homo indiguerit sacramentis. 2m. ¶ Praeterea. matrimonium est quoddam sacramentum secundum illud Ephe. 5. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in christo et ecclesia: sed matrimonium fuit institutum ante peccatum ut dicitur Gen. 2. ergo sacramenta erant necessaria homini ante peccatum. 3m.

Sed contra est quod medicina non est necessaria nisi egroto: secundum illud Mat. 9. Non est l opp.

opus sanis medicus: sed sacra sunt quedam spiritales medicine que adhibentur contra vulnera peccati: ergo non fuerunt necessaria ante peccatum

Rño. princi. **Respondeo** dicendum dicendum: quod in statu innocentie sacra necessaria non fuerunt. Cuius ratio accipi potest ex rectitudine status illius in quo superiora inferioribus dominabantur et nullo modo dependebant ab eis. Sicut enim mens suberat deo ita menti suberant inferiores anime vires et ipsi anime corpus contra hunc autem ordinem esset si anima perficeretur vel quantum ad scientiam vel quantum ad gratiam per aliquid corporale quod fit in sacris et ideo in statu innocentie homo sacris non indigebat non solum inquantum sacra ordinantur ad remedium peccati: sed etiam inquantum ipsa ordinantur ad anime perfectiones

Ad primum **Ad primum** ergo dicendum: quod homo in statu innocentie gratia indigebat: non tamen ut eam consequeretur per aliqua sensibilia signa: sed spiritualiter et inuisibiliter.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod eadem est natura hominis ante peccatum et post peccatum non tamen est idem nature status nam post peccatum anima etiam quantum ad superiorem partem indiget accipere aliquid a corporalibus rebus ad sui perfectionem quod in illo statu homini necesse non erat.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum quod matrimonium fuit institutum in statu innocentie non secundum quod est sacramentum: sed secundum quod est in officium nature ex consequenti tamen aliquid significabat futurum circa christum et ecclesiam: sicut et omnia alia in figura christi precesserunt.

¶ Utrum post peccatum ante christum sacra debuerunt esse. Ar.iij.

pm 
D tertium sic proceditur. Videtur quod post peccatum ante christum sacra non debuerint esse. Dictum est enim quod per sacra passio christi hominibus applicatur et sic passio christi comparatur ad sacra sicut causa ad effectum sed effectus non precedit causam: ergo sacra

2m. non debuerint esse ante aduentum christi. ¶ Praeterea sacra debent esse conuenientia statui humani generis ut patet per Aug. 19. contra Faustum: sed status humani generis non fuit mutatus post peccatum usque ad reparationem factam per christum ergo nec sacra debuerunt immutari ut praeter sacra legis nature alia statuerentur in lege Moysi.

3m ¶ Praeterea quanto magis est aliquid propinquum perfecto: tanto magis debet ei assimilari: sed perfectio salutis humane per christum facta est cui propinquiora fuerunt sacra ve. le. quam ea que fuerunt ante legem: ergo debuerunt esse similiora sacris christi cuius tamen contrarium apparet ex eo quod sacerdotium christi predicitur esse futurum secundum ordinem melchi. non secundum ordinem aaron ut habetur Heb. 12. non ergo conuenienter fuerunt disposita ante christum sacramenta.

i oppm **Sed contra** est quod Aug. dicit. 19. contra Faustum quod prima sacra que celebrabantur et obseruabantur ex lege prenuncia erant christi venturi: sed necessarium erat ad humanam salutem ut aduentus christi prenunciaretur ergo necessarium erat ante christum sacra quedam disponi.

Rño princip. **Respondeo** dicendum: quod sacra necessaria sunt ad humanam salutem inquantum sunt quedam sensibilia signa inuisibilium rerum quibus homo sanctificatur: nullus autem sanctificari potest post peccatum nisi per christum quem proposuit deus propiciatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitie sue: ut sit ipse christus iustus et iustificans eum qui ex fide est iesu christi et ideo oportebat ante christi aduentum esse quedam signa visibilia quibus homo fidem suam protestaretur de futuro saluatoris aduentu et huiusmodi signa dicuntur sacra: et sic patet quod ante christi aduentum necesse fuit quedam sacra institui.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod passio christi est causa finalis veterum sacrorum: que scilicet ad ipsam significandam sunt instituta causa autem finalis non precedit tempore sed solum intentione agentis: et ideo non est inconueniens aliqua sacramenta ante christi passionem fuisse.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum quod status humani generis post peccatum et ante christum dupliciter potest considerari. Uno modo secundum fidei rationem: et sic semper vnus et idem permansit quia scilicet iustificabantur homines per fidem futuri christi aduentus: Alio modo potest considerari secundum intentionem et remissionem peccati et expresse cognitionis de christo. Nam per incrementa temporum et peccatum

cepit in hoc magis donari: intantum quod rone hois per peccatum obtenebrata non sufficerent hoi ad recte viuendum precepta legis nature: sed necesse fuit determinari precepta in lege scripta et cum his quedam fieri sacra oportebat etiam: quod per incrementa temporum magis explicaretur cognitio fidei: quia vt Gre. dicit per incrementa temporum creuit diuine cognitionis augmentum. Et ideo etiam necesse fuit quod in veteri le. etiam quedam sacra fidei quam habebant de christo venturo determinarentur: que quidem comparantur ad sacra que fuerunt ante le. sicut determinatum ad indeterminatum quia s. ante le. non fuit determinate prefixum hoi: quibus sacris vteretur sicut fuit per legem: quod erat necium: et propter obtenebrationem le. nalis: et vt esset determinatio fidei signo.

Ad 3m — ¶ Ad 3m dicendum: quod sacrum Melchi. quod fuit ante le. magis assimilatur sacro no. le. in materia: inquantum s. obtulit panem et vinum vt habetur Gen. 14. sicut etiam sacrificium no. le. oblatione panis et vini perficitur. Sacra tamen legis Mosaice magis assimilantur rei signate per sacrum s. passioni christi vt patet de agno paschali: et alijs huiusmodi. Et hoc ideo ne propter continuitatem temporis si permaneret eadem sacramentorum species videretur sacramenti eiusdem esse continuatio.

¶ Utrum post christum debuerit esse aliqua sacramenta. Ar. iiij.

pm. 

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod post christum non debuerunt esse aliqua sacra. Ueniente enim veritate debet cessare figura: sed gratia et veritas per iesum christum facta est: vt dicitur Jo. 1. cum igitur sacramenta sint veritatis signa siue figure. videtur quod post christi passionem sacramenta esse non debuerunt. ¶ Preterea. sacramenta in quibusdam elementis consistunt vt ex supradictis patet: sed apostolus dicit Gal. 4. quod cum essemus paruuli sub elementis mundi eramus seruientes: nunc autem temporis plenitudine veniente iam non sumus paruuli: ergo videtur quod non debeamus deo seruire sub elementis huius mundi corporalibus sacramentis vtendo.

¶ Preterea. apud deum non est transmutatio: nec vicissitudinis obumbratio: vt dicitur Jac. 1. sed hoc videtur ad quandam mutationem diuine voluntatis pertinere: quod alia sacra nunc hoibus adhibeantur ad sanctificationem tempore gratie: et alia ante christum: ergo videtur quod post christum non debuerunt alia sacra institui. — 3m

Sed contra est quod Aug. dicit contra Faustum. 19. quod sacra ve. le. sunt ablata quia impleta: et alia sunt instituta virtute maiora: vtilitate meliora actu faciliora. numero pauciora. — I oppm

Respondeo dicendum: quod sicut antiqui patres saluati sunt per fidem christi venturi: et ita et nos saluamur per fidem christi iam nati et passi: sunt autem sacra quedam signa protestantia fidem qua homo iustificatur: oportet autem alijs signis signari futura: preterita seu presentia. vt enim Aug. dicit. 19. contra Faustum eadem res aliter annunciatur facienda aliter facta sicut ipsa verba passurus et passus non similiter sonant: et ideo oportet quedam alia sacra esse in no. le. quibus significentur ea que precesserunt in christo preter sacra ve. le. quibus prenunciabantur futura. — Rno. principa.

Ad primum ergo dicendum quod sicut Dio. di. 1. 5. c. cel. hie. Status no. le. medius est inter statum ve. le. cuius figure implentur in no. le. et inter statum glorie in qua omnis nude et perfecte manifestabitur veritas et ideo tunc nulla erunt sacramenta. Nunc autem quamdiu per speculum et in enigmate cognoscimus vt dicitur. 1. ad Cori. 13. oportet nos per aliqua sensibilia signa in spiritualia deuenire quod pertinet ad rationem sacramentorum. — Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: quod sacramenta ve. le. apostolus vocat egena et infirma elementa quia gratiam nec continebant: nec causabant, — Ad 2m

et ideo vtētes illis sacris dicit apl's sub elemētis mūdi do ḃuisse: qz. s. nihil aliud erāt ꝙ elementa hui⁹ mūdi: nr̄a aūt sacra grām ꝯtinēt: et cāntꝫ iō non est de eis sil's rō.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōz: ꝙ sicut pr̄familias non ex hoc hr̄e monstrak mutabilem voluntatē: qz diuersa p̄cepta familie sue ꝓponit ꝓ tēpoꝝ varietate ñ eadem p̄cipiens hyeme aut estate: ita nō ondik aliqua mutatio eē ī deū ex hoc ꝙ alia sacra istituit p⁹ xp̄i aduentū: ⁊ alia tēpore legis qz illa fuerūt cōgrua gr̄e ꝑfigurande: hec autē sunt ꝯgrua gr̄e p̄ntialr̄ demōstrande.

¶ De effectu principali sacramētorum. Questio.lxij.



Deinde ꝯsiderādū ē de effectu sacroꝝ. Et p⁹ d̄ effectu ei⁹ pncipali: q̄ ē gr̄a. 2° de effectu secūdario qui ē character. ¶ Circa pm q̄rūk sex. p° vtꝝ sacra no.le. sint cā gr̄e. 2° vtrū gr̄a sacr̄alis aliq̄d addat sup gr̄am ꝟtutuz ⁊ donoꝝ. 3° vtrū sacra ꝯtineant gratiam. 4° vtꝝ sit aliqua virtus ad causandū gratiā. 5° vtrū talis virtus in sacramētis deriuetur a passiōe chri sti. 6° vtrum sacramenta. vete.le. gratiam causarent.

¶ Utrū sacramenta sit causa gratie. Ar.1.



1m Ad primuz sic proceditur. videtur ꝙ sacramēta non sint cā gratie. Non enim idez videtur signum esse et cā eo: ꝙ rō signi videtur magis effectiui competere: sz sacrm̄ est signuz gratie: non igik est cā eius.

2m. ¶ p̄. nullum corpale agere pōt in rē sp̄ūalem: eo ꝙ agēs honorabilius est patiēte. vt Aug. dic. 12. sup Gen. ad literā sed subz gratie est mēs hoīs: q̄ ē res sp̄ūalis ñ ḡ sacramēta pn̄t gratiā cāre.

3m ¶ p̄. illud qd̄ est ꝓpriū dei ñ dz aliene creature attribui: sed causare grām ē ꝓ ꝓpriū di: fz illō ps. Graz ⁊ gliaz dabit dñs cū ḡ sacra ꝯsistēt in quibusdā verbis ⁊ rebus creatis: non vr̄ ꝙ possint gratiā causare.

1 oppm Sz ꝯtra est qd̄ Aug. dic super Jo. ꝙ aqua baptisimalꝭ corp⁹ tāgit ⁊ cor abluit: sz cor ñ abluik nisi ꝑ gr̄az ḡ cāt gr̄az et pari rōne alia ecclie sacramēta

Rn̄o princi. Rn̄deo dōm: ꝙ necesse ē dicere sacramenta no. le. per aliquem modum gratiā causare. Manifestuz est. n. ꝙ ꝑ sacramēta noue le. hō xp̄o incorpak: sic de baptismo dicit Apost. ad Gal. 3. Quotquot in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis: nō autem efficitur hō mēbrū xp̄i nisi ꝑ gratiā. Quidā tamē dn̄t ꝙ ñ sunt causa gratie aliq̄d opando. sz qz de⁹ sacramētꝭ adhibitis in aīa gratiā opak. Et ponūt exemplū de illo q̄ afferens denariū plūbeū accepit. 100. lib. ex regis ordinatiōe nō ꝙ denari⁹ ille aliq̄d opek ad hn̄dū p̄dicte pecunie q̄titatē: sz hoc opak sola voluntas regis. Un̄ et Ber. dic in q̄dam s̄mone ī cena dn̄i. Sicut inuestik Canonic⁹ per libruz: Abbas ꝑ bacculū: eps̄ ꝑ ānulum: sic diuisiones gratiaꝝ diuerse sunt tradite. sacramētis. Sed si quis recte ꝯsideret iste modus non trāscendit rōnem signi. Nam denarius plūbeus non est nisi quoddam signū regie ordinationis: ad hoc ꝙ pecunia recipiatur ab isto. Silr̄ liber ē quoddā signū quo designak traditio canonicat⁹. Scdz h° igitur sacra no. leg. nihil plus essent ꝙ signa gratie cum tn̄ ex multis sanctorum auctoritatibus habeatur ꝙ sacramenta no. le. nō solū significāt: sed cānt gr̄am. Et ideo

aliter dnm q duplex est cā agens pncipalis et instrālis. Principal' quidem operat p virtutē sue forme cui assimilatur effectus: sicut ignis suo calore calefacit: et hō nō non pōt cāre gatiam nisi deus quia grā nihil est aliud q̄ q̄dā participata similitudo diuine nāe: fm illd. 2. Pe. 1. Magna nobis et preciosa pmissa donauit: vt diuine simus psortes nature. Cā vero instrālis non agit per virtutez sue forme sz solu p motū q̄ mouetur a principali agente: vnde effectus nō assimilat instrumento: sed pncipali agenti: sicut lectus non assimilatur securi: sed arti q̄ est in mente artificis. Et hoc modo sacramēta no. leg. gratiam causant: adhibentur eñ ex diuina ordinatione ad gratiā in eis cāndam. Vñ Aug. dicit 19. ptra Faustū. Hec omnia. s. sacramentalia fiunt et transeūt: virtus tamē. s. dei q̄ per ista operatur iugiter manet. Hoc aūt pprie dr instrumentum per qd aliquis operat. vnde. 2. Thim. 3°. dr. Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis.

Ad pm **Ad primum** g dnm: q cā principal' nō pprie pōt dici signū effectus licz occulti: ēt si ipsa sit sēsibilis et manis cā: sed instrāl' si sit manis pōt dici signū effectus occulti eo: q si solum est causa: sed q̄dammō effectus inq̄tum mouetur a principali agente. Et fz hō sacrā no. le. sil' sunt cāe et signa: et inde est q sicut cōiter dicit: efficiunt qd figurant. Ex quo etiā patet q hñt pfecte rōnem sacramenti: inq̄tū ordinant ad aliqd sacrm non solum p modū signi: sed ēt p modū cause.

Ad 2m ¶ Ad 2m dnm: q instrm habz duas actiones. Unam instrumentalem fm q̄ operatur: nō in virtute ppa. sed in virtute principalis agentis. Aliā autē actionem habz ppam que cōpetit sibi fm ppriaz formā: sicut securi scindere rōne sue acuitatis facere aūt lectum. inq̄tum est instrumentum artis: nō aūt perficit instrālem actionez nisi exercēdo actionem ppriam scindendo. n. facit lectum. Et similiter sacrā corporalia per ppam operationem quā exercent circa corpus qd tangunt: efficiunt operationē instrumentalem ex virtute diuina circa aīam: sicut aqua baptismi abluendo corpus fm ppam vtutē abluit aīam: inq̄tum est instrumētum vtuti s diuine: nam ex aīa et corpore vnum fit: et hoc est quod Aug. dicit q corpus tangit et cor abluit. ¶ Ad 3m dnm: q rō illa pcedit de eo qd est cā gratie p modum principalis agentis: hō. n. est pprium dei: vt dcm̄ est. Ad 3m.

¶ Utz gratia sacrālis aliquid addat sup grām virtutū. Ar. ij.

Ad secundum pm. sic procedit. Videt q gratia sacramentalis non addit aliquid s. gratiam virtutū et donoz. Per gratiam enī vtutū et donoz pficit aīa sufficienter et q̄tum ad eentiā aīe: et q̄tuz ad potentias eius vt patet ex his que in secunda parte dicta sunt: sed gratia ordinatur ad aīe perfectionē g grā sacrālis non potest aliquid addere sup gratiā vtutum et donoz. ¶ P̄. defectus aīe ex pctis cāntur: sed oīa pcā sufficienter excluduntur per grām vtutū et donorū: qr nullū est peccatū: qd nō cōtrariet alicui vtuti: grā g sacrālis cū ordinet ad defectus aīe tollendos. non potest aliqd addere sup grām vtutū et donoz. 2m. ¶ P̄. omis additio vel subtractio i formis variat spēm. vt dr i. 8. methu. si ergo grā sacramental' addit aliqd sup gratiā virtutū et donoz: sequitur q equiuoce dicat grā: et sic nichil certuz nob ondit ex hoc q sacrā hñt grām causare. 3m.

[1 oppm.] Sz contra est q si gratia sacramentalis nō addit aliqd sup grām donoꝝ et ꝟtutum: frustra sacrā hñtib9 et dona et ꝟtutes ꝯferunt: in opib9 autez dei nichil ē frustra: ergo vr q grā sacralis aliqd addat sup grāz virtutū et donoꝝ.

[3: Rñ. princi.] Respōdeo dicendū: q sicut in 2a parte dcm ē. Grā ꝺm se considerata perficit eēntiaz aie inqꝫm pticipat qꝺdā silitudinē dim eē. Et sic ab eēn9 aie fluūt ei9 poc: ita a grā fluunt qdā pfectōes ad potētias aie: q dnr ꝟtutes et dona: qb9 poe pficiuntur in ordine ad suos actus ordinantur autem sacrā ad quosdā spāles effectus necessarios i vita xpiana: sic baptism9 ordinat ad quādā spūalē rgenerationē q hō morit vitijs. et fit mēbrū xpi: q qdē effūs ē aliqd spāle pter act9 potētiaꝝ aie: et eadem rō ē in alijs sacrīs. Sic igr ꝟtutes et dōa addūt sup grām communit dictā quādā pfectionē dterminate ordinatā ad ppos act9 potentiaꝝ. Ita grā sācral addit sr grām cōiter dictā et.s. ꝟtutes et dōa qꝺdam dinum auxiliū ad ꝯsequēdū finē: et per hūc modum grā sacramentalis addit sup gratiā virtutum et donorum.

[ad pm.] Ad primum ergo dicendum: q grā ꝟtutum et donoꝝ sufficienter pficit eēntiam et potētias aie qꝫtum ad gnālem ordinationem actū aie: sꝫ qꝫm ad qꝺdā effectus spāles q requirunt i vita xpiana: requirit sacrālis grā. [ad 2m.] Ad 2m dicendū: q p ꝟtutes et dona excludunt sufficienter vicia et pcā qꝫtū ad pñs et futuꝝ: inqꝫtum. s. impedit hō p ꝟtutes et dona a pecando: sed qꝫtū ad pterita pctā q transeūt actu et pmanent reatu adhibet hoi remedium spāliter per sacrā. [Ad 3m] Ad 3m dicendū: q rō sacramētal gratie se habet ad gratiā cōiter dictā sicut rō speciei ad genus: vñ sicut nō equiuoce dr aial cōiter dictū et p homie sumptum ita nō equiuoce dr grā cōit sumpta et gratia sacramentalis.

Utrum sacrā no. le. non contineant grām. Ar. iij.

Ad tertium sic proceditur. Videt q sacrā no. le. nō ꝯtineāt gratiā. [pm.] Contentū. n. videt eē in continente: sꝫ grā nō est in sacrō neqꝫ sicut in subiecto: qꝛ subiectū grē ñ est corpus sed spūs neqꝫ sicut in vase: qꝛ vas est locus mobilis vt dicitur in. 4. phy. eē āt in loco non cōuenit accidēti: ꝫ vr q sacrā no. le. non contineant grāz. [2m.] p. sacrā ordināt ad h9 q hoies p ea grām ꝯsequāt: sed grā cū sit accñs nō pōt trāsire dsubiecto i subiectū: ꝫ pro nichilo esset grā in sacrīs. [3m.] p. spūale nō continet a corporali etiā si in eo nō sit: non. n. aia ꝯtinet a corpore: sed potius continet corpus. ꝫ videtur q grā cum sit qꝺdā spūale ñ ꝯtineat in sacramento corporali.

[1 oppm] Sz cōtra est qꝺ Aug. de scō Uict. dt. q sacrm ex sanctificatione inuisibilem gratiam continet.

[Rñ. pncip.] Rñdeo dicendum: q multipliciter aliqd dr esse in alio: inter quos duplici modo gratia est in sacramentis vno modo. sic in signis. nam sacramentū est signum gratie alio9 sicut cā: vñ gratia est in sacramento no. le. non quidem ꝺm similitudinē spēi sicut effect9 est in causa vniuoce: nꝫ etiā ꝺꝫ alīquā form ppam et permanentem pportionatā ad talem effectum sicut sunt effectus in causis vniuocis: puta res generate in sole: sed ꝺm qꝺdā instrumentalē ꝟtutem q est fluens in icompleto eē nature: vt infra dicetur.

[ad. pm.] Ad primum ergo dicendū: q grā non dicit eē

in sacro: sicut in subo neqꝫ sic in va se q: vas ē loc⁹ quidā sꝫ ꝓut vas dicit instrm alicuius operis faciendi: s̄m qd dr Ezech. 9. vnusqsqꝫ vas interfectionis habꝫ in manu
Ad 2m sua. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ q̄uis accidens non transeat a subiecto i subiectū: transit tñ a cā p instrm aliq̄ liter in subiectū: nō vt eodem mō sit in eis: sed in vnoquoqꝫ s̄m ꝓpriam ratione.
Ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ spirituale ens perfecte in aliq̄ cōtinet ipsum: ꝛ nō cōtinet ab eo sꝫ gr̄a est in sacramento s̄m esse fluens et icōpletū: et iō non incōuenienter sacramentum dicitur ꝯtinere gratiam.

¶ Utrꝫ in sacramētis sit aliq̄ ṽtus gratie cātiua. Ar. iiij

pm AD quartum sic ꝓcedit. Uī ꝙ in sacris non sit aliq̄ virt⁹ grē cātiua. Uirt⁹. n. gratie cātia est ṽtus spiritualis: sed in corpore nō est virtus spūalis: neqꝫ ita ꝙ sit ꝓpa ei. q: virtus fluit ab essentia rei: et ita nō potest eam transcendē: neqꝫ ita ꝙ recipiat eā ab alio: q: qd recipitur ab aliq̄ est i eo per modū recipientis: ḡ in sacramentis nō potest esse aliq̄ virtus gratie cātiua.
2m. ¶ p̄. oē qd est reducitur ad aliquod genus entis: et ad aliquē gradū boni: sed nō est dare in quo genere entis: sit talis virt⁹: vt patet discurrenti per singula: nec ēt p̄t reduci ad aliquem gradum bonoꝝ: neqꝫ etiam est inf mimos bona: q: sacra sunt de necessitate salutis: neqꝫ etiam inter media bona. cuiusmōi sunt poᵉ anie que sunt quedā poᵉ naturales nꝫ etiam inter maxima bōa q: nec est gratia nec virtus mentis: ḡ videt ꝙ in sacramētis nulla sit virtus gr̄tie causatiua.
3m ¶ p̄. si talis virtus est in sacris non cātur in eis nisi p creationē a deo: sed incōueniens videt ꝙ tā nobilis creatura stati esse dsinat sacro perfecto: ḡ videt ꝙ nulla ṽtus sit in sacris ad gr̄az cāndam. ¶ p̄. idem ñ p̄t eē in diuersis. sꝫ ad sacra ꝯcurrunt diuersa. s. ṽba ꝛ res vni⁹ āt sacri ñ p̄t eē nisi virtus vna. ḡ videt ꝙ in sacro nulla sit virtus. 4m

Szcōtra est qd Aug. di. sup Jo. q̄ tanta vis aq̄ vt corpus tangat et cor abluat: et Beda di. ꝙ dñs tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuā cōtulit aquis. Sz opp m.

Rñdeo dōm: ꝙ illi qui ponunt ꝙ sacra ñ cānt gr̄az nisi p q̄ndā ꝯcomitātiā ponūt ꝙ i sacro ñ sit aliq̄ ṽt⁹ q̄ opet ad sacramēti effūꝫ: ē tñ virt⁹ dīna sacro assistens q̄ sacrale effūm opat. Sed ponendo ꝙ sacrm est instrumētal cā grē: necesse est simul ponere ꝙ i sacro sit q̄dā virt⁹ instral ad inducendū sacralem effūm. et hec q̄dē virtus ꝓportionat instrumento: vnde comparat ad virtutē absolute ꝛ perfectionem alicui⁹ rei: sicut cōparat instrm ad agens pncipale. Instrm. n. vt dcm̄ est non operat nisi inq̄tuꝫ est motū a pncipali agente: qd per se operat. Et iō ṽtus pncipalꝭ pmanens ꝛ ꝯplectum esse in natura: ṽtus aūt istralis hꝫ eē transiens ex vno in aliō et incōpletū: ꝛ sicut ꝛ motus est act⁹ ipfectus ab agente i patiens. Rño. princi.

Ad primū ḡ dōm: ꝙ ṽtus spūalis nō p̄t esse in rē corporea per mōm virtutis pmanentis ꝛ cōplete sicut rō probat nichil tamen ꝓhibet i corpore eē ṽtutem spūalem instrumētalē: inq̄m. s. corp⁹ potest moueri. ab aliq̄ sub̄a spūali ad aliquē effectū spūalē inducendū. Sicut ꝛ in ipsa voce sensibili est q̄dā vis spūalis ad excitandū intellectū hois: inq̄tū ꝓcedit a ꝯceptione mentꝭ: et hoc mō vis spūalis est in sacramentis: inq̄m ordinant a deo ad effūm spirituale. ¶ Ad 2m dōm: Ad pm Ad 2m

q sicut mot⁹ eo q est actus imp̄fectus: nō p̄p̄e est in aliq̄ gn̄e: sed reducitur ad genus actus p̄fecti: sicut alteratio ad q̄litatē ita virtus instr̄alis nō est p̄p̄e loq̄ndo i aliquo genē: sed reducit̄ ad genus ꝛ spēz v̄tutis p̄fecte.

Ad 3m ❡ Ad 3m dōm: q sicut v̄tus instr̄alis p̄p̄e loq̄do acquirit̄ instr̄o ex hoc ipso q mouet̄ ab agente p̄ncipali: ita ad sacr̄m cōsequit̄ sp̄ualē virtutem ex benedictione xp̄i et applicatione ministri ad vsum sacramenti. Vn̄ Au. di. in quodā s̄mone d̄ epiphania. Nec mirū q aquā: hoc est substātiā corporalē ad purificādā aīam dicimus p̄uenire: peruenit plane et penetrat cōsciē vniuersa latibula: Quis. n. ipsa sit subtilis et tenuis: b̄ndictione tn̄ xp̄i subtilior occultas vite cās ad secreta mentis subtili rore pertransit.

ad 4m. ❡ Ad 4m dōm q sicut eadem vis principal' agētis instr̄aliter iuenitur in oīb⁹ īstrumētis ordinatis ad effc̄m p̄ut sunt q̄dā ordine vnū: ita etiā eadē vis sacr̄al' iuenit̄ in v̄bis et reb⁹ p̄ut v̄b̄ ꝛ reb⁹ perficit̄ vnū sacramētū.

❡ Utr̄ sacr̄a no. le. h̄eant v̄tutes ex passione xp̄i. Ar. v.

p̄m. AD quintum sic p̄ceditur. Uidetur q sacramēta no. leg. non h̄eant v̄tutem ex passione xp̄i Uirtus. n. sacramentor̄ est ad g̃tiam cāndā in aīa per quā spiritualiter viuit: sed sicut Aug. di. super Jo. Uerbum p̄ut erat in p̄ncipio apud deū viuificat aīas: s̄m autē q est caro factū viuificat corpa: cū igitur passio xp̄i pertīeat ad v̄bū s̄m q est caro factum: videt̄ q non possit cāre virtutē sacramētorū.

2m. ❡ P̄. v̄tus sacramētor̄ videt̄ ex fide dependere: q̄r sicut dt̄ Au. sup Jo. Uerbū dei perficit sacramētū non q̄r dr̄: sed quia creditur: sed fides n̄r̄a nō solū respicit passionem xp̄i: s̄z ēt alia mysteria h̄ūanitatis ipsius: et p̄ncipalius ēt diuinitatē eius. g̃ videt̄ q sacramēta non h̄eant specialr̄ v̄tutē a passione xp̄i.

❡ P̄. sacramēta ordinat̄ ad hoīs iustificationē: s̄z illd̄. 1. ad Cor. 6. Abluti estis ꝛ iustificati estis; s̄z iustificatō attribuit̄ resurrectōni: s̄m illud Ro. 6. Resurrexit p̄p iustificationē nostrā: g̃ videt̄ q sacramenta magis h̄eant v̄tutē a resurrectione xp̄i q̄ ab eius passiōe 3m.

Sed contra est quod dicit̄ sup illud Ro. 5. In similitudinem p̄uaricationis. Ade. ꝛc. di. glo. Ex latere xp̄i dormientis in cruce fluxerunt sacramenta p̄ quē saluata est eccl'ia: sic g̃ vident̄ sacramēta v̄tutē habere ex passione xp̄i. lopp̄m.

Respondeo dōm: q sic dictum est sacramentū operatur ad g̃ram cāndā per modū instr̄i. Est āt duplex instr̄m: vnū quidē sep̄atum vt baculus: aliud aūt cōiunctū vt manus per instrumētū aūt p̄iunctū mouet̄ instr̄m separatū: sicut bacul⁹ per manū. Principalis āt cā efficiens gratie est ipse deus ad quē cōparat̄ humanitas xp̄i: sicut instrumētū cōiunctū: sacramentum aūt sicut instr̄m separatū: et ideo oport̄ q virt⁹ salutifera a diuinitate xp̄i p̄ eius h̄ūanitatē in ipsa sacr̄a deriuet̄. G̃r̄a. n. sacr̄al' ad duo p̄cipue ordinari v̄r. v̄z ad tollendos defectus p̄teritor̄ peccātor̄: inq̄ntū transeūt actu ꝛ remanent reatu et iter̄ ad perficiendū aīam in his q̄ pertinēt ad cultū dei s̄m religionem vite xp̄iane. Manīm ē āt ex his q̄. s̄. dcā sūt: q xp̄s liberauit nos a p̄ctis n̄r̄is: p̄cipue p̄ suā passionē n̄ solū efficient̄ et meritorie s̄z ēt satisfactorie. Sil'r ēt p̄ suā passionē initiauit ritū xp̄iane religiōis offerrēs seipsū oblationē ꝛ hostiā do: vt dr̄ eph. 5. vn̄ manīm ē q sacra eē. sp̄āl'r h̄n̄t v̄tutē ex passione xp̄i. Cuius v̄t⁹ q̄dāmō nobis Rn̄o. p̄ncipa.

copulatur per susceptionem sacrorum in cuius signum de latere christi pendentis in cruce fluxerunt aqua et sanguis quorum unum pertinet ad baptismum aliud ad eucharistiam que sunt potissima sacra.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum quod verbum prout erat in principio apud deum vivificans animas sicut agens principale. caro tamen eius et mysteria in ea perpetrata operantur instrumentaliter ad anime vitam/ad vitam autem corporis non solum instrumentaliter: sed etiam per quandam exemplaritatem vt supra dictum est. Ad 2m Ad 2m dicendum quod per fidem christus habitat in nobis vt dicitur Ephe. 3. Et ideo virtus christi copulatur nobis per fidem. Virtus autem remissiva peccatorum speciali quodam modo pertinet ad passionem ipsius christi: et ideo per fidem passionis eius specialiter homines liberantur a peccatis: secundum illud Ro. 3. Quem proposuit deus propiciatorem per fidem in sanguine eius: et ideo virtus sacrorum que ordinatur ad tollendum peccatum precipue est ex fide passionis christi. Ad 3m dicendum: quod iustificatio attribuitur resurrectioni ratione termini ad quem qui est novitas vite per gratiam/attribuitur tamen passioni ratione termini a quo. scilicet quantum ad dimissionem culpe.

Utrum sacra le. ve. gratiam causarent. Ar. 6.



primum **Ad sextum sic** proceditur. Videtur quod etiam sacra ve. le. gratiam causarent. Quia sicut dictum est sacra no. le. habent efficaciam ex fide passionis christi sed fides passionis christi fuit in ve. le. sicut et in no. habemus. n. eundem spiritum fidei. vt habetur. 2. ad Corinti. 4. sicut ergo sacra no. le. conferunt gratiam: ita etiam sacramenta ve. le. gratiam conferebant.

2m. Praeterea sanctificatio non fuit nisi per gratiam. sed per sacra ve. le. homines sanctificabantur dicitur. n. Leui. 8. Cumque sanctificasset eos Moyses. scilicet Aaron et filios suos in vestitu suo etc. ergo videtur quod sacra ve. le. gratiam conferebant. Praeterea sicut

3m Beda dicit in Homelia, circuncisionis. Idem salutifere curationis auxilium circuncisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat: quod baptismus agere revelato tempore gratie consuevit: sed baptismus nunc confert gratiam: ergo circuncisio gratiam conferebat. Et pari ratione alia sacra legalia quia sicut baptismus est ianua sacrorum nove legis: ita et circuncisio erat ianua sacramentorum veteris legis. Propter quod Apo. dicit Gal. 5. Testificor omni circuncidenti se: quoniam debitor est universe legis faciende.

Sed contra est quod Gal. 4. dicitur Convertimini iterum ad infirma et egena elementa. Glo. i. ad legem que dicitur infirma: quia perfecte non iustificat: sed gratia perfecte iustificat: ergo sacramenta veteris legis gratiam non conferebant. ¶ oppm

Rño pnci. **Respondeo** dicendum quod non potest dici quod sacramenta vet. le. conferrent gratiam iustificantem per seipsa. i. propria virtute: quia sic non fuisset necessaria passio christi: secundum illud Gal. 2. Si ex lege est iustitia: christus gratis mortuus est. Sed nec potest dici quod ex passione christi virtutem habeant conferendi gratiam iustificandi. Sicut enim ex predictis patet: virtus passionis christi copulatur nobis per fidem et sacramenta differenter tamen. Nam continuatio que est per fidem fit per actum anime continuatio autem que est per sacramenta fit per usum exteriorum rerum. Nihil autem prohibet id quod est posterius tempore antequam sit movere: secundum quod precedit in actu anime sicut finis: qui est posterior tempore movet agentem secundum quod est apprehensus et desideratus ab ipso. Sed illud quod nondum est in rerum natura non movet secundum usum exteriorum rerum. Unde causa efficiens non potest esse posterior in esse ordine durationis: sicut causa finalis. Sic ergo manifestum est quod a passione christi: que est causa humane

iustificatiõis: pñter deriuatur virtus iustificatiua ad sacra no. le. nõ autē ad sacra ve. le. Et tñ per fidē passiõis xpi iustificabātur ātiq patres sicut et nos: sacra aūt ve. le. erāt quedā illius fidei ptestatiões: inq̄ztū signi ficabāt passionē xpi et effectus eius. Sic ergo patz q sacra ve. le. n habebāt in se aliquā virtutē que oparentur ad pferēdā grāz iustificātē sz solū significabāt fidē per quā iustificabātur

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: q antiq patres habebāt fidē de passiõe xpi futura: que secundum q erat i apphēsiõe aie poterat iustificare futura: sz nos habemus fidē de passiõe xpi pcedēti: que pōt iustificare ēt secundum realē vsū sacraliū

Ad 2m rerū: vt dictū est. ¶ Ad 2m dicendum: q illa sctificatio erat figuralis: per hoc eni sctificari dicebātur q applicabātur cultui diuino secundum ritū ve. le. que totus ordinabatur ad figurādū pas

Ad 3m. sionē xpi. ¶ Ad 3m dicendum: q de circūcisiõe multiplex fuit opio: quedā eni dixerūt q per circūcisionē nō cōferebatur grā: sz solū auferebatur peccatū. Sz hoc nō pōt eē: qz homo non iustificatur a pctō nisi per grām secundum illud Ro. 3o. Iustificati gratis per gratiā ipsius. Et iō alij dixerūt q per circūcisionē pferebatur grā q̄ntū ad effectus remotiuos culpe: sz non q̄ntū ad effectus positiuos grē sed hoc ēt vr eē falsū: qz per circūcisionē dabatur pueris facultas pueniendi ad gloriā que est vltimus effectus positiuus grē. Et pterea secundum ordinē cāe formalis priores sunt nāliter effectus positiui q̄z puatiui: lz secundum ordinē cāe materialis sit ecōuerso. forma eni nō excludit puationē nisi iformādo subiectū. Et iō alij dicūt q circūcisio cōferebat grām ēt q̄ntū ad aliquē effectū positiuuz quod ē facere dignū vita eterna. Non tñ q̄ntum ad hoc quod est reprimere cōcupiscētiā impellentē ad peccādum. Quod aliqñ michi visum est. sed diligentius consideranti apparet hoc ēt non esse verū: qz minima gratia pt resistere cuilibet concupiscentie et mereri vitam eternā. Et iō melius dicendum: videtur q circuncisio sicut et alia sacramenta ve. leg. erat solū signum fidei iustificantis. vñ apls dicit. Ro. 4. Qz abraaz accepit signum circuncisionis signaculum iusticie fidei: et ideo in circūcisiõe cōferebatur gratia inq̄ztum erat signum passionis xpi future: vt infra patebit.

¶ De effectu sacramentorum qui est character. Qō. lxiij.



Deinde psiderandū est de alio effectu sacrorum qui ē character. Et circa hoc querūtur sex. Primo vtrum ex sacramentis causetur character aliquis in aia. 2o quid sit ille character. 3o cuius sit character. 4o in quo sit sicut in subiecto. 5o vtrum insit idelebiliter. sexto vtrum omnia sacramenta imprimāt characterem.

¶ Utrum sacramentum imprimat aliquem characterem in anima.

Articulo primo.

Ad primum sic procediur. Uidetur q sacramentū non imprimat aliquem characterez in aniā. Character. n. significare videtur quoddam signum distinctiuuz: sz distinctio membrorum xpi ab aliis fit per eternā predestinationē: que non ponit aliquid in predestinato: sed solū in deo predestinante: vt in pma parte habitum est. Dicitur. n. 2. ad Corin. 3. Firmum fundamentū dei stat habēs signaculum: hoc nouit dominus qui sunt eius: ergo sacramenta non imprimūt characterem in anima. ¶ Preterea. chara- 2m.

racter signū est distinctiuum. Signum aūt: vt Aug. dicit in .2. de doctri. xpi. est qd preter spēm quā ingerit sensib⁹ facit aliquid aliud in cognitionē venire. nichil aūt est in aīa quod aliquā spēm sensibus ingerat: ergo videt q in aīa non imprimat aliquis character per sacramenta.
3m ¶ Pr. sicut per sacra no. le. distinguitur fidelis ab infideli: ita etiā per sacra ve. leg. sed sacra ve. leg. non imprimebant aliquē characterē in aīa: vnde et dnr iustitie carnis: scdm aplm ad Heb. 6. ergo videtur q neq sacra no. le.

Sed contra est quod aplus dic. 2. ad Cori. 1. Qui vnxit nos deus est et qui signauit nos: et dedit pignus spūs in cordibus nostris: sed nichil aliud importat character q̄ quādam signationem ergo vr q deus per sacramenta nobis suum characterē imprimat.

Rn̄o. princi. Respondeo dicēdum: q sicut ex predictis patet sacramenta non. le. ad duo ordinantur: vz ad remediū contra peccata: et ad perficiendū animaz in his que pertinent ad cultum dei. scdm ritum xpiane vite. Quicunq aūt ad aliqd certum deputat: cōsueuit ad illd deputari et consignari: sicut milites qui ascribebant ad militiam antiquitus solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri: eo q deputabantur ad aliquid corporale: et ideo cum homines per sacramenta deputentur ad aliqd spirituale pertinens ad cultū dei consns est q per ea fideles aliquo spirituali charactere insignantur.

Unde Aug. di. in .2. contra Parmenianum. Si militie characterem corpore suo non militās pauidus exhorruerit: et ad clementiā imperatoris cōfugerit ac prece fusa: et veniat impetrata militare iam ceperit nunqd homie liberato atq correcto character ille repetitur: ac non poti⁹ agnitus approbat: an forte minus hnt sacra christiana an corporalis hec nota.

Ad primum ergo dicendū: q fideles christi ad premium quidē future glie deputantur signaculo predestinationis diue: sed ad actus conuenientes presenti ecclesie deputātur quodā speciali signaculo eis insignito qui character nuncupatur. Ad 1m

¶ Ad 2m dcdm: q character anie impressus hz rōnem signi inqntum per sensibile sacramentū imprimit per hoc. n. scit baptismali charactere aliquis isignit⁹ q est ablut⁹ aq̄ sensibili. Nichilominus tn̄ character vel signaculū dici potest per qndā similitudinē oē qd configurat alicui vel distinguit ab alio: etiaz si non sit sensibile: sicut xpus dr figura vel character prīe glie scdm aplm Heb. 1. Ad 2m

¶ Ad 3m dcdm: q sic̄ .s. dcm est: sacra ve. le. non habebant in se spūalez vtutē ad aliquē spūalē effcūm operantē: et iō in illis sacris non requirebat aliquis spūalis character sed sufficiebat ibi corporal circūcisio. quā Apostolus signaculū noiat. Ro. 4. Ad 3m.

¶ Utrū character sit spūalis potestas. Ar. ij.

Ad secundum sic pcedit. Ut q character non sit spūalis ptās. Character. n. idem vr eē qd figura. Un̄ Heb. 1. vbi dr Figura sube ei⁹: in greco habetur loco figure character: sed figura est in q̄rta spē qualitatis et ita differt a potestate que est in scda spē qualitatis: character ergo non ē spūalis potestas. 1m

¶ Pr. Dio. dt .2. c. ecle. hier. q diua btitudo accedentē ad beatitudinē in sui participationē recipit: et proprio suo lumie. q. quodā signo ipsi tradit suam participationem et sic vr q character sit lumen qddam sed lumē ad tertiaz 2m

speciem qualitatis videtur pertine re. non ergo character est potestas que videtur ad secundam speciem qualita-
3m. tis pertinere. ¶ Praeterea a quibusdam character sic diffinitur. Character est signum sancte communionis fidei et sancte ordinationis datum a Hierar. Signum autem est in genere relationis non autem in genere potestatis non ergo character est spiritualis potestas.
4m ¶ Praeterea potestas habet rationem cause et principii ut patet in quinto metha. sed signum quod ponitur in diffinitione characteris magis pertinet ad rationem effectus character ergo non est spiritualis potestas.

oppm. Sed contra est quod Philosophus dicit in .2. ethic. tria sunt in anima potentia habitus et passio: sed character non est passio: quia passio cito transit character autem indelebilis est ut infra dicetur: similiter etiam non est habitus quia nullus habitus est qui se possit ad bene et male habere. character autem ad utrumque se habet: utuntur enim eo quidam bene: alij vero male quod in habitibus non contingit. Nam habitu virtutis nullus utitur male et habitu malitie nullus bene. ergo relinquitur quod character sit potentia.

Rno. principa. Respondeo dicendum: quod sicut dictum est: sacramenta nove legis characterem imprimunt: inquantum per ea deputantur homines ad cultum dei: secundum ritum christiane religionis. Unde Dionysius dicit in .2. c. cele. hierar. cum dixisset quod deus quoddam signo tradit sui participationem accedenti subiungit perficiens eum divinum et communicatorem divinorum. divinus autem cultus consistit in recipiendo aliqua: vel in tradendo alijs. Ad utrumque autem horum requiritur quedam potentia: nam ad tradendum aliquid alijs requiritur potentia activa ad recipiendum autem requiritur potentia passiva et ideo character importat quandam potentiam spiritualem ordinatam ad ea que sunt divini cultus. Sciendum tamen quod hec spiritualis potentia est instrumentalis sicut etiam supra dictum est de virtute: que est in sacramentis. Habere autem sacramenti characterem competit ministris dei: minister autem habet se per modum instrumenti ut philosophus dicit in .1. politice. Et ideo sicut virtus que est in sacramentis non est in genere per se: sed per reductionem: eo quod est quoddam fluens et incompletum ita etiam character non proprie est in genere vel specie sed reducitur ad secundam speciem qualitatis.

Ad primum ergo dicendum: quod figura est quedam terminatio quantitatis. unde proprie loquendo non est nisi in rebus corporeis. in spiritualibus autem dicitur methaforice. non autem ponitur aliquid in genere vel specie nisi per quod de eo proprie predicatur. et ideo character non potest esse in quarta specie qualitatis: licet hoc quidam posuerint. Ad pm.

¶ Ad 2m dicendum: quod in 3a specie qualitatis non sunt nisi sensibiles passiones vel sensibiles qualitates character autem non est lumen sensibile: et ideo non est in 3a specie qualitatis: ut quidam dixerunt. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod relatio que importatur in nomine signi: oportet quod super aliquid fundetur ideo autem relatio huius signi quod est character non potest fundari immediate super essentiam anime: quia sic conveniret omni anime naturaliter: et ideo oportet aliquid poni in anima scilicet quod fundetur talis relatio: et hec est essentia characteris. Ad 3m

¶ ad 4m dicendum quod character habet rationem signi per comparationem ad sacramentum sensibile a quo imprimitur: sed secundum se consideratus habet rationem principij per modum iam dictum. ad 4m.

¶ Utrum character sacramentalis sit character christi.

Articulo .iij.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod character sacramentalis non sit character christi. Dicitur enim Ephe. 4. Nolite contristari spiritum sanctum dei in quo signati estis: sed consignatio importatur in ratione characteris; ergo character sacramenta- pm.

lis magis dz attribui sctō spūi: q̄ xpo. 2m. ¶ P̄. character hz rōnem signi: est aūt signuz gr̄e qd̄ p sacr̄m confertur gratia aūt infundit aīe a tota trinitate: vñ dr̄ in p̄s. Gr̄az et gloriam dabit domin⁹: g̊ vr̄ q̄ character sacramētalis nō debet spiritualiter attribui xpo. 3m ¶ P̄. ad hoc aliquis characterem accipit vt eo a ceteris distiguatur: sz distinctio sanctorum ab aliis fit p charitatez: que sola distinguit inter filios regni ⁊ filios pditiōis: vt Aug. dicit. 15. de trini. vnde et ipsi perditionis filii characterem bestie habere dicūr. vt pz Apoc. 13. Charitas autem non attribuitur xpo: sed magis spiritui sctō. ẞm illud Ro. 5. Charitas dī diffusa est in cordibus nostris per spiritum sactuz q̄ datus est nobis. Uel etiā pr̄i. ẞm illud. 2. ad Cori. vlti. Gr̄a dn̄i nr̄i iesu xpi et charitas dei: ergo videtur q̄ character sacr̄alis n̄ sit attribuendus christo.

¶ opp^m Sz ctra est q̄ q̄dam sic diffiniunt characterem. Character est distinctio a charactere eterno impressa anime rationali ẞz imaginē ꝯsignās trinitatē creatā trinitati creāti et recreāti ⁊ distiguēs a nō ꝯfigurat; ẞm statuz fidei: sz character eternus est ipse christus: ẞm illd̄ Heb. 1. Qui cum sit splēdor glorie ⁊ figura vel character sube eius ergo videtur q̄ character sit proprie attribuendus christo.

Rn̄o p̄nci. Rn̄deo dr̄m: q̄ sic ex supra dictis pz character proprie est signaculum quoddaz quo aliquid insignit̄: vt ordinatum in aliquem finez: sicut charactere insignitur denarius ad vsum cōmutationum ⁊ milites charactere insignunt̄. q. ad militiam deputati. Homo autez fidelis ad duo deputatur. Primo quidem ⁊ principaliter ad fruitionē glorie ⁊ ad hoc insignitur signaculo gr̄e ẞm illud Ezec. 9. Signa Thau super frontes viroꝝ gemētium ⁊ dolentiuz. Et apoc. 7. Nolite nocere terre ⁊ mari neq̄ arboribus: quoadusq̄ signemus seruos dei nostri in frōtibus eorum. 2° autem deputant̄ quisq̄ fidelis ad recipiendum vel tradenduz aliis ea que pertinetur ad cultum dei: ⁊ ad hoc proprie deputat̄ character sacramētalis. Totus autem ritus xp̄iane religiōis deriuatur a sacerdotio xpi: ⁊ ideo manifestum est q̄ character sacramentalis spāliter est charact̄ xpi cuius sacerdotio ꝯfigurātur fideles ẞm sacramētales characteres q̄ nihil aliud sunt q̄ quedam participationes sacerdotii xpi ab ipo xpo deriuate.

Ad primū dr̄n: q̄ apl's ibi loquit̄ de ꝯsignatione ẞm quam aliquis deputatur ad futuram gloriam que fit p gr̄am: que spūisctō attribuit̄ inq̄tum ex amore procedit q̄ de⁹ nobis aliquid grat; largiatur: qd̄ ad rōnem gratie pertinet spūs āt scūs est amor. Uñ et in. 1. ad Cor. 12. dr̄. Diuisiones gr̄arum sūt idē autem spiritus. Ad p̄m

¶ Ad 2m dr̄m: q̄ character sacramentalis est res ⁊ respectu sacramēti exterioris ⁊ ē sacramētum respectu vltimi effect⁹ et iō duplr̄ potest aliquid characteri attribui. Unomō ẞm rōnem sacr̄i et hoc mō est signum inuisibilis gr̄e q̄ in sacramento cōfertur. Aliomō ẞm ꝑpriā rōnem characteris: et hoc mō signum est ꝯfiguratiuuz alicui p̄ncipali apud quē residet auctoritas eius ad qd̄ aliquis deputatur: sicut milites qui deputantur ad pugnam insigniūtur signo ducis: qui quodammō ei configurantur: et hoc modo illi qui deputantur ad cultum xpianum: cuius auctor est xp̄s characterem accipiunt quo xpo cōfigurantur. Unde proprie ē character xpi. Ad 2m

¶ Ad 3m dr̄m: q̄ charactere Ad 3m

distinguitur aliquis ab alio per comparationem ad aliquem finem in quem ordinatur qui characterem accipit: sicut dictum est de charactere militari quo in ordine ad pugnam distinguitur miles regis a milite hostis: et similiter character fidelium est: quo distinguuntur fideles Christi a seruis diaboli: vel in ordine ad vitam eternam vel in ordine ad cultum presentis ecclesie. quorum primum fit per charitatem et gratiam vt obiectio procedit. secundum autem fit per characterem sacramentalem. vnde et character bestie intelligi potest per oppositum vel obstinata malitia: qua aliqui deputantur ad penam eternam vel professio illiciti cultus.

¶ Utrum character sit in potentijs aie sicut in subiecto. Ar. 4.

primum Ad quartum sic proceditur. Videtur quod character non sit in potentijs aie sicut in subiecto. Character enim dicitur dispositio ad gratiam: sed gratia est in essentia anime: sicut in subiecto vt in 2a parte dictum est: ergo videtur quod character sit in essentia aie: non autem in potentijs. ¶ Preterea

2m. potentia aie non videtur esse subiectum alicuius nisi habitus vel dispositionis: sed character vt dictum est non est habitus vel dispositio. sed magis potentia cuius subiectum non est nisi essentia aie: ergo videtur quod character non sit sicut in subiecto in potentia aie: sed magis in

3m essentia ipsius. ¶ Preterea potentie aie rationalis distinguuntur per cognitiuas et appetitiuas: sed non potest dici quod character sit tantum in potentia cognoscitiua: nec tamen in potentia appetitiua quia non ordinatur neque ad cognoscendum tantum neque ad appetendum: similiter etiam non potest dici quod sit in vtraque quia idem accidens non potest dici in diuersis subiectis: ergo videtur quod character non sit in potentia anime: sicut in subiecto; sed magis in essentia.

Sed contra est quod sicut premissa diffinitione characteris pertinet character imprimitur aie rationali secundum imaginem: sed imago trinitatis in aia attenditur secundum potentias: ergo character in potentijs aie consistit. 1 opp^m

Respondeo dicendum: quod sicut dictum est character est quoddam signaculum quo aia insignitur ad suscipiendum vel alijs tradendum ea que sunt diuini cultus diuinus autem cultus in quibusdam actibus consistit ad actus autem proprie ordinantur potentie aie sicut essentia ordinatur ad esse. et ideo character non fundatur: sicut in subiecto in essentia anime: sed in eius potentia. Rno pnci.

Ad primum ergo dicendum: quod subiectum alicui accidenti attribuitur secundum rationem eius ad quod propinque disponit non autem secundum rationem eius ad quod disponit remote vel indirecte. Character autem directe quidem et propinque disponit aiam ad ea que sunt diuini cultus exequenda. Et quia huiusmodi idonee non fiunt sine auxilio gratie: quia vt dicitur Ioan. 4. Eos qui adorant deum in spiritu et veritate adorare oportet sed ex presenti diuina largitas recipientibus characterem largitur gratiam per quam digne impleant ad que deputantur: et ideo characteri magis est attribuendum subiectum secundum rationem actuum ad diuinum cultum pertinentium quam secundum rationem gratie. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: quod essentia aie est subiectum potentie naturalis que ex principijs essentie procedit talis autem potentia non est character sed est quedam spiritualis potentia ab extrinseco adueniens vnde sicut essentia aie per quam est naturalis vita hominis perficitur per gratiam qua aia spiritualiter viuit ita potentia naturalis aie perficitur per spiritualem potentiam. que est character habitus enim et dispositio pertinet ad potentiam aie eo quod ordinatur ad actus eorum quorum potentie sunt principia et eadem ratione omne quod ad actum ordinatur est potentie tribuendum. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod sicut dictum est character ordinatur ad ea que sunt diuini cultus qui quidem est quedam fi- Ad 3m

vel ptestatio p exteriora signa: et ideo os q character sit in cognitiua potētia aie in qua est fides.

¶ Utrum character insit anime delectabiliter. Ar. v.

pm D quintuz sic pcedit: vr q character nō insit aie indelebilr. Q: to. n. aliqd accñs ē perfecti⁹ tāto firmius inheret: sz gra ē pfectior ꝙ character quia character ordinat ad grām sicut ad vlteriorē finē gra aūt amittit per pctm: g mltomag character.

2m. ¶ P. p characterē aliqs deputat diuino cultui: sic dcm est: sed aliq a cultu diuino transeunt ad 9riū cultum p apostasiaz a fide: g vr q tales amittāt characterē sacralem.

3m ¶ P. cessante fine cessare debet ⁊ id qd ē ad finem alioqn frustra remaneret: sicut post resurrectionē nō erit mrimoniū qz cessabit gnatio ad quaz ordinat mri[m]: cultus āt exterior ad quē character ordinat ñ remanebit i pria: in q nihil agit in figura: sed totū i nuda vitate: g character sacramentalis ñ remanet imperpetuum in anima: et ita non est indelebilis.

1 oppm Sz 9tra est qd Au. dic l. 2. 9 Parmenianum. Non min⁹ hñt sacra xpiana ꝙ corporalis nota militie: sz character militaris non repetit: sz agnitus approbat in eo qveniam meretur ab impatore post culpā: g nec character sacralis deleri potest.

Rñō. pncip. Rñdeo dcdz. q sicut dcm est: character sacralis ē qdā participatio sacerdotij xpi in fidelibus eius vt qz sicut xps hēt plenā spūal sacerdotij ptātē: ita fideles eius ei 9figurant i hoc q participāt aliquā spūalem ptātē respectu sacrox ⁊ eox q ptinēt ad diuinū cultum. Et pp hoc ēt xpo nō cōpetit habere characterez: sz ptās sacerdotij eius cōparat ad characterem sacerdotij sic id qd ē plenū ⁊ pfectū ad aliquas sui participationes sacerdotiū āt xpi est eternuz: fm illud ps. Tu es sacerdos in eternū fm ordinē melchi. Et inde est q ois scificatio q fit p sacerdotium eius est perpetua re 9secrata manēte q pz ēt in rebus inanimatis. Nā eccl̄e vel altaris māet 9secratio sp nisi dstruat Cū igit aia sit subiectuz characteris fm itellectiuā ptē in qua est fides vt dcm ē: mā[m] ē q sic intellis ppetuus est et icorruptibilis: ita character indebiliter manet i anima.

Ad pm Ad primū g dcm: q alr est in aia gra: ⁊ alr character. Nā gra ē in aia sic qdā forma hñs eē 9pletū in ea: character autem est i aia sic qdā vtus istrumētalis vt. s dcm ē forma aūt 9pleta ē i subo fm 9ditionē subi et qz anima est mutabilis fm liberū arbitriū: qdiu est i statu vie 9ñs est qd insit aie immutabilr: sz vt⁹ instrālis magis attendit fm conditionē pncipalis agentis: ⁊ ideo character indebililr inest aie non pp sui pfectionē sed pp pfectionez sacerdotij xpi: a qua deriuat character: sic qdā istrālis vt⁹. ¶ Ad 2m dcm: q sic Aug. dicit ibidem. Nec ipsos apostatas videm⁹ carere baptismate quib⁹ p penitentiā redeuntib⁹ nō restituit: ⁊ iō amitti non potuisse iudicatur. Et hui⁹ ratio est: qz character est vtus instrumentalis: vt dictum est: ratio autē instri 9sistit in hoc q ab alio moueat: non aūt in hoc q ipm se moueat: quod pertinet ad voluntatem: ⁊ iō qtūcūq voluntas moueatur in 9trarium: character nō remouetur ppter immobilitatem pncipalis mouētz. ¶ Ad 3m dcdz: q quis post hanc vitam nō remaneat exterior cultus: remanet tñ finis illius cultus: ⁊ ideo post hanc vitam remanet character: et in bonis ad eox gloriam: ⁊ in malis ad

Ad 2m

Ad 3m

eorum ignominiam: sic etiā militaris character remanet ī militib⁹ post adeptam victoriam: ⁊ in his qui vicerunt ad gloriam: et in his qui sunt victi ad penam.

¶ Utrū p oīa sacrā noue legis īprimat character. Ar. vi.

8m AD sextum sic pcedit. Uī q p oia sacramēta no. le. imprimatur charact. Per oia .n. sacra no. le. fit aliqs particeps sacerdotij xpi sed character sacramentalis nihil est aliud q̄ participatio sacerdotij vt dcm̄ ē: g vr q p oia sacrā no. leg. ipmat character.

2m. ¶ P̄. character se h3 ad aiā3 ī qua est sicut ɔsecratio ad res cōsecratas: s3 p quol3 sacr̄3 no. le. homo recipit grām sc̄ificante3 vt. s̄. dcm̄ est g vr q p qd̄libet sacr̄3 no.

3m le. ipmat character. ¶ P̄. character ē res ⁊ sacr̄m in q̄l3 āt sacro no. le. ē aliquid qd est res tm̄. ⁊ aliqd qd est sacr̄3 tm̄: ⁊ aliqd qd ē res et sacramentum: g p quodl3 sacr̄3 no. le. imprimit character.

ī oppm S3ɔtra est q sacrā in q̄bus iprimit character non reiterantur eo q character ē indelebilis: vt dcm̄ est quedā3 autem sacrā iterant: sicut p3 d pnia et matrimonio: g nō oia sacrā imprimunt characterem.

Rñō princi. Rñdeo dōm: q sic. s̄. dcm̄ ē: sacramenta no. le. ad duo ordinant. s. in remediu3 pctī: et ad cultum dinum. Est āt oib⁹ sacr̄is cōe q per ea exhibetur aliquod remediu3 cōtra pctm̄ p hoc q gratiam conferunt. Nō aūt oia sacramenta ordināt directe ad diuinum cultum sicut p3 de pnia per quā3 homo liberatur a peccato. Non autem per hoc sacramentum exhibetur hoi aliquid de nouo ptinens ad diuinum cultū: sed restituitur in statum p̄stinū. pertinet āt aliqd sacr̄m ad diuinū cultum tripl'r: vnomō p modū ipsius actionis alio°. p modū agēt; 3o° per modū recipiētis. Per modū quide3 ipius actiōis ptinet ad dinum cultū eucharistia ī q̄ pncipaliter din⁹ cult⁹ ɔsistit inq̄tū ē ecclesie sacrificium. Et p hoc idē sacr̄m nō ipmit hoi character: q3 p hoc sacr̄m nō ordinat hō ad aliqd aliud vlteri⁹ agēdū vl' recipiēdū in sacris cū poti⁹ sit finis: ⁊ cōsumatio oium sacrorum: vt Dio. dic .4. c. cel. hier. Cōtinet tñ ī seipso xpm̄ in quo nō erat character: sed tota sacerdotij plēitudo. s3 ad agētes in sacris ptiet sacr̄m ordis q3 p hoc sacr̄3 deputant hoies ad sacrā alijs tradēda. S3 ad recipientes ptinet sacr̄m baptismi p hoc q hō accipit ptātem recipiendi alia eccl'ie sacrā vn̄ baptism⁹ dr esse ianua oim sacramētorum. Ad idē etiā ordinat quodāmō ɔfirmatio: vt ī fra suo loco dicet ⁊ iō p h tria sacrā character imprimit p. s. baptismū ⁊ ɔfirmationem: ⁊ ordinem.

Ad pm AD primum g dō3: q per oia sacrā fit hō pticeps sacerdotij xpi vtpote percipiens aliquem effectū eius: non tñ per oia sacramēta aliqs deputatur ad agēdū aliqd vl' recipiendū qd pertineat ad cultu3 sacerdotij xpi: quod quidem exigit ad hoc q sacramentum characterem imprimat.

Ad 2m ¶ Ad 2m dō3: q p oia sacramēta sc̄tificat hō: fm̄ q sanctitas importat munditiā a pctō: qd fit p grām s3 spāliter p q̄dā3 sacramenta q̄ characterem imp̄mūt hō sc̄ificat q̄dā3 ɔsecratiōe: vtpote d̄putat ad diuinū cultum: sicut etiā res inanimate sc̄tificari dr̄: inq̄tum dino cultui deputantur.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q licet character sit res et sacramentu3: non tamen oportet q id quod est res ⁊ sacramētū eē characterē: qd aūt sit res et sacramentum in alijs sacramentis infra dicetur.

¶ De causa sacramentorum. Questio .lxiiij.



Deinde considerãdũ est ð cã sacramentoꝝ. siue per auctoritatem siue ꝑ ministeriũ. ¶ Et circa hoc queruntur decem. ꝓ° vtꝝ solus deus interius opereᷓ in sacr̃is. 2° vtrũ institutio sacr̃oꝝ sit solũ a deo. 3° de potestate ꝙ xp̃s habuit ĩ sacramentis. 4° vtꝝ illã ptãtẽ potuerit alijs cõicare. 5° vtꝝ ptãs ministerij ĩ sacr̃is ꝯueniat malis. 6° vtꝝ mali peccẽt dispẽsando sacr̃a. 7° vtꝝ angeli possint eẽ mĩstri sacramẽtoꝝ. 8° vtꝝ intentio mĩstri requiratur in sacr̃is. 9° vtꝝ requiratur ibi recta fides ita. s. ꝙ infidelis non possit tradere sacr̃a. 10° vtꝝ requiraᷓ ibi recta intentio.

¶ Utꝝ sol⁹ de⁹ opereᷓ interius ad effectum sacr̃m. Ar. j.

ꝑm. Ad primum sic ꝓceditur. Uiᷓ ꝙ nõ sol⁹ ðus: sed etiã minister interius opereᷓ ad effectum sacr̃i. Interior. n. sacr̃i effect⁹ est vt hõ purgetur a peccatis: ⁊ intus illumineᷓ per gratiã: sed ad mĩstros ecclĩe ꝑtinet purgare: illumiare ⁊ perficere vt pꝫ ꝑ Dio. ĩ. 5. ca. cele. hierar. ꝫ vĩ ꝙ non sol⁹ deus: sed etiam ministri ecclĩe opereᷓ ad

2m. sacramẽti effũm. ¶ ꝓ. in collatione sacrõrũ q̃dã orõnũ suffragia ꝓponũᷓ: sed orõnes iustoꝝ sunt magis apud deũ exaudibiles ꝙ quorũcꝫ ẽm illud Jo. 9. Si qs dei cultorẽ: et volũtatẽ dei facit: hũc deus exaudit: ꝫ videᷓ ꝙ maiorez effectum sacr̃i ꝯsequiᷓ ille q̃ recipit illũ a bono mĩstro: sic ergo ⁊ minister aliquid operaᷓ ad interiorem

3m. effectum: ⁊ non solum deus. ¶ ꝓ. dignior est hõ ꝙ res inaĩata: sed res inaĩata aliq̃d opaᷓ ad interiorẽ effũm nã aq̃ corp⁹ tangit ⁊ cor abluit: vt aug. ðt ſr Jo. ꝫ hõ aliq̃d opaᷓ ad iteriorẽ effũꝫ sacr̃i ⁊ non solũ deus.

Sꝫ contra est qð ðr Ro. 8. De⁹ ẽ q̃ iustificat cũ ꝫ inĩor effect⁹ oĩꝫ sacrõrũ sit iustificatio vĩ ꝙ sol⁹ de⁹ opeᷓ interiorẽ effũm sacr̃i. ¶ oppm.

Rñdeo dõm: ꝙ opari aliquẽ effũm ꝯtingit dupl̃r. Uno° ꝑ mõm ꝑncipaĩ agentis. Alio° ꝑ mõm instr̃i. Primo igiᷓ mõ sol⁹ deus opaᷓ interiorẽ effũꝫ sacr̃i. tũ q² sol⁹ de⁹ illabiᷓ aĩe: in q̃ sacr̃i effũs ꝯsistit non aũt põt aliq̃d imediate opari vbi nõ ẽ: tũ q² grã que est inĩor sacr̃i effectus ẽ a solo deo: vt in 2ª ꝑte dcm̃ ẽ charactᷓ ẽt q̃ est iterior sacr̃oꝝ effect⁹: est ꝟtus instrãlis q̃ emanat a ꝑncipali agente: qð est deus. 2° aũt mõ hõ põt opari ad interiorẽ effectũ sacr̃i: iq̃ꝫtũ opaᷓ ꝑ mõm mĩstri Nã eadẽ ẽ rõ ministri ⁊ instrumẽtĩ vt r iusqꜫ. n. actio exteri⁹ adhibeᷓ: sed sortiᷓ effũm interiorẽ ex ꝟtute ꝑncipaĩ agentꝭ qð est deus. Rñ°. princi.

Ad primum ꝫ dõm: ꝙ purgatio bꝫ ꝙ attribuiᷓ mĩstris ecclĩe ñ est a pcõ: sed dñr diaconi purgare inq̃ꝫtum vel ĩmundos eijciunt a cetu fidelĩum vel eos sacris admonitionib⁹ disponũt ad scr̃oꝝ receptionẽ. Similiᷓ ẽt sacerdotes illuiare dicũᷓ sanctum populũ: non q̃dẽ gratiã infundendo: sed sacr̃m gratie tradẽdo. vt per Dio pꝫ ibidẽ. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ orationes que dicunᷓ in sacramentoꝝ collatiõe ꝓponũtur deo non ex parte singularis ꝑsone: sed ex parte totius ecclĩe cuius ꝓ ces sunt apud exaudibiles: ẽm illud Mat. 19. Si duo ex vos cõsenserit ſr terrã de oĩ re ꝙcũcꝫ petierint: fiet eis a patre meo. Nichil enim ꝓhibet quin deuotio vĩ Ad ꝑm Ad 2m

ri iusti ad hoc aliquid operet. Illud tñ quod est sacramenti effect⁹ non impetratur oratione ecclesie vel ministri: sed ex merito passionis xpi. cuius virtus operatur in sacramentis: vt dictum est. Vñ effectus sacramenti non datur melior per meliorem ministrum: tamē annexum aliquid impetrari potest recipienti sacrm per deuotionem ministri: nec tñ minister illḋ opatur: sȝ impetrat opandum a deo.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q res inaiate non opant aliqd ad interiorē effūm nisi instrumentaliter vt dictum est. Et silr homines non operant ad sacrorum effectum nisi per moduȝ ministerij: vt dictum est.

¶ Utrū sacramēta sit solū ex institutione diuina. Ar. ij.



primuȝ AD secundum sic pcedit. Ur q sacra non sint solū ex istōne diuina. Ea. n. q̄ sunt diuinitus instituta tradunt nobis in sacra scriptura: sed quedā agūtur in sacramentis: de quibus nulla fit mentio i sacra scriptura: puta de chrismate quo homines cōfirmantur: ꝛ de oleo quo sacerdotes inungūt: ꝛ de multis alijs tā verbis ꝙ factis q̄bus vtimur i sacramentis: non ergo sacramenta sunt solum ex institutione diuina.

2m. ¶ P̄. sacra sunt quedā signa. res autem sensibiles nāliter quedaȝ significant: nec potest dici q deus quibusdam significationib⁹ delectet ꝛ ñ alijs: q2 ipe oia q̄ facit approbat. Hoc āt ppriū vr eē demonū: vt q̄busdā signis ad aliqd alliciātur Di. n. Au. 21 de ci. dei. Alliciūtur demones p creaturas q̄s non ipsi: sed deus ꝯdidit delectabilib⁹ p sua diuersitate diuersis: non vt aīalia cibis. sed vt spūs signis: nō ergo vr q sacra indigeant esse ex institutione diuina.

3m ¶ P̄. apostoli dei vicē gessert i terris: vñ apostol⁹ dic. 2. ad Cor. 2. Naȝ ꝛ ego qḋ dōaui si q̄d dōaui pp vos i p̄ xpi. i. ac si ipē xps donassȝ: sic ḡvr q apli ꝛ eoꝝ successores possint noua sacramenta instituere. I opp m

SEd ꝯtra ē q ille instituit aliquid q̄ dat ei robur et ꝟtutē. sic pȝ de institutorib⁹ leguȝ: sed virtus sacri est a solo deo vt pȝ ex predictis: ergo solus de⁹ pōt instituere sacramentum.

Rñ° pncī. RÑdeo dōm: q sic ex. s. dcis pȝ sacra instralr opantur ad spūales effectus: instrm āt hȝ ꝟtutē a pncipali agente: agēs āt re⁹ sacri est duplex. s. instituēs sacrm: ꝛ vtēs sacro instituto: applicando. s. ipsum ad inducendum effectū ꝟtutis. Uirt⁹ āt sacri non pōt esse ab eo q̄ vtit sacro: q2 non opat nisi p modū ministerij: vñ relinqt q ꝟt⁹ sacri sit ab eo q̄ instituit sacrm: cū igr ꝟt⁹ sacri sit a solo deo ꝯns est q solus deus sit sacramentoꝝ institutor.

Ad pm AD primū ḡ dōȝ: q illa que agunt in sacris p hoies instituta nō sunt de necessitate sacri: sȝ ad q̄dā solēnitatē: q̄ adhibet sacris ad excitandā deuotionē ꝛ reueam i his q̄ sacra suscipiunt. Ea ꝟo q̄ sūt de necītate sacri ab ipso xpo constituta sunt: qui est deus ꝛ homo. Et lȝ nō sint oīa tradita in scripturis: hȝ tamē ea ecclesia ex familiari apostoloꝝ traditione: sic apls dic. 1. ad Cor. ij. Cetera cum venero disponam.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q res sensibiles aptitudinem q̄dam habent ad significandum spirituales effectus ex sua natura: sed ista aptitudo determinatur ad spālem significationem ex institutione diuina: ꝛ hoc est qḋ Aug. de sctō Uic. dic: quod sacrȝ ex institutiōe significat: preelegit tamē deus quasdā res alijs ad significationes sacramētales: non q2 ad eas ꝯhat eius affectus: sed vt sit conuenientior significa-

Ad 3m

Ad 3m tio. ¶ Ad 3m dōm q apli z eorū successores sunt vicarij dei: q̄tum ad regimen ecclie ꝯstitute p fidez z fidei sacra. vñ sicut non lꝫ eis cō stituere aliam ecclesiam: ita non licet eis tradere aliam fidē: neq; instituere alia sacra: sꝫ per sacra: q̄ d latere xp̄i pēdentis in cruce fluxerunt: dr ec̄ fabricata ecclia xp̄i.

¶ Utrum xp̄s ſm q hō habuerit potestatem operandi interiorē effectum sacroꝝ. Articulo. 3.



D tertiuz sic pcedit: vr q xp̄s ſꝫ q hō hūit potestatē operandi interiorem effectum sacroꝝ. Dicit. n. Jo. bap. vt hr Jo. 1. Qui me misit baptizare in aqua: ille mihi dixit super quez videris spm̄ descendentē et manē tem sup eū: h est q̄ baptizat in spū sctō: sꝫ baptizare in spū sctō ē interius gratiā spūs scti ꝯferre: spūs sctūs aūt descēdit sup xp̄m inq̄tū hō: nō iq̄m deꝰ: qꝛ sic ipē dat spm̄ scm̄: g vr q xp̄s ſꝫ q hō hūit ptā tē iteriorē effectū sacrorū cāndi.

2m. ¶ p̄. Mat. ij. dñs dic̄. Ut āt sciatis qꝛ filiꝰ hoīs habet in terra potestatem dimittēdi pctā: sꝫ remissio peccatoꝝ: est interior effectꝰ sacri: g videt q xp̄s ſm q hō iteriorē effem sacrorum operet.

3m ¶ p̄. institutio sacramētoꝝ pertiet ad eū q̄ tanq̄ pncipale agens opat ad interiorem sacramenti effectum: manifestū est aūt q xp̄s sine sacramēto sacramēta instituit. g ipse est q̄ interiꝰ operat sacramentoꝝ effm.

4m ¶ p̄. nullꝰ pōt effectū sacramenti ꝯferre: nisi ppria virtute sacramēti effectū operet: sꝫ xp̄s sine sacro ꝯtulit sacramenti effectū: vt pꝫ in Magdalena cui dixit: dimittunt tibi pcā g videtur q xp̄s ſm q homo operetur interiorem sacramenti effectum.

5m ¶ p̄. illud in cuius virtute sacramētum operatur est pncipale agens ad interiorē effectū: sed sacramenta habent virtutē ex passione xp̄i: et inuocatione nominis eius. ſm illud. 1. ad Cor. 1. Nū quid Paulꝰ pro vobis crucifixꝰ est: aut in noīe Pauli baptizati estis? g xp̄s inq̄tū hō opatur interiorem effectum sacramenti.

Sꝫ ꝯtra est qd̄ Aug. dic̄: q in sacramētis diuina virtus secretius operatur salutem: diua autem virtus est xp̄s ſꝫ q est deus: non aūt ſm q est hō: g xp̄s non operatur interiorem sacramenti effectuꝫ ſm q est homo: sed ſm q est deus. 1 opp

Rn̄deo dōm: q interior ē sacramentorū effectū operatur xp̄s: z ſm q est deus: et ſm q est hō: aliter tñ z aliter. Nā ſm q est deus operatur in sacris p auctoritatē: ſm āt q ipse est hō opat ad interiores effectus sacramentorū meritorie et efficienter. Dictum est. n. q passio xp̄i q̄ competit ei ſm humanam nām: causa est nostre iustificationis. z meritorie z effectiue: nō quidez p modū pncipalis agentis. siue p auctoritatem: sꝫ p modū instrumēti inq̄tū hūanitas est instrꝫ diuinitatꝫ eiꝰ vt. s. dcm̄ est. Sed tñ qꝛ instrm̄ est ꝯiunctū diuinitati in persona: hꝫ q̄ daz pncipalitatē z cālitatē reu instrumētoꝝ extrisecoꝝ q̄ sunt ministri ecclie: vt ex supra dictis patet. Et iō sicut xp̄s inq̄tum deus hꝫ ptātē auctis in sacramētis ita inq̄tū hō hꝫ ptātē misterij pncipal siue ptātē excellētie. Que qdē cōsistit in q̄ttuor. ¶ pº qdē in hº q meritū z ꝟtus passiōis eius opat in sacramētꝫ: vt. s. dcm̄ ē. Et qꝛ ꝟtus passionis copulat nobis p fidem: ſm illd̄ Ro. 3. Quē pposuit deꝰ ppiciatorē p fidē in sāguine eius: quam fidem per iuocationē noīs xp̄i ꝓtestamur. ¶ 2º ad potestatē excellentie: quā xp̄s habet in sacramētis: ptiet qd̄ in eiꝰ noīe sacramēta sctificant, z qꝛ ex eiꝰ in- Rñº princ.

stitutiõe sacra ꝟtute obtinēt: idez
est ꝙ. ❡ 3° ad excellentiā potesta
tis xp̄i ptinet: ꝙ ipse qui dedit ꝟtu
tem sacris potuit instituere sacra.
et qꝛ cā non dependet ab effectū.
sꝫ potiꝰ eꝯ°. ❡ 4° ad excellētiaz
ptātis xp̄i ptinet: ꝙ ipse potuit ef
fcūz sacroꝝ sine exteriori sacro ꝯ=
ferre: ꝛ per hoc ptꝫ rn̄sio ad oīa
vtraqꝫ.n. pars obiectoꝝ vera ē vt
dictum est: ꝫm aliquid.

❡ Utrum xp̄s potuerit cōicare
potestatem quam habuit in sacra
mentis ministris. Ar.4.

p̄m AD quartū sic
pcedit. vr̄ ꝙ xp̄s ptā
tem suā quā habuit in
sacris nō potuit mini=
stris cōicare. Ut.n. argumētatur
Aug. ꝯ Maximianū: si potuit ꝛ ñ
voluit inuidꝰ fuit: sed iuidia lōge
fuit a xp̄o: in quo fuit sūma pleni=
tudo charitatis. ꝗ cū xp̄s ñ cōica
2m. uerit suā ptātem miīstris: vr̄ ꝙ nō
potuerit cōicare. ❡ p̄. ꝫꝫ illd Jo.
14. Maiora hoꝝ faciet. dic̄ Aug.
ꝓrsus magis hoc esse dixeri. s. vt
de impio iustꝰ fiat q̄ creare celuz
et terras sꝫ xp̄s nō potuit cōicare
discipulis ꝙ crearēt celū ꝛ terras
ꝗ neqꝫ ꝙ iustificarent īpiū: cū igi
tur iustificatio īpij fiat ꝑ ptātem
xp̄i quā hꝫ in sacris: vr̄ ꝙ ptātem
3m suam quā in sacris hūit nō potue
rit ministris cōicare. ❡ p̄. xp̄o. in
q̄tū ē caput ecclesie ꝯpetit: vt ab
ipso gr̄a deriuet̄ ad alios. ꝫm illd
Jo.1. De plenitudīe eius nos oēs
accipimꝰ: sed hoc non fuit alijs cō
municabile. qꝛ sic ecclesia esset mō
struosa: multa capita hn̄s. ergo vi
detur ꝙ xp̄s potestatem suam nō
potuerit communicare.

1 oppm Sꝫ ꝯtra est ꝙ sup illud Jo.
Ego nesciebam eū
di. Aug. Q̄ꝫ nō nouerat potesta=
tem baptismi ipsum dominum ha
biturum ꝛ sibi retenturum: hec āt
non ignorasset Joā. si talis pote-
stas cōicabilis non esset: potuit ꝗ
suam ptātē xp̄s ministris cōicare

Rn̄deo dōꝫ: ꝙ sic dcm̄ ē: xp̄s Rn̄o.
i sacris habuit du= pncip.
plicem ptātem. Unā auctis q̄ ꝯpe
tit ei ꝫm ꝙ deus: ꝛ talis ptās nul=
li creatur̄ potuit cōicari. sicut nec
dina essētia. Aliā potestatē hūit
excellentie: q̄ ꝯpetit: ꝫm ꝙ hō. ꝛ ta
lem ptātē potuit ministris cōica=
re: dādo. s. eis tātā gr̄e plenitudi=
nē: vt eoꝝ meritū cooparetur ad
gr̄e plenitudinem: et sacrorum ef
fectꝰ: vt. s. ad inuocationē noīum
ipsorum scificarent̄ sacramenta. ꝛ
vt ipsi possent instituere sacr̄m: et
sacrorum effectum conferre solo
imperio. Pōt.n. instr̄m ꝯiunctus q̄
to fuerit fortius: tanto magis vir
tutem suam instrumēto sepato tri
buere: sicut manus baculo.

Ad primuꝫ ꝗ dōm: ꝙ xp̄s Ad p̄m
non ex inuidia
p̄termisit potestatē excellentie mi
nistris cōicare: sꝫ pp fideliū vtili=
tatem: ne in hoīe spēm ponerent.
ne essēt diuersa sacra: ex qbꝰ diuiso
in ecclesia oriretur: sicut apd̄ illos
qui dicebāt: ego sum Pauli: ego
āt Apollo: ego ꝟo cephe: vt dr̄. 1.
ad Cor.1. ❡ Ad 2m dōm: ꝙ obie=
ctio illa ꝓcedit de potestate aucto Ad 2m
ritatis: que conuenit xp̄o ꝫm ꝙ est
deus: licet potestas excellētie pos
set auctoritas nominari per com=
parationem ad alios ministros.
Ūn̄ sup illud. 1. ad Co. 1. Diuisus ē
xp̄s. dicit Glo. Q̄ꝫ potuit eis da=
re auctoritatem baptismi: quibus
contulit ministeriuꝫ. ❡ Ad 3m di Ad 3m
cendū: ꝙ ad hoc incōueniens eui=
tanduꝫ: ne. s. multa capita in eccle
sia essent: christus noluit potesta=
tem sue excellentie ministris com=
municare: si tamē communicasset
ipse esset caput principaliter: alij
vero secundario.

❡ Utrum per malos ministros
sacrificia conferri possint.
Articulo. v.

pm. Ad quintum sic pceditur. Videtur q p malos ministros sacramēta pferri nō possint. Sacra enim legis ordinantur ad emūdationē culpe et collōnē grē. sed mali. cum sint imūdi: nō pnt alios a pcō mūdare: sm illud Eccl. 34. Ab imūdo qs mūdabit: et ēt cū grām nō hēant nō vr q grām pferre possint: qr nullus dat qd nō hz: nō g vr q p malos sacra pferri possit. ¶ P.

2m. tota vtus sacror derivatur a xpō: vt dcm est: sed mali sūt pcisi a xpō: qr nō hnt charitatē per quā mēbra capiti vniuntur: sm illud .j. Jo. 4. Qui mānet in charitate in deo manet et de9 in eo: g videtur q p malos sacra pferri non possint. ¶ P.

3m. si desit alidd hor qd debitū est eē i sacramētis nō pficitur sacrm: sicut si desit debita forma vel mā sed debitus mister sacramēti est ille q caret macula pci. sm illud Leui. 21. Nō de seie tuo p familias q hnt maculā non offeret pāes deo tuo: nec accedet ad misteriū ei9. g vr q si minister sit malus nihil efficiatur in sacro.

i oppm. Sed contra est qd Aug. dicit. s. illud Jo. j. Sup quem videris spm rc. Quid non nouerat. Jo. ptātē baptismi ipsum dnm hituq et sibi retentuq: sed ministeriū plane transituq in bonos et malos: quid ibi facit malus minister vbi bonus ē

Rñō. principi. Respondeo dicēdum: q (sicut dictū est mistri eccliē instrūtaliter operātur in sacramentis eo q quodammō eadē rō est mistri et instrumēti. Sicut āt. s. dcm est: istrumētū nō agit sm ppā formā aut vtutē: sed sm vtutē eius a q mouetur. et iō accidit instrumēto: inqtū ē istrumentū. qlēcūq forām vel vtutem hēat pter id qd exigitur ad rōnem istri: sicut q corp9 medici: qd ē istrz aie hntis artē sit sanū vl infirmū: et sicut q fistula p quā transit aqua sit argentea vel plūbea: vnde mistri ecclie pnt sacra pferre ēt si sint mali.

Ad pm. Ad primum ergo dicēdum: q (mali ministri ecclesie neq a peccatis mūdant hoies ad sacramēta accedentes neq gratiā pferunt sua vtute: sed ho facit xps sua ptāte p eos sicut p quedā instra: et iō effectus psequtur in suscipientib9 sacramēta: nō sm silitudinem instrumētor: sed sz pfigurationē ad xpm.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicēdum: q p charitatē mēbra xpi vniuntur suo capiti: vt ab eo vitā recipiāt. qr vt dr .j. Jo. 3. Qui nō diligit mānet in morte: pōt aūt aliqs opari p instrumētū carēs vita et a se separatū qtuq ad corpis vnionē: dūmō sit piunctū p qndā motionē: alr. n. operatur artifex p manū et alr p securī sicut xps opatur i sacris: et p malos tāq p istrumā carētia vita: et p bonos tāq p mēbra viuentia.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicēdum: q aliqd est debitū eē in sacramēto dupliciter. Vno9: sicut exns de nēcitate sacramēti qd qdē si desit n pficitur sacramētū: sicut si desit debita forma vel debita mā. Alio9 est aliqd debitū esse in sacramētis sm qndā decētiaz: et hoc mō debitū ē: vt mistri sacror sint boni.

Utrum mali mistrā. sac. peccē. ar. vj

pm. Ad sextum sic pceditur. Videtur q mali mistrantes sacramenta n peccent. Sicut. n. ministratur deo i sacramētis: ita p opa charitatis: vn dicitur Heb. vl. Bñficientie et cōionis nolite obliuisci talib9. n. hostiis pmeretur de9: sed mali nō peccāt si mistrent deo in operib9 charitatis: qnimo hoc est psulendū: sm illud Dañ. 4. Cōsiliū meū regi placeat et peccata tua elynis redime: g videtur q mali non peccent i sacramētis mistrādo. ¶ P. Quicū

2m. q cōicat alicui in peccato etiaz ip

se est reus pcti: sm illud Ro. i. Dignus ē morte nō solū q̄ pcā agit: sed etiā q̄ ꝯsentit facientib⁹: sed si mali ministri peccent sacramenta ministrādo: illi q̄ ab eis sacramēta recipiūt. eis in peccato cōicāt: ergo ēt ipsi peccarēt: qd videt inconueniens. ¶ P. nullus videt eē ꝑplexus. q2 sic hō cogeret desperare quasi nō possz pctm̄ euadere: sz si mali peccarent sacra tradēdo essent pplexi q2 illi qñqꝫ peccarent si sacramēta non traderēt: puta cuz eis ex offō icūbit necessitas. Dicitur. n. i. Cor. 9. Ue michi si ñ euāgelizauero: necessitas. n. nihil icūbit: qñqꝫ etiā pp piculū: sic si puer in periculo mōtꝫ exñs offerat alicui pcōri baptizād⁹: ergo videt q mali non peccent sacramēta ministrā (3m.)

(1 oppm) Sz cōtra est qd Dyo. dt (do. i. c. eccle. hie. q malis non est fas nec tangere symbola. i. sacramētalia signa: ⁊ i epi. ad Dēophi. dicit. Talis. s. peccator audax videt sacerdotalib⁹ manuz iponēs et nō timet nꝫ verecūdat diuia p̄ter dignitatem exequēs ⁊ deū putās ignorare qd ipse in semetipso coguit ⁊ decipe estimat falso noīe patrē ab ipō appellatū: et audet imūdas infamias: non dicā orōnes sup diua sig^a xp̄iformiter enunciare.

(Rñº ꝑncip.) Rñdeo dōm: q aliqs in agēdo peccat ex hoc q operat nō sm q oꝫ: vt pꝫ per phm i lib. ethi. dictum est aūt ꝯueniēs esse vt sacramētoꝝ ministri sint iusti: q2 ministri debēt dño cōformari. sm illud Le. 19. Sancti eritis qm̄ ego scūs sū. Et Eccl. 10. sm iudicē ppli. sic ⁊ ministri ei⁹. ⁊ iō non est dubiū quin mali exhibētes se mistros dei et ecclie. in dispēsatione sacramētoꝝ peccēt: et q2 h⁹ peccatum pertinet ad irre^am dei ⁊ cōtaminationē scōꝝ q̄m est ex parte ipsius pcōris: lꝫ scā sm seipsa icōtāinabilia sint: ꝯñs est: q tale pcm̄ ex genere suo est mortale.

Ad primum ergo dōꝫ: q opa charitatis ñ sunt aliqua cōsecratione sanctificata nisi sicut qdā iusti^e ptes: ⁊ iō hō q̄ se exhibet dō ministrū in opib⁹ charitatis: si sit iustus ampli⁹ sanctificabit: si vero sit peccator ꝑ h⁹ ad sanctitatē disponit. Sꝫ sacramēta in seipsis sanctificationez qdā habēt ꝑ mysticā ꝯsecratōēz. ⁊ iō p̄exigit in ministro sanctitas iusti^e: vt ꝯgruat suo misterio: ⁊ iō incōgrue agit ⁊ peccat: si in peccato exñs ad tale misteriū accedat. (ad pm.)

¶ Ad 2m dōm: q ille q̄ ad sacrm accedit suscipit qdē sacra a ministro ecclie nō inqm̄ est tal' ꝑsona: sed inqm̄ est minister ecclie: et ido qdiu ab ecclia tolerat in ministerio: ille q̄ ab eo suscipit sacramētū nō cōicat pctō ei⁹. sed cōicat ecclesie q̄ eū tanqꝫ ministrū exhibꝫ. Si vo ab ecclia non tolēt. puta cū degradat vel excōicat vel suspenditur: peccat qui ab eo accipit sacramentū: q2 cōicat pcō ipsi⁹. (ad 2m.) ¶ Ad 3m dōꝫ: q ille q̄ est i pctō mortali ñ est pplexus simplr: si ex offō ei imcumbat sacramēta dispensare: qa p̄t penitere de peccato ⁊ licite ministrare: Nō est āt incōueniens q sit pplexus supp° qdā. s. q velit remanere in peccato. In articulo tm̄ necessitatis non peccaret baptizādo in cāu in q̄ ēt posset layc⁹ baptizare: sic. n. pꝫ q non exhiberet se ministꝝ ecclie. sed subuenit necessitatē patienti. Secus est aūt in aliis sacris. q̄ nō sunt tante necessitatis sicut baptismus: vt. j. patebit. (Ad 3m)

¶ Utꝝ angeli possint sacramēta ministrare. Ar. vij.

Ad septimum sic pceditur. videt q angeli possint sacramēta ministrare. Quicqd. n. potest minister iferior: p̄t ⁊ supior: sic quicquid p̄t diaconus p̄t sacerdos: sed

g Malus minister baptizans cum solemnitate ... mortale / nō aūt si in casu necessitatis ... solemnitate ... 4° sen. ... Durand. ... minister ...

non convertitur: sed angeli sunt superiores ministri in ordine hierarchico quam etiam quicunque homines vt patet per Dionysium in lib. cele. hier. ergo cum homines possint ministrare in sacris: videtur quod
2m. multomagis angeli. ¶ Preterea homines sancti assimilantur angelis in celo. vt dicitur Mat. 22. sed aliqui sancti in celo existentes possunt ministrare in sacris: quia character sacramentalis est indelebilis: vt dictum est: ergo videtur quod etiam angeli in sacris possint ministrare.
3m. ¶ Preterea sicut supra dictum est: diabolus est caput malorum: et mali sunt membra eius. sed per malos possunt ministrari sacramenta. ergo videtur quod etiam per demones.

Sed contra est quod dicitur Heb. 5. Omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his que sunt ad deum: sed angeli boni vel mali non sunt ex hominibus: ergo ipsi non constituuntur ministri in his que sunt ad deum. i. in sacramentis. [In oppm.]

Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est: tota virtus sacramentorum a passione christi derivatur: que est christi secundum quod est homo cui in natura conformantur homines. non autem angeli: sed potius secundum passionem dicitur modico ab angelis minoratus: vt patet Heb. 2. et ideo ad homines pertinet dispensare sacramenta et in eis ministrare. non autem ad angelos. ¶ Sciendum tamen quod sicut deus virtutem suam non alligavit sacris quin possit sine sacramentis effectum sacramentorum conferre: ita etiam virtutem suam non alligavit ecclesie ministris: quin etiam angelis possit virtutem tribuere ministrandi in sacramentis. Et quia boni angeli sunt nuncij veritatis si aliquod sacramentale ministerium a bonis angelis perficeretur: esset ratum habendum: quia deberet constare hoc fieri voluntate divina: sicut quedam templa dicuntur angelico ministerio consecrata. Si vero demones qui sunt spiritus mendacij aliquod sacramentale misterium exercerent: non esset ratum habendum. [Rño. princi.]

Ad primum ergo dicendum: quod illud quod faciunt homines in inferiori modo. s. per sacra sensibilia que sunt proportionata nature ipsorum: faciunt angeli tanquam superiores ministri superiori modo. s. invisibiliter purgando: illuminando et perficiendo. ¶ Ad 2m dicendum: quod sancti qui sunt in celo sunt similes angelis quantum ad participationem glorie. non autem quantum ad conditionem nature: et per consequens neque quantum ad sacra. ¶ Ad 3m dicendum: quod mali homines non habent quod possint ministrare in sacramentis ex hoc: quod per malitiam sunt membra diaboli: et ideo non sequitur quod diabolus qui est eorum caput magis possit. [Ad pm] [ad 2m.] [Ad 3m.]

¶ Utrum intentio ministri requiratur ad perfectionem sacramenti. Ar. viij

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod intentio ministri non requiratur ad perfectionem sacramenti. Minister. n. in sacro instrumentaliter operatur sed actio non perficitur secundum intentionem instrumenti: sed secundum intentionem principalis agentis: ergo intentio ministri non requiritur ad perfectionem sacramenti. ¶ Preterea non potest homini esse nota intentio alterius: si igitur intentio ministri requiratur ad perfectionem sacramenti: non posset homini ad sacramentum accendenti esse notum: quod sacramentum suscepisset: et ita non posset habere certitudinem salutis precipue cum quedam sacramenta sint de necessitate salutis vt. j. dicetur. ¶ Preterea intentio hominis non potest esse ad id circa quod non est intentio: sed aliquando illi qui in sacris ministrant: non attendunt ad ea que dicunt vel faciunt. alia cogitantes: ergo secundum hoc non perficitur sacramentum propter intentionis defectum. [pm.] [2m] [3m.]

Sed contra est quod ea que sunt preter intentionem sunt casualia: quod non est dicendum de operatione sacramentorum: ergo sacra requirunt intentionem ministri. [In oppm.]

Rño. pncipa. **Respondeo** dicendum: quod quando aliquid se habet ad multa: oportet quod per aliquid determinetur ad vnum: si illud effici debeat. Ea autem que in sacris agunt pñt diuersimode agi. sicut ablutio aque que fit in baptismo pt ordinari et ad munditiam corporalem et ad sanctitatem corporalem: et ad ludum: et ad multa alia huiusmodi: et ideo oportet quod determinetur ad vnum. i. ad sacralem effectum per intentionem abluentis: et hec intentio exprimitur per verba que in sacris dicuntur: puta cum dicit: ego baptizo te in nomine patris etc.

ad pm. **Ad primum** ergo dicendum: quod instrumentum inanimatum non habet aliquam intentionem respectu effectus: sed loco intentionis est motus: quo mouetur a principali agente. sed instrumentum animatum. sicut est minister non solum mouetur: sed etiam quodammodo mouet seipsum inquantum sua voluntate mouet membra ad operandum: et ideo requiritur eius intentio. qua se subijciat principali agenti: vt. s. intendat facere. quod facit christus et ecclesia.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod circa hoc est duplex opinio: quidam. n. dicunt quod requiritur mentalis intentio in ministro: qua si desit non perficitur sacramentum: sed hunc defectum in pueris qui non habent intentionem accedendi ad sacramentum: supplet christus qui interius baptizat: in adultis autem qui intendunt sacramentum suscipere supplet illum defectum fides et deuotio sed hoc satis posset dici quantum ad vltimum effectum: qui est iustificatio a peccatis: sed quantum ad effectum qui est res et sacramentum. s. quantum ad characterem non videtur quod per deuotionem accedentis possit suppleri: quia character nunquam imprimitur nisi per sacramentum. Et ideo alij melius dicunt quod minister sacramenti agit in persona totius ecclesie: cuius est minister. in verbis autem que proferuntur exprimitur intentio ecclesie que sufficit ad perfectionem sacramenti: nisi contrarium exterius exprimatur ex parte ministri et recipientis sacramentum.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod licet ille qui aliquid cogitat non habeat actualem intentionem: habet tamen intentionem habitualem que sufficit ad perfectionem sacramenti: puta cum sacerdos accedit ad baptizandum: intendit facere circa baptizandum quod facit ecclesia: vnde si postea in ipso exercitio actus cogitatio eius ad alia rapiatur: ex virtute prime intentionis perficitur sacramentum quamuis studiose curare debeat sacramenti minister: vt etiam actualem intentionem adhibeat: sed hoc non est totaliter positum in hominis potestate: quia preter intentionem cum homo vult multum intendere incipit alia cogitare. secundum illud ps. Cor meum dereliquit me.

¶ Utrum fides ministri sit de necessitate sacramenti. Ar. ix.

Ad nonum sic proceditur. Videtur quod fides ministri sit de necessitate sacramenti. Sicut. n. dictum est: intentio ministri est necessaria ad sacramenti perfectionem: sed fides intentionem dirigit: vt Aug. dicit contra Julianum: ergo si desit vera fides in ministro non perficitur sacramentum. pm.

2m. ¶ Preterea. si minister ecclesie veram fidem non habeat: videtur esse hereticus. sed heretici vt videtur non possunt sacramenta conferre: dicit enim Cyprianus in epistola contra hereticos. Omnia quecunque faciunt heretici carnalia sunt et inania et falsa: ita vt nichil eorum que illi gesserint: a nobis probari debeat. Et Leo papa dicit in epistola ad Leonem Augustum. Manifestum est per crudelissimam et insanissimam vesaniam in alexandrina sede omnium celestium sacramentorum lumen extinctum: intercepta est sacrificij oblatio: defecit chrysmatis sanctificatio: et parricidalibus manibus impiorum omnia sese subtraxere mysteria: ergo vera fides ministri est de necessitate sacramenti.

3m. ¶ Preterea. illi qui non habent veram fidem videntur esse per excommunicationem ab ecclesia separati. Dicitur enim in 2a canonica Jo. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert nolite eum recipere in domum: nec aue

2m. stri. ¶ Pr. puersa inten° sterior eẽ videt q̃ intentio iocosa sed intẽtio iocosa tollit sacr̃m: puta si aliquis non serio sed ludo aliquẽ baptisaret: g̃ multomag; puersa intẽtio aufert sacr̃m: puta si aliquis alıquẽ baptizaret: vt postmõ eũ occideret. ¶ Pr. peruersa intẽtio fa-
3m. cit totm op⁹ vitiosũ: s3 illð Lu.12. Si ocls tu⁹ fuerit neq̃: totm corp⁹ tuũ tenebrosum erit: s3 sacr̃a xp̄i nõ pñt inq̃nari p malos hoĩes: sic Aug. ðt ꝯ Petilianũ: g̃ vr̃ q̄ si sit puersa intentio mistri nõ sit ibi verum sacramentum.

1 oppm S3 contra est q̄ puersa itẽtio ptiet ad malitiã ministri: sed malitia ministri non tollit sacr̃um: g̃ nec peruersa

Rñ° pncip. Respõdeo dðm: q̄ (itẽtio. intentio ministri potest puerti dupl'r. ¶ Uno° r[u] ipsius sacramẽti: puta cũ aliquis non intendat sacramẽtũ ꝯferre: s3 derisorie aliq̃d agere: ⁊ talis puersitas tollit ṽitatẽ sacramẽti. p̄cipue qñ suã intẽtionem exterius manifestat. ¶ Alio° põt puerti intentio ministri q̃tũ ad id qð sequitur sacramẽtũ: puta si sacerdos intendit aliq̃ feminã baptizare vt abutat ea: vel si intẽdat ꝯficere corp⁹ xp̄i: vt eo ad veneficia vtat ⁊ q2 p̄us non dependet a posteriori: inð est q̄ talis intentionis puersitas veritatem sacramenti nõ tollit: s3 ipse minister ex tali intentione g̃uiter peccat.

ad pm. Ad primum g̃ dðm: q̄ ecclesie itentio recta est et q̃tũ ad sacr̃i perfecionem: ⁊ q̃m ad sacr̃i vsũ s3 pa rectitudo pficit sacr̃m. 2a operat ad m̃ritum ⁊ iõ minister qui cõformat intentionẽ suã eccl'ie q̃m ad pmã rectitudinẽ: non aũt q̃m ad 2am p̄ficit q̃dẽ sacr̃m: s3 nõ est sibi ad me-
ad 2m. ritũ. ¶ Ad 2m dðm: q̄ intentio ludicra vel iocosa excludit pmã rectitudinẽ intentionis: per quã p̄ficit sacr̃m: ⁊ iõ nõ est similis rõ.
¶ Ad 3m dðm: q̄ puersa intẽtio puertit op⁹ intẽdẽtis: nõ aũt op⁹ Ad 3m alterius: ⁊ iõ ex puersa intentiõe ministri puertit id qð agit in sacramẽtis inq̃tũ est op⁹ ei⁹: nõ in q̃m ẽ op⁹ xp̄i: c⁹ ẽ mister. Et ẽ sil'e si mister alic⁹ hoĩs praua itentõe ðferret paupib⁹ elynã: quã dñs recta intentiona mandaret.

¶ De numero sacramentorum. Questio.lxv.

Deinde ꝯsiderandũ est de numero sacr̃oru3. ¶ Et circa hoc q̃nerũtur quattuor. Prio vtr̄.7. sint sacr̃a. Secũdo ð ordine eor̄ adiuicẽ. Tertio de ꝯparatõe eorũ. Quarto vtrum omnia sint de necessitate salutis.

¶ Utrũ debeant esse septẽ sacr̃a ecclesie. Ar.j. pm.

Ad primum sic p̄ceditur. Uidetur q̄ nõ dẽant esse septe3 sacr̃a. Sacramẽta.n. efficaciã hñt ex ṽtute diuina ⁊ ex virtute passionis xp̄i: sed vna ẽ virt⁹ diuina: ⁊ vna xp̄i passio: vna .n. oblatione ꝯsuminauit sanctificatos in sempiternũ: vt ðr Heb.10. g̃ non dñt 2m. esse nisi vnũ sacr̃m. ¶ Pr. sacr̃3 que ordinat ꝯ defectũ peccati: hoc ãt est duplex. s. pena ⁊ culpa: g̃ suffi- 3m. cerent eẽ duo sacramẽta. ¶ Pr. sacr̃a pertinẽt ad actões eccle. hier. vt per Dio. p3: sed sicut ipse dicit tres sunt actões hier. s. purgatio: illuĩatio: ⁊ pfectio: g̃ nõ devẽt eẽ 4m. nisi tria sacr̃a. ¶ Pr. Aug. di.19. ꝯ Faustũ. Sacramenta no. le. sunt numero pauciora q̃ sacr̃a ve. leg. sed in ve. le. non erat aliqð sacr̃m: qð rñderet ꝯfirmatiõi et extreme

vnctioni: ergo neque debent numerari inter sacramenta no. le. ¶ Praeterea. luxuria non est grauius inter cetera peccata: vt patet ex his que in 2a parte dicta sunt: sed contra alia peccata non instituitur aliquod sacramentum: ergo neque contra luxuriam debuit institui sacramentum matrimonij.

Coppm. **Sed contra** videtur quod sint plura sacramenta. Sacramenta enim dicuntur quasi quedam sacra signa: sed multe alie significationes fiunt in ecclesia secundum sensibilia signa: sicut aqua benedicta: consecratio altaris. et alia huiusmodi. ergo sunt plura sacramenta quam septem. ¶ Praeterea. Hug. de san. vic. dicit quod sacramenta ve. le. fuerunt oblationes: decime et sacrificia: sed sacrificium ecclesie est vnum sacramentum quod dicitur eucharistia ergo etiam oblationes et decime debent dici sacramenta. ¶ Praeterea. tria sunt genera peccatorum originale: mortale et veniale: sed contra originale peccatum ordinatur baptismus contra mortale autem penitentia. ergo deberet esse aliud preter .7. quod ordinetur contra veniale.

Rndo. princi. **Respondeo** dicendum: quod sicut. supra. dictum est: sacramenta ecclesie ordinantur ad duo. scilicet ad perficiendum hominem in his que pertinent ad cultum dei secundum religionem christiane vite et etiam in remedium contra defectum peccati. Utroque autem modo conuenienter ponuntur .7. sacramenta. Uita enim spiritualis conformitatem aliquam habet ad vitam corporalem: sicut et cetera corporalia conformitatem quandam spiritualium habent. In vita autem corporali dupliciter aliquis perficitur. ¶ Uno modo quantum ad personam propriam. Alio modo per respectum ad totam communitatem societatis in qua viuit: quia homo naturaliter est animal sociale. ¶ Respectu autem sui ipsius perficitur homo in vita corporali dupliciter. Uno modo per se acquirendo. scilicet aliquam vite perfectionem. Alio modo per accidens. scilicet remouendo impedimenta vite: puta egritudinem vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. primo quidem per generationem per quam homo incipit esse et viuere: et loco huius in spirituali vita est baptismus: qui est spiritualis regeneratio: secundum illud ad Tit. 3. Per lauacrum regenerationis etc. 2o per augmentum quo aliquis perducitur ad perfectam quantitatem et virtutem: et loco huius in spirituali vita est confirmatio in qua datur. scilicet spiritussanctus et robur. Unde dicitur discipulis iam baptizatis Lu. vl. Sedente in ciuitate quousque induamini virtute ex alto. 3o per nutritionem qua conseruatur in homine vita et virtus: et loco huius in vita spirituali est eucharistia. vnde dicitur Jo. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis: et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis: et hoc quidem sufficeret homini si haberet et corporaliter et spiritualiter impassibilem vitam. sed quia homo incurrit interdum corporalem et spiritualem infirmitatem. scilicet peccatum. ideo necessaria est homini curatio ab infirmitate. Que quidem est duplex. Una quidem est sanatio que sanitatem restituit: et loco huius in spirituali vita est penitentia. secundum illud psalmus. Sana animam meam. quia peccaui tibi. Alia autem est restitutio valitudinis pristine per conuenientem dietam: et exercitium: et loco huius in spirituali vita est extrema vnctio que remouet peccatorum reliquias: et hominem paratum reddit ad finalem gloriam: vnde dicitur Ja. 5. Et si in peccatis sit dimittentur ei. Perficitur autem homo ad totam communitatem in ordine dupliciter. Uno modo per hoc quod accipit potestatem regendi multitudinem: et exercendi actus publicos: et loco huius in spirituali vita est sacramentum ordinis. secundum illud Heb. 7. Quia sacerdotes hostias offerunt non solum pro se: sed etiam pro populo. 2o quantum ad naturalem propagationem quod fit per matrimonium tam in corporali quam in spirituali vita: eo quod est non solum sacramentum: sed nature officium. Ex his patet sacramentorum numerus secundum quod ordinantur contra defectum peccati. Nam baptismus ordinatur contra carentiam vite spiritualis: confirmatio contra infirmitatem animi: que in nuper natis inuenitur. Eucharistia contra labilitatem animi ad peccandum. Penitentia contra actuale peccatum post baptismum commissum. Extrema vnctio contra reliquias peccatorum: que scilicet non sunt sufficienter per penitentiam sublate: aut ex negligentia: aut ex ignorantia: Ordo autem contra

dissolutionem multitudinis. Matrimoniū est remediū ꝯ ꝯcupiscētiā psonalē: et ꝯ defectū multitudinis: q̄ p mortē accit. Quidā vero accipiūt nūerū sacramētorū p q̄dā adaptationē ad virtutes: et ad defectus culpaꝝ et penalitatū dicētes ꝙ fidei rn̄det bapt⁹: et ordinat̄ contra culpā originalē: spei extrema vnctio: et ordinat̄ ꝯ culpā venialē: charitati eucharistia: et ordinat̄ ꝯ penalitatē malitie: prudentie ordo: et ordinat̄ ꝯ ignorantiā. iustitie pnia: et ordinat̄ ꝯ pctm̄ mortale. tēperātie mr̄imo^m: et ordinat̄ ꝯ cōcupiscam: fortitudini ꝯfirmatio et ordinat̄ ꝯ infirmi^{cem}.

Ad p^m **Ad primum** ḡ dōm: ꝙ idē agēs pncipale vtit̄ diuersis instr̄is ad diuersos effc̄us sḃ ꝯgruētiā operū: et sic̄ vr̄t⁹ dīna: et passio xp̄i opat̄ i nob p diuersa sacra: q̄si p diuersa instr̄a.

ad 2^m. Ad 2^m dōs: ꝙ culpa et pēa diuersitatē hn̄t sḃ spēs ita ꝙ^m sīt diuerse spēs culpaꝝ et pēaꝝ: et sm̄ diuersos hominū status et hitudines et sḃ hoc oportuit multiplicari sacra: vt ex dcis pꝫ.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ in actōnib⁹ hierarchic ꝯsiderant̄ et agētes et recipiētes: et actōes: agētes āt sunt ministri eccl̄ie: ad q̄s pertiet ordinis sacr̄m: recipientes āt sūt illi q̄ ad sacr̄m accedunt q̄ pducuntur ad meritū: actiōes āt sūt purgatio: illūinatio: et perfectio: sꝫ sola purgatio nō pt esse sacrum no. le. qd̄ grām ꝯfert: sed pertinet ad q̄dā sacr̄alia: q̄ sūt cathecismus et exorcism⁹. Purgatio aūt et illuiatio sil̄ sm̄ dio. ptinent ad bap^m: et pp recidiuū scdario ptinet ad penitētiā et extremā vnctionē. Perfectio autem q̄tuꝫ ad virtutes q̄dē: que est. q. perfectio formal̄ pertiet ad beatitudinē: q̄tum autem ad consecutionem finis pertiet ad eucharistiam.

ad 4^m. ¶ Ad 4^m dōm: ꝙ in sacramento ꝯfirmationis dat̄ plenitudo. s. s. ad robur: in extrēa aūt vnctiōe pparatur hō vt recipiat immediate gloriam: quorum neutrū ꝯpetit ve. te. et iō nichil potuit his sacr̄is inve. le. rn̄dē nichilominus tn̄ sacra in ve. le. plura fuerunt nūero pp diuersitatē sacrificiorū et cerimoniaꝝ.

¶ Ad 5^m dōm: ꝙ ꝯ ꝯcupiam venereoꝝ optuit spāl̄r remediū adhiberi p aliqd̄ sacramētū. Pⁱo q̄dē qꝛ p h⁹ꝰi ꝯcupiam nō solū viciat̄ p^a: sed ēt nā. 2° pp vehemētiā ei⁹ q̄ rationē absorbet. ad 5^m.

ad 6^m. ¶ Ad 6^m dōm: ꝙ aq̄ bn̄dicta et alie ꝯsecratiōes nō dr̄ sacra: qꝛ nō perducunt ad sacramēti effc̄m: q̄ est grē ꝯsecutio: sed sūt dispōnes q̄dā ad sacra. vel remouēdo prohibens: sicut aq̄ bn̄dicta ordinat̄ cōtra insidias demonū et ꝯ pcā venialia: vel ēt ydoneitatē q̄dā faciēdo ad sacr̄i pfectōes: et pceptōes sicut cōsecratur altare: et vasa ppt reuerentiam eucharistie.

ad 7^m. ¶ Ad 7^m dōm: ꝙ oblationes: et decime erant tā in le. ve. q̄ i. le. Moysi ordinate non solum in subsidiuꝫ ministrorum et pauperum: sed etiam in fig^{am}. et ideo erant sacramenta nunc aūt nō remanserunt: inq̄tum sunt figuralia: et iō non sunt sacramenta.

Ad 8^m. ¶ Ad 8^m dōm: ꝙ ad delectationē venial̄ peccati nō requirit̄ infusio grē: vnde cū in q̄libꝫ sacramento no. le. gratia infūdatur: nullū sacramentū no. le. īstituit̄ directe cont ra veniale: qd̄ tollit̄ p quedā sacramentalia puta per aquā benedictā et alia h⁹ꝰi q̄dam tamen dicunt extremā vnctionē ꝯ veniale peccatū ordinari: sed de hoc suo loco dicet̄.

¶ Utrū sacra ꝯuenienter ordinēt̄ sm̄ mōm predictū. Ar. ij

Ad secundum ꝙ^m. sic pcedit̄. Uī ꝙ incōuēiēt̄ sacra ordinēt̄ sꝫ mōm predictū. Ut enim Aposto. dicit. j. Corinth. decioqnto. Pri⁹

est quod ē aīale: deīde qđ est spūale: sꝫ p mrīm gnāꝛ hō pª gnātiōe q est animalis: p baptismum aūt regnatur hō 2ª gnōne que ē spūal: ģ matrimoniū dꝫ p̄cedere bapm.

2m. ¶ P̄. per sacramentum ordinis aliquis accipit ptātē agēdi actiones sacramentales: sed agens est p̄oꝛ sua actione: ģ ordo dꝫ pcedere baptismū ꝛ alia sacrā.

3m ¶ P̄. eucharistia est spūale nutrimētū: cōfirmatio aūt cōpaꝛ augmēto: nutrimentū aūt est cā augmenti: ꝛ p pñs p̄us eo: ģ eucharistia ē prioꝛ ꝯfirmatiōe.

4m ¶ P̄. pnīa pparat hominē ad eucharistiā: sed dispō pcedit pfectionē: ģ pnīa dꝫ p̄cedere eucharistiam.

5m ¶ P̄. qđ est ppinquius fini vltimo est posteriꝰ: sed extrema vnctio inter oīa sacrā ppinquioꝛ est vltimo fini btitudis: ģ dꝫ hr̄e vltimū locū inter sacrā.

Oppm In cōtrarium est ꝙ cōiter ordinaꝛ ab oibus sacramēta: sicut prius dictum est.

Rñº pncip. Rñdeo dōm ꝙ rō ordinis sacramentoꝝ appꝫ ex his q dicta sunt. Nā sicut vnū est prius q̄ multitudo ita sacrā que ordinanꝛ ad pfectionem vnius psone nāliter precedūt ea q ordinātur ad perfectionē multitudinis: et ideo vltimo inter sacramēta poniꝛ ordo: et matrimonium: q ordinantur ad multitudinis perfectionem: matrimoniū tñ post ordinē eo ꝙ minꝰ pticipat de rōne spūalis vite: ad quā ordināꝛ sacrā. Inter ea vero q ordinanꝛ ad pfectionem vnius persōe naturaliter sūt p̄ora illa q per se ordinanꝛ ad perfectionē spiritualis vite. q̄ illa q ordinantur per accidens. s. ad remouendum nociuum accidens superueniēs: cuiusmodi sunt ꝛ pnīa et extrema vnctio: posterioꝛ tamē est nāliter extrema vnctio que cōseruat sanationem: q̄ pnīa: que inchoat. Inter alia vero tria notandum est ꝙ baptismus qui est spiritualis regeneratio est prius: ꝛ demū confirmatio q ordinaꝛ ad formalem perfectionem virtutis: et postmodum eucharistia que ordinatur ad perfectionem finis.

Ad pm Ad primum ģ dōm. ꝙ mrīmoniū sꝫ ꝙ ordinatur ad aīalem vitā est nāe officiuꝫ: sed s̄m ꝙ habet aliquid spiritualitatꝭ est sacramētū: ꝛ qꝛ minimum habet de spiritualitate vltimo ponitur inter sacramenta.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: ꝙ ad hoc ꝙ aliqđ sit agens p̄supponiꝛ ꝙ sit in se perfectuꝫ: ꝛ ideo priora sunt sacramēta quibus aliquis in seip̄o perficitur: q̄ sacramētū ordinis quo aliquis cōstituitur perfectioꝛ alioꝝ.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ nutrimentuꝫ ꝛ precedit augmentum: sicut causa eius: ꝛ subsequitur augmentū sicut conseruans hominē i perfecta q̄titate et virtute: ꝛ iō pōt eucharistia premitti ꝯfirmationi: vt Dio. di. in li. ec. hierar. ꝛ potest postponi sicut magr̄ facit in. 4. s̄niaruꝫ.

Ad 4m ¶ Ad 4m dōm: ꝙ rō illa recte pcederet: si pnīa ex necessitate reqreretur: vt p̄parator ia ad eucharistiam: sed hoc non est verum. Naꝫ si aliquis esset sine peccato mortali: non indigeret pnīa ad sumptionē eucharistie: ꝛ sic pꝫ ꝙ p accñs pnīa preparat ad eucharistiam. s. supposito peccato: vñ dr̄. 2. para. vltimo. Tu domine iustorum: nō posuisti pnīam iustis.

Ad 5m ¶ Ad 5m dōm: ꝙ extrema vnctio pter rationem inductam est vltima inter sacramenta que ordināntur ad perfectionem vnius persone.

¶ Utrū sacrm̄ eucharistie sit potissimū inter sacrā. Ar. iij.



AD tertiuꝫ sic pceditꝛ: vr̄ ꝙ sacramētū eucharistie n̄ sit potissimū inter sacramenta. Bonū. n. cōe potius ē q̄ bonū vnius: vt diciꝛ. I. ethi. sꝫ matrimo primuꝫ

nium ordinatur ad bonū cōe spēi hūane p viā gñationis: sacrm aūt eucharistie ordinatur ad bonū p prius sumētis: ergo nō est potissimū sacroꝝ.

2m. ¶ P. digniora sacra eē videntur q p maiorem ministrū ꝯferrētur: sed sacrm ꝯfirmationis et sacrm ordinis nō ꝯferuntur nisi p epm: q est maior minister quam simplex minister: q est sacerdos: p quē ꝯfertur eucharistie sacrm: ergo illa sacra sūt potiora.

3m. ¶ P. sacra tāto sūt potiora quanto maiorē ꝟtutē hñt: sed q̄dā sacra iprimūt characterē. s. baptismus ꝯfirmatio: et ordo quod non facit eucharistia: ergo illa sacra sunt potiora

4m ¶ P. illud vr eē potius ex quo alia depēdēt: et nō ecōtra. sed ex baptismo dependet eucharistia non. n. potest aliquis eucharistiā accipere nisi fuerit baptizatus: ergo baptismus est potior eucharistia.

Sed oppm **Sed contra** est qd Dio. di. 3. c. ec. hie. quod nō ꝯtigit aliquem perfici pfectione hierarchica nisi p diuinissimā eucharistiam: ergo hoc sacramētū est pfectissimum oium aliorum.

Rño pncip. **Respondeo** dicendum: quod simplr loquendo sacrm eucharistie ē potissimū inter alia sacra qd quidem tripliciter appet. primo quidem ex eo. quod in eo ꝯtinetur ipe xps substantialiter: in alijs aūt sacris ꝯtinetur q̄dā ꝟtus instrumentalis pticipata a xpo: vt ex. s. dcis patet. semper aūt qd ē p essentiā potius ē eo quod ē p pticipationē. Scdo hoc appet ex ordie sacroꝝ adiuicē. Nā oia alia sacra ordinari vnr ad hoc sacrm sicut ad finem. Manifestum ē. n. quod sacrm ordinis ordinatur ad eucharistie ꝯsecrationē: sacrm ꝟo baptismi ordiatur ad eucharistie receptionē: in quo ēt pficitur aliqs p ꝯfirmationē: vt nō vereatur se subtrahere a tali sacro. Per pniam ēt et extremā vnctionem pparatur hō ad digne sumēdū corpus xpi: matrimoniū aūt saltem sua significatione attingit hoc sacrm inquātū signat ꝯiunctionē xpi et ecclesie cuius vnitas per sacrm eucharistie figuratur. Vñ et apls di. eph. 5. Sacrm hoc magnū est: ego aūt dico in xpo et in ecclia. 3o hoc apparet ex ritu sacramētoꝝ. Nā fere oia sacra in eucharistiā ꝯsumātur: vt Dio. di. 3. c. ec. hier. sic patet quod ordinati cōicat: et ēt baptizati si sint adulti. Alioꝝ aūt sacroꝝ cōparatio adinuicē pōt eē multipliciter. Nā in via necessitatis baptismus est potissimum sacrorum. in via autem pfectionis sacrm ordis medio aūt mō se hz sacramētū cōfirmationis: sacramētū ꝟo pnie et extreme vnctionis sunt inferioris gradus a predictis sacramentis: quia sicut dcm est ordinantur ad vitam xpianam: non per se: sed. q. p accñs. s. in remedium superuenientis defectus: inter q tamē extrema vnctio ꝯparatur ad pniam: sicut cōfirmatio ad baptismum: ita. s. quod pnia est maioris necessitatis sed extrēa vnctio ē maioris perfectionis.

Ad primum ergo dicendum: quod matrimoniū ordinatur ad cōe bonum corporaliter sed bonum cōe spūale totius ecclesie ꝯtinetur substantialiter in ipso eucharistie sacro. Ad 1m

¶ Ad 2m dicendum: quod per ordinem et ꝯfirmationem deputātur fideles xpi ad aliqua spūalia officia q pertinent ad officiū principis: et ideo tradere hōi sacramenta pertinet ad solum epm: q est quasi princeps in ecclia p sacrm ꝟo eucharistie nō deputatur hō ad aliqd officium: sed magis hoc sacrm ē finis oium officioꝝ vt dictum est. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod character sacramentalis: sicut. s. dcm est: quedam participatio est sacerdotij xpi: vñ sacrm qd ipm xpm ꝯiūgit homini est dignius sacramento qd imprimit xpi characterem. Ad 3m.

¶ Ad 4m dicendum: quod ratio illa pcedit ex parte necessitatis: sic. n. baptismus cum sit maxie necessitatis ē potissimū sacrorum: sicut ordo et ꝯfirmatio hñt quasi Ad 4m.

tus sacramenti: ego te baptizo in noie patris et filij et spiritussancti. 6° vtrum sub hac forma possit aliquis baptizari: ego te baptizo in noie xpi. 7° vtrum immersio sit de necessitate baptismi. 8° vtrum requiratur trina imersio. 9° vtrum batism⁹ possit iterari. 10° de ritu baptismi. 11° de distinctione baptismatum. 12° de comparatione baptismatum.

¶ Utrum baptism⁹ sit ipsa ablutio. Articulo. 1.

pm  Ad primum sic pcedit. vr q baptism⁹ non sit ipsa ablutio. Ablutio. n. corporalis transit: baptismus autem permanet: ergo baptism⁹ non est ipsa ablutio: sed potius regeneratio et sigillum et custodia et illuminatio: vt

2m. Dam. di. in. 4°. li. ¶ P. Aug. de sancto Uic. di. q baptism⁹ est aq diluendis criminibus scificata p verbum dei: aqua autem nō ē ipa

3m ablutio: sed ablutio est quidā vsus aque. ¶ P. Aug. di. sup Jo. accedit verbū ad elementū et fit sacramentum: elemētum autem est ipa aqua g baptism⁹ est ipsa aqua: nō autem ablutio.

I oppm Sed contra est qd dr. Eccli. 34°. Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit mortuū. quid proficit eius lauatio. videtur ergo q baptismus sit ipsa ablutio.

Rño princi. Respondeo dicendum: q in sacro baptismi ē tria considerare: aliquid. s. qd est sacrm tm aliqd autem quod est res et sacramentum: aliquid vero quod est res tantum. Sacrm tantum est aliquid visibile exterius exñs: qd. s. est signum interioris effectus hoc enim pertinet a rōnem sacri: exterius aūt suppositum sensui est ipa aqua et eius vsus qui est ablutio. Quidam ergo estimauerūt q ipā aqua sit sacramentum qd quidem sonare vñr verba Aug. de sā. Uic. Nam ipse in omni diffinitione sacramenti dicit: qd est mãle elementum et in diffinitione baptismi dicit q est aqua: sed hoc non est verum cum. n. sacra no. le. sanctificationes qdāmō operētur: et ibi perficitur sacrm: vbi perficit scificatio in aq aūt nō pficit scificatio: sed est ibi quedā scificationis virtus instrumētalis nō permanēs: sed fluēs in hoiem q est pe scificationis sufm: et iō sacrm nō pficit I ipsa aqua sz in applicatiōe aq ad hoiem q est ablutio. Et iō magr I di. 3ª qrti snia dic q bap⁹ ē ablutio corporis exterior facta sb forª pscripta pborū. Res aūt et sacrz est character baptismalis qui est res signata per exteriorez ablutionem: et est signū sacrale interioris iustificationis que est res tm huius sacri. s. signata et ñ signans.

Ad primum ergo dicendum: q id qd ē sacrm et res Ad pm . s. character: et id quod est res tātum. s. interior iustificatio permanent: sed character remanet indelebiliter: vt supra dictum est iustificatio autem permanet: sed amissibiliter. Dam. ergo baptismum diffiniuit non qtum ad id quod agitur: quod est sacramentum tātum sed qtum ad id quod est interius. Unde posuit duo pertinentia ad characterem. s. sigillum: et custodiaz: inqtum ipse character qui sigillum dicitur qtū est de se custodit animam in bono duo etiam ponit pertinentia ad vltimam rem sacramenti. s. regenerationez que ad hoc pertinet q per baptismum homo inchoat nouam vitaz iustitie: et illuminationem: que ptinet specialiter ad fidem per quā homo spiritualem vitam accipit. secundum illud Abac. 2°. Justus autem ex fide viuit. Baptism⁹ aūt est quedā fidei protestatio: vñ dr fidei sacramētum: et silr Dio. baptismū diffiniuit p ordinez ad alia

sacra: dicens. 2. c ec. hie. q est quoddam primum sanctissimum preceptorum mandatorum sacre actionis ad eorum susceptiuam opportunitatem: formans nostros animales habitus: et iterum in ordine ad celestem gloriam que est vltimus finis sacrorum cum subdit ad supercelestis quietis anagogem nostrum iter faciens: et iterum quantum ad primum spiritualis vite per hoc quod subditur: sacre et diuinissime nostre regenerationis traditio.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut dictum est opinionem Aug. de sanc. vic. in hac parte sequitur non oportet. Potest tamen verificari vt bap. dicatur aque esse: quia aqua est materiale baptismi principium et sic erit predicatio per causam.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod accedente verbo ad elementum fit sacramentum non quidem in ipso elemento: sed in homine cui adhibetur elementum per vsum ablutionis: et hoc etiam signat verbum quod accedit ad elementum: cum dicitur ego te baptizo etc.

¶ Utrum baptismus fuerit institutus post christi passionem. Ar. ij

2m. AD secundum sic proceditur. videtur quod baptismus fuerit institutus post christi passionem. Causa enim precedit effectum: sed passio christi operatur in sacris no. le. ergo passio christi precedit institutionem sacrorum no. le. et precipue institutionem baptismi: cum apo. dicat Ro. 6. Quicunque

2m. baptizati sumus in christo iesu in morte ipsius baptizati sumus etc. ¶ Preterea sacramenta no. le. efficaciam habent ex mandato christi: sed christus mandatum baptizandi dedit discipulis post passionem et resurrectionem suam dicens. Euntes docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine patris etc. vt habetur Mat. vlt. ergo videtur quod post passionem christi bap. fuerit institutus.

3m. ¶ Preterea baptis. est sacramentum necessitatis: vt. supra dictum est: et ita videtur quod ex quo bap. institutus fuit homines obligarentur ad baptismum: sed ante passionem christi homines non obligabantur ad baptismum: quia adhuc circuncisio suam virtutem habebat: in cuius loco successit bap. : ergo videtur quod baptismus non fuit institutus ante passionem christi.

1 oppm SEd contra est quod Aug. di. in quodam sermone de epy. ex quo christus in aqua mergitur ex eo omnium peccata abluit aqua: sed hoc fuit ante christi passionem: ergo videtur quod baptismus ante christi passionem fuit institutus.

Resp. principalis. Respondeo dicendum: quod sicut dictum est. supra. sacramenta ex sui institutione habent quod conferunt gratiam: vnde tunc videtur aliquod sacramentum institui quando accipit virtutem producendi suum effectum hanc autem virtutem accepit bap. quando christus est baptizatus vnde tunc vere bap. institutus fuit quantum ad ipsum sacramentum: sed necessitas vtendi hoc sacramento indicta fuit hominibus post passionem et resurrectionem: tum quia in passione christi terminata sunt figuratiua sacramenta quibus succedit bap. et alia sacramenta no. le. tum etiam quia per baptismum configuratur homo passioni et resurrectioni christi inquantum moritur peccato et incipit nouam iustitie vitam: et ideo oportuit christum pati prius et resurgere quam hominibus indiceretur necessitas conformandi morti et resurrectioni eius.

Ad primum. AD primum ergo dicendum: quod etiam ante passionem christi baptismus habebat efficatiam a christi passione: inquantum eam prefiguarabat: aliter tamen quam sacramenta ve. le. Nam illa erant figure tantum: baptismus autem ab eo virtutem habebat iustificandi: per cuius virtutem ipsa etiam passio salutifera fuit. ¶ Ad 2m dicendum: quod homines non debebant multiplicibus figuris artari per christum qui venerat sua veritate figuras impletas auferre: et ideo ante passionem suam baptismum institutum non posuit sub precepto: sed voluit ad eius exercitium homines Ad 2m

assuefieri: et precipue in populo iudeorum apud quem omnia erant figuralia erant vt Au. di. contra Faustum Post passionem vero et resurrectionem non solum iudeis: sed etiam gentibus suo precepto necessitatem baptismi imposuit dicens.

Ad 3m. Euntes docete omnes gentes. ¶ Ad 3m dicendum: quod sacramenta non sunt obligatoria nisi quando sub precepto ponuntur: quod quidem fuit ante passionem: vt dictum est. Quod. n. dominus ante passionem nicodemo dixit Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto: non potest introire in regnum dei: magis videtur ad futurum respicere quam ad presens tempus.

¶ Utrum aqua sit propria materia baptismi. Ar. III.

primum AD tertium sic proceditur: videtur quod aqua non sit propria materia baptismi. Baptismus. n. secundum Dio. et Dam. habet vim illuminatiuam: sed illuminatio maxime competit igni: ergo baptismus magis debet fieri in igne quam in aqua: presertim cum Jo. baptista prenuncians christi baptismum dicat. Ille vos

2m. baptizabit in spiritu sancto et igne. ¶ Praeterea. in baptismo significatur ablutio peccatorum: sed multa alia sunt ablutiua quam aqua: sicut vinum et oleum et huiusmodi alia: ergo etiam in his potest fieri baptismus non ergo aqua est propria

3m. materia baptismi. ¶ Praeterea. sacramenta ecclesie fluxerunt de latere christi pendentis in cruce vt. supra. dictum est: sed inde fluxit non solum aqua: sed etiam sanguis ergo videtur quod etiam in sanguine possit fieri baptismus quod etiam magis videtur conuenire cum causa et effectu baptismi: quia dicitur apoc. 1. Lauit nos a peccatis nostris: in sanguine

4m suo. ¶ Praeterea. sicut Au. et beda dicunt christus tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuam et purgatiuam contulit aquis: sed non omnis aqua continuatur cum aqua iordanis: quam christus tetigit sua carne: ergo videtur quod non in omni aqua possit fieri baptismus: et ita aqua inquantum huiusmodi non est propria materia baptismi. ¶ Praeterea. si aqua secundum se esset

5m propria baptismi materia: non oporteret aliquid aliud fieri circa aquam ad hoc quod in ea baptismus fieret: sed in solemni baptismo aqua in qua debet celebrari baptismus: exorcizatur: et benedicitur ergo videtur quod aqua secundum se non sit propria baptismi materia.

Sed contra est quod dominus dicit Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. In oppositum

Respondeo dicendum: quod ex institutione diuina aqua est propria materia baptismi: et hoc conuenienter Primo quidem quantum ad ipsam rationem baptismi que est regnum in spiritualem vitam quod maxime congruit aque: vnde et semina ex quibus generantur omnia viuentia. s. plante: et animalia: humida sunt. et ad aquam pertinent: propter quod quidam philosophi posuerunt aquam omnium rerum principium. 2o quantum ad effectus baptismi quibus competunt aque proprietates: que sua humiditate lauat: ex quo conueniens est ad significandum et causandum ablutionem peccatorum: sua frigiditate etiam temperat superfluitates caloris: et ex hoc competit ad mitigandum concupiscentiam fomitis: sua dyaphanitate est luminis susceptiua. vnde competit baptismo inquantum est fidei sacramentum. 3o quia conuenit ad representandum mysteria christi quibus iustificamur: vt. n. dicit Chry. super illud Jo. Nisi quis renatus fuerit etc. sicut in quodam sepulchro in aqua submergentibus nobis capita vetus homo sepelitur: et submersus deorsum occultatur: et deinde nouus rursus ascendit. 4o quia ratione sue communitatis et abundantie est conueniens materia necessitati huius sacramenti: potest. n. vbique de facili haberi. Respondeo principaliter.

Ad primum ergo dicendum: quod illuminatio pertinet ad ignem actiue: ille autem qui baptizatur non efficitur illuminans: sed illuminatur per fidem: que est ex auditu: vt dicitur Ro. 10. et ideo magis competit aqua baptismo quam ignis. Quod autem dicitur baptizabit vos in spiritu sancto et igne: potest per ignem: vt Hiero. di. intel Ad primum

ligi.s.s.q̃ super discipl'os i igneis linguis apparuit vt dr̃ Act.2. vl' per ignes pōt intelligi tribulatio vt Chry. di. sup Mat. q2 tribulatio peccata purgat: ꝛ ꝯcupiam diminuit: vl': q2 vt Hil'. di. sup Mat. baptizatis in spū sctō reliquū est

Ad 2m ꝯsumari igne iudicij. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ vinū et oleū ꝯmuniter nō sumunt ad vsum ablutionis: sicut aq̃ nec ēt ꝑfecte abluūt: q2 ex cox ablutione remanet aliqua imꝑfectio q̃ntū ad odorē: qđ n̄ ꝯtigit de aqua: illa ēt non ita cōiter ꝛ abundanter hn̄r sicut aqua. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ex latere christi fluxit aq̃ ad abluendū: sanguis āt ad remediū ꝛ iō sanguis cōpetit sacro eucharistie: aq̃ āt sacro baptismi: q̃ tn̄ habet vim ablutiuam ex virtute sanguinis xp̄i. ¶ Ad 4m dcz: ꝙ virtus xp̄i deriuata ē ad omnē aquā: nō aūt pp ꝯtinuitatē loci: sz pp silitudinē spēi: vñ di. Aug. in quodā smōe ephie. Que de saluatoris baptismate bñdictio fluxit: tanq̃ fluuius spūalis oim gurgitū tractus vniuersox fontiū vēas

Ad 5m impleuit. ¶ Ad 5m dcz: ꝙ illa benedictio q̃ adhibet aq̃ nō est de necessitate baptismi sz ꝑtinet ad q̃ndam solēnitatē p q̃ excitat deuotio fidelium ꝛ impedit astutia demōis ne ipediat baptismi effectum.

¶ Utrum ad baptismuz requiratur aqua simplex. Ar. iiij.

1m AD quartū sic ꝓcedit: vr̃ ꝙ ad baptismū nō reqrat aq̃ simplex. Aqua.n. que apd nos ē non ē aqua pura: quod precipue apparet de aqua maris in q̃ plurimum admicet de terrestri: vt pz per phm in li. meta. ꝛ tamen in tali aqua potest fieri bap9: g n̄ requirit aq̃ simplex ꝛ pura ad ba-

2m. ptismū. ¶ P. in solēni celebratione baptismi aque infundit chrisma: sed hoc videtur impedire puritatē ꝛ simplicitatē aque: g aqua pura ꝛ simplex nō requirit ad baptismum. ¶ P. aqua fluens de la- 3m
tere xp̄i pendentis in cruce fuit signum baptismi: vt dcm̄ est: sed aq̃ illa nō vr̃ fuisse aqua pura: eo ꝙ i corpore mixto: cuiusmodi fuit corpus xp̄i non sunt elemēta in actu: g vr̃ ꝙ nō reqrit aq̃ pura vel simplex ad baptismum. ¶ P. lixiuiuz 4m
non vr̃ aqua pura: hz.n. ꝯtrias proprietates aque. s. calefaciēdi et desiccādi: ꝛ tn̄ in lixiuio: vr̃ posse fieri baptism9 sicut: ꝛ in aq̃s balneorū: q̃ transeunt per venas sulphureas: sicut et lixiuiū colat p cineres: ergo vr̃ ꝙ aqua simplex nō requiratur ad baptismum. ¶ P. aq̃ 5m
rosacea fit per subtiliatiōez a rosis: sicut ēt aque alchimice gn̄ant p sublimationem ab aliquib9 corporibus: sed in his aq̃s: vt vr̃ pōt fieri baptismus sicut ēt in aq̃s pluuialibus q̃ per sublimationem vaporum generant. Cum igit hmōi aque non sint pure ꝛ simplices: vr̃ ꝙ aqua pura et simplex non requiratur ad baptismum.

SEd contra est ꝙ ꝓpria mā baptismi est aqua: vt dictum est: sed spēm aque non hēt nisi aqua simplex: g aqua pura et simplex de necessitate requirit ad baptismum. 1 oppm

Rñ° RÑdeo dōm: ꝙ aqua suā puritatem ꝛ simplicitatem pōt amittere dupl'r. Uno p mixtionem alteri9 corporis. Alio mō per alteratione. Utrūq autez horum ꝯtingit dupl'r. s. p artē ꝛ p nām. Ars aūt deficit ab opatiōe nāe: q2 nā dat formā substātiale[m] qđ ars facere non pōt: sz oēs [illegible] artificiales sunt accn̄tales [illegible] te apponendo ꝓpriū [illegible] priam mām: sicut [illegible] li: p quē mod[illegible] putrefact[illegible] q̄ igitu[illegible] facto [illegible]

siue alterando: non transmutatur spēs aque: vñ i tali aq̄ pōt fieri baptism⁹: nisi forte aqua admisceatur per artem in tā parua q̄titate alicui corpori ꝙ ꝯpositum magis sit aliud q̄ȝ aqua: sicut lutū magis est terra q̄ȝ aq̄: ⁊ vinū limphatū magis est vinū q̄ȝ aqua. Sed trāsmutatio que fit a nā q̄nq̄ȝ q̄dem spēm aque dissoluit: ⁊ hoc fit qñ aq̄ efficitur p nām de suba alicuius corporis mixti. sicut aqua ꝯuersa in liquorem vue est vinum. vñ nō habet spēm aque. Aliqñ aūt fit p naturam trāsmutatio aque sine solutione spēi: ⁊ hoc tā per alterationez sicut pȝ de aqua calefacta a sole: q̄ȝ ēt p mixtionē: sic pȝ de aqua fluminis turbida ex ꝯmixtiōe terrestrium ptiū. Sic ḡ dōm ꝙ in q̄lȝ aqua q̄litercūq̄ȝ trāsmutata dū nō soluat spēs aq̄ pōt fieri baptism⁹: si ꝟo soluatur spēs aque non potest fieri baptismus.

Ad p^m Ad primum ḡ dōm: ꝙ trāsmutatio fctā in aqua maris: ⁊ ēt in aliis aq̄s q̄ penes nos sunt: non est tāta ꝙ soluat spēm aque: ⁊ ideo i hmōi aq̄s pōt fieri baptism⁹.

Ad 2^m Ad 2^m dōȝ ꝙ admixtio chrismatis non soluit spēm aq̄: sicut nec ēt aq̄ decoctionis carnium: aut alioꝝ: nisi forte sit facta tāta resolutio corpoꝝ lixatoꝝ in aqua: ꝙ plus liquor hēat de aliēa suba q̄ȝ de aqua: qd ex spissitudie ꝯspici pōt. si tñ ex liquore sic spissato exp̄mat aqua subtilis sic pōt in ea fieri baptismus: sicut ⁊ in aqua que exp̄mit ex luto: lȝ in luto bap⁹ fieri n[illegible].

Ad 3^m Ad [illegible] dōm: ꝙ aq[illegible] [illegible] bandam veritatem dñici corpis ꝯ manicheoꝝ errorē: vt. s. per aquā q̄ est vnum quattuor elītoꝝ ōnderetur corpus xp̄i vere fuisse cōpositū ex q̄tuor elemētis: p sāguinez vero videret esse ꝯpositū ex q̄tuor humoribus.

Ad 4^m Ad 4^m dōȝ: ꝙ in lixiuio ⁊ in aquis sulphureoꝝ balneoꝝ pōt fieri bap⁹: q2 tales aque non incorporant p artē vl nāȝ aliquibus corporibus mixtis: sed soluȝ alterationem quādā recipiūt ex hoc: ꝙ transeūt per aliq̄ corpa.

Ad 5^m Ad 5^m dōm: ꝙ aqua rosacea ē liquor rose resolutus. vñ in ea nō pōt fieri baptism⁹: ⁊ eadē rōe nec in aquis alchimicis sicut in vino: nec est eadem rō de aquis pluuialibus que gñant ex maiori parte ex sublimatione vapoꝝ resolutoꝝ ex aquis: minimū aūt est ibi de liquorib⁹ corpoꝝ mixtoꝝ: q̄ tñ per h⁹ i sublimationē ꝟtute nāe: que ē fortior aque resoluunt in veraȝ aquam: qd ars facere nō pōt. Vñ aqua pluuialis nullam ꝓprietatē retinet alicuius corporis mixti: quod de aquis rosaceis ⁊ aq̄s alchimicis dici non potest.

Utrum forma baptismi sit conueniens. Ar. v. p^m

Ad quintuȝ sic pcedit: vr̄ ꝙ hnō sit ꝯueiēs forma baptismi ego te baptizo in noīe patris ⁊ filij et spūs sācti. Actus enim magis debet attribui principali agenti q̄ȝ ministro sed in sacramento minister agit: vt instrumentum vt supra dictum est: principale autem agens in baptismo est christus: secundum illud Jo. primo. Super quem videris spiritum descendentem et man[illegible] hic est qui baptizat: inconu[illegible] ter ḡ minister dicit. ego te [illegible] pterti q2 in hoc ꝙ dicit [illegible] telligit ego: et sic vr̄ [illegible]

2m. poni. ¶ P. nō oȝ ꝙ ille qui aliquē actu exercet: de actu exercitio faciat mentionē: sicut ille qui docet nō oȝ ꝙ dicat: ego vos doceo: dn̄s āt sił tradidit p̄ceptū baptizandi et docendi di. Mar. vlt. Eūtes docete oēs gentes ⁊c̄. ḡ nō oȝ ꝙ in forma baptismi fiat mētio ꝺ actu baptismi.
3m. ¶ P. ille q̄ baptizaƚ qn̄q̧ non itelligit verba: puta si sit surdus aut puer: frustra aūt ad talē ſmo dirigiƚ. ſm illud Ecc. Ubi nō est auditus ibi nō effundas ſmonem. ḡ incōuenienter dr: ego te baptizo sermone directo ad eū q̄ baptizaƚ.
4m ¶ P. ꝯtingit sił plures baptizari a pluribꝰ: sicut apostoli baptizabāt vna die tria milia: ⁊ alia die. 5. milia: vt dr Act. 2. ⁊ 3. nō ḡ debȝ forma bapmi deteriari in singulari nūero: vt dicaƚ: ego te baptizo: sed p̄t dici nos vos baptizamus.
5m. ¶ P. bapꝰ ꝟtutē habȝ a passione xp̄i: sed ꝑ formam bapꝰ sanctificaƚ: ḡ videtur ꝙ in forma baptismi debeat fieri mētio de passione xp̄i.
6m. ¶ P. nomen designat ꝓprietatem rei: sed tres sunt ꝓprietates personales diuinaꝝ ꝑsōaꝝ: vt in prima parte dcm̄ est: non ergo debȝ dici in noīe patris ⁊ filij et spūſſancti: sed in nominibus.
7m. ¶ P. persona patris non solum significatur noīe patris: sed etiam nomine innascibilis et genitoris: filius autem significaƚ nomine ꝟbi et imaginis ⁊ geniti: spiritꝰ ēt sanctus potest significari nomie doni ⁊ amoris procedentis ergo videtur ꝙ etiam his noībus vtendo perficiaƚ baptismus.

t oppm **Sȝ cōtra** est qđ dominꝰ dt Mar. vl. Euntes docete omnes gentes baptizātes eos in nomine pa. ⁊ fi. ⁊ s. s.

Rn̄o p̄ncipalit. **Respōdeo** dōm: ꝙ baptꝰ ꝑ suam formam cōsecratur. ſm illud Ephe. 5. Mundans eam lauacro aque i verbo vite. Et Aug. dt in lib. de vnico baptismo. Q; baptismꝰ verbis euāgelicis ꝯsecratur: ⁊ ideo oȝ ꝙ i forma bapmi exprimatur causa baptismi. Est. n. duplex causa eius. Una quidem p̄ncipalis a q̄ virtutem hȝ: q̄ est summa trinitas. Alia aūt est instrumentalis. s. minister qui tradit exterius sacrm̄: ⁊ ideo oȝ in forma baptismi de vtraq̧ fieri mentionē. Minister aūt tangitur cū dicitur. ego te baptizo. Cā autem principalis cum dicitur. in noīe pa. ⁊ fi. ⁊ s. s. vnde hec ē cōueniens forma baptismi: ego te baptizo in nomine patris ⁊ filij et spiritussancti.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ actio attribuitur instrō sicut immediate agenti attribuitur aut p̄icipali agenti: sicut in cuius virtute instrm̄ agit et iō i forma baptismi ꝯuenienter significaƚ minister: vt exercens actū baptismi per hoc qđ dicit. ego te baptizo: sicut et ipse dn̄s baptizandi actum tribuit ministris dicens: baptizantes eos ⁊c̄. Cā aūt principalis significaƚ vt in cuius virtute sacrm̄ agiƚ: ꝑ hoc qđ dƚ in nomine pa. ⁊ fi. ⁊ s. s. nō. n. xp̄s baptizat sine p̄re ⁊ spū scō. Greci āt non attribuūt actū baptismi ministris: ad euitandū antiquoꝝ errorem: q̄ virtutem bapmi baptizātibus attribuebāt dicētes. Ego sū pauli: ⁊ ego cephe: et iō dicūt. baptizaƚ seruus xp̄i tał i noīe pa. ⁊ ꝺ et qꝛ exp̄miƚ actus exercitus per ministrū cū inuocatione trinitatꝭ verum perficiƚ sacrm̄ Q; aūt additur ego in forma nostra nō est ꝺ substantia forme: sed poniƚ ad maiorem exp̄ssionem intentōis. Ad pm
¶ Ad 2m dōm: ꝙ qꝛ ablutio hoīs in aq̄ ꝑ multa fieri pōt: oȝ ꝙ determietur in verbis forma ad q̄d fiat: qđ quidē nō fit ꝑ hoc ꝙ dr i noīe pa. ⁊ fi. ⁊ s. s. qꝛ omnia in tali nomine facere dēmꝰ: vt hƚ Col. 3. ⁊ iō si nō exp̄imaƚ actus bapmi vel ꝑ moꝝ Ad 2m.

nostr: vel p modum grecorum nō p ficitur sacrm̄ sm̄ illam dec. Alex.3. Si qs puerum ter i aq̄ merserit i no. pa.t fi.t.s.s.am̄. et nō dixerit ego te baptizo in noie pa.t fi.t.s.s.am̄ non est puer baptizatus. ¶ Ad 3m dōm: q verba q̄ pferunt i formis sacrorum nō pnunciant solū cā significandi: sed ēt cā efficiendi: i qm̄tum hn̄t efficaciā ab illo vbo: p quod facta sunt oia: et ideo ɔueni enter dirigunt non solū ad hoies intelligentes: sed ēt in creaturas insensibiles: vt cuz dr. exorcizo te creatura salis. ¶ Ad.4m dōz: q simul plures non possunt vnū baptizare: q2 actus multiplicat sm̄ multiplicationem agētium si perfecte ab vnoquoq agat: t sic si cō uenirent duo: quorum vnus essz mutus: q̄ non posset pferre verba: et alius carens manib9 qui non posset exercere actum: nō possent ambo simul baptizare: vno dicente vba t alio exercente actū. Possunt autē: si necessitas exigit: plures simul baptizari: q2 nullus eorum recipit nisi vnum bapm: sed tūc oportebit dicere: ego baptizo vos: nc erit mutatio forme: q2 vos nichil aliud est q̄ te t te. Qz autem dicitur nos n̄ ē idē dicē qd ego t ego: sed ego et tu: et sic iam mutaretur forma. Similiter aūt mutaretur si diceret: ego baptizo me: et ideo nullus p̄t baptizare seipsum: ppt qd etiam xps a Jo. voluit baptizari vt dicit extra de bapo t eius effectu.c.debitum. ¶ Ad 5m dōz q passio xpi. t si sit pncipalis causa rli ministri: est tn̄ cā instrāl rli sancte trinitatis t ideo poti9 cōmemoratur trinitas q̄ passio xpi. ¶ Ad 6m dōm: q t si sint tria nomina personalia triū psonarum ē tn̄ nomen vnum eēntiale: vtus aūt diuina q̄ operatur in bapo ad eēntiam ptinet: t iō dicit in noie t n̄ in noibus. ¶ Ad 7m. dōm: q sic̄ aq̄ sumit ad bapm: q2 vsus est cōi or ad abluendū: ita ad designandū tres personas in for9 baptismi assumuntur illa noia quibus communius ɔsueuerūt noiari psone i illa lingua: nec in alijs nominib9 perficitur sacrm̄.

Ad 3m.
Ad 4m
Ad 5m
Ad 6m
Ad 7m

¶ Utrum in noie xp̄i possit dari baptismus. Arti.vj

Ad sextum sic p cedit

Uit q in noie xpi possit dari bap9 Sicut.n. vna est fides: ita t vnus est bap9: vt dicit Eph.4. Sed act.8. dicit q in noie xpi baptizabant viri et mulieres: g ēt nunc p̄ot dari baptism9 in noie xpi. ¶ P̄. Amb. dic si xpm dicas t patrē a quo vnct9 est: t ipm qui vnctus est. filiū: t.s. s.q̄ vnct9 est designasti: sed in noie trinitatis p̄t fieri bap9: g t i nomine xpi. ¶ P̄. Nico. papa ad cōsulta bulgarorum rn̄dēs t dic. Qui in noie sancte tritatis: vel tm̄ in noie xpi: sicut in actibus aplorum legit: baptizati sunt vnū quippe idemq est: vt sanctus ait Amb. t rebaptizari non debent: rebaptizarent aūt si in hac forma baptizati sacrm̄ baptismi non reciperetur: g p̄t ɔferri bap9 in noie xpi sb hac forma: ego te baptizo. in noie christi.

pm.
2m.
3m.

Sz ɔtra est qd Pelag. papa scri. Gaudentio episcopo. Si hi qui in locis dilectionis tue vicinis commorari dicuntur: se solummō in noie dn̄i baptizatos fuisse confitentur sine cuiuscunq dubitationis ambiguo eos ad fidem catholicā venientes i sācte trinitatis noie baptizabis Dicim9 ēt di.in.li.d.s.s. Lz qs possit existē mēt; aliene q̄ ita baptizaret: vt vm de p̄dictis noib9.s. triū psonarum pretermittat sine perfectione baptizabit.

l opp.

Rn̄deo dōm: q sicut .s. dcm̄ est: sacrm̄ hz efficaciam ab institutiōe xpi: t ideo si pre

Rn̄o pncipalit.

termittat aliqd eo℞ q̃ xp̄s institu it ēē aliqd sacr̄m efficatia caret: ni si ex sp̄ali dispensatiōe ei⁹ q̃ virtu tē suam sacr̄is nō alligauit. xp̄s āt instituit sacr̄m bap^mi dari cū suo catione trinitatis: ⁊ iō q̃cquid desit ad inuocationē plenā trinitatis: tollit integritatē bap^mi. Nec obstat q̄ in noīe vnius p^e intelligit alia sicut in noīe patris intelligit fili⁹: aut q̄ ille q̄ nominat vnā solam p^am p̄t habere rectā fide℥ de tribus: q̄ sicut ad sacr̄m requirit mā sensibil': ita et forma sensibil'. Unde nō suffic̄ ite⁹ vel fides trinitatis ad perfectionē sacr̄i: nisi sensibilib⁹ v̄bis trinitas exprimatur. Uñ ⁊ in bap° xp̄i vbi fuit origo sanctificationis nr̄i bap^mi affuit trinitas sensibilibus signis. s. pater in voce. fili⁹ in hu^a nā. s. s. i columba.

Ad p^m **Ad primū** q̄ dōm: q̄ et sp̄ali xp̄i reuelatiōe apl'i in p̄mi^ua ecclia in noīe xp̄i baptizabāt: vt nom̄ xp̄i qd̄ erat odio sum iudeis ⁊ gentilib⁹. honorabile redderet: p hoc q̄ ad ei⁹ inuocationē. s. s. dabat in bap°. ¶ Ad 2^m dōm: q̄ Amb: assignat rōnem quare ꝯueniēt tal' dispensatio fieri potuit in p̄mi^ua ecclia: q̄. s. in noīe xp̄i tota trinitas intelligit: ⁊ iō seruabat ad min⁹ integritatē intelligibili for^a: quā xp̄s tradidit i euangelio. ¶ Ad 3^m dōm: q̄ Nico. papa dictū suū ꝯfirmat ex duobus p̄missis ⁊ ideo eius responsio p₃ ex p̄mis duabus solutiōibus.

Ad 2^m

Ad 3^m.

¶ Utrū imersio in aq̄ sit de necessitate baptismi. Ar. vij.

p^m. **Ad septimum** sic p̄ceditur: videtur q̄ imersio in aqua sit d̄ necessitate bap^mi. Ut. n. dicitur Ephe. 4. Una fides: vnu₃ bap^a: sed ap̄ multos cōis modus baptizandi est per imersionem: ḡ videt q̄ non possit esse bap⁹ sine immersione. ¶ P̄. apl's dicit Ro. 6. Quicunq₃ baptizati sumus i xp̄o iesu in morte ipsius baptizati sum⁹: cōsepulti. n. sum⁹ cum illo per bap^m in mortē: sed hoc fit p imersione℥. di. n. Chry. sup illud Jo. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aq̄ ⁊. s. s. ⁊c. Sicut in q̄dā sepulchro in aq̄ submergētib⁹ nobis capita verus hō sepelitur: ⁊ submersus deorsū occultatur deinde nou⁹ rursus ascendit: ḡ videt q̄ immersio sit de necessitate bap^mi. ¶ P̄. si sine immersione toti⁹ corporis poss₃ fieri bap⁹: sequeret q̄ pari rōne sufficeret q̄libet partem aque perfundi: s₃ h° videt inconueniens: q̄ originale peccatū ꝯ qd̄ p̄cipue dat bap⁹. nō est in vna tantū corp̄is p̄te: ḡ videtur q̄ requiratur immersio ad baptismu₃: ⁊ ñ sufficiat sola asp̄sio. 2^m. 3^m.

Sz contra ē qd̄ ad heb. 10. dicit. Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei asp̄si corda a ꝯscia mala ⁊ abluti corpus aq̄ mūda. i opp^m

Respōdeo dō₃: q̄ aq̄ assūit in sacr̄o bap^mi ad vsum ablutionis corpalis: per quam sign̄at interior ablutio pcōrū: ablutio aūt fieri p̄t p aquā nō solū per modū imersiōis: sed etiā per mō₃ aspersionis vel effusiōis: ⁊ iō q̄uis tuti⁹ sit baptizare p modū immersionis: q̄ hoc h₃ cōmunior vsus: pōt tñ fieri bap⁹ p modum aspersionis vel per mōm effusionis: s̄m illud Eze. 36. Effūdā super vos aquā mūdam: sicut beatus Lau. legitur baptizasse: et h° precipue propter necessitatē: vel quia ē magna multitudo baptizādo℞: vt p₃ Act. 2. ⁊ 3. vbi dicit q̄ crediderunt vna die tria milia. et alia die. 5. milia. Quādoq₃ aūt p̄t imminere necessitas propter paucitatē aque: vel p̄pter debilitate℥ ministri: qui non potest sustentare baptizandum: vel propter debilitatem baptizandi: cui posset im Rño. p̄ncipa.

minere periculum mortis ex imersione. Et ideo dicendum est: quod immersio non est de necessitate bap^ni.

ad p^m. **Ad primum** ergo dicendum: quod ea que sunt per accidens non variant substantiam rei: per se autem requiritur ad baptismum corporalis ablutio per aquam: unde et baptismus lauacrum nominatur: secundum illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aque in verbo vite: sed quod fiat ablutio hoc vel illo modo accidit baptismo: et ideo talis diuersitas

Ad 2^m. non tollit vnitatem bap^mi. ¶ Ad 2^m dicendum: quod in immersione expressius representatur figura sepulture christi et ideo hic modus baptizandi est communior et laudabilior: sed in alijs modis baptizandi representatur aliquo modo: licet non ita expresse. Nam quocunque modo fiat ablutio: corpus hominis: vel aliqua pars eius aque supponitur: sicut corpus christi sub

ad 3^m. terra fuit positum. ¶ Ad 3^m dicendum: quod principalis pars corporis: precipue quantum ad exteriora membra est caput: in quo vigent omnes sensus et interiores et exteriores: et ideo si totum corpus aqua non possit perfundi propter aque paucitatem: vel propter aliquam aliam causam: oportet caput perfundere: in quo manifestatur principium animalis vite: et licet per membra que generationi deseruiunt: peccatum originale traducatur: non tamen sunt membra illa potius aspergenda quam caput: quia per baptismum non tollitur transmissio originalis in prolem per actum generationis: sed liberatur anima a macula et reatu peccati quod incurrit: et ideo debet precipue lauari illa pars corporis: in qua manifestantur opera anime. In vet. autem le. remedium contra originale peccatum institutum erat in membro generationis: quia adhuc ille per quem originale erat amouendum: nasciturus erat ex semine Abrae: cuius fidem circuncisio significabat: vt dicitur Ro. 4.

¶ Utrum trina imersio sit de necessitate bap^mi. Ar. viij.

Ad octauum sic proceditur. Videtur quod trina immersio sit de necessitate baptismi. Dicit enim Augu. in quodam sermone de symbolo ad baptisatos. Recte tertio mersi estis: qui cepistis baptismum in nomine sancte trinitatis. Recte tertio mersi estis: quia accepistis baptismum in nomine iesu christi: qui tertia die resurrexit a mortuis. Illa enim tertio repetita immersio typum dominice exprimit sepulture: per quam christo consepulti estis in baptismo: sed vtrumque videtur ad necessitatem baptismi pertinere: scilicet et quod significetur in baptismo trinitas personarum: et quod fiat configuratio ad sepulturam christi. ergo videtur quod trina immersio sit de necessitate baptismi. ¶ Praeterea sacramenta ex mandato christi: efficaciam habent: sed trina immersio est ex mandato christi: scripsit enim Pelagius papa Gaudentio episcopo: Euangelicum preceptum: ipso domino deo et saluatore nostro iesu christo tradente nos ammonet in nomine trinitatis trina immersione sanctum baptismum vnicuique tribuere. ergo sicut baptizare in nomine trinitatis est de necessitate baptismi: ita etiam baptizare trina immersione: videtur esse de necessitate bap^mi. ¶ Praeterea si trina imersio non sit de necessitate bap^mi: ergo ad primam immersionem baptismi consequtur sacramentum. si vero addatur 2^a vel tertia. videtur quod secundo vel tertio baptizetur: quod est inconueniens: non ergo vna immersio sufficit ad sacramentum bap^mi: sed trina imersio videtur de necessitate bap^mi.

Sed contra est quod Gre. di. scribens Leandro episcopo. Reprehensibile esse nullatenus pot

infantem in baptismate: vel 3°: vel semel immergere: quia et in tribus immersionibus personarum trinitas: ut una potest divinitatis singularitas designari.

Rn°. princi. Respondeo dicendum: quod sicut prius dictum est: ad baptismum per se requiritur ablutio aque: que est de necessitate sacramenti: modus autem ablutionis per accidens se habet ad sacramentum et ideo sicut ex predicta auctoritate Gre. patet: quantum est de se utrumque licite fieri potest. s. et semel et ter immergere: quia unica imersione signatur unitas mortis christi: et unitas deitatis: per trinam autem immersionem signatur triduum sepulture christi: et etiam trinitas personarum: sed diversis ex causis secundum ordinationem ecclesie: quandoque institutus unus modus est: quandoque alius. Quia enim a principio nascentis ecclesie: quidam de trinitate male sentiebant: christum puerum hominem esse extimantes: nec dici filium dei et deum nisi propter meritum eius: quod precipue fuit in morte: ideo non baptizabant in nomine trinitatis: sed in commemorationem mortis christi et una immersione: quod reprobatum est in primitiva ecclesia. Unde in canonibus apostolorum legitur. Si quis presbyter aut episcopus non trinam imersionem unius misterii: sed semel mergat in baptismate: quod dari a quibusdam dicitur in morte domini deponatur. Non enim nobis dixit dominus in morte mea baptizare: sed in nomine pa. et fi. et s. s. Postmodum vero inoleuit quorundam scismaticorum et hereticorum error homines rebaptizantium: sicut de donatistis. Aug. narrat super Jo. et ideo in detestationem erroris eorum fuit statutum in concilio tolletano. quod fieret una sola imersio: ubi sic legitur: propter vitandum scismatis scandalum: vel heretici dogmatis usum: simplam teneamus baptismi immersionem: sed cessante tali causa communiter observatur in baptismo trina immersio: et ideo gravius peccaret aliter baptizans: quasi ritum ecclesie non observans: nihilominus tamen esset baptismus.

Ad primum dicendum: quod trinitas est sicut agens principale ad baptismum: similitudo autem agentis pervenit ad effectum secundum formam et non secundum materiam: et ideo significatio trinitatis fit in baptismo per verba forme: nec est de necessitate quod significetur trinitas per usum materie: sed hoc fit ad maiorem expressionem. Similiter etiam mors christi configuratur sufficienter in unica imersione: triduum autem sepulture non est de necessitate salutis nostre: quia etiam si una die fuisset sepultus vel mortuus: sufficeret ad perficiendam nostram redemptionem: sed triduum illud ordinatur ad manifestandam veritatem mortis: ut. s. dictum est: et ideo patet quod trina immersio nec ex parte trinitatis: nec ex parte passionis christi est de necessitate sacramenti. Ad pm

Ad 2m dicendum quod Pelagius papa intelligit trinam immersionem esse de mandato christi in suo simili: in hoc. s. quod christus precepit baptizari: in nomine pa. et fi. et s. s. non tamen est similis ratio de forma et de usu materie: ut dictum est. Ad 2m

Ad 3m dicendum. quod sicut. s. dictum est. intentio requiritur ad baptismum: et ideo ex intentione ministri ecclesie qui intendit unum baptismum dare trina immersione efficitur unum baptisma. Unde Hiero. dicit super epistolam ad Ephe. Licet ter baptizetur. i. imergatur propter mysterium trinitatis: tamen unum baptisma reputatur. Si vero intenderet ad unamquamque immersionem unum baptisma dare ad singulas immersiones repetens verba forme: peccaret quantum in se est pluries baptizans. Ad 3m

Utrum baptismus possit iterari Articulo nono.



Ad nonum sic proceditur. videtur quod baptismus possit iterari. Baptismus enim videtur institutus ad ablutionem peccatorum: sed peccata iterantur. ergo multo magis baptismus debet iterari: quia misericordia

2m. xp̄i trāscēdit hoīs cl'pā. ¶ P̄.Jo. bat. p̄cipue fuit a xp̄o ꝯmēdatus cum de eo dcm̄ sit. Mat.11. Inter natos mulierū nō surrexit maior Jo.bap. sed baptizati a Jo. iterū baptizabāt: vt h̄r Act.19. vbi dicitur q̄ Paulus baptizabat eos qui erāt baptizati bap°. Jo. ergo multo forti⁹ illi q̄ sūt baptizati ab hereticis vel pc̄oribus sunt rebaptizandi

3m. ¶ P̄. in niceno ꝯcilio statutum est. Si qs ꝯfugerit ad ecclesiā catholicā de paulianistis ꝛ cathafrigis rebaptizari eos dēre omnino. vr āt eē eadē rō de hereticis alijs. ḡ baptizati ab hereticꝭ debēt rebaptizari.

4m ¶ P̄. bap⁹ est necessari⁹ ad salutē: sed de q̄bus dā baptizatꝭ aliqū dubitaṫ an sit baptizati. ḡ videṫ q̄ dēant iterū rebaptizari.

5m. ¶ P̄. eucharistia est perfecti⁹ sacr̄m q̄̄ bap⁹: vt. s̄. dcm̄ est. sed sacr̄m eucharistie iteratur ḡ videtur q̄ multomagis baptismus possit iterari.

Sed oppm. Sz cōtra est qd̄ diciṫ Eph. 4. vna fides vnū baptisma.

Rñō p̄n cipalit. Respōdeo dd̄m: q̄ bap⁹ iterari non potest. P° q̄dē q̄ baptismus est q̄dā spūalis regn̄atio: p̄ vt. s. aliqs moritur veteri vite. et incipit nouā vitam agere. Uñ dicitur Jo.3. Nisi qs renatus fuerit ex aqua et spū. s. n̄ potest videre regnū dei: vnius āt non est nisi vna regeneratio: et iō nō p̄t bap⁹ iterari sicut nec carnalis ḡnatio. Unde Aug. dicit sup illud Jo.3. Nūquid potest in ventrem m̄ris sue iterato itroire ꝛ renasci. Sic tu inq̄t intelligere nati uitatem spūs: quomodo intellexit Nichodem⁹ natiuitatem carnis: quō eñ vterus nō pōt repeti sic nec bapt⁹. scd̄o q̄ in morte xp̄i baptizamur: per quā morimur pctō et resurgim⁹ in nouitate vite: xp̄s autem semel tantū mortuus est: ꝛ ideo baptismus iterari nō debet: pp hoc q̄ Heb..6. ꝯ quosdā rebaptizari volentes diciṫ rursus crucifigentes sibimetipsis filiū dei: vbi glo. dicit. Una xp̄i mors vnum baptisma ꝯsecrauit. 3° q̄ baptismus imprimit characterē q̄ est indebilis: et cū quadam ꝯsecratiōe datur vnde sicut alie cōsecratiōes nō iteranṫ in ecclia: ita nec bap⁹ Et hoc est qd̄ Aug. di. in 2. ꝯtra epistolā Parmeniani: q̄ charact̄ militaris non repetitur: q̄ nō minus habz sacr̄m xp̄i: q̄̄ corporalis hec nota: cū videamus nec apostatas carere baptismate quib⁹ vtiq̄ per penitentiam redeuntibus: nō restituiṫ. 4° quia bap⁹ principaliter datur ꝯ originale peccatuz: et ideo sicut originale peccatum non iteratur: ita etiā ꝛ baptism⁹ non iteraṫ. q̄ vt diciṫ Ro.6. Sicē per vnius delictū in omnes hoies in condēnationem: sic per vni⁹ iustitiam in omnes homines in iustificationem vite.

Ad primum ḡ dd̄z q̄ bap⁹ operatur in virtute passionis xp̄i sicut. s̄. dcm̄ est: ꝛ ideo sicut peccata sequentia virtutem passionis xp̄i non auferunt: ita etiā nō auferunt bapm: vt necesse sit ipm iterari: sed penitentia supueniente tollitur pcm̄: qd̄ īpediebat effcū bapmi. Ad pm

Ad 2m. ¶ Ad 2m dd̄m: q̄ sicut Aug. dt sup illud Jo.1. Sed ego nesciebā eum. Ecce p⁹ Jo. baptizatū est. post hōicidā non est baptizatū: q̄ Joan. dedit baptismū suum: homicida dedit bapm xp̄i: quia sacramentum tā sanctū est: vt nec homicida ministrante polluaṫ

Ad 3m. ¶ Ad 3m dd̄z: q̄ Pauliani et Cathafrige nō baptizabant in nomine trinitatis. Uñ Gre. di. scribēs. Qui idigno episcopo. Ubi heretici q̄ trinitatis nomine nimine baptizabant: sic sūt bonosiani ꝛ Cathafrige: qui .s. idē sentiebant cum Paulianis: q̄ ꝛ illi xp̄m deum non credūt ex

unctioni: ergo neque debent numerari inter sacramenta no. le. ¶ Preterea luxuria non est grauius inter cetera peccata: vt patet ex his que in 2ª parte dicta sunt: sed contra alia peccata non instituitur aliquod sacramentum: ergo neque contra luxuriam debuit institui sacramentum matrimonij.

Coppm. **Sed contra** videtur quod sint plura sacramenta. Sacramenta enim dicuntur quasi quedam sacra signa: sed multe alie significationes fiunt in ecclesia secundum sensibilia signa: sicut aqua benedicta: consecratio altaris. et alia huiusmodi. ergo sunt plura sacramenta quam septem. ¶ Preterea Hug. de san. vic. dicit quod sacramenta ve. le. fuerunt oblationes: decime et sacrificia: sed sacrificium ecclesie est vnum sacramentum quod dicitur eucharistia ergo etiam oblationes et decime debent dici sacra. ¶ Preterea tria sunt genera peccatorum originale: mortale et veniale: sed contra originale peccatum ordinatur baptismus contra mortale autem penitentia. ergo deberet esse aliud preter .7. quod ordinetur contra veniale.

Rñio. princi. **Respondeo** dicendum: quod sicut supra dictum est: sacramenta ecclesie ordinantur ad duo. scilicet ad perficiendum hominem in his que pertinent ad cultum dei secundum religionem christiane vite et etiam in remedium contra defectum peccati. Utroque autem modo conuenienter ponuntur .7. sacramenta. Uita enim spiritualis conformitatem aliquam habet ad vitam corporalem: sicut et cetera corporalia conformitatem quandam spiritualium habent. In vita autem corporali dupliciter aliquis perficitur. ¶ Uno modo quantum ad personam propriam. Alio modo per respectum ad totam communitatem societatis in qua viuit: quia homo naturaliter est animal sociale. ¶ Respectu autem suiipsius perficitur homo in vita corporali dupliciter. Uno modo per se acquirendo. scilicet aliquam vite perfectionem. Alio modo per accidens. scilicet remouendo impedimenta vite: puta egritudinem vel aliquid huiusmodi. Per se autem perficitur corporalis vita tripliciter. Primo quidem per generationem per quam homo incipit esse et viuere: et loco huius in spirituali vita est baptismus: qui est spiritualis regeneratio: secundum illud ad Tit. 3. Per lauachrum regenerationis et cetera. 2º per augmentum quo aliquis perducitur ad perfectam quantitatem et virtutem: et loco huius in spirituali vita est confirmatio in qua datur scilicet spiritus sanctus et robur. Unde dicitur discipulis iam baptizatis Lu. vl. Sedente in ciuitate quousque induamini virtute ex alto. 3º per nutritionem qua conseruatur in homine vita et virtus: et loco huius in vita spirituali est eucharistia. vnde dicitur Jo. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis: et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis: et hoc quidem sufficeret homini si haberet et corporaliter et spiritualiter impassibilem vitam. sed quia homo incurrit interdum corporalem et spiritualem infirmitatem. scilicet peccatum. ideo necessaria est homini curatio ab infirmitate. Que quidem est duplex. Una quidem est sanatio que sanitatem restituit: et loco huius in spirituali vita est penitentia. secundum illud psalmus. Sana animam meam. quia pec. ti. Alia autem est restitutio valitudinis pristine per conuenientem dietam: et exercitium: et loco huius in spirituali vita est extrema vnctio que remouet peccatorum reliquias: et hominem paratum reddit ad finalem gloriam: vnde dicitur Ja. 5. Et si in peccatis sit dimittentur ei. Perficitur autem homo ad totam communitatem in ordine dupliciter. Uno modo per hoc quod accipit potestatem regendi multitudinem: et exercendi actus publicos: et loco huius in spirituali vita est sacramentum ordinis. secundum illud Heb. 7. Quod sacerdotes hostias offerunt non solum pro se: sed etiam pro populo. 2º quantum ad naturalem propagationem quod fit per matrimonium tam in corporali quam in spirituali vita: eo quod est non solum sacramentum: sed nature officium. Ex his patet sacramentorum numerus secundum quod ordinantur contra defectum peccati. Nam baptismus ordinatur contra carentiam vite spiritualis: confirmatio contra infirmitatem animi: que in nuper natis inuenitur. Eucharistia contra labilitatem animi ad peccandum. Penitentia contra actuale peccatum post baptismum commissum. Extrema vnctio contra reliquias peccatorum: que scilicet non sunt sufficienter per penitentiam sublate: aut ex negligentia: aut ex ignorantia: Ordo autem contra

dissolutionem multitudinis. Matrimoniũ est remediũ ꝯ ꝯcupiscẽtiã ꝑsonalẽ: et ꝯ defectũ multitudinis: q ꝑ mortẽ accit. Quidã ꝯo accipiũt nũeꝝ sacramẽtoꝝ ꝑ q̃dã adaptationẽ ad ꝟtutes: et ad defectus culpaꝝ et penalitatũ dicẽtes ꝙ fidei rñdet bapᵘ: et ordinaꝶ contra culpã originalẽ: spei extrema vnctio: et ordinaꝶ ꝯ culpã venialẽ: charitati eucharistia: et ordinaꝶ ꝯ penalitatẽ malitie: prudentie ordo: et ordinaꝶ ꝯ igñrantiã. iustitie pnia: et ordinaꝶ ꝯ pctm̃ mortale. tẽperãtie mr̃imoᵐ: et ordinaꝶ ꝯ cõcupiscẽtiã: fortitudini ꝯfirmatio et ordinaꝶ ꝯ infirmitatẽ.

Ad pᵐ. Ad primum ergo dicendum: ꝙ idẽ agẽs ꝑncipale vtiꝶ diuersis instr̃is ad diuersos eff̃us ꝫ ꝯgruẽtiã operũ: et silr ꝟtᵘ diuina: et passio xpi opãꝶ i nob ꝑ diuersa sacr̃a: q̃si ꝑ diuersa instr̃a.

ad 2ᵐ. Ad 2ᵐ dicẽdũ: ꝙ culpa et pẽa diuersitatẽ hñt ꝫ spẽs: inq̃tũ sũt diuerse spẽs culpaꝝ et pẽaꝝ: et ꝫm diuersos hominũ status et hitudines et ꝫ hoc oportuit multiplicari sacr̃a: vt ex dictis pꝫ.

Ad 3ᵐ. Ad 3ᵐ dicẽdũ: ꝙ in actõnibᵘ hierarchicis ꝯsideranꝶ et agẽtes et recipiẽtes: et actões: agẽtes ãt sunt ministri eccl̃ie: ad q̃s pertinet ordinis sacr̃m: recipientes ãt sũt illi q ad sacr̃m accedunt q ꝑducuntur ad meritũ: actiões ãt sũt purgatio: illũinatio: et perfectio: ſꝫ sola purgatio nõ pt esse sacr̃um no. le. qd gr̃am ꝯfert: sed pertinet ad q̃dã sacr̃alia: q sũt cathecismus et exorcismᵘ. Purgatio aũt et illũiatio silr ꝫm dio. ptinent ad bapᵐ: et ꝑ recidiuũ scd̃ario ptinet ad penitẽtiã et extremã vnctionẽ. Perfectio autem q̃tuꝫ ad ꝟtuteꝫ q̃dẽ: que est. q. perfectio formalr pertinet ad beatitudinẽ: q̃tum autem ad consecutionem finis pertinet ad eucharistiam.

ad 4ᵐ. Ad 4ᵐ dicẽdũ: ꝙ in sacramento ꝯfirmationis daꝶ plenitudo. s. s. ad robur: in extrẽa aũt vnctiõe ꝑparatur hõ vt recipiat immediate gloriam: quorum neutrũ ꝯpetit ve. te. et iõ nichil potuit his sacr̃is in ve. le. rñdẽ nichilominᵘ tñ sacr̃a in ve. le. plura fuerunt nũero ꝑ diuersitatẽ sacrificiorũ et cerimoniaꝝ.

ad 5ᵐ. Ad 5ᵐ dicẽdũ: ꝙ ꝯ ꝯcupiãm venereoꝝ oportuit spãlr remediũ adhiberi ꝑ aliqd sacramẽtũ. Primo q̃dẽ qꝛ ꝑ hᵘi ꝯcupiãm ñ solũ viciaꝶ pª: sed ẽt nã. 2º ꝑ vehemẽtiã eiᵘ q̃ rationẽ absorbet.

ad 6ᵐ. Ad 6ᵐ dicẽdũ: ꝙ aq̃ bñdicta et alie ꝯsecratiões nõ dñr sacr̃a: qꝛ ñ perducunt ad sacramẽti eff̃ũ: q est gr̃e ꝯsecutio: sed sũt dispõnes q̃dã ad sacr̃a. vel remouẽdo prohibens: sicut aq̃ bñdicta ordinaꝶ cõtra insidias demonũ et ꝯ pcã veīalia: vel ẽt ydoneitatẽ q̃dã faciẽdo ad sacr̃i pfectões: et pceptões: sicut cõsecratur altare: et vasa ꝑpt reuerentiam eucharistie.

ad 7ᵐ. Ad 7ᵐ dicẽdũ: ꝙ oblationes: et decime erant tã in le. ve. q̃ i. le. Moysi ordinate non solum in subsidiuꝫ ministrorum et pauperum: sed etiam in figurã, et ideo erant sacramenta nunc aũt nõ remanserunt: inq̃tum sunt figuralia: et iõ non sunt sacramẽta.

Ad 8ᵐ. Ad 8ᵐ dicẽdũ: ꝙ ad delectationẽ venialr peccati ñ requiriꝶ infusio gr̃e: vnde cũ in q̃libꝫ sacramento no. le. gratia infũdatur: nulluꝫ sacramentũ no. le. istituiꝶ directe contra veniale: qd tolliꝶ ꝑ quedã sacramentalia puta per aquã benedictã et alia hᵘi q̃dam tamen dicunt extremã vnctionẽ ꝯ veniale peccatũ ordinari: sed de hoc suo loco diceꝶ.

Utrũ sacr̃a ꝯuenienter ordinẽꝶ ꝫm mõm predictũ. Ar. ij

AD secundum pᵐ. sic pceditꝶ. Uiꝶ ꝙ incõuẽiẽꝶ sacr̃a ordinẽꝶ ꝫ mõm pred ictũ. Ut enim Aposto. dicit. j. Corinth. decioq̃nto. Priᵘ

est quod ē aiale: deide qđ est spūale: sʒ p mři^m gnāř hō p^a gñatiōe q̄ est animalis: p baptismum aūt regñatur hō 2^a gnōne que ē spūal: ḡ matrimoniū dʒ p̄cedere bap^m.
2^m. ¶ P̄. per sacramentum ordinis aliquis accipit ptātē agēdi actiones sacramentales: sed agens est pꝰor sua actione: ḡ ordo dʒ pcedere baptismū ꝛ alia sacra.
3^m ¶ P̄. eucharistia est spūale nutrimētū: cōfirmatio aūt cōpaꝛ augmēto: nutrimentū aūt est cā augmenti: ꝛ p ꝯñs pꝰs eo: ḡ eucharistia ē prior ꝯfirmatiōe.
4^m ¶ P̄. pnīa p̄parat hominē ad eucharistiā: sed dispō ꝓcedit pfectionē: ḡ pnīa dʒ p̄cedere eucharistiam.
5^m ¶ P̄. qđ est ꝓpinquius fini vltimo est posteriꝰ: sed extrema vnctio inter oīa sacrā ꝓpinquior est vltimo fini btitudis: ḡ dʒ hr̄e vltimū locū inter sacrā.
Sopp^m **In cōtra**rium est ꝙ cōiter ordinaꝛ ab oibus sacramēta: sicut prius dictum est.
Rñō pncip. **Rñdeo** dōm ꝙ rō ordinis sacramentoꝝ appet ex his q̄ dicta sunt. Nā sicut vnū est prius q̄ꝫ multitudo ita sacra que ordinanꝛ ad pfectionem vnius psone nāliter precedūt ea q̄ ordināt ad perfectionē multitudinis: et ideo vltimo inter sacramēta poniꝛ ordo: et matrimonium: q̄ ordinantur ad multitudinis perfectionem: matrimoniū tñ post ordinē eo ꝙ minꝰ pticipat de rōne spūalis vite: ad quā ordināꝛ sacra. Inter ea vero q̄ ordinanꝛ ad pfectionem vnius psōe naturaliter sūt pꝰora illa q̄ per se ordinanꝛ ad perfectionē spiritualis vite. q̄ꝫ illa q̄ ordinantur per accidens. s. ad remouendum nociuum accidens superueniēs: cuiusmodi sunt ꝛ pnīa et extrema vnctio: posterior tamē est nāliter extrema vnctio que cōseruat sanationem: q̄ꝫ pnīa: que inchoat. Inter alia vero tria notandum est ꝙ baptismus qui est spirtualis regeneratio est prius: ꝛ demū confirmatio q̄ ordinaꝛ ad formalem perfectionem virtutis: et postmodum eucharistia que ordinatur ad perfectionem finis.
Ad primuʒ ḡ dōm. ꝙ mřimoniū sʒ ꝙ ordinatur ad aīalem vitā est nāe officiuʒ: sed s̄m ꝙ habet aliquid spiritualitat: est sacramētū: ꝛ qꝛ minimum habet de spiritualitate vltimo ponitur inter sacramenta. Ad p^m
¶ Ad 2^m dōm: ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄d sit agens p̄supponiꝛ ꝙ sit in se perfectuʒ: ꝛ ideo priora sunt sacramēta quibus aliquis in seipō perficitur: q̄ꝫ sacramētū ordinis quo aliquis cōstituitur perfectior alioꝝ. Ad 2^m
¶ Ad 3^m dōm: ꝙ nutrimentuʒ ꝛ precedit augmentum: sicut causa eius: ꝛ subsequitur augmentū sic conseruans hominē i perfecta q̄ꝫtitate et virtute: ꝛ iō pōt eucharistia premitti ꝯfirmationi: vt Dio. di. in li. ec. hierar. ꝛ potest postponi sicut magř facit in. 4. s̄niaruʒ. Ad 3^m
¶ Ad 4^m dōm: ꝙ rō illa recte ꝓcederet: si pnīa ex necessitate req̄reretur: vt p̄parator ia ad eucharistiam: sed hoc non est verum. Naʒ si aliquis esset sine peccato mortali: non indigeret pnīa ad sumptionē eucharistie: ꝛ sic pʒ ꝙ p accñs pnīa preparat ad eucharistiam. s. supposito peccato: vñ dř. 2. para. vltimo. Tu domine iustorum: nō posuisti pniam iustis. Ad 4^m
¶ Ad 5^m dōm: ꝙ extrema vnctio ꝓpter rationem inductam est vltima inter sacramenta que ordināťur ad perfectionem vnius persone. Ad 5^m
¶ Utrū sacrm̄ eucharistie sit potissimū inter sacrā. Ar. iij.



D tertiuʒ sic pcediꝛ: vř ꝙ sacramētū eucharistie n̄ sit potissimū inter sacramenta. Bonū. n. cōe potius ē q̄ꝫ bonū vnius: vt diciꝛ. I. ethi. sʒ matrimo primuꝫ

nium ordinatur ad bonū cōe spēi hūane p viā gñationis: sacr̄m aūt eucharistie ordinatur ad bonū p prius sumētis: ergo nō est potissimū
2m. sacrox. ¶ P̄. digniora sacr̄a eē videnẗ q p maiorem ministrū ɔferrētur: sz sacr̄m ɔfirmationis ꝛ sacr̄z ordinis nō ɔferunẗ nisi p epm̄: q̄ est maior minister q̄ simplex minister: q̄ est sacerdos: p quē ɔfertur eucharistie sacr̄m: ergo illa sacr̄a sūt
3m. potiora. ¶ P̄. sacr̄a tāto sr̄ potiora q̄to maiorē ꝟtutē hn̄t: sed q̄dā sacr̄a iprimūt characterē. s. baptismus ɔfirmatio: ꝛ ordo q non facit eucharistia: ergo illa sacr̄a sunt potiora
4m ¶ P̄. illud vr̄ eē poti⁹ ex quo alia depēdēt: ꝛ nō ex⁹. sz ex baptismo dependet eucharistia non. n. p̄t aliquis eucharistiā accipere nisi fuerit baptizat⁹: ergo baptismus est potior eucharistia.

i/opp^m **Sz ɔtra** est qd̄ Dio. di. 3. c. ec. hie. q nō ɔtigit aliquem perfici pfectione hierarchica nisi p diuinissimā eucharistiam: ergo h⁰ sacramētū est pfectissimum oium aliorum.

Rño pncip. **Rñdeo** dr̄m: q simplr̄ loqueñ do sacr̄m euchari[e] ē potissimū inter alia sacr̄a qd̄ q̄dez triplr̄ appet. p⁰ q̄dem ex eo. q in eo ɔtineẗ ip̄e xp̄s sbalr̄: in alijs āt sacris ɔtineẗ q̄dā ꝟt⁹ instr̄al' ptici pata a xp̄o: vt ex. s̄. dcis pz. sp̄ aūt qd̄ ē p eēntiā poti⁹ ē eo q ē p ptici pationē. Scd̄o hoc appet ex ordīe sacrox adiuicē. Nā oia alia sacr̄a ordinari vnr̄ ad hoc sacr̄z sicut ad finem. Mā1m ē. n. q sacr̄m ordinis ordinaẗ ad eucharistie ɔsecrationē: sacr̄m ꝟo baptismi ordīaẗ ad eucharistie receptionē: in quo ēt pficiẗ aliqs p ɔfirmationē: vt nō vereaẗ se subtrahere a tali sacr̄o. Per pniam ēt ꝛ extremaz vnctionem p̄paraẗ hō ad digne sumēdū corp⁹ xp̄i: matrimoniū aūt saltez sua significatione attigit h⁰ sacr̄z inq̄tū signat ɔiunctionē xp̄i ꝛ ecclesie cui⁹ vnitas per sacr̄m eucharistie figuraẗ. Vñ et apl's di. eph. 5. Sacr̄m hoc magnū est: ego aūt dico in xp̄o et in eccl'ia. 3⁰ hoc apparet ex ritu sacramētox. Naz fere oia sacr̄a in eucharistiā ɔsumātur: vt Dio. di. 3. c. ec. hier. sic pz q ordinati cōicat: ꝛ ēt baptizati si sint adulti. Aliox aūt sacr̄orū cōparatio adinuicē p̄ot eē multipliciter. Nā in via necessitatz baptismus est potissimum sacr̄orum. in via autem pfectionis sacr̄m ordis medio aūt mō se hz sacramētū cōfirmationis: sacramētū ꝟo pnie et extreme vnctionis sunt inferioris gradus a predictis sacramentis: qr̄ sicut dciñ est ordinanẗ ad vitam xp̄ianam: non per se: sed. q. p accñs. s. in remedium supuenientz defectus: inter q̄ tamē extremavnctio ɔparaẗ ad pniam: sicut cōfirmatio ad baptismuz: ita. s. q pnia est maioris necessitatis sed extrēa vnctio ē maioris perfectionis.

Ad primum ergo dr̄m: q matrimoniū ordinaẗ ad cōe bonum corporaliter sed bonum cōe sp̄uale totius ecclesie ɔtietur sbaliter in ipso eucharistie sacr̄o. ¶ Ad 2m dr̄m: q per ordinem ꝛ ɔfirmationem deputātur fideles xp̄i ad aliqua sp̄ualia officia q̄ pertinent ad officiū principis: ꝛ iō tradere hoīū sacramenta pertinet ad solum ep̄m: q̄ est q̄si princeps in eccl'ia p sacr̄m ꝟo eucharistie nō deputaẗ hō ad aliqd̄ officium: sed magis hoc sacr̄m ē finis oium officiorū vt dictum est. Ad 2m

¶ Ad 3m dr̄m: q character sacramentalis: sicut. s̄. dciñ est: quedaz participatio est sacerdotij xp̄i: vñ sacr̄m qd̄ ip̄m xp̄m ɔiūgit homini est dignius sacramento qd̄ imprimit xp̄i characterem. ¶ Ad 4m dr̄m: q rō illa pcedit ex parte necessitatis: sic. n. baptismus cum sit maxīe necītatis ē potissimū sacr̄orum: sicut ordo ꝛ ɔfirmatio hn̄t q̄ Ad 3m. ad 4m.

sus sacramenti: ego te baptizo in noīe patris et filij ꝛ spūssancti. 6° vtrū sub hac forma possit aliquis baptizari: ego te baptizo in noīe xp̄i. 7° vtrum immersio sit de necessitate baptismi. 8° vtrum requiratur trina imersio. 9° vtrum baptism⁹ possit iterari. 10° de ritu baptismi. 11° de distinctione baptismatū. 12° de ꝯparōe baptismatū.

¶ Utrum baptism⁹ sit ipsa ablutio. Articulo. 1.

pm D primuz sic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ baptism⁹ non sit ipsa ablutio. Ablutio. n. corporalis transit: baptismus autem permanet: ergo baptism⁹ ñ est ipsa ablutio: sed potius regeneratio ꝛ sigillum ꝛ custodia ꝛ illuminatio: vt
2m. Dam̄. di. in. 4°. li. ¶ p̄. Hug. de sancto Uic. di. ꝙ baptism⁹ est aq̄ diluendis criminibus scificata p verbum dei: aqua autem nō ē ipa
3m ablutio: sed ablutio est quidā vsus aque. ¶ p̄. Aug. di. sup Jo. accedit verbū ad elementū et fit sacramentum: elemētum autem est ipa aqua ꝫ baptism⁹ est ipsa aqua: nō autem ablutio.

ī oppm Sz ꝯtra est qđ dr̄. Eccl̄ici. 34°. Qui baptizatur a mortuo ꝛ iterum tangit mortuū., quid proficit eius lauatio. videtur ergo ꝙ baptismus sit ipsa ablutio.

Rn̄o princi. Rn̄deo dōm: ꝙ in sacro baptismi ē tria considerare: aliquid. s. qđ est sacrꝫ tm̄ aliqđ autem quod est res ꝛ sacramentuz: aliquid vero quod est res tantum. Sacrm̄ tantum est aliquid visibile exterius exñs: qđ. s. est signum interioris effectus hoc enim pertinet a rōnem sacri: exterius aūt suppositū sensui est ipa aqua et eius vsus qui est ablutio. Quidam ergo estimauerūt ꝙ ipa aqua sit sacramentum qđ quidem sonare vr̄ verba Hug. de sā. Uic. Nam ipse in omni diffinitione sacramenti dicit: qđ est mäle elementum ꝛ in diffinitione baptismi dicit ꝙ est aqua: sed hoc non est verum cum. n. sacra no. le. sanctificationez q̄dāmō operētur: ꝛ ibi perficitur sacrm: vbi perficit̄ sctificatio in aq̄ aūt nō pficit̄ sctificatio: sed est ibi quedā sctificationis virtus instrumētalis nō permanēs: sed fluēs in hoiem q est ꝑe sctificationis subm: ꝛ iō sacrm nō pficit̄ ī ipsa aqua sꝫ in applicatiōe aq̄ ad hoiem q̄ est ablutio. Et iō magr̄ ī di. 3a q̄rti sniaꝝ dic̄ ꝙ bap⁹ ē ablutio corporis exterior facta sb forª ꝑscripta ꝟborū. Res aūt et sacrꝫ est character baptismalis qui est res signata per exteriorez ablutionem: ꝛ est signū sacrāle interioris iustificationis que est res tm̄ huius sacri. s. signata et ñ signans.

Ad pm Ad primum ꝫ dōz: ꝙ id qđ ē sacrm ꝛ res. s. character: et id quod est res tā tum. s. interior iustificatio permanent: sed character remanet indelebiliter: vt supra dictum est iusti ficatio autem permanet: sed amisibiliter. Dam̄. ergo baptismum diffiniuit non q̄tum ad id quod agitur: quod est sacramentum tā tum sed q̄tum ad id quod est interius. Unde posuit duo pertinentia ad characterem. s. sigillum: et custodiaz: inq̄tum ipse character qui sigillum dicitur q̄tū est de se custodit animam in bono duo etiam ponit pertinentia ad vltimam rem sacramenti. s. regenerationez que ad hoc pertinet ꝙ per baptismum homo inchoat nouam vitaz iustitie: ꝛ illuminationem: que ptinet specialiter ad fidem per quā homo spiritualem vitam accipit. secundum illud Abac. 2°. Justus autem ex fide viuit. Baptism⁹ aūt est quedā fidei protestatio: vñ dr̄ fidei sacramētum: ꝛ silr̄ Dio. baptismū diffiniuit p ordinez ad alia

sacra: dicens. 2. c ec. hie. q ē q̄ddā p̄rin^m sctissimo4 mandato4 sacre actionis ad eo4 susceptiuam opo̅tunitatē: formās nostros aīales h̄itus: et ite4 in ordine ad celestē gloriā q̄ est vltimus finis sacro4ū cum subdit ad supcelestis quietis anagogē nostr im iter faciens: et iterū q̄3^m ad p̄rin^m spūalis vite p hoc qd subdit: sacre et diuinissime n̄re regenerationis traditio.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm: q sicut dictus est opinionē Hug. de sanc. vic. in hac parte sed non o3. Pōt tñ verificari vt bap^9. dicat aq̄ esse: q2 aqua ē mā̄le bap^mi p̄n^m ꝛ sic erit predicatio p cā3.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dō3: q accedēte v̄bo ad el'tū. fit sacr̄m non q̄dē in ipso el'nto: sed in hoīe cui adhibet el'tū per vsum ablutionis: et hoc ēt signat v̄bum qd accedit ad elementum: cum dicitur ego te baptizo ꝛc.

¶ Utr4 baptism^9 fuerit institut^9 p ost x̄pi passionē. Ar. ij

p^m. AD secundum sic p̄ceditur. videt q baptismus fuerit institutus post x̄pi passionē. Cā. n. precedit effectū: sed passio x̄pi operatur in sacris no. le. ḡ passio x̄pi precedit institutionem sacro4 no. le. et p̄cipue institutionē baptismi: cum apo. dicat Ro. 6. Quicunq3

2^m. baptizati sum^9 i x̄po i iesu morte ipsius baptizati sumus ꝛc. ¶ P̄. sacramenta no. le. efficaciā h̄nt ex mandato x̄pi: sed x̄ps mandatu3 baptizandi dedit discipulis post passionē ꝛ resurrectōe3 suā dicēs. Euntes docete oēs gentes: baptizantes eos i noīe patris ꝛc. vt habetur Mat. vlt. ḡ videt q post pas

3^m. sionem x̄pi bap. fuerit institutus. ¶ P̄. baptis. est sacramentum nec̄itatis: vt. s̄. dictum est: ꝛ ita videt q ex quo bap^9 institutus fuit hoīnes obligarentur ad baptismū: s3 ante passionem x̄pi homines non obligabāt ad bap^m: q2 adhuc circuncisio suā virtutem habebat: in cuius loco successit bap^9: ḡ vt q baptismus non fuit institut^9 ante passionē x̄pi.

Sed contra est qd Aug. di. in q̄dam s̄mone de epy. ex quo x̄ps i aqua mergitur ex eo omnium peccata abluit aqua: sed hoc fuit ante x̄pi passionem: ḡ vt q baptismus ante x̄pi passionē fuit institutus. I opp^m

Rn̄deo dōm: q sicut dictum est. s̄. sacramenta ex sui institutione h̄nt q ↄferūt gratiam: vnde tunc videt aliqd sacramentū institui qñ accipit v̄tutē p ducendi suū eff̄m hanc āt v̄tute3 accepit bap^9 qñ x̄ps ē baptizat^9 vnde tunc vere bap^9 institutus fuit q̄3^m ad ip̄m sacramētū: sed nec̄itas vtendi hoc sacr̄o indicta fuit hominib^9 post passionem et resurrectionem: tū quia in passione x̄pi teriata sunt figuratiua sacramenta q̄bus succedit bap^9 ꝛ alia sacramenta no. le. tum ēt q2 per baptismum configuratur homo passioni ꝛ resurrectioni x̄pi inq̄3tum moritur pcō ꝛ incipit nouam iustitie vitam: ꝛ ideo oportuit x̄pum pati prius ꝛ resurgere q̄3 hoībus indiceret necessitas conformandi mō ti et resurrectioni eius. Rn̄o p̄ncipalit.

Ad primū ḡ dōm: q ēt ante passionē x̄pi baptismus habebat efficatiam a x̄pi passiōe: inq̄3^m eam prefiguarabat: aliter tamen q̄3 sacramenta ve. le. Nam illa erant figure tantum: baptismus autem ab eo v̄tutem habebat iustificādi: per cuius virtutem ipsa etiam passio salutifera fuit. Ad p^m

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm: q homines nō debebant multiplicibus figuris artari per x̄pm qui venerat suaue ritate figuras impletas auferre: ꝛ ideo aute passionem suam bap^m institutū non posuit sub precepto: sed voluit ad ei^9 exercitiū hoīes

assuefieri: et precipue in populo iudeo rum apud quem omnia rerum figuralia erant vt Au. di. contra Faustum Post passionem xpo et resurrectionem non solum iudeis: sed etiam gentibus suo precepto necessitatem baptismi imposuit dicens.

Ad 3m. Euntes docete omnes gentes. ¶ Ad 3m dicendum quod sacra non sunt obligatoria nisi quando sub precepto ponuntur: quod quidem fuit ante passionem: vt dictum est. Quod .n. dominus ante passionem nicodemo dixit Jo.3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto: non potest introire in regnum dei: magis videtur ad futurum respicere quam ad presens tempus.

¶ Utrum aqua sit propria materia baptismi. Ar.iii.

primum  D tertium sic proceditur: videtur quod aqua non sit propria materia baptismi. Bap9.n. secundum Dio. et Dam. habet vim illuminatiuam: sed illuminatio maxime competit igni: ergo baptismus magis debet fieri in igne quam in aqua: presertim cum Jo. baptista prenuncians xpi baptismum dicat. Ille vos

2m. baptizabit in spiritu sancto et igne. ¶ Preterea in bap° significatur ablutio peccatorum: sed multa alia sunt ablutiua quam aqua: sicut vinum et oleum et huiusmodi alia: ergo etiam in his potest fieri bap9 non ergo aqua est propria

3m. materia baptismi. ¶ Preterea sacra ecclesie fluxerunt de latere xpi pendentis in cruce vt supra dictum est: sed inde fluxit non solum aqua: sed etiam sanguis ergo videtur quod etiam in sanguine possit fieri bap9 quod etiam magis videtur conuenire cum causa et effectu baptismi: quia dicitur apoc.1. Lauit nos a peccatis nostris: in sanguine

4m suo. ¶ Preterea sicut Au. et beda dicunt xpus tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuam et purgatiuam contulit aquis: sed non omnis aqua continuatur cum aqua iordanis: quam xpus tetigit sua carne: ergo videtur quod non in omni aqua possit fieri baptismus: et ita aqua inquantum huiusmodi non est propria materia baptismi. ¶ Preterea si aqua secundum se esset

5m propria baptismi materia: non oporteret aliquid aliud fieri circa aquam ad hoc quod in ea baptismus fieret: sed in solenni bap° aqua in qua debet celebrari bap9: exorcizatur: et benedicitur ergo videtur quod aqua secundum se non sit propria baptismi materia.

Sed contra est quod dominus dicit Jo.3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. I opp°

Respondeo dicendum: quod ex institutione diuina aqua est propria materia baptismi: et hoc conuenienter. Primo quidem quantum ad ipsam rationem baptismi que est regeneratio in spiritualem vitam quod maxime congruit aque: vnde et semina ex quibus generantur omnia viuentia .s. plante: et animalia: humida sunt. et ad aquam pertinent: propter quod quidam philosophi posuerunt aquam omnium rerum principium. 2° quantum ad effectus baptismi quibus competunt aque proprietates: que sua humiditate lauat: ex quo conueniens est ad significandum et causandum ablutionem peccatorum: sua frigiditate etiam temperat superfluitates caloris: et ex hoc competit ad mitigandum concupiam fomitis: sua dyaphanitate est luminis susceptiua. vnde competit baptismo inquantum est fidei sacramentum. 3° quia conuenit ad representandum mysteria xpi quibus iustificamur: vt.n. dicit Chry. super illud Jo. Nisi quis renatus fuerit etc. sicut in quodam sepulchro in aqua submergentibus nobis capita vetus homo sepelitur: et submersus deorsum occultatur: et deinde nouus rursus ascendit. 4° quia ratione sue communitatis et abundantie est conueniens materia necessitati huius sacri: potest.n. vbique de facili haberi. Rn° princip.

Ad primum ergo dicendum: quod illuminatio pertinet ad ignem actiue: ille autem qui baptizatur non efficitur illuminans: sed illuminatur per fidem: que est ex auditu: vt dicitur Ro. 10. et ideo magis competit aqua baptismo quam ignis. Quod autem dicitur baptizabit vos in spiritu sancto et igne: potest per ignem: vt Hie. di. intel Ad pm

r̃gl.s.s.q̃ super discip̃los i igneis linguis apparuit vt dr̃ Act.2. vl̃ per ignez pōt intelligi tribulatio vt Chry.di.sup Mat. q2 tribulatio peccata purgat: ꝛ ↄcupiām diminuit: vl̃: q2 vt Hil̃.di.sup Mat. baptizatis in spū sctō reliquū est ↄsumari igne iudicij. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ vinū et oleū ↄmuniter nō sumunt̃ ad vsum ablutionis: sicut aq̃ nec ēt ꝑfecte abluūt: q2 ex cor ablutione remanet aliqua impfectio q̃tū ad odorē: qd̃ ñ ↄtigit de aqua: illa ēt non ita cōiter ꝛ abundanter hñr sicut aqua. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ex latere christi fluxit aq̃ ad abluendū: sanguis āt ad remediū ꝛ iō sanguis cōpetit sacro eucharistie: aq̃ āt sacro baptismi: q̃ tñ habet vim ablutiuam ex virtute sanguinis xp̃i. ¶ Ad 4m dōz: ꝙ virtus xp̃i deriuata ē ad omnē aquā: nō aūt ꝑꝑ ↄtinuitatē loci: sꝫ ꝑꝑ silitudinē spēi: vñ di. Aug. in quodā s̃mōe ep̃hie. Que de saluatoris baptismate bñdictio fluxit: tanq̃ fluuius spūalis oim gurgitū tractus vniuersoꝝ fontiū vēas impleuit. ¶ Ad 5m dōz: ꝙ illa benedictio q̃ adhibet̃ aq̃ nō est de necessitate baptismi sꝫ ꝑtinet ad q̃dam solēnitatē ꝑ q̃ excitat̃ deuotio fidelium ꝛ impedit̃ astutia demōis ne īpediat bapmi effectum.

Ad 2m

Ad 5m

¶ Utrum ad baptismuz requiratur aqua simplex. Ar.iiij.

1m  AD quartū sic ꝓcedit̃: vr̃ ꝙ ad baptismū nō reqrat̃ aq̃ simplex. Aqua.n.que apd̃ nos ē non ē aqua pura: quod precipue apparet de aqua maris in q̃ plurimum admisce t̃ de terrestri: vt p3 per ph̃m in li.meta. ꝛ tamen in tali aqua potest fieri bap9: ḡ ñ requirit̃ aq̃ simplex ꝛ pura ad baptisinū. ¶ p̄.in solēni celebratione baptisini aque infundit̃ chrisma: sed hoc videtur impedire puritatē ꝛ simplicitatē aque: ḡ aqua pura ꝛ simplex nō requirit̃ ad baptisinum. ¶ p̄. aqua fluens de latere xp̃i pendentis in cruce fuit signum baptismi: vt dcm̄ est: sed aq̃ illa nō vr̃ fuisse aqua pura: eo ꝙ i corpore mixto: cuiusmodi fuit corpus xp̃i non sunt elemēta in actu: ḡ vr̃ ꝙ nō reqrit̃ aq̃ pura vel simplex ad baptismum. ¶ p̄. lixiuiuz non vr̃ aqua pura: hꝫ.n. ↄrias proprietates aque.s.calefaciēdi et desiccādi: ꝛ tñ in lixiuio: vr̃ posse fieri baptism9 sicut: ꝛ in aq̃s balneorū: q̃ transeunt per venas sulphureas: sicut et lixiuiū colat̃ ꝑ cineres: ergo vr̃ ꝙ aqua simplex nō requiratur ad baptisnum. ¶ p̄. aq̃ rosacea fit per subtiliatiōez a rosis: sicut ēt aque alchimice gñant̃ ꝑ sublimationem ab aliquib9 corporibus: sed in his aq̃s: vt vr̃ pōt fieri baptismus sicut ēt in aq̃s pluuialibus q̃ per sublimationem vaporum generant̃. Cum igit̃ hmōi aque non sint pure ꝛ simplices: vr̃ ꝙ aqua pura et simplex non requiratur ad baptismum.

2m.

3m

4m

5m

SEd 2tra est ꝙ ꝓpria mā baptismi est aqua: vt dictum est: sed spēm aque non hēt nisi aqua simplex: ḡ aqua pura et simplex de necessitate requirit̃ ad baptismum. 1 oppm

RÑdeo dōm: ꝙ aqua suā puritatem ꝛ simplicitatem pōt amittere dupl̃r. Uno° ꝑ mixtionem alteri9 corporis. Alio mō per alterationē. Utrūq3 autez horum ↄtingit dupl̃r.s.ꝑ artē ꝛ ꝑ nām. Ars aūt deficit ab opatiōe nāe: q2 nā dat formā substātialez: qd̃ ars facere non pōt: sꝫ oēs forme artificiales sunt accñtales nisi forte apponendo ꝓpriū agēs ad propriam mām: sicut ignem ↄbustibili: ꝑ quē modū a q̃busdaz aīalia ꝑ putrefactionē generant̃. Quecūq3 igitur transmutatio circa aquā facta est per artē siue ↄmiscendo: Rñ°.

siue alterando: non transmutatur spes aque: vñ i tali aq̄ pōt fieri baptism⁹: nisi forte aqua admisceat per artem in tā parua q̄titate alicui corpori q̄ ꝯpositum magis sit aliud q̄ aqua: sicut lutū magis est terra q̄ aq̄: ⁊ vinū limphatū magis est vinū q̄ aqua. Sed trāsmutatio que fit a nā q̄nq̄ q̄dem spēm aque dissoluit: ⁊ hoc fit qñ aq̄ efficitur p nām de sub̄a alicuius corporis mixti. sicut aqua ꝯuersa in liquorem vue est vinum. vñ nō habet spēm aque. Aliqñ aūt fit p naturam trāsmutatio aque sine solutione spēi: ⁊ hoc tā per alterationez sicut pz de aqua calefacta a sole: q̄ ēt p mixtionē: sic pz de aqua fluminis turbida ex pmixtiōe terrestrium ptiū. Sic ḡ dōm q̄ in q̄lz aqua q̄litercūq̄ trāsmutata dū nō soluat spēs aq̄ pōt fieri baptism⁹: si ṽo soluatur spēs aque non potest fieri baptismus.

Ad i^m Ad primum ḡ dōm: q̄ trāsmutatio fctā in aqua maris: ⁊ ēt in aliis aq̄s q̄ penes nos sunt: non est tāta q̄ soluat spēm aque: ⁊ ideo i hmōi aq̄s pōt fieri baptism⁹. ¶ Ad 2^m dōz

Ad 2^m q̄ admixtio chrismatis non soluit spēm aq̄: sicut nec ēt aq̄ decoctionis carnium: aut alioꝝ: nisi forte sit facta tāta resolutio corpoꝝ lixatoꝝ in aqua: q̄ plus liquor hēat de aliēa sub̄a q̄ de aqua: qd ex spissitudie ꝓspici pōt. si tñ ex liquore sic ispissato exp̄mat aqua subtilis sic pōt in ea fieri baptismus: sicut

Ad 3^m ⁊ in aqua que exp̄mit ex luto: lz in luto bap⁹ fieri nō possit. ¶ Ad 3^m dōm: q̄ aqua fluens de latere xp̄i pendentis in cruce nō fuit humor flegmaticus: vt q̄dā dixerūt in tali. n. hūore nō posset fieri baptismus: sicut nec in sanguine aīalis: aut in vino: aut quocūq̄ liquore alicuius plāte: fuit āt aqua pura miraculose egrediēs a corpore mortuo: sicut et sanguis ad cōprobandam veritatem dñici corp̄is ꝯ manicheoꝝ errorē: vt. s. per aquā q̄ est vnum quattuor elētoꝝ ondēretur corpus xp̄i vere fuisse cōpositū ex q̄tuor elemētis: p sāguinez vero videret esse ꝯpositū ex q̄tuor humoribus. ¶ Ad 4^m dōz: q̄ in lixiuio ⁊ in aquis sulphureoꝝ balneoꝝ pōt fieri bap⁹: q: tales aque non incorporant p artē vl nāz aliquibus corporibus mixtis: sed solūz alterationem quādā recipiūt ex hoc: q̄ transeūt per aliq̄ corpa. Ad 4^m

¶ Ad 5^m dōm: q̄ aqua rosacea ē liquor rose resolutus. vñ in ea nō pōt fieri baptism⁹: ⁊ eadē rōe nec in aquis alchimicis sicut in vino: nec est eadem rō de aquis pluuialibus que gñant ex maiori parte ex sublimatione vapoꝝ resolutoꝝ ex aquis: minimū aūt est ibi de liquorib⁹ corpoꝝ mixtoꝝ: q̄ tñ per h⁹ i sublimationē ṽtute nāe: que ē fortior aque resoluunt in veraz aquam: qd ars facere nō pōt. Vñ aqua pluuialis nullam ꝓprietatē retinet alicuius corporis mixti: quod de aquis rosaceis ⁊ aq̄s alchimicis dici non potest. Ad 5^m

¶ Utrum forma baptismi sit conueniens. Ar. v. i^m



Ad quintuz sic pcedit: vr̄ q̄ hō nō sit ꝯuēiēs forma baptismi egote baptizo in noīe patris ⁊ filij et spūs sācti. Actus enim magis debet attribui principali agenti q̄ ministro sed in sacramento minister agit: vt instrumentum vt supra dictum est: principale autem agens in baptismo est christus: secundum illud Joā. primo. Super quem videris spiritum descendentem et manentez hic est qui baptizat: inconuenienter ḡ mister dicit. ego te baptizo. ꝑterea q: in hoc q̄ dicit baptizo: itelligit ego: et sic vr̄ superflue ap-

2m. poni. ¶ Praeterea non oportet quod ille qui aliquem actum exercet: de actu exercitio faciat mentionem: sicut ille qui docet non oportet quod dicat: ego vos doceo: dominus autem similiter tradidit preceptum baptizandi et docendi dicens. Mar. vlt. Euntes docete omnes gentes etc. ergo non oportet quod in forma baptismi fiat mentio de actu baptismi.
3m. ¶ Praeterea ille qui baptizatur quandoque non intelligit verba: puta si sit surdus aut puer: frustra autem ad talem sermo dirigitur. secundum illud Ecc. Ubi non est auditus ibi non effundas sermonem. ergo inconuenienter dicitur: ego te baptizo sermone directo ad eum qui baptizatur.
4m ¶ Praeterea contingit simul plures baptizari a pluribus: sicut apostoli baptizabant vna die tria milia: et alia die .5. milia: vt dicitur Act. 2. et 3. non ergo debet forma baptismi determinari in singulari numero: vt dicatur: ego te baptizo: sed potest dici nos vos baptizamus.
5m. ¶ Praeterea baptismus virtutem habet a passione christi: sed per formam baptismus sanctificatur: ergo videtur quod in forma baptismi debeat fieri mentio de passione christi.
6m. ¶ Praeterea nomen designat proprietatem rei: sed tres sunt proprietates personales diuinarum personarum: vt in prima parte dictum est: non ergo debet dici in nomine patris et filii et spiritussancti: sed in nominibus.
7m. ¶ Praeterea persona patris non solum significatur nomine patris: sed etiam nomine innascibilis et genitoris: filius autem significatur nomine verbi et imaginis et geniti: spiritus etiam sanctus potest significari nomine doni et amoris procedentis ergo videtur quod etiam his nominibus vtendo perficiatur baptismus.

In oppm **Sed contra** est quod dominus dicit Mar. vl. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine pa. et fi. et s.s.

Rn° principalis. **Respondeo** dicendum: quod baptismus per suam formam consecratur. secundum illud Ephe. 5. Mundans eam lauacro aque in verbo vite. Et Aug. dicit in lib. de vnico baptismo. Quod baptismus verbis euangelicis consecratur: et ideo oportet quod in forma baptismi exprimatur causa baptismi. Est enim duplex causa eius. Una quidem principalis a qua virtutem habet: que est summa trinitas. Alia autem est instrumentalis .s. minister qui tradit exterius sacramentum: et ideo oportet in forma baptismi de vtraque fieri mentionem. Minister autem tangitur cum dicitur. ego te baptizo. Causa autem principalis cum dicitur. in nomine pa. et fi. et s.s. vnde hec est conueniens forma baptismi: ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritussancti.

Ad primum ergo dicendum: quod actio attribuitur instrumento sicut immediate agenti attribuitur aut principali agenti: sicut in cuius virtute instrumentum agit et ideo in forma baptismi conuenienter significatur minister: vt exercens actum baptismi per hoc quod dicit. ego te baptizo: sicut et ipse dominus baptizandi actum tribuit ministris dicens: baptizantes eos etc. Causa autem principalis significatur vt in cuius virtute sacramentum agitur: per hoc quod dicitur in nomine pa. et fi. et s.s. non enim christus baptizat sine patre et spiritu sancto. Greci autem non attribuunt actum baptismi ministris: ad euitandum antiquorum errorem: qui virtutem baptismi baptizantibus attribuebant dicentes Ego sum pauli: et ego cephe: et ideo dicunt. baptizatur seruus christi talis in noie pa. et c. et quia exprimitur actus exercitus per ministrum cum inuocatione trinitatis verum perficitur sacramentum. Quod autem additur ego in forma nostra non est de substantia forme: sed ponitur ad maiorem expressionem intentionis. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: quod quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri potest: oportet quod determinetur in verbis forma ad quid fiat: quod quidem non fit per hoc quod dicitur in noie pa. et fi. et s.s. quia omnia in tali nomine facere debemus: vt habetur Col. 3. et ideo si non exprimatur actus baptismi vel per modum Ad 2m.

nostrum: vel per modum grecorum non perficitur sacramentum secundum illam decretalem Alexandri 3. Si quis puerum ter in aquam merserit in nomine patris et filii et spiritus sancti amen. et non dixerit ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritus sancti amen non est puer baptizatus.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum quod verba que proferuntur in formis sacramentorum non pronunciantur solum causa significandi: sed etiam causa efficiendi: inquantum habent efficaciam ab illo verbo: per quod facta sunt omnia: et ideo convenienter diriguntur non solum ad homines intelligentes: sed etiam in creaturas insensibiles: ut cum dicitur. exorcizo te creatura salis.

Ad 4m ¶ Ad 4m dicendum quod simul plures non possunt unum baptizare: quia actus multiplicatur secundum multiplicationem agentium si perfecte ab unoquoque agatur: et sic si convenirent duo: quorum unus esset mutus: qui non posset proferre verba: et alius carens manibus qui non posset exercere actum: non possent ambo simul baptizare: uno dicente verba et alio exercente actum. Possunt autem: si necessitas exigit: plures simul baptizari: quia nullus eorum recipit nisi unum baptismum: sed tunc oportebit dicere: ego baptizo vos: nec erit mutatio forme: quia vos nichil aliud est quam te et te. Quod autem dicitur nos non est idem dicere quod ego et ego: sed ego et tu: et sic iam mutaretur forma. Similiter autem mutaretur si diceretur: ego baptizo me: et ideo nullus potest baptizare seipsum: propter quod etiam christus a Joanne voluit baptizari ut dicitur extra de baptismo et eius effectu. c. debitum.

Ad 5m ¶ Ad 5m dicendum quod passio christi et si sit principalis causa respectu ministri: est tamen causa instrumentalis respectu sancte trinitatis et ideo potius commemoratur trinitas quam passio christi.

Ad 6m ¶ Ad 6m dicendum quod et si sint tria nomina personalia trium personarum est tamen nomen unum essentiale: virtus autem divina que operatur in baptismo ad essentiam pertinet: et ideo dicitur in nomine et non in nominibus.

Ad 7m ¶ Ad 7m. dicendum quod sicut aqua sumitur ad baptismum: quia usus est communior ad abluendum: ita ad designandum tres personas in forma baptismi assumuntur illa nomina quibus communius consueverunt nominari persone in illa lingua: nec in aliis nominibus perficitur sacramentum.

¶ Utrum in nomine christi possit dari baptismus. Articulus vi

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod in nomine christi possit dari baptismus. Sicut enim una est fides: ita et unus est baptismus: ut dicitur Eph. 4. Sed act. 8. dicitur quod in nomine christi baptizabantur viri et mulieres: ergo etiam nunc potest dari baptismus in nomine christi. 1m.

¶ Praeterea. Ambrosius dicit si christum dicas et patrem a quo unctus est: et ipsum qui unctus est filium: et spiritum sanctum quo unctus est designasti: sed in nomine trinitatis potest fieri baptismus: ergo et in nomine christi. 2m.

¶ Praeterea. Nicolaus papa ad consulta bulgarorum respondens et dicens. Qui in nomine sancte trinitatis: vel tantum in nomine christi: sicut in actibus apostolorum legitur: baptizati sunt unum quippe idemque est: ut sanctus ait Ambrosius et rebaptizari non debent: rebaptizarentur autem si in hac forma baptizati sacramentum baptismi non reciperetur: ergo potest conferri baptismus in nomine christi sub hac forma: ego te baptizo in nomine christi. 3m.

Sed contra est quod Pelagius papa scribit Gaudentio episcopo. Si hi qui in locis dilectionis tue vicinis commorari dicuntur: se solummodo in nomine domini baptizatos fuisse confitentur sine cuiuscunque dubitationis ambiguo eos ad fidem catholicam venientes in sancte trinitatis nomine baptizabis. Dicimus etiam dicens in libro de spiritu sancto. Licet quis possit existere mentis aliene qui ita baptizaret: ut unum de predictis nominibus scilicet trium personarum pretermittat sine perfectione baptizabit. In oppositum.

Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est: sacramentum habet efficaciam ab institutione christi: et ideo si pre Responsio principalis.

termittat aliqd eo⁊ q̄ xp̄s institu it ēē aliqd sacrm efficatia caret: nisi ex spāli dispensatiōe ei⁹ q̄ virtu tē suam sacris nō alligauit. xp̄s āt instituit sacrm bapmi dari cū suo catione trinitatis: ⁊ iō q̄cquid desit ad inuocationē plenā trinitatis: tollit integritatē bapmi. Nec obstat q̄ in noie vnius pe intelligit alia sicut in noie patris intelligit fili⁹: aut q̄ ille q̄ nominat vnā solam pam p̄t habere rectā fidē de tribus: q2 sicut ad sacrm requirit mā sensibil: ita et forma sensibil. Unde nō suffic ite⁹ vel fides trinitatis ad perfectionē sacri: nisi sensibilib⁹ v̄bis trinitas exprimatur. Uñ ⁊ in bapo xp̄i vbi fuit origo sanctificationis nr̄i bapmi affuit trinitas sensibilibus signis. s. pater in voce. fili⁹ in hu̅s nā. s. s. i columba.

Ad pm **Ad primū** g̃ dōm: q̄ ex spāli xp̄i reuelatiōe apli in pmiua eccliā in noie xp̄i baptizabāt: vt nom̄ xp̄i qd erat odiosum iudeis ⁊ gentilib⁹. honorabile redderet: p̄ hoc q̄ ad ei⁹ inuocationē. s. s. dabat in bapo. ¶ Ad 2m dōm: q̄ Amb: assignat rōnem quare ꝯuenient tal' dispensatio fieri potuit in pmiua ecclia: q2. s. in noie xp̄i tota trinitas intelligit: ⁊ iō seruabat ad min⁹ integritate i telligibili fora: quā xp̄s tradidit i euangelio. ¶ Ad 3m dōm: q̄ Nico. papa dictū suū ꝯfirmat ex duobus pmissis ⁊ ideo eius responsio p3 ex pmis duabus solutiōibus.

Ad 2m

Ad 3m.

¶ Utrū imersio in aq̄ sit de necessitate baptismi. Ar. vij.

pm. **Ad septimum** sic p̄ceditur: videtur q̄ imersio in aqua sit d necessitate bapmi. Ut. n. dicitur Ephe. 4. Una fides: vnū bapa: sed apud multos cōis modus baptizandi est per imersionem: g̃ videt q̄ non possit esse bap⁹ sine immersione. ¶ P̄. aplis dicit Ro. 6. Qui cunq3 baptizati sumus i xp̄o iesu in morte ipsius baptizati sum⁹: cō sepulti. n. sum⁹ cum illo per bapm in mortē: sed hoc fit p̄ imersionem. di. n. Chry. sup illud Jo. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aq̄ ⁊. s. s. ⁊c. Sicut in q̄dā sepulchro in aq̄ submergētib⁹ nobis capita verus hō sepelitur: ⁊ submersus deorsū occultatur deinde nou⁹ rursus ascendit: g̃ videt q̄ immersio sit de necessitate bapmi. ¶ P̄. si sine immersione toti⁹ corporis poss3 fieri bap⁹: sequeret q̄ pari rōne sufficeret q̄ libet partem aque perfundi: s3 ho videt inconueniens: q2 originale peccatū ꝯ qd p̄cipue dat bap⁹. nō est in vna tantū corpis p̄te: g̃ videtur q̄ requiratur immersio ad baptismū: ⁊ n̄ sufficiat sola aspsio. 2m. 3m.

Sz contra ē qd ad heb. 10. dicit. Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aspsi corda a ꝯscia mala ⁊ abluti corpus aq̄ mūda. I opp m

Respōdeo dō3: q̄ aq̄ assumit in sacro bapmi ad vsum ablutionis corporalis: per quam signāt interior ablutio pcōrū: ablutio aūt fieri p̄t p̄ aquā nō solū per modū imersiōis: sed etiā per mōz aspersionis vel effusiōis: ⁊ iō q̄uis tuti⁹ sit baptizare p̄ modū immersionis: q2 hoc h3 cōmunior vsus: pōt tn̄ fieri bap⁹ p̄ modum aspersionis vel per mōm effusionis: sm illud Eze. 36. Effūdā super vos aquā mūdam: sicut beatus Lau. legitur baptizasse: et ho p̄cipue propter necessitatē: vel quia ē magna multitudo baptizādo⁊: vt p3 Act. 2. ⁊ 3. vbi dicit. q̄ crediderunt vna die tria milia. et alia die. 5. milia. Quādoq3 aūt p̄t imminere necessitas propter paucitatē aque: vel p̄pter debilitatē ministri: qui non potest sustentare baptizandum: vel propter debilitatem baptizandi: cui posset im Rñō. p̄ncipa.

minere periculum mortis ex imer sione. Et ideo dicendum est: quod immersio non est de necessitate bap^ti.

ad primum. **Ad primum** ergo dicendum: quod ea que sunt per accidens non variant substantiam rei: per se autem requiritur ad baptismum corporalis ablutio per aquam: unde et baptismus lauacrum nominatur: secundum illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aque in verbo vite: sed quod fiat ablutio hoc vel illo modo accidit baptismo: et ideo talis diuersitas non tollit vnitatem baptismi.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod in immersione expressius representatur figura sepulture christi et ideo hic modus baptizandi est communior et laudabilior: sed in alijs modis baptizandi representatur aliquo modo: licet non ita expresse. Nam quocunque modo fiat ablutio: corpus hominis: vel aliqua pars eius aque supponitur: sicut corpus christi sub terra fuit positum.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod principalis pars corporis: precipue quantum ad exteriora membra est caput: in quo vigent omnes sensus et interiores et exteriores: et ideo si totum corpus aqua non possit perfundi propter aque paucitatem: vel propter aliquam aliam causam: oportet caput perfundere: in quo manifestatur principium animalis vite: et licet per membra que generationi deseruiunt: peccatum originale traducatur: non tamen sunt membra illa potius aspergenda quam caput: quia per baptismum non tollitur transmissio originalis in prolem per actum generationis: sed liberatur anima a macula et reatu peccati quod incurrit: et ideo debet precipue lauari illa pars corporis: in qua manifestantur opera anime. In vet. autem le. remedium contra originale peccatum institutum erat in membro generationis: quia adhuc ille per quem originale erat amouendum: nasciturus erat ex semine Abrae: cuius fidem circuncisio significabat: vt dicitur Ro. 4.

¶ Utrum trina imersio sit de necessitate bap^mi. Ar. viij.

Ad octauum sic proceditur. Uidetur quod trina immersio sit de necessitate baptismi. Dicit. n. Augu. in quodam sermone de symbolo ad baptizatos. Recte tertio mersi estis: qui cepistis baptismum in nomine sancte trinitatis. Recte tertio mersi estis: quia accepistis baptismum in nomine iesu christi: qui tertia die resurrexit a mortuis. Illa enim tertio repetita immersio typum dominice exprimit sepulture: per quam christo consepulti estis in baptismo: sed vtrumque videtur ad necessitatem baptismi pertinere: scilicet et quod significetur in baptismo trinitas personarum: et quod fiat configuratio ad sepulturam christi. ergo videtur quod trina immersio sit de necessitate baptismi. pm.

2m. ¶ Preterea sacramenta ex mandato christi: efficaciam habent: sed trina immersio est ex mandato christi: scripsit enim Pelagius papa Gaudentio episcopo: Euangelicum preceptum: ipso domino deo et saluatore nostro iesu christo tradente nos ammonet in nomine trinitatis trina immersione sanctum baptismum vnicuique tribuere. ergo sicut baptizare in nomine trinitatis est de necessitate baptismi: ita etiam baptizare trina immersione: videtur esse de necessitate bap^mi.

3m. ¶ Preterea si trina imersio non sit de necessitate bap^mi: ergo ad primam immersionem baptismi consequitur sacramentum. si vero addatur 2a vel tertia. videtur quod secundo vel tertio baptizetur: quod est inconueniens: non ergo vna immersio sufficit ad sacramentum bap^mi: sed trina imersio videtur de necessitate bap^mi.

oppm. **Sed contra** est quod Gre. dicit scribens Leandro episcopo. Reprehensibile esse nullatenus potest

infantem in baptismate: vł 3°: vel semel im̄ergere: qm̄ ⁊ in trib⁹ im̄mersionibus p̄sonaꝝ trinitas: vt vna pōt diuinitatis singularitas designari.

Rn̄o. princi. Rn̄deo dicēdū: q̄ sicut prius dictū est: ad bap^m p se req̄rit ablutio aque: que est de necessitate sacri: mod⁹ aūt ablutionis per accidens se h₃ ad sacrm̄ ⁊ ideo sicut ex p̄dicta auctoritate Gre. patet: q̄ntū est de se vtrūq₃ licite fieri pōt .s. ⁊ semel ⁊ ter immergere: q2 vnica imersione signatur vnitas mortis xp̄i: ⁊ vnitas deitatis: p trinā aūt immersione signatur triduū sepulture xp̄i: ⁊ ēt trinitas p̄sonaꝝ: sed diuersis ex causis s₃ ordinationē ecclesie: quādoq₃ institut⁹ vn⁹ modus est: quādoq₃ alius. Q2.n.a p̄n° nascētis ecclesie: qdā de trinitate male sentiebant: xp̄m puerū hoiēʒ esse extimantes: nec dici filium dei et deū nisi pp meritū eius: qd precipue fuit in morte: ideo non baptizabant in nomine trinitatis: s₃ in cōmemorationē mortis xp̄i ⁊ vna immersiōe: qd reprobatū ē i primitiua ecclia. Vn̄ in canonib⁹ apl'oꝝ legitur. Si quis p̄sbyter aut ep̄s nō trinā imersionē vni⁹ misterij: sed semel mergat i baptismate: qd dari a qbusdā dr̄ in morte dn̄i deponatur. Non.n.nobis dixit dn̄s in morte mea baptizare: s₃ i noie pa. et fi. ⁊ s.s. Postmodū ṗo inoleuit quorūdā scismaticoꝝ ⁊ hereticoꝝ error hoies r̄baptizātiū: sicut de donatistis. Aug. narrat sup Jo. ⁊ ideo in detestationem erroris eoꝝ fuit statutū i p̄silio tolletano. q̄ fieret vna sola imersio: vbi sic legitur: pp vitādū scismatis scandaluʒ: vł heretici dogmatis vsum: simplā teneam⁹ baptismi immersionē: sed cessante tali causa communiter obseruatur i baptismo trina immersio: et ideo grauit⁹ peccaret alr̄ baptizans: q̄si ritū eccl'ie nō obseruās: nihilomin⁹ tn̄ esset baptismus.

Ad p^m. Ad p̄mū ḡ dicēdū: q̄ trinitas est sicut agens p̄ncipale ad baptismū: similitudo āt agentis p̄uenit ad effectū s₃m formaʒ ⁊ non s₃m mām: ⁊ ideo signatio trinitatis fit in baptismo p verba forme: nec ē de necessitate q̄ significetur trinitas p vsum mae: s₃ h° fit ad maioreʒ expressionē. Similr̄ etiā mors xp̄i p̄figuratur sufficienter in vnica imersione: triduuʒ āt sepulture nō est de necessitate salutis nostre: q2 ēt si vna die fuisset sepult⁹ vel mortu⁹: sufficeret ad p̄ficiēdā nr̄aʒ redēptionē: s₃ triduū illd ordinatur ad manifestandam ṽitatem mortis: vt.s̄. dictū ē: ⁊ ideo p₃ q̄ trina immersio nec ex p̄te trinitatis: nec ex p̄te passionis xp̄i ē de necessitate sacramenti. ¶ Ad 2^m dicēdū q̄ Pelagius papa itelligit trinaʒ immersionē esse de mādato xp̄i in suo illo: in hoc.s. q̄ xp̄s p̄cepit baptizari: i noie pa. ⁊ fi. ⁊ s.s. nō tn̄ est silis rō de forma ⁊ de vsu mae: vt dictū est. Ad 2^m ¶ Ad 3^m dicēdū. q̄ sicut .s̄. dictū est. intentio reqritur ad baptismum: ⁊ ideo ex intētōe ministri ecclesie q intēdit vnum baptismū dare trina immersione efficitur vnū baptisma. Vn̄ Hiero. dicit sup epistolam ad Phi. Licet ter baptizetur. i. imergatur pp mysteriū trinitatis: tn̄ vnū baptisma reputatur. Si vero intenderet ad vnāquāq₃ immersionem vnum baptisma dare ad singulas immersiones repetēs verba forme: peccaret quantuʒ in se est pluries baptizans. Ad 3^m

¶ Utrum baptism⁹ possit iterari Articulo. nono.



D nonum sic proceditur. videtur q̄ baptismus possit iterari. Baptismus enim videtur institutus ad ablutioneʒ peccatorum: sed peccata iterantur. ergo multo magis baptismus debet iterari: quia misericordia

2m. xpi trāscēdit hois cīpā. ¶ P̄. Jo. bat. pcipue fuit a xpo cmēdatus cum de eo dcm sit. Mat.11. Inter natos mulierū nō surrexit maior Jo.bap. sed baptizati a Jo. iterū baptizabāt: vt hr Act.19. vbi dicitur q Paulus baptizabat eos qui erāt baptizati bap. Jo. ergo multo forti illi q sūt baptizati ab hereticis vel pctōribus sunt rebaptizandi

3m. ¶ P̄. i niceno cilio statutum est. Si qs cfugerit ad ecclesiā catholicā de paulianistis et cathafrigis rebaptizari eos dēre omnino. vr āt eē eadē rō de hereticis alijs. g baptizati ab hereticis

4m debēt rebaptizari. ¶ P̄. bap est necessari ad salutē: sed de qbusdā baptizatis aliqū dubitat an sit baptizati. g videt q dēant iterū

5m. rebaptizari. ¶ P̄. eucharistia est perfecti sacrm q̄ bap: vt. s̄. dcm est. sed sacrm eucharistie iteratur g videtur q multomagis baptismus possit iterari.

Sz cōtra est qd dicit Eph. 4. vna fides vnū baptisma.

Respōdeo dōm: q bap iterari non potest. Pō qdē qz baptismus est q̄dā spūalis regnatio: pvt. s. alıqs moritur veteri vite. et incipit nouā vitam agere. Vn dicitur Jo.3. Nisi qs renatus fuerit ex aqua et spū. s. n potest videre regnū dei: vnius āt non est nisi vna regeneratio: et iō nō pt bap iterari sicut nec carnalis gnatio. Unde Aug. dicit sup illud Jo.3. Nūquid potest in ventrem mris sue iterato itroire et renasci. Sic tu inqt intelligere nati uitatem spūs: quomodo intellexit Nichodem natiuitatem carnis: quō eñ vterus nō pōt repeti sic nec bapt. scdo qz in morte xpi baptizamur: per quā morimur pctō et resurgim in nouitate vite: xps autem semel tantū mortuus est: et ideo baptismus iterari nō debet: pp hoc q Heb..6. z quosdaz rebaptizari volentes dicit rursus crucifigentes sibimetipsis filiū dei: vbi glo. dicit. Una xpi mors vnum baptisma cfecrauit. 3o qz baptismus imprimit characterez q̄ est indebilis: et cū quadam cfecratiōe datur vnde sicut alie cōsecratiōes nō iterant in ecclia: ita nec bap. Et hoc est qd Aug. di.in.2. ctra epistolā Parmeniani: q charact militaris non repetitur: q nō minus habz sacrm xpi: q̄ corporalis hec nota: cū videamus nec apostatas carere baptismate quib vtiqz per penitentiam redeuntibus: nō restituit. 4o quia bap principaliter datur z originale peccatuz: et ideo sicut originale peccatum non iteratur: ita etiaz et baptism non iterat. qz vt dicit Ro.6. Sicut per vnius delictū in omnes hoies in condēnationem: sic per vni iustitiam in omnes homines in iustificationem vite.

Ad pm. Ad primum g dōz q bap operatur in virtute passionis xpi sicut. s̄. dcm est: et ideo sicut peccata sequentia virtutem passionis xpi non auferunt: ita etiaz nō auferunt bapm: vt necesse sit ipm iterari: sed penitentia supueniente tollitur pcm: qd ipediebat effcz bapmi. ¶ Ad

Ad2m. 2m dōm: q sicut Aug. dt sup illud Jo.1. Sed ego nesciebā eum. Ecce p Jo. baptizatū est. post hōicidā non est baptizatū: qz Joan. dedit baptismū suum: homicida dedit bapm xpi: quia sacramentum taz sanctū est: vt nec homicida ministrante polluat. ¶ Ad 3m dōz:

Ad3m. q Pauliani et Cathafrige nō baptizabant in nomine trinitatis. Vn Gre. di. scribēs. Qui idigno episcopo. Ubi heretici q trinitatis nomine nunuc baptizabant: sic sūt bonosiani et Cathafrige: qui .s. idē sentiebant cum Paulianis: qz et illi xpm deum non credsites

Margin: Vñō pncipalit. (beside Respōdeo); fopp m. (beside Sz cōtra)

stimantes ipsum.s.eē purū homi-
nē: et isti.s. Cathafrige.s.s.peruer
so sensu esse puꝝ hoiem mōtanuz
.s.credūt.q cū ad sanctā ecclesiaz
veniūt baptizantur: qz bap^ma nō
fuit qz in errorē positi sācte trini
tatis nomē minime pceperunt. Sed
sicut in regulis ecclesiasticis dicit.
Si qs ap illos hereticos baptiza
ti sunt: q i sācte trinitatis ꝯfessiōe
baptizabāt: et veniūt ad catholicā
ad 4^m fidē recipiāt vt baptizati. ¶ Ad
4^m dōm: q sicut di. decre. Alex.
tertij. De quibus dubiū est an ba
ptizati fuerint baptizentur: his
ꝑbis pmissis.si baptizat^9 es: ego
non te baptizo.si nondū baptiza
tus es. ego te baptizo. etc. non
enī videtur iterari quod nescit eē
factū. ¶ Ad 5^m dōm: q vtrūqꝫ sa
Ad 5^m. crz.s.bap^mi et eucharistie est repñ
tatiuum dominice mortis et passiō
nis.aliter tñ et aliter. Nā in bap^o
ꝯmemoratur mors xpi: inqꝫtū hō
xpo ꝯmoritur: et in nouā vitā re-
generat: sed in sacro eucharistie
ꝯmēorat mors xpi inqꝫ^m ipse xps
passus exhibet nobis q̄si pascha-
le cōuiuiū: ſm illud Ephe.5. Pa
scha nrm imolatus est xpus. itaqꝫ
epulemur. et qz hō semel nascitur.
multotiens aūt cibat. semel tātū
datur bap^9. multotiens autem eu
charistia.

¶ Utꝝ ritus baptizādi sit cōue-
niens. Articu. x.

ꝑm. AD decimum sic pceditur. Uidet
q non sit ꝯuenens ri
tus quo ecclia vtitur in baptizan
do. Ut.n.dicit Chry. nunqꝫ aque
baptizati purgare peccata credē
tium possent: nisi tactu dñici cor-
poris sanctificate fuissent: h^o fa-
ctū fuit in baptismo xpi. qui cele
bratur in festo Ephie. ꝫ magis de
beret celebrari solēnis bap^9 in fe-
sto Ephie qꝫ in vigilia pasche. et in
2^m vigilia pēthecostes. ¶ P. adidē

sacrm nō videtur ptinere diuer-
saꝝ maꝝ vsus. sed ad baptismū p-
tinet ablutio aque. inconuenient
igitur ille qui baptizat bis iniun
gitur oleo sancto. Primū i pecto
re: deiñ int scapulas: et 3° chrisma
te in vertice. ¶ P. in christo iesu 3^m.
non est masculus neqꝫ femina: bar
barus et scytha: et eadem rōne: nec
aliqua alie h^9i dñe. multo igit mi
nus diuersitas vestiū aliqd opa-
tur in fide xpi: inconuenienter igi
tur baptizatis tradit candida ve
stis. ¶ P. sine h^9i obſuantijs pōt
bap^9 celebrari: h igit q̄ dicta sunt 4^m
videnl eē supflua. et ita inconue-
nienter ab ecclia instituta eē in ri
tu baptismi.

SED CONTRA est qd ecclia regitur spiri lopp^m
tusancto. qui nichil inordinatum
operatur.

RESPONDEO dōm: q in sa-
crō bap^mi ali- Rño.
quid agit qd est de necessitate sa- ꝑncipa.
crī et aliqd ē qd ad qꝫdā solēnita-
tem sacri ptinet. De nečitate qdez
sacramti est for^a q̄ designat pnci-
palē cām sacri: et mister q est cā i-
stral'. et vsus mäe.s.ablutio i aq̄. q̄
designat pncipalē sacri effectum.
Cetera ꝟo oīa q̄ ēt i ritu baptizā
di obſuat eccla mag; ptient ad qꝫ
daz solēnitate sacri. q̄ qdē adhibē
tur sacro pp tria. p^o qdem ad ex-
ercitandā deuotōem fideliū et re-
uerentiā ad sacrm. Si eñ simplr
fieret ablutō i aq̄ absqꝫ solēnitate:
de facili ab aliqbus existiaretur
q̄si quedā communis ablutō. scdo
ad fideliū istructionē. Siplices
eñ q litter; nō erudiunt oz erudi
re p aliqua sensibilia signa. puta p
picturas et aliq̄ h^9i. et per hunc mo
dū p ea q̄ in sacris agūt: vel istru
untur: vel sollicitant ad q̄rendum
de his q̄ p sensibilia signa signāt.
Et iō qz pter pncipalē sacri effe^m
oz qdā alia scire circa bap^m: cōue

niens fuit vt etiam quibusdam exterioribus signis representaretur. tertio quia per orationes et benedictiones et alia huiusmodi cohibetur vis demonis ab impedimento sacramentalis effectus.

ad primum. **Ad primum** ergo dicendum: quod christus in Jordane baptizatus est baptismo Jo. vt supra dictum est: quo quidem baptismo non baptizantur fideles sed potius baptismo christi: qui quidem efficaciam habet ex passione christi: secundum illud Ro. 6. Quicumque baptizati sumus in christo iesu: in morte ipsius baptizati sumus: et ex spiritu sancto secundum illud Jo. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto et cetera. et ideo solennis baptismus agitur in ecclesia et in vigilia pasche: quando fit commemoratio dominice sepulture et resurrectionis eiusdem. Propter quod etiam dominus post resurrectionem preceptum de baptismo discipulis dedit: vt habetur Mat. vlt. et in vigilia penthecostes quando incipit celebrari solennitas spiritus sancti. vnde et apostoli leguntur ipso die penthecostes: quo spiritum sanctum receperant tria milia hominum baptizasse.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod vsus aque adhibetur in baptismo quasi pertinens ad substantiam sacramenti: sed vsus olei vel chrismatis adhibetur ad quandam solennitatem. Nam primo baptizandus inungitur oleo sancto: et in pectore et in scapulis quasi athleta dei. vt Amb. dicit in li. de sacramentis: sicut pugiles inungi consueuerunt. Uel sic Inno. dicit in quadam decre. de sacra vnctione. Baptizandus in pectore vngitur vt spiritus sancti donum recipiat: errorem abijciat: et ignorantiam et fidem rectam suscipiat quia iustus ex fide viuit. Inter scapulas autem inungitur: vt spiritus sancti gratiam induat: exuat negligentiam et torporem et bonam operationem exerceat vt per fidei sacramentum sit munditia cogitationum in pectore: et fortitudo laborum in scapulis. Post baptismum vero: vt Raba. dicit. signatur in cerebro a presbytero cum sacro chrismate sequente simul etiam oratione: vt partim christi regni particeps fiat et a christo christianus possit vocari. vel sicut Amb. dicit. Unguentum super caput effunditur: quia sapientis sensus super caput eius vt. s. sit paratus omni petenti de fide reddere rationem.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod vestis illa candida traditur baptizato: non quidem ea ratione quod non liceat ei alijs vestibus vti: sed in signum gloriose resurrectionis: ad quam homines per baptismum regenerantur: et ad significandam purificandam puritatem vite quam debet post baptismum obseruare: secundum illud Ro. 6. In nouitate vite ambulemus.

ad 4m. ¶ Ad 4m dicendum: quod ea que pertinent ad solennitatem sacramenti: et si non sint de necessitate sacramenti: non tamen sunt superflua: quia sunt ad bene esse sacramenti: vt dictum est.

¶ Utrum conuenienter describantur tria baptismata. Arti. xj.

primum. **Ad vndecimum** sic proceditur. Uidetur quod inconuenienter describantur tria baptismata. s. aque: sanguinis: et flaminis. s. spiritus sancti. Quia apostolus dicit Ephe. 4. Una fides vnum baptisma. sed non est nisi vna fides: ergo non debent esse tria baptismata.

2m. ¶ Praeterea. baptismus est quoddam sacramentum: vt ex supradictis patet sed solum baptismus aque est sacramentum: ergo non debent poni alia duo baptismata.

3m. ¶ Praeterea. Damas. in 4. lib. determinat plura alia genera baptismatum: non ergo solum debent poni tria baptismata

in oppositum. **Sed contra** est quod super illud Heb. 6. Baptismatum doctrine: dicit glo. Pluraliter dicit: quia est baptismus aque: penitentie: et sanguinis.

Respon. princi. **Respondeo** dicendum: quod sicut supra dictum est. baptismus aque efficaciam habet a passione christi: cui aliquis configuratur per baptismum: et vlterius sicut a prima causa a spiritu sancto. Licet autem effectus dependeat a prima causa: causa tamen superexcedit effectum: nec dependet ab effectu: et ideo preter baptismum aque potest aliquis consequi sacramenti effectum ex passione christi: inquantum quis ei confor-

matur pro xpo patiendo. Un dicitur apoc.12. Hi sunt q venerūt ex magna tribulatione: et lauerūt stolas suas: et dealbauerūt eas in sanguine agni. Eadem ēt ratione aliquis per virtutem.s.s. ↄseqtur effectum baptismi: non solum sine baptismo aque: sed etiam sine baptismo sanguinis. inqītum.s. alicuius cor.p.s.s. mouetur ad credendū: diligendū deū et penitendū: vñ etiam dr baptismus penitētie. Et de hº dicit Jsa.4. Si abluerit dñs sordes filiarum syon: et sanguinē hierlm lauerit de medio eius in spū iudicij et spū ardoris. Sic igitur vtrūq aliorum baptismatū noiatur baptismº inqtū supplet vicē baptismi aque Un dicit Aug. in.4. li. de vnico baptismo paruulorū. Baptismi vicem aliqñ implere passionē: vt de latrone illo: cui non baptizato dictum est. hodie mecum eris in paradiso. Btūs Cypria. nō leue documentū assumit: qd ēt atq ēt cōsiderans inuenio: non tm passionem patiēdo pro noie xpi id qd baptizato deerat posse supplere: sz etiā fidē: ↄuersionemq cordis: si forte ad celebrandū mysteriū baptismi in āgustijs tporum succurri nō pōt.

Ad pm Ad primū ergo dDz: q alia duo baptismata includuntur in baptismo aque: q efficatiam habet ex passione christi. et ex.s.s. et iō p hoc ñ tollitur vnitas

Ad 2m baptismatis. ¶ Ad 2m dDz est: q sicut.s. dictum est. sacrm hz rōnē signi alia vero duo cōueniunt cū baptismo aque. non quidez qītuz ad rationem signi: sed qītum ad effectum baptismatis: et ideo nō sūt

Ad 3m sacramēta. ¶ Ad 3m dDz: q dam. ponit qdaz baptismata figuralia sicut diluuium: quod fuit signum nostri bapti mi: qītuz ad saluationem fidelium in ecclesia: sicut tūc pauce anime salue facte sunt in archa: sicut dr.1. Pe.4. Ponit etiā trāsitum maris rubri qui significat nostrum baptisma: qītuz ad liberationem a seruitute peccati. Unde et apl's di.1. Corin.10. Q omnes baptizati sumus in nube et i mari. Ponit etiā ablutiōes diuersas que fiebant in ve.le. pfigurantes nostrū baptisma: quantuz ad purgationē pctōrum. Ponit aūt baptismū Jo. qui fuit preparatorius ad nostrum baptisma.

¶ Utrū bapº sanguinis sit potissimus inter alia. Ar.xij.



Ad duodecimū sic pceditur. vr q baptismus sanguis non sit potissimus inter tria p dicta baptismata. primus Baptismus.n. aque imprimit characterez: quod quidem baptismus sanguinis nō facit: g baptismus sanguis nō est potior: qz baptismus aque. ¶ P. baptismus sanguinis non valet sine baptismo flaminis: qui est per charitatē: dr.n. ad Cor.13. Si tradidero corpus meum: ita vt ardeam charitatem autem non habuero. nihil michi prodest: sed baptismus flaminis valet sine baptismo sanguinis: non.n. soli martyres saluantur: g baptismus sanguinis ñ est potissimus. ¶ P. sicut baptismus aque habet efficatiam a passione xpi. cui bm predicta respondet baptismº sanguinis ita passio xpi efficatiam habet a spiritu sancto bm illud Heb.9. Sāguis xpi qui per.s.s. obtulit semetipsum p nobis emundauit ↄscias nostras ab operibus mortuis et c. g baptismus flaminis potior est qz baptismus sanguinis. non g baptismus sanguinis est potissimus. 2m 3m

Sz ↄtra est qd Au. dicit ad Fortunatuz loqns de comparatione baptismatuz dicens. Baptizatus confitetur fidem suam coram sacerdote martyr coram persecutore: ille post ↄfessionem suam aspergitur aqua. h sanguine oppm

guine: ille per impositionē manꝰ pontificis recipit spūm scūm: hic templum efficitur spiritussancti.

Rñō. princi. Rñdeo dōm: ꝙ sicͤ dctm̄ est. effusio sāguis ꝑ xp̄o et opatio īterioꝛ. s. s. dñr baptisma ta: inqꝫtū efficiunt effectū bapmi aq̄. Bapꝰ āt efficaciā hꝫ a passiōe xp̄i: ⁊ a. s. s. vt dcm̄ ē: q̄ q̄dē due cāe opanꝶ ī q̄lꝫ hoꝝ triū baptismatū: excellētissime aūt in baptismo sanguinis. Nam passio xp̄i opaꝶ q̄dē in bapͦ aq̄ ꝑ q̄dā figuralē rep̄ntationem: in bapͦ āt flaminis vel penitentie ꝑ q̄dam affectionē: sꝫ in baptismo sanguis ꝑ imitationem operis. Silr ēt v̄tus spūſcti opaꝶ in bapͦ aque q̄dā v̄tutē latētē: ī bapͦ āt pnīe ꝑ cordis ꝯmotionē: sed in bapͦ sanguinis ꝑ potissimū dilectionis ⁊ affectionis feruoꝛē. ſm̄ illud Jo. 15. Maioꝛem hāc dilectionē nemo hꝫ: vt aīam suā q̄s ponat pꝛo amicis suis.

Ad pm Ad pꝛimū ḡ dōm. ꝙ character est res ⁊ sacramentū: nō aūt dicimꝰ ꝙ baptismus sanguis p̄eminētiā h̄eat ſm̄ rōnem sacri: sꝫ q̄tū ad sacri effm̄.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ effusio sanguis nō hꝫ rōnē baptismi si sit sine charitate: ex quo pꝫ: ꝙ bapꝰ sanguis ꝯcludit bapm flaminis: ⁊ nō eꝯͦ: vñ ex hoc ipso pꝛobatur perfectioꝛ.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm. ꝙ bapꝰ pꝛeminētiam hꝫ: nō solū ex parte passiōis xp̄i: sꝫ ēt ex p̄te spūſcti: vt dcm̄ ē.

¶ De ministris per quos tradiꝶ sacrm̄ baptismi Qō. lxvij.



Deinde ꝯsiderādum ē de mīstris ꝑ q̄s tradiꝶ sacrꝫ bapmi ⁊ circa hͦ q̄ rūꝶ. 8. p̄mo. vtrū ad diaconū pertineat baptizare. 2ͦ vtꝝ pertineat ad pꝛesbiterum vel solū ad ep̄m. 3ͦ vtrū laicꝰ possit sacrm̄ baptismi conferre. 4ͦ vtrum hoc possit facere mulier. 5ͦ vtrū nō baptizatꝰ possit baptizare. 6ͦ vtrū plures possint sil' baptizare vnū et eūdē. 7ͦ vtrū necesse sit aliquē esse: q̄ baptizatū de sacro fonte recipiat. 8ͦ vtꝝ suscipiēs aliquē de sacro fonte obligeꝶ ad eiꝰ istruem.

¶ Utrum ad officiū dyaconi pertineat baptizare. Ar. 1. pm



Ad primuꝫ sic ꝓcediꝶ. vꝶ ꝙ ad offm̄ diaconi ꝑtineat baptizare. Siꝶ. n. iniungiꝶ a dño offm̄ p̄dicandi: et baptizandi: ſm̄ illud Mat. vlt. Eūtes docete oēs gētes baptizantes eos ⁊c. sed ad officiuꝫ diaconi ꝑtinet euāgelizare: ḡ vꝶ ꝙ ēt ad offm̄ diacōi ꝑtineat baptizare. ¶ P̄. ſm̄ Dio. 5. c. cel'. hie. purgare ꝑtiet ad offm̄ diaconi: sed purgatio a peccatis maxime fit ꝑ baptismuꝫ: ſm̄ illud ephe. 5. mūdans eā lauacro aque in v̄bo vite: ḡ vꝶ ꝙ baptizari ꝑtineat ad diaconū. ¶ P̄. d btō Laurē. legiꝶ: ꝙ cū ipse eēt diaconꝰ plurimos baptizabat: ḡ vꝶ ꝙ ad diaconos ꝑtineat baptizare. 2m. 3m

ī oppm Sꝫ ꝯtra ē qd̄ Gela. papa dicit: ⁊ hꝛ ī decre. 93. disti. Diacones ꝓpriā ꝯstituimꝰ obseruare mensuram ⁊ infra. Abſꝗ ep̄o vel p̄sbitero baptizare non audeāt nisi p̄dictꝭ oꝛdinibꝰ lōgiꝰ ꝯstitutꝭ necītas extrēa ꝯpellat.

Rñō ꝑncip. Rñdeo dōm: ꝙ sicͤ celestium oꝛdinū ꝓꝓetates et eoꝛum officia ex eoꝝ noībus accipiunꝶ: vt Dio. dicͤ. 7. c. ce. hie. Ita ēt ex noībꝰ ecclīasticoꝝ oꝛdinū accipi pōt: qd ad vnūquēꝗ pertineat oꝛdinem. Dñr aūt diacones: q̄si ministri: qꝛ vꝫ. ad diacones non pertinet aliquod sacramentū pꝛincipaliter: ⁊ quasi ex pꝛopꝛio officio pꝛebere: sed adhibere ministerium aliis maioꝛibꝰ in sacramēto

rum exhibitione: et sic ad diaconem non pertinet quasi ex proprio officio tradere sacramentum baptismi: sed in collatione huius sacramenti: et aliorum assistere et ministrare maioribus. unde Isydo. dicit ad diaconum pertinet assistere et ministrare maioribus sacerdotibus in omnibus que aguntur in sacris christi: in baptismo. scilicet in chrismate: in patena: et in calice.

Ad primum Ad primum ergo dicendum: quod diaconum pertinet recitare euangelium in ecclesia. et predicare ipsum postmodum cathetizandis. Unde et Dio. dicit. quod diaconi habent officium super immundos inter quos ponit cathecuminos: sed docere. id est exponere euangelium pertinet proprie ad episcopum cuius actus est perficere: secundum Dio. 5. c. ec. hie. Perficere autem id est docere. unde non sequitur quod ad diacones pertineat officium baptizandi.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut Dio. dicit. 2. c. ec. hie. Baptismus non solum habet vim purgatiuam: sed etiam illumiuatiuam virtutem et ideo excedit officium diaconi: ad quem pertinet solum purgare. scilicet vel repellendo immundos: vel disponendo eos ad sacramenti susceptionem.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod quia baptismus est sacramentum necessitatis permittitur diaconibus necessitate vrgente in absentia maiorum baptizare: sicut patet ex auctoritate gelasij supra inductam: et hoc modo beatus Laurentius diaconus existens baptizauit.

¶ Utrum officium baptizandi pertineat ad officium presbyterorum. Ar. ij.

1m Ad secundum sic proceditur: videtur quod baptizare non pertineat ad officium presbiterorum: sed solum episcoporum. Quia sicut dictum est: sub eodem precepto iniungitur Mat. vlt. Officium docendi et predicandi: sed docere quod est perficere pertinet ad officium episcopi: vt patet per Dio. 5. et 6. c. ec. hie. 6. et baptizare pertinet tantum ad officium episcopi.

2m. ¶ Praeterea. per baptismum annumeratur aliquis populo christiano: quod quidem videtur ad officium solius principis pertinere: sed principatum in ecclesia tenent episcopi. vt dicitur in glossa Luc. 10. Qui etiam tenent locum apostolorum: de quibus dicitur in ps. Constituimus eos principes super omnem terram: ergo videtur quod baptizare pertineat solum ad officium episcopi. 3m.

¶ Praeterea. Isido. dicit quod ad episcopum pertinet basilicarum consecratio: vnctio altaris: et confectio chrismatis ipse ordines ecclesiasticos distribuit: et sacras virgines benedicit. sed his omnibus maius est sacramentum baptismi. ergo videtur quod multo magis ad officium solius episcopi pertineat baptizare.

Sed contra Sed contra est quod Isi. dicit. in li. de officiis. Constat baptisma solis sacerdotibus esse traditum. 1 oppm

Respondeo Respondeo dicendum: quod sacerdotes ad hoc consecrantur: vt sacramentum corporis christi conficiant: sicut supra dictum est. Illud autem est sacramentum ecclesiastice vnitatis: secundum illud apostoli .1. Cor. 10. Unus panis et vnum corpus multi sumus: omnes qui de vno pane et de vno calice participamus: per baptismum autem aliquis fit particeps ecclesie vnitatis: vnde et accipit ius accedendi ad mensam domini: et ideo sicut ad sacerdotem pertinet consecrare eucharistiam: ad quod principaliter sacerdotium ordinatur: ita ad proprium officium sacerdotis pertinet baptizare. Eiusdem enim videtur esse operari totum: et partem in toto disponere. Resp. princip.

Ad 1m Ad primum ergo dicendum: quod vtrumque officium. scilicet docendi et baptizandi dominus apostolis iniunxit: quorum vicem gerunt episcopi: aliter tamen et aliter. Nam officium docendi commisit eis christus: vt ipsi per se illud exercerent tanquam principalissimum: vnde et ipsi apostoli dixerunt Act. 6. Non est equum nos derelinquere verbum dei: et ministrare mensis officium autem ba-

ptizandi commisit apostolis vt p alios exercendum. Un̄ ꝛ apl's di. pᵃ. Coꝛ.i. Nō misit me xp̄s baptizare: sed euāgelizare: ꝛ hoc iō: qꝛ in baptizando nihil operatur meritū: ꝛ sapiē mīstri: sic in docēdo vt p3 ex supra dictis in cuius etiā signum nec ipse dominus baptizauit: sed discipuli ei⁹: vt dr Jo. 4. Nec tamen per hoc excludit quin ep̄i nō possint baptizare qꝛ qđ potest potestas inferioꝛ potest ꝛ superioꝛ. Un̄ ꝛ apl's ibidem dicit se q̄sdam baptizasse. ¶ Ad 2m dōm: q in qualibet republica ea q̄ sunt minoꝛa pertinent ad minoꝛa officia: maioꝛa vero maioꝛibus reseruant. ſm illud. Exo.18. Quicqd mai⁹ fuerit referāt ad te: ꝛ ipsi tm̄ mō mioꝛa iudicēt: ꝛ ideo ad minores ciuitatis principes ptinet disponere de infimo populo: ad summos autem principes pertinet disponere ea que pertinent ad maiores ciuitatis. Per baptismū autē nō adipiscitur aliquis nisi infimū gradus in populo xp̄iano: ꝛ ideo baptizare pertiet ad minores p̄ncipes ecclesie. i. ad p̄sbiteros q̄ tenent locum septuaginta duoꝛum discipuloꝛum chꝛisti: vt dicit glo. Luc.10. ¶ Ad 3m dōm: q sicut .s. dcm̄ est sacrm̄ baptismi est potissimum necessitate: sed q̄ꝫtum ad perfectionem sunt quedam alia potioꝛa: que ep̄is reseruātur.

Ad 2m

Ad 3m

¶ Utrū laycus possit baptizare. Articulo .iij.

AD tertium sic p̄cedit. vr̄ q laicus baptizare non possit. Baptizare .n. sicut dictū ē: p̄pe ptinet ad ordinē sacerdotalem s3 ea q̄ sunt ordis nō pn̄t cōmitti n̄ hn̄ti ordinē. g vr̄ q laic⁹ q̄ nō h3 ordinē baptizare nō possit. ¶ p̄. mai⁹ ē baptizar q̄ꝫ alia sacrālia bapmi pficere. sic cathetizare: exoꝛcizar: aq̄ꝫ baptisinalē bn̄dicere ꝛ hec non pn̄t fieri a laycis: s3 solu3 a sacerdotib⁹: g vr̄ q multo min⁹ layci pn̄t baptizare. ¶ p̄. sicut bap⁹ est sacrm̄ necītatis ita ꝛ pn̄ia: s3 layc⁹ n̄ p̄t absoluere i foꝛo pn̄iali: g neq3 pōt baptizare.

pm

m2

3m

SEd ↄtra est qđ Gelasi⁹ papa ꝛ Isi. dn̄t q baptizare necītate īminēte laycis xp̄ianis plerūq3 ↄceditur.

i opp m

Rn̄deo dōz: q ad mīa3 ei⁹ q̄ vult oēs homines saluos fieri ptinet: vt ī his q̄ sūt d necessitate salut; hō de facili remem iueniat inter oīa āt alia sacrā maxime necītatis ē bap⁹: q̄ est regnō hois in vitā sp̄ūalē: qꝛ pueris alr subueniri n̄ pōt: ꝛ adulti non pn̄t alr q̄ꝫ p bapm plenā remissionē cōsequi: ꝛ q̄ꝫm ad culpā ꝛ q̄ꝫtū ad penā: ꝛ iō vt hō circa remm tā necīū defectū pati non possit: īstitutū ē vt ꝛ mā bapmi sit cōis. s. aqua: q̄ a q̄l3 d facili hēri p̄t: ꝛ mīster bapmi ēt sit qcūq3 nō ordinat⁹: ne pp defectū baptismi hō salutis sue dispēdium patiatur.

Rn̄ pnci.

AD p̄mū g dōm: q baptizar ptinet ad ordinem sacerdotalem ſm q̄ꝫdā ↄueniētia3 et solēnitatē: nō āt h⁹ ē de necessitate sacrī: vn̄ ēt si extra necessitatꝭ articulum layc⁹ baptizet peccat q̄dem: tamen sacrm̄ baptismi ↄficit nec est rebaptizādus ille q̄ sic est baptizat⁹. ¶ Ad 2m dōm: q illa sacramentalia baptismi pertinent ad solēnitatē: non autem ad necessitatem baptismi. ꝛ ideo fieri non debent nec possunt a layco: s3 solū a sacerdote: cuius est solēniter baptizare. ¶ Ad 3m dōm: q sicut .s. dcm̄ ē: pn̄ia non est tante necessitatis sicut baptism⁹. Pōt .n. p ↄtritionem suppleri defect⁹ sacerdotalis ablutionis: que non liberat a tota pena: nec etiam pueris adhibetur: et ideo non est simile de baptismo: cuius effectus per n. hil aliud suppleri potest.

Ad pm

Ad 2m

Ad 3m.

Utrum mulier possit baptizare. Articulo.iiij.

pm. AD quartum sic proceditur. videtur quod mulier non possit baptizare. Legitur.n.in Carthaginensi cocilio: quod mulier quamuis docta et sancta: viros in conuentu docere vel aliquos baptizare non presumat. sed nullo modo licet mulieri docere in conuentu secundum illud. j. Cor.14. Turpe est mulieri in ecclesia loqui. ergo videtur quod etiam nec aliquo modo mulieri liceat baptizare.
2m. Preterea. baptizare pertinet ad officium prelationis. vnde a sacerdotibus habentibus curam animarum debet accipi baptismus: sed hoc non potest competere mulieri: secundum illud. j. Thi.2. Docere mulierem non permitto: nec dominari in viros: sed subditam esse: ergo mulier baptizare non potest.
3m. Preterea. in spirituali regeneratione videtur aqua habere locum materni vteri. vt Augu. dicit. super illud Jo.3. Nunquid homo potest in ventrem matris sue iterato introire et renasci: ille autem qui baptizat videtur magis habere officium: sed hoc non competit mulieri: ergo mulier baptizare non potest.

in oppm SED contra est quod Urbanus papa dicit in decretis.30.q.3. Super quibus consuluit nos tua dilectio. et de consecra. di. 4. ca. mulier. Hoc videtur nobis hac sententia respondendum: vt baptismus sit si necessitate instante femina puerum in nomine sancte trinitatis baptizauerit.

Rno pncipalir. RESPONDEO dicendum: quod christus est qui principaliter baptizat. secundum illud Jo.1. Super quem videris spiritum descendentem et manentem: hic est qui baptizat. Dicitur autem Colo.3. Quod in christo non est masculus neque femina: et ideo sicut masculus laycus potest baptizare. quasi minister christi ita etiam et femina: quia tamen caput mulieris est vir: et caput viri christus. vt dicitur.1. Cor.11. Non debet mulier baptizare si assit copia viri sicut nec laycus presente clerico: nec clericus presente sacerdote: qui tamen potest baptizare presente episcopo: eo quod pertinet hoc ad officium sacerdotis.

AD primum ergo dicendum: quod sicut mulieri non permittitur publice docere potest tamen priuata doctrina vel monitione aliquem instruere: ita non permittitur ei publice et solenniter baptizare: sed baptizare in necessitatis articulo. Ad pm

Ad 2m dicendum: quod quando baptismus solenniter et ordinate celebratur: debet aliquis sacramentum baptismi suscipere a presbytero curam animarum habente: vel ab aliquo vice eius: hoc tamen non requiritur in articulo necessitatis: in quo potest mulier baptizare. Ad 2m.

Ad 3m dicendum: quod in generatione masculus et femina operatur secundum virtutem proprie nature: et ideo femina non potest esse principium generationis actiuum sed passiuum tantum: sed in generatione spirituali neuter operatur virtute propria. sed instrumentaliter tantum per virtutem christi: ideo eodem modo potest vir et mulier in casu necessitatis baptizare: si autem mulier extra casum necessitatis baptizaret non esset rebaptizandus: sicut etiam de layco dictum est peccaret tamen ipsa baptizans: et alij qui ad hoc cooperantur: vel baptismum ab ea suscipiendo: vel ei baptizandum aliquem offerendo. Ad 3m.

Utrum non baptizatus possit sacramentum baptismi conferre. Articulo.v.

pm. AD quintum sic proceditur. Videtur quod ille qui non est baptizatus non possit sacramentum baptismi conferre. Nullus enim dat quod non habet: sed non baptizatus non habet sacramentum baptismi. ergo non potest ipsum conferre.
2m. Preterea. sacramentum baptismi confert aliquis: inquantum est minister ecclesie. sed ille qui non est baptizatus nullo modo pertinet ad ecclesiam. scilicet nec re nec sacramento: ergo non potest sacramentum baptismi conferre.
3m. Preterea. maius est sacramentum conferre

q̃ suscipe: sꝫ non baptizat⁹ nõ p̃t sacr̃m suscipere: ergo multo min⁹ p̃t aliqd sacr̃m ꝯferre.

Ioppᵐ **Sꝫ ꝯtra** est qd Isid: dic̃. Roman⁹ põtifex ñ hominem iudicat q̃ baptizat: sꝫ sp̃m dei subministrare grãm baptismi lꝫ paganus sit qui baptizat: sꝫ ille q̃ est baptizatus non dr̃ paganus ergo ẽt non baptizatus põt ꝯferre sacramentum baptismi.

Rñº. pncip. **Rñdeo** dõm: q̃ hanc qõnem Aug. ĩdeterminatã reliquit. dic̃.n.i 2º ꝯ ep̃lam Parmẽiani. Hec quidẽ alia qõ ẽ: vtrũ et ab his q̃ nũq̃ fuer̃t xp̃iani possit baptism⁹ dari: nec aliqd hic temere affirmandũ est sine auctoritate sacri ꝯcilij q̃m tãte rei suffic̃. Postmodũ ꝟo p ecc̃lam dtermiatum ẽ qd nõ baptizati siue sint iudei siue pagani p̃nt sacr̃m bapᵐⁱ ꝯferre: dũmõ in forᵃ ecc̃ie baptizent. Vñ Nicolaus papa rñdet d ꝯse. dist. 4. c.a q̃dã ad ꝯsulta bulgaroꝝ. a quodã iudeo. nescit; vtꝝ xp̃iano an pagano multos in patria vr̃a asseritis baptizatos. Et qd inde sit agẽdũ ꝯsulitis: hi ꝓfecto si in noĩe trinitat; baptizati sũt rebaptizari nõ dñt: si aũt forᵃ ecclesie non fuerit obseruata sacr̃m baptismi ñ ꝯfer̃: ⁊ sic ĩtelligẽdũ ẽ qd Gre. 2. scribit Bõifacio epõ. Quos a paganis baptizatos esse asseruisti. s. ecc̃ie forᵃ ñ s̃uata: vt de nouo baptizes in noĩe trinitatis mandam⁹. Et hui⁹ rõ est: q: sicut ex pte mãe q̃tum ad nec̃itatẽ sacr̃i sufficit q̃cũq̃ aq̃. ita ẽt suffic̃ ex parte mĩstri q̃cũq̃ hõ: ⁊ iõ etiã nõ baptizat⁹ ĩ articulo nec̃itatis baptizare posset vt sic duo nõ baptizati seiuĩcẽ baptizarẽt: dũ p̃us vnus baptizaret aliũ: ⁊ postea baptizarẽ ab eodẽ: ⁊ ꝯsequerẽ vterq̃ nõ solũ sacr̃m: sed ẽt rẽ sacr̃i. Si vero extra articulum necessitatis hoc fieret vterq̃ grauit̃ peccaret. s. baptizans et baptizat⁹: ⁊ p hᵒ impediretur baptismi effectus licet non tollerẽ ip̃m sacr̃m.

Ad primum ergo dõm: q̃ hõ baptizãs adhibet tm̃mõ misteriũ exteri⁹: sed xp̃s q̃ est interius baptizat: q̃ põt vti oĩbus hoĩb⁹ ad qdcũq̃ voluerit: ⁊ iõ nõ baptizati p̃nt baptizare: q: vt Nicola⁹ papa dic̃: bap⁹ ñ est illoꝝ. s. baptizantium: sed ei⁹. s. xp̃i. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q̃ ille q̃ nõ est baptizat⁹: q̃uis nõ ptineat ad ecclesiã re vel sacr̃o: põt tñ ad eã ptinere intentiõe ⁊ sĩitudine act⁹ in q̃tum. s. intẽdit facere qd facit ecclesia: ⁊ formã ecc̃ie seruat in baptizando: ⁊ sic opã vt mister xp̃i q̃ ꝟtutẽ suam nõ alligauit baptizat; sicut nec ẽt sacr̃is. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q̃ alia sacr̃a nõ sunt tante necessitatis sicut bap⁹: ⁊ iõ magis ꝯceditur q̃ non baptizatus possit baptizare q̃ q̃ possit alia sacr̃a suscipere. Ad pᵐ Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ

¶ Vtrũ plures possint simul baptizare. Ar. vi.



Ad sextum sic pᵐ pced̃r. vr̃ q̃ pl̃es possint simul baptizare. In multitudine. n. ꝯtinẽ vnũ: sed nõ cõuertitur: vñ vr̃ q̃ q̃cq̃d põt facere vn⁹: p̃nt facẽ mlti. ⁊ nõ eꝯ: sicut multi trahũt nauẽ quam vnus trahere nõ posset. sed vn⁹ hõ põt baptizare. ergo ⁊ plures possunt simul vnũ baptizar̃. ¶ P̃. 2ᵐ difficilius est q̃ vnũ agens agat ĩ plura q̃ q̃ pl̃es agẽtes agãt sĩl in vnum: sed vn⁹ hõ p̃t sĩl plures baptizare: ergo magis pl̃es p̃nt sĩl vnuꝫ baptizare. ¶ P̃. bap⁹ est sacr̃ꝫ maxime necessitatis: sꝫ ĩ aliquo casu 3ᵐ vr̃ eẽ nec̃iũ q̃ pl̃es sĩl vnum baptizẽt: puta si aliquis puul⁹ eẽt in articulo mortis: ⁊ adeẽnt duo q̃ꝝ alter esset mutus: ⁊ alter manib⁹ et brachijs careret: tũc. n. oporteret q̃ mutilatus ꝟba ꝓferret: ⁊ mut⁹ act⁹ bapᵐⁱ exerceret: ergo vr̃ q̃ pl̃es

possint simul vnum baptizare.

1 oppm Sz contra est quod vnius agentis vna est actio: si ergo plures vnum baptizarent videretur se qui quod essent plures bapmi: quod est contra id quod dicitur Ephe. 4. Una fides: vnum baptisma.

Rnso pncipi. Respondeo dicendum: quod sacramentum baptismi precipue habet virtutem ex forma quam apostolus nominat verbum vite. Ephe. 4. Et ideo est considerare oportet si plures simul vnum baptizarent qua forma vterentur. Si enim dicerent: nos te baptizamus in nomine patris et filij et spiritus sancti: dicunt quidam quod non conferret sacramentum baptismi: eo quod non seruaretur forma ecclesie que sic habet. ego te baptizo: in nomine patris et filij et spiritus sancti. sed hoc excluditur per formam baptizandi: qua vtitur ecclesia grecorum. Posset enim dici: baptizatur seruus christi. N. in nomine patris et filij et spiritus sancti etc. Sub qua forma greci baptismum suscipiunt: que tamen forma multo magis dissimilis est forme qua nos vtimur quam si dicatur: nos te baptizamus. Sed considerandum est quod ex tali forma: nos te baptizamus: exprimitur talis intentio quod plures conueniant in vnum baptismum conferendum: quod quidem videtur esse contra rationem ministerij. Homo enim non baptizat nisi vt minister christi: et vicem eius gerens: vnde sicut vnus est christus: ita oportet esse vnum ministrum qui christum representet propter quod signanter apostolus dicit Ephe. 4. vnus dominus: vna fides: vnum baptisma et ideo contraria intentio videtur excludere baptismi sacramentum. Si vero vterque diceret ego te baptizo: in nomine patris et filij et spiritussancti. vterque exprimeret suam intentionem quasi ipse singulariter baptismum conferret: quod posset contingere in eo casu: in quo contentiose vterque aliquem aliorum baptizare conaretur: et tunc manifestum est quod ille qui prius verba proferret daret baptismi sacramentum: alius vero quantumcumque intentionem haberet baptizandi haberet nihil faceret: et si verba pronunciare presumeret: esset puniendus tanquam rebaptizator. Si autem omnino simul ambo verba proferrent: et hominem immergerent aut expergerent: essent puniendi de inordinato modo baptizandi: et non de iteratione baptismi: quia vterque intenderet non baptizatum baptizare: et vterque quantum est in se baptizaret nec traderent aliud: et aliud sacramentum: sed christus qui est vnus interior baptizans vnum sacramentum per vtrumque conferret.

Ad pm. Ad primum ergo dicendum: quod ratio illa locum habet in his qui agunt propria virtute: sed homines non baptizant propria virtute: sed virtute christi: qui cum sit vnus per vnum ministrum perficit suum opus. ¶ Ad 2m dicendum: quod in casu necessitatis vnus posset simul plures baptizare sub hac forma: ego vos baptizo: puta si immineret ruina aut gladius: aut aliquid huiusmodi quod omnino moram non pateretur: si sigillatim omnes baptizarentur. nec per hoc diuersificaretur forma ecclesie: quia plurale non est nisi singulare geminatum: presertim cum pluraliter dicatur. Mat. vlt. Baptizantes eos etc. nec est simile de baptizante et baptizato: quia christus qui principaliter baptizat est vnus: sed multi per baptismum efficiuntur vnum in christo. ¶ Ad 3m dicendum: quod sicut supra dictum est integritas baptismi consistit in forma verborum et in vsu materie: et ideo neque ille qui tantum verba proferret baptizat: neque ille qui immergit: et ideo si vnus verba proferret et alius immergat: nulla forma verborum poterit esse conueniens: neque enim poterit dici: ego te baptizo: cum ipse non immergat et per consequens non baptizet: nec enim poterit dicere nos te baptizamus: cum neuter baptizet. Si enim duo sint. quorum vnus vnam partem libri scribat: et alius aliam non erit propria locutio nos scripsimus librum istum: sed synodochia inquantum totum ponitur pro parte.

¶ Utrum requiratur aliquis qui baptizatum leuet de sacro fonte. Ar. vij.



pm. Ad septimum sic proceditur. videtur quod in baptismo non requiratur aliquis qui ba-

ptizatuz de sacro fonte leuet. Baptismus.n.noster per baptismum christi consecratur et ei conformatur: sed christus baptizatus non est ab aliquo de fonte susceptus: sed sicut dicitur Mat.3. Baptizatus Jesus confestim ascendit de aqua. ergo videtur quod nec in aliorum baptismo requiratur aliquis: qui baptizatum de sacro fonte suscipiat. ¶ Preterea
2m. bap. est spiritualis regeneratio: vt dictum est: sed in carnali generatione non requiritur nisi primum actiuum: quod est pater et principium passiuum quod est mater igitur cum in baptismo locum patris obtineat ille qui baptizat loco autem matris est ipsa aqua baptismi: vt Aug. dicit in quodam sermone. epi. videtur quod non requiratur aliquis alius qui baptizatum de sacro fonte leuet.
3m. ¶ Preterea in sacris ecclesie nihil derisorium fieri debet: sed hoc derisorium videtur quod adulti baptizati qui seipsos sustentare possunt: et de sacro fonte extrahuntur. ab alio suscipiantur. ergo videtur quod non requiratur aliquis precipue in baptismo adultorum: qui baptizatum de sacro fonte leuet.

In oppositum Sed contra est quod Dio. dicit. 2.c. ec. hie. Quod sacerdotes assumentes baptizatum tradunt eum adductionis susceptori et duci.

Responsio principalis. Respondeo dicendum quod spiritualis regeneratio que fit per baptismum assimilatur quodammodo regenerationi carnali. vt dicitur 1. Pe.2. Sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite: in generatione autem carnali paruulus nuper natus indiget nutrice et pedagogo: vnde et in spirituali generatione baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis et pedagogi informando et instruendo eum: quasi nouitium in fide de his que pertinent ad fidem et ad vitam christianam: ad quod prelati ecclesie vacare non possunt circa communem curam populi occupati. Paruuli enim et nouitij indigent speciali cura preter communem: et ideo requiritur quod aliquis suscipiat baptizatum de sacro fonte quasi in suam instructionem et tutelam et hoc est quod Dio. di. vl. c. ec. hie. Diuinis nostris ducibus .i. apostolis ad mentem venit et visum est suscipere infantes secundum istum sanctum modum: quod parentes pueri traderent puerum cuidam docto in diuinis pedagogo et reliquum sub ipso puer aget: sicut sub diuino patre et saluationis sancte susceptore etc.

Ad primum Ad primum ergo dicendum quod christus non est baptizatus vt ipse regeneraretur. sed vt alios regeneraret: et ideo post baptismum non indiguit pedagogo tanquam paruulus. ¶ Ad 2m dicendum: quod in generatione carnali non requiritur ex necessitate nisi pater et mater: sed ad facilem partum et educationem pueri: conuenienter requiritur obstetrix et nutrix: et pedagogus: quorum vicem implet in baptismo ille qui puerum de sacro fonte leuat: vnde non est de necessitate sacramenti: sed vnus solus potest in aqua baptizare necessitate imminente. Ad 2m
¶ Ad 3m dicendum: quod baptizatus adultus non suscipitur a patrino de sacro fonte propter imbecillitatem corporalem: sed propter imbecillitatem spiritualem vt dictum est. Ad 3m

¶ Utrum ille qui aliquem leuat de sacro fonte teneatur ad eius instructionem.

Articulo octauo.

Ad octauum sic proceditur. videtur quod ille qui suscipit aliquem de sacro fonte non obligetur ad eius instructionem: quia nullus potest instruere nisi instructus sed etiam quidam non instructi sed simplices admittuntur leuare aliquem de sacro fonte: ergo ille qui suscipit baptizatum: non obligatur ad eius instructionem. 1m
2m. ¶ Preterea filius magis potest a patre instrui quam ab alio extraneo: nam filius habet a patre esse et nutrimentum et disciplinam: vt philosophus di. in 8. Ethi.

Si ergo ille qui suscipit bapzatū tenet eū instruere: magis est conueniēs quod pater carnalis filiū suū de baptismo suscipiat quam aliquis alius: quod tamē videtur esse prohibitū vt habetur in decre. 30. q. i. peruenit: vt dictū est. ¶ Praeterea plures magis possunt instruere quam vnus solus.
3m. si ergo ille qui suscipit aliquē baptizatum teneretur eū instruere: magis deberet plures suscipere quam vnus solus cuius contrariū habetur ex decre. Leo papa. Nō plures in quod ad suscipiendum de baptismo infantē quam vnus accedāt siue vir siue mulier.
i opp^m Sed contra est quod Aug. di. in quodā sermo. pasce. Uos ante oia tā vos quam mulieres qui filios in baptismate suscepistis. moneo vt vos cognoscatis fideiussores apud deuz extitisse pro illis. quos visi ēis de sacro fonte suscipē.

Rño pn cipalit. Rūdeo dicendū: quod vnusquisque obligatur ad exequēdum officiū quod accipit. Dictū est aūt quod ille qui suscipit aliquem de sacro fonte assumit sibi officiū pedagogi: et iō obligatur ad habēdā curā de ipso si necessitas immineret. sicut eo tempore et loco: in quo baptizati inter infideles nutriuntur: sed vbi nutriuntur inter catholicos christiana. satis possunt ab hac cura excusari: presumēdo quod a suis parentibus diligēter instruantur: si tamen quocunque modo sentit ēt contrariū tenerentur secundum suū modū saluti spūaliū filiorum curam impendē.

Ad pm Ad primū ergo dicendum: quod vbi immineret periculū: oporteret eē aliquē doctū in diuinis. sicut Dio. dicit. Qui baptizandum de sacro fonte susciperet. sed vbi hoc periculū non imminet propter hoc quod pueri nutriuntur inter catholicos admittuntur quicunque ad hoc officium: quia ea que pertinent ad christianaz vitā et fidem publice omnibus nota sunt: et tamē ille qui nō est baptizatus non potest suscipere baptizatum. vt est declaratum in cōcilio Maguntino: licet non baptizatus possit baptizare: quia persona baptizantis est de necessitate sacramēti: nō autem persona suscipiētis: sicut dictum est. ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut est alia generatio spūalis a carnali: ita debet eē alia disciplina: secundum illud Heb. 12. Patres quidē carnis nostre habuimus eruditores: et reuerebamur eos: si multo magis obtēperabimus patri spūum et viuemus: et iō alius debet esse pater spūalis a patre carnali: nisi necessitas contrarium exigat. ¶ Ad 3m dicēdū: quod confusio discipline eēt. nisi esset vnus principalis instructor: et iō in baptismo vnus debet esse principalis susceptor: alij tamen possunt admitti quasi coadiutores. Ad 2m. Ad 3m.

¶ De suscipientibus baptismū.
Questio. lxviij



Deinde considerandū est de suscipiētibus baptismū: et circa hoc querunt. 12. primo vtrum omnes teneantur ad suscipiēdū baptismum. 2o vtrum aliquis possit saluari sine baptismo. 3o vtrū baptismus sit differendus. 4o vtrum peccatores sint baptizandi. 5o vtrum peccatoribus baptizatis sint imponēda opera satisfactoria. 6o vtrū requiratur cōfessio peccatorū. 7o vtrum requiratur intētio ex parte baptizati. 8o. vtrum requiratur fides. 9o vtrum sint pueri baptizandi. 10o vtrum pueri iudeorū sint baptizandi inuitis parentibus. 11o vtrum aliqui sint bartizandi in maternis vteris existentes. 12o vtrū furiosi et amentes sint baptizādi.

¶ Utrum omnes teneantur ad susceptionem baptismi.
Articulo. j.

Ad primum sic proceditur: videtur quod nō teneātur omnes ad pm.

susceptionem baptismi. Per xp̄m enim non est hominibus artata via salutis: sed ante xp̄i aduentum poterant homines saluari sine bap°: ergo et post xp̄i aduentū. ¶ P̄. baptism⁹ maxime videtur esse institutus in reme^m peccati originalis: sed ille qui est baptizatus: cum n̄ habeat originale peccatū. nō vid̄tur q possit illud transfundere in plem: ergo filij baptizatoꝝ nō videntur esse baptizādi. ¶ P̄. bap⁹ datur ad hoc q aliquis per grām a peccato mundet: sed hoc consequuntur illi qui sunt sanctificati ī vtero sine bap°: ḡ non tenent ad suscipiendū bap^m.

2^m,

3^m,

i opp^m **Sz contra** est qd dicit Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et .s.s. non pt introire in regnū dei. Et in li. de eccl. dogmatib⁹ dr. Baptizatis tm̄ iter salutis eē credimus.

Rn̄° pn palicit. **Respōdeo** dōm: q ad illud homines tenentur: sine q̄ salutē cōsequi non pn̄t: manim^m e st aūt q nullus potest salutē ꝯsequi: nisi p xp̄m. Vn̄ et Apo. dicit Ro. 5. Sicut p vnius delictū in oēs homines in cōdemnationē: sic et p vnius iustitiam ī oēs homines in iustificationē vite: ad hoc aūt datur baptism⁹: vt aliqs per ipsum regeneratus incorporetur xp̄o factus mēbrū ipsius. Unde dicitur Gal. 3. Quicūq in xp̄o baptizati estis xp̄um induistis. vnde manifestum est q omnes ad bap^m tenent: et sine eo non potest esse salus hoībus.

Ad p̄^m **Ad primum** ḡ dōm: q nū q̄ homines potuerunt etiam saluari ante christi aduentum: nisi fierent membra xp̄i: quia vt dicitur Act. 4. Non est aliud nomen datum hominib⁹ in q̄ oporteat nos saluos fieri sed ante aduentū xp̄i homines xp̄o incorporabātur per fidem futuri aduentus: cuius fidei signaculū erat circuncisio: vt apl's dicit. Ro. 4. ante vero q̄ circuncisio institueretur sola fide: vt Gre. di. cum sacrificiorū oblatione: quibus suam fidem antiq patres profitebātur hoīes xp̄o incorporabāt. P⁹ aduentū et xp̄i hoīes per fidem xp̄o incorporāt: sz illud Ephe. 4 Habitare xp̄m per fidē in cordibus nostris. Sed alio signo manifestatur fides rei iam p̄ntis: q̄ demōstraret qn̄ erat futura: sicut et alijs verbis sigāt presens: p̄teritum: et futuꝝ: et ideo lz ipsum sacramentū baptismi n̄ sp fuerit necessarium ad salutem: fides tn̄ cuius baptism⁹ sacramentum est semper necessaria fuit. ¶ Ad 2^m dōz: q sicut in scda parte dcm̄ est: illi q̄ baptizant renouant p bap^m sm spm: corp⁹ tamen remanet sub vetustati: pci sz illd Ro. 8. Corp⁹ quidem mortuum ē pp pcm̄. spūs vero viuit ꝑpter iustificationem. Unde Aug. ꝓbat in li. ꝯ Julianū Q, non baptizatur in hoīe qcqd in eo est. Manim^m est autē q homo nō gn̄at gn̄atōe carnali sz spūm: sed sm carnē et iō filij baptizatorum cuz pctō originali nascunt: vnde indigent baptizari. ¶ Ad 3^m dōm: q illi q̄ sunt sanctificati ī vtero ꝯsequunt qdē gratiā emūdantem a peccato originali: n̄ tamen ex hoc ipso consequūtur characterem: q̄ xp̄o ꝯfigurentur: et ꝓpter hoc si aliqui nunc sanctificarent in vtero: necesse est eos baptizari: vt per susceptionē characteris alijs membris christi conformarentur. Ad 2^m.

Ad 3^m.

¶ Vtr͂ sine bap° aliqs possit saluari. Ar. ij.

Ad secundum p̄^m. sic procedit. Videtur q sine bap° null⁹ possit saluari. Dicit. n. dn̄s Jo. 3. Nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ et .s.s. n̄ pōt introire in regnum dei: sed il

li soli saluanť q̄ regnū dei intrāt: ğ null⁹ p̄t saluari sine bap° : quo aliq̄s regñanť ex aqua ꝛ ex.s.s.

2m. ¶ P̄.in li.de eccl'ia dogmatib⁹ dr Nullum cathecuminum: q̄uis in bonis operib⁹ defunctū vitā eternā habere credim⁹: excepto martyrio vbi to^m sacr̄m bap^mi cōpletur: sed si aliquis sine bap° posset saluari, max^e hoc hėret locū i cathecuminis bona opera habentibus: qui videnť hr̄e fidē per dilectionem operantē: videť ğ ꝙ sine bap° nullus possit saluari.

3m. ¶ P̄. sicut.s̄.dcm̄ est: sacramentum baptismi est de necessitate salutis. necessarium aūt est sine q̄ non potest aliq̄d esse. vt dicit̄ in.5.metha. ergo vr̄ ꝙ sine bap° nullus possit cōsequi salutem.

Sopp^m. **Sed contra** est qd̄ aug. dicit sup Leui. Inuisibilem scificationem q̄busdam affuisse ꝛ ꝓfuisse sine visibilibus sacr̄is visibilem vero sanctificationem q̄ fit sacramento visibili siue inuisibili posse adesse: sʒ nō prodesse: cum igitur sacramentuʒ baptismi ad inuisibilem sanctificationē pertineat: vr̄ ꝙ sine sacramento bap^mi aliquis possit salutem consequi per inuisibilē s̄ctificationem.

Rño. p̄ncipa. **Rn̄deo** dd̄m: ꝙ sacr̄m baptismi dupliciter potest alicui deesse. Uno°: et re et voto: qd̄ contingit in illis qui nec baptizanť nec baptizari volūt: quod mani^e ad cōtemptum sacramenti pertinet q̄^m ad illos qui habent vsum lib.ar. et ideo hi quibus h° mō deest bap⁹: salutē assequi non possunt: qꝛ nec sacramental'r nec mentaliter x̄po incorporanť: per quē solū est salus. Alio° potest sacramētum bap^mi alicui deesse re: sed non voto: sicut cū aliq̄s baptizari desiderat. sed aliquo casu p̄uenitur morte anteq̄ bap^m suscipiat. Talis sine bap° actuali salutem conseq̄ p̄t pp̄ desideriū baptismi: qd̄ ꝓcedit ex fide p dilectionē operante: p quē de⁹ interi⁹ hoīeʒ sanctificat: c⁹ po^a sacr̄is visibilib⁹ nō alligaṫ. Un̄ Amb. dt de valentiniano: q̄ cathecumin⁹ mortuus fuit: quā regñatur⁹ erā amisi: verūtn̄ ille gr̄am quā poposcit nō amisit.

Ad primum ğ dd̄m: ꝙ sic dr̄.1.Reg.16. Hoīes vident q̄ parēt: dn̄s aūt intueť cor: ille āt q̄ d̄siderat p bap^m regñari ex aq̄ ꝛ.s.s. corde q̄dē r̄generaṫ: lʒ nō corp̄e: sicut ꝛ ap̄ls dt Ro.2. ꝙ circūcisio cordis est i sp̄ū non in littera: cuius la⁹ nō ex hominib⁹: sed ex deo est. Ad p^m

¶ Ad 2^m dd̄ʒ: ꝙ nullus p̄uenit ad vitā eternam: nisi absolutus ab omni culpa et reatu pene. que quideʒ v'lis absolutio fit in perceptione baptismi ꝛ in martyrio: pp̄ qd̄ dicit̄ ꝙ in martyrio oīa sacr̄a bap^mi cōplenť. s. q̄tum ad plenā liberationem a culpa ꝛ a pena. Si quis ergo cathecumin⁹ sit hn̄s desiderium bap^mi: qꝛ al'r in bonis operibus non moreretur: q̄ non possūt esse sine fide p dilectionem operāte: talis decedens non statim p̄uenit ad vitā et'nā: sʒ patiť penā ꝓ p̄ctis p̄teritis. tamē ipse salu⁹ erit sic.q.p ignem: vt dr̄.1. ad Cor.3. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dd̄m: ꝙ pro tanto dr̄ sacr̄m bap^mi esse de necessitate salutis: quia nō p̄t eē homini salus nisi saltem i voluntate habeať: que apud deum reputatur ꝓ facto. ad 3^m.

¶ Utrum baptismus sit differendus. Ar.iij.

Ad tercium sic ꝓceditur. Ur̄ ꝙ baptismus sit differend⁹. p^m. Dicit.n. Leo papa duo t̄pa.i. pascha ꝛ penthecostem ad baptizandum a Romano pōtifice legitie p̄fixa sunt. Un̄ dilectionē vr̄aʒ monemus: vt nullos alios dies huic

obseruationi misceatis. vr q oportea non statim aliquē baptizari: sed vsq ad pdcā tpa bap^m differri.

2m. ¶ p. in cōcilio agatensi legit. Judei quorum perfidia frequenter ad vomitum redit: si ad leges catholicas venire voluerint. 8. menses intra cathecuminos ecclie limina introeant: et si pura fide venire noscantur: tunc demum bap^mi gratiam mereantur: nō ergo statim sunt homies baptizandi: sed vsq ad certū tps est differendū baptisma.

3m. ¶ p. sicut dr Jsa. 28. Jste est ois fructus: vt auferatur pcm: sed magis vr auferri pcm vel et diminui: si bap^9 differatur. Primo qdē quis peccātes post pcm grauius peccāt: sm illud Heb. 10. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia: q sanguinē testi pollutum duxerint in quo sanctificatus est. s. p baptismū Scdo qr bap^9 tollit peccata preterita: non aūt futura: vnde qnto magis bap^9 differt tanto plura pcā tollit. vr ergo q baptismus debeat diu differri.

Sopp^m Sz contra est qd dr Eccl. 5. Ne tardes cōuerti ad dnm: et ne differras de die in diē. sed pfecta conuersio ad deum est eorum q regnant in xpo per bap^m: nō ergo debet bap^9 differri d die in diem.

Rñō. princi. Rñdeo dōm: q circa hoc distinguendū est vtrū sint baptizandi pueri vel adulti. Si. n. pueri sint baptizandi: non ē differendū baptisma. p^o qd ē quia nō expectat in eis maior instructio: aut plenior cōuersio. 2° pp periculum mortis: qr nō potest eis alio remedio subueniri nisi per sacrm bap^mi. Adultis vero subueniri potest per solum bap^mi desiderium vt. s. dcm est: et iō adultis nō statim cū cōuertunt est sacrm bap^mi cōferendū: sed oz differre vsq ad aliqd certum tempus. p^o quidem pter cautelā ecclie: ne decipiatur sacrm ficte accedētibus cōferens sz illud. 1. Joā. 4. Nolite omni spūi credere: sed pbate spūs si ex deo sunt: q qdem pbatio sumit de accidentib^9 ad baptismum: quādo p aliquod spaciū eorum fides et mores examinant. 2° hoc est necessariuz ad vtilitatem eorum qui baptizant. quia aliquo temporis spatio indigent ad hoc: q plene instruantur de fide: et exercitentur in his q ptinent ad vitā xpianam. 3° hoc est necessarium ad qndam reuerentiā sacramenti: dum in solēnitatibus precipuis. s. pasche et penthecostē homines ad baptismum admittūtur: et ita deuotius sacramentum suscipiunt. Hec tñ dilatio est pretermittenda duplici rōne. Prio quidem quando illi qui sunt baptizandi apparent perfecte instructi in fide et ad baptismū idonei: sicut Philipp^9 statiz baptizauit Eunuchū. vt hr act. 8. Et Petr^9 cornelium: et eos qui cū eo erant: vt habetur Act. 10. 2° pp infirmitatem: aut aliquod periculuz mortis. vnde Leo papa dicit. Hi q necessitate mortis: egritudinis obsidionis psecutionis: et naufragij vrgentur: oī tempore debent baptizari. Si tñ aliqs morte preueniatur articulo necessitatis sacrz excludente. dū expectat temp^9 ab ecclia institutū saluat: lz per ignez vt. s. dcm est. Peccat autem si vltra tps institutū ab ecclesia differat accipere bap^m. nisi ex causa necessaria et licentia prelatorum ecclesie. Licet et hoc peccatum cum alijs deleri possit per succedentez contritionem que supplet vicem baptismi: vt supra dictum est.

Ad primum ergo dicendū q illud mandatū Leōis pape de obsuādis duobus tpibus i bap^o intelligendū est: excepto tñ periculo mortis: qd sp in pueris ē timēdū: vt dcm est. ad p^m.

Ad 2m dōz q illd d iudeis ē istitu 2m.

tum ad ecclesie cautelam: ne simplicium fidē corrumpant: si ñ fuerit plene ꝯuersi: ꝛ tñ vt ibidem subditur: si infra temp⁹ p̄scriptū aliquod piculum infirmitatis incur
Ad 3m. rerent debēt baptizari. ¶ Ad 3m dōm: q̄ baptism⁹ p grām quā confert: non solum remouet pctā p̄terita: sed etiā impedit pctā futura ne fiant. Hoc āt precipue desiderandum est: vt hoies nō peccent: vel ēt vt eoꝝ pctā mundeꝛ: s̄m illud pᵃ Jo. 2. Filioli mei hoc scribo vobis vt non peccetis: sed ꝛ si quis peccauerit aduocatū hēm⁹ apud p̄rem Jesum xp̄m. ꝛ ip̄e ē ꝓpiciatio pro peccatis nostris.

¶ Utrum pctōres sint baptizandi. Articulo. 4.

primuz D quartū sic ꝓcedit. Ur̄ q̄ pctōres sint baptizandi. Dr̄. n. zacha. 14. In die illo erit fons patens domui Dauid: ꝛ habitantibus Hierusalez in ablutione pctōris ꝛ menstruate: qđ quidem intelligiꝛ de fonte baptismali: ḡ vr̄ q̄ sacr̄m baptismi sit ēt pec
2m. catorib⁹ exhibēdū. ¶ P̄. dñs dic̄ Mat. 9. Non est op⁹ valēt ib⁹ medicus sed male hñtib⁹: male āt hñtes sūt pctōres: cū igr̄ sp̄ūalis medici. s. xp̄i medicina sit baptismus vr̄ q̄ pctōrib⁹ sit sacr̄m baptismi
3m. exhibendū. ¶ P̄. nullum subsidiū pctōrib⁹ dz subtrahi sed pctōres baptizati ex ip̄o characteꝛ baptismali sp̄ūalr̄ adiuuanꝛ cū sit dispositio ad grām: ḡ vr̄ q̄ sacr̄m baptismi pctōribus sit exhibendum.

1 oppm Sz ꝯtra ē q̄ Au. dicit Qui creauit te sine te: ñ iustificabit te sine te: sed pctōr cū hēat voluntatē non dispositam ñ cooperatur deo: ḡ frustra adhibetur sibi baptismus ad iustificationem.

Rñō. princi. Rñdeo dōm: q̄ aliquis (nē. pōt dici peccator dupliciter. Unomodo. ꝓpter maculam ꝛ reatū p̄teritū: ꝛ sic pctōri b⁹ est sacr̄m baptismi ꝯferendum: qꝛ est ad hoc sp̄āliter institutū. vt per ipsum pctōꝝ sordes mundeꝛ: s̄m illud Ephe. 5. Mundans eam. s. ecclīam lauacro aq̄ in v̄bo vite. Alio⁰ pōt dici aliq̄s pctōr ex voluntate peccādi ꝛ ꝓposito p sistendi in pctō: ꝛ sic pctōribus nō ē sacr̄m baptismi ꝯferēdū. p̄⁰ q̄dē qꝛ p baptismum hoies xp̄o incorporanꝛ: s̄m illud Gal. 3. Quicunq̄ ī xp̄o baptizati estis xp̄m iduistis: q̄diu autem aliquis habet voluntatem peccandi non pōt eē xp̄o cōiunctus: s̄m illud. 2. Co. 6. Que participatio iustitie cū iniq̄tate? Unde ꝛ Aug. dicit in lib. de pnīa Q; nullus sue volūtatis arbiter cōstitut⁹ pōt nouā vitam inchoare: nisi eum veteris vite peniteat 2⁰ qꝛ in operibus xp̄i ꝛ ecclesie nihil debet fieri frustra: frustra aūt est quod non pertingit ad finem: ad quem est ordinatū. Nullus aūt habens voluntatem peccandi simul potest a peccato mundari ad quod ordinaꝛ baptismus: qꝛ hoc esset ponere ꝯ̄dictoria esse simul: 3⁰ qꝛ in sacramentalibus signis ñ debet esse aliqua falsitas: est autē signum falsum cui res signata nō respondet. Ex hoc autem q̄ aliq̄s lauandū se p̄bet p baptismum significat q̄ se disponat ad interiorem ablutionem: quod non contiḡit de eo q̄ habet ꝓpositum ꝑsistēdi in peccato. Uñ manifestum est q̄ talibus sacramentum baptismi non est conferendum.

Ad primum ḡ dōm: q̄ illud v̄bū est intelligendum de pctōribus q̄ habet volūtatem recedendi a peccato. ¶ Ad 2m dōm: q̄ spiritualis Ad p̄m
medicus. s. xp̄s operatur dupliciter. Uno mō interius per seipsum Ad 2m
et sic p̄parat volūtatē hominis: vt bonuz velit ꝛ malū odiat. Alio mō operatur per ministros exterius

exhibendo sacramenta: et sic opatur perficiendo exterius id quod est interius inchoatum: et ideo sacramentum baptismi non est exhibendum: nisi ei in quo interioris conversionis aliquod signum appet: sicut nec medicina corporalis adhibetur infirmo. nisi in quo aliquis motus vitalis nature appareat.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod baptismus est fidei sacramentum. fides autem informis non sufficit ad salutem: nec ipsa est fundamentum. sed sola fides formata que per dilectionem operatur: ut Aug. dicit in lib. de fide et operibus. Unde nec sacramentum baptismi salutem conferre potest cum voluntate peccandi que fidei formam excludit: non est autem per impressionem characteris baptismalis aliquis disponendus per gratiam: quamdiu in eo apparet voluntas peccandi: quia deus neminem ad virtutes compellit: sicut Dam. dicit.

¶ Utrum baptizatis sint imponenda opera satisfactoria. Ar. v.

pm. AD quintum sic proceditur. Videtur quod peccatoribus baptizatis sint opera satisfactoria imponenda. Hoc enim ad iustitiam dei pertinere videtur: ut pro quolibet peccato aliquis puniatur: secundum illud eccl. vlt. Cuncta que fiunt adducet deus in iudicium: sed opera satisfactoria imponuntur peccatoribus in penam preteritorum peccatorum: ergo videtur quod peccatoribus baptizatis sint opera satisfactoria imponenda.

2m. ¶ Preterea per opera satisfactoria exercitantur de novo ad iustitiam: et subtrahuntur occasiones peccandi: nam satisfacere est peccatorum causas excidere: et peccatis aditum non indulgere: sed hoc maxime est necessarium nuper baptizatis: ergo videtur quod baptizatis sint opera satisfactoria iniungenda.

3m. ¶ Preterea. non minus debitum est: ut homo deo satisfaciat: quam proximo. sed nuper baptizatis iniungendum est: ut satisfaciant proximis si eos leserunt: ergo etiam est eis iniungendum: ut deo satisfaciant per opera penitentie.

Sed contra est quod Amb. super illud Ro. 11. Sine penitentia sunt dona dei et vocatio: dicit glo. gratia dei in baptismo non requirit gemitum neque planctum: vel etiam opus aliquod: sed solam fidem et omnia gratis condonat. in opp.m

Respondeo dicendum: quod sicut aposto. dicit Ro. 6. Quicunque baptizati sumus in nomine iesu in morte ipsius baptizati sumus consepulti. n. sumus ei per baptismum in mortem: ita .s. quod homo per baptismum incorporatur ipsi morti xpi. Manifestum est autem ex supradictis quod mors xpi satisfactoria fuit sufficienter pro peccatis non solum nostris: sed etiam totius mundi: ut dicitur pa Jo. 2. Et ideo ei qui baptizatur pro quibuscunque peccatis non est aliqua satisfactio iniungenda: hoc. n. esset iniuriam facere passioni et morti xpi. q. ipsa non esset sufficiens ad plenariam satisfactionem pro peccatis baptizandorum. Rno principalis.

Ad pm. Ad primum ergo dicendum: quod sicut Aug. dicit in li. de baptismo. puulorum: ad hoc baptismus valet: ut baptizati in xpo incorporentur ut membra eius vnde ipsa pena xpi fuit satisfactoria pro peccatis baptizandorum: sicut et pena vnius membri potest esse satisfactoria pro peccato alterius membri. vnde Isa. 53. dicitur Vere languores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod nuper baptizati exercitandi sunt ad iustitiam non per opera penalia: sed per opera facilia: ut. q. quodam lacte facilis exercitij promoueantur ad perfectiora: ut glo. dicit super illud ps. sicut ablactatus super matre sua. vnde et dominus discipulos suos de novo conversos a ieiunio excusauit: ut patet Mat. 9. Et hoc est quod dicitur. 1. Pe. 2. Sicut modo geniti infantes lac concupiscentie ut in eo crescatis

Ad 3m. in salutē. ¶ Ad 3m dōz: q̄ restituere male ablata p̄ximis est satisfacere de iniurijs illatis & cessare a peccando: q2 hoc ipsum qd est detinere aliena est p̄ximū ledere. p̄ximū autē lesū nō placare est peccatū: & ideo peccatoribus baptizatis iniungendo est q̄ satisfaciant p̄ximis: sicut & q̄ desistant a peccato: nō est autem eis iniungēdū q̄ p̄ peccatis preteritis aliquā penam patiantur.

¶ Utr̄ pcōres ad baptismū accedentes teneantur peccata sua confiteri. Ar. vj.

pm. AD sextum sic p̄ceditur. Uidet̄ q̄ peccatores ad baptismū accedētes tenēātur sua pcā cōfiteri. dicitur. n. Matth. 3. Q̄ baptizabant̄ multi a Jo. in iordane confitentes pcā sua sed bapt9 xp̄i est perfectior q̄ bap9 Jo. ergo videtur q̄ multomagis illi q̄ sunt baptizādi baptismo xp̄i debeant

2m. sua peccata ꝯfiteri. ¶ P̄. puerb. 28. dr̄. Qui abscōdit scelera sua n̄ dirigeẗ: qui aūt ꝯfessus fuerit & reliquerit eā misericordiā consequetur: s3 ad hoc aliqui baptizātur: vt de peccatis suis miam cōsequātur: ḡ baptizati dn̄t peccata sua

3m. confiteri. ¶ P̄. penitētia requirit̄ ante bapm ɓm illud Act. 2. Agite penitentiam: & baptizet̄ vnusq̄sq̄ vestrū s3 ꝯfessio est ps pnie: ergo videtur q̄ ꝯfessio peccatoꝝ requiratur ante baptismū.

Sed cōtra. Sedcōtra est q̄ ꝯfessio peccatoꝝ debet esse cum fletu: di. n. Aug. in li. de pnia omnis ista varietas ꝯsideranda ē et deflenda: sed sicut Ambr. dicit gratia dei in baptismo non requirit gemitum neq̄ planctū: ḡ a baptizandis non est requirenda cōfessio peccatoꝝ.

Rñ. p̄ncipa. Respōdeo dōm: q̄ duplex est peccatoꝝ cōfessio: vna quidem interior que fit deo: & talis cōfessio pctōꝝ reqrit̄ añ baptismū: vt. s. hō peccata sua recogitās de eis doleat. Non enī potest inchoare nouam vitam nisi peniteat eum veteris vite: vt dr̄ Aug. in li. de penitētia. Alia p̄o est confessio pctōꝝ exterior q̄ fit sacerdoti: et talis confessio non reqritur āte baptismū. Primo qdē: quia talis ꝯfessio cū respiciat psonam ministri pertinet ad pnie sacramentū: q̄ nō requirit̄ ante baptismū q2 est ianua oim sacramētorum. 2o q2 cōfessio exterior q̄ fit sacerdoti ordinat̄ ad hoc q̄ sacerdos confitentē absoluat a peccatis et liget ad opera satisfactoria: q̄ baptizatis non est iniungenda: vt. s̄. dictū est: nec etiam baptizati indigent remissionē peccatorū per claues eccl'ie: quib9 omnia remittunt̄ per baptismū. 3o q2 ipsa particularis confessio hoi facta ē penosa propter verecūdiā ꝯfitentis: baptizato aūt nulla exterior pena imponit̄: & iō baptizatis nō reqritur spāl' ꝯfessio peccatoꝝ: s3 sufficit generalis q̄ faciunt: cum ɓm ritū eccl'e abrenūciant sathāe et omnib9 pōpis ei9 et hoc mō dr̄ q̄dā gl. Ma. 3. Q̄ i baptismo Joan. exm datur baptizandis ꝯfitendi peccata et p̄mittendi meliora. Si qui tamē baptizandi ex deuotione sua pcā ꝯfiteri vellēt: eēt eorum cōfessio audiēda: non ad hoc q̄ eis satisfactio iponeretur: sed ad hoc q̄ ꝯ peccata ꝯsueta eis spiritual' informatio vite tradētur.

Ad pm. Ad primum ḡ dōz: q̄ i baptismo Jo. n̄ remittebātur pcā: sed erat baptismus pnie: & iō accedentes ꝯuenienter ad illud baptisma cōfitebātur peccata: vt ɓm q̄litatē peccatorum eis penitentia determinaret̄: sed bap9 xp̄i est sn̄ exteriori pnia: vt Amb. di. Un̄ nō est similis rō.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dōz: q̄ baptizatis suffi

cit ꝯfessio interior deo facta: ⁊ eti am exterior gñal'ad hoc ꝙ dirigã tur: ⁊ miam cõsequant̄: nec reqri tur ꝯfessio spãl'exterior: sic dcm̄ ē.
Ad 3m. ¶ Ad 3m dõz: ꝙ ꝯfessio ē ps pnie sacr̄alis: q̃ nõ requirit̄ añ baptis mũ: vt dcz/est: sed requirit̄ interio ris pnie virtus.

¶ Utrꝫ intentio recipiendi bap tismum ex parte baptizati requi ratur. Ar. vij.

pm. Ad septimum sic proceditur. Uide tur ꝙ ex parte bapti zati non reqrar̄i ten° suscipiendi sacr̄m bapmi. baptiza t°.n.se hz sicut patiẽs in sacr̄o: intẽ tio ãt nõ reqrit̄ ex pte patiẽtis: sz ex pte agẽtis: ergo vr̄ ꝙ ex parte ba ptizati nõ reqrit̄ intentio suscipi
2m. endi bapm. ¶ P̄.si p̄mittar̄ id qd reqrit̄ ad baptismũ: hõ est denuo baptizandus sicut cum pretermit titur inuocatio trinitatis: vt.s.di ctũ est: sed ex hoc non videt̄ aliqs denuo baptizandus ꝙ intẽtionẽ non habebat suscipiẽdi bapm: ali oqui cũ de intẽtõe baptizari non ꝯstet: qlz posset se petere dnuo ba ptizari pp intentiõis defectũ: nõ videt̄ ergo ꝙ intentio reqrar̄ ex par te baptizati: vt suscipiat sacr̄m.
3m. ¶ P̄.bap° ꝯ pcm̄ originale dar̄: sed originale pcm̄ ꝯhit̄ sine iten tione nascẽtꝫ: ergo bap°: vt vr̄: inten tionẽ nõ reqrit ex pte baptizati.

1opp m Sz cõtra est ꝙ sm ritum ec clie baptizandi ꝓ fitentur se petere ab eccl'a baptis mũ: p quod ꝓfitẽtur suã intẽtio nem de susceptione sacr̄i.

Añº, princi. Rñdeo dõm: ꝙ p bapm aliqs morit̄ veteri vite pc̄l ⁊ incipit q̄dã vite nouitatẽ: sz il lud Ro.6. Cõsepulti sumus xp̄o p bapm in morte: vt quomõ xp̄us resurrexit a mortuis per gl'ias pa tris: ita ⁊ nos in nouitate vite am blem° ⁊ iõ sic ad h° ꝙ hõ moriar̄ veteri vite reqrit̄: sm Au. i hñte vsũ li.ar. volũtas: q̃ cũ veterꝫ vite pẽiteat: ita r̄qrit̄ volũtas q̃ itẽdat vite nouitatẽ. c° p̄nm ē ip̄a suscep° sacr̄i: ⁊ iõ ex pte baptizati reqrit̄ volũtas siue intẽtio recipiendi sa cramentũ.

Ad primum ergo dõm: ꝙ iusti ficatione q̃ fit p bapm nõ est passio coacta: sz vo lũtaria ⁊ iõ reqrit̄ inten° r̄cipien di id qd ei dar̄. ¶ Ad 2m dõz: ꝙ si in adl'to deessz itẽ° suscipiendi sa cr̄z: cẽt rebaptizãd°: si tñ h° ñ cõ staret: cẽt dõz: si nõ es baptizat°: ego te baptizo. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ bap° ordiar̄ ñ solũ ꝯ origiãle pec catũ: sz ẽt ꝯ actualia q̃ p volũtatẽ et intentionẽ cãntur. ad pm. Ad 2m. Ad 3m.

¶ Utrũ fides reqrar̄ ex pte bap tizati. Ar. viij.

primus. Ad octauum sic pcedit̄. vr̄ ꝙ fides requirar̄ ex parte ba ptizati. sacramentum eñ bapmia xp̄o ē institutũ: sz xp̄s formã bapmi tradens fidem bap° p̄mittit dicẽs ma. vl. Qui credid rit ⁊ bap. fuerit sal. erit: ergo vr̄ ꝙ ni si sit fides nõ possit esse sacr̄m bap
2m. tismi. ¶ P̄.nihil frustra i sacr̄is ec clie agit̄: sed sz ritũ eccl'e ille qui accedit ad bapm d fide iterrogat̄ cũ dr̄ credꝫ i deũ p̄rẽz oipotẽtẽ: ergo vr̄ ꝙ fides ad ba. reqrar̄. ¶ P̄.ad ba
3m. pm reqrit̄ iten° suscipiẽdi sacr̄m: sed h° ñ p̄t cẽ sm recta fid cũ bap° sit recte fidei sacr̄m. Per eũ.n. icõ porant̄ hoies xp̄o vt Aug. di. in li. de bap° puulorꝫ. h° aũt nõ p̄t cẽ nisi recta fide. sm illud Eph.3. Habitare xp̄m p fidẽ in cordibus nr̄is: ergo vr̄ ꝙ ille q̃ nõ hz rectam fi dem nõ possit suscipe sacr̄z baptis
4m. mi. ¶ P̄.infidelitas est g̃uissimuꝫ pcm̄: vt in scd̄a pte hitum est: sz p manentes in peccato non sunt ba ptizandi: ergo nec etiam permanen tes i infidelitate.

I oppm Sz extra est qd Gre. scribens. Quirico epo dicit Ab antiqua patrum institutione didicimus: vt qui apud heresim: in trinitatis noie baptizant: cum ad sanctam ecclesiã redeunt: aut vnctione chrismatis: aut impositiõe manus aut sola pfessione fidei ad sinum matris ecclesie reuocentur hoc aût non esset si recta fides eêt de necessitate baptismi: non ergo recta fides ex necessitate requirit ad susceptionem baptismi.

Rño. pncip. Rñdeo dõm: qz sicut ex dictis pz duo efficiuntur in aïa p baptism. ûs. character et gra duplr g aliquid ex necessitate req rit ad baptismum. Unomõ sine q gra hri nõ põt q est vltim9 effect9 sacri: et hoc mõ recta fides ex necessitate reqrit ad baptismû: qz sic dr. Ro. 3°. Justitia dei ẽ p fidẽ iesu xpi. Alio° requiritur aliqd ex necessitate ad baptismum sine quo character baptismatis imprimi ñ potest: et sic recta fides baptizati non reqritur ex necessitate ad baptismû sicut nec recta fides baptizantis: dûmõ assint cetera q sunt de necessitate sacramenti. Non. n. sacrm pficit per iustitiã hominis dantis vel suscipientis baptismû sed per virtutem dei.

Ad pm Ad primum g dõz: qz dñs loqtur ibi de baptismo bz qz perducit hoies ad salutem p gram iustificãtem: que quidem sine recta fide esse nõ põt: et ideo signãter dicit. Qui crediderit et baptizat9 fuerit salu9 erit.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: qz ecclesia intẽdit homies baptizare vt emundent a pctõ bz illud Jsa. 27. Hic est oïs fructus vt auferat omne pctm: et ideo qtum est de se non intendit dare baptismum nisi hñtibus rectam fidẽ: sine qua nõ est remissio peccatorum: et pp hoc interrogat accedentes ad baptismum an credant: si tamen sine recta fide aliqs baptismum suscipiat extra ecclesiam non pcipit illud ad suam salutem. Uñ Aug. di. Ecclesia paradiso cõparata indicat nobis posse q dẽ baptismû ei9 hoies foris etiam accipere: sed salutem beatitudinis extra eam neminem accipe vel tenere. ¶ Ad 3m dõm: qz etiã nõ hñs rectã fidem circa alios articulos põt habere rectam fidem circa sacrm baptismi: et ita nõ impeditur qn possit habere intẽtionem suscipiẽdi sacrm baptismi. Si tñ ẽt circa hoc sacrm nõ recte sentiat sufficit ad pfectionẽ sacri gñalis intentio q intẽdit suscipe baptismû sicut xps istituit: et sicut ecclia tradidit. Ad 3m. ¶ Ad 4m dõm: qz sicut sacramentû baptismi non est pferẽdum ei q non vult ab aliis pcis recedere: ita ẽt nec ei q non vult infidelitatem deserere vterqz tñ suscipit sacrm si ei pferat lz ñ ad salutẽ. ad 4m

¶ Utrum pueri sint baptizandi. Articulo. ix.



Ad nonum sic pcedit: vr qz pueri nõ sint baptizãdi. Jn eo enim qui baptizat requiritur intẽtio suscipiẽdi sacrm: vt dictum est supra hmõi ât intentionem non possunt pueri hre cum non habeant vsum li. ar. g vr qz nõ possint suscipere sacrm baptismi. primus

¶ p. baptism9 ẽ fidei sacrm: vt. s. dcm est sed pueri nõ hñt fidẽ que cõsistit in credentium voluntate: vt Aug. di. super Jo. Nec ẽt põt dici qz saluent in fide parentû: qz qñqz parentes sunt infideles: et sic magis per eorum infidelitatẽ dãnarent. g vr qz pueri non pñt baptizari. 2m. ¶ p. pa Pe. 3. dr qz homines saluos facit baptisma non carnis depositio sordiû: sed pscie bone interrogatio in deû: sed pueri neqz pscientiam hñs bonam vel malã: cum non habeant vsum rõnis; neqz etiam conuenienter ipsi 3m.

interrogantur: cum nō intelligāt non ergo pueri debent baptizari.

1 opp^m Sz cōtra est Dio.di.vlt.c.ec.hier. Diui nři duces.s.apli pbauerunt infantes recipi ad baptismum.

Rñ°. pncip. Rñdeo dōm: q sic apls dicit Ro.7. Si in vni⁹ dlicto mōs regnauit p vnū.s.p adā: multo magis abūdantiā gře ꝛ donationis ꝛ iustitie accipientes in vitā regnabūt p vnū iesum xp̄m. Pueri aūt ex pctō ade pctm̄ originale ꝯhunt: q pz ex hoc q sunt mortalitati subi: q per pctm̄ primi hominis i oēs ptrāsiit: vt apo. ibi dē dic vñ multo magis pueri pñt p xp̄m grām accipe: vt regnēt i vita eterna. Ipse āt dñs di. Joan.3. q nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ꝛ spū sctō: non potest introire i regnum dei. Vñ necessariū fuit pueros baptizare: vt sicut per adam dānationē incurrunt nascēdo: ita p xp̄m salutem ꝯsequantur renascendo. fuit etiam conueniēs pueros baptizari vt a pueritia nutriti i his que sunt xp̄iane vite firmiter in ea perseuerent ɓm illud prouer.22. Adolescēs iuxta viā suā et cum senuerit non recedet ab ea: ꝛ hanc rationem assignat Dio. vlt. c.cel. hierar.

Ad p^m Ad pmū ergo dōm: q regeneratio spiritualis q fit per baptismum est quodammō similis natiuitati carnali q̄ᵐ ad hoc q sicut pueri in mřnis vteris ꝯstituti: non per seipsos nutrimētum accipiunt. s3 nutrimēto mřis sustētanť: ita etiam pueri nōdū hñtes vsum rōnis.q. i vtero mřis ecclie ꝯstituti nō p seipsos: sed per actū ecclie salutē accipiunt. Vñ Aug. di.in li. de pctis ꝛ meritis ꝛ remissiōe. Mř ecclia os mřnum puulis pbet: vt sacris mysteriis imbuantur: qui nondum pñt corde ppřio credere ad iustitiam: nec ore ppo ꝯfiteri ad salutem. Si āt ppterea recte fideles vocanť: q꞉ꝑfessiōe ꝑ verba gestantium quodam mō ꝯfitentur. cur ēt non penitētes habeanť cum per eorum dem verba gestantium dyabolo ꝛ huic seculo abrenunciare monstrentur. Et eadem rōne pñt dici intendentes nō per actum ppe intentionis: cum ipsi qñq ꝯ nitanť ꝛ plorent: sed per actum eoꝝ a qbus offerunť. ¶ Ad 2^m dōm: q sicut Au. scribens Bonifacio dic. In ecclesia saluatoris paruuli per alios credūt: sicut ex aliis q in baptismo remittunť peccata traxerunt. Nec i pedit eoꝝ salus si parentes sint infideles: q꞉ sicut Au. eidē Bonifacio scribēs. ait. Offerunť puuli ad pcipiendā spūalem grām. non tñ ab eis quorū gestāť manib⁹ q̄uis ꝛ ab ipis. si et ipsi bōi fideles sūt: q꞉ ab vniuersa societate sctōꝝ atq fideliu ab oib⁹ nāq offerri recte itelligūtur: quibus placet q offerunť: ꝛ q rū charitate ad cōiones scti spūs adiunguť. Infidelitas aūt ppřorum parentū: ꝛ si eos post baptismum demoniorū sacrificiis ibucere conētur: pueris nō nocet: q꞉ vt Aug. ibidē di. puer semel gñat⁹ p alioꝝ volūtatē deinceps nō pōt vīculo aliene iniquitat; obstrigi: nisi vlla sua volūtate consentiat. ɓm illud Ezec.18. Sic aia přis mea est: ita ꝛ aia filii: aia q peccauerit ipa morieť. Sz iō ex adā traxit. q sacřm illi⁹ gřa soluereť. q꞉ nondū erat aia sepata viuens. fides autē vnius. immo totius ecclesie puulo pdest p opationē.s.s. q vēit ecclesiam: ꝛ bona vni⁹ alteri cōicat. ¶ Ad 3^m dōm: q sicut puer cū baptizatur non p seipm̄: sed per alios credit: ita non per seipm̄: sed p alios interrogať: ꝛ interrogati ꝯfitēť fidē ecclie in p^a pueri: q huic fidei aggreganť p fidei sacřz ꝯscientiam autē bonā ꝯsequitur puer etiam in seipo non qdem actu: sed habitu p grām iustificantem.

Ad 2^m

Ad 3^m

¶ Utrum pueri iudeorum et aliorum infidelium sint inuitis parentibus baptizandi. Ar. x.

primum D decimum sic pceditur: videtur quod pueri iudeorum vel aliorum infideliū sint baptizādi etiam inuitis parentibus: magis enim debet homo subueniri contra periculū mortis eterne: quam contra periculū mortis temporalis: sed puero in periculo mortis temporalis existenti est subueniendū. etiam si parentes per maliciam renitentur. ergo multo magis est subueniendū pueris infideliū filijs per baptismum contra periculū mortis eterne etiam inuitis parentibus.

2m. ¶ Preterea. filij seruorum sunt serui et in potestate dominorum: sed iudei sunt serui regū et principū: et quicunque etiam alij infideles: ergo absque omni iniuria possunt principes filios iudeorum vel aliorum suorum infideliū facere baptizari.

3m. ¶ Preterea. quilibet homo est magis dei a quo habet animam quam patris carnalis a quo habet corpus non est ergo iniustū si pueri infideliū filij parentibus carnalibus auferantur: et deo per baptismum consecrentur.

Sed oppm Sed contra est quod in decre. di. 45. ex concilio toletano sic dicitur de iudeis precepit sancta synodus nemini deinceps ad credendū vim inferre: non enim tales inuiti saluandi sunt. sed volentes: vt integra sit forma iustitie.

Rñº prici. Respondeo dicendum: quod pueri infidelium filij aut habent vsū rationis aut non habent. Si autem habent quantum ad ea que sunt iuris diuini: vel naturalis incipiunt sue potestatis esse: et ideo propria voluntate inuitis parentibus possunt baptismū suscipere: sicut et matrimonium contrahere: et ideo tales licite moneri possunt et induci ad suscipiendū baptismū. Si vero nondum habent vsum liberi arbitrii. secundum ius naturale sunt sub cura parentum quamdiu ipsi sibi prouidere non possunt. vnde etiam et de pueris antiquorū dicitur quod saluabantur in fide parentum. et ideo contra iustitiam naturalem esset si tales pueri inuitis parentibus baptizarentur: sicut etiam si aliquis habens vsum rationis baptizaretur inuitus. et etiam periculosum taliter filios infideliū baptizare: quia de facili ad infidelitatem rediret propter naturalem affectū ad parentes: et ideo non habet hoc ecclesie consuetudo: quod filij infidelium inuitis parentibus baptizentur.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod a morte corporali non est eripiendus contra ordinem iuris ciuilis: puta si aliquis a suo iudice condemnetur ad mortem: nullus debet eum violenter a morte eripere. vnde nec aliquis debet irrumpere ordinem iuris nature: quo filius est sub cura patris vt eū liberet a periculo mortis eterne.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod iudei sunt serui principū seruitute ciuili: que non excludit ordinem iuris naturalis vel diuini.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum quod homo ordinatur ad deū per rationem per quam deū cognoscere potest: vnde puer antequam vsum rationis habeat naturali ordine ordinatur in deū per rationem parentū. quorum cure naturaliter subiacet. et secundum eorum dispositionem sunt circa ipsum diuina agenda.

¶ Utrum pueri in matris vteris positis sint baptizandi. Ar. xi.

pm D vndecimū sic pceditur: videtur quod pueri in matris vteris existentes possint baptizari efficacius enim est donū dei ad salutem quam peccatum ad damnationem: vt apo. dicit. Ro. 5. Sed pueri in matris vteris damnantur propter peccatum ade. ergo multo magis saluari possunt per donū christi: quod quidem fit per baptismum: ergo pueri in matris vteris existentes possunt baptizari.

2m. ¶ Preterea. puer in vtero matris existens aliquid matris esse videtur: sed baptizata matre baptizatur quicquid est eius intra ipsam existens: ergo videtur quod baptizata matre baptizetur puer in vtero eius existens.

3m ¶ Preterea. mors eterna peior est quam mors corporalis: sed de duobus malis minus malū est eligendū si ergo puer in vtero matris existens baptizari non potest: melius esset quod mater aperiretur: et

puer vi inde eductus baptizaret: quam quod puer eternaliter damnetur. absque baptismo decedens.

4m ¶ Preterea. contingit quandoque quod aliqua pars pueri prius egreditur: sicut legitur Gen. 38. Quod pariente Thamar in ipsa effusione infantium vnus protulit manum in qua obstetrix ligauit coccinum dicens. iste egredietur prior illo vero manum retrahente egressus est alter: quandoque autem in tali casu imminet periculum mortis: ergo videtur quod illa pars debeat baptizari puero adhuc in materno vtero existente.

Sed contra est quod Au. di. in epistola ad dardanum. Nemo renascitur nisi primo nascatur: sed baptismus est quedam spiritualis regeneratio. non ergo debet aliquis baptizari priusquam ex vtero nascatur.

Respondeo dicendum: quod de necessitate baptismi est quod corpus baptizandi aliquomodo aqua abluatur: cum baptismus sit quedam ablutio vt. supra. dictum est: corpus autem infantis antequam nascatur ex vtero non potest aliquomodo ablui aqua nisi forte dicatur: quod ablutio baptismalis qua corpus matris lauatur ad filium in ventre existentem perueniat. Sed hoc non potest esse: tum quia anima pueri ad cuius sanctificationem ordinatur baptismus distincta est ab anima matris: tum quia corpus pueri animati iam est formatum: et per consequens a corpore matris distinctum: et ideo baptismus quo mater baptizatur non redundat in prolem in vtero matris existentem. vnde Aug. di. contra Julianum. si ad matris corpus id quod in ea concipitur pertinet: ita vt eius pars imputetur: non baptizaretur infans: cuius mater baptizata est aliquo mortis vrgente periculo: cum eum gestaret in vtero. nunc vero cum ipse etiam. s. infans baptizetur. non vtique ad maternum corpus cum esset in vtero pertinebat et ita relinquitur quod nullomodo infantes in maternis vteris existentes baptizari possunt.

Ad primum ergo dicendum: quod pueri in maternis vteris existentes nondum prodierunt in lucem: vt cum alijs hominibus vitam ducant. Unde non possunt subijci actioni humane: vt per ministerium sacramenta recipiant ad salutem: possunt tamen subijci operationi eius apud quem viuunt: vt quodam priuilegio gratie sanctificationem consequantur sicut patet de sanctificatis in vtero.

¶ Ad 2m dicendum quod membrum interius matris est aliquid eius per continuationem et vnionem materialis partis ad totum. puer autem in vtero matris existens est aliquid eius per quandam colligationem corporum distinctorum: vnde non est similis ratio. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod non sunt facienda mala vt veniant bona: vt dicitur Ro. 3. Et ideo non debet homo occidere matrem vt baptizet puerum. Si tamen mater mortua fuerit viuente prole in vtero: debet aperiri vt puer baptizetur. Ad 3m

¶ Ad 4m dicendum: quod expectanda est totaliter egressio pueri ex vtero ad baptismum nisi mors immineat. Si tamen primo caput egrediatur in quo fundantur omnes sensus debet baptizari periculo imminente: et non est postea rebaptizandus si eum perfecte nasci contigerit. Et videtur idem faciendum: quecumque alia pars egrediatur periculo iminente: quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vite ita consistit sicut in capite. videtur quibusdam quod propter dubium quacumque alia parte corporis abluta puer post perfectam natiuitatem sit baptizandus hac forma. si non es baptizatus ego te baptizo. ad 4m.

¶ Utrum furiosi et amentes debeant baptizari. Ar. xij.



Ad duodecimum sic proceditur videtur quod furiosi et amentes non debeant baptizari. Ad susceptionem enim baptismi requiritur intentio in eo qui baptizatur: vt supra dictum est sed furiosi et amentes cum careant vsu rationis non possunt habere nisi inordinatam intentionem. ergo non debent baptizari. primum

¶ Preterea. homo bruta animalia 2m.

sup excedit i hoc q habz ratione: sed furiosi et amentes non habent usum rationis: et nunquam etiam in eis non expectatur: sicut expectatur in pueris: ergo videtur q sicut bruta animalia non baptizantur: ita nec tales furiosi et amentes debeant baptizari.

3m. ¶ P. magis est ligatus usus rationis in furiosis: vel amentibus quam in dormientibus: sed bap. non consueuit dari dormientibus: ergo non debz dari amentibus et furiosis.

1 oppm **Sed contra** est qd Augu. dicit. 4. confes. de amico suo qui cum desperaretur baptizatus est nesciens: et tamen baptismus in eo efficaciam habuit: g carentibus usu rationis aliquando bap. dari debz.

Rñº pncipalit. **Respondeo** dicendum: q circa amentes et furiosos est distinguendum. Quidaz enim sunt a natiuitate tales nulla habentes lucida interualla in quibus etiam nullus usus rationis apparet de talibus quantum ad bap. susceptionem videtur esse idem iudicium et de pueris qui baptizantur in fide ecclesie: vt dictum est. s. Alij vero sunt amentes qui ex sana mente quaz habuerunt prius in amentia inciderunt: et tales sunt iudicandi secundum voluntatem quam habuerunt dum sane mentis extiterant: et ideo si tunc apparuit i eis voluntas suscipiendi bapm debet eis exhiberi in furia et amentia constitutis: etiam si tunc actu contradicant alioquin si nulla voluntas suscipiendi baptismum in eis apparuit: dum sane mentis essent: non sunt baptizandi. Quidaz vero sunt qui et si a natiuitate fuerint furiosi et amentes: habent tamen aliqua lucida interualla: in quibus recta ratione uti possunt: vnde si tunc baptizari voluerit baptizari possunt etiam in amentia constituti: et debet eis sacramentum conferri si periculum timeatur: alioquin melius esset vt tempus expectetur in quo sunt sane mentis: ad hoc q deuotius suscipiant sacramentum. Si autem tempore intervalli non appet i eis volutas suscipiendi bapm: baptizari non debent in amentia constituti. Quidam vero sunt qui et si non omnino sane mentis existant in tantum ratione vtuntur: q possunt de sua salute cogitare et intelligere sacramenti virtutem: et de talibus idez est iudicium: sicut de his qui sane mentis existunt: qui baptizantur volentes et non inuiti.

Ad primum ergo dicendum: q amentes qui nunquam habuerunt nec habent usum rationis baptizantur ex intentione ecclesie sicut ex actu ecclesie credunt: et penitent: sicut. s. de pueris dictum est. Illi vero qui aliquo tempore habuerunt vel habent usum rationis secundum propriam intentionez baptizantur: quam habent vel habuerunt tempore sane mentis. Ad p^m.

¶ Ad 2m dicendum: q furiosi vel amentes carent usu rationis per accidens. s. propter aliquod impedimentum organi corporalis: non autem propter defectum anime rationalis sicut bruta animalia: vnde non est de his similis ratio. Ad 2m.

¶ Ad 3m dicendum: q dormientes non sunt baptizandi nisi periculum mortis immineat: in quo casu baptizari debent si prius in eis voluntas apparuit suscipiendi bapm: sicut et de amentibus dictum est sicut Aug. narrat in. 4. lib. confes. de amico suo qui baptizatus est nesciens propter periculum mortis. Ad 3m.

¶ De effectibus baptismi.

Questio. lxix.



Deinde considerandum est de effectibus bap. et circa hoc queruntur. x. Primo vtrum per bapm auferantur omnia peccata. 2º vtrum per bapm liberetur homo ab omni pena. 3º vtrum bap. au-

ferat penalitatem huius vite. 4° vtrum p baptismū ɔferant homini grē & virtutes. 5° de effectibus virtutū q̄ p baptismū ɔferunt. 6° vtrum ēt puuli in baptismo grās & ꝟtutes accipiunt. 7° vtrū p baptismum apiat baptizatis ianua regni celestis. 8° vtrū bap⁹ equalē effectum hēat in oībus baptizatis. 9° vtrū fictio ipediat effectū baptismi. 10°. vtrū recedēte fictione bap⁹ obtineat suum effectum.

¶ Utrum per baptismum tollantur omnia peccata. Ar.i.

pm. AD primum sic pcedit: vī q̄ p bap^m ñ tollant oia pctā. bap⁹ .n. est q̄dā spūalis regeneratio q̄ ɔponitur gnatiōi carnali sꝫ p gñationē carnalem hō ɔhit solum originale pctm̄: ḡ p bap^m

2m soluit solū originale pctm̄ ¶ P̄. pnia ē sufficiens cā remissiōis actualium pctōrum sed ante bap^m i adultis requirit pnia: ꝫm illud Act. 2. pniam agite & baptizetur vnusquisqꝫ vr̄ꝫ: ḡ bap⁹ nihil opat

3m ɔ remissionē actualiū pcōꝝ. ¶ P̄. diuersoꝝ morboꝝ diuerse sunt medicie: q2 sic̄ Hie. di. Nō sanat oculū qd̄ sanat calcaneū: sed pctm̄ originale: qd̄ p bap^m tollit: est aliud genus pcti a pctō actuali. ḡ non oia pctā remittunt p baptismuꝫ.

1 opp^m Szetra est qd̄ dr̄ Ezec. 36. Effundam sup vos aq̄ mundam & mundabimini ab omnibus iniquitatibus vestris.

Rñ°. princi. Rñdeo dōm q̄ sicut apo. di. Ro. 6. quicūqꝫ baptizati sumus in christo iesu: in morte ipsius baptizati sum⁹ & postea ɔcludit: ita et vos existimate mortuos quidem esse peccato viuētes autem deo in christo iesu domino nostro. Ex quo pꝫ q̄ p baptismuꝫ homo moritur vetustati peccati: et incipit viuere nouitati gratie. oē aūt pctm̄ ad pristinam vetustatem pertinet: vñ ɔñs est q̄ oē peccatum per baptismum tollatur.

Ad primū ḡ dōꝫ q̄ sic̄ apo. di. Ro. 5. Pctm̄ ade non tm̄ pt q̄tū pōt donū xp̄i quod i baptismo pcipit. Nā iudiciuꝫ ex vno in ɔdēnationē gratia aūt ex multis delictis in iustificationē. Vñ Aug. di. i li. de bap° puulorūꝫ. Qꝫ gñante carne tm̄mō trahit pctm̄ originale: regñante aūt spū non solum originaliuꝫ: sꝫ etiam voluntarioꝝum fit remissio pctōꝝ. Ad pm

¶ Ad 2^m dōm: q̄ nullus pcti remissio fieri potest nisi p virtutem passionis xp̄i. vñ & apo. di. Heb. 9. q̄ sine sanguinis effusiōe non fit remissio: vñ mot⁹ humane voluntatis qui est in pnia nō sufficeret ad remissionē clpe: nisi adesset fides passiōis xp̄i: & ppo^m pticipandi ipam vel suscipiēdo bap^m vel subijciendo se clauib⁹ ecclie: & iō qñ aliquis adultus penitēs ad baptismum accedit ɔsequit q̄dem remissionem olum pctōꝝ ex pposito baptismi pfectius aūt ex reali susceptione. Ad 2m

¶ Ad 3^m dōm: q̄ rō illa procedit de particularib⁹ medicinis. baptismus autem operat in virtute passionis christi que est vlīs medicina omnium peccatorum: & ideo per baptismuꝫ omnia peccata tolluntur. Ad 3m

¶ Utrum per baptismum liberetur hō ab oī reatu pcti Ar.ij.

AD secundum sic proceditur: videtur q̄ per baptismum nō liberetur hō ab omi reatu peccati. di. n. apo. Ro. 13. Que a deo sunt ordinata sunt: sed culpa non ordinatur nisi per penam: vt Augu. di. ergo per baptismuꝫ non tollitur reatus pene p̄cedentium peccatorum. pmum.

¶ P̄. effect⁹ sacramenti aliquam similitudinem habet cum ipso sacramento: q2 sacramenta no. le. efficiunt qd̄ figu- 2m.

rant:vt.s.dem est:sed ablutio baptismalis habet qdem aliq similitudinem cu ablutione macule:nullaz aut similitudine hre vr cu subtractione reatus pene: non g per
3m. baptismum tollitur reatus pene.
¶ P.sublato reatu pene aliquis non remanet dignus pena:z ita i iustum esset euz puniri.Si igitur p baptismu tollir reat9 pene: iniustum eet post baptismum suspedere latrone q an homicidium pmisit: et ita p baptismum tolleref rigor humane disciphne:quod e icouenieus:no g p baptismum tollitur reatus pene.
i oppm Sz ctra e quod Amb.di.super illud.Ro.ii.sine pnia dona sunt dei z vocatio gra inqt dei i bapo gratis oia pdoat.
Rño pnct. Rñdeo dom:q sicut.s.dem est:p bapm aliqs incorpar passioi z morti xpi.sz illd Ro.6.Si mortui sum9 cuz xpo credimus qr et simul viuem9 cu eo ex quo pz q in baptizato coicar passio xpi ad remedium:ac si ipse passus z mortuus esset. passio at xpi sicut dem est sufficiens satisfactio e p pctis oim hoim:z io ille q baptizar liberar a reatu toti9 pene debite sibi p pctis:ac si ipse sufficient satisfecisset p oib9 pctis suis
Ad pm Ad primu g dom: q qr pena passionis xpi comunicatur baptizato inqm fit mebrum xpi:ac si ipe pena illa sustinuisset:io ei9 pcta remanent ordinata per penam passionis christi.
Ad 2m ¶ Ad 2m dom:q aq n solu abluit sz etia refrigerat:z ita suo refrigerio sigt sbtractione reat9 pene: sic sua ablutioe sigt emudatioez a cl
Ad 3m. pa. ¶ Ad 3m doz:q i peis q i iudicio huano inferur no solu attedir qua pena sit ho dign9 q ad deu:sz et in quo sit obligat9 q ad hoies: q lesi z scadalizati sunt p pctm alicui9:z io lz hoicida p baptismum liberer a reatu pene quo ad deuz: remanet tn obligatus adhuc q ad hoies quos iustu est edificari de pena:sicut sunt scadalizati de culpa. Pie tamen talibus princeps posset penam indulgere.

¶ Utru p baptismu auferanr penalitates pntis vite. Ar.iij.


AD tertiumsic pcedir vr q p bapm debeant auferri penalitates pntis vite:vt enim apo.di. Ro.5.donu xpi potenti9 e q pctm ade:sed p pcm ade: vt ibidem apo.d.mors in huc mundu introiuit:z p pns oes alie penalitates pnt vite:g multo magis p donum xpi q in bapo pcipir ho a penalitatib9 pntis vite dz liberari. primu
2m. ¶ P.bap9 aufert z culpa originale z actuale:sic.s.dem est: sic aut aufert actuale culpa q liberat ab oi reatu pene pnte actuale culpa: g et liberat a penalitatib9 pntis vite:q sut pena original pcti.
3m ¶ P. remota ca remouer effect9 sz causa harum penalitatu e pctm originale:quod tollir p bapm: g n dnt hmoi penalitates remanere.
i oppm Sz ctra est qd sup illd Ro.6.Destruar corp9 pcti di.gl.Per bapm id agir vt vetus ho crucifigar:z cor9 pcti destruar:n ita vt i ipo viuete carnis pcupia respsa z inata repete absumar:z n sit:sz ne obsit mortuo q i erat nato: g pi rone nec alie penalitates per bapm tolluntur.
Rño pncip. Rñdeo dom q bap9 hz ptute auferendi penalitates pntis vite:no tn eas aufert in pnti vita.sz ei9 ptute auferer a iustis in resurrectioe qn mortale ho iduet inmortalitate.vt dr.1.Cor.15.Et hoc e ronabile.po quide.qr per baptismu ho incorporar xpo et efficir mebru eius vt.s.dem e: et io pueies e vt id agar i mebro icorpato.q e actum i capite. xps at a pno sue coceptionis fuit

plen⁹ gr̃a ⁊ veritate: habuit tñ corp⁹ passibile: qđ post passionẽ ⁊ mortem est ad vitã gl'iosã resuscitatũ. vñ ⁊ xp̃ian⁹ in bap° gr̃am ꝯsequitur q̃tũ ad aiam: hʒ tñ corp⁹ passibile ĩ quo ꝓ xp̃o possit pati: sʒ tã dẽ resuscitabit̃ ad impassibilẽ vitam: vñ apo. di. Ro. 8. Qui suscitauit iesum xp̃m a mortuis viuificabit mortalia corpora nr̃a ꝓ inhabitantẽ sp̃m eius in nobis: ⁊ .j. eodem. Here des quidem dei cohere des aũt xp̃i: si tñ ꝯpatimur vt et sil' gl'ificemur. 2° hoc est ꝯueniẽs ꝓꝓ sp̃uale exercitiũ: vt vʒ ꝯ̃ ꝯcupiam ⁊ alias passibilitates pugnãs hõ victorie coronã accipet: vñ super illud Ro. 6. Ut dstruat̃ corp⁹ pc̃i di. gl. Si p⁹ bapᵐ vixerit hõ ĩ carne: hʒ ꝯcupiam cũ qua pugnet: eã qꝫ adiuuãte deo supet: in cuius figura dr̃. Judicũ. 3. He sunt gẽtes quas dñs dereliq̃t vt erudiret in eis israelem ⁊ postea discerent filij eorum certare cum hostibus et hr̃ent ꝯsuetudinem p̃liandi. 3° hoc fuit couueniens ne hoies ad bapᵐ accederẽt ꝓꝓ impassibilitatem pñtis vite: ⁊ nõ ꝓꝓ gl'iaꝫ vite eterne. vñ apo. di. pᵃ Cor. 15. Si in hac vita tm̃ sperãtes sum⁹ in xp̃o: miserabiliores sumus omnib⁹ hoib⁹.

Ad pᵐ **Ad primũ** ĝ dđʒ: q̃ sic glo. dic̃ Ro. 6. super illud. Ut vltra nõ seruiamus pc̃o: sicut aliquis capiẽs hostem atrocissimũ ñ statiꝫ interficit eũ: sʒ patit̃ cuꝫ cũ dedecore ⁊ dolore aliq̃ᵭ tulum viuere: ita ⁊ xp̃s penã ꝑus alligauit: ĩ futo aũt ptinet.

Ad 2ᵐ Ad 2ᵐ dđm: q̃ sicut ibidẽ di. Glo. Duplex ẽ pena pc̃i: gehennalis: ⁊ tẽporalis: gehennalẽ ꝓrsus deleuit xp̃s: vt eam non sentiant baptizati ⁊ vere penitẽtes: tp̃alẽ ꝟo nondũ penitus tulit: manet. n. fames sitis ⁊ mors: ⁊ h⁹i: sed regnũ ⁊ dominium eius deiecit: vt. s. h° hõ ñ tĩeat et tandem in nouissimo eandeꝫ penitus exterminabit.

Ad 3ᵐ Ad 3ᵐ dđʒ: q̃ sicut in 2ᵃ parte dcm̃ ẽ. pc̃m originale hoc modo processit: q̃ p° ꝑsona ĩfecit nãm: postmodum vero nã infecit personã. xp̃s vero conuerso ordine prius reparat id qđ ꝑsone est. ⁊ postmodũ simul in omibus reparabit id quod nature est. Et iõ culpam original' peccati ⁊ ẽt penã carẽtie visionis diuine: q̃ respiciunt personam: statim ꝑ baptismũ tollit ab hoĩe: sed penalitates pñtis vite: sicut mors fames sitis: ⁊ alia h⁹ ĩ respiciũt naturaꝫ ex cuius ꝑncipijs cãnt̃: put est dstituta originali iustitia: ⁊ iõ isti defectus non tollentur nisi in vltima reparatione nature: ꝑ er resurrectionem gloriosam.

¶ Utrũ ꝑ bapᵐ ꝯferant̃ hoi gr̃a ⁊ virtutes. Ar. iiij.



AD quartũ sic ꝓcedit̃: vr̃ q̃ ꝑ bapᵐ ñ ꝯferant̃ hoi gr̃a: ⁊ ꝟtutes. q꞉ sic̃. s. dc̃ʒ ẽ: sacra no. le. efficiunt qđ figurant sʒ per ablutionem bapⁱ signat̃ emũdatõ aĩe a culpa: non aũt ĩformatio aĩe per gratiã et virtutes videtur igitur q̃ per baptismum non conferãtur hoi gr̃a ⁊ ꝟtutes. pᵐ

¶ P̃. illđ q̃ iam aliq̃s adept⁹ ẽ nõ indiget iterum suscipe: sed aliqui accedũt ad baptismũ iam habentes gr̃am ⁊ ꝟtutes: sicut Act. 10° legitur. vir q̃dã erat in cesarea noĩe Corne. cẽturio cohortis: que dicitur italica religiosus ⁊ timens deum: qui postea a Pe. baptizatus est: ñ ergo ꝑ bapᵐ ꝯferunt̃ gratie ⁊ ꝟtutes. 2ᵐ

¶ P̃. ꝟtus est hitus ad cuius rõnem ꝑtinet q̃ sit qualitas difficile mobilis: ꝑ quam aliquis faciliter et delectabiliter operetur: sʒ post baptismum remanet in hominib⁹ pronitas ad maluꝫ ꝑ qđ tollit̃ virtus: ⁊ ꝯsequit̃ difficultatẽ q̃s ad bonum quod est actus virtutis ĝ ꝑ baptismũ non cõsequitur homo gratiam ⁊ virtutes. 3ᵐ

1 opp^m **Sz contra** est qd ad Titum 3. d. apo. saluos nos fecit p lauacrum regnatõis. i. p bap^m et rẽouatõis. s. s. quẽ effudit in nos abũde. i. ad rẽissionẽ pctõrum et copiã virtutũ: vt gl. ibi expõit: sic ergo i bap° dat gratia. s. s. et copia virtutũ

Rñº pn cipalit. **Rñdeo** dõm: q sicut Au. di. in li. de bap° puulorũ. ad h° bap° vz: vt baptizati xpo i corporent vt membra eius: a capite aut xpo in ois mẽbra ei° gratie et virtutis plenitudo deriuat. sm illud Joan. 3. De plenitudine eius nos oẽs accepim°. Vñ mãi^m ẽ q p bap^m ali qs sequit gras et virtutes.

Ad p^m **Ad primum** ergo dõm: q sicut aq bap^i p suam ablutõem signat emũdationẽ culpe: et p suũ refrigeriũ sigt libatõnẽ a pena: ita p nãlẽ claritatẽ sigt splẽdorẽ gratie et virtutũ.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m dõz: q sicut dcm ẽ rẽissionẽ pcõrũ aliquis sequit añ bap^m: sm q hz bap^m in voto vel explicite vel implicite: et tamen cũ realr suscipit bap^m: fit plena remissio qtum ad liberationẽ a tota pena: ita ẽt añ bap^m Corne. et alij siles cõsequunt grãm et virtutes p fidez xpi et desideriũ bap^i implicite vel explicite. postmõm tñ in bap° maiorem copiã gre et virtutũ consequũtur vnde sup illd. ps. Super aqs refectiõis educauit me dicit glo. Per augmentũ virtutis et opõnis bone educauit in bap°.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dõz: q difficltas ad bo^m et pnitas ad malũ iuenit i baptizat; nõ pp defectũ hit° virtutũ: sz pp concupiaz: q ñ tollit i bap° sicut tñ p bap^m diminuitur ocupia et nõ delet: ita etiam diminuit vtrinq dicto pne hõ superet ab alijs.

¶ Utrum conueniẽt attribuant bap° qdã act° virtutũ. Ar. v.

p^m. **AD quintum** sic pcedit: vt q icõueniẽt attribuat bap° p effectib° qdã actus virtutũ. s. incorporatio ad xpm illuminatio et fecũdatio. Non. n. baptism° datur adulto nisi fideli. sm illud Mar. vlt. Qui crediderit et baptizatus fuerit salu° erit: sed p fidẽ aliqs incorpat. xpo. sm illud Ephe. 3. Habitare christũ per fidem i cordib° vestris: ergo nullus baptizatur nisi iã xpo incorporatus non ergo est effectus bap^i incorporari xpo.

¶ p. illuminatio fit p doctrinã sm illud Eph. 3. mihi omnium sanctorum minimo data ẽ gratia hec illuminare omnes &c. sed doctrina pcedit bap^m i cathecismo: non ergo est effũs bap^i. 2^m.

¶ p. fecũditas pertinet ad gñationẽ actiuã: sed per bap^m aliquis regeneratur spũalr: ergo fecũditas nõ est effect° baptismi. 3^m.

Sz contra est qd Aug. di. in li. de bap° puulorum. Qz ad h° vz bap° vt baptizati xpo incorporent. Dio. ẽt. 2. c. ccclc. hie. illuminationẽ attribuit bap° et super illud ps. Super aquam refectionis di. gl. q anima peccatorum ariditate sterilis fecundat p bap^m. 1. opp^m

Rñdeo dõm: q per bap^m aliqs regenerat in spũalem vitam q est ppria fidelium christi: sicut apo. di. Gal. 2. Qz aũt nunc viuo in carne: in fide viuo filij dei. Uita autem nõ est nisi mẽbrorum capiti vnitorum a quo sensum et motum suscipiunt et ideo necesse est q per bap^m aliqs incorporet xpo. qz membrum ipsius. Sicut autẽ a capite naturali deriuant ad mẽbra sensus et motus: ita a capite spirituali: qd est xpus deriuatur ad mẽbra eius sensus spũalis qui consistit in cognitione veritatis: et motus spũalis: qui est per gre instinctum. Unde Jo. j. dr vidim° eũ plenum gratie et veritatis: et de plenitudine ei° nos omnes accepimus et ideo conueniens ẽ q ba Rñº pn cipalit.

ptizati illuminentur a christo circa cognitionē veritatis et fecundētur ab eo fecunditate bonorum operum per gratie infusionē.

Ad pᵐ Adprimum ergo dicendum: quod adulti prius credentes in christum sunt ei incorporati mētaliter: sed postmodum cū baptizantur ei incorporantur quodammodo corporaliter. scilicet per visibile sacramentum sine cuius proposito nec mentaliter incorporari potuissent.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum: quod doctor illuminat exterius per ministeriū cathecizando: sed deus illuminat interius baptizatos preparans corda eorum ad recipiendam doctrinā veritatis secundum illud Jo.6. Est scriptū in prophetis erunt omnes docibiles dei.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: quod effectus baptismi ponitur fecunditas quā aliquis producit bona opera. non autem fecunditas quā aliquis generat alios in christo: sicut apostolus .1. Corin. 4. In christo iesu per euangelium ego vos genui.

¶ Utrum pueri in baptismo consequantur gratiam et virtutes.

Articulo.vj.

pᵐ. Ad sextum sic sic proceditur. Videtur quod pueri in baptismo non consequantur gratias et virtutes. Gratia enim et virtutes non habentur sine fide et charitate sed fides: vt Au. dicit consistit in credentiū voluntate: similiter etiam charitas consistit in diligentium voluntate: cuius vsum pueri non habent: et sic non habent fidem et charitatem: ergo pueri in baptismo non recipiūt gratiam et virtutes.

2ᵐ. ¶ Preterea. super illud. Joā.1 4. maiora horum faciet. dicit Au. quod ex ipso iustus fiat in illo: sed non sine illo christus operatur: sed puer cū non habeat vsum lib. ar. non cooperatur christo ad suam iustificationem: immo quandoque pro posse renititur: ergo non iustificatur per gratiam et virtutes.

3ᵐ. ¶ Preterea. Ro. 4. dicitur ei qui non operatur. Credenti autē in eum qui iustificat impium: reputabitur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie dei: sed puer non est credens in eū qui iustificat impium ergo non consequitur gratiam iustificantem neque virtutes.

4ᵐ ¶ Preterea. quod ex carnali intentione agitur non videtur habere spiritualem effectum: sed quandoque pueri ad baptismum deferuntur in carnali intentione. vt. scilicet corporaliter sanentur: non ergo consequuntur spiritualem effectum gratie et virtutum.

i oppᵐ Sed contra est quod Augu. dicit in enc. Paruuli renascēdo moriūtur illi peccato quod nascēdo contraxerunt: et per hoc etiā ad illos pertinet quod dicitur. consepulti sumus cū illo per baptismum in mortem subditur autem vt quomodo surrexit christus a mortuis per gloriam patris: ita et nos in nouitate vite ambulemus sed nouitas vite est per gratiam et virtutes: ergo pueri in baptismo gratiam: et virtutes consequuntur.

Responsio principalis. Respondeo dicendum: quod quidam antiqui posuerunt: quod pueris in baptismo non dantur gratia et virtutes: sed imprimitur character christi eis: cuius virtute cum ad perfectā etatem venerint: consequuntur gratiam et virtutes sed hoc patet esse falsum dupliciter. primo quidem quia pueri sicut et adulti in baptismo efficiuntur membra christi: vnde necesse est quod a capite recipiāt influxū gratie et virtutis. 2° quia secundum hoc pueri decedentes post baptismum non peruenirent ad vitam eternam: quia vt dicitur Rom. 6. gratia dei est vita eterna. et ita si profuisset eis: ad salutem baptizatos fuisse. causa autem erroris fuit: quia nescierūt distinguere inter habitum et actum. Et sic videntes pueros inhabiles ad actus virtutum crediderunt eos post baptismum nullatenus virtutem habere: sed ista impotentia operandi non accidit pueris ex defectu habituū: sed ex impedimento corporali: sicut etiam dormientes quamuis habe

ant habitus virtutum impediunt tamen ab actibus propter somnum.

Ad primum. **Ad primum** ergo dicendum: quod fides et charitas consistunt in voluntate hominum ita tamen quod habitus harum et aliarum virtutum requirunt potentiam voluntatis que est in pueris: sed actus virtutum requirunt actum voluntatis qui non est in pueris. Et hoc modo Aug. dicit in lib. de baptismo paruulorum. Nam paruulum: et si nondum illa fides que in credentium voluntate consistit: iam tamen ipsius fidei sacramentum. quod scilicet causat habitum fidei fidelem facit.

Ad 2m. ¶ Ad secundum dicendum: quod sicut Aug. dicit in li. de charitate. Nemo ex aqua et spiritu sancto renascitur: nisi volens quod non de paruulis: sed de adultis intelligendum est. Et similiter de adultis intelligendum est quod homo a christo sine ipso non iustificatur. Nam autem paruuli baptizandi prout viribus possunt reluctantur: non eis imputatur: quia intantum nesciunt quod faciunt: ut nec facere videantur: ut Au. dicit in li. de presentia dei ad dardanum.

ad 3m. ¶ Ad tertium dicendum: quod sicut Au. dicit. Paruulis mater ecclesia aliorum pedes accommodat ut veniant: aliorum corda ut credant: aliorum linguam ut fateantur: et ita pueri credunt non per actum proprium: sed per fidem ecclesie que eis communicatur et huius fidei virtute conferuntur eis gratia et virtutes.

ad 4m. ¶ Ad quartum dicendum: quod carnaliter intentio offerentium pueros ad baptismum nihil eis nocet: sicut nec culpa vnius nocet alteri: nisi consentiat. Vnde aug. dicit in epistola ad Bonifacium. Non illud te moueat quod quidam non ea fide ad baptismum percipiendum paruulos ferunt: ut gratia spirituali ad vitam regenerentur eternam: sed hoc eos putant remedio corporalem retinere vel recipere sanitatem. Non. n. propterea illi non regenerantur: quia non ab istis hac intentione offeruntur.

¶ Vtrum effectus baptismi sit apertio ianue regni celestis. Ar. vij.

pm. **Ad septimum** sic proceditur: videtur quod effectus baptismi non sit apertio ianue regni celestis. Illud. n. quod est apertum non indiget apertione: sed ianua regni celestis est aperta per passionem christi vnde Apoc. 4. dicitur. Post hec vidi hostium magnum apertum in celo non est ergo effectus baptismi apertio ianue regni celestis.

2m. ¶ Preterea. baptismus omni tempore ex quo institutus fuit habuit suum effectum: sed quidam baptizati sunt in baptismo christi ante eius passionem: ut habetur Io. 3. Quibus si tunc decessissent: introitus regni celestis nondum patebat: in quod nullus ante christum introiuit. secundum illud Mich. 2. Ascendit pandens iter ante eos: non est ergo effectus baptismi apertio regni celestis.

3m. ¶ Preterea. baptizati adhuc sunt obnoxii morti et aliis penalitatibus vite presentis ut supra dictum est: sed nulli est apertus aditus regni celestis: quamdiu obnoxius est pene: sicut patet de his qui sunt in purgatorio: non ergo effectus baptismi est apertio ianue regni celestis.

Sed contra. **Sed contra** est quod super illud Lu. 3. Apertum est celum dicit gl. bede. virtus hic baptismatis ostenditur: de quo quisque cum egreditur ei regni celestis ianua aperitur.

Respondeo. **Respondeo** dicendum: quod aperire ianuam regni celestis est amouere impedimentum: quo quis impeditur regnum celeste introire: hoc autem impedimentum est culpa et reatus pene. Ostensum est autem supra quod per baptismum omnis culpa et omnis reatus pene tollitur. Vnde consequens est: quod effectus baptismi sit apertio ianue regni celestis.

Ad pm. **Ad primum** ergo dicendum: quod baptismus intantum aperit baptizato ianuam regni celestis inquantum incorporat eum passioni christi virtutem eius homini applicando.

ad 2m. ¶ Ad secundum dicendum: quod quando passio christi nondum erat realiter perfecta: sed solum in fide credentium baptismus proportionaliter causabat ianue apertionem non quidem in re sed in spe baptizati enim tunc decedentes ex certa spe introi

Ad 3m. tũ regni celestĩ expectabat. ¶ Ad 3m dicendum: q baptizatus nõ est obnoxius morti et penalitatibus vite presentis propter reatum peccati: sed propter statũ nature: et ideo propter hoc non impeditur ab introitu regni celestĩ quando anima separatur a corpore per mortẽ. quia iã persoluto eo quod nature debebatur.

¶ Utrum baptismus habeat in omnibus equalem effectum. Ar. viij.

pm. Ad octauum sic proceditur. videtur q baptismus nõ habeat in omnibus equalẽ effectũ. Effectus enim baptismi est remotio culpe: sed in quibusdã plura peccata tollit quam in aliis. Nam in pueris tollit solum peccatum originale. in adultis autem etiam peccata actualia. in quibusdam plura in quibusdã vero pauciora: nõ
2m. ergo equalem effectum habet baptismus in omnibus. ¶ Preterea per baptismum conferuntur homini gratia et virtutes: sed quidã post baptismum videntur habere maiorẽ gratiam et perfectiorẽ virtutẽ quam alii baptizati: non
3m ergo habet baptismus equalẽ effectum in omnibus. ¶ Preterea natura perficitur per gratiam sicut materia per formam: sed forma recipitur in materia secundum eius capacitatẽ: cũ ergo in quibusdã baptizatis et pueris sit maior capacitas
4m naturaliũ quam in aliis videtur q quidã maiorẽ gratiam consequantur quam alii. ¶ Preterea quidã in baptismo consequuntur nõ solũ spiritualẽ salutem: sed etiam corporalẽ: sicut patet de constantino qui in baptismo mundatus est a lepra: non autem omnes infirmi corporalẽ salutẽ consequuntur in baptismo baptismus ergo nõ habet equalem effectum in omnibus.

In oppm Sed cõtra est quod dicitur Eph. 4. vna fides vnũ baptisma vniformis autem cause est vniformis effectus: ergo baptismus habet equalem effectum in omnibus.

Rñsio principalis. Respondeo dicendum q duplex est effectus baptismi: vnus per se: et alius per accidens. Per se quidem effectus baptismi est id ad quod baptismus est institutus. scilicet ad regnandũ homines ad spiritualẽ vitã: et hunc effectum equaliter facit in omnibus q equaliter se habent ad baptismum. Unde quia omnes pueri equaliter se habent ad baptismum: quia nõ in fide propria: sed in fide ecclesie baptizantur omnes equalẽ effectum percipiunt in baptismo. Adulti vero qui per propriã fidem ad baptismum accedunt nõ equaliter se habent ad baptismum. Quidã enim cũ maiori quidã cũ minori deuotione ad baptismum accedunt et ideo quidã plus quidã minus de gratia nouitatis accipiunt. Sicut etiam ab eodẽ igne accipit plus caloris qui plus ei appropinquat: licet ignis quantum est de se equaliter ad omnes calorẽ effundat. Effectus autem baptismi per accidens est ad quẽ baptismus nõ est ordinatus: sed diuina virtus hoc in baptismo miraculose operatur. Sicut super illud Ro. 6. Ut vltra non seruiamus peccato dicit glossa. Nõ hoc prestatur in baptismo nisi forte miraculo ineffabili creatoris: vt lex peccati que est in mẽbris prorsus extinguatur. Et tales effectus nõ equaliter suscipiunt ab omnibus baptizatis: etiam si cũ equali deuotione accedant: sed dispensantur huiusmodi effectus secundum ordinẽ prouidentie diuine.

Ad primum dicendum: q minima gratia baptismalis sufficiens est ad delendũ cuncta peccata. Unde hoc nõ est propter maiorẽ efficaciã baptismi q in quibusdã plura. in quibusdã autem pauciora soluit: sed propter conditionẽ subiecti: quia in quolibet soluit quod cũque inuenerit. Ad pm.

¶ Ad 2m dicendum: q hoc q in baptizatis maior vel minor gratia apparet potest dupliciter contingere. Uno modo quia vnus in baptismo percipit maiorẽ gratiam quam alius propter deuotionẽ maiorem vt dictum est. Alio modo quia etiã si equalẽ gratiam percipiant: nõ equaliter ea vtuntur: sed vnus studiosius in ea proficit: alius per negligentiam gratie dei deest. Ad 2m.

¶ Ad 3m dicendũ q diuersa capacitas naturalium in omnibus hominibus nõ est ex diuersitate mentis quae per baptismum renouantur: cum homines eiusdẽ speciei existentes in forma conueniant: sed est ex diuersa dispositione corporum. Secus autem est in angelis qui differunt specie: ideo angelis da- Ad 3m.

tur bona gratuita sz diuersaz ca
pacitatem nãlium non autem hoi
ad 4m bus. ¶ Ad 4m dõz q sanitas cor
poralis non est per se effectus ba
ptismi: sed est quoddaz miraculo
sum opus prouidentie diue.

Utr fictõ ipediat effm bap. ar. 9.

pm  D nonum sic
pceditur: vr q fictio ñ
impediat effectũ bap.
Dicit eniz apo. Gal. 3.
Quicunqz in xpo baptizati estis
xpm iduistis: sed oẽs q bapm xpi
suscipiunt baptizãr in xpo: g oẽs
iduunt xpm: qd est pcipere baptis
2m. mi effectũ: z ita fictio ñ ipedit ba
ptismi effm. ¶ p. i bapo opar vt
dina q põt volũtatẽ hois mutar i
bonum: sed effectus cãe agentis ñ
pt impediri p id qd ab illa cã põt
auferri: g fictio non impedit bap
effectuz. ¶ p. effectus bap ẽ gra
3m. cui pctm opponir sed multa sunt
alia pctã grauiora q fictio: de qui
bus non dr: q effectũ bap ipedi
at: g nz fictio ipedit effectũ bap.

1 oppm Sz 9tra est qd dr Sap. 1. s. s.
disciplie effugiet
fictum sed effc bap ẽ a spũ sctõ. g
fictio impedit effectũ baptismi.

Rño. pncip. Rñdeo dõm: q sicẽ Dam dr.
Deus non cogit ho
minem ad iustitiaz: z iõ ad hoc q
aliquis iustificer p baptismũ req
ritur q volũtas hois amplectar
baptismũ z bap effectum. Dr aũt
aliquis fictus p hoc q voluntas
eius contradicit vel baptismo vel
eius effectui. Nam sm Aug. qtu
or modis dicir aliqs fict. Uno°
ille q non credit cum tamen bap
sit fidei sacrm. Alio° per h° q cõ
tẽnit ipm sacrm. Tertio° p hoc q
alr celebrat sacrm nõ sm ritum
eccie. 4° p hoc q aliqs ideuote
accedit. Uñ mãim ẽ q fictio impe
dit effectum baptismi.

Ad pm Ad primum g dõm q ba
ptizari i xpo
potest intelligi dupliciter vno° i
xpo. i. in xpi 9formitate: z sic quis
cunqz baptizantur in christo con
formati ei per fidem z charitatem
induũt xpm per gratiã altomodo
dñr aliqui baptizari in xpo inqz
tum accipiunt sacrm christi: z sic
omnes induunt xpm p cõfigura
tionez characteris: non tamẽ per
9formitatem gratie. ¶ Ad 2m di Ad 2m
cẽdũ: q qñ de volũtatẽ hominis
de malo in bonum mutat tunc hõ
non accedit fictus sed non sp hoc
deus facit: nec ad hoc sacrm ordi
natur: vt de ficto fiat aliquis nõ
fictus sed vt non fictus aliquis ac
cedens iustificer. ¶ Ad 3m dõm: Ad 3m.
q fictus dr aliquis ex eo: q demõ
strat se aliquid velle. quod ñ vult.
Quicunqz autẽ accedit ad baptis
mum ex hoc ipso ostendit se rectã
fidem christi habere z sacramẽtũ
venerari z velle se christo confor
mare: et velle a peccato recedere.
vnde quicunqz homo vult peccato
inherere: si ad baptismuz accedit
fictus accedit q est indeuote acce
dere. sed hoc intelligendum est de
peccato mortali q gratie 9riatur:
non autem de peccato veniali. vñ
fictio hic quodammodo includit
omne peccatum.

¶ Utrum fictione recedente ba
ptism suũ effectũ 9seqr Ar. x.

 D decimũ sic pm
sic procedir. vider q fi
ctione recedẽte baptis
mus suum effectum nõ
cõsequatur. Opus enim mortuuz
quod est sine charitate non potest
vnqz viuificari: sed ille qui fictus
accedit ad baptismum recipit sa
cramentum sine charitate: g nũqz
põt iustificari hoc mõ vt graz cõ
ferat. ¶ p. fictio videtur esse forti 2m
or q baptismus cũ impediat eius
effectũ: sed forti nõ tollir a debi
liori: g pctm fictõis nõ põt tolli p
baptismum fictione impeditus: z

sic bap⁹ non cõsequitur suum effectum qui est remissio oim pctõꝝ.
3m. ¶ P̃.cõtingit q aliquis ficte accedat ad baptismum ꝛ post bapm multa peccata ꝯmittat: que tamẽ per bapm nõ tollunt: qꝛ bap⁹ tollit peccata p̃terita non futura: ergo bap⁹ talis nunq̄ consequit suum effectum: qui est remissio omnium peccatorum.

oppm Sz cõtra est qđ Augu.di.i. li.de bap. tunc valere incipit ad salutẽ bap⁹ cũ illa fictio vaci cõfessione recesserit: q̄ malitia in corde vel sacrilegio pseuerante peccatoꝝ ablutionem nõ sinebat fieri.

Rñº p̃n cipalit. Rñdeo dõm: q sicut. s̃. dictũ est bap⁹ est q̄dam spiritualis regeneratio. cum autem aliquid gñat sit cũ forma recipit effectum forᵉ nisi sit aliqđ impediens q̄ remoto forª rei generate pficit suũ effũm sic simul cũ corpus graue generat: mouet deorsuz nisi sit aliqđ ꝓhibens: q̄ remoto statim incipit moueri deorsum. Et similiter quando aliquis baptizat accipit characterẽ. q. formã: ꝛ cõsequitur ꝓprium effectum: q̄ ẽ g̃tia remittẽs omnia pcã. Impeditur aũt qñq̄ per fictionẽ: vñ oportet q remota ea per penitentiam: baptismus statim consequatur suum effectum.

Ad p̃m Ad primum g̃ dõz: q sacramentũ bapmi est opus dei et non hominis et iõ
Ad 2m non est mortuum in ficto qui sine charitate baptizatur. ¶ Ad 2m dõm: q fictio non remouet p baptismũ: sed per pñiam subsequentem: q̄ remota bap⁹ aufert culpaz et reatũ oim peccatoꝝ precedentium bapm: ꝛ etiã sil' existentium cũ bapº. Unde Aug. di. in lib. de baptismo. Soluit hestern⁹ dies: et qcqđ superest soluitur: et ipsa hora momentũq̄ ante bapm et i baptismo deinceps autem cõtinuo reus esse incipit: et sic ad bapⁱ effũm cõsequendũ ꝯcurrit bap⁹ ꝛ pnia: sed bap⁹ sicut cã per se agẽs: pnia sicut cã per accñs. i. remouens ꝓhibens. ¶ Ad 3m dõm: q effectus bapⁱ nõ est tollere pcã futura: sed presentia vel p̃terita: ꝛ iõ recedẽte fictione pcã sequẽtia remittunt q̄dẽ: sed per penitentiã. non per bapm: vnde non remittunt q̄tum ad totum reatum: sicut pctã precedentia bapm. Ad 3m.

¶ De circũcisione q̄ p̃cessit bapm
Questio. lxx.



Einde consim est ð preparatoriis ad baptismum. Et pº de p̃paratorio quod p̃cessit bapm: idest ð circũcisione. 2º de preparatoriis q̄ cõcurrũt sil' cũ bapº. s. de cathecismo et exorcismo. ¶ Circa p̃mum q̄runt quattuor. pº vtꝝ circuncisio fuerit p̃paratoria ꝛ figuratiua bapⁱ. 2º de institutione ipsius. 3º de ritu eius, quarto de effectu ipsius.

¶ Utrum circuncisio fuerit preparatoria et figuratiua baptismi
Articulo p̃mo.

Ad primum sic ꝓceditur. videtur q circuncisio nõ fuerit preparatoria et figuratiua baptismi. ois eñ figura habet aliq̄ similitudinem cum sua significatione: sed circuncisio nullam hz similitudinẽ cum bapº: g̃ videtur q nõ fuerit preparatiua ꝛ figuratia bapⁱ. ¶ P̃. apo. dicit. i. Cor. 10. de antiqs temporib⁹ loquens q oẽs in nube in mari baptizati sunt: ñ aũt dicit q in circuncisione baptizati sunt: g̃ ꝓtectio colũne nubis ꝛ trãsitus maris rubri magis fue p̃m.

q Recedente fictione bap. ... [illegible]

tur dona gratuita s3 diuersas capacitatem nālium non autem hol bus.

ad 4m ¶ Ad 4m dōз φ sanitas corporalis non est per se effectus baptismi: sed est quoddam miraculosum opus prouidentie dīne.

Utrū fictō īpediat effm bapi. ar. 9.

pm



D nonum sic pceditur: vr φ fictio ñ impediat effectū bapi. Dicit eniз apo. Gal. 3. Quicunq3 in xp̄o baptizati estis xp̄m iduistis: sed oēs q̄ bapm xp̄i suscipiunt baptizāt in xp̄o: ḡ oēs iduunt xp̄m: qđ est pcipere baptismi effectū: ⁊ ita fictio ñ īpedit baptismi effm.

2m. ¶ p̄. l bapo opaт ṽtº dina q̄ pōt volūtatē hoīs mutaт l bonum: sed effectus cāe agentis ñ p̄t impediri p id qđ ab illa cā pōt auferri: ḡ fictio non impedit bapi effectuз.

3m. ¶ p̄. effectus bapi ē gra cui pctm̄ opponit sed multa sunt alia pctā grauiora q̄ȝ fictio: de q̄bus non dr: φ effectū bapi īpediat: ḡ nз fictio īpedit effectū bapi.

1 oppm Sз ɔtra est qđ dr Sap. 1. s. s. disciplīne effugiet fictum sed effeº bapi ē a spū sctō. ḡ fictio impedit effectū baptismi.

Rñoº. pncip. Rn̄deo dōm: φ sic Dam̄ dī. Deus non cogit hominem ad iustitiaз: ⁊ iō ad hoc φ aliquis iustificet p baptismū req̄ritur φ volūtas hoīs amplectat baptismū ⁊ bapi effectum. Dr aūt aliquis fictus p hoc φ voluntas eius contradicit vel baptismo vel eius effectui. Nam s̄m Aug. q̄tuor modis dicit aliq̄s fictº. Unoº ille q̄ non credit cum tamen bapº sit fidei sacr̄m. Alioº per hº φ cōtēnit ip̄m sacr̄m. Tertioº p hoc φ alr̄ celebrat sacr̄m nō s̄m ritum eccl̄e. 4ºº p hoc φ aliq̄s ideuote accedit. Un̄ māim ē φ fictio impedit effectum baptismi.

Ad pm Ad primum dōm φ baptizari ī xp̄o potest intelligi dupliciter vnoº l xp̄o. i. in xp̄i ɔformitate: ⁊ sic quicunq3 baptizantur in christo conformati ei per fidem ⁊ charitatem induūt xp̄m per gratiā aliomodo dūr aliqui baptizari in xp̄o inq̄ȝtum accipiunt sacr̄m christi: ⁊ sic omnes induunt xp̄m p cōfigurationeз characteris: non tamē per ɔformitatem gratie.

¶ Ad 2m dīcēdū: φ qñ deº volūtatē hominis de malo in bonum mutat tunc hō non accedit fictus sed non sp̄ hoc deus facit: nec ad hoc sacr̄m ordinatur: vt de ficto fiat aliquis non fictus sed vt non fictus aliquis accedens iustificet. Ad 2m

¶ Ad 3m dōm: φ fictus dr aliquis ex eo: φ demōstrat se aliquid velle. quod ñ vult. Quicunq3 autē accedit ad baptismum ex hoc ipso ostendit se rectā fidem christi habere ⁊ sacramētū venerari ⁊ velle se christo conformare: et velle a peccato recedere. vnde quicunq3 homo vult peccato inherere: si ad baptismuз accedit fictus accedit φ est indeuote accedere. sed hoc intelligendum est de peccato mortali φ gratie ɔ̄riatur: non autem de peccato veniali. vn̄ fictio hic quodammodo includit omne peccatum. Ad 3m.

¶ Utrum fictione recedente baptismº suū effectū ɔseq̄t Ar. x.



D decimū sic sic procedit. videt φ fictione recedēte baptismus suum effectum nō cōsequatur. Opus enim mortuuз quod est sine charitate non potest vnq̄ȝ viuificari: sed ille qui fictus accedit ad baptismum recipit sacramentum sine charitate: ḡ nū q̄ȝ pōt iustificari hoc mō vt graз cōferat. pm

¶ p̄. fictio videtur esse fortior q̄ȝ baptismus cū impediat eius effectū: sed fortiº nō tollit a debiliori: ḡ pctm̄ fictōis nō pōt tolli p baptismum fictione impedituз: ⁊ 2m

sic bap⁹ non cōsequitur suum effectum qui est remissio oim pctōꝝ.
3m. ¶ P̄. cōtingit ꝙ aliquis ficte accedat ad baptismum ꝛ post bapm multa peccata ꝯmittat: que tamē per bapm nō tollunt: qꝛ bap⁹ tollit peccata p̄terita non futura: ergo bap⁹ talis nunꝙ̄ consequit͛ suum effectum: qui est remissio omnium peccatorum.

oppm **Sz cōtra** est qđ Augu. di. I li. de bap. tunc valere incipit ad salutē bap⁹ cū illa fictio ꝑaci cōfessione recesserit: q̄ malitia in corde vel sacrilegio ꝑseuerante peccatoꝝ ablutionem nō sinebat fieri.

Rn̄o p̄n cipalit͛. **Rn̄deo** dōm: ꝙ sicut. s̄. dictū est bap⁹ est q̄dam spiritualis regeneratio. cum autem aliquid gn̄at͛ sil͛ cū forma recipit effectum forᵉ nisi sit aliqđ impediens q̄ remoto forᵃ rei generate ꝑficit suū effm̄ sic simul cū corpus graue generat͛: mouet͛ deorsuꝫ nisi sit aliqđ ꝓhibens: q̄ remoto statim incipit moueri deorsum. Et similiter quando aliquis baptizat͛ accipit characterē. q. formā: ꝛ cōsequitur ꝓprium effectum: q̄ ē g̅tia remittēs omnia pcā. Impeditur aūt qn̄q̄ per fictionē: vn̄ oportet ꝙ remota ea per penitentiam: baptismus statim consequatur suum effectum.

Ad p̄m **Ad primum** ḡ dōꝫ: ꝙ sacramentū bapmi est opus dei et non hominis et iō non est mortuum in ficto qui sine charitate baptizatur.
Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: ꝙ fictio non remouet͛ p bapptismū: sed per pn̄iam subsequentem: q̄ remota bap⁹ aufert culpaꝫ et reatū oim peccatoꝝ precedentium bapm: ꝛ etiā sil͛ existentium cū bap°. Unde Aug. di. in lib. de baptismo. Soluit͛ hestern⁹ dies: et qcqđ superest soluitur: et ipsa hora momentūq̄ ante bapm et i baptismo deinceps autem cōtinuo reus esse incipit: et sic ad bapⁱ effm̄ cōsequendū ꝯcurrit bap⁹ ꝛ pn̄ia: sed bap⁹ sicut cā̄ per se agēs: pn̄ia sicut cā̄ per accn̄s. i. remouens ꝓhibens.
¶ Ad 3m dōm: ꝙ effectus bapⁱ nō est tollere pcā̄ futura: sed presentia vel p̄terita: ꝛ iō recedēte fictione pcā̄ sequētia remittunt͛ qdē: sed per penitentiā. non per bapm: vnde non remit tunt͛ q̄tum ad totum reatum: sicut pctā̄ precedentia bapm. Ad 3m.

¶ De circūcisione q̄ p̄cessit bapm Questio. lxx.

Deinde consim est đ preparatoriis ad baptismum. Et p° de p̄paratorio quod p̄cessit bapm: idest đ circūcisione. 2° de preparatoriis q̄ cōcurrūt sil͛ cū bap°. s. de cathecismo et exorcismo. ¶ Circa p̄mum q̄runt͛ quattuor. p° vtꝝ circuncisio fuerit p̄paratoria ꝛ figuratiua bapᵇ. 2° de institutione ipsius. 3° de ritu eius, quarto de effectu ipsius.

¶ Utrum circuncisio fuerit preparatoria et figuratiua baptismi Articulo p̄mo.

Ad primum sic ꝓceditur. videtur ꝙ circuncisio nō fuerit preparatoria et figuratiua baptismi. ois em̄ figura habet aliq̄ similitudinem cum sua significatione: sed circuncisio nullam hꝫ similitudinē cum bap°: ḡ videtur ꝙ nō fuerit preparatiua ꝛ figuratiā bapᵇ. ¶ P̄. apo. dicit. I. Cor. 10. de antiqs temporib⁹ loquens ꝙ oēs in nube in mari baptizati sunt: n̄ aūt dicit ꝙ in circuncisione baptizati sunt: ḡ ꝓtectio colūne nubis ꝛ trāsitus maris rubri magis fue p̄m.

9 Recedente fictione bap.

runt preparatoria ad baptismū: et figuratiua ipsius ꝙ circūcisio.
3m. ¶ P̄.s̄.dcm̄ est.ꝙ bap⁹ Ioā.fuit p̄paratorius ad bapm xp̄i:s̄ ꝙ circuncisio fuit p̄paratoria ⁊ figuratiua bapi: vr̄ ꝙ bap⁹ Ioan.fuerit sup̄fluus q̄ est inconueniens.non ꝙ circuncisio fuit p̄paratoria ⁊ figuratiua bapmi.

Sed contra. est q̄ apo.dicit Col.2. circuncisi estis circuncisione non manufacta in expoliatiōe corpis carnis: sed circuncisione iesu xp̄i: cōsepulti ei in bapo.

Rn̄o. pncipa. Respondeo dicēdum: ꝙ bap⁹ dicit sacramētum fidei: iq̄m.s.i bapo fit q̄dā fidei p̄fessio: ⁊ per bapm aggregat homo ɔgregationi fideliū. Eadē aūt est fides nr̄a ⁊ antiq̄ꝝ patrū. s̄m illud apo.2.Cor.4.Hn̄tes eūdem spūm fidei credim⁹. Circuncisio aūt erat q̄dā p̄testatio fidei: vn̄ dr̄ Ro.4.ꝙ abraam accepit circūcisionē tanꝙ signaculum fidei: vn̄ et per circuncisionem antiq ɔgregabant collegio fidelium. Unde manifestū est ꝙ circuncisio fuit p̄paratoria ad bapm et prefiguratiua ipsius s̄m ꝙ antiq̄s patrib⁹ omīa in figam futuri ɔtingebant: vt dr̄. 1.ad Cor.10.sicut ⁊ fides eoꝝ erat de futuro.

Ad p̄m. Ad primum dicēdum: ꝙ circūcisio habebat similitudinem cū bapo q̄tum ad spiritualem effem bapi. Nam sicut p circuncisionē auferebat quedam carnal pellicula: ita p bapm homo expoliat a carnali ɔuersatiōe.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicēdum: ꝙ p̄tectio colūne nubis: ⁊ transit⁹ maris rubri fuerunt quidem figure nr̄i bapmi: q̄ renascimur ex aq̄ significata p mare rubꝝ: et.s.s.sp̄ito per colūnā nubis: n̄ tn̄ p ho fiebat aliq̄ p̄fessio fidei: sic p circūcisionē: ⁊ iō p̄dicta duo erāt tn̄ figure: ⁊ n̄ sacra. circuncisio āt erat sacrm: ⁊ p̄paratoriū ad bapm minus tn̄ exp̄sse figurās bapm q̄m ad exteriora q̄ p̄dctā: et iō apo.potius fecit mētionē d predictis q̄ de circuncisione.

¶ Ad 3m dicēdum ꝙ bap⁹ Ioan.fuit p̄patori⁹ ad bapm xp̄i q̄m ad exercitium actus: sed circuncisio q̄tum ad p̄fessionē fideiq reqrit in bapo sicut dcm̄ est. Ad 3m.

¶ Utrum circūcisio fuerit icōueniēter instituta. Ar.ij.

Ad secundum sic p̄cedit. videtur ꝙ circuncisio fuerit inconuenienter istituta. Sic ēm dcꝫ est in circuncisione fiebat quedā p̄fessio sed a pcō p̄mi hominis nullus vnꝙ saluari potuit nisi per fidem passionis xp̄i s̄m illd Rom.3 Quē p posuit de⁹ p̄piciatorem p fidē in sanguinē ipsi⁹: ꝙ statim p⁹ pcm̄ p̄mi hominis circuncisio institui debuit: et non tempore Abrae. p̄m.

¶ P̄.in circuncisiōe homo p̄fitebatur obseruantiam ve.leg. sicut in bapo p̄fitet obseruantiam no.le.sicut apo.d.Gal.5o.Testificor omni hoi circūcidenti se: qm̄ debitor ē vniuerse leg faciende: sed legalis obseruātia non ē tradita tempore abrae: sed magis tpe Moysi.ꝙ inconuenient instituta ē circuncisio tempore abrae. 2m.

¶ P̄. circuncisio fuit figatiua et p̄patiua bapi: sed bap⁹ exhibetur omnibus populis: s̄m illud Mat.vlti. Euntes docete oēs gentes baptizantes eos ꝙ circuncisio non debuit institui vt obseruanda tātū ab vno pplo iudeorum: sed ab oībus populis 3m.

¶ P̄.carnalis circūcisio dꝫ r̄ndere spūali: sicut figura figurato: sed spūalis circuncisio q̄ fit p christum indifferēter cōuenit vtriꝙ sexui. qr in xp̄o iesu n̄ est masculis neꝙ femina. vt dicit Col.3. Ergo inconuenienter est circuncisio xp̄i instituta: que competit solis maribus. 4m

seppm Sz contra est qd legit Gene. 17. Circuncisio e instituta a deo: cuius perfecta sunt opera.

Rño. princi. Respondeo dicendum: q sicut e: circuncisio erat pparatoria ad bapm: inquantum erat quedam pfessio fidei xpi quam et nos i bapo pfitemur: inter antiqs aut patres pmus abraa pmissionem accepit de xpo nascituro: cum dictus est ei. Gen. 22. In semine tuo benedicentur omnes getes terre: ipse et pmus se a societate infidelium segregauit sm madatum dei dicentis sibi. Egredere de terra tua et de cognatione tua: z ideo conuenienter circuncisio fuit instituta in abraam.

ad pm. Ad primum ergo dicendum: q immediate post peccatum primi parentis pp doctrina ipsius ade qui plene instructus fuerat de diuinis adhuc fides et ronaliter in tm vigebat in homine: q non oportebat determinari: hominibus aliq signa fidei z salutis: sed vnusquisqz p suo libito fidem suam pfitentibus signis protestabatur. Sed circa tps abrae diminuta erat fides plurimis ad idolatria declinantib obscurata erat et ratio naturalis per augmetum carnalis pcu piscetie vsqz ad pcm p naturam. et ideo conueniter tunc z non ante fuit instituta circuncisio ad pfitendum fidem: et ad minimeda carnale concupiscentiam. Ad 2m dicendum: q legal obseruantia tradi non debuit nisi populo iam cogregato: qz lex ordinatur ad bonum publicum: vt i 2a parte dcm est. ppls aute fideli um pgregandus erat aliquo sigo sensibili: quod est necessarium ad ho q hoies in qcuqz religioe adunent sic Au. di. p Faustu et ideo oportuit po istitui circucisionez qz lex daretur. Illi at pres q fuerut an lege familias suas istruxert d diuinis p mos pene admoitois. Vn z dns di. d abraa. Gen. 18. Scio q pceptur sit filijs suis z domui sue p se: vt custodiat via dni. Ad 3m dicendum: q bap in se cotinet perfectionem salutis: ad quam deus oes homies vocat sm illud. i. Tim. 2. Qui vult oes hoies saluos fieri. z io bap oib populis pponit. circuncisio at no ptinebat pfectione salutis: sed figurabat ipam: vt fienda p xpm: q erat ex iudeoz populo nascitur z io illi soli p pso data e circuncisio. Ad 4m dicendum: q circuncisio instituta est vt sigm fidei abrae qui credidit se prem futuz xpi sibi repromisi: z io pueienter solu marib pcetebat. Pctm etiaz originale: p q specialr circucisio ordinabat: a pre trahit: no a mre: vt in 2a pte dcm est: sed bap ptinet virtute xpi q est vls ca salutis omnium et remissionis omnium peccatorum.

Ad2m. Ad3m. 4m

Utrum rit circucisionis fuerit conueniens. Ar. iij.

pm. Ad tertium sic proceditur: vr q ritus circuncisionis non fuerit pueniens. circucisio. n. sicut dictum est: fidei quedam professio est: sed fides in vi apprehesiua exi stit: cui opones maxime apparet in capite. ergo magis dnit signuz circucisionis dari in capite qz in mebro generationis. p. ad vsu sacroz assumimus ea quoz est comunior vsus: sic aqz ad abluendu et panem ad reficiedu: sed ad incidenduz cois vtiur cultello ferreo qz petrino. p. sicut bap institu itur in remedium originalis pcti: ita etiam circuncisio: sicut Beda dicit. Sed bap non differtur vsqz ad octauum diem ne pueris periculum damnationis immineat propter originale pcm si nodu baptizati decedant: quandoqz e t tra

2m. 3m

ditur bap⁹ post octauū diē: ꝙ cir cuncisioni non debuit determinari 8ᵃ dies: sed dēbat qñqꝫ puenire sicut etiam qñqꝫ tardabatur.

1opp^m **Sz ɔtra** est qđ Ro. 4. super illud. Et signū accepit circuncisionis: determinatur i glo. pdictus circūcisionis ritus.

Rñº. princi. **Rñdeo** dōm: ꝙ sicut dictum est: circuncisio quod dam signum fidei est istitutū a do cuius sapie non est numerus dterminare aūt ɔuenientia signa ē sapientie opus/ ⁊ iō ɔcedēdum ē ꝙ rit⁹ circūcisionis fuit ɔueniens.

Ad p^m **Ad primū** ꝙ dōm: ꝙ circuncisio ɔuenienter fiebat in mēbro gñationis. pmo qdem: qꝛ signū erat fidei qua abraā credidit xp̄m ex suo semine nascitorum. 2º qꝛ erat in remediū pcti originalis: qđ p actum gñationis traducit. 3º qꝛ ordinabatur ad diminutionem carnalis ɔcupiē: q̄ pcipue in mēbris illis viget pp̄ter abundantiam dlectationis venereorum.

Ad 2^m ❡ Ad 2^m dōm: ꝙ cultell⁹ lapide⁹ non erat de necessitate circuncisionis: vñ non inuenitur tale instrumētū pcepto diuino determinatum neqꝫ ēt cōiter tali instr̄o iudei vtebant ad circuncidendū: sicut neqꝫ modo vtunt. Leguntur tamen alique circuncisiones famose cultello lapideo facte: sicut legitur Exod. 4. Qꝫ tulit Sephora acutissimam petrā: ⁊ circūcidit pputium filij sui. Et Josue. 5. dr fac tibi cultellos lapideos ⁊ circūcide filios israel: per quod figurabatur circuncisionem spiritualeꝫ eē fiendam: per xp̄m: de quo dr. 1. Cor. 12º. Petra autem erat xp̄s.

Ad 3^m. ❡ Ad 3^m dōm: ꝙ octau⁹ dies determinabat circuncisioni pp̄ter periculum ⁊ propter mysteriū: qꝛ in octaua etate q̄ erit etas resurgētium. q. in octauo die perficietur per xp̄m spiritualis circūcisio qñ auferet ab electis non solum culpam: sed etiam omnem penalitatē tum etiam propter teneritudineꝫ infantis ante octauum diem. Vñ etiam de alijs animalibus Leuit. 22. pcipit. Bos ouis et capra cuꝫ generata fuerint. 7. diebus erunt sub vbere matris sue: die autē 8º ⁊ deinceps offerri poterunt dño. Erat autem octauus dies de necessitate pcepti: ita. s. ꝙ octauū diem pretermittentes: peccabāt etiam si esset sabbatum: ſꝫ illud Jo. 7. Circuncisionem accipit homo in sabbato: vt nō soluat lex Moysi: non tamen erat de necessitate sacramenti: qꝛ aliqui octauum dieꝫ obmittentes etiam postea poterant circuncidi. Quidaꝫ etiā dñt ꝙ pp̄ter pculum imminētis mortis poterat octauus dies preueniri: sed hoc nec ex auctoritate scripture: nec ex cōsuetudine iudeoꝝ haberi potest. Unde melius dōm est sicut etiam Hug. de san. Vict. dicit ꝙ octauus dies nulla necessitate pueniebatur. Unde sup illđ puer. 4. Unigenitus eram coraꝫ matre mea. di. gl. ꝙ ali⁹ bersabee paruulus non computabatur: qꝛ añ octauum diem mortuus nominatus nō fuit: ⁊ per ɔñs nec circū cisus.

❡ Utꝝ circūcisio ɔferret gr̄am iustificanteꝫ. Ar. 4.

Ad quartū sic pcedit: videtur ꝙ circuncisio non conferret gr̄am iustificanteꝫ. p^m Dicit enim apostol⁹ Gal. 2. Si ex lege est iustitia: xp̄s gratis mortu⁹ est. i. sine cā: sed circuncisio erat q̄dam obligatio legis implende: secundū illud Gal. 6. Testificor oī homini circuncidenti se. qm̄ debitor est vniuerse legis faciende ꝙ si ex circuncisiōe est iustitia xp̄s gratis. i. sine causa mortu⁹ est: sed hº est inconueniens: non ergo ex circuncisione erat gratia iustificans a peccato. ❡ p̄. aute institutionē 2^m.

circūcisiōis sola fides ad iustifica tionē sufficiebat. d.n. Gre. i mora. Qꝫ apd nos vꝫ aq̄ baptismatꝫ. hoc egit apud veteres ꝓ puulis: sola fides: sꝫ ꝓtus fidei non est miuta ꝑ mādatuꝫ circūcisionis: ꝙ sola fides puulos iustificabat: ⁊ ñ circūcisio.

3m ❡ ꝑ. Josue. 5. legit. Qꝫ populꝰ q natꝰ est in dserto ꝑ. 40. annos icircūcisus fuit: ñ ꝙ ꝑ circūcisionē auferebat pctm̄ originale: vr̄ ꝙ oēs qui in deserto mortui sūt tam paruuli ꝙ adulti fuerit dānati. Et eadē obiectio ē de pueris q moriebant an̄ octauū diē circūcisiōis: q ꝑuenire nō dēbātvt dēꝫ ē.

4m ❡ ꝑ. nihil impedit itroitū regni celestis nisi pcm̄ sed circuncisi an̄ passionem xp̄i impediebant ab introitu regni celestis. nō ꝙ ꝑ circūcisionem hoīes iustificabāt a peccato.

5m ❡ ꝑ. pctm̄ originale non dimittit sine actuali: qꝛ impium est a deo dimidiam spare veniam: vt Aug. di. Sed nunꝙ legit ꝙ ꝑ circuncisionem remitteretur actuale peccatum: ergo etiam neqꝫ originale per eā dimittebatur.

1 oppm Sꝫ ꝯtra ē qd Au. di. ad Valeriū ꝯ Julianū. ex quo istituta est circūcisio in pplo dei: q erat signaculū fidei iustitie dei: ad sāctificationē purgatiōis valebat paruulis originalis veterisqꝫ pcti: sic ēt bapꝰ ex illo cepit valere tpe ad innouationeꝫ hominis ex quo institutus est.

Rn̄o. princi. Rn̄deo dōm: ꝙ ab oībꝰ cōiter ponit ꝙ in circūcisione pctm̄ originale remittebatur. ❡ Quidam tamen dixerunt ꝙ nō ꝯferebat gratia: sed solū auferebatur peccatū: qd magr̄ pōit in pᵃ di. q̄rti sniaꝝ. ⁊ Ro. 4. i gl. 53. hoc nō potest esse: qꝛ culpa nō remittitur nisi per grām. ꝺm illud Ro. 3. Justificati gratis per granaꝫ ⁊c̄. ❡ Et iō alij dixerunt ꝙ ꝑ circūcisionem ꝯferebat grā q̄tuꝫ ad effectus remissionis culpe: sed non q̄tum ad effectus positiuos. ne cogerent dīc ꝙ gratia in circūcisione collata sufficiebat ad iplēduꝫ mandata legis: ⁊ ita superfluus fuit aduentus christi. Sed hec etiaꝫ positio stare nō potest. Primo quidem: qꝛ per circuncisioneꝫ dabatur pueris facultas suo tempore perueniendi ad gl'iam: q est vltimus effectus positiuus grē. Secundo quia priores sunt naturaliter ꝺm ordineꝫ cause formalis effectus positiui ꝙ priuatiui. lꝫ secundum ordineꝫ cāe mālis sit ecōuerso: forma. n. nō excludit ꝑuatōnem nisi informando subm. ❡ Et ideo alij dixerunt ꝙ in circuncisione ꝯferebat grā ēt q̄tū ad aliquē effectum positiuum: qui est facere dignum vita eterna: sed non q̄tū ad oēs effectꝰ. s. qꝛ non sufficiebat reprimere cōcupiam fomitis: nec ad implenduꝫ mādata legis. Qd ēt aliqn̄ mihi visum est: sed diligēter consideranti apparet hoc non esse verū: qꝛ minima grā potest resistere cuilibet concupie: ⁊ vitare omne pctm̄ mortale: quod cōmittit in trāsgressione mandatorū legis: minima enim charitas plus diligit deum ꝙ cupiditas millia auri ⁊ argenti. ❡ Et ideo dōm ē ꝙ in circuncisione conferebat gratia q̄tum ad omnes gratie effectꝰ aliter tamen ꝙ in baptismo. Naꝫ in baptismo ꝯfertur gratia ex virtute ipsius baptismi quaꝫ hꝫ inq̄tum est instrumentum passionis christi iam perfecte i circuncisiōe ꝓo ꝯferebat gᵃ nō ex virtute circuncisiōis: sed ex virtute fidei passionis christi cuius signū erat circuncisio. Vel sic. Circuncisio aūt conferebat gratiam inq̄tum erat signum fidei passionis xp̄i future ita. s. ꝙ homo qui accipiebat circuncisionem profitebat se suscipere talem fidem vel adultus pro se vel alius pro paruulis. Vn̄ ⁊ apostolus dicit Rom. 4. ꝙ abrahe

cepit signũ circũcisionis signaculum iustitie fidei q2.s.iustitia erat ex fide significata: non ex circuncisione significante: et quia baptismus operat instrumẽtaliter i virtute passionis xpi. non autem circuncisio: ideo baptism⁹ imprimit characterem incorporantem hominem xpo. et copiosior: ẽn gr̃am confert: q̃ circũcisio maior.n. est effectus rei iam presentis q̃ spei.

Ad pm Ad primum ergo dõm. q2 rõ illa pcederet

Ad 2m si ex circuncisione eẽt iusti⁹ aliter q̃ p fidẽ passionis xpi. ¶ Ad 2m dõm: q2 sicut añ institutionẽ circũcisionis sola fides xpi futuri iustificabat tã3 pueros q̃ adultos: ita etiam ꝛ circuncisione data: sed antea nõ reqrebat aliqd signu3 ptestatiuum huius fidei. q2 nondum homines fideles seorsu3 ad infideles ceperant adunari ad cultu3 vni⁹ dei. Probabile tñ est q2 parẽtes fideles pro paruulis natis: et maxime in periculo existẽtibus aliquas pces deo funderent: vl' aliq̃ bñdictionem eis adhiberẽt. quod erat signaculũ qddã fidei: sic adulti pro seipsis preces ꝛ sacrificia of

Ad 3m. ferebant. ¶ Ad 3m dõm: q2 ppl's i deserto pretermittens mandatu3 circuncisionis excusabat: tum q2 nesciebant qñ castra mouẽda erãt tum quia vt Dam. dicit non necesse erat eos aliquod signũ distictionis habere: cum seorsum ab alijs populis habitabant. Et tamen vt Aug. dicit inobedientiam incurrebant: que ex contemptu pretermittebant. Videtur enim q2 nulli incircuncisi mortui fuerint in deserto. q2 vt in ps. dicitur non erat in tribubus eorum infirmus sed illi soli videtur mortui in deserto qui fuerant in egypto circũcisi: si tamẽ aliqui incircũcisi mortui sũt eadem ratio est de his et de eis q̃ moriebantur añ octauum diem tẽ

ad 4m. pore legis. ¶ Ad 4m dõm: q2 in circũcisione auferebatur originale pctm ex parte psone: remãebat tñ impedimẽtũ intrandi regnũ celorum ex parte totius nãe: qd fuit sublatum per passionẽ xpi: ꝛ ideo bap⁹ ẽt añ passionẽ xpi nõ itroducebat in regnũ. sed ẽt circũcisio si haberet locum post passionez xpi introduceret in regnũ. ¶ Ad 5m Ad 5m dõm: q2 adulti qñ circũcidebãt cõsequebantur remissionem non solum originalis peccati: sed etiam actualium pctõrum. non tñ ita q2 liberarentur ab omni reatu pene: sicut fit in baptismo in quo confertur copiosior gratia.

¶ De preparatorijs q̃ simul concurrunt cum baptismo.

Questio. lxxi.



Deinde ↄsideꝛum ẽ de p̃pa ratorijs q̃ si' ↄcurrũt cũ bap⁰: ꝛ cĩ̃ hoc q̃runtur 4. p⁰ vtꝝ cathecism⁹ debeat precedere bapm. 2⁰ vtru3 baptismũ dẽat p̃cedere exorcismus. 3⁰ vtrũ ea q̃ agunt in cathecismo et exorcismo aliqd efficiant: vl' solum signẽnt. 4⁰ vtrum baptizati debeant cathetizari vel exor' per sacerdotes.

¶ Utrum cathecismus debeat p̃cedere baptismum. Ar. 1.



Ad primu3 sic pceditr: vr q2 cathecism⁹ nõ dẽat p̃cedere baptismu3. Per bapm.n. regenerant hoies in vitã spũalẽ: s3 p⁹us hõ accipit vitã q̃ doctrinã nõ g p⁹us d3 cathetizari. i. doceri q̃ baptizari. ¶ P. bap⁹ exhr: non solum adultis: sed ẽt pueris q̃ nõ sunt doctrine pceptibiles: eo q2 nõ hñt vsum rõnis: g ridiculũ ẽ eos cathetizari. ¶ P. i cathecismo cõ pm 2m. 3m

fitetur cathetizat⁹ suā fidē. Sed pueri non pñt suā fidez ꝯfiteri. nꝫ ꝑ seipos: neqꝫ ēt aliqs ali⁹ ꝑ eis. tū q2 nullus pt aliū ad aliqd obligare: tū ēt q2 nō pt aliqs scire vtrꝫ pueri cū ad legitimā etatem puenerint assentiant fidei: nō ḡ dꝫ cathecismus ꝑcedere baptismum.

§ oppm Sz ꝯtra est qđ Raba. d isti. cle. ⁊c. Añ bapm cathetizādi dꝫ hoiem ꝑuenire offm vt fidei pm cathecism⁹ accipiat ru

Rñº ꝑnci. Rñdeo dđꝫ: q sic. s. di: (dm. ctū ē: bap⁹ ē fidei sacꝫ cū sit qdā ꝓfessio fidei xpiane: ad hoc aūt q aliqs fidē accipiat requiritur q de fide instruat: ꝭm illud Ro .10. Quō credent ei quē non audierūt: aut quō audient sine ꝑdicante: ⁊ iō añ bapm ꝯueniēter ꝑcedit cathecismus: vñ ⁊ dñs ꝑceptū baptizandi discipulis tradens premittit doctrinā bap° dicens. Euntes docete oēs gētes baptizātes eos ⁊c. ⁊ sequit q̄ crediderit ⁊ baptizatus fuerit ⁊c.

Ad pm Ad primum ḡ dđm: q vita gratie in qua regñatur aliquis per baptismum: presupponit vitam nāe rōnalis: in qua homo potest esse particeps doctrine. ¶ Ad 2m dđꝫ: q

Ad 2m sicut mater ecclesia vt. s. dcm est. accommodat pueris baptizandis aliorum pedes vt veniant: ⁊ aliorꝫ cor vt credāt: ita etiā accōmodat eis aliorum aures vt audiant. ⁊ itellectum vt per alios instruātur: et ideo eadem ratione sunt cathe-

Ad 3m tizādi qua sunt baptizādi. ¶ Ad 3m dđm: q ille q̄ pro puero baptizato respondet credo: nō predicit puerum crediturum: cum ad legitimos ānos peruenerit: alioquin diceret credet: sed profitetur fidē ecclesie in persona pueri cui communicatur: cuius sacramentuꝫ ei attribuitur: ⁊ ad quam obligatur per aliuꝫ. Non est. n. inconueniēs q aliquis obligetur ꝑ alium i his que sunt de necessitate salutis: Et etiam pm̄us ꝑ puero rñdens ꝓmisit se operam daturum: ad hoc q puer credat: qđ tñ ñ sufficeret in adultis vsum rōnis habentibus.

¶ Utrum exorcismus debeat precedere baptismum. Ar. ij.

pm Ad secundum sic pceditur. vr q exorcismus non debeat precedere bapm. Exorcismus. n. ꝯ energuminos. i. arrepticios ordinatur sed non omnes sūt tales ergo exorcismus nō dꝫ ꝑcedere bapm. ¶ p̄. q̄diu hō subiacet 2m ꝑctō diabolus in eo habet ꝑtātē: q2 vt dr in Jo. 8. Qui facit pctm̄ seruus est pcti: sed pctm̄ tollitur per baptismum. nō ḡ añ bapm sūt exorcizandi. ¶ p̄. Ad arcendum demonum ꝑtātem est introducta 3m aqua benedicta: non ergo ad hoc oportebat aliud remedium adhiberi per exercismos.

Sz cōtra est quod Cele. papa dicit. Siue ꝑuuli siue iuuenes ad regenerationis veniant sacramentum: nō prius fontē vite adeant q̄ exorcismis et exufflationibus clericoꝝ spūs immundus ab eis abijciatur. § oppm

Rñdeo dđm: q quicunqꝫ sapienter aliquod op⁹ facere proponit: prius remouet īpedimenta sui operis: vnde dicit Hiere. 4. Innouate vobis noua le: ⁊ nolite serē sup spias. diabol⁹ autem hostis est humane salutis que homini per baptismum acquiritur: vt habet potestatem aliquā in homine ex hoc ipso quod subditur origiali peccato: vl' etiā actuali. Unde conuenienter ante baptismum expelluntur demōes per exorcismos ne salutē hois impediāt quam quidē expulsionē sigt exufflatio. Bñdictio autem cum man⁹ impositiōe ꝑcludit expulso viā ne Rñº ꝑncip.

redire possit. Sal aūt in os missum et nariū et auriū sputo linitio signat receptionē doctrine fidei quantum ad aures: et approbationem quantum ad nares: et confessionem quantum ad os. Olei vero iunctio significat aptitudinem hominis ad pugnandum contra demones.

Ad primum. **Ad primum** ergo dicendum: quod energumini dicuntur quasi interius laborantes extrinseca operatione diaboli: et quamvis nō omnes accedentes ad baptismum corporaliter ab eo vexentur: omnes tamē nō baptizati potestati demonum subijciuntur saltē propter originalis peccati reatū. ¶ Ad

Ad 2m. 2m dicendum: quod in baptismo per ablutionem peccati excluditur potestas demonis ab homine quantum ad hoc quod impedit eū a perceptione glorie. sed exorcismi excludūt potestatem demonū: inquantū impediūt hominē a perceptione sacramenti. ¶ Ad 3m dicendum: quod aqua benedicta

Ad 3m. datur cōtra impugnationes demonū que sunt ab exteriori: sed exorcismus ordinatur cōtra impugnationes demonū que sunt ab interiori: vnde et energumini dicuntur quasi interius laborantes illi qui exorcizantur. Vel dicendum quod sicut 1 remedium cōtra peccatum. 2o datur penitentia: quia baptismus nō iteratur: ita 1 remedium contra impugnationes demonum. 2o datur aqua benedicta: quia exorcismi baptismales non iterantur in exorcismo.

¶ Utrum ea que aguntur in exorcismo aliquid efficiant.

Articulo. iij.

3m. **Ad tertium** sic proceditur. Videtur quod ea que aguntur in exorcismo non efficiant aliquid: sed solū significent. Si enim puer post exorcismos moriatur ante baptismū salutem non cōsequitur. sed ad hoc ordinatur effectus eorum que in sacramentis aguntur: vt homo consequatur salutem: vnde et Mar. vl. 8. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. ergo ea que aguntur in exorcismo non efficiunt: sed solum significant. ¶ Preterea. hoc solum requiritur ad sacramētum no. leg. vt sit signum et causa: vt supra dictum est. si ergo ea que aguntur in exorcismo aliquid efficiant: videtur quod singula sint quedam sacramenta. ¶ Preterea. Sicut exorcismus ordinatur ad baptismum: ita etiam si aliquid in exorcismo efficitur: ordinatur ad effectum baptismi: sed dispositiō ex necessitate precedit formam perfectam: quia forma non recipitur nisi in materia disposita: sequeretur ergo quod nullus posset consequi effectū baptismi nisi prius exorcizetur/ quod patet esse falsum. non ergo ea que aguntur in exorcismis aliquem effectum habent. ¶ Preterea. sicut quedam aguntur in exorcismo ante baptismum: ita et quedam aguntur post baptismum: sicut quod sacerdos baptizatum vngit in vertice: sed ea que post baptismū aguntur non videntur aliquid efficere: quia secundum hoc effectus baptismi esset imperfectus: ergo nec ea que ante baptismum aguntur in exorcismo. 2m. 3m. 4m.

Sed contra est quod Au. dicit in lib. de symb. paruuli exufflantur et exorcizātur: vt pellatur ab eis diaboli potestas inimica: que decipit hominem: nihil autem agitur frustra per ecclesiam: ergo per huiusmodi exufflationes hoc agitur: vt demonū potestas expellatur. 1 oppm

Respondeo dicendum: quod quidam dixerunt ea que in exorcismo aguntur nichil efficere: sed solum significare: sed hoc patet esse falsum per hoc quod ecclesia in exorcismis imperatiuis verbis vtitur ad expellendum demonis potestatem: puta cum dicit: ergo maledicte diabole exi ab eo etc. et ideo dicendum est quod aliquem effectum habent differenter tamen ab ipso baptismo. Nam per baptismum datur homini gratia ad plenam remissionem Rno principalis.

culparum: p ea q̄ ꝓ in exorcismo aguntur excludit duplex impedimentum salutaris gr̄e pcipiende: quoꝝ vnū ē impedimētū extrinsecum: put demones hoīs salutem impedire conāt: et hoc impedimētum excludit p exufflatiōes: qb⁹ ptās demōis pellit: vt pȝ ex inducta auctē Au. q̄tū. s ad hoc q nō ꝓstet impedimentū sacro suscipiēdo. Manet tñ potestas demōis in hoīe: q̄tum ad ma[cula]m pcti et reatū pene: quousqȝ pctm p bapᵐ tollatur: et ſm h° Cypria. dic. Scias diaboli nequitiaȝ posse remanere vsqȝ ad aquā salutarē: in bap° āt omnem nequitiam amittere. Aliud impedimētum est intrīsecuȝ: put .s. hō ex infectione originalis pcti hȝ sensus ꝓclusos ad pcipienda salutis mysteria. Vñ Rabanus de instītutione clericorum dicit q per saliuam thypicam et sacerdotis tactum sapientia et virtus dīna salutem cathecuminis operat: vt aperiantur eis nares ad recipienduȝ odorem notitie dei: vt aperiantur aures ad audiendum mādata dei vt aperiātur illi sensus in intimo corde ad respondendum.

Ad pᵐ **Ad primum** ḡ dōm: q per ea q̄ agunt in exorcismo non tollitur culpa propter quā homo punitur post mortem: sed solum tolluntur impedimenta recipiendi remissionem culpe per sacrm: vñ post mortem exorcismus non valet sine baptismo Prepositiu⁹ aūt dicit q pueri exorcizati si moriantur ante baptismum minores tenebras patiūtur sed hoc non videtur verū qȝ tenebre ille sunt carentia diuine visionis: que non recipit magis et minus. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q de ratione

Ad 2ᵐ sacramenti est q pficiat principalem effectum qui est gratia remittens culpam: vel supplens aliquē hominis defectum quod quidem nō fit p ea q̄ agūtur in exorcismo: sȝ solū h⁹i impedimenta tollūtur: et iō nō sūt sacra: sȝ sacralia q̄daȝ.

¶ Ad 3ᵐ dōm. q dispositio sufficiens ad suscipiendū grām baptismalem ē fides et itētio: vl' ppa ei⁹ q̄ baptizat si sit adult⁹ vel ipsius ecclesie si sit puul⁹. Ea ꝓ q̄ agūt ī exorcismo ordiant ad rmouēdū impedimēta: et iō sine eo ꝑt aliqs consequi effectum baptismi: nō tñ sunt huiusmodi pretermittenda: nisi in necessitatis articulo: et tūc cessante periculo debent suppleri vt seruetur vniformitas ī bap°. Nec frustra suppleret post bapᵐ qȝ sicē impedit effectus bap[tismi] anq̄ pcipiat: ita ꝑt ipediri postq̄ fuerit pcept⁹. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ: q eoꝝ q̄ agunt post bapᵐ circa baptizatum aliqd ē qd ñ solū sigt sȝ effic: puta inunctio q̄ fit in ꝟtice: q̄ opatur ꝯseruationē grē baptismalis: aliquid aūt est qd nihil efficit: sed solū sigt: sicut q dat eis vestis cādida: ad significādā nouitatē vite ← Ad 3ᵐ … ad 4ᵐ.

¶ Utrum sit officium sacerdotis cathetizare vel exorcisare baptizatos. Articulo. iiij.



primuȝ **AD quartū sic** pcedit. Vr̄ q nō sit sacerdotꝭ cathetizar̄ vl' exorcizar̄ baptizatū. ad offīm. n. mīstroꝝ ptinet hr̄e opationem. s. imūdos. vt Dio. di. 5. c. ec. hie. sed cathecumini q̄ instruunt ī cathecismo: et energumini q̄ purgant in exorcismo ꝯputāt inter ī mundos: vt ibidē Dio. di. ḡ cathetizare et exorcizare non ptinet ad offīm sacerdotis: sed poti⁹ mīstrorum. ¶ p̄. Cathecumini instruūtur de fide p sacrā scripturā: que in ecclesia p mīstros recitat: sicut 2ᵐ. .n. p lectores in ecclesia legit vet⁹ te. ita ēt p diacones et subdiacōes legitur nouum: et sic ad ministros ptinet cathetizare. Similiter etiā et exorcizare: vt videtur ad ministros pertinet. Dicit enim Isi. in

quadam epistola. Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere: manusque super euergumi/nos et cathecuminos i exorcismo imponere: non ergo pertinet ad officium sacerdotis cathetizare et
3m exorcizare. ¶ P. Cathetizare idē est quod docere: et hoc idem est p/ficere: quod ad officium episcoporum ptinet. vt di. Dio. 5. c. ec. hie. non ergo ptinet ad officium sacer(dotis

s opp^m Sz contra ē qd Nicho. papa dicit. Cathe/cismi baptizandorꝫ a sacerdotib⁹ vniuscuiusque ecclie fieri pñt. vnde Gre. etiam super Eze. di. Sacerdotes cum per exorcismi gratiam manum credentibus imponūt qd alid faciūt nisi q demōia eyciūt.

Rñō pncip. Respondeo dōm: q mister comparatur ad sacerdotem. sicut secundariū et instrumentale agens ad principale: vt indicat ipm nomen ministri. agēs aūt secundarium non agit sine principali agente. sed cooperat̄ pncipali agenti in operando. Quāto autem potior est operatio: tanto pncipale agens paucioribus idiget minstris: potior autem est operatio sacerdotis: inquantum confert ipsuz sacr̄z q̄ in pparatorijs ad sacr̄m: et ideo supremi ministri q dñr diacones cooperant̄ sacerdoti in ipa collatione sacramentorum. Dicit .n. Isyd. q ad diaconem pertinet assistere sacerdotibus et ministrare in oībus que aguntur in sacramētis xpi: in baptismo. s. et i chrismate: patena: et calice: inferiores autē ministri cooperant̄ sacerdotibus in his que sunt preparatoria ad sacramentuz. sicut lectores i cathecismo: exorciste i exorcismo

Ad pm Ad primum ergo dōz: q super inmūdos ministri habent operationez ministerialem: et quasi instrumentalem sed sacerdos pncipalem.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q lectores et exorciste habent officium cathetizandi et exorcizandi non quidem principaliter: sed sicut in his sacerdoti ministrantes. ¶ Ad 3m dōz: q Ad 3m duplex est instructio: vna quersiua ad fidez: quā Dio. tribuit epō in. 2. c. ec. hier. et potest competere cuilibet pdicatori: vel etiam cuilz fideli. 2a est instructio qua qs eruditur de fidei rudimentis: et qualr se debeat habere in susceptione sacramentorz: et hoc pertinet secūdario quidem ad ministros. principaliter autem ad sacerdotes: 3a est instructio de quersatione christiane vite. et hec pertinet ad patrinos. 4a est instructio de profūdis mysterijs fidei et perfectione christiane vite et hec ex officio ptinet ad episcopos.

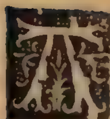
¶ De sacramēto confirmatiōis.

Questio .lxxij.



Consequenter considerādum est de sacramento confirmationis: et circa hoc q̄runtur. 12. primo vtrum cōfirmatio sit sacramentum. Secundo de materia eius. Tertio vtrum sit de necessitate sacramenti q chrisma fuerit prius per episcopum consecratuz Quarto de forma ipsius. Quito vtrum imprimat characterem. Sexto vtrum character confirmationis presupponat characterem baptismalem. Septimo vtrum cōferat gratiam. Octauo cui competat recipere hoc sacramentū. Nono in qua parte. Decimo vtruz requiratur aliquis qui teneat qfirmandum. Undecimo vtrum hoc sacramentuz per solos episcopos def. 12o de ritu eius.

¶ Utrum confirmatio sit sacramentum. Articu. i.



1m D primuz sic procedit: vr q confirmatio nō sit sacrm. Sacra .n.ex diuina institutione efficatiam hūt sicut.s̄.dcm est. sed confirmatio non legit a xp̄o institu
2m. ta.g̃ nō est sacrz. ¶ P̄.Sacra no. le.in ve.le.p̄figurata fuerūt: vnde apl's dicit.1.Cor.10.q oēs i Moy se baptizati sunt in nube ⁊ in mari: ⁊ oēs eādē escam spūalem mā ducauerunt: ⁊ oēs eūdem potum biberunt: sed confirmatio non fuit p̄figurata in ve.te.nō g̃ est sacm.
3m ¶ P̄.sacramenta ordinant ad hominum salutem: sed sine confirmatione potest eē sal⁹. Nā pueri baptizati sine confirmatiōe decedētes saluant: g̃ confirmatio non ē sacrm.
4m ¶ P̄.per omnia sacramēta eccl'ie hō xp̄o conformat: q̄ ē sacroz actor sed p confirmationē hō xp̄o conformari nō p̄t: q̄ nō legit eē confirmatus.
I epp m **Szõtra** est qd Melchiades papa scribit hyspaniaz epis. De his super q̄bus rogastis nos vos informāri: vtrum mai⁹ sit sacrm man⁹ impositio episcoporum an bap⁹ scitote vtrūq3 magnum esse sacramentum.
Rñº p̄nci. **Rñdeo** dicendum: q sacra no.leg. ordināt ad spāles gratie effectus: et ideo vbi occurrit aliquis spiritualis effect⁹ gratie ibi ordinatur spāle sacramentuz. Quia vero sensibilia ⁊ corporalia gerunt spūaliū ⁊ intelligibilium similitudinem ex his que in vita corporali spāli agunt: percipere possumus quid in spūali vita gratie speciale existat. Manifestum autem est q in vita corporali spālis quedā perfectio est q homo ad perfectam etatem perueniat: vt et perfectas actiones hominis agere possit. Unde apostolus dicit.1.Corint.13. Cum autez factus sum vir euacuaui ea q̄ erāt paruuli. Et inde est ēt q p̄ter motum generationis quo aliquis accipit vitam corporalez est motus augmenti quo aliquis ducit ad perfectam etatem. Sic igitur ⁊ vitam spūalē homo accipit p bapm qui est spūalis regñatio. in confirmatione aūt homo accipit q̄si q̄dā pfectā etatez spūalis vite. Un̄ Melchia.papa dicit. Spūs.s.qui super aq̄s baptismi salutifero descendit lapsu in fonte plenitudinē tribuit ad innocentiam. in confirmatiōe augmentū prestat ad gratiam. in baptismo regeneramur ad vitam post baptismū cōfirmamur ad pugnā. in bap⁹ abluimur post bapm roboramur: ⁊ iō māim est q confirmatio ē spāle sacrm.

Ad p̄mū dicendum: q circa institutionē hui⁹ sacramenti est triplex opinio. Quidam.n.dixerunt q hoc sacramentum non fuit institutuz nec a xp̄o nec ab apl'is. sed postea in processu tpis in quodā concilio. Alij vero dixerunt q fuit institutuz ab apostolis: sed hoc nō pōt eē: q2 instituere nouum sacrm ptinet ad ptātem excellen̄ q̄ cōpetit soli xp̄o. Et iō dicendum est q xp̄s instituit hoc sacramentum: non exhibendo: sed pmittendo: s'm illd Jo.16. Si nō abiero paraclitus non veniet ad vos: si autem abiero mittam eum ad vos: et hoc iō: q2 in hoc sacro datur plenitudo.s.s. que non erat danda añ xp̄i resurrectionē ⁊ ascēsionez: s'm illud Jo.7. Nondum erat.s.s.datus: q2 iesus nōdū erat glorificatus. ¶ Ad 2m dicendum: q cōfirmatio est sacrm plenitudinis gratie: iō non potuit habere aliqd rñdens in ve.te. q2 nihil pfectū adduxit lex vt habetur Hebr.7. ¶ Ad 3m dicendum: q sicut.s̄. dictum est: oīa sacramenta sunt aliqualr necessaria ad salutem: sed q̄dm sūt sine q̄bus non est salus: q̄dā vero sunt q̄ operant ad pfectionem salutis; et hoc modo confirmatio
Ad p̄m
Ad 2m
Ad 3m.

est de necessitate salutis: quis sine ea possit esse salus: dummodo non pretermittatur ex contemptu sacramenti.

Ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod illi qui confirmationem accipiunt: que est sacramentum plenitudinis gratie christo conformantur. in quantum ipse a primo instanti sue conceptionis fuit plenus gratie et veritatis: vt dicitur Jo. j. que plenitudo declarata est in baptismo quando. s. s. descendit corporali specie super eum. Unde Luc. 3. dicitur quod Jesus plenus. s. s. regressus est a iordane: non autem conueniebat dignitati christi: qui est sacramentorum auctor: vt a sacramento plenitudinem gratie acciperet.

¶ Utrum chrisma sit conueniens materia huius sacramenti.

Articulo. ij.

pm AD secundum sic proceditur. Uidetur quod chrisma non sit conueniens materia huius sacramenti. Hoc enim sacramentum: vt dictum est: institutum est a christo promittente discipulis. s. s. sed ipse misit eis. s. s. absque omnis chrismatis inunctione: ipsi etiam apostoli hoc sacramentum conferebant per solam manus impositionem absque chrismate. dicitur enim Act. 8. Quia apostoli imponebant manus super baptizatos: et accipiebant. s. s. ergo chrisma non est materia huius sacramenti: quia materia est de necessitate sacramenti.

2m. ¶ Preterea. confirmatio quodammodo perficit sacramentum baptismi sicut. supra dictum est et ita debet ei conformari sicut perfectio perfectibili. sed in baptismo est materia simplex elementum. s. aqua. ergo huius sacramenti non est conueniens materia chrisma: quod conficitur ex oleo et balsamo.

3m. ¶ Preterea. oleum assumitur in materiam huius sacramenti: ad inungendum: sed quolibet oleo potest fieri inunctio: puta oleo quod fit ex nucibus: vel ex quibuscunque alijs rebus: non ergo solum oleum oliuarum debet assumi ad huiusmodi sacramentum.

4m ¶ Preterea. supra dictum est: quod aqua sumitur vt materia ad baptizandum: quia vbique de facili inuenitur: sed oleum oliuarum non vbique inuenitur: et multominus chrisma: ergo non chrisma quod ex his conficitur est conueniens materia huius sacramenti.

Sed contra est quod Greg. dicit in registro. Presbyteri baptizatos infantes signare in frontibus sacro chrismate non presumant: ergo chrisma est materia huius sacramenti. In opp m

Respondeo dicendum: quod chrisma est conueniens materia huius sacramenti. Sicut enim dictum est: in hoc sacramento datur plenitudo. s. s. ad robur spirituale: quod competit perfecte etati. Homo autem cum ad perfectam etatem peruenerit: incipit iam communicare actiones suas ad alios. antea vero quasi singulariter sibiipsi viuit. Gratia vero. s. s. in oleo designatur. vnde christus dicitur esse vnctus oleo leticie propter plenitudinem. s. s. quam habuit: et ideo oleum competit materie huius sacramenti. admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris que redundat ad alios: vnde apostolus dicit. 2. Corin. 2. Christi bonus odor sumus deo etc. et licet multa alia sint odorifera. tamen precipue accipitur balsamum propter hoc quod habet precipuum odorem: et quia etiam incorruptionem prestat. vnde Eccle. 28. dicitur. Quasi balsamum non mixtum odor meus Rn° principalis.

Ad primum ergo dicendum: quod christus ex potestate excellentie quam habet in sacramentis contulit apostolis rem huius sacramenti. i. plenitudinem. s. s. sine sacramento: eo quod ipsi primitias. s. s. acceperunt sicut dicitur Ro. 8. Nihilominus tamen aliquid conforme materie huius sacramenti exhibitum fuit apostolis sensibiliter in collatione. s. s. quod enim sensibiliter. s. s. super eos descendit in specie ignis ad eandem significationem refertur: ad quam refertur oleum: nisi quod ignis habet vim actiuam: oleum autem vim passiuam: inquantum est ma- Ad pm

teria et fomentum ignis: et hoc sa tis copetebat. Nam per aplos gra sci .s. erat ad alios deriuanda. sup apl'os et.s.s. descendit i figa ligue: qd ad idem signdu refert. qd sigt balsamum. nisi qd ligua p locutio nem est coicatiua ad alteru: balsamu vo p odore. qz.s. apli replebant tur.s.s. vt fidei doctores: alij aute fideles: vt opatores eou. q perti nent ad edificatione fidelium. Similiter et ad ipositione man9 apo stoloru: et et ad eou pdicatione de scedebat plenitudo.s.s. sup fideles sub visibilib9 signis: sicut a princi pio descederat sup apostolos. vn Pet. dt. Act.15. Cuqz cepissz loq cecidit.s.s. super eos. sicut et i nos in initio: et ideo no erat necia sen sibilis ma sacral': vbi sensibilia si gna miraculose exhibebant: diui nit9 tn vtebant apli coiter chris mate in exhibitoe sacrameti: qua do h9i visibilia signa non exhibe bat. Dic em Dio. 4.c.ec.hier. Est queda pfe^ua operatio: qua duces nri.i. apli chrismatis hostia nomi nant. ¶ Ad 2^m dom: q bap9 dat ad spirituale vitam simplr pnda. et io pcompetit illi sacro materia sim plex: sed hoc sacrm dat ad plenitu dinem pnda.s.s. cui9 est multifor mis opatio: fz illud Sap.7. est at in illa.s.s. vnic9 multiplex. Et.i.ad Corin.12.dr. Diuisiones gratiaru sunt idem at spus: et io couenient hui9 sacri est materia coposita.

Ad 2^m

¶ Ad 3^m dom: q ppetates olei: qb9 sigat.s.s. magis inueniunt in oleo oliuaru q i quocuqz alio oleo Vn et ipa oliua sp frondib9 vires viroze et miam.s.s. sigt. Hoc et ole um ppe dr oleu. et max^e in vsu est vbiqz vbi hri potest: qlz autem ali us liqr ex silitudine hui9 oleu no minat. nc est in vsu coi: nisi in sup plementu ap eos quib9 deest ole um oliuau: et io hoc oleu solum as sumit in vsum hui9 et quozuda ali oru sacrou. ¶ Ad 4^m dom: q ba

Ad 3^m.

Ad 4^m.

ptismus est sacrm absolute ncitatis: et ideo eius materia dz inueniri vbiqz. sufficit aute q materia h9 sacramenti: qd non est tante necessitatis: possit de facili ad oia loca terrarum deferri.

¶ Utrum de necessitate huius sacramenti q chrisma sit p epm consecratum. Ar.iij.

Ad tertium sic pceditur. Ut q non sit de necessitate hui9 sacri: q chrisma qd est materia h9 sacramenti fuerit pus p epm cosecratum. Baptism9.n. in q fit plea remissio peccatou non est minoris efficacie q hoc sacrm: sed lz qdam sanctificatio adhibeat aq baptismali an bap^m: no tn de necessitate sacri: qz in articulo necessitatis pteriti potest: g non est de necessitate huius sacri q chrisma fuerit p9 p epm psecratu. ¶ P. idez non dz bis consecrari: sed materia sacramenti sanctificat in ipa collone sacrameti per formam verbou q cofertur sacrm. Vn Aug. di. sup Jo. Accedit vbum ad elmtum et fit sacramentum. non ergo debz prius chrisma consecrari q h9 sacrm tradatur. ¶ P. ois psecratio q fit i sacrametis ad psecutoez gratie ordinatur: sed ma sensibilis confecta ex oleo et balsamo non est capax gratie: ergo non debet ei aliqua cosecratio adhiberi.

primus

2^m.

3^m.

Sz cotra est qd Inno. papa di. Presbyteris cu baptizant chrismate baptizatos vngere liceat: qd ab episcopo fuerat consecratu: n tamen fronte ex eodem oleo signare: quod solu debetur episcopis: cum tradunt paraclitum: quod quidem fit in hoc sacramento: ergo ad hoc sacrame tum requiritur: q materia huius sacramenti prius per epm psecret

i opp^m

Respodeo dom: q tota sacramentoru san

Ano pn cipalis

ctificatio a xpo deriuatur vt. s. dictum est. Est autem considerandum quod quibusdam sacris habentibus materiam corpoream xps est vsus. s. baptismo et etiam eucharistia et ideo ex ipso xpo materie aliorum sacrorum aptitudinem acceperunt ad perfectionem sacri. Unde Chry. di. quod nunquam aque baptismi purgare peccata credentium possent: nisi tactu dominici corporis sanctificate fuissent. et ipse dominus similiter accipiens panem benedixit: similiter autem et calicem: vt habetur Mat. 26. et Luc. 22. et propter hoc non est de necessitate horum sacramentorum quod materia prius benedicatur: quia sufficit benedictio xpi. Si qua vero benedictio adhibeatur pertinet ad solennitatem sacri: non autem ad necessitatem vnctionibus autem visibilibus xps non est vsus: ne fieret iniuria inuisibili vnctioni qua est vnctus pre consortibus suis: et ideo tam chrisma quam oleum sanctum infirmorum prius benedicuntur quam adhibeantur ad vsum sacri.

Ad primum. **Ad primum** ergo dicendum: quod patet responsio ex dictis.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod vtraque consecratio chrismatis non refertur ad idem Sicut enim instrumentum virtutem instrumentalem acquirit dupliciter. s. quando accipit formam instrumenti: et quando mouetur a principali agente ad effectum: ita etiam materia sacramenti duplici sanctificatione indiget: per quarum vnam fit propria materia sacramenti: per aliam vero applicatur ad effectum. ¶ Ad 3m dicendum: quod materia

ad 3m. corporalis non est capax gratie. q. gratie subiectum: sed solum sicut gratie instrumentum: vt supra dictum est: et ad hoc materia sacramenti consecratur: vel ab ipso christo vel ab episcopo qui gerit in ecclesia personam christi.

¶ Utrum forma huius sacramenti sit conueniens.

Articulo. iiij.

Ad quartum sic proceditur. videtur quod hec non sit conueniens forma huius sacri consigno te signo crucis: et confirmo te chrismate salutis: in nomine pa. et fi. et s. s. amen. Usus enim sacrorum a xpo et ab apostolis deriuatur: sed neque xps hanc formam instituit: nec apostoli ea vsi leguntur: ergo hec non est conueniens forma huius sacri. pm.

¶ Preterea. sicut sacramentum est idem apud omnes: ita et forma debet esse eadem: quia quelibet res habet vnitatem sicut et esse a sua forma: sed hac forma non omnes vtuntur. Quidam enim dicunt confirmo te chrismate sanctificationis: ergo hec non est conueniens forma huius sacramenti. 2m.

¶ Preterea. sacramentum hoc debet conformari baptismo: sicut perfectio perfectibili: vt supra dictum est: sed in forma baptismi non fit mentio de consignatione characteris: nec etiam de cruce xpi: cum tamen per baptismum homo xpo commoriatur: vt apostolus dicit Ro. 6. nec etiam fit mentio de effectu salutis: cum tamen baptismus sit de necessitate salutis: in forma etiam baptismi ponitur vnus actus tantum: et exprimitur persona baptizantis: cum dicitur: ego te baptizo: cuius contrarium apparet in forma predicta: non ergo est conueniens forma huius sacri. 3m.

Sed contra est auctoritas ecclesie que hac forma communiter vtitur. sopp.

Respondeo dicendum: quod predicta forma est conueniens huic sacro. sicut enim forma rei naturalis dat ei speciem: ita forma sacramenti continere debet quicquid pertinet ad speciem sacramenti. Sicut autem ex supra dictis patet: in hoc sacro datur. s. s. ad robur spiritualis pugne et ideo in hoc sacro tria sunt necessaria: que continentur in forma predicta: quorum primum est causa conferens plenitudinem roboris spiritualis que est sancta trinitas: que exprimitur cum Ro. principa.

dicitur in no.p.xc.2m est ipsum robur spuale qd hoi confertur p sacramentu materie visibil ad salute quod quida tangitur cum dicit. cofirmo te chrismate salutis.3m est signu qd pugnatori datur: sic et i pugna corpali: sic milites isignibus ducu isigniutur. et qutu ad hoc dicit consigno te signo crucis: i quo .s. rex noster triuphauit: vt dicitur Col.2.

Ad pm **Ad primu** g dom: q sicut .s. dictum est: p ministerium apostolorum quandoq dabatur effus hui9 sacramenti.s.plenitudo.s.s.qbusda visi bilibus signis miraculose a deo effectis: q potest effum sacri sine sacro cofer re: et tunc non erat necessaria nec materia nec forma h9 sacramenti. Quandoq autem tanq ministri sacrorum hoc sacrm pbebant. et tunc sicut materia ita et forma ex mandato xpi vtebantur. Multa em suabant apli in sacrorum collatione: q in scripturis communiter ppositis no sunt tradita. Vn Dio.di. in fi.ec.hie.cosumatiuas inuocationes.i.vba qbus perficiuntur sacramenta non est iustu scripturas interptantibus neq mysticu earum: aut in ipsis operatas ex deo virtutes: ex occulto ad commune adducere: sed nostra sacra traditio sine popa.i.occulte eas.edocz Unde et apostol9 di. loquens de cele.eucha.i.Cor.ij. Cetera cu venero dispona. ¶ Ad 2m dcz: q sactitas est salutis: ca et io in ide redit. q dicitur chrismate salutis et sanctificationis. ¶ Ad 3m dcz: q ba9 est regno in spirituale vitam q ho viuit in seipso. et io no poit in for a bap i nisi ipse actus ad ipz hominem ptines sanctificandus: sed h9 sacrz no solu ordinatur ad h9 q ho scificet in seipso: sz exponit cuida pugne exteriori et io si solu fit metio de interiore scificatione cuz dicit. cfirmo te chrisina te salutis: sed et csignat ho exterius qsi vexillo crucis ad pugna spuales: qd signatur cu dr: csigno te signo crucis. In ipso at vbo baptizandi: qd ablutione sigt pt itelligi et ma: q est aq abluens: et effectus salut;: q non intelliguntur i vbo cfirmandi: et io oportuit h9 ponere. Dein est aut.s.qd hoc qd dr. Ego no est de necessitate fore baptismal. qr intelligit in vbo pe persone. apponitur tamen ad exp mendu intetione: qd no est ita necessarium in cfirmatione que non exhibet nisi ab excelleti ministro. vt.j.dicetur.

¶ Utrum sacramentum cofirmationis imprimat characterem.

Articulo.v.



Ad quintum sic pcedit. Ur q sacra cramentu cfirmatiois non ipmat characterem. Charact em iportat quodda sigm distinctiuu sed p sacrm cfirmationis no distinguit ho ab infidelib9. h9 em fit p bapm: nz etia ab alijs fidelib9: qr h9 sacrm ordinatur ad pugna spuale. q oio9 fidelib9 indicit: no g in hoc sacro imprimit aliqs charact. ¶ p̄.s. dcm est 2m. q character est qda poa spual. potentia at no est nisi actiua vel passiua poa at actiua in sacris cfert p sacrz ordis poa at paua: siue recea. p sacrz bapi: g p sacrz cfirmationis nlls charact ipmit. ¶ p̄.in 3m. circucisioe q est charact copassi ipmit aliqs spual charact: sz i h9 sacro ipmit qda charact corpal du .s.ho chrismate signat sig9 crucis i frote ii g ipmit i h9 sacro character spiritualis.

Sz contra in oi sacro qd n iterat ipmit character sz h9 sacrz n iterat di.n. Gre.de hoie q a potifice cfirat9 fuerat dnuo tal iteratio phibeda est: g in cfirmatioe impmit character. oppm

Res. princi. Rn̄deo dd̄m: q sicut. s. dcm̄ est. character ē q̄daȝ spūalis ptās ad aliq̄s sacras actōnes ordiata. Dcm̄ ē aūt. s. q sicut bap⁹ ē q̄dam spūalis regn̄atio in vitam xp̄ianam: ita ēt ɔfirmatio ē quoddam spūale augm̄ pmouens hoiem in spūalē etatē pfectā. Manifestū ē āt ex silitudine corpalis vite q alia est actio hois stati nati: ⁊ alia actio q̄ competit ei cū ad perfectaȝ etatē puenerit. ⁊ iō per sacrm̄ ɔfirmationis dat hoi ptās spūal ad q̄sdā actōes alias sacras pter illas ad quas dat ei ptās in bap⁹. Nā in bap⁹ accipit hō ptātem ad ea agenda: q̄ ad ppam pertinent salutē. put sm̄ seipm̄ viuit. sed in confirmatiōe accipit ptātē ad agendum ea que ptinent ad pugnam spūaleȝ ɔ hostes fidei. sicut pȝ exemplo apostolorū: q̄ anteq̄ plenitudinem spūsscti acciperent erant in cenaculo perseuerantes in orōne. postmodū vo egressi nō verebantur publice fidē fateri ēt coram inimicis fidei xp̄iane. ⁊ iō manifestum est q in sacro ɔfirmationis imprimit character.

Ad pm̄ Ad primū ḡ dd̄m. q pugna spiritualis ɔtra hostes inuisibiles omnib⁹ ɔpetit. sed ɔ hostes visibiles. i. ɔ persecutores fidei pugnare. nomē xp̄i publice ɔfitendo. ē ɔfirmatorꝝ. q̄ iaȝ sunt perducti spiritualiter ad virilē etatē. sm̄ q dr p̄a Jo. 2. Scribo vobis iuuenes qm̄ fortes estis. et verbum dei in vobis manet et vicistis malignum. ⁊ iō character confirmatiōis est signū distinctiuum. non infidelium a fidelibus. sed spūaliter prouectorum ab his quib⁹ dicitur. sicut modo geniti

Ad 2m infantes. ¶ Ad 2m dd̄m: q oīa sacramenta sunt quedam fidei protestationes. sicut igitur baptizatus accipit potestatem spiritualē ad protestandam fidem per susceptionem aliorum sacramentorum ita confirmatus accipit potestatē publice fidem christi vbis profiteri quasi ex officio. ¶ Ad 3m dd̄: q sacramenta veteris legis dicūtur iustitia carnis: vt patȝ Heb. 9. quia. s. interi⁹ nihil efficiebāt: ⁊ iō in circuncisione imprimitur character solum in corpore: non autē in anima sed in confirmatione cū charactere corporali imprimitur simul character spiritualis: eo q8 est sacramentum no. le. Ad 3m

¶ Utrum character ɔfirmatiōis p̄supponat characterem baptismi. Articulo. vi.



Ad sextum sic pm̄ pceditur. vr q character confirmationis n̄ presupponat ex necessitate characterem baptismalem. Sacramentum enim confirmationis ordinatur ad confitendum publice fidem xp̄i: sed mlti etiam ante baptismū sunt fidem xp̄i publice confessi sanguinem fundentes p fide: ergo character ɔfirmationis non presupponit characteres baptismalem. ¶ P̄. de apostolis 2m. non legitur q fuerint baptizati: p̄sertiȝ cū dicatur Jo. 4. Q̄ ipse xp̄s non baptizabat sed discipuli eius: ⁊ tamen postea fuerunt confirmati per aduentum. s. s. ergo similiter alij possunt confirmari anteq̄ baptizentur. ¶ P̄. Actu. 10. 3m. dicitur q adhuc loquente pet. cecidit. s. s. super eos qui audiebant verbum et audiebant eos loquentes linguis: et postea iussit eis Petrus baptizari: ergo pari ratione possunt alij prius confirmari q̄ baptizentur.

Szꝯtra est quod Raba. dic in lib. de insti. cleri. I opp̄m Nouissime a summo sacerdote p impositionem manus paraclitus traditur baptizato vt roboret p. s. s. ad predicandum.

Rñº pn cipalit. **Respondeo** dõm: q character confirmationis ex necessitate presupponit characterem baptismalem: ita scz q si aliquis non baptizatº cõfirmaretur nichil reciperet: sz oporteret iterato ipsum baptizatũ confirmari post bapᵐ: cuius ratõ est: quia sicut se habet confirmatio ad bapᵐ: ita augᵐ ad generationem: vt ex supradcis patz. Manifestũ est autem q nullus potest pmoueri i etatem perfectam nisi pº fuerit natus: et similiter nisi pmo aliquis fuerit baptizatus non potest sacramentum confirmationis accipere.

Ad pᵐ **Adprimum** g dõm: q virtus diuina si est alligata sacramentis. vñ pt cõferre homini spũale robur ad confitendum publice fidem xpi: absqz sacro confirmationis sic etiam pt consequi remissionem peccatorũ sine bapº: sic tñ nullus cõsequitur effũm baptismi sine bapⁱ voto: ita nullus consequitur effũm confirmationis sine voto ipsius: quod potest etiam haberi ante susceptionem baptismi.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõz: q sicut Aug. di. ex hoc q dñs dicit Jo.13. Qui lotus est nõ indiget nisi vt pedes lauet: intelligimus Petrũ ⁊ alios xpi discipĺos fuisse baptizatos: siue baptismo Joan. sicut nonnulli arbitrãtur: siue: quod magis credibile est: baptismo xpi. neqz em renuit ministerium baptizandi: vt haberet ⁊ seruos per quos ceteros baptizaret

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q audientes pdicationem Petri acceperunt effectum confirmationis miraculose: non tñ cõfirmationis sacramentũ Dictum est aũt q effectus confirmationis põt alicui cõferri ante bapᵐ: non aũt sacramentum confirmationis. Sicut em effectº cõfirmationis qui est robur spũale presupponit effũm bapⁱ q est iustificatio: ita sacrm confirmationis presupponit sacrm bapᵐⁱ.

¶ Utrũ per sacrm chrismatis cõferatur gratia gratum faciens.

Articulo. vij.

pꝛimum **Ad septimum** sic pceditur. Ut q p hoc sacramentuz gratia gratum faciens non pferatur. Gratia em gratum faciens ordinatur p culpam. sed hoc sacramentũ sicut dcm est non exhibet nisi baptizatis q sunt a culpa mũdati: ergo per hoc sacrm gratia gratũ faciens non confertur. 2ᵐ. ¶ P. peccatores magis indigent gratia gratũ faciente: p quam solam iustificari pñt. Si ergo per hᵘ sacrm gratia gratum faciens pfertur videt q deret dari hoibus i peccato existentibº: qd tamen non est verũ. 3ᵐ. ¶ P. Gra gratũ faciens spẽ n dif fert: cum ad vnum effũm ordinet. sed due forme eiusdẽ spei non pñt esse in eodẽ subiecto. cũ ergo gra gratũ faciens pferat hoi p bapᵐ. videtur q p sacrm cõfirmationis qd non exhibet nisi baptizato: gratia gratum faciens non pferatur.

i oppᵐ **Sz ptra** est qd Melchiades papa dicit. Spũs. s. in fonte bapⁱ plenitudinem tribuit ad innocentiam: in pfirmatione augmentum prestat ad grãm.

Rñº pn cipalit. **Rñdeo** dõm: q in hoc sacro: sicut dcm est dat baptizato. s. s. ad robur sicut aposto. datum est in diem penth. vt legit act. 2. Et sicut dabat baptizat; p impositionez manus aposto. vt dr act. 8. Ostensum est autem in pma pte: q missio seu datio. s. s. non est nisi cũ gra gratũ faciente: vñ manifestũ est q gratia gratũ faciens cõfertur in hoc sacro.

Ad pᵐ **Ad primũ** ergo dicẽdũ: q gratie gratũ facientis pmº effũs est remissio culpe: habet tñ et alios effectus: quia

Rn̄o. princi. Rn̄deo dõm: q sicut. s̄. dcm̄ est. character ē q̄daꝫ sp̄ualis ptās ad aliq̄s sacras actõnes ordiata. Dcm̄ ē aūt. s̄. q sicut bapᵒ ē q̄dam sp̄ualis regn̄atio in vitam xp̄ianam: ita ēt ꝯfirmatio ē quoddam sp̄uale augᵐ pmouens hoiem in sp̄ualē etatē pfectā. Manifestū ē āt ex sil̄itudine corporalis vite q alia est actio hois stati nati: et alia actio q̄ competit ei cū ad perfectaꝫ etatē puenerit. et iõ per sacr̄m ꝯfirmationis dat̄ hoi ptās sp̄ual̄ ad q̄sdā actões alias sacras p̄ter illas ad quas dat̄ ei ptās in bapᵒ. Nā in bapᵒ accipit hō ptātem ad ea agenda: q̄ ad p̄p̄am pertinent salutē. put s̄m seip̄m viuit. sed in confirmatiõe accipit ptātē ad agendum ea que ptinent ad pugnam sp̄ualeꝫ ꝯ hostes fidei. sicut pꝫ exemplo apostoloruꝫ: q̄ anteq̄ plenitudinem sp̄ūsc̄ti acciperent erant in cenaculo perseuerantes in orõne. postmodū p̄o egressi nõ verebantur publice fidē fateri ēt coram inimicis fidei xp̄iane. et iõ manifestum est q in sacr̄o ꝯfirmationis imprimit̄ character.

Ad p̄ᵐ Ad primū̄ g dõm. q pugna spiritualis ꝯtra hostes inuisibiles omnibᵒ ꝯpetit. sed ꝯ hostes visibiles. i. ꝯ persecutores fidei pugnare. nomē xp̄i publice ꝯfitendo. ē ꝯfirmatoꝝ. q̄ iaꝫ sunt perducti spiritualiter ad virilē etatē. s̄m q d̄r p̄ᵃ Jo. 2. Scribo vobis iuuenes qm̄ fortes est;. et verbum dei in vobis manet et vicistis malignum. et iõ character confirmatiõis est signū distinctiuum. non infidelium a fidelibus. sed sp̄ualiter prouectorum ab his quibᵒ dicitur. sicut modo geniti

Ad 2ᵐ infantes. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q oīa sacramenta sunt quedam fidei protestationes. sicut igitur baptizatus accipit potestatem spiritualē ad protestandam fidem per susceptionem aliorum sacramentorum ita confirmatus accipit potestatē publice fidem christi v̄bis profiteri quasi ex officio. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: Ad 3ᵐ q sacramenta veteris legis dicūtur iustitia carnis: vt patꝫ Heb. 9. quia. s. interiᵒ nihil efficiebāt: et iõ in circuncisione imprimitur character solum in corpore: non autē in anima sed in confirmatione cū charactere corporali imprimitur simul character spiritualis: eo q̄d est sacramentum no. le.

¶ Utrum character ꝯfirmatiõis p̄supponat characterem baptismi. Articulo. vi.



AD sextum sic p̄ᵐ pceditur. vr̄ q character confirmationis n̄ presupponat ex necessitate characterem baptismalem. Sacramentum enim confirmationis ordinatur ad confitendum publice fidem xp̄i: sed m̄lti etiam ante baptismū sunt fidem xp̄i publice confessi sanguinem fundentes p fide: ergo character ꝯfirmationis non presupponit characterem baptismalem. ¶ P̄. de apostolis 2ᵐ non legitur q fuerint baptizati: p̄sertiꝫ cū dicatur Jo. 4. Q; ip̄e xp̄s non baptizabat sed discipuli eius: et tamen postea fuerunt confirmati per aduentum. s. s. ergo similiter alij possunt confirmari anteq̄ baptizentur. ¶ P̄. Actu. 10. 3ᵐ dicitur q adhuc loquente pet. cecidit. s. s. super eos qui audiebant verbum et audiebant eos loquentes linguis: et postea iussit eis Petrus baptizari: ergo pari ratione possunt alij prius confirmari q̄ baptizentur.

Sꝫ ꝯtra est quod Raba. dic̄ in lib. de insti. cleri. l oppᵐ Nouissime a summo sacerdote p impositionem manus paraclitus traditur baptizato vt roboret̄ p. s. s. ad predicandum.

Rñº pn cipaliť. Respondeo dicendum: quod character confirmationis ex necessitate presupponit characterem baptismalem: ita scz quod si aliquis non baptizatus confirmaretur nichil reciperet: sz oporteret iterato ipsum baptizatū confirmari post bapm: cuius ratō est: quia sicut se habet confirmatio ad bapm: ita augm ad generationem: vt ex supradcis patz. Manifestū est autem quod nullus potest promoueri i etatem perfectam nisi pº fuerit natus: et similiter nisi pmo aliquis fuerit baptizatus non potest sacramentum confirmationis accipere.

Ad pm Adprimum ergo dicendum: quod virtus diuina nō est alligata sacramentis. vnde pt cōferre homini spūale robur ad confitendum publice fidem xpi: absque sacro confirmationis sicut etiam pt consequi remissionem peccatorum sine bapº: sic tñ nullus cōsequitur effēm baptismi sine bapi voto: ita nullus consequitur effēm confirmationis sine voto ipsius: quod potest etiam haberi ante susceptionem baptismi.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut Aug. di. ex hoc quod dñs dicit Jo. 13. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet: intelligimus Petrū et alios xpi discipulos fuisse baptizatos: siue baptismo Joan. sicut nonnulli arbitrātur: siue: quod magis credibile est: baptismo xpi. neque eñ renuit ministerium baptizandi: vt haberet et seruos per quos ceteros baptizaret.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod audientes pdicationem Petri acceperunt effectum confirmationis miraculose: non tñ cōfirmationis sacramentū. Dictum est aūt quod effectus confirmationis pōt alicui cōferri ante bapm: non aūt sacramentum confirmationis. Sicut eñ effectº cōfirmationis qui est robur spūale presupponit effēm bapi q est iustificatio: ita sacrm confirmationis presupponit sacrm bapmi.

¶ Utrum per sacrm chrismatis cōferatur gratia gratum faciens.

Articulo. vij.

primus Ad septimum sic pceditur. Uidetur quod p hoc sacramentum gratia gratum faciens non cōferatur. Gratia eñ gratum faciens ordinatur contra culpam. sed hoc sacramentū sicut dcm est non exhibetur nisi baptizatis q sunt a culpa mūdati: ergo per hoc sacrm gratia gratū faciens non confertur. 2m. ¶ Preterea. peccatores magis indigent gratia gratū faciente: p quam solam iustificari pñt. Si ergo per hoc sacrm gratia gratum faciens cōfertur videtur quod deberet dari hoibus i peccato existentibus: qd tamen non est verum. 3m. ¶ Preterea. Gratia gratū faciens spē nō differt: cum ad vnum effēm ordinetur. sed due forme eiusdē spei non pñt esse in eodē subiecto. cū ergo gratia gratū faciens cōferatur hoi p bapm. videtur quod p sacrm cōfirmationis qd non exhibetur nisi baptizato: gratia gratum faciens non cōferatur.

i oppm Sed contra est qd Melchiades papa dicit. Spūs. s. in fonte bapi plenitudinem tribuit ad innocentiam: in cōfirmatione augmentum prestat ad grām.

Rñº pn cipaliť. Rñdeo dicendum: quod in hoc sacro: sicut dcm est datur baptizato. s. s. ad robur sicut apostolis datum est in diem penth. vt legitur act. 2. Et sicut dabatur baptizatis p impositionem manus aposto. vt dr act. 8. Ostensum est autem in pma pte: quod missio seu datio. s. s. non est nisi cū gratia gratū faciente: vnde manifestū est quod gratia gratū faciens cōfertur in hoc sacro.

Ad pm Ad primū ergo dicēdū: quod gratie gratū facientis pmº effēs est remissio culpe: habet tñ et alios effectus: quia

sufficit ad hoc q promoueat hoies per oes gradus usq in vitaz eternã: sm illud Rom. 6. Gra dei vita eterna: vnde et Paulo dcm est. 2. Cor. 12. Suffic tibi gra mea. Et ipse dt. 1. Corin. 1. Gratia dei sum id quod sum. Et ideo gratia gratum faciens non solũ daf ad remissionem culpe. sed et ad augm et firmitatem iustie: et sic confertur ho sacramento. ¶ Ad 2m dcm: q sicut ex ipso nomine apparet: hoc sacramentum datur ad firmandũ quod prius inuenit: et ideo non debet dari his qui non hñt gratiaz. et pp hoc sicut non daf non baptizatis: ita non debet dari adultis peccatoribus: nisi p pnias repat; Vñ dicif in aurelianẽsi ↄcilio: vt ieiuni ad ↄfirmationẽ veniant: vt moneanf ↄfessionẽ facẽ p9: vt mũdi donũ spũs. s. valeant accipe: et tunc p hoc sacrz pficif pnie effũs: sic et bapl: q2 per gram collatam i ho sacro: ↄseqtur penitens pleniorem remissionẽ pcti: et si aliqs adl t9 in pcõ exñs: cui9 ↄsciaz si hz: vl si ẽt nõ pfecte ↄtritus accedit per grãm collatã in hoc sacro ↄsequetur rẽissionem pcõz. ¶ Ad 3m dicendũ: q sic dcm est: gra sacral addit sup grãm gtum facientẽ cõit sumptã aliqd effectiuũ spẽal effectus ad qd ordinaf sacrm. Si ergo considerecf gra in hoc sacro collata: qm ad id qd ẽ cõe: sic per ho sacrm ñ ↄferf aliq alia gra: q per bapm: sed q prius inerat augef. Si autem consideretur qm ad illud speciale quod superadditur: sic est eiusdem speciei cũ ipso.

¶ Utrũ ho sacrm sit oibus exhibendum. Ar. viij.

pm. Ad octauum sic pceditur. Videtur q hoc sacramentũ nõ sit omnibus exhibẽdũ. Hoc. n. sacrm ad qdã excellenam datur: vt dcm est: sz id qd ad excellentiam pertinet non competit oibus: g ho sacramentum non dz oibus dari. ¶ p. Per hoc sacrm augef aliqs spũalr in pfectaz etatẽ: sed perfecta etas repugnat etati puerili. g ad minus puer; dari nõ dz. ¶ p. sicut Melchiades papa dicit: p9 bapm ↄfirmamur ad pugnam: sed pugnare ↄpetit mulieribus pp fragilitatẽ sexus: g nec mulieribus hoc sacrm debz dari. ¶ p. Melchiades papa di. q qs uis ↄtiuo transituris sufficiant regenerationis beneficia victuris tñ ↄfirmationis beneficia necessaria sunt: q2 ↄfirmatio armat et instruit ad agones mũdi h9i: et prelia reseruandos: qui aũt post baptismũ cũ acqsita innocẽtia immaculatus puenerit ad mortẽ cõfirmaf morte: qui iam non põt peccare post mortem: g statim morituris non debet hoc sacramentũ cõferri: et sic nõ dz oib9 dari.

Sz contra est qd dr Actu. 2. q. s. s. adueniens repleuit totã domũ. per quã significaf eccla. et postea subdif q repleti sunt omnes. s. s. sed ad illam plenitudinem ↄñdam hoc sacrm daf. g est omnibus qui sunt i eccla exhibendum.

Rñdeo dcz: q sicut dcm est: per hoc sacramentuz pmouetur homo spũalis in etatẽ perfectam: hoc aũt est de intentione nãe: vt ois q corpalr nascitur ad perfectã etatẽ perueniat. sz ho quoq impeditur pp corruptibilitatem corporis: qd morte puenif multo autem magis d intentione dei est oia ad perfectionez ducere: ex cuius imitatione hoc natura participat: vñ et Deut. 32. dr Dei perfecta sunt opera. aia ãt ad quam pertinet spũalis natiuitas: et spiritualis etatis pfectio: immortal est: et põt sicut tempore senectut; spiritualẽ natiuitatẽ cõseq: ita i tpe iuuentutis vel pueritie cõseq

Ad 2m
ad 3m.
2m.
3m.
4m
l oppm.
Rño. pncipa.

perfectam etatem: quia huiusmodi corporales etates anime non preiudicant: et ideo hoc sacramentum debet omnibus exhiberi.

Ad primum. **Ad primum** ergo dicendum: quod hoc sacramentum datur ad quandam excellentiam: non quidem unius hominis ad alium sicut sacramentum ordinis: sed hominis ad seipsum: sicut idem perfectus vir existens habet excellentiam ad se puerum.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut dictum est: etas corporalis non preiudicat anime. unde etiam in puerili etate potest consequi perfectionem spiritualis etatis: de qua dicitur Sap. 4. Senectus venerabilis non est diuturna neque numero annorum computata: et inde est quod multi in puerili etate propter robur spiritus sancti perceptum usque ad sanguinem fortiter certauerunt pro christo.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod sicut Chry. dicit in homelia de machabeis. In mundanis agonibus etatis forme generis dignitas requiritur: et ideo seruis: ac mulieribus senibus ac pueris ad eos aditus denegatur in celestibus autem omni persone etati ac sexui in discreta facultate stadium patet. Et in homel. de militia spirituali dicit. Apud deum femineus etiam militat sexus. Multe namque femine animo virili spiritualem militiam gesserunt. Quedam enim interioris hominis virtute viros equauerunt in agonibus martyrum: quedam etiam fortiores viris extiterunt: et ideo etiam mulieribus hoc sacramentum conferendum est.

ad 4m. ¶ Ad 4m dicendum: quod sicut dictum est anima ad quam pertinet spiritualis etas: immortalis est: et ideo morituris hoc sacramentum dandum est ut in resurrectione perfecti appareant: secundum illud Ephe. 4. Donec occurramus in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis christi. Et ideo Hugo de san. vic. Omnino periculosum esset si ab hac vita sine confirmatione migrare contingeret: non quia damnaretur. nisi forte propter contemptum: sed quia detrimentum perfectionis pateretur. Unde etiam pueri confirmati decedentes maiorem gloriam consequuntur sicut et hic maiorem obtinent gratiam. auctoritas autem illa intelligitur: quantum ad hoc quod morituris non est necessarium hoc sacramentum propter periculum pugne presentis.

¶ Utrum hoc sacramentum sit conferendum in fronte. Ar. ix

Ad nonum sic proceditur. Videtur quod hoc sacramentum non sit conferendum homini in fronte hoc enim sacramentum est perfectiuum baptismi: ut supra dictum est sed sacramentum baptismi confertur homini in toto corpore: ergo hoc sacramentum non debet conferri solum in fronte. pm.

¶ Preterea. hoc sacramentum datur ad robur spirituale ut supra dictum est: sed spirituale robur maxime consistit in corde ergo hoc sacramentum magis debet conferri supra cor quam in fronte. 2m.

¶ Preterea. hoc sacramentum datur homini ad hoc quod libere fidem christi confiteatur: sed ore fit confessio ad salutem: ut dicitur Ro. 9. ergo hoc sacramentum debet magis conferri circa os quam in fronte. 3m.

Sed contra est quod Rabanus dicit in lib. de institutione cleri corum. Signatur baptizatus chrismate in summitate capitis per sacerdotem per pontificem vero in fronte. I opp^m

Respondeo dicendum: quod sicut supra dictum est: in hoc sacramento homo accipit spiritum sanctum ad robur spiritualis pugne. ut fortiter etiam inter aduersarios fidei christi fidem confiteatur: unde conuenienter signatur chrismate signo crucis in fronte propter duo primo quidem quia insignitur signo crucis: sicut miles signo ducis quod quidem debet esse euidens et manifestum: inter omnia autem loca corporis humani maxime frons manifesta est que quasi nunquam obtegitur: et ideo linitur confirmatus chrismate in fronte: ut in manifesto se demonstret esse christianum. sicut et apostoli post acceptum spiritum sanctum se manifestauerunt: qui prius in cenaculo latebant. secundo Rn^o principalis.

q2 aliqs īpedit a libera cōfessione nois xpi pp duo .s. pp timorē ꝛ pp verecundiam vtriusqꝫ autem hoꝝ signum maxime manifestatꝛ ī fronte pp duo .s. pp ꝓpinquitatēꝫ imaginatiōis: ꝛ pp hoc ꝙ spūs a corde directe ad frontē ascendūt: vñ verecūdati erubescūt timētes aūt palescūt: vt dꝛ .4. Eth. ꝛ iō in frō te signatꝛ chrismate vt neqꝫ pp tiorē neqꝫ pp erubescentiam nomen xpi confiteri pretermittat.

Ad pᵐ **Ad pmū** ergo dōm: ꝙ p baptismuꝫ regñamur ad vitam spiritualem: q̄ ad totum hominem ptinet: sed in ꝯfirmatione roboramur ad pugnam: cuius signum ferendum est in fronte .q. in euidenti loco.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ pnᵐ fortitudinis est in corde: sꝫ signuꝫ apparet in fronte. vñ dicitꝛ Eze .3. Ecce dedi frontem tuā duriorem frontibus coruꝫ: ꝛ ideo sacramentum eucharistie quo hō in seipso ꝯfirmatur: ptinet ad cor: ſꝫ illud ps. Panis cor: hoīs confirmet: sed ad sacꝛm ꝯfirmationis requiritur signum fortitudinis ad alios: ꝛ ideo exhibetur in fronte.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ hoc sacꝛm datꝛ ad libere ꝯfitendum: nō aūt ad cōfitendum simplr̄: q2 hoc fit ēt ī baptismo: ꝛ ideo ñ debet dari in ore sed in fronte vbi apparent signa passionū: qb⁹ libā ꝯfessio īpeditꝛ.

¶ Utrum ille qui cōfirmatur debeat teneri ab alio. Ar. x.

pᵐ 

D decimū sic ꝓcedit: vꝛ ꝙ ille q ꝯfirmatꝛ ñ dꝫ ab alio teneri ad ꝯfirmationeꝫ hᵒ enim sacramentum non soluꝫ pueris: sed etiam adultis exhꝛ: adulti autēꝫ per seipsos stare pñt ꝫ rediculum est ꝙ ab alio teneantur.

¶ P̄. ille qui iam est de ecclesia liberum habet accessum ad ecclesie principem qui est epūs: sed hoc sacramentum sicut dictum est. non exhibetur nisi baptizato: qui iam est membrum ecclesie. vꝛ ergo ꝙ ñ debeat per alium exhiberi epō ad hoc sacramentum recipiendum.

¶ P̄. hoc sacꝛm datꝛ ad robur spirituale: quod magis viget ī viris q̄ꝫ in mulieribus: ſm illud ꝓuer. vlt. Mulierēꝫ quis fortē īueniet.

Sꝫ ꝯtra est qd̄ Inno. papa dicit: ꝛ hꝛ in decre. 30 .q .4. Si qs ex coniugio filiuꝫ aut filiam alterius de sacro fonte susceperit. aut chrisma tenuerit ꝛc. ergo sicut requiritur ꝙ aliquis baptizatum de sacro fonte leuet: ita debet aliquis teneri ad sacꝛm confirmationis accipiendum. ī oppᵐ

Rñdeo dōm: ꝙ sicut dictum est hoc sacramentuꝫ exhibetꝛ hoī ad robur pugne spiritualis. sicut aūt aliquis de nouo natus indiget īstructore in his q̄ pertinent ad conseruationē vite: ſm illud Heb. 12. patres quidem carnis nostre habuimus eruditores et obtemperabamus eis: ita illi q assumuntꝛ ad pugnam indigēt eruditoribus: a q̄bus instruātur. de his que pertinēt ad modū certaminis. Et ideo in bellis mālib⁹ constituuntur duces et centuriones: p quos alij gubernentꝛ: ꝛ pp hoc ille qui accipit hoc sacꝛm ab alio tñr .q. p alium in pugna spūali erudiendus: silr̄ etiam q2 p hoc sacꝛm ꝯfertur hoī perfectio spūalis etatis sicut dictū est: ideo ille qui ad sacramentum accedit sustētatur: quasi adhuc spiritualiter ībecillis et puer. Rñᵒ. pncip.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ lꝫ ille q cōfirmatur sit adult⁹ corporaliter: nōdum tñ est adultus spūaliter. Ad pᵐ

¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ lꝫ baptizatus sit effectus membrum ecclesie non duꝫ tamē est ascript⁹ militie xpiane: ꝛ iō epō tanq̄ꝫ duci exercitus per alium exhibetꝛ iā militie xpiane ascriptum. Non eñ dꝫ aliū ad

confirmationem tenere qui nõdũ est ɔfirmatus. ¶ Ad 3m dõz: ꝙ sicut dr Coll. 3o. in xp̃o iesu nõ est masculus neq; femia ⁊ idõ non differt vtrum masculus vel femina teneat aliquem in confirmatione.

Ad 3m

¶ Utrũ sol⁹ ep̃s hoc sacr̃m ɔferri possit. Ar. xi.

primuz



AD vndecimũ sic pcedit: vr ꝙ nõ solũ ep̃s hoc sacr̃m cõferre possit. Gre. n. scribens Januario ep̃o dic̃ puenit ad nos quosdã scãdalizatos fuisse ꝙ presbiteros chrismate tangere eos q̃ baptizati sunt ꝓhibuimus: ⁊ nos q̃dem ẜm veterem vsum nr̃e eccl̃ie fecimus. sed si oĩo de hac re aliqui ɔtristant: vbi ep̃i desunt vt p̃sbi i frontibus baptizatos tãgere debeant ɔcedim⁹: sz illud qð ptinet ad necessitatẽ sacroꝝ ñ est pp euitandũ scandalũ immutandũ. g vr ꝙ non sit de necessitate h⁹ sacri ꝙ ab ep̃o ɔferat. ¶ p̃. sacr̃m baptismi videtur maioris efficacie q̃ sacr̃z ɔfirmatiõis: q2 p bapm fit plena remissio pctõꝝ: ⁊ q̃tum ad culpam: ⁊ q̃m ad penã qð nõ fit i h° sacro: sed simplex sacerdos ex suo officio p̃t tradere sacr̃m bapi. ⁊ in necessitate q̃libet ẽt nõ ordinatus p̃t baptizare: g nõ est de necessitate h⁹ sacri ꝙ ab ep̃o ɔferat. ¶ p̃. Sũmitas capit; vbi ẜm medicos est locus rõnis. s. pticularis: q̃ dr ṽtus cogitatiua: est nobilior fronte vbi est locus imaginatiue ṽtutis: sed simplex sacerdos p̃t baptizatos vngere chrismate i ṽtice: g multo magis potest eos chrismate signare in fronte: quod ptinet ad hoc sacramentum.

2m

3m.

Sz ɔtra est quod Euse. papa. di. Man⁹ iposi tionis sacr̃m magna veneratione tenendũ est qð ab alijs ɔfici ñ potest. nisi a summis sacerdotib⁹ nec tempore apostoloꝝ ab alijs q̃ ab ipsis apostolis legitur aut scitur peractũ eẽ: nec ab alijs q̃ q̃ eorũ locũ tenent nunq̃ perfici potest aut fieri debet nam si aliter p̃sumptum fuerit irritũ h̃eatur ⁊ vacuum: nec inter ecclesiastica vnq̃ reputabitur sacra. ẽ igr̃ de necessitate h⁹ sacri: qð dr sacr̃m manus impositionis: ꝙ ab ep̃o tradatur.

I oppm

Rñdeo dõm: ꝙ in quol; opere vlt. confirmatio sup̃me arti aut virtuti reseruatur: sic̃ preparatio mãe pertinet ad iferiores artifices: supior ãt dat formã. Supremus est autem ad quẽ ptinet vsus qui est finis artificiatoꝝ et ep̃la que a notario scribit a domino signat: fideles autẽ xp̃i sũt q̃dam diuinũ op⁹ ẜm illð. i. ad Corin. 3. Dei edificatio estis. sunt ẽt .q. q̃daz ep̃la. spũ dei scripta: sicut dr. 2. Cor. 3. Hoc ãt confirmationis sacramentum est. q. vlt. ɔsummatio sacri bapi: ita. s. ꝙ per bapm edificat hõ in domum spũalem et ɔscribit q. q̃dam spũalis ep̃la. sed per sacr̃m ɔfirmationis. q. domus edificata dedicat in templum. s. s. et quasi epistola ɔscripta signat signos crucis. Et ideo huius collatio sacris ep̃is reseruatur: q̃ obtinent: summam ptãtem in eccl̃ia: sicut ⁊ in primitiua ecclesia p impositionem manus apostolorum: q̃ꝝ vicem gerũt ep̃i: plenitudo. s. s. dabatur: vt habetur Ac. 8. Uñ Urban⁹ papa dic. Oẽs fideles p man⁹ ipositionẽ ep̃oꝝ. s. s. p⁹ bapm accipe dñt: vt pleni xp̃iani iueniant

Rñõ. princi.

Ad primũ g dõm: ꝙ papa i ecclesia h; plenitudinem ptãtis: ex q̃ p̃t q̃dã: q̃ sũt supioꝝ ordinũ: ɔmittẽ iferiorib⁹ q̃busdã: sic̃ q̃busdam p̃sbiteris cõcedit ɔferre minores ordies: qð ptinet ad ptãtem ep̃alem: ⁊ ex hac plenitudine potestat; ɔcessit beatus Greg. papa. ꝙ simplices sacerdotes hoc cõferrent sacr̃m: q̃diu scãdalum tolleret. ¶ Ad 2m dõz

Ad pm

Ad 2m

q sacrm baptismi e efficaci9 q h9 sacrm qntu ad remotione mali. eo q est spualis gnō: que est mutatō de non eē in esse: hoc aut sacrm ē efficatius ad pficiendu in bono: qr est quoddā spuale augmētū de esse ipfecto ad esse pfectum: r ideo

Ad 3m. hoc sacrm digniori mistro pmitti tur. ¶ Ad 3m dōm: q sicut Rabanus di. in li. de institutiōe clericorum. Signar baptizat9 chrismate in summitate capitis p sacerdotē p pontificem vo in fronte: vt i pori vnctione significet sup ipm. s. s. descensio ad hitationē deo pferendā: in 2a quoq vt eiusdē. s. s. septiformis grā cu oi plenitudine scitatis r scie r vtutis venire i hoie declararet. Non g pp digniorē ptem: sed propter potiorem effectū hec vnctio episcopis reseruatur.

¶ Utrum ritus huius sacramenti sit conueniens. Ar. xij.

pm Ad duodecimū sic pcedit: vr q rit9 h9 sacri n sit pueniēs. Sacrm. n. bap ē maioris necitatis q h9 sacr vt. s. dcm est. sed baptismo deputant certa tpa

2m. . s. pasca r pēthecostes: g ēt huic sacro aliqd certū tps dz pfigi ¶ p sicut hoc sacrm reqrit deuotionē et dantis r recipientis: ita ēt r sacramentum baptismi: sed in sacro bap non requirit q a ieiunis sumatur vel pferatur: g videtur inconuenienter statutū in concilio aureliano: vt ieiuni ad pfirmationem veniant: r in cōcilio meldēsi vt epi nō nisi ieiuni per impōnē

3m manuū. s. s. tradāt. ¶ p. chrisma ē quoddā signum plenitudinis. s. s. vt. s. dcm est. sed plenitudo. s. s. data est fidelibus xpi i die pēthecostes: vt hr act. 2. mag g dz chrisma pfici r bndici i festo pēthecostes q in cena domini.

1opp m Sz ctra est vsus ecclesie q a spūsctō gubernat.

Rndeo dōz: q dns Mat. 18. Fidelib9 suis promisit dicens. vbi fuerint duo vl tres pgregati in nomine meo ibi su i medio eo r iō firmiter tenendū est q ordinationes eccl'ie dirigantur sm sapiaz xpi: r pp hoc certū eē dz rit9 qs eccl'ia obseruat i h9 et in alijs sacris eē pueniētes. Rño pncip.

Ad pm Ad primum g dōm: q sicut Melchiades papa dic: ita puncta sūt hec duo sacra. s. bap r pfirmationis vt ab inuicem nisi morte pueniente nullaten9 possint segregari: r vnū sine altero rite pfici nō pōt r iō eadem tēpora sunt pfirta bap9 solēniter celebrando r huic sacro: sed qr hoc sacrm a solis epis: dar q non sunt sp pñtes vbi psbri baptizant oportuit: qntū ad cōe vsū sacri pfirmationis etiam in alia tempora differri. ¶ Ad 2m dōm: q ab illa phibitiōe excipiunr infirmi et morte periclitantes: sicut in statuto meldēsis psilij legir r iō pp multitudinem fideliū: r pp pericula imminentia sustinet vt hoc sacrm qd nō nisi ab epis dari pt: ēt a n ieiunis det vel accipiar: qr vn9 eps pcipue in magna diocesi non sufficeret ad homines pfirmandos: si eis tps artaret: vbi tn pgrue obsuari pt puēiēti9 ē vt a ieiunis detur r accipiatur. ¶ Ad 3m dōm Ad 3m q sicut ex pcilio Marti pape hr. oi tpe licebat chrisma pficē: s qr solēnis bap9 ad quē rqrir vs9 chrismatis in vigilia pasce celebrar: cōgrue ordinatū ē vt p biduū añ ab epō chrisma bndicar: vt possit per diocesim destinari dies ēt ille sat pgruit ad mās sacramētoꝝ bndicendas: in quo fuit eucharistie sacrm institutum: ad qd oia alia sacramenta quodammodo ordinantur: sicut dictum est.

¶ De sacramento eucharistie. Questio. lxxiij.


onsequenter psid^m e d sacro eucharistie. Et p^o de ipo sacro. 2° de mã. 3° de for^a. 4° d effectu. 5° de recipiẽtibus hoc sacrm. 6° de mistro. 7° de ritu. ¶ Circa p^m qrunt. 6. p^o vtrũ eucharistia sit sacrm. 2° vtrum sit vnum vel plura. 3° vtrũ sit d necitate salut. 4° de noib^9 ei^9. 5° de istitutiõe ipsius. 6° d figuris ei^9.

¶ Utrũ eucharistia sit sacramentum. Ar. 1.

p^m 
D primuz sic pceditur vr q eucharistia ñ sit sacrm. Ad idẽ .n. ñ dñt ordiari duo sacramenta: qr vnumqdqz sacrm efficax ẽ ad suũ effm pcedẽdum. cũ g ad pfectões ordicr ɔfirmatio ꝛ eucharistia: vt di. Dio. 4. ec. c. hie. vr euchari^a ñ eẽ sacrm: cũ ɔfirmatio sit sacrm: vt p^ius hitũ ẽ.
2^m. ¶ P. q̃lz sacro no. le. id qd visibilr subijcir sensui efficit iuisibilẽ eff^m sacri sicẽ ablutio aq̃ cãt ꝛ characterẽ baptismalẽ ꝛ ablutionẽ spũalem: sicẽ .s. dcm ẽ: sz spẽs pãis ꝛ vini: q̃ subijciunr sensui in h^o sacro ñ efficiũt: nz ipm corp^9 xpi verũ qd est res ꝛ sacrz: nz corp^9 mysticũ: q ẽ res tm in euchari^a: g vr q euchari^a ñ sit
3^m sacrz no. le. ¶ P. sacra no. le. hñtia mãm i vsu mãe pficiunr: sicẽ bap^9 i ablutiõe: ꝛ ɔfirmatio in chrismatis ɔsignatiõe: si g euchari^a sit sacrm: pficerr i vsu mãe ñ i ɔsecratione ipi^9 mãe: qd pz eẽ falsuz: qr for^a h^9 sacri sunt vba q̃ in ɔsecratione mãe dir: vt. i. patebit: g euchari^a non est sacramentum.

1 opp^m Szotra est q in collecta dr hoc tuũ sacrm ñ sit nobis reatus ad penam.

Rñdeo dĩm: q sacra ecclesie ordinar ad subueniẽduz hoi in vita spũali. Uita ãt spiritualr vite corpali ɔformar eo q corpalia spũaliũ silitudinẽ gerũt. M̃ai^m est ãt: q sicẽ ad vitã corpalẽ reqritur gnõ p q̃ hõ vitã accipit et augmentũ q̃ homo perducitur ad pfectiones vite: ita et reqritur alimentum quo homo conseruar in vita. Et ideo sicut ad vitam spiritualem oportuit esse baptismuz qui est spiritualis regeneratio: et confirmationem: que ẽ spirituale augmẽtum ita: optuit eẽ sacrm eucharistie: qd est spãle alimẽtum. Rñ^o pncī.

Ad primũ g dĩm: qd duplr ẽ pfectio. Una q̃ est i hoie ad quã pducir p augmẽtũ et talr pfectio ɔpetit ɔfirmatiõi. Alia ãt ẽ pfectio alicui^9 extriseci hoiem ɔseruantis: puta ex adiunctione quã hõ ɔseqr et adiunctio ne cibi vel idumẽti vl alicui^9 h^9i: ꝛ talis pfectio ɔpetit eucharistie que est spũalis refectio. Ad p^m

¶ Ad 2^m dĩm: q aq̃ bap^i ñ cãt aliquẽ spũalẽ eff^m pp ipaz aq̃: sz pp vtutẽ. s. s. i aq̃ exñtẽ vñ Chri. di. sup illd Jo. 5. Aug. dñi hz tps ꝛc. In baptizatis nõ simplr aq̃ operar. sz cũ. s. s. suscepit grãm: tũc oĩa soluit pctã. Sicẽ. n. se hz vt^9. s. s. ad aquam baptismi: ita se hz corp^9 xpi verũ ad spẽs panis ꝛ vini: vñ spẽs pãis et vini non efficiunt aliquid nisi virtute corporis xpi veri. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dĩm: q sacrm dr ex eo q ɔtinet aliquid sacrum pt ãt aliqd esse sacrũ duplr. s. absolute ꝛ in ordiatione ad aliud. Hec est autẽ dña inter eucharistiam ꝛ alia sacramẽta habentia mãm sensibilez eucharistia .n. ɔtinet aliqd sacrum absolute. s. ipm xpm: aq̃ vo bap^i ɔtinet aliqd sacrũ i ordine ad aliud. s. vtutem ad sanctificandum: ꝛ eadẽ rõ ẽ de chrismate et similibus ꝛ iõ sacrm eucharistie perficir i ipsa consecratione mãe, alia vero sacramẽta Ad 3^m

ꝯficiuntur in applicatione materie ad hoīem sanctificandū. et ex hoc ētiā ꝯsequitur alia differētia. nam in sacramento eucharistie τ id qđ est res τ sacramentū est ip sa maā: id autem quod est res tantum est in suscipiente. s. grā que confert: in bapᵒ autē vtrumq; est in suscipiente. s. et character q̄ est res τ sacramentum: et gratie remissionis peccatoꝝ: que est res: tm̄ τ eadem ratio est de alijs sacris.

¶ Utꝝ hoc sacrm̄ sit vnū vł plā. Articulo. ij.

pᵐ AD secundum sic ꝑceditur. Uł ꝙ eucharistia non sit vnū sacramentum sed plura. dicit enim collecta. Purificēt nos dn̄e sacramenta que sumpsimus quod qdē dicit ꝑpter eucharistie susceptionem: ergo eucharistia non est vnū sacramentum sꝫ plura. ¶ P̄. ipossibile est multiplicato genere nō

2ᵐ. multiplicari speciem: sicut vnᵒ hō sit plura aīalia sed signum est genus sacramenti: vt. s̄. dcm̄ est cum igitur in eucharistia sint plura signa. s. panis τ vinum videtur conueniens esse ꝙ sint plā sacrā. ¶ P̄

3ᵐ. hoc sacrm̄ conficit in ꝯsecratione materie sicut dcm̄ est: sed in hᵒ sacramento est dupliciter materie consecratio: ergo est dupliciter sacramentum.

ſ oppᵐ Sꝫ contra est quod apost. di. j. ad Coꝛ. 10. Unus panis et vnum coꝛpus multi sumus omnes qui de vno pane et vno calice participamus. Ex quo patet ꝙ eucharistia est sacrm̄ ecclesiastice vnitatis: sed sacramētum similitudinem gerit rei: cuiᵘ est sacramētum: ergo eucharistia est vnum sacramentum.

Rn̄o pn cipaliř. Rn̄deo dicēdum: ꝙ sicut dicitur. 5. metha. vnum dicit non solum quod est indiuisibile vł quod est continuū: sed etiā quod est perfectum: sicut cū dicitur vna domus τ vnᵘ hō. est autē vnum in ꝑfectione: ad cuius integritatem concurrunt oīa q̄ requiruntur ad finē eiusdē: sicut homo integratur ex oībus mēbꝛis necessarijs ad operationem aīe: τ domus integratur ex partibᵘ q̄ sunt necessarie ad inhabitandū: τ sic hoc sacramentum dicitur vnū. oꝛdinatur enim ad spiritualem refectionē que cōformatur coꝛpoꝛali. ad coꝛpoꝛalē autem refectionē duo requirunt. s. cibus qui est alimentū siccū: et potus qui est alimētum humidū: et iō etiam ad integritatē huiᵘ sacramenti duo cōcurrunt. s. spūał cibus τ spiritualis potus: ꝫm illđ Jo. 6. caro mea vere est cibus/ et sanguis meus vere est potus: ergo hoc sacramentum multa quidē est materialiter: sed vnū foꝛmaliř et perfectiue.

Ad pᵐ Adprimum ergo dicēdum: ꝙ ł collecta eadem τ pluraliter dꝛ primo purificēt nos sacramenta que sumpsimus: et postea singlř subditur hoc tuū sacrꝫ non sit nobis reatus ad penā: ad ostendendum ꝙ hoc sacramentū quodammō est multa: simpliciter autem vnū. ¶ Ad 2ᵐ dicēdum: ꝙ panis et vinū materialiter quidē sūt plura signa: foꝛmaliter ꝟo τ perfectiue vnum inq̄tum ex eis perficitur vna refectio. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū: ꝙ ex hoc quod est duplex cōsecratō materie huiᵘ sacramenti: non pōt plus haberi nisi ꝙ hoc sacramētū materialiter est multa vt dcm̄ est. Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ

¶ Utrum eucharistia sit de necessitate salutis. Ar. iij.

pᵐ. AD tertium sic ꝑceditur: videtur ꝙ hᵒ sacrm̄ sit de necessitate salutis. dt. n. dn̄s Jo. 6. Nisi mādūcaueritis carnē filij hoīs et biberitis eiᵘ sanguinē n̄ hēbitis vitā in vobꝫ in hᵒ sacro māducat

caro xpi: et bibit sāguis ei⁹ q̄ sine hoc sacramēto n̄ pōt hr̄e hō salutē 2m. spūal' vite. ¶ P̄. hoc sacr̄m ē qđdā spūale alimentū: sed alimentū corporale ē de necītate corpal' salutis: 3m q̄ et hoc sacr̄m ē de necītate salutis spūal. ¶ P̄. sic bap⁹ ē sacr̄m dn̄ice passionis sine q̄ nō est salus ita et eucharistia. di. n. apl's. i. Cor. 2. q̄ tiēscūqz mādūcaueritis panē hūc et biberitis calicē mortē dn̄i annūciabitis donec vēiat q̄ sic bap⁹ est de necītate salutis: ita et h⁹ sacr̄m.

Sz ɔtra est qđ Aug. scribit. Bōifacio ɔ̄ pelagianos. Nec illud cogitetis puulos vitā hr̄e n̄ posse: q̄ sunt expertes corporis et sanguinis xpi.

Rn̄deo dicēdū: q̄ in hoc sacro duo sunt ɔsiderāda .s. ipm̄ sacr̄z et res sacri. Dcm̄ ē aūt q̄ res sacri. ē vnitas corpis mystici: sine qua non pōt eē salus nulli .n. pz adit⁹ salutis extra ecclīam: sicut nec i diluuio absqz archa Noe q̄ signat ecclīam: vt hr̄ illa. Pe. 3. Dcm̄ ē aūt. s. q̄ res alicuius sacri haberi pōt an̄ pceptionē sacri: ex ipso voto sacri pcipiēdi vn̄ an̄ pceptionē h⁹ sacri pt hō habere salutem ex voto pcipiendi h⁹ sacr̄m: sicut et an̄ bapm ex voto baptismi: vt. s̄. dcm̄ est. Tn̄ est dr̄ia q̄tuz ad duo. p⁹ qdē q̄z bap⁹ est pn̄m spūalis vite et ianua sacrorum: eucharistia ṽo ē. q. ɔsūmatio spūalis vite: et oium sacroꝝ finis: vt. s̄. dcm̄ est Per scificationes. n. oium sacrorum fit preparatio ad suscipiēdam vel ɔsecrandā eucharistiam: et ideo pceptio baptismi ē necessaria ad ichoandā spūalē vitaz: pceptio autem eucharistie ē necīa ad cōsumandaz ipsam non ad hoc q̄ simplr habeat: sed sufficit eā hr̄e i voto: sicut et finis hr̄ in desiderio et in itētione. alia dr̄a est: q̄z p baptisinū ordiat hō ad eucharistiā et ideo ex h⁹ ipso q̄ pueri baptizātur: ordinant p ecclīam ad eucharistiā: et sic sic ex fide eccl'e credūt sic ex intentione eccl'e desiderant eucharistiam et p ɔn̄s recipiūt rē ipsius: sed ad bapm nō ordinat p aliud p̄cedens sacramētū. et iō an̄ susceptionē bapi nō hn̄t pueri aliquo mō bapm in voto: sz soli adulti: vn̄ rē sacri non pn̄t pcipere sine pceptione sacri: et iō hoc sacr̄z nō h⁹ mō ē d necītate salutis sic bap⁹.

Ad primum q̄ dcm̄: q̄ sic Aug. di. exponens illud ṽbū Jo. hūc cibū et potū. s. carnis sue et sāguinis societatē vult intelligi corporis: et mēbrorum suoꝝ: qđ est ecclesia in predestinatis: et vocatis: et iustificatis: et glorificatis: sanctis et fidelibus eius. Unde sicut ipse dicit in epl'a ad Bonifacium: nulli ē aliquatenus ambigendū tūc vnūquēqz fideliū corporis sanguinisqz domini participē fieri: q̄n in baptismate mēbruz corporis xpi efficit nec alienari ab illius panis calicisqz ɔsortio. Etiā si an̄qz panē illuz cōedat et calicem bibat: de hoc seculo i vnitate corporis xpi ɔstitutus abscedat. ¶ Ad 2m dcm̄ ē: q̄ hec dr̄ia est inter alimētū corporale et spūale: q̄z alimentuz corpale ɔuertit in sbam ei⁹ q̄ nutrit et iō nō pōt hoi valere ad vite ɔseruationez alimētū corpale nisi realiter sumat: sed alimentum spūale ɔuertit hoiem in seipm̄: bz illđ qđ Aug. di. i lib. ɔfes. q̄ q. audiuit vocem xpi dicētis sibi: nec tu me mutabis in te sic cibū carnis tue sed tu mutaberis in me. Pōt ēt aliqs i xp̄m mutari et ei in corpari voto mētis sine h⁹ sacri pceptione: et iō nō est sile. ¶ Ad 3m dcm̄: q̄ bap⁹ ē sacr̄m mortis et passiōis xpi: put hō regn̄atur i xpo ṽtute passiōis ei⁹ sz eucharistia ē sacr̄m passiōis xpi put hō pficit i vnione ad passuz xp̄m vn̄ sic bap⁹ dr sacr̄m fidei q̄ est fundamētuz spūalis vite: ita eucharistia dr sacr̄z charitatis: q̄ ē

Margin notes: 2m (beside "spūale alimentū"); 3m (beside "q̄ et hoc sacr̄m"); I opp.m (beside "Sz ɔtra"); Rn̄o. pncip. (beside "Rn̄deo"); Ad pm (beside "Ad primum"); Ad 2m; Ad 3m.

vinculum perfectionis: vt dicitur Col. 3.

¶ Utrum hoc sacramentum pluribus nominibus nominetur. Ar. iiij.



p^m Ad quartum sic proceditur: videtur quod inconuenienter hoc sacramentum pluribus nominibus nominetur. Nomina enim debent respondere rebus: sed hoc sacramentum est vnum: vt dictum est: ergo non debet

2^m. pluribus nominibus nominari. ¶ Praeterea species non notificatur conuenienter per id quod est commune toti generi sed eucharistia est sacramentum nouae legis omnibus autem sacramentis commune est: quod in eis confertur gratia quod significat nomen eucharistiae: quod est idem quod bona gratia omnia etiam sacramenta remedium nobis afferunt in via praesentis vitae: quod pertinet ad rationem viatici: in omnibus etiam sacramentis fit aliquod sacrum quod pertinet ad rationem sacrificij et per omnia sacramenta fideles subinuicem communicant quod significat hoc nomen synaxis in greco. vel communio in latino:

3^m ergo haec nomina non conuenienter adaptantur huic sacramento. ¶ Praeterea hostia videtur esse idem quod sacrificium: sicut ergo non proprie dicitur sacrificium ita nec proprie dicitur hostia.

Sed contra est quod vsus fidelium habet. (oppm)

Respondeo dicendum: quod hoc sacramentum habet triplicem significationem. Unam quidem respectu praeteriti. inquantum scilicet est memoratiuum dominicae passionis: quae fuit verum sacrificium: vt supra dictum est et secundum hoc nominatur sacrificium. Aliam autem significationem habet respectu rei praesentis scilicet ecclesiasticae vnitatis cui homines aggregantur per hoc sacramentum et secundum hoc nominatur communio vel synaxis. Dicit enim Damascenus 4. li. Quod dicitur communio quia communicamus per ipsam christo: et quia participamus eius carne et deitate: et quia communicamus et vnimur adinuicem per ipsam. Tertiam significationem habet respectu futuri: inquantum scilicet hoc sacramentum est praefiguratiuum fruitionis dei quae erit in patria. et secundum hoc dicitur viaticum: (Rn^o pnci.)

quia hoc praebet nobis viam illuc perueniendi: et secundum hoc dicitur etiam eucharistia. id est bona gratia: quia gratia dei vita eterna: vt dicitur Ro. 6. Uel quia realiter continet christum qui est plenius gratia: dicitur etiam in greco metalipsis. id est assumptio: quia vt Damascenus dicit per hoc filij deitatem assumimus.

Ad primum ergo dicendum: quod nihil prohibet idem pluribus nominibus nominari secundum diuersas proprietates vel effectus. ¶ Ad 2^m dicendum: quod id quod est commune omnibus sacramentis attribuitur antonomastice ei propter eius excellentiam. ¶ Ad 3^m dicendum: quod hoc sacramentum dicitur sacrificium: inquantum repraesentat ipsam passionem christi: dicitur autem hostia: inquantum continet ipsum christum qui est hostia salutaris. vt dicitur Ephe. 5. Ad p^m Ad 2^m Ad 3^m

¶ Utrum institutio huius sacramenti fuerit conueniens. Ar. v.



Ad quintum sic proceditur: videtur quod non fuerit conueniens institutio istius sacramenti: vt enim philosophus dicit in 2. de generatione: ex eisdem nutrimur ex quibus sumus: sed per baptismum qui est spiritualis regeneratio: accipimus esse spirituale. vt Dionysius dicit 2. c. ce. hie. ergo per baptismum etiam nutrimur. non ergo fuit necessarium instituere hoc sacramentum quasi spirituale nutrimentum. p^m

¶ Praeterea per hoc sacramentum homines christo vniuntur sicut membra capiti: sed christus est caput omnium hominum: etiam qui fuerunt ab initio mundi: vt supra dictum est ergo non debuit institutio huius sacramenti differri vsque ad cenam domini. ¶ Praeterea hoc sacramentum dicitur esse memoriale dominicae passionis: secundum illud Mat. 26. Hoc facite in meam commemorationem: sed memoria est praeteritorum. ergo hoc sacramentum non debuit institui ante christi passionem. ¶ Praeterea per baptismum aliquis ordinatur ad eucharistiam quae non nisi baptizatis dari debet: sed baptismus institutus fuit post christi passionem et resurrectionem: vt patet Mat. vlt. ergo inconuenienter hoc sacramentum 2^m. 3^m 4^m

1 oppm ante passionem xpi fuit institutũ.

Sz ctra est q hoc sacr̃m institutum est a christo: de quo dicitur Mar. 7. Bene omnia fecit.

Rñ° pncip. Rñdeo dicẽdum: q cõuenienter hoc sacramentum institutum fuit in cena. in qua. s. christus vltimo cum suis discipulis fuit conuersatus. Primo quidez rõne continentie huius sacramenti: continetur. n. ipse xps in eucharistia sic̃ in sacr̃o: z iõ qñ xps ipe in ppria specie a discipulis discessurus erat in sacr̃ali spẽ seipsuz eis reliquit: sicut in absẽtia imperatoris exhibetur venerãda eius imago. Vñ Euse. nicenus dicit q qz corpus assumptũ ablaturus erat ab oculis: et illaturus syderibus necesse erat vt die cene sacramentum corporis et sanguinis sui consecraret nobis vt coleretur iugiter per mysterium quod semel offerebatur in precium. 2° qz sine fide passionis xpi nunq̃ potuit esse salus: sm illud Roma. 3. Quez pposuit dominus ppiciatorem per fidem in sanguine ei⁹: z ideo oportuit omni tempore apud homĩes esse aliquid repñtatiuũ dñice passionis: cuius in veteri qdem testamento precipuũ sacramentũ erat agn⁹ paschalis. Vñ z apl's dicit. 1. Cor. 5. Pasca nr̃m immolat⁹ ẽ xps. Successit autez in nouo testamento eucharistie sacramẽtuz qd est rememoratiuuz pterite passionis sicut z illud fuit pfiguratiuũ future. Et ideo cõueniens fuit vt imminente passione celebrato priori sacramento nouum sacr̃m institueret. Unde leo papa dicit: q vtvm breve cederent corpori antiqua obseruãtia nouo excluditur sacramẽto. Hostia in hostiam transit: sanguie sanguis aufertur: et legalis festiuitas dũ mutat̃: implet̃. 3° qz ea q̃ vltimo dñr maxĩe ab amicis recedẽtibus magis memorie cõmẽdantur: presertim qz tunc magis inflãmat̃ affectus ad amicos. Ea xo ad q̃ magis afficimur pfundi⁹ aĩo imprimuntur. Qz igit̃ vt beatus alex. papa dicit nihil in sacrificijs maius esse põt q̃ corpus z sãguis xpi nec vlla oblatio hac potior est: iõ vt in maiori veneratione haberetur: dñs in vltimo discessu suo a discipulis hoc sacr̃m instituit. Et hoc est qd Aug. dic̃ in li. rñonum ad Januarium. Saluator quo vehemẽtius cõmẽdaret mysterij illius altitudinẽ vltimũ hoc voluit infigere cordibus z memorie discipulorum a quibus ad passionem discessurus erat.

Ad pm Ad primum dicẽdum: q ex eisdem nutrimur ex quibus sumus non tamen eodem mõ nobis aduenientibus. Nam ea ex quibus sum⁹ nobis adueniunt p gñationẽ eadẽ aũt in q̃tum nutrimur nobis adueniũt p manducationem: vñ sicut p bapm regeneramur in xpo: ita p eucharistiaz manducamus xpm. ¶ Ad 2m Ad 2m dicẽdũ: q eucharistia est sacramẽtum perfectum dñice passionis tã q̃ continens ipsuz christũ passuz: et ideo non potuit instituit aũ incarnationem sed tunc habebãt locum sacr̃a que erant prefigurātiua tñ dominice passionis. ¶ Ad 3m Ad 3m dicẽdũ: q sacr̃m illud fuit institutum in cena: vt in futurũ esset memoriale dominice passiõis ea perfecta. Unde signanter dicit hoc: quotienscunq̧ feceritis de futuro loquens. ¶ Ad 4m Ad 4m dicẽdũ: q institutio respondet ordini intentionis sacramentum autem eucharistie q̃uis sit posterius baptismo in perceptione. est tamen prius in intentione: et ideo debet prius institui vel potest dici q baptismus iam erat institutus in ipso christi baptismo. Unde z iam aliqui ipso christi baptismo erant baptizati: vt legitur Jo. 3.

¶ Utrum agnus paschal fuerit precipua figura hui⁹ sacramēti. Articulo. vj.



8m AD sextum sic pceditur. Videt q agnus paschalis nō fuerit pcipua figura h⁹ sacramenti. Christus.n.dr. Sacerdos bm ordinez melchi. ppter h⁹ q melchisedech gessit figuram sacrificij xpi offerens panez z vinū: sed expresso similitudinis facit q vnū ab alio denominet: g videt q oblatio melchi. fuerit potissima
2m. figura huius sacramēti. ¶ P̄.transitus maris rubri fuit figura baptismi bm illud prima Corinthio. 10. Oēs baptizati sunt in nube z in mari: sed imolatio agni paschalis pcessit transitum maris rubri quem ɔsecutum est māna: sicut eucharistia sequitur bapm: g manna est expressior fia hui⁹ sacri q̄ agn⁹
3m. paschalis. ¶ P̄. potissima virtus huius sacramenti est q introduc nos in regnum celoꝝ sic quoddā māna sed hoc maxie prefiguratū fuit i sacramento expiationis qn pontifex intrabat semel i anno cū sanguine in sancta sanctoꝝ sic Aposto. pbat Heb. 9. g videtur q illud sacrificiuz fuerit expressior fia huius sacri q̄ agnus paschalis.

I oppm Sz ɔtra est quod apls dic. I. Corin. 5. pascha nostrum immolatus est christus: ita q epulemur in azimis sinceritat; et veritatis.

Respōdeo dōm: q in hoc sacramēto tria cō
Rn⁹ pn cipalit. siderare possumus. s. id quod ē sacramentum tantum qd est panis z vinum z id quod est res et sacramentum. s. corpus xpi verum z qd est res tantum. s. effectus huius sacramenti. Quantū ad id quod est sacramentuz tantum: potissima figura fuit huius sacramenti oblatio. Melchisedech qui obtulit panem z vinum. Quantum ad ipm christum passum: qui continet in hoc sacramento: figure eius fuerunt omnia sacrificia vet. testa. pcipue sacrificium expiationis qd erat solēnissimum. Quantum autem ad effectum fuit precipue ei⁹ figura māna quod habebat in se omnis saporis suauitatem: vt dicitur Sap. 16. Sicut z gratia huius sacramenti q̄tuz ad omnia reficit mentē. Sed agnus paschalis q̄tū ad hec tria prefigurabat hoc sacramentum. Quantum eniz ad pmum quia manducabatur cū panibus azimis bm illud Exo. 12. Edent carnes z azimos panes. Quantumvero ad 2m quia immolabatur ab omni multitudine filiorū israel. 14. luna quod fuit fia passionis xpi qui ppter innocentiam dicitur agnus. Quantū vero ad effectum quia per sanguinē agni paschalis ptecti sunt filij israel a deuastante angelo z educti de egyptiaca seruitute. Et q̄tum ad hoc ponitur figura hui⁹ sacramenti precipua agnus paschalis quia bm omnia eaz representat: z per hoc patet rnsio ad obiecta.

¶ De materia eucharistie q̄tum ad spēm. Qō. lxxiiij.



DEinde considerādū est d materia hui⁹ sacramēti. Et pmo d spē materie. 2⁰ de ɔuersione pāis z vini in corpus christi. 3⁰ de modo existendi corpus xpi in hoc sacramento. 4⁰ de accidentibus panis z vini que in hoc sacramento remanent: ¶ Circa pmum q̄runtur octo. p⁰ vtrum panis z vinum sint materia huius sacramenti. 2⁰ verū ad materiaz hui⁹ sacramēti requirat determinata q̄titas. 3⁰ ytruz ma

teria huius sacramēti sit panis triticeus. 4° vtrum sit panis azim⁹ vel fermentatus. 5° vtrum materia hui⁹ sacramenti sit vinum de vite. 6° vtrum sit admiscenda aqua. 7° vtrum aq̄ sit de necessitate hui⁹ sacramenti. 8° de q̄titate aque que apponitur.

¶ Utrum mā h⁹ sacri sit panis et vinum. Ar. j.

pm. AD primum sic pceditur. Videt q materia hui⁹ sacramenti non sit panis et vinum. Ho eni sacrm perfectius dz representare passionem xpi q̄ sacra ve. le. sed carnes animalium que erant materie sacramentorum ve. le. expressius representāt passionē xpi q̄ panis et vinum: g materia hui⁹ sacramenti magis debet esse carnes animalium q̄ panis et vinuz.

2m. ¶ P̄. hoc sacramentum est vbiq celebrandū: sed in multis terris nō inuenitur panis: et in multis terris non inuenitur vinum: g panis et vinū non sunt conueniens materia huius sacramenti.

3m ¶ P̄. hoc sacramentum competit sanis et infirmis: sed vinū nocet qbusdam ī firmis: ergo videtur q vinuz non debeat esse materia huius sacramenti.

Iopp^m Sz contra est qd Alex. papa. dicit. In sacramentorū oblationibus panis tantum et vinum aqua permixtū in sacrificium offerantur.

Rñº pn cipalit. Respondeo dicendum: q circa materiā huius sacramenti aliqui multipliciter errauerunt. Quidam eniz q dicuntur artoclinite: vt August. dicit in lib. de heresibus. offerunt panem et vinum et caseum in hoc sacramento dicentes a primis hominibus oblationes de fructibus terre et ouium fuisse celebratas. Alij vero: scilicet Cathafrige et Pecutiani de infantis sanguine quem de toto corpore eius ex minutis vulneribus punctionuz extorquēt. q. eucharistiā conficere phibentur miscendo eum farine: panēq inde facientes: quedā vero q dicuntur aq̄rij aquā solaz sub spē sobrietatis in hoc sacri ficio offerunt. Omnes autem hi errores et similes excludūtur per hoc q xps hoc sacramentum sub specie pāis et vini instituit: vt patet Mat. 26 vnde panis et vinum sunt materia huius sacramenti: et hoc rationabiliter. pmo quidem q̄tum ad vsū sacramenti: qui est manducatio. Sicut eīn aqua assumitur ī baptismi sacramento ad vsum spiritual' ablutionis: quia corporalis ablutio communiter fit in aqua: ita panis et vinum quibus communius homines reficiuntur: assumunt ī hoc sacramento ad vsum spiritualis manducatiōis. 2° q̄tū ad passionem xpi: in qua sanguis a corpore est separatus: et ideo in hoc sacramento quod ē memoriale dominice passionis seorsum sumitur panis: vt sacramentum corporis et vinū vt sacramentum sanguis 3° q̄tum ad effectum psideratum in vnoquoq sumentium. Quia vt Ambro. dicit super epistola ad Corin. Hoc sacramentū valet ad tuitionem anime et corporis et iō corpus christi sub spē panis p salute corporis: sanguis pō sub specie vini p salute anime offertur: sicut dicitur Le^ci. 17. Anima omis carnis in sanguine est. 4° q̄tum ad effectum respectu totius ecclesie que constituitur ex diuersis fidelibus: sicut panis conficitur ex diuersis granis et vinum fluit ex diuersis vuis: vt dicit glo. super illud 1. Cor. 10. Multi vnum corp⁹ sumus et c̄.

Ad pm Ad primum ergo dicendū q licz carnes animalium occisorum expressius

representent xpi passionē tamē minus competunt ad communē vsū huius sacramenti et ad ecclesiasticam vnitatem significandam.
ad 2m. ¶ Ad 2m dicēdū: q licet non in omnibus terris nascatur triticum et vinum tamen de facili ad omnes terras deferri potest: quantum sufficit ad vsum huius sacramenti. Nec propter defectum alterius est vnum tantum sine altero consecrandum quia nō esset perfectum sacramentum.
Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q vinum in modica quantitate sumptū non potest multum egrotanti nocere: et tamen si nocumentum timeatur: non est necesse q omnes accipientes corpus xpi etiam accipiant sanguinē vt .i. dicetur.

¶ Utrum requiratur determinata quantitas panis et vini.

Articulo .ij.

pm. Ad secundum sic proceditur. Uidetur q requiratur determinata quantitas panis et vini ad materiam huius sacramenti. Effectus enim gratie non sunt minus ordinati, quam effectus nature: sed sicut dicit in .2. de aia. Omnium natura constantium positus est terminus et ratio magnitudinis et augmenti: ergo multo magis in hoc sacramēto quod dicitur eucharistia .i. bona gratia requiritur determinata
2m. quantitas panis et vini. ¶ Preterea ministris ecclesie nō est a xpo data potestas ad ea que pertinent ad irrisionem fidei et sacrorum eius. secundum illud .1. corin. 10. Secūdum potestatem quā dedit michi deus in edificationem et non in destructionem sed hoc esset ad irrisionem sacramenti si sacerdos vellet consecrare totū panem qui venditur in foro et totum vinū quod est in cellario: ergo hoc
3m. facere nō potest. ¶ Preterea si aliquis baptizatur in mari non tota aqua sanctificatur per formā baptismi: sed solum aqua illa qua corpus baptizati abluit: ergo nec in hoc sacramēto superflua quantitas panis et vini cōsecrari potest.

Sed contra est q multum opponitur pauco et magnum paruo: sed nulla est ita parua quantitas panis et vini quin non possit consecrari: ergo etiam nulla est ita magna: quin consecrari non possit. Sed opp.

Respondeo dicendum: q quidam dixerunt q sacerdos nō posset consecrare immensam quantitatē panis aut vini: puta totum panem qui venditur in foro: aut totum vinum quod est in dolio. Sed hoc non videtur esse verum quia in omnibus habentibus materiam ratio determinationis materie sumitur ex ordine ad finem. Sicut materia serre est ferrū vt sit apta sectioni. Finis autem huius sacramenti est vsus fidelium. vnde oportet q quantitas materie huius sacramenti determinetur per comparationem ad vsum fideliū: non autem potest esse q determinetur ad vsum fidelium qui nunc occurrunt. alioquin sacerdos paucos parrochianos habens non posset consecrare multas hostias: vnde relinquitur q materia huius sacramenti determinetur per comparationem ad vsum fidelium absolute. Numerus autem fidelium est indeterminatus. vnde non potest dici q quantitas materie huius sacramēti sit determinata. Rn̄o principalis.

Ad primū ergo dicendū: q cuiuslibet rei naturalis materia accipit determinatā quantitatem secundum comparationē ad formā determinatā sed nūerus fideliū ad quorum vsum ordinatur hoc sacramentum nō est determinatus vnde non est simile. Ad pm
¶ Ad 2m dicendum: q potestas ministrorum ecclesie ad duo ordinatur. Primo quidem ad effectum proprium. 2o ad finem effectus. Finis autem non tollit pm: vnde si sacerdos intendat consecrare corpus xpi propter aliquem malum finem puta vt irri Ad 2m

deat vel veneficia faciat ꝓpter intentionem mali finis peccat nihilominus tamẽ propter potestatem sibi datam perficit sacramentum.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ baptismi sacramentũ perficitur in vsu materie: et ideo per formã baptismi nõ plus de aqua sanctificatur ꝙ̃ quantum venit in vsũ: sed hoc sacramentum perficitur in consecratione materie: et ideo nõ est simile.

¶ Utrum solus panis triticeus sit materia huius sacramenti. Articulo.iij.

3m. AD tertium sic ꝓceditur: videtur ꝙ non requiratur ad materiam huius sacramenti ꝙ sit panis triticeus. hoc enim sacramentum est rememoratiuum dominice passionis: sed magis videtur esse cõsonum dominice passioni pãis ordeaceus qui est asperior et de quo etiam pauit turbas in mõte vt dicitur Jo.6. ꝙ̃ panis triticeus: ergo nõ est ꝓpria materia huius sacramẽti panis triticeus.

2m. ¶ Præterea. figura est signum speciei in naturalibus rebus: sed quedã frumenta sunt que habent similem figuram grano tritici sicut far et spelta: de qua etiam in quibusdã locis panis conficitur ad vsum huius sacramenti: ergo panis triticeus non est ꝓpria materia huius sacramenti.

3m. ¶ Præterea. permixtio speciem soluit: sed vix inuenitur farina triticea que alterius frumenti permixtionem non habeat nisi forte de electis granis studiose fiat: non ergo videtur ꝙ panis triticeus sit propria materia huius sacramenti.

4m. ¶ Præterea. illud quod est corruptum videtur esse alterius speciei: sed aliqui conficiunt ex pane corrupto qui iam non videtur esse panis triticeus: ergo videtur ꝙ talis panis non sit materia huius sacramenti.

Sed cõtra est ꝙ in hoc sacramento continetur christus qui se grano frumenti comparat. Johan.12. dicens. Nisi granum frumẽti cadẽs in terram mortuum fuerit ipsum solum manet: ergo panis frumentis sive tritices est materia huius sacramenti. oppm.

Rñdeo dicendum: ꝙ sicut dictum est ad vsum sacramẽtorum assumitur talis materia que communius ad homines in talem vsum venit: inter alios autem panes homines vtuntur pane triticeo. Nam alij panes videntur esse introducti in huius panis defectum: et ideo christus creditur in huius panis specie hoc sacramentum instituisse qui etiam panis magis confortat hominẽ: et ita cõuenientius significat effectum huius sacramenti. et ideo ꝓpria materia huius sacramenti est pãis triticeus. Rño. ꝓncipa.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ panis ordeaceus competit ad significandũ duritiem ve. le. tum ꝓpter duritiem panis: tum etiam quia vt Augu. dicit in li.83.q. Ordei medulla que tenacissima palea tegitur: vel ipsã legem significat que ita data erat: vt in ea vitale aie alimentum corporalibus sacramẽtis obtegeretur: vel ipsum populum nõdũ expoliatum carnali desiderio: quod tam ꝙ̃ palea cordi eius inhercat. Hoc autem sacramẽtum ꝑtinet ad suaue iugum xp̃i: et ad veritatem iam manifestatã: et ad populum spũalem: vñ nõ eẽt mã ꝯueniens huius sacri panis ordeaceus. Ad pm.

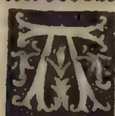
¶ Ad 2m dicendum: ꝙ gñans gñat sibi sile i spẽ fit tñ dissimitudo aliq̃ gñantis ad gẽitũ ꝙ̃m ad accñtia: vel ꝓpter mãm vel ꝓpter debilitatẽ ṽtutis gñatiue: et iõ si q̃ frumẽta sũt q̃ ex seie tritici gñari pñt: sicut ex grano seminato in malis terris nascitur siligo: ex tali frumento panis confectus potest esse Ad 2m.

materia hui⁹ sacri qd tñ ñ vr hre locum neqʒ in ordeo neqʒ i spelta: neqʒ etiaʒ in farre: quod inter omnia est grano tritici similius. Similitudo aut̄ figure in talib⁹ magis vr significare ꝓpinquitatem ꝙ idētitatē spēi: sicut ex silitudie figure manifestaꝛ ꝙ canis ⁊ lup⁹ sūt ꝓpique spē: nō āt eiusdē. Vñ ex talib⁹ frumēt; q̄ nullo⁰ pūtex semine gñari ex tlib⁹ ḡnis ñ p̄t ꝯfici panis q̇ sit ōbita forma hui⁹ sacri.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōʒ: ꝙ modica ꝯmixtio nō soluit spēm: qꝛ id qd ē modicū q̇dammō assumiꝛ a plimo: iō si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo maiorem tritici poterit exinde cōfici panis qui est mā huius sacramenti. Si vero sit magna permixtio: puta ex equo vl q̄si: talis permixtio spēm mutat: vñ panis exinde cōfectus nō erit materia ōbita hui⁹ sacramēti.

ad 4m ¶ Ad 4m dōm: ꝙ aliqñ ē tāta corruptō panis ꝙ soluiꝛ spēs panis: sicͭ cuʒ cōtinuitas soluiꝛ ⁊ sapor ⁊ color: et alia accidētia mutanꝛ vñ ex tali mā nō pōt ꝯfici corpus xp̄i. aliqñ vero nō est tanta corruptio q̄ speciem soluat sed ex aliqua dispositio ad corruptionē qd ōclarat aliqualis immutatio saporis ⁊ ex tali pane pōt ꝯfici corp⁹ xp̄i: sʒ peccat cōficiens ꝑꝑ irreuerentiam sacramenti. Et qꝛ amidum est ex tritico corrupto nō vr ꝙ panis ex eo ꝯfectus posset fieri corpus xp̄i: ꝙ̄uis q̇dam contrarium dicant.

¶ Utrum hoc sacramentum confici debeat ex pane azimo. Ar. 4.

pm 

D quartū sic ꝓceditur vr ꝙ hoc sacrm nō debeat ꝯfici ex pane azimo. Debemus .n. i hoc sacro imitari institutionē xp̄i: sed xp̄s videtur hoc sacramētum instituisse in pane fermētato: sicut legiꝛ Exo. 12. Judei hꝫ legē incipiebant vti azimis in die pasche quod celebraꝛ. 14. luna. Xp̄s autem instituit hoc sacrm in cena quam celebrauit ante diem festuʒ pasche vt hr Jo. 13. ergo ⁊ nos debemus hoc sacrm celebrare in pane fermentato. 2m

¶ P̄. legalia non sunt obseruāda tp̄e grē: sed vti azimis fuit q̇dam legales cerimonie vt pʒ Exo. 12. ḡ in hoc sacramēto grē nō debem⁹ azimis vti. 3m

¶ P̄. sicut. s̄ dcm̄ est: eucharistia est sacramentuʒ charitatis sicut baptism⁹ fidei: vt. s. dcm̄ est: sed feruor charitatis significatur per fermētum: vt pʒ in gl. super illud Mat. 12. Simile est regnum celorū fermento ⁊c. ergo hoc sacramentū debet confici de pane fermentato.

¶ P̄. azimum ⁊ fermētatum sunt accidentia panis nonvariātia ei⁹ spēm sʒ in materia baptismi nulla discretio adhibetur circa differentiam accn̄tium aque puta si sit salsa vel dulcis: calida vel frigida. ḡ in hoc sacramēto aliqua discretio adhiberi non debet vtrum panis sit azimus vel fermentatus. 4m

Sꝫ ꝯtra est ꝙ extra de celebratione missarū. c. ꝑ litas puniꝛ sacerdos qui in pane fermētato et cipho ligneo missarū solēnia celebrare p̄sumpsit. l oppm

Rñdeo dōm: ꝙ circa materiam huius sacramēti duo possunt cōsiderari. s. qd sit necessarium et quid conueniens. Necessarium q̇dem est vt sit panis triticeus: sicut dictū est sine quo nō perficitur sacramentum. Non est autem de necessitate sacramēti ꝙ sit azimus vel fermentatus quia in vnoquoqʒ confici potest. Conueniens autem est vt vnusquisqʒ seruet ritus sue ecclesie in sacramēti celebratione. Super hoc autem sunt diuerse ecclesiarum consuetudines Dicit enim beatus Gregorius i registro. Romana ecclia offert azimos panes: ꝑꝑea ꝙ dñs sine vlla cōmixtione suscepit car- Rño. princi.

nem: sed certe ecclesie offerūt fermentatum pro eo q verbum patris indutum est carne: sicut fermentum miscetur farine: vnde sicut peccat presbyter in ecclia latinorum celebrans de pane fermentato: ita peccaret presbyter grecus in ecclia grecorum celebrās de azimo pane: quasi peruertens ecclesie sue ritum. et tamen consuetudo de pane azimo celebrandi rationabilior est Primo quidem propter institutionē xpi: qui hoc sacrm̄ instituit: prima die azimorum: vt habetur Mat. 26. et Mar. 14. et Luc. 22. Qua die nichil fermentatum in domibus iudeorum esse debebat vt habetur exo. 12. 2° quia panis ē proprie sacramentum corporis xpi: qd sine corruptione conceptū est magis quam diuinitatis ipsius: vt. j. patebit. 3° quia hoc magis cōpetit sinceritati fidelium q̄ requiritur ad vsum sacramenti secundum illud. 1. Cor. 5. Pascha nostrū immolatus est xp̄us: itaque epulemur in azimis sinceritatis et veritatis. Habet tamen hec consuetudo grecorum aliquam rationem: et propter significationem quā tangit Gre. et in detestationem heresis nazareorum qui legalia euangelio miscebant.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: q sicut legitur Exo. 12. Solēnitas paschalis incipiebat in vesperis. 14. lune et tūc xp̄s post immolationem agni paschalis hoc sacramentū instituit. Unde hic dies a Johanne dr̄ precedere sequentem diem pasche: et a tribus alijs euangelistis dicitur prima dies azimorum quando fermentatum in domibus iudeorum non inueniebatur: vt dcm̄ est: et de hoc supra notatum est plenius in tractatu dominice passionis.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q conficientes ex azimo nō intendunt cerimonias legis seruare: sed cōformare se institutioni xpi et ideo non iudaizant, alioquin et celebrantes in pane fermentato iudaizarent quia iudei panes primitiarum fermentatos offerebant.

¶ Ad 3m dicendum: q fermentum signat charitatē propter aliquem effectum quia. s. panem facit sapidiorem et maiorem. sed corruptionem significat ex ipsa ratione sue speciei. Ad 3m.

¶ Ad 4m dicendum: q fermentum habet aliquid corruptionis: et ex pane corrupto non potest confici hoc sacramentum: vt dictum est: ideo magis attenditur circa panem differentia azimi et fermentati quam circa aquā baptismi differentia calidi et frigidi. Posset enim tanta esse corruptio fermēti q ex eo non posset cōfici sacramentū. ad 4m.

¶ Utrum vinum vitis sit propria materia huius sacramenti.

Articulo. v.

AD quintum sic proceditur. Videtur q non sit propria materia huius sacramenti vinum vitis. primum Sicut enim aqua est materia in baptismo: ita vinum est materia huius sacramenti: sed in qualibet aqua potest fieri baptismus: ergo in quolibet vino: puta malorum granatorum / vel malorum: aut huiusmodi potest cōfici hoc sacrm: presertim cū in quibusdam terris vites nō crescant. ¶ Preterea acetum est quedā species vini qd de vite sumitur vt Isi. dicit sed de aceto non potest confici hoc sacramētum: ergo videtur q vinum non sit propria materia huius sacramenti. 2m.

¶ Preterea sicut de vite sumitur vinum depuratū ita etiam agrestum et mustū: sed de his non videtur posse confici hoc sacramentum secundum illud qd in 6a synodo legitur. Didicimus q in quibusdā ecclesiis sacerdotes sacrificio oblationis cōiungunt vuas: et sic simul vtrumque populo dispensant. Precipimus igitur vt nullus sacerdos hoc vlterius faciat. Et iulius papa reprehen 3m

dit quosdā q̄ expssū vinum i sacramēto dñice calicis offerunt: ergo videtur q̄ vinū vitis non sit ppa materia huius sacramēti.

1 oppm **Sed contra** ē q̄ sic dñs cōparauit grano frumenti: ita etiam se comparauit viti dicens. Jo.15. Ego sum vitis vera: sed solus panis de frumento est materia huius sacramēti: vt dcm̄ est: ḡ solū vinū de vite ē ppria materia h⁹ sacramenti.

Rñº pn cipalit. **Respōdeo** dd͡z: q̄ de solo vino vitis potest cōfici hoc sacrm̄. Primo quidem pter institutionem xpi: qui in vino vitis hoc sacramentū istituit: vt patet ex eo qd ipse dicit Luce. 22. circa institutionē huius sacri. Ammodo non bibā de hoc genimine vitis. 2º qr sicut dictū est ad mām sacramentoꝝ assumit id qd pprie ⁊ communit hꝫ talē speciē: ppe autem vinū dicit quod de vite sumit: alij v̄o liq̄res vinuꝫ dñr ƀm q̄ndā silitudinē ad vinū vitis. 3º. qr vinum vitis magis cōpetit ad effm̄ huius sacramenti qui est spūalis leticia quia scriptum est: q̄ vinum letificat coꝛ hominis.

Ad pm **Ad primum** ḡ dd͡z: q̄ illi liq̄res nō dicūtur ppe vinum: sed ƀm similitudinem: potest autem veꝝ vinū ad loca illa deferri: in quibus vites nō crescunt q̄ntum sufficit ad hoc sacramentum.

Ad 2m ¶ Ad 2m dd͡m: q̄ vinum fit acetū per coꝛruptionē vñ non fit reditus de aceto in vinum vt d͡r. 8. met. et iō sicut de pane coꝛpoꝛalr̄ coꝛrupto non p̄t ɔfici hoc sacrm̄ ita nec de aceto pōt tamen confici de vino acescenti: sicut de pāe qui est in via ad coꝛruptionē: lꝫ peccet cōficiens vt p⁹ dcm̄ est.

ad 3m. ¶ Ad 3m dd͡m: q̄ agresta est i via generationis: et iō nondū habet speciem vini: et propter hoc de ea non pōt confici hoc sacrꝫ. Mustū autem iā habet speciem vini: nā eius dulcedo attestat digestioni que est completio a naturali calore vt d͡r in. 4. metha. et ideo d̄ musto potest ɔfici hoc sacrm̄: non tn̄ debent vue integre huic sacramēto misceri: quia iam esset aliquid p̄ter vinum. Prohibet enī ne mustum statim expressum de vua i calice offeratur: qr hoc est indecens pter impuritatem musti: potest tn̄ in necessitate fieri. Dicit tamen ab eodē Julio papa: si necesse fuerit botrus in calice p̄matur.

¶ Utꝝ aqua sit vino permiscēda Articulo. vi.

Ad sextum sic pcedit. Uꝫ q̄ aq̄ ñ sit vino permiscēda. Sacrificium. n. xpi figuratum erat p oblationem Melchisedech: q̄ Gene. 14. non legitur obtulisse nisi panem et vinum: ḡ videt q̄ i h⁹ sacramento non debeat adiungi aq̄. pm.

2m. ¶ P̄. diuersoꝝ sacramētoꝝ diuerse sunt materie: sed aqua est materia baptismi: ḡ ñ d͡z assumi ad materiam hui⁹ sacramenti.

3m. ¶ P̄. panis ⁊ vinum sunt materia hui⁹ sacramenti: sed pani nichil adiūgitur. ḡ nec vino d͡z adiungi aliqd.

1 oppm. **Sꝫ cōtra** est qd Alex. papa scribit. In sacroꝝ oblationibus que inter missarum solēnia domino offeruntur panis tm̄ ⁊ vinum aqua pmixtum in sacrificium offeratur.

Rño. pncipa. **Rñdeo** dd͡m: q̄ vino qd offertur in hoc sacramento debet aqua misceri. pmo quidē pter institutionem: pbabiliter enim credit q̄ dominus h⁹ sacramentū instituit in vino pmixto aqua ƀm moreꝫ illius terre: vnde ⁊ Prouer. 20. dicitur Bibite vinū quod miscui vobis. 2º quia ɔueīt hoc representationi dominice passionis. vnde d͡t Alexan. papa. Nō debet in calice domini: aut vinum soluꝫ: aut aqua sola offerri: ſꝫ vtrū

q̃ pmixtum. quia vtrumq; ex latere eius in passione sua ꝓfluxisse legitur. 3° quia hoc ɔuenit ad significandum effectuȝ huius sacramẽti qui est vnio popli xp̃iani ad xp̃ȝ quia vt Julius papa dt. Vidim⁹ i aqua populum intelligi: in vino vero ostendi sanguinem xp̃i: ḡ cũ in calice vino aqua miscetur: xp̃o populus adunatur. 4°. q2 hoc cõpetit ad vltimum effectum hui⁹ sacramenti: qui est introitus ad vitam eternam: vnde ambro. dicit i lib. de sacramentis redũdat aqua in calice: ⁊ salit in vitam eternam.

Ad p̃m **Ad primum** ḡ dõȝ: q̃ sicut amb. dicit ibidem sicut sacrificium xp̃i significatum est per oblationeȝ melchi. ita etiam significatum est p aquam q̃ in heremo defluxit de petra: fȝ illd̃. 1. Cori. 10. Bibebãt ãt de sp̃ũali: ɔ̃nte eos petra.

ad 2m. ¶ Ad 2m dõm: q̃ aqua assumitur in baptismo ad vsum ablutionis in hoc autem sumitur sacramento ad vsum refectionis fm illud p̃s. Super aquã refectionis educauit me.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q̃ panis ex aqua et farina cõficitur: et ideo cum i vino aqua miscetur neutrum sine aq̃ existit.

¶ Utrum permixtio aque sit de necessitate huius sacramenti.

Articulo. vij.

p̃m. **Ad septimum** sic ꝓceditur. vr̃ q̃ permixtio aq̃ sit ð necẽtate huius sacramenti. Dicit. n. Cipri. ad Cecilum. Sicut calix domini non est aqua sola ⁊ vinum solũ nisi vtrumq; misceatur: quomodo nec corpus domini potest esse farina sola: nisi vtrumq;. s. farina et aqua fuerit adunatum: sed admixtio aq̃ ad farinã est de necessitate hui⁹ sacramenti: ergo pari ratiõe admixtio aque ad vinum.

2m ¶ p̃. in passione dñi c⁹ hoc sacr̃ȝ est memoriale: sic de latere ei⁹ exiuit sanguis: ita et aq̃: sed vinũ qd̃ est sacr̃m sãguis est de necẽtate h⁹ sacr̃i. ḡ pari rõne et aq̃.

3m. ¶ p̃. si aq̃ ñ eẽt de necẽtate h⁹ sacr̃i ñ referret quecũq; aqua huic sacr̃o apponeret̃ ⁊ ita posset apponi aq̃ rosacea vel q̃cũq; alia h⁹ı aq̃ quod ñ hȝ vsus eccl̃ie aq̃ ḡ est de necẽtate hui⁹ sacr̃i.

oppm **Sȝ contra** est qd̃ Cip̃a. dt. Si aliq̃s de añcessorib⁹ nr̃is vel ignoranter vel simplr̃ ñ obs̃uauit: vt. s. eq̃ vino misceret in sacr̃o p̃t simplicitati eius vẽia ɔcedi: qd̃ ñ esset: si aq̃ eẽt ð necessitate sacr̃i: sic ẽ vinũ vl̃ pãis: ñ ḡ aq̃ admixtio ẽ de necẽtate sacr̃i.

Rñ° p̃ncipalis. **Rñdeo** dõm: q̃ iudiciũ de signo sumẽdũ est ex eo q̃ sig̃r̃: appõ ãt aq̃ ad vinũ refert̃ ad sign̄dũ pticipationẽ h⁹ sacr̃i a fidelibus q̃m ad h°: q̃ p aq̃ uã mixtã vino sig̃r̃ ppl̃s adunat⁹ xp̃o vt dcm̃ est sed et h° ip̃ȝ q̃ ẽt ð latere xp̃i pendent; in cruce aq̃ ꝓfluxit: ad idẽ refertur: q2 p aquã sig̃at̃ ablutio pcõrum q̃ fiebat p passionẽ xp̃i. Dcm̃ ẽ ãt. s̃. q̃ h° sacr̃m pficitur in ɔsecratione mãe: vsus autẽ fideliũ non est de necẽtate sacr̃i sed est aliq̃d ɔ̃ns ad sacr̃m. et iõ ɔ̃ns ẽ q̃ appositio aq̃ ñ sit ð necẽtate sacr̃i.

Ad p̃m **Ad primum** ḡ dõm: q̃ verbum illud Cipria. est intelligendum fm q̃ dicitur: illud esse nõ posse q̃ conueniẽter esse non põt: et sic similitudo illa attenditur q̃m ad id quod dȝ fieri: non q̃m ad necessitatem nam aq̃ est de essentia panis: nõ autẽ ð ecẽtia vini.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõȝ: q̃ effusio sanguinis directe pertinebat ad ipsam xp̃i passionem. Est enim naturale corpori humano vulnerato q̃ ex eo profluat sanguis: sed effusio aque non fuit de necessitate passionis: sed ad demonstrandum effectum passionis: qui est ablutio a peccatis: et refrigerium contra ardorem concupiscen-

tie. ꝛ ideo aqua non seorsum offertur a vino in sacro: sed aqua offertur vino commixta vt ondatur ꝙ vinum per se pertinet ad hoc sacramentum tanquam de eius necessitate existens: aqua autem sz ꝙ adiungitur vino.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ admixtio aque ad vinum non est de necessitate sacramenti. Non. n. refert quantum ad sacri necessitatem qualiscunque aqua misceatur vino siue naturalis siue artificialis vt rosacea: quamuis quantum ad conuenientiam sacri peccet qui aliam aquam misceret nisi naturalem ꝛ veram: quia de latere xpi pendentis in cruce aqua vera profluxit: non humor flegmaticus vt quidam dixerunt ad ondendum ꝙ corpus xpi erat vere compositum ex. 4. elementis sicut per sanguinem fluentem ondebatur ꝙ erat compositum ex quatuor humoribus. Et Inno. 3. i quadam decre. dicit ꝙ vera admixtio aque ad farinam est de necessitate sacri: vtpote constituens substantiam panis: sed si farine admisceretur aqua rosacea vel quicunque alius liquor quam vera aqua non posset ex eo confici sacrum: quia non esset verus panis.

¶ Utrum aqua in magna quantitate apponi. Ar. viij.

pm  Doctauuz sic procedit. videtur ꝙ aqua debeat in magna quantitate apponi. Sicut. n. sanguis de latere xpi sensibiliter fluxit: ita ꝛ aqua: vnde dicitur Jo. 19. Qui vidit testimonium perhibuit: sed aqua non posset sensibiliter i hoc sacro apponi: nisi in magna quantitate poneretur: ergo videtur ꝙ aqua debeat apponi in magna quantitate.

2m. ¶ Preterea. parua aqua multo vino admixta corrumpitur quod autem corruptum est non est: ergo idem est apponere paruum de aqua in hoc sacramento ꝛ nihil apponere: sed non licet nihil apponere: ergo non licet paruum apponere.

3m ¶ Preterea. si sufficeret paruum apponere: per consequens esset sufficiens: ꝙ gutta aque in totum dolium proiceretur: sed hoc videtur ridiculum: ergo non sufficit ꝙ parua quantitas apponatur.

Sz contra est quod extra de celebratione missarum dicitur. Pernitiosus in tuis partibus inoleuit abusus: vz ꝙ in maiori quantitate de aqua in sacrificio ponitur quam de vino: cum secundum rationabilem consuetudinem ecclesie generalis plus in ipso sit de vino quam de aqua ponendum. I opp^m

Rndeo dicendum: ꝙ circa aquam adiunctam vino sicut Inno. 3. dicit in quadam decre. triplex est opinio. Quidam. n. dicunt ꝙ aqua adiuncta vino per se manet vino conuerso in sanguinem. Sed hec opinio omnino stare non potest quia in sacramento altaris post consecrationem nihil est nisi corpus ꝛ sanguis xpi: sicut Amb. dicit in lib. de offi. ante benedictionem alia species nominatur: post benedictionem corpus signatur alioquin non adoraretur omnino veneratione latrie: ꝛ ideo alij dixerunt: ꝙ sicut vinum conuertitur in sanguinem ita aqua conuertitur in aquam que de latere eius fluxit. Sz hoc rationabiliter dici non potest quia secundum hoc aqua seorsum consecraretur a vino sicut vinum a pane: ꝛ ideo sicut ipse dicit aliorum opinio probabilior est que dicunt aquam conuerti in vinum ꝛ vinum in sanguinem. Hoc autem fieri non posset: nisi adeo modicum apponeretur de aqua ꝙ conuerteretur in vinum: et ideo semper tutius est parum de aqua apponere et precipue si vinum sit debile quod si tanta fieret appositio aque vt solueretur species vini non posset perfici sacramentum. Unde Juli. papa reprehendit quosdam qui pannum lineum musto instinctum per totum annum seruant ꝛ in tempore sacrificij aqua partem eius lauant et sic offerunt. Rndo. principium.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ sufficit ad sa Ad pm

cramēti h⁹ significationē q̃ sētiatᷣ aqua cum apponitᷣ vino nō aūt os
Ad 2m q̃ sit sēsibilis p⁹ mixtionē. ¶ Ad 2m dōm: q̃ si aq̄ oio nō apponeretur totaliter excluderetᷣ significatio: sed cū aqua in vinū ꝯuertitᷣ significatur q̃ ppl's xp̄o icorporatᷣ.
Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q̃ si aqua apponeretᷣ dolio nō sufficeret ad significationem huius sacramenti: sed opꝫ aquam vino apponi circa ipsaꝫ celebrationem sacramenti.

¶ De conuersione panis ⁊ vini ī corpus et sanguinem xp̄i.

Questio.lxxv.



Einde ꝯsiderādum ē de ꝯuersione pāis ⁊ vini in corpus et sanguineꝫ xp̄i. Et circa hoc q̄runtur octo. p̄° vtrum in hoc sacᷣo sit corpus xp̄i ḃm veritatem. 2° vtrum in hoc sacᷣo subā panis ⁊ vini remaneat post ꝯsecrationem. 3° vtꝝ subā panis post ꝯsecrationē hui⁹ sacᷣi annihiletᷣ aut in p̄stinā māꝫ resoluatᷣ. 4° vtrū panis possit cōuerti in corpus xp̄i. 5° vtrum ī h° sacᷣo remaneāt accidentia panis et vini. 6° vtrum remaneat forma substantialis panis. 7° vtrū fiat ī instanti ista ꝯuersio. 8° vtrum hec sit vera ex pane fit corpus xp̄i.

¶ Utrū in hoc sacramēto sit corpus xp̄i ḃm ꝟitatem. Ar.1.

primuꝫ 

D primuꝫ sic ꝓceditᷣ. Ur̄ q̃ in hoc sacᷣo nō sit corp⁹ xp̄i ḃm ꝟitatem: sed solū ḃm figuram vel sicut ī signo. Dr̄.n. Jo. 6. q̃ cū dn̄s dixisset nisi manducaueritis carnē filij hominis ⁊ biberitis eius sang. ⁊c̄. multi ex discipulis eius audientes dixerūt. Durus est hic sermo. quib⁹ ipse dixit Sp̄us est qui viuificat: caro autē non ꝓdest quicq̄. q.d. ḃm expōnē Aug. sup 4m psal. Sp̄ualr̄ itelligite q̄ locutus sum. Non hoc corpus qd̄ videtis māducaturi estis sed nec bibituri illū sanguinē quē fusuri sunt q̄ me crucifigent sacᷣꝫ aūt qd̄ vobis cōmendaui sp̄ualr̄ itell'm viuificabit vos/caro aūt nō ꝓdest q̄cq̄. ¶ P̄. dn̄s dicit Mat. vlt. Ecce ego vobiscuꝫ sum oibus diebus vsq̄ ad ꝯsumationē seculi. Qd̄ expōnēs Au. dicit. Donec seculum finiatᷣ sursum ē dn̄s: sed tn̄ vobiscū est ꝟitas dn̄i corp⁹ ei⁹ in quo resurrexit in vno loco opꝫ cēꝫ ꝟitas auteꝫ eius vbiq̄ diffusa est. nō ḡ ḃm ꝟitatem ē corpus xp̄i in hoc sacᷣo sed solum sicut in signo. 2m.
¶ P̄. nullū corp⁹ pōt eē sil' in plibus locis cū nec angelo hoc ꝯuēiat tali.n. ratione posset eē vbiq̄ sꝫ corpus xp̄i est verū corp⁹: ⁊ ē ī celo. ḡ vr̄ q̃ non sit ḃm ꝟitatem in sacᷣo altaris: sed solū sicut in signo. 3m.
¶ P̄. sacᷣm eccl'e ad vtilitateꝫ eccl'e fideliū ordinatᷣ: sed ḃꝫ Gre. in quadā home. Cēturio rep̄hēditᷣ q̄ querebat corporaleꝫ xp̄i p̄sentiam: apostoli etiā impediebātur recipere sp̄m scm̄ ꝑ hoc q̃ affecti erāt ad eius p̄ntiam corporaleꝫ: vt Aug. dicit super illud Jo. 16. Si non abiero paraclitus nō veniet ad vos: nō ergo christus secundum presentiam corporalem est in sacramento altaris. 4m

ī opp m
Szetra est quod hila. dicit ī li. de tri. 18. De veritate carnis ⁊ sāguis xp̄i n̄ ē relict⁹ ambigēdi locus nūc. n. ⁊ ipsi⁹ dn̄i ꝓfessione et fide vr̄a: caro ei⁹ vere est cib⁹ ⁊ sanguis ei⁹ vere est pot⁹. Et Amb. dic̄. 8. de sacᷣis: sic ꝟ9 est dei filius dn̄s iesus xp̄s: ita ꝟa xp̄i caro ē quā accipim⁹: ⁊ verus sanguis eius est potus.

Rn̄deo dōm: q̃ verum corp⁹ xp̄i et sanguinem in hoc sacramento esse neq̄ sensu de

Rn̄o princi.

prehendi pōt: sed sola fide q̄ aucti diuine innitit̄. Vñ sup illud Lu. 13. hoc est corpus meū q̄ p̄ vobis tradetur. Dicit Cyrillus. Nō dubites an hoc verū sit. sed potiꝰ suscipe verba saluatoris in fide. Cū .n. sit v̄itas nō mentit̄. Hoc autē cōueniens est Primo q̄dez p̄p p̄fectionem no. le. Sacra .n. ve. le. illud verum sacrificiū passiōis xp̄i ptinebant solum in figura s̄z illō Heb. 10. Umbram lex habens futurorum bonorum nō ipsam rerum imaginem: ꝛ ideo oportuit vt aliquid haberet plus sacrificiuz no. le. a xp̄o institutum: vt. s. contineret ip̄m xp̄m passum nō solū in significatione vel figura: sed etiam in rei veritate: ꝛ iō sacr̄m qd ip̄m xp̄m realiter ptinet: vt Dio. dicit .4. ca. cel. hier. est p̄fectiuum oīm sacrorum aliorum: in quibꝰ v̄tus xp̄i participat̄. 2° hoc competit charitati xp̄i ex qua pro salute nr̄a corpꝰ verum nostre nāe assumpsit: ꝛ q: magis p̄priuz amicitie est cōuiuere amicis vt ph̄s dicit. 9. ethi. sui p̄ñtiam corporalem nobis repromittit in premium dicens Mat. 24. Ubi fuerit corpus illic ꝯgregabūtur ꝛ aquile. interī tñ nec sua p̄ñtia corporali nos in hac peregrinatione destituit: sed per veritatē corporis et sanguinis sui nos sibi coniungit in hoc sacr̄o: vñ ip̄e dic̄ Jo. 6. Qui manducat meā carnē et bibit meum sanguinē in me manet et ego in eo. Vñ hoc sacr̄m est maxime charitatis signum et nr̄e spei subleuamētuz ex familiari cōiunctione xp̄i ad nos. 3° hoc ꝯpetit perfectōi fidei: q̄ sicut est de diuinitate xp̄i: ita est de eius humanitate: s̄m illud Jo. 14. Creditis in deuz ꝛ in me credite: ꝛ q: fides est inuisibiliuz. sicut diuinitatē suā nobis exhibet xp̄s inuisibiliter: ita et in hoc sacr̄o carnē suā nobis exhibet inuisibili mō q̄ q̄dam nō attendentes posuerunt corpꝰ ꝛ sanguinem xp̄i non esse in hoc sacr̄o: nisi sicut in signo: quod est tāq̄ hereticum abijciendum: vtpote verbis xp̄i contrariū. Vñ ꝛ Berēga. q̄ p̄mꝰ hꝰ erroris inuentor fuerat postea coactus est suum errorē reuocare ꝛ veritatem fidei ꝯfiteri.

Ad primū ḡ dōm: q̄ ex auctoritate p̄dicta heretici occasionem errādi sūpserunt male v̄ba Aug. intelligētes. Cū .n. aug. di. non hoc q̄ videtis manducaturi eritis: non intendit excludere veritatez corporis xp̄i: sed non erat manducandum i hac sp̄e in qua ab eis videbat̄. Per hº aūt q̄ subdit sacramentum vobis aliquod ꝯmēdaui qd sp̄ūalr̄ intell̄ꝫ viuificabit vos ñ intēdit q̄ corpꝰ xp̄i sit in hº sacr̄o solū s̄z mysticā significationem: s̄z sp̄ūalr̄ dici. i. i passibil̄r ꝛ p̄ v̄tutē sp̄ūs sc̄ti. Vñ super Jo. exponens id qd dr̄ Caro non p̄dest q̄cq̄ dicit. s. q̄uo illi intellexerunt manducandam q̄uo in cadauere delaniat̄ aut i macello vendit̄: nō q̄uo sp̄ū vegetabat̄ accedat sp̄ūs ad carnem ꝛ p̄dest plurimū. Nā si caro nihil p̄desset v̄bum caro nō fieret vt habitaret in nobis. ¶ Ad 2m dōm: q̄ v̄bum illud Aug. ꝛ oīa similia sunt itelligenda de corpore xp̄i s̄m q̄ vr̄ i p̄pria sp̄ē s̄m q̄ ēt ipse dñs dicit Mat. 26. Me āt nō semper habebitis: inuisibil̄r tñ sub sp̄ēbus hꝰ sacri est vbicunq̄ hoc sacr̄m perficitur. ¶ Ad 3m dōm q̄ corpꝰ xp̄i non ē eo mō in hoc sacr̄o sicut corpus in loco: eo q̄ suis dimensionibus loco ꝯmensuratur: sed quodā sp̄ūali mō q̄ est p̄prius huic sacr̄o vñ dicamꝰ q̄ corpus xp̄i ē i diuersis altaribus non sicut in diuersis locis: sed sicut in sacr̄o p̄ qd non itelligimus q̄ xp̄s sit ibi solum sicē in signo: lz sacr̄m sit i genere signi sed intelligimus corpus xp̄i hic eē sicut dcm̄ est s̄m modū p̄priuz huic sacr̄o. ¶ Ad 4m dōm: q̄ rō illa p̄

Ad p̄m

Ad 2m

Ad 3m.

ad 4m.

cedit de pñtia corporis xp̄i ꝑut ē pñs ꝑ modū corpis.i. ꝑut ē i sua spē visibilis nō aūt ꝑut est spūaliter.i.inuisibili modo ex ꝟtute spiritus. Uñ Aug.dicit sup Jo. Si intellexisti spūaliter ꝟba xp̄i de carne sua spūs ⁊ vita tibi sunt si intellexisti carnaliter ēt sic spūs ⁊ vita sunt sed tibi non sunt.

¶ Utrum in hoc sacr̄o remaneat substantia panis et vini post consecrationem. Arti.ij.

pᵐ 
AD secundum sic ꝓcedit̄: videt̄ q in sacr̄o remaneat substā tia panis ⁊ vini pᵒ ꝯsecrationem Dicit.n. Damā in.4.li. Qꝛ ꝯsuetudo ē hoībus cōedere. panem et vinū ꝯiugauit eis diuinitatē ⁊ fecit ea corpus ⁊ sanguinem suum: ⁊ ita panis cōicatiōis non panis simplex est sed vnitus deitati: sed coniugatio est rerū actu exñtium ꝙ panis ⁊ vinuꝫ simul sunt in hoc sacr̄o cum corpore ⁊ sāguine christi. ¶ P̄.inter ecclīe sa-
2ᵐ. cramenta dꝫ eē ꝯformitas: sed in alijs sacr̄is substantie materia manet sicut in substātia baptismi aq̄: ⁊ in ꝯfirmatione substantia chrismatis: ꝙ in hoc sacr̄o substātia pa
3ᵐ nis ⁊ vini manet. ¶ P̄. Panis ⁊ vinum assumitur in hoc sacr̄o inꝗ̄tum sig̃ant ecclesiasticam vnitatē ꝑut panis vnus fit ex multis granis ⁊ vnum vinum ex multis racemis vt Aug.di.in lib.de symbolo.sed hoc pertinet ad ip̄aꝫ substātiam panis ⁊ vini ergo substātia panis ⁊ vini remanet ī hoc sacr̄o.

i oppᵐ SEd contra ē qđ amb. dicit ī li. đ sacr̄is. Lꝫ fiᵃ panis ⁊ vini videat̄: tñ nihil aliud ꝗ̄ caro xp̄i ⁊ sanguis post ꝯsecrationem credenda sunt.

R̃ñº ꝑncip. Respondeo dđm: q quidam posuerunt post consecrationem substantiam panis ⁊ vini in hoc sacramento remanere: sꝫ hec positio stare non potest. Primo quideꝫ: quia per hanc positionem tollitur veritas huius sacramenti: ad quam pertinet vt veruꝫ corpus christi in hoc sacramento existat: quod quideꝫ non est ante ꝯsecrationem. Non auteꝫ aliqđ potest eē alicubi vbi pus non erat nisi vel per loci mutationem vel ꝑ alterius conuersionem in ip̄m sic̄ in domo aliqua de nouo incipit esse ignis: aut qꝛ illuc defertur aut ibi generatur. Manifestuꝫ est autem q corpus xp̄i non incipit esse in hoc sacramento per motum localem. Primo quidem qꝛ sequeretur q desineret esse in celo. Non enim qđ localiter mouetur peruenit de nouo ad aliquem locum nisi deserat priorem: ideo qꝛ omne corpus localiter motū pertransit omnia media: quod hic dici nō potest. 2º qꝛ impossibile est q vnus motus eiusdem corporis localiter moti terminetur simul ad diuersa loca: cum tamen in pluribus locis corpus xp̄i sub hoc sacramento simul esse incipiat: ⁊ ideo relinquit̄ q non possit aliter corpus xp̄i incipere esse de nouo ī hoc sacr̄o: nisi ꝑ ꝯuersionem substantie panis in ip̄m: qđ aūt cōuertitur ī aliqđ facta conuersione nō manet. vnde relinquit̄ q salua ꝟitate huius sacr̄i: substātia panis post ꝯsecrationem remanere nō possit. 3º qꝛ hec positio ꝯtrariatur forme huius sacr̄i: in qua dicitur hoc est corpus meū qđ non est verum si substantia panis ibi remaneret: nunꝗ̄.n.substātia panis est corpus xp̄i: sed potiꝰ eēt dicenduꝫ: hic est corpus meū. 4º qꝛ contrariatur venerationi huius sacramenti: si aliqua substātia esset ibi que nō posset adorari adoratione latrie. 5º qꝛ contrariatur ritui ecclīe: sm̄ quem post corporalem cibum non licet sumere corpus xp̄i: cū tamen post vnā hostiam consecratam liceat sumere

aliam: vñ hec positio vitanda ē tā quam heretica.

Ad pᵐ Ad primum ꝗ dōm: ꝙ de⁹ ꝯiugauit diuinitatem suam. i. diuinā ꝟtutem pani ⁊ vino: vt nō remaneat i hoc sacramento: sed vt faciat idē corpus

Ad 2ᵐ et sanguinem suū. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ in alijs sacramentis non est ipē xp̄s realiter sicut in hoc sacramento: ⁊ iō in sacramentis alijs mãet substantia mãe non autem in isto.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ species que rē manent in hoc sacr̄o: vt. ĩ. dicetur sufficiūt ad significationem huius sacr̄i nam per accñtia cognoscit̄ ratio substantie.

¶ Utrum substantia panis ⁊ vini annichiletur post consecratōēꝫ Articulo. iij.

pᵐ Ad tertium sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ substantia panis post consecrationem huius sacramenti annichiletur: aut in ꝓstinā materiam resoluatur. Quod enī est aliquid corporale oꝫ alicubi esse: sed substantia panis que est quoddā corporale non manet in hoc sacramento: vt dictū ē: nec est dare aliquē locum vbi sit: ꝗ est aliquid p⁹ ꝯsecrationē igitur aut est annihilata: aut in ꝑiacentem materiā re

2ᵐ. soluta. ¶ p̄. illud quod est teris a quo in qualꝫ mutatione nō remanet nisi forte i poᵃ materie: sicͭ quādo ex aere fit ignis forma aeris ñ remanet nisi in poᵃ mãe: ⁊ simili͛ quando ex albo fit nigrum: sed in hoc sacramento substantia panis aut vini se habet sicut terminus a ꝗ corpus autē vel sanguis xp̄i sicͭ terminus ad quem. Dicͭ. n. ambr. in lib. de offi. añ benedictionē alia species nominatur: p⁹ bñdictionē corp⁹ sigͭt: ꝗ facta ꝯsecratione sb̄a panis vel vini nō manet nisi forte

3ᵐ. resoluta in suam materiam. ¶ p̄. oportet alterum contradictoriu esse ver: sed hec est falsa facta cōsecratione: substantia panis vł vini est aliquid ergo hec est vera: sb̄stantia panis vel vini ē nihil.

I oppᵐ Sꝫ contra est quod Augu. dtili. 83. q. De⁹ ñ est causa tendēdi in non esse sed h⁰ sacr̄m diuina ꝟtute ꝑficitur: ergo in hoc sacr̄o non annichilatur substantia panis aut vini.

Rñ⁰ pn cipalit. Rñdeo dōm: ꝙ qꝛ substantia panis vł vini nō manet in hoc sacr̄o quidam impossibile reputantes ꝙ substātia pāis vel vini in corpus vel sanguinem xp̄i conuertatur: posuerunt ꝙ per consecrationem substantia panis vel vini vel resoluitur in preiacētem materiam: vel ꝙ annichilet̄. Preiacens autem materia in qua corpora mixta resolui possunt sūt quattuor elemēta. Non enī potest resolutō fieri in materiam primā: ita ꝙ sine forma existat: quia materia sine forma esse non potest. Cum autem post consecrationem nichil sub speciebus sacramenti remaneat nisi corpus et sanguis xp̄i: oportebat dicere ꝙ elementa in que resoluta est substantia panis et vini inde discedant per motum localem quod sēsu percipere tur. Similiter etiam substātia panis vel vini vsqꝫ ad vltimum istās consecratiōis manet in vltimo enī instanti consecrationis iam est ibi substantia corporis vel sanguinis xp̄i: sicut in vltimo instanti generationis iam inest forma: vnde nō erit dare aliquod instans in quo sit ibi preiacens materia. Nō enī potest dici ꝙ paulatim substātia panis vel vini resoluatur in preiacētē materiā: vel successiue egrediat̄ ꝺ loco spēꝝ qꝛ si h⁰ īciperet fieri ī vltīo instāti sue ꝯsecratōis sit̄ sꝫ aliq̄ pte hostie eēt corp⁹ xp̄i cuꝫ sb̄a pāis: qđ ē ꝯ p̄dcā. Si ꝟo h⁰ incipiat fieri añ ꝯ ecrationē erit dare aliquod tempus quo sub aliqua

panis ⁊ vini [illegible]

pte hostie neqꝫ erit substātia pānis neqꝫ erit corpus xp̄i: qđ ē icōueniens ⁊ hoc ipsimet ꝑpendisse vñr. Vñ posuerūt aliud sub disiunctione. s. ꝙ annihilet: sꝫ nec hoc pt eē: qꝛ nō erit dare aliquē modū q̄ corpus xp̄i verū eē incipiat in hoc sacro nisi p ꝯuersionē substātie panis i ip̄m q̄ q̄dē ꝯuersio tollit posita vel ānihilatiōe substātie pānis vel resolutiōe i p̄iacentē mā̄ꝫ. Similiť ēt ñ ē dare: vñ taľ resoľo vel ānihilatio i hͦ sacro cāeť: cū eff⁹ sacri significeť p formā. Neutruꝫ āt hoꝝ sigñať p h̄ v̄ba forme: hͦ ē corp⁹ meū: vñ pꝫ p̄dcāꝫ pōnē esse falsā.

Ad p̄m **Ad p̄mū** ꝙ dōm: ꝙ suba panis vľ vini fctā ꝯsecratiōe nꝫ sub sp̄eb⁹ sacri manet neqꝫ alicubi ñ tñ seqť ꝙ annihileť ꝯuertitur.n.in corp⁹ xp̄i: Sicut nō seqť si aer ex q̄ gñatus ē ignis nō sit ibi vel alibi. s. ꝙ sit annihilatus. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ forª q̄ est terminus a quo nō conuertitur in aliā formā sꝫ vna forma succedit alteri in substātia ⁊ iō p̄ma forª nō remāet nisi in poª māe: sꝫ hec substātia pāis ꝯuertiť in corpus xp̄i: vt. s̄. dcm̄ ē: vñ rō ñ seqť.

Ad 2m

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ lꝫ p⁹ ꝯsecrationem hec fit falsa substantia panis ē aliq̄d id tñ i qđ substātia pāis cōuersa est aliquid ⁊ ideo substātia panis non est annihilata.

¶ Utrū panis possit ꝯuerti i corpus xp̄i. Ar. iiij.

p̄m



Ad quartū sic pcediť. vř ꝙ panis nō possit ꝯuerti in corp⁹ xp̄i. Cōuersio.n.q̄dam mutatio est: sed in oi mutatiōe oꝫ esse subiectum: qđ prius est in poª ⁊ postea ē i actu vt.n. dř i. 3. phy. Motus est actus exñtis in poª ñ est autem aliquod dare subiectuꝫ substantie panis ⁊ corporis xp̄i: qꝛ de rōne substantie est ꝙ sit non in subiecto: vt dř in predicamentis non ergo pōt eē ꝙ tota substātia panis ꝯuertatur i corpus xp̄i. ¶ p̄. forma illius in qđ aliq̄d conuertitur de nouo incipit eē in mā eius quod in ip̄m ꝯuertiť: sić cum aer cōuertiť in ignem p̄us nō exñtē: forª ignis icipit de nouo eē in mā aeris: ⁊ silr cū cib⁹ ꝯuertiť in hoieꝫ p̄us ñ exñtē forª hois icipit eē đ nouo i mā cibi. Si g̊ pāis cōuertiť i corp⁹ xp̄i neċe ē qđ đ nouo q̄dē forª corpis icipiat eē i mā panis: qđ ē fım. Nō g̊ panis ꝯuertitur in subāꝫ corporis xp̄i. ¶ p̄. ea q̄ sunt ꝭm diuersa: nunꝙ vnū eoꝝ fit alterum: sicut albedo nunꝙ fit nigredo: sed subm albedinis fit sbꝫ nigredinis: vt dř in p̄ͦ phy. sꝫ sić due forme contrarie sunt ꝭm se diuise: vtpote p̄ncipia formalis dr̄ie exñtes ita due māe vtpote exñtes p̄ncipia mālis diuisionis: g̊ ñ pōt eē qđ ħ mā panis fiat hec mā: q̄ indiuiduať corp⁹ xp̄i: ⁊ ita ñ pōt eē ꝙ substantia huius panis ꝯuertatur in substantiā corporis xp̄i. 2m. 3m.

Sꝫ ꝯtra est qđ Euse. enisen⁹ dicit. Nouum tibi et impossibile esse non dꝫ ꝙ in xp̄i subāꝫ terrena ⁊ mortalia ꝯuertūť. s'opp^m.

Rñdeo dōm: ꝙ sicut. s̄. dcm̄ est cū in hoc sacro sit verū corpus xp̄i: nec incipiat esse de nouo per motum localē: cuꝫ ēt nec corpus xp̄i sit ibi sicut in loco vt ex dictis pꝫ: necesse est dicere ꝙ incipiat ibi esse per conuersionem substantie panis in ipsum. Hec tamen conuersio nō est similis ꝯuersionibus nālibus: sed ē oio supnālis đi sola v̄tute effecta. Vñ amb. di. in lib. de sacris. Liquet ꝙ p̄ter nature ordinem virgo generauit et hoc corpus quod cō ficimus ex v̄gine est q̄d g̊ queris nāe ordinē in xp̄i corpore cum preter naturā sit ipse dominus iesus partus ex virgie. Et sup ex illud Jo. 6. Verba que ego locutus sum vobis. s. đ Rñº. p̄ncip.

hoc sacramẽto spiritus et vita sũt dicit Chris. spiritualia sunt nihil hñtia carnale neqꝫ ꝯñam nãlez: sꝫ exuta sũt ab omi tali necessitate q̃ in terra est ⁊ a legibus que hic posite sunt. Manifestum est.n. ꝙ oẽ agens agit iq̃tũ est actu. Quodlibet aũt agẽs creatũ determinatuꝫ est in suo actu cũ sit ꝺterminati generis et spẽi: ⁊ iõ cuiuslibet agẽtis creati actio ferẽ sup aliquẽ determinatuꝫ actũ. determinatio ãt cuiuslꝫ rei in esse actuali est p ei⁹ for^{am}. vñ nullum agens nãle seu creatum põt agere nisi ad immutationẽ forme pp hoc oĩs ꝯuersio q̃ fit ẽm leges nãe ẽ formal': sꝫ de⁹ ẽ infinit⁹ act⁹ vt in p^{a} pte hitũ ẽ: vñ ei⁹ actio se extendit ad totam nãm entis. Nõ igr̃ solum põt pficere ꝯuersionẽ formalẽ vt.s. diuerse for^{c} sibi in eodem subõ succedãt sꝫ ꝯuersionẽ toti⁹ entis: vt.s. tota substantia eius ꝯuertaẽ in totam substantiã illius et hoc agiẽ diuina ṽtute in hoc sacr̃o. Nã tota suba panis ꝯuertiẽ in totã sustãtiã corporis xpi: et a tota subsẽtia vini ĩ totã subsẽtiã sanguis xpi. vñ hec conuersio non est for̃al' sꝫ sbstãtial' nec ꝯtiẽ inter spẽs mot⁹ nãlis: sꝫ ꝓpo noĩe põt dici trãsbatio.

Ad p^{m} **Ad primũ** ḡ dõm: ꝙ obiectio ꝓcedit ꝺ mutatione formali: qꝛ for^{c} ꝓprium ẽ in mã vel subiecto eẽ: ñ ãt hꝫ locũ in cõuersione totius sube. Uñ cuꝫ hec ꝯuersio subalis iportet q̃ndaꝫ ordinẽ subarũ: q̃rũ vna cõuertiẽ ĩ alterã: est sicut in subiecto: in vtraqꝫ substantia: sic ordo ⁊ numerus.

Ad 2^{m} ¶ Ad 2^{m} dõꝫ: ꝙ illa obiectio ꝓcedit ꝺ ꝯuersiõe for̃ali seu mutatõe qꝛ sic dcm̃ ẽ. for̃aꝫ oꝫ eẽ ĩ mã v' in subõ ñ ãt hꝫ locũ in ꝯuersiõe toti⁹ substãtie: cuius nõ est accipere aliquod subiectum.

Ad 3^{m}. ¶ Ad 3^{m} dõm: quod virtute agentis finiti nõ potest forma in formam mutari: nec materia in materiam: sꝫ ṽtute agẽtis infiniti qͦ hꝫ actionem in totũ ens potest talis conuersio fieri qꝛ vtriqꝫ forme ⁊ vtriqꝫ mãe est cõis nã entis. ⁊ id qͦ est entitatis ĩ vna põt actor ẽtis ꝯuertere ad id qͦ ẽ entitatis in altera sublato eo p qͦ ab illa distinguebantur.

¶ Utꝝ in hoc sacr̃o remaneãt accñtia panis. ⁊ vini. Ar. v.



AD quintũ sic ꝓcediẽ. Uñ ꝙ in hͦ sacr̃o ñ remaneant accñtia panis ⁊ vini. Remoto.n. priori remoueẽ ⁊ posterius: sed suba ẽ nãliter ṗor accidẽte: vt ꝓbaẽ. 8 Metha. cũ iẽ fctã ꝯsecratione nõ remaneat suba panis in hoc sacr̃o: vr̃ ꝙ nõ possint remanere accñtia eius. p^{m}

¶ p̃. in sacr̃o ṽitatis nũ debꝫ eẽ aliqua deceptio: sed p accñtia iudicamus de suba vr̃ ãt ꝙ decipiaẽ humanũ iudiciuꝫ: si remanentibus accñtibus suba pãis nõ remaneat: nõ ḡ hec ẽ ꝯueniẽs huic sacr̃o. 2^{m}.

¶ p̃. q̃uis fides nr̃a ñ sit substãtia rõni: nõ tñ ẽ ꝯ rõnem sed.s. ıp̃am vt in pͥͦ h⁹ opis dcm̃ est sꝫ rõ nr̃a hꝫ ortum a sensu: ḡ fides nr̃a non oꝫ esse ꝯ sensuꝫ, ẽ aũt ꝯ sensum: dum sensus iudicat esse panem: ⁊ fides credit eẽ substãtiã corporis xpi: nõ ḡ hͦ est ꝯueniẽs huic sacr̃o: ꝙ accñtia panis sub sẽsibus maneant: ⁊ substãtia panis nõ remaneat. 3^{m}

¶ p̃. illud qͦ mãet ꝯuersione fctã vr̃ esse subiectũ mutationis: si ḡ accñtia pãis manent ꝯuersione fcã vr̃ ꝙ ıp̃a accñtia sint ꝯuersionis subiectuꝫ qͦ est impossibile. nã accidentis nõ est accñs: nõ ḡ in hoc sacr̃o dñt remanere accñtia panis ⁊ vini. 4^{m}

Sꝫ ꝯtra est qͦ Aug. dicit in li. sniaꝝ ꝓspi. Nos in spẽ panis ⁊ vini q̃s vidim⁹ res inuisibiles. i. carneꝫ ⁊ sanguinem honoramus. ĩ opp^{m}

Rñdeo dõm: ꝙ sensu appet facta ꝯsecratiõe oĩs Rñº ṗncı.

accñtia panis ꝛ vini remanere qꝺ quidem rõnabilr ꝑ diuinã ꝓuidẽtiam fit. Primo qdẽ q2 non est cõsuetum hoibus ſ3 horribile carnẽ hois cõedere ꝛ sanguinez bibere proponunᷓ nobis caro ꝛ sanguis xp̄i sumẽda sub spẽbus illoꝝ q̄ frequentius in vsum hois veniunt.s. panis vini. 2° ne hoc sacrm̄ ab infidelibus irrideretᷓ: si sub spẽ ꝓpria dñm nr̄m mãducemus. 3° vt dũ inuisibilr corp⁹ ꝛ sanguinẽ dñi nr̄i sumim⁹: h° ꝓficiat ad meri^m fidei

Ad p^m **Ad primum** ḡ dc̄m: ꝙ sic dicitur in li. de causis effect⁹ plus dependet a causa prima q̄3 a causa 2ª ꝛ iõ ꝟtute dei q̄ est cã p̄ma omniũ fieri potest vt remaneant posteriora prioribus sublatis.

Ad 2^m ❡ Ad 2^m dc̄m: ꝙ in hoc sacr̄o nulla est deceptio. sũt enim ibi ſm̄ rei veritatem accidẽtia: que sensibus dijudicanᷓ: intel⁹ aũt cuius est ꝓprium obiectũ substãtia: vt dicitᷓ in 3° de anima: per fidem a deceptione preseruatur ꝛ sic p3 ꝛ° ad 3^m.

Ad 3^m Nam fides nõ est ꝯ sensum: sed est de eo ad qꝺ sens⁹

ad 4^m. nõ attigit. ❡ Ad 4^m dc̄m: ꝙ hec ꝯuersio non ꝓprie habet subiectũ vt dictum est: sed tamẽ accidentia que remanent habent aliq̄3 similitudinem subiecti.

❡ Utrum facta consecratione remaneat in hoc sacramento forma substantialis panis. Arti. vi.

p^m **AD sextum sic** ꝓcedit. Uidetur ꝙ facta consecratiõe remaneat in hoc sacramẽto forma substãtialis panis dictum est.n.ꝙ facta ꝯsecratiõe remanẽt accñtia: ſ3 cũ panis sit qꝺdã artificiale: etiaz forma ei⁹ est accidẽs ergo remãet facta consecratione.

2^m. ❡ P̄.forma corporis xp̄i ẽ aĩa: dr̄ .n.in.2.de anima ꝙ est actus corporis physici po^a vitam habẽtis sed nõ pōt dici ꝙ forma substãtialis panis conuertatur in aiam: ḡ videtᷓ ꝙ remaneat facta ꝯsecratione.

3^m ❡ P̄. ꝓpa opatio rei sequitur formam substãtialẽ ei⁹: ſ3 illꝺ qꝺ remanet in hoc sacr̄o nutrit: ꝛ omnem opationẽ facit quã facere panis exñs. ḡ forma substãtialᷓ panis remãet i h° sacr̄o fcã ꝯsecratiõe.

Iopp^m **Sz ꝯtra** forma substãtialis panis est de substãtia panis: sed substantia panis cõuertitur in corpus xp̄i sicut dictũ est: ergo forma substãtialis panis non manet.

Rñ̄o p̄ncip. **Rñdeo** dc̄m: ꝙ quidam posuerunt ꝙ facta ꝯsecratione non solum remanent accidentia panis: sed et forª substantialis eius: sed h° eẽ nõ p̄t. p° qdẽ q2 si forma substãtialis pãis remaneret nihil de pane cõuerteretᷓ in corpus xp̄i: nisi sola mã: ꝛ ita seq̄retur ꝙ non ꝯuerteretur in corp⁹ xp̄i totum sed in eius materiã qꝺ repugnat forme sacr̄i qua dr̄ hoc ẽ corpus meum. 2° q2 si forma substantialis panis remãeret: aut remaneret in materia aut a materia separata. Primũ autez esse nõ potest: q2 si mãeret materia pãis tũc tota substãtia pãis remaneret: qꝺ est cõtra predicta. in alia autẽ mã remanere non posset q2 ꝓpria forma nõ est nisi in ꝓpria mã. Si aũt remaneret a materia separata iaz esset forma intelligibilis actu ꝛ itelligens nam oẽs forᶜ a mã separate sunt tales. 3° esset inconueniẽs huic sacramento. Nam accidẽtia panis in hoc sacr̄o remanent. vt ſb eis videaᷓ corpus xp̄i: nõ aũt sub ꝓpa spẽ: sicut.s̄.dictũ est: ꝛ iõ dicendum est: ꝙ forma substantialis panis non remanet.

Ad p^m **Ad primum** ergo dc̄m: ꝙ nõ prohibet arte fieri aliquid cuius forma nõ est accidens: sed forma substãtialᷓ: sic arte pñt ꝓduci rale ꝛ serpẽtes: talem enim formam non producit

ars virtute ppria: sed virtute naturalium principiorum: et hoc modo pducit formam substantialem panis virtute ignis decoquentis materiam ex farina et aqua cofectam.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod alia est forma corporis dans ei totum ordinem esse perfecti. s. esse et esse corpore & esse animatum: et sic de alijs conuertitur igitur forma panis in formam corporis xpi: secundum quod dat esse corporeum: non autem secundum quod dat esse animatum tali anima.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod operationum panis quedam consequuntur ipsum ratione accidentium: sicut immutare sensum et tales operationes inueniuntur in speciebus panis post cosecrationem propter ipsa accidentia que remanent. Quedam autem operationes consequuntur panem vel ratione materie: sicut quod conuertatur in aliquid: vel ratione forme substantialis sicut est operatio consequens speciem eius: puta quod confirmat cor hominis et tales operationes inueniuntur in hoc sacramento non propter formam vel materiam que remaneat: sed miraculose conferuntur ipsis accidentibus vt. i. dicetur.

¶ Utrum conuersio in sacramento fiat in instanti. Ar. vij.

pm AD septimum sic proceditur. Videtur quod ista conuersio non fiat in instanti: sed sit successiua. In hac enim conuersione prius est substantia panis et postea substantia corporis xpi: non ergo vtrumque est in eodem instanti: sed in duobus instantibus sed inter quelibet duo instantia est tempus medium: ergo oportet quod hec conuersio fiat secundum successionem temporis: quod est inter vltimum instans quo est ibi panis et primum instans quo est ibi corpus xpi.

2m. ¶ Preterea in omni conuersione est fieri et factum esse: sed hec duo non sunt simul: quia quod fit non est. quod autem factum est iam est: ergo in hac conuersione est prius et posterius: et ita oportet quod non sit instantanea: sed successiua. 3m.

¶ Preterea Amb. dicit in lib. de sacramentis quod istud sacramentum xpi conficitur sermone: sed sermo xpi successiue profertur: ergo hec conuersio fit successiue.

1 oppm Sed contra est quod siue hec conuersio perficitur virtute infinita: cuius est subito operari.

Rño pn cipalit. Respondeo dicendum: quod dicitur aliqua mutatio instantanea triplici ratione. Uno quidem modo respectu forme que est terminus mutationis si enim sit aliqua forma que recipiat magis et minus successiue acquiritur subiecto: sicut sanitas: et ideo quia forma substantialis non recipit magis et minus: inde est quod subito fit eius introductio in materia. Aliomodo ex parte subiecti: quod quandoque successiue preparatur ad susceptionem forme: et ideo aqua successiue calefit: quando vero ipsum subiectum est in vltima dispositione ad formam subito recipit ipsam sicut dyaphanum subito illuminatur. 3o ex parte agentis: quod est infinite virtutis: vnde statim potest materiam aut formam disponere sicut dicitur Mar. 7. quod cum xps dixisset effeta: quod est adaperire statim aperte sunt aures hominis et solutum est vinculum lingue eius: et his tribus hec conuersio est instantanea. Primo quidem quia substantia corporis xpi ad quem terminatur ista conuersio non suscipit magis neque minus. 2o quia in hac conuersione non est aliud subiectum quod successiue preparetur. 3o quia agitur virtute dei infinita.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod quidam non simpliciter cocedunt. quod inter quelibet duo instantia sit tempus medium. Dicunt enim quod hoc habet locum in duobus instantibus que referuntur ad eundem motum non autem in duobus instantibus que referuntur ad diuersa.

vnde inter instans quod mēsurat finem quietis: et aliud instās quod mensurat p̄m motus: non est tēs meᵐ: sed in hoc decipiunt: qr vnitas tpis et instātis: vel ēt plalitas eorum nō accipit s3 q̄lqꝫ motus. sed sm p̄m motū celi: q̄ est mēsura ois mot⁹ et qetis. Et iō alij hoc cōcedunt in tpe quod mēsurat motus dependētem ex motu celi. Sūt āt qdā mot⁹ ex motu celi non dpēdētes nec ab eo mensurati: sic i pma parte dictum est d motibus angelorum. vnde inter duo instantia illis motib⁹ rñdentia non est tēs meᵐ sed hoc nō h3 locū in p posito: qa q̄uis ista ꝯuersio sm se non hēat ordinē ad motum celi. ꝯsequitur tamen plationem vborum quā nece est motu celi mensurari. et iō nece est inter q̄l3 duo instātia circa istā ꝯuersionem signata esse temp⁹ medium. Quidam g dūt q instans i quo vltimo est panis. et instans i quo pmo est corpus xpi sunt quidem duo per cōparationē ad mē surata: sed sunt vnū per comparationem ad tempus mensurans. Sicut cu3 due linee se contingūt: sunt duo puncta ex parte duarum linearum. vnum autem punctū ex pte loci ꝯtinentis: sed hoc non ē simile: quia instans et tēs particularibus motibus non est mensura intrinseca. sicut linea et punctus cōporibus: sed solum extrinseca: sic corporib⁹ locus. Vñ alij dūt q est idem instans re. sed aliud ratiōe: sed sm hoc seqretur q realiter opposita essent sil. nam diuersitas rationis non variat aliquid ex pte rei. Et iō dōm: ē q hec ꝯuersio sicut dcm̄ est perficitur per verba xpi q̄ a sacerdote pferuntur. ita q vltimum instans platōis vborum est pmum instās in quo est in sacro corpus xpi/ in toto āt tpe precedente est ibi substantia panis cui⁹ tpis non est accipe aliqd instans pxio pcedens vltimū. quia tempus nō ꝯponit ex instantibus ꝯñr se hñtibus. vt pbat in .6. phy. et ideo est qdē dare instans in quo est corp⁹ xpi. nō āt dare vltimū istās in q̄ sit substantia panis: sed est dare vltimum tempus: et idē est in mutationibus nālibus: vt patet per phm in .8. phy. ¶ Ad 2ᵐ dō3: q in mutationib⁹ instantaneis simul est fieri et factum esse sicut sil est illuminari et illuminatū esse/ dr em̄ in talibus esse factū sm qd iā est / fieri autem sm q ante non fuit. ¶ Ad 3ᵐ dōm. q ista ꝯuersio sicut dictū est: fit in vltimo instanti platōis vborum tunc em̄ ꝯplet vborum significatio q̄ est efficax i sacrorum forīs: et ideo non sequitur q ista ꝯuersio sit successiua. ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ.

¶ Utrum hec sit falsa ex pane fit corpus xpi. Ar. 8.

Ad octauum sic pceditur. Videt q hec sit falsa ex pane fit corpus xpi. Omne em̄ id ex q̄ fit aliquid est id quod fit illud: s3 non conuertitur: dicimus em̄ q ex albo fit nigrum: et q album fit nigrum: et l3 dicamus q homo fiat niger: non tñ dicimus q ex homine fiat nigrū vt p3 in pmo phy si. si g verum est q ex pane fiat corp⁹ xpi: verum erit dicē q pāis fiat cōp⁹ xpi: qd videtur esse falsū: quia panis non est subiectū factionis: sed magis est terius: g non vere dicit q ex pane fiat corpus xpi. ¶ P. fieri teriatur ad eē vel ad fcm̄ esse: s3 hec nunq̄ est vera panis est corp⁹ xpi. vel panis est factus corp⁹ xpi. vel etiam panis erit corpus xpi: g videtur q ēt nec hec est vera. ex pane fit corpus xpi ¶ P. omne id ex quo fit aliqd ꝯuertitur i id qd fit ex eo: sed h videtur esse falsa: panis ꝯuertitur in corpus xpi: quia hec conuersio videtur esse miraculosior q̄ creatio mundi in qua tamen non dicitur q non ens ꝯuer- pᵐ. 2ᵐ. 3ᵐ.

titur in ens: ergo videtur q etiam hec sit falsa. ex pane fit corpus xpi

4m. ¶ p. illud ex quo fit aliquid pot esse illud: sed hec est falsa: panis pt esse corpus xpi. g et hec est fla ex pane fit corpus xpi.

Iopp m Sed contra est quod ambro. dt in lib. de sacramentis. vbi accedit consecratio d pane fit corp9 xpi.

Rñº pn cipalis. Respondeo dicendum: q hec cõuersio panis in corpus xpi qm ad aliquid cõuenit cum creatione et cũ transmutatione naturali et qtum ad aliqd differt ab vtroq. Est em cõmune his tribus ordo terminorum. s. vt post hoc sit hoc in creatione em est esse post nõ eẽ in hoc sacro cõp9 xpi post substãtiam panis. In transmutatione naturali album post nigrũ vel ignis post aerem et q predicti termini n sunt simul. Conuenit autem cõuersio de qua nunc loquimur cũ creatione: quia in neutra carum est aliqd commune subiectũ vtriusq extrẽorum cuius cõtrium apparet in omni transmutatione naturali. Conuenit vero hec cõuersio cum transmutatione naturali in duobus lz non similr. primo qdem quia ĩ vtroq vnum extremorum transit in aliud: sicut panis in corpus xpi et aer in ignem non autem non ens conuertitur in ens aliter tamen hoc accidit vtrobiq. Nam in hoc sacramento tota substantia panis transit in totum corpus xpi: sed i transmutatione naturali materia vnius suscipit formam alterius p ori forma deposita. 2º conueniũt in hoc q vtrobiq remanet aliquid idẽ: quod non accidit in creatione: differenter tamen. Nam in transmutatione naturali remãet eadem materia vel subiectum in hoc autem sacramento remanent eadem accidentia: et ex his potest accipi qualiter differenter in talibus loqui debeamus. Quia enim in nullo pdictorum trium extrema sunt simul: iõ in nullo eorum põt vnum extremum de alio predicari per verbum substantiuum presentis temporis. Non enim dicimus non ens est ens vel panis est corpus xpi vel aer est ignis vl album est nigrum propter ordinem vero extremorum possumus vti in omnibus hac prepositione ex que ordinem designat/possumus enim vere et proprie dicere q ex non ente fit ens et ex pane corpus xpi et ex aere ignis et ex albo nigrũ. Quia vero in creatione vnum extremorum non transit ad alterum: non possumus in creatione vti verbo conuersionis vt dicamus q n ens conuertitur in ens. Quo tamen verbo vti possumus in hº sacramento. sicut in transmutatiõe naturali: sed quia in hoc sacramẽto tota substantia in totam substãtiam mutatur: propter hoc hec conuersio ppric transubatio vocatur. Rursus quia huius cõuersiõis non est accipe aliqd subm ea q verificant in conuersione naturali rõe subiecti nõ sunt concedenda i hac conuersione. Et prius qdam manifestũ est: q potentia ad oppositum consequitur subiectum rõne cuius dicim9 q albũ potest esse nigrũ et aer põt esse ignis: lz hec nõ sit ita ppria sicut p9. Nã subiectũ albi in quo est potentia ad nigredinem est tota suba alba. nõ em albedo est pars eius subm autem forme aeris est pars eius vnde cum dr: aer põt esse ignis verificat rõne partis p synodochẽ sed i hac cõuersiõe et silr in creatione: qr nullum est subm: non dicitur q vnum extremum possit eẽ aliud: sicut q non ẽs possit eẽ ens vl q pãis possit eẽ corpus xpi. Et eadem ratione non potest ppric dici q de non ente fiat ens vel de pane fiat corpus xpi quia hec prepositio d dsignat cãm consubalẽ que qdẽ suba

litas extremorum in transmutatiõibus naturalib9 attẽdit penes cõuenientias in subo. Et simili rõne nõ ↄcedit q pãis erit cõp9 xpi vl q fiat corp9 xpi sicut neqꝫ ↄceditur in creatione q nõ ens erit ens vl q non ens fit ens quia hic modus loquendi ṽificatur in transmutationibus naturalibus ratiõe subiecti puta: cũ dicim9 q albũ fit nigrum vl albũ erit nigrum. Quia tñ i hoc sacramento fctã cõuersione aliqd idem manet. s. accñtia panis vt. s. dcm̃ est sm̃ quãdam similitudinem alique harum locutionum pñt cõcedi. s. q panis fit corp9 xpi vel panis erit corpus xpi: vel de pane fit corpus xpi vt nomine panis non intelligatur substantia pãis sed in vniuersali hoc qd sub speciebus panis cõtinet: sub quib9 prius continet substãtia panis: ꝛ postea corpus xpi.

Ad pm Ad primum g dõm: q illd ex quo aliqd fit quandoqꝫ qdem importat siml' subiectum cuꝫ vno extremorum trãsmutationis sicut cum dicitur ex albo fit nigrũ: et sic ẽt dici potest hoc fit illud. i. albũ fit nigrum. qñqꝫ vero importat solum oppositũ vel extremũ sicut cũ dr ex mane fit dies: et sic non conceditur q hoc fiat illud. i. q mane fiat dies: ꝛ ita i ppposito: licet ppꝛie dicatur: q ex pane fiat corp9 xpi: ñ tñ ppe dr q panis fiat corp9 xpi: nisi sm̃ quãdã

Ad 2m similitudinem vt dcm̃ est. ¶ Ad 2m dõm: q illud ex quo fit aliquid quandoqꝫ erit illud ppter subiectum qd importatur: et ideo cum huius cõuersionis non sit aliqd subiectum non est similis ratio.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dõm: q in hac ↄuersiõe sunt plura difficilia q̃ in creatõe: in qua hoc solum difficile est q aliquid fit ex nichilo quod tamen pertinet ad ppꝛium modum pductionis pe cause quia nichil aliud presupponit: sed in hac conuersione non solum est difficile q hoc totum cõuertitur in illud totum: ita q nihil pꝛioris remaneat quod ñ pertinet ad cõmuneꝫ mõm productionis alicuius cause: sed etiam habꝫ hoc difficile q accñtia remaneant coꝛrupta substantia et multa alia de quibus in sequentibus agetur: tamen verbum ↄuersiõis recipit in hoc sacramento. non autem in creatione sicut dictum est.

¶ Ad 4m dõm: q sicut dictum ẽ potentia pertinet ad subiectum: quod non est accipere in hac conuersione et ideo non conceditur q panis possit esse corpus xpi non enim h conuersio fit per potentiam passiuam creature. sed p solã potẽtiam actiuam creatoris. Ad 4m.

¶ De mõ q xps existit i hoc sacfo Questio. lxxvj.



Einde cõsiderandũ est de modo q xps existit in hoc sacramento. Et circa hoc queruntur octo. pmo vtrum totus xps sit sub hoc sacramento 2o vtrum totus xps sit sb vtraqꝫ spẽ sacfi. 3o vtrum totus xpus sit sub qualibet parte specierum. Quarto vtrum dimensiones coꝛporis xpi tote sint in hoc sacramento. Quinto vtrum corpus chꝛisti sit in hoc sacramento localiter. Sexto vtrũ coꝛpus chꝛisti moueatur ad motũ hostie vel calicis post consecrationem. Septimo vtrum coꝛp9 xpi pꝛout est in hoc sacramento possit videri ab aliquo oculo saltem gloꝛificato. Octauo vtrum verum coꝛpus chꝛisti remaneat i hoc sacramento: quãdo miraculose apparet sub specie pueri vel carnis.

¶ Utrum totus chꝛistus cõtineatur sub hoc sacfo. Articulo. j.

primuz D primuz sic pcedit. vr q tot⁹ xp̄s ptineat sub hoc sacro. xp̄s.n.incipit eē in h⁰ sacro p puersionē panis & vini sic dcm̄ est: sed mā'm ē q panis & vinum nō pōt pverti nz in diuinitatem xp̄i. neq in eius aiam. cum ḡ xp̄s existat ex tribus substātijs.s. diuinitate anima: & corpe vt.s̄.hītum est vr q totus xp̄s nō sit i h⁰ sacro.

2m ¶ p̄.xp̄s nō est in hoc sacro ƀm q cōpetit refectioni fidelium: que in cibo & in potu psistit sic.s̄. dcm̄ est. Sed dn̄s dicit Jo.6. Caro mea vere est cib⁹: & sanguis meus vere est potus. ḡ solum caro & sanguis xp̄i ptinetur in hoc sacro sunt āt multe alie ptes corpis xp̄i puta nerui et ossa: & alia hmōi: nō ḡ totus xp̄s ptietur sub h⁰ sacro.

3m ¶ p̄.corpus maioris q̄titatis n̄ potest totum ptineri sub minoris q̄titatis mensura: sed mensura panis & vini psecrati est multo mīor q̄ propria mensura corporis xp̄i. non pōt ḡ esse q totus xp̄s sub h⁰ sacro ptineatur.

1 oppm Sz ɔtra est qd Amb.di.in libro de officijs. In illo sacro xp̄s est.

Rn̄o. princi. Rn̄deo dōm q oio necesse ē pfiteri ƀz fidē catholicam q totus xp̄s sit in h⁰ sacro. Sciendū tn̄ q aliquid xp̄i est i h⁰ sacro dupl'r. Uno⁰ q̄si ex vi sacri. Alio⁰ ex nāli pcomitātia. Et vi qdē sacri est sub spēb⁹ h⁹ sacri id ī qd directe puertitur substātia panis et vini p̄exn̄s: put signāt p v̄ba forme: q̄ sūt effectiua ī h⁰ sacro sic & in ceteris: puta cū d̄r: hoc est corp⁹ meū: vel hic ē sanguis me⁹. Ex nāli āt pcomitātia ē in h⁰ sacramento illud qd realiter est coniūctū ei: ī qd p̄dcā puersio teriat. Si.n.aliq̄ duo sīt rali'r piūcta: vbicūq est vnū rea'r: oz & reliquū eē sola.n.operatione anime discernū tur que realiter sunt coniuncta.

Ad p̄m Ad primum ḡ dōm: q q2 puersio pāis & vini non terminatur ad diuinitatem vel animam christi: conueniens est q diuinitas vel anima christi non sit in hoc sacramēto ex vi sacramenti: sed ex reali pcomitantia: quia enim diuinitas corp⁹ assumptum nunq̄ deposuit: vbicū q est corpus christi: necesse est et eius diuinitatem esse: & ideo i hoc sacramento necesse est esse diuinitatem xp̄i concomitantem ei⁹ corpus. Unde in synodo ephesina legitur. Participes efficimur corporis & sanguinis xp̄i: non vt cōmunem carnem percipientes: nec viri sanctificati & verbo coniuncti secundu3 dignitatis vnitatez: sed nature viuificatricem: & ipsi⁹ verbi propriam formam. anima vero realiter separata fuit a corpore: vt supra dictum est. & ideo si in illo triduo mortis fuisset h⁰ sacramentum celebratum: nō fuiss3 ibi anima xp̄i: nec ex vi sacramenti: nec ex reali concomitantia: sed q2 christus resurgens ex mortuis iā non moritur: vt dicitur Ro.6. anima eius semper est realiter corpori vnita: & ideo in hoc sacramēto corpus quidem christi est ex vi sacramenti: aiā aūt xp̄i ex reali concomitantia.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q ex vi sacramenti sub hoc sacro ptinetur q̄tum ad spēs panis: nō solu3 caro: sed totum corpus xp̄i.s. ossa & nerui. & alia huiusmōi: & hoc apparet ex forma huius sacramenti i qua nō dicitur hec est caro mea: sed hoc est corpus meum: et ideo cum dominus dixit. Jo.6. Caro mea vere est cibus. caro ponit ibi pro toto corpe: q2 ƀm psuetudinē humanā videtur esse magis manducationi accōmodata. put.s. homines carnibus animaliū vescūt. cōiter: nō aūt ossib⁹ vel alijs h⁹i.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q sicut supra di-

ctum est: facta conuersione panis in corpus xpi. vel vini in sanguinem accñtia vtriusqз manent. ex q̃ patet q dimensiones panis vel vini non ꝯuertunt in dimensiones corporis xpi: sed substantia in substantiã: et sic substantia corporis xpi vel sanguinis est sub hᵒ sacramento ex vi sacramenti: non ãt dimensiones corporis vel sanguinis xpi. Unde patз q corpus xpi est in hoc sacramento per moduз substantie: ⁊ non per modum q̃titatis. Propria autem totalitas substantie continetur indifferent̃ i parua ⁊ magna q̃titate: sicut tota natura aeris in magno vel paruo aere: et tota natura hominis in magno vel paruo hoīe: vñ et tota s̃ba corporis xpi ⁊ sanguinis cõtinet̃ in hoc sacramento pᵒ ꝯsecratione: sicut ante consecratione cõtinebatur ibi tota substantia panis ⁊ vini.

¶ Utrum christus totus continetur sub vtraqз specie sacramẽti. Articulo.ij.

pᵐ. Ad secundum sic pceditur. Uidetur q non sub vtraqз spē huiᵒ sacramenti totus xps contineatur. Hoc.n. sacramentuз ad salutem fidelium ordinat̃ non ꝟtute specieꝝ: sed ꝟtute eius qđ sub speciebus cõtinet̃: q2 spēs erãt ibi añ consecratione: ex qua est virtᵒ huius sacramenti si ergo nihil continet̃ sub vna specie qđ non contineatur sub alia: ⁊ totus xp̃us ꝯtinet̃ sub vtraqз: videtur q altera illaꝝ

2ᵐ. superfluat in hoc sacrõ. ¶ P̃.dcm̃ ē q s̃b noīe carnꝫ oēs alie ptes corporis ꝯtinent̃: sic ossa nerui: ⁊ alia hᵒi: sed sanguis est vna ptium hũani corpis: sic pз p Ari.in lib. aialiũ. si g̃ sanguis xpi ē vna ptiũ corporis xpi ꝯtinet̃ sub specie carnis: sic ꝯtinẽt ibi alie ptes cõpis: nõ g̃ deberet seorsũ sãguis xpi ꝯsecrari sic nз seorsũ ꝯsecrat̃ alia corporis pars. 3ᵐ. ¶ P̃. q iã factũ ē: iterum fieri nõ põt: sed corpᵒ xpi iaз incepit esse in hoc sacrõ p ꝯsecratione panis. g̃ nõ p̃t eē q de nouo icipiat esse p ꝯsecratione vini ⁊ ita s̃b spē vini ñ ꝯtinebit̃ corpᵒ xpi: ⁊ p ꝯñs ñc totus xps: nõ g̃ sub vtraqз spē corpus xpi ꝯtinetur.

Sed contra est qđ dr̃.i.co xii.ii. super illud ⁊ calicē: dicit glo. q sub vtraqз specie.s. panis ⁊ vini idē sumit̃ et ita vr̃ q sub vtraqз specie corpᵒ christi sit. soppᵐ

Respõdeo dđm: certissime: et ex supradictꝭ tenēdũ esse: q sub vtraqз specie sacramenti totᵒ est xps: aliter tñ et alr̃. Nã sub spēbus panis est q̃dē corpᵒ xpi ex vi sacri. sanguis autē ex reali ꝯcomitantia: sicut.s̃.dcm̃ est de aia ⁊ de diuinitate xpi: s̃b spēbus ꝓo vini est q̃dē sanguis xpi ex vi sacri: corpᵒ ãt xpi ex reali cõcomitantia: sicut aia ⁊ diuinitas: eo q nũc sanguis xpi nõ est ab eiᵒ cõpore separatus: sicut fuit tpe passiõis ⁊ mortꝭ: vñ si tunc fuisset hᵒ sacrm̃ celebratũ sub spēbᵒ pãis fuisset corpᵒ xpi s̃n sanguie ⁊ s̃b speciebus vini sanguis s̃n corpore: sic erat in rei ꝟitate. Rñᵒ pn cipalis.

Ad primum g̃ dđm: q q̃uis totus xps sit sub vtraqз spē: ñ tñ frustra. Nã pmo q̃dē hoc valet ad representandam passionē xpi: in q̃ seorsuз sanguis fuit a corpore separatus: vñ in forma ꝯsecrationis sanguinis fit mētio de eius effusione. 2ᵒ hoc est ꝯueniens vsui hᵒ sacri: vt seorsuз exhibeatur fidelibᵒ corpᵒ xpi i cibum ⁊ sanguis in potum. 3ᵒ q̃ᵐ ad effũm s̃m q.s̃.dcm̃ est: q corpᵒ exhibet̃ p salute corporis: sãguis p salute anime. ¶ Ad 2ᵐ dđз: q in passiõe xpi: cuius hoc sacrm̃ ē mēoriale: ñ fuert̃ alie ptes corpis Ad pᵐ Ad 2ᵐ

abinuicē separate sicut sanguis: sed corpus indissolutum permansit: sm q legitur Exo. Os non cōminuetis ex eo: & iō i hº sacro seorsum consecratur sanguis a corpore. non aūt aliq alia ps ab alia.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q sicut dictum ē: corpus xpi nō est sub specie vini ex vi sacramenti: sed ex reali concomitantia: & iō post consecrationē vini non sit ibi corpus xpi p se: sed cōcomitanter.

¶ Utrum sit totus christus sub qlibz pte specierum panis & vini.

Articulo. iij.

pm. Ad tertium sic pceditur. Uidetur q non sit totus xps sub qualz parte specierum panis vel vini. Species em ille diuidi possunt in infinitum: si g xps totus est sub qualz parte specierum predictarum: sequeretur q infinitus esset i hoc sacramento: quod est inconueniēs: nam infim repugnat nō solū nature: sed ēt grē.

2m. ¶ P. corpus xpi cuz sit organicū hz partes determiate distātes. est em de rōne organici corporis determiata distantia singularium ptium adinuicē: sic oculi ab oculo: & oculi ab aure: sed hº nō posset esse sub qlz parte spērū esset totus xps oporteret em q sb qlz parte eēt qlz ps: et ita vbi essz vna pars esset et alia: nō ergo pt esse q totus xps sit sub qualz parte hostie: vel vini ɔtenti in calice.

3m. ¶ P. corpus xpi semper verā retinet corporis naturā nec vnquā mutatur in spūm: sed de ratione corporis est: vt sit qtitas positionem habens: vt patet in predicamentis: sed ad rōnem huius qtitatis pertinet q diuerse ptes i diuersis partibus loci existant. non ḡ pt eē vt vr: q totus xpus sit sub qlz parte spērum.

sopp m. Sed cōtra est quod Augu. dīt in qdā smōe Singuli accipiunt xpm dñm & in singulis portionibus totº ē: nō p singulas minuit: sed integrū se pbet in singulis.

Rñº pncipalis. Rñdeo dōm: q sic ex. s. dcis patet: quia in hoc sacramento substantia corporis est ex vi sacramenti. qtitas autez dimensiua ex vi realis ɔcomitantie. corpus āt xpi ē i hº sacro per modū substātie. i. per mōm q substantia est sub dimensionibº: nō autez per mōm dimensionis. i. per mōz illum q qtitas dimensiua alicuiº corporis est sub qtitate dimensiua loci. Manim est āt q nā substātie tota est sub qualz parte dimēsionum sub quibº ɔtinet: sicut sub qlz pte aeris: & sub qlz pte panis: est tota natura panis: & hoc indifferenter siue sint dimensiōes actu dise: sicut cū aer diuidit vel panis secat: vel etiā sint actu indiuise: diuisibiles pō poª. Et iō manifestū est q xps totus est sub qualibet parte specierum panis: etiam hostia integra manente: et non solūz cū frangit: sicut quidā dicunt ponētes exēm de imagiē q appet in specło: q appet vna i specło integro: in specło āt fracto apparent singule in singulis partibus: qd qdem non est omnino simile qr multiplicatio hº imaginū accit i speculo fracto propter diuersas reflectiones ad diuersas ptes speculi. hic autem non est nisi vna ɔsecratio. pp quam corpus xpi est in hº sacramento.

Ad pm. Ad primum g dōm: q nūerus sequitur diuisionē: & ideo qdiu qtitas manet indiuisa actu: neqz substantia alicuius rei est pluries sub dimēsionibus pprijs: neqz corpus xpi sub dimēsionibº panis: et per ɔñs neqz infinities: sed totiēs in quot ptes diuiditur.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dōm: q illa determinata distantia partiū in corpore organico fundat super

quantitate dimensiua: ipsa autem natura speciei precedit quantitatem dimensiuam: et quia conuersio substantie panis directe determinatur ad substantiam corporis xpi secundum cuius modum proprie et directe est in hoc sacramento corpus xpi: talis distantia partium est quidem in ipso corpore xpi vero: sed non secundum hanc distantiam comparatur ad hoc sacramentum: sed secundum modum sue substantie: sicut dictum est.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod ratio illa procedit de natura corporis quam habet secundum quantitatem dimensiuam. Dictum est autem quod corpus xpi comparatur ad hoc sacramentum: non ratione quantitatis dimensiue: sed ratione sue substantie sicut dictum est.

¶ Utrum tota quantitas dimensiua corporis christi sit in hoc sacramento. Articulo.iiij.

pm. AD quartum sic proceditur. Videtur quod non tota quantitas dimensiua corporis xpi sit in hoc sacramento. Dictum est enim quod totum corpus xpi continetur sub qualibet parte hostie consecrate: sed nulla quantitas dimensiua tota continetur in aliquo toto: et in qualibet parte eius: ergo impossibile quod tota quantitas dimensiua corporis xpi contineatur in hoc sacramento.

2m. ¶ Praeterea. impossibile est duas quantitates dimensiuas esse simul: etiam si vna sit separata et alia in corpore naturali: vt patet per philosophum in 3. metha. sed in hoc sacramento remanet quantitas dimensiua panis: vt sensu apparet: non ergo est ibi quantitas dimensiua corporis christi.

3m. ¶ Preterea. si due quantitates dimensiue inequales iuxta se ponantur: maior extenditur vltra minorem: sed quantitas dimensiua corporis xpi est multo maior quam quantitas dimensiua hostie eius consecrate secundum omnem dimensionem: si ergo in hoc sacramento sit quantitas dimensiua corporis xpi cum quantitate dimensiua hostie quantitas dimensiua corporis xpi extendetur vltra quantitatem hostie: que tamen non est sine substantia corporis xpi. ergo substantia corporis xpi erit in hoc sacramento etiam preter species panis: quod est inconueniens: cum substantia corporis christi non sit in hoc sacramento nisi per consecrationem panis: vt dictum est: impossibile ergo videtur quod tota quantitas corporis christi sit in hoc sacramento.

Sed contra. quantitas dimensiua corporis alicuius non separatur secundum esse a substantia eius: sed in hoc sacramento est tota substantia corporis xpi integra: vt supra habitum est: ergo tota quantitas dimensiua corporis christi est in hoc sacramento. oppm.

Respondeo dicendum: quod sicut supra dictum est duplicitur aliquid christi est in hoc sacramento. Uno modo ex vi sacramenti. Alio modo ex reali concomitantia. Ex vi quidem sacramenti quantitas dimensiua corporis christi non est in hoc sacramento: ex vi quidem sacramenti est in hoc sacramento illud in quod directe conuersio terminatur. conuersio autem que fit in hoc sacramento: directe terminatur ad substantiam corporis christi: non autem ad dimensiones eius: quod patet ex hoc quod quantitas dimensiua panis remanet facta consecratione: sola autem substantia panis transeunte: quia tamen substantia corporis xpi realiter non diuiditur a sua quantitate dimensiua: et ab aliis accidentibus: inde est quod ex vi realis concomitantie: est in hoc sacramento tota quantitas dimensiua corporis xpi: et omnia accidentia eius. Rno. principa.

Ad primum ergo dicendum: quod modus cuiuslibet rei determinatur secundum id quod est ei per se: non autem secundum id quod est ei per accidens: sicut corpus est in visu secundum quod est album: non autem secundum Ad pm

que est dulce. licet idem corpus sit album et dulce: unde et dulcedo est in visu secundum modum albedinis: non secundum modum dulcedinis: quia igitur ex vi sacramenti hoc est in altari substantia corporis christi: quantitas autem dimensiva eius est ibi concomitanter: et quasi per accidens: ideo quantitas dimensiva corporis christi est in hoc sacramento: non secundum proprium modum: ut scilicet sit totum in toto et singule partes in singulis partibus: sed per modum substantie: cuius natura est tota in toto: et tota in qualibet parte. ¶ Ad 2m dicendum quod due quantitates dimensive non possunt naturaliter simul esse in eodem: ita quod utraque sit secundum proprium modum quantitatis dimensive in hoc autem sacramento quantitas dimensiva panis est secundum proprium modum. scilicet secundum commensurationem quandam: non autem quantitas dimensiva corporis christi: sed ibi est per modum substantie: ut dictum est. ¶ Ad 3m dicendum quod quantitas dimensiva corporis christi non est in hoc sacramento secundum modum commensurationis: quod est proprius quantitati ad quam pertinet quod maior quantitas extendatur ultra minorem sed est ibi per modum iam dictum.

Ad 2m

Ad 3m

¶ Utrum corpus christi sit in hoc sacramento sicut in loco. Ar. v.



1m Ad quintum sic proceditur. Videtur quod corpus christi sit in hoc sacramento sicut in loco Esse enim in aliquo diffinitive vel circunscriptive est pars eius quod est esse in loco: sed corpus christi videtur esse diffinitive in hoc sacramento: quia ibi est: ubi sunt species panis et vini: quod non est in alio loco altaris: videtur etiam ibi esse circumscriptive: quia ita continetur superficie hostie consecrate: quod nec excedit nec exceditur: ergo corpus christi est in hoc sacramento sicut in loco

¶ Preterea. locus specierum panis non est 2m vacuus. natura enim non patitur vacuum. nec est ibi substantia panis: ut supra habitum est: sed est ibi solum corpus christi. ergo corpus christi replet locum illum: sed omne quod replet locum aliquem est in eo localiter: ergo corpus christi est in hoc sacramento localiter.

¶ Preterea. in hoc sacramento sicut dictum est: corpus christi est cum sua quantitate dimensiva et cum omnibus suis accidentibus: sed esse in loco est accidens corporis: unde et ubi connumeratur inter novem genera accidentium: ergo corpus christi est in hoc sacramento localiter. 3m

Sed contra est quod oportet locum et locatum esse equalia: ut patet per philosophum in. 4. phy. sed locus ubi est hoc sacramentum est multo minor quam corpus christi. ergo corpus christi non est in hoc sacramento sicut in loco. In oppositum

Respondeo dicendum: quod sicut iam dictum est: corpus christi non est in hoc sacramento secundum proprium modum quantitatis dimensive: sed magis secundum modum substantie: omne autem corpus locatum est in loco secundum modum quantitatis dimensive: inquantum scilicet commensuratur loco secundum suam quantitatem dimensivam: unde relinquitur quod corpus christi non est in hoc sacramento: sicut in loco: sed per modum substantie: eo scilicet modo quo substantia continetur a dimensionibus Succedit enim substantia corporis christi in hoc sacramento substantie panis: unde sicut substantia panis non erat sub suis dimensionibus localiter sed per modum substantie: ita nec substantia corporis christi: non tamen substantia corporis christi est subiectum illarum dimensionum: sicut erat substantia panis. Et ideo substantia panis ratione suarum dimensionum: localiter erat ibi: quia comparabatur ad locum mediantibus propriis dimensionibus: substantia autem corporis christi comparatur ad locum illum mediantibus dimensionibus alienis: ita quod econverso dimensiones corporis christi comparantur ad locum illum mediante substantia: quod est contra rationem corporis locati: unde nullo modo corpus christi est in hoc sacramento localiter. Responsio principalis

Ad pᵐ **Ad primũ** ḡ dõm ꝙ corpus xp̄i non est in hᵒ sacrõ diffinitiue: q̃ sic nõ esset ali bi q̃ in hoc altari vbi ꝯficit hᵒ sa cramẽtum: cũ tñ sit in celo ĩ ꝓpria spẽ: ⁊ in multis aliis altaribꝰ sub spẽ sacri. Silr ẽt pꝫ ꝙ nõ ẽ in hoc sacrõ circũscriptiue: q̃ nõ est ibi ẽm ꝯmensuratiõẽ ꝓpe q̃ntitatis vt dcm̃ ẽ: qð ãt ñ ẽ extra superficiẽꝫ sacri: nec est ĩ alia pte altaris ñ ptinet ad hoc ꝙ sit ibi diffinitiue vl̃ circũscriptiue: sed ad hoc ꝙ incepit ibi eẽ p ꝯsecrationẽ ⁊ ꝯuersionẽ pãis ⁊ vini: vt. s̃. dcm̃ ẽ.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ locus ille in quo ẽ corpus xp̄i nõ est vacuꝰ neqꝫ tñ ꝓpe ẽ repletꝰ substãtia corpis xp̄i: q̃ ñ est ibi localr̃: sicut dcm̃ est: sed est repletus spẽbꝰ sacrõꝶ: q̃ hñt replere locum: vel pp nãm dimẽsionũ: vel saltem miraculose: sicut ⁊ miraculose subsistunt p modum substantie.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ accñtia corpis xp̄i sunt in hoc sacrõ: sicut. s̃. dcm̃ ẽ. ẽm realẽ ꝯcomitãtiã. ⁊ iõ illa accidẽtia corpis xp̄i sunt in hᵒ sacrõ q̃ sunt ei intrĩseca. eẽ ãt in loco est accñs p ꝯparationem ad extrinsecum: ⁊ iõ nõ opꝫ ꝙ xp̄s sit in hoc sacramento sicut in loco.

¶ Utrum corpus xp̄i sit mobilr̃ ĩ hoc sacramento. Ar. vi.

pᵐ **AD sextum** sic pcedif. vr̃ ꝙ corpꝰ xp̄i sit mobiliter in hoc sacrõ. Dicit. n. Phĩ. 2. Topico. ꝙ mouẽtibꝰ nobis. mouẽtur ea q̃ in nobis sunt. qð qdem est verũ ẽt de spũali substãtia aĩe: sed xp̄s ẽ in hoc sacrõ: vt. s̃. hitũ est: ḡ mouef ad motum ipsius.

2ᵐ ¶ P̃. vitas dꝫ rñdere figure: sꝫ de agno paschali q̃ erat figura huius sacri nõ remanebat qc q̃ vsqꝫ mane: sicut pcipif Exo. 12. ḡ neqꝫ ẽt si hoc sacr̃m reseruef in crastinum erit ibi corpus xp̄i: ⁊ iõ nõ ẽ imobilr̃ ĩ hᵒ sacrõ.

3ᵐ ¶ P̃. si corpꝰ xp̄i remãeat sub hoc sacrõ ẽt in crastino: pari rõne remanebit ⁊ p totũ sequẽs tp̃s nõ põt dici ꝙ desinat ibi eẽ cessãtibꝰ spẽbꝰ: q̃ eẽ corporis xp̄i nõ depẽdet a spẽbꝰ illis: nõ ãt remãet sub hoc sacramento xp̄s p totũ tempꝰ futuꝝ. vr̃ ḡ ꝙ statiꝫ in crastino: vl̃ post modicum tp̃s desinat esse sub hoc sacramẽto. ⁊ ita vr̃ ꝙ xp̄s mobiliter sit in hoc sacramento.

Sꝫ ꝯtra ĩ oppᵐ ipossĩe ẽ idẽ eẽ motũ ⁊ qetum: q̃ sic ꝯdictoria ṽificarenf ð eodem: sed corpus xp̄i in celo qetum residet: nõ ergo est mobiliter in hoc sacrõ.

Rñdeo Rñᵒ. dõm: ꝙ cũ aliqd est vnum subiecto ⁊ mltiplex ẽm esse. nihil prohibet ẽm aliquid moueri: ⁊ ẽm aliqd immobile pmanere: sicut corpi aliud est eẽ albũ ⁊ aliud ẽ eẽ magnũ: vñ põt moueri ẽm albedinem: ⁊ pmãere immobile ẽm magnitudinem: xp̄o aũt nõ est idẽ esse ẽm se: ⁊ esse sub hoc sacrõ: q̃ p hoc ipm̃ ꝙ dicimꝰ ipm̃ eẽ sub sacrõ: signaf q̃dã hitudo eiꝰ ad hoc sacr̃m. Scd̃m igitur hoc eẽ non mouef xp̄s p se ẽm locum: sed solum p accñs: q̃ xp̄s nõ ẽ in hoc sacrõ sicut in loco: sicut pdcm̃ ẽ. Qð ãt nõ est in loco nõ mouef p se in loco: sꝫ solũ ad motũ eiꝰ in quo ẽ. Silr ãt neqꝫ p se mouef ẽm esse: qð hꝫ in hoc sacrõ q̃cũqꝫ alia mutatione: puta q̃tũ ad hoc ꝙ desinat esse sub hoc sacramento: q̃ illud quod in se habet eẽ indeficiẽs nõ põt eẽ deficiẽdi pñᵐ: sed alio deficiente hoc desinit esse ĩ eo. Sicut deus cuiꝰ eẽ ẽ indeficiẽs ⁊ immortale: desinit esse in aliqua creatura corruptibili: p hoc ꝙ creatura corruptibilis desinit esse: ⁊ hoc modo cum xp̄s hẽat ĩ se ideficiẽs esse ⁊ incorruptibile nõ desinit eẽ sub sacrõ: neqꝫ p hoc ꝙ ipꝫ desinit esse: neqꝫ ẽt p modum localem sui: vt ex dictis pꝫ: sed solum per hoc ꝙ spẽs huius sacramenti desinũt esse. Unde patet ꝙ xp̄s p se loquẽs

do immobiliter est in hoc sacro.

Ad pm **Ad pmũ** ḡ dõm q̄ rõ illa p cedit de motu per accidens: q̄ ad motũ nr̃m mouentur ea q̄ in nobis sunt: alr̃ tñ ea q̄ p se pñt eē in loco: sicut corpa: et alr̃ ea q̄ per se nõ pñt eē in loco: sicut forme et spũales substãtie: ad quẽ modum pt reduci q dicimus xp̄3 moueri p accñs bm eẽ qd h3 in sa-
Ad 2m cro: in q̄ nõ est sicut i loco. ❡ Ad 2m dd3: q hac rõne moti vñr fuisse qdã ponẽtes q corp9 xp̄i nõ remanet sub hoc sacro: si in crastinũ reseruet. Cõtra q̄s Cyrill9 dicit Insaniunt quidã dicentes mysticaz bñdictionẽ cessare a scificatione si reliquie remanserunt ei9 i diẽ subsequentem. non. n. mutabit sacrm corpis xp̄i: sed vtus bñdictionis: et viuificatiua gra iugis i co est sicẽ ẽt oẽs alie ɔsecrationes immobilr̃ manẽt pmanẽtib9 reb9 cõsecratis: pp qd ñ iterant: vitas ãt l3 figure rñdeat: tñ figura nõ põt
Ad 3m. eã adequare. ❡ Ad 3m dd3: q corpus xp̄i remanet in hoc sacro: non solum in crastino. sed ẽt in futurũ q̄usq3 spẽs sacrales manent: q̄bus cessantibus desinit esse corp9 xp̄i sub eis: non q2 ab eis dependeat: sed q2 tollit hitudo corporis xp̄i ad illas spẽs: p quẽ mõ3 de9 desinit eẽ dñs creature desinentis.

❡ Utrũ corp9 xp̄i possit ab aliq̄ videri put est in sacro. Ar. vij.

pm 

AD septimum sic pcedit. Ur̃ q corp9 xp̄i: put est in h° sacro possit videri ab aliquo oculo saltẽ glificato. Ocul9. n. nr̃ ipedit a visione corpis in hoc sacramento exñtis pp spẽs sacrales ipm circũuelãtes: s3 ocul9 glificatus ñ põt ab aliq̄ impediri: qn corpora ql3 videat put sunt: ḡ ocul9 glificatus põt videre corpus xp̄i:
2m. put est in hoc sacro. ❡ P̄. corpora gloriosa sctõ3 erunt configurata corpori claritatis xp̄i: vt dr̃ Phil. 3. s3 oculus xp̄i videt seip̄3 put est in hoc sacro: ḡ pari rõne q̄libet alius oculus glificatus põt ipm videre. ❡ P̄. scti i resurrectione erunt equales angelis: vt dicit 3m
Luc. 20. sed angeli vidẽt corpus xp̄i put est in hoc sacro: q2 etiã demões inueniunt huic sacro reuerentiam exhibẽ: et ipm timer: ḡ pari rõne ocul9 glificat9 põt ipm videre: put est in hoc sacro.

S3 ɔtra nihil idem exñs pt simul ab eodem videri in diuersis spẽbus sed ocul9 glorificatus sp videt xp̄m put est in sua spẽ: bm illud Jsa. 33. Regez in decore suo videbunt: ḡ vr̃ q nõ videant xp̄m prout est sub specie huius sacramenti. ſopp'm

Rñdeo dõm: q duplex ẽ oculus. s. corporalis proprie dictus: et intellectualis q̄ per similitudinem dr̃. A nullo autem oculo corporali corp9 xp̄i põt videri put est in hoc sacro. p° q̄de3 q2 corpus visibile p sua accñtia imutat meᵐ accñtia ãt corpis xp̄i sunt in hoc sacramento mediante substantia: ita. s. q accidentia corporis xp̄i non habent immediatã hitudinem: neq3 ad hoc sacrm: n3 ad corpa q̄ ipm circũstant: et iõ nõ pñt mutare meᵐ vt sic ab aliq̄ corporali oclo videri pñt. 2° q2 sic. s. dcm ẽ: corp9 xp̄i est in hoc sacro p modũ subẽ: suba ãt inq̄tũ h9 i ñ est visibilis oculo corpali: n3 subiacet alicui sensui: sed nec ẽt imagiationi: sed solũ intellectui: cui9 obm ẽ qd q̄d ẽ: vt dr̃ in. 3. de anima. et iõ ppe loquẽdo corp9 xp̄i bm modũ essendi quẽ h3 in h° sacro: neq3 sẽsu neq3 imaginatiõe pceptibile ẽ: s3 solo itellectu: q̄ dr̃ oculus spũalis. Percipit aũt diuersimode a diuersis itellectib9. Q2. n. mod9 essendi q̄ xp̄s ẽ in hoc sacro: ẽ penitus supnãlis: a supernaturali intellectu. s. diuino bm se intelligibi Rñ° pncip.

lis est: et per consequens ab intellectu beato vel angeli vel hominis qui secundum participatam claritatem divini intellectus videt ea que supernaturalia sunt per visionem divine essentie: ab intellectu autem hominis viatoris non potest conspici nisi per fidem: sicut cetera spiritualia: sed nec etiam intellectus angelicus secundum sua naturalia sufficit ad hoc intuendum: unde demones non possunt videre per intellectum christum in hoc sacramento nisi per fidem: cui non voluntate assentiunt sed ad eam evidentia signorum convincuntur: prout dicitur Jac. 2. Quod demones credunt et contremiscunt.

Ad primum. **Ad primum** ergo dicendum quod oculus noster corporeus per species sacramentales impeditur a visione corporis christi sub eis existentis: non solum per modum tegumenti sicut impedimur videre id quod est velatum quocumque corporali velamine: sed quia corpus christi non habet habitudinem ad medium quod circumstat hoc sacramentum mediantibus propriis accidentibus: sed mediantibus speciebus sacramentalibus.

Ad 2m. Ad 2m dicendum quod oculus corporalis christi videt seipsum sub sacramento: quod pertinet ad solum intellectum: nec tamen est simile de alio oculo glorioso: quia etiam ipse oculus christi est sub hoc sacramento: in quo non conformatur ei alius oculus gloriosus. Ad 3m dicendum:

Ad 3m. quod angelus bonus vel malus non potest aliquid videre oculo corporeo: sed solum oculo intellectuali: unde non est similis ratio ut ex dictis patet.

Utrum quando in hoc sacramento apparet caro vel puer sit ibi vere corpus christi. Arti. viij.



1m. **Ad octavum** sic proceditur. Videtur quod quando in hoc sacramento miraculose apparet caro vel puer: quod non sit ibi vere corpus christi. Corpus enim christi desinit esse sub hoc sacramento quando desinunt esse species sacramentales: ut dictum est: sed quando apparet caro vel puer desinunt esse species sacramentales. quod non est ibi vere corpus christi. Praeterea ubicunque est corpus christi: vel est ibi sub specie propria: vel sub specie sacramenti: sed quando tales apparitiones fiunt: manifestum est quod non est ibi christus sub specie propria: quia in hoc sacramento totus christus continetur: qui permanet integer in forma qua ascendit in celum: cum tamen id quod miraculose apparet in hoc sacramento quandoque videatur ut quedam parva caro: quandoque autem ut parvus puer: manifestum est quod si est ibi sub specie sacramenti: que est species panis vel vini: ergo videtur quod corpus christi nullo modo sit ibi. 2m.

Praeterea corpus christi incipit in hoc sacramento per consecrationem et conversionem: ut supra dictum est: sed caro aut sanguis miraculose apparens non sunt consecrata nec conversa in verum corpus et sanguinem christi. non ergo sub his speciebus est corpus vel sanguis. 3m

Sed contra est quod tali apparitione facta. eadem reverentia exhibetur ei quod apparet: que etiam prius exhibebatur: quod quidem non fieret si vere non esset ibi christus: cui reverentiam latrie exhibemus: ergo et tali apparitione facta christus est sub hoc sacramento. Contra oppositum

Respondeo dicendum quod dupliciter contigit talis apparitio quia quandoque in hoc sacramento miraculose videtur vel caro aut sanguis aut etiam aliquis puer. quandoque enim hoc contingit ex parte videntium: quorum oculi immutantur tali immutatione ac si expresse viderent exterius carnem vel sanguinem vel puerum: nulla tamen immutatione facta ex parte sacramenti. Et hoc quidem videtur contingere quando uni videtur sub specie carnis vel pueri: aliis tamen videtur sicut et prius sub specie panis: vel quando idem ad horam videtur sub specie carnis vel pueri: et postmodum sub specie panis: nec tamen hoc pertinet ad aliquam deceptionem: sicut accidit in Responsio principalis.

magorum prestigijs: quia talis species diuinitus formantur in oculo ad aliquam veritatem figurandam: ad hoc scilicet quod manifestetur vere corpus christi esse sub hoc sacramento: sic etiam christus absque deceptione apparuit discipulis euntibus in Emaus. dicit enim Aug. in lib. de questionibus euangelij. quod cum fictio nostra refertur ad aliquam significationem: non est mendacium: sed aliqua figura veritatis: et quia per hunc modum nulla immutatio fit ex parte sacramenti: manifestum est quod non desinit christus esse sub hoc sacramento tali apparitione facta. Quandoque vero contingit talis apparitio: non per solam immutationem videntium sed specie: que videtur realiter exterius existere: et hoc idem videtur esse quando sub tali specie omnibus videtur et non ad horam: sed per longum tempus ita permanet. Et in hoc casu quidam dicunt quod est propria species corporis christi: nec obstat quod quandoque non videtur ibi totus christus: sed aliqua pars carnis: vel etiam videtur non in specie iuuenili: sed in effigie puerili: quia in potestate corporis gloriosi est: vt infra dicetur: quod videatur ab oculo non glorificato: vel secundum totum vel secundum partem: et in effigie vel propria vel aliena: vt infra dicetur. Sed hoc videtur esse inconueniens. primo quidem quia corpus christi non potest in propria specie videri nisi in vno loco in quo diffinitiue continetur: vnde cum videatur in propria specie: et adoretur in celis in propria specie: non videtur in hoc sacramento. 2° quia corpus gloriosum quod apparet vt vult: post apparitionem cum voluerit disparet: sicut dicitur Luc. vl. quod dominus ab oculis discipulorum euanuit. Hoc autem quod sub specie carnis in hoc sacramento apparet diu permanet: quinimmo quandoque legitur esse inclusum et multorum episcoporum consilio in pixide reseruatum: quod nephas esset de christo sentire secundum propriam speciem: et ideo dicendum est: quod manentibus dimensionibus que prius fuerunt: fit miraculose quedam immutatio circa alia accidentia: puta figuram et colorem et alia huiusmodi: vt videatur caro vel sanguis aut etiam puer: et sicut prius dictum est hec non est deceptio: quia fit in figuram cuiusdam veritatis scilicet ad ostendendum per hanc miraculosam apparitionem: quod in sacramento est vere corpus christi et sanguis: et sic patet quod remanentibus dimensionibus que sunt fundamenta aliorum accidentium: vt infra dicetur: remanet vere corpus christi in hoc sacramento.

Ad primum ergo dicendum: quod facta tali apparitione species sacramentales quandoque quidem totaliter manent in seipsis: quandoque autem secundum id quod est principale in eis. vt dictum est. Ad primum

¶ Ad 2m dicendum: quod in huiusmodi apparitionibus sicut dictum est: non videtur propria species christi sed species miraculose formata vel in oculis intuentium vel etiam in ipsis sacramentalibus dimensionibus: vt dictum est. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod dimensiones panis et vini consecrati manent immutatione circa eas miraculose facta quantum ad alia accidentia vt dictum est. ad 3m.

¶ De accidentibus remanentibus in hoc sacramento.

Questio. lxxvij.



Deinde considerandum est de accidentibus remanentibus in hoc sacramento. et circa hoc queruntur. 8. primo vtrum accidentia que remanent sint sine subiecto. 2° vtrum quantitas dimensiua sit subiectum accidentium aliorum. 3° vtrum huiusmodi accidentia possint immutare aliquod corpus extrinsecum. 4° vtrum possint corrumpi. 5°

5°. vtrũ ex eis possit aliqd gñari. 6° vtrũ possint nutrire. 7° de fractiõe pãis ɔsecrari. 8° vtrũ vino ɔsecrato possit aliquid immisceri.

¶ Utrũ accñtia remaneãt sine subiecto in hoc sacro. Ar. 1.

pm D primuz sic pcedit. Uĩ q accñtia nõ remaneãt in hoc sacro sine subo. Nihil. n. inordinatũ aut fallax dz eẽ in hoc sacro veritatis: sz accñtia eẽ sine subo est ɔ rerũ ordinẽ quẽ de⁹ nãe indidit. Uĩ ẽt ad q̃dã fallaciam ptinere cuz accñtia sint signa nãe subiecti: ẽ i hoc sacro sunt accñtia sine subo.

2m ¶ P̃. fieri nõ põt ẽt miraculose q diffinitio rei ab ea separeẽ: vl q vni rei ɔueniat diffõ alterius rei: puta q hõ manens hõ sit aĩal irrationale. ad hoc. n. sequereẽ ɔdictoria eẽ sil vera. hoc. n. qd sigt nomẽ rei ẽ diffõ: vt dr i. 4. meth. sed ad diffõnẽ accñtis ptinet q sit in subo ad diffõnez vero subẽ q p se subsistat non in subiecto: nõ ẽ põt miraculose fieri q i hoc sacro sint accñtia sine subo.

3m. ¶ P̃. accidens i diuiduaẽ ex subiecto: si ẽ accñtia remanent in hoc sacro sine subiecto non erunt indiuidua sed vlia: quod pz eẽ falsum: qz sic nõ essent sensibilia sed intelligibilia tãtuz.

4m ¶ P̃. accñtia p ɔsecrationem hui⁹ sacri nõ adipiscunẽ aliq̃s ɔpõnes: sz ante ɔsecrationẽ nõ erãt ɔpoa neq ex mã et forma neq ex quo ẽ z qd ẽ: ẽ ẽt post ɔsecrationez non sunt ɔpoa altero hox modox: q ẽ inconueniens: qz sic essent simpliciora q̃ angeli: cum tñ hec accñtia sint sensibilia: nõ ẽ accidentia remanẽt in hoc sacro sine subiecto.

I oppm Sz ɔtra est qd Gre. dicit i homel. paschali: q species sacramentales sunt illax rex vocabula que ante fuerunt. s. pãis et vini: z ita cum nõ remaneat substantia panis et vini: vĩ q hmõi species sint sine subiecto.

Rñdeo dicẽdum: q accidẽtia panis z vini que sensu deprehendunẽ in hoc sacro remanere post ɔsecrationẽ ñ sunt sicut in subiecto in substãtia panis z vini: q̃ non manet: vt. s. hitũ est: neq ẽt in forã substatiali: q̃ nõ manet: z si remaneret subiectũ eẽ ñ possz: vt pz p Boetiũ i li. d trinitate. Manifestum est etiam q hoi accñtia ñ sunt in substãtia corporis z sãguinis xpi: sicut i subiecto: qz substantia humani corporis nullo° p̃test his accidentibus affici: neq enim est possibile q corpus xpi gliosuz z impassibile exñs altereẽ ad suscipiendas hmõi q̃litates. Dñt autẽ quidam: q sunt sicut in subiecto i aere circunstante. Sz nec hoc esse põt. p° quidẽ: qz aer non est hmõi accñtium susceptiuus. 2° qz hmõi accidentia non sunt vbi est aer: qn imo ad motum harũ spẽx aer depelliẽ. 3° qz accñtia non transeunt de subo in subiectũ: vt. s. idẽ accñs nuõ sit qd primo fuit in vno subiecto: postmodum fiat in alio. Accidẽs. n. numerũ accipit a subiecto: Uñ nõ põt eẽ q idem nuõ manẽs sit qñq i hoc. qñq i illo subiecto. 4° qz cum aer non spolietur accñtibus ppriis: sil hrẽt accidentia ppria z aliena. Nec põt dici q hoc fiat miraculose virtute ɔsecrationis: qz vba ɔsecrationis hoc nõ significant: q̃ tñ non efficiunt nisi vnũ signatuz: z ideo relinquiẽ q accñtia in hoc sacramento manent sine subiecto: qd q̃dem vtute dina fieri põt. Cum. n. effectus magis depẽdeat a cã pa q̃ a cã scda: de⁹ q ẽ pa cã substãtie z accñtis p suã infinitã virtutez ɔseruare põt i esse accidens subtracta substãtia: p quã ɔseruabaẽ in esse sicẽ p ppriã cãm: sicut ẽt alios effẽs nãliũ cãx põt pducere sine nãlib⁹ caussis sicut humanũ corp⁹ formauit i vtero virginis sine virili semine. Rñ. princi.

Ad p^m Ad primum ergo dicendum: quod nihil prohibet aliquid esse ordinatum secundum communem legem nature: cuius tamen contrarium est ordinatum secundum speciale privilegium gratie: ut patet in resuscitatione mortuorum: et in illuminatione cecorum: prout etiam in rebus humanis quedam aliquibus conceduntur ex speciali privilegio preter legem communem: et ita etiam licet sit secundum communem nature ordinem quod accidens sit in subiecto: ex speciali tamen ratione secundum ordinem gratie accidentia sunt in hoc sacramento sine subiecto propter rationes supra inductas.

Ad 2^m Ad 2^m dicendum: quod cum ens non sit genus hoc ipsum quod est esse non potest esse essentia substantie vel accidentis: non est ergo diffinitio substantie ens per se sine subiecto: nec diffinitio accidentis est ens in subiecto sed quidditati seu essentie substantie competit habere esse non in subiecto: quidditati autem sive essentie accidentis competit habere esse in subiecto. In hoc autem sacramento non datur accidentibus quod ex vi sue essentie non sint in subiecto: sed ex divina virtute sustentante: et ideo non desinunt esse accidentia: quia nec separatur ab eis diffinitio accidentis: nec competit eis diffinitio substantie.

Ad 3^m. Ad 3^m dicendum: quod huiusmodi accidentia acquisierunt esse individuum in substantia panis et vini: qua conversa in corpus et sanguinem Christi remanent virtute divina accidentia in illo esse individuato: quod prius habebant: unde sunt singularia et sensibilia.

ad 4^m. Ad 4^m dicendum: quod accidentia huiusmodi manente substantia panis et vini non habebant ipsa esse nec alia accidentia: sed substantia eorum habebat huiusmodi esse per ea: sicut nix est alba per albedinem: sed post consecrationem ipsa accidentia que remanent habent esse. unde sunt composita ex esse et quod est: sicut in prima parte de Angelis dictum est: et cum hoc habent compositionem partium quantitativarum.

Utrum in hoc sacramento quantitas dimensiva panis vel vini sit aliorum accidentium subiectum. Ar. 2.



Ad secundum p^m sic proceditur. Videtur quod in hoc sacramento quantitas dimensiva panis vel vini non sit aliorum accidentium subiectum. accidentis enim non est accidens: nulla enim forma potest esse subiectum: cum subiectum pertineat ad proprietatem materie: sed quantitas dimensiva est quoddam accidens. ergo quantitas dimensiva non potest esse subiectum aliorum accidentium.

2^m. Preterea. sicut quantitas individuatur ex substantia: ita etiam et alia accidentia: si ergo quantitas dimensiva panis aut vini remanet individuata secundum esse prius habitum in quo conservatur: pari ratione et alia accidentia remanent individuata secundum esse quod prius habebant in substantia: non ergo sunt in quantitate dimensiva: sicut in subiecto. cum omne accidens individuetur per suum subiectum.

3^m Preterea. inter alia accidentia panis et vini que remanent deprehenduntur etiam sensu rarum et densum: que non possunt esse in quantitate dimensiva preter materiam existentem: quia rarum est quod habet parum de materia sub magnis dimensionibus: densum autem quod habet multum de materia sub parvis dimensionibus: ut dicitur in 4. phy. non ergo videtur quod quantitas dimensiva possit esse subiectum accidentium: que remanent in hoc sacramento.

4^m Preterea. quantitas a subiecto separata videtur esse quantitas mathematica: que non est subiectum qualitatum sensibilium: cum ergo accidentia que remanent in hoc sacramento sint sensibilia: videtur quod non possint esse in subiecto in quantitate dimensiva panis et vini remanente post consecrationem.

I opp^m. Sed contra est quod qualitates non sunt divisibiles nisi per accidens. scilicet ratione subiecti. dividuntur enim qualitates remanentes in hoc sacramento per dimensionem quantitatis dimensive: sicut patet ad sensum: ergo quantitas dimensiva est subiectum accidentium: que remanent in hoc sacramento.

Rn^o puct. Respondeo dicendum: quod necesse est dicere accidentia alia que re

manent in hoc sacramēto eē: sicut in subiecto in q̄titate dimensiua panis vł vini remanente. p° q̄dez per hoc q̄ ad sensum apparet aliquid q̄tum eē ibi coloratū et alijs accidentibus affectum: nec in talibus sensus decipit̄. 2° q2 p^a dispositio materie est q̄titas dimēsiua. Unde et Plato posuit p̄mas differentias materie magnum et paruū: et q2 p^m subiectum est materia: cōsequens est q̄ oīa accñtia referantur ad subiectum mediante q̄titate dimensiua: sicut et p^m subiectuz coloris dicitur eē superficies: ratione cuius q̄dam posuerunt dimēsiones esse substantias corpoꝝ vt dr̄ i .1. metha. et q2 subtracto subiecto remanent accidentia b̄m esse qḋ prius habebant: ꝯsis est q̄ oīa accidentia remaneant fundata super q̄titatē dimēsiuam. 3° q2 cum subiectuz sit p̄n^m indiuiduatiōis accidentium: oz id qḋ ponit̄ aliq̄rum accidentium subiectū eē: aliquo mō indiuiduationis eē p̄n^m. Est. n. de rōne idiuidui q̄ nō possit in pluribus esse: qḋ quidem ꝯtigit dupl'r. Uno° q2 nō ē natū i alīquo esse: et h° mō forme imāles separate p se sunt subsistentes: sunt ēt p seip̄as indiuidue. Alio° ex eo q̄ forma substantialis vel accidētalis ē q̄dē nata in aliquo eē: nō tñ i pluribus: sicut hec albedo q̄ est in h° corpe. Quātū igr̄ ad p^m dbz ē: q̄ mā ē idiuiduatiōis p̄ncipiū oībus formis inherentib⁹: q2 cū h⁹i forme q̄tū est de se sint nate in aliquo eē sic in subiecto: ex q̄ aliq̄ earum recipit̄ in mā: q̄ nō est in alio iā nec for^a ip̄a sic exñs pōt in alio eē. Quātū āt ad 2^m dōm ē: q̄ idiuiduationis p̄ncipiū ē q̄titas dimēsiua. Ex h°. n. aliquid ē natum eē i vno solo: eo q̄ illḋ ē i se indiuisum: et diuisum ab oīb⁹ alijs. Diuisio āt accit substātie rōnis q̄titatis: vt dr̄ in .1. phy. et iō ip̄a q̄titas dimēsiua est q̄dā indiuiduationis p̄ncipiū hm̄ōi formis: inq̄tum. s. diuerse forme numero sunt in diuersis partibus materie. Unī ip̄a q̄titas dimensiua b̄m se hz q̄dam indiuiduationē: ita q̄ possumus imagīari plures lineas eiusdem spēi differentes pōne: q̄ cadit in ratione q̄titatis huius. Conuenit. n. dimensioni q̄ sit q̄titas pōnem habens: et ideo poti⁹ q̄titas dimensiua pōt esse subiectū alioꝝ accidentium q̄ econuerso.

Ad primuz ḡ dbz: q̄ accñs p se nō pōt esse subiectuz alterius accñtis: q2 per se nō est. b3 vero q̄ est in alio: vnū accñs dr̄ eē subiectum alterius: i/q̄tum vnum accñs recipit̄ in subiecto. alio mediāte: sicut sup̄ficies dr̄ eē subiectū coloris. Unde q̄n accñti dat̄ diuinitus vt p se sit: potest etiam per se alterius accñtis subiectum esse. Ad p^m

¶ Ad 2^m dōm: q̄ alia accidentia etiā b̄m q̄ erant in substantia panis indiuiduabant̄ mediante q̄titate dimensiua sicut dictum est: et iō potius q̄titas dimēsiua est subiectū alioꝝ accñtiū remanētium in hoc sacrō q̄ ec̄°. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dōm: q̄ rarū et densum sunt q̄dā q̄litates ꝯñtes corpora ex hoc q̄ habent multum: vel parum de mā sub dimēsionibus: sicut ēt alia accidētia ꝯsequunt̄ ex p̄ncipijs subē: et sic subtracta substantia diuina virtute ꝯuant̄ alia accñtia: ita subtracta mā diuina virtute ꝯuant̄ qualitates māz ꝯsequentes: sicut raꝝ et densum. Ad 3^m

¶ Ad 4^m dōm: q̄ q̄titas mathematica non abstrahit̄ a materia itelligibili sed a materia sensibili: vt dr̄ .7. metha. Dr̄ aūt materia sēsibilis ex h° q̄ subijcit̄ sensibilib⁹ q̄litatib⁹: et iō māi^m est q̄ q̄titas dimensiua q̄ remanet in hoc sacrō sine subiecto non est q̄titas mathematica. ad 4^m

¶ Utꝝ spēs q̄ remanēt in h⁹ sacro possint mutare et c̄. Articu. iij.

primum AD tertium sic ꝓceditur. Videtur ꝙ species q̄ remanēt in hoc sacramento non possunt imutare aliquod extrinsecū. Probatur eīm in .7. phy. ꝙ forme que sūt in materia fiunt a formis que sūt in mā nō autem a formis que sunt sine materia: eoꝙ sile agit sibi sile: sed species sacramētales sūt spēs sine materia: quia remanēt sī subiecto: vt ex dcis patet: non ḡ pnt immutare materiā exteriorem inducēdo aliq̄ formā.

2m. ¶ P̄. cessante actione pmi agentis: necesse est ꝙ cesset actio instrumenti sicut quiescente fabro non mouet martell⁹: sed omnes forme accñtales agunt instrumentalr in ṽtute forme sbalis tanq̄ principalis agentis: cū ergo i hoc sacro nō remaneat forma substātialis panis et vini: sicut s. habitum ē. videtur ꝙ for accñtales remanentes agere non possunt ad immutationem exterioris materie.

3m. ¶ P̄. nichil agit extra suam spēm: quia effc̄s non pt esse potior sua cā: sz spēs sacrales sūt accidentia. non ḡ pnt exteriorez materiam imutare ad minus ad formā substantialem.

i oppm SZ contra est: ꝙ si non posset immutare exteriora corpora non possent sentiri. sentitur eīm aliquid per hoc ꝙ immutatur sēsus a sensibili: vt dr 2. de anima.

Rñ° principalit. RÑDEO dicendum: ꝙ qr vnūquodqz agit inquantum est ens actu: consequens est ꝙ vnūquodqz sicut se habet ad esse: ita se hz ad agere: qr igit scdm predicta spēb⁹ sacralib⁹ datū est diuina ṽtute vt remaneant in suo esse qd habebāt: substātia panis et vini exñte: consequens est ꝙ etiam remaneant in suo agere: et ideo oēm actionez quā poterant agere substantia panis et vini exñte possūt et agere substātia pāis et vini trāseunte in corp⁹ et sanguinē xpi: vñ non est dubiū ꝙ pnt immutare exteriora corpora.

AD primum ergo dicendum: ꝙ species sacrales licet sint for sine mā exñtes: remanet tñ idē eē qd hēbāt prius i materia: et ideo hz suū eē assimilant formis q̄ sunt in mā. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: ꝙ illa actio for accñtal depēdet ab actōne for subālis: sicut eē accñtis dependet ab esse sbe: et ideo sicut diuina ṽtute dat spēb⁹ sacralib⁹ vt possint esse sine subā. ita dat eis vt possint agere sine for substātiali ṽtute diuina: a q̄ sicut a p° agente dpēdet oīs actio for subālis et accñtalis. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: ꝙ imutatio que est ad formā substātialem nō fit a for subāli imediate: sed mediantib⁹ q̄litatib⁹ actiuis et passiuis q̄ agunt in virtute for subāl: hāt virtus instralis conseruat in spēb⁹ sacralib⁹ diuina ṽtute: sicut et prius erat: et ideo pnt agere ad formā subālē instrālit: per quē mōm aliquid pt agere vltra suā speciē: non q̄si ṽtute ppa: sed virtute pncipalis agentis. ad 3m.

¶ Utrum spēs sacrales possint corrumpi. Ar. iiij.

AD quartum sic pcedit. Videtur ꝙ species sacrales corrūpi non possint. Corruptio .n. accidit per separationē forme a materia: sed mā panis nō remanet i h° sacro: sicut ex .s. dcis pz: ḡ h⁹ i species nō pnt corrūpi. pm

2m. ¶ P̄. nulla forma corrūpit nisi per accñs corrupto subiecto vnde for per se subsistentes incorruptibiles sunt: sicut pz in substātijs spūalibus: sed species sacrales sunt forme sine subā: ergo corrūpi ñ pnt.

3m. ¶ P̄. si corrūpuntur: aut hoc erit naturalr: aut miraculose: sed nō naturaliter: qa ñ est ibi assignat aliqd corruptōis subiectū: quod maneat corruptio

ne terminata. Similiter et ne e mi raculose: q2 miracula que sūt i hº sacro fiūt ꝟtute ꝯsecrationis: per quā spēs sacrales ꝯseruanť. nō ē aūt idem cā conseruationis ꝛ cor ruptionis. ꝫ nullomō spēs sacra= les corrūpi pn̄t.

I oppm Sꝫ ꝯtra est ꝙ sensu dep̄hen= ditur post hostias consecratas species putrefieri et corrumpi.

Rn̄o p̄n cipalit. Respondeo dicendum: ꝙ corruptio est motus ex esse in non esse. Dictum est autem .s. ꝙ spēs sacramētales retinent idem esse qđ p̄us hēbant subā panis et vini existe: et ideo si cut esse hoꝝ accidentium poterat corrumpi substantia panis et vini existente: ita etiam potest corrum pi illa substātia abeūte. Poterāt autem huiusmodi accidētia p̄mo corrūpi dupliciter. Unomodo ꝑ se. Alio modo per accidens. Per se quidem sicut per alterationem q̄litatū: et augmentum vel dimi= nutionem q̄titatis: non quideꝫ ꝑ modum augmenti vel diminutio nis: qui inuenitur in solis corpo= ribus animatis: qualia non sūt sb̄ stantia panis et vini: sed per addi tionem vel diuisionem. Nam sic̄ dicitur in .3. metha. per diuisionē vna dimensio corrumpitur et fiūt due: per additionem aūt ecōuer= so ex duabus fit vna. Et per hūc modum manifeste possunt corrū= pi huiusmodi accidentia post con secrationem: quia et ipsa q̄titas dimensiua remanens pōt diuisio nem et additionem recipere. Et cum sit subiectū qualitatum sensi bilium sicut dictum est: potest eti am esse subiectum alterationis ea rum: puta si altereť color aut sa= por panis aut vini. Aliomodo po terant corrumpi per accidēs: per corruptioneꝫ subiecti: ꝛ hº modo pn̄t corrūpi ēt post cōsecratiōnē: Quis .n. subiectuꝫ non remaneat: remanet tn̄ esse qđ habebāt hꝰi ac cidentia in subiecto: qđ quidem ē p2op2iū ꝛ ꝯforme subiecto: et ido hꝰi esse p̄t corrūpi a ꝯ̄rio agente: sicut corrūpebať substātia pāis vel vini: que etiam non corrūpe= batur nisi precedente alteratione circa accidentia. Distinguendum tn̄ est inter vtrumq3 predictarum corruptionum modū: quia corpus xp̄i et sanguis succeduntin hº sa cramento substantie panis ꝛ vini si fiat talis immutatio ex parte ac cidentiū: que nō suffecisset ad cor ruptionem panis et vini: propter talē immutationē non desinit cor pus ꝛ sanguis xp̄i esse sub hoc sa= cramento: siue fiat immutatio ex parte q̄litatis: puta cum modicuꝫ immutatur color aut sapor panis vel vini: siue ex parte q̄titatis: sic̄ cum diuiditur panis aut vinum i tales partes: ꝙ adhuc in eis pos= sit saluari nā panis aut vini. si ꝟo fi at tanta immutatio ꝙ fuisset cor= rupta substantia panis aut vini: n̄ rēanent corpꝰ ꝛ sanguis xp̄i sb̄ hº sacro: ꝛ hoc tā ex parte qualitatū sicut cū imutať color ꝛ sapor ꝛ a= lie q̄litates panis ꝛ vini ꝙ nullo= mō posset ꝯpati natura panis aut vini: siue etiam ex parte q̄titatꝫ: puta si puluerizeť panis vl̄ vinū: et in tam minimas partes diuida= tur. vt iam non remaneat species panis vel vini.

Ad p^m Adprimum ergo dđm: ꝙ quia ad corru ptionē per se pertiet ꝙ auferat eē rei inq̄ꝫ^m esse alicui conforme est i materia: ꝯn̄s est ꝙ per corruptio= nem se pareť forª a materia: si ꝟo hꝰi esse non esset in mā: sic̄e tamen ei quod est in mā posset per corru ptionē auferri: etiā mā nō existe: sicut accidit in hoc sacramento: vt ex dictis patet. ¶ Ad 2^m dđꝫ: ꝙ species sacrales lꝫ sint forᵉ nō i mā: hn̄t tamen esse qđ prius i mā habebant. ¶ Ad 3^m dđꝫ: ꝙ corru ad 2^m. Ad 3^m.

ptio illar spēr nō est miraculosa: sed nālr: p̄supponit tn̄ miraculū qd est fcm̄ in ꝯsecratione. s. q̄ ille spēs sacrāles retineāt eē sn̄ subiecto: qd p̄us hēbāt in subo: sicut & cec⁹ miraculose illuīat⁹ nālr videt.

¶ Utrū ex spēb⁹ sacrālib⁹ aliquid possit generari. Ar. v.

pᵐ. AD quintū sic pceditur: videt̄ q̄ ex spēb⁹ sacrālib⁹ nichil possit gn̄ari. Oē. n. qd gn̄at̄ ex aliqua mā gn̄at̄: ex nichilo. n. nichil gn̄at̄: q̄uis ex nichilo fiat aliquid per creationē: sȝ spēb⁹ sacrālibus nō subest aliq̄ mā nisi corpis xp̄i: qd est icorruptibile. ḡ vr̄ q̄ ex spēbus sacrālib⁹ nihil possit gn̄ari.

2ᵐ. ¶ P̄. ea q̄ n̄ sunt vni⁹ gn̄is nō p̄nt ex se inuicē fieri: nō eīn ex albedine fit linea: sed accn̄s & subā differunt gn̄e: cū ḡ spēs sacrāles sint accn̄tia: vr̄ q̄ ex eis nō possit aliqua

3ᵐ. subā gn̄ari. ¶ P̄. si ex eis gn̄at̄ aliq̄ subā corpea n̄ erit sine accn̄te: si ḡ ex speciēb⁹ sacrālib⁹ gn̄at̄ aliq̄ subā corpea: oȝ q̄ ex accn̄te gn̄aretur subā & accn̄s duo. s. ex vno qd est impoīe: ḡ poīe ē q̄ ex spēb⁹ sacrālib⁹ aliqua substantia corporea generetur.

loppᵐ SEd contra est quod ad sensum videri potest ex speciebus sacrālib⁹ aliquid gn̄ari: vel cieres si ꝯburant̄ vel v̄mes si putrefiant: vel pulueres si conterantur.

Rn̄o p̄ncipalit̄. REspōdeo dm̄: q̄ cū corruptio vni⁹ sit gn̄atio alteri⁹: vt dicitur in. 1. de gn̄atione: necesse ē q̄ ex spēb⁹ sacrāli b⁹ aliqd generet̄ cū corrūpuntur vt dcm̄ est. Non. n. sic corrūpūtur vt oīo disparcāt q̄ in nichilū redigant̄: sȝ māīᵐ ē q̄ aliqd sensibile eis succedit. Quō āt ex eis aliqd gn̄ari possit difficile est videre: māīᵐ est. n. q̄ ex corpe & sanguine xp̄i q̄ ibi v̄acit sit: n̄ gn̄at̄ aliqd cū sint icorruptibilia. Si āt subā panis aut vini remaneret in h⁹ sacro vel cor mā facile eēt assignar̄: qd ex eis gn̄atur illud sensibile qd succedit vt qdā posuerūt: sed h⁹ ē falsū: vt supra h̄itū est. Et iō qdā dixerunt q̄ ea q̄ gn̄ant̄ n̄ fiunt ex spēb⁹ sacramentalib⁹ sed ex aere circūstāte: qd quidem multipliciē appet eē impoīe. p̄⁹ quia ex eo generat̄ aliqd qd p̄us alteratū & corruptum apparet: nulla aūt alteratio p̄us vel corruptio appuit in aere circūstante: vn̄ ex eo vermes v̄l cineres n̄ gn̄ant̄. 2° q2 natura aeris non est talis q̄ ex eo p tales alteratiōes talia gn̄ant̄. 3° q2 p̄t cōtingere in magna q̄ntitate hostias cōsecratas cōburi vel putrefieri: nec eē poīe tm̄ de corpe terreno ex aere gn̄ari: nisi magna vel ēt valde sensibili inspissatione aeris facta. 4°. q2 idem potest accidere corporibus solidis circūstantibus: puta ferro aut lapidibus: que integra remanēt post p̄dictor gn̄ationē. Unde h̄ positio stare nō potest: q2 ꝯriatur ei qd ad sensum apparet. Et iō alij dixert̄ q̄ redit subā panis et vini ī ipsa corruptiōe spēr: et sic ex subā panis & vini redeunte generantur cineres aut v̄mes: aut aliqd h⁹i. sed positio h̄ vr̄ eē īpossibis. p̄mo quidē quia si subā panis & vini conuersa est in corpus & sanguinem: vt supra habitum ē. nō p̄ōt substantia panis aut vini remanere nisi ī corpore aut sāguine xp̄i iter conuerso in subām panis & vini: qd est impoīe. Sicut aer sit conuersus in ignē si p̄ōt aer redire nisi iter ignis cōuertat̄ in aerem. Si v̄o subā panis aut vini sit annichilata nō potest iter redire: q2 qd in nichilū redigit̄ n̄ redit iterum nūero: nisi forte dicat̄ redire predcā substantia: quia deus d̄ nouo creat aliā nouam substantiam loco p̄me. 2° vr̄ hoc eē impoīe: q2 non ē dare qn̄ subā panis redeat.

Manifestum est enim ex supra dictis: quod manentibus speciebus panis et vini: manet corpus et sanguis christi: que non simul sunt cum substantia panis et vini in hoc sacramento secundum praehabita: unde substantia panis et vini non potest redire speciebus sacramentalibus manentibus. Similiter etiam nec eis cessantibus: quia iam substantia panis et vini esset sine propriis accidentibus: quod est impossibile: nisi forte dicatur quod in ipso ultimo instanti corruptionis specierum redit: non quidem substantia panis et vini: quia illud idem instans est in quo primus esse habent substantie generate ex speciebus: sed materia panis et vini magis quasi de novo creata diceretur quam rediens proprie loquendo: et secundum hoc posset sustineri predicta positio. Uerum quia non rationabiliter videtur dici quod miraculose aliquid accidat in hoc sacramento nisi ex ipsa consecratione: ex qua non est quod materia creetur vel redeat. Melius videtur dicendum quod in ipsa consecratione miraculose datur quantitati dimensiue panis et vini: quod sit primum subiectum subsequentium formarum: hoc autem est proprie materie: et ideo ex consequenti datur predicte quantitati dimensiue omne illud quod ad materiam pertinet: et ideo quicquid posset generari ex materia panis, si esset totum potest generari ex predicta quantitate dimensiua panis vel vini: non quidem novo miraculo: sed ex vi miraculi prius facti.

ad primum. **Ad primum** ergo dicendum: quod quamuis non sit ibi materia: ex qua aliquid generetur: quantitas tamen dimensiua supplet vicem materie: vt dictum est.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod ille species sacramentales sunt quidem accidentia: habent tamen actum et vim substantie: vt dictum est.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod quantitas dimensiua panis et vini materiam retinet propriam: et accipit miraculose vim et proprietatem substantie: et ideo potest transire in vtrumque: idest in substantiam et dimensionem.

¶ Utrum species sacramentales possint nutrire. Articulo. vj.

Ad sextum sic proceditur. Uidetur quod species sacramentales non possint nutrire. primum Dicit enim Ambrosius in lib. de sacramentis. Non iste panis est qui vadit in corpus: sed panis vite eterne: qui anime nostre substantiam reficit: sed omne quod nutrit vadit in corpus. ergo panis iste non nutrit: et eadem ratio est de vino.

¶ Praeterea. sicut dicitur l. 2. de generatione: ex eisdem nutrimur ex quibus sumus: species autem sacramentales sunt accidentia: ex quibus homo non constat. non enim accidens est pars substantie: ergo videtur quod species sacramentales nutrire non possunt. 2m.

¶ Praeterea. philosophus in. 2. de anima. dicit quod alimentum nutrit prout est substantia quedam. auget autem prout est aliquid quantum: sed species sacramentales non sunt substantia: ergo non possunt nutrire. 3m

Sed contra est quod apostolus. 1. corinth. 11. loquens de hoc sacramento dicit. Alius quidem esurit: alius autem ebrius est. vbi dicit glo. quod vocat illos qui post celebrationem sacri mysterii et consecrationem panis aut vini suas oblationes vendicabant: et alii non communicantes sibi sumebant: ita vt etiam inde inebriarentur: quod non posset contingere si sacramentales species non nutrirent: ergo species sacramentales nutriunt. loppm.

Respondeo dicendum quod haec questio difficultatem non habet precedenti questione soluta. Ex hoc enim quod dicitur in. 2. de anima. Cibus nutrit quod conuertitur in substantiam nutriti: dictum est autem quod species sacramentales possunt conuerti in substantiam aliquam que ex eis generatur: per eandem autem rationem possunt conuerti in corpus humanum: per quam possunt conuerti in cineres vel in vermes: et ideo manifestum est quod nutriunt. Quod autem quidam dicunt: quod non vere nutriunt quasi in corpus humanum conuertantur: sed reficiunt et confortant quadam sensuum immutatione: sicut homo confortatur ex odore Rno principalis.

recibi: et iebriatur ex odore vini: ad sensum patet esse falsum. Talis enim refectio non diu sufficit homini cuius corpus propter continuam deperditionem restauratione indiget: et tamen homo diu sustentari posset si hostias et vinum consecratum sumeret in magna quantitate. Similiter etiam non potest stare quod quidam dicunt quod species sacramentales nutriunt propter formam substantialem panis et vini que remanet: tum quia non remanet: ut supra habitum est: tum quia non est actus forme nutrire: sed magis materie que accepit formam nutriti recedente forma nutrimenti. Unde dicitur in .2. de anima: quod nutrimentum in principio est dissimile: in fine autem simile.

Ad primum **Ad primum** ergo dicendum: quod facta consecratione dupliciter potest dici panis in hoc sacramento. Uno modo ipse species panis que retinent nomen prioris substantie: ut Gregorius dicit in homelia paschali. Alio modo potest dici panis ipsum corpus christi: quod est panis mysticus de celo descendens. Ambrosius ergo cum dicit quod iste panis non transit in corpus: accipit panem secundo modo quia scilicet corpus christi non convertitur in corpus hominis: sed reficit mentem eius: non autem loquitur de pane primo modo.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum quod species sacramentales: et si non sint ea quibus corpus hominis constat: tamen in ea

Ad 3m convertuntur: sicut dictum est. ¶ Ad tertium dicendum: quod species sacramentales quamvis non sint substantia: habent tamen virtutem substantie sicut dictum est.

¶ Utrum species sacramentales frangantur in hoc sacramento. Ar. vij.

primum **Ad septimum** sic proceditur. Videtur quod species sacramentales non frangantur in hoc sacramento. Dicit enim philosophus .4. methaurorum. corpora dicuntur frangibilia propter determinatam dispositionem pororum: que non potest attribui sacramentalibus speciebus: ergo sacramentales species non possunt frangi.

2m. ¶ Preterea. Fractionem sequitur sonus: sed species sacramentales non sunt sonabiles. dicit enim philosophus .2. de anima. quod sonabile est corpus durum habens superficiem lenem: ergo species sacramentales non franguntur.

¶ Preterea eiusdem videtur esse frangi et masticari: sed verum corpus christi est quod manducatur: secundum illud Jo. 6. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem. ergo corpus christi est quod frangitur et masticatur. Unde et in confessione Berengarij dicitur. Consentio sancte Romane ecclesie et corde et ore profiteor panem et vinum que in altari ponuntur: post consecrationem verum corpus et sanguinem christi esse et in veritate manibus sacerdotum tractari: frangi: et fidelium dentibus conteri: non ergo fractio debet attribui sacramentalibus speciebus. 3m

Sed contra est quod fractio fit per divisionem quantitatis: sed nullum quantum ibi dividitur nisi species sacramentales: quia neque corpus christi quod est incorruptibile: neque substantia panis que non manet neque substantia vini. ergo species sacramentales franguntur. Ad opp.m

Respondeo dicendum: quod apud antiquos circa hoc multiplex fuit opinio. Quidam enim dixerunt quod non erat in hoc sacramento fractio secundum rei veritatem: sed solum secundum aspectum intuentium. Sed hoc non potest stare: quia in hoc sacramento veritas sensus non decipitur circa ea quorum iudicium ad ipsum pertinet: inter que est fractio: per quam ex uno fiunt multa: quequidem sunt sensibilia communia: ut patet in lib. de anima. Unde alij dixerunt quod erat quidem ibi vera fractio sine substantia existente: sed hoc etiam sensui contradicit. apparet enim in hoc sacramento aliquod quantum prius unum existens postea in multa partitum: quod quidem oportet esse subiectum fractionis. Non autem potest dici quod ipsum corpus christi verum frangatur. primo quidem quia est incorrupti- Responsio principalis

bile et impassibile. 2° quia est totũ sub qualibet parte: vt supra hitũ est: quod est quidem ꝫ rationẽ ei⁹ quod frangitur. Vñ relinquitur ꝙ fractio sit sicut in subiecto in q̃titate dimensiua panis: sicut et alia accidentia: et sicut spẽs sacramentalis est sacramentum corpis xp̃i veri: ita fractio h⁹i specierũ est sacramẽtũ dominice passionis que fuit in corpore christi ꝓo.

Ad pᵐ **Adprimum** ꝗ dõs: ꝙ sicut in specieb⁹ sacramentalibus remanet rarum et densum: vt supra dictum est: ita ẽt remanet ibi porositas: et per consequens frangibilitas. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ densitatem sequitur duritia: et ideo ex q̃ in speciebus sacramentalibus remanet densitas: cõsequens est ꝙ rẽaneat ibi duritia: et per consequens sonabilitas. (ad 2ᵐ.)

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ illud qd mandu catur i ꝓpria specie ipsummet frãgitur et masticatur in sua specie: corpus autem christi non manducatur in sua specie sed in specie sacramẽtali. vnde super illud Jo. 6. Caro non ꝓdest quicq̃: dicit Aug. hoc est intelligendũ ſm illos qui carnaliter intelligebant: carnẽ quippe sic intellexerunt: quomõ in cadauere dilaniatur aut in macello vendit. iõ ipsum corpus xp̃i non frangitur nisi ſm spẽm sacramentalem: et hoc modo intelligenda ẽ confessio berengarij: vt fractio et contritio dentiũ referatur ad speciem sacramentalem sub qua ẽ vere corp⁹ xp̃i.

¶ Utrum aliquis liquor possit commisceri vino consecrato.

Articulo. viij.

pᵐ **AD octauum** sic ꝓceditur. Uꝫ ꝙ vino consecrato nõ possit aliquis liquor misceri. omne ei qd miscetur alicui recipit q̃litatẽ ipsius sed nullus liquor potest recipere qualitem sacramentaliũ specierum: q2 accñtia illa sunt sine subiecto: vt dcm̃ est. ꝗ videtur ꝙ null⁹ liquor possit ꝯmisceri spẽbus sacramentalib⁹ vini. ¶ P̃. si aliqs liquor ꝯmisceatur illis specieb⁹: oꝫ ꝙ ex his fiat aliquod vnũ: sed non potest fieri aliqd vnũ neq3 ex liq̃re: q̃ est substantia et spẽbus sacramentalibus: que sunt accñtia neq3 ex liq̃re et sanguine xp̃i: q̃ rõne sue icorruptibilitatis n3 additionẽ recipit: n3 diminutionẽ. ꝗ null⁹ liq̃r p̃t admisceri vino consecrato. 2ᵐ.

¶ P̃. si aliqs liq̃r admisceatur vino consecrato: vꝫ ꝙ ẽt ipsum efficiatur ꝯsecratu3: sicut aqua que admiscetur aq̃ bñdicte efficitur benedicta: sed vinũ consecratũ ẽ ꝓe sanguis xp̃i: ꝗ ẽt liq̃r ꝯmixt⁹ esset sanguis xp̃i: et ita aliqd fieret sanguis xp̃i alit q̃ per ꝯsecrationẽ: qd est icõueniens: nõ ꝗ vino ꝯsecrato p̃t aliquis liquor permisceri. 3ᵐ. ¶ P̃. si duoꝝ vnũ totalr corrũpatur nõ erit mixtio: vt dr in. 1. de gñatõe: ſꝫ ad ꝯmixtionẽ cuiuscũq3 liq̃ris vꝫ corrũpi spẽs sacrãl vini: ita ꝙ sub ea desinat esse sanguis xp̃i: tũ q2 magnũ et ꝑuũ sunt due q̃titates et diuersificãt ipsam: sicẽ album et nigrũ colorẽ: tũ ẽt liq̃r ꝯmixtus cũ non habeat obstacl3 videtur vndiq3 diffundi ꝑ totũ: et ita desinit ibi eẽ sãguis xp̃i q̃ nõ ẽ ibi sit cũ aliq̃ sba: non ꝗ aliqs liq̃r p̃t ꝯmisceri vino consecrato. 4ᵐ

Sꝫ contra est ꝙ ad sensum p3 alium liq̃rem vino permisceri posse p⁹ ꝯsecrationem sicut et ante. (I oppᵐ)

Rñdeo dõm: ꝙ istius q̃onis veritas manifesta ẽ ex p̃missis. Dictu3 est em̃. s. ꝙ species in h⁰ sacrõ remanentes: sicut adipiscuntur ꝓtute cõsecrationis modum eẽndi substãtie ita ẽt consequũtur mõm agendi et patiẽdi: vt. s. agere et pati possĩ tõqd ag ẽt vl pateretur sba si ibi p̃ns existẽt. (Rñ° pncipalit.)

Manifestum est aūt φ si esset vna substantia vini liq̄r aliq̄s possit ei ꝑmisceri: hui⁹ tñ ꝑmutationis diuersus esset effus: ꝫ ſm formam liquoris ꝫ ſm q̄titatē. Si.n.permisceret aliq̄s liq̄r in tanta q̄titate φ possꝫ diffūdi i totū vinū: totū fieret ꝑmixtū qd āt ē ꝯmixtū ex duobus neutꝝ miscibiliū est: sed vtrūq₃ transit in qddā 3ᵐ ex his cōpoᵐ: vnde seq̄retur φ vinum ꝓus exñs non remaneret si liq̄r ꝑmixtus eēt alterius speciei: puta si ꝑmisceret aqua solueretur spēs vini: ꝫ essꝫ liq̄r alterius speciei. Si autem eēt eiusdē spēi liq̄r adiunctus: puta si vinū ꝑmisceretur vino remaneret quidē eadē spēs: sed non remaneret idem numero vinū: φ declarat diuersitas accñtiū: puta si vnū vinū esset album et aliud rubeum: si vero liquor adiūctus esset tam ꝑue q̄titatis φ non possꝫ perfundi per totū: non fieret totum vinum ꝑmixtum sed aliqua pars eius q̄ quidem non remaneret eadē nūero ꝓp ꝑmixtionem extranee māe: rēaneret tñ eadeꝫ specie: non solū si ꝑuus liquor ꝑmixtus esset eiusdem speciei: sed etiam si esset alterius specie: quia gutta aque multo vino ꝑmixta transit in species vini: vt dicit̄, 1. de gñatione. Manifᵐ est autē ex predictis φ corpus et sanguis xp̄i remanent i hoc sacramento q̄diu ille species manent eedē nūero. consecratur eñ panis hic et hoc vinum. Si auteꝫ fiat tāta ꝑmixtio liquoris cuiuscunq₃ φ pertingat ad totū vinū consecratum: ꝫ fiat permixtum: erit aliud numero et non remanebit ibi sanguis xp̄i. si v̄o fiat tam parua alicuius liq̄ris admixtio φ nō possit diffundi per totū: sed vsq₃ ad aliq̄ partē spēꝝ: desinit eē sāguis xp̄i sb illa p̄te vini ꝯsecrati: rēanebit tñ ſ̄ddꝫ: (sub alia.

ad pᵐ. Ad primū φ Inn.3. dt in q̄dā decr. φ ip̄a accñtia vinū appᵐ vīi afficēt: q: si aqua fuerit appoª vini saporē assumeret: ꝯtingit igitur accñtia ꝑmutare subiectū: sic et subiectū accñtia ꝑmutare. Cedit quippe nā miraculo: ꝫ virtus supra ꝯsuetudinē operat̄. hoc tamen nō est sic intelligendum quasi idē nūero accñs: qd prius fuit i vino ante consecrationē. postmodum fiat in vino appoº: sed talis permutatio fit per actionem. Nā accñtia vini remanentia retinent actionem substātie ſm p̄dicta: et ita immutando afficiūt liq̄rem appositū. ¶ Ad 2ᵐ dēm: φ liq̄r appositus vino ꝯsecrato nullo modo miscet̄ substātie sanguinis xp̄i: miscet̄ tamen speciebus sacramentalibus. ita tñ φ permixtione facta corrumpunt̄ p̄dicte spēs vel in toto vel in parte: ſm modū quo supra dcm̄ est: quia ex speciebus ill' p̄t aliquid generari. Et si quidem corrumpantur in toto: nulla iam remanet questio: q: iam totus erit vniforme: si autem corrumpantur in parte: erit quidē vna dimensio secundum continuitatem q̄titatis: non tamen vna secundū mōm essendi: q: vna ps ei⁹ erit sine subiecto: alia erit in subiecto: sicut si aliquod corpus ꝯstituat̄ ex duobus metallis: erit vnuꝫ corpus ſꝫ rationem q̄titatis: nō tñ vnum ſm speciem nāe. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: φ sicut Inno.3. dicit in dec. p̄dicta. si post consecrationem calicis aliud vinum mittat̄ in calicem: illud quidem non transit i sāguinem: neq₃ sanguini ꝯmiscetur: sed accñtibus prioribus vini commixtum corp⁹ qd sub eis latet vndiq₃ circunfunditur non madidās circunfusum: quod quidem intelligendum est: qñ non fit tanta permixtio liquoris extrāei: φ sāguis xp̄i desinat esse sub toto. tunc eniꝫ vndiq₃ dicitur circunfūdi: non q: tāgat sāguinē xp̄i ſꝫ ei⁹ ꝓp̄as dimēsiōes: ſꝫ ſꝫ dimēsiōes sacrales

ad 2ᵐ.

Ad 3ᵐ

sed quibus cõtingit: nec est illud simile de aqua benedicta. quia illa bñdictio nullam immutatiõem circa ipsam aq̃ facit sicut ɔsecratio vini.

ad 4m. ¶ Ad 4m dõm: q̃ quidaz posuerunt q̃ q̃ntuncunq̃ parua fiat extranei liquoris permixtio: substãtia sanguinis xp̄i desinit eẽ sub toto & hoc. rõne inducta: q̃ tamẽ nõ cogit: quia magnũ & puum diuersificant q̃titatẽ dimensiuã: nonq̃tũ ad ei' essentiã: sz q̃tũ ad determinationez mensure. silr ẽt liquor appositus adeo potest esse pu': q̃ sua puitate impeditur ne diffũdatur p totũ: & non solum dimensionibus: que lz sint sine subiecto: tamen substant alteri liq̃ri: sicẽ & substantia sibi adesset sm ea que premissa sunt.

¶ De forma huius sacramenti.
Questio. lxxviij.



Deinde ɔsiderandũ est de forã huius sacr̃i. Et circa h° q̃runtur sex. Pri° que sit forma h' sacramẽti 2° vtr̃ sit ɔueniens forma cõsecrationis panis. 3° vtrum sit conueniens forma consecrationis sanguinis. 4° de v̄tute vtriusq̃ forme. 5° de veritate locutionis. Sexto de comparatione vnius forme ad aliam.

¶ Utr̃ hec sit forma hui' sacr̃i h° est &c. Articulo. j.

primuz AD primum sic pceditur. Videtur q̃ hec non sit forma h' sacramenti. hoc est corpus meum: et hic ẽ calix sanguis mei. Illa eñ verba vñr ptinere ad formã sacramẽti: qb' xp̄s corpus suũ & sãguinem consecrauit: sed xp̄s ante benedixit panẽ acceptũ: et postea dixit: accipite & comedite: hoc ẽ corpus meum: vt habetur Mat. 26. et similiter fecit de calice. g̃ predicta v̄ba non sunt for³ huius sacr̃i

2m. ¶ P̄. Eusebius nisenus dixit. Q; inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in suum corpus conuertit dicens. Accipite et comedite: h° est corpus meum: g̃ totum hoc videtur pertinere ad formam huius sacramenti: et eadem ratio est de verbis pertinentibus ad sanguinem

3m ¶ P̄. in forma baptismi exprimitur persona ministri & actus ei' cum dicitur: ego te baptizo: sed i premissis verbis nulla fit mentio de persona ministri: nec de actu eius: ergo non est conueniẽs forma sacramenti.

4m ¶ P̄. forma sacramenti sufficit ad perfectionem sacramenti: vnde sacramentũ baptismi quandoq̃ perfici potest solis verbis forme platis omnibus alijs pretermissis: si ergo predctã verba sunt forma huius sacramenti: videt̃ q̃ aliquando hoc sacramentum possit perfici his sol' verbis platis: & omnibus alijs p̄termissis que in missa dicuntur: q̃d tamen videtur esse falsuz: quia vbi verba alia pretermitterentur: p̄dicta verba acciperentur ex persona sacerdotis pferẽtis: in cui' corpus et sanguinem panis et vinum non conuertuntur: non ergo predicta verba sunt forma hui' sacramenti.

Sed cõtra est q̃ Am. dt i li. d sacr̃is. Consecratõ fit v̄b' & smõib' dñi iesu. naz p rliq̃ oĩa q̃ dñr laus do dferẽ: orõne petit̃ p pplo: p regib': p ceteris: vbi aũt sacr̃z ɔficit̃ iã ñ suis smõib' sacerdos vtit̃: sz vtit̃ smõib' xp̄i: g̃ smo xp̄i hoc conficit sacramentum. i opp m.

Rñdeo dicendũ: q̃ h° sacramentum ab alys sacr̃is differt in duob'. primo q̃dez q̃m ad hoc q̃ hoc sacrm perficit̃ Rñ° pncipalis.

in consecratiōe materie: alia vero sacramenta pficiuntur in vsu mãe ꝯsecrate. 2° qꝛ in alijs sacramentis ꝯsecratio materie consistit solum in quadam benedictione ex q̄ materia ꝯsecrata accipit instrumētaliter q̄dam spūalem virtutē: que per ministrum: q̄ est instrm̄ animatum potest ad instrumenta inanimata ꝓcedere: sed in hoc sacramēto ꝯsecratio materie consistit in q̄dam miraculosa conuersione substantie q̄ a deo solo perfici potest. Unde minister in hoc sacramēto pficiendo non habet alium actū nisi prolationē verborum: ꝛ quia forma debet eē ꝯueniens rei: ideo forma huius sacramenti differt a formis aliorum sacramentorum in duobus. primo q̄dem qꝛ forme aliorum sacramentorū importāt vsum mãe: puta baptizationē vl' ꝯsignationem: sed forma huius sacramenti importat: solam ꝯsecrationem mãe. q̄ in trāsubstātiatiōe consistit puta cum dr̄: hoc est corpus meum: vel hic est calix sanguis mei. 2° quia forma aliorum sacramentorum ꝓferuntur ex persona ministri: siue per modum exercentis actū: sicut cū dr̄: ego te baptizo: vel ego te cōfirmo: siue per modū imperātis: sicut in sacr̄o ordīs dr̄. accipe potestatem ꝛc̄. siue per modum deprecantis: sicut cū ī sacr̄o extreme vnctionis dr̄ p istam vnctionem ꝛ nostram intercessionē ꝛc̄. sed forma huius sacramenti ꝓfertur quasi ex persona ipsius xp̄i loquentis: vt det intelligi q̄ minister in perfectione huius sacr̄i nihil agit nisi q̄ ꝓfert v̄ba xp̄i.

Ad pm̄ **Ad primū** g̃ dōm: q̄ circa hō ē multiplex opinio. Quidam enim dixerūt q̄ xp̄s qui habebat potestatem excellentie in sacramentis absq̄ omni forma verborum hoc sacramentū perfecit: et postea verba protulit: sub quibus alij postmodum cōsecrarent: qd̄ vr̄ sonare v̄ba Inno. 4. dicentis. Sane dici pōt q̄ xp̄s v̄tute diuina cōfecit: ꝛ postea formam exp̄ssit qua posteri benedicerent. Sed contra hoc expresse sūt verba euangelij: in quibus dr̄ q̄ xp̄s benedixit: que quidē bn̄dictō aliquibus verbis facta est: vn̄ predicta v̄ba Inno. sunt opiatiue dicta magis q̄ determinatiue. Quidam aūt dixerunt q̄ benedictio illa facta est q̄busdā alijs verbis nobis ignotis. Sed nec hoc stare potest: qꝛ bn̄dictio cōsecrationis nūc pficitur per imitationem eoꝝ que tūc acta sunt. Unde si tūc per hec verba non est facta cōsecratio nec modo fieret. Et ideo alij dixerunt q̄ illa bn̄dictio eisdem etiā v̄bis facta est: quib⁹ modo fit: sed xp̄s ea bis protulit. primo quidem secrete ad consecrandum. 2° manifeste ad instruendum. Sed nec hō stare potest: qꝛ sacerdos ꝯsecrat ꝓferens hec verba: non vt a xp̄o in occulta benedictiōe dicta: sed publice prolata. Unde cum non habeant vim hmōi verba nisi xp̄i ꝓlatione: vr̄ q̄ etiam xp̄s manifeste ea proferens consecrauerit. Et iō alij dixerunt q̄ euangeliste nō sp ordinem eundē in recitādo seruauerunt quo res sunt geste: vt pꝫ p Aug. in lib. de consensu euangelistarum. Unde intelligendum est ordinem rei geste sic exprimi posse: accipiens panem benedixit dicens: hoc est corpus meum: ꝛ deinde fregit ꝛ dedit discipulis suis: licet idem sensus potest esse in v̄bis euangelij non mutatis. Nam hoc participium dicens: concomitantiam q̄dam importat verborum prolatorum ad ea que precedunt: non autē oportet q̄ hec concomitantia intelligatur solum respectu verbi vltimi ꝓlati: quasi xp̄s tūc illa v̄ba protulerit quando dedit discipulis suis: sed potest intelligi concomitantia respectu totius

pcedẽtis: vt sit sensus: dũ bñdiceret ⁊ frangeret ⁊ daret discipulis suis. hec verba dixit accipite ⁊c.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: ꝙ in his ṽbis accipite. intellr̃ vsus materie ꝯsecrate: q̃ non est de necessitate huiꝰ sacramẽti: vt. s̃. hitũ est: ⁊ ideo nec hec ṽba sunt de substãtia forme: qꝛ tñ ad q̃dam pfectionem sacramenti ptinet mãe ꝯsecrate vsus: sicut operatio non est prima: sed secũda pfectio rei: ideo p oĩa ista ṽba exprimitur tota perfectio huiꝰ sacramenti. Et hoc mõ Eusebius intellexit his verbis conuerti sacramentũ ad primã ⁊ sc̃dam perfectionem ipsius.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: ꝙ in sacr̃o baptismi ministri aliquẽ actum exercent circa vsum mãe: q̃ est de essentia sacramẽti: qđ nõ est in hoc sacramento: ⁊ ideo non est similis rõ.

ad 4m ¶ Ad 4m dõm: ꝙ q̃dã dixerunt hoc sacramentum perfici non posse predictis verbis prolatis ⁊ alijs pretermissis: p̃cipue que sunt in canone misse: sed patet esse falsum: tum ex verbis Ambr. .s̃. inductis: tũ etiã qꝛ canõ misse nõ est idẽ apud oẽs: nec secundũ omnia tempora: sed diuersa opposita. Unde dicendũ est ꝙ si sacerdos sola verba predicta proferret cum intentione conficiendi hoc sacramentum: perficeret hoc sacramentum: quia intentio faceret. vt hec verba intelligerẽtur quasi ex persona christi prolata: etiã si in verbis precedentibus hoc non recitaretur: grauiter tamen peccaret sacerdos sic conficiens hoc sacramentum: vtpote ritum ecclesie non seruans. Nec est simile de baptismo quod est sacramentum necessitatis: defectum autem huiꝰ sacramenti potest supplere spiritualis manducatio: sicut Aug. dicit.

¶ Utrum hec sit conueniens forma consecrationis panis. hoc est ⁊c. Articulo secundo.



Ad secundum primus sic pcedit: vr̃ ꝙ hec nõ sit ꝯueniẽs forã ꝯsecrationis pãis. Hoc ẽ corpus meum. Per formã. n. sacr̃i dꝫ exprimi sacr̃i effc̃us: et effc̃us qui fit in consecratione pãis est ꝯuersio substãtie panis in corpꝰ xp̃i: q̃ magis exp̃mit p hoc ṽbũ fit: q̃ p hoc ṽbũ est: ğ in forma ꝯsecrationis deberet dici hoc fit corpus meum.

2m ¶ P̃. Amb. dic̃ i li. de sacr̃is. Sermo xp̃i hoc cõficit sacr̃m: qđ s̃mo xp̃i ẽ: q̃ fctã sũt oĩa opa: iussit dñs ⁊ facta sunt celi ⁊ terra: ğ ⁊ forma huius sacr̃i ꝯueniẽtior eẽt p ṽbũ impatiuũ: vt diceret: hoc fiat corpus meũ.

3m ¶ P̃. p subm̃ hꝰ locutionis iportat̃ illud qđ ꝯuertit̃: sicut p p̃dicatũ importat̃ ꝯuersiõis terminus: sed sicut est determinatũ id in qđ fit ꝯuersio: nõ. n. fit ꝯuersio nisi in corpꝰ xp̃i: ita ẽ determinatũ id qđ ꝯuertit̃. ñ. n. ꝯuertit̃ in corpus xp̃i nisi panis: ğ sic̃ ex pte p̃dicati ponit̃ nom̃: ita ex pte subiecti dꝫ põi nomẽ: vt dicatur: hic panis est corpus meũ.

4m ¶ P̃. sic̃ id in qđ terminatur conuersio est determinate nature: qꝛ est corpꝰ: ita etiam est determinate persone: ğ sicut ad determinandum naturã dicitur corpus: ita ad determinatam personam deberet dici hoc ẽ corpus xp̃i.

5m ¶ P̃. in ṽbis forme ñ debet poni aliquid ꝙ non sit đ substãtia eiꝰ: ĩcõueniẽter ğ addit̃ i q̃budam libris hec ꝯiũctio: enim: q̃ nõ est de substãtia forme.

l'oppm Sꝫ ꝯtra est qđ dñs hac forã in ꝯsecrãdo ẽ vsus: vt pꝫ mat. 26.

Rñdeo dõm ꝙ hec est ꝯueniens forma ꝯsecrationis panis. Dcm̃ ẽ. n. ꝙ hec ꝯsecratio consistit in conuersione substãtie panis in corpꝰ xp̃i: dꝫ ãt forã sacramenti signare id qđ in sacr̃o efficit̃: vñ ⁊ forma consecrationis

Rñº pncip.

panis debet signare ipsam conversionem panis in corp⁹ xpi: i qua tria considerant .s. ipsa conversio: ⁊ termin⁹ a quo ⁊ termin⁹ ad quē. Conversio aūt pōt considerari dupl'r. Uno° vt in fieri. Alio° vt in fctō eē: non autē debuit signari conversio i hac forma: vt in fieri: sʒ vt in fcō eē: p°. qdem q2 hec conversio nō est successiva: vt .s. dcm est: sʒ instantanea. In h⁹ i at mutationib⁹ fieri nō ē nisi fcm esse. 2° q2 ita se hñt forme sacr'ales ad signandū effūm sacri: sic se hñt forme artificiales ad repñtanduʒ effm artis. For^a at artificial'e silitudo vltimi effūs in quē fert itentio artificis: sic forma artis i mēte edificatoris ē forma dom⁹ edificate pncipal'r: edificationis aūt per cons. Un ⁊ in hac for^a dʒ exprimi conversio vt in fctō eē ad qð fert itentio. Et q2 ipa conversio exprimit ihac for^a: vt in facto eē: nece ē q extrema conversiōis significent: vt se hñt in fctō esse conversionis: tūc aūt terminus ad quē hʒ pprā nām sue substantie: sed terminus a quo nō manet sm suā subam: sʒ solum sm accñtia quib⁹ sensui subiacet: ⁊ ad sensum determinari pōt. Un convenienter termin⁹ conversionis a quo exprimitur per pronomen demonstrativum relatū ad accñtia sensibilia q̄ manent: terminus autē ad quē: exprimitur per nomē significans nām eius in quod fit conversio quod qdē ē totum corpus xpi: ⁊ ñ sola caro eius: vt dictū est. Unde hec forma est convenientissima: h° est corpus meum.

Ad pᵐ **Ad primū** ḡ dōm q fieri nō est vltimus effectus h⁹ consecratiōis: sʒ fcm eē: vt dictum est: ⁊ ideo hoc potius exprimi dʒ in forma. ¶ Ad 2ᵐ dōm q

Ad 2ᵐ sermo dei opat⁹ ē in creatione rerū q etiam opatur in hac consecratiōe: aliter tamen ⁊ aliter. Naʒ hic operatur sacr'aliter .i. sʒ vim significationis: ⁊ iō oʒ in hoc smone significari vltimuʒ effe^m consecratiōis p verbū substātivū idicativi modi et pñtis tpis: sed i creatiōe reꝝ opatus est solū effective: q̄ qdē efficiētia ē p impiū sue sapie: ⁊ iō i creatione reꝝ exprimit smo diuic⁹ p verbū impativi modi. sm illō Gen. i. Fiat lux ⁊ facta est lux. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: q termin⁹ a quo i ipso fctō eē conversionis nō retinet nām sue substātie: sicut termin⁹ ad quē: ⁊ iō ñ est simile. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q p h° pnomē meū q includit demōstrationē pme psone: q̄ ē psona loquētis sufficienter exprimitur persona xpi: ex cuius persona hec proferūtur: vt dictum est. ¶ Ad 5ᵐ dōʒ: q hec coniunctio enim: apponit i hac forma secundum consuetudineʒ Romane ecclesie a beato Petro apostolo deriuatam: ⁊ hoc ppter continuationem ad verba precedētia. Et ideo non est de forma: sicut nec verba precedentia formam. Ad 3ᵐ Ad 5ᵐ

¶ Utrū sit couenies forma cōsecratiōis vini hic ē ⁊c. Ar. iij.

Ad tertium sic pᵐ pcedit: vr q hec non sit conveniens forma cōsecratōis vini. vʒ. Hic est calix sanguis mei novi ⁊ eterni testi: mysterium fidei: qui pro vobis ⁊ pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Sicut eñ panis convertit in corpus xpi ex vi consecrationis: ita ⁊ vinum in sanguinem xpi: sicut ex predictis pʒ: sed in forma cōsecrationis panis ponit in recto corpus xpi: nec aliquid aliud additur: inconvenienter ergo in hac forma ponit sanguis xpi in obliquo ⁊ additur calix iste in recto cū dr. Hic est calix sanguinis mei. ¶ P. non sunt maioris efficatie verba q̄ proferūtur in consecratione panis: q̄ ea que pferunt in consecratione vini: cum vtraq sint vba xpi: sed statim vt ē dcm hoc est corp⁹ meum: est perfe 2ᵐ.

cta pſecratio panis: cū ḡ est dcm̄: hic est calix ſāguinis mei: ē pfecta consecratio ſāguinis. Et ita ea q̄ ſequunt nō vīr eē de ſuba forme: pſertim cū ptineat ad pprietates
3m huius ſacri. ¶ p̄ teſtm̄ nouū pti nere vr ad ilternā inſpirationē: vt pȝ ex hoc qꝫ apl's ad Heb.8. itrodu cit vba q̄ hñr Hiere.1. Conſumma bo ſuper domum iſrael teſtm̄ nouuȝ dando leges meas in mentibus eorum: ſacramentuȝ aūt exte rius viſibilr agit: inconuenienter ḡ in forma ſacramēti dicitur noui
4m teſti. ¶ p̄. nouū dr aliqd ex eo qđ eſt ppe pnm ſui eſſe: eternum autē non hȝ pnm ſui eē: ḡ inconuenien ter dicitur noui ꝛ eterni: quod vr
5m ꝯdictionem implicare. ¶ p̄. occaſiones erroris ſunt hominibus ſub trahende ſm illud Iſa.57. Aufer te offendicula de via populi mei: ſed quidam errauerunt eſtimātes myſtice ſolum eſſe corpus ꝛ ſāgui nem xp̄i in hoc ſacro: ergo in hac forma inconuenienter ponit myſterium fidei.
6m. ¶ p̄. ſ. dictum ē: qꝫ ſicut baptiſmus eſt ſacramentū fidei: ita eucharistia eſt ſacramentū charitatis: ergo in hac forma magis debet poni charitas q̄ꝫ fides.
7m. ¶ p̄. totum hoc ſacramentuȝ ꝛ q̄ꝫ tū ad corpus ꝛ q̄ꝫtuȝ ad ſanguinē eſt memoriale dñice paſſionis: ſm illud.1. Cor.10. Quotienſcūqꝫ mā ducabitis panem hunc: ꝛ calicem bibetis mortem dñi annunciabit; non ergo magis debuit in forma conſecrationis ſanguinis fieri mē tio de paſſiōe xp̄i ꝛ eius fructu: q̄ꝫ in forma conſecrationis corporis pſertim cum Luc.12. dominus di xit. hoc eſt corpus meū: quod pro vobis tradetur.
8m ¶ p̄. paſſio xp̄i. vt. ſ. hitum eſt: ad ſufficientiā pro fuit omnibus: q̄ꝫtum vero ad effici entiam pfuit multis: debuitqꝫ dici qꝫ effundetur p omnibus aut pro mltis ſine hoc qꝫ adderet pvobis ¶ p̄. verba quibus hoc ſacrȝ ꝯfi cit efficiētiā hñt ex inſtōne xp̄i: ſȝ nullus euāgeliſta recitat xp̄ȝ hec oīa vba dixiſſe: ḡ hec nō ē cōueniens forma conſecrationis vini.

Sed contra ē qꝫ eccl'a ab apl'is iſtructa vtit hac forma in hac conſecratione vini. [opp^m]

Rñdeo dđm qꝫ circa hāc formā ē duplex opinio. Quidā. n. dixerūt: qꝫ de ſuba forē hꝰ ē hꝰ ſolū qđ dr. Hic ē calix ſanguinis mei: ñ āt ea q̄ ſequunt. Sȝ hoc vr inconueniēs: qꝛ ea que ſequunt ſunt q̄dam determinatiōes pdicati. i. ſāguinis xp̄i: vñ ptinēt ad integritatem locutionis. Et p pter hoc ſunt alij qui melius dñt: qꝫ oīa ſequentia ſunt de ſubſtātia forme vſqꝫ ad hꝰ qꝫ poſtea ſequit: hec quotienſcunqꝫ feceritis: que p tinent ad vſū hꝰ ſacri: vñ nō eſt de ſuba forme: ꝛ inde eſt qꝫ ſacerdos eodem ritu ꝛ mō. ſ. tenendo calicē in manibus: omnia hec verba pro fert. Luc. ēt. 22. interponūtur ver ba ſequentia verbis primis cū dr: hic eſt calix nouum teſtm̄ i ſangui ne meo. Dđm eſt ergo qꝫ omnia p̄dicta verba ſunt de ſubſtantia forme: ſed p prima verba cum dr. hic eſt calix ſanguis mei: ſignificatur ipſa conuerſio vini i ſanguineȝ eo modo q̄ dictum eſt in forma conſe crationis ſanguinis: p vba auteȝ ſequentia deſignat virtus ſangui nis effuſi in paſſione que operat i hoc ſacro: q̄ qdem ad tria ordinan tur. pᵒ quidem ꝛ principaliter ad adipiſcendā eternā hrditatem: ſȝ illud Heb.10. Habemus fiduciaȝ in introitu ſctōꝝ p ſāguinē eiꝰ: ꝛ ad hoc deſignandum dicitur noui te. ꝛ eterni. 2ᵒ ad iuſticiam gratie q̄ ē p fidem ſm illud Ro.3ᵒ. quem propoſuit deus propiciatorē per fidem in ſanguine eius: vt ſit ipſe iuſtus iuſtificans eum qui ex fide eſt ieſu chriſti: ꝛ q̄ꝫtuȝ ad hoc ſub ditur myſterium fidei. 3ᵒ autem ad remouendum impedimenta

vtriusq; predictoꝝ: scȝ peccata. ℞ȝ illud Heb. 9. Sanguis xp̄i emundabit cōscientias nostras ab operibus mortuis. i. a peccatis: ⁊ q̄m ad hoc subditur: q̄ p vobis ⁊ pro multis effundet in remissionē peccatorum.

Ad p^m Adprimum ḡ dicendum: q cum dr hic est calix sanguinis mei: est locutō figuratiua: et potest intelligi dupliciter. Unomō ſm methonomiam quia ponitur ptinens p contēto vt sit sensus: hic est sanguis meus contentus in calice: de quo fit ħ mentio: quia sanguis xp̄i in hoc sacramento cōsecratur inq̄ʒtum ē potus fidelium quod non importatur in ratione sanguinis: ⁊ ideo oportuit hic designari per vas huic vsui accommodatum. Aliomodo potest intelligi ſm metaphorā put: per calicem similitudinarie intelligitur passio xp̄i q̄ ad similitudinem calicis inebriatur: ſm illud Treñ. 4. Repleuit me amaritudinib⁹ inebriauit me absĩthio: vnde ⁊ ipse dominus passioneȝ suam calicem nominat Mat. 26. dicens. Transeat a me calix iste: vt sit sensus ħ est calix passionis mee de qua fit mentio in sanguine seorsum a corpore consecrato: quia separatio sanguinis a corpore fuit per passionem.

Ad 2^m ℂ Ad 2^m dicēdū: quia vt dictum est sanguis consecratus seorsum expresse passioneȝ xp̄i representat: et ideo potius in consecratione sanguinis fit mentio de effectu passionis q̄ in cōsecratione corporis: quod est passionis subiectum: qd etiam designat in hoc q dn̄s dicit: quod p vobis tradetur: quasi diceret quod pro vobis passioni subijcitur.

ad 3^m. ℂ Ad 3^m dicendū: q testamētū ē dispositio hereditatis/ hereditatē aūt celestē deus disposuit hoībus dādā p v̄tutem sanguinis iesu xp̄i: quia vt dr Heb. 9. Ubi est testamentum. mors necesse ē intercedat testatoris. Sanguis autem xp̄i dupliciť est hoībus exhibit⁹. Primo quidē in figura quod pertinet ad vetus testamētū: ⁊ iō Apostolus ibidē ɔcludit. vñ nec p^m test^m sine sanguine dedicatū ē qd patet ex hoc q sicut dicitur Exo. 24. Lecto omni mandato legis a Moyse oēm populum aspersit dicēs: hic est sanguis testamēti quē mandauit ad vos. deus. 2° autem est exhibitus in rei veritate quod pertinet ad no. te. ⁊ hoc est qd apostolus ibidē premittit dicens: iō no. te. mediator est xp̄s vt morte intercedente repromissionem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis. Dr ḡ hic sāguis no. te. quia iam non in figura: sed in veritate exhibetur: vñ subditur qui p vobis effundet: in terna autem īspiratio ex hac sanguinis virtute pcedit: ſm q passione christi iustificamur.

ad 4^m. ℂ Ad 4^m dicendū: q h^o te. ē no. ratione exhibitionis dicitur autē eternuȝ tam ratione eterne dei pordinatōis q̄ ēt rōne eterne hereditatis q̄ per hoc testamētum disponit: ipsa etiam persona xp̄i. cuius sanguine te. disponit: ē eterna.

ad 5^m. ℂ Ad 5^m dicēdum: q mysterium hic ponitur non quidem ad excludendum rei veritatem sȝ ad ostendendum occultationem: quia et ipse sanguis xp̄i occulto modo est in hoc sacramento: ⁊ ip̄a passio xp̄i occulte fuit figurata in ve. te.

ad 6^m. ℂ Ad 6^m dicendū: q dicit mysterium fidei quasi fidei obm: quia q sanguis xp̄i ſm veritatem sit in hoc sacramento sola fide tenet: ip sa xp̄i passio etiam per fidē iustificat bap⁹ autem dicitur sacramentuȝ fidei quia est quedā fidei ptestatio: hoc autem ē sacramentuȝ charitatis q̄ñ figuratiuū et effectiuum.

ad 7^m. ℂ Ad 7^m dicendū q sicut dictum est: sanguis seorsū consecratus a corpore expressius

repñtat passionē xpi: τ iō poti⁹ in ꝯsecratione sanguis fit mētio de passione xpi: τ fructu ipsius ꝙ in ꝯsecratiōe corporis. ❡ Ad 8m dicendum: ꝙ sanguis passionis xpi non solū hꝫ efficaciā in iudeis electis. qbus exhibit⁹ ē sanguis ve. te. sꝫ ēt in gentilib⁹ nec solū in sacerdotib⁹ q hoc ꝯficiūt sacrm: vel aliis q sumūt sꝫ ēt in illis ꝑ qb⁹ offerṫ τ iō signāter dicit ꝑ vobis iudeis τ ꝑ multis. s. gētilib⁹: vel ꝑ vobis manducantib⁹ τ ꝑ multis pro qbus offerṫ. ❡ Ad 9m dōm: ꝙ euāgeliste nō intēdebāt tradere formā sacroꝝ: q̄s in ꝓmitiua ecclesia oportebat eē occltas: vt dicit Dio. in fiñ. ec. hie. sꝫ intēderūt hystoriā de xpo texere: τ tñ h̄ oīa verba fere ex diuersis scripture locis accipi pñt. Nā ꝙ dṙ: hic est calix: hṙ Luc. 22. τ 1. Cor. 11. Mat. autē. 26. dṙ. Hic ē sanguis me⁹ no. te. q pro multis effundeṫ in remissionē pctōꝝ. Duo aūt addiṫ eterni: τ iterum mysterium fidei ex traditione dñi hṙ que ad ecclēiam ꝑ apostolos peruenit τ ꝺm illud. 1. Cor. 11. Ego accepi a domino: quod et tradidi vobis.

Ad 8m

Ad 9m

❡ Utrum in ꝓdictis ꝟbis formarum īsit aliqua vis creata effectiua consecrationis. Ar. iiij.



primus

Ad quartum sic ꝓcediṫ. vṙ quod predictis verbis formarū nō insit aliqua vis creata effectiua ꝯsecrationis dicit. n. Da in. 4. li. Sola ꝟtute spūs scti fit conuersio panis in corpus xpi: sed virtus spūs. s. est virtus icreata: ꝗ nulla ꝟtute creata horū verboꝝ ꝯficiṫ sacrm h⁹. ❡ ꝓ. opa miraculosa non fiunt aliqua virtute creata sed sola ꝟtute diua: vt in ꝓa pte hitum est: sed ꝯuertio panis τ vini in corpus τ sanguinē xpi est opus nō min⁹ miraculosū ꝙ creatio rerū vl ēt formatio corpis xpi in vtero ꝟginali: q qdē nulla ꝟtute creata fieri potuerunt: ꝗ nꝫ hoc sacrꝫ ꝯsecraṫ aliq ꝟtute creata dictoꝝ ꝟboꝝ. ❡ ꝓ. dcā ꝟba non sūt simplicia: sed ex multꝭ ꝯposita nec simul sꝫ successiue ꝓferunṫ cōuersio aūt ꝓdcā vt. s̄ dcm̄ ē: fit i istāti: vñ opꝫ ꝙ fiat ꝑ simplicē ꝟtutē: nō ꝗ fit ꝑ ꝟtutē hoꝝ ꝟborum.

2m.

3m

Sꝫ ↄtra est qꝺ amb. dic. i li. de sacris. Si tanta est vis in sermone dñi iesu xpi vt inciperet eē qꝺ non erat ꝙto magis opatiuus est: vt sint q erant et in aliud ꝯmutenṫ: τ sic qꝺ erat panis ante consecrationem: iam corpus xpi est post ꝯsecrationem. qꝛ sermo xpi creaturam mutat.

l'oppm

Rñdeo dōm: ꝙ qdā dixerūt nullā ꝟtutē eē in predictis verbis ad trāsubstantionē faciendam: nec ēt in aliꝭ sacrorum formis: vel ēt in ipsis sacramētis ad inducēdos sacroꝝ effectus: qꝺ sicut. s̄. habitum est: τ dictis scōꝝ repugnat et derogat dignitati sacramentorum no. le. Uñ cū hoc sacrm̄ sit pre ceteris digni⁹: sic. s̄. dictū est ꝯñs est ꝙ in ꝟbis formalibus h⁹ sacrī sit qdam ꝟtus creata ad ꝯuersionem hui⁹ sacrī faciēdā: instrālis tñ sic τ in aliꝭ sacrīs sic. s̄. dcm̄ est. Cū enim hec verba ex ꝑsona xpi proferantur ex eius mādato ꝯsequunṫ ꝟtutem instrālem a xpo: sicut et cetera eius facta vel dicta habent instrumentaliter salutiferam virtutē: vt. s̄. dictū est.

Rño pncip.

Ad primum ꝗ dōm: ꝙ cū dṙ sola ꝟtute spūs scī panem in corp⁹ xpi cōuerti: non excludiṫ ꝟt⁹ instrāliter q est in forma huius sacrī: sicut cū dṙ solus faber facit cultellum non excludiṫ ꝟtus martelli. ❡ Ad 2m dōꝫ: ꝙ opa miraculosa nulla creatura potest facere quasi agens ꝓncipale potest tamē ea facere istrumentaliter: sicut ipse tactus man⁹ xpi sanauit leprosum. Et per hūc

Ad ꝓm

Ad 2m

modum v̄ba xp̄i ꝯuertūt panē in corpus xp̄i: qđ q̄dē fieri non potuit ī ꝯceptione corpis xp̄i: q̄ corp⁹ formabat̄ vt aliq̄d a corpe xp̄i ꝓcedēs h̄ret instr̄alē v̄tutem ad ipsi⁹ corpis formationē. in cātiōe etiā nō fuit aliqđ extremū in qđ instrumentalis actio cātiue possit terminari: vn̄ nō est simile.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q̄ p̄dicta v̄ba q̄bus fit cōsecratio sacraliter operant̄. Unde vis ꝯuersiua que est in formis horū sacrorum: sequitur significationem q̄ in ꝓlatione vltime dictiōis terminat̄. ⁊ iō in vltimo instāti ꝓlationis v̄boꝝ p̄dcā v̄ba ꝯsequūtur hanc virtutē in ordine tñ ad p̄cedentia ⁊ hec v̄tus est simplex rōne significati: ſ₃ in ip̄is v̄bis exterius ꝓlatis sit quedam cōpositio

¶ Utrum predicte locutiōes sint vere. Ar. v.

1m Ad quintū sic sic ꝓcedit̄. vr̄ q̄ predcē locutiones non sint v̄e. Cū.n. dr̄ hoc est corp⁹ meum: ly. hoc est demōstratiuum substantie sed ſm p̄dicta qn̄ ꝓfert̄ hoc pronomē hoc adhuc ē ibi substātia panis. q₃ transubstantiatio fit in vltimo prolationis v̄borum sed hec est falsa panis ē corp⁹ xp̄i: g̃ ⁊ hec est falsa. hoc est corp⁹ meū.

2m. ¶ P̄. hoc ꝓnomē. hoc. facit demōstrationem ad sensum: sed species sensibiles que sunt in hoc sacramēto: neq₃ sunt ip̄m corpus neq₃ accidentia corporis xp̄i: g̃ hec locutio non potest esse vera hoc est corp⁹ meum.

3m. ¶ P̄. hec v̄ba sicͭ dictū est: sua significatione efficiunt cōuersionem panis in corpus xp̄i: ſ₃ cā effectiua preintelligitur effectui. g̃ significatio horum verboꝝ p̄intelligitur conuersioni panis in corpus xp̄i: sed ante conuersionē hec est falsa: hoc est corpus meum g̃ simpl'r est iudicādū q̄ hec sit falsa et eadem ratio est de locutione hic est calix sanguinis mei. ⁊c̄.

Sꝫ ꝯtra ē q̄ hec v̄ba ꝓferūt̄ ex persona xp̄i: q̄ de se dicit Jo. 14. Ego sum veritas. oppm

Rn̄deo dd̄m: q̄ circa hoc multiplex fuit opiō. quidam enim dixerunt q̄ in hac locutione hoc est corpus meū: hec dictio hoc importat demonstrationem vt conceptam: ⁊ non vt exercitam: quia tota ista locutio sumitur materialiter cum recitatiue ꝓferat̄. Recitat enim sacerdos xp̄m p̄dixisse hoc est corpus meum. Sꝫ hoc stare non potest q₃ secundum hoc verba hec non applicarentur ad materiam corporalem p̄ntē et ita non perficeret̄ sacramentum. Dicͭ enim Au. sup Jo. accedit verbum ad elemētū ⁊ fit sacr̄m. Et ꝓpterea ex hoc totaliter non euitatur difficultas h⁹ q̄ōnis: q₃ eedē rōnes manent circa primam prolationem q̄ xp̄s h̄ v̄ba ꝓtulit: q̄re manifestum est: q̄ nō mār: sed significatiue sumebant̄. Et iō dd̄: q̄ etiam qn̄ proferunt̄ a sacerdote significatiue: ⁊ nō tm̄ mā'r sumūtur. nec obstat q̄ sacerdos ēt recitatiue profert q̄si a xp̄o dicta: q₃ ꝓpter infinitam v̄tutē xp̄i: sicut ex cōtactu carnis sue mundissime vis regeneratiua peruenit nō solū ad illas aquas q̄ xp̄m ꝯtigerūt: ſ₃ ad omnes vbiq₃ terraꝝ ꝑ oīa futura secula: ita etiam ex prolatiōe ipsi⁹ xp̄i hec v̄ba v̄tutē ꝯsecratiuā sūt ꝯsecuta a quocunq₃ sacerdote dicant̄ ac si xp̄s ea presētialiter proferret. Et iō alij dixerunt q̄ h̄ dictio hoc in hac locutione facit demonstrationem non ad sensum: ſ₃ ad intellectū vt sit sensus: hoc est corpus meū .i. significatum ꝑ hoc est corpus meum. Sed nec hoc stare potest q₃ cum in sacramētis h⁹ efficiatur qđ significat̄ nō fieret ꝑ hāc formā: vt corp⁹ xp̄i sit ī hoc sacrā ſm veritatem sed solum sicͭ in signo qđ est hereticum vt. s̄. dcm̄ ē. Rn̄o pncl.

[illegible handwritten marginal note]

Et ideo alij dixerunt q̧ hec dictio hoc facit demonstrationem ad sensum: sed intelligitur hec demōstratio non pro illo instanti locutiōis quo profertur hec dictio: sed pro vltimo instanti locutionis. Sicut cum aliquis dicit nunc taceo hoc aduerbium nūc: facit demonstrationem ꝓ instanti imediate sequēti locutionem. Est enim sensus statim dcis verbis taceo. Sz nec hoc stare potest: qꝛ secunduz hoc hui⁹ locutionis est sensus corpus meū est corpus meuz: qđ predicta locutio nō facit qꝛ hoc fuit ēt ante prolationem ꝟborum. Vñ neq̧ h predicta locutio significat hoc. Et iō aliter dđm: ē q̧ sicut predictū est: hec locutio hꝫ ꝟtutē factiuam cōuersiōis panis in corpus xp̄i: ⁊ iō ꝯparaꝛ ad alias locutiōes que habent solū vi significatiuā ⁊ non factiuaz. sicut ꝯparaꝛ ꝯceptio intel⁹ practici q̄ est factiua rei: cōceptioni intellectus nostri speculatiui: q̄ est accepta a rebus. Nam voces sunt signa intellectuū ſm ph̄m: et ideo sicut ꝯceptio intellectus practici nō p̄supponit rē ꝯceptam: sed facit eam: ita veritas huius locutionis nō p̄supponit rē signataz: sed facit eā: sic. enim se habet ꝟbū dei ad res factas ꝑ verbum. Hec autez ꝯuersio non fit successiue: sꝫ in instanti sicut dcm̄ est. ⁊ iō oꝫ qdem intelligere p̄dictam locutionem ſm vltimum instans ꝓlationis ꝟboꝝ non tñ ita q̧ p̄supponatur ex parte subiecti id qđ est terminus ꝯuersionis. s. q̧ corpus xp̄i sit corpus xp̄i neq̧ ēt illđ qđ fuit ante ꝯuersionem. s. panis: sꝫ id qđ cōiter se hꝫ q̄tum ad vtrūq̧. s. contētū in gn̄ali sub istis spēbus. Nō .n. faciunt hec ꝟba q̧ corp⁹ xp̄i sit corpus xp̄i neq̧ q̧ panis sit corp⁹ xp̄i: sed q̧ contentum sub his speciebus quod prius erat panis sit corpus xp̄i. Et ideo signanter nō dicit dominus h panis est corpus meum: quod eēt ſm intellectuz 2ᵉ opinionis neq̧ hoc corpus meuz est corpus meuz qđ eēt ſm intellꝰ 3ᵉ. sed in gn̄ali hoc est corp⁹ meuz nullo nomine apposito a pte subi: sed solo ꝓnomie qđ significat substantiam in communi sine qualitate. i. forma determinata.

Ad primum ḡ dđm: q̧ hec dictio hoc: dmonstrat subam sed absq̧ determinatione ꝓpe nature: sicut dcm̄ est. — Ad 1ᵐ

¶ Ad 2ᵐ dđm: q̧ hoc ꝓnomē hoc nō demōstrat ipsa accidentia: sed subam sub accn̄tibus ꝯtenta q̄ primo fuit panis: ⁊ postea est corpus xp̄i qđ lꝫ ñ īformeꝛ his accn̄tibus subiectū eis ꝯtineꝛ. — Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ dđm: q̧ significatio h⁹ locutionis p̄intellr rei signate ordine nāe: sic cā nālr est prior effectu ñ tñ ordine temporis qꝛ hec cā simul hꝫ secuꝫ effectum suū: ⁊ hoc sufficit ad ꝟitatem locutionis. — Ad 3ᵐ

¶ Utruꝫ panis consecratur quousq̧ vinū fuerit cōsecratū. Ar. vi.



AD sextum sic pceditur. vꝛ q̧ forma ꝯsecrationis panis nō consequaꝛ effectū suuꝫ quousq̧ pficiaꝛ forma ꝯsecratiōis vini. Sicut enim per consecrationem panis incipit esse corpus xp̄i sub hoc sacramento ita per ꝯsecrationem vini incipit eē sanguis: si ḡ verba ꝯsecrationis panis haberent effectum suuz añ ꝯsecrationē vini sequeretur q̧ in hoc sacro inciperet esse corpus xp̄i sine sanguine: quod est inconueniens. — ꝑm

¶ P. vnum sacr̄m vnum habet complementū: vñ lꝫ in baptismo sint tres imersiones: nō tñ p̄ª imersio ꝯsequtur effectum suum quousq̧ 3ª fuerit terminata: sed totum hoc sacramentum est vnum vt. s̄. dcm̄ est: ḡ ꝟba q̄bus ꝯsecraꝛ pāis nō sequūtur suū effectū sine ꝟbis sacralib⁹ quibus consecratur vinum. — 2ᵐ

¶ P. in ipsa forma consecrationis pa — 3ᵐ

tunis sunt plura verba q̄r prima si consequuntur effectū nisi plato vltimo sicut dcm̄ est: ḡ pari rōne nec verba quibus consecratur corp⁹ xp̄i habent effectum nisi prolatis verbis quibus sanguis christi cōsecratur.

I oppm̄ **Sed contra** est q̄ statī dictis verbis cōsecrationis panis hostia consecrata pponitur pp̄lo adoranda quod non fieret si non esset ibi corpus christi quia sic ad ydolatriam pertineret: ergo verba consecratiōis panis suum effectum cōsequunt̄ anteq̄ proferantur verba consecrationis vini.

Rn̄o p̄ncipalit. **Respōdeo** dōm: q̄ q̄dā antiqui doctores dixerunt: q̄ he due for^e. s. ꝯsecrationis panis et vini: se inuicem expectant in agendo: ita. s. q̄ p̄ma non perficit suum effectum anteq̄ pferat̄ scd̄a. sed hoc stare nō potest quia sicut dcm̄ est ad veritatē huius locutionis hoc est corpus meum: requirit̄ pp̄ter v̄bum presentis temporis q̄ res significata sit tempore sit cum ipsa significatiōe locutionis alioquin si in futuro expectaretur res signata. apponeretur verbo futuri t̄pis non autē v̄bo presentis: ita. s. q̄ non diceretur: hoc est corpus meum: sed hoc erit corpus meum. Significatio autem huius locutionis ꝯpletur statim locutione ꝯpleta horum v̄borum: et iō o₃ rem signatam statim adesse q̄ quidē est effectus huius sacramenti alioquin locutio n̄ erit vera. Est etiā h̄ positio ꝯ ritū ecclesie que statim post plationē verboꝝ corp⁹ xp̄i adorat. vn̄ dōm est: q̄ prima forma non expectat scd̄am in agendo sed statim habet suum effectum.

ad p^m. **Adprimum** ḡ dōm: q̄ ex hac rōne vir̄ fuisse decepti illi q̄ p̄dictam pōnē posuerunt. Unde intelligendū est q̄ facta ꝯsecratōe panis ē q̄dē corpus xp̄i ibi ex vi sacr̄i: ꝛ sanguis ex reali ꝯcomitantia: sed postmōꝫ p ꝯsecrationē vini fit ibi ꝯuersio ex vi sacr̄i sanguinis. corp⁹ autē ex reali ꝯcomitantia: ita q̄ totus xp̄s est sub vtraq̄ sp̄ē sic̄. s̄. dcm̄ ē.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm: q̄ hoc sacr̄m ē vnū pfectione: sic̄. s̄. dcm̄ in q̄ꝫ^m. s. constituit̄ ex duob⁹. s. cibo ꝛ potu q̄r vtrūq̄ per se h̄ret suā perfectionē sed tres immersiones bap^mi ordinant̄ ad vnū simplicē effectū et iō non est sil̄e.

ad 3^m. ¶ Ad 3^m dōm. q̄ diuersa v̄ba q̄ sunt in forma ꝯsecrationis panis ꝯstituunt veritatem vnius locutionis non autē verba diuersaꝝ formaꝝ ꝛ iō nō ē sil̄e.

¶ De effectib⁹ huius sacramēti.

Questio. lxxix.



Deinde ꝯsiderandum est d̄ effectib⁹ h⁹ sacr̄i ꝛ circa hoc querū tur. 8 p° vtr̄ hoc sacr̄m cōferat gr̄as. 2° vtrū effe⁹ h⁹ sacr̄i sit adeptio glorie. 3° vtr̄ effūs h⁹ sacramēti sit remissio peccati mortalis. 4° vtrū per hoc sacr̄m remittat̄ peccatū veniale. 5° vtr̄ per hoc sacr̄ꝫ tota pēa pc̄i remittat̄. 6° vtr̄ h° sacr̄ꝫ hoiēꝫ p̄suet a peccat; futuris. 7° vtrum hoc sacr̄m p̄sit aliis q̄ sumentib⁹. 8° de impedimētis effe⁹ huius sacramenti.

¶ Utr̄ per hoc sacr̄m ꝯferat̄ gr̄a Articulo. i.

primus **Ad primum** sic p̄ceditur. Uīr q̄ p hoc sacr̄m nō ꝯferat̄ gr̄a. Hoc. n. sacramentū est nutrimentum sp̄ūale: nutrimentū autē non dat̄ nisi viuēti: cū ḡ vita sp̄ūalis sit per gr̄am: nō ꝯpetit hoc sacr̄m nisi h̄nti gr̄am: nō ḡ per h⁹ sa

cu̅m ɔfertur gratia vt p̄mo habeat. Silr e̅t nec ad hoc q̄ augeat quia augmētu̅ spūale ptinet ad sacrame̅tum ɔfirmationis vt dcm̄ e̅: non g̃

2m. per h° sacr̄m gr̄a ɔfert. ¶ P̄. hoc sacr̄ confert vt queda̅ spūalis refectio: sed refectio spūalis magis videt ptinere ad vsus gratie q̄ ad gr̄e collatione̅: g̃ videt q̄ per hoc sacr̄m gr̄a nō ɔferat.

3m. ¶ P̄. sicut. s̄ dcm̄ est. i. hoc sacr̄o corp° xp̄i offert pro salute corporis: sanguis autem p̄ salute aīe: sed corpus nō est subm gr̄e: sed aīa vt in 2a parte hitū est: g̃ ad minus q̄m ad corp° per hoc sacr̄m gr̄a nō ɔfert.

S oppm Sed contra est qd dn̄s dicit Ioā. 6°. Panis que̅ ego dabo caro mea est p̄ mu̅di vita: sed vita spūalis est p̄ gr̄a̅ g̃ per h° sacr̄m gr̄a ɔfert.

Rn̄o. p̄ncipa. Rn̄deo dicendum: q̄ effe° h° sacr̄i dz cōsiderari. Primo quide̅ ⁊ principalr ex eo qd in h° sacr̄o ɔtinet qd e̅ xp̄s q̄ sicut i mu̅du̅ visibilr veniens ɔtulit mundo vitam gratie s̄m illud Io. 3. gr̄a ⁊ veritas per Iesum xp̄um facta est ita in hominem sacr̄alr venie̅s: vitam gr̄e operatur. s̄m illud Ioā. 6 Qui manducat me viuit p̄pter me. Unde ⁊ Cirillius dicit. Uiuificatiuu̅ dei verbu̅ vniens seipsu̅ p̄prie carni fecit ipsam viuificatiuam. Decebat eni̅ eum nostris q̄da̅mōdo vniri corporib° per sacra̅ eius carne̅ ⁊ p̄ciosum sanguinem q̄ accepimus in bn̄dictione̅ viuificatiuam et in pane ⁊ in vino. Scdo consideraf ex eo q̄ per hoc sacramentu̅ representatur passio xp̄i: sicut supra dictum est et iō effect° que̅m passio xp̄i fecit in mundo h° sacr̄m facit in hoie. vnde sup illud Io. 19. Continuo exiuit sanguis et aqua dt Chriso. q̄ hinc suscipiunt p̄n̄m sacra mysteria cum accesseris ad tremēdu̅ calice̅ vel ab ipsa bibitur° xp̄i costa: ita accedas. Unde ⁊ ipse dominus dt Matth. 26. Hic est sanguis meus q̄ p̄ vobis effundet in remissione̅ peccato⁊. 3° ɔsideraf effe° h° sacramenti ex modo q̄ tradit hoc sacramentum qd tradit per modu̅ cibi ⁊ potus. et iō oe̅m effe̅m quem cibus ⁊ potus nāl̄is facit q̄m ad vita̅ corporale̅ qd. s. sustentat: auget: reparat: et delectat hoc facit h° sacramentu̅ q̄m ad vita̅ spūale̅. vn̄ Ambro. dt in lib. de sacr̄is. Iste panis est vite eterne: q̄a ie nostre suba̅m fulcit. Et Chris. dt sup Io Prestat nobis desiderantibus ⁊ palpare: ⁊ comedere. ⁊ amplecti. vnd ⁊ ipse domin° dt Io. 6. Caro mea v̄e est cib° ⁊ sanguis meus vere e̅ potus. 4° ɔsideraf effectus hui° sacramenti ex specieb° in quibus hoc traditur sacr̄m. vn̄ Augu. ibi de̅ dicit Dn̄s noster corpus et sa̅guinem suum in eis rebus ɔmendauit: que ad vnu̅ aliqd redigunt. Ex multis namq̄ aliud. s. pāis ex multis granis in vnu̅ ɔstat: aliud sc̄ vinu̅ in vnum ex multis racemis confluit: ⁊ iō ip̄e alibi dicit super Io. O sacramentu̅ pietatis: o signu̅ vnitatis: o vinculum charitatis: ⁊ q̄ xp̄s ⁊ eius passio est ca̅ gratie ⁊ spiritualis pfectio ⁊ charitas sine gratia esse nō potest. Ex omnib° p̄missis māi̅m est q̄ h° sacr̄m gr̄am ɔfert.

Ad p̄m Ad primum ergo dicendu̅: q̄ hoc sacrame̅tum seipso v̄tutem habet gratia̅ ɔferendi nec aliquis habet gr̄am ante susceptionem h° sacramenti nisi ex aliq̄ voto ipsius: vel p̄ seip̄s sicut adulti: vel voto eccl̄ie sicut p̄uuli: sicut. s̄. dcm̄ est. vnde ex efficatia virtutis ipsius est: q̄ etia̅ ex voto ipsius aliquis gr̄am ɔsequatur: per quam spiritualiter viuificet. Restat igitur vt cum ipsu̅ sacramētum realr sumitur q̄ gr̄a augeat ⁊ vita spūalis pficiat: aliter tamen q̄ p̄ sacramentu̅ ɔfirmationis in quo auget ⁊ perficitur gr̄a

ad persistendū contra exteriores impugnationes inimicorū xpi. Per hoc autem sacramentum augetur gratia ꝛ perficit spiritual' vita ad hoc ꝙ hō ī seipso perfect⁹ existat per coniunctionem ad deum.

ad 2m. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ hoc sacꝛm confert gratiam spiritualr. cū virtute charitatis. Unde Da. ꝯparat hoc sacramentum carboni quem Isa. vidit Isa. 6. Carbo eñ lignū simplex non est: sed vnitum igni: ita ꝛ panis communicationis nō simplex panis est: sed vnitus deitati sicut Gre. dicit in ho. pēte. Amor dei non est ociosus magna eñi operatur si est. Et ideo per hoc sacramentum ꝗᵐ est ex sui virtute non solum habit⁹ gratie et virtutis con fertur sed etiam excitaꝛ in actum. ꝭm illud. 2. Corin. 4. Charitas xpi vrget nos: et idem est ꝙ ex ꝟtute hui⁹ sacramenti aia spūalit' reficitur per hoc ꝙ aia spiritualit' delectaꝛ: ꝛ quodāmodo inebriatur dulcedine bonitatꝫ diuine. ꝭm illud Cant. 5. Comedite amici ꝛ bibite: et inebriami charissimi.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ quia sacramenta operanꝛ salutem quam significant: iō ꝭm ꝗdā assimilatōnem dꝛ ꝙ in hoc sacꝛo corpus offertur ꝓ salute corporis: ꝛ sāguis ꝓ salute aīe: ꝗuis vtrūqꝫ ad salutem vtriusqꝫ operetꝛ cum sub vtroqꝫ totus sit xps: vt supra dictuꝫ ē. Et lꝫ corpus non sit immediatuꝫ subiectum gratie ex anima tamen redundat effe⁹ grē ad corp⁹ dum in pñti membra nostra exhibem⁹ arma iustitie deo: vt habeꝛ Rom. 6. Et in futuro corpus nostrum sortietur in corruptionem et gloriam anime.

¶ Utꝝ effūs h⁹ sacꝛi sit adeptio glorie. Articu. ij.

pm. AD secundum sic pceditꝛ. vr ꝙ effūs h⁹ sacꝛi nō sit adeptō glorie. Effe⁹ eñ ꝓportiōatur sue cause: sed hoc sacꝛm ꝯpetit viatoribus: vñ ꝛ viaticum dꝛ: sꝫ cū viatores nonduꝫ sint capaces glorie vr ꝙ h⁹ sacꝛm ñ causet adeptionē glorie.

2m. ¶ P̄. posita causa sufficiēti poniꝛ effe⁹ sed multi accipiunt hoc sacꝛm qui nunqꝫ peruenient ad gloriam: vt pꝫ per Aug. 21. de ciui. dei non ergo sacꝛm est cā adeptionis glorie.

3m. ¶ P̄. maius nō efficiꝛ a minori qꝛ nichil agit vltra suam speciem sed minus est accipere xpm sub specie aliena: quod fit ī hoc sacꝛo: ꝗ frui eo in specie ꝓpria quod ptinet ad gloriam: ergo hoc sacramentum non causat adeptionem glorie.

Sedcontra est quod dicitur Io. 6. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet ineternum: sed vita eterna ē vita glorie ergo effe⁹ hui⁹ sacꝛi ē adeptio glorie. oppm

Rñdeo dōm. ꝙ in hoc sacꝛo potest considerari ꝛ id ex quo habet effectum scilicet christus et passio eius representata ꝛ id per quod habet effectuꝫ. s. vsus sacramenti ꝛ species eius: et ꝗtum ad vtrūqꝫ ꝯpetit huic sacramento ꝙ causet adeptionem vite eterne. Nam ipse xps per suaꝫ passionē aperuit nob aditū vite eterne secūdum illud Heb. 9. Noui testamenti mediator ē vt morte sua intercedente qui vocati sunt accipiant repromissionem eterne hereditatis. Unde et in forma huius sacramenti dicitur. Hic est calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testi. Simil'r ēt refectio cibi spūalis ꝛ vnitas signata ꝑ spēs pāis ꝛ vini hꝛ quideꝫ in presenti: sed imperfecte perfecte autē in statu glie. Uñ augu. dicit sr illō Ioā. 6. Caro mea vere est cibus. Cum cibo et potu id appetant homies: vt non esuriant neqꝫ sitiant: hoc veraciter non prestat nisi iste cibus et potus Rñō pn cipalit'.

qui eos a quib⁹ sumit imortales et incorruptibiles facit in societate sanctorum. vbi pax erit et vnitas plena atque perfecta.

Ad pm. Ad primum ergo dicendum: quod sicut passio christi in cuius virtute hoc sacramentum operatur est causa sufficiens glorie non tamen ita quod statim per ipsam introducamur in gloriam: sed oportet vt prius simul compatiamur vt postea simul glorificemur: sicut dicitur Ro. 8. ita hoc sacramentum non statim nos in gloriam introducit sed dat nobis virtutem perueniendi in gloriam: et ideo viaticum dicitur in cuius figuram legitur. 3. Reg. 19. quod helias comedit et ambulauit in fortitudine cibi illius. 40. diebus et. 40. noctibus vsque ad montem dei oreb.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod sicut passio christi non habet suum effectum in his qui se ad eam non habent vt debent ita et per hoc sacramentum non adipiscuntur gloriam qui indecenter ipsum suscipiunt vnde Aug. dicit sup Jo. exponens illa verba. Aliud est sacramentum: et aliud virtus sacramenti. Multi de altari accipiunt: et accipientes moriuntur. Panem ergo celestem spiritualiter manducare est innocentiam ad altare apportare. Unde non est mirum si illi qui innocentiam non seruant effectum huius sacramenti non consequantur.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod hoc quod christus sub aliena specie sumitur pertinet ad rationem sacramenti quod instrumentaliter agit nichil autem prohibet causam instrumentalem producere potiorem effectum vt ex supradictis patet.

¶ Utrum effectus sacramenti sit remissio peccati mortalis.

Articulo. iij.

pm. AD tertium sic proceditur. Uidetur quod effectus sacramenti sit remissio peccati mortalis. Dicitur enim in quadam collecta sit hoc sacramentum ablutio scelerum: sed scelera dicuntur peccata mortalia: ergo per hoc sacramentum peccata mortalia abluuntur.

2m. ¶ Preterea. hoc sacramentum agit in virtute passionis christi sicut et baptismus sed per baptismum dimittuntur peccata mortalia: vt supra dictum est: ergo et per hoc sacramentum presertim cum in forma huius sacramenti dicatur quod pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

¶ Preterea. per hoc sacramentum gratia confertur vt dictum est: sed per gratiam iustificatur homo a peccatis mortalibus. secundum illud Rom. 5. Justificati gratis per gratiam ipsius: ergo per hoc sacramentum remittuntur peccata mortalia. 3m

Sed contra est quod dicitur. 1. corin. 9. Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit dicit autem glo. ibidem quod ille manducat et bibit indigne qui in crimine est vel irreuerenter tractat et talis manducat sibi ad iudicium. i. damnationem: ergo ille qui est in peccato mortali per hoc quod accipit hoc sacramentum magis accumulat sibi peccatum quam remissionem sui peccati consequatur. oppm.

Respondeo dicendum: quod virtus huius sacramenti potest considerari dupliciter. Uno modo secundum se: et sic hoc sacramentum habet virtutem ad remittendum quecunque peccata ex passione christi que est fons et causa remissionis peccatorum. Alio modo potest considerari per comparationem ad eum qui recipit hoc sacramentum prout in eo inueniuntur impedimenta percipiendi huius sacramenti effectum. Quicunque autem habet conscientiam peccati mortalis habet in se impedimentum percipiendi effectum huius sacramenti eo quod non est conueniens susceptor huius sacramenti tum quia non viuit spiritualiter et ita non debet spirituale nutrimentum suscipere quod non est nisi viuentis: tum quia non potest vniri christo quod fit per hoc sacramentum dum est in affectu peccandi mortaliter. Et ideo vt dicitur in lib. de ecclesiasticis dogmatibus. Si mens in affectu peccandi est, grauatur magis eucharistie perceptione. quam purificetur. Unde hoc sacramentum Rnⁿ principalis.

in eo qui ipm pcipit in ɔscia pecca ti mortalis nõ operaꝛ remissionē pcti. Põt tñ hoc sacrm opari remissionem pcti dupl'r. Uno° non pceptū actu: sȝ voto sic cū qs ꝑus iustificaꝛ a pctõ. Alio° ēt pceptū ab eo q̄ est in pctõ mortali: cui⁹ cõ scientiā ⁊ affectū nõ hȝ. Forte.n. primo ñ fuit sufficiēt exɔtritus: sed deuote ⁊ reuerenter accedens ɔsequiꝛ per hoc sacrm gratiā charitatis: que contritionē pficiet ⁊ remissionem peccati.

Ad pm **Ad primū** ḡ dōȝ: q petim⁹ vt hoc sacrm sit ablutio scelex: vel eox q̄x ɔsciam ñ habemus. ſm illud ps. Ab occultis meis munda me dñe: vel ɔtritio i nobis pficiaꝛ ad scelerū remissionem: vl' ēt robur nobis deꝛ ad scelera vitanda.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q baptismus est spūalis gnō: qui ē mutatio de non esse spūali in eē spūale ⁊ datur per modum ablutionis et iō q̄tum ad vtrūq3 nõ ɔuenienter accedit ad baptismum qui habet ɔsciam pcti mortal': sȝ h° sacrȝ hō sumit in seipm p modum spūalis nutrimenti qd non ɔpetit mortuo i pctis: ⁊ iō nõ est silis ratio.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q gr̃a est sufficiēs cā remissiõis pcti mortalis nõ tñ actu remittit pctm̃ mortale nisi cū pmo datur peccatori: sic autē nõ datur in hoc sacramento: vnde rõ non sequitur.

¶ Utrum p hoc sacrm remittanꝛ pctā venialia. Ar. iiij.

pm **Ad quartū sic** pcediꝛ. vr̃ q p hoc sacrm nõ remittunꝛ pcā venialia. Hoc.n. sacrm vt Aug. dic̃ sup Joa. ē sacrm charitatis: sed venialia pctā nõ ɔ̃riātur charitati vt in 2a pte hitū est: cū q̄ ɔ̃riū tollaꝛ p suū ɔ̃riū: vr̃ q pctā venialia p hoc sacrm non remittanꝛ.

2m ¶ P̃. si pctā venialia per hoc sacrm remittanꝛ q̄ rõne remittitur vnū: remittunꝛ ⁊ oīa: sȝ nõ vr̃ q oīa remittanꝛ: q2 sic frequenter aliquis eēt absq3 omni peccato veniali: qd ē ɔ̃ id qd hr̃. 1. Jo. 1. Si dicimus q peccatum nõ habemus nos ipsos seducimus: non ḡ p hoc sacramentū remittiꝛ aliqd pctm̃ veniale.

¶ P̃. ɔ̃ria mutuo se expellunt: sed peccata venialia nõ phibent a perceptione hui⁹ sacri. Dicit.n. Aug. sup illud Jo. 6. Si quis ex ipso manducauerit ñ morietur in eternum innocentiam in q̄t ad altare apoꝛtate: peccata ⁊ si sint quotidiana non sint mortifera: ḡ neq3 peccata venialia per h° sacramentum tolluntur. 3m

Sed contra est qd Inno. 3⁹. dic̃ q hoc sacrm veniale delet ⁊ cauet mortale. i opp̃m

Rñdeo dōm: q in hoc sacramento duo pñt ɔsiderari. s. ipsum sacramentū ⁊ res sacramenti. ⁊ ex vtroq3 apparet: q hoc sacrm hȝ virtutē ad remissionem venialiū pctõx. Nā hoc sacrȝ sumitur sub specie cibi nutriētis: nutrimētū aūt cibi est necessariū corpi ad restaurandum id quod q̄tidie deperdiꝛ ex calore nāli: spiritualiter aūt q̄tidie aliq̄d in nobis depdiꝛ ex calore ɔcupiscētie p peccata venialia q̄ diminuuntur feruore charitatis vt in 2a pte habitū ē. Et iō ɔpetit huic sacro vt remittat peccata venialia. vnde et Amb. dicit in li. de sacris. Q2 iste panis quotidianus sumiꝛ in remediū quotidiane infirmitatis. Res aūt huius sacri est charitas nõ solum q̄tum ad habitum: sed etiam q̄tum ad actum qui excitatur in hoc sacro p qd pcā venialia soluūꝛ. Uñ manifestum est q virtute huius sacri remittunꝛ pctā venialia. Rñ°. princi.

Ad primum ergo dōm q pcā venialia ⁊ si nõ ɔ̃rienꝛ charitati q̄tum ad habitum ɔ̃rianꝛ tamen ei q̄tū ad feruorem actus q̄ excitaꝛ p hoc sa Ad pm

Ad 2m cramentum rõne cui⁹ peccata venialia tollunt. ¶ Ad 2m dõm: q illud ṽbum non est intelligẽdum qn aliq̃ hora possit homo esse absq omni reatu peccati venialis: sz qr vitã istã sancti nõ ducunt sine

Ad 3m. peccatis venialib⁹. ¶ Ad 3m dõz q maior est ṽtus charitatis cui⁹ est hoc sacrm q̃ venialiũ peccatorum. Nam charitas tollit per suum actum pcã venialia: q̃ tñ ñ pñt totaliter impedire actũ charitat: et eadem rõ est de hoc sacramẽto.

¶ Utrum tota pena remittatur per hoc sacramentum.

Articulo.v.

primũ AD quintum sic proceditur. Videt q per hoc sacramẽtũ tota pena peccati remittatur. Hõ eñi per hoc sacramentum suscipit effem passionis xpi: vt dcm est. sic et per bapm pcipit homo remissionem omnis pene virtute passiõis xpi q̃ sufficienter satisfacit p omnibus peccatis vt ex supra dcis pz. g videt q p hoc sacrm hoi remit-

2m. tatur totus reatus pene. ¶ P̃. Alex. papa dt nichil ĩ sacrificijs maius esse potest q̃ corpus z sãguis xpi: sed p sacrificiũ ve.le.hõ satisfaciebat p peccatis suis. Dr enĩz Leui.4.z.5. Si peccauerit hõ offert hoc vel illud p peccato suo z remittet ei: ergo multomagis ho sacrm valet ad remissionem omis

3m. pene. ¶ P̃. ɔstat q per hoc sacrm aliquid de reatu pene dimittitur: vnde in satisfactione aliquib⁹ iniungit q p se missas faciant celebrari: sz q̃ rõne vna ps pene dimittit eadẽ ratione z alia: cũ virtus xpi q̃ in hoc sacro continetur: sit infinita: g videt q per ho sacrm tota pena tollat.

1 oppm SEDCÕTRA est q ẽm hoc nõ esss homini alia pena iniungenda: sicut nec baptizato iniungitur.

Rñõ p̃ncipalit. RÑDEO dicendũ: q hoc sacrz simul est et sacrificiũ z sacramentum: sed rationẽ sacrificij habz inq̃m offertur. rõnez ãt sacramenti inq̃m sumitur: z ideo effectum sacri habet in eo q̃ sumit. effectum aũt sacrificij in eo qui offert: vl p quibus offert. Si igitur considerer vt sacramentum habz effectum duplicit. Uno modo directe ex vi sacri. Alio modo quasi ex q̃dã concomitantia: sicut z circa concomitantiã sacri dictuz est. Ex vi quidem sacramenti directe habet illum effectum ad quem est institutũ. Non est autem institutum ad satisfaciendum sed ad spũaliter nutriendum p vnionem ad xpm et ad membra eius sicut z nutrimentum vnit nutrito: sed quia h vnitas fit per charitatem ex cuius feruore aliquis ɔsequit rẽissionem non solum culpe: sed etiam pene: inde est q ex ɔñti per quandã concomitantiam ad principalem effectum homo ɔsequitur remissionẽ pene non quidez totius: sed ẽm mõm sue deuotionis z feruoris. Inq̃m vero est sacrificium habet vim satisfactiuam: sz ĩ satisfactione magis attendit affectus offerentis q̃ q̃titas oblationis. Uñ z dominus dt Luc.21. de vidua q̃ obtulit duo era: q plus oĩbus misit. Quãuis ergo h oblatio ex sui q̃titate sufficiat ad satisfaciendũ p omni pena tamen fit satisfactoria illis p quib⁹ offertur. vl etiam offerentibus ẽm q̃titatem sue deuotionis et nõ p tota pena.

Ad pm AD PRIMŨ g dõm: q sacrm baptismi directe ordinat ad remissionem pene z culpe: non autem eucharistia qr baptismus datur homi q̃si commoriẽti xpo: eucharistia autez q̃si nutriendo et perficiẽdo per xpm: vnde

ad 2m. non est similis ratio. ¶ Ad 2m dicendum: q alia sacrificia z oblationes non operabant remissionez

totius pene nõ quantum ad quantitatem oblati sicut hoc sacrificium sed quantum ad deuotionem hois ex qua contingit q etiam in hoc non tollit totã penã.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: q hoc q tollitur pars pene et nõ tota pena per hoc sacramentum non cõtingit ex defectu virtutis xpi: sed ex defectu deuotionis humane.

¶ Utrum per hoc sacramentum homo preseruetur a peccatis futuris. Articulo. vj.

pm. Ad sextum sic proceditur. Uidetur q per hoc sacramentum nõ preseruetur homo a peccatis futuris: multi enim digne sumẽtes hoc sacramentum postea in peccatum cadunt quod non accideret si hoc sacramentum preseruaret a peccatis futuris: non ergo effectus huius sacramenti est a peccatis futuris preseruare.

2m. ¶ Preterea. eucharistia est sacramentum charitatis: vt supra dictum est: sed charitas non videtur preseruare a peccatis futuris: quia semel hita potest amitti per peccatum vt in 2a parte hitum est: ergo videtur q nec hoc sacramentum preseruet hoies a peccato.

3m. ¶ Preterea. origo peccati in nobis est lex peccati que est in membris nostris: vt patet per aplin Ro. 7. sed mitigatio fomitis qui est lex peccati non ponitur effectus huius sacramenti: sed magis baptismi: ergo preseruare a peccatis futuris nõ est effectus huius sacramenti.

s opp^m Sed contra est qd dicitur Io. 6. Hic est panis de celo descẽdens: vt si quis ex eo manducauerit non moriatur qd quidem manifestum est: q non intelligitur de morte corporali: ergo intelligitur q hoc sacramẽtum preseruet a morte spũali que est peccatum.

Rñº pncipalis. Respondeo dicendum: q peccatum est quedam mors spũalis aĩe: vnde hoc modo preseruatur aliquis a peccato futuro quo preseruatur corpus a morte futura. Quod quidẽ fit dupliciter. Uno modo inquantum natura hois interius roboratur contra interiora corruptiua: et sic preseruatur a morte per cibum: et medicinã. Alio per hoc q munitur contra exteriores impugnatores: et sic preseruatur per arma quibus munitur corpus. Utroque aũt modo hoc sacramentum preseruat a peccato. Nã primo quidem per hoc q xpo coniungit per gratiam: roborat spiritualem vitam hominis tanquam spũalis cibus et spũalis medicina. secundum illud ps. Panis cor hominis confirmat: et augu. dicit super Jo. Securus accede: panis est. non venenum. Alio modo inquantum est quoddam signum passionis xpi per quam victi sunt demones Repellit enim omnẽ demonum impugnationẽ. Unde Chry. dicit super Jo. Ut leones flãmam spirantes: sic ab illa mensa discedimus terribiles effecti dyabolo.

ad pm. Ad primum ergo dicendũ: q effectus huius sacramenti recipitur in homie secundum hois conditionem: sicut contingit de qualibet causa actiua q eius effectus recipitur in materia secundum modũ materie. Homo aũt in statu vie est huius conditionis: q liberum arbitrium eius põt flecti in bonum et malum. Unde licet hoc sacramentũ quantũ est de se habeat virtutẽ preseruatiuam a peccato: non tamen aufert hoi possibilitatẽ peccandi.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: q charitas quantum est in se preseruat hominem a peccato secundum illud prime Corin. 13. Dilectio proximi malum non operatur: sed ex mutabilitate lib. ar. contingit q aliquis post habitã charitatem peccat: sicut et post susceptionem huius sacri.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q licet hoc sacramentum non directe ordinetur ad diminutionem fomitis: diminuit tamen fomitem ex quadam concomitantia inquantum auget charitatem: quia sicut Augu. dicit. li. 83. q. Augmentum charitatis est dimi

nutio cupiditatis directe tn̄ ꝯfirmat cor hois in bono ꝑ qđ ēt ꝑ ser uet hō a peccato.

¶ Utr̄ hᵒ sacr̄m ꝓsit alijs q̄ᵐ sumenti. Ar. vij

ꝑᵐ. **A**D septimum sic proceditur. Uidetur ꝙ hoc sacr̄m non ꝓsit nisi sumenti. Hᵒ eñ sacramentum est vnius generis cum alijs sacr̄is vt pote alijs condiuisū: sed alia sacramēta non ꝓsūt nisi sumentibꝰ: sicut effectum bapⁱ non suscipit nisi baptizatꝰ: ḡ nec hoc sacr̄m prodest alijs nisi sumenti.
2ᵐ. ¶ P̄. effūs huius sacramenti est adeptio gr̄e et glorie ⁊ remissio culpe ad minꝰ venialis. si ḡ hoc sacr̄m hr̄et effūꝫ in alijs q̄ᵐ i sumētibus posset cōtingere ꝙ aliqs adipisceret̄ ⁊ gr̄aꝫ ⁊ gl̄iam ⁊ remissionem culpe absq̧
3ᵐ actione et pāssiōe ꝓpa: alio sumēte vel offerente hoc sacr̄ꝫ. ¶ P̄. multiplicata cā multiplicat̄ effeꝰ. si ḡ hoc sacr̄m ꝓdest alijs q̄ᵐ sumentibus sequeret̄ ꝙ magis ꝓdesset alicui si sumeret hoc sacr̄m in multis hostijs in vna missa ꝯsecratis: qđ non hꝫ eccl̄ie ꝯsuetudo vt. s. multi cōicent ꝓ alicuiꝰ salute non ergo vr̄ ꝙ hoc sacr̄m ꝓsit nisi sumenti.

Soppᵐ. **Sꝫ ꝯtra** est ꝙ in celebratione huius sacr̄i fit ꝓ mltis alijs dep̄catio: quod frustra fieret nisi hoc sacr̄m alijs ꝓdesset: hᵒ ergo sacr̄m nō sumētibꝰ ꝓdest.

Rñº pn cipalis. **Respondeo** dōꝫ: ꝙ sicut pꝰ dcm̄ est hᵒ sacramentum non solum est sacr̄m: sed ēt est sacrificiū inq̄ᵐ eñ in hᵒ sacr̄o rep̄ntatur passio xp̄i: q̄ xp̄s obtulit se hostiā deo: vt dr̄ Eph. 5. habet rationem sacrificij inq̄ᵐ ꝑo in hoc sacr̄o tradit̄ inuisibilis gr̄a sub visibili sp̄ē: hꝫ rōnē sacr̄i. Sic ḡ sacr̄ꝫ hᵒ sumentibus quidē ꝓdest: ⁊ ꝑ mōm sacr̄i: ⁊ ꝑ mōꝫ sacrificij: q̄r ꝓ omnibꝰ sumentibus offert̄. Dr̄ aūt in canone misse q̄tꝰ ex hac altaris ꝑticipatione sacrosc̄m filij tui corpꝰ ⁊ sanguineꝫ sumpserimus omni benedictione celesti ⁊ gratia repleamur: sꝫ alijs qui non sumunt ꝓdest per mōꝫ sacrificij inq̄ᵐ ꝓ salute eorum offert̄. Unde ⁊ i canōe misse dicitur Memento domine famulorꝫ famularꝫ tuarꝫ ꝓ quibus offerimus tibi hoc sacrificiū laudis ꝓ se suisq̧ omnibus ꝓ redemptione animarū suarum ꝓ spe salutis ⁊ incolumitatis sue: ⁊ vtrumq̧ modum ꝑficiendi dominus exprimit dicēs Mat. 26. Qui ꝓ vobis. s. sumentibus ⁊ ꝓ multis ⁊ alijs effundet̄ in remissionē peccatorum.

Adprimum ḡ dicendū: ꝙ hoc sacr̄m pre alijs habet ꝙ est sacrificium: ⁊ iō nō est silis ratio. Ad ꝑᵐ
¶ Ad 2ᵐ dicendum: ꝙ sicut passio xp̄i ꝓdest qdē omnibus q̄ᵐ ad sufficiētiam ⁊ ad remissionem culpe ⁊ adeptionem gr̄e ⁊ glorie: sed effectum non habet nisi in illis qui passioni coniūguntur per fidē et charitatem: ita et hoc sacrificiū qđ est memoriale dominice passionis: non habet effectum nisi in illis qui coniungūt̄ huic sacramento per fidem ⁊ charitatem. Unde ⁊ Aug. dicit ad renatum. Quis offerat corpus christi nisi ꝓ his qui sunt membra xp̄i Unde ⁊ in cano. misse non oratur ꝓ his qui sunt extra ecclesiam: illis tamen ꝓdest plus vel minꝰ ꝑm modum deuotionis corꝫ. ad 2ᵐ.
¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ sumptio ꝑtinet ad rōnem sacr̄i: sed oblatio pertinet ad rōnem sacrificij: et ideo ex hoc ꝙ aliqs sumit corpus xp̄i vel ēt plures hostias non accrescit alijs aliqđ iuuamentum. Similiter etiam nꝫ ex hᵒ ꝙ sacerdos pl̄es hostias ꝯsecrat in vna missa: non multiplicatur effūs huius sacramenti q̄r nō ē nisi vnū sacrificiū. Nichil enim plꝰ ē ꝟtutis in multis hostijs consecratis q̄ᵐ in vna: cuꝫ sub omnibꝰ ad 3ᵐ.

et sub vna non sit nisi totus xp̄s. Vñ nec si aliquis sit in vna missa multas hostias cõsecratas sumat participabit maiorem effectum sacramẽti. In pluribus vero missis multiplicaf sacrificiũ oblatio. ⁊ iõ multiplicatur effectus sacrificij ⁊ sacramenti.

¶ Utrum per veniale pctm̄ impediaf eff⁹ huius sacri. Ar. viij.

pm  Doctauuz sic pcedif. vr̄ q̄ p veniale pctm̄ non impediaf effectus hui⁹ sacri. Dicit. n. Aug. super illud Jo. 6. Si quis ex ipso mãducauerit ⁊c̄. Panem celestem spiritualiter mãducate innocentiam ad altare portate: pctã ⁊ si sint q̄tidiana non sint mortifera. Ex quo patet q̄ venialia pctã q̄ q̄tidiana dñr spũalẽ mãducationez non impediunt: sz spiritualiter manducantes effectum huius sacri pcipiunt: g̃ peccata venialia nõ impediũt effm̄ h⁹ sacri.

2m ¶ P. hoc sacramentum nõ est minoris ṽtutis q̄̃ baptismus: sz effectum baptismi sicut. s̄. dcm̄ est ĩpedit sola fictio ad quam non ptinent peccata venialia: q2 sic̃ Sap. 1. dr̄. Spũs sanctus discipline effugiet fictum: q̃ tamen per peccata venialia non fugatur ergo neq̄z effectum huius sacramenti impediunt peccata venialia.

3m ¶ P. nihil quod remouetur per actionez alicuius cause potest impedire ei⁹ effectum sed peccata venialia tollũtur per hoc sacramẽtum. ergo nõ impediunt eius effectum.

1 oppm Sz ctra ẽ qđ Da. dicit l. 4. lib. ignis ei⁹ quod in nobis est desiderij assumens eũ que ex carbone. i. ex hoc sacramento ignitionem que combureť nostra peccata. ⁊ illuminabit corda nostra: vt pticipatiõe diui ignis igniamur ⁊ deificemur: sed ignis nostri desiderij vel amoris impeditur per peccata venialia que impediunt feruorem charitatis vt in secunda parte habitum est: ergo peccata venialia impediunt effectum huius sacramenti.

Rñdeo ddm̄: q̄ peccata venialia dupliciter accipi possunt. Unomodo put sunt preterita. Aliomodo prout sunt actu exercita. primo quidem modo peccata venialia nullomodo ĩpediunt effectum huius sacramenti. Potest enim contingere q̄ aliquis post multa peccata commissa venialia deuote accedat ad hoc sacramentum et plenarie huius sacramenti consequatur effectum. Secundo autez modo peccata venialia non ex toto impediunt effectum huius sacramenti: sz in pte. Dictum est enim q̄ effect⁹ huius sacramenti non solum est adeptõ habitualis gratie vel charitatis: sed etiam quedã actualis refectio spũalis dulcedinis: que quidẽ impeditur si aliquis accedat ad hoc sacramentum p peccata venialia mente distractus non autem tollitur augmẽtum gratie habitualis vel charitatis. Rñ°. princi.

Ad primũ g̃ dđz: q̄ ille qui cum actu venialis peccati ad h° sacrm̄ accedit hĩtualr̃ q̃dẽ mãducat spũaliter: sed non actualiter ⁊ ideo habitualez effm̄ hui⁹ sacri percipit non aũt actualẽ. Ad pm

¶ Ad 2m dđm̄: q̄ baptismus non ita ordinatur ad actualem effectum. i. feruorem charitatis sicut hoc sacrm̄. Nam baptism⁹ est spiritualis regeneratio per q̄̃ acquiritur prima perfectio q̄ ẽ hĩtus vel forma hoc autem sacrm̄ est spũalis mãducatio que habet actualem delectationẽ. Ad 2m

¶ Ad 3m dđm̄: q̄ illa rõ procedit de venialibus peccatis: que per hoc sacramentum tolluntur. Ad 3m

¶ De vsu siue sumptione h⁹ sacri in communi. Qõ. lxxx.



Einde ꝯsiderandū est de vsu hu⁹ sacri sine sumptiōe. Et p° qdē ī cōi. 2° quō xp̄s est vs⁹ h° sacro. ¶ Circa p^m querūt duodeci. p° vtrum sint duo modi manducādi hoc sacr̄m. s. sacr̄al'r ꝛ spūaliter. 2° vtrum soli hoī cōueniat māducare spūal'r. 3° vtrū solius hois iusti sit manducare sacr̄aliter. 4° vtrū peccator māducās sacr̄al'r peccet 5° de q̄titate huius pctī. 6° vtrū pctōr accedens ad hoc sacr̄m sit repellendus. 7° vtrū nocturna pollutio impediat hoīem a sumptiōe huius sacri. 8° vtrū sit solū a ieiunis sumendū. 9° vtrū sit exhibendum non hn̄tibus vsum rationis. 10° vtrum sit quotidie sumendū. 11°. vtrū liceat oino abstinere. 12° vtrū liceat pcipe corp⁹ sn̄ sāguīe. ¶ Utrū distīgui debeāt duo modi māducādi corp⁹ xp̄i. Ar. 1.

primuȝ



D primuȝ sic pceditr. vr̄ q ñ debeāt distīgui duo modi māducandi corp⁹ xp̄i. s. sacr̄al'r ꝛ spūal'r. Sic̄. n. baptism⁹ est spūalis regnō: ſm illō Jo. 3. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aq̄ ꝛ spūsctō ꝛc̄. Jta etiā hoc sacr̄m ē spūalis cibus. Un̄ dn̄s loquēs de hoc sacro Jo. 6. Uerba que ego locut⁹ sum vobis spūs ꝛ vita sunt: sȝ circa baptismū nō distinguit duplex modus sumendi. s. sacr̄alis ꝛ spūalis: 2^m. g nec circa hoc sacr̄m dȝ hec distīctio adhiberi. ¶ P̄. ea quorū vnū sit propter alterū nō dn̄t abinuicem diuidi qꝛ vnum ab alio spēm trahit: sed sacramētalis manducatio ordinatur ad spūalem sicut ad finem: non ergo dȝ sacramentalis 3^m māducatio ꝯ spūalē diuidi. ¶ P̄. ea quorū vnum nō pōt eē sine altero nō dn̄t ꝯ se diuidi: sed vr̄ q nullomō. possit māducare spūaliter: nisi ēt sacr̄aliter manducet. Alioquin antiqui p̄res hoc sacr̄m spūaliter manducassent. Frustra etiaȝ est sacr̄alis māducatio si sīn ea spiritualis eē pōt nō igr̄ ꝯuenienter distinguit̄ cc̄ hoc sacrȝ duplex māducatio. s. sacr̄alis ꝛ spiritualis.

Szꝯtra est qd̄ sr̄ illō. 1. Cor. 11. Qui manducat ꝛ bibit indigne ꝛc̄. dicit glo. Duos dicimus esse modos manducandi vnum sacrametalē ꝛ aliuȝ spūalē. l opp^m

Rn̄deo dōm: q in susceptione huius sacramenti duo sunt considerāda. s. ip̄m sacrȝ et effectus ipsius de quorum vtroq̄ iam. s̄. dcm̄ est. Perfectus igit̄ modus sumendi hoc sacr̄m est qn̄ aliquis ita hoc sacr̄m suscipit: q pcipit ei⁹ effectū ꝯtingit autē qn̄q̄ sicut. s̄. dcm̄ est q aliqs ipedit̄ a pcipiendo effectuȝ huius sacri: ꝛ talis sūptio h⁹ sacri est imperfecta. Sicut igr̄ pfectū ꝯ impfectū diuidit̄ ita sacr̄al' māducatio p quaȝ sumitur solum sacramentū sine effectu ipsi⁹ diuiditur ꝯ spūalē māducationem p quaȝ quis percipit effectū huius sacri q̄ spūaliter hō xp̄o ꝯiungit̄ p fidē ꝛ charitatem Rn̄o pncip.

Ad primū g dōm: q etiam cc̄ bap^m et alia huiusmodi sacramenta similis distinctio adhibetur. Nam quidam suscipiūt tm̄ sacramētū. qdā vero sacr̄m ꝛ reȝ sacramenti. Jn hoc tamen differt: q cum alia sacramenta perficiantur in vsu materie percipere sacr̄m est ipsa perfectio sacramenti hoc autem sacramentuȝ: perficitur in consecratione māe. ꝛ iō vterq̄ vsus est consequens hoc sacrȝ. Jn baptisme āt ꝛ alijs sacramentis characterem imprimentibus illi qui accipiunt sacrȝ recipiunt aliquem spiritualem effectum . s. characterem quod non accidit Ad p^m

ab illa manducatione qua angeli fruuntur christo in patria: et ideo dicitur homo manducare panem angelorum quia primo et principaliter est angelorum qui eo fruuntur in propria specie: sacramentaliter autem est hominum qui christum sub hoc sacramento accipiunt.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum quod ad societatem corporis mystici pertinent quidem et homines per fidem et angeli per manifestam visionem: sacramenta autem proportionantur fidei per quam veritas videtur in speculo et in enigmate et ideo hec proprie loquendo non angelis: sed hominibus convenit proprie manducare hoc sacramentum.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum quod christus manet in hominibus secundum presentem statum per fidem: sed in angelis beatis est per manifestam visionem: et ideo non est simile sicut dictum est.

¶ Utrum alius quam iustus possit christum sacramentaliter manducare. Articulo .iij.



1m Ad tertium sic proceditur. Videtur quod nullus possit manducare christum sacramentaliter nisi homo iustus. Dicit enim Aug. in li. de remedio penitentie: ut quid paras dentem et ventrem crede et manducasti: credere enim in eum hoc est panem vinum manducare: sed peccator non credit in eum: quia non habet fidem formatam ad quam pertinet credere in deum: ut in 2a parte habitum est: ergo peccator non potest manducare hoc sacramentum quod est panis vivus.

2m. ¶ Preterea. Hoc sacramentum maxime dicitur esse charitatis: ut supra dictum est: sed sicut infideles privantur fide: ita omnes peccatores privantur charitate. Infideles autem non videntur posse sacramentaliter sumere hoc sacramentum cum in forma huius sacramenti dicatur mysterium fidei: ergo pari

3m. ratione neque aliquis peccator potest corpus christi sacramentaliter manducare. ¶ Preterea. peccator magis est abhominabilis deo quam creatura irrationalis: dicitur enim in ps. De homine peccatore. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus. et similis factus est illis: sed animal brutum puta mus: aut canis non potest sumere hoc sacramentum: sicut etiam non potest sumere sacramentum baptismi: ergo videtur quod pari ratione neque peccatores hoc sacramentum manducent.

Sed contra est quod super illud Jo. 6. Ut si quis ex ipso manducaverit non morietur in eternum dicit Augu. Multi de altari accipiunt: et accipiendo moriuntur. unde et apostolus Judicium sibi manducat et bibit: sed non moriuntur sumendo nisi peccatores: ergo corpus christi sacramentaliter manducant et non solum iusti. in opp^m

Respondeo dicendum quod circa hoc quidam antiqui erraverunt dicentes quod corpus christi: nec etiam sacramentaliter a peccatoribus sumitur: sed quam cito labiis peccatoris contingitur: tam cito sub speciebus sacramentalibus desinit esse corpus christi. Sed hoc est erroneum: derogat enim veritati huius sacramenti: ad quam pertinet: sicut supra dictum est quod manentibus speciebus corpus christi sub eis non desinat: species autem manent quamdiu substantia panis maneret si ibi adesset. ut supradictum est. Manifestum est autem quod substantia panis assumpta a peccatore non statim esse desinit: sed manet quousque per calorem naturalem digeratur: unde tamdiu corpus christi sub speciebus sacramentalibus manet a peccatoribus sumptum. Unde dicendum est: quod peccator sacramentaliter corpus christi manducare potest: et non solum iustus. Responsio principalis.

Ad primum ergo dicendum quod verba illa et similia sunt intelligenda de spirituali manducatione: que peccatoribus non convenit et ideo ex puro intellectu horum verborum videtur predictus error processisse: dum nescierunt distinguere inter corporalem et spiritualem man- Ad 1m

ad 2m. ducationem. ¶ Ad 2m dōz: q̄ etiam si ifidelis sumat spēs sacrales: corpus xp̄i sub sacramento sumit: vnde manducat xp̄m sacramentaliter: si ly sacramentaliter determinat v̄bum ex parte manducati: si autem ex parte manducantis: tūc ꝓꝑieloquendo non manducat sacramentaliter: quia non vtitur eo quod accipit vt sacramento: sed vt simplici cibo: nisi forte infidelis intenderet recipere illud quod ecclesia ꝯferret: lz non haberet fidē veram circa ꝯlios articulos: vł ēt circa hoc sacramentum. ¶ Ad 3m
ad 3m. dōm: q̄ si mus vel canis hostiam consecratam manducet: substātia corporis xp̄i non desinit esse s̄b speciebus: q̄ꝺdiu species ille manent: hoc est q̄ꝺdiu substantia panis maneret sicut etiam si ꝓijceretur i lutum: nec hoc v̄git in detrimentū dignitatis corporis xp̄i: q̄ voluit a peccatoribus crucifigi: absq̄ diminutione sue dignitatis: presertim cum mus aut canis non tangāt ipsum corpus xp̄i s̄m ꝓpriam speciem: sed solum s̄m species sacramētales. Quidam autē dixerunt q̄ statim quando sacramentum tangit a mure vel cane desinit ibi eē corp⁹ christi quod ēt ibi derogat veritati sacramenti: sicut supra dictum est. Nec tamē dicendum: est q̄ animal brutum sacramētaliter corpus xp̄i manducet: quia non ē natum vti eo quod accepit vt sacramento. Unde non sacramentaliter sed per accidens corpus xp̄i manducat sicut manducaret ille q̄ sumeret hostiam consecratam nesciens eam esse consecratam: sz q̄a id quod est per accidens nō cadit in diuisione alicui⁹ generis ideo hi modus manducandi corpus xp̄i: non ponitur tertius preter sacramentalem et spiritualem.

¶ Utrum peccator peccet sumendo hoc sacramentum.

Articulo. iiij.

Ad quartum sic ꝓceditur. Uidetur q̄ peccator sumens cōpus xp̄i sacramētaliter non peccet. Non enim est maioris dignitatis xp̄s sub spē sacramenti q̄ sub spē ꝓpria: sed peccatores tangentes corpus xp̄i in substantia propria non peccabant quinetiam veniā peccatoꝝ ꝯsequebantur sicut legitur Luc. 7. de muliere peccatrice: ⁊ Mat. 14. dr. Quicunq̄ tetigerunt fimbriam vestimenti ei⁹ salui facti sunt: ergo non peccant sed magis salutem ꝯsequuntur: sacramentum corporis xp̄i sumēdo. 2m.
¶ P̄. h⁰ sacramentum sić ⁊ alia: ē quedam spiritualis medicina: sed medicina datur infirmis ad salutem: s̄m illud Mat. 9. Non est opus valentib⁹ medic⁹: sed male habentibus. infirmi autem vel male habentes spiritualiter sunt pc̄tōres. ḡ hoc sacramentum corporaliter sumi potest absq̄ cl̄pa. ¶ P̄. 3m.
h⁰ sacramentum cum in se xp̄m ꝯtineat est de maximis bonis: maxima autē bona sunt s̄m Augu. i lib. de lib. arbi. quibus nullus male potest vti: null⁹ aūt peccat nisi per abusum alicuius rei: ḡ nullus pc̄tōr sumens h⁰ sacramentū peccat. ¶ P̄. sić h⁰ sacramentum sētit 4m
gustu ⁊ tactu: ita ⁊ visu si ḡ pc̄tōr ex eo q̄ sumit h⁰ sacramentū peccet: videtur etiam q̄ peccaret videndo: q̄d p̄tz esse falsum: cum ecclesia omnib⁹ h⁰ sacr̄m videndū et adorandū ꝓponat: ḡ pc̄ōr non peccat ex h⁰ q̄ mādūcat h⁰ sacr̄z.
¶ P̄. ꝯtigit qn̄q̄ q̄ aliquis pc̄tōr 5m.
non habet ꝯsciāz sui pc̄i: nec tamē talis peccare vr̄ corp⁹ xp̄i sumendo quia s̄m h⁰ omnes peccarent q̄ sumunt q̄si periculo se exponētes: cum apostolus dicat. 1. Corin. 4. Nichil michi conscius sum sed nō in h⁰ iustificat⁹ s̄m: n̄ ḡ vr̄ q̄ pc̄ōri cedat in culpā si h⁰ sacr̄m sumat.

1 oppm Sed contra est qd apls dicit. 1. Cor. 11. Qui mãducat et bibit idigne iudiciũ sibi mãducat et bibit dic. n. gl. ibidẽ. Sz indigne manducat et bibit q̃ i crimine ẽ vl' irreuerent' tractat: g q̃ ẽ in pcõ mortali si ho sacrz accipiat dãnationẽ acqrit mortalr peccans.

Rñº. pncip. Rñdeo dcẽz: q i hoc sacro sicut in alijs ẽ id qd est sacrm et signũ ei' qd ẽ res sacri. Duplex ãt ẽ res h' sacri: sicut dcm est. Una qdẽ q̃ est signata vl' ptẽta. s. ipe xps. Alia ãt ẽ signata et ñ contenta. s. corp' xpi mysticũ qd est societas sctõz. Quicũq; g h' sacrm sumit ex hº ipo sigat se eẽ xpo vnitum et mẽbris ei' incorporatũ: qd qdem fit per eius fidez formataz: quã nullus hz cũ pctõ mortali: et iõ mãifestũ ẽ q qcũq; cũ pctõ mortali hº sacrm sumit falsitatẽ i hoc sacro pmittit: et iõ incurrit sacrilegium tanq; sacri violator: et pp hº mortaliter peccat.

Ad pm Ad primũ g dcẽz: q xps in ppa spẽ appẽs ñ exhibebat se tangendum hominibus in signum spiritualis vniõis ad ipsum: sicut exhibetur sumẽd' in hº sacro: et iõ peccatores eum in ppa spẽ tãgentes non incurrebãt crimẽ falsitatis circa dina: sicut pcõres sumentes hoc sacrm: et pterea xps adhuc gerebat silitudinẽ carnis pcti. et iõ pueniente se pctõribus tangẽdũ exhibebat: sz remota silitudine carnis pcti p gloriaz resurrectionis: se tãgi phibuit a muliere: q̃ defectũ fidei circa ipsũ patiebatur. ẽm illud Jo. 20. Noli me tãgere nõdũ. n. ascẽdi ad patrem meũ. s. in corde tuo: vt Aug. exponit et iõ pctõres q̃ defectũ fidei formate patiunt' circa xpz repellunt' a ptactu hui' sacri. ¶ Ad 2m

Ad 2m dcm: q nõ q̃lz medicina cõpetit ẽm quẽlz statum infirmitatis. Naz medicina q̃ datur iam liberatis a febre ad pfortationẽ noceret si daret' adhuc febricitãtib': ita et bap' et pnia sunt q̃si medicine purgatiue: q̃ dãt' ad tollẽdã febrẽ pcti hoc aũt sacrm est medicina pfortatiua q̃ non dz dari nisi liberatis a pctõ. ¶ Ad 3m dcm. q maxia bona intelligit Au. vtutes aie: quibus null' male vtit'. q. pncipijs mali vsus: vtit' tñ eis aliqs male quasi obis mali vsus vt pz in his q̃ de virtutibus superbiunt. ita et hoc sacrm q̃tũ est ex se nõ est pnm mali vsus: sed obm. Un Augu. dicit. Multi indigne accipiunt corpus xpi: per qd docemur q cauẽdũ sit male accipe bonũ xpi. Ecce. n. factũ ẽ malũ dũ male accipit' bonũ: sicut ẽ cũ aplo fcm ẽ bonũ: cũ bñ accipit' malũ. s. cũ stimul' sathane patienter portat'. ¶ Ad 4m dcẽz: q p visum nõ accipit' ipm corp' xpi nõ solũ sacrm ei': q2. s. nõ ptingit visus ad subam corpis xpi: sz solũ ad species sacrales: vt. s. dcm est: sed ille qui manducat nõ solũ sumit species sacrales sed etiã ipsuz xpm q̃ est sub eis: et iõ a visiõe corporis xpi nullus prohibetur q̃ sit idem sacrm xpi psecutus. s. bapm. Non baptizati aũt nõ sunt admittendi etiã ad inspectiones hui' sacramenti: vt p Dio. pz. i lib. de cele. hie. sz ad mãducationẽ nõ sunt admittendi nisi soli illi q̃ non solũ sacraliter: sed etiã realiter xpo sũt piuncti. ¶ Ad 5m dcm: q hoc q non hz aliquis conscientiã sui pcti põt ptingere dupl'r. Unoº p culpam suam vel per ignorãtiã iuris q̃ non excusat cũ reputat non esse peccatũ qd est peccatũ puta si aliquis fornicator reputaret simplicem fornicationez nõ eẽ pcm mortale: vel q2 negligens est in examinatione suiipsius cõtra id qd apostolus dicit. 1. Cor. 11. Probet aũt seipsum hõ. et sic de pane illo edat et de calice bibat: et sic nihilomin' peccat peccator sumẽs corp' xpi lz non habeat pscientiam pcti: q2

Ad 3m

ad 4m

Ad 5m

ipsa ignorātia est ei peccatū. Alio mō pōt ptingere sine culpa ipsius puta cū doluit de peccato: sed nō est sufficienter contritus et in tali casu non peccat sumendo corpus xp̄i: quia homo per certitudinem scire non potest vtrum sit vere cō tritus sufficit tamen si in se signa contritiōis inueniat puta vt si do leat de preteritis ⁊ propōat caue re de futuris. Si vero ignorat hoc quod facit esse actum peccati pro pter ignorantiam facti: que excu sat: puta si accessit ad non suā quā credebat esse suam non est ex hoc dicendus peccator: similiter etiaꝫ si totaliter est peccatum oblitus sufficit ad eius delectionem gene ralis contritio vt infra dicetur. Vñ iam non est dicend⁹ peccator.

¶ Utrum accedere ad hoc sacra mentum cum conscientia peccati sit grauissimum omnium peccato rum. Ar. v.

pm  D quintū sic pceditur. videtur ꝙ ac ce dere ad hoc sacramē tum cū conscientia pec cati sit grauissimum omnium pec catorum. Dicit enim apostolus. i. Corin. xi. Quicunq̄ manducaue rit panem ⁊ biberit calicem domi ni indigne: reus erit corporis ⁊ sā guinis domini: glo. ibidem: ac si christum occiderit punietur: sed peccatum xp̄m occidentium vide tur fuisse grauissimum: ergo etiaꝫ hoc peccatum quo aliquis cum cō scientia peccati ad mensam xp̄i ac cidit videtur esse grauissimum.

2m. ¶ P̄. Hiere. dicit in quadam epi stola. Quid tibi cum feminis qui ad altare cum deo fabularis. Dic sacerdos: dic clerice: qualiter cuꝫ eisdem labiis filium dei oscularis quibus osculatus est labia mere tricis. O iuda osculo filium hoīs tradis: ⁊ sic videtur fornicator ad mensam xp̄i accedēs peccare sicut iudas peccauit: cuius peccatum fuit grauissimum: sed multa alia peccata sunt grauiora ꝙ̄ peccata fornicationis: et peccatum preci pue infidelitatis ergo cuiuslibet peccatoris ad mensam christi acce dentis est peccatum grauissimum

¶ P̄. magis ē abhominabilis do immunditia spiritualis ꝙ̄ corpo ralis: sed si quis proiiceret corp⁹ xp̄i in lotuꝫ vel sterquilinium gra uissimum reputaretur eius pecca tū ergo grauius peccat si ipsū su mat cum peccato: quod est immū ditia spiritualis: ergo hoc pecca tum est grauissimum. 3m

Sed contra est quod super illud Jo. xv. Si non venis sem et locutus ei non fuissem pec catum non haberent: dicit Aug. hoc intelligendum est de peccato infidelitatis: in quo continentur cuncta peccata: ⁊ ita videtur hoc peccatum non esse grauissimuꝫ: sꝫ magis peccatum infidelitatis. i opp m

Rñdeo dōm: ꝙ sicut in secū da parte habituꝫ est: dupliciter aliquod peccatum po test dici grauius alio. Uno modo per se. Alio modo per accidens. Per se quideꝫ ratione speciei que attenditur ex parte obiecti. Et se cundum hoc quanto id contra qđ peccatur est maius. tanto peccatū est grauius: ⁊ quia deitas christi est maior humanitate ipsius: ⁊ ip sa humanitas est potior ꝙ̄ sacra menta humanitatis: inde est ꝙ gra uissima peccata sūt q̄ cōmittūtur i ipsam deitatem: sicut est peccatuꝫ infidelitatis ⁊ blasphemie. Secū darie autem sunt grauiora pecca ta que committuntur in humani tateꝫ christi. Unde ⁊ Matthe. xii. dicitur. Qui dixerit verbum con tra filium hominis remitteretur ei: qui autem dixerit verbum con tra spiritum sanctum non remitte tur ei: neq̄ in hoc seculo neq̄ in fu turo. 3o autem loco sunt peccata q̄ Rñ. pnci.

committuntur contra sacramenta que pertinent ad humanitatē xpi. Et post hoc sunt alia peccata cō/tra puras creaturas. Per accn̄s autem vnum peccatum est graui⁹ ex parte peccantis: puta peccatū quod est ex ignorantia vel infirmitate est leuius peccato quod est ex contemptu vel ex certa scientia et eadem ratio est de alijs circun/stantijs: et secundum illud hoc peccatum in quibusdā potest eē grauius: sicut in his qui ex actuali cō temptu cum consciētia peccati ad hoc sacramentum accedunt: in q/busdam vero minus graue: puta in his qui ex quodā timore ne de/prehendantur in peccato cum cō scientia peccati: ad hoc sacramen/tum accedunt. Sic ergo patet q hoc peccatum est multū alijs gra/uius secundum suā speciem: non tamen est oīm grauissimum.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicēdū q peccatū indigne sumentium hoc sacramentū comparatur peccato occidentiū xp̄m secundum similitudinem: q2 vtrumq committitur cōtra corp⁹ xp̄i: non tamen secundum criminis q̄titatem. Pctm̄.n. occidentium xp̄m fuit multo grauius. primo quidem quia illud peccatum fuit contra corpus xp̄i in sua specie ppria hoc autem peccatum est cōtra corpus xp̄i in spē sacramenti. 2º quia illud peccatum processit ex intentione nocendi xpo: non autē hoc

Ad 2ᵐ peccatum. ¶ Ad 2ᵐ dd̄m: q fornicator accipiens corpus xp̄i comparatur iude xp̄m osculanti q̄tū ad similitudinem criminis: q2 vterq ex signo charitatis christum offendit: non tamen q̄tum ad criminis q̄titatē: sicut etiam prius dictum est. Hec tamē criminis similitudo non minus competit alijs peccatoribus fornicatoribus. Nā et per alia peccata mortalia agit contra charitatē xp̄i: cuius signū

est hoc sacramentum: et tanto magis q̄to peccata sunt grauiora: secundum quid tamen peccatū fornicationis magis reddit hominē ineptum a perceptione huius sacramenti inq̄tum.s. per hoc peccatum spiritus maxime carni subijcitur: et ita impeditur feruor dilectionis: qui requiritur ī hoc sacramento: cum plus tamen pōderet īpedimentum ipsius charitatis q̄ feruoris eius. Unde etiam peccatum infidelitatis quod funditus separat hominem ab ecclesie vnitate: simpliciter loquendo: maxie hominem ineptū reddit ad susceptionem huius sacramenti: qd̄ est sacramentū ecclesiastice vnitatis: vt.s̄. dictum est. Uñ grauius peccat infidelis accipiens hoc sacr̄m q̄ fidelis peccator et magis contēnit xp̄m secundum q est sub hoc sacramēto p̄sertim si nō credat xp̄m vere sub hoc sacramento esse quia q̄tum est in se diminuit sanctitatem hui⁹ sacramēti: et ꝟtutem xp̄i operantis in hoc sacr̄o: qd̄ ē ɔtemnere ip̄m sacr̄m in seipso. Fidelis autē q cū conscientia pcti̇ sumit: ɔtēnit hoc sacr̄m non in seipso: sz q̄tum ad vsum indigne accipientis. Unde et apl̄s.1.ad Cor.11.assignans rationem huius pcti̇ dicit. Non dijudicans corpus dn̄i.i. nō discernens ipsum ab alijs cibis: quod maxime facit ille qui nō credit christum esse sub hoc sacramento. ¶ Ad 3ᵐ dd̄m: q ille qui proijceret hoc sacramentum in lutum multo graui⁹ peccaret q̄ ille qui cum ɔsciētia peccati mortalis ad hoc sacramentum accederet. prio quidem quia ille hoc faceret ex intentione iniuriā faciendi huic sacramento: quod non intendit peccator indigne corpus christi accipiens. 2º q2 homo peccator capax est gratie. Uñ etiā magis est apt⁹ ad suscipiendū hoc sacr̄m q̄ quecunq alia irrationabilis creatu- Ad 3ᵐ

ra Unde maxime inordinate vteretur hoc sacramento: q̄ proijceret ipsum canibus manducandū: vel qui proijceret in lutū ꝯculcandū.

¶ Utrum sacerdos debeat denegare corpus xp̄i pc̄ōri petenti. Articulo. vj.

primum AD sextum sic proceditur. Videt᷑ q̄ sacerdos d̄beat denegare corpus xp̄i pc̄ōri penitenti. Nō enim est faciendū ꝯtra xp̄i preceptū ꝑpter vitandū scādalū: neqꝫ ꝑꝑ vitandam infamiam alic⁹: sed dn̄s p̄cipit Mat. 7. Nolite sāctū dare canibus: maxime autem dat᷑ sanctum canibus cum hoc sacr̄m pc̄ōrib⁹ exhibetur: ḡ neqꝫ ꝑꝑ vitādū scandalū: neqꝫ ꝑpter vitandā infamiam alicuius debet hoc sacr̄m pc̄ōri petenti dari. ¶ P̄. d̄ duobus malis est minus malum eligendū: sed min⁹ malū eē videt᷑ si pc̄ōr infamet᷑: vel ēt si ei hostia nō ꝯsecrata det᷑: q̄ꝫ si sumens corpus mortaliter peccet: ḡ vr̄ hoc poti⁹ eē eligendū: q̄ vel īfamet᷑ pc̄ōr petēs corpus xp̄i: vel ēt q̄d det᷑ ei hostia non ꝯsecrata. ¶ P̄. corp⁹ xp̄i interdum dat᷑ suspectis de crimīe ad eoꝝ manifestationem. Legitur eñ in decretis. 2. q. 4. Sepe ꝯtingit vt in monasterijs monachorū furta ꝑpetrent᷑: idcirco statuim⁹: vt quando ipsi fratres de talibus purgare se debent: missa ab abbate celebret᷑: vel ab aliq̄ ex presentibus fratribus: ⁊ sic expleta missa oēs communicent in hec v̄ba. Corpus xp̄i sit tibi hodie ad ꝓbationem: ⁊ c̄. Si ep̄o aut p̄sbytero aliq̄d maleficium fuerit imputatum i singulis missa debet celebrari ⁊ cōmunicari: ⁊ de singulis sibi imputatis innocentē se ostēdere: sꝫ pc̄ōres occultos non oꝫ manifestari: quia si frontem v̄ecundie abiecerint liberius peccabunt: vt Aug.

m 2.

3m.

d̄t in lib. de v̄bis dn̄i: ḡ pc̄ōribus occultis non est corp⁹ xp̄i dandū etiam si petant.

Sed contra ē q̄d sup illd̄. ps. Manducauerūt ⁊ adorauerūt omnes pingues terre: d̄t Augu. Non ꝓhibeat dispēsator pingues terre. i. peccatores mensam dn̄i manducare. i. opp᷑.

Respōdeo dōm: ꝙ circa peccatores distīguēdum est. Quidā eñ sunt occulti: q̄dam vero manifesti. s. per euidētiam facti: sicut publici vsurarij: aut publici raptores: vel etiam ꝑ aliq̄d iudicium ecclesiasticū vl̄ seculare. Manifestis ḡ pc̄ōribus n̄ debet etiam petentibus sacra cōmunio dari. Uñ Cyprianus scribit ad quēdā. Pro dilectione tua ꝯsulendum me existimasti: q̄d mihi videat᷑ de histrionibus ⁊ mago illo qui apud vos ꝯstitut⁹ adhuc in suo dedecore perseuerat: an talibus sacra cōmunio cum ceteris xp̄ianis d̄beat dari: puto nec maiestati diuine: nec euangelice discipline ꝯgruere: vt pudor ⁊ honor ecclesie tam turpi ⁊ infami ꝯtagione fedetur. Si v̄o non sunt manifesti pc̄ōres: sed occulti: nō potest eis petentibus sacra ꝯmunio dn̄egari. Cum eñ q̄lꝫ xp̄ianus ex hoc ipso ꝙ ē baptizat⁹ sit admissus ad dominicā mensā: nō potest ei ius suum tolli: nisi ꝑ aliqua cā manifesta. Unde sr̄ illud. 1. Corin. 5. Si quis inter vos frater noiat᷑ ⁊ c̄. dicit glo. Aug. Nos a ꝯmuniōe quē q̄ꝫ ꝓhibere non possumus nisi aut sponte ꝯfessū: aut i aliquo iudicio ecclesiastico: vel seculari nominatum atqꝫ ꝯuictum. Potest tamen sacerdos qui est ꝯscius criminis occulte mone᷑ peccatorem occultum: vel ēt in publico generaliter omnes ne ad mensam domini accedant anteqꝫ de pc̄is peniteant: et eccl̄ie recōcilient᷑. Nam post penitentiam ⁊ recōciliationem ēt pu-

Rn̄o pn̄cipalis.

blicis pcõribus non est cõmunio deneganda: precipue in articulo mortis. Unde in cõcilio Carthaginensi legitur. Scenicis atque histrionibus ceterisque huiusmodi personis vel apostatis cõuersus ad deum reconciliatio non negetur.

Ad pri^m Ad primum ergo dicendum: quod sancta prohibent dari canibus .i. pcõribus manifestis: sed occulta non possunt publice puniri: sed sunt diuino iudicio reseruanda. ¶ Ad 2^m dicendum: quod licet peius sit peccatori occulto peccare mortaliter sumendo corpus christi quam infamari: tamen sacerdoti ministranti corpus christi peius est peccare mortaliter infamando iniuste peccatorem occultum quam quod ille mortaliter peccet: quia nullus debet peccatum mortale cõmittere vt liberet a peccato alium. vnde Augu. dicit in li. questionum super Gen. Periculosissime admittitur hec cõpensatio: vt nos faciamus aliquid mali: ne alius grauius malum faciat: peccator tamen occultus potius deberet eligere infamari quam indigne ad mensam domini accedere: hostia tamen non cõsecrata nullomodo debet dari loco cõsecrate quia sacerdos hoc faciens quantum in se est facit idolatrare illos qui credunt esse hostiam cõsecratam: siue alios presentes siue etiam ipsum sumentem: quia vt augu. dicit. Nemo carnem christi manducat nisi prius adoret: vnde extra de cele. mis. c. de homine dicitur. Licet is qui pro sui criminis cõscientia reputat se indignum peccet grauiter. si se ingerat: grauius tamen videtur offendere qui fraudulenter illud presumpserit simulare. ¶ Ad 3^m dicendum quod decreta illa sunt abrogata per contraria documenta Romanorum pontificum. Dicit enim Stephanus papa. Ferri cãdentis vel aque feruentis examinatione confessionem extorqueri a quolibet: sacri canones non concedunt. Spontanea enim confessione/ vel testium approbatione publica delicta sunt commissa regimini nostro iudicare: occulta vero et incognita illi sunt relinquenda: qui solus nouit corda filiorum hominum. Et ideo habetur extra de purgationibus. cap. ex tuarum. In omnibus enim talibus esse videtur dei tentatio: vnde sine peccato fieri non possunt: et grauius videretur si in hoc sacramento quod est institutum ad remedium salutis aliquis incurreret iudicium mortis. Unde nullo modo corpus christi debet dari alicui suspecto de crimine quasi ad examinationem.

¶ Utrum nocturna polutio aliquem impediat a susceptione huius sacramenti. Articulo. vij.

Ad septimum primo sic proceditur. Videtur quod nocturna pollutio non impediat aliquem a sumptione corporis christi. Nullus enim impeditur a sumptione corporis christi nisi propter peccatum. sed nocturna polutio accidit sine peccato. Dicit enim August. 12. super Gene. ad litteram. Ipsa fantasia qui fit in cogitatione sermocinantis cum expressa fuerit in visione somniantis: vt inter illam et veram coniunctionem corporum non discernatur: continuo mouetur caro: et sequitur quod eum motum sequi solet: cum hoc tam sine peccato fiat: quam sine peccato a vigilantibus dicitur: quod vt diceretur procul dubio cogitatum est: ergo nocturna pollutio non impedit hominem ab huius sacramenti susceptione.
¶ Preterea Grego. dicit in epistola ad Augu. episcopum anglo. 2^m.
Si quis sua coniuge non cupidine voluptatis raptus: sed tantum creandorum liberorum gratia vtitur: ille profecto siue de ingressu ec

clesie: siue de sumendo corpore dominici mysterio: suo est iudicio relinquendus: quia prohiberi a nobis non debet accipere: qui in igne positus nescit ardere: ex quo patet quod carnalis pollutio etiam vigilantis si sit sine peccato non prohibet hominem a sumptione corporis christi: multo igitur minus nocturna pollutio prohibet dormientis.

3m. ¶ Preterea nocturna pollutio videtur solam immundiciam corporalem habere: sed alie immundicie corporales: que secundum legem impediebant ab ingressu sanctorum: in no. le. non impediunt a sumptione huius sacramenti: sicut de muliere pariente: vel menstruata: vel fluxum sanguinis patiente: scribit beatus Greg. Augu. anglorum episcopo: ergo videtur quod neque etiam nocturna pollutio impediat hominem a sumptione huius sacramenti. Preterea peccatum veniale non impedit hominem a sumptione huius sacramenti: sed nec etiam peccatum mortale post penitentiam: sed dato quod nocturna pollutio prouenerit ex aliquo peccato precedente: siue crapule: siue turpium cogitationum: plerumque tale peccatum est veniale: et si aliquando sit mortale potest contingere quod de mane penitet et peccatum suum confitetur: ergo videtur quod non debeat impediri a sumptione huius sacramenti.

4m ¶ Preterea grauius peccatum est homicidium quam fornicatio: sed si aliquis de nocte somniet homicidium perpetrare aut furtum: aut quodcumque aliud peccatum: non propter hoc impeditur a sumptione corporis christi: ergo videtur quod multominus fornicatio somniata cum pollutione subsequente impediat a sumptione huius sacramenti.

Iopp^m Sed contra est quod Leuitici. 15. dicitur. Uir a quo egreditur semen coitus immundus est vsque ad vesperam: sed immundis non patet aditus ad sacramentum: ergo videtur quod propter pollutionem nocturnam aliquis impediatur a sumptione huius sacramenti quod est maximum sacramenti.

Respondeo dicendum quod circa pollutionem nocturnam duo possunt considerari. Unum quidem ratione cuius ex necessitate impedit hominem a sumptione huius sacramenti. Aliud autem a ratione cuius non ex necessitate impedit hominem: sed ex quadam congruentia. Ex necessitate quidem impedit hominem ab huius sacramenti perceptione solum peccatum mortale: et quamuis nocturna ipsa pollutio secundum se considerata peccatum mortale esse non possit: nichilominus tamen ratione sue cause quandoque habet peccatum mortale annexum: et ideo consideranda est causa pollutionis nocturne. Quandoque enim prouenit a causa extrinseca spirituali. scilicet ex demonum illusione: qui sicut in prima parte habitum est fantasmata commouere possunt. ex quorum apparitione pollutio interdum subsequitur. Quandoque vero prouenit pollutio ex causa intrinseca spirituali. scilicet ex precedentibus cogitationibus. Aliquando autem ex causa intrinseca corporali ex superfluitate vel ex debilitate nature: siue etiam ex superfluitate cibi et potus. Quelibet autem harum trium causarum potest etiam sine peccato et cum peccato veniali vel mortali existere. Et siquidem sit sine peccato vel cum peccato veniali non ex necessitate impedit sumptionem huius sacramenti ita. scilicet quod homo sumendo sit reus corporis et sanguinis. Si vero sit cum peccato mortali impedit ex necessitate. Illusio enim demonum quandoque prouenit ex precedenti negligentia preparationis ad deuotionem: quod potest esse vel mortale vel veniale peccatum.

Rño principalis.

Quādoq3 ꝓuenit ex sola neq̄tia dē monum volētium īpedire hoīez a sumptiōe h⁹ sacramenti. Vñ legitur in collatiōib⁹ p̄rm. Qꝫ cum q̄dā pateref pollutionē sp̄ in festis in quib⁹ erat cōicandus: seniores ꝯꝑto φ nulla cā ab ipso p̄cesserat: dēcreuerūt φ ꝑter hoc a cōione ñ cessaret: ꝛ ita cessauit illusio demonū. Sil'r ēt p̄cedentes cogitatōes lasciue qñq3 pñt esse oīno siñ pcō: puta cū aliq̄s cā lectionis vel disputatiōis cogif de talib⁹ cogitare: et si hº fit sine ꝯcupiscentia ꝛ dēlectatōe: nō erunt cogitatiōes īmunde: sed honeste: ex quibus tñ pollutio seq̄ p̄t: sic p3 ex auctē augu. inducta. Qñq3 ṽo precedentes cogitatōes sūt ex ꝯcupīa ꝛ delectatione: ꝛ si assit ꝯsensus erit mōtale: si autē desit erit vēiale. Similiter etiā ꝛ cā corpal' qñq3 est sine peccato: puta cū ex īfirmitate nature. Unde ꝛ q̄dē ēt in vigilando absq3 pcō fluxū scīs patiunf: vl' ēt ex supfluitate nāe. Sicut eñ ꝯtingit sanguinē fluere absq3 pcō ita ꝛ semē qđ ē supfluitas sanguīs ɓm p̄hm. qñq3 ṽo ē cū pcō: puta cū ꝯuenit ex supfluitate cibi vel pot⁹: et hº ēt p̄t eē pc̄3 vēiale vl' mōtale: l3 freq̄nti⁹ pc̄3 mōtale accidat ꝓpter cogitatōes pp facilitatē ꝯsēs⁹ q̄3 ꝓpter sūptōez cibi ꝛ pot⁹. Vñ ꝛ Greg. scribēs Augu. angloꝝ episcopo dt. Cessandū eē a cōione qñ ex turpib⁹ cogitatiōib⁹ ꝓuenit: nō āt qñ ꝓuenit ex supfluitate cibi ꝛ pot⁹: p̄sertim si nēcitas assit. Sic iḟ ex cā pollutiōis ꝯsiderari p̄ōt vtru3 nocturna pollutio īpediat ex nēcitate sūptionē h⁹ sacrī. Ex q̄dā ṽo ꝯgruentia īpedit q̄tū ad duo: q̄ꝝ vnū sp̄ accidit. s. q̄dā feditas corpis: cū q̄ pp reuerentiā sacrī ñ decet ad altare accedē. Vñ et volētes tangē aliqđ sacr3 man⁹ lauāt: nisi forte īmūditia sit ppetua vel diuturna: sic est lepra vel fluxus sanguinis vel aliq̄d hmōi. Aliud āt est euagatio mētis: que sequitur pollutionem nocturna3: p̄cipue qñ cū imaginatione contigit. Hoc tamen īpedimentum qđ ex congruitate prouenit postponi debet propter aliq̄3 necessitatē: puta vt Greg. dt Cum fortasse aut festus dies exigit: aut exhibē mysterium ꝓ eo qđ sacerdos ali⁹ deest: ipsa necessitas ꝯpellit.

Ad primum ģ dō3: φ ex necessitate q̄de3 non impeditur homo a sumptione h⁹ sacramenti nisi per peccatū mortale: sed ex q̄dam ꝯuenientia potest homo impediri ꝓpter alias causas sic dc̄m est. Ad 2m dō3: φ coit⁹ ꝯiugalis si fit sine peccato: puta si fiat cā ꝓlis generande: vel cā reddendi debitū: nō alia rōne non impedit sumptionē hui⁹ sacramenti: nisi sicut dc̄m est de pollutione nocturna: que accidit sine pcō. s. ꝓpter immundiciam corpalem ꝛ mentis distractionem: rōne cuius Hie. dicit sup Mat. Si panes ꝓpositionis ab his qui vxores tetigerunt cōedi nō poterāt: q̄to magis panis qui de celo descendit: non potest ab his qui coniugalibus paulo ante vacauere āplexibus: violari atq3 contingi. non φ nuptias condemnemus: s3 q eo tempore quo carnes agni mā ducaturi sumus vacare carnalib⁹ operibus non debemus. Sed q2 hoc sacramentum ɓm congruitatem et non ɓm necessitatem est intelligendum: Greg. dic̄. φ talis ē suo iudicio relinquendus. Si vero non causa ꝓcreande sobolis: s3 voluptas dn̄af in opere: vt ibidē Grego. subdit: tunc ꝓhiberi deb3 ne accedat ad hoc sacramentum. Ad 3m dicendū: φ sic Greg. dt in epistola. s. dcā ad Augu. angl. episcopū. In vete. te. aliqui polluti dicebātur singulariter qđ ppl's nouus ꝛ no. le. sp̄ūaliter ītelligit. Unde hmōi corporales īmūditie

Ad pm.
ad 2m.
ad 3m.

si sint ppetue vel diuturne non impediunt sumptionem huius sacramenti salutaris: sicut impediebãt accessum ad sacra figuralia. Sive ro cito transeant sicut immunditia pollutionis nocturne. ex quadam congruentia impedit sumptionem huius sacramenti per illũ diem quo hoc accidit. Unde et Deu. 23. dicitur. Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio: egredietur extra castra: et nõ revertetur priusq̃ ad vesperas lavetur aqua.
ad 4m ¶ Ad 4m dicendum q licet per contritionem et confessionem auferatur reatus culpe: nõ tamen aufertur corporalis immũdicia et distractio mentis ex pollutione consecuta.
Ad 5m ¶ Ad 5m dicẽdum q somnium homicidij non inducit corporalem immunditiam: nec etiam tantam distractionem mẽtis: sicut fornicatio propter delectationis intentionem: sed cum somnium homicidij proveniat ex causa que est peccatum: presertim mortale impedit a sumptione huius sacramenti ratione sue cause.

¶ Utrum cibus et potus preassumptus impediat sumptionem huius sacramenti. Articu. viij.



pm. Ad octavum sic pceditur. videtur q cibus et potus preassumptus non impediat sũptionem huius sacramenti. Hoc enim sacramentum est a domino institutum in cena: sed dominus postq̃ cenavit hoc sacramentum discipulis suis tradidit: sicut pz Lu. 22. et 1. Cor. 9. ergo vr q et p9 alios cibos assumptos nos debeam9 sumere hoc sacrm.
2m. ¶ Preterea 1 Cor. 9. dr Cũ pvenistis ad mãducandũ corpus dñi invicẽ expectate: siqs autẽ esurit domi manducet: et ita vr q postq̃ aliqs domi mãducavit possit i eccl'ia corpus xpi mãducare. ¶ Preterea in concilio carthaginensi legit: et habet de cõse. di. i. sacramẽtum altaris non nisi a ieiunis hominibus celebratur excepto uno die anniversario quo cena domini celebratur: ergo saltem illa die aliquis potest corpus christi post alios cibos assumere.
¶ Preterea assumptio aque vel medicine vel alterius cibi vel potus in minima q̃titate: vel reliquiarum cibi in ore manentium ieiunium non solvit neq̃ sobrietatem tollit: quod exigitur ad hoc q aliquis reverẽter sumat hoc sacramentum. ergo per predicta aliquis non prohibetur a sumptione huius sacramenti. 4m
¶ Preterea quidam de nocte profunda comedunt aut bibunt et forte totam noctem insomnem ducentes: de mane percipiunt sacra mysteria nondum plene digesti: minus autem impediretur sobrietas hominis si in mane parum comederet: et postea circa nonam sumeret hoc sacramentum: cum etiã sit quandoq̃ maior distantia temporis: ergo videtur q talis cibi p̃ assumptio non impediat hominez ab hoc sacramento. 5m
¶ Preterea non minor reverentia deberetur huic sacramento tam sumpto q̃ ante assumptionem: sed sumpto sacramẽto licz cibum aut potum sumere: ergo et ante assumptionem. 6m.

Sed cõtra est quod Aug. dicit in libr. responsionum ad Januarium. Placuit spirituisancto ut in honorem tãti sacramẽti pri9 in os christiãi corp9 dñicũ itraret q̃ ceteri cibi. i opp m

Respõdeo dicendum: q aliquid impedit sũptionem huius sacramenti dupliciter. Unomodo secundum se: sicut peccatum mortale: quod habet repugnantiam ad significatũ huius sacramenti: ut supra dictuz est. Aliomodo propter prohibitionẽ ecclesie: et sic impeditur aliquis a sumptiõe huius sacri post Rñ° pncip.

cibum et potū assumptuȝ triplici rōne. Primo quidē sicut Augu. stinus dī in honorem huius sacramenti: vt. s. in os hoīs intret non dū aliquo cibo vel potu infectuȝ. 2° ꝓpter significationem: vt. s. detur intelligi ꝙ xp̄s qui est res huius sacramēti et charitas dȝ p̄mo fundari in cordib⁹ nostris: ſm illō Mat. vi. Primo querite regnū dei. 3° pp periculū vomit⁹ ꝛ ebrietatis: q̄ qnq̄ cōtingunt ex hoc ꝙ hoīes inordinate cibis vtuntur: sicut apsto. dī. i. Corin. xi. Alius quidem esurit: alius aūt ebrius ē: ab hac tamen generali regula excipiuntur infirmi qui statim communicādi sunt ēt post cibū si de eoꝝ periculo dubitaȓ ne sine communione decedāt: quia necessitas legem non hȝ. Unde dȝ de conse. di. 2. Presbyter infirmum statim cōmunicet: ne sine communione moriatur.

Ad p̄m Adprimum ḡ dōȝ: ꝙ sicut Augu. in eodem lib. dicē. Per vniuersum orbē mos iste ſuetur: vt scȝ corpus xp̄i a ieiunis sumaȓ: neq̄ quia post cibos dominus dedit ꝓpterea prāsi aut cenati fratres ad hoc sacramentū accipiendū ꝯuenire debēt: aut mensis suis miscere: sicut faciebāt: quos apl's arguit ꝛ emēdat. Namq̄ saluator q̄ vehementi⁹ cōmendaret mysterij illi⁹ altitudinē vltimū hoc voluit īfigē cordib⁹: et memorie discipuloꝝ: ꝛ ideo nō precepit ꝙ deinceps tali ordine sumereȓ: vt apostoli per quos ecclesias dispositur⁹ erat seruarēt hūc locum.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendū: ꝙ illō verbū in glo. sic exponitur. Si q̄s esurit ꝛ impatiēs nō vult expectare alios: māducet cibos suos. i. pane terreno pascaȓ: nec post eucharistiā sumat.

ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ capitulum illud loquitur ſm cōsuetudineȝ aliquando apud aliquos obſuatam: vt in representatione dominice cene illo die a non ieiunis corpus xp̄i sumeretur: sed nūc hoc abrogatum ē. Nam sicut augu. in li. predicto dicit. Per vniuersum orbem mos iste ſuatur: vt scȝ corpus xp̄i a ieiunis sumatur.

¶ Ad 4m dicendū: ꝙ sicut in 2a parte hītū ē duplex est ieiuniū p̄m ē ieiuniū nāe: quod importat p̄uationem cuiuscunq̄ preassumpti ꝑ modū cibi vel potus: ꝛ tale ieiunium requiritur ad hoc sacrꝫ ꝓpter predicta: ꝛ ideo neq̄ post assūptionem aque vel alterius cibi aut potus: vel etiam medicine: vel ī quacunq̄ parua q̄titate licet hoc sacramentū accipe: nec refert vtrū aliquid huiusmodi nutriat vel nō nutriat: aut ꝑ se āt cū aliīs: dūmodo sumaȓ per modū cibi vel pot⁹: ꝛ reliquie tamē remanentes in ore: si casualiter transglutiantur non impediunt sumptionem huius sacramenti: quia nō trahuntur per modū ꝑ cibi: sed modū saliue: ꝛ eadem ratio est de reliquiīs aque vł vini: quibus os abluitur: dūmmō non traiciaȓ in magna q̄titate: sed ꝑmixte saliue quod vitari non potest. Aliud est ieiuniuȝ ecclie: quod instituitur ad carnis macerationem: ꝛ tale ieiunium per predicta non impediȓ: quia predicta non multum nutriunt: sed magis ad alterandū sumūtur. ad 4m.

¶ Ad 5m dicendum ꝙ cuȝ dicit ꝙ hoc sacramentū p̄us q̄ aliī cibi dȝ in os xp̄iani intrare: non est intelligenduȝ absolute rcu totius temporis: alioquin qui semel comedisset vel bibisset nūq̄ posset postea hoc sacramentum accipere: sed est intelligēdum q̄tum ad eundem diem: ꝛ licet p̄ncipium diei ſm diuersos dīuersimode sumaȓ. Nam quidem a meridie: q̄dam ab occasu: q̄dam a media nocte: quidam ab ortu sol' diem incipiant: ecclesia tamen ſm romanos diem a media nocte incipit: et ideo si post mediam nocteȝ ad 5m.

erit debet testimonū q̄ eum audierunt et accipiat pniaꝫ: ꝛ si ꝯtiuuo credat moriturus reconcilieẗ per manus impositionem: ꝛ infundaẗ ori eius eucharistia.

Ad pᵐ Ad primum ergo dicēdū: q̄ carentes vsu rationis possunt deuotionē ad sacramentū habere: q̄tum ad aliq̄s quidē pn̄tem: q̄tū ad alios āt preteritam. ¶ Ad 2ᵐ dicendum:

ad 2ᵐ. q̄ Dio. loquiẗ ibi de energuminis nondū baptizatis: in qb⁹. s. nōdū est vis de modis extincta: q̄ viget in eis per originale peccatū: sed d̄ baptizatis qui corporalr̄ ab imūdis spiritibus vexanẗ: est eadem rō ꝛ de alijs amentibus. Vñ Cassianus d̄t. Eis q̄ ab immundis vexanẗ spiritibus communionem sacrosanctam a senioribꝰ nostrꝭ nūq̄ meminimus interdictā. ¶ Ad

ad 3ᵐ. 3ᵐ dōm: q̄ eadem ratio est de pueris recenter natis: ꝛ de amentibꝰ qui nunq̄ habuerunt vsum rationis. Vnd̄ talibus nō sūt sacra mysteria danda: q̄uis q̄dam greci ꝯtrarium faciant: ꝛ ꝓpter hᵒ q̄ Di. 2. c. ec. hier. d̄t. Baptizatis esse sacram ꝯmunionem dandam: non itelligentes q̄ Diony. ibi loquitur de baptismo adultoꝝ: nec tamen ꝑ hoc aliquod detrimentum vite patiuntur ꝓpter hᵒ qd̄ dominus dicit Jo. 6. Nisi manducaueritꝭ carnem filij hominis ꝛ biberitis eius sanguinem non habebitis vitam i vobis: q2 sicut Aug. scribit Bonifacio. Tunc vnusquisq̄ fideliū cōporis ꝛ sanguinis domini pticeps fit. s. spūalr̄ qn̄ in baptismate membrus corporis xp̄i efficitur: sed qū iam pueri aliq̄lem incipiunt vsum rōnis hr̄e: vt possint deuotionem concipere huius sacramenti: tunc pōt eis hoc sacr̄m conferri.

¶ Vtrum liceat quotidie hoc sacramentum. Ar. x.

Ad decimum pᵐ. sic ꝓcediẗ. Videtur q̄ non liceat q̄tidie hᵒ sacramentum suscipere. Sic enim baptismus representat dominicā passionem: ita ꝛ hᵒ sacramentū sꝫ non lꝫ pluries baptizari: sed semel tantum: quia xp̄s semel tantum ꝓ peccatis nostris mortuꝰ est: vt diciẗ. 1. Pe. 3. ꝫ videẗ q̄ nō liceat hᵒ sacramentū q̄tidie suscipere. ¶ p̄. 2ᵐ. veritas debet respondere figure: sed agnus paschalis qui fuit figa precipua huius sacramenti: vt. s̄. dcm̄ est: non mādūcabatur nisi selʼ in āno: sꝫ eccl̄ia selʼi āno celebrat xp̄i passionē: cuius hoc sacr̄ꝫ ē memoriale: ꝫ videtur q̄ non liceat q̄tidie sumere hᵒ sacramentum: sꝫ semel in anno. ¶ p̄. huic sacramento in quo totus xp̄s ꝯtineẗ maxima reuerentia ꝑtinet q̄ aliquis ab hoc sacramento abstineat. Vnde ꝛ laudatur centurio: qui dixit Mat. 8. Domine non sum dignus vt intres sub tectum meū: ꝛ Pet. qui dixit Luc. 5. Exi a me domine: quia homo peccator ego sum: ergo nō est laudabile q̄ homo q̄tidie hᵒ sacramentum suscipiat. 3ᵐ

¶ p̄. si esset laudabile frequenter hᵒ sacramentum accipere q̄to frequentius sumeretur tāto esset laudabilius: sed maior esset frequentia q̄ hō pluries i die sumēt hᵒ sacramentum: ergo esset laudabile q̄ homo pluries in die communicaret: quod tamen non habet ecclesie consuetudo: non ergo videẗ esse laudabile q̄ aliquis quotidie sacramentuꝫ hᵒ suscipiat. ¶ p̄. ecclesia intendit suis statutis fideliū vtilitati ꝓuidere: sꝫ ex statuto ecclesie fideles teneẗ solū semel ꝯmunicare in anno. Vnd̄ dicitur extra d̄ pe. ꝛ re. Ōis vtriusq̄ sexꝰ fidelʼ suscipiat reuerenter ad minus in pascha eucharistie sacramētum. nisi forte de proprij sacerdo- 4ᵐ

tis consilio ob aliquam rõnabilez cãm ad tps ab eius pceptione duxerit abstinendum: non g ē laudabile q quotidie hoc sacrm sumat.

3 oppm Sz ctra est qd Augu. dic in lib. de verbis dñi. Iste panis quotidianus est: accipe quotidie: vt quotidie tibi psit.

Rñº. pncip. Rñdeo dõm q circa vsũ huius sacramẽti duo pñt ↄsiderari. Uno quidē ex parte ipius sacri: cuius virtus est hoibus salutaris: ⁊ ideo vtile est quotidie ipsũ sumere: vt homo quotidie eius fructum percipiat. Uñ Amb. dic in lib. de sacris. Si quotiēscũqz effunditur sanguis xpi: in remissionem petõrum effunditur debeo sp accipe: q sp pecco: debeo hre medicinaz. Aliomõ põt considerari ex pte sumẽtis in q reqrit: vt cũ magna deuotione ⁊ reuerentia ad hº sacrm accedat: ⁊ ideo si aliqs quotidie se ad hoc paratũ iueniat laudabile ē q quotidie sumat. Unde Aug. cũ dixisset accipe quod quotidie tibi prosit: subiungit. Sic viue vt quotidie merearis accipere: sed qr multotiens in pluribus hoibus multa impedimenta hº deuotionis occurrunt pp corpis indispõnez vel aie: nõ est vtile omnibº hominibus quotidie ad hoc sacramentum accedere: sed quotienscũqz se ad illud iuenerit preparatũ. Uñ in lib. de ecclesiasticis dogma dicitur. Quotidie eucharistie cõmunionē accipere: nec laudo: nec vitupero.

Ad pm Ad primum g dõm. q per sacrm bapmi ↄfigurat homo morti xpi in se suscipiens eius characterem: ⁊ ideo sicut xps semel mortuus est: ita solum semel debet homo baptizari: sed per hoc sacramentũ nõ recipit homo xpi characterem: sed ipsum xpm: cuius virtus manet in eternum. Unde Heb. 10. dr. Una oblatione consummauit sanctificatos in sempiternũ: ⁊ ideo qr quotidie homo indiget salutifera xpi virtute: qtidie potest laudabiliter hoc sacramentum suscipere. Et qr precipue baptismus est spiritualis regeneratõ: iõ sicut homo semel carnaliter nascit: ita debet semel spiritualiter renasci per baptismum: vt Au. dicit sup illud Jo. 3. Quomodo potest homo nasci cum sit senex: sed hoc sacramentum est cibº spiritualis: vnde sicut cibus corporalis quotidie sumitur. ita ⁊ hº sacramentum quotidie sumere laudabile est. vnde dominus Luc. 11. docet petere panem nostrum quotidianum da nobis hodie. i cuius expositione Aug. dicit in libr. de verbis dñi. Si quotidie acceperis .s. hoc sacrm. quotidie tibi est hodie: tibi quotidie xps resurgit. hodie. n. ē qñ xps resurgit.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõz: q agnus paschalis precipue fuit figura huius sacramenti qtũ ad passionem xpi que presentatur per hoc sacramentum: ⁊ semel tm in anno sumebatur: q xps semel mortuº est: ⁊ propter hoc etiam ecclesia celebrat semel in ãno memoriam passiõis xpi: sed in hoc sacramento traditur nobis memoriale passionis xpi per modum cibi qui quotidie sumitur: ⁊ ideo qtuz ad hoc signatur per mãna quod quotidie dabatur populo in deserto.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q reuerentia huiº sacramenti habet timorem amori coniunctum. vñ timor reuerentie ad deum dr timor filialis: vt in 2a parte dictum est. Ex amore. n. prouocatur desiderium sumendi: ex timore autem ↄsurgit humilitas reuerendi: ⁊ ideo vtrũqz pertinet ad reuerentiam huius sacramenti et q quotidie sumatur: ⁊ q aliqñ abstineatur. Unde Aug. dic. Lz dixerit quispiam non quotidie accipiendaz eucharistiam. Alibi affirmat. Quotidie faciat vnusquisqz quod secundum fidē suam pie cre

dat esse faciendū. Neq3.n.litigauerunt inter se zacheꝰ ⁊ ille cēturio: cū alter eoꝝ gaudens suscepit dominū: alter dixit: non sū dignꝰ vt intres sub tectū meū: ambo saluatorem honorificantes ꝗuis nō vnoꝰ amor tñ ⁊ spes ad que sp scriptura nos prouocat preferuntur timori. Unde ⁊ cum petrus dixisset exi a me domine: quia peccator ego sū: respondit iesus noli timere.

ad 4m ¶ Ad 4m dōm: ꝙ ꝫm statū diuersū ecclesie diuersa circa hᵒ statuta emanauerunt. Nam in primitiua ecclesia quando magna vigebat deuotio fidei xp̄iane statutū fuit vt quotidie fideles cōicarent. Unde Anacletꝰ papa dicit. Peracta ꝯsecratione oēs cōicent q̄ noluerunt ecclesiasticis carere liminibus: sicut.n.⁊ apostoli statuerūt ⁊ sancta ro.eccᵃ tꝫ. Postmodū vero diminuto fidei feruore: Fabianus papa indulsit vt si non frequētius saltem ter in anno omnes cōmunicent.s.in pascha: ⁊ penthecoste ⁊ natali domini. Sother etiā papa in cena domini dic̄ esse communicandum: vt habetur in decr. de ꝯse.di.2. Postmodum pp iniq̄tatis abundantiam refrigescente charitate multorum statuit Innō. 3. Ut saltē semel ī āno.s. in pascha fideles cōicent. Consulitur tamē in li.de ecclasticis dogmatibus: oībꝰ diebꝰ dn̄icis eē cōicandum.

Ad 5m ¶ Ad 5m dōꝫ: ꝙ qꝛ dominus dic̄: Panē nostrū quotidianū da nobis hodie: non est per hoc pluries in die communicandū: vt saltē p hoc ꝙ aliq̄s semel in die cōicat representetur vnitas passionis xp̄i.

¶ Utrum cessari debeat oīo a cōione. Articulo.xi.

pm  D vndecimū sic pcedit: vr̄ ꝙ liceat cessare oīo a cōione. Laudat̄.n. cēturio de hoc quod dr̄ Mat.8. dn̄e nō sū dignꝰ vt ītres sub tectū meū: cui cōparatur ille q̄ reputat a cōīōe sibi abstinendum vt dictum est. Cum ꝗ nūq̄ legat̄ xp̄ꝫ ī eiꝰ domū venisse: vr̄ ꝙ liceat alicui toto tp̄e vite sue a cōione abstinē.

2m. ¶ P̄.cuilꝫ lꝫ abstinē ab his que non sunt de necessitate salutꝫ: sꝫ hᵒ sacr̄m nō ē de necessitate salutis: vt dcm̄ ē: ꝗ lꝫ a sumptione huiꝰ sacr̄i oīo cessare.

3m. ¶ P̄. Pctōres n̄ tenent̄ cōicare. Un̄ Fabianus papa cuꝫ dixisset. Ter in āno oēs cōicent: adiunxit: nisi forte q̄s maioribus criminibꝰ impediat̄. Si ergo illi q̄ non sunt in pctō tenēt̄ cōicare vr̄ ꝙ melioris ꝯditiōis sint pctōres q̄ iusti: qđ est incōueniēs: ꝗ vr̄ ꝙ ēt iustis liceat a cōmunione cessare.

1 oppm Sꝫ ꝯtra est qđ dn̄s dic̄ Jo. 6. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs ⁊ biberitꝫ eiꝰ sāguinē n̄ hēbitꝫ vitā ī vob.

Rn̄o pncip. Rn̄deo dōꝫ: ꝙ sic̄.s.dcm̄ est: duplex est modꝰ pcipiēdi sacr̄m hoc: spūalis.s.⁊ sacralis. Quantūm ē āt ꝙ oēs tenēt̄ saltē spūalr̄ māducare: ⁊ hoc ē xp̄o incorporari: vt.s.dcm̄ est. Spūalis aūt māducatio includit votū seu desiderium pcipiēdi hᵒ sacr̄m: vt .s.dcm̄ est: ⁊ iđ sine voto pcipiendi hoc sacr̄m nō pōt hoī esse salus frustra autem esset votum nisi impleret̄ qn̄ oportunitas adesset. Et iđ manifestū est ꝙ homo tenetur hoc sacr̄m sumere: non solū ex statuto ecclie: sed ex mandato dn̄i dicētis Mat.26. Hoc facite in meā commemorationē. Ex statuto āt ecclesie sunt determiata tempora exequendi xp̄i preceptum.

Ad pm Ad primū ꝗ dōꝫ ꝙ sic̄ Gre. dic̄ in pastorali Illa est vera humilitas: cū ad respuendum hoc ꝙ vtilr̄ p̄cipit̄ ptinax non est: ⁊ ideo nō p̄t eē laudabilis humilitas: sꝫ ꝯ p̄ceptum xp̄i et ecclesie est: si aliquis oīo a cōione abstineat: neq3 enim cēturioni

preceptum fuit vt ipsa in sua domo
Ad 2m reciperet. ¶ Ad 2m dicendum: quod hoc sacramentum dicitur non esse necessitatis sicut baptismus quantum ad pueros: quibus potest esse salus sine hoc sacramento non autem sine sacramento baptismi
Ad 3m quantum vero ad adultos vtrumque est necessitatis. ¶ Ad 3m dicendum: quod peccatores magnum detrimentum patiuntur ex hoc quod repelluntur a perceptione huius sacri. Unde per hoc non sunt meliores conditionis: et licet in peccatis permanentes non excusentur propter hoc a transgressione precepti penitentes tamen: qui vt Inno. papa dicit secundum consilium sacerdotis abstinent: excusantur.

¶ Utrum liceat sumere corpus christi sine sanguine. Ar. xij.

primus 
Ad duodecimum sic proceditur. Uidetur quod non liceat sumere corpus christi sine sanguine. dicit enim Gela. pa. et habetur de conse. di. ij. Comperimus: quod quidam sumpta omnimoda corporis sacri portione a calice sacrati corporis abstinent: qui proculdubio quoniam nescio qua superstitione docentur astringi aut integra sacra participant: aut ab integris arceantur: non ergo licet sumere corpus christi
2m. sine sanguine. ¶ Preterea. ad perfectionem huius sacramenti concurrit manducatio et potatio sanguinis: vt. supra. habitum est: si ergo sumatur corpus sine sanguine erit sacramentum imperfectum: quod ad sacrilegium pertinere videtur. Unde ibidem Gela. subdit: quia diuisio vnius eiusdem
3m quam mysterij sine grandi sacrilegio prouenire non potest ¶ Preterea. hoc sacramentum celebratur in memoriam dominice passionis: vt supra dictum est: et sumitur pro anime salute: sed passio christi magis exprimitur in sanguine quam in corpore. Sanguis etiam pro salute anime offertur: vt. supra. habitum est: potius ergo esset abstinendum a sumptione corporis quam a sumptione sanguinis: ergo accedentes ad hoc sacramentum non debent sumere corpus sine eius sanguine

Sed contra est multarum ecclesiarum vsus in quibus populo communicanti datur corpus christi sumendum: non autem sanguis. I opp^m

Respondeo dicendum quod circa vsum huius sacramenti duo possunt considerari. Unum ex parte ipsius sacramenti. Aliud ex parte sumentium. Ex parte ipsius sacramenti conuenit quod vtrumque sumatur. scilicet corpus et sanguis: quia in vtroque consistit perfectio sacramenti: et ideo quia ad sacerdotem pertinet hoc sacramentum consecrare et perficere: nullomodo debet corpus christi sumere sine sanguine. Ex parte autem sumentium requiritur summa reuerentia et cautela: ne aliquid accedat quod vergat ad iniuriam tanti mysterij quod precipue posset accidere in sanguinis sumptione: qui quidem si incaute sumeretur de facili posset effundi: et quia crescente multitudine populi christiani in qua continentur senes et iuuenes et paruuli: quorum quidam non sunt tante discretionis: vt cautelam debitam circa vsum huius sacramenti adhiberent ideo prouide in quibusdam ecclesiis obseruatur: vt populo sanguis sumendus non detur: sed solum a sacerdote sumatur. Rño. pncip.

Ad primum ergo dicendum quod Gela. loquitur quantum ad sacerdotes: qui sicut totum consecrant sacramentum: ita etiam totum communicare debent: vt. n. legitur in concilio Tolletano. Quale erit sacrificium vbi nec ipse sacrificans esse dinoscitur. ¶ Ad 2m dicendum: quod perfectio huius sacri non est in vsu fidelium sed in consecratione materie: et ideo nihil derogat perfectioni huius sacramenti si populus sumat corpus sine sanguine: dummodo sacerdos consecrans sumat vtrumque. ¶ Ad 3m dicendum: quod representatio dominice passionis agitur in ipsa consecratione sacramenti: in qua non debet corpus sine sangui- Ad p^m Ad 2m Ad 3m

ue consecrari. Potest autem a populo corpus sine sanguine sumi: nec exinde sequitur aliquod detrimentum: quia sacerdos in persona omnium sanguinem offert et sumit: et sub vtraque specie totus christus continetur: vt supra habitum est.

¶ De modo quo christus vsus est in hoc sacramento. Questio .lxxxi.


Deinde considerandum est de vsu huius sacramenti quo christus vsus est in prima sui institutione. Et circa hoc queruntur quatuor. Primo vtrum christus sumpserit corpus et sanguinem suum. 2° vtrum iude dederit. 3° quale corpus sumpserit aut dederit. vtrum .s. passibile vel impassibile. 4° quomodo se habuisset christus sub hoc sacramento si fuisset in triduo mortis reseruatum aut consecratum.

¶ Utrum christus susceperit corpus et sanguinem suum. Ar.i.

pm 
Ad primum sic proceditur. videtur quod christus non sumpserit corpus suum et sanguinem suum. Non enim de factis christi et dictis asseri debet quod auctoritate sacre scripture non traditur: sed in euangelijs non habetur quod christus corpus suum manducauerit: aut sanguinem suum biberit:

2m. non ergo est hoc asserendum. ¶ Preterea. nihil potest esse in seipso nisi forte ratione partium: prout .s. vna pars eius est in alia: vt habetur in .4. phy. Sed illud quod manducatur et bibitur est in manducante et bibente: cum igitur totus christus sit sub vtraque specie sacramenti: videtur impossibile fuisse quod

3m ipse sumpserit hoc sacramentum. ¶ Preterea. duplex est sumptio huius sacramenti .s. spiritualis et sacramentalis: sed spiritualis non competebat christo: quia nihil a sacramento accepit: et per consequens nec sacramentalis que sine spirituali est imperfecta: vt .s. habitum est. ergo christus nullo modo

sacramentum sumpsit.

Sed contra est quod Hiero. dicit ad Lesbiam. Dominus Iesus christus ipse conuiua et conuiuium: ipse comedens ipse qui comeditur. l opp^m

Respondeo dicendum: quod quidam dixerunt quod christus in cena corpus et sanguinem suum discipulis suis tradidit non tamen ipse sumpsit. Sed hoc non videtur conuenienter dictum quia christus ea que ab alijs obseruanda instituit ipse primitus obseruauit. Unde et ipse prius baptizari voluit quam alijs baptismum imponeret: secundum illud Act.i. Cepit Iesus facere et docere. vnde et prior ipse corpus suum et sanguinem sumpsit: et postea discipulis sumendum tradidit. Et hoc est quod Ruth .3. super illud. Cum comedisset et bibisset etc. dicit gl. quod christus comedit et bibit in cena cum corporis et sanguinis sui sacramentum discipulis tradidit. vnde quia pueri communicauerunt carni et sanguini: et ipse participauit eisdem. Rn^o pncl.

Ad primum ergo dicendum: quod in euangelijs legitur quod christus accepit panem et calicem: non autem est intelligendum quod accepit solum manibus vt quidam dicunt: sed eo modo accepit quo alijs accipiendum tradidit: vnde cum discipulis dixerit: accipite et comedite et iterum accipite et bibite: intelligendum est quod ipse accipiens comederit et biberit. Unde et quidam metrice dixerunt. Rex sedet in cena turba cinctus duodena. Se tenet in manibus: se cibat ipse cibus. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: quod sicut supra dictum est: christus secundum quod est sub hoc sacramento comparatur ad locum: non secundum proprias dimensiones: sed secundum dimensiones specierum sacramentalium ita quod in vno quoque loco vbi sunt ille species est ipse christus: et quia species ille potuerunt esse in manibus et in ore christi: ipse totus christus potuit esse in suis manibus et in suo ore: non autem potuit esse secundum quod comparatur ad locum per proprias species. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod Ad 3m

ftē.ā.dēm est: effūs huius sacri nō solū ē augm spūalis grē: sed etiā qdā actual' delectatio spūal' dulcedinis: q̄uis aūt xpi grā nō fuerit augmētata ex susceptione h' sacri: hūit tñ q̄dā spūalē delectationes in noua instōe h' sacri. vñ ipse dicebat Luc.23. Desiderio desideraui h' pascha manducare vobiscū. qd Eusebi' exponit de nouo mysterio noui testī qd tradebat discipulis: et iō spūalr mādncauit: et similiter sacralr: inq̄m corpus suum sub sacro sumpsit qd sacrm sui corporis intellexit et disposuit: aliter tñ q̄ ceteri sacralr et spūaliter sumāt q̄ augm grē suscipiūt sb sacralib' signis qb' indigent ad ꝟitalis pceptionē.

¶ Utr̄ xp̄s dederit iude corpus suum. Ar.ij.

primum AD secundum sic pcedit: vr̄ q̄ xp̄us iude ñ dederit corpus suum. vt. n. legit Mat.26. postq̄ dedit domin' corpus suū et sāguinem discipulis dixit eis. Nō bibā amnō de h' genimine vitis vsq̄ in diem illū cū illud bibā vobiscū nouū in regno pr̄is mei. Ex quo vr̄ q̄ illi qb' corpus suū et sanguinem dederat cū eo essent iter̄ bibituri: sʒ iudas postea cū ipso nō bibit: g̃ nō accepit cū alijs discipul' corp' xp̄i et sanguinē. ¶ P. domi-
2m. nus impleuit q̄ p̄cepit: sm illd A ctu.1. Cepit iesus facē et docē: sed ipse p̄cepit Mat.7. Nolite sāctū dare canib': cū g̃ ipse cognosceret iudā pcōrem esse: vr̄ q̄ ei corp' su-
3m um et sanguinē non dederit. ¶ P. Christ' specialiter legit iude panem intinctū porrexisse Jo.13. si ergo corpus suum ei dedit: videt q̄ sub buccella ei dederit: precipue cum legatur ibidē: q̄ post buccellam introiuit in eū sathanas: vbi Aug. dt Hic nos docemur q̄ sit cauendū male accipere bonū. Si enim corripitur qui non dijudicat .i. nō discernit corp' domini ceteris cibis: quō damnabit qui ad eius mensam fingens se amicū accedit inimic': sed cum buccella intincta non accepit corpus xp̄i: vt Aug. dt super illd Jo.13. Cum intinxisset panem dedit iude simōis scariotis: non vt putant quidam negligenter legentes: tc̄ iudas sol' corp' xp̄i accepit g̃ vr̄ q̄ iudas corpus xp̄i non accepit.

Sʒ ɔtra est qd Chrys. dt iudas pticeps existēs mysterior̄ ɔuersus nō est. Unde fit scelus eius vtrinq̄ immanius: tum quia tali ꝓposito imbutus adijt mysteria: tum quia adiens melior factus non fuit nec metu: nec beneficio: nec honore. I oppm

Respondeo dōm: q̄ Hila. posuit sr̄ mat. q̄ xp̄s iude corpus suū et sanguinem non dedit: et h' quidem ɔueniens fuisset ɔsiderata malicia iude: sed q̄ xp̄s nobis debuit eē exemplū iustitie: non ɔueniebat ei' magisterio vt iudā occultū pcōrē sine accusatore et euidenti probatione ab alior̄ cōione separet: ne p h' daretur exm p̄latis ecclesie similia faciendi: et ipse iudas exaspe ratus inde sumeret occasionē peccandi. Et iō dōm est: q̄ iudas cū alijs discipulis corpus domini et sanguinem suscepit: vt dt Dio. in lib. ce. hierar. et Au. sr̄ Jo. Aũo. pncipa.

Ad primum ergo dicēdū: q̄ illa est ratō Hila. ad ostendendū q̄ iudas corpus xp̄i non sumpsit: nō tñ cogit: quia xp̄us loquitur discipulis: a quorum collegio iudas se separauit: non āt christus eū exclusit: et ideo christus q̄tum in se: etiā cū iuda vinū i regno dei bibit: sʒ h' conuiuiū ipse iudas repudiauit. ad pm.

¶ Ad 2m dicendum: q̄ xp̄o nota erat iude iniquitas: sicut deo: non autem erat sibi nota per modum ad 2m.

quo hoibus inotescit: z ideo xps
iudam non repulit a cōmunione:
vt. daret exemplum tales peccato
Ad 3m. res occultos non esse ab aliis pcō
ribus expellēdos. ¶ Ad 3m dicendum:
q sine dubio iudas sub pane intin-
cto corpus xpi non sūpsit: sed sim
plicem panem: signatur autē for
tassis: vt Aug. ibidem dicit: p pa
nis intinctionem fictio iude vt. n.
inficiantur nonnulla tinguntur.
Si autem bonū aliquod hec signi
ficat tinctio. s. dulcedinem bonita
tis diuine: qz panis ex intinctione sa
pidior redditur eidem bono igra
tum non immerito est secuta dam
natio: et propter hanc ingratitu-
dinem id quod est bonum factum
est ei malum: sicut accidit circa su
mētes corpus xpi indigne. Et si-
cut Aug. ibidem dicit. Intelligē-
dum est q dominus iam antea di
stribuerat omnib9 discipulis suis
sacramentū corporis z sanguinis
sui: vbi et ipse iudas erat: sicut Luc.
narrat: ac deinde ad hoc ventum
est: vbi secundum narrationē Jo.
Dns p bucellā tinctā atqz porrectā
suum exprimit proditorem.

¶ Utrū xps sūpserit z dederit di
scipulis cor. suū impassibile. Ar. 3.

pm D tertium sic
pceditur: vr q xps sūpse
rit z discipulis dederit
corp9 suū impassibile.
Qz sr illud Mat. 17. Transfigu-
ratus est ante eos: dicit quedam
glo. Illud corpus quod habuit p
naturam dedit discipulis in cena
nō mortale z passibile: z Leui. 2.
super illud. Si oblatio tua fuerit
de sartagine: dicit glo. Crux super
omnia fortis: carnem xpi quando
ante passionem nō videbatur esui
apta post aptam fecit: sed xps de-
dit corpus suum vt aptum ad mā
ducandum: ergo dedit tale quale
habuit post passionē. s. impassibi
2m le z immortale. ¶ P. Omne corp9
passibile per contactum z mandu
cationem patitur: si ergo corp9 xpi
erat passibile per contactum z cō
mestionem discipulorum passum
fuisset. ¶ P. verba sacramentalia 3m
non sunt modo maioris vtutis qn
proferuntur a sacerdote in perso-
na xpi: qz tunc quando fuerunt p
lata ab ipso christo: sed nunc vtu
te verborum sacralium in altari cō
secratur corp9 xpi impassibile z i-
mortale: ergo multomagis tunc. I oppm

Sz cōtra est q sicut Inn. 3. di
cit: tale corpus tunc
dedit discipulis quale habuit: ha
buit autem tunc corpus passibile
et mortale: ergo corpus passibile
et mortale discipulis dedit.

Rñdeo dicendum: q Hug. de san. Rñ°.
vic. posuit q xps an princi.
passionē diuersis temporib9 qua
tuor dotes corporis glorificati as
sumpserit. s. subtilitatem in natiui
tate qn exiuit de clauso vtero vir-
ginis: agilitatē qn ambulauit sic
cis pedibus super mare: claritatē
in transfiguratione: impassibilita
tem in cena qn corpus suum disci
pulis tradidit manducandū: z sm
hoc dedit discipulis suis corp9 su
um impassibile z immortale: sz qc
quid sit de aliis de qb9. s. dcm est:
qd sentiri debeat circa impassibi-
litatem: tn impossibile ē esse qd vr
manifestum est. n. q idem corpus
xpi erat quod a discipulis tunc in
propria specie videbatur: z in spē
sacramenti sumebatur. Non autē
erat impassibile sm q in propria
specie videbatur: quinimmo erat
passioni paratum. Un nec ipm cor
pus qd in spē sacramenti dabatur
impassibile erat: impassibili tamē
modo erat sub spē sacramenti: qd
in se erat visibile. Sicut. n. visio re
quirit contactum corpis qd vr ad
circunstans mem visionis: ita pas
sio requirit ɔtactum corporis qd
ɔpatitur ad ea q agūt: corpus au
tem xpi sm q est sub sacro: vt. s.

dictuz est: non ɔpaẜ ad ea q̄ circū stant mediantib⁹ ꝓprijs dimēsio nibus qb⁹ corpa se tāgūt: sed me diantib⁹ dimēsionib⁹ spēꝝ panis et vini: ⁊ iō spēs ille sunt q̄ patiū tur ⁊ vnt: n̄ āt ipm corpus xp̄i.

Ad p^m Ad pͥmū ĝ dōm: q xp̄s dr̄ n̄ dedisse corp⁹ suuz mortale ⁊ passibile: q2 non dedit corporali ⁊ passibili mō: crux aūt fecit carnem xp̄i aptam manduca tioni: inq̄ztum hoc sacrm̄ repn̄tat

Ad 2^m passionē. ¶ Ad 2^m dōm q rō illa ꝓcederet si corpus xp̄i sicut erat passibile: ita passibili mō fuissz sb

Ad 3^m sacramento. ¶ Ad 3^m dōm: q sic̄ supra dictū est: accn̄tia corpis xp̄i sunt in hoc sacramento ex reali cō comitantia: non autem ex vi sacr̄i ex qua est ibi subā corporis xp̄i: et ideo ꝟtus ꝟborum sacramentaliū ad hoc se extendit: vt sit sub sacr̄o corpus xp̄i. s. quibuscunq̧ accn̄ti bus realr̄ in eo exn̄tibus.

¶ Utrum hoc sacrm̄ tp̄e mortis xp̄i suatū fuisset. Ar. IIII.

p^m AD quartū sic ꝓcedit: vr̄ q si h⁹ sacrz tp̄e mortꝫ xp̄i fuissz ser uatū i pixide: vl' ab ali quo aplo᷑ ɔsecratū non ibi more retur. Mors. n. xp̄i accit p ei⁹ pas sionem: sed xp̄s ipassibili mō etiaz tunc erat in hoc sacramento. ĝ nō

2^m poterat mori in hoc sacramento. ¶ P̄. in morte xp̄i separatus fuit sanguis eius a corpore: sz in h⁹ sa cr̄o simul est corpus xp̄i ⁊ sāguis: ĝ xp̄s in hoc sacro non morereẜ.

3^m ¶ P̄. Mors accidit p sepationem aie a corpe: sed in hoc sacr̄o conti netur tā corp⁹ q̄ aīa xp̄i: ĝ in hoc sacramento nō poterat xp̄s mori.

I opp^m Sz ɔtra est quod idē xp̄s q̄ erat in cruce fuisset in sacr̄o sz in cruce moriebaẜ: ĝ in sacr̄o ɔseruato moreretur.

R̄n̄o. pncip. R̄n̄deo dn̄m: q corpus chri sti idem in substātia est in hoc sacramēto ⁊ in propria specie: sed non eodem modo. Maz in propria specie conuenit circun stantia corpori per proprias dimē siones: nō autē ꝓut est in hoc sa cramento: vt. s̄. dictum est. ⁊ iō q̄c quid pertinet ad xp̄m: s̄m q in se ē potest attribui ei in propria spē ⁊ in sacramēto exn̄ti: sicut viuer mo ri dolere aiatum vel inanimatum esse: ⁊ cetera hmōi. Quecunq̧ ꝟo conueniunt ei per comparationē ad corpora extrinseca pn̄t ei attri bui in propria spē ex ɔn̄ti: n̄ ꝓut est in sacramento: sicut irrideri: conspui: crucifigi flagellari ⁊ ce tera hmōi. Un̄ ⁊ quidam metrice dixerunt. Pixide seruato poterit senare dolores. Innatū: sz nō illa tus conuenit illi.

Ad primuz ergo dōm: q si cut dc̄m est pas sio conuenit corpori passo per cō parationem ad agens extrinsecū: et ideo xp̄s s̄m q est sub hoc sacra mēto pati nō potest: pōt tn̄ mori. Ad p^m

¶ Ad 2^m dōm: q sic̄. s̄. dc̄m est. sb specie panis est corpus xp̄i ex vi consecrationis: sanguis autē sub specie vini: sed nunc quidem quā do realiter sanguis xp̄i non est se paratus ab eius corpore ex reali concomitantia: ⁊ sanguis xp̄i est sub spē panis simul cū corpore: ⁊ corpus sub spē vini sil' cum sāgui ne: sed si tempore passionis xp̄i qn̄ realiter sanguis fuit separatus a corpore xp̄i fuisset hoc sacramētū consecratum: sub specie panis fu isset solum corpus: ⁊ sub specie vi ni fuisset soluz sanguis. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dōm: q sicut. s̄. dictum est: anima xp̄i ē in h⁹ sacr̄o ex reali ɔcomitā tia: q2 n̄ ē sin̄ corpe: n̄ āt ex vi sacr̄i ɔsecrationis: ⁊ iō si tūc fuissz h⁹ sa crz ɔsecratū vl' pactū qn̄ i aīa erat a corpe realr̄ sepata: nō fuissz aīa xp̄i sub hoc sacr̄o: non pp defectū virtutis verborū: sed ꝓpter aliaz dispositionem rei. Ad 3^m

¶ De ministro huius sacramenti. Questio.lxxxii.

Deinde considerandum est de ministro huius sacri. ¶ Et circa hoc queruntur decem. Primo vtrum consecrare hoc sacramentum sit proprium sacerdotis. 2° vtrum plures sacerdotes simul possent eandem hostiam consecrare. 3° vtrum dispensatio huius sacri pertineat ad solum sacerdotem. 4°. vtrum liceat sacerdoti consecranti a communione abstinere. 5° vtrum sacerdos peccator possit conficere hoc sacramentum. 6° vtrum missa mali sacerdotis minus valeat quam boni. 7° vtrum heretici scismatici vel excommunicati possint conficere hoc sacramentum. 8°. vtrum degradati. 9° vtrum peccent a talibus communionem recipientes. 10°. vtrum liceat sacerdoti omnino a celebratione abstinere.

¶ Utrum consecratio huius sacramenti sit propria sacerdoti. Ar.i.

primum Ad primum sic proceditur: videtur quod consecratio huius sacri non sit propria sacerdoti. Dictum est.n. .s. quod hoc sacramentum consecratur verborum virtute: que sunt forma huius sacramenti: sed illa verba non mutantur: siue dicantur a sacerdote siue a quocumque alio: ergo videtur quod non solus sacerdos: sed etiam quilibet alius possit hoc sacramentum conficere.
2m. ¶ Preterea. Sacerdos hoc sacramentum conficit in persona christi: sed laycus sanctus est vnitus christo per charitatem: ergo videtur quod laycus possit hoc sacramentum conficere. Unde et Chriso. dicit super Mat.
3m Omnis sanctus est sacerdos. ¶ Preterea. sicut baptismus ordinatur ad hominum salutem: ita et hoc sacramentum: sicut ex.s. dictis patet: sed etiam laicus potest baptizare: vt.s. dictum est: ergo non est proprium sacerdotis conficere hoc sacramentum.
¶ Preterea. hoc sacramentum perficitur in consecratione materie: sed alias materias consecrare. s. chrisma et oleum sanctum: et oleum benedictum pertinet ad solum episcopum: quarum tamen consecratio non est tante dignitatis: sicut consecratio eucharistie: in qua est totus christus: ergo non est proprium sacerdotis: sed solius episcopi hoc sacramentum conficere. 4m

Sed contra est quod Isido. dicit in quadam epistola: et habetur in decre. di.25. Ad presbyterum pertinet sacramentum corporis et sanguinis domini in altari dei conficere. l opp^m

Respondeo dicendum: quod sicut.s. dictum est. hoc sacramentum est tante dignitatis quod non conficitur nisi in persona christi. Quicumque autem aliquid agit in persona alterius: oportet hoc fieri per potestatem ab illo concessam: sicut autem baptizato conceditur a christo potestas sumendi hoc sacramentum: ita sacerdoti cum ordinatur confertur potestas hoc sacramentum consecrandi in persona christi. Per hoc enim ponitur in gradu eorum: quibus dictum est a domino. hoc facite in meam commemorationem: et ideo dicendum est: quod proprium est sacerdoti conficere hoc sacramentum. Rn° pnci.

Ad primum ergo dicendum quod virtus sacramentalis in pluribus consistit et non in vno tantum: sicut virtus baptismi consistit in ipsis verbis et in aqua: vnde et virtus consecratiua non solum consistit in ipsis verbis sed etiam in potestate sacerdoti tradita in sua consecratione et ordinatione. Cum.n. dicitur ab episcopo: accipe potestatem offerendi in ecclesia sacrificium: tam pro viuis quam pro mortuis: nam et virtus instrumentalis in pluribus instrumentis consistit per que agit principale agens. ¶ Ad 2m dicendum quod laicus iustus vnitus est christo vnione spirituali per fidem et charitatem: non autem per sacramentalem potestatem. et ideo habet spirituale sacerdotium ad offerendum spirituales hostias: de quibus dicitur in ps. Sacrificium deo spiritus contribulatus. et Ro.12. Exhibeatis Ad p^m Ad 2m

corpora vestra hostiam viuentem: vnde et .1. pe. 2. dr. Sacerdotium sanctū offerre spūales hostias. ¶ Ad 3m dōm: q perceptio hꝰ sacri nō est tante necessitatis: sicut pceptio baptismi: vt ex supra dictis patz: et iō lz in necessitatis articulo laicus possit baptizare: nō tñ potest hoc sacramentū pficere. ¶ Ad 4m dōm: q epūs accipit ptātē vt agat in persona xpi in corpus eiꝰ mysticū. i. super ecclesiam: quam quidem ptātem non accipit sacerdos in sua pseratione: lz possit eā hre ex epi pmissione. et ideo ea que nō pertinent ad dispositionem corporis mystici nō reseruāt episcopo: sicut pseratio huius sacramenti. Ad episcopum uo ptinet tradere non solū pplo sed etiam sacerdotibus ea quibus pñt pprijs officijs vti: et q benedictio chrismatis et olei sancti: et olei infirmoꝝ et aliorumq consecrantur: puta altarꝫ: eccliē: vestium: et vasoꝝ prestat q̄dam idoneitatem ad sacramenta perficienda: que pertinent ad officium sacerdotū: iō tales consecrationes epo reseruantur: tanq pncipi totius ecclesiastici ordinis.

ad 3m.

ad 4m.

¶ Utrum plēs sacerdotes possint vnā et eandē hostiā psecrare.

Articulo .ij.

primus

AD secundum sic pcedit. Uꝛ q plures sacerdotes n pñt vnā et eādem hostiam cōsecrare. Dcm̄ est enim .s. q plures nō pñt simul vnum baptizare: sed non est minor vis sacerdotis consecrantꝫ q̄ hominis baptizantis: g etiam non possunt simil plures vnam hostiam consecrare. ¶ p. quod potest fieri p vnū superflue fit per mltos: in sacris autem nichil debet esse superfluū: cū g vnꝰ sufficiat ad psecrandū vr q plures nō pñt vnā hostiā psecrare. ¶ p. sic dt Aug. sup Jo. hꝰ sacrm̄ ē sacrm̄ vnitatis: sed pl-

2m.

3m

rium vnitati eē vr mltitudo: g nō vr pueniēs esse huic sacro q plēs sacerdotes eādē hostiā psecrent.

Sed cōtra est q sm psuetudinem q̄rū dam ecclīaꝝ sacerdotes cū de nouo ordinanr pcelebrant epo ordināti. oppm

Respondeo dōm: q sic dēz est: sacerdos cū ordinar pstituir in gdu eoꝝ q a dño acceperunt ptātem psecrandi in cena: et iō sm psuetudinem q̄rū dā ecclīaꝝ: sicut apli: xpo cenanti pcenauerūt: ita noui ordinati ab episcopo ordinanti celebrāt: nec pp̄ter hꝰ iterar pseratio sr eādem hostiā q sicut Jnn. 3. di. Oīm itētio dz ferri ad idē instans psecrationis. Pncipa.

Ad primum g dō. q xps n legir sīi baptizasse cū apostol' qū iniunxit eis offm̄ baptizandi: et iō nō ē silis rō. ¶ Ad 2m dōm: q si quilz sacerdotū operarer in ptute ppria: supfluerent alij celebrantes: vno sufficient celebrante: sz q sacerdos non psecrat nisi in persōa xpi: multi autē sunt vnū in xpo: iō non refert vtꝝ p vnū aut p multos hoc sacrm̄ psecrer: nisi q os ritus ecclīe suari. ¶ Ad 3m dōm: q eucharistia est sacramentum vnitatꝫ ecclesiastice q attēdir sz hꝰ q multi sunt vnum in xpo. Ad pm ad 2m. ad 3m.

¶ Utrum dispensatio huiꝰ sacramenti pertineat ad solū sacerdotē

Articulo .iij.

primus

AD tertium sic pcedir. Uꝛ q nō ptineat solū ad sacerdotem dispensatio hꝰ sacri. Sāguis eñi xpi non minus ptinet ad hꝰ sacramentum q̄ corpus: sed sāguis xpi dispensar p diacones: vñ et beatus Laurenti. dixit btō Sixto. Expire vtꝝ idoneū mistꝝ elegerꝫ: cui pmisisti dñici sanguinis dispēsationē: g et pari rōne dispēsatio cōpis xpi nō ptinet ad solos sacerdo

2m. ses. ¶ Pr. sacerdotes ↄstituuntur mistri sacrorum: sed hoc sacrm pficit in ↄsecratione mãe: nõ in vsu ad quem ptinet dispẽsatio: ergo vr q nõ ptineat ad sacerdotẽ corp9 dñi dispẽsare.
3m. ¶ Pr. dio. dic in lib. ec. hie. q hoc sacrm hz pfectiuã vtutẽ sic & chrisma sed si signare chrismate baptizatos non ptinet ad sacerdotẽ sed ad epm: ergo ẽt dispensare hoc sacrm pertinet ad epm nõ ad sacerdotẽ.

I oppm **Sed contra** est qd dr d cõse. di. 2. Peruenit ad noticiã nostrã q qdã pbyteri laico aut femine corp9 dñi tradũt ad deferendũ infirmis: igr interdicit synodus ne talis psumptio vlterius fiat: sz pbr p semetipsum infirmos cõicet.

Rñº pncipalis. **Rñdeo** dñm: q ad sacerdotem ptinet dispensatio corpis xpi pp tria. pm quidem qz sic dcm est: ipse ↄsecrat in psõa xpi. ipse aũt xps sicut ↄsecrauit cõpus suũ in cena: ita ẽt alijs sumendũ dedit. Vñ sicut ad sacerdotem ptinet ↄsecratio corpis xpi: ita ad eũ ptinet dispensatio. 2º qz sacerdos ↄstituit medi9 inter deũ & populũ: vnde sicut ad eum pertinet dona populi deo offerre: ita ad eũ pertinet dona scificata diuinit9 populo tradere. 3º quia in reuerentiam h9 sacri a nulla re ↄtingit nisi ↄsecrata: vñ & corporale & calix cõsecrant: & silr man9 sacerdotis ad tangendũ hoc sacrm. Vñ nulli alij tangẽ lz nisi in necitate: puta si caderet in terram vel in alio necessitatis casu.

ad pm. **Ad primum** ergo dñm: q diaconus qsi ppiqu9 ordini sacerdotali aliquid pticipat de eius offo: vt. s. dispẽset sanguinem: nõ ãt corp9 nisi in necessitate: iubente epo: vel pbro. pº quidem quia sanguis xpi ↄtinet in vase: vnd nõ oz q tãgat a dispensãte. sic tãgit corp9 xpi. 2º qz sanguis designat redẽptionem a xpo in populũ deriuatam: vnde & sanguini admiscet aq que sigat ppls: et qz diaconi sunt inter sacerdotẽ et populũ magis conuenit diaconib9 dispensatio sanguinis q dispensatio corpis. ¶ Ad 2m dñm: Ad 2m q eiusdẽ est hoc sacrm dispẽsare & ↄsecrare ratione iam dcã. ¶ Ad 3m dñm: q sicut diaconus in aliq Ad 3m. pticipat illuminatiuam vtutem sacerdotis: in qm dispensat sanguinem: ita sacerdos participat pfectiuã dispensationẽ xpi: in qm dispensat hoc sacrm q perficit homo km se p ↄiunctionem ad xpm. alie aũt perfectiones qbus hõ pficit p ↄparationẽ ad alios epo reseruãt.

¶ Vtrum sacerdos consecrans teneatur sumere hoc sacramentum.

Articulus. 4.

primus **AD quartum** sic pceditur: vr q sacerdos ↄsecrans nõ teneant sumere hoc sacramentũ. In alijs em ↄsecrationibus ille q cõsecrat materiam non vtit ea: sicut eps ↄsecrans chrisma nõ linit eodẽ: sed hoc sacrm ↄsistit in ↄsecratione mãe: ergo sacerdos perficiens hoc sacrm nõ necesse hz vti eodem: sed potest licite a susceptione eius abstinere. ¶ Pr. in alijs sa 2m. cramentis minister non prebet sacramentum sibip si: nullus. n. baptizare potest seipm: vt supra dcm est: sed sicut bap9 ordinate dispensatur: ita & hoc sacramẽtum: ergo sacerdos perficiens hoc sacramẽtũ non dz ipsum sumere a seipso. ¶ Pr. ↄtigit quandoqz q miracu 3m. lose corpus xpi in altari apparet sub specie carnis: & sanguis sb specie sanguis: q nõ st apta cibo vel potui: vnde sic. s. dcm est. propter hoc sub alia specie traduntur: ne sint horrori sumẽtib9: ergo sacerdos ↄsecrãs nõ sp tenet sumẽ hoc sacrm

I oppm **Sz contra** est quod in concilio Tolletano

legitur. ⁊ hr̄ de ꝯse. di. 2. c. Ꝑlatus. Modis omnibus tenēdū est: vt q̄tienscūq̄ sacrificans corp⁹ xp̄i et sanguinem dn̄i nostri iesu xp̄i ī altari immolat: totiens perceptiōe corporis ⁊ sanguinis xp̄i particepē se prebeat.

Rn̄⁹ p̄ncipalis. Respondeo dicendum: q̄ sicut dictum est: eucharistia non solū est sacramentū: sed etiam sacrificium. Quicunq̄ aūt sacrificiū offert debet sacrificij fieri particeps: q2 exterius sacrificiū qd offert signū est iterioris sacrificij q̄ quis seipsum offert deo: vt Aug. dt. 10. de ciui. dei. Und p hoc q̄ participat sacrificio ostendit ad se sacrificium interius pertinere. Similiter etiā per hoc q̄ sacrificium populo dispensat ostēdit se esse dispensatorem diuinorū: quorū ipse p⁰ debet esse particeps sicut Dio. dt in li. ce. hie. ⁊ iō ipse ante sumere debet q̄ȝ populo dispenset: vnde et in p̄dcō. ca. legitur. Quale est sacrificium cui nec ipse sacrificans p̄ticeps esse dinoscit. Per hoc aūt fit particeps q̄ de sacrificio sumit s̄m illud ap̄li. 1 ad Corin. 10. nonne q̄ edunt hostias participes sunt altaris: ⁊ ideo necesse est q̄ sacerdos q̄tienscūq̄ consecrat sumat hoc sacramentū integre.

ad p^m. Ad primum dicendum: q̄ cōsecratio chrismatis vel cuiuscūq̄ alterius materie non est sacrificium sicut consecratio eucharistie. ⁊ iō nō est similis ratio. ¶ Ad 2^m. Ad 2^m dicendum: q̄ sacramentum bap^i perficitur in ipso vsu materie: ⁊ iō nullus potest baptizare seipsum quia in sacramēto non potest esse agens ⁊ patiens. Unde nec in hoc sacramēto sacerdos ꝯsecrat seipsum: sed panem ⁊ vinū: in q̄ ꝯsecratione perficit sacramentum: vsus aūt sacri est ꝯsequenter se habens ad hoc sacrm̄: ad 3^m. et ideo non est sile. ¶ Ad 3^m dicendum: q̄ si miraculose corpus xp̄i in altari sub specie carnis appareat aut sanguis sub specie sanguinis non est sumendū. Dicit. n. Hie. sup Leuiti. De hac q̄dem hostia que ī xp̄i cōmemoratione mirabiliter fit edere. sed de illa p̄o quam xp̄s in ara crucis obtulit s̄m se nulli edere lȝ: nec pp hoc sacerdos transgressor efficitur: q2 ea que miraculose fiūt legib⁹ non subdunt: ꝯsulēdū tn̄ esset sacerdoti: q̄ iterato corp⁹ et sanguinem domini consecraret et sumeret.

¶ Utrum malus sacerdos eucharistiam consecrare possit. A. v.

Ad quintum primum sic p̄cedit: vr̄ q̄ mal⁹ sacerdos eucharistiā consecrare non possit. Dic. n. Hie. sup Sopho. Sacerdotes q̄ eucharistie seruiunt. ⁊ sanguinem domini populis diuidūt impie agunt in lege xp̄i: putantes eucharistiā precantis facere verba: non vitā ⁊ necessariā esse solennē orationē et non sacerdotis merita de q̄bus dicit. Sacerdos in quacunq̄ fuerit macula non accedat offerre oblationes deo: sed sacerdos peccator cū sit maculosus nec vitam hȝ nec merita huic conuenientia sacramento: g̃ sacerdos peccator nō potest ꝯsecrare eucharistiā. ¶ P. 2^m. Dam. dt in. 4. li. q̄ panis ⁊ vinū per aduētū sancti sp̄us supernālr trāsit in corpus ⁊ sanguinē dn̄i: sȝ Ge. papa dicit sicut hr̄ in decre. 1. q. 1. c. sacrosa. Quō ad diuini mysterij consecrationē celestis sp̄us inuocatus adueniet si sacerdos qui eum adesse deprecatur criminosis plenus actionibus cōprobet: g̃ per malū sacerdotē non p̄t eucharistia consecrari. ¶ P. h⁰ 3^m. sacramentum sacerdotis benedictione consecratur: sed benedictio sacerdotis peccatoris nō est efficax ad consecrationē huius sacramē

si cum scriptum sit Malac.2. Maledicam benedictionib[9] vestris: et Dio. dicit in epistola ad Demop. mōa. Perfecte cecidit a sacerdotali ordine q̄ non est illuminatus et audax quidē michi videtur tal' sacerdotibus manum apponens et audet immundas infamias non enim dicā orationes sup diuina symbola xp̄i formiter enūciare.

1 oppm Sz contra est qd Augu. dicit i lib. d corpe domini. Inter ecclīam catholicā in mysterio corporis et sanguinis domini nichil a bono maius: nichil a bono minus perficitur sacerdote q̄a non in merito consecrantis: sed i verbo perficitur creatoris et v̄tute spūs sancti.

Rñº pn cipalit. Rñdeo dicendum: q̄ sicut supra dcm̄ est sacerdos consecrat hoc sacramentum nō v̄tute propria: sed sicut minister xp̄i i cuius p[a] ꝯsecratur hoc sacramentum. Non autem ex hoc ipso desinit aliquis minister esse xp̄i quod est malus. habet eīn dominus bonos et malos ministros seu suos. Unde Mat.24. dominus dicit. Quis putas est fidelis suus et prudens etc̄. et postea subdit. Si autē dixerit malus ille suus in corde suo etc̄. Et apostolus dicit. 1. Cor. 4. Sic nos existimet homo vt ministros xp̄i: et tamen postea subdit. Nichil michi conscius sum: sz non in hoc iustificatus sum. Erat ergo certus se esse ministrum xp̄i: tamen non erat certus se esse iustū. Potest ergo aliquis esse minister xp̄i: etiam si iustus non sit: et h[9] ad excellentiam christi pertinet cui sicut vero deo suiunt non solus bona: sed etiam mala que per ipsius puidentiam in eius gloriam ordinantur. Unde manifestuz est q̄ sacerdotes etiam si non sint iusti: sz peccatores possunt eucharistiam (consecrare.

Ad pm Ad primum ergo dicēdū: q̄ Illic. p illa verba improbat errorem sacerdotū: qui credebāt se digne posse eucharistiā ꝯsecrare: ex hoc solo q̄ sunt sacerdotes: et si sint peccatores quod iprobat hic. Per hoc autem q̄ maculosi ad altare accedere prohibentur non tamen remouentur: qui si accesserit sit verum sacrificium quod offert.

¶ Ad 2m dcm: q̄ ante illa verba Gela. papa premittit. sacrosancta religio que catholicas continet disciplinā tantam sibi reuerentiam vendicat: vt ad eam q̄libet nisi pura conscientia non audeat peruēire. Ex quo manifeste apparet eius intentionis esse q̄ peccator sacerdos non debet ad hoc sacramentū accedere. Unde per hoc q̄ subdit quomodo celestis spiritus aduocatus adueniet intelligi oportz q̄ non aduenit ex merito sacerdotis sed ex virtute xp̄i cuius verba p̄fert sacerdos. ad 2m.

¶ Ad 3m dicendū: q̄ sicut eadem actio inq̄ztum fit ex praua intentione ministri potest esse mala: bona autem inq̄ztum fit ex bona intentōe dn̄i: ita bn̄dictio sacerdotis peccatoris inq̄ztum ab ipso indigne fit est maledictōe digna: et quasi infamia seu blasphemia et non oratio reputatur. inq̄ztum autez ꝓfertur ex persona xp̄i est sancta et efficax ad sanctificandum. Unde signanter dicit. Maledicam maledictionibus vestris ad 3m.

¶ Utrum missa mali sacerdotis minus valeat q̄ꝫ sacerdotis boni. Articulo.6.

AD sextum sic pceditur. Uidetur q̄ missa sacerdotis mali non minus valeat q̄ꝫ missa sacerdotis boni. Dicit enim Gregorius i registro. Heu in quem magnum laqueum incidunt qui diuina pm.

⁊ occulta mysteria plꝰ ab alijs scīficata posse fieri credunt: cū vnus idemq̄ .s. x̄ ea mysteria occulte atq̄ inuisibiliter operādo sāctificet sed hec occulta celebrant̄ in missa: ergo missa mali sacerdotis nō mi-
2m. nus valet. q̄ missa boni. ¶ Pr̄. sicut baptismus traditur a ministro in virtute xp̄i qui baptizat: ita ⁊ hoc sacr̄m in persona xp̄i consecratur: sed non melior baptismus datur a meliori ministro vt supra dc̄m est: ergo etiam neq̄ melior missa est q̄ celebratur a meliori sacerdote.
3m. ¶ Pr̄. sicut merita sacerdotum differūt per bonum ⁊ melius ita etiā differunt per bonum ⁊ malum: si ergo missa melioris sacerdotis est melior: sequit̄ q̄ missa mali sacerdotis sit mala quod est inconueniens quia malicia ministrorum nō potest redundare in xp̄i mysteria sicut Augusti. dicit in libr. de baptismo. ergo neq̄ missa meliorꝫ sacerdotis est melior.
I oppm Szetraᵉ qd̄ hr̄. i. q. i. Quāto sacerdotes fuerit digniores tanto facilius in necessitatibus: pro quibus clamant exaudiuntur.
Rn̄o pncip. Rn̄deo dōm: q̄ in missa duo est considerare. s. ip̄z sacramentum: quod est principale: ⁊ orationes que i missa fiunt p̄ viuis ⁊ mortuis: q̄tuz ergo ad sacramentum non minus valet missa sacerdotis mali q̄ boni: q̄ vtrobiq̄ idem ɔficitur sacramentum. Oratio autem que fit in missa pōt ɔsiderari dupliciter. Unomodo i q̄tum habet efficaciaꝫ ex deuotione sacerdotis orantis: et sic nō est dubiū q̄ missa melioris sacerdotꝫ magis est fructuosa. Aliomodo i q̄tū orō in missa pfert̄ a sacerdote in pª totius ecclesie: cuiꝰ sacerdos ē minister: qd̄ qdē ministeriū etiaꝫ in peccatoribus manet: sicut s̄. dc̄m ē de misterio xp̄i. Un̄ etiā q̄tū ad hoc est fructuosa nō soluꝫ orō sacerdotis petōris in missa: sꝫ etiam oēs eius orōnes q̄s facit in ecclesiasticis officijs in quibus gerit personā ecclesie: lꝫ orōnes eiꝰ p̄uate non sint fructuose: s̄m illud prouer. 28. Qui declīat aurē suā ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis.

Ad primum ḡ dōꝫ: q̄ gre. loq̄t ibi q̄tū ad scītatē diui sacri. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ in hoc sacramento baptismi nō fiunt solēnes orōnes p̄ oībus fidelibꝰ sic̄ in missa: ⁊ iō q̄tuꝫ ad hoc nō est simile est āt sil'e q̄tū ad effūm sacri. ¶ Ad 3m dōꝫ: q̄ p̄pter virtutem spūsscti q̄ p̄ vnitatē charitatis cōīcat inuicē bona mēbrorum xp̄i fit q̄ bonum p̄uatū qd̄ est i missa sacerdotꝫ bōi ē fructuosum alijs: malū aūt p̄uatum hoīs vnius nō pōt alteri nocere: nisi p̄ aliquem ɔsensum: vt Aug. dicit ī lib. ɔ Parmenianum. Ad pm Ad 2m Ad 3m

¶ Utrū hētici scismatici ⁊ excōīcate possint ɔsecrare. Ar. vij.



AD septimum sic p̄cedit̄. vr̄ q̄ heretici ⁊ scismatici ⁊ excōīcati ɔsecrare n̄ pn̄t. Di pm
cit. n. aug. q̄ extra ecclesiā catholicā non est locus veri sacrificij. Et Leo papa dicit: ⁊ habet̄ in decre. p̄ma. q. i. afr̄. s. q̄ in eccl̄ia q̄ corpus xp̄i est nec rata sūt sacerdotia nec vera sacrificia: sed heretici scismatici ⁊ excommunicati sūt ab ecclesia separati: ḡ n̄ possunt verum sacrificium ɔficere. ¶ Pr̄. sic̄ ibidē le- 2m.
git̄ Inno. pa. dic̄. arriāos ceteras q̄ huiusmodi pestes: quia laicos eorꝫ sub imagine penitentie suscepimꝰ: non videnr̄ clerici eorū cum sacerdotij aut cuiuspiam mysterij suscipiendi dignitate esse: quibus solum baptismaratū esse permittimus: sed non potest aliquis consecrare eucharistiā: nisi sit cū sacerdotij dignitate. ḡ heretici ⁊ ceteri

3m. huiusmodi nō possunt eucharistiam ꝯsecrare. ¶ P. ille qui ē extra ecclīaȝ nō vr̄ aliqd posse agere in persona toti⁹ ecclīe: sed sacerdos ꝯsecrans eucharistiā hoc agit in persona totius ecclīe: qꝺ patet ex h° ꝙ oēs orōnes ꝓponit in ꝑsōa ecclīe: ḡ vr̄ ꝙ illi q̄ sūt extra ecclesiā. s. hētici scismati ꝛ excōicati n̄ pn̄t ꝯsecrare euchari.

i oppm **Sed contra** est ꝙ Aug. dt in. 2. ꝯ Parmenianum. Sicut bap⁹ in eis scȝ hereticis scismaticis ꝛ excōicatꝫ: ita ordinatio mansit integra: sed ex vi ordinationis sacerdos pōt ꝯsecrare eucharistiā. ḡ hēt scismati ꝛ excōicati: cū in eis maneat ordinatio integra: vr̄ ꝙ possint ꝯsecrare eucharistiam.

Rn̄o ꝑncipalit. **Rn̄deo** dōm: ꝙ qdā dixerūt ꝙ hētici scismatici ꝛ excōicati: qꝛ sūt extra ecclīam nō pn̄t ꝯficere h° sacrm̄. Sȝ in h° decipiūr: qꝛ sicut Augu. dt in. 2. ꝯ Parmenianū: aliud est aliqd oīo nō hr̄e: aliud āt non recte hr̄e: et silr̄ etiam est aliud nō dare: ꝛ aliud recte n̄ dare. Illi igr̄ q̄ itra ecclīam ꝯstituti receperūt ptātē cō secrandi eucharistiā in ordinatione sacerdotij: recte qdem habent ptātem: sȝ nō recte ea vtunr̄. si p⁹ mōȝ per hēsim ac scisma vel excōticationē ab ecclīa sepenr̄. Qui autem sic separati ordinanr̄: non recte hn̄t ptātē nec recte vtunr̄: cuȝ tn̄ vterqȝ ptātem habeat: qꝺ p hoc pȝ: ꝙ sic Aug. ibidē dt. Cum r̄deunt ad vnitatē ecclīe nō reordinātur: sed recipiunr̄ in suis ordinibus: ꝛ qꝛ ꝯsecratio eucharistie est actus ꝯn̄s ordinis ptātem: illi q̄ sunt ab ecclīa sepati p hēsim āt scisma vel excōicationē. pn̄t qdē ꝯsecrare eucharistiam: q̄ ab eis cōsecrata veꝝ corp⁹ ꝛ sanguinē xp̄i cōtinet: nō tamen h° recte faciūt: sȝ peccant facientes: ꝛ ideo fructum sacrificij non percipiunt: quod ē sacrificiū spirituale.

Ad pm **Ad primum** ḡ dōm: ꝙ auctoritates ille ꝛ similes intelligende st̄ q̄m ad h° ꝙ nō recte extra ecclīam sacrificiū offerr̄: vn̄ extra ecclīam non pt̄ esse spūale sacrificiū: qꝺ est veꝝ ꝟitate fructus: lȝ sit veꝝ ꝟitate sacri: sic. s. dcm̄ ē: ꝙ pcōr sumit corpus xp̄i sacralr̄: sed nō spiritualr̄. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ sol⁹ bap⁹ pmittir̄ esse rat⁹ hēticis: ꝛ scismaticis: qꝛ possūt licite baptizare in articulo necitatꝫ: in nullo aūt casu licite pn̄t eucharistiā ꝯsecrare vel aliqꝺ sacrm̄ ꝯferre. Ad 2m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ sacerdos i missa in orōnib⁹ qdē loquitur in persona ecclīe in cui⁹ vnitate ꝯsistit: sed in ꝯsecratione sacri loquitur in ꝑsona xp̄i: c⁹ vicē i h° gerit p ordīs ptātē: ꝛ ideo si sacerdos ab vnitate ecclīe ꝑcis⁹ missaȝ celebret: qꝛ ptātē ordinis n̄ amittit: ꝯsecrat veꝝ corp⁹ ꝛ sanguineȝ xp̄i: sed qꝛ est ab eccl'a ꝛ vnitate separat⁹: orōnes ei⁹ efficaciā n̄ hn̄t. Ad 3m.

¶ Utrum sacerdos degdatus nō possit hoc sacramentuȝ conficere. Articulo. viij.

Ad octauum sic ꝓcedir̄. Ur̄ ꝙ sacerdos degdatus n̄ possit h° sacramentū ꝯficere. Nullus ei ꝯficit h° sacrm̄ nisi p ptātē ꝯsecrandi quā hȝ: sed degradat⁹ non hȝ ptātē ꝯsecrandi: lȝ hēat ptātē baptizandi: vt dt cañ. 1. q. 1. c. qdā. ḡ vr̄ ꝙ p̄sbyter degradat⁹ nō possit eucharistiā consecrare. ¶ P. ille q̄ aliqd dat pt̄ etiā auferre: sed ep̄s dat p̄sbytero ptātem ꝯsecrandi ordinando ip̄m: ḡ ēt potest ei offerre degdando eum. ¶ P. sacerdos per degradationem aut amittit potestatem ꝯsecrandi: aut solā executionem: sed non solam executionem: quia sic non plus amitteret degradatus q̄ excommunicatus: qui ēt executione caret: ḡ vide

(Right margin: primus. — 2m. — 3m.)

tur q amittat ptātem consecrandi: et ita videtur q non possit cōficere hoc sacramentum.

Sed contra est qd Aug. l. 2. ꝯ Parmenianū probat. Q; apostate a fide non carent baptismo: p h° q per penitentiam redeūtes nō restituūtur: et ideo non posse amitti iudicant: sed silr degradatus si reconciliet non est iterū ordinandus: ergo nō amisit potestatem consecrandi: et ita sacerdos degradatus pōt conficere hoc sacramentum. — *in opp^m*

Respōdeo dōm: q potestas ꝯsecrandi eucharistiā ptinet ad characterem sacerdotalis ordinis: character aūt qlibet q: cū qdam ꝯsecratione datur indelebilis est: vt. s̄. dcm̄ est: sicut et quarumcūqz rerum consecrationes perpetue sunt: nec amitti nec reiterari possunt. Unde manifestum est q ptās consecrandi non amittitur per degradationē. Dicit em̄ Augu. in. 2°. ꝯtra Parmenianū. Utrūqz. s. bap° et ordo sacramentū est: et cū qdam consecratione vtrūqz homini datur: illud cum baptizatur: illud cum ordinat: ideo nō licet a catholicis vtrūqz iterari: et sic patet q sacerdos degradatus potest conficere hoc sacramentū. — *Rñº pncipalis.*

Ad primum g dōm: q canon ille nō loquitur assertiue sed inquisitiue: sicut ex circunstantia littere hri potest. — *ad p^m.* ¶ Ad 2^m dōm: q epūs nō dat potestatem sacerdotalis ordinis ppria virtute: sed instrumentaliter sicut minister dei: cuius effect° p hominē tolli non potest sm̄ illud Mat. 19. Quos de° coniūxit homo non separet: et iō episcopus nō pōt hanc potestatē auferre: sicut nec ille q baptizat pt auferre characterem baptismalem. — *Ad 2^m* ¶ Ad 3^m dōm: q excōicatio est medicinalis: et ideo excommunicatis non aufert executio sacerdotalis potestatis quasi in perpetuum: sed ad correctionem vsqz ad tempus: degradatis autem aufertur executio qsi in perpetuum cōdēnatis. — *ad 3^m.*

¶ Utrum liceat communionem recipere ab excōicatis vel hētic;.

Articulo. ix.

Ad nonum sic pceditur. Uidetur q aliqs licite possit cōmunionem recipere a sacerdotibus hereticis vel excōmunicatis: vel etiam peccatoribus: et ab eis missam audire. Sicut enim Aug. cōtra Petilianum dicit. Neqz i homine bono: neqz in homine malo aliqs dei fugiat sacramēta: sed sacerdotes qūuis sint peccatores et heretici vel excōmunicati verū cōficiunt sacramentū: g videtur q non sit vitandū ab eis cōmunionē accipere vel eorū missam audire. — *primus* ¶ p̄. corpus christi verum figuratiuum ē corporis mystici: sicut supra dcm̄ est: sed a predictis sacrdotibus verum corpus christi consecratur: g videtur q illi qui sunt de corpore mystico possint eorū sacrificijs cōicare. — *2^m.* ¶ p̄. multa peccata sunt grauiora q fornicatio: sed non est phibitum audire missas sacerdotū aliter peccantium: g etiā nō debet esse phibitū audire missas sacerdotum fornicatorum. — *3^m.*

Sed contra est qd cañ. dt. 21. di. Nullus audiat missam sacerdotis: quem indubitanter ꝯcubinam nouit hre. Et Greg. dt in. 4. dial. q pater persidus arrianum epm̄ misit ad filiū vt eius manu sacrilegus consecrationis cōionē pticipet: sed vir deo deuotus Arriano epo venieñti exprobauit vt debuit: — *i opp^m ē*

Rñdeo dicendū: q sicut supra dictum est: sacerdotes si sint heretici vel scismatici vel excōicati: vel etiam peccatores qūuis habebant potestatē cō/ — *Rñº pncipalis.*

secrandi eucharistiam: non tamen ea recte vtunt: sed peccāt vtētes: quicunq3 autem communicat alicui in peccato ipse particeps peccati efficitur. Unde in. 2. cañ Jo. dicitur: q̄ q̄ dixerit ei aue. s. heretico: communicat operibus ei⁹ malignis: et ideo non l3 a predictis communionem accipere aut eorū missam audire. Differt tamen iter predictas sectas. Nam heretici et scismatici ꝛ excōmunicati sunt ꝑ sententias ecclesie ab executōe cō secrandi priuati: ꝛ ideo peccat q̄cunq3 coꝝ missam audit vel ab eis accipit sacramenta: sed non omēs peccatores sunt per sententiam ecclesie ab executione hui⁹ potestatis ꝓuati: q̄uis sint suspensi q̄tuꝫ est ex sñia diuina: non tamen q̄tum ad alios ex sententia ecclesie: et ideo vsq3 ad sententiam ecclesie licet ab eis communionē accipere: et coꝝ missam audire. Unde super illud. 1. Corin. 5. cum huiusmodi nec cibum sumere. dicit glo. augu. Hoc dōo noluit hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspitionis: vel extraordinarie vsurpato iudicio: sed potius ex lege dī ꝭm ordinem ecclesie siue vltro cōfessum siue accusatum vel ꝯuictū.

Ad p̄m Ad primū ꝗ dōm: q̄ in h° q̄ refugimus audire missas talium sacerdotum: aut ab eis cōmunionē recipere nō refugimus dei sacramenta: sed potius ea veneramur. Unde hostia a talibus sacerdotibus consecrata est adoranda: ꝛ si reseruetur licite potest sumi a sacerdote legitimo: sed refugimus culpam idigne mi-

ad 2m. nistrantiū. ¶ Ad 2m dōm: q̄ vnitas corporis myst¹ est fructus corpis ꝟi ꝑcepti: illi āt qui indigne ꝑcipiūt vł mīstrāt ꝓuanꝭ fructu vt .ſ. dcm est. ꝛ iō nō est sumendum ex coꝝ dispēsatione sacr3 ab eis q̄

ad 3m nō sūt in vnitate ecclie. ¶ Ad 3m dicendum q̄ l3 fornicatio non sit grauior ceteris peccat: tñ ad eam sunt homines ꝓniores ꝓpter carnis concupiscentiaꝫ: ꝛ iō spālitet hoc peccatum a sacerdotibus ꝓhibitū ē ab eccl̄a: ne aliq̄s audiat missam ꝯcubinariȷ̄ sacerdotis: sed h° intelligendum est de notorio. vł ꝑ sniam q̄ ꝯfertur in ꝯuictū: vel per ꝯfessionem in iure factā: quando ñ potest peccatum aliqua tergiuersatione celari.

¶ Utꝝ liceat sacerdoti oīo a consecratione eucharistie abstinere.

Articulo. x.

AD decimum p̄m. sic ꝓcedit. Uꝛ q̄ liceat sacerdoti oīo a ꝯsecratione euchaͤ abstinere. Sicut enim ad officium sacerdotis pertinet eucharistiaꝫ consecrare: ita ēt baptizare: et in alijs sacramentis ministrare: sed sacerdos non tenetur ministrare in alijs sacramentis nisi ꝑp curaꝫ aiarum susceptā: ꝗ vꝛ q̄ nec etiaꝫ teneaꝭ eucharistiam ꝯsecrare: si curam nō hēat aiarum. ¶ p̄. nullus teneꝭ facere q̄ ſi- 2m.

bi non l3: alioquin esset perplex⁹: sed sacerdoti peccatori: vel etiam excō icato ñ l3 eucharistiā ꝯsecrare: vt. ſ. dictum est: ꝗ videꝭ q̄ tales non teneantur ad celebrandū: et ita nec alij. alioquin ex sua culpa commoduꝫ reportarent. ¶ p̄. 3m. dignitas sacerdotalis non perdiꝭ per subsequentem infirmitatem. Dicit. n. Gelasi⁹. pa. ꝛ habetur in decretis. 25. di. Precepta cañ. ñc. non patiunꝭ venire ad sacerdotiū debiles corpe: ita ſi quis in eo fuerit consecratus: ac tunc fuerit sauciatus: amittere non potest qđ tēpore sue sanitatis accepit. Contingit autem quandoq3 q̄ ordinati ſ sacerdotes incurrūt aliq̄s dfect⁹: ex quib⁹ a celebratione ipediunꝭ: ñc est lepra vel morb⁹ caducus: vł aliq̄d alid h⁹i. ꝗ nō vꝛ q̄ sacerdotes ad celebrandum teneanꝭ.

Sz ptra est qd Amb. dicit i quadam orone. Grave est quod ad mensam tuam mundo corde et manibus innocētibus non venimus: sed grauius est si dum peccata metuimus et sacrificium non reddamus.

Rñdeo dicē: q qdā dixerūt q sacerdos pōt oio a pscratione licite abstinere: nisi teneatur ex cura sibi commissa celebrare pplo et sacra pbere: sz hoc irronabilr vr: qr vnusquisq tenet vti gratia sibi data: cū fuerit oportunus. Sm illud. 2. ad Cor. 6. Hortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis opportunitas aūt sacrificium offerendi non solum attenditur p pparationē ad fideles xpi qbus ops sacramenta ministrari: sed pncipaliter per cōparationem ad deū: cui in pscratione h9 sacri sacrificio offertur. Vñ sacerdoti etiam si non habeat curam animarum: non lz oio a celebratione cessare: sed saltem videtur q celebrare teneatur in precipuis festis: et maxime in illis diebus in qbus fideles communicare psueuerunt. Hinc est qd. 2. Mac. 4. p quosdā sacerdotes dr. Qd iam non circa altaris officia dediti erant: contēpto tēplo et sacrificijs neglectis.

Ad pmū g dcēz: q alia sacra pficiunt i vsu fidelium: et iō in alijs ministrare nō tenetur nisi ille q sup fideles suscepit curam: sed hoc sacramentū pficit in pscratione eucharistie in q sacrificiū deo offert: ad quod sacerdos obligat ex ordie iā suscepto.

Ad 2m dcēz: q sacerdos pctōr si per snīam ecclie sit executiōe ordinis pruatus vel simpliciter vl ad tps: reddit9 est impotens ad sacrificiū offerendū: et iō obligatio tollitur: hoc autem cedit sibi in detrimentum spūalis fructus magis q in emolumentum: si vero nō sit priuatus potestate celebrandi nō soluitur obligatio: nec tamē pplex9 ē: qr pt d pcō penitere et celebrare.

Ad 3m dcēz: q debilitas vl egritudo superueniēs ordi sacerdotali ordinem non tollit: executionē tñ tollit ordinis qtum ad pscrationem eucharistie: qñq qdē pp impossibilitatem executionis: sicē si puetur oculis aut digitis aut vsu lingue: qñq aūt pp piculum: sicē pz de eo q patit morbum caducū: vel etiā qcūq aliena⁀em mētis: qñq pp abhominationē: sicē pz d leproso: q non debet publice celebrare: potest dicere tamen missam occulte: nisi lepra adeo inualuerit q per corrosionem mēbroz eū ad h9 reddiderit impotentem.

De ritu huius sacramenti.

Questio. lxxxiij.



Einde psiderandū est d ritu huius sacri. circa quod querūtur. 6. p°. vtrum in celebratiōe huius mysterij xps immoletur. 2°. d tempore celebrationis. 3° de loco et alijs q pertinent ad aptitudinem huius celebrationis. 4° de his q in celebratione hui9 mysterij dnr. 5° de his q circa celebrationē huius mysterij fiūt. 6°. de defectib9 qui circa celebrationem huius sacramenti occurrunt.

Vtrum in hoc sacri xps immoletur. Ar. 1.



Ad primū sic procedit: vr q in celebratione huius sacramenti xps n imoletur. Dicit. n. Heb. 10. q xps vna oblatione psumauit in sempiternū scīficatos: sed illa oblatio fuit ei9 immolatio: xps g non immolat in celebratione huius sacramenti.

2m. ¶ P̄. imolatio xp̄i facta est in cruce in qua tradidit semetipsū oblationem & hostiam deo in odorem suauitatis: vt dr̄ Ephe. 5. sed in celebratione huius mysterij xp̄s nō
3m. crucifigitur: ḡ nec imolat̄. ¶ P̄. sicut Augu. dicit in. 3. li. de tri. in immolatione xp̄i idē ē sacerdos & hostia: sed in celebratione hui⁹ sacramenti non est idem sacerdos & hostia: ergo celebratio huius sacramenti non est immolatio.

Et opp^m **Sed contra** est qđ Aug. dicit in lib. sniarū Prospi. Semel immolatus est xp̄s: & tamē quotidie immolat̄ i sacro.

Rn̄o pncip. **Respondeo** dicēdū: q̄ duplici rōne celebratio huius sacramenti dicit̄ immolatio xp̄i: p̄o quidē q̄ sicut dicit Aug. ad Simplicium solent imagines earū rez noibus appellari: quarum imagines sunt: sicut cū intuētes tabulā aut pietem pictum dicim⁹: ille Cicero est ille Salustius est. celebratio aūt hui⁹ sacramēti: sicut. s̄. dictuz est: imago q̄dā est repn̄tatiua passionis xp̄i: q̄ est vera immolatio: & iō celebratio h⁹ sacri dr̄ immolatio xp̄i. Vn̄ Ambro. dicit super ep̄lam ad Hebr. In xp̄o semel oblata est hostia ad salutez sempiternam potens: quid ḡ nos nōne per singulos dies offerim⁹ ad recordationem mortis eius? Alio⁰ q̄tum ad effectum passionis xp̄i: q̄ .s. p hoc sacr̄m participes efficimur fructus dominice passionis. Unde in quadam dominicali oratione secreta dicitur: quotiens huius hostie commemoratio celebratur: opus nostre redēptionis exercetur. Quātuz igitur ad primū modum poterat dici xp̄s immolari etiam in figuris ve. te. Unde et apoc. 13. dicitur. Quorum nomina nō sūt scripta i libro vite agni qui occisus est ab origine mundi: sed q̄tum ad modum secundum proprium est huic sacremento q̄ i ei⁹ celebratione xp̄s immoletur.

Ad primum ergo dicēdū: q̄ sicut Ambr. ibidē dicit vna ē hostia: quā .s. xp̄s obtulit: & nos offerimus: & nō multe: q̄ semel oblatus est xp̄s hᵉ aūt sacrificium exemplum est illius. Sicut. n. quod vbiq̄ offertur vnum ē corpus: non multa corpora: ita et vnum sacrificium. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ sicut celebratio huius sacramēti est imago repn̄tatiua passionis xp̄i: ita altare est repn̄tatiuuz crucis ipsius i qua xp̄s i propria spē immolatus est. ¶ Ad 3m dicēdū: q̄ p eandem rōnem etiam sacerdos gerit imaginē xp̄i: in cuius persona et virtute verba pronunciat ad cōsecrandum: vt ex. s̄. dictis patet: et ita quodammodo idē est sacerdos et hostia. Ad 2m Ad 3m

¶ Utrum inconuenienter sit determinatū t̄ps celebratiōis. ar. ij.



Ad secundum sic pceditur: vr̄ q̄ incōuenienter sit determiatum t̄ps celebrationis huius mysterij. Hoc. n. sacr̄m ē repn̄tatiuum dn̄ice passionis: vt dictum est: sed cōmemoratio dn̄ice passionis fit in ecclesia semel in anno: dicit. n. Aug. sup p̄s. q̄tiens cū q̄ pascha celebratur nunquid totiens xp̄s occiditur: sed tamen anniuersaria recordatio representat q̄ olim factū est: & sic nos facit moueri tanq̄ videamus dominuz pn̄tem in cruce: ḡ hoc sacramentum non dz celebrari nisi semel in ano. 1m
¶ P̄. Passio xp̄i ꝯmemorat̄ in ecclesia. 6. fe. an̄ pascha: non autem i festo natalis: cū ḡ h⁹ sacr̄m sit cōmemoratiuū dn̄ice passiōis vr̄ icōueniēs eē q̄ i die natal'ter celebratur h⁹ sacr̄z in parasceue aūt totaliter itermittit̄. 2m.
¶ P̄. i celebratōe h⁹ sacri eccl'ia dz imitari istitutionē xp̄i: sz xp̄s cōsecrauit h⁹ sacr̄m hora serotina: ḡ vr̄ q̄ hora tali de 3m

4m beat hoc sacramentum celebrari. ¶ P. sic hr de pse. di. i. Leo papa scribit Dioscoro alexãdrino epo: qin pma parte diei missas celebrare licet: sed dies icipit a media nocte: vt. s. dictum est: ergo videtur q etiam post mediam noctem liceat celebrare. ¶ P. in quadam dñicali oratione secreta dicitur: concede nob dñe qs hec frequẽtar mysteria: sed maior erit frequentia: si etiam pluribus horis in die sacerdos celebret: g vr q n debeat phiberi sacerdos plies celebrari i die.

1 oppm Sz ctra est cõsuetudo quaz seruat ecclia sm statuta canonum.

Rño. princi. Respondeo dicẽdum: q sicut dictum est in celebratiõe hu mysterij attendir a repñtatio dominice passionis: a pticipatio fructus eius: a secundũ vtrũqz oportuit determiare tẽp aptũ celebrationi huius sacri: qr.n. fructũ dñice passionis quotidie indigemus pp quotidianos defectus: qtidie i ecclesia regulr hoc sacrm offertur vñ a dñs nos petere docet. Lu. xi. Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie: qd exponens Aug. in lib. de vbis dñi dicit. Si quotidianus est panis: cur post annum illũ sumas: quẽadmoduz greci in oriente facere consueuerunt. Accipe qtidie qd qtidie tibi prosit: qr vero dñica passio celebrata est a tertia hora vsqz ad nonã: ið regulariter i illa pte diei solẽniter i ecclesia celebratur hoc sacramentuz

Ad pm Ad primum ergo dicẽdum: q in hoc sacramento recolitur passio xpi secundum q eius effectus ad fideles deriuatur: sed tempore passionis recolitur passio xpi solum secunduz hoc q in ipso capite nostro fuit pfecta: quod quidem factum est semel: quotidie autem fructum dñice passiõis fideles percipiũt: a ið illa ꝯmemoratio fit semel in ãno. hoc autẽ quotidie propter fructũ et pp iugem memoriaz. ¶ Ad 2m Ad 2m dicẽdum: q veniẽte vitate cessat figura. hoc autez sacrm est figura quedam a exẽplũ dñice passiõis: sicut dictũ: a ið i die quo ipsa passio domini recolir: put realr gesta est: n celebrar ꝯsecratio huius sacri nec tñ ecclia ea ẽt die sit siñ fructu passionis: per hoc sacramentũ nobis exhibitũ: corpus xpi ꝯsecratuz in die pcedẽti seruatur sumẽdum in illa die: non aũt sanguis pp periculum: a qr sanguis spãlius ẽ imago dñice passionis: vt. s. dcm est. Nec etiam verũ est quod quidam dñt: q p immissionem pticule corporis xpi in vnum conuertar vinum in sanguinem. ho.n. aliter fieri non põt q per ꝯsecrationez factã sub debita forma vborum. In die autẽ natiuitatis plures misse celebranr pp triplicem xpi natiuitatem: quarum vna est eterna: q qñtũ ad nos est occulta: a ið vna missa cãtatur in nocte: in cuius itroitu dicitur. Dñs dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Alia est spũalis: qua. s. xps oritur tanq lucifer in cordibus nostris: vt dr. 2. Pe. i. a propter hoc cantatur missa in aurora: in cuius introitu dicir. Lux fulgebit hodie super nos. 3a est xpi natiuitas tẽporalis a corporalis: secũdũ quã visibilis nobis processit ex vtero virginali carne indutus: a ob hu cantatur tertia missa in clara luce in cuius itroitu dicitur. Puer natus est nobis. Lz econuerso possit dici: q natiuitas eterna sm se est in plena luce: a ob hoc in euangelio 3e misse fit mentio de natiuitate eterna: sm autem natiuitatem corporalem ad litteram natus est de nocte: in signuz q veniebat ad tenebras ifirmitatis nostre. vnde et in missa nocturna dr euangeliũ de corpali natitate xpi: sicut etiaz et in alijs diebus in qb occurrũt

plura del beneficia: vel recolenda: vel expectanda: plures misse celebrantur in die: puta vna pro festo: et alia pro ieiunio: vel pro mortuis.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod sicut dictum est supra christus voluit vlt. hoc sacramentum discipulis tradere: vt fortius eorum cordibus imprimeretur: et ideo post cenam in fine diei hoc sacramentum consecrauit et discipulis tradidit a nobis tamen celebratur hora dominice passionis. s. in diebus festiuis. in 3a quando crucifixus est linguis iudeorum: vt dicitur Mar. 15. Et quando spiritussanctus descendit super discipulos: vel diebus profestis. in 6a quando crucifixus est manibus militum. vt habetur Jo. 19. Vel diebus ieiuniorum in 9a quando voce magna clamans emisit spiritum vt dicitur Mat. 27. Potest tamen tradari maxime quando sunt ordines faciendi: et precipue in sabbato sanctorum propter prolixitatem officij: tum quia ordines pertinent ad diem dominicam: vt habetur in dec. di. 75. c. Quod a patribus. Possunt tamen misse celebrari in prima parte diei propter aliquam necessitatem: vt dicitur de conse. di. 1. c. ne-

ad 4m cesse est &c. ¶ Ad 4m dicendum: quod regulariter missa debet celebrari in die et non in nocte: quia ipse christus est presens in hoc sacro quod dicit Jo. 9. Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est: venit nox quando nemo potest operari: quamdiu in mundo sum: lux sum mundi: ita tamen quod principium diei accipiatur non a media nocte nec etiam ab ortu solis. i. quando substantia solis apparet super terram: sed quando incipit apparere aurora: tunc enim quodammodo dicitur sol ortus inquantum claritas radiorum eius apparet. vnde et Mar. 16. dicitur Quod mulieres venerunt ad monumentum orto iam sole: cum tamen venerint cum adhuc tenebre essent ad monumentum: vt dicitur Jo. 20. Sic enim hanc contrarietatem soluit aug. in lib. de conse. euan. Specialiter tamen in nocte natalis domini missa celebratur: propter hoc quod dominus in nocte natus est: vt dicitur de conse. di. 1. c. nocte &c. Et similiter etiam in sabbato sancto circa noctis principium. Propter hoc quod dominus nocte surrexit. i. cum adhuc tenebre essent ante manifestum solis ortum.

¶ Ad 5m dicendum: quod sicut habetur de conse. di. 1. et decreto Alex. pa. Sufficit sacerdoti vnam missam in die celebrare: quia christus semel passus est: et totum mundum redemit: et valde felix est qui vnam digne celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis vnam faciunt: alteram diei: si necesse est: qui vero pro pecunia aut adulationibus secularium vna die presumunt plures celebrare missas: non estimo euadere damnationem: vt extra de cele. mis. dicit Innocen. 3o. Quod excepto die natiuitatis dominice nisi causa necessitatis suadeat sufficit sacerdoti semel in die vnam missam solummodo celebrare. Ad 5m

¶ Utrum hoc sacramentum celebrare oporteat in domo et vasis sacris.

Articulo tertio.


AD tertium sic pdm proceditur: videtur quod non oporteat hoc sacramentum celebrare in domo et vasis sacris. Hoc enim sacramentum est representatiuum dominice passionis sed christus non est passus in domo: sed extra portam ciuitatis: secundum illud Hebr. vl. Jesus vt per suum sanguinem sanctificaret populum extra portam passus est: ergo videtur quod hoc sacramentum non debeat celebrari in domo: sed magis sub diuo. ¶ Praeterea 2m in celebratione huius sacramenti debet ecclesia imitari morem christi et apostolorum: sed domus in qua primo christus hoc sacramentum confecit non fuit consecrata: sed fuit quoddam cenaculum commune a quodam patre familias preparatum: vt habetur Luc. 22. Legitur etiam Actu. 2. quod apostoli erant perdurantes vnanimiter in templo: et frangentes circa domos panem sumebant cum exultatione: ergo nec modo oportet domos esse consecra-

tas: in quibus hoc sacramentũ ce
3m. lebraf. ¶ P̄. Nichil frustra in ec-
clesia fieri dз: que spiritu sãcto gu
bernaf: sed frustra videtur adhibe
ri ꝯsecratio ecclesie vel altaris in
h'i rebus inanimatis que non sũt
susceptiue gratie vel spiritualis ỽ
tutis: incõuenienter igitur hmõi
4m ꝯsecrationes in ecclesia fiũt. ¶ P̄
solum diuina opa ðbent recoli cũ
q̃dam solẽnitate. ſm illud ps. In
operibus manuum tuaꝝ exulta-
bo: sed ecclesia vel altare ope hũa
no ꝯsecratur: sicut ⁊ calix ⁊ mini-
stri ⁊ alia h'i: sed hoꝝ ꝯsecratões
non recolunf celebriter i ecclesia:
g̃ nз ꝯsecraº eccl'e vel altaris cũ so
5m. lemnitate recoli dз. ¶ P̄. veritas
dз respondere figure: sed in vete.
te. quod gerebat figuram noui nõ
fiebat altare de lapidibus sectis.
Dicif eñ Exo. 20. Altare de ter/
ra facietis michi: q̧ si altare lapi-
deum feceritis michi: non edifica
bitis illud de sect(lapidibꝰ. Exo.
etiam. 27º. mandatur fieri altare
de lignis sethim vestitis ere vel ẽt
auro: vt habef exo. 25. g̃ vr icõue
nienter obßuari in ecclesia q̧ alta
6m. re fiat solum de lapide. ¶ P̄. calix
cum patena representat sepulchꝝ
x̄pi qd fuit excisum in petra. vt in
euangelijs habetur: g̃ calix debet
de petra fieri ⁊ non solũ de argẽ
7m. to vel auro vel stanno. ¶ P̄. sicut
auꝝ p̄ciosius ẽ inf mãs vasorum:
ita panni serici p̄ciosiores sunt in
ter alios pannos: g̃ sicut calix fit ð
auro: ita palle altaris debent ð se
rico fieri: ⁊ non solum de panno li
8m neo. ¶ P̄. dispensatio sacramento
rum ⁊ ordinatio eorundem ad mi
stros ecclesie pertinet: sicut dispẽ
satio rerum temporalium subiacз
ordinationi p̄nm secum. vnde apo
stolus ðt. 1. ad Corin. 7. Sic nos
existimet homo vt ministros x̄pi
et dispensatores mysterioꝝ dei.
Sed si ꝯtra dispensationem rerũ
temporaliũ aliquid fiat ꝯ̄ statuta
p̄nm habetur irritum. g̃ si hec que
dicta sunt ꝯuenienter sunt statuta
per prelatos ecclesie videtur q̧ si-
ne his ꝯfici non possint: et sic vide
tur sequi q̧ verba x̄pi non sint suf
ficientia ad hoc sacramentum con
ficienm: quod est inconueniens: ñ
ergo videtur conueniens fuisse: q̧
hº c̃c celebrationẽ sacramenti sta
tueref.

Sed contra est q̧ ea que p ec po pm
clesiam statuun
tur ab ipso christo ordinãtur: qui
dicit Mat. 18. Ubicunq̧ fuerint
duo vel tres ꝯgregati in nomine
meo ibi sum in medio eorum.

Respõdeo dicendum: q̧ in Ad̃o p̄n
his que circũstãt cipalif.
hoc sacramentum duo considerã-
tur: quoꝝ vnum pertinet ad repꝛe
sentandum ea que circa dominicã
passionem sunt acta. aliud autem
pertinet ad reuerentiam huius sa
cramenti in quo x̄ps ſm veritatẽ
continetur: et non solum in figu-
ra: vnde ⁊ consecrationes adhibẽ
tur his rebus que veniunt in vsũ
huius sacramenti: tum ꝑpter sa-
cramenti reuerentiam: tum ad re
p̄ntandum effectum sacramenti: q̧
ex passione x̄pi ꝓuenit ſm illud
Heb. vi. Jesus vt sanctificaret po
pulum p suum sanguinẽ ⁊c̃.

Ad primũ g̃ dicendũ: q̧ fgu ad p̄m.
lariter hoc sacra-
mentum celebrari debз in domo:
per quam significatur ecclesia. ſз
illud. 1. Tim. 3. Scias quomodo o
porteat te in domo dei conuersa-
ri: que est ecclesia ði viui: extra ec
clesiam enim ñ est locus veri sacri
ficij: vt Aug. ðt. Et quia ecclesia
non erat concludenda sub finibꝰ
gentis iudaice: sed erat in vniuer
so mundo fundanda: iõ passio x̄pi
non est celebrata intra ciuitatem
iudeoꝝ: sed ſз diuo: vt sic totꝰ mũ-
dus se haberet ad passionem x̄pi vt
domus: et tamen dicitur de conse.
di. 1. cap. concedimus. In itinere

posito si ecclesia defuerit sub diuo seu intentorio: si tabula altaris consecrata ceteraque sacra mysteria ad id officium pertinentia ibi affuerint: missarum solemnia celebrari concedimus.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod domus in qua hoc sacramentum celebratur ecclesiam significat: sic et ecclesia nominatur: quod conuenienter consecratur: tum ad representandum sanctificationem: quam ecclesia consecuta est per passionem christi: tum etiam ad significandum sanctitatem que requiritur in his qui hoc sacramentum suscipere debent. Per altare autem significatur ipse christus: de quo dicit apostolus Heb. vi. Per ipsum offerimus hostiam laudis deo. Unde et consecratio altaris significat sanctitatem christi: de qua dicitur Luc. i. Quod ex te nascetur sanctum vocabitur filius dei: unde de conse. di. i. dicitur. Altaria placuit non solum vnctione chrismatis: sed etiam sacerdotali benedictione sacrari: et ideo regulariter non licet celebrare hoc sacramentum nisi in domibus consecratis: vnde sicut habetur de conse. di. i. nullus presbiter missas celebrare presumat: nisi in sacratis ab episcopo locis: propter quod etiam quia pagani non sunt de ecclesia: nec alii infideles: ideo eadem di. legitur. ecclesiam in qua cadauera mortuorum infidelium sepeliuntur sanctificare non licet: sed si apta videtur ad consecrandum inde euulsis corporibus et rasis parietibus vel tignis eius loci reedificetur: sed si hec consecrata prius fuerit missas in ea celebrare licet: tamen si fideles fuerunt qui in ea sepulti sunt: propter necessitatem tamen potest hoc sacramentum peragi in domibus non consecratis: vel violatis: sed tamen de consensu episcopi. Unde in eadem di. legitur missarum solemnia non vbicunque: sed in locis ab episcopis conse. vel vbi ipse permiserit: celebranda censemus: non tamen sine altari portatili consecrato. Unde in eadem di. legitur. Concedimus vt si ecclesie fuerint incense vel combuste: in capellis cum tabula consecrata missas celebrare: quia ... sanctitas christi fons est totius ecclesiastice sanctitatis: ideo in necessitate sufficit ad peragendum hoc sacramentum altare sanctificatum. Propter quod etiam nunquam ecclesia sine altari consecratur: tamen sine ecclesia quandoque consecratur altare cum reliquiis sanctorum quorum vita abscondita est cum christo in deo. Unde in eadem di. legitur. Placuit vt altaria: in quibus nullum corpus aut reliquie martyris condite probantur: ab episcopis qui eisdem locis presunt si potest fieri euertantur.

¶ Ad 3m dicendum: quod ecclesia et altare et alia huiusmodi inanimata consecrantur: non quia sint gratie susceptiua: sed quia ex consecratione adipiscuntur quandam spiritualem virtutem: per quam apta redduntur diuino cultui: vt scilicet homines deuotionem quandam exinde percipiant: vt sint paratiores ad diuina: nisi hoc propter irreuerentiam impediatur. vnde et in .2. Mac. 3. dicitur vere dei virtus quedam est in loco. Nam ipse qui habet in celis habitationem visitator et adiutor est loci illius. Et inde est quod huiusmodi ante consecrationem emundantur et exorcizantur: vt exinde virtus inimici pellatur. Et eadem ratione ecclesie que sanguinis effusione: aut cuiuscunque semine pollute fuerint reconcilientur: quia per peccatum ibi commissum apparet ibi aliqua operatio inimici. Propter quod etiam in eadem di. legitur. Ecclesias arrianorum vbicunque inueneritis catholicas ecclesias diuinis precibus et operibus absque vlla mora consecrate. Unde et quidam probabiliter dicunt quod per ingressum ecclesie consecrate homo consequitur remissionem peccatorum venialium: sicut et per aspersionem aque benedicte: inducentes quod in psal. dicitur. Benedixisti domine terram tuam: remisisti iniquitatem plebis tue: et ideo propter virtutem que ex consecratione ecclesie acquiritur consecratio ecclesie non iteratur. vnde in ea

de di. ex ɔcilio nicẽo legit. Ecclesijs semel deo cõsecratis nõ debet iterũ ɔsecratio adhiberi: nisi aut ab igne exuste: aut sanguinis effusiõe aut cuiusq semine pollute fuerint: q2 sicut infans a qualicunq sacerdote in nomine pa. ⁊ fi. ⁊. s. s. semel baptizatus non dz iterũ baptizari: ita nec locus deo dedicatus est iteruz ɔsecrandus: nisi propter causas q̃s superi⁹ nominauimus: si tamen fidem sancte trinitatis tenuerunt q̄ ɔsecrauerũt. alioquin q̄ sunt extra ecclesiã ɔsecrare non pñt. Sed sicut in eadẽ di. legitur. Eccle vel altaria q̃ ambigua sunt de ɔsecratione: ɔsecrent' propter hoc ꝙ etiam aliq̃ spũalẽ virtutẽ adipiscunt' per ɔsecrationẽ. In eadem di. statutum legit'. Ligna ecclesie dedicate nõ debẽt ad aliud opus iungi nisi ad aliam ecclesiam: vel igni cõburenda: vl'ad ꝓfectum in monasterio fratrib⁹: in laicoꝝ aũt opera nõ debent admitti. Et ibidem legitur. Altaris palla: cathedra: cãdelabrũ: ⁊ velũ si fuerint vetustate consumpta incendio dentur cineres quoq eorũ in baptisterio inferãtur aut in pariete: aut in fossis pauimentorum iactentur: ne introeuntium pedibus inquinent'.

ad 4m ¶ Ad 4m dõm: qd q2 consecratio altaris repñtat sanctitatem xp̄i consecratio vero domus sanctitatem toti⁹ eccle: iõ ɔuenientius recolit' cũ sctitate et solẽnitate consecratio ecclesie vel altaris q̃ alioꝝ q̃ ɔsecrant': ꝑꝑ qd etiam octo diebus solemnitas dedicationis agitur ad significandã beatam resurrectionem xp̄i: ⁊ mẽbrorum ecclesie: nec est opus sol⁹ hominis consecratio ecclesie: ⁊ altaris: cum habeat spiritualem virtutem: vnde de conse. di. eadez dicitur. Solemnitates ecclesiarum dedicationũ per singulos annos solemniter sunt celebrãde. Qz autem octo diebus encenia sint celebranda in lib. Regum. perlecta dedicatiõe templi reperies. c. 3o. Regum. 8.

Ad 5m ¶ Ad 5m dicendum: ꝙ sicut legitur de conse. di. 1 Altaria si non sunt lapidea chrismatis vnctione nõ consecrentur: quod quidem competit ⁊ significationi huius sacramenti: tum q2 altare sigt xp̄m. Dicit' aũt. 1. Cor. 10. Petra autem erat xp̄s: tũ ẽt q2 corp⁹ xp̄i in sepulchro lapideo fuit reconditum. Cõpetit etiam quo ad vsum sacri. Lapis. n. ⁊ solidus est ⁊ d̄ facili põt inueniri vbiq: quod non erat necessariuz in veteri lege: vbi fiebat in vno loco altare. Qd aũt mandatur altare fieri de terra vel de lapidibus infectis: fuit ad idolatriam remouendam.

Ad 6m ¶ Ad 6m dõm est: ꝙ sicut in di. eadem dicit' ca° vasa: quõdam sacerdotes non aureis: sed ligneis calicibus vtebantur. zepherinus autem papa. pathenis vitreis missas celebrare constituit: deinde Urbanus omnia fecit argentea. Post modum aũt statutũ est vt calix domini cũ patena: siue ex auro omnino siue ex argento fiat vel saltem stanneus calix habeatur. De ere autem aut ex auricalco non fiat: q2 hoc vini virtute eruginem parit: ⁊ vomitũ prouocat. Nullus autem i ligneo seu vitreo calice presumat missam cantare: quia. s. lignum porosum est: et sanguis consecratus in eo remaneret: vitrum autem fragile est: et posset fractionis periculum imminere: et eadem ratio est de lapide: ⁊ ideo propter reuerentiam sacramenti statutũ est: vt ex predictis materijs calix fiat.

Ad 7m ¶ Ad 7m dõz: ꝙ vbi potuit sine periculo fieri ecclesia statuit circa hoc sacramentum id quod expressius repñtat passionez xp̄i: non erat aũt tm̃ piculum circa corpus qd ponit' in corporali: sicut circa sãguinẽ qui ɔtinetur in calice: ⁊ iõ lz calix nõ fiat d̄ petra: corporale tamẽ fit de

pāno lineo quo corpus xp̄i fuit involutuȝ: vñ in epl'a. Siluestri. pa. in eadem di. legiꝛ. Consulto oīm ꝯstituimus vt sacrificium altaris non in serico panno aut intincto q̄s q̄ celebrare presumat missam: sed in panno lineo ab ep̄o cōsecrato: sicut corpus xp̄i in syndone linea munda sepultum fuit: cōpetit etiā pannus lineus propter sui munditiam ad significādā ꝯscie puritatem: et propter multiplicem laborem quo talis pann⁹ p̄paraꝛ ad significandā xp̄i passionem.
Ad 8m ¶ Ad 8m dōm: q̄ dispēsatio sacrorū pertinet ad ministros ecclesie: sed cōsecratio eoruȝ est ab ip̄o deo: ⁊ iō ministri ecclesie non habēt aliq̄d statuere circa formā ꝯsecratiōis: sed circa vsum sacramenti ⁊ circa modū celebrandi: ⁊ iō si sacerdos verba consecrationis proferat super materia debita cum intentiōe consecrādi absq; omnib⁹ p̄dcis. s. domo altari: calice: ⁊ corporali cōsecratis: et ceteris huiusmodi per ecclesiam institutis: consecrat quidem in rei veritate corpus christi peccat tamen grauiter rituȝ ecclesie non seruans.

¶ Utrū incōuenienter ordineꝛ ea q̄ circa h⁹ sacr̄m dñr. Ar. 4.



1m Ad quartum sic p̄cediꝛ: vꝛ q̄ incōuenienter ordieꝛ ea que circa hoc sacr̄m dñr. Hoc enim sacramentū verbis xp̄i consecratur vt Amb. dicit. in lib. de sacr̄is non ḡ debēt aliqua alia in hoc sacramento dici q̄ v̄ba xp̄i
2m ¶ p̄. verba christi nobis per euāgelium innotescunt: sed quedā dicuntur circa consecrationem hui⁹ sacramenti que in euangelijs non ponuntur. Nō. n. legiꝛ in euangelio q̄ xp̄s in consecratione hui⁹ sacramenti oculos ad celum leuauerit sil'r ēt in euangelijs dꝛ: accipite ⁊ comedite: nec ponitur omnes cum in celebratiōe h⁹ sacri dicaꝛ: eleuatis oculis in celum: et iteruȝ et accipite manducate ex h⁹ oēs: incōuenīter ergo huiusmodi verba dñr in celebratione hui⁹ sacri. 3m.
¶ p̄. oīa alia sacramenta ordinaꝛ ad salutem oium fideliū: sȝ in celebratione alioȝ sacroȝ nō fit cōis oṙo pro salute fidelium defunctorū: ḡ incōuenienter fit i h⁹ sacro.
¶ p̄. baptismus dicitur specialiter fidei sacramentum: ea ergo que pertinent ad instructionem fidei magis debent circa baptismū tradi q̄ circa hoc sacramentum: sicut doctrina euangelica ⁊ apostolica. 4m
¶ p̄. in omni sacramento exigitur deuotio fideliū: nō ḡ magis in hoc sacramento q̄ in alijs dȝ excitari deuotio fideliuȝ p laudes diuinas ⁊ per amonitiones: puta cum dꝛ. sursum corda. 5m.
¶ p̄: minister huius sacramenti est sacerdos vt dictum est: oīa ḡ q̄ i hoc sacramento dñr a sacerdote dici d berent: ⁊ nō q̄daȝ a mistris: q̄dam a choro. 6m.
¶ p̄. hoc sacramentum p certitudinem operatur v̄t⁹ diuā: supflue ergo sacerdos petit hui⁹ sacr̄i p̄fectionem: cum dicit. Quā oblationem tu deus in oībus. ⁊c. 7m.
¶ p̄. sacrificiū no. le. multo est excellentius q̄ sacrificium antiquorum patrū. icōuenienter ergo sacerdos petit q̄ hoc sacrificium habeatur sicut sacrificiū abel: abrae et melchisedech. 8m
¶ p̄. corp⁹ xp̄i: sicut non incepit esse in hoc sacro per loci mutationem: vt. s̄. dictuȝ est: ita etiaȝ nec esse desinit incōuenīeter ergo sacerdos petit iube hoc perferri per manus sc̄ti angeli tui in sublime altare tuum. 9m.

Sed cōtra est quod dicitur de cōse. d. 1. Jac. frater domini secundū carneȝ ⁊ Basilius cesariensis episcopus edid:rūt misse celebrationē: ex quorum auctoritate patet conuenienter singula circa hoc dici. 1 opp

Ar̄º pͥn cipalis. Respondeo dr̄m: q qꝛ i hº sacr̄o totū mysteriū nr̄e salutis ꝯprehenditur iō pre ceteris sacramentis cum maiori solemnitate agitur: ⁊ qꝛ scriptū est Eccle. 4. Custodi pedem tuū ingrediens domum domini. ⁊ Eccl. 28. Añ orōez prepa animā tuā: ideo ante celebrationem huiº mysterij. pͥmo quidem p̄mittitur preparatio quedā ad digne agenda ea que sequuntur: cuius preparationis pͥma pars est laus diuina q̄ fit in introitu: ſm illud ps. Sacriᵐ laudis honorificabit me: ⁊ illic iter q̄ oñdā salutare dei: ⁊ sūit hoc vt pluries de ps vel saltē cuz ps. cā est. qꝛ vt dio. dt primo. c. eccle. hierar. psal. comp̄hendūt per modum laudis quicquid in sacra scriptura continet. 2ª ps ꝯtinet ꝯ memorationem presentis miserie: dum misericordia petitur dicēdo kyriel. ter quidē ꝓ psōa patris. ter autem ꝓ pª filij cum dicit. xpe le. ⁊ ter ꝓ persona spūssancti: cuz subdit ter kyriel. contra triplicē miseriam: ignorantie: culpe et pene: vel ad significandum q omēs persone sunt in seinuicem. 3ª autē pars commemorat celestē gloriā ad quem tendimº post p̄ntē vitā et miseriam dicendo. Gl'a in excelsis deo. q̄ cantatur in festis: in quibus ꝯmemorat celestis gloria. intermittit autem in officijs luctuosis q̄ ad ꝯmemorationem mi'ie ptinēt. 4ª autem pars ꝯtinet orationē quam sacerdos ꝓ populo fac: vt digni habeant tantis mysteriis: 2ª autem p̄mittit instructio fidelis populi: quia hoc sacramentū est mystᵐ fidei: vt. s̄. hitum est: q̄ etiam instructio dispositiue q̄dē fit per doctrinā ꝓphetaꝝ ⁊ apostoloꝝ q̄ in ecclesia legitur per lectores ⁊ subdiacones. Post quaz lectionem cantatur a choro graduale: qd significat ꝓfectum vite: ⁊ all'a qd significat spūalem exultationem: vl' tractus in officijs luctuosis: qui significat spūalē gēitū: h cm ꝯseq debēt qui populo ex predicta doctrina: perfecte autem ppl's instruit per doctrinā xp̄i in euangelio ꝯtentā que a sūmis ministris legit. s. a diacōibº: ⁊ qꝛ xp̄o credimus tanq̄ diue veritati: ſm illud Jo. 8. Si veritatē dico vos q̄re non creditis michi: lecto euāgelio simbolum fidei cantatur: i q̄ ppl's ostendit se per fidem xp̄i doctrine assentire. Cantatur autez hº symbolum in festis: de quibus fit aliqua mentio in symbolo: sicut i festis xp̄i ⁊ beate ꝟgis ⁊ alijs huiusmodi. Sic igitur populo p̄parato ⁊ instructo ꝯn̄r acceditur ad celebrationem mysterij: quod qui dē ei offertur vt sacrificium: ⁊ ꝯsecratur ⁊ sumit vt sacr̄m. pº pagit oblatio. 2º ꝯsecratio māe oblate. 3º. eiu sdē pceptio. ¶ Circa oblationem ꝓo duo agunt. s. laus ppl'i in cantu offertorij: p qd signat leticia offerentiū: ⁊ rō sacerdotis q̄ petit vt oblatio populi sit deo accepta: vnde ⁊. 1. Paralip. 29. dixit dd. Ego in simplicitate cōdis mei letus obtuli vniuersa hec: ⁊ ppl'z tuum qui hic repertus est vidi cū ingenti gaudio tibi offerre dona: ⁊ postea orat dicens. Domine deus custodi hanc voluntatem. Deinde circa ꝯsecrationem q̄ supnaturali ꝟtute agitur. pº excitat ppl's ad deuotionem in prefatione: vnd et monet sursum cor habere ad dominū: ⁊ ideo finita prefatione populus deuote laudat deitatez xp̄i cum angelis dicens. Sanctus ⁊c. ⁊ humanitatē cū pueris dicens. Benedictus q̄ venit: deinde sacerdos secreto commemorat. pͥmo quidem pro quibus hoc sacrificium offertur. s. pro vniuersali ecclesia: pro his qui in sublimitate sunt cōstituti. 1. Tim̄. 2º. Et specialiter quosdam qui offerunt vel pro quibus offertur. 2º commemorat san/

ctos quorum patrocinia implorat pro predictis cum dicit. Communicantes et memoriam venerantes etc. Petitionem concludit cum dicit: vt hec oblatio pro quibus offertur salutaris. Deinde accedit ad ipsam consecrationem: in qua primo petit consecrationis effectum: cum dic. Quam oblationem tu deus etc. 2° consecrationem pagit: cum dicit qui pridie etc. 3° excusat presumptionem per obedientiam et mandatum christi: cum dicit. Et memores. 4° petit hoc sacrificium peractum esse deo acceptum: cum dicit supra que propicio. 5° petit huius sacrificij et sacramenti effectum. Primo quidem quantum ad ipsos sumentes: cum dic. Supplices te rogamus. Secundo quantum ad mortuos qui iam sumere non possunt: cum dicit. Memento etiam domine etc. 3° spaliter quantum ad ipsos sacerdotes offerentes cum dicit. Nobis quoque peccatoribus etc. Deinde agitur de perfectione sacramenti: et primo preparatur populus ad percipiendum. Primo quidem per orationem communem totius populi: que est oratio dominica et priuata: quam spaliter sacerdos pro populo offert cum dicit. Libera nos quesumus domine etc. 2° preparatur populus per pacem que datur dicendo. Agnus dei. est enim hoc sacramentum vnitatis et pacis: vt supra dictum est. In missis tamen defunctorum in quibus sacrificium offertur non pro pace presenti: sed pro requie mortuorum pax intermittitur. Deinde sequitur perceptio sacramenti primo percipiente sacerdote: et postmodum alijs dante: quia vt Dio. dt. 3. c. ecc. hierar. Ille qui alijs diuina tradit primo debet ipse particeps esse. Ultimo autem tota misse celebratio in gratiarum actione terminatur: populo exultante pro sumptione mysterij: quod signat cantus post communionem a sacerdote per orationes gratias offerente: sicut et christus celebrata cena cum discipulis hymnum dixit: vt dr Mat. 26.

Ad primum ergo dicendum quod consecrato solis verbis christi conficitur alia vero necesse est addere ad preparationem populi sumentis: sicut dictum est. Ad pm

Ad 2m dicendum: quod sicut dicitur Jo. vlti. Multa sunt a domino facta vel dicta que euangeliste non scripserunt: inter que fuit hoc: quod dominus in cena oculos leuauit in celum: quod tamen ecclesia ex traditione apostolorum habuit. Rationabile enim videtur vt qui in suscitatione Lazari: vt habetur. io. ii. et in oratione quam pro discipulis fecit. Jo. 17. oculos leuauit ad patrem: in huius sacramenti institutione multomagis hoc fecerit tanquam in re potiori. Quod autem dicitur. Manducate et comedite: non differt quantum ad sensum: nec multum refert quid dr: presertim cum illa verba non sint de forma: vt supra dictum est. Quod autem additur omnes: intelligitur in verbis euangelij: licet non exprimatur: quia ipse dixerat Jo. 6 Nisi manducaueritis carnem filij hominis: non habebitis vitam in vobis. Ad 2m

Ad 3m dicendum: quod eucharistia est sacramentum totius ecclesiastice vnitatis: et ideo spaliter in hoc sacramento magis quam in alijs debet fieri mentio de omnibus que pertinent ad salutem totius ecclesie. ad 3m.

Ad 4m dicendum: quod instructio fidei est duplex: vna que fit nouiter imbuendis. s. cathecuminis: et talis instructio fit per baptismum. alia autem instructio: qua instruitur fidelis populus qui communicat huic mysterio: et talis instructio fit in hoc sacramento: et tamen ab hac instructione non repelluntur etiam cathecumini et infideles. Unde dicitur de conse. di. i. Episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam et audire verbum dei: si ad 4m.

ue gentilem siue hereticū siue iudeum vsq ad missam cathecuminorum in q̄ ptinet instructio fidei.

ad 5m. ¶ Ad 5m dōm: q in hoc sacramēto q̄to τ maior deuotio requiritur q̄ in alijs sacramētis: pp hoc q in hoc sacramento totus xp̄s continet: τ etiam cōmunior: q2 i hoc sacro requirit deuotio toti⁹ pp̄li. ¶ Ad

ad 6m. 6m dicendū: q in hoc sacramento sicut dcm̄ est tangunt ea que pertinent ad totā ecclesiam: τ idō q̄dā dicuntur a choro q̄ pertinent ad populū: quoꝝ quedam chorus totaliter psequitur: que .s. toti pp̄lo inspirantur. Quedam vero populus psequitur sacerdote inchoante qui personā dei gerit: in signū q talia peruenerunt ad populum ex reuelatiōe diuina: sicut fides τ gloria celestis. Et ideo sacerdos inchoat symbolum fidei. Gloria i excelsis deo. Quedam vero dicūtur per ministros: sicut de doctrina veteris τ noui testamenti in signum q p ministros a deo missos est doctrina hec populis nunciata. Quedam vero sacerdos solus psequitur; que scʒ ad pp̄um officium sacerdotis pertinent: vt scʒ dona τ preces offerat p populo: sicut dicit Heb. 5. In his tn̄ q̄dam dicit publice .s. que pertinēt et ad sacerdotem τ ad populum: sicut sunt orationes cōes. Quedaʒ vero pertinēt ad solum sacerdotē sicut oblatio τ psecratio: τ ideo q̄ circa hec sunt dicenda occulte a sacerdote dicunt. In vtrisq tamen excitat intentionem populi dicēdo Dominus vobiscū: τ expectat assensum dicentium. amen. Et idō etiam in his que secrete dicuntur publice p̄mittit. Dn̄s vobiscum: τ subiungit. Per omnia secula sclo rum. Uel secrete aliq̄ sacerdos dt in signū q c̄c xp̄i passionē discipuli non nisi occulte pfitebant xp̄m.

ad 7m. ¶ Ad 7m dōm: q efficatia v̄boꝝ sacralium impediri potest p itentionē sacerdotis: nec tamen est incōueniens q a deo petamus id q̄d certissime scimus ip̄m facturū: sicut xp̄s Jo. 17. Petijt suam clarificationem: non tn̄ videtur ibi sacerdos orare vt psecratio impleatur: sed vt nobis fiat fructuosa. Unde signanter dt. vt nobis corpus et sanguis fiat. Et hoc significant v̄ba: que p̄mittit dicens. Hanc oblationē facere digneris benedictam s̄m Aug. i. Per quā benedicimur .s. per gratiā. ascriptam. i. per quam i celo ascribimur ratam .s. per quaʒ in sanctis xp̄i cēseamur rationabilem. i. per quam a bestiali sensu exuamur: acceptabilem idest per quam vt qui nobʒ ipsis displicemus: per hanc acceptabiles vnico filio simus. ¶ Ad

8m dōm: q licet hoc sacramentuʒ ex seipso p̄feratur omnibus antiquis sacrificijs: tamē sacrificia antiquoꝝ fuerunt deo acceptissima: ex eoꝝ deuotione. Petit ergo sacerdos: vt sic hoc sacrificium acceptetur deo ex deuotione offerentium sicut illa accepta fuerunt deo. ad 8m.

¶ Ad 9m dōm: q sacerdos nō petit: videlʒ q species sacramentales deferantur in celum: neq corpus veꝝ quod ibi esse non desinit: sed petit hoc p corpore mystico: quod scʒ in hoc sacramento signatur: vt scʒ orationes τ populi τ sacerdotis angelus assistens diuinis mysterijs deo representet. s̄m illō apoc. 8. Ascendit fumus incensorum de oblationibus sanctoꝝ de manu angeli. Sublime autem altare dei dicitur vel ō ipsa ecclesia triumphante in quam transferri petimus. Uel deus cuius participationem petimus. De hoc em̄ altari dicitur Exo. 20. Non ascendes ad altare meum per gradus: idest in trinitate gradus non facies. Uel per angelum intelligitur ipse xp̄s qui est magni consilij angelus: qui corpus suum mysticuʒ ad 9m.

instituit deo patri piungi et eccle sie triumphanti: et pter hoc eti/ am missa nominatur: quia per an/ gelum sacerdos preces ad deum mittit: sicut apostolus per sacer= dotem: vel quia xps est hostia nob missa a deo: vnde et i fine misse dia conus in festiuis diebus popu// lum licentiat dicens. Ite mis= sa est. s. hostia ad deum per ange= lum: vt sit deo accepta.

¶ Utrum ea que in celebratione hu ius sacri aguntur sint incouenien tia. Ar. v.

primum Ad quintu sic pceditur. Uidetur q ea que in celebratioe huius sacri agunt non sint couen= entia. Hoc em sacramentu ad no= num testm ptinet: vt ex forma ipsi us appet: in nouo aute testo non sunt obseruande cerimonie ve. test. ad quas pertinebat q sacerdos et ministri aqua lauabantur quado accedebant ad offerendum. Legit enim Exo. 29. Lauabant aaron et filij eius manus suas ac pedes qn ingressuri sunt ad altare: non est g couenien q sacerdos lauet man⁹
2m, suas inter missarum solemnia. ¶ P. ibidem dominus mandauit q sa/ cerdos adoleret incensum suaue fragrans super altare: quod erat ante ppiciatorium: quod etiam p tinebat ad cerimonias ve. testa: i couenienter ergo i missa sacerdos
3m, thurificatione vtitur. ¶ P. ea que in sacramentis ecclesie aguntur n sunt iteranda: inconuenienter igr sacerdos multotiens iterat cruce signationes super hoc sacramentu.
4m ¶ P. apostolus dt Heb. 7. sine vl la contradictione quod min⁹ est a maiori benedicitur: sed christus q est in hoc sacramento post psecra= tionem est multo maior sacerdote: inconuenienter igr sacerdos post consecrationem benedicit hoc sa/
5m, cramentum cruce signando. ¶ P. in sacramento ecclesie nichil debz fieri quod ridiculosum videatur. Uidetur autem ridiculosum gesti culationes facere ad quas pertie re videtur q sacerdos quandoq brachia extendit: man⁹ iungit. di= gitos pplicat: et seipsum inclinat: ergo hoc non debet fieri in hoc sa cramento. ¶ P. ridiculosum etiaz 6m videt q sacerdos multotiens se ad populu ptit multotiens etia pplz salutat: g no dnt hec fieri in cele= brac h⁹ sacramenti. ¶ P. aplo. 1. 7m Corin. 1. p incouenienti hz q xps diuisus sit: sed post psecrationem xps est in hoc sacramento: icouen enter g hostia frangit a sacerdote ¶ P. ea que in h⁹ sacro agunt pas 8m sionem xpi representant: sz in pas/ sione xpi corpus fuit diuisum i lo cis quinq vulnerum. ergo corpus xpi in quinque partes frangi de// beret magis q in tres. ¶ P. totu 9m, corpus xpi in hoc sacramento se= orsum consecratur a sanguine in= conuenienter ergo vna pars eius sanguini miscetur. ¶ P. sicut cor= 10m, pus christi proponitur in hoc sa= cramento vt cibus: ita et sanguis xpi vt potus: sed sumptioni copo ris xpi non adiungitur in celebra tione misse alius corporalis cib⁹: inconuenienter igitur sacerdos post sumptionem sanguinis xpi vinum non consecratum sumit.
¶ Preterea veritas debet respo 11m dere figure: sed de agno paschali qui fuit figura huius sacramenti mandatur q no remaneret ex eo qc q vsq mane: inconueieter igitur hostie consecrate reseruantur: et non statim sumuntur. ¶ Preter= 12m, ea sacerdos pluralr loquitur au= dientibus: puta cum dicit. Domi nus vobiscum: et Gratias agam⁹: sed incoueniens videt pluraliter loqui vni soli: et maxime minori: g inconueniés videtur: q sacerdos vno tantum ministro presente ce/ lebret missam. Sic igitur videt q

inconuenienter aliqua aguntur in celebratione hui⁹ sacri.

I oppm **Sz in cōtrarium** est ecclesie cōsuetudo que errare non potest: vt pote spūssancto instructa.

Rñō. pncip. **Rñdeo** dicendū: q sicut supra dictum est: in sacramentis dupliciter aliquid significatur. s. verbis et factis ad hoc q sit perfectior significatio. Significantur autem verbis in celebratione huius sacramenti quedam ptinentia ad passionem christi: que representatur in hoc sacramento: vel etiam ad corpus mysticum: qd significatur in hoc sacramento. Et quedam pertinentia ad vsum huius sacramenti: que debent esse cum deuotione et reuerentia. Et ideo in celebratione huius mysterij quedam aguntur ad representandam passionem christi: vel etiam dispositionem corporis mystici et quedam aguntur pertinentia ad deuotionem et reuerentiam huius sacramenti.

Ad pm **Ad primum** ergo dicēdū q ablutio manuum fit in celebratione propter misse reuerentiam huius sacramēti: et hoc dupliciter. Primo quidē quia aliqua preciosa tractare non consueuimus nisi manibus ablutis: vnde indecens videtur q ad tantum sacramentum aliquis accedat manibus etiam corporaliter iniquitatis. Secūdo propter significationem: quia vt Dioñ. dicit. 3. c. ecc. hierar. Extremitatum ablutio significat emundationem etiam a minimis peccatis secundum illud Jo. 13. Qui lotus est non indiget nisi vt pedes lauet: et talis emundatio requiritur ab eo qui accidit ad hoc sacramentum quod etiam significatur per confessionem que fit ante introitum misse. Et hoc idē significabat ablutio sacerdotum in veteri lege vt ibidem. Dioñ. di. nec tamen ecclesia hoc seruat tanq̄ cerimoniale veteris legis preceptum: sed quasi ab ecclesia institutum: sicut quoddam secundū se conueniens: et ideo non eodem mō obseruatur sicut tunc. Pretermittitur enim pedum ablutio: et seruatur ablutio manuum: que potest fieri magis in promptu: et que magis sufficit ad significandam perfectam mundationem: cum enim manus sit organum organorum: vt dicitur. 3º. de anima. Opera attribuuntur manibus: vñ in ps. dr Leuabo inter innocētes man⁹ meas. ¶ Ad 2m dōm: q etiam thurificatione nō vtimur quasi cerimoniali pcepto legis: sed sicut ecclesie statuto. Unde non eodem modo vtimur sicut in lege vete. erat statutum. Pertīet autem ad duo. Primo quidem ad reuerentiam huius sacramenti: vt. s. per bonum odorem depellatur siquid corporaliter et praui odoris in loco fuerit: quod posset prouocare horrorem. Secundo pertinet ad representandum effectum gratie: q̄ sicut bono odore xp̄s plenus fuit. Sm illud Geñ. 27. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni: et a christo deriuatur ad fideles officio ministrorū. secundū illud. 2. Cor. 2. Odorem notitie sue spargit per nos in omni loco: et ideo vndiq thurificato altari: per quod xp̄s designatur: thurificantur omnes per ordinem. ¶ Ad 3m dōm: q sacerdos in celebratione misse vtitur cruce signatione ad exprimendam passionem christi: que ad crucem est determinata. Est autem passio christi quibusdam quasi gradibus peracta. nam primo fuit christi traditio que facta est a iuda et a iudeis quod significat trina cruce signatio super illa vba. Hec dona: hec munera: hec sancta sacrificia illibata. Secundo fuit xp̄i venditio: est autem vendit⁹ sacerdotib⁹ scri

Ad 2m

Ad 3m

dis et phariseis: ad quod signandum fit iterum trina cruce signatio super illa verba. benedictam: ascriptam: ratam. Vel ad ostendendum precium venditionis triginta denariorum. additur autem et duplex super illa verba: vt nobis corpus et sanguis etc. ad designandum personam iude venditoris et christi venditi. 3° autem fuit presignatio passionis christi facta in cena: ad quod designandum fiunt. 3° due cruces vna in consecratione corporis. alia in consecratione sanguinis. vbi vtrobique dicitur: benedixit. 4° autem fuit ipsa passio christi: vnde ad representandum quinque plagas christi fit. 4° quintuplex cruce signatio super illa verba: hostiam puram: hostiam sanctam: hostiam immaculatam: panem sanctum vite eterne: et calicem salutaris perpetue. 5° representatur extensio corporis et effusio sanguinis: et fructus passionis per trinam signationem que fit super illis verbis. Corpus et sanguinem sumpserimus: omni benedictione etc. 6° representatur triplex oratio quam fecit in cruce. vnam pro persecutoribus: cum dixit. Pater ignosce illis. secundam pro liberatione a morte: cum dixit. Deus deus meus vt quid dereliquisti me. 3a pertinet ad adeptionem glorie cum dixit. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. et ad hoc significandum fit trina cruce signatio super illa verba. Sanctificas: viuificas: benedicis etc. 7° representantur tres hore quibus pependit in cruce. scilicet a sexta vsque ad horam nonam: et ad hoc significandum fit iterum trina cruce signatio ad illa verba. Per ipsum et cum ipso et in ipso. 8° autem representatur separatio anime a corpore per duas cruces subsequenter extra calicem factas. 9° autem representatur resurrectio tertia die facta per tres cruces que fiunt ad illa verba. Pax domini sit semper vobiscum. ¶ Potest autem breuius dici quod consecratio huius sacramenti et acceptatio huius sacrificij et fructus ipsius procedit ex virtute crucis christi: et ideo vbicunque fit mentio de aliquo horum sacerdos cruce signatione vtitur. ¶ Ad 4m dicendum quod sacerdos post consecrationem non vtitur cruce signatione ad benedicendum et consecrandum: sed solum ad commemorandum virtutem crucis et modum passionis christi: vt ex dictis patet. ad 4m.

¶ Ad 5m dicendum quod ea que sacerdos in missa facit non sunt ridiculose gesticulationes. Fiunt enim ad aliquid representandum. Quod enim sacerdos brachia extendit post consecrationem significat extensionem brachiorum christi in cruce. leuat etiam manus orando ad designandum quod oratio eius dirigitur pro populo ad deum secundum illud Tren. 3. Leuemus corda nostra cum manibus ad deum in celum. et Exo. 17. dicitur. Quod cum leuaret moyses manum vincebat israel. Quod autem manus interdum iungit et inclinat suppliciter et humiliter orans designat humilitatem et obedientiam christi ex qua passus est. Digitos autem iungit post consecrationem. scilicet pollicem cum indice quibus corpus christi consecratum tetigerat. Hoc fit vt si qua particula digitis adheserit non dispergatur: quod pertinet ad reuerentiam huius sacramenti. ad 5m.

¶ Ad 6m dicendum quod quinquies se sacerdos vertit ad populum: ad significandum quod dominus die resurrectionis quinquies se manifestauit vt supra dictum est: in tractatu de resurrectione christi. Salutat autem septies populum. scilicet quinque vicibus quibus se conuertit ad populum et bis quando se non conuertit. scilicet cum ante prefationem dicit. Dominus vobiscum: et cum dicit. Pax domini sit semper vobiscum. ad designandum septiformem gra ad 6m.

tiā spiritussancti. Episcopus autem celebrans in festis i prima salutatione dicit. Pax vobis. quod post resurrectionem discipulis dixit dominus: cuius personam repsentat precipue episcopus. ¶ Ad 7m dicēdum: q fractio hostie tria significat. Primo scilz ipsam diuisionem corporis que facta est i passione. 2° distin. corporis mystici sm diuersos status. 3° distributionem gratiarum pcedentiū ex passione christi. vt Diony. dic. 3. c. eccl. hier. vnde talis fractio non iducit diuisionem xpi. ¶ Ad 8m dicendū: q sicut Sergius papa dicit. et habetur de conse. di. 2. Triforme est corpus domini. ps oblata in calice missa corp9 xpi: qd iaz resurrexit: mōstrat scz ipsum xpz et beatam virginem: vel si aliqui sancti cum corporibus iam sunt in gloria: pars comesta ambulantis adhuc super terram: quia scilz viuentes in terra sacramento vniuntur et passionibus conterūtur: sicut panis comestus conterif dētibus. pars in altari vsq3 ad finem misse remanens est corpus xpi in sepulchro: quia vsq3 in finem seculi corpora mortuo3 sanctorum in sepulchris erunt: quo3 tñ anime sunt vel in purgatorio vel in celo. Hic tamen ritus non seruatur modo: vt. s. vna pars seruetur vsq3 in finē misse propter periculum. manet tamen eadem signatio partiū: quam quidam metrice expresserūt dicentes. Hostia diuiditur in partes. tincta beatos Plene sicca notat viuos. seruata sepultos. Quidam tamen dicunt: q pars in calicem missa: significat eos qui viuūt in hoc mundo: pars autem extra calicem suata significat plene beatos. s. q̄tum ad animam et corp9: pars autem comesta signat ceteros ¶ Ad 9m dicendū: q per calicem duo possunt significari.

Uno modo ipsa passio que repñta

tur in hoc sacramento et sm hoc p partē in calicem missam significatur illi q adhuc sunt pticipes passionum xpi. Alio modo potest significari fruitio beata: que etiam in hoc sacramento prefiguratur: et iō illi quo3 corpora iā sunt in plena beatitudine signantur p partē in calicem missam. Et est notādū q pars in calicē missa non d3 populo dari in supplementū cōmunionis: quia panem intinctum nō porrexit xps nisi iude pditori.

¶ Ad 10m dōm: q vinum ratiōe sue humiditatis est ablutiuum: et ideo sumitur post susceptionē huius sacramenti ad abluendu3 os: ne alique reliquie remaneant. qd pertinet ad reuerentiam sacramēti. Unde extra de celebratiōe missarum. c. ex parte. Sacerdos vino os perfundere debet: postq̄ totū percepit eucharistie sacramentū: nisi cum eodem die aliam missam debuerit celebrare: ne si forte vinu3 perfusionis acciperet celebrationem aliam impediret: et eade3 ratione perfundit vino digitos: quibus corpus christi tetigerat.

¶ Ad 11m dicendū: q veritas q̄m ad aliquid respondere debet figure: quia. s. non d3 pars hostie consecrate: de qua et ministri vel etiā populus communicat. in crastinū reseruari. Unde vt habetur d ɔs. di. 2. Clemens papa statuit q tāta holocausta in altari offerātur: quanta populo sufficere debēt: q si remanserint. in crastinum nō reseruentur: sed cum timore et tremore clericorum diligentis consumanf: quia tamen hoc sacramentum quotidie sumendum est: non autem agnus paschalis quotidie sumebatur iō d3 alias hostias cō secratas pro infirmis conseruare. Unde in eadem di. legif. Presbyter eucharistiam semp habeat paratam: vt quando quis infirmat9 fuerit statim eum communicet ne

ad 12m. sine communione moriatur. ¶ Ad 12m dicendum: quod in solenni celebratione misse plures debent adesse. Unde Sother papa dicit ut habetur de cons. di. I. Hoc quoque statutum est ut nullus presbyterorum missarum solennia celebrare presumat nisi duobus presentibus sibique respondentibus ipse. 3o habeatur: quia cum pluraliter ab eo dr. Dominus vobiscum. et illud in secretis. Orate pro me apertissime convenit ut ipsius respondeatur salutationi: unde et ad maiorem solennitatem ibidem statim legitur: quod eps cum pluribus missarum solennia peragat. In missis tamen priuatis sufficit unum habere ministrum: qui gerit personam totius populi catholici: ex cuius persona sacerdoti pluraliter respondet.

¶ Utrum possit sufficienter occurri defectibus qui in celebratione occurrunt. Art. vj.

primus AD sextum sic proceditur. Videtur quod non possit sufficienter occurri defectibus: qui circa celebrationem huius sacramenti occurrunt statuta ecclesie obseruando. Contingit enim quandoque quod sacerdos ante consecrationem vel post moritur vel alienatur: vel aliqua alia infirmitate impeditur: ne sacramentum sumere possit: et missam perficere: ergo videtur quod non impleri possit statutum ecclesie: quo precipitur quod sacerdos consecrans suo sacrificio

2m. communicet. ¶ Praeterea. contingit quandoque quod sacerdos ante consecrationem vel post recolit se aliquid comedisse vel bibisse: vel etiam alicui peccato mortali subiacere vel etiam excommunicationi: cuius prius memoriam non habebat: necesse est ergo quod ille qui est in tali articulo constitutus peccet mortaliter contra statutum ecclesie faciens siue sumat siue non sumat.

3m. ¶ Praeterea. contingit quandoque quod in calicem musca vel aranea vel aliquod animal venenosum cadit post consecrationem: vel etiam cognoscit sacerdos calici venenum esse immissum ab aliquo maliuolo causa occidendi ipsum: in quo casu si sumat videtur mortaliter peccare se occidendo vel deum tentando: similiter si non sumat peccat contra statutum ecclesie faciens. quod videtur esse perplexus et subiectus necessitati peccandi quod est inconueniens. ¶ Praeterea. contingit

4m quandoque quod per negligentiam ministri aut aqua non ponitur in calice aut etiam nec vinum: et hoc sacerdos aduertit: quod in hoc etiam casu videtur esse perplexus: siue sumat corpus: siue sanguinem: quasi imperfectum faciens sacrificium: siue non sumat nec corpus nec sanguinem. ¶ Praeterea. con

5m. tingit quandoque quod sacerdos non recolit se dixisse verba consecrationis: vel etiam alia que in celebratione huius sacramenti dicuntur videtur quod peccare in hoc casu siue reiteret verba super eandem materiam: quam forte iam dixit: siue utatur pane et vino non consecratis quasi consecratis.

6m ¶ Praeterea. contingit quandoque propter frigus: quod sacerdoti dilabitur hostia in calicem: siue ante fractionem siue post in hoc casu ergo non poterit sacerdos implere ritum ecclesie: vel de ipsa fractione: vel etiam quod sola tertia pars mittatur in calicem.

7m ¶ Praeterea. contingit quandoque: quod per negligentiam sacerdotis sanguis christi effunditur: vel etiam quod sacerdos sacramentum sumptum vomit: aut quod etiam hostie consecrate tam diu conseruentur quod putrefiant: vel etiam a muribus corrodantur: vel etiam qualitercunque perdantur in quibus casibus non videtur posse huic sacramento debita reuerentia exhiberi secundum ecclesie statuta: non videtur ergo quod his defectibus seu periculis occurri possit saluis ecclesie statutis.

Sed contra est quod sicut deus: ita ecclesia non precipit aliquid impossibile. in opp^m

Ad pñcip. **Respondeo** dicendum quod periculis seu defectibus circa hoc sacramentum contingentibus dupliciter pōt occurri. Uno mō preueniendo: ne.s.periculum accidat. Aliomō subsequendo: vt .s.id qđ accidit emendet: vel adhibendo remedium: vel saltem ꝑ penitentiā eius qui negligēter egit circa hoc sacramentum.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicendum quod si sacerdos morte aut infirmitate graui occupet ante consecrationem corporis aut sanguinis dñi: non oportet vt per aliū suppleatur. Si vero incepta ꝯsecratiōe hoc acciderit: puta cō secrato corpore ante ꝯsecrationem sanguinis: vel etiam ꝯsecrato vtroque debet misse celebritas per aliū expleri. Unñ vt hr̄ i decre. 7. q. 1. c. nihil. I tolletano ꝯcilio legit. Censuimus conuenire vbi cū a sacerdotibus tpe missarum mysteria sacra consecrent: si egritudinis accidit cuiuslibet euentus: quo ceptū nequeat explere mysterium. sit liberum epō vel presbytero alteri consecrationem exequi incepti officij. Non enim aliud competit ad supplemētū initiatis mysterijs: quam aut incipientis aut subsequentis benedictiōe completa sacerdotis: qꝛ nec perfecta videri pñt nisi perfecto ordine compleantur. Cū.n. sumus oēs vnum in xp̄o: nihil cō trarium diuersitas ꝑsonarum format vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repñtat: ne tamen qđ vere languoris causa ꝯsulitur in presumptionis pernitiem conuertat nullus absque patenti prouētu molestie minister vel sacerdos cum ceperit imperfecta officia presumat oīo relinquere: si quis hoc temerarie ꝑsumpserit excōicatiōis sniam sustinebit.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum: quod vbi difficultas occurrit semper est accipiendum illud quod habet minus de periculo. Maxime autem periculosum circa hoc sacramentum est quod est contra perfectionem huius sacramenti: qꝛ hoc est immane sacrilegium: minus autem est illud quod pertinet ad qualitatē sumētis: et idō si sacerdos post ꝯsecrationem inceptā recordet se aliqđ comedisse: vel bibisse: nihilominus debet perficere sacrificiū et sumere sacrum. Similiter si recordetur se peccatū aliquod commisisse: debet penitet cum proposito ꝯfitendi et satisfaciendi: et sic nō indigne. sed fructuose se sumere sacramentū. Et eadē ratio est si se meminerit excōicatiōi cuicunque subiacere debet.n. assumere propositū humiliter absolutionem petendi: et sic per inuisibilem pontificem xp̄m absolutionem cōsequetur quantum ad hunc actum quod peragat diuina mysteria. Si vero ante consecrationem alicuius predictorum sit memor: tutius reputarem maxime in casu mādūcatiōis et excommunicationis: quod missam iceptam desereret: nisi graue scandalum timeretur.

¶ Ad 3ᵐ dicendum quod si musca vel aranea in calicē añ consecrationem ceciderit: aut etiā venenum deprehēderit esse immissum debet effundi: et abluto calice denuo aliud vinum poni ꝯsecrandum. Si vero aliquid horum post cō secrationē acciderit debet animal caute capi et diligēter lauari et cō buri: et ablutio cum cineribus in sacrarium mitti. Si vero ibi venenum adesse deprehenderit immissum nullo modo debet sumere nec alij dare: ne calix vite vertatur in mortem: sed debet diligenter i aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquijs conseruari: et ne sacramētū remaneat imperfectum debet aliud vinum apponere in calicē denuo resumere a consecratione sanguinis et sacrificium perficere. Ad 3ᵐ

¶ Ad 4ᵐ dicendum: quod si sacerdos ante consecrationē sanguinis et post consecrationem corporis percipiat ad 4ᵐ

aut vinum aut aq̄ nō eē in calicē: dʒ statiʒ apponere ꝛ ꝯsecrare. Si vero post consecrationis ꝟba hoc ꝑcepit ꝙ aqua desit: dʒ nihilominus ꝓcedere: qꝛ impō aque: vt. s̄. dictuʒ est: non est de necessitate sacramenti. Dʒ tamē puniri ille ex cuiꝰ negligentia hoc ꝯtingit. nullo aūt mō dʒ aqua vino iam consecrato misceri: qꝛ sequeret corrupᵒ sacri ꝓ aliqua parte: vt. s̄. dcm̄ ē. Si vero ꝑcipiat post verba ꝯsecrationis: ꝙ vinū non fuerit situʒ in calice: si qdē hᵒ ꝑcipiat aū sumptiones corꝭ dʒ ꝺposita aq̄ si ibi fuerit imponere vinū cū aq̄: ꝛ resumere a ꝟbis ꝯsecratiōis sanguinis. Si vero hoc percepit post sūptionem corꝑis aliā hostiā apponere dʒ iterū ꝯsecrandā sil' cū sanguine: qꝛ ideo dico: qꝛ si dixerit sola verba cōsecrationis sanguinis: non seruaretur debitꝰ ordo consecrandi: ꝛ sic dicitur in predicto. c. Tolletani cōcilij. perfecta videri non pn̄t sacrificia nisi perfectō ordine compleantur. Si vero inciperet a consecratione sanguinis: et repeteret omnia verba ꝯn̄a: nō cōpeteret nisi adesset hostia cōsecrata: cu in ꝟbis illis occurrant quedam dicenda ꝛ fienda: non solum circa sanguinē: sʒ etiaʒ circa corpꝰ et debet in fine sumere hostiā iterum consecratam ꝛ sanguinem: ñ obstante etiam si prius sumpserit aquam que erat in calice: quia preceptuʒ de perfectione sacramenti maioris ē ponderis q̄ preceptuʒ ꝙ hoc sacr̄m a ieiunis sumatur: vt . s̄. di tū est.

Ad 5m ¶ Ad 5m dōm: ꝙ lʒ sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorum que dicere debuit: non tū dʒ ex hoc mēte perturbari non . n. qui multa dicit recolit omniuʒ que dixerit: nisi forte aliquid in dicendo apprehenderit sub ratione iam dicti: sic en̄im aliquod efficit memorabile. Unde si aliquis attēte cogitet illud quod dicit: non tamen cogitet se dicere illud qd̄ habet minus de pericule: nō multuʒ recolit postea se dixisse. Sic enim fit aliquid obiectum memorie inq̄tum accipitur sub ratione preteriti: sic dr̄ in li. de memoria. Si tamen sacerdoti probabiliter cōstet se aliqua omisisse: si quidem nō sūt de necessitate sacramenti hꝰ: ñ estimo ꝙ ꝓpter hoc debeat resumē īmutando ordinem sacrificij: sʒ dʒ vlterius procedere. Si vero certificetur se omisisse aliquid eoꝝ que sunt de necessitate sacri. s. formam consecrationis: cū forma cōsecrationis sit de necessitate sacramenti: sicut ꝛ mā idē vr̄ faciendum qd̄ dcm̄ ē in defectū mãe: vt. s. resumatur a forma consecratiōis: ꝛ c̄. per ordinē reiterētur: ne mutetur ordo sacrificij.

¶ Ad 6m dōm: ꝙ fractio hostie consecrate: et ꝙ pars vna sola mittitur in calicem respicit corpus mysticum: sicut admixtio aque significat populum: non ideo horum pretermissio facit imperfectionem sacrificij vt propter hoc sit necesse aliquid reiterar circa celebrationem huius sacramēti. Ad 6m

¶ Ad 7m dōm: ꝙ sicut legitur de cōse. di. 2. ex ꝺcreto. Pij pa. Si per negligentiam aliquid stillauerit de sanguine in tabula: que terre adheret lingua lambetur: ꝛ tabula radetur. Si vero non fuerit tabula: terra radetur: ꝛ igni comburetur: ꝛ cinis inter altare condetur: ꝛ sacerdos. 40. dies peniteat. Si autem super altare stillauerit calix sorbeat minister stillaʒ ꝛ tribus diebus peniteat. Si super lintheū altaris ꝛ ad aliud stilla ꝑuenerit. 10. diebus peniteat: si vsq3 ad quartum. 20. diebus peniteat: ꝛ lintheamina q̄ stilla tangit: tribus vicibus lauet minister calice subtꝰ posito: ꝛ aq̄ ablutiōis sumatur: ꝛ iuxta altare recondar: posset etiaʒ sumi i potu a ministro nisi propter abhominationem di- ad 7m

mitteretur. Quidam autem vlterius ptem illaz lintheaum incidūt et comburunt: ꝛ cinerem in altari vel in sacrario reponunt. Subditur autem ibidem ex pniali Bede pſbyteri. Si quis per ebrietatē vl voracitatem euchām euomuerit. 40. dieb⁹. peniteat: clerici vel monachi seu diaconi vel presbyteri. 40. dieb⁹. eps. 90. si aūt infirmitatis causa vomuerit. 7. dieb⁹ peniteat. Et in eadē di. le gif ex ↄci. aurelianensi. Qui nō bn̄ custodierit sacrm̄. ꝛ mus vel aliquod aliō animal in ecclesia comederit. 40. dies peniteat. Qui autem perdiderit illud in ecclesia aut pars ei⁹ ceciderit: ꝛ non inuēta fuerit. 30. dies peniteat. Et eadem pnia vr dignus sacerdos: per cuius negligentiam hostie consecrate putrefiunt. Predictis autē diebus dʒ penitēs ieiunare: ꝛ a cōione cessare. Pēsatis tamen cōditionibus negocij ꝛ persone pōt minui vl addi ad penitentiam p̄dictam. Hoc tamen obseruandum est: qꝛ vbicūq; spēs integre inueniuntur sunt reuerenter obseruande: vel etiam sumende: quia manentibus speciebus manet ibi corp⁹ xp̄i: vt supra dictum est. Ea vero in quibus inueniūtur: si commode fieri potest sunt comburenda cinere in sacrario recondito: sicut de rasura tabule dictum est.

De sacro pn̄ie. Qō. lxxxiiij.

Consequēter ↄsidum est de sacro pnie. Circa qō pō ↄsidum est de ipsa pnia. 2o de effectu ipsius. 3o. de ptibus eius. 4o. de suscipientib⁹ hō sacramentū. 5o de ptāte ministrorum: que ad claues pertinet. 6o ō solemni ritu huius sacramenti.

Circa primum. 2. considerāda sunt. primo de penitentia hʒ ꝙ est sacramentū. 2o de penitētia secūdum ꝙ est virtus. Circa p̄mū queruntur. 10. primo vtrū pnia sit sacrm̄. 2o de ꝓpria materia eius. 3o de forma eius. 4o vtrū ipō manus requiratur ad hoc sacramentum. 5o vtrum hoc sacramentū sit de necessitate salutis. 6o de ordie eius ad alia sacramenta. 7o de institutiōe eius. 8o de duratiōe ei⁹. 9o de continuitate eius. 10o vtrū possit iterari.

Utrum penitentia sit sacramētum. Ar. 1.

Ad primuʒ sic pceditur. vr ꝙ penitētia nō sit sacramentū. 1m Gre. n dicit. vt hr̄ i de cre. 1. q. 1. c. multi. Sacramenta sūt bap⁹: chrisma: corpus ꝛ sanguis xp̄i q̄ ob id sacramenta dnr̄: qꝛ sub tegumento corporalium rerum diuina ꝟtus secretius operatur salutem: sed hoc non contigit in penitentia: qꝛ non adhibentur alique corporales res: sub quibus diuina virtus operatur salutem: ergo penitentia nō est sacrm̄. P̄. sacra ecclesie a ministris xp̄i exhibentur 2m. ſm illud. 1. Cor. 4. Sic nos existimet homo vt ministros xp̄i: ꝛ dispensatores ministeriorum dei: sed pnia non exhibet a ministris xp̄i sed interius a deo hominibus inspiratur: secundū illud Hiere. 31. Postq̄ conuertisti me egi pniaʒ ḡ vr ꝙ penitentia non sit sacramētum. P̄. in sacris de qbus. s. iaʒ 3m diximus: est aliquid qō est sacrm̄ tm̄: aliquid qō est res ꝛ sacrm̄: aliqd ꝟo quod est res tm̄: vt ex p̄missis pʒ: sʒ hō nō inuenit in pnia: ḡ pnia nō est sacramentum.

Sed contra est ꝙ sic bap⁹ adhibet ad purificādū a pcō. ita ꝛ pnia. Un̄ ꝛ Pe. dixit Simōi act. 8. Pniam age ab hac

nequitia tua sed bap⁹ ē sacrm: vt .s̄.dcm ē: ḡ ꝛ pari ratiōe pnia.

Rn̄. ꝑncip. Rn̄deo dōm: ꝙ sic Greg. dic in ca. s̄. dctō. Sacrm ē in aliq̄ celebratione cū res gesta ita fit: vt aliqd sigatiue accipiam⁹ qd scē accipiendū ē. Mātm est autē qd in pnia ita res gesta sit ꝙ aliqd scm sigñaᷓ tā ex pte pctōris penitentis q̄ȝ ex parte sacerdotis absoluentis. Naȝ peccator penitens per ea q̄ facit et dicit: ostendit cor suum a peccato recessisse: similiter etiam sacerdos per ea que agit et dicit circa penitentem: sigñat op⁹ dei remittentis pctā Unde manifestum est ꝙ penitentia q̄ in ecclesia agitur est sacramentum.

Ad pm Ad pmū ḡ dōm: ꝙ noīe corporalium reꝝ intelligūtur large ēt ipi exteriores actus sensibiles: qui ita se hñt i hoc sacro sicut aq̄ in bapᵒ: vt chrisma in ꝯfirmatione. Est aūt attendendum ꝙ i illis sacris in qb⁹ ꝯfertur excellens gratia q̄ supabūdat omnem facultatem humani actus: adhibetur aliqua corpalis mā exterius: sicut in bapᵒ vbi fit plena remissio pcōrum: ꝛ q̄tū ad culpā: et q̄tum ad penaȝ: ꝛ in ꝯfirmatione vbi datur plenitudo. s. s. ꝛ in extrema vnctione: vbi ꝯfertur perfecta sanitas spiritualis: q̄ prouenıunt ex v̄tute xpi: quasi ex quodam extrinseco pnᵒ. Un̄ si qui actus hūani sunt in talibus sacris nō sūt de essentia sacroꝝ. sȝ dispositiue se hñt ad sacrm. In illis aūt sacris q̄ hñt effectuȝ corrñdentem hūanis actibus ipsi actus humani sensibiles sunt loco materie: vt accidit in penitentia ꝛ matrimonio: sicut etiaȝ in medicinis corporalibus q̄dam sunt res exterius adhibite: sic emplastra et electuaria. Quedam vero sunt actus sanandoruȝ puta exercitationes quedā.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendū: ꝙ in sacramentis q̄ hñt corporalem mām oportet ꝙ illa materia adhibeatur a ministro ecclesie qui gerit ꝑsonam xpi in signum ꝙ excellentia virtutis in sacramēto operantis est a xpo in sacro autē pnie sicut dcm est: sunt actus humani ꝑ materia: qui proueniūt ex inspiratione interna. Un̄ mā exhibetur a ministro: sed a deo interi⁹ operante: sȝ ꝯplemētuȝ sacri exhibet minister dum penitentem absoluit.

¶ Ad 3m dōm ꝙ ēt in penitentia est aliquid qd est sacrm tm̄. s. actus exterius exercitus: tā per pctōrem penitentem: q̄ȝ ēt ꝑ sacerdotem absoluentem. Res aūt ꝛ sacrm est pnia interior peccatoris. Res aūt tm̄ ꝛ nō sacrȝ est remissio peccati: quoꝝ pm totum simul sūptum est cā scdi. Primū aūt ꝛ 2m sunt quodammō cā tertij. Ad 3m

¶ Utrū peccata sint propria mā huius sacramēti. Ar. ij.



D secundum sic ꝓceditur. vr̄ ꝙ peccata non sint ꝓpa materia huius sacramenti. Materia enim in alijs sacramētis per aliqua verba prolata sanctificatur. ꝛ sāctificata effectuȝ sacramenti operatur: peccata āt nō possunt sanctificari: eo ꝙ contrariantur effectui sacramenti. qui est gr̄a remittēs pcā: ḡ pcā ñ sūt materia propria huius sacramenti. pm

¶ p̄. Au. di. in lib. de penitētia. Nullus potest inchoare nouaȝ vitam nisi eum veteris vite peniteat sed ad vetustatem vite pertinent non soluȝ peccata: sed etiam penalitates presentis vite. nō ergo peccata sunt propria materia penitētie. 2m

¶ p̄. pctōꝝ qddam est origiale: qddam mortale: quoddā veniale: sȝ pnie sacrm nō ordinaᷓ ꝯ originale peccatū: qd tolliᷓ ꝑ bapm: nec ēt ꝯ veniale: qd tolliᷓ ꝑ tonsionem peccatoris. ꝛ ꝑ aquā bñdictā et alia hmōi: ḡ pctā non sunt propria materia penitentie. 3m

3 oppm **Sed cōtra est** q ap ls di. 2. Cori. 13. Nō egerunt penitentiā sup imunditia z fornicatione: z impudicitia quam gesserūt.

Rñō pn cipalit. **Respōdeo** dōm: q duplex est mā. s. prima z remota sicut statue prima materia est metallū: remota vero aqua. Dcm̄ est autem q prima materia hui⁹ sacri sunt actus penitentis: cuius materia sunt peccata: de q̄bus dolet: z q̄ ɔfitet: z p quibus satisfacit. Unde relinq̄tur q remota mā pnie sunt pcā: ñ acceptāda: sed detestāda z destruēda.

ad pm. **Ad primum** ergo dicēdū: q rō illa pcedit de prima mā sacri. ¶ Ad 2m ad 2m. dōm: q vetus z mortalis vita est obm penitentie non ratione pene. ad 3m. sed ratione culpe annexe. ¶ Ad 3m dōm: q pnia q̄dammodo est d quolz peccatoꝝ genere. non tamē eodemmō. Nā de peccato actuali mortali est penitentia ppe z principalr. Prope q̄dem quia ppe dicimur pēitere de his q̄ nostra voluntate cōmisimus. Principalit autem quia ad deletionem peccati mortalis hoc sacrm est principaliter institutū. De peccatis autez venialibus est q̄dē penitentia pro pe: inq̄tum sunt nostra voluntate facta: non tamen ꝯ hec pncipalit est hoc sacramentū institutū. De peccato vero originali pnia nec pncipaliter est: quia ꝯ ipsum non ordinatur hoc sacramentū: sz magis bap⁹: nec etiam ppe: q2 pctm̄ originale nō est nostra voluntate peractū: nisi forte in q̄tum voluntas ade reputat nostra: ſm modū loquendi: q̄ apostolus dicit Rom̄. 5. In q̄ omnes peccauimus: inq̄tum tamē large accipit penitētia p q̄cūq3 detestatione rei pterite: pōt dici pnia de pcō originali. sicē loquitur Aug. in lib. de pnia.

¶ Utrum hec sit forma huius sacramenti. Ego te absoluo.

Articulo. iij.

Ad tertiumsic pcedit. Ut q h nō sit forᵃ h⁹ sacri. Ego te abuo. Forma eñ sacroꝝ ex instōe xpi z ecclesie vsu ht: sed xps hanc nō legit formaz instituisse: neq3 ēt in communi vsu ht: q̄nimmo in q̄busdam absolutionibus que in ecclesia publice fiunt: sicut in pma z ɔpleto: io z in cena domini absoluens non vtit oratione indicaua: vt dicat. Ego vos absoluo: sz oratione depcatiua: cum dt. Misereatur vestri oēs deus: vel absolutionem tribuat vobis omnipotēs deus: g h non est forma huius sacramenti: ego te absoluo. primus

¶ p. Leo papa di. q indulgenᵃ dei nisi supplicationibus sacerdotum nequit obtineri loquitur autem de indulgentia dei que prestatur penitentibus: g forma huius sacri debet esse per modum deprecationis. 2m.

¶ p idem est absoluere a peccato quod peccatum remittere: sed solus deus peccatum remittit qui ēt solus interius hominem a peccato mundat vt Aug. di. super Jo. g videtur q solus deus a peccato absoluat: nō g debet sacerdos dicere ego te absoluo. sicut non dic. ego tibi peccata remitto. 3m.

¶ p. sicut dñs dedit potestatem discipulis absoluendi a peccatis: ita etiā dedit eis ptātem curandi infirmitates: z vt demonia eijcerent: z vt languores sanarēt. vt habet Math. 10. z Luc. 9. sed sanando infirmos apostoli non vtebantur his verbis: ego te sano: sed sanet te dominus iesus xps: sicut Pet. dixit paralitico: vt habetur act. 9. ergo vr q sacerdotes hñtes ptātē aplis a xpo traditā nō dēant vti hac forma vboꝝ. ego te abuo sed absolutōnē pbeat tibi xps 4m.

¶ p. q̄dā hᵃ forᵃ 5m.

ma vtentes sic eaz exponũt: ego te ab{illo}.i.absolutũ ostendo: s3 nec h{oc} ẽt facere pōt nisi ei dic{tu}s reueleẽ. Vñ ꝛ legit. Mat. 16. añq̃ petro diceretur: qd͛cũq̃ solueris sr̃ terrã.ꝛc. dĉm est ei. Btũs es simõ bariõa. q2 caro ꝛ sãguis ñ reuelauit tibi: s3 pr̃ me{us} qui est in celis: ꝗ vr̃ ꝙ sacerdos cui ñ est facta reuelatio ꝑsũptuose dicat: ego te absoluo ẽt si exponatur absolutũ ostendo.

I opp{m} **S**3 ꝯtra est qd͛ sic dñs dic̃ discipulis Mat. vlt. Euntes docete oẽs gẽtes baptizantes eos. Ita dixit Pet. Mat. 16. qd͛cũq̃ solueris super terrã: s3 sacerdos auctate illoꝝ ꝟboꝝ xp̃i fret{us} dicit. ego te baptizo: ꝗ eadẽ auctate dr̃e d3 i h{oc} sacro: ego te absoluo.

Rñ{o} ꝑncip. **Rñdeo** d3: ꝙ i re q̃l3 (soluo. pfectõ attribuit for{me} dcm̃ ẽ ãt.s̃.ꝙ h{oc} sacr̃m pficit p ea que sunt ex parte sacerdotis. Vñ o3 ꝙ ea que sunt ex pte penitẽt; siue sint verba siue sint facta: sint q̃dam mã h{us} sacri: ea ꝟo q̃ sunt ex p/te sacerdotis se hñt p modum forme. Cũ aũt sacra no.le. efficiãt qd͛ figurãt. vt.s̃. dictum est: o3 ꝙ for{ma} sacri sigñet id quod in sacro agit ꝓportionalit̃ mãe sacramẽti. Vñ forma baptismi ẽ. ego te baptizo: ꝛ forma confirmationis est. Consig{no}. te sig{no} crucis: ꝛ confirmo te chrismate salut;: eo ꝙ huiusmodi sacramẽta perficiuntur in vsu materie. In sacro aũt eucharistie: qd͛ consistit in ipsa ꝯsecratiõe mãe exprimitur veritas ꝯsecrationis: cũ dr̃. hoc est corpus meũ. Hoc ãt sacr̃m.s.pnĩe ñ ꝯsistit in ꝯsecratione alicuius mãe: nec in vsu alicui{us} materie scĩficate: s3 magis i remotione cuiusdã mãe.s.pcĩ: ꝓut pctã dicunt eẽ mã pnĩe: vt ex.s̃. dictis p3 Talis aũt remotio sigñat a sacerdote cũ dr̃. ego te absoluo. Nã peccata sũt quedam vincula: fm illud ꝓuer.5. Iniquitates sue capiunt impium: ꝛ peccatorum suorũ funibus quisq̃ constringit. Vñ p3 ꝙ hec est conuenientissima forma h{us} sacri: ego te absoluo.

Ad primum ꝗ dõm. ꝙ ista forma assumitur ex ipsis verbis xp̃i q̇bus Pet. dixit: qd͛cũq̃ solueris sup terram ꝛc. ꝛ tali forma ecclesia vtitur i sacramentali absolutione. Hmõi ãt absolutiões i publice facte ñ sũt sacr̃ales: s3 sũt orones quedã ordiate ad remissionẽ venialiũ pctõꝝ. Vñ i sacr̃ali absolu{tione} nõ sufficeret dr̃e: misereat tui oĩps deus: vl̃ absolutionem ꝛ remissionez tribuat tibi deus: q2 per hec ꝟba sacerdos absolutionẽ nõ sigt fieri: sed petit vt fiat. ꝑmittit tñ ẽt in sacr̃ali absolutione talis oratio: ne impediatur effũs sacri ex parte penitẽtis. cuius act{us} mãlr̃ q̃dãmõ se hñt in hoc sacramẽto: nõ aũt i baptismo vel in ꝯfirmatione. ¶ Ad 2{m} dõ3 ꝙ ꝟbũ Leonis ẽ intelli{gen}{dum} q̃tũ ad ꝺprecationẽ q̃ ꝑmittit absolutioni nõ aũt remouet qn sacerdotes ab/soluãt. ¶ Ad 3{m} dõm: ꝙ sol{us} de{us} p auctoritatẽ ꝛ a pctõ absoluit: et pctm̃ remittit: sacerdotes tamẽ faciunt per miste{riu}{m} inq̃tum.s. verba sacerdotis in hoc sac{r}o instrumentaliter operãtur in virtute diuia sicut etiã in alijs sacr̃is. Nã ꝟtus diuina ẽ que interius opatur in oĩbus sacr̃alib{us} signis. siue sint res siue verba: sic ex.s̃. dcĩs p3: vñ et dñs expressit vtrumq̃. nam. Mat. 15. dixit. Pet. qd͛cũq̃ solueris sup terram ꝛc. ꝛ Jo. 20. dixit discipulis. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis: ideo tamen sacerdos potius dicit: ego te absoluo: q̃ ego tibi peccata remitto: q2 h{oc} magis congruit verbis: que dominus dixit virtutem clauium ostendens. p quas sacerdotes absoluũt quia tamen sacerdos sicut minister absoluit: conuenienter apponitur id quod pertinet ad primaz auctoritatez dei.s. vt dicatur ego te abs

Ad p{m}

Ad 2{m}

Ad 3{m}

oluo in no.pa.ꝛ.f.ꝛ.f.f. Uel ꝑ ꝟtu
tem passionis¦ xp̄i vel auctoritate
dei.sic Dio.expōit l.3.c.ec. hie.qꝛ
tñ hᵒ nō est determinatuȝ ex ꝟbis
ad 4.m xp̄i sicut ī bapᵒ: talis appositio re
liquiꝛ arbitrio sacerdotis. ¶ Ad
4.m dōȝ: ꝙ aplis nō est data ptās
vt ipsi sanarent infirmos: sȝ vt ad
coꝝ orōnem infirmi sanarenꝛ. ē āt
eis collata ptās opādi īstralr siue
misterialr in sacr̄is: ꝛ ideo magis
pn̄t in formis sacramētalibus exp
mere actum suū ꝙ in sanationibꝰ
infirmitatum: in quibus tñ non sp
mō deprecatiuo vtebanꝛ: sȝ qñq
mō indicatiō ꝛ impatiuo: sic act.
3.legitur ꝙ Pet. dixit claudo qđ
habeo hoc tibi do: in nomine iesu
Ad 5m xp̄i nazarei surge ꝛ āmbula. ¶ Ad
5m dōȝ: ꝙ ista expositio: ego te ab
soluo te.i.absolutum ostendo ꝙm
ad aliquid quidē vera ē nō tñ est
perfecta.sacr̄a.n.no.le.non solum
signt: sed ēt faciunt qđ signt: vñ si
cut sacerdos baptizando aliquem
oñdit hoiem interius ablutū per
ꝟba ꝛ facta: ꝛ non solum sigtiue:
sed etiā effectiue: ita ēt cū dic ego
te absoluo: oñdit hominēȝ absolu
tum ñ solum sigtiue.sed ēt effecti
ue: nec tñ loqꝛ q̄si de re incerta: qꝛ
sicut alia sacr̄a no.le. hn̄t de se cer
tum effectum ex virtute passionis
xp̄i: lȝ possint ipediri ex parte re
cipientis ita ēt ꝛ in hoc sacr̄o. Uñ
Aug.di.in li.de adul.ꝯiu. Nō est
turpis nec difficilis post patrata
et purgata adulteria recōciliatio
coniugij.vbi perclaues regni celo
rum nō dubitaꝛ fieri remissio pcō
rum. Uñ nec sacerdos indiget spā
li reuelatiōe sibi facta: sed sufficit
gn̄alis reuelatio fidei per quā re
mittunꝛ pctā. vñ dr̄ Petro facta
fuisse. Esset autem perfectior ex
positio: ego te absoluo.i.sacr̄m ab
solutionis tibi impendo.

¶ Utrū impositio manus sacer
dotis requiratur ad hoc sacramē
tum. Articulo.iiij


D quartū sic ꝓm
ꝓcedit. vr̄ ꝙ impositō
manuuȝ sacerdotis re
quiraꝛ ad hoc sacr̄m.
Dr̄.n. Mar. vlt super egros manꝰ
iponēt ꝛ bn̄ hēbūt: egri āt spūalr
sunt peccatores q̄ recipiunt bonā
habitudinem per hoc sacr̄m: ꝗ in
hoc sacramento est manus imposi
tio facienda. ¶ ꝑ. in sacr̄o pn̄ie re 2m.
cuperat hō.f.f.amissum vñ ex ꝑso
na penitentis dr̄ in ps. Redde mi.
leti.salu.tui.ꝛ spū pnci.ꝯfir.me.sȝ
.f.f.daꝛ ꝑ impōnem manuū. Legi
tur.n.act.8.ꝙ apl̄i imponebāt ma
nus super illos: ꝛ accipiebant.f.f.
ꝛ Mat.19.dr̄ ꝙ oblati sunt dn̄o ꝑ
uuli vt eis manus imponeret: ꝗ in
hoc sacr̄o est faciēda manus impo
sitio. ¶ ꝑ. verba sacerdotis ī hoc 3m
sacr̄o nō sunt maioris efficatie ꝙ ī
alijs sacr̄is. non.n. sufficiunt ꝟba
ministri nisi aliquem actuȝ exerce
ret: sicut in bapᵒ simul cū hoc ꝙ sa
cerdos dic: ego te baptizo: requi
ritur corporalis ablutio: ꝗ etiam
simul cū hoc ꝙ sacerdos dicit: ego
te absoluo.opȝ ꝙ aliquē actū exer
ceat cc pēitētē iponēdo ei manꝰ.

Sȝ ꝯtra est qđ cuȝ dn̄s dixit ſ oppm
Petro. qđcūq sol
ueris sup terrā ꝛc̄. nullam mentio
nem de manus impositione fecit:
neq etiam cū oībus apostolis si
mul dixit. quorum remiseritis pec
cata remittunꝛ eis: nō ꝗ ad hoc sa
cr̄m requiriꝛ impō manuum.

Rn̄deo dōȝ: ꝙ impō manu Rn̄o.
um in sacr̄is ecclesie princi.
fit ad designandū aliquē copiosuȝ
grē effectū: quo illi quibus manꝰ
imponūꝛ: quodāmō ꝑ ꝙdā silitu
dinem continuantur ministris in
q̄bus copia grē eē dȝ: ꝛ iō manus
impositio fit in sacramento confir
mationis. in quo confertur pleni
tudo.f.f.ꝛ in sacr̄o ordis in quo cō
ferꝛ q̄dam excellētia ptātis in di
uinis mysterijs. Uñ ꝛ.2. ad Thi.

.1. dr. Resuscites grām dei que est in te per impositionē manuū mearum sacrm aūt pnīe nō ordiat ad pñdam aliquaz excellentiam gr̄e: sz ad remissionē peccatoꝝ: ꝛ iō ad hoc sacrm nō requirit manuū ipō sicut ēt nec ad bapm: in quo tñ fit plenior remissio peccatorum.

Ad pm **Ad primū** ergo dōm: ꝙ illa man⁹ impō ñ est sacramentalis: sed ordinat ad miracula perficienda: vt. s. per contactuz manus hominis scrificati ēt corporalis ifirmitas tollat: sic ēt legit de dño. Mat. 6. ꝙ infirmos manib⁹ impositis curauit ꝛ Mat. 8. legitur ꝙ leprosum mūdauit ꝑ

Ad 2m contactum. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ non quelz acceptio. s. s. requirit man⁹ impositionez: qꝛ ēt in baptismo accipit hō spm. s. nec tamē fit ibi manus impositio: sed acceptio spiritussancti cuz plenitudine requirit man⁹ impositionē: quod pertinet

Ad 3m ad confirmationem. ¶ Ad 3m dicēdū: ꝙ in sacris q̄ perficiunt ī vsu mãe minister hz aliquem actū corporalez exercere circa eum q̄ suscipit sacrm sicut in baptismo ꝛ confirmatione ꝛ extrema vnctione: sz hoc sacramentum non consistit in vsu alicuius materie exterius apposite: sz loco materie se habēt ea que sunt ex parte penitentis. Vñ sicut in eucharistia sacerdos sola prolatione verborum super materia perficit sacramentum: ita etiā sola verba sacerdotis absoluentis super penitentem perficiunt absolutionis sacramentuz: ꝛ si aliquis actus corporalis esset ex parte sacerdotis: non minus competeret cruce signatio: que adhibetur ī eucharistia q̄ manus impositio. in signum ꝙ per sanguinez crucis xp̄i remittuntur peccata: ꝛ non est de necessitate sacramenti: sicut nec de necessitate eucharistie.

¶ Utrum hoc sacramentuz sit de necessitate salutis. Articulo. v.



Ad quintum sic proceditur: videtur ꝙ hoc sacracramentū nō sit de necessitate salutis: qꝛ super illud ps. Qui semināt in lac. ꝛc. di gl. Noli esse tristis si assit tibi bona voluntas vnde metitur pax sed tristitia est de ratione penitentie: secundum illud. 2. Corin. 7. Que secundum deum ē tristitia penitentiā in salutem stabilem operatur: ergo bona voluntas sine penitentia sufficit ad salutez. pm

¶ P̄. prouer. 10. dicitur. Uniuersa delicta operit charitas. ꝛ infra. 15. Per miam ꝛ fidem purgatur peccata sed hoc sacramētū nō est nisi ad purgandum peccata: ḡ hñdo charitatem ꝛ fidem ꝛ miam pōt quisqꝫ salutem consequi: ēt siñ penitentie sacramento. 2m

¶ P̄. ecclesie sacra initiū hñt ab institutione xp̄i: sed sicut legitur Joan. 8. christus mulierem adulteram absoluit absqꝫ penitentia. ḡ vr ꝙ penitentia non sit de necessitate salut;. 3m.

Sz cōtra est ꝙ dominus dicit Luc. 9. Si penitentiam non egeritis omnes simul peribitis. I oppm

Rñdeo dōz: ꝙ aliquid est necessarium ad salutem dupliciter. vnomō absolute. aliomodo ex suppositione. absolute q̄dem necessarium est ad salutem illud sine quo nullus salutem consequi potest: sicut gratia xp̄i ꝛ sacramentum baptismi. per quod aliqs in christo renascitur. Ex suppositione autem est necessarium sacramentum penitentie quod quidem est necessarium non omnibus sed peccato subiacētibus. Dicit. n. 2. Para. vlt. Et tu domine iustorū non posuisti penitentiam iustis: Abraā: Isaac: ꝛ Jacob: his qui tibi non peccauerunt: peccatum autem cum consummatum fuerit generat mortem: vt dicitur Jac. 1. Rñō. ꝑncip.

dium est post nauē fractam vt qs tabule adhereat: ita ēt pm remem in mari huius vite est q homo integritatem fuet 2m āt remedium est si per pcm integritatē pdiderit q per pniam redeat.

ad pm. **Adprimum** g dōm: q abscondere pcā ptingit dupl'r: vno° dū ipsa pctā fiunt. Est autem pei9 peccare publice q̄ occulte. tum q2 pcōr publicus vr ex maiori ptemptu peccare: tum ēt q2 peccat cū scandalo aliorum: et iō qddam remedium est in peccatis: q aliquis in occulto peccet: et sm hoc dt glo. q 2a tabula post naufram est peccata abscōdere: non q per hoc tollat peccatum sicut per penitentiā: sed q2 per ho peccatū fit minus. Aliomodo aliqs abscondit peccatum pus factū per negligentiam confessionis: et hoc ptrariat pnie. et sic abscondere peccatū nō est 2a tabula: sz magis ptrium tabule. Dicit em pverbio. 28. Qui abscondit scelera sua non dirigef.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendū: q pnia nō pōt dici fundamentum spiritual' edificij simpliciter. i. i pma edificatione: sed est fundamentum in 2a reedificatione: que fit p destructionem peccati. Nam pri9 redeuntibus ad deum occurit penitentia. aplstamen ibi loquitur de fundamento spiritualis doctrine. Pnia autē q bapm pcedit nō est penitentie sacrm.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendū: q tria pcedentia sacra ptinent ad nauem integram. i. ad statum integritatis r'li cuius pnia dr scda tabula.

¶ Utrum ho sacrm puenienter i no. leg. fuerit institutum. Arti. 7.

primum **AD septimum** sic pcedif. vr q ho sacrm nō fuerit couenienter institutū in no. le. Ea enim que sunt de iure naturali institutione nō indigent sed penitere d malis que quis gessit est de iure nāli. non em potest aliqs bonū diligere nisi de pnio doleat. g nō fuit cōuenient istituta i no. le.

2m. ¶ P. illd qd fuit in ve. le. instituendū nō fuit i noua: sed ēt in ve. le. fuit pnia: vnde et dns pqrif Isaie. 8. dicens. Nullus est q agat pniam de pcō suo dicens: quid feci: g pnia nō debuit istitui in no. le.

3m. ¶ P. pnia pūr sz hz ad bapm: cuz sit 2a tabla. vt supra dcm est: sed pnia vr a dno instituta an bapm: nam in pncipio pdicationis sue dixisse dns legif. Mat. 4. Pniam agite: appropinqbit. n. rem celorum. g sacrm ho nō fuit pueniens istitutū i no. le.

4m. ¶ P. sacra no. le. instōnem hnt a xpo: ex cuius vtute operantur: vt supra dictū ē: sed xps non videf instituisse ho sacrm: cum ipse non fuerit vsus eo sicut alijs sacris q ipse instituit: g sacrm non fuit pueniens institutum in no. leg.

i oppm. **Sed contra** est qd di. dns Luc. vlti. Oportebat xpm pati et resurgere a mortuis die tertia et pdicari in nomine eius pniam et remissionē in omnes gentes.

Rño. pncipa. **Rñdeo** dōm: q sicut. s. dcm est: in hoc sacro actus penitētis se hnt sicut mā: id āt quod ē ex parte sacerdotis q operaf vt minister xpi se hz vt formale et ppletiuum sacri. Mā āt vo ēt in alijs sacris pexistit a nā vt aq vel ab arte vt panis: sed qd talis mā ad sacrm assumaf. institutione indiget hoc determinante: sed fora sacri. et vtus ipsius corpali ē ex institutōne xpi: ex cuius passione pcedit vtus sacrorum. Sic ergo huius sacramenti mā pexistit a nā ex nāli em dispositōe homo mouef ad penitēdum de malis que fecit: sed quod hoc vel illo modo homo penitētiā agat est ex instōe diuina. Unde et dns in pno predicationis sue indixit hominib9 vt nō solum indige-

rent:sed etiã pniam agerẽt signi=ficans determinatos mõs actuu3 qui reqrunt ad hoc sacrm. S3 id qđ pertinet ad offm mistroꝝ đter minauit Mat.16.vbi dixit Pe=tro. Tibi dabo claues regni celo=rum ꝛc. Efficaciam autem hu9 sa cramenti ꝛ originẽ ꝟtutis ei9 ma nifestauit post resurrectionem. Luc.vlti.vbi dixit. Q3 oportet ꝑ dicari in nomine eius penitentiã ꝛ remissionẽ peccatoꝝ in oẽs gen tes.p̄misso de passione ꝛ resurrec=tione. Ex ꝟtute eñ nois Jesu xp̄i patientis et resurgẽtis hoc sacra/ mentum efficaciam h3 ad remissio nem peccatoꝝ:ꝛ sic p3 ꝯuenienter hoc sacramentum in no.leg.insti=tutum fuisse.

Ad p^m Ad primum ꝗ dđm:ꝙ đ iu re nãli est qđ aliquis peniteat đ malis que fec: q̄tum ad hoc ꝙ doleat se fecisse:ꝛ doloris remediũ q̃rat ꝑ aliquẽ mo dũ ꝛ qđ etiam aliq̃ signa doloris o stendat:sicut niniuite fecerũt. vt Jõe.3.legit:quib9 tñ aliquid fuit adiunctu3 fidei:quã cõceperãt ex ꝑdicatione Jone:vt.s.h° agerent sub spe venie ꝯñde a deo:ẽm illud qđ ibi legit. Quis scit si ꝯuertat: et ignoscat deus ꝛ reuertatur a fu rore ire sue:ꝛ nõ peribimus:sed si cut alia de iure nãli determinatio nem acceperunt ex institutione le gis diuine:vt in 2ª pte deĩn ẽ: ita etiam ꝛ pnia. ¶ Ad 2^m dicendũ: ꝙ ea que sunt iuris nãlis diuersi=mode determinationem accipiũt in ve.te.ꝛ no.le.ẽm ꝙ cõgruit imꝑ fectioni vete.legis: ꝛ perfectioni noue. Unde ꝛ penitentia in ve. le. aliq̄ determinationem habuit q̄/ tum quidem ad dolorem: vt etiam magis in corde q̄ in exterioribus signis.ẽm illud Joel secũdo. Sci dite corda vestra ꝛ non vestimen/ ta vr̃a. Quãtũ ãt ad remediũ do/ loris querendũ: vt aliq̃ modo mi=stris dei peccata sua ꝯfiterent ad

minus i generali.vñ dominus Le ui.5.đt. Anima que peccauerit ꝑ ignorantiam offert ariete3 imacu=latum de gregib9 sacerdoti iuxta mensuram existimationẽ ꝙ pecca/ ti:qui orabit ꝓ eo qoud nesciens fecerit ꝛ dimittet ei. Jn hoc enim ipso ꝙ oblationẽ faciebat aliquis ꝓ peccato suo quodammodo suũ peccatũ sacerdoti ꝯfitebatur:ꝛ ẽ3 hoc dicitur ꝓuer.28. Qui abscon dit scelera sua non dirigetur:q̃ au tem ꝯfessus fuerit:ꝛ reliquerit ea miam ꝯsequetur. Nondũ aũt erat instituta potestas clauium que a passione xp̄i deriuatur:ꝛ per con sequens nondum erat institutum ꝙ aliquis doleret de peccato cum proposito subijciendi se per confes sionem ꝛ satisfactionem clauibus ecclesie sub spe consequende venie ꝟtute passionis xp̄i. ¶ Ad 3^m di=cendũ:ꝙ si quis recte ꝯsideret ea que dominus dixit de necessitate bap^mi Jo.3.tempore precesserunt ea q̃ dixit Matt.4.de necessitate penitentie. Nam id qđ dixit Nico demo de baptismo fuit ante incar cerationem Joan.de q̃ postea sub dit ꝙ baptizabat:illud ꝟo quod đ pnia dixit Mat.4.fuit post icar/ ceratõem Jo. Si tñ p9 ad pniam iduxiss3 q̄ ad bap^m:hoc ideo eẽt quia etiã ante bap^m requirit que dam penitentia:sicut ꝛ Pe.di. A ctu.3. Penitentiã agite ꝛ baptize tur vnusq̄sq3 vestrum. ¶ Ad 4^m dicendum:ꝙ xp̄s non est vsus bap tismo quẽ ipse instituit:sed est ba=ptizat° bap° Joan.vt.s̄. dictũ ẽ. sed nec ẽt actiue vsus est suo mini sterio:quia ipse nõ baptizabat cõ muniter:sed discipuli eius:vt dici tur Joan.4. Quãuis credendu3 sit ꝙ discipulos suos baptizauerit vt Aug.di.ad Seleucianum. Us° autem hu9 sacri ab eo instituti nl lomodo sibi competebat:nec q̄tũ ad hoc ꝙ ipse peniteret:i quo pec catum non fuit.neq3 q̄^m ad hoc ꝙ

hoc sacramentum alijs preberet: quia ad ostendendum misericordiam et virtutem suam effectum huius sacramenti sine sacro prebeat vt. s. dictum est. Sacramentum autem eucharistie et ipse sumpsit et alijs dedit: tum ad commendationem excellentiam huius sacramenti: tum quia hoc sacramentum est memoriale sue passionis: in qua christus est sacerdos et hostia.

¶ Utrum penitentia debeat durare vsque in finem vite. Articulo. 8.

primum AD octauum sic proceditur. Uidetur quod penitentia non debeat durare vsque ad finem vite. Penitentia enim ordinatur ad deletionem peccati: sed penitens statim consequitur remissionem peccatorum: secundum illud Eze. 18. Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis que operatus est: vita viuet et non morietur: ergo non oportet vlterius penitentiam protendi.

2m. ¶ Preterea. penitentiam agere pertinet ad statum incipientium: sed homo de hoc statu debet procedere ad statum proficientium: et vlterius ad statum perfectorum: ergo non debet homo penitentiam agere vsque ad finem vite.

3m. ¶ Preterea. sicut in alijs sacris homo debet seruare statuta ecclesie: ita et in hoc sacro sed secundum canones determinata sunt tempora penitendi: vt. s. ille qui hoc vel illud peccatum commiserit tot annis peniteat: ergo videtur quod non sit penitentia extendenda vsque ad finem vite.

oppositum SEd contra est quod August. di. in li. de penitentia. Quid restat nobis nisi dolere in vita? Ubi enim dolor deficit. deficit penitentia. Si vero penitentia finitur quid relinquitur de venia.

Responsio principalis. Respondeo dicendum: quod duplex est penitentia. s. interior et exterior. Interior quidem penitentia est qua quis dolet de peccato commisso: et talis penitentia debet durare vsque ad finem vite. Semper enim debet homini displicere quod peccauit. Si enim ei placeret peccasse: iam ex hoc ipsum peccatum incurreret et fructum venie perderet. Displicentia enim dolorem causat in eo qui est susceptiuus doloris qualis est homo in hac vita. post hanc vitam autem sancti non sunt susceptiui doloris. Unde displicebunt eis peccata preterita sine omni tristitia secundum illud Isa. 65. obliuioni tradite sunt angustie priores. Penitentia vero exterior est qua quis exteriora signa doloris ostendit: et verbotenus peccata sua confitetur sacerdoti absoluenti: et iuxta eius arbitrium satisfacit. et talis penitentia non oportet quod duret vsque ad finem vite: sed vsque ad determinatum tempus secundum mensuram peccati.

AD primum ergo dicendum quod vera penitentia non solum peccata preterita remouet sed etiam preseruat eum a peccatis futuris. Quamuis igitur homo in primo instanti vere penitentie remissionem consequatur preteritorum peccatorum: oportet tamen in homine perseuerare penitentiam: ne iterum incidat in peccatum. Ad primum

¶ Ad 2m dicendum: quod agere penitentiam interiorem simul et exteriorem pertinet ad statum incipientium: qui. s. de nouo redeunt a peccato: sed penitentia interior habet locum etiam in proficientibus: et etiam in perfectis secundum illud ps. Ascensiones in cor. suo dispos. in val. lachry. vnde et ipse Pau. dicebat. 1. Corin. 15. Non sum dignus vocari apostolus quoniam persecutus sum ecclesiam dei. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod tempora illa prefiguntur penitentibus quantum ad actionem exterioris penitentie. Ad 3m.

¶ Utrum penitentia possit esse continua. Articulo. ix.

AD nonum sic proceditur. Uidetur quod penitentia non possit esse continua. Dicitur enim Hiere. 31. quiescat vox tua a ploratu: et oculi tui a lachrymis. sed hoc esse non posset si penitentia continuaretur: que consistit in ploratu et lachrymis: ergo penitentia non potest continuari. primum

¶ Preterea de qualibet bono 2m.

ope debz hõ gaudere: ẜm illð ps. Seruite dño i leti. sed agere penitentiam ẽ bonum op⁹: ergo de hoc ipo dz hõ gaudere: sz nõ põt hõ simul gaudere ⁊ tristari: vt pz p phm in .9. ethi. ergo nõ põt eẽ q penitens cõtinue tristeẽ de petis preteritis: qð ptinet ad rõnem pnie: ergo pnia non dz esse continua. ¶ Pr. 2. ad cor. 2. apls dicit. Cõsolami .s. penitentẽ ne forte abũdãtiori tristicia absorbeaẽ q ẽ hmõi: sz cõsolatio depellit tristiciam: q ptinet ad rõnẽ pnie: ergo pnia nõ dz esse continua.

3m Sz contra est qð Aug. dicit. in lib. de pnia Dolor i pnia cõtinue custodiatur.

Rñº pncip. Respõdeo dðm: qð peniteẽ dr dupliciter. s. ẜz actum ⁊ ẜm hitũ actu qdem impole est q hõ ptinue pẽiteat: q2 necesse ẽ q act⁹ penitẽtis siue interior siue exterior iterpoleẽ ad min⁹ sõno ⁊ alijs q ad necẽtatẽ corpis pertinẽt alio° dicit penitere secundum habitum: ⁊ sic oz q hõ ptie peniteat: et q̃tũ ad hoc q hõ nunq̃ aliqd ptrium pnie faciat: p qð hitualis dispositio penitentis tollaẽ ⁊ q̃tum ad hoc q dz hõ in pposito gereẽ sp q sibi ptea peccata displiceant.

Ad pm Ad primum ergo dðm: q plorat⁹ ⁊ lachrime ad actũ exterioris penitẽtie ptinent: q non solum nõ dz esse continuus: sed nec ẽt oz q duret vsq ad finem vite: vt dcm est. vnde ⁊ signãter ibi subditur: q2 est merces opi tuo. Est autem merces operis penitentis plena remissio peccati: ⁊ q̃tuz ad culpã ⁊ q̃tũ ad penaz. p⁹ cui⁹ psecucem nõ ẽ necesse q hõ vlterius exteriorez pniam agat p hoc tñ non extinguiẽ continuitas

Ad 2m penitẽtie: qualis dicta est. ¶ Ad 2m dðm: q de dolore ⁊ gaudio dupliciter loqui possum⁹. Unomõ ẜz q sunt passiones appe⁹ sensitiui: ⁊ sic nullo mõ possunt eẽ simul: eo q sunt omnino contrarie: vel ex parte obiecti: puta cũ sint ð eodẽ: vel saltem ex parte motus cordis naz gaum ẽ cuz dilatae cordis: tristia ṽo cum pstrictione: ⁊ hº loqẽ phs in. 9. ethi. Alioº possumus loq de gaudio ⁊ tristitia ẜm q psistunt in simplici actu volũtatis: cui aliqd placet vel displicet ⁊ ẜz hº nõ pñt habere prietatem nisi ex parte obiecti: puta cum sunt de eodem ⁊ secũdũ idez. ⁊ sic nõ pñt sil esse gaudiũ ⁊ tristitia: q2 nõ põt simul idẽ ẜm idem placere ⁊ displicere. Si ṽo gaudiũ ⁊ tristicia sint accepta vt non sint de eodẽ: ⁊ ẜm idez: sed vel de diuersis vel de eodẽ scðz diuersa: sic nõ ẽ prietas gaudij ⁊ tristicie. Unde nihil prohibet hoiez simul gaudere ⁊ tristari: puta si videamus iustũ affligi placet nobis eius iusticia ⁊ displicet eius afflictio: ⁊ hocmõ sil põt alicui displicere q peccauit: ⁊ placẽ q hº ei displicet cum spe venie ita q ipsa tristitia sit maẽia gaudij. Uñ ⁊ Au. di. in lib. de penitentia. Semp doleat penitens: ⁊ de dolore gaudeat: si tñ tristicia nullomõ cõpateretur sibi gaudiũ: p hoc non tolleretur habitualis cõtinuitas penitentie sed actualẽ. ¶ Ad 3m dðm: q ẜz phm in. 2. ethi. ad ṽtutẽ ptinet tenere mem i passiõib⁹. Tristia aũt q in appell sensitiuo penitentis cõsequiẽ ex displicẽtia voluntatis q̃dam passio est. Unde moderanda est ẜm virtutẽ: ⁊ eius supfluitas est vitiosa: q2 iducit in despecm qð signat apostolus ibidẽ dicẽs. Ne maiori tria absorbeaẽ q h⁹i ẽ ⁊ sic psolatio: ð q ibi apls loqtur ẽ moderata tric: nõ ãt totalẽ ablata. Ad 3m

¶ Utrum sacramentum pnie debeat iterari. Articulo .x.

Ad decimum sic pcediẽ: vẽ q sacrm penitẽtie nõ dẽat iterari. Dic. n. apls. Hebr. 6. ipole ẽ eos q semel sunt illumia pm

ti et gustauerunt celeste donū ꝛ ꝑ ticeps sunt facti.s.s.ꝛ ꝓlapsi sunt: renouari rursus ad penitentiam: sꝫ qcunqꝫ penituerit sunt illuminati ꝛ acceperūt donū.s.s.ꝫ qcūqꝫ peccat post pniam nō ꝑt iterato penitere.
2m. ¶ ꝓ. Amb.di.in li.de pnia. Reperiūtur q sepius agendā penitentiā putāt q luxuriant in xpo. Nā si vere penitentiam agerent iterandā postea nō putaret qꝛ sicut vnum est bapma: ita vna penitentia.sed bap9 non iterat: ꝫ nec penitentia.
3m. ¶ ꝓ.miracula qb9 dominus infirmitates corꝑales sanauit signt sanationē spūalium ifirmitatum qbus.s.homines liberantur a peccatis: sed nō legitur ꝙ dn̄s aliquem cecum bis illuminauerit: vl ꝙ aliquē leprosum bis mundauerit aut aliquē mortuum bis suscitauerit.ꝫ vr ꝙ nec alicui peccatori bis ꝑ penitentiam veniam largiatur.
4m ¶ ꝓ. Gre.di.in homi q̄drageſime. Pnia est añ acta pcā dflere: ꝛ flenda iteꝝ nō committere. et Isy.di.in.li.de summo bono. Irrisor est ꝛ non penitens q adhuc agit qd penitet: si ꝫ aliquis vere peniteat non iterum peccabit: ꝫ nō pōt esse ꝙ penitentia iteret.
5m. ¶ ꝓ. sicut bap9 hꝫ efficatiam ex passione xp̄i: ita ꝛ penitentia: sed baptismus non iterat ꝓpter vnitatem passionis ꝛ mortis xp̄i: ꝫ pari rōe
6m nec penitentia iterat. ¶ ꝓ. Greg. di. Facilitas venie incentiuū pbꝫ delinquendi si ꝫ de9 veniā frequēter ꝑbet ꝑ penitentiam. videtur ꝙ ipse hominibus prebeat incētiuū delinquendi: ꝛ sic videretur delectari in peccatis quod eius bonitati non ꝯgruit: nō ergo potest penitentia iterari.

1 oppm Sꝫ ꝯtra est ꝙ homo inducit ad misericordiā exemplo mie diuine ꝫm illud Luc. 6. Estote misericordes: sicut ꝛ pater vester misericors est: sed dominus hanc misericordiam discipul suis imponit vt sepius remittant fratribus contra se peccātibus. vn̄ sicut dicit Mat.18. Petro qrenti. quotiens peccabit in me frater meus ꝛ dimittā ei: vsqꝫ septies. rn̄dit iesus nō dico tibi vsqꝫ septies: sed vsqꝫ septuagies septies: ergo etiam deus sepius per penitentiā veniam peccantibus prebet presertim cum doceat nos petere: dimitte no. debita nostra sicut ꝛ nos dimittimus ꝛc̄.

Rn̄deo dicendū. ꝙ circa penitentiam qdas errauerunt dicentes non posse homines per penitentiam 2° ꝯsequi veniā peccatoꝝ: quoꝝ.s. nouatiāi hoc intantum extenderunt ꝙ dicerēt p9 penitentiam pam: que agit in baptismo: peccātē non posse ꝑ pniaꝫ iterato restitui: alij vero fuerunt heretici: vt Aug.di.in li.de pnia: q post bapm dicebāt qdē esse vtilē pniaꝫ: non tm̄ pluries sꝫ semel tm̄. Videnr aūt h9i errores ex duob9 ꝓcessisse: pmo quidem ex eo ꝙ errabant circa rōnem vere penitentie. Cum em̄ ad veram penitentiam charitas requiratur: sine q̄ nō delentur peccata credebant ꝙ charitas semel habita non possit amitti: ꝛ per consequens pnia si sit vera nunqꝫ per peccatum tollat: vt sic sit necesse eam iterari: sed hoc i probatum est in 2a parte: vbi ostēsum est ꝙ charitas semel habita ꝓpter libertatē arbitrij potest amitti: ꝛ per consequens post verā penitentiam potest aliquis peccare mortaliter. 2° ex eo ꝙ errabāt circa estimationem grauitatis peccati: existimātes adeo esse graue peccatum quod aliquis committit p9 veniā impetratam. ꝙ non sit posse ipsum remitti: in quo quideꝫ errabant: et ex parte peccati. quod etiam post remissionem consecutam potest esse grauius ꝛ leuius etiā qꝫ fuerit pmum peccatuꝫ remissūꝫ et multomagis contra infinitatem

Rn̄o: pncipa.

diuine mi̇e: q̇ supat omnem nr̄az & magnitudinē pcōꝝ: & illud ps. Miserere mei de⁹ ɓm ma. miaz tu am. & ɓm mul. mise. tua. dele iniqui ta. meam. Un̄ reprobaf ꝟbū Chaym dicentis. Gen̄. 4. Maior ē ini quitas mea q̄ ut veniam merear. & ideo mia dei peccantibus per pē tētiā veniā pbet absq3 vllo termio: vnde dr̄ Para. vl. Immensa & in uestigabilis mia pmissionis tue sup malitias hoim. vnde manim ē q̇ pnia est pluries iterabilis.

Ad pᵐ Ad primū ꝓ dōm: q̇ q2 apd iudeos erant ɓm legem q̄dā lauacra instituta: in q̄ bus pluries se ab imūditijs pur gabant: credebāt aliq iudeoꝝ q̇ ēt per lauacrū bapi aliquis plies purificari possit. Ad qd̄ excludē dum apls scribit Heb. q̇ impossi bile est eos q̄ sel' sunt illuminati. s. p bapm rursus reuocari ad pniaz s. per bapm q̄ est lauacrū regenera tionis: & renouationis. s. s. vt dici tur ad Tit. 3. & rationem assignat ex hoc q̇ p bapm homo xp̄o cōmo rif. Un̄ subdit rursus crucifigen tes sibimetipsis filiū dei. ¶ Ad

Ad 2ᵐ 2ᵐ dōm: q̇ Amb. loq̄tur de pnia solēni q̄ in ecclesia non iteraf: vt i

ad 3ᵐ. fra dicef. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̇ sicut Aug. di. in lib. de pnia multos ce cos & in diuerso tpe dn̄s illumina uit & multos debiles confortauit oñdens in diuersis illis eisdem se pe pcā dimitti vt q̄ pri⁹ sanauit le prosuz: alio tpe illuminauit cecū. ideo ei tot sanauit cecos: claudos: & aridos: ne desparet se pcōr: ideo non scribif aliquem nisi sel' sanasse: vt q̄lz timeat iungi peccato: me dicum se vocat & nō sanis: sed ma le habentibus oportunū: sed qua lis h̄ medicus q̄ malū iteratum ne sciret curare: medicoꝝ est centies infirmū centies curare: qui ceteris minor esset si alijs possibilia igno

ad 4ᵐ. raret. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̇ penitef est ante acta peccata deflere: & flē da non ꝯmittere simul dum flet vt actu vel ꝓposito. Ille eīn est irri sor & nō petens q̄ simul dū penitet vel ꝓponit itez se factuꝝ qd̄ gessit vel etiam actualiter peccat eodez vel alio genere peccati. Q3 autez aliquis postea peccat vel actu vel ꝓposito nō excludit quin p̄ma pe nitentia vera fuerit: nunq̄ enim veritas prioris actus excludif p actum contrarium subsequentem sicut enim vere cucurrit qui post ea sedet: ita vere penituit qui post

ea peccat. ¶ Ad 5ᵐ dōm: q̇ bap⁹ habet virtutem ex passione xp̄i: si cut quedam spūalis regeneratio cum spirituali morte precedentis vite. Statutum autem est homini bus semel mori et semel nasci: et ideo semel tantum debet homo ba ptizari: sed penitentia habet vir tutem ex passione christi: sicut spi ritualis medicatio que frequēter iterari potest. ¶ Ad 6ᵐ dicendū ad 5ᵐ.

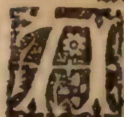
q̇ Augu. in lib. de penitentia dt: ad 6ᵐ.
q̇ constat deo multum displicere peccata: qui semper presto est ea destruere: ne soluatur quod crea uit: ne corrumpatur quod ama uit. s. per desperationem.

¶ De sacramento penitentie ɓm q̇ est virtus. Questio. lxxxv.



Einde considerandum est d̄ pe nitentia ɓm q̇ est virt⁹. Et circa hᵒ q̄runtur sex. Primo vtꝝ penitentia sit virtus. Secundo v trum sit virtus spālis. Tertio sub qua specie virtutis contineatur. Quarto de subiecto ei⁹. Quinto de causa ipsius. Sexto de ordine eius ad alias virtutes.

¶ Utrum penitentia sit virtus. Articulo.j.

primum Ad primum sic proceditur. Videtur quod penitentia non sit virtus Penitentia enim est quoddam sacramentum aliis sacramentis connumeratum: vt ex supradictis patet: sed nullum aliud sacramentorum est virtus: ergo neque penitentia est virtus.
2m. ¶ Preterea secundum philosophum in. 4. Ethico. verecundia non est virtus: tum quia est passio habens corporalem immutationem: tum etiam quia non est dispositio perfecti cum sit de turpi actu: quod non habet locum in homine virtuoso: sed similiter penitentia est quedam passio habens corporalem immutationem scilicet ploratum: vt Greg. dicit quod penitere est peccata preterita plangere et etiam de turpibus factis. s. de peccatis que non habent locum in homine virtuoso. ergo penitentia non est virtus.
3m. ¶ P. secundum philosophum in. 4. Ethi. nullus est stultus eorum qui sunt secundum virtutem: sed stultum videtur dolere de commisso preterito quod non potest non esse. quod tamen pertinet ad penitentiam: ergo penitentia non est virtus.

oppm Sed contra est quod precepta legis datur de actibus virtutum: quia legislator intendit ciues facere virtuosos: vt dicitur in. 2. Ethi. sed preceptum diuine legis est de penitentia: secundum illud Mat. 3. penitentiam agite etc. ergo penitentia est virtus.

Rño principalis. Respondeo dicendum: quod sicut ex dictis patet penitere est de aliquo prius a se facto dolere: dictum est autem supra quod dolor vel tristicia dupliciter dicitur. vno modo secundum quod est passio quedam appetitus sensitiui: et quantum ad hoc penitentia non est virtus sed passio. alio modo secundum quod consistit in voluntate: et hoc modo fit cum quadam electione: que quidem si sit recta necesse est quod sit actus virtutis. Dicit enim in. 2. Ethi. quod virtus est habitus electiuus secundum rationem rectam Pertinet autem ad rationem rectam vt aliquis doleat de quo dolendum est: quod quidem obseruatur in penitentia: de qua nunc loquimur nam penitens assumit moderatum dolorem de peccatis preteritis cum intentione remouendi ea. Unde manifestum est quod penitentia de qua nunc loquimur: vel est virtus vel actus virtutis.

Ad primum ergo dicendum quod sicut dictum est in sacramento penitentie materialiter se habent actus humani: quod non contingit in baptismo vel confirmatione: et ideo cum virtus sit principium alicuius actus potius penitentia est virtus vel cum virtute quam baptismus seu confirmatio. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: quod penitentia secundum quod est passio non est virtus: vt dictum est. sic autem habet corporalem transmutationem adiunctam. Est enim virtus secundum quod habet ex parte voluntatis electionem rectam: quod tamen magis potest dici de penitentia quam verecundia. Nam verecundia respicit turpe factum vt presens: pro quo timet confundi. Penitentia vero vt preteritum Est autem contra perfectionem virtutis quod aliquis in presenti habeat turpe factum de quo oporteat eum verecundari: non est autem contra perfectionem virtutis quod aliquis prius commiserit turpia facta: de quibus oporteat eum penitere: cum ex vitioso fiat aliquis virtuosus. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod dolere de eo quod prius factum est cum hac intentione conandi ad hoc quod factum non fuerit esset stultum: hoc autem non intendit penitens: sed dolor eius est displicentia seu reprobatio facti preteriti cum intentione remouendi sequelam ipsius: scilicet offensam dei et reatum pene: et hoc non est stultum. Ad 3m

¶ Utrum penitentia sit specialis virtus. Ar. ii.



pm D secundum sic pceditur: vr quod penitentia non sit spalis virtus eiusdem. n. rónis videtur esse gaudere de bonis prius actis: et dolere de malis perpetratis: sed gaudium de bono prius facto non est spalis virtus: sed est quidaz affectus laudabilis ex charitate proueniens. vt pz per Aug. 14. de ciui. dei. vñ et apls. 1. ad Cor. 13. dic quod charitas nõ gaudet super iniquitate: cõgaudet autem veritati: ergo pari ratione penitentia que est dolor de peccatis preteritis: non est specialis virtus: sed est quidam affectus ex charitate pueniens.

2m. ¶ P. vtus qlibet spalis hz mãm spalem qz habitus distinguũtur per actus: et actus p obiecta sed penitentia nõ hz mãz spalem: sunt enim materia hus peccata preterita circa qcũqz materiam: ergo penitentia non est spalis virtus.

3m ¶ P. nihil expellitur nisi a suo contrario: sed pnia expellit omnia peccata: ergo cõtrariatur omnibus pctis: non ergo est spalis virtus.

1 oppm Szetra ẽ quod de ea datur spale legis preceptum vt. s. habitum est.

Rñño pnci. Rñdeo dõm: quod sicut in 2a pte habitum est. spẽs habituum distinguũt sm species actuuz: et ideo vbi occurrit spalis actus laudabilis: ibi necesse est ponere spalem habitũ virtutis. Manifestũ est át quod in pnia iuenit spalis ró actus laudabilis. s. opari ad destructionem pcti preteriti: inqztũ est dei offensa: qd non pertinet ad rõné alterius virtutis. vñ necesse ẽ põere: quod pnia est spalis vtus.

Ad pm Ad primũ ergo dicendum: quod a charitate deriuatur aliquis actus dupliciter. Unomodo sicut ab ea elicitus: et talis actus vtuosus non requirit aliam virtutem preter charitatez: sicut diligere bonum gaudere de eo. et tristari de oppo. Aliomõ aliquis actus a charitate procedit qsi a charitate imperatus: et sic qz ipa imperat omnibus virtutibus: vt pote ordinans eas ad finem suuz actus a charitate procedens: põt etiam ad aliaz spalem virtutẽ pertinere. Si vero in actu penitẽtie consideretur sola displia peccati preteriti: hoc immediate ad charitatem pertinet: sicut et gaudere de bonis preteritis sed intentio operandi ad deletionem peccati preteriti requirit specialem virtutem sub charitate.

¶ Ad 2m dõm: quod penitentia habet quidem realiter generalẽ materiam inqztum respicit omnia peccata: sed tñ sub rõne spali: inqztum. s. sunt emendabilia per actum hominis cooperantis deo ad suaz iustificationẽ. Ad 2m

¶ Ad 3m dõm: quod qlz vtus spalis formaliter expellit habitum vitii oppositi: sicut albedo expellit nigredinem ab eodem subiecto: sed pnia expellit omne peccatum effectiue: inqztum operatur ad destructionem peccati: prout est remissibile ex diuina gratia homine cooperãte: vnde non sequitur quod sit virtus generalis. Ad 3m

¶ Utrum penitentia sit spẽs iustitie. Ar. iii.



D tertium sic proceditur. videtur quod virtus pnie nõ sit species iusticie. Justicia enim non est virtus theologica sz moralis: vt in secũda parte patet. penitentia autem videtur esse vtus theologica: qz hz deum pro obiecto satisfacit em deo cui et reconciliat peccatorem: ergo vr quod pnia ñ sit species iusticie. primuz

¶ P. iustia cuz sit virtus moralis consistit in me 2m.

dio: sed pnia nõ consistit in medio sed in quodã excessu ẽm illd Hiere. 6. Luctum vnigeniti fac tibi planctum amaruz. ergo pnia si est spẽs iustitie.

3m ¶ P. due sũt species iustitie, vt dr in 5o ethi. s. Distributiua: et commutatiua: sz sub neutra vr pnia contineri ergo vr q pnia non sit species iusticie.

4m ¶ P. super illud Luc. 6. Bti qui nunc fletis: dicit glo. Ecce prudentia qua ostẽditur q hec terrena sint misera et q beata celestia: sed flere est actus penitentie: ergo penitẽtia magis est species prudentie q iusticie.

i oppm Sz cõtra est qd Aug. dic in li. de pnia. Penitentia est quedam dolentis vindicta sp puniẽs i se quod dolet se cõmisisse: sed vindictam facere pertinet ad iusticiã: vñ Tull. in sua rh. ponit vindicatiuam vnam species iusticie: ergo videtur q penitentia sit species iusticie.

Rño pncip. Rñdeo dicẽdũ: q sicut dictum est. pnia nõ hz q sit virt⁹ specialis ex hoc solo q dolet d malo perpetrato ad hoc. enim sufficeret charitas: sed ex eo q penitens dolet de peccato commisso: inquantũ est offensa dei cum emendationis proposito: emendatio autẽ offẽse contra aliquem cõmisse non fit per solã cessationem offense: sed exigit vlterius quedaz recõpẽsatio q hz locũ in offensis in alteruz commissis: sicut et retributio: nisi q recompẽsatio est ex parte eius q offendit. vtputa cum satisfactiõe: retributio aũt est ex parte ei⁹ in quẽ ẽ offensa cõmissa. Utrũqz aũt ad materiam iusticie pertinet: qr vtrumqz ẽ commutatio quedã. ¶ Uñ manifestũ est q penitentia secundum q ẽ virtus est pars iustitie. Sciendũz tñ est: q ẽm phm in. 5. ethi. Dupl'r dr iustum. s. simpliciter et scdm quid. Simpliciter quidem iustum est inter eq̃les: eo q iusticia ẽ eq̃litas q̃dam: quam ipse vocat iustum politicum vel ciuile: eo q omnes ciues equales sunt q̃tum ad hoc q immediate sunt sub principe sicut liberi exñtes. Justum autem scdm qd dicitur quod est iter illos: quorum vnus est sub potestate alteri⁹ sicut seruus sub domino: fili⁹ sub patre: vxor sub viro: et tale iustuz considerat in pnia. Uñ penitens recurrit ad deũ cũ emẽdationis proposito: sicut seruus ad dñm: scdm illud ps. Sicut ocu. seruo. in mãi. dñorum suorũ: ita oculi nri ad dominum deum nostrum: donec misereatur nostri. Et sicut filius ad patrem: ẽm illud Luc. 15. Pater peccaui in celum et coram te: et sic vxor ad virum: ẽm illud Hiere. 3. Fornicata es cum amatorib⁹ multis. tamen reuertere ad me dicit dominus.

Ad pm Ad primum ergo dicẽdũ: q sicut dicitur i. 5. ethi. dicitur. Justicia est virtus ad alteruz ille aũt ad quem dr iusticia: nõ dr ẽe materia iusticie: sed magis res q distribuunt vel cõmutant: vñ et materia penitentie non est de⁹. sz actus humani quibus deus offenditur vel placatur: sed deus se hz sicut ille ad quem iusticia est. Ex quo pz q iusticia nõ est virt⁹ theologica: qr non hz deũ pro obiecto vel mã.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicẽdũ: q medius iustitie est equalitas q constituitur inter illos inter quos est iusticia: vt dr in. 5. ethi. in quibusdam aũt nõ põt perfecta equalitas constitui pp alterius excellentiaz: sicut iter patrem et filium: inter hominem et deum: vt phs di. in. 8. ethi. vñ in talibus ille qui est deficiens debet facere quicqd potest: nec hoc tamen erit sufficiens simpliciter: sed solũ secũdum acceptionem superioris et hoc signatur per excessuz qui attribuitur penitentie.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q sicut est commutatio q̃dam in beneficijs: cum. s. aliquis pro bñficio recepto gratiã rependit

dit. ita et e comutatio in offensis: cum aliquis p offensa in alteru cō missa vel inuitus punit. qd ptinet ad vindicatiuam iusticiā: vel volūtarie recōpēsat emendā: qd pertinet ad penitentiam q respicit psonam pctōris: sicut iusticia vindicatiua personam iudicis. Vn manifestus est q vtrumq sub iusticia
ad 4m cōmutatiua ptinet. ¶ Ad 4m dicēdū: q penitentia licet sit directe spēs iusticie: cōprehendit tn quodammodo ea que pertinent ad omnes virtutes. Inqntum. n. est iusticia qdam hominis ad deum: opz q participet ea que sunt vtutū theologicarum: que habent deum pro obiecto. Unde penitētia est cū fide passionis xpi: per quam iustificamur a peccatis: & cum spe venie & cum odio vitioꝝ quod pertinet ad charitatem. Inqntum vo e virtus moralis participat aliqd prudētie. que e directiua oim moralium vtutū: sz ex ipsa rōne iustitie n solu hz id quod iustitie est: sz etiam ea q sunt tēperātie & fortitudinis: inqntum. s. ea q delectationem cānt ad temperantiam pertinentem: vel terrorē incutiūt: quē fortitudo moderatur i cōmutatione iusticie veniunt. & secundū hoc ad iusticiam pertinet abstinere a delectatiōibus quod pertinet ad tēperantiaz: & sustinere dura ad fortitudinem.

¶ Utrū voluntas sit subiectuz penitentie proprie. Ar. iiij.

pm D quartuz sic pcedit. vr q subiectū pnie non sit proprie voluntas. Penitentia. n. e tristi^c spēs: sz tristi^a e i ɔcupiscibili sicut & gaudium: ergo penitē
2m tia est in cōcupiscibli. ¶ P. penitētia est vindicta quedā sicut Aug. di. in lib. de penitentia: sed vindicta vr ad irascibilem ptinere: quia ira est appetitus vindicte. g videtur q penitentia sit in irascibili.
3m ¶ P. pteritum e pprium obiectū memorie: secundum philosophū l lib. de memoria: sed penitentia est de preterito: vt dictuz est: ergo penitētia est in memoria sicut in sub
4m. iecto. ¶ P. nihil agit vbi non est: sed penitentia excludit peccatum ab omnibus viribus anime: ergo penitētia est i qualibet vi anime & non in voluntate tantum.

Sz ɔtra est q penitētia e sacrificium quoddaz secundum illud ps. Sacrificiū do spiritus contribulatus: sed offerre sacrificium est actus voluntat: secundum illud ps. Uoluntarie sacrificabo tibi: g pnia e i volūtate. l oppm

Respōdeo dōm: q de pnia duplr loqui possumus. Uno mō bm q est passio qdam: & sic cuz sit spēs tristitie e in concupiscibili sicut in subiecto. Aliomodo secundū q est virtus: et sic sicut dictuz est: est species iusticie: iusticia autem vt in secunda parte habitum est: habet p subiecto appetitum rōnis qui est volūtas. Vn manifestum est q pnia bz q est virtus est in voluntate sicut in subiecto: & propri^9 eius actus est propositum emendādi deo qd contra eum commissum est. Rñº. princi.

Ad primum g dōm: q ratio illa procedit de penitentia bm q est passio. Ad pm
¶ Ad 2m dōm: q vindictā appetere ex passiōe de alio pertinet ad irascibilē: sed appetere vel facere vindictam ex rōne de se vel de alio pertinet ad voluntatez. ¶ Ad 3m dōm: q memoria est vis apprehensiua preteriti: penitentia autez nō pertinet ad vim apprehensiuaz. sz appetitiuā q psuppōit actū apprehēsiue: vn pnia nō est in memoria sz supponit eā. ¶ Ad. 4m dōz: q volūtas sicut in prima pte hitū e. mouet omnes alias potentias aie &, ideo non est inconueniens: si pe- Ad 2m Ad 3m ad 4m

nitētia in voluntate existis aliquid in singulis potentiis aie operat.

¶ Utrum primum penitentie sit ex timore. Articulo.v.

pm  AD quintū sic pceditur: vr q primum penitentie nō sit ex timore. Pnia enim incipit in displicētia pctōr: sz hº pertinet ad charitatē vt.s. dictum est. g penitentia magis oritur ex amore q̄ ex timore.

2m ¶ P̄. ad penitentiā homines prouocantur p expectationem regni celestis: secundū illud Matt. 4. ꝛ. 3. Penitētiā agite appropinquabit.n. regnum celorum: sed regnum celorum est obiectum spei: g pnia mag' pcedit ex spe q̄ ex timore.

3m. ¶ P̄. timor est quidam actus interior hominis pnia autē non videtur in nobis esse ex opere hois: sed ex opere dei: ſz illō Hie. 30. Postq̄ puertisti me egi pniaʒ g pnia nō pcedit ex timore.

1 oppm Sz ↄtra ē qd Jsa. 26. dr. Sicut q cōcipit: cū appropinquauerit ad partū dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus.s. per penitentiaʒ: ꝛ postea subditur secundum aliam litterā. A timore tuo dñe concepimus: ꝛ quasi parturiuimº ꝛ peperimus spiritum salutis.i. penitentie salutaris: vt per premissa pʒ. g penitētia procedit ex timore.

Rñº. pncip. Rñdeo dōm: q de pnia loq possumus dupliciter Unomodo q̄tum ad habitum: et sic immediate a deo infunditur sine nobis principaliter operātibº: non tamen sine nobis dispositiōe cooperantibus per aliquos actº. Aliomodo possumus loqui de penitentia q̄tum ad actus quibus deo operanti in penitentia cooperamur: quorum actuum primum principium est dei operatio ↄuertentis cor. secundum illud Thre. 4. Conuerte nos domine ad te et conuertentur. 2º actus est motus fidei. 3º est motus timoris seruilis quo quis timore suppliciorum a peccatis retrahitur. 4º. actus est motº spei: quo quis sub spe venie consequende assumit propositum emendandi. 5º actus est motº charitatis quo alicui peccatum displicet secundum seipsum: ꝛ nō iā propter supplicia. 6º autem est motº timoris filialis: quo propter reuerentiam dei aliquis emendā deo voluntarius offert. Sic igitur patet q actus penitētie a timore seruili procedit sicut a primo motu affectus ad hec ordiato: a timore autē filiali sicut ab immediato ꝛ proximo pncipio.

Ad pm Ad primum ergo dicēdū q peccatum primo incipit homini displicere maxime peccatori propter supplicia que respicit timor seruilis: q̄ propter dei offensam vel peccati turpitudinem quod pertinet ad charitatem.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q i regno celorum appropinquante itelligitur aduentus regis: non solum premiantis sed etiam punientis. Unde ꝛ Mat. 3. Jo. bap. dicebat. Progenies viperarum quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira?

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendū: q ipe etiam motus timoris pcedit ex actu dei ↄuertentis cor: vñ dr. Deu. 5. Quis det eos taleʒ habere mētem vt timeant me? ꝛ ideo p hoc q penitentia a timore pcedit nō excluditur qui procedat ex actu di conuertentis cor.

¶ Utrum penitētia sit prima virtutum. Articulo. vi.

pm  AD sextum sic pceditur. videt q penitētia sit pma ꝟtutū. qz sup illō Mat. 3. Penitētiā agite dić glo. pª ꝟtº ē per pniaʒ pērtere veterē hoieʒ ꝛ vitia odire.

2m. ¶ P̄. recedere a termio pri

us esse vr q̃ accedere ad terminũ: sed omnes alie v̾tutes: ptinere videntur ad accessũ ad terminũ: q̃a per omnes ordinatur homo ad bonum agendũ: penitentia autem videt ordinari ad recessum a malo. ergo penitentia videtur eẽ prior omnibus alijs virtutibus. ¶ p̃.aũ penitentiam est pcm̃ in anima: sed simul cum peccato nulla v̾tus anime inest: ergo nulla virtus est ante penitentiam: sed ipsa vr esse p̃ma que alijs auditum aperit excludendo peccatum.

3m.

1 oppm **Sed contra** est q pnia precedit ex fide spe et charitate: sicut iam dictum est: non ergo est penitentia prima virtutum.

Rñº p̃ncipalit. **Respondeo** dicendum: q in virtutibus nõ attẽdit ordo temporis q̃m ad habit⁹: quia cũ v̾tutes sint ↄnexe. vt i 2ª pte hitum est: omnes sił incipiunt esse in anima: sed dicitur vna earum esse prior altera ordine nature q̃ cõsiderat ex ordine actuum sm.s. q actus vnius v̾tutis presupponit actum alterius virtutis. Secũdũ hoc igit dicendum est: q actus q̃dã laudabiles etiã tempore p̃cedere pñt actum et habitum penitentie: sicut actus fidei: et spei informiũ. et act⁹ timoris fuilis: actus autem et habitus charitatis simul sunt tempore cum actu et habitu penitentie: et cum habitib⁹ aliarum v̾tutũ. Nã sicut in secunda parte habitum ẽ. in iustificatione impij simul ẽ motus lib.ar. in deũ: qui est actus fidei per charitatem formatus: et motus li.ar. in peccatum: qui est act⁹ penitentie. Horum tamen duorum actuum p̃mus naturaliter precedit 2m. Nã actus pnie v̾tutis est contra pcm̃ ex amore dei: vnde p̃mus act⁹ est rõ et cã fcdi. Sic ir pnia nõ est simplr p̃ma v̾tutũ: nec ordie tẽporis: nec ordie nãe: q2 õm ordiez nãe simplr p̃cedũt ipam v̾tutes theologice: sed q̃tum ad aliq̃d est p⁹ inter ceteras v̾tutes ordie temporis: q̃m ad ei⁹ actũ: q̃ p̃mus occurrit in iustificatiõe ipij. Sz ordie nãe videt eẽ alie v̾tutes priores: sicut q̃d est per se est p̃us eo: q̃d est per accñs. Nam alie v̾tutes p̾ sevñr esse per se necc̃ie ad bonũ hominis pnia aũt supposito q̃dam.s. pcõ p̾exñti: sicut etiã dcm̃ est: de ordine sacri penitentie ad alia sacramenta p̃dicta.

ad p̃m. **Ad primũ** ergo dicendum: q glo. illa loquit q̃m ad h° q actus penitentie p̃mus est tpe inter actus aliarum v̾tutũ moralium.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: q in motibus successiuis recedere a terio est prius tempore q̃ puenire ad terminũ: et p⁹ nã q̃m est ex parte subiecti sm ordinem cãe mãlis sz sm ordinẽ cãe agentis et finalis prius est peruenire ad terminum. Hoc eñ est q p̃us agens intendit: et h ordo precipue attenditur in actibus anime: vt dicit in.2.phy. ¶ Ad 3m dicendum: q penitentia aperit aditum v̾tutibus expellendo pcm̃ per virtutẽ fidei et charitatis: q̃ sunt naturaliter p̃ores. ita tamen aperit eis aditum: q ipse simul intrant cum ipsa. Nam in iustificatione impij simul cum motu liberi arbitrij in deum: et in peccatum est remissio culpe et infusio gratie cum qua simul infunduntur omnes virtutes. vt in secunda parte habitum est.

ad 3m.

¶ De effectu penitentie.

Questio.lxxxvj.



Einde ↄsiderandũ est de effectu penitentie. Et primo q̃tum ad remissionem peccatorum mortalium. 2° q̃tũ ad remissionẽ pcõ

rum venialium. 3° quantum ad reditum pctõrum dimissorum. 4°. quantum ad restitutionem virtutum.

¶ Circa pm queruntur. 6. p° vtrũ oia pctã mortalia per pniam auferantur. 2° vtrum possint sine penitentia tolli. 3° vtrum vnum possit remitti sine alio. 4° vtrum penitẽtia auferat culpam remanente reatu. 5° vtrũ remaneant reliqe peccatorum. 6° vtrum auferre pctm̃ sit effectus pnie inquantum est virt⁹ vel inquantum est sacramentum.

¶ Utrum per penitentiaz omnia peccata remoueantur. Arti. 1.

primus  D primum sic pceditur. videtur q p penitentiam non omia peccata remoueantur. Dicit. n. apostolus Hebr. 12. Qd Esau. non inuenit penitẽtie locũ quãq cum lachrymis inquisisset eã glo. i. non inuenit venie locũ ꝛ benedictionis per penitentiam: ꝛ. 2. Macha. 9. dr̃ de Anthioco. Orabat scelestus deum a quo nõ erat miam ꝯsecutur⁹: ñ g vr̃ q per pñitentiam omnia peccata tollantur.

2m ¶ P. Aug. di. in lib. de ser. dñi in monte q tanta labes est illi⁹ pcti. s. cum post agnitionem dei p gratiam xpi oppugnat aliquis fraternitatem ꝛ aduersus ipsam gratiã inuidie facib⁹ agitaꝛ: vt deprecãdi humilitatem subire non possit: etiaz si pctm̃ suuz mala consciẽtia agnoscere ꝛ annunciare cogatur: non ergo omne peccatum pt p penitẽtiã tolli.

3m ¶ P. dñs. di. mat. 12. Qui dicit ꝯ. s. s. vbũ: nõ remitteꝛ ei neq in h° sec'lo neq i futuro. ñ g oẽ pctm̃ põt remitti per pniam.

i opp^m Sz ꝯtra est qd diciꝛ Eze. 18. Omium iniquitatum quas operatus est nõ recordabor amplius.

Rñº Incip. Rñdeo dõm: q hoc q aliqd peccatum per penitẽtiam tolli non possit potest ꝯtingere dupliciter. Unomõ: qꝛ aliquis de peccato penitẽ nõ posset. Alio modo qꝛ penitentia nõ posset delere peccatũ. p°. qdem mõ ñ pñt per penitentiam: deleri peccata demonum: ꝛ etiam hominum damnatorum: qꝛ affũs eoꝝ sunt confirmati in malo: ita q nõ potest eis displicere pctm̃: inquantuz est culpa: sed solum displicet eis pena quã patiũtur: rõne cuius aliquaz pniam: sz infructuosaz hñt sm illud Sap. 5. Penitentiam agentes ꝛ p angustia spũs gemẽtes. Uñ talis pnia non est cũ spe venie: sz cũ despõne Tale autez nõ pt esse aliquod peccatum hominis viatoris. cuius liberum arbitriũ flexibile est ad bonum ꝛ ad malum. Uñ dicere q aliquod peccatum sit in hac vita de q̃ quis penitere non possit: erroneũ est. primo quidem qꝛ per hoc tolleretur libertas arbitrij. 2° qꝛ vero garetur virtuti gratie: per quam moueri põt coꝛ cuiuscũq pctõris ad penitendum: sm illud prouer. 30. Coꝛ regis in manu dei. ꝛ quocunq voluerit vertit illud. Q; ãt 2° modo non possit p veram penitentiam aliquod peccatum remitti: est etiã erroneũ. pmo qdẽ quia repugnat diuine misericordie: de q̃ dicitur Joel. 2. Q; benignus ꝛ misericoꝛs est: ꝛ patiens: ꝛ multe mie: ꝛ prestabilis super malitia Uincereꝛ. n. quodãmõ de⁹ ab hoie si homo peccatum vellet deleri qd deus delere non vellet. Scdo quia hoc derogaret ꝟtuti passionis xpi per quam penitentia operatur: sicut ꝛ cetera sacramenta: cum scriptum sit. 1. Jo. 2. Ipse est ppiciatio pro peccatis nostris: non solũ nostri: sed etiam totius mundi. Unde simplr dõm ẽ: q oẽ pctm̃ in hac vita per pniaz verã deleri pt.

Ad pm Ad pmũ g dõm: q Esau nõ vere peñituit: quod pz ex hoc q dixit. Ueniẽt dies luctus patris mei: ꝛ occidam Jacob

fratrem meum. Silr et nec Antiochus vere penituit. Dolebat.n. de culpa preterita nõ pp offensam dei sed pp infirmitatem corpales quã patiebat.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q illud verbum. Aug. sic intelligendũ est Tanta est labes il lius pcti vt deprecandi hũilitatez subire nõ possit. s. de facili: sm q dr ille non posse sanari: q non potest de facili sanari: põt tamen hoc fieri per diuine gratie ꝟtutẽ q et interdum in profundum maris conuertit: vt dr in ps.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q illud ꝟbum blasphemia s. s. ẽ finalis in pnia: vt Aug. di. l li. de verbis dñi: que penitus irremissibilis est qz post finem huius vite non est remissio pctõrũ: vel si intelligat p blasphemiã. s. s. pcm̃ qd sit ex certa malia: vel et ipsa blasphemia. s. s. dr non remitti. s. de facili: qz tale peccatũ non habet in se cãm excusationis: vel qz p tali peccato punitur aliqs z in hoc seculo z in futuro: vt i 2a parte expositum est.

¶ Utrum sine pnia peccatum remitti possit. Articulo. ij.

pm AD secundum sic pcedit. vr q sine penitentia peccatum remitti possit. Nõ.n. est minor virtus dei circa adultos q̃ circa pueros: sed pueris pctã dimittit sine penitẽtia: g etiã z adultis.

2m. ¶ p. deus virtutez suã sacris non alligauit. sed pnia ẽ quoddaz sacramentũ: g ꝟtute diua pñt pcã sine pnia dimitti.

3m ¶ p. maior ẽ misericordia dei q̃ mia hois: sz hõ interdum remittit offensã suã homini et nõ penitẽti: vñ z ipe dñs mandat Mat. 5. Diligite inimicos vestros: bñfacite his q oderunt vos g multo magis des dimittit offensam suam hominibs nõ pẽitẽtibs.

s opp Sed contra est qd dñs dic Hier. 16. Si pniaz egerit gens illa a malo quod fecit: agam z ego penitentiam super malo qd cogitaui vt facerez ei: z sic ecõtrario: videtur q si homo penitẽtiaz non agat q deus ei non remittat offensam.

Rñõ. pncip. Respondeo dõm: q impoẽ ẽ peccatuz actuale mortale sine penitentia remitti: loquendo de penitentia que est virts. Cũ enim peccatũ sit dei offensa eo modo deus peccatuz remittit: quo remittit offensam in se commissaz: offensa autem directe oppõitur gratie: ex hoc enim dicitur aliquis alteri esse offensus q repellit eum a grã sua. Sic ãt hitũ ẽ i 2a pte: hs interest inter gratiam dei z gratiaz hominis: qz gratia homis nõ causat: sed presupponit bonitatem veram vel apparentẽ in homine grato: sed gratia dei causat bonitatẽ in homine grato: eo q bona voluntas dei que in nomine gratie intelligitur: est causa omnis boni creati: vnde potest contigere q homo remittit offensam qua offensus est alicui absqz aliqua immutatõe voluntatis eius: non autem contigere potest q deus remittat offensaz alicui absqz immutatiõe voluntatis eius. Offensa aũt peccati mortalis procedit ex hoc q voluntas hominis est auersa a deo p cõuersionem ad aliquod bonuz commutabile: vnde requirit ad remissionem diuine offense q voluntas hominis sic immutetur vt conuertatur ad deum: cum detestatione cõuersionis predicte z pposito emẽde: qd pertinet ad rationem penitentie secundum q est virtus. Et ideo impossibile est q peccatũ alicui remittatur sine penitentia: sm q est virts. Sacrm aũt pnie: sicut .s. dictum est: pficitur p officium sacerdotis ligantis z soluentis sine quo potest deus peccatũ remittere: sicut rẽisit xps mulieri adultere: vt legit Joã. 8. Et peccatrici: vt legitur. Lu. 7. quibus tamẽ

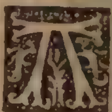
non remisit peccata sine virtute penitentie. Nam sicut Greg. di. i ho melia. per gratiam traxit intus. s. ad penitentiam quam per misericordiam suscepit foris.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod in pueris non est nisi peccatum originale quod non consistit in actuali deordinatione voluntatis: sed in quadam habituali deordinatione nature: vt in 2a parte habitum est: et ideo remittitur eis peccatum cum habituali immutatione: per infusionem gratie et virtutum: non autem cum actuali. Sed adulto in quo sunt actualia peccata: que consistunt in deordinatione actuali voluntatis: non remittuntur peccata etiam in baptismo sine actuali immutatione

Ad 2m voluntatis: quod fit per penitentiam. ¶ Ad 2m dicendum: quod ratio illa procedit de penitentia secundum quod est sacramentum. ¶ Ad 3m dicendum: quod misericordia dei est maioris virtutis quam misericordia hominis in hoc quod immutat voluntatem hominis ad penitendum: quod misericordia hominis facere non potest.

Ad 3m

¶ Utrum vnum peccatum sine alio possit per penitentiam remitti. Ar. 3.



pm Ad tertium sic proceditur. videtur quod possit per penitentiam vnum peccatum sine alio remitti. Dicitur enim amos. 4. Pluit super vnam ciuitatem et super alteram non pluit: pars vna compluta est: et pars super quam non pluit aruit: quod exponens Gre. super Eze. dicit. Cum ille qui proximum odit ab alijs vitijs se corrigit: vna eademque ciuitas ex parte compluitur: et ex parte arida manet: quia sunt quidam qui cum vitia resecant in alijs grauiter perdurant: ergo potest vnum peccatum per penitentiam dimitti sine alio.

2m ¶ Preterea. Amb. di. super Beati immaculati in via. Prima consolatio est: quia non obliuiscitur misereri deus. Secunda per punitionem: vbi etsi fides desit pena satisfacit et releuat. Potest ergo aliquis releuari ab aliquo peccato manente peccato infidelitatis. ¶ Preterea. eorum que non

necesse est esse simul vnum potest auferri sine alio: sed peccata. vt in 2a parte habitum est: non sunt connexa: et ita vnum eorum potest esse sine alio. ergo vnum eorum potest remitti sine alio per penitentiam. ¶ Preterea. peccata sunt debita que nobis relaxari petimus cum dicimus in oratione dominica. Dimitte nobis debita nostra: sed homo quandoque dimittit debitum vnum sine alio: ergo etiam deus per penitentiam dimittit vnum peccatum sine alio. ¶ Preterea. per dilectionem dei relaxantur hominibus peccata secundum illud Hier. 36. In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans: sed nil prohibet quin deus diligat hominem quantum ad vnum: et sit ei offensus quantum ad aliud: sicut peccatorem diligit quantum ad naturam: odit autem quantum ad culpam ergo videtur possibile quod deus per penitentiam remittat vnum peccatum sine alio. 3m. 4m 5m.

Sed contra est quod Au. di. in li. de penitentia. Sunt plures quos penitet peccasse: sed non omnino: reseruantes sibi quedam in quibus delectantur: non animaduertentes dominum simul mutum: et surdum a demonio liberasse: per hoc docens nos nunquam nisi de omnibus sanari. Sed oppm

Respondeo dicendum: quod impossibile est per penitentiam vnum peccatum sine alio remitti: primo quidem quia peccatum remittitur inquantum tollitur dei offensa per gratiam. Unde in 2a parte habitum est: quod nullum peccatum potest remitti sine gratia: omne autem peccatum mortale contrariatur gratie et excludit eam. Unde impossibile est quod vnum peccatum sine alio remittatur. 2o quia sicut ostensum est peccatum mortale non potest sine vera penitentia remitti: ad quam pertinet deserere peccatum: inquantum est contra deum: quod quidem est commune omnibus peccatis mortalibus. vbi autem est eadem ratio et idem effectus. Rno. princi.

Un̄ non pt esse pe penitens qui d uno peccato penitet: et non d alio. Si enim displiceret ei illud peccatum: quia est ꝯ deū super omnia dilectum: quod requirit ad rōnē pe pnie: sequeretur q de omnib9 peccatis peniteret. Un̄ sequit q impossibile sit vnum pcm̄ p penitētiā remitti sine alio. 3o q2 hoc esset contra perfectionē mie dei: cuius pfecta sunt opera vt dr Deuter.32. Unde c9 miseret totaliter miseret: et hoc est quod Augu. dicit in li. de pnia. quedā impietas infidelitatis est ab illo qui iustus et iustitia est: dimidiā sperare veniam.

ad pm. **Ad primum** g dōm: q illd pbum Greg. non est intelligendū q̄m ad remissionem culpe sz q̄m ad cessationē ab actu: quia iterdum ille qui plā peccata ꝯsueuit cōmittere deserit vnum: non tamen aliud: quod quidem fit auxilio diuino: qd tamen non pertingit vsq ad remissionez culpe. ad 2m. ¶ Ad 2m dōm: q in pbo illo Amb fides nō pōt accipi: q̄ creditr in xpm: q2 vt Augu. di. s'r illd Jo.15. Si non venissem et locutus eis non fuissem pcm̄ nō haberent. s. infidelitatis. Hoc.n.ē peccatū q̄ tenenr cuncta pcā: sed accipitur fides p ꝯscientia: quia interdum p penas q̄s quis patienter sustinet: consequtur remissionem peccati: c9 conscientiam nō habet. ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: q peccata q̄uis non sunt cōnexa q̄tum ad conuersionem ad bonum ꝯmutabile: sunt tn̄ cōnexa q̄tum ad auersionem a bono icōmutabili: in qua ꝯueniunt omnia peccata mortalia: et ex hac parte habent rationem offense: quā opz per pniam tolli. ad 4m ¶ Ad 4m dicendū: q dbitū exterioris rei puta pecunie non ꝯtrariatur amicitie ex qua debitum remittitur: et iō pt vnum dimitti sine alio: sed debitū culpe ꝯtriatur amicitie ex qua debitū remittir: et iō vna culpa vl offensa non remittitur sine altera. Ridiculū autem videret q etiam aliquis ab homine veniam petēt de vna offensa et nō de alia ¶ Ad 5m dicendum: q dilectio qua de9 diligit hominis naturam non ordinar ad bom glorie a quo impeditur homo per quodlz peccatū mortale: sed dilectio grē per quam fit remissio peccati mortalis ordinat hominem ad vitam eternam: sz illud Ro.6. Grā dei vita eterna: vn̄ non est similis rō. ad 5m,

¶ Utz remissa culpa per penitētiam remaneat reatus pene.

Articulo.iiij.

Ad quartum sic pceditur. Ur q remissa culpa per pniaz non remaneat reatus pene. Remota eīn causa remouer effēs: sed culpa est cā reatus pene. Ideo eīn ē aliqs dignus pena: q2 culpam cōmisit: g remissa culpa non pōt remanere reatus pene. primuz ¶ p. sicut apls dicit Ro.5. Donum xpi est efficacius q̄ peccatum: sed peccādo hō simul incurrit culpā et pene reatū: g multo magis per donū gratie: simul remittir culpa et tollir pene reat9. 2m. ¶ p. remissio peccatoꝝ fit i penitentia per virtutez passionis: sm illud Ro.3. Quez pposuit de9 ppiciatorem per fidem et sanguinem ipsius pp remissionem pcedētium delictoꝝ: sed passio xpi ē sufficienter satisfactoria p omnibus peccatis: vt. s. habitūest: non ergo post remissionē culpe rēamet aliquis reatus pene. 3m.

Sed cōtra est qd. 2. Reg. 12. dicitur: q cum dd pēitēs dixisset ad nathā peccaui dño: dixit nathā ad illū: dominus qz transtulit peccatum tuum: non morieris. Ueruntamē filius qui nat9 ē tibi morte morietur: quod fuit in penam precedentis peccati vt ibidē dicitur: g rēis l opp

sa culpa rēanet reat⁹ alicui⁹ pene.

Rñº pn cipalis. **Respōdeo** dicendum: q̄ sicut in secunda parte habitum est: in pcō mortali sūt duo .s. auersio ab incōmutabili bono: et ꝯuersio ad commutabile bonū inordinata. Ex pte ḡ auersiōis ab incommutabili bono: ꝯsequit̄ peccatum mortale reat⁹ pene eterne: vt q̄ contra eternum bonum peccauit. in eternum puniatur. Ex parte etiam ꝯuersionis ad bonū ꝯmutabile: inq̄ntum est inordinata: ꝯsequitur peccatum mortale reatus alicuius pene: quia inordinatio culpe non reducit̄ ad ordinem iusticie nisi per penam. Justum ē eñ vt qui voluntati sue plus indulsit q̄ debuit. ꝯtra voluntatem suā aliquid patiat̄: sic eñ erit equalitas. Unde apoc. 18. dicitur: q̄ntum glorificauit se ⁊ in delitijs fuit: tātum date illi tormentum ⁊ luctū: quia tamen ꝯuersio ad bonum cōmutabile est finita: non habet ex hac parte peccatū q̄ debeat ei pena eterna: vñ si sit inordinata conuersio ad bonum commutabile sine auersione a deo: sicut est in peccatis venialibus: nō debetur pcō pena eterna: sed temporalis. Qñ igitur per gratiam remittitur culpa: tollitur auersio anime a deo inq̄ntum per gratiam anima deo cōiungitur: vnde ⁊ per consequens simul tollitur reatus eterne pene: potest tamen remanere reatus alicuius pene temporalis.

ad pᵐ. **Ad primum** ergo dicendū q̄ culpa mortalis vtrumq̧ habet: et auersionē a deo ⁊ conuersionem ad bonum creatum: sed sicut in scda parte hītum est: auersio a deo est ibi sicut formale: ꝯuersio autem ad bonum creatum est ibi sicut materiale. remoto autem formali cuiuscūq̧ rei tollit̄ species: sicut remoto rationali tollitur species humana: ⁊ ideo ex hº ipso dr̄ culpa mōtal' remitti: q̄ per gratiā tollitur auersio mētis a deo simul cū reatu pene eterne: remanet tamen illud quod est materiale. s. inordinata conuersio ad bonum creatum pro qua debet̄ reat⁹ pene tēpal'. ¶ Ad 2ᵐ dīm: q̄ sicut in secūda parte habitū est: ad gratiam pertinet operari i homine iustificando a peccato: ⁊ cooperari homini ad recte operandū. remissio igitur culpe ⁊ reatus pene eterne ptinet ad grāz operātē: sed remissio reatus pene temporalis pertinet ad gratiam cooperātem: inq̄ntum scʒ homo cum auxilio diuine gratie patienter penas tolerando absoluitur etiam a reatu pene temporalis. Sic igitur pᵘ est effectus gratie operantis q̄ gratie cooperantis: ita etiam prius ē remissio culpe et pene eterne. q̄ plena absolutio a pena temporali: vtrūq̧ enim est a gratia: sed primum a gratia sola: 2ᵐ ex gratia ⁊ ex libero arbitrio. ¶ Ad 3ᵐ dicēdum: q̄ passio xp̄i de se sufficiens est ad tollendum omnem reatum pene non solum eterne: sed etiam temporalis: et secundum modum quo homo participat virtutē passionis xp̄i: pcipit etiam absolutionē a reatu pene. Jn baptismo aūt homo participat totaliter virtutē passionis christi: vtpote per aquā et spiritum xp̄o commortuus peccato: ⁊ in eo regenerat⁹ ad nouā vitā: et iō in bapº homo consequitur remissionē reatus toti⁹ pene: in penitentia vero consequitur virtutem passionis christi secundum modum ppriorum actuum: quia sunt materia penitentie: sicut aq̄ baptismi: vt supra dictum est: ⁊ iō non statim per primum actum penitentie quo remittitur culpa soluitur reatus totius pene: sed completis omnibus penitētie actib⁹.

ad 2ᵐ.

Ad 3ᵐ.

¶ Utrum remissa culpa mortali tollantur omnes reliquie peccati.

Articulo. v.

primuz AD quintū sic pceditur: vr̄ q̄ remissa culpa mortali tollātur omnes reliquie peccati. Dicit em̄ Aug. in lib. de penitentia. Nū q̄ dn̄s aliquē sanauit: quē omnino non liberauit. totm. n. hominez sanauit in sabbato: quia ⁊ corpus ab infirmitate ⁊ aiaz ab oi ɔtagione: sed reliquie peccati pertinēt ad infirmitatem peccati: ḡ nō videt posse q̄ remissa culpa remaneant reliq̄e peccati. ¶ p̄. sm Dio.
2m. 4. c. de di. no. bonum est efficaci⁹ q̄ malū: quia malum non agit nisi virtute boni: sed homo peccando sil' totam infectionē peccati cōtrahit: ḡ multo magis penitendo liberatur etiam ab oib⁹ peccati re
3m. liquijs. ¶ p̄. opus dei efficacius ē q̄ opus hominis: sed p exercitiū hūanoꝝ operū ad bom tolluntur reliquie peccati ꝯrij: ḡ multo magis tollunt per remissionem culpe q̄ est opus dei.

s oppm. Sed contra est qđ Mar. 8 legit: q̄ cec⁹ illuminatus a dn̄o p̄⁹ restitutus ē ad imperfectum visum. Un̄ ait video homines velut arbores ambulantes: deinde restitutus est p̄fecte: ita vt videret clare omnia: illuminatio aūt ceci sigñat liberationē peccatoris post pniaz. ḡ ⁊ p⁹ remissionem culpe q̄ peccator restituitur ad visum spiritualez adhuc remanent i eo alique reliquie peccati preteriti.

Rn̄o p̄n cipalis. Respondeo dd̄z: q̄ pcī mortale ex pte cōuersionis inordinate ad bonū cōmutabile q̄dā dispositionē cāt in anima: vel ēt habitum si actus frequenter iteratur. Sicut autem dictū est: culpa peccati mortalis remittit inq̄m tollit per gratiam auersio mētis a deo. Sublato autē eo qđ est ex parte auersionis nihil ominus aūt remanet potest id qđ est ex parte ɔuersionis inordinate: cum hanc ɔtingat esse sine illa: sicut p̄us dcm̄ est: ⁊ ideo nihil p̄hibet q̄n remissa culpa remaneāt dispōnes ex p̄cedentib⁹ actib⁹ causate. que dn̄r peccati reliq̄e: remanent tamen debilitate ⁊ diminute: ita q̄ hoi non dn̄ent; ⁊ hoc magis per mōm dispōnis q̄ per modum habituū: sicut etiam remanet fomes post baptismum.

Ad p̄m Ad primum ḡ dōm: q̄ deus totm hoīem p̄fecte curat: sed q̄nq; subito: sicut socrū petri statim restituit perfecte sanitati: ita vt surgens ministraret illis: vt legit Luc. 4. Quādoq; aūt successiue: sicut dcm̄ est: de ceco illuminato Mar. 8. Et ita et spiritualiter quandoq; tanta commotione ɔuertit cor hois vt subito perfecte ɔsequatur sanitatem spūalem non solum remissa culpa: sed sublatis oībus peccati reliquijs: vt p3 de Magdalena Luc. 8. Quandoq; āt p̄us remittit culpā per gratiam operantem: ⁊ postea per gr̄am cooperantem successiue
Ad 2m tollit peccati reliq̄as. ¶ Ad 2m dōm: q̄ pcīm etiam quandoq; stati inducit debilez dipositionē: vt pote per actum vnum cātam: quādo
ad 3m q; autem fortiorem causataz p mltos actus. ¶ Ad 3m dicendum: q̄ vno actu humano non tollūt oēs reliquie pcī: q2 vt dicitur in p̄dicamentis. Prau⁹ ad meliores exercitationes deductus ad modicuz aliquid p̄ficiet vt melior sit: multiplicato autem exercitio ad hoc p̄uenit: vt sit bonus virtute acquisita: hoc autem multo efficatius facit diuina gratia siue vno siue pluribus actibus.

¶ Utꝝ rēissio cl'pe sit effūo pnie. Articulo. vj.

primuz AD sextum sic procedītur. Uidetur q̄ remissio culpe non

sit effectus penitentie sm q est virtus. Dicitur enim penitentia virtus sm q est principium humani actus: sed humanus actus non operatur ad remissionē culpe: que est effectus gratie operantis: g remissio culpe non est effectus penitentie sm q est virtus.
2m. ¶ P. quedam alie virtutes sunt excellentiores penitentia: sed remissio culpe non dicitur effectus alicuius alterius virtutis: ergo etiam non est effectus penitentie sm q est virt9
3m. ¶ P. remissio culpe non est nisi ex virtute passionis xpi: sm illd Hebre.9. Sñ sanguinis effusione nõ fit remissio: sed penitentia inq̃tū est sacramētum operatur in virtute passionis christi: sicut τ sacramēta cetera: vt ex supradictis patet: ergo remissio culpe non est effect9 penitentie inq̃tum est virtus: sed inq̃tū est sacrm.

1 oppm

Sed contra

illud est ppria causa alicuius si ne quo esse non potest. omnis enim effectus dependet a sua causa. sed remissio culpe potest esse a deo sine penitentie sacramento: non aūt sine penitentia sm q est virtus: vt supra dictum est. Unde τ ante sacramenta noue leg. penitentib9 deus peccata remittebat: ergo remissio culpe est precipue effectus penitentie sm q est virtus.

Rñº pncipalis.

Respondeo

dd. q pnia est vt9 sm q est pncipium quorundam actuum humanorum: actus autem humani qui sunt ex parte peccatoris materialiter se habēt in sacramento penitentie: omne autem sacramentum producit effectum suum non solum virtute forme: sed etiam virtute materie: ex vtroq enim ē vnū sacramentum: vt supra habitum: vnde sicut remissio culpe fit in baptismo non solum vtute forme: ex qua etiam ipsa aqua virtutem recipit: ita etiam remissio culpe est effectus penitentie. pncipali9 qdē ex vtute clauium quas habent ministri ex q̃rum parte accipitur id quod est formale i hoc sacro: vt. s dictū est. secūdario aūt ex vi actuū penitentis ptinentiū ad vtutē penitentie: tamen prout hi actus aliqualiter ordinant ad claues ecclesie. Et sic patet q remissio culpe ē effectus penitentie sm q ē virt9: principalius tamen secundum q est sacramentum.

Ad pm.

Ad primum

g dicendum q effūs gratie operantis est iustificatio impij: vt i secunda pte dcm est: in qua vt ibidem dcm est: non solū ē gratie infusio τ remissio culpe: sed ēt mot9 lib. arb. in deum: qui est actus fidei formate: τ mot9 lib. ar. i peccatum q est actus penitentie. Ubi tamen actus humani sunt ibi vt effectus gratie operantis simul pducti cum remissione culpe: vnde remissio culpe non fit sine actu pnie virtutis: lz sit effūs gr̃e operantis.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dōm: q in iustificatiōe impij non solum est actus pnie: sz etiam actus fidei: vt dictum est: τ ideo remissio culpe nõ ponitur effectus solū penitentie virtutis. sz principalius fidei τ charitatis.

ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: q ad passionē xpi ordinat actus pnie virtutis: et p fidem et p ordinem ad claues ecclesie: τ ideo vtroq modo cāt remissionem culpe vtute passionis xpi.

¶ Ad id aūt qd in 3ium obijcitur dicendū est: q actus penitentie vtutis hz q sine eo ñ possit fieri remissio culpe: inq̃m est inseparabilis effūs gr̃e: per quā pncipalr culpa remittit: que etiam opat in omnibus sacramentis: τ ideo p hoc nõ pt ↄcludi nisi q gr̃a ē pncipalior cā rēissiōis culpe q̃ penitentie sacramentū. Sciendū tñ q in ve. le. et in lege nature erat aliqualit sacramentum penitētie: vt supra dictum est.

¶ De remissione venialium pec-
catorum. Quõ.lxxxvij.



Einde cōsiderādum est de remissione vēialium pctōr. Et circa hoc queruntur quatuor. Primo. vtrum sine penitentia peccatum veniale possit dimit/ti. 2° vtrum possit dimitti sine gratie infusione. 3° vtrum peccata venialia remittantur per aspersionem aque benedicte et tonsionem pectoris et orationem dominicam et alia huiusmodi. 4° vtrum veniale peccatum possit remitti sine mortali.

¶ Utrum peccatū veniale possit remitti sine pnia. Ar.1.



pm. Ad primum sic procedit: vt q veniale peccatum possit remit/ti sine penitentia. Pertinet.n.vt.s.dcm̄ ē: ad rōnem vere penitentie: q non solum hō doleat de peccato preterito: sed etiam p/ponat cauere de futuro: sz sine tali ppo° pctā venialia dimittunt: cū certum sit hoī q sine peccatis venialibus pñtem vitā ducere non possit: ḡ pctā venialia pñt remitti

2m. sine pnia. ¶ p̄. Penitentia nō est sine actuali displicētia pctōr: sed peccata vēialia pñt dimitti siñ displicētia eor: sicut pz in eo q dormiens occideret pp xpm. Statim.n. euolaret quod non contingit manentibus peccatis mortalibus: ḡ pctā venialia pñt remitti siñ pnia.

3m ¶ p̄. pcā venialia opponūtur feruori charitatis: vt i 2ª parte dcm̄ est: sed vnum oppositor tollit per aliud. ḡ per feruorem charitatis: que contingit esse sine actuali dis/plicētia pci vēial: fit rmissio pcōr.

i opp m Sz cōtra est qd Au. dic. i li. de pnia: q ē (vēialiū.) quedam pnia q quotidie agit i ecclesia p pcis vēialib9: q frustra eēt. si sine penitentia pctā venialia possent dimitti: vt ergo q peccata venialia non possint sine penitentia dimitti.

Rñdeo dicēdum: q remissio culpe sicut dictum est: fit p cōiunctionem hois ad deū: a q aliqualr separat culpa: sed hec separatio perfecte qdem fit p pctm̄ mor/tale: impfecte aūt p pctm̄ vēiale. Rñ° pncip. Nā p peccatum mortale mēs oīo a deo auertit: vtpote cōtra charitatem agēs: p pctm̄ āt veniale retardat affectus hois ne prompte i deum feratur. et ideo vtrūq peccatū p penitētiam qdem remittit: q2 per vtrūq deordinatur volūtas hois p immoderatam cōuersionem ad bonū creatum. Sicut.n. peccatum mortale remitti non potest qdiu volūtas pctō adheret: ita etiā nec pctm̄ veniale quia manente causa manet effectus. Exigitur autē ad re/missionem peccati mortalis perfectior penitentia: vt.s. homo actua/liter peccatum mortale cōmissum detestetur qtum in ipso est: vt.s. diligētiā adhibeat ad rememorādū singula peccata mortalia: vt singula detestetur: sed hoc non requiritur ad remissionem venialium peccatorum: non tamen sufficit habitualis displicentia que habetur p habitum charitatis vel penitentie virtutis: quia sic charitas non cōpateretur peccatum veniale: quod patet esse falsum. Unde sequitur q requirat qdā virtualis displicentia: puta cū aliquis hoc mō fert secundū affectum in deū et res diuinas: vt quicquid sibi occurrerit quod eū ab hoc motu retardaret displiceret ei et doleret se commisisse: si etiam actu de illo non cogitaret: qd tamen non sufficit ad remissionem peccati mortalis: nisi quantum ad peccata oblita post diligentem inquisitionem.

ad pm. Ad primum ergo dicendum: quod homo in gratia constitutus potest vitare omnia peccata mortalia et singula: potest etiam vitare singula peccata venialia: sed non omnia: vt patet ex his que in secunda parte dicta sunt: et ideo penitentia de peccatis mortalibus requirit: quod homo proponat abstinere ab omnibus et singulis peccatis mortalibus: sed ad penitentiam peccatorum venialium requiritur: quod proponat abstinere a singulis: non tamen ab omnibus: quia hoc infirmitas huius vite non patitur: debet tamen habere propositum se preparandi ad peccata venialia minuenda: alioquin esset ei periculum deficiendi cum desereret appetitum proficiendi seu tollendi impedimenta spiritualis profectus que sunt peccata venialia.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod passio pro christo suscepta: sicut supra dictum est. obtinet vim baptismi. et ideo purgat ab omni culpa et veniali et mortali. nisi actualiter voluntatem peccato inuenerit inherentem.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod feruor charitatis virtualiter implicat displicentiam venialium peccatorum: vt supra dictum est.

¶ Utrum ad remissionem venialium peccatorum requiratur gratie infusio. Ar. ij.

primum 
Ad secundum sic proceditur. videtur quod ad remissionem venialium peccatorum requiratur gratie infusio. Effectus enim non est sine propria causa: sed propria causa remissionis peccatorum est gratia: non enim ex meritis propriis peccata hominum remittuntur. Unde dicitur Ephe. 2. deus qui diues est in misericordia propter nimiam charitatem qua dilexit nos: cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos in christo cuius gratia sanati estis: ergo peccata venialia non remittuntur sine gratie infusione.

2m. ¶ Preterea. peccata venialia non remittuntur sine penitentia: sed in penitentia infunditur gratia: sicut et in aliis sacramentis noue legis. ergo peccata venialia non remittuntur sine gratie infusione.

3m. ¶ Preterea. peccatum veniale maculam quandam anime infert: sed macula non aufertur nisi per gratiam que est spiritualis anime decor: ergo videtur quod peccata venialia non dimittantur sine gratie infusione.

i oppm Sed contra est quod peccatum veniale aduemens non tollit gratiam nec etiam diminuit eam: vt in secunda parte habitum est. ergo pari ratione ad hoc quod peccatum veniale remittatur non requiritur noue gratie infusio.

Respo. principa. Respondeo dicendum: quod vnumquodque tollitur per suum oppositum: peccatum autem veniale non contrariatur habituali gratie: vel charitati: sed retardat actum eius inquantum nimis inheret homo bono creato: licet non contra deum: vt in 2a parte habitum est: et ideo ad hoc quod peccatum tollatur non requiritur quod infundatur aliqua habitualis gratia: sed sufficit aliquis motus gratie vel charitatis ad eius remissionem: quia tamen in habentibus vsum liberi ar. in quibus solis possunt esse venialia peccata: non contingit esse infusionem gratie sine actuali motu lib. arb. in deum et in peccatum: ideo quandocunque de nouo gratia infunditur peccata venialia remittuntur.

ad pm. Ad primum ergo dicendum: quod etiam remissio peccatorum venialium est effectus gratie per actum. scilicet quem de nouo elicit: non autem per aliquid habituale de nouo anime infusum.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod peccatum veniale nunquam remittitur sine aliquali actu penitentie virtutis: explicito. scilicet vel implicito vt. supra dictum est. Potest tamen remitti veniale peccatum sine penitentie sacramento quod in absolutione sacerdotis formaliter perficitur: vt supra dictum est. Et ideo non sequitur quod ad remissionem venialis peccati requiratur gratie infusio que licet sit in quolibet sacramento: non tamen est in quolibet actu virtutis.

Ad 3m ¶ Ad

3m dicendum: q sicut in corpe ptingit esse maculam dupliciter. vno modo p priuationem eius q requiritur ad decorem: puta debiti coloris: aut debite pportionis mebrorum. alio modo per superinductionem alicuius impedimentis decorem: puta luti aut pulueris: ita etiam anime inducitur macula. Uno modo p priuationem decoris gratie p pctm mortale. Alio modo p inclinationem affectus inordinatam ad aliquid temporale: et hoc fit per pctm veniale: et ideo ad tollendam maculam peti mortalis requirit infusio gratie: sed ad tollendam maculam venialis pcti requirit aliquis actus pcedens ex gratia per quam remoueatur inordinata adhesio ad rem tpalem.

¶ Utrum peccata venialia remittantur per aspersionem aque bndicte. Articulo. iij.

primus Ad tertium sic pceditur. Uidetur q venialia peccata non remittant per aspersionem aq benedicte et episcopalem benedictionem et alia huiusmodi. Peccata enim venialia non remittuntur sine penitentia: vt est dictum: sed pnia per se sufficit ad remissionem venialium pcorum: ergo ista nichil operant ad huiusmodi remissionem.

2m. ¶ Preterea. quodlibet istorum eandem relationem habet ad vnum pctm veniale et ad omnia. Si igitur per aliquod istorum remittitur aliquod pctm veniale: sequitur q pari ratione remittant omnia: et ita per vnam tonsionem pectoris: vel per vnam aspersionem aque benedicte redderet homo immunis ab omnibus peccatis venialibus: quod videtur inconueniens.

3m. ¶ Preterea. peccata venialia inducunt reatum alicuius pene licet temporalis. Dicitur .n. 1. Corint. 3. de eo qui supedificat lignum fenum et stipulam et saluus erit: sic tamen. quasi per ignem: sed huiusmodi per que dicit pctm veniale dimitti: vel nullam vel minimam penam in se hnt: ergo non suffi ciunt ad plenam remissionem venialium peccatorum.

Sed contra est q Aug. dicit in lib. de penitentia q p leuibus peccatis pectora nra tondimus et dicimus. Dimitte nobis debita nra: et ita videtur q tonsio pectoris et oratio dominica causent remissionem omnium venialium: et eadem ratio videtur esse de alijs. 1 oppm

Rndeo dicendum: q sicut dictum est ad remissionem venialis peccati non reqrit noue gratie infusio: sed sufficit aliqs actus pcedens ex gratia. quo aliqs detestet peccatum veniale vel explicite vel saltem implicite: sicut cum aliquis feruenter moueт in deum: et ideo triplici rone aliqua causant remissionem venialium peccatorum. Uno modo inquantum in eis infunditur gratia: quia per infusionem gratie tollunt venialia peccata: vt. supra. dictum est: et hoc modo per eucharistiam et extremam vnctionem: et vlr per omnia sacramenta no. le. in quibus pfert gratia peccata venialia remittunt. 2o inquantum sunt cum aliquo motu detestationis peccatorum: et hoc modo confessio generalis: tonsio pectoris: et oro dnica operatur ad remissionem venialium peccatorum. Nam in oratione dominica petimus dimitte nobis debita nra. 3o mo inquantum sunt cum aliquo motu reuerentie in deum et ad res diuinas: et hoc modo benedictio epalis: aspersio aque benedicte: qlibet sacralis vnctio: oratio in ecclesia dedicata: et si aliqua alia sunt huiusmodi operant ad remissionem pcorum. Rno pncipalis.

Ad primum ergo dicendum: q oia ista causant remissionem peccatorum venialium: inquantum inclinant aiam ad motum pnie: que est detestatio pctorum vel implicite vel explicite. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: q omnia ista quantum est de se opant ad remissionem oim pcorum venialium. Potest tamen impediri remissio quantum ad aliqua peccata venialia quibus mens actualiter in Ad 2m

heret: sicut et per fictionē interdū īpedit effūs bap[1]. ¶ Ad 3m dōm: q̄ p predicta tollunt quidē pc̄a venialia q̄m ad culpā: tum virtute alicui⁹ satisfractiōis: tum ēt v̄tute charitatis: cui⁹ motus per p̄dctā excitat: nō āt per quodlibet p̄dcōrū semp tolli t tot⁹ reat⁹ pene: q2 si sic: qui esset omnino immunis a peccato mortali aspersus aqua benedicta statim euolaret: sed reat⁹ pene remittit per p̄dcā s̄m modū feruoris in deū qui per p̄dcā excitat: quandoq3 magis: quādoq3 autem minus.

Ad 3m.

¶ Utrū possit remitti pcm̄ veniale sine mortali. Ar.iiij

primus. AD quartum sic p̄ceditur: vr q̄ veniale peccatū nō possit remitti sine mortali. Dr sr illō Jo.8. Qui sine peccato est vestrū. p̄mus in illam lapidem mittat: dicit q̄dā glo. q̄ omnes illi erant in peccato mortali. Uēialia.n.eis dimittebant per cerimonias. ḡ veniale pcm̄ p̄t remitti sine mortali.

2m. ¶ p̄. ad remissionē peccati venialis non requirit ḡre infusio: requiritur autem ad remissionem mortalis: ergo veniale pcm̄ potest remitti sine mortali.

3m. ¶ p̄. pl⁹ distat pcm̄ veniale a mortali q̄ ab alio veniali: sed vnū veniale p̄t dimitti sine alio: vt dcm̄ e st: ḡ veniale p̄t dimitti sine mortali.

Iopp m. Sed contra est quod dicitur Mat.5. amen dico tibi: non exibis inde: sc3 ex carcere in quē itroducit homo p peccato mortali: donec reddas nouissimū q̄drantē: per qō signat veniale peccatum: ḡ veniale pcm̄ nō remittit sine mortali.

Rn̄o pn cipalis. Rn̄deo dōm: q̄ sic̄.s̄.dcm̄ est remissio culpe cuiuscūq3 nūq̄ fit nisi p v̄tutem gratie: quia vt ap̄ls dic̄ Roma.4. ad gratiam dei pertiet quod deus alicui non imputat peccatu3: quod glo. ibi exponit de veniali: ille aute3 q̄ est in peccato mortali caret gratia dei: vnde nullum veniale sibi remittitur.

Ad p m. Ad primum ergo dicendū q̄ vēialia ibi dn̄r irregularitates siue immūdicie quas p̄hebant s̄m legē. ¶ Ad 2m dicendū: q̄ l3 ad remissionem peccati venialis non requirat noua infusio habitualis gratie: req̄ritur tamen aliquis gratie actus q̄ non p̄ōt esse in eo qui subiacet peccato mortali ¶ Ad 3m dō3: q̄ peccatū veniale nō excludit oēm actū ḡre: per quē possunt omnia peccata venialia dimitti: sed peccatum mortale excludit totaliter h̄itū ḡtie: sine quo nullum peccatum mortale vel veniale remittitur: & ideo non est similis ratio.

Ad 2m

ad 3m.

¶ De reditu peccatorum p⁹ pn̄iaȝ dimissorum. Questio.lxxxviij



DEinde 2siderandus ē de reditu peccatorum post penitentiā dimissorum. Et circa hoc queruntur quattuor. Primo vtrū peccata per pēitentiam dimissa redeant simplr p sequēs pcm̄. 2° vtrum aliquo modo per ingratitudinem redeant spāliter s̄m predicta. Tertio vtrum ī equali reatu peccata redeant. 4° vtrū illa ingratitudo per quā redeunt sit spāle peccatum.

¶ Utrū peccata dimissa redeant p sequens peccatum. Arti.j.

primus AD primum sic proceditur. Uidetur q̄ peccata dimissa redeant per sequens peccatum: dic̄ enim August. in lib. de baptismo. Redire dimissa peccata vbi fra-

C5 ... 4° 16.

ma charitas nō est apertissime do minus in euangelio docet in illo seruo a quo dimissum debitum do minus petijt: eo ꝙ ille ꝯseruo suo debitum nollet dimittere: sꝫ summa charitas tollitur per quodlibet peccatuꝫ mortale: ergo per quodlibꝫ sequens mortale peccatuꝫ redeūt peccata prius per penitētiā dimissa. ¶ P̄. super illud Luc. xi. Reuer
2m. tar in domum meā vnde exiui: dixit Beda. timēdus est iste versiculus nec non exponendus: ne culpa quam in nobis extinctā credebamus per incuriam nos vacātes opprimat: hoc autem non esset nisi rediret ergo culpa per penitentiā dimissa redit. ¶ P̄. Eze. 18. dn̄s dic.
3m Si auerterit se iust⁹ a iusticia sua et fecerit iniquitatem: oēs iusticie eius quas fecerat nō recordabuntur amplius: sed inter alias iusticias quas fecit etiam precedens penitentia continetur: cum. s. dictum sit penitentiam esse partē iusticie: ergo postq̄ penitens peccat non imputatur ei p̄cedens penitentia per quam consecutus est veniam pecccatorum: redeunt ergo illa pecca
4m ta. ¶ P̄. peccata p̄terita per grāꝫ teguntur: vt pꝫ per apostolū. Ro. 3. inducenteꝫ illud ps. Beati quorū remisse sunt iniquitates: et quorū tecta sunt peccata: sed per peccatum mortale sequens grā tollitur ergo peccata que fuerāt prius cōmissa remanent detecta: et ita videtur ꝙ redeant.

1 oppm primus SEd contra est qd apostolus dic. Ro. xi. Sine penitentia sunt dona dei et vocatio: sꝫ peccata penitentis sunt dimissa ꝑ donum dei: ergo per peccatuꝫ seqn̄s non redeunt dimissa peccata: quasi deus de dono remissionis peniteat. ¶ P̄. Aug. di. in lib. rn̄sionū
2m prosperi Qui recedit a xp̄o et alienatus a grā: viuit hāc vitaꝫ: quid nisi in perditionem vadit: sed non in id quod dimissuꝫ est recidit nec originali peccato damnabitur.

Rn̄o princip. RNdeo dicendū: ꝙ sicut. s. dictū est: in peccato mortali sunt duo. s. auersio a deo et conuersio ad bonum creatū. Quicqd autem est ex parte auersionis in peccato mortali s̄m se consideratum est commune oībus peccatis mortalibus: qꝛ per quodlꝫ peccatum mortale homo auertitur a deo. vn̄ et per ꝯn̄s macula que est ꝑ priuationē gratie et reatus pene eterne communia sunt omnibus peccatis mortalibus: et s̄m hoc intelligitur id qd dicitur Ja. 2. Qui offendit in vno factus est omniuꝫ reus: sed ex parte cōuersiōis peccata mortalia sunt diuersa et interdum contraria. vn̄ manifestum est ꝙ ex parte conuersionis peccatuꝫ mortale sequens non facit redire peccata mortalia pri⁹ abolita: alioquin sequeretur ꝙ hō ꝑ pctm̄ prodigalitatis reduceretur in habitū vel dispositionem auaritie prius abolite: et sic ꝯtrariū esse cā sui cōtrarij: quod est impossibile. Sꝫ cōsiderādo in peccatis mortalibus id quod est ex parte auersionis absolute: per peccatū mortale seqn̄s redit illud quod fuerat in prioribus peccatis ante dimissionē inq̄tuꝫ ꝑ peccatum mortale sequens hō priuatur grā et fit reus pene eterne: sicut et prius erat: verum quia auersio in peccato mortali ex conuersione quodammodo causatur: recipiūt ea que sunt ex parte auersionis quodammodo diuersitateꝫ ꝑ ꝯparationem ad diuersas cōuersiōes sicut ad diuersas causas: ita ꝙ sit alia auersio: et alia macula: et alius reatus prout ꝯsurgit ex alio pctō mortali: et hoc modo in qōne vtitur: vtrum macula et reatus pene eterne: s̄m ꝙ causabantur ex actibus peccatorum prius dimissorum redeant per peccatum mortale sequens: quibusdā igitur visum est ꝙ simpliciter etiam hoc modo re

deant: sed hoc nõ potest esse: quia opus dei per op⁹ hominis irritari non potest remissio autem peccatorum priorum est opus diuine misericordie: vñ non potest iterari per sequẽs peccatũ hominis: ẜm illud Ro.3. Nũquid incredulitas eorum fidẽ dei euacuit. Et ideo alii ponẽtes peccata redire dixerunt q deus non remittit peccata penitẽti postmodum peccatori ẜm pscia: sꝫ solum ẜm presentem iusticiam. pscit. n. p his peccatis eum eternaliter puniturum: et tñ p grãm facit eum psntialiter iustum. Sed nec hoc stare potest: q2 si causa absolute põatur: et effectus põitur absolute. Si igitur non absolute fieret peccatorum remissio: sed cum quadã cõditiõe in futurũ dependẽte p gratiã et gratie sacra: sequeret q grã et gratie sacramenta nõ essent sufficiens cã remissionis pctõrum: qd est erroneũ. vtpote derogans gratie dei: et iõ nullomõ põt esse q macula et reatus precedentiũ pctõrũ redeant ẜm q ex talibus actibus causabantur. Contingit aũt q sequẽs actus peccati virtualiter cõtinet reatum prioris peti: inq̃tum. s. aliquis hõ 2° peccans ex h° ipo videtur grauius peccare q̃ pri⁹ peccauerat: ẜm illud Ro.2. ẜm duritiam tuam et cor impẽitens thesaurizas tibi irãm in die ire: ex h° solo. s. q ptẽnit di bõitas que ad penitenitam expectat: mlto autem magis ptẽnitur dei bõitas si post remissionem prioris peccati. 2° pctm reiteratur q̃to maius est beneficium peccatum remittere q̃ peccatorem sustinere. Sic igitur per peccatum sequens pniam: redit q̃dãmõ reat⁹ pctõꝝ prius dimissorum nõ inq̃tũ cãbatur ex illis pctis prius dimissis: sed inq̃tũ cãr ex pctõ vltimo ppetrato: qd aggrauar ex peccatis prioribus: et h° nõ ẽ pctã dimissa redire simpliciter sꝫ redir secundum qd: in q̃tum. s. virtualiter in peccato sequenti ptinentur.

Ad pm

Ad primum ergo dicendum: q illud verbum Augustinus videtur esse intelligendum de reditu peccatorum q̃tum ad reatum pene eterne secundum se consideratum. q2. s. p⁹ penitentiam peccator incurrit reatum pene eterne: sicut et prius: nõ tamen omnino propter eandem rõnem. vñ Aug. in lib. de responsionibus prosperi: cum dixisset: q nõ id quod remissũ ẽ recidit: nec pro originali peccato damnatur. subdit. qui tamen ea morte afficitur q̃ et propter peccata dimissa debebatur: q2. s. incurrit mortem eternam quã meruerat p peccata pterita.

Ad 2m

¶ Ad 2m dicendum: q in illis verbis non intendit dicere Beda. q culpa prius dimissa hominem opprimat per reditum reatus preteriti: sed per iterationem actus.

Ad 3m

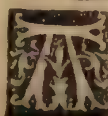
¶ Ad 3m dicendum: q p sequens peccatum iusticie priores obliuioni traduntur inq̃tum erant meritorie vite eterne: non tamen inq̃tum erant impeditiue peccati: vnde si aliqs peccet mortaliter post q̃ restituit debitum: non efficitur reus quasi debitum non reddidisset et multo minus traditur obliuioni penitentia prius acta q̃tum ad remissionem culpe: cũ remissio culpe magis sit opus dei q̃ hominis.

Ad 4m

¶ Ad 4m dicendũ. q gratia simpliciter tollit maculam et reatum pene eterne. Tegit autem actus peccati preteritos: ne. s. ppter eos deus hominem gratia puet: et reũ habeat pene eterne: et quod gratia semel facit perpetuo manet.

¶ Utrum peccata dimissa redeãt per ingratitudinem.

Articulo secundo.



D secundum sic proceditur Videtur q peccata dimissa n redeant per ingratitudi- primus

nem: que specialiter est secundum quatuor genera peccatorum. s. secundum odium fraternuz: apostasiam a fide: contemptum ꝯfessionis ꝛ dolorem de penitentia habita: secundum ꝙ quidam metrice dixerũt. Fratres odit apostata fit: spernitqꝫ fateri. Penituisse piget: pristina culpa redit. Tanto enim est maior ingratitudo quanto grauius est peccatuz quod quis contra deum committit post beneficium remissionis peccatorum: sed quedaz alia peccata sunt his grauiora: sicut blasphemia contra deum: ꝛ peccatuz in spiritussctõ. ergo videtur ꝙ peccata dimissa non redeant magis secundum ingratitudinem cõmissam secundum hoc peccatuz quam secundum alia.

2m ¶ P̄. Rabanus dicit. Nequam seruuz tradidit deus tortoribus quoadusqꝫ redderet vniuersum debitum: quia non solum peccata que post baptismum homo egit reputabuntur ei ad penã sed originalia que ei in baptismo sunt dimissa: sed etiam peccata venialia inter debita computantur: pro quibus dicimus: dimitte nobis debita nostra: ergo ipsa etiam redeunt per ingratitudinem: ꝛ pari ratione videtur ꝙ per peccata venialia redeant peccata dimissa: ꝛ non solum per peccata predicta.

¶ P̄. tãto est maior ingratitudo: quanto post maius beneficium acceptum aliquis peccat: sed beneficium dei est etiam ipsa innocentia: qua peccatuz vitamus. dicit enim Augusti. in. 10. confes. Gratie tue deputo quecunqꝫ peccata non feci: maius autem donum est innocentia quam etiam remissio omnium pctõrũ: ergo nõ min⁹ est igratus deo q peccat post inocẽtiã quam q peccat post pniam: ꝛ ita videt ꝙ per igratitudinem que fit secundum pcã p̄dcã maxĩe redeãt pcã dimissa.

sopp^m Sed contra est quod Grego. dicit. 18 mor. ꝙ dictis euangelicis cõstat: ꝙ siquid i nos delinquitur ex corde non dimittimus: ꝛ illud rursus exigitur quod nobis iam per penitentiam dimissum fuisse gaudebamus: ꝛ ita propter odium fraternum specialiter peccata dimissa redeunt secunduz ingratitudinem ꝛ eadem ratio videtur de alijs.

Rñdeo dicendũ: ꝙ sicut. s. dictũ est: peccata dimissa per penitentiam redire dicuntur: inquantum reatus eorum ratione ingratitudinis virtualiter ꝯtinetur in peccato sequenti Ingratitudo aũt põt cõmitti dupl'r. vnomõ ex eo ꝙ aliquid fit ꝯ beneficiuz: ꝛ hoc modo per oẽ peccatũ mortale quo deum offendit: reddit hõ ingrat⁹ deo q pcta remisit: ꝛ sic p qdlꝫ peccatum mortale sequẽs redeũt pcã prius dimissa rõne ingratitudis. Aliomõ ꝯmittit ingratitudo nõ solum faciendo ꝯ ipm beneficium sed etiã faciẽdo ꝯ formã bñficij p̄teriti: que quidẽ forma si attendatur ex parte benefactoris est remissio debitorum. Vñ ꝯ hanc formaz facit q fratri petenti veniam nõ remittit sed odium tenet. Si autem attendat ex parte penitentis q recipit hoc beneficium: inuenit dupliciter mot⁹ liberi ar. qrũ p̄mus ẽ mot⁹ lib. ar. in deum qui est act⁹ fidei formate: ꝛ ꝯ hoc facit homo apostatando a fide. 2⁹ autẽ est motus liberi ar. in peccatum: q ẽ act⁹ penitentie: ad quẽ p̄mo ꝑtinet: vt supra dictum est: ꝙ homo detestetur peccata p̄terita: ꝛ ꝯ hoc fac ille qui dolet se penituisse. 2° ꝑtinet ad actũ penitentie: vt penitẽs propõat se subijcere clauibus ecclesie p cõfessionem secundum illud ps. Dixi confitebor aduersum me iniustitias meas dño: ꝛ tu remisisti impietatem peccati mei. Et cõtra hoc facit ille qui contemnit confiteri secundum ꝙ proposuerat: et ideo dicitur ꝙ specialiter ingrati

Rño ꝑncip.

tudo horum peccatorum facit redire peccata prius dimissa.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod hoc non dicitur specialiter de istis peccatis: quia sint ceteris grauiora: sed quia directius opponuntur beneficio remissionis peccatorum.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum quod etiam peccata venialia et ipsum originale redeunt modo predicto sicut et peccata mortalia inquantum contemnitur dei beneficium quo sunt hec peccata remissa: non tamen per peccatum veniale aliquis incurrit ingratitudinem: quia homo peccando venialiter non facit contra deum: sed preter ipsum: et ideo per peccata venialia nullomodo peccata dimissa redeunt.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum quod beneficium aliquod habet pensari dupliciter. vnomodo ex quantitate ipsius beneficij: et secundum hoc innocentia est maius dei beneficium quam penitentia que dicitur 2a tabula post naufragium. Aliomodo potest pensari beneficium ex parte recipientis qui minus est dignus: et sic magis sibi fit gratia: vnde et ipse magis est ingratus si contemnat. Et hoc modo beneficium remissionis culpe est maius inquantum prestatur totaliter indigno: et ideo ex hoc sequitur maior ingratitudo.

¶ Utrum per ingratitudinem peccati sequentis consurgat tantus reatus quantus fuerat peccatorum dimissorum. Ar. iij.

pm  D tertium sic proceditur: videtur quod per ingratitudinem peccati sequentis consurgat tantus reatus quantus fuerat peccatorum prius dimissorum. Quia secundum magnitudinem peccati est magnitudo beneficij quo peccatum dimittitur: et per consequens magnitudo ingratitudinis qua hoc beneficium contemnitur: sed secundum quantitatem magnitudinis est quantitas reatus consequentis: ergo tantus est reatus qui surgit ex ingratitudine sequentis peccati: quantus fuit reatus omnium precedentium peccatorum.

2m. ¶ Preterea magis peccat qui deum offendit: quam qui offendit hominem: sed seruus manumissus ab aliquo domino reducitur in eandem seruitutem: a qua prius fuit liberatus: vel etiam in grauiorem: ergo multo magis ille qui contra deum peccat post liberationem a peccato: reducitur in tantum reatum peccati quantum primo habuerat.

3m. ¶ Preterea Mat. 18. dicitur quod iratus dominus tradidit eum cui replicantur peccata dimissa propter ingratitudinem tortoribus quousque redderet vniuersum debitum: sed hoc non esset nisi consurgeret ex ingratitudine tantus reatus quantus fuerit omnium preteritorum peccatorum: ergo equalis reatus per ingratitudinem redit.

1 oppm Sed contra est quod dicitur Deu. 25. pro mensura delicti erit et plagarum modus. Ex quo patet quod ex paruo peccato non consurgit magnus reatus: sed quandoque peccatum mortale sequens est multominus quolibet peccatorum prius dimissorum: non ergo ex peccato sequenti redit tantus reatus quantus fuit peccatorum prius dimissorum.

Rño. pncip. Respondeo dicendum: quod quidam dixerunt: quod ex peccato sequenti propter ingratitudinem consurgit tantus reatus quantus fuit reatus peccatorum prius dimissorum: quantum ad reatum proprium huius peccati: sed hoc non est necessarium quia sicut supra dictum est: reatus precedentium peccatorum non redit per peccatum sequens: inquantum sequebatur ex actibus preteritorum peccatorum. sed inquantum consequitur actum sequentis peccati et ideo oportet quod quantitas reatus redeuntis sit secundum grauitatem peccati subsequentis. Potest autem contingere quod grauitas peccati subsequentis adequatur grauitati omnium peccatorum prece

dentium: sed hoc non semper est necesse: siue loquamur de grauitate eius quam habet ex sua specie: cum quandoque peccatum sequens sit fornicatio simplex: peccata vero preterita fuerit adulteria vel homicidia seu sacrilegia: siue etiam loquamur de grauitate quam habet ex ingratitudine annexa. non enim oportet quod quantitas ingratitudinis sit absolute equalis quantitate beneficij suscepti cuius quantitas attenditur secundum quantitatem peccatorum prius dimissorum. Contingit enim quod cōtra idem beneficium vnus est multū ingratus vel secundum intentionē cōtemptus beneficij: vel secundum grauitatē culpe contra benefactorem commisse. Alius autem parum: vel quia minus contēnit: vel quia minus cōtra benefactorē agit: sed proportionaliter quantitas ingratitudinis adequatur quantitati beneficij. Supposito enim equali cōtemptu beneficij vel offēsa benefactoris: tanto erit grauior ingratitudo quanto beneficium fuit maius. Unde manifestum est quod non est necesse quod propter ingratitudinem semper per peccatum sequens redeat tantus reatus quantus fuit precedentium peccatorum: sed necesse est quod proportionaliter quanto peccata prius dimissa fuerunt plura et maiora: tanto redeat maior reatus per qualecunque sequens peccatum mortale.

ad primum. Ad primum ergo dicendum: quod beneficium remissionis culpe recipit quantitatē absolutam secundum quantitatem peccatorum prius dimissorum: sed peccatum ingratitudinis non recipit quantitatem absolutam secundum quantitatem beneficij: sed secundum quantitatem contemptus vel offense: vt dictū est: et ideo nō sequitur ratio. ¶ Ad secundum dicendum: quod

ad 2m. etiam seruus manumissus non reducitur in pristinam seruitutem pro qualicunque ingratitudine: sed pro aliqua graui. ¶ Ad tertium dicendum: quod ille

ad 3m. cui peccata dimissa replicantur propter subsequentem ingratitudinē redit vniuersum debitum in quantum quantitas peccatorum precedentium proportionaliter iuenitur in ingratitudine subsequenti: non autem absolute vt dictum est.

¶ Utrū talis ingratitudo sit speciale peccatum. Articulo quarto.

Ad quartum sic proceditur: videtur quod ingratitudo ratiōe cuius sequens peccatum facit redire peccata prius dimissa sit speciale peccatum. primum Retributiō enim gratiarum pertinet ad contrapassum quod requiritur in iusticia: vt patet per philosophum in .5. ethi. sed iusticia est specialis virtus: ergo ingratitudo est speciale peccatum.

¶ Preterea. Tullius in .2. retho. ponit quod gratia est specialis virtus: sed ingratitudo opponitur gratie: ergo ingratitudo est speciale peccatum. 2m.

¶ Preterea. specialis effectus a speciali causa procedit: sed ingratitudo habet specialem effectum. scilicet quod facit aliqualiter redire peccata prius dimissa: ergo ingratitudo est speciale peccatum. 3m.

Sed cōtra. Illud quod consequitur omnia peccata non est speciale peccatum: sed per quodcunque peccatum mortale aliquis efficitur deo ingratus: vt ex premissis patet: ergo ingratitudo non est speciale peccatum. 1 oppm

Respōdeo dicendum: quod ingratitudo peccantis quandoque est speciale peccatum: quandoque autem non: sed est circūstantia generaliter cōsequens omne peccatū mortale quod contra deū committitur: peccatum enim speciem recipit ex intentione peccantis. Unde vt philosophus dicit in .5. eth. Ille qui mechatur vt furetur magis est fur quam mechus. Si igitur aliquis peccator in contemptum dei et suscepti beneficij aliquod peccatum committat: illud peccatum trahitur ad speciem ingratitudinis et Responsio principalis.

hoc mō ingratitudo peccantꝫ est speciale peccatum. Si vero aliqs intendens aliquod peccatuꝫ committere: puta homicidiū aut adulterium non retrahatur ab hoc ꝑter hoc quod pertinet ad dei contemptū: ingratitudo non erit speciale peccatuꝫ sed trahetur ad speciem alterius peccati sicut circunstantia quedam: vt Augu. dic in lib. de natura ⁊ gratia. Nō omne peccatum est ex contemptu: ⁊ tamen in omni peccato deus contēnitur in suis preceptis. Unde manifestum est ꝙ ingratitudo peccātis quandoqꝫ est speciale peccatū sed non semper. Et per hoc patet responsio ad obiecta. Nam prime rationes concludunt ꝙ ingratitudo secundum se sit quedam species peccati. Ultima auteꝫ ratio cōcludit ꝙ ingratitudo secunduꝫ ꝙ inuenitur in omni peccato non sit speciale peccatum.

¶ De recuperatione virtutum ꝑ penitentiam.

Questio. lxxxix.



Deinde considerādū est ď recuperatione ꝟtutum ꝑ penitentiam. Et circa hᵒ queruntur sex.

Primo vtrū ꝑ penitētiā restituātur virtutes. 2ᵒ vtrum restituanť in equali q̄titate. 3ᵒ vtrum restituatur penitēti equalis dignitas. 4ᵒ vtrū opera ꝟtutum per peccatum sequens mortificenť. 5ᵒ. vtrū opera mortificata ꝑ peccatum per penitentiam reuiuiscant. 6ᵒ vtrū opera mortua .i. absqꝫ charitate facta ꝑ penitentiam viuificenť.

¶ Utrū ꝑ penitētiā ꝟtutes restituantur.

Articulo primo.



Ad primuꝫ sic pcedit: vř ꝙ ꝑ pniam ꝟtutes ñ restituanť. Nō .n. possunt ꝟtutes amisse ꝑ pniam restitui nisi pnia ꝟtutes cāret: sꝫ pnia cū sit ꝟtᵒ nō pōt eē cā oīꝫ ꝟtutū: ꝑserti cū q̄dā ꝟtutes sint nāľr priores pnia .s. fides: spes: ⁊ charitas: vt. s̄. dcm̄ ē ğ ꝑ pniam ñ restituunť virtutes. primuꝫ

¶ p̄. pnia in q̄busdā actibᵒ pēitētis ꝯsistit: sꝫ ꝟtutes gratuite non cāuť ex actibᵒ nr̄is. Dic̄ .n. Aug. i lib. de li. ar. q̄ ꝟtutes in nobꝫ sine nobis deus opať: ğ vř ꝙ ꝑ pniam nō restituāť ꝟtutes. 2ᵐ.

¶ p̄. hn̄s virtutem sine difficultate ⁊ delectabiliter actus ꝟtutuꝫ operať: vñ ph̄s dicit. in .1. ethi. ꝙ nō ē iustᵒ q̄ non gaudet iusta operatione: sꝫ multi penitētes adhuc difficultatē patiunť in opando actᵒ ꝟtutū: nō ğ ꝑ penitētiam restituūtur ꝟtutes. 3ᵐ

Sꝫ ꝯtra est qđ Luc. 15. pater mandauit ꝙ filius penitens indueret stola pᵃ: q̄ ſm Amb. ē amictᵒ sapīe quā siľ sequūtur omnes ꝟtutes ſm illud. Sap. 8. Sobrietatē ⁊ iustitiā docet: prudētiā ⁊ ꝟtutē q̄bᵒ i vita nihil est vtilius hoībᵒ: ğ ꝑ pniam oēs ꝟtutes restituuntur. i opp^m

Rn̄deo dđꝫ: ꝙ ꝑ pniaꝫ remittūť pctā: vt dcm̄ est: remissio āt pctōꝝ ñ p̄t eē nisi ꝑ infusionē gr̄e: vñ relinqť ꝙ ꝑ pniaꝫ hoī gr̄a infundať: ex gr̄a aūt cōsequunť oēs ꝟtutes gratuite: sicut ex eēntia aīe fluūt oēs poᵉ vt i 2ᵃ pte hitum est: vñ relinqť ꝙ ꝑ penitētiā oēs ꝟtutes restituantur. Rn̄ᵒ. princi.

Ad primū ğ dđm: ꝙ eodem modo penitentia restituit virtutes per quem modū est causa gratie: vt iam dictum ē. Est autem causa gratie inq̄tuꝫ ē sacramentum: nā inq̄tū est ꝟtus est magis gratie effectᵒ: ⁊ ideo nō oportet ꝙ penitentia secundū ꝙ ē Ad p̄ᵐ

virtus sit cā oīum aliarum virtu-
tum: sed q habitus pnie sil' cuȝ ha
bitibus aliaꝝ virtutum per sacrm
Ad 2m penitentie causef. ¶ Ad 2m dōȝ:
q in sacro pnie actus humani se
habēt mālr: sed formaliter vis hu
ius sacramenti dependēt ex ꝟtute
clauium: ⁊ iō ꝟtus clauiū effecti-
ue causat gratiā ⁊ ꝟtutes instrūa
liter tñ: ſȝ actus primus peniten/
tis se hȝ vt vltīa dispositio ad gra
tiam ꝯñdam. s. ꝯtriº: alij vero seqñ
tes actus penitentie procedūt iaȝ
Ad 3m ex gratia et virtutibus. ¶ Ad 3m
dōm. q sicut supra dictum ē: qñq
post p̄mum actum pnie: q̄ est ꝯtri/
tio: remanent quedam relīqe pcō
rum. s. dispositiones ex prioribus
actibus pctōꝝ cāte: ex quibꝰ pre
statur difficultas quedam penitē/
ti ad opandū opa virtutum sequē
tium: sed q̄tū ē ex ipsa inclinatio/
ne charitatis ⁊ aliarum ꝟtutū pe
nitens opera virtutis delectabili
ter ⁊ sine difficultate opatur. sicut
si ꝟtuosus per accidens difficulta
tem pateref in executiōe actꝰ vir
tutis pp somnū: aut aliq̄ corporis
indispositionem.

¶ Utrum post penitentiaȝ resur
gat homo in equali ꝟtute. Ar. 2.

pm D secundum sic pcedif: vř q pº pe nitētiā resurgat hō in equali virtute. Dič. n. apostolꝰ ro. 8. Diligentibus deū oīa cooperanf in bonum: vbi dič glo. aug. q hoc adeo verum est: vt si qui hoꝝ deuient ⁊ exorbitēt: hº ipsum eis deus faciat in bonū ꝓfi
2m. cere: ſȝ hoc nō eēt si hō resurgeret in minori ꝟtute. ¶ p̄. Amb. dicit q penitentia res optima est q̄ oēs defectus reuocat ad pfectum: sed hoc non esset nisi virtutes in equa li q̄titate recuperarēf: ǵ p pniam semper recuperatur equalis ꝟtus
3m. ¶ p̄. super illud Gen̄. 1. factuȝ est vespere ⁊ mane dies vnus. dič glo. vespertina lux est aqua quis cecidit: matutīa qua resurgit: sed lux matutina est maior vespertina er go aliqs resurgit in maiori gra tia vel charitate q̄ prius habuit: quod etiam videtur p id quod apo stolus dicit Ro. 5. vbi abundauit delictum: superabundauit ⁊ grā.

Sȝ cōtra charitas pficiens vel perfecta ē ma ior q̄ charitas incipiens: sed qñq aliquis cadit a charitate proficiē te: resurgit autem in charitate in- cipiente: ǵ semper resurgit homo in minori virtute. l. oppm

Rñdeo dōm: q sicut dictum est: motus liberi ar. q̄ est in iustificatione impij est vl tima dispositio ad gratiam: vnde in eodem instāti est gratie infusio cū predicto motu li. ar. vt in secun da pte habitum est: in quo quideȝ motu comprehenditur actus peni tentie: vt. s̄. dictuȝ est. Manifestū est autem q forme que possunt re- cipere magis et minus: intendun tur ⁊ remittuntur secundū diuer- sam dispositionem subiecti: vt i se cunda parte habitum est. Et inde est q secundum q motus liberi ar bitrij in pnia est intēsior vel remis sior: ſm hoc penitens ꝯsequif ma iorem vel minorem gratiam. Con tingit. n. intensionem motꝰ pēitē/ tis qñq ꝓportionatam eē maiori gr̄e q̄ illa a qua ceciderat per pcm̄ quandoq autem equali: qñq vero minori: et ideo penitens quando q resurgit in maiori gratia q̄ p̄us habuerat: quandoq autem in eq̄li sed qñq ēt in minori: ⁊ eadem ratio ē d̄ ꝟtutibꝰ q̄ ex gr̄a ꝯsequunf. Rñō. pncip.

Ad primū ǵ dicēdū: q non omnibus diligē tibus deum oīa cooperantur in bonuȝ hoc ipsum: quod per pecca tum a dei amore cadunt: quod pa tet in his qui cadunt ⁊ nūq̄ resur/ gunt vel qui resurgunt iterum ca/ suri: sed his tantum qui secunduȝ Ad pm

[illegible]

propositũ vocati sunt sancti. secꝫ ꝑ destinatis: q quotiensc᷑q cadãt finaliter tamen resurgunt: cedit ꝗ eis in bonum hoc ꝙ cadunt: nõ qꝛ semper in maiori grã resurgunt: sꝫ qꝛ resurgũt in permanentiori gratia: non quidem ex parte ipsiꝰ gratie: qꝛ ꝗ̃to gratia est maior: tanto de se est permanentior: sed ex parte hominis q tanto stabilius ĩ gratia permanet: ꝗ̃to est cautior ⁊ humilior. Unde ⁊ glo. ibidem subdit ꝙ ideo pficiãt eis in bonum ꝙ cadũt qꝛ humiliores redeũt atq; doctiores fiunt. ¶ Ad 2m dĩm: ꝙ pnĩa ꝗ̃tum est de se habet virtutẽ reparandi defectus ad perfectũ: ⁊ etiã ꝓmouendi in vlteriorem statum. Sed hᵒ qñq; impedit̃ ex parte hominis qui remissius moue᷑ in deũ ⁊ in detestationem pctĩ: sicut etiã in baptismo aliqui adulti ꝯsequũtur maiorem vel minorem gratiaꝫ secundum ꝙ diuersimode se disponunt. ¶ Ad 3m dĩm. ꝙ assimilatõ illa vtriusq; gratie ad lucem vespertinam ⁊ matutinaꝫ fit propter similitudinem ordinis: qꝛ post lucem vespertinam sequuntur tenebre noctis: post lucem autem matutinã sequitur lux diei: non autẽ propter similitudinem maioris vl' minoris ꝗ̃titatis. Illud etiam verbum apostoli intelligendum est ꝺ gratia xp̃i q superat omnem abundantiam humanorum peccatoruꝫ non est autem verum in oĩbꝰ: ꝙ ꝗ̃to abũdantius peccauerit: tanto abundantiorem grãm ꝯsequatur: pẽsata ꝗ̃titate habitualis gratie ⁊ tamen est superabundãs gratia ꝗ̃tum ad ipsam gratie rationem: qꝛ magis gratis beneficiuꝫ remissionis peccatori confertur ꝗ̃uis quandoq; peccantes abundanter dolent: ⁊ sic abundantiorem habitum gratie ⁊ virtutũ consequũtur: sicut patet in magdalena.

¶ Ad id vero quod in contrariũ obijcitur dicendum ꝙ vna et eadẽ gratia maior est proficiens ꝗ̃ incipiens: sed in diuersis hoc non est necesse. vnus enim incipit a maiori gratia ꝗ̃ alius habeat in statu profectus: sicut Gregori. dicit in .2. dialogorum: presentes ⁊ securi omnes agnoscant ꝙ benedictus puer conuersionis gratiam a ꝗ̃ta perfectione cepisset.

¶ Utrum per penitentiam restituatur homo in equalem dignitatem. Arti. iij.



Ad tertiuꝫ sic ꝓceditur: videtur ꝙ ꝑ penitentiam non restituatur homo in pristinam dignitatem. Quia super illõ Amos. 5. Uirgo israhel cecidit. dicit glo. non vt resurgat: sed vt resurgere virgo possit: quia semel oberrãs ouis: ⁊ si reportetur in humeris pastoris: nõ habet tãtam gloriam ꝗ̃tam que nunꝗ̃ errauit: ergo per penitentiaꝫ non recuperat homo pristinam dignitatem. ¶ ꝑ. Hiero. dicit quicũq; dignitatem diuini gradus nõ custodiunt contempti fiant animam saluare: reuertendi enĩꝫ in pristinum gradum difficile est. Et Inno. papa dicit ꝙ apud Nicenam constituti canones penitentes etiam ab infimis officijs clericorum excludunt: non ergo per penitentiam homo recuperat pristinam dignitatem. ¶ ꝑ. ante peccatum potest aliquis ad maiorem gradum ascẽdere: non autem post pctm̃ hoc cõcedit̃ penitẽti. dr̃. n. Eze. 44. Leuite qui recesserunt a me nũꝗ̃ appropinquabũt mihi vt sacerdotio fungãtur. Et sicut hr̃ in decre. di. 10. In hilerdensi concilio legitur. Hy q sctõ altari deseruiunt si subito flenda carnis fragilitate corruerit ⁊ dño respiciẽte pẽituerit: offõrũ suoꝝ loca r̃cipiãt: nec pñt ad altiora officia vlteriꝰ ꝓmoueri: ñ ꝗ pnĩa r̃stituit hoĩeꝫ ĩ pstinã digem

Ad 2m (margin, left: Ad 2m; right: pm, 2m, 3m)

¶ oppm. **Sed contra** est quod sicut in eadem di. legitur Greg. scribens Secundino dicit. Post dignam satisfactionem credimus hominem posse redire ad suum honorem. Et in concilio Agatensi legitur. Contumaces clerici prout dignitatis ordo permiserit ab episcopis corrigantur: ita vt cum eos penitentia correxerit: gradum suum dignitatemque recipiant.

Rño. pncipa. **Respondeo** dicendum quod homo per peccatum duplicem dignitatem amittit: vnam quantum ad deum: aliam vero quantum ad ecclesiam. Quantum autem ad deum amittit duplicem dignitatem. vnam principalem: qua s. computatus erat inter filios dei per gratiam: et hanc dignitatem recuperat per penitentiam: quod significatur Luc. 15. in filio prodigo: cui penitenti pater iussit restitui stollam primam et anulum et calciamenta. Aliam vero dignitatem amittit secundariam. s. innocentiam: de qua sicut ibidem legitur: gloriabatur filius senior dicens. Ecce tot annis seruio tibi et nunquam mandatum tuum preteriui. Et hanc dignitatem penitens recuperare non potest: recuperat tamen quandoque aliquid maius. Quia vt Greg. dicit in homel. de centum ouibus: qui errasse a deo se considerant: damna precedentia lucris sequentibus recompensat. Maius ergo gaudium de eis fit in celo: quia et dux in prelio plus eum militem diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter premit: quem illum qui nunquam terga prebuit. et nunquam aliquid fortiter fecit. Dignitatem autem ecclesiasticam homo per peccatum perdit: quia indignum se reddit ad ea que competunt dignitati ecclesiastice exercenda: quam quidem recuperare prohibentur. vno modo: quia non penitent. Unde Isid. ad Misianum episcopum scribit: sicut in ea. di. legitur. cap. dominus. Illos ad pristinos gradus redire canones precipiunt: quos penitentie precessit satisfactio: vel condigna peccatorum confessio. At contra hi qui a vitio corruptionis non emundantur nec gradum honoris nec gratiam recipiunt communionis. Secundo quia penitentiam negligenter faciunt: vnde in ea. di. c. si quis diaconus dicitur. Cum in aliquibus nec compunctio humilitatis: nec instantia orandi appareat: vt ieiuniis vel lectionibus eos vacare videamus: possumus agnoscere si ad pristinos honores redirent: cum quanta negligentia permanerent. 3o si commisit aliquod peccatum quod habet irregularitatem annexam: vnde in ea. di. ex concilio pape Martini dicitur. Si quis viduam aut ab alio relictam duxerit non admittitur ad clerum: quod si irrepserit deiicitur. Similiter si homicidii: aut facto: aut precepto: aut consilio: aut defensione post baptismum conscius fuerit: sed hoc non est ratione peccati: sed ratione irregularitatis. Quarto propter scandalum: vnde et in ea. di. legitur ca. de his vero. Rabanus dicit. Hi qui deprehensi vel capti fuerint publice in periurio: furto: atque fornicatione et ceteris criminibus secundum canonum sanctorum instituta proprio gradu decidant quia scandalum est populo dei tales personas suppositas habere. Qui autem de predictis peccatis absconse a se commissis occulte sacerdoti confitentur: si se per ieiunia et elemosinas: vigiliasque et sacras orationes purgare curauerit his etiam gradu proprio seruato: spes venie misericordia dei promittenda est. Et hoc est etiam quod dicitur extra de qualitate ordinandorum cap. quesitum. Si crimina ordine iudiciario approbata vel alias notoria non fuerint preter reos homicidii post penitentiam in susceptis vel iam suscipiendis ordinibus ii

pedire non pñt.

ad pm. **Adprimum** ergo dicendũ ꝙ eadem rõ ẽ de recuperatione virginitatis et de recuperatione innocentie. que pertinet ad secundariam dignitatem quo ad deum. ¶ Ad 2m dñz: ad 2m. ꝙ Hierony. in verbis illis nõ dicit esse impossibile: sed est difficile hominem recuperare post peccatum pristinum gradum quia hoc ñ conceditur nisi perfecte penitenti: vt dictum est. Ad statuta autẽ canonum q̃ hoc ꝓhibere videntur respondet Augu. Bonifacio scribens: vt constitueretur in ecclesia ne quisq̈ post alicuius criminis penitentiam clericatum accipiat vel ad clericatum redeat: vel in clericatu maneat non desperatione indulgentie: sed rigore factum est discipline: alioquin cõtra claues datas eccẽ disputabitur: de quibus dictum est: quecunq̈ solueritis super terram soluta erunt ⁊ in celo: ⁊ post ea subdit. Nam ⁊ sanctus Dauid de criminibus mortiferis egit penitentiam: et tamen in honore suo perstitit: ⁊ beatum petrum quando amarissimas lachrymas fudit: vtiq̈ dominum negasse penituit: ⁊ tamen apostolus permansit: sed ñ ideo putanda est superuacua posteriorum diligentia: qui vbi saluti nichil detrahebatur humilitati aliquid addiderũt: experti vt credo aliquorum fictas penitentias per affectatas honorum põpas.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod illd statutum intelligitur de illis qui publicaꝫ penitentiam agunt qui postmõm non possunt ad maiorem ꝓuehi gradum. Nam ⁊ petrus post negationem pastor ouium xp̄i constitutus est vt pꝫ Jo. vlti. vbi etiam Chrysos. dicit ꝙ Petrus post negationem et penitentiam ostendit se habere maiorem fiduciam ad xp̄m: q̈ enim in cena non audebat interrogare: sed Johanni interrogationem cõmisit: huic postea ⁊ ꝑpositura fratrum credita est: ⁊ non solum ñ cõmittit alteri interrogare q̃ ad ip̄m pertinent: sed de reliquo ipse pro Joanne magistrum interrogat.

¶ Utrum opera virtutum in charitate facta possint mortificari.

Articulo. 4.

Ad quartum sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ opera virtutum ĩ charitate facta mortifica non possint. primum Quod enim non est inmutari nõ potest: sed mortificatio est quedã mutatio de vita in mortem: cũ ergo opera virtutum postq̈ facta sũt iam non fiunt: videtur ꝙ vlterius mortificari non possint. ¶ P̃. per 2m. opera virtutum in charitate fctã homo meretur vitam eter. sed subtrahere mercedem merenti est iustitia que non cadit in deum: ergo non potest esse ꝙ opera virtutum in charitate facta per peccatum sequens mortificentur ¶ P̃. fortius 3m. non corrumpitur a debiliori: sed opera charitatis sunt fortiora quibusꝫ peccatis quia vt dr̃ ꝓuer. 10 Uniuersa delicta operit charitas ergo videtur ꝙ opera in charitate facta per sequens mortale pc̃m mortificari non pñt.

Sed contra est quod dicitur Eze. 18. Si auerterit se iustus a iustitia sua omẽs iusticie eius quas fecerat non recordabuntur. I oppm.

Respondeo dicendum: ꝙ Rñ° ꝑn cipalis. res viua ꝑ mõtem perdit operationem vite: vnd̃ per q̈dam similitudinem dicunt̃ res mortificari quando impediuntur a ꝓprio suo effectu vel operatione. Effectus autem operum virtuosoꝝ que in charitate fiunt est ꝑducere ad vitam eternam: quodq̃dem impeditur per peccatum mortale sequens quod gratiam tollit:

⁊ ſm hoc opera in charitate facta mortificari dicuntur per ſequens peccatum mortale.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicendū q̄ ſicut opera peccatoꝝ tranſeunt actu ⁊ manēt reatu: ita opera in charitate fctā: poſtq̄ꝫ tranſeunt actu manent merito in dei acceptatione: ⁊ ſm hoc mortificatur inq̄ꝫtum impedit hō ne ꝯſequatur ſuam mercedem.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum: q̄ ſine iuſti-tia poteſt merces ſubtrahi merenti: quando ipſe reddidit ſe īdignū mercede per culpam ſequentem. Nam et ea que homo iam accepit quandoq̄ꝫ iuſte ꝓpter culpam perdit. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: q̄ non ē

ad 3ᵐ. ꝓpter fortitudinem operum peccati q̄ mortificantur opera prius in charitate facta: ſed eſt ꝓpter libertatem voluntatis que poteſt ꝺ bono in malum flecti.

¶ Utꝝ opera mortificata ꝑ peccatum ꝑ penitentiam reuiuiſcant. Articulo quinto.

primus **AD quintū ſic** ꝓceditur. Uidetur q̄ opera mortificata ꝑ peccatum per penitentiam nō reuiuiſcant. Sicut enim per penitē-tiam ſubſequentem remittunt peccata ꝑterita: ita etiam per peccatuꝫ ſequens mortificantur opera prius in charitate facta: ſed peccata dimiſſa per penitenttiam non redeunt: vt ſupra dictum eſt: ergo videtur q̄ etiam opera mortificata per charitatem non reuiuiſcāt.

2ᵐ. ¶ P̄. opera dicuntur mortificari ad ſimilitudinem animalium que moriuntur vt dictum eſt: ſed animal mortuum non poteſt iterum viuificari: ergo nec opera mortificata poſſunt iterum per penitenti-

3ᵐ. am reuiuiſcere. ¶ P̄. opera in charitate facta merentur gloriam ſm q̄ꝫtitatem gratie vel charitatis: ſꝫ quandoq̄ꝫ per penitentiam homo reſurgit in minori gratia vel charitate: ergo non conſequitur gloriam ſm meritum ꝑmoꝝ operum et ita videtur q̄ opera per peccatum mortificata non reuiuiſcant.

Sꝫ cōtra eſt q̄ ſuper illud Joel reddam vobꝫ annos quos comedit locuſta: dič glo. non patiar perire vbertatem quam cum perturbatione animi amiſiſtis: ſed illa vbertas eſt meritum bonorum operum quod fuit perditum per peccatum. ergo per penitentiam reuiuiſcunt opera meritoria ꝑus facta. loppᵐ.

Reſpōdeo dicendum: q̄ quidam dixerunt q̄ opera meritoria per peccatum ſequens mortificata non reuiuiſcūt per penitentiam ſubſequentem: ꝯſiderantes q̄ opera illa non remaneant vt iterum viuificari poſſent ſed hoc impedire non poteſt q̄n viuificentur. Non enim habent vim perducendi in vitam eter. quod ꝑtinet ad eorum vitam ſolum ſm q̄ actu exiſtunt: ſed etiam poſtq̄ꝫ actu eſſe deſinunt: ſm q̄ remanent ī acceptatione diuina. ſi autem rēanent q̄ꝫtum eſt de ſe: etiam poſtq̄ꝫ per peccatum mortificantur quia ſemper deus illa opera ꝓut facta fuerunt acceptabit: et ſancti ꝺ eis gaudebunt: ſm illud Apoca. 2. Tene quod habes: ne alius accipiat coronam tuam. Sed q̄ iſti q̄ ea fecit non ſint efficacia ad inducendum in vitam eter. ꝓuenit ex īpedimento peccati ſuperuenientꝫ per quod ipſe redditur indignus vita eterna. hoc autem impedimē-tum tollitur per penitentiam: inq̄ꝫtum per eam remittuntur peccata Unde reſtat q̄ opera prius mortificata per penitentiam recuperāt efficaciam perducendi eum qui fecit ea in vitam eter. quod eſt ea reuiuiſcere: et ita patet q̄ opera mortificata per pn̄iaꝫ reuiuiſcūt. Rn̄ᵒ ꝑncipalis.

Ad pm **Ad primum** ergo dicēdū: q opera pcti per penitentiam abolent̄ s̄m se: ita scilicet q ex eis vlterius deo indl' gente: nec macula nec reatus iducatur: sed o pera ex charitate fctā non abolent̄ a deo in cuius acceptatione remanent. sed impedimentum accipiunt ex parte hominis opantis: et iō rēoto ipedimēto q ē ex pte hoīs opant; de⁹ iplet ex pte sua illud quod opera merebantur

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q opera in charitate facta non mortificantur s̄m se sicut dictum est sed solum p impedimentum superueniens ex parte operantis: animalia autem moriuntur s̄m se inq̄m p̄uātur p̄ncipio vite: et ideo non est simile.

ad 3m ¶ Ad tertium dicendum: q ille q̄ per penitentiā resurgit in minori charitate consequitur quidem premium essentiale s̄m q̄titatem charitatis in qua inuenitur: habebit tamen gaudium maius de operibus in prima charitate factis: q̄ de operibus que secundo facit: qd pertinet ad p̄mium accidentale.

¶ Utr̄ per penitentiam subseq̄ntem etiam opera mortua viuificēt̄ Articulo. vj.

primus **Ad sextum sic** pcedit̄. Uidet̄ q per penitentiam subseq̄ntem etiam opera mortua: que scȝ non sunt in charitate facta viuificentur. Difficilius enim videtur q ad vitam perueniat illud quod fuit mortificatum: quod nunq̄ fit secundum naturam: q̄ illud quod nunq̄ fuit viuum viuificetur: q̄a ex non viuis s̄m naturam aliqua viua generantur: sed opera mortificata per penitentiā viuificantur vt dictum est: ergo multo magis opera mortua viuificant̄. ¶ Preterea remota causa: remouetur effectus: sed causa quare opera d̄ genere bonorum sine charitate fctā 2m.

non fuerunt viua: fuit defect⁹ charitatis ⁊ gratie: sed iste defectus tollitur per penitentiaȝ: ergo per penitentiam opera mortua viuificantur. ¶ Preterea Hierony. dicit. Quando videris inter multa opera peccatorum facere quem quā aliqua que iusta sunt: non est tamen iniustus deus: vt propter multa mala obliuiscatur paucorum bonorum: sed hoc maxime videtur. quando mala preterita p penitentiam tolluntur: ergo videtur q post penitentiam deus remuneret priora bona in statu peccati facta quod est ea viuificari. 3m.

Sȝ contra est quod Aposto. dicit. 1. ad corinth. 13. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: ⁊ si tradidero corpus meum: ita vt ardeam: charitatem autem non habuero nichil michi prodest. hoc autem non esset si saltem per penitentiam: subsequentem viuificarentur: non ergo penitentia viuificat opera prius mortua. l opp̄m

Rn̄deo dicendum: q op⁹ aliquod dicitur mōtuū dupliciter. vnomodo effectiue: q̄a scȝ est causa mortis: ⁊ s̄m hoc opa peccati dicuntur opera mortua: s̄m illud Heb. Sanguis christi emundabit consciētias nostras ab operib⁹ mortuis. sic igitur opera mortua nō viuificantur per penitentiam: sed magis abolentur: s̄m illud Heb. 6. Non rursus facientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis. aliomodo dicūtur opera mortua p̄uatiue. s. quia carēt vita spirituali que ē ex charitate p quam anima deo coniungitur: ex quo viuit sicut corpus per animam. Et per hunc modum etiā fides que ē sine charitate dicitur mortua. s̄m illud Ja. 2. Fides sī opibus mortua est. Et p hūc ēt modū oīa opa q̄ sunt bona ex gn̄e: si sine charitate fiant dicūtur mor Rn̄o p̄ncipalit.

tua inquantum.s.non procedunt ex principio vite: sicut si dicamus sonum cythare vocem mortuam dare. Sic igitur differentia mortis et vite in operibus est secundum comparationem ad principium a quo procedunt. Opera autem non possunt iterum a principio procedere: quia transeunt et iterum eadem numero resumi non possunt: unde impossibile est quod opera mortua iterum fiant viua per penitentiam.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod in rebus naturalibus tam mortua quam mortificata carent principio vite: sed opera dicuntur mortificata non ex parte principij ex quo processerunt sed ex parte impedimenti extrinseci: mortua autem dicuntur ex parte principij: et ideo non est similis ratio.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum quod opera de genere bonorum sine charitate facta dicuntur mortua propter defectum charitatis et gratie sicut principij. hoc autem non prestatur eis per penitentiam sequentem: ut ex tali principio procedant: unde

Ad 3m ratio non sequitur. ¶ Ad 3m dicendum: quod deus recordatur bonorum que quis facit in statu peccati: non ut remuneret ea in vita eterna. quod debetur solis operibus viuis.i. ex charitate factis: sed remunerat ea temporali remuneratione: sicut Gre. dicit in homelia. de diuite et Lazaro: quod nisi diues ille aliquod bonum egisset: et in presenti seculo remunerationem accepisset: nequaquam enim abraam diceret: recepisti bona in vita tua: vel etiam hoc potest referri ad hoc quod patietur tolerabilius iudicium. Unde dicit Augu. in lib. de penitentia. Non possumus dicere scismatico: non melius fuisse ei ut xpm negando nihil eorum pateretur que passus est confitendo: sed estimandum est tolerabilius ei futurum iudicium: quam si xpm negando nihil eorum pateretur ad illud quod ait apostolus. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam: charitatem autem non habuero: nihil mihi prodest. Intelligatur ad regnum celorum obtinendum non ad extremum supplicium iudicij tolerabilius subeundum.

¶ De partibus penitentie in generali. Questio xc.



Deinde considerandum est de partibus penitentie: et primo in generali. 2o in speciali de singulis. Circa primum queruntur quatuor. po. utrum penitentia habeat partes. 2o de numero partium. 3o quales partes sint. 4o de diuisione eius in partes subiectiuas.

¶ Utrum partes penitentie debeant assignari. Articu.1.



Ad primum sic procedit. ut quod penitentie non debeant partes assignari. pm Sacramenta enim sunt in quibus diuina virtus secretius operatur salutem: sed virtus diuina est una et simplex: non ergo penitentie cum sit sacramentum debent partes assignari.

¶ Preterea penitentia et est virtus: et est sacramentum: sed ei inquantum est virtus non assignantur partes: cum virtus sit habitus quidam qui est simplex qualitas mentis. 2m Similiter etiam et penitentie inquantum est sacramentum non videtur quod sint partes assignande quia baptismo et alijs sacramentis non assignantur partes: ergo penitentie nullo modo partes debent assignari. ¶ Preterea penitentie materia est peccatum: ut supra dictum est: sed peccato non assignantur partes. 3m ergo etiam nec penitentie sunt partes assignande.

Sed contra est quia partes sunt ex quibus perfectio alicuius integratur: sed penitentie perfectio integratur ex pluribus.s.ex contritione: confessione: et satisfactione: ergo penitentia habet partes. I oppm

Respondeo dicendum: quod partes rei sunt in quas materialiter totum diuiditur: habent enim se partes ad totum: Rno principium

sicut materia ad formam. Unde i.2. phy. partes ponuntur in gñe cãe material': totum aût i genere cause formalis: vbicunq3 igitur ex pte materie inuenitur aliq̃ pluralitas: ibi est inuenire partium ratõnem. dictum est autem supra q᷑ in sacramento penitentie actus hũani se habent per modum materie: et ideo cum plures actus humani requirantur ad penitentie perfectionem. s. contritio: confessio: ꝛ satisfactio: vt. J. patebit: consequẽs est q᷑ sacramentum penitentie habeat partes.

ad pm. Adprimum ergo dicẽdũ q᷑ quodlib3 sacramentum habet simplicitatem ratione virtutis diuine que in ea operatur: sed virtus diuina ꝑpter sui magnitudinem operari potest et per vnum ꝛ per multa: ratione quorum alicui sacramento possũt partes assignari. ¶ Ad 2m dicendum: q᷑ penitentie ſm q᷑ est virtus non assignantur partes: actus. n. humani qui multiplicantur in penitentia non comparantur ad habitum virtutis: sicut partes: sed sicut effectus. Unde relinquitur q᷑ partes assignentur pẽitẽtie inq̃tũ est sacramentum ad quod act⁹ humani ꝯparantur vt materia. In alijs autem sacramentis materia ñ sunt actus humani: sed aliqua res exterior. vna quidem simplex: vt aqua vel oleum ñ ꝯposita vt chrisma: et ideo alijs sacramentis non assignantur partes. ¶ Ad 3m dicẽdum: q᷑ peccata sunt materia remota penitentie: inq̃tum. s. sũt materia vel obiectum humanorum actuũ qui sunt propria materia penitentie put est sacrm.

ad 2m.

Ad 3m

¶ Utrũ ꝯueniẽter assignenꝭ tres partes penitentie. Artic. 2

primus AD secundum sic ꝑcediꝭ: vꝭ q᷑ inconuenienter assignentur partes penitentie: ꝯtritio: ꝯfessio: ꝛ satisfactio. ꝯtritio. n. est in corde: et sic pertinet ad interiorem penitentiam: confessio aût est in ore: et satisfactio in opere: ꝛ sic duo vltia pertinent ad penitentiam exteriorem: penitentia autem interior nõ est sacramentum: sed sola penitentia exterior que sensui subiacet: nõ ergo conuenienter assignanꝭ he ꝑtes sacramento penitentie. ¶ P̄. i sacromento no. le. confertur gratia: vt supra habitum est: sed in satisfactione non confertur aliqua gratia: ergo satisfactio non est ps sacramenti penitentie. ¶ P̄. non ẽ idem fructus rei ꝛ partis: sed satisfactio est fructus penitentie: ſ3 illud Luc. 4. Facite vobis dignos fructus penitentie ergo non est ps penitentie. ¶ P̄. penitentia ordiãtur contra peccatum: sed peccatũ potest perfici solum in corde ꝑpꝭ ꝯsensum: vt in secunda parte hitũ est: g̃ ꝛ pnĩa: non ergo pnĩe debẽt partes poni cõfessio oris ꝛ satisfactio operis. 2m. 3m. 4m.

Sz contra videtur q᷑ debeãt poni plures partes penitentie. Pars enim hominis ponitur non solum corpus quod est eius materia: sed etiam anima que est eius forma: sed tria predicta cum sint actus penitentie se habent sicut materia: absolutio autem sacerdotis se habet per modum forme: g̃ absolutio sacerdotis debet poni quarta pnĩe pars. 1 oppm.

Rñdeo dicendũ: q᷑ duplex ẽ ps: vt dicitur in. 5. meta. scilicet pars essentie: ꝛ pars q̃titatis. Pars essentie sunt naturaliter quidem forma ꝛ materia: logice autẽ gñs ꝛ dria. hoc ãt mõ quodlib3 sacramentum distinguiꝭ in mãm et for^{am} sicut in partes eẽn^{c}. Unde et supra dcm̃ ẽ: q᷑ sacramenta ꝯsistũt in rebus ꝛ verbis sed quia q̃titas se t3 ex pte mãe: pte q̃titatis sunt partes materie: ꝛ hoc mõ sacro pe Rño. pncipa.

in proposito. Unde relinquitur quod predicta tria sint partes integrales penitentie ad quarum rationem exigitur: vt totum non assit singulis partibus nec secundum totam virtutem eius nec secundum totam eius essentiam: sed in omnibus simul.

Ad primum. Ad primum ergo dicendum: quod peccatum quia rationes mali habet potest in vno tantum perfici: vt dictum est: et ideo peccatum quod in solo corde perficitur est vna species peccati. Alia vero species est peccatum quod perficitur in corde et ore. Tertia vero species est peccatum quod perficitur in corde et opere: et huiusmodi in peccati partes. quasi integrales sunt quod est in corde: et quod in ore: et quod in opere: et in penitentia que in hiis tribus perficitur: hec tria sunt partes integrales.

Ad 2m. Ad 2m dicendum: quod vna pars integralis potest continere totum licet non secundum essentiam. Fundamentum enim quodammodo virtute continet edificium. Et hoc modo contritio continet virtute totam penitentiam.

ad 3m. Ad 3m dicendum: quod omnes partes integrales habent ordinem quendam adinuicem: sed quedam habent ordinem tantum in situ: siue consequenter se habeant sicut partes exercitus siue se tangant sicut partes acerui: siue etiam colligentur sicut partes domus: siue etiam continuantur sicut partes linee. quedam vero habent insuper ordinem virtutis: sicut partes animalis: quarum prima virtute est cor: et alie quodam ordine virtutis dependent abinuicem. 3o modo ordinantur ordine temporis: sicut partes temporis et motus. Partes igitur penitentie habent adinuicem ordinem virtutis et temporis: quia sunt actus: non autem ordinem situs: quia non habent positionem.

Utrum bene et conuenienter diuidatur penitentia. Ar. 4.

3primu. Ad quartum sic proceditur: videtur quod inconuenienter diuidatur penitentia in penitentiam ante baptismum penitentiam mortalium et penitentiam venialium. Penitentia enim est secunda tabula post naufragium: vt supra dictum est: baptismus autem prima illud quod est ante baptismum non debet poni species penitentie.

2m. Preterea quod potest destruere maius: potest etiam destruere minus: sed mortale est maius peccatum quam veniale: illa vero penitentia que est de mortalibus eadem etiam est de venialibus: non ergo debent poni diuerse species penitentie.

3m. Preterea sicut post baptismum peccatur venialiter et mortaliter: ita etiam ante baptismum. Si ergo post baptismum distinguitur penitentia venialium et mortalium: pari ratione debet distingui ante baptismum: non ergo conuenienter distinguitur penitentia per has species.

soppm. Sed contra est quod Augu. in lib. de penitentia ponit predictas tres penitentie species.

Rno principalis. Respondeo dicendum: quod hec diuisio est penitentie secundum quod est virtus. Est autem considerandum quod quelibet virtus operatur secundum congruentias temporis: sicut et secundum alias debitas circunstantias: vnde et virtus penitentie actum suum habet in hoc tempore secundum quod conuenit noue legi. pertinet autem ad penitentiam: vt detestetur peccata preterita cum proposito immutandi vitam in melius: quod est quasi penitentie finis: et quia moralia recipiunt speciem secundum finem: vt in 2a parte habitum est: conueniens est quod diuerse species penitentie accipiantur secundum diuersas immutationes quas penitens intendit. Est autem triplex immutatio a penitente intenta. Primo quidem per regenerationem in nouam vitam et hoc pertinet ad penitentiam que est ante baptismum. 2a autem immutatio est per reformationem vite preterite iam corrupte: et hoc pertinet ad penitentiam mortalium. 3a autem immutatio est in perfectiorem operationem vite: et hoc pertinet ad penitentiam

venialium que remittuntur per aliquem feruentem actus charitatis: vt. s. dictum est.

Ad pm **Ad primum** ergo dicēdū q penitētia que est ante baptismum non est sacramentum: sed actus virtutis disponens ad sacramentum baptismi

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q penitētia que delet peccata mortalia: delet etiam venialia: sed non conuertitur: et ideo he due penitētie se habent sicut perfectum et imperfectum.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum q ante baptismum non sunt peccata venialia sine mortalibus: et quia veniale sine mortali dimitti non potest: vt supra dictum est: ideo ante baptismū non distinguitur penitentia mortalium et venialium.

¶ Explicit illud quod habetur de tertia parte summe sancti Thome de Aquino ordinis fratrum predicatorum: qui preuentus morte eā pficere nō potuit. sicut et plura alia.

Laus deo.

Additiões ter

tie partis Sūme pclarissimi doctoꝝ S. Thome examussim correcte Aqnatis ex 4° eiusdē sententiaꝝ scripto decerpte nouiter quotatiōibus in margine adiectis.

¶ Incipit tabula additionum.

venialium que remittuntur per aliquem feruentem actus charitatis: vt. S. dictum est.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicẽdũ ꝙ penitẽtia que est ante baptismum non est sacramentum: sed actus virtutis disponens ad sacramentũ baptismi

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum: ꝙ penitẽtia que delet peccata mortalia: delet etiam venialia: sed non ꝯuertitur: ⁊ ideo he due penitẽtie se habent sicut perfectum ⁊ imperfectum.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dicendũ ꝙ ante baptismum non sunt peccata venialia sine mortalibus: ⁊ quia veniale sine mortali dimitti non potest: vt supra dictũ est: ideo ante baptismũ non distinguitur penitentia mortalium ⁊ venialium.

¶ Explicit illud quod habetur de tertia parte summe sancti Thome de Aquino ordinis fratrum predicatorum: qui preuentus morte eã ꝑficere nõ potuit. sicut ⁊ plura alia.

Laus deo.

Additiões tertie Partis Sūme p̄clarissimi doctoꝝ S. Thome examussim correcte Aquinatis ex 4° eiusdē sentētiaꝝ scripto decerpte nouiter quotatiōibus in margine adiectis.

Incipit tabula additionum.

Expliciunt rubrice additionum.

¶ Questiões et articuli sequentes (quos additiones vulgo appellitāt) excerpti sint ex libro quarto sententiarum. S. D. Beati Thome in supplementum tertie partis. Unde & in margine quotantur distinctiones/questiones/articuli/ questiuncule: prout in quarto sententiarum annotantur ne vel tedium sit queritantib⁹ loca et passus quarti. D. S. vl' vt fidelius dicta. S. D. allegent.

¶ De partibus penitentie in speciali: & primo de contritione
Questio prima.

Einde ↄsiderādum est de singulis ptib⁹ penitentie. Et pmo de ↄtritione. 2° de ↄfessione. 3° de satisfactiōe. De cōtritione aūt consideranda sunt. Primo quid sit. 2° de quo eē debeat. 3° q̄ta eē debeat. 4° de duratione ipsi⁹. 5°. de effectu ipsius. ¶ Circa p̄m queruntur tria. Primo vtr̄ ↄuenienter diffiniatur. 2o vtrū ↄtritio sit actus virtutis. 3° vtrum attritio possit fieri contritio.

¶ Utrum cōtritio conuenienter diffiniatur Ar. I.

p̄m. Ad primuȝsic pcedit. vr̄ q̄ cōtritio non sit dolor pro peccatis assumpt⁹ cū ppo sito ↄfitēdi & satisfaciendi: vt q̄dā diffiniunt. qr sicut Aug. dicit i li. de ci. dei. Dolor est de his q̄ nobis nolētib⁹ accidūt: s̄ pcta nō s̄t h⁹i ḡ ↄtritio non est dolor pro pctis.

2m ¶ P̄. ↄtritio nobis a deo dat: sed quod dat n̄ assumit ḡ ↄtritio n̄ est dolor assumptus. ¶ P̄. satisfactio & ↄfessio sunt necessaria ad hoc q̄ pena remittatur: q̄ in ↄtritione remissa nō fuit: sed qn̄q3 tota pena in contritione remittitur: ḡ non ē necessarium semper q̄ contritio habeat ppo^m ↄfitēdi. I opp^m

Sȝ ↄtra est ipsa diffinitio.

Rn̄deo dōm. q̄ initium oīs pcti est supbia p quā hō sensui suo inherens a mandatis diuinis recedit: & iō oȝ q̄ illud qd̄ d̄struit pctm̄: hominē a pprio sensu discedere faciat. Ille autē qui in suo sensu perseuerat: rigidus & durus per similitudinē vocatur: vn̄ & frangi dicitur aliq̄s. qn̄ a suo sensu diuellitur: sed inter fractionem & comminutionem: siue cōtritionē i rebus mālibus: vn̄ hec nomina ad spūalia transferunt: hoc interest: vt dr̄ i. 4. Metha. q̄r frāgi dr̄ aliqua quando in magnas partes diuiduntur: sed ↄminui vl' ↄteri qn̄ ad partes minimas reducitur hoc qd̄ in se solidum erat. et quia ad dimissionem peccati reqritur: q̄ affectū peccati homo dimittat quē per quādā ↄtinuitatē & soliditatem in sensu suo habebat: iō actus ille quo peccatum dimittit ↄtritio dr̄ p similitudinē In q̄ quidem contritiōe pl'a pn̄t considerari. s. ipsa substātia act⁹. mod⁹ agēdi p̄n^m: & effect⁹: & s̄m hoc de ↄtritione īueniūt diuerse diffōes tradite. Quātū. n. ad ipsam subaȝ actus dat p̄dcā diffō: & q̄r act⁹ ↄtritionis ē actus v̄tutis: & ē ps pnīe sacr̄ i: iō mātfestat in predicta diffinitione: inq̄tum est actus v̄tutis in hoc q̄ ponit gn̄s ipsius. s. dolor & obiectum in hoc q̄ dicitur pro peccatis: & electio que requiritur ad actum virtutis in hoc q̄ dicit assumptus. Sȝ inq̄tū est pars sacramenti p hoc q̄ tāgitur ordo ad alias ptes cū dr̄ cū pposito confitendi &c. Alia etiam diffinitio inuenitur: que diffinit contritionem

Rn̄o p̄ncip. 4. d. 17 q. 2. ar. I. q. I.

ẽm q est actus virtutis tm̄: sꝫ additur ad predictam diffõnem dña ꝯtrahens ipsam ad spālem ꝟtutē .s. pniam Dic̄.n.q penitentia ē dolor voluntarius pro peccato puniens qđ dolet se commisisse. In hoc enim q addit punitio ad spūalem virtutem ꝯtrahitur. Alia aūt diffõ inuenitur Isydori: q̄ talis est. Contritio ꝛ ꝯpunctio ē humilitas mētis cum lachrymis veniens de recordatione peccati ꝛ timore iudicij: ꝛ hec quidem tangit rõnem nominis in hoc q dicit hūilitas mētis: qꝛ sicut ꝑ superbiā aliqs ī suo sensu reddit rigidus: ita per hoc q a suo sensu ꝯtrit⁹ recedit hūiliatur. Tangit ēt modum exterioreꝫ in hoc q dicit cū lachrymis: ꝛ pͥncipium ꝯtritiōis in hoc q dicit veniens de recordatione peccati ꝛc̄. Alia sumitur ex verbis Aug. qui tāgit effc⁹ ꝯtritiōis. q̄ ē ꝯtri° ē dolor remittens pctm̄. Alia sumitur ex verbis Gre. q̄ talis ē. Cōtritio est humilitas spūs annihilās peccatum inter spē ꝛ timorem: ꝛ hoc tangit rōnē noīs in hoc q dicit: q contritio est humilitas spūs ꝛ effectus eius in hoc q dicit annihilās peccatum: ꝛ originem in hoc q dicit: inter spē: ꝛ timorem: nec soluꝫ ponit causam principalem que est timor: sꝫ etiā cām q̄ est spes: sine q̄ timor desperationeꝫ facere posset.

Ad pᵐ AD pͥmū ꝗ dōm: q q̄uis peccata quando accidunt voluntaria fuerunt tamē. qñ ꝺ eis ꝯterimur volūtaria nō sunt: et ideo nobis nolentibus accidūt non quidem secundum voluntatē: quam tunc habuimus cum ea volebamus: sꝫ secundū illaꝫ quā nūc habemus: qua vellemus q nunq̄ fuissent. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q contritio est a deo solo q̄tum ad formaꝫ qua informatur: sed q̄tum ad substantiaꝫ actus ex. li. ar. ꝛ a deo qui operatur in omnibus operibus ꝛ nature ꝛ voluntatis. ¶ Ad 3ᵐ di Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ

cendaꝫ: q q̄uis possit tota pena ꝑ contritionem dimitti: tm̄ adhuc necessaria est confessio ꝛ satisfactio: tum qꝛ homo non potest esse cert⁹ de sua contritione q fuerit ad totum tollendū sufficiens. tū etiam: qꝛ confessio ꝛ satisfactio sunt ī precepto. vnde transgressor constitueretur: si non confiteretur ꝛ non satisfaceret.

¶ Utrum contritio sit actus virtutis. Ar. ij.



AD secundum sic procedit. vr̄ q ꝯtritio non sit actus virtutis. Passiones eniꝫ non sunt actus ꝟtutum: qꝛ eis nō laudaūr nec vituperamur: vt dicitur. 2. ethi. sed dolor est passio: cuꝫ ergo ꝯtritio sit dolor vr̄ q non sit actus ꝟtutis. ¶ p̄. sicut ꝯtritio dr̄ a terendo: ita ꝛ attritio: sed attri° non est actus virtutis vt ab oībus dicitur: ꝗ neqꝫ contritio. pᵐ 2ᵐ.

Sꝫ ꝯtra nihil est meritorium nisi act⁹ ꝟtutis: sed contritio est actus q̄dam meritorius. ꝗ est actus ꝟtutis. I oppᵐ

Rñdeo dōm: q ꝯtritio ẽm ꝓprietatem nominis sui non significat actum ꝟtutis: sꝫ potius quēdam corporaleꝫ passionē: sed hic non queritur sic de ꝯtritione: sed de eo ad quod significandū hoc nomen per similitudinem adaptatur. Sicut enim inflāmatio ꝓprie voluntatis ad malum faciendum importat q̄tū est de se malū ex gñe: ita illi⁹ volūtatis annihilatio ꝛ comminutio q̄dam de se importat bonū ex gñe: qꝛ h° ē ꝺ testari ꝓpᵃm volūtatē: q̄ pcm̄ ē cōmissum: ꝛ ideo cōtritio q̄ h° sigt: īportat aliquā rectitudinē volūtatis: ꝛ pp h° est act⁹ ꝟtutis illi⁹. s. cui⁹ ē pctm̄ p̄teritū detestari ꝛ destruere. s. penitentie. Rñº. pncip. 4. d. 17 q. 2. ar. 1 q. 2.

AD pͥmū ꝗ dōm: q in ꝯtritione est duplex Ad pᵐ

dolor. de peccato vnus in pte sensitiua q̃ passio est: ⁊ hic non est eẽntialiter ꝯtritio put est actus ṽtutis: sed magis effectus eius. Sicut enim penitentie virtus exteriorez penã suo corpori infligit ad recõpensandã offensam: q̃ in deũ ꝯmissa est officio membrorum: ita etiã et ipsi cõcupiscibili penam infert dolorꝭ peccati: q2 etiam ipsa ad peccata cooperabatur. Sed tamẽ hic dolor põt pertinere ad ꝯtritionem: inq̃tuz est pars sacramenti: q2 sacra non soluz in interioribus actibus: sed etiaz in exterioribus ⁊ in rebus sensibilibus nata sunt esse. Alius dolor est in voluntate: qui nihil aliud est q̃ displicentia alicuius mali: secundum q affcũs voluntatis nominatur p nomina passionum: vt in. 3. dis. 26. dcm̃ ẽ: ⁊ sic contritio est dolor p essentiaz ⁊ est actus virtutis penitentie.

Ad 2m ¶ Ad 2m ergo dõm q attritio diĉ accessum ad pfectam ꝯtritionem: vñ in corporalibus dñr attrita: q̃ aliq̃ mõ diminuta sunt: sed ñ perfecte. Sed ꝯtritio dr̃ qñ oẽs partes trite sunt simul p diuisiones ad minima: ⁊ iõ sig̃t attritio i spũalib9 quandã displicentiam de pctĩs cõmissis sꝫ non perfectam. Cõtritio autem perfectam.

¶ Utrum attritio possit fieri cõtritio. Ar. iij.

pm 

AD tertium sic pcedit. vr̃ q attritio possit fieri ꝯtritio. Differt enĩ ꝯtritio ab attritione: sicut formatum ab informi: sed fides iformis fit formata: g̃ at- 2m tritio potest fieri contritio. ¶ P̃. materia recipit pfectionem remota puatione: sed dolor se hꝫ ad gratiam sicut mã ad formã: q2 gr̃a informat dolorẽ: g̃ dolor q̃ pus erat informis culpa exñte: q̃ ẽ priuatio gratie remota culpa recipiet pfectionem informationis a gratia: ⁊ sic idem quod prius.

SEd ꝯtra est: quorũ pricipia sunt diuersa omnio eorum non potest fieri vnus id qđ est alterum: sed attritionis principium est timor seruilis: contritionis autem timor initialis g̃ attritio non potest fieri ꝯtritio. 1 oppm

RÑdeo dõm: q super hoc est duplex opinio. Quidam dicunt q attritio fit ꝯtritio: sicut fides iformis fit formata. Sꝫ hoc non videtur q̃uis habitus fidei iformis fiat formatus: tamẽ nũq̃ act9 fidei informis fit act9 fidei forate: q2 act9 ille iformis transit ⁊ ñ mãet veniẽte charitate: attritio aũt ⁊ ꝯtritio ñ dicũt habituz: sed actum tantum. habitus autem virtutum infusarum: qui voluntatem respiciunt: non possunt esse informes: cum charitatem assequantur: vt in 3o lib. dictum est. Unde anteq̃ gratia infundatur non est habitus a quo actus contritionis postea elicitu: ⁊ sic nullomodo attritio põt fieri cõtritio: ⁊ hoc alia opinio dicit. Rño pncip. 4. d. 17 q. 2. ar. 1. q. 3.

AD primum g̃ dõꝫ: q non est simile đ fide ⁊ contritione: vt dictum est. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: q remota puatione a materia que manet perfectione adueniente formatur materia illa: sed dolor ille qui erat iformis: non manet charitate adueniente: ⁊ ideo formari non potest. Uel dicendum: q materia essentialiter non habet originem a forma sicut actus habet originem ab habitu quo formatur. Unde non est inconueniens materiam informari aliqua forma de nouo: qua prius non informabatur sed hoc de actu est impossibile: sicut impossibile est q aliquid idem numero oriatur a pricipio a quo prius nõ oriebatur: quia res semel tantum in esse procedit. Ad 2m

¶ De obiecto contritionis. Questio.2.



Einde ꝯsiderandus est ꝺ obiecto contritionis Circa quod querũtur.6. pᵒ vtrum debeat homo ꝯteri de penis. 2ᵒ vtrum de peccato originali.3ᵒ vtrum de omni actuali commisso.4ᵒ vtrum de peccato actuali committendo.5ᵒ vtꝝ de peccato alieno.6ᵒ vtruꝫ ꝺ singulis peccatis mortalibus.

¶ Utrum homo debeat ꝯteri de penis et non solum de culpa. Articulo primo.

primuꝫ AD primum sic ꝓcedit. Uidetur ꝙ homo debeat cõteri de penis: ⁊ non solum de culpa Augu.in lib.de penitentia dicit. Nemo vitam eternam desiderat: nisi eum huius vite mortalis peniteat: sed immortalitas vite quedã pena est:ꝭ debet penitens etiam

2ᵐ. de penis conteri. ¶ P̄.supra habitum est ex verbis Augu.ꝙ pẽitẽs debet dolere ex hoc ꝙ ꝩtute se priuauit:sed priuatio ꝩtutis quedã pena est ergo contritio est dolor etiam de penis.

I oppᵐ Sed contra nullus tenꝫ illud ꝺ quo dolet:sed penitens:ſm suum nomen penam tenet:ergo non dolet ꝺ pena:⁊ sic contritio que est dolor penalis: non est de pena.

Rñ° pncipalit. 4.di. 17.q.2 ã.2.q.1 Rñdeo dicẽdũ:ꝙ contritio importat:vt dictuꝫ est: alicuius duri ⁊ integri comminutionem.ꝟ autem integritas ⁊ duritis inuenit in malo culpe: quia voluntas que est ipsius causa ĩ eo qui male agit ĩ suis terminis stat: nec ꝓcepto legis cedit et iõ huius mali displicentia ꝯtritio per similitudinem dicit.ꝟ autem similitudo non potest adaptari ad maluꝫ pene:quia pena simplr dicit diminutionem:et iõ de malis pene potest esse dolor:sed non contritio.

Ad primum ergo dicẽdũ: ꝙ penitentia ſm Augu.debet eẽ de hac mortali vita:non ratione ipsius mortalitatis nisi penitentia large dicat omnis dolor:sed ratione peccatorum:ad que ex infirmitate huius vite deducimur. ¶ Ad 2m dðꝫ:ꝙ ille dolor q̃ quis dolet de amissiõe ꝩtutis per peccatum non est essentialiter ipsa ꝯtritio: sed est ꝑncipium eius : sicut aliquis mouet ad appetẽdum aliquid ꝓꝑ bonum.qꝺ inde expectat:ita mouetur ad dolendum de aliquo propter maluꝫ: quod inde consecutus est. ad pᵐ. ad 2ᵐ.

¶ Utrum contritio esse debeat ꝺ originali. Ar.2.

AD secundum sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ contritio esse debeat de originali. De peccato enim actuali cõteri debemus non rõne actus inq̃tum est ens quoddam sed ratione ꝺformitatis quia actꝰ ſm suam subãm bonum quoddam est:⁊ a deo: sed pctũꝫ originale habet deformitatem:sicut ⁊ actuale.ergo de eo conteri debemus. pᵐ.

¶ P̄.p peccatum originale homo fuit a deo auersus: quia pena eius erat carentia diuine visionis : sed cuilibet debet displicere se fuisse a deo auersum:ergo homo debꝫ habere displicentiam peccati origialis ⁊ sic dꝫ de eo conteri. 2ᵐ.

Szcõtra medicina dꝫ eẽ ꝓportiõata morbo sed peccatum origiale sine nostra voluntate contractum est:ꝭ ñ requeritur ꝙ per actum voluntatis qui est ꝯtritio ab ipso purgemur I oppᵐ

Rñº. princi. 4.d.17 .q.2.ar. 2.q.2. **Rñdeo** dõm: q contritio ẽ dolor: vt dictum est respiciens & quodammõ cõminuẽs voluntatis duriciem: et iõ solum de illis peccatis potest esse q ex duricia nostre voluntatis in nos puenniunt: & qz peccatum originale nostra voluntate non est inductum: sed ex vitiate nature origine cõtractum: iõ de ipso nõ põt eẽ cõtritio proprie loquendo sz displicentia põt esse de eo vel dolor.

Ad pm **Ad primũ** õ dõm: q cõtriº non est de peccato rõne substantie actus tm: quia ex hoc nõ habet rõnem mali neqz iterum rõne deformitatis tantuz: qz deformitas de se non dicit rõnem culpe: sed qñqz importat penam: dz aũt de peccato esse cõtriº inqũtum importat vtramqz deformitatem ex actu voluntatis puenientem & hoc nõ ẽ in peccato originali: & ideo de eo non est cõtriº.

Ad 2m Et silr dõz ad 2m: qz auersio voluntatis est illa cui debetur cõtritio

¶ Utrum de omni actuali peccato debeamº cõteri. Ar. iij.

pm **AD tertiuz sic** pceditur. vr q nõ de oi actuali pctõ cõmisso a nobis debeamus conteri. Qz cõria cõrys curanr: sz quedam pctã p tristitiã cõmittunr: sicut accidia: & inuidia: õ medicina eorum non dz eẽ tristitia: q ẽ cõtritio

2m. sz gaudiũ. ¶ P̃. cõtritio ẽ actº voluntat; q nõ põt eẽ de eo qd cognitiõi n subiacet: sz qdã pctã sũt q i cognitione nõ hẽmº: sicut oblita. õ de eis

3m. n põt eẽ cõtriº. ¶ P̃. p voluntariã cõtritionẽ delenr illa q p voluntates cõmittunr: sed ignorãtia voluntariũ tollit vt pz p phm. 3. eth. õ de his q p ignorantiã accidũt n dz eẽ cõtriº

4m. ¶ P̃. de illo pctõ non dz eẽ cõtriº: qd p cõtritionem n tollir: sz quedã pctã non tollunr p cõtritionẽ sicut venialia que adhuc post cõtritiõis gratiam manent: õ non de oibus peccatis pteritis dz eẽ cõtritio.

Sz cõtra pnĩa est medicina cõ omĩa pcã actualia: sz pnĩa non est aliquorum: õ q non sit cõtritio q est pma pars eiº õ & de oibus peccatis dz eẽ cõtriº. f opp m pm.

¶ P̃. nullum pcm dimittit nisi qs iustificer: sed ad iustificationẽ reqrir cõtritio: vt pus dcm ẽ: õ d qlz peccato conteri debat. 2m.

Rñdeo dõm: q ois actualis culpa ex hoc cõtingit q voluntas legi dei non cedit: vl eam transgrediendo vel omittendo: vel pter eam agendo: & qz durũ est q hz poam vt non facile patiar & ideo i oi actuali pctõ duritia qdã ẽ: & pp hoc si debeat pctm curari: oz q per cõtritionẽ cõminuẽtem remittatur. Rñº pncip. 4.d.17 q. 2. ar. .2.q.3.

Ad primuz õ dõm: q sicut ex dictis pz cõtritio opponir pctõ ex parte illa: que ex electione volũtatis pcedit non sequentis ĩperium diñe legis nõ aũt ex parte eius quod ẽ i peccato mãle & hoc est illud sup quod cadit electio. Cadit aũt volũtatis electio non solũ super actº aliarũ. virium qbus voluntas ad suum finem vtitur: sed ẽt sup actũ pprũ ipsius. voluntas. n. vult se velle aliquid: & sic electio volũtatis cadit sup dolorem illum siue tristitiaz q inuenitur in peccato inuidie & hºi siue dolor ille sit in sensu siue i ipa voluntate: & iõ illis peccatis cõtritiõis dolor apponir. Ad pm

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q obliuio d aliq põt esse dupl: aut ita q totaliter a memoria exciderit: & tunc non põt aliqs inquirere illud: aut ita q partim a memoria exciderit: & partim maneat sicut cum recolo me aliquid audiuisse in generali: sed nescio quid in speciali & tũc requiro in memoria ad recognoscendum: & secũdũ hoc etiam aliquod peccatum põt esse oblitum dupliciter aut ita q i

generali i memoria maneat: sz nõ in speciali: et tunc dz cogitare hõ ad inueniendũ pctm̃ qz de quolz peccato mortali tñr hõ spãlr conteri. Si autem inuenire non possit sufficit de eo cõteri secundum quod in noticia tenet: et debet homo nõ solum de peccato: sz de obliuiõe ei⁹ dolere q ex negligentia contingit Si autem pctm̃ oĩo a memoria excidit tunc ex impotentia faciendi excusatur a debito: et sufficit gñalis cõtritio de omni eo in quo deũ offendit. Sz qñ impo^a tollit sicut cum ad memoriam reuocat pctm̃: tunc tñr hõ specialiter cõteri: sicut etiam ẽ de paupere q̃ non põt soluere qd dz excusatur: et tñ tenetur cum primo poterit.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dõz quod si ignorantia oĩo voluntatẽ tolleret male agendi: excusaret: et nõ esset pctm̃ sed qñqz ñ totaliter tollit voluntatem et tũc a toto nõ excusat sed a tanto: et ideo de peccato per ignorantiam cõmisso debet homo conteri.

ad 4^m ¶ Ad 4^m dõm: quod post cõtritionẽ de mortali p̃t remanere veniale: sed nõ post cõtritionẽ de veniali: et ideo d venialib⁹ etiã debet esse cõtritio eo mõ quo et penitentia: sicut supra dictum est.

¶ Utrum de peccatis futuris qs debeat conteri. Ar. iiij.

p^m AD quartũ sic pcedit. vr̃ quod ẽt de peccatis futuris aliquis debeat conteri. Cõtritio. n. ẽ actus li. ar. sz lib. ar. magis se extendit ad futura q̃ȝ ad preterita: qz electio q̃ est actus lib. ar. est de contingentibus futuris: vt dr̃ .3. ethi. ergo contritio magis ẽ de peccatis futuris: q̃ȝ de preteritis.

2^m. ¶ P̃. peccatum aggrauatur ex cõsequenti effectu. Un̄ Hiero. dic̃ quod pena Arrij nondũ est terminata: qz adhuc est possibile aliquos per eius heresiz ruere: qb⁹ corruẽtib⁹ sp ei⁹ pẽa auget: et silr ẽ de illo q iudicat homicida si letaliter pcussierit: ẽt añq̃ȝ pcussus moriat: sed i illo intermedio dz peccator cõteri de peccato: ergo nõ solum ƀm quod hz q̃ȝtitatem ex preterito actu: sed etiã ƀm quod hz q̃ȝtitatem ex futuro: et sic cõtritio respicit futurum.

Sz cõtra cõtritio est pars penitentie: sed penitẽtia sp respicit p̃terita: ergo et cõtritio. i opp^m

Rñdeo dõm: quod i omnib⁹ motoribus et mobilibus ordinatis ita est: quod motor inferior habet motum pprium et preter hº sequitur in aliquo motum superioris motoris: sicut patet i motu planetaruz: que preter motus proprios sequũtur motũ primi orbis. In omnibus autem virtutibus moralibus motor ẽ ipsa prudentia q̃ dicitur auriga virtutum et iõ quelz virtus moralis cuz motu proprio habet aliquid de motu prudentie et iõ cum penitẽtia sit quedã vt⁹ moralis que est pars iusticie cum actu pprio cõsequitur prudentie motum pprius aũt actus ei⁹ est i obm ppũ: qd ẽ pctm̃ cõmissũ et iõ actus ei⁹ p̃ncipal. s. cõtrit^o ƀz suũ speciẽ respicit tm̃ pctm̃ p̃teritũ: sed ex cõsñti respicit pctm̃ futurum ƀm quod hz aliquid de actu prudentie adiũctum: et tamen in illud futurũ ƀm rationez ppꝛie spẽi nõ mouet. Et pp hoc ille qui cõteritur dolet de peccato p̃terito: et cauet futurum sed non dr̃ esse contritio de peccato futuro: sed magis cautio q̃ ẽ pte prudentie cõtritioni adiuncta. Rñº p̃ncipa. 4. d. 17 q. 2. ar. .2. q. 1.

Ad primum ergo dõm: quod lib. ar. dr̃ eẽ d cõtingentibus futuris: secũdũ quod est de actib⁹: sz nõ ƀm quod ẽ de obis actuuz qz homo põt cogitare ex lib. ar. de reb⁹ p̃teritis et necijs: sed tñ ipse act⁹ ƀm quod sub lib. ar. cadit cõtingens futurũ est: et sic et actus contritionis contingens futuruz est: ƀm quod sub li. ar. cadit: sz obiectũ eius potest esse preteritus. ¶ Ad p^m

Ad 2m 2m dicendum: quod ille effectus consequens quod peccatum aggrauat: iam in actum precessit velut in causa: et ideo quando commissum est totam suam quantitatem habuit et ex effectu consequente si accrescit aliquid quo ad culpe rationem: quamuis accrescat quantum ad penam accidentalem: secundum quod plures habebit rationes dolendi in inferno de pluribus malis ex suo peccato consecutis et sic loquitur Hie. Unde non oportet quod contritio sit nisi de peccatis preteritis.

Utrum homo debeat conteri de peccato alieno. Ar.v.

pm



AD quintum sic proceditur. videtur quod homo debeat conteri de peccato alieno Non enim petit aliquis indulgentiam nisi de peccato de quo contritus est: sed de peccatis alienis indulgentia petitur in ps. Ab alienis parce seruo tuo: ergo debet homo conteri de peccatis alienis.

2m Preterea. homo ex charitate debet diligere proximum sicut seipsum: sed propter dilectionem sui et de malis suis dolet: et bona desiderat: ergo cum teneamur proximo desiderare bona gratie sicut et nobis: videtur quod debeamus de culpis eius dolere sicut et de nostris: sed contritio nihil est quam dolor de peccatis: ergo debet conteri de peccatis alienis.

1 oppm Sed contra. Contritio est actus penitentie virtutis sed nullus penitet nisi de his que ipse fecit: ergo nullus conteritur de peccatis alienis.

Rn°. pncip. 4.s.q. .5. Respondeo dicendum: quod illud idem conteritur quod post durum et integrum fuit: unde oportet quod contritio pro peccato sit in eodem in quo peccati duritia precessit: et sic de alienis peccatis non est contritio.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod ab alienis peccatis sibi parci propheta precatur in quantum ex consortio peccatorum aliquis per consensum aliquam immunditiam contrahit cum scriptum sit. Cum peruerso peruerteris.

Ad 2m Ad 2m dicendum: quod de peccatis aliorum dolere debemus non tamen oportet quod de eis conteramur: quia non omnis dolor de peccato preterito est contritio vt ex dictis patet.

Utrum de singulis mortalibus requiratur contritio. Ar.6.



AD sextum sic proceditur. videtur quod non requiratur de singulis peccatis mortalibus contritio Est enim motus contritionis in iustificatione in instanti: sed in instanti: non potest homo recogitare singula peccata: ergo non oportet quod sit contritio de singulis. pm

2m. Preterea. contritio debet esse de peccatis secundum quod auertunt a deo quia conuersio ad creaturam sine auersione a deo contritionem non requirit sed omnia peccata mortalia in auersione conueniunt ergo contra omnia sufficit vna contritio.

3m Preterea. plus conueniunt peccata mortalia actualia adinuicem quam actuale et originale: sed vnus baptismus delet omnia actualia et originale: ergo vna contritio generalis delet omnia peccata mortalia

1 oppm pm. Sed contra diuersorum morborum diuerse sunt medicine quia non sanat oculum quod sanat calcaneum: vt dicit Hier. sed contritio est medicina singularis contra vnum mortale: ergo non sufficit vna communis de omnibus.

2m. Preterea. contritio explicatur per confessionem: sed oportet singula peccata mortalia confiteri: ergo et de singulis conteri.

Rn. pncip. 4.s.q. 6. Respondeo dicendum: quod contritio potest considerari dupliciter. scilicet quantum ad sui principium: et quantum ad terminum. Et dico principium contritionis cogitationem: qua quis cogitat de peccato et dolet et si non dolore contritionis saltem dolore attritionis. Terminus autem contritionis est quando dolor ille iam gratia informatur. Quantum ergo ad principium contritionis oportet quod de singulis peccatis que quis in memoria habet conteratur: sed quantum ad terminum sufficit quod sit vna communis de omnibus. Tunc enim ille motus agit in vi omnium dispositionum precedentium.

ad p^m. Et per hoc pꝫ responsio ad p mum. ¶ Ad 2^m dicen- ad 2^m dū: q̄ q̄uis oia mortalia ꝯueniāt in auersiōe: tamen differūt in causa ꝛ mō auersionis ꝛ q̄titate elongationis a deo: ꝛ hoc est s̄ꝫ diuersitatē ꝯuersionis. Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōm: q̄ bap⁹ agit ī ꝟtute meriti xp̄i qđ hūit infinitā virtutē ad delendū omnia pcā: ꝛ ꝑpea vn⁹ sufficit cōtra omnia. Sꝫ in ꝯtritione cū merito xp̄i requirit actus nr̄: ꝛ ideo oꝫ q̄ singulis pc̄is rn̄deat sigillatim cū nō habeat infinitā ꝟtutem ad ꝯtritionē. Uel dōm: q̄ bap⁹ ē spūalis gnō: sed penitentia q̄tum ad attritionem ꝛ alias sui partes est spūalis quedā sanatio per modū cuiusdam alterationis. Patet autem in generatione corporali alicuius que est cū corruptione alterius q̄ vna generatiōe remouētur oīa accn̄tia contraria rei gn̄ate: q̄ erant accn̄tia rei corrupte: sꝫ in alteratione remouet tantū vnū accn̄s accidenti cōtrarium ad qđ terminatur alteratio. Et sil'r vn⁹ bap⁹ simul delet oia pecca: a nouā vitam inducendo: sed pn̄ia nō delet oia peccata: nisi ad singula ferat: et ideo oportet de singulis ꝯteri ꝛ confiteri.

¶ De q̄titate contritionis.
Questio. iij.

Deinde ꝯsiderandū est de q̄titate ꝯtritionis Circa quod querunt tria p° vtrum cōtritio sit maior dolor qui esse poterit in natura. 2° vtrū possit esse nimis magnus dolor. Tertio vtrum possit esse maior de vno peccato q̄ de alio.

¶ Utrum contritio sit maior dolor qui esse possit in natura.
Articulo primo.

Ad primum sic ꝓceditur. primus vr̄ q̄ cōtritio nō sit maior dolor qui esse possit in natura. Dolor enim est sensus lesionis: sꝫ alique lesiones magis sentiunt q̄ lesio peccati. sicut lesio vulneris: ḡ non est maximus dolor cōtritio. ¶ P̄. 2^m. ex effectu sumimus iudiciū de cā sed effectus doloris sunt lacryme cum ergo aliq̄n ꝯtritus nō emittat lacrymas corporales de peccatꝭ quas tamen emittit de morte amici: vel de percussione vel aliq̄ h⁹i: vr̄ q̄ contritō non sit dolor maxi⁹ ¶ P̄. q̄to aliquid plus habet de 3^m. admixtione ꝯrij: tanto est minus intensum: sed contritionis dolor habet multū de gaudio admixtū: quia ꝯtritus gaudet de liberatōe de spe venie: ꝛ de multis h⁹i ḡ dolor su⁹ ē minim⁹. ¶ P̄. dolor ꝯtritionis 4^m displicentia est q̄dā: sed multa sunt que magis displicent ꝯtrito q̄ peccata p̄terita: non eñ vellet penam inferni sustinere poti⁹ q̄ peccare: nec iterū sustinuisse oēs penas temporales: aut etiam sustinere. al's pauci inuenirent contriti. ergo dolor contritionis non ē maximus.

Sꝫ contra s̄m Augu. oīs dolor in amore 1 opp^m p^m. fundat: sed amor charitatis ī quo fundatur dolor ꝯtritionis est maximus. 2^m. ¶ P̄. dolor est de malo: ergo de magis malo. debꝫ esse maior dolor: sꝫ culpa est magis malū q̄ pena: ḡ dolor de culpa que est cōtritio excedit oēm aliū dolorem.

Respondeo dōm: q̄ in ꝯtritōne est duplex dolor: Rn̄o pn cipalit vnus est in ipsa voluntate: q̄ ē 4. d. 17 essentialr̄ ipsa ꝯtritio: q̄ nihil aliđ q. 2. ā. 3. est q̄ displicentia preteriti peccati: q. 1. ꝛ talis dolor in contritione excedit omnes alios dolores: q2 q̄tum aliq̄d placet: tm̄ ꝯrium eius displicet: finis autem super omnia pla-

cet: cum oia pter ipm desideren-
tur: et ideo peccatum q a fine vlti
mo auertit sup oia displicere dz.
Alius dolor est in pte sensitiua: q
cātur ex pmo dolore vel ex necessi
tate nāe sm q vires inferiores se-
quunt motū superioz vel ex elec-
tione: sm q homo penitens in se-
ipso hūs hunc dolorem excitat vt
de pctis doleat: et neutro modo oz
q sit maximus dolor: quia vires i
feriores mouentur vehementius
ab obiectis ppriis: q ex redūdā
tia supioz virium. Et ideo qto o
peratio supioz viriū ē ppinquior
obis inferioz: tāto magis sequun-
tur eaz motuz: et iō maior dolor ē
i sensitia pte ex lesiōe sēsibili q sit
ille qui in ipsa redundat ex ratōe
Similiter maior qui redūdat d cō
poralibus deliberāti: q qui redū
dat ex ratione osiderante spūalia
Vn dolor in sensitiua parte ex di/
splicentia rationis pueniēs d pec
cato: non est maior dolor aliis do
loribus: qui in ipsa sunt. Et simili
ter nec dolor q est voluntarie assū
ptus: tum quia nō obedit affectus
inferior superiori ad nutum: vt tā
ta et talis passio sequatur inferio-
rē appetitū: qualem ordinat supi-
or: tum etiam: quia passiones a ra
tione sumunt in actibus virtutum sz
men surā qdā quā qñz dolor qui
est sine virtute nō buat: sz excedit

ad pm. **Ad primum** ḡ dicendū: q sicut dolor sen-
sibilis est de sensu lesionis: ita do
lor interior est de cognitione ali-
cuius nociui: et iō qvis lesio pcti
sm exteriorē sensū nō pcipiat: tñ
pcipit esse maximum sm sensum i
ad 2m. teriorem rōnis. Ad 2m dicen-
dum: q corporales immutatiōes
immediate osequunt ad passiones
sensitiue partis: et eis mediantibus
ad affectiones appetitiue superio
ris. et inde est q ex dolore sensibili
vel etiam sensibili vicino citius de/
fluunt lachryme corporales: q de
dolore spūali cōtritionis. Ad ad 3m.
3m dōm: q gaudium illud qd peni
tens de dolore hz non minuit di/
splicentiam: quia ei non otrariat
sed auget sz q ois operatio auge
tur p ppam delectationem vt dici
tur in. 10. Ethic. sicut qui delecta
tur in addiscendo aliquā scientiam
melius addiscit: et similiter qui gau
det de displicentia vehementius di
splicentiam hz: sed bene potest eē
q illd gaudiū tēpat dolorez ex ra
tione in partem sensitiuaz resultā
tem. Ad 4m dicēdū: q qtitas ad 4m
displicentie de aliq re dz esse sz q
titatē malitie ipsius malitia āt in
culpa mortali mensuratur ex eo in
quem peccatur: inqtum est ei in-
digna et ex eo q peccat inqtuz est
ei nociua: et qz homo debet magis
deum q seipsum diligere: iō plus
debet odire culpaz inqtum est of
fensa dei q inqtum est nociua si-
bi. Est autem nociua sibi pncipa-
liter inqtum separat ipsum a deo
et ex hac parte ipsa separatio a deo
q pena qdā est magis dz displicer
q ipsa culpa inqtum hoc nocumē
tum inducit: qz qd pter alteruz
oditur minus odit: sed minus q
culpa inqtum est offensa in deum.
Inter omnes autem penas mali-
tie attendit quidam ordo sm qti
tatem nocumenti: et ideo cū hoc sit
maximum nocumentū: q maximū
bonum priuatur: erit inter pēas
maxima separatio a deo. Est etiaz
alia qtitas malitie accidentalis
quā opz in displicentia attendere
sm rationez presentis et preteriti:
quia quod preteritum est iam non ē
vnde habet minus de ratione ma
litie et bonitatis. Et ide ē q plus
refugit homo sustinere aliquid
mali in presenti vel futuro: q hor
reat de preterito. Vnd nec aliqua
passio anime directe respondet p
terito sicut dolor respondet presē
ti malo et timor futuro: et ppt hoc
duobus malis preteritis illud ma

de dolore qui est in ratione 3ª aūt pcedit de dolore sensitiue partis

¶ Utrum debeat esse maior dolō de vno peccato q̄ de alio.

Articulo tertio.

primus AD tertium sic pceditur. Uidetur q non debeat esse maior dolor de vno peccato q̄ de alio. Hiero. enim collaudat paulum in hº q minima pcā sic magna plangebat: ergo non est magis dolendum de vno q̄ de alio.
2m. ¶ Preterea motus contritionis est subitº: sed non potest esse vnus motus intensior simul & remissior: ergo contriº non debet esse maior de vno q̄
3m. de alio peccato. ¶ P̄. de peccato precipue est contritio ſm q a deo auertit: sed in auersiōe omnia peccata mortalia conueniunt qr omnia tollunt gratiam qua anima deo coniungitur: ergo de omnibº peccatis mortalibus equalis debet esse contritio.

I oppm primus Sz cōtra Deuter. 25. dr. Secundum mensuraz peccati erit & plagarum modus: sed contrition peccatū plage consmensurantur: qr contritio habz ppositum satisfaciendi annexuz: ergo contritio magis debet esse de
2m. vno peccato q̄ de alio. ¶ P̄. de hº debet homo conteri: quod debuit vitare: sed homo debuit magis vitare vnū peccatum q̄ aliud: quia grauius est si necessitas alterū faciendi incumberet: ḡ & similiter d̄ bet de vno. s. grauiori magis q̄ de alio dolere.

Rñº pn cipalis. 4. vbi. s. q. 3ª. Rñdeo dicendum: q de ɔtritione dupliciter possumus loqui. Unomodo ſm q sigillatim singulis peccatis respondet & sic q̄tum ad dolorem superioris affectus requirit q de maiori peccato quis doleat magis: quia ratio doloris est magis in vno q̄ in alio: scilicet offensa dei &c. ex magis enim inordinato actu deº magis offenditur. Similiter etiam cum maiori culpe maior pena debeatur etiam dolor sensitiue partis secundum q p peccato ex electione assumitur: quia pena peccati debet esse maior de maiori peccato: secundum autez q ex impressione superioris appetitus nascit̄ inferiori attenditur q̄titas doloris ſm dispositionem partis inferioris ad recipiendam impressionem a superiori: et non ſm q̄titatem peccati. Aliomodo potest accipi contritio ſm q est simul d̄ omnibus sicut in actu iustificatiōis: et h̄ quidem contritio vel ex singulorum consideratione pcedit & sic q̄uis sit actus vnus: tamen distō peccatoꝝ virtute manet in ipso vl̄ adminus habet ppositum de singulis cogitandi annexum: & sic ēt habitualiter est magis de vno q̄ de alio.

AD primum ergo dicendū q Paulus n̄ laudatur de hoc q de omnibº peccatis doleret equaliter: sed quia d̄ paruis peccatis tantum dolebat ac si essent magna per comparatōnem ad alios que de pecatis dolent sed ipse multo amplius d̄ maioribus doluisset. Adpm
¶ Ad 2m dōm: q in illo contritionis motu subitaneo: q̄uis non actualiter distō ītentionis respondēs diuersis peccatis inueniri posset: tamen inueītur ibi eo modo sicut dictum est: et etiam aliomodo ſm q singula peccata ordinem habent ad illud de quo in illa contritione generali contrito dolendū occurrit. s. offensa dei. Qui. n. aliqd tom diligit potius diligit partes etiaz eiº q̄uis non actu et hoc modo ſm q habent ordinem ad totum q̄sdaz plº q̄sdā minº: sic qui aliq̄ cōitatē diligit ꝟtute singulos diligit plus & minus ſm eorum ordinem in bo- Ad 2m

no communi. Et similiter q dolet de hoc q deū offendit de diuersis implicite dolet diuersimode s3 q plus vel minus per ea deum offen dit. ¶ Ad 3m dōm: q q̄uis qōlibz
Ad 3m peccatum mortale a deo auertat & gratiaz tollat tamen qōdam plus elongat q̄ aliud inq̄tum habz ma iorem dissonantiam ex sua inordinatione ad ordinez diuine bonitatis q̄ aliud.

¶ De tempore contritionis.

Questio.iiij.



Deinde ɔsiderādū ē d tpe ɔtritōnis. Circa qd tria q̄runtur. p° vtrū tota vita hec sit ɔtritiōis temp⁹. 2° vtrum expediat ɔtinue de peccato dolere. 3° vtrum post hanc vitā aīe de peccatis ɔterāt.

¶ Utrum hec vita sit contritiōis tempus. Ar.1.

primuz



Ad primuz sic pceditur. vr q n̄ tota hec vita sit contritiōis tempus. Sicut eñ de peccato ɔmisso d3 esse dolor: ita et pudor: sed nō per totam vitam durat pudor de pctō: q2 sic dic Am. non h3 qd erubescat cui peccatuz dimissum est: g vr q nec ɔtritio q̄ ē
2m dolor de pctō. ¶ P̄. Jo.4. dr. Q2 pfecta charitas foras mittit timorem. q2 timor penaz h3: s3 dolor ēt penam h3: g in statu pfecte charitatis nō pōt dolor ɔtritionis ma
3m. nere. ¶ P̄. de p̄terito non pōt esse dolor q ppꝛie est de malo presēti: nisi s̄m q aliquid de pctō preterito in presenti manet: sed qn̄qz peruenitur ad aliquem statum in hac vita in quo nihil de pctō p̄terito mānet: neqz dispō: neqz culpa: neqz reatus aliquis: g non o3 vlterius d illo peccato dolere. ¶ P̄. Ro.8. 4m
dicitur. Q2 diligentibus deū oīa cooperantur in bonum etiam pcā vt dicit glo. g nō o3 p⁹ remissionē pcti q de ipso doleat. ¶ P̄. ɔtri° 5m.
est pars pnie ɔ̄ satisfactionez diuisa: sed non o3 sp satisfacere: g nec ɔteri de peccato semper.

Sz cōtra Aug. in lib. d penitētia dicit. Q2 vbi dolor finitur deficit pnia: vbi 1 oppm
deficit pnia. nihil relinquit de venia: g vr cum oporteat veniā concessam nō perdere: q oportcat sp de pctō dolere. ¶ P̄. eccl.5. dr. de ppiciatu pcōrū. Noli cē sin̄ metu 2m
g hō semp o3 dolere ad pctōꝝ ppiciationem habendam.

Rn̄deo dōm: q in ɔtritione ē duplex dolor. Un⁹ rōnis qui ē detestatio pcti a se cōmissi. alius sensitiue partis qui ex isto ɔsequit: & q̄tū ad vtrumqz cōtritionis tempus ē totius vite pn̄tis status. Quādiu.n. est aliquis in statu vie detestat incommoda: quibus a peruentiōe ad terminū vie retardatur: vel impeditur. vn̄ cum propter peccatum preteritū vie nostre cursus in deum retardetur: q2 tempus illud quod erat deputatum ad currendum recuperari non potest: oportet q in vite huius tempore status cōtritiōis maneat q̄tum ad pcti detestationez. Silr etiam q̄tum ad sensibilez dolorem: qui vt pena a voluntate assumitur: q2 enim homo penaz eternam peccando meruit: & ɔtra eternum deum peccauit: d3 pena eterna in temporalē mutata saltez dolor hois i eter no.i.i statu hui⁹ vite manere. Et ppter h° dic Aug. de san. vic. Q2 deus absoluē s hominē a culpa & pena eterna: ligat eum vinculo perpetue detestationis peccati.

Rn̄o pncip. 4.d.17 q.2. ar. 4.q.1.

Ad primū g dō3 q erubescētia respic pē3 solū inq̄tū h3 turpitudinem: & iō Ad pm

postꝙ peccatū ꝗtum ad culpam remissum est: nō manet pudori locus. manet autem dolori ꝗ nō solum de culpa est inꝗtuz habz turpitudinem sed etiam inꝗtum habet nocumentum ānexum. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ timor seruilis quē charitas foras mittit oppositionē habet ad charitatem ratione seruitutis: quia penam respicit: sed dolor ꝯtritionis ex charitate causat vt dictum est: ꝛ ideo non est simile. ¶ Ad 3m dicēdū: ꝙ ꝗuis ꝑ penitentia pcōr redeat ad grāz pstinam: ꝛ immunitatem pene nunꝗ tamen reddit ad pstinam dignitatem innocentie: ꝛ ideo semꝑ ex ꝑterito peccato aliqd in ipso mānet.

ad 2m. ad 3m. ad 4m ¶ Ad 4m dōz: ꝙ sicut non debz homo facere mala vt veniant bōa ita nō debz gaudere de malis: qa ex eis occasionaliter ꝓueniunt bona diuinitus a gratia vel prouidētia agente qz illoꝝ bonoꝝ peccata causa non fuerunt: sed magis ipedimenta: sed diuina ꝓuidentia ea causauit ꝛ de ea dz homo gaudere: de preteritis autem dolere.

ad 5m. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ satisfactio attēditur ſm penam taxatam: que ꝓ peccatis iniungi dz: ꝛ ideo potest terminari vt non oporteat vlteriꝰ satisfacere. h autem pena precipue ꝓportionatur culpe ex parte conuersionis ex qua finitatem habz sz dolor ꝯtritionis respondet culpe ex parte auersionis: ex qua habet ꝗdam infinitatem: ꝛ vnde contritio semper debet manere nec est iconueniens si remoto posteriori manet prius.

¶ Utrum expediat continue de peccato dolere. Artic. 2.

primuz AD secundum sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ non expediat continue ꝺ peccato dolere. Expedit enī quandoqꝫ gaudēr: vt patet Phil. 3. super illud. Gaudete in domino semper dicit glo. Mꝫ necessarium est gaudere: sed non est possibile gaudere simul ꝛ dolere. ergo non expedit continue de peccato dolere. ¶ P̄. illud qꝺ est de se malum ꝛ fugiendum: non est assumenduz nisi quatenus est necessariū vt medicina ad aliquid: sicut patet ꝺ vstione ꝛ sectione vulneris: sed tristitia de se mala est. Unde dicitur Eccl̃. 3. Tristitiam longe expelle a te: ꝛ subditur causa. Multos eñ occidit tristitia: ꝛ non est vtilitas in illa. Hoc etiam philosophus dicit in. 7. Ethi. ꝛ. 10. ergo non ꝺbz amplius dolere de peccato: nisi ꝗtenus sufficit ad peccatum delendū: sed stati pꝰ pmam ꝯtritionis tristitiam peccatum deletum est: ꝫ non expedit vlterius dolere. 2m.

¶ P̄. Ber. dicit. Dolor bonus est si continuus non sit mel. n. absinthio est admiscendum: ergo videtur ꝙ nō expedit continue dolere 3m.

Sed cōtra est quod Au. dicit. Semper doleat penitens: ꝛ de dolore gaudeat. loppm. primuz ¶ P̄. actus in quibus ꝯsistit beatitudo expedit semper cōtinuare ꝗtum possibile est: sꝫ huiꝰ est dolor ꝺ peccato: quod patet Matth. 5. Beati qui lugent: ergo expedit dolorem continuare ꝗtū possibile est. 2m.

Respōdeo dicendum: ꝙ hec est ꝯditō i actibꝰ ꝟtutum inuenta: ꝙ non potest in eis accipi superfluum ꝛ diminutū vt in. 2. Ethi. ꝓbatur: vnde cū cōtritio ꝗtum ad id quod est displicentia quedam in appetitu rationis sit actus penitentie et virtutꝭ: nunꝗ potest ibi esse superfluum sicut nec ꝗtum ad intentionem: ita nec ꝗtum ad durationem: nisi bꝫ ꝙ actus vnius ꝟtutis impedit actum alterius magis necessarium ꝓ tempore illo. Unde ꝗtuncunqꝫ homo cōtinue in actibus displicētie esse possit magis melius est dū Bño. pncipa. 4. dis. 17. q. 2. ar. 4. q 2.



Einde cõsiderandum ẽ de effectu cõtritiõis. Circa quod tria q̃runtur primo vtrum peccati remissio sit contritionis effectus. 2° vtrum cõtritio possit totaliter tollere reatũ pene. 3° vtrum parua contritio sufficiat ad deletionem magnorum peccatorum.

¶ Vtrum remissio peccati sit cõtritionis effectus. Articu. i.

pm. Ad primum sic pcedit. Vr q peccati remissio non sit cõtritiõis effect9. Solus eñ de9 peccata remittit: sed cõtritionis nos sumus aliqualr cã: quia actus noster est: ergo contritio non est causa

2m. remissionis culpe. ¶ P̃. cõtritio ẽ actus ṽtutis: sed virtus sequitur peccati remissionem: qr virtus et culpa non sunt simul in anima: ergo contritio non est causa remissi-

3m. onis culpe. ¶ P̃. nichil impedit a perceptione eucharistie nisi culpa sed contritus añ cõfessionẽ non dz accedere ad euchãm: ergo nondũ est consecut9 remissionem culpe.

1 oppm Sed contra est qd dicitur in glo. super illud ps. Sacrificiũ deo spũs contribulatus rc. contritio cordis est sacrificium. in quo peccata soluuntur.

2m. ¶ P̃. ṽtus r vitiũ eisdem causis corrũpunt r generant: vt dicitur in. 2. Ethic. sz p inordinatũ amorem cordis pcm̃ cõmittitur ergo p dolorem ex amore charitatis ordinato causatum. peccatus soluitur r sic peccatũ contritio delet.

Rñº pn cipalit. 4.d.17 q.2.ã.5 q.1. Respondeo dõm: q cõtritõ pt dupliciť cõsiderari: vl inq̃tuz est pars sacri. vel inq̃m est actus ṽtutis: r vtro q̃ modo est causa remissionis pcti sed diuersimode: qr inq̃m est pars sacri pmo opať ad remissionẽ pcti instrũaliter: sicut r de alijs sacris. s. patuit. Inq̃m autem est actus virtutis sic est q̃si cã mãlis remissionis peccati: eo quod dispõ est q̃si necessitas ad iustificationẽ. dispõ ãt reduciť ad causã mãlẽ si accipiatur dispõ q̃ disponit mãm ad recipiendum: secus aũt est de dispositiõe agentis ad agendũ: qr illa reducitur ad genus cãe efficientis.

Ad primum ergo dõm: q sol9 deus est cã efficiẽs pncipalis remissionis pcti: sed cã dispositiua pt esse ex nobis: et silr etiã cã sacrãlis: quia forme sacroꝝ sunt ṽba a nobis plata: q̃ habent ṽtutem instrumentalẽ grãm inducẽdi q̃ peccata remittunť. ad pm.

¶ Ad 2m dõm: q peccati remissio vnomodo pcedit ṽtutẽ r grẽ infusionẽ. r alio9 seq̃ť: r sm hoc q seq̃ť actus a virtute elicitus pt eẽ causa aliqua remissionis peccati. ad 2m.

¶ Ad 3m dõm: q dispensatio eucharistie ptinet ad ministros ecclesie: r iõ añ remissionẽ pcti p ministros ecclesie nõ dz aliq̃s ad euchãm accedere: q̃uis sit sibi culpa quo ad deum remissa. Ad 3m.

¶ Vtrum cõtritio possit totalr tollere reatum pene. Articu. ij.



pm. Ad secundum sic pcediť. vr q cõtritio ñ possit totalr tollere reatu pene: qr satisfactõ r cõfessõ ordinãť ad liberatões a reatu pene: sz nllr ita pfecte cõteriť q̃n opteat cũ cõfiteri r satisfacere ergo cõtritõ nullo9 ẽ tãta q totalr deleat reatũ tom. ¶ P̃. i pnia oz eẽ q̃dã recõpẽsatõ pene ad clpã: sz aliq̃ culpa p mẽbra corpis exerceť: ergo cũ oporteat ad debitã pene recõpẽsatões: vt p q̃ peccat qs p h r torqueať: videtur q nũq̃ possit pena totalis peccati p cõtritões absolui. 2m.

¶ P̄. dolor ꝯtritionis est finitus: sꝫ pro aliquo peccato. s. mortali debetur pena infinita: ergo nullomodo pōt ee tanta contritio q totam penam deleat.

s oppm **Sz ꝯtra** est quod deus plus affectum cordis acceptat q̄ ēt exteriorem actum: sed per exteriores actus absoluit hō a pena ⁊ culpa: ergo ⁊ similiter p cordis affectuꝫ q est ꝯtritio. ¶ P̄. exemplum hmōi de latrone habet cui dictum est. Hodie mecum eris in paradiso propter vnicum penitentie actum.

Rñº. princi. 4. d. 17. q. 2. ar. 5. q. 2. **Rñdeo** dōm: q intensio contritionis potest attēdi dupliciter. Uno mō ex pte charitatis q̄ displicentiaꝫ causat: ⁊ sic contingit tm̄ intendi charitatem in actu: q contritio inde sequens merebitur non solū culpe amotionem: sed etiam absolutioneꝫ ab oī pena. Aliomodo ex parte doloris sensibilis quem voluntas ex contritione excitat: ⁊ qꝛ ille etiam pena quedam est tm̄ potest intendi q sufficiet ad deletionem culpe ⁊ pene.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: q aliquis nō potest eē certus q cōtritio sua sit sufficiens ad deletionē pene ⁊ culpe: ⁊ ideo tenetur confiteri ⁊ satisfacere maxime cum contritio vera non fuerit nisi propositum ꝯfitendi habuisset annexuꝫ: quod debet ad effectum reduci propter preceptum quod est de ꝯfōne datum.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q sicut gaudium interius redundat etiam ad exteriores corporis partes: ita etiam dolor interior ad exteriora membra deriuatur. Unde prouerb. 18. Spiritꝰ tristis exiccat ossa.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q dolor contritionis q̄uis sit finitus q̄tum ad intēsionem sicut etiam pena peccato mortali debita finita est habet tamen infinitam virtutem ex charitate qua informatur: ⁊ secundū hoc potest valere ad deletionem culpe: et pene.

¶ Utrum parua ꝯtritio sit sufficiens ad deletioneꝫ magnorum peccatorum. Arti. III.



Ad tertium sic pceditur. videt q cōtritio parua non sufficiat ad deletionem magnorum peccatorū: qꝛ contritio ē medicina peccati: sed corporalis medicina que sanat corpalem morbum minorem non sufficit ad sanādum maiorem: ergo minima cōtritio nō sufficit ad delendum maxima peccata. pm. ¶ P̄. s̄. dictum est q oportet de maiorib9 peccatis magis ꝯteri: sed contritio non delet peccatum nisi sit ſm q opꝫ: ergo minima contritio nō delet oia pctā. 2m.

Sz ꝯtra quelibet gratia gratum facies delꝫ oēꝫ culpam mortalē: qꝛ simul stare cū ea non potest: sed quelibet contritio est gr̄a gratuꝫ faciēte informata ergo q̄tumcūq3 sit parua delet omnem culpam. s oppm

Rñdeo dōm: q cōtritio vt supe dictum est habet duplicē dolorē: vnū rōnis qui est displicentia peccati cōmissi: ⁊ hec pōt esse paruus adeo q non sufficiet ad rōnem contritionis vt si minus displiceret ei pctm̄ q̄ debeat displicere separatio a fine: sic etiā amor pōt esse ita remissus q nō sufficit ad rationeꝫ charitatis. Aliū dolorem habet in sensu: ⁊ puitas huiusmodi non impedit rōneꝫ cōtritionis: quia nō se habet equaliter ad ꝯtritionē sꝫ: quasi ex accidēti ei adiungitur. ⁊ iterum nō est in potestate nostra. Sic ergo dicendum q q̄tūcunq3 puꝰ sit dolor dū mō ad ꝯtritionis rōnem sufficiat: omnem culpam delet. Rñº pncip. 4. q. 3. vbi. s̄.

Ad primum ergo dōm: q medicine spi/ Ad pm

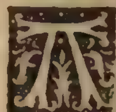
tuales hñt efficaciam infinitã: ex virtute ifinita: q̃ i eis opat' ⁊ iõ illa medicia que sufficit ad curationem peccati pui: sufficiẽt ad curationem magni: sicut pʒ de bapº q̃ ⁊ magna et parua pctã soluunt': si
Ad 2m militer est de contritiõe dũmõ ad rõnem ꝯtritionis ptingat. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ hoc sequit' ex necessitate: ꝙ vnus hõ plus doleat de maiori peccato q̃ȝ de minori ḃm ꝙ magis repugnat amori qui dolorem causat: sed si vnº alius haberet tm̃ de dolore ꝑ maiori q̃ȝtum ipse hʒ de minori sufficeret ad remissionẽʒ culpe.

¶ De confessione ⁊ eius necessitate. Qõ.vi.



Einde ꝯsiderandum est d ꝯfessione de qua sex sũt cõsiderãda pº de ꝯfessiõis necessitate. 2º de eius q̃titate. 3º de ipsius ministro. 4º d q̃litate eius. 5º de eius effectu. 6º de eius sigillo. Circa pm q̃runt' sex. pº vtrum ꝯfessio sit necessaria ad salutem. 2º vtrũ ꝯfessio sit de iure nãli. 3º vtrũ oẽs ad cõfessionem teneant'. 4º vtrum aliqs possit ꝯfiteri peccatũ quod nõ habet. 5º vtrũ statim hoies pcm̃ cõfiteri teneãt'. 6º vtrum possit cum aliquo dispẽsari ne hoi ꝯfiteat'.

¶ Utrum ꝯfessio sit necessaria ad salutem. Arti.1.

1m 

D primuz sic pceditur: vr̃ ꝙ ꝯfessio non sit necessaria ad salutem. Sacrm̃ .n. pnie pp remissionẽ culpe ordinatũ ẽ: sʒ culpa p grẽ infusionem sufficiẽter remittit': g̃ ad pniam de pcõ agẽ-
2m. dã non est necessaria ꝯfessio. ¶ P̃. pcm̃ qd ex alio ꝯtractum ẽ ex alio dʒ hr̃e medicinaʒ. g̃ pcm̃ actuale qd ex ꝓprio motu quilʒ ꝯmisit dʒ ex re ipa tm̃ hr̃e medicinã: sed ꝯ tale pcm̃ ordinat' pnia. g̃ ꝯfessio nõ est de necessitate penitentie. ¶ P̃. ali- 3m.
qbus est peccatũ remissum sine hº ꝙ ꝯfessi legant': sic pʒ de Petro et Magdalena ⁊ de Paulo: sʒ ñ est minoris efficacie grã remittẽs pcm̃ nunc q̃ȝ tũc fuerit: g̃ nec nũc de necessitate salutis ẽ ꝙ hõ ꝯfiteatur.

¶ P̃. confessio ad hº exigitur i iudicio: vt ḃm q̃titatem culpe pena infligat': sed hõ põt penam sibi ipi infligere maiorẽʒ q̃ȝ ẽt ab alio sibi infligat': g̃ vr̃ ꝙ cõfessio non sit de necessitate salutis. 4m.

Sʒ contra Boe. in .ii. de ꝯsolatio. Si opẽ medicãtis expectas: dʒ ꝙ morbũ detegas sed de necessitate salutis est ꝙ hõ d peccatis medicinã accipiat: g̃ ⁊ d necessitate salutis est ꝙ morbuʒ p ꝯfessionẽ detegat. ¶ P̃. in iudicio seculari non ẽ idẽ iudex vel actor ⁊ reus: sed iudicium spũale est ordinatius: g̃ pcõr q̃ ẽ reus nõ dʒ esse suiipsius iudex: sʒ ab alio iudicari et ita dʒ ꝙ confiteatur. I oppm primuʒ 2m.

Rñdeo dõm: ꝙ passio xp̃i sine cuius ꝟtute: nec originale nec actuale pcm̃ dimittit': in nobis opat' p sacrorũ susceptionem: que ex ipsa efficaciam habẽt ⁊ iõ ad culpe remissionẽ ⁊ actual' et originalis reqritur sacrm̃ eccl̃e vel actu susceptum vel saltẽ voto qñ articulus necitatis nõ ꝯtẽptus sacrm̃ excludit: ⁊ p ꝯñs illa sacra que ordinant' ꝯ culpã: cum qua salus eẽ nõ põt sũt de necẽitate salutis ⁊ iõ sicut baptismus q̃ delet' origiale est de necessitate salutis: ita ⁊ pnie sacramentum. Sicut autem aliquis per hoc ꝙ baptismum petit se ministris ecclesie subiicit ad quos ꝑtinet dispensatio sacramẽti: ita ẽt p hº ꝙ ꝯfitetur pcm̃ sua ministro ecclesie subiicit: vt per sacramentũ pnie ab eo dispensatum remissio Rñº ꝑncip. 4.d.17 q.3. ar. 1.q.1.

nem consequatur: q᷑ congruum remedium adhibet non potest: nisi peccatū cognoscat: qđ fit p confessionez peccantis: ⁊ iō confō ē de necessitate salutis eius: q̄ in peccatū actuale vel mortale cecidit.

Ad pᵐ Ad primum ergo dōm: q᷑ grē infusio sufficit ad culpe remissionē: sed post culpam remissam adhuc est peccator debitor pene temporalis: sed ad gratie infusionē q̄ndam ordīata sunt grē sacrā: añ q̄rū susceptionē vel actu vel p̄po° aliquis grām non conseq̄r sicē in bap° pȝ: ⁊ silr̄ est de cōfessiōe et vlterius p confessionis erubescentiam ⁊ vim clauiuȝ q̄bus se cōfitēs subijcit ⁊ satisfactionē iniunctam quam sacerdos moderar̄ ſm q̄litatem criminum sibi p confessionem innotescentium: pena temporalis expiatur. Sed tñ ex hoc q᷑ opar̄ confessio ad pene remissionez non habet q᷑ sit de necessitate salutis: q᷑ pēa ista est tpal̄: ad quā p° culpe remissionem aliquis remanet ligat°. vñ sine h° q᷑ in p̄nti via expiarer̄. cēt via salutis: sed hȝ q᷑ sit de necēitate salutis ex hoc q᷑ ad remissionē culpe mō predicto operatur. ¶ Ad

Ad 2ᵐ 2ᵐ dōm: q᷑ pcm̄ qđ ex altero contractuȝ est. s. originale p̄t oio ab extrinseco remediū h̄ri: vt in paruulis pȝ: sed peccatum actuale: qđ ex scipō q̄sq̄ȝ cōmisit. nō p̄t expiari nisi aliquid cooperer̄ ille qui peccauit: sȝ tñ non sufficit ad pctm̄ expiādū ex seipso: sicut sufficienter pcm̄ cōmisit eo q᷑ pctm̄ ex parte conuersionis est finitū: ex q̄ pte pctōr in ipm̄ inducir̄: sed ex parte auersionis hȝ infinitatē ex q̄ pte oȝ q᷑ pcti remissio incipiat: q᷑ qđ est vltimum in gñatione est p̄mum in resolutōe vt dr̄ in. 3. ethi. ⁊ iō oȝ q᷑ ēt pctm̄ actuale ex alio medicinam hēat. ¶ Ad

Ad 3ᵐ 3ᵐ dōm: q᷑ ⁊ si ñ legatur eoꝝ confessio potuit tñ fieri. Multa. n. facta sunt q̄ non sunt scripta. Et preter ea xp̄s: habuit potestatez excellentie in sacramentis. vñ sine his q̄ ad sacramentum p̄tinent potuit rem sacramenti conferre. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ ad 4ᵐ q᷑ satisfactio nō sufficeret ad expiandā penā pcti ex q̄ntitate pene q̄ in satisfactione imponir̄ sȝ sufficit inq̄ntum est pars sacramenti virtutem sacrālē habēs: ⁊ ideo oȝ q᷑ per dispensatores sacramētoꝝ imponatur. ⁊ ideo necessaria est confessio.

¶ Utrum cōfessio sit de iure nāli Arti. ij.



Ad secundum pᵐ sic pcedir̄. vr̄ q᷑ confessio sit de iure nāli. Adam .n. ⁊ Cayȝ non tenebātur nisi ad precepta legis nāe: sed rep̄rehendunt̄ de hoc q᷑ pctm̄ suū non sunt confessi: ergo confessio pcti est de iure nāli. ¶ P̄. p̄cepta illa que 2ᵐ. manēt in veteri le. ⁊ no. sunt de iure nāli: sed confessio fuit in ve. le. vñ dr̄ Ysai. 43. Narra si q̄d habes vt iustificeris. ergo est d̄ iure nāli. ¶ P̄. 3ᵐ. Iob non erat subiect° nisi legi nāli: sed ipse peccata cōfitebar̄: qđ pȝ per hoc qđ ipse de se dicit Iob. 31. Si abscōdi vt homo peccatū meū ergo est de iure naturali.

Sȝ cōtra Isy. dic̄ q᷑ ius nāle est idem apud ɩ oppᵐ omnes: sed confessio nō est eodē mō pᵐ apud omnes: ergo non est de iure nāli. ¶ P̄. confessio fit ei q̄ hȝ claues: sȝ 2ᵐ claues ecclesie non sunt de iure nāli institute: ergo nec confessio.

Rñdeo dōm: q᷑ sacrā sūt quedam fidei p̄testationes: vñ oȝ ea fidei cē p̄portionata fides aūt est. s. cognitionē rōnis nālis vñ ⁊ sacrā sunt. s. rōnis nālis dictamē: ⁊ q᷑ ius nāle est quod nō opinio genuit: sed innata quedam vis inseruit: vt tullius dicit: iō sacramenta nō sunt de iure nāli sed de iure diuino quod est supra naturale. Nō q̄nq̄ȝ etiaȝ naturale dr̄: ſm q᷑ cuilibet rei illud est nāle: quod ei a suo creatore imponitur: Rñº p̄ncip. 4. d. 17 q. 3. ar. 1 q. 2.

tamen proprie dicũtur nãlia: que ex principijs nãe causant. Supra autem naturam sunt que ipse deus sibi reseruat sine nãe ministro operanda: siue in operationibus miraculorum siue in reuelatiõibus mysteriorum siue in institutionibus sacramentorum: et sic ꝯfessio que necessitatem sacramentalem habet: non de iure naturali est: sed de di(uino.

Ad pm **Ad primũ** ẽ dõm: ꝙ adã vitupat ex hoc ꝙ peccatum suum coram deo non recognouit: ꝯfessio.n. que fit de p recognitionem pcti: est de iure nãli nũc autẽ loquimur de ꝯfessione que fit hoi. Uel dõz: ꝙ ꝯfiteri peccatũ in casu est de iure naturali.s. cũ qs in iudicio cõstitutus a iudice interrogatur tunc.n.non debet peccatum mentiri pcm̃ excusando vel negando de quo adaz ⁊ Chaiz vituperant: sed cõfessio que fit homini sponte ad remissionem pctõrum ꝯdam a deo nõ est de iur nãli.

Ad 2m ℭ Ad 2m dõm: ꝙ pcepta legis nãe manent eodem modo in lege moysi et in no.le.sed ꝯfessio ꝗuis aliqualiter esset in lege moysi: non tamen eodem modo: sicut in le.no. nec in lege nãe: in lege ãt nãe sufficiebat recognõ pcti interior apud deum: sed in lege moysi oportebat aliquo signo exteriori peccatũ ꝓtestari sicut per oblationes hostie pro peccato ex quo ⁊ eccl̃ia hoi innotescere poterat eum peccasse: nõ autem oportebat vt spũale peccatum a se ꝯmissũ mãifestaret ãt pci

Ad 3m circũstãtias sicẽ in no.le.oꝫ. ℭ Ad 3m dõm: ꝙ Job.loquit de illa abscõsiõe pci quã fac i iudicio dp̃hẽsus pcm̃ negando aut excusando vt ex glosa ibidẽ haberi potest.

ℭ Utrum omnis ad confessionez teneantur. Ar.iij.

pm 

AD tertium sic pcedit.vr̃ ꝙ nõ om̃es ad confessionem tenẽantur: qꝛ sicut dicit Hie. pnĩa est 2a tabula post naufragiũ sed aliqui post baptismum naufragium non sunt passi. g nec eis ꝯpetit penitentia: ⁊ sic nec ꝯfessio que ẽ penitẽtie pars ℭ p̃.ꝯfessio faciẽda ẽ iudicio i cuiuslibꝫ foro: sꝫ aliqui sunt qui non habent hominez iudicem.g.se g nec tenet ad ꝯfessionem. ℭ p̃.aliquis est qui nõ habꝫ peccata nisi venialia: sed de illis si tenet hõ ꝯfiteri: g nõ qlꝫ tenet ad confessionem. 2m. 3m

Sꝫ cõtra est: qꝛ ꝯfessio ꝯ satisfactionẽ ⁊ ꝯtritionem diuiditur: sed oẽs tñ ad ꝯtritionem ⁊ satisfactionẽ: g ⁊ oẽs tñr ad ꝯfessionez. ℭ p̃.hoc pꝫ per decre.de pe.⁊ re. vbi dr̃. Nõ oẽs vtriusqꝫ sexus cũ ad annos discretionis puenerit tñr pctã ꝯfiteri. I oppm pm. 2m.

Rñdeo dõm: ꝙ ad ꝯfessionez dupl̃r obligaũr. vno modo ex iure diuino hoc ipso ꝙ est medicina: ⁊ secundum hoc nõ oẽs tñr ad ꝯfessionẽ: sꝫ illi tm̃ qui pcm̃ mortale incurrunt pꝰ bapm. Alio mõ ex pcepto iuris positiui: ⁊ sic tenẽtur ex institutione ecclesie edita in concilio gñali sub Inno.3.tũ vt quilꝫ peccatorem se recognosceret: qꝛ oẽs peccauerũt ⁊ egẽt gr̃a dei: tũ vt cũ maiori reuerẽtia ad euchaam accedat: tũ vt ecclesiarũ rectoribꝰ sui subditi innotescãt ne lupus intra gregem lateat. Rñ°. pncip. 4.d.17 q.3. ar. .iq.3.

Ad pm **Ad primũ** g dicendũ ꝙ ꝗuis hõ i hac mõtali vita post baptismum naufragium euadere possit: quod est peccatum mortale non tamen euadere potest venialia quibus ad naufragium disponitur: ꝯ q̃ etiam penitentia ordinatur: et ideo manet penitentie locus etiam in illis qui non mortaliter peccant et per consequens confessionis.

Ad 2m ℭ Ad 2m dicendum ꝙ nullus est ꝙn non habeat iudicem christum cui per suum vicarium confiteri debet. quia ꝗuis eo inferior sit inꝗtum plat⁹ ẽ: tñ ẽ eo supior inꝗtum petõr est

Ad 3m ipse et ille christi minister. ¶ Ad 3m dicendū: q ex vi sacri nō tenet aliquis venialia confiteri: sed ex institutione ecce quando non habz alia que confiteatur. vel potest dici sm quosdā: q ex decretali. predicta non obligant nisi illi q habent peccata mortalia. quod patz ex ho q dt: q debet omnia peccata confiteri: quod de venialibus intelligi non potest: quia nullus omnia confiteri pt: et sz ho ille q n hz mortalia: non tenetur ad confessionē venialium: sed sufficit ad preceptum ecclesie implendum vt se sacerdoti repsentet. et se ostendat absq conscientia mortalis esse: et hoc ei p cōfessione reputat.

¶ Utr aliquis possit cōfiteri peccatum quod non habet. A.4

pm. Ad quartuz sic pcedit. Ur q aliquis licite possit confiteri pcs quod non hz: quia vt dt Gre. Bonar mentium est ibi culpaz agnoscere vbi culpa nō est: ergo ad bonā mentem ptinet vt de illis culpz se accuset: quas non commisit.

2m. ¶ P. aliquis per humilitatem reputat se deteriorem aliquo: qui e manifestus peccator: et in ho e cōmendādus sz qd corde qs existiat lz ore cōfiteri: ergo licite potest confiteri se habere grauius pcm q habeat.

3m. ¶ P. aliquis aliquando dubitat de peccato aliquo vtr sit mortale vel veniale: et talis debet de illo: vt videt confiteri: vt de mortali: g aliqs debet confiteri aliqn

4m pcm quod non habet. ¶ P. satisfactio ex confessione ordinat: sed aliqs potest satisfacere de peccato: qd n commisit: g etiam potest confiteri pcm qd non fecit.

I oppm primus Sz contra Quicūq dic se fecisse: quod nō fecit mentitur: sed nullus in cōfessione mentiri debz: cū oe mēdaciū sit pcm: ergo nullus debet confiteri pcm qd non fecit. ¶ P. i iudicio exteriori non dz aliqd crimen alicui impigi: qd nō pt per testes idoneos pbari: sz testis in foro pnie est conscientia: ergo aliquis nō debz se accusare de peccato: qd cōscientia sua non habet. 2m.

Respondeo dicendum: q p confessionem dz penitēs se cōfessori suo māifestare il le āt: q alio sacerdoti de se loquitur q sua p scia hēat: siue in bonū siue in malū: nō se sacerdoti māifestat: sed magis occultat: et iō non est idonea confessio. sed ad hoc q sit idonea requiritur q os cordi concordet: vt solum hoc os accuset qd conscientia tenet. Rńo pncipalit. 4.d.21 q.2.ā.3.

Ad primum g dōm: q agnoscere culpam vbi non est pōt eē dupliciter. Uno° vt intelligat q'm ad substantiam actus: et sic non est ver. Non enim ad bonā mentē ptinet: sed ad errātē vt se actū aliquē cōmisisse agnoscat quē non cōmisit. alio° q'm ad conditionem actus: et sic ver est qd Greg. dt. qr iust° in actu qui de se bonus vr formidat: ne aliqs defectus ex parte sua fuerit. Et sic dicit Job. 9. Uerebar oia opa mea et iō ad bonā mētē ēt ptinet: vt habeat formidinez quā corde tz: lingua accuset: et p hoc etiā pz solo. ad pm.

ad 2m dicendū: q iust° q est ve humilis nō reputat deteriorē se q'm ad ppetrationez act° q sit peiō ex gnē: sed qr timet ne in hiis q bene agere vr per supbiā grauius delinqt ad 2m.

¶ Ad 3m dōm: q qn aliqs dubitat d aliq pcō an sit mortale: tnr illud confiteri dubitatione manente: qr qui aliquid cōmittit vel omittit in q dubitat esse pcm mortale peccat mortaliter discrimini se cōmittens et similiter periculo se cōmittit: qui de hoc qd dubitat esse mortale negligit confiteri: non tamen debet asserere illud mortale eē: sz ad 3m.

cũ dubitatione loqui: ꝛ iudicium sacerdotis expectare: cuius est discernere inter lepram et lepram.

ad 4m ¶ Ad 4m dõz: ꝙ ex hoc ꝙ homo satisfacit ꝓ peccato qđ non cõmisit: non incurrit mendacium: sicut cũ quis ↄfitetur pctm̃ qđ non credit se fecisse. Si.n. dicat peccatuꝫ qđ nõ fecit: dũ credit se fecisse non mentitur: ꝛ ideo non peccat si eo modo dicat: sicut est in corde suo.

¶ Utrum statim teneatur confiteri. Ar.5.

pm. 

AD quintũ sic pcedit. vr ꝙ statim teneatur ↄfiteri. Dicit enim Aug. de .s. vict. Si necessitas nõ est q̃ ↄtẽdatur ↄtẽpt9 non excusatur: sed quilibet tenetur vitare ↄtemptũ: ergo quilibet tenetur statiꝫ ↄfiteri cum põt.

2m. ¶ P̃. quilibet tenetur plus facere ad euadenduꝫ morbũ spũalẽ: q̃ ad euadẽdũ morbũ corporalem: sed aliqs infirm9 corpaliter nõ sine detrimẽto salutis medicũ reqrere tardat: ergo vr ꝙ non possit esse sine detrimẽto salutis ꝙ aliqs sacerdoti cuius copiã hꝫ nõ stati de peccato ↄfiteatur.

3m. ¶ P̃. illud qđ sine termino debetur statim debetur: sed sine termino dꝫ hõ ↄfessioneꝫ deo ergo tenetur ad statim.

I oppm primus Szꝛtra In decre. statuitur tẽpus determinatum de ↄfessione ꝛ de euchae pceptiõe sed aliquis nõ peccat si nõ pcipiat euchaam añ tp̃s a iure determinatum: ergo nõ peccat si añ tp̃s illud non

2m. ↄfiteatur. ¶ P̃. qcunq3 illud omittit ad qđ ex p̃cepto tenetur peccat mortaliter: si ergo aliqs nõ stati confitetur qñ hꝫ copiam sacerdotis: si ad statim confitẽdum tenetur peccaret mortaliter. ꝛ eadem ratione alio tempore: ꝛ sic deinceps ꝛ ita multa peccata mortalia hõ icurreret ꝓ vna pnie dilatione. qđ vr incõueniẽs.

Rño pncip. Rñdeo dõm: ꝙ cum propositum confitendi sit annexum ↄtritioni: tunc tenetur aliqs ad hoc propositũ qñ ad ↄtritionem tenetur. s. qñ pctã memorie occurrunt quod p̃cipue in periculo mortis existit aut in aliquo articulo: in quo sine peccati remissione oporteat eum peccatum incurrere sicut cuꝫ tenetur ad celebrãdũ: nisi desit copia sacerdotis saltez ↄteri tenetur ꝛ habere propositum ↄfitendi: sed ad confessionem actualiter faciendã obligatur dupliciter. Uno° p accidens. s. qñ ad aliquid tñr: qđ nõ põt siñ pctõ facere nisi ↄfessus: tũc ↄfiteri tenetur: sicut si debeat eucharistiã pcipere ad quã nullus post peccatum mortale nisi ↄfessus accedere dꝫ copia sacerdotis oblata: et necessitate non vrgente: et inde venit obligatio q̃ ecclesia oẽs obligat ad semel in anno ↄfitẽdũ: qꝛ instituit vt semel in anno. s. i pascha te oẽs sacra ↄmunionẽ accipiant: ꝛ iõ añ temp9 illud oẽs ↄfiteri tñr. ꝛ alio° obligantur aliq ad cõfessionẽ per se: ꝛ sic vr eẽ eadẽ rõne de ↄfõne ꝛ baptismo differẽdo qꝛ vtrumq3 est sacrm necessitatis. Ad bapm ãt pcipiendum nõ tenetur aliqs statim postq̃ hꝫ ꝓpositum baptismi: ita ꝙ peccet mortaliter nisi statim baptizaretur: nec est aliquod tempus determinatuꝫ vltra qđ si bapm differat pctm̃ mortale incurrat: sed põt ↄtingere ꝙ in dilatiõe baptismi mõtale erit peccatum vel non erit ꝛ hoc pensãdũ est ex causa dilationis qꝛ sicut dicit phs. 8. phy. Uolũtas nõ retardat facere opus volituꝫ nisi pp aliquã cãm rõnabilem: vñ si cã dilatiõis baptismi mortale pctm̃ annexũ habeat: vtpote si p p ↄtemptũ vel aliqđ h9i bapm differat: dilatio erit pctm̃ mortale: alias non. Et iõ idẽ videtur esse in confessione que nõ est maioris necessitatꝫ q̃ baptism9 Et quia ea que sunt de necessitate salutis tenetur homo in hac vita implere: ideo si periculum mortis im

4.d.17. q.3. ar. 1.q.4.

mineat etiam p se loquēdo obligatur aliquis ad confessionem faciēdam tunc vel baptismum suscipiēdum. Et propter hoc etiam Ja. sil' preceptum edidit de cōfessione facienda vel extrema vnctione percipienda. Et ideo videtur probabilis illorū opinio: qui dicunt q non tenetur homo ad statim ɔfitēdum: q̄uis periculosū sit differre. Alij dīt q tenetur ɔtritus ad statim confitendum debita oportunitate oblata: secundum rectam rōnem nec obstat q decre. terminū ɔfigat: vt semel in anno confiteatur: q2 ecclesia non indulget dilationi: sed prohibet negligentiā in maiori dilatione: vnde per decre. illam non excusatur a culpa dilationis q̄m ad forum ɔscie sed excusatur a pena q̄tū ad forū ecclesie vt nō priuetur debita sepultura si morte preuētus fuerit añ tps illd. Sed hoc videtur nimis durū. q2 p̄cepta affirmatiua nō obligant ad statim: sed ad tp̄s determinatū nō quidem ex ho q tūc ɔmode impleri possunt: q2 tunc si non daret aliquis elynam de suꝑfluo q̄tūcunq pauper offerret: peccaret mortalr quod falsum est. Sed ex hoc q tēpus necessitatē vrgentē adducit: et iō nō oꝫ q si statī oblata oportunitate nō ɔfiteat: ēt si maior oportunitas nō expectet aliqs peccet mortaliter: sed qñ ex articulo tp̄is necessitas cōfessionis inducit: nec hoc est ex indulgentia ecclesie q ñ teneatur ad statim: sed ex nā p̄cepti affirmatiui. vnde ante ecclesie statum etiam min9 debebat. Quidam vero dīt q seculares nō tenētur ante quadragesimale tp̄s ɔfiteri: qd ē eis pnie tp̄s. Sz religiosi tenēt ad statim: q2 totū tempus est eis pnie tp̄s. Sed hoc nihil ē q religiosi tñr ad alia q̄ alij hoīes: nisi ad q̄ ex voto se obligauerunt.

Ad pm **Ad primū** ḡ dicēdū: q hu. loquitur de illis q̄ sine sacramēt decedunt. ¶ Ad 2m dicendum: q non est de necessitate salutis corporalis q statī medicum querat nisi quando necessitas curationis incūbit ɛ similiter de morbo spūali. Ad 2m ¶ Ad 3m dōm: q retentio rei aliene inuito domino ɔriatur precepto negatiuo: qd obligat semper ɛ ad sēper: ɛ iō tenetur statim ad statim reddendū. Secus est autem de impletione p̄cepti affirmatiui: qd obligat sp: et non ad semp. Vñ non tenet ad statim implendum. Ad 3m

¶ Utrum possit cū aliquo dispēsari q non ɔfiteatur. Ar. vi.



Ad sextum sic pcedit: vr q possit cū aliquo dispēsari ne cōfiteat homini peccata. pm Precepta enim q̄ sunt de iure positiuo subiacent dispensationi prelatorum ecclesie: sed ɔfessio est huiusmodi: vt ex dictis pꝫ: ḡ pōt dispensari cū aliquo vt nō ɔfiteat. ¶ P̄. illud quod ab homine institutū est: pōt etiam ab hoīe dispēsationem recipere sed confessio nō legitur a deo īstituta. sed ab hoīe. Ja. v. Cōfitemini alterutrū pctā vestra: habet autem papa ptātem dispensandi in his que per Apoc. instituta sunt: sicut patet de bigamis: ḡ etiam potest cum aliquo dispensari ne confiteatur. 2m

Sz ɔtra Penitentia cuius pars est confessio ē sacramentū necessitatis sicut baptismus: cum ḡ in baptismo nullus dispensare possit nec in cōfessiōe aliquis dispensare poterit. I oppm

Rñdeo dōm: q ministri ecclesie instituuntur i ecclesia diuinitus fundata: ɛ ideo īstitutio ecclesie p̄supponit ad operationes ministrorum sicut opus creationis presupponitur ad op9 nature: ɛ q2 ecclesia fundatur in fide ɛ in sacramentis: ideo ad mini Rño pncip. 47. d. 17 q. 3. ar. 1 q. 5.

stros nouos articulos fidei edere aut editos remouere: aut noua sacramenta instituere: aut instituta remouere nō pertinet: sed hoc est potestatis excellentie: q̄ soli debet xp̄o qui est ecclesie fundamentuz. Et ideo sicut papa non potest dispensare vt aliquis sine baptismo saluetur: ita nec q̄ saluetur sine cōfessione scd̄m q̄ obligat vi sacri. Sed potest dispensare in cōfessione: secundum q̄ obligat de precepto ecclesie: vt possit alijs diutius confessionez differre q̄ ab ecclesia institutum sit.

Ad p̄m **Ad primū** ḡ dicendum: q̄ p̄cepta diuini iuris non minus obligant q̄ precepta iuris naturalis: vnde sicut nō

Ad 2m potest dispensari in iure naturali: ita nec i iure positiuo diuino. ¶ Ad 2m dd̄m: q̄ p̄ceptuz d̄ c̄fessione nō est ab homine primo institutum: q̄uis sit a Jac. promulgatum sed a deo institutionem habuit q̄uis expressa ipsius institutio non legatur: tamen quedam prefiguratio ipsius iuenitur: & in hoc q̄ Johā. c̄fitebantur peccata qui baptismo ipsius ad gratiam xp̄i preparabātur & in hoc q̄ dominus sacerdotibus leprosos transmisit qui q̄uis non essent no. te. sacerdotes: tamē in eis no. te. sacerdotium siḡbat.

¶ De c̄fessionis quiditate.

Questio. vij.



Einde c̄siderādum est de quidditate cōfessionis. Et circa hoc tria q̄rūtur. p̄o vtrū Aug. conuenienter diffiniat confessionem. Secundo vtrum confessio sit act9 virtutis. 3o vtrum confessio sit actus penitentie virtutis.

Vtrū Aug. cōuenienter diffiniat c̄fessionem. Ar. i.



D primuz sic p̄m p̄cedit. vr̄ q̄ Aug. icōuenienter diffiniat cōfessionem dicēs. Cōfessio est per quam morbus latēs spe venie aperitur. Morbus enim cōtra quem confessio ordinatur peccatum est: sed peccatum aliquando est apertum: ergo nō debuit dicere morbum latentem esse cui9 cōfessio est medicina. ¶ P̄. principium penitētie est timor sed cōfessio 2m. est pars penitentie: ergo non debuit pro essentia confessionis ponere spem: sed magis timorem.

¶ P̄. illud quod sub sigillo ponit 3m nō aperitur: sed magis clauditur sed peccatum quod quis confitet sub sigillo confessionis ponitur: ḡ non aperitur in confessione peccatum: sed magis clauditur. ¶ P̄. inueniuntur alie q̄daz diffinitiones 4m. ab ista differentes Gre. n. dic̄ q̄ cōfessio est peccatorum detestatio et corruptio vulneris. Quidā vero dicunt q̄ c̄fessio est coram sacerdote legitima peccatoruz declaratio Quidam autem dicunt sic. Cōfessio est sacramētalis delinquentis accusatio ex erubescentia: & p̄ claues ecclesie satisfactoria obligans ad peragendam penitentiam iniūctam ergo videtur q̄ preassignata diffinitio cum non omnia contineat que i his c̄tinētur sufficiēs sit.

R̄n̄deo dicendum: q̄ in actu R̄n̄o. confessionis plura c̄siderāda occurrunt. Primo ipsa p̄ncip. substa act9 siue ḡn̄s ei9: qd̄ est māifestatio quedam. Secundo de quo 4. d. 17 q. 3. ar. fit. s. peccato. Tertio cui fiat. s. sacerdos. Quarto causa eius. s. spes venie. Quinto effectus. s. absolutio a parte pene: & obligatō ad aliam partem exoluendam. In p̄ma ergo diffinitione Aug. tāgitur & substa actus in apertione: & de quo .2. q. 1.

sit confessio: cũ dr̃ morb⁹ latens: ⁊ causa ipse venit: ⁊ in alijs diffinitionibus tanguntur aliq̃ de illis q̃n q̃ assignatis vt cuilibet inspicienti patet.

ad p^m. **Ad primum** ꝙ dicendum: ꝙ q̃uis sacerdos aliq̃n sciat ei⁹ pctm̃ vt homo. nõ tñ scit vt xp̄i vicarius. Sicut etiã iudex aliquando scit aliquid vt homo quod nescit vt iudex: ⁊ q̃tum ad hoc quod p confessionem aperitur a liq̃n scit aliquid vt hõ: quod nescit vt iudex. Uel dicendũ: ꝙ q̃uis actus exterior in apto sit: actus interior qui principium est in occulto est. ⁊ ideo oꝫ ꝙ per confessionem apiatur.

ad 2^m. ¶ Ad 2^m dicendũ: ꝙ confessio presupponit charitatem qua q̃s viuus iam efficitur vt in lr̃a dicit. Contritio autem est in qua datur charitas: timor auteꝫ seruilis qui est sine spe: ⁊ est ꝯtrarius ad charitatem: sed habens charitatem mag̃ mouet ex spe q̃ ex timore et ideo causa confessionis ponit poti⁹ spes q̃ timor.

ad 3^m. ¶ Ad 3^m dicẽdũ: ꝙ peccatum in qualibet confessione aperitur sacerdoti: ⁊ claudit alijs confessionis sigillo.

ad 4^m ¶ Ad 4^m dicendum: ꝙ non oꝫ in qualꝫ diffinitione oĩa tangere: que ad rem diffinitam concurrunt. ⁊ ideo inueniuntur q̃daꝫ diffinitiones siue assignatiões data penes vnã cãm: quedam penes aliam.

¶ Utrum confessio sit actus virtut̃. Articulo. ij.

p^m. **AD secundum** sic proceditur. Uidetur ꝙ confessio nõ sit actus virtutis. Omnis em̃ actus virtutis ẽ de iure naturali: quia ad virtutes a pti sumus a nã vt phs dicit i. 2. ethic. sed cõfessio non est de iure naturali ergo non est actus virtut̃.

2^m. ¶ p̄. actus virtutis magis conuenire potest innocenti q̃ ei qui peccauit: sed confessio peccati de quo loquimur nõ potest innocenti conuenire: ergo non est actus virtut̃.

3^m. ¶ p̄. gratia que est in sacrament̃ aliquo mõ differt a gratia que est in virtutib⁹ ⁊ donis sed confessio est pars sacramenti: ergo nõ est act⁹ virtutis.

i opp^m primus **Sed cõtra.** Precepta leg̃ sunt de actib⁹ virtutum: sed cõfessio cadit sub precepto: ergo est actus virtutis.

2^m. ¶ p̄. nõ meremur nisi actibus virtutum: sꝫ confessio est meritoria: quia celuꝫ aperit: vt in littera magister dicit ergo videt ꝙ sit actus virtutis.

Rñ^o principalit. vbi. s. q 4. **Respõdeo** dicẽdũ: ꝙ ad h^o ꝙ aliquid dicat actus virtutis: vt prius dictum est: sufficit ꝙ i sui rõne aliq̃ conditionẽ implicet q̃ ad virtutem pertineat: q̃uis autem non omnia que ad virtutem requirunt importet confessio tamen importat ex suo noĩe manifestationẽ alicuius: qđ in conscia tenet aliquis: sic em̃ simul in vnuꝫ os ⁊ cor conueniunt. Si enim quis aliqd proferat ore qđ corde non teneat: non est confessio: sed fictio hec aũt conditio ad virtutem pertinet: vt aliquis ore confiteat: qđ corde tenet: ⁊ ideo confessio ẽ bo^m ex genere. et est actus virtutis: sed tñ põt male fieri nisi alijs debitis circunstãtijs vestiatur.

ad p^m. **Ad primum** ergo dicendũ: ꝙ ad cõfessionẽ veri modo debito faciendam vt oꝫ ⁊ cui oꝫ in generali inclinat ratio naturalis: ⁊ scḋm hoc confessio est de iure naturali sed determinatõ circunstantiarum quãdo: ⁊ q̃modo: et quid cõfiteri oporteat: ⁊ cui h^o est ex institutione iuris domini: de qua loquimur: ⁊ sic patet ꝙ ius naturale inclinat ad confessionẽ mediante iure diuino: q̃ circunstantie determinantur: sicut etiam in omnibus est que sunt de iure positiuo.

ad 2^m. ¶ Ad 2^m dicendum: ꝙ illius virtutis cuius obiectum est pecca

catum ꝯmissum: ꝗuis habitū pos sit innocēs habere: tamen actum non habet innocentia permanente ꝛ ideo etiam ꝯfessio peccatorū de q̄ nūc loquimur nō ꝯpetit inocēti: ꝗuis sit actus ꝟtutis. ¶ Ad 3m dicendū: ꝙ ꝗuis gratia sacramētorum ꝛ gratia virtutum sit alia ꝛ alia: nō tamē sunt contrarie sed disperate: ꝛ idō non est incōueniens vt idem sit act⁹ virtutis ſm ꝙ ex libero arbi. gratia informato ꝓcedit et sic sacramentum vel pars sacramenti est ſm ꝙ est medicina in remedium peccati ordinata.

Ad 3m

¶ Utrum confessio sit actus penitentie virtutis. Ar. 3.

primus **A**D tertium sic ꝓceditur. Videtur ꝙ confessio non sit actus penitentie virtutis: quia actus illius virtutꝫ est: que est cā ei⁹ ſꝫ cā ꝯfessiōis est spes venie: vt ex diffinitiōe inducta apparet ḡ videtur ꝙ sit actus spei: ꝛ non penitentie.

2m. ¶ P̄. verecundia est pars temperantie: sed confessio ex erubescentia operatur: vt ex pāssignata diffinitione apparet: ergo est actus temperantie ꝛ non penitentie.

3m. ¶ P̄. actus penitentie innitit diuine mie: sed ꝯfessio magis innitit sapientie ꝓpter veritatem: que ip ī ipsa eē debꝫ: ḡ non est actus penitentie.

4m ¶ P̄. ad penitentiā mouet articulus de iudicio ꝓpter timorē: qui penitentie origo est: sed ad ꝯfessionem mouet articulus de vita eterna: qꝛ est ꝓpter spem venie ḡ ñ est actus pnie.

5m ¶ P̄. ad ꝟtutē veritatis ptinet vt ostendat se qs talem qualis est: sed hoc fac̄ cōfitens: ḡ est actus virtutꝫ que dicit̄ veritas ꝛ non pnie.

1 oppm **Sed contra** Penitētia ordiatur ad destructōem peccati: sed ad hoc idē ordiatur confessio: ergo est actus penitentie.

Rñdeo dicendum: ꝙ hoc in ꝟtutibus considerandum est: ꝙ quando supra obiectū ꝟtutis additur spāalis rō boni et difficilis requiritur specialis virtus: sicut magni sumptus ad magnificentiam pertinent: ꝗuis cōiter sumptus mediocres ꝛ donationes pertineāt ad liberalitatem: vt patet. 2. Ethic. ꝛ. 4. Et similiter est in cōfessiōe veri que ꝗuis ad veritatem ꝟtutis ptineat absolute: tamē ſm ꝙ aliqua ratio boni addi tur ad aliam ꝟtutem pertinere incipit: ꝛ ideo dicit philosophus 4. Ethi. ꝗꝫ confessio que fit in iudicijs non pertinet ad veritatis ꝟtutem: sed magis ad iusticiam: ꝛ silr confessio beneficiorum dei in laudem diuinam non pertinet ad virtutem veritatis: sed ad virtutem latrie: et ita etiam confessio peccatoꝝ ad remissionem eorum consequendam non elicitur: ad virtutem ꝟitatis: vt quidam dicunt: ſꝫ ad ꝟtutem penitentie imperatiue aūt ad multas ꝟtutes pertinere pt ſm ꝙ in fine multarum virtutum trahi potest confessionis actus.

Rño. pncipa. vbi. s̄. q 3.

Ad primum ḡ dicendū: ꝙ ipes est cōfessionis causa: non sicut eliciens: ſꝫ sicut imperans. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ erubescencia in illa diffinitione ponit̄ q̄si causa confessionis: cum magis nata sit impedire confessionis actum: sed magis q̄si cōcā ad liberandum a pena in ꝗtum ipsa erubescentia pena quedam est sicut etiā claues ecclīe ad hoc sunt. ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ ſm ꝗdam adaptationē partes penitentie tribus attributis personarum adaptari possunt vt contritō misericordie vel bonitati respondeat ꝓpter dolorem de malo: confessio sapie pp manifestationeꝫ: satisfactio potentie propter satisfaciendi laborem: ꝛ qꝛ contritio ē p

ad pm.

Ad2m.

ad 3m

ma pars penitentie efficaciam a-
lijs partibus prebens. ideo eodem
modo iudicatur de tota peniten-
ad 4m tia: sicut de contritione. ¶ Ad 4m
dicendum: quod quia confessio magis ex spe pro-
cedit quam ex timore: ideo magis in-
nititur articulo de vita eterna. quam
respicit spes quam articulo de iudicio:
quod respicit timor quamuis penitentia
tia ratione contritionis econuer-
Ad 5m sa se habeat. ¶ Ad 5m patet solo
ex dictis.

¶ De ministro confessionis.

Questio. viij.



Deinde considerandum est de ministro confessionis circa quod queruntur septem. Primo vtrum necessarium sit confiteri sacerdoti. 2° vtrum in aliquo casu liceat alijs quam sacerdotibus confiteri. 3° vtrum extra casum necessitatis possit aliquis non sacerdos confessionem venialium audire. 4. vtrum sit necessarium quod homo confiteatur proprio sacerdoti. 5° vtrum possit aliquis alteri quam proprio sacerdoti confiteri ex priuilegio vel mandato superioris. 6° vtrum penitentes in extremo vite sue possit absolui a quolibet sacerdote. Septimo vtrum pena temporalis taxari debeat secundum quantitatem culpe.

¶ Utrum sit necessarium sacerdoti confiteri. Ar. j

primum Ad primum sic proceditur. Uidetur quod non sit necessarium sacerdoti confiteri. Ad confessionem enim non obligamur nisi ex diuina institutione sed diuina institutio nobis proponitur. Jacobi. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra: vbi non fit mentio de sacerdote: ergo non oportet confiteri sacerdoti. ¶ Preterea. Penitentia est necessi- 2m.
tatis sacramentum sicut et baptismus: sed in baptismo propter necessitatis sacramentum est minister quilibet homo: ergo et in penitentia: sed ministro ecclesie facienda est confessio ergo sufficit cuilibet confiteri. ¶ Preterea. confessio est ad hoc ne-
cessaria vt taxetur penitenti satis- 3m.
factionis modus: sed aliquis aliquando non sacerdos discretius possit penitenti dare satisfactionis modum quam multi sacerdotes: ergo non est necessarium quod confessio fiat sacerdoti. ¶ Preterea. confessio ad hoc est ordinata in ecclesia vt rectores pecorum suo- 4m
rum vultum cognoscant: sed quandoque rector vel prelatus non est sacerdos: ergo confessio non semper facienda est sacerdoti.

Sed contra. Absolutio peni-
tentis propter quam 1 opp m.
fit confessio non fit nisi ad sacerdo- primum
tes quibus claues commisse sunt: ergo confessio debet fieri sacerdoti.
¶ Preterea confessio prefigura- 2m.
tur in Lazari mortui viuificatione: sed dominus solum discipulis precepit vt soluerent Lazarum vt patet Jo. 11. ergo sacerdotibus facienda est confessio.

Respondeo dicendum: quod gratia Rn° prin-
que in sacramen- cipalit.
tis datur a capite in membra descen- vbi. s. d.
dit: et ideo solus ille minister est sacra- 3. q. 1.
mentorum in quibus gratia datur qui habet ministerium super corpus christi verum: quod solius sacerdotis est: qui consecrare eucharistiam potest: et ideo cum in sacramento penitentie gratia conferatur solus sacerdos minister est huius sacramenti: et ideo ei soli facienda est sacramentalis confessio que ministro fieri debet.

Ad primum ergo dicendum:
quod Jaco. loquitur Ad pm
ex presuppositione diuine institutionis: et quia diuinitus institutio precesserat de confessione sacerdotibus facienda: per hoc quod eis potesta-

tem remittendi peccata in ap̄lis dedit: vt p3 Jo.20.16 intelligēdū est q̄ Jac. sacerdotibus confessionem esse faciendā monuit. ¶ Ad 2m dicendum: q̄ bap9 est magis sacr̄m necessitatis q̄ penitentia: q̄ ad cōfessionē & absolutionem q2 quādo q̄ baptismus pretermitti non pōt sine periculo salutis eterne: vt patet in pueris qui non habent vsū rationis: sed non est ita de confessione & absolutione: q̄ tantum ad adultos pertinent in quibus contritio cum p̄posito ↄfitendi: & desiderio absolutionis sufficit ad liberandum a morte eterna: & ideo nō est simile de baptismo & confessione.

Ad 2m

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: q̄ in satisfactione non solum attendenda ē q̄titas pene: sed etiam virtus ei9 s̄m q̄ est pars sacramēti: & sic req̄rit sacramentorum dispensationē q̄uis etiam ab alio q̄ a sacerdote pena taxari possit.

Ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: q̄ cognoscere vultum pecoris ad duo potest necessariū eē. Primo q̄ coordinet gregi x̄pi: & sic cognoscere vultum pecoris pertinet ad curam & sollicitudinē pastoralem que incūbit quandoq3 illis q̄ non sunt sacerdotes. 2o ad hoc q̄ p̄uideatur ei ↄpetens medicamentum salutis. s. sacr̄m euchari͏e et talia p̄bere pertinet ad sacerdotem & ad talem cognitionem pecoris confessio ordinatur.

¶ Utrum in aliquo casu liceat aliȷ q̄ sacerdoti confiteri. Ar. 2

primū

AD secundum sic p̄ceditur. Uidetur q̄ in nullo casu liceat alijs q̄ sacerdotibus confiteri q2 confessio sacramentalis accusatio est: vt ex supposita diffinitione h̄etur: sed dispensatio sacramenti ad illum tātū pertinet qui est sacram̄ti minister: cum ergo minister sacramenti p̄p̄us sit sacerdos: videtur q̄ nulli aliȷ sit confessio facienda. ¶ P̄. confessio in quolibet iudicio ad sententiam ordinantur: sed sententia in foro contentioso non a suo iudice lata nulla est: & ideo n̄ facienda est confessio nisi iudici. s3 iudex in foro conscientie non ē nisi sacerdos: qui habet potestatem ligandi et soluendi: ergo non est aliȷ confessio facienda ¶ Preterea in baptismo quilibet potest baptizare: quia si baptizat laycus etiā absq3 necessitate non debet a sacerdote baptismus iterari: sed si aliquis confiteatur layco in casu necessitatis iterum tenetur sacerdoti confiteri si articulum necessitatis euadat. 2m. 3m.

Sed contra est quod in littera determinatur. sopp m.

Respondeo dicendum: q̄ sicut baptismus est sacramentum necessitatis: ita & penitētia. baptismus autem quia est sacramentū necessitatis duplicem habet ministrum. Unum cui ex officio baptizare incumbit. s. sacerdotem. Alium cui ratione nec̄citatis dispensatio baptismi cōmittitur & ita etiam minister penitentie cui cōfessio est facienda est sac̄dos: sed in necessitate ēt laycus vicē sacerdotis supplet: vt ei confessio fieri possit. R̄n̄o p̄ncipalit. vbi. s. q 2a.

Ad primum ergo dicendū q̄ in sacr̄o penitētie n̄ solū ē aliq̄d ex p̄te mīstri. s. absol̄o & satisfactōis iniūctō: sed ēt aliq̄d ex p̄te ip̄i9 q̄ suscipit: sacr̄3 q̄d ē ēt de eēn̄a sacr̄i: sic ↄtri9 & cōfessio. Satisfactio āt iā icipit esse a mīstro iq̄3m eā iniūgit et a pēitēte iq̄3m eā iplet: & ad plēitudinem sacr̄i vtrūq3 d3 ↄcurrē: quādo possibile est. Sed quando necessitas iminet d3 facē penitēs q̄d ex parte sua est. s. conteri & confiteri cui potest qui q̄uis sacramentum perficere nō possit vt faciat id quod ex parte sacerdotis ē absolutionē. s. Ad p̄m.

tuz defectum sacerdotis summus sacerdos suppleat nihilominus cõfessio layco ex desiderio sacerdotis facta sacramentalis ẽ quodamõ q̃uis nõ sit sacrm pfectũ: qꝛ deest ei id quod ẽ ex parte sacerdotis

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: ꝙ q̃uis laycus non sit iudex eius qui sibi ꝯfitetur absolute: tñ rõne necessitatis accipit iudicium sup eũ. sm ꝙ ꝯfitẽs ex desiderio sacerdotis se ei subdit.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: ꝙ per sacra hõ non solum deo sꝫ ecclie opꝫ ꝙ recõcilietur. Ecclesie aũt reconciliari ñ põt nisi satisfactio ecclesie ad euz perueniat in bapo aũt satisfactio ecclie ad hominem peruenit p ipsum elm exterius adhibitum qd verbo vite sctificatur sm formam ecclesie a q̃cunqꝫ: ꝛ iõ ex quo semel baptizatus ẽ a quocunqꝫ ñ oportet ꝙ iteruz baptizetur. Sed in penitentia ecclesie satisfactio non peruenit ad hominem nisi per ministrum: qꝛ non est ibi aliquod elementum corporale exterius adhibitum: qd ex scificatione inuisibilem grãm ꝯferat et ideo q̃uis ille laico ꝯfessus i articulo necessitatis cõsecutus sit veniam a deo: eo ꝙ ppositum ꝯfitendi: qd secundum mandatum dei pcepit: sicut potuit impleuit. nõ tamen adhuc ecclesie reconciliatus ẽ: vt ad sacra ecclesie admitti debeat nisi prius a sacerdote absoluatur sicut ille qui bapo flãmis baptizatus est ad eucharistiaz non admittitur. Et ideo oportet ꝙ iterum confiteatur sacerdoti: cum copiaz habere potuerit. ꝛ precipue qꝛ sacramentum penitentie perfectum non fuit. Unde oportet ꝙ perficiatur: vt ex ipsa perceptione sacramenti pleniorem effectum consequatur: ꝛ vt mandatum de penitentie sacro recipiendo impleat.

¶ Utrum extra casum necessitatis possit aliquis non sacerdos confessionem venialium audire.

Articulo tertio.

AD tertiuz sic pceditur. vr ꝙ extra casuz necessitatis nõ possit aliquis nõ sacerdos ꝯfessionem venialium audire. pm

Qꝛ sacrz aliquod ꝯmittitur layco dispẽsandum rõne necessitatis sed confessio venialium non est de necessitate. g non cõmittitur layco.

¶ p. ꝯ venialia ordiatur extrema vnctio sicut et penitentia sed illa non põt dari a layco vt pꝫ Jaco. vlt. ergo nec ꝯfessio venialiũ potest ei fieri. 2m

Sꝫ ꝯtra est quod dicit Beda in littera. i oppm

Rñdeo dõm: ꝙ per pctm veniale homo nec a deo: nec a sacramẽto ecclesie separatur: ꝛ ideo nõ indiget noue gratie collatione ad eius dimissionem neqꝫ indiget reconciliari ecclesie. Et propter hoc nõ oꝫ ꝙ venialia aliqs sacerdoti ꝯfiteatur qꝛ ipa ꝯfessio layco facta sacramentale quoddam ẽ q̃uis non sit sacramentum pfectũ vt ex charitate pcedẽs: ꝛ talibus natum est veniale remitti: sicut ptunsionen pectoris ꝛ aquam benedictam. Rño. princi. vbi. s. q. 3.

Et per hoc patet solutio ad pmum quia venialia nõ indigent sacramenti perceptione ad dimissionem sui: sed sufficit ibi aliquid sacramentale vt aqua benedicta ꝛ aliquid huiusmodi. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: ꝙ extrema vnctio non datur directe cõtra veniale nec aliquod sacramentum. Ad 2m

¶ Utrum sit necessariuz ꝙ homo confiteatur proprio sacerdoti.

Articulo quarto.

AD quartũ sic pceditur: videtur ꝙ ñ sit necessarium ꝙ homo confiteatur propo sacerdoti. Gregorius enim dicit Apostolico moderamine, et pie pm.

tatis officio a nobis constitutuz est q sacerdotibus monachis Apostolorum figuram tenentibus liceat predicare: baptizare: communionem dare: pro peccatoribus orare penitentiam imponere atque pctã soluere: sed monachi non sunt proprij sacerdotes aliquorum cum non habeant curam animarũ: ergo cũ confessio fiat per absolutionẽ sufficit q fiat cuicunque sacerdoti. ¶ P. sicut
2m. sacerdos est minister huius sacramenti: ita est eucharistie: sed quilibet sacerdos potest conficere: ergo quilibet potest sacrm penitentie ministrare: ergo nõ oportet q fiat
3m. proprio sacerdoti. ¶ P. illud qd determinate tenemur non est in nostra electione constitutũ vt pz per Augu. in lra. Dicit enim qui vult confiteri peccata vt inueniat gratiam: querat sacerdotez qui sciat soluere et ligare: ergo videt q nõ sit necessariũ q sacerdoti proprio confiteatur aliquis. ¶ P. quidam sũt si
4m cut papa plati: qui non videntur habere propum sacerdotem: cũ non habeant superiorẽ: sed isti tenet ad confessionez: ergo nõ semper tenentur homo confiteri proprio sacerdoti.
5m ¶ P. illud quod est institutũ pro charitate: contra charitatem non militat: vt Ber. dicit: sed cõfessio que pro charitate instituta est: contra charitatem militaret: si hõ ad cõfitendũ vni sacerdoti esset obligatus: vtputa si peccator sciat sacerdotẽ suum hereticũ: aut sollicitatorem ad malum: aut fragilem q ad peccatũ quod quis cõfitetur ei sit pronus: vel si reuelator confessionis probabiliter existimetur: vel si pctm contra ipsum commissum sit de quo quis confiteri debet: ergo videtur q nõ semper oporteat confiteri propo sacerdoti. ¶ P. in eo qd est necessarius
6m ad salutem: non sunt homines artandi ne impediant a via salutis: sed magna artatio videt si oporteat vni homini confiteri de necessitate: et per hoc multi possent a cõfessione retrahi: vel timore: vel verecundia: vel aliquo: huiusmodi: ergo cũ confessio sit de necessitate salutis non debẽt homines ad hoc artari: vt videt q proprio sacerdoti confiteant.

Sed contra est decre. In/no. qui istituit q omnes vtriusque sexus semel in anno propo sacerdoti confiteantur. [1 oppm pm.]
¶ P. sicut epus se hz ad diocesim suam: ita sacerdos ad suam pochiã: [2m.] sed non lz vni epo in diocesi alterius episcopi offm exercere sm statuta canonũ: ergo non licet vni sacerdoti parrochianũ alterius audire

Respondeo dicendum: q alia sacramenta non [Rño. pncipa.] consistũt in hoc q ad sacrm: accedẽs aliquid agat: sed solum vt recipiat sicut patet in bapto et huiusmodi: sed actus recipientis requiritur ad percipiendũ vtilitatem sacramẽti in eo qui est sue voluntatis arbiter constitutus quasi remouens prohibens. s. fictionem sed in penitentia actus accedentis ad sacrm ẽ de substantia sacri: eo q contritio: confessio: et satisfactio sunt penitentie partes: que sunt actus penitẽtis: actus aũt nostri cũ in nobis principium habeant: n õ põt nobis ab alijs dispẽsari nisi per imperiũ. Vñ oz q ille q dispensator huiusmodi sacri constituitur sit talis qui possit imperare aliquid agẽdum. Imperium aũt non competit alicui in alium: nisi qui habet sup euz iurisdictionẽ: et ideo de necessitate huius sacramenti est non solũ vt minister habeat ordinez sicut in alijs sacramentis sed etiam q habeat iurisdictionem. Et ideo sicut ille qui nõ est sacerdos nõ põt hoc sacrm conferre ita nec ille qui non habet iurisdictionem. Et propter hoc oz sicut sacerdoti: ita propo sacerdoti confessionem fieri: cum enim sacerdos non absoluat nisi ligãdo ad aliquid faciendum ille solus põt absoluere

q̄ pt ꝑ ipsū ad aliqd faciēdū ligari

Ad pᵐ **Ad primum** ḡ dōm: ꝙ Gregorio loquitur d' illis monachis q̄ iurisdictionem habēt: vt pote qb⁹ alicui⁹ parrochie cura est ɔmissa: de quibus aliq̄ dicebant ꝙ hoc ipso ꝙ mōachi erāt nō poterant absoluere ⁊ penitentias iniungere quod falsū est.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ sacrm eucharistie non requirit imperium in aliquem hominem secus autem est in hoc sacro vt dcm est: ⁊ iō ratio non sequitur: tū non lȝ euchaᵐ ab alio q̄ a ꝓpo sacerdote accipere q̄s uis verꝫ sit sacrm quod ab eo percipitur.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ electō discreti sacerdotis non est nobis cōmissa vt nr̄o arbitrio facienda: sȝ de licentia supioris si forte ꝓpri⁹ sacerdos esset minus idoneus ad apponendum peccato salutare remediū.

ad 4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ prelatis incūbit sacramenta dispensare q̄ non nisi mundi tractare dnt: idō ɔcessum est eis a iure quod possūt sibi eligere ꝓpos sacerdotes confessores qui q̄ᵐ ad hoc sunt eis superiores sicut ⁊ vnus medicus ab alio curat non inq̄tum medic⁹: sȝ inq̄ᵐ infirmus.

Ad 5ᵐ ¶ Ad 5ᵐ dōȝ: ꝙ in casib⁹ illis in q̄bus ꝓbabiliter timet penitens periculū sibi vl' sacerdoti ex ɔfessiōe ei facta: debet recurrē ad superiorē vel ab eodeꝫ petere licentiam alteri ɔfitēdi ꝙ si licentiam habere non possit: idē est iudiciū quod de illo qui nō habet copiā sacerdotis: vnde magis debet eligere layco ɔfiteri nec in hoc transgredit aliquis preceptū ecclesie q2 precepta iuris positiui non se extendūt vltra intentionē precipientis q̄ est finis p̄cepti hoc autem est charitas ſm aplm. Nec aliqua iniuria fit etiam sacerdoti q2 ꝓuilegiū meret amittere q̄ cōcessa sibi abutit potestate.

ad 6ᵐ. ¶ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ in hoc ꝙ oȝ proprio sacerdoti ɔfiteri nō artat via salutis: sed sufficiēs ad salutem via stituitur. Peccaret autem sacerdos si non esset facilis ad p̄bendum licentiam alteri ɔfiteri q2 multi sūt adeo infirmi ꝙ potius sine cōfessione morerent: q̄ tali sacerdoti cōfiterent: vñ illi q̄ sunt nimis sollici ti vt ɔscientias per confessioneꝫ subditoꝝ sciant multis damnationis laqueum iniciunt et per consequens sibyipsis.

¶ Utrum aliquis possit alteri q̄ ꝓprio sacerdoti confiteri. Ar. v.

Ad quintū sic procedit. Ur ꝙ nō possit aliqs alteri q̄ ꝓpo sacerdoti confiteri: etiam ex ꝓuilegio vel mandato superioris. primuꝫ

Quia non p̄t aliquod ꝓuilegium indulgeri in p̄iudiciū alterius: sȝ hoc esset i p̄iudiciū alterius sacerdotis si alius ɔfessionē subditi sui audiat: ḡ nō p̄t ꝑ priuilegiū seu licētiā seu mandatū supioris obtineri.

¶ p̄. illud per quod impeditur diuinū mandatū nō pōt per mandatum vel ꝓuilegiū alicuius hominis ɔcedi: sed madatū diuinū ē ad rectores ecclesiaꝝ: vt diligent vultum pecoris sui agnoscant. 2ᵐ.

Prouerb. 7. quod impedit si ali⁹ q̄ ipse ɔfessionē ei⁹ audiat. hᵒ nō pōt ꝑ alic⁹ hominis ꝓuilegium vl' mandatū ordinari.

¶ p̄. ille q̄ audit ɔfessionem alic⁹ est ꝓpus iudex eius als non posset eum ligare et soluere: sed vni⁹ hois non possunt eē p'les ꝓpi sacerdotes vl' iudices. quia tunc tenerēt p'lib⁹ obedire: quod est impo'le. si ɔria preciperēt vel incōpossibilia: ergo nō pōt aliquis cōfiteri nisi ꝓpo sacerdoti etiam ex supioris licentia. 3ᵐ.

¶ p̄. iniuriam sacro facit q̄ sacrȝ iterat iu per eādem mām: vel ad minus iuti lit facit: sed q̄ confessus est alij sacerdoti tenetur iteꝝ ɔfiteri ꝓpo sacerdoti si petat: q2 non est absolutus ab obedientia q̄ ei tenet: hoc ergo 4ᵐ

non pōt licite fieri ꝙ alij ꝙ̄ ꝓprio sacerdoti confiteatur.

ī opp^m. primuȝ **Sȝ contra** est ea que sūt ordinis possūt habenti similem ordinem ꝯmitti ab eo qui ea facere potest: sed supior vt episcopus potest confessionem audire illius qui est de parrochia alicuius presbyteri: qꝛ etiam ante aliq̄ sibi reseruat cū sit ille principalior rector: ꝙ etiam potest committere alicui sacerdoti ꝙ ipm audiat.

2^m. ¶ P̄. quicquid potest inferior potest superior: sed ipse sacerdos potest suo parrochiano dare licentiam ꝙ alteri ꝯfiteatur: ergo multo fortius eius superior hoc pt

3^m. ¶ P̄. potestatē quā hȝ sacerdos in populo habet ab episcopo: sed ex illa potestate potest confessiōem audire: ꝙ ⁊ eadē ratione alius cui episcopus ptātem cōcedit.

Rñ° pñcipalis. **Respōdeo** dicendum: ꝙ sacerdos aliqs pt dupliciter impediri ne alicuiꝰ cōfessionem audiat. Unomodo ꝓpt defectum iurisdictionis. Aliomō ꝓpter impedimentum executiōis ordinis sicut excōmunicati ⁊ degdati et huiusmodi qcunqꝫ autē iurisdictionem habet potest ea que sunt iurisdictionis committere: ⁊ iō si aliquis impediat ꝙ alterius confessionem audire non possit ꝑ iurisdictionis defectum: potest sibi per quācunqꝫ iurisdictioneȝ habentem immediatam in illum cōmitti. ꝙ confessionem audiat et absoluat. siue per ipsum sacerdoteȝ. siue per episcopum: siue ꝑ papam Si auteȝ ꝓpter executionis ordinis impedimentum audire nō possit: potest sibi concedi ꝙ confessionem audiat per eum qui impedimētū remouere potest.

Ad p^m **Adprimum** ergo dicendū ꝙ preiudiciū nō fit alicui nisi et subtrahatur qd est in fauorem eius iurisdictionis indultum. Iurisdictionis autē potestas non est cōmissa alicui homini in fauorem suum: sed in vtilitatem plebis et honorem dei. Et iō si superioribus prelatis expedire videatur ad salutem plebis et honorem dei ꝓmouendum ꝙ alijs q̄ sunt iurisdictionis committāt in nullo fit preiudicium inferioribꝰ prelatis: nisi illis qui querunt que sua sunt non que Jesu xp̄i: et qui gregi presunt non vt eos pascant. sed vt ab eis pascantur.

¶ Ad 2^m dicēdū: ꝙ rector ecclesie debet vultum pecoris sui cognoscere dupl'r. Unomodo per sollicitam exterioris conuersationis cōsiderationem quā inuigilare debȝ super gregem sibi commissum et in hac cognitione non oportet ꝙ credat subdito: sed certitudinem sciri inq̄tum potest inquirat. Aliomodo per confessionis manifestationem ⁊ q̄tum ad hanc cognitioneȝ non potest maiorē certitudinē accipere q̄ꝫ vt subdito credat qꝛ hoc est ad subueniendū ꝯscie ipsius. Unde in foro confessionis credit hoi ⁊ ꝓ se: ⁊ ꝯ se nō aūt in foro exterioris iudicij: ⁊ iō ad hāc cognitionē sufficit ꝙ credat subdito dicenti se alteri absoluere valenti fuisse confessum et sic patet ꝙ tal' cognitio pecoris per priuilegium alteri indultum de confessione audienda non impeditur. ad 2^m

¶ Ad 3^m dicendum: ꝙ incōueniēs esset si duo equaliter super eandem plebē cōstituantur: si autem inequaliter si est inconueniens. ⁊ sm hoc sr eandem plebem immediate sunt: ⁊ sacerdos parrochialis: et episcopꝰ et papa ⁊ qlȝ eoꝝ pōt ea que sunt iurisdictionis ad ipsum pertinentia alteri committere. Sȝ si superior committat q̄ et pncipalior ē: dupliciter potest committere: aut ita ꝙ eum vice sui constituat: sicut papa ⁊ eps suos penitentiarios ꝯstituunt: et tunc talis est principalior quam inferior prelatus: sicut pe- ad 3^m.

nitentiarius pape quam epus et penitentiarius epi quam sacerdos parochialis: et magis tenetur ei confitens obedire. Alio modo vt eum coadiutorem illius sacerdotis constituat: et quia coadiutor ordinatur ad eum cui coadiutor datur: ideo coadiutor est minus principalis: et ideo penitens non tantum obedire tenetur ei: quantum proprio sacerdoti.

ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod nullus tenetur confiteri peccata que non habet: et ideo si aliquis penitentiario epi: vel alteri ab epo commissionem habenti confessus fuerit cum sint sibi dimissa peccata: et quo ad ecclesiam et quo ad deum: non tenetur confiteri proprio sacerdoti quantumcunque petat: sed propter statutum ecclesie de confessione facienda proprio sacerdoti semel in anno eodem modo se debet habere sicut et ille qui habet solum venialia. Talis. n. solum venialia confiteri debet: vt quidam dicunt vel profiteri se a peccato mortali immunem: et sacerdos ei in foro conscientie credere debet et tenetur. Si tamen iterum confiteri teneretur non frustra primo confessus fuisset: quia quanto pluribus sacerdotibus confitetur quis tanto plus de pena remittitur ei: tum ex erubescentia confessionis: que in penam satisfactoriam computatur: tum ex vi clauium. Unde totiens posset confiteri: quod ab omni pena liberaretur. nec reiteratio facit iniuriam sacramento nisi in quo sanctificatio adhibetur: vel per characteris impressionem vel per materie consecrationem quorum neutrum est in penitentia. vnde bonum est quod ille qui auctoritate epi confessionem audit: inducat confitentem quod confiteatur proprio sacerdoti: quod si noluerit: nihilominus eum absoluere debet.

¶ Utrum penitens possit in fine vite a quolibet sacerdoti absolui.

Articulo. vi.



1m. Ad sextum sic proceditur. videtur quod in fine vite penitens non possit a quolibet sacerdote absolui. Quia ad absolutionem requiritur aliqua iurisdictio: vt dictum est: sed sacerdos non acquirit iurisdictionem super illum qui in fine penitet: ergo nemo potest eum absoluere.

¶ Preterea. ille qui sacramentum baptismi in articulo mortis ab alio quam proprio sacerdote recipit: non debet a proprio sacerdote iterum baptizari. Si ergo quilibet sacerdos in articulo mortis possit absoluere a quolibet peccato: non debet penitens si euadit ad suum sacerdotem recurrere: quod falsum est: quia alias sacerdos non haberet cognitionem de vultu pecoris sui. 2m

¶ Preterea. in articulo mortis sicut licet alieno sacerdoti baptizare: ita etiam non sacerdoti sed non sacerdos nunquam potest absoluere in foro penitentiali: ergo nec sacerdos in articulo mortis eum qui non est sibi subditus. 3m

Sed contra necessitas spiritualis est maior quam corporalis sed aliquis in necessitate vltima potest aliorum rebus vti etiam inuitis dominis ad subueniendum corporali necessitati: ergo et in articulo mortis ad subueniendum spirituali necessitati potest a non suo sacerdote absolui. 1 oppm

¶ Preterea. ad idem sunt auctoritates posite in littera. 2m

Respondeo dicendum. quod licet sacerdos quantum est de virtute clauium habet potestatem indifferenter in omnes et quantum ad omnia peccata: sed quod non possit omnes ab omnibus peccatis absoluere hoc est: quia per ordinationem ecclesie habet iurisdictionem limitatam vel omnino nullam habet: sed quia necessitas legem non habet: ideo quando necessitatis articulus imminet per ecclesie ordinationem non impeditur quin absoluere possit: ex quo habet claues etiam sacramentaliter: et tantum sequitur ex absolutione alterius sicut si a proprio sacerdote absolueretur: nec solum a peccatis tunc potest a quolibet sacerdote absolui: sed etiam ab excommunicatione a Respon. princi.

quocũq; sit lata: et hec absolõ ẽt ad iurisdictionẽ ptinet: q̃ p legẽ ordinatiõis ecclesie coartatur.

ad pm. **Ad primum** ergo dicendum: q alĩqs põt vti iurisdictiõe alteri⁹ ex eius volũtate qr ea q̃ iurisditõis sũt ꝯmitti pñt. Unñ qr ecclĩa accepat: vt qlz sacerdos absoluer possit i articulo mortis: ideo ex hoc ipso quis vsum iurisditiõis habet: q̃uis iurisditione careat.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum: q nõ oportet eũ recurrere ad proprium sacerdotẽ: vt iterũ a peccatis soluatur: a qb⁹ in articulo mortis absolutus est: sed vt innotescat ei q ẽ absolut⁹. Nec similiter oportet q absolutus ab excõicatiõe ad iudicẽ vadat qui al's absoluer potuisset absolutiones petens: sed satisfactionẽ offerẽs.

Ad 3m ¶ Ad tertiuz dicendũ: q bap⁹ hz ex ipsa sanctificatione mãe efficatiã et ideo a quocunq; ꝯferatur alieno ille sacramẽtum recipit: sed vis sacramẽtalis pnĩe ꝯsistit in sãctificatione ministri et ideo ille q̃ layco ꝯfiteẽ q̃uis impleat quod ex parte est de sacrali ꝯfessiõe tamẽ sacralẽ absolutionem nõ ꝯsequiẽ: et ideo aliquid valet ei q̃tum ad diminutionẽ pene que fit per ꝯfessionis meritũ et penam: sed non ꝯsequitur diminutionem illã pene: que ẽ ex vi clauiũ: et ideo oportet q iteruz sacerdoti cõfiteatur: et magis sic ꝯfessus discedens punitur post hãc vitam q̃ si sacerdoti fuisset confessus.

¶ Utrum pena taxeẽ secũduz q̃titatem culpe. Ar. vij.

pm **Ad septimũ sic** pceditur: vr q pena temporalis reat⁹ hui⁹ que post penitẽtiaz manet nõ taxetur secũdum q̃titatem culpe. Taxatur. n. secũduz delectationẽ quã facit in peccato: vt patet Apoc. 18. Quãtum glorificauit se et in delicijs fuit tantum date illi tormentũ et luctum: sed q̃nq; vbi est maior delectatio ibi est minor culpa: qr peccata carnalia plus hñt delectationis q̃ spiritualia. secũdum Gre. ergo pena non taxatur scd̃z q̃titatẽ culpe.

¶ P̃. eodẽ modo aliqs obligatur per p̃cepta moralia in no. le. et in veteri: sz in ve. le. debebaẽ p peccatis pena. 7. dierum: vt. s. 7. diebus immundi eẽnt: cũ ergo in no. te. imponaẽ pena septẽnis pro vno peccato mortali: vr q q̃titas pene ñ respiciat q̃titatẽ culpe. 2m

¶ P̃. maius est pctm̃ homicidij in layco q̃ fornicationis in sacerdote: qr circunstantia que sumitur ex spẽ peccati: magis aggrauat q̃ qui sumitur ex ꝯditiõe psone: sz layco p homicidio imponiẽ septẽnis pnĩa: sz sacerdoti. 10. annoꝝ secũdum cañ. ergo pena nõ taxaẽ scd̃m q̃titatem. 3m

¶ P̃. maximũ pctm̃ ẽ qd ipsuz corpus xp̃i ꝯmittiẽ qr tanto graui⁹ qs peccat q̃to maior est in quẽ peccatur: sed p effusione sanguis xp̃i in sacro altaris ꝯtenti iniungiẽ pnĩa 40. dierum vel parũ amplius pro fornicatione simplici iiungiẽ pnĩa septẽnis scd̃z cañ. ergo q̃titas pene nõ respondet q̃titati culpe. 4m

Sed ꝯtra Isa. 27. In mẽsurã contra mẽsurã cũ abiecta fuerit iudicabo eũ: ergo q̃titas iudicij punitiõis pcti est scd̃m q̃titatem culpe. I opp̃m p̃m

¶ P̃. hõ reducitur ad equalitatẽ iustitie p pnĩam inflictã: sz hoc nõ cẽtẽt si q̃titas culpe et pene non sibi rñderent: ergo vnum alteri respondet. 2m

Rñdeo dicendũ: q pẽa post dimissionẽ culpe exigitur. ad duo. s. ad debitũ soluendũ et ad remedium p̃standũ. Potest ergo taxatio pene considerari q̃tum ad duo. Primo q̃tum ad debitum: et sic q̃titas pene radicaliter rñdet q̃titati culpe anteq̃ de ea aliquid dimittatur: secũdum tamẽ q pmũ eorum q̃ penitẽtiam nata sunt remittere plus remittitur: secunduz Rñ sio. pñ. d. 2°. q. 1. ar. 2. q. 1.

hoc per aliud minus remittēdum vel soluendū restat: q2 q̄to p cōtritionem plus de pena dimissuz est: tanto p ꝯfessionem minus dimittē dum restat. Secūdo q̄tum ad remedium vel illius: qui peccauit vl' aliorum: ⁊ sic qñq3 p minori pctō iungitur maior penitētia: vel qa pctō vnius difficili⁹ pōt resisti q̄ peccato alterius: sicut iuueni īponitur p fornicatiōe maior pena q̄ seni q̄uis min⁹ peccet: vel qa in eo pctm̄ est periculosius: sicut i sacerdote q̄ in alio vel quia multitudo magis ꝓna est ad id pctm̄: ⁊ ideo p penam magis alij sunt exterrēdi. Pena ergo in foro penitētie q̄tū ad vtrūq3 taxanda est: ⁊ ideo nō sp pro maiori pctō maior pena īponitur. S3 pena purgatorij solū ē ad soluēdum debitū: q2 vlterius non manet loc⁹ peccādi: ⁊ ideo illa pena taxatur solū scđm q̄titatē pctī cōsiderata cū cōtritionis q̄titate ⁊ confōne ⁊ absolutione: quia per omnia đ pena aliquid dimittitur: vnde etiā a sacerdote in iungēdo satisfactionem sunt ꝯsiderāda.

ad pm Ad primum ergo dicēdū: q in verbis illis duo tangūtur ex parte culpe. s. glorificatio ⁊ delicie quoꝝ primū pertinet ad elationē peccātis: qua deo resistit: s3 ad delectationē peccati q̄uis aūt sit minor delectatio qñq3 in maiori culpa: tñ est ibi sēp maior elatio: ⁊ ideo ratio nō ꝓcedit. ¶ Ad 2m dm̄: q illa pena septem dieꝝ nō erat expiatiua a pena debita pctō. Vñ etiā si post illos dies moreretur in purgatorio puniret: sed expiabat ab irregularitate: a qua omnia sacrificia legalia expiabant. Nihilominus ceteris parib⁹ plus peccat homo ī no. le. q̄ in ve. per sanctificationē ampliorē qua sanctificatur in baptismo: ⁊ propter beneficia dei potiora humano generi exhibita: ⁊ hoc p3 ex hoc qđ dicitur Heb. 10. q̄to Ad pm

putat3 deteriora mereri supplicia ⁊c. Nec tñ hoc verū est vl' q exigatur p quolibet pctō mortali septēnis penitētia: sed hoc est quasi quedā regula ꝯmunis vt in pluribus ꝯpetens: quā tñ opor3 dimittere ꝯsideratis diuersis peccatorū circūstantijs. ¶ Ad tertiū dicendum: q eps vel sacerdos cū maiori periculo suo ⁊ aliorū peccat: ⁊ ideo sollicitius retrahūt eū canones a peccato q̄ alios maiorē penam in iungendo s3m q est in remedium q̄uis qñq3 nō debeatur tāta ex debito. Vñ in purgatorio nō tāta ab eo exigitur. ¶ Ad 4m dō3: q pena illa est intelligenda qñ nolente sacerdote hoc accidit. Si.n. sponte funderetur multo grauior pena dignus esset. Ad 3m ad 4m

¶ De qualitate ꝯfessiōis. Qō. ix.



Deinde ꝯsiderandu3 est de qualitate ꝯfessiōis: circa qđ q̄runtur quattuor. pmo vtꝝ cōfessio possit esse informis. 2o vtrū oporteat ꝯfessionē esse ītegrā. Tertio vtꝝ possit aliquis per alium vel per scriptū cōfiteri. 4o vtrum ille ꝯditiōes q̄ a magistris assignātur ad ꝯfessionē req̄rātur.

¶ Utrum confessio possit esse informis. Arti. i.

Ad primū sic ꝓcedit̄: vr̄ q ꝯfessio nō possit eē īformis dr̄.n. Eccl. 17. A mortuo quasi nihil perit confessio: sed ille q̄ nō habet charitatē est mortuus: q2 ipsa est aīe vita: g̃ absq3 charitate nō pōt esse ꝯfessio. pm

¶ p. confessio diuiditur cōtra cōtritionē: sed contritio ⁊ satisfactio nunq̄ possunt extra charitatē fieri ergo nec ꝯfessio. ¶ p. in ꝯfessione oportet q os cordi cōcordet: q2 2m 3m

hocipsum nomē ꝯfessionis requirit: sed ille qui adhuc manet ī affectum pctī qḋ ꝯfitetur non hꝫ cor ori ꝯforme: qꝛ corde pctm̄ tenet qḋ ore damnat: ergo talis nō confitet

ī oppm **Sed cōtra** quilibꝫ tenetur ad confessionēꝫ mortaliū: sed si aliquis semel confessus est etiā in mortali extñs non tenetur vlteri⁹ ad ꝯfitendū ea peccata: qꝛ cum nullus sciat se charitatem habere nullus sciret se cōfessū fuisse: ergo nō est de necessitate cōfessionis ꝙ sit charitate formata.

Rñsio. pnci. d.17.q. 3.ar.4 q.1. **Rñdeo** dicēꝫ: ꝙ ꝯfessio est act⁹ virtutis ⁊ pars sacramenti: ſm aūt ꝙ est actus virtutis est actus meritorius proprie: ⁊ sic confessio nō valet sine charitate ꝙ est pricipiū merēdi: sꝫ ſm ꝙ est ps sacramenti: sic ordinat ꝯfitentē ad sacerdotem: q̄ hꝫ claues ecclesie: q̄ ꝑ ꝯfessionē ꝯfitentis ꝯsciaꝫ cognoscit: et ſm hoc ꝯfessio pt̄ esse etiā ī eo q̄ nō est ꝯtrit⁹ qꝛ pt̄ pctā sua cōfiteri sacerdoti: ⁊ clauib⁹ ecclesie se subiicere: ⁊ ꝗuis tūc nō ꝑcipiat absolutiōis fructū: tñ recedente fictiōe ꝑcipe īcipiet: ⁊ sic ēt ē ī aliis sacramentis. Uñ nō tenetur iterare ꝯfessionē q̄ fictus accedit: sed tenetur postmoꝫ fictionē suā ꝯfiti.

ad pm **Ad primū** ergo dicēdm: ꝙ auctoritas illa ītelligenda est q̄tm ad fructū ꝯfessionis percipiendū: quē nullus extra charitatē existens ꝑcipit. ¶ Ad scd̄m

Ad 2m dicendū: ꝙ ꝯtritio ⁊ satisfactio fiunt deo: sꝫ ꝯfessio fit homini. ⁊ iō de ratiōe ꝯtritiōis ⁊ satisfactiōis est ꝙ hō sit deo ꝑ charitatē vnitus: nō aūt de rōne cōfessionis. ¶ Ad

Ad 3m tertiū dicēdm: ꝙ ille qui peccata que habꝫ narrat vere loquitur ⁊ sic cor ꝯcordet voci vel verbis quantum ad substantiam ꝯfessionis quāuis discordet a confessionis fine.

¶ Utrū oporteat ꝯfessionem eē integram. Arti.ii.

pm **Ad secundum** sic ꝑceditur: vr̄ ꝙ nō oporteat ꝯfessionem esse integraꝫ: vt .s. oīa pctā vni sacerdoti ꝯfitcatur. Quia erubescētia facit ad diminutionē pene: sed q̄to pluribus sacerdotibus qs ꝯfitetur tāto maiorē erubescentiā patif: ergo fructuosior est confessio si pluribus sacerdotibus diuidatur.

¶ Pr̄. ꝯfessio ad hoc necessaria est ī penitētia vt pena scd̄m arbitrium sacerdotis pctō taxetur: sed sufficiens pena pōt imponi a diuersis sacerdotib⁹ de diuersis pctīs: ꝗ nō oportet vni sacerdoti oīa pctā cōfiteri. 2m

¶ Pr̄. pōt cōtingere ꝙ post ꝯfessionē factā ⁊ satisfactione ꝑfectaꝫ recordetur quis alicuius pctī mortalis qḋ dum ꝯfitebatur in memoria nō habebat ⁊ tūc copiā ꝓprii sacerdotis cū quo primo ꝯfessus fuerit hēre nō poterit ergo poterit id solum pctm̄ alteri ꝯfiteri ⁊ sic diuersa pctā diuersis sacerdotibus ꝯfitebitur. 3m

¶ Pr̄. sacerdoti nō debet fieri ꝯfessio de pctīs nisi ꝑꝑ absolutionē: sed qñqꝫ sacerdos qui cōfessionē audit potest de quibusdam pctīs absoluere nō de omnibus ergo ad minus in tali casu nō oportet ꝙ ꝯfessio sit integra. 4m

oppm pm **Sed contra** Hypocrisis ē ī impedimētuꝫ penitētie: sed diuidere ꝯfessionem ad hypocrisim ꝑtinet vt Aug. dicit: ꝗ ꝯfessio dꝫ eē integra. ¶ Pr̄. cōfessio est penitētie pars: sꝫ penitētia debet eē itegra: ergo ⁊ ꝯfessio. 2m

Respōdeo dicēdm: ꝙ in medicina corporali oꝫ ꝙ medicus non vnum solum morbum contra quem medicinam dare debet cognoscat: sed etiam vlr totam habitudinē ipsius infirmi: eo ꝙ vnus morbus ex adiunctione alterius aggrauatur ⁊ medicia que vni morbo ꝯpeterꝫ alteri nocumētum pstaret: ⁊ similiter est in pctīs Rñsio pn. vbi.s. q.2.

q2 vnū aggrauaṫ ex adiūctiōe alteri⁹: ⁊ illō qō vni pctō eēt ꝯueniēs medicīa. alteri icētiuū p̄staret: cuꝫ qn̄ꝫ aliqs ꝯrijs pctīs īfectus sit: vt ꝑ re. im past. docet: ⁊ iō ꝺe necessitate ꝯfessiōis ē ꝙ hō oīa pctā ꝯfiteaṫ q̄ ī mēoria hꝫ: qō si n̄ faciat nō est cōfessio: sꝫ cōfessiōis siṁlatio.

ad p̄m **Ad primū** ꝺ ꝺꝫ: q2 si erubescētia sit multiplicio2 qn̄ ꝺiuidit ꝺiuersa pctā diuersis tn̄ oēs siṁl n̄ sūt ita magne erubescētie: sicut illa vna qua qs oīa sua pctā siṁl ꝯfiteṫ: q2 vnū pctm̄ ꝑ se ꝯsideratū n̄ ꝺmōstrat ita malā ꝺispōnē peccātꝫ sicut qn̄ ē cū pluribus alijs ꝯsideratū: q2 ī vnū pctm̄ aliqs qn̄ꝫ ex ignorātia vl' īfirmitate labiṫ: sꝫ mltitudo pctōꝝ ꝺemonstrat malitiā peccātꝫ vel magnam corruptionē eiusꝺ. ¶ Ad ꝫꝫ ꝺꝫ:

ad 2m ꝙ p̄na a ꝺiuersis sacerdotib⁹ īposita n̄ eēt sufficiēs q2 qlꝫ ꝯsideraret vnū ꝑ se ⁊ n̄ ꝗuitateꝫ ipsi⁹ quā hēt ex adiunctiōe alteri⁹: ⁊ qn̄ꝫ p̄na: q̄ ꝯ vnū pctm̄ ꝺareṫ eēt ꝓmotiua alteri⁹ pctī: ⁊ p̄terea sacerdos ꝯfessionem audiens vicē ꝺeigerit: ⁊ iō ꝺꝫ ei fieri h⁰ mō ꝯfessio: sicut fit ꝺo ī ꝯtritiōe. Vn̄ sicut n̄ eēt ꝯtritio nisi qs ꝺe oīb⁹ pctīs ꝯtrereṫ: ita nō eēt ꝯfessio nisi qs ꝺe oīb⁹ q̄ memo-

Ad 3m rie occurrerit cōfiteaṫ. ¶ Ad tertiū ꝺꝫ: ꝙ q̄ꝺaꝫ ꝺn̄t ꝙ qn̄ aliqs recordaṫ eoꝝ q̄ p⁹ oblitus erat: ꝺꝫ ēt ea q̄ p̄us ꝯfessus fuit ꝯfiteri: ⁊ p̄cipue si nō p̄t eūꝺē hr̄e cui an̄ ꝯfess⁹ fuerat q̄ oīa cognscit: vt toti⁹ culpe q̄ntitas vni sacerdoti innotescat. Sꝫ h⁰ nō vr̄ necessariū q2 pctm̄ hꝫ q̄ntitatē ⁊ ex seipō: ⁊ ex adiūctiōe alterius pctōꝝ āt ꝺ qb⁹ ꝯfessus ē manifestauit q̄ntitatē quā ex seipsis hñt: ad h⁰ āt ꝙ sacerdos vtrāq3 q̄ntitateꝫ pctī h⁹ ī cognscat: sufficit ꝙ hoc peccatum confitens ꝺicat explicite ⁊ alia in generali ꝺicendo: ꝙ cum alia multa cōfitereṫ

ad 4m huius oblitus fuit. ¶ Ad quartū ꝺicenduꝫ: ꝙ etiā si sacerdos nō ꝺe

omibus possit absoluere tamē tenetur sibi omīa cōfiteri: vt q̄ntitatem totius culpe cognoscat: ⁊ ꝺe illis ꝺe quibus non potest absolue re ad superiorem remittat.

¶ Utrū quis possit ꝑ aliū vl' ꝑ scriptum cō fiteri. Arti. 3.

p̄m **Ad tertiū** sic p̄ceditur: videṫ ꝙ possit per alium quis cōfiteri vl' per scriptū: quia ꝯfessio necessaria est ad hoc vt cōsciētia penitētis sacerdoti ostēdaṫ sꝫ h⁰ p̄t ꝑ aliū vl' ꝑ 2m suā ꝯsciētiā sacerdoti māifestaṫ: ꝫ sufficit ꝑ aliū vel per scriptū ꝯfiteri. ¶ p̄. q̄ꝺā n̄ ītelligūṫ a ꝓprijs sa- 3m cerdotibus ꝓpter lingue ꝺiuersitatem: ⁊ tales nō possūt nisi per alios confiteri: ergo nō est ꝺe necessitate sacramēti ꝙ per seipsū quis cōfiteatur: ⁊ ita videṫ ꝙ si per aliū quis cōfessus fuerit qualitercūq3 sufficiat ei ad salutem. ¶ p̄. ꝺe necessitate sacramēti est ꝙ homo proprio sacerdoti cōfiteatur: vt ex ꝺictis ptꝫ: sed aliquāꝺo proprius sacerdos est absens cui non pōt penitens propria voce loqui posset āt per scriptum ei suam cōsciētiaꝫ manifestare: ergo videṫ ꝙ per scriptum ei suam conscientiam transmittere ꝺebeat.

Sed cōtra homo ad ꝯfessionem peccatoruꝫ ī opp^m p̄n. sicut ad confessionē fiꝺei obligaṫ: sed confessio fiꝺei ore est faciēda: vt patet ad Ro. 10. ergo ⁊ confessio peccatorum. ¶ p̄. q ꝑ seipꝫ pec 2m cauit ꝑ seipꝫ ꝺꝫ peītere: sꝫ ꝯfessio ē penitentie pars ergo penitēs ꝺꝫ confiteri propria voce.

Rn̄ꝺeo ꝺicendum: ꝙ confessio non solum est actus virtutis: sed etiam est pars sacramenti: q̄uis āt ad eam secunduꝫ ꝙ est actus virtutis sufficeret qualitercunq3 fieret: ⁊ si non esset tanta ꝺifficultas in vno sicut in alio: tamen secundum ꝙ est pars sa- Rn̄sio. p̄n. ꝺi. 17. q. 3. ar. 4. q. 3.

cramenti habet determinatum actū sicut ⁊ alia sacramēta hñt determinatā mām: ⁊ sic ī bap°. ad significandā interiorē ablutionē assumitur illud elm cui⁹ est maxia vis in abluēdo: ita in actu sacri ad manifestādū ordinate assumitur ille act⁹ quo maxie ꝯsueuim⁹ manifestare. s. ꝓpriū ꝟbū. Alij. n. modi sūt inducti in supplementum istius.

ad pm. Ad primū dōz: ꝙ sicut in baptismo nō sufficit qualitercūqꝫ abluere: sed per elm determinatū: ita nec in pnīa sufficit qualitercūqꝫ pctā manifestare: sed oꝫ ꝙ p actū determinatū manifestētur.

Ad 2m ¶ Ad scdm dōz ꝙ in eo q̄ vsum lingue nō hꝫ sufficit ꝙ p scriptum aut p nutū aut interptem cōfiteatur: qꝛ nō exigitur ab homine plusqꝫ possit: cuius hō nō possit vl' dbeat baptismū accipe nisi ī aqua qꝛ aqua est oīno ab exteriori ⁊ nobis ab alio exhibetur sed act⁹ confessionis est a nobis: ⁊ ideo qñ non possumus vnomodo: debem⁹ scdꝫ ꝙ possumus ꝯfiteri.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ in absentia ꝓprij sacerdotis pōt etiā layco fieri ꝯfessio: ⁊ iō non opꝫ ꝙ p scriptum fiat qꝛ plus pertinet ad necessitatem ꝯfessiōis actus qꝫ ille cui fit ꝯfessio.

Utꝝ ꝯditiones assignate reqrant ad confessionem. Arti. iiii.

pm AD quartum sic ꝓceditur. vr̄ ꝙ ille ꝯditōes q̄ a magistris assignantur his ꝟsibus ꝯtēte non requirātur ad ꝯfessionem. Sit simplex humilis: ꝯfessio pura: fidelis. Atqꝫ freqns: nuda discreta: libēs verecunda. Integra: secreta: lacrimabilis: accelerata. Fortis ⁊ accusans: ⁊ sit parere parata: Fides. n. ⁊ simplicitas: ⁊ fortitudo sunt per virtutes: ergo non dñt poni per se conditiones ꝯfessionis.

2m ¶ p̄. puꝝ est quod non hꝫ permixtionē: similiter simplex ꝯpositionem ⁊ pmixtionem auffert. ergo supflue vtrūqꝫ ponitur.

3m ¶ p̄. pctm semel ꝯmissum nullus tenet confiteri nisi semel: ergo si homo pctm nō iterat: non oportꝫ ꝙ sit frequēs.

4m ¶ p̄. cōfessio ad satisfactionem ordinat: sꝫ satisfactio quādoqꝫ est publica. ḡ ⁊ confessio non semp dꝫ esse secreta.

5m ¶ p̄. illud quod nō est in ptāte nostra non requiritur a nobis: sed lachrimas emittere nō est in potesta nostra: ergo ñ reqritur ad ꝯfitētē.

Rñ sto. pn. vbi s. ar. 4. Respondeo dōm: ꝙ dicta ꝑ ꝯditionū qdaꝫ sunt de necessitate ꝯfessionis qdaꝫ de bene esse ipsi⁹. Ea aūt q̄ sunt de necessitate ꝯfessionis vel ꝯpetunt ei scdm ꝙ est actus virtutis: vel sꝫ ꝙ est pars sacramēti. Si primo mō: aut ratione ꝟtutis in gñe aut rōne spiritualis ꝟtut, cui⁹ est actus: aut ex ipsa ratione actus. Uirtutis āt in genere sunt. 4. ꝯditiones: vt in 2. ethi. dr̄. pma est vt aliqs sit sciens ⁊ qꝫtum ad hoc ꝯfessio dr̄ esse discreta: scdm ꝙ in actu oīs virtutis prudētia reqrit: est aūt hec discretio vt maiora cū maiori pondere ꝯfiteātur. 2ª ꝯditio est vt sit eligens: qꝛ actus ꝟtutū dñt esse voluntarij ⁊ qꝫtum ad hoc dicit libēs. 3ª ꝯditio est vt pp hoc. s. debitū finē operetur: ⁊ qꝫtum ad hoc dicitꝰ debꝫ esse pura: vt. s. recta sit intentio. 4ª est vt imobilit' opet: ⁊ qꝫtū ad h° dicit ꝙ dꝫ eē fortis: vt. s. ppt verecūdiam non dimittat. Est āt ꝯfessio actus virtutis pnīe: que q̄dem primo initiū sumit in horror turpitudinis pctī: ⁊ qꝫtum ad hoc ꝯfessio dꝫ esse verecūda: vt. s. nō se iactet de peccatis ppt aliqꝫ seculi vanitatē admixtā. 2° ꝓgreditur ad dolorē de peccato ꝯmisso: ⁊ qꝫtum ad hoc debet esse lachrimabilis. 3° in abiectiōe sui terminat: ⁊ qꝫtum ad hoc dꝫ esse humilis vt se miserum confiteatur: ⁊ infirmum. Sed ex ꝓpria ratione huiusmodi actus q̄ est ꝯfessio hꝫ ꝙ sit manife

statiua que quidem manifestatio per quattuor impediri pōt: pmo p falsitatē & quātū ad hoc dicit fidelis. i. vera. 2° p obscuritatē verbor & q̄ ho° dicit nuda vt nō inuolat obscuritatē verbor. 3° p verbor multiplicationē & pp hoc dicit simplex vt non recitet in ꝯfessione nisi qd ad q̄titates pctī pertinet. Quarto vt nō subtrahatur aliqd de his q̄ manifestāda sunt: & q̄ ho° dicit integra. Secūdo aūt ꝙ ꝯfessio est ps sacri sic ꝯcernit iudiciū sacerdotis: q̄ ē mister sacramēti. Vñ oꝫ ꝙ sit accusās ex pte ꝯfitētis vere parata p ꝯparationē ad sacerdotē. Secreta q̄tū ad ꝯditionē fori: i quo de occultis ꝯsciē agitur. Sed de bñ eē ꝯfessionis est ꝙ sit frequēs & ꝙ sit accelerata. vt. s. statim cōfiteatur.

ad pm Ad primū ergo dōm: ꝙ nō est incōueniēs ꝙ ꝯditio vnius vtutis in actu alterius inueniat q̄ ab ipa impatur. vl' q2 meritū qd est vnius vtutis pnci paliter etiā alie vtutes p participationē hñt. ¶ Ad sm dicendū ꝙ

Ad 2m hoc ꝙ dr̄ pura intētionis excludit puersitatem a qua hō mūdat̄ sꝫ simplicit̄ alieni admixtionē excludit.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ hoc nō est de necessitate ꝯfessionis: sed de bñ eē.

ad 4m ¶ Ad quartū dōm: ꝙ pp scādalū alior q̄ pnt ex peccatis auditis ad malū inclinari: nō oꝫ ꝯfessio fieri in publico: sed in occulto: ex pena aūt satisfactoria nō scandalizatur ita aliqs q2 qn. p paruo vl' nullo silia opa satisfactoria fiūt. ¶ Ad q̄

Ad 5m tum dicendum: ꝙ intelligendū est de lachrimis mentis.

¶ De effectu ꝯfessionis. Qō. x.



Deinde ꝯsiderandū ē de effectu ꝯfessiōis Circa qd q̄rūtur. qnq;. pmo vtr ꝯfessio liberet a morte pctī. 2° vtr ꝯfessio liberet aliquo mō a pena. 3°. vtr ꝯfessio apiat paradisū. Quarto vtr ꝯfessio tribuat spē salutis. 5° vtr confessio gñalis deleat pctā mortalia p̄terita.

¶ Vtrū confessio liberet a morte peccati. Arti. I

Ad primū sic pcedit. vr̄ ꝙ ꝯfessio nō liberet a morte pctī. Confessio. n. ꝯtritionē seqtur: sꝫ ꝯtritio sufficienter delet culpā ergo ꝯfessio ñ liberꝫ a morte pctī ¶ p̄. sicut mortale ē culpa: ita etiā veniale: sed p ꝯfessionē fit veniale qd p2i° fuit mortale: vt in lr̄a dr̄: g p cōfessionem non remittitur culpa: sꝫ culpa in culpam mutatur. pm

scdm

Sed ꝯtra ē. Cōfessio ē pars pnie sacri. sꝫ pnia a culpa liberat: g & confessio. s opp m

Rñdeo dōm: ꝙ pnia inq̄tum est scramētum pncipue in ꝯfessione pficit̄: q2 p eaꝫ hō ministris ecclesie se subdit: qui sūt sacror dispēsatores. Cōtritio eñ votū ꝯfessiōis annexū hꝫ: & satisfactio p iudicio sacerdotis cui fit ꝯfessio taxatur: q2 in sacro pnie gr̄a infūdit̄: p quā fit remissio peccator sicut in bap° & iō eo mō cōfessio ex vi absolutionis ꝯiūcte remittit culpā sicut & bap°. Liberat eñ bap° a morte pcī. nō solū sꝫ ꝙ actu pcipit: sꝫ ēt sm ꝙ in voto hr̄: sicut pꝫ in illis q̄ iā scificati ad baptismū accedūt: & si aliqs ipedimētum nō p̄staret ex ipsa collatione baptismi: gr̄aꝫ ꝯseq̄retur remittētem pctā: si pus ei remissa nō fuissent. Et silr̄ dōm: ē d ꝯfessione adiuncta absolutioni: q2 sm ꝙ in voto penitētis p̄cessit a culpa liberauit. Postmodū aūt i actu ꝯfessionis & absolutionis gr̄a auget̄: & ēt remissio pctor daretur si p̄cedens dolor de pctis nō sufficiēs ad ꝯtritionē fuisset & ipse tūc obicē gr̄e nō p̄beret: & iō sicut d baptismo dr̄ ꝙ Rñ° pnci. vbi supra. ar. 5. q. I.

liberat a morte ita ēt de ɔfessione dici potest.

Ad pᵐ **Ad primū** ḡ dōꝫ: ꝙ cōtritio hꝫ votū ɔfessiōis annexum ꝛ idō eo mō liberat a culpa penitētes sicut ꝺsideriū baptismi baptizādos. ¶ Ad scðm dōm:
Ad 2ᵐ ꝙ veniale nō sumitur ꝑ culpa: sed ꝑ pena de facili expiabili: vñ non sequitur ꝙ culpa in culpā ɔuertat: sed penit⁹ ānihilat. Dr.n.veniale tripliciter. Uno° ex gñe: sicut verbum occiosum. Aliomō ex cā.i.venie cāꝫ in se hñs: sicut pctm̄ ex īfirmitate. Alio mō ex euētu: sicut accipitur hic: q꞉ ꝑ ɔfessionē hoc euenit ꝙ de culpa preterita homo veniam consequatur.

¶ Utrum cōfessio liberet aliquo modo a pena. Articul⁹.ii

pᵐ **AD secūdū** sic ꝓcedit vr̄ ꝙ ɔfessio non liberet aliquo modo a pena q꞉ pctō non debet̄ nisi pena eterna vel tp̄alis: sꝫ pena eterna ꝑ ɔtritionē dimittit̄: pena āt tp̄alis per satisfactionē: ḡ ꝑ ɔfessionem nihil
2ᵐ dimittitur de pēa. ¶ P̄.volūtas ꝓ facto reputat̄: vt ī lr̄a dr̄: sꝫ ille qui ɔtrit⁹ ē habuit ꝓpositū ɔfitēdi.ḡ tm̄ valuit sibi sicut si fuisset ɔfess⁹: ꝛ ita ꝑ confessionem quā postea facit nihil de pena dimittitur.

I oppᵐ **Sꝫ cōtra** penā hꝫ ɔfessio: sꝫ ꝑ oīa opa penalia expiatur pena pctō debita: ḡ ꝛ per confessionem.

Rñsio princi. vbi.s. ā. 5.q.2 **Rñdeo** dōm: ꝙ cōfessio simul cū absolutione hꝫ vim liberandi a pena dupliciter. Uno modo ex ipsa vi absolutionis: ꝛ sic quidē liberat in voto exñs a pena eterna: sicut etiā a culpa q̄ qdē pena est cōdēnans ꝛ ex toto exterminans a qua homo liberat⁹ adhuc manet obligatus ad penam tp̄alē secūdū ꝙ pena est medicīa purgās ꝛ promouens: ꝛ hec pena restat in purgatorio patienda etiam his q a pena inferni liberati sunt: q̄ qdē pena est in ꝓportionata viribus penitētis in hoc mūdo viuētis: sed per vim clauiꝫ intm̄ minuitur ꝙ ꝓportionata viribus penitētis remanet. ita ꝙ satisfaciendo se ī hac vita purgare potest. Alio modo diminuit penā ex ipsa natura act⁹ confitentis qui hꝫ penam erubescentie annexam ꝛ ideo q̄to aliqs pluries de ipsis pctīs ɔfitetur: tāto magis pen a minuitur. Et ꝑ h° patet respōsio ad primū. ¶ Ad 2ᵐ ad pᵐ dōm: ꝙ voluntas ꝓ facto non reputatur in hisque sūt ab alio sicut est de baptismo. Nō.n.tm̄ valꝫ voluntas suscipiendi baptismū sicut ipsius susceptio: sed reputatur voluntas pro facto in his q̄ sunt oīno ab hoīe: ꝛ iterum q̄tum ad premiū essentiale: nō āt q̄tum ad pene remotionem: ꝛ huiusmodi respectu quorum attenditur meritū accidētaliter ꝛ secundario: ꝛ ideo cōfessus ꝛ absolutus minus in purgatorio punietur q̄ contrit⁹ tm̄. Ad 2ᵐ

¶ Utrum confessio aperiat paradisum. Articulus.iii

pᵐ **AD tertium** sic ꝓceditur. vr̄ ꝙ cōfessio non aperiat paradisum: q꞉ diuersoꝝ diuersi sunt effectus sed apitio paradisi effectus est baptismi. ergo nō est effectus ɔfessiōis. ¶ P̄. in id quod clausum est ante apitionem intrari nō p̄t: sed añ cō-
3ᵐ fessionē moriens intrare paradisū p̄ōt: ergo cōfessio non apit padisū

I oppᵐ **Sed cōtra** Confessio facit hominem subijci clauibus ecclesie: sed per eas apitur paradisus: ergo ꝛ per cōfessionem.

Rñsio princi. vbi supra.q.3 **Rñdeo** dicēdum ꝙ a paradisi introitu prohibetur aliquis per culpam ꝛ reatum pene ꝛ quia huiusmodi impedimēta confessio amouet: vt ex dictis patet: ideo dicit̄ paradisum apire.

ad pm **Ad primũ** ergo dõm: q; q̃uis bap⁹ ⁊ pnia sint diuersa sacraměta tamẽ agũt in vi vni⁹ passiõis xpi: p quã adit⁹ padisi est apt⁹. ¶ Ad 2m Ad 2m dõm: q; añ votũ cõfessiõis padisus claus⁹ erat peccãti mortalit: q̃uis postea p cõtritionẽ votũ cõfessiõis ipor/ tantẽ apt⁹ sit etiã ãte cõfessionem actualit factã: non tamẽ obstaculum reatus est totaliter amotũ ante confessionem ⁊ satisfactionem.

¶ Utrum confessio tribuat spem salutis. Ar. iiij.

pm **AD quartũ** sic pcedit. videt q; effect⁹ cõfessiõis poni nõ debeat q; tribuit spẽ salutis q: spes ex oĩb⁹ meritorijs actib⁹ puenit: ⁊ sic nõ vr̃ ppri⁹ effect⁹ cõfessiõis

2m ¶ P̃. p tribulationẽ ad spẽ pueni mus vt ptz Ro.5. sz tribulationẽ hõ pcipue i satisfactiõe sustinet: g̃ tribuere spẽ salutis magis est satisfactionis q̃ confessionis.

I oppm **Sz cõtra** Per cõfessionem hõ fit hũilior ⁊ mitior: sicut in lr̃a magister dicit: sed p hoc hõ accipit spẽ salutis: g̃ cõfessionis effcũs ẽ tribuere spẽ salutis.

Rñsio. pn. di.2.q. vbi.s.ã .5.q.4. **Rñdeo** dõm: q; spes remissio nis peccatoꝝ nõ ẽ nobis nisi p xp̃m: ⁊ q: hõ p cõfessionẽ se subijcit claub⁹ eccl̃e. ex passione xp̃i ṽtutẽ habẽtib⁹ iõ dr̃ q; confessio spem salutis tribuit.

Ad pm **Ad pmũ** ergo dõm: q; ex actibus non potest esse spes salutis principaliter: sed ex gratia redemptoris initur: ideo spẽ salutis tribuit non soluz vt actus meritorius: sed vt pars sacra/ menti.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendũ: q; tribulatio spẽ salutis tribuit p experimentum proprie virtutis: et purgationẽ a pena: sed confessio etiam modo predicto.

¶ Utrum confessio generalis sufficiat ad delenda mortalia oblita.

AD quintũ sic pcedetur. vr̃ q; cõfessio generalis ñ sufficiat ad delendum peccata mortalia oblita. pm Peccatũ eni p confessionẽ dele/ tum: nõ ẽ necesse iterũ cõfiteri: si g̃ peccata oblita p cõfessionem gñalem dimitterentur nõ eẽt necessarium q; cũ ad noticiã redeũt aliq̃s cõfiteretur.

¶ P̃. q̃ñq; quos ñ ẽ cõ scius sui pctĩ: vel nõ hẽt peccatũ: vel ẽ oblit⁹ sui pctĩ: si ergo p generalẽ cõfessiõem pctã mortalia oblita dimittũtur: quicũq; nõ est sibi cõsci⁹ de aliquo pctõ mortali: p generalẽ cõfessionẽ põt esse cert⁹ q; sit immunis a pctõ mortali: qd est ꝯtra Apo.1.cor.4. Nihil mihi cõscius sum: sz nõ i hoc iustificatus sum. 2m

¶ P̃. null⁹ ex negligentia reportat cõmodũ: sed nõ põt eẽ sine negligẽtia q; aliq̃s peccatũ mortale obliuiscatur añq̃ ei dimittatur: ergo nõ reportat ex hoc tale cõmodum q; sine spãli cõfessiõe de pctõ ei dimittatur. 3m

¶ P̃. magis est elongatum a cognitiõe cõfitẽtis id qd est oĩno ignoratũ: q̃ illud cui⁹ est oblitus: sz pctã per ignorãtiã cõmissa gñalis cõfessio non delet: q: tũc qui heretici/ sũt nesciũt aliqua pctã: in q̃bus sunt eẽ pctã aut etiã aliqui simplices p generalem ꝯfessionem absoluerentur: quod falsũ est: ergo generalis cõfessio nõ tollit peccata oblita. 4m

I oppm **Sedꝯtra** psal. Accedite ad eum ⁊ illuminamini ⁊ facies vr̃e nõ ꝯfun. sz iste q̃ cõfitetur oĩa q̃ scit accedit ad deũ q̃tum põt: g̃ nõ cõfunditur vt repulsam patiatur: sz veniã consequtur. pm

¶ P̃. ille q̃ cõfitetur veniã cõseq̃tur: nisi sit fict⁹: sz ille qui cõfitetur oĩa pctã q̃ in memoria hẽt aliquoꝝ oblit⁹: nõ ex hoc est fict⁹ q: ignorãtiam facti patit: que a peccato excusat: ergo veniam conseq/ 2m

tur. & sic peccata que oblita sūt relaxantur: cū ipiū sit dimidiaꝫ sperare veniam.

Rñº pn. di. 21. q. 2. & r. 2. **Rñdeo** dõm: q̄ cōfessio opatur p̄supposita cōtritione q̄ culpā delet: & sic confessio directe ordīatur ad dimissionē pene: qđ qđē facit ex erubescētia quā hēt ex vi clauiū qb⁹ se cōfitēs subijcit. Cōtigit autem qñqꝫ q̄ p cōtritionē p̄cedētē peccatū aliqđ deletū ē quo ad culpā siue in gñali si ei⁹ mēoria tūc nō hēbatur. siue in spāli. & tūc ante cōfessioneꝫ illius pctī oblit⁹ ē. & tunc confessio gñalis sacramētalis opatur ad dimissionē pene ex vi clauiū qb⁹ se cōfitens subijcit nullū obstaculū: q̄tū in ipo est ponēs ſꝫ ex ipsa pte qua erubescētia cōfessionis pctī penā minuebat pena isti⁹ de qua qs specialiter coram sacerdote non erubuit non est diminuta.

Ad p̄m **Ad pmū** ḡ dõm: q̄ ī ꝯfessione sacramētali nō solū reqritur absolõ ſꝫ iudiciū sacerdotꝭ satisfactionē īponētis et q̄uis iste absolõne sit funct⁹ tamē tñr cōfiteri vt suppleatur qđ d̄fuit sacramētali cōfessiōi. ¶ Ad scđm

Ad 2m dõm: q̄ cōfessio nō opatur vt demū est nisi cōtritiōe p̄supposita d̄ qua quādo v̄a fuit nō pōt aliqs scire sicut ne scire pōt an grē hēat plenitudinē: & iō nō pōt scire vtrū p cōfessionē gñalem sit sibi pctm̄ oblitū dimissū p certitudinē: q̄uis possit p cōiecturas aliquas extimare.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dõm: q̄ iste nō reportat ꝯmōꝫ ex negligentia q2 nō ita plenā remissionem cōseqtur: sicut al's cōsecutus fuissꝫ nec tātū meretur: & tenetur iteꝝ cōfiteri: cuꝫ ad

ad 4m memoriam pctm̄ venerit. ¶ Ad quartū dõm: q̄ ignorātia iuris nō excusat q2 ipa pctm̄: ē: ſꝫ ignorantia fctī excusat. vñ aliqs d̄ hº q̄ nō cōfitetur pctā: quia nescit eē pctā p̄pter ignorātiā iuris diuini non excusatur a fictiōe excusaretur āt si nesciret ea esse pctā p̄pt ignorātiā pticularꝭ circūstātie: sicut si cognouit alienā quā credidit eē suā. Sed obliuio de actu pctī hꝫ ignorantiā facti: & iō excusat a peccato fictionis in confessione: qđ fructum absolutionis & confessionis impedit.

¶ De sigillo ꝯfessiōis.
Quest. xj



Deinde queritur d̄ sigillo ꝯfessionis. Et circa hº q̄rūtur q̄ 1 qꝫ. pmo vtrū in quolꝫ casu teneatur hō celare ea q̄ hēt sub sigillo ꝯfessionis. scđo vtrū sigilluꝫ ꝯfessiōis se extēdat ad alia q̄ illa q̄ hita sunt de cōfessiōe. 3º vtrū sol⁹ sacerdos sigillū cōfessiōis hēat. 4º. vtrū sacerdos possit alijs reuelare delicta cōfitētis. 5º. vtrū teneat̄ ea celare: etiā si alr̄ ea nouerit.

¶ Utrū ī quolꝫ casu sacerdos teneatur celare peccata que habuit in confessione. Arti. j.



Ad pmum sic pceditur. videt̄ q̄ ñ ī quolꝫ casu tñr sacerdos celare pctā q̄ sub sigillo cōfessiōis nouit. q2 sicut dicit Ber. Qđ ē institutum p charitate ꝯtra charitatē non militat: sed celatio cōfessiōis in aliquo casu ꝯtra charitatē militaret: sicut si aliquis in cōfessione scit aliquē hereticū quē nō potest īducere ad hoc q̄ desistat a corruptione plebis: & similit̄ de illo q̄ scit per cōfessionē affinitatē esse inter aliquos. q̄ ꝯtrahere volunt: ḡ tal' dēt cōfessionē reuelare. ¶ P̄. illđ ad qđ qs obligat̄ ex p̄cepto eccl'ie tātū nō ē necesse obseruari mādato eccl'ie ī ꝯriū facto: ſꝫ celatio cōfessiōis ē introducta ex statuto ecclesie tm̄: si ḡ p eccl'iaꝫ p̄cipiatur q̄ quicunqꝫ scit aliquid de tali pecca pmum secūdū

to dicat ille qui scit p cōfessionem
3m dēt dicere. ¶ p̄. magis dēt homo
cōseruare cōsciam suā q̄ famā al-
terius q2 charitas ordiata est. sed
aliquādo aliqs peccatū celās icur
rit ppē ɔscie dānū: sic cū i testio-
nium adducit p pctō illo ꝛ iurare
cogit de ỹitate dicēda: vel cū ali
quis abbas scit p cōfessionē alicu
ius poris subi sibi pctm cui9 occa
sio iducit ipsum ad ruinā: si ei po-
ratum dimittat: vn̄ tenet ei aufer-
re pastoralis curedignitatē aufe-
rēdo aūt videt cōfessionē publica
4m re q̄ videt q i aliquo casu liceat cō
fessionē publicare. ¶ p̄. aliqs sa-
cerdos p cōfessionē alicui9 quē au
diuit pōt accipere cōsciam q sit p̄
latione idign9 sz quilz tenet ɔdice
re pmotiōi idignorū si sua itersit.
cum g̃ ɔtradicēdo suspitionē idu-
cere videat de peccato ꝛ sic quo-
dammodo cōfessionē reuelare: vt
q qn̄z oporteat ɔfessionē reuelat.

i oppm **Sed ɔtra** est qd dicit dere. de pe. ꝛ re. Caue-
pm at sacerdos ne verbo vel signo vel
quouis mō pdat aliquaten9 pctō
2m rem. ¶ p̄. sacerdos dēt deo cuius
minister ē cōformari: sz de9 pecca
ta q̄ p ɔfessionē hēt n̄ reuelat sz teti
git: ergo nec sacerdos reuelare dz.

Rn̄sio pn. di. 21. q. 3. ar. 1. q. 1. **Rn̄deo** dōm: q i sacramētis ea q̄ exteri9 gerūtur
sunt signa rerū q interi9 cōtigūt:
ꝛ iō confessio qua qs sacerdoti se
subijcit signuz est iterioris subie-
ctionis qua qs deo subijcit. de9 āt
peccatū illius q̄ se sibi subijcit per
pniam tegit. Unde ꝛ hoc opz i sa
cramento pnie significari: ꝛ iō de
necessitate sacramēti ē: q qs con-
fessionem celet: ꝛ tanq̄ violator sa
cramēti peccat q̄ cōfessionē reue-
lat. Et pter hoc sūt alie vtilitates
hui9 celatiōis: q2 p hoc hoies ma-
gis ad confessionem attrahuntur.
et simplices etiam pctā ɔfitentur.

Ad pm **Ad primuz** dōm: q quidaz dicunt q sacer-
dos nō tenet suare sub sigillo con
fessiōis nisi pctā de qbus penitēs
emendationez pmittit: alr pōt ea
dicere ei q̄ pōt pdesse ꝛ nō obesse.
Sed hec opio videt erronea cū sit
cōtra veritatem sacramēti. Sicut
eni bap9 ē sacramētū q̄uis qs fi-
ctus accedat nec est imutatū aliqd
ppter hoc de eēntialib9 sacramē-
ti: ita cōfessio nō desit eē sacramē-
talis: q̄uis ille q̄ cōfitet emēdatio
nem nō pponat: ꝛ iō nihilominus
sub occulto tenēdū est: nec tn̄ sigil
lum cōfessiōis ɔtra charitatē mili
tat: q2 charitas nō reqrit q appo-
natur remediū pctō qd nescit. Il-
lud āt qd sub cōfessiōe scit ē quasi
nescitū: cū illd nesciat vt hō: sz vt
deus. Tamē aliqd remediuz adhi
bere dēt i p̄dictis casib9 q̄tuz pōt
sine reuelatiōe cōfessiōis sicut mo
nendo eos q̄ cō fitent: ꝛ alijs dili-
gentias apponēdo ne corrūpātur
per heresim. Potest etiā dicere p̄-
lato q diligētius vigilet sup gre-
gez suū. ita tamē q nō dicat aliqd
qd ỹbo vel nutu cōfitētem pdat.
¶ Ad sm dōm: q p̄ceptū de con-
fessione suāda cōseqtur ipm sacra Ad 2m
mentū: ꝛ iō sicut p̄ceptū de ɔfessio
ne sacramētali faciēda est de iure
diuino: ꝛ nō pōt aliqua dispensa-
tione vl iussione hō absolui ab ea:
ita null9 ad reuelationē cōfessiōis
potest ab homie cogi vel licētiari.
Unde si p̄cipiat sub pena excōica
tionis iaz late. q dicat si aliqd scit
de tali pctō nō dēt dicere q2 debet
existimare q in itentio p̄cipientis ē
si sciat vt hō hoc āt non scit vt hō.
Et si etiā exprimeret de cōfessione
interrogat9 non dēret dicere: nec
excōicationē icurreret: q2 non est
suus supiori suo nisi vt hō hoc āt n̄
scit vt hō: sz vt de9. ¶ Ad tertium
dōm: q hō nō adducit in testimo- Ad 3m
nium nisi vt homo: ꝛ ideo sine le-
sione conscie potest iurare se nesci
re qd scit tātū vt de9. Similit etiā
pōt plat9 sine lesiōe cōscie dimit-

tere peccatū ĩpunitū: qđ scit tātū vt de⁹: vł sine aliquo remedio qr ñ teneť adhibeř remediū: nisi eo mō quo ad ipsū referř. vñ ĩ his q̄ ad ipsum deferūtur ĩ foro pnĩe dēt ĩ eodem foro iq̄ꝫtū pōt adhibere remediū vt abbas ĩ casu p̄dicto admoneat euꝫ vt p̄latui resignet: vel si noluerit pōt ex aliqua alia occasione absoluere eū a cura p̄lat⁹: ita tamen ꝙ omīs suspitio vitetur de confessiōis reuelatione. ℂ Ad quartū dicenduꝫ: ꝙ ex multꝭ alijs causis redditur quis indign⁹ ad p̄latiōis offiñ q̄ ex pctō: sicut ex defectu sciē: vł etatis vel alicui⁹ huiusmōi: ꝛ iō q̄ ꝯtradicit nec suspitionem de crimīe facit: nec contra confessionem reuelat.

ad 4m

ℂ Utrū sigillū cōfessiōis se extendat ad alia q̄ ad ea que sunt de confessione. Ar. ij.

p̄m

AD secundum sic ꝓcediť. videř ꝙ sigillum ꝯfessiōis se extendat ad alia q̄ illa q̄ sūt de ꝯfessione. Qr de cōfessiōe nō sunt nisi pctā: sed aliquādo cum pctis alia multa qs narrat: q̄ ad confessiones non ꝑtinēt: q̄ cū illa sacerdoti dicantur vt deo: vř ꝙ etiā ad illa sigillū ꝯfessiōis se extēdat. p̄. Aliqñ aliqs dicit alicui aliqd secretū. ꝛ ille r̄cipit sꝫ sigillo ꝯfessiōis q̄ sigillū cōfessionis se extendit ad illa que non sunt đ ꝯfessione.

ïoppm

Sed cōtra Sigillū confessionis est aliqd annexum sacramētali confessioni sed ea que ānexa sunt alicui sacramēto non se extendūt vltra sacř̄m illđ: q̄ sacř̄m ꝯfessionis ñ se extēdit nisi ad ea đ qb⁹ est confessio.

Rñdeo dđm: ꝙ sigillū ꝯfessionis directe nō se extēdit nisi ad illa de qb⁹ ē sacramentalis cōfessio: sꝫ ĩdirecte id qđ nō cadit sub sacramentali confessione etiaꝫ ad sigillum cōfessionis pertinet: sicut illa per que posset

v. fiflo. pnci. .21.q. ar.1. 2.

peccator: vel peccatum deprehendi. Nihilominus tamē alia summo studio sunt celāda: tū ꝓpter scādalum: tū ꝓpter ꝓnitatē q̄ ex cōsuetudine accidere posset. ℂ Et p h° pꝫ respōsio ad pmū. ℂ Ad scđm dđm: ꝙ aliqs nō dēt de facili aliquid recipe hoc mō: sitñ recipiat tñr ex ꝓmissione hoc mō celare: ac si in cōfessione hr̄et q̄uis sub sigillo cōfessionis non habeat.

Ad 2m

ℂ Utrū solus sacerdos hēat sigillum confessionis. Ar. iij.

AD tertium sic ꝓceditur. videř ꝙ nō solum sacerdos sigilluꝫ cōfessionis habeat. Qr aliquādo aliquis cōfiteř sacerdoti p interp̄tem necessitate vrgēte: sꝫ iterp̄tes vt videř teneř cōfessionem celare: ergo etiā nō sacerdos aliqd sub sigillo cōfessionis habꝫ. ℂ p̄. aliqñ aliquis ĩ casu necessitatis pōt layco cōfiteri: sꝫ ille teneř pctā celare cum sibi dicanř sicut deo. q̄ nō solū sacerdos sigillū cōfessionis habꝫ. ℂ p̄. aliquādo aliqs se sacerdoteꝫ fingit vt cōsciam alicui⁹ exploret per hāc fraudem: ꝛ ille etiaꝫ vt videtur peccat si confessionem reuelet: ergo non solum sacerdos sigillum confessionis habet.

p̄m

2m

3m

Sꝫ cōtra ē: ꝙ sol⁹ sacerdos minister ē h⁹ sacramenti: sed sigillum cōfessionis est annexū huic sacramēto q̄ solus sacerdos hꝫ sigillū ꝯfessionis. ℂ p̄. homo tenet ea que in confessione audit celare: si non scit ea vt hō; sꝫ vt deus: sed solus sacerdos est minister dei: ergo solus sacerdos tenetur occultare.

ïoppm p̄m. 2m.

Rñdeo dđꝫ: ꝙ sigillū ꝯfessionis ꝯpetit sacerdoti inq̄ꝫtum est minister huius sacramenti: quod nihil aliud est q̄ debitum confessionem celādi: sicut clauis ē ptās absoluendi: tamē sicut aliquis q̄ nō est sacerdos ĩ aliquo casu ꝑticipat aliquid de actu clas

Rñ° pn. vbi supra .q.3

Q. ... 4° 2

uis dū ꝯfessionē audit ꝑpt necessi tatē: ita etiā participat aliqd de actu sigilli ꝯfessionis ꝛ tenet cela re q̄uis ꝓprie loq̄ndo sigillū ꝯfes sionis nō habeat. ¶ Et ꝑ hoc ptꝫ absolutio ad obiecta.

¶ Utrū de licētia ꝯfitētis possit sacerdos dicere que habet in con fessione. Arti. .IIII.

Ad quartū sic pce dit. vr̄ q̄ licēti ꝯfitēt; ñ possit
ꝑm sacerdos pctm̄ q̄d h; sub sigillo ꝯfes siōis aliq̄ñ ꝓdere. Qd.n.ñ pt supior ñ pt iferior: ſꝫ papa ñ posset aliquē licentiare q̄ pctm̄ qd hꝫ in ꝯfessio
2m ne alteri ꝓderet. ergo nec ille q̄ cō fitetur pōt ipm̄ licentiare. ¶ P̄. il lud qd est institutū ꝓpter bonum cōe ecclesie: nō pōt ex arbitrio vni us irritari: sed celatio ꝯfessionis ē instituta ꝓpter bonū totius eccle sie: vt hoīes cōfidētius ad ꝯfessio nem accedant: ḡ ille q ꝯfitetur: nō potest licētiare sacerdotē ad dōꝫ.
3m ¶ P̄. si possit licentiari sacerdos: vr̄ dari palliuꝫ malitie magne sa cerdotibus: q2 possent p̄tēdere sibi licentiā datā: ꝛ sic ipune peccarēt qd est inconueniens: ꝛ sic vr̄ q̄ nō possint a ꝯfitente licentiari. ¶ P̄.
4m ille cui iste reuelabit: ñ hēbit pctm̄ hoc sub sigillo ꝯfessionis: ꝛ sic po terit pctm̄ publicari qd iā delectū est quod est incōueniēs. ergo non potest licentiare.

I oppm
ꝑm Sꝫ cōtra Supior pt mitte re pctōrē cuꝫ lr̄is
2m ad inferiorē sacerdotē de volunta te ipsi9 ergo de voluntate ꝯfitētis pt sacerdos pctm̄ reuelare alteri. ¶ P̄. q̄d pt aliqd facere ꝑ se: pt etiā ꝑ alterꝫ facere: sed ꝯfitens pt pctm suum quod fecit per se alteri reue lare: ḡ pt ꝑ sacerdotē facere.

Rn̄deo dōm: q̄ duo sunt pro pter q̄ tenētur sacer dos peccatum occultare. Primo
Rn̄o ꝛ principaliter quia ipsa occulta
ꝑu. tio est de essentia sacramenti: inq̄ꝫ tum scit illud vt deus: cui9 vicem gerit ad ꝯfessionē. Aliomō ꝓpter scandalū vitandū: pt āt ꝯfitens fa cere q̄ sacerdos illud qd sciebat vt deus: sciat etiaꝫ vt homo: qd facit dum licentiat eū ad dicendū: ꝛ iō si dicat non frangit sigillū ꝯfessio nis tñ dꝫ vitare scādalum dicēdo: ne fractor sigilli p̄dicti reputetur. di. 21. q. 3. ar. 2.

Ad primū ergo dōꝫ: q̄ papa nō pt licentiare sa cerdotē ad dōm: q2 non pt facere q̄ illud sciat vt homo: qd tñ facere potest ille q ꝯfitetur. ¶ Ad 2m dōꝫ: q̄ non tollitur illud qd est institu tuꝫ ꝑꝑ bonū cōe: q2 sigillū ꝯfessio nis non frangitur: q2 dr̄ q̄ alio9 scitur. Ad pm Ad 2m

¶ Ad 3m dōm: q̄ ex hoc nō datur aliqua ipunitas malis sacerdoti bus: q2 iminet eis ꝓbatio si accu santur: q̄ sine lnīa ꝯfitentis reue lauerūt. ¶ Ad 4m dōm: q̄ ille ad quē notio p̄dcā deuenit mediante sacerdote de vo luntate ꝯfitentis. participat in aliquo actū sacerdo tis: ꝛ ideo simile est de eo ꝛ de in terp̄te: nisi forte velit: q̄ ille abso lute sciat ꝛ libere. Ad 3m Ad 4m

¶ Utrū ille qui scit aliquid ꝑ con fessionē ꝛ per aliū modum etiam: possit reuelare illud. Art. v.

Ad quintū sic p cedit videtur q̄ illud quod quis scit per cōfessio nem: ꝛ etiam aliomodo non possit alteri reuelare. Non.n. frangitur sigillum cōfessionis: nisi dum pec catum quod scitur in cōfessione re uelatur si ergo iste reuelat pecca catum quod in confessiōe audiuit: ei obligatur ad hoc q̄ peccata ip sius non reuelet: sed si aliquis per mitteret alicui tenere priuatuꝫ ei quod dicitur q̄tūcunq3 post sciret deberet priuatum tenere: ergo quod quis in confessione audiuit q̄tūcunq3 al's sciat debet priuatū ꝑmum.

haberi. ꝑ. quicunqꝫ cōfessionē alicui⁹ audit ꝛ obligaꝝ ad hoc ꝙ peccata eius nō reuelet. sed si aliqͦs alicui ꝓmitteret tenere priuatuꝫ ꝙ ei dēt ꝗtuncūqꝫ postea sciret debe ret priuatū teneri ergo qͦd in cōfes sione qͦs audit ꝗtuncūqꝫ aliassciatur debet priuatū hr̄i.

3m ¶ ꝑ. duorū qͦd est altero potenti⁹ trahit ad se reliquū: sed scia qua scit peccatum vt de⁹: est potentior ꝛ dignior scia qua scit pctm̄ vt homo: ꝫ trahit ad se eam. ꝛ ita nō poterit reuelari secundum ꝙ scia q̄ scit vt de⁹ exigit.

pm ¶ ꝑ. secretū cōfessiōis institutuꝫ est ad vitandū scādalū: ꝛ ne hoīes a cōfessiōibus retrahanꝝ: sed si aliquis posset dicere illud qͦd in cōfes sione audiuit: etiaꝫ si alr̄ sciret: nihilominus scandaluꝫ seq̄reꝝ. ergo nullo modo potest dicere.

i oppm pm **Sed ꝯtra** Null⁹ pōt alium obligare ad qͦd ñ erat obligat⁹: nisi sit su⁹ p̄latus: q̄ obliget eū p̄cepto: sꝫ ille q̄ sciebat alicui⁹ peccatū ꝑ visū: nō erat obligat⁹ ad celādū: ꝫ ille q̄ ei ꝯfiteꝝ: cū ñ sit p̄lat⁹ su⁹: nō p̄t eū obligare ad celandum: ꝑ hoc ꝙ ei cōfitetur.

2m ¶ ꝑ. ꝑꝫ hoc posset īpediri iustitia ecclie: si aliqͦs vt euaderet sn̄iaꝫ excommunicatiōis: q̄ in ipm̄ ferēda erat ꝓpter aliqͦd peccatuꝫ: de quo cōuict⁹ est: cōfiteꝝ ei q̄ sn̄am fert: sꝫ iustitie executio ē in p̄cepto: ergo nō teneꝝ celare peccatū. qͦd qͦs ī cōfessiōe audiuit: si al's ipsuꝫ scit.

Rn̄o pn di.21.q. 3.ar.1. q.3. **Rn̄deo** dōm: ꝙ circa hoc est triplex opio. Quidā eniꝫ dn̄t ꝙ illͦd qͦd ī cōfessiōe aliqͦs audiuit non pōt aliquo mō dicere si sciat al's: siue an̄ siue post. Quidā vero dn̄t ꝙ ꝑ cōfessionē precluditur sibi via ne possit aliqd dicere: qͦd prius sciuit: nō āt qui possit dicere si post alio mō sciat. Vtraqꝫ autē opio dum nimiū sigillo cōfessionis attribuit preiudicium veritati et iustitie seruande facit. Posset. n. aliquis ad peccanduꝫ esse ꝓnior si nō timeret ab illo accusari: cui cōfessus est: si corā illo pc̄ꝫ iteraret. Similiꝝ etiā multuꝫ iusticie ꝑire poterit: si testimoniū ferre aliquis nō posset de eo qͦd vidit post cōfessionē de hoc factā: nec obstat ꝙ quidā dn̄t ꝙ dēt ꝓtestare se non tenere priuatū: qꝛ hoc nō posset ꝓtestari nisi postꝗ peccatū esset sibi dcm̄. tūc qlibet sacerdos posset reuelare peccatū ꝓtestationē faciendo: si hoc ipm̄ ad reuelandū liberū redderet. Et iō alia opinio ē ꝯmunior ꝙ illud qͦd homo al's scit siue ante cōfessionē: siue post. nō teneꝝ celare ꝗtū ad id qͦd scit vt hō: pōt eni dicere scio illud qͦd vidi: tn̄r tn̄ celare illͦd inꝗtū scit vt de⁹. Non enim pōt hoc dicere. Ego audiui hoc ī cōfessiōe: tamē ꝓpter scādalum vitādū dēt abstinere ne de h⁹ loquaꝝ: nisi immineat necessitas.

Ad pmum ergo dōm: ꝙ qn̄ aliqͦs dicit se vidisse: qͦd in cōfessiōe audiuit: non reuelat qͦd in cōfessiōe hēt nisi per accn̄s. Sicut q̄ scit aliquid ꝑ auditum ꝛ visum nō reuelat qͦd vidit ꝑ se loquendo si dicat se audiuisse: sed per accidens: quia dicit auditū cui accidit visum esse: ꝛ ideo talis sigillum confessionis non frangit. Ad pm

¶ Ad secundum dicendum: ꝙ nō obligatur audiens confessionem: ꝙ non reuelet peccatum simpliciter: sed prout est in confessione auditum. Nullo enim casu dicere debet se audiuisse in confessione. Ad 2m

¶ Ad tertium dicendum: ꝙ hoc ītelligenduꝫ est de duobus: que habent oppositioneꝫ: sed scia qua scit aliquis peccatū: vt de⁹: ꝛ illa qua scit vt homo non sunt opposita: et ideo ratio nō procedit. Ad 3m

¶ Ad 4m dicendum: ꝙ non debet ita vitari peccatum ex vna parte: ꝙ ex alia iusticia relinquatur. Veritas enim non est propter scandalum dimittenda: ꝛ ideo quando imminet periculum iusticie non debet dimit- ad 4m

ti reuelatio ei⁹ qđ qs i cõfessione audiuit: si alr̄ sciat ꝑpt scādalū. verūtñ ꝙm i se ē dimittere tenetur.

¶ De satisfactione ꝛ eius quidditate. Q̄ xij.



Deinde cõsiderādū est de satisfactiõe de qua quattuor ɔsiderāda sūt ꝑrio de ei⁹ qđditate. 2º d ip sius possibilitate. 3º de eius qualitate. 4º d his p q̄ homo do satisfacit. ¶ Circa p̄mū q̄runt tria. Primo vtrū satisfactio sit virtus vel actus ꝟtutis. 2º vtrū sit actus iustitie. 3º vtrū diffinitio satisfationis que in lr̄a ponitur conuenienter assignetur.

¶ Utrum satisfactio sit virt⁹ vel actus virtutis. Ar. I.

p^m Ad primū sic ꝓcedit: vr̄ q satisfactio nõ sit neq̃ ꝟtus neq̃ actus virtutis. Oīs.n. ꝟtutis act⁹ ē meritori⁹: sꝫ satisfactio nõ ē meritoria: vt vr̄: qꝛ meritū gratuitū ē: sed satisfactio debitū attēdit: g̃ satisfactio nõ ē act⁹ ꝟtut;. ¶ P̄. act⁹ ꝟtu- m tis ē volūtari⁹: sꝫ aliquādo fit satisfactio eo iuito de aliquo: vt quādo alīqs p offensa i alterū cõmissa a iudice punit̄: g̃ satisfactio nõ ē 3m ꝟtut; act⁹. ¶ P̄. ꝺm ph̄m. 8. ethi. In ꝟtute mor; p̄ncipale ē electio: sꝫ satisfactio nõ fit p electionē: sꝫ respicit pr̄cipaliter exteriora opera: ergo non est virtutis actus.

S; ɔtra Satisfactio ad penitētiā ptinet: sꝫ penitētia ē ꝟtus: g̃ satisfactio ē act⁹

l. opp^m ꝟtutis. ¶ P̄. nullus act⁹ opat̄ ad
p^m deletiõez pctī: nisi sit act⁹ ꝟtutis:
2^m qꝛ ɔ̄triū destruitur per suum contrarium: sed per satisfactionez peccatum totaliter annihilatur: ergo satisfactio est virtutis actus.

R̄ndeo dicēdū: q aliquis act⁹ dicit̄ eē act⁹ ꝟtut; du- Rñ° plicit̄. Unomõ mālit̄: ꝛ sic q̄libet p̄n. act⁹ q̄ malitiā nõ h̄ꝫ iplicitā vel de- 4. di. fectū debite circū̄stātie actus vir- 15. q. 1. tutis dici pōt: qꝛ quolibꝫ tali actu ar. 1. q. j pōt vti ꝟt⁹ in suū finē: sicut ē ambulare: loq̄ ꝛ h̄mōi. Aliomõ dicit̄ act⁹ alīqs esse act⁹ ꝟtutis formaliter: qꝛ ip̄e suo noīe formā ꝛ rationē ꝟtut; implicitā h̄ēt: sicut fortit̄ sustinere dicit̄ actus fortitudinis. formale autē cuiuslꝫ ꝟtutis moralis est r̄õ medij. vñ omīs actus qui rationē medij iportat actus virtutis formalit̄ d̄r: ꝛ qꝛ equalitas mediū ē: qđ suo nomie satisfactio importat: non eñ dicit̄ aliq̄d satisfactū nisi ꝺm ꝓportionē equalitatis ad aliquid: cõstat q satisfactio ē formaliter est actus virtutis.

Ad p̄mū g̃ dicēdū: q q̄uis satisfacere i se sit debitū: tamē inq̄tū satisfaciēs volū- Ad p^m tarie h⁹ op⁹ exeq̄tur rationē ꝗtuiti accipit ex p̄te operantis ꝛ sic operans facit de necessitate virtutez: ex hoc. n. debitū diminuere h̄ꝫ meritū: qđ necessitatē importat: q̄ voluntati ɔtrariat̄: vñ si volūtas necessitati assentiat nõ r̄õ meriti tollit̄. ¶ Ad 2^m dicēdū: q act⁹ ꝟtutis non Ad 2^m req̄rit volūtariū in eo q̄ patit̄: sed in eo q̄ facit: qꝛ illius actus est. Et cū ille in quē iudex vindictā exercet: se habeat vt patiēs ad satisfactionem: nõ vt agens: nõ oportet q in eo volūtaria sit satisfactio: sꝫ in iudice faciente. ¶ Ad 3^m dicēdū Ad 3^m q pr̄cipale in ꝟtute pōt accipi dupliciter. Unomõ pr̄cipale in ip̄a inq̄tum est ꝟt⁹: ꝛ sic ea q̄ ad rationē ptinent: vel magis ei propinqua: principaliora sunt in virtute: ꝛ sic electio ꝛ interiores actus in virtute inq̄tum virtus est: principaliores sunt. Aliomodo potest accipi principale in virtute inq̄tuz est talis virtus: ꝛ sic principalius in ipsa est: ex quo determinationem re-

cipit interiores, aũt actus, ĩ aliquibus ꝟtutibus determinãtur ꝑ exteriores: quia electio q̃ est communis oĩbus ꝟtutibus ex hoc ꝙ ẽ electio talis actus efficitur ꝓpria huius virtutis: ꝛ sic act⁹ exteriores ĩ aliquib⁹ virtutibus sunt pricipaliores: ꝛ ita etiã est in satisfactiõe.

¶ Utrum satisfactio sit actus iusticie. Arti. 2.

pᵐ AD secundum sic procedit. videtur ꝙ satisfactio nõ sit act⁹ iusticie: qꝛ satisfactio fit ad hoc ꝙ recõcilietur ei quem offendit: sꝫ reconciliatio cũ sit amoris ad charitatem ptinet: ꝉ satisfactio est act⁹ charitatis: ꝛ nõ iusticie.

scdm ¶ P̃. cãe peccatoꝝ ĩ nobis sũt passiões anime: qb⁹ ad malũ ĩcitamur: sꝫ iusticia fm phm̃ ñ ẽ circa passiões sꝫ circa opatões: cũ ꝉ ad satisfactionẽ ptineat, pctõꝝ cãs excidere: vt ĩ lr̃a dr̃: videt ꝙ nõ sit actus iusticie.

tertius ¶ P̃. cauere ĩ futuꝝ nõ est act⁹ iustitie: sed magꝭ prudẽtie: cui⁹ pars ponitur cautela: sꝫ hoc ptinet ad satisfactionẽ: qꝛ ipsi⁹ ẽ suggestionibus peccatorũ aditũ nõ ĩdulgere: ꝉ satisfactio nõ est act⁹ iustitie.

ĩ oppᵐ pᵐ Sꝫ cõtra nulla ꝟtus attendit rõnẽ debiti nisi iustitia: sꝫ satisfactio honorẽ debitum deo impẽdit: vt Ansel. ait: ergo satisfactio est actus iustitie.

2ᵐ ¶ P̃. nulla ꝟtus hẽt rerũ exterioꝝ adequationẽ pficere: nisi iustitia: sꝫ hoc fit ꝑ satisfactionem qua cõstituit equalitas emẽde ad offẽsam p̃cedentẽ: ergo satisfactio est iustitie actus.

R̃sio pnci. vbi supra. q. 2. Rñdeo dicendũ: ꝙ secundũ philosophum in. 5. Ethi. meᵐ iustitie accipitur secundum adequationem rei ad rem in proportionalitate aliqua. vnde cũ talem adequationem ipsum nomẽ satisfactionis importet: quia hoc aduerbium satis equalitatem proportionis designat: cõstat ꝙ satisfactio formalit̃ iustitie act⁹ est: sed iustitie act⁹ fm phm̃ ẽ vel sui ad alterũ: vt quãdo aliquis reddit alteri qđ ei dẽt: vel alterius ad alteꝝ sicut quãdo iudex facit iustitiã inter duos. Quãdo ãt ẽ act⁹ iustitie sui ad alterũ: equalitas ĩ ipso faciente cõstituit: quãdo ãt alteri⁹ ad alterũ: equalitas cõstituit ĩ iusto passo: ꝛ qꝛ satisfactio equalitatẽ ĩ ipso faciẽte exprimit: dicit actũ iustitie q̃ est sui ad alterũ ꝓprie loquẽdo: sꝫ sui ad alterũ p̃t aliqs facere iustitiã: vel ĩ actõib⁹ ꝛ passionibus: vel in reb⁹ exterioribus: sicut ꝛ iniuria fit alteri vel subtrahendo res: vel per aliq̃ actionem ledendo: ꝛ quia vsus rerum exteriorum est dare: ideo actum iustitie secundum ꝙ equalitatem in rebus exterioribus constituit ꝓprie dicit hoc quod est reddere: sed satisfacere manifeste equalitatem in actionibus demonstrat: q̃uisquã doq̃ vnum pro alio ponatur. Et qꝛ adequatio non est nisi inequalium ideo satisfactio inequalitatem actionum p̃supponit: que q̃dem offẽsã ꝯstituit: ꝛ iõ nulla ps iustitie hꝫ respectũ ad offẽsã p̃cedẽtẽ: nisi vĩdicatiua iustitia que equalitatem constituit in eo: qui iustum patit ĩdifferenter: siue sit patiens idem quod agens: vt quãdo aliquis sibi ipsi penam infert: siue nõ sit idẽ qđ agens: vt quãdo iudex alium punit: ad vtrũq̃ vindicatiua iustitia se habẽte: similit ꝛ pnĩa q̃ equalitatem tãtũ in faciẽte ĩportat: qꝛ ipsemet penã tenet: vt sic quodammõ pnĩa vindicatiue iustitie spẽs sit: ꝛ ꝑ hoc cõstat ꝙ satisfactio q̃ equalitatem reⁱⁱ offense p̃cedentis in faciente ĩportat op⁹ iustitie ẽ q̃tum ad illam ptem que pnĩa dicitur.

Ad pᵐ Ad primũ ꝉ dõm. ꝙ satisfactio: vt ex dictis patet: est quedam iniurie illate recompensatio vnde sic vt iniuria

illata imediate ad inequalitatē iusticie ptingebat et p ɔsequēs ad inequalitatē amicitie opposita: ita et satisfactio directe ad equalitatem iustitie pducit: et ad equalitatez amicitie et ɔsequenti: et quia act⁹ aliquis elicitiue ab illo habitu pcedit: ad cuius finem imediate ordinatur: iperatiue aūt ab illo ad cui⁹ finem vltro tēdit: ideo satisfactio elicitiue est a iusticia: sed iperatiue a charitate.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōʒ: q̄ q̄uis iustitia sit principaliter circa opationes: tñ et ex ɔsequenti circa passiones iq̄tū sunt opationū cause: sed sicut iustitia cohibet irā ne alteri lesionē iustitie iferat: et ɔcupiscētiā ne ad alienū thorū accedat: sic etiaʒ satisfactio potest peccatorum causas excidere.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum q̄ quelibet virt⁹ moralis pticipat act⁹ prudētie: eo q̄ formaliter ipsa ɔplet in eis rationē virtutis cū ꝭm eā me^m accipiat in singulis virtutibus moralib⁹: vt patet p diffinitionē ꝟtutis in. 2. ethi.

¶ Utrum diffinitio satisfactiōis in lr̄a ɔueniēter ponat̄. Ar. iii.

p^m **A**d tertiū sic p ceditur vr̄ q̄ diffinitio satisfactionis in littera incōueniēt̄ pōat̄ ab Aug. dicit. n. q̄ satisfactio est peccatoꝝ causas excidere: et eoꝝ suggōnib⁹ aditū nō indulgere. Causa. n. actualis pctī fomes est: sed i hac vita nō possum⁹ fomitē excidere: ergo satisfactio ñ est pctōꝝ causas excider̄.

2m ¶ P̄. cā peccati est fortior q̄ pctm̄: sed homo per se nō potest pctm̄ excider̄: ergo multomin⁹ causas pctī: et sic idē qd̄ prius.

3m ¶ P̄. satisfactio cuʒ sit pars penitētie preteritū respicit non futuꝝ: sed nō idulgere aditum suggōnib⁹ pctōꝝ respicit futurum: ergo nō debet poni in diffinitione satisfationis.

4m ¶ P̄. satisfactio dicitur re^{ii} offense p̄terite: sed de offensa p̄cedēti nulla fit mētio: ergo icōueniēter assignatur diffinitio satisfactionis.

5m ¶ P̄. Ansel. ponit aliam diffinitionē in li. Cur deus hō. s. satisfactio ē honorē debitum deo ipēdere: i qua nulla fit mentio hoꝝ: que Aug. hic ponit. g̃ altera eaꝝ vr̄ eē icōpetens.

6m ¶ P̄. honorē debitū pōt innocēs ipēdere: sed satisfacere nō ɔpetit inocēti. g̃ diffō Ansel. ē male ordinata.

Rñ° p̄n vbi§. q. 3. **Rñdeo** dōʒ: q̄ iustitia nō ad hoc tm̄ tendit vt inequalitatē p̄cedentē auferat puniēdo culpā p̄teritā: sed vt in futuruʒ equalitatē custodiat: q: scd̄m philosophū in. 2. eth. Pene medicine sunt. Unde et satisfactio q̄ est iustitie act⁹ penā inferētis est medicia curās pctā p̄terita: et preseruans a futurꝭ: et ideo quādo hō homini satisfacit: et p̄terita recōpensat: et de futuris cauet: et secūdū hoc dupl'r pōt satisfactio diffiniri. Uno mō re^{ii} culpe p̄terite: quam recōpēsando curat: et sic dr̄ q̄ satisfactio est illate iniurie recōpensatio ꝭm iustitie equalitatem. Et in idē dr̄. redire diffinitio Ansel. qui dicit q̄ satisfacer̄ est honorē debitū deo ipēdere: vt ɔsideretur debitū rōe culpe ɔmisse. Alio mō potest diffiniri secundū q̄ p̄seruat a culpa futura: et sic diffinit eā hic aug. p̄seruatio aūt a morbo corporali fit per ablationem eoꝝ: quibus morb⁹ ɔsequi potest: eis. n. ablatis nō pōt morbus sequi. Sed i morbo spūali nō est ita: q: li. ar. nō cogitur: vñ causis precedētib⁹ potest vitari: q̄uis difficulter causis amotis pōt icurri: et ideo in satisfactionis diffōne duo ponit. s. abscisionem causaruʒ q̄tum ad primū: et renitentiā li. ar. ad ipm pctm̄ q̄tum ad secūdum.

ad p^m **Ad primum** ergo dōm: q̄ accipiēde sunt cause prime pctī actualis: que dñr duo. s. libido ex consuetudine ex actu pctī relicta: et aliq̄ reliquie peccati p̄teriti et exteriores occasiōes

ad peccandu3 vt locus: mala societas: et huiusmodi: et tales cae i hac vita per satisfactionem tollunt quamuis fomes: qui est ca remota pcti actualis no tollat totalr in vita p satisfactione: et si debilitet.
Ad 2m ¶ Ad 2m dom: q qr ca mali vel priuationis eo mo quo causam habet non est nisi bonum deficies: bom aute facilius tollit quam constituat: io facilius est cas puationis et mali abscidere: quam ipm malum remouere: qd non remouet nisi per constructione boni: qd pz i cecitate et causis ei9 Et tn cae peccati predicte no sunt sufficientes cae cum ex eis non de necessitate sequat peccatu: sz sunt occasiones quedam: nec iterum satisfactio sine dei auxilio fit: qr sine charitate esse non potest vt dicet.
Ad 3m ¶ Ad 3m dom: q quamuis pnia ex prima sui intentione respiciat pteritum: tn et ex consti futuru respicit: inquantum est medicina preseruans: et sic e satisfactio.
ad 4m ¶ Ad 4m dz: q Aug. diffinit satisfactione bz q fit deo: cui bm rei vitate nihil subtrahi potest: quamuis pctor quantum in se est aliquid subtrahat: et io in satisfactione tali pncipali9 reqritur emendatio in futuro quam recopensatio pteritoru: et pp hoc ex pte ista Aug. diffiniuit satisfactione. Nihilomin9 tn ex cautela futuro pt cognosci pt recopensatio pteritoru q fit circa eade cuerso mo. In preterito. n. respicientes causas pctoru pp peccata detestamur a peccatis incipientes detestationis motu3: sz i cautela a cais icipim9: vt causis subtractis facilius peccata vitemus.
Ad 5m ¶ Ad 5m dom: q non est inconueniens q de eodem dentur diuerse assignationes: secundum diuersa que in ipso inueniuntur: et sic est i proposito: vt ex dictis pz.
Ad 6m ¶ Ad 6m dom: q intellr debitu quod debemus deo ratione culpe comisse: qr debitum pnia respicit. vt prius dictum est.

¶ De satisfactionis possibilitate.
Questio. xiij.



Deinde considerandu est de possibilitate satisfactionis. circa qd duo qrutur. Primo vtru ho possit deo satisfacere. Scdo vtrum aliqs pro alio satisfacere possit.

¶ Utrum homo possit deo satisfacere. Ar. 1.



Ad primu3 sic pceditur: vt q ho no possit deo satisfacere. Satisfactio. n. dz eqri offense: vt ex dictis pz: sed offensa i deu comissa est infinita: qr quantitate recipit ab eo in quem committitur: cu plus offendat qui principe pcutit quam aliu3 quecumque: cu g actio hois no possit ee infinita: vt q ho deo satisfacere non possit. pm.
¶ P. huus qr totu3 quod habet domini est: no potest pro aliquo debito recompensare: sed nos hui dei sum9 et quicqd boni habemus ab ipo habem9: cu g satisfactio sit recopesatio offense pterite: vt q do satisfacere no possimus. 2m
¶ P. ille c9 totu qd hz non sufficit ad vnum debitu exsoluendu: no pot p alio debito satisfacere: sz qcqd ho pot et hz no sufficit ad soluedu debitu pro bnficio creatiois. Un Ja. 15. dr. Nec ligna libani non sufficient ad holocaustu g nullo mo pot satisfactio ee p debito offense comisse. 3m.
¶ P. ho totu tps suum dz in dei huitiu expendere: sed tps amissu no pt recuperari: pp qd e grauis iactura tpis: vt Seneca dicit. g no pot ho recopensatione deo facere: et sic ide qd p9. 4m
¶ P. pctm actuale mortale est grauius quam originale: sed pro origiali nemo potuit satisfacere nisi de9 et 5m.

homo: ergo neq pro actuali.

1 oppm pm. Sed contra sic Isidoro dic. Qui dicit deum aliquid impossibile homini precepisse anathema sit: sed satisfactio est in precepto.

2m. Luc. 3. Facite dignos fructus penitentie ergo possibile est deo satisfacere. Preterea.

3m. deus est magis misericors quam aliquis homo: sed homini est possibile satisfacere: ergo et deo. Preterea satisfactio est cum pena culpe equatur quia iustitia est idem quod contrapassum: vt pitagorici dixerunt: sed contingit equalem penam assumere delectationi: que fuit in peccando: ergo contingit deo satisfacere.

Rnº principa. vbi. s. ar. 2. Respondeo dicendum: quod homo deo debitor efficitur vnoº ratione beneficij accepti: alioº respectu peccati commissi In his autem honoribus que sunt ad parentes et deos etiam secundum philosophum impossibile est equalens reddere secundum quantitatem: sed sufficit quod homo reddat quod potest: quia amicitia non exigit equiualens: sed quod possibile est. et hoc etiam est equale aliqualiter. s. secundum proportionalitatem: quia sicut se habet hoc quod deo esset debitum ad ipsum deum: ita hoc quod iste potest reddere ad eum: et sic aliquo modo forma iustitie conseruatur: et similiter est ex parte satisfactionis. Unde non potest homo deo satisfacere si ly satis equalitatem quantitatis proportionis importet: contingit autem si importet equalitatem proportionis vt dictum est. et hoc sicut sufficit ad rationem iustitie: ita sufficit ad rationem satisfactionis.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod sicut offensa habuit quandam infinitatem ex infinitate diuine maiestatis ita satisfactio accipit quandam infinitatem ex infinitate diuine misericordie prout est gratia informata per quam acceptum redditur quod homo reddere potest. Quidam tamen dicunt quod habet infinitatem ex parte auersionis: et sic gratis dimittitur: sed ex parte conuersionis finita est: et sic pro ea satisfieri potest: sed hoc nihil est: quia satisfactio non respondet peccato nisi secundum quod est offensa dei: quod non habet ex parte conuersionis: sed solum ex parte auersionis. Alij vero dicunt quod etiam quantum ad auersionem pro peccato satisfieri potest virtute meriti christi: quod quodammodo infinitum fuit: et hoc in idem redit: quod prius dictum est: quia per fidem mediatoris gratia data credentibus est. si tamen aliomodo gratiam daret sufficeret satisfactio per modum predictum. Ad 2m dicendum: quod homo qui ad imaginem dei factus est aliquid libertatis participat inquantum est dominus suorum actuum per lib. ar. et ideo ex hoc quod per li. ar. agit. deo satisfacere potest quamuis dei sit prout a deo est sibi concessum: tamen libere traditus est: vt eius dominus sit: quod seruo non competit. Ad 3m dicendum: quod ratio illa concludit: quod deo equalens satisfactio fieri non possit non autem quod non possit sibi sufficiens fieri: quamuis. n. posse suum totum homo debeat: non tamen ab eo exigitur de necessitate vt totum quod possit faciat: quia hoc est ei impossibile secundum statum presentis vite: vt totum posse suum in aliquid vnum expendat: cum oporteat circa multa esse sollicitum: sed est quedam mensura homini adhibita: que ab eo requiritur. s. impletio mandatorum dei: et super ea potest aliquid erogare vt satisfaciat. Ad 4m dicendum: quod quamuis homo non possit tempus preteritum recuperare: potest tamen in futuro recompensare illud quod in preterito facere debuisset: quia non debuit debito precepti totum quod potuit vt dictum est. Ad 5m dicendum: quod originale peccatum et si minus habeat de ratione peccati quam actuale: tamen est grauius malum: quia est ipsius humane nature infectio: et ideo per vnius hominis puri satisfactionem expiari non potuit: sicut actuale.

Ad 2m

Ad 3m

ad 4m

Ad 5m

Utrum vnus pro alio possit penam satisfactoriam explere.

Articulo secundo.



pm. Ad secundum sic proceditur. videtur quod penam satisfactoriam non possit vnus pro alio explere. Quia ad satisfactionem meritum requiritur: sed vnus pro altero non potest mereri: vel demereri cum sit scriptum. reddes vnicuique secundum opera sua: ergo vnus pro alio non potest satis-
2m facere. ¶ Preterea. satisfactio contra contritionem et confessionem diuiditur: sed vnus pro alio non potest confi-
3m teri: ergo nec satisfacere. ¶ Preterea. vnus pro alio orando etiam sibi meretur: si ergo aliquis pro alio satisfacere potest: satisfaciendo pro alio pro se satisfacit: et ita ab eo qui pro altero satisfacit: non exigitur alia satisfactio
4m pro peccatis proprijs. ¶ Preterea. si vnus pro alio satisfacere potest: ergo ex quo vnus soluit debitum pene alius statim a debito liberatur: ergo si moriatur postquam tota pena debita pro alio suscepta est statim euolabit: vel si adhuc puniatur. duplex pena reddetur pro eodem peccato. scilicet illius qui satisfacere incipit: et illius qui punitur in purgatorio.

I oppm pm Sed contra Gal. 6. dicitur. Alter alterius onera portate: ergo videtur quod vnus possit onus penitentie pro alio imposite suscipe-
2m. re. ¶ Preterea. charitas magis potest apud deum quam apud homines: sed vnus potest apud homines pro alterius amore debitum eius soluere: ergo multo fortius hoc in diuino iudicio potest fieri.

Rndo pncip. Respondeo dicendum: quod pena satisfactoria est ad duo. scilicet ad solutionem debiti: et ad medicinam pro peccato vitando: inquantum ergo est ad remedium sequentis peccati: sic satisfactio vnius non prodest alteri. quia ex ieiunio vnius caro alterius non domatur: nec ex actibus vnius alius bene agere consueuit nisi secundum accidens: inquantum aliquis per bona opera potest alteri mereri augmentum gratie: que efficacissimum remedium est ad vitandum peccatum: sed hoc est per modum meriti magis quam per modum satisfactionis. Sed quantum ad solutionem debiti vnus potest pro alio satisfacere: dummodo sit in charitate: vt opera eius satisfactoria esse possint. Nec oportet: quod maior pena imponatur ei qui pro altero satisfacit quam principali imponeretur vt quidam dicunt hac ratione moti: quia pena propria magis satisfacit quam aliena quia pena habet vim maxime satisfaciendi ratione charitatis: qua homo ipsam sustinet: et quia maior charitas apparet in hoc quod aliquis pro altero satisfacit quam si ipse satisfaceret: ideo minor pena requiritur in eo qui pro alio satisfacit quam in principali requireretur. Unde dicitur in vitis patrum quod propter charitatem vnius qui alterius fratris charitate ductus penitentiam fecit pro peccato: quod non commiserat dimissum est etiam ei peccatum quod commiserat: nec exigitur quantum ad solutionem debiti quod ille pro quo fit satisfactio sit impotens ad satisfaciendum: quia etiam si esset potens alio satisfaciente pro ipso: ipse a debito immunis esset: sed hoc non requiritur inquantum pena satisfactoria est in remedium. Unde non est permittendum quod aliquis pro alio penitentiam agat: nisi defectus aliquis appareat in penitente vel corporalis per quem impotens sit ad sustinendum vel spiritualis per quem non est promptus ad portandum penam.

Ad primum ergo dicendum: quod premium essentiale redditur secundum dispositionem hominis: quia secundum capacitatem videntium erit plenitudo visionis diuine: et ideo sicut vnus non disponitur per actum alterius: ita vnus alteri non meretur premium essentiale: nisi meritum eius habeat efficaciam infinitam scilicet christi cuius merito solo pueri per baptismum ad vitam eternam perueniunt: sed pena temporalis pro peccato debita post cul- Ad pm

p emissionē: ſi taxaꝛ ſm diſpoſitio nem eius cui dbeꝛ: qꝛ qñqꝫ ille q ē melioꝛ hꝫ maioꝛis pene reatū: ⁊ iõ q̄tum ad pene remiſſionem vnꝰ al teri pōt mereri: ⁊ actus vnius effi citur alterius charitate mediāte: per quā omnes vnū ſumus in xp̄o

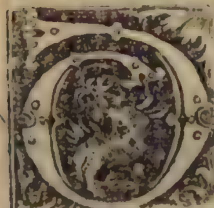
Ad 2m. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ contritio oꝛdi naꝛ ꝯ culpam: que ad diſpoſitio nem bonitatis vel malitie pertiet et iō per ꝯtritionē vnius. aliꝰ a cl pa non liberaꝛ: ſilr per ꝯfeſſionez hō ſe ſacris eccl'e ſubijcit: non aūt poteſt vnus ſacꝛm ꝓ alio acciperꝛ: qꝛ in ſacramento gratia ſuſcipien ti daꝛ ñ alij: ⁊ ideo nō eſt ſilis rō d ſatiſfactiōe: cōtritione: ⁊ ꝯfeſſiōe.

ad 3m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ in ſolutione de biti attendiꝛ q̄titas pene: ſed in merito attendiꝛ charitatis radix: ⁊ ideo ille q ex charitate ꝓ alio me reꝛ: ſaltem merito ꝯgrui ⁊ ſibi ma gis meretur: non āt q ꝓ alio ſatiſ facit ꝓ ſe ſatiſfacit: qꝛ illa q̄titas per ſe non ſufficit ad vtrunqꝫ pen̄ tamen ſibi mereꝛ maiꝰ q̄ ſit dimiſ

ad 4m ſio pene. ſ. vitam eternam. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ ſi ipſemet ad aliq̄ pe nam ſe obligaſſet: non prius a de bito eſſet immunis q̄ eā ſoluiſſet: ⁊ ideo penā ipſe patiꝛ q̄diu ille ſatiſfactionē ꝓ eo fecerit: q̄ ſi non fecerit: tunc vterqꝫ eſt debitoꝛ illi us pene: vnus ꝓ commiſſo: aliꝰ ꝓ omiſſo: ⁊ ita non ſequitur ꝙ pecca tum vnum bis puniatur.

¶ De qualitate ſatiſfactionis.

Queſtio. xiiij.



Einde ſiderandum eſt d qualita te ſatiſfactio nis. Et circa hoc queruꝛ quinqꝫ. P̄rio vtrum homo poſſit ſine alio ſatiſfacē de vno pec cato. ſcdo vtꝝ ille q de omnibꝰ pec catis p̄us ꝯtritus fuit: ⁊ poſtea in peccatum incidit: d alijs peccatis que ſibi per contritionem fuerunt dimiſſa: ſatiſfacē poſſit extra cha ritatem exñs. tertio vtꝝ hō poſt q̄ charitatē hūit valere ſibi incipiat ſatiſfactio p̄cedens. quarto vtruꝫ opa extra charitatē facta ſint ali cuius boni meritoꝛia. 5o vtrū opa p̄dicta valeāt ad pene infernaꝛ mitigationem.

¶ Utꝝ homo poſſit ſine alio ſatiſ facere de vno peccato. Ar. j

Ad primum ſic ꝓceditꝛ. Ulr ꝙ ho mo poſſit de vno pcō ſine alio ſatiſfacere. eoꝝ ei que nō habēt connexionem adinuicē vnū poteſt auferri ſine alio: ſed pcā nō habent connexionē: al's qui hꝛet vnum hꝛet omnia: ḡ vnum poteſt expiari ſine alio per ſatiſfactionē primuꝫ

¶ P̄. deꝰ eſt magis miſericoꝛs q̄ homo: ſed hō recipit vnius debiti ſol'onē ſine alio: ḡ et deus ſatiſfac tionē vnius peccati ſine alio ¶ P̄ 2m. ſatiſfactio vt in lr̄a dꝛ eſt pcōꝝ cau 3m. ſas excidē: nec ſuggeſtiōibꝰ aditū indulgere: ſed ꝯtingit hoc de vno pcō ſine alio: vt. ſ. luxuriā refrenet ⁊ auaricie inſiſtat: ḡ de vno pctō pōt fieri ſactiſfactio ſine alio.

Sꝫ cōtra Iſa. 58. Ieiuniuꝫ eoꝝ q ad ꝯtentio nes: ⁊ lites ieiunabant: deo acce ptum non erat lꝫ ieiuniū ſit ſatiſfa ctiōis opus: ſed nō pōt fieri ſatiſ factio niſi per opus deo acceptū: ḡ nō pōt q hꝫ alıqd pcm̄ deo ſatiſ facere. ¶ P̄. ſatiſfactio eſt medici na curans pcā p̄terita: ⁊ p̄ſeruans a futuris vt dcm̄ eſt ſed pcā ñ pñt ſine gratia euitari: ḡ cum quodli bet peccatū grām auferat non p̄t de vno peccato ſine alio fieri ſatiſ factio. ſ oppm primus 2m.

Rñdeo dōm: ꝙ qdā dixerunt ꝙ poteſt de vno pctō ſatiſfieri ſine alio: vt magr in litte ra dr: ſed ñ hꝰ p̄t eē: cū n. ꝑ ſatiſfa Rñꝰ p̄n cipalis 4. diſ. 15. q. 1. ā 3.

ctionez tolli debeat offēsa pcedēs oz ꝙ talis sit modus satisfactiōis: q̄ ꝯpetat ad tollendū offensā: offē se āt ablatio ē amicitie restō ⁊ iō si aliquid sit ꝙ amicitie restōnez impediat: etiam apud homines satisfactio esse non pōt: cū ḡ qdlz pctm̄ amicitiam charitatis impediat: q̄ est hois ad deuz: ipoſe est ꝙ hō de vno pctō satisfaciat alio retento: sicut nec homini satisfaceret: q̄ pro alapa sibi data ei ꝓsterneret: ⁊ aliam simul daret.

Ad pm Ad primū ḡ dōm: ꝙ qꝛ pcā nō hn̄t ꝯnexionē adinuicem in aliquo vno vnū pōt quis incurrere sine alio: sz vnuz ⁊ idem est ſm ꝙ oia peccata remittūtur. ⁊ iō remissiōes diuersoꝝ pctō

Ad 2m rū ꝯnexe sunt: ⁊ iō de vno sinalio satisfieri non pōt. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ in oblatione debiti nō est nisi iequalitas iusticie opposita qꝛ vn⁹ rem alterius habet ⁊ ideo ad restitutionē nō exigit nisi ꝙ restituatur equalitas iusticie ꝙ qdē pt fieri de vno debito: ⁊ nō de alio: sed vbi est offensa ibi est inequalitas: nō tm̄ iusticie oppoa: sed ēt amicitie: ⁊ iō ad hoc ꝙ p satisfactiōez offēsa tollat: nō solū oz ꝙ eq̄litas iustie restituat per recōpēsationem eq̄lis pene: sz ēt ꝙ restituat amicitie eq̄litas: qđ nō pōt fieri dū aliquid ē: quod amicitiaz impediat.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ vnum pctm̄ suo pōdere ad aliud trahit: vt Greg. dic̄. Jō q̄ vnū pcm̄ retinet nō sufficienter cās alterius pctī excidit.

¶ Utrū quis extra charitatē existens possit satisfacere de peccatis ante contritis. Ar. ij.

pm. 

AD secundum sic proceditur. videt ꝙ q̄ de oib⁹ peccatis ꝯtritus fuit p⁹: ⁊ postea in pctm̄ incidit de aliis pctis q̄ sibi p ꝯtritionē dimissa fuerūt satisfacer̄ possit extra charitatē exn̄s. Dixit ei Dani. Nabuchodonosor. Dan. 4. Pctā tua elȳmis redime: sz ipe adhuc pctōꝛ erat: qđ seq̄ns pēa demonstrat: ḡ pōt in pctō exn̄s satisfacere. ¶ p̄. nemo scit vtruz sit dignus odio vel amore. Eccle. 9. Si ḡ nō posset fieri satisfactio nisi ab eo q̄ est in charitate: null⁹ sciret se satisfacere: ⁊ hoc est incōueniens. 2m.

¶ p̄. ex itentione quā hō hz in pncipio act⁹ tot⁹. act⁹ informat: sed penitēs qn̄ pniam inchoauit i charitate erat: ḡ tota satisfactio seq̄ns ex illa charitate intētionē iformāte efficaciam habebit. 3m.

¶ p̄. satisfactio ꝯsistit in quadā adequatione culpe ad penam: sed talis adequatio pene pōt etiaz fieri i eo q̄ charitatem non habet ⁊c. 4m

Sz ꝯtra puer. 10. Uniuersa delicta o pit charitas: sed satisfactionis est delere delicta: ḡ sine charitate non hz suaz ꝟtutē. ſ opp pm

¶ p̄. pcipuū opus in satisfactione vel i satisfaciēdo ē elȳna: sed elȳna extra charitatē facta nō valet: vt pz. 1. cor. 13. Si distribuero i cibos pauperū ⁊c. ḡ nec satisfactio aliqua est. 2m

Rn̄deo dōm: ꝙ qdam dixerit ꝙ postq̄ oia pctā p pcedentez ꝯtritionē remissa sunt: si aliquis an̄ satisfactionem p actū in pctū decidat: ⁊ in pctō existens satisfaciat: ꝙ satisfactio talis ei valeat: ita ꝙ si in pctō moreret in inferno de illis pctis nō puniretur. Sz h⁹ nō pōt eē: qꝛ in satisfactiōe oz ꝙ ēt amicitia restituta iusticie equalitas restituat: c⁹ ꝯtrū amicitiā tollit: vt phs i. 9. ethi. dic̄. Eq̄litas autez in satisfactione ad deū non est secundum equiualentiam: sed magis secundūz acceptationē ipsius: ⁊ ideo opz ꝙ etiā si iam offensa sit dimissa p pcedentez cōtritionē: ꝙ opa satisfactoria sint deo accepta: qđ dat eis charitas: et iō sine charitate opera facta nō sunt satisfactoria. Rn̄o. princi. vbi. ſ. q. 2.

Ad p^m **Ad primũ** ḡ dicendũ: ꝙ ꝯsiliũ Dan. intellr: qȝ a pctõ cessaret ꝛ peniteret: ꝛ sic ꝑ elẏnas satisfaceret. ¶ Ad 2^m dõs ꝙ sicut homo nescit pro certo vtrũ charitatem hũerit in satisfaciẽdo vel hẽat: ita ẽt nescit ꝑ certo vtrũ pleñ satisfecerit: ꝛ iõ dr̃ eccl.ð ꝑpi tiatu peccatoꝝ. Noli eẽ siñ metu: nec tamen exigit ꝙ propter hunc metum hõ satisfactionem expletã iteret: si ꝯsciam pcti mortal' nõ hȝ ꝙuis.n.penam nõ expiet ꝑ hꝰ i satisfactionẽ: tñ ñ icurrit reatũ omissionis ex satisfactione neglecta: sicut nec ille q accedit ad eucharistiaȝ sine ꝯsciã pcti mortalis cui subiacet reatum indigentie sũptiõis incurrit.

Ad 2^m

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dõm: ꝙ itẽtio illa interrupta est per pcm̃ seq̃ns: ꝛ ideo non dat vim aliꝙ operibꝰ

ad 4^m post pcm̃ factis. ¶ Ad 4^m. dõm: ꝙ nõ põt fieri adequatio sufficiẽs nec ƀȝ diñã acceptatõnẽ: nec ƀȝ equalentiã: ꝛ iõ rõ illa non sequit.

¶ Utrũ valẽt possit satisfactio ꝑcedẽs pꝰ ꝙ chaᵗᵉᵐ hũerit. Ar. iij.

p^m. **Ad tertium sic** procedit. Ut ꝙ postꝙ hõ charitatẽ hũerit valere icipiat satisfactio ꝑcedens. Sr̃ illud numeri. 25. Si attenuatus frater tuꝰ fuerit ꝛc. dicit gl. ꝙ fructus bone conuersationis dȝ cõputari ex eo tp̃e q peccauit: sed non computarent nisi aliꝙ efficaciã acciperent ex charita

2^m te sequenti: ḡ post charitatẽ recuperatã valere incipiũt. ¶ P̃. sicut efficacia satisfactionis impeditur per peccatũ: ita efficacia bap^mi impedit ꝑ fictionẽ: sed baptismꝰ icipit valere recedẽte fictione: ḡ satis

3^m factio recedẽte pcõ. ¶ P̃. si alicui pro peccatis cõmissis iniũcta fuerint ieiunia: ꝛ in peccatum cadens ea perfecerit non iniungitur cum iterũ confitetur vt ieiunia illa iteret iniungeretur autẽ ei si per cã satisfactio nõ impleret: ḡ ꝑ pnĩas sequẽtẽ opa ꝑcedentia satisfaciendi efficaciã accipiunt.

Sȝ ꝯtra Opera extra charitatẽ fcã iõ nõ erãt satisfactoria: qȝ fuerũt mortua: sȝ per pniam non viuificant: ḡ nec incipiunt esse satisfactoria. ¶ P̃. charitas non informat actum nisi q ab ipsa aliqualr procedit: sȝ opa nõ pñt eẽ deo accepta: ac per hoc nec satisfactoria nisi sint charitate i formata: ḡ cũ opera facta extra charitatem: nullomõ ex charitate processerint: vel de certo procedere possint: nullomõ poterunt in satisfactionem computari. i opp^m p^m 2^m.

Rñdeo dõm: ꝙ quidam dixerũt ꝙ opa in charitate facta: q̃ viua dicuntur: sunt meritoria vite eterne: ꝛ satisfactoria respectu pene dimittende: ꝛ ꝑ charitatem sequentẽ opa extra charitatem facta viuificantur ꝙtũ ad hoc ꝙ sunt satisfactoria: sed nõ ꝙtum ad hoc qð sunt meritoria vite eterne: sȝ hº ñ p̃t eẽ: qȝ vtrũꝙ hñt ex eadẽ rõne opa ex charitate fctã .s. ex hoc ꝙ sunt deo grata: vñ sic charitas adueniẽs nõ põt ea gratificare ꝙtum ad vnum: ita nec ꝙtum ad aliud. Rñ° ꝑncip. vbi. s. q. 3.

Ad p^m **Ad primum** ḡ dõm: ꝙ nõ dȝ itelligi ꝙ fructus ꝯputent a tẽpore q pº in pctõ fuit: sed a tempore in q peccare cessauit: quo. s. vltimo in pcõ fuit: vel intellr qñ statim post ꝯtritꝰ fuit: et fecit multa bona anteꝙ cõfiteret. Uel dõm: ꝙ ꝙto est maior contritio: tãto magis diminuit ð pena: ꝛ ꝙto aliquis plura bona facit in pctõ existñs: magis se ad grãȝ ꝯtritionis dispõit: ꝛ iõ ꝑbabile ẽ ꝙ minoris pene sit debitor: ꝛ ꝑꝑ hº deberet a sacerdote discrete ꝯputari: vt ei minorem penam iniungat: inꝙtum inuenit eum melius

Ad 2^m dispositum. ¶ Ad 2^m dõm: ꝙ baptismꝰ imp̃mit characterem i aĩa

non autem satisfactio: et ideo adueniens charitas: que fictionem tollit et pctm: facit q baptismus effectum suum habeat: non autem fac hoc de satisfactione. Et preterea baptismus ex ipso ope operato iustificat: qd non est hominis sed dei et io non eodem mo mortificatur sicut et satisfatio quo est op9 hois.

Ad 3m ¶ Ad 3m dz q aliq satisfactiões sunt ex quibus manet aliquis effectus in satisfacientibus: etia postq actus satisfactionis trasit: sicut ex ieiunio manet corporis debilitatio: ex elemosynarū largitiõe substantie diminutio: et sic de silibus et tales satisfactiones in peccatis facte non oportet q iterentur: qr qtum ad hoc q de eis manet p penitentiam: deo accepte sunt: satisfactiones autem que no relinquut aliquem effectum in satisfaciente: postq actus transit: oportet q iterentur: sic est de orone et silib9: actus autem interior: quia totaliter transit: nullo modo viuificatur: sz oportet q iteretur.

¶ Utrū bona fcã extra charitatē sint in aliq meritoria. Ar. xlij.

pm AD quartū sic pceditur. vr q opa extra charitatē facta sint alicui9 bõi meritoria saltem temporalis. Qr sicut se habet pena ad malum actum: ita se hz pmium ad bonum: sed nullu malu factū apud deu iustū iudicē est impunitum. g nec aliquod bom irremuneratum: et sic per illud bonu aliquid meretur.

2m. ¶ p. merces no datur nisi merito: sed operibus extra charitatem factis merces datur: vt dicitur Mat. 5. de illis qui propter gloriam humanam opera bona faciunt. q receperunt mercedē suam: ergo illa fuerunt alicui9 boni meritoria.

3m. ¶ p. duo existentes in peccato quoru vnus multa bona facit ex genere et circunstatia: alius autem nulla: non equaliter propinque se habent ad accipiendum bona a deo: alias non esset ei consulendum: vt aliquid boni faceret: sed magis qui appropiquat deo magis de bonis eius percipit ergo iste per opera bona que facit aliquid a deo meretur.

SZ 2tra est quod Augu. dicit: q peccator n est dignus pane quo vescitur: g non potest aliquid a deo mereri. ¶ p. qui nihil est no potest aliquid mereri: sed peccator non habens charitatem nihil est secundum esse spirituale: vt p3. 1. cor. 13. g no potest aliquid mereri. 1 oppm pm. 2m

Rñdeo ddm: q meritum proprie dicitur actio q efficitur vt ei qui agit sit iustu aliqd dari: sed iusticia dupliciter dicit. Uno mõ proprie: que. s. respicit debitum ex parte recipientis. alio° quasi similitudinarie que respicit debitum ex parte dãtis. Aliquid enim decet dantem dare: qd tñ no habet recipiens debitum recipiēdi: et sic iusticia dicitur decētia diuine bonitatis: sicut Ansel. dic q deus iustus est cum peccatoribus parcit: qr cū decet: et fm hoc etiā meritum dupliciter dr. Uno mõ p quē efficitur: vt ipse agens habeat debitum recipiendi: et hoc vocatur meritū 2digni. Alio° p qd efficitur: vt sit debitu dãdi in dante fm decentiā ipsius: et io hoc meritum dr meritum congrui. cū at in omibus illis: q gratis dant. pma ratio dandi sit amor: impossibile ē q aliquid tale sibi debitu faciat: qui amicitia caret: et ideo cum omnia et temporalia et eterna ex diuina liberalitate donentur: nullus acquirere potest debitum recipiēdi aliquod illorum nisi per charitate ad deū: et io opera extra charitatem fcã n sunt meritoria ex cõdigno: neq eterni neq tēporalis alicui9 boni apud deū: s qr dinas Rño. pncip. vbi. s. q. 4.

bonitatem decet: vt vbicunq3 dispositionem inuenit: pfectionem adijciat: ideo ex merito 9grui dicitur aliqs mereri aliquod bonū per opera bona extra charitatē facta: et scd'm hoc opera ista ad triplex bonum valent. s. ad tpaliū 9secutōez ad dispositionē ad gratiam: et ad assuetudinē bonoꝝ operum: quia tamen hoc meritum nō ꝓp̄e dr meritum: ideo magis 9cedendū est q̄ h'ōi opera non sint alicuius meritoria q̄3 sint.

ad p^m. Ad primum d̄ dicendū: q̄ p'hs dicit. 8. ethic. Quia filius per oia q̄ facere potest nichil equale reddere patri pōt his que a patre recepit: idō nū q̄3 pr̄ debitor filij efficit: et multo minus homo potest ꝑ equiualentiam opis deum sibi cōstituer̄ debitorem: et idō nullū opus ex q̄3titate sue bonitatis h3 q̄ aliquid mereat̄: sed ex vi charitatis: que facit ea que sunt amicoꝝ eē communia. vnd' q̄3tuncūq3 sit bonū extra charitatem factum nō facit ꝓp̄e loq̄ndo: q̄ aliqd recipiēdi a d'ofaciēs d'bitū h̄eat: s3 op' malū ex q̄3titate sue malitie scd'm equiualentiā penā meret̄: q2 ex parte dei non sunt nobis aliqua mala facta sicut bona: et idō q̄3uis opus malum mereatur penam ex condigno: non tñ opus bo^m sine charitate meret̄ ex cōdigno p̄miū.

Ad 2^m. et 3^m. ¶ Ad 2^m et ad 3^m d'm: q̄ ꝓcedunt de merito congrui: alie autem rationes ꝓcedunt d' merito condigni.

¶ Utrū opera predicta valeāt ad mitigationem penarū infernaliū. Articulo. v.

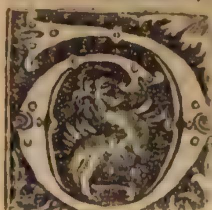
p^m. AD quintū sic ꝓcedit̄. vr̄ q̄ opera p̄dicta nō valent ad pene infernal' mitigationem: q2 s'3 q̄3titatem culpe erit q̄3titas pene i inferno: sed opera extra charitatem non minuūt q̄3titatē peccati: ḡ nec infernalis pene. ¶ p̄. pena infernal' q̄3uis sit dura ratione infinita tis tamen intentione finita est: sed qūlibet finitū consumitur aliq̄ finita subtractiōe facta: si ergo opa extra charitatē facta aliquid subtraherent de pena debita p̄ peccatis: contingeret tantum multiplicari illa opa q̄ totaliter tolleretur pena inferni: qd' fl'm est. ¶ p̄. suffragia eccl'ie sunt magis efficacia q̄3 opera extra charitatē facta: s3 sicut ait Aug. in ench. Damnatis in inferno non prosunt suffragia ecclesie: pene ḡ multominꝰ per opera extra chari^{tem} fcā mitigant̄. 2^m. 3^m.

Sz contra est qd' Aug. dic̄ i ench. Qui ad h° ꝓsunt: vt sit plēa remissio: vel tollerabilior fiat dānatō. ¶ p̄. mag3 est facere bonū q̄3 dimittere malū sed dimittere malū semp vitat penam: etiam in eo qui charitate caret: ḡ multofortius facere bonum. I opp^m p^m. 2^m.

Respondeo d'd3: q̄ diminuere penam infernalem potest intelligi dupl'r Uno modo q̄ qs liberet̄ a pena q uā iā3 meruit et sic est cum nullus liberetur a pena nisi sit absolutus a culpa: q2 effectus non diminuunt̄ neq3 tollunt̄ nisi diminuta vel ablata causa p opera extra charitatem facta: quia neq3 culpam tollere neq3 minuere possūt: pena inferni mitigari nō pōt. Aliomō q̄ meritū pene impediatur: et sic huiusmodi opera minuūt penam inferni. p'ri° q2 homo reatū omissionis euadit qui h'ōi opera pficit. 2° q2 h'ōi opa al iq̄ mō ad bonū disponūt: vt hō ex minori 9temptu ēt p cā faciat: v'l etiā a multis peccatis per h'ōi opa retrahit̄: sed diminutionem vel dilationem tpal' pene merentur h'ōi opa: sic dr de Achab. 3. Re. 21. Eodēmō sic et bonoꝝ tpaliū cōsecutionē. Quidā āt dīt q̄ diminuunt penā inferni ñ subtrahēdo aliquid de ipa q̄3tum ad sbam: sed fortificā Rñō° p̄ncipalis vbi. s̄. q 5.

do subiectū vt melius sustinē possit. Sed hoc non potest esse q2 fortificatio ñ ē nisi ex ablatōe passibilitatis: passibilitas āt est ſm mensuram culpe: ꝛ ideo si culpa non minuit nec subiectū fortificari pōt. Quidā etiam dñt ꝙ diminuit pena ꝗtum ad virtuté .s. ꝯscie: sꝫ non ꝗm ad ignem. Sꝫ hoc etiā nihil ē q2 sicut pena ignis eq̄t culpe: ita ꝛ pene remo sionis ꝯscie: vnde si alis rō est de vtroqꝫ. ꝛ ꝑ hoc patet solō ad obiecta.

De his per que fit satisfactio. Questio. xv.



Deinde considerādū est de his per q̄ satisfactō fit Circa quod queruntur tria pmo vtruꝫ satisfactionem oporteat fieri per opa penalia. 2° vtrum flagella q̄b⁹ a deo in hac vita homo punit sint satisfactoria. 3 vtrū conuenienter enūerent opa satisfactoria: cū dicitur ꝙ sunt tria scꝫ elemosina: ieiunium: ꝛ oratio.

Utrū oporteat fieri satisfactionem ꝑ opera penalia. Ar. j.

primus Ad primum sic ꝓcedit: vt ꝙ satisfactionē non oporteat fieri ꝑ opera penalia Quia per satisfactionem oꝫ fieri recompensationem ad diuinā offensam: sed nulla recōpēsatio vr̄ fieri ꝑ opera penalia: q2 deus non delectat i penis nr̄is: ḡ nō oꝫ satisfactionē per 2m. opa penalia fieri. ¶ P̄. ꝗto aliqd op⁹ ex maiori charitate ꝓcedit tāto minus est penaleq2 charitas penā nō hꝫ. j. Jo. 4. si ergo oꝫ opera satisfactoria esse penalia: ꝗto magis sunt ex charitate facta minus erunt satisfactoria qđ falsuꝫ est.

3m. ¶ P̄. satisfacere vt dicit Ansel. ē honorem debitum deo impendere: sed hoc etiam alijs ꝗ operibus penalibus fieri potest: ḡ satisfactionem non oportet penalibus operibus fieri.

Sed contra est qđ Grego. dt. Justū ē vt pcōr tāto maiora sibi inferat lamenta: ꝗto maiora intulit damna per culpam. ¶ P̄. per satisfactionē oꝫ peccati vulnus sanari perfecte: sꝫ pcōꝝ medicine sunt pene: vt phūs dt. 2. Ethi. ḡ opꝫ ꝙ per penalia opera satisfactio fiat. — I oppm primus — 2m.

Respondeo dicendum: ꝙ satisfactio reatum habet et ad p̄teritam offensam: ꝓ qua recōpensatio fit ꝑ satisfactionem: ꝛ etiam ad futuraꝫ culpā a q̄ per eam preseruamur: ꝛ ꝗtū ad vtrūqꝫ exigit ꝙ satisfactio per opera penalia fiat. Recōpensatio eñi offense importat adequationē quā oportet esse eius qui offendit ad eū in quem offensa commissa ē: adeq̄tō autem in humana iustitia attendit per subtractionem ab vno qui plus habet iusto: ꝛ additōnem alterius cui subtractuꝫ est aliquid: deo autēꝫ ꝗuis ex parte sua nichil subtrahi possit: tamen peccator ꝗm in ipso est: aliquid ei subtrahit peccādo: vt dictum est. Uñ oportet ad hoc ꝙ recompensatio fiat: ꝙ aliquid subtrahat de peccāte per satisfactionem: quod in honorem dei cedit. Opus autem bonū ex hoc ꝙ est huius: nō subtraxit aliquid ab operante: sed magꝭ perficit ipsum: vnde subtractio ñ potest fieri per opus bonum nisi penale sit: ꝛ iō ad hoc ꝙ aliquod opus sit satisfactorium: oportetꝙ sit bonum: ꝛ in honorem dei sit penale: vt aliquid peccatori subtrahatur. Similiter etiam pena a culpa futura preseruat quia non facile hō ad peccata redit ex quo penā expertus ē. Unde secūdum Philosophum. Pene medicine sunt. — Rño. pncipa. 4. dis. 15. q. 1. ꝛ .iiij. q. j.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicendum: q quis deus non delectet in penis: vt sunt pene: delectet tamen in eis: vt sunt iuste: et sic satisfactorie esse possunt

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum: q sicut in satisfactione consideratur penalitas: ita et in merito consideratur difficultas: diminutio autem difficultatis ex parte ipsius actus diminuit ceteris paribus meritum: sed diminutio difficultatis ex promptitudine voluntatis non diminuit meritum sed auget: et similiter diminutio penalitatis ex promptitudine voluntatis: quod facit charitas non diminuit efficaciam satisfactionis: sed auget.

ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: q debitum pro peccato est recompensatio offense: que sine pena peccantis non fit: et de tali debito Ansel. intelligit.

¶ Utrum flagella presentis vite sint satisfactoria: Ar. ij

pᵐ. **AD secundum** sic proceditur: videtur q flagella quibus a deo in hac vita punimur non possunt satisfactoria esse. Nihil enim potest esse satisfactorium nisi quod est meritorium vt ex dictis patet: sed non meremur nisi per ea que in nobis sunt: cum ergo flagella quibus a deo punimur non sint nobis: videtur q satisfactoria esse non possunt. ¶ Preterea satisfactio tantum bonorum est: sed huiusmodi flagella in malis

2ᵐ. inducuntur: et precipue eis debentur: ergo

3ᵐ. non possunt esse satisfactoria. ¶ Preterea satisfactio respicit peccata preterita: sed aliquando ista flagella infliguntur illis qui peccata non habent sicut de Job patet: ergo videtur q non sint satisfactoria.

i oppᵐ. primum **Sed contra** est quod dicitur Ro. 5. tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem .i. a peccato purgationem: vt gl. ibidem dicit. ergo flagella peccata purgant:

2ᵐ. et sic sunt satisfactoria. ¶ Preterea Amb. dicit. Et si fides .i. peccati conscientia desit: pena satisfacit: ergo huiusmodi flagella sunt satisfactoria.

Respondeo dicendum: q recompensatio offense preterite potest fieri ab eo qui offendit: et ab alio. Quando autem fit ab alio: talis recompensatio vindicationis magis quam satisfactionis rationem habet: quando autem fit ab ipso qui offendit habet rationem satisfactionis. vnde si flagella que pro peccatis a deo infliguntur: fiant aliquo modo ipsius patientis: rationem satisfactionis accipiunt: fiunt autem ipsius inquantum ea acceptat ad purgationem peccatorum eis vtens patienter. Si autem omnino eis per impatientiam dissentiat tunc non efficiuntur aliquo modo ipsius: et ideo non habent rationem satisfactionis sed vindicationis. Rño principali. vbi. s. q. 2.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicendum: q quis illa flagella non sint omnino in potestate nostra tamen quantum ad aliquid sunt: vt. s. eis patienter vtamur: et sic homo facit de necessitate virtutem: vnde et meritoria et satisfactoria esse possunt. ¶ Ad 2ᵐ dicendum: q sicut ex eodem igne: vt Greg. dicit. aurum rutilat et palea fumat ita etiam eisdem flagellis et boni purgantur: et mali magis inficiuntur per impatientiam: et ideo quis flagella sint communia: tamen satisfactio tantum est bonorum. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: q flagella respectum habent ad culpam preteritam semper: sed non semper ad culpam persone: sed ad culpam nature. Si enim in humana natura nulla culpa precessisset: nulla pena fuisset: sed quia culpa in natura precessit persone alicui diuinitus pena infertur sine culpa persone ad meritum virtutis: et cautelam peccati sequentis: et hec etiam duo necessaria sunt in satisfactione. Oportet enim esse opus meritorium: vt honor deo exhibeatur: et oportet esse virtutum custodiam: vt a futuris peccatis preseruemur.

ad 2ᵐ.

Ad 3ᵐ

Utrum inconuenienter enumerentur opera satisfactoria. A.3

primus AD tertium sic pceditur. vr quod inconuenienter enumerentur opera satisfactoria: cum dr quod sunt tria: elemosyna: ieiunium: et oratio. Nam opus satisfactorium debet esse penale: sed oratio penam non habet: sed est contra pene tristitiam: medicina scdm delectationem. Unde dr Ja.5. Tristatur aliquis in vobis; oret et psallat: ergo non dz computari inter

2m. opera satisfactoria. ¶ Praeterea. omne pcz vel est carnale vel est spuale: sz sicut dr Hie. Ieiunio sanantur pestes corporis: oratione pestes mentis: ergo non debet esse aliquod aliud opus

3m. satisfactorium. ¶ Praeterea. satisfactio est necessaria ad emendationem pcorum: sed elemosyna ab omnibus peccatis emundat Lu.xj. Date elemosynam et oia munda sunt vobis: ergo alia duo sunt superflua.

I oppm primus Sed contra vr quod debeant esse plura. Nam contraria contrarijs curantur: sed multo plura sunt pcorum genera quam tria: ergo debent plura satisfactionis opera

2m. computari. ¶ Praeterea. peregrinationes etiam iniunguntur pro satisfactione et disciplinae et flagellationes que non computantur sub aliquo horum. ergo insufficienter enumerantur.

Rnº pncipalis vbi.s.q ij. Respondeo dicendum: quod satisfactio debet esse talis per quam aliquid nobis subtrahamus ad honorem dei: nos autem non habemus nisi tria bona scz bona anime: et bona corporis: et bona fortune scz exteriora. Ex bonis quidem fortune subtrahimus nobis aliquid per elemosynam: sed ex bonis corporalibus per ieiunium: ex bonis autem anime: non oz quod aliquid subtrahamus nos quantum ad essentiam vel quantum ad diminutionem ipsorum: quia per ea efficimur deo accepti: sed per hoc quod ea summittimus deo totaliter et hoc fit per orationem. Competit etiam iste numerus ex parte illa: qua satisfactio pctorum causas excidit: quia radices peccatorum tres ponuntur. s. Jo. 4. s. concupiscentia carnis et concupiscentia oculorum et superbia vite. Contra concupiscentiam carnis ordinatur ieiunium: contra concupiscentiam oculorum ordinatur elemosyna: contra superbiam vite ordinatur oratio: vt aug. dicit super Mat. Et competit etiam ad hoc quod satisfactio pctorum suggestionibus aditum non indulget. Nam omne pctm vel in deum committimus: et contra hoc ordinatur oratio vel in proximum et contra hoc elemosyna vel in nosipsos: et contra hoc ordinatur ieiunium.

Ad primum ergo dicendum: quod secundum quosdam duplex est oratio: quedam que est contemplatiuorum quorum conuersatio in celis est: et talis quia totaliter est delectabilis non est satisfactoria. Alia est que pro pctis gemitus fundit: et talis habet penam: et est satisfactionis pars. vel dicendum melius quod quedam oratio habet ronem satisfactionis: quia quamuis habeat suauitatem spus habet tamen afflictionem carnis: quia vt dicit Grego. super Eze. Dum crescit in nobis fortitudo amoris intimi: infirmamur proculdubio fortitudine carnis: vnde et neruus femoris Jacob ex lucta angeli emarcuisse legitur in Gen. ¶ Ad 2m dicendum: quod peccatum carnale dicitur dupliciter. Uno modo quod in ipsa delectatione carnis completur vt gula et luxuria. Aliomodo quod completur in his que ad carnem ordinantur: quamuis non in delectatione carnis: sed in delectatione anime magis: vt auaritia. Unde talia peccata sunt quasi media inter spualia et carnalia: et ideo oz quod eis etiam aliqua satisfactio respondeat ppa. s. elemosyna. ¶ Ad 3m dicendum: quod quamuis singula istorum per quandam conuenientiam singulis peccatis appropentur: quia congruum est quod in quo quis peccauerit: vt in hoc puniatur et quod peccati commissi per satisfactionem radix abscidatur. tamen quolibet horum pro quolibet peccato satisfacere potest Unde ei qui non potest vnum ex his perficere: iniu

ad pm.

ad 2m.

ad 3m.

gat alios: et precipue elymosina aliorum vices supplere potest: inquantum alia satisfactionis opera per elymosinam quisque sibi mereatur quodammodo in illis quibus elymosinam tribuit: unde non oportet quod si elymosina omnia mundat peccata: quod propter hoc alie satisfactiones superfluant. ¶ Ad 4m dicendum: quod quamvis

ad 4m sint multa peccata in specie: tamen omnia alia ad illas tres radices vel ad prima tria peccatorum genera: quibus diximus dictas satisfactiones respondere reducuntur. ¶ Ad 5m

Ad 5m dicendum: quod quicquid in afflictione corporis pertinet totum ad ieiunium refertur: et quicquid in proximi utilitate expenditur totum elymosine rationem habet et similiter quecunque latria exhibeatur deo orationis accipit rationem: et ideo etiam unum opus potest habere plures rationes satisfaciendi.

¶ De suscipientibus hoc sacramentum.

Questio. xvi.

Consequenter considerandum est de suscipientibus hoc sacramentum. ¶ Circa quod tria queruntur. Primo utrum penitentia possit esse in innocentibus. 2o utrum in sanctis qui sunt in gloria. 3o utrum in angelis bonis eu malis.

¶ Utrum penitentia possit esse in innocentibus. Arti. I.

primum Ad primum sic proceditur. videtur quod in innocentibus penitentia esse non possit. Quia penitentie est commissa mala plangere: sed innocentes nullum malum commiserunt. ergo in eis penitentia non est. ¶ Preterea. penitentia ex suo nomine importat

2m. penam: sed innocentibus non debetur

3m. pena ergo non est in eis penitentia. ¶ Preterea. penitentia in idem coincidit cum vindicativa iustitia: sed omnibus existentibus innocentibus vindicativa iusticia: locum non haberet: ergo nec penitentia: et ita non est in innocentibus.

In oppositum primum. Sed contra. Omnes virtutes simul infunduntur: sed penitentia est virtus: cum ergo in baptismo innocentibus infundantur alie virtutes: infunditur etiam penitentia. ¶ Preterea. ille qui

2m nunquam fuit infirmus corporaliter dicitur sanabilis: ergo et similiter qui nunquam fuit infirmus spiritualiter: sed sicut sanatio in actu a vulnere peccati: non est nisi per actum penitentie: ita nec sanabilitas nisi per habitum: ergo ille qui nunquam habuit infirmitatem peccati habet habitum penitentie.

Respondeo dicendum: quod habitus medius est inter potentiam et actum: et quia remoto priori: removetur posterius: non autem econverso: ideo remota potentia ad actum removetur habitus: non autem remoto actu: et quia subtractio materie tollit actum propter hoc quod actus non potest esse sine materia in quam transit: ideo habitus alicuius virtutis competit alicui: cui non suppetit materia propter hoc quod suppetere potest: et ita in actum exire: sicut pauper homo potest habere habitum magnificentie: sed non actum: quia non habet magnitudinem divitiarum: que sunt materia magnificentie: sed potest habere habitum: et ideo cum innocentes in statu innocentie non habeant peccata commissa: que sunt materia penitentie sed possunt habere: actus penitentie in eis esse non potest: sed habitus potest: sed hoc si gratiam habeant cum qua omnes virtutes infunduntur. Responsio principalis. 4. di. 14. q. 1. ar. 1. 3. q. 2.

Ad primum ergo dicendum: quod quamvis non commiserint: possunt tamen committere: et ideo eis habitum penitentie habere competit: sed tamen habitus iste nunquam in actu exire potest: nisi forte respectu venialium peccatorum quia peccata mortalia tollunt ipsum: nec tamen est frustra quia est perfectio potentie naturalis. ¶ Ad 2m dicendum: Ad primum

Ad 2m quod quamvis non sit in eis debita pena actu: tamen in eis est aliquid possibile pro quo eis pena debebatur. ¶ Ad 3m

Ad 3m dicendum: quod remanente potentia ad peccandum adhuc haberet locum vindicativa iustitia secundum habitum: quamvis non secundum actum si peccata actu non essent.

¶ Utrum sancti homines qui sūt in gloria nō habeant penitentiaȝ Articulo.ij.

pᵐ. AD secundum sic pceditur. Uꝫ ꝙ sci homies q̄ sūt in glia ñ habeāt penitētiā. q2 sic dicit Gre goz. in moral. Beati peccatoꝝ re/ cordāt sic nos sāi sine dolor dolo rū memoramur sed penitētia ē do lor cordis: ergo sancti in patria non habent penitentiam. 2ᵐ. ¶ p̄. sancti i patria sunt xp̄o ꝯformes: sed i xp̄o non fuit pnia: q2 nec fides que est pncipium pnie: ergo nec i sāctis i pa tria erit penitentia. 3ᵐ. ¶ p̄. frustra est habitus qui ad actum non rdu citur: sed sancti in patria nō peni tebunt actu: q2 sic eis esset aliquid ꝯ votū: ergo non est i eis habitus pe nitentie.

1 oppᵐ pᵐ. Sz contra pnia ē pars iusti^e: sz iustitia est perpetua ꝛ imortalis: et in patria remanebit: ergo ꝛ pnia.

2ᵐ. ¶ p̄. in vitꝫ patrū legir a q̄dā pre dicm̄. Qđ ēt Abraaȝ penitebit de hoc ꝙ non plura bona fecit: sz ma gis dꝫ homo penitere de malo cō misso q̄ȝ de bono omisso: ad qđ nō tenebat: q2 de bono tali loquitur ergo erit ibi penitentia ď malꝰ ꝯmissis

Rño. pncipa. vbi. S. q 3. Respōdeo dōm: ꝙ virtutes cardinales rema nebunt in patria sed ḿ actus q̄s habēt in fine suo: ꝛ iō cū peniten tia ꝟtus sit pars iusti^e: q̄ est habi tus cardinalis: q̄cūq3 habet hitus penitentie in hac vita habebit in futura: sed non habebit eundem a ctū quem nunc hꝫ sed alium. s. gra tias agere deo p penitentia rela xante peccata.

ad pᵐ. Ad primum ergo dōm: ꝙ illa auctoritas p bat ꝙ non hn̄t eundē actū: quē hic habet penitentia: ꝛ hᵒ concedimᵘ

ad 2ᵐ. ¶ Ad 2ᵐ dicendum ꝙ xp̄us non potuit peccare: ꝛ ideo materia hu ius virtutis non cōpetit sibi actu nec potētia: ꝛ pp̄ hoc nō est sile de ipso ꝛ ď aliis. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ pēi tere pp̄e loquēdo dicit actum pe nitentie: q̄ nūc est: qui non erit in patria: nec tamen habitus frustra erit: q2 aliū actū hēbit. ad 3ᵐ. ¶ Quar tum ꝯcedimᵘ. Sed q2 quinta ratō pbat ꝙ etiā idē actus pnie erit in patria: q̄ nō est. ad 4ᵐ ¶ Jō dōꝫ ad 5ᵐ: ꝙ volūtas nr̄a in patria oīo erit ꝯ formis volūtati dei. ad 5ᵐ. Uñ sic deus voluntate antecedente vult omia esse bōa: et per conse quēs nihil eē mali: non autem voluntate con sequēte: ita etiā est de beatis: ꝛ ta lis volūtas pp̄e dicitur ab illo sā cto patre penitentia.

¶ Utrū angelᵘ sit suscept iuᵘ pe nitentie. Ar. iij

pᵐ. AD tertium sic pceditur. Uꝫ ꝙ etiaȝ angelus bonᵘ siue ma lus sit susceptiuus pnie. Q2 timō est initiū pnie: sed in eis est timor Ja. 1. Demones credūt ꝛ cōtremi scunt: ergo in eis potest esse pnia. 2ᵐ.

¶ p̄. phs ďt. 10. Ethi. Qꝫ penitu dine replentur mali: ꝛ hec est ma xima pena eis: sed demones maxi me sunt praui nec aliqua pena eis deest: ergo demones possunt pe nitē. 3ᵐ. ¶ Preterea facilius mouet aliq̄d in id qđ est ḿ nām: q̄ȝ in id qđ est ꝯ nām: sicut aqua q̄ per vio lentiam calefacta est: ꝛ per seipsaȝ ad nālem pp̄etatem redit sed āge lus potest mutari in peccatum: qđ est ꝯ oēm naturam eoꝝ: ergo multo fō tius pōt reuocari in id: qđ est ḿ nām: sed hoc facit penitentia: ergo sūt susceptibiles penitentie. 4ᵐ ¶ p̄. idē iudicium est ḿ Dam. de angelꝰ ꝛ ď aiabᵘ sepatꝫ: sz i aiabᵘ sepatꝫ pōt eē pnia: vt q̄dā dicūt Sic in aiabᵘ bonis que sunt i patria: ergo ꝛ i ange lis pōt esse pnia.

1 oppᵐ pᵐ. Sz cōtra per penitentiā ho mo reparatur ad vitam de peccato dimisso: sed hᵒ ē

impossibile in angelis: ergo non sunt susceptibiles penitentie. ¶ Praeterea Dam.
2m. dicit quod homo fungitur penitentia propter corporis infirmitatem: sed angeli sunt incorporei: ergo in eis non potest esse penitentia

Rn̄o principali. vbi. s. q. 4. Rn̄deo dicendum: quod penitentia in nobis dupliciter accipitur. Uno modo secundum quod est passio: sic enim nichil aliud est quam dolor vel tristitia de malo commisso: et quamuis secundum quod est passio: non sit nisi in concupiscibili: tamen aliquis actus voluntatis similitudinarie penitentia dicitur quia quo detestatur quod fac. sicut amor et alie passiones dicuntur in intellectiuo appetitu. Alio modo accipitur secundum quod est virtus: et hoc modo detestari malum commissum cum emendationis proposito et intentione expiandi vel deum placandi de offensa commissa est actus eius Destatio autem competit alicui secundum quod habet ordinem naturalem ad bonum: et quia in nulla creatura talis ordinatio totaliter tollitur: ideo etiam in damnatis talis detestatio manet: et per consequens penitentie passio vel simile vt dicitur Sap. 5. Intra se penitentiam agentes etc. Et hec quidem penitentia cum non sit habitus sed passio vel actus nullomodo in beatis angelis esse potest: in quibus peccata commissa non precesserunt: sed in malis angelis est: cum sit eadem ratio de his et de animabus damnatis: quia secundum Dam. Quod hominibus est mors est angelis casus: sed peccatum angeli est irremissibile: et quia peccatum vt remissibile est vel expiabile est proprie materia ipsius virtutis que penitentia dicitur: ideo cum materiam non possit eis competere: non adest eis potentia exeundi in actum: et ideo nec habitus eis conuenit: et ideo angeli sunt virtutis penitentie esse non possunt.

Ad primum Ad primum ergo dicendum quod ex tiore in eis generatur aliquis penitentie motus: sed non quod sit virtus. Et similiter dicendum ad secundum.
Ad 2m ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod quicquid in eis est naturale totum est bonum: et ad bonum inclinans. sed lib. arb. est in eis in malitia obstinatum: et quia motus virtutis et vicij non sequitur inclinationem nature: sed magis motum lib. arb. ideo non oportet quod quamuis naturaliter inclinentur ad bonum quod motus virtutis in eis sit vel esse possit. ¶ Ad 4m dicendum: quod non est eadem ratio de angelis sanctis et de animabus sanctis: quia in animabus sanctis precessit vel precedere potuit peccatum remissibile: non autem in angelis: et ita quamuis sint similes quantum ad statum presentem: non tamen quantum ad statum preteritum: quem penitentia respicit directe. Ad 4m

¶ De potestate clauium.

Questio. xvij.



Consequenter considerandum est de potestate ministrorum huiusmodi sacri que ad claues pertinet. ¶ Circa quod primo videndum est de clauibus. 2° de excommunicatione. 3° de indulgentia. hec enim duo sunt annexa potestati clauium. ¶ Circa primum considerand a sunt quattuor: primo de entitate et quidditate clauium. secundo de effectu earum. tertio de ministris clauium 4° de his in quibus potest exerceri vsus clauium. ¶ Circa primum queruntur tria. primo vtrum claues in ecclesia esse debeant. secundo vtrum clauis sit potestas ligandi atque soluendi. tertio vtrum sint due claues vel vna.

¶ Utrum claues in ecclesia esse debeant.

Articulo primo.

Ad primum sic proceditur. videtur quod claues in ecclesia esse non debeant. Non enim requiruntur claues ad intrandum domum: cuius ostium est apertum: sed Apoca. 4. dicitur. Uidi et ecce in celo ostium apertum quod christus est: qui de seipso dicit. Ego sum primum

ostiū: ergo ad itroitū celi ecclesia clauibus non indiget. ¶ P̄. clauis ē
2m. ad aperiendū et claudendū: sed hoc solius xp̄i est: q aperit et nemo claudit. Apoc. 2. ergo ecclesia in ministris suis claues non hz. ¶ P̄. cuicūq
3m. claudit celū aperit infernus: et econuerso: ergo quicunqz habet claues celi habet claues inferni: sed ecclesia nō dr hr̃e claues inferni: ergo nec claues celi habet.

I opp m. primuz 2m. **Sed cōtra** est qd dicit. math. 16. Tibi dabo claues regni celoꝝ. ¶ P̄. omis dispensator debet hr̃e claues eorum que dispensat: sed ministri ecclesie sunt dispensatores diuinoꝝ vt patet. j. Corin. iiij. ergo debent habere claues.

Rñō pn iiij. dis. 18. q. r. a. j. q. 1. **Respōdeo** dōm: q in corporalibus dicit clauis instrumentū: quo ostium aperitur: regni autem ostium nobis per peccatū claudit et q̄tum ad maculam: et q̄tum ad reatum pene: et iō potestas qua tale obstaculum rēouetur dicitur clauis. Hec autē potestas est in diuina trinitate p auctoritatem: et ideo dicit a quibusdam q habz clauem auctoritatis: sed in xp̄o homie fuit hec potestas ad remouendū predictuz obstaculum per meritum passionis: que ēt dicit ianuam aperire: et ideo dicitur habere sm q̄sdam claues excellentie: sed qr ex latere dormientis in cruce sacramēta fluxerunt: qb⁹ ecclesia fabricat: ideo in sacramētis ecclesie efficacia passionis manet: et ppter hoc etiaz ministris ecclesie qui sunt dispensatores sacramentoꝝ: potestas aliqua ad predictum obstaculum remouenduz est collata: nō ppa: sed virtute diuina et passionis xp̄i et h potestas metaphorice clauis ecclesie dicitur q̄ est clauis ministerij.

Ad p m **Ad primum** ergo dicendū q ostium celi q̄tum est de se semper est apertuz sed alicui clausum dicitur ppter impedimentum intrandi in celuz: qd in ipso est: impedimentuz āt toti⁹ humane nāe ex peccato pmi hoīs consecutum per passionem xp̄i amotum est: et ideo post passionem vidit in celo ostium apertum: sz adhuc quotidie alicui manet clausū ppter peccatum originale qd contraxit: vel actuale: qd pmittit: et ppter hoc indigemus sacris et clauibus ecclesie. ¶ Ad 2m dicēduz q hoc intelligitur de clausione: q̄ in limbum clausit ne aliquis vltra in illum descendat: et de apertiōe q̄ paradisum aperuit remoto ipedimento nature per suam passionem. ad 2m. ¶ Ad 3m dicendum: q clauis inferni: qua aperitur et clauditur: est potestas grām conferēdi p quam homini aperitur infernus: vt de peccato educatur: quod est īferni porta: et claudit ne vltra hō in peccato labat: gratiam autem conferendi solius dei ē: et ideo clauem inferni sibi soli retinuit: sz clauis regni est potestas etiam dimittendi reatum pene p quam homo a regno phibetur: et ideo mag pt dari clauis regni q̄ clauis inferni non em̄ idem sunt: vt ex dictis pz. Aliquis eniz de inferno educitur per remissionem eterne pene que nō statim in regnum introducitur ppter reatum temporalis pene qui manet. Vel dicendum est q eadez est clauis inferni et celi: quia ex hoc ipso q alicui aperitur vnum: clauditur alterum: sed denominatur a digniori. Ad 3m.

¶ Utrum clauis sit potestas ligandi et soluendi. Ar. ij.

primuz. **Ad secundum** sic proceditur. Videtur q clauis nō sit potestas ligandi et soluendi. q̄ ecclesiastic⁹ iudex dignos rcipe: īdignos excludē ab rgno: vt ex lr̃a hr̃ et ex

glo. Hiero. Mat. 16. potẽs .n. spiritualis in sacramento collata est idem qđ character: sʒ clauis ꝛ character non vidẽtur idem esse: qꝛ p characterẽ homo deo cõparatur: p claues aũt ad subditos. ergo clauis
2m. non est potestas. ¶ p̄. iudex ecclesiastic⁹ nõ dicitur nisi ille q̃ hʒ iurisdictionem: q̃ simr̃ cũ ordine non datur: sed claues i ordis susceptione pferuntur: ergo nõ debuit de ecclesiastico iudice in diffõne clauiũ
3m. mẽtio fieri. ¶ p̄. ad id quod aliqs hʒ ex seipso nõ indiget aliqua potestate actiua per quã inducatur ad actum: sed eo ipso q aliquis est dignus ad regnum admittit: ergo non
4m pertinet ad potestatem clauiũ dignos ad regnum admittere. ¶ p̄. peccatores indigni sunt regno: sʒ eccl'ia p peccatorib⁹ orat vt ad regnũ peruenant: ergo non excludit indignos: sed magis admittit q̃tũ i se
5m. est. ¶ p̄. in oibus ordinatis agentibus vltimus finis ptinet ad pncipalem agentem: nõ ad agẽs instrumentale: sed pncipale agẽs ad salutez hominis est deus: ergo ad eũ pertinet ad regnum admittere: qđ est vltimus finis: ꝛ non ad hñtem claues: q̃ est sicut instrũ vl' mister.

Rñdeo dõm: q fm phm in. 2. de anima: potentie p actus diffiniũtur. vñ cũ clauis sit potentia quedaʒ oʒ q per actũ: vl' p vsum suũ diffiniatur: ꝛ q i actu obiectuʒ exprimatur a quo spẽm recipit actus ꝛ modus agendi ex q̃ apparet potentia ordinata: actus autem potestatis spiritualis nõ ẽ vt celum aperiat absolute: qꝛ iam apertum est: vt dictũ est: sed q̃tuʒ ad hoc vt aperiat tali: qđ q̃dem ordinate fieri non potest: nisi ex idoneitate eius (cui aperiendum ẽ celum) pensata: ꝛ iõ in predicta diffõne clauis ponit gen⁹. s. ptãs ꝛ subiectum potestatis. s. iudex ecclesiasticus: ꝛ actus. s. excludere ꝛ recipere fm duos actus materialium clauiuʒ aperire ꝛ claudere: cuius obiectũ tangit in hoc q dicit a regno: modum autez in hoc q dicit dignitas: ꝛ indignitas in illis in quos actus exercetur: pensatur.

Ad primum ergo dõm: q ad duo quorum vnum est causa alterius: vna potestas ordinatur: sicut in igne ad calefaciendum ꝛ dissoluendum: ꝛ qꝛ ois gratia ꝛ remissio in corpe mystico ex capite suo prouenit: ideo vna ptãs eadeʒ esse videtur p essẽtiam qua sacerdos pficere potest: et qua potest soluere ꝛ ligare si iurisditio assit nec differt nisi rõe. secundum q ad diuersos effect⁹ cõparatur: sicut etiã ignis dr̃ fm aliam rationem calefactiuus ꝛ liquefactiu⁹: ꝛ qꝛ nihil est aliud character ordinis sacerdotalis q̃ ptãs exercendi illud ad quod principaliter ordo sacerdotiũ ordinatur: sustinendo q sit idẽ qđ spũalis ptãs iõ character et potestas conficiendi: ꝛ potestas clauiũ est vnũ ꝛ idẽ per essentiam: sed differt ratione. ¶ Ad 2m dõm: q ois ptãs spũalis datur cuʒ aliqua consecratiõe: et iõ clauis cum ordine datur: sed executio clauis idiget materia debita: que est plebs subdita per iurisditionem: ꝛ ideo anteq̃ iurisdictionez habeat habet claues: sʒ nõ habet actum clauium: ꝛ qꝛ clauis per actum diffinitur: ideo in diffõne clauis ponitur aliquid ad iurisdictionez pertinens. ¶ Ad 3m dicendum: q aliqs potest esse dign⁹ aliquo dupliciter: aut ita q ipsuʒ habendi ius habeat: ꝛ sic quilibet dignus iam habet celum apertuʒ: aut ita qđ insit ei cõgruitas ad h⁹ q ei datur: ꝛ sic dignos quib⁹ nõdum apertum est celum: potestas clauium recipit. ¶ Ad 4m dõm: q sicut deus nõ obdurat impartiẽdo malitiam: sed non conferendo gratiã: ita sacerdos dicitur excludere: non q impedimentum ad in

trandū ponat: sed qꝛ impedimentum positū non amoueat: qꝛ ipse amouere non potest: nisi prius deꝰ amouerit: ꝛ ideo rogatꝛ deꝰ vt ipse absoluat: ꝛ sic sacerdotis absolutō locū hēat.

Ad 5m ❡ Ad 5m dōꝫ: ꝙ actꝰ sacerdotis non est immediate super regnū: sed super sacra qbus hō ad regnum peruenit.

❡ Utrum sint due claues vel vna tantum. Articulo. iii.

pm AD tertiū sic pceditꝰ. Uidetur ꝙ non sint due claues: sed tātus vna. ad vnaꝫ. n. seram nō reqritur nisi vna clauis: sed sera ad quam āmouendā ordinātur ecclesie claues est pctm: ergo ꝯ vnū pctm nō indiget ecclesia duabus clauibus

2m ❡ P. claues in collocatione ordinis ꝯferuntur: sed scia nō est ex infusiōe semꝑ: sꝫ qnqꝫ ex acqsitione: nec ab omnibus ordinatis habetꝛ: sed a quibusdā nō ordinatis: ergo scietia nō est clauis: ꝛ sic ē vna tm̄

tertiuꝫ clauis. s. ptās iudicāda. ❡ P. ptās quam hꝫ sacerdos super corpꝰ mysticū depēdet ex ptāte quā hꝫ sup corpus xpi verū: sꝫ ptās ad ꝯficiēdū corpꝰ xpi veꝝ est vna tm̄: ergo clauis que est ptās respiciens corpus xpi mysticū est vna tantum.

[oppm primū.] Sed ꝯtra vr ꝙ sunt plures ꝙ due. Qꝛ sicut ad actū hominis reqritur scia ꝛ poᵃ: ita ꝛ voluntas: ꝛ scia discernendi ponitur clauis: ꝛ similiter poᵃ iu-

scdm dicandi: ergo ꝛ voluntas absoluēdi dꝫ dici clauis. ❡ P. tota trinitas peccatū remittit: sed sacerdos per claues est minister remissiōis pctōꝝ: ergo debet habere tres

Rūsio princi. vbi. s. q. 3. claues: vt trinitati cōfiguretur:

Rūdeo dōm: ꝙ in omni actu qui reqrit idoneitatē ex parte recipientis duo sunt necessaria ei q dꝫ actū illū exercerꝛ. s. iudiciuꝫ de idoneitate recipientꝭ: ꝛ expleto actus: ꝛ ideo etiā ī actu insticie per qꝺ redditur alicui hoc quo dignus est: oportet esse iudicium quo discernatꝛ an iste sit dignꝰ: ꝛ ipsa redditio: ꝛ ad vtrūqꝫ horuꝫ auctoritas siue ptās quedam exigitur. Non. n. dare possumus nisi quod in ptāte nostra habemꝰ: nec iudiciuꝫ dici potest: nisi ꝙ vim coactiuam habeat eo ꝙ iudicium ad vnum iam terminatur: que qdē determinatio in speculatiuis fit per virtutē pmoꝝ principioꝝ: quibus resisti non potest: ꝛ in practicis rebus per vim imꝑatiuā in iudicante exñtē: ꝛ qꝛ actꝰ clauis requirit idoneitatem in eo in quem exercetur: quia recipit per clauem iudex ecclesiasticus dignos ꝛ excludit indignos: vt ex dicta diffinitiōe pꝫ: ideo indiget iudicio discretionis: quo idoneitatē iudicat ex ipso receptionis actu: ꝛ ad vtrūqꝫ ptās quedam siue auctoritas requiritꝛ: ꝛ ꝺm hoc sunt due claues: quaruꝫ vna pertinet ad iudicium. de idoneitate eius qui absoluendꝰ est: et alia ad ipsam absolutionē: ꝛ hee due claues n̄ distinguūtur in essētia auctoritatis quāvtrūqꝫ oīm ꝺbi ꝯpetit: sꝫ ex ꝯparatiōe ad actꝰ: quoꝝ vnus aliuꝫ p̄supponit. ad pm

Ad primum ꝺ dōm: ꝙ ad vnam serā apiendā vna clauis īmediate ordinatur: sꝫ nō est incōueniēs ꝙ vna ad actū alteriꝰ ordinetur: ꝛ sic ē in pposito. 2ᵃ. n. clauis q̄ dr ptās ligādi ꝛ soluendi ē q̄ īmediate serā aperit pcti: sꝫ clauis q̄ dr scia ōndit

Ad 2m cui aperiēda sit clauis illa. ❡ Ad scdm dōꝫ ꝙ circa clauē scie duplex est opinio. Quidā. n. dixerūt ꝙ scientia ꝺm ꝙ est hītꝰ acquisitus vel infusus dicitur hec clauis: ꝛ ꝙ nō est principalis clauis: sed in ordīe ad aliam clauem dr: ꝛ ideo qñ est sine alia claui non dicitur clauis: sicut in viro litterato qui non est sacerdos. Et similiter etiam qnqꝫ hac claui aliqui sacerdotes carēt:

quia non habent scientiam acquisitam neqz infusam: qua absoluere et ligare possint: sz quoqz industria naturali: ad hoc vtuntur q̄ secdz eos clauiola vr: et sic clauis scie: quis cū ordie nō tradat: traditur tamē cum ordine φ fit clauis: qd prius nō erat: vt hec vr opinio magistri fuisse. Sz hoc nō vr verbis euangelij concordare: q̄ claues Petro dandas pmittūt: et ita non solū vna sz due in ordine dantur. Et ppter hoc alia opinio est φ scia q̄ ē habitus nō est clauis sz auctoritas sciētie actū exercendi: que quoqz sine scientia ē quoqz scientia sine ipsa: sicut pz etiā in iudicijs secularibus. Aliqs enim iudex secularis hz auctoritatē iudicandi: q̄ nō hēt iuris sciam: et aliqs ecōtrario hz iuris sciaz: q̄ nō hz auctoritatē iudicādi: et qz actus iudicij: ad qd qs ex auctoritate suscepta ordiatur: nō aūt ex scia habita: sine vtroqz bn̄ fieri nō pōt: et iō auctoritas iudicādi: q̄ clauis est sine scia nō pōt sine pctō accipi: sz scia sine auctoritate sine pctō hri pōt.

ad 3m ¶ Ad tertiū dōm: φ ptās pficiendi est ad vnū tm̄ actm alterius gnēris: et ideo non cōnūeratur clauibus: nec multiplicatur sicut ptās clauium que est ad diuersos actus: quis sz auctoritatis essentiaz sit vna: vt dictum est.

ad 4m ¶ Ad quartū dōz: φ velle vnicuiqz est liberuz et ideo ad volendum nō exigitur auctoritas: et propter hoc voluntas nō ponitur clauis.

ad 5m ¶ Ad quintum dicēdum: φ tota trinitas eodē mō remittit: peccata sicut vna persona. et iō nō oportet φ sacerdos qui minister ē trinitatis tres claues hēat: et pcipue cum voluntas quaz spiritui sācto approprıat: clauem non requirat: vt dictum est.

¶ De effectu clauium
Questio xviij.



Deinde cōsiderandū est de effectu clauium. Circa quod qrūtur 4. primo vtrum ptās clauiuz se extēdat ad remissionez culpe. 2o. vtrum sacerdos possit remittere pctm̄ quo ad penam. 3o vtrū sacerdos per ptātē clauium ligare possit. 4o vtrū possit etiā soluere om ppriū arbitriū.

¶ Utrum ptās clauium se extendit ad remissionem culpe. ar. 1.

Ad primū sic pcedit. vr φ ptās clauiū se extendat ad remissionē culpe. Jo. 20. dr discipulis. Quorum remiseritis pctā remittuntur eis: sz hoc nō dr q̄tum ad manifestationem: vt magister in lra dicit. 1m

Qz sic sacerdos no. te. nō haberet maiorem ptātem q̄ sacerdos vete. legis: ergo exercet ptātem in culpe remissionē. ¶ p̄. in pnīa datur gr̄a ad remissionē pcti: sz huius sacramenti dispensator est sacerdos ex vi clauiū: q̄ cū gratia nō opponatur pctō ex parte pene: sz ex pte culpe: vr φ sacerdos ad remissionē culpe opetur ex vi clauium. 2m

¶ p̄. maiorē vtutē recipit sacerdos ex illa cōsecratione q̄ aq̄ baptismi ex sua scīficatiōe: sz aqua baptismi vī accipit vt corpus tangat: et cor abluat sz Aug. q̄ mltoforti9 sacerdos ī sui cōsecratiōe hāc ptātē accipit: vt cor a culpe macla abluere possit. 3m

Sed cōtra. s. magr dixit φ deus hāc ptātem nō ptulit ministro φ ad interiorez mundationes cooparetur: sz si pec cata quo ad culpā remittat coopa ret ei in mūdac interiorem: ergo potestas clauiū nō extendit se ad culpe dimissionē. 1 oppm ¶ p̄. pcm̄ nō remittitur nisi p spūm sanctū: sz dare. s. 2m

.s.non est alicuius hois: vt in lib.4. magister dixit: g nec pctã remittere quo ad culpam.

Rñsio. vbi.s. ar.3.q.1 **Rñdeo** dõm: q sacramẽta sƺ Aug. ex sanctificatione inuisibilẽ grãm ptinẽt: sƺ hec sãctificatio qñqƺ ad necessitatẽ sacramẽti reqritur tã in mã q̃ i mĩstro: sicut pƺ in ꝯfirmatiõe: ⁊ tũc vis sacramẽtalis est in vtroqƺ ꝯiũcti: qñqƺ ãt ex necessitate sacri n õ reqrit̃ nisi scĩficatio mãe: sicut ẽ i baptismo: q2 nõ hƺ ministrũ dterminatũ q̃tũ ad sui necessitatẽ: ⁊ tunc tota vis sacr̃alis ꝯsistit i mã: qñqƺ vero d necessitate sacri reqritur ꝯsecratio vel sãctificatio ministri sine aliqua scĩficatiõe mãe: ⁊ tũc tota vis sacr̃alis ꝯsistit i ministro: sicut ẽ in pnĩa. Vñ eodeƺ mõ se hƺ ptãs clauiũ q̃ est in sacerdote ad effectũ sacramẽti pnĩe: sicut se hƺ ṽt⁹ q̃ est in aqua baptismi ad effectũ baptismi Bap⁹ aũt ⁊ sacr̃m pnĩe ꝯueniunt quodã mõ in effectu: q2 vtrũqƺ cõtra culpã ordinatur directe: qd nõ est: de alijs sacr̃is: sƺ i hoc differũt q2 sacr̃m pnĩe eo q hƺ actus suscipientis quasi mãles: nõ potest dari nisi adultis in quib⁹ reqritur p̃paratio ad suscipiendũ effectũ sacr̃oꝝ. Sƺ bap⁹ qñqƺ datur adultis: ⁊ qñqƺ pueris ⁊ alijs carẽtib⁹ vsu rõis: ⁊ iõ p baptismus datur grã ⁊ remissio pctõꝝ pueris sine aliqua sui preparatione precedente: non aũt adultis in quibus preexigitur p̃paratio remouẽs fictionẽ: q̃ qdẽ preparatio qñqƺ p̃cedit sufficiens ad gratie susceptionẽ añq̃ baptismus actu precipiatur. Sƺ nõ ante votum baptismi post tp̃s ꝑpalate ṽitatis. Qñ aũt talis p̃paratio tẽpore ñ p̃cedit: sƺ est simul cũ baptismi susceptione: tũc p baptismi susceptionẽ grã remissiõis culpe cõfertur: sƺ p pnĩe sacrƺ nunq̃ datur grã nisi p̃paratio assit vel ꝑus fuerit. Vñ ṽt⁹ clauiũ opatur ad culpe remissionẽ: vel in voto ex̃ns vel in actu se exercẽs: sicut ⁊ aqua baptismi. Sƺ sicut bap⁹ nõ agit sicut ꝑncipale agẽs: sƺ sicut instr̃m: nõ qdẽ ptingẽs ad ipsã grẽ susceptioneƺ creandã ẽt instr̃aliter: sƺ disponẽs ad grãm p quã fit remissio culpe: ita est de ptãte clauiũ. Vñ sol⁹ ds remittit p se culpã: ⁊ in ṽtute eius agit instr̃aliter bap⁹: vt instr̃m inaĩatũ: ⁊ sacerdos: vt instr̃m aĩatũ: qd dr̃ seruus scdm philosophũ .8. ethi. ⁊ iõ sacerdos agit vt minister: ⁊ sic pƺ q ptãs clauiũ ordinat̃ aliquo mõ ad remissionẽ culpe ñ sicut cãns: sƺ sicut disponẽs ad eaƺ. Vñ si ãte absoĺonẽ aliqs ñ fuissƺ pfecte dispositus ad grãm suscipiẽdã in ipsa ꝯfessione ⁊ absolutiõe sacr̃ali grãm ꝯseqretur si nõ poneret obicẽ. Si.n.clauis nullo mõ ad culpe remissioneƺ ordinaret̃: sƺ ad dimissionem pene tm̃: vt qdam dñt: non exigeretur votũ recipiẽdi effectuƺ clauiũ ad culpe remissionem: sicut non exigitur votũ suscipiendi aliqua sacra: q̃ nõ ordinantur ad culpe dimissioneƺ: sƺ ꝯtra penã: sƺ hoc facit videri q ordinant̃ ad culpe remissionẽ: q2 semp vs⁹ clauiũ ad hoc q effectũ habeat reqrit p̃parationeƺ ex parte recipiẽtis sacr̃m: ⁊ simili r̃ vr̃ d baptismo si nũq̃ daret̃ nisi adultis.

Ad primuƺ ergo dicẽduƺ: q sicut magr̃ dicit in lr̃a sacerdotib⁹ ꝯmissa est ptãs remittẽdi pctã nõ vt ꝓpria ṽtute remittãt: q2 hoc dei ẽ: sƺ vt opationem dei remittẽtis oñdat tãq̃ ministri. Sƺ h⁹ ꝯtingit trib⁹ mõis. Uno mõ vt oñdat eã nõ p̃sentẽ: sƺ ꝓmittãt eã futurã sine hoc q aliquid opetur ad ipaƺ: ⁊ sic sacramẽta ve. leg. opationem dei significabant: ⁊ sacerdos veteris legis oñdebat tantum ⁊ nihil operabatur. Aliomodo vt significent potestatem ⁊ nihil ad eam operentur: ⁊ sic quidam dñt q sacramẽta no.le. signant collationem datam sine h⁹

q in sacramētis sit aliqua virt⁹ operans ad grām. Et bm hāc opinionē etiā ptās clauiū eēt tātū ostendēs diuinā opationem in culpe remissionē in ipa sacramētali collatione facta. Tertio mō vt significent diuā opationē i remissionem culpe pstē ⁊ ad ipam aliqd dispositiue ⁊ istr aliī opentur: ⁊ sic scdm aliā opionem q̄ sustinetur cōueniens sacramēta no.le. emūdationē ostēdūt diuitus fcām: ⁊ hoc mō etiam sacerdos no.te. ostēdit absolutos a culpa: qꝛ pportionalit oꝫ loq de sacramētis ⁊ ptāte mistrorū: nec obstat qui claues eccłie ad remissionē culpe disponūt: qꝛ culpe iā est remissa: sicut nec q bap⁹ disponat q̄tū i se ē in eo q̄ iā sctificatus ē.
Ad 2m ¶ Ad bm dōm: q neqꝫ sacramētum pnie neqꝫ sacramentuꝫ baptismi opando ptingit directe ad gratiā: nec ad culpe remissionē sed dispositiue. Un̄ etiam patet responsio ad tertiū. Alie ratiōes ostēdūt q ad remissionē culpe directe clauium potestas nō operetur: qd concedendum est.

¶ Utrū sacerdos possit remittere peccatū quo ad penam. Arti. 2.

pmū. Ad secundum sic pceditur vr q sacerdos non possit remittere peccatum quo ad penam. Pctō eni debetur pena eterna et tēporalis: sꝫ adhuc post absolutionē sacerdotis manet penitēs obligat⁹ ad penā tēporalē i purgatorio vel in hoc mūdo faciēdā: g nō dimittit aliquo mō penaꝫ.
2m ¶ P. sacerdos non pōt piudicare iustitie diue: sꝫ ex diua iustitia taxata est penitētib⁹ pena quā debēt subire ergo sacerdos non pōt de ea aliqd remitter.
3m ¶ P. ille q puū pctm cōmisit nō est minus susceptiuus effectus clauium q̄ ille qui commisit maius peccatum: sed si aliquid de pena per officiuꝫ sacerdotis de maiori pctō dimittitur poſe est et adeo puum peccatū: cui nō debeatur plus de pena q̄ illō qd de maiori peccato dimissum est: g poterit totam penā illius peti pui dimittere: qd falsū est.
¶ P. tota pena tēporalis pctō debita ē vnius ratiōis: si g p primā absolutioneꝫ dimittatur aliqd de pena: et per scdm ab eodem pctō absolutionē poterit aliqd remitti: ⁊ sic tm̄ poterit multiplicari absolutio: q vi clauium tota pena tolletur: cum scda absolutio nō sit minoris efficatie q̄ pma ⁊ sic peccatū remanebit oio ipunitū: qd est inconueniens. 4m

Sꝫ contra claūis est ptās ligandi ⁊ soluendi: sꝫ pōt sacerdos iniungere penā temporalē: ergo ⁊ pōt absoluere a pena. i opp^m p^m
¶ P. sacerdos nō pōt dimittere peccatū q̄tuꝫ ad culpā: vt i littera dr: nec q̄tum ad penā eternā pari rōne. Si ergo nō pōt remittere q̄tum ad penā temporalē nullo modo remittere poterit: quod est omnino cōtrariū dictis euāgelij. scdm

Rn̄deo dōm: q idem iudiciū est de effectu quē potestas clauium exercita actualiter complet in eo: in quo cōtritio. tpe precessit ⁊ effectu baptismi: qui iā habēti gratiā datur. Aliquis eniꝫ per fidem ⁊ cōtritionem precedentem baptismū gratiaꝫ remissionis peccatorū q̄tum ad culpam cōsecutus ē: sꝫ qn̄ actualit postea baptismum suscipit: gratia augetur et a reatu pene totalit absoluitur: eo q sit particeps passionis christi: ⁊ similit ille qui per cōtritionem cōsecutus est remissionem peccatorꝫ q̄tū ad culpam: ⁊ per ɔsequēs q̄tum ad reatum pene eterne: que simul cuꝫ culpa dimittitur ex vi clauū: ex passione christi efficaciam hn̄tium: augetur gra: ⁊ remittitur tpalis pena: cui⁹ reatus adhuc remāserat p⁹ culpe remissionē: n̄ tm̄ totus: sicut i bap⁹: sꝫ pars eius: qꝛ in Rn̄sio. pn. vbi sup q.2.

baptismo regeneraf hō ꝯfiguratur passiōi xp̄i: totalit̄ efficaciam passionis xp̄i: q̄ sufficit ad oēʒ penā delēdā: in se suscipiēs: vt nihil de poṅs pcti actualis pena remaneat: q2 nō dʒ alicui īputari ad penaʒ nisi qđ ipemet fecit. In baptismo āt hō nou⁹ vitā suscipiēs fit p gfam baptismalē nou⁹ hō: ⁊ ideo nullus reat⁹ pene in eo remanet p p̄cedēti pctō: sed in pnia nō mutatur hō in aliā vitā: q2 nō est regnō: sed sanatio q̄daʒ iō ex vi clauiū: q̄ opatur in sacr̄o pnie: non tota pena remittitur: sed aliqđ de pena tēporali cui⁹ reat⁹ post absolutionē a pena eterna remanere potuit: vt dcm̄ ē: nec solū a pena illa quā hic penitēs hʒ in penitēdo: vt qdā dicūt: q2 sic ꝯfessio ⁊ sacr̄alis absolutio non esset nisi in onus: qđ nō cōpetit sc̄ r̄sno. le. sʒ etiā de illa pena q̄ in purgatorio debetur remittitur vt aliquid minus in purgatorio puniaf absolut⁹ ante satisfactionem decedēs: q̄ꝫ si ante absolutionem decederet.

ad p̄m. Adprimū ergo dđʒ: ꝙ sacerdos nō remittit ktotam penā tpalē sʒ ptē: ⁊ iō adhuc manet obligatus ad penā satisfaciēdā.

Ad 2m ❡ Ad 2m dđʒ: ꝙ passio xp̄i sufficiēter satisfecit p pctis totius mundi: ⁊ ideo sine preiudicio diuine iustitie aliquid đ pena sibi debita remitti pt̄: sʒ ꝙ effectus passionis ad ipʒ per sacr̄a ecclesie pertingit.

Ad 3m ❡ Ad 3m dđm: ꝙ p quolibet pctō dʒ aliquā penā satisfactoriā remanere: p quā medicina ꝯ ipsum prestet̄: ⁊ ideo q̄uis v̄tute absolutionis dimittat aliqua q̄titas pene debita p aliquo magno pctō: non dʒ ꝙ tāta q̄titas pene dimittatur respectu cuiuslibet pctī: q2 s̄m hoc aliqđ pctm̄ remāeret oīno sine pena: sed v̄tute clauium de penis singulorum pctōrum proportionalit̄

ad 4m dimittitur ❡ Ad quartū dicendū ꝙ quidam dicunt: ꝙ in prima absolutiōe tm̄ dimittitur vi clauiū q̄tū dimitti potest: sed tñ valet iterata confessio: tū pp instructionē: tū ꝓpter maiorē certitudinē: tū ꝓpter intercessionē sacerdotis vel ꝯfessoris: tum pp verecūdie meritū. Sed hoc nō v̄r verum: q2 ⁊ si hoc eēt ratio confessionem iterādi: nō tamen eēt rō iterādi absolutionē: p̄cipue in eo q̄ nō hʒ aliquā cāʒ dubitationis de p̄cedenti absolutiōe: ita enī poterit dubitare post scđam absolutionē: sicut post primaʒ. Sicut videmus ꝙ sacramētum extreme vnctionis nō iteratur sup eundē morbum: iō ꝙ totuʒ quod per sacramētum fieri potuit semel factum est. Et p̄terea in 2a cōfessione nō requireretur ꝙ haberet claue sille cui fit cōfessio si nihil ibi vis clauiū opatur. Et ideo dicūt alij ēt in secūda absolutiōe aliquid in clauiū ptāte dimitti de pena: q2 ī scđa absolutione gr̄e cōfertur augmētū: ⁊ quanto maior gr̄a recipitur min⁹ de īpuritate p̄cedentis pctī manet: ⁊ iō minor pena purgās debetur. Vñ etiā in prima absolutione alicui plus ⁊ minus dimittit̄ de pena s̄m ꝙ plus se ad gratiā disponit ⁊ pōt eē tanta dispō: ꝙ ēt ex vi ꝯtritiōis tota pēa tollit̄: vt p̄dictū est. Vñ ēt nō ē incōueniēs si p frequētē ꝯfessionē etiaʒ tota pena tollatur: vt pctm̄ oīno n̄ remaneat impunitum: pro quo pena christi satisfecit.

❡ Utꝝ sacerdos per ptātē clauiuʒ possit ligare. Art. iii.

p̄m Ad tertiuʒ sic p̄cedit̄ v̄r ꝙ sacerdos per ptātem clauiuʒ ligare nō possit. virtutes enim sacramētales ordinantur contra pctm̄ vt medicina sed ligare nō est medicina pctī: sed mag; aggrauatio morbi: vt v̄r. ergo sacerdos p vim clauium q̄ est vis sacramētalis non pōt ligare. 2m

❡ P̄. sicut absoluere vel aperire ē amouere obstaculum: ita ligare ē

obstaculuz ponere: sed obstaculũ regni petm̃ est qd nobis ex alio iponi nõ potest qꝛ nõ nisi volũtate peccatur ꝗ sacerdos ligare nõ põt. ¶ p̄. claues ex passione xp̄i efficaciam hñt: sʒ ligare nõ est effectus passionis; ergo ex clauium ptãte non potest sacerdos ligare.

1 oppm
pm **Sed contra** est qd vr Mat. 16. Quodcũqꝫ ligaueris
2m sup terrã erit ligatum ꝛ in celis. ¶ p̄. ptãtes rõales sunt ad opposita: sed ptãs clauiũ est ptãs rõnabilis cũ hẽat discretionẽ adiũctã: ergo hʒ se ad opposita: ergo si põt soluere potest ꝛ ligare.

Rñsio. **Rñdeo** dicẽ: qꝫ opõ sacerdotꝫ in vsu clauiũ est ꝯfor
pn. mis dei opõni: cui9 minister ẽ: de9
vbi s. aũt hʒ opationẽ ꝛ in culpã ꝛ i pe
.q.3. nam. Sʒ in culpa ad soluendũ quidem directe: ad ligandũ ãt indirecte: inqꝫtũ obdurare dicit dum nõ largitur. sʒ in penã hʒ opõnẽ directe qꝫtũ ad vtrũqꝫ: qꝛ ꝛ penã parcit penã infligit: similiter ergo ꝛ sacerdos: ꝛ si absoluẽdo ex vi clauiũ hẽbeat aliquẽ opationẽ ordinatã ad culpe dimissionem mõ iaʒ p̄dicto: nõ tñ ligãdo aliq̃ opõnẽ hʒ in culpam nisi dicatur inqꝫtũ n absoluit sʒ ligato oñdit: sʒ in penã hʒ ptãtẽ ꝛ ligãdi ꝛ soluẽdi. Soluit. n. a pena quã dimittit: sʒ ligat qꝫm ad penam q̃ remanet. Sʒ ad hãc ligare 2r. dr. Unomõ ꝯside9 ipsam qꝫtitatem pene in cõi: ꝛ sic nõ ligat nisi inqꝫtum nõ soluit: sʒ ligatũ oñdit. Aliomõ ꝯsiderãdo penaʒ hãc vel illã determinate: ꝛ sic ligat ad penam imponẽdo eam.

Ad pm **Ad primũ** ergo dõm: qꝫ illd residuũ pene: ad quod obligat est medicia purgãs
Ad 2m peti impuritatem. ¶ Ad scdm dicendum: qꝫ obstaculum regni non solum est petm̃: sed etiam pena: quã
ad 3m qualiter sacerdos imponat dcm ẽ. ¶ Ad tertiũ dõm: qꝫ etiam passio christi obligat nos ad penam aliquam per quam ei conformemur.

¶ Utrum sacerdos secundũ proprũ arbitrium possit ligare ꝛ soluere. Articulo. 4.

AD quartũ sic proceditur: videtur qꝫ sa pm
cerdos possit ligare ꝛ soluere sm ꝓprium arbitriũ. Hieron. n. dicit. mensuram temporis in agẽdo penitentiam non satis apte p̄figunt canones pro vtroqꝫ crimine: vt de singulis dicat qualr vnũ quodqꝫ sit emundãduʒ: sed magis arbitrio sacerdotꝫ intelligẽtis relinquendum statuitur: ergo videt
qꝫ ipe secũdum suũ arbitrium pos 2m
sit ligare ꝛ soluere. ¶ p̄. dñs laudauit villicũ iniquitatis qꝫ prudẽter fecisset: qꝛ debitoribus dñi sui remisisset largiter: sed de9 est magis ꝓnus ad miserendũ ꝗ aliquis dominus tẽporalis. ergo vider qꝫ
laudabilior sit qꝫtũ pl9 de pena di 3m
miserit. ¶ p̄. omnis actio xp̄i nostra est instructio: sed ipse quibusdam peccãtibus nullam penã iponit: sed solũ emẽcm vite: vt pʒ de adultera. Jo. 8. ergo vr arbitriuʒ qꝫ suũ possit etiã sacerdos qui ẽ vicarius christi dimittere totam penam vel partem.

Sed cõtra Greg. dicit. Falsam penitentiam 1 oppm pm
dicimus q̃ nõ sũt secũdum auctoritatẽ sãctoꝝ patꝝ pro qualitate criminis iponitur. ergo videtur qꝫ ñ
omnino sit in arbitrio sacerdotis. 2m
¶ p̄. ad actũ clauiũ requiritur discretio: sed si esset omnino in volũtate sacerdotis dimittere ꝛ imponere de pena quãtuʒ vellet: nõ eẽt ibi necessaria discretio: qꝛ nũqꝫ ibi indiscretio posset accidere: ergo non est omnino in arbitrio sacerdotis.

Respondeo dicendum: qꝫ sacerdos operatur in vsu clauium sicut instrumentum ꝛ minister: nullum autẽ instru Rñsio. vbi s. .q. 4

mētū hꝫ efficacē actū nisi ſm ꝙ mouetur a ꝑncipali agente: ⁊ iō dicit Dyo. in fine eccl. hier. ꝙ ſacerdotibus vtēduꝫ eſt ꝟtutibus hier. quo diuitas eos mouerit: in cuiꝰ ſignuꝫ Mat. 16. Ante ptāt ē clauiuꝫ. Petro traditā fit mētio de reuelatiōe diuinitatis ei fcā. ⁊ Jo. 20. ꝓmittitur ptāti ⁊ remiſſionis aplis date .ſ.ſ. donū quo filij dei aguitr. Unde ſi ꝑter illū moᵐ diuū vti ſua poteſtate ꝓſūpſerit: nō ɔ̄ſeqtur effectū: vt dio. dicit. Et ꝑter hoc a diuino ordine auerteretr: ⁊ ſic culpaꝫ incurreret: ⁊ qꝛ pene ſatiſfactorie infligēde: vt medicie ſūt: ſicut medicine in arte determinate nō omnibus ɔ̄petūt: ſꝫ variāde ſunt ſm arbitriū medici nō ꝓpriā volūtatem ſequentis: ſed ſciam medicie: ita pene ſatiſfactorie in canone determinate nō ɔ̄petūt oībus: ſꝫ variande ſunt ſm arbitriū ſacerdotꝭ diuino iſtictu regulati: ſicut ergo medicꝰ aliquādo prudēter nō dat medicinā efficaceꝫ: q̄ ad morbi curationē ſufficiat: ne ꝓpter debilitateꝫ nāe maiꝰ piculū oriatr. ita ſacerdos dīno iſtinctu motus nō ſꝑ totā penā q̄ vni pctō debetr iniungit: ne ifirmꝰ aliqs ex magnitudine pene deſpet: ⁊ a pnia totalitr recedat.

Ad pᵐ **Ad primū** ergo dicendū: ꝙ arbitriū iſtud dꝫ

Ad 2ᵐ eſſe diuino inſtinctu regulatum. ¶ Ad ſecundū dicenduꝫ: ꝙ etiaꝫ de hoc laudatur villicus ꝙ prudēter fecit: ⁊ ideo in remiſſione pene

Ad 3ᵐ debite diſcᵒ adhibenda eſt. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ chriſtus habuit poteſtatem excellētie in ſacramentis: vnde ipē ex auctoritate penam totam vel partem poterat dimittere ſicut volebat: nec eſt ſimile de his qui operantur tantum vt miniſtri.

¶ De miniſtris clauium. Queſtio. xix.



Deinde cōſiderādꝰ eſt de miniſtris clauiuꝫ ⁊ vſu earuꝫ. Circa qđ q̄rūtr. 6. ꝑmo vtruꝫ ſacerdos legalis claues hūerit. 2ᵒ vtrū chriſtus claues hūerit. 3ᵒ. vtrum ſoli ſacerdotes claues hēant. 4ᵒ vtrū ſci homines nō ſacerdotes claues vl̄ vſū earū habeāt. 5ᵒ vtrū mali ſacerdotes vſum clauiū habeāt efficacem. 6ᵒ vtrū ſciſmatici ⁊ heretici: excōmunicati: ⁊ ſuſpēſi ⁊ degdati vſuꝫ clauium habeant.

¶ Utruꝫ ſacerdos legalis claues habuerit. Arti. 1.

Ad primū ſic ꝓcedit̄r videtur ꝙ ſacerdos legalis. claues hūerit. ꝑmum

¶ Clauis. n. ē ſeqla ordīs: ſꝫ hūit ordinē ex quo ſacerdotes dicebātur ꝧ etiā hūerūt clauē ſacerdotes legales. ¶ ꝑ. ſicut magr̄ dicit claues ſūt due. ſ. ſcia diſcernēdi: ⁊ poteſtia iudicādi: ſed ad vtrāq; ptātē ſacerdotes legales hūerūt auctoritateꝫ: ꝧ hēbāt claues. ¶ ꝑ. ſacerdos legalis hēbat aliquā ptātē ſuper reliquū ppl̄m: nō tēporalē: qꝛ ſic ptās regia non fuiſſet diſtincta a ſacerdotali: ꝧ ſpūalem: ⁊ hec eſt clauis: ergo habebat clauem. ſecūdū. 3ᵐ

Sed contra claues ordinantur ad aperiendum regnum celoruꝫ: quod aperiri non potuit ante chriſti paſſionem: ergo ſacerdos legalis clauem non habuit. ¶ ꝑ. ſacrᵃ ve. le. gratiam non conferebant: ſed aditus regni celeſtꝭ aperiri nō potuit niſi per gratiam: ergo per illa ſacramenta non poterat aperiri: et ſic etiam ſacerdos qui miniſter eorū erat claues regni celeſtꝭ ñ hēbat. i oppᵐ ꝑᵐ 2ᵐ

Rño pn. **Respondeo** dõm: q̄ qdã dixerũt q̄ in ve. le. erant claues apd sacerdotes: q2 eis erat cõmissũ iponere penas p delicto: vt dr Leui. 5. qd ad claues ptinere vr: sz fuerũt tũc icõplete: nũc ãt p xp̃m in sacerdotib9 no. le. pfecte sũt. Sz hoc vr eē ɔtra itẽtionē apli i epl'a ad Heb. Ibi eni sacerdotiũ xpi pfertur sacerdotio legali p hoc q̄ christ9 assistit põtifex futuroꝝ bonoꝝ ad tabernaculũ celeste itroducēs p ppriũ sanguinē nõ mãufctũ: i qd introducebat sacerdotiũ ve. le. p sanguinē hyrcoꝝ 7 tauroꝝ. Unde pz q̄ sacerdotij illi9 ptãs nõ se extēdebat ad celestia: sz ad figuras celestiũ: 7 iõ fm alios dõm: q̄ nõ habebãt claues: sz i eis clauium figura precessit. 4 di. 19 q. 1. ar. 1. q. 1.

Ad pm **Ad primũ** ergo dõm: q̄ clauis regni celestꝫ cõseqtur ad sacerdotiũ quo hõ in celestia itroducitur: nõ ãt talis erat ordo sacerdotij leuitici: 7 ideo claues celi nõ habuerũt: sz claues terreni tabernaculi. ¶ Ad secundũ dicẽdũ: q̄ sacerdotes ve. le. habebãt auctoritatē discernẽdi 7 iudicandi: sz nõ vt admitteretur hõ iudicat9 ab eis i celestia: sz i figuras celestiũ. ¶ Ad tertiũ dõm: q̄ hẽbãt spũalē ptãtē: q2 p sacramenta legalia nõ a culpis: sz ab irregularitatibus purgabant homies vt ad manufactũ tabernaculũ adit9 purgatis p eos pateret.

Ad 2m

Ad 3m

¶ Utꝝ xp̃s clauē habuerit. Ar. 2

AD secundum sic pceditur: videtur q̄ chistus non habuerit clauem. Clauis enim characterem ordinis consequitur: sed christus non habuit characterē: ergo non habuit clauem. ¶ P̃. christus habuit in sacramentis potestatē excellentie vt effectum sacramenti sine sacramentalibus posset conferre. sed clauis est sacramentale quoddã: ergo nõ indigebat claui: 7 sic frustra eam habuisset.

pm

2m

Sz contra est quod dicitur apoc. 3o. Hec dicit qui habet clauem Dauid 7c. 1 oppm

Rñdeo dõm: q̄ ꝟtus aliquid agendi ē i instrumento 7 i per se agēte nõ eodē modo: sed in per se agēte perfecti9: ptãs ãt clauium quã nos habem9: 7 alioꝝ sacramẽtoꝝ ꝟtus est istrumentalis: sz in xp̃o est vt p se agēte ad salutem nostrã: p auctoritatē qdē inq̃ztũ est de9: sz per meritũ inq̃ztũ est hõ. Clauis ãt de rõne sua exprimit potestatē aperiẽdi 7 claudendi: siue aliqs aperiat quasi pn̄c agens siue quasi minister: 7 iõ i xp̃o opz ponere clauē: sed altero mõ q̄ȝ sit in eius ministris 7 ideo dicitur q̄ hẽt clauem excellentie. Rño pn. vbi sup q. 2.

Ad primũ ergo dõm: q̄ character de sua ratione dicit aliqd ab aliquo deriuatum: iõ ptãs clauium q̄ est i nobis a xp̃o deriuata seqtur characterē quo christo cõformamur: sed i xp̃o nõ cõsequit characterē sed principalem formam. ¶ Ad fm dõm: q̄ clauis illa quã christ9 habuit non erat sacramẽtalis: sed sacramentalis clauis principium. Ad pm Ad fm

¶ Utrum soli sacerdotes habeãt claues. Arti. 3.

AD tertiũ sic pcedit: videtur q̄ nõ solũ sacerdotes claues habeant. Dicit eni Isi. q̄ hostiarij iter bonos 7 malos habẽt iuditiũ: q̄ dignos recipiunt: indignos reijciũt: sed hec est diffinitio clauium: vt ex dictis pz. ergo nõ solum sacerdotes: sed etiã hostiarij clauē habẽt. ¶ P̃. claues sacerdotibus dantur dum p vnctionem potestatem diuinitus accipiunt: sed reges etiaꝫ potestatem in populuꝫ fidelem diuinitus habent 7 vnctione sanctificantur: ergo non soli sacerdotes pmum. 2m

habēt claues. ¶ P̄. sacerdotiū est 3m ordo vni singlari psone cõueniēs: sed clauē aliquādo videt hēre tota vna cōgregatio: q2 q̄dam capl'a excōmunicationē īferre possunt: quod ad ptātē clauiū ptinet: g̃ nō 4m soli sacerdotes clauē habēt. ¶ P̄. mulier nō ē sacerdotal' ordinis susceptiua: q2 ei docere non cōpetit ƀm apl'm.j. Cor.14°. Sed aliq̃ mulieres videnẗ hēre claues: sicut abatisse q̄ hn̄t spūalem ptātē i subditas: g̃ ñ soli sacerdotes hn̄t clauē

iopp m p m 2 m **Sed ꝯtra** est qđ Amb. dicit hoc ius.s. ligādi ⁊ soluēdi solus sacerdotib⁹ ē cōcessum. ¶ P̄. p ptātē clauiū efficitur aliquis medi⁹ īter pp'm ⁊ deuz: s3 hoc tātū sacerdotib⁹ cōpetit: q cōstituūtur i his q̄ sūt ad deū: vt offerāt dona ⁊ sacrificia p pctis: vt dr̃ Hebr.5. ergo soli sacerdotes claues habent.

Rn̄sio. Ꝑnci. vbi supra.q.3 **Rn̄deo** dōm. q̄ clauis est duplex. Una q̄ se extendit ad ip3 celū īmediate r̄mouēdo īpedimēta ītroit⁹ i celū p remissionem pcti: ⁊ hec vocaẗ clauis ordinis: ⁊ hāc soli sacerdotes hn̄t: q2 ipi soli ordiāẗ pplo i his q̄ directe sūt ad deū. Alia clauis ē q̄ nō directe se extēdit ad ipm celū: s3 mediāte militāte eccl'ia: p quā aliqs ad celū vadit: dū p ea3 aliqs excludiẗ vel admittiẗ ad cōsortiū eccl'ie militātis p excōmunicationē ⁊ absolutionē: ⁊ hec vocaẗ clauis iurisdit3 in foro cārū: ⁊ iō nō sacerdotes etia3 hāc hēre pn̄t: sicut archidiacōi ⁊ electi: ⁊ alij q excōmunicare pn̄t: s3 non pprie diciẗ clauis celi: s3 q̄dam dispō ad ipsam.

Ad pm **Ad p̄mū** ergo dō3: q̄ hostiarij habēt clauē custodiēdi ea que in tēplo materiali continenẗ: ⁊ habent iudiciu3 a tali templo excludēdi ⁊ admittēdi: non quidem sua auctoritate iudicantes cui sint digni vel indigni: sed iuditium sacerdotum exequētes: vt sic quodāmō executores potestat3 sacerdot3 videāẗ. ¶ Ad 2m dō3: q̄ reges nō hn̄t aliq̄ ptātē in spūalib⁹: ⁊ ideo clauē regni celestis ñ accipiūt: s3 solū in tpalib⁹: qđ nō nisi a deo eē pōt: vt pt3 Ro. 13. Nec p vnctionē i aliquo ordine cōsecrantur: s3 excellētia ptāt3 ipsorū a xp̄o descendere signatur: et vt ipsi sub xp̄o in pplo xp̄iano regnent. ¶ Ad tertiū dōm: q̄ sicut Ad 3m dr̃ in politicis: quādoq3 iudex hēt totā ptātem sicut ē in regno: quādoq3 āt in multis officijs diuersis multi constituti: vel etiā ex equo: vt dr̃.8.ethi. ita etiā spūalis iurisdictio pōt hēri ab vno solo sicut ab ep̄o: ⁊ plib⁹ simul sicut a capl'o ⁊ sic habēt clauē iuris. nō tamē claues ordis: simul oms. ¶ Ad quartū dō3: q̄ mulier ƀm apl'm est i statu subiectiōis: ⁊ iō nō pōt hēre aliquā spūalē3 iurisdi. q2 etiā scđm phūm i.8. Ethi. corruptio ē vrbanitatis quādo ad mulierez dn̄ium puenit: vn̄ mulier ñ hēt neq3 clauē ordis neq3 clauē iurisdit3. Sed cōmittitur mulieri aliqs vsus clauiū sicut hēre correctionem in subditas mulieres propter periculū qđ imminere posset si viri mulieribus cohabitarent. Ad 4m

¶ Utrū etiā sctī homies sacerdotes claues habeant. Ar. iiij. pm

AD quartu3 sic p ce. videtur q̄ etiā sctī homies ñ sacerdotes vsus clauium habeāt absol'o eni ⁊ liga° q̄ fit p claues effi^{cā}m hēt ex merito passiōis xp̄i: s3 illi maxime passiō i xp̄i ꝯformantur: q p patiētiam ⁊ alias ṽtutes xp̄m passu3 sequuntur: ergo vr̃ q̄ ⁊ si nō habeāt etiam sacerdotalem ordinē3 q̄ possint ligare ⁊ soluere. ¶ P̄. heb.7. 2m dicitur. Sine vlla contradictione quod minus est a maiori benedicit: s3 in spiritualibus secundū Augu. hoc est maius esse quod melius

ergo meliores: q scz plus de charitate habēt possūt alios benedicere absoluēdo: ꝛ sic idem qd prius.

ī oppm **Sed cōtra** cui⁹ ē potētia: ei⁹ est actio scdꝫ phūm: sꝫ clauis q est ptās spūalis est tātū sacerdotiū: ḡ ꝛ vsus ei⁹ nō nisi sacerdotibus eius ꝯuenire pt.

Rñō pn. vbi sup ar. 2. q. 1. **Rñdeo** dicēdū: ꝙ agēs p se ꝛ agens īstrumētale in hoc differūt: qꝛ agēs instrāle nō īducit ī effectu silitudinē suā: sꝫ silitudinē pncipia ꝙ agētꝭ pricipale āt agēs īducit similitudinem suā: ꝛ iō ex hoc aliqd ꝯstituit pncipale agens qd hēt aliquā formam quā ī alteꝝ trāsfundere pōt. nō āt ex hoc cōstituit agēs instrale: sed ex hoc ꝙ ē applicatū a pncipali agente ad effectū aliquē inducēdū: cum ḡ ī actu clauiū pncipale agēs sit christus: vt de⁹ p auctoritatē: ꝛ vt hō p meritū ex ipa plenitudine dīne bonitatꝭ ī eo: ꝛ ex perfectiōe gr̄e cōseqtur ꝙ possit ī actū clauiū Sꝫ hō ali⁹ nō pōt ī actu clauiū sicut p se agēs qꝛ nec ipe alteri gratiā qua remittunt pctā dare pōt: nec sufficiēter mereri: ꝛ iō nō ē sicut agens instrale: vñ ꝛ ille q effectū clauiū cōseqtur non assimilat vtēti claub⁹: sꝫ xpō: ꝛ iō q̄tūcūqꝫ aliqs habeat de gr̄a: nō pōt ptingere ad effectū clauiū nisi applicetur ad hoc quasi minister per ordinis susceptionem.

Ad pm **Ad primū** ergo dicēdū: ꝙ sicut īter instrꝫ ꝛ effectū nō exigit similitudo ſm cōueniētiā ī forma: sꝫ ſm pportionē instri ad effectū: ita etiā nec īter īstrumētū ꝛ pncipale agēs: ꝛ talis similitudo est ī sctis hoib⁹ ad xpꝫ passū: ꝛ talis similitudo eis vsum clauiū nō cōfert. ¶ Ad ſm dicēdū: ꝙ q̄uis purus hō nō possit alteri ex cōdigno mereri gr̄a: tñ vni⁹ meritum potest cooperari ad salutē alterius: ꝛ ideo duplex est benedictio. Una que est ab ipso homine puro: sicut immediate p ppriū actum: ꝛ talis pt fieri a quolꝫ sctō: ī quo christ⁹ hitat p gratiam: ꝛ hoc reqrit maioritatē bonitatꝭ ad minus inq̄tū hmōi. Alia ē bñdictio qua hō bñdicit vt bñdictionē q est ex merito xpi instralit alicui applicans: ꝛ q̄tū ad hāc reqrit maioritas ordinis ꝛ non virtutis.

¶ Utrū mali sacerdotes vsū clauium habeant. Arti. v.

pm **Ad quintū** sic pc. videturꝙ mali sacerdotes vsū clauiū non hēant. Jo. 20. Ubi vsus clauiū aplis traditur spūs. s. pmittit: sꝫ mali non hñt spm. s. ḡ nō hñt vsuꝫ clauium. ¶ p̄. nullus sapiēs rex dispēsationē sui thesauri suo inimico cōmittit: sꝫ vsus clauiū ī dispēsatiōe cōsistit thesauri celestis regis q est ipa sapia: ḡ mali q p pctō sūt eius hostes: nō habēt vsū clauiū. ¶ p̄. 2m 3m Augu. dicit ꝙ sacramētū gr̄e dat etiā de⁹ p malos: ipam vo grām ſi nisi p seipm vel p sctōs suos: ꝛ iō remissionem pctōꝝ p seipm facit: vel p ipsius colūbe membra: sꝫ remissio pctōꝝ est vsus clauiū: ergo pctōres q nō sunt colūbe membra vsum clauiū nō habēt. ¶ p̄. intercessio mali sacerdotis nō hēt aliq̄ efficaciā ad recōciliādum: qꝛ ſcdꝫ Greg. Cū is q displicet ad interpellandū mittitur: irati anim⁹ ad deteriora puocatur: sꝫ vsus clauium fit per quādam intercessionē: vt pꝫ in forma absolutionis: ergo non habent efficacem clauiū vsū. quartū

ī oppm pimum **Sed ꝯtra** nullus pt scire de alio an sit in statu salutis: si ḡ nullus posset vti clauibus in absoluendo nisi existens in statu salutis: nullus sciret se esse absolutum: quod est valde inconueniens. ¶ p̄. iniquitas ministri non potest auferre liberalitatem domini: sed sacerdos est solum minister: ergo non potest sua malitia secūdū.

donum a deo transmissum per euz nobis auferre.

Rñº pn. vbi sup q.2. **Rñdeo** dõm: q sicut participatio forme que est inducenda in effectum nõ facit instrumentũ: ita nec subtractio talis forme tollit vsum instrumẽti: ꝛ ideo cuz homo sit tãtũ instrumẽtaliter agens in vsu clauium quãtũcũqꝫ sit gratia per peccatuz priuatus: ꝑ quã gratiã fit remissio pctõꝛuz: nullomodo ꝑuatur vsu clauium.

Ad pᵐ **Ad primũ** ergo dõm: q donum spũssancti: exigitur ad vsum clauium nõ vt sine quo fieri non possit sed quia sine eo incõgrue fit ex parte vtentis: quãuis subijciens se clauibus effectum clauium cõsequat. Ad 2ᵐ ¶ Ad secundũ dõm: q rex terren⁹ i thesauro suo defraudari ꝛ decipi põt: et ideo dispensationẽ hosti nõ cõmittit: sed rex celestis defraudari non põt: quia tãtuz ad ipsius honorem cedit: etiã q aliqui clauibus male vtuntur: quia nouit ex malis elicere bona: ꝛ ꝑ malos etiã multa bona facere: ꝛ ideo non est simile.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiũ dõm: q Augu. loquitur de remissione pctõꝛũ ẜm q sancti homĩes coopantur ad ipam: nõ ex vi clauium: sed ex merito cõgrui ꝛ ideo dicit q etiã per malos sacramẽta ministrat: ꝛ inter alia sacramẽta etiã absolutio que est vs⁹ clauium cõputari dẽt: sed per mẽbꝛa colũbe .i. per sctõs homĩes facit remissionem pctõꝛũ inquãtũ eoꝛũ itercessionib⁹ peccata remittit. Vl' põt dici q mẽbꝛa colũbe nomiat oẽs ab ecclesia non precisos: qui .n. ab eis sacramẽta recipiunt grãm cõsequuntur: nõ ãt qui recipiunt ab illis qui sunt ab ecclesia precisi: qꝛ hoc ipso peccant: excepto baptismo q in casu necessitatis lꝫ ab excõicato recipe. Ad4ᵐ ¶ Ad quartũ dõꝫ: q itercessio quã sacerdos mal⁹ ex ꝓpa ꝑsona facit nõ hꝫ efficaciam: sꝫ illa quaz facit vt minister ecclesie habet efficaciam ex merito xpi: vtroqꝫ tamẽ modo debet intercessio sacerdotis populo suo ꝓdesse

¶ Utrum heretici scismatici ꝛ excõicati vsum clauiũ hẽant. Ar. vj.

Ad sextũ sic pce. videt q scismatici heretici ꝛ excõmunicati ꝛ degdati vsũ clauiũ habeãt. Sicut .n. potestas clauiuz depẽdet ab oꝛdine: ita ꝛ ptãs cõficiẽdi: sꝫ nõ possunt amittere ptãtis vsuz cõficiẽdi: qꝛ si cõficiũt cõfectũ ẽ: quãuis peccent cõficiẽtes: ꝑ etiã nõ possũt amittere vsuz clauiũ. 2ᵐ ¶ P̃. oĩs ptãs spũalis actiua in eo q hẽt vsũ liber. arbitrii exit in actum quando vult: sꝫ ptãs clauiũ adhuc manet ꝑdictis: qꝛ cuz nõ detur nisi ĩ oꝛdine oꝫ reoꝛdinari eos qñ ad ecclesiã redeũt: ꝑ cum sit potẽtia actiua possũt ĩ actũ ei⁹ exire cum voluerint. m3 ¶ P̃. spũalis grã magis ĩpeditur ꝑ culpã quã per penã: sꝫ excõmunicatio ꝛ suspẽsio ꝛ degdatio sũt pene, qdã cuz ꝑ ꝓpt culpã nõ amittat aliqs vsuz clauium: videt q nec propter ista.

ĩ oppᵐ pmum. **Sꝫ cõtra** Augu. dicit q ecclesie charitas peccata dimittit: charitas ãt est q̃ facit ecclesie vnionem: cum ergo ꝑdicti sint ab ecclesie vniõe diuisi: videtur q vsum clauium nõ habent in remittẽdis pctĩs. 2ᵐ ¶ P̃. nullus absoluitur a peccato ẜcdm hoc q peccat: sꝫ aliqs a ꝑdictis absolutionẽ petẽs peccat contra preceptuz ecclesie faciẽs: ꝑ ꝑ eos a pcõ absolui nõ põt: ꝛ sic idem quod prius.

Rñº pnei. vbi sup q.5. **Rñdeo** dõm: q ĩ oĩb⁹ manet clauᵐ ptãs quãtũ ad essentiam sed vsus impeditur ex defectu materie. Cum .n. vsus clauiũ in vtentẽ prelationẽ reqrat respectu ei⁹ ĩ quẽ vtit: vt dictũ est ꝓpa materia ĩ quã exercet vsus clauiũ est hõ subditus: ꝛ quia per oꝛdinationem ecclẽie subdit vn⁹ aliJ: ẽt iõ ꝑ ecclesie prelatos potest subtra-

vt alicui ille qui erat ei subiectus. Vñ cũ ecclesia hereticos ꝛ scismaticos ꝛ alios huiusmodi ꝑuet subtrahendo subditos vel simpliciter vel q̃tum ad aliqd: q̃tũ ad hoc ꝙ ꝑuati sũt nõ pñt vsũ clauiũ hẽre.

ad p^m **Ad primũ** ergo dõm: ꝙ mã sacramẽti euchariſtie in quã suã ptãtẽ exercet sacerdos nõ est hõ: ſ; panis triticeꝰ ꝛ in baptiſmo hõ simplicit. Vñ sicut si subtraheret hẽtiᵒ panis triticeus ꝯficere nõ posset: ita si subtrahatur ꝑlato ꝑlatio nec absolue re poterit: pt tñ baptizare ꝛ ꝯficere: q̃uis ad sui dãnationẽ.

Ad 2^m ❡ Ad scdm dõm: ꝙ ꝓpositio hʒ veritateʒ: qñ nõ deest mã sicut est in ꝓposito

Ad 3^m ❡ Ad tertiũ dõʒ: ꝙ ex ipsa culpa nõ subtrahitur mã sicut ꝑ aliquaʒ penã: vñ nõ ĩpedit per ꝯrietatẽ ad effectum inducẽdũ. s. rõne ꝑdicta.

❡ De his in quos vsus clauium exerceri potest. Qõ. xx.

Deinde ꝯsiderandum est de his ĩ quos vsᵘ clauiũ exerceri põt. Circa qd tria q̃runt. pmo vtrũ sacerdos possit ĩ quẽlibet hoĩem vti claue quã hẽt. 2ᵒ vtrũ sacerdos possit semꝑ subditum absoluere. 3ᵒ vtꝝ aliqs possit vti clauibus in suum superiorẽ.

❡ Vtrũ sacerdos possit vti claue quã habet in quolibet hoĩe. Arti. 1

p^m **Ad pmũ** sic pceditur: vr ꝙ sacerdos possit vti claue quam hʒ in quelibʒ hoĩeʒ. Potestas. n. clauiũ in sacerdotes descẽdit ex illa dĩna auctoritate quã dixit. Accipite spiritũ. s. quoꝝ remiseritis pctã remittunt eis: ſ; illd ĩdeterminate dcm̃ est: ergo pt ea vti in quoslʒ.

scdm ❡ P claui s corpalis q̃ aperit vnã serã: aperit oẽs alias eiusdẽ modi: ſ; oẽ pctm̃ cuiuscunq; hoĩs est eiusdem rõnis obstaculũ respectu introitꝰ celi: ergo si pt vnũ hoĩeʒ sacerdos per clauẽ quam hʒ absoluere poterit ꝛ quoscq; alios.

❡ P. sacerdotiũ no. te. est perfectius q̃ veteris: sed sacerdos ve. te. poterat vti sua ptãte quã habebat discernẽdi inter leprã ꝛ nõ leprã indifferẽter in oẽs: ergo multo fortius sacerdos euãgelicus põt vti ptãte sua in oẽs. 3^m

Sed cõtra est qd dr. 16. q. 1. nulli sacerdotuʒ liceat parrochianum alterius absoluere aut ligare: ergo nõ q̃libet pt quẽlʒ absoluere. 1 opp^m

❡ P. iudiciuʒ spirituale dʒ eẽ ordinatiꝰ q̃ tpale: ſ; in iudicio tpali ñ pt q̃libʒ iudex quẽlibʒ iudicare: ḡ cũ vsᵘ clauiuʒ sit iudi^m quoddam non potest sacerdos sua claui vti in quemlibet.

Rñdeo dõm: ꝙ ea q̃ circa singularia operari oʒ nõ eod mõ oĩbꝰ ꝯpetũt. vñ sicut ꝑ gñalia medicĩe ꝑcepta oʒ adhiberi medicos: qbꝰ pcepta vñia medicĩe singulis ĩfirmis ꝯm ꝙ dñt aptẽr: ita ĩ quolʒ ꝓncipatu preter illũ q vlr ꝑcepta legis tradit oʒ esse aliquos qui ea singul; bʒ ꝙ dẽnt adaptẽt ꝛ ꝑꝑ hoc in celesti hier. sub ptãtibus q indistĩcte presunt: ꝑponũt principatus. qui singulis ꝓuincijs distribuuntur: ꝛ sub his angeli: q singulis hominibus in custodiam deputantur: vt patet ex his que dicta sunt in secũdo li. Vñ ꝛ ita debet esse in prelatione ecclesie militantis: vt apud aliquem esset prelatio indistincte in omnes: ꝛ sub hoc essent alij q super diuersos diuersam potestatem ꝛ indistinctaʒ acciperẽt: ꝛ quia vsus clauium requirit aliquam prelationis ptãtẽ per quam ille in quem vsus clauiũ communicatur: efficit materia ꝓpria illius actus: ideo ille qui habet indistĩctã ptãtẽ sup oẽs pt vti clauibus in omnes: illi autem ꝙ Rñsio princi. vbi supra. ar. .3. q. 1.

sub eo distinctas ptãtes acceperit nõ in quslibet vti pñt clauib⁹: sz in eos tm̃ q eis in sortẽ venerũt: nisi in necessitatꝫ articulo vbi nemini sacramẽta sunt deneganda.

Ad pᵐ Ad pmũ ḡ dõm: ꝙ ad absolutionẽ a pctõ req̄ritur duplex potestas. s. ptãs ordinis: ⁊ ptãs iurisdictionis. Prima quidẽ potestas equaliter est in oibus sacerdotibus: non aũt scda et ideo vbi dñs Jo. 20. dedit omĩbus apl̃is cõiter ptãtẽ remittẽdi peccata: intelligit̃ de ptãte q̄ consequitur ordinẽ: vñ ⁊ sacerdotib⁹ quando ordinantur illa v̾ba dñr: sed petro singul̾r dedit ptãtem dimittendi peccata. Mat. 16. vt itelligat̃ ꝙ ipse pre alijs habet ptãtẽ iurisdi. ptãs autem ordinis q̈tuz est de se: se extendit ad omnes absoluẽdos: ⁊ ideo ideterminate dominus dixit. Quorũ remiseritis peccata: intelligens tamẽ ꝙ vsus illius ptãtis eẽ deberet presupposita potestate petro collata ƀz ipsius ordinationẽ. ❡ Ad 2ᵐ dõz: ꝙ

Ad 2ᵐ clauis materialis nõ põt aperire nisi serã ꝓpriam: nec aliqua v̾tus actiua potest agere nisi i ꝓpriam mãm: mã ãt ꝓpa ptãtis ordis efficitur aliquis per iurisdictionẽz: ⁊ ideo non potest aliquis vti in cuz

Ad 3ᵐ in quẽ iurisditio nõ datur. ❡ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ ppl̃s israel vnus populus erat ⁊ vnuz tantummodo templuz habebat: vñ nõ oportebat sacerdotium iurisdictione distigui sicut nunc in ecclesia in qua ꝯgregant̃ diuersi populi ⁊ nationes.

❡ Utrum sacerdos possit semper suum subditum absoluere. Ar. 2.

pᵐ. 

Ad secundum sic proceditur. videtur ꝙ sacerdos non possit semꝑ suum subditũ absoluere. Sicut enim Aug. i lr̃a dicit. Nullus officio sacerdotis vti debet nisi immunis ab illis sit q̄ in alijs iudicat: sz nõnũq̈ ꝯtigit ꝙ sacerdos est particeps criminis qδ subditus suus commisit: sicut cuz mulierẽ subditam cognouit: ergo videtur ꝙ non sꝑ possit in suos subditos potestate clauium vti. ❡ P. 2ᵐ. ꝑ potestatem clauium homo ab oĩbus defectibus curatur: sz quãdo q̈ alicui peccato annexus est irregularitatis defectus vel excõicationis sñia: a qua simplex sacerdos liberare nõ põt: ergo vr̃ ꝙ nõ possit vti clauium ptãte in illos qui i talibus irretiti sunt. ❡ P. sacerdotũ nostri iudicium ⁊ potestas per 3ᵐ. iudicium veteris sacerdotij figuratur: sed minoribus iudicib⁹ ƀm legem nõ oĩa ꝯpetebãt discutere: sed ad supiores recurrebãt: vt dr̃ Exo. 25. Si quid natum fuerit qδ nis iter vos ⁊c̃. ḡ videtur ꝙ nec sacerdos de grauibus peccatis possit subditum suum absoluere: sz debeat ad superiorem remittere.

Sz otra cuicũq̈ ꝯmittit̃ pn̄cipale ꝯmittitur et acessorium: sed sacerdotib⁹ cõmittit̃ ꝙ subditis suis eucharistiã dispensent: ad quam ordinatur absolutio a peccatis q̄buscũq̈: ḡ sacerdos ab omnibus pecatis pt absoluere q̈tum de clauium potestate. ❡ P. gr̃a oẽ pctm̃ tollit q̈tuncun q̈ sit parua: sz sacerdos sacramenta dispẽsat i q̄bus gratia datur: ḡ q̈tũ est de potestate clauiũ de oĩbus peccatꝫ absoluere põt. i oppᵐ primuz 2ᵐ.

Rñdeo dõz: ꝙ ptãs ordis q̈tum est de se extẽdit se ad omnia peccata remittẽda: sz q2 ad vsum hmõi ptãtis req̄ritur iurisdictio que a maioribus in inferiores descẽdit: ideo potest supiori aliqua sibi reseruare in quibus iudicium inferiori non cõmittit: ali⁹ de quolibet potest simplex sacerdos absoluer̃ hñs iurisdictionẽ Sunt autem quiq̈z casus in quib⁹ oportet ꝙ simplex sacerdos penitentem ad superiorem remittat. Rñ°. princi. vbi. S. q. 2.

Primus est qñ est solemnis pnia imponenda: qr eius minister propus e episcopus. Secūdus est de excōmunicatis: quādo inferior sacerdos non potest absoluere. Terti9 quando inuenit irregularitatem cōtractam: pro cuius dispensatione debet ad superiorem remittere Quartus de incendiarijs. Quintus quando est consuetudo in aliquo episcopatu q enormia crimina ad terrores reseruantur episcopo quia cōsuetudo dat vel aufert in talibus potestatem.

Ad pm Ad primū ergo dicendū: q i tali casu nec sacerdos debet audire ɔfessionē mulieris: cū qua peccauit de illo peccato: sed debet ad alium mittere: nec illa debet confiteri: sed debet petere licentiam ad aliū cūdi vel ad supiorē rcurrer: si ille licētiaz denegaret: tum propter periculum: tum quia est minor verecundia: si tamen absolueret absoluta esset. Q; enim Augu. dicit q non debz esse in eodem crimine: intelligendum est secundum ɔgruitatez: nō secundum necessitatem sacramēti.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicenduz: q pnia ab oībus defectibus culpe liberat: non autem ab omnibus defectibus pene qr adhuc post peractā pniaz d homicidio aliquis remāet irregularis: vnde sacerdos potest de crimie absoluere: z pro pena amouēda debet ad superiorem remittere nisi in excommunicatione: qr absolutio ipsa debet precedere absolutionem a peccato: quia q̄diu aliquis est excommunicatus: non potest recipere aliquod ecclesie sacramentum.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q ratio illa procedit q̄tum ad hec in quibus sibi superiores potestates iurisdictionem reseruāt.

¶ Utrum aliquis vti possit clauibus in suum superiorem.

Articulus tertius.



Ad tertiuz sic proceditur: videtur q aliquis non possit vti clauibus in suum superiorem. Actus enim sacramentalis quilibet requirit propriam materiam: sed propria materia vsus clauiuz est psona subiecta: vt dcm̄ est. g in eo qui non est subditus nō potest clauib9 sacerdos vti. pm

¶ P. ecclesia militās imitatur triūphātem: sed in celesti ecclesia inferior angelus nunq̄ purgat: aut illuminat: aut perficit superiorem. ergo nec aliquis inferior sacerdos pōt vti actione hierarchica que est p absolutionem in superiores. 2m.

¶ P. iudicium conscientie debet esse ordinatius q̄ iudiciuz exterioris fori: sed in exteriori foro inferior nō potest excommunicare aut absoluere superiorem: ergo videtur q nec in foro penitentiali. 3m

Sz cōtra superior prelatus etiam circundat9 est infirmitate z contingit ipsum peccare: sed remedium contra peccatum est potestas clauium: ergo cum ipse non possit in seipsum claue vti: quia non potest esse simł iudex z reus: videtur q possit inferior in ipsum clauis potestate vti. I opp pm

¶ P. absolutio que fit per virtutē clauium ordinatur ad perceptionez eucharistie: sed inferior potest superiori eucharistiam dispensare si peccat. ergo z clauium potestate in ipsum: si se ei subiecerit. 2m.

Rn̄deo dcm̄: q potestas clauium q̄tum est de se extendit se ad omnes: vt dictum ē: sed q in aliquem sacerdos non possit potestate clauium vti contigit ex hoc q eius potestas est ad aliquos specialiter limitata: vnde q limitauerit potest extēdere in quē voluerit et propter hoc etiam potestatem sibi dare potest in seipm: q̄uis ipse in seipsum vti clauium Rn̄o pncip. vbi. s. q .3.

potestate nõ possit: quia potestas clauium requirit pro materia aliquod subiectum: et ita alium: sibiipsi enim aliquis subiectus esse non potest.

Ad pm Ad primũ ergo dicendum: q̄ q̄uis episcopus quem simplex sacerdos absoluit: sit superior eo simpliciter: est tamen inferior eo inq̄tum ei se vt peccatorem subijcit. ¶ Ad 2m dicendum: q̄ in angelis non potest accidere aliquis defectus rõne cuius inferioribus q̄ib9 superiores subdantur: sicut accidit in hominibus: et ideo non est simile. ¶ Ad 3m dicendum: q̄ iudicium exteri9 est secundum homines sed iudicium confessionis est quo ad deum apud quem aliquis redditur minor ex hoc q̄ peccat: non autẽ apd hominum prelationes: et ideo in exteriori iudicio sicut nullus in se ipsum sententiaz dare potest excõmunicatiõis: ita nec alteri cõmittere nec se excõicare sed in foro cõscientie potest alteri committere suam absolutionez qua vti nõ possit. Uel dicendum q̄ absolutio in foro confessionis est principaliter potestatis clauium: et ex cõsequẽti respicit iurisdictionem: sed excommunicatio respicit totaliter iurisdictionem: q̄tum autem ad potestatem ordinis omnes sunt eq̄les non autez quãtũ ad iurisdictionẽ et ideo non est simile.

Ad 2m

Ad 3m

¶ De excommunicatione.

Questio. xxi



Consequẽter videndũ est de excommunicatione. de qua primo cõsiderandũ est de diffinitione excommunicationis: et cõgruitate: et cã. Secundo de eo qui potest excommunicare et excommunicari. 3o de participatione cum excõicatis. 4o de absolutione ab excõicatione. Circa p̄mũ q̄runtur quatuor.

Primo vtrũ cõuenienter excõmunicatio diffiniatur. 2o vtrũ eccl̃ia debeat aliquẽ excõicare. 3o vtrum aliquis pro aliquo temporali dãno sit excommunicandus. 4o vtrũ excommunicatio iniuste lata aliquem effectum habeat.

¶ Utrum icompetens sit hec diffinitio excõicationis. Ar. I.

AD primuz sic pm. pedit. vr̃ q̄ incõpetẽs sit hec diffinitio excõicationis a quibusdam posita. Excõicatio est sepatio a cõmunione ecclesie quo ad fructum et suffragia generalia. Suffragia enim eccl̃ie valẽt eis p q̄b9 fiunt: sed ecclesia orat p eis q̄ extra ecclesiam sunt: et sic eis suffragia ecclesie valent. ¶ P̃. nullus amittit suffragia eccl̃ie nisi p culpã: sz excõicatio non est culpa: sed pena: g̃ p excõmunicationẽ ñ separatur aliq̄s a suffragijs ecclesie communibus. ¶ P̃. fructus ecclesie nõ vr̃ esse aliud q̄ suffragia: non. n. põt intelligi de fructu bonoꝝ tpaliuz: q2 hec excõicatis nõ auferunt: g̃ incõuenienter vtrunq3 ponitur. ¶ P̃. excommunicatio minor quedam excommunicatio est: sed per eam homo non perdit suffragia ecclesie: g̃ diffõ non est inconueniens.

2m

3m. B

4m

Rñdeo dicendum q̄ ille qui p baptismũ in ecclesia ponitur ad duo ascribitur. s. ad cetum fidelium: et ad participationem sacramentorum: et hoc secundum presupponit primum: q2 in sacramentis participandis etiam fideles communicant: et ideo aliq̄s potest extra ecclesiam fieri per excõmunicationem dupliciter. Uno mõ ita q̄ separet̃ tm̃ a participatione sacramentorum: et hec erit

Rñõ p̃ncip. 4. d. 18 . q. 2. ar. . I. q. I.

excōicatio mior. Aliomō q̄ exclu dit ab vtroq̄: ⁊ sic erit excōicatio maior: que hic diffinit. Nō aūt pt esse tertiū. s. q̄ excludat a cōione fideliū: ⁊ nō a participatione sacrorum rōe iā dicta: q̄r. s. fideles i sacramentis cōicāt: sed communicatio fideliū ē duplex. Quedā i spūalibus: sicut mutue oṙones ⁊ conuentus ad sacra ꝑcipienda. Quedā in corporalib⁹ actibus qui quidem legitimi actus et licita cōio his versibus ꝯtinet. Si ꝓ delicti anathema qs efficiat. Os: orare: vale. cōio: mensa negat. Os. s. ne osculū det. Orare: ne cū excōicatis oremus. Vale: ne salutent. Cōio: ne. s. in sacris cū ipsis aliqs cōicet Mensa negat: ne aliqs cū eis cōedat. Premissa ḡ diffinitō iportat separationē a sacris in hoc q̄ dicit. q̄ᵐ ad fructū: ⁊ a cōione fideliū: q̄tum ad spūalia in hoc q̄ dicit et suffragia eccᵉ cōmunia. Alia autē diffinitio inuenit q̄ datur ſm separationē ab vtrisq̄ actib⁹ q̄ talis est. Excōmunicatio est a qualꝫ licita cōione fideliū separatio.

ad pᵐ. Ad primum ergo dicēdū: q̄ ꝓ infidelibus orat: sed ipsi oṙonis fructum non ꝑcipiūt nisi ad fidē cōuertātur: similit ⁊ ꝓ excōicatis orari pt q̄uis non inter oṙones q̄ ꝓ membris eccᵉ fiunt: ⁊ tamē fructū non percipiunt q̄diu in excōicatione manent: sed orat vt det eis spirit⁹ pnīe vt ab excōmunicatiōe soluātur.

ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ suffragia alicuius valent alicui ſm q̄ ei cōtinuat. Potest tamen actio vnius alteri continuari dupliciter. Uno modo ex vi charitatis: que omnes fideles cōnectit. vt sint vnū in do: sic dr i ps. ꝑticeps ego sū ⁊c. ⁊ hāc cōtinuationē excōicatio non itercipit: q̄r iuste quis excōicari nō pt nisi ꝓ cl̄pa mortali: ꝑ quā qs a charitate iā diuisus est etiā si nō excōmūicet. Iniusta āt excōicatio charitatem alicui auferre non pōt: cū sit de maximis bonis que non pn̄t alicui inuito auferri. Aliomō per intētionem suffragia facientis q̄ i aliquem fertur ꝓ quo fiunt: ⁊ hāc cōtinuationem excōicatio intercipit: q̄r eccᵃ ꝑ excommunicationis s̄niā sepat excōicatos ab vniuersitate fideliū ꝓ q̄bus suffragia fac̄ Uñ suffragia eccᵉ ei nō ꝓsunt que ꝓ tota ecclesia fiunt: nec ex persona ecclesie oratio ꝓ eis inter membra ecclesie fieri pōt: q̄uis aliqua persona p̄uata possit ad eius ꝯuersionem aliquod suffragium per intentionem dirigere.

ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dō. q̄ fructus spūalis ecclesie non solum est ex suffragiis: sed etiā ex pceptione sacramentoꝝ ⁊ ex conuictu fidelium.

Ad 4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̄ minor excommunicatio non habꝫ perfectam rationem excommunicationis: sed aliquid ipsius participat: ⁊ ideo non oꝫ q̄ totaliter ei excommunicationis diffinitio conueniat: sed solum quo ad aliquid.

¶ Utrum eccᵃ dēat aliquem excommunicare. Ar. ij.

Ad secundum primus sic ꝓceditur Uidetur q̄ eccᵃ nullū debeat excommunicare. Quia excommunicatio maledictio quedam est: sꝫ Ro. 12. ꝓhibemur maledicere: ḡ ecclesia excōmunicare non debet.

2ᵐ. ¶ P̄. ecclesia militans debet imitari triumphantem sed vt in ep̄la Jude legit. Michael cum altercaretur cū diabolo de Moysi corpe: non est ausus iudiciū inferre blasphemie: sed ait: imperet tibi dn̄s: ergo nec eccᵃ militās debet alicui iudiciū maledictionis et excōmunicatōis inferre.

3ᵐ. ¶ Preterea nullus est in manu hostis tradendus nisi omnino desperatus: sꝫ per excommunicationem traditur aliqs

i manu sathane: vt p3.1. Cor.5. cū ergo de nemine sit desperandū in vita ista: ecclesia nullum debet excommunicare.

1 oppm pm Sed contra est qđ apl's.1.Co.5. mādat quēdā excōicari. ¶ p̄. Mat.18. dr de illo q ecclesiam audire cōtemnit: sit tibi sicut ethnicus et publican⁹: s3 ethnici sunt extra ecclesiā: g illi q ecclīā audire ɔtemnūt per excōicationē extra ecclesiam sunt ponendi.

2m.

Rn̄o pncip. vbi.s. q.2. Rn̄deo dd3: q iudim ecclesie conforme d3 eē iudicio dei: deus em̄ pctōres mutiplr pūit: vt ad bonū eos trahat. Uno modo flagellis castigando. Alio° hominem sibi relinquendo: vt auxilijs subtractis qbus a malo p̄pediebar suā infirmitatē agnoscat: et humilis ad deum redeat: a quo superbus discesserat: et q̄mad vtrū q3 ecclesia in excommunicationis sententia imitar dinū iudiciū. In q̄tū.n.eū a cōione fidelium separat vt erubescat imitatur dinū iudicium: quo per flagella castigat: inq̄tū aūt a suffragijs et alijs spiritualibus separat: imitar dinum iudicium q hominem sibi relinqt: vt p humilitatem seipsum cognoscens: ad deum redeat.

Ad pm Ad primū g dōm: q male° p̄t eē duplr. vno mō ita q in malo qđ irrogat vl'dicit per intentionem sistat: et sic maledictio oibus modis est prohibita. Alio° ita q malum qđ quidem maledicēdo imprecar ad bonū illius ordinet qui maledicir: et sic maledictio quandoq3 ē licita et salutifera: sicut etiam medicus quando q3 nocumentū infert infirmo vt sectionem: per quā ab infirmitate liberetur.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q diabolus incorrigibilis est: et ideo nō ē susceptibilis alicuius boni per excōmunicationis penā.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendu3: q ex hoc ipso q aliquis suffragijs ecclesie p̄uatur triplex incommodum incurrit per tria: que quis ex suffragijs ecclesie cōsequitur. Ualent enim ad augmentum gratie eis qui habēt: vel ad merēdum eis qui non habent et q̄tū ad hoc magister sentētiarum dicit: q gratia dei per excōicationem subtrahitur. Ualent etiam ad custodiam virtutis: et q̄tum ad hoc dicit q protectio subtrahitur. nō q ois no a dei prouidētia excludantur: sed ab illa protectiōe qua filios ecclesie specialiori mō custodit: valent et ad defendendu3 ab hoste: et q̄tum ad hoc dicit q diabolo maior potestas seuiendi in ipsū dar et spiritualiter et corporaliter. Unde in primitiua ecclesia qn̄ oportebat per signa homines ad fidem inuitare: sicut. s. s. donū visibili signo manifestabatur: et excommunicatio corporali vexatione a dyabolo innotescebat: nec est inconueniēs si ille que non est desperatus hosti datur: quia non datur quasi damnādus: sed quasi corrigendus cu3 in potestate ecclesie sit ex eius manu ipsum cum voluerit eripere.

¶ Utrum aliquis pro temporali damno debeat excōmunicari.

Articu. iij.



Ad tertium sic pceditur. vr q nullus p temporali dāno debeat excommunicari. pm

Q2 pena non d3 excedere culpa3: sed pena excōmunicationis est priuatio alicuius bōi spiritualis: qđ omnibus bonis tp̄alibus p̄emlet: g pro temporalib⁹ nullus ē excōicād⁹. ¶ p̄. nulli malum pro malo reddere debem⁹ f'm apl'i preceptū sed hoc esset malum pro malo reddere si pro tali damno quis excōicatur: g nullo mō hoc d3 fieri. 2m.

Sed contra est q petrus ananiam et saphiram pro defraude p̄cij agri filia mortis damnauit: ergo et eccl'ie l3 pro temporalibus dānis excōicare. 1 oppm

Rñdeo dicendum: quod per excõicationem iudex ecclesiasticus excõmunicatos excludit a regno quodammodo: unde cum non debeat a regno excludere nisi indignos: ut ex diffinitione clauis patuit: nec aliquis reddatur indignus nisi per peccatum mortale charitatem amiserit: que est via ducens ad regnum: ideo nullus excõicari debet nisi pro peccato mortali: et quia in damnificando aliquem corporaliter vel in rebus temporalibus aliquis mortaliter peccat: et contra charitatem facit: ideo pro damno temporali illato ecclesie aliquem excõicare potest. Sed quia excommunicatio est grauissima penarum: pene autem medicine sunt secundum philosophum in .2. ethicorum. Sapientis autem medici est a leuioribus incipere medicinis: et minus periculosis: ideo excõicatio infligi non debet etiam pro peccato mortali nisi contumax fuerit: vel non veniendo ad iudicium vel ante terminationem iudicij sine licentia recedendo: vel determinationi non parendo. Tunc enim postquam monitus fuerit: si contempserit contumax reputatur et excõicari debet a iudice iam non habente quid contra ipsum faciat amplius.

Ad primum dicendum: quod culpe quantitas non mensuratur ex nocumento quod quis facit: sed ex voluntate qua quis facit contra charitatem agens: et ideo quamuis pena excommunicationis excedat nocumentum: non tamen excedit quantitatem culpe. Ad 2m dicendum quod cum aliquis per penam aliquam corrigitur: non redditur ei malum: sed bonum: quia pene medicine sunt: ut dictum est.

Utrum excommunicatio iniuste lata habeat aliquem effectum. Articu. iiij.


AD quartum sic proceditur: videtur quod excommunicatio iniuste lata nullo effectum habeat. Quia per excõicationem protectio et gratia dei subtrahitur que non iniuste subtrahi potest: ergo excõicatio iniuste lata non habet effectum. Preterea. Hiero. dicit: quod est de supercilio phariseorum extimare esse ligatum vel solutum: qui ligatur vel resoluitur iniuste: sed eorum supercilium erat superbum et erroneum. ergo excõicatio iniusta nullum habet effectum.

Sed contra secundum Gre. Precepta pastoris siue iusta siue iniusta timenda sunt: non autem essent timenda nisi aliquid nocerent etiam iniusta: ergo etc.

Rñdeo dicendum: quod excõicatio potest dici iniusta dupliciter. Uno modo ex parte excommunicantis sicut cum ex odio vel ex ira aliquis excommunicat: et tunc excõmunicatio nihilominus habet effectum suum: quamuis ille qui excõicat peccet: quia iste iuste patitur: quamuis ille iniuste faciat. Alio modo ex parte excõicationis ipsius: vel quia causa excõicationis est indebita: vel quia infertur sententia iuris ordine pretermisso et tunc si sit talis error ex parte sententie qui sententiam nullam esse faciat: non habet effectum quia non est excõicatio. Si autem non annullet sententiam habet effectum suum: et debet excõicatus humiliter obedire: et erit ei ad meritum: vel absolutionem petere debet ab excommunicante: vel ad superiorem iudicem recurrere. Si autem contemneret: eo ipso mortaliter peccaret. Contingit autem quandoque quod est debita causa ex parte excõicantis: que non est debita ex parte excõicati: sicut cum quis pro falso crimine in iudicio probato excommunicatur: et tunc si humiliter sustinet humilitatis meritum recompensat excõicationis damnum.

Ad primum dicendum: quod quamuis homo gratiam dei iniuste amittere non possit: potest tamen amittere illa iniuste que ex parte nostra sunt que ad gratiam dei disponunt: sicut patet si subtrahatur alicui doctrine verbum quod ei debetur: et hoc modo

excommunicatio gratiam vel sub trahere dicitur: vt in pdictis pz.

¶ Ad 2m dom: q Hiero. loqr quatum ad culpam: et non quatuz ad penas: que pnt etiam iniuste infligi a rectoribus ecclesiarum.

¶ De his qui possunt excoicare.
Questio .xxij.

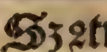


Deinde psiderādū ē de his q pnt excoicare et excoicari. Circa qd querunt sex. po vtruz qlz sacerdos possit excoicare. 2o vtrum non sacerdos excoicare possit. 3o vtrum excommunicatus vel suspensus possit excomunicare. 4o vtrū aliqs seipm vel equalem vel superiorem possit excommunicare. 5o vtrum aliqua vniuersitas excoicari possit. 6o vtruz semel excommunicatus excoicari possit vlterius.

¶ Utrū quilibet sacerdos possit excommunicare. Arti. 1.

pm. 

Ad primuz sic pceditr. vr q qlz sacerdos possit excoicare. Excoicatio. n. est act9 clauium: sz qlz sacerdos habet claues: g qlz pot excoicare.
2m. ¶ P. maius ē soluere et ligare in foro pnie q in foro iudicij: sed qlz sacerdos potest sibi sbditos i foro pniali absoluere et ligare. ergo etiaz potest sibi subditos quilibet sacerdos excommunicare.

1 oppm 

Sz cotra i quibus iminet piculū sūt maioribus reseruanda: sz pēa excoicatiōis ē valde piculosa nisi cū moderamie fiat: g n̄ dz cuilz sacerdoti pmitti.

Rño pncip. vbi. s. ar. 2. q. 1 

Rñdeo dōm: q in foro psciē causa agitur iter hominem et deum: in foro autem exteriorz iudicij causa agitur hois ad hoiem: et iō absolo vl ligatio: que vnum hominez obligat quo ad deum tm pertinet ad foz pnie: sed illaq hominē obligat in pparatiōe ad alios hoies ad forum publicuz exterioris iudicij pertiet: et qz homo p excoicatione a cōione fidelium separatur: ideo excommunicatio ad foz exterius pertinet: et iō illi soli pnt excoicar: q hnt iurisdictionē in foro iudiciali: et propter ho soli episcopi propria auctoritate et maiores prelati km cōiorem opi. pnt excommunicare. sz psbri prochiales non nisi ex pmissiōe eis facta: vel in certis casib9: sic in furto et rapia et huiusmōi: i qb9 ē eis a iure cōcessū q excoicare possint. Alij āt dixerūt q ēt sacerdotes prochiales pnt excoicare: sed pdcā opinio est rationabilior.

Ad pm

Ad primum g dōm: q excoicatō n̄ est actus clauis directe: sz magis reu exterioris iudicij: sz snia excoicationis quuis in exteriori iudicio pmulgef: qz tamē aliquo mō ptiet ad aditum regni secundū q eccla militās est via ad triumphātē: iō etiā talis iurisdictio: p quā homo excoicar pōt: clauis pōt dici: et kz hoc a quibusdam dicitur. q est clauis ordis: quā oēs sacerdotes habent: et clauis iurisdictionis in foro iudiciali: quam hnt soli iudices exterioris fori. vtramqz tamē dns Petro contulit Mat. 16. et ab ipo in alios descendit qui vtramqz hnt

Ad 2m

¶ Ad 2m dōm: q sacerdotes parrochiales habent quidem iurisdictionem in subditos suos quatuz ad forum pscientie: sed non quatum ad forum iudiciale: qz nō pnt cōueniri coram eis in causis cōtētiosis: et ideo excoicare non pnt: sz absoluere possunt in foro penitentiali: et quuis foz pniale sit digni9 tn in foro iudiciali maior solemnitas reqritur: qz in eo oportet q nō soluz deo: sed etiā hoi satisfaciat.

¶ Utrum non sacerdotes excommunicare possint. Ar. ij.

primus AD secundum sic pcedit. vr q non sacerdotes excõicar nõ possunt. Qr excõicatio est actus clauium: vt in. 4. sniar di: sed nõ sacerdotes non habent claues. ergo excõicare nõ possunt. ¶ P. pl⁹ 2m. requiritur ad excõicationes q ad absolonem in foro penitẽtie: sed n sacerdos in foro pnie absoluẽ nõ põt: g nec excõicationẽ inferre.

l oppm Sed contra est q archidiaconi: legati et electi excõicant: qui qñqz nõ sunt sacerdotes: ergo non solum sacerdotes excommunicare pñt

Rñº pn cipalis vbi. s. q. ij. Respõdeo dõm q sacra in q bus gratia ɔfert dispensare ad solos sacerdotes ptinet: ꝛ iõ ipsi soli pñt absoluere ꝛ ligare in foro pniali. Sed excommunicatio non directe respicit gtiã: sed ex ɔñti inqm hõ suffragijs eccl'ie puaf: que ad grãm dispo nunt: vel in gra ɔbuãt: ꝛ iõ etiã nõ sacerdotes: dũmõ iurisdictionẽ habeant in foro contentioso possunt excommunicare.

ad pm. Ad primum g dõs: q qũuis nõ hẽant clauem ordis: hñt tamen clauez iurisdictionis. ¶ Ad 2m dõm: q ista ad 2m duo se hñt sic excedentia et excessa et ideo alicui ɔpetit vnum cui nõ competit aliud.

¶ Utrum excõmunicatus vel suspensus possit alium excõicare. Articulus. iij.

primus AD tertium sic pcedif: vr q excõicatus vel suspensus excõicare possit. Ille. n. qui est excõicat⁹ vel suspensus neqz ordinẽ: nz iurisdiem amittit: qr nz reordiaf cũ absoluif: nz cura iterꝫ ei ɔmittitur: sz excõicatõ n reqrit nisi ordinẽ vl iurisdictionẽ: g et excõicat⁹ vel suspensus excõicare posset. 2m. ¶ P. mai⁹ est ɔficef corp⁹ xpi q excõicaf: sed ɔficẽ pñt: g et excõicare possunt.

l oppm. Sz contra ligat⁹ corpalif n pt aliũ ligare: sz vinclm spũale est forti⁹ q corpale g excõicat⁹ nõ pt aliũ excõicare: cũ excõicatio sit vinculũ spũale.

Rñº pn cipalis vbi. s. q 3. Rñdeo dõm: q vsus iurisdictionis ẽ in ɔparatõ ne ad hoiez. ꝛ iõ cũ oĩs excõicat⁹ a ɔmuniõe sepef: quilz excõicat⁹ vsu iurisdictionis puaf: ꝛ qr excõicatio est iusdictionis iõ excõicatus excõicare n pt: ꝛ eadẽ rõ est de suspenso a iurisdictione. Si eñ sit suspensus ab ordine tm: tunc n põt ea que sunt ordinis: sz potest ea que sunt iurisdictionis: ꝛ ecõuerso si sit suspensus a iurisdictione ꝛ non ab ordine. Si ãt ab vtroqz tunc neutrum potest.

ad pm. Ad primum g dõm: q qũuis n amittit iurisdictionẽ amittit tamẽ iurisdictionis vsum. ¶ Ad 2m dicendũ: Ad 2m. q cõficere consequitur ptãtẽ characteris qui indelebil'est: ꝛ iõ homo ex quo characterem ordinis habet semp potest conficẽ: lz non semper ei liceat. Secus autem de excõicatione q iurisdictionem seqtur: que auferri potest ꝛ ligari.

¶ Utrꝫ aliquis possit seipsum vel equalem vel superiorẽ excõicare. Articu. iiij.

pm. AD quartum sic pcedif. videf q aliquis possit seipsum vl equalem: vel superiorẽ excõicare. Qr angel⁹ dei maior erat paulo Mat. xj. Qui minor est in regno celorum maior est eo: q nemo iter natos mulieꝝ maior: sed paul⁹ excõicauit angelũ de celo: vt pz Gala. j. g hõ pt supiorẽ excõicare.

2m. ¶ P. sacerdos aliqñ excõicat l ge

nerali ꝓ furto vel aliq̄ hᵒi: sed pōt ꝯtingere ꝙ ipsemet fecit: vel superior aut equalis: ergo aliquis potest se vel equalem vel superiorem excōicare. ¶ Pre. 3m. aliquis pōt superiorem absoluere in foro penitentiali vel equalem: sicut cū epi suis subditis ꝯfitentur: et cū vnus sacerdos alteri venialia ꝯfitetur: ergo videtur ꝙ etiam excōicare aliquis superiorem vel equalem possit.

I oppm **Sed cōtra** excōicatio est actus iurisdictionis: sed aliquis nō hz in se iurisdictionem: quia in eadem causa nō pōt quis esse iudex et reus: nec iterum in superiorem aut equalem ergo nō pōt aliquis superiorem vel equalem excōicare.

Rñº pn cipalis vbi. s. q̄ ti. q. 1. **Rñº** dicendum: ꝙ cū per iurisdictionem aliquis ꝯstituatur in gradu superioritatis respectu eius in quem hz iurisdictionem quia iudex est eius: ideo nullus hz in seipsum vel in superiorem vel equalem iurisdictionem: et per consequens nullus pōt seipsum excōicare vel superiorem aut equalem.

Ad pm **Ad** primū ergo dicendum: ꝙ apostolus loquitur sub hypothesi. i. si poneretur angelus peccare: sic enim non esset apostolo superior sed inferior: nec est inconueniens: quia in ꝯditionalibus quarum antecedentia impossibilia sunt: et consequentia impossibilia sunt. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ in tali casu nullus excōicatur: quia par in parem nō hz imperium. ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ absolutio et ligatio in foro ꝯfessionis est quo ad deum tantum: apud quem aliquis alio superior redditur inferior per peccatum: sed excommunicatio est in iudicio exteriori: in quo aliquis non amittit superioritatem ex hoc ipso ꝙ peccat: vnde non est similis ratio de vtroque: et tamen etiam in foro confessionis aliquis nō pōt seipsum absoluere nec superiorem aut equalem nisi ex commissione sibi facta. De venialibus autem pōt quia venialia ex quibuslibet sacramentis gratiam ꝯferentibus remittuntur vnde remissio venialium sequitur ptātem ordinis

ad 2m,

ad 3m,

¶ An in aliquam vniuersitatem sententia excōicationis ferri possit. Art. v.

Ad quintū sic primus. proceditur. videtur ꝙ in aliquam vniuersitatem sententia excōicationis ferri possit. Contingit enim ꝙ aliqua vniuersitas sibi in malitia colligatur: sed pro malitia in qua quis ꝯtumax extitit debet excōicatio ferri ergo pōt in aliquam vniuersitatem ferri excōicatio. ¶ Preterea illud quod est grauissimum in excōicatione est separatio a sacris ecclesie: sed aliquando tota ciuitas interdicitur a diuinis: ergo et excōicari vniuersitas aliquando pōt. 2m.

Sed contra est glo. Aug. Mat. 2. q̄ dicit ꝙ princeps et multitudo nō est excōicanda. I oppm

Rñº dicendum: ꝙ excōicari nō debet aliquis nisi pro peccato mortali: peccatum autem in actu ꝯsistit: actus autem non est cōitatis: sed singularium personarum vt frequenter et ideo singuli de cōitate excōicari possunt: nō autem ipsa cōitas. Et si etiam quandoque actus sit alicuius totius multitudinis: vt quando multi nauem trahunt: quam nullus trahere posset: tamen non est probabile ꝙ aliqua cōitas tota ad malum ꝯsentiat: quin aliqui sint dissentientes: et quia nō est dei qui iudicat oēm terram vt ꝯdemnet iustum cum impio: vt dicitur Gen. xix. Ideo ecclesia que dei iudicium imitari debet: satis prouide statuit: vt communitas non excommunicetur: ne collectis zizanijs eradicetur et triticum. Rñº pn cipalis vbi. s. q. 2a.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ patet solutio ex dictis. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ suspensio non tanta pena est quanta excōicatio: quia suspensi non fraudantur ecclesie suffragijs sicut excommunicati. Unde etiam aliquis sine peccato proprio suspenditur: sicut et totum regnum ponitur sub interdicto pro peccato regis: et ideo nō est simile de excōicatione et suspensione. Ad pm Ad 2m

¶ Utrum ille qui semel est excōicatus excōicari possit. Ar. vi.

3m. AD sextum sic proceditur. Videtur quod ille qui semel est excommunicatus vlterius excommunicari non possit. primo Corin. 5. dicit enim apostolus. Quid michi est de his qui foris sunt iudicare? sed excommunicati iam sunt extra ecclesiam: ergo super eos ecclesia iudicium non habet: vt possit eos iterum excom-
2m. municare. ¶ Praeterea. excommunicatio est separatio quedam a diuinis et a collatione fidelium: sed postquam est aliquis priuatus aliquo non potest iterum illo priuari: ergo vnus excommunicatus non debet iterum excommunicari.

Contra oppm Sed contra excommunicatio quedam pena est vt medicinale remedium sed pene omnes medicine iterantur cum causa exigit: ergo excommunicatio iterari potest.

Rño principalis vbi. s. q iij. Respondeo dicendum quod ille qui excommunicatus vna excommunicatione potest iterum excommunicari vel per eiusdem excommunicationis iterationem ad maiorem sui confusionem: vt sic a peccato resiliat: vel propter alias causas: et tunc tot sunt principales excommunicationes quot cause: pro quibus quis excommunicatur.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod apostolus loquitur de paganis et alijs infidelibus: qui non habent characterem per quem annumerati sint populo dei: sed quia character baptismalis: quo quis populo dei annumeratur est indelebilis: ideo semper remanet aliquomodo de ecclesia baptizatus et sic ecclesia semper de illo iudicare potest.
ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod priuatio quamuis non recipiat maius et minus secundum se: recipit tamen secundum causam suam: et secundum hoc excommunicatio potest iterari: et magis est elongatus a suffragijs ecclesie qui pluries est excommunicatus quam qui semel tantum.

¶ De participatione cum excommunicatis. Questio. xxiiij.



DEinde considerandum est de participatione cum excommunicatis. Circa quod queruntur tria. primo vtrum liceat excommunicato participare in puris corporalibus. 2o vtrum participans excommunicato sit excommunicatus. 3o vtrum participare excommunicato in casibus non concessis semper sit peccatum mortale.

Vtrum excommunicato liceat communicare in pu. cor. ar. j

AD primum sic proceditur. Videtur quod liceat excommunicato communicare in pure corporalibus. Excommunicatio enim est actus clauium: sed potestas clauium se extendit ad spiritualia tantum: ergo per excommunicationem non prohibetur quin vnus alij in corporalibus communicare possit. ¶ Praeterea. quod est institutum per charitatem contra charitatem non militat: sed ex precepto charitatis tenemur inimicis subuenire: quod sine aliqua communicatione fieri non potest: ergo iam alicui excommunicato in corporalibus communicare licebit. primus 2m.

Contra oppm. Sed contra est quod dicitur. I. Corin. 5. cum eiusmodi nec cibum sumere.

Rño principali. vbi. s. di 4. q. j. Respondeo dicendum: quod duplex est excommunicatio. Vna est minor que separat tantum a participatione sacrorum: sed non a communione fidelium: et ideo tali excommunicato licet communicare: sed non licet ei sacra conferre. Alia enim est maior excommunicatio: et hec separat hominem a sacris ecclesie et a communione fidelium et ideo tali excommunicato communicare non licet. Sed quia ecclesia excommunicationem ad medelam et non ad interitum inducit excipiuntur ab hac generalitate quedam in quibus communicare licet. scilicet in his que pertinent ad salutem: quia in talibus homo licite potest cum excommunicato loqui: potest etiam alia verba interserere vt facilius sa

lutis verba ex familiaritate recipiantur. Excipiuntur etiam quedam persone ad quas spāliter ptinet puisio excomunicati vt vxor filius seruus rusticus et seruiens. Sed hoc intelligendū est de filijs nō emācipatis: alias tenentur vitare patrem. De alijs autem intelligitur q licet excommunicato cōmunicare si ante excōicationem se ei subdiderūt: nō autem si post. Quidam aūt intelligunt ecōuerso: scilicet q superiores pūt licite communicare inferioribus. Alij pro cōtrarium dīt. Sed ad minus in his cōmunicare eis debent in quibus sūt eis obligati: quia sicut inferiores obligantur ad obsequm supiorum: ita superiores ad puidentiam inferiorum. Sunt etiam quidā casus excepti: sicut qñ ignorat excōicatio: et quādo aliqui sunt peregrini et viatores in terra excōicatorum: q licite pūt ab eis emere: vel etiam accipe elemosinam. Et similiter si aliquis videat excommunicatum in necessitate: quia tunc ex precepto charitatis tenetur ei puidere: et ista hoc versu continentur. Utile: lex: humile: res ignorata: necesse: vt vtilitas referatur ad verba salutis: lex ad matrimonium: humile ad subiectionem: cetera patent.

ad pm. Ad primum ergo dicendum: q corporalia ad spiritualia ordinantur: et ideo ptās que se extendit ad spūalia ad corporalia se extendere potest: sicut ars que est de fine iperat de his q̄ sunt ad finē.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q in illo casu in quo aliquis ex precepto charitatis cōmunicare tenetur non phibetur: vt ex dictis patet.

¶ Utrum participans excommunicato sit excōicatus. Ar. ij.

primus Ad secundum sic proceditur. videtur q participās excōicato nō sit excōicatus. Plus enim separatus est ab ecclesia gentilis q̄ excōicatus: sed ille q participat gentili aut iudeo nō est excommunicatus: ergo nec ille qui participat excōicato xpiano. ¶ Preterea si ille q participat excōicato est excōicatus eadem rōne q participat participanti erit excōmunicatus: et sic in infinitum pcederet quod videtur absurdum: ergo nō est excōicatus qui excommunicato participat. 2m.

Sed contra est q excommunicatus est positus extra cōionem: ergo qui ei cōmunicat a communione ecclesie recedit: et sic videtur q sit excōicatus. i oppm

Respondeo dicendū: q excommūicatio pōt in alium ferri dupliciter. Aut ita q ipse sit excōicatus cum omnibus ei participantibus: et tunc non est dubium q quicunq participat ei est excommunicatus maiori excommunicatione. aut est excommūicatus simpliciter: et tūc aut participat aliquis in crimine ei prebendo cōsilium auxilium: aut fauorem: et sic iterum est excōicatus maiori excommunicatione: aut in alijs: sicut in verbo vel in osculo vel in mensa: sic est excommunicatus minori excommunicatione. Rño. pncipa. vbi. ss. q 2a.

Ad primum ergo dicendum: q ecclesia nō ita intendit corrigere infideles: sicut quorum cura sibi incumbit et ideo nō arcet a cōione fidelium sicut a cōione fideliū illorum quos excōmunicat: super quos habet aliquam potestatem. ¶ Ad 2m dicendum: q excommunicato minori excommunicatione: licet communicare et sic excommunicatio nō transit in tertiā personam. ad pm. ad 2m.

¶ Utrum participare cum excōmunicato in casibus nō concessis semper sit pcm mortale. Ar. 3.



primus Ad tertium sic pceditur. videtur q participare cū excōicato in casibus nō concessis sēp sit pcm mōrtale. Quia decre. quidā rñdit q

propter metū mortꝫ nō dꝫ aliquis excommunicato cōmunicare quia aliquis debet prius subire mortē quam mortaliter peccet: sed hec ratio nulla esset nisi ꝑticipare excōicato esset peccatum mortale: ergo ꝛc.
2m. ¶ Preterea facere contra preceptum ecclesie est pcm̄ mortale: sed ecclesia precipit ꝙ excōicato null⁹ cōicet: ergo participare excommunicato est peccatum mortale.
3m. ¶ Preterea null⁹ arcetur a perceptione eucharistie pro peccato vēiali: sꝫ ille q̄ participat excōicato in casibus non cōcessis arcetur a perceptiōe eucharistie. quia incurrit minorem excommunicationē: ergo participās excōicatio in casibus non cōcessis peccat mortaliter.
4m. ¶ Preterea nullus dꝫ excōmunicari maiori excommunicatione nisi pro peccato mortali: sꝫ aliqs s̄m iura potest excommunicari maiori excōicatione ꝓpter hoc ꝙ excōicato participat: ergo excōicato ꝑticipare est pctm̄ mortale.

I oppm primum Sed contra a pctō mortali nullus pōt absoluer̄ nisi super eum habeat iurisdictionē sed potest absoluer̄ a participatione cū excōicatis: quilꝫ sacerdos: ergo nō est peccatum mortale.
2m ¶ Preterea mensura peccati debet esse penitētie modus: sed pro ꝑticipatiōe excōicationis s̄m cōem consuetudinem non imponit̄ pena debita mortali peccato: sed magis debita veniali: ergo non est peccatum mortale.

Rn̄o. princi. vbi.s. q.3. Respondeo dicendum: ꝙ q̄dā dīxīt ꝙ quandocūq₃ aliquis participat excōicato vel verbo vel quocunq₃ dictorum modorū s̄m q̄s et cōicare nō lꝫ peccat mortaliter nisi in casibus exceptis a iure: sed quia hoc videtur valde graue: ꝙ homo pro vno verbo leui q̄ excōicatū alloquitur mortaliter peccet: ꝛ multi excōicantes laqueum dānationis iniicerent qd̄ in eos retorqueretur: ideo aliis probabili⁹ videretur ꝙ nō sp̄ peccat mortalr̄: sꝫ solum qn̄ i crimine sibi participat vel i diuinis vel in contemptū ecclesie.

Ad pm Ad primū ergo dicendum: ꝙ decretū illa loq̄r de participatione in diuinis. Uel dicendum est: ꝙ filiis nō est de peccato mortali et de veniali q̄tū ad hoc: ꝙ sicut peccatum mortale non potest bene fieri: ita nec veniale: ꝛ ideo sicut homo debet prius sustiere mortē q̄ peccet mortaliter: ita etiam q̄ peccet venialiter illo mō debiti quo d̄bet venialia vitare.
Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ preceptum ecclesie directe respicit spiritualia: et ex consequenti legitimos actus: ꝛ ideo qui communicat eis in diuinis: facit contra preceptum ꝛ mortaliter peccat q̄ autē participat eis in aliis facit preter p̄ceptum ꝛ mortaliter nō peccat.
Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ aliquis ꝛ sine aliqua culpa quādoq₃ ab eucharistia artatur: sicut patꝫ in suspensis vel interdictis: quia tales pene quandoq₃ alicui pro culpa alteri⁹ q̄ in eis punitur inferuntur.
ad 4m ¶ Ad 4m dicendum ꝙ q̄uis participare excommunicato sit peccatum veniale tamen participare pertinaciter est peccatum mortale: ꝛ per hoc potest aliquis excōicari s̄m iura.

¶ De absolutione.

Questio. xxiiij.



DEinde considerandum est de absolutione. Circa quod tria querunt̄. Primo vtrum quilꝫ sacerdos pōt subditū suū ab excōicatione absoluere. 2o vtrū aliquis possit inuitus ab excommunicatione absolui. 3o vtrum aliquis possit absolui ab vna excommunicatiōe et non ab alia.

¶ Utrum quilꝫ sacerdos possit subditum suum ab excommunicatiōe absoluere. Articu. I.

primuz AD primum sic pcedit. vr q quilz sacerdos subditu suum possit ab excoicatioe absolue. Maius em est vinculu pci q̃ excomunicatois: sed qlz sacerdos pot suum subditu a peccato absoluere g multofortius ab excomunicatone.

2m. ¶ P. remota cã remouet effe9 sz excoicatiois cã e pcm mortale: g cum possit quilz sacerdos a pcõ illo mortali absoluere poterit ab excommunicatione silr.

1 oppm Sed cotra eiusdem ptatis est excoicare et excomunicatu absoluere: sed sacerdotes inferiores non pnt suos subditos excoicare: g nec absoluere.

Rñº pñcipalis vbi.s.a.5.q.j. Rñdeo dõm: q a minori excomunicatione quilibz pt absoluere qui pt a peccato participationis absolue. Si at e maior aut est lata a iudice: z sic ille q tulit vel eius superior pt absoluere: vel e lata a iure: z tunc episcopus vel etiam sacerdos potest absoluere exceptis sex casibus. qs sibi iuris conditor papa reseruauit.

Primus est qñ aliqs inycit man9 in clericum vel religiosum. 2º est de illo qui incendit ecclesiam et e denunciatus. terti9 est de illo qui frangit ecclesiam et denunciatus est. 4º est de illo qui in diuinis comunicat scienter. excommunicatis noialiter a papa. quintus d illo qui falsificat lras sedis apostolice. 6º de illo qui excoicatis i crimine comunicat. No em debet absolui nisi ab eo qui excomunicauit: etiam si non sit eius subditus nisi pp difficultatez accedendi ad ipsum absolueret ab epo vel a sacerdote pp pstita iuratoria cautione q parebit mandato illius iudicis q sententiam tulit. A pº aut casu octo excipiunt. pmo i articulo mortis in quo a qualibet excoicatione potest quis a quolz sacerdote absolui. scdo si sit hostiarius alicui9 potentis: z no ex odio vel pposito percussit. tertio si pcutiens sit mulier. 4º si sit suus z dñs leder etur de eius absentia q non est in culpa. vº si regularis regularem z non sit enormis. vjº si sit pauper. vijº si sit ipubes vel senex vel valitudinarius. viijº si heat inimicitias capitales. Sunt etia alij casus in quibus pcutiens clericu excoicatione non incurrit. Prio si causa discipline vt magr vel prelatus percusserit. 2º si iocosa leuitate. 3º si inuenerit eum turpiter agentez cu vxore vel mre vel sorore vl filia 4º si stati vi vi repellat. 5º si ignoret eu esse clericu. 6º si iueniat eu in apostasia post tertia amonitionem. 7º si transfert se clericus ad actum penitus co trariu: vt si fiat miles vel ad bigamia transeat.

Ad primum g dõz: q q̃uis vinculu pcti sit maius simplicit q̃ excoicatio: tñ quo ad aliquid vinculu excomunicatois est maius inqtu non solu obligat quo ad deu: sed et i facie ecclesie: z io in absoluendo ab excomunicatione requirit iurisdictio in exteriori foro: no aut in absolutione a peccato: nec exigitur cautio iuramenti sicut exigitur in absolutione ab excomunicatione. per iuramentu el ptrouersie que st inter homines terminant bz apostolu. ad pm.

¶ Ad 2m dõm: q cu excomunicat9 no sit particeps sacroz ecclesie: sacerdos no potest absoluere excommunicatum a culpa ni si sit prius absolutus ab excommunicatione. Ad2m.

¶ Utrum aliquis possit absolui inuitus. Ar. ij.

AD secundum pm. sic pceditur: videt q null9 possit absolui iuitus. Spiritualia em non confe/

runtur inuito alicui: sed absolutõ ab excõmunicatione est beneficiũ spũale: ergo non potest prestari i uito. ¶ P̃. excõmunicationis cau
2m. sa est contumacia: sed quando ali quis non vult absolui excommũni cationem contẽnens tunc est ma xime cõtumax: ergo nõ p̃t absolui.

Sed contra excommunicatõ
1 oppm. contra voluntatem alicui potest inferri: sed que ɔ̃ voluntatem eueniunt: etiam contra voluntatem amoueri possunt: sicut patet de bonis fortune: ergo excommunicatio potest tolli ab aliquo inuito.

Rñº p̃n cipali. vbi. s̃. q. 2. Respondeo dicendũ: ꝙ ma lum culpe ⁊ pe ne in hoc differunt ꝙ culpe p̃nci pium est in nobis: quia omne pecca tum est voluntarium: pene autem p̃ncipium quãdoq; extra nos est: non eñ req̃rit ad penã ꝙ sit volũ taria: immo est magis de ratione pene ꝙ sit contra voluntatem: ⁊ iõ sicut peccata nõ committunt nisi in voluntate: ita non remittuntur alicui inuito: sed excõicatio sicut in aliquem inuitũ ferri potest ita et inuitus ab ea absolui poterit.

Ad p̃m Ad primum ergo dicendũ ꝙ p̃põ hʒ veritatem de illis bonis spũalibus: que in voluntate nostra consistũt sicut sunt virtutes que non possũt a nolentib⁹ perdi. Scia. n. q̃uis sit spũale bonum: tamen potest a no lente per infirmitatem amitti: ⁊ iõ
ad 2m. ratio nõ est ad p̃positum. ¶ Ad 2m dm̃: ꝙ ẽt manente cõtumacia potest aliquis discrete excõicatio nem iuste latam remittere: si vide at saluti illius expedire: in cuius medicinam excõicatio lata est.

¶ Utrum quis possit absolui ab vna excommunicatione nisi absol uatur ab omnibus. Ar. 3.

Ad tertium sic primus p̃cedit: vr̃ ꝙ quis nõ possit absolui ab vna excommunicatione nisi absoluat ab omnibus. Effectus enim debʒ p̃portionari sue cause: sʒ causa ex cõmunicationis est peccatum: cũ ergo aliquis non possit absolui ab vno peccato nisi absoluat ab omni b⁹ nec in excõicatione hº eẽ pote rit. ¶ P̃. excõicatiõis absolutio i 2m. ecclesia fit: sed ille qui vna excom municatione est irretitus extra ec clesiam est: ergo q̃diu vna manet: ab alia absolui nõ p̃t.

Sed contra excõicatio q̃ 1 oppm dam pena est: sʒ ab vna pẽa aliquis liberat alia remanẽte. ergo ab vna excõicatõe alia remanente q̃s absolui potest.

Respondeo dõʒ ꝙ excõica tiones nõ hñt Rñº p̃n connexionẽ in aliq̃: ⁊ iõ possibile cipalis est ꝙ aliquis ab vna absoluat: ⁊ i vbi. s̃. q altera remaneat. Sed circa hº sci ij. endũ est ꝙ aliquis quandoq; ẽ ex cõicatus plurib⁹ excõicatõib⁹ ab vno iudice: et tũc qñ absoluit ab vna itelligit ab oĩbus absolui nisi ɔ̃riũ exp̃mat. vel nisi cũ q̃s absolõ nẽ ipetrat de vno tm̃ casu excõica tionis: cũ plib⁹ excõicat⁹ sit. Qñ q; est excõmũicatus a diuersis iu dicib⁹ ⁊ tunc absolut⁹ ab vna excõ municatõe: nõ p̃p hoc est absolut⁹ ab altera nisi oẽs alij ad petiões ei⁹ absolõnẽ ei⁹ ɔ̃firmauerint: vel nisi oẽs demandẽt vni absolõnem

Ad primum ergo dicendũ ꝙ oĩa pecca ad p̃m. ta hñt cõnexionẽ in auersione vo luntatis a deo: cũ q̃ non p̃t eẽ pec catoꝝ remissio: ⁊ iõ vnum pcʒ sine altero remitti non p̃t. Sed excõica tiões nõ hñt aliq̃ talẽ ɔ̃nexionem nec iterũ absolõ ab excõicatõe im pedit p̃p volũtatis ɔ̃rietatem: et iõ rõ nõ seq̃t. ¶ Ad 2m dm̃: ꝙ si Ad 2m cut plurib⁹ de causis erat aliq̃s ex

tra ecc^am: ita pos'e est q̄ ista sepa^o remoueat̄ q̄^m ad vnā cām: ꝛ mâe at q̄tum ad alteram.

¶ De indu lgentia.

Questio.xxv.



Consequenter ꝯsiderandum est de indulgentia. et p̄mo de ea b̄z se. 2°. de faciētib^9 indulgētiam. 3° de recipientib^9 eam. ¶ Circa p̄^m q̄rūt̄ tria. p̄mo vtꝝ per indulgentiā possit aliq̄d remitti de pena satisfactoria. 2° vtꝝ indulgentie tm̄ valeāt q̄^m ꝓnūciant̄. 3° vtꝝ ꝓ t̄pali subsidio sit indulgētia facienda.

¶ Utꝝ p̄ indulgentiā possit aliq̄d remitti de pena satisfactoria.

Articulo.j.

p̄^m. Ad primum sic ꝓcedit̄. vr̄ q̄ per indulgentiam nō possit aliq̄d remitti de pena satisfactoria Q2 s̄r illd̄. 2. Thi. 2. Negar̄ seip̄m nō p̄t. dt glo. q̄ facerēt si dcā sua nō ipleret: sed ip̄e dixit Deut̄. 25. b̄m mēsurā d̄licti erit ꝛ plagaꝝ mod^9 ḡ n̄ p̄t aliq̄d remitti de pena satisfactiōis taxata b̄m q̄titatē culpe.

2^m. ¶ p̄. inferior nō potest absoluere ab eo ad qd̄ supior obligauit: s̄z deus absoluendo a culpa obligat ad penā t̄palē: vt dt Hug. de. s. vict.

3^m. ḡ nullus hō p̄t absoluer̄ a pēa illa aliq̄d dimittēdo. ¶ p̄. hoc ad ptā tem excellen^e ptinet: vt sine sacramentis effūs sacr̄oꝝ tradat̄: s̄z nullus h̄z ptātē excellentie in sacram̄tis nisi christus: cū ergo satisfactō sit pars sacramenti operans ob dimissionē pene debite: videturq̄ nl' lus homo purus possit dimittere debitum pene sine satisfactione.

4^m ¶ p̄. potestas ministris ecclesie n̄ est tradita in destructionem: sed i edificationem: sed hoc ad destructionem ptinet: si satisfactio que est ad vtilitatē n̄ram: inq̄^m remediū prebet tolleret̄. ḡ ptās ministroꝝ ecclesie ad hoc se nō extendit.

Sz cōtra .2. Corinth. 2. Nā et ego quod donaui si quid ꝑpter vos donaui in ꝑsona xp̄i glo. ac si xp̄us donasset: sed xp̄s poterat relaxare absq̄ oī satisfactione penam peccati vt patet Joan. 8. de muliere adultera: ergo et Paulus potuit: ergo ꝛ papa qui non est minoris potestatis in ecclesia q̄ Paulus fuerit. [Io^{vi} primus]

¶ Preterea ecclesia generalis n̄ potest errare: quia ille qui in omibus exauditus est ꝓ sua reuerentia dixit Petro: super cuius confessione ecclesia fundata est. Ego ꝓ te rogaui Petre vt non deficiat fides tua Lu. 22. sed ecclesia generalis indulgentias approbat: ꝛ facit. ergo idulgentie aliq̄d valēt. 2^m.

Respōdeo dicendum: q̄ ab omnibus conceditur indulgentias aliquid valere: quia impium esset dicere q̄ eccle^a aliquid vanum faceret. Sed quidam dicunt q̄ non valent ad absoluendum a reatu pene. quā quis in purgatorio secundum iudiciuz dei meretur: sed valent ad absoluendum ab oblatione: qua sacerdos obligauit penitentem ad penam aliq̄: vel ad quam etiam ordinat̄ ex canonum institutis. Sed hec opio nō videtur vera. Primo quia est expresse contra priuilegium. Petro datum: vt quod in terra remitteret in celo remitteretur Unde remissio que fit ad forum ecclesie valent etiam q̄tum ad foruz dei. Et preterea ecclesia huiusmodi indulgentias faciens mag̃ dānificaret q̄ adiuuaret quia remitteret ad grauiores penas: scilicet purgatorij absoluendo a penitentijs iniuncti. ¶ Et ideo aliter dicendum est: quod valent et q̄tum [Bn̄o. ꝑncipa. 4. dis. 20 q. 1. ā. .iij. q. j.]

ad forum ecclesie et quantum ad iudicium dei ad remissionē pene residue post cōtritionem et absolutionem et cōfessionem siue sit iniuncta siue nō. Ratio autem quare valere possūt est vnitas corporis mystici in quo multi in operibus penitentie supererogauerunt: ad mensuram debitorum suorum et multas etiam tribulationes iniustas sustinuerunt patienter: per quas multitudo penarum poterat expiari. si eis deberetur quorum meritorum tanta ē copia quod omnem penam debitam nūc viuentibus excedunt: et precipue propter meritum xpi: quod et si in sacramentis operatur non tamē efficacia eius in sacris totaliter includitur: sed sua ifinitate excedit efficaciam sacrorum. Dictum erat supra quod vnus pro alio satisfacere pōt: sci autem in quibus supabundantia operū satisfactionis inuenitur: nō determinate pro isto qui remissiōe indiget huius opera fecerunt: alias absque omni indulgentia consequerentur remissionem: sed cōiter pro tota ecclesia: sicut apostolus ait se implere ea que desunt passioni xpi in corpore suo pro ecclesia ad quam scribit Col. .1. et sic pdicta merita sunt cōia toti ecclesie. Ea autem que sunt multitudinis communia distribuuntur singulis de multitudine secundum arbitrium eius qui multitudini preest Unde sicut aliquis cōsequeretur remissionē pene si alius pro eo satisfecisset: ita si ei satisfactio alterius sibi per eū qui pōt distribuatur.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod remissio que per indulgētias fit non tollit quantitatē pene ad culpā: quia pro culpa vnius alius sponte penam sustinuit. Ad 2m Ad 2m dicendum: quod iste indulgentias suscipit non absoluitur simpliciter loquēdo a debito pene: sed datur sibi vnde debitum soluat. Ad 3m Ad 3m dicendum: quod effectus sacramentalis absolutionis est diminutio reatus: et hic effectus non inducitur per indulgentias: sed pro eo faciens indulgentias soluit penam quam debuit de bonis ecclesie communibus: vt ex dictis patet.

Ad 4m dicendum: quod maius remedium prebetur contra peccata vitanda ex gratia quam ex assuetudine nostrorum operum: et quia ex effectu quē accipiens indulgentias percipit ad causam pro qua indulgentia datur ad gratiam disponitur. ideo etiam per indulgentias remediū ad peccata vitanda datur: et ideo non est in destructionem īdulgentias dare nisi inordinate dentur. Tamen consulendum est eis qui indulgētias consequuntur: ne propter hoc ab operibus penitentie iniunctis abstineant: vt etiam ex his remediū consequantur: quamuis a debito pene essēt immunes et precipue quia quandoque sunt plurium debitores quam credant. ad 4m

Utrū indulgētie tātū valeant quantum pnunciantur. Ar. 2.



Ad secundum pm sic proceditur. videtur quod indulgentie nō valēt tantum quantum pnunciantur. Indulgētie enim nō habent effectum nisi ex vi clauiū: sed ex vi clauiū nō potest habens clauem dimittere de pena peccati nisi aliquid determinatum: considerata quantitate peccati et contritionis penitentis: ergo cum indulgētie fiant pro libito instituentis indulgentiam: videtur quod nō valeāt tantum quantum pronunciantur. Praeterea. 2m per obitū pene homo a glorie adeptione retardatur: quā summe appetere debet: sed si indulgentie tā tum valent quantum pronunciantur in breui homo per indulgētias discurrens posset ab omni reatu temporalis pene immunis reddi. ergo videtur quod deberet his acquirendis. omnibus alijs operibus dimissis hō vacare. Praeterea. aliquando datur indulgentia: quod qui dat auxilium ad aliquā 3m.

fabricã erigendã tertiã ptẽ remissionis pctõꝝ ꝯsequaꝛ. Si ergo indulgentie tm̃ valẽt q̃tũ p̃dicãtur: tũc q̃ dat vnũ denariũ: ⁊ 2° vnum et iteꝝ 3m: plenã absolutionem ab oĩ pctõꝝ pẽa ꝯseq̃tur: qḋ vꝛ absurdũ.
4m ¶ P̃. qñq; datur hoc mõ idulgentia: q̄ q̃ vadit ad aliq̃ ecclĩam septẽ ãnos remissionis ꝯsequatur: si ergo tm̃ valet indulgẽtia q̃tum p̃dicatur: ille q̃ h̃z domũ iuxta ecclesiam illã: vel clerici q̃ quotidie vadũt ꝯsequũtur tm̃: q̃tũ ille q̃ a remotis ptibus venit qḋ vꝛ iiustũ: ⁊ iteꝝ vt vꝛ pluries indulgentiam cõseq̃tur in die: cũ pluries vadat.
5m ¶ P̃. idẽ vꝛ remittere alicui penã vltra iustã extimationeꝫ q̃ remittere absq; cã. q: q̃tũ ad hoc q̄ excedit nõ recõpensatur: s; ille q̃ facit indulgentiã nõ posset remittere absq; cã penã in toto vel in parte alicui⁹: nisi diceret papa alicui ego remitto tibi oẽꝫ penã debitaꝫ p pctõ: ergo vꝛ q̄ nec possit aliq̃d dimittere vltra iustã extimationẽ: s; indulgẽtie plerũq; p̃dicã tur vltra iustã extimationẽ: ergo non tãtum valẽt q̃tum p̃dicãtur.

Sꝫ cõtra Job. 15. Nũq̃d de⁹ indiget mendatio nr̃o: vt p eo loquamur dolos: & ecclesia p̃dicãdo idulgẽtias ũ mẽtiꝛ: ⁊ ita tm̃ valẽt q̃tũ p̃dicãꝛ. ¶ P̃. i. Cor. 15. dicit apostol⁹. Si ianis ẽ p̃diatio nr̃a: ianis ẽ ⁊ fides nr̃a. & q̃cũq; i p̃dicatiõe falsuꝫ dicit: fidẽ q̃tũ ẽ i se euacuat ⁊ ita mortaliꝛ peccat: siã nõ tm̃ valẽt idulgẽtie: q̃tũ p̃dicãꝛ: oẽs mortaliꝛ peccãt idulgẽtiam p̃dicantes qḋ est absurdum.

f oppm primũ.

scḋm

Rñdeo dõꝫ: q̄ circa hoc ẽ mltiplex opinio Quidã eñ dñt q̄ h⁹i indulgẽtie: nõ tm̃ valẽt q̃tũ p̃dicãtur: s; vnicuiq; tãtũ valẽt q̃tũ fides ⁊ deuotio sua exigit Sꝫ dñt q̄ ecclesia ad hoc ita p nunciat: vt quadã pia fraude homines ad bene faciẽdum alliciat: sicut mater q̃ pmittẽs filio pomũ ipsum ad ambulandum puocat. ¶ Sed hoc videtur eẽ valde piculosum dr̃e. Sicut. n. dicit Aug. in epistola ad Hiero. Si in sacra scriptura dep̃hẽditur aliquid falsitatis iã robur auctoritatis sacre scripture pit: ⁊ similiter si in p̃dicatione ecclesie aliqua falsitas dep̄hẽderetur nõ essent documẽta eccñe alicuius auctoritatis ad roborandam fideꝫ. ¶ Et iõ alij dixerũt q̄ valent tm̃ q̃tum pnunciãtur scḋꝫ iustã extimationẽ: nõ tm̃ recipiẽtis indulgentiã q̃ nimis forte extimat qḋ dat: aut s̃ꝫ extimationẽ datis q̃ minus paꝝ extimare possꝫ qḋ datur: s; secũdum iustã extimationẽ q̃ iusta est s̃m iudiciũ bonorum pensata ꝯditiõe pene ⁊ vtilitate ⁊ necessitate ecclesie: q: vno tpe ecclesia plus idiget q̃ alio. ¶ Sed hec etiã opinio stare nõ põt vt vꝛ Primo q: s̃m hoc indulgẽtie non valerẽt ad remissionẽ: s; mag; ad ꝯmutationẽ quãdã. Et p̃terea p̃dicatio ecclesie a mẽdatio nõ excusaretur: cũ qñq; indulgẽtia p̃dicetur longe maior q̃ iusta extimatio: possit requirere oĩbus predictis ꝯditiõib⁹ pẽsat;. Sicut qñ dat papa indulgentiã q̄ pgẽs ad vnã ecclesiã h̃eat. 7. annos indulgẽtie cuiusmõi ẽt idulgẽtie a btõ Gre. i stationib⁹ rome istitute sũt. ¶ Et iõ alij dñt q̄ q̃titas remissionis in indulgẽtijs nõ est mẽsurãda scḋm deuotionẽ tm̃ suscipiẽtis: vt p̃ma opinio dicebat: neq; scḋm q̃titatẽ ei⁹ qḋ datur sicut dicebat 2a. s; s̃ꝫ cãm p qua idulgẽtia datur: ex qua reputatur dignus vt talẽ indulgẽtiã ꝯsequatur. vñ s̃m q̄ accedit ad illã cãm scḋm hoc ꝯsequitur remissionẽ indulgẽtie vel in toto vel in pte. ¶ Sꝫ hoc iteꝝ nõ põt saluare ꝯsuetudinẽ ecclesie q̃ interdũ p eadem causa maiorem indulgentiaꝫ ponit: sicut rebus eodem mõ se habentibus: quandoq; datur vn⁹ annus visitantibus ecclesiam vnaꝫ:

Rñsio princi. vbi. s. q. 2.

quandoque. 40. dies prout gratiam papa facere voluerit indulgentiā constituēs. Unde quantitas remissionis non est mensurāda ex causa que facit indulgentia dignum. ¶ Et ideo aliter dicendum est: quod quantitas effectus sequitur quantitatem sue cause: causa aūt remissionis pene in idulgētiis nō est nisi abūdātia meritorū ecclesie: que se habet sufficiēter ad totam penam expiandam: nō autē cā remissionis effectiua est vel deuotio aut labor aut datū recipientis indulgentiā: aut cā pro qua fit idulgentia. Unde non oportet ad aliquod horum proportionare quantitatem remissionis: sed ad merita ecclesie: que superabūdant: et ideo secundum quod applicantur ad istum secundum hoc remissionē consequitur. Ad hoc aūt quod applicentur isti requiritur auctoritas dispensandi huiusmodi thesaurum: et vnio eius cui dispensatur ad eū qui merebatur: quod est per charitatē: et rō dispēsationis secundū quā saluetur intentio illorum: qui opera meritoria fecerunt: fecerūt enim ad honorē dei et vtilitatem ecclesie: et vt ad honorē dei pergat sufficiēs est rō indulgentias faciendi. ¶ Et ideo secundum alios dicendum quod indulgentie simpliciter tantum valent quantū predicātur: dūmodo ex parte dātis sit auctoritas: et ex parte recipiētis charitas et ex parte cāe pietas: que comprehēdit honorē dei et proximi vtilitatē: nec in hoc fit nimis magnū forum de misericordia dei vt quidā dicūt: nec diuine iustitie derogatur: quia nihil de pena dimittitur: sed vnius pena alteri computatur.

ad primum

Ad primum ergo dicendum: quod clauis est duplex. scilicet ordinis et iurisd. Clauis ordinis sacrale quoddā est: et quia sacramentorum effectus non sūt determinati ab homine: sed a deo: non pōt taxare sacerdos: quantū per clauē ordinis in foro cōfessionis de pena debita dimittat: sed tantum dimittitur quantū deus ordinauit. Sed clauis iurisdictionis nō est quid sacramentale: et effectus eius arbitrio hominis subiacet: et huiusmodi clauis effectus est remissio que est per indulgētias cū nō pertineat ad dispensationem sacramentorum talis dimissio: sed ad dispēsationē bonorum cōmuniū ecclesie: et ideo etiā legati nō sacerdotes indulgētias facere pūt. Unde in arbitrio dātis indulgentiā est taxare quantum per indulgentiā de pena dimittatur. Si tamen inordinate remittat ita quod homines quasi pro nihilo ab operibus penitentie reuocētur: peccat faciens tales indulgentias: nihilominus quis plenā idulgētiā consequitur. ¶ Ad 2m dicendum: quod quamuis huiusmodi idulgētie multū valeāt ad remissionē pene. tamen alia opera satisfactionis sunt magis meritoria respectu premii essētialis quod in infinitum melius est quam dimissio pene tēporalis. Ad 2m

¶ Ad tertiū dicēdum: quod quando datur indulgētia determinate: qui dāt auxiliū ad fabricā ecclesie: intelligitur tale auxilium: quod sit conueniens ei qui auxilium dat et secūdum quod accedit ad hoc: sed hoc plus vel minus de indulgētia consequitur: vt etiam aliquis pauper dans vnum denariū consequitur totam indulgentiam: non aūt diues quem nō decet ad opus tā piū ita parum dare: sicut nō diceretur rex alicui auxiliū hoī facere si ei obolum daret. ad 3m

¶ Ad 4m dicendum: quod ille qui ē vicinus ecclesie: et ecclesie sacerdotes et clerici consequūtur tātā indulgentiā: sicut illi qui venirēt a nullis dietis: quia remissio nō proportionatur labori: vt dictum est: sed meritis que dispēsantur. Sed ille qui plus laboraret acquireret plus de merito. Sed hoc intelligendum quando indistincte indulgentia datur. Quādoque enim distinguitur sicut papa in generalibus illis absolutionibus: qui transeunt mare dat. 5. ānos: aliis qui transeunt montes tres: aliis vnum: nec tamen quotienscūque vadit infra tēpus indulgentie totiēs eā consequitur. Nūque ad determinatū tempus ad 4m

datur: vt cū dr̄ q̄cūqʒ vadit ad ecclesiam talē vsqʒ ad tale tp̄s h̄eat tm̄ de indulgentia: itelligit̄ semel tm̄. Sʒ si in aliqua ecclesia sit indulgētia p̄hēnis sicut in ecclesia bt̄i Petri. 90. dieꝝ tūc quotiēs aliqs vadit: totiens indulgentiā cōseqtur.

ad 5m ¶ Ad 5m dōm: q̄ cā nō reqrit̄ ad hoc q̄ f̄m cā mensurari debeat remissio pene: sʒ ad hoc q̄ intētio illorū quorū merita cōicātur ad ipʒ peruenire possint. Bonū aūt vni⁹ cōicatur alteri dupliciter. Vno° p charitatē: ꝛ sic etiā sine indulgētijs aliqs ē oīm bonoꝝ particeps: q̄ fiunt si in charitate sit. Aliomō per intētionē faciētis: ꝛ sic p īdulgentias si cā legittima assit pōt intentio illius qui pro vtilitate ecclesie opat⁹ est ad istū ꝯtinuari.

¶ Utrꝫ pro tp̄ali susibdio fieri debeat indulgentia. Ar.iii

pm AD tertiū sic p̄cedit̄ vr̄ q̄ p tali subsidio n̄ debeat fieri indulgentia. Q̄r remissio petōꝝ est qd̄dam spirituale. Sʒ dare spirituale pro tp̄ali est symonia: ḡ fieri hoc n̄ dʒ.

2m ¶ P̄. spiritualia subsidia sunt magis necessaria q̄ tp̄alia: sʒ p spiritualib⁹ subsidijs non vidētur fieri indulgentie: ergo multo minus p temporalibus fieri debent.

i oppm Sed ꝯtra est cōis ꝯsuetudo: q̄ p pegrinationibus ꝛ el'ymis faciendis indulgentias facit.

Rñsio. p̄nci. vbi.s. q.3. Rn̄deo dōm: q̄ tp̄alia ad spiritualia ordinātur: q̄r pp̄ter sp̄ūalia debemus vti tp̄alibus: ꝛ iō p tp̄alibus sīr non pōt fieri indulgentia: sʒ p tp̄alib⁹ p̄ut ordinatur ad spiritualia: sicut est rep̄ssio inimicoꝝ ecclesie q̄ pacē ecclesie perturbāt: sicut ꝯstructio ecclesiarum ꝛ pontiū: ꝛ alia el'ynaꝝ.

Et per hoc pʒ q̄ nō fit ibi symonia: q̄r nō datur spirituale p tp̄ali: vn̄ pʒ solutio ad p̄m.

Ad pm ¶ Ad scd̄m dōm: q̄ etiā p puris sp̄ūalibus pt̄ fieri indulgentia: ꝛ fit q̄nqʒ: sicut q̄cūqʒ orat p rege francie hʒ.10. dies p indulgētia a pa. Inno. 4. ꝛ similiter crucē p̄dicantibus datur q̄nqʒ eadem īdulgentia q̄ crucem accipientibus. Ad 2m

¶ De his qui p̄nt indulgentias facere. Q̄ō. xxvj.



Deinde ꝯsiderandū est de his q̄ p̄nt indulgētias facer̄. ¶ Circa quod quatuor q̄runtur Primo vtrū quilibet sacerdos parrochialꝭ possit indulgentias facere. Secundo vtrum diaconus vel non sacerdos possit eas facere. Tertio vtrū episcopus possit eas facere. Quarto vtrum ex̄ns i peccato mortali posset eas facere.

¶ Utrum sacerdos parrochialis possit indulgentias facere. Art.i.

AD primū sic p̄cedit̄ videtur q̄ q̄libʒ sacerdos parrochialis possit indulgentias facere. Indulgētia enim hʒ efficatiā ex abundātia meritorum ecclesie: sed non est aliqua cōgregatio in qua nō sit meritorum abundantia: ergo q̄libʒ sacerdos potest facere indulgentiaꝫ si habet plebem subiectam: ꝛ similiter quilibet p̄latus. pm ¶ P̄. prelat⁹ quilibet gerit personam toti⁹ multititudinis: sicut vnus homo gerit p̄sonā suā: sed quilibet potest alteri cōicare bona sua p alio satisfaciēdo ḡ ꝛ p̄lat⁹ pt̄ cōicar̄ bona multitudinis sibi commisse: ꝛ sic videtur q̄ possit indulgentias facere. secūdū

Sed cōtra minus est ex cōmunicare q̄ indulgentias facere sʒ hoc non pōt sacerdos parrochialis: ḡ nec illud i opp m

Rñsio. pnci. vbi supra. ar. 4. q. 1. RESPONDEO dicendum: quod indulgentie effectum habet secundum quod opera satisfactoria vnius alteri computantur: non solum ex vi charitatis: sed ex intentione operantis aliquo modo directe ad ipsum. Sed intentio alicuius potest ad alterum dirigi tripliciter: aut in speciali: aut in generali: aut in singulari. In singulari quidem sicut cum quis pro alio satisfacit determinate. et sic quilibet potest alteri sua opera communicare. In speciali autem sicut cum quis orat pro congregatione sua et familiaribus et benefactoribus: et ad hoc etiam ordinat sua opera satisfactoria et sic ille qui congregationi preest potest opera illa aliquando communicare applicando intentionem illorum qui sunt de congregatione sua ad hunc determinate. Sed in generali: sicut cum quis opera sua ordinat ad bonum commune in generali: et sic ille qui preest ecclesie generaliter potest opera illa communicare applicando intentionem suam ad hunc vel ad illum: et quia homo est pars congregationis: et congregatio est pars ecclesie: ideo in intentione privati boni intentio boni communis includitur et boni totius ecclesie: et ideo ille qui preest ecclesie potest communicare ea que sunt congregationis et huius hominis: et ille qui preest congregationi potest communicare ea que sunt huius hominis: sed non convertitur. Sed neque prima communicatio neque secunda indulgentia dicitur: sed solum tertia: propter duo. Primo quia per illas communicationes quamuis homo soluatur a reatu pene quantum ad deum: tamen non soluitur a debito faciendi satisfactionem iniunctam ad quam obligatus est ex precepto ecclesie. Sed per tertiam communicationem homo etiam ab hoc debito soluitur. Secundo quia in vna persona vel in vna congregatione non est indeficientia meritorum: vt sibi et omnibus alijs valere possint. vnde iste non absoluitur a pena debita pro toto nisi tantum determinate pro eo fiat quantum debebatur. Sed in ecclesia tota est indeficientia meritorum precipue propter meritum christi: et ideo solus ille qui preficitur ecclesie potest indulgentias facere. Sed cum ecclesia sit congregatio fidelium congregatio autem hominum sit duplex. scilicet economica: vt illi qui sunt de vna familia: et polytica: sicut illi qui sunt de vno populo ecclesia assimilatur congregationi polytice: quia ipse populus ecclesia dicitur. Sed conuentus diuersi vel parochia in vna diocesi similantur: congregationi in diuersis familijs: vel in diuersis officijs: et ideo solus episcopus proprie prelatus ecclesie dicitur: et ideo ipse solus quasi sponsus annulum ecclesie recipit: et ideo ipse solus habet potestatem plenam in dispensatione sacramentorum et iurisdictionis in foro ecclesiarum quasi persona publica. Alij autem secundum quod ab eis committitur. Sed sacerdotes qui plebibus preficiuntur non sunt simpliciter prelati: sed quasi coadiutores vnde in consecratione sacerdotum episcopus dicit quanto fragiliores sumus: tanto magis auxilijs his indigemus et propter hoc etiam non omnia sacramenta dispensant. vnde sacerdotes et parrochiales vel abbates aut alij huiusmodi prelati non possunt indulgentias facere. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

¶ Utrum dyaconus possit indulgentias facere. Arti. 2.

AD secundum sic proce. videtur quod dyaconus non possit indulgentias facere: vel alius non sacerdos quia remissio peccatorum est effectus clauium: sed non habet claues nisi solus sacerdos: ergo ipse solus potest indulgentias facere. pma. ¶ Praeterea. plenior remissio pene est in indulgentijs quam in foro penitentiali: sed hoc non potest nisi sacerdos ergo nec illud. secundum

i oppm **Sed contra** eidem ꝯfertur dispensatio thesauri ecclesie cui ꝯmittitur regimē ecclesie: sed hoc ꝯmittitur quꝫqꝫ non sacerdoti: ergo pōt indulgentias facere. Nam ex dispēsatione thesauri ecclesie efficaciam habent.

Rñsio princi. vbi supra q. 2 **Rñdeo** dōm: ꝙ ptās faciēdi indulgentias seqtur iurisdictꝫ. vt. s. dictū est: ꝛ qꝛ diaconi ꝛ alij non sacerdotes possunt habere iurisdictꝫ: vel ꝯmissam: sicut legati: vel ordinariaꝫ: sicut electi: iō pñt indulgentias facere ēt ñ sacerdotes ꝗuis nō possint absoluere in pniali foro: quod est ordis ❡ Et p hoc pꝫ solutio ad obiecta. Indulgētias.n.facere pertiēt ad clauem iurisdictionis ꝛ nō ad clauem ordinis.

❡ Utrum episcopus possit indulgentias facere. Ar.iii.

pmum. **Ad tertium sic** pce. vr ꝙ ēt epūs ñ possit indulgentias facere: qꝛ thesaurus ecclesie est cōis toti ecclesie. Sꝫ id qd est cōe toti ecclesie non pōt dispensari nisi p illū qui toti ecclesie preest: ergo solus pa. pt indulgētias facere ❡ p̄. nullus potest remittere penas a iure determinatas nisi ille qui hꝫ ptātē ius condendi: sꝫ pene satisfactorie sunt p pctīs determinate in iure: ergo remittere huiusmodi penas potest solus papa. secūdū.

i oppm **Sꝫ cōtra** est consuetudo ecclesie ẜm quā episcopi dant indulgentias.

Rñsio vbi sup q.3. **Rñdeo** dōm: ꝙ pa. hꝫ plenitudineꝫ pontificalꝫ ptātis quasi rex in regno. Sꝫ epi assumuntur in partē solicitudinis quasi iudices singulis ciuitatibus prepositi: propter qd eos in suis litteris pa. fratres vocat. Reliquos āt oēs vocat filios: ꝛ iō potestas faciendi indulgentias plene residet in pa. qꝛ potest facere ꝓut vult: cū tñ extūte legittima. Sꝫ i epis est taxata ẜm ordinem pa. ꝛ ideo possūt facere secundūꝫ ꝙ eis est taxatum ꝛ non amplius ꝛ per hoc patet solutio ad obiecta.

❡ Utrum ille qui est in pctō possit indulgētias facere. Ar.iiii.

pmum **Ad quartū sic** pce. vr ꝙ ille q̄ ē i peccato mortali nō possit facere indulgētias: quia riuus cui fons nō influit nihil ꝓfluere pōt: sꝫ prelato in pctō mortali exītī ñ influit fons gratie.s.spūs.s.ꝫ non potest in alios ꝓfluere faciēdo indulgentias. ❡ p̄. maius est facere indulgentiam ꝗꝫ recipere: sꝫ ille q̄ est in pctō mortali nō recipit vt dicetur: ergo nec facere potest. secūdū

i oppm **Sed cōtra** indulgētie fiūt per ptātē prelatis ecclesie traditam: sꝫ pctm̄ mortale non ptātē tollit: sꝫ bonitateꝫ: ergo potest aliquis in peccato mortali existens indulgentias facere.

Rñsio princi. vbi sup q. 4. **Respondeo** dōm: ꝙ facere indulgētias ptinet ad iurisdictꝫ. sꝫ per pctm̄ hō nō amittit iurisd. ꝛ iō indulgentie equeualerent si fiāt ab eo qui est in pctō mortali: sicut si fierēt ab eo q̄ ē sanctissimꝰ: cū nō remittat penā ex vi meritorum suorum sed ex vi meritorum reconditorum in thesauris ecclesie.

Ad pm **Ad primū** ꝫ dōm: ꝙ iste prelatus in pctō mortali indulgentias faciens nō profluit de suo aliqd: ꝛ iō nō requirit ꝙ influxum recipiat a fonte ad hꝰ ꝙ eius indulgentie valeāt. ❡ Ad 2m dōm: ꝙ maius est facere indulgentias ꝗꝫ recipere ꝗtū ad potestatem: sꝫ est minus quantuꝫ ad ꝓpriam vtilitatem Ad 2m

❡ Quibus valent indulgentie Questio. xxvij.



Deinde considerandum est de his quibus valet indulgentia.

¶ Circa quod queruntur quatuor. Primo utrum indulgentia valeat existentibus in mortali peccato. 2°. utrum valeat religiosis. 3°. utrum valeat non facienti illud pro quo indulgentia datur. 4° utrum valeat ei qui indulgentiam facit.

¶ Utrum indulgentie valeant existentibus in peccato mortali. Ar. I.

pm Ad primum sic proceditur. Videtur quod indulgentia valeat existentibus in peccato mortali. Quia aliquis potest alteri mereri etiam in peccato mortali existenti gratiam et multa alia bona: sed indulgentie habent efficaciam ex hoc quod merita sanctorum applicantur ad istum: ergo habent effectum in illis qui sunt in peccato mortali.

2m ¶ Preterea. ubi est maior indulgentia magis habet locum misericordia: sed ille qui est in peccato mortali maxime indiget: ergo ei maxime debet fieri misericordia per indulgentiam.

i oppm Sed contra membrum mortuum non suscipit influentiam ab aliis vivis: sed ille qui est in peccato mortali est quasi membrum mortuum: ergo per indulgentias non suscipit influentiam ex meritis vivorum membrorum.

Resolutio Ricardi vbi sup ar.5.q.1 Respondeo dicendum: quod quidam dicunt indulgentias valere etiam existentibus in mortali peccato: non quidem ad dimissionem pene: quia nulli potest dimitti pena nisi cum dimissa est culpa. qui enim non est consecutus operationem dei in remissione culpe non potest consequi remissionem pene a ministro ecclesie: neque in indulgentiis neque in foro penitentiali: valent tamen eis ad acquirendum gratiam. Sed hoc non videtur verum: quia quamvis merita illa que per indulgentiam communicantur possint valere ad merendum gratiam: non tamen propter hoc dispensantur: sed determinantur ad remissionem pene: et ideo non valent existentibus in peccato mortali: et ideo in omnibus indulgentiis dicitur vere contritis et confessis. Si autem fieret communicatio per hunc modum. Facio te participem meritorum totius ecclesie vel unius congregationis: vel unius specialis persone: sic posset valere ad merendum aliquid illi qui est in peccato mortali: ut predicta opinio dixit.

Ad pm Et per hoc patet solutio ad primum.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod quamvis sit magis indigens: qui est in peccato mortali: tamen est minus capax.

¶ Utrum indulgentie valeant religiosis. Arti. II.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod indulgentie non valeant religiosis. Non enim competit eis suppleri ex quorum abundantia aliis suppletur: sed ex superabundantia operum satisfactionis que sunt religiosis aliis suppletur per indulgentias: ergo eis non competit per indulgentiam suppleri.

2m ¶ Preterea. in ecclesia non debet aliquid fieri quod inducat religionis dissolutionem: sed si religiosis indulgentie prodessent esset occasio dissolutionis discipline regularis: quia religiosi nimis vagarentur propter hoc in indulgentias: et penas impositas in capitulo sibi negligerent: ergo religiosis non prosunt.

i oppm Sed contra nullus ex bono reportat damnum: sed religio bonum est: ergo religiosi non consequuntur hoc damnum ut eis indulgentie non valeant.

Resolutio Ricardi vbi. s. q.2. Respondeo dicendum: quod tam secularibus quam religiosis valent indulgentie dummodo sint in charitate: et habeant ea que pro indulgentiis indicuntur non enim religiosi sunt minus adiuvabiles meritis aliorum quam seculares.

Ad pm Ad primum ergo dicendum quod quamvis religiosus sit in statu perfectionis: tamen ipse sine peccato vivere non potest et ideo si aliquando propter peccatum aliquod commissum sit reus pene: potest

per indulgentias ab hoc expiari. Nō.n.est incōueniēs si ille q̄ ē simpliciter supabūdās aliquo tp̄e indigeat: et q̄tū ad aliqd: et sic idiget supplemēto quo subleuetur. Vn̄ dr̄ Gal. 6°. Alt' alteri⁹ onera portate. ¶ Ad 2m dd'm: q̄ pp̄ idulgētias nō dz dissolui regular obseruantia: q2 religiosi magis merent religionem suā seruādo q̄tum ad premium vite eterne q̄ indulgentias exqrēdo q̄uz min⁹ q̄tū ad dimissionē pene: qd ē min⁹ bonū: nec iterū per indulgentias dimittunt pene iniūcte in capitulo: qa in capitulo agitur quasi fo̱ iudiciale magis q̄ penitentiale. Vn̄ etiā nō sacerdotes capitulū tenēt: sed absoluitur a pena iniūcta vel debita pro peccato in foro penitētiali.

Ad 2m

¶ Utrum ei q̄ nō facit id pro quo indulgentia datur possit quādoq̄ indulgentia dari. Ar.iij.

p̄mum.

AD tertiū sic p̄cedit videt q̄ ei q̄ non facit id p̄ quo indulgētia datur possit qn̄q̄ indulgētia dari: quia ei qui nō potest opari: voluntas p̄ facto reputatur: sz aliqn̄ fit indugētia p̄ aliqua elȳna faciēda: q̄ aliquis paup facere n̄ pōt. et tamen libēter faceret: g̃ idulgētia ei valet. ¶ P̄.vnus pōt p̄ alio satisfacere: sed indulgentia ad remissionem pene operatur sicut et satisfactio: g̃ vnus pro alio p̄t indulgentiā accipere: et sic ille consequetur indulgentiam qui non facit hoc p̄ quo indulgentia datur.

escūdū

i oppm

Sed ɔtra remota cā remouetur effectus: si g̃ aliquis nō facit hoc pro quo idulgentia datur: quod est indulgētie causa: indulgētia nō ɔsequitur

Rn̄sio. p̄nci. vbi.s̄. q.3.

Rn̄deo dicendū: q̄ non existēto conditione non cōsequitur illud quod sub conditione datur: vnde cum indulgētia detur sub hoc conditione q̄ aliquis aliquid faciat vel det: si illud non exerceat indulgentiam non consequitur.

Ad primum g̃ dd'm: q̄ hoc intelligit q̄tū ad p̄mi ū eēntiale: sz nō q̄tū ad acc̄ntalia aliqua p̄mia: sicut ē dimissio pene vl' aliqd huiusmōi. ¶ Ad scd'm dd'm: q̄ op⁹ p̄p̄ium p̄t quis applicare p̄ intentionem cuicunq̄ voluerit: et iō p̄t p̄ quocunq̄ vult sati sfacere: sz indulgentia nō pōt applicari ad alterū nisi ex ītētiōe eius qui dat indulgentiam: et ideo cū ipse applicet ad facientē vel dātem hoc aūt illud: ille non pōt qui hoc facit ad alte̱ hāc intentionē transferre. Si tū sic fieret indulgētia: ille qui facit vel p̄ quo fit hēat tantā indulgentiam valeret ei pro quo fit: nec tamē iste qui facit hoc opus daret alteri indulgentiam sed ille qui indulgentiam subtali forma facit.

Ad p̄m.

Ad 2m

¶ Utrm indulgētia valeat ei qui facit. Arti.iiij.

ad p̄m.

AD quartū sic pcedit. videtur q̄ indulgētia nō valeat ei qui facit: q2 facere indulgentias ē iurisd. sed nullus in seipsuz potest exercere ea que sunt iurisdi. g̃ nullus pōt indulgentie a se facte particeps esse. ¶ P̄.secūdū hoc ille q̄ facit indulgentiam posset pro aliquo modico facto sibi penā remittere oīum peccatorum: et ita impune peccaret qd videtur absonum. ¶ P̄.eiusdem ptātis est facere indulgentias et excōmunicare: sz aliquis nō potest excōmunicare seipsum: ergo nec indulgentie quā facit particeps esse potest.

secudū

tertium

Sed cōtra est: quia tūc eēt ipse peioris conditionis q̄ alij si ipse nō posset vti thesauro ecclesie quem alijs dispensat.

i oppm

Rñsio. pnci. vbi supra. q. 4. Rñdeo dõm: ꝙ idulgẽtia dꝫ ex aliqua cã dari ad hoc ꝙ aliqs ꝑ idulgẽtiã ad actum aliquẽ ꝓuocet: q̃ in vtilitatẽ eccle sie ꝛ i honestatẽ di ꝓgat. Prelat⁹ ãt cui cura eccl'ie ꝓ vtilitatꝫ ꝓ pagatione ꝛ honorꝫ diui ꝓpagandi est cõmissa: nõ hẽt cãm vt seipsum ad hoc ꝓuocet: ꝛ iõ nõ põt facere sibi idulgentiã: sed põt vti indulglentia quam pro alijs facit: quia alijs subest causa faciendi.

Ad pᵐ Ad primũ ḡ dõm: ꝙ actus iurisd. nõ põt i se ipsũ exercerꝫ: sꝫ eis q̃ auctoritate iurisd. danꝫ alijs: põt etiaꝫ plat⁹ vti tã in tpalib⁹ q̃ in spũalibus: sicut etiã sacerdos sibi eucharistiã accipit quã alijs dat. ꝛ ita etiã eps pt accipe sibi suffragia eccl'ie q̃ alijs dispensat: quorũ effectus imediatus est remissio pene ꝑ idulgẽtiaꝫ ꝛ nõ iurisd. ¶ Ad 2ᵐ ptꝫ solo ex dictis. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ excõicatio ꝓfert per modũ snie: quã nullus in seipm ferre põt: eo ꝙ in iudicio nõ põt idẽ eẽ iudex ꝛ reus. Indulgẽtia autẽ nõ ꝑ modũ snie: sꝫ ꝑ modũ dispensatiõis cuiusdaꝫ quã hõ põt facere ad seipsum.

Ad 2ᵐ
Ad 3ᵐ

¶ De solẽni ritu pnie. Qõ. xxviij.



Consequẽter cõsiderãdũ est de solẽni ritu pnie. Circa qd tria q̃runꝫ. primo vtrũ aliqua pnia possit publicari vl' solẽnizari. 2º vtrũ solẽnꝫ pnia possit iterari. 3º vtrũ publica sit pnia imponenda.

¶ Utꝝ aliqua pnia dẽat publicari vel solẽnizari. Art. 1.

pᵐ AD primuꝫ sic ꝓcc. vꝫ ꝙ non dẽat aliqua pnia publicari vl' solẽnizari: qꝛ nõ lꝫ sacerdoti etiaꝫ metu pctĩ alicui⁹ cõfiteri q̃tũcũqꝫ publicũ: sꝫ ꝑ pniaꝫ solẽnẽ publicaꝫ pctm. ḡ nõ dꝫ solẽnizari. ¶ P̃. iudiciũ dẽt eẽ ẽm cõditiones fori: sꝫ pnia ẽ qddaꝫ iudiciũ qd in foro occulte agiꝫ: ḡ nõ dẽt publicari vl' solẽnizari. ¶ P̃. oẽs dfect⁹ pnia reuocat ad pfectũ: vt Ambr. dicit: sꝫ solẽnizatio facit ꝯtrariũ: qꝛ penitẽtẽ multis dfectib⁹ inectit: nõ. n. layc⁹ pt p⁹ solẽnẽ pniaꝫ ad clericatũ promoueri: nec cleric⁹ ad supiores ordies: ḡ pnia nõ ẽ solẽnizãda

scdm
3ᵐ

Sꝫ cõtra pnia est qdd sacramẽtũ: sꝫ i quolibꝫ sacro solẽnitas q̃dã adhibeꝫ: ḡ ꝛ i pnia adhiberi dẽt. ¶ P̃. medicina dẽt respõdere morbo: sꝫ pctm qñqꝫ ẽ publicũ qd multos ad peccãdi trahit exẽplo: ḡ ꝛ pnia q̃ ẽ medicina eius dẽt esse publica ꝛ solẽnis: qua multi edificentur.

I oppᵐ pᵐ
2ᵐ

Rñdeo dõm: ꝙ aliqua pnia dẽt eẽ publica ꝛ solẽnis ꝓpter quatuor. pmo vt pctm publicũ publicã hẽat medicinam. 2º qꝛ maxĩa cõfusiõe i hoc mũdo etiã ẽ dign⁹ q̃ grauissimũ scel⁹ cõmisit. 3º vt alijs sit ad terrorẽ. 4º vt sit ad exẽplũ penitẽdi: ne desperent qui i grauib⁹ pctis detineꝫ.

Rñsio. pn. 4 d. 14 q. 1. ar. 5 q. 1.

Ad pmũ ḡ dõm: ꝙ sacerdos nõ reuelat cõfessio nẽ talẽ pniaꝫ iniungẽdo: q̃uis suspicio oriaꝫ illũ aliqd enorme pctm cõmisisse. Nõ. n. culpa ꝑ certo scitur ex pena: qꝛ qñqꝫ aliqs pniaꝫ ꝓ alio facit: sicut legitur i vitis patrũ de quodã q̃ vt sociũ suũ ad penitẽtiã ꝓuocaret: ipse cũ eo pniaꝫ egit. Si ãt sit pctm publicũ ipe penitens exequẽdo pniam ꝯfessionẽ a se factã manifestat. ¶ Ad scdm dõm: ꝙ pnia solẽnis q̃tũ ad iniũctionem nõ exit forũ occultũ: qꝛ sicut occl'te qs cõfitetur ita occulte ei penitẽtia iniũgitur: sꝫ executio exit foruꝫ occultũ: ꝛ hoc non ẽ inconueniens. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ penitẽtia q̃uis reuocet oms defe-

ad pᵐ.
Ad ẽm
ad tiũ

ctus restituēdo in pristinā grām: nō tamen restituit in pristinaʒ dignitatem: ꝛ ideo etiā mulieres pᵒ peractam pniaʒ de fornicatiōe nō velantur: qꝛ dignitatē ꝟginitatis nō recupant. Et similr̄ post publicam pniaʒ pctōr nō redit ad hanc dignitatem: vt possit ad clericatū assumi: ꝛ episcopᵒ talē ordinās potestate ordinandi priuari dēt: nisi forte necessitas eccl'ie id exposcat: aut consuetudo: tunc enim dispensatiue recipitur ad minores. primo propter dignitatem ordinum istorum. 2ᵒ ꝑpter timorē recidiui. tertio ꝑpter scandalū vitādum quod posset in populo oriri ex memoria ꝑcedentium pctōꝝ. quarto qꝛ non habent frontē alios corrigēdi: cū pctm̄ eius fuerit publicum.

¶ Utrū solēnis penitentia iterari possit. Arti. ij.

ꝑᵐ AD secundū sic ꝑceditur: vr̄ ꝙ solennis penitētia iterari possit Sacramēta enī q̄ charcterē nō imprimūt cū sua solēnitate iterantur sicut eucharistia ꝛ extrema vnctio ꝛ hmōi: sꝫ penitētia non imprimit characterē: ḡ cum sua solēnitate iterari dēt. ¶ P̄. penitētia solēnizatur ꝑpter grauitatē et manifestationē pcti sꝫ post ꝑactā penitētiam cōtingit similia pctā cōmittere: vel etiā grauiora: ergo solennis penitētia iterum dēt adhiberi

ī ꝑpp ᵐ Sed cōtra solēnis penitētia sigt̄ eiectionē ꝑmi hoīs de padiso. sꝫ hec tm̄ semel est fctā. ḡ ꝛ penitētia solēnis tantum semel debet fieri.

Rn̄ᵒ ꝑnci. vbi sup̄ q.2. Rn̄deo dōm: ꝙ solēnis pnia iterari non dꝫ ꝑpter tria. ꝑmo ne ex iteratiōe vilescat. scdo ꝑpter significationeʒ. tertio quia solennizatio est quasi quidaʒ professio perpetuo penitentiā cōseruandi: ꝛ iteratio solennitati' resistit. Si tamen postmodum peccauerit non clauditur ei locus penitentie: sed penitentia solēnis iterū ei iniungenda non est.

Ad ꝑmū ergo dīcꝫ: ꝙ in illis sacris in quibus solēnitas operatur iteratio solennitati non repugnat: vt est in ꝓposito: ꝛ ideo non est simile. Ad ꝑᵐ ¶ Ad sꝫ dicēndū: ꝙ q̄uis deberetur sibi eadem penitentia: tamē solennitatis iteratio non competit propter predictas causas. ad 2ᵐ.

¶ Utrū pnia solennis sit īponenda mulieribus. Arti. iij.

AD tertiū sic proceditur: videtur ꝙ mulieribus non sit īponenda. Qꝛ vir cui īponitur solennis pnia: dꝫ comā abijcere: sed hoc non cōpetit mulieri: vt pꝫ. j. Cor. ij. ergo nō debet agere solennem penitētiam. ꝑᵐ

¶ Item videtur ꝙ clericis sit imponenda: quia imponitur propter grauitatem delicti: sed idem pctm̄ grauius est in clerico q̄ȝ in laico: ergo magis debet īponi clerico q̄ȝ laico. secūdū ¶ Item videtur ꝙ a quolibet sacerdote possit impōi. Quia absoluere in foro penitentiali est eius qui habet claues: sed simplex sacerdos habet: ergo potest eē minister huiusmodi penitentie. 3ᵐ

Rn̄deo dicendū: ꝙ omnis solennis penitentia est publica: sed non cōuertitur. Peni tentia eniꝫ solennis hoc modo fit. Rn̄ᵒ. princi. vbi sup̄ q.3. In capite quadragesime ꝑsentāt se cum presbyteris suis epis ciuitatum āte fores ecclesie: sacco induti: nudis pedibus: vultibus demissis: coma deposita: ꝛ eis in ecclesia deductis episcopus cum omni clero. 7. ps. penitētiales dicit: ꝛ postmodum eis manum imponit aqua benedicta aspersa: ꝛ cinerem capitibus: ponit: cilicio colla eorū operit: ꝛ denunciat eos lachrymabiliter: quia sicut Adaʒ eiectus est de paradiso. ita ipsi de ecclesia eijciūs

tur: et iubet ministris vt eos ab ecclesia pellant: clero eos prosequente cum hoc Responsorio. In sudore vultus tui etc. In cena autem domini quolibet anno a suis presbyteris in ecclesia reducuntur: et erunt ibi vsque ad octauas pasce: ita tamen quod non communicabunt: nec pacem accipient: et sic fiet quolibet anno quousque aditus ecclesie est eis interdictus. Ultima autem recociliatio reseruatur episcopo ad quem solum spectat solennis penitentie impositio. Potest autem imponi viris et mulieribus: sed non clericis propter scandalum. Non autem talis penitentia debet imponi nisi pro peccato quod totam commouerit vrbem. Publica autem et non solennis est que in facie ecclesie fit: sed non cum solennitate predicta. sicut peregrinatio per mundum cum baculo cubitali: hec potest iterari: et a simplici sacerdote iniungi: et potest etiam clerico imponi: tamen quandoque solennis ponitur publica et secundum hoc auctoritates quedam varie loquebantur de solenni.

ad primum **Ad primum** ergo dicendum: quod mulier habet comam in signum subiectionis. non autem vir: et ideo non competit: vt in penitentia mulieri come deponantur: sicut viro. ¶ Ad secundum
Ad 2m dicendum: quod quamuis in eodem genere peccati clericus plus peccet quam laicus: tamen non iniungitur ei penitentia solennis ne ordo veniat in contemptum: vnde defertur non persone: sed ordini. ¶ Ad tertium: dicendum
ad tertium quod magna peccata indigent magna cautela ad sui curationem: et ideo iniunctio penitentie solennis que non nisi pro grauissimis peccatis fit: soli episcopo reseruatur.

¶ De sacramento extreme vnctionis. Questio. xxix.



Post hoc considerandum est de sacramento extreme vnctionis de quo quinque videnda sunt primo de essentialibus ipsius et de eius institutione. 2o de effectu ipsius tertio de ministro ipsius. quarto de eo cui conferri debet et in qua parte. quinto de eius iteratione. ¶ Circa primum queruntur. 9. primo vtrum extrema vnctio sit sacramentum. secundo vtrum sit vnum sacramentum: tertio vtrum hoc sacramentum fuerit a Christo institutum. quarto vtrum oleum oliue sit conueniens materia huius sacramenti. quinto vtrum oporteat oleum esse consecratum. sexto vtrum huius sacramenti materia debeat per episcopum consecrari. septimo vtrum hoc sacramentum habeat aliquam formam. octauo vtrum forma huius sacramenti debeat proferri per orationem deprecatiuam: nono. vtrum predicta oratio sit competens forma huius sacramenti.

¶ Utrum extrema vnctio sit sacramentum. Arti. I.

Ad primum sic proceditur: videtur quod extrema vnctio non sit sacramentum: quia sicut oleum assumitur ad infirmos ita ad cathecuminos: sed vnctio que fit oleo ad cathecuminos non est sacramentum: ergo nec extrema vnctio que fit oleo ad infirmos. primum.
¶ Preterea. sacramenta veteris legis fuerunt signa sacramentorum noue legis. sed extrema vnctio non habuit aliquam figuram in veteri lege. ergo non est Secundum sacramentum noue legis. ¶ Preterea. secundum Dionysium omne sacramentum vel ad purgandum est: vel ad 3m illuminandum: vel ad perficiendum: sed extrema vnctio non ponitur neque ad purgandum: neque ad illuminandum: quia hoc soli baptismo attribuitur: neque ad perficiendum: quia hoc secundum ipsum Dionysium pertinet ad chrisma et ad eucharistiam: ergo extrema vnctio non est sacramentum.

1 oppm Sed contra sacramēta ecclesie sufficiēter subueniūt defectibus hominū pm um. sēm quenlz statū: sed exeūtibus nō 2m subuenit aliud ꝙ̄ extrema vnctio: ergo ipa est ei⁹ sacrm. ¶ P̄. sacramēta nihil aliud sūt ꝙ̄ quedā spūales medicine: sz extrema vnctio est quedaz spūalis medicina: qꝛ valet ad remissionem pctōꝝ: vt hētur. Ja. 5. ergo est sacramentum.

Rñō pn. 4. di. 3 q. 1. ar. 1. q. 1. Rñdeo dōm: ꝙ in his q̄ ecclesia visibiliter opatur quedā sūt sacramēta vt bap⁹. q̄dā sacramētalia: vt exorcism⁹: quorū est hec differētia: qꝛ sacrm dicitur illa actio ecclesie que attingit ad effectum pricipaliter intentū i ad ministratiōe sacrorū: sed sacramētale dicit illa actio que ꝙ̄uis nō ptigat ad illum effectuz: tamē ordinatur aliquo mō ad illā actionem pricipalem. Effect⁹ autē intentus in administratione sacramētorum est curatio morbi pcti. Jsa. 27. Hic est ois fructus vt tollaī pcm. Et ideo cū ad hunc pdictum effectuz pertingat extrema vnctio: vt ex verbis Jaco. ptz. nec ordinetur ad aliud sacramentū quasi ei annexum: cō stat ꝙ extrema vnctio non est sacramentale: sed sacramentū.

Ad pm Ad pmuz ergo dōm: ꝙ oleū quo cathecumini inūgūī sua vnctōe ñ pduc ad pcī remissionē: qꝛ h° ad bapm ptict: sz alio mō ad bapm dispōiī: iō ñ ē sacrm illa vnctio sicut vnctio extrēa.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōz: ꝙ hoc sacrm immediate hoiem ad gloriā disponit: cū exeuntibus a corpe detur. ꝛ qꝛ in ve. le. nō erat tēpus adhuc pueniēdi ad gloriā: quia neminē ad perfectum adduxit lex: ideo illud sacrm prefigurari nō debuit per aliqd sacramētū sibi respōdens: sicut p figuram eiusdē generꝭ: ꝙ̄uis p figuras rmotas aliq̄ mō figuratū sit in oib⁹ curatiōib⁹ q̄ legunt in ve. te.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōz: ꝙ Dio. nō facit aliꝙ̄ mentionē de extrēa vnctiōe: sicut nec de pnia: nec de mrimonio: qꝛ ipe nō itēdit determiare de sacramētꝭ: nisi quaten⁹ p ea inotescere pt ecc. hierar. ordiata dispō ꝙ̄m ad ministros ꝛ actiones ministrorum ꝛ recipiētes: tamē cum p extremā vnctionem aliquis cōsequatur gratiā ꝛ remissionē peccatoꝝ: non est dubium ꝙ habet vim illuminatiuā ꝛ purgatiuā sicut bap⁹: ꝙ̄uis non ita plenam.

9 Ex̄ma vnctio nō ē sacramentum ... hec: ... 4 23.

¶ Utrū extrema vnctio sit vnum sacramentum. Arti. 2.

Ad secundū sic pm pceditur: videt ꝙ extrema vnctio nō sit sacramentum vnum: quia vnitas rei est ex sua mā ꝛ ex sua forma: cū ex eodem hēat res esse ꝛ vnitatem: sed forma huius sacramenti frequenter iteratur etiā in eadē vice ꝛ mā pluries: cum inunctio adhibeatur scdm diuersas partes: ergo non est vnum sacramentum. ¶ P̄. ipsa vnctio est sacramentum: ridiculū enī est dicere ꝙ oleum sit sacramentū: sed sunt plures vnctiōes: ergo sūt plura sacramenta. ¶ P̄. vnum sacramentum ab vno ministro perfici debet: sed in aliquo casu extrema vnctio non potest pfici ab vno ministro: sicut si post primam vnctionem factam sacerdos moriatur: tunc enim alius sacerdos debet vlterius procedere. ergo extrema vnctio non est sacramētū vnū. 2m 3m

1 oppm pm Sed ꝯtra sicut se immersio ad bapm: ita se hz vnctio ad hoc sacrm: sed plures imersiones sūt vnum sacramentuz baptismi: ergo ꝛ ples vnctiōes sunt vnuz sacrm. ¶ P̄. si ñ esset vnū sacramētū tūc facta pma vnctiōe nō oporteret ad perfectionem sacramenti ꝙ fieret scda. quia quodlibz sacramentum per se habet esse pfectum: sed hoc falsū est. ergo ꝛ pm. ergo est vnum sacramentum. 2m

tui: vnsūt; ita sacra no. le. q̄ ī veti fi
gura nō habuerunt. Sed hoc non
multū cogit: q₂ sicut xp̄s ā̄te paſ
ſionem ꝓmiſit plenā. ſ. ſ. miſſionē:
ita potuit īſtituere hmōi ſacrā. Et
ideo aliȷ̄ dn̄t q̄ omīa ſacra chriſtus
inſtituit ꝑ ſeipm̄: ſ₃ q̄dā ꝑ ſeipm̄ ꝓ
mulgauit: q̄ ſunt maioris difficul
tatis ad credēdū: q̄dā āt aplīs pro
mulgādareſeruauit: ſicut extremā
vnctionē ⁊ cōfirmationē. Et hec
opīo ꝓ tāto videt̄ ꝓbabilior: quia
ſacramēta ad fundamēta legis ꝑti
nēt: ⁊ iō ad legiſlatorē ꝑtinet eorū
inſtitutio. ⁊ iterum: q₂ ex īſtitutio
ne efficaciā h̄nt: q̄ eis nō niſi diui
nitus ineſt.

Ad pm Ad primū ergo dd̄m: q̄ mul
ta dn̄s fecit ⁊ di
xit q̄ in euāgelijs nō cōtinent̄. Il
la ei p̄cipue curauerūt euāgeliſte
tradere: q̄ ad neceſſitatē ſalutis et
eccleſie diſpōnē ꝑtinēt. ⁊ iō poti⁹
inſtōnē baptiſmi ⁊ pnīe ⁊ euchᵉ ⁊
ordis fcām a xp̄o narrauerūt q̄ ſa
cramentū extreme vnctiōis q̄ neq̄
eſt d̄ neceſſitate ſalut; : neq̄ ad di
ſpōnē ſiue diſtictionē eccleſie ꝑti
net: tamē etiā d̄ olei vnctiōe fit mē
tio ī euāge. Mat. 6. vbi dicit̄ q̄ a

Ad 2m pl̄i oleo vngebāt īfirmos. ¶ Ad
ſcd̄m dd̄m: q̄ magr̄ dicit ab aplīs ī
ſtitutā: q₂ ꝑ doctrinā apoſtolorū no

Ad 3m bis ꝓmulgata ē ei⁹ īſtō. ¶ Ad ter
tiū dd̄m: q̄ chriſt⁹ nō exhibuit ali
qd̄ ſacramētū niſi q̄ ipe accepit in
exm: accipe āt pnīam ⁊ extremam
vnctionē ſibi nō ꝯpetebat: q₂ ſine
pctō erat: iō ipe non exhibuit.

¶ Utrū oleū oliue ſit cōueniens
materia huius ſacramēti. Ar. iiij.

pm AD quartū ſic ꝓ
ceditur: videt̄ q̄ oleū
oliue nō ſit cōueniens
mā hui⁹ ſacrī: q₂ hoc ſacrm̄ imedia
te ad īcorruptionē ordinat: ſ₃ īcor
ruptio ſignificatur per balſamum
quod eſt in chriſmate ponitur er
go chriſma eſſe cōuenientior mat

ria hui⁹ ſacramēti. ¶ P̄. hoc ſacra 2m
mētū eſt ſp̄ualis medicatio: ſ₃ ſpi
ritualis medicatio ꝑ vini appōnē
ſignificat̄ ſicut p₃ Luc. 10. ī pabo
la de ſauciato. ergo vinū eēt cōue
nientior mā hui⁹ ſacramēti. ¶ P̄. 3m
vbi ē mai⁹ ꝑiculū: ibi dēt eſſe com
mune remediū: ſ₃ oleū nō eſt com
mune remediū: quia nō inuenit̄ in
qualibet terra. & cū hoc ſacramen
tū detur exeuntib⁹ qui ſunt in ma
ximo periculo: videt̄ q̄ oleum oli
ue non ſit materia conueniens.

Sed contra eſt qd̄ dicitur I opp m
Ja. 5. oleum pm
mā hui⁹ ſacramēti determinatur:
ſed oleū ꝓp̄e nō d̄r niſi oleū oliue.
ergo hoc eſt mā hui⁹ ſacramenti.
¶ P̄. ſp̄ualis ſanatio ꝑ olei inun 2m
ctionem ſignificat̄: vt patet Iſa. j.
vbi dicit̄. plaga tumēs nō eſt cura
ta medicamine neq̄ fota oleo. & cō
ueniēs mā hui⁹ ſacramēti eſt oleū

Rn̄deo dd̄m: q̄ ſp̄ualis ſana
tio q̄ ī fine adhibetur Rn̄ſio.
dēt eſſe ꝑfecta: q₂ poſt eā alia non pn.
relinq̄tur: ⁊ lenis vt ſpes q̄ exeun vbi ſuſ
tibus eſt maxime neceſſaria non ar. 3. q. 1
frangat̄: ſ₃ foueat̄: oleū āt leniti
uū ē ⁊ penetratiuū vſq̄ ad ītima ⁊
etiā diffuſiuū: ⁊ ideo q̄tū ad vtrū
q̄ p̄dictorū eſt cōueniēs mā huius
ſacramēti. Et q₂ oleū p̄ncipaliter
nomīat̄ oliue liquor: alij tamen li
quores ex ſimilitudine ad ipm̄ o
lei nomē accipiūt: ideo oleum oli
ue etiam debet eſſe: quod aſſumūt
in materia huius ſacramenti.

Ad primū ergo dd̄: q̄ īcor ad pm.
rup⁹ glorie ē res
nō cōtenta ī hoc ſacramento: nec
op₃ q̄ tali rei ſiḡtio materie reſpō
deat. Unde non op₃ q̄ balſamum
pōat̄ mā h⁹ ſacrī: q₂ balſamū ꝓpt̄
odorē ꝑtīet ad bonitatē fame: q̄ d̄
cetero n̄ īdigēt ꝑ ꝑ ſe exeūtes: ſ₃ i
digēt tn̄nitore ꝯſcie q̄ ī oleo ſigni
ficat̄ ¶ Ad 2m dd₃: q̄ vinū ſanat Ad 2m
mordēdo: ſ₃ oleū leniēdo: ⁊ iō cu
ratio ꝑ vinū magis ꝑtīet ad pnīa₃

Ad 3m q̃ ad h° sacr̄z. ¶ Ad 3m dd̄z: q oleū oliue q̄uis nō vbiq̄z crescat tñ d facili pōt ad quel3 locū trāsferri. Et p̄terea hoc sacr̄m nō ē tāte necessitat; q excūtes sine hoc sacr̄o non possint salutē consequi.

¶ Utrum oporteat oleum esse cōsecratum. Ar. v.

p̄m AD quintū sic p̄ceditur. videt̄ q nō oporteat oleū ēē cōsecratū: q2 hoc sacr̄m h̄ēt vnā sc̄tificationē in vsu p formā v̄borū g̃: supfluit alia sc̄tificatio si ad m̄ām ipsi⁹ fiat.

2m ¶ p̄. sacr̄a habēt efficaciā r̄ significationē in ip̄a materia sed significatio effect⁹ hui⁹ sacramēti ɔpetit oleo ex nāli p̄p̄etate: efficacia aūt

3m ex istōne diuina. g̃ nō ē necessaria aliqua sc̄tificatio m̄āe. ¶ p̄. bap⁹ est p̄fectius sacr̄m q̃ extrema vnctio: s3 in baptismo nō p̄exigit̄ materie sc̄tificatio: q̃tuz est de necessitate sacr̄i. g̃ nec i extrema vnctōe

1 oppm Sed ɔtra est: q2 i oīb⁹ alijs vnctiōib⁹ est m̄ā cōsecrata prius: ergo cū hoc sacramētū sit quedā vnctio requiret materiā consecratam.

R̄n̄o p̄n. vbi sup̄ q.2. R̄ndeo dd̄m: q q̄dam dn̄t q oleū est simplex materia hui⁹ sacr̄i r̄ in ip̄a sc̄tificatione olei q̄ ē p ep̄m p̄ficit̄ sacr̄m. S3 hoc p3 eē falsu3 ex his q̄ d eucharistia dicta sūt: vbi ostēsum est q solū illud sacr̄m cōsistit i cōsecratiōe materie. ¶ Et iō dd̄m: q hoc sacr̄m cōsistit i ip̄a vnctiōe: sicut bap⁹ in ablutiōe: r̄ m̄ā hui⁹ sacr̄i ē oleum sc̄tificatu3. P̄ōt aūt triplex rō assignari quare exigit̄ m̄āe sc̄tificatio i hoc sacr̄o r̄ i q̄busdā alijs p̄ª est q2 oīs efficacia sacr̄atorū a xp̄o descendit: r̄ iō sacr̄a illa: q̄b⁹ ip̄e ē vsus: habēt efficaciam ex ipso vsu suo sicut tactu sue carnis vim regeneratam cōtulit aquis: sed hoc sacramento non est vsus nec aliqua corporali vnctione: r̄ ideo in omnibus vnctionibus requiritur sāctificatio materie. sc̄da cā est p̄pter plenitudinem gr̄e q̄ cōfert̄ nō solū vt tollat culpā: sed etiā reliquias r̄ infirmitates corpis. tertia est ex hoc q effect⁹ eius corporalis. sc3 sanatio nō cātur ex materie naturali proprietate: r̄ ideo oportet q hec efficacia sibi p sc̄ificationē det̄

Ad p̄m Ad p̄mū ergo dicēdū: q prima sc̄tificatio m̄āe ē b3 se: sed sc̄da magis p̄tinet ad vsū ipsi⁹ s̄m q ē actu cōferēs effectū. r̄ iō neutrū supfluit: q2 etiā instrumenta accipiunt efficaciā ab artifice: r̄ dum fiunt: r̄ dum ad actum applicantur. Ad 2m ¶ Ad sc̄m dd̄m: q illa efficacia q̄ est ex ip̄a instōne sacramēti applicatur huic materie per sanctificationem. ¶ Ad tertium patet solutio ex dictis. ad t̄tiū

¶ Utrum oporteat materiam huius sacramenti esse consecratam p episcopum. Ar. vj.

AD sextū sic p̄ceditur. videtur q n̄ opteat materiā hui⁹ sacramenti esse cōsecratā per episcopū. q2 dignior est ɔsecratio materie i sacr̄o eucharistie q̃ in hoc sacramēto: s3 in eucharistia m̄ām sacerdos pōt cōsecrare: ergo r̄ i hoc sacramēto. p̄m

¶ p̄. in opibus corpalibus ars dignior nunq̄ p̄parat m̄ām iferiori: quia dignior est q̄ vtitur ea q̄ p̄parat: vt dr̄. 2. phy. s3 episcop⁹ est supra sacerdotē. ergo nō p̄parat materiam i hoc sacramēto quo sacerdos vtitur: s3 sacerdos dispēsat h° sacramētū vt dicetur. g̃ cōsecratio materie ad episcopū nō p̄tinet. 2m

S3 contra est. quia in alijs vnctionibus ē materia per episcopum consecratur. ergo ita debet esse in ista. 1 oppm

R̄ndeo dicendu3: q minister sacramenti effectum sacramenti non inducit p̄pria virtute vt p̄ncipale agens: sed per ef- R̄n̄o p̄nci. vbi sup̄ q.3.

ficaciã sacramẽti: quod dispẽsat: que quidẽ efficacia pmo est a xpo ⁊ ab ipso in alios descendit ordinate. s. in populũ mediantibus ministris. qui sacramẽta dispẽsant: ⁊ in ministros inferiores mediãtibus superiorib⁹: qui mãm sanctificãt: ⁊ ideo in omnib⁹ sacramẽtis: que indigent materia sctificata: prius sctificatio materie fit per episcopum: ⁊ vsus quãdoq; per sacerdotem: vt ostẽdatur sacerdotalis potestas ab episcopali deriuata: sm illud ps. Sicut vnguentũ in capite quod pri⁹ descendit in barbam: deinde vsq; ad horam vestimenti.

Ad pm **Ad primum** ergo dicẽdũ: q sacramẽtũ eucharistie ↄsistit in ipa mãe scifica tione: nõ ãt in vsu. ⁊ ideo proprie loquẽdo illud quod est materia sacramẽti: nõ est quid cõsecratũ: vñ ñ preexigitur aliqua sctificatio circa mãm p epm factã sz p exististi scifica° altaris: ⁊ h⁹: ⁊ ẽt ipi⁹ sacerdotis: que ñ nisi per epm fieri potest. Unde i illo etiã sacramẽto ostẽditur potestas sacerdotalis ab epo deriuata: vt Dio. dicit. ideo illam cõsecrationẽ materie potest facere sacerdos: que est in se sacramentum: ⁊ nõ illam: que vt sacramẽtale qdam ordinatur ad sacrm: qd cõsistit in vsu fidelium: quia qtuz ad corpus christi verum nullus ordo est supra sacerdotium: sed qtũ ad corpus christi mysticum epalis ordo est supra sacerdotalem: vt infra dicẽtur.

Ad 2m ¶ Ad sm dicendũ: q materia sacramẽti nõ est talis mã vt in qua fiat aliquid per eum qui ea vtitur. sicut est in artibus mechanicis: sed vt ei⁹ vtute aliqd fiat: ⁊ sic pcipat aliquid de ratione cause agẽtis: inqtũ est istrm diuine operatiõis: ⁊ ideo opz q a superiori arte: vel ptãte talis vtus materie acqratur. Qr in causis agentibus qto aliqd agens est pus: tãto ẽ pfecti⁹. In cãis ãt pure mãlibus qto mã por: tãto iperfectior.

¶ Utrũ hoc sacramentũ hẽat aliquam formam. Arti. vij.

Ad septimũ sic pceditur: vr q h⁹ sacramẽtũ ñ hẽat aliquam formã. pmum. Cũ eni efficatio sacroꝝ sit ab istõne ⁊ itẽ a forma: opz q forma tradat ab ipo q sacrm istituit. sz forma h⁹ sacri ñ inuenitur tradita nez a xpo: neq; aplis: g h⁹ sacrz nõ hz aliquã formã. ¶ p. ea q sũt de necessitate sacri. obsuãtur codẽ mõ ap oẽs: sz nihil magis ẽ de necessitate sacri huiz formã qz ipsa forma: g cũ ñ sit aliqua forma cõit obsuata ab oib⁹ i h⁹ sacro: qr diuersi diuersis verbis vtũtur. vr q h⁹ sacrz non hẽat aliquã formam. 2m

¶ p. i baptismo: nõ reqritur forma nisi ad scificationẽ mãe que est aqua vbo vite diluẽdis criminib⁹ sctificata. sz h⁹ sacrz hz mãz prius sctificatã: ergo nõ indiget aliqua forma verborum. 3m

Sed ↄtra ẽ qd magister dicit q oẽ sacrz no. le. vr q hẽat formã. ¶ p. ad h⁹ est rit⁹ vlis eccľie q qbuidã vbis vtitur in collatione huius sacramẽti. i. opp m

Rñdeo dicẽ. q qdã dixerunt q nulla ẽ forma d necessitate hui⁹ sacri. Sz h⁹ vr derogare effectui huius sacramenti. Rñº pn. Quia omne sacramentum efficit significando: significatio ãt materie non determinatur ad effectum determinatum: cum ad multa se possit habere: nisi per formam verborum: ⁊ ideo oibus sacramentis no. le. q efficiũt q figurãt opz esse ⁊ res ⁊ vba: ⁊ pterea. Ja. totã viz sacri hui⁹ vr cõstituere i orone q ẽ forma huius sacri vt dicet: ⁊ ideo predicta opio presumptuosa vr et erronea. ¶ Et pter hoc dicẽdũ sicut cõmuniter dicit quod habet formam determinatam sicut et alia sacramenta. vbi sup ar. 4. q. 1.

ad pᵐ **Ad primū** ergo dicendum: quod sacra scriptura omnibus communiter pponitur: et ideo forma baptismi que ab omnibus dari potest debet in sacra scriptura exprimi: similiter forma eucharistie que exprimit sacri illius fidē que est de necessitate salutis sed forme aliorum sacrorum nō inueniūtur in scriptura tradite: sed ecclesia ex traditione apostolorum habet que a dño accepe runt: vt dicit apostolus .i. Cor. xj. Ego accepi a dño quod et tradidi vobis. ¶ Ad 2ᵐ dicendum: quod illa verba que sūt de

Ad 2ᵐ essentia forme .s. oratio deprecatiua ab omnibus dicuntur: sed alia que sunt de bene esse nō obseruātur ab omnibus. ¶ Ad 3ᵐ

Ad 3ᵐ dicendum: quod materia baptismi habet quādā sanctificationē per se ex ipso tactu carnis saluatoris: sed ex forma verborum accipit sanctificationē actu sanctificantē: et similiter post sanctificationem manet huius sacri secundum se requiritur sanctificatio in vsu per quā actu sanctificet.

¶ Utrum forma huius sacramēti debeat pferri per orationem indicatiuam et nō deprecatiuā. Art. VIII.

pᵐ **Ad octauū sic** pceditur videtur quod forma sacri huius debeat proferri per orationē indicatiuā: et non deprecatiuā. Quia sacramenta noue le. hūt certū effectū sed certitudo effectus non exprimitur in formis sacramētorū nisi per orationem indicatiuā cū dicitur: hoc est corpus meum: vel ego bap. ergo debet esse forma huius

secūdum sacramēti oratio indicatiua. ¶ Preterea in formis sacramentorū debet exprimi intentio ministri: que requiritur ad sacramentū que nō exprimitur nisi per orationem indicatiuā. ergo etc.

3ᵐ ¶ Preterea in quibusdam ecclesijs dicūtur huius verba in collatiōe huius sacramenti. vngo hos oculos oleo sanctificato in no. pa. etc. et hoc est cōforme alijs formis sacramentorū. ergo in hoc videtur quod consistat forma huius sacramenti.

Sed cōtra illud quod est forte sacramenti ab omnibus oportet quod seruetur: sed verba predicta nō dicuntur secundum consuetudinē omnium ecclesiarum sed tantum verba deprecatiua .s. per istā sanctā vnctionē et piissimā suā misericordiā indulgeat tibi deus: quicquid peccasti per visū: etc. ergo forma huius sacramēti est oratio deprecatiua. ¶ Preterea

oppᵐ pᵐ

2ᵐ hoc videtur ex verbis. Jac. qui attribuit efficaciā huius sacramēti orationi. Oratio fidei inquit sanabit infirmum. ergo cū efficatia sacramēti sit ex forma videtur quod forma huius sacri sit oratio deprecatiua

Respondeo dicendum quod oratio deprecatiua est forma huius sacramēti: vt patet per verba Ja. et ex vsu Ro. ecclesie: que solū verbis deprecatiuis vtitur in collatiōe huius sacramenti: cuius ratio multiplex assignatur. pᵒ quia suscipiēs sacramentū hoc est viribus proprijs destitutus: vnde indiget orationibus subleuari. 2ᵒ. quia datur exeūtibus qui iā desunt esse de foro ecclesie: et in solius dei manu residescūt: vnde ei per orationes committūtur. 3ᵒ quia hoc sacramentum nō habet aliquē effectū: qui semper ex oratione ministri consequatur: omnibus que sunt de essētia sacri rite peractis: sicut character in baptismo et confirmatione: et transubstātiatio in eucharistia: et remissio peccati in penitētia existēte contritiōe: que est de essentia sacramenti penitentie: nō videtur de essentia huius sacramenti: et ideo in hoc sacramēto nō pōt esse forma indicatiui modi: sicut in predictis sacramentis.

Responsio princi. vbi supra. q. 2

ad pᵐ **Ad primū** ergo dicendum: quod hoc sacramentum sicut et predicta quantū est de se habet certitudinem: sed pōt ex fictione impediri recipiētis: et si sacramēto se subijciat per intētionē quod nullū effectū consequatur: et propter hoc non est simile de hoc et de alijs sacramentis in quibus semper aliquis effectus consequitur.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum: quod per ipsum actū qui imponitur in forma .s. per istā sanctam vnctionem: satis exprimi

Cᵒ [illegible] f° 23°

Ad 3m tur intentio. ¶ Ad 3m dicendum quod verba illa indicatiui modi que secundum morem quorundam premittuntur orationi non sunt forme huius sacramenti: sed sunt dispositio ad formam: inquantum intentio ministri determinatur ad actum illum per illa verba.

¶ Utrum predicta oratio sit competens forma huius sacramenti. Arti. ix.

primum. AD nonum sic proceditur: videtur quod predicta oratio non sit competens forma huius sacramenti. Quia in formis aliorum sacramentorum fit mentio de materia: sicut patet in confirmatione que non fit predictis verbis:
secundum ergo non est conueniens forma. ¶ Preterea sicut effectus huius sacramenti conuenit in nos per misericordiam diuinam: ita et aliorum sacramentorum: sed in formis aliorum sacramentorum non fit mentio de misericordia diuina: sed magis de trinitate et passione: ergo similiter debet esse hic.
Ad 3m ¶ Preterea duplex effectus huius sacramenti in littera ponitur: sed in verbis predictis non fit mentio nisi de vno scilicet de remissione peccatorum: non autem de corporali sanatione ad quam Ja. ordinat orationem fidei dicens: oratio fidei sanabit infirmos: ergo forma predicta est incompetens.

Responsio princi. vbi supra q.3. Respondeo dicendum: quod predicta oratio est competens forma huius sacramenti: quia tendit sacramentum in hoc quod dicitur per istam sanctam vnctionem: et illud quod operatur in sacramento scilicet diuinam misericordiam et effectum scilicet remissionem peccatorum.

ad primum Ad primum ergo dicendum: quod materia huius sacramenti potest intelligi per actum vnctionis: non autem materia confirmationis per actum in forma expressum: et ideo non est simile. ¶ Ad secundum dicendum: quod
Ad 2m misericordia respicit miseriam: et quia hoc sacramentum datur in statu miserie scilicet infirmitatis: potius hic quam in aliis fit mentio de misericordia. ¶ Ad tertium dicendum: quod in
Ad 3m forma debet exprimi effectus principalis: et quod semper inducitur ex sacramento nisi sit defectus ex parte recipientis: non autem talis effectus est corporalis sanitas: vt ex dictis patet: quamuis quandoque sequatur: ratione cuius Jac. hunc effectum attribuit orationi que est forma huius sacramenti.

¶ De effectu huius sacramenti. Questio xxx.



DEinde considerandum est de effectu huius sacramenti. Circa quod queruntur tria. Primo vtrum extrema vnctio valeat ad remissionem omnium peccatorum. Secundo vtrum sanitas corporalis sit effectus huius sacramenti. Tertio vtrum hoc sacramentum characterem imprimat.

Utrum extrema vnctio valeat ad remissionem omnium peccatorum. Arti. i.

AD primum sic proceditur. videtur quod extrema vnctio non valeat ad remissionem omnium peccatorum. Ad hoc enim quod per vnum potest effici: aliud non exigitur: sed in eo qui extremam vnctionem accipit requiritur penitentia ad peccatorum remissionem: ergo per extremam vnctionem non dimittuntur peccata. primum

¶ Preterea in peccato non sunt nisi tria macula: reatus pene et reliquie peccati: sed per extremam vnctionem non remittitur peccatum quo ad maculam sine contritione: que etiam sine vnctione remittitur nec iterum quo ad penam: quia adhuc si conualescat tenetur perficere satisfactionem iniunctam: nec quo ad reliquias culpe quia adhuc remanent dispositiones ex actibus precedentibus relicte: vt patet post conualescentiam: ergo nullo modo per extremam vnctionem fit peccatorum remissio. ¶ Preterea remissio peccatorum non fit successiue: sed in instanti sed extrema vnctio non fit tota simul: quia plures vnctiones requiruntur: ergo eius effectus non est remissio peccatorum. secundum tertium

Sed contra est quod dicitur Ja.5. Si in peccatis est dimittentur ei. ¶ Preterea omne sacramentum noue legis gratiam confert 1 oppm

sed p grãz fit remissio pctõꝝ: ḡ extremavnctio cũ sit sacr̄z no. le. opatur ad remissionem peccati.

Respondeo dõm: ꝙ qđlз sacramentũ ẽ institutuз ṗncipalr̃ ad vnũ effectũ q̄uз ẽt alios ex ꝯñti inducere possit: ⁊ quia sacr̄z: efficit qđ figurat: iõ ex ipsa significatione sacr̄i dз accipi eius ṗncipalis effectus. Adhibetur aũt hoc sacr̄z fm moduз cuiusdã medicatiõis: sic bap⁹ p moduз ablutiõis: medicia aũt ẽ ad pellẽdum infirmitatẽ: vt sicut bap⁹ est quedã spũalꝫ regeneratio: ⁊ pnia quedã spũalis suscitatio: ita ⁊ extrema vnctio est q̄dã spũalis sanatio vel medicatio. Sicut ãt corporalis medicatio ṗsupponit corporalem vitam in medicato: ita spũalis spũalem: ⁊ iõ hoc sacr̄z nõ dat̃ ꝯtra defectus qb⁹ spũalis vita tollitur. s. ꝯ pctm̄ origiale ⁊ mortale: sed ꝯ illos defectus qb⁹ hõ spũalr̃ infirmatur: vt nõ h̄eat ṗfectus vigorem ad actus vite gr̄e vl̃ glorie: ⁊ hic defect⁹ nihil est aliud q̄ quedam debilitas ⁊ ieptitudo q̄ in nobis reliqtur ex pctõ actuali vl̃ originali: ⁊ ꝯ hãc debilitatẽ hõ roboratur p hoc sacramẽtũ. Sз qꝛ hoc robur grã facit q̄ secum nõ ꝯpatit̃ pctm̄: iõ ex ꝯñti si iuenit pctm aliquod vel mortale vel veniale quo ad culpã tollit ipsum dũmodo nõ ponatur obex ex parte recipiẽtis sicut etiã de eucharistia ⁊ ꝯfirmatione: vt. s̄. dcm̄ est: ⁊ iõ ẽt Jac. de remissione pctĩ ꝯditionaliter loqtur dicẽs. Si in pctis sit dimittẽt̃ ei: quo ad culpã: n. n. sp delet pctm̄ qꝛ nõ sp inuenit: sз sp remittit quo ad debilitatẽ ṗdictam quã quidã reliquias pcti dicũt. Quidã vero dicũt ꝙ ṗncipaliter est institutũ ꝯ veniale quod quidẽ nõ põt dũ hic vita agitur perfecte curari: ⁊ ideo sacr̄m exeũtiũ spũaliter ꝯ veniale ordinatur. Si hoc ñ vr̄ veꝝ: qꝛ penitentia sufficienter ẽt in vita dlet venialia quo ad culpã: qđ aũt ñ ꝓt euitari post pactã pniãз nõ aufert pniã p̄cedẽti suũ effectũ ⁊ inteꝝ h⁹ ꝑtiet ad dbilitatẽ ṗdictã. Vñ dдз: ꝙ ṗncipaliter effect⁹ h⁹ sacr̄i est remissio pctõꝝ quo ad reliqas pcti: ⁊ ex ꝯñti ẽt quo ad culpã si eã inueniat.

Ad primuз ḡ dдз: (ueniat ꝙ q̄uis effect⁹ ṗncipalis alicui⁹ sacr̄i possit h̄eri sine actuali pceptiõe illi⁹ sacr̄i. vel sine sacramẽto: vel p aliđ sacr̄m ex ꝯñti: nũq̄ tñ h̄eri põt sine ꝓposito illius sacramẽti ⁊ iõ qꝛ pnia ẽ ṗncipaliter ĩstituta ꝯ acualẽ culpã: qđcũqз aliud sacr̄m actualẽ culpã deleat: ex ꝯñti nõ excludit necessitatẽ pnie. ¶ Ad scđm dõm: ꝙ extrema vnctio aliquo mõ q̄tũ ad illa tria remittit pctm̄: q̄uis. n. culpa quo ad maculã sine ꝯtritione ñ dimittatur tñ h⁹ sacr̄m p grãз quã infundit: facit ꝙ ille mot⁹ li. arbi. in pctm̄ sit ꝯtritio sicut etiã in eucha⁹ ⁊ ꝯfirmatione põt accidere. Silr̃ ẽt ⁊ reatus pene tpalis dimittit: sз ex ꝯseq̄nti inq̄tũ debilitatem tollit: qꝛ eãdẽ penã leui⁹ portat fortisq̄ debilis: vñ nõ oз ꝙ pp hoc miuatur satisfactiõis mẽsura relique ãt pcti nõ dñr hic dispõnes ex actib⁹ relicte: q̄ sunt qdã habit⁹ inchoati: sз q̄dã spũalis debilitas in ipa mẽte exñs: qua sublata ⁊ eisdem hitib⁹ vl̃ dispõnib⁹ manẽtib⁹ nõ ita põt inclinari mens ad pcm̄ ¶ Ad tertiũ dдз: ꝙ qñ sunt multe actiones ordinate ad effectũ vnuз vltima est formalis respectu oĩuз precedẽtium: ⁊ agit in virtute earum: ⁊ ideo in vltima vnctiõe gratia effunditur que effectum sacramento prebet.

¶ Utrum sanitas corporalis sit effectus huius sacramẽti. Art. ii.

AD secunduз sic ꝓceditur. vr̄ ꝙ sanitas corporalis non sit effectus huius sacramẽti. Quod

enim sacramentū est medicina spiritualis: sꝫ spūalis medicīa ad spiritualem sanitatē ordinatur: sicut corporalis ad corporalē: ergo sanitas corpalis nō est effectus huius sacramenti.

2m ¶ P̄. sacramentū: sēp habet effectum suum in eo qui nō fict⁹ accedit: sed qn̄qꝫ non sanatur corporaliter suscipiens hoc sacramentū: q̄tumcūqꝫ deuot⁹ accipiat ergo sanitas corporalis nō est effectus eius.

tertius ¶ P̄. efficacia huius sacramenti nobis ōnditur. Ja. 5. sed ibi n̄ attribuitur sanatio effectus vnctioni: sꝫ oratiōi dicit. n. oratio fidei sanabit infirmū: ergo corporalis sanatis nō ē effe⁹ hui⁹ sacr̄i.

i oppm pmum. **Sed cōtra** operatio ecclesie hꝫ maiorem efficaciam post xp̄i passionē q̄ an̄: sꝫ ante oleo inuncti p apostolos sanabantur, vt pꝫ Mat. 6. ğ ꝛ nūc hꝫ effect⁹ i corpali sanatiōe.

scdm ¶ P̄. sacramēta significādo efficiūt: sꝫ baptismus p ablutionē corpalē quaꝫ exterius facit significat ꝛ efficit spūalem: ergo ꝛ extrema vnctio p sanationem corporalem quā exterius significat: efficit ꝛ cāt spūalē.

Rn̄sio. pnci. vbi. s. q. 2. **Rn̄deo** dēm: q sicut bap⁹ per corporalē ablutionē facit spūalē emūdationē a maculꝭ spūalibus: ita hoc sacr̄m p medicationeꝫ sacr̄alē exteriorē facit sanationem interiorem: ꝛ sicut ablutio baptismi hꝫ effectū corpalis ablutiōis: qꝛ ēt corpalē mūdationē hꝫ: ita extrema vnctio hꝫ effectū corpalis medicatiōis. s. corpalē sanationē. Sꝫ hec dr̄a ē qꝛ corpal' ablutio ex ipsa nāli ppꝛietate elti facit corporalē mundationē: ꝛ iō sp eaꝫ facit: sꝫ extrema vnctio nō facit corpalē sanationem ex ppꝛietate nāli māe: sꝫ v̄tute diuina q̄ rōnabiliter operatur: ꝛ qꝛ rō operās nūq̄ inducit secundariū effectū nisi ꝙn q expedit ad principalem: iō ex hoc sacramēto nō seqtur corporalꝭ sanatio semp: sꝫ qn̄ expedit ad spūaleꝫ sanationē: ꝛ tūc sp eā īducit: dūmō nō sit ipedimētū ex pte recipiētis

Ad pm **Ad primum** ergo dd m: q argu⁹ illa probat: q corpalis sanitas nō sit effectus pncipalis hui⁹ sacramēti: et hoc verꝝ est.

Ad 2m ¶ Ad scdꝫ pꝫ solutio ex dictis.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dēꝫ: q o fo illa est forma hui⁹ sacramēti: vt dicetur: ꝛ iō hoc sacr̄m ꝛ sua forma habet efficaciam quātum est de se ad sanationem corporalem.

¶ Utrum hoc sacramentum imprimat characterem. Arti. iii.

pm **Ad tertiuꝫ** sic pceditur: vr̄ q hoc sacramētum ip̄mat characterem. Character em̄ signum distinctiuuꝫ ē: sꝫ sicut baptizat⁹ distiguitur a nō baptizato: ita vnctus a nō vncto: ğ sicut bap⁹ ip̄mit characterem: ita ꝛ extrema vnctio.

2m ¶ P̄. in ordinis ꝛ ꝯfirmationis sacramentis est vnctio: sicut in hoc sacramēto sꝫ in illis ip̄rimitur character. ğ ꝛ in isto.

3m ¶ P̄. in omni sacramēto est aliquid qd est res tm̄: ꝛ aliquid quod est sacramētuꝫ tm̄: ꝛ aliquid q est res et sacramentū: sꝫ nō pōt aliquid assignari in hoc sacramento qd sit res ꝛ sacr̄m nisi character ergo ꝛ in hoc ip̄rimitur character.

i oppm pmum. **Sed ꝯtra** nullum sacramentum imprimens characterꝫ iteratur: sed hoc sacramentum iteratur vt dicetur: ğ non imprimit characterꝫ.

secūdū ¶ P̄. distinctio que fit secundum characterꝫ sacramentalem est distinctio eorū qui sunt in presenti ecclesia: sꝫ extrema vnctio confertur ei qui exit de presenti ecclesia: ergo nō decet q in eo charater conferatur.

Rn̄sio pnci. vbi sup̄ q. 3. **Respōdeo** dicenduꝫ: q character nō imprimitur nisi in illis sacramentis quibus hō ad aliqd sacrꝫ deputat̄: sꝫ h⁹ sacr̄m est solū in remediū: ꝛ non

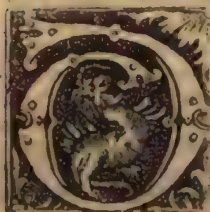
deputatur per ipsum homo ad aliquod sacrum agendum vel suscipiendum: et ideo non imprimitur in eo character.

Ad primum Ad primum quod dicendum: quod character facit distinctionem statutum quantum ad ea que in ecclesia sunt agenda et talem distinctionem homo non habet ab

Ad 2m aliis per hoc quod ipse est inunctus. ¶ Ad secundum dicendum: quod vnctio que fit in ordine et confirmatione est vnctio consecrationis qua homo deputatur ad aliquod sacrum sed hec vnctio est vnctio medicationis: et ideo non est similis. ¶ Ad tertium dicendum:

Ad 3m quod in hoc sacramento res et sacramentum non est character: sed quedam interior deuotio est que spiritualis vnctio.

¶ De ministro huius sacramenti. Questio xxxi



Deinde considerandum est de ministro huius sacramenti. Circa quod tria queruntur. Primo. vtrum laycus possit hoc sacramentum conferre. 2°. vtrum diaconus. 3°. vtrum solus episcopus.

¶ Utrum laycus possit hoc sacramentum conferre. Arti. I.

primum Ad primum sic proceditur. videtur quod etiam laicus possit hoc sacramentum conferre: quia hoc sacramentum habet efficaciam ex oratione: vt Ia. dicit: sed oratio layci quandoque est adeo accepta sicut sacerdotis: ergo potest sacramentum conferre.

2m ¶ Preterea. de quibusdam presbyteris in egypto legitur quod oleum ad infirmos transmittebant et sanabantur: et similiter de beata Genouefa quod oleo infirmos vngebat: ergo hoc sacramentum potest conferri etiam a laycis.

in oppositum Sed contra est: quia in hoc sacramento fit remissio peccatorum: sed layci non habent potestatem dimittendi peccata. ergo et cetera.

Respondeo dicendum: quod secundum Dio. in ecclesiastica hie. Sunt quidam exercentes actiones hierarchicas et quidam recipientes tantum qui sunt layci: et ideo nullius sacramenti dispensatio layco ex officio competit: sed quod baptizare possunt in casu necessitatis est diuina dispensatione factum vt nulli regenerationis spiritualis facultas desit. Responsio. Dion. vbi supra q. 2. ar. 1. q. 1.

Ad primum Ad primum ergo dicendum. quod oratio illa non fit a sacerdote in persona sua: quia cum sit quandoque peccator non esset exaudibilis sed fit in persona totius ecclesie in cuius persona orare potest quasi persona publica: non autem laycus qui persona priuata est. ¶ Ad secundum

Ad 2m dicendum: quod ille vnctiones non erant sacramentales: sed ex quadam deuotione recipientium talem vnctionem et meritis vngentium. vel oleum mittentium consequebatur effectus sanitatis corporalis per gratiam sanitatum: non per gratiam sacramentalem.

¶ Utrum dyaconi possint hoc sacramentum conferre. Ar. 2

primum Ad secundum sic proceditur. videtur quod dyaconi possint hoc sacramentum conferre. Quia secundum Dio. dyaconi habent virtutem purgatiuam: sed hoc sacramentum est institutum ad purgandum tantum ab infirmitate mentis et corporis: ergo dyaconi possunt conferre.

Secundum ¶ Preterea. dignius sacramentum est baptismus quam hoc de quo hic agimus: sed dyaconi possunt baptizare vt patet de beato Laurentio: ergo possunt hoc sacramentum conferre.

in oppositum Sed contra est quod dicitur Ia. 5. inducat presbyteros ecclesie.

Respondeo dicendum: quod dyaconus habet vim purgatiuam tantum non illuminatiuam: vnde cum illuminatio fiat per gratiam nullum sacramentum in quo gratia confertur dyaconus potest dare ex officio: et ideo nec hoc cum eo gratia conferatur. Responsio. Dion. vbi supra. q. 2.

Ad p^m **Ad primũ** ergo dõm: q̃ h° sacramentũ, illuminãdo p gr̃e collationẽ purgat τ iõ dyacono ei⁹ collatio nõ competit.

Ad s^m ¶ Ad 2^m dõm: q̃ hoc sacramẽtũ nõ est necessitatis sicut bap⁹: vñ ñ ita ɔmittitur dispẽsatio ei⁹ oĩb⁹ in articulo necessitatis: sʒ solũ illis q̃bus ex officio ɔpetit: dyaconis ẽt baptizare nõ ɔpetit ex officio.

¶ Utr̃ solus episcopus possit h° sacramentũ ɔferre. Arti.III

p^mum. **Ad tertiũ** sic p̃cedit. vr̃ q̃ sol⁹ ep̃s possit h° sacramentũ cõferre. Nã hoc sacramentũ vnctione ɔfĩcitur: sicut τ ɔfirmatio: sʒ sol⁹ ep̃s p̃t cõfirmare: g̃ sol⁹ põt hoc sacr̃m cõferre.

s^dm ¶ P̃. q̃ nõ p̃t qd minus ẽ: nõ p̃t qd est maius: sʒ maior ẽ vs⁹ mãe sanctificate q̃ sc̃ificatio eius: q̃ est finis ipsius: g̃ cum nõ possit sanctificare materiam non potest materia sanctificata vti.

ĩ opp^m **Sed cõtra** huius sacramẽti minister inducendus est ad eũ q̃ suscipit sacr̃m: vt pʒ Ja.5. sʒ ep̃s nõ posset accedere ad oẽs infirmos sue diocesis: g̃ nõ sol⁹ ep̃s p̃t hoc sacr̃m conferre.

Rñsio princi. vbi sup̃ q.3. **Rñdeo** dõm: q̃ scd̃ʒ Dio. ep̃s p̃p̃e hʒ p̃ficiendũ officium sicut sacerdos illuminãdi: vñ illa sacramenta dispensanda solis ep̃is reẽuãtur q̃ suscipientẽ ĩ aliquo statu p̃fectõis sup alios ponũt hoc aũt nõ ẽ in hoc sacramento cũ oĩbus detur: τ iõ p simplices sacerdotes potest administrari.

ad p^m **Ad primũ** ergo dõm: q̃ ɔfirmatio imp̃mit characterem quo collocatur hõ in statu p̃fectionis: vt. s̃. dc̃m est: nõ aũt est in hoc sacramẽto: τ ideo nõ est simile.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dõʒ: q̃ q̃uis ĩ genere cãe finalis vsus mãe sc̃ificate sit potior: q̃ sc̃ificatio materie: tñ ĩ genere cãe efficiẽtis sc̃ificatio materie est potior: q̃ ab eodeʒ pendet vsus sicut ab actiua cã: τ iõ sanctificatio requirit altiorem virtutem actiuam q̃ vsus.

¶ Quibus hoc sacramentum cõferri debet ĩ qua parte. Q̃õ. xxxij

Deinde ɔsiderandum ẽ de his qb⁹ h° sacramentũ ẽ cõferri dʒ τ in qua parte corporis. Circa qd querũtur septem. Primo vtr̃ sanis debeat hoc sacramentũ ɔferri. 2° vtr̃ dẽat cõferri ĩ qualibʒ infirmitate. Tertio vtr̃ dẽat ɔferri furiosis τ amẽtib⁹ 4°. vtr̃ pueris. 5° vtrũ totũ corp⁹ hoc sacramento inungi debeat. 6° vtrũ ɔuenienter determinẽtur partes in q̃bus iungitur. 7° vtr̃ mutilati ĩ p̃dictʒ partib⁹ inũgi dẽant.

¶ Utrum hoc sacramẽtum sanis cõferri possit. Ar.I. p^mum

Ad primũ sic p̃cedit. vr̃ q̃ etiã sanis ɔferri debeat hoc sacramẽtũ: q̃ principalior effectus hui⁹ sacramenti ẽ sanatio mentis q̃ sanatio corporis: vt dictũ est: sʒ ẽt sani corpe idigẽt sanatione mentis: ergo eis etiã dʒ hoc sacramentũ ɔferri. secũd ã

¶ P̃. h° sacramẽtũ est exeuntiũ sicut bap⁹ intrantiũ: sʒ oĩbus intrãtib⁹ bap⁹ datur: ergo oĩbus exeuntib⁹ dʒ dari hoc sacramentũ: sʒ q̃nq̃ illi qui sũt in ɔpinquo exitu sũt sani sicut illi qui decapitãdi sunt: ergo talib⁹ dʒ hoc sacramentum dari. ĩ opp^m

Sed cõtra ẽ qd dicit Jaco. 5. Infirmatur in vobis. τc. g̃ solũ infirmis ɔpetit.

Rñsio princi. vbi sup̃ ar.2.q.I **Rñdeo** dicẽdum: q̃ hoc sacramentũ est q̃dã sp̃ũalis curatio vt dictũ est q̃ q̃dẽ per quẽdam corporalis curationis modũ significatur: τ ideo illis quib⁹ corporalis curatio nõ ɔpetit. s. sanis nõ dʒ hoc sacramentum ɔferri.

deputat̃ p ip̃m hõ ad aliqđ sacruʒ agẽdũ vel suscipiendũ: ⁊ ideo non imprimitur in eo character.

Ad p̃m **Ad p̃mũ** ergo dđʒ: q character facit distinctionem statutu q̃tũ ad ea q̃ i eccl'ia sũt agẽda ⁊ talẽ distõneʒ hõ nõ hẽt ab

Ad 2m alijs p hoc q ip̃e ẽ iunct⁹. ¶ Ad 2m dđm: q vnctio q̃ fit i ordine ⁊ cõfirmatiõe ẽ vnctio cõsecratiõis qua hõ deputat̃ ad aliqđ sacrũ sed hec vnctio est vnctio medicatiõis:

Ad 3m ⁊ iõ nõ est sil'e. ¶ Ad tertiũ dđm: q in h⁹ sacramẽto res ⁊ sacr̃m nõ est character: sʒ quedã interior deuotio est que spiritualis vnctio.

¶ De mi̇stro hui⁹ sacri. Q̃õ. xxxi.

Einde cõsiderandũ est de mi̇stro huius sacramẽti. Circa qđ tria querunt̃. primo. vtꝝ laycus possit h⁹ sacramentuʒ conferre. 2°. vtrum diaconus. 3°. vtrum solus episcopus.

¶ Utruʒ laycus possit hoc sacramentum conferre. Arti. 1.

p̃m **AD primum** sic procedit̃. vide. q ẽt laic⁹ possit h⁹ sacramẽtum cõferre: q2 hoc sacramẽtũ hʒ efficaciã ex oratiõe: vt Ja. dicit: sʒ orõ layci q̃nq3 est adeo accepta sicut sacerdotis: ergo põt sacr̃m cõfer-

2m re. ¶ p̃. de q̇busdaʒ p̃sbyterꝭ in egypto legitur q oleũ ad infirmos trãsmittebãt ⁊ sanabant̃: ⁊ sil'r de beata Genoueſa q oleo infirmos vngebat: ergo hoc sacramentum põt cõferri etiam a laycis.

i opp^m **Sʒ contra** est: quia in hoc sacramento fit remissio peccatorum: sed layci nõ habent potestateʒ dimittendi peccata. ergo ⁊ cetera.

Rñdeo dđm: q ſm Dio. i ecclesiastica hie. Sunt quidam exercẽtes actiões hierarchicas ⁊ q̇dã recipiẽtes tãtũ q̇ sũt layci: ⁊ iõ nulli⁹ sacramẽti dispẽsatio layco ex offõ competit: sʒ q baptizare possũt in casu necessitatis est diuina dispensatione factum vt nulli regenerationis spiritualis facultas desit. Rñsio. p̃n. vbi sup̃ q. 2. ar. 1. q. 1.

Ad primũ ergo dđm. q orõ illa nõ fit a sacerdote i p̃sona sua: q2 cũ sit q̃nq3 peccator nõ eẽt exaudibilis sʒ fit in p̃sona toti⁹ eccl'ie i cui⁹ p̃sona orare põt quasi p̃sona publica: nõ ãt laycus q̇ p̃sona p̃uata est. ¶ Ad scđʒ dđm: q ille vnctiões nõ erãt sacramẽtales: sʒ ex quadã deuotiõe recipiẽtiuʒ talẽ vnctionẽ ⁊ meritis vngẽtiũ. vl' oleũ mittẽtiũ cõseq̄batur effect⁹ sanitatꝭ corp̃alis p grãʒ sanitatum: non per gratiaʒ sacramentalem. Ad p̃m Ad 2m

¶ Utrũ dyaconi possint hoc sacramentum conferre. Ar. 2

AD secundũ sic p̃cedit̃. videt̃ q dyaconi possint h⁹ sacr̃m cõferre. Quia ſm Dio. dyaconi habent v̇tutẽ purgatiuã: sʒ h⁹ sacr̃ʒ est istitutũ ad purgãdũ tãtũ ab infirmitate mẽtis ⁊ corporis: ergo dyaconi possũt cõferre. ¶ p̃. digni⁹ sacramẽtũ ẽ bap⁹ q̃ʒ hoc de quo hic agim⁹: sʒ dyaconi possũt baptisare vt pʒ de beato Laurentio: ergo possũt hoc sacramentuʒ conferre. p̃mum Scđm

Sed ɔtra est quod dicitur Ja. 5. inducat presbyteros ecclesie. i opp^m

Rñdeo dicendum: q dyaconus habet vim purgatiuam tantum non illuminatiuaʒ: vnde cum illuminatio fiat per gratiam nullum sacramentum in quo gratia confertur dyaconus potest dare ex officio: ⁊ ideo nec hoc cum eo gratia conferatur. Rñ°. p̃nci. vbi supra. q. 2.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod hoc sacramentum illuminando per gratie collationem purgat et ideo dyacono eius collatio non competit.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod hoc sacramentum non est necessitatis sicut baptismus: unde non ita committitur dispensatio eius omnibus in articulo necessitatis: sed solum illis quibus ex officio competit: dyaconis etiam baptizare non competit ex officio.

¶ Utrum solus episcopus possit hoc sacramentum conferre. Arti.iii

primum. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod solus episcopus possit hoc sacramentum conferre. Quia hoc sacramentum unctione perficitur: sicut et confirmatio: sed solus episcopus potest confirmare: ergo solus potest hoc sacramentum conferre.

secundum ¶ Praeterea qui non potest quod minus est: non potest quod est maius: sed maior est usus materiae sanctificatae quam sanctificatio eius: quia est finis ipsius: ergo cum non possit sanctificare materiam non potest materia sanctificata uti.

I. oppm Sed contra huius sacramenti minister inducendus est ad eum qui suscipit sacramentum: ut patet Ja.5. sed episcopus non posset accedere ad omnes infirmos sue diocesis: ergo non solus episcopus potest hoc sacramentum conferre.

Responsio principalis ubi supra q.3. Respondeo dicendum: quod secundum Dio. episcopi proprie habet perficiendi officium sicut sacerdos illuminandi: unde illa sacramenta dispensanda solis episcopis reservantur que suscipientem in aliquo statu perfectionis supra alios ponunt hoc autem non est in hoc sacramento cum omnibus detur: et ideo per simplices sacerdotes potest administrari.

ad pm Ad primum ergo dicendum: quod confirmatio imprimit characterem quo collocatur homo in statu perfectionis: ut supra dictum est: non autem est in hoc sacramento: et ideo non est simile.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod quamvis in genere cause finalis usus materiae sanctificatae sit potior quam sanctificatio materiae: tamen in genere cause efficientis sanctificatio materiae est potior: quia ab eodem pendet usus sicut ab activa causa: et ideo sanctificatio requirit altiorem virtutem activam quam usus.

¶ Quibus hoc sacramentum conferri debet in qua parte. Quaestio xxxii



Deinde considerandum est de his quibus hoc sacramentum conferri debet et in qua parte corporis. Circa quod queruntur septem. Primo utrum sanis debeat hoc sacramentum conferri. 2o utrum debeat conferri in qualibet infirmitate. Tertio utrum debeat conferri furiosis et amentibus 4o. utrum pueris. 5o utrum totum corpus hoc sacramento inungi debeat. 6o utrum convenienter determinentur partes in quibus iungitur. 7o utrum mutilati in predictis partibus inungi debeant.

¶ Utrum hoc sacramentum sanis conferri possit. Ar.i. primum

Ad primum sic proceditur. Videtur quod etiam sanis conferri debeat hoc sacramentum: quia principalior effectus huius sacramenti est sanatio mentis quam sanatio corporis: ut dictum est: sed et sani corpore indigent sanatione mentis: ergo eis etiam debet hoc sacramentum conferri. secundum

¶ Praeterea hoc sacramentum est exeuntium sicut baptismus intrantium: sed omnibus intrantibus baptismus datur: ergo omnibus exeuntibus debet dari hoc sacramentum: sed quandoque illi qui sunt in propinquo exitu sunt sani sicut illi qui decapitandi sunt: ergo talibus debet hoc sacramentum dari. I oppm

Sed contra est quod dicit Jaco. 5. Infirmatur in vobis. etc. ergo solum infirmis competit.

Respondeo dicendum: quod hoc sacramentum est quedam spiritualis curatio ut dictum est que quidem per quendam corporalis curationis modum significatur: et ideo illis quibus corporalis curatio non competit .s. sanis non debet hoc sacramentum conferri. Responsio principalis ubi supra ar.2.q.1

Ad p^m **Ad primũ** ergo dõm: q̃ quis spiritualis sanitas sit pncipalis effectus hui⁹ sacri tñ oȝ q̃ per curationẽ corpalẽ significetur curatio hui⁹ sacramẽti spũalis ẽt si corporalis sanatio ñ sequatur. ꝛ iõ solũ illis hoc sacramẽto sanitas spũalis dari põt qb⁹ corpalis curatio ꝯpetit. s. infirmis: sicut ille solus pt baptismũ suscipere. q pt corporalis ablutiõis eẽ pticeps nõ autez puer in vẽtre mr̃is exñs.

Ap 2^m ¶ Ad 2^m ḡ pȝ: q̃ bap⁹ etiã nõ est nisi illoꝝ ĩtrãtiũ q corporali ablutioni subijci pñt: ꝛ iõ hoc sacrm̃ exeuntiũ ẽ qb⁹ corpal̃ curatio ꝯpetit

¶ Utrũ hoc sacramẽtũ dẽat dari i qualibet infirmitate. Ar. II.

p^m **Ad secũdũ** sic pcedit̃ vr̃ q̃ hoc sacramentuȝ dari dẽat in qualibȝ infirmitate. Qȝ Ja. 5. vbi hoc sacramentũ traditur nulla infirmitas determinatur: ergo oĩb⁹ infirmitatibus debet hoc sacramentũ ꝯferri.

2^m ¶ P̃. q̃tũ remediũ ẽ digni⁹ tñ dȝ esse gñali⁹: sȝ hoc sacrm̃ est digni⁹ q̃ medicina corporalis: cũ ḡ medicina corporalis oĩbus infirmis detur videtur etiã q̃ hoc sacramentũ

i opp^m **Sȝ ꝯtra** hoc sacramentuȝ dr̃ ab oĩbus extremevnctionis: sed non oĩs infirmitas ad extremũ vite pducit: cũ q̃dã egritudines sint cã lõgioris vite vt dicit philosophus ergo in omnibus infirmitatibus non debet hoc sacramentum dari.

Rñsio pnci. vbi sup̃ q. 2. **Rñdeo** dõm: q̃ hoc sacr̃m est vltimũ remediũ quod ecclesia põt ꝯferre imediate quasi dispositiones ad gloriaȝ: ꝛ iõ illis tñ infirmantibus dȝ exhiberi q sũt in statu exeuntiũ ꝑpter hoc q̃ egritudo nata est inducere mortem ꝛ d̃ periculo timetur.

Ad p^m **Ad primũ** ergo dõm: q̃ q̃libet infirmitas augmentata põt mortẽ inducere: ꝛ iõ si gnã ĩfirmitatũ pensentur in qualibet egritudĩe potest dari hoc sacramẽtũ: qȝ apostolus nõ determinat infirmitatẽ aliq̃: sȝ si pensetur infirmitatis modus ꝛ status: non semꝑ debet infirmãtibus hoc sacramentũ dari.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dõm: q̃ medicina corporalis hȝ ꝑ pncipali effectu sanitatem corpalẽ qua omnes infirmi in quolibȝ statu indigent: sȝ hoc sacramẽtũ hȝ ꝑ pncipali effectu illã sospitatẽ que exeũtibus ꝛ iter ad gloriã agentib⁹ est necessaria: ꝛ ideo nõ est simile.

¶ Utrum hoc sacramentum dari debeat furiosis. Ar. III.

p^m **Ad tertiũ** sic proceditur vr̃ q̃ furiosis ꝛ amẽtibus h⁹i sacramẽtũ dari debeat. Qȝ tales egritudĩes sũt piculosissime ꝛ cito ad morteȝ disponũt: sȝ periculo dȝ adhiberi remedium: ergo hoc sacrm̃ qd̃ est remediũ sanitatis humane dȝ talib⁹ conferri.

scd̃m ¶ P̃. dignius sacramentum est bap⁹ q̃ illud: sȝ bap⁹ datur furiosis: vt supra dcm̃ ẽ: ergo ꝛ h⁹ sacramentum eis debet dari.

i opp^m **Sed ꝯtra** hoc sacrm̃ nõ ẽ nisi recognoscẽtib⁹ ipsum dandũ sȝ tales nõ sunt furiosi ꝛ amẽtes: ergo eis dari non dȝ.

Rñsio. pnci. vbi. s̃ q. 3. **Rñdeo** dõm: q̃ ad effectũ h⁹ sacramẽti pcipiendũ pȝ valet deuotio suscipientis ꝛ psonale meritũ ꝯferentium: ꝛ gñale totius ecclesie: qd̃ pȝ ex: hoc q̃ per modũ deprecationis forma hui⁹ sacramenti ꝯfertur: ꝛ iõ illis qui nõ pñt recognoscere ꝛ cũ deuotiõe suscipere hoc sacramentũ dari nõ dȝ ꝛ precipue furiosis ꝛ amentib⁹ qui possent irreuerentiã sacramento ꝑ aliq̃ immũditiã facer̃ nisi haberẽt lucida interualla q̃bus sacramẽtũ recognoscerent: ꝛ sic conferri ĩ statu illo posset.

ad p^m **Ad primuȝ** ergo dõm: q̃ q̃uis in periculo

mortis tales quãdoqꝫ sint: tamẽ remedium ꝑ deuotionẽ ꝓpriã nõ potest eis applicari: ⁊ ideo nõ dꝫ eis cõferri. ¶ Ad secundũ dõm: ꝙ baptismus nõ requirit motuꝫ li.ar. ⁊ ideo nõ est simile: ⁊ ꝑterea baptismus est sacramentuꝫ necessitatis: non extrema vnctio. (Ad 2m)

¶ Utrum hoc sacramentũ dari debeat pueris. Art. iiij.

(ꝓmum) Ad quartũ sic ꝓcedit. videtur ꝙ debeat dari pueris. Q2 eisdẽ infirmitatibus quãdoqꝫ laborãt pueri ⁊ adulti: sꝫ eisdem morbo debet adhiberi idem remediũ: ergo sicut adultis: ita ⁊ pueris debet hoc sacramentũ dari. ¶ P̃. hoc sacramẽtum datur ad purgandum reliq̃as peccati: vt supra dcm̃ est: tã originalis q̃ȝ actualis: sꝫ in pueris sunt reliquie original' peccati: ergo eis debet hoc sacramentũ dari. (2m)

(i oppm) Sꝫ ctra est ꝙ nulli debet dari hoc sacramentuꝫ cui nõ ꝯpetit forma sacri: sꝫ forma sacri nõ ꝯpetit pueris qui ñ peccauerunt ꝑ visum ⁊ auditũ: vt in forma exp̃mitur: ergo eis dari nõ dꝫ hoc sacramentum.

(R̃nsio ꝓnci. vbi sup̃ q. 4.) R̃ndeo dõꝫ: ꝙ hoc sacramentum exigit actualẽ deuotionem in suscipiẽte: sicut ⁊ eucharistia: vñ sicut eucharistia non debet dari pueris: ita nec hoc sacramentum.

(adꝓmũ) Ad primum ergo dõm: ꝙ si datur ꝯ reliq̃as originalis pcti nõ nisi ſm ꝙ sunt ꝑ actualia pctã quodãmõ ꝯfortate: vñ ꝑncipaliter ꝯ actualia pctã dat' vt ex ipsa forma pꝫ: q̃ nõ sunt ĩ pueris. ¶ Ad scðm dõm: ꝙ infirmitates in pueris nõ sunt ex pctõ actuali cãte sicut in adultis: ⁊ ꝯ illas ꝑcipue infirmitates hoc sacramentuꝫ datur: que sũt ex peccato cãte quasi peccati reliquie. (ad scðꝫ)

¶ Utrum in hoc sacro totũ corp⁹ debeat inungi. Art. v.

(ꝓmum) Ad quintũ sic ꝓcedit. vr̃ ꝙ hoc sacro totum corpus inungi debeat. Q2 ſm Aug. tota aĩa est in corpe: sed ꝑcipue datur hoc sacrm̃ ad sanandꝫ aĩam: ḡ in corpore toto dꝫ inunctio fieri. ¶ P̃. vbi est morb⁹ ibi debet apponi medicĩa: sed q̃ñqꝫ morbus ẽ vl'is ⁊ in toto corpore sicut febris: ḡ totũ corpus debet iungi. ¶ P̃. in bapt⁹ totũ corp⁹ imergitur: ergo ⁊ hoc totum dꝫ ĩungi. (secũdũ) (3m)

(i oppm) Sed cõtra est vl'is ecclesie ritus: secunduꝫ quẽ nõ inungitur infirmus nisi in determinatis partibus corporis.

(R̃nsio ꝓnci. vbi sup̃ ar. 3. q. 1) Respõdeo dõꝫ. ꝙ hoc sacrꝫ ꝑ mom curatiõis exhibetur: curatio ãt corpalis non oꝫ ꝙ fiat ꝑ medicinã toti corpi appositã: sꝫ illis partibus vbi est radix morbi: ⁊ ideo etiã vnctio sacramentalis debet fieri in illis partibus tãtum: in quibus est radix spiritualis infirmitatis.

(ad ꝓmũ) Ad primũ ergo dicẽdũ: ꝙ aĩa q̃uis sit tota in qualꝫ pte corpis q̃tũ ad eẽntiã nõ tñ q̃tũ ad potentias q̃ sunt radices actuũ pcti: ⁊ iõ oꝫ ꝙ in determinatis partib⁹ fiãt in qb⁹ ille persone hñt eẽ. ¶ Ad scðm dõꝫ: ꝙ ſp apponitur medicina vbi ẽ morbus: sꝫ ꝯgruẽti⁹ vbi ẽ radix morbi. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ bapt⁹ fit per modũ ablutionis: ablutio aũt corporalis nõ purgat maculã ab aliq̃ parte nisi cui apponitur: ⁊ iõ bap⁹ toti corpori adhibet': sec⁹ ãt ẽ ð extrema vnctione rõne iã dicta. (ad scðꝫ) (ad 3tiũ)

¶ Utrũ incõueniẽter determinẽtur iste partes vngẽde. Ar. vi.

(ꝓmum) Ad sextũ sic procedĩtur. videtur ꝙ inconueniẽt determinent' iste ptes vt. s. infirmaus inungat' in oculis: in narib⁹: ⁊ aurib⁹ ⁊ labijs: ⁊ mãib⁹

et pedib⁹. Qꝛ sapiēs medic⁹ curat morbuȝ i radice: sȝ de corde exeūt cogitatiōes q̄ coinq̄nāt hoiem: vt dicit̄ Mat. 9. g̃ i pectore dēt fieri
Ad 2m inunctio. ¶ P̄. puritas nō minus est necessaria exeūtib⁹ q̄ itrātib⁹: sȝ intrātes vngunt̄ chrismate i vertice a sacerdote ad significādū mētis puritatem: g̃ et exeuntes h° sa-
Ad 3m cramēto vngi debēt i ꝑtics. ¶ P̄. ibi dēt adhiberi remediū vbi ē maior vis morbi: sȝ spūalis morbus precipue viget in viris in renib⁹ et mulieribus i vmbilico: vt dicitur Iob. 4°. ꝑtās ei⁹ i lūbis ei⁹ ſm expōnē Gre. ergo ibi dēt fieri in-
Ad 4m unctio. ¶ P̄. sicut ꝑ pedes peccat̄: ita et ꝑ alia mēbra corpis: ergo sicut inunguntur pedes: ita et alia corporis mēbra inungi debent.

Rn̄deo dōm: q̄ pn̄ª peccādi in nobis sūt eadē q̄ et
Rn̄so. pn. vbi sup̄ q. 2. prīcipia agēdi: qꝛ pcīm cōsistit in actu, Prīcipia autē agēdi i nobꝭ sūt tria. p̄m ē dirigēs. s. vis cognoscitiua. 2m ē iperās. s. vis appetitiua. 3m ē exeq̄ns. s. vis motiua. Ois āt nr̄a cognitio a sensu ortū hēt: et quia vbi ē i nobis p̄ma origo peccati ibi dēt vnctio adhiberi: ideo inungunt̄ loca. 5. sensuū. scȝ oculi ꝑpter visū aures ꝑpter auditū: nares ꝑpter odoratū: os ꝑpt̄ gustum: man⁹ ꝑpt̄ tactuȝ q̄ i pulpis digitorū p̄cipue maxīe viget: et ꝑꝑ appetitiuā vnguntur aliquib⁹ renes. pedes vngunt̄ ꝑpter motiuā qui sunt pricipali⁹ ei⁹ instr̄m: et qꝛ p̄nm p̄m est cognoscitiua: ideo illa vnctio ab omnibus obseruat̄ q̄ fit ad. 5. sensus quasi de necessitate sacramēti: sed q̄dam nō seruāt alias quidaȝ vero seruāt illa que ad pedes: et non que ad renes: quia appetitiua et motiua sunt secunda principia.

Ad p̄m Ad p̄mū ergo dicendum: q̄ cognitio a corde ñ exit nisi per aliq̄ imaginationem: que est motus a sensu factus: vt dicitur l. 2. de aīa: et iō cor nō ē prima radix cogitatiōis: sed organa sensuū: nisi quaten⁹ cor est p̄ncipium toti⁹ corpis: sȝ hoc p̄ncipiuȝ ē radix remota. ¶ Ad ſm dicendū: Ad ſm q̄ intrātes debēt acq̄rere puritatem mētis: sȝ exeūtes debēt eam purgare. et iō exeūtes debēt iungi in illis ꝑtibus q̄b⁹ cōtigit puritatem mētis inq̄nari. ¶ Ad tertiuȝ Ad 3m dicēdū: q̄ ſm quorūdā cōsuetudines fit i renib⁹ ꝑpter h° q̄ ibi maxime viget vis cōcupiscibilis: sed appetitiua nō ē p̄ma radix: vt dictum est. ¶ Ad quartū dōm: q̄ or- Ad quartum. gana corpis q̄b⁹ actus exercentur sunt pedes: manus et lingua: q̄bus etiā exhibet̄ vnctio: et mēbra genitalia quib⁹ ꝑpter imūditiā illorū ꝑtiū et honestatē sacri n̄ dēt vnctō adhiberi.

¶ Utruȝ mutilati debeāt inungi illis vnctionibus. Ar. vij.

Ad septimum sic ꝑcedit̄. videt̄ q̄ mu- p̄mum. tilati nō sunt vngendi illis vnctiōibus q̄ ꝑtib⁹ illis cōpetunt. Qꝛ sicut h° sacr̄m exigit determinatā dispōnē in suscipiente: vt. s. sit ifirmus: ita et determinatā ꝑtem: sȝ ille q̄ nō hēt infirmitateȝ nō pōt inungi: g̃ nec ille q̄ nō hȝ ꝑtē illam in qua debet fieri vnctio.
¶ P̄. ille q̄ est cecus a natiuitate Scdm nō delīq̄t per visum: sed i vnctiōe que fit ad oculos fit mētio de delicto ꝑ visum: g̃ talis vnctio ceco nato nō dēt fieri: et sic de alijs.

Sed contra est q̄ defect⁹ corporis non i opp̄m vbi supra. q. 3. impedit aliq̄d sacr̄m: g̃ nec istud ipedire dēt sȝ de necessitate isti⁹ sacramēti est q̄libet vnctionum: ergo oīs debent fieri mutilatis.

Rn̄deo dicēdum: q̄ mutilati etiaȝ inungi debēt Rn̄°. p̄nc. q̄nto ꝑpiquius esse potest ad ꝑtes illas in quibus vnctio fieri debuerat: qꝛ q̄uis nō habeāt mēbra: hn̄t tn̄ potētias aīe: q̄ illis mēbris de-

bentur: saltē ī radice: ꝛ interiꝰ pec care possunt ꝑ ea q̄ ad ptes illas ꝑtinēt: q̄uis non exterius. Et ꝑ hoͦ patet solutio ad obiecta.

¶ De iteratione huius sacrameti Questio. xxxiij.



Einde cō siderādū est de iteratione huius sacri. Circa quod duo querun tur. Primo vtrum hoc sa cramentū de beat iterari. Secundo vtrū in ea dem infirmitate debeat iterari.

¶ Utrum hoc sacramentum de beat iterari. Arti. 1.

pm AD primū sic ꝑcedi tur. vr̄ ꝙ hoc sacr̄m nō dēat itari: qꝛ dignior ē vnctō q̄ fit hoī q̄ᵐ q̄ fit lapidi: ſꝫ vn ctio altarꝭ nō iterat̄ nisi altare illō fractū fuerit: ḡ nec vnctio extre ma q̄ adhibetur hoī debet iterari.

secūdū. ¶ P̄. post vltimū nihil ē: ſꝫ hec vn ctio dr̄ extrēa: ergo non dꝫ iterari.

1 oppm Sed ꝯtra hoc sacr̄m: ē que dā spūalis cura tio corpaliter exhibita: ſꝫ curatio corpis iteratur: ḡ ꝛ hoc sacramen tum iterari debet.

Rsio. pnci vbi sup dr. 4. q.1. Rn̄deo dōm: ꝙ nullū sacrale nec sacr̄m qō hēt effe ctū ꝑpetuum dēt iterari: qꝛ ostēde retur sacr̄m nō fuisse efficax ad fa ciendū illū effūm: ꝛ sic fieret iniu ria illi sacro: sacr̄m āt qō nō hēt ef fectū ꝑpetuū pōt iterari sine iniu ria: vt effectꝰ ꝑditꝰ iterato recu peretur: ꝛ qꝛ sanitas corpis ꝛ men tis que sunt effectꝰ hmōi sacri pn̄t amitti postq̄ᵐ fuerit ꝑ sacra effecta iō hoc sacrꝫ sine sui iniuria pōt itari.

Ad pm Ad primū ḡ dōm: ꝙ vnctio lapidis fit ad ip siꝰ altarꝭ ꝯsecrōnē q̄ ē ꝑpetuo ī la pide q̄ᵐdiu altare mān̄et: ꝛ iō nō pōt iterari: ſꝫ hec vnctio nō fit ad cōse crationē hoīs: cū nō imꝑmatur cha racter: ꝛ iō nō ē sile. ¶ Ad ſm di cēdū: ꝙ illō qō ſꝫ extiationē hoīs ē extremū q̄ᵐq ſm rei ꝟitatē nō ē extremū ꝛ sic dr̄ hoͦ sacrꝫ extrēa vn ctio qꝛ n̄ dꝫ dari nisi illis q̄ꝝ mors est ꝓpiqua ſm extiationē hoīum. Ad 2m

¶ Utrū in eadem infirmitate de beat iterari. Arti. 2.

pm AD secūdū sic ꝑcedi tur. vr̄ ꝙ ī eadē īfirmi tate nō dēat iterari: qꝛ v ni morbo nō debet̄ nisi vna medi cina: ſꝫ hoc sacrꝫ ē q̄dā spūalis me dicina: ḡ ꝯ vnū morbū n̄ dꝫ iterari.

2m ¶ P̄. ſꝫ hoc posset aliq̄s īfirmꝰ to ta die iungi: si ī eodē morbo possꝫ iterari vnctio: qō est absurdum.

1 oppm Sꝫ contra est ꝙ aliq̄n mor bus diu durat post sacri ꝑceptionē: ꝛ sic reliquie pctōꝝ ꝯhūtur: ꝯ quas pncipaliter hoc sacrꝫ datur: ḡ iterato dꝫ iūgi.

Rsio. pnci. vbi sup q.2. Rn̄deo dōꝫ: ꝙ hoc sacrꝫ n̄ re spicit tm̄ īfirmitatē: sed ēt īfirmitatis statū: qꝛ n̄ dꝫ da ri nisi īfirmis q ſꝫ hūanam estima tionem vn̄r morti appropiquare. Quedā.n. īfirmitates nō sūt diu turne: vn̄ si ī eis datur hoc sacr̄m tūc cū hō ad statum illū ꝑueīat ꝙ sit ī ꝑiculo mortꝭ nō recedit a sta tu illo nisi īfirmitate curata: ꝛ ita iterꝫ nō dꝫ iungi: ſꝫ si recidiuū pa tiatur erit alia infirmitas ꝛ pote rit alia fieri inunctio. Quedam vero sunt egritudines diuturne: vt ethica: hidropisis: ꝛ huiusmodi et in talibus non debet fieri vnctio nisi quando vn̄r perducere ad peri culum mortis: ꝛ si homo illum arti culum euadat eadem infirmitate durante: ꝛ iterum ad similem sta tum per illam egritudinem redu catur: iterum potest inungi: quia iam quasi est alius status infirmi tatis q̄uis non sit alia infirmitas

simpliciter. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

De sacro ordinis. Quo. xxxiiij.



Post hoc considerandum est de sacro ordis: et primo de ordine in communi. 2° de distinctione ordinum. 3°. de conferentibus ordinem. 4° de impedimentis ordinandorum. 5° de his que sunt ordinibus annexa. De ipso autem ordine in communi tria videnda sunt. primo de eius entitate: et quiditate: et partibus eius. secundo de eius effectu. tertio de suscipientibus ipsum. Circa primum queruntur quinque. primo utrum ordo in ecclesia esse debeat. secundo utrum convenienter diffiniatur. tertio utrum sit sacramentum. quarto utrum eius forma exprimatur convenienter. quinto utrum hoc sacramentum materiam habeat.

Utrum ordo in ecclesia esse debeat. Arti. 1.

primum. Ad primum sic proceditur. videtur quod ordo in ecclesia esse non debeat. Ordo enim requirit subiectionem et prelationem: sed subiectio videtur repugnare libertati in quam vocati sumus per Christum: ergo ordo in ecclesia esse non debet.

2m Praeterea ille qui in ordine constituitur alio superior fit: sed in ecclesia quilibet debet se altero inferiorem reputare. Phi.

3m secundo superiores invicem arbitrantes: ergo non debet in ecclesia esse ordo. Praeterea ordo invenitur in angelis propter distinctionem eorum in naturalibus et gratuitis sed omnes homines sunt in natura unum: gratiarum etiam dona quis eminentius habeat ignotum est: ergo ordo in ecclesia esse non potest.

in opp. pm Sed contra Ro. 13. que a deo sunt ordinata sunt. sed ecclesia a deo est quia ipse eam edificavit

2m sanguine suo: ergo ordo in ecclesia esse debet. Praeterea status ecclesie est medius inter statum nature et glorie: sed in natura invenitur ordo: quo quedam aliis superiora sunt: et similiter in gloria ut patet in angelis: ergo in ecclesia debet esse ordo.

Respondeo dicendum: quod deus sua opera in sui similitudinem producere voluit quantum possibile fuit ut perfecta essent: et per ea cognosci posset: et ideo ut in suis operibus representaretur non solum secundum quod in se est: sed etiam secundum quod in aliis influit hanc legem naturalem imposuit omnibus: ut ultima per media reducerentur et perficerentur: et media per prima ut Dio. dicit: et ideo ut ista pulchritudo ecclesie non deesset posuit ordinem in ea: ut quidam aliis sacra traderent suo modo deo in hoc assimilati quasi deo cooperantes: sicut et in corpore naturali quedam membra aliis influunt. Rn°. pri. 4. di. 24. q. 1 ar. 1. q. 1

Ad primum dicendum: quod subiectio servitutis repugnat libertati qua servitus est cum aliquis dominatur ad sui utilitatem subiectis utens: talis autem subiectio non requiritur in ordine per quem: qui presunt salutem subditorum querere debent non propriam utilitatem. Ad pm

Ad secundum dicendum: quod quilibet debet se reputare inferiorem merito: sed non officio ordines autem officia quedam sunt. Ad 2m

Ad tertium dicendum: quod ordo in angelis non attenditur secundum distinctionem nature nisi per accidens: inquantum ad distinctionem nature sequitur in eis distinctio gratie attenditur autem per se secundum distinctionem in gratia: quia eorum ordines respiciunt participationem divinorum et communicationem in statu glorie: que est secundum mensuram gratie quasi gratie finis: et effectus quodammodo: sed ordines ecclesie militantis respiciunt participationem sacrorum et communicationem que sunt causa gratie: et quodammodo gratiam precedunt: et sic non est de necessitate nostrorum ordinum gratia gratum faciens: sed solum potestas dispensandi sacramenta et propter hoc ordo non attenditur per distinctionem gratie gratum facientis: sed per distinctionem potestatis. Ad 3m

Utrum convenienter ordo diffiniatur. Arti. 2.

p̄mum. AD secundū sic p̄ceditur. videt. q̄ icōueniēter ordo a magistro sniarū. 24. d. diffiniat. vbi dicitur. Ordo ē signaculu3 qddā ecclesie p qd spūalis ptās tradit ordinato. Pars ei nō dēt poni gen⁹ toti⁹: s3 character q̄ per signaculū expōit i sequēti diffinitiōe est ps ordis q2 diuidit ɔtra id qd ē res tātū: vł sacrm tm̄: cū sit res ⁊ sacrm: ergo signaculū nō d3 pōi quasi ps

2m gen⁹ ordis. ¶ P̄. sicut i sacramento ordis ipimit character: ita in sacro baptismi: s3 i diffōne baptismi nō ponebat character: g̃ nec in

3m diffōne ordis dēt pōi. ¶ P̄. i bap° etiā q̄dam spūalis dat ptās accedēdi ad sacra: ⁊ iteꝝ ē qddā signaculū cū sit sacramētū: g̃ hec diffō cōuēit bap°: ⁊ sic icōueniēter assi-

4m gnat de ordie. ¶ P̄. ordo relo qdā est q̄ i vtroq̧ extremorū saluat: extrema āt hmōi relatiōis sūt supior ⁊ iferior: ergo iferiores habēt ordinē sicut ⁊ supiores: s3 i eis nō est aliqua ptās p̄eminētie: qualis ponitur hic i diffinitiōe ordis vt pt3 p expōnē sequētē: vbi ponitur p̄motio potestatis: ergo inconuenienter diffinitur hic ordo.

Rn̄so. p̄n. vbi sup̄ q. 2. Respōdeo dd3: q̄ diffō quā magr de ordine ponit cōuenit ordini: sm̄ q̄ est ecclesie sacrm: ⁊ iō duo pōit sigm exteri⁹ ibi signaculū qddā. i. sigm qddam: ⁊ effectum iteriorem in quo spiritualis potestas.

ad p̄m Ad primū g̃ dd3: q̄ signaculū nō pōit hic p charactere iteriori: s3 p eo qd exterius gerit: qd ē signu3 iterioris ptāt;: ⁊ cā ⁊ sic ēt sumit character in alia diffōne si tamen p iteriori charactere sumeretur nō esset icōueniēs: q2 diuisio sacri in illa tria nō est i ptes integrales proprie loquendo quia illud quod est res tm̄ nō est de esse sacramenti: quod est etiā sacrm tm̄ trāsit: ⁊ sacrm manere dicit. Vn̄ relinquit q̄ ipe character iterior sit eēntialr ⁊ p̄ncipalr ipm sacrm ordinis. ¶ Ad s3 dicēdū: q̄ bap⁹ q̄uis i eo cōferat aliqua spūalis ptās recipiēdi alia sacramēta ratiōe cui⁹ characterē iprimit: nō tamē hec ē p̄ncipalis effect⁹ ei⁹: s3 ablutio iterior p̄pter quā bap⁹ fieret etiā si nō ei cā n̄ esset: s3 ordo ptātē p̄ncipalit̄ iportat ⁊ iō charact̄ q̄ ē spūalis ptās i diffinitiōe ordis pōit nō āt i diffōne baptismi. ¶ Ad tertiū dōm: q̄ in bap° dat q̄dā po° spūalis ad recipiēdū: ⁊ ita quodāmō passiua potestas āt p̄pe noiat potētia3 actiuam cū aliqua p̄eminētia: ⁊ iō hec diffō bap° nō ɔpetit. ¶ Ad quartū dd3: q̄ nomē ordinis dupl̄r accipitur. Qūq̧ eī significat ipsam relōnē: ⁊ sic est tam in iferiori q̄ i supiori vt obiecto tangit ⁊ sic non accipitur hic. Aliquādo aūt accipitur p ipso gradu q̄ ordinē p̄mo mō acceptu3 facit: ⁊ q2 rō ordinis put ē relo inuenit vbi aliqd supi⁹ altero occurrit: iō hic gradus emi nēs p ptātē spūale3 ordo noiatur.

Ad s3m

Ad 3m

Ad 4m

¶ Utrum ordo sit sacrm. Arti. 3.

p̄m AD tertiū sic p̄cedit. videt q̄ ordo n̄ sit sacramentū. Sacrm eni vt dicit hugo. de. s. vic. est materiale elm̄: sed ordo non nomiat aliquid hmōi sed magis resolutionem vel potestatem quia ordo est pars potestatis scdm Prisi. ergo nō est sacramentū. ¶ P̄. sacramēta nō sūt de ecclia triumphante: sed ordo ē ibi: vt p3 de angelis: g̃ ordo nō est sacramentum. ¶ P̄. sicut prelatio spiritualis que est ordo datur cum quadā ɔsecratiōe: ita ⁊ prelatio secularis: q2 ⁊ reges inungūtur: vt dcm̄ est: sed regia dignitas nō est sacramentum: ergo nec ordo de quo loquimur.

2m

3m

[illegible]

sopp^m
p^m
scdm

Sed contra est: quia ab oib^9 enumeratur inter .7. ecclesie sacrameta. ¶ p. ppter. qd vnuqdoq3 & illud mag3: sed pp ordine fit hō dispensator alio2 sacro2: g ordo h3 magis r one q sit sacr3 g dom: q sa- (ēt alia.

Rñsio princi. vbi. s. q.3.

Rñdeo cramētu: vt ex dcis p3 nihil est aliud q3 qdā scificatio hoi exhibita cū aliquo signo visibili: vñ cū in susceptiōe ordinis qdā 9secratio hoi exhibeat p visibilia signa: 9stat ordine esse sacramētu

Ad p^m

Ad primū ergo dom: q q3uis ordo non exp mat aliquod mâle el3: tñ ordo nō 9fertur sine aliquo elo mâli. ¶ Ad 2^m dom: q ptâtes proportionari dnt illis ad q sūt: cōicatio āt diuinorū ad quā daf spūalis ptās: nō fit angelis p aliqua sēsibilia signa: sicut in hoibus 9tingit: & iō ptās spūalis q est ordo nō adhibetur āgelis cū aliqbus signis visibilibus sicut

Ad 3^m

hominibus: & iō in hoib^9 est ordo sacrm: sed nō in angelis. ¶ Ad 3^m dom q nō ois bñdictio q hoib^9 adhibetur: vel 9secratio ē sacrm qr & monachi: & abbates bñdicūtur: tñ ille bñdictiōes nō sunt sacra & similiter nec regalis vnctio qr per h^9i bñdictiōes ñ ordinātur aliqui ad dispēsatione diuino2 sacramentorum: sicut per bñdictiōes ordinis. ¶ Utrū forma hui^9 sacramēti cōueniēter exprimatur. Ar. iiii.

primu3

Ad quartū sic pceditur. vr q forma huius sacramēti incōueniēter in littera exp matur. Qr sacramēta efficaciā hñt ex forma: s3 efficatia sacramēto2 est ex ptute diuina q in eis secretius opatur salutē: g in forma h^9 sacramēti deberet fieri mentio de ptute dina p

secūdū

inuocatione trinitat3: sicut i alijs sacramētis. ¶ p. imperare ē ei^9 q habet auctoritatē: s3 auctoritas ñ residet apud eū qui sacramēta dispensat: sed ministeriū tñ: ergo nō deberet vti ipatiuo mō vt diceret sic agite vel accipite hoc vel illud: vel aliquid h^9i. ¶ p. i forma sacri secūdū nō d3 fieri mētio nisi de illis q sūt de eēn^a sacramenti: s3 vsus ptātis accepte nō est de essentia sacramēti huius: s3 9sequtur ad ipsu3 g non d3 fieri mētio in forma h^9 sacramēti. ¶ p. oia sacramenta ordinātur tertiu3 ad eternā remuneratione: s3 in formis alio2 sacramēto2 nō fit mentio de remuneratione: g nec in forma huius sacramenti deberet de ea fieri mentio sicut fit cū dicitur habiturus partem si fideliter. &c.

Rñdeo dom: q hoc sacramentū pncipaliter cōsistit in ptâte tradita. ptās autē a ptâte traducitur: sicut simile ex simili: et iterum ptās per vsum inotescit qr persone notificātur per actus: & iō in forma ordinis exprimitur vsus ordinis per actum q iperatur. & exprimitur traductio potestatis per imperatiuum modum. Rñsio princi. vbi sup q.4.

Ad primū ergo dom: q alia sacramēta nō ordinantur principaliter ad effectus similes ptâti per quam sacramenta dispensantur: sicut hoc sacramētum: & iō in hoc sacramento ē quasi qdā cōicatio vniuoca: vñ i alijs sacramētis exp mitur aliqd ex parte diuine virtutis: cui effectus sacramenti assimilatur nō aūt i hoc sacramento q3uis. n. in epo: qui est minister hui^9 sacramenti: nō sit auctoritas respectu collatiōis h^9 sacramenti: tñ h3 aliq3 auctoritatem re^u ptâtis ordinis q 9fertur p ipm ad scd3 inq3tu3 a sua potestate deriuatur. Et p h^9 p3 solutio ad s3 ¶ Ad 3^m Ad 3^m d3: q vs^9 ptâtis ē effe^9 ptât3 i genere cāe efficiēt3: & sicñ h3 qd i diffinitiōe ordis ponaf3 s3 ē quodāmō cā in gñe cāe final': & iō s3 hāc rōe3 poni pōt in diffinitione ordinis. ¶ Utrum hoc sacramentum habeat materiam. Arti. v.

p^m AD quintū sic p cedi tur. videt̄ q̄ h^o sacramētū nō hēat materiā Q2 in oī sacro qd hēt materiā: virtus operās i sacramēto ē i materia: sz i reb^9 mālib^9 q̄ hic adhiben tur: sicut sūt claues & cādelabra et hmōi: nō videt̄ eē aliqua v̄t^9 sanctificādi: ḡ nō hēt māz. ¶ P̄. i isto
secūdū. sacramento conferr̄ plenitudo grē septiformis: vt i lr̄a dicit̄: sicut i cō firmatiōe: sz mā cōfirmatiōis p̄exigit scrificationem: cū ergo ea q̄ in h^o sacramēto vn̄r eē mālia nō sint prescrificata: vide. q̄ nō sint mā sa
3^m cramenti hui^9. ¶ P̄. i quolz sacro habēte mām reqr̄it ɔtract^9 dicto rū māliū ab eo q̄ suscipit sacramē tū sz vt a q̄busdam dicit̄ ɔtractus dictorū māliū ab eo q̄ suscipit sacramētū nō ē de necessitate sacri. sed solum porrectio: ergo predicte res materiales non sunt materia huiusmodi sacramenti.

1 opp^m p^m Sz cōtra est q2 oē sacramē tū cōsistit i rebus & i v̄bis: sz res i quolz sacramēto sūt mā. ipsi^9: ḡ & res q̄ i hoc sacramēto adhibent̄ sūt mā hui^9 sacri.
scdm ¶ P̄. plus reqr̄it̄ ad dispēsandum sacra q̄ ad suscipiēdū sacra: sz bapus in quo dat̄ ptās ad suscipiē^m sacra idiget mā: ḡ & ordo i quo da tur ptās ad ea dispensanda.

R̄n̄o p̄nci. vbi sup̄ q.5. Respōdeo dcd̄z: q̄ mā in sacramētis exteri us adhibita signat v̄tutē i sacris agētē ex extrinseco oio aduēire vn̄ cū effect^9 pp̄^9 hmōi sacri. s. character nō p̄ncipiet̄ ex aliqua opone ipi^9 q̄ ad sacrm̄ accedit. sicut in penitentia: si oio ex extrinseco aduēniat cōpetit ei mām hēre: tn̄ diuer simode ab alijs sacris q̄ mām hn̄t: q2 hoc qd i sacro cōferr̄ in alijs sacramētis deriuat̄ tātū a deo nō a mīstro q̄ sacrm̄ dispēsat: sed illud qd i sacro tradit̄. s. spūalis ptās deriuatur ēt ab eo q̄ sacramētū dat: sicut ptās ipfecta: & iō efficacia aliorū sacrorꝝ p̄ncipalr̄. ɔsistit i mā: q̄ v̄tutē dinā hz & signat & ɔtinet ex scrificatiōe p misteriū adhibita sz efficacia hmōi sacri p̄ncipalr̄ residet penes eū q̄ sacrz dispēsat: mā āt adhibetur magis ad determinā dū ptātem q̄ traditur pticulariter ab hn̄te eā ɔplete: q̄ ad ptātē cān dā: qd patz ex hoc q̄ materia competit vsui potestatis.

Et per hoc patet solo ad p^m.
¶ Ad s̄m dcd̄z: q̄ mā i alijs sacris oz scrificari pp v̄tutē quā ɔtinet: sz nō ē ita in ꝓposito. Ad s̄m
¶ Ad tertiū dcd̄z: q̄ sustinēdo illd dcm̄: ex dcis appet cā ei^9: q2 cū potestas ordinis n̄ accipitur a mīstro sed a mā iō porrectio māe magis ē de eēn^a sacri q̄ tactus: tn̄ ipsa v̄ba forme vn̄r oñdere q̄ tactus māe sit de essentia sacramenti: quia dr̄ accipe hoc vel illud. Ad 3^m

¶ De effectu h^9 sacri. Q̄ō. xxxv.



Deinde ɔsiderādū ē d effectu h^9 sacri. Circa qd q̄runtur q̄nq3. p̄mo vtrū in sacro ordinis grā ɔferatur. scd̄o vtꝝ ipmatur charact. tertio vtrū character ordis p̄supponat characterem baptismalem. quarto vtrū p̄ supponit characterē ɔfirmatiōis. q̄nto vtꝝ charact vnius ordis p̄suppōat character ē alti^9. ¶ Utꝝ in sacro ordinis ɔferat̄ grā gratū faciens. Arti. 1.

p^m AD primū sic p cedit̄ vr̄ q̄ i sacro ordis nō ɔfera grā ḡtū faciēs q2 cōiter dr̄ q̄ sacrz ordis ordiatur ɔ dfectū ignorātie: sz ɔ ignorātiā n̄ datur grā ḡtū faciēs: sz grā gratis data: q2 grā ḡtū faciēs magis resp.cit affectū: ḡ i hoc sacro ordis

2m nõ daẽ grã grãtũ faciens. ¶ P̃. ordo distictionẽ iportat: sꝫ mẽbra eccẽ si distiguũẽ p grãm gratũ faciẽtẽ d̃ qua dicĩ. 1. Cor. 12. Diuisiões grã rũ sũt: g̃ i ordine nõ daẽ grã gratũ
3m faciẽs. ¶ P̃. nlla cã p̃suppõit effectũ suũ: sꝫ i eo q̃ accedit ad ordies: p̃suppõiẽ grã p quam fit idoneus ad executionẽ ordĩs: g̃ talis grã ñ cõfertur in collatione ordinis.

i oppm pmum. **Sed cõtra** sacrã no. le. efficiũt qd̃ figurãt sꝫ ordo p nũeruꝫ septem signat. 7. dõa. s. s. vt i lr̃a dicĩ: g̃ dona. s. s. q̃ nõ sũt sine grã gratũ faciẽte i or
Scdm dine daũ. ¶ P̃. ordo ẽ sacrm no. le. sꝫ i diffõne talis sacri ponĩ: vt cã grẽ existat: g̃ causat gratiam in suscipiente.

Rñ o pn. vbi sup ar. 2. q. 1 **Rñdeo** dõm: q dei pfecta sũt opa: vt dr̃ Deut. 32. ⁊ iõ cuicũqꝫ daẽ potẽtia aliqua diuinitus dantur ea: p q̃ executio illi⁹ po⁹ p̃t ꝯgrue fieri ⁊ h⁹ ẽt i nãlib⁹ ptꝫ. Nã aĩalibus dantur mẽbra q̃bus potẽtie aĩe possũt exire in actus suos: nisi sit defect⁹ ex pte materie: sicut ãt grã gratũ faciẽs est necessaria ad h⁹ q hõ digne sacrã recipiat: ita etiã ad h⁹ q hõ digne sacramẽta dispẽsẽt: ⁊ ideo sicut in bap⁹ p quẽ fit hõ susceptiuus aliorũ sacroꝝ datur grã gratũ faciẽs: ita i sacro ordinis p qd̃ hõ ordinaẽ ad alioꝝ sacroꝝ dispensationem.

ad pm **Ad pmũ** g̃ dõm: q ordo datur nõ i remedium vni⁹ psõe: sꝫ totius ecclesie: vñ qd̃ dr̃ ꝯtra ignorãtiã dari: nõ ẽ itelligẽduꝫ ita q p susceptionẽ ordinis pellatur ignorãtia i suscipiente: sꝫ qꝛ suscipiẽs ordĩeꝫ p̃ficitur ad pellẽdã ignorãtiã i plebe. ¶ Ad 2m
Ad 2m dõm: q q̃uis dona gratie gratum facientis communia sint omnib⁹ membris ecclesie: tamen illoruꝫ actus donorum secundum q̃ attenditur distinctio in membris ecclesie idoneus susceptor aliquis esse non potest: nisi charitas assit que quidem sine grã gratum faciẽte eẽ nõ potest. ¶ Ad tertiũ dõꝫ: q ad idoneam executionẽ ordinuꝫ nõ sufficit bõitas qualiscũqꝫ: sed reqritur bonitas excellẽs vt sicut illi q̃ ordinem suscipiũt sup plebem cõstituũtur gradu ordinis: ita ⁊ supiores sint merito sctitatis: ⁊ iõ p̃exigitur grã que sufficiebat ad hoc q digne connũerentur in plebe xpi: sed confertur in ipsa susceptione ordinis amplius gratie munus: p quod ad maiora reddantur idonei ad 3m
¶ Utrum in sacramento ordinis character imprimatur q̃tũ ad omnes ordines. Arti. 2.

Ad secũdũ sic p cedi tur. vr̃ q in sacro ordinis nõ ĩprimatur character q̃tum ad oms ordines. Nã character est q̃dã spũalis potestas: sꝫ q̃dã ordies nõ ordinãtur nisi ad quosdã actus corpales scꝫ hostiarij vel acoliti: g̃ in eis nõ imprimitur character. ¶ P̃. omis character est idebilis ergo p characterem hõ ponitur in tali statu: a quo nõ possit recedere: sꝫ illi qui habẽt aliquos ordines possũt licite redire ad laycatũ: ergo nõ ĩprimitur character in omnibus ordinibus. ¶ P̃. per characterem homo ascribitur ad aliquid sacrũ dãdum: vel ad suscipiendum: sed ad susceptionem sacramentorum homo sufficienter ordinatur per characterem baptismaleꝫ dispensator ãt sacramentorum non constituitur homo nisi in ordine sacerdotali: ergo in alijs ordinibus non imprimitur character. Ad pm 2m 3m

Sꝫ cõtra omne sacramẽtũ in quo non imprimitur character est iterabile: sed nullus ordo est iterabilis: ergo in quolibꝫ ordine imprimitur character. ¶ P̃. character est signum distinctiuum: sed in quolibet ordine est aliqua distinctio: ergo quilibꝫ i oppm pm 2m

imprimit characterem.

Rn̄sio. pnci. q.2. vbi sup̄ **Rn̄deo** dm: q circa hoc est triplex opinio vł fuit. Quidā eni dixerunt q i solo ordine sacerdotali character ip̄rimitur Sed hoc nō est verū: q: actum diaconi null⁹ pt exercere licite nisi diaconus: ⁊ ita pt3 q hēt aliq̄ spālē potestate3 i dispensatiōe sacramētoru3 quā alij nō habēt. Et ꝓpter hoc alij dixerūt q in sacris ordinibus ip̄rimitur character non āt in minoribus. Sed hoc nihil ē: q: per quēlibet ordinē aliquis ꝯstituitur supra plebem i aliquo gradu ptātis ordinate ad sacroꝝ dispēsatio nem. Unde cu3 character sit signū distinctiuum ab alijs op3 q in omnibus character ip̄rimatur cuius etiā signū est q perpetuo manēt: ⁊ nunq̄ iterātur. Et hec est tertia opinio que communior est.

Ad p̄m **Ad p̄mum** ergo dm: q q̄libet ordo vel hēt actum circa ip̄m sacr̄m vel ordinatum ad sacroꝝ dispensatione3: sicut hostiarij habēt actum admittēdi homies ad diuinoꝝ sacroꝝ inspectionem: ⁊ sic de alijs: ⁊ ideo in omnibus requiritur sp̄ualis potestas.

Ad 2m ℂ Ad sm dicendū: q q̄tuncunq̄ hō ad laycatum se trāsferat semper tamen manet in eo character quod pt3 ex hoc q si ad clericatum reuertatur non iterum ordinem quem habuerat suscipit.

Ad 3m ℂ Ad tertium dicendu3: sicut ad primum.

ℂ Utrum character ordinis presupponat characterem baptismalem. Articu. 3.

p̄mum. **Ad tertiū** sic p̄cedītur: videtur q charact' ordinis nō presupponit characterem baptismalem. Quia per characterem ordinis homo efficitur dispensator sacramentoꝝ. per characterem baptismalem susceptiuus eorundem: sed potestas actiua nō p̄supponit de necessitate passiuā: q: pōt esse sine ea: sicut pt3 in deo. ergo character ordinis nō p̄supponit d necessitate characterem baptismalem. ℂ P̄. potest 2m cōtingere q aliq̄s nō sit baptizat⁹ qui se baptizatū existimat probabiliter si ergo talis ad ordines accedat non cōsequetur characterē ordinis si character ordīs p̄supponit characterē baptismalem: ⁊ sic ea q̄ faciet vel i cōsecratiōe vel in absolutiōe nihil erunt ⁊ in hoc ecclesia decipietur: qd ē incōueniēs.

Sed cōtra bap⁹ est ianua sacroꝝ: ḡ cū ordo sit quoddam sacramentum presupponit baptismum. i opp^m.

Rn̄deo dm: q nihil pōt aliquid accipere cui⁹ receptiuam potētiā nō hēt ꝑ characterem āt baptismalem efficitur hō receptiu⁹ alioꝝ sacroꝝ: vn̄ q̄ characterē baptismalē n̄ hēt nullū alterū sacr̄m recipe pōt ⁊ sic character ordinis baptismalem characterem presupponit. Rn̄º. pn. vbi sup̄ q.3.

Ad p̄mū ergo d3: q in eo q̄ hēt potētiā actiuā a se potētia actiua nō presuppōit passiuam: sed in eo qui habet potētiam actiuam ab altero ꝑexigitur ad potētiā actiuam potētia passiua que recipere possit potētiā actiuam. ad p̄mū

ℂ Ad sm dm: q talis si ad sacerdotium promoueatur nō est sacerdos: nec cōficere pōt: nec absoluere in foro penitētiali. Unde scd̄m canones dēt iterato baptizari ⁊ ordinari: ⁊ si etiam in episcopum promoueatur illi quos ordinat non habent ordinem: sed tamē pie credi potest q q̄tum ad vltimos effectus sacramentorum summus sacerdos impleret defectum: ⁊ q non permitteret hoc ita latere q ecclesie posset periculum imminere. Ad sm

ℂ Utrum presupp ōat characterē confirmationis. Arti. 4.

pm **A**d quartum sic proceditur. videtur quod presupponat de necessitate characterem confirmationis. Quia in his que sunt ordinata adinvicem sicut medium presupponit primum: ita ultimum presupponit medium: sed character confirmationis presupponit baptismalem quasi primum ergo character ordinis presupponit characterem confirmationis quasi medium. scdm ¶ Preterea. qui ad alios confirmandos ponuntur maxime debent esse firmi: sed illi qui sacramentum ordinis suscipiunt sunt aliorum confirmatores ergo ipsi maxime debent haberi sacramentum confirmationis.

Sed contra apostoli receperunt potestatem ordinis ante ascensionem. Jo. 20. ubi dicitur est. Accipite spiritum sanctum: sed confirmati sunt post ascensionem per adventum. s. s. ergo non presupponit confirmationem. sopp^m

Respondeo dicendum: quod ad susceptionem ordinis presupponit exigitur aliquid quasi de necessitate sacramenti: et aliquid de congruitate. De necessitate enim sacramenti exigitur quod ille qui accedit ad ordines sit susceptivus: quod competit ei per baptismum: et ideo character baptismalis presupponitur de necessitate sacramenti: ita quod sine eo sacramentum ordinis conferri non potest: sed de congruitate requiritur omnis perfectio: per quam aliquis reddatur idoneus ad executionem ordinis et unum de istis est ut sit confirmatus et ideo de congruitate character ordinis characterem confirmationis presupponit: et non de necessitate. Responsio princi. ubi. s. q. 4.

Ad primum ergo dicendum: quod non est similis habitudo huius medii ad ultimum: et primi ad medium: quia per characterem baptismalem fit homo susceptivus sacramenti confirmationis: non autem per sacramentum confirmationis fit susceptivus sacramenti ordinis: et ideo non est similis ratio. ad pmm

¶ Ad secundum dicendum: quod illa ratio procedit de idoneitate quantum ad congruitatem. Ad sm

¶ Utrum character unius ordinis de necessitate presupponat characterem alterius ordinis. Art. v

primus **A**d quintum sic proceditur. videtur quod character unius ordinis presupponat de necessitate characterem alterius ordinis. Quia maior est convenientia ordinis ad ordinem quam ordinis ad aliud sacramentum sed character ordinis presupponit characterem alterius sacramenti. s. baptismi. ergo multo fortius character unius ordinis presupponit characterem alterius. secundum ¶ Preterea. ordines sunt quidam gradus: sed nullus potest pervenire ad posteriorem gradum nisi priorem ascenderit: ergo nullus potest accipere characterem ordinis sequentis nisi prius accipiat ordinem precedentem. sopp^m

Sed contra si obmittatur aliquid in sacramento quod sit de necessitate sacramenti: oportet quod sacramentum iteretur: sed si aliquis accipiat sequentem ordinem pretermisso primo non reordinabitur: sed confertur sibi quod deerat secundum statuta canonum: ergo precedens ordo non est de necessitate sequentis.

Respondeo dicendum: quod non est de necessitate superiorum ordinum quod aliquis minores ordines prius habeat: quia potestates sunt distincte: et una quantum est de sui ratione non requirit aliam in eodem subiecto: et ideo etiam in primitiva ecclesia aliqui ordinabantur in presbiteros qui prius inferiores ordines non susceperant: et tamen poterant omnia que inferiores ordines possunt: quia inferior potestas comprehenditur in superiori virtute sicut sensus in intellectu: et ducatus in regno: sed postea per constitutionem ecclesie determinatum est quod ad maiores ordines se non ingerat qui prius in minoribus officiis se non humiliavit: et inde est quod qui ordinatur per saltum secundum canones non reordinatur: sed id quod obmissum fuerat de precedentibus ordinibus eis confertur. Responsio princi. q. 5. ubi sup

Ad pm Ad primū ꝫ dōm: ꝙ magis ꝯueniunt ordies adinuicem ſm ſimilitudinē ſpēi ꝙ̄ ordo cum bapº: ſꝫ ſm ꝓportioneꝫ potentie ad actum magis cōuenit bapº cū ordīe ꝙ̄ ordo cū ordīe: qꝛ ꝑ bapm acquirit hō potentiā paſſiuā recipiēdi ordies: ñ āt ꝑ ordinē inferiorē dak poª paſſiua recipiendi maiores ordines. Ad 2m ¶ Ad 2m dicendū: ꝙ ordines non ſunt gradꝰ qui occurrant in actione vna vł in vno motu vt oporteat ad vltimuꝫ ꝑ primum deuenire: ſed ſunt ſicut gradus in diuerſis rebus cōſtituti ſicut eſt gradus iter hoīem ⁊ angelum: nec oꝫ ꝙ ille ꝗ ſit angelus prius fuerit hō ſilr ēt eſt gradꝰ inter caput ⁊ omnia mēbra corpis: nec opꝫ ꝙ illd qd ē caput pꝰ fuerit pes: ⁊ ſilr ē ī ꝓpoſito.

¶ De qualitate ſuſcipientiuꝫ.

Queſtio.xxxvi.



Deinde ꝯſiderādū eſt ꝺ q̄litate ſuſcipientiū hº sacrꝫ Circa qd q̄rūtur dnqꝫ. pmo vtꝝ in ſuſcipientibus hº ſacramentuꝫ reqratur bonitas vite. 2º vtꝝ reqrak ſcia totiꝰ ſacre ſcripture. 3º vtrū ex ipſo merito vite aliquis ordinis gradus ꝯſequak. 4º vtrū ꝓmouēs indignos ad ordies peccet. 5º vtrum aliquis peccator exiſtens poſſit ſuū peccato ordine ſuſceptio vti.

¶ Utrum in ſuſcipientibus ordinem requiratur bonitas vite.

Articulus primus.

primuꝫ



Ad primuꝫ ſic proceditur. videtur ꝙ in ſuſcipientibus ordines non requiratur bonitas vite. Quia per ordinem aliquis ordinatur ad diſpenſationē ſacramentorū: ſed ſacramenta poſſunt diſpenſari a bonis ⁊ malis: ꝗ non requiritur bona vita. ¶ P. ñ eſt maius miniſteriū qd deo in ſacramentis exhibek: ꝙ̄ ꝙ ipſi corporaliter exhibetur: ſꝫ a miſterio ipſius corporali ñ repulit dñs mulierem peccatricē ⁊ infamem: vt pꝫ Luc. 7: ꝗ nec a miſterio eius in ſacramentis tales ſunt amouendi. 2m

¶ P. ꝑ oēm gratiam datur aliqd remediū ꝯ pcm: ſed illis ꝗ hñt peccatum nō dꝫ aliqd remediuꝫ denegari qd eis valere poſſit: cū ergo ī ſacro ordinis gratia ꝯferak: vr ꝙ debeat etiā pcōribꝰ hº ſacrꝫ darī. 3m

Sꝫ cōtra Leui. 21. hō de ſemine Aarō ꝗ habuerit maculā non offerat panes coram dño: nec accedat ad miſterium eius: ſed per maculā: vt dic gl. omne vitiuꝫ intelligitur: ꝗ ille qui eſt aliquo vitio irretitus nō debꝫ ad miniſterium ordinis adhiberi. ꝯ oppm pm

¶ P. Hiere. dicit ꝙ non ſoluꝫ epi pſbri ⁊ diaconi dñt magnopere ꝓuidere. vt cūctū populū cui preſſident ſermone ⁊ ꝯuerſatione precedant verū etiam inferiores gdꝰ et omes ꝗ diuino oraculo deſeruiūt et qꝛ vehemēter ecclam dei dſtruit meliores eſſe laicos ꝙ̄ clericos: ergo in omnibus ordibus reqrik ſanctitas vite. 2m

Rñdeo dōm: ꝙ ſicū Dio. dicit pº. c. eccl. hie vt ſubtiliores ⁊ clariores eſſentie replete in fluxu ſolarium ſpendorum: lumen in eis ſupereminens ad ſilitudinē ſolis in alia corpora inuehūt ſic in omni diuino non ē audēdum alijs dux eſſe niſi ſecundum omneꝫ habitum ſuum factus dei formiſſimus ⁊ deo ſimillimus. Unde cum in quolꝫ ordine aliquis conſtituatur dux alijs in rebus diuinis: q̄ſi preſumptuoſus mortaliter peccat qui cuꝫ conſcientia peccati mortalis ad ordines accedit: ⁊ ideo ſanctitas vite requiritur ad ordinem Rñº. ꝑncip. ar. 3. q. t vbi. ſ.

de necessitate precepti: sed non de necessitate ordinis sacri. Unde si malus nihilominus ordinetur habet tamen cum peccato.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod sicut prava sacra sunt que peccatores dispensant: ita verum sacramentum ordinis recipit: et sicut indigne dispensat ita indigne recipit. Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod illud ministerium erat tantum in executione corporalis obsequij quod etiam licite peccatores facere possunt. Secus autem de ministerio spirituali ad quod applicantur ordinati: quia per ipsum efficiuntur medij inter deum et plebem: et ideo debent de bona conscientia nitere quo ad deum et bona fama quo ad homines. Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod alique medicine sunt que exigunt robur nature: alias cum periculo mortis assumuntur: et alie sunt que debilibus dari possunt: ita etiam in spiritualibus quedam sacramenta sunt ordinata ad remedium peccati: et tali a peccatoribus sunt exhibenda: sicut baptismus et penitentia illa vero que perfectionem gratie conferunt requirunt hominem per gratiam confortatum.

¶ Utrum requiratur scientia totius sacre scripture. Articulus ij.

pm **Ad secundum** sic proceditur. videtur quod requiratur scientia totius sacre scripture. Quia ille debet habere legis scientiam a cuius ore lex requiritur: sed legem requirunt de ore sacerdotis: ut Malachie 2. ergo ipse debet legis totius habere scientiam. 2m. ¶ Preterea 1. Petri 1. parati omni poscenti vos ad satisfaciendum de ea que in vobis est fide et spe: sed reddere de his rationem que sunt fidei et spei est illorum qui perfectam scientiam sacrarum scripturarum habent: ergo talem scientiam debent habere illi qui ponuntur in ordinibus quibus verba predicta dicuntur. 3m. ¶ Preterea nullus congrue legit quod non intelligit: quia legere et non intelligere negligere est: ut dicit Cato. Sed ad lectores qui est quasi infimus ordo pertinet legere vetus testamentum: ut in littera dicitur: ergo ad eos pertinet habere totius veteris testamenti intellectum: et multo fortius ad alios superiores ordines. i oppm 3m p

Sed contra est quod multi promouentur ad sacerdotium qui penitus de talibus nihil sciunt etiam in religionibus multis: ergo videtur quod talis scientia non requiratur. ¶ Preterea in vitis patrum legitur aliquos simplices monachos ad sacerdotium promotos: qui erant santissime vite: ergo non requiritur predicta scientia in ordinandis. 2m.

Respondeo dicendum: quod in quolibet actu hominis si debet esse ordinatus: oportet quod assit directio rationis: unde ad hoc quod ordinis officium exequatur: oportet quod habeat tantum de scientia quantum sufficiat ad hoc quod dirigat in actum ordinis illius: et ideo etiam talis scientia requiritur in eo qui debet ad ordines promoueri: et non quod ulterius in tota scriptura sit instructus: sed plus vel minus secundum quod ad plura vel pauciora se eius officium extendit. ut scilicet illi qui alijs preponuntur curam animarum suscipientes sciant que ad executionem sui ordinis spectant. Rño pncip. vbi. s. q. 2.

Ad primum ergo dicendum: quod sacerdos habet duos actus: unum principalem supra corpus christi verum: et alium secundarium supra corpus christi mysticum secundus autem actus dependet a primo: sed non conuertitur: et ideo aliqui ad sacerdotium promouentur quibus committitur primus actus tantum sicut religiosi quibus cura animarum non committitur et a talium ore lex non requiritur: sed solum quod sacra conficiant: et ideo talibus sufficit si tantum de scientia habeant quod ea que ad sacramentum perficiendum spectant rite seruare possint. Alij autem promouentur ad alium actum qui est supra corpus mysticum: et a talium ore populus legem requirit: unde scientia legis in eis debet esse: non quidem ut sciant omnes difficiles questiones legis: quia in his debet ad superiores recursus haberi: sed ut sciant ea que populus debet credere et Ad pm

obseruare de lege. Sz ad supiores sacerdotes .s. epos ptiet: vt ẽt ea q̄ difficultatem in lege facere possũt sciant ⁊ tanto magis q̃to in maiori gradu collocãtur. ¶ Ad 2m dicendum: q ratio reddenda de fide et spe: non est intelligenda talis q̄ sufficiat ad probandũ que fidei vl' spei sunt: cum vtrumq3 de inuisibilibus sit: sed vt sciat i communi pbabilitatem vtriusq3 ostendere. ad quod non requiritur multum magna scientia. ¶ Ad 3m dõm: q ad lecctorẽ non pertiet tradere itellz sacre scripture populo. qr hoc ẽ superiorũ ordinuz: sed solum pnunciare. ⁊ iõ ab eo non exigit q hẽat tantum de scia q̄ sacra scripturam intelligat: sed solum q recte pnũciare sciat: ⁊ qr talis scientia de facili adiscit a multis: ideo probabilis extimari pt q ordinat talẽ sciẽtiã acqrat si ẽt tũc eã nõ hẽat maxime si in via ad hoc esse videat.

Ad 2m — Ad 3m

¶ Utrũ ex merito vite aliqs gradus ordinis pseqr. Ar. 3.



pm. Ad tertium sic pcedit: videt q ex ipo merito vite aliqs ordinis gradus cõsequat. Qr sicut dicit Chri. Nõ omnis sacerdos sctũs ẽ: sz ois scũs sacdos est: sed ex merito vite aliquis efficitur sctũs: g et sacerdos: ⁊ multo fortius alios ordines habens.

2m ¶ P. in rebus nãlibus ex hoc ipo aliqua in gradu superiori collocãtur: q deo appropinquãt: ⁊ magz de eius bonitatibus participant. 4. c. de ecclesiastica hierar. sed ex merito scitatis et scientie aliquis efficitur deo propinquior: ⁊ plus de eius bonitatibus recipiens: ergo ex hoc ipso i gradu ordinis collocatur.

i oppm Sz ctra scitas sel' hita põt amitti: sed ordo sel' habitus nunq̃ amittit: g ordo nõ psistit in ipo merito scitatis.

Rñdeo dõz: q cã dz eẽ pportionata suo effectui: ⁊ ideo sicut in xpo: a quo descẽdit gr̃a in omnes homines oportet q sit gratie plenitudo: ita in mistris ecclesie: quorum non est dare gratiam: sed gratie sacramenta: nõ cõstituit grad ordis ex hoc q hñt gratiam: sed ex hoc q pticipãt aliquod gr̃e sacramentum. Rño pncipa. vbi. s. q. 3.

Ad pm Ad primum ergo dõm: q Chr. accipit sacerdotis nomen q̃tum ad nois interpretationem: secundum q sacerdos idem est q sacra dans. Sicut enim quilibet iustus inq̃tum sacra merita alicui in auxiliũ dat sacerdotis interpretationẽ habet non autem loquitur ɓm nominis significationẽ. Est. n. hoc nomẽ sacerdos institutũ ad significanduz eum q sacra dat in sacramẽtorum dispensatione. ¶ Ad 2m dõm: q res nãles efficiũt in gradu super alia ɓm q in ea agere possũt ex forma sua: ⁊ ideo ex hoc ipo q formã nobiliorẽ hñt in altiori gradu cõstituuntur: sz ministri ecclesie non preponuntur alijs vt eis ex prope scitatis virtute aliquid attribuãt quia hoc solius dei est: sz sicut ministri ⁊ quodãmõ instrumẽta illi effluxus: qui fit a capite in mẽbra ⁊ ideo non est simile q̃tum ad dignitatez ordinis: q̃uis sit quantũ ad congruitatem. Ad 2m

¶ Utrum pmouẽs ad ordies indignos peccat. Ar. IIII.



Ad quartuz sic pcedit. vr q pmouẽs indignos ad ordines ñ peccet: qr eps indiget coadiutorib in minorib officijs constitutis: sed non posset eos inuenire in sufficienti numero si talem idoneitatem requireret in eis qualis a sanctis describitur ergo si aliquos non idoneos promouet videtur q sit excusabilis. pm

2m. ¶ Preterea ecclesia non solū indiget ministris ad dispensationē spūalium: sed etiam ad gubernationem temporalium: sed quandoqꝫ illi qui non hūt sciam vel sanctitatem vite pñt esse vtiles ad gubernationē tpalium vel ppter potētiam secularez vel ppter industriā naturalem: ergo videtur ꝙ tales sine pcō possent pmoueri.

3m. ¶ Preterea quilibet tenet vitare pcm̄ qꝫtū pt: si ergo eps peccat indignos pmouens: dz adhibere maximā diligentiā ad sciendū an illi qui accedunt ad ordines sint digni: vt fieret diligens inquisitio de moribus ꝛ scientia eoꝝ: qđ non videt alicubi obseruari.

1 oppm primus. **Sed contra** peius est pro mouet malos ad sacra mysteria qꝫ iā pmotos nō corrigere. sed Hely mortaliter peccauit nō corrigens efficaciter filios suos de malitia sua: vnđ cadēs retrorsum mortuus est vt dr primo Reg. ergo non sine peccato euadit si indignos pmouet.

2m. ¶ Preterea spūalia temporalibus sunt preponenda in ecclesia: sꝫ mortalr peccaret qui res ecclesie tpales scienter sub periculo poneret: ergo multo fortius qui poneret res spūales sub periculo sed sub periculo ponit res spūales quicunqꝫ indignos promouet: quia cuius vita despicit. vt dr Grego. restat vt eius predicatio ꝯtemnat ꝛ eadē ratione omnia spiritualia ab eis exhibita: ergo indignos pmouens mortaliter peccat.

Rño pñcipa lis q. 4. vbi. s. **Respondeo** dicendū: ꝙ a dño describit fidelis seruus qui est constitutus supra familiam: vt det illi tritici mensuram: ꝛ ideo īfidelitatis reus ē qui alicui supra mensuram eius diuina tradit hoc aūt facit quicūqꝫ indignos pmouet: ꝛ ideo crimen mortale ꝯmittit quasi summo domino infidelis: ꝛ pcipue cum hoc in detrimētum ecclesie vergat ꝛ honoris diuini qui per bonos ministros pmouetur. Esset enim infidelis terreno domino: qui in eius offō aliquos inutiles poneret.

ad pm. **Ad primum** ergo dicendū ꝙ deus nunqꝫ ita deserit ecclesiam suam qn inueniantur idonei ministri sufficientes ad necessitatem plebis si digni pmouerentur: ꝛ indigni repellerentur et si non pñt tot ministri inueniri quot modo sunt. melius esset habere paucos ministros bonos qꝫ multos malos: vt dt beatus Clemens

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ temporalia nō sunt querēda nisi propter spūalia vñ negligi icommodū tpale debet et omne lucrum sperni pp spūale bonum pmouendū.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendū: ꝙ ad minus hoc requiritur ꝙ nesciat ordinans aliquid ꝯtrium sanctitati in ordinando esse: sed et exigitur amplius. vt sm mensurā ordinis vel officij iniungendi diligentior cura apponatur vt habeatur certitudo de qualitate pmouendorum saltem ex testimonio aliorꝫ: ꝛ hoc est quod apostolus dt .1. Thi. 5. nemini cito manum imposueris.

¶ Utrꝫ quis in peccato existens possit sine pcō ordine suscepto vti.

Articulus. v.

pm. **AD quintum** sic pceditur. vr ꝙ aliquis in pcō exñs possit sine pcō ordie suscepto vti: qꝛ peccat si non vtat: cum ex offō teneat si ergo vtendo peccat. non pt pcm̄ vitare quod est inconueniens.

2m. ¶ Preterea dispensatio est iuris relaxatio ergo qꝫuis de iure cēt ei licitum vti ordie suscepto: tñ ex dispēsatione ei liceret.

3m. ¶ Preterea quicūqꝫ cōmunicat alicui in peccato mortali peccat mortaliter: si ergo pcōr in vsu ordinis peccat mortaliter: tunc et peccat mortaliter qui ab eo aliqd diuinoꝝ accipit vel ab eo exigit: quod videtur absurdum.

4m. ¶ Preterea si

vtēdo ordine suo peccat: ergo quilibet actus ordinis quem facit est peccatum mortale: et ita cum in vna executione ordinis multi act⁹ cōcurrant. videtur q multa peccata mortalia cōmittat: quod valde durum videtur.

I opp^m p^m. Sz cōtra ē qđ Dio. i epl'a ad Demophilum dicit Talis. s. qui nō est illuminatus audax videtur sacerdotalibus manū apponens: et non timet neq; verecundatur diuina preter dignitatē exequens: et putans deum ignorare que ipse i seipso cognouit: et decipere extimat falso nomine patrē ab ipso appellatus et audet ipsius immundas infamimias: non enim dicam orationes super diuina signa xpi formiter enunciare: ergo sacerdos est quasi blasphemus et deceptor qui indigne suum ordinē exequitur: et sic mortaliter peccat: et eadem ratione quilibet ali⁹

2^m. ordinatus. ¶ P. sanctitas reqrit in susceptione ordinis vt sit idoneus ad exequendū: sed peccat mortaliter qui cuz peccato mortali ad ordines accedit ergo multo forti⁹ peccat mortalis in qualz executione sui ordinis.

Rñº pncip. vbi. s. q. 5. Rñdeo dōm: q lex pcipit vt homo iuste ea q sunt iusta exequatur: et ideo quicunq; hoc quod sibi competit ex ordine facit idigne quod iustū est iiuste exequitur: et contra preceptum legis facit ac per h° mortaliter peccat. Quicunq; autem cuz peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat. non est dubium quin idigne illđ facit: vnde patet q mortaliter peccat.

Ad p^m Ad primum g dicendum: q non est perplexus vt necessitaté peccandi habeat: quia potest peccatum dimittere vł officio resignare: ex quo obligabatur ad ordinis executionē.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm: q ius naturale est indispensabile: hoc aūt est de iure nāli vt hō scta sancte pertractet: et contra hoc nullus potest dispēsare. ¶ Ad 3^m dōm: q quādiu minister ecclesie q est in peccato mortali ab ecclesia sustīet: ab eo sacramenta eius subditus recipe debet qr ad hoc ei obligatur: sz tamē preter necessitatis articulum non eēt tutum q euz induceret ad aliquid sui ordinis exequendum durante tali ꝯscia q ille in peccato mortali esset: quam tamen deponere posset: qr in instāti homo a pctō emūdatur. ¶ Ad 4^m dōz: q quando cūq; homo exhibet se in aliq actu vt minister ecclesie mortaliter peccat et totiens quotiēs huiusmodi actum facit quia vt Dio. dicit I. c. eccl. hierar. Immundis nec symbola. i. sacramentalia signa tangere fas est. Unde quando tāgunt res sacras quasi suo officio vtētes peccant mortaliter. Secus autem eēt si in aliqua necessitate aliquod sacrum contingerent vel exequerentur in illo casu in quo et laycis lz sicut si baptizaret in aliquo articulo necessitatis: vel si corpus christi in terram proiectuz colligeret. ad 4^m

¶ De distinctione ordinum.

Questio. xxxvij.



Consequē ter agendum est de distinctiōe ordinū et eoꝝ actib⁹ et characterꝫ impressione. ¶ Circa qđ queruntur quinq; pmo vtrū ordo debeat in plures distigui. 2° quot sint: 3° vtrū debeant distingui per sacros et non sacros. 4° vtrū act⁹ ordinuz conuenienter assignētur. 5° quando ordinum characteres imprimuntur.

¶ Utrum debeant plures ordies distingui. Arti. I.

X. iij.



pm. Ad primum sic proceditur. videtur quod non debeant plures ordines distingui. Quanto enim aliqua virtus est maior: tanto minus est multiplicata: sed hoc sacramentum est dignius alijs sacramentis inquantum constituit suscipientes in aliquo gradu super alios: cum ergo alia sacramenta non distinguantur in plura que recipiant predicationes totius: nec hoc sacramentum debet in plures ordines distingui.
2m ¶ Preterea. si diuiditur aut est diuisio totius in partes integrales: aut in partes subiectiuas non autem in partes integrales: quia sic non reciperent predicationes totius: ergo est diuisio in partes subiectiuas: sed partes subiectiue recipiunt in plurali predicationem generis remoti: sicut generis proximi: sicut homo et asinus sunt plura animalia: et plura corpora animata: ergo et sacerdotium et diaconus: sicut sunt plures ordines: ita sunt plura sacramenta: cum sacramentum sit quasi genus ad ordines.
3m ¶ Preterea. secundum philosophum .8. ethi. Regnum in quo vnus tantum principatur est nobilius quam regnum communitatis: quam aristocratia: qua diuersi in diuersis officijs constituuntur: sed regnum ecclesie debet esse nobilissimum: ergo non debet esse in ecclesia distinctio ordinum ad diuersos actus: sed tota potestas deberet apud vnum residere: et sic deberet esse tantum vnus ordo.

1 oppm pm Sed contra ecclesia est corpus christi mysticum simile corpori naturali secundum apostolum: sed in corpore naturali sunt diuersa membrorum officia: ergo et in ecclesia debent esse diuersi ordines.
2m. ¶ Preterea. mysterium noui testa. est dignius quam veteris: vt patet. 2. Cor. 3. sed in vete. te. non solum sacerdotes: sed etiam ministri eorum leuite santificabantur: ergo et in no. te. debent consecrari per ordinis sacramentum non solum sacerdotes: sed ministri eorum: et ita oportet quod sint plures ordines.

Respondeo dicendum: quod ordinum multitudo est inducta in ecclesia propter tria. Primo quidem propter dei sapientiam commendandam que in distinctione rerum ordinata maxime relucet tam in naturalibus quam in spiritualibus: quod significatur in hoc. quod Regina Sabba videns ordinem ministrorum Salomonis non habebat vltra spiritum: deficiens in admiratione sapientie illius. 2o. ad subueniendum humane infirmitati: quia per vnum non poterant omnia que ad diuina mysteria pertinebant expleri sine magno grauamine: et ideo distinguuntur ordines diuersi ad diuersa officia. et hoc patet per hoc quod dominus Numeri. 11. dedit Moysi. 70. senes populi in adiutorium. 3o vt via proficiendi hominibus amplior detur: dum plures in diuersis officijs distribuuntur: vt omnes sint dei cooperatores: quo nihil est diuinius: vt Dio. dicit. Resp. princip. vbi. s. .q. 2. ar. .1. q. 1.

Ad primum ergo dicendum: quod omnia sacramenta dantur ad effectus aliquos percipiendos: sed hoc sacramentum datur principaliter ad actus aliquos agendos: et ideo secundum diuersitatem actuum oportet quod ordinis sacramentum distinguatur: sicut potentie distinguuntur per actus. Ad pm
¶ Ad 2m dicendum: quod distinctio ordinis non est totius integralis in partes neque totius vniuersalis: sed totius potentialis: cuius hec est natura: quia totum secundum completam rationem est in vno: in alijs autem est aliqua participatio ipsius: et ita est hec tota. n. plenitudo sacramenti huius est in vno ordine. s. sacerdotio: sed in alijs est quedam participatio ordinis: et hoc significatum est in hoc quod dominus dixit Ad 2m

Numeri.11. Moysi. Auferã de spiritu tuo & tradaz eis: vt sustentẽt tecum onus populi: & ideo omnes ordines sunt vnum sacramentum.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q in regno quãuis tota potestatis plenitudo resideat penes regem: non tamen excluduntur ministrorũ potestates: que sunt participationes quedam regie potestatis: et similiter etiaz in ordine. Aristocratie autẽ apud nullum residet plenitudo potestatis. sed apud omnes.

¶ Utrum sint septem ordines.
Articulus.2.

pm  D secundum sic proceditur: videtur q non sint septem ordines. Ordines enim ecclesie ordinantur ad actus hierarchicos: sed tres sunt actus hierarchici. s. purgare: illuminare: & perficere: secundum q Dio. distiguit
2m. tres ordines in.5.c.eccl. hierar. ergo non sunt septez. ¶ p. omnia sacramenta habent efficaciam & auctoritatem ex institutione christi: vel saltem apostolorũ eius sed in doctrina christi & apostolorũ nõ fit mentio nisi de presbiteris & diaconibus: ergo videtur q non sint
3m. alij ordines. ¶ p. per sacramentũ ordinis constituitur aliquis dispẽsator aliorum sacramentorum: sed alia sacramẽta sunt.6. ergo debẽt esse tantum sex ordines.

1 oppm pm. Sz cõtra videtur q debeãt esse plures: q2 quãto aliqua virtus est altior tãto est minus multiplicabilis: sed potestas hierarchica est altiori modo in angelis q in nobis: vt Dio. dicit: cum ergo in hierarchia angelica sint.9. ordines: totidem deberent esse in ecclesia vel plures.
2m ¶ p. prophetia psalmorũ est nobilior inter omnes alias prophetias: sed ad pronunciandũ in ecclesia alias prophetias est vn9 ordo. s. lectorum: ergo et ad pronunciandũ psalmos deberet esse alius ordo: & precipue cum in decretis di. 21. psalmista secundus ab hostiario inter hos ordines ponatur.

Rñdeo dicendum: q quidaz sufficientiam ordinũ assumunt per quandaz adaptationem ad gratias gratis datas: de quibus habetur. 1. Cori. 12. dicũt enim q sermo sapientie competit episcopo: quia ipse aliorum ordinator est quo ad sapientiã ptinet sermo scientie sacerdoti: q2 debet habere clauem scientie: fides diacono q predicat eucharistiam: opera virtutum subdiacono: q se ad opa perfectionis extendit per votũ cõtinentie: interpretatio sermonum acolito: qd significatur in lumine qd defert: grã sanitatum exorciste genera linguarum psalmiste prophetia lectori: discretio spirituuz hostiario: qui quosdam repellit et quosdam admittit. Sed hoc nihil ẽ quia gratia gratis data nõ datur eidez: sicut nec omnes ordines dãtur eidem. Dicitur enim. 1. Corin. 12. diuisiones gratiarum sunt. Et iterum ponuntur quidaz ordines qui non dñr. s. epatus & psalmistatus. & ideo alij assignãt ẽm quãdam assimilationes ad celestẽ hierachiã: in quibus ordines distinguũtur secundum purgationem: illuminationem: & perfectionem. Dicũt. n. q hostiarius purgat exterius segregando bonos a malis etiã corporaliter: iterius vero acolit9: q2 per lumen qd portat signãt se interiores tenebras pellẽ & vtroq mõ exorcista: quia diabolus quem expellit vtroq modo perturbat sed illuminatio que fit quantum per doctrinam propheticam fit per lectores: quãtuz ad apostolicã fit per subdiaconos quãtum ad euangeliũ per diaconos fit: sz pfectio cõmunionis vtpote que est penitentie &

Rño pncipa. vbi. s. q.2.

baptismi ꝛ hoc fit per sacerdotes: excellens vero per epm: vt ꝯsecratio sacerdotū ꝛ virginum: sed excellentissima per summum pontificē: in quo est plenitudo auctoritatis. Sed hoc nichil est: tum qꝛ ordines hierarchie nō distiguuntur per predictas actiones hierarchicas: tum quia quelibet cuilibet ordinū conuenit: tum qꝛ ſm Diony. solis episcopis ꝯuenit perficere: illuminare autem sacerdotibꝰ purgare aūt ministris omnibus. Et idō alij appropriant ordines .7. donis: vt sacerdotio respondeat donum sapientie: que nos pane vite ꝛ intell's cibat: sicut sacerdos nos pane celesti reficit: sed timor hostiario: quia nos separat a malis: et sic intermedij ordines respondent medijs donis. Sed hoc iterū nichil est: quia in quolibet ordine septiformis gratia datur. ¶ Et ideo aliter dicendum: ꝙ ordinis sacrm ad scm eucharistie ordinatur: qđ est sacrm sacramentorum: vt Dio. dicit. Sic eñ templum ꝛ altare ꝛ vestes: ita ꝛ ministeria que ad euchᵃᵐ ordinantur ꝯsecratiōe indigent ꝛ hec consecratio est ordinis sacramentum: et idō distō ordinis est accipienda ſm relationē ad eucharistiam: quia potestas ordinis aut est ad consecrationē eucharistie ipsius: aut ad aliqđ ministerium ordinandum ad hoc sacramentum euchaᵉ. Si pᵒ mō sic est ordo sacerdotū: ꝛ idō cū ordinātur accipiūt calicē cū vino ꝛ pāc: nā cū pane ptātem accipiūt cōsecrandi corpus et sanguinē xpi. Cooperatio autem ministrorum est vel in ordine ad ipsum sacrm: vel in ordine ad suscipientes. Si primo modo sic tripliciter. pᵒ. n. ē ministerium quo minister cooperatur sacerdoti in ipso sacramēto q̄ntū ad dispensationē: sed non q̄ntum ad consecrationem: quam solus sacerdos facit: et hoc pertinet ad diaconum. Unde in littera dr: ꝙ ad diaconum pertinet ministrare sacerdotibus in omnibus que aguntur in sacramentis xpi. vnde et xpi sanguinem dispensat. 2ᵒ est ministerium ordinatum ad materiam sacramenti ordinandam in sacris vasis ipsius sacramenti: ꝛ hᵒ pertinet ad subdiaconum. Unde dicitur in littera ꝙ corporis ꝛ sanguinis domini vasa portant: ꝛ oblationes in altari ponunt: ꝛ idō accipiūt calicē de manu epi: sꝫ vacuum cum ordinantur. tertio ministerium ordinaꝛ ad presentādū materiam sacramenti: ꝛ hoc competit acolito. Ipse eñ vt in littera dicitur: vrceolum cum vino ꝛ aqua preparat. Unde accipiunt vrceolum vacuum sed ministeriū ad preparationem recipientium ordinatum nō potest esse nisi super imundos: et qui mūdi sunt iam sūt ad sacramenta percipiēda idonei. Triplex autem est genus immundorum: ſm Dio. quidam enim sūt omnino infideles credere nolentes: ꝛ hi totaliter a visione diuinorum et a cetu fidelium arcendi sꝰ: et hoc pertinet ad hostiarios. Quidam autem sunt volētes credere: sed non instructi: scilicet cathecumini: et ad horum instructōnem ordinatur ordo lectorum: et ideo prima rudimenta doctrine fidei: scilicet vetꝰ te. ei legendum ꝓponitur vel committitur. Quidā vero sunt fideles et instructi: sed impedimentum habentes ex demonis potestate: scilicet energumini: et ad hoc ministerium est ordo exorcistaꝝ: ꝛ sic patet ratio et numerus ꝛ gradus ordinum.

Ad primum ergo dicendū ꝙ Dio. loquitur de ordinibus non ſꝫ ꝙ sunt sacramenta: sed ſm ꝙ ad hierarchicas actiones ordinantur: et ideo ſm actiones illas tres ordines distinguit: quorū primus habꝫ om/ Ad pᵐ

nes tres. s. eps. secundus habet duos. s. sacerdos: sed tertius habet vnam. s. diaconus. s. purgare q minister dicitur: et sub hoc omnes inferiores ordines comprehenduntur sed ordines hnt q sint sacramenta ex relone ad maximu sacroru: et sz hoc dz numerus ordinum accipi.

Ad 2m ¶ Ad 2m dom: q in pmitiua ecca pp paucitatem ministrorum omnia inferiora misteria diaconibus pmittebant vt pz p Dio. 3. c. eccle. hier. vbi dt. Ministrorum alij stat ad portas templi clausas: alij alid ppriu ordinis operantur: alij aut sacerdotibus pponut sup altare sacrum panem et bndictionis calicem: nichilominus erant oes pdicte ptates: sed implicite in vna diaconi potestate: sed postea ampliatus est cultus diuinus: et ecclesia qd implicite habebat in vno ordine explicite tradidit in diuersis: et sm hoc dicit Magr in littera: q ecclesia alios

ad 3m. ordines sibi instituit. ¶ Ad 3m dicendum: q ordines ordinant principaliter ad sacra eucharistie: ad alia at p pns: qr etiaz alia sacra ab eo q in hoc sacro ptinentur deriuantur. Unde non oportz q distiguantur ordines sm sacra.

ad 4m ¶ Ad 4m dom: q angeli differunt spe: et pp hoc in eis potest ee modus diuersus recipiendi diuina: et io diuerse hierarc in eis distinguuntur: sed in ordinibus tantum est vna hierarchia pp vnu modu accipiendi diuina. que consequitur humana spem. s. per similitudinem reruz sensibilium: et ideo distinctio ordinu in angel no pot ee p comparatione ad aliquod sacrm: sicut e apud nos: sed solum per pparationem ad hierarchicas actiones: qs i inferiores exercet quilibet ordo in eis: et sm hoc nostri ordines eis rndet qr in nra hierarchia sunt tres ordines sm hierarchicas actoes distincti sicut in qualibz hierarchia angelorum.

Ad 5m ¶ Ad 5m ddz: q psalmistatus non est ordo: sed officiu ordini annexum: qr em psalmi cuz cantu pnunciantur: io dicit psalmista cantor. Cator at no est nom ordinis spalis: tuz quia non habz aliqd spale relatione ad euchari sacrm: tum quia officium quod est inter ordines largo mo acceptos pputatur quandoqz.

¶ Utrum ordines debeant distigui per sacros et non sacros.

Articulus. iij.

Ad tertium sic pceditur: vr q ordines non dbeat distinguit per sacros et non sacros. Omnes em ordines sacrameta queda sut: sed omnia sacramenta sunt sacra ... primus

2m. g omnes ordines sunt sacri. ¶ P. sm ordines ecce no deputatur aliquis nisi ad diuina officia: sed omnia talia sunt sacramenta: g omes ordines sunt sacra.

Sed cotra est q ordines sacri impediut matrimonium contrahendum et dirimunt iam contractu: sed quattuor inferiores ordines non impediut phendum: nec dirimunt: contractum. g non sunt sacri ordines. s oppm

Rndeo ddz: q homo sacer dr dupli. Uno sm se: et sic quilibet ordo est sacer: cuz sit sacrm quoddam. Aliomodo ratioe materie: circa qua habent aliquez actum: et sic ordo sacer dr q habet aliquem actum: circa rem aliquaz psecratam: et sic sunt tres ordies sacri. s. sacerdos: et diaconus qui hz actum circa corpus xpi vel sanguinem consecratum: e. subdiaconus qui habet actum circa vasa consecrata: et ideo eis continentia indicitur: vt mundi sint qui sancta tractant. Et p hoc pz solo ad obiecta Rno pncipalis vbi. s. q. iij.

¶ Utrum actus ordinum conuenienter assignentur.

Articulus. iiij.

^{m}. AD quartū sic pcedit: vr q actꝰ ordinū icōueniēt i lra assignent. Quia per absolutionem pparatur aliquis ad corpus xpi sumendū: sed preparatio suscipientium sacramentum pertinet ad inferiores ordines: ergo inconuenienter absolutio a peccatis inter actꝰ ponitur sacerdotis. ¶ P̄. homo p baptismum est immediate deo configuratus characterem configurantem suscipiens: sed orare et offerre oblationes sūt actꝰ immediate ad deū ordinati: ergo quilz baptizatus pt hos actus facere et nō sacerdotes. ¶ P̄. diuersorum ordinuz diuersi sunt actus: sed oblationes in altari ponere et ep̄lam legere ad subdiaconū ptinet. crucē et ferunt subdiaconi corā papa: ergo hi n̄ dēbēt poni actꝰ diaconi. ¶ P̄. eadē veritas ptinet in no. et in ve. te. legere vetꝰ te. ē lectorum. ergo et eadē rōne et legere nouū: et nō diaconorum. ¶ P̄. apostoli nichil aliud pdicauerunt q̄ euangelium xpi: vt patet Ro. j. sz doctrina ap̄lorum ɔmittitur subdiaconibus enuncianda: ergo et doctrina euangelij. ¶ P̄. sm Dio. q est supioris ordinis non debet inferiori ɔuenire: sed ministrare cuz vrceolo est actus subdiaconorum. ergo non debet acolitis attribui. ¶ P̄. actus spūales debēt corporalibus preeminere: sed acolitus non habet nisi actum corporalem: ergo exorcista non habz actum spūalem pellendi demōes cū sit interior. ¶ P̄ q̄ magis conueniunt: iuxta se ponenda sunt: sed legere ve. te. maxime debz conuenire cū lectore no. te. quod competit superioribus ministris. ergo legere ve. te. nō dz poni actus lectoris: sed magis acoliti: et precipue cum lumē corpale q̄ acoliti deferunt: significet lumen spūalis doctrine. ¶ P̄. in q̄lz actu ordinis spiritualis debet eē aliqua vis spiritualis quaz habēt ordinati pre alijs: sed in apertiōe et clausione ostiorum nō habent aliam potestatem ostiarij q̄ alij homines: ergo non debet poni actus ipsorum.

2^{m}.

3^{m}.

4^{m}.

5^{m}.

6^{m}.

7^{m}.

8^{m}.

9^{m}.

Respondeo dicendum: q cū ɔsecratio q̄ fit i ordinis sacro ordinet ad sacrm eucharistie: vt dictū est: ille est principalis actus vniuscuiusq ordinis: sz quem magis pxime ordinatur di eucharistie sacrm: et sz hoc etiam vnus ordo est alio eminētior: sm q vnꝰ actus magis de pximo ad predcz sacramentuz ordinat: sed quia ad eucharistie sacramentum quasi ad gnissimum multa ordinantur: iō non est inconueniēs: vt preter pncipalem actum etiam multos actꝰ vnus ordo habeat: et tanto plures q̄nto est eminentior: quia virtus q̄nto est superior tanto ad plura se extendit. Rño: pncipa. ar. 2. q. 1. vbi. s.

Ad primum ergo dicendum: q duplex est ppāratio suscipientium sacrm: q̄dā remota: et h per ministros efficitur: quedam pxima: qua statim efficiuntur idonei ad sacramentorū dispensationem. et hec pertinet ad sacerdotes Quia etiam in naturalibꝰ ab eodē agēte fit mā i vltia dispōne ad formā: et recipit formā: et qz i pxima dispōne ad eucharistiam fit aliquis per hoc q a pcis purgatur: ideo oīm sacrorum que sunt instituta principaliter ad purgationem peccatorum: ē minister pprius. s. sacerdos. s. baptismi: penitentie et extreme vnctionis. ¶ Ad 2^{m} dicendum: q actꝰ aliqui immediate ad deuz ordinā tur dupliciter. Unomodo ex parte vnius persone tantum: sicut facere orōnes singulares et vouere et hmōi: et talis actus competit cuilibet baptizato. Alio mō ex pte totius ecclesie: et sic solus sacerdos habet actus immediate ad deū ordinatos: quia ipse solus pōt gere Ad pm. Ad 2m.

re personā totius ecclesie: q̄ cōsecrat eucharistiā: que est sacrm vniuersalis ecc^e. ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: q̄ oblationes a populo oblate p sacerdotē offerunt: et ideo duplex ministerium circa oblationes est necessariū. Vnū ex parte ppli: ꝛ hoc est subdiaconi qui accipit oblationes a populo ꝛ altari īponit: vel offert diacono. Aliud ex parte sacerdotis. et hoc diaconi est q̄ oblationes ministrat ipsi sacerdoti: ꝛ ī hoc est actus principalis vtriusq̄ ordinis: ꝛ ꝑpter hoc ordo diacōi est superior. Legere autem eplam non est actus diaconi nisi s̄m q̄ actus inferiorum ordinū superioribus attribuuntur. Similiter etiā crucem ferre: ꝛ hoc s̄m consuetudinem aliquarum ecclesiaꝝ: quia in actibus secundarijs non est inconueniens diuersas ꝯsuetudies esse. ad 4m ¶ Ad 4m dōz: q̄ doctria est rēota ꝑpatio ad sacrm suscipiendū: ꝛ ideo ꝓnūciatio doctrine ministris committitur. Sed doctria ve. te. adhuc est magis remota q̄ doctrina noui: quia non instruit d̄ hoc sacramento nisi ī figuris: ꝛ iō no. te. superiorib⁹ ministris ꝓnūciandū ꝯmittitur. Vetus autem īferioribus: ꝛ doctina no. te. perfectior est: quā dn̄s per seipsum tradidit: q̄ ipsius manifestatio p apostolos: ꝛ iō euangeliū diaconis epistola subdiaconis committūtur. Ad 5m ¶ Et s̄m hoc pz solutio ad q̄ntū. ad 6m ¶ Ad 6m dōm: q̄ acoliti habent actum super vrceolum tantum: nō super ea q̄ in vrceolo continentur sed subdiaconus habet actum sup contentis in vrceolo: quia vtitur aqua et vino ad ponendum in calice: ꝛ aquam iterum manibus sacerdotis prebet: ꝛ diaconus sicut ꝛ sbdiacon⁹ solū actū hz sr calicē: s̄ sr ꝯtēta: sz sacdos sr ꝯtenta: ꝛ iō sicut subdiaconus in sui ordinatōne accipit calicē vacuum sacerdos plenum. ita acolitus vrceolus vacuum: sed diaconus plenum: et sic est quedam connexio in ordinib⁹. ¶ Ad septimū dicendum: q̄ corporales actus acoliti magis de ꝓximo ordinant ad actum sacrorū ordinum q̄ ad actus exorcistarū: q̄uis sit aliquo modo spiritualis quia acoliti habent ministeriū super vasa in quibus materia sacramenti continetur q̄tum ad vinuz quod vase continente indiget ꝓpter sui humiditatez: ꝛ ideo inter omnes minores ordo acolitorum superior est. ad 7m. ¶ Ad 8m dōm: q̄ actus acolitorum se habet propinquius ad actus principales superiorum ministroꝝ q̄ actus aliorū minorum ordinum: vt per se patet et similiter etiaz q̄tuz ad actus secundarios: quibus populum p doctrinam disponunt: qꝛ acolit⁹ doctrinā no. te. visibiliter figurat lumen portans: sed lector recitando figuras alias: ideo acolitus est superior. Similit̄ ꝛ exorcista: quia sicut se habet actus lectorum ad actum secundarium diaconi et subdiaconi: ita se habet actus exorciste ad secundarium actuz sacerdotis: scilicet ligare et absoluere per quem corporaliter homo a seruitute diaboli liberatur: et in hoc ptz ordinatissimus ordinis ꝓgressus: quia sacerdoti q̄tum ad actum ei⁹ principalem. s. consecrare corpus xp̄i cooperantur tantum tres supiores ordines: sed q̄tum ad actum eius scd̄arium q̄ est absoluere ꝛ ligare cooperantur inferiores supiores. ad 8m. ¶ Ad 9m dōm: quod q̄dam dn̄t q̄ in susceptione ordinis ostiario datur quedam vis diuina vt arcere possit aliquos ab introitu tēpli: sicut in xp̄o fuit quando eiecit vendentes de tēplo: sed h° magis pertinet ad gratiaz gratis datam q̄ ad gratiam sacri. ad 9m. ¶ Et iō dicēdū: q̄ suscipit potestatē: vt ex officio agere possit: q̄uis etiam ꝛ hoc ab alijs fieri possit: sed non

ex officio: et ita est in omnibus actibus minorum ordinum que possunt per alios fieri: quamuis illi ad hoc non habeant aliquod officium sicut etiam in domo non consecrata potest dici missa: quamuis consecratio ecclesie ad hoc ordinetur vt in ea missa dicatur.

¶ Utrum sacerdoti character imprimatur in ipsa calicis porrectione. Articulus .v.

3m. Ad quintum sic proceditur: videtur quod sacerdoti character non imprimatur in ipsa calicis porrectione: quia consecratio sacerdotis fit cum quadam vnctione: sicut et confirmatio: sed in confirmatione in ipsa vnctione imprimitur character. ergo in sacerdotio et non in calicis porrectione.

2m. ¶ Preterea dominus dedit discipulis sacerdotalem potestatem quando dixit. Accipite .s.s. quorum remiseritis peccata etc. Jo. 20. sed spiritus datur per manus impositionem: ergo in ipsa manus impositione imprimitur character ordinis.

3m. ¶ Preterea sicut consecrantur ministri: ita et vestes ministrorum: sed vestes sola benedictio consecrat: ergo in ipsa benedictione episcopi consecratio sacerdotis efficitur.

4m. ¶ Preterea sicut sacerdoti datur calix: ita et vestis sacerdotalis: ergo si in datione calicis imprimitur character: eadem ratione et in datione casule: et sic haberet duos characteres: quod falsum est.

5m. ¶ Preterea ordo diaconi conformior est ordini sacerdotis quam ordo subdiaconi: sed si character imprimeretur sacerdoti ex ipsa calicis porrectione: subdiaconus conformior esset sacerdoti quam diaconus: quia subdiaconus characterem recipit in ipsa calicis porrectione: non autem diaconus: ergo character sacerdotalis non imprimitur in ipsa calicis porrectione.

6m. ¶ Preterea acolitorum ordo magis appropinquat ad actum sacerdotis per hoc quod habet actum super vrceolum: quam per hoc quod habet actum super candelabrum: sed magis imprimitur character in acolitatu quando accipiunt candelabrum quam quando accipiunt vrceolum: quia nomen acoliti cerei portationem significat: ergo in sacerdotio non imprimitur character quando calicem accipit.

Sed contra principalis actus ordinis sacerdotis est consecrare corpus christi: sed ad hoc datur sibi potestas in acceptione calicis: ergo tunc imprimitur character. i opp^m

Respondeo dicendum: quod sicut dictum est eiusdem est formam aliquam inducere et materiam de proximo preparare ad formam. Unde episcopus in collatione ordinum duo facit preparat enim ordinandos ad ordinis susceptionem: et ordinis potestatem tradit. preparat quidem et instruendo eos de proprio officio et aliquid circa eos operando: vt idonei sint potestatem accipiendi: que quidem operatio in tribus consistit: benedictione: manus impositione: et vnctione. Per benedictionem diuinis obsequiis mancipantur: et ideo benedictio datur. Sed per manus impositionem datur plenitudo gratie: per quam ad magna officia sunt idonei: et ideo solis diaconibus et sacerdotibus fit manus impositio: quia in eis competit dispensatio sacramentorum: quamuis vni sicut principali: alteri sicut ministro. Sed in vnctione ad aliquod sacramentum tradendum consecrantur: et ideo solis sacerdotibus fit: qui propriis manibus corpus christi tangunt: sicut etiam calix inungitur qui tenet sanguinem: et patena que continet corpus: sed potestatis collatio fit per hoc quod datur eis aliquid quod ad proprium actum pertinet: et quia principalis actus sacerdotis est conse- Rn^o principalis ar. 3. vbi .S.

crare corpus et sanguinem xpi: ideo in ipsa datione calicis sub forma verborum determinata character sacerdotalis imprimitur.

Ad primum Ad primum ergo dicendum: quod in confirmatione non datur officium operandi super aliquam materiam exteriorem: et ideo character ibi non imprimitur in aliqua exhibitione alicuius rei: sed in sola manus impositione et unctione: sed in ordine sacerdotali aliter est: et

Ad 2m ideo non est simile. ¶ Ad 2m dicendum quod dominus discipulis dedit potestatem sacerdotalem: quantum ad principalem actum ante passionem in cena: quando dixit: accipite et manducate. Unde subiunxit: hoc facite in meam commemorationem. Et post resurrectionem dedit eis potestatem sacerdotalem: quantum ad actum secundarium qui est ligare et

ad 3m. solvere. ¶ Ad 3m dicendum: quod vestibus non requiritur alia consecratio nisi quod divino cultui mancipentur et ideo sufficit eis pro consecratione benedictio: sed aliter est de ordinandis:

ad 4m ut ex dictis patet. ¶ Ad 4m dicendum: quod vestis sacerdotalis non significat potestatem sacerdoti datam: sed ad idoneitatem que in eo requiritur ad actum potestatis exequendum: et ideo nec sacerdoti nec

Ad 5m alicui alii imprimitur character in alicuius vestis donatione. ¶ Ad 5m dicendum: quod potestas diaconi est media inter potestatem subdiaconi et sacerdotis: sacerdos enim habet potestatem super corpus xpi: subdiaconus autem super vasa tantum. diaconus super corpus in vase contentum: unde eius non est tangere corpus xpi: sed portare corpus in patena et dispensare sanguinem cum calice: et ideo eis potestas ad actum principalem non potuit exprimi: nec per dationem vasis tantum: nec per dationem materie: sed exprimitur potestas eius ad actum secundarium tantum in hoc quod datur ei liber evangeliorum: et in hac potestate intelligitur alia: et ideo in ipsa libri datione imprimitur character. ¶ Ad

6m dicendum: quod principalior actus acoliti est quo ministrat in urceolo: quam quo ministrat in candelabro quamvis denominetur ab actu secundario: propter hoc quod est magis notus et magis proprius ei: et ideo in datione urceoli imprimitur acolito character virtute verborum ab episcopo prolatorum. ad 6m

¶ De conferentibus hoc sacramentum. Questio. xxxviii.



Einde considerandum est de conferentibus hoc sacramentum. Circa quod queruntur duo. Primo utrum solus episcopus possit hoc sacramentum conferre. Secundo utrum hereticus vel quicunque ab ecclesia precisus possit hoc sacramentum conferre.

¶ Utrum tantum episcopus ordinis sacramentum conferat. Ar. i.



D primum sic proceditur. videtur quod non tantum episcopus ordinis sacramentum conferat: primum quia manuum impositio ad consecrationem aliquid facit: sed sacerdotibus qui ordinantur non solum episcopus manus: sed etiam sacerdotes astantes imponit: ergo non solum episcopus confert ordinis sacramentum. ¶ Preterea. tunc unicuique datur potestas ordinis quando ei exhibetur quod ad actum sui ordinis pertinet: sed subdiacono datur urceolus cum aqua et manutergio ab archidiacono: similiter acolito candelabrum cum cereo et urceolus vacuus: ergo non solum episcopus confert ordinis sacramentum. ¶ Preterea. illa que ordinis sunt non possunt alicui committi qui non habet ordinem sed conferre ordines minores committitur 2m. 3m.

aliquib⁹ qui non sunt epi: sicut pr̃sbyteris cardinalib⁹: ergo conferre ordi
4m nes non est ep̃alis ordinis. ¶ P̃. cuicunque committitur principale et accessorium: sed ordinis sacr̃m ordinatur ad eucharistiam sicut accessorium ad principale: cũ ergo sacerdos consecret eucharistiam ipse et
5m. poterit ordines conferre ¶ P̃. pl⁹ distat sacerdos a diacono: quam eps ab episcopo: sed episcopus potest consecrare episcopũ: ergo et sacerdos potest promouere diaconum.

1 oppm primus **Sed contra** nobiliori modo applicantur ad diuinum cultum ministri per ordines quam per vasa sacra: sed consecratio vasorum pertinet ad solum ep̃um. ergo multofortius consecratio ministrorum. ¶ P̃. sacr̃m ordinis est
2m. excellentius quam confirmationis: sed solus episcopus confirmat. ergo multomagis confert ordinis sacr̃m.
3m. ¶ P̃. virgines per benedictiones non constituuntur in aliquo gradu spiritualis potestatis sicut ordinati constituuntur: sed virgines benedicere est solius epi: ergo multomagis solus ipse potest aliquos ordinare.

Rñ° pn cipalis 4 d. 25 q. j. ã. j. **Respondeo** dicendum. quod potestas episcopalis hz se ad potestatem ordinũ inferiorum sicut politica que conie/ctat bonũ cõe ad iferiores: artes et virtutes que conectãt aliquod bonũ sp̃ale vt ex dictis patet ipo litica autem ponit vt dr in. j. Eth. legem inferioribus sm quod quis quando debet exercere: et quantum et equaliter: et ideo ad ep̃m pertinet i omnibus diuinis mysterijs aliquos collocare: vnde ipse solus confirmat: quia confirmati in quodam officio confitẽdi fidem constituuntur: et ideo ipse et solus virgines benedicit que figuram gerunt ecclesie xp̃o desponsate: cui⁹ cura ipsi principalr cõmittitur ipse etiam in ministris ordinũ ordinandos consecrat et vasa quib⁹ debent vti eis determinat consecratione: sicut et officia secularia in ciuitatibus distribuunt ab eo qui hz excellentiorẽ ptãtem sicut a rege.

Ad primum ergo dicendũ quod in impõne manu non datur character sacerdotalis ordinis: vt ex dictis patz Ad pm sed gratia sm quam ad exequen/dum ordinem sint idonei: et quia indigent amplissima gratia: ideo sacerdotes manus cũ ep̃o imponũt eis qui i sacerdotes promouent: sed dyaconis solus episcop⁹. ¶ Ad 2m ad 2m. dicendum: quod quia archidiaconus est quasi princeps ministri: ideo omnia que ad ministerium pertinent ipse tradit: sicut cereum quo acolitus diaconi seruit ante euangelium ipsum portando: et vrceum quo seruit subdiacono ea quibus superiorib⁹ ordinibus seruit: sed tamen in illis non cõsistit principalis actus subdiaconi: sed in hoc quod cooperatur circa materiam sacramenti: et ideo characterem accipit in eo quod datur ei calix ab ep̃o: sed acolitus accipit characterẽ ex verbis ep̃i in hoc quod accipit predicta ab archidiacono et non magis in acceptatione vrcei quam candelabri. vnde non sequitur quod archidiaconus ordinem conferat. ¶ Ad 3m dicendum: quod papa Ad 3m qui habet plenitudinem potestatis pontificalis potest committere non ep̃o ea que ad ep̃alem dignitatem pertinent: dummõ illa non hẽant immediatã r̃õnẽ ad verum corp⁹: et ideo ex ei⁹ cõmissiõe aliquis sacerdos simplex pt̃ conferre minores ordines et confirmare: non autem aliquis nõ sacerdos: nec iterum sa/cerdos maiores ordines: qui hñt immediatam r̃onem ad corp⁹ xp̃i supra quod consecrandum papa non habet maiorem potestatem quam simplex sacerdos. ¶ Ad 4m dicendum quod quamuis sacramentum eucha ad 4m. ristie sit maximum sacramentum in se: tamen non collocat i aliquo

officio sicut ordinis sacramentum: et ideo non est similis ratio.

Ad 5m. ¶ Ad 5m dicendum quod ad communicandum alteri quod quis habet non exigitur solum propinquitas: sed completio potestatis: et quia sacerdos non habet completam potestatem in hierarchicis officiis sicut episcopus: ideo non sequitur quod possit diaconos facere: quamuis ille ordo sit sibi propinquus.

¶ Utrum heretici ab ecclesia precisi possint ordines conferre.

Articulus .ij.

pm. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod heretici et ab ecclesia precisi non possint ordines conferre. Maius est enim conferre ordines quam aliquem absoluere vel ligare: sed hereticus non potest absoluere aut ligare: ergo nec ordines conferre.

2m. ¶ Preterea. sacerdos ab ecclesia separatus conficere potest: quia in eo character indelebiliter manet: per quem hoc potest: sed episcopus non accipit aliquem characterem in sui promotione: ergo non est necesse quod episcopalis potestas remaneat in eo post separationem eius ab ecclesia.

3m. ¶ Preterea. in nulla communitate ille qui a ciuitate expellitur potest officia communitatis disponere: sed ordines quedam sunt officia ecclesie: ergo ille qui extra ecclesiam ponitur non potest ordines conferre.

4m ¶ Preterea. sacra habent efficaciam ex passione christi: sed hereticus non continuatur passioni christi: neque per propriam fidem cum sit infidelis: neque per fidem ecclesie: cum sit ab ecclesia separatus: ergo non potest sacramentum ordinis conferre.

5m. ¶ Preterea. in ordinis collatione exigitur benedictio sed hereticus non potest benedicere: quinimmo benedictio sua in maledictionem conuertitur vt patet per auctoritatem in littera: ergo non potest ordines conferre.

i oppm primum Sed contra est: quod aliquis episcopus in heresim lapsus quando reconciliatur iterum non reconsecratur: ergo non amisit potestatem quam habebat ordines conferendi.

2m. ¶ Preterea. maior est potestas conferendi ordines quam potestas ordinum: sed potestas ordinum non amittitur propter heresim vel aliquod huiusmodi: ergo nec potestas conferendi ordines.

3m. ¶ Preterea. sicut baptizans exhibet tantum ministerium exterius. ita et conferens ordines deo interius operante: sed nulla ratione aliquis ab ecclesia precisus amittit baptizandi potestatem: ergo nec ordines conferendi.

Respondeo circa hoc ponuntur in littera .iiij. opiniones principales. Quidam enim dixerunt quod heretici quamdiu ab ecclesia tolerantur: habent potestatem ordines conferendi: non autem postquam fuerunt precisi similiter nec degradati et alij huiusmodi: et hec est prima opinio Sed hoc non potest esse quia omnis potestas que datur cum aliqua consecratione: nullo casu contingente tolli potest: sicut nec ipsa consecratio annullari: quia etiam altare vel chrisma semel consecrata perpetuo consecrata manent. Unde cum episcopalis potestas cum quadam consecratione detur: oportet quod perpetuo maneat quantumcumque aliquis peccet vel ab ecclesia prescindatur: et ideo alij dixerunt quod precisi ab ecclesia qui in ecclesia episcopalem potestatem habuerunt retinent potestatem aliquos ordinandi et promouendi: sed promoti ab eis hoc non habent: et hec est quarta opinio Sed hoc non procedit: quia illi qui fuerunt in ecclesia fuerunt promoti retinent potestatem quam acceperunt: quod patet exequendo suam potestatem: veram consecrationem faciunt: et ideo vere tribuunt omnem potestatem que cum consecratione datur: et sic ordinati ab eis vel promoti habent eandem potestatem quam et ipsi. et ideo alij dixerunt quod etiam precisi ab ecclesia possunt ordines conferre et alia sacramenta dummodo formam debitam et intentionem seruent: et quantum ad primum effectum

Bono. ar. 2. vbi. s.

qui est collatio sacramenti: et quantum ad vltimum qui est collatio gratie: et hec est secunda opinio. Sed hoc etiam non potest stare: quia ex hoc ipso quod aliquis heretico preciso ab ecclesia in sacramentis communicat peccat: et ita fictus accedit et gratiam consequi non potest nisi forte in baptismo in articulo necessitatis. Et ideo alij dicunt quod vera sacramenta conferunt: sed cum eis gratiam non dant: non propter inefficaciam sacramentorum sed propter peccata recipientium ab eis sacramenta contra prohibitionem ecclesie: et hec est tertia opinio que vera est.

Ad pm. Ad primum ergo dicendum: quod effectus absolutionis non est aliud quam remissio peccatorum que per gratiam fit: et ideo hereticus non potest absoluere sicut nec gratiam in sacramentis conferre: et iterum ad absolutionem requiritur iurisdictio: quam non habet ab ecclesia precisus.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod in promotione ipsius episcopi datur sibi potestas que perpetuo manet in eo: quamuis dici non possit character: quia per eam non ordinatur homo directe ad deum: sed ad corpus christi misticum: et tamen indelebiliter manet sicut character: et per consecrationem datur.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod illi qui promouentur ab hereticis quamuis accipiant ordinem: non tamen recipiunt executionem vt licite possint in suis ordinibus ministrare: ratione illa quam obiectio tangit.

ad 4m. ¶ Ad 4m dicendum: quod per fidem ecclesie continuatur passioni christi: quia quamuis in ea non sint secundum se: sunt tamen in ea secundum formam ecclesie quam seruant.

Ad 5m. ¶ Ad 5m dicendum: quod hoc est referendum ad vltimum effectum sacramentorum: vt tertia opinio dicit.

¶ De impedimentis huius sacramenti. Questio xxxix.



Deinde considerandum est de impedimentis huius sacramenti. Circa quod queruntur sex. Primo vtrum sexus femineus impediat huius sacramenti susceptionem. 2o vtrum carentia vsus rationis. 3o vtrum seruitus. 4o vtrum homicidium. 5o vtrum illegitima natiuitas. 6o vtrum defectus membrorum.

¶ Utrum sexus femineus ordinis susceptionem impediat. Ar. 1.



Ad primum sic proceditur: vt quod sexus femineus non impediat ordinis susceptionem: quia officium prophetie est maius quam officium sacerdotis: quia propheta est medius inter deum et sacerdotes: sicut sacerdos est inter deum et populum: sed prophetie officium aliquando mulieribus est concessum: vt patet in scriptura: ergo et sacerdotij officium eis competere potest. pm.

¶ Preterea sicut ordo ad quandam eminentiam pertinet: ita et prelationis officium et martyrium et religionis status: sed prelatio committitur mulieribus de nouo testamento: vt patet de abbatissis: et in veteri: vt patet de Delbora que iudicauit israel. Judi. 4. Competit etiam eis martyrium et religionis status: ergo et ordo ecclesie. 2m.

¶ Preterea ordinum potestas in anima fundatur: sed sexus non est anime: ergo diuersitas sexus non facit distinctionem in receptione ordinum. 3m.

Sed contra est quod dicitur. 1. Thi. 2. Mulieres in ecclesia docere non permitto: nec dominari in virum. In oppm pm.

¶ Preterea in ordinandis preexigitur corona quamuis non de necessitate sacramenti: sed corona et tonsura non competunt mulieribus vt patet. 1. cor. 11. ergo nec ordinum susceptio. 2m.

Rñ°. princi. vbi. s. q.2.ã.1. q.1. Rñdeo dicendum: q quedaz requirũtur in recipiente sacramentum quasi de necessitate sacrí: q si desunt nõ põt aliqs suscipere neq sacramentũ neq rẽ sacramenti: qdam: vero requiruntur nõ de necessitate sacramẽti: sz de necessitate pcepti pp congruitatẽ ad sacrz 7 sine talibus: aliqs suscipit sacrm: non rẽ sacramenti. Dõm ẽ q sexus virilis requiritur ad susceptionẽ ordinum: nõ soluz scdo modo: sed etiam p°: vnde 7 si mulieri exhibeant oĩa que in ordinibus fiunt ordinez non suscipit: qz cum sacrm sit signuz in his q in sacramento aguntur: requirit nõ soluz res: sed signũ rei: sic dcm est qz in extrema vnctiõe exigit q sit infirmus vt significetur curatiõe indigens: cum igitur in sexu femineo non possit significari aliq eminentia gradus: quia mulier statũ subiectionis habet: ideo nõ potest ordinis sacramẽtũ suscipere. Quidam autem dixerunt q sexus virilis est de necessitate precepti: sed non de necessitate sacramẽti: qz ẽt in decretis fit mẽtio d diaconissa 7 psbra: sed diaconissa dicitur que in aliquo actu diacõi participat: sicut que legit homelis in ecclesia psbra autem dicitur vidua: qz presbyter idem est q senior.

Ad pm Ad primũ ẽ dicendũ: q prophetia non ẽ sacramẽtũ: sed dei donuz: vñ ibi nõ exigitur significatio: sed solũ res et qz sm rez in his que sunt anime mulier non differt a viro: cũ quandoq mulier inueniatur melior qntum ad animaz viris multis: ideo donum prophetie 7 alia hmõi potest recipere: sed non ordinis sacramentum. ¶ Et per hoc pz solu-
Ad 2m
Ad 3m tio ad 2m 7 3m. De abbatissis tamen dicitur q non hñt plationem ordinariam: sed quasi ex commissione pp periculum cohabitatiõis virorum ad mulieres. Delbora autem in temporalibus prefuit non in sacerdotib⁹: sicut 7 nũc pñt mulieres temporaliter dominari.

¶ Utrum pueri carentes vsu rõnis ordines possint suscipe. ã.ij.



Ad secundum pm sic pcedit: vr q pueri 7 qui carent vsu rõnis ñ possint ordines suscipere: qz vt in littera dicitur sacri canones in suscipiẽtib⁹ ordines certum 7 determinatũ tps statuerũt etatis: sed hoc non esset si pueri recipere possent ordinis sacramẽtũ ergo 7c. ¶ p. ordinis sacramẽtũ 2m est dignius q matrimonium: sed pueri et alij carentes vsu rationis non possunt contrahere matrimonium: ergo nec ordines suscipere. ¶ p. cuius est potentia eius ẽ actus: sm phm in li. de somno 7 vigi. 3m. sed actus ordinis requirit vsũ rõnis: ẽ 7 ordinum potestas.

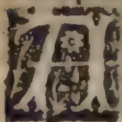
Sz ctra ille q est ante ãnos discretionis pmotus ad ordines sine iteratione ipsorum quandoq in eis concedit ministrare: vt pz extra de cle. per saltũ promo. hoc autem non esset si ordinen non suscepisset: ẽ puer põt ordies suscipere. ¶ p. alia sacramẽta in quibus character imprimit possunt pueri suscipe vt bapm 7 ofirmationẽ: ẽ pari rõne 7 ordines. I oppm pm. 2m.

Rñdeo dõm: q per pueritiã 7 alios defectus qb⁹ tollitur vsus rationis prestatur ipedimentum actui: 7 ideo omnia illa sacra que actũ reqrunt suscipientis sacrm talib⁹ nõ cõpetunt: sicut pnia matrimoniũ 7 hmõi: sed qz potestates infuse sunt priores actibus sicut 7 naturales qñuis acquisite sũt posteriores. remoto autem posteriori non tollitur prius: et ideo omnia sacramenta in quibus non requiritur actus suscipiẽtis de necessitate sacramenti: sz potestas aliqua spiritualis diuinit⁹ Rñ°. pncip. vbi. s. q.4.

data possũt pueri suscipere: et alij qui vsu rõnis carent. Hac tamen distinctione hita q in maioribus ordinibus requiritur discretiõis tempus de honestate pp dignitatem pcepti: non propter necessitatem sacramẽti. Vñ aliqui si necessitas assit et spes profectus: ad mĩores ordies pñt añ annos discretionis pmoueri sine peccato et suscipiunt ordinem: qz q̃uis tunc non sint idonei ad officia q̃ eis committuntur: tñ per assuefactionem idonei reddenẽ: sed ad maiores ordines requiritur vsus rationis et de honestate et necessitate precepti ppter votum continentie quod hñt annexum: et quia etiã eis sacra tractanda committuntur: sed ad epatum vbi etiam corpus mysticum accipitur aliquis requiritur act9 suscipientis curam animarum pastoralẽ: et iõ est etiã de necessitate ɔsecratiõis epalis q vsũ rõnis habeat. Quidã aũt dñt q ad oẽs ordines requiritur vsus rõnis de necessitate sacrĩ: sed eoꝝ dcĩn rõne vl auctoritate non confirmatur.

Ad pm **Ad primum** g dõm. q nõ oẽ qd est de necessitate precepti est de necessitate sacrĩ: vt dictuz est. ¶ Ad 2m dicendum: q matrimoniũ causat cõsensus: q̃ sine vsu rõnis eẽ ñ potest sed in receptiõe ordinis nõ requiritur aliquis act9 ex parte recipientis: quod pz ex hoc q nullus actus ex parte eorum exprimitur in eorum ɔsecratione: et iõ non est simile. ¶ Ad 3m dõm: q eiusdez est actus et potentia: sed tamẽ aliquã do potentia precedit: sicut liberũ arbitriũ vsũ suũ: et sic ẽ in pposito.

¶ Vtrꝫ seruitus impediat aliquẽ a susceptione ordinis. Ar. iij.

pm **D tertium** sic pcedik. Vr q buit9 ñ ĩpediat aliquẽ a suscepcione ordinũ. Subiectio.n. corporalis nõ repugnat prelatiõi spũali: sed in seruo ẽ subiectio corporalis: g ñ impedik qn debeat suscipere prelationez spũalem q̃ in ordine dak. ¶ P̃. illud qd est occasio humilitatis: nõ dz ĩpedire susceptionẽ alicui9 sacrĩ: sed seruitus est huiusmõi. Unde apls ɔsuluit q si aliqs possit magis vtatur seruitute. 1. Corin. 7. g non dz impedire a pmotiõe ordis. 2m ¶ P̃. magis est turpe clicum in seruum vendi q̃ seruum in clericũ promoueri: sed licite clericus in seruũ vẽdi potest: qz episcop9 Nolanus. s. Paulinus seipsum in seruum vendidit: vt ĩ Dialogo legitur. g multo fortius potest seruus in clericũ promoueri. 3m.

Sz ɔtra vr q ĩpediat: q̃tuz ad necessitatẽ sacrĩ. Qz mulier nõ põt suscipere sacrĩ rõne subiectionis: sz maior subiectio est in seruo: qz mulier nõ datur viro in ancillam: propter qd ñ est de pedibus sũpta: g et seru9 sacramentum non suscipit. l opp m pm ¶ P̃. alis qs ex quo suscipit ordinẽ tenetur in ordine ministrare: sed nõ põt simul ministrare dño suo carnali et spirituali ministerio: ergo videk q non possit ordinẽ suscipe: qz dominus dz ɔseruari idẽnis. 2m.

Rñdeo dõm: q in susceptiõe ordinis mancipãtur omnia diuinis officijs: et qz nullus potest dare quod suũ nõ eit: iõ seruus qui non hz ptãtem sui nõ põt ad ordines promoueri: si tñ pmouetur ordinẽ suscipit. Qz libertas nõ est de sacrĩ necessitate: lz sit de necessitate pcepti: cum non impediat ptãtem: sed actum tantum: et similis rõ est ɔ oĩbus qui sũt alijs obligati ãt ratiocinijs detenti: et huiusmodi persone. Rño pncipa. ar. 2. q. 1 vbi. s.

Ad primũ g dicẽdum: q in susceptiõe spũalis potestatis est aliquis obligatus ad aliqua etiam corporaliter

Ad 2m agenda: et ideo per corporalem subiectionem impeditur. ¶ Ad 2m dicendum: quod ex multis alijs que si prestant impedimentum executioni ordinum potest aliquis occasionem humilitatis accipere: et ideo ratio non sequitur.
Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod beatus Paulinus ex abundantia charitatis spiritu dei duct⁹ hoc fecit quod rei euentus probat: quia per eius seruitutem multi de grege sua sunt de seruitute liberati: et ideo non est ad continentiam trahendũ: quia vbi spiritus domini ibi libertas. i. Corin. 3.
ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod signa sacramentalia ex naturali similitudine representãt: mulier autem habet subiectionem a natura: sed non seru⁹: et ideo non est simile.
Ad 5m ¶ Ad 5m dicendum: quod si est promotus sciente domino et non reclamante: ex hoc ipso efficitur ingenuus: si autem eo nesciente episcop⁹ et ille qui presentat: tenentur domino in duplum quam sit precium serui si scierunt ipsum esse seruum: alias si seruus habeat periculũ debet se ipsum redimere: alioquin reduceretur in seruitutem domini sui nõ obstante quod ordinẽ exequi nõ põt.

¶ Utrum propter homicidiũ aliquis debeat ab ordinibus prohiberi. Articu. iiij.



pm. AD quartũ sic procedit: vr quod propter homicidium aliqs non debeat prohiberi a sacris ordinibus. Quia ordines nostri sũpserunt initium a leuitarum officio: sed leuite consecrauerũt manus suas in sanguinis effusione fratrum suorum: vt patet Exo. 3. ergo et in no. te. non debẽt aliqui ab assumptione ordinũ prohiberi propter sanguinis effusionem.
2m. ¶ Praeterea. propter actũ virtutis null⁹ debet impediri ab aliquo sacramento: sed aliquando sãguis effunditur per iusticiam sicut a iudice: et peccaret habẽs officiũ si non effunderet: ergo non impeditur propter hoc a sacramenti susceptione.
3m ¶ Praeterea. pena non debetur nisi culpe: sed aliquis sine culpa quandoque homicidium committit: sicut se defendendo vel etiam casualiter ergo non debet incurrere irregularitatis penam.

Sed contra hoc sunt plura canonum statuta et ecclesie consuetudo. I opp

Respondeo dicendum: quod omnes ordines referũtur ad euchariste sacramentum: quod est sacramentum pacis nobis facte per effusionem sanguinis christi: et quia homicidium maxime cõtrariatur paci: et homicida magis conformatur occidentibus quam ipsi christo occiso: cui omnes predicti ministri debent conformari: ideo de necessitate precepti est quod non sit homicida qui ad ordines promouetur: quamuis non sit de necessitate sacramenti. Rño pncip. q. 2. vbi. s.

Ad primum ergo dicendum: quod vetus lex infercbat penã sanguinis: non autẽ noua lex: et ideo nõ est simile de ministris veteris et noue legis: que est iugum suaue et onus leue. Ad pm
Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod irregularitas nõ incurritur propter peccatum tantum: sed principaliter propter ineptitudinem persone ad sacramẽtũ eucharistie ministrandum: et ideo iudex etiã omnes qui in causa sanguinis ei participant sunt irregulares: propter hoc quod effusio sãguinis nõ decet ministros dicti sacri.
Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod nullus facit nisi illud cuius est causa quod est voluntarium in homine: et ideo ille qui ignorans hominem occidit homicidio casuali nõ dicitur homicida nec irregularitatem incurrit: nisi operam dederit illicite rei: vel nisi obmiserit debitã diligẽtiã: quia tunc quodam efficitur voluntarium: nec hoc est propter hoc quod culpa careat: quia etiam sine culpa incurritur irre-

gularitas: et ideo etiam ille qui se defendendo in aliquo casu non peccat homicidium committendo: nichilominus irregularis est.

¶ Utrum illegitime nati debeant ab ordinibus suscipiendis impediri. Articulus. v.

primum Ad quintum sic proceditur: videtur quod illegitime nati non debeant impediri a susceptione ordinum: quia filius non debet portare iniquitatem patris: portaret autem si propter hoc impediretur ab ordinibus suscipiendis et cetera.

2m. ¶ Preterea magis impeditur aliquis propter defectum proprium quam alienum: sed a susceptione ordinum propter illicitum concubitum suum non semper aliquis impeditur: ergo nec propter illicitum concubitum patris sui.

I oppm Sed contra est quod dicitur Deu. 23. Non ingredietur manser: hoc est de scorto natus ecclesiam dei usque in quartam generationem: ergo multo minus debet promoueri ad ordines.

Rnº principalis ubi. s. q iij. Respondeo dicendum: quod ordinati (nescio) dignitate pre aliis constituuntur: ideo ex quadam honestate requiritur in eis claritas quedam non de necessitate sacramenti sed de necessitate precepti: ut scilicet sint bone fame: bonis moribus ornati: non publice penitentes: et quia obscuratur hominis claritas ex vitiosa origine: ideo etiam ex illegitimo thoro nati a susceptione ordinum repelluntur: nisi cum eis dispensetur: et tanto est difficilior eorum dispensatio: quanto eorum origo est turpior.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod irregularitas non est pena iniquitati debita: et ideo patet quod illegitime nati non portant iniquitatem patris: ex hoc quod irregulares sunt.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendum: quod ea que per actum propriu committuntur possunt per penitentiam ad actum contrarium aboleri: non autem ea que ex natura sunt: et ideo non est simile de vitioso actu et de vitiosa origine.

¶ Utrum propter defectum membrorum debeat quis impediri. Ar. vj



primum Ad sextum sic proceditur. videtur quod propter defectum membrorum non debeat aliquis impediri: quia afflictio non debet addi afflicto: ergo non debet priuari ordinis gradu propter penam corporalis defectus.

2m. ¶ Preterea plus exigitur ad actum ordinis integritas discretionis quam integritas corporis: sed aliqui possunt promoueri ante annos discretionis ergo et cum corporis defectu.

I oppm Sed contra tales prohibebantur a ministerio veteris legis: ergo multo fortius debent in noua prohiberi. De bigamia vero dicetur in tractatu de matrimonio.

Rnº principalis ubi. s. q. 4. Respondeo dicendum: quod sicut ex dictis patet aliquis efficitur ineptus ad susceptionem ordinum: vel propter impedimentum actus: vel propter impedimentum claritatis persone: et ideo patientes defectum in membris impediuntur a susceptione ordinis: si sit talis defectus: qui maculam notabilem inferat: per quem obscuretur persone claritas: ut abscisio nasi: vel periculum in executione facere possit: alias non impeditur: hec autem integritas exigitur de necessitate precepti. ¶ Et per hoc patet solutio ad obiecta.

¶ De his que annexa sunt sacro ordinis. Questio. xl.



Deinde considerandum est de his que sunt annexa sacro ordinis. Et circa hoc queruntur septem. Primo utrum ordinati debeant habere corone ras/

suram et tonsuram. 2° vtrum corona sit ordo. 3° vtrum per acceptionem corone aliquis abrenunciet corporalibus bonis. 4° vtrum supra sacerdotalem debet esse potestas episcopalis. 5° vtrum episcopatus sit ordo. 6° vtrum supra episcopos possit esse aliqua potestas superior. 7° vtrum vestes ministrorum conuenienter sint institute.

¶ Utrum ordinati debeant tonsuram deferre. Ar. i.



pm. Ad primum sic proceditur: videtur quod ordinati non debeant corone rasuram habere. Quia dominus comminatur captiuitatem et dispersionem his qui sic attundentur: vt patet Deut. 33. De captiuitate inimicorum denudati capitis. Hiere. 49. Dispergam in omnem ventum eos qui attonsi sunt in comam: sed ministris christi non debetur captiuitas sed libertas: ergo corone rasura et

2m. tonsura eis non competit. ¶ Preterea. veritas debet respondere figure: sed figura corone precessit in veteri lege in tonsura nazareorum: sicut in littera dicitur: quia cum nazarei non essent ordinati ad misterium diuinum: videtur quod ministris ecclesie non debeatur tonsura vel rasura corone: et hoc etiam videtur per hoc quod conuersi qui non sunt ministri ecclesie tondun-

3m. tur in religionibus. ¶ Preterea. per capillos superflua signantur: quia capilli ex superfluis generantur: sed ministri altaris omnem superfluitatem a se debent expellere: ergo totaliter debent caput radere et non in modum corone.

I oppm pm. Sed contra quia secundum Greg. diuine deo regnare est: sed corona est signum regni. ergo illis qui ad diuinum ministerium appli-

2m cantur corona competit. ¶ Preterea. Capilli in velamen dati sunt: vt patet. i. Cor. ii. sed ministri altaris debent habere mentem velatam. ergo competit eis rasura corone.

Respondeo dicendum: quod eis qui ad diuina misteria applicantur competit rasura et tonsura in modum corone ratione figure: quia corona est signum regni et perfectionis cum sit circularis: illi autem qui diuinis ministeriis applicantur adipiscuntur regiam dignitatem: et perfecti in virtute esse debent: competit etiam ratione subtractionis capillorum: et ex parte superiori per rasuram: ne mens eorum temporalibus occupationibus a contemplatione diuinorum retardetur et ex parte inferiori per tonsuram ne eorum sensus temporalibus obuoluantur. Rñº. pncip. di. 4. q. 3. ar. i. q. i.

Ad primum ergo dicendum: quod dominus comminatur illis qui hoc ad cultum demonum faciebant. ¶ Ad 2m dicendum: quod ea que fiebant in veteri testamento imperfecte representant ea que sunt in nouo: et ideo ea que pertinent ad ministros no. testa. non solum significabantur per officia leuitarum: sed etiam per omnes illos qui aliquam perfectionem profitebantur: nazarei autem profitebantur perfectionem quandam in depositione come significantis temporalium contemptum: quamuis non in modum corone deponerent: sed omnino totum. quia nondum erat tempus regalis et perfecti sacerdotii: et similiter etiam conuersi tondentur propter renunciationem temporalium: sed non raduntur: quia non occupantur diuinis ministeriis: in quibus diuina oporteat eos mente contemplari. ¶ Ad 3m dicendum: quod non solum debet significari temporalium abiectio: sed etiam regalis dignitas in forma corone: et ideo non debet totaliter coma tolli: et etiam ne indecens videatur. Ad pm Ad 2m Ad 3m

¶ Utrum corona sit ordo.
Articulus secundus.

pm.  D secundum sic procedit: videtur q corona sit ordo. Qr in actibus ecclesie spūalia corporalibus respondent: sz corona est quoddaz corporale signū qd ecclesia adhibet: g vr q signatum interius ei respondeat: et ita i coronatiōe imprimitur character et erit ordo. ¶ P. sicut ab epō solum datur confirmatio et alij ordines: ita et corona: sed in confirmatione et alijs ordinib9 imprimitur character: g et in corona: et sic idez quod pri9. ¶ P: ordo iportat quēdam dignitatis gradus: sz cleric9 hoc ipso q clericus est in gradu supra populum constituitur: ergo corona per quaz efficitur clericus est aliquis ordo.

2m.

3m

I oppm pm Sedztra Nullus ordo datur nisi i misse celebratione: sed corona datur etiaz absqz officio misse: g non est ordo. ¶ P. in collatiōe cuiusliz ordinis fit mētio de aliqua potestate data: ñ aūt in collatiōe corone: g non ē ordo.

2m.

Rñō pncipa. q.2. vbi.s. Rñdeo dōz: q ministri ecclesie a populo separāt ad vacādū dino cltui: i cltu autez diuino quedam sunt que per potētias determinatas sunt exercenda et ad hº datur spiritualis ptās or/dinis: quedam autem sunt que cōmuniter a toto ministrorum collegio fiunt: sicut dicere diuinas laudes: et ad hoc non exigitur aliqua potestas ordinis: sed solum depu/tatio ad tale officium et hoc fit per coronam: et ideo non est ordo sed preambulum ad ordinem.

Ad pm Ad primum ergo dicēdū q corona hz vlteri9 aliquod spirituale quod ei respondet sicut signatum signo sz non est hec aliqua spiritualis potestas: et ideo i corona ñ imprimit character nec est ordo. ¶ Ad 2m dōm: q q̄uis per coronā ñ imprimatur character: tamen deputat homo ad diuinū cultum: et ideo talis deputatio debet fieri per summum ministrorum. s. p epm: q etiā vestes benedicit: et vasa et omnia q̄ ad diuinum cultum applicantur.

Ad 2m

¶ Ad 3m dōz q ex hoc q aliquis est clericus est i altiori statu q̄ laycus: non tamen habet ampliorem potestatis gradum: qui ad ordinē requiritur. Ad 3m

¶ Utrum p receptionē corone renuncietur tpalibus bonis. Ar. 3.

 D tertiuz sic pcedit: vr q per acceptionem corone aliqs renunciet tpalibus bonis. Ipsi enim dñt cū coronantur dominus pars hereditatis mee: sz sicut dicit Hiero. dñs cum his tpalibus fieri dedignatur pars: g abrenunciāt tpalibus. ¶ P. iustitia ministrorum no. te. dz abūdare sr ministros ve. te. vt pz Mat. 5. sed ministri ve. te. s. leuite ñ acceperunt partem hereditatis cū fratribus suis g nec ministri no. test. hr̄e debent. ¶ P. Aug. dicit q post q̄ aliquis est factus clericus debet deinceps stipendijs ecclesie sustentari: sz hº non esset si patrimonium suū retineret: g vr q abrenūciet in hoc q clericus sit. pm 2m 3m.

Sz cōtra ē q Hiere. fuit de ordine sacerdotali: vt pz Hiere. 1. sz ipē hūit posses/sionem hereditatis: vt ptz Hiere. 32. g clerici possunt habere pr̄imonij alia bona. ¶ P. si hoc ñ possent nō videret tūc differentia inter religiosos et clericos seculares. I oppm pm 2m.

Rñdeo dōm: p clerici in hoc q coronā accipiūt ñ renunciant patrimonio nec alijs rebus temporalib9: quia terreno/rum possessio non contrariatur diuino cultui: ad quem clerici deputantur: sed nimia cor sollicitudo: qr vt dic Greg. affect9 i crimie est. Rñō pncip. q.3. vbi.s.

Ad pm Ad primũ ergo dicendum quod dñs dedignatur ps fieri eorum qui res mũdi ita possidēt: vt ex eis cũ alijs diligat: ita .s. q alijs ponat finē suũ i deo et in reb9 mundi: nõ tñ dedignat fieri ps eorum q

Ad 2m res mũdi ita possidēt: q p eas a cultu diuino non retrahunt. ¶ Ad 2m dicendum: q leuite in ve. te. habebāt i9 in hereditate pñna: sz idõ ñ acceperũt ptē cũ alijs tribub9: qz erāt p oēs trib9 dispgēdi: et fieri non potuisset si vnã determiatã ptē cepissēt

Ad 3m sicut alie trib9. ¶ Ad 3m dicendum q si sint idigētes clici et ad sacros ordines promoti: eps qui eos pmouit tenet eis puidere: alr eis ñ tenet: ipsi aũt ex ordine suscepto tenent ecclie mistrare. Verbũ āt Aug. intelligit d illis q ñ hñt vñ sustētet.

¶ Utrũ .s. sacerdotalē ordinē debeat eē ptās epalis. Ar. iiij.

pm  D quartũ sic pcedit: vr q .s. sacerdotalē ordiem ñ dz eē aliq ptās epal. Sic. n. i lra dr: ordo sacerdotal ab aarõ sũpsit exordiũ: sz i ve. le. null9 erat supra aarõ: g nec i no. le. dz aliq ptās eē

2m. .s. sacerdotalē. ¶ P. ptās ordiat sm act9: sz null9 act9 sacerdotal pt eē maior q ɔsecrare corp9 xpi: ad hoc ē. n. ptās sacerdotal. g. .s. sacer-

3m. dotalē ptātē ñ dz eē epalis. ¶ P. sacerdos i offerēdo gerit figuraz xpi in ecclia q sepm p nobis obtulit: sz i ecclia null9 ē maior xpo: qz ipse est caput ecclie: g vt prius.

I oppm pm. Sz ɔtra ptās tāto ē altior q̃to ad plra se extēdit: sz ptās sacerdotal: vt Dio. dic extēdit se ad purgādũ et illuminādũ tm: epalis āt ad hoc et ad pficiēdũ: g .s. sacerdotalē ptātē dz eē epal.

2m. ¶ P. diuina misteria dñt eē magis ordiaa q hua: sz hũanoꝝ offoꝝ ordo exigit: vt i qlz offõ ppoat vn9 q sit pnceps illi9 officij: sic pponit militib9 dux: sic sacdotib9 dz alijs ppoi q sit sacerdotũ pnceps et hic est eps: g epalis ptās debz esse supra sacerdotalē.

Rñdeo dicendum: q sacerdos hz duos act9: pncipalē .s. ɔsecrare corp9 xpi: et scdariũ .s. pparare pplz ad susceptionē h9 sacri: vt pus dcm ē. Quātũ āt ad pmũ actũ ptās sacerdotis: nõ depēdet ab aliq supiori ptāte nisi diuina: sz q̃tũ ad 2m dependet ab aliq superiori ptāte .s. hũana. Oīs. n. ptās q̃ nõ hz exire in actũ nisi psuppositis qbusda ordiationib9: depēdet ab illa ptāte q̃ illas ordinationes facit: sacerdos āt nõ pt absoluere et ligare nisi psupposita iurisdictõne: q sibi subdant illi qs absoluit: põt āt ɔsecrare qualz mām a xpo determiatã: nec alis reqrit q̃tum ē de necessitate sacri: q̃uis ex qdā ɔgruitate psupponat epalis i cõsecratione altaris vel vestiũ et h9i et ita pz q oz eē supra sacrdalē ptātē epalem: q̃tum ad actũ scdariuz sacerdotis nõ q̃tum ad primum. Rño pncip. ar. 2. q. 1 vbi. s.

Ad primũ ergo dicendum: q Aarõ sacerdos fuit et pontifex .i. sacerdotum princeps: sũpsit ergo sacerdotalis potestas ab ipso exordium inq̃tum fuit sacerdos sacrificia offerens qd etiaz minoribus sacerdotibus licebat: sed non ab eo: inq̃tum fuit pontifex: per quam potestatem poterat aliqua facere vt ingredi semel i anno sancta sanctorum: quod alijs ñ licebat. ¶ Ad 2m dicendum: q q̃tum ad illum actum nõ est aliqua potestas superior: sed q̃tum ad alium: vt dictum est. ¶ Ad 3m dicendum: q sicut omnium rerum naturaliũ pfectiones preexistunt exemplariter in deo: ita fuit xps exēplar oīz offoꝝum ecclesiasticorum: vñ vnusquisqz minister ecclesie: q̃tum ad aliquod gerit typum christi: vt ex littera pz: et tñ ille ē superior q secundum maiorē pfectionē xpm representat: sacerdos autem represē

Ad pm

Ad 2m

Ad 3m

tat xp̄um in hoc q per seipsum ali quod ministeriū impleuit: sȝ ep̄s in hoc q alios ministros instituit et ecclesiam fundauit. Unde ad episcopū ptinet mancipare aliquid diuinis officijs: q̄si cultū diuinuȝ ad similitudinē xp̄i statuens: et pp hoc ep̄s etiam specialiter sponsus dicitur ecclesie: sicut et christus.

¶ Utrum episcopatus sit ordo. Articulus. v.

primuȝ AD quintum sic pceditur. Ur q episcopatus sit ordo. p̄mo p hoc q Dio. assignat tres ordines hos ecclesia. hier. Ep̄m: sacdotem: et ministrū: in littera etiaȝ dicitur q est ordo epōrum quadripartitus.

2m. ¶ P̄. ordo nichil aliō est q̄ quidam potestatis gradus i spiritualib⁹ dispēsandis: sed epi pñt dispensare aliq̄ sacramenta: que ñ possunt sacerdotes: sicut cōfirmationē et ordinē: g̃ ep̄atus est ordo.

3m. ¶ P̄. in ecclesia nō est aliqua spūalis potestas ordinis vel iurisdictionis: sed ea que pertinent ad spiritualē potestatē nō sunt iurisdictionis: alis possent cōmitti non episcopo: qō f̄lm est: g̃ sunt potestatis ordinis: g̃ episcopus habet aliquem ordinem quē non habet sacerdos simplex: et sic episcopatus est ordo.

i oppm primuȝ Sed contra est: q vnus ordo nō depēdet a precedenti q̄tum ad necessitatem sacramenti: sed ep̄alis potestas dependet a sacerdotali: quia nullus potest recipere episcopalē potestatem: nisi prius habeat sacdotalem: g̃ episcopatus non est ordo.

2m. ¶ P̄. maiores ordines non cōferuntur nisi in sabbatis: sed ep̄al ptās traditur in dominicis: ergo non est ordo.

Añº p̄n cipalis q.2. vbi.S. Respondeo dd̄ȝ: q ordo p̄t accipi dupliciter. Uno° ſm q est sacr̄m: et sic vt prius dcm̄ ē: ordinat oīs ordo ad eucha^e sacr̄m: vnde cū ep̄s nō hēat potestatem supiorem sacerdote q̄tum ad hoc ep̄atus non erit ordo. Alio° p̄t considerari ordo ſm q est off.m quoddam respectu quarund ā actionum sacraꝝ: et sic cuȝ ep̄s habeat potestatem in omnib⁹ hierarchicꝭ respectu corporis mystici supra sacerdotem episcopat⁹ erit ordo: et ſm hoc loquuntur auctoritates inducte.

Ad p̄m VN. patet solutio ad p̄m. ¶ Ad 2m dd̄m: q ordo put est sacr̄m ip̄mens characterem ordinatur sp̄aliter ad sacramētum euch^e i quo ipse xp̄s continetur: quia p characterem ipsi xp̄o configuramur: et ideo licet detur aliqua potestas spiritualis ep̄o in sui pmotione respectu aliquorum sacroꝝ nō tamen illa potestas hȝ rōnem characteris: et pter hoc ep̄atus non est ordo ſm q ordo est sacr̄m quoddam. ad 2m.

¶ Ad 3m dd̄m: q potestas ep̄alis non est tantum iurisdictionis: sed ēt ordinis: vt ex dcis pȝ: ſm q ordo cōiter accipitur. ad 3m.

¶ Utꝝ sup ep̄s possit esse aliquis superior in ecclesia. A. vi

primuȝ AD sextuȝ sic pcedit. vr q. s. ep̄os non possit esse aliquis superior in ecclesia. Quia omnes ep̄i sunt ap̄li successores: sed ptās que est data vni apl'oꝝ. s. Petro Matth. xvj. est data oībus ap̄lis Jo. 20. g̃ ep̄i sunt pares et vnus ñ est. s. alium.

2m. ¶ P̄. rit⁹ ecclesie magis dȝ esse ꝯformis ritui iudeoruȝ q̄ ritui gentiliū: sed distinctio episcopalis dignitatis: et ordinatio vni⁹ super alium: vt in littera dicitur: est a gentilibus introducta. In veteri autem lege non erat ergo nec in ecclesia ep̄s vnus super alium esse debet.

3m. ¶ P̄. superior potestas non potest conferri per iferiorem: neqȝ equalis per eq̄lem: q̄a

sine vlla contradictione qd minus est a maiori benedicitur. Heb. 7. vñ et sacdos pmouet ñ epz nz sacdo tē: sed eps sacdotē sed eps potest quēlz epm pmouere: qz etiam Ho stiensis eps consecrat papam: ergo episcopalis dignitas in omnibus est equalis: et sic vnus eps nō dz alij subesse: vt in lra dr.

I oppm primus Sz cōtra est qd legitur i cōcilio Constanti. Veneramur sm scripturas et sm canonum statuta et diffinitiones sanctissimum antique Rome epm pmum esse et maximum episcoporum et post ipsum constantinopol epz. ergo vnus eps est super alium.

2m. ¶ P. Beatus Cyrillus eps alexādrinus dicit. Ut membra maneamus in capite nostro apostolico throno Romanorum pontificum a quo nostrū est querere: quid credē et qd tenē dēamus ipz venerātes ipsum rogantes p oibus: quoniaz ipsius solius est reprehendere: cōripere: statuere: disponere: soluere: et ligare loco illius: qui ipsum edificauit: et nulli alij qd suum est plenum: sed ipsi soli dedit cui omnes iure diuino caput inclinant: et pmates mundi tanq̄ ipsi domino Jesu xpo obediūt: g epi alicui sub sunt etiā de iure diuino.

Rñº pncipalis vbi.s.q iij. Respōdeo dicē: q vbicūq sunt multa ordinata i vnū: oz esse aliquod vniuersale super particularia regimina: quia in oibus virtutibus et actibus vt dicit in pmo Ethic. est ordo bz ordinem finitū: bonum autem cōe est diuius q bonum spāle: et iō supra potestatem regitiuam que cōicat bonū spāle oportet esse potestatem vniuersalem respectu boni cōmunis: als non posset esse colligatio ad vnum: et ideo cum tota eccā sit vnum corpus: oportet si ista vnitas debet cōseruari: q sit aliqua potestas regitiua respectu totius ecclesie supra potestatem episcopalem: qua vnaqueq spālis ecclesia regitur: et hec est potest as papae: et ideo illi qui hanc potestatez negant scismatici dnr: quasi diuisores ecclesie vnitatis: et inter episcopum simplicem et papam sunt alij gradus dignitatum correspōdētes gdibus vniōis: bz qs vna pgregatō vel cōitas icludit aliaz: sicut communitas puincie includit communitatem ciuitatis: et cōmunitas totius mundi includit communitatem vnius regni

Ad pm Ad primūm ergo dicendū q q̄uis omnibus apostolis data sit communis potestas ligandi et soluendi: tamē vt in hac potestate ordo aliquis significaretur: pmo soli Petro data est vt ostendat q ab eo in alios ista potestas debeat descendere, pter quod etiam ei dixit singulariter. confirma fratres tuos: et pasce oues meas: loco mi: vt dt Chriso. prepositus et caput esto fratrū vt ipsi te in loco meo assumentes vbiq terrarum te iu throno tuo sedētem predicent et cōfirment. ¶ Ad 2m dicendum: q ritus iudeorum non erat diffusus in diuersis regnis et puincijs: sed tantum in vna gente: et ideo non oportebat q sub eo qui habet potestatem pncipalem alij pontifices distinguerētur: sed ecclesie ritus sicut et gentilium ritus per diuersas nationes diffunditur: et ideo oportet q q̄stum ad hoc magis gentilium ritui q iudeorum ecclesie status conformitur. ¶ Ad 3m dicendum: q potestas sacerdotis exceditur a potestate episcopi quasi a potestate alterius generis: sed potestas epi exceditur a potestate pape q̄si a potestate eiusdem generis: et ideo omnem actum hierarchicum quē pōt facere papa i ministratione sacramentorum: potest facere episcopus non autem actum quem potest facere eps pōt facere sacerdos in sa

Ad 2m
ad 3m.

cramentorũ collatione. Et iõ q̃tũ ad ea q̃ sunt ep̃alis ordinis omẽs ep̃i sunt equales: et ꝓpter hoc qlibet aliũ potest consecrare.

¶ Utrum vestes ministrorum cõuenienter sint institute. Ar. vij

8m. 
AD septimum sic ꝓcedit: vr q̄ vestes ministrorum non cõuenient sint in eccl'ia instiTute. Ministri enim no. te. magis tenent ad castitatẽ q̃ ministri veteris: sed inter alias vestes mĩstrorũ ve. te. erant femoral a in signũ castitatis: g̃ multofortius esse debent inter vestes ministroꝝ ecclie
2m. ¶ P̃. sacerdotium no. te. est dignius q̃ sacerdotium veteris: sed veteres sacerdotes habebãt mitras qđ est signum dignitatis: g̃ sacerdotes no. le. eas debẽt habere.
3m ¶ P̃. sacerdos ẽ ꝓpinquor ordib⁹ ministroꝝ q̃ ordo ep̃alis: sed ep̃i vtunt vestib⁹ ministroꝝ: dalmatica. s. que est vestis diaconi: ⁊ tunica que est vestis subdiaconi: g̃ multofortius debent vti eis simplices sacerdotes. ¶ P̃. in ve. le. põtifex
4m ɔferebat superhumerale: qđ significabat onus euangelij: vt dr Beda: hoc autem maxime pontificibus nostris incũbit: ergo debent hr̃e superhumerale. ¶ P̃. in ratio
5m. nali quo vtebantur pontifices veteris le. scribebat doctrina et veritas: sed veritas maxime i noua lege declarata est: g̃ pontificib⁹ no.
6m le. ɔpetit. ¶ P̃. lamina aurea in q̃ scriptum erat dignissimum nomẽ dei: erat dignissimum ornamentũ le. ve. g̃ illud maxime debuit transferri in no. le. ¶ P̃. ea q̃ exteri⁹ ge
7m runtur in ministris ecclesie sunt signa interioris potestatis: sed archiepiscopus non habet alterius generis potestatem q̃ episcopus: vt dictum est: ergo non debet hr̃e pallium: quod non habent episcopi. ¶ P̃. potestatis plenitudo resi 8m det penes Romanuz pontificem: sed ipse non habet baculum: g̃ nõ alij ep̃i debent habere.

Respõdeo dicendum: q̄ vestes ministroruz designant idoneitatem que in eis requiritur ad tractandum diuina: et quia quedã sunt q̃ in omnibus requiruntur: ⁊ quedaz requirunt in superioribus que non exigunt ita in inferioribus: ideo quedã vestes sunt omnibus ministris cões quedam autem superioribus tantum: ⁊ ideo omnibus ministris cõpetit amictus humeros tegens: q̃ significatur fortitudo ad diuina officia exequenda quibus mancipatur: ⁊ similiter alba que significat puritatem vite: ⁊ cigulum qđ significat repressionem carnis. Sed subdiaconus vlterius habz manipulum: quo significatur extersio minimarum macularum: qz manipulus est quasi sudarium ad extergẽdum vultum: ipsi enim ad sacra tractanda admittuntur: habent etiam tunicam strictam per quam doctrina christi significat: vnde ⁊ in veteri lege in ipsa tintinnabula pendebant. Subdiaconi enim primo admittuntur ad doctrinam no. leg. annunciandam: sz diaconus habet amplius stolam ĩ sinistro humero in signũ quod applicantur ad ministerium in ipsis sacramentis: et dalmaticam que ẽ vestis larga sic dicta: qz in dalmaticis partibus primo vsus eius fuit ad designandum q̄ ipse primo dispensator sacramentorum ponitur. Ipse enim sanguinem dispensat: in dispẽsatione autez largitas requiritur. Sed sacerdoti in vtroq̃ humero ponitur stola: vt ostendatur q̄ ei plena potestas dispensandi sacramenta datur: non vt ministro alterius: et ideo stola descẽdit vsq̃ ad inferiora. Habet etiaz

Rñº principalis vbi. s. ar. 3.

casulam que significat charitatem quia sacramentum charitatis sc3 eucharistiam. Sed episcopis adduntur nouem ornamenta sup sacerdotes que sunt calige: sandalia succintorium: tunica: dalmatica: mitra: cirothece: annulus: et baculus: qz nouem sunt que ipsi supra sacerdotes possunt. s. clericos ordinare: virgines benedicere: basilicas dedicare: clericos dispone re: synodos celebrare: chrisma cõficere: vestes et vasa consecrare. Uel per caligas significatur rectitudo gressuum: per sandalia q̃ pedes tegunt cõtemptus terrenorum. per succinctoriũ quo stola ligatur cum alba amor honestatis: per tunicam perseuerantia: quia Joseph tunicam talarem dr̃ habuisse quasi descendentem vsqz ad talos: per q̃s significatur extremitas vite: per dalmaticam largitas in operibus misericordie: per cirothecas cautela: per mitram scientia vtriusqz testamenti: vnde et duo cornua hab3 per baculum cura pastoralis: q̃ debet colligere vagos quos significat curuitas in capite baculi: sustẽtare infirmos: q̄ ipse stipes signat baculi: sed pungere lẽtos: qd significat stimulus in pede baculi vnde versus. Collige sustẽta: stimula vaga: morbida lenta. Per annulum sacramenta fidei: qua ecclesia desponsatur xp̄o. Episcopi enim sunt in ecclesia loco xp̄i. Sed vlterius archiepiscopi pallium habent in signum priuilegiate potestatis: significat enim torquem auream quam solebant legitime certantes accipere.

ad pm. Ad primum ergo dicendũ: q̄ sacerdotib⁹ veteris le. indicebatur continẽtia illo tantum tempore quo ad suum ministerium accedebant: et ideo i signum castitatis tunc seruande i sacrificiorum oblatione femoralibus vtebantur. Sed ministris noue. indicitur perpetua continentia et ideo non est simile. ¶ Ad 2m dicendum: q̄ mitra non erat signũ alicuius dignitatis: fuit eni sicut quoddam galerum: vt Hierony. dicit: sed cydaris que erat signum dignitatis: solum pontificalibus dabatur sicut et nunc mitra. ¶ Ad tertium dicendum: q̄ potestas ministrorum est in episcopo sicut in origine: non autem in sacerdote: quia ipse non confert illos ordies et ideo magis episcopis q̃ sacerdos vestibus ministrorum vtitur ¶ Ad quartum dicendum: q̄ loco superhumeralis vtitur stola q̃ ad idem significandum est: ad qd erat superhumerale. ¶ Ad quintum dicendum: q̄ pallium successit loco rationalis. ¶ Ad sextum dicendum: q̄ pro illa lamina habet pontifex noster crucem: vt Innocen. dicit. sicut pro femoralibus habet sandalia: pro linea albam: pro baleto cingulum: pro podere tunicã: et pro ephot amictum: pro rationali pallium: pro cydari mitram. ¶ Ad septimum dicendum: q̄ q̃uis non habeat aliam genere potestatem: tamẽ eandem habet ampliorem: et ideo ad hanc perfectionem designandam sibi pallium datur quo vndiqz circũdatur. ¶ Ad octauum dicendum: q̄ romanus pontifex non vtitur baculo: quia petrus misit ipsum ad suscitandũ quendam discipulum suum qui postea factus est episcopus treuerensis. et ideo in diocesi treuerensi papa baculum portat: et non in aliis locis: vel etiam in signum quod nõ habet coartatam potestatem quod curuatio baculi significat.

Ad 2m. Ad 3m Ad 4m Ad 5m ad 6m ad 7m ad 8m

¶ De sacramento matrimonij.
Questio. xlj



Post hoc considerandum est de matrimonio. ¶ Et primo agendum est de eo inquantum est in officium nature. Secundo inquantum est sacramentum. Tertio inquantum absolute et secundum se consideratur.

¶ Circa primum queruntur quattuor. Primo utrum sit de iure naturali. Secundo utrum cadat sub precepto. Tertio utrum eius actus sit licitus. Quarto utrum possit esse meritorius.

¶ Utrum matrimonium sit de iure naturali. Arti. I.

pm Ad primum sic proceditur. Videtur quod matrimonium non sit naturale. Quia ius naturale est: quod natura omnia animalia docuit. Sed in aliis animalibus est coniunctio sexuum absque matrimonio ergo matrimonium non est de iure naturali.

2m ¶ Praeterea. id quod est de iure naturali invenitur in hominibus secundum quemlibet statum eorum: sed matrimonium non fuit in quolibet statu hominum: quia sicut dicit Tullius in primo rethorice. Homines a principio silvestres erant: et tunc nemo sciuit proprios liberos nec certas nuptias: in quibus matrimonium consistit. ergo non est naturale.

3m. ¶ Praeterea. naturalia sunt eadem apud omnes. Sed non eodem modo est matrimonium apud omnes: cum pro diversis legibus diversimode matrimonium celebratur: ergo non est naturale.

4m ¶ Praeterea. illa sine quibus potest salvari nature intentio non videntur esse naturalia: sed natura intendit conservationem speciei per generationem que potest esse sine matrimonio: ut patet in fornicariis. ergo matrimonium non est naturale.

Sed contra est quod in principio digestorum dicitur: ius naturale est maris et femine coniunctio quam nos matrimonium appellamus. i opp^m primus

2m. ¶ Praeterea. philosophus. 8. Ethi. dicit: quod homo est magis naturaliter coniugale animal quam politicum: sed homo est naturaliter animal politicum et gregale ut ipse dicit. ergo est naturaliter coniugale: et sic coniugium sive matrimonium est naturale.

Respondeo dicendum: quod aliquid dicitur esse naturale dupliciter. Uno modo sicut ex principiis nature ex necessitate causatum: ut moveri sursum est naturale igni. et sic matrimonium non est naturale: nec aliquid eorum que mouente lib. arbi. complentur. Alio modo dicitur naturale ad quod natura inclinat: sed mediante lib. ar. completur sicut actus virtutum dicuntur naturales. Et hoc modo matrimonium est naturale. quia ratio naturalis ad ipsum inclinat dupliciter primo quantum ad principalem eius finem qui est bonum prolis. Non enim intendit natura solum generationem prolis: sed traductionem et promotionem usque ad perfectum statum hominis: inquantum homo est: quod est status virtutis. Unde secundum philosophum tria a parentibus habemus. scilicet esse nutrimentum et disciplinam. filius autem a patre educari et instrui non posset nisi determinatos et certos parentes haberet: quod non esset nisi esset aliqua obligatio viri ad mulierem determinatam que matrimonium facit. Secundo quantum ad secundarium finem matrimonii qui est mutuum obsequium sibi a coniugibus in rebus domesticis impensum. Sicut enim naturalis ratio dictat ut homines simul cohabitent quia unus non sufficit sibi in omnibus que ad vitam pertinent ratione cuius dicitur homo naturaliter politicus: ita etiam eorum quibus indiget ad humanam vitam quedam opera sunt competentia viris quedam mulieribus. Unde natura monet ut sit quedam associatio viri ad mulierem in qua est matrimonium. Et has duas causas ponit philosophus in. 8. ethi.

Rñº. princi. 4. d. 26 q. I. ar. I

Ad pᵐ Ad primum ergo dicendum: quod natura hominis ad aliquid inclinat dupliciter.

¶ Uno modo quia est conueniens nature generis: et hoc est commune omnibus animalibus ¶ Alio modo quod est conueniens nature differentie: quia species humana abundat a genere in quantum est rationalis: sicut est prudentie actus vel temperantie. et sic natura generis quamuis sit vna in omnibus animalibus non tamen eodem modo est in omnibus: ita etiam non inclinat eodem modo in omnibus. sed secundum quod vnicuique competit ad matrimonium. ergo inclinat natura hominis ex parte differentie quantum ad rationem secundam assignatam. Unde philosophus hanc rationem assignat hominibus supra animalia alia sed quantum ad rationem primam inclinat ex parte generis. vnde dicit quod filiorum procreatio communis est in omnibus animalibus: tamen ad hoc non inclinat eodem modo in omnibus. quia quedam animalia sunt quorum filij nati statim possunt sufficienter sibi victum querere: vel ad quorum sustentationem mater sufficit: et in his non est aliqua maris ad feminam determinatio. In illis autem quorum filij indigent vtriusque sustentatione: sed ad paruum tempus inuenitur aliqua determinatio quantum ad tempus illud sicut in auibus quibusdam patet: sed in homine quia indiget filius cura parentum vsque ad magnum tempus est maxima determinatio masculi ad feminam: ad quam etiam natura generis inclinat.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum quod verbum Tullij potest esse verum quantum ad aliquam gentem: si tamen accipiatur principium proximum illius generis: per quod ab alijs gentibus est distincta: quia non in omnibus perducitur ad effectum id ad quod naturalis ratio inclinat: non autem est verum vniuersaliter: quia a principio humani generis sacra scriptura recitat fuisse coniugia.

ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: quod secundum philosophum in .3. Ethic. natura humana non est immobilis sicut diuina: et ideo diuersificantur ea que sunt de iure naturali secundum diuersos status et conditiones hominum: quamuis ea que sunt in rebus diuinis naturaliter nullo modo varientur ¶ Ad 4ᵐ dicendum: quod natura non tantum intendit esse simpliciter: sed etiam perfectum: ad quod exigitur matrimonium vt ex dictis patet. ad 4ᵐ

¶ Utrum matrimonium cadat sub precepto. Art. ij.

AD secundum sic proceditur: videtur quod matrimonium adhuc maneat sub precepto. Quia preceptum obligat quamdiu non reuocatur: sed prima institutio matrimonij fuit sub precepto vt in littera dicitur: nec vnquam hoc preceptum legitur reuocatum: immo confirmatum. Matth. xix. Quos deus coniunxit homo non separet ergo adhuc est matrimonium sub precepto primum

¶ Praeterea precepta iuris naturalis secundum omne tempus obligant: sed matrimonium est de iure naturali vt dictum est ergo etc. 2ᵐ.

¶ Praeterea bonum speciei est melius quam bonum indiuidui: quia bonum gentis est diuinius quam bonum vnius hominis. vt dicitur .j. ethic. Sed preceptum primo homini datum est ad conseruationem indiuidui per actum nutritiue ad hoc obligate: ergo multo magis preceptum de matrimonio quod pertinet ad conseruationem speciei. 3ᵐ.

¶ Praeterea vbi manet eadem ratio obligans eadem obligatio manere debet: sed propter hoc obligantur homines ad matrimonium antiquo tempore ne multiplicatio humani generis cessaret: cum ergo hoc idem sequatur: si quilibet libere potest a matrimonio abstinere: videtur quod matrimonium sit in precepto. 4ᵐ

Sed contra est quod dicitur .j. Corinth. vij. Qui non iungit matrimonio virginem suam melius facit. scilicet quam qui coniungit. ergo contractus matrimonij non est sub precepto. in opp. primum

¶ Praeterea nul 2ᵐ.

li debetur p̄mium pro transgressione precepti: sed virginib⁹ debet̄ spāle premiū. s. aureola. ergo m̄rimoniū non est sub p̄cepto.

Rn̄deo dōz: q̄ nā inclinat ad aliq̄d dupl'r. ¶ Uno modo sicut ad id qđ est necessariū ad perfectionē vnius. et talis inclinatio quēlz obligat: q̄r naturales perfectiones oib⁹ sunt commūes ¶ Aliomodo inclinat ad aliquid quod est necessarium multitudini Et cum multa sint huiusmodi: quorum vnum impedit aliud ex tali inclinatione non obligat̄ quilz homo per modum precepti: al's quilibz hō obligaret̄ ad agriculturam et ad edificatoriā: et ad h⁹i officia: q̄ sunt necessaria cōitati humane: sz inclinationi nāe satisfit cū per diuersos diuersa complent̄ de predictis. Cū ergo ad perfectionē hūane multitudinis sit necessariū aliquos contemplatiue vite inseruire: que maxime per matrimoniuz impeditur: inclinatio ad matrimoniuz non obligat per modū precepti ēt ɓm p̄hos. Unde Theofrastus p̄bat q̄ sapienti non expedit nubere.

Rn̄o. p̄ncipa. vbi. s. q 2ª.

ad p̄m. Ad primum ergo dōz: q̄ p̄ceptum illud non est reuocatum: nec obligat vnūquemq̄ ratione iam dicta: nisi illo tēpore quo paucitas hominū exigebat: vt quilibz generationi vacaret. ¶ Ad 2m et 3m p3 respōsio ex dict̄. ¶ Ad 4m dōm: q̄ nā hūana communiter ad diuersa officia et actus inclinat vt dcm̄ est: sz quia est diuersimode i diuersis ɓz q̄ indiuiduat̄ in hoc vel in illo: vnum magis inclinat ad vnum illorum officiorum: aliū ad aliud: et ex diuersitate simul cum diuina p̄uidentia que omnia moderatur cōtingit q̄ vnus eligat vnum officiū vt agriculturam: alius aliud. et sic etiam contingit q̄ quidam eligāt matrimonialem vitam: et quidam contemplatiuam: vnde nullū periculum imminet.

Ad 2m. 3m. ad 4m

¶ Utrum actus matrimonij sit licitus. Articulus. iij.

Ad tertium sic p̄ceditur. Uidetur q̄ actus matrimonialis semper sit peccatum. j. Corint. 7. Qui nubunt sint tanq̄ non nubētes: sed non nubentes non habent actum matrimonialem: ergo etiā nubentes peccant in actu illo. p̄m.

¶ P̄. Esa. xl. Iniquitates nostre diuiserunt inter nos et deū nostr̄: sed actus matrimonialis: diuidit hominem a deo. vnde Exo. xvj. p̄cepit populo qui debeat deum videre q̄ non accederent ad vxores suas. Et Hiero. dīt q̄ i actu matrimoniali spūssanctus prophetaruz corda non tangit. ergo est iniquitas. 2m.

¶ P̄. illud qđ ɓm se est turpe nullomō potest bene fieri: sed act⁹ matrimonialis habet concupiscētiam adiunctam que semper ē turpis. ergo semp̄ est peccatum. 3m.

¶ P̄. nichil excusatur nisi peccatum: sed actus matrimonialis indiget excusari per bona matrimonij vt magister dicit. ergo est peccatum. 4m

¶ P̄. de similibus semper idem est iudicium: sed concubitus matrimonialis est eiusdem speciei cum actu adulterij: quia ad idem terminatur scz speciem humanam. ergo cum act⁹ adulterij sit peccatum et actus matrimonij similiter. 5m.

¶ P̄. superfluitas i passōib⁹ cōrūpit ṽtutē: sz sēper in actu matrimoniali est sup̄fluitas delectationis: adeo q̄ absorbet rationem: que est principale hominis bonū. Un̄ philosoph⁹ dicit in. 6. Ethic. Quia impossibile est hominem aliquē in ipsa itelligere ergo actus matrimonialis semper est peccatum. 6m

Sed cōtra j. Corin. 7. dicitur Uirgo si nubat non peccat. et. j. Thi. v. Uolo

Ad oppm. p̄m.

iuuenculas nubere et procreare filios. Sed procreatio filiorum non potest esse sine carnali coniunctione. ergo actus matrimonialis non est peccatum alias apostolus non voluisset illud.

2m. ¶ Praeterea nullum peccatum est in praecepto sed actus matrimonialis est in praecepto. j. Corin. 7. Uxori vir debitum reddat. ergo non est peccatum.

Rnº principalis vbi. s. ar. 3. Respondeo dicendum: quod supposito quod natura humana sit a deo bona instituta: impossibile est dicere quod actus quo procreatur plures sit vniuersaliter illicitus: vt in eo medium virtutis inueniri non possit: nisi ponatur secundum quorundam insaniam quod res corruptibiles create sunt a malo deo: ex quo forte deriuatur quod in littera tangitur. et ideo est pessima heresis.

ad pm. Ad primum ergo dicendum quod apostolus in verbis illis non prohibuit matrimonij actum sicut nec rerum possessionem cum dixit: qui vtuntur hoc mundo sint quasi non vtentes: sed in vtroque fruitionem prohibuit: quod patet ex ipso modo loquendi. Non enim dixit sint non vtentes vel non habentes: sed quasi non vtentes vel non habentes.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod deo coniungimur et secundum habitum gratie et secundum actum contemplationis et amoris Quod ergo primam coniunctionem separat semper est peccatum non autem secundam: quia aliqua occupatio licita circa res inferiores animum distrahit: vt actu deo coniungi non sit idoneus: et hoc praecipue accidit in carnali coniunctione: in qua detinetur mens propter delectationem intensam. Et propter hoc illis quibus competit diuina contemplari: aut sacra tractare. indicitur pro tempore isto abstinentia ab vxoribus: et secundum hoc etiam dicitur quod spiritussanctus quantum ad actum reuelationis secretorum non tangebat mentes prophetarum in vsu matrimonij.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod turpitudo illa concupiscentie que actum matrimonialem semper comitatur: non est turpitudo culpe: sed pene ex peccato primo proueniens. vt. s. inferiores vires et membra corporis rationi non obediant. et propter hoc ratio non sequitur.

Ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod illud proprie excusari dicitur: quod aliquam similitudinem mali habet et non est malum vel tantum quantum apparet: quia quedam excusantur a toto: quedam a tanto: et quia actus matrimonialis propter corruptionem concupiscentie habet similitudinem actus inordinati: ideo per bono matrimonij excusatur a toto vt non sit peccatum.

Ad 5m ¶ Ad 5m dicendum: quod quamuis sint specie nature idem: tamen differunt in specie moris: quam vna circunstantia variat: scilicet accedere ad suam vel non suam: sicut etiam occidere hominem per violentiam vel per iustitiam facit diuersam speciem moris: quamuis sit vna species nature: et tamen vnum est licitum: aliud illicitum.

ad 6m ¶ Ad 6m dicendum: quod superfluitas passionis que virtutem corrumpit non solum impedit rationis actum: sed tollit rationis ordinem: quod non facit delectationis intensio in actu matrimoniali: quia et si tunc non ordinetur homo: tamen a ratione est preordinatus.

¶ Utrum actus matrimonij sit meritorius. Articulus. iiij.

Ad quartum primus sic proceditur. Uidetur quod actus matrimonialis non sit meritorius Chrysostomus enim dicit super Mattheum. Matrimonium et si vtentibus se penam non inferat: mercedem tamen non prestat. sed meritum respectu mercedis est ergo actus matrimonialis non est meritorius. ¶ Praeterea 2m.

illud qđ est meritorium dimittere nō ē laudabile. Sʒ laudabilis est virginitas: ꝑ quā mřimonium dimittitur. ğ mřimonialis act⁹ ñ est
3m. meritorius. ¶ P̄. q̄ vtiꝶ indulgentia sibi facta: beneficio recepto vtitur: sʒ ex hoc ꝙ alicui p̄staꝶ bñficium ñ mereꝶ: ğ ꝛc. ¶ P̄. meritū in
4m difficultate ꝯsistit sić ꝛ ꝟtus: sʒ actus mřimonialis nō habet difficultatem sʒ delectationē: ğ nō est me
5m. ritorius. ¶ P̄. illud qđ non potest fieri siñ pctō veniali nō ē meritorium: qꝛ nō pōt hō simul mereri: et demereri. sed in actu mřimoniali sꝑ est pctm̄ veniale: ğ actus predictus non pōt esse meritorius

1 oppm
pm. Sʒ ɔtra ois actus quo ĩpletur preceptuʒ: ē meritorius si ex charitate fiat: sʒ act⁹ matrimonialē hmōi: qꝛ dř. 1. Cor.
2m. 7. Uxori vir debitū reddat. ğ ꝛc. ¶ P̄. omnis actus ꝟtutis est meritorius: sed actus predictus est iustitie: qꝛ redditio debiti: ğ meritorius est.

Rñō
pncip.
vbi.s.
ar. 4. Rñdeo dicendū: ꝙ cuʒ null⁹ actus ex deliberata voluntate ꝓcedens sit indifferens vt in. 2. lib. dictuʒ est: actus matrimonialis sꝑ est pctm̄ vel meritorius in eo qui gratiam habet. Si. n. ad actum matrimonialē virtus inducat: vel iustitie: vt debitum reddat: vel religiōis vt proles ad cultum dei procreetur est meritorius si autem moueat libido sistens inter bōa matrimonij: vt. s. nullomō ad aliam accedere vellet: est pctm̄ veniale si aūt extra bona mřimōij offeraꝶ. vt. s. cū q̄cunqȝ muliere idē facere proponeret: est pcm̄ mortale: nā autem mouere non pōt quin ordinetur rō: ꝛ sic erit motus ꝟtutis vel non ordinetur ꝛ sic erit motus libidinis.

Ad pm Ad primū ğ dōm: ꝙ radix merēdi q̄tū ad premium substantiale est ipsa charitas: sed q̄tum ad accidētale premiū rō meriti existit in difficultate actus: ꝛ sic act⁹ mřimonij nō est meritorius: sʒ pmo modo. ¶ Ad
2m dōm: ꝙ homo potest mereri ꝛ in minoribus bōis ꝛ in maiorib⁹. Unde quando aliquis minor a bona dimittit: vt maiora faciat: laudandus est a meritorio actu discedens. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ indulgentia qñqȝ est de minoribus malis: ꝛ sic indulgetur act⁹ matrimonij ꝓut ad ipʒ mouꝫ libido. ĩ. terios matrimōij ꝯsistēs. sic. n. ē veĩale pcm̄: sʒ prout ad ipsū mouet virtus: tūc est meritorius: ꝛ non habet indulgentiam: nisi ƀm ꝙ est indulgētia de minoribus bonis: que idem est quod concessio. nec est inconueniens ꝙ ille qui tali concessione vtiꝶ mereatur: quia bon⁹ vsus bñficiorum dei meritori⁹ est. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ difficultas laboris requiritur ad meritum premij accidentalis: sed ad meritum essentiale reqꝛitur difficultas consistēs in ordinatione medij: ꝛ hoc est etiam in actu matrimōiali. ¶ Ad 5m dōʒ: ꝙ prim⁹ motus ƀm ꝙ dicitur pcm̄ veniale est motus appetitus in aliquod inord natum delectabile: qđ non est in actu matrimoniali: ꝛ iō ratio non sequitur.

Ad 2m
Ad 3m
ad 4m
Ad 5m

¶ De matrimonio inquantuʒ est sacramentum. Qō xlij.



Deinde ɔsiderādum est de matrimonio inq̄ȝtuʒ est sacramentū. Circa qđ querūtur q̄ttuor.

Primo vtrum sit sacramentum. Secundo vtrum debuerit institui ante peccatum. Tertio vtrum conferat gratiā. 4° vtrū carnalis cōmixtio sit de itegritate mřimonij.

¶ Utrum matrimonium sit sacramentum. Ar. 1.

pmum. **A**d pmũ sic proceditur vr φ mrimoniũ nõ sit sacramentũ. Oẽ.n.sacramentũ no.le. hz aliq̃s formã q̃ ẽ de essentia sacri. Sz bñdictio q̃ fit p sacerdotes in nuptijs nõ ẽ de eẽntia mrimonij.g nõ est sacramẽtuz.
scdm ¶ P̃.sacrm bz ꝯaug.ẽ mãle elemẽtum:sz mrimoniũ nõ hz p mã aliquod mãle elemẽtuz:g nõ ẽ sacrm.
tertiuz ¶ P̃.sacra hñt efficaciã ex passiõe xpi.sz p matrimoniũ non ꝯformat hõ passioni q̃ fuit penalis:cũ hẽat delectatiõnẽ adiũctã:g nõ ẽ sacrz.
quartũ ¶ P̃.oẽ sacrz no.le.efficit qd figurat:sz mrimonium nõ efficit cõiũctionem christi τ ecclesie qd significat.ergo mrimoniũ nõ ẽ sacrm.
quintũ ¶ P̃.in alijs sacris est aliqd qd est res τ sacrm.sz hoc nõ põt inueniri in matrimonio cũ nõ īprimat characterẽ alꝯ nõ iteraret:gñ ẽ sacrz
I oppm primuz secũdũ **S**ed ɔtra est qd de ephe.5. Sacramẽtũ hꝰ magnum est.g τc. ¶ P̃.sacrm est sacre rei sigñũ:sz matrimoniũ est hmõi. ergo τc.

Rñsio princi. vbi sup q.2.ã.1. **R**espõdeo dĩm:φ sacrm importat aliquod remediuz scitatis hoi ꝯ pctm exhibitum p sensibilia signa.vnde cũ hoc inueniatur in matrimonio inter sacramenta computatur.

ad pm **A**d pmũ ergo dĩm:φ verba q̃bus consensus exp̃mitur mrimonialis sunt forma hꝰ sacri:nõ ãt bñdictio sacerdotis:q̃ ẽ quoddã sacramentale.
Ad 2m ¶ Ad scdz dĩm:φ sacramentũ matrimonij pficitur p actum eius:qui sacramẽto illo vtitur:sicut pnĩa. τ iõ sicut penitentia nõ habet aliã materiaz nisi ipsos actus sensui subiectos:q̃ sunt loco materialis elementi: ita est de matrimonio.
Ad 3m ¶ Ad tertium dicenduz:φ q̃uis matrimoniũ nõ conformetur passioni xpi q̃tuz ad penam:cõformatur tñ ei q̃tum ad charitatem:per quã pro ecclesia sibi in sponsa coniũgenda passus ẽ.
ad 4m ¶ Ad 4m dĩm:φ vnio xpi ad ecclesiaz nõ est res cõtenta in hoc sacramẽto:sed res significata nõ cõtenta:τ talem rẽ nullum sacrm efficit:sed habet aliã ɔtẽtã τ significatam:quam efficit vt dicetur. Magister aũt ponit rez non contentã: quia erat huius opiniõis φ nõ haberet rem contentam.
Ad 5m ¶ Ad quītum dicendum:φ in hoc sacramento sunt illa tria:q2 sacramenta tantum sunt actus exterius appẽtes: sed res τ sacramentum est obligatio que innascitur viri ad mulierẽ ex talibus actibus:sz res vltĩa contenta est effectus huiꝰ sacramenti: non contenta aũt est res quã magister determinat.

¶ Utruz matrimoniũ debuerit institui ante peccatum. Ar.ij.

pmum **A**D secundũ sic pcedĩtur. Uidetur φ matrimoniũ nõ debuit īstitui añ pctm. Quia illd qd ẽ de iure nãli ñ īdiget īstitutiõe:sz matrimoniũ est hmõi.vt ex dictis patet.g nõ debuit institui.
secũdũ ¶ P̃.sacramẽta sunt q̃dã medicine ꝯ morbũ pcti: sz medicina nõ p̃paratur nisi morbo ergo añ pctm ñ debuit institui.
tertiuz ¶ P̃.ad idẽ institutio vna sufficit:sz mrimoniũ fuit institutũ etiã post peccatũ.vt in littera dicitur ergo ante pctm ñ fuit īstitutũ.
quartũ ¶ P̃.istõ sacramẽti debz eẽ a deo: sed ante pctm verba q̃ ad matrimonium ptinent nõ sunt determinate dcã a deo:sed ab adã.illa aũt verba q̃ deus dixit:crescite τ multiplicamini:dicta sunt brutis etiã in q̃bus non est matrimoniũ.ergo matrimonium non fuit institutum añ peccatum.
quintũ ¶ P̃.matrimonium est sacramentum no.le sed sacramẽta no.le.a christo initium sumpserũt: ergo non debuit ante pctm īstitui.
I oppm pmum **S**z cõtra est.qd dicit Mat.19.non legistis φ

9 Matrimonium ẽ unũ 1m sacramentum: hinc: 9 dicendum: q̃ 26°:

ab initio qui fecit hoies masculus
pm τ feminas fecit eos. ¶ P̄. matrimonium est institutū ad pcreationem plis: sed ante pctm̄ erat necessaria homini pcreatio prolis: ergo ante pctm̄ debuit matrimoniū institui.

Rñsio pnci. vbi sup ar. 2. Rñdeo dōm: q̄ nā inclinat ad matrimoniū intēdēs aliquod bonū: q̄ quidem variatur s̄m diuersos hoim status: τ ideo oz q̄ illud bonum diuersimode in diuersis statibus hoium instituatur. Et ideo matrimoniū secundum q̄ ordinatur ad pcreationem plis: q̄ erat necessaria etiam pctō non existente: institutū fuit ante pctm̄: s̄m autem q̄ remedium prebet contra vulnus pcti institutū fuit post peccatum tēpore leg. nāe: secūduz autem determinationē personaꝝ institutionem habuit in lege Moysi: sed s̄m q̄ representat mysteriuz coniunctionis christi τ ecclesie institutionem habuit in no. le. τ s̄m hoc est sacramentū no. le. q̄ntuz ad alias vtilitates q̄ ex matrimonio cōsequuntur: sicut est amicitia: et mutuum obsequiuz sibi a coniugibus impensum: habet institutionē in lege ciuili: sed q2 de vi sacramēti est q̄ est signum τ remediū: ideo q̄ntum ad medias institutiones cōpetit ei ratio sacramēti: sed q̄ntum ad primam īstitutionē competit ei q̄ sit in officiū nature: q̄ntum vero ad vltimā q̄ sit ī officiuz ciuilitatꝭ.

Ad pm Ad pmuz ergo dōm: q̄ illa q̄ in cōmuni sunt de iure naturali indigēt institutione q̄ntum ad eoꝝ determinationem: q̄ diuersimode cōpetit s̄m diuersos status: sicut de iure naturali est q̄ maleficia puniātur: sed talis pena
Ad 2m tali culpe apponitur per determinationem iuris positiui. ¶ Ad secundum dōm: matrimonium nō ē tantum in remedium cōtra pctm̄: sed principaliter ē in officiū nature: τ sic institutū fuit ante peccatū non autem prout est in remediuz.

¶ Ad tertium dōm: q̄ secundum diuersa que oportet i matrimonio determinari: nō est incōueniēs q̄ habuerit diuersas instōes: τ sic illa diuersa i stitutio nō ē eiusdē. ¶ Ad quartum dōm: q̄ matrimoniū ante peccatum institutū fuit a deo: τ ad hoc homini mulierem: de costa formauit in adiutoriuz: τ dixit eis: crescite τ multiplicamini: qd̄ q̄uis alijs animalibus dixerit: nō tamē per ea eodem modo implendū sicut per hoies. Adaz vero verba illa protulit a deo inspiratus: vt intelligeret matrimonij institutionē a deo factaz. ¶ Ad quintū dōm: q̄ q̄tum ad hoc q̄ matrimoniū est sacramentum no. le. nō fuit ante xp̄z institutū: vt ex dictis patet.
ad ttiū
ad 4m
ad 5m

Utrū mr̄imoniū ɔferat gr̄az ar. III.

pm AD tertiuz sic pceditur. Uidetur q̄ matrimonium nō conferat gratiam. Quia secundū Hu. sacramēta ex sanctificatiōe inuisibilē gratiam cōferunt. sed matrimoniū nō habet aliquaz sanctificationē que sit de essentia eius. ergo nō confertur gratia i ipso. ¶ P̄. omne sacramentum cōferens gratiā confert ipsam ex materia τ forma sua: sed actus q̄ sunt materia in hoc sacramento non sunt causa gratie: quia hoc eēt pelagiana heresis. s. q̄ act⁹ nostri sint causa gratie. verba etiā exprimentia consensum nō sunt cā gratie. nam ex eis nō fit aliqua sāctificatio. ergo in matrimonio nullo modo gratia datur. ¶ P̄. gratia ordinata cōtra vulnus pcti est necessaria oibus habentibus vulnus illud; sed in omnibus inuenitur cōcupiscētie vulnus: τ sic debēt oēs homines matrimoniū ɔtrahere. τ sic esset stultum valde a matrimonio abstinere. ¶ P̄. infirmitas nō accipit medicamentū ab eo a quo accipit intensionem: sed per matrimonium concupiā accipit inten
scdm
tertiuz
quartū

siones: quia sicut dicit philosophus in .3. eti. insatiabilis est cõcupiscẽtie appetitus. & per operationem congruã augetur. ergo videtur quod in matrimonio nõ conferatur remedium gratie contra concupiscentiam.

in oppositum primum **Sed cõtra** diffinitio & diffinitum debent cõuerti: sed in diffinitiõe sacramẽti ponitur causalitas gratie. ergo cum matrimonium sit sacramẽtum erit gratie causa.

2m ¶ Preterea aug. dicit quod matrimoniũ est egrotis in remedium: sed non est in remedium nisi inquantum aliquam efficatiam habet. ergo habet aliquid efficacie ad reprimendum concupiscentiã sed concupiscentia non reprimitur nisi per gratiã: ergo in ipso cõfertur gratia.

Responsio principalis. vbi supra ar. 3. **Respondeo** dicendum: quod circa hoc fuit triplex opinio. ¶ Quidam .n. dixerunt quod matrimonium nullo modo est cã gratie: sed est tantum signum. Sed hoc nõ potest stare: quia secundũ hoc in nullo abũdaret a sacramentis ve. le. vñ nõ esset aliqua ratio quare sacramẽtis no. le. ãnumeretur: quod enim remedium prebet satisfaciẽdo cõcupiscẽtie: ne deinceps ruat: dum nimis artatur: habuit etiam in veteri lege ex ipsa natura actus. ¶ Et ideo alij dixerunt quod confert ibi gratia in ordine ad recessum a malo: quia excusatur actus a peccato q sine matrimonio peccatum esset. Sed hoc esset nimis parum: quia hoc etiã in ve. le. habuit. ¶ Et ideo dicunt quod facit recedere a malo inquantum cõstringit concupiscentiam ne extra bona matrimonij feratur: non autem per gratiã illam fit aliquod auxilium ad bene operandũ. Sed hoc non potest stare quia eadem gratia est que impedit peccatum & q ad bonũ inclinat: sicut idẽ calor qui aufert frigus & qui calefacit. Unde alij dicũt quod matrimonium inquantũ in fide christi cõtrahitur hoc ut cõferat gratiã ad iuuantẽ ad illa operãda que in matrimonio requirũtur: & hoc probabilius est. Quia vbicunque datur diuinitus aliqua facultas: dãtur etiã auxilia quibus homo cõmuniter vti possit facultate illa. sicut patet quod omnibus potentijs anime respondent aliqua mẽbra corporis quibus in actum exire possint. Unde cum in matrimonio detur homini ex diuina institutione facultas vtẽdi vxore sua ad procreationem prolis: datur etiam gratia sine qua id cõuenienter facere non possit: sicut etiam de potestate ordinis supra dictum ẽ: & sic ista gratia data est vltima res cõtenta in hoc sacramento.

ad primum **Ad primum** ergo dicendum: quod sicut habet aqua baptismi quod corpus tangat & cor abluat ex tactu carnis christi: ita matrimonium hoc habet quod christus sua passione illud representauit et non principaliter ex aliqua sanctificatione sacerdotis. ¶ Ad secundum dicendum quod sicut aqua baptismi cũ forma verborum non operatur immediate ad gratiam: sed ad characterem: ita actus existentes & verba exprimentia cõsensum directe faciunt nexum quẽdam: qui est sacramentum matrimonij: & huiusmodi cõnexus ex virtute diuine institutionis dispositiue operatur ad gratiã. ad secundum

¶ Ad tertium dicẽdum: quod rõ illa procederet nisi cõtra concupiscẽtie morbum posset aliquod efficacius remedium adhiberi adhibetur aũt maius remedium per opera spiritualia & carnis mortificationem: ab illis qui matrimonio nõ vtũtur. ad tertium

¶ Ad quartum dicẽdum: quod cõtra cõcupiscẽtiã potest prestari remedium dupliciter. ¶ Unomodo ex parte ipsius concupiscẽtie vt reprimatur in sua radice: & sic remedium prestat matrimonium per gratiã q in eo datur. ¶ Alio modo ex parte actus eius: & hoc dupliciter. ¶ Uno modo vt actus ad quem concupiscentia in ad 4m

clinat exteri⁹ turpitudine careat: et hoc fit per bona matrimonij que honestant carnalem concupiaz. ¶ Aliomõ vt act⁹ turpitudinem habens ipediat: quod fit ex ipsa natura actus: quod dum cõcupiscẽtie satisfecit in actu coniugali ad alias corruptelas non ita incitat. Propter qđ dicit apl's. Melius ẽ nubere quam vri: quamuis ei opa cõcupie cognita scđm se nata sint cõcupiam augere: tamẽ fm quod ratiõe ordinant ipsa repmũt: quia ex silib⁹ actib⁹ siles relinquuntur dispõnes et habit⁹.

¶ Utrũ cãnalis cõmixtio sit đ integritate matrimonij. Ar. iiij.

pmum. AD quartum sicp procediťur. Uidetur quod carnalis commixtio sit de integritate mrimonij. In ipsa enĩ institutione matrimonij dictũ est: erũt duo in carne vna: sz hoc nõ fit nisi p carnalẽ cõmixtionẽ: ergo est de integritate ma-

Scđm trimonij. ¶ P. illud qđ ptinet ad sacramẽti significationẽ: est de necessitate sacramẽti vt pdictum est: sed carnalis cõmixtio ptinet ad significationẽ sacramẽti. vt in littera dicitur. ergo est de integritate sacri.

tertiuz. ¶ P. hoc sacrm ordinatur ad conseruationem spẽi: sed conseruatio speciei ñ pt fieri sine carnali commixtiõe: ergo ẽ de integritate sa-

quartũ cramenti. ¶ P. matrimonium est sacramentum secundum quod remedium ptra cõcupiam pstat de quo dicit apl's. j. Cor. 7. Mr melius est nubere quam vri. sed hoc remediũ nõ prestat his qui carnaliter non cõmiscentur. ergo idem quod prius.

l opp^m pm Sed contra in padiso fuit matrimonium

Scđm sed ibi non fuit carnalis copula. ergo commixtio carnalis non est de integritate matrimonij. ¶ P. sacramentum ex suo nomine sanctificationem importat: sed sine carnali commixtione est matrimonium sãctius. vt i littera dicitur. ergo carnalis commixtio non est de necessitate sacramenti.

Rñdeo dđm: quod duplex est integritas: vna quam dicitur scđm perfectionẽ primã quam consistit in ipso esse rei: alia quam attenditur scđm perfectionẽ secũdam que cõsistit in opatioue: quia ergo carnalis cõmixtio est quedam operatio sine vsus mrimonij per qđ facultas ad hoc datur: ideo erit carnalis cõmixtio de secunda perfectione matrimonij et non de prima. Rñ^o. pnc. vbi supra. ar. l.

Ad primũ ergo dđm: quod adã exposuit integritatez mrimonij quantũ ad verã perfectionẽ: quia res ex suo actu innotescit. Ad pm. ¶ Ad sm dđm: quod significatio rei ptẽte ẽ đ nectate sacri: et ad hãc sigationẽ ñ ptiet carnal' pmixtio: sed ad rẽ nõ cõtentam. vt ex dictis patet. Ad sm. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ: quod res nõ peruẽit ad finẽ suũ nisi per actũ propriũ: vñ ex hoc quod finis matrimonij nõ hẽt sine carnali commixtione: opz quod sit de integritate secũda: et nõ de pma. ad ttiũ. ¶ Ad quartum dđm: quod añ commixtionem carnalem est matrimonium in remedium ex gratia que in eo datur: quamuis non ex actu: quod pertinet ad integritatem secundam. ad quartum.

¶ De matrimonio quantum ad sponsalia. Qõ. xliij.



Consequẽter psiderandus est đ matrimonio absolute considerato. ¶ Ubi primo agendũ est de sponsalibus. ¶ Secundo de matrimonij ratiõe. ¶ Tertio de eius causa efficiente. scz de consensu. ¶ Quarto de eius bonis. ¶ Quinto de impedimentis ipsius. ¶ Sexto de secundis nuptijs. ¶ Septimo de quibusdaz matrimono annexis. ¶ Circa primũ queruntur tria. ¶ Primo qđ sint

sponsalia: ¶ Secundo qui possūt cōtrahere spōsalia. ¶ 3° vtrū sponsalia dirimi possint.

¶ Utrum sponsalia sint futurarū nuptiarū promissio. Ar.1.

pmum. AD primuz sic pceditur. Uł q sponsalia nō cōueniēter dicantur futurarum nuptiarū pmissio: vt habetur ex pbis Nicolai pape. Quia sicut dicit Isidor° ē aliquis spōsus: nō qz pmittit: sz quia spondet z spōsores dat: sz a sponsalibus dł aliquis sponsus. ergo male dł pmissio. ¶ p. quicūqz pmittit aliquid dz ꝯpelli ad soluenduz: sed illi qui sponsalia ꝯxerunt non compelluntur p ecclesiā ad matrimoniū ꝯplēdū. g sponsalia non sunt pmissio. ¶ p. in sponsalibus nō est qñqz sola pmissio. sed adijcitur iuramētum z alique arre: ergo vł q nō debuerit solū p pmissionē diffiniri. ¶ p. matrimonia debēt esse libera z absoluta sed sponsalia qñqz fiunt sub aliqua ꝯditiōe etiā accipiēde pecunie. g nō cōuenienter dicuntur pmissio nuptiarum. ¶ p. pmissio que est de reb° futuris vituperatur Ja. 4. sz circa sacramēta nō dz aliquid esse vituperabile. nō ergo dz fieri futurarū nuptiarū pmissio. ¶ p. nullus dł spōsus nisi a sponsalibus: sed aliquis dicitur spōsus ex pñtibus nuptijs. vt in lr̄a dł. ergo sponsalia non sunt futurarū nuptiarū promissio.

(margin: scdm; tertiuz; quartū; quintū; 6m)

Rñsio princi. d.27. q.2.ā.1. Rñdeo dōm: q cōsensus i cōiugalem copulam per verba de futuro nō facit matrimonium: sed matrimonij pmissionez z hec promissio dł sponsalia: a spōdēdo. vt dicit Isido. Naz ante vsū tabularum matrimonij cautionez dabant quibus spondebant se inuicem cōsentire in iure matrimonij: z fideiussores dabant. Fit autem promissio dupliciter. s. absolute z sub conditiōe. Absolute quattuor modis. ¶ Primo nuda pmissiōe: vt cū dł accipiā te in meam z eᵓ°. ¶ 2° datis arris spōsalitijs vt pecunia vel aliquid huiusmōi. ¶ 3° anuli subarratione. ¶ Quarto interueniente iuramēto. Si aūt fiat dicta pmissio sub ꝯditione distinguendum est. Aut est cōditio honesta: vt cū dł accipiā te si parentibus placeat: z tunc stante cōditione stat promissio z nō stāte ñ stat: aut est ihonesta: z hoc dupliciter: quia aut est cōtraria bonis matrimonij. vt si dicā accipiam te si venena sterilitatis pcures: z tūc nō cōtrahuntur sponsalia: aut nō est cōtraria bonis matrimonij: vt accipiam te si furtis meis consentias: z tunc stat promissio: sed tollenda est conditio.

Ad primū dōm: q ipa sponsalia z sponsorū donatio est cōpromissionis cōfirmatio: z ideo ab hoc denominatur quasi a perfectiori. ¶ 2m dōz: q ex tali pmissione obligatur vnus alteri ad matrimoniū cōtrahenduz: z peccat mortaliter nō soluens pmissum nisi legitimum impedimētum interueniat. Et sm hoc ecclesia cogit iniungendo pniām p peccato: tñ in foro cōtentioso non cōpellitur: qz mrimonia coacta consueuerunt malos exit° habere nisi forte iuramētuz interuenerit: qz tunc cogēdus est: vt quidaz dicūt. Quis alijs nō videatur ppter cāz predictā: precipue si de vxoricidio timeretur. ¶ Ad tertiū dōm: q illa addita nō sunt nisi ad cōfirmandam pmissionem. vnde ñ sunt aliud q̄ promissio. ¶ Ad quartū dōz: q cōditio illa que apponitur nō tollit matrimonij libertatē: qz si est inhonesta debet abijci: si āt honesta: aut de bonis simpliciter: vt si dicatur accipiā te si placet parentib°: z hec conditio nō tollit libertatez sponsalium: sed auget ei honestatem: aut est de vtilibus: vt si dicat.

(margin: ad pm; Ad 2m; Ad 3m; ad 4m)

contrahā tecum si dabis mihi.c. & tūc hoc nō ponitur quasi ad videndū cōsensum matrimonij:sed intelligitur vt promissio dotis. vnde matrimonium libertatē nō perdit. Quāq3 autem apponitur cōditio pecunie per modum pene & tūc qz matrimonia debent esse libera talis conditio nō stat: nec potest exigi pena illa ab eo qui nō vult matrimoniū
Ad 5m complere. ¶ Ad 5m dicendum: q Ja. nō intendit phibere q omnino aliquis nullā pmissionem faciat de futuris: sed q nō promittat quasi fiduciam hūs de vita sua. vñ docet q debet apponi cōditio si deus voluerit: que etiā si verbis nō exprimatur corde tamē debet intelligi.
ad 6m ¶ Ad sextū dm: q i matrimonio potest considerari ipsa coniunctio matrimonialis & actus ei9 a sponsione premi in futurū dicitur sponsus a spōsalibus cōtractis per verba de futuro: & a sponsione secūdi dicitur aliqs sponsus etiā quādo cōtractum est matrimoniū per vba de presenti: qz ex hoc ipso matrimonij spondet actum: tñ a pma spōsione dicūtur sponsalia pprie q sunt quedā sacramētalia matrimonij sicut exorcismus baptismi.

¶ Utrum tempus septennij sit legiptime assignatū sponsalibus cōtrahendis Ar. II.

primum AD secundum sic pceditur. Uī q tēps saptēnij nō sit competente r assignatū spōsalibus ptrahendis. Cōtract9.n. qui p alios fieri potest nō reqrit districtionē in illis ad quos pertinet sz sponsalia fieri possunt per parētes vtroqz illorum ignorante: quorz sunt spōsalia: ergo ita possunt fieri ante sep-
secūdū tenniū sicut post. ¶ P. sicut ad cōtractus spōsalium requiritur aliquis rationis vsus: ita ad cōsentiendum in peccatum mortale. sed sicut Grego. narrat in. 4. Dial. quidam puer pter blassfemie pctm a dyabolo extinct9 ē. ergo ante septēniū possunt cōtrahi spōsalia. ¶ P. spō- tertium
salia ad matrimoniū ordināntur: sz in matrimonio nō assignatur vnum tempus puelle & puero. ergo i spōsalibus septēnium vtriqz assignari nō debz. ¶ P. extunc aliq possunt quartū
sponsalia ptrahere: ex quo eis possunt future nuptie placer. sz signa talis placentie frequēter apparēt in pueris ante septēnium: ergo ante illud tempus possunt contrahi spōsalia. ¶ P. si aliqui āte 7m. annum contrahūt spōsalia: & postea 5m
post septēnium ante tempus pubertatis ptrahunt spōsalia per verba de presenti: reputātur iter eos spōsalia: sed hoc nō est ex secundo cōtractu: quia tūc non intēdunt spōsalia sed matrimonij ptrahere: ergo ex primo: & sic ante septēnium possunt sponsalia ptrahi. ¶ P. in 6m
his que cōmuniter fiūt a pluribus quod deest vni suppletur ab altero: sicut patet in trahentib9 nauē: sed ptractus sponsalium est quedā actio pmunis inter ptrahentes. ergo si vnus sit pubes potest ptrahere cum puella que nō habet septem annos sponsalia: qz quod vni deficit de tēpore alteri superabundat.
¶ P. si aliqui iuxta etatem puber- 7m
tatis: q̄uis ante eā ptrahūt p verba de presenti: reputatur iter eos matrimonium. ergo pari ratione si ante septēnium: dūmodo sint ppinqui: ptrahunt per vba de futuro: reputabūr iter eos eē spōsalia.

Respōdeo dicendum: q septennium est tempus determinatum sponsalibus a iure satis rationabiliter cōtrahendis. Quia cum sponsalia sint quedam promissio futurorum: vt dictum est oportet q illorum sint qui aliquo modo promittere possint: quod non est nisi illorum qui ha- Rñ ho: pnci. vbi sup ar. 2.

bēt aliquam prudentiam de futuris que vsus rationis requirit. respectu cuius triplex gradus notatur secundum philophum in primo Ethicorum. ¶ Primus est cū quis neqꝫ ipse intelligit per se neqꝫ ab alio capere potest. ¶ Secundus est status quo homo ab alijs capere potest: sꝫ ipse per se nō sufficit ad intelligendum. ¶ Tertius est cū homo et ab alio iam capere potest: ꝛ per seipsum considerare. Et quia ratio paulatim in homine conualescit secundū ꝙ quietantur motus ꝛ fluxibilitates humorum sensualitatis: ideo primuꝫ statum hominis optinet homo ante primum septenniuꝫ: ꝛ propter hoc illo tempore nulli contractui aptꝰ est: ꝛ ita nec sponsalibus. Sed ad secundum statum incipit peruenire in fine primi septēnij. vnde etiā tunc temporis pueri ad scholas ponuntur. Sed ad tertium statum incipit homo peruenire in fine secundi septennij ꝙ̄tum ad ea que ad ꝑsonam ipsius pertinent: in quo ratio naturalis eius conualescit: sed ꝙ̄tum ad ea que extra ipsum sunt ī fine tertij septennij: ꝛ ideo ante primum septennium nulli contractui homo aptus est. Sed in fine primi septennij incipit esse aptus ad aliqua ad promittendum in futurum: precipue de his: ad que ratio naturalis inclinat magis: non autem ad obigandum se perpetuo vinculo: quia adhuc non firmam voluntatem habet: ꝛ ideo tali tempore possunt cōtrahere sponsalia. Sed in fine secundi septennij iam potest obligare se de his que ad ꝑsonam ipsius pertinent: vel ad religionem vel ad coniugium. Sed post tertium septennium etiam potest de alijs se obligare: ꝛ secundū leges constituitur ei potestas de rebus suis disponendi post.22.annum.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ si āte annos pubertatis fiant contractus sponsalium per alium ambo vel alter reclamare possunt. Unde nihil tunc actum est adeo ꝙ nec aliqua affinitas contrahitur ex hoc. ꝛ ideo sponsalia que inter aliquos ꝑ personas alias contrahuntur robur habent inꝙ̄tuꝫ illi inter quos contrahuntur ad etatem debitam venientes non reclamant: ex quo intelliguntur cōsentire de his que per alios facta sunt. ad pmū

¶ Ad secundum dicendum: ꝙ quidā dicunt ꝙ ille puer de quo Gregorius narrat non fuit damnatus nec mortaliter peccauit: sed visio illa fuit ad patrem contristandum qui in puero illo peccauerat nō corrigēs eum: sed hoc est expresse contra intētionem Gregorij dicētis ꝙ pater pueri animam filij negligens nō paruum peccatorē gehenne ignibus nutriuit. Et ideo dicendum: ꝙ ad peccatum mortale sufficit etiā consensus presens. Sed in sponsalibus est consensus in futurum: maior autem discretio ratiōis requiritur ad prouidendum in futurum ꝙ̄tum ad consentiēdum in actum vnum presētem. ꝛ ideo ante potest homo peccare mortaliter ꝙ̄ꝫ possit se obligare ad aliquid in futuruꝫ. ad scd̄ꝫ

¶ Ad tertium dicendum: ꝙ in tēpore contractus matrimonij non solum requiritur dispositio ex parte vsus rationis: sed etiam ex parte corporis: vt sit tempus generationi aptum: ꝛ quia puella in.12. anno ad hoc venit vt possit eē actui generationis apta: puer autem in fine secundi septēnij vt philosophus ait in.ix. animaliuꝫ: simul autem vsum discretōis accipiūt: qui tantum in spōsalibus requiritur: ideo in sponsalibus determinatur vnū tēpꝰ vtriqꝫ: nō autē in mr̄imonio. ad tm̄

¶ Ad quartū dōm: ꝙ illa placētia que est ī pueris añ septēniū ad 4m

nõ pcedit ex pfecto vsu rationis: cũ nondũ susceptibiles sint plene disciplinc: sꝫ mag; ptigit ex motu nãe ꝙ̃ ex aliqua ratiõe: ꝛ iõ nõ sufficit talis placẽtia ad sponsalia cõ

Ad 5m trahendũ. ¶ Ad qntũ dicẽduꝫ: ꝙ ꝗuis p ſm ptractũ in casu illo nõ faciãt mrimoniũ: tamẽ ostendunt se ratã hre priorẽ pmissionẽ: ꝛ iõ

Ad 6m poris contractus accipit firmitatem. ¶ Ad sextũ dõm: ꝙ trahẽtes nauẽ agũt p modũ vnius cãe: ꝛ iõ qd deest vni põt suppleri ex altero sed sponsalia contrahentes agunt vt distincte persone: quia sponsalia non nisi inter duos esse possũt. vnde in vtroq; requiritur ꝙ sit sufficiens ad contrahendum. ꝛ ideo defectus vnius sponsalia ĩpedit:

ad 7m. nec ex altero põt suppleri. ¶ Ad septimũ dicendũ: ꝙ in spõsalibus etiã similr si appropinquãt ptrahentes ad tẽpus septẽnij: ptract9 sponsaliũ hẽt robur qꝛ ſm phũm I 2. phy. qd parum deest quasi nihil deesse videt. Hec autẽ ppinquitas a quibusdã determinat tẽpus. 6. mensiuꝫ: sed melius est ꝙ determinetur ſm cõditionẽ ptrahentium: quia in qbusdam magis accelerat vsus rationis ꝙ̃ in alijs.

¶ Utrum sponsalia dirimi possit altero religionẽꝫ intrante. Ar. iij.

pmum. AD tertiũ sic procedit. Videt ꝙ sponsalia dirimi nõ possint altero religionẽ intrante. Qꝛ de pecunia quã alteri pmitto nõ possum alteri licite obligationẽ facere: sed ille qui spõsalia ptrahit corp9 suũ promittit mulieri. ergo nõ potest se offerre deo vlterius in religio-

Scdm nem. ¶ Itẽ videt ꝙ nõ debeat dirimi quãdo alter cõiugum ad longinq; regionẽ se transfert: qꝛ i dubijs semp tutior pars est eligẽda: sed tutius esset: ꝙ eum expectare. ergo tenet eum expectare. ¶ Itẽ

tertiuꝫ. ꝙ nec dirimat per egritudinem ꝙ̃ aliquis incurrit p9 ptracta sponsalia videt: quia p pena nullus dẽt puniri: sed vir qui infirmitate incurrit punit in eo ꝙ ei9 ius aufertur qd in illa habebat q sibi fuerat desponsata. g pter corpalem ĩfirmitatem nõ debẽt sponsalia dirimi. ¶ Item videt ꝙ nec pter af-

quartũ finitatem interueniẽtem: vtpote si sponsus cõsanguineam sponse fornicario cõcubitu cognoscat: quia secundum hoc sponsa puniretur p peccato sponsi: quod non est conueniens. ¶ Item videtur ꝙ non

quĩtum possint seinuicem absoluere: quia hoc est maxime leuitatis vt primo contrahant ꝛ postmodum se absoluant: sed talia non debent ab ecclesia sustineri. ergo. ꝛc. ¶ Item vi-

sextum. detur ꝙ nec pter alterius fornicationem: qꝛ adhuc per sponsalia vnus nõ accipit potestatẽ i corp9 alterius. ꝛ sic videt ꝙ in nullo contra inuicẽ peccẽt: si iterim fornicãtur: ꝛ sic spõsalia dirimi nõ debẽt per h9. ¶ Item videt ꝙ nec p con-

septĩm. tractum cuꝫ alia p verba de pñti: quia vẽditio scda nõ derogat venditioni pime: ergo nec secũdus contractus põt derogare p9 ¶ Itẽ vr

octauũ ꝙ nec p defectũ etatis possit dirimi: quia qd nõ est nõ potest dissolui: sꝫ ante etatem determinatã nulla fuerũt spõsalia: g dirimi nõ pñt

Rñº. RÑDEO dicendũ: ꝙ in oĩbus predictis casib9 spõsalia ptracta dirimunt: sed diuersimode qꝛ in duobus. s. cũ quis ad religionem cõfugit: ꝛ cum alter coniugum cuꝫ altero p verba de pñti cõtrahit ipso iure spõsalia dirimũtur: sed in alijs casibus dirimi debent ſm iudicium ecclesie.

pnci vbi sup ar. 3.

Ad pm. AD PRIMUM ergo dicenduꝫ: ꝙ talis pmissio solut per mortem spũalem cuꝫ sit spiritualis tantum: vt dictum est.

Ad 2m ¶ Ad sm dicẽdũ: q dubiũ illd determinatur ex hº q alter nõ cõparet tempe statuto ad matrimoniũ perficiendũ. Vñ si ex pte eius non defuit qui matrimoniũ cõpleret: potest licite alteri nubere: sine peccato aliquo. Si autez p eam stetit q matrimoniũ nõ est cõpletũ: dẽt agere penitentiã de pctõ fracte pmissionis aut iuramẽti: si iuramẽtum interuenit: ⁊ ꝯtrahere cũ alia si vult iudicio ecclesie.

ad ɫtiũ ¶ Ad tertium dicendũ: q si ante ꝯtractum matrimoniũ aliq̃s graue infirmitatem incurrat alter eorũ: īter q̃s sunt ꝯtracta spõsalia: que ipm debilitet nimis: aut eũ deformet: vt abscisio nasi: vel orbitas oculorũ: aut aliquid huiusmodi: aut q̃ sunt contra bonum prolis: vtpote lepra: que solet prolem inficere pñt spõsalia dirimere ne sibi inuicem displiceãt: cũ matrimoniũ sic contractũ malum exitũ sortiaſ: nec p pena puniſ aliquis: sed ex pena dãnum reportat: qd non est inconueniens.

adquartũ. ¶ Ad quartum dicendum q si sponsus cognouit cõsanguineã spõse: vɫ ecõuerso: tũc dirimi debent spõsalia: ⁊ ad hoc pbãdũ sola fama sufficit ꝑpter scandalũ vitandũ. cãe enim q̃ in futuruz expectãt effectº suos: īpediũſ a suis effectibus nõ solũ ex eo qd est: sed ex eo quod futurũ est. Unde sicut affinitas si esset tpe ꝯtractus sponsaliũ īpediuisset ꝯtractũ illum: ita si interueniat añ matrimoniuz: qd est effectº quidã sponsaliũ: pːor cõtractus ab effectu suo impeditur: nec in hoc aliqd detrahiſ alteri: īmo ei cõfert: quia absoluiſ ab eo qui p fornicationẽ se deo odiosum reddit.

Ad 5m ¶ Ad qntũ dõm: q quidã non recipiũt istũ casum: sed cõtra eos est decre. q̃ expresse dicit. Ad īstar inq̃ eoꝝ qui societatẽ fidei cõtrahũt: ⁊ postea eãdẽ remittũt potest in paciẽtia tolerari: si mutuo se absoluũt qui spõsalia ꝯtraxerũt. Sed ad hoc dicũt q ecclesia magꝭ hoc sustinet ne peius eueniat q̃ȝ hº sit de iure: sed hoc nõ videſ exº cõuenire quod decretaɫ adducit. Et ideo dõm: q nõ semp est leuitatis retractare q̃ prius firmata sunt: qꝛ incerte sunt ꝑuidentie nr̃e: vt dicitur ī li. sapie.

¶ Ad sextũ dõm: q quãuis nõ dederint sibi mutuo potestatem corporis sponsalia cõtrahentes: tamẽ ex hoc efficiunſ sibi īuicẽ suspecti d̃ non suanda fide in futurum ⁊ ideo põt sibi precauere vnus ꝯtra alium sponsalia dirimẽdo. Ad 6m

¶ Ad septimum dicendum: q ratio illa teneret. si esset vnius rationis vterq̃ ꝯtractus: sed secundus ꝯtractus matrimonij est fortior pº ⁊ iõ soluit ipm. ad 7m.

¶ Ad octauum dicendum: q q̃uis non fuerint vera sponsalia: tamen fuit ibi quidam modus spõsalium: ⁊ ideo ne videatur approbare ad ãnos legitimos veniens dẽt petere solutionem sponsalium iudicio ecclie faciendã: ꝑpter bonum exm. Ad 8m

¶ De matrimonij diffinitione.
Questio. xliij.



Deindez ꝯsiderãdũ est de ratiõe matrimonij. ¶ Circa qd queruntur tria ¶ Primo vtꝝ matrimoniũ sit in gñe cõiunctiõis. ¶ 2º vtrũ cõueniẽter nomineſ. ¶ 3º vtrũ cõuenienter diffiniatur.

¶ Utrum matrimonium sit in genere coniunctionis. Arti. j.

AD pmũ sic pcedĩtur. Videſ q matrimoniũ non sit in gñe coniun ad pmũ



Ost hoc cõsiderandum ẽ ꝺ mr̃imonio. ¶ Et primo agendũ est ꝺ eo inq̃ƺtum ẽ in officiũ nature. Secundo inq̃ƺtum est sacramentum. Tertio iq̃ƺm absolute ⁊ ƀƺ se ꝯsideratur.
¶ Circa p̃mum queruntur quattuor. Primo vtrum sit de iure nãli. Secundo vtrum cadat sub precepto. Tertio vtruƺ eius actus sit licitus. Quarto vtrum possit esse meritorius.

¶ Utrum matrimonium sit de iure naturali. Arti. I.

p^m AD primuƺ sic pceditur. Uidetur ꝙ matrimoniuƺ nõ sit naturale. Qr ius nãle ẽ: quod natura omnia animalia docuit. Sed in alijs animalibus ẽ cõiunctio sexuum absq̃ matrimonio ꝑ matrimonium nõ est de iure nãli.
2^m ¶ p̃. id qꝺ est de iure nãli inuenitur in hoibus secundum quelƺ statum eorum: sed matrimonium non fuit in quolƺ statu hoium: qꝛ sicut dicit Tullius in primo rethori. Homines a pricipio siluestres erant: ⁊ tunc nemo sciuit proprios liberos nec certas nuptias: in quibus matrimoniuƺ ꝯsistit. ergo nõ est naturale.
3^m. ¶ p̃. naturalia sũt eadem apud omnes. Sed nõ eodem modo est matrimonium apud omnes: cum pro diuersis legibus diuersimode matrimonium celebratur: ergo non est naturale.
4^m ¶ p̃. illa sine quibus potest saluari nature intentio non videntur esse naturalia: sed natura intendit conseruationem speciei per generationẽ que potest eẽ sine matrimonio: vt pƺ in fornicarijs. ergo mr̃imoniuƺ non est naturale.

Sƺ cõtra est qꝺ in p̃ nº digestoꝝ dr̃: ius nãle ẽ maris ⁊ femine coniunctio quã nos matrimonium appellamus. ¶ opp^m primus
¶ p̃. ph̃s. 8. Ethi. dicit: ꝙ homo ẽ magis naturaliter coniugale aial q̃ƺ politicũ: sƺ hõ ẽ nãliter aial politicũ ⁊ gregale vt ipse dicit. ergo est nãliter coniugale: ⁊ sic ꝯiugiũ siue matrimonium est nãle. 2^m.

Rñdeo dꝺm: ꝙ aliq̃d dr̃ esse nãle dupliciter. Uno modo sicut ex p̃ncipijs nãe ex necitate cãtũ: vt moueri sursum ẽ nãle igni. ⁊ sic matrimonium non est naturale: nec aliq̃d eorum que mouente lib. arbi. complentur. Alio mõ dr̃ nãle ad qꝺ nã inclinat: sed mediante lib. ar. completur sic actus ꝟtutũ dicuntur nãles. Et hoc modo matrimoniuƺ est nãle. qꝛ rõ nãlis ad ipsum inclinat dupliciter p̃º q̃ƺtum ad p̃ncipalẽ ei⁹ finẽ q̃ ẽ bonum prolis. Non enim intendit nã solum gñationeƺ prolis: sed traductionem ⁊ pmotionem vsq̃ ad perfectum statuƺ hominis: inq̃ƺtũ homo est: quod est status ꝟtutis. Unde ƀm ph̃m tria a parentibus habemus. s. esse nutrimentum ⁊ disciplinam. filius autẽ a patre educari ⁊ instrui non posset nisi determinatos et certos parentes haberet: quod non esset nisi esset aliqua obl'o viri ad mulierem determinata que matrimonium facit. Secundo q̃ƺtum ad secundarium finẽ matrimonij qui est mutuum obsequiũ sibi a coniugibus in reb⁹ domesticis impensum. Sicut. n. naturalis rõ dictat vt hoies simul cohitent qꝛ vnus non sufficit sibi i oibus q̃ ad vitam pertinent rõne cuius dr̃ homo nãliter politicus: ita etiã eoꝝ q̃b⁹ idiget ad. hu^am vitã q̃dã opa sunt ꝯpetẽtia viris q̃daƺ mulierib⁹. Uñ nã monet vt sit quedã associatio viri ad mulierẽ i qua est matrimoniũ. Et has duas cãs ponit ph̃s in. 8. ethi. Rñº. princi. 4. d. 26 q. 1. ar. 1

Ad pm **Ad primum** q̄ dōm: q̄ natura hominis ad aliquid inclinat dupliciter.
¶ Uno mō quia est conueniens nature generis: et hoc est cōmune omnibus animalibus ¶ Alio mō q̄ est conueniens nature differē/tie: q̄ spēs hūana abūdat a gn̄e in q̄m est rōalis: sicut est prudentie actus vel tpantie. et sic nā generis q̄uis sit vna in omnib⁹ animalib⁹ non tamen eodem modo est in omnibus: ita etiam nō inclinat eodē modo in oībus. sed ſm q̄ vnicuiq̄ competit ad matrimonium. ergo iclinat natura hominis ex parte differentie q̄tum ad rationē secun/dam assignatam. Un̄ phs hāc rationē assignat hominib⁹ supra animalia alia sed q̄tum ad rōnem pmam inclinat ex pte gn̄is. vn̄ dicit q̄ filiorum pcreatio cōis est in oib⁹ aialib⁹: tn̄ ad hoc nō inclinat eod modo in oib⁹. qr q̄dā aialia sunt q̄rum filij nati statim possunt sufficienter sibi victū querē: vel ad q̄rum sustentationem mater sufficit: et in his non est aliqua maris ad feminam determinatio. In illis autem quorum filij indigent vtriusq̄ sustētatione: sed ad paruū tempus inuenitur aliqua determinatio q̄tū ad tps illud sicut in auibus quibusdam patet: sed in homine quia indiget filius cura parentū vsq̄ ad magnū tempus est maxima determinatō masculi ad feminam: ad quam etiam natura generis inclinat.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm q̄ verbū Tullij potest esse verū q̄tum ad aliq̄ gentem: si tamē accipiat principium primū illius generis: per qd ab alijs gentibus est distincta: qa non in omnibus pducitur ad effectū id ad qd naturalis ratio inclinat: nō autē est verum vniuersaliter: qr a principio humani generis sacra scriptura recitat fuisse cōiugia.

ad 3m. ¶ Ad 3m dōm: q̄ ſm phm i.3. Ethic, natura hūana nō est immobilis sicut diuina: et ideo diuersificant ea que sunt de iure natura/li ſm diuersos status et conditiones hominū: q̄uis ea que sunt in rebus diuinis naturaliter nullo° varientur

ad 4m ¶ Ad 4m dōm: q̄ natura non tantum intendit esse ī p̄le: sed etiam perfectum: ad qd exigitur matrimoniū vt ex dcis patet

¶ Utrum matrimonium cadat sb precepto. Art.ij.

primum **Ad secundum** sic pceditur: vr q̄ mrimoniū adhc mācat sb p̄cepto. Quia p̄ceptū obligat q̄diu non reuocatur: sed prima institutō matrimōij fuit sub p̄cepto vt in littera dr: nec vnq̄ hoc preceptum legitur reuocatū: immo cōfirmatum. Matth.xix. Quos de⁹ coniunxit homo nō separet ḡ adhuc ē matrimonium sub precepto

2m. ¶ p̄. p̄cepta iuris naturalis ſm omne tps obligant: sed matrimo/niū est de iure naturali vt dcm̄ est ḡ et c̄.

3m. ¶ p̄. bom speciei est meli⁹ q̄ bonū indiuidui: quia bonū gēris est diuinius q̄ bonū vnius hominis. vt dr. j. ethic. Sed preceptum pmo homini datū est ad conseruationem indiuidui per actum nutritiue ad hoc obligate: ergo multomagis preceptū de matrimonio quod pertinet ad conseruationē speciei.

4m. ¶ p̄. vbi manet eadem rō obligans eadē obligatio manere debet: sed pp̄ter hoc obligantur homines ad matrimoniū antiquo tp̄e ne multiplicatio humani generis cessaret: cum ergo hoc idē seq̄tur: si quilibet libere potest a mrimonio abstinere: videtur q̄ matrimonium sit in p̄cepto.

ī oppm primum **Sz contra** est quod dicitur .j. Corinth. vij. Qui non iungit matrimonio virginem suam melius facit. s. q̄ qui coniungit. ergo ptractus matrimonij non est sub precepto,

2m. ¶ p̄. nul

li debetur p̄mium pro transgressi one precepti: sed virginib⁹ debet͡ spāle premiū. s. aureola. ḡ m̄rimo niū non est sub p̄cepto.

Rn̄deo dd͡z: q͡ nā inclinat ad aliqd duplr. ¶ Uno modo sicut ad id qd͡ est necessariū ad perfectionē vnius. ⁊ talis incli natio quēlʒ obligat: q͡ꝛ naturales perfectiones oib⁹ sunt commūes ¶ Aliomodo inclinat ad aliquid quod est necessarium multitudini Et cum multa sint huiusmodi: q͡ꝛ vnum impedit aliud ex tali incli natione non obligat͡ quilʒ homo per modum precepti: al's quilibʒ hō obligaret͡ ad agriculturam et ad edificatoꝛiā: et ad h⁹i officia: q̄ sunt necessaria cōitati humane: sʒ inclinationi nāe satisfit cū per di uersos diuersa complent͡ de predi ctis. Cū ergo ad perfectionē hūa ne multitudinis sit necessariū ali quos contemplatiue vite inserui re: que maxime per matrimoniuʒ impeditur: inclinatio ad matrimo niuʒ non obligat per modū prece cepti ēt ƀm phos. Unde Theofra stus p̄bat q͡ sapienti non expedit nubere.

Ad primum ergo dd͡z: q͡ p̄ ceptum illud non est reuocatum: nec obligat v nūquemq͡ꝫ ratione iam dicta: nisi illo tēpoꝛe quo paucitas hominū exigebat: vt quilibʒ generationi vacaret. ¶ Ad 2^m ⁊ 3^m pʒ respō sio ex dict͡. ¶ Ad 4^m dd͡m: q͡ nā hūana communiter ad diuersa of ficia ⁊ actus inclinat vt dc͡m est: sʒ quia est diuersimode i diuersis ƀʒ q͡ indiuiduat͡ in hoc vel in illo: v num magis inclinat ad vnum illo rum officioꝛum: aliū ad aliud: ⁊ ex diuersitate simul cum diuina p̄ui dentia que omnia moderatur cō tingit q͡ vnus eligat vnum officiū vt agriculturam: alius aliud. ⁊ sic etiam contingit q͡ quidam eligāt matrimonialem vitam: ⁊ quidam contemplatiuam: vnde nullū pe riculum imminet.

¶ Utrum actus matrimonij sit li citus. Articulus. iij.

Ad tertium sic p̄ceditur. Uidetur q͡ actus matrimonialis semper sit peccatum. j. Coꝛint͡. 7. Qui nubunt sint tanq͡ꝫ non nubē tes: sed non nubentes non habent actum matrimonialem: ergo etiā nubentes peccant in actu illo.

¶ p̄. Esa. xl. Iniquitates nostre diuiserunt inter nos ⁊ deū nostꝝ: sed actus matrimonialis: diuidit hominem a deo. vnde Exo. xvj. p̄ cepit populo qui debeat deum vi dere q͡ non accederent ad vxoꝛes suas. Et Hiero. d͡t q͡ i actu matri moniali spūssanctus prophetaruʒ coꝛda non tangit. ergo est iniqui tas. ¶ p̄. illud qd͡ ƀm se est turpe nullomō potest bene fieri: sed act⁹ matrimonialis habet concupiscē tiam adiunctam que semper ē tur pis. ḡ semp̄ est peccatum. ¶ p̄. ni chil excusatur nisi peccatum: sed actus matrimonialis indiget ex cusari per bona matrimonij vt ma gister dicit. ḡ est peccatum. ¶ p̄. de similibus semper idem est iudi cium: sed concubitus matrimonia lis est eiusdem speciei cum actu a dulterij: quia ad idem terminatur sʒ speciem humanam. ḡ cum act⁹ adulterij sit peccatum ⁊ actus ma trimonij similiter. ¶ p̄. superflui tas i passōib⁹ cōrūpit v͡tutē: sʒ sē per in actu matrimoniali est sup fluitas delectationis: adeo q͡ ab soꝛbet rationem: que est pꝛincipa le hominis bonū. Ut philosoph⁹ dicit in. 6. Ethic. Quia impossibi le est hominem aliquē in ipsa itel ligere ḡ actus matrimonialis sem per est peccatum.

Sed cōtra j. Coꝛin. 7. dici tur Uirgo si nu bat non peccat. ⁊. j. Thi. v. Uolo

Margin notes: Rn̄o. p̄ncipa. vbi. s̄. q 2ª. — ad p^m. — Ad 2^m. 3^m. — ad 4^m — p^m. — 2^m. — 3^m. — 4^m — 5^m. — 6^m — i opp^m. p^m.

iuuenculas nubere et procreare filios. Sed procreatio filiorum non potest esse sine carnali coniunctione. ergo actus matrimonialis non est peccatum alias apostolus non voluisset illud.

2m. ¶ Preterea nullum peccatum est in precepto sed actus matrimonialis est in precepto. i. Corin. 7. Uxori vir debitum reddat. ergo non est peccatum.

Rn̄o principalis vbi.s. ar.3. **Respondeo** dicendum: quod supposito quod natura humana sit a deo bona instituta: impossibile est dicere quod actus quo procreatur plures sit vniuersaliter illicitus: vt in eo medium virtutis inueniri non possit: nisi ponatur secundum quorundam insaniam quod res corruptibiles create sunt a malo deo: ex quo forte deriuatur quod in littera tangitur. et ideo est pessima heresis.

ad pm. **Ad primum** ergo dicendum quod apostolus in verbis illis non prohibuit matrimonij actum sicut nec rerum possessionem cum dixit: qui vtuntur hoc mundo sint quasi non vtentes: sed in vtroque fruitionem prohibuit: quod patet ex ipso modo loquendi. Non enim dixit sicut non vtentes vel non habentes: sed quasi non vtentes vel non habentes.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod deo coniungimur et secundum habitum gratie et secundum actum contemplationis et amoris. Quod ergo primam coniunctionem separat semper est peccatum non autem secundam: quia aliqua occupatio licita circa res inferiores animum distrahit: vt actu deo coniungi non sit idoneus: et hoc precipue accidit in carnali coniunctione: in qua detinetur mens propter delectationem intensam. Et propter hoc illis quibus competit diuina contemplari: aut sacra tractare. indicitur pro tempore isto abstinentia ab vxoribus: et secundum hoc etiam dicitur quod spiritussanctus quantum ad actum reuelationis secretorum non tangebat mentes prophetarum in vsu matrimonij.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod turpitudo illa concupiscentie que actum matrimonialem semper comitatur: non est turpitudo culpe: sed pene ex peccato primo proueniens. vt. s. inferiores vires et membra corporis rationi non obediant. et propter hoc ratio non sequitur.

¶ Ad 4m dicendum: quod illud proprie excusari dicitur: quod aliquam similitudinem mali habet et non est malum vel tantum quantum apparet: quia quedam excusantur a toto: quedam a tanto: et quia actus matrimonialis propter corruptionem concupiscentie habet similitudinem actus inordinati: ideo per bono matrimonij excusatur a toto vt non sit peccatum. Ad4m

¶ Ad 5m dicendum: quod quamuis sint specie nature idem: tamen differunt in specie moris: quam vna circunstantia variat: scilicet accedere ad suam vel non suam: sicut etiam occidere hominem per violentiam vel per iustitiam facit diuersam speciem moris: quamuis sit vna species nature: et tamen vnum est licitum: aliud illicitum. Ad 5m

¶ Ad 6m dicendum: quod superfluitas passionis que virtutem corrumpit non solum impedit rationis actum: sed tollit rationis ordinem: quod non facit delectationis intensio in actu matrimoniali: quia et si tunc non ordinetur homo: tamen a ratione est preordinatus. ad 6m

¶ Utrum actus matrimonij sit meritorius. Articulus. iiij.

Ad quartum sic proceditur. Uidetur quod actus matrimonialis non sit meritorius. Chrysostomus enim dicit super Mattheum. Matrimonium et si vtentibus se penam non inferat: mercedem tamen non prestat. sed meritum respectu mercedis dicitur ergo actus matrimonialis non est meritorius. primus

¶ Preterea 2m.

illud qđ est meritorium dimittere nō ē laudabile. Sz laudabilis est virginitas: p quā mrimonium dimittitur. ĝ mrimonialis act⁹ ñ est
3m. meritorius. ¶ p̄. q̄ vtitur indulgentia sibi facta: beneficio recepto vtitur: sz ex hoc q̄ alicui p̄stat bñficium ñ meret: ĝ rc̄. ¶ p̄. meritū in
4m difficultate p̄sistit sic̄ r ṽtus: sz actus mrimonialis nō habet difficultatem sz delectationē: ĝ nō est me
5m. ritorius. ¶ p̄. illud qđ non potest fieri sin̄ pctō veniali nō ē meritorium: qz nō pōt hō simul mereri: et demereri. sed in actu mrimoniali sp est pctm̄ veniale: ĝ actus predictus non pōt esse meritorius

1 oppm pm. Sz ᵒtra ois actus quo ipletur preceptuz: ē meritorius si ex charitate fiat: sz act⁹ matrimonialē hmōi: qz dr̄. 1. Cor. 7. Uxori vir debitū reddat. ĝ rc̄.
2m. ¶ p̄. omnis actus ṽtutis est meritorius: sed actus predictus est iustitie: qz redditio debiti: ĝ meritorius est.

Rño pncip. vbi. ŝ. ar. 4. Rñdeo dicendū: q̄ cuz null⁹ actus ex deliberata voluntate p̄cedens sit indifferens vt in. 2. lib. dictuz est: actus matrimonialis sp est pctm̄ vel meritorius in eo qui gratiam habet. Si. n. ad actum matrimonialē virtus inducat: vel iustitie: vt debitum reddat: vel religiōis vt proles ad cultum dei procreetur est meritorius si autem moueat libido sistens inter bōa matrimonij: vt. s. nullomō ad aliam accedere vellet: est pctm̄ veniale si aūt extra bona mrimōij offerat. vt. s. cū q̄cunq̄ muliere idē facere proponeret: est pcm̄ mortale: nā autem mouere non pōt quin ordinetur rō: r sic erit motus ṽtutis vel non ordinetur r sic erit motus libidinis.

Ad pm Ad primū ĝ dōm: q̄ radix merēdi q̄tū ad premium substantiale est ipsa charitas: sed q̄tum ad accidētale premiū rō meriti existit in difficultate actus: r sic act⁹ mrimonij nō est meritorius: sz pmo modo. ¶ Ad
Ad 2m 2m dōm: q̄ homo potest mereri r in minoribus bōis r in maiorib⁹. Unde quando aliquis minor a bona dimittit: vt maiora faciat: laudandus est a meritorio actu discedens. ¶ Ad 3m dōm: q̄ indulgentia qñq̄ est de minoribus malis: r Ad 3m
sic indulgetur act⁹ matrimonij p ut ad ip̄z mouz libido. ī. terios matrimōij p̄sistēs. sic. n. ē veiale pcm̄: sz prout ad ipsū mouet virtus: tūc est meritorius: r non habet indulgentiam: nisi f̄m q̄ est indulgētia de minoribus bonis: que idem est quod concessio. nec est inconueniens q̄ ille qui tali concessione vtit̄ mereatur: quia bon⁹ vsus bñficiorum dei meritori⁹ est. ¶ Ad 4m ad 4m
dōm: q̄ difficultas laboris requiritur ad meritum premij accidentalis: sed ad meritum essentiale req̄ritur difficultas cōsistēs in ordinatione medij: r hoc est etiam in actu matrimōiali. ¶ Ad 5m dōz: Ad 5m
q̄ prim⁹ motus f̄m q̄ dicitur pcm̄ veniale est motus appetitus in aliquod inord natum delectabile: qđ non est in actu matrimoniali: r iō ratio non sequitur.

¶ De matrimonio inquantuz est sacramentum. Qō xliij.



Deinde p̄siderādum est de matrimonio inq̄tuz est sacramentū. Circa qđ querūtur q̄ttuor.

Primo vtrum sit sacramentum. Secundo vtrum debuerit institui ante peccatum. Tertio vtrum conferat gratiā. 4° vtrū carnalis cōmixtio sit de itegritate mrimonij.

¶ Utrum matrimonium sit sacramentum. Ar. 1.

pmum. Ad primum sic proceditur videtur quod matrimonium non sit sacramentum. Omne enim sacramentum nove legis habet aliquam formam que est de essentia sacramenti. Sed benedictio que fit per sacerdotes in nuptijs non est de essentia matrimonij. ergo non est sacramentum.

secdm ¶ Preterea sacramentum secundum Aug. est materiale elementum: sed matrimonium non habet pro materia aliquod materiale elementum: ergo non est sacramentum.

tertium ¶ Preterea sacramenta habent efficaciam ex passione christi. sed per matrimonium non conformatur homo passioni que fuit penalis: cum habeat delectationem adiunctam: ergo non est sacramentum.

quartum ¶ Preterea omne sacramentum nove legis efficit quod figurat: sed matrimonium non efficit coniunctionem christi et ecclesie quod significat. ergo matrimonium non est sacramentum.

quintum ¶ Preterea in alijs sacramentis est aliquid quod est res et sacramentum. sed hoc non potest inveniri in matrimonio cum non imprimat characterem alias non iteraretur: ergo non est sacramentum.

l oppm primum secundum Sed contra est quod dicitur ephe. 5. Sacramentum hoc magnum est. etc. ¶ Preterea sacramentum est sacre rei signum: sed matrimonium est huiusmodi. ergo etc.

Rnsio princi. vbi sup q.2.a.1. Respondeo dicendum: quod sacramentum importat aliquod remedium sanitatis homini contra peccatum exhibitum per sensibilia signa. vnde cum hoc inveniatur in matrimonio inter sacramenta computatur.

ad pm Ad primum ergo dicendum: quod verba quibus consensus exprimitur matrimonialis sunt forma huius sacramenti: non autem benedictio sacerdotis: que est quoddam sacramentale. ¶ Ad secundum dicendum: quod sacramentum matrimonij perficitur per actum eius: qui sacramento illo vtitur: sicut penitentia. et ideo sicut penitentia non habet aliam materiam nisi ipsos actus sensui subiectos: qui sunt loco materialis elementi: ita est de matrimonio. ¶ Ad tertium dicendum: quod quamuis matrimonium non conformetur passioni christi quantum ad penam: conformatur tamen ei quantum ad charitatem: per quam pro ecclesia sibi in sponsa coniungenda passus est. ¶ Ad 4m dicendum: quod vnio christi ad ecclesiam non est res contenta in hoc sacramento: sed res significata non contenta: et talem rem nullum sacramentum efficit: sed habet aliam contentam et significatam: quam efficit vt dicetur. Magister autem ponit res non contentam: quia erat huius opinionis quod non haberet rem contentam. ¶ Ad quintum dicendum: quod in hoc sacramento sunt illa tria: quia sacramenta tantum sunt actus exterius apparentes: sed res et sacramentum est obligatio que innascitur viri ad mulierem ex talibus actibus: sed res vltima contenta est effectus huius sacramenti: non contenta autem est res quam magister determinat.

Ad 2m (margin), Ad 3m (margin), ad 4m (margin), Ad 5m (margin)

¶ Utrum matrimonium debuerit institui ante peccatum. Ar. ij.

pmum Ad secundum sic proceditur. Videtur quod matrimonium non debuit institui ante peccatum. Quia illud quod est de iure naturali non indiget institutione: sed matrimonium est huiusmodi. vt ex dictis patet. ergo non debuit institui. ¶ Preterea sacramenta sunt quedam medicine contra morbum peccati: sed medicina non preparatur nisi morbo ergo ante peccatum non debuit institui. ¶ Preterea ad idem institutio vna sufficit: sed matrimonium fuit institutum etiam post peccatum. vt in littera dicitur ergo ante peccatum non fuit institutum. ¶ Preterea institutio sacramenti debet esse a deo: sed ante peccatum verba que ad matrimonium pertinent non sunt determinate dicta a deo: sed ab adam. illa autem verba que deus dixit: crescite et multiplicamini: dicta sunt brutis etiam in quibus non est matrimonium. ergo matrimonium non fuit institutum ante peccatum. ¶ Preterea matrimonium est sacramentum nove legis sed sacramenta nove legis a christo initium sumpserunt: ergo non debuit ante peccatum institui.

secund ū, tertium, quartum, quintum (margin)

l oppm pmum Sz contra est quod dicitur Mat. 19. non legistis quod

9 Matrimonium est vere et proprie sacramentum: hic: 9 Durandus. q 26°:

ab initio qui fecit hoies masculuz
p^m τ feminas fecit eos. ¶ P̃. matrimo
nium est institutũ ad pcreationez
plis: sed ante pctm̃ erat necessaria
homini pcreatio prolis: ergo ante
pctm̃ debuit matrimoniũ institui.

R̃nsio pncí. vbi sup̃ ar. 2. **Rñdeo** dõm: q̃ nã inclinat ad matrimoniũ intẽdẽs aliquod bonũ: q̃ quidem variatur sꝫ diuersos hoĩm status: τ ideo oꝫ q̃ illud bonum diuersimode in diuersis statibus hoĩum instituatur. Et ideo matrimoniũ secundum q̃ ordinatur ad pcreationem plis: q̃ erat necessaria etiam pctõ non existente: institutũ fuit ante pctm̃: sꝫ autem q̃ remedium prebet contra vulnus pctĩ institutũ fuit post peccatum tẽpore leg. nãe: secũduz autem determinationẽ personaꝝ institutionem habuit in lege Moysi: sed sm q̃ representat mysteriuz coniunctionis christi τ ecclesie institutionem habuit in no. le. τ sm hoc est sacramentũ no. le. q̃tuz ad alias vtilitates q̃ ex matrimonio cõsequuntur: sicut est amicitia: et mutuum obsequiuz sibi a coniugibus impensum: habet institutionẽ in lege ciuili: sed q̃ de vi sacramẽti est q̃ est signum τ remediũ: ideo q̃tum ad medias institutiones cõpetit ei ratio sacramẽti: sed q̃tum ad primam ĩstitutionẽ competit ei q̃ sit in officiũ nature: q̃tum vero ad vltimã q̃ sit ĩ officiuz ciuilitat̃.

Ad p^m **Ad pmuz** ergo dõm: q̃ illa q̃ in cõmuni sunt de iure naturali indigẽt institutione q̃tum ad eoꝝ determinationem: q̃ diuersimode cõpetit sm diuersos status: sicut de iure naturali est q̃ maleficia puniãtur: sed talis pena
Ad 2^m talĩ culpe apponitur per determinationem iuris positiui. ¶ Ad secundum dõm: matrimonium nõ ẽ tantum in remedium cõtra pctm̃: sed principaliter ẽ in officiũ nature: τ sic institutũ fuit ante peccatũ non autem prout est in remediuz.

¶ Ad tertium dõm: q̃ secundum diuersa que oportet ĩ matrimonio determinari: nõ est incõueniẽs q̃ habuerit diuersas instões: τ sic illa diuersa ĩstitutio nõ ẽ eiusdẽ. ¶ Ad quartum dõm: q̃ matrimoniũ ante peccatum institutũ fuit a deo: τ ad hoc homini mulierem: de costa formauit in adiutoriuz: τ dixit eis: crescite τ multiplicamini: q̃d q̃uis alijs animalibus dixerit: nõ tamẽ per ea eodem modo implendũ sicut per hoĩes. Adaz vero verba illa protulit a deo inspiratus: vt intelligeret matrimoniĩ institutionẽ a deo factaz. ¶ Ad quintũ dõm: q̃ q̃tum ad hoc q̃ matrimoniũ est sacramentum no. le. nõ fuit ante xp̃z institutũ: vt ex dictis patet. | ad tẽtiũ / ad 4^m / ad 5^m

Utꝝ m̃rimoniũ ꝯferat grãz ar. III.

AD tertiuz sic procedit. Uidetur q̃ matrimonium nõ conferat gratiam. Quia secundũ Hu. sacramẽta ex sanctificatiõe inuisibilẽ gratiam cõferunt. sed matrimoniũ nõ habet aliquaz sanctificationẽ que sit de essentia eius. ergo nõ confertur gratia ĩ ipso. ¶ P̃. omne sacramentum cõferens gratiã confert ipsam ex materia τ forma sua: sed actus q̃ sunt materia in hoc sacramento non sunt causa gratie: quia hoc eẽt pelagiana heresis. s. q̃ actus nostri sint causa gratie. verba etiã exprimentia consensum nõ sunt cã gratie. nam ex eis nõ fit aliqua sãctificatio. ergo in matrimonio nullo modo gratia datur. ¶ P̃. gratia ordinata cõtra vulnus pctĩ est necessaria oĩbus habentibus vulnus illud: sed in omnibus inuenitur cõcupiscẽtie vulnus: τ sic debẽt oẽs homines matrimoniũ ꝯtrahere. τ sic esset stultum valde a matrimonio abstinere. ¶ P̃. infirmitas nõ accipit medicamentũ ab eo a quo accipit intensionem: sed per matrimonium concupia accipit inten | p^m / scđm / tertiuz / quartũ

sionez: quia sicut dicit philosophus in .3. eti. insatiabilis est cõcupiscẽtie appetitus. et per operationem congruã augetur. ergo videtur quod in matrimonio nõ conferatur remedium gratie contra concupiscentiam.

i oppm pmum **Sed cõtra** diffinitio et diffinitum debent cõuerti: sed in diffinitiõe sacramẽti ponitur causalitas gratie. ergo cum matrimonium sit sacramẽtum erit

2m gratie causa. ¶ Preterea aug. dicit quod matrimoniũ est egrotis in remediuz: sed non est in remedium nisi inquantum aliquam efficatiaz habet. ergo habet aliquid efficacie ad reprimendum concupiscentiã sed concupiscentia non reprimitur nisi per gratiã: ergo in ipso cõfertur gratia.

Rñsio pnci. vbi sup ar.3. **Rñdeo** dicendum quod circa hoc fuit triplex opinio. ¶ Quidam. n. dixerunt quod matrimonium nullo modo est cã gratie: sed est tantum signuz. Sed hoc nõ potest stare: quia secundũ hoc in nullo abũdaret a sacramentis ve. le. vñ nõ esset aliqua ratio quare sacramẽtis no. le. ãnumeretur: quod enim remedium prebet satisfaciẽdo cõcupiscẽtie: ne deinceps ruat: dum nimis artatur: habuit etiam in veteri lege ex ipsa natura actus. ¶ Et ideo alij dixerunt quod confertur ibi gratia in ordie ad recessum a malo: quia excusatur actus a pctõ quod sine matrimonio peccatuz esset. Sed hoc esset nimis parum: quia hoc etiã in ve. le. habuit. ¶ Et ideo dicunt quod facit recedere a malo inquantum cõstringit concupiscentiaz ne extra bona matrimonij feratur: non autem per gratiã illam fit aliquod auxiliuz ad bene operandũ. Sed hoc non potest stare quia eadem gratia est que impedit peccatum et que ad bonũ inclinat: sicut idẽ calor qui aufert frigus et qui calefacit. Unde alij dicũt quod matrimonium inquantũ in fide christi cõtrahitur habet vt cõferat gratiã ad iuuantẽ ad illa operãda que in matrimonio requirũtur: et hoc probabilius est. Quia vbicũque datur diuinitus aliqua facultas: dãtur etiã auxilia quibus homo cõmuniter vti possit facultate illa. sicut patet quod omnibus potentijs anime respondent aliqua mẽbra corporis quibus in actum exire possunt. Unde cum in matrimonio detur homini ex diuina institutione facultas vtẽdi vxore sua ad procreationez plis: datur etiam gratia sine qua id cõuenienter facere non possit: sicut etiaz de potestate ordinis supra dictum est: et sic ista gratia data est vltima res cõtenta in hoc sacramento.

Ad primuz ergo dicendum: quod sicut habet aqua baptismi quod corpus tangat et cor abluat ex tactu carnis christi: ita matrimonium hoc habet quod christus sua passione illud representauit et non principaliter ex aliqua sanctificatione sacerdotis. ¶ Ad secundum dicendum quod sicut aqua baptismi cũ forma verborum non operatur immediate ad gratiam: sed ad characterem: ita actus existentes et verba exprimentia cõsensum directe faciunt nexum quẽdam: qui est sacramentum matrimonij: et huiusmodi cõnexus ex virtute diuine institutionis dispositiue operatur ad gratiã. ¶ Ad tertium dicẽdum: quod rõ illa procederet nisi cõtra concupiscẽtie morbum posset aliquod efficacius remedium adhiberi adhibetur aũt maius remedium per opera spiritualia et carnis mortificationem: ab illis qui matrimonio nõ vtũtur ¶ Ad quartum dicẽdum: quod cõtra cõcupiscẽtiã potest prestari remedium dupliciter. ¶ Unomodo ex parte ipsius concupiscẽtie vt reprimatur in sua radice: et sic remediuz prestat matrimonium per gratiã que in eo datur. ¶ Alio modo ex parte actus eius: et hoc dupliciter. ¶ Uno modo vt actus ad quem concupia in

ad pmu (beside "Ad primuz")

ad scdz (beside "Ad secundum")

a dtiũ (beside "Ad tertium")

ad 4m (beside "Ad quartum")

clinat exteri⁹ turpitudine careat: ꝛ hoc fit per bona matrimonij que honestant carnalem concupiaz.

¶ Aliomō vt act⁹ turpitudinem habens īpediat: ꝙ fit ex ipsa natura actus: q̄ dum cōcupiscētie satisfecit in actu coniugali ad alias corruptelas non ita incitat. Propter qd dicit apl's. Melius ē nubere ꝙ vri: quis ei opa cōcupie cognita scdm se nata sint cōcupiam augere: tamē bm ꝙ ratiōe ordinant ipsā repmūt: qꝛ ex sūlib⁹ actib⁹ sīles relinquuntur dispōnes ꝛ habit⁹.

¶ Utrū cānalis cōmixtio sit d īte gritate matrimonij. Ar. iiij.

pmum. Ad quartum sicp roceditur. Uidetur ꝙ carnalis commixtio sit de integritate mrimonij. In ipsa enī institutione matrimonij dictū est: erūt duo in carne vna: sꝫ hoc nō fit nisi p carnalē cōmixtionē: ḡ est de integritate matrimonij.

Scdm ¶ P. illud qd ptinet ad sacramēti significationē: est de necessitate sacramēti vt pdictum est: sed carnalis cōmixtio ptinet ad significationē sacramēti. vt in littera dicitur. ḡ est de integritate sacri.

tertiuꝫ. ¶ P. hoc sacr̄m ordinatur ad conseruationem spēi: sed conseruatio speciei ñ pt fieri sine carnali commixtiōe: ergo ē de integritate sacramenti.

quartū ¶ P. matrimonium est sacramentum secundum ꝙ remedium ꝯtra cōcupiam pstat de quo dicit apl's. j. Cor. 7. Mꝛ melius est nubere ꝙ vri. sed hoc remediū nō prestat his qui carnaliter non cōmiscentur. ergo idem quod prius.

I opp^m pm Sedcontra in padiso fuit matrimonium

Scom sed ibi non fuit carnalis copula. ḡ commixtio carnalis non est de integritate matrimonij. ¶ P. sacramentum ex suo nomine sanctificationem importat: sed sine carnali commixtione est matrimonium sāctius. vt i littera dicitur. ergo carnalis commixtio non est de necessitate sacramenti.

Rn̄deo dōm: ꝙ duplex est integritas: vna q̄ dicitur scdm perfectionē primā q̄ consistit in ipso esse rei: alia q̄ attenditur scdm perfectionē secūdam que cōsistit in opatioue: qꝛ ergo carnalis cōmixtio est q̄dam operatio siue vsus mrimonij per qd facultas ad hoc datur: ideo erit carnalis cōmixtio de secunda perfectione matrimonij ꝛ non de prima. Rn̄o. pnc. vbi supra. ar. 1.

Ad primū ergo dōm: ꝙ adā exposuit integritatez mrimonij ꝙtū ad verā perfectionē: qꝛ res ex suo actu innotescit. Ad p^m.

¶ Ad bm dōm: ꝙ significatio rei ꝯtēte ē d nectate sacri: ꝛ ad hāc sīgationē ñ ptiet carnal' ꝯmixtio: sed ad rē nō cōtentam. vt ex dictis patet. Ad bm.

¶ Ad tertiū dicēdū: ꝙ res nō peruēit ad finē suū nisi per actū propriū: vñ ex hoc ꝙ finis matrimonij nō hēt sine carnali commixtione: opꝫ ꝙ sit de integritate secūda: ꝛ nō de pma. ad ttiū.

¶ Ad quartum dōm: ꝙ añ commixtionem carnalem est matrimonium in remedium ex gratia que in eo datur: ꝙ uis non ex actu: quod pertinet ad integritatem secundam. ad quartum.

¶ De matrimonio ꝙtum ad sponsalia. Q̄o. xliij.



Onsequēter ꝯsiderandus est d matrimonio absolute considerato ¶ Ubi primo agendū est de sponsalibus. ¶ Secundo de matrimonij ratiōe. ¶ Tertio de eius causa efficiente. scꝫ de consensu. ¶ Quarto de eius bonis. ¶ Quinto de impedimentis ipsius. ¶ Sexto de secundis nuptijs. ¶ Septimo de quibusdaꝫ matrimono annexis. ¶ Circa primū queruntur tria. ¶ Primo qd sint

sponsalia: ¶ Secundo qui possũt cõtrahere spõsalia. ¶ 3° vtrũ sponsalia dirimi possint.

¶ Utrum sponsalia sint futurarũ nuptiarũ promissio. Ar.1.

pmum. AD primuʒ sic pceditur. Uĩ q̃ sponsalia nõ cõuenienter dicantur futurarum nuptiarũ pmissio: vt habetur ex v̾bis Nicolai pape. Quia sicut dicit Ysidor° ẽ aliquis spõsus: nõ q2 pmittit: sʒ quia spondet ⁊ spõsores dat: sʒ a sponsa
scdm libus dĩ aliquis sponsus. ergo male dĩ pmissio. ¶ p̃. quicũq3 pmittit aliquid dʒ ɔpelli ad soluenduʒ: sed illi qui sponsalia ɔ̃xerunt non compelluntur p ecclesiã ad matri
tertiuʒ trimoniũ ɔplẽdũ. g̃ sponsalia non sunt pmissio. ¶ p̃. in sponsalibus nõ est qñq3 sola pmissio. sed adijcitur iuramẽtum ⁊ alique arre: ergo vĩ q nõ debuerit solũ p pmissionẽ
quartũ diffiniri. ¶ p̃. matrimonia debẽt esse libera ⁊ absoluta sed sponsalia qñq3 fiunt sub aliqua ɔditiõe etiã accipiẽde pecunie. g̃ nõ cõuenienter dicuntur pmissio nuptiarum.
quintũ ¶ p̃. pmissio que est de reb⁹ futuris vituperatur Ja. 4. sʒ circa sacramẽta nõ dʒ aliquid esse vituperabile. nõ ergo dʒ fieri futurarũ nu
6m ptiarũ pmissio. ¶ p̃. nullus dĩ spõsus nisi a sponsalibus: sed aliquis dicitur spõsus ex p̃ñtibus nuptijs. vt in lr̃a dĩ. ergo sponsalia non sunt futurarũ nuptiarũ promissio.

Rñsio princi. d.27. q.2.ã.1. Rñdeo dicẽdũ: q cõsensus ĩ cõiugalem copulam per verba de futuro nõ facit matrimonium: sed matrimonij pmissioneʒ ⁊ hec promissio dĩ sponsalia: a spõdẽdo. vt dicit Ysido. Naʒ ante vsũ tabularum matrimonij cautioneʒ dabant quibus spondebant se inuicem cõsentire in iure matrimonij: ⁊ fideiussores dabant. Fit autem promissio dupliciter. s. absolute ⁊ sub conditiõe. Absolute quattuor modis. ¶ Primo nuda pmissiõe: vt cũ dĩ accipiã te in meam ⁊ c°. ¶ 2° datis arris spõsalitijs vt pecunia vel aliquid huiusmõi. ¶ 3° anuli subarratione. ¶ Quarto interueniente iuramẽto. Si aũt fiat dicta pmissio sub ɔditione distinguendum est. Aut est cõditio honesta: vt cũ dĩ accipiã te si parentibus placeat: ⁊ tunc stante cõditione stat promissio ⁊ nõ stãte nõ stat: aut est ĩhonesta: ⁊ hoc dupliciter: quia aut est cõtraria bonis matrimonij. vt si dicã accipiam te si venena sterilitatis pcures: ⁊ tũc nõ cõtrahuntur sponsalia: aut nõ est cõtraria bonis matrimonij: vt accipiam te si furtis meis consentias: ⁊ tunc stat promissio: sed tollenda est conditio.

AD primũ dicẽdũ: q ipa sponsalia ⁊ sponsoruʒ donatio est cõpromissionis cõfirmatio: ⁊ ideo ab hoc denominatur quasi a perfectiori. ¶ 2m dicẽdũ: q ex tali pmissione obligatur vnus alteri ad matrimoniũ cõtrahenduʒ: ⁊ peccat mortaliter nõ soluens pmissum nisi legitimum impedimẽtum interueniat. Et ẽm hoc ecclesia cogit iniungendo pñiam p peccato: tñ in foro cõtentioso non cõpellitur: q2 mr̃imonia coacta consueuerunt malos exit⁹ habere nisi forte iuramẽtuʒ interuenerit: q2 tunc cogẽdus est: vt quidaʒ dicũt. Quis alijs nõ videatur pp̃ter cãʒ predictã: precipue si de vxoricidio timeretur. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ: q illa addita nõ sunt nisi ad cõfirmandam pmissionem. vnde nõ sunt aliud q̃ promissio. ¶ Ad quartũ dicẽdũ: q cõditio illa que apponitur nõ tollit matrimonij libertatẽ: q2 si est inhonesta debet abijci: si ãt honesta: aut de bonis simpliciter: vt si dicatur accipiã te si placet parentib⁹: ⁊ hec conditio nõ tollit libertateʒ sponsalium: sed auget ei honestatem: aut est de vtilibus: vt si dicat.

(Margin, right column: ad pm — Ad 2m — Ad 3m — ad 4m)

contrahā tecum si dabis mihi.c. et tūc hoc nō ponitur quasi ad vidēdū cōsensuz matrimonij: sed intelligitur vt promissio dotis. vnde matrimonium libertatē nō perdit. Quādoqꝫ autem apponitur cōditio pecunie per moduz pene et tūc qꝛ matrimonia debent esse libera talis conditio nō stat: nec potest exigi pena illa ab eo qui nō vult matrimoniū complere. ¶ Ad 5m dicendum: qꝫ Ja. nō intendit ꝓhibere qꝫ omnino aliquis nullā ꝓmissionez faciat de futuris: sed qꝫ nō promittat quasi fiduciaz hñs de vita sua. vñ docet qꝫ debet apponi cōditio si deus voluerit: que etiā si verbis nō exprimatur corde tamē debet intelligi. ¶ Ad sextū dbz: qꝫ ī matrimonio potest considerari ipsa coniunctio matrimonialis et actus ei⁹ a sponsione premi in futurū dicitur sponsus a spōsalibus cōtractis per verba de futuro: et a sponsione secūdi dicitur aliqs sponsus etiā quādo cōtractum est mrimoniū per ꝟba de presenti: qꝛ ex hoc ipo matrimonij spondet actum: tñ a pma spōsione dicūtur sponsalia ꝓprie qꝫ sunt quedā sacramētalia mrimonij sicut exorcismus baptismi.

Ad 5m

ad 6m

¶ Utrum tempus septennij sit legiptime assignatū sponsalibus cōtrahendis. Ar. II.

primuz

AD secundum sic ꝓceditur. Uꝫ qꝫ tps saptēnij nō sit competente et assignatū spōsalibus ꝯtrahendis. Cōtract⁹. n. qui p alios fieri potest nō reqrit districtionē in illis ad quos pertinet sꝫ sponsalia fieri possunt per parētes vtroqꝫ illorum ignorante: quoꝝ sunt spōsalia: ergo ita possunt fieri ante septenniū sicut post. ¶ P̄. sicut ad cōtractus spōsalium requiritur aliquis rationis vsus: ita ad cōsentiēdum in peccatuz mortale. sed sicut

secūdū

Grego. narrat in. 4. Dial. quidaꝫ puer ꝓpter blassfemie pctm a dyabolo extinct⁹ ē. ergo ante septēniū possunt cōtrahi spōsalia. ¶ P̄. spōsalia ad matrimoniū ordinātur: sꝫ in matrimonio nō assignatur vnuz tempus puelle et puero. ergo ī spōsalibus septēnium vtriqꝫ assignari nō debꝫ. ¶ P̄. extunc aliq possunt sponsalia ꝯtrahere: ex quo eis possunt future nuptie placer. sꝫ signa talis placentie freqūēter apparēt in pueris ante septēnium: ergo ante illud tempus possunt contrahi spōsalia. ¶ P̄. si aliqui āte 7m. annum contrahūt spōsalia: et postea post septēnuz ante tempus pubertatis ꝯtrahunt spōsalia per verba de presenti: reputātur īter eos spōsalia: sed hoc nō est ex secundo cōtractu: quia tūc non intēdunt spōsalia sed matrimonij ꝯtrahere: ergo ex primo: et sic ante septēnium possunt sponsalia ꝯtrahi. ¶ P̄. in his que cōmuniter fiūt a pluribus quod deest vni suppletur ab altero: sicut patet in trahentib⁹ nauē: sed ꝯtractus sponsalium est quedā actio ꝯmunis inter ꝯtrahentes. ergo si vnus sit pubes potest ꝯtrahere cum puella que nō habet septez annos sponsalia: qꝛ quod vni deficit de tēpore alteri superabundat. ¶ P̄. si aliqui iuxta etatem pubertatis: q̄uis ante eā ꝯtrahūt p verba de presenti: reputatur īter eos matrimonium. ergo pari ratione si ante septēnium: dūmodo sint ꝓpinqui: ꝯtrahunt per ꝟba de futuro: reputabūt īter eos eē spōsalia.

tertiuꝫ

quartū

5m

6m

7m

Respōdeo dicendum: qꝫ septennium est tempus determinatum sponsalibus a iure satis rationabiliter cōtrahendis. Quia cum sponsalia sint quedam promissio futurorum: vt dictum est oportet qꝫ illoruz sint qui aliquo modo promittere possint: quod non est nisi illorum qui ha-

Rñ sicꝫ ꝓnci. vbi supꝫ ar. 2.

I

bet aliquam prudentiam de futuris que vsus rationis requirit. respectu cuius triplex gradus notatur secundum philophum in primo Ethicorum. ¶ Primus est cum quis neque ipse intelligit per se neque ab alio capere potest. ¶ Secundus est status quo homo ab alijs capere potest: sed ipse per se non sufficit ad intelligendum. ¶ Tertius est cum homo et ab alio iam capere potest: et per seipsum considerare. Et quia ratio paulatim in homine conualescit secundum quod quietantur motus et fluxibilitates humorum sensualitatis: ideo primum statum hominis optinet homo ante primum septennium: et propter hoc illo tempore nulli contractui aptus est: et ita nec sponsalibus. Sed ad secundum statum incipit peruenire in fine primi septennij. vnde etiam tunc temporis pueri ad scholas ponuntur. Sed ad tertium statum incipit homo peruenire in fine secundi septennij quantum ad ea que ad personam ipsius pertinent: in quo ratio naturalis eius conualescit: sed quantum ad ea que extra ipsum sunt in fine tertij septennij: et ideo ante primum septennium nulli contractui homo aptus est. Sed in fine primi septennij incipit esse aptus ad aliqua ad promittendum in futurum: precipue de his: ad que ratio naturalis inclinat magis: non autem ad obigandum se perpetuo vinculo: quia adhuc non firmam voluntatem habet: et ideo tali tempore possunt contrahere sponsalia. Sed in fine secundi septennij iam potest obligare se de his que ad personam ipsius pertinent: vel ad religionem vel ad coniugium. Sed post tertium septennium etiam potest de alijs se obligare: et secundum leges constituitur ei potestas de rebus suis disponendi post .22. annum.

Ad primum ergo dicendum: quod si ante annos pubertatis fiant contractus sponsalium per alium ambo vel alter reclamare possunt. Unde nihil tunc actum est adeo quod nec aliqua affinitas contrahitur ex hoc. et ideo sponsalia que inter aliquos per personas alias contrahuntur robur habent inquantum illi inter quos contrahuntur ad etatem debitam venientes non reclamant: ex quo intelliguntur consentire de his que per alios facta sunt. ad primum

¶ Ad secundum dicendum: quod quidam dicunt quod ille puer de quo Gregorius narrat non fuit damnatus nec mortaliter peccauit: sed visio illa fuit ad patrem contristandum qui in puero illo peccauerat non corrigens eum: sed hoc est expresse contra intentionem Gregorij dicentis quod pater pueri animam filij negligens non paruum peccatorem gehenne ignibus nutriuit. Et ideo dicendum: quod ad peccatum mortale sufficit etiam consensus presens. Sed in sponsalibus est consensus in futurum: maior autem discretio rationis requiritur ad prouidendum in futurum quantum ad consentiendum in actum vnum presentem. et ideo ante potest homo peccare mortaliter quam possit se obligare ad aliquid in futurum. ad secundum

¶ Ad tertium dicendum: quod in tempore contractus matrimonij non solum requiritur dispositio ex parte vsus rationis: sed etiam ex parte corporis: vt sit tempus generationi aptum: et quia puella in .12. anno ad hoc venit vt possit esse actui generationis apta: puer autem in fine secundi septennij vt philosophus ait in .ix. animalium: simul autem vsum discretionis accipiunt: qui tantum in sponsalibus requiritur: ideo in sponsalibus determinatur vnum tempus vtrique: non autem in matrimonio. ad tertium

¶ Ad quartum dicendum: quod illa placentia que est in pueris ante septennium ad 4m

Ad 2m ¶ Ad scdm dicedu: q dubiu illd determinatur ex ho q alter no copareret tempe statuto ad matrimoniu perficiendu. Vn si ex pte eiusnon defuit qui matrimoniu copleret: potest licite alteri nubere: sine peccato aliquo. Si autez p eam stetit q matrimoniu no est copletu: dbet agere penitentia de pcto fracte promissionis aut iurameti: si iuramentum interuenit: & ptrahere cu alia

ad tertiu si vult iudicio ecclesie. ¶ Ad tertium dicendu: q si ante ptractum matrimoniu aliq graue infirmitatem incurrat alter eoru: iter qs sunt ptracta sposalia: que ipm debilitet nimis: aut eu deformet: vt abscisio nasi: vel orbitas oculoru: aut aliquid huiusmodi: aut q sunt contra bonum prolis: vtpote lepra: que solet prolem inficere psunt sposalia dirimere ne sibi inuicem displiceat: cu matrimoniu sic contractu malum exitu sortiatur: nec p pena punitur aliquis: sed ex pena damnum reportat: qd non est inconue

adquartu. niens. ¶ Ad quartum dicendum q si sponsus cognouit cosanguinea spose: vel ecouerso: tuc dirimi debent sposalia: & ad hoc pbandu sola fama sufficit ppter scandalu vitandu. cae enim q in futuruz expectat effect⁹ suos: ipediunt a suis effectibus no solu ex eo qd est: sed ex eo quod futuru est. Unde sicut affinitas si esset tpe ptractus sponsaliu ipediuisset ptractu illum: ita si interueniat an matrimoniuz: qd est effect⁹ quida sponsaliu: prior contractus ab effectu suo impeditur: nec in hoc aliqd detrahitur alteri: immo ei cofert: quia absoluitur ab eo qui p fornicatione se deo odiosum

Ad 5m reddit. ¶ Ad qntu dcm: q quida non recipiut istu casum: sed cotra eos est decre. q expresse dicit. Ad instar tn eoz qui societate fidei cotrahut: & postea eade remittut potest in paciecia tolerari: si mutuo se absoluut qui sposalia ptraxerunt. Sed ad hoc dicut q ecclesia magis hoc sustinet ne peius eueniat qz ho sit de iure: sed hoc no videtur ex⁰ conuenire quod decretal adducit. Et ideo dcm: q no semp est leuitatis retractare q prius firmata sunt: qz incerte sunt puidentie nre: vt dicitur i li. sapie. ¶ Ad sextu dcm: q quauis no dederint sibi mutuo potestatem corporis sponsalia cotrahentes: tame ex hoc efficiuntur sibi inuice suspecti d non seruanda fide in futurum & ideo pot sibi precauere vnus ptra alium sponsalia dirimendo. ¶ Ad septimum dicendum: q ratio illa teneret. si esset vnius rationis vterq ptractus: sed secundus ptractus matrimonij est fortior p⁰ & io soluit ipm. ¶ Ad octauum dicendum: q qzuis non fuerint vera sponsalia: tamen fuit ibi quidam modus sposalium: & ideo ne videatur approbare ad anos legitimos veniens dbet petere solutionem sponsalium iudicio eccl'ie faciendā: ppter bonum ex^m. Ad 6m Ad 7m. Ad 8m

¶ De matrimonij diffinitione.

Questio. xliiij.



Einde2 siderādu est de ratioe matrimonij. ¶ Circa qd queruntur tria ¶ Prio vtz matrimoniu sit in gne coiunctiois. ¶ 2⁰ vtru couenieter nominetur. ¶ 3⁰ vtru conuenienter diffiniatur.

¶ Utrum matrimonium sit in genere coniunctionis. Arti. j.

AD pmu sic pcedit. Videtur q matrimoniu ad pmu non sit in gne coniun

ctionis. Quia vinculũ quo aliqua ligantur dr̃r a coniunctione, ipsa sicut cã ab effectu: s; matrimoniũ est vinculum quoddam quo iũcti matrimonio ligant: ergo non est ĩ genere cõiunctionis. ¶ P̃. omne
2m sacramentũ est sensibile sed nulla relatio est accidens sensibile: ergo matrimonium cum sit sacramentũ non erit in genere relatiõis: et ita
3m nec in genere cõiunctionis. ¶ P̃. coniunctio est relatio equiparentie sicut equalitas: sed non est vna numero equalitatis relatio ĩ vtroq; extremorum: vt Aui. dicit. ergo nec vna coniunctio: et sic si matrimonium est in genere coniunctionis non est vnum tãtum matrimonium inter duos coniuges.

ĩ oppm p̃mum. **Sz cõtra** relatio ẽ s̃m q; aliqua adinuicez referuntur dicit enĩ maritus vir vxoris: et vxor mariti vxor. g̃ m̃rimoniũ ẽ ĩ gñe relatiõis: nec ẽ aliud q̃
2m ꝯiũctio. ¶ P̃. vnio duoꝝ ad aliqd vnũ ñ fit nisi s; ꝯiũctionẽ: hᵒ aũt fit per m̃rimonium vt Geñ. p̃mo. Erũt duo in carne vna. ergo m̃rimoniũ est in genere coniunctiõis.

R̃ ñsio. p̃n. di. 27. q. 1. ar. 1 q. 1. **Respõdeo** dicendum: q; cõiunctio adunationem importat: vnde vbicunq; est adunatio aliquorum ibi est aliqua coniunctio. Ea autem que ordinãtur ad aliqd vnum dicuntur in ordĩe ad illud adunari: sicut m̃ti homines adunantur ad vnaz militiam vel negociationem exequẽdam. ex qua dicuntur commilitones adinuicem vel socij negociationis. Et ideo cum per matrimonium ordinentur aliqui ad vnam cognationem et educationem prolis: et iterum ad vnam vitam domesticã ꝯstat q; in m̃rimõio ẽ aliq̃ cõiũctio secundum quam dr̃ maritus et vxor: et talis coniunctio ex hoc q; ordinatur ab aliquod vnuz est matrimonium: coniunctio autem corporuz vel animoruz ad matrimonium consequitur

Ad p̃m **Ad primũ** ergo dicendum: q; matrimonium est vinculum quo ligantur formaliter non effectiue: ideo non oportet q; sit aliud a ꝯiunctiõe. ¶ Ad
Ad 2m secundum dicendum: q; q̃uis ipsa relatio non sit sensibile accidens: tamen cause eius possunt esse sensibiles: nec in sacramento requiritur q; sit sensibile illud quod ẽ res et sacramentum. Hoc enim modo se habet in hoc sacramento predicta coniunctio: sed verba exprimẽtia consensum sunt sacramentum tantum: et causa predicte coniunctionis sunt sensibilia. ¶ Ad ter-
Ad 3m tium dicendum: q; relõ fundatur ĩ aliquo sicut in causa: vt similitudo in qualitate: in aliquo sicut in subiecto vt in ipsis similibꝰ: et ex vtraq; parte potest attendi vnitas et diuersitas ipsius: quia ergo in similitudine non est eadem qualitas numero sed spẽ in vtroq; simul et iterum subta similitudinis sunt duo numero: et similiter de equalitate et ideo equalitas et similitudo omnibus modis est alia in vtroq; similium et equalium: sed relõ que ẽ matrimonium ex vna parte habet vnitatem in vtroq; extremorum. s. ex parte cause: quia ad eandem numero generationem ordinatur: s; ex parte subiecti habet diuersitatem secundum numerum: et ideo hec relõ est vna et multiplex ex parte subiecti: et secundum q; est multiplex ex parte subiecti significatur his nominibus vxor et maritus. secundum autem q; est vna significatur hoc nomĩe m̃rimonij.

¶ Utrum matrimoniuz congrue nominetur. Arti. ij.

Ad secundũ sic p̃cediter. Videt q; matrimoniuz incongrue p̃m

nominetur. Quia denomiatio debet fieri a digniori: sz pat' dignior est matre: ergo magis dēt denominari a patre q̄ a matre cōiunctio vtriusq;.
2m ¶ P̄.res debet denomiari ab eo quod est d' essētia sua quia ratio quam sigt nomē est diffinitio. vt dicitur i.4. Meta. sed nuptie non sunt de essentia matrimonij: ergo non debet matrimonium nuptie appellari.
3m ¶ P̄.species nō potest proprio nomine nominari ab eo quod est generis. sed coniunctio est genus ad matrimonium: ergo non potest proprie coniugiū nominari.

i oppm Sed incontrarium est communis vsus loquentium.

Rn̄o. p̄n. vbi sup̄ q.2. Rn̄deo dicendum: q̄ in matrimonio est tria con siderare. ¶ Primo essentiam ipsius que est coniunctio: ⁊ secundū hoc vocatur coniugium. ¶ Secūdo causam eius que est desponsatio: ⁊ secundum hoc vocantur nuptie a nubo: quia in ipsa solennitate desponsationis qua matrimonium perficitur capita nubentiū velantur. ¶ Tertio effectum qui est proles: ⁊ dicitur sic matrimonium. vt Augu. dicit contra faustum. ob hoc q̄ mulier non debet ob aliud nubere nisi vt sit mater. Potest āt matrimōium quasi matris munium. id est officium dici: quia feminis īcumbit maxime educande prolis officium: vel dicitur matrimonium quasi matrem muniens: quia iam habet quo defendatur ⁊ muniatur. s. virum: vel dicitur matrimonium quasi matrem monens: ne virum reliquat alteri adherēs: vel dr̄ m̄rimōiū quasi m̄ā vni⁹: q: i eo fit cōiunctio ad vnam prolez m̄alit inducēdā: vt dicatur m̄rimoniū a monos ⁊ m̄ām: vel dicitur m̄rimoniuz vt Isido. dicit a matre ⁊ nato. q: per m̄rimonium. efficitur aliqua mater nati.

ad p̄m Ad p̄mū ergo dicendū: q̄ q̄ūis pater sit dignior q̄ mater. tamen circa p̄lem mater magis est officiosa q̄ pater: vel iō quia mulier ad hoc p̄ncipaliter facta est vt sit homini in adiutorium prolis: nō aūt vir p̄pter hoc fact⁹ est: vnde magis pertinet ad rōnez matrimonij mater q̄ pater.
Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q̄ aliquādo essentialia cognoscuntur p accñtalia: ⁊ iō ēt per accidentalia aliqua noīari possūt: cum nomē detur causa rei innotescende.
Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q̄ aliquando spēs noīatur ab eo quod ē gñis p̄pter imp̄fectionem spēi: quando s. cōplete habet gñis rōnez: nec tamen aliquid addit quod ad dignitatem p̄tinet: sicut proprium accidentale retinet nomē proprij cōis: aliquādo aūt p̄pter perfectionem q̄ñ in vna spē cōplete inuenitur rō generis: ⁊ non i alia: sicut animal denoīatur ab anima q̄ cōpetit aīato corpori quod est genus aīalī: sz aīatio nō inuenitur perfecte i aīatis: que nō sunt aīalia: ⁊ similiter ē in p̄posito: q: cōiūctio viri ad mulier ē per matrimōiuz est maxima: cum sit aīarum ⁊ corporum: ideo coniugium nominatur.

¶ Utrum matrimonium cōueniēter diffiniatur. Ar.iij.

p̄mum. Ad tertiū sic p̄ceditur. Uidetur q̄ inconuenienter diffiniatur in littera. Quia in mariti diffinitione oportet q̄ matrimoniuz ponatur: quia maritus est qui est mulieri adiunctus matrimonio: sed ipse ponit maritalē cōiunctionem in matrimonij diffinitiōe. ergo videtur q̄ sit circulatio in diffinitionibus istis.
2m ¶ P̄.per matrimonium sicut efficitur vir maritus mulieris: ita vxor viri mulier. ergo non debet magis dici coniunctio maritalis q̄ vxoris.
tertiuz ¶ P̄.consuetudo ad genus moris pertinet: sed frequen-

ter matrimonio iũcti sũt valde moribus diversi: ergo nõ dʒ poni ĩ diffinitione matrimonij individuam
varta vite cõsuetudinẽ retinẽs. ¶ P. inueniũtur alie diffinitiones de matrimonio date. Qz ẽm Au. mr̃imonium est duaꝝ idoneaꝝ ꝑsonarũ legittimus de cõiunctiõe ꝯsensus ẽm quosdã. aũt mr̃imoniũ. est ꝯsortiũ cõmunis vite ⁊ cõicatio diuini ⁊ humani iuris. Et q̃ritur qualiter he diffinitiones differant.

Rñsio princi. vbi. s̃ q. 3. Respõdeo dñm: ꝙ sicut dcm̃ est in mr̃imonio tria ꝯsiderãtur. s. cã ipsi⁹ ⁊ eẽntia eius ⁊ effect⁹: ⁊ ẽm hoc tres diffõnes inue niũtur d mr̃imonio date. Nã diffõ Aug. tãgit cãʒ. s. ꝯsensũ ⁊ ꝑ se nota est. Diffõ ãt ĩ lr̃a posita tãgit eẽntiã matrimonij. s. ꝯiunctionẽ: ⁊ addit determinatũ subiectuʒ in hoc ꝙ dicit ĩter legittimas personas. ponit etiã differentiã ꝯ̃hentẽ ad spẽm in hoc ꝙ dicit maritalis; qꝛ cũ mr̃imoniũ sit ꝯiunctio in ordine ad aliq̃d vnũ. talis ꝯiunctio in spẽm trahitur ꝑ illud ad qđ ordinatur: ⁊ hoc ẽ id qđ ad maritũ pertinet. Ponit etiã virtutẽ hui⁹ cõiunctionis: qꝛ indissolubilis ẽ in hoc ꝙ dicit indiuiduã. ⁊c. Sed alia diffõ tangit effcm̃ ad quẽ ordinat̃ matrimoniũ. s. vita cõis in reb⁹ domesticis: ⁊ quia cõmunis cõicatio aliqua lege ordinatur: ideo ponit̃ ordinatiuũ istius cõmunionis scʒ ius diuinũ ⁊ humanũ alie ãt cõicationes vt negociatorũ ⁊ militãtiũ solo iure humano institute sunt.

ad pˢmũ Ad primũ ergo dñm: ꝙ aliquando priora: ex quib⁹ debet dari diffõ ñ sũt nominata. ⁊ ideo in diffõne aliquoꝝ ponũtur aliqua posteriora simpliciter q̃ sunt pora quo ad nos: sicut in diffõe qualitatis ponitur quale a philosopho: cũ dicit qualitas est secundũ quã quales esse dicimur: ⁊ ẽt hic ita in diffinitione mr̃imonij ponitur maritalis; vt sit sensus ꝙ matrimoniũ est ꝯiunctio ad ea q̃ mariti officium reqrit que nõ poterat vno noĩe exprimi. ¶ Ad 2ᵐ dicendũ ꝙ ꝑ hãc differentiã tangitur finis cõiunctionis vt dictũ est. ⁊ quia vt dicit apostolus. vir nõ ẽ ꝑꝑ mulierẽ: sed mulier ꝑpter viꝝ. ideo hec differentia potius dʒ sumi a viro q̃ a mulier̃. ¶ Ad tertiũ dñm: ꝙ sicut vita ciuilis non ĩportat actuʒ singularẽ huius vel illi⁹: sed ea q̃ ad cõicationẽ ciuilẽ pertinent: ita vita cõiugalis nihil aliđ est q̃ ꝯuersatio ad cõmunicationẽ talem pertinẽs ⁊ ideo q̃tũ ad hãc vitam semꝑ cõsuetudo est indiuidua: q̃uis sit diuisa q̃tũ ad actus singulares vtriusq̃. ¶ Ad 4.ᵐ pʒ solutio ex dictis. ad scđʒ ad 3ᵐ ad 4ᵐ

¶ De ꝯsensu mar̃imonij Q̃õ xlv.



Consequẽter ꝯsiderandũ est de consensu. ¶ Ubi primo agendũ est de cõsensu ẽm se considerato. ¶ 2° đ ꝯsensu iuramẽto vel carnali copula firmato. ¶ 3° de cõsensu coacto ⁊ cõditionato. ¶ Quarto de obiecto cõsens⁹. ¶ Circa pᵐ q̃rũtur 5. ¶ pᵒ vtꝝ ꝯsensus sit cã efficiens mr̃imonij. ¶ 2° vtꝝ ꝯsensum oporteat ꝑ ꝟba exꝑmi. ¶ 3° vtꝝ ꝯsens⁹ exꝑssi⁹ ꝑ ꝟba de futuro faciat mr̃imoniũ. ¶ Quarto vtꝝ ꝯsens⁹ ꝑ ꝟba exꝑssus sit defit interior ꝯsensus: exterius faciat veꝝ matrimoniũ. ¶ 5° vtꝝ ꝯsensus in occulto fact⁹ ꝑ verba de pñti faciat matrimonium.

¶ Utrum consensus sit cã efficiens matrimonij. Ar. 1.

Ad pˢmũ. Ad pˢmũ sic ꝓcedit̃. Uꝫ ꝙ ꝯsẽs⁹ ñ sit cã efficiẽs mr̃imõij. Sacra. n. nõ sũt a volũtate hũana: sʒ ab istõe diuina: sʒ ꝯsẽs⁹ ad volũtatẽ ꝑtinet

ergo nō ē ī cā mr̄imonij: sicut nec aliorū sacrorū. ¶ P̄. idē nō ē causa suijpi⁹: sʒ mr̄imoniū nihil aliud videt̄ eē ꝙ̄ cōsensus: q̄ꝛ cōsensus ipē sigt̄ cōiūctionē xp̄i ad ecclīam ergo cōsensus nō ē cā mr̄imōij. ¶ P̄. vni⁹ dēt eē vna cā sʒ mr̄imonium īter duos ē vnū: vt dcm̄ ē: cōsēsus āt duorū sūt diuersi: q̄ꝛ diuersorum sunt ⁊ in diuersa: ab vna eni parte est cōsensus in virū ex alia in vxorē: ergo mutuus cōsensus nō ē cā matrimonij.

Secūdū.
Tertium.

Sed cōtra est qđ Chriso. dicit. matrimoniū nō facit coitus sed voluntas. ¶ P̄. vn⁹ nō accipit ptātē ī co qđ est libere alteri⁹ nisi p ei⁹ cōsensū: sʒ p mr̄imoniū accipit vterqꝫ cōiugū ptātē ī corp⁹ alteri⁹. vt ptʒ p̄º. Cor. 7. Cū p̄us vterqꝫ liberā ptātem sui corpis h̄ret: ergo cōsensus facit matrimonium.

Ī opp^m p̄^m
Sc̄dm

Rn̄deo dōm: ꝙ ī oīb⁹ sacris est aliqua spūalis operatio mediante opatione q̄ eam sigt̄: sicut p ablutionē corpalem in baptismo fit ablutio iterior spūalis. Vn̄ cū ī mr̄imonio sit q̄dā spūalis ꝯiūctō ī q̄tū mr̄imōiū ē sacrʒ: ⁊ aliqua mālis: bm̄ ꝙ ē in offi⁹ nāe ⁊ ciuilis vite: oʒ ꝙ mediāte māli fiat spūalis ṽtute diuīa. Vn̄ cū ꝯiūctiōes mālius ꝯctū fiāt p mutuum cōsensū: opʒ ꝙ hoc mō ēt fiat mr̄imonialis cōiunctio.

Rn̄º. p̄nci. vbi sup̄ ar. 2. q. 1.

Ad p̄mū ergo dōʒ: ꝙ sacrorum prima cā ē diuina virtus q̄ in eis opat̄ salutē: sʒ cāe sc̄de sicut instrumētales sūt materiales opatiōes ex diuina istōne habentes efficaciā. ⁊ sic cōsensus in matrimonio est cā. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ matrimoniū nō ē ipē cōsensus: sʒ quedam vnio ordinatorū ad vnum vt dictum est: quam consensus facit: nec consensus proprie loquendo coniunctionem christi ad ecclesiam significat: sed voluntatem ei⁹ qua factum est vt ecclesie coniungeretur. ¶ Ad 3^m dicendum: ꝙ sicut matrimoniū est vnum ex parte eius in qđ fit coniunctio: q̄uis sit multiplex ex parte cōiunctorū: ita etiā cōsensus est vnus ex pte eius in qđ consentit̄. s. predicte coniunctionis: q̄uis multiplex ex pte cōsentiēdū: nec est directe cōsensus in virū: sed in cōiunctionē ad virū ex parte vxoris. ⁊ similiter ex parte viri cōsensus in cōiunctionē ad vxorem.

Ad p̄^m
Ad 2^m
Ad 3^m

¶ Utrum oporteat consensum p verba de p̄nti exprimi. Arti. ij.

Ad secūdū sic p cedit̄. Videt̄ ꝙ nō opʒ cōsensum p verba exprimi: quia sicut per matrimoniū redigit̄ homo in potestatem alterius: ita p votum sed votum obligat quo ad deum etiā si nō exprimat̄ verbis ergo ⁊ cōsensus facit matrimōij obligationem etiā sine expressione verborum. ¶ P̄. matrimoniū potest esse inter aliquos q̄ suum cōsensum sibi mutuo verbis exprimere nō p̄nt: q̄ꝛ vl' sunt muti: vel diuersarū linguarum ergo expressio cōsensus per verba nō req̄rit̄ ad mr̄imoniū: ¶ P̄. si omittat̄ illđ quod ē de necessitate sacramenti quacūqꝫ ex causa nō est sacramentum: sed in aliquo casu est matrimonium sine expressione verborū: sicut q̄n puella tacet p̄ verecundia parentib⁹ eā viro tradentibus: ergo expressio verborū non est de necessitate matrimonij.

p̄mum.
2^m
tertium

Sed cōtra matrimonium est sacramentū quoddam sed in omni sacramento requiritur aliquod sensibile signū ergo ⁊ in matrimonio ⁊ ita oportet ibi esse saltem verba exprimentia consensum sensibiliter. ¶ P̄. in matrimonio fit contractus inter virum ⁊ mulierem: sed in quolibet contractu oportet esse expressionē verborum quibus seinuicem homines obligent: ergo ⁊ in matri-

Ī opp^m p̄^m
secūdū

monio oportet esse consensum p verba expressum.

Rño. pn. vbi sup q.2. **Respondeo** dicendum: quod sicut ex dictis patet coniunctio matrimonialis fit ad modum obligationis in contractibus materialibus: et quia materiales contractus non possunt fieri nisi sibi inuicem voluntatem suam verbis exprimant qui contrahunt: ideo etiam oportet quod consensus matrimonium faciens verbis exprimatur: vt expressio verborum se habeat ad matrimonium sicut ablutio exterius ad baptismum.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod in voto non est aliqua sacramentalis obligatio sed spiritualis tantum: et ideo non oportet quod fiat ad modum materialium contractuum ad hoc quod obliget sicut est de matrimonio. ¶ Ad 2m dicendum: quod quamuis non possint vota sua mutuo verbis tales exprimere: possunt tamen exprimere nutibus: et tales nutus pro verbis computantur. ¶ Ad 3m dicendum: sicut dicit Hug. de scto vic. eos qui coniunguntur sic oportet consentire vt inuicem se spontanee recipiant: quod iudicatur fieri si in desponsatione non contradicant: vnde verba parentum computantur in casu illo ac si essent puelle: sunt enim sufficiens signum quod sunt eius ex quo non contradicit.

¶ Utrum consensus expressus p verba de futuro faciat matrimonium. Arti. iij.

pmum. **Ad tertium** sic proceditur. Uidetur quod consensus expressus p verba de futuro matrimonium faciat: quia sicut se habet pns ad pns: ita futurum ad futurum: sed consensus p verba de pnti expressus facit mrim in psenti. ergo consensus expssus p verba de futuro facit mrim in futuro. ¶ Praeterea. sicut in matrimonio fit quedam obligatio per verba exprimentia consensum: ita et in alijs ciuilibus contractibus: sed in alijs contractibus non differt vtrum per verba de psenti vel de futuro obligatio fiat: ergo nec in matrimonio differt.

3m ¶ Praeterea. p votum religionis homo contrahit matrimonium spuale sed votum religionis fit per verba de futuro et obligat. ergo et similiter pot fieri matrimonium per verba de futuro.

i oppm pmum. **Sed contra** est: quia ille qui consentit in aliquam per verba de futuro: et postea cum alia p verba de pnti: secundum iura debet here seruare vxorem. Sed hoc non esset si consensus p verba de futuro faceret matrimonium: quia ex quo verum est matrimonium cum vna: ea viuente non potest contrahi cum alio. ergo consensus per verba de futuro non facit matrimonium. 2m ¶ Praeterea. qui pmittit aliquid se facturum nondum facit illud: sed qui consentit p verba de futuro pmittit se cum aliqua contracturum matrimonium: ergo non contrahit adhuc cum illa.

Rñsio. pn. vbi sup q.3. **Respondeo** dicendum: quod cause sacrales significando efficiunt. Unde hoc efficiunt quod significant: et quia cum aliquis consensum suum p verba de futuro exprimit: non signat se facere matrimonium: sed pmittit se facturum. ideo talis expssio consensus non facit matrimonium: sed sponsionem eius: que sponsalia nominantur.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod cum consensus exprimitur p verba de pnti: et verba sunt pntia: et in pns consentitur pro eodem tempore. sed quando consensus fit p verba de futuro: verba sunt pntia sed consentitur in futurum. et ideo non pro eodem tempore. et propter hoc non est simile.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod etiam in alijs contractibus qui verbis futuris vtitur non transfert potestatem rei sue in alterum: vt si dicat dabo tibi: sed solum quando verbis presentibus vtitur.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum: quod in voto professionis actus spiritualis matrimonij per verba de futuro exprimitur. s. obedientia vel obseruantia regule: et non ipsum matrimonium spirituale. si autem spirituale matrimonium in futurum vo=

ueatur: nō ē votū spūale: q2 nondum ex hoc aliqs est monachus: sed se futurū monachū pollicetur.

¶ Utrum cōsensus exterior etiā per verba si desit interior consensus faciat matrimonium. Ar. iiij.

pm **AD quartū** sic pceditur. Uidet q consensus expressio etiā per vba si desit interior cōsensus facit matrimoniū: q2 fraus et dol9 nemini patrocinari dēt sm iura. Sed ille qui vbis exprimit cōsensum quē in corde nō hēt dolū cōmittit. ergo nō dēt sibi patrocinari: vt ab obligatōe mrimonij liber reddatur.

2m ¶ P. cōsensus mētalis alteri9 nō pōt eē alicui notus nisi quatenus p verba expmit: si ergo expssio vboꝝ nō sufficit: sꝫ ɔsēsus interior reqrit in vtroqꝫ cōiugū: tūc neuter poterit scire de altero an sit ei verus cōiūx: et ita erit fornicator quādocūqꝫ mrimonio. vtetur.

3m ¶ P. si aliqs pbat p verba de pñti in aliquā ɔsensisse: cogit per excōmunicatiōis sniam vt eā habeat i vxorē: qūuis dicat cōsensum mētalē defuisse: etiā si postea cū alia ɔtraxerit cōsensu mentali verbis expresso: sed hoc non esset si reqreretur cōsensus mentalis ad matrimonium. ergo non requiritur.

i opp^m pm **Sed ɔtra** est quod Inno. 3. dicit i decre. quadam in casu isto loquens. Sine cōsensu nequeunt cetera fedus perficere cōiugale.

2m ¶ P. intentio reqrit in omnibus sacramentis. sed ille qui corde non consentit non habet intentionem matrimonij contrahendi: ergo non fit matrimonium.

Rn°. pn. vbi su p q. 4. **Rūdeo** dicendum: q sicut se habet ablutio exterior ad baptismum: ita se habet expressio verborum ad hoc sacramētum: vt dictum est. Unde sicut si aliquis ablutionem exteriorem reciperet nō intēdens recipere sacramentū: sed ludum et dolum facere non esset baptizatus ita expressio verboꝝ sine interiori cōsensu matrimonium non facit.

Ad pmū ergo dicē: q sibi sūt duo. s. defectus cōsensus: qui sibi patrocinatur in foro cōsciētie: vt non astringatur vinculo matrimonij qūuis nō in foro ecclesie i quo iudicatur sm allegata: et dolus verboꝝ: et hoc nō patrocinatur: nec in foro penitentie: nec in foro ecclesie: quādo vtrunqꝫ per hoc sumitur. ad pm

¶ Ad sm dicendum: q si desit cōsensus mentalis ex parte vnius ex neutra parte est matrimoniū: quia matrimonium cōsistit in mutua coniunctione. vt dictum est: tamē probabilit potest credi dolus non esse: nisi signa euidentia doli appareāt: quia d quolibet presumendum est bonum nisi probetur ɔtrariuꝫ. Unde ille ex cuius parte est dolus nō est a peccato excusatus per ignorantiam. Ad sm

¶ Ad tertiū dicendū: q in tali casu ecclesia compellit eum ad standum cum prima vxore: quia sm ea iudicat que foris apparent: nec decipitur in iusticia qūuis decipiatur in facto: sed ille debet prius excommunicationem sustinere q ad primam vxorem accedat: vel debꝫ in alias regiones remotius fugere. Ad 3m

¶ Utrum consensus in occulto factus per verba de presenti faciat matrimonium. Arti. v.

AD quintum sic proceditur. Uidetur q ɔsēsus in occulto factus per verba de presenti non faciat matrimonium. Res eniꝫ in potestate alterius. exñs nō trāsfert i ptātē alteri9 nisi ɔsētiēte pmum.

illo in cuius potestate erat: sed puella erat in potestate patris. ergo nō pōt p matrimoniuʒ transire in ptātē viri nisi pře ꝯsētiēte: ⁊ ita si fiat ī occulto ꝯsensus ēt p vba de pñti expssus non erit matrimoniū

scdm ¶ p̄. sicut ī mřimonio ē actus nř quasi de eēntia sacri: ita ēt in pnia sʒ sacřm pnie pficiř medinatibus ecclie mistris. s. qui sunt sacřorum dispēsatores. ḡ nec matrimoniū pfici poterat in occulto absqȝ sacerdotali bn̄dictione.

tertiuʒ ¶ p̄. bapᵒ q pt ī occulto et ī apto fieri nō ꝓhibeř ab ecclia fieri in occulto. sed ecclesia prohibet clādestina fieri matrimonia. ergo ñ pñt fieri in occulto

quartū ¶ p̄. inter eos qui in secundo gradu sibi attinent: matrimoniū contrahi ñ potest: qꝛ ecclesia ꝓhibuit: sed similiter ecclesia ꝓhibuit clandestina matrimōia. ergo nō possūt esse vera matrimonia.

ī oppᵐ primuʒ **Sed cōtra** posita causa ponitur effectᵒ: sʒ causa sufficiens matrimonij est cōsensus per verba de presenti expssᵒ siue fiat in publico siue in occulto

secūdū matrimoniū sequetur. ¶ p̄. vbi ē debita materia ⁊ debita forma: ibi est sacramentū: sʒ in occulto matrimonio seruatur d̄bita forma: quia sunt ibi verba de pñti cōsensuʒ exprimentia. ⁊ debita materia: qꝛ sūt legitime persone ad cōtrahenduʒ. ergo est ibi veꝝ matrimonium.

Rn̄sio princi. d. 28. q. 1. ar. 3. **Rn̄deo** dōʒ: ꝙ sicut in alijs sacramentis quedā sunt de essentia sacramenti: q̄bus omissis nō est sacramentū. quedā auteʒ ad solēnitateʒ sacramēti pertinēt: quibus omissis verum pficitur sacramētū: q̄uis peccet qui omittit: ita etiā ꝯsensus expressus verba d̄ presenti intra personas legitimas ad cōtrahēdum matrimoniū facit quia hec duo sunt de essentia sacramenti. alia aūt omnia sunt de solēnitate sacramenti: qꝛ ad hoc adhibentur vt matrimoniū conueniencius fiat: vnde si omittantur: verū est matrimonium. q̄uis peccēt sic contrahentes: nisi per aliquaʒ causam legittimā excusentur

ad p̄mū **Ad p̄imuʒ** ergo dōm: ꝙ puella non est in ptāte patris quasi ancilla: vt sui corporꝭ potestatem non habeat: sʒ quasi filia ad educādum. Et ideo scdʒ hoc ꝙ libera est pōt se in ptātem alterius absqȝ ꝯsēsu patris dare: sicut etiā potest aliqs vel aliqua intrař religionē absqȝ cōsensu parentuʒ. cum sit persona libera.

ad scdʒ ¶ Ad scdʒ dōm: ꝙ actus noster in penitentia q̄uis sit de essentia sacramenti nō est sufficiens ad inducendū primū effectum. s. absolutioneʒ a pctis: ⁊ ideo oportet ꝙ ad perfectionem sacramecti interueniat actᵒ sacerdotis: sʒ in matrimonio actus nostri sunt causa sufficiens ad inducēdū primum effectum qui est oblatio qꝛ q̄cunqȝ est sui iuris potest se alteri obligare: ⁊ ideo sacerdotis bn̄dictio nō reqritur in matrimonio quasi sit de essentia sacramenti.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ etiā ꝓhibitū est ꝙ baptismū nullus accipiat: nisi a sacerdote nisi ī articulo necessitatis: ⁊ ideo nō est similis rō ꝓhibentur aūt clādestina matrimonia propter pericula que inde euenire solent: quia freq̄nter in talibus est aliqua fraus ex altera parte: freq̄nter etiaʒ ad alia coniugia transeūt dum penitēt de his q̄ subito facta sunt: ⁊ multa alia mala inde accidunt: ⁊ speciem turpitudinis preter hoc habent.

ad 4.ᵐ ¶ Ad quartū dōʒ ꝙ non sunt prohibita clandestina matrimonia quasi contra essentialia matrimonij exñtia: sicut sunt ꝓhibita matrimonia illegitimarum personaruʒ: que sunt materia indebita huic sacramento: ⁊ ideo non ē simile.

¶ De ꝯsensu cui aduenit iuramentum vel copula carnalis.

Questio. xlvi.



Einde cõsiderandum ẽ de cõsensu cui aduenit iuramẽtum vel copula carnalis. Circa qđ querũtur duo.

¶ Primo vtrũ iuramentũ adiunctum cõsensui per verba de futuro expsso faciat matrimoniũ. ¶ Scđo vtrum copula carnalis eidẽ cõsensui aduenięs faciat mrimonium.

¶ Utrum iuramentũ adiũctũ cõsensui per vba de futuro expsso faciat matrimonium. Ar.i.

Ad primũ. Ad pmuz sic procedidur. Videtur q iuramẽtũ adiunctum cõsensui p vba de futuro expsso ñ faciat matrimoniũ. Nullus.n.potest se obligare vt faciat cõtra ius diuinũ: sed implere iuramentum est de iure diuino: vt pz Mat.5º. Reddes autẽ dño vota tua. ergo p nullã obligationẽ seqntẽ potest euenire q homo nõ debeat tenere iuramentum prius factum. Si ergo post cõsensũ in aliquẽ p verba de futuro iuramẽto firmatum aliquis alteri se obligat per vba de pñti: vr q nihilominus debeat iuramentũ pmũ seruare: sed hoc nõ esset nisi iuramẽto illo eẽt mrimoniũ illđ pfcm. ergo iuramentum adiũctum cõsensui per verba de futuro facit mrimonium.

Scđm ¶ P. veritas diuina fortior est: q veritas humana: sz per iuramentũ veritate diuina firmatur aliqd. cũ ergo p verba expmẽtia cõsensum de pñti in qbus est sola vitas humana mrimoniũ pficiatur: vr q multo amplius id efficere possint verba de futuro iuramento firmata.

Tertius ¶ P. sm apostolũ Heb. Oĩs cõtrouersie finis ẽ iuramẽtũ. ğ i iudicio saltẽ plus stãdũ ẽ iuramẽto q simplici vbo. si ğ aliquis simplici vbo cõsentiat in aliquẽ p vba de pñti postq cõsenserit in aliquẽ p vba de futuro iuramẽto facta: vr q iudicio ecclesie debeat cõpelli stare cuz pma z nõ cũ secũda.

4m ¶ P. verba d futuro simpliciť plata faciũt spõsalia: sed iuramentũ ibi aliqd operatur: ğ facit plusq spõsalia: sz vltra sponsalia nõ est nisi mrimoniũ ergo faciunt matrimonium.

1 oppm Sz ctra quod futurũ ẽ ñ est: sed iuramentũ additum nõ facit qn vba de futuro significent cõsensum de futuro. ğ adhuc matrimoniũ nõ est. pmum.

secũdũ. ¶ P. postq pfectũ est matrimoniũ nõ oz q alius cõsensus interueniat ad mrimoniũ: sz post iuramentũ aduenit ali' cõsensus q mrimoniũ facit: alś frustra iuraretur illud esse futurũ ergo nõ facit mrimonium.

Rñsio pnci. vbi sup ar.i. Rñdeo dđz: q iuramẽtũ adhibetur ad cõfirmationẽ dictorũ: vñ illud tm̃ cõfirmat qđ in predictis sigtur: nec signatũ mutat. z iõ cũ vba de futuro ex ipa sui sigñatione habeãt q mrimoniũ nõ faciãt: qz qđ futurũ pmittitur nõdũ fit: etiã si iuramẽtũ aduẽiat: ẽt nũdũ ẽ mrimoniũ fcm: sicut mr in lrã

ad pm Ad pmuz ergo dđz: q (dicit. iplere iuramentuz licitum est de iure diuio nõ aũt implere iuramẽtũ illicitũ. Vñ si aliqua obligatio seqns iuramẽtũ faciat illud illicitũ cũ pus fuisset licitũ: nõ derogat iuri diuio qui iuramentũ pus factũ nõ seruat: z ita est in pposito: illicite.n.iuratur qđ illicite pmittitur: pmissio autẽ de alieno est illicita: vñ cõsensus seqns p vba de pñti quo qs transfert dñium sui corpis in aliã: facit pcedẽs iuramẽtũ eẽ illicitũ qđ pus licitũ erat.

Ad 2m ¶ Ad scđm dđz: q vitas diuina efficacissima est ad firmãdũ illud cui adhibetur.

Ad 3m ¶ Vñ pz solo ad 3m.

ad 4m ¶ Ad quartũ dđm: q iuramẽtũ aliqd opatur. nõ nouã obligationẽ faciẽs sz factã cõfirmãs: z

et sic grauius peccat q eam violat.
¶ Utrū carnalis copula post verba d futuro ɔsensuz exprimēt̄ ɜ faciant matrimonium. Ar. ii.

primuz AD secundum sic pcedit̄. Uid̄ q carnalis copula post verbis de futuro ɔsensū exprimētia faciat mr̄imoniū: qz mai⁹ ē ɔsentire facto q̄ verbo: sz ille q carnalit̄ commiscet̄ ɔsentit facto pmissiōi quā prius fecit. ergo vr̄ q multo magis per hoc fiat mr̄imoniū: q̄ si solis verbis de pn̄ti ɔsensus fieret.

secūdū ¶ P̄. ɔsens⁹ nō solus exp̄ssus: sz ēt interp̄tatus facit mr̄imoniū: sz nulla pōt eē maior interpretatio ɔsensus q̄ carnalis copula: ergo pficitur matrimoniū per hoc.

tertiuz ¶ P̄. oīs ɔiunctio carnalis p̄ter matrimonium facta est pctm̄. sz mulier nō vr̄ peccare admittens sponsuz ad carnalē copulā. ergo per hoc fit matrimoniū.

4m ¶ P̄ dimittitur pctm̄ nisi restituat̄ ablatū: sed aliqs nō pōt mulieri quā defloraūit sub spē matrimonij restituere ablatum nisi eā ɔiugio ducat. ergo vr̄ q si etiā post carnalē copulā cū alia ɔ̄xerit p verba d pn̄ti: q teneatur ad p̄mā redire: qd n̄ eēt nisi inter eos esset matrimoniū. ergo carnalis copula post ɔsensum de futuro facit matrimonium.

ī oppm p̄mum. Sed cōtra est qd dicit Niço. papa. Si cōsensus in nuptijs dfuerit: cetera ēt cū ipo coitu celebrata frustrātur: ¶ P̄. qd ɔseqtur ad aliqd nō facit ipsum. sz carnalis copula sequitur ipm matrimoniū: sicut effect⁹ cāz. ergo nō pōt facere matrimoniuz.

Rn̄ sco. pnci. vbi sup ar. 2. Respōdeo dōz: q de mr̄imonio possum⁹ loq dupliciter. ¶ Unomō q̄tū ad forum ɔscie: et sic i rei v̄itate carnalis copula nō hz q ɔ̄ficiat mr̄imoniū cui⁹ sponsalia p̄cesserūt p verba de futuro: si ɔsensus īterior defit: qz verba de pn̄ti etiā ɔsensuz exp̄mētia si ɔsensus mētalis deesset nō faceret matrimoniū. ¶ Alio⁰ q̄tuz ad iudiciū ecclesie: et qz in exteriori iudicio s̄m ea q̄ foris patent iudicatur: cū nihil possit exp̄ssius significare ɔsensum: q̄ carnalis copula s̄m iudiciū ecclesie ɔsequens carnalis copula sponsalia mr̄imoniuz facere iudicatur nisi aliqua signa exp̄ssa doli vel fraudis appareāt.

ad p̄mū Ad primū ergo dōz: q ille qui carnaliter ɔmiscetur facto ɔsentit i carnalē copulā s̄m rei v̄itatē: sz i matrimoniū nō ɔsentit ex hoc ipo nisi s̄m interp̄tationez iuris.

Ad s̄m ¶ Ad 2m dōm: q interp̄tatio illa nō mutat rei veritatē: sz iudiciū qd de rebus exterius fit.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q si sponsa spōsuz admittens credat eū velle mr̄imoniū ɔsūmare excusatur a pctō nisi aliqua signa exp̄ssa fraudis appareant: sicut si sunt multū distātis ɔditionis vel q̄tū ad nobilitatē: vel q̄tum ad fortunam: vel aliud signū euidēs appareat. Sed tamen sponsus peccat et fornicādo: et quod plus est: fraude quā facit.

ad 4m ¶ Ad quartū dōz: q in tali casu spōsus anteq̄ aliaz duxerit tenetur eaz ducere in vxorem si sint equalis ɔditionis: vel si sponsa sit melioris ɔditionis: sz si aliaz duxerit: fact⁹ est iā impotēs ad soluendū illd in quod tenebatur. et iō sufficit q ei de nuptijs pu̇ideat. et ad hoc ēt nō tenet̄: vt quidā dn̄t: si sponsus sit multo melioris cōditionis: aut aliqd signū fraudis euidens fuerit: qz p̄sumi pbabilit̄ potest: q sponsa non fuerit decepta: sed decipi finxerit.

¶ De ɔsensu coacto. Qō. xlvij.

DEinde ɔsiderandū est de ɔsensu coacto et cōditionato. ¶ Circa quod q̄runtur sex. ¶ P̄a

vtrum aliqs consensus possit esse coact⁹ ¶ 2° vtrum aliqua coactio cadat in constantem virum. ¶ 3° vtrum consensus coact⁹ faciat matrimoniū. ¶ 4° vtrum consensus coactus faciat matrimonium ex parte cogētis. 5° vtrum consensus conditionatus matrimoniū faciat. 6° vtrum aliqs possit cogi a patre ad matrimoniū contrahendum.

¶ Utrum aliquis consensus possit esse coactus. Art. I.

Primum. AD primum sic proceditur. Videtur q̄ null⁹ cōsensus possit eē coactus. Coactio.n. in li.ar. cadere nō potest s̄m aliquē statum ei⁹: vt in 2° li. distin. 25. dcm̄ est. sz cōsensus ē li.ar. ergo nō pōt esse coact⁹. ¶ Pr̄. violētia idē est qd coactio. sz coactio s̄m philosophū est cui⁹ principium ē extra nihil cōferēte vim passo. sz ois consensus principiū: ē intra. ergo nullus cōsensus pōt esse consensus coact⁹. ¶ Pr̄. omne pcm̄ cōsensu pficitur. sz illud quo perficitur pctm̄ cogi nō pōt: qr s̄m Aug. nullus peccat in eo qd vitare ñ potest. cū ergo vis a iuristis diffiniatur esse maioris rei impetus qui repelli nō potest: vr q̄ cōsensus nō possit esse coactus vel violētus.

4m ¶ Pr̄. dñium libertati opponitur: sz coactio ad dñium ptīet vt pz in quadā tullij diffinitiōe. dicit.n. q̄ vis ē impetus dñantis retinēs rē intra terminos alienos: ḡ vis in lib. ar. non cadit: τ ita nec in consensum qui est actus eius.

In oppm primum. Sed cōtra illud qd esse non potest: nō pt aliquid impedire. sed coactio cōsens⁹

2m impedit matrimoniū vt in lr̄a dicitur. ḡ cōsensus cogi potest. ¶ Pr̄. in matrimonio est quidā cōtractus. sed in cōtractibus pōt esse voluntas coacta. vnde legislator in integrum restitutionem adiudicat ratum non habens quod vi metusue causa factum est. ergo τ in matrimonio potest esse consensus coactus.

Rn̄deo dcm̄: q̄ duplex est coactio vel violenta. vna que facit necessitatem absolutā: et tale violentū dr̄ a philosopho violentum simpliciter: vt cū quis aliquē corporaliter impellit ad metū Alia que facit necessitatē cōditionatam: τ hanc vocat philosophus violētum mixtū: sicut cū quis pijcit merces in mari ne periclitetur: τ in isto violento q̄uis hoc quod fit non sit per se voluntariū: tamē consideratis circūstātijs hic τ nūc voluntarium est. τ qa actus in particularibus sunt: ideo simpliciter voluntarium est: sed secūdum quid in voluntarium. vnde hec violētia vel coactio pōt esse in cōsensu qui est actus voluntatis non autem prima: τ quia hec coactio fit ex hoc q̄ timetur aliquod pīculū imminēs: ideo istavis idem est quod metus: qui volūtatem cogit quodāmodo: sed pura vis cadit in corporalibus actibus: τ quia legislator considerat non solū īteriores actus: sz magi exteriores. ideo per vim intelligit coactionem simpliciter: pp qd vim contra metum diuidit. sz nunc agitur de consensu interiori in quem non cadit coactio seu vis que a metu distinguitur. τ ideo q̄tum ad propositū pertinet: idē est coactio qd metus. est autem metus s̄m iurisperitos instātis vel futuri periculi cā mentis trepidatio: τ p hoc patet solutio ad obiecta. nam prime rationes pcedunt de coactione prima. secunde de secunda

Rn̄sio. pn. d. 29. q. 1. ar. 1

¶ Utrum aliqua coactio cadat in constantem virum. Art. II.

AD secundum sic proceditur. Uidetur q̄ coactus metus non cadat in constātem virum: qa de ratione constantis est q̄ nō trepidet in periculis: cum ergo met⁹ Primum.

sit trepidatio mētis rōne picꝯli imminētis: videt q nō cogat metu.
secūdū ¶ P̄. oiuz terribiliū finis ē mors sm phm̄ in .3. ethi. quasi pfectissimū iter terribilia. sꝫ cōstātes non cogunt morte: qꝛ fortis etiā picula mortis sustinet. ergo nullus metus cadit i cōstātē virū.
3m ¶ P̄. iter alia picula: pcipue a bonis: timet picꝯlū iame. sed timor īfamie nō reputatur timor cadēs i cōstātē viruꝫ: qꝛ vt dicit lex: timor infamie nō cōtinet illo edicto. qđ metus cā factū ē. ergo nec aliquis alius metus cadit in cōstātē virū.
quartū ¶ P̄. metus in eo q metu cogit pctm̄ relinqt: qꝛ facit eū pmittere qđ nō vult soluere: ⁊ sic facit eū mētiri. sꝫ nō ē constātis aliqđ pctm̄ etiā minimū pro aliquo timore facere. ergo nullus metus cadit in cōstātem virum.
i. oppm pnum. **Sed ꝯtra** Abraā ⁊ Jsaac cōstātes fuerunt: sꝫ in eis cecidit metꝰ: qꝛ ratiōe metus dixerunt vxores suas sibi esse sorores. ergo metꝰ pōt cadere in cōstātem virū.
secūdū ¶ P̄. vbicūqꝫ ē violētū mixtū ē aliqs metus cogēs: sed aliquis q̄tūcūqꝫ cōstans pōt pati tale violētū: qꝛ si sit in mari merces pijciet tpe naufragij. ergo metus pōt cadere in constantem virum.
R̄nsio p̄ nc i. vbi sup ar.2. **R̄ndeo** dōm: q cadere metū in aliquē est aliquem metu cogi. cogit autē aliqs metu quādo aliqđ facit qđ alias nō vellet ad euitādum id qđ timet. i hoc autē cōstās ab icōstāti distinguitur q̄tū ad duo. ¶ Primo q̄tum ad qualitatē picꝯli qđ timetur: qꝛ ꝯstans: sequitur rōnē rectā p quā scit qđ pro quo dimittēdum sit vel faciēdū: semp autē minus malum vel maius bonū eligēdū ē: ⁊ ideo cōstās ad minus malū sustinēduꝫ cogitur metu maioris mali: nō autem cogitur ad maius maluꝫ vt vitet minus malum: sed inconstans cogitur ad maius malum propter metum minoris mali. scilicet ad peccatū pp̄ter metum corporalis pene. sed pertinax econtra non potest cogi etiā ad minus malum sustinendum vel faciendum: vt euitet maius malum: vnde cōstans ē medius inter incōstantem ⁊ pertinacem. ¶ 2o differunt q̄tuꝫ ad estimationeꝫ periculi imminentis: quia fortis non nisi ex forti extimatione ⁊ probabili cogitur: sꝫ incōstans ex leui. Prouer. 27. Fugit impius nemine persequente.

Ad p̄m **Ad primū** ergo dōm: q cōstans sicut ⁊ de forti dicit phūs: est intrepidus: nō q omnino nō timeat: sed quia non timet que nō oportet: vel nisi quādo oportet. ¶ Ad 2m dōm: q peccata sunt maxima malorū: ⁊ ideo ad hec nullo modo pōt homo constans cogi: immo magis dēt homo mori q̄ talia sustinere: vt etiā philosophus. 3. ethi. dicit. sed q̄daꝫ dāna corporalia sunt minora qbusdā alijs: inter que sunt pcipua que ad personā pertinēt: sicut mors: verbera: de honestatio per stuprum: ⁊ seruitꝰ: ⁊ ideo ex istis cōstans cogitur ad alia dāna corporalia: et hec cōtinentur hoc versu. Stupri sine status verberis atqꝫ necis. nec differt vtrū hec ptineant ad personam propriam vel vxoris: vel filiorum vel aliorū huiusmodi. ¶ Ad Ad 3m 3m dicendum: q infamia q̄uis sit maius dānum: tamē ei de facili occurri potest: ⁊ ideo non reputatur cadere in constantem virum metꝰ infamie secundū iura. ¶ Ad quar Ad 4m tum dicendum: q constans non cogitur ad mentiendum: quia tunc vult dare: sed tn̄ postea vult petere restitutionem: vel saltem iudici denunciare tn̄ si se promisit non petiturum restitutionem. non potest āt promittere se nō denunciaturū: qꝛ cum hoc sit contra bonum iustitie: ad hoc cogi non potest: vt scilicet contra iusticiam faciat.

¶ Utrum consensus coactus tol-

lat matrimonium. Ar.iii

primum. **Ad tertium** sic proceditur. Videtur quod consensus coactus non tollat matrimonium: quia sicut ad matrimonium requiritur consensus: ita ad baptismum requiritur intentio: sed coactus timore ad recipiendum baptismum recipit sacramentum: ergo coactus ad consentiendum aliquo timore matrimonio obligatur.

secundum ¶ Praeterea. violentum mixtum secundum philosophum plus habet de voluntario: quam de involuntario sed non potest aliter consensus esse coactus nisi per violentum mixtum. ergo non omnino excluditur voluntarium: et ita adhuc est matrimonium.

tertium ¶ Praeterea. ei qui consentit in matrimonium coactus consulendum videtur quod in matrimonio illo stet: quia speciem mali habet promittere et non solvere: a quo apostolus vult nos abstinere. hoc autem non esset si consensus coactus omnino matrimonium tolleret. ergo etc.

in oppositum primum. **Sed contra** est quod decretum dicit. Cum consensu locum non habet ubi metus vel coactio intercidit: necesse est ut ibi communis consensus requiritur coactionis omnimoda repellatur: sed in

secundum. matrimonio requiritur communis consensus. ergo etc. ¶ Praeterea. matrimonium significat coniunctionem Christi ad ecclesiam quae fit secundum libertatem amoris. ergo non potest fieri per consensum coactum.

Responsio principalis. ubi supra di.3.q.1. **Respondeo** dicendum: quod vinculum matrimonii est perpetuum: unde illud quod perpetuitati repugnat matrimonium tollit: metus autem qui cadit in constantem virum perpetuitatem contractus tollit quia potest peti restitutio in integrum et ideo talis coactio metus qui cadit in constantem virum tollit matrimonium: et non alia: constans autem vir iudicatur virtuosus qui est mensura in omnibus operibus humanis: ut philosophus dicit in .3. ethi. quidam autem dicunt: quod si assit consensus quamvis coactus interius est matrimonium quantum ad deum: sed non quantum ad statum ecclesie quae praesumit ibi non fuisse consensum interiorem propter metum: sed hoc nihil est: quia ecclesia non debet praesumere de aliquo peccatum quousque ratione probetur. peccavit autem si dixit se consentire et non consensit: unde ecclesia praesumit eum consensisse: sed iudicat consensum illum extortum non esse sufficientem ad faciendum matrimonium.

ad primum **Ad primum** ergo dicendum: quod intentio non est causa efficiens sacramenti in baptismo: sed solum eliciens actionem agentis: sed consensus est causa efficiens in matrimonio. et ideo non est simile.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod ad matrimonium non sufficit quodcunque voluntarium sed voluntarium complete: quia debet esse perpetuum: et ideo per violentum mixtum impeditur.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum: quod non semper debet induci ad hoc quod in matrimonio illo stet. sed solum quando timetur periculum de dissolutione: alias autem non peccat quia non solvere promissa que nolens facit non est species mali.

¶ Utrum consensus coactus ex parte cogentis faciat matrimonium. Ar.iiii.

primum. **Ad quartum** sic proceditur. Videtur quod consensus coactus saltem ex parte cogentis faciat matrimonium: quia matrimonium est signum spiritualis coniunctionis: sed spiritualis coniunctio quae est per charitatem potest esse ad eum qui non habet charitatem: ergo matrimonium est ad eum qui non vult.

secundum ¶ Praeterea. si illa quae fuit coacta postmodum consentiat: erit matrimonium verum: sed iste qui coegit primo ex consensu illius non ligatur: ergo ex primo consensu ligabatur matrimonio.

in oppositum **Sed contra** matrimonium est relatio equiparantie. sed talis relatio equaliter est in utroque. ergo si sit impedimentum ex parte unius non erit matrimonium ex parte alterius.

Responsio principalis. ubi supra q.2 **Respondeo** dicendum: quod cum matrimonium sit quedam relatio: et non possit innasci relatio in uno extremorum sine hoc quod fiat in alio: ideo quicquid impedit matrimonium in uno impedit ipsum in altero: quia non potest esse quod aliquis sit vir non uxoris: vel aliqua sit uxor non habens virum: sicut mater

non habens filiū. ⁊ ideo dōm cōit ꝙ matrimonium non claudicat.

ad p̄mū **Ad primum** ḡ dōm: ꝙ q̄uis act⁹ amāt; possit trāsire in nō amātē: tn̄ vnio inter eos nō p̄t eē nisi sit mutua adamatio: ⁊ iō dicit phūs. 8. ethi. ꝙ ad amicitiā q̄ in quadā vniōe ꝯsistit requiritur redamatio. ¶ Ad s̄m dōz

Ad s̄m: ꝙ ex cōsensu libero illius qui p̄us coact⁹ est nō fit mr̄imoniū nisi inq̄tum cōsensus p̄cedens in altero adhuc manet i suo vigore: vn̄ si dissentiret nō fieret matrimonium.

¶ Utrum per cōsensuz ꝯditionatum fiat matrimonium. Ar. v.

primuz **Ad quintū sic** p̄ceditur. Uī ꝙ nec p̄ cōsensuz ꝯditionatuz fiat matrimoniū: q̄ qd̄ sub ꝯditione ponitur nō simpliciter enūciaṫ: sꝫ in matrimonio oꝫ eē v̄ba simplr exp̄mentia ꝯsensum: ḡ cōditio alicuius consensus nō facit matrimo

secūdū niū. ¶ P̄. matrimoniū oꝫ esse certū. sꝫ vbi dṫ aliqd sub ꝯditiōe ponitur illd sub dubio. ergo talis cōsensus nō facit matrimonium.

i opp^m **Sꝫ ↄtra** in aliis ꝯctib⁹ fit oblatio sub cōditiōe: ⁊ stat stante cōditiōe. ḡ cū matrimonium sit ꝯctus qdā. vīꝙ possit fieri per conditionatū consensum.

R̄n̄sio. p̄nci. vbi sup̄ q. 3. **R̄n̄deo** dōm: ꝙ cōditio apposita aut est de p̄sēti: aut est de futuro si de p̄ūti: ⁊ nō est contraria matrimonio: siue sit honesta: siue nō honesta: stat mr̄imonium: stāte conditione: ⁊ ea nō stat Sꝫ si sit ꝯria bonis matrimonij nō efficitur matrimoniū. Si āt sit cōditio de futuro: aut est necessaria: sicut solē oriri cras: ⁊ tunc est matrimoniū: q̄ talia futura iā sunt p̄sentia in cāis suis: aut est ꝯtingēs vel datio pecūie vel acceptatio parentuz: ⁊ tunc idē est iudicium de tali cōsensu sicut de ꝯsensu qui fit per v̄ba de futuro: vnde non facit mr̄imoniū: ⁊ p̄ h⁹ pꝫ solō ad obs.

¶ Utrum aliquis preceptio patrꝭ possit compelli ad matrimoniū cōtrahendum. Ar. 6.

Ad sextū sic p̄cedit. Uidetur ꝙ aliqs p̄cepto p̄ris possit cōpelli ad matrimoniū ꝯhendū. dṫ. n. ad coll. 3. Filij obedite parētib⁹ v̄ris per oīa. ḡ ⁊ hoc etiā obedire tenentur. p̄mum.

¶ P̄. Ge. 28. Isaac precepit Iacob ꝙ nō acciperet vxorē de filiabus Chanaā: nec p̄cepisset nisi de iure p̄cipe potuisset. ergo in hoc tenetur obedire p̄ri. ¶ P̄. nullus dꝫ ꝑmitteṫ p̄cipue p̄ iura^m p̄ illo quē non p̄t cogere ad seruādū: sꝫ parētes ꝑmittūt futura matrimonia p̄ filijs ⁊ etiā iuramēto firmāt ergo p̄nt p̄recepto cogere filios ad iplēduz. ¶ P̄. pater sp̄ualis. s. papa p̄t compellere p̄cepto ad mr̄imoniū spirituale. s. ad ep̄atū accipiēdū. ḡ p̄t ⁊ p̄r carnalis ad mr̄i^m carnale. scd̄z tertiuz 4^m

Sꝫ contra patre ip̄āte matrimoniū: filius p̄t sine pc̄ō religionē intrare. ḡ n̄ teneṫ ei h⁹ obediṙ. ¶ P̄. si teneret obedire: sp̄ōsalia p̄ parentes ꝯcta absq̄ cōsensu filioꝝ eēnt stabilia: sed hoc est contra iura. ergo ⁊c. i opp^m p̄mum. 2^m

Respōdeo dōm: ꝙ cū in mr̄imonio sit quasi q̄dā seruit⁹ perpetua: p̄r nō p̄t cogere filiū ad mr̄imoniū p̄ p̄ceptū: cuꝫ sit libere conditiōis: sed potest cū inducere ex rationabili cā: ⁊ tunc sicut se habet filius ad cām illā: ita se habet ad preceptum patris: vt si causa illa cogat de necessitate vel de honestate ⁊ preceptū simılıṫ cogat alias non. R̄n̄sio. p̄n. vbi sup̄. ar. 4.

Ad p̄muz ergo dicendum: ꝙ v̄bum apostoli nō intelligitur in illis in q̄bus e liber fuit: sicut p̄r: ⁊ h̄mōi ē mr̄i^m: p̄ qd̄ ēt filius fit pater. ¶ Ad scd̄z dōm: ꝙ Jacob alias tenebatur ad faciendum hoc qd̄ mandabat Isaac: tum ad p̄mū ad scd̄z

ppter maliciam illarum mulierum: tum quia semē Chanaā de terra pellēdum erat: quod semini patriarcharum pmittebant. et ideo Isaac pcipere poterat.

ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod non iuratur nisi illa conditiōe subintellecta: si illis placuerit: et ipsi obligātur ad eos bona fide inducendū.

ad 4m ¶ Ad quartū dicendum: quod quidā dicūt quod papa nō pt precipe alicui quod accipiat epatū quia cōsensus debet liber esse. Sed hoc posito periret ecclesiasticus ordo: nisi.n. aliquis posset cogi ad suscipiendum regimen ecclesie: ecclesia cōseruari nō posset: quia quandoque illi qui sunt idonei ad hoc nollent suscipe nisi coacti. Et ideo dicendum: quod non est simile hic inde: quia nō est aliqua corpalis seruitus i matrimonio spirituali: sicut in corporali: est.n. spirituale matrimonium sicut quoddā officium dispēsande reipublice. i. Cor. 4. Sic nos existimet homo vt ministros.

¶ De obiecto consensus. Quō. xlviij.



Einde considerandum est de obiecto cōsensus. Circa quod qrūtur duo ¶ Primo vtrum consensus qui facit matrimonium sit consensus in carnalem copulam. ¶ 2o vtrum consensus in aliquem propter causam inhonestātē faciat matrimonium.

¶ Utrum consensus qui facit matrimonium sit cōsensus i carnalē copulā. ar. i.

p mum. AD primū sic procedit. Uidetur quod cōsensus qui facit matrimoniū sit cōsensus in carnalem copulā. Dicit enim Hiero. quod vouentibus virginitatem nō solū nubere sed velle nubere damnabile est: sed nō esset dānabile nisi esset virginitati cōtrariū: cui nuptie nō cōtrariātur nisi ratione carnalis copule. ergo cōsensus voluntatis qui est in nuptijs est in carnalem copulā.

2m ¶ Preterea. oia que sunt in matrimonio inter virū et vxorem: pūt esse licita iter fratrē et sororē: excepta carnali copula: sed nō pt fieri licite inter eos consēsus matrimonialis. ergo cōsensus matrimonialis est cōsensus in carnalē copulam.

3m ¶ Preterea. si mulier dicat viro: cōsentio in te vt nō cognoscas me: non est consensus matrimonialis: quia est ibi aliquid contra substantiā pdicti consensus. sed nō esset nisi dictus cōsensus esset in carnalē copulā. ergo et cetera.

4m ¶ Preterea. in qualibet re initium cōsūmationi respondet. sed matrimonium cōsūmatur per carnalē copulā. ergo cū initietur per consensum: videtur quod cōsensus sit in carnalem copulam.

i opp. primum. Sed contra nullus cōsentiēs in carnalē copulā est virgo mente et carne. Sed beatus Ioā. euā. post cōsensum nuptialem fuit virgo mēte et carne. ergo nō consensit in carnalē copulā.

2m ¶ Preterea. effectus respondet cāe: sed consensus est cā matrimonij. cū ergo de esse matrimōij nō sit carnalis copula: videtur quod nec consensus qui matrimonium cāt sit in carnalem copulam.

Rn°. pn. .d. 28. q. i. ar. 4. Rñdeo dicendum: quod consensus qui matrimonium facit est consensus i matrimonium: quia effectus proprius voluntatis est ipm volitū. Unde sicut carnalis copula se habet ad matrimoniū: ita consensus qui matrimoniū cāt est i carnalem copulā: matrimoniū aūt: vt dictum est: nō est eēntialiter ipsa coniūctio carnalis sed quedā associatio viri et vxoris i ordine ad carnalē copulā: et alia que ex consequenti ad virum et vxorem ptinet: secundum quod eis datur ptās in inuicē respectu carnalis copule: et hec associatio coniugalis copula dicitur. Unde patet quod bñ dixerunt illi qui dixerunt quod consentire in matrimoniū est consentire in carnalē copulā implicite: nō explicite. non .n. debet itelligi sicut implicite continetur effectus in cā: quia ptās carnalis copule in qua consentitur: est causa carnalis copule: sicut potestas vtendi re sua est causa vsus.

Ad pᵐ **Ad pmū** ergo dōz: q̄ ꝯsensꝰ i mrimoᵐ iō ē dānabilis post votuꝫ ꝟginitatꝫ:q2 p talē ꝯsēsuꝫ dat ptās ad id qđ non lꝫ:q2 sic peccaret q̄ daret ptātē accipiēdi illđ alteri:qđ ipē i deposito hꝫ:nō solū i hᵒ q̄ ei actualr adheret:de ꝯsēsu āt btē ꝟginis īfra
Ad 2ᵐ dicet. ¶ Ad 2ᵐ dōm:q̄ īter frēm ꝛ sororē nō p̄t esse ptās īuicem ad carnalē copulā:sicut nec licite carnalis copla:ꝛ iō rō non sequitur.
Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōz:q̄ illa ꝯditio explicita nō solū actui sꝫ ptāti ꝯriatur copłe carnał:ꝛ iō est ꝯria mrimᵒ.
Ad 4ᵐ ¶ Ad quartū dōz:q̄ initiatū matrimoniū rn̄det ꝯsumato:sicut habitus vel ptās actui q̄ est opatio. Rōnes aūt in ꝯriū ostēdūt q̄ non sit cōsensus in carnalē copulā explicite:ꝛ hoc est verum.

¶ Utrum matrimonium possit esse ex consensu alicuius in aliquam propter causā inhonestatē. Ar. ij.

pᵐ **AD secundū** sic pcedit. Ut q̄ mrimōiū non possit eē ex ꝯsēsu alicuiꝰ i aliquē ppt cāꝫ ihōestam Uniꝰ.n. vna est rō:sꝫ matrimoniū est vnū sacrm:ğ nō pōt fieri ex alterius finis ītētiōe q̄ꝫ illiꝰ ad quē a deo institutuꝫ ē.s.ad pcreationē
Scđm plis. ¶ p̄. cōiūctio mrimōij est a deo.vt ptꝫ Mat.19.qđ deꝰ cōiunxit hō nō sepet:sꝫ ꝯiūctio q̄ fit: pp
3ᵐ turpes cās nō ē a deo.ğ nō ē matrimoniū. ¶ p̄.ialijs sacris si nō seruetur intētio ecclesie nō est verum sacrm. sꝫ intentio ecclie i sacramēto mrimonij nō ē ad aliquā turpem cām.ergo si ex aliqua turpi cā mrimoniū ꝯtrahatur nō erit verū mrimonium. ¶ p̄. sm Boe
quartū tium:cuiꝰ finis est bonus ipꝫ quoq̄ bonū est.sed matrimonium semper est bonū. ergo nō ē matrimonium:si propter maluꝫ finem fiat.
quintū ¶ p̄.matrimoniū significat coniunctionem christi ꝛ ecclesie. sꝫ ibi non cadit aliqua turpitudo: ergo nō pōt matrimoniū ꝯtrahi ppter aliq̄ aliā turpem causam.

Sꝫ cōtra est.qđ qui baptizat alium intentione lucrandi:vere baptizat.ergo ꝛ qui ꝯtrahit cūaliqua intentione lucri veruꝫ est matrimoniū. ¶ p̄. hoc idē pbant exēpla ꝛ auctoritates q̄ ponuntur in littera. i oppᵐ pmum. secūdū.

Rn̄deo dōm:q̄ cā finalis matrimonij pōt accipi dupliciť.sꝫ p se ꝛ per accn̄s.per se quidē causa matrimōij est ad quā matrimoniū est de se ordīat um:ꝛ hec semp bona ē.s. pcreatio plis ꝛ vitatio fornicatiōis.Sꝫ pa ccn̄s cā finalis ipiꝰ est hoc qđ ꝯtrahentes intēdūt ex mrimonio:ꝛ q2 hoc quod ex matrimonio ītendiť cōsequiť ad matrimoniuꝫ:ꝛ p̄ora non variantur ex posterioribꝰ: sed eꝯrio:iō ex illa cā nō recipit matrimonium bonitatē vel malitiam:sꝫ ipsi ꝯtrahētes quoꝝ ē finis p se: ꝛ q2 cāe per accn̄s sūt īfinite: ideo īfinite tales cāe pn̄t eē i mrimonio quaꝝ sūt q̄daꝫ honeste : ꝛ quedam inhoneste. Rn̄sio pnci. di.3. q.1. ar.3.

Ad pmū ğ dōm:q̄ verū ē de causa p se ꝛ principali.sed quod hēt vnum finem per se ꝛ principaleꝫ potest habere plures secnndarios per se ꝛ infinitos per accidens. ¶ Ad sm dicendū: q̄ ꝯiūctio p̄t accipi p ipa relōne q̄ ē mrimoniū:ꝛ tał sp ē a deo:ꝛ bōa ē a quacūq̄ fiat cā:vel p actu eoꝝ q̄ ꝯiūguntur:ꝛ sic ē qn̄q̄ mala:ꝛ n̄ ē a deo simplr loq̄ndo nec ē icōueniēs q̄ aliq̄s effectꝰ sit a deo : cuiꝰ cā ē mala: sicut ples q̄ ex adulterio suscipitur:nō.n.ē ex illa cā ic̄q̄tū ē mala:sꝫ ic̄q̄tū hꝫ aliqđ đ bono ēꝫ q̄ ē a đo q̄uis n̄ simplr sit a đo. ad pmū Ad 2ᵐ
¶ Ad tertiū dōz:q̄ ītentio ecclie qua intēdit sacrꝫ tradere est de necessitate cuiusꝫ sacramēti:itaq̄ ea non obseruata nihil in sacris agitur:sed intētio ecclie q̄ intēdit vti Ad 3ᵐ

litates ex sacro puenientē ē de bñ esse sacramēti: et nō de necessitate ei⁹. vñ si ñ obseruetur: nihilomin⁹ est vex sacrz. sz tñ ptermittēs hāc intentionem peccat: sicut si in baptismo nō intendatur sanitas mentis quā ecclia intēdit: et similit ille q intēdit mrimonium ɔtrahere: qq̄uis mrimoniū non ordinet ad illū finem quē ecclia intēdit: nihilominus verus matrimoniuz cōtrahit.

Ad 4m ¶ Ad quartū dōm: q ipsa vnio ē signū cōiunctiōis xpi et ecclesie: et nō opatio vnitox: et iō rō ñ seqtur

¶ De bonis matrimōij. Qō. xlix.



Onsequēter ɔsiderādū est d bōis mrimōij. Circa qd q̄rūtur. sex. ¶ pº vtruz debeant hēri aliqua bona ad excusandū mrimoniū. ¶ 2º vtrū sufficiēter assignentur. ¶ 3º vtrū bonū sacramēti sit principali⁹ inter alia bona. ¶ 4º vtx actus matrimonij per predicta bona a peccato excusetur. ¶ 5º vtrū sine eis aliquādo a pctō excusari possit. ¶ 6º vtrum quādo est sine eis sit semper peccatū mortale.

¶ Utrū hēri dbeāt aliqua boa ad excusandū matrimonium. Arti. 1.

Ad primū sic pcedit. Uidet q mrimonium nō debeat hre aliqua bona qb⁹ excusetur. Sicut. n. cōseruatio idiuidui q fit p ea q ad nutritiuā ptinēt ē de ītētiōe nāe: ita ɔseruatio spei q fit p matrimonium: et multo magis qtō meli⁹ et digni⁹ ē bonū spei q bonuz vni⁹ idiuidui: sz ad actū nutritiue excusandūn ō idigetur aliqb⁹: g nec etiā ad excusandū mrimoniū.

secūdū ¶ P. sm phūz i. 8. ethi. amicitia q ē iter virū et vxorem est naturalis: et claudit i se honestum: vtile: et delectabile: sz illd quod de se est honestuz nō indiget aliqua excusatiōe: g nec matrimonio deberēt attribui aliqua excusantia. ¶ P. mrimoniū est institutum in remediū et i offm. sz sm q ē in offm nō idiget excusatiōe: quia sic etiā in padiso excusatiōe indiguisset: qd falsuz ē: ibi eni fuissent honorabiles nuptie et thorus immaculatus: vt Augu. dicit. Similiter nec sm q ē in remediū sicut nec alia sacramēta q in remediū peccati sunt instituta: g mrimōiū: hmōi excusantia hēre non dēt. 3m

¶ P. ad omīa q honeste fieri: possunt ꝟtutes dirigūt: si g mrimoniū aliqb⁹ bonis pōt honestari nō indiget alijs honestātibus q animi ꝟtutib⁹: et sic nō debent mrimo⁰ aliqua bona assignari qb⁹ honestetur: sicut nec alijs in qb⁹ ꝟtutes dirigunt. quartū.

Sed contra vbicūq est idulgētia ibi ē necessaria aliqua excusatiōis rō: sz mrimoniū cōceditur in statu infirmitatis scōm indulgētiā. vt ptz 1. Cor. 7. Ergo indiget p aliqua bona excusari. 1 oppm

secūdū ¶ P. ɔcubitus fornicarius et mrimōialis sunt eiusdē spēi qtū ad spēm nāe: sz cōcubitus fornicarius de se est turpis. ergo ad hoc q matrimōialis non sit turpis: oz ei aliquid addi quod ad honestatem eius ptineat: et in aliam spēm moris trahat.

Rñsio Respōdeo dōs: q nullus sapiens dēt iactura pnciram aliq sustinere nisi pro aliqua recompēsatione alicuius equalis vel melioris boni. Unde electio alicuius quod aliq iacturam habz annexam: indiget alicuiusboni adiunctione per cuius recompensationez ordinetur et honestetur. In cōiunctione āt viri et mulieris rationis iactura accidit: tum qz ppt vehementiam delectationis absorbetur ratio vt non possit aliquid itelligere in ipsa, vt philo. ophus

dicit: tum etiam propter tribulationem carnis: quā opꝫ tales sustinere ex sollicitudine tꝑaliū: vt pꝫ. 1. Cor. 7. ⁊ iō talis coniūctiōis electio nō pōt eē ordinata nisi ꝑ recōpēsationē aliquorū: ⁊ ex q̄bus dicta cōiūctio honestet̄. ⁊ hec sunt bona que matrimonium excusant ⁊ honestum reddunt.

Ad p^m Ad primū ergo dōm: ꝙ in actu cōestiōis nō est tā vehemēs delectatio rōnē absorbens: sicut ē in p̄dicta delectatione: tū q̄ vis gn̄atiua ꝑ quā originale traducit̄ ē infecta ⁊ corrupta: nutritiua autē ꝑ quā nō traducitur ē corrupta ⁊ nō infecta: tum etiā q̄ defectū īdiuidui q̄libet magis sentit in seip̄o q̄ȝ defectū sp̄ēi. Unde ad excitādū ad cōestionem s̄m quā defectui indiuidui subuenitur sufficit sensus ip̄i⁹ defect⁹: sed ad excitādū ad actū quo defectui sp̄ēi subuenit̄: dīna ꝓuidentia delectatiōnē apposuit ī illo actu: q̄ etiā aīalia bruta mouet: ī quibus nō est infectio originalis peccati: ⁊ iō nō est sīle.

Ad s̄m ¶ Ad 2^m dōꝫ: ꝙ ista bōa q̄ mr̄imoniuꝫ honestāt: sūt de ratiōe mr̄imōij: ⁊ iō nō indiget eis quasi exteriorib⁹ q̄busdam ad honestādū: sꝫ quasi cāntib⁹ in ipso honestatē q̄ ei s̄m se cōpetit.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ mr̄i^m ex hoc ipso ꝙ est in offm̄ vel in remediū hꝫ rōnē vtilis ⁊ honesti: sed vtrunq̄ȝ horū ei cōpetit: ex hoc ꝙ hmōi bona hēt: q̄b⁹ fit ⁊ offm̄ ⁊ remediū cōcupicentie adhibens.

adquartum ¶ Ad quartum dicendum: ꝙ aliquis actus virtutis honestatur virtute quasi principio elicitiuo: ⁊ circūstantijs quasi formalibus principijs ipsius: hoc āt modo se habent bona ad matrimonium: sicut circunstantie ad actus virtutis: ex quibus habet ꝙ virtutis actus esse possit.

¶ Utrum bona matrimonij sufficienter assignentur. Arti. 2.

Ad secūdū sic ꝓcedit̄ p̄mum. Videt̄ ꝙ insufficiēter bona mr̄imōij assignētur a magistro sn̄iarū. s. fides proles: ⁊ sacramētū: q̄ mr̄imoniū nō solū fit in hoīb⁹ ad ꝓlē ꝓcreādaꝫ ⁊ nutriendā: sꝫ ad cōsortiū cōis vite: ꝓpter opū cōicationē. vt dicit̄ in. 8. ethi. g̃ sicut ponit̄ ꝓles bonū mr̄imōij: ita dēt poni cōicatio operis.

2^m ¶ P̄. cōiūctio xp̄i ad ecclīam quā mr̄imoniū sīgt ꝑficit̄ ꝑ charitatem. g̃ inter bōa mr̄imōij magis dēt poni charitas q̄ȝ fides.

3^m ¶ P̄. in mr̄imōio sicut exigit̄ ꝙ neuter coniugū ad alteri⁹ thorū accedat: ita exigit̄ ꝙ vn⁹ alteri debitum reddat: sꝫ p̄^m ꝑtinet ad fidē vt magr̄ dicit. g̃ deberet etiā iustitia ꝓpter redditionē debiti īter bo^a mr̄imonij cōputari.

quartū ¶ P̄. sicut in mr̄imonio inq̄ȝtū sign̄at cōiūctionē xp̄i ⁊ ecclīe req̄rit̄ īdissolubilitas: ita et vnitas: vt sit vna vni⁹. sꝫ sacr̄m q̄d īter tria bo^a mr̄imōij cōputat̄ ꝑtinet ad īdiuisionē. g̃ deberet esse aliquid aliud q̄d ꝑtineret ad vnitatē.

Sed ↄtra videt̄ ꝙ sup̄fluāt q̄ vnica v̄t⁹ sufficit ad vnū actū honestādū. sed fides est vna v̄t⁹. ergo nō oportuit alia duo addere ad hōestādū matrimoniū. ī opp^m p̄mum.

2^m ¶ P̄. nō ex eodeꝫ aliq̄d accipit rōnē vtilis ⁊ honesti: cum vtile ⁊ honestū ex opposito bonū diuidāt: sꝫ ex ꝓle mr̄imoniū accipit rōnē vtilis. g̃ ꝓles nō dēt computari inter bo^a q̄b⁹ mr̄imonium honestat̄.

tertium. ¶ P̄. nihil dꝫ poni vt ꝓprietas vel cōditio sui ipsi⁹: sꝫ hec bona ponunt̄ vt q̄dam cōditiōes matrimōij. g̃ cum mr̄imoniū sit sacramētum nō dēt poni sacr̄m īter bona matrimonij.

Rn̄deo dōm: ꝙ mr̄imonium est in offm̄ nature: ⁊ est sacr̄m ecclīe: inq̄ȝtū. g̃ est ī offm̄ nāe duobus modis ordinat̄ sicut ⁊ q̄libet alius virtutis actus: quorū Rn̄o. princi. vbi. s̄ ar. 2.

vnum exigit ex pte ipsius agetis. et hec est itetio finis debiti. et sic ponitur bonu mrimonij proles: aliud exigitur ex pte ipi9 act9 q est bon9 in gne: ex ho q cadit supra debita mam: et sic est fides: p quam ho ad sua accedit: et non ad alia: et vlterius het aliq boitate inqtu e sacr3 et ho signatur ipso noie sacrameti

Ad pm **Ad primu** ergo dom: q i ple no solu itelligitur pcreatio plis. sed etia educatio ipi9: ad qua sicut ad fine ordinatur tota coicatio opum: q est inter viru et vxore: inqtu3 sunt mrimonio coiunct: iqr pres nalit thesaurizat filijs: vt pt3 scda Cor. secudo. et sic i ple quasi i pricipali fine ali9 qsi scdari9 icludit

Ad 2m ¶ Ad 2m dom: q fides no accipitur hic put est vt9 theologica. s3 put e ps iustitie fm q fides dr ex hoc q fuerit dca in coseruatioe pmissor: qr in mrim9 cu sit qda ptract9 e qda3 pmissio p qua talis vir tali mulieri determinatur.

Ad 3m. ¶ Ad tertiu do3: q sicut i pmissioe mrimonij cotinetur: vt neuter ad aliu3 thoru accedat: ita etia q similiter inuice debitu reddat: et ho etia e pricipali9: cu sequatur: ex ipa mutua ptate inuice3 data: et io vtruq ad fide ptinet. S3 in li. snaru ponitur q est min9 maifestu.

ad 4m. ¶ Ad quartu do3 q i sacro no solu itelligeda e idiuisio. s3 oia illa q cosequuntur matrimoniu ex ho q e signum coiunctionis xpi et eccle. vel dom q vnitas qua obo tagit ptinet ad fide sicut et idiuisio ad sacrm.

Ad 5m ¶ Ad quintu dom: q fides no accipitur hic p aliqua vtute. s3 p quada coditioe virtut: ex qua fides noiatur: q ponitur ps iustitie.

Ad 6m ¶ Ad sextu do3: q sicut debit9 vsus boni vtil accepit rone hoesti: no qde3 ex vtili. s3 ex ratioe q rectum suum facit: ita etia ordiuatio ad aliquod bonum vtile potest facere bonitatem honestatis ex vi rationis debitam ordinationem facietis: et hoc mo matrimoniu ex hoc q ordinat ad pl3: vtile est: et nihilominus honestum inqtum debite ordinatur.

¶ Ad septimu dom: q sicut magister dicit. 31. di. 4. snarn. sacrm no dicitur hic mrimoniu s3 insepabilitas eius: q eiusde est rei signu cuius et mrimonium. Vel dom: q qs uis mrimoniu sit sacramentu: tamen aliud est mrimonio esse mrimoniu: et aliud est ei esse sacrametu3: quia no solu ad hoc e institutu: vt sit in signu rei sacre: s3 et vt sit in officiu nae: et ideo ro sacrameti e qdam coditio aduenies matrimonio fm se cosiderato: ex quo honestatem etia h3: et io sacralitas ei9: vt ita dica: poitur iter honestatia mrimoiu et 2 ho i ttio bono mrimonij. s. sacro n solu itelligit insesparabilitas: sed etia omia que ad significationem ipsius pertinent. ad 7m.

¶ Utru sacrametu sit pricipali9 inter bona matrimonij. Arti. 3.

Ad tertiu sic procedit. Videtur q sacr3 no sit pncipali9 iter boa matrimoij: qr finis e potissimu i vno quoq. s3 ples e matrimoij finis. g ples e pncipali9 matrimoij bonu. primu3

¶ p. principalius in ratione speciei est differetia que coplet spe3. q genus sicut forma q ma in constitutione rei nalis: sed sacrametu copetit matrimonio ex ratioe sui generis: ples aute et fides ex rone differentie inqtu est tale sacrametu: ergo alia duo sunt magis principalia in matrimoio q sacrametu. scdm

¶ p. sicut iuenitur matrimoiu sine ple et fide: ita iuenitur sine isepabilitate: sicut pat3 quado alter coiugu an matrimoniu psumatu3 ad religionem transit: ergo nec ex hac rone sacramentu e i matrimonio pncipali9. tertium

¶ p. effect9 no pot esse pncipalior sua ca: s3 cosensus q e ca matrimonij frequenter im- quartu.

mutatur. ergo et matrimonium solui potest: et sic inseparabilitas non semper comitatur matrimonium. ¶ Preterea sacramenta que habent effectum perpetuum imprimunt characterem: sed in matrimonio non imprimitur character. ergo non adest ei inseparabilitas perpetua: et ideo sicut est matrimonium sine prole: ita potest esse sine sacramento. et sic idem quod prius.

Quintum (margin)

Sed contra illud quod ponitur in diffinitione rei est sibi maxime essentiale: sed indiuisio que pertinet ad sacramentum ponitur in diffinitione de matrimonio data: non autem proles vel fides. ergo sacramentum inter alia est in matrimonio essentialius. ¶ Preterea virtus diuina que in sacramentis operatur est efficacior quam virtus humana: sed proles et fides pertinent ad matrimonium secundum quod est in officium nature humane: sacramentum autem secundum quod est ex institutione diuina. ergo sacramentum est principalius in matrimonio quam alia duo.

Ioppositum primum. (margin)

Secundum (margin)

Respondeo dicendum: quod aliquid dicitur in re aliqua principalius duobus modis: aut quia essentialius: aut quia dignius. si quia dignius: sic omnibus modis sacramentum est principalius: inter tria bona coniugii: quia pertinet ad matrimonium inquantum est sacramentum gratie. alia vero duo pertinent ad ipsum inquantum est quoddam nature officium: perfectio autem gratie est dignior perfectione nature ¶ Si autem dicatur principalius quod est essentialius: sic distinguendum est: quia fides et proles possunt dupliciter considerari. Uno modo in seipsis: et sic pertinent ad vsum matrimonii per quem et proles producitur et pactio coniugalis seruatur: sed indiuisibilitas: quam sacramentum importat: pertinet ad ipsum secundum se matrimonium: quia ex hoc quod per pactionem coniugalem sui potestatem sibi inuicem in perpetuum coniuges tradunt: sequitur quod separari non possint: et inde est quod matrimonium nunquam inuenitur sine inseparabilitate: inuenitur autem sine fide et prole: quia esse rei non dependet ab vsu suo: et secundum hoc sacramentum est essentialius matrimonio quam fides et proles. ¶ Alio modo potest considerari fides et proles secundum quod sunt in suis principiis: vt pro prole

Responsio principalis. vbi supra. q. 3 (margin)

accipiatur intentio prolis: et pro fide debitum seruandi fidem sine quibus etiam matrimonium esse non potest: quia hec in matrimonio ex ipsa pactione coniugali causantur: ita quod si aliquid contrarium huius exprimeretur in consensu: qui matrimonium facit non esset verum matrimonium: et sic accipiendo fidem et prolem: proles est essentialissimum in matrimonio: et secundo fides: et tertio sacramentum: sicut etiam homini est essentialius esse nature quam esse gratie: quamuis esse gratie sit dignius.

Ad primum dicendum: quod finis secundum intentionem est primus in re: sed secundum consecutionem est vltimum: similiter prolesse habet inter matrimonii bona: et ideo quodammodo est principalius: et quodammodo non. ¶ Ad secundum dicendum: quod sacramentum prout ponitur tertium matrimonii bonum pertinet ad matrimonium ratione sue diffinitionis. dicitur enim sacramentum ex significatione huius rei sacre determinate quam matrimonium significat. Ad primum (margin)

¶ Ad tertium dicendum: quod nuptie secundum Aug. sunt bona mortalium: vnde in resurrectione neque nubent neque nubentur: vt dicitur Mat. 22. Et ideo vinculum matrimonii non se extendit vltra vitam in qua contrahitur: et ideo dicitur inseparabile: quia non potest in hac vita separari: sed per mortem siue corporalem post carnalem coniunctionem: siue spiritualem post spiritualem tantum. ¶ Ad quartum dicendum: quod quamuis consensus qui facit matrimonium non sit perpetuus materialiter. i. quantum ad substantiam actus: quia ille actus cessat: et potest contrarius accedere: tamen formaliter loquendo est perpetuus: quia est de perpetuitate vinculi: alias non faceret matrimonium. non enim consensus ad tempus in aliquem matrimonium facit: et dico formaliter secundum quod accipit speciem ab obiecto et secundum hoc matrimonium ex consensu inseparabilitatem habet. ¶ Ad quintum dicendum: quod in sacramentis in quibus imprimitur character traditur potestas ad actus spirituales: sed in matrimonio ad actus corporales: vnde matrimonium ratione potestatis quam in seinuicem coniuges accipiunt: conuenit cum

Ad 2m (margin)

ad tertium (margin)

ad 4m (margin)

Ad 5m (margin)

sacramēto in quo character imprimitur: et ex hoc hēt iseparabilitatē: vt magr dicit. sed differt ab eis inquantū ptās illa est ad actus corpales: et propter hoc nō imprimit characterem spiritualem.

¶ Utrū actus mrimonij excuset per bona predicta. Art. iiij.

pmum. AD quartū sic proceditur. Uidet q̄ i act⁹ mrimōij nō possit excusari p bōa pdcā vt non sit oino pctm̄: qz quicūqz sustinet dānum maioris boni pter minus bonū peccat quia inordinate sustinet: sz bonuz ratiōis quod leditur in ipo actu cōiugali: est maius q̄ hec tria cōiugij bona. ergo predicta bona non sufficiunt ad excusandum cōiugalem cōcubitum.

Scdm ¶ P̄. si bonū malo additur in genere moris totum efficitur malum: non autē totum bonum: quia vna circunstantia mala facit actum malum: nō āt vna bona facit ipm bonum: sed actus cōiugalis ḃm se est malus: alīs excusatione nō indigeret ergo bona matrimonij adiuncta non possunt ipm bonum facere.

tertius. ¶ P̄. vbicunqz est immoderatio passionis ibi est vitium in moribus: sed bona matrimonij non possunt efficere qui delectatio illius actus sit imoderata. ergo non possunt excusare qui sit peccatū.

quartū ¶ P̄. verecundia non est nisi de turpi actu: ergo non possūt excusari qui sit pctm̄.

i oppm pmum. Sed contra cōcubitus cōiugalis nō differt a fornicario nisi per bona matrimonij. si ergo hec nō sufficerent excusare ipm: tunc matrimonium semper illicitum remaneret.

secūdū. ¶ P̄. bona matrimonij se habent ad actum eius sicut circunstantie debite: sicut dictum est: sed circunstantie tales sufficienter faciunt q̄ actus aliquis non sit malus. ergo et hec bona pnt excusare mrimoniū vt nullo modo sit peccatum.

Rn̄o pnci vbi sup. q.2. ar.1 Rn̄deo dicendū: q̄ act⁹ dicit excusari dupliciter. Uno mō ex parte faciētis: ita q̄ nō iputetur faciēti i culpā q̄uis sit mal⁹ vel saltē nō in tantā culpam: sicut ignorātia dicit excusare peccatuz in toto vel in pte. ¶ Aliomō pōt excusari actus ex pte sui: ita. s. q̄ n̄ sit malus: et hoc mō predicta bona dicunt excusare actū mrimonij: ex eodē autē hēt act⁹ aliquis q̄ nō sit malus i gne moris: et q̄ sit bonus: quia nō ē aliqs act⁹ indifferēs: vt in. 2. li. dcm̄ ē. Dicit autē aliqs humanus act⁹ bonus dupl'r. ¶ Uno mō bonitate virtutis: et sic hēt act⁹ q̄ sit bonus ex his q̄ ipm imedio ponūt: et h⁹ faciūt i actu mrimonij fides et ples vt dcm̄ ē. Aliomō bonitate sacri ḃm q̄ act⁹ nō solū bonus: sz etiā scūs dicit. et hāc bonitatem hēt actus mrimonij ex idiuisibilitate cōiūctiōis: ḃm quam significat cōiūctionē xpi ad ecclā et sic pz q̄ pdicta bona sufficiēter actum matrimonij excusant.

ad pmū Ad pmū dicendū: q̄ per mrimonij actū nō icurrit hō dānuz rōnis q̄tū ad hitum: sed solū q̄tū ad actū: nec ē incōueniens q̄ qn̄qz aliqs act⁹: q ē melior ḃm genus suuz: iterrūpat pro aliquo minus bono actu. hoc .n. sine pctō fieri pōt: sicut patz in eo: qui ab actu cōtēplatiōis cessat: vt interdū actiōi vacet.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendū: q̄ rō illa pcederet si malū qd iseparabiliter comitat cōcubitū eēt malū culpe: nūc autē nō ē malum culpe: sz pene tm̄: q̄ est iobediētia cōcupiscētie ad rōnē: et iō nō seqtur.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendū: q̄ supabūdantia passiōis q̄ facit vitiuz: nō attēditur ḃm q̄titatē ipsius ad itētionem: sed ḃm pportionez ad rationem. Unde tunc solū passio reputatur immoderata quādo limites rationis excedit. Delectatio autē que fit in actu matrimoniali q̄uis

sit intensiua scd̃m q̃titatē: non tñ excedit limites sibi a ratōe pfixos ante principiū suum: q̃uis i predicta delectatione rō eos ordinare non possit. ¶ Ad 4m dōm: q turpitudo q̃ semp est in actu m̃rimoniali ⁊ erubesentiā facit: est turpitudo pene ⁊ nō culpe: qr de quolz defectu hō nāliter erubescit.

ad quartum

¶ Utrum actus matrimonialis excusari possit sine bonis matrimonij. Arti. v.

pmum.

AD quintum sic pceditur. Uidetur q actus m̃rimonialis excusari possit etiā sine bonis matrimonij. Qui eni a nā tantū mouetur ad actū m̃rimonij. non videtur aliqd̃ bonum m̃rimonij intēdere: quia bona m̃rimonij ptinent ad gratiam vel virtutē. Sed quando aliquis solo appetitu nāli mouet ad actū predictum: non videt esse peccatum quia nullum naturale ē malum cū malum sit preter nām ⁊ preter ordinē: vt Dio. dicit: g act⁹ matrimonij excusari potest etiam sine bonis matrimonij. ¶ P̃. ille q̃ vtit coniuge ad fornicationē vitādam nō videt aliquod bonū matrimonij intendere: sz talis non peccat. vt videt: quia ad hoc est matrimonium cōcessum humane infirmitati: vt fornicatio vitet. vt patz pª Cor. 7. ergo etiā sine bōis matrimonij potest actus eius excusari. ¶ P̃. ille qui vtit re sua ad libitum non facit cōtra iustitiaz. ⁊ sic non peccat: vt videtur: sed per matrimoniū vxor efficitur res viri et econuerso: ergo si se inuicem ad libitum vtuntur libidine mouente non vr esse peccatum: ⁊ sic idē qd prius. ¶ P̃. illud quod est bonum ex genere non efficitur malum nisi ex mala intentione fiat: sed act⁹ matrimonij quo quis suam cognoscit est ex genere bonus ergo non potest malus esse nisi ex mala intētione fiat. sed pōt bona intentiōe fieri etiā si nō intēdat aliquod bonum matrimonij: puta cū quis salutem corporalem p hoc intendit seruare: aut cōsequi. ergo videt q etiā sine m̃rimonij bonis act⁹ ille possit excusari.

2m

3m

quartū

Sz contra remota cā remouetur effectus. sed cā honestatis act⁹ matrimoniales sunt m̃rimonij bona. g sine eis non pōt actus m̃rimonialis excusari. ¶ P̃. nō differt act⁹ predictus ab actu fornicario nisi in predictis bonis. sed cōcubitus fornicarius semper est malus. g si non excusat predictis bonis: etiā matrimonialis actus semp erit mal⁹.

s oppm pmum.

2m

Rñdeo dōz: q sicut bona matrimonij scd̃m q sunt in habitu faciūt m̃rimoniū honestum ⁊ sanctū ita ⁊ scd̃m q sunt in actuali intentiōe faciūt actū matrimonij honestum: q̃tum ad illa duo bona m̃rimonij: que ipsius actum respiciūt. Unde quādo coniuges cōueniūt causa plis procreande: vel vt sibi inuicē debitum reddant: q̃ ad fines ptinent: totaliter excusant a peccato. sed tertiū bonum non ptinet ad vsuz matrimonij. sed ad essentiā ipsius vt dictū est. Uñ facit ipsū m̃rimoniū honestū: nō aūt actū ei⁹: vt p hoc actus ei⁹ absq pctō reddat: qr cā alicui⁹ significatiōis ꝯueniūt: ⁊ iō duobus solis modis cōiuges absq oī pctō ꝯueniūt. s. cā procreande plis ⁊ debiti reddēdi: alˢ aūt semp est ibi pctm̃ ad minus veniale.

Rñº. pn. vbi sup ar. 2.

Ad pmum g dōm: q ples put est bonū sacramēti addit supra plem put est intētū a nā. Nā. n. intēdit plē put in ipsa saluat bonū spēi: sed i ple fm q ē bonū sacramēti m̃rimōij: vltra hoc intelligitur vt proles suscepta vlterius ordinetur in dcū: ⁊ ideo oportet q intentio nature qua prolem intendit: referatur ac-

Ad pm

tu p habitu ad intētionē p̄lis: p̄ut est bonū sacramēti alr̄ staret in creatura: qđ sine pctō esse nō pōt. Et ideo quādo nā tantū mouet ad actū matrimōij nō excusat a pctō omnino: nisi inquātū motus nāe ordinatur actu vel habitu vlteri⁹ ad prolē scđm q̄ est bonū sacramēti: nec tamen sequit̄ q̄ motus nāe sit malus: sed q̄ sit īperfectus nisi ad

Ad 8m aliqđ bonū matrimonij vlteri⁹ ordinetur. ¶ Ad 2m dđm. q̄ si aliqs per actū mr̄imonij intendit vitare fornicationē in cōiuge nō est aliquod peccatū: qr̄ hec est q̄dam redditio debiti q̄ ad bonū fidei pertinet: sȝ si intēdit vitare fornicationem in se: sic est ibi aliqua sup̄fluitas: ⁊ scđm hoc est peccatuȝ venia le: nec ad hoc est matrimoniū insti

Ad 3m tutum: nisi ꝑm indulgētiā: q̄ est de peccatiȝ venialib⁹. ¶ Ad 3m dđm: q̄ vna debita circūstantia nō suffi cit ad hoc q̄ actus sit bonus: ⁊ iō nō opȝ q̄ qualitercūqȝ quis re sua vtat̄ vsus sit bonus: sȝ quādo vtit̄ re sua vt dēt ꝑm oīs circunstan

ad 4m. tias. ¶ Ad 4m dđm: q̄ q̄uis intendere sanitatis cōseruationem nō sit p se maluȝ: tamē hec intētio efficit̄ mala: si ex aliquo sanitas intendatur: qđ nō est ad hoc de se ordinatum: sicut q̄ ex sacramēto baptismi tantū salutē corporaleȝ q̄reret: ⁊ similit̄ etiā est in p̄posito in actu matrimonij.

¶ Utrum cognoscens vxoreȝ nō intendens aliquod bonum matrimonij: sed solam delectationē mortaliter peccet. Ar. vj.

p̄m AD sextuȝ sic procedit̄. Uidetur q̄ quādocūqȝ aliquis vxorem cognoscit nō intendens aliquod bonum matrimonij: sed solam delectationem: mortaliter peccet. Qr̄ sicut Hiero. dicit. ⁊ habetur in littera. voluptates que de meretricū amplexibus capiūtur in vxore dānande sunt: sed nō dicit̄ esse dānabile nisi peccatū mortale. ergo cognoscere vxorē p̄pter voluptateȝ solam est semp peccatum mortale.

¶ p̄. cōsensus in delectatione est 2m peccatum mortale: vt in. 2. lib. dictumest. sȝ q uicūqȝ cognoscit vxorem suam causa delectationis consentit in delectationem. ergo mortaliter peccat. ¶ p̄. quicūqȝ vsum tertiuȝ. creature nō refert in deū: creatura frui: t. qđ est pctm̄ mortale: sȝ q̄cūqȝ vxore p̄p solā delectationē vtit̄ hūc vsuȝ nō refert in deum. ğ mortaliter peccat. ¶ p̄. nullus dȝ ex quartū. cōicari nisi pro pctō mortali. sȝ aliquis vxorē sola libidīe cognoscēs ab īroitu eccl'ie artat̄: vt in littera dicit̄ quasi sit excommunicatus ergo ois talis peccat mortaliter.

SED cōtra quia ꝑm Aug. talis ꝯcubitus ponit̄ inter peccata quottidiana: p quib⁹ dr̄. pr̄ nr̄ ⁊c. vt habetur in littera: sȝ talia nō sūt pctā mortalia. ğ ⁊c. ¶ p̄. q̄ cibo vtitur ad delectationē tātū nō peccat mortaliter. ergo pari rōne qui vtitur vxore tm̄ causa libidinis satiande. — s oppm primuȝ / scđm

RN̄DEO dđm: q̄ quidaȝ dicūt q̄ quādocunqȝ ad actum cōiugalem libido principaliter mouet est peccatum mortale: sed quando mouet ex latere tunc est pctm̄ veniale. Qn̄ aūt oīno delectationeȝ despicit: ⁊ displicet ei: tunc est omnino sine veniali peccato. vt sic delectationem in illo actu querere sit peccatum mortale: delectationem oblatam acceptare sit peccatum veniale: sed eam odire sit perfectionis. Sed hoc nō potest esse quia secunduȝ phm̄ ī. 10. ethi. idem iudiciū ē de delectatiōe ⁊ opatiōe: quia opatiōis bone est delectatio bona: ⁊ male mala. Uñ cum actus matrimonialis non sit per se malus: nec querere delectationem peccatuȝ mortale semper. Et ideo dicendum: q̄ si delectatio — Rñō. princi. vbi. s̄ ar. 3.

queratur vltra honestatem mrimonij. vt. s. aliquis in piuge nō attendat ꝙ piunx est: sꝫ solum ꝙ mulier: paratus idē facere cū ea si nō esset cōiunx: est pctm̄ mortale. ⁊ ideo talis dr̄ ardentior amator vxoris: q: ardor ille extra bona matrimonij fertur. Si aūt queratur delectatio infra limites matrimonij: vt. s. talis delectatio in alia nō q̄reretur q̄ in coniuge: sic est veniale peccatum.

Ad 3m Ad pͥmū ergo dōm: ꝙ tūc voluptates meretricias vir in vxore querit: quādo nihil aliud in ea attendit q̄ quod in meretrice attenderet.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ cōsensus in delectatiōe pcubit⁹ qui est pctm̄ mortale: est pctm̄ mortale: nō aūt talis est delectatio matrimonialꝭ act⁹.

ad t'tiū ¶ Ad tertiū dōꝫ: ꝙ q̄uis delectationē nō referat actu in deū: nō tn̄ ponit ī ea vltimū volūtatꝭ finē: alꝭ eā vbiqꝫ indifferenter q̄reret: ⁊ iō non oꝫ ꝙ creatura fruaᷓ: sꝫ vtatur creatura pp se: se āt spūalit pp deū: q̄uis n̄ actu.

ad 4m ¶ Ad quartū dōꝫ: ꝙ hoc nō dr̄ ꝓpter hoc ꝙ ex hoc pctō hō excōicatōeꝫ mereatur: sꝫ quia spirituali bus se reddit īhabilē ꝓpter hoc ꝙ efficitur in actu illo totus caro.

¶ De impedimentis matrimonij in generali Questio .l.



Deinde cōsiderādū est d impedimētis matrimonij. Et primo in gn̄ali. scd̄o in speciali.

¶ Utrum in matrimonio incōuenienter īpedimēta assignētur. ar. I

pͥmum. Ad primum sic pceditur. Uṙ ꝙ ī matrimonio incōuenienter īpedimenta assignētur. Matrimoniū. n. qōdaꝫ sacramentū est ꝯ alia diuisum: sed alijs nō assignantur īpedimenta. ḡ in matrimonio assignari n̄ debēt.

scd̄m ¶ P̄. q̄to aliqd est minus ꝑfectuꝫ tāto paucioꝛib⁹ mōis īpediri pōt: sꝫ mrimoniū inter alia sacra ē minus ꝑfectū. ḡ nulla vel paucissima īpedimēta ei assignari debēt.

tertiū ¶ P̄ vbicūqꝫ est morb⁹ ē necessariū remediū morbi. sꝫ ꝯcupīa ī cui⁹ remediū mrimoniū est īdultū: est ī oīb⁹ ḡ nō dꝫ eē aliqd īpedimētū: qd aliq̄ ꝑsonā illegitimā faciat penitus ad ꝯhēdum.

quartū ¶ P̄. illegitimū dr̄ qd est ꝯ legē: sꝫ hmōi īpedimenta q̄ in mrimonio assignātur n̄ sunt cōtra legem nature: q: nō silr̄ īueniūᷓ in quolibet statu hūani gn̄is. plures eiꝰ gradus ꝯsanguinitatꝭ inueniūtur eē ꝓhibiti vno tpe q̄ alio. Lex aūt humana nō pt̄: vt vr̄ matrimonio īpedim̄ta p̄stare: q: matrimonium nō est ex institutione humana: sꝫ diuīa: sicut ⁊ alia sacra. ergo matrimonio nō debēt aliqua īpedimenta assignari: q̄ faciant personas illegittimas ad ꝯhēduꝫ.

quintū ¶ P̄. legitimū ⁊ illegitimū ꝑ hoc qd est cōtra legē vel nō ꝯ legeꝫ differūt: inter que n̄ cadit mediū: cū sint opposita s̄m affirmationē et negationem: ergo nō p̄nt esse aliqua matrimonij impedimēta: quibus persone medie inter legittimas ⁊ illegittimas ꝯstituātur.

sextum ¶ P̄. coniūctio viri ⁊ mulieris nō est licita nisi in matrimonio: sꝫ oīs ꝯiunctio illicita dirimi debet: ergo si aliquid matrimoniū ꝯhendum impediat hoc dirimet cōtractum de facto: ⁊ sic n̄ debent aliqua impedimēta matrimonio assignari que impediāt cōtrahēdum: ⁊ non dirimāt contractum.

7m ¶ P̄. nullo impedimēto pōt a re aliqua remoueri quod in diffinitione ipsius cadit: sed īdiuisibilitas cadit in diffinitiōe matrimonij: ergo nō p̄nt eē aliqua īpedimēta que matrimoniū ꝯctūdirimāt.

ī opp̄m pͥmum. Sed ꝯtra vr̄ ꝙ debeant esse infinita matrimo

nij īpedimēta: q2 matrimoniū qdam bonū est: sz infinitis mōis est defectus boni: vt dicit Dyo. 4. c. de di. no. ꝗ īfinita sunt mrīmonij īpedimenta. ¶ P. īpedimenta matrimonij accipiūtur sʒ cōditiones particulariū psonaꝝ. sʒ cōditiōes hmōi sunt infinite: ergo ꝛ mrīmonij impedimenta.

scd̄m

Rn̄slo pnci. d. 34. q. 1. ā. 1.

Rn̄deo dōm: ꝙ sunt ꝗdaʒ que sunt de essentia matrimonij ꝛ quedā ꝗ sunt de solēnitate eius: sicut ꝛ in alijs sacris: ꝛ q2 remotis his ꝗ sunt de solēnitate ei9 in alijs sacramentis adhuc manet veꝝ sacramētū: iō īpedimēta que ꝯriant̄ his ꝗ sunt de solēnitate sacramenti: nō efficiunt ꝗn sit veꝝ sacramētum: ꝛ talia dicūtur impedire ꝯhendū sʒ nō dirimūt ꝯctum: sicut ꝓhibitio ecclesie: ꝛ tp̄s feriatū vn̄ ꝟsus. Ecclesie vetitū: nec nō tēpus feriatū. Impediūt fieri: ꝑmittunt iūcta teneri. Impedimēta āt que ꝯriantur his ꝗ sunt de essentia matrimonij faciunt vt nō sit veruʒ matrimoniū: ꝛ iō dicuntur nō solum impedire ꝯhendū: sʒ dirimere iam cōtractū: que his ꝟsibus ꝯtinētur. Error: ꝯditio: votū: cognatio: crimen. Cult9: disparitas: vis ordo: ligamē: honestas. Si sis affinis: si forte coire nequibis. Hec socianda vetant cōnubia facta retractant. Hoꝝ aūt numerus sic accipi pōt. Potest enim matrimoniū impediri aut ex parte ꝯtract9 matrimonij: aut ex parte ꝯhentiū. Si primo mō cū ꝯct9 matrimonij fiat per voluntariū ꝯsensuʒ: ꝗ tollitur per ignorantiā ꝛ per violentiam: erunt duo impedimēta matrimonij. s. vis. i. coactio: ꝛ error ex parte ignorantie. Et ideo de istis duob9 impedimētis magister determīauit: vbi agebatur ꝺ cā matrimonij nunc aūt agit de impedimētis que accipiuntur ex parte psonaꝝ ꝯtrahentium: ꝗ sic distinguuntur. Potest em̄ aliquis īpediri a matrimonio contrahēdo vel simpliciter vel respectu alicuius persone. Si simplicit̄: vt cū nulla possit matrimonium contrahere: hoc nō potest nisi q2 impeditur a mrīmoniali actu: quod quidem contingit duplicit̄. ¶ Primo q2 non potest de facto: siue q2 oīno n̄ possit: ꝛ sic ponit̄ īpedimentū impotentia coeundi: siue quia nō libere possit: ꝛ sic ponitur impedimentū seruitutis conditio ¶ Secūdo quia nō licite potest: ꝛ hoc ſm ꝙ ad continentiā obligat̄: quod ꝯtingit dupliciter ¶ Uel q2 obligatur ex officio suscepto: ꝛ sic est impedimentū ordinis. ¶ Uel ex voto misso: ꝛ sic impedit votuʒ. Si aūt aliqs īpeditur a matrimonio nō simpliciter sed respectu alicuius persone: vel ꝑꝑ oblationem ad alterā personā: sicut ꝗ vni matrimonio iunctus est: nō pōt alteri ꝯiungi: ꝛ sic est ligamen mrīmonij: vel q2 deficit ꝓportio ad alteram personam: ꝛ hoc ꝓpter tria. ¶ Primo ꝗdē ꝑꝑ nimiā distātiā ad ipsam: ꝛ sic est disparitas cult9. ¶ Secūdo ꝑꝑ nimiā ꝓpinꝗtateʒ: ꝛ sic ponitur triplex impedimentū scʒ cognatio: ꝗ importat ꝓpinquitateʒ duaꝝ psonaꝝ rōne tertie matrimonio ꝯiuncte: ꝛ publice honestatis iustitia: in qua est ꝓpinquitas duarum psonaꝝ respectu tertie sponsalia iuncte. ¶ Tertio ꝑꝑ indebitā ꝯiunctionē ad ipsam primo factā: ꝛ sic impedit crimē adulterij prius cū ipsa commissi.

Ad primū ergo dōʒ: ꝙ etiā alia sacramenta impediri possunt si aliqd qd̄ sit de essentia vel solēnitate sacramenti subtrahatur vt dc̄m ē. Sʒ tn̄ magꝭ matrimonio ꝙ̄ alijs sacramētꝭ īpedimenta assignantur propter tres rationes. ¶ P° q2 matrimoniū cōsistit in duobus: ꝛ ideo plurib9 modis pōt impediri ꝙ̄ alia sacrā que vni persone ꝯpetūt singulariter. ¶ Scd̄o q2 matrimoniū hʒ in no-

ad pᵐ

ꝑmum. AD primū sic sic proceditur: videtur ꝙ error non debeat poni matrimonij impedimentum per se. Consensus enim qui ē causa matrimonij impeditur sicut ⁊ voluntarium. sed voluntarium secundum philosophum in tertio ethi. potest īpediri per ignorantiā que nō est idem quod error: q2 ignorantia nullā cognitionem ponit. s3 error ponit: eo ꝙ approbare falsa pro veris sit error: secūdum Aug. ergo nō debuit hic poni impedi-
2m mentum matrimonij error: s3 magis ignorantia. ¶ P̄. illud potest impedire matrimoniū de sua natura: quod habet contrarietatem ad bona matrimonij: sed error nō est
3m huiusmodi: ergo error de sui natura nō impedit matrimonium. ¶ P̄ sicut cōsensus requiritur ad matrimoniū: ita intētio reqritur ad baptismū. S3 si aliqs baptizat ioannem ⁊ credit baptizare petrū: nichilominus vere baptizatus ē: ergo error nō excludit matrimoniū.
4m ¶ P̄. inter Lyam ⁊ Jacob fuit verū matrimoniū. sed ibi fuit error: ergo nō excludit matrimonium.
1 oppm ꝑmum. Sz cōtra est qd ī digest; dicitur Quid tam cōtrarium est consensui ꝙ error: sed sensus requiritur ad mrimonium. ergo error matrimonium impedit.
2m ¶ P̄. consensus aliquid voluntarium nominat. sed error impedit voluntariū: q2 volūtariū secūdū philosophū ⁊ Gre. Niceū ⁊ Dam. est cui9 ꝑncipiū ē in aliq̄ sciēte singularia in quibus est actus qd errāti nō ꝯpetit: ergo error matrimonium impedit.
Rn̄o. ꝑn. d. 30. q. I. ar. I. Rn̄deo dicēdum: ꝙ qcq̄d impedit causam de sui natura. impedit ⁊ effectū similiter: ꝯsensus autem est causa matrimonij vt dictum est: ⁊ ideo quod euacuat cōsensum euacuat matrimonium. cōsensus autem voluntatis est actus qui presupponit actum intellect9: deficiente aūt primo: necesse ē defectum contingere in 2o. ⁊ iō quādo error cognitionē impedit. sequitur etiā in ipso ꝯsensu defectus: ⁊ per cōsequens ī matrimonio: ⁊ sic error de iure naturali hab3 ꝙ euacuet matrimonium.

Ad primū ergo dicendu3: ꝙ ignorantia de sui ratione nō impedit aliquem cognitionis actum: sed error ponit iudicium ratiōis peruersum de aliquo tamen q̄tum ad hoc qd est impedire voluntariū: nō differt: vtrum dicatur ignorātia vel error. Qr nulla ignorātia potest impedire volūtarium: nisi que habet errorem adiunctum: eo ꝙ actus voluntatis ꝑsupponit estimationem siue iudicium de aliquo in quod fertur. Vn̄ si est ibi ignorantia: oportet ibi eē errorem: ⁊ ideo etiam ponitur error quasi causa proxima. ad ꝑmū
¶ Ad secundum dōm: ꝙ q̄uis nō contrarietur secūdum se matrimonio: cōtrariatur ei tm̄ q̄tu3 ad causā suā. Ad 2m
¶ Ad tertiū dicēdum: ꝙ charact baptismi nō causatur ex intentione battizantis directe: sed ex elemēto materiali exterius adhibito. Intentio autem operatur solu3 vt dirigens elementum materiale ad effectum proprium: sed vinculum coniugale ex ipso consensu causatur directe: ⁊ ideo non est simile. Ad 3m
¶ Ad quartum dicēdum: ꝙ sicut magr̄. 30. di. 4i. sententiarum dicit matrimonium quod fuit inter Lya3 ⁊ Jacob non fuit perfectu3 ex ipsa concubitu: qui ex errore cōtingit: sed ex consensu qui postmodum accessit: cum vterqꝫ a peccato excusetur: vt patet in eadem distinctione. ad 4m.
¶ Utrum omnis error matrimonium impediat. Ar. II.

pm Ad secundum sic proceditur: videtur quod omnis error matrimonium impediat: et non solum error conditionis aut persone: ut in littera dicitur. Quia quod convenit alicui secundum se: convenit ei secundum totum suum ambitum. Sed error de sui natura habet quod matrimonium impediat ut dictum est: ergo omnis error matrimonium impedit.

Secundum ¶ Praeterea. si error inquantum huiusmodi matrimonium impedit: maior error magis debet impedire: sed magis est error fidei qui est in hereticis non credentibus hoc sacramentum quam error persone: ergo magis debet impedire quam error persone.

3m ¶ Praeterea. error non evacuat matrimonium nisi inquantum tollit voluntarium: sed ignorantia cuiuslibet circumstantie voluntarium tollit: ut patet in 3° ethi. ergo non solum error conditionis et persone matrimonium impediunt.

quartum. ¶ Praeterea. sicut conditio servitutis aliquid est annexum accidens persone: ita qualitas corporis aut animi: sed error conditionis impedit matrimonium: ergo eadem ratione error qualitatis aut fortune.

quintum ¶ Praeterea. sicut ad conditionem persone pertinet servitus et libertas: ita nobilitas vel ignobilitas: aut status dignitatis et privatio eius: sed error conditionis libertatis vel servitutis impedit matrimonium: ergo et error aliorum dictorum.

sextum. ¶ Praeterea. sicut conditio servitutis impedit: ita etiam disparitas cultus et impotentia coeundi: ut infra dicetur. ergo sicut error conditionis ponitur matrimonij impedimentum: ita error circa alia huiusmodi deberet impedimentum matrimonij poni.

Sed oppm primum. Sed contra videtur quod nec error persone matrimonium impediat. Quia sicut emptio est quidam contractus: ita etiam matrimonium: sed in emptione et venditione si dentur aurum equales pro alio auro non impeditur venditio. ergo nec matrimonium impeditur si pro una muliere alia accipiatur.

secundum ¶ Praeterea. potest contingere quod per multos annos iste error detineatur. et filios et filias generent simul: sed grave esset dicere quod tunc essent dividendi. ergo primus error non frustravit matrimonium. ¶ Praeterea. potest contigere quod frater viri in quem consentire credit mulier offerat ei: et cum eo commisceatur carnaliter: et tunc videtur quod non possit redire ad illum in quem consentire se credidit: sed debeat stare cum fratre eius: et sic error persone non impedit matrimonium. tertium

Respondeo dicendum: quod sicut error ex hoc quod involuntarium causat habet excusare peccatum: ita habet quod matrimonium impediat ex eodem: error autem non excusat a peccato nisi sit illius circumstantie cuius appositio vel remotio facit differentiam liciti et illiciti in actu. Si enim aliquis percutiat patrem baculo ferreo: quem credit ligneum esse: non excusatur a toto quamvis forte a tanto: sed si credat quis percutere filium causa discipline: et percutiat patrem excusatur a toto adhibita debita diligentia. unde oportet quod error qui matrimonium impedit: sit alicuius eorum que sunt de essentia matrimonij. Duo autem includit ipsum matrimonium. scilicet personas duas que coniunguntur: et mutuam potestatem in invicem: in qua matrimonium consistit. Primum autem tollitur per errorem persone. secundum per errorem conditionis: quia servus non potest potestatem sui corporis libere alteri tradere sine consensu domini. et propter hoc hi duo errores matrimonium impediunt et non alij. Responsio. pn. vbi sup. ar. 2.

Ad primum ergo dicendum: quod error non habet ex natura generis quod impediat matrimonium: sed ex natura differentie adiuncte. puta scilicet est error alicuius eorum que sunt de essentia matrimoniali Ad pm

¶ Ad secundum dicendum: quod error infidelis de matrimonio est circa ea que sunt matrimonium non consequentia scilicet an sit sacramentum: an licitum: et ideo error talis matrimonium non impedit: sicut nec error circa baptismum impedit acceptionem characteris: dummodo intendat facere vel recipere quod ecclesia dat: Ad 2m

Ad 3m quis credat nihil esse. ¶ Ad 3m dicendum: quod non quilibet circumstantie ignorantia causat involuntarium: quod excusat peccatum: ut dictum est: et propter hoc ratio non sequitur.
Ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod diversitas fortune non variat aliquid eorum que sunt de essentia matrimonii: nec diversitas qualitatis: sicut facit conditio servitutis: et ideo ratio non sequitur.
Ad 5m ¶ Ad 5m dicendum: quod error nobilitatis inquantum huiusmodi non evacuat matrimonium eadem ratione qua nec error qualitatis. Sed si error nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem persone: tunc impedit matrimonium. Unde si consensus mulieris feratur in istam personam directe error nobilitatis ipsius non impedit matrimonium: si autem directe intendit consentire in filium regis quicunque sit ille: tunc si alius presentetur ei quam filius regis est error persone: et impedietur matrimonium.
ad 6m ¶ Ad 6m dicendum: quod error etiam aliorum impedimentorum matrimonii quantum ad ea que faciunt personas illegittimas impedit matrimonium: sed ideo de errore illorum non facit mentionem: quia illa impediunt matrimonium sive cum errore sint sive sine errore: ut si aliqua contrahat cum subdiacono sive sciat sive nesciat non est matrimonium: sed conditio servitutis non impedit si servitus sciatur: et ideo non est simile.
ad 7m. ¶ Ad 7m dicendum: quod pecunia in contractibus accipitur quasi mensura aliarum rerum: ut patet in .5. ethi. et non quasi propter se quesita: et ideo si non detur illa pecunia que creditur: sed alia equivalens nihil obest contractui: sed si in re quesita propter se esset error impediretur contractus: sicut si alicui venderetur asinus pro equo: et similiter est in proposito.
ad 8m ¶ Ad 8m dicendum: quod quantumcunque fuerit cum ea nisi de novo consentire velit non est matrimonium.
ad 9m. ¶ Ad 9m dicendum: si ante non consenserat in fratrem eius: potest eum quem per errorem accipit retinere: nec potest ad fratrem eius redire precipue si sit cognita carnaliter ab eo quem accepit. Si autem consenserit in primum per verba de presenti: non potest secundum habere primo vivente: sed potest vel secundum relinquere: vel ad primum redire: et ignorantia facti excusat sicut excusaretur si post consummatum matrimonium a consanguineo viri sui fraudulenter cognosceretur: quia fraus alterius non debet sibi preiudicare.

¶ De impedimento conditionis servitutis. Questio .lij.



Deinde considerandum est de impedimento conditionis. Circa quod queruntur quattuor. ¶ Primo utrum conditio servitutis matrimonium impediat. ¶ Secundo utrum servus sine consensu domini possit matrimonium contrahere. ¶ Tertio utrum aliquis postquam uxoratus est possit se servum facere sine consensu uxoris. ¶ Quarto utrum filii debeant sequi conditionem patris vel matris.

¶ Utrum conditio servitutis impediat matrimonium. Ar. 1.

Ad primum sic proceditur: videtur quod conditio servitutis non impediat matrimonium. primum.
Nihil enim impedit matrimonium nisi quod habet aliquam contrarietatem ad ipsum: sed servitus non habet aliquam contrarietatem ad matrimonium: alias autem inter servos non possent esse coniugia: ergo servitus non impedit matrimonium. ¶ Preterea illud quod est contra naturam non potest impedire illud quod est secundum naturam: secundum sed servitus est contra naturam: quia sicut dicit Greg. Contra naturam est hominem homini velle dominari: quod etiam patet ex hoc quod homini dictum est: ut presit piscibus maris. etc. non autem ut presit homini: ergo non potest impedire matrimonium: quod est naturale. tertius
¶ Preterea si impediat. aut hoc est de iure naturali: aut de iure positivo. Non de iure naturali: quia secundum ius naturale omnes homines sunt equales: ut Gre. et Boe.

dicūt: & in principio digestoꝝ dr. ꝙ seruitus nō est de iure naturali. Positiuum etiam ius descendit a naturali: vt Tullius dicit: ergo secundum nullum ius matrimonium seruitus impedire potest.

4m ¶ P̄. illud quod impedit matrimonium equaliter impedit: siue sciatur siue ignoretur: vt patet de consanguinitate: sed seruitus vnius cognita ab altero nō impedit matrimonium: ergo seruit⁹ ꝗ̄tum in se non hꝫ ꝙ īpediat matrimoniū: & ita nō deberet poni ꝑ se mr̄imonij īpedimentum ab alijs distinctū.

5m ¶ P̄. sicut contingit esse errorē circa seruitutē: vt putetur liber q seru⁹ est: ita p̄t eē error ꝺ libertate: vt puteť seruus q ē liber: sꝫ libertas nō ponitur matrimonij īpedimētū: ergo

6m nec seruit⁹ deberet poni. ¶ P̄. magis facit grauem societatē mr̄imonij: & plus impedit ꝓlis bonū moribus lepre ꝗ̄ seruitus: sꝫ lepra non ponitur impedimentum matrimonij: ergo neq seruitus debet poni.

Sꝫ ꝯtra est qđ decre. dicit de coniugio seruoꝝ: qꝛ error ꝯditionis īpedit ꝯhendū matrimoniū: & dirimit ꝯctū. ¶ P̄. matrimoniū est de bonis per se expetendis inꝗ̄tū habet honestatē: sed seruitus est de per se fugiēdis: ergo mr̄imoniuꝫ & seruit⁹ sunt ꝯria: & sic seruitus matrimoniū īpedit.

Rn̄deo dꝺꝫ: ꝙ in matrimonij ꝯctu obligatur vn⁹ cōiugū alteri ad debitū reddenduꝫ: & ideo si ille qui se obligat est īpotens ad soluendū ignorātia hm̄ōi impotentie in eo cui fit obligatio tollit cōtractū: sicut etiā ꝑ impotentiā coeundi efficitur aliqs īpotens ad soluendū debituꝫ: vt omnino non possit soluere: ita per seruitutem: vt libere debitum reddere nō possit: & ideo sicut impotētia coeūdi ignorata impedit matrimoniū: nō āt si sciatur: ita ꝯditio seruitutis ignorata impedit matrimonium: nō autem seruitus scita.

Ad p̄mūꝫ ergo dꝺm: ꝙ seruitus ꝯriatur matrimonio ꝗ̄tum ad actū ad queꝫ qs ꝑ matrimoniū alteri obligatur queꝫ non pōt libere exeq ꝗ̄tū ad bonuꝫ ꝓlis q̄ peioris ꝯditiōis efficitur ex seruitute parētis: sꝫ qꝛ qlꝫ p̄t in eo qđ sibi debetur sponte detrimentū aliqđ subire: iđ si alter cōiugū scit alterius ꝟuitutē nihilomin⁹ tꝫ matrimoniū. Similiter ēt qꝛ in matrimonio est equalis obl̄o ex vtraq parte ad debitū reddendū nō pōt aliqs reqrere maiorē oblōnē ex ꝑte alteri⁹ ꝗ̄ ip̄e possit facere: & ꝓpter hoc etiā seruus si cōtrahit cū ancilla quam credit liberaꝫ. nō propter hoc īpeditur mr̄imoniū & sic pꝫ ꝙ seruit⁹ nō īpedit mr̄imoniū nisi qn̄ est ignorata ab alio cōiuge: & si ille sit libere ꝯditionis: & iđ nihil ꝓhibet circa ꝟuos esse ꝯiugia: vel iter liberū & ancillā.

Ad 2m ¶ Ad 2m dꝺm: ꝙ nihil ꝓhibet aliqd eē ꝯ nāꝫ ꝗ̄tum ad p̄mā intentionē ip̄i⁹: qđ nō ē ꝯ nām ꝗ̄tū ad scđaꝫ intētionē ei⁹: sicut oīs corruptio & defect⁹ & seniū est ꝯ nām: vt dr̄ in. 2. de ce. qꝛ nā intēdit eē & ꝑfectionē: nō tn̄ est cōtra scđam intētionē nāe: qꝛ ex quo nā nō pōt ꝯseruari in vno esse ꝯseruatur in altero: qꝛ gn̄atur corruptiōe alterius: & qn̄ natura nō pōt ꝑducere ad maiorē perfectioneꝫ inducit ad minorē: sicut qn̄ non pōt facere masculū facit feminā: q̄ est mas occasionatus: vt dr̄ in. 16. de animalibus. Similiter etiā dico ꝙ ꝟuitus est cōtra primā intentionē nāe: sꝫ non est cōtra scđaꝫ: qꝛ naturalꝭ rō ad hoc iclinat & hoc appetit nā: vt qlibꝫ sit bon⁹. Sꝫ ex quo aliqs peccat: nā etiā iclinat vt ex pctō penā reportet: & sic seruit⁹ in penā pctī introducta est: nec ē incōueniens aliqđ naturale ꝑ hoc ꝙ ē ꝯ naturā hoc mō īpediri: sic. n. mr̄imoniū īpeditur ꝑ impotentiā coeūdi: q̄ est cōtra nāꝫ mō ꝑdicto ¶ Ad tertiū.

Margin notes: ad p̄mū (beside "monio ꝗ̄tum ad actū"); Ad 2m (beside "bet circa ꝟuos"); ad tertiū (at foot); ſ opp m p̄mum. 2m (beside "Sꝫ ꝯtra"); Rn̄ꝰ. p̄n. 4. d. 36. q. I. ar. I. (beside "Rn̄deo").

dõz: ꝙ ius naturale dictat ꝙ pena sit ꝓ culpa īfligenda: ꝛ ꝙ null⁹ sine culpa puniri dēat: sꝫ determinare penā ſm cōditionē persone ꝛ culpe est iuris positiui: ꝛ iō seruit⁹ q̄ est pena determinata a iure positiuo ꝛ a naturali ꝓficiscitur sicut deter minatū ab indeterminato: ꝛ codeꝫ iure positiuo determiatū est factū ꝙ seruit⁹ ignorata matrimoniū im pediat: ne aliqͣs sine culpa puniatur: est enī q̄dā pena vxoris ꝙ habeat virū seruū: ꝛ ecōuerso.

ad 4m ¶ Ad quartū dōm: ꝙ aliqua impedimenta sunt q̄ faciūt matrimoniū illicitum: sꝫ qꝛ volūtas nr̄a nō facit licitum aliqd vel illicitū: sꝫ lex cui voluntas subdi debet: iō ignorantia talis ipedimēti q̄ voluntariuꝫ tollit: vel sciētia nihil facit ad hoc ꝙ matrimoniū teneat: ꝛ tale ipedimē tum est affinitas vel votū: ꝛ hmōi. Quedā aūt ipedimenta sunt q̄ faciunt matrimoniū inefficax ad solutionē debiti: ꝛ qꝛ ī volūtate nr̄a cōsistit debitū nobis relaxare: ꝛ iō talia ipedimēta si sint cognita matrimoniū nō tollūt: sꝫ solū quādo ignorantia volūtariū excludit: et tale ipedimētū est seruit⁹: ꝛ ipotē tia coeūdi: ꝛ qꝛ etiā de se habēt aliquā rōnē ipedimēti: iō ponūt specialia ipedimēta ꝑt errorē: sꝫ āt ꝑsone variatio ponit̄ spūale impedimentum preter errorē: qꝛ persona alia subintroducta nō habet rationem impedimēti nisi ex intentione contrahentis.

Ad 5m ¶ Ad quintū dōꝫ: ꝙ libertas non impedit matrimonij actum. vnde libertas ignorata nō impedit matrimonium.

ad sextū ¶ Ad sextū dōm: ꝙ lepra nō ipedit mr̄imoniū q̄tū ad primum actū suuꝫ: qꝛ leprosi debitū reddere pn̄t libere quāuis aliqua grauamina matrimonij inferant quantum ad secundos effectus: ꝛ ideo non impedit matrimonium sicut seruitus.

¶ Utrum seruus possit contrahere mr̄imoniū sine ꝯsēsu dn̄i. Ar. ii.

Ad secundum sic ꝓcedi⁹. Uī ꝙ ſu⁹ matrimoniuꝫ ꝯhere nō possit sine consensu dn̄i. Nullus. n. pōt alicui dare qd̄ est alterius sine cōsensu ipsius: sꝫ suus est res dn̄i: ergo nō pt̄ ꝯhendo matrimonium dare ptātē corporis sui vxori sine cōsensu dn̄i. ꝑmum

¶ P̄. seru⁹ tenetur domino suo obedire: sꝫ dn̄s pōt ei p̄cipere ꝙ in mr̄imoniū nō ꝯsentiat: ḡ sine ꝯsensu eius nō pōt mr̄imoniū cōtrahere. 2m

¶ P̄. post ꝯctū mr̄imonium seruus tenetur reddere debitum vxori ēt ꝑcepto iuris diuini: sed eo tempore quo vxor debitum petit pōt dn̄s aliquod seruitiū seruo imponere: ꝙ facere nō poterit: si carnali copule vacare velit: ergo si sine cōsensu dn̄i posset seru⁹ contrahere matrimoniuꝫ: priuaretur dn̄s seruitio sibi debito sine culpa: quod esse nō debet. 3m

¶ P̄. dominus pōt vēdere ſuū suū in extraneas regiōes: quo vxor sua nō poterit cū sequi: vel ꝑpter infirmitatē corporis: vel ꝑpter fidei periculum iminens: puta si vendatur infidelib⁹: vel etiā dn̄o vxoris nō ꝑmittēte si sit ancilla ꝛ sic matrimoniuꝫ dissolueretur: quod est incōueniens: ergo non potest seruus sine cōsensu dn̄i mr̄imoniū cōtrahere. quartū

¶ P̄. fauorabilior est obligatio qua homo diuinis obsequijs se mancipiat: q̄ꝫ illa qua homo se vxori subijcit: sed seruus sine cōsensu domini nō potest religionem intrare. vel ad ordines promoueri. ergo multo minus potest sine eius consensu matrimonio iungi. quītum

Sed contra Gal. 4. In xp̄o iesu nō ē seruus neqꝫ liber: ergo ad matrimoniū contrahendum in fide christi Jesu: eadem est libertas liberis ꝛ seruis. ꝯopp m ꝑmum

¶ P̄. seruitus est de iure positiuo: sed matrimonium: de iure naturali et diuino: Scdm

cum ergo ius positiuũ nõ p̃iudicet iuri nãli aut diuino: videt͛ ꝙ seruus absq͡ʒ dñi cõsensu matrimonium contrahere ꝓssit.

Rñsio. Rñdeo dicẽdum: ꝙ ius positiuũ: vt dictũ ẽ: ꝓgreditur a iure nãli: ꝛ iõ seruitus q̃ est de iure positiuo non põt p̃iudicare his q̃ sũt de iure nãli: sicut autẽ appetitus nãe est ad ꝓpationem indiuidui: ita est ad cõseruationẽ spẽi p generationẽ. Vñ sicut seruus nõ subditur domio qn libe possit comedere ꝛ dormire: ꝛ alia hmõi facere q̃ ad necessitatem corporis ptinẽt: sine qb⁹ nã cõseruari nõ põt: ita nõ subdit͛ ei q̃tũ ad hoc ꝙ non possit libere mr̃imoniũ ꝯtrahere: aut domino nesciẽte aut contradicente.

ꝑn. vbi sup ar. 2.

Ad p̃m Ad p̃mũ ḡ dõm: ꝙ seruus ẽ res dñi q̃tũ ad ea q̃ nãlib⁹ supaddunt͛: sʒ q̃tũ ad nãlia oẽs sũt pares. Vñ i his q̃ ad actus nãles ptinent seru⁹ põt alteri inuito domio sui corpis ptãtẽ per mr̃imoniũ p̃bere. ¶ Ad 2^m dõm: ꝙ seruus domio suo tenet͛ obedire in his que domin⁹ licite põt p̃cipere: sicut autẽ licite nõ põt domin⁹ p̃cipe seruo ꝙ nõ comedat vl' dormiat: ita etiã nec ꝙ a mr̃imonio cõtrahẽdo abstineat. Interest eĩ ad legislatorẽ: qualr̃ qlʒ re sua vtat͛: ꝛ iõ si domin⁹ p̃cipiat seruo ꝙ nõ ꝯtrahat mr̃imoniũ: seruus nõ tenetur domio obedire. ¶ Ad 3^m dicendũ: ꝙ si seruus volẽte domino mr̃imoniũ ꝯtraxerit: tũc dẽt ptermittere buitiũ dñi iperrãtis ꝛ reddere debitũ vxori: qꝛ p hoc ꝙ dominus cõcessit vt mr̃imoniũ buus cõtraheret: itelligit͛ ei ꝯcessisse omia q̃ mr̃imoniũ req̃rũt. Si autẽ mr̃imoniũ ignorãte vl' cõtradicẽte domino ẽ ꝯtractus: nõ tenet͛ reddere debitũ: sʒ poti⁹ domino obedire si vtrũq͡ʒ eẽ nõ possit: sʒ tamẽ in his multa pticularia considerari debent: sicut ꝛ in omnibus hūãis actibus. scilicet periculum castitatis immĩnẽs vxori: ꝛ impedimẽtũ qd ex redditiõe debiti buitio ipꝑato gñatur. ꝛ alijs hmõi: quibus oĩbus rite p̃satis iudicari poterit cui magis seru⁹ obedire teneatur domio vel vxori. ¶ Ad quartum dõm: ꝙ in tali cãu dici͛ ꝙ domin⁹ cogend⁹ est ne seruũ vẽdat taliter ꝙ faciat onera mr̃imonij grauiora p̃cipue cũ nõ desit facultas vbicũq͡ʒ seruũ suũ vendẽdi iusto p̃cio. ¶ Ad quitũ dõʒ: ꝙ ꝑpter religionem ꝛ ordinis susceptionẽ aliquis obligatur diuinis obsequijs q̃tuʒ ad totũ tẽpus: sʒ vir tenet͛ debitũ reddere vxori nõ semp: sʒ cõgruis tẽporib⁹. ꝛ iõ nõ est simile. Et p̃terea ille q̃ intrat religionẽ ꝛ suscipit ordinẽ: obligat se ad aliqua opera q̃ sunt nãlib⁹ supaddita: in q̃bus domin⁹ ptãtẽ eius hẽt: ꝛ non in nãlibus: ad que obligat se p matrimoniũ: vnde posset continentiã vouere sine consensu domini.

Ad 2^m

Ad 3^m

Ad 4^m.

adq̃ntũ

¶ Utrum seruitus i matrimonio possit interuenire. Ar. iij.

AD tertiũ sic ꝓcedit͛. videt͛ ꝙ buitus i mr̃imonio nõ possit supuenire: vt vir se alteri in seruũ vendat. Qꝛ qd in fraudẽ ꝛ p̃iudiciũ alterius factũ ẽ: ratuʒ nõ dẽt esse: sed vir q̃ se in seruũ vẽdit facit hoc quãdoq͡ʒ in fraudẽ mr̃imonij ꝛ ad minus i detrimẽtũ vxoris: ḡ nõ dʒ valere talis vẽditio ad seruitutem inducẽdã. ¶ P̃. duo fauorabiliora p̃iudicãt vni nõ fauorabili: sʒ matrimoniũ ꝛ libertas sunt fauorabiliora: ꝛ repugnãt seruituti: q̃ non est fauorabilis in iure: ḡ talis seruit⁹ dẽt penit⁹ ãnullari. ¶ P̃. i mr̃imonio. vir ꝛ vxor ad paria iudicantur: sʒ vxor nõ põt se in ancillam dare nolẽte marito: ḡ nec vir nolente vxore. ¶ P̃. illud quod impedit rei generationem in naturalibus destruit etiam rem generatiuam: sʒ seruitus viri nesciente vxo

p̃m.

secũdũ.

3^m

quartũ.

re impedit matrimoniũ ɔtractum anteq̃ fiat: ergo si posset matrimonio superuenire destrueret matrimonium: quod est inconueniens.

I opp^m p^m Sed ɔtra quilibet pōt dare alteri qđ suũ est: sed vir est sui iuris cū sit liber. ergo potest dare ius suũ alteri.

secūdū ¶ p̃. seru⁹ pōt nolente domio vxorē ducere. vt dictum est: ergo eadem ratiōe vir potest domino se subiicere nolente vxore

Rñsio. pnci. vbi sup ar.3 Rñdeo dōm: q vir subdit̃ vxori solū in his q̃ ad actum nāe ptinēt in qbus sunt equales: ad q̃ s̃uitutis subiectio se nō extendit: et iō vir nolente vxore pōt se alteri in seruū dare: nō tñ ex h⁰ matrimoniū dissoluet̃: qꝛ nullū impedimētum mr̃imonio supueniēs pōt dissoluere ipm: vt dcm̃ est.

ad pmū Ad primū ergo dōm: q fraus bene pōt nocere ei qui fraudē fecit: sed nō potest alteri preiudiciū gñare: et ideo si vir in fraudē vxoris alteri det se i seruum ipse reportat dānum iestimabile bonum libertatis amittēs: sed vxori nullū pōt ex hoc piudicium generari: qui teneat̃ reddere debitum petenti: et ad oīa que mr̃imoniū reqrit: nō eni pōt ab his retrahi dñi sui pcepto.

Ad 2^m ¶ Ad s̃m dōm: q q̃tum ad hoc q s̃uitus mr̃imonio repugnat: matrimoniū s̃uituti preiudicat: qꝛ tunc seru⁹ tenetur vxori debitū reddere etiā nolente domio.

ad t̃tiū ¶ Ad tertiū dōm: q q̃uis in actu mr̃imoniali: et in his q̃ ad nām spectant: ad paria vir et vxor iudicentur: ad q̃ conditio s̃uitutis se nō extendit: tamē q̃tū ad dispēsationē dom⁹ et alia hmōi supaddita: vir est caput vxoris: et dꝫ corrigere eam: nō āt econuerso: et ideo vxor nō pōt se dare in ancillā nolente viro.

ad 4^m ¶ Ad quartū dōꝫ: q ratio illa procedit de rebus corruptibilibus: in quibus etiam multa impediunt generationem: que nō sufficiunt ad destruendum rem generatam: sed in reb⁹ perpetuis potest impedimētū pstari: ne res talis eē incipiat: nō āt vt esse desistat: sicut pꝫ de aīa ratiōali: et similit̃ etiā ē de matrimonio: qđ est perpetuum vinculum: pñti vita manente.

¶ Utrum filij debeant sequi conditionem patris. Arti. iiij.

p^m. AD quartū sic pceditur. videt̃ q filij dēant seq̃ cōditionem patris. Quia denomiatio fit a digniori: sed pat̃ in gñatiōe ē dignior q̃ mr̃. ergo etc.

secūdū ¶ p̃. eēn^a rei magis descendit a forma q̃ a mā: sed i gñatione pater dat formā: mat̃ mām: vt dicit̃. 16. de aīalib⁹. ergo magis dꝫ sequi ples prēm q̃ mrēm.

tertiū. ¶ p̃. illd pcipue dꝫ aliquid sequi cui magis assimilat̃: sed filius plus siāt̃ pr̃i q̃ mr̃i: sicut et filia plus mr̃i: ergo ad min⁹ filius plus dꝫ seq̃ prēm et filia mr̃em.

quartū. ¶ p̃. i sacra scriptura ñ ɔputat̃ genealogia p mlieres: sed p viros ergo ples magis seq̃t̃ prēm q̃ mrēm.

I opp^m pmum. Sed contra Si qs semiat i t̃ra aliēa fruct⁹ sunt eius c⁹ ē t̃ra: sed vēter mlieris respectu seminis viri ē sicut t̃ra: respectu semētis. ergo etc.

secūdū. ¶ p̃. i aīalibus hoc videmus. q̃ ex diuersis spēbus nascunt̃: q part⁹ magis seq̃tur mrem q̃ prēm vñ muli q nascuntur ex equa et asino: magis assimilantur equabus q̃ illi qui nascuntur ex asina et equo: ergo similiter debet esse in hominibus.

Rñsio pnci. vbi sup ar.4. Rñdeo dōm: q s̃m leges ciuiles: partus seq̃tur vētrem: et hoc ratiōabilit̃. Qꝛ ples hēt a prē cōplementum formale: sed a mr̃e sbam corpis s̃uit⁹ āt corpalis cōditio ē: cū seru⁹ sit quasi instr̃m dñi in operando: et ideo proles i libertate et seruitute sequitur matrem: sed in his que pertinent ad dignitatem secundum q est ex forma rei seq̃tur prēm: sicut in honoribus et municipijs et heredita-

te: et alijs hmoi: et huic etiã cõcordant canões et lex moysi: vt patet Exo. 21. In qbusdã tamẽ terris q iure ciuili nõ regunt: part⁹ sequit deteriorẽ cõditionẽ: vt si sit pr seruus qũuis mat sit libera erunt filij serui: nõ tamẽ si post pactũ matrimoniũ pr se in seruũ dedit nolẽte vxore: et similit si sit ecõuerso. Si ãt vterqʒ sit seruilis cõditiõis et ptineãt ad diuersos domios: tũc diuidũt filios si plres sit vʒ si vn⁹ tm alteri recõpẽsabit de pcio: et accipit plez natã in sui seruitiũ: tamẽ nõ est credibile q talis consuetudo possit esse ita ratiõabilis: sicut illud quod multorũ sapientuʒ diuturno cõsilio determinatũ est. Ho etiam in naturalibus inuenitur: q receptum est in recipiẽte p moduʒ recipiẽtis non per modũ dãtis: et ideo rationabile est q semẽ receptum in muliere ad conditionem ipsius trahatur.

Ad pm **Ad pmũ** ergo dõm: q qũuis pr sit dignius pnm: tamẽ mat dat substãtiã corpalem ex pte cui⁹ attẽdit cõditio seruitutis. ¶ Ad fm dõm: q in his q ad rõnẽ
Ad fm spẽi ptinẽt magis similat fili⁹ pri q mri: sʒ in mãlibus cõditiõibus magis dʒ silari mri q pri. Qr res hẽt a forma eẽ specificũ sʒ cõditiones mãles a mã. ¶ Ad tertiũ dicẽ
Ad 3m. dum: q fili⁹ silat pri ratiõe forme quã hẽt i suo cõplemẽto: sicut et pater: et ideo non est ad propositum.
ad 4m. ¶ Ad quartum dicendum: q honor magis est ex patre q ex matre ideo in genealogijs in scripturis: et secundum communem consuetudinem magis nominãtur filij a patre q a matre: tamen in his que ad seruitutem spectant magis matrẽ sequuntur.

¶ De impedimento voti et ordinis. Questio. liij.



Deinde cõsiderãduʒ est d impedimẽto voti et ordis. ¶ Circa qd querũtur quattuor ¶ Prio vtrũ votũ simplex matrimoniũ dirimat. ¶ 2° vtrum votũ solẽne. ¶ 3° vtrum ordo matrimoniuʒ impediat. ¶ 4° vtrum aliquis post matrimonium sacruʒ ordinem suscipere possit.

¶ Utrũ p obligationẽ voti simplicis mrim̃ cõtctũ dirimi dbeat. ar. i.

Ad primũ sic pcedi tur. videt q p obligationem voti simplicis mrimoniũ ꝯtractũ dirimi debeat. primuʒ
Forti⁹ eni vinculũ debiliori piudicat: sʒ viculũ voti ẽ fortius q vinculum mrimonij: qr hoc fit homini: illd ãt deo: g vinculũ voti piudicat viculo mrimonij. ¶ p. pceptum dei nõ est min⁹ q pceptũ ecclesie: sʒ pceptũ dei adeo obligat: scdm
q si ꝯtra ipm mrimoniũ ꝯtrahat: dirimit: sicut pʒ de illis q ꝯtrahũt in aliquo gradu cõsanguinitatis ab ecclesia phibito: g cum seruare votũ sit pceptum diuinũ vr q qui ꝯ votu diuinũ matrimoniũ ꝯtrahit q ex hoc mrimoniuʒ sit dirimẽdũ. tertium
¶ p. in mrimonio põt hõ vti carnali copula sine pctõ: sʒ ille qui facit votuʒ simplex nunq potest carnaliter vxor commisceri sine peccato. ergo votum simplex mrimonium dirimit. Probatio medie: cõstat q ille qui post votum simplex continentie matrimoniuʒ cõtrahit peccat mortaliter: quia secũdum Hiero. virginitatem vouentibus non solum nubere: sed velle nubere dãnabile est sed contract⁹ matrimonij non est contra votum continentie nisi ratione carnalis

copule: ergo quādo pmo carnalit̄ cōmiscet̄ vxori mortalit̄ peccat et eadem ratiōne oībus aliīs vicib⁹: quia pctm̄ pmo cōmissum nō pōt
quartū. excusari a pctō sequēti. ¶ p̄. vir ⁊ mulier in matrimonio debent esse pares: p̄cipue q̄tum ad carnalem copulam: s; ille q votū simplex cōtinentie facit nunq̄ pōt petere debitum sine peccato: qz hoc est manifeste ɔtra votum cōtinentie: ad quaz ex voto tenetur: ergo nec reddere potest sine peccato.

I oppm Sz contra est qđ pp̄ Clemēs dicit: q̄ votum simplex impedit matrimoniū contrahenduz: sed non dirimit cōtractum. vt ex dictis patet.

Rñsio. Rñdeo dōm: q̄ p hoc res aliqua desinit esse in ptā
p̄n. tem alicui⁹ p quod trāsit in dñium
di.38.q alterius. Promissio āt alicui⁹ rei
1.ar.3.q non transfert eaz in dñium ei⁹ cui
2. promittit̄. Et iō non ex hoc ipso q̄ aliquis rē promittit aliqua desinit res illa esse in potestate sua: cū ergo in voto simplici nō sit nisi simplex pmissio proprīj corporis ad continentiam deo seruādam: factā per votuz simplex adhuc remanet homo domin⁹ sui corporis: ⁊ iō potest ipsuz alteri dare: in qua datione sacramētū matrimonīj cōsistit: quod idissolubile est: ⁊ pp̄ter hoc votum simplex q̄uis īpediat contrahendum: qz peccat ɔtrahēs matrimonium post votū simplex continentie: tamē quia verus ɔtract⁹ est: non potest mr̄imonium pp̄ter hoc dirimi.

ad pmū Ad pmum ergo dōm: q̄ votum ē fortius vīculuz q̄ mr̄imoniū q̄tū ad id cui: ⁊ ad qđ obligat: quia per mr̄imonium hō ligatur vxori ad redditionem debiti: s; per votū deo ad continentiam: tamen quantum ad modum ligandi matrimonium est fortius vinculum q̄ votum simplex: quia per matrimoniū traditur actualiter vir in ptātez mulieris vel vxoris: nō āt p votū simplex. vt dictum ē. Potior āt est semp ɔditio possidētis: s; q̄tū ad hoc simili mō obligat votū simplex sicut sponsalia: vñ pp̄ter votū simplex sūt spōsalia dirimenda. ¶ Ad s̄m dōm: Ad 2m
q̄ preceptum prohibēs mr̄imoniū inter cōsanguīeos: nō hēt in q̄tuz est p̄ceptuz dei vel ecclesie q̄ dirimat matrimoniū ɔtrahendum: s; l q̄tum facit q̄ ɔsanguinee corpus non possit trāsire in ptātem cōsanguinei: hoc autē nō facit p̄ceptuz prohibens matrimoniū post votū simplex: vt ex dictis pz. ⁊ iō rō nō sequitur: ponit̄ eni p cā qđ nō est causa. ¶ Ad tertiū dicendū: q̄ ille Ad 3m
qui ɔ̄hit mr̄imoniuz p v̄ba de p̄nti post votū simplex: nō pōt cognoscere vxorē suam sine peccato mortali. quia adhuc restat sibi facultas implendi votum cōti^e ante matrimonium consumatum: sed postq̄ mr̄i^m cōsumatū ē: ē iā factū illicitū nō reddere debitū vxori exigenti ex culpa sua: ⁊ iō ad hoc obligatio voti nō se extēdit. vt ex predictis patz. tamē dz lamētū pn̄ie recompensare pro ɔti^a non seruata. ¶ Ad quartū dōm: q̄ q̄tuz ad ea ad 4m.
in qb⁹ nō est fact⁹ impotēs votuz ɔtinētie seruare: adhuc post ɔ̄ctuz mr̄imoniū obligat̄ ad seruādū pp̄ter qđ mortua vxore tenet̄ totaliter ɔtinere: ⁊ qz ex matrimonīj vinculo: non obligatur ad debitū petendū iō nō potest petere debituz sine peccato: q̄uis possit sine peccato reddere debitū exigenti post q̄ obligatus est ad hoc per carnalem copulam p̄cedentem. Hoc āt intelligēdū est siue mulier expresse petat siue interpretatiue vt quādo mulier verecunda est ⁊ vir sentit eius voluntatem de redditione debiti: tunc enim sine peccato reddere potest: et precipue si ei timet de periculo castitatis.
Nec obstat q̄ non sunt pares in

matrimonij actu: qz qlibz pôt hoc qd suū ē abrenūciarī. Quidā tamē dicūt q pōt petere ꝛ reddere: ne nimis onerosuz reddatur mrīmoniū vxori sp exigēti sz si recte inspiciatur hoc est exigere interpretatiue.

¶ Utrum votum solēne dirimat matrimoniū iā ɔ̄ctum. Art. ij.

pmum. **Ad secundum** sic pceditur. Uīr q nec votum solēne mrīmoniū dirimat iā ɔtractū: qz sicut de cre. dicit: apud deū nō min⁹ obligat votū simplex q̄ solēne: sz mrīmoniū acceptatiōe dīna stat vel dirimiť: g cū votū simplex ñ dirimat matrimoniū: nec votū solēne dirimere poterit. ¶ p. votū solēne nō

scd3 addit ita validū robur sup votum simplex: sicut iuramētū: sz votum simplex etiā iuramēto supueniēte nō dirimit mrīmoniū ɔ̄ctuz: g nec votum solēne. ¶ p. votū solēne ni

tertium chil habet qd nō possit votum simplex habere: qz votū simplex possz hr̄e scandalū: cum possit esse in publico sicut ꝛ solēne: silr ꝛ ecclesia posset ꝛ dz statuer̄ q votū simplex dirimat mrīmoniū iā ɔ̄ctū: vt multa peccata viteñ: g qua rōne votū simplex nō dirimit mrīmoniū: nec votū solēne dirimere debet.

t oppm pmum. scd3 **Sed ɔtra** est qd ille q facit votū solēne ɔ̄hit mrīmoniū spirituale cū deo: quod multo dignius q̄ materiale matrimonium: sz materiale matrimoniū pus ɔ̄ctū dirimit mrīmoniuz post cōtractū: ergo ꝛ votū solēne. ¶ p etiā pbari pōt per multas auctoritates que ponūtur in littera.

Rīsio pn. vbi .s. q. 3. **Rñdeo** dōm: q oēs dicūt q sicut votū solēne īpedit mrīm ɔ̄hendū: ita dirimit iā contractū. Quidā autē assignāt p cā scandalū: sed hoc nihil est: qz ꝛ simplex votū qnqz habet scandalū: cū sit qnqz quodāmō publicum: preterea insolubilitas matrimonij est de veritate vite que nō est pp scandalum dimittenda. Et ideo alij dicunt q hoc est ppter statutum ecclesie: sed hoc ēt nō sufficit: qz sm hoc ecclesia: posset ēt cōtrariū statuere: qd nō videtur verum. Et idō dōz est cum alijs: q votū solēne ex sui natura habet q dirimat matrimonium ɔ̄ctū: inquātuz p ipsuz hō sui corporis amiserit ptātez: se deo ad perpetuā cōtinentiā tradēs: vt ex dictis pz: ꝛ idō non potest seipsū tradere in potestatem vxoris mrīmonium cōtrahendo: ꝛ qz matrimonium quod sequitur tale votuz nullum est: ideo tale votum dirimere dr̄ mrīmonium contractum.

Ad primū ergo dōm: q votum simplex quo ad deum dicitur nō minus obligare q̄ solēne in his que ad deū spectant: sicut est separatio a deo propter peccatum mortale: qz mortaliter peccat frangens votum simplex sicut solēne: q̄uis grauius sit peccatū frangere votum solēne. vt sic cōparatio in genere accipiatur non in determinata quātitate reatus: sed quātum ad matrimonium per quod homo homini obligaī: non oportet q sit equalis obligationis etiam in genere: qz ad quedam obligat votū solēne: ꝛ nō simplex. Ad pm

¶ Ad secundu3 dōm: q iuramentum plus obligat ex parte ei⁹ ex quo fit obligatio q̄ votum: sed votum solemne plus obligat quātum ad modum obligandi inquantum actualiter tradit hoc quod pmittitur: quod non fit per iuramētum: ꝛ ideo non sequitur ratio. Ad 2m

¶ Ad tertium dicendum: q votū solemne habet actuale3 exhibitionem proprij corporis: quam nō habet votum simplex: vt ex dictis patet: et ideo ratio ex sufficienti procedit. Ad 3m

¶ Utrum ordo impediat matrimonium. Ar. iij.

ꝓm AD tertiū sic ꝓcedit. Videt̄ q̄ ordo non īpediat m̄rimonium.

Nā nihil īpedit̄ nisi a suo ꝯtrario sȝ ordo nō ē ꝯtrarius m̄rim°: cum vtrūq; sit sacr̄m: ergo nō īpedit ip̄m.
secūdū ¶ P̄.idē ordo est apd̄ nos ⁊ apud ecclesiā oriētales: sed apud ecclesiam oriētalē nō īpedit m̄rimoniū
3m ergo ⁊c. ¶ P̄.m̄rimonium significat cōiunctionē xp̄i ⁊ eccl'ie: sȝ hoc precipue cōgruit significari ī his q̄ sūt ministri xp̄i.s.ordinatis: ergo ordo
quartū. m̄rimm nō īpedit. ¶ P̄.oēs ordines ad sp̄ualia ordinant̄: sed ordo nō pōt īpedire m̄rimm nisi ratiōe sp̄ualitatis.ergo si ordo impedit ma-
quintū trimoniū: q̄libet ordo īpediet: qd̄ falsuȝ est. ¶ P̄.oīs ordinati pn̄t eccl'iastica beneficia h̄re: ⁊ p̄uilegio clericali gaudere equal'r: si ergo ꝓpter hoc ordo m̄rimm impediat quis vxorati nō possunt h̄ere bn̄ficiū ecclesiasticū: nec gaudere priuilegio clericali: vt iuriste dn̄t tūc quilȝ ordo īpedire deberet qd̄ falsum est: vt pȝ per decre. Ale.ꝺ cleri.cōiugatis. ⁊ sic nullus ordo: vt videtur matrimoniū impediet.

1 oppm ꝓm **Sed contra** est q̄ decre.dicit: q̄ q̄ in subdiaconatu ⁊ aliis supiorib⁹ ordīb⁹ vxores accepisse noscūt̄: eos vxo-
secūdū res dimittere ꝯpellat̄: qd̄ nō eēt si esset verū matrimoniū. ¶ P̄.null⁹ vouens cōtinētiam pōt matrimonium ꝯtrahere: sed quidā ordines sunt qui h̄nt votum continentie annexum: vt ex littera patet: ergo talis ordo matrimonium impedit

Rn̄sio. pn̄ci. di.37.q 1.ar.1. **Rn̄deo** dicendum: q̄ ordo sacer de sui ratiōe habet ex quadam congruentia: q̄ matrimoniū impedire debeat: quia ī sacris ordinibus constituti sacra vasa ⁊ sacramēta tractant: ⁊ ideo decens est vt mundiciam corporalem per continentiam seruant. Sȝ q̄ impediat matrimonium ex constitutione ecclesie h̄ēt: tamē aliter apud latinos q̄ȝ apud grecos quia apd̄ grecos impedit matrimoniū cōtrahendū solum ex vi ordinis: sed apud latinos impedit ex vi ordinis ⁊ vlterius ex voto ꝯti°: qd̄ est ordinibus sacris annexum: qd̄ etiā si quis verboten⁹ nō emittat ex hoc ipso q̄ ordinem suscipit s̄m ritum occidentalis ecclesie intelligitur emisisse. ⁊ ideo apud grecos ⁊ alios orientales sacer ordo impedit matrimoniū ꝯhēdū non tamē m̄rimonij prius contracti vsum. Possūt eni m̄rimonio prius contracto vti: q̄uis non possint matrimonium denuo ꝯtrahere: sed apd̄ occidentalē ecclesiaȝ īpedit matrimonium ⁊ matrimonij vsum: nisi forte ignorāte aut ꝯtradicēte vxore vir ordinē sacrū susceperit: quia ex hoc non pōt ei aliquod p̄iudicium generari. Quomō autē ordines sacri distinguunt̄ a non sacris nūc ⁊ in p̄mitiua ecclesia dcm̄ est.

Ad primum ergo dcm̄: q̄ q̄uis ordo sacer n̄ habeat ꝯtrarietateȝ ad matrimonium inq̄ȝtū sacr̄m: h̄ēt tamē repugnantiā quandā ad ipsuȝ rōne actus sui qui sp̄uales actus impedit. ad p̄mū

¶ Ad 2m dicēdū: q̄ obiectio ꝓcedit ex falsis. Ordo eni vbiq; impedit matrimoniū ꝯtrahendū q̄uis nō vbiq; h̄ēt votuȝ annexū. ¶ Ad tertiū dicēdū: q̄ illi q̄ sunt ī sacris ordinibus significāt christū nobilioribus actib⁹: prout ex dictis in tractatu de ordine pȝ: q̄ȝ illi q̄ sūt matrimonio iūcti: ⁊ ideo rō non sequitur. ¶ Ad quartū dcm̄: q̄ illi qui sūt in minoribus ordinib⁹ cōstituti ex vi ordinis nō prohibent̄ matrimoniū ꝯtrahere: quia q̄uis ordines illi deputet̄ ad aliqua spiritualia: nō tamen immediate h̄nt accessuȝ ad tractādū sacra. sicut illi q̄ sūt ī sacris ordinib⁹: sȝ s̄m statutū occidētalis ecclesie m̄rimōij vsum executionem ordinis non sa Ad 2m Ad 3m Ad4m

90 ... 4° 33

obligat se ad hoc q ipsa in perpetuum alteri non nubat: quia significatio matrimonij nō seruaretur que in matrimonio sacerdotis precipue exigitur: si aūt sine consensu eius ordinatur non videtur in hoc teneri. ¶ Ad quintum dicendū: q matrimonium habet pro cā nrm cōsēsū: nō aūt ordo: sz hz causam sacramentalem determinatā a deo: & ideo matrimonium potest impediri ex ordine precedente: q nō sit verum matrimonium: non autem ordo est ex mrimonio q non sit verus ordo: quia sacramentorum virtus est immutabilis: sed actus humani possunt impediri. Ad 5m

¶ De impedimento consanguinitatis. Questio. liiij.



Deinde considerandū ē de impedimēto consanguinitatꝫ. ¶ Circa quod queruntur quatuor. ¶ Primo vtrum consanguinitas conuenienter a quibusdam diffiniatur. ¶ Secundo vtrum conuenienter distinguatur per gradum & lineas ¶ Tertio vtrum de iure naturali matrimonium impediatur secundum aliquos gradus. ¶ Quarto vtrum gradus impedientes matrimonium possint per statutum ecclesie determinari.

¶ Utrum diffinitio consanguinitatis sit competens. Arti. j.

primus Ad primū sic pcedit. Uidetur q diffinitio consāguinitatis: quā quidam ponunt: sit incompetens. scilicet consanguinitas est vinculum ab eodē stipite descendentiū carnali propagatione contractū. Omnes enim homines ab eodem stipite carnali propagatiōe descēdūt. scilicet ab adam: si ergo recta esset predicta diffinitio consanguinitatis: oēs homies essent adinuicem consanguinei: qđ falsum est. 2m ¶ P̄. vinculum non pōt esse nisi aliquorū adinuicem cōuenientium quia vinculum vnit: sz eorū qui descendunt ab vno stipite nō est maior cōuenientia adinuicem q̄ aliorum hominū: cum cōueniant spē: & differant numero: sicut & alij homines: ergo cōsanguinitas nō est aliqđ vinculum. tertium ¶ P̄. carnalis propagatio fit de superfluo alimenti: sz tale superfluum magis hēt conuenientiam cum rebus comestis: cum quibus in sbā cōuenit: q̄ cum eo qui comedit: cum ergo etiā nō nascatur aliqđ vinculū cōsanguinitatis eius qui ex semine nascitur ad res comestas: nec ad generantem ex carnali propagatiōe nascetur aliqđ propinquitatis vinculū. quartū. ¶ P̄. Geñ. 18. Labā dixit ad Jacob. Os meum & caro mea es. rōne cognationis que erat inter eos ergo talis propinquitas magis debet dici carnalitas q̄ cōsanguinitas. 5m ¶ P̄. carnalis propagatio est communis hominibꝰ & animalibus: sed in animalibus non contrahitur ex carnali propagatione ↄsāguinitatꝫ viculū: g nec i hoībꝰ Respōdeo dicēdū: q scdꝫ philosophū. 8. ethi. Omnis amicicia in aliqua cōmunicatione cōsistit: & quia amicicia ligatio siue vnio quedam est: iō cōmunicatio que est amicicie causa: vinculum dicitur: & iō scdm quanlibet cōmunicationem denominātur aliqui quasi colligati adinuicē sicut dicūtur cōciues: q hñt politicā cōicationē adīuicē: & comilitones q cōueniunt in militari negocio: et eodem mō qui conueniunt in nālī cōmunicatione dicūtur cōsanguinei: & iō in p̄dcā diffōe ponitur quasi cōsāguinitatis genꝰ viculū: quasi sbm p̄sone descendentes ab vno stipite quarū est hmōi vinculū quasi principium carnalis propagatio, Rūsio. pn. 4. di. 4º. q. 1 ar. 1.

Ad pm **Ad primum** g dõz: q vtus acti ua nõ recipitur sz eandem pfectionẽ in instrõ sz quã est i principali agente: ⁊ qz oẽ mo uens motũ est instrumentũ: ide ẽ q vtus pmi motoris i aliquo gñe per multa media deducta: tãdẽ de ficit ⁊ puenit ad aliquid qd ẽ mo- tum ⁊ nõ mouens: vtus ãt gñantꝭ mouet nõ solũ q̃tũ ad id qd ẽ spe- ciei. sz ẽt quãtũ ad id qd est indiui- dui: rõne cui⁹ fili⁹ assimilatur: pñ etiã in actib⁹ nõ solũ in nã speciei: nec tñ indiuidualis virt⁹ patris ita perfecte in filio est: sicut erat i pa- tre: ⁊ adhuc in nepote minus: ⁊ sic deinceps debilitaẽ: ⁊ ide est q vir- tus illa qñq3 deficit: vt vltra pce- dere nõ possit: ⁊ qz cõ sanguinitas est inq̃tum multi cõicãt in tali vir tute ex vno in multos per ppaga- tionem inducta: paulatim se consã guinitas dirimit: vt Isidorus di- cit. ⁊ ideo non oportet accipere sti pitem remotum in distinctione cõ sanguinitatis: sz ppinquum cuius virtus adhuc maneat i illis qui ex eo ppagantur.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q iam patet ex pdictis q non solum conueniũt cõsanguinei in natura speciei: sed etiã in vtute ppria ip- sius idiuidui ex vno in multos tra ducta: ex qua contingit quãdoq3 q filius assimilatur non solu3 patri: sed auo vel remotis parẽtibus: vt dicitur li. 8. de aĩalibus.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicẽdum: q cõueniẽtia: magis at- tenditur secũdum formã sm qua3 aliquid est actu q̃ secũdum mãm: secũdum quã est in potẽtia: qd p3 in hoc q carbo magis conuenit cũ igne q̃ cum arbore: vnde abscis⁹ est. Et similiter alimẽtum iam cõ- uersum in speciem nutriti per vir- tutem nutritiuã magis puenit cu3 ipso nutrito q̃ cum illa re: vñ sum ptum est nutrimẽtũ. Nõ aũt pce- deret sm opinionẽ illoꝝ q dicebãt q tota nã rei est mã: ⁊ q forme oẽs sunt accidẽtia quod falsũ est.

Ad 4m ¶ Ad quartũ dõz. q illud qd pro ximo puertitur i semẽ est sanguis: vt pbaẽ. 15. de aĩalib⁹. ⁊ pp vincu- lum qd ppagatiõe ꝯhitur carnali ter puenienti⁹ dr ꝯsanguinitas q̃ carnalitas: ⁊ q aliqñ vnus consan guineus dr eẽ caro altert⁹: hoc est inq̃tu3 sanguis q in semẽ viri aut in mẽstruũ puertitur est poa caro ⁊ os.

Ad 5m ¶ Ad 5m dõm: q qdã dicũt q iõ ꝯsanguinitatis vinculũ ꝯhi- tur inter hoies ex carnali ppaga- tione: ⁊ tñ nõ inter alia aĩalia: qa quicqd est de vitate hũane nãe i oĩ bus hoĩbus fuit in primo parẽte: qd nõ est de aliis aĩalib⁹: sz sz hoc consanguinitas nunq̃ dirimi põt. predicta autem positio in. 2. li. di. 20. ĩprobata est. Vñ dõz: q hoc iõ cõtigit: qz aĩalia nõ ꝯiungũtur ad amicitie vnitatem pp ppagationẽ multoꝝ ex vno parente primo: si- cut est de hoĩbus: vt dictum est.

¶ Utrum cõueniẽter consangui- nitas designetur per gradus vel lineas. Arti. II.

pmum. **Ad secundum** sic pceditur: vr q cõ sanguinitas inconue niẽter distinguatur p lineas ⁊ gra dus. Dicitur. n. linea ꝯsanguinita tis esse ordinata collectio psonaꝝ cõsanguinitate ꝯiunctaꝝ ab eodẽ stipite descendentiũ: diuersos con tinens gradus: sz nihil est aliũ cõ- sanguinitas q̃ collectio taliũ pso- narum ergo linea consanguinita- tis est idẽ quod ꝯsãguinitas. Ni- chil autẽ debet distingui per seip- sum. ergo consanguinitas nõ ꝯue nienter per lineas distinguitur.

secꝫ ¶ P. illud secundum quod diuidi tur aliquid cõmune non potest po ni in diffi nitionne communis. sed descensus ponitur in diffinitione predicta consanguinitatis: consã- guinitas ergo nõ potest diuidi p lineã ascendẽtiũ: descẽdẽtiũ ⁊ trãs uersaliũ. ¶ P. diffinitio linee ẽ q tertium

sit inter duo pūcta sȝ duo pūcta nō faciūt nisi vnū gdū. ergo vna linea habet tantū vnum gradum: et ita eadem ratione videt quod nō debeat fieri diuisio ꝯsanguinitatis per lineas et per gradus. ¶ Pr̄. gradus diffinitur esse habitudo distantium personarum qua cognoscitur quanta distantia persone inter se differūt sed cum consanguinitas sit ꝓpinquitas quedā: distātia personarū cōsanguinitati opponitur magis quam sit eius pars: ergo per gradus consanguinitas distingui nō potest.

5m. ¶ Pr̄. si consanguinitas per gradus distiguitur et cognoscit. oportet quod illi qui sunt in codē gradu: sint equaliter consanguinei: sed hoc falsum ē: quia propatruus et eiusdē ꝓnepos sūt in eodē gradu: nō tamē sunt equaliter ꝯsanguinei: vt decre. dicit. ergo ꝯsanguinitas nō recte distinguit per gradus.

6m ¶ Pr̄. in reb' ordinatis quodlibet additū alteri facit aliū gradum: sicut quelibet vnitas addita facit aliā spēm numeri: sed persona addita persone nō sēper facit gradū aliū cōsanguinitatis quia in eodem gradu consanguinitatis est pater et patruus qui adiungit: ergo non recte per gradus ꝯsanguinitas distinguit.

7m ¶ Pr̄. inter duos propinquos semper est eadem ꝯsāguinitatis ꝓpinquitas: quia equaliter distat vnū extremorū ab alio: et ecōuerso: sed gradus ꝯsanguinitatis nō inuenit semper idē ex vtraque parte: cū quandoque vn' ꝓpinqu' sit in 3° et ali' in 4° gradu: ergo ꝯsanguinitatis ꝓpinquitas nō potest sufficiēter per gradus cognosci.

Rn̄o. ꝑncip. vbi. s. ar. 2.

Rn̄deo dicendum: quod ꝯsāguinitas est quedam ꝓpīquitas in naturali cōmunicatione fūdata secundū actū gn̄ationis qua nā ꝓpagat. Unde secundum phm. 8. ethic. ista cōicatio est triplex. Una secundū hitudinē ꝑncipij ad ꝑncipatū: et hec est ꝯsanguinitas patris ad filiū. Unde dicit quod parētes diligunt filios vt suijpsi' aliquid existētes. Alia est secūdū hitudinē ꝑncipiati ad ꝑncipiū: et hec est filij ad patrem. vnde dicit quod filij diligunt parētes vt ab illis exīstes. Tertia ē secundum hitudinem eorū qui sunt ab vno ꝑn° ad inuicem: sicut fratres diīr ex eisdē nasci: vt ipe ibidē dicit: et quia pūct' motus lineam facit: et ꝓpagatiōe quodāmō pr descēdit in filiū. Ideo secundum tres dictas hitudines: tres linee consanguinitatis sumunt. s. linea descendētiū secundum ꝑmā hitudinē linea ascendētium secundum scdam linea transuersalis secundum tertiā. Sed quia propagationis motus nō qescit in vno termio: sed vltra progredit: ideo cōtingit quod patris est accipere prēm et filij filium: et sic deinceps: et secundum hos diuersos ꝓgress' diuersi gradus in vna linea inueniuntur: et quia gradus cuiuslibet rei est pars aliqua illius rei: grad' ꝓpinqtatis nō pōt eē vbi nō ē ꝓpinqtas: et ideo identitas et nimia distātia gradū consanguinitatis tollunt: quia null' ēst sibijpsi ꝓpinquus: sicut nec aliquis similis. Et propter hoc nulla persona per seipsam facit aliquē gradū: sed cōparata alicui persone gdū fac ad ipsam. Sed tamen diuersa rō ꝯputādi grad' in diuersis lineis ē. Gradus. n. ꝯsāguinitatis in linea ascēdentium et descēdētiū ꝯtrahit ex hoc quod vna persona ex alia ꝓpagat eorū inter quos grad' cōsideraf: et ideo secundum cōputationē canonicā et legalē persona que ꝑ° in progressu occurrit vel ascēdēdo vel descēdēdo. distat ab aliquo puta a Petro in ꝑmo gradu: vt pr et filius: que āt 2° vtrique occurrit. distat in 2° gradu: vt auus et nepos: et sic deinceps. Sed consanguinitas que est eorū qui sunt in linea transuersali: ꝯtrahitur nō ex hoc quod vnus ex alio propagatur: sed quia vterque propagatur ex vno: et ideo debet gradus consanguinitatis in hac linea computari per comparationem ad vnum principiū ex quo

ppagaf: et ſm hoc est diuersa cōputatio canonica et legalis: qr legalis cōputatio attendit descēsū a cōmuni radice ex vtraqꝫ pte: sed canonica tm̄ ex altera: ex illa. s. ex qua maior numerus graduū inuenitur. Unde secūdū legalē ꝯputationem frater et soror vel duo fratres attinēt sibi in 2° gradu: quia vterqꝫ a radice cōmuni distat per vnum gradū: et similiter filij duoꝝ fratrum distant a seinuicē in quarto. Sꝫ ſm cōputationē canonicaꝫ duo fratres attinēt sibi in p° gradu: qr neuter eoruꝫ distat a radice cōmuni nisi per vnum gradū: sꝫ filius vnius fratrum distat ab altero fratre in secūdo gradu: qr tm̄ distant a communi radice: et iō ſꝫ computationē canonicā quāto gradu distat quis ab aliquo gradu superiori: toto distat a q̄libet descēdentiū ab ipo: et nū ꝫ minus: quia pp̄ter qd vnūqdqꝫ et illud magis: Unde et si alij descendētes a cōmuni pn° cōueniunt cuꝫ aliquo rōne principij cōis: nō pñt ppinquiores esse descendenti ex alia pte q̄ꝫ sit pmum pnm ei ppinquum. Aliquando tamen plus distat aliquis ab aliquo descendente a communi pn° q̄ꝫ distet ipse a pn°. qr ille forte plus distat a cōmuni pn° q̄ꝫ ipse et ſm remotiorē distātiā oꝫ ꝯsāguinitatem computari.

ad pm. **Ad primum** q̄ dōm: q ob iectio illa pcedit ex falsis. Cōsanguinitas. n. nō est collectio: sꝫ relō q̄dā aliquarum psonarū quaꝝ collectio lineā ꝯsanguinitatis adinuincem facit.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q descēsus cōiter sumptus attendif ſm qualꝫ ꝯsanguinitatis lineā: qr carnalis ppagatio ex qua vinculū ꝯsanguinitatis trahitur: descēsus q̄dā est: sed descensus talis. s. a persona cui° ꝯsāguinitas querif: lineā descēdētium facit.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q linea dupliciter accipi pōt. Aliq̄n ppe pro ipsa dimensione q̄ est pma pq̄ꝫtitatis ꝯtinue: et sic linea recta ꝯtinet tm̄ duo puncta in actu q̄ terminant ipsam: sed in potētia infinita: quoꝝ quolibet signato ī actu linea diuiditur et fiunt due linee. Aliquando vero linea sumif pro his que linealiter disponunf: et ſꝫ hoc assignaf in numeris linea et figura: put vnitas post vnitatē ponitur in aliquo numero: et sic quelibet vnitas adiecta gradū facit ī tali linea: et similiter est de linea ꝯsanguinitatis: vñ vna linea continet plures gradus.

Ad 4m ¶ Ad 4m dicēdū: q sicut similitudo nō potest esse vbi non est aliqua diuersitas: ita ppinq̄tas non est vbi nō est aliqua distantia: et iō distantia quelibet non opponitur consanguinitati: sꝫ talis distantia q̄ ꝯsanguinitatis ppinquitatem excludit.

Ad 5m ¶ Ad 5m dōm: q sicut albedo dicitur maior dupliciter. Uno° ex intensione ipsi° qualitatis: alio mō ex quantitate superficiei: et ita cōsanguinitas dicitur maior vel minor: vnomō intensiue ex ipsa natura consanguinitatis: alio modo q̄ si dimensiue: et sic q̄ꝫtitas cōsāguinitatis mensuraf ex personis iter quas ꝯsanguinitatis ppagatio pcedit: et hoc secundo modo grad° consanguinitate distinguitur. Et ideo contingit q aliquoꝝ duoruꝫ q̄ sunt in eodē gradu ꝯsanguinitatis respectu alicuius persone vn° est sibi magis ꝯsanguineus q̄ꝫ ali° ꝯsiderando primam quantitatem ꝯsāguinitatis: sicut pater et frater attinent alicui in primo gradu cōsanguinitatis: qr ex neutra pte incidit aliqua persona media. Sꝫ tamen intensiue loquendo magis attinet alicui persone pater suus q̄ꝫ frater: quia frater nō attinet ei nisi inquantuꝫ est ex eodem patre: et ideo quando est aliquis propinq̄or communi principio a quo consāguinitas descēdit: tāto ē magis

consanguineus: quamuis non sit ppinquiori gradu: et secundum hoc propatruus magis est consanguineus alicui quam pnepos eius quamuis sint in eodem gradu.

ad 6m ¶ Ad 6m dicendum: quod quamuis pater et patruus sint in eodem gradu respectu radicis consanguinitatis: quia vterque distat vno gradu ab auo tamen respectu eius cuius consanguinitas queritur: non sunt in eodem gradu: quia pater est in primo gradu patruus autem non potest esse propinquior quam in 2° in quo est auus.

ad 7m. ¶ Ad 7m dicendum: quod semper persone in equali numero graduum distant a seinuicem quamuis quandoque non equali numero graduum distent a communi principio: vt ex dictis patet.

¶ Utrum consanguinitas de iure naturali impediat matrimonium.

Articulus tertius.

pm. 
Ad tertium sic pceditur. videtur quod consanguinitas de iure naturali non impediat matrimonium. Nulla enim mulier potest esse propinquior viro quam Eua fuit Ade: de qua dixit Gen. 2° Hoc nunc os ex ossibus meis: et caro ex carne mea: sed Eua fuit mulier coniuncta Ade: ergo consanguinitas nulla quantum est de lege nature matrimonium impedit.

2m. ¶ Preterea lex naturalis eadem est apud omnes: sed apud barbaras nationes nulla persona coniuncta consanguinitate a matrimonio excluditur: ergo consanguinitas quantum est de lege nature matrimonium non impedit.

3m. ¶ Preterea ius naturale est quod natura omnia animalia docuit. vt dicitur in principio digestorum. Sed animalia bruta etiam cum matre coeunt: ergo non est de lege nature quod aliqua persona a matrimonio propter consanguinitatem repellatur.

4m ¶ Preterea nihil impedit matrimonium: quod non contrariatur alicui bono matrimonii: sed consanguinitas non contrariatur alicui bono matrimonii: ergo non impedit ipsum.

5m. ¶ Preterea eorum que sunt magis propinqua et similia melior et firmior est coniunctio: sed matrimonium quedam coniunctio est: cum ergo consanguinitas sit propinquitas quedam matrimonium non impedit: sed magis amat.

Sed contra Illud quod impedit bonum prolis etiam matrimonium impedit secundum legem nature: sed consanguinitas impedit bonum prolis: quia vt ex verbis Grego. habetur experimento didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere: ergo consanguinitas secundum legem nature matrimonium impedit. Oppm pm.

2m ¶ Preterea illud quod habet natura humana in prima sui conditione est de lege nature: sed a prima sui conditione hoc habuit humana natura quod pater et mater a matrimonio excluderentur: quod patet per hoc quod dicitur. Gen. 2°. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem: quod non potest intelligi quantum ad cohabitationem: et sic oportet quod intelligatur quantum ad matrimonii coniunctionem: ergo consanguinitas impedit matrimonium secundum legem nature.

Respondeo dicendum: quod in matrimonio aliquid contra legem nature esse dicitur: per quod matrimonium redditur incompetens respectu finis: ad quem ordinatum. finis autem matrimonii per se et primo est bonum prolis: quod quidem per aliquam consanguinitatem. scilicet inter patrem et filiam: vel filium et matrem impeditur: non quidem totaliter: quia filia ex semine patris potest prolem suscipere: et simul cum patre nutrire et instruere in quibus bonum prolis consistit: sed non vt conuenienti modo fiat. Inordinatum. n. est quod filia patri per matrimonium iungatur in sociam causa generande prolis et educande: quam oportet per omnia patri esse subiectam: velut ex eo procedentem: et ideo de lege naturali est: vt pater et mater Rno pncip. vol. 3. ar. 3.

a matrimonio repellant: et magis etiam mr quam pater: quia magis reuerentie que debetur parentibus derogat si filius mrem: quam si pater filiam ducit in vxorem: cuius vxor aliqualiter debeat esse subiecta. Sed finis matrimonij secundarius per se est concupiscentie repressio: cui deperiret si quelibet consanguinea posset in matrimonium duci: quia magnus concupiscentie aditus preberetur: nisi inter personas: quas oportet in eadem domo conuersari: esset carnalis copula interdicta: et ideo lex diuina non solum patrem et mrem exclusit a matrimonio: sed etiam alias coniunctas personas: quas oportet simul conuersari: et que debent inuicem alterius altera pudicitiam custodire: et hanc causam assignat diuina lex dicens. Ne reueles turpitudinem talium talis: quia turpitudo tua est. Sed per accidens finis matrimonij est confederatio hominum et amicitie multiplicatio: dum homo ad consanguineos vxoris: sicut ad suos se habet: ideo huic multiplicationi amicicie preiudicium fieret si aliquis consanguinitate coniunctam vxorem duceret quia ex hoc noua amicicia per matrimonium nulla accresceret: et ideo secundum leges humanas et statuta ecclesie plures consanguinitatis gradus sunt a matrimonio separati. Sic ergo ex dictis patet quod consanguinitas quantum ad aliquas personas impedit matrimonium de iure naturali: quantum ad aliquas de iure diuino: et quantum ad aliquas de iure per homines (instituto.

Ad primum Ad primum ergo dicendum: quod Eua quamuis ex Adam processit: non tamen fuit filia Ade: quia non processit ex eo per modum illum: quo vir natus est generare sibi simile in specie: sed operatione diuina: qua ita potuisset ex costa Ade fieri vnus equus sicut facta est Eua. Et ideo non est tanta naturalis conuenientia Eue ad Adam sicut filie ad patrem: nec Adam est naturale principium Eue: sicut pater filie:

¶ Ad 2m dicendum: quod non procedit ex lege naturali quod aliqui barbari parentibus carnaliter commisceantur: sed ex concupiscentie ardore que legem nature in eis obfuscauit. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod coniunctio maris et femine dicitur esse de iure naturali: quia natura hoc animalia docuit: sed hanc coniunctionem diuersa animalia diuersimode docuit secundum diuersas earum conditiones: commixtio autem carnalis ad parentes derogat reuerentie que eis debetur. Sicut enim parentibus indidit natura sollicitudinem filijs prouidendi: ita indidit reuerentiam filijs ad parentes. Nulli autem generi animalium indidit sollicitudinem filiorum aut reuerentiam parentum in omne tempus nisi homini: alijs autem animalibus plus et minus necessarij sunt vel filij parentibus: vel parentes filijs. Unde etiam in quibusdam animalibus abhorret filius cognoscere matrem carnaliter quamdiu manet apud ipsum cognitio matris: et reuerentia quedam ad ipsum vt recitat philosophus in .8. de animalibus. de camelo et equo: et quia omnes honesti mores animalium in hominibus congregati sunt naturaliter: et perfectius quam in alijs: et propter hoc homo naturaliter abhorret cognoscere non solum matrem: sed etiam filiam quod est adhuc minus contra naturam: vt dictum est: et iterum in alijs animalibus ex propagatione carnis non contrahitur consanguinitas sicut in hominibus et ideo non est similis ratio. ad 3m.

¶ Ad 4m dicendum: quod iam patet ex dictis: quod consanguinitas coniugum bono matrimonij contrariatur. vnde ratio procedit ex falsis. ad 4m

¶ Ad 5m dicendum: quod non est inconueniens duarum vnionum vnam ab altera impediri: sicut vbi est identitas non est similitudo: et similiter consanguinitatis vinculum potest impedire matrimonij coniunctionem. ad 5m.

¶ Utrum consanguinitas gradus matrimonium impedientes potuerunt taxari ab ecclesia. Ar. iiij.

pm Ad quartū sic proceditur. videtur ꝙ ꝯsanguinitatis gradꝰ matrimoniū impedientes non potuerunt taxari ab ecclesia vsqꝫ ad 4m gradum. Mat.19. dicitur. Quos deus coniunxit hō non separet: sed illos qui coniungūtur infra quartū consanguinitatis gradū deus coniunxit. non enim diua lege eis coniunctō prohibetur: ergo nec debēt humano statuto separari.

2m ¶ Pꝫ. matrimonium ē sacramentū sicut baptismus: sed non posset ex statuto ecclesie fieri ꝙ ille q ad baptismum accedit nō acciperet characterem baptismalem si ex iure diuino eius capax sit ergo nec ecclesie statutū facere potest ꝙ matrimonium nō sit inter illos q per ius dīnum matrimonialiter coniungi non prohibentur.

3m. ¶ Pꝫ. ius positiuum non potest ea que sunt naturalia remouere vel ampliare: sed consanguinitas est naturale vinculum: quod quantū est de se natum est matrimoniū impedire. ergo ecclesia nō potest aliquo statuto facere ꝙ aliqui possint matrimonialiter cōiungi vel non coniungi: sicut nō facere ꝙ sint cōsanguinei: vel non consanguinei.

4m. ¶ Pꝫ. statutū iuris positiui debet aliquam rationabilem causam assignare vel habere: quia secundū cām rationabilem quā habet a iure naturali procedit: sed cāe que assignātur de numero graduū omnino videntur irrationabiles: cū nullam habeāt habitudinē ad causata: sicut ꝙ consanguinitas prohibeatur vsqꝫ ad quartum gradum propter quatuor elementa: vsqꝫ ad 6m propter sex etates mundi: vsqꝫ ad septimū propter septem dies quibus tps oīe agit. ergo videtur ꝙ talis prohibitio nullū vigorem habeat.

5m. ¶ Pꝫ. vbi est eadem causa debet esse idē effectꝰ: sed causa quare consāguinitas impedit matrimoniū est bonum prolis: repressio ꝯcupiscētie: et multiplicatio amicitie: vt ex dictis pꝫ: q oī tpe necessaria equaliter sunt: ergo debuissēt equaliter oī tempore gradus cōsanguinitatis matrimoniū impedire: qd nō est verum: cum modo vsqꝫ ad quartū: antiquitus vsqꝫ ad septimū gradum mrīmonium consanguinitas impedierit.

6m ¶ Pꝫ. vna et eadem coniunctio non potest esse in genere sacramēti: et in genere stupri: sed hoc contigeret si ecclesia haberet potestatem statuendi diuersum numerū in gradibꝰ impedientibus mrīmonium: sicut si aliqui in 5o gradu qn̄ prohibitus fuit coniuncti fuissent talis coniunctio stuprū esset: sed postmodū eadem coniunctio ecclesia prohibitionē reuocante matrimoniū esset. Et econuerso posset accidere: si aliqui gradus concessi possent postmodum ab ecclesia interdici: ergo videtur ꝙ potestas ecclesie non se extēdat ad hoc.

7m ¶ Pꝫ. ius humanum dꝫ imitari ius diuinum: sed secundum ius diuinū: qd in le. ve. ꝯtinetur: nō equaliter cucurrit prohibitio graduum in sursum et deorsum: quia in ve. le. aliquis prohibebatur accipere in vxorē sororem patris sui: non tamen filiam fris: ergo nec mō dꝫ prohibitio de nepotibus et patruis manere.

1 oppm pm Sed contra est quod dominꝰ dicit discipulis. Qui vos audit: me audit: ergo pceptū ecclesie habet firmitatem: sicut pceptum dei: sed ecclesia qnqꝫ prohibuit et qnqꝫ concessit aliquos gradus quos lex vetus non prohibuit ergo illi gradꝰ matrimoniū īpediūt.

2m ¶ Pꝫ. sicut olim matrimonia gentilium dispensabātur p leges ciuiles: ita nunc per statuta ecclie sed olim lex ciuilis determinabat gradus consanguinitatis q matrimoniū īpediūt: et q nō: ergo et modo potest hoc fieri per ecclesie statutū.

Ar̃o pncip. vbi.s. ar.4. Rñdeo dicendum: ꝙ secūdū diuersa tēpora inuenitur cōsanguinitas secūdū gdus diuersos matrimoniū impedisse. In pncipio enim humani generis solus pater ꝛ mater in matrimonio repellebant̄: eo ꝙ tunc tēporis erat paucitas hominū ꝛ oportebat ꝓpagationi humani generis maximam curam impēdere: vñ nō erāt remouende nisi ille ꝑsone que matrimonio icompetētes erāt: etiā ꝗ̄tū ad finē matrimonij pncipalē q̄ est bonū ꝓlis: vt dcm̄ est. Postmodum autē multiplicato gñe humano per legem Moysi plures ꝑsone sunt excepte: q̄ iam concupiscentiam reprimere incipiebāt: vñ vt dicit Rabi moyses. Omnes ille persōe excepte sunt a matrimonio que in vna familia cohabitare solent: qꝛ si inter eos carnalis copula esse posset maximū incendiū libidini prestaretur: sed alios ꝯsanguinitatis gradus lex vetus permisit: immo quodā modo p̄cepit. vt. s. de cognatione sua vnusquisꝙ vxorem acciperet ne successionū cōfusio esset: qꝛ tunc tēporis cult⁹ diuinus per successionem gñis ꝓpagabat̄. Sꝫ postmodū i lege noua q̄ est lex spūs ꝛ amoris: plures gradus ꝯsanguinitatis sūt ꝓhibiti: qꝛ iam ꝑ spūalē grām nō ꝑ carnis originē cultus dei deriuat̄ et multiplicat̄. Vñ oꝫ vt hoīes etiā magis a carnalib⁹ retrahātur spiritualib⁹ vacantes: vt ꝛ amor amplius diffundat̄: idō antiquitus vsꝙ ad remotiores grad⁹ ꝯsanguinitatis mr̃imoniū īpediebat̄: vt ad plures ꝑ ꝯsāguinitatem ꝛ affinitatē nālis amicicia ꝑmaneret: ꝛ rōnabilr̃ vsꝙ ad septimū gradū: tū qꝛ vltra hoc non de facili remanebat cōis radicis memoria: tū qꝛ septiformis spūsſcti grē ꝯgruebat Sꝫ postmodū circa hec vltima tēpora r̄strictū ē eccl'ie iterdcm̄ vsꝙ ad quartum gradum: qꝛ vltra inutile ꝛ periculosum erat gradus cōsanguinitatis prohibere. Inutile quidē qꝛ ad remotiores ꝯsanguineos quasi nullum fedus maioris amicitie ꝗ̄ ad extraneos habebatur charitate in multoꝝ cordibus frigescente. Periculosum autem erat gradus consanguinitatis ꝓhibere: qꝛ ꝯcupiscētia ꝛ negligentia ꝑualente numerosam ꝯsanguineorum multitudinē hoīes nō satis obseruabant: ꝛ sic laqueus dānatiōis multis inijciebat̄ ex remotorum graduū prohibitione. Satis etiam cōuenicter vsꝙ ad quartum gradum dicta prohibitio est restricta: tū qꝛ vsꝙ ad quartā generationem homines viuere ꝯsueuerāt: vt sic non possit ꝯsanguinitatis memoria aboleri. Unde de⁹ in tertiā et quartā gñationē peccata parentū visitaturus in filijs comminat̄: tū qꝛ in q̄lꝫ generatiōe noua mixtio sanguis cuius idētitas ꝯsanguinitatē facit: fit cū sanguine alieno ꝛ ꝗ̄tum miscet̄ alteri: tantum receditur a primo: ꝛ qꝛ elementa sunt quattuor quorū qđ libet tāto facilius est miscibile ꝗ̄to est magis subtile: ideo i pma cōmixtione euanescit sanguinis idētitas ꝗ̄tū ad primum elementum qđ est subtilissimum: in 2^{a} ꝗ̄tū ad 2^{m}: in 3^{a} ꝗ̄tum ad tertiū: in quarta ꝗ̄tum ad quartum: ꝛ sic cōuenienter post quartam generationē potest reiterari carnalis ꝯiūctio.

Ad primū ḡ dicendū: ꝙ sicut deus non ꝯiungit illos q̄ ꝯiungunt̄ ꝯ̄ diuinū p̄ceptū ita nec coniungit illos qui ꝯiunguntur ꝯ̄ eccl'ie p̄ceptū: qđ hꝫ tantā obligationē sicut ꝛ diuinū p̄ceptū ad p^m.

Ad 2^{m} dicendum: ꝙ matrimoniū si tm̄ est sacramētum: sꝫ ēt in officiū ꝛ idō magis subiacet ordinationi ministroꝝ ecclesie ꝗ̄ baptismus q̄ est sacramentū tantum: qꝛ sicut cōtractus ꝛ officia humana determinant̄ legibus humanis: ita ꝯtractus Ad 2^{m}

et officia spiritualia lege ecclesie.
Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod quamuis consanguinitatis vinculum sit naturale: tamen non est naturale quod consanguinitas carnalem copulam impediat: nisi secundum aliquem gradum: vt dictum est. Et ideo ecclesia suo statuto non facit: quod aliqui sint consanguinei: sed facit quod carnalis copula sit licita vel illicita secundum diuersa tempora in diuersis gradibus consanguinitatis.
Ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod tales rationes assignate magis dantur per modum adaptationis et congruentie quam per modum cause et necessitatis.
Ad 5m ¶ Ad 5m dicendum: quod non est eadem causa secundum diuersa tempora gradus consanguinitatis prohibendi: vnde quod alio tempore vtiliter conceditur: alio salubriter prohibetur.
ad 6m ¶ Ad 6m dicendum: quod statutum non imponit modum preteritis sed futuris. Unde si modo prohiberetur quintus gradus qui nunc est concessus illi qui sunt in quinto gradu coniuncti non essent separandi. Nullum enim impedimentum matrimonio superueniens ipsum potest dirimere: et sic coniunctio que prius fuit matrimonium: non efficeretur per statutum ecclesie stuprum. Et similiter si aliquis gradus concederetur qui nunc est prohibitus illa coniunctio non efficeretur matrimonialis ex statuto ecclesie ratione prime coniunctus: quia possent separari si vellent: sed tamen possent de nouo contrahere: et alia coniunctio esset.
ad 7m. ¶ Ad 7m dicendum: quod in gradibus consanguinitatis prohibendis ecclesia precipue obseruat rationem amoris: et quia non est minor ratio amoris ad nepotem quam ad patruum: sed etiam maior quanto propinquior est pater filio quam filio pater: vt dicitur in .8. ethi. propter hoc equaliter prohibuit gradus consanguinitatis in patruis et nepotibus. Sed lex vetus in personis prohibendis attendit precipue cohabitationem contra concupiscentiam prohibens illas personas ad quas facilior pateret accessus propter mutuam cohabitationem. Magis autem consueuit cohabitare nepos patruo quam amita nepoti: quia filia est idem: quasi cum patre cum sit aliquid eius sed soror non est hoc modo idem cum fratre cum non sit aliquid eius: sed magis ex eodem nascitur: et ideo non erat eadem ratio prohibendi nepotem et amitam.

¶ De impedimento affinitatis.
Questio.lv.


Einde considerandum est de impedimento affinitatis. Circa quod queruntur vndecim. Primo vtrum affinitas ex matrimonio causetur. 2° vtrum maneat post mortem viri aut vxoris. Tertio vtrum causetur ex illicito concubitu. Quarto vtrum ex sponsalibus. Quinto vtrum affinitas sit causa affinitatis. Sexto vtrum affinitas matrimonium impediat. 7° vtrum affinitas habeat per se ipsam gradus. 8° vtrum gradus eius extendantur sicut gradus consanguinitatis. 9° vtrum matrimonium quod est in consanguineos et affines semper sit dirimendum per diuortium. Decimo vtrum ad dirimendum tale matrimonium sit procedendum per viam accusationis. Undecimo vtrum in tali causa sit procedendum per testes.

¶ Utrum ex matrimonio consanguinei affinitas causetur.
Articulus.i.


D primum sic pm. proceditur. videtur quod ex matrimonio consanguinei affinitas non causetur: quia propter quod vnumquodque et illud magis: sed mulier ducta in matrimonium non coniungitur alicui de consanguinitate viri: cum ergo non fiat viro

affinis: nec alicui consanguineo℞ affinis erit. ¶ P. eo℞ que sūt ab inuicē separata: si vni aliqd cōiūgitur
3m, non oportet ꝑpter hoc ꝙ sit alteri cōiūctum: sed consanguiei iam sunt abiuicem separati: ergo non oportet ꝙ si aliqua mulier coniungat alicui viro ꝙ ꝑpter hoc cōiungatur ꝯsanguiei ei⁹ oibus. ¶ P. r̄lones ex aliqb⁹ vnitōibus inascūtur: sed nulla vnitō fit i ꝯsanguineis viri per hoc ꝙ ille duxit vxorē: ꝙ non accrescit eis affinitatꝭ relō.

1 oppm primuꝫ **Sed cōtra** vir ꝛ vxor efficiuntur vna caro si ꝙ vir ſm carnē oibus suis ꝯsanguineis attinet: ꝛ mulier eadē rōne attinebit eisdē. ¶ P. hoc patet
2m. per auctoritates in lr̄a adductas.

Rn̄o pn d.41.q 1.ar.1. **Respōdeo** dicendū: ꝙ amicicia q̄dam nālis in cōicatione naturali fundatur: naturalis āt cōicatio est duobus modis. ſm phm. 8. Ethic. Uno modo ꝑ carnis ꝑpagatiouem. Alio modo per cōiūctionem ad carnis ꝑpagationē ordinatā. Unde ipe ibidē dicit ꝙ amicicia viri ad vxorē est naturalis. Uñ sicut persona ꝯiuncta alteri per carnis ꝑpagationem quoddā viculum naturalꝭ amicicie facit: ita si cōiūgatur per carnalem copulam: sed in hoc differt ꝙ persona coniuncta alicui ꝑ carnis ꝑpagationē: sicut fili⁹ patri: fit pticeps eiusdem radicis et sanguis: vnde eodē genere viculi colligatur filius ꝯsanguineis patris quo pater ꝯiūgebatur. s. a cōsanguinitate q̄uis ſm aliū gradū ꝑpter maiorē distantiā a radice: sed ꝑsona ꝯiuncta per carnalē copulā nō fit particeps eiusdē radicis: sed q̄si extrinsecus adiuncta: ꝛ ideo ex hoc efficitur aliud genus viculi: qđ affinitas dicitur: et hoc est qđ i versu dicit. Mutat nupta genus: sed generata gradū: q2 ꝑsona. s. generata fit i eodem gn̄e attinētie: sed alio gradu: per carnalē vero copulam fit in alio genere.

Ad primum ergo dicendū ꝙ q̄uis cā sit potior effectu: n̄ tn̄ oꝫ semꝑ ꝙ nomen idē effectui ꝛ cāe ꝯueniat: q2 quandoqꝫ illud quod est i effectu I uenit i causa non eodē modo: sed altiori ꝛ iō non cōuenit cause ꝛ effectui per idē nomē. neqꝫ per eandem rationē: sicut pater i omnib⁹ causis equiuoce agentibus: ꝛ hoc mō cōiunctio viri ꝛ vxoris est potior q̄ cōiunctio vxoris ad ꝯsanguineos viri: non tamen debet dici affinitas: sed matrimoniū qđ ē vnitas q̄dā: sicut hō est sibiipsi idē nō ꝯsanguineus. Ad pm

¶ Ad 2m dōm: ꝙ ꝯsanguiei sr̄ q̄dāmō sepati: ꝛ q̄dāmō ꝯiūcti: ꝛ rōe ꝯiūctionis accidit ꝙ persona que vni cōiūgitur aliquo modo oibus cōiūgatur: sꝫ ꝑpter separationē ꝛ distātiam accidit ꝙ ꝑsona q̄ vni cōiūgitur vno mō alij ꝯiungat alio modo: vel ſꝫ aliud gen⁹: vel ſm aliū gradū. Ad 2m

¶ Ad 3m dōm: ꝙ relō qn̄qꝫ inascitur ex motu vtriusqꝫ extremi: sicut paternitas ꝛ filiatio: ꝛ talis relō est realr̄ in vtroqꝫ: qn̄qꝫ vero innascitur ex motu alterius tantum: sꝫ hoc ꝯtingit dupliciter. ¶ Uno⁹ quando relō inascit ex motu vni⁹ sine motu alteri⁹ vel precedēti: vl̄ cōcomitante: sicut i creatore ꝛ creatura pꝫ: ꝛ sensibili ꝛ sensu: ꝛ sciētia ꝛ scibili: ꝛ tunc relō est vna ſꝫ rem. ꝛ i altero ſm rōnē tantū. ad 3m.

¶ Aliomō qn̄ innascitur ex motu vni⁹ sine motu alteri⁹ tunc exn̄te: nō tamen: sine motu ꝑcedente: sicut equalitas fit iter duos homies ꝑ augmentū vni⁹: sine hoc ꝙ alius tūc augeat vl̄ minuat: sꝫ tamen p⁹ ad hanc q̄titatē quā habet per alique motū vel mutationē peruēit: et ideo i vtroqꝫ extremo℞ talꝭ relō realiter fundatur: ꝛ silr̄ est de consanguitate ꝛ affinitate: q2 relō fraternitatis q̄ inascit aliquo puero nato alicui iā ꝑfecto: causat qui/

dē sine motu tunc exñte: sed ex motu ipsius precedente. s. gñationis ei⁹. Hoc eñ ei accidit q ex motu alterius sibi tūc tal' relatio innascatur. Similiter ex hoc q iste descendit p generationē ppriam ab eadē radice cū viro puenit affinitas in ipso ad vxorem sine aliqua noua mutatione ipsius.

¶ Utrum affinitas maneat post mortem viri aut vxoris. Ar. ij.

primu3 D secundum sic procedit. vr q affinitas nō manet post mortem viri aut vxoris: inter psanguineos viri et vxoris: qr cessante cā cessat effectus: sed cā affinitatis fuit matrimoniū: qd cessat in morte viri: qr tunc soluit muller a lege viri: vt dr Ro. 7. g nec af

2m. finitas predicta manet. ¶ p. consanguinitas cāt affinitatē sed consanguinitas viri cessat p mortē ad

l opp^m psanguineos suos: g affinitas vxoris ad eos.

S3 ptra affinitas ex psanguinitate cātur: sed psanguitas ē ppetuū viculū q̃diu pe viuūt itēs ē psanguitas q et affinitas: et ita nō sol

Rñº pn uit affinitas soluto mrī⁰. per mortē psōe.

cipalis Rñdeo dicendū: q relatō aliqua eē desi

vbi. s. nit dupli. Uno mō ex corruptiōe

q.2. subiecti. Alio mō ex subtractione cause sicut similitudo desinit quādo alter similiū morit: vel quādo qualitas que erat causa similitudinis subtrahit. Sūt autem queda3 relatiões que hñt p causa actionē vel passionem: aut motū: vt in. 5. metaph. dr: quarum quedam causantur ex motu inq̃tum aliquid mouetur actu: sicut ipsa relatio que est mouentis et moti: quedam aūt iq̃tū hñt aptitudinem ad motu3: sicut motus et mobile: domin⁹ et suus: q̃dā āt ex hoc q aliqd p⁹ motū est: sicut pr et fili⁹: nō ex hoc qd est gñari: tunc adiuicē dnr: sed ex hoc qd est gñatū esse: aptitudo aūt ad motum et ipsum moueri trāsit: sed motū esse ppetuū ē: qr qd factum est nunq̃ desinit esse factum. Et ideo prnitas et filiatio nūq̃ destruūtur per subtractionē cause: sed solum p corruptiōem subiecti per alterutrū extremorum. Et sili dicēdum: est de affinitate que causatur ex hoc q aliq cōiuncti sūt: si ex hoc q piungūt: vnd nō dirimitur manentib⁹ illis psonis: int q̃s affinitas est cōtracta: q̃uis moriatur persona r one cuius pcta fuit.

Ad primū g dicēdum: q cōiūctō mrimonij causat affinitatem n solum ex hoc q est actu piungi: sed bm hoc q ē pus coniūctum esse. ¶ Ad 2m dd. q psanguinitas nō est prima causa affinitatis: sed coniunctō ad cōsanguineū non solum q ē: s3 q fuit: et propter hoc ratio non sequitur. Ad p^m ad 2m.

¶ Utrum illicitus concubitus affinitatem causet. Articu. iij

D tertium sic pceditur. vr q illicitus pcubitus affinitatem nō causet. Quia affinitas ē quedā res honesta: s3 res honeste non causantur ex ihonestis: g ex ihonesto concubitu non pōt affinitas causari. ¶ p. vbi est consāguitas non pōt esse affinitas: qr affinitas est primitas psonap ex carnali copula pueniens omni carens parentela: sed aliqñ contigeret ad cōsanguieos: et ad seipsum: esse affinitatem: si illicitus concubit⁹ affinitate3 causaret: sicut quādo homo carnaliter consanguineam sua3 icestuose cognoscit: ergo affininitas n causatur ex illicito cōcubitu. ¶ p. illicitus concubitus ē b3 naturam et contra naturam: sed in illicito concubitu contra natura3 non causatur affinitas: vt iura determināt: ergo nec ex illicito concubitu b3 nā3 tm. p^m. 2m. 3m.

Sed contra est q adherens meretrici vnum corpus efficit vt p3.j. Corin.6.s3 ex hac cã mři[m] affinitatẽ cãbat: g pi rõe illicit[9] ɔcubit[9]. ¶ p̄ cãnal copla ẽ cã affitat3: vt p3 p diffitio nẽ affitat3: q̃ ẽ tal. Affitas ẽ ppiq tas p[a]x ex cãnali copula ɔueniẽs oi carens parentela: sed cãna lis copula est etiam in illi cito con cubitu: g illicitus ɔcubitus affini tatẽ cãt.

Rñ[o] pncips. vbi.s. q.j.

Respondeo dõm: q sm ph̃m. viij ethic. Coniũctio viri z vxoris dr naturalis pncipalr pter plis p ductionem: z secũdario pter operũ cõmunicationẽ: q̃x pmum p tinet ad matrimoñiũ ratõe carnal copule: sed scõm inq̃[m] est quedaz societas in cõmunem vitã. Pri[m] autem horum est ĩueire in quali bet carnali copula: vbi est cõmix tio seminũ: qr ex tali copula põt p les pduci q̃uis secũda desit: z iõ qr matrimoniũ quod affinitatẽ cã bat sm q erat q̃dã carnalis com mixtio: etiam fornicarius concu bitus affinitatem causat: inq̃tum habet aliquid de carnali ɔiũctõe.

Ad p[m] Ad primum ergo dicẽdũ: q i fornicario cõcubitu est aliquid naturale: qd est commune fornicationi z matri monio z ex hac parte affinitatem cãt: aliud est ibi inordinatum: per quod a mři[o] diuiditur: et ex hac p te affinitas nõ causat: vnde semp honesta remanet: q̃uis cã aliquo modo sit inhonesta. ¶ Ad 2[m] dicendum: q nõ est icõueniens rões ex opposito diuersas eidẽ in esse rõne diuersox: et iõ põt inter aliquas duas personas esse affini tas et consanguinitas non solum per licitũ cõcubitũ: sed etiam per illicitum: sicut cum consanguine[9] meus: ex parte patris duxit i vxo rem ɔsanguineã meã ex parte ma tris. Vñ cũ dicit i diffinitiõe affi nitatis: oi carens parentela: intel ligẽdũ est iq̃tum h[9]i: nec th̃ sequi tur: q aliqs ɔsãguineã suã cogno scẽs sibipsi sit affinis: qr affinitas sicut ɔsãguitas diuersitatẽ reqrit sic z silitudo. ¶ Ad 3[m] dd. q ɔcu bitus contra naturã ñ h3 ɔmixtio nẽ seinũ q̃ possit eẽ cã gñatõis: z iõ ex tali ɔcubitu ñ causat affinitas. Ad 3[m].

¶ Utrum ex sponsalibus affini tas causetur. Articulus.iiij.

Ad quartum sic pceditur: vr q ex spõsalibus nulla affi nitas causari possit: qr affinitas ẽ perpetuum vinculum: sed sponsa lia quandoq3 separantuntur: ergo non possunt esse causa affinitatis. p[m].

¶ p̄. si aliqs claustrum pudoris alicuius mulieris inuasit et ape ruit: sed non peruenit ad operis ɔ sumationẽ non contrahitur ex h[o] affinitas: sed talis est magis ppi quus carnali copule q̃ ille q̃ spon salia ɔtrahit. ergo affinitas ñ cãt. 2[m]

¶ p̄. in sponsalib[9] nõ fit nisi que dã sponsio futurarũ nuptiax: sed aliqñ fit sponsio futurax nuptiax q ex h[o] ñ cõtrahit aliq̃ affinitas: sicut si fiat ante septennium: vel si aliquis habens ppetuum impedi mentum tollẽs potentiam coeũdi alicui mulieri spõdeat futuras nu ptias: aut si talis spõsio fiat inter personas quibus nuptie per votũ reddantur illicite: vel alio quocũ q3 modo: ergo sponsalia non pos sunt esse causa affinitatis. 3[m].

Sed contra est: q Alexã. papa phibuit mulierẽ quandã cuidam viro mři monio ɔiungi: quia fratri suo fue rat desponsata: qd nõ esset nisi per sponsalia affinitas ɔhereret: g zc. s opp[m].

Rñdeo dd. q sic sponsalia nõ habent perfectam rõ nem matrimonij: sed sunt quedam preparatio ad matrimoniũ: ita ex sponsalibus nõ causatur affinitas sicut ex mři[o]: sed aliquid affinita Rñ[o] pn cipalis vbi.s.q 4[a].

ti simile: qđ đ: publice honestatis iustitia: q̄ impedit mrīmōium: sicͤ ꝛ affinitas: ꝛ ſm eosdē gradus: ꝛ diffinit̄ sic. Publice honestatis iustitia ē ꝓpinqtas ex sponsalibus ꝓueniēs: robur trahens ex ecc̄e institutione ꝓpter eius honestatē: ex quo patet rō nois ꝛ cā: qꝛ. s. tal' ꝓpinquitas ab ecclesia instituta ē ꝓpter honestatem.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicēdū: ꝙ spōsalia nō rōne sui: sed ratione ei⁹ ad qđ ordinant̄ cāt hoc genus affinitat;: qđ dicitur publice honestatis iustitia: ꝛ iō sicut mrīmonium est ꝑpetuū vinculū: ita ꝛ p̄dictus affinitatis modus. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ vir ꝛ mulier efficiunt̄ in carnali copula vna caro per ꝯmixtionē seminū. vnde q̄ntūcūq; claustꝝ pudoris inuadat vel frangat nisi cōmixtio seminū sequat̄ nō ꝯtrahit̄ ex hoc affinitas: sed mrīᵐ affinitatem causat non solū rōne carnalis copule: sed etiā ratione societatis ꝯiugalis ſm quā etiā matrimonium naturale ē. Uñ ꝛ affinitas cōtrahit̄ ex ipso cōtractu matrimonij per verba de p̄nti añ carnalē copulā: ꝛ simil'r ex sponsalib⁹: in q̄bus fit q̄dā pactio coniugalis societatis: ꝯhitur aliq̄d affinitati simile: vt publice honestatis iustitia.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dicendū: ꝙ oia impedimenta que faciūt spōsalia non esse spōsalia: nō permittunt ex pactione nuptiaꝝ affinitatē fieri: vnde siue hñs defectum etatis: siue hñs votum solēne ꝯtinentie: aut aliqđ h⁹ impedimentū sponsalia de fcō ꝯhat: ex hoc nō sequitur aliqua affinitas: qꝛ sponsalia nulla sūt: nec aliq̄s affinitatis modus. Si tamē aliquis minor frigidus vel maleficiatus hñs impedimētū perpetuum añ annos pubertatis post septēnium ꝯhat sponsalia cū adulta: ex tali ꝯtractu ꝯhitur publice honestatis iustitia: qꝛ adhuc nō erat in actu impediendi: cū in tali etate puer frigid⁹ ꝛ nō frigidus q̄ᵐ ad actū illum sit equal'r impotēs.

¶ Utrꝝ affinitas sit cā affinitatis
Articulus quintus.



AD quintum sic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ etiā affinitas sit causa affinitatis. pᵐ Nā Julius papa dicit. Cōsanguineā fr̄ctā vxoris sue nullus ducat vxorem vt hr̄ 35. q. 4. cap. ꝯtra dicim⁹. ꝛ in sequenti. c. dr̄ ꝙ due ꝯsanguineoꝝ vxores vni viro altera post alterā nubet̄ ꝓhibent̄: sed hoc non est nisi rōne affinitatis: q̄ ꝯhitur ex cōiūctōe ad finē. ḡ affinitas est cā affinitatis. ¶ p̄. carnalis cōmixtio coniūgit: sicut et carnalis ꝓpagatio: qꝛ eq̄liter ꝯputant̄ gradus affinitatis ꝛ ꝯsanguinitatis: sed ꝯsāguinitas est cā affinitatis: ḡ ꝛ affinitas. 2ᵐ ¶ p̄. q̄cūq; vni ꝛ eidē sunt eadem: sibiīuicē sunt eadē. sed vxor viri alic⁹ efficit̄ eiusdē attinentie cū oibus ꝯsanguīeis viri: ḡ ꝛ omnes ꝯsanguīei viri sui efficiuntur vnū cū oib⁹ qui attinēt mulieri ꝑ affinitatem: ꝛ sic affinitas ē cā affinitatis. 3ᵐ

Sꝫ cōtra si affinitas ex affiītate cāt̄ur: aliquis q̄ cognouisset duas mulieres neutram eaꝝ posset ducere in vxorē: qꝛ ſm hoc altera efficeretur alteri affinis: sed hoc est falsū: ergo affinitas nō cāt affinitatem. s oppᵐ pᵐ ¶ p̄. si affinitas ex affinitate nasceretur: aliq̄s contrahēs cum vxore defuncti fieret affinis oibus ꝯsanguineis p̄oris viri ad quos mlier hꝫ affinitatem: sed h⁰ non potest esse: quia maxime fieret affinis viro defuncto: ergo ꝛc̄. 2ᵐ ¶ p̄. cōsāguinitas est fortius vinculum q̄ affinitas: sed consanguinei vxoris non efficiuntur affines consanguineis viri: ḡ multominus affines vxoris efficientur eis affines: et sic idem quod prius. 3ᵐ

Arño pn cipalis. vbi.š. q.5. **Rñdeo** dõm: ꝙ duplex ẽ modusq̃ aliquid ex alio procedit vnus secundum quez aliquid ꝓcedit in similitudinem speciei: sicut ex homine generaẜ hõ. Alius ẜm quem nõ ꝓcedit siſe in spẽ: ⁊ hic ꝓcessus semper est in inferiorẽ spẽm: vt pȝ in omnib⁹ agẽtibus equiuoce. Prim⁹ aũt mod⁹ processiõis quotienscũqȝ iteretur semper manet eadez species: sicut ex homine gñaẜ homo per actum generatiue virtutis ex hoc gñabitur homo: ⁊ sic deinceps. Scđs ãt modus sicut in ṗmo facit aliã speciẽ: ita quotienscunqȝ itereẜ aliam spẽm facit: vt ex puncto ꝑ motum ꝓcedit linea nõ pũct⁹: qꝛ punctus motus facit lineã: ⁊ ex linea linealiter mota non procedit linea: sed supficies: ⁊ ex superficie corpus et vlterius ꝑ talem modum processus aliquis nõ põt eẽ. Inuenim⁹ aũt in ꝓcessu attinentie duos modos qbus vinculum hmõi causaẜ. vnus per carnis propagationem ⁊ hic semper facit eandẽ spẽm attinentie. alius per matrimonialẽ cõiunctionem ⁊ hec faẜ aliã spẽm in ṗnº sic pȝ ꝙ ꝯiuncta mr̃imonialr̃ ꝯsanguineo nõ fit ꝯsãguinea: sed affinis. Vñ si ⁊ ille mod⁹ ꝓcedẽdi iteraẜ nõ erit affinitas: sȝ aliđ attinẽtie gñs. Vñ ꝑsona q̃ matrimonialiter affini ꝯiũgiẜ nõ ẽ affinis: sed est aliud genus affinitatis: qđ dr̃ secundum genus. Et rursus si affini in 2º gñe aliqs ꝑ mr̃i^m^ ꝯiungatur: non erit affinis in secundo gñe: sȝ in tertio: vt hoc v̄su supra posito ostẽditur. Mutat nupta genus: sed gñata gradus. ⁊ hec duo genera olim erant prohibita propter publice honestatis iusticiam magis q̃ꝫ propter affinitatẽ: qꝛ deficiũt a vera affinitate: sicut illa q̃ ex sponsalibus cõtrahitur. Sȝ mõ illa ꝓhibitio cessauit: ⁊ remãet sb ꝓhibitione solum ṗmuȝ genus affinitatis: i quo est vera affinitas.

Ad pᵐ **Ad primum** ğ dđȝ: ꝙ alicui viro ꝯsanguine⁹ vxoris sue efficitur affinis in primo genere: ⁊ vxor eius i secũdo. vñ mortuo viro q̃ erat affinis non poterit eam ducere in vxorez ꝓpter 2ᵐ affinitatis genus. Silr̃ autem si aliquis viduam in vxorẽ ducat ꝯsanguineus prioris viri: q̃ est affinis vxori in ṗmo gñe efficitur affinis 2º viro in secũdo genere: ⁊ vxor illius cõsanguinei: q̃ est affinis vxori viri huius in secũdo genere efficiẜ affinis viro in tertio gñe: ⁊ qꝛ tertiũ gñs erat ꝓhibitũ ꝑꝑ honestatẽ quãdaȝ magis q̃ꝫ ꝑꝑ affinitatez: iđ Canõ. dić duas ꝯsãguineoꝝ vxores vni viro alteram post alteram nubere publice honestatis iustitia ꝯdicit: sȝ talis ꝓhibitio nũc cessauit. ¶ Ad 2ᵐ dđȝ: ꝙ q̃ꝫuis carnalis ꝯiũctio cõiũgat non tamẽ eodẽ genere cõiunctionis. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ vxor viri efficitur eiusdem attinẽtie cum consanguineis viri q̃ꝫtum ad graduȝ eundẽ: sed nõ q̃ꝫtũ ad idem attinẽtie gen⁹. Sȝ qꝛ ex rõnib⁹ q̃ in oppositũ iducunẜ vr̃ ostendi: ꝙ nullum vinculuȝ ex affinitate causeẜ: ad alias rõnes rñdendũ est. ne antiqua ecclesie ꝓhibitio irrõnalis videatur. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ mulier nõ efficiẜ affinis in ṗmo genere viro cui coniungiẜ carnalr̃: vt ex predictis pȝ. Unde cõsequẽter alij mulieri a viro eodem cognite non efficitur affinis in secũdo genere: vnde nec ducenti in vxorem vnam earum efficitur affinis alij i tertio genere affinitatis: ⁊ ita duas mulieres cognitas ab eodẽ viro nec antiqua iura eidem successiue copulari prohibebant. ¶ Ad 5ᵐ dicendum: ꝙ sicut vir non est affinis vxori sue in primo genere: ita nec efficitur affinis secundo viro eiusdem vxoris in secundo genere: ⁊ sic ratio nõ ꝓcedit. ¶ Ad 6ᵐ dicendũ: ꝙ mediante vna ꝑso-

Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ ad 4ᵐ Ad 5ᵐ Ad 6ᵐ

na non coniungitur michi alia nisi ex hoc quod ei adiungitur. Unde mediāte muliere que michi ē affinis nulla persona fit mihi attinens: nisi que illi mulieri adiūgitur: quod non pōt esse nisi per carnis propagationem ex ipsa: vel proter cōiunctionē matrimonialē ad eā: et vtroque mō aliq̄ attinētia mediante pdicta muliere secundum antiq̄ iura mihi proueniebat: quia filius eius etiā ex alio viro efficitur michi affinis in eodem genere: sed in alio gradu: vt ex regula prius data patet et iterū secundus vir eius efficitur mihi affinis in secūdo genere. Sed alij cōsanguinei illius mulieris nō adiunguntur ei. Sed ipsa: vel adiungitur eis: sicut patri et matri inquantū procedit ab eis vel principio eorūdem: sicut fratribus: vnde frater affinis mei vel pater nō efficitur michi affinis in aliquo genere.

Utrum affinitas matrimonium impediat. Articulus.vj. primum



Ad sextum sic proceditur. Videtur quod affinitas matrimonium non impediat. Nichil enim impedit matrimoniū nisi quod est illi cōtrariū. sed affinitas non cōtrariatur matrimonio cum sit effectus eius. ergo non īpedit matrimonium. ad 4

2m. Preterea. vxor per matrimoniū efficitur res quedā viri: sed consanguinei defuncti viri succedūt in rebus eius: ergo possūt succedere in vxore ad quā tantū manet affinitas: vt ostēsum est: ergo affinitas nō impedit matrimonium.

I oppm Sed cōtra est quod dicitur Leuit.18. Turpitudinem vxoris patris tui nō reuelabis sed illa est tantum affinis: ergo affinitas impedit matrimōium.

Rñō pn cipalis vbi.s. ar.2. q.1. Respondeo dicendū quod affinitas precedēs matrimonium impedit cōtrahendum: et dirimit cōtractum eadem ratiōe qua et consanguinitas. Sicut enim sest necessitas quedā cohabitandi cōsanguineis adiuicem: ita et affinibus: et sicut est quoddā amicicie vinculū inter consanguineos: ita inter affines: sed si affinitas matrimonio superueniat nō pōt ipsum dirimere. vt. s. dictum est.

Ad pm Ad primum ergo dicendū: quod affinitas non cōtrariatur matrimonio ex quo causatur: sed contrariatur matrimonio quod cum affine cōtrahendū esset: inquantū impediret multiplicactionē amicicie: et cōcupiscentie repressionē: que per matrimoniū queruntur. ad 2m. Ad 2m dicendū: quod res possesse a viro non efficiuntur aliquid vnū cum ipso viro: sicut vxor efficitur vna caro cū ipso. Unde sicut consanguinitas impedit matrimoniū vel coniunctionem ad virū: ita et ad vxorem viri.

Utrum affinitas habeat per se gradus. Articulus.vij.

primum Ad septimum sic proceditur. Videtur quod affininitas habeat etiā per seipsam gradus. Cuiuslibet enim propinquitatis est accipere aliquos per se gradus: sed affinitas propinquitas quedam est: ergo habet gradus per se sine gradibus cōsanguinitatis. ex quibus cātur. 2m. Preterea. in littera dicitur: quod soboles secunde cōiunctionis nō pōt transire ad consortium affinitatis prioris viri: sed hoc nō esset nisi filius affinis etiā esset affinis: ergo affinitas habet per se gradus sicut consanguinitas.

I oppm Sed contra affinitas ex consanguinitate causatur: ergo et oēs gradus affinitatis causantur ex gradibus consanguinitatis: et sic nō habet per se aliquos gradus.

Rñō pn cipalis vbi.s.q ij. Respondeo dicendū. quod res nō diuiditur diuisione per se nisi ratione illius quod competit sibi. s. secundum genus suū: sicut animal per rōnale et irrōnale: nō autem per album et nigrum. Carnis

autem ꝓpagatio per se comparatur ad ꝯsanguinitatē: q꞉ ex ea immediate ꝯsanguinitatis vinculū̄ ꝯtrahitur: s꞉ ad affinitatē nō cōparatur nisi mediante consanguinitate que est cā eius. Unde cū ḡdus attinētie per ꝓpagationē cā nis distinguanꝶ. distictio graduum p se ꝛ imediate cōpetit consāguinitati: sed affinitati mediāte ꝯsanguinitate. Et iō ad iueniendū grad⁹ affinitat; est regula generalis: ꝙ quoto gradu ꝯsanguinitatis attinet michi vir: toto gradu affinitatis attinet michi vxor.

Ad ꝑm **Ad primum** ergo dicendū ꝙ grad⁹ in ꝓpinquitate attinētie nō pñt accipi nisi ſm ascensum ꝛ descensū̄ ꝓpagatiōis: ad quā non ꝯparatur affinitas nisi mediāte ꝯsanguinitate: ꝛ iō non habet affinitas gradus per se: sed sūptos iuxta ḡdus ꝯsanguinitatis. ¶ Ad 2m dicendū: ꝙ fili⁹ affinis mee ex alio matrimonio non per se loq̄ndo: sed q̄si per accñs dicebaꝶ antiquit⁹ affinis: vñ ꝓhibebatur a matrimonio magis ꝓpter publice honestatis iustitiam q̄̄ ꝓpter affinitatē̄: et ꝓpter hoc etiā prohibitio nūc est reuocata.

Ad 2m

¶ Utrum gradus affinitatis extendatur sicut grad⁹ ꝯsāguitat;.

Articulus. viij.

ꝑm **Ad octauum** sic ꝓcediꝶ. Videturꝙ gradus affinitatis nō extendanꝶ sicut gradus ꝯsanguinitatis. Q꞉ vinculū affinitat; est minus forte q̄̄ ꝯsanguinitatis: cum affinitas ex ꝯsanguiītate causeꝶ i diuersitate speciei: sicut a causa equiuoca: sed q̄to forti⁹ est vīculū: tāto diuti⁹ durat: ḡ vinculum affinitat; non durat vsq̄ ad tot ḡdus ad quot durat ꝯsanguiītas. ¶ P̄.

3m ius humanū̄ deb꞉ imitari ius diuinum: sed secundum ius diuinū aliqui gradus cōsanguinitatis erant ꝓhibiti in quibus gradibus affinitas matrimoniū non impediebat: sicut patet de vxore fratr;: quam aliquis poterat ducere i vxorē ipso defuncto: non tamen ꝓpriā sororem: ḡ et nunc debet esse ꝓhibitio equal' de affinitate ꝛ cōsanguinitate.

Sed contra ex hoc ipso ē michi aliqua affinis ꝙ meo cōsanguineo est cōiuncta: ḡ in quocūq̄ gradu sit vir michi ꝯsanguineus: in illo gradu est michi affinis: ꝛ sic gradus affinitatis cōputari debēt in eodem numero: sicut gradus ꝯsanguinitatis. 1 oppm

Respondeo dicendū̄: ꝙ ex quo gradus affinitatis sumuntur iuxta gradus consanguinitatis oportet ꝙ tot sint grad⁹ affinitatis. q̄t sunt gradus consanguinitatis: s꞉ tamē quia affinitas est minus vinculū q̄̄ consanguinitas: facilius ꝛ olim et nunc dispensatio fit in rē otis gradib⁹ affinitatis q̄̄ in remotis gradibus consanguinitatis. Añō ꝑncipa. vbi. s. q. 3.

Ad ꝑm **Ad primum** ergo dicendū ꝙ illa minoritas vīculi affinitatis respectu cōsanguinitatis facit varietatem in genere attinentie nō in gradib⁹: et ideo illa ratio nō est ad ꝓpositum. ¶ Ad secūdū dicēdū: ꝙ frater non poterat accipere vxorem fratris sui. nisi i casu: scilic꞉ quando moriebatur sine ꝓle: vt suscitaret semē frī suo: quod tunc requirebaꝶ: quando p ꝓpagationem cānis cultus religionis multiplicabatur quod nunc locū nō habet: ꝛ sic patet ꝙ non ducebat eā vxorē quasi gerens ꝓpriam personā̄ s꞉ quasi supplens defectū fratris sui. Ad 2m

¶ Utrum coniugiū̄ contractū̄ inter affines vel cōsanguineos sit dirimendum. Articu. ix

pm. AD nonuz sic pcedit. Videtur q coniugium quod inter affines vel cõsanguineos est cõtractũ non sp sit p diuortium dirimẽdũ. Quia quos deus cõiunxit hõ non separet: cũ ergo deus facere itelligatur quod facit ecca que qñq3 tales ignoranter cõiungit: vid3 tur q si post modũ i noticiã veniant non sunt separandi.

2m. ¶ P. fauorabilius est vinculũ matrimoniũ q3 dñij: sed homo p longi temporis p̄scriptionẽ acquirit dñium in re cuius nõ erat domin9. g p diuturnitatem temporis matrimoniũ ratificatur: etiam si prius ratum non fuit.

3m. ¶ P. de similibus simile est iudiciũ: sed si matrimonium eẽt dirimendũ pp̄ter cõsanguitatẽ: tũc in casu illo quãdo duo fratres habent duas sorores i vxores: si vn9 separatur pp̄ter consanguinitatẽ et alius pari ratione separari dbe ret: quod nõ videt: ergo matrimonium non est separandũ pp̄ter affinitatẽ et consanguinitatem.

Iopp m Sz cõtra. Cõsanguitas et affinitas impediunt cõtrahendum: et dirimũt ↄtractũ g si pbat affinitas vel ↄsanguinitas separandi sunt: etiã si de facto contraxerunt.

Rñ° pncip. vbi. s. ar. 5. q. 1 Respõdeo dicendũ: q cum omis cõcubitus p̄ter licitum matrimoniũ sit pc̄3 mortale: qd ecca oib9 modis ipedire conat. ad ipam ptinet eos int quos non põt eẽ verũ matrimonium separe: et p̄cipue consanguineos et affines: qui sine incestu contrahere nõ pñt carnaliter.

Ad pm Ad primum ergo dõm: q ecclesia q3uis dono et auctoritate diuina fulciatur: tñ inq̃tum est hoim ↄgregatio aliqd de defectu humano in actib9 ei9 puenit qd nõ est diuinu3: et illa ↄiũctio que fit i facie eccl̄ie ipedimẽt3 ignorat3 ñ h3 iseparabilitatem ex auct̃e diuina: s3 ẽ ↄ auctem diuiã erroze hoim inducta q excusat a pcõ: cũ sit error fci q̃diu manet. Et pp h° qñ ipedimẽtũ ad noticiã puenit eccẽ d3 p̄dcãm ↄiũctõnem separare.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q illa q̃ sĩ pcõ esse ñ pñt nulla p̄scp̄tione firmant: q2 vt Inno. dt. Diuturnitas tpis nõ minuit pcũm sed auget: nec ad hoc facit aliquid fauor mr̃imonij: qd inter legitias p̄sõas esse nõ poterat.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q res iter alios acta alijs nõ p̄iudicat i foro ↄtentioso: vñ q̃uis frat repellat a mr̃i° vni9 soroꝝ ex causa cõsanguitat3: nõ pp h° sepat ecclesia alid mr̃im qd non accusatur sed in foro conscientie non opoꝛ3 q semper obligetur ad hoc alius frater ad dimittendum vxorã suã: quia frequent tales accusationes ex maliuolẽtia pcedũt: et p falsos testes pbant. Vñ nõ o3 q ↄsciam suam informet ex his que circa aliud mr̃im sunt fcã. S3 distiguendũ vr̃ i hoc: q2 aut h3 certã cognitionẽ de ipedimẽto mr̃imõij: aut opinionẽ: aut neutrũ. Si p° mõ: nec exigere: nec reddere debitũ deb3. si 2°: d3 reddere: sed nõ exigere. si 3° potest reddere et exigere. ¶ Utrũ ad sepatõem mr̃imõij cõtracti iter affines et ↄsãguieos sit pcedẽdũ p viã accusatiõis. Ar. x.

pm. AD decimum sic pcedit. vr̃ q ad sepationem matrimõij qd ẽ it affines et ↄsãguieos ↄctũ ñ sit pcedẽdũ p viã accusatiõis: q2 accusationẽ p̄cedit isc̄ptõ q̃ aliqs se ad taliõnẽ obligat: si i pbatiõe defecerit: s3 h ñ reqrũt qñ de mr̃imõij sepatõe agit: g ibi locũ ñ h3 accusatio.

2m. ¶ P. in cã mr̃imonij audiunt solũ pp̄inqui: vt in littera dicit s3 in accusationibus audiũtur solum extranei: g in cã separatiõis matrimonij non agitur per

3m. viam accusationis. ¶ P̄.si matrimoniū accusari debet: tūc p̄cipue hoc esset faciendum qn̄ minus difficile est quod separatur. sed hoc est qn̄ sunt sponsalia tm̄ ꝯcta: nō autē tūc accusat matrimoniū: ergo nū ꝗ de cetero debet fieri accusatio.

4m. ¶ P̄.ad accusandū nō p̄cluditur via alicui per hº ꝙ nō statim accusat: sed hº fit in mrimonio: qꝛ si primo taceat qn̄ matrimoniū ꝯtrahebatur: nō pōt postea mrimonium accusare quasi suspectus: ꝗ ⁊c̄.

I oppm Sꝫ ꝯtra oē illicitum pōt accusari: sꝫ mrimonium affinium vel ꝯsanguineoꝝ est illicitū: ergo ꝺ eo p̄t eē accusatio.

Rn̄o. princi. vbi. s. q.2. Rn̄deo dōm: ꝙ accusatio ad hoc ē instituta: ne aliquis sustineatur innocēs: q̄ culpā hꝫ: sicut aūt ex ignorantia facti cōtingit ꝙ aliquis homo reputatur innocēs: q̄ in culpa est: ita ex ignorantia alicuius circunstantie ꝯtingit ꝙ aliqꝺ factū reputat licitū: qꝺ est illicitū: ⁊ iō sicut homo accusatur qn̄qꝫ: ita ⁊ fcm̄ ipm accusari pōt: ⁊ sic mrimoniū accusat qn̄ propter ignorantiam impedimēti extimat legitimū qꝺ ē illegitimū.

Ad p̄m Ad primū ꝗ dōm: ꝙ obligatio od penam talionis habet locum quando accusatur psona de crimie qꝛ tunc agitur ad punitionē eiꝰ: sꝫ qn̄ accusatur factum: tūc nō agit ad penam facientis: sed ad impediēdū qꝺ est illicitum: ⁊ iō in matrimonio accusatoꝛ non se obligat ad aliquā penam: sꝫ talis accusatio pōt ⁊ ꝟbis et scripto fieri: ita ꝙ exp̄matur et persona accusans: ⁊ impedimētū ꝑꝑ qꝺ accusatur.

Ad 2m ¶ Ad 2m dꝺꝫ: ꝙ extranei non possunt scire ꝯsāguinitatē nisi ꝑ cōsāguineos: de qbꝰ probabilius est ꝙ sciant. Un̄ quādo ipsi tacent suspicio habet ꝯtra extraneum: ꝙ ex maliuolentia p̄cedat: nisi per cōsanguineos p̄bare voluerit: vn̄ repellit ab accusatione: quando sunt ꝯsāguinei qui tacent: ⁊ per quos p̄bare nō pōt: sed consanguinei qn̄tūcūqꝫ sint p̄pinqui non repellentur ab accusatione qn̄ accusatur matrimoniū p̄pter aliquod impedimentū ppetuum: qꝺ impedit: ꝯhendum: ⁊ dirimit contractum: sed qn̄ accusat ex hoc ꝙ dicitur nō fuisse contractū: tunc parentes tanꝗ suspecti sunt repellēdi. nisi ex ꝑte illius q̄ est inferioꝛ dignitate ⁊ diuitijs: de quibus probabiliter extimari potest ꝙ libēter vellent ꝙ matrimonium staret.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ si mrimonium nōdum est ꝯtractuꝫ: sed spōsalia tantum: non potest accusari: qꝛ non accusatur qꝺ nō est: sꝫ pōt denunciari impedimētum ne matrimoniuꝫ contrahat.

ad 4m ¶ Ad 4m dōm: ꝙ ille qui tacuit primo quandoqꝫ audit postea si velit mrimonium accusare: qn̄qꝫ repellit qꝺ pꝫ ex decr. q̄ sic dicit. Si post ꝯtractū aliquis accusatoꝛ appareat cū nō prodierit in publicum: quādo s̄m ꝯsuetudinē in ecclesia edebat vtrū vox sue accusatiōis debeat admitti merito queri potest. Super quo respondemus: qꝺ si tempore denūciationis p̄missę is qui iam cōiunctos impedit extra diocesim existebat: vł aľs denūciatio n̄ potuit ad eiꝰ ꝺuēire noticiā: vt puta si nimie ĩfirmitatis feruore laboꝛat: seu sane mentis patiebat exilium: vel ĩ annis tam teneris constitutus: ꝙ ad ꝯprehensionem taliū eius etas sufficere nō valebat. seu alia causa legitima fuerit impeditus: eius accusatio debet audiri alioquin tanꝗ suspectꝰ est proculdubiō repellendus: nisi firmauerit iuramento ꝙ post didicerit ea que obiecerit: ⁊ ad hoc ex malitia non p̄cedat.

¶ Utrum ad separationeꝫ matrimonij contracti inter affines ⁊ cōsāguineos p̄cedi debeat ꝑ testes.

Articulus.xi.

pm  D undecimum sic pcedit. Videtur q in tali causa nō sit procedendum p testes sicut i alijs causis: qr i alijs cāis adducū tur ad testificandum quicūq sunt omni exceptione maiores: ergo zc.

2m ¶ Preterea testes suspecti d puato odio vel amore a testimonio repellunt: sed maxime pnt ppinqui eē suspecti de amore respectu vnius partis & odio ad partem alteram: ergo nō est audiendum eorum testimonium.

3m. ¶ Preterea matrimoniū est fauorabili9 q alie cāe: in quibus de rebus pure corporalib9 agit: sz in illis non potest idē eē testis & accusator: ergo i mrimonio vr q nō ꝯueniēter i cā ista per testes procedatur.

1 oppm Sz cōtra testes inducunt i causis vt sup his de quib9 dubitat fiat iudici fides sed ita facienda est iudici fides in causa ista sicut in alijs causis: qr ñ dz pcipitare sententiam de eo qd non constat: ergo procedendum ē hic ex testibus sicut in alijs causis

Rñō. princi. vbi. s. q.3. Rñdeo dicendum: q in hac causa oportet q per testes veritas pateflat sicut & i alijs: tamen vt iuriste dicunt: in hac causa multa specialia inueniūtur .s. q idem potest esse accusator & testis: & q non iuratur de calumnia: cum sit causa quasi spiritualis: & q consanguinei admittunt ad testificandum: & q non obseruatur omnino ordo iudiciarius: qr denunciatione facta contumax potest excōmunicari lite non contestata: & valet hoc testimonium de auditu: & post publicationem testium testes possunt induci: & hoc totum ē vt peccatum impediatur: quod in tali coniunctiōe esse potest. ¶ Et per hoc patet solutio ad obiecta.

¶ De impedimento cognatiōis spirualis. Questio.lvi.

 Einde ꝯsiderādum est de impedimento cognatiōis spiritual. Circa qd querū tur quinq. Primo vtrū spūalis cognatio matrimoniū impediat. Scdo ex q cā ꝯhatur. Tertio inter quos. Quarto vtrum transeat a viro in vxorē. Quinto vtrum transeat ad filios carnales patris.

¶ Utrum spūalis cognatio impediat matrimonium. Ar.1.

 D primum sic pcedit. Videt q spūalis cognatio mrimonium non ipediat. pm.

Mrimoniū.n.non ipedit: nisi qd ꝯriat alicui bono mrimonij: sed spūalis cognatio non ꝯriatur alicui bono mrimonij: ergo nō impedit matrimonium. ¶ Preterea ipedimentum perpetuū mrimonij non pōt stare simul cum mrimonio vt i lra dr sz cognatio spūalis aliqñ stat cū matrimonio sicut cū aliqs in casu necessitatis filiū baptizat: qr tunc fit vxori sue spūali cognatiōe cōiunct9: nec tñ mrimoniū separat. ergo spūalis cognatio mrimoniū ñ ipedit. 2m.

¶ Preterea vnio spūs nō trāsit i carnem: sz mrimonium ē carnalis ꝯiūctio. ergo cum cognatio spiritualis sit vnio spirit9 ñ pōt trāsire ad matrimonium ipediendum. 3m.

¶ Preterea ꝯtrariorū nō sunt idem effectus: sz spūalis cognatio videtur esse contraria disparitati cultus cum spūalis cognatio sit ppinquitas prouenieus ex datione sacri: vel intētiōe ad idē: disparitas autē cultus cōsistit in sacri carentia: vt prius dictum est cum tamen disparitas cultus mrimoniū ipediat: vr q spūalis cognatio nō habeat hunc effectum. 4m

1 opp^m. p^m. Sed contra quanto aliquod vinculum sanctius est: tanto magis est custodiendum: sed vinculum spirituale est sanctius quam corporale cum ergo vinculum propinquitatis corporalis matrimonium impediat: videtur etiam quod

2^m cognatio spiritualis idem faciat. ¶ Praeterea in matrimonio coniunctio animarum est principalior quam coniunctio corporum: quia praecedit ipsam. ergo multo fortius spiritualis cognatio matrimonium impedire potest quam carnalis.

Responsio princip. dl. 42. q. 1. ar. 1 Respondeo dicendum: quod sicut per carnalem propagationem homo accipit esse naturae: ita per sacramenta accipit esse spirituale gratiae. Unde sicut vinculum quod ex carnis propagatione contrahitur: est homini naturale in quantum est res quaedam naturae ita vinculum quod contrahitur ex sacrorum susceptione: est aliquo modo naturale alicui in quantum est membrum ecclesiae: et ideo sicut carnalis cognatio impedit matrimonium: ita spiritualis ex ecclesiae statuto. Tamen distinguendum est de spirituali cognatione: quia aut praecessit matrimonium: aut sequitur si praecessit impedit contrahendum et dirimit contractum: si sequitur tunc non dirimit vinculum matrimonii. Sed quantum ad actum matrimonii est distinguendum: quia aut spiritualis cognatio inducitur causa necessitatis: sicut pater baptizat filium in articulo mortis: et tunc non impedit actum matrimonii ex neutra parte: aut inducitur extra casum necessitatis ex ignorantia tamen tunc si ille ex cuius actu inducitur diligentiam adhibuit: est eadem ratio sicut et de primo: aut ex industria extra casum necessitatis: et tunc ille ex cuius actu inducitur amittit ius petendi debitum: sed tamen debet reddere si petatur: quia ex culpa eius non debet aliquod incommodum alius reportare.

ad p^m. Ad primum ergo dicendum: quod quamvis spiritualis cognatio non impediat aliquod de principalibus bonis matrimonii: tamen impedit aliquod de secundariis bonis: quod est amicitiae multiplicatio: quia spiritualis cognatio est sufficiens ratio amicitiae per se. unde oportet quod ad alios per matrimonium familiaritas et amicicia quaeratur. ¶ Ad 2^m dicendum quod matrimonium est vinculum perpetuum: et ideo nullum impedimentum superveniens potest ipsum dirimere: et sic quandoque contingit quod matrimonium et matrimonii impedimentum stant simul: non autem si impedimentum praecedit. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dicendum: quod in matrimonio non est tantum coniunctio corporalis: sed etiam spiritualis: et ideo propinquitas spiritus etiam impedimentum praestat sine hoc quod propinquitas spiritualis transire debeat in carnalem. Ad 3m

¶ Ad 4^m dicendum quod non est inconveniens quod duo contraria adinvicem contrarientur eidem: sicut magnum et parvum aequali: et sic disparitas cultus et spiritualis cognatio matrimonio repugnant: quia in uno est maior distantia: in altero maior propinquitas quam matrimonium requirat: et ideo ex utraque parte matrimonium impeditur. Ad4^m

¶ Utrum per solum baptismum spiritualis propinquitas contrahatur. Ar. 2.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod per solum baptismum spiritualis propinquitas contrahatur. Sicut enim se habet corporalis cognatio ad corporalem generationem: ita spiritualis ad spiritualem. sed solus baptismus dicitur spiritualis generatio: ergo per solum baptismum contrahitur spiritualis cognatio: sicut et per solam generationem carnalem carnalis cognatio. ¶ Praeterea sicut in confirmatione imprimitur character: ita in ordine: sed in susceptione ordinis non sequitur spiritualis cognatio: ergo nec ex confirmatione: et sic solum ex baptismo. ¶ Praeterea sacramenta sunt digniora sacramentalibus: sed ex quibusdam sacris spiritualibus cognatio non sequitur sicut patet in extrema unctione: ergo multo minus ex cathecismo: ut quidam dicunt. ¶ Praeterea inter sacramentalia baptismi multa alia praeter cathecismum numerantur: ergo ex ca primus 2^m. 3^m. 4^m.

thecismo non magis contrahitur spiritualis cognatio q̃ ex aliis.
5m. ¶ P̄ oratio non est minus efficax ad ꝓmouendū in bonum q̃ instructio vel cathetizatio: sed ex orone non ꝯtrahitur spiritualis cogna-
6m. tio: ergo nec ex cathecismo. ¶ P̄. instructio que fit baptizatis ꝑ predicationem nō min⁹ valet q̃ illa q̄ fit nondum baptizatis: sꝫ ex p̄dicatione nō ꝯhiꝰ aliq̄ cognatio spūalis: ergo nec ex cathecismo.

I ꝑpm p̄m. **Sꝫcōtra** p̄ma Cori. 4. In xp̄o iesu per euangelium ego vos genui: et sic spūal generatio causat spūalē cognationem: ergo ex p̄dicatione euangelii: et instructione fit spūalis cognatio: et nō ex baptismo.
2m. ¶ P̄. sicut ꝑ baptismū tolliꝰ pcm̄ originale: ita ꝑ penitētiam actuale. ergo sicut bap⁹ causat spūalem cognationē: ita et pnia.
3m. ¶ P̄. pr nome cognationis est: sꝫ per pniam et doctrinam et curā pastoralē: et multa hmōi: aliq̄s dr̄ alteri spūalis pr: ergo ex multis aliis p̄ter baptismum et confirmationē spūalis cognatio contrahitur.

Rñō. p̄ncip. vbi. s. ar. 2. **Rñdeo** dōm: q̄ circa hoc est multiplex opinio. Quidam dicunt q̄ spūalis regñatio sicut ꝑ septiformem spūssancti grām datꝰ: ita ꝑ septem efficiꝰ: incipiēdo a primo pabulo salis sacramenti vsq̄ ad ꝯfirmationē ꝑ epm̄ factā: et ꝑ qōlibet horū septem spiritualis congnatio ꝯtrahiꝰ. Sꝫ illud nō videtur rōnabile: q: cognatio carnalis nō ꝯtrahiꝰ nisi ꝑ actū gñationis ꝯpletuꝫ: vñ ēt affinitas nō ꝯhiꝰ nisi facta ꝯmixtione seminum: ex qua pōt sequi gñatio carnalis: spūalis aūt gñatio non perficitur nisi per aliquod sacrm̄. Vñ non vr̄ ꝯueniens q̄ spūalis cognatio ꝯtrahatur nisi per aliquod sacrm̄. Et iō alii dicūt q̄ per tria tm̄ sacramenta spiritualis cognatō cōtrahiꝰ. s. ꝑ cathecismū baptismuꝫ: et ꝯfirmationē. Sed isti proprıam vocē vidētur ignorare: q: cathecismus nō est sacrm̄: sed sacrale. Et iō alii dicunt q̄ tm̄ ꝑ duo sacra cōtrahitur. s. per cōfirmationē et baptismum et hec est opinio cōior: tn̄ de cathecismo hoꝝ q̄dam dicunt. q̄ est debile impedimentum: q: impedit ꝯhēdū: sed nō dirimit ꝯtū.

Ad p̄mū ḡ dōm: q̄ 2a est carnalis natiuitas. Ad p̄m
Prima in vtero: in qua adhuc qd natuꝫ est: ē adeo debile q̄ ñ possit extra exponi sine piculo: et huic natiuitati assimilaꝰ regñatō ꝑ bapm in quo regñatur aliquis adhuc q̄si fouēdus intra vterū ecclesie. 2a est natiuitas ex vtero qñ iaꝫ quod natum erat in vtero tm̄ roboratuꝫ est: qd pōt sine periculo exponi exterioribꝰ q̄ nata sunt corrumpere: et huic assimilatur confirmatio ꝑ quaꝫ homo roboratur: exponitur in publicum ad confessioneꝫ nōis xp̄i: et iō ꝯgrue ꝑ vtrumq̄ istoꝝ sacroꝝ ꝯtrahiꝰ spūalis cognatio.
¶ Ad 2m dōm: q̄ per ordis sacrꝫ non fit alia regñatio: sed quedam ꝓmotio potestatis: et ꝓpterea mulier nō suscipit ordinē: et sic nō potest aliquod impedimētum prestari mr̄imonio: et iō talis cognatio ñ computaꝰ. Ad 2m
¶ Ad 3m dōꝫ: q̄ in cathecismo fit quedā professio futuri baptismi: sicut i spōsalibus q̄dam sponsio futurarum nuptiarū. Vñ sicut i sponsalibus contrahitur q̄dam mod⁹ ꝓpinquitatis: ita et i cathecismo ad min⁹ ipediens ꝯhendum: vt q̄dā dicūt: nō aūt i sacris aliis. ad 3m.
¶ Ad 4m dōm: q̄ talis professio fidei nō fit in aliis sacralibꝰ baptismi sicut in cathecismo: et iō nō ē silis rō. Et sılr dōm ad 5m d orone. et ad 6m de p̄dicatione. ad 4m
¶ Ad 5m dōm: q̄ apl's eos ad fidē instruxerat ꝑ moduꝫ cathecismi: et sic aliquo modo talis instructio habebat ordinē ad spūalem generationem. Ad 5m
¶ Ad 6m dicendum: q̄ per sacrm̄ pnie nō ꝯtrahiꝰ ꝓpe loq̄ndo spūa Ad 6m

lis cognatio. Unde filius sacerdotis potest contrahere cum illa quam sacerdos in confessione audit. alias filius sacerdotis non inveniret in tota parrochia mulierem cum qua contrahere posset: nec obstat quod per penitentiam tollitur peccatum actuale: quia hoc non est per modum regenerationis: sed magis per modum sanationis. Sed tamen per penitentiam contrahitur quoddam fedus inter mulierem et sacerdotem confitentem spirituali cognationi simile: ut tantum peccet eam carnaliter cognoscens: ac si esset sua spiritualis filia: et hoc ideo: quia maxima familiaritas est inter sacerdotem et confitentem: et ob hoc ista prohibitio est inducta: ut tollatur peccandi occasio. ¶ Ad 9m dicendum: quod pater

ad 9m. spiritualis dicitur ad similitudinem patris carnalis: pater autem carnalis: ut philosophus dicit in. viij. Ethi. tria dat filio esse nutrimentum: et instructionem: et ideo spiritualis pater aliquis alicuius dicitur ratione aliquorum trium: tamen ex hoc quod est spiritualis pater non habet spiritualem cognationem nisi conveniat cum patre: quantum ad generationem per quam est esse: et sic etiam potest solui ad octauum quod precessit.

¶ Utrum cognatio spiritualis contrahatur inter suscipientem sacramentum baptismi et levantem de sacro fonte.

Articulus tertius.

primus Ad tertium sic proceditur. Videtur quod cognatio spiritualis non contrahatur inter suscipientem sacramentum baptismi et levantem de sacro fonte. Quia in generatione carnali contrahitur propinquitas solum ex parte eius cuius semine generatur proles: non autem ex parte eius qui filium natum suscipit: ergo nec spiritualis cognatio contrahitur inter eum qui suscipit de sacro

2m. fonte: et eum qui suscipitur. ¶ Preterea ille qui in sacro fonte levat: Anadocus a Dionysio dicitur. Et ad eius officium spectat puerum instruere: sed instructio non est sufficiens causa spiritualis cognationis: ut dictum est. ergo nulla cognatio contrahitur inter eum et illum qui de sacro fonte levatur. ¶ Preterea potest contingere quod aliquis 3m.
levet aliquem de sacro fonte antequam ipse sit baptizatus: sed ex hoc non contrahitur aliqua spiritualis cognatio: quia ille qui non est baptizatus non est capax alicuius spiritualitatis: ergo aliquem levare de sacro fonte non sufficit ad spiritualem cognationem contrahendam.

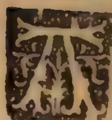
Sed contra est diffinitio spiritualis cognationis supra inducta et auctoritates que ponuntur in littera. In opp^m

Respondeo dicendum: quod sicut in generatione carnali aliquis nascitur ex matre et patre: ita in generatione spirituali aliquis renascitur filius dei sicut patris et ecclesie sicut matris: sicut autem ille qui sacramentum confert gerit personam dei cuius instrumentum et minister est ita ille qui baptizatum suscipit de sacro fonte aut confirmandum tenet: gerit personam ecclesie. unde ad utrumque spiritualis cognatio contrahitur. Rno principalis ubi. s. ar. 3. q. 1

Ad primum ergo dicendum: quod non tantum pater ex cuius semine generatur proles habet generationem carnalem ad natum: sed etiam mater que materiam subministrat: et in cuius utero generatur: et ita etiam Anadocus: qui baptizandum vice totius ecclesie offert et suscipit: et confirmandum tenet: spiritualem cognationem contrahit. ¶ Ad 2m dicendum: quod non ratione instructionis debite: sed ratione generationis spiritualis ad quam cooperatur: cognationem spiritualem contrahit. ¶ Ad 3m dicendum: quod non baptizatus non potest aliquem levare de sacro fonte: cum non sit membrum ecclesie: cuius typum gerit baptizans: nec tamen aliquam cognationem spiritualem contrahere potest: quia est expers spiritualis vite. in quam homo primo per baptismum nascitur. Ad 1m / ad 2m. / Ad 3m

¶ Utrum cognatio spiritualis transeat a viro in uxorem.

Articulus quartus.

pm. 
Ad quartũ sic procedit. Uidetur ꝙ cognatio spũalis nõ trãseat a viro in vxorem: q2 spiritualis vnio ⁊ corpalis sunt i dispa rate diuersoꝝ generꝝ: ergo mediante carnali ꝯiunctione q̃ inter virũ et vxorez ẽ: nõ transitur ad spiritua-
2m. lem cognationẽ. ¶ P̄. magis conueniunt in spũali gñatione: que ẽ cã spũalis cognatiõis pr ⁊ mater spũalis q̄ vir q est spũalis pater: et vxor: sz pr ⁊ mr spũalis nullam ex hoc spiritualem cognationẽ cõtrahũt: ergo nec vxor cõtrahit aliquã spũalem cognationez ex hoc ꝙ vir eius sit pater alicuius spiritualis
3m. ¶ P̄. põt contingere ꝙ vbi est baptizatus vir ⁊ vxor non est baptizata. sicut qñ est ab infidelitate cõuersus sine alterius coniugis conuersione: sed spũalis cognatio nõ potest peruenire ad non baptizatũ. ergo non transit semper de viro ad
4m vxorem. ¶ P̄. vir ⁊ vxor possũt aliquem simul de fõte leuare: si ergo spiritualis cognatio a viro transiret i vxorem: sequeret ꝙ vterqꝫ cõiugum esset bis pater ⁊ mater spiritualis eius: qđ est incõueniens.
i oppm Sz ꝯtra bõa spũalia magis multiplicabilia sũt q̄ corporalia: sed consanguinitas corporalis viri transit ad vxorẽ ꝑ affinitatẽ. ergo multo magis spũalis.
Rñº pu cipalis. vbi.s. q.2. Rñdeo dicendum: ꝙ aliqs põt fieri alicuius compater dupliciter. Unomodo per actũ alterius q baptizat vel in baptismo suscipit filiuz eius: ⁊ sic cognatio spiritualis nõ trãsit a viro in vxorem: nisi forte ille sit filius vxoris quia tunc directe vxor contrahit cognationẽ spiritualẽ: sicut ⁊ vir. Aliomodo per actum propriuz sicut cum leuat filium alterius ꝺ sacro fõte: ⁊ sic cognatio spiritualis transit ad vxorẽ quã iã carnaliter cognouit non autem si nonduz sit matrimonium ꝯsumatũ q2 nõduz effecti sunt vna caro: ⁊ hoc est per moduz cuiusdã affinitatis: vñ etiã pari rõne videtur transire ad mulierem q̃ est carnaliter cognita q̄uis nõ sit vxor: vnde versus. Que mihi vel cuius natũ mea fõte leuauit. Hec mea commater: fieri mea non valet vxor. Si qua mee natuz: non ex me fonte leuauit. Hãc post fata mee nõ inde vetabor habere.
Ad primum ergo dicendũ ꝙ ex hº ꝙ sũt diuersoꝝ generum vnio corporalis ⁊ spiritualis potest cõcludi ꝙ vna non est altera: non autem ꝙ vna non possit esse causa alterius: vel per se vel per accidens. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ pater spiritualis ⁊ mater spiritualis eiusdem non coniũguntur in corpore spirituali nisi ꝑ accidens: q2 ad hoc vnus per se sufficeret. Unde non opꝫ ꝙ ex hoc aliq̃ cognatio spiritualis inter eos nascatur qn possit esse inter eos matrimoniũ: vnde versus. Unus semper erit compatrum spiritualis. Alter carnalis: nõ fallit regula talis: sed per matrimonium fit ⁊ vir et vxor vna caro per se loquendo: et ideo non est simile. ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ si vxor non sit baptizata: non perueniet ad eam spũalis cognatio propter hoc ꝙ nõ est capax: non ex hoc ꝙ non possit ꝑ matrimonium traduci spiritualis cognatio a viro in vxorẽ. ¶ Ad 4m dicendum: ꝙ ex quo inter patrem spiritualem ⁊ matrez non contrahitur aliqua cognatio spiritualis: nihil prohibet quin vir ⁊ vxor simul aliquez de sacro fonte leuent: nec est inconueniens ꝙ vxor ex diuersis causis efficiatur mater spiritualis eiusdem: sicut etiaz potest esse ꝙ ẽ affinis ⁊ consanguinea eiusdẽ per carnalem propinquitatem. Ad pm Ad 2m Ad 3m ad 4m

¶ Utrũ cognatio spiritualis trãseat ad filios carnales patris spiritualis. Articu.v.

primus  Ad quintum sic pceditur. Uidetur q nō transeat ad filios carnales patris spūalis: qr spūali cognatōi nō assignātur grad9: essent aūt gradus si trāsirent a patre in filiu3: qr persona gnata mutat gradum. vt. s. dictū est: ergo non trāsit ad filios carnales pris spūalis.
2m. ¶ P. pater eodē gradu attinet filio: et frater fratri: si ergo cognatio spiritualis transit a patre in filium: eade3 ratione transibit a fratre in fratrem: quod falsum est.

l oppm. pm. Rñº pncip. vbi. s. q.3. Sed contra est qd in littera probat p auctoritate3.

Respondeo dicendum: q fili9 est aliqd patris: et nō ecōuerso. vt dr in. 8. ethic. et ideo spūalis cognatio transit a patre in filium et nō cōº. et sic pz q tres sūt cognationes spirituales. Una que dicit spūalis paternitas: q est inter patrem et filiū spūalē. Alia que dicit cōpaternitas q ē iter prem spūale3 et carnalem eiusdem. Tertia aute3 dicit spūalis frnitas: q est inter filium spūalē et filios carnales eiusdem patris: et qlz harum impedit mrimoniū cōhēdū et dirimit cōtctū.

Ad pm Ad primū ergo dicendum: q persōa addita p carnis ppagationem facit graduz respectu illi9 persone q eodē genere attinet: nō respectu eius que attinet in alio genere: sicut filius attinet in eodem gradu et vxori patris in quo et pater: qūuis alio genere attinentie. Spūalis autem cognatio est alterius generis q carnalis: et dr in eodē gradu attiner filius spiritualis filio naturali pris sui spiritualis: in quo attiet ei pater ei9: quo mediante cognatio spiritualis transit: et ita non oportet q spiritualis cognatio habeat gradū.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q frater non ē aliquid fratris: sicut fili9 est aliquid patris: sed vxor est aliquid viri: cū quo effecta est vnum corpus: et ideo a fratre in fratrez non transit: siue sit ante genitus siue post fraternitatem spiritualem.

¶ De cognatione legali que est p adoptionem. Qō. lvii.

 Deinde cōsiderandu3 est de cognatiōe legali q ē p adoptionem. Circa quod querūtur tria. Primo quid sit adoptio. Secundo vtrum ex ea aliquod vinculum contrahatur matrimonium impediens. Tertio iter quas psonas cōhatur.

¶ Utrum adoptio conuenienter diffiniatur. Articu. I.

 Ad primuz sic pceditur. Uidetur q inconuenienter adoptio diffiniatur. Adoptio enim est extranee persone in filium vel nepote3: vel deinceps legitima assumptio. Filius enim debet esse subditus patri: sed aliquādo ille qui adoptatur non transit in potestatem patris adoptantis: ergo non semper per adoptione3 aliquis in filium assumitur. pm.
¶ P. parētes debent filijs thesaurizare. 2a Corin. 13. Sed pater adoptans non oportet q sēper adoptato thesaurizet: quia quandoqz adoptatus nō succedit in bonis adoptantis: ergo adoptatio non est assumptio alicuius in filium. 2m.
¶ P. adoptio per quam aliquis in filium assumitur similatur generationi naturali per quā naturaliter producitur filius: ergo cui competit naturalis generatio filij competit adoptio. Sed hoc est falsum: quia ille qui non est sui iuris et qui est minor. 15. an. et mulier nō potest adoptare: qui tamen possūt filiuz nāliter generare: ergo adoptio 3m.

non dicitur proprie assumptio ali
4m. cuius in filiuz. ¶ P̄.assumptio ex
tranee persone in filiū vr eē necīa
ad supplēdū defectū nālium filio/
rum. Sed ille q̄ non pōt gñare: vt
spado: vel frigidus maxime patie
tur defectuz i filiis nālib⁹: ergo et
maxime ꝯpetit assumere aliquez i
filium: sed non cōpetit ei adopta=
re: ġ adoptatio nō ē assūptio alicu
5m. ius in filiū. ¶ P̄.in spūali cogna=
tiōe vbi aliqs in filiū assumit sine
carnis ꝓpagatione pōt indifferē/
ter maior etate effici pr̄ minoris ꝛ
ecōuerso: qꝛ iuuenis pōt senē ba=
ptizare: ꝛ econuerso. Si ġ per ado
ptionez aliquis assumitur in filiū
sine carnis ꝓpagatione: similiter
posset indifferēter senior iuniorē:
vel minor seniorez adoptare quod
6m. non est verum: ꝛ sic idem qꝺ pri⁹.
¶ P̄.adoptatus non differt scdm
aliquē gradū ab adoptante: ergo
quilibet adoptatus adoptatur in
filium: ꝛ sic inconuenienter dici=
7m tur ꝙ adoptatur in nepotez. ¶ P̄.
adoptio ex dilectiōe procedit. Un
de et deus dicitur nos per charita
tem in filios adoptasse: sed chari=
tas maior habēda ē ad proximos
ꝙ̄ ad extraneos: ergo non debet
esse adoptio extranee persone: sed
magis propinque.

Rn̄o. **Rn̄deo** dōz: ꝙ ars imitatur naturaz ꝛ supplet de
pncip. fectum nature in illis in quib⁹ nā
vbi.s. deficit. Un̄ sicut per nālez genera
.q.2.ā.1 tionem aliquis filiū producit: ita
ꝑ ius positiuū qꝺ est ars bōi ꝛ eq̄:
potest aliquis alium sibi assumere
in filiū ad similitudinē filij nālis:
ꝛ ad supplendum filioꝝ deꝑditoꝝ
defectuz: ꝓpter quod pcipue ado
ptio estītroducta: ꝛ qꝛ assumptio
importat terminum a quo: ꝓpter
quod assumens nō est assumptus:
oportet ꝙ ille qui assumitur ī filiū
sit ꝑsona extranea: ġ sicē nālis gña
tio hꝫ terminum ad quē.s. formaz
que est finis gñationis: ꝛ terminū
a quo.s. formam extraneā: ita gña
tio legalꝭ habet terminū ad quē.s.
filiū vel nepotē: ꝛ terminū a q̄ ꝑso
nam extraneā: ꝛ sic pꝫ ꝙ p̄dcā assi
gnatio ꝯp̄hēdit gen⁹ adoptiōis:
qꝛ dr̄ legitia assūptio: ꝛ terminū a
q̄: qꝛ dr̄ extranee ꝑsone: ꝛ terminū
ad quē: qꝛ dr̄ in filium vel nepotē.

Ad primum ġ dōz: ꝙ filia tio adoptio= Ad p^m ꝛ 2m.
nis: est quedaz imitatio filiatiōis
nālis. Et ideo duplex est adoptio
nis spēs. Una que perfecte nālem
filiationem imitatur: ꝛ hec vocat
arrogatio ꝑ quā traducit adopta
tus in potestatē adoptantis: ꝛ sic
adoptatus succedit pr̄i adoptanti
ex intestato: nec pōt eū pr̄ sine cul/
pa p̄uare q̄rta parte hereditatis:
sic autē adoptari nō pōt nisi ille q̄
est sui iuris: qui.s. non hꝫ patrem:
aut si habet est emācipatus: ꝛ hec
adoptio non fit nisi auctoritate p̄n
cipis. Alia adoptio est que imita=
tur naturalem filiationem impfe=
cte: que vocat simplex adoptio: ꝑ
quaz adoptatus non transit in po
testatem adoptantis. Unde magr̄
est dispositio quedam ad perfectā
adoptionem ꝙ̄ adoptio perfecta.
Et scdm hanc potest adoptari etiā
ille q̄ nō est sui iuris: ꝛ sine aucto=
ritate p̄ncipis ex aucte magr̄atus
ꝛ sic adoptat⁹ nō succedit in bōis
adoptantis: nec tenet ei adoptās
aliq̄d de bonis suis in testō dimit
tere nisi velit. Et per hoc patet so
lutio ad 2m. ¶ Ad 3m dōz: ꝙ gño Ad 3m.
naturalis ordinat ad speciez ꝯse
quēdā: ꝛ ideo omnibus competit
posse nāliter gñare: in q̄b⁹ nā spēt
nō ē impedita: sꝫ adoptō ordinat
ad hereditatis successionem: ꝛ iō
illis solis competit qui habent po
testatez disponendi de hereditate
sua. Unde qui non est sui iuris vel
est minor.25.annoruz: aut mulier
non potest adoptare aliquem nisi
ex speciali concessione principis.
¶ Ad 4m dicenduz: ꝙ ꝑ euz qui Ad 4m

habet impedimentum perpetuum ad generandū non pōt hereditas trāsire in posterū. Vñ ex hoc ipso iam debetur illis qui succedere ei debēt iure ppinquitatis: & ideo ñ ei cōpetit adoptare: sicut nec nāliter generare: & pterea maior ē dolor de filijs amissis q̄ de illis q̄ nūq̄ sunt habiti. Et ideo habentes ipedimentū generationis nō indigent solatio ꝯ carentiam filiorum: sicut illi q̄ habuerunt & amiserunt vel etiam qui habere potuerūt: sz aliquo ipedimento accidentali carent.

ad 5m. ¶ Ad 5m dicendū: q spūal' cognatio cōtrahitur per sacrm q̄ fideles renascunt in xpo in quo ñ differt mascul9 et femina: seruus & liber: iuuenis & senex. Et iō indifferenter quilz potest effici pater spiritualis alteri9: sed adoptio fit ad hereditatis successionem & q̄dam subiectionem adoptati ad adoptātē: nō autē est conueniens q antiquior iuueni in cura rei familiaris subdat: & ideo iunior non potest adoptare seniorē: sed opz s'm leges q adoptatus sit in tantum adoptante iunior q possit eius esse filius naturalis.

Ad 6m ¶ Ad 6m dicendū q sicut contingit amitti filios ita et nepotes: & deinceps: et iō cum adoptio sit adducta i solatiū filiorum amissorū: sicut aliquis p adoptionem pt subrogari in locū filiorum: ita in locū nepotis: & deinceps.

ad 7m ¶ Ad 7m dicendum: q propinquus iure propinquitatis dz succedere: & iō non cōpetit ei q p adoptionē ad successionem deducatur: & si aliqs ppinquus cui nō competat successio hereditatis adoptetur: non adoptat inq̄tum ē ppinquus: sed inq̄tū est extraneus a iure successionis in bonis adoptantis.

¶ Utrum ex adoptione contrahatur aliquod vinculum impediens matrimonium. Ar. ij.

primus Ad secundum sic pcedit. Ut q ex adoptione non ꝯtrahatur aliqd vinculum ipediēs matrimoniū qr cura spūalis est dignior q̄ cura corporalis. Sed ex hoc q aliquis cure alicuius subijcit spūaliter non cōtrahit aliqd ppinquitatis vinculū: al's oēs qui habitāt in parrochia essent ppinqui sacerdotis: & cum filio ei9 non possēt ꝯtrahē. g̃ nec adoptio q̄ trahit adoptatum in curam adoptantis hoc facere potest.

2m. ¶ P̄. ex hoc q aliqs alicui sit beneficus non ꝯhitur aliquod ppiq̄tatis vinculum: sed nichil aliud est adoptio q̄ collatio cuiusdā bñficij: g̃ ex adoptione nō fit aliqd ppinquitatis vinculum.

3m ¶ P̄. pater nālis pncipaliter filio puidet in tribus: vt phs dicit: s. q ab ipso hz esse nutrimentū & disciplinā: hereditatis autē successio est posterius ad ista: sed p hoc q aliquis alicui puidet in nutrimento et disciplina nō cōtrahit aliud ppinquitatis viculū: al's nutricētes & pedagogi & magri essent ppinq̄ qd falsum est: g̃ nec per adoptionē p quē aliqs succedit in hrēditate alterius ꝯhitur aliq̄ ppiq̄tas.

4m ¶ P̄ sacra ecclesie nō subduntur hūanis legib9 sz matrimoniū est sacramētum ecc'e: cum ergo adoptio sit inducta p legē hūanā: vr q nō possit impedire matrimoniū aliqd vīculū ex adoptione contractum.

l' oppm primus Sed contra cognatio mrīmoniū ipedit sed ex adoptione quedam cognatio causatur. s. legalis: vt patz per ei9 diffōnē: est eñ legalis cognatō quedā pximitas pueniens ex adoptōe g̃ adoptō cātvicīz p qd mrīm impeditur.

2m. ¶ P̄. hoc idē hr ex auctoritatib9 in littera positis.

Añ pncip. Respondeo dōm: q lex diuina illas pcipue p9s a matrimonio excludit q̄s ne-

vbi.s.a ij. cesse erat cohabitare: ne vt Rabbi Moyses dicit: si ad eas liceret carnalis copula: facilis pateret côcupie locus: ad quã reprimendã matrimoniũ est ordinatũ: et quia filius adoptatus conuersatur in domo patris adoptantis sicut filius naturalis: ideo legibus humanis prohibitũ est inter tales matrimonium contrahi: et talis prohibitio est per ecc^am approbata: et inde habz quod legal' cognatio matrimoniũ impedit.

Ad p^m ad 2^m. et 3^m. **Et per** hoc patet solo ad (at. prima tria. quia per oia illa nõ inducitur talis cohabitatõ que possit fomentũ concupiscêtie prestare: et ideo in eis non causatur propinquitas que matrimoniũ impediat. ¶ Ad 4^m dicẽdum: quod prohibitio legis humane non sufficeret ad impedimentum matrimonij nisi interueniret ecclesie auctoritas que idem etiam interdicit.

ad 4^m

¶ Utrum cognatio legalis contrahat solum inter adoptantem patrem et filium adoptatum vel etiam in alterũ

Articulus tertius.

primus  **D tertium** sic procedit. Uidet quod talis cognatio non contrahatur nisi inter patrẽ adoptãtẽ et filium adoptatũ. Maxime enim videretur quod deberet contrahi inter patrem adoptãtẽ: et matrem nãlẽ adoptati sicut accidit in cognatione spirituali: sed inter tales nulla cognatio est legalis: ergo nec inter alias aliquas personas preter adoptantẽ et adoptatum.

2^m. ¶ Præterea cognatio impediens matrimonium est perpetuũ impedimẽtũ: sed inter filium adoptatũ et filiã adoptãtis non est perpetuum impedimentum quia soluta adoptione per mortez adoptantis vel emãcipationẽ adoptati põt contrahere cum ea quia cũ ea nõ habuit aliquã propinquitatem que matrimoniũ impediret

3^m. ¶ Præterea cognatõ spũalis in nullã personam transit quin possit aliquis sacrz tenere vel suscipere. vñ in nõ baptizatum nõ trãsit: sed mulier nõ põt adoptare: vt ex dictis patz: quia cognatio legal' nõ trãsit a viro in vxorẽ. ¶ Præterea cognatio spũalis est fortior quam legalis: sz spiritualis nõ transit in nepotẽ: quia nec. 4^m

Sz contra. Plus cõ (legal' cordat cognatõ legalis cũ coniunctione carnis vel propagatione quam spũalis: sed spũalis trãsit in alterã psonã: quia et legalis. ¶ Præterea ad hoc sũt auctoritates que in (littera ponuntur l opp^m p^m 2^m.

Rñdeo dicendum. quod triplex est legal' cognatio. Prima quasi descendẽtiũ que contrahit inter patrẽ adoptãtẽ et filiũ adoptatũ et filium filij adoptatiui: et nepotẽ. et sic deinceps. 2ª que est inter filiũ adoptiuũ et filiuz naturalem. 3ª per modum cuiusdam affinitatis que est inter pr̃em adoptãtẽ et vxorẽ filij adoptiui: vel ecõuerso inter filiũ adoptatũ et vxorez patris adoptantis. Prĩa quia cognatio et tertia perpetuo matrimoniũ impediũt. 2ª aũt nõ nisi quamdiu manet in ptãte patris adoptãtis: vnde mortuo pr̃e vel filio emãcipato põt contrahi inter eos matrimonium. Rñ^o principalis vbi.s. ar .iij.

Ad primum ergo dicẽdũ: quod per gñationem spũalẽ nõ trahit filius extra ptãtẽ pr̃is sicut fit per adoptõez: et sic fili^9 spũalis remanet fili^9 vtriusque sil': nõ aũt fili^9 adoptiu^9: et ideo nõ contrahit aliq̃ propinquitas inter pr̃ez adoptãtẽ et mr̃ez: vel pr̃ez naturalẽ sicut erat in cognatiõe spũali. ad p^m.

¶ Ad 2^m dicendum: quod cognatio legal' impedit matrimoniũ propter cohabitationem: et ideo quando soluit necessitas cohabitatõis nõ est incõueniẽs si prochi vinculũ nõ maneat. sicut quando fuerit extra ptãtẽ eiusdẽ pr̃is: sed pater adoptans et vxor eius super quandã auctoritatẽ retinẽt sup filiũ adoptatum et vxorẽ eius: et propter hoc manet vinculũ inter eos. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dicendum: quod etiam mulier ex concessiõe principis Ad 3^m

adoptare pōt. vñ ⁊ l ipsā trāsit cognatio legalis: ⁊ pma nō est causa quare cognatio spūalis nō trāsit in nō baptizatū: q2 nō pt teneri ad sacrm: sed quia nō est alic⁹ spūalitatis capax. ¶ Ad 4^m dōz: q per gñationē spūalē filius nō ponitur i ptāte ⁊ cura alterius patris spūalis: sicut in cognatione legali: oz eñ q quicquid est in ptāte filij transeat in ptātē adoptātis patris. Vñ adoptato patre adoptantur filij et nepotes qui sunt in ptāte adoptati.

ad 4^m

¶ De impedimento frigiditatis: maleficij: furie: et amentie.

Questio. lviij.



Deinde cōsiderādum est de quinqz impedimentis matrimonij simul. s. de ipedimento friditatis: maleficij: furie: vel amentie: incest⁹: et defectus etatis ¶ Et circa hoc queruntur qnqz. Primo vtrū frigiditas matrimōiū ipediat. 2° vtrū maleficiū. 3° vtrū furia vel amentia. 4° vtrum incestus. 5° vtrum defectus etatis.

¶ Utrum frigiditas matrimonium impediat. Arti. j.

primus

Ad primum sic pceditur. vr q frigiditas mrimoniū cō trahendū non ipediat. Copula. n. carnalis non est de eēntia mrimonij: quia perfectiora sunt matrimonia oim pari voto continentiū: sz frigiditas nichil tollit de matrio nio nisi carnalem copulam: g non est impedimentum dirimens mrimoniū ɔctum ¶ P. sicut nimia frigiditas ipedit carnalem copulaz: ita nimia caliditas q hoiem exsiccat: sz caliditas nō ponit mrimōij impedimentū: g nec frigiditas debz poni. ¶ P. omnes senes sunt frigidi: sed senes pñt mrimoniū ɔhere: g ⁊c. ¶ P. si scit mulier virū eē frigidū qñ cū eo ɔtrahit: verū est mrimoniū: g frigiditas qtū est de se non impedit matrimonium. ¶ P. ɔtingit in aliquo esse siccitatez sufficienter mouentē ad carnalem copulā cū aliqua corrupta: non aūt cum aliqua virgine: q2 cito calidū euaporat rōne sue debilitatis vt ad corrūpendū virginē nō sufficiat: ⁊ silr est in aliq̄ sufficiēs caliditas ad pulchrā que magis ɔcupiscentiam inflāmat: que non sufficiēter ad turpem mouet: g vr q frigiditas ⁊ si impediat respectu vni⁹: non tamen impedit simpliciter. ¶ P. mulier est vniuersaliter frigidior viro: sed mulieres nō ipediūtur a matrimonio: g nec frigidi.

2^m.

3^m.

4^m.

5^m.

6^m

Sed contra est: qd dr extra de frigid; ⁊ maleficiatis. Sicut puer q nō pt reddere debitū nō est aptus côiugio: sic qui ipotentes sunt minime apti ad ɔhenda matrimonia reputantur: tales aūt sunt frigidi g ⁊c ¶ P. nullus pōt se obligare ad impossibile: sed i matrimonio homo se obligat ad carnalē copulā: quia ad hoc dat alteri sui corporis potestatem: g frigid⁹ qui nō pōt carnaliter copulari: nō pōt matrimonium ɔhere.

I opp^m. p^m

2^m.

Respondeo dicendum q in matri° est contractus quidaz quo vnus alteri obligatur ad debituz carnale soluendū. Vñ sicut in alijs actibus nō est côueniens obligatio: si aliqs se obliget ad hoc quod non pōt dare vel facere: ita nō est conueniens matrimonio ɔctus si fiat ab aliquo qui debitum carnale soluere non possit: ⁊ hoc ipedimentū vocatur impotentia coeundi noīe gñali: qui q̄dē pt eē. vl ex cā intrinseca ⁊ naturali: sicut ipotentia coeūdi: vel extrinseca ⁊ accñ

Rñ° pncipa. 4. d 34 ar. 2.

tali sicut p maleficiū: de qua p⁹ dicetur. Si aūt sit ex cā nāli hoc pōt eē dupliciter. Qꝛ vl' est tpalis cui pōt subueniri remedio medicine: vel per excessuȝ etatis: ꝛ tunc non soluit matrimoniū: vel ē ppetua: ꝛ tunc soluit matrimonium: ita ꝙ ille ex parte cuius allegat̄ īpedimentū ppetuo maneat absqꝫ spe ꝯiugij: alius nubat cui vult in dn̄o. Ad hoc autem cognoscendū vtrū sit impedimentuȝ ppetuū vel non: eccā tp̄s determiatum adhibuit: in q̄ hui⁹ rei posset esse expimentum. s. trienniū. ꝙ si post trienniū in quo fideliter ex vtraqꝫ parte dederunt operā copule carnali implēde inueniat̄ mr̄imoniū nō esse ꝯsūmatū iudicio ecc̄e dissoluit̄: ꝛ tn̄ in hoc qn̄qꝫ eccā errat: qꝛ per trienniū qn̄qꝫ nō sufficiēter expiri pōt ppetuitas īpotētie. Un̄ si eccā se deceptā inueniat per hoc ꝙ ille in q̄ erat impedimentum inuenitur carnalem copulam cū alia vel cū eadē perfecisse: reintegrat matrimonium p̄cedens: et dirimit secunduȝ: q̄uis de eius licentia sit factum.

Ad p^m Ad primum ergo dicēdū: ꝙ q̄uis actus carnalis copule non sit de essentia mr̄imonij: tamen sequitur ad hoc qđ est de eius eē̄ntia: qꝛ per matrimonium dat̄ vtriqꝫ ꝯiugum ptās in corpore alterius respectu cānalis copule. ¶ Ad 2^m dd̄m: ꝙ caliditas supflua vix pōt esse impedimentū ppetuū si tamē inueniretur ꝙ per triennium impediret carnalem copulā iudicaretur ppetuuȝ: tn̄ qꝛ frigiditas magis et frequentius īpedit. Tollit em̄ nō solum ꝯmixtionē seminū: sed ēt vigorē mēbroꝝ: q̄ fit ꝯiunctio corpoꝝ: iō frigiditas mag' hic ponit̄ īpedimētū q̄ caliditas: cū oīs dfectus nālis ad frigiditatē reducat̄. ¶ Ad 3^m dd̄m: ꝙ senes q̄uis non hēant caliditatem sufficientē ad gn̄anduȝ: tn̄ hn̄t caliditatem sufficientem ad carnalē copulā: et iō ꝯceditur eis matrimoniū s̄m ꝙ est in remediū: q̄uis non cōpetat eis s̄m ꝙ ē in officium nāe. ¶ Ad quartū dd̄m: ꝙ in q̄lȝ cōtractu hoc vniuersalit̄ tenet̄ ꝙ ille qui est īpotens ad soluēdū aliqd nō reputat̄ idone⁹ ad cōtractum illū quo se obligat ad ei⁹ solutionē: tn̄ pōt īpotēs eē tripliciter. Uno° quia non potēs soluere de iure: ꝛ sic talis īpotentia oībus modis facit contractū eē nullum: siue sciat ille cum q̄ facit talē contractū hanc īpotētiā: siue nō. Alio modo qꝛ scit sibi n̄ soluendū de facto: ꝛ tunc si sciat ille cū quo contrahit hanc impotentiam: ꝛ nichilominus ꝯhit: on̄ditur ꝙ aliuȝ finem ex cōtractu q̄rit: ꝛ iō ꝯctus stat. Si autem nescit tunc contractus nullus est: ꝛ iō frigiditas q̄ causat talem impotētiā: vt homo non possit de facto soluere debitū et cōditio seruitutis per quā non potest homo de facto libere reddere īpediūt matrimoniū qn̄ alter ꝯiugum ignorat hoc ꝙ ali⁹ nō pōt reddere debitū īpedimentū aūt p qđ aliqs nō pōt d̄ iure reddere debitum vt cōsanguinitas annullat ꝯctum mr̄imoniumsiue sciat alter ꝯiugum siue non: ꝛ propt̄ h° magr̄ pōit ꝙ hec duo faciūt p^as non oīno illegitimas. ¶ Ad 5^m ddȝ: ꝙ nō pōt eē ppetuū īpedimētū naturale viro respectu vni⁹ p^e: ꝛ nō respectu alteri⁹: sed si non possit īplene carnalem actum cum virgine: ꝛ possit cum corrupta: tunc medicinaliter aliquo inst̄ro pn̄t claustra pudoris frangi ꝛ ei coniungi: nec esset h° ꝯtra nām mr̄imonij qꝛ n̄ fieret ad delectationē: sȝ ad medicamentum: abholatio autem mulieris nō ē cā nālis: sed cā accn̄talis extrinseca: ꝛ iō de ea ē iudiciū idē quod de maleficio d̄ quo post dicetur. ¶ Ad sextuȝ dicendū: ꝙ mas est agens in generatione: sed fēia est patiens: et ideo maior ca-

liditas requiritur in mari quam in femina ad opus generationis. Unde frigiditas facit impedimentum in viro: sed in muliere potest esse impedimentum naturale ex alia causa. s. artatione: et tunc idem est iudicium de artatione mulieris et frigiditate.

¶ Utrum maleficium possit (te viri.) impedire matrimonium. Ar. ij.

pm. 

AD secundum sic proceditur: videtur quod maleficium non possit matrimonium impedire. Huiusmodi enim maleficia fiunt operatione demonum: sed demones non habent potestatem ad impediendum matrimonij actum magis quam corporales alios actus: quos impedire non possunt quia sic totum mundum perimerent: si comestionem: et gressum: et alia huiusmodi impedirent: ergo per maleficia non potest

2m impediri matrimonium. ¶ Praeterea opus dei est fortius quam opus diaboli: sed maleficium est opus diaboli: ergo non potest impedire

3m. matrimonium: quod est opus dei. ¶ Praeterea nullum impedimentum dirimit contractum matrimonii nisi sit perpetuum: sed maleficium non potest esse impedimentum perpetuum: quia cum diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores: expulso peccato tolletur maleficium vel per aliud maleficium: vel etiam per exorcismos ecclesie: qui sunt ordinati ad reprimendam vim demonum. ergo maleficium non potest im-

4m pedire matrimonium. ¶ Praeterea carnalis copula non potest impedire nisi impediatur potentia generandi: que est principium eius: sed unius viri generativa potentia se habet ad omnes mulieres quasi equaliter. ergo per maleficium non potest esse impedimentum respectu unius nisi sit respectu omnium.

i oppm pm. Sed contra est quod dicitur in decre. 33. q. 1. si per fornicarias vel maleficas: et infra. Si

2m. sanari non poterunt separari valebunt. ¶ Praeterea potestas demonum est maior quam potestas hominis. Job. 4. Non est potestas super terram etc. sed opere humano potest aliquis fieri impotens ad carnalem copulam per aliquam potestatem vel castraturam et ex hoc matrimonium impeditur. ergo multo fortius virtute demonis hoc potest fieri.

Respondeo dicendum: quod quidam dixerunt quod maleficium nihil aliud erat in mundo nisi in extimatione hominum: qui effectus naturales: quorum cause sunt occulte: maleficijs imputabant. Sed hoc est contra auctoritates sanctorum qui dicunt quod demones habent potestatem supra corpora: et supra imaginationem hominum quando a deo permittuntur. Unde per eos malefici aliqua signa facere possunt. Procedit autem hec opinio ex radice infidelitatis: quia non credunt esse demones nisi in extimatione vulgi tantum: ut terrores quos sibi facit homo ex sua extimatione imputet demoni: et quod etiam ex imaginatione aliquae figure apparent in sensu tales quales homo cogitat: et tunc creduntur demones videri. Sed hec verba fides repudiat: per quam angelos de celo cecidisse et demones factos esse credimus: et ex subtilitate sue nature multa posse que nos non possumus: et illi qui eos ad faciendum talia inducunt malefici vocantur. Et ideo alij dixerunt quod per maleficia prestari potest impedimentum carnali copule: sed nullum tale est perpetuum: unde non dirimit matrimonium contractum: et dicunt iura esse revocata que hoc dicebant. Sed hoc est contra experimentum: et contra noua iura: que antiquis concordant. Et ideo distinguendum est: quia impotentia coeundi ex maleficio: aut est perpetua: et tunc matrimonium dirimit: aut non est perpetua et tunc non dirimit et ad hoc experiendum eodem modo ecclesia tempus triennij prefixit: sicut et de frigiditate dictum est: tamen hec differentia est inter maleficium et frigiditatem: quia qui per frigiditatem: sicut est impotens ad unam: ita est ad aliam: et ideo quando matrimonium dirimitur: non datur licentia

Rńo. princi. vbi. s. q. 3.

tia ei vt coniungatur: sed ex maleficio hō pōt esse impotēs ad vnā et nō ad aliā: et iō qn̄ iudicio eccl'e mr̄imonium dirimitur vtriqʒ daẗ licentia: et alteram copulā querat

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicēdū: qꝛ corruptō peccati pma per quam hō factus est seruus diaboli in nos per actū generatiue deuēit: iō maleficij potestas permittiẗ diabolo a deo in hoc actu magis ꝙ in alijs. sicut in serpentibꝰ magis oñditur virtus maleficioꝝ ꝙ in alijs aīalibus vt dicitur: qꝛ per serpentē diabolus

Ad 2ᵐ mulierē tētauit. ¶ Ad 2ᵐ dōmqꝫ opus dei pōt opere diaboli impediri diuīa pmissiōe: nō qꝫ diabolus sit deo fortior: vt per violentiā opera eius destruat. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ

ad 3ᵐ. qꝫ maleficiū est ita ppetuū qd non potest habere remedium hūanum ꝙuis deus posset remediū pstare demonem cogendo: vel etiā dmō desistendo. Nō eñ semp oportʒ vt id quod per maleficiū factum est: possit per maleficiū aliud destrui: vt ipsi malefici ꝯfitentur: et tamē si posset per maleficiū remediū adhiberi: nichilominus perpetuum reputaretur: qꝛ nullomō debet aliquis demonis auxilium per maleficium inuocare. Silr̄ non optʒ qꝫ si per peccatum aliquod diabolo data est potestas in aliquē: qꝫ cessāte peccato cesset potestas: qꝛ pena iterdū remanet culpa transeunte: silr̄ etiam exorcismi eccl'e non valerent ad reprimendū demones semper ꝙtum ad omnes molestias corporales: iudicio diuino hoc exigente: sed sp tamen valent cōtra illas infestatōes demonū: cōtra qs isti

ad 4ᵐ tuti sunt. ¶ Ad 4ᵐ dōm: qꝫ malefiᵐ quandoqʒ pt pstare ad oēs impedimentū: quādoqʒ ad vnā tantū qꝛ diabolus volūtaria cā ē non ex necessitate nāe agēs. Et preterea impedimētū maleficij potest esse ex ipssione demonis in imaginatō ne hominis: ex qua tollitur vis ꝯcupiscētia mouens ad talem mulierem: et non ad aliam

¶ Utrum furia impediat mr̄iᵐ
Articulus tertius.

Ad tertium sic pcediẗ. vr̄ qꝫ furia nō īpedit matrimōiū primus
Mr̄iᵐ eñ spūale quod in bapᵒ cōtrahiẗ digniꝰ est ꝙ carnale: sʒ furiosi pn̄t baptizari. ḡ et mr̄iᵐ ꝯhere. ¶ P̄. frigiditas īpedit mr̄iᵐ: inqꝫtū īpedit carnalē copulā: q̄ nō īpedit per furiā: ḡ nec mr̄iᵐ. 2ᵐ. ¶ P̄. matriᵐ nō dirimiẗ nisi p aliquod īpedimētum ppetuū: sed de furia nō pōt sciri qꝫ sit īpedimentū perpetuum. ḡ nō dirimit matriᵐ. 3ᵐ. ¶ P̄. in versibus supradictis sufficient continentur impedimēta īpedientia mr̄imomoniū: sed ibi nō fit mētio de furia. ḡ et c̄. 4ᵐ.

Sz cōtra plus tollit vsū rōnis furia ꝙ error: sed error īpedit matrimoniū: ḡ et furia. ¶ P̄. furiosi non sunt idonei ad aliquē ꝯtractum faciendū: sed matrimonium est ꝯtus quidam: ergo et c̄. I oppᵐ primus. 2ᵐ.

Respōdeo dōʒ: qꝫ furia: aut precedit matriōnium: aut sequitur: si sequitur nullomodo dirimit ipsum: si āt precedit: tunc aut furiosus habʒ lucida interualla: aut nō. si hʒ. tunc ꝙuis dum est ī illo īteruallo nō sit tutū qꝫ mr̄iᵐ ꝯhat: qꝛ nesciret plē educare: tamen si ꝯhit est matrimonium: si aūt nō hʒ: vel si qn̄ nō habet ꝯhit: tunc qꝛ nō potest eē ꝯsensus vbi deest rōnis vsus non erit verū mr̄imōiū. Rño pncip. vbi. s. ar. 4.

Ad primum ergo dicēdū: qꝫ vsus rōnis nō exigiẗ ad baptismū q̄si cā ipsiꝰ sicut exigiẗ ad matrimōium et iō nō est silis rō: sunt de bapᵒ furiosoꝝ dcm̄ ē. s. ¶ Ad secūdm dōm: qꝫ furia īpedit matriōnium rōne sue cause que est ꝯsēsus: ꝙuis n̄ rōne actus vt frigidi- Ad 2ᵐ.

tas: sed sil magr de ea determinat: ⁊ frigiditate: qz vtrūqz est qdam nāe defect⁹. ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ momentaneū ipedimētū qd cām mr̄imonij .s. ꝯsensum impedit: mr̄i^m totalr tollit: sz ipedimentū qd ipedit actū: dz esse ꝑpetuū ad h⁹ ꝙ matrimonijū tollat. ¶ Ad 4^m dicendū: ꝙ ipedimentū reducit ad errorē: qz vtrobiqz est defectus ꝯsensus ex parte rōnis.

Ad 3^m

ad 4^m

¶ Utrū incestus quo cogscit qs sororē vxoris sue matrimoniū dirimat. Articulus quartus.

p^m AD quartum sic pceditr. Uīr ꝙ incestus q̄ qs cognoscit sororem vxoris sue mr̄imōiū nō dirimat: qz mulier nō dz puniri pro pcō viri: sed puniret si matrimōium solueret. ergo ⁊c. ¶ P̄. plus peccat q ꝑpriam ꝯsanguineam cogscit q̄ q cognoscit ꝯsanguineā vxoris: sed pmū pcm̄ nō ipedit matrimonium. ergo nec scdm̄. ¶ P̄. si i penā pcti hoc ifligit: vr etiam q mortua vxore cū alia ꝯtrahat incestuosus: ꝙ separi debeant: qd non est verum. ¶ P̄. hoc etiā impedimentum non ꝯnūeratur inter alia .s. enumerata: ergo nō dirimit ꝯctū matrimoniū.

2^m.

3^m.

qrtū

1 opp^m primus **Sed cōtra** est: qz p hoc ꝙ cogscit sororem vxoris ꝯhit affinitas ad vxorē: sed affinitas dirimit matrimoniū ꝯctum: ergo ⁊ incest⁹ p̄dictus. ¶ P̄. in q̄ qs peccat in hoc punit: sed talis peccauit ꝯ mr̄imonium ergo debet puniri ꝙ matrimonio

2^m.

Rn̄o pncipa. vbi .s. ar. 5. **Rn̄deo** dōm: ꝙ si aliqs cognoscit sororem aut aliā ꝯsanguineā vxoris sue añ mr̄imoniū ꝯctum et p⁹ spōsalia: dz matrimoniū separi rōne affinitatis ꝯcte: si aūt post mr̄imōium ꝯctū ⁊ ꝯsūmatū: nō dz totalr mr̄imōiū sepāri: sz vir amittit ius petēdi debitū: nec pōt sine pcō petere: sed tñ debz reddere petenti: qz vxor nō dz pūiri de peccato viri: sed post mortem vxoris dz oīno manere absqz spe ꝯiugij: nisi cū eo dispenset ꝑpter fragilitatē suaz: cū timet de illicito coitu. si tñ pter dispēsationē ꝯhat peccat contra statuta eccl'e faciens: nō tamē mr̄imoniū dirimit: nec ꝑpter hoc separat. ¶ Et per hoc pz solutō ad obiecta: qz incest⁹ ponit matrimonij ipedimentū: nō tam ratione ꝯ pe q̄ rōne affinitatis quā cāt. ⁊ iō etiam ꝯnumerat alijs ipedimentis sed i ipedimēto affinitatis icludit

¶ Utrū defectus etatis impediat matrimonium. Arti. v.



p^m AD quintum sic pceditr. Uīr ꝙ defectus etatis nō ipedit matrimoniū. Secūdū enim leges pueri accipiunt tutorē vsqz .25. an. ergo videtur ꝙ vsqz ad temp⁹ illud non sit cōfortata ratō ad sensū. et ita videt ꝙ illud debeat esse tēpus statutū matrimoniū ineūdi: sed añ tempus illd mr̄imonium pōt ꝯhi. ergo defectus statute etatis non impedit matrimonium. 2^m

¶ P̄. sicut vīculū religionis ē perpetuum: ita ⁊ vinculum mr̄imonij sed ante .xiiij. an. non possunt facere ꝑfessionē s̄m nouā cōstitutiōez ergo nec mr̄imoniū ꝯhere: si effectus etatis mr̄imoniū ipediret. ¶ P̄. sicut ꝯsensus ad matrimoniū requirit ex parte viri: ita ex parte vxoris: sed mulier añ .xiiij. an. pōt ꝯhē matrimonium. ergo et vir. ¶ P̄. ipotentia coeūdi nisi sit perpetua ⁊ ignorata non impedit mr̄imonium: sz defectus etatis non est ꝑpetuus nec ignoratus. ergo nō ipedit matrimōium. ¶ P̄. non continet in aliquo predictoꝝ impedimentoꝝ: et ita nō videtur esse matrimonij ipedimentum.

3^m.

4^m

1 opp^m primus **Sz ꝯtra** est dcre. dt ꝙ puer qui non potest reddē debitū nō est apt⁹ mr̄i^m. sed ante .xiiij. an. vt in pluribus non

2m. potest reddere debitũ. vt in. 9. aĩa lium di. q̃ 2c. ℂ p̃. oim natura cõstantium positus est terminus magnitudinis 7 augmenti: 7 ita videtur cũ matrimonium sit naturale q̃ debeat habere determinatũ tempus per cuius defectum ĩpediat.

Rñº p̃n cipalis d. 36. ã quito. **Respõdeo** dicendum: q̃ matrimonium per modũ contractus cuiusdam ordinationi legis positiue subiacet: sicut et alij contractus. Unde s̃m iura determinatũ est q̃ ante illud tẽpus discretiõis quo vterq̃ possit sufficienter de matrimonio deliberare 7 debitũ sibi inuicẽ reddere: matrimonia nõ contrahantur. Et si non ita facta fuerint dirimũtur. hoc autem tẽpus vt in pluribus est in masculis in. xiiij. an. In femina aũt in. xij. an. quia tamen precepta iuris positiui sequuntur id q̃d in pluribus est: si aliq̃d ad perfectionẽ debitã ante tempus p̃dictum pueniat: ita q̃ vigor nãe 7 rõnis defectum etatis suppleat matrimoniũ nõ dissoluitur: 7 ideo si contrahentes ante annos pubertatis: ante tp̃s predictũ carnaliter fuerunt copulati: nihilominus matrimoniũ ppetuo stat (indissolubile.

Ad p̃m **Ad primum** ergo dicẽdũ: q̃ in illis ad que natura inclinat nõ exigitur tantus vigor rationis ad deliberandũ: sicut in alijs: et ideo ante potest deliberãs in matrimoniũ sufficienter consentire: q̃ possit in contractibus alijs res suas sine tutore pertractare. 7 similiter ẽ

Ad 2m dicendum ad scdm: quia votum religionis est eorum que sunt sine inclinatõne nature que maiorem difficultatẽ habent q̃ matrimonium.

Ad 3m ℂ Ad 3m dicẽdũ: q̃ mulier citius ad tẽpus pubertatis peruenit q̃ vir: vt dicitur in. ix. de animalibus et ideo non est simile de vtroq̃.

ad 4m. ℂ Ad 4m dicẽdũ: q̃ ex pte ista non solum est impedimẽtũ ppter impotentiam coeundi: sed etiaz p pter defectuz rationis que adhuc nõ sufficit ad consẽsũ illũ rite faciẽdum qui perpetuo durare debet.

ℂ Ad quintum dicendum: q̃ sicut impedimentum quod est ex frigiditate reducitur ad impedimentum erroris: ita etiam impedimentum quod ẽ ex defectu e tatis: quia homo nondum habet plenum vsum liberi arbitrij. ad 5m.

ℂ De disparitate cultus que matrimonium impediat.

Questio. lix.



Einde p̃siderãdum est de disparitate cultus que matrimoniũ ĩpediat. Circa quod querunt. vj.

ℂ Primo vtrum fidelis possit contrahere matrimoniũ cũ infideli. Secũdo vtrum inter ĩfideles sit matrimonium. Tertio vtrũ coniunx cõuersus ad fidem possit commanere cum infideli nolente conuerti. Quarto vtrum possit vxorem infidelem relinquere. Quinto vtrum ea dimissa possit aliam ducere. Sexto vtrum ppter alia peccata vir possit dimittere vxorem sicut propter infidelitatem.

ℂ Utrum fidelis possit contrahere cum infideli. Articulus p̃mus

p̃m. **AD primum** sic proceditur. Uidetur q̃ fidelis possit matrimonium cum infideli contrahere. Quia Joseph cõtraxit cũ egyptia: et Hester cum Assuero: in vtroq̃ aũt matrimonio fuit disparitas cultus: quia alter erat infidelis: et alter fidelis: ergo disparitas cultus precedens matrimonium ipsum non impedit ℂ p̃. eadẽ est fides q̃ docet vetus et noua lex: sed secundum veterem legẽ pote- 2m.

rat esse matrimonium inter fidelē & infidelē. vt pz Deu:21. Si egressus ad pugnā videris mulierē pulchrā in medio captiuorum: & adamaueris eam introeas ad eaz dormiens cum ea et erit tibi vxor: ergo &
3m. in noua lege lz. ¶ P̄. sponsalia ad matrimoniū ordinātur: sed īter fidelem & infidelez pn̄t in aliquo casu ɔtrahi sponsalia cū ɔditiōe future cōuersiōis: ergo sub eadē cōditiōe mr̄imoniū pōt ɔhi īter eos
4m ¶ P̄. omne impedimentū mr̄imonij ē aliquo mō ɔtra mr̄imonium: sed infidelitas nō est cōtraria matrimonio: qz mr̄imoniuz ē in offm̄ nāe cuius dictamē fides excedit: ergo disparitas fidei nō impedit ma-
5m. trimonium. ¶ P̄. disparitas fidei etiam quandoqz est inter duos baptizatos sicut quādo aliquis post baptismum in heresi labitur: sed si talis cum aliqua infideli contrahat: nihilominus est verum matrimonium: ergo disparitas fidei matrimonium non impedit.

I oppm
pm. **Sz ɔtra** est qđ dr̄ 2e. Cor. 6. Que conuentio lucis ad tenebras: sed maxima cōuentio est inter virū & vxorē: ergo ille q̄ ē in luce fidei non pōt ɔtrahere matrimonium cū illa que est in tene-
2m. bris infidelitatis. ¶ P̄. Malach. 2. dr̄. Cōtaminauit Judas sanctificationem dn̄i: qm̄ dilexit & habuit filiam dei alieni: sed h̄ ɔc non esset si inter eos posset verus mr̄imoniuz cōtrahi: ergo disparitas cultus matrimonium impedit.

Rn̄o pn̄cipalis. 4.d.39 ar.1. **Rn̄deo** dōm: q̄ pn̄cipali9 matrimonij bonum ē ples ad cultum dei educanda: cum autem educatio fiat cōmuniter inter patrem & matrem vterqz secundū fidē intendit ad cultum dei ꝓlem educare: & ideo si sint diuerse fidei: intentio vnius alterius intētioni contraria erit: & ita nō pōt inter eos esse conueniens mr̄imoniuz & propter hoc disparitas cultus pcedēs impedit ne ɔhi possit.

Ad primum ergo dōz: q̄ i veteri lege d̄ aliquibus infidelibus erat permissū q̄ cum eis possent inire coniugia: & de aliquib9 prohibitum. Spālr tamē erat de īfidelibus habitantibus in terra. Canaā: tū qz domin9 pceperat eos occidi pp eorū obstinationē: tum qz maius piculū imminebat ne cōiuges filios Israel ad idolatriam puerterent: qz filij Israhel ad ritus et mores eoꝝ pniores erant ꝓpter ɔuersationez cum eis: sed alijs gētibus permisit pcipue: qz nō poterat esse timor ptrahēdi ad idolatriā: & sic Joseph et Moyses & Hester cū infidelib9 matrimonia ɔtraxerūt. Sz in no. le. etiam per totum orbem diffūditur fides rō prohibendi de omnib9 infidelibus: & iō disparitas cult9 pcedēs mr̄imoniū impedit ɔhendum & dirimit ɔctū. ¶ Ad 2m dicendum: q̄ lex illa vel' loquit̄ d̄ alijs nationibus cum qb9 poterāt inire ɔiugia: vel loquitur qn̄ illa captiua ad fidem & cultuz dei cōuerti volebat. ¶ Ad 3m dōm: q̄ eadē est habitudo pn̄tis ad pn̄s: & futuri ad futurū: vn̄ sicut quando mr̄imonium in pn̄ti ɔhit̄ reqrit̄ vnicus cultus in vtroqz contrahētiū: ita ad spōsalia qbus fit sponsio futuri matrimonij sufficit ɔditio apposita de veritate cultus futuri.
¶ Ad 4m dōm: q̄ iam ex dictis patet q̄ disparitas cultus ɔria est matrimōio rōne pncipalioris boni ipsius qđ est bonū ꝓlis. ¶ Ad 5m dōm: q̄ matrimonium est sacrz & ideo q̄tum pertinet ad necessitatem sacri reqrit paritatē q̄tuz ad sacrm̄ fidei. s. bapm magis q̄ q̄tuz ad interiorē fidē: vn̄ etiā h̄o impedimentū n̄ dr̄ dispitas fidei: sz cultus dispitas q̄ respicit exteri9 bui tiū vt i. 3. li. dcm̄ est. Et pp h̄o si aliqs fidelis cum heretica baptizata matrimonium cōtrahat: verum ē

Ad pm
Ad 2m
Ad 3m
ad 4m
Ad 5m

matrimoniū ꝗuis peccet ꝯhēdo: si scit eā hereticā: sic peccaret si cū excōicata ꝯheret: ñ tñ ꝓꝑ hᵒ matrimōiū dirimet: ⁊ eᵒ si aliqs cathecuminus hñs rectā fidē: sꝫ nōdus baptizatᵒ cū aliq̄ fideli baptizata ꝯheret nō eēt verum mrimoniuꝫ.

¶ Utruꝫ inter infideles possit eē mrimonium. Ar. ij.

pᵐ. D secundum sic ꝓcedit: vr ꝙ inter infideles nō possit eē matrimoniū. Mrimoniuꝫ enim est sacramentum ecclesie: sed baptismᵒ ē ianua sacroꝝ: ḡ infideles qui non sunt baptizati mrimoniū ꝯtrahere nō pñt: sicut nec alia sacra suscipe.
2m. ¶ P. duo mala sūt magis ipeditiua bōi ꝗ̄ vnum: sed ifidelitas vniᵒ tm̄ impedit bonū mrimonij: ḡ multo fortius infidelitas vtriusqꝫ: ⁊ ita inter infideles ñ pt eē mrimᵐ.
3m. ¶ P. sic inter infideles ⁊ fideles est disparitas cultus: ita iter duos infideles: vt si vnus sit gētil' ⁊ alter iudeus: sed disparitas cultus ipedit mrimoniū: vt dcm̄ ē: ḡ ad minᵒ iter infideles q̄ hñt cultū disparē ñ pt eē verū mrimonium.
4m ¶ P. in mrimᵒ ē ꝟa pudicicia: sed sicut dicit Aug. ⁊ hr in lr̄a: nō est ꝟa pudicicia ifidel' cū vxore sua: ḡ nec vex mrimōiū.
5m. ¶ P. mrimoniū verū excusat carnalē copulā a pcō sꝫ hᵒ ñ pt facē mrimoniū iter ifideles ꝯctū: q2 ois vita ifideliū pcē ē: vt dicit glo. Ro. 9. ḡ iter infideles nō est verū matrimonium.

I opp pm Sed ꝯtra ē qᵭ dr̄. 1. Cor. 7. Si qs fr̄ vxorē habeat infidelē ⁊c. sed vxor nō dr̄ nisi ꝓpter matrimoniuꝫ: ḡ mrimoniū qᵭ est inter infideles ē verum matrimoniū.
2m ¶ P. remoto posteriori nō remouet prius: sꝫ mrimōium ꝑtinet ad offm̄ nāe q̄ ꝑcedit statum gr̄e: cuiᵒ pnᵐ est fides: ḡ ifidelitas nō facit quin sit inter infideles matrimonium.

Rñdeo dcm̄: ꝙ mrimoniū pn̄cipaliter est istitutū ad bonū ꝓlis nō tm̄ generande: sꝫ etiā ꝓmouēde ad ꝑfectū statū: q2 q̄lꝫ res itēdit effectū suū nālr ꝑducere ad ꝑfectū. Est āt i ꝓle duplex ꝑfectio. ꝯsideranda perfectio nāe nō solū ꝗtū ad corpus: sꝫ ēt ꝗtuꝫ ad aiam ꝑ ea q̄ sūt in lege nāe: ⁊ perfectio gr̄e: ⁊ pᵃ ꝑfectio ē mālis ⁊ iꝑfecta respectu 2ᵉ. ⁊ iō cū res que sunt ꝓꝑ finē sint ꝓportionate fini: mrimoniū qᵭ tēdit in pmā ꝑfectionē ē iꝑfectū ⁊ māle respectu illius qᵭ tēdit in ꝑfectionē scdam: ⁊ q2 perfectio pᵃ cōis eē pt ifidelibᵒ ⁊ fidelibᵒ. 2ᵃ aūt tm̄ ē fideliū: iō inter infideles ē q̄dē mrimōiū: sꝫ ñ ꝑfectū vltima ꝑfectiōe: sicut ē iter fideles. Rñᵒ. princi. vbi. s. ar. 2.

Ad primum ḡ dcm̄: ꝙ matrimoniuꝫ ñ est institutū in sacrm: sꝫ in officiū nāe: ⁊ iō ꝗuis infidelibᵒ nō cōpetat mrimoniū bm ꝙ ē sacrm i dispōne mistroꝝ ecclie consistēs: cōpetit tñ eis inꝗtū est i offm̄ nāe: ⁊ tñ ēt matrimoniū tale est aliq̄ mō sacrm habitualr: ꝗuis ñ actualr: eo ꝙ actu nō ꝯtrahūt i fide ecclie. Ad pm
¶ Ad 2m dcꝫ: ꝙ disparitas cultᵒ non impedit mrimoniū rōne ifidelitatis: sꝫ rōne disparitatis i fide. Disparitas. n. cultᵒ nō solū scdam ꝑfectionem prolis impedit: sed ēt pmam dū parētes ꝓlē ad diuersa trahere intēdūt: qᵭ nō est qñ vterqꝫ ē ifidelis Ad 2m
¶ Ad 3m dcꝫ: ꝙ iter infideles est mrimoniū ꝓut matrimoniū est in offm̄ nāe. Ea aūt que ꝑtinent ad legē nature sunt determinabilia per ius positiuū: ⁊ ideo si ꝓhibeť ab aliquo iure positiuo apud eos infideles ꝯhere mrimonium cū ifidelibᵒ alterius ritᵒ disparitas cultᵒ ipedit mrimonium apd eos: ex iure. n. diuino ñ ꝓhibeť q2 apud deuꝫ non differt q̄litercū ꝙ aliquis a fide deuiet ꝗtū ad hᵒ ꝙ est gratia alienum esse: similiter nec aliquo ecclesie statuto que nō Ad 3m

habet de his que foris sunt iudicate. ¶ Ad 4^m dicendum: quod pudicicie et alie virtutes infidelium non dicuntur esse vere: quia non possunt attingere finem vere virtutis qui est vera felicitas: sicut non dicitur esse verum vinum quod non habet effectum vini. ¶ Ad 5^m dicendum: quod infidelis cognoscens vxorem suam non peccat si propter bonum prolis aut fidei qua tenetur vxori debitum reddat: cum hic sit actus iustitie et temperantie que in delectabilibus tactus debitas circunstantias servat sicut non peccat faciens alios actus politicarum virtutum: nec oportet omnis vita infidelium peccatum: quia quolibet actu peccent: sed quia per id quod agunt a servitute peccati non possunt liberari.

Ad4^m

Ad 5^m

¶ Utrum coniunx conversus ad fidem possit commanere cum vxore nolente converti. Ar. 3.

primum



AD tertium sic proceditur: videtur quod coniunx conversus ad fidem non possit commanere cum vxore nolente converti: cum qua in infidelitate contraxerat. Ubi enim est idem periculum oportet eandem cautelam adhiberi: sed propter periculum subversionis fidei prohibetur ne fidelis cum infideli contrahat: cum ergo periculum sit si fidelis commaneat cum infideli cum qua prius contraxerat: et adhuc maius: quia neophiti facilius pervertuntur quam illi qui sunt nutriti in fide videtur quod fidelis post conversionem non possit commanere cum vxore infideli. ¶ Praeterea.

2^m.

28. q. 1. dicitur. Non potest infidelis in eius coniunctione commanere: a qua iam in Christianam translata est fidem: ergo fidelis habet necesse vxorem infidelem dimittere. ¶ Praeterea matrimonium quod inter fideles contrahitur: est perfectius quam illud quod contrahitur inter infideles: sed si fideles contrahant in gradu prohibito ab ecclesia dissolvitur eorum matrimonium: et ergo et infidelium: et ita vir fidelis non potest commanere cum vxore infideli: ad minus quando cum ea

3^m.

in infidelitate contraxit in gradu prohibito. ¶ Praeterea aliquis infidelis habet quandoque plures vxores secundum ritum sue legis: si ergo potest commanere cum illis: cum quibus in infidelitate contraxit: videtur quod possit etiam post conversionem plures vxores retinere. ¶ Praeterea.

4^m.

5^m.

potest contingere quod repudiata vna vxore aliam duxerit: et in illo matrimonio existens convertatur: videtur: ergo quod saltem in hoc casu non possit cum vxore quam de novo habet commanere.

Sed contra est quod apostolus. 1. Cor. 7. consulit quod commaneat. ¶ Praeterea nullum impedimentum superveniens vero matrimonio tollit ipsum: sed matrimonium erat verum quando vterque infidelis erat: ergo quando alter convertitur non dirimitur per hoc matrimonium et ita videtur quod possit licite commanere.

in opp^m.
p^m.
2^m.

Respondeo dicendum: quod fides eius qui est in matrimonio non polluit: sed perficit matrimonium. Unde cum inter infideles sit verum matrimonium: vt ex dictis patet: per hoc quod alter eorum convertitur ad fidem non ex hoc ipso vinculum matrimonii solvitur. Sed aliquando vinculo matrimonii manente solvitur matrimonium quantum ad cohabitationem et debiti solutionem in quo pari passu currunt infidelitas et adulterium: quia vtrumque est contra bonum prolis. Unde sicut se habet in potestate viri dimittendi adulteram vel commanendi cum ea: ita se habet in potestate dimittendi infidelem vel commanendi cum ea. Potest enim vir innocens libere manere cum adultera spe correctionis: non autem si in adulterii peccato fuerit obstinata ne videatur patronus turpitudinis quamvis etiam cum spe correctionis possit libere dimittere: similiter fidelis conversus potest cum infideli commanere cum spe conversionis: si eam in infidelitate obstinatam non viderit: et benefacit commanendo: tamen non tenetur: et de hoc est verbum apostoli.

Rn^o principium. vbi. s. ar. 3.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod facilius impeditur aliquid fiendum quam destruatur quod rite factum est: et ideo multa sunt que impediunt matrimonium contrahendum si precedant: que tamen ipsum non possunt dissoluere si sequantur sicut de affinitate patet. ¶ Ad 2m dicendum:

Ad 2m quod in primitiua ecclesia tempore apostolorum passim conuertebantur ad fidem: et iudei et gentiles: et ideo tunc fidelis vir poterat habere probabilem spem de vxoris conuersione: etiam si conuersionem non promitteret. Post modum autem tempore procedente iudei sunt magis obstinati quam gentiles: quia gentiles adhuc intrabant ad fidem sicut tempore martyrum: et temporibus constantini imperatoris: et circa tempora illa: et ideo tunc non erat tutum fideli cum vxore infideli iudea cohabitare: nec erat spes de conuersione eius sicut erat de conuersione vxoris gentilis: et ideo tunc fidelis conuersus: poterat cohabitare cum gentili: sed non cum iudea nisi conuersionem promitteret et secundum hoc loquitur decre. illud Sed nunc pari passu ambulant vtrique s. gentiles et iudei: quia vtrique obstinati sunt et ideo nisi vxor infidelis conuerti velint non permittetur ei cohabitare siue sit gentilis siue

Ad 3m iudea. ¶ Ad 3m dicendum: quod infideles non baptizati non sunt astricti statutis ecclesie: sed sunt astricti statutis iuris diuini: et ideo si contraxerunt aliqui infideles in gradibus prohibitis secundum legem diuinam. Leuit. 18. siue vterque: siue alter ad fidem conuertatur non possunt in tali matrimonio commanere: si autem contraxerunt in gradibus prohibitis per statutum ecclesie possunt commanere si

ad 4m vterque conuertatur: vel si vno conuerso sit spes de conuersione alterius. ¶ Ad 4m dicendum: quod habere plures vxores est contra legem nature: cui etiam infideles sunt astricti: et ideo non est verum matrimonium infidelis nisi cum illa cum qua primo contraxit: vnde si ipse cum omnibus suis conuertatur potest cum prima commanere: et alias debet abicere. Si autem prima conuerti noluerit: et aliqua aliarum conuertatur: idem ius habet contrahendi cum illa de nouo: quod cum alia habet: de quo post dicetur: ¶ Ad

5m dicendum: quod repudium vxoris est contra legem nature: vnde infideli non licet vxorem repudiare: et ideo si conuertatur postquam vna repudiata alteram duxerit idem iudicium est de hac: quia tenetur primam quam repudiauerat accipere si conuerti voluerit et aliam abijcere. Ad 5m

¶ Utrum fidelis conuersus possit vxorem infidelem volentem cohabitare dimittere.

Arti. quartus.



AD quartum sic proceditur. Uidetur quod fidelis conuersus non possit vxorem infidelem dimittere volentem cohabitare sine contumelia creatoris. Maius enim est vinculum viri ad mulierem quam serui ad dominum: sed seruus non absoluitur a seruitutis vinculo: vt patet. 1. Corin. 7. et. 1. Thi. 6. ergo et vir fidelis non potest vxorem dimittere. ¶ Preterea. nullus potest alteri preiudicium facere sine consensu ipsius: sed vxor infidelis habebat ius in corpore viri infidelis: si ergo per hoc quod vir ad fidem conuertitur: mulier preiudicium pati posset vt libere dimitteretur: non posset vir conuerti ad fidem sine consensu vxoris: sicut nec ordinari: nec vouere continentiam sine consensu eius ¶ Preterea si aliquis contrahat cum ancilla sciente: siue sit seruus siue liber: non propter diuersam conditionem potest ipsam dimittere: cum ergo vir qui quando contraxit cum infideli sciuerit eam esse infidelem: videtur simili quod non possit eam dimittere propter pm. 2m. 3m.

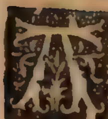
quarta infidelitatē. ¶ Pr̄.pr̄ tenet ex debito procurare salutē prolis: sed si discederet ab infideli vxore: filij cōmunes matri remanerent qr partus sequitur ventrē: et sic essent in periculo salutis: ergo nō pōt vxorem infidelē
5m dimitti licite ¶ Pr̄.adulteram pōt adulteram dimittere: ēt postq̄ de adulterio pniam egit: ergo si sit idē iudiciū de adulterio et infideli: nec infidelis infidelē pōt relinq̄re ēt postq̄ ad fidē ē cōuersus

i oppm primus **Sed contra** est qd apls dt .j.Corin.7. ¶ Pr̄.adulterium spirituale est grauius q̄ carnale: sed propter carnale adulteriū vir potest dimittere vxorē q̄tum ad cohabitationē: ergo multofortius pp infidelitatem: que est adulterium spūale
2m,

Rñº ŝn vbi.s.ā iiij. **Respondeo** dicēz: q hominiŝm aliam et aliā vitam diuersa cōpetunt et expediunt: et iō qui moritur priori vite nō tenet ad illa ad q̄ in priori vita tenebatur: et idē est q ille q̄ i vita seculari exñs aliqua vouit: non tenetur ad illa qñ mundo moritur: et vitā religiosā assumēs pficere. Ille aūt qui ad baptismū accedit regenerat in xp̄o et priori vite moritur cum generatio vnius sit corruptio alterius: et iō liberat ab obligatōne qua vxori tenebat reddere debitū et ei cohabitare non tenet qñ cōuerti nō vult: q̄uis reddere debitū in aliq̄ casu libē possit facē sicē dcm ē: sicē et religiosus pōt libere perficere vota que fecit in seculo: si nō sunt cōtra religionē suā q̄uis ad ea nō teneatur: vt dictum est.

Ad pm **Ad primum** ergo dicēz: q seruire nō est aliquid incompetens xp̄iane religionis perfectioni que maxime humilitatem pfitet: sed obligatio mulieris siue matrimonij aliquid derogat pfectioni vite xp̄iane: cuius sūmum statum continentes possident: et ideo non est simile de vtroq̄. Et preterea vnus coniugū non obligatur alteri quasi possessō eius .q. domino suus: sed per modum societatis cuiusdam que non congrue est infidelis ad fidelez: vt pz scda Corin.6 et ideo non est simile de seruo et cōiuge. ¶ Ad 2m dō. q vxor nō habebat ius in corpore viri nisi q̄diu i vita illa manebat in qua contraxerant: qr etiam mortuo viro vxor soluta est a lege viri vt pz Ro.7. et iō si postq̄ vir mutat vitam moriēs priori vite ab ea discedat: nullum fit ei preiudiciū. Transiens autem ad religionem moritur tantum spirituali morte: non autez corporali: et ideo si matrimoniū sit consumatuz non pōt vir sine consensu vxoris ad religionem transire. Pōt autez ante carnalem copulam quando est tātum copula spūalis: sed ille q̄ ad baptismum accedit corporalit ēt cōsepelitur xp̄o in morte. et ideo a debito soluitur reddendo etiaz pº matrimonium consumatum. Vel dōm: q ex culpa sua vxor pretudicium patitur que cōuerti contemnit. ¶ Ad 3m dicendū: q disparitas cultus facit personā simplicit illegitimam: non autem conditio seruitutis: sed solū quādo ignorata est: et ideo non sequitur similis ratio de infideli et ancilla. ¶ Ad 4m dicendum: q ples aut peruenit ad perfectam etatem: et tūc poterit libere seq̄ patrem fidelem vel matrem infidelem: vel est in minori etate constitutus: et tunc debet dari fideli non obstante q indiget matris obsequio ad educationem ¶ Ad 5m dicendum: q adulter p penitentiam non transit ad aliam vitaz sicut infidelis per baptismū et ideo non est similis ratio.
ad 2m.
Ad 3m
ad 4m
Ad 5m

¶ Utrum fidelis discedens ab vxore infideli possit aliā ducere.
Articulus quintus.

pm. 
D quintum sic pcedit: vr q fidelis discedens ab vxore infideli non possit aliaz ducere in vxorē. Quia indissolubilitas ē. de rōne mrimonij cum repudium vxoris sit ꝯ legē nature: sꝫ īter infideles erat verus mrimoniū. ergo nullomō pōt mrimonium solui: sꝫ manente vinculo mrimonij ad vnam nō potest aliquis cū alia ꝯhere: ergo fidelis discedens ab vxore infideli ñ pōt cū alia ꝯhere.
2m. ¶ P̄. crimē supueniēs mrimōio nō soluit matrimoniū: sꝫ si mulier velit cohabitare sine ꝯtumelia creatoris ñ soluit vīculū mrimonij qꝛ vir nō pōt aliā ducere: ergo pctm̄ vxoris que nō vult cohabitare siñ ꝯtumelia creatoris non soluit mrimoniū: vt libere possit vir aliam vxorem ducere.
3m. ¶ P̄. vir ⁊ vxor sunt pares in vinculo mrimonij. cū ergo vxori infideli non liceat viuente viro alium virū
5m ducerē: vr q nec fideli liceat. ¶ P̄. fauorabilius est ꝯtinentie votū q̄ mrimonij ꝯtctus: sꝫ viro fideli vxoris infidelis nō lꝫ vt vr votum ꝯtinētie emittere: qꝛ tunc vxor fraudaretur mrimōio si postmodū ꝯuerteretur: ergo multo minꝰ lꝫ ei matrimo
4m nium ꝯtrahere cuꝫ alia. ¶ P̄. filiꝰ qui remanet in infidelitate patre conuerso amittit ius paterne hereditatis: ⁊ tñ si postea cōuertitur redditur ei hereditas sua etiam si alius in possessionem eius intrauit: ergo videtur a simili q si vxor infidelis post ꝯuertatur q sit sibi reddendus vir suus etiam si cum alia contraxerit: quod non posset esse si secundum matrimonium verus esset: ergo non potest ꝯtrahere cū alia.
1 opp^m pm **Sꝫ cōtra** matrimonium nō est ratū sine sacramento baptismi: sed quod non est ratum potest dissolui: ergo matrimonium in infidelitate contractū potest solui ⁊ ita solutio matrimoniali vinculo licet viro aliam ducere in vxorem. ¶ P̄. vir nō debet 2m cohabitare vxori infideli nolenti cohabitare sine cōtumelia creatoris: si ergo non liceret ei aliam ducere: cogeretur continentiam seruare: quod videtur inconueniēs: qꝛ sic ex cōuersione sua incommodum reportaret.

Rñdeo dicēdum: q qñ alter ꝯiugū ad fidē ꝯuertitur altero in infidelitate manēte distinguēduꝫ ē: qꝛ si infidelis vult cohabitare sine ꝯtumelia creatoris. i. sine hoc q ad infidelitatē inducat: potest fidelis libere discedere sed discedens non pōt alteri nubere: si autem infidelis non velit cohabitare sine contumelia creatoris ī verba blasphemie prorumpens et nomen xp̄i audire nolens: tunc si ad infidelitatem pertrahere nitatur vir fidelis discedēs potest alteri ꝑ matrimonium copulari. Rño principalis. vbi. s. ar. 5.

Ad primū ergo dicēdum: q mrimonij infideliuꝫ est imperfectū: sꝫ mrimoniū fidelium est ꝑfectū: ⁊ ita est firmius. Sempꝫ autem firmius vīculum soluit minus firmum: cū ei sit ꝯtrariū: ⁊ iō mrimonium qđ post in fide xp̄i cōtrahitur soluit mrimoniū qđ ꝑus ī infidelitate ꝯtractū fuerat: vñ matrimonium infideliū non est oīno firmum ⁊ ratū: sed ratificatur postmodum per fidē xp̄i. Ad pm
¶ Ad 2m dicēdum: q crimē vxoris nolētis cohabitare sine cōtumelia creatoris absoluit virum a seruitute qua tenebatur vxori vt nō posset ea viuente aliaꝫ ducere: sed nondum soluit mrimonium: qꝛ si in blasphemia illa conuerteretur anteq̄ ille aliud matrimonium ꝯtraheret redderetur ei vir suus: sed soluitur ꝑ mrimoniuꝫ sequens: ad quod peruenire nō posset vir fidelis nisi solutus a seruitute vxoris per culpaꝫ. Ad 2m
¶ Ad 3m dicendum: q postq̄ fidelis contraxit solutum est vinculuꝫ matrimo Ad 3m

nũ ex vtraq; parte: q2 mrimoniũ non claudicat q̃tum ad vinculũ: sed quãq; claudicat q̃tũ ad effectũ vnde in penam vxoris infidelis ei indicitur q̄ non possit cum alio cõtrahere magis q̃ virtute mrimonij p̄cedentis: sed si postea ↄuertatur p̄t ei concedi dispensatiue: vt alteri nubat si vir eius aliã duxit

Ad 4m ¶ Ad 4m dõm: q̄ si post ↄuersionem viri aliqua p̄babilis spes de cõuersione vxoris sit: nõ d3 votũ ↄtinentie vir emittere: nec ad aliũ matrimoniũ transire: q2 difficili⁹ ↄuerteref vxor viro suo sciẽs se eẽ p̄uatam. si aũt nõ sit spes de ↄuersione põt ad sacros ordines vel ad religionẽ accedeř pri⁹ reqsita vxore q̄ ↄuertatur: ꝛ tunc si post q̃ vir sacros ordines suscepit vxor conuertatur: non est sibi vir suus reddendus: s3 debet imputare sibi in

Ad 5m penam tarde conuersionis q̄ viro suo priuatur. ¶ Ad 5m dõm: q̄ vinculum paternitatis nõ soluiř per disparem cultũ sicut vinculũ matrimonij ꝛ ideo nõ est simile de hereditate ꝛ vxore.

¶ Utrum alia vitia soluant mrimonium. Arti. vi.

p̄m AD sextum sic p̄cediř: vř q̄ alia vitia soluant matrimoniũ: sicut infidelitas. Adulterium enim videtur esse directi⁹ contra matrimoniũ q̃ infidelitas sed infidelitas soluit matrimoniũ in aliquo casu: vt liceat ad aliũ matrimoniũ transire: ergo ꝛ adulte-

2m. rium idem facit. ¶ p̄. sicut infidelitas ē fornicatio spũalis: ita ꝛ qdlibet peccatũ: si ergo propter hoc infidelitas matrimoniũ soluit: q2 est fornicatio spũalis: pari ratiõe qõlibet pctm̃ mrimonium soluet.

3m. ¶ p̄. Mat. 18. dř. Si dextera manus tua scandalizat te abscinde eã ꝛ p̄ijce abs te: diẽ gl. q̄ in manu ꝛ dextero oculo possunt accipiř propinqui ꝛ filij: sed p̄ quolibet peccato efficiũtur nobis impedimenta: ḡ p̄p̄ pctm̃ põt matrimonium dissolui. ¶ p̄. auaritia 4m.

idolatria est: vt dř. Ephe. 5. sed p̄pter idolatriã potest mulier dimitti ergo pari ratione propter auaritiam: ꝛ ita propter alia peccata que sunt maiora q̃ auaritia. ¶ p̄. 5m.

hoc expresse magister diẽ in lřa.

Sz cõtra ē quod dř Math. 5. Qui dimiserit vxorem excepta causa fornicationis mechatur. ¶ p̄. secundũ hoc tota die fierent diuortia: cũ raro inueniatur matrimonium in q̄ alter cõiugũ in peccatũ nõ labař. 1 oppm p̄m. 2m.

Rñdeo dõ3: q̄ fornicatio corporalis ꝛ infidelitas spãlem h̄nt ↄrietate3 ad bona matrimonij: vt ex dictis patet: vñ specialem habent vim separandi matrimonia. Sed tamen intelligendum est q̄ matrimoniũ dupliciter soluiř. Uno modo quantum ad vinculum: ꝛ sic non potest solui postq̃ matrimonium est ratificatũ neq; per infidelitatem: neq; per adulterium: sed si non est ratificatũ soluitur vinculum p̄manente infidelitate in altero coniugum: si alter cõuersus ad fidẽ ad aliud ↄiugiũ transeat: nõ aũt soluitur vinculũ predictum per adulterium: alias infidelis libere posset dare libellũ repudij vxori adultere: ꝛ ea dimissa aliam ducere: quod falsum est. Aliomodo soluitur matrimoniũ quantum ad actum: ꝛ sic solui põt tam per infidelitatem q̃ p̄ fornicationẽ spiritualẽ: sed propter alia pctã nõ põt solui mrimoniũ etiã quantum ad actũ: nisi forte ad tẽpus se velit vir subtrahere a cõsortio vxoris ad castigationem eius subtrahendo ei p̄ñtie sue solatiũ. Rñº. p̄ncip. vbi. s̄. ar. 6.

Ad p̄m Ad p̄mũ ergo dicendum: q̄ q̃uis adulteriũ magis directe opponař mrimonio in q̃tum est in officium nature q̃ in-

fidelitas: tamen econuerso est inchoatum matrimonium est sacramentum ecclesie: ex quo habet perfectam firmitatem inquantum significat indiuisibilem coniunctionem christi et ecclesie: et ideo matrimonium quod non est ratum magis potest solui quantum ad vinculum propter infide
Ad 2m litatem quam per adulterium. ¶ Ad 2m dicendum: quod coniunctio prima anime ad deum est per fidem: et ideo per eam anima quasi desponsatur deo: vt patet Osee. 2°. Sponsabo te mihi in fide. Unde in sacra scriptura spiritualiter per fornicationem idolatria et infidelitas designantur: sed alia peccata magis remota significatione dicuntur spirituales fornicationes.
Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod hoc intelligendum est quando mulier prestat magnam occasionem peccati viro suo: vt vir probabiliter sibi de periculo timeat tunc enim vir potest se subtrahere ab eius conuersatione. vt dictum
ad 4m est. ¶ Ad 4m dicendum: quod auaritia dicitur idolatria per quandam similitudinem seruitutis: quia tam auarus quam idolatria potius seruit creature quam creatori non autem per similitudinem infidelitatis: quia corruptio infidelitatis est in intellectu: sed auaritie
Ad 5m in affectu. ¶ Ad 5m dicendum: quod verba magistri sunt accipienda de sponsalibus: quia propter crimen superueniens sponsalia solui possunt: vel si loquitur de matrimonio intelligendum est de separatione a communi conuersatione ad tempus; vel dictum est: vel quando vxor non vult cohabitare nisi sub conditione peccandi: vt cum dicit. Non ero vxor tua nisi mihi de latrocinio diuitias congreges: tunc enim potius eam debet dimittere quam latrocinia exercere.

¶ De vxoricidio.

Questio.lx.


Deinde considerandum est de vxoricidio. Circa quod queruntur duo. ¶ Primo vtrum in aliquo casu liceat vxorem occidere. ¶ 2° vtrum vxoricidium matrimonium impediat.

¶ Utrum liceat vxorem interficere inuentam actu adulterij. Ar.1.


Ad primum sic proceditur: videtur quod liceat viro vxorem interficere in actu adulterij deprehensam. Lex enim diuina precipit adulteras lapidari: sed ille qui legem diuinam exequitur non peccat: ergo nec occidere propriam vxorem si sit adultera. primum
¶ Preterea. illud quod licet legi licet ei cui lex hoc committit: sed legi licet interficere adulteram: aut qualibet personam ream mortis: cum ergo lex commiserit viro interfectionem vxoris in actu adulterij deprehense: videtur quod et liceat. 2m.
¶ Preterea. vir habet potestatem maiorem super vxorem adulteram quam super eum qui cum ea adulterium commisit: sed si vir percutiat clericum quem cum propria vxore inuenit: non est excommunicatus ergo videtur quod etiam liceat interficere propriam vxorem in adulterio deprehensam. 3m.
¶ Preterea. vir tenetur vxorem suam corrigere: sed correctio fit per inflictionem iuste pene. cum ergo iusta pena adulterij sit mors: quia est capitale crimen: videtur quod liceat viro vxorem adulteram occidere. 4m.

Sed contra in littera dicitur quod ecclesia dei nunquam constringitur legibus humanis vel mundanis: gladium enim non habet nisi spiritualem: ergo videtur quod ei qui vult esse de ecclesia: non sit licitus vsus legis illius que vxoricidium permittit. Sed opp. primum.
¶ Preterea. vir et vxor ad paria iudicantur: sed vxori non licet interficere virum in adulterio deprehensum: ergo nec viro vxorem. 2m.

Respondeo dicendum: quod virum interficere vxorem contingit dupliciter. Uno modo per iudicium ciuile: et sic non est dubium quod sine peccato potest vir zelo iustitie non liuore vindicte: aut odij motus vxorem adulteram in iudicio seculari accusare criminaliter. Responsio principalis. 4.d.37 .q.2.a.1

de adulterio: et penã mortis a lege statutam petere: sicut etiam licet aliquẽ accusare de homicidio: aut de alio crimine: nõ tamen tal' accusatio pt fieri in iudicio ecclesiastico quia ecclesia non habet gladium materialẽ: vt i lra dr. Alio modo possz eã p seipm occidere: nõ in iudicio cõuictã: et sic extra actũ adulterij eam interficere quãtũcũq3 sciat eaz adulteram neq3 sm leges ciuiles: neq3 sm leges conscie lz. Sed lex ciuilis quasi licitũ putat q in ipso actu eã iterficiat nõ quasi pcipiẽs aut phibens: sed quasi penam homicidij ei nõ ifligens pp maximũ incitamentum: qd habet vir in tali facto ad occasionẽ vxoris. Sz ecclesia in hoc non est astricta legibus humanis: vt iudicet eũ sine reatu pene eterne: vel pene ecclesiastico iudicio infligende: ex hoc q est sine reatu pene infligende: p iudicium seculare: et ideo in nullo casu licet viro occidere vxorẽ ppria auctoritate.

Ad pm **Ad primum** ergo dicẽdũ: q penã illã ifligendã nõ commisit psonis puatis: sed personis publicis que habẽt offm ad hoc deputatum. Vir autẽ non est iudex vxoris et ideo nõ põt eam interficere: sed corã iudice accusare.

ad 2m. ¶ Ad 2m dicendũ: q lex ciuilis nõ cõmisit viro occisionẽ vxoris quasi pcipiens: quia sic nõ peccaret: sicut nõ peccat minister iudicis latronẽ occidens condemnatuz ad mortẽ: sed pmisit penã nõ adhibens: vnde etiã difficultates quasdã apposuit quibus retraherent viri ab vxoricidio.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendũ: q ex hoc nõ pbat q sit licitum simpliciter: sz quãtũ ad imunitatẽ ad aliquã penaz: quia et excõicatio quedã pena est.

ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: q duplex est congregatio: quedã hiconomica sicut familia aliq: et quedã politica sicut ciuitas et regnum. Ille igitur qui preest scde congregationi vt rex: potest infligere penã et corrigẽ personam: et exterminare ad purgationẽ communitatis cuius curã gerit: sed ille qui preest in pma cõgregatione vt paterfamilias nõ pt infligere nisi penã corrigentẽ: quae se non extendit vltra terios emendationis: quã transcẽdit pena mortis: et iõ vir q sic pest vxori nõ pt ipsam interficere: sed alis accusare vel castigare.

¶ Utrum vxoricidiũ impediat matrimonium. Articu. ij.



AD secundum sic pcedit: vr q vxoricidium nõ impediat matrimoniũ. Directi9 enim opponit adulteriũ matrimonio quam homicidium sed adulteriũ nõ impedit matrimoniũ: g nec vxoricidiũ. primus

¶ P. Gui9 e pcm occidẽ mfes quam vxorẽ quia nũq3 lz pberar mrez: lz at pberar vxorẽ: sz occisio mris nõ impedit mrimoniũ: g nec vxoris occisio. 2m.

¶ P. magis peccat qui vxorẽ alteri9 pp adulteriũ iterficit quam vxorem ppam: inquantum minus hz de motiuo: et minus ad eũ spectat ei9 correctio: sed qui alienã vxorẽ occidit non impeditur a matrimonio: g nec ille qui ppriam vxorem interficit 3m.

¶ P. remota causa remouetur effectus sed pcm homicidij põt p pniam rẽoueri: g et ipedimẽtuz matrimonij: qd ex eo causatur et ita videt q post peractã penitẽtiam non phibeat matr monium contrahere. quartũ

Sed contra est qd canõ dt Interfectores suarum coniugũ ad penitẽtiaz redigendi sunt: qb9 penit9 denegat coniugiũ. l oppm primus

¶ P. in eo in quo quis peccat debet puniri: sed peccat cõtra mrim q vxorem occidit: g debz puniri vt matrimonio puetur. 2m

Respondeo dicendum: q vxoricidiũ ex statuto ecce mrimõium ipedit: sed quã Rñº pncipalis vbi. s. a ij.

doq3 impedit contra contrahēdū: et nō dirimit ꝯctū qn̄.s.pp adulteriū vir occidit vxorē: aut ēt pp odium: tamen si timeꝫ de incōtinētia ipsius ꝑt cū eo dispensari per ecclesiā vt licite mr̄imoniū ꝯhat: qn̄ q3 ēt dirimit ꝯctum: vt quādo aliquis interficit vxorē suam vt ducat eā cū qua mecaꝫ: tūc em̄ efficitur illegitima ꝑsona simplr̄ ad cōtrahendū cū illa: ita q̄ si de facto cum ea ꝯxerit mr̄im dirimiꝫ. Sz ꝑ hoc non efficiꝫ simplr̄ ꝑs illegitia respectu aliaꝝ mulieꝝ. Vn̄ si cum alia ꝯxerit q̄uis peccet ꝯ statutū ecc facieus: tamē mr̄im ꝯctus nō dirimiꝫ ꝑꝑhoc.

ad ꝑm. **Ad primum** ḡ dōm: q̄ homicidium ⁊ adulteriū i aliq̄ casu ipediunt matrimonium ꝯhēdū et dirimūt ꝯctum: sicut d̄ vxoricidio dr̄: hoc ēt de adulterio. vt. s̄. hitū ē. Vel dōm: q̄ vxoricidiū est ꝯtra sbam ꝯiugij: sed adulterium cōtra bonū fidei ei debite sic adulterium nō est mag ꝯ mr̄im q̄ vxoricidiū ⁊ ita rō ꝓcedit ex falsis.

Ad 2m ℂ Ad 2m dōm: q̄ simplr̄ loquendo g̃uius pc̄m est occidere mr̄em q̄ vxorē: ⁊ mag ꝯ nām: q2 nālr̄ hō mr̄em reuereretur: ⁊ iō min9 iclinaꝫ ad iterfectionem matris: ⁊ ꝓnior est ad iterfectionē vxoris. ad c9 ꝓnitatē reprehensionē vxoricidis ē mr̄im ab eccl'a iterdcm̄.

Ad 3m ℂ Ad 3m dōm: q̄ talis nō peccat ꝯtra mr̄im: sicut ille q̄ ꝓp̄ā vxorē iterficit: ⁊ ideo non ē sile.

ad 4m ℂ Ad q̃rtū dōm: q̄ nō ē neccessarium q̄ deleta culpa deleaꝫ ois pena: sic̄ d̄ irregularitate p3 Nonem̄ pnia restituit i p̄stinā dignitatē q̄uis possit restituere i p̄stinū statutū gratie: vt dictum est.

ℂ De im pedimento mr̄imōij: qd̄ est votū solemne. Questio.lxj.



Deinde consideradum est d̄ ipedimētis que supueniunt mr̄io. Et ꝑmo d̄ ipedimēto qd̄ superuenit mr̄io. s. de voto solēni. 2o de ipedimēto qd̄ supuenit mr̄io. ꝯsumato. s. de fornicatione. Circa ꝑm q̃runtꝫ tria. ꝑmo vtꝝ alter coniugum altero iuito post carnalē copulā possit religionē itrare. 2o vtꝝ an̄ carnalē copulā possit intrare. 3o vtrū altero itrante alter possit alteri nubere.

ℂ Utrum alter ꝯiugū altero iuito post carnalē copulā possit religionem intrare. Articulus ꝑm9

ꝑm **Ad primum** sic ꝓcediꝫ: vꝫ q̄ alt cōiugū ēt p9 carnalē copulā possit altero iuito ad religionē transire. Q2 lex dīa mag debꝫ spūalib9 fauere q̄ lex humana: s3 lex hūana hoc permisit: ḡ multo fōtius lex dīna ꝑmittere debuit.

ℂ ꝑ. minus bonū nō ipedit mai9 bonū: s3 mr̄imōij status est minus bonū q̄ stat9 religōis. vt p3. j. Corin. 7. ḡ ꝑ mr̄im nō deb3 hō ipediri qn̄ possit ad religionē trāsire. 2m.

ℂ ꝑ. i q̄l3 religiōe fit quoddā spūale mr̄im: sed l3 de leui religōe ad artiorē trāsire: ḡ l3 de mr̄io leuiori. s. carnali ad artius. s. mr̄im religōis transire etiam inuita vxore. 3m.

Sz ꝯtra ē qd̄ dr̄. j. Cori. 7. vt nec ēt ad tp̄s vacēt orōni ꝯiuges sine mutuo cōsēsu a mr̄io abstinētes. i opp ꝑm.

ℂ ꝑ. nullus pōt facere licite qd̄ est i ꝑiudim alteri9 sine ei9 volūtate: s3 votū religōis emissum ab vno coniugū ē i ꝑiudiciū alteri9: q2 vn9 h3 ꝑtātem corporis alteri9: ḡ vn9 sine ꝯsensu alteri9 non pōt votū religōis emittere. 2m.

Respōdeo dōm: q̄ nullus potest facere oblonem deo de alieno: vnde cum per matrimonium iam consumatum sit corp9 viri factum vxoris: non potest sine consensu ei9 deo ipsum offerre ꝑ continentie votū. Resꝑncip. d.27.q j.ar.iij. q.j.

Ad ꝑm **Ad primū** ergo dicēdum: q̄ lex humana con-

aderat mrimonium solū icptū est īoffm nāe: sed lex dina bm q est sacrm: ex q hz oimodā idiuisibilitatē: r iō nō est sile. ¶ Ad scdm dōz q nō ē icōueniēs maius bonum īpediri p minº bonū: quod habz ꝯrietatē ad ipm: sic ēt per malū bonū ipedit. ¶ Ad tertiū dōz: q in qlibet religiōe ꝯhit mrimonium ad vnā psonā. s. ad xpm: cui tamē ad pla obligat aliqs i vna religione q̄3 i alia: sed mrimoniuz mūle et religionis nō fiūt ad vnam persoinā: et ideo non est sile.

Ad 2m

Ad 3m

¶ Utrum alter coniugū possit altero iuito ante carnalem copulam religionē itrare. Arti. ij.

primuz

AD secundum sic pcedit: vr q nec ēt an cānalem copulam. Indiuisibilitas em mrimonij pertinet ad mrimonij sacrm: inq̄tum scz significat ppetuā ꝯiūctōe3 xpi ad eccam: sed an carnalē copulam post ꝯsensum per vba de pnti expssum est verū mrimonij sacrm: g nō pōt fieri diuisio p hº q alter ad religionē itrat. ¶ P. I ipso ꝯsensu p vba de presenti expresso: vnus cōiugū in alterū ptātē sui corporis trāsfert: g stati potest exiget debitum r alter tenet reddere: r ita nō pōt vnº iuito altero ad religionē transire. ¶ P. Mat. 19. Quos deus ꝯiunxit homo nō separet: s3 cōiūctio q est an carnalē copulam diuinitus facta est: g nō pt separi hūana voce.

2m.

3m.

Sed contra est q bm Hiero: dns vocauit Joannem de nuptijs.

1 opp m

Respondeo dōm: q ante carnalem copulā est inter ꝯiuges tantū vinculū spūale: s3 postea ēt ē iter eos vīculū carnale: r iō sicut post carnalē copulā matrimoniū soluitur p mortem carnalē: ita p igressū religiōis an copulā carnalē soluitur q3 religio est qdā mors spūalis: q aliqs seculo moriens viuit deo.

Rño. pncipa. vbi. s. q 2a

Ad primum g dōm: q mrimonium an carnalē copulā sigt illā ꝯiunctionem q est ad aiaz: q quidē soluit p ꝯsiū. s. p peccatū: sed p carnalē copulā signat ꝯiunctionē ad ecclam q̄tuz ad assūptionem hūane nature i vnitate psone: q oino est idiuisibilis. ¶ Ad scdz dōz q an carnalē copulā non est olo translatū corpº vnius sub ptāte alterius: sed sub ꝯditiōe: si iterea alter ad frugem melioris vite nō ꝯuolet: sed p carnalē copulā ꝯplet dcā translatio: q tūc intrat vterq3 in corporalē possessionē sibi tradite potestatis. Unde ēt an carnalē copulā nō statim tenet reddere debitū post matrimonium ꝯtum p verba de presenti: sed dat ei tempus duoz mensium pp tria. pmo vt interi possit delibe rare de transeundo ad religionem scdo vt pparent q sunt ad necessaria ad solēnitatē nuptiaz. tertō ne vilē habeat maritus datā: quā nō suspirauit dilatā. ¶ Ad tertiū dicendū: q ꝯiūctō matrimonial ante carnalem copulā est qdaz perfecta quātū ad esse pmum: sed nō cōsummata quantū ad actuz scdz qd est operatō: r siltur possessioni cōporali: et iō non oimodam indiuisibilitatem habet.

Ad pm

Ad 2m.

ad 3m.

¶ Utrū mulier possit nubere alteri viro an carnalem copulam viro suo religionem ingresso. Articulus tertius.

primuz

AD tertiuz sic pcedit. vr q mulier n possit nubere alteri viro ante carnalem copulā viro suo religionē igresso. Q2 illō qd cum matrimoº stare pōt. non soluit matrimoniale vīculū: s3 adhuc māet vinculuz matrimoniale iter eos q pari voto religionē intrant: ergo ex hoc q vnº itrat religionē alter nō absoluitur a vinculo mrimoni

ali: sed quamdiu manet vinculum matrimoniale ad vnum: non potest nube
2m re alteri etc. ¶ Preterea vir post ingressum religionis potest ante professionem redire ad seculum: si ergo mulier posset alteri nubere viro intrante religionem: et ipse posset alteram ducere rediens ad seculum: quod videtur absurdum.
3m. ¶ Preterea per decretum nouam professio ante annum emissa pro nulla reputatur: ergo si post talem professionem ad vxorem redeat tenetur eum recipere: ergo neque per introitum viri in religionem: neque per votum datur mulieri potestas alteri nubendi.

I oppm **Sed contra** nullus potest alterum obligare ad ea que sunt perfectionis sed continentia est de eis que ad perfectionem pertinent: ergo mulier non artatur ad continentiam ex hoc quod vir religionem ingreditur: et sic potest nubere

Rño princip. vbi. s. q .iij. **Respondeo** dicendum: quod sicut mors corporalis viri hoc modo vinculum matrimoniale soluit: vt mulier nubat cui vult secundum apostoli sententiam: ita etiam post mortem spiritualem viri per religionis ingressum poterit cui voluerit nubere.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod quando vterque pari voto continentiam vouet: tunc neuter coniugali vinculo abrenunciat: et ideo adhuc manet: sed quando vnus tantum vouet: tunc quantum est in se abrenunciat vinculo coniugali: et ideo alter absoluitur a vinculo illo.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum: quod non intelligitur mortuus seculo per religionis ingressum quousque professionem emiserit: et ideo vsque ad tempus illud tenetur eum vxor sua expectare.
Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod de professione sic emissa ante tempus determinatum a iure est idem iudicium quod de voto simplici Unde sicut post votum simplex vir mulieri debitum reddere non tenetur cum ipsa non haberet potestatem alteri nubere: ita et hic.

¶ De impedimento quod superuenit matrimonio consumato quod est fornicatio. Questio.lxij.



Deinde considerandum est de impedimento quod superuenit matrimonio consummato. s. de fornicatione. et circa hoc queruntur sex. primo vtrum liceat viro dimittere vxorem causa fornicationis 2o vtrum ad hoc teneatur 3o vtrum propria iudicio eam dimittere possit. quarto vtrum vir et vxor quantum ad hoc sint equalis conditionis. 5o vtrum post diuortium debeant manere innupti. 6o vtrum post diuortium possint reconciliari.

¶ Utrum propter fornicationem liceat viro vxorem dimittere.

Articulus primus.

Ad primum sic proceditur. Uidetur quod propter fornicationem non liceat viro vxorem dimittere. Non enim est malum pro malo reddendum: sed vir dimittendo vxorem propter fornicationem videtur malum pro malo reddere: ergo hoc non licet. pm
¶ Preterea maius peccatum est si vterque fornicetur: quam si alter tantum: sed si vterque fornicetur non poterit propter hoc fieri diuortium: ergo nec si vnus tantum fornicatus fuerit. 2m.
¶ Preterea fornicatio spiritualis et quedam alia peccata sunt grauiora quam fornicatio carnalis: sed propter illa non potest fieri separatio a thoro: ergo nec propter fornicationem carnalem. 3m.
¶ Preterea vitium contra naturam magis remotum est a bonis matrimonij quam fornicatio que modo nature fit: ergo magis debuit poni causa separationis quam fornicatio. 4m

Sed contra est quod dicitur mat. 5. ¶ Preterea illi qui frangit fidem I oppm primum

non tenet aliqs suare fidē: sꝫ ꝯiūx fornicādo fidē frangit: quam alteri coniugi dꝫ: ergo alter potest alterū cā fornicationis dimittere.

Rño. princi. di. 35. q. 1. ar. 1 Respondeo dōm: ꝙ dominus dimittere vxorem concessit propter fornicationem in penam illius qui fidem fregit: ꝛ in fauorem illiꝰ q̄ fidē seruauit: vt non sit astrictus ad reddendū ei debitū q̄ non seruauit fidem. Et ꝓpter hoc excipiūtꝛ septē casus in qbꝰ nō lꝫ viro vxorē dimittere fornicatricē: in qbꝰ vel vxor a culpa imunis ē: vł vtraqꝫ eqlr culpabiles sūt. Primꝰ ē si ipē vir silr fornicatꝰ fuerit. 2ꝰ si ipse vxorem ꝓstituerit. 3ꝰ si vxor virū ꝓbabilr mortuū credēs ꝑꝑ longaꝫ eius absentiā alteri nuserit. 4ꝰ ē si latenter cognita ē ab aliquo sub spē viri lectū subitrāte 5ꝰ si fuerit vi oppressa. 6ꝰ si recōciliauit eā sibi pꝰ adulteriū ꝑpetratum carnaliter eam cognoscens. 7ꝰ si in mr̄imonio in infidelitate vtriusqꝫ contracto vir dederit vxori libellū repudij: ꝛ vxor alteri nupserit: tūc. n. si vterqꝫ ꝯuertatꝛ tenetur eam vir recipere.

Ad pᵐ Ad primum ergo dōm: ꝙ vir si dimittat vxorem fornicantem liuore vl dicte peccat: si autem ad infamiaꝫ ꝓpriam cauendam: ne videatꝛ particeps criminis: vel ad vitiuꝫ vxoris corrigendū: vel ad vitādū prolis icertitudinē nō peccat.

Ad 2ᵐ ❡ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ diuortiū ex cā fornicationis fit vno accusante aliū: ꝛ qꝛ nullus p̄t accusare q̄ i sili crimine existit: qn̄ vterqꝫ fornicatꝛ diuortium celebrari nō pōt: ꝗuis magis peccetꝛ ꝯtra mr̄imoniū vtroqꝫ fornicante ꝗ altero tm̄.

Ad 3ᵐ ❡ Ad 3ᵐ dicendū: ꝙ fornicatio directe ē ꝯtra bonū matrimonij: qꝛ tollitꝛ per cā certitudo ꝓlis: ꝛ fides frangitur: ꝛ significatio nō seruatur: dū vnꝰ coniugum pluribus carnem suam diuidit: ꝛ ideo alia crimina ꝗuis forte sint maiora fornicatione: nō tn̄ causant diuortium. Sed qꝛ infidelitas: que dicitur spūalis fornicatō: etiā ē ꝯtra bonū matrimonij ꝙ est ꝓles educanda ad cultū dei: etiam ipsa facit diuortiū: sed tamē aliter ꝗ corꝑalis fornicatō: qꝛ ꝑꝑ vnū actū fornicatōis carnalis potest ꝓcedi ad diuortiū nō ꝑꝑ vnuꝫ actuꝫ infidelitatis: sꝫ ꝑꝑ ꝯsuetudineꝫ q̄ ꝑtinaciā oñdit in qua infidelitas ꝑficitꝛ.

❡ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ēt ꝑꝑ vitiū ꝯ nām p̄t ꝓcedi ad diuortium: sed tn̄ nō fit ita mētio d ipo: tū qꝛ est passio inoīabilis: tū qꝛ rarꝰ accidit: tū qꝛ ñ ita cāt icertitudinem prolis. ad 4ᵐ

❡ Utrum vir teneatꝛ ex precepto vxorē fornicātē dimittere.

Articulus. ij.



Ad secundum ꝓᵐ. sic ꝓceditꝛ: vꝛ ꝙ vir teneatꝛ ex p̄cepto vxorem fornicanteꝫ dimittere: vir enim cum sit caput vxoris tenetur vxorē corrigere sed separatio a thoro est inducta ad correctionē vxoris fornicantis: ergo tenetꝛ eā a se separare.

2ᵐ ❡ P̄. q̄ consentit peccāti mortalr ipē ēt mōtalr peccat sed vir retinēs vxorē fornicātē cōsentire ei vꝛ: vt in lr̄a dr̄. ꝑ peccat nisi eam a se eijciat.

3ᵐ. ❡ P̄. 1. Cor. 6. dꝛ q̄ adheret meretrici vnuꝫ corpꝰ efficitur: sed non potest aliquis simul esse membrū meretricis ꝛ xp̄i vt ibidem dicitur. ꝑ vir vxori fornicanti adherens mēbrum xp̄i esse desinit mortaliter peccans.

4ᵐ ❡ P̄. sicut cognatō tollit viculū mr̄imonij: ita fornicatō separat a thoro: sed postꝗ vir nouerit ꝯsanguinitatem sui ad vxorē mortaliter peccat eam cognoscens carnaliter. ergo ꝛ si cogſcit vxorē postꝗ scit ipsaꝫ esse fornicatā: mortalr peccat.

Sꝫ ꝯtra ē qđ dic̄ glo. 1. Cor. 7. ꝙ dn̄s ꝑmisit cā fornicatōis vxorē dimittere: ꝑ nō 1 oppᵐ pᵗᵒ.

2m. ex pcepto. ¶ P. qlz pōt dimittere alteri quod in se peccauit: sed vxor fornicando peccauit in virum: ergo vir potest ei pcere: vt nō dimittat eam.

Rn̄o pn cipalis vbi.s. ar. ij. **Rn̄deo** dōm: q dimissio vxoris fornicātis introducta est ad corrigendū vxoris crimē p talē penā: pena aūt corrigens non requiritur vbi emēdatio iam precessit: & iō si mulier d peccato peniteat: vir nō tenet eā dimittere: si aūt nō peniteat tenet ne peccato ꝯsentire videat dū correctionē debitam non apponit.

ad pm. **Ad primum** ergo dicēdū: q pcm̄ fornicationis in vxore pt corrigi: non tm̄ tali pena sed ēt verbis & verbere: & ideo si alias ad correctionem sit parata: non tenetur vir predictā penā ad ei9 correctionē adhibere

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q tūc vir vxori ꝯsentire vr: qn̄ eā tenet nō cessantē a pcō preterito: si aūt emēdata fuerit: non ei ꝯsentit.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōz. q ex quo de peccato fornicatiōis penituit meretrix dici non pōt: et ideo vir ei se coniūgendo membrū meretricis non fit. Uel dōm q nō

ad 4m côiungitur ei quasi meretrici: sed quasi vxori. ¶ Ad 4m dōz: q nō est simile. qr consanguinitas facit: vt non sit inter eos vinculum mrimoniale: & iō carnal' copula fit illicita: sed fornicatio non tollit vīculum pdcm̄: & iō actus remanet q̄tum est de se licit9: nisi per accidēs illicit9 fiat iq̄ttū vir ꝯsentire turpitudini vxoris videt.

Ad 5m ¶ Ad 5m dicendū: q pmissio illa est intelligēda p phibitionis puationē: & sic ꝯtra pceptū nō diuidit: qr ēt quod cadit sub precepto nō est phibitū

Ad 6m ¶ Ad 6m dōm: q vxor nō tm̄ peccat in virū: sed etiam in seipsā & i deum: & iō vir non totaliter potest penā dimittē nisi emēdatio seq̄t.

¶ Utrum vir pprio iudicio possit vxorem fornicantem dimittere.

Articulus. iij.

Ad tertiuz sic pcedit. vr q pprio iudicio vir vxorē fornicantem possit dimittere. Sniaz. n. a iudice latā absq3 alio iudicio exeq̄ l3: s3 de9 iudx iust9 dedit hāc sētētiam: vt pp fōnicatōez vir vxorē dittē possit. n̄ g reqrit ad h9 aliud iudiciū. pm.

¶ P. Mat. j. dr. q Joseph cū esset iustus cogitauit occlt e dimittere Mariā. g vr q occulte vir possit diuortiū celebrare absq3 iudicio. 2m.

¶ P. si vir post fornicationē vxoris cognitā debitum ei reddit: amittit actionē quā ꝯ fornicariā habebat: g denegatio debiti: q̄ ad diuortiū pertinet: debz ecce iudiciū pcedere. 3m.

¶ P. illd qd non pōt pbari non dz ad ecce iudicium adduci: sed fornicationis crimen non pōt pbari: quia occul l9 adulteri obseruat caliginē. vt dr Job. 25°. g nō dz iudicio ecclesie predictum diuortium fieri. 4m

¶ P. accusationē dz inscriptio pcedere q̄ aliqs se ad talionē obliget: si i pbatōe dficiat s3 h9 n̄ pt eē i ipa mā qr q̄lrcūq3 res iret vir ꝯseq̄retur itentū suum: siue ipse vxorē dimitteret siue vxor eū: g nō dz ad iudiciū ecce per accusationem adduci. 5m

¶ P. plus tenet hō vxori q̄ extraneo: sed homo crimen alterius etiam extranei nō dz ecce deferre nisi monitione pmissa i secreto. vt pz Mat. 19. g multo minus pt crimē vxoris ad eccam deferre. si eam pus occulte nō corripuerit. 6m

I oppm pm. **Sed côtra** nullus dz seipsum vidicare: s3 si vir vxorē fornicātē pprio arbitrio dimitteret: ipse se vindicaret: ergo hoc non dz fieri.

2m. ¶ P. nullus i eadē cā est actor & iudex: sed vir ē actor impetens vxorem de offēsa i se commissa: ergo ipse non pt esse iudex: et sic non debet pprio arbitrio dimittē.

Rn̄o pncip. **Respôdeo** dicendum: q vir

vbi.S.3 3. ꝓt vorē dimittē 2ᵒ. Uno° ꝗ͞m ad thoꝝ tm̄: ⁊ sic potest eā dimittere ꝗ̄ cito sibi constat de fornicatiōe vxoꝛ ꝓꝓo arbitrio: nec teneť red dere debitū exigenti nisi per eccle siam ꝯpellatur: ⁊ taliter reddens nullū p̄iudicium sibi facit. Alio° ꝗtū ad thorum ⁊ cohabitationē: et hoc modo non potest dimitti ni si iudicio ecclesie: ⁊ si alias dimis/ sa fuerit debet cogi ad cohabitan dū: nisi posset ei vir incontinenti fornicationem ꝓbare: hec autem dimissio diuoꝛtiū dicitur: ⁊ iō cō/ cedendū est ꝙ diuoꝛtiū nō potest celebrari nisi iudicio ecclesie.

Ad p͞m AD primum ꝗ dōm: ꝙ sen tentia est ap plicatio iuris cōis ad particularē factū: vnde deus ius ꝓmulgauit ꝺm ꝙ sententia in iudicio formari

Ad 2ᵐ debet. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ Joseph voluit ꝟginem dimittere non qua si suspectam de fornicatione: sꝫ ob reuerentiā sāctitatis eius timēs cohabitare ei: nec tamen est simile quia tunc ex adulterio non solū ꝓ cedebať ad diuoꝛtiū: sed vlterius ad lapidationem: nō autem quan do agiť iudicio ecclesie. ¶ Ad 3ᵐ

Ad 3ᵐ patet solulutio ex dictis. ¶ Ad

ad 4ᵐ. 4ᵐ dōm: ꝙ qñꝗ vir vxorē suspe/ ctam habens ei insidiatur: vt dep̄ hendere possit eam cum testibus i crimine fornicationis et sic potest ad accusationem ꝓcedere. Et pre terea si de facto ipso non constat possunt esse violente suspitiones fornicationis: quibus ꝓbatis vid tur fornicatio ꝓbata esse: vt si iue niať solus cum sola hoīs ⁊ locis

ad 5ᵐ. suspectis ⁊ nudus cū nuda. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ maritus potest accusa re vxorem de adulterio. Uno mo/ do ad thori separationem corā iu dice spūali et tunc inscriptio non debet fieri cum oblīone ad legē ta lionis: qꝛ sic vir consequereť intē tum suum: vt ꝓbat obiectio.

¶ Alio modo ad punitionem cri minis in iudicio seculari: et sic o/ portꝫ ꝙ p̄cedat inscriptio per quā ad penā talionis se obliget. si in ꝓ batiōe deficiat. ¶ Ad 6ᵐ dicen/ ad 6ᵐ. dū: ꝙ sicut de cre. dr̄: trib⁹ modis in criminibus ꝓcedi potest. p̄mo ꝑ i quisitionē: quā dꝫ p̄cedere clamo sa insinuatio que locum accusatio nis tenet. 2° ꝑ accusationem: quā dꝫ precedere legitima inscriptio. 3° per denūciationē: quā debꝫ p̄/ cedere trina correctio. Uerbum ꝗ domini intelligitur quando agit per viā denūciationis: non qñ a/ git per viam accusationis: qꝛ tunc non agit solum ad correctionē de linquentis: sed ad punitionem ꝓ/ pter bonum commune conseruan/ dum quod iusticia deficiēte piret

¶ Utrum vir ⁊ vxoꝛ in causa di/ uoꝛtij possint ad paria iudicari.

Articulus. iiij.

AD quartum p͞m sic ꝓceďiť. vr̄ ꝙ vir ⁊ vxoꝛ non debeant in causa diuoꝛtij ad paria iudicari. Diuoꝛtiū. n. teneť in lege noua lo co repudij: qđ erat in lege veteri: vt pꝫ Mat. 5. sed in repudio vir et vxoꝛ nō inducabanť ad paria: qꝛ vir poterat repudiare vxorem: ⁊ ñ ecōuerso ꝗ non ďbent ad paria iu dicari. ¶ P̄. plus est ꝯtra legē na 2ᵐ ture ꝙ vxoꝛ plures viros habeat: ꝗ̄ ꝙ vir plures mulieres: vñ h° qñ ꝗ licuit: illud vero nūꝗ: ergo pl⁹ peccat mulier in adulterio ꝗ̄ vir: et ita non debent ad paria iudica ri. ¶ P̄. vbi est maius nocumentū 3ᵐ. ꝓximi: ibi est maius pc͞m: sed pl⁹ no cet vxoꝛ adultera viro ꝗ̄ vir adul ter vxori: qꝛ adulterium vxoris fa cit incertitudinē ꝓlis nō aūt adul teriū viri: ꝗ maius est pc͞m vxoris et sic non debent ad paria iudica/ ri. ¶ P̄. diuoꝛtium iduciť ad cri/ 4ᵐ men adulterij corrigendū: sed ma gis ptinet ad virum qui est caput mulieris: vt diciť. j. Coꝛin. ij. cōri

gere vxorē q̄ ecōuerso: ḡ nō debēt in repudio ad paria iudicari: sed vir debet esse melioris conditiōis

¶ opp^m primus Sz contra videtur q̄ in h^o vxor debeat eē melioris conditionis. Quia q̄to est maior fragilitas in peccāte: tā to magis est peccatū venia dignū. sed in mulieribus est maior fragi/ litas q̄ in viris: ratione cuius dic̄ Chry. q̄ ppria passio mulierum ē luxuria: ꝛ phūs dicit in .7. Ethi. q̄ mulieres non dn̄r ↄtinentes p/ prie loquendo pp facilem inclina= tionem ad cōcupiscentias: qꝛ nec bruta animalia possunt continere ppter hoc q̄ non habent aliqd qđ cencupiscentijs obuiare possit: er go mulieribus in pena diuortij d/ bēt mag; parci.

2^m. ¶ P̄. ponit̄ vir ca put mulieris vt ipsam corrigat: er go magis peccat q̄ mulier: et sic (debet magis pūiri.

Rn̄o pncipa. vbi. s. a .iiij. Rn̄deo dicendum: q̄ in cā di uortij vir ꝛ vxor ad paria iudican tur: v t idē sit licitū ꝛ illicituȝ vni quod alteri: non tamen pariter iu dicant̄ ad illa: qꝛ causa diuortij ē maior in vno q̄ in alio: cū tamen ī vtroq; sit sufficiēs causa ad diuor/ tium. Diuortiuȝ em̄ pena est adul terij: inq̄tū est cōtra matrimonij bona q̄tum ad bonū fidei: ad quā coniuges equaliter sibi inuicē te nentur. Tantum em̄ pcm̄ ē cōtra matrimoniū adulteriū vnius: sicͭ adulterium alterius: ꝛ hec causa in vtroq; sufficit ad diuortiū. Sed q̄tum ad bonū ꝓlis plus peccat adulterium vxoris q̄ viri: ꝛ ideo maior est cā diuortij in vxore q̄ ī in viro: ꝛ sic ad equalia: sed nō ex equali causa obligant̄: nec iniuste quia in vtroq; est cā sufficiens ad hanc penam: sicut est etiaȝ de duo bus: qui dānant̄ ad eiusdē mortis penā q̄uis ali^9 altero ꝑuius pec= (cauerit.

Ad p^m Ad primum ergo dicēdū: q̄ repudium non permittebat̄ ni= si ad euitādū homicidium: ꝛ quia in viris magis erat de hoc pericu lum q̄ in mulieribus: ideo viro ꝑ mittebatur dimittere vxorem: non autem econuerso per legem repu= dij. ¶ Ad 2^m ꝛ 3^m dōm: q̄ ratio= nes ille ꝓcedūt ſm q̄ in compara tiōe ad bonū ꝓlis maior sit causa diuortij in vxore adultera q̄ ī vi= ro: non tn̄ sequitur q̄ non iudicen tur ad paria: vt ex dict; pꝫ

Ad 2^m. ꝛ 3^m.

¶ Ad 4^m dicendū: q̄ q̄uis vir sit caput mulieris quasi gubernator: nō ta men quasi iudex ipsius sit nec ecō uerso ꝛ iō in eis q̄ per iudicium fa cienda sunt non plus p̄t vir ī vxo rem q̄ ecōuerso. ad 4^m

¶ Ad 5^m dōꝫ: q̄ in adulterio inuenitur de ratione pcī idē qđ ē in fornicatiōe simpli ci ꝛ adhuc pl^9 qđ magis grauat. s. mrīmōij lesionem. Si autem con= sideret̄ id qđ est cōe adulterio ꝛ fō nicationi pcm̄ viri ꝛ mulier; se ha bent vt excedentia et excessa: quia ī muliere est plus de humore: ꝛ iō sunt magis ducibiles a concupi= scentijs: sed in viro est plus de ca= lore qui concupiscentiam excitat: sed tamen simpliciter loquēdo ce teris paribus vir in simplici forni catione plus peccat q̄ mulier: qꝛ plus habet de ratiōis bono: quia preualet quibuslibet motibus cō/ poralium passionum. Sed quantū ad lesionem matrimonij quaȝ adl̄ terium fornicationi addit: ex qua diuortium causat plus peccat mu lier q̄ vir: vt ex dictis patet: et qꝛ hoc est graui^9 q̄ simplex fornica= tō: ideo simpliciter loquendo pl^9 peccat mulier adultera q̄ vir adl̄ ter ceteris paribus. ad 5^m.

¶ Ad 6^m di cendum: q̄ q̄uis regimen qđ dat̄ viro in mulierem sit quedam cir cūstantia aggrauās: tamē ex illa circūstantia q̄ in aliā spēm trahit magis aggrauatur peccatum: scꝫ ex lesione mrīmonij: qđ trahit ad speciem iniustitie in hoc q̄ furtiue aliena proles subintroducitur. Ad 6^m

¶ Utrum post diuortium viro alteri nubere possit. Ar. v.

p^m. 

Ad quintum sic procedit. Ui. q p^9 diuortium vir alteri nubere possit. Nullus. n. tenetur ad perpetuā continētiā: sed vir tenet in aliquo casu vxorem fornicantem a se imperpetuū separare: vt pz ex dictis: ergo vr q ad minus in tali casu alteram ducē possit.

2^m ¶ P. peccāti nō est dāda maior occasio peccādi: sz si ei q propter culpam fornicatiōis dimittit: nō lz aliā copulā querere: dat sibi maior occasio peccādi. nō. n. est probabile q qui in mrīmonio nō continuit q postea continere possit ergo vr q liceat ei ad aliā copulā trāsire.

3^m. ¶ P. vxor non tenet viro nisi ad debitū reddēdū et cohitatiōnē: sed per diuortiū ab vtroque absoluit: ergo soluta ē a lege viri ergo pōt alteri nubere: et eadē rō est de viro.

4^m ¶ P. Mat. 19. dr q dimiserit vxorem et aliam duxerit excepta causa fornicationis mechat: ergo vr q si cā fornicationis dimissa vxore aliam duxerit: nō mechet: et ita ē vex mrīm.

i opp^m p^m. Sz cōtra. 1. Cor. 7. precipio non ego: sed dn̄s vxorē a viro nō discedere q si discesserit manere innuptā.

2^m. ¶ P. nullus ex peccato debet reportare cōmodū: sz reportaret si liceret adultere ad aliud magis desideratum connubiū trāsire: et eēt occasio adulterandi volētibus alia matrimōia querere: ergo nō lz aliā copulā querere neque viro neque vxori.

Rn̄o prīncipalis. vbi. s. ar. 5. Rn̄deo dōm: q nihil adueniens. s. mrīmoniū potest ipsum dissoluē: et iō adulteriū non facit quin sit verū mrīmoniū. Manet enim: vt Augu. dicit inter viuentes coniugale vinculum qd nec separatio: nec cum aliquo iunctio potest auferre: et ideo nō licet vni altero viuente ad aliam copulam transire.

Ad p^m Ad pmū ergo dōm: q quāuis per se nullus obliget ad continētiā: tn̄ per accidēs pt eē q obliget sicut si vxor sua egritudinē incurabilē icurrat: et talē que carnalē copulā n̄ patiat: et sil'r etiā est si incorrigibil'r spūali infirmitate. s. fornicatiōe laboret.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dicendū: q ipsa confusio quā reportat a diuortio dz eā cohibere a pctō: qr si cohibere non potest min^9 malum ē q ipsa sola peccet quā q pcti vir ei^9 sit particeps.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōz: q quāuis vxor post diuortiū nō teneat viro adultero ad debitū reddendū: et cohitandū: tn̄ adhuc manet vinculum matrimonij: ex q ad hoc tenebat: et iō nō pōt ad aliam copulam transire viro viuente potest tamē continētiā vouere viro inuito nisi videatur ecclesia decepta fuisse per falsos testes sentētiādo de diuortio: qr in tali casu: etiā si votū pfessionis emisisset: restitueret viro: et teneretur reddere debitum sed non liceret ei exigere.

ad 4^m ¶ Ad 4^m dōm: q exceptio illa que est i vbis dn̄i refert ad dimissionē vxoris: et ideo obiectio ex falso intellectu procedit.

¶ Utrū post diuortiū vir et vxor possint reconciliare. Ar. vi.

p^m 

Ad sextum sic procedit. vr q post diuortiū vir et vxor n̄ possint reconciliari. Regula. n. est in iure: qd semel diffinitum est nulla debet iteratione retractari: sed iudicio ecclesie diffinitum est q debent sperari: ergo nō pn̄t recōciliari vlterius.

2^m. ¶ P. si posset esse reconciliatio precipue videretur q post penitentiam vxoris vir teneatur eam recipere: sed non tenetur: qr etiam vxor non potest pro exceptione proponere in iudicio suam penitentiam contra virum accusantem de fornicatiōe. ergo nullo mō potest fieri reconciliatio.

3m ¶ P.si posset eē reconiliatio vr q vxor adultera teneretur redire ad virum ipsam reuocantem: sʒ nō tenetur: qꝛ iā sepati sūt iudicio eccᵉ.
quartū. ergo ⁊c. ¶ P.si liceret recōciliare vxorē adulterā in illo casu pcipue deberet fieri qn̄ vir post diuortiuʒ inuenitur adulteriū ꝯmittere: sed in hoc casu vxor nō potest cogere eum ad recōciliationē: cuʒ iuste sit diuortiū celebratū. ergo nullo mō pōt
quintū recōciliari. ¶ P.si vir adult occulte dimittat vxorē ꝯuictā de adulterio p ecclesie iudiciū: nō videtur iuste fcm̄ diuortiū: sʒ tn̄ vir nō tenetur vxorem sibi recōciliare: quia vxor pbare in iudicio adulterium viri nō pt: ergo multo minꝰ qn̄ diuortium iuste est celebratum recōciliatio fieri potest.

¶ oppm pmum. **Szcōtra** est qd dr.i. Cor.7. q si discesserit manere inuptā: aut viro suo recōciliari.
secūdū. ¶ P. vir poterit eā n̄ dimittere post fornicationē: ergo eadē rōne eam reconciliare sibi.

Rn̄o. princi. vbi.s ar.6. **Rn̄deo** dōm: q si vxor post diuortium de pctō penitentiam agens emēdata fuerit: pt eam sibi recōcilare: si autē in pctō incorrigibilis maneat: nō dʒ assumere eam eadē ratione qua nō licebat eam nolenteʒ a peccato desistere retinere.

ad pm **Ad primū** ergo dōm: q snia ecclesie diuortiuʒ celebrantis nō fuit cogēs ad sepationē: sʒ lniam pbēs: ⁊ iō absqꝫ re-
ad 2m tractatione pcedētis snie pt reconciliatio fieri vel seq. ¶ Ad 2m dicendū: q pnia vxoris dʒ inducere virꝫ vt vxorē fornicantē nō accuset aut dimittat: sʒ tn̄ nō pt ad hoc cogi nec pt p pniam eū vxor ab accusatione repellere: qꝛ cessante culpa ⁊ q̄tum ad actū ⁊ q̄tum ad maculaʒ: adhuc manet aliquid de reatu: ⁊ cessante reatu etiam q̄tū ad deū adhuc manet reatus quo ad penā humano iudicio inferendaʒ: qꝛ hō non videt cor sicut deꝰ. ¶ Ad 3m Ad 3m
dōm: q illud qd inducitur in fauorem alicuius nō facit ei piudiciū: vn̄ cū diuortium sit inductuʒ in fauorem viri nō aufert ei ius petendi debitum: vel reuocandi vxoreʒ. Unde vxor tenetur reddeꝛ debitū ⁊ ad eum redire si fuerit reuocata: nisi de lnia votū ꝯtinētie emiserit.
¶ Ad 4m dōm: q pp adulterium ad 4m
qd vir prius inocēs post diuortiuʒ cōmittit fm rigorē iuris nō dʒ cogi ad recipiendū vxoreʒ adulterā: prius tn̄ scdm eqtatem iuris iudex ex officio suo dʒ eum cogere: vt caueat periculo aīe eius ⁊ scandalo maiorꝫ: q̄uis vxor nō possit recōciliationē petere. ¶ Ad 5m dōʒ: q si Ad 5m
adulterium viri sit occultū p hoc n̄ aufertur ius excipiendi ꝯtra accusationem viri vxori adultere q̄uis desit sibi pbatio: ⁊ ideo peccat vir diuortium petens ⁊ si post sententiaʒ de diuortio vxor petat debitū aut reconciliationem vir tenetur ad vtrunqꝫ.

¶ De secundis nuptijs. Qō .lxiij.



Onsequēter ꝯsiderandū est de secūdis nuptijs. Et circa hoc queruntur duo. ¶ Prio vtrꝫ sint licite. ¶ Scdo vtruʒ sint sacramentales.

¶ Utrꝫ scde nuptie sint licite. ar.1.

pmum. **A**D primuʒ sic pceditur: vr q secunde nuptie nō sint licite: qꝛ iudicium de re debet esse fm veritatē: dicit aūt Chry. q secūdū virum accipere est fornicatio scdꝫ
scdm veritatem: que non est licita: ergo nec secundū matrimonium. ¶ P. omne quod nō est bonum non est licitum: sed Amb. dicit q duplex matrimonium nō est bonum: ergo

citius non est licitum. ¶ Preterea nullus arceri debet ne intersit illis que sunt honesta et licita: sed sacerdotes arcentur ne intersint secundis nuptijs: ut in littera patet: ergo non sunt licite.
quartū ¶ Preterea nullus reportat penam nisi pro culpa: sed pro secundis nuptijs aliquis reportat irregularitatis penā ergo nō sunt licite.

l oppm primum. 2m **Sed contra** est q Abraam legitur secūdas nuptias contraxisse. Gen.25. ¶ Preterea 1. Thi.5. dicit apostolus: volo autē iuniores .s. viduas nubere: filios procreare: ergo secunde nuptie sunt licite.

Rō. pn. di.42. q.3. ar.1 **Rñdeo** dicendum: q vinculū matrimoniale nō durat nisi vsq ad mortē: vt patz Rō. 4. et ideo moriente altero cōiugū vinculum matrimoniale cessat: vnde propter precedens matrimoniū non impeditur aliquis a secundo/ mortua coniuge: et sic non soluz secunde sed tertie: et sic deinceps nuptie sunt licite.

ad pmū **Ad primū** ergo dicendum: q Chry. loquitur q̄tum ad causaz que aliquando solum ad secūdas nuptias incitaret scilicet cōcupiscentiam: que etiam
Ad 2m ad fornicationem incitat. ¶ Ad secundum dōm: q secūdum matrimonium non dicitur esse bonū: q2 non sit licituz: sz quia caret illo honore significationis qui est in primis nuptijs: vt sit vna vnius sicut
ad 3m est i christo et ecclesia. ¶ Ad tertiū dicendum: q homines diuinis dediti non solum ab illicitis: sed etiā ab illis que habent aliq̄ turpitudinis speciem arcentur: et ideo etiaz arcentur a secundis nuptijs que carent honestate que erat in primis.
ad 4m ¶ Ad quartum dicendum: q irregularitas non semper inducitur propter culpam: sed propter defectum sacramenti: et ideo ratio non est ad propositum.

¶ Utrum secundum matrimoniū sit sacramentum. Ar. ij.

primum. **Ad secundum** sic proceditur: vr q 2m matrimoniū nō sit sacramentuz. Qui.n. iterat sacramētum facit ei iniuriam sz nulli sacro facienda est iniuria: ergo si 2m matrimonium esset sacrm nullomō esset
secūdū iterandum. ¶ Preterea in omni sacro adhibetur aliqua būdictio: sz in scdis nuptijs nō adhibetur būdictio: vt
tertiuz. in littera dr: ergo non fit ibi aliqd sacramentum. ¶ Preterea significatio ē de esse sacri: sz in secūdo matrimonio nō saluatur significatio matrimonij: q2 nō est vna vnius sicut xps et
quartū ecclesia: ergo nō est sacrm. ¶ Preterea Unū sacramētuz nō īpedit a susceptiōe alterius: sz 2m mrimoniū īpedit a susceptiōe ordinū: ergo nō ē sacrz

pm op ipm **Sed contra** coytus in scdis nuptijs excusat a peccato sicut et in primis sz propter tria bona mrimonij excusatur coytus mrimonialis q̄ sunt fides: proles: et sacramentū: ergo scdm mrimonium est sacrz ¶ Preterea ex scda
Scdm cōiunctione viri ad mulierē non sacrali nō 2hir irregularitas: sicut pz ex fornicatione: sz in secūdis nuptijs cōtrahitur irregularitas: ergo nō sunt sacramentales.

Rō gn. vbi. ā. ar.2. **Rñdeo** dōm: q vbicūq inueniūtur illa q̄ sint de eē sacri ibi est verz sacramētū. Unū cū in scdis nuptijs inueniantur oīa q̄ sunt de eē sacramēti: q2 debita materia quā facit psona legitima: et debita forma .s. expssio 2sensus interioris p verba de pnti: 2stat q etiā scdm matrimoniū est sacrz sicut et pmū.

Primus **Ad pmū** ergo dōm: q hoc intelligitur de sacro qd inducit ppetuū effectū: tūc.n. si iteratur sacramētuz datur itelligi q pmū non fuit efficax: et sic fit primo iiuria: sicut pz in oībus sacris que imprimūt characterē: sz illa sacramēta que hñt effectū nō perpetuum pñt iterari sine iniuria sacri.

sicut p3 de pnia: ꝛ q2 vinculū mřimoniale tollitur p mortē: nulla fit iniuria sacro si mulier post morte3 viri iterato nubat. ¶ Ad 2m dō3: ꝙ 2m mřimoniū ꝙuis sic ꝯsideratū sit pfectū sacřm: tñ in ordine ad pmū ꝯsideratū hȝ aliqd de defectu sacři: q2 nō hȝ plenā significationē cū nō sit vna vnius: sicut est in mřimonio xpi ꝛ ecclesie: ꝛ rōne huius defect⁹ bñdictio a secūdis nuptijs subtrahitur: s3 hoc est intelligēdū qñ secūde nuptie sunt scđe ꝛ ex parte viri ꝛ ex parte mulieris tñ: si.n. ꝓgo ꝯhat cū viro qui habuit alias vxorem nihilominus nuptie bñdicūtur: saluatur.n. aliquo modo significatio ēt in ordine ad pmas nuptias. Q2 xp̄s ꝛ si vnā ecclesia3 sponsam habeat: hȝ tamē plures personas desponsatas in vna ecclesia: s3 anima nō potest esse spōsa alteri⁹ ꝙ xpi: q2 alias cum demone fornicatur: nec est ibi matrimonium spirituale: ꝛ ppter hoc quādo mulier secundo nubit nuptie nō benedicūtur ppt defectū sacramēti. ¶ Ad tertium dō3: ꝙ significatio pfecta inuenitur in secundo matrimonio ꝟm se ꝯsiderato: nō aūt si ꝯsidereť in ordie ad precedēs matrimoniū: ꝛ sic habet defectum sacramenti.

Ad 2m

Ad 3m

ad 4m ¶ Ad quartū dōm: ꝙ secūdū matrimoniū impedit sacramentū ordinis ꝙtum ad id qđ habet de defectu sacramenti: ꝛ non inquantū est sacramentum.

¶ De annexis matrimonio ꝛ debiti reditione. Q̄ō.lxiiij.



Onseq̄nt considerandm est de ānexis matrimōio. ꝛ p̄o de debiti redditiōe. Scđo de pluralitate vxorum. 3o de bigamia. Quarto de libello repudij. Quinto de filijs illegitime natis. ¶ Circa primum querūtur septem. ¶ Primo vtꝝ alter cōiugum teneatur alteri debitum reddere. ¶ Secūdo vtꝝ debeat aliqñ reddere nō poscēti. ¶ Tertio vtꝝ vir ꝛ vxor i ho sint eq̄les. ¶ Quarto vtꝝ vnus sine ꝯsensu alteri⁹ possit votū emittere p quod redditio debiti impediatur. ¶ Quito vtꝝ tempus impediat debiti petitionē ¶ Sexto vtꝝ petēs tpe sacro peccet mortaliter. ¶ Septimo vtrum reddere teneatur tempore festiuo.

¶ Vtꝝ alter ꝯiugū teneatur alteri ad redditionē debiti. Ar.i.

Ad primū sic pcedit videť ꝙ alter cōiugū nō teneatur alteri ad redditionē đbiti ex necessitate precepti. Nullus.n. phibetur a sumptione eucharistie ppť hoc qđ preceptū īplet: s3 ille q̄ vxori debitum reddit nō p̄t carnes agni edere: vt Hiero. in lr̄a dicit: ḡ reddere debitum nō est de necessitate precepti. Pmum; ¶ p̄. Quilibet p̄t licite abstinere ab his q̄ sunt sibi nociua in psona: s3 aliqñ reddere debitū poscēti eēt psone nociuū: vel rōne infirmitatꝫ vel rōne solōnis ia3 facte: ḡ vř ꝙ licite possit debitū poscēti negari. 2m ¶ p̄. Quicūq3 facit se impotentē ad faciendum id ad quod ex p̄cepto tenetur peccat: si ergo aliquis ex necessitate p̄cepti tenetur ad reddendum debitum vř ꝙ peccet si ieiunando vel alias corpus suum attenuādo impotentem se reddat ad debiti solutionem: quod nō vř verum. 3m ¶ p̄. Matrimoniū secūdum philosophum ordinatur ad pcreationem prolis ꝛ educatione3: ꝛ iterum ad cōicationem vite: s3 lepra est ꝯtra vtrūq3 matrimonij fine3: q2 cū sit morb⁹ ꝯtagiosus: mulier leproso nō teneť cohabitare viro: similiter ēt morb⁹ freq̄nter trāsmittitur ad plem: ḡ viro leproso vxor debitū reddere nō tenetur: vt vř. quartū

1 oppm pm **Sed contra** sicut seruus est in potestate domini sui: ita et vnus coniugum in potestate alterius: vt patet. 1. Cor. 7. sed seruus tenetur ex necessitate precepti domino suo debitum seruitutis reddere: vt patet Ro. 13. Reddite omnibus debita: cui tributum et c. ergo et vnus coniugum ex necessitate precepti tenetur alteri debitum reddere.

secundum ¶ Preterea. matrimonium est ordinatum ad fornicationem vitandam: vt patet. 1. Cor. 7. sed hoc non posset per matrimonium fieri: si vnus alteri non teneretur debitum reddere quando concupiscentia infestatur. ergo reddere debitum est de necessitate precepti.

Responsio. pn. d. 32. q. 1. ar. 1. **Respondeo** dicendum: quod matrimonium principaliter est institutum in officium nature: et ideo in actu ipsius seruandus est nature motus secundum quem nutritiua non ministrat generatiue nisi illud quod superfluit ad conseruationem indiuidui: quia hic est ordo naturalis: vt prius aliquid in seipso perficiatur et postmodum alteri de perfectione sua communicet: et hic est etiam ordo charitatis que naturam perficit: et ideo cum vxor in viro potestatem non habeat: nisi quantum ad generatiuam virtutem: non autem quantum ad ea que sunt de conseruatione indiuidui ordinata vir tenetur vxori debitum reddere in his que ad generationem prolis spectant: salua tamen prius persone incolumitate.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod aliquis implens aliquod preceptum potest reddi inhabilis ad aliquod sacrum officium prosequendum: sicut iudex qui hominem ad mortem condemnans preceptum implens irregularis efficitur: similiter etiam ille qui preceptum implens debitum soluit redditur impetus ad diuina officia exequenda: non quod ille actus sit peccatum: sed ratione carnalitatis illius actus. Et sic secundum quod magister dicit. Hier. loquitur tantum de ministris ecclesie. non autem de aliis qui sunt suo iudicio relinquendi: quia possunt et ex deuotione dimittere et sumere corpus christi absque peccato.

Ad 2m. ¶ Ad secundum dicendum: quod vxor non habet potestatem in corpus viri nisi salua consistentia persone ipsius: vt dictum est. Unde si vltra exigit non est petitio debiti: sed iniusta exactio: et propter hoc vir non tenetur ei satisfacere.

Ad 3m. ¶ Ad tertium dicendum: quod si aliquis redditur impotens ad debitum soluendum ex causa ex matrimonio secuta: puta cum prius debitum reddidit et est impotens ad debitum soluendum vlterius mulier non habet ius petendi: et in petendo vlterius se magis meretricem quam coniugem exhibet: si autem reddatur impotens ex alia causa: si illa est licita: sic iterum non tenetur: nec potest mulier exigere: si non est licita: tunc peccat: et peccatum vxoris si propter hoc in fornicationem labatur aliquo modo sibi imputatur: et ideo debet quantum potest dare operam: vt vxor contineat.

Ad 4m. ¶ Ad quartum dicendum: quod lepra soluit sponsalia: sed non matrimonium: vnde etiam vxor viro leproso tenetur reddere debitum: non tamen tenetur ei cohabitare: quia non ita cito inficitur ex coitu sicut ex frequenti cohabitatione: et quamuis generetur infirma proles: tamen melius est ei sic esse quam penitus non esse.

¶ Utrum vir teneatur reddere debitum vxori non petenti. Ar. ij.

pm **Ad secundum** sic proceditur: videtur quod non teneatur debitum reddere vxori non petenti. Preceptum enim affirmatiuum non obligat nisi ad tempus determinatum: sed tempus determinatum solutionis debiti non potest esse nisi quando petitur: ergo alias soluere non tenetur.

2m secundum ¶ Preterea. de quolibet debemus presumere meliora: sed melius etiam est coniugibus continere quam matrimonio vti: ergo nisi expresse debitum petat

debet vir presumere quod ei placeat continere: et sic nō tenetur de
tertium bitum ei reddere. ¶ P̄. sicut vxor habet ptātē inviz: ita dn̄s in suū: sz dn̄o nō tenetur suus seruire nisi qn̄ sibi ab ipo iperatur: nec ergo vir tenetur vxori reddere debituz:
quartū. nisi qn̄ ab eo exigitur. ¶ P̄. vir pōt aliqn̄ vxorem exigentē p̄cib⁹ auertere ne exigat: ergo multo magis pōt nō reddere si nō exigatur.

Sed contra in redditione
l oppm debiti medicamentū p̄statur ꝯ vxoris cōcupiaz:
p̄mum. sed medicus cui infirmus est ꝯmissus tenetur morbo eius subuenire etiā si ipse nō petat. g̃ vir vxori nō petēti tenet̃ debitū reddere. ¶ P̄.
secūdū. prelatus tenetur correctiōis remedium circa peccata subditoꝝ adhibere etiam eis ꝯdicētibus: sz redditio debiti est in viro ordinata ꝯ peccata vxoris. ergo tenet̃ vir debitum reddere qn̄qꝫ ēt nō petenti.

Rn̄deo dōm: ꝙ petere debi-
Rn̄o. tum est 2ʳ. Unomodo
princi. expresse: vt qn̄ v̄bis inuicē petunt.
vbi.s Aliomodo est petitio debiti īterp̄
ar.6. tata: qn̄. s. vir ꝑcipit ꝑ aliqua signa ꝙ vxor vellet sibi debitū reddi: sed ꝓpter v̄ecundiā tacet: et ita etiā si nō exp̄sse petat v̄bis debitū: tn̄ vir tenetur reddere quādo expressa signa in vxore apparent voluntatis reddendi debitum.

Ad p̄mū ergo dōz: ꝙ tēpus
ad p̄m determinatū nō ē qn̄ petitur: sz qn̄ timetur ex aliqb⁹ signis p̄iculū ad qd̄ vitandū ordiatur debiti redditio, nisi tunc reddatur. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ vir pōt talē
ad 2m p̄sumptionē habere de vxore qn̄ in ea ꝯtraria signa nō videt: sz qn̄ videt esset stulta presumptio. ¶ Ad
Ad 3m tertiū dōm: ꝙ dn̄s nō ita v̄ecūdatur a suo petere debitum seruitutis: sicut vxor a viro debitum cōiugij. si tamen dn̄s nō peteret vel propter ignorantiā vel alia de cā: nichilominus seruus teneretur ipse re si periculū immineret: hoc. n. nō est ad oculū seruire quod apostolus mandat. ¶ Ad quartū dōz: ad 4m
ꝙ non debet vir vxorē auertere ne petat debitum nisi ꝓpter aliqꝫ rationabilem cām: et tūc etiā non debet cū magna instantia auerti propter pericula imminentia.

¶ Utrum vir et mulier sint in actu matrimonij equales. Ar. iii.

Ad tertiuz sic p̄mum.
pcedtur: vr̄ ꝙ vir et mulier nō sint in actu matrimonij equales. Agens. n. est nobilius patiente: vt Augu. dicit .12. super Gen̄. ad lr̄am. sed in actu cōiugali vir se habet vt agens: et femia vt patiēs: ergo nō sunt ī actu
illo equales. ¶ P̄. vxor nō tenetur secdz
viro debitū reddere nisi petat: vir autē tenetur: vt dictū est. g̃ nō sunt
pares in actu mr̄imōij. ¶ P̄. in ma tertium
trimonio mulier ꝓpter virū facta est: vt patet Gen̄. 2. Faciamus ei adiutorium simile illi: sz illō ꝓpter quod est alterum semper est principale: ergo et c. ¶ P̄. matrimon iū quartū.
principaliter ordinatur ad actū cōiugalē: sed in matrimonio vir ē caput mulieris: vt pz. i. Cor. 7°. g̃ nō sunt equales in actu p̄dicto.

Sz ɔtra est: qd̄ dr̄. i. Cor. 7. l oppm
vir non habet ptātē p̄mum.
sui corpoporis. et silr̄ dicit de vxo- scdm
re. g̃ nō sunt equales in actu matrimonij. ¶ P̄. mr̄imoniū est relatio equipantie cum sit coniūcti: vt dictuz est: ergo vir et vxor sunt equales in actu matrimonij.

Rn̄deo dōm: ꝙ duplex ē equa Rn̄sio.
litas. s. q̄ntitatis et pro p̄nci.
portionis. Equalitas quidē q̄ntitatis est que attēditur inter duas vbi sup̄
q̄ntitates eiusdem mensure: sicut bi .q.3.
cubiti in bicubitum. Sz equalitas proportionis est que attēditur inter duas proportiones eiusdē speciei: sicut dupli ad duplum. Loquēdo ergo de prima equalitate vir et

vxor non sunt equales in matrimonio: neqꝫ ad actū ꝯiugalē in qd id qd nobili⁹ ē viro debet: neqꝫ quantum ad dispensationem domus in qua vxor regitur ꝛ vir regit: sed quantum ad secundam equalitatē sūt equales in vtroqꝫ: quia sicut tenetur vir vxori in actu coniugali ꝛ dispensatione dom⁹ ad id quod viri est: ita vxor viro ad id quod vxoris est: et secundum hoc dicitur in littera quod sunt equales in petendo ꝛ reddendo debitum.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicendū: quod quamuis agere sit nobilius quam pati. tamē eadē est proportio patientis ad patiendū ꝛ agentis ad agendum: ꝛ secundū hoc est ibi equalitas proportiōis.

Ad 2ᵐ ¶ Ad secundū dicendum: quod hoc est per accidens. Vir enim qui nobiliorē partem habet in actu cōiugali: naturaliter habet quod nō ita erubescat petere debitum sicut vxor: ꝛ inde est quod non ita vxor tenetur reddere debitum non petēti viro: sicut vir vxori

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiū dicendum: quod hoc dicit quod nō sunt equales absolute: nō autem quod non sint equales secundum proportionē.

Ad 4ᵐ ¶ Ad quartū dicendum: quod quamuis caput sit principalius mēbrum: tamen sicut membrum tenetur capiti in officio suo ita caput mēbris in suo: ꝛ sic ē ibi equalitas proportiōis.

¶ Utrum vir ꝛ vxor possint emittere votum contra debitum matrimonij. Arti. IIII.

pmum. **Ad quartū sic** proceditur: videtur quod vir ꝛ vxor possint votum emittere contra debitum matrimonij sine mutuo cōsensu. Vir enim ꝛ vxor equaliter obligantur ad debiti solutionem: vt dictum est. sed licitum est viro etiam vxore prohibēte accipere crucem in subsidiū terre sancte: ergo etiam hoc licitū est vxori: ꝛ ideo cū per votum redditio debiti impediatur: potest alter coniugū sine cōsensu alterius votum predictum emittere. ¶ Preterea. Non est expectādus in aliquo voto cōsensus alicui⁹ qui nō pōt sine peccato dissentire sed vnus cōiugū non potest sine peccato dissentire: quin alter cōiugum ꝯtinentiā voueat: vel simpliciter vel ad tēpus: quia impedire profectum spūalē est peccatum in spiritumsanctum. ergo vnus pōt votum ꝯtinētie simpliciter vel ad tempus sine consensu alterius vouere. secūdū

¶ Preterea. Sicut in actu matrimoniali requiritur debiti redditio: ita debiti petitio: sed vnus potest sine consensu alterius vouere quod debitum non petet: cū in hoc sit sue potestatis: ergo pari ratione quod debitū nō reddet. tertium.

¶ Preterea. nullus potest ex precepto superioris cogi ad id quod nō liceret sibi simpliciter vouere ꝛ facere: quia in illicitis non est obediendū: sed prelatus superior posset precipere viro. vt vxori ad tēpus debitum nō redderet occupādo eum in aliquo seruitio: ergo hoc etiam ipse posset facere ꝛ vouere per quod ad debiti redditionem impediretur. quartū

Sed cōtra est qd dicitur .i. Cor. 7. ne fraudetis vos inuicem nisi ex cōmuni ꝯsensu ad tempus vt vacetis orationi. in oppᵐ pmum.

¶ Preterea. nullus potest facere votū de alieno: sed vir nō habet potestatē sui corporis: sed vxor: ergo sine ei⁹ ꝯsēsu non potest votum continentie facere vel vouere simpliciter vel ad tempus. 2ᵐ

Rn̄deo dicendum: quod vouere voluntatis est vt etiam ipm nomen ostendit: vn̄ de illis tantū bonis potest esse votū que nostre subiacent voluntati: qualia nō sūt ea in quibus vnus alteri tenetur: ꝛ ideo in talibus non potest aliqs votum emittere sine ꝯsensu ei⁹ cui tenetur: vn̄ cum cōiuges sibijnuicem teneātur in redditiōe debiti per quam ꝯtinentia impeditur: nō Rᵒ ptn. vbi .s. ar. 4.

potest vnus absq; consensu alteri⁹ continentiam vouere: ꝛ si vouerit peccat: ꝛ non debet suare votū: sꝫ agere pnīam de voto male facto.

ad pmū **Ad primum** ergo dicēdū: ꝙ satis pbabile est ꝙ vxor debeat velle continere ad tempus subueniendo necessitati ecclesie gñalis: ꝛ iō in fauorem negociorum pro quo crux sibi datur institutū est ꝙ vir possit absq; consensu vxoris crucem accipere: sicut etiaꝫ posset domino suo terreno a quo feudum tꝫ: absq; ei⁹ consensu militare: nec tamen oīno subtrahitur vxori ius suū: qꝛ vxor potest eū sequi: nec ē simile de vxore ad viruꝫ: quia cum vir debeat regere vxorem: ꝛ non ecōuerso: magis tenetur vxor sequi viruꝫ ꝙ ecōuerso: ꝛ ꝑterea vxor cum maiori periculo castitatis discurreret ꝑ terras ꝙ vir: ꝛ cum minori ecclesie vtilitate: ꝛ ideo vxor non potest hoc votum facere sine viri consensu.

Ad 2m ¶ Ad secundum: ꝙ alter cōiugum dissentiens voto continētie alteri⁹ nō peccat: qꝛ non dissentit vt bonū illius impediat: sed ne sibi preiudicium generet. ¶ Ad tertium dicēdum: ꝙ circa hoc ē duplex opinio: quidam eñ dicūt ꝙ vnus absq; cōsensu alterius potest vouere: ꝙ nō petat debitum: non autem ꝙ non reddat: quia ī primo vterq; est sui iuris: sꝫ non in secundo. Sed quia si alter nunq; peteret debitum: ex hoc alteri matrimonium onerosū redderetur: dum oporteret vnum semper cōfusionē debitum petēdi subire. Et ideo alij pbabilius dnt: ꝙ neutrum pōt vnus sine consensu alterius vouere. ¶ Ad quartū dicendū: ꝙ sicut mulier acipit potestatem in corpore viri: saluo hoc in quo vir tenetur corpori suo: ita etiam saluo hoc in quo tenetur alij domino: ꝛ ideo sicut vxor non pōt debitum petere a viro contra salutem sui corporis: ita nec ad impediendum hoc in quo domino tenetur: sed propter hoc non potest dominus prohibere qn debitū reddat.

ad 3m

ad 4m

¶ Utrum in diebus sacris impediatur petitio debiti. Ar. v

Ad quintum sic pceditur: videtur ꝙ temporibus sacris non debeat aliquis impediri quin debitum petat. Tunc enim est subueniendum morbo quando inualescit: sed possibile est ꝙ in die festo inualescat concupiscentia: ergo tunc debet ei subueniri per debiti redditioneꝫ. ¶ P̄. non est alia ratio quare non sit petendum debitum in diebus festiuis: nisi quia sunt orationi deputati: sed in illis diebus sunt hore determinate orationi: ergo alijs horis liceret debitum petere. pmum 2m

Sed contra sicut aliqua loca sunt sacra: quia deputata sunt sacris: ita aliqua tempora sunt sacra propter eandem rationeꝫ: sed in loco sacro non licet petere debituꝫ: ergo nec in tempore sacro. i opp^m

Respondeo dicendum: ꝙ act⁹ matrimonialis ꝗuis culpa careat: tamen quia rationē deprimit propter carnalem delectationem hominē reddit ineptum ad spiritualia: ꝛ ideo in diebus in quibus spiritualibus precipue est vacandum non licet petere debitum. R°. pn. vbi sup ar. 5. q. 1

Ad primum ergo dicēdū: ꝙ tempore illo possunt alia adhiberi ad concupiscentiam reprimēdam: sicut oratio ꝛ multa huiusmodi: que adhibentur etiaꝫ illis qui perpetuo cōtinent. ¶ Ad secundum dicendū: ꝙ ꝗuis non teneatur omnibus horis orare: tamen tenetur tota die se conseruare idoneuꝫ ad orandū. Ad pm Ad 2m

¶ Utrum petens debitum in tempore sacro mortalit peccet. Ar. vj.

pm **AD sextum** sic procedit̄ur: videt̄ q̄ petens in tpe sacro mortalit̄ peccat. Gre. n. dicit in. j. dial. q̄ mulier q̄ i nocte cognita est a viro mane ad processionē veniens a diabolo est arrepta: sed hoc nō eēt nisi mortaliter peccasset: g̃ rc. ¶ P̄. q̄cūq̄ fa- secūdū cit ↄtra p̄ceptū diuinū mortaliter peccat. s3 domin⁹ p̄cipit Exo. 19. Nolite appropinquare vxoribus vr̄is: quādo. s. erāt legē accepturi. ergo multo magis peccāt mortalr̄ si tpe quo sacris noue legis intendēdū est cū vxorib⁹ viri ↄmisceāt̄.

soppm **Sz contra** nulla circūstantia aggrauat in infinitū: s3 idebitū tēp⁹ ē circūstātia q̄dā. ergo nō aggrauat in īfinitum vt faciat mortale q̄d al's esset veniale.

Rn̄sio. pn. vbi sup q̄stiū. 2 **Rn̄deo** dōm: q̄ debitum petere in die festiuo nō est circunstantia trahens in aliam spēm peccati: vnde non pōt in infinitum aggrauare: r ideo non peccat mortaliter vxor vel vir si in die festo debitum petat: sed tamē grauius est peccatū si sola delectationis causa petatur: q̄ si p̄pter timorem quo quis sibi cauet de lubrico carnis debitum petat.

Ad pm **Ad p̄mū** ergo dicēdū: q̄ nō fuit punita mulier illa p̄pter hoc q̄ debitū reddidit: sed quia postmodum se temere ad diuina ingessit contra conscientiā. ¶ Ad secundum dicendum: q̄ ex Ad 2m auctoritate illa non potest probari q̄ esset peccatum mortale: sed q̄ sit incongruum. Multa enim ad munditiam carnis pertinentia exigebantur de necessitate precepti ī veteri lege que carnalibus dabatur: que in noua lege non exiguntur: que est lex spiritus.

¶ Utrum vnus coniunx teneatur alteri debitum reddere in tempore festiuo. Arti. vij.

AD septimum pm sic p̄cedit̄. videt̄ q̄ ↄiunx non tenet̄ tpe festiuo reddere. Qz peccātes r cōsentientes pariter puniunt̄: vt p3 Ro. j. s3 ille q̄ reddit debitū cōsentit petenti q̄ peccat. g̃ r ipse peccat. ¶ P̄. secūdū Ex p̄cepto affirmatio obligamur ad orandū: r ita ad aliquod tēpus determinatū: g̃ pro tempe illo in quo q̄s orare tenetur: reddere debitū nō d3 sicut nec eo tēpore quo tenetur temporali domino ad speciale obsequium.

Sed cōtra est q̄d dicitur. j. Cor. 7. nolite fraudari īuicē nisi cōmuni cōsēsu ad tēp⁹ rc. ergo quando petit reddendum est ei. soppm

Rn̄deo dōm: q̄ cum mulier hēat ptātē in corpore viri q̄ntum ad actum gn̄ationis spectat tenet̄ vn⁹ alteri r debitum reddere quocūq̄ tempe: r quacūq̄ hora salua debita honestate: q̄ in talib⁹ exigitur: q̄z nō op3 q̄ statim in publico reddat debitum. Rn̄sio pnci. vbi sup q. 3.

Ad p̄mū ergo dōm: q̄ iste q̄ntū i se est nō cōsētit: s3 ad id q̄d ab eo exigit̄ īuit⁹ r cū dolor̄ reddit: r iō ī peccat. Ho̱ .n. ē pp lubricū carnī diuit⁹ ordiatū: vt sp peteti dbim reddat̄: ne aliq̄ occasio pci det̄. ¶ Ad 2m dō3: q̄ nō ē aliqua hora determiata ad orādū: q̄n possit recōpēsari in alijs horis. r iō obiectio non cogit. adpm Ad 2m

¶ De bigamia Questio. lxv.



Deinde cōsiderandu3 ē de pluralitate vxorum. Circa quod queruntur quinq̄. ¶ Primo vtrum habere plures vxores sit contra legem nature. ¶ Se

eundo vtrū aliquādo fuerit licitū ¶ Tertio vtrū habere concubinā sit cōtra legez nature. ¶ Quarto vtruz accedere ad concubinam sit peccatum mortale. ¶ Quinto vtx aliquando licitum fuerit habere concubinam.

¶ Utrum habere plures vxores sit contra legem nature. Ar. j.

pm. AD primū sic pceditur: videtur q habere plures vxores non sit contra legem nature. Consuetudo ei legi naturali nō preiudicat: sed habere plures vxores peccatū nō erat quādo mos erat: t ab Augu. hr in littera: ergo habere plures vxores non est ɔtra legem nature. ¶ P. Quicūqz facit cōtra legē nature facit ɔtra preceptuz: qz sicut lex scripta hēt sua precepta. ita t lex nature: sed Augu. dicit q habere plures vxores non erat cō tra preceptuz: quia nulla lege erat phibitū: ergo habere plures vxores non est contra legem nature.

secūdū

tertiuz. ¶ P. Matrimoniū pricipalit ordinatur ad prolis procreationem: sed vnus potest ex pluribus prolē accipere plures fecundando: ergo non est ɔtra legem nature habere plures vxores.

quartū ¶ P. ius naturale est qd omnia animalia natura docuit: vt in principio digestoruz dicitur: sed natura nō docut hoc omnia animalia q sit vna vnius. cum vnus mas in multis animalibus pluribus feminis cōiungatur: ergo non est cōtra legem nature habere plures vxores.

5m ¶ P. secūduz phūm. 15. de animalibus: in generatione prolis mas se habet ad feminam: sicut agens ad patiens et artifex ad materiaz: sed non est cō tra ordinem nature q vnuz agens in plura paciētia agat: aut artifex ex diuersis materijs operetur. ergo nec est contra legem nature: q vnus mas plures vxores habeat.

Sz cōtra Illud precipue videtur esse de iure naturali quod homini in sua institutione inditū sit: sed q sit vna vnius in ipsa institutione humane nature est ei inditum: vt patz Gen. 2. Erunt duo in carne vna: q est de lege nature. ¶ P. Contra legē nature est q homo se ad impossibile obliget: t vt quod vni datum ē alteri detur: sed homo cōtrahens cū vna vxore sui corporis potestatez sibi tradidit: vt necesse sit reddere debituz cum petierit. ergo contra legem est si postea alteri alterius potestatem sui corporis tradat: qz nemo posset sibi simul vtriqz reddere debitum si simul peterent. — oppm. primuz — secūdū.

¶ P. De lege nature est quod tibi non vis fieri alteri ne feceris: sed vir nullo modo vellet q vxor aliū virū haberet. ergo ɔtra legem faceret nature si vxorem aliam superduceret. — tertium

¶ P. Quicquid est cōtra naturale desiderium est ɔtra legez nature: sed zelus viri ad vxorem: t vxoris ad virum naturalis est: qz i omnibus inuenitur: ergo cum zelus sit amor non patiens cōsortiuz in amato: videt q ɔtra legē nāe sit q plures vxores habeāt vnū virū. — quartū

Rñdeo dicēdū: q i omnib9 reb9 nālibus insunt quedam principia quibus non solum operationes proprias efficere possunt: sed quibus etiā eas cōuenientes fini suo reddant: siue sint actiones que cōsequantur rem aliquaz ex natura sui generis: siue ɔsequātur ex natura speciei: vt magneti competit ferri deorsum ex natura sui generis: trahere ferrum ex natura sue spēi. Sicut autē in rebus agētibus in necessitate nature sūt principia actionum ipse forme a qbus operationes proprie prodeūt conueniētes fini: ita in his que cognitionem participant: principia sunt agendi cognitio t appetit9: vnde oportet q in vi cognitiua sit — Rñō. princi. 4. di. 33 q. 1. ar. 1.

nalis coceptio: et in vi appetitiua nalis inclinatio: quibus operatio coueniens generi siue spei reddat competens fini. Sed quia homo inter cetera aialia rationē finis cognoscit et proportionē operationis ad finem. ideo naturalis coceptio est ei indita qua dirigitur ad operandum conuenienter que lex naturalis vel ius naturale dicit: in ceteris autē estimatio naturalis vocatur. Bruta eni ex vi nature impelluntur ad agendū couenientes actiones magis q̄ regulentur quasi proprio arbitrio agentia. Lex eni naturalis nihil aliud est q̄ coceptio homini naturalit indita qua dirigitur ad conuenienter agendū in actionibus ppriis: siue competāt ei ex natura generis: vt generare: comedere: et huiusmōi: siue ex natura spēi vt ratiocinari: et hmōi. Omne autē illud quod actionem inconueniēter reddit fini que natura ex opere aliquo intendit contra legem nature esse dicit: potest autē actio esse non coueniens fini vel pricipali vel secūdario: et siue sic: siue sic: hoc cōtingit dupliciter. Uno modo ex aliquo quod omnino impedit finem: vt nimia superfluitas: aut defectus comestionis impedit salutē corporis: quasi pricipalem finem comestionis et bonam habitudinem in negociis exercendis qui est finis secūdarius. Alio mō ex aliquo qd facit difficilē aut minus decētē puctionē ad finem pncipalē vel scdariū: sicut iordinata comestio: q̄tum ad tps idebitū. Si ḡ actio sit incōueniens fini: quasi oīno prohibens finem pncipalē directe per legē nāe phibet pmis pceptis legis nāe q̄ sunt in opabilibus: sicut sunt cōes conceptiones in speculatiuis. Si aūt sit incōpetens fini scdario quocūq̄ mō: aut etiā pricipali: vt faciēs difficilē vel minus congruam puētionem ad ipsum: prohibetur non quidem pmis pceptis legis nature: sz secūdis que ex pmis deriuantur: sicut pclusiōes in speculatiuis ex pricipiis per se notis fidē hūt: et sic dicta actio ptra legē nāe esse dicitur. Mrimoniū ḡ hz pro fine pricipali plis pcreationē et educationem: q̄des finis cōpetit homini secundū nām sui generis: vñ et aliis aialibus est coueniēs: vt dicit in. 8. Ethi. et sic bonuz mrimonii assignatur ples: sz pro fine secūdario vt dicit phūs: hēt in hoībus soluz cōmunicationē operū que sunt necessaria in vita: et scdm hoc fidem sibiīnuicē debēt q̄ est vnū de bōis mrimonii. Hēt vlterius aliū finē: inq̄tū in fidelibus est. s. significationem xpi et eccl'ie: et sic bonū matrimonii dicit sacramētū. Vñ primus finis respōdet mrimonio hominis: inq̄tū ē aial: secūd⁹ inq̄tū est hō: tertius inq̄tum est fidelis. ¶Pluralitas ergo vxorū: neq̄ totaliter tollit: neq̄ aliqualit impedit primū finē: cum vnus vir sufficiat plib⁹ vxorib⁹ secūdād et educād filiis ex eis natis. Sz bm finē et si n̄ totaliter tollit: tamē multū impedit: eo q̄ non facile pōt esse pax in familia vbi vni viro plēs vxores iunguntur: cū non possit vnus vir sufficere ad satisfaciendū plurib⁹ vxoribus ad votū: quia cōmunicatio pluriū in vno officio causat litem: sicut figuli cōtēdant ad inuicem: et similit plēs vxores vni⁹ viri. Tertiū autē finē totalit tollit: eo q̄ sicut christ⁹ est vnus: ita et ecclesia vna: et ideo pats ex dictis: q̄ pluralitas vxorū quodāmodo ē cōtra legem nature et quodāmō non

Ad primū ergo dicendum: q̄ cōsuetudo non preiudicat legi nature q̄tū ad prima precepta que sunt ipsius quasi communes animi conceptiones in speculatiuis. sed ea que ex istis trahuntur: vt conclusiones consuetudo auget: vt Tulli⁹ dicit i. 3. Rhe- ad pmū

to. ꝛ similit etiā minuit: ꝛ huiusmodi est preceptū legis nature ex vnitate vxoris.
Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: ꝙ sicut Tullius dicit res a natura perfectas ꝛ a cōsuetudie approbatas legum virtus et religio sanxit: vn̄ pꝫ ꝙ illa que lex naturalis dictat quasi ex primis pricipijs legis nature deriuata non habent vim coactiuā per modum precepti absolute nisi postq̄ꝫ lege diuina ꝛ humana sanxita sunt: ꝛ hoc est qđ dicit Aug. ꝙ non faciebant ꝯtra legis precepta: quia nulla lege erat prohibitum.
Ad 3m ¶ Ad tertiū pꝫ solutio ex dictis.
ad 4m ¶ Ad quartuꝫ dōm: ꝙ ius naturale multipliciter accipitur. Primo enī aliquod ius dicitur naturale ex pricipio: quia a natura est īditū: ꝛ sic diffinit Tullius in. 2. rheto dicens. Jus naturale est quod non opinio genuit: sed quod lex quedam innata inseruit. Et quia in rebus naturalibus dicuntur aliqui motus naturales: non quia sunt ex pricipio extrinseco: sed quia sunt a principio superiori mouente: sicut motus q̄ sunt in elementis ex impressione corporum celestium naturales dicuntur vt commentator dicit in. 3. de ce. et mun. ideo ea que sunt de iure diuino dicuntur esse de iure naturali: cum sint ex impressione ꝛ infusione superioris principij. scꝫ dei. ꝛ sic accipitur ab Jsydoro: qui dicit ꝙ ius naturale est quod in lege ꝛ in euangelio continetur. Tertio dicitur ius naturale non solum a principio: sed a natura: quia de naturalibus est: ꝛ quia natura ꝯtra rationem diuiditur: a qua homo est hō: ideo strictissimo modo accipiendo ius naturale est illud quod ad homines tantum pertinet: ꝛ si sit de dictamine naturalis rōnis non dꝫ eē de iure nāli: sꝫ illa tm̄ q̄ nālis rō dictat de his q̄ sūt hoī alijsq̄ꝫ aīalibus cōis: ꝛ sic datur dicta diffō. s. ius nāle ē qđ nā oīa aīalia docuit. Pluralitas ꝙ vxoruꝫ q̄uis nō sit cōtra ius nāle tertio modo acceptū: est tn̄ ꝯ ius nāle scđo mō acceptuꝫ: qꝛ iure diuino ꝓhibetur: ꝛ etiā ꝯ ius nāle pmo mō acceptū: vt ex dictis patet qꝛ nā dictat cuilibꝫ aīali sꝫ modū ꝯuenientē spēi sue. Vn̄ et q̄daꝫ aīalia in qb⁹ ad educationē ꝓlis reqritur sollicitudo vtriusq̄ꝫ. s. maris et femine nāli istictu seruāt ꝯiūctionē vni⁹ ad vnū: sicut pꝫ in turture ꝛ colūba. ¶ Sꝫ qꝛ rōnes iducte i cōtrariū videntur ꝯsidere ꝙ pl'alitas vxoꝝ sit ꝯtra prima pncipia legis nāe: iō ad eas rn̄deo: ꝛ dico ad 5m ꝙ nā humana absq̄ꝫ oī defectu īstituta est: ꝛ iō nō solū sunt īdita ei illa sine qb⁹ mr̄imōij finis pncipalis eē nō pōt: sꝫ etiā illa sine q̄bus scđarius finis mr̄imonij sine difficultate haberi nō posset. ꝛ h° modo hoī in ipsa sui īstitutiōe habere vnā vxorē licuit. Ad 5m
¶ Ad sextum dōꝫ: ꝙ vir p mr̄imoniuꝫ nō dat sui corporis ptātē vxori q̄tū ad oīa: sꝫ solū ad illa q̄ mr̄imoniū reqrit: nō āt reqrit mr̄imoniū: vt quolibꝫ tpe vxori petēti vir debitum reddat: nisi ad id ad qđ matrimonium principaliter est institutum. scilicet bonū ꝓlis ꝛ h° est q̄tū sufficit ad īpregnationē. Reqrit aūt h° matrimoniū inq̄tū est ad remediū institutū qđ est scđari⁹ ipsius finis: vt quolibet tempore debitum petēti reddatur: ꝛ sic patet ꝙ accipiēs vxores non se obligat ad impossibile: considerato principali fine matrimonij: ꝛ ideo pluralitas vxorū non est contra prima precepta legis nāe. ad 6m
¶ Ad septimū dōꝫ: ꝙ illđ preceptū legis nāe: qđ tibi nō vis fieri alteri ne feceris: dꝫ intelligi eadem proportione seruata. Non enim si prelatus non vult sibi resisti a subdito: ipse subdito resistere non debet. Et ideo non oportet ꝙ ex vi illius precepi ꝛ ꝙ sicut vir non vult ꝙ vxor sua habeat plures viros. Vel ali- Ad 7m

um virum. q ipse nō habeat aliam vxorem: quia vnū virū habere plures vxores nō est ꝯ pceptū leg; nature: vt dcm est: s; vnā vxorē hēre plures viros est ꝯ pcepta pa legis nāe. eo q p hoc qtū ad aliquid totaliter tollitur. ⁊ qtū ad aliqd ipeditur bonū plis qd est principalis matrimonij finis. In bono. n. plis intelligitur nō solū pcreatio: s; ēt educatio. Ipsa. n. pcreatio plis ⁊ si non totaliter tollatur: quia contigit post impregnationem primā iterum mulierez ipreuari: vt dr in 9. de aialibus: tamē multuz ipeditur: qr vix pt accidere qn corruptio accidat: qtum ad vtrūq fetuz vel qtum ad alterum: sed educatio totaliter tollitur: qr ex hoc q vna mulier plures maritos haberet: seqretur incertitudo prolis respectu patris: cuius cura necessaria est in educando: ⁊ ideo nulla lege vel cōsuetudine est permissum vnam mu-

Ad 8m lierem habere plures viros: sicut econuerso. ¶ Ad 8m dōs: q nālis inclinatio in appetitiua sequit naturalem cognitionem. in cognitione. n. qr non ita est contra ꝯceptionem naturalem q vir habeat plures vxores: sicut q vxor habeat plures viros: ideo affectus vxoris nō tantū refugit cōsortium in viro: sicut ecōuerso: ⁊ ideo tam in hominibus q in alijs animalibus inuenitur maior zelus maris ad feminaz q econuerso.

¶ Utrum aliquando licitum fuerit habere plures vxores. Ar. ii.

pmum. Ad secundum sic pceditur: vr q hēre plures vxores non potuerit esse aliquādo licitū. Qr fm philosophū in. 2. ethi. ius nāle sēp ⁊ vbiq habet naturalē potētiā eādem: s; iure nāli phibetur pluralitas vxo: vt ex dicitis patet: ergo

scdm sicut modo non licet: ita nunq licuit. ¶ P. si aliquando licuit hoc non fuit: nisi qr per se licitū erat vel per aliquaz dispensationē licebat. Si primo modo sic etiā nunc licitum esset. Si autem secūdo modo hoc esse non potest: qr scdm Aug. deus cum sit nāe conditor nō facit aliquid ꝯ rationes quas nature inseruit: cum ergo nāe nr̄e deus inse-

tertiuz. fuerit q sit vna vni9 vr q ipse ꝯ ho nunq dispensauerit. ¶ P. Si aliquid est licituz ex dispēsatiōe: hoc non licet nisi illis in quib9 dispēsatio fit: nō aūt legitur aliqua dispēsatio cōis in lege cū oībus facta: cūq oēs cōiter qui volebāt plures vxores acciperent in veteri testō: nec ex hoc reprehēdebātur a lege

quartū, vel a prophetis: non videtur q fuerit ex dispēsatione licitum. ¶ P. vbi est eadem causa dispensatiōis debet eadem dispensatio fieri: sed causa dispensationis non pōt alia poni: nisi mltiplicatio plis ad cultum dei: q etiam nunc necessaria ē. ergo adhuc dicta dispēsatio durare: precipue cū non legatur reuo-

quintū cata. ¶ P. in dispensatione nō debet pretermitti maius bonum propter minus bonum: sed fides ⁊ sacramentum que nō videntur posse seruari in matrimonio quo vn9 pluribus vxoribus cōiugatur fuerūt meliora q pl; multiplicatio: ergo intuitu hui9 multiplicationis dispēsatio pdicta fieri nō debuisset.

i opp m pmum. Sed contra Gal. 3. dicitur q lex propter preuaricatores posita est: vt scilicet eos prohiberet: sed lex vet9 fecit mentionem de pluralitate vxorum sine aliqua eius prohibitione vt patet Deut. 20. si habuerit homo duas vxores ⁊c. ergo habendo duas vxores non erant preuarica-

scdz tores: ⁊ ita erat licitum. ¶ P. hoc idem videtur exemplo ex sanctis patribus qui plures leguntur habuisse vxores cum deo essent acceptissimi: sicut Jacob ⁊ Dauid et plures alij: ergo aliqn fuit licitū.

Resolo pnci. vbi sup ar. 2.

Respõdeo dõm: ꝙ sicut ex dictis ptꝫ ꝑlalitas vxoꝝ eẽ dicit̃ ꝯtra legẽ nãe: ñ q̃tũ ad pͥma ꝑcepta eiꝰ sꝫ q̃tũ ad scda q̃ quasi ꝯclusiões a pͥmis preceptis deriuant̃. Sꝫ qꝛ ⁊ actꝰ humanos variari opꝫ scđm diuersas cõditiões ꝑsonarũ ⁊ tꝑoꝝ ⁊ aliarũ circũstantiarũ: iõ ꝯclusiões ꝑdicte a pͥmis legis nãe ꝑceptis nõ ꝓcedũt: vt semꝑ efficaciã habẽtes sꝫ in maiori parte: talis ẽ enĩ tota mã moralis: vt ptꝫ ꝑ phũm in lib. Ethi. ⁊ iõ vbi eoꝝ efficacia deficit licite ea ꝑtermitti possunt. Sed qꝛ nõ est facile determinare hmõi varietates: iõ illi: ex cuius auctoritate lex efficaciã hẽt: reseruantur: vt licentiã prebeant legem preter mittendi in illis casibus: ad quos legis efficacia nõ extẽdere se dẽt: ⁊ talis licẽtia dispensatio dicitur: lex autẽ de vnitate vxoris nõ ẽ humanitus: sed diuinitus instituta. nec vnq̃ ꝟbis aut lr̃is tradita: sed cordi ipressa: sicut ⁊ alia q̃ ad legẽ nãe qualitercũqꝫ ptinẽt: ⁊ iõ i hoc a solo deo dispensatio fieri potuit per ĩspirationẽ internã que quidẽ pͥcipalit̃ ꝑribus sanctis facta ẽ. ⁊ per eoꝝ exemplum ad alios deriuata est eo tempore quo oportebat predictum nature preceptum pretermitti: vt maior esset multiplicatio prolis ad cultum dei educande. Semper enim principalior finis magis obseruandus est q̃ secundarius. Unde cum bonum prolis sit principalis matrimõij finis: vbi prolis multiplicatio necessaria erat debet negligi ad tempus impedimentum quod posset in secundarijs finibus euenire: ad qđ remouendum preceptum prohibens pluralitatem vxorum ordinatur: vt ex dictis patet.

ad pͥmũ Ad pͥmũ ergo dicendum: ꝙ ius naturale semꝑ ⁊ vbiqꝫ q̃tum est de se habet eandeꝫ potentiaꝫ: sed per accidens ꝓpter aliquod impedimentũ quãdoqꝫ et alicui põt variari: sicut ibi phũs exemplum ponit de alijs rebus naturalibus. Semper enĩ ⁊ vbiqꝫ dextera est melior q̃ sinistra scđm naturam: sed per aliquod accidẽs cõtingit aliquem esse ambidexterũ: quia natura nostra variabilis est: ⁊ similiter etiaꝫ de naturali iusto: vt ibidem phũs dicit. ¶ Ad scđm dõm: ꝙ in decre. quadam de diuortijs dicit̃ ꝙ nunq̃ licuit plures habere vxores sine dispensatione per diuinam inspirationeꝫ habita. nec tamẽ talis dispensatio datur contra rationes quas deus nature inseruit: sed preter eas: quia rationes ille non sunt ordinate ad semꝑ: sed vt in pluribus: vt dictuꝫ est: sicut etiam non est cõtra nãm. quando aliqua accidunt in rebus naturalibus miraculose preter ea que frequenter solent euenire. ¶ Ad tertium dõꝫ: ꝙ qualis est lex: talis debet esse dispensatio legis: ⁊ qꝛ lex nature est cordibus impressa: non oportuit dispensationem eoꝝ que ad legem nature pertinent: lege scripta dari: sed per iternam dispẽsationem fieri. ¶ Ad quartũ dicẽdum: ꝙ veniente christo fuit tempus plenitudinis gratie christi ꝑ quaꝫ cultus dei in omnes gentes spirituali propagatione diffusus est: ⁊ ideo non est eadem ratio dispensationis que erat ante christi aduentum: quãdo cultus carnali propagatione multiplicabatur.

Ad 2m

ad tertiũ

ad 4.m

¶ Ad quĩtũ dõm: ꝙ proles quod est bonum matrimonij includit fidem ad deum seruandam: quia secundum ꝙ proles expectat ad cultum dei educanda ponitur matrimonij bonum. Fides autẽ ad deũ seruanda est potior q̃ fides vxori que ponitur bonum matrimonij ⁊ q̃ significatio que pertinet ad sacramentum: quia significatio ad fidei cognitionem ordinatur. ⁊ iõ non est incõueniẽs si ꝓpter bonũ ad qntũ

prolis aliqd detrahitur aliis duobus bonis: nec tamē oīno tollunt: quia et fides manet ad plures et sacramētū aliquo mō: qz q̄uis nō significaret coniunctio xp̄i ad ecclesiam inq̄tuz est vna: significat tamē distinctio graduum in ecclia p pluralitatem vxor: q̄ ddē n solū ē i ecclia milit. sz etiam triūphante. Et iō illorū matrimonia aliquo mō significāt cōiunctionē xp̄i ad ecclesiā: nō solū militātem: vt quidā dicunt: sed etiam triumphantem in qua sunt diuerse mansiones.

¶ Utrum habere concubinam sit contra legem nature. Arti. iij.

pmum. Ad tertiū sic pcedit: videt q hr̄e cōcubinā nō sit ɔtra legez nāe. Legis eniz cerimōialia nō sunt de lege nāe: sed fornicatio phibetur Act. 25. īter alia cerimōialia legs que ad tp̄s credētib9 ex gentibus imponebant. g fornicatio simplex que est accessus ad cōcubinaz non

Scdm est ɔtra legē nāe. ¶ p̄. ius positiuum a nāli iure pfectū est: vt Tullius dicit: sz scdm ius positiuū fornicatio simplex non phibebatur. immo potius in penam scdm antiquas leges mulieres lupanaribus tradēde cōdēnabant. g habere cōcubinam non est cōtra legem nāe.

3m ¶ p̄. Naturalis lex non prohibet quin illud quod datur simpliciter possit dari ad tēpus et sm qd: sed vna mulier soluta pōt dare viro soluto in perpetuum sui corporis potestatem: vt ea vtatur licite cū voluerit: ergo non esset cōtra legem nature si dederit ei potestatem sui

4m corporis ad horam. ¶ p̄. Quicunq re sua vtitur vt vult: nemini facit iniuriā. sz ancilla est res domini. ergo si dominus ea vtitur ad libitum nulli facit iniuriam: et ita habere concubinaz non est contra le

5m gem nature. ¶ p̄. Quilibz potest alteri dare quod suum est: sed vxor habet potestatem in corpore viri. vt ptz. 1. Cor. 7°. g si vxor velit vir pt alti mulieri ɔiūgi sine peccato.

Sed ɔtra sm omnes leges filij qui de cōcubina nascuntur sunt vituperabiles: sed hoc non esset nisi cōcubitus ex quo oriuntur esset naturaliter turpis: ergo habere concubinam est cōtra legem nature. ¶ p̄. Matrimonium est naturale: sed hoc non esset si sine preiudicio legis nature homo posset cōiūgi mulieri preter matrimonium: ergo contra legem nature est concubinam hēre. oppm pm. ūd ūec

Rñdeo dōm: q illa actio videtur esse ɔtra legem nature que non est conueniens fini debito: siue quia non ordinatur in ipsum per actionem agentis: siue quia de se est inproportionata illi fini. finis autē quem natura ex tali concubitu intendit est proles procreanda et educanda: et vt hoc bonum quereretur posuit delectationem in cōcubitu: vt Constantinus dicit: quicūq ergo concubitu vtitur pper delectationem: que ī ipso est: non referendo in finem a natura intentum ɔtra nām facit: et similiter etiam nisi sit talis cōcubitus qui ad illum finem cōuenienter ordinari possit: et quia res a fine plurimum nominatur tanq ab optimo: sicut cōiunctio matrimonij a prolis bono nomen accepit: quod per matrimonium pricipaliter queritur: ita cōcubine nomen illa cōiunctione exprimitur: quia solus cōcubitus pper seipsum q̄ritur. Et si etiam aliquis quādoq ex tali cōcubitu prolem querat: nō tamen est cōueniens ad prolis bonum: in quo non solum intelligit ipsius procreatio: per quem proles esse accipit: sed etiā educatio et instructio: per quam accipit nutrimētū et disciplinā a parētib9: ī qbus tribus parētes pli tenent: sz phūm. 8. Ethi. cū autē educatio et Rñō. vbi sup ar. 3. q. 1

instructio pli a parētib⁹ debeant per lōgū tēp⁹: exigit lex nāe: vt pr̄ ꝛ mr̄ cōmaneāt ad subueniēdū pli. Vñ aues q̄ cōmuniter pullos nutriunt: añ cōpletā nutritionē non separantur a mutua societate: que incipit a cōcubitu vl̄ i cōcūbēdo. Hec āt obl'o ad cōmanēduz feminam marito mr̄imoniuz facit: ꝛ iō ptz ꝙ accedere ad mulierē nō iunctam sibi mr̄imōio q̄ cōcubia vocatur ē ꝯtra legem nature.

ad p̄mū. **Ad p̄mū** ergo dōm: ꝙ i gētibus q̄tū ad multo lex nāe obfuscata erat. Vñ accedere ad cōcubinā malū nō fore putabant: ſ; passi; fornicatiōe quasi re licita vtebāt: sicut ꝛ aliis q̄ erāt cōtra cerimōias iudeorū: q̄uis non essent ꝯtra legē nāe. Et iō apostoli inmiscuerūt ꝓhibitionē fornicationis cerimōialib⁹ ꝑpter discretionem q̄ erat i vtroqꝫ iter iudeos ꝛ gētiles.

Ad 2m. ❡ Ad 2m dōm: ꝙ ex p̄dicta obscuritate. s. in quā ceciderunt gētiles deo debitā gl'iam nō reddentes: vt dicit̄ Ro. j. Lex illa processit: ꝛ nō ex istinctu legis nature: vñ p̄ualēte xp̄iana religione: lex illa extirpata ē.

Ad 3m. ❡ Ad 3m dōz: ꝙ in aliqb⁹ sicut nihil icōueniens sequit̄ si rē aliq̄ quā qs i ptāte hēt alteri simplicit̄ tradat: ita etiā nec si tradat ad tēp⁹ ꝛ sic neutrum est ꝯtra legez nature: ita autē non est in ꝓposito: ꝛ ideo ratio nō seqtur.

ad 4m. ❡ Ad 4m dōz: ꝙ iniuria iusticie opponitur: lex autē naturalis nō solum prohibet iniusticiam: ſ; etiā opposita omnium virtutu;. Sicut cōtra legem nature est vt aliquis immoderate comedat: q̄uis talis rebus vtens suis nulli iniuriam faciat: ꝛ preterea ācilla q̄uis sit res domini ad obsequium: non est tamen res sua ad cōcubitum: ꝛ iter interest qualiter quisqꝫ re sua vtatur. Facit. n. talis iniuriā pli procreāde: ad cuius bonū nō sufficiēter talis ꝯiūctio ordinat̄: vt dcm̄ ē.

Ad 5m. ❡ Ad quītū dōm: ꝙ mulier habz ptātē i corpore viri nō simpliciter: q̄tū ad oīa: sed solū q̄tum ad matrimoniū: ꝛ ideo nō potest contra bonum mr̄imoniȷ corpus viri alteri tradere.

❡ Utrū accedere ad cōcubinā sit peccatū mortale. Arti. iiij.

primuȝ. **A**D quartū sic p̄ceditur: vr̄ ꝙ accedere ad ꝯcubinaȝ non sit pctm̄ mortale. Mai⁹. n. pctm̄ ē mēdaciū q̄ fornicatio simplex qđ ptz ex h⁹: ꝙ Judas q̄ fornicationē non horruit cū Thamar cōmittere: recusauit mēdaciū dicēs: certe mendaciȷ arguere nos nō poterit: ſ; mēdaciū nō ē semꝑ pcm̄ mortale. ḡ neqꝫ fornicatio simplex.

scd̄m. ❡ p̄. Peccatū mortale morte puniri dz: ſ; lex vetus nō puniebat ꝯcubitū ꝯcubine morte nisi i aliquo casu: vt patz Deut. 24. ergo nō est pctm̄ mortale.

tertiuȝ. ❡ p̄. Peccata mortalia carnalia sunt minoris culpe q̄ spiritualia: sed non omnis superbia aut auaritia est peccatum mortale que sunt spiritualia peccata. ergo non oīs fornicatio q̄ ē pctm̄ carnale est mortale

quartū. ❡ p̄. vbi ē mai⁹ icitamēm ibi ē minus peccatū: qꝛ magis peccat qui minori tentatione vincit̄: sed concupia maxime instigat ad venerem: ergo cum actus gule nō semper sit peccatum mortale: nec fornicatio simplex erit mortale.

I opom. p̄mum. **Sȝ cōtra** Nichil excludit a regno dei nisi peccatum mortale: sed fornicatores excluduntur a regno dei: vt patet. j. Cor. 6. ergo fornicatio simplex est peccatum mortale.

2m. ❡ p̄. Sola peccata mortalia crimina dicuntur. sed fornicatio dicitur crimen: vt patet Thob 4. Attende tibi ab omni fornicatione: ꝛ preter vxorem tuam; nunq̄ patiaris crimen conscientie.

Rñsio p²in. d.33.vb .q.2. Rñdeo dõz: q sicut in 2° lib. dictum est. Illi act⁹ i suo genere sunt pctã mortalia per quos fedus amicitie hois ad deũ: ⁊ hois ad hoiem violatur: hec enĩ sunt ꝫ duo p̃cepta charitatis: que est anime vita: ⁊ iõ cum ꝯcubitus fornicarius tollat debitã ordinationẽ parentis ad prolem: quaz nã ex concubitu intẽdit: nõ est dubiũ q fornicatio simplex de sui rõne ẽ pctm mortale: ẽt si lex scripta ñ eẽt.

Ad p͂m Ad primum ergo dõm: q freqnter hõ q nõ vitat peccatũ mortale: vitat aliquod pcm veniale: ad qd nõ habz incitamentuz: ⁊ ita etiã Judas mẽdacium vitauit fornicationẽ nõ vitans: q̃uis illud mẽdaciuz pnitiosum fuisset iniuriam habens annexam si promissum non reddidisset.

Ad 2m ❡ Ad secũdum dõm: q pctm non dicitur mortale: qꝛ morte tp̃ali puniatur: sz qꝛ punitur eterna: vñ ẽt furtum qd est peccatum mortale: interdũ nõ punitur per leges temporali morte: ⁊ similiter ẽt ẽ de fornicatione.

Ad 3m ❡ Ad tertiũ dõm q sicut nõ qlibz motus superbie ẽ peccatuz mortale: ita nec quilibet motus luxurie: ⁊ hmõi sũt pctã venialia: ⁊ concubitus mrĩmonialis: interdum tamẽ aliqui luxurie actus sunt peccata mortalia: aliqb⁹ motibus superbie venialibus existentus: qꝛ in p̃dbis Greg. inductis intelligitur cõparatio vitiorũ scdm genus: nõ q̃tum ad singulos act⁹.

Ad 4m ❡ Ad quartũ dõm q illa circũstãtia efficatior est ad aggrauandũ q magis appropinquat ad speciem peccati. Vñ q̃uis fornicatio ex magnitudine incitamenti diminuat: tamẽ ex materia circa quam ẽ: grauitatem hz maiorem q̃ inordinata comestio: cum sit circa ea que pertinent ad fouendum fedus societatis humane: ⁊ iõ ratio nõ seqtur.

❡ Utrum aliquando licitũ fuerit concubinam habere. Ar. v.

Ad quintum p̃mum sic p̃ceditur: vr q aliquãdo licitũ fuerit cõcubiuam habere. Sicut.n. habere vnam vxorẽ ẽ de lege nature: ita ñ habere cõcubinam: sz aliqñ licuit plures vxores habere ergo ⁊ hẽre cõcubinã. ❡ P̃. non põt aliqua simul esse ancilla ⁊ vxor: vñ scdm legem ex hoc ipso q ancilla in matrimonium ducebatur libera reddebatur. sed aliqui amicissimi deo leguntur ad suas accessisse ancillas: sicut abraam ⁊ Jacob: ergo nõ ille erant vxores: ⁊ sic aliquãdo licuit ꝯcubinas habere. ❡ P̃. illa que in matrimoniũ ducitur nõ potest eĳci: ⁊ filius eius dz esse hereditatis particeps: sz Abraã eiecit Agar: ⁊ fili⁹ eius nõ fuit heres: ergo nõ fuit vxor Abrae. scdz tertium

Sed cõtra ea que sunt contra p̃cepta decalogi nunq̃ licuerunt: sz habere cõcubinã est contra p̃ceptum decalogi. s. non mechaberis. ergo nunq̃ fuit licitũ. ❡ P̃. Amb. dicit in lib. de patriarchis. viro licz quod mulieri nõ licet: sz nunq̃ licuit mulieri ad alium virum accedere dimisso viro pprio: ergo nec viro vnq̃ licuit concubinam habere. I opp^m p̃mum. scdz

Rñdeo dõm: q Rabbi Moyses dicit. q ante tẽp⁹ legis fornicatio nõ erat peccatuz: quod probat ex hoc q Judas cum Thamar concubuit. Sz ista ratio non cogit. Non.n. necesse est filios Jacob a peccato excusari: cuz accusati fuerunt apud patrem crimine pessimo. ⁊ in Joseph necem ⁊ venditionem ꝯsenserunt. Et iõ dicenduz est: q cum habere concubinam non matrimonio iunctam sit contra legem nature: nullo tẽpore secundum se licitum fuit: nec etiam ex dispensatione. Sicut enĩ ex dictis patet: concubitus cum ea que non est matrimonio iuncta nõ Rñsio. p̃nci. vbi suz .q.3.

est conueniens actus ad bonū prolis: quod est principalis finis mrimonij: et ideo est cōtra precepta legis nature que dispensationē non recipiunt. vñ vbicūqȝ legitur in veteri testamento aliquos concubinas habuisse: quos necesse sit a peccato excusari: oportet eas esse matrimonio iunctas: et tñ cōcubinas dici: quia aliquid habebāt de rōne vxoris: et aliquid de ratione cōcubine: sm enim ꝙ matrimonium ordinatur ad suum principalem finē qui est bonum prolis vxor viro cōiungitur insolubili coniunctione: vel saltē diuturna: vt ex dictis patet: et circa hoc non est aliqua dispensatio: sed q̄tum ad finē qui est dispēsatio familie: et cōicatio operū: vxor.n. ꝯiūgitur viro vt socia: sed hoc deerat in his que ꝯcubine nominabātur. In hoc em̄ poterat esse dispensatio: cū sit secūdarius matrimonij finis: et ex hac etiā parte habebāt aliqd simile ꝯcubinis: rōne cuius cōcubine noiabantur.

ad pm **Ad primū** ergo dōm: ꝙ habere plures vxores nō est cōtra legis nature: et precepta p:ima: sicut haberē ꝯcubinā: et ideo ratio ñ sequitur. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ antiqui patres ea dispensatione qua plures habebāt vxores: ad cōcubinas accedebāt vxorio affectu: sed non erant vxores: q̄tum ad illam cōiunctionē que respicit secundarium finem: cui ꝯditio seruitutis opponitur: cū non possit simul esse socia et ancilla. ¶ Ad 3m dicēdum: ꝙ sicut in lege Moysi p dispensationem licebat dare libellum repudij ad euitādam vxoricidium: vt dicetur: ita ex eadē dispēsatione licuit Abrae eijcere Agar ad significādum mysteriū ꝙ apostolus explicat Gal'.4. ꝙ etiā ille filius heres nō fuerit ad mysteriū pertinet: Et ꝙ Esau filius libere heres non fuit. vt pȝ Ro.9. Similiter etiam ꝓpter mysteriū fem̄ fuit: vt filij Jacob ex ancillis et liberis natis heredes eēnt: vt Aug. dicit: quia xp̄o nascūtur in baptismo filij: tam per bonos quos libera significat: q̄ p malos ministros qui p ancillas significantur.

Ad 2m — Ad 3m (margin)

¶ De bigamia et irregularitate ex pluralitate vxorū ꝯcta. Qō.lxvj.



Deinde ꝯsiderandū est de bigamia et irregularitate ex ea cōtracta. Et circa hoc querūtur quinqȝ. ¶ pº vtrum illi bigamie que est ex hoc ꝙ aliqs duas vxores successiue habuerit: sit irregularitas annexa. ¶ 2º vtrum irregularitatē cōtrahat q simul vel successiue duas vxores habuit. ¶ 3º vtrum irregularitas contrahat ex hoc ꝙ qs vxorem virginem nō accepit. ¶ 4º. vtrū bigamia per baptismū soluatur. ¶ Quinto vtrum cum bigamo liceat dispensare.

¶ Utrum bigamie irregularitas sit annexa. Ar.1.

Ad primū sic ꝓcedit: videtur ꝙ illi bigamie que est ex hoc ꝙ aliqs duas vxores successiue habuit non sit irregularitas annexa: qr multitudo et vnitas ꝯsequuntur ens. ergo ens et non ens nō faciunt multitudinem aliq̄: sȝ ille qui habet successiue duas vxores: quādo vna est in esse: alia est in nō eē: ergo ex hoc non efficitur vir nō vnius vxoris: qui secundū apostolū ab episcopatu ꝓhibetur. ¶ p̄.maiꝰ signū incontinētie apparet in eo qui plres fornicarie cognoscit: q̄ qui plures vxores successiue habet. sȝ ex pmo non efficitur aliqs irregularis: g nec ex scdo ¶ p̄. si bigamia irregularitatem causat: aut hoc est rōne

pmum. (margin) — secūdū. (margin) — tertiū. (margin)

sacramenti: aut rōne carnalis copule: sed nō rōne pmi: qꝛ si sic aliquis cū vna cōtraxisset p verba de presenti: ꝛ ea mortua ante carnalē copulam subsecutā duceret aliam efficeretur irregularis: qđ est ꝯtra decre. Inno. 3. Nec iterum ratiōe secundi: qꝛ secūdum hoc etiaꝫ qui plures fornicario cōcubitu cognosceret irregularis esset: qđ falsū ē: ergo nullo modo bigamia irregularitatem causat.

R°. pn. d. 27. q. 3. ā. 1. q. 1.

Rñdeo dōꝫ: ꝙ aliqs per sacrꝫ ordin; minister sacramētorum ꝯstituitur. ꝛ ille qui alijs sacra ministrare dꝫ: nullū defectū in sacris pati dꝫ. Defectus autē in sacro est qñ sacri significatio integra nō inuenitur. sacramentū autē matrimonij significat cōiunctionē xpi ad ecclesiā que est vni⁹ ad vnā. Et ideo requiritur ad perfectaꝫ significationē sacramēti ꝙ vir sit tātum vnius vir: ꝛ vxor sit tm̄ vnius vxor: ꝛ iō bigamia q̄ hoc tollit irregularitatem inducit. Et sunt quattuor modi bigamie. Prim⁹ est cū quis plures habet vxores de iure successiue. Secūdus cū simul habꝫ plures: ꝛ vnā de iure aliā de facto. Tertius cū hꝫ ples successiue: vnā de iure aliam de facto. Quart⁹ qñ viduā ducit vxoreꝫ: ꝛ in omnibus his est irregularitas adiūcta. Alia aūt causa ꝑñs assignatur: qꝛ i illis qui accipiunt sacrꝫ ordinis maxia spūalitas dꝫ apparere: tū qꝛ spūalia ministrāt. s. sacramēta: tū quia spūalia docēt ꝛ in spūalibus occupari debēt. Vñ cū ꝯcupia maxime spūalitati repugnet: p quā tot⁹ hō caro efficitur: nō debet aliquod signum cōcupie pmanētis in eis apparere: qđ qdem apparet in bigamis: qui vna vxore ꝯtenti eē noluerunt. tn prima ratio est melior.

Ad pm

Ad pmū ergo dōm: ꝙ multitudo pluriū vxorū simul existentiū est multitudo simpliciter: ꝛ ideo talis multitudo totaliꝰ significatiōi sacri repugnat: ꝛ ꝑpter hoc tollitur sacrm. Sꝫ multitudo vxoꝝ successiue est multitudo sm̄ qđ: ꝛ iō nō tollit significationē sacri totaliter: nec sacrꝫ euacuat qn̄tum ad sui eēntiā: sꝫ qn̄tum ad sui pfectionē q̄ requiritur i illis qui sunt sacramentoꝝ dispensatores. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ qn̄uis sit in fornicarijs maioris cōcupie signficatio: nō tn̄ cōcupiscentie ita adherentis: qꝛ per fornicationē vnus alteri nō in perpetuo obligatur: ꝛ iteruꝫ nō est defectus sacri. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ sicut dcm̄ est bigamia causat irregularitatē. in qn̄tū tollit perfectam significationeꝫ sacri: q̄ quidem ꝯsistit ꝛ in cōiūctione aīorum: que fit per cōsensuꝫ: ꝛ in coniunctione corpoꝝ: ꝛ iō rōne vtriusq; simul dꝫ esse bigamiam que irregularitatem facit. Vñ per decre. Inno: 3: obuiatur ei ꝙ magister in littera dicit. s. ꝙ sol⁹ ꝯsensus p verba de presenti sufficit ad irregularitatem inducendam.

Ad 2m

Ad 3m

¶ Utrum irregularitas sit annexa bigamie q̄ contigit ex hoc ꝙ hō habet duas vxores vnā de iure et alterā de facto. Ar. 11.

Ad secundum sic ꝑceditur. vr ꝙ irregularitas nō sit annexa bigamie q̄ cōtingit ex hoc ꝙ hō habet duas vxores: vnam de iure: aliā de facto. Qꝛ vbi nullū est sacramentū: nō pt eē defectus sacramenti: sꝫ qñ aliqs ꝯhit de facto cū aliqua ꝛ nō de iure: nō est ibi aliqđ sacramētum: qꝛ talis cōiunctio nō significat coniunctionē christi ad ecclesiam: ergo cū iregularitas nō cōsequatur bigamiā nisi ꝑpter defectum sacramenti: videtur ꝙ talē bigamiam irregularitas nō consequatur. ¶ P. aliquis accedens ad illam: cum qua cōtrahit de facto ꝛ non de iure: ꝯmittit fornicationē: si nō habeat aliquā vxorem legiti

pmum.

2m.

mam. vel adulteriū si habeat aliā: sȝ diuidere carnem suā p plures p fornicationem vel adulteriuȝ non causat irregularitatē: ergo nec dictus bigamie modus. ¶ P̄. contin- tertiuȝ git ꝙ aliquis anteꝗ̄ cognoscat carnaliter illam cū qua de iure ꝯhit: cum alia ꝯxit: de facto ñ de iure: et eam carnaliter cognoscit siue p̄ma mortua: siue viuente: talis ꝯxit cuȝ pluribꝰ vel de iure vel ꝺ facto: ⁊ tñ nō est irregularis: quia carnē suaȝ non diuisit ī plures: ergo ex predicto modo bigamie nō contrahitur irregularitas.

Rñ ꝑn. vbi sup̄ .q.2.

Rn̄deo dd̄ȝ: ꝙ ī duobus scd̄is modis bigamie ꝯhit irregularitas: qꝛ ꝗ̄uis ī altero nō sit sacr̄m: ē tñ q̄dā sacri similitudo. Unde isti duo modi sunt secundarij ⁊ primus est principalis in irregularitate causanda.

ad p̄mū. Ad ↄm

Ad primū ergo dd̄ȝ: ꝙ ꝗ̄uis ibi nō sit sacr̄m: ē tamē ibi aliqua similitudo sacri q̄ nō est in fornicatione vel adulterino cōcubitu: ⁊ ideo non est simile. ¶ Et p hoc pȝ solō ad 2m. ¶ Ad 3m dd̄m: ꝙ in tali casu non reputatur bigamus: qꝛ p̄mū mr̄imonium ñ habuit pfectā significationē suā: tñ si per iudiciū ecclesie cōpellatur ad primam redire ⁊ eam cognoscere: statim efficitur irregularis: quia irregularitateȝ non facit peccatum: sed imperfectio significationis. ad t̄tiū

¶ Utrum contrahatur irregularitas ex hoc ꝙ aliquis ducit vxorem non virginem. Ar. iii.

p̄mum.

Ad tertiuȝ sic pceditur: videtur ꝙ nō contrahatur irregularitas ex hoc aliquis ducit vxorem nō virginem. Qꝛ plus impeditur aliquis defectu pprio ꝗ̄ alieno: sed si ipse contrahens nō sit virgo non fit irregularis: ergo multo minus si vxor eius virgo non sit.

¶ P̄. Potest esse ꝙ aliquis defloravit aliquam ⁊ postea ducat eam in vxoreȝ talis nō videtur esse irregularis: quia nō diuisit carnem in plures. nec etiam vxor eius: sed tamen ducit corruptam in vxorem: ergo talis modus bigamie nō causat irregularitatem. ¶ P̄. Nullus potest cōtrahere irregularitatem nisi voluntarius: sed aliquis quandoꝗ̄ ducit vxorem non virginem inuoluntarius: vt quando credit eam virgineȝ esse: ⁊ postea inuenit eam corruptam fuisse cognoscens eam ergo talis modus non causat irregularitateȝ. ¶ P̄. corruptio sequens matrimoniū est vituperabilior ꝗ̄ precedens: sed si vxor postꝗ̄ est consummatū matrimonium ab aliquo cognoscatur non efficitur vir irregularis: alias puniretur p peccato vxoris: ⁊ potest etiam esse postꝗ̄ hoc sciat ꝙ reddat ei debitū poscenti: anteꝗ̄ de adulterio condēnet accusata: ergo videtur ꝙ ille modus bigamie non causet irregularitatem. secūdū. tertiuȝ quartū

Sed contra est qd̄ Greg. dicit. Precipimus ne vnꝗ̄ illicitas ordinatiōes facias: ne bigamum: aut qui virginem nō est sortitus in vxorem: aut ignorantem habentem: aut quālibet partem corporis vitiatam: vel penitētie: vel cure: aut cuilibet cōditioni obnoxium: ad sacros ordines permittas accedere. ī oppm

Respondeo dicenduȝ: ꝙ in ꝯiunctione xp̄i ⁊ ecclesie vnitas ex vtraꝗ̄ parte inuenitur. Et ideo siue diuisio carnꝭ inueniatur ex pte viri: siue ex parte vxoris: est defectus sacramenti. Sed tamen diuersimode: quia ex parte viri requiritur ꝙ aliaȝ duxit in vxorem non ꝙ sit virgo: sed ex parte vxoris requiritur ꝙ etiam sit virgo: cuius ratio a decretistis assignatur. Quia episcopus significat ecclesiam militantem cuius Rº ꝑn. vbi.s. q.3.

curam gerit in qua sunt multe cor ruptiões: sȝ spõsa signat xp̃m: qui ꝟginitas virgo fuit ⁊ iõ ex parte spõse reqrit sȝ nõ ex parte spõsi: ad hoc ꝙ aliqs episcopꝰ fieri possit. Sȝ hec rõ est expresse ꝯtra aplm. Ephe.5°. Viri diligite vxores vestras sicut ⁊ xp̃s ecclesiam. ex quo apparet ꝙ vxor significat eccliaȝ. ⁊ sponsus xp̃m: ⁊ iterũ: qꝛ vir ē caput mulieris: sicut christus ecclie. Et iõ aliq dicũt ꝙ ꝑ spõsuȝ significatur christꝰ: ꝑ spõsam ecclia triũphans in qua nõ ē aliqua macula. Christꝰ autē habuit ꝑmo sinagogam quasi cõcubinã: ⁊ sic nõ tollitur aliqd de ꝑfectiõe significationis sacramẽti si ꝑus habuit sponsam. Sȝ hoc ē valde absurdũ: qꝛ sicut ē vna fides ãtiquorũ ⁊ modernorũ: ita vna ecclia. Vñ illi qui tēpore synagoge deo seruiebant: ad ꝟitateȝ ecclie in qua deo seruimꝰ pertinebant. Et ꝑterea hoc est expresse ꝯtra illud qđ habeť Ezech. 16. ⁊ Osee.2. vbi expresse fit mentio de despõsatiõe synagoge. vnde nõ fuit sicut cõcubina: sed sicut vxor. Et ꝑterea ſȝ hoc fornicatio eẽt sacr̃m illius cõiũctionis: qđ est absurdũ: ⁊ iõ gẽtilitas priusq̃ desponsaretur a xp̃o ĩ fide ecclie corrupta fuit a diabolo ꝑ idolatriaȝ. Et iõ aliter dđm: ꝙ defectꝰ ĩ ipso sacramẽto cãt irregularitatē: corruptio autem carnis extra mr̃imoniuȝ cõtingēs que ꝑcessit mr̃imoniũ nullũ defectũ facit ĩ sacramento ex parte illiꝰ: in qua est corruptio: sȝ facit defectũ ex ꝑte alterius quia actus ꝯtrahentis matrimonium non cadit supra seip̃m: sȝ supra alterũ: ⁊ ideo ex termino specificatur ꝙ est respectu illius etiam actus quasi materia sacramenti. Unde si mulier eẽꝫ ordinis susceptiua: sicut efficitur vir irregularis ex hoc ꝙ ducit vxorem corruptaȝ: non autem ex hoc ꝙ corruptꝰ contrahit: ita fieret mulier irregularis si contraheret cum corrupto: non autem si ꝯtraheret corrupta: nisi ĩ alio mr̃imonio pꝰ corrupta fuisset.

Et per hoc ptȝ solutio ad pm̃ — ad pm̃ — ¶ Ad 2m dđm: ꝙ ĩ tali casu sunt diuerse opiniones: tamen ꝑbabilius est ꝙ non sit irregularis: quia carnē suam non diuisit in plures. — Ad 2m — ¶ Ad 3m dđm: ꝙ irregularitas nõ ē pena inflicta: sȝ defectus quidaȝ sacramentorũ: et ideo nõ opȝ ꝙ semꝑ sit voluntaria bigamia ad hoc ꝙ irregularitateȝ causet ⁊ ideo ille q vxorē ducit corruptam quã virginem credit: irregularis est eã cognoscens. — Ad 3m — ¶ Ad 4m dđm: ꝙ si mulier fornicet post matrimoniũ ꝯtractũ non efficitur ex hoc vir irregularis nisi post corruptionem adulterij: eã iterato cognoscat: quia al's corruptio vxoris nullo modo cadit sub actu mr̃imoniali viri: sed si etiam per ius compellatur ei reddere debitum añ cõdẽnationem adulterij irregularis efficitur: q̃uis de hoc sint opiniones: sed hoc qđ dictũ est ꝑbabiliꝰ est: quia hic nõ quiritur qđ sit peccatum: sed significatio tantum. — Ad 4m

¶ Utrum bigamia soluatur per baptismum. Arti. iiij.

Ad quartũ sic ꝓcceditur: videť ꝙ bigamia per bapm̃ soluať. — pm̃ — Dicit eñ Hiero. in epistola ad Titum: ꝙ si quis ante baptismuȝ plures vxores habuit vel vnam ante ⁊ aliam post: non est bigamus. ergo bigamia per baptismum soluitur. ¶ P̃. Qui facit quod maius est: facit quod minus est: sed baptismus tollit omne peccatuȝ quod est grauiꝰ q̃ irregularitas. ḡ tollit bigamie irregularitatem. — secũdũ — ¶ P̃. Baptismus tollit omnem penam ex actu prouenientem: sed irregularitas est huiusmodi. ergo ⁊c. — tertiuȝ — ¶ P̃. Bigamus est irregularis: in q̃tum deficit a rep̃sentatione xp̃i: — quartũ

sed per baptismū plene christo cōformamur. ergo soluitur irregularitas. 5m ℂ P. Sacramenta no. le. sūt magis efficacia q̄ sacra ve. le. sꝫ sacramenta ve. le. soluebāt irregularitates: vt in primo li. dictum est a magistro. ergo ꝛ baptismus qui ē efficacissimum sacramentū i no. le. soluit irregularitatem ex bigamia contractam.

i oppm pmum. **Sed contra** est quod Aug. dicit: acutius intelligunt qui nec eum qui cathecuminus aut paganus habuit alteram ordinandum censuerūt: quia de sacramento agitur: non de peccato. scdꝫ ℂ P. sicut idem dicit. Femia si cathecumina vel pagana vitiata est nō potest inter dei virgines vel post baptismum velari. ergo eadē ratione: nec bigamus ante baptismum ordinari.

Rº pn. ar. 2º. vbi sup **Rn̄deo** dicēdū: q baptismus soluit culpas ꝛ nō soluit cōiugia. vnde cū ex ipo coniugio sequatur irregularitas per baptismuꝫ tolli nō p̄t: vt Aug. dicit.

Ad pm **Ad primum** ergo dōm: q in casu isto nō tenetur. Hiero. opinio nisi forte velimus eum exponere q loq̄tur q̄tū ad facilem dispensationem ℂ Ad 2m dicendū: q nō oportet q illud quod facit maius faciat minus nisi sit ad illud ordinatū: ꝛ hoc deficit in proposito: q2 baptismus ad irregularitatem tollendam nō ordinatur. ad 3m ℂ Ad 3m dicendū: q hoc itelligendum est de penis que ꝯsequūtur ex actuali peccato quasi īflicte: vel non īfligende: non eni aliquis per baptismum virginitatem recuperat: nec similiter carnis idiuisionem. Ad 4m ℂ Ad quartū dōm: q baptismus cōformat christo q̄tuꝫ ad virtutem mentis: sed non q̄tuꝫ ad statum carnis: qui consideratur i virginitate vel in diuisione carnis. Ad 5m ℂ Ad 5m dōm: q ille irregularitates ex leuibus causis non perpetuis erant ꝯtracte: ꝛ ideo etiā per illa sacramenta auferri poterant: ꝛ iterum erāt ad hoc ordinata: non aūt baptismus ad hoc ordinatur.

ℂ Utrum cum bigamo liceat dispensare. Art. v

Ad quintum. pmum. sic pceditur: videtur q cum bigamo non liceat dispēsare. Quia extra. de bigamis dr̄. Cū clericis: qui inq̄tuꝫ in ipsis fuit secūdas sibi mulieres cōiunxerūt matrimonialiter: tā q̄ cum bigamis nō licet dispensare. 2m ℂ P. cōtra ius diuinū nō licet dispensare: sed oīa que in canone dn̄r ad ius diuinū pertinēt: cū g in scriptura canonica dicatur: oꝫ episcopum vnius vxoris virū esse: vr̄ q in hoc non possit dispēsari. 3m ℂ P. nullus pōt dispensare in his que sunt de necessitate sacri: sed nō esse irregularem est de necessitate sacri ordinis: cū significatio q̄ ē sacro cēntialis desit: ergo nō pōt in hoc dispensari. ℂ P. hoc qđ rōnabilit factum est nō pōt irratiōabiliter mutari: si ergo potest rationabilit dispensari cū bigamo irratiōabiliter est ei adiūcta irregularitas: quod est inconueniens. quartū.

i oppm pmum. **Sꝫ cōtra** est quod Lucius papa dispensauit cuꝫ epo Panormitano qui erat bigamus. secūdū ℂ P. Martinus papa dicit lector si viduā vxorem accipiat: in lectoratu pmaneat: aut si necessitas fuerit subdiaconus fiat: nihil aūt. s. similiter si bigamus fuerit: ergo ad minus vsq ad subdiaconatum cum eo dispensari potest.

Rº pn. vbi sup ar. 5. **Rn̄deo** dōm: q bigamie nō ē adiūcta irregularitas de iure naturali: sed de iure positiuo nec iterum est de essentialibus ordinis: q aliquis nō sit bigamus: qđ patet ex hoc q si aliquis bigamus ad ordines accedit characterēꝫ accipit. Et ideo papa potest dispen

sare in tali irregularitate totaliter sed eps quantum ad minores ordies. Et quidam dicunt quod etiam quantum ad maiores in illis qui volunt deo in religione seruire propter vitandum religiosorum discursum.

ad pm Ad primum ergo dicendum quod pro illa decre. ostenditur eadem esse difficultas dispensandi in illis qui de facto cum pluribus contraxerunt: ac si de iure contraxissent. non quod subtrahatur simpliciter potestas pape dispensandi in

Ad 2m talibus. ¶ Ad 2m dicendum quod hoc est verum quantum ad ea que sunt de iure naturali: et quantum ad ea que sunt de necessitate sacramentorum et fidei: sed in alijs que sunt de institutione apostolorum: cum ecclesia habeat nunc eandem potestatem statuendi et destituendi quam tunc habuerit: potest per eum qui primatum tenet in

Ad 3m ecclesia dispensari ¶ Ad tertium dicendum: quod non quelibet significatio est de essentia sacramenti: sed tamen illa que pertinet ad officium sacri: et talis non tollitur per irregularis

ad 4m tatem. ¶ Ad 4m dicendum: quod in particularibus non potest inueniri ratio que omnibus competat equaliter propter eorum diuersitatem: et ideo quod vl'r statutum est: rationabiliter consideratis his que in pluribus accidunt: potest etiam per dispensationem rationabiliter remoueri in aliquo casu determinato.

¶ De libello repudij. Questio. lxvij.



Deinde considerandum est de libello repudij. Circa quod queruntur septem. ¶ Primo vtrum inseparabilitas matrimonij sit de lege nature. ¶ 2o vtrum repudiare vxorem possit esse licitum per dispensationem. ¶ 3o vtrum sub lege Moysi fuerit licitum. ¶ 4o vtrum liceat vxori repudiare et aliud accipere. ¶ 5o vtrum liceat viro repudiatam a se iterum ducere. ¶ 6o vtrum causa repudij fuerit odium vxoris. ¶ 7o vtrum cause repudij deberent in libello scribi.

¶ Utrum inseparabilitas vxoris sit de lege nature. Ar. 1.

Ad primum sic procceditur. Uidetur quod inseparabilitas vxoris non sit de lege nature. Lex enim nature communis est apud omnes: sed nulla lege preter legem xpi fuit prohibitum vxores dimittere: ergo inseparabilitas vxoris non est de lege nature. primum

¶ Preterea. sacra non sunt de lege nature: 2m sed inseparabilitas matrimonij ad sacramenti bonum pertinet: ergo non est de lege nature. ¶ Preterea. coniunctio viri tertium et femine in matrimonio ordinantur principaliter ad prolis generationem et educationem: et instructionem: sed hec omnia aliquo certo tempore consumentur ergo post illud tempus licet vxorem dimittere sine aliquo preiudicio legis nature. ¶ Preterea. ex matrimonio principaliter queritur bonum prolis: sed inseparabilitas est contra bonum prolis: quia vt dicunt philosophi: aliquis vir non potest ex aliqua femina prolem accipere: que tamen ex alia accipere posset: et que etiam ab alio viro impregnaretur: ergo inseparabilitas matrimonij magis est contra legem nature quam de lege nature. quartum

Sed contra illud precipue est de lege nature/ quod natura bene instituta accepit in sui principio: sed inseparabilitas matrimonij est huiusmodi: vt patet Matth. 19o. ergo est de lege nature. ¶ Preterea. de lege nature est quod homo deo non contrarietur: sed homo quodammodo contrarius esset deo: si separaret quos deus coniunxit: cum ergo ex hoc instituta sit inseparabilitas matrimonij: Math. 19. videtur quod sit de lege nature. I opp^m primum. secundum.

Respondeo dicendum: quod matrimonium ex intentione nature or R°. pn. .d. 33. q. 2. A. 1.

dinatur ad educationem plis: nō solum ad aliquod tempus: sed per totam vitam plis. Unde de lege nature est ꝙ parentes filijs thesaurizent et filij parentum heredes sint. Et ideo cum ples sit cōmune bonum viri et vxoris oportet eorū societatem perpetuo pmanere indulsam secundum legis nature dictamen: et sic inseparabilitas matrimonij est de lege nature.

Ad primū ergo dōm: ꝙ sola lex xpi ad perfectum humanū genus aduxit: reducens in statum nouitatis nature. Unde et in lege Moysi et in legib⁹ humanis non potuit totum auferri: quod cōtra legē nature erat: hᵒ enim soli legi spiritus et vite reseruatum est. Ad 2ᵐ dōm: ꝙ inseparabilitas ꝯpetit matrimonio secundum ꝙ est signū perpetue coniunctionis xpi et ecclesie: et ſm ꝙ ē in officiū nāe ad bonū plis ordinatum: vt dictum est. sꝫ qꝛ separatio matrimōij magꝭ directe repugnat significationi ꝙ̄ plis bono: cui cōsequēter repugnat: vt dictum est: inseparabilitas matrimonij magꝭ in bono sacramenti intelligitur ꝙ̄ in bono plis ꝙ̄uis in vtroqꝫ intelligi possit: et secundū ꝙ pertinet ad bonum prolis esset de lege nature: non autem ſm ꝙ pertinet ad bonū sacramēti. Ad 3ᵐ patet solutio ex dictis. Ad quartū dōꝫ: ꝙ matrimoniū principaliter ordinatur ad bonuꝫ cōmune: ratione pncipalis finis: qui est bonuꝫ plis: ꝙ̄uis etiam ratione finis secūdarij ordinetur ad bonuꝫ matrimonij cōtrahentis: put per se est in remediuꝫ cōcupiscentie. Et ideo in legibus matrimonij magis attenditur qd omnibus expediat ꝙ̄ ꝙ vni cōpetere possit: ꝙ̄uis ergo matrimonij inseparabilitas impediat bonū l aliquo homine: tamen nō est conueniens ad bonum plis simpliciter: et pp hoc ratio non sequitur.

Utrum potuerit esse licitus per dispēsationē vxorē dimittere. ar. ii

Ad secundum sic pcedit̄ur. Videtur ꝙ vxorem dimittere p dispēsationem esse licitum nō potuerit. Illud.n. non est i matrimonio ꝯtra bonum plis: qd est contra precepta legis nature que indissolubilia sunt: sed dimissio vxoris est huiusmodi: vt ex dictis patet. ḡ et c. ꝑ. Concubina differt ab vxore precipue in hoc ꝙ non est inseparabiliter iuncta: sed habere concubinas fuit indispensale. ergo et dimittere vxorem. ꝑ. homines ita sūt modo receptibiles dispensationis sicut fuerunt olim: sed modo nō potest dispensari cum aliquo: vt vxorem dimittat. ergo nec olim.

Sed ꝯtra Agar cognita est ab Abraam vxorio affectu: vt dictum est: sꝫ ipse eaꝫ precepto diuino eiecit et non peccauit. ergo potuit per dispensationem fieri licitum ꝙ homo vxorem dimitteret.

Rñdeo dōm: ꝙ dispensatio in preceptis precipue q̄ sunt aliquo modo legis nature est sicut mutatio cursus naturalis rei: que quidem mutari dupliciter pōt. Uno modo ex aliqua causa naturali per quam alia cā naturalis impeditur a cursu suo: sicut est in omnibus que in minori parte causaliter accidūt in natura: sed per hūc modum nō variatur cursus reruꝫ naturalium q̄ sunt semp: sed q̄ sunt frequēter. Alio mō per cām penit⁹ supernaturalē: sicut i miraculis accidit. Sꝫ hoc mō pōt mutari curs⁹ naturalis nō soluꝫ qui ē ordinat⁹: vt sit frequēter: sed qui est ordinatus etiā vt sit semp: vt pꝫ in statiōe solis tpe Josue et reditu eius tēpe Ezechie: et de eclypsi miraculosa tempore passionis christi. Hec autem ratio dispēsatiōis in p̄ceptꝭ le

gis nāe: quādoq3 ē in causis inferioribus: & sic dispēsatio cadere pt supra secūda pcepta legis nāe: nō autē supra pma: qz illa sunt quasi semp exītia vt dictū est. de pluralitate vxorū & hmōi. Aliquādo aūt, est tantū in causis supiorib⁹: & tūc pōt dispēsatio eē diuinit⁹: etiā z pma pcepta legis nāe: ratiōe alicui⁹ mysterij diuini significādi vl ostēdēdi: sicut pz de dispēsatiuo pcepto Abrae facto de occisiōe filij īnocētis. Tales āt dispēsatōes nō fiūt cōmunit ad oēs. sed ad aliquas singulares psonas: sicut etiā in miraculis accidit. Si g inseparabilitas mrimonij inter pma pcepta legis nāe cōtineat solūmodo: hoc secūdo mō sub dispēsatiōe cadere potuit. Si autē sit īter secūda precepta legis nāe: etiā primo mō cadere potuit sub dispensatiōe. Videtur autē magis inter scda pcepta legis nāe cōtineri. Inseparabilitas ei mrimonij nō ordinat ad plis bonū qd est pncipalis mrimōij finis: nisi qtū ad hoc q per parentes filijs puideri dēt in totā vitā per debitā preparationē eorū que sunt necessaria in vita. hmōi aūt pparatio non ē de prima intētiōe. nāe: fm quā oia sunt cōmunia. Et iō nō videt cōtra pmā intētionē nāe dimissio vxoris eē: & per cōsequens nec cōtra pma pcepta: sz cōtra secūda legis nāe: vñ etiā primo modo sub dispensatione videtur posse cadere.

Ad pmū Ad primū ergo dēz: q in bono plis fz q ē de prima itentiōe nāe ītelligit pcreatio & nutritio: quousq3 ples ad pfectam etatem ducatur: sed q ei prouideatur in posterum per hereditatis & aliorum bonorum dimissionem: videtur pertinere ad secūdū legis nāe preceptum.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q habere concubinam est contra bonum prolis: qtum ad id quod natura in eo in prima intentione intendit. sz educationem et instructionē: que requirit diuturnam commansionem parētum: qd non est in cōcubina que ad tps assumitur: & ideo nō est simile: tamē qtum ad scdm intentionem etiam hēre concubinam sub dispensatione cadere potest: vt patet Osee. j.

¶ Ad 3m dōm: q inseparabilitas quis sit de secūda intentione matrimonij: prout est in officium nature: est tamē de prima intentione ipsius prout est sacramentū ecclesie: & ideo ex quo institutum est. vt sit eccl'ie sacramēm manēte tali istitutōe n̄ pt sstali dispēsatōe cadere: nisi forte scdo mō dispēsatōis. Ad 3m

¶ Utrū sub lege moysi licitū fuerit vxorem dimittere. Ar. iij.

Ad tertiū sic pcedit. Uf q sub lege Moysi fuerit licitum vxorem dimittere. Unus eni modus consentiendi est non prohibere cū possit: cōsentire autē illicito est illicitum: cum ergo Moyses non phibuerit vxoris repudium nec peccauerit. quia lex sancta est: vt dicitur Rom. 7. videt q repudium fuerit aliquādo licitum. ¶ P. Prophete locuti sunt spiritu sancto inspirati: vt pz. 2. Petri. j. sed Mal. 3. dicit. si odio habueris eā dimitte eā. ergo cum illud quod spiritusſctus inspi caret nō sit illicitū: vf q repudium vxoris non semper fuerit illicitum. ¶ P. Chryso. dicit: q sicut apostoli permiserunt secundas nuptias: ita Moyses permisit libellū repudij: sz scde nuptie n̄ sunt peccatum. ergo nec repudiū vxoris sub lege Moysi. pm. secūdū tertiū

Sed cōtra q dominus dicit q libellus repudij datus est iudeis propter duritiam cordis eorum: sed duritia cordis eorum non excusabat eos a peccato. ergo nec lex de libello repudij. ¶ P. Chryso. dicit super l opp pm. secūdū

Mat. 2. ꝙ Moyses dando libellũ repudij non iustitiam dei monstrauit: vt quasi per legem agentibus peccatuз non videatur esse pctm̃.

Rñsio. **Rñdeo** dicendum: ꝙ circa hᵒ est duplex opinio.
pn. vbi sup̃ q.2. Quidam dñt ꝙ illi q̃ sub lege vxorem dato libello repudij dimittebant: non excusabantur a peccato q̃uis excusarētur a pena secundũ legeз infligenda. ⁊ per hoc dicitur Moyses libelluз repudij permisisse: ⁊ sic ponunt quattuor mõs permissionis. ¶ Unus per priuationem preceptionis: vt quando maius bonum non precipitur: minus bonum permitti dicitur: sic Apostolus non precipiendo virginitatem matrimoniuз permisit. j. Cor. 7. ¶ Secundus per priuationem prohibitionis: sicut venialia dicũtur permissa: quia non sunt prohibita. ¶ Tertius per priuationem cohibitionis: ⁊ sic peccata omnia dñr permitti a deo inq̃tum non ĩpedit: cũ ĩpedire possit. ¶ Quartus per priuationem punitionis: ⁊ sic libellus repudij in lege permissus fuit non quidem propter aliqđ maius bonum consequendũ: sicut fuit dispensatio de pluribus vxoribus habendis: sed propter malũ cohibendum. s. vxoricidium: ad qđ iudei proni erant propter corruptionem irascibilis: sicut permissuз est eis extraneis fenerari propter corruptionem aliquam in concupiscibili: ne scilicet fratribus fenerarentur: ⁊ sic propter corruptioneз suspitiõis in rationali fuit permissum sacrificium zelotipie: ne sola suspitio apud eos iudicium corrũperet. Sed q: lex vetus q̃uis gratiam non conferret: tamen ad hoc data erat: vt peccatum ostenderet vt communiter sancti dñt: ideo alijs videtur ꝙ si repudiando vxorem peccassent: hoc saltem eis per legem ac prophetas indicari debuisset. Esa. 58. Annuncia pp̃lo meo scelera coꝝ. Alias viderenť nimis esset neglecti: si ea q̃ necessaria sũt ad salutē q̃ nõ cognoscebãt: nunq̃ eis nũciata fuissent: qđ nõ põt dici cũ iusticia legis tempe suo obseruata vitam mereretur eternaз. Et ꝑpter hoc dicũt ꝙ q̃uis repudiare vxorē ꝑ se sit malũ: tamē ex ꝑmissione diuina licitũ fiebat: ⁊ hoc cõfirmant auctoritate Chryso. q̃ dicit ꝙ a pctõ abstulit culpã legislator quãdo ꝑmisit repudiũ: ⁊ q̃uis hoc ꝑbabiliter dicatur: tamen primum cõius sustineť. ideo ad vtrasq̃ rõnes respondendum est.

Ad ꝑmũ ergo dđm: ꝙ aliq̃s qui põt ꝓhibere nõ peccat si a ꝓhibitiõe abstineat nõ sperãs correctionē: sз maius malũ estimãs ex tali ꝓhibitiõe occasionem sumere: ⁊ sic accidit Moysi. vnde diuina auctoritate fretus libellum repudij non prohibuit. Ad ꝑm

¶ Ad 2m dđm: ꝙ ꝓphete spũssancto inspirati nõ dicebãt dimittendam esse vxorem quasi spiritus sancti preceptũ sit: sed quasi ꝑmissuз: ne aliqua peiora fierent. ¶ Ad 3m dicenduз: ꝙ illa permissiõis similitudo non est intelligenda q̃tum ad omnia: sed solũ q̃tum ad cãm eandem: q: vtraq̃ permissio ad euitãdam turpitudineз facta est. ¶ Ad 4m dicendum: ꝙ q̃uis duritia cordis non excusaret a peccato: tamē permissio ex duritie facta excusat. Quedam enĩ prohibentur sanis: que non prohibentur infirmis corporaliter: nec tamen infirmi peccant permissione sibi facta vtẽtes. ¶ Ad quintum dicendum: ꝙ aliquod bonum potest intermitti dupliciter. ¶ Uno mõ ꝑpter aliqđ maius bonũ ꝯsequēdũ: ⁊ tũc ĩtermissio illius boni ex ordine ad maius bonũ accipit honestateз: sicut intermittebatur singularitas vxoris honeste a Jacob propter bonum prolis. ¶ Alio mõ bonũ aliquod intermittitur ad vitandum

Ad 2m / ad 3m / ad 4m / ad qntũ

maius malū: et tunc si auctoritate eius: qui dispensare potest: hoc fiat reatum talis boni intermissio nō hēt: sed honestatē etiā nō acquirit: et sic indiuisibilitas matrimonij in lege Moysi intermittebatur propter malū maius vitandum. s. vxoricidiū. Et ideo Chryso. dicit: quod a pctō abstulit culpam quamuis enim in ordinatio maneret in repudio: ex quo pctū dicitur: tamen reatum pene non habebat: neque quod tpalis neque perpetue inquantum diuina dispensatiōe fiebat: et sic erat ab eo culpa ablata et ideo etiam ipse ibidem dicit quod permissum est repudium illicitū non malum quidem tamen licitum: quod quidem illi qui sunt de prima opinione referunt ad hoc tātum quod nō habebat reatum temporalis pene.

¶ Utrū liceat vxori repudiate alium virum habere. Ar. iiij.

pm. AD quartū sic procedi tur: videtur quod liceret vxori repudiate alium virū habere. Quia in repudio magis erat iniquitas viri repudiantis quam vxoris repudiate: sed vir poterat sine peccato aliam ducere vxorem. ergo vxor sine peccato alium virum ducere poterat. ¶ Praeterea Aug.

2m. dicit quod de duabus vxoribus: quando mos erat peccatum non erat: sed tēpore legis veteris erat talis cōsuetudo: quod repudiata alium virum ducebat. vt patet Deut. 24. Cum egressa virum alterum etc. ergo nō peccabat alteri viro se iungendo.

3m ¶ Praeterea Mat. 5. dominus iustitiā noui testamenti ostendit super abundantem esse respectu iustitie veteris testamenti: hoc autem dicit ad iusticie noui testamenti superabundātiam pertinere: quod vxor repudiata non ducit alterum virum. ergo in veteri lege licebat.

in opp^m primus Sed contra est quod dicitur Math. 5 Qui dimissā duxerit mechatur: sed mechia nunquam fuit in veteri lege licita. ergo vxori repudiate non licuit alium virū habere. ¶ Praeterea Deuter. 24. dicitur

scdm quod mulier repudiata que alium virum duceret polluta erat abhominabilis facta coram domino. ergo peccabat alium virum ducendo.

Ro pn. vbi sup q. 3. Respōdeo dicendum: quod secundum primam opinionem post repudiū vxor peccat alteri viro coniuncta: quia adhuc primum matrimonium nō erat solutum. Mulier enim quanto tēpore viuit alligata est legi viri: vt patet Ro. 7. non autem poterat simul plures viros habere. Sed secundum aliam opinionem sicut licebat ex dispensatione diuina viro vxorem repudiare: ita vxori aliū virum ducere: quia inseparabilitas matrimonij ex causa diuine dispensationis tollebatur: qua inseparabilitate manente intelligitur verbum apostoli. vt ergo ad vtrasque rationes respondeamus.

Ad pm Ad primum dicendum: quod viro licebat plures vxores simul habere secundum dispensationem diuinam: et ideo vna dimissa in matrimonio non soluta poterat aliam ducere: sed nunquā vxori licuit habere plures viros. et ideo non est simile. ¶ Ad 2m dicendum: quod in illo verbo Aug. mos Ad 2m non ponitur pro consuetudine sed pro actu honesto: secundū quod a more dicitur aliquis morigeratus: quia est bonorum morum: et sic a more phia moralis nominatur. ¶ Ad Ad 3m 3m dicendum: quod dominus Mat. 5. ostendit nouem leges abundare per consilia ad veterem: non solum quantum ad ea que lex vetus licita faciebat: sed etiam quantum ad ea que in veteri lege illicita erant: sed a multis licita putabantur per non rectam preceptorum expōnes: sicut patet de odio inimici: et ita est etiā de repudio. ¶ Ad quartum dicen Ad 4m dum: quod verbum domini intelligitur

quantum ad tempus noue legis in quo recta permissio est sublata: et sic etiam intelligitur quoddam verbum Chryso. qui dicit quod qui secundum legem dimittit vxorem quattuor facit iniquitates: quia quo ad deum existit homicida: inquantum habet proposi^tum^ occidendi vxorem: nisi eam dimitteret: et quia dimittit non fornicantem: in quo solo casu lex euangelij vxorem dimittere permittit: et similiter quia facit eam adulteram. et illum cui copulatur.

Ad 5^m ¶ Ad 5^m dicendum: quod quedam glo. interlinearis dicit: polluta est et abhominabilis sed illius iudicio qui quasi pollutam eam prius dimisit: et sic non oportet quod sit polluta simpliciter. Ubi dicitur polluta eo modo quo immundus dicebatur qui mortuum tangebat vel leprosum non immundicia culpe: sed cuiusdam irregularitatis legalis: vnde et sacerdoti non licebat viduam aut repudiatam ducere in vxorem.

¶ Utrum liceat viro repudiatam a se accipere. Arti. v.

primum. AD quintum sic proceditur: videtur quod licebat viro repudiatam a se accipere. Licet enim corrigere quod male factum est: sed malefactum erat quod vir vxorem repudiabat: ergo licebat hoc corrigere reducendo vxorem ad se.

secundum. ¶ Preterea semper licuit peccanti indulgere cum sit morale preceptum: quod in omni lege manet. sed vir accipiendo repudiatam ei peccanti indulgebat. ergo et hoc licitum erat.

tertium ¶ Preterea Deutero. 24. ponitur pro causa quare non possit accipi iterum: quia polluta est: sed repudiata non polluitur nisi alterum virum ducendo: ergo saltem antequam alium virum duceret licebat eam accipere.

3 oppo^m^. Sed contra est quod dicitur Deutro. 24. quod non poterat prior maritus accipere eam et c.

Respon^o^. princi. Respondeo dicendo quod in lege de libello repudij duo erant permissa. scilicet dimittere vxorem dimissam alteri iungi: et duo precepta. scilicet scriptura libelli repudij: et quod iterum maritus repudians eam accipere non possit: quod quidem secundum eos qui primam opinionem tenent factum fuit in penam mulieris que alteri nupsit: et in hoc peccato polluta est: sed secundum alios vt vir non de facili vxorem repudiaret: quam postea nullo modo recuperare posset. ubi sup q. 4.

ad primum Ad primum ergo dicendum: quod ad illius mali impedimentum: quod committebat aliquis repudiando vxorem: ordinabatur quod vir vxorem repudiatam assumere iterato non posset: vt patet ex dictis. et ideo diuinitus ordinatum fuit.

Ad 2^m ¶ Ad secundum dicendum: quod semper licuit indulgere peccanti: quantum ad rancorem cordis: sed non quantum ad penam diuinitus taxatam.

Ad 3^m. ¶ Ad tertium dicendum: quod in hoc duplex est opinio. Quidam enim dicunt quod licuit repudiatam viro reconciliari: nisi in matrimonio alteri viro esset iuncta. Tunc enim propter adulterium cui se mulier voluntarie subdit: in penam dabatur ei quod ad priorem virum non rediret: sed quia lex vniuersaliter prohibet. et ideo dicunt alij quod etiam antequam alteri nuberet non poterat reuocari: ex quo repudiata erat: quia pollutio non intelligitur quantum ad culpam secundum quod dictum est.

¶ Utrum causa repudij sit odium vxoris. Arti. vi.

primum. AD sextum sic procedit: videtur quod causa repudij fuerit odium vxoris: secundum hoc quod dicitur. Mal. 3. Si odio habueris eam dimitte illam.

secundum. ¶ Preterea Deu. 24. dicitur. Cum non inuenerit gratiam in oculis eius propter aliquam feditatem. et c. ergo idem quod prius.

i opp^m p̄mum. **Sed cōtra**: sterilitas ꝛ fornicatio magis cōtrariantur matrimonio q̄ odiū: ḡ illa potius debuerūt esse cā repu- scdm diij q̄ odiū. ¶ P̄. odiū p̄t causari ex virtute ei⁹ q̄ odio hr̄. si ergo odiuꝫ est sufficiēs causa: tūc mulier posset repudiari propter virtutem ei⁹ tertiuꝫ qd̄ ē absurdū. ¶ P̄. Deutro. 21. dr̄ Si dimiserit vir vxorē suā: ꝛ postea odio habuerit: et obiecerit ei stuprum ante cōiugiū: si in p̄batione defecerit verberabitur: ꝛ centū siclis argenti cōdemnabitur: ꝛ non poterit eam dimittere omni tēpore vite sue: ergo odiū non est sufficiens causa repudij.

R° p̄n. vbi sup̄ ar. 3. q. 1 **Rn̄deo** dd̄m: q̄ cā p̄missionis repudiādi vxorē fuit vitatio vxoricidij: vt sci cōmuniter dicunt. Proxima aūt causa homicidij est odiū: ꝛ ideo p̄xima causa repudij est odium: sꝫ odium ex alia causa causatur sicut ꝛ amor: ꝛ ideo oportet etiā aliquas causas repudij ponere remotas: que erant causa odij. Dicit etiam Augu. in glo. Deut. 24. Multe erāt in lege cause dimittendi vxoreꝫ. solā christus fornicationem excipit: ceteras molestias iubet pro fide ꝛ castitate cōiugij sustinere. He aūt cause intelligūtur fetiditates in corpore: puta infirmitas vel aliqua notabilis macula: vel in anima sicut fornicatio vel aliqua huiusmodi: qd̄ in moribus ihonestatē facit. Sed quidā has causas magis coartant satis probabiliter dicētes: q̄ nō licebat repudiare nisi p̄pter aliquā causā post matrimoniū superuenienteꝫ: nec propter quālibet talem: sed p̄pter illas soluꝫ: que possunt bonū prolis impedire: vel in corpore vt sterilitas: aut lepra aut aliquid huiusmodi. vel in anima: vtū essēt malorum morum: quos filij ex cōuersatiōe ad ipāꝫ imitarētur. Sꝫ q̄dā glo. sup illud Deutro. 22. Cum nō inuenerit grām ꝛc. Ur̄. magis artare. s. ad peccatū: cū dicit ibi: per feditatem pctm̄ intelligitur: sed peccatū glo. noīat n̄ solū i morib⁹ anime sed etiā in natura corporis.

Sic ergo p̄ma duo cōcedimus. ¶ Ad 3^m dd̄ꝫ: q̄ sterilitas secundaria ꝛ alia hmōi sunt causa odij: ꝛ sic sunt cāe remote. m3 Ad ¶ Ad 4^m dd̄ꝫ: q̄ p̄pter virtutē nō est aliquis odibilis per se loquēdo: quia bonitas est cā amoris. ꝛ ideo rō n̄ tenet. ad 4^m ¶ Ad 5^m dd̄m: q̄ dabatur in penam viri q̄ nō posset in perpetuim repudiare vxoreꝫ in casu illo: sicut etiam in alio casu quando puellam deflorauit. ad 5^m

¶ Utrum cause repudij debebant in libello scribi. Ar. vij.

Ad septimum sic p̄ceditur: vr̄ q̄ cause repudij debeant i libello scribi. Qꝛ per libelluꝫ repudij scriptum a pena legis absoluebatur: sed hoc iō videtur iniustum nisi causis sufficiētibus repudij assignat: ergo oportebat illas scribere in libello. ¶ P̄. Ad nihil aliō illa scriptura valere videbatur nisi vt cause repudij ostenderentur: ergo si nō inscribebantur frustra libellus ille tradebatur sibi. ¶ P̄. Hoc magister dicit in littera. p̄ mum. scd̄ꝫ tertium

Sꝫ ꝯtra: qꝛ cause repudij: aut erāt sufficiētes: aut non sufficiētes: p̄cludebatur mulieri via ad secundas nuptias q̄ ei scd̄m legem cōcedebantur: si sufficientes: ostēdebatur iniustū repudium: ꝛ sic repudium fieri non poterat: ergo nullo modo cause repudij ibi in spāli inscribebantur. i opp^m

Rn̄deo dd̄m: q̄ cause repudij in speciali non scribebantur in libello: sed i generali vt ostenderetur iustum repudium: sꝫ secundum Josephuꝫ vt mulier habens libellum conscriptum: de repudio alteri nubere posset. alias enim traditum non fuisset. Unde R° p̄n. vbi. s̄ q. 2.

scdm eu erat scriptura talis. pmitto tibi q nunq tecu coueniã. sz hz Aug.io libellus scribebat vt mora interueniente: z cosilio scribarꝫ dissuadente vir a proposito repudiandi desisteret. ¶ Et pptet hoc patet solutio ad obiecta.

¶ De filijs illegitime natis. Questio. lxviij.



Deinde cosiderãdu e de filijs illegitie natis. Et circa ho querun tur tria. ¶ p° vtru q nascut extra verꝫ mfrimoniu sint illegitimi. ¶ 2° vtru illegitimi filij debeat ex hoc dãnuz reportar. ¶ 3° vtꝫ possit legitiari

¶ Utru filij q nascunt extra verꝫ mfrimoniu sint legitimi. Ar. j.

pm. Ad primu sic pcedit: videtur q filij q nascunt extra veru mfrimoniu sint legittimi. Qz bm lege nat⁹ legittimus fili⁹ dicit: sz qlibz nascit bm lege ad min⁹ nãe q fortissima e: ergo qlibet fili⁹ dicitur legittimus.

secudu ¶ p. Comuniter dicit q legittimus fili⁹ e q e de legittio mfrimonio: vel de eo qd i facie ecc^e legitimum reputat: sz cotingit quãdoqz q aliqd mfrimoniu legittimu reputatur i facie ecclesie qd het ipedimentu ne sit veru mfrimoniu: z tamen a ptrahetib⁹ in facie ecclesie scitur: z si occulte nubãt: z ipedimentu nesciãt: legittimu videt in facie ecclesie: ex quo p ecclesiaz no prohibet: ergo filij extra verꝫ mfrimoniu nati non sunt illegitimi.

i oppm Sed contra illegitimu dr qd e ptra legem: sz illi qui nascutur extra mfrimoniu: nascut ꝯ lege: g st illegitimi

Rnsio. pn. Rndeo dom: q quadruplex status e filiorꝫ. Quidam.n.sunt nãles z legittimi: sicut illi q nascuntur ex vero z legitimo mfrimonio. Quidã nãles z no legitimi: vt filij q nascunt de simplici fornicatioe. Quidã legitimi z no nãles: sicut filij adoptiui. Quidã nec legittimi nec nãles: sicut spurij nati de adulterio z de stupro. Tales.n.nascunt z contra lege positiuã z cotra legem nãe expresse. di. 41.q 1.ar.3.q. 1.

Ad pm Ad primum g dom: q qzuis illi q nascuntur ex illicito coitu: nascunt scdm nãz q cois e hoi z oib⁹ aialib⁹. tamen nascunt ptra legez nãe q est ppria hoibus qz fornicatio z adulteriuz z hmoi sunt ptra lege nãe. z io tales scdm nullaz lege sut legittimi.

Ad bm ¶ Ad bm dom: q ignorãtia excusat illicitu coitu a peto nisi sit affectata. Uñ illi q couenīut bona fide i facie ecclesie qzuis sit ipedimetu: du tame ignoret no peccãt: nec filij sut illegitimi. Si aute sciãt qzuis ecclesia sustineat q ignorat impedimetu no excusant a peto. nec filij ab illegittimitate. Si aute nesciant z in occulto ptrahant no excusantur: qz talis ignorãtia videtur affectata.

¶ Utrum filij illegitimi debeant aliqd dãnu reportare. Arti. ij.

pmum. Ad secundum sic proceditur. Videt q illegitimi filij no debeant aliquod dãnum reportare. Quia filius non debet puniri pro peccato patris: vt patet per sniaz domini Ezec.18. sed q iste nascatur ex illicito coitu non est peccatum patris: ergo ex hoc non debz aliquod damnum incurrere.

Scdm ¶ p. Justitia humana est extracta a diuina: sed deus equaliter largitur bona naturalia legitimis z illegittimis filijs. ergo secundum iura hũana filij illegittimi dnt legitis

i oppm Sed ptra e qd (equiparari. dicitur Gen.25.

q Abraam dedit oia bona Isaac: et filijs cocubinarum largitus est munera: et tame illi no erant ex illicito coitu nati: quanto multo magis debent illi qui ex illicito coitu nascuntur hoc damnum reportare: q no succedant in bonis paternis.

Rnsio puci. vbi sup q.2. Rndeo dicendum: q aliquis dicitur damnum ex aliquo incurrere dupliciter. Unomodo per hoc q ei subtrahitur quod erat ei debitum et sic filius illegittimus nullum damnum incurrit. Alio modo per hoc q ei aliquid non est debitum: quod alias poterat esse ei debitum: et sic filius illegittimus damnum incurrit duplex. Unum quia non admittitur ad actus legitimos sicut ad officia et dignitates que requirunt aliquam honestatem in illis qui hoc exercent aliud damnum incurrit: quia non succedit in hereditate paterna. Sed naturales filij succedere possunt in septima parte: tantum: spurij autem in nulla parte quamuis ex iure naturali parentes eis in necessarijs prouidere teneantur. Unde pertinet ad sollicitudinem episcopi: vt vtrunque parentum cogat ad hoc q eis prouideant.

ad primum Ad primum ergo dicendum: q incurrere damnum hoc secundo modo non est pena: et ideo non dicimus q alicui sit pena: q non succedit in regno aliquo per hoc q non est filius regis: et similiter non est pena q alicui qui non est legittimus non debeantur ea que sunt legittimorum filiorum. ¶ Ad 2m

Ad 2m dicendum: q coitus illegittimus non est contra legem inquantum est actus generatiue virtutis. sed inquantum ex praua voluntate procedit: et ideo filius illegittimus non incurrit damnum in his que per voluntate fiunt vel possidentur.

¶ Utrum filius illegitimus possit legitimari. Arti. iij.

3m AD tertium sic procedit. Uidetur q filius illegitimus non possit legitimari. Quantum enim distat legitimus ab illegitimo: tantum econuerso illegitimus a legitimo: sed legitimus in regno nunquam fit illegitimus quare illegitimus nunquam fit legitimus. 2m ¶ Praeterea. Coitus illegitimus creat illegitimum filium: sed coitus illegitimus nunquam fit legitimus. ergo nec filius illegitimus legitimari potest.

Sed contra est quod per legem inducitur per legem reuocari potest. sed illegitimitas filiorum est per legem positiuam inducta: ergo potest filius illegitimus legitimari ab eo qui habet auctoritatem legis. In opom.

Rndeo dicendum: q filius illegitimus potest legitimari: non vt fiat de legitimo coitu natus: quia coitus ille transiuit: et nunquam potest fieri legitimus: ex quo semel fuit illegitimus. Sed dicitur legitimari: inquantum damna que illegitimus filius incurrit subtrahuntur per legis auctoritatem. Et sunt sex modi legitimandi: duo secundum canones. scilicet cum quis ducit vxorem illam ex qua filium illegitimum generauit: si non fuit adulterium: et per specialem indulgentiam ad dispensationem domini pape. Quattuor autem modi sunt secundum leges. Primus est si pater filium naturalem curie imperatoris offerat: ex hoc enim ipso legitimatur propter curie honestatem. Secundus si pater in testamento nominet eum legitimum heredem: et filius postmodum testamentum imperatori offerat. Tertius est si filius nullus sit legitimus: et ipsemet filius se principi offerat. Quartus si pater in publico instrumento vel cum trium testium subscriptione eum legitimum nominet: nec adijciat naturalem. R° pn. vbi sup q.3.

Ad primum ergo dicendum: q alicui potest sine iniusticia gratia fieri: sed non potest aliquis damnari nisi pro culpa: et ideo magis potest illegitimus fieri legitimus quam econuerso. Et si Ad pm

est legitimus aliquis hereditate privatur pro culpa: non tamen dicitur illegitimus filius quia generationem legitimam habuit. Ad 2m dicendum: quod actus illegitimus habet defectum intra se inseparabilem quo legi opponitur: et ideo non potest fieri legitimus: nec est simile de filio legitimo qui non habet huiusmodi defectum. Ad 3m

De his que spectant ad resurrectionem: et primo de loco animarum post mortem. Questio. lxix.



Post hoc agendum est de his que spectant ad tractatum resurrectionis. Postquam enim dictum est de sacramentis quibus homo liberatur a morte culpe: consequenter dicendum est de resurrectione per quam homo liberatur a morte pene. Circa tractatum autem resurrectionis tria consideranda sunt. scilicet precedentia resurrectionem: concomitantia: et sequentia. Et ideo primo dicendum est de his que pro parte quamvis non ex toto resurrectionem precedunt. 2° de ipsa resurrectione et circumstantibus eam. 3° de his que eam sequuntur. Precedentium autem resurrectionem. prima consideratio est de receptaculis animarum post mortem eis assignatis. 2° de qualitate et pena animarum separatarum eis ab igne inflicta. 3° de suffragiis quibus anime defunctorum a vivis adiuvantur. 4° de orationibus sanctorum in patria existentium. 5° de signis iudicium generale precedentibus. 6° de igne ultime conflagrationis mundi que faciem iudicis precedet. Circa primum queruntur septem. Primo utrum animabus post mortem receptacula assignentur. 2° utrum statim post mortem ad ipsa anime deducantur. 3° utrum de ipsis locis egredi valeant. 4° utrum limbus inferni sit idem quod sinus Abrae. 5° utrum limbus sit idem quod infernus damnatorum. 6° utrum limbus patrum sit idem quod limbus puerorum. 7° utrum tot receptacula debeant distingui.

Utrum assignentur receptacula animabus post mortem. Arti. j.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod animabus post mortem receptacula non assignentur. Sicut enim dicit Boetius in li. de hebdomadibus. Omnis animi conceptio est apud sapientes incorporalia in loco non esse: cui concordat quod Aug. dicit. 12. sup Gen. ad literam. Cito quidem responderi potest ad corporalia loca animam non ferri nisi cum aliquo corpore: sed separata anima a corpore non habet aliquod corpus: sicut ibidem Aug. dicit quod ridiculum est animabus separatis aliqua receptacula assignare. Primus

Preterea. omne quod habet locum determinatum magis convenit cum illo loco quam cum alio: sed anime separate sicut etiam quelibet alie spirituales substantie indifferenter se habent ad omnia loca: non enim potest dici quod cum aliquibus corporibus conveniant: et cum aliis differant: cum ab omnibus conditionibus corporalibus penitus sint remote: ergo eis receptacula determinata non sunt assignanda. Secundum

Preterea. animabus separatis non assignatur aliquid post mortem nisi quod cedat in penam vel in premium: sed corporalis locus non potest eis esse in penam: vel in premium: cum a corporibus nihil recipiant: ergo non sunt eis assignanda certa receptacula. 3m

Sed contra. celum empyreum est locus corporalis. et tamen ipsum factum mox sanctis angelis est repletum: ut Beda dicit. Cum ergo angeli sint incorporei: sicut et anime separate: videtur etiam quod animabus separatis sint certa receptacula assignanda. ergo etc. In contrarius primum

Preterea. hoc patet per id quod Gre. dicit in. 4. Dialo. scilicet animas post mortem ad diversa loca corporalia esse deductas: ut patet de Pascatio quem Germanus secundum

capuanus eps in balneis fuenit. & de aia Theodorici regis: qꝫ dicit ad gehēnā esse deductā. ꝙ aie post mortē hñt certa receptacula.

Rº pn. Rñdeo dōm: ꝙ ꝗuis substantie spūales ꝭm eē suū a corpore nō depēdeāt: corporalia tamen a deo mediantibꝰ spiritualibus gubernātur: vt dicit Aug. l. 3. de trini. & Gre. in. 4. dial. & ideo ē quedā ꝯuenientia spiritualiū substantiarū ad corpales substātias ꝑ cōgruentiā ꝗdā: vt. s. dignioribꝰ substantijs digniora corpora adaptentur. Vñ ēt presbiteri ꝭm ordinem mobiliū posuerūt ordinē substantiarum sepataꝝ: ꝗuisāt aiabꝰ post mortem nō assignētur aliqua corpa: quorū sint forme vel determinati motores: determināntur tñ eis quedā corporalia loca per congruentiam ꝗdam scđm gradus dignitatis eaꝝ: in quibus sint quasi ī loco: eo mō quo ī corpalia esse pñt in loco: secūdū ꝙ magis acedunt ad primam substantiā: cui locꝰ superior per ꝯgruentiā deputatur. s. deū: cuius sedē celū scriptura esse denūciat. & ideo aīas que sunt in participatiōe ꝑfecte deitatis: ī celo esse ponimus: animas vero que a participatiōe hmōi īpediūtur loco ꝯtrario dicimus deputari.
4. di. 45. q. 1 ar. 1. q. 1

Ad pᵐ Ad pmū ergo dōm: ꝙ īcorpalia non sunt in loco modo aliquo nobis noto & cōsueto: secundū ꝙ dicimus corpora ꝓprie in loco esse: sunt tñ in loco mō substātijs spūalibꝰ cōuenienti: qui nobis plene manifestus esse non pōt.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ duplex ē cōuenientia vel similitudo. Una est q̄ est ꝑ participationē eiusđ qualitatis: sicut calida adinuicē ꝯueniūt. Et talis cōueniētia īcorporalium ad loca corpalia esse nō pōt. Alia per quadā ꝓportionalitatē ꝑ ꝗꝫ in scripturis metaphorice deus dr̄ eē sol: q2 est principium vite spūalis: sicut sol vite corporalis: & ꝭm hanc conueniētiā ꝗdā aie ꝗbusdā locis magis ꝯueniūt: sicut aie spiritualiter illuminate cū corporibus luminosis: anime vero obtenebrate per culpaꝝ cū locis tenebrosis.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertium dōm: ꝙ aīa separata directe nihil recipit a locis corporalibus per modū quo corpora recipiunt que cōseruāt a suis. sꝫ ipse aie ex hoc ꝙ cognoscūt se talibꝰ locis deputari sibi gaudium ingerūt vl̓ merorem & sic locus cedit eis ī penam vel premium.

¶ Utrum statim post mortem aie deducantur ad celum vel ad infernum. Ar. II.

pmum. Ad secundum sic ꝓceditur: vr̄ ꝙ statim post mortē nulle anime deducātur ad celos vl̓ ad infernum. q2 sup illud ps. Adhuc pusillum & nō erit peccator. dicit glo. ꝙ sancti liberantur in fine mundi: post hanc tñ vitam nō ibi erūt vbi erunt scī: quibꝰ dicetur: venite bñdicti patris mei. sed illi sancti erūt in celo. ergo scī post hanc vitā non statim ascendunt ad celum.

scđꝫ ¶ p̄. Aug. dicit in ench. ꝙ tps inter hominis mortē & vltimaꝫ resurrectionem interpositum aias abditis receptaculis cōtinet: sicut vnaqueqꝫ digna est requie vel erumna. sꝫ hec abdita receptacula non possunt intelligi celum & infernus: q2 in illis etiam post resurrectionē vltimam cum corporibꝰ erūt. Unde pro nichilo distingueret tempus ante resurrectionē & post resurrectionē: ergo non erunt nec in inferno nec in paradiso vsqꝫ ad diem iudicij.

tertium ¶ p̄. maior est gloria anime ꝗꝫ corporum. sed simul omnibus reddit gloria corporum: vt sit maior leticia singulorū ex cōmuni gaudio: vt patet Heb. ij. sup illud deo ꝓ nobis aliquid melius prouidente. &c. dicit glo. Ut in communi gaudio omnium maius fieret gaudiū sin-

quartū gulorum. ergo multo fortius glīa aīarum debet differri vsq3 ad fine3: vt simul omnibus reddatur. ¶ P̄. pena τ p̄miū q̄ per sententias iudicij reddūtur iudiciū precedere: nō debet. s3 ignis inferni τ gaudium paradisi dabūtur oibus per snīam iudicantis xp̄i.s.in vltimo iudicio: vt patet Math.25. ergo ante die3 iudicij nullus ascēdit in celum: vel descendit ad inferos.

l oppm p̄mum. **Sed contra** ē qd dr.2.Cor.25. Si terrna nostra habitatio dissoluatur domū habemus nō manufactā τ conseruatam ī celis. ergo dissoluta carne anima h3 māsionem que ei in celis

scdm fuerat cōseruata. ¶ P̄. phil.i. dicit apostolus. Cupio dissolui τ eē cū xp̄o. ex quo sic arguit Grego.i.4. dial. Qui ergo xp̄m in celo eē non dubitat: nec pauli aīam in celo eē negat: sed non est negandum xp̄m esse in celo: cum sit articulus fidei. ergo nō est dubitādū aīas scōrum ad celos ferri: φ etiā aliq̄ anīe ad infernū descendūt statim post mortem p3 Luc.16. Mortuus est autē diues τ sepultus est in inferno.

R° pn. vbi.s q.2. **Respondeo** dōm: φ sicut in corporibus est grauitas vel leuitas: qua feruntur ad suū locū: q̄ est finis mot⁹ ipsorum: ita etiā est in aīabus meritum vel demeritū. quibus p̄ueniūt aīe ad premiū vel penā: q̄ sunt fines actionum ipsarum. Uñ sicut corpus p'grauitatē vel leuitatē statim fertur in locum suu3 nisi p̄hibeatur: ita aīe statim soluto vinculo carnis: p qd in statu vie detinebātur: statim premium cōsequūtur vel penam: nisi aliquid impediat: sicut interdū impedit cōsequutionem p̄mij veniale peccatum quod primū purgari ẟ. ex quo sequitur φ p̄miū differatur Et quia locus deputatur aīabus ƀm cōgruentiā p̄mij vel pene. statim vt anima absoluitur a corpore vel in infernū imergitur: vel ad celos euoluat: nisi īpediatur aliquo reatu quo oporteat euolationē differri: vt prius aīa purget. Et huic veritati auctoritates scripture canonice manifeste attestātur: τ documenta sanctorum patrū. Uñ 3riu3 p heresi est habendū: vt p3.4. dialo. τ in li. d ecclesiastic; dogmatib⁹

Ad primum ergo dōm: φ glo. seipsā exponet. Q3 eñ dicit nōdū eris vbi erūt scti τc. stat iexponit subdēs.i. nō habebis geminā stolā q̄3 habebunt sancti in resurrectiōe. ¶ Ad Ad 1m

Scdm dōm: φ inter alia abdita receptacula de quib⁹ aug. loqtur. ēt sunt cōputanda τ infernus τ paradisus in q̄b⁹ aīe alijsq3 añ resurrectionē p̄tinētur. Et iō distiguitur tp̄s añ resurrectionē τ post: quia añ resurrectione3 sunt ibi sine corpore: post aūt erūt cū corpe: τ quia in aliquibus receptaculis nūc sūt anime in q̄bus post resurrectione3 non erunt. ¶ Ad tertium dōm: φ Ad 2m

hoīm corpora habēt q̄ndā cōtinuationem ad inuicem: q2 ƀm ea est verum quod dr̄ actuū.17. Quod de⁹ ex vno fecit oīm hominum genus: sed animas singulatim finxit. vnde nō est tanta congruentia vt omēs homnines simul glorificētur ī corpore. Et p̄terea gloria corpis non est ita essentialis sicut gloria anīe. vnde maius detrimentum esset sāctis si gloria anime differretur: q̄3 de hoc φ gloria corpis differatur: nec posset hoc detrimentu3 glorie recōpensari p̄pter ampliationem singulorum gaudij de gaudio cōmuni ad 3m

¶ Ad quartū dōm: φ eandem obiectionem Grego. in 4. dialo. proponit τ soluit. Si inquit nunc ī celo sunt anime sanctorum quid est qd in die iudicij pro iustitie retributione recipiunt: τ respōdet hoc eis nimirum crescit in iudicio φ nunc anime sola singulari retributione letantur: postmodu3 vero etiā corporum beatitudine perfruūtur: vt ad 4m

in ipsa quoque carne gaudeāt: ꝗ qua dolores pro domino cruciatusque ꝑtulerunt. ⁊ eodem modo dicendū est de damnatis.

¶ Utrum anime existentes in paradiso vel in inferno egredi valeant. Arti. iij.

pᵐ AD tertiū sic proceditur: vr̄ ꝙ anime in paradiso vel in inferno existētes egredi nō valeāt. Aug. eñ dicit in li. de cura pro mortuis agenda. Si rebus viuentiū vterē-tur anime mortuorum: vt de alijs taceam: meipsum pia mater nulla nocte desereret: q̄ terra mariqꝫ secuta est: vt mecū viueret: ⁊ ex hoc cō cludit ꝙ anime defunctoꝝ reb⁹ vi-uentium nō intersunt: sed interesse possent. si de suis receptaculis exi-

2ᵐ rent. ergo de suis receptaculis nō exeunt. ¶ p̄. In ps̄ dr̄. Ut inhabitem in domo dn̄i oībus diebus vi-te mee. ⁊ Job. 13. Qui descēdit ad inferos nō ascendet. ergo tam bo-

3ᵐ ni q̄ȝ mali a suis receptaculis non exeunt. ¶ p̄. receptacula: vt dictū est: animabus post mortem dātur in premium vel in penam. sed post mortem neqꝫ premia sanctorū mi-nuuntur. neqꝫ pene damnatorum.

1. oppᵐ ergo nō exeūt de suis receptacul̄.

ꝑmum. Sꝫ cōtra est quod dicit Hiero. cōtra Uigilantium sic eum alloquens. Tis enim in sinu Abrae vel in loco refrigerij vel subter aram dei animas apostolorum ⁊ martyꝝ consedisse: nec posse suis tumulis cū voluerit adesse p̄ntes: ⁊ ita tu deo leges pōis: tu apostolis vincula inijcis: vt vsqꝫ ad diem iudicij teneantur in custodia: nec sint cū domino suo: de quibus scriptū est. Sequūtur agnum quocūqꝫ ierit: ⁊ si agnus vbiqꝫ est. ergo ⁊ hi qui cū eo sūt vbiqꝫ esse credendi sunt: ridiculum ergo est dicere ꝙ anime mortuoꝝ a suis receptaculis non recedant. ¶ p̄. Hier. ibidem arguit sic. Cū diabolus ⁊ demones vbiqꝫ vagentur orbe toto: ⁊ celeritate nimia vbiqꝫ p̄sentes sint: quare martyres post effusionem sanguinis actu obtinentur inclusi ⁊ inde exire non potuerunt. Ex quo potest concludi non solum de bonis: sed etiam de malis ꝙ sua receptacula quādoqꝫ exeāt: cum non habeant maiores damnationem q̄ȝ demones: qui vbiqꝫ dis-currunt. ¶ p̄. Hoc idem probari potest per Grego. in. 4. dial. vbi narrat de multis mortuis qui viuis apparuerunt. tertiū

Rn̄deo dicendum: ꝙ aliquem exire de inferno vel d̄ paradiso potest intelligi dupliciť. Uno modo ita ꝙ simpliciter inde exeat vt iaȝ locus eius non sit paradisus vel infernus: ⁊ sic nullus inferno vel paradiso deputatus finaliter inde exire potest vt infra dicetur. Alio modo potest intelligi vt exeat ad tp̄s: ⁊ in hoc distinguēdum est quid eis conueniat secundum legem nature: ⁊ quid eis conueniat secundum ordinem diuine prouidentie: quia vt dicit Aug. in lib. de cura pro mortuis agenda. Alij sunt humanarum limites rerum: alia diuinaruꝫ signa virtutū: alia sunt que naturaliter: alia q̄ inuisibiliter fiunt. Secundum ergo naturalem cursum anime separate proprijs receptaculis deputate a conuersatione viuentium penitus segregantur. Non enim secundum cursum nature homines in mortali carne viuentes substantijs separatis immediate iungūtur: cū omnis eorū cognitio a sensu oriatur. nec propter aliud a suis receptaculis eas conuenire vel exire: nisi vt rebus viuentium interessent. sed secundum dispositionem diuine prouidentie aliquando anime separate a suis receptaculis egresse conspectibus hominum presentantur: sicut Augu. in libro p̄dicto narra- Ro. ꝑn. vbi sup. q. 3.

rat de felice martyre: qui ciuibus nolanis visibiliter apparuit: cum a barbaris oppugnarentur. ¶ Et hoc etiam credi potest q aliquando damnatis contingat: q ad eruditionem hominum et errorem permittuntur viuentibus apparere: aut etiam ad suffragia expetenda quantum ad illos qui in purgatorio detinentur. vt per multa que in. 4. dial. narrantur patet. Sed hoc interest inter sanctos et damnatos q sancti cum voluerint apparere possunt viuentibus: non autem damnati. Sicut enim sancti viuentes in carne dona gratie gratis date accipiunt vt sanitates et signa perficiant que non nisi diuina virtute mirabiliter fiunt: que quidem signa ab aliis hoc dono carentibus perfici non possunt: ita etiam non est inconueniens vt ex virtute glorie aliqua potentia animabus sanctorum detur: per quam possint mirabiliter apparere viuentibus cum volunt: quod alii non possunt: nisi interdum permissi.

Ad pm

Ad primum ergo dicendum: q Augu. vt consequentia patet: loquitur secundum communem cursum nature: nec tamen sequitur q etiam si mortui possunt vt volunt viuentibus apparere: totiens appareant quotiens apparent in carne viuentes: quia separati a carne vel omnino conformantur diuine voluntati: ita q non liceat eis nisi quod secundum diuinam dispositionem congrue intuentur: vel ita sunt penis oppressi: vt de sua miseria magis doleant: quam curent aliis apparere. ¶ Ad secundum dicendum: q auctoritates ille loquuntur quantum ad hoc q nullus de paradiso vel inferno egreditur simpliciter: et non q egrediatur ad tempus. ¶ Ad tertium dicendum: q sicut ex dictis patet: secundum hoc locus anime cedit in

Ad 2m

Ad 3m

penam vel premium: q anima afficiatur ex hoc q tali loco deputatur vel gaudendo vel dolendo. Hoc autem gaudium siue hic dolor de hoc q talibus locis deputatur manet in anima: etiam quando extra loca predicta fuerit. sicut pontifici cui datur pro honore vt in cathedra sedeat in ecclesia: non minuitur gloria eius quando a cathedra recedit; quia et si actu ibi non sedeat: locus tamen ille sibi deputatus est.

¶ Ad ea etiam que contra obiiciuntur respondere oportet. (i opp^m)

Ad quorum primum dicendum: q Hiero. loquitur de apostolis et martyribus secundum q eis accrescit ex potestate glorie: et non secundum q eis congruit ex debito nature. (ad pm)

Quod autem dicit eos vbique esse: non est intelligendum quasi simul sint in pluribus locis aut vbique: sed quia esse possunt vbi volunt. ¶ Ad secundum dicendum: q non est simile de demonibus et angelis: et animabus sanctorum et damnatorum. Angeli enim boni vel mali hoc officium sortiuntur vt hominibus presint: vel ad custodiam vel ad exercitium: quod de animabus hominum non potest dici. Sed tantum secundum potestatem glorie animabus sanctorum hoc congruit: et q possunt esse vbi voluerint. et hoc est quod Hiero. intendit. ¶ Ad tertium dicendum: q quamuis aliquando anime sanctorum vel damnatorum presentialiter assint vt apparet: non tamen credendum est hoc semper accidere. Aliquando enim huiusmodi apparitiones fiunt in dormiendo vel in vigilando operatione bonorum vel malorum spirituum. ad instructionem vel destructionem vel deceptionem viuentium. Sicut etiam viui homines aliquando aliis apparent: et eis multa dicunt in (Ad 2m) (ad tertium)

somnis: cum constaret eos non esse presentes: sicut Augu. per multa exempla probat in libro de cura pro mortuis agenda.

¶ Utrum limbus inferni: sit idem quod sinus abrahe. Arti. iiij.

pm AD quartu͂ sic procedit. videt q̄ limbus inferni no͂ sit ide͂ q̄ sinus Abrae. sicut eni͂ Augu. dicit. 12. super Gen̄. ad lr̄am. Nondu͂ inueni inferos alicubi i͂ bono posuisse scripturā: sed sin⁹ abrae i͂ bono accipit: vt ibidem subiu͂git augu. sic dicens. Non in bonum accipiendo sinu͂ abrae: et illā requiem quo ab angelis pius paup allatus est: nescio vtru͂ quisq̄ possit audire ergo sinus abrae no͂ est idem qd limbus inferni. secu͂du͂ ¶ P̄. in iferno exn͂tes non vide͂t deu͂: sed in sinu abrae videtur deus: vt ptz per. Aug. 9. lib. confessionum. qui loquens de Nebridio dicit. Quicquid illic est quod sinus abrae vocatur: ibi Nebridius meus viuit. et ita non ponit aurem ad os meu͂: sed spu͂ales os fonte͂: q̄ntu͂ et bibit tuuz potest sapientiā p auiditate sua sine fine felix: ergo sinus abrae no͂ est idem quod limb⁹ inferni. tertiuz. ¶ P̄. eccl'ia no͂ orat p aliquo vt ad infernu͂ deducatur. orat aute͂ vt angeli aiam defuncti in sinuz abrae ferant. ergo videtur q̄ sinus abrae non sit idez quod limbus.

i opp^m p^m. Sz contra sinus abrae dicitur vbi mendicus Lazarus duct⁹ est ad infernu͂ quia vt dicit glo. Job. 30. super illud. Ubi co͂stituta est domus omni viuenti. Infern⁹ domus erat oi͂um viuentiu͂. ante xp̄i aduetum. g̃ sinus abrae no͂ est idem quod limbus. secu͂du͂ ¶ P̄. Gen̄. 20. dixit Jacob filijs suis. deducetis canos meos cu͂ dolore ad inferos. ergo Jacob sciebat se ante mortez ad inferos trāsferendum. ergo et eadem ratione abraam ad inferos translatus fuit post mortem: et ita sinus abrae videtur esse aliqua pars inferni.

Rn̄deo dicen͂dum: q̄ anie hoium post mortem ad quietem puenire non pn͂t nisi merito fidei. quia accedentem ad deum oportet credere. Heb. 2. Primum exemplum credendi hominibus in abraam datur qui primo se a cetu i͂ fidelium segregauit et speciale signum fidei accepit. et ideo requies illa que hominibus post mortem datur sinus abrae dicitur: vt patet per Aug. 12. super Gen̄. ad litterā. Sed anime sanctorum post morte͂ non omni tempore eandem quiete͂ habuerunt: quia post christi adue͂tum hn̄t plenam quietem diuina visione perfruentes: sed ante christi aduentum habeba͂t quietem per i͂munitatem pene: sed non habeba͂t quietem desiderij per consecutionem finis: et ideo status sanctoru͂ ante christi aduentum potest considerari et secundum id quod habebat de requie: et sic dicitur sinus abrae: potest etiaz considerari quā tum ad id quod eis deerat de requie: et sic dr̄ libus inferni. Lib⁹ g̃ iferni et sinus abrae fuerunt ante christi aduentum vnuz per accidens et no͂ per se: et ideo nichil prohibet post christi aduentum esse sinum abrae et esse oio diuersum a libo: quia q̄ sunt p accidens separari co͂tingit. Rn̄sio. pn. vbi sup ar. 2. q. 1

Ad pmu͂ ergo dicendum: q̄ q̄ntum ad id qd habebat de bono statu sanctorum patruz sinus abrae dicebatur: sz quā tum ad id quod habebat d̄ defectu dicebatur infernus: et sic nec sinus abrae in malum accipitur: nec infernus in bonum: q̄uis quodāmo sint vnum. Ad p^m ¶ Ad secundum dicendum: q̄ sicut requies sanctoruz patrum ante christi aduentu͂ dicebatur sinus abrae: ita et post christi aduentuz: sed diuersimode. Quia enim ante christi aduentum san- Ad sm

ctorum requies habebat defectuꝫ requiei adiunctum: dicebatur idē infernus ⁊ sinus Abrae. tātum .n. ibi nō videbatur deus. Sed quia post christi aduētum sanctorum requies est competa: cum deum videant: talis requies dicitur sinus abrae: ⁊ nullo modo infernus: ⁊ ad hunc sinum abrae ecclesia orat fideles perduci. Unde patet responsio ad tertium. Et sic etiam intelligenda est quedam glosa Luc.16. super illud factuꝫ est vt moreretur mendicus. ⁊c. que sic dicit Sinus Abrae est requies beatorum pauperum: quorum est regnum celorum.

¶ Utrum limbus idē sit quod infernus damnatorum. Ar.v.

i p̄mum. AD quintum sic proceditur: videtur ꝙ limbus sit idem quod infernus damnatorum. Christus enim dicitur infernum momordisse: nō absorbuisse: quia aliquos inde extraxit: nō autem omnes: non autem diceretur momordisse infernum, si illi quos liberauit non fuissent pars multitudinis in inferno contente. ergo cum illi quos liberauit in limbo inferni ꝯtinerētur. iidem cōtinebantur in limbo: ⁊ in inferno: ergo limbus vel est idem quod infernus: vel pars inferni.

2 Secūdꝫ ¶ P̄. Christus dicitur ī limbo descendisse ad infernum: sed descendit ad limbum patrum: ergo limbus patrum est idem quod īfern⁹.

Tertiuꝫ ¶ P̄. Job.17. dicitur In profundissimum infernum descendit anima mea: sed Job. cuꝫ esset sanctus ⁊ iustus ad limbum descendit. ergo limbus est idem quod profundissimus infernus.

I opp^m p̄mum. Sed ꝯtra in inferno nulla ē redēptio: sed a limbo sancti fuerūt redempti. ergo limbus nō est idem quod infernus.

secūdū. ¶ P̄. Aug. dicit super Geñ. ad literam. Quomodo illam requiem quam Lazarus accepit apud īferos esse credamus: nō video: sꝫ anima Lazari ad limbum descendit: ergo limbus nō est idem qḋ īfern⁹.

Rñdeo dicēdū: ꝙ receptacula animarū post mortem dupliciter distingui possunt: aut secūdum situm: aut secundum locorum qualitatem: prout .s. in aliquibus locis penas vel premia recipiūt anime. Si ergo cōsideretur limbus patrum ⁊ infernus secundum locorum qualitatē predictā: sic non est dubium: ꝙ distinguuntur: tum quia in īferno est pena sēsibilis: que non erat in limbo patrum: tum etiam quia in īferno est pena eterna: sed in limbo patrum detinebātur sācti temporaliter tātum. Sed si cōsiderētur ꝗtum ad situm loci: sic probabile est ꝙ idem locus vel quasi cōtinuus sit infernus ⁊ limbus: ita tamē ꝙ quedam superior pars inferni limbus patrum dicatur: existētes eñ in īferno secūdum diuersitatem culpe. diuersam sortiūtur ⁊ penam. Et iō secūdum ꝙ grauioribus peccatis etiam irretiūtur damnati: secūduꝫ hoc obscuriorem locum ⁊ profundiorem obtinent in īferno. vnde et sancti patres in quibus minimuꝫ erat de ratiōe culpe. supremum et minus tenebrosum locum habuerunt omnibus puniēdis. R° p̄s. vbi sup q.2.

Ad primum ergo dicēdū: ꝙ secūdū hoc ꝙ infernus ⁊ limbus sūt idem ꝗtū ad situm: dicitur christus īfernum momordisse: ⁊ in īfernum descendisse: quādo patres a libo eripuit suo descēsu. Et per hoc patet solutio ad 2m. Ad p^m p̄m

¶ Ad 3m dicendum: ꝙ Job nō descēdit in īfernum damnatorum: sed in limbum patrum: q̄ quidem dicitur ꝓfundissimus loc⁹ nō quidem respectu locorum penalium: sed ī comparatiōe ad alia loca: secūduꝫ ꝙ sub eodem īcluditur omnis locus penarū. Uel dicēdum ad 3m.

sicut Aug. soluit. 12. sup. Gen. ad litteraz de Jacob sic dicēs. Jacob illud quod dicit ad filios suos deducetis senectutē meā cū tristitia ad inferos: videtur hoc magis timuisse ne nimia tristitia sic perturbaretur: vt ad requiem bonorū nō iret: sed ad īferos peccatorum: et sic potest exponi quod est potius verbū timentis q̄ asserentis.

¶ Utrum limbus puerorum sit idez quod limbus patrum. Ar. vi.

pmum. Ad sextum sic proceditur: videt q̄ limbus puerorū sit idē qd limbus patrum. Pena enim debet respondere culpe: sed pro eadē culpa detinebātur in limbo patres et pueri. s. p culpa originali. ergo idē debet esse vtrorūq; loc⁹ pene. ¶ P. 2m Aug. dicit in ench. Mitissima est pena puerorum: qui cū solo originali decedūt: sz nulla est pena mitior ea quā sancti patres habebāt. ergo idem est locus pene vtrorūq;

1 oppm Sed cōtra sicut actuali peccato debetur pena tpalis in purgatorio: et eterna in īferno: ita et originali peccato d'bebatur pena temporalis in limbo patrum: et eterna in limbo puerorum: si ergo infernus et purgatorius nō sunt idem. videtur q̄ nec libus puerorū et limbus patruz sint idem. Utrum autē infernus et purgatoriussint idem locus quesitum est supra 21. di.

Rº pn. vbi sup q. 5. Rn̄deo dicēdū: q̄ limbus patrum et libus puerorū absq; dubio differūt secūdum qualitatem pmij vel pene. Pueris enī nō adest spes beate vite: q̄ patrib⁹ in limbo aderat: in quibus etiā lumen fidei et gratie refulgebat: sed q̄tum ad situz pbabiliter creditur vtrorumq; locus idem fuisse: nisi q̄ requies beatorum adhuc erat in superiori loco q̄ limbus puerorū: sicut de limbo et īferno dictum est.

Ad pm Ad primum ergo dicēdū: q̄ ad culpam originalem non eodem modo se habebant patres et pueri. In patribus enī originalis culpa expiata est secundum q̄ erat infectiua persone remanebat tamē impedimētum ex parte nature: pro qua nōdum erat satisfactum plenarie: sed in pueris est impedimentum et ex parte persone et ex parte nature: et ideo pueris et patribus diuersa receptacula assignantur. ¶ Ad secūdum dicenduz: q̄ Aug loquitur de penis que debētur alicui ratiōe persone sue inter quos mitissimam penam habēt q̄ solo originali peccato grauantur sed adhuc ē mitior pena eoruz quos nō impedit a perceptione glorie defectus persōe sed solū defect⁹ nature: vt ipa dilatio glorie quedam pena dicatur. Ad 2m

¶ Utrum debeant tot receptacula distingui. Ar. vij.

Ad septimum sic proceditur: videtur q̄ non debeant tot receptacula distingui. Sicut enī receptacula debētur aiabus p peccato post mortez: ita et pro merito: sed ratione meriti non debetur nisi vnum receptaculum. s. paradis⁹. ergo nec ratione peccatorum debetur nisi vnum receptaculum. ¶ P. receptacula assignātur aiab⁹ post mortem ratiōe meritorum sed vn⁹ est locus in quo merētur vel demerentur. g vnū tātum receptaculum deberet eis assignari post mortez. ¶ P. loca penarum debēt respondere ipsis culpis: sed non sunt nisi tria genera culparuz. s. originalis: venialis et mortalis: ergo nō debēt esse nisi tria receptacula penalia. pmum. 2m. 3m.

Sed contra videtur q̄ debeant esse multo plura q̄ assignētur. Aer enī iste caliginosus est demonū carcer: vt patet secūda Petri. 3. nec tamē cō 1 oppm pmum.

putatur inter quinq; receptacula q̃ a quibuscam assignātur: ergo sunt
secūdū. plura receptacula q̄ quinq;. ¶ P̄. Alius est paradisus terrestris: et alius paradisus celestis: sed quidā post statum vite huius ad paradisum terrestrem sunt translati: sicut de Enoch ꝛ de Helya dicitur: cū ergo paradisus terrestris īter quinq; receptacula nō computetur: vr
tertiū. q; sint plura q̄ q̄nq;. ¶ P̄. cuilibet statui peccātium debet aliquis locus respōdere penalis: sꝫ si ponatur aliquis in origīali decedere cū solo veniali peccato nullum receptaculum assignatorum ei competeret. Cōstat eñ q; in paradiso nō esset: cum gratia careret: ꝛ eadē ratione nec in limbo patrum. Similiter etiam nec in limbo puerorum: cum in ipso nō sit pena sensibilis: q̃ tali debetur ratione venialis peccati. Similiter nec in purgatorio: quia ibi non est nisi pena temporalis: huic autem debetur pena perpetua. Similiter autem nec in inferno dānatorum q; mortali pec
quartū cato caret: ergo oꝫ sextum receptaculuꝫ assignare. ¶ P̄. diuerse sunt q̄titates p̄miorum ꝛ penarum fꝫ differentias culparum et meritorum sed infiniti sunt gradus meritorum ꝛ culparum. ergo ifinita debent distingui receptacula: in qui
quintuꝫ bus puniūtur vel p̄miāt post mortem. ¶ P̄. aīe quādoq; puniūtur ī locis in quibus peccauerūt: vt per Grego. pꝫ. 4. dial. sꝫ peccauerunt in loco vbi habitam⁹. ergo hic loc⁹ dꝫ cōputari īter receptacula ꝛ p̄cipue cum aliqui ī hoc mūdo ꝑ peccatis suis puniātur vt supra magi
sextum ster dixit. ¶ P̄. Sicut aliqui ī gratia decedētes habēt aliqua venialia ꝑ quibus digni sunt pena: ita aliqui peccato mortali decedētes habēt aliqua bona ꝑ quibus eēnt digni p̄mio: sed decedētibus ī gratia cū peccatis venialibus assignatur aliquod receptaculum: in quo puniūtur anteq̄ p̄mia consequantur. s. purgatorium. ergo eadem ratiōe ecōuerso dꝫ esse de illis qui in mortali decedūt cum aliquib⁹ bonis operibus. ¶ P̄. Sicut patres
retardabātur a plena gloria aīe: 7m
ita ꝛ nūc a gloria corpoꝝ: ergo sicut distinguitur receptaculū scōꝝ ante xp̄i aduētū ab eo in quo nunc recipiūtur: ita debet receptaculuꝫ distingui ab eo in quo recipientur post resurrectionem.

Respondeo dōꝫ: q; receptacula aīarum di R° ꝑn.
stinguūtur secūdū diuersos stat⁹ vbi sup̄
earum. Aīa aūt iūcta mortali cor ar. 5.
pori hꝫ statuꝫ merēdi: sꝫ exuta corpe est in statu recipiēdi ꝑ meritis bonum vel malum. ergo post morteꝫ vel ē ī statu recipiēdi finale p̄miū: vel ē in statu quo īpeditur ab illo. Si autē est in statu recipiendi finalem retributionem hoc est dupliciter: vel q̄tuꝫ ad bonū: ꝛ sic est paradisus: vel q̄tum ad malū: ꝛ sic ratione actualis culpe est infernus. ratiōe autē originalis est limbus puerorū. Si vero est ī statu quo impeditur a finali retributione consequēda: vel est ꝑꝑ defectum ꝑsone: ꝛ sic est purgatoriuꝫ: in quo detinētur anime: ne statim p̄mia cōsequātur ꝑꝑ pctā que commiserūt: vel ꝑꝑ defectuꝫ nature: ꝛ sic est limbus patrum: in quo detinebātur patres a cōsecutione glorie ꝑꝑ reatum humāe nature: q̃ nōdum poterat expiari.

Ad primuꝫ ergo dōm: q; bonū cōtingit vno ad p̄m
modo: sꝫ malum multifarie. vt pꝫ ꝑ Diony. 4. ca. de di. no. a ꝑ philosophum. 2. ethi. Et ꝑ hoc non est incōueniēs si locus beate retributionis est vnus: loca vero penarū sunt plura. ¶ Ad scōm dōm: q; sta Ad 2m
tus merēdi ꝛ demerendi est vnus status: cum eiusdem sit posse mereri ꝛ demereri. ꝛ ideo cōueniēter dꝫ betur omnibus vn⁹ locus: sꝫ eoꝝ q

recipiuntur pro meritis sunt status di-
uersi. et ideo non est simile. ¶ Ad 3m
Ad 3m. dicendum: quod pro culpa originali potest
aliquis puniri dupliciter: ut ex dictis patet:
vel ratione persone vel ratione nature tantum. et ideo
tali culpe respondet duplex limbus
Ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod aer iste caligi-
nosus non assignatur demonibus
quasi locus in quo recipiant retribu
tionem pro meritis: sed quasi compe-
tens officio eorum inquantum deputantur
nobis ad exercitium: et ideo inter recep
tacula: de quibus nunc agitur: non
computatur. primo enim eis deputatur
ignis inferni. ut patet Mat. 25.
Ad 5m ¶ Ad 5m dicendum: quod paradisus ter-
restris pertinet magis ad statum via
toris: quam ad statum recipientis pro
meritis: et ideo inter receptacula
de quibus nunc agitur non compu
ad 6m tatur. ¶ Ad 6m dicendum: quod illa
positio est impossibilis: si tamen esset possi-
bilis talis in inferno puniretur in
eternum: quod enim veniale peccatum in
purgatorio temporaliter puniatur: ac
cidit ei inquantum gratiam habet adiun-
ctam: vnde si adiungatur mortali
quod est sine gratia pena eterna in
inferno puniretur: et quia iste qui
cum originali peccato decedit habet
veniale sine gratia: non est incon-
ueniens si ponitur eternaliter pu-
Ad 7m niri. ¶ Ad 7m dicendum: quod diuer-
sitas graduum in penis vel premijs
non diuersificat statum secundum cuius
diuersitatem receptacula distingu-
Ad 8m untur: et ideo non sequitur. ¶ Ad
8m dicendum: quod licet anime separate ali-
quando in loco nostre habitationis
puniantur. non est propter hoc quod lo
cus iste proprius sit locus penarum
sed hoc fit ad nostram instructionem:
vt eorum penas videntes retraha-
mur a culpis: quod autem anime exi-
stentes in carne hic puniuntur pro
peccatis non pertinet ad propositum:
quia talis pena non trahit homi-
nem extra statum merentis vel de-
merentis. nunc autem agimus de re-
ceptaculis que debentur anime post statum

meriti vel demeriti. ¶ Ad 9m. di- ad 9m.
cendum: quod malum non potest esse purum
ab omni commixtione boni sicut bonum sum
mum est absque omni commixtione ma-
li. Et ideo illi qui ad beatitudinem:
que summum bonum est: transfe-
rendi sunt: debent etiam ab omni malo
purgari et propter hoc oportet esse locum
in quo tales purgentur: si hinc non
omnino purgati exeant. Sed illi qui in in
fernum detruduntur non erunt immunes
ab omni bono. et ideo non est simile: quia
ibi in inferno existentes premium bonorum
suorum recipere possunt: inquantum bona pre-
terita eis valent: ad mitigationem
pene. ¶ Ad 10m dicendum: quod in gloria ad 10m
anime consistit premium essentiale: sed
corporis cum redundet ex anima to-
ta consistit in anima quasi origina-
liter. et ideo carentia glorie anime
diuersificat statum non carentia glo
rie corporis: et propter hoc etiam idem
locus. scilicet celum empireum de-
betur animabus sanctis exutis a cor-
pore et coniunctis corporibus glo
riosis. nunc autem idem locus de-
betur animabus patrum ante per-
ceptionem glorie anime sed non post per
ceptionem ipsius.

¶ De qualitate anime exeuntis a
corpore et pena ei inflicta ab igne
corporeo. Questio. lxx.



Deinde con
siderandum est
de qualitate
anime exeun
tis a corpore
et pena ei ab
igne corpo-
reo inflicta.
Circa quod que
runtur tria. ¶ Primo vtrum in
anima separata remaneant poten
tie sensitiue. ¶ Secundo vtrum re-
maneant in ea actus dictarum po-
tentiarum. ¶ Tertio vtrum ani-
ma separata possit pati ab igne
corporeo.

¶ Vtrum in anima separata remaneant
potentie sensitiue. Arti. 1.

mum. Ad primum sic pcedit. Videtur q̃ i aĩa separata remaneãt potẽtie sensitiue. Augu.eĩ i lib. de spiritu ⁊ aĩa sic dicit. Recedit aĩa a corpore secum trahẽs sensum ⁊ imagiationem: rationem ⁊ itellectuз: itelligẽtiã: ↄcupiscibilitatẽ irrascibilitatẽ: sз sẽs⁹ ⁊ imagiatio: ⁊ vis irascibilis ⁊ ↄcupiscibil' sũt vires sensitiue. ergo i aĩa separata vires sẽsitiue remanẽt.

Scđm ¶ P̃. Augu. dicit i lib. de ecclesiasticis dogmatibus. Solum hoĩem credimus aĩam habere substãtificam que exuta a corpore viuit: ⁊ sensus suos atq; igenia viuaciter tenet. ergo aĩa exuta a corpore viuit ⁊ habet potentias sensitiuas.

tertium ¶ P̃. potẽtie aĩe vel essẽtialiter ei isũt: vt quidam dicũt: vel ad minus sũt naturales: propetates ipsius: sed id quod essẽtialit' est alicui: ñ potest ab eo separari neq; sum aliquod deseritur naturalibus proprietatibus. ergo impoẽe est q̃ aĩa separata a corpore aliquas potẽtias amittat.

quartũ ¶ P̃. nõ est totum itegrum. cui aliqua ptiũ deest: sed potẽtie aĩe dicuntur partes ipsi⁹. si ergo potẽtias aliquas post mortem suam aĩa amittit: nõ erit aĩa itegra post mortem: quod est icõueniens.

5m ¶ P̃. potẽtie aĩe magis cooperãtur ad meritus q̃ etiã corpus cũ corp⁹ sit solũ istrumẽtũ actus: potẽtie vero pricipia agẽdi sed necesse est q̃ simul corpus premietur cum aĩa: propter hoc q̃ cooperabatur i merito. ergo multo fortius est necesse q̃ potentie aĩe simul premiẽtur cum ipsa. ergo aĩa separata eas nõ amittit.

6m ¶ P̃. si anima cum separatur a corpore potẽtiam sẽsitiuam amittit: oportet q̃ illa potẽtia i nihilum cedat. nõ enim potest dici q̃ in materia aliqua resoluatur cum nõ habeat materiaз partem sui: sed id quod omnino in nihilum cedit: non reiteratur idem numero. ergo aĩa nõ habebit i resurrectione eãdem numero potẽtiam sẽsitiuaз. Sed secũdũ phĩlosophum sicut se habet aĩa ad corpus ita se hñt potẽtie aĩe ad ptes corporis: vt visus ad oculum. si ãt nõ est eadem aĩa que redibit ad corpus: nõ esset idem homo. ergo eadem ratiõe nõ esset idem occulus numero si nõ sit eadem numero potẽtia visiua: ⁊ simili ratione nec aliqua eadem pars numero resurgeret. ⁊ per cõsequẽs nec totus homo idem numero erit. nõ ergo potest esse q̃ aĩa separata potẽtias amittat sẽsitiuas.

¶ P̃. si potẽtie sẽsitiue corrumperẽtur: corrupto corpore: oporteret q̃ debilitato corpore: debilitarẽtur. hoc autem nõ cõtigit: quia vt dicitur i p̃mo de aĩa. Si senex accipiat oculũ iuuenis videbit vtiq; sicut iuuẽis. ergo nec corrupto corpore sensitiue potentie corrumpentur. 7m

Sed contra est quod Augu. in lib. đ eccl'. dogmatib⁹ dicit. Duabus substantijs homo cõstat: aĩa tãtum ⁊ carne: aĩa cum ratiõe sua: ⁊ carne cum sensibus suis: potẽtie ergo sẽsitiue ad carneз pertinẽt. ergo corrupta carne nõ manẽt potẽtie sensitiue i aĩa. loppm. pm

¶ P̃. phũs in. 12. meta. de separatiõe aĩe loquẽs sic dicit. Si ãt aliquid remanet i postremo querẽduз est de hoc. In quibusdã autẽ nõ est impoẽe: verbi gratia. si aĩa est talis dispõnis nõ tota: sed intellectus. tota enim forte impossibile. ex hoc videtur: q̃ anima tota a corpe nõ sepetur: sз solũ potẽtie aĩe itellectiue: nõ. n. sensitiue vl' vegetatiue. 2m.

¶ P̃. in. 2. de aĩa philosophus dicit de intellectu loq̃ns. Hoc solum cõuenit separi vt ppetuum a corruptibili. alique autem ptes anime manifestum est ex his q̃ nõ sepabiles sunt: vt quidam dicunt. ergo potẽtie sensitiue nõ manent in anima separata. 3m

Rº pn. distun. 44. q. 3.ar.3. q.1.

Rñdeo dicēdum: q circa hº est multiplex opinio. Quidam enī estimātes potentias omnes eē in aīa ad modū quo color ē in corpe: dicūt q aīa a corpe separata oēs potētias suas secū trahit. Si enī aliqua deest oporteret animā trāsmutatā eē ƀm nāles proprietates: q̄ subo manēte variari nō possūt. Sꝫ dcā estimatio falsa est. Cū enī potētia sit ƀm quam potentes dicimur aliqd agere vel pati: eiusdē autē sit agere ꝛ posse agere: opꝫ q eiusdē sit potētia sicut subiecti qđ est agēs vel patiēs Unde phūs in primo de somno et vigilia dicit q cuius est potentia eius est actio: videmus autē manifeste quasdā operationes: quarū potentie aīe sunt pricipia. nō esse anime ꝓprie loquēdo: sed cōiuncti: qꝛ explent mediāte corpe vt est videre audire ꝛ hmōi. Uñ opꝫ q iste potētie sint cōiūcti sicut subiecti; aīe autē sicut pricipij influentis: sicut forma est pricipiū ꝓprietatum cōpositi. Quedā vero operationes exercent ab aīa sine organo corporali: vt intelligere: cōsiderare ꝛ velle: vñ cū he actiōes sint anime ꝓprie: ꝛ potētie q̄ sūt horū principia: nō solū sunt aīe vt pricipij sꝫ vt subiecti: qꝛ ḡ manēte ꝓpo subiecto manere opꝫ ꝛ ꝓprias passiones: necesse est illas potētias: q̄ in suis actionibus nō vtunt organo corpali: remanere in aīa sepata illas autē q̄ vtunt organo corpali corrūpi corpe corrupto et hmōi sunt potentie oēs q̄ ptinent ad animam sensibilem ꝛ vegetabilem: ꝛ ꝓpter hº quidā in potētijs aīe sensibilibus distinguūt. Dicūt eī has eē duplices: quasdā q̄ sunt actus organorū: q̄ sunt ab aīa effluxe in corpus: ꝛ he cū corpore corrumpuntur: quasdā vero originales harū q̄ sunt in aīa: quia p eas anima corpus sensificat ad vidēdum ꝛ audiendum ꝛ huiusmodi: ꝛ he originales potentie manent in aīa separata. Sed hoc non videt conuenienter dici. Anima enī per suam essentiā non mediātibus alijs potentijs est origo illarum potētiarum q̄ sunt actus organorū. sicut ꝛ forma quelibet ex hoc ipso q per essentiam suam materiam informat: est origo ꝓprietatum que compositum naturalit cōsequuntur. Si enim oporteret ī anima ponere alias potentias: q̄bus mediantibus potentie: qui organa perficiūt: ab essentia anime effluerent eadem ratiōe oporteret ponere alias potētias: quibus mediantibus ab essentia anime effluerent ille medie potentie: ꝛ sic in infinitum. Si enī statur alicubi: melius est vt in pmo stetur. Unde alij dicunt q potentie sensitiue ꝛ alie similes non manent in anima sepata nisi scđm quid scilicet vt in radice: p modum. scilicet quo pncipiata sunt in pncipijs suis. In anima enim sepata manet efficacia influendi iterum huiusmodi potentias si corpi vniatur: nec oꝫ hanc efficaciam esse aliquid supadditum essētie anime: vt dictum est: ꝛ hec opinio videtur magis rationabilis.

Ad pˡᵐ Ad primū ergo dicendum: q verbum illud ītelligendum est q anima secū trahit aliquas illarum potentiarum in actu. scilicet intelligentiam ꝛ īntellectum: quasdam vero radicabiliter vt dictum est. ¶ Ad secūdū dicendū: q sensus quos anima secum trahit non sunt isti exteriores sed interiores: qui scilicet ad ptem intellectiuam ptinent: quia intellectus interdum sensus appellatur: vt patet p Basilium sup ꝓuerbia ꝛ phūm in .6. ethi. vel si intelligit de sensibus exterioribus: dicendū sicut ad pmum. ¶ Ad tertium dicendum: q sicut patet ex dictis potentie sensitiue nō compantur ad animam sicut naturales passiones

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

ad suum: sed sicut ad originē. vñ rō nō pcedit. ¶ Ad quartum dōm: q potentie aīe non dicunt ptes ei⁹ integrales sz potētiales. Talium autem totorū ista est nā: quia tota virtus totius cōsistit in vna pte ptium pfecte. In alijs āt ptialiter sicut in aīa virtus anie pfecte cōsistit in pte intellectiua: in alijs autē ptialiter. Unde cū in aīa sepata remaneant vires intellectiue ptis integra remanebit: nō dimidiata: q̄uis sensitiue potētie actu nō remaneant: sicut nec potentia regis manet dimidiata mortuo pposito: qui eius potentiam pticipabat. — ad quartū.

¶ Ad quintum dicendum: q corpus cooperatur ad meritum quasi pars essentialis hominis qui meretur: sic autem non cooperantur potentie sensitiue cum sint de genere accidentium: ꝛ ideo non est simile. — ad q̄ntū

¶ Ad sextum dicendum: q potentie anime sensitiue non dicūtur esse actus organorū: quasi forme essentiales ipsorum: nisi ratiōe anime cuius sunt: sz sunt actus ipsorum sicut perficientes ea ad proprias operationes ipsorum: sicut calor est actus ignis perficiens ipsum ad calefaciendum. Unde sicut ignis idem numero remaneret ēt si alius numero in eo calor esset: sicut patz de frigore aque: quod nō redit idez numero postq̄ fuerit calefacta aqua: nihilominus eadem manet: ita ꝛ organa erunt idez numero: q̄uis potentie eedem non sint numero. — ad sextū

¶ Ad septimū dicēdum: q philosophus ibi loquitur de huiusmodi potentijs secundum q radicaliter in anima consistunt: quod patet ex hoc quod dicit q senium non est in patiendo ad animam secundum id in quo est scilicet corpus: sic enim propter corp⁹ neq debilitantur neq corrumpūtur anime virtutes. — Ad 7m

¶ Utrū i aīa sēsitiua remāeāt act⁹ sensitiuarum potentiarum. Ar.ij.

AD secundum sic pcedit. Ut q in anima sepata remaneāt ēt act⁹ sēsitiuaꝝ potētiaꝝ. Dicit eī Aug. i lib. de spū ꝛ aīa. Aīa recedēs ex corpe ex his. s. imaginatiōe ꝯcupiscibilit' : irascibilit' sz mer⁹ afficit ad dlectationē siue dolorē. sz imaginatio ꝛ cōcupiscibil' ꝛ irascibilis sūt potētie sensitiue. g̃ sm sensitiuas potētias aīa sepata afficietur. ꝛ ita sz ea in aliquo actu erit. — p^m.

¶ P. Augu. sup Geñ. ad lrām lib. 12. dicit: q corp⁹ nō sentit: sed aīa p corpus. ꝛ ita quedā aīa nō p corpus: sed sine corpe sentit: vt est timor: ꝛ hmōi. sz si id quod aīe sine corpe ꝯtingit: pōt inesse aīe a corpore sepate. g̃ tūc actu anīa sentire poterit. — secūdū.

¶ P. Inspicere silitudies corpoꝝ: sicut in sōno accidit ad visionē imaginariā ptinet: q̄ est in pte sensitiua: sz hmōi silitudies corporum inspicere sicut in sōnis accidit: contingit anime separate. Uñ Augu. 12. sup Geñ. ad litteram sic dicit. Neq enim video cur habeat anima similitudinem corpis sui cum iacente sine sensu corpe: nōdū tamē penitus mortuo: videt talia qualia multi ex illis viuis redditi narrauerunt: ꝛ non hic cum perfecta morte penitus de corpore exierunt. Non enim potest hoc intelligi: q anima similitudinem corporis hēat: nisi sm q eas inspicit. vñ pmisit de iacētibus sine sensu q gerunt q̄dam similitudinem corporis sui: per quam ponunt ad locuz corporalia ferri: ꝛ talia qualia vident similitudinibus sensuū experiri. ergo anima sepata pt exire in actum potentiarum sensitiuarum. — tertiuz.

¶ P. Memoria est potentia sensitiue partis: vt probatur in libro de memoria ꝛ reminiscentia. sed anime separate actu memorabuntur eoruz q̄ in hoc mūdo gesserūt. vnde ꝛ diuiti epuloni dicitur Lu. — quartū.

ce.16. Recordare q recepisti bona in vita tua. ergo anima separata exibit in actum potentie sensitiue. ¶ P. secundum philosophum in. 3. de anima. Irascibilis et concupiscibilis sunt in parte sensitiua. sed in irascibili et concupiscibili sunt gaudium et tristitia: amor et odium timor et spes huiusmodi que affectiones aliquas secundum fidem nostram ponimus in animabus separatis. ergo anime separate non carebunt actibus potentiarum sensitiuarum.

5m

Sed contra est. id quod est commune anime et corpori non potest remanere in anima separata. sed omnes operationes potentiarum sensitiuarum sunt communes anime et corpori: quod patet ex hoc quod nulla potentia sensitiua aliquem actum habet nisi per organum corporale. ergo anima separata carebit actibus sensitiuarum potentiarum. ¶ P. philosophus dicit in primo de anima. Quod corrupto corpore anima non reminiscitur neque amat. et eadem ratio est de omnibus aliis actibus sensitiuarum potentiarum: ergo non procedit anima separata in aliquem actum alicuius potentie sensitiue.

1 oppm primum.

secundum

Respondeo dicendum. quod quidam distinguunt duplices actus sensitiuarum potentiarum. quosdam exteriores quos per corpus exercet: et hi non remanent in anima separata quosdam uero intrinsecos quos anima per seipsam exercet: et hi erunt in anima separata. Hec autem positio descendere videtur ab opinione Platonis: qui posuit animam corpori coniungi: sicut quandam substantiam perfectam in nullo a corpore dependentem: sed solum sicut motorem mobili. quod patet ex transcorporatione quam ponebat. Quia autem secundum ipsum nihil mouebat nisi motum: et ne abiret in infinitum dicebat: quod primum mouens mouet seipsum: et posuit quod anima erat seipsam mouens: et secundum hoc erat duplex motus anime: vnus quo mouebatur corpus ab ea. et sic anima habebat actum qui est videre primo in seipsa secundum quod mouebat seipsam. et 2° in organo corporali secundum quod mouebat corpus. Hanc positionem philosophus destruit in primo de anima. ostendens quod anima non mouet seipsam. et quod nullo modo mouetur secundum istas operationes: que sunt videre: sentire: et huiusmodi: secundum quod iste operationes sunt motus coniuncti tantum. Unde oportet dicere quod actus sensitiuarum potentiarum nullo modo maneant in anima separata: nisi forte sicut in radice remota.

Ro pn. vbi. s q.2.

Ad primum ergo dicendum: quod liber ille negatur a quibusdam fuisse Aug. Dicitur enim fuisse cuiusdam cisterciensis qui eum ex dictis Aug. compilauit: et quedam de suo addidit. Unde quod ibi scribitur pro auctoritate habendum non est. si tamen auctoritas debeat sustineri: dicendum quod non debet intelligi quod anima separata ex imaginatione et aliis huiusmodi potentiis afficiatur: quasi ipsa affectio sit actus potentiarum predictarum. sed quia ex his que anima per imaginationem: et alias huiusmodi potentias commisit in corpore in futurum afficietur vel in bonum vel in malum: vt sic imaginatio: et huiusmodi potentie non intelligantur elicere illam affectionem: sed elicuisse in corpore meritum affectionis illius. ¶ Ad secundum dicendum: quod anima dicitur sentire per corpus: non quasi actus sentiendi sit anime secundum se: sed quia est totius coniuncti ratione anime: eo modo loquendi quo dicimus quod calor calefaciat. quod autem subiungitur: quod quedam anima sentit sine corpore: vt timores et huiusmodi. intelligendum est sine exteriori corporis motu: qui accidit in actibus sensuum propriorum. non enim timor et huiusmodi passiones sine motu corporali contingunt. Uel potest dici quod Aug. loquitur secundum opinionem Platonicorum: qui hoc ponebant: vt dictum est. ¶ Ad 3m dicendum quod Aug. ibi inquirendo loquitur

Ad pm

Ad 2m

ad 3m

tur nõ determinãdo: sicut fere per totum illũ librũ patz. Patet enim q̃ nõ est similis ratio de aĩa dormientis ⁊ de aĩa separata. Anima ei dormientis vtit organo imaginationis in qua corporales similitudines imprimunt: qḋ de aĩa separata dici non põt. Uel dicendum: q̃ similitudines rerum sunt in anima: ⁊ q̃tum ad potẽtiã sensitiuã: ⁊ imaginatiuã: ⁊ intellectiuã scḋz maiorem ⁊ minorem abstractionẽ a materia: ⁊ a mãlibus cõditionibus. ez ꝗ similitudo Aug. q̃tũ ad hoc q̃ sicut similitudines rerũ corporalium sunt in aĩa sõniãtis: ẽm excessum mẽtis patiẽtis imaginabiliter: ita sunt in aĩa separata intellectualiter: nõ ãt q̃ in aĩa separata sint imagĩabilit. ¶ Ad quartum dḋm: q̃ sicut in libr. predicto dictũ est: memoria dupliciẽ sumiẽ. Uñq̃ prout est potẽtia sẽsitiue p̃tis: scḋm q̃ cõcernit p̃teritũ tẽpꝰ: ⁊ hoc mõ actus memorie in aĩa separata nõ erit Uñ dicit phũs i primo de anima: q̃ hoc corrupto. scz corpore aĩa nõ reminiscitur. Alio mõ accipitur memoria: put est p̃s imaginis ad intellectiuã p̃tinẽs: scḋm. scilicet q̃ ab omni differẽtia tp̃is abstrahit: cum non sit tantũ p̃teritorum: sz etiam presentium ⁊ futurorum. vt Augu. dicit: ⁊ scḋm hanc memoriam anima sepata memorabitur. ¶ Ad quintũ dḋm: q̃ amor ⁊ gaudiũ et tristitia ⁊ hmõi dupliciẽ accipiuntur: q̃nq̃ quidez scḋm q̃ sunt passiones appetitiue sensibilis: ⁊ sic non erunt in anima separata. Hoc enim mõ non explẽtur sine determinato motu cordis Alio mõ scḋm q̃ sunt actus voluntatis q̃ est in p̃te intellectiua: ⁊ hᵒ mõ erunt in anima separata: sicut etiam ⁊ delectationes: que quodã mõ est positio p̃tis sensitiue. Sz alium modum accipiendi ponit philosophus in deo dicens in septio ethicorum. q̃ deus vna simplici delectatione gaudet.

¶ Utrũ anima separata p̃ati possit ab igne corporeo. Ar. iij.

AD tertiũ sic p̃cediẽ. Uiẽ q̃ aĩa sepata pati non possit ab igne corporeo. Aug. enim. 12. sup Geñ. ad litterã dicit. Non sunt corporalia: sz corporalibus similia quibus anime corporibus exute afficiunẽ: seu bene seu male. ergo anima separata igne corporeo non puniẽ. ¶ P̃. Aug. in eodẽ lib. dicit: q̃ agens semp est nobilius patiente. sz impossibile est aliqḋ corpus esse nobilius anima separata. ergo nõ p̃t ab aliquo corp̃e pati. ¶ P̃. scḋz phũm in p̃mo de generatione. ⁊ scḋz Boe. in lib. de duabus naturis. Illa solum agunt ⁊ patiuntur adinuicem que in materia conueniunt. sz spiritualium ⁊ corp̃alium nõ est materia communis. vñ non p̃nt ad inuicem transmutari: vt Boetius in eodem lib. dicit. ergo anima sepata ab igne non patitur. ¶ P̃. oẽ qḋ patitur recipit aliquid ab agẽte. si ergo anima patiẽ ab igne corpeo: aliquid ab eo recipiet: sz omne qḋ recipitur in aliquo est in eo p̃ modum recipientis: ergo qḋ recipitur ab igne in anima non est i eo materialiter sz spiritualiter: sz forme rerum in anima spiritualiẽ existẽtes sunt p̃fectiones ip̃ius. ergo si patiatur ab igne corpeo: hoc nõ erit in eius penam: sz magis in eiꝰ p̃fectionem. ¶ Si dicatur q̃ hoc ip̃o anima punitur ab igne q̃ ignẽ videt: vt vr̃ dicere Greg. 4. dial. Contra. si videt anima ignem ĩferni non p̃t videre nisi visione intellectuali cum non habeat organa: quibus visio sensitiua vel imaginaria p̃ficitur: sz visio intellectualis non vr̃ q̃ possit esse causa tristitie. delectationi enim que est in considerando non est tristitia cõtraria scḋm philosophum. ergo ex tali vi-

ad quartũ.
ad quĩtũ
p̃mum.
Scḋm
tertium
quartũ
5m

tertium. sione. anīa non punitur. ¶ Si dicatur q anīa patitur ab igne corporeo eo q tenetur ab eo sicut nūc tenetur a corpore dum viuit in corpore. Contra anīa dum in corpore viuit tenetur a corpore inq̄tum ex ea z corpore fit vnum: sicut ex materia z forma fit vnum: sed anima non erit forma illius ignis corporei. ergo supradicto modo nō poterit ab illo igne teneri. ¶ p̄. Omne agens corporeum agit per cōtactum: sed nō potest esse aliquis cōtactus ignis corpei z anīe. ergo cū cōtactus solum sit inter corpora q̄ hñt vltima simul: ergo anīa ab illo igne corpeo nō patit. ¶ p̄. agens organicum non agit in remota nisi per hoc q agit in media: vnde p determinatam distātiam agere potest proportionatam sue virtuti. sz anime vl' ad minus demones. de q̄bus etiā eadem est rō: quādoqz sūt extra locum inferni: cum quādoqz etiam in hoc mundo hominib9 appeant nec tamē tunc sunt a pena imunes: sicut enim gloria sanctorū nunq̄ interrumpitur: ita nec pena dānatorum: nec tamē videmus q omnia inter media ab igne inferni patiantur: nec iterum est credibile aliquid corporeum de natura elementi esse tante virtutis: vt ad tantam distantiam actionem suaz diffundat. ergo non videtur q penas quas anime damnatorū sustinent ab igne corporeo patiantur.

7m.

8m.

Sed cōtra eadem ratio est in animabus separatis z demonib9 q ab igne corporeo pati pñt: sed demones ab eo patiuntur cum puniantur ab illo igne in quem corpora dannatorū proyciantur post resurrectionem quem oportet esse corporeum: z h° patet per sñiam domini. Mat. 25. Ite maledicti in ignem eternum q̄ paratus est diabolo zc. ergo z anime separate ab igne corporeo pati pñt. ¶ p̄. Pena dz rñdere culpe: sz anīa p culpā se corpi subijcit per prauā cōcupiscentiam. g iustū est vt in penam rei corporee subijciatur p passionē. ¶ p̄. Maior est vnio forme ad materiam q̄ agentis ad patiens: sed diuersitas nature spūalis z corporalis non impedit q̄n anima sit forma corporis ex nec īpedit q̄n possit a corpe pati.

i opp m primuz

scdm

tertium

Rñdeo dōm: q supposito ex predictis q ignis iferni non sit metaphorice dictus: nec ignis imaginarius: sz verus ignis corpeus: opz dicere q aīa ab igne corporeo patiet cū domin9 ignē illum diabolo z angelis ei9 paratū esse dicat. Mat. 15. qui sunt incorporei sicut illa. Sz quō pati possit multipliciť assignat. ¶ Quidā eñ dixerunt q hoc ipm q est ignē videre sit ab igne pati. Vñ Greg. in 4. Dial. dicit. Igne eo ipso patitur anīa quo videt. Sz illud nō videtur sufficere quia quodlibet visum ex hoc q vr est pfectio vidētis: vnde nō pōt in eius penā cedere īquantum est visum sz quādoqz est punitiuum vel cōtristās p accñs ī q̄tum. scz apprehēdiť vt nociuuz. Unde opz q p̄ter h°: q anīa ignez illum videt sit aliqua comparatio cause ad ignē fm quam aīe ignis noceat. Unde alij dixerūt q q̄uis ignis corporeus nō possit animas exurere: tamē anīa apprehēdit ipsū vt nociuū sibi: z ad talē apphensionem afficiť timore z dolore: vt ī eis ipleatur id qd dr. trepidauerūt timore vbi non erat timor. Unde Grego. i. 4. Dial. dicit q quia aīa cremari se cōspicit crematur. Sed hoc iterum non videtur sufficere: quia secundum hoc passio anime ab igne non esset secundum rei veritatem: sed secundum apparentiā tantum. q̄uis enim possit esse vera passio tristicie vel doloris ex aliqua falsa meditatione: vt Augu. dicit. 12. super Geñ. ad litteram. Tamen potest dici q secundum il

Rº om. vbi sup q. 3.

lam passionem non vere patiatur a re sed a similitudine rei quam conspicit: et iterum iste modus passionis magis recederet a reali passione quam ille qui ponitur per imaginarias visiones. cum ille dicatur per veras imagines rerum esse: quas anima errans fingit: et iterum non est probabile quod anime separate vel demones: qui in subtilitate ingenij pollent: putarent ignem corporeum sibi nocere posse: si ab eo nullatenus grauarentur. ¶ Unde alij dicunt quod oportet ponere animam etiam realiter ab igne corporeo pati. Unde et Greg. iii. 4. Dial. dicit. Colligere ex dictis euangelicis possumus quod incendium non solum anima videndo: sed etiam experiendo patiatur. Sed hoc tali modo fieri ponunt. dicunt enim quod ignis ille corporeus considerari potest dupliciter. Unomodo secundum quod est quedam res corporea: et hoc modo non habet quod in animam agere possit. Aliomodo secundum quod est instrumentum diuine iusticie. hoc enim diuine iusticie ordo exigit: vt anima que peccando se rebus corporalibus subdidit: eis etiam in pena subdatur. Instrumentum autem non solum agit virtute proprie nature: sed etiam in virtute principalis agentis: et ita non est inconueniens si ignis ille cum agat in virtute spiritualis agentis: in spiritum agat hominis vel demonis per modum etiam quo de sacramentis dictum est: quod animam sanctificant.

¶ Sed id non videtur sufficere: quia omne instrumentum in id circa quod instrumentaliter operatur: habet propriam actionem connaturalem: et non solum illam actionem secundum quam agit in virtute principalis agentis; immo exercendo propriam actionem oportet quod efficiat hanc secundam: sicut aqua lauando corpus in baptismo sanctificat animam; et serra secando lignum perducit ad formam domus. Unde oportet dare igni aliquam actionem in animam que sit ei connaturalis ad hoc quod sit instrumentum diuine iusticie peccata vindicantis. ¶ Et ideo dicendum quod corpus in spiritum naturaliter agere non potest: nec ei aliquo modo obesse: vel ipsum grauare: nisi secundum quod aliquo modo corpori vnitur. sic enim inuenimus quod corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Sap. 9. Spiritus autem corpori vnitur dupliciter. Unomodo vt forma materie: vt ex eis fiat vnum simpliciter: et sic spiritus vnitus corpori et viuificat corpus: et a corpore aliqualiter aggrauatur: sic autem spiritus hominis vel demonis igni corporeo non vnitur. Aliomodo sicut mouens mobili: vel sicut locatum loco: eo modo quo incorporalia sunt in loco; et secundum hoc spiritus incorporei creati in loco diffiniuntur: ita in vno loco existentes quod non in alio: quamuis autem res corporea ex sua natura habeat quod spiritum incorporeum loco diffiniat: non tamen sua natura habet quod spiritum incorporeum loco diffinitum detineat: vt ita alligetur illi loco: quod ad alia diuertere non possit: cum spiritus non sit ita in loco naturaliter quod loco subdatur: sed hoc superadditur igni corporeo inquantum est instrumentum diuine iusticie vindicantis quod sic detinet spiritum et ita efficitur ei penalis: retardans eum ab executione proprie voluntatis: ne scilicet possit operari vbi vult et secundum quod vult. et hunc modum ponit Greg. 4. Dial. exponens enim quomodo anima incendium experiendo patiatur: sic dicit. Cum veritas peccatorem diuitem damnatum in igne perhibeat: quisnam sapiens reproborum animas teneri ignibus neget: et hoc etiam iulianus dicit. vt in littera magister dicit. Si viuentis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore: cur etiam non tenetur post mortem corporeo igne. Augu. etiam. 2. de ciui. dei dicit: quod sicut anima in hominis conditione iungitur corpori vt dans ei vi-

tam: quamuis illud sit spirituale et hoc corporale: et ex illa coniunctione vehementer concipit amorem ad corpus: sic ligatur igni vt accipiens ab eo penam et ex illa coniunctione concipit horrorem. Oportet ergo omnes predictos modos in vnum colligere: vt perfecte videatur quomodo anima ab igne corporeo patiatur. vt scilicet dicamus quod ignis ex natura sua habet quod spiritus incorporeus ei coniungi possit vt in loco locatum. Sed inquantum est instrumentum diuine iustitie habet vt ipsum quodammodo retineat alligatum: et in hoc veraciter ignis ille est spiritui nociuus: vt sic anima ignem vt sibi nociuum videns ab igne crucietur. Unde greg. in. 4. dialo. omnia ista per ordinem tangit: vt ex premissis eius auctoritatibus patet.

Ad primum Ad primum ergo dicendum: quod Aug. loquitur inquirendo: vnde etiam alio modo ponit determinando. lib. de ciui. dei. vt ex dictis patet. Uel dicendum quod Augusti. dicit vel intelligit quod ea quibus anima proxime afficitur ad dolorem vel tristitiam sunt spiritualia: non enim affligeretur nisi ignem vt nociuum sibi apprehenderet. Ignis ergo apprehensus est proximum affligens sed ignis corporeus extra animam existens est affliges remotum.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum. quod quamuis anima simpliciter sit igne nobilior: ignis tamen est anima nobilior inquantum est instrumentum diuine iustitie.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum: quod philosophus et Boe. loquuntur de actione illa: per quam patiens transmutatur in naturam agentis: talis autem non est actio ignis in animam: et propter hoc ratio non concludit.

Ad 4m ¶ Ad quartum: dicendum: quod ignis agit in animam: non per modum influentis: sed per modum detinentis: vt ex dictis patet: et ideo ratio non ad propositum.

Ad 5m ¶ Ad quintum dicendum: quod in visione intellectuali non est tristitia ex hoc ipso quod aliquid videatur: cum illud quod videtur nullo modo intellectui possit esse contrarium inquantum videtur. In sensu autem hoc quod videtur ex ipsa actione: quam agit in visum vt videatur: potest esse corruptiuum visus per accidens: inquantum corrumpit armoniam organi. Sed tamen visio intellectualis potest esse contristans inquantum id quod videtur apprehenditur vt nociuum: non quasi noceat eo ipso quod videtur: sed alio quocunque modo: et sic anima videndo ignem affligitur.

¶ Ad 6m dicendum: quod non est simile quantum ad omnia. sed quantum ad aliquid: vt ex dictis patet. Ad 6m

¶ Ad 7m dicendum: quod quamuis non sit tactus corporalis inter animam et corpus: tamen est inter ea aliquis tactus spiritualis: sicut etiam motor celi cum sit spiritualis: spirituali tactu tangit celum ipsum mouens per modum: quod dicitur contristans tangere: sicut dicitur in primo de generatione: et hic modus sufficit ad actionem. Ad 7m

¶ Ad 8m dicendum: quod spiritus damnati nunquam sunt extra infernum nisi ex dispensatione diuina: vel ad instructionem: vel ad exercitium electorum. Ubicunque autem extra infernum sint: semper tamen vident ignem inferni: vt hoc eis in penam preparatum. Unde cum ista visio sit immediate affligens: vt dictum est: vbicunque sunt ab igne inferni affliguntur: sicut et captiui extra carcerem existentes a carcere affliguntur: dum vident se ad carcerem damnatos. vnde sicut gloria electorum non minuitur: nec quantum ad primum essentiale: nec quantum ad accidentale si aliquando extra celum empireum sint: sed quodammodo in eorum gloriam cedit: ita etiam in nullo minuitur pena damnatorum si extra infernum ex diuina dispensatione ponantur ad tempus. Et hoc est quod glo. dicit super illud Jaco. 3. Inflammat rotam natiuitatis nostre etc. diabolus vbicunque sit: siue sub aere siue sub terra: secum trahit tormenta suarum flammarum. obiectio autem procedit ac si ignis corporeus affligeret immediate spiritus: sicut affligit corpora. Ad 8m

¶ De suffragijs mortuorum.
Questio.lxxi.



Einde considerandum est de suffragijs mortuorum: et circa hoc queruntur quattuordecim. Primo vtrum suffragia que per vnum fiunt alijs prodesse possint. 2° vtrum mortui iuuari possint ex operibus viuorum. 3° vtrum suffragia per peccatores facta mortuis prosint. 4° vtrum suffragia pro mortuis facta facientibus prosint. 5° vtrum suffragia existentibus in inferno prosint 6° vtrum prosint existentibus in purgatorio. 7° vtrum valeant pueris existentibus in limbo. 8° vtrum aliquo modo prosint existentibus in patria. 9° vtrum oratio ecclesie et sacramentum altaris et elemosyna prosint defunctis. 10° vtrum indulgentie quas ecclesia facit eis prosint. 11° vtrum cultus exequiarum eis prosint. 12° vtrum suffragia magis prosint ei pro quo fiunt quam alijs. 13° vtrum suffragia pro multis facta valeant tantum singulis: ac si pro vnoquoque singulariter fierent. 14° vtrum valeant tantum communia suffragia illis pro quibus specialia non fiunt: quantum illis pro quibus fiunt: valeant specialia et communia simul.

¶ Utrum suffragia per vnum facta alijs prodesse possint. Arti.i.



pm. Ad primum sic proceditur: videtur quod suffragia per vnum facta alijs prodesse non possint. Gal. 7. Que.n. seminauerit homo hec et metet: sed si vnus ex suffragijs alterius consequeretur fructum: meteret ab alijs seminata. ergo ex suffragijs aliorum nullus fructum consequitur.

2m. ¶ Preterea ad iustitiam dei pertinet vt vnicuique tribuatur pro meritis. vnde ps. Tu reddes vnicuique secundum opera sua. sed iustitiam dei deficere est impossibile. ergo impossibile est quod vnus ex operibus alterius iuuetur.

¶ Preterea secundum eandem rationem est aliquod opus meritorium et laudabile: quia.s. inquantum est voluntarium: sed ex parte vnius non laudatur alter. ergo nec opus vnius potest esse alteri meritorium. 3m.

¶ Preterea ad iustitiam diuinam pertinet simpliciter bona reddere pro bonis: et mala pro malis: sed nullus punietur pro malis alterius. immo vt dicitur Ezech.18. Anima que peccauerit ipsa morietur. ergo nec vnus iuuatur pro bonis alterius. 4m.

Sed contra est. quod dicitur in ps. particeps ego sum omnium timentium te.etc. 1 oppm.

¶ Preterea fideles per charitatem vniti sunt vnius corporis membra ecclesie: sed vnum membrum iuuatur per alterum: ergo vnus homo potest ex alterius meritis iuuari. pm. 2m.

Respondeo dicendum: quod actus noster ad duo valere potest. primo ad aliquem statum acquirendum: sicut per opus meritorium homo acquirit statum beatitudinis. 2° ad aliquid consequens statum: sicut homo per aliquem actum meretur aliquod premium accidentale: vel dimissionem pene. Ad vtrumque autem horum actus noster dupliciter valere potest. Uno modo per viam meriti. Alio modo per viam orationis: et est differentia inter istas duas vias: quia meritum innititur iustitie: oratio misericordie. Sed orans impetrat petitum ex liberalitate eius qui oratur. Dicendum ergo quod opus vnius nullo modo potest alteri valere ad statum consequendum per viam meriti: vt.s. ex his que ego facio aliquis mereatur vitam eternam. quia sors glorie redditur secundum mensuram accipientis. Unusquisque autem ex actu suo disponitur et non ex alieno. et dico dispositione dignitatis ad premium: sed per viam orationis et quantum ad statum consequendum opus vnius alteri dum est in via valere potest: sicut quod vnus homo impetret primam gratiam. Cum igitur impetratio orationis sit secundum liberalitatem Resp. princ. di.45. q.2.ar. 1.q.1.

vel. q orat: ad oia illa impetratio orationis se pōt extendere que potestati diuine subsunt ordinate: sz qūtuz ad aliqd qd ē ꝯñs vel accessorium ad statum: opus vnius poterit valere alteri non solum ꝑ viam orationis: sed etiam per viam meriti. Qd quidē dupl'r cōtingit: vel ꝑꝑ cōicantiam in radice operis: q̄ est charitas in operib⁹ meritorijs Et ideo oēs q sibiīuicem charitate ꝯnectunt: aliquod emolumētū ex mutuis operibus reportant: tñ ſm meritum status vniuscuiusq. qr in patria vnusquisq gaudebit de bonis alterius: ⁊ inde ē q articulus fidei ponit scōꝝ cōio. Alio modo ex intentiōe facientis q aliqua opera spāl'r ad hoc facta vt talibus ꝓsint. Vñ ista opa quodam mō efficiunt eoꝝ ꝓ quibus fiūt: q̄si eis a faciente collata: vñ pñt eis valere: vel adimpletionem satisfactionis: vl' ad aliquid hmōi: quod statum non mutat.

Ad pᵐ **Ad primum** ḡ dōz: q merſſio illa est ꝑceptō vite eterne: sic hr Jo. 4. Et qui metit fructū ꝯgregat in vitaz eternam. Sors autem vite eterne non datur alicui nisi ꝓ ꝓprijs operibus: qr ⁊ si aliquis alteri ipetret vt ad vitam ꝑueniat. nunq tamen hoc fit nisi mediantibus operibus proprijs vñ. s. ꝑcibus alicui⁹ gfa alicui dat: ꝑ quaz meret vitā eternam.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: q opus q ꝓ aliquo fit efficit ei⁹ pro quo fit: et similiter op⁹ qd est eius q mecū ē vnuz: quodāmō est meus: vñ nō ē ꝯtra diuinā iustitiā: si vn⁹ fructū percipit de opibus factis ab eo q est vnum secū in charitate: vel ab operibus pro se factis: hoc etiā ſz hūanam iusticiā ꝯtingit vt satisfactio vni⁹ pro alio accipiat. ¶ Ad

Ad 3ᵐ 3ᵐ dōm: q laus non dat alicui nisi ſm ordinem eius ad actuz: vnde laus est ad aliquid: vt dr in. 1. eth. Et qr ex opere alterius null⁹ efficit: vel ostenditur bñ dispositꝰ vel male ad aliquid: inde est q nullus laudatur ex operibus alteri⁹ nisi ꝑ accñs: ſm q ipse est aliquo modo operum illoꝝ cā concilium vel auxilium pbendo seu inducendo: vel qcūq alio mō. sz op⁹ ē meritoriuz alicui⁹ ñ solū cōsiderata ei⁹ dispōne: sz ēt qūᵐ ad aliqd ꝯñs dispōnē vl' statū ei⁹: vt ex dict; pz. ¶ Ad

ad 4ᵐ 4ᵐ dōm: qd auferre alicui qd sibi debet: hoc directe iustitie repugnt sed dare aliquid alicui quod ei nō debetur: hoc non est iustitie ꝯtrarium: sz metas iusti^e excedit: ē eñi liberalitatis nō āt posset aliqs ledi ex malis alteri⁹ nisi aliqd d suo sbtraheret: ⁊ ita ñ ꝯuēit q aliqs puniat ꝓ pcis alteri⁹ sic q emolumētum accipiat ex bonis alterius.

¶ Utrū mortui possint iuuari ex operibus viuorum. Ar. ij

pᵐ. **Ad secundum** sic ꝑcedit. vt q mōtui ñ possint iuuari ex operibus viuoꝝ. Primo ꝑ hoc q dic apl's 2ª Corin. 5. Omnes nos manifestari oz ante tribunal xp̄i: vt recipiat vnusquisq ꝓpria corporis que gessit: ḡ ex hisq post mortez hoīs gerūtur qñ extra corpus erit: nihil ei accrescet poterit ex aliquib⁹ operibus. 2ᵐ.

¶ P̄. hoc videt ex hoc q habet Apo. 13. Beati mortui qui in domino moriunt opera enim illorum sequuntur illos. 3ᵐ.

¶ P̄. pficet ex ope aliquis est solum in via exñtis: sed homines post mortē iā nō sunt viatores qr de his h⁹ itelligit qd legit. Job. 19. Semitaz meam circunsepsit ⁊ trāsire non possuz ḡ mortui de suffragijs alicuius iuuari nō possūt 4ᵐ.

¶ P̄. nullus iuuat ex ope alteri⁹ nisi sit aliqua vite communicatio inter eos: sed nulla cōicatio est viuoruz ⁊ mortuorum secundus philosophū. i. ethi. ergo suffragia viuorum non prosunt mortuis.

I opp^m p^m. Sz ɔtra est qd hr̃.2.Mach.12. Scã ⁊ salubris est cogitatio ꝓ defunctis exorare vt a pecca. sol. sed hoc nõ eēt vtile nisi eos iuuaret. ḡ suffragia viuoꝝ

2m. mortuis ꝓsunt. ¶ P̃. Aug. vi. l ii. de cura pro mortuis agenda. Nõ parua est vniuerse ecclesie: q̃ i hac ɔsuetudine claret auctoritas: vt i ꝑcib⁹ sacerdotꝫ q̃ dño deo ad eius altare fundunt: locũ suuz habeat etiã cõmẽdatio mortuoꝝ: q̃ q̃dem cõsuetudo ab ipis aplis instituta est: vt dicit. Dã. in q̃daz s̃mone de suffragijs mortuoꝝ sic dicẽs. Misterioꝝ ɔscij discipuli saluatoris: ⁊ sacri apli in tremendis ⁊ viuificis misterijs memoriã fieri eoꝝ q̃ fidelr dormierunt sanxerũt: quod ēt p Diony. pꝫ in vlt. ca. eccle. hierar. vbi ritum ɔmemorat quo in ꝑmitia eccl̃a pro mortuis: orabat vbi etiã Diony. asserit suffragia viuorum mortuis prodesse. ḡ hoc indubitanter credendũ est.

Rñ°. ꝑncip. vbi. s. q.2. Rñdeo dcẽ: φ charitas q̃ est vinculuꝫ ecclesie: mẽbra vniens nõ solũ ad viuos se extendit: sed etiam ad mortuos: qui in charitate dcedũt. Charitas. n. vita corporis nõ finiẽ s̃m illd. 1. Cor. 13. Charitas nunq̃ excidit. Similiter etiam in memorijs hominũ viuẽtiũ viuũt. ⁊ iõ itẽtio viuentiũ ad eos dirigi põt: ⁊ sic suffragia viuoꝝ mõtuis duplr ꝓsũt sicut ⁊ viuis: ⁊ pp charitatis vnionem: ⁊ pp intẽtionem ad eos directam: nõ tñ sic eis valere credenda sunt viuorum suffragia: vt status eorum mutetur de miseria ad felicitatem: vel ecõuerso: sꝫ vꝫ ad diminutiõem pene. vel aliq̃d hmõi: φ statum mortui non transmutat,

Ad p^m Ad primũ ḡ dcẽ: φ hõ diuz in corpore vixit. meruit vt hec ei prosint post mortem: ⁊ ideo si post hanc vitaꝫ iuuãtur: nihilominꝰ procedit ex his q̃ in corpore gessit. Vel dicendum secundum Jo. dam. in sermone predicto: quod est intelligendum q̃tum ad retributionem que fiet i finali iudicio: que erit eterne glorie vel eterne miserie: in qua quilibet recipiet solum secundũ φ in corpore gessit: interim autem iuuari possunt viuorũ suffragijs. ¶ Ad 2m dicendũ: φ auctoritas illa expresse loquitur de sequela eterne retributionis: qd pꝫ ex hoc quod premittiẽ. beati mortui ⁊c̃. Vel dõm: φ opera pro eis facta sũt etiã quo dãmõ eorum vt dictum est. ¶ Ad 3m dcẽ: φ q̃uis anime post mortẽ non sint simpliciter in statu vie:, sꝫ q̃tum ad aliquid adhuc sunt i statu vie: inq̃tum. s. eorum progressꝰ adhuc retardatur ab vltima retributione. Et ideo simpliciter eorũ via est circuncepta: vt non possint vlterius per aliqua opera trãsmutari secunduꝫ statum felicitatis ⁊ miserie: sed q̃tum ad hoc non est circunsepta: quin q̃tuꝫ ad hoc φ detinetur ab vltima retributione possint ab alijs iuuari: q: secundũ hoc adhuc sunt in via. ¶ Ad 4m dicendum φ q̃uis communicatio ciuilium operum: de qua philosophus loquitur: non possit esse mortuorum ad viuos: q: mortui extra vitam ciuilem sunt: põt tamẽ eorũ cõicatio esse q̃tum ad opera vite spiritualis: que est per charitateꝫ ad deum: cui mortuorum spiritus viuunt.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

¶ Utrũ suffragia facta p pcõres mortuis. Arti. iij.



D tertium sic pceditẽ: vr̃ φ suffragia p pctõres facta mortuis nõ ꝓsit. Qr vt dicit Jo. 19. peccatores deus nõ audit sed si orationes eorum prodessent illis: pro quibus orant a deo exaudirẽtur: ergo suffragia per eos facta mortuis non prosunt. ¶ P̃. 2m. Gregor. in pastorali. dicit φ cum

primuꝫ

lis qui displicet ad interpellandum mittitur: irati animus ad deteriora prouocatur. sed quilibet peccator deo displicet. ergo per peccatorum suffragia deus ad misericordiam non flectitur. et ideo talia suffragia non prosunt. ¶ Praeterea. Opus a-
3m. licuius videtur magis fructuosum facienti quam alteri: sed peccator per opera nihil meretur sibi. ergo multo minus potest
4m alteri mereri. ¶ Praeterea. omne opus meritorium oportet esse viuificatiuum. i. charitate informatum. sed opera per peccatores facta sunt mortua. ergo non possunt per ea mortui iuuari pro quibus fiunt.

1 oppm primum Sed contra est. quia nullus potest scire de altero pro certo vtrum sit in statu culpe vel gratie. si ergo tantum illa suffragia prodessent que fiunt per eos qui sunt in gratia: non posset homo scire per quae suffragia subueniret suis defunctis: et ita multi a suffragijs procurandis retraherentur. ¶ Praeterea. sicut Au-
2m. gu. dicit in littera: secundum hoc iuuatur aliquis mortuus ex suffragijs secundum quod dum viueret meruit vt iuuaretur post mortem. ergo valor suffragiorum mensuratur secundum conditionem eius pro quo fiunt: non ergo differt: vtrum per bonos vel malos fiant.

Resp. principalis vbi. s. q. 3. Respondeo dicendum: quod in suffragijs que per malos fiunt duo possunt considerari. Primo ipsum opus operatum: sicut sacrificium altaris: et quia nostra sacramenta ex seipsis efficaciam habent absque opere operantis: quam equaliter explent per quoscumque fiant: et quantum ad hoc suffragia per malos facta defunctis prosunt. Aliomodo quantum ad opus operans: et sic distinguendum est: quia operatio peccatoris suffragia facientis: potest vnomodo considerari prout est eius. et sic nullomodo meritoria esse potest nec sibi nec alij. aliomodo inquantum est alterius. quod dupliciter contingit. Unomodo inquantum peccator suffragia faciens gerit personam totius ecclesie. sicut sacerdos dum dicit in ecclesie exequias mortuorum: et quia ille intelligitur facere cuius nomine vel vice fit. vt patet per Diony. in li. eccle. hier. inde est quod suffragia talis sacerdotis: quamuis sit peccator: defunctis prosunt. Aliomodo quando agit vt instrumentum alterius. opus enim instrumenti est magis principalis agentis vnde quamuis ille qui agit vt instrumentum alterius non sit in statu merendi: actio tamen eius potest esse meritoria ratione principalis agentis: sicut si seruus in peccato existens quodcumque opus misericordie facit ex precepto domini sui charitatem habentis. Unde si aliquis in charitate decedens precipiat sibi suffragia fieri vel alius precipiat charitatem habens: illa suffragia valent defuncto. quamuis illi per quos fiunt in peccato existant: magis tamen valerent si essent in charitate: quia tunc ex duabus partibus opera illa meritoria essent.

Ad primum ergo dicendum: quod oratio per peccatorem facta quandoque non est peccatoris. sed alterius et ideo secundum hoc digna est vt a deo exaudiatur: tamen etiam quandoque deus peccatores audit: quando. s. peccatores petunt aliquid deo acceptum. non enim solis iustis sed etiam peccatoribus deus bona sua prouidet: vt patet Mat. 5. non autem ex eorum meritis: sed ex sua clementia. Et ideo Jo. 9. super illud. deus peccatores non audit. glo. Aug. dicit. quod loquitur vt inunctus non sicut plene videns. ad pm.

¶ Ad 2m dicendum: quod quamuis ex parte eius cui displicet oratio peccatoris non sit accepta: tamen ratione alterius cuius vice vel imperio agitur potest esse deo accepta. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod hoc quod peccator faciens huiusmodi suffragia nullum reportat commodum: contigit ex hoc quod non est capax talis profectus propter propriam indispositionem: et tamen alij qui est dispositus aliquomodo valere potest vt dictum est. Ad 3m

¶ Ad quartum dicendum: quod quamuis opus peccatoris non sit viuum: inquantum est eius: potest tamen esse ad 4m

viuus inquantum est alterius: vt dem est. Sed quia rationes que sunt in opposituz videntur concludere quod non differat: vtrum quis suffragia procuret per bonos vel per malos: ideo etiam ad eas est respondendum.

Ad primum oppositum. ¶ Ad primum dicendum: quod quamuis aliquis pro certo scire non possit de altero an sit in statu salutis: potest tamen probabiliter estimare de his que exterius de homine videt: ex fructu enim suo arbor cognoscitur: vt dicitur Math. 7.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod ad hoc quod suffragia alteri valeat requiritur ex parte eius pro quo fit capacitas huiusmodi valoris: et hanc homo acquisiuit per opera propria que gessit in vita: et sic Augu. loquitur: requiritur nihilominus qualitas operis: que prodesse debet: et hoc non pendet ex eo pro quo fit. sed magis ex eo qui fac. vel exequendo vel imperando.

¶ Utrum suffragia que a viuis pro mortuis fiunt facientibus prosint

Articulus. iiij.



Primum. D quartum sic proceditur. Uidetur quod suffragia que a viuis pro mortuis fiunt facientibus non prosint: quia si aliquis pro altero debitum solueret secundum humanam iustitiam: ipse a debito proprio non absolueretur: ergo per hoc quod aliquis suffragia faciens debituz soluit pro illo pro quo facit: ex hoc a debito proprio non absoluitur.

2m. ¶ Preterea vnusquisque quod facit facere debet meliori modo quo potest: sed melius est iuuare duos quam vnum. si ergo qui per suffragia debitum mortui soluit a proprio debito liberatur: videtur quod nunquam debet aliquis pro seipso

3m. satisfacere. sed semper pro alio. ¶ Preterea si satisfactio alicuius pro alio satisfacientis equaliter prodesset sibi: et ei pro quo satisfacit: eadem ratione equaliter valebit 3o si pro eodem satisfaciat: et similiter quarto et sic deinceps ergo vnus vna satisfactione posset pro omnibus satisfacere: quod est absurdum.

Sed contra est quod dicitur in psalmo. Oratio mea in sinu meo conuertetur. ergo eadem ratione et suffragia que pro alijs fiunt satisfacientibus prosunt. — In oppositum. ¶ Preterea Dam. dicit in sermone de his que in fide dormierunt. Quemadmodum vnguento vel alio oleo sancto circumlinire volens infirmum: primo ille. s. liniens participat vnctionem deinde perungit laborantem: sic et quicunque pro proximi salute agonizat: primus sibi prodest: deinde proximo: et sic habetur propositum. — 2m

Respondeo dicendum: quod opus suffragij quod pro altero fit potest considerari dupliciter. Uno modo vt est expiatiuuz pene per modum cuiusdam recompensationis: que in satisfactione attenditur: et hoc modo opus suffragij quod computatur quasi eius pro quo fit: ita absoluit eum a debito pene proprie: quia in tali recompensatione consideratur equalitas iustitie. Opus autem illud satisfactorium: ita potest adequari vni reatui: quod alteri non adequatur. reatus enim duorum peccatorum maiorem satisfactionem requirunt quam reatus vnius. Alio modo potest considerari inquantum est meritorium vite eterne: quod habet inquantum procedit ex radice charitatis: et secundum hoc non solum prodest ei pro quo fit: sed facienti magis: et per hoc patet solutio ad obiecta. Prime enim rationes procedebant de opere suffragij secundum quod est satisfactorium: sed alie secundum quod est meritorium. — Responsio principalis. vbi. s. q. 14.

¶ Utrum suffragia prosint existentibus in inferno. Articu. v.



Primum. D quintum sic proceditur. Uidetur quod suffragia prosint etiam existentibus in inferno. Per hoc quod habetur. 2. Macha. 12. vbi dicitur quod inuenerunt sub tunicis interfectorum donaria idolo-

rum: a quibus lex prohibebat iudeos: et tamen post subditur quod Iudas. 12. mil. dragmas argenti misit Hierosolymam offerri pro peccatis eorum: constat autem illos peccasse mortaliter contra legem agentes: et ita in peccato mortali decessisse. et sic ad inferos esse translatos. ergo existentibus in inferno suffragia prosunt.
2m. ¶ Praeterea. multa habentur ex verbis Augu. quod quibus valent suffragia vel ad hoc prosunt vt sit plena remissio: vel ad hoc quod tolerabilior sit eorum pena vel damnatio: sed solum illi qui in inferno sunt: damnati esse dicuntur. ergo etiam existentibus in inferno suffragia prosunt.
3m. ¶ Praeterea Diony. vlti. c. eccl. Hierar. dicit. Si hic iustorum orationes et secundum hanc vitam: quanto magis post mortem in illis qui digni sunt sacris orationibus operantur tantummodo. ex quo potest accipi quod suffragia magis prosunt mortuis quam viuis. sed viuis prosunt etiam in peccato mortali existentibus: cum quotidie oret ecclesia pro peccatoribus vt conuertantur ad deum: ergo etiam et mortuis in peccato mortali existentibus suffragia valent.
4m ¶ Praeterea. in vitis patrum legitur: quod etiam Damasc. in sermone suo refert: quod Macharius inuenta in via caluaria cuiusdam defuncti oratione premissa quesiuit cuius caput fuisset: et caput respondit: quod fuerat sacerdotis qui in inferno erat damnatus: et tamen confessus est oratione Macharij se et alios iuuari: ergo suffragia ecclesie etiam in inferno existentibus prosunt.
5m. ¶ Praeterea. Dam. in eodem sermone narrat quod Greg. pro Traiano orationem fundens: audiuit vocem sibi diuinitus dicentem: vocem tuam audiui et veniam Traiano do. cuius rei vt Dam. dicit in dicto sermone: testis est oriens omnis et occidens: sed constat Traianum in inferno fuisse: quia multorum martyrum necem amaram istituit: vt ibidem Dam. dicit. ergo suffragia ecclesie valent etiam in inferno existentibus.

Sed contra est quod dicit Diony. 7. ca. eccl. hierar. summus sacerdos pro immundis non orat: quia in hoc auerteretur a diuino ordine: et Commen. ibidem dicit quod peccatoribus non orat remissionem: quia non audiretur pro illis. ergo suffragia existentibus in inferno non valent. (I epp^m primum)
¶ Praeterea. Grego. dicit in. 34. lib. moral. Eadem causa est cur non oretur tunc. s. post diem iudicij pro hominibus eterno igne damnatis: que nunc causa est quare non oretur pro diabolo et angelis eius eterno supplicio deputatis: que etiam nunc causa est quare sancti non orent pro hominibus infidelibus impijsque defunctis. quia de eis vtique quos eterno damnatos supplicio iam nouerint ante illum iudicis iusti conspectum orationis sue meritum cassari refugiunt: ergo suffragia in inferno positis non valent. 2m.
¶ Praeterea. multa habetur ex verbis Augustini qui sine fide operante per dilectionem eiusque sacramentis de corpore exeunt: frustra vel a suis huiusmodi officia impenduntur: sed omnes damnati sunt huiusmodi. ergo eis suffragia non prosunt. 3m.

Respondeo dicendum: quod circa damnatos fuit duplex opinio. Quidam dixerunt in hoc distinguendum esse dupliciter. Vno modo quantum ad tempus dicentes quod post diem iudicij nullus in inferno existens aliquo suffragio iuuatur. sed ante diem iudicij aliqui iuuantur suffragijs ecclesie. Aliomodo distinguebant quantum ad personas in inferno detentas: inter quos aliquos dicebant esse valde malos: qui. s. sine fide et sacramentis decesserunt: et talibus quia de ecclesia non fuerunt nec merito nec numero: suffragia ecclesie prodesse non possunt. Alij vero sunt non valde mali: qui. s. de ecclesia fuerunt numero: et fidem habentes: et sacrament (Rn^o. principalis vbi supra ar. 2. q. 1.)

tis abluti: et aliqua opera de gene
re bonorum facientes: et talib[us] suf
fragia ecclesie prodesse debent.
Sed occurrebat eis quedam dubi
tatio eos perturbãs q[uia] s[cilicet] videbatur
ex hoc sequi cu[m] pena inferni sit fi
nita secundum intensionem: q[uam]uis
duratione infinita existat: q[uod] mul-
tiplicatis suffragijs pena illa to-
taliter auferretur: quod est error
Origenis. Et ideo hoc inconuenï
ens euadere multipliciter volue-
runt. Prepositinus enim dixit q[uod]
tantum possunt suffragia pro dã-
natis multiplicari q[uod] a tota pena
redduntur immunes: non quide[m]
simpliciter vt origenes posuit: sed
ad tempus. s[cilicet] vsq[ue] ad diem iudicij.
tunc enim anime iterato corpori-
bus coniuncte in penas inferni si-
ne spe venie detrudentur. ¶ Sed
ista opinio videtur diuine proui-
dentie repugnare: que nihil in re-
bus in ordinatum relinquit. Cul-
pa autem non potest ordinari nisi
per penam: vnde nõ potest esse: vt
pena tollatur nisi prius culpa ex-
pietur: et ideo cum culpa continue
maneat in damnatis eorum: pena
nullatenus interrumpetur. Et iõ
porretani alium modũ inuenerũt
dicentes: q[uod] hoc modo proceditur
in diminutione penarũ per suffra-
gia sicut procedit in diuisione linea
rum: q[ue] cũ sint finite: tñ in infinitu[m]
diuidi pñt et nunq[uam] per diuisione[m]
sumunt: dũ fit subtractio non s[ecundu]m
eandẽ quãtitate[m]: s[ed] s[ecundu]m eandem p[ro]
portionem. Velut si p[ri]mo auferat
pars quarta totius: et s[ecun]do pars q[ua]r
ta illius quarte: et sic deinceps in
infinitum. Et si[mi]l[ite]r dicunt q[uod] per p[ri]-
mum suffragiũ diminuit aliquota
pars pene: et per s[ecundu]m pars aliqua
remanentis s[ecundu]m eand[em] p[ro]portionẽ.
Sed iste modus multipliciter de-
fectiuus est. Primo q[uia] i[n]finita di
uisio que cõgruit cõtinue q[uan]titati
non videtur posse ad q[uan]titatẽ spũa
lem transferri. Secundo quia non
est aliqua rõ quare s[ecundu]m suffragiu[m]
min[us] de pena diminuat q[uam] p[ri]mu[m] si
sit equalis valoris. Tertio q[uia] pena
diminui non potest nisi diminuat
et culpa: sicut nec auferri nisi abla
ta. Quarto q[uia] in diuisiõe linee tã-
dem peruenitur ad hoc q[uod] non est
sensibile corp[us]. corp[us] n[on] sensibile n[on]
est in i[n]finitũ diuisibile. et sic seque
retur q[uod] post multa suffragia pena
remanẽs p[ro]p[ter] sui paruitatem nõ sen
tiretur: et non esset pena. Et iõ aliq[ui]
alium inuenerunt modũ Althisio
doreñ. n. dixit q[uod] suffragia p[ro]sũt dã
natis non quidem secundum dimi
nutionem pene vel p[er] interruptio-
nem sed per confortationem patiẽ
tis. Sicut si homo portaret graue
onus et faciem suam perfunderet
aqua: sic enĩ c[on]fortaret ad melius
portandum: cum tamen onus suũ
in nullo leuius fieret. S[ed] hoc ite-
rum esse non potest: q[uia] aliq[ui]s plus
vel minus eterno igne grauat: vt
Greg. dicit s[ecundu]m meritum culpe: et i
de eit q[uod] eodẽ igne quidam plus: q[ui]
dam minus cruciantur. Unde cu[m]
culpa damnati immutata remane
at: non potest esse q[uod] leuius pena[m]
ferat. Est nihilominus et predicta
opinio presumptuosa vtpote san-
ctorum dictis c[on]traria et vana nul
la auctoritate fulcita. Est nihilo-
minus irrationalis: tum quia dã-
nati in inferno sunt extra vinculũ
charitatis: secundum qua[m] opera
viuorum continuantur defunctis
tum quia totaliter ad vie terminũ
p[er]uenerũt recipiẽtes vltimã p[ro] me
ritis retributionẽ sicut et sci q[ui] sũt in
p[at]ria. Q[uo]d. n. adhuc restat d[e] pẽa vel
gloria corporis hoc rõnẽ viatoris n[on]
p[ro]bet: cũ gloria essentialiter et radi
caliter consistat in a[n]i[m]a. et si[mi]l[ite]r mise-
ria damnatorũ: et iõ non põt eorũ
pena diminui: sicut nec gloria s[an]c[t]o
rum augeri q[uan]tũ ad premiũ eẽntia
le. S[ed] tamen modus qui a quibus[dam]
dam ponitur q[uod] suffragia prosunt
damnatis: posset aliquo modo su-

stineri: vt si dicatur q̄ nō ꝓsunt: neq̄ q̄tum ad diminutionē pene vel interruptionē: vl' q̄tū ad diminutionē sensus pene. sed qꝛ ex huiusmōi suffragijs eis aliqua materia doloris subtrahitur q̄ eis esse posset: si ita se abiectos conspicerent q̄ ꝓ eis nullā curā haberēt: q̄ materia doloris eis subtrahitur: dum suffragia ꝓ eis fiunt. Sed illud ēt non pōt esse sm legē cōem: vt Aug dt in lib. de cura ꝓ mortuis agenda quod p̄cipue de dānatis est verū. Ibi sunt spūs defunctorū vbi nō vident q̄cunq̄ aguntur: aut eueniūt in vita hominibus. ꝛ ita nō cognoscunt quando ꝓ eis suffragia fiūt: nisi supra communē legem hoc remediū diuinit' detur aliq̄bus dānatorū: qd est verbū oīno incertū. Vnd tutius est simpliciter dicere q̄ suffragia nō ꝓsunt dānatis: nec ꝓ eis ecc^a orare itendit sicut ex inductis auctoritatibus apparet.

Ad pm **Ad primum** ergo dicēdū: q̄ dōaria idolorū non fuerunt iuēta apud illos mortuos: vt ex eis signum accipi posset q̄ in reuerentia idolorū eis deferrent: sed ea acceperunt vt victores: qꝛ eis iure belli debebantur: et tamen per auaritiā venialit' peccauerunt. Vnde non fuerunt in īferno dānati: ꝛ sic suffragia eis ꝓdesse poterant. Vel dōm: sm quosdam q̄ in ipsa pugna vidētes sibi periculū iminere de peccato penituerunt sm illud ps. Cum occiderat eos q̄rebant eum. ꝛ hoc ꝓbabiliter potest estimari. ꝛ ideo ꝓ eis

Ad 2m fuit oblatio facta. ¶ Ad 2m dōm q̄ in verbis illis dānatio large accipitur ꝓ quacūq̄ punitione: ꝛ sic includit ēt penā purgatorij q̄ qn̄q̄ totalr expiatur: qn̄q̄ aūt non: sed

Ad 3m diminuitur. ¶ Ad 3m dōm: q̄ q̄tū ad hoc magis acceptatur suffragiū ꝓ mortuo q̄ ꝓ viuo: qꝛ magis indiget cū non possit sibi auxiliari sicut viuus pōt: sed q̄tum ad hō viuus est melioris ꝯditionis: qꝛ pōt transferri de statu culpe mortalis in statū grē: qd de mortuis dici nō potest. ꝛ ideo non est eadem causa orandi ꝓ mortuis et ꝓ viuis.

¶ Ad quartū dōm: q̄ illd adiutorium non erat q̄ pena eorū diminueretur: sed in hoc solo: vt ibid ē dicitur: q̄ eo orante ꝓcedebatur eis: vt mutuo se viderent: ꝛ in hoc aliqd gaudiū non verū sed fantasticū habebāt: dum implebatur hoc qd desiderabant. Sicut ꝛ demones gaudere dicuntur: dum homines ad peccatū pertrahunt: q̄uis per hoc eorū pena nullatenus minuatur sicut non minuitur angelorū gaudium: per hoc q̄ malis nostris cōpati dicuntur. ¶ Ad 5m dicendū q̄ de facto Traiani hoc mō ꝓbabiliter estimari q̄ p̄cibus beati Grego. ad vitā fuerit reuocat': ꝛ ita grām consecutus sit per quā remissionē peccatorū hūit: ꝛ p consequēs immunitatē a pena: sicut etiā apparet in oīb' illis qui fuerunt miraculose a mortuis suscitati: quorū plures constat idolatras ꝛ dānatos fuisse. De omnibus eñ similit' dici oꝫ q̄ non erant in inferno finaliter deputati sed sm p̄ntem ꝓpositū iustitiam meritorū. Secundū autem superiores causas: q̄bus p̄uidebantur ad vitā reuocandi: erat aliter de eis disponendū. Vel dōꝫ sm quosdam q̄ aīa Traiani nō fuit simplr a reatu pene absoluta: sꝫ ei' pena fuit suspensa ad tp̄s. s. vsq̄ ad diē iudicij: nec tñ oꝫ q̄ hoc fiat commūiter p suffragia: qꝛ aliqua sunt que lege communi accidunt: et alia que singulariter ex priuilegio aliquibus ꝯceduntur: sicut alij sunt humanarū limites rerum: alia diuinarum signa virtutū. vt Augu. dicit in lib. de cura ꝓ mortuis agenda. ad 4m ad 5m

¶ Vtrū suffragia prosint existētibus in purgatorio.

Articulus sextus.

primus  Ad sextum sic sic proceditur. Videtur quod nec etiam exeuntibus in purgatorio. Quia purgatorium pars quedam inferni est: sed in inferno: nulla est redemptio Et ps. dicit. In inferno autem quis confitebitur tibi: ergo suffragia his qui sunt in purgatorio non prosunt. ¶ Preterea pena purgatorii est pena finita: si ergo per suffragia aliquid de pena dimittitur: tantum poterunt multiplicari suffragia quod tota tollitur: et ita peccatum remanebit totaliter impunitum quod videtur divine iustitie repugnare. ¶ Preterea ad hoc anime sunt in purgatorio vt ibi purgate pure ad regnum perueniant: sed nichil potest purgari nisi aliquid circa ipsum fiat ergo suffragia facta per viuos penam purgatorii non diminuunt. ¶ Preterea si suffragia exeuntibus in purgatorio valent maxime ea videntur valere que sunt ad imperium eorum facta: sed hec non semper valent. Sicut si aliquis decedens disponat tot suffragia pro se fieri que si facta essent sufficerent ad totam penam abolendam: posito ergo quod huiusmodi suffragia differantur quousque illam penam euaserit: illa suffragia nichil ei prodessent. non. n. potest dici quod prosint antequam fiant: postquam autem sunt facta eis non indiget: quia iam penas euasit. ergo suffragia existentibus in purgatorio non valent.

2m.

3m.

4m

¶ oppm pm Sed contra est quod dicitur in littera ex verbis Augu. quod suffragia prosunt his qui sunt mediocriter boni vel mali: sed tales sunt qui in purgatorio detinentur: ergo etc. ¶ Preterea Diony. dicit. 7. c. ec. hier. quod diuinus sacerdos pro mortuis orans pro illis orat qui sancte vixerunt: et tamen aliquas maculas habuerunt ex infirmitate humana contractas: sed tales in purgatorio detinentur. ergo etc.

2m

Ratio principalis vbi. s. q. ii. Respondeo dicendum: quod pena purgatorii est in supplementum satisfactionis que non fuerat plene in corpore consumata: et ideo sicut ex dictis patet: opera vnius possunt valere alteri ad satisfactionem: siue viuus siue mortuus fuerit. et ideo non est dubium quin suffragia per viuos facta exeuntibus in purgatorio prosint.

Ad primum ergo dicendum: quod auctoritas illa loquitur de inferno damnatorum: in quo nulla est redemptio: quantum ad illos qui sunt tali pene addicti. Vel dicendum secundum Dam. in sermone de dormien. quod huiusmodi auctoritates sunt exponende secundum causas inferiores. i. secundum exigentiam meritorum eorum qui penis deputantur: sed secundum diuinam misericordiam: qui vicit humana merita ad preces iustorum aliquando aliter disponitur: quam sententia predictarum auctoritatum contineat. Deus autem mutat sententiam et non consilium: vt dicit Gre. vnde et Damas. ponit ad hoc exempla de Niniuitis Achab: et Ezechia: in quibus apparet quod sententia contra eos lata diuinitus fuit per diuinam misericordiam commutata. ¶ Ad 2m dicendum: quod non est inconueniens si multiplicatis suffragiis pena exeuntium in purgatorio annihiletur: non enim sequitur quod peccata remaneant impunita: quia pena vnius pro altero accepta alteri computatur. ¶ Ad 3m dicendum: quod purgatio anime per penas purgatorii non est aliud quam expiatio reatus impeditis a perceptione glorie et quia per penam quam vnus sustinet pro alio: potest reatus alterius expiari: vt dictum est: non est inconueniens si per vnius satisfactionem alius purgetur. ¶ Ad quartum dicendum: quod suffragia ex duobus valent. s. ex opere operante: et ex opere operato: et dico opus operatum non solum ecclesie sacramentum: sed effectum accidentem ex operatione: sicut ex collatione elemosinarum consequitur pauperum releuatio. et eorum oratio pro defuncto apud deum. Similiter opus operans potest accipi ex parte principalis agentis vel

ad pm.

Ad 2m

Ad 3m

ad 4m

ex parte exequentis. Dico ergo q̄ q̄ cito moriens disponit aliena suffragia sibi fieri: premium suffragiorum plene consequitur: ante etiā q̄ fiant quantū ad efficaciam suffragij: q̄ erat ex ope operāte principalis agentis: sed quantum ad efficaciam suffragiorum: que ē ex opere operato: vel ex opere operante exequentis non cōsequitur fructum anteq̄ suffragia fiant: et si prius contingat ipsum a pena purgari quantū ad hoc fraudabitur fructu suffragiorum q̄ redundabit in illos quorum culpa defraudatur. nō enim est inconueniens q̄ aliquis defraudetur per culpam alterius in temporalibus. Pena autē purgatorij temporalis est: q̄uis q̄tum ad eternam retributionem nullus defraudari possit nisi per propriā culpam.

¶ Utrū suffragia valeant pueris i limbo existentibus. Ar. vij.

primum AD septimum sic procedit. Videtur q̄ suffragia valeāt pueris in limbo existentibus: quia illi non detinentur nisi pro peccato alieno. ergo maxime decens est vt ipsi iuuent suffragijs aliorum.

2m. ¶ P̄. in littera habet ex v̄bis Augu q̄ suffragia p̄ non valde malis ppitiationes sunt. sed pueri nō cōputant inter valde malos: cum sit mitissima eorum pena. ergo suffragia ecclesie eos iuuant.

I oppm Sz cōtra est quod habetur i littera ab Augu. quia suffragia non prosunt illis q̄ sine fide operante per dilectionem hinc exierunt, ergo suffragia eis non prosunt.

Rño. pncipa. vbi. s. q 3a Respondeo dicendum: q̄ pueri nō baptizati non detinentur in limbo nisi quia deficiūt a statu gratie. vnd cū per opera viuorum mortuorū status mutare non possit: maxime quantum ad meritum essentialis premij vel pene: suffragia viuorū pueris existentibus in limbo prodesse non possunt.

Ad pm Ad primum ergo dicēdū: q̄ q̄uis peccatū originale sit huiusmodi q̄ p eo possit aliquis ab alio iuuari. tamē anime puerorum in limbo existentes sunt in tali statu: q̄ iuuari non possunt: q̄ post hanc vitam non est tempus gratiā acquirendi ¶ Ad secundū dicendū: q̄ Aug. loquit de non valde malis: qui tamen baptizati sunt: quod patet ex hoc qd̄ premittitur. cum ergo sacrificia siue altaris siue q̄rūcūq̄ elemosynarum p baptizatis omnibus offeruntur rc. Ad 2m

¶ Utrum suffragia prosint sanctis existentibus in patria.

Articulus octauus.

AD octauum sic pceditur. Videtur q̄ aliquo modo psint sanctis existentibus in patria: per hoc q̄ habetur in collecta misse. Sicut sanctis tuis psunt ad gloriam. s. sacramenta. ita nobis pficiant ad medelam: sed inter alia suffragia precipuum est sacramentū altaris. ergo suffragia psunt his q̄ sunt in patria. primum

¶ P̄. sacramenta efficiunt quod figurant: sed tertia pars hostie. s. in calice missa: significat eos qui beatam vitam in patria ducunt. ergo suffragia ecclesie psunt etiam existentibus in patria. 2m.

¶ P̄. sancti non solum gaudent in patria de pprijs bonis: sz etiam alienis. vnde Luc. 15. dicit. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. ergo ex bonis operibus viuentiū sanctorum qui sunt in patria gaudium crescit: et ita etiā eis nostra suffragia prosunt. 3m.

¶ P̄. Dam. dic in sermone de dormientibus: inducens verba Chri. Si enim gētiles 4m

inquit cum his qui abierũt sua cõ burunt: quanto magis te fidelem mittere conuenit: cũ fideli ipsius propria non vt fauilla fiant: sꝫ hoc velut illa: sed vt maiorem hinc cir cumponas gloriam: et si quis pec catoꝛ fuerit qui moꝛtuꝰ est vt pec camina soluas. si autem iustus: vt appositio fiat mercedis ꝛ retribu tiõis. ꝛ sic idem qꝺ prius.

ſ oppm primus **Sꝫ contra** est quod in littera habeꝫ ex ver bis Aug. Iniuria est in ecclesia ꝓ martyre oꝛare: cuius nos debemꝰ 2m orationibus commendari. ℭ P. eius est iuuari: cuius est indigere sed sancti in patria sunt absq omni indigentia. ergo per suffragia ec clesie non iuuantur.

Ad 3m. ... **Respõdeo** dicendum ꝙ suf fragium ecclesie de sui ratione impoꝛtat ꝗdam au xiliationem: que non competit ei qui defectum non patitur. Nulli ei iuuari competit nisi ei qui indi gens est: vnde cum sancti qui sunt in patria sint ab omni indigentia immunes inebriati abvbertate do mus dei: eis iuuari per suffragia non competit.

Año ꝑncip. vbi. s. q .liij.

Ad pm **Ad primum** ergo dicẽdũ: ꝙ huiusmodi loquutiones non sunt sic intelligẽ de quasi sancti in gloria ꝓficiant: quantum ad se ꝙ eorum festa reco limus: sed quia nobis ꝓficit qui ꝺ eorum gloria solemnia celebramꝰ sicut ex hoc ꝙ deum cognoscimus vel laudamus: ꝛ sic quodammodo eius gloria in nobis crescit: nihil Ad 2m deo: sed nobis accrescit. ℭ Ad se cundum dicendum: ꝙ ꝗuis sacra menta efficiant. quod figurant nõ tamen illũ effũm suũ ponũt circa omne id quod figuratur: als cum figurent xp̃m: in ipso xp̃o aliqd ef ficerent: qꝺ est absurdũ: sed effici ciũt circa suscipientẽ sacm̃ ex vir tute eiꝰ: qꝺ per sacm̃ sigaꝫ. et sic ñ ꝯsequitur ꝙ sacrificia ꝓ fidelibus

defunctis oblata sanctis ꝓsint: sꝫ qꝛ ex meritis scõꝝ ꝗ recolũtur vel sigãꝫ in sacro ꝓsint aliis ꝓ qbus offeruntꝫ. ℭ Ad 3m dõm: ꝙ ꝗuis sancti q̃ sunt in pria de bonis nr̃is oibus gaudeãt: nõ tñ sequiꝫ ꝙ mlꝰ tiplicatis nostris gaudiis eorum gaudiũ augmẽteꝫ foꝛmalr: sꝫ mãliter tantũ. qꝛ omnis passio foꝛma liter augeꝫ sꝫ rationẽ obiecti sui: ratio aũt gaudendi in sanctis de q buscũqꝫ gaudent est ipse deus: de quo non potest magis ꝛ minꝰ gau dere: qꝛ sic essentiale eoꝝ premiuꝫ variareꝫ: qꝺ consistit in hoc ꝙ de deo gaudent. Unde ex hoc ꝙ bõa mltiplicanꝫ de quibus gaudendi ratio eis deꝰ est: non semper seqꝫ ꝙ intensius gaudeant: sed qꝺ de pluribus gaudeant: et ideo non se quitur ꝙ operibus nostris iuuen tur. ℭ Ad q̃rtũ dõm: ꝙ non est in telligendũ ꝙ fiat appositio merce dis vel retributionis illi btõ ꝓ suf fragia ab aliquo facta: sed facienti Uel dõꝫ: ꝙ ex suffragiis potest ap positio mercedis fieri beato defũ cto inꝗtum de suffragiis sibi facie endis adhuc viuens disposuit. ad 4m.

ℭ Utrum orationes ecclesie sacri ficium altaris ꝛ elꝰne ꝓsint dfunctis. Articulus. ix.

AD nonum sic primus proceditur. Uidetur ꝙ non solum oratio nibus ecclesie et sacrificio altarꝭ ꝛ elemosynis anime defunctoꝛũ iu uenꝫ: vel ꝙ eis iuuentur ꝑcipue. Pena enim debet per penaꝫ recõ pensari: sed ieiuniũ magis est pẽa le ꝗ elꝰna vel orõ: ꝗ ieiunium ma gis ꝓdest in suffragiis ꝗ aliquod predictoꝛum. ℭ P. Grego. in istis 2m. tribus connumerat ieiunium: vt habetur in caũ. xiii. q. ii. anime de functoꝛum quattuoꝛ modis solũ tur. aut oblationibus sacerdotuꝫ: aut elꝰnis caroꝛuꝫ: aut orõne: aut ieiunio cognatoꝛuꝫ: ergo isufficiẽ

ter pnumeranf hec ab Augu. tria
3m. pdicta. ¶ Pr. bap9 e potissimuz sa
cramentorum maxime qtum ad effe
ctum. ergo baptism9 vel alia sacra
deberent vel silr vel magis p defu
4m. ctis fieri: sic sacrm altaris. ¶ Pr.
hoc vr ex hoc q hr. 1. Cor. 16. Si
oio mortui non resurgut: vt quid
etiam baptizanf: p illis g etia ba
ptismus valet ad suffragia defun
5m. ctorum. ¶ Pr. in diuersis missis est
idem sacrificium altaris. si ergo sa
crificium putaf iter suffragia: a
si missa. vr q tantudez valeat que
cuqz missa pro defucto dicaf: siue
de beata virgie siue d spusscto: vel
quecunqz alia: qd videtur esse ptra
ecclesie ordinationem: que spalez
6m missam p defuctis instituit. ¶ Pr.
Dam. in sermoe de dormientibus
docet ceras a oleum a hmoi p de
functis offerri: g non solum obla
tio sacri altaris: sz et alie oblatio
nes debent inter suffragia puta
ri mortuorum.

Rndeo dom: q suffragia vi
uor psunt defuctis
Rno pncip. vbi. S. ar. 3. q. 1 — sm q vniunf viuentibus charita
te: a sm q intetio viuentis fertur
in mortuos: a io illa opa precipue
nata sut mortuis suffragari: q ma
xime ad coicationez charitatis p
tinent: vel ad directione intentio
nis ad alteru: ad charitatem aute
sacrm eucharistie pcipue pertinet
cu sit sacrm ecclesiastice vnionis:
continens illum in quo tota eccle
sia vnitur a psolidaf. s. xpm. vn eu
charistia est qsi quedaz charitatis
origo vel vinculum. Sz inter cha
ritatis effectus e pcipuu elynaru
op9: a io ista duo ex parte charita
tis pcipue mortuis suffragaf. s. sa
crificiuz eccle a elyne: sz ex parte
intentionis directe i mortuos pre
cipue valet oro: qz oro sm suam ro
nez: no solu dic respectu ad orate
sic a cetera opa: sz directi9 ad illd
p quo oratur: a io ista tria ponu
tur qsi pcipua mortuoru subsidia

qtuis quecunqz alia bona q ex cha
ritate fiunt p defuctis eis valere
credenda sint.

Ad pmu g dom: q in eo q sa
tisfacit pro altero
magis est considerandu ad hoc q — Ad pm
effectus satisfactionis ad alterum
perueniat: illd quo satisfactio vni9
transit in alteru: qz et satisfactiois
pena: quauis ipsa pena expiet rea
tum magis satisfacientis inqtum
est quedam medicina: a ideo tria
predicta magis valent defunctis
qz ieiunius. ¶ Ad 2m dom: q etia — Ad 2m
ieiunium pdesse potest defunctis
ratione charitatis a intetionis in
defunctos directe: sed tamen ieiu
nium in sui ratione non ptinet ali
quid quod ad charitatem vel dire
ctionez intentionis pertineat: sed
hec sut quasi extriseca. a io Aug.
non posuit: sed Grego. posuit ieiu
nium inter suffragia mortuorum.
¶ Ad 3m dicendum: q baptism9 — Ad 3m
est quedam spualis regeneratio:
vnde sicut per generationem non
acquiritur ee nisi generato: ita ba
ptismus non habet efficaciam nisi
in eo qui baptizatur qtum est ex
opere operato: qzuis ex ope ope
rante vel baptizantis vel baptiza
ti possit alijs pdesse: sicut a cete
ra opera meritoria: sz eucharistia
est signum ecclesiastice vnionis. a
ideo ex ipso opere operato eius ef
ficacia in alterum transire potest:
quod non cotingit de alijs sacris
¶ Ad 4m dicendum: q glo. illa — ad 4m
auctoritatem dupliciter exponit
vno modo sic: si mortui non resur
gut: nec xps resurrexit: vt qd etia
baptizantur pro illis. i. peccatis:
cum ipsa non dimittantur: si chri
stus no resurrexit: qz in baptismo
non solum chisti passio: sed resur
rectio operatur que e nostre spua
lis resurrectionis quodamodo ca
Alio modo sic fuerunt quidaz im
periti q baptizantur pro his qui
de hac vita siue baptismo discess

ferant: putantes illis pdesse. et sm hoc apls non loquit nisi sm erro/
ad 5m. rem aliq in pbis illis. ¶ Ad 5m dm: q in o ffo misse no solu est sa crificium: sed etia sut ibi oratioes et io misse suffragiu ptinet duo ho rum q hic Aug. enumerat. s. orone et sacrificiu. ex parte g sacrificij o blati missa equalr pdest defuncto de qcuq dicat: et hoc est pcipuum quod fit in missa: sed ex parte oro nu pdest illa in q sunt orones ad hoc determinate: sed tn iste defe ct9 recopesari pt per maiorem de uotionem vel ei9 q dicit missam vl eius q facit dici: vel iter per inter cessionem sancti cui9 suffragium i
ad 6m. missa iplorat. ¶ Ad 6m doz q hu iusmodi oblato cadela vl olei pt pdesse defuncto inqtum sunt ely ne qdam que dantur ad cultum ec clesie: vel etia in vsum fidelium.

¶ Utr indulgentie ecclesie psint mortuis. Articu. x.

primus AD decimum sic pcedit. vr q idul gentie qs ecca facit et mortuis psint. pmo per psuetudi nem ecce que facit pdicari crucem vt aliqs idulgetia heat p ser duo b9 vl tribus: et qnq et aiab9 ta vi uor q mortuor. qd esset deceptio nisi mortuis pdessent. g indulgen
2m. tie mortuis psunt. ¶ P. meritum totius ecce est efficacius q meritu vni9 psone: sed meritu personale suffragat defunctis: vt patet in la gitioe elynar: g multo fortius me ritum ecclesie quibus indulgentie
3m. innituntur. ¶ P. indulgentie pro sunt illis qui sunt de foro ecclesie: sed illi qui sunt in purgatorio sut de foro ecclesie: alias ecclesie suf fragia non pdessent illis: ergo vi detur q indulgentie defuctis psit
i oppm pm Sz contra est. q ad hoc q i dulgentie vale ant requiritur ca conueniens: p qua indulgentie dantur. sed ta lis causa non potest esse ex par te defuncti. qr no potest facere ali quid qd sit in vtilitate ecclesie: p qua causa pcipue idulgentie dan tur. g vr q idulgetie defunctis no
2m. psint. ¶ P. indulgentie determi nant sm arbitrium eas facientis: si g indulgentie defunctis pdesse pnt: esset in potestate facientis in dulgentiam vt defunctu omnino liberaret a pena: qd vr absurdum.

Rndeo dm: q idulgetia ali cui pdesse pot dici du pliciter. Uno° principaliter. Ali omodo secundario. pncipaliter q dem pdest ei qui indulgentia ac cipit. s. qui facit hoc p quo indul gentia datur: vt qui visitat limina alicuius sancti vn cu mortui n pos sint face aliqd hor p qb9 idulgec dant: eis directe idulgentie valet non pnt. Secundario autem et in directe psunt ei p quo aliquis fa cit illud quod est indulgentie cau sa qd quandoq cotingere pot: qn q autem non potest sm diuersam indulgentie forma: si em sit talis indulgentie forma. quicunq facit hoc vel illud habebit tm de indul gentia: ille qui hoc facit non pot fructum indulgentie in alium tras ferre: quia eius non est applicare ad aliqu itentione eccle: per qua comunicantur coia suffragia: ex q bus indulgentie valent. Si aut in dulgentia sub hac forma fiat. qcu q fecerit hoc vel illud ipe et pater eius vel quicuq alius ei adiunct9 in purgatorio detent9 tantu de i dulgentia habebit: talis idulgen tia no solu viuo: sed etia mortuo p derit. non em est aliqua ratio qua re ecclesia trasferre possit commu nia merita quibus indulgentie in nitunt in viuos et no in mortuos nec tamen sequitur q platus ecce possit p suo arbitrio animas i pur gatorio liberare: qr ad hoc vt idul gentie valeant requiritur causa p

Rno pncip. vbi. s. q ij.

ueniens indulgentias faciendi: vt supra dictum est.

¶ Utrum cultus exequiarum defuncto prosint. Ar. xi.

primum Ad undecimum sic proceditur. Uidetur quod cultus exequiarum defuncto prosint. Damascenus enim in sermone de dormientibus inducit verba athanasii sic dicentis. Licet in aera qui in pietate consumatus est dispositus fuerit: ne renuas oleum et ceras deum inuocantes in sepulchro accendere. accepta enim ista sunt deo: et multam ab eo recipientia retributionem: sed hec in pertinent ad cultum exequiarum: ergo cultus
2m. exequiarum prodest defunctis. ¶ Praeterea sicut Aug. dicit in lib. de ciui. dei antiquorum iustorum funera officiosa pietate curata sunt: et exequie celebrate et sepulchra prouisa: ipsique cum viuerent de sepeliendis et transferendis suis corporibus filijs mandauerunt: sed hoc non fecissent filij nisi sepulchra et huiusmodi aliquid mortuis conferrent: ergo huiusmodi aliquid prosunt defunctis. ¶ Praeterea nullus facit
3m. elemosinam circa aliquem nisi ei proficiat: sed sepelire mortuos computatur inter opera elymosinarum: vnde et Aug. dicit in primo de ciui. dei. Tobias sepeliendo mortuos apud deum promeruisse teste angelo commendatur. ergo huiusmodi sepulture cultus mortuis prodest.
4m ¶ Praeterea inconueniens est dicere quod frustretur deuotio fidelium. sed aliqui ex deuotione in locis aliquibus religiosis sepeliri disponunt: ergo sepulture cultus prodest defunctis. ¶ Praeterea
5m. deus pronior est ad miserandum quam ad condemnandum: sed aliquibus nocet in aliquibus locis sanctis sepultura si indigni sunt: vnde dicit Grego. Quos peccata grauia deprimunt ad maiorem damnationis cumulum potius ad solutionem venerant eorum corpora in ecclesijs ponuntur: ergo multo amplius dicendum est quod sepulture cultus prosint bonis.

Sed contra est quod Augu. dicit in lib. de cura pro mortuis agenda. Corpori humano quicquid impenditur non est presidium vite eterne: sed humanitatis officium. ¶ Praeterea Greg. dicit in. 4. dial. Curatio funeris: conditio sepulture: pompa exequiarum magis sunt viuorum solatia quam subsidia defunctorum. ¶ Praeterea dominus dicit Mat. x. Nolite timere eos qui corpus occidunt: et post hoc non habent amplius quid faciant: sed post mortem sanctorum corpora possunt a sepultura prohiberi: sicut in ecclesiastica hystoria legitur esse factum de quibusdam martyribus lugduni gallie: ergo non nocet defunctis si eorum corpora inhumata remaneant. ergo nec cultus sepulture prodest. | oppositum primum | 2m. | 3m.

Respondeo dicendum quod sepultura adinuenta est et propter viuos et propter mortuos: propter viuos quidem. ne eorum oculi ex turpitudine cadauerum offendantur: et corpora fetoribus inficiantur et hoc quantum ad corpus: sed spiritualiter etiam prodest viuis inquantum per hoc astruitur surrectionis fides sed mortuis prosunt ad hoc quod inspicientes sepulchra memoriam retinent defunctorum: et pro defunctis orant: vnde et monumentum a memoria nomen accepit. Dicitur enim monumentum quasi monens mentem: vt dicit Augu. in lib. de ciui. dei: et in lib. de cura pro mortuis agenda. Paganorum tamen error fuit quod ad hoc sepultura mortuo prosit: vt eius anima quietem accipiat. non enim credebant animas prius quietem posse accipere: quam corpus sepulture daretur quod omnino ridiculum est et absurdum. Sed quod vlterius sepultura in loco sacrato mortuo prodest: non quidem est ex ipso opere operato: sed magis ex opere operante: dum scilicet vel ipse defunctus vel alius corpus tumulari in loco sacro disponens patrocinio alicuius sancti eum committit: cuius precibus per hoc creden | Bona. principa. vbi. s. q. 3a

dus est adiuuari: et etiam patrocinio eorum qui loco sancto deseruiunt: q̄ p tumulatis apud se freq̄ntius et specialius orant. Sed illa que ad ornatum sepulture adhibētur: p̄sunt quidem viuis inq̄ztum sunt viuorum solatia: sed possunt etiam defunctis prodesse: non quidem per se: sed per accidens inq̄ztum scilicet per huiusmodi homines excitantur ad compatiendū: et per consequens ad orandum: vel etiam q̄ztum ex sumptibus sepulture vel pauperes fructum capiūt vel ecclesia decoratur: sic enī sepultura inter ceteras elemosynas cōputatur.

Ad p^m Ad primum ergo dicēdū: q̄ oleum et cera et sepulchrum defunctorum p̄lata per accidens defuncto p̄sunt: vel inq̄ztum ecclesie offeruntur: siue pauperibus dantur. vel inq̄ztū huiusmodi in dei reuerentiam fiunt. Unde et verbis premissis subiungitur. Oleum enim et cera holocaustū. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ ideo sancti patres de suis corporibus tumulandis curauerunt: vt ostenderent corpora mortuorū ad dei prouidentiam pertinere: nō q̄ mortuis corporibus aliquis sēsus insit: sed propter fidem resurrectōnis astruendam: vt patet per August. in primo de ciuita. dei. Unde etiam voluerunt in terra p̄missionis sepeliri. vbi credebant christū nasciturum et moriturum cuius resurrectio nostre resurrectionis est causa. ¶ Ad tertiū dicendum: q̄ caro est pars nature hominis: naturaliter enim homo ad carnem suam afficitur: s̄m illud Ephe. 5. Nemo carnem suā odio habet. Unde s̄m istum naturalem affectum iest viuenti quedam sollicitudo quid etiam post eius mortem de corpore sit futurū dolētq̄ si aliq̄d idignū suo corpori euenire presentiret.

Et ideo illi qui hominem diligūt ex hoc q̄ affectui eius quem diligunt conformantur: circa eius cānem curam humanitatis impedūt vt enim dicit Aug. de ciui. dei. Si paterna vestis et annulus ac si quid huiusmodi tanto carius est posteris: q̄to erga parentes maior affectus: nullo mō illa spernenda sūt corpora: que multo familiarius atq̄ cōiunctius q̄z q̄libz indumenta gestamus. Unde et inq̄ztū affectui hominis satisfacit sepeliens eius corpus: cum ipse i hoc sibi satisfacere non possit elemosynā ei facere dicitur. ¶ Ad 4^m dicendum: q̄ fidelium deuotio: vt Augu. dicit in lib. de cura p mor. agen. Suis caris in locis sacris p̄uidens sepulturam: hoc non frustratur q̄ defūctū suū suffragio scōr̄ p̄mittit. vt dictum est. ¶ Ad 5^m dicēdū: q̄ sepultura in loco sacro impio defuncto non nocet nisi quatenus hanc sibi indignam propter humanam gloriam procurauit. ad 4^m Ad 5^m

¶ Utrum suffragia que fiunt pro vno defuncto magis illi prosint q̄z alijs. Articu. xij.



Ad duodecimū sic p̄cedit. Uidetur q̄ suffragia que fiunt pro vno defuncto non magis perficiant ei pro quo fiunt q̄z alijs. Lumen ei spirituale magis est cōmunicabile q̄z corporale lumen. sz lumen corporale scilicet candele q̄uis accendatur pro vno tantū eq̄liter omnibus prodest qui simul cōmorantur. q̄uis pro eis candela non accendatur. ergo cum suffragia sint quedam spiritualia lumina q̄uis pro vno specialiter fiant: non magis valent ei q̄z alijs existētibus in purgatorio. ¶ Preterea sicut in littera dicit: s̄m hoc suffra primus 2^m

gia mortuis prosunt: qui dũ viue rent hec sibi: vt postea possent pro desse meruerunt. sed aliqui magis meruerũt vt suffragia sibi ꝓdessẽt ꝙ illi ꝓ q̃bus fiũt. ergo eis magis ꝓ sunt: alius eoꝝ meritũ frustraret.

3m. ¶ P̃. ꝓ pauperibus non fiunt tot suffragia sicut pro diuitibus: si er go suffragia facta ꝓ aliquib⁹ eis magis ꝙ alijs valerent: pauperes essent peioris ꝯditionis: quod est ꝯ̃ sniam dñi. Luc. 6. Bti paupes spũ: qm̃ vr̃m est regnũ celoꝝ.

1 oppm pũ. Sed contra iustitia hũana ex emplatur a iusti divina: sed iustitia humana si ali quis debitum pro aliquo soluit eũ solum absoluit. ergo cũ ille qui suffra facit q̃damodo soluat debitũ eius pro quo facit: ei soli proderit.

2m ¶ P̃. sicut homo faciens suffra q̃ dãmodo satisfacit pro mortuo: ita etiã interdum aliq̃s ꝓ viuo satisfa cere potest: sed qñ aliq̃s satisfecẽ ꝓ viuo: satisfactio illa nõ ꝯputatur nisi illi pro quo fcã ẽ. ergo ⁊ suffra fa ciens ei soli ꝓdest ꝓ quo facit.

Rñº pn cipalis. vol. s. ar. 4. q. 1. Rñdeo dicẽdũ: ꝙ circa hoc fu it duplex opinio: qui dam. n. vt p̃positiu⁹ dixerũt ꝙ suf fragia ꝓ vno aliquo fctã non ma gis ꝓsunt ei pro quo fiunt: sed eis qui sunt magis digni. Et pone bant exẽplum de candela q̃ accen ditur ꝓ aliquo diuite q̃ non min⁹ ꝓdest eis q̃ cuꝫ ipso sunt ꝙ ipsi di uiti: ⁊ forte magis si habent ocu los clariores: ⁊ etiam de lectiõe q̃ non magis prodest ei pro quo le gitur. ꝙ alijs qui simul cũ eo audi unt. sed forte alijs magis q̃ sunt se su capaciores. Et si eis obijceret ꝙ s̃m hoc ordinatio ecclesie eẽt va na: q̃ pro eis spãliter orones insti tuit. Dicunt ꝙ hoc eccl'a fecit ad excitandã deuotionẽ fideliũ: q̃ ꝓ niores sunt ad facienda spãlia suf fragia ꝙ cõia: ⁊ frequentius etiã pro suis ꝓpinquis orãt ꝙ ꝓ extra neis. Alij ecõtra dixerũt: ꝙ suffra magis valent eis ꝓ quibus fiunt. Utraqꝫ em̃ opinio s̃m aliq̃d ꝟitatẽ habet valoꝛ. n. suffragioꝝ pẽ sari pt ex duobus. Ualent. n. vnoº ex virtute charitatis: que facit oĩa bona cõia: ⁊ s̃m hoc magis valent ei qui magis charitate est plenus ꝙuis ꝓ eo spãlr non fiant. ⁊ sic va lor suffragioꝝ attendit magis s̃ꝫ quandã interiorẽ ꝯsolationeꝫ: s̃m ꝙ vnus in charitate exñs de bõis alterius delectatur post mortẽ ꝙ tum ad diminutionem pene: post mortem. n. non est locus acquiren di gratiã vel augẽdi: ad qđ nobis in vita valent opa alioꝝ ex ꝟtute charitatis. Alioº valẽt suffragia ex hoc ꝙ per intentionem vni⁹ al teri applicant: ⁊ sic satisfactio vni us alteri ꝯputat: ⁊ hoc modo nõ est dubium ꝙ magis valent ei pro quo fiunt: immo sic ei soli valent. satisfactio. n. ꝓprie ad remissionẽ pene ordinat. Unñ ꝙtum ad dimis sionem pene p̃cise valet ad suffra gium ei pro quo fit: ⁊ s̃m hoc scđa opĩa plus hꝫ de ꝟitate ꝙ prima.

Ad p̃m Ad primum ergo dicẽdũ: ꝙ suf fragia ꝓsũt per modum luminis inq̃tũ a mor tuis acceptant: ⁊ ex hoc quãdã cõ solationem accipiunt: ⁊ tanto ma ior est q̃to maiori charitate sũt p̃ diti. Sed inq̃tum suffragia sunt q̃ dam satisfactio ꝑ intentionẽ faciẽ tis translata in alterum: non sunt similia lumini: sꝫ magis soloni ali cuius debiti: non autem est necesse vt si debitum pro vno soluitur ꝙ ⁊ debitum alioꝛũ soluat. ¶ Ad 2m Ad 2m dicẽdũ: ꝙ illud meritum est conditio nale quo sibi meruerũt ꝙ ꝓdessẽt si pro eis fierẽt: qđ nihil aliud fuit ꝙ facere se habiles ad recipiendũ. Unñ pꝫ ꝙ non directe meruerũt il lud iuuamen suffragiorum: sꝫ per merita precedentia se habilitaue runt vt fructum suffragiorum su sciperent: ⁊ idõ non sequit ꝙ meri tũ eoꝛũ frustretur. ¶ Ad 3m dicẽdũ. Ad 3m

q nihil prohibet diuites quantum ad aliquid esse melioris conditionis quam pauperes: sicut quantum ad expiationem pene: sed hoc quasi nihil est comparatum possessioni regni celorum: in qua paupes melioris conditionis esse ondunt. p auctoritatem iductam.

¶ An suffragia facta pro multis tantum valeant singulis ac si specialiter pro vnoquoque fierent.

Articulus.xiij.

pm. 
Ad tertiumdecimum sic pcedit. vr q suffragia facta pro multis tantundem valeant singulis ac si pro vnoquoque spaliter fierent. Uidemus.n. q ex lectione q pro vno legitur nihil ei deperit: si simul et alij legant: ergo et eadem rone nihil deperit ei p quo fit suffragium: si ei aliqs connumeret. et ita si pro pluribus fiat tantum valet singulis ac si p vnoquoque fieret.
2m. ¶ P. bm coem vsum eccle videmus q cum missa p aliquo defuncto df. sil et illic orones adiungunt p alijs defunctis hoc at non fieret si ex hoc defunctus pro quo missa df aliqd detrim reportaret. g idem qd prius.
3m. ¶ P. suffra pcipue oronum innitunt dine virtuti sed apud deum sic non differt iuuare p multos vel paucos: ita non differt iuuare multos vel paucos. g quantum iuuaret vnus ex vna orone si p eo tantum fieret: tm iuuabunt singli si eadem oratio pro multis fiat.

s opp. pm. Sz contra melius e plures iuuare quam vnum. si g suffragium pro multis fcm vz singulis tm ac si p vno tm fieret: vr q eccia non debuit instituisse vt p aliquo fieret singulr missa vl oro: sz q sp dicerent p oibus fidelibus defunctis: qd
2m pz esse fim. ¶ P. suffragium hz finita efficaciam. g distributum i multos minus prodest singulis: quam prodesset si fieret p vno tantum.

Rnio pncip. Rndeo dom: q si valor suffragiorum considerer bm q vz ex virtute charitatis vnientis: ecclesie suffragia pro multis facta tm singlis psunt: ac si p vno tm fierent: qr charitas non minuit si distribuatur affectus i multos: imo magis augef: et silr et gaudium quanto plibus e coe fit maius: vt dic Aug. 8. conf. et sic de vno bono facto non minus letant mlti i purgatorio quam vnus. vbi. F. q.2. Si aut considerer valor suffragiorum inquantum sunt satisfactiones quedam p intentionem facietis translate i mortuos: tunc magis vz suffragium alicui qd p eo singlr fit: quam q fit p eo coiter et multis alijs: sic.n. effectus suffragij diuidit ex dina iustia inter eos p qbus suffragia fiunt. vnde pz q hec qo depedet ex pa: et ex ho et pz qre institutum sit vt suffragia spalia in ecclesia fiant.

Ad primum g dom: q suffra vt sunt satisfactones quedam non psunt p modum actionis sicut doctria pdest q sic et ois alia actio effcm hz bm dispone recipientis: sz vz p modum solonis debiti vt dictum est: et io non est simile. Ad pm

¶ Ad 2m dom: q suffragia p vno facta aliquo mo et alijs psunt: vt ex dictis pz: io cum p vno missa df non est icouenies vt p alijs et orones fiat. Non.n. ad hoc dnr alie orones vt satisfactio vnius suffrahij determinet ad alios pncipalr: sz vt illis etiaz specialiter oratio fusa prosit. Ad 2m

¶ Ad 3m dom: q oro considerat et ex parte orantis et ex parte eius qui oratur: et ex vtroque eius effectus dependet: et ideo quamuis diuine virtuti non sit magis difficile absoluere multos quam vnum: tn huiusmodi orantis oratio non ita est satisfactoria p multis sicut pro vno. Ad 3m

Utrum tm valeat suffra ill. p qbus spalia non fiut quantum illis p qbus fiut spalia et coia siml. a.14.


Ad quartumdecimum sic proceditur. videtur q tantum va pm.

leant communia suffragia illis ꝓ quibus spālia non fiunt q̄ꝫtum il‑lis ꝓ quibus fiunt spālia ꝛ cōia si‑mul vnicuiqꝫ.n.ſm ꝓpa mērita red‑detur in futuro sꝫ ille pro quo nō fiunt suffragia meruit vt tm̄ iuua‑retur post mortē q̄ꝫtū ille ꝓ quo fi‑unt spālia.ꝰ tm̄ iuuabiꝛ ꝑ cōia q̄ꝫ‑
2m. tum ꝛ ille per spālia ꝛ cōia. ¶ p̄. inter eccl'ie suffra p̄cipuū ē eucha‑ristia: sꝫ h̄ euchari cū ꝯtineat totū xp̄m habet q̄dāmō efficaciā infini‑tam.ꝰ vna oblatio eucharistie que cōiter ꝓ oib⁹ fit: valꝫ ad plenā li‑berationē eoꝝ q̄ sūt i purgatorio: ꝛ ita tm̄ iuuāt cōia suffra sola q̄ꝫm iuuant spālia et cōia simul.

Sꝫ opp^m **Sꝫ cōtra** ē.q̄ duo bōa vno sunt magis p̄eligē‑da: ꝰ suffra spālia ꝛ cōia magis ꝓ sunt ei ꝓ quo fiunt q̄ꝫ cōia tm̄.

Rn̄o. princi. vbi.ꝰ. q.3. **Rn̄deo** dōm: q̄ h̄mōi ēt sol'o ꝯpēdet ex sol'one p̄e qōnis. Si.n.suffra ꝓ vno spāliter fcā idifferēter oibus valeant tūc oia suffra sunt cōia: ꝛ iō tm̄ iuua‑biꝛ ille ꝓ q̄ non fiunt spālia q̄ꝫtuꝫ ille ꝓ q̄ fiunt: si sit equaliter dign⁹ Si aūt suffragia ꝓ aliq̄ fcā nō in‑differenter oibus ꝓsunt: sꝫ eis ma‑xime ꝓ quib⁹ fiūt: tūc nō ē dubiū q̄ cōia suffragia ꝛ specialia pl⁹ va‑lent alicui q̄ꝫ cōia tm̄: ꝛ iō ēt magꝛ duas opiniones in lr̄a tāgit: vnaꝫ dum dicit q̄ equaliter prosunt di‑uiti cōia ꝛ specialia ꝛ pauperi cō‑munia tantum: q̄ꝫuis enim ex plu‑ribus iuuetur vn⁹ q̄ꝫ alter: non tm̄ plus iuuaꝛ. Aliā āt tāgit cū dicit q̄ ille pro quo fiunt spālia ꝯsequi‑tur velociorem absolutionem: sed non pleniorem: q̄ꝛ vterqꝫ ab omni pena liberabitur finaliter.

Ad p̄m **Ad primum** ꝰ dōm: q̄ iu‑uamē suffra‑giorum non cadit directe sub me‑rito ꝛ simpl'r: sed quasi sub condi‑tione: ꝛ iō nō sequiꝛ. ¶ Ad 2m di‑
Ad 2m cendū: q̄ q̄ꝫuis v̄tus xp̄i qui conti‑netur sub sacro eucharistie sit infi‑nita: tn̄ determinat⁹ est effect⁹: ad quē illō sacrm ordinaꝛ. Vn̄ nō oꝫ q̄ p vnū altaris sacrificiū tota pe‑na eorum qui sunt in purgatorio expietur: sicut etiam nec per vnuꝫ sacrificium qd aliqs offert liberaꝛ a tota satisfactione debita pro pec‑catis. Vn̄ ꝛ qn̄qꝫ plures misse in sa‑tisfactione vnius peccati iniūgunꝛ credibile tamen est: q̄ per diuā mi‑sericordiam: si aliquid de spālib⁹ suffragiis superāt his pro quibus fiunt: vt si eis non indigeant aliis dispensetur: ꝓ quibus nō fiunt: si eis indigeāt: vt pꝫ per Dam. i ser‑mone de dormientib⁹ sic dicētem. Deus tanq̄ꝫ iustus commetietur i potenti positatē tanq̄ꝫ suscipiens defectum ꝛ mutationē negociabi‑tur: q̄ quidē negociatio attēditur si id qd deest vni alteri suppleat.

¶ De orone respectu scōꝝ q̄ sunt in p̄ria. Questio.lxxij.



Einde ꝯsiderandū est de orone respectu scō‑rū q̄ sūt i pa‑tria. Et cir‑ca hoc q̄runꝛ tur tria. primo vtrū sancti orones nostras cogno‑scant. 2o vtrū eos interpellare de‑beamus ad orādum pro nobis. 3o vtrum orationes eoruꝫ pro nobis fuse sp exaudiāꝛ. nā vtrū sci orent pro nobis in 2a parte dictum est.

¶ Utrum sancti orationes nr̄as cognoscant. Ar.1.



D primuꝫ sic pcediꝛ. Uꝛ q̄ scti oro‑nes nr̄as n̄ cognoscāt. p̄m Jsa.63. Pater nr̄ es: ꝛ Abraā nesciuit nos: ꝛ israel ig‑rauit nos. Glo. Au.dic: q̄ mortui sci nesciunt qd agant viui: etiā eo‑rum filii: ꝛ sumitur ab Aug. de cu‑ra ꝓ mor.agen. vbi hāc auctorita

tem inducit: et sunt hec verba Aug. ibidem. Si tanti patriarche qd erga populum ab eis procreatū agerēt: ignorauerunt quō mortui viuorum rebus atque actibus cognoscēdis adiuuādisque misceāt. ergo scti orones nras cognoscere non possunt.

2m. ¶ Pre. 4. Reg. 4. 22. dr ad Josiam regem. iccirco. s. quod fleuisti corā me colligā te ad pres tuos: vt nō videant oculi tui mala omnia: q sum inductur⁹ in locū istū: sed in hoc nullo mō p mortē Josie subuentum fuisset: si post mortē qd gēti sue eueniret cognosceret. ergo sancti mortui actus nros non cognoscunt: et ita nō intelligūt nostras orones.

3m. ¶ Pre. Quanto aliquis est in charitate perfectior magis proximo in periculis subuenit: sed scti in carne viuētes primis: et maxime sibi cōiunctis in periculis consulunt: et manifeste auxiliant. cum ergo post mortem sint multo maioris charitatis si facta nostra cognoscerent: multo amplius suis caris sibi cōiunctis cōsulerent: et auxiliarent in necītatibus: qd facere non vident. ergo non vr quod actus nros et orones nras cognoscant.

4m ¶ Pre. Sicut sancti p⁹ mortem vident verbum: ita et angeli de quibus dr Mat. 18. Angeli eorū sp vidēt faciem pris mei: sed angeli verbum videntes non pp hoc omnia cognoscunt: cū in scia minores a superiorib⁹ purgētur: vt pz p Diony. in. 6. c. ce. hierar. ergo nec sācti quis verbū in eo nras orones cognoscunt: et alia q circa nos agūtur.

5m. ¶ Pre. Solus deus inspector ē cordiū: sed oro pcipue in corde cōsistit. ergo solius dei ē orones cognoscere: non ergo sancti. nras orationes cognoscunt.

1 opp m primus Sed cōtra sup illd Job 14. Siue nobiles fuerint filij eius: siue ignobiles nō intelligent. dic Gre. 12. li. mo. hoc de animabus sanctis sciēdum nō est: qr que oipotentis dei virtutem vel charitatem vidēt: nullo mō credēdum est: quod sit foris aliqd qd ignorēt. ergo ipsi orones nras cognoscūt

2m. ¶ Pre. in 2° dial. Aie vidēti creatorem angusta est omnis creatura: quantūlibet. n. de luce creatoris aspexerit breue fit ei qd creatū est: sed hoc maxime impedire vider: quod anime sctorum orones et alia que circa nos aguntur cognoscant qr a nobis distant. cū ergo distantia nō impediat illa: vt ex predicta auctoritate pz vr quod aie sctorum cognoscāt orones: et ea que hic agunt.

3m. ¶ Pre. si ea q circa nos agunt non cognoscerent: nec pro nobis orarēt: qr defectus nros ignorarēt: sed hic est error Vigilantij vt Hiero. dic i epla cōtra eū. ergo scti ea q circa nos agūt cognoscūt.

Rūo. Rndeo dicendum: quod diuina eēntia ē sufficiens mediū cognoscendi oia: qd pz ex hoc quod deus videndo suam eēntiam oia ituer: nō tn sequit quod quicunque essentiam dei vident omnia cognoscant: sed solum qui essentiam comprehēdunt. sicut nec in pn° aliquo cognito cōns est omnia cognosci: q ex pn° cōsequūtur: nisi tota virtus principij cōprehēdat. Un cū aie sctorum dinā essentiam non comprehendant: non est cōns: vt oia cognoscant q p eēntiam diuinam cognosci possunt. Un etiam de quibusdā inferiores angeli a supioribus edocēt quis essentiā diuinā videant. Sed vnusquisque btūs tantum de alijs rebus necessarium est vt in eēntia diuia videat: quantum perfectio sue btitudinis requirit. Hoc autē ad perfectionem beatitudinis requiritur: vt hō hēat qcqd velit: nec aliqd inordinate velit. hoc autem recta volūtate qlz vult: vt ea q ad ipm ptinēt cognoscat: vn cum nulla rectitudo scis desit: volūt cognoscer ea q ad ipsos ptinent. et iō opz quod illa i verbo cognoscant. hoc autē ad eorum gloriam pertinet: quod auxilium indigētibus prestent ad salutē sic eni dei

Rūo. pncip. vbi. s. .q. 3. a. 1

cooperatores efficiunt: q̃ nichil ē diuini⁹: vt ait Diony. 3. c. ce. hier. vñ pꝫ ꝙ sancti habent cognitionē eoꝝ que ad hoc reqrūt. ⁊ sic manifestū est ꝙ in ꝟbo cognoscūt vota et deuotiones ⁊ orōnes hoim: qui ad eoꝝ auxiliū ꝯfugiūt.

Ad pᵐ Ad primū ergo dicēdum: ꝙ ꝟbū Augu. intelligendū est de cognitione nāli aiarum separatarū q̃ quidē cognitio in sanctis viris nō est obtenebrata: sicut est in peccatorib⁹: nō aūt loquit de cognitione q̃ est in verbo: quā ꝯstat Abraā eo tempore q̃ hec dcā sunt per Esa. non habuisse: cū ante xp̄i passionē nullus ad visionem dei peruenerit. ¶ Ad secūdū dōm: ꝙ scī licet post hanc vitam cognoscāt ea q̃ hic gerūt: non tamen credendū est ꝙ afficiant doloribus cognitis aduersitatib⁹ eorū q̃s in hoc seculo dilexerunt: ita eñ repleti sunt gaudio beatitudinis: ꝙ dolor in eis locū ñ inuenit. Unde ⁊ si cognoscant suoꝝ infortunia post mortē: nichilomin⁹ dolori eoꝝ ꝯsulitur: si añ huiusmodi infortunia de hoc seculo subtrahātur. Sꝫ forte aīe nō glorificate dolorē aliquē sentirent: si incommoda caroꝝ suoꝝ perciperēt: ⁊ quia anima Josie non statim glorificata fuit a corpore egressa q̃tum ad hoc ex hac rōe Aug. ꝯcludere nititur: ꝙ anime mortuoꝝ cognitionē non habeāt de factis viuentium.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dicendū: ꝙ anime sāctorū habent voluntatē plenarie cōformē diuine volūtati etiam in volito. et ideo q̃uis affectum charitatis ad p̱ximum retineāt. nō tñ eis alr auxiliū ferūt: q̃ bm diuinā iustitiā vident dispositū: ⁊ tamen credendū est ꝙ multū p̱ximos iuuant p eis apud deū itercedendo

ad 4ᵐ ¶ Ad qrtū dōm: ꝙ q̃uis videntes ꝟbum non sit necessarium in ꝟbo oīa videre: vident tamē ea que ad pfectionē btitudīs eoꝝ ptinēt vt dcm̄ est. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ cogitatōes cordiū solus deus per seipsū nouit: sed tamen alij cognoscūt quatenus eis reuelatur: vel per visionem verbi: vel quocunqꝫ modo ad 5ᵐ.

¶ Utrū debeamus sanctos interpellare ad orandum p nobis.

Articulus secundus.

pᵐ Ad secundum sic pcedit. Uidetur ꝙ non debeamus sanctos interpellare ad orandū p nobis. Nullus eñ amicos alic⁹ interpellat ad orādū p se: nisi quaten⁹ credit apud eos facilius gratiam obtinere: sed de⁹ ē i ifinitū magis misericors quolꝫ sancto: ⁊ sic volūtas eius facilius inclinat ad nos exaudiendum q̃ voluntas alicui⁹ sancti. ergo videt supfluū ꝯstituer sanctos mediatores inter nos ⁊ deuꝫ vt ipsi pro nobis intercedant.

2ᵐ. ¶ P̄. si eos ad orandū p nobis interpellare debem⁹: hoc nō ē nisi qꝛ scim⁹ eoꝝ orōnē deo esse acceptaꝫ sed q̃to aliqs est sanctior inter sanctos tanto ei⁹ orō est deo mag; accepta: ergo semper debemus superiores p nobis intercessores ꝯstituere ad deum: ⁊ nūq̃ minores.

3ᵐ. ¶ P̄. xp̄s etiam bm ꝙ homo dr sanctus scōꝝ: ⁊ eū bm ꝙ homo orare cōpetit: sed nunq̃ xp̄m ad orandū p nobis interpellamus. ergo nec alios sanctos interpellare debemus.

4ᵐ ¶ P̄ Quicūqꝫ rogatus ab aliquo vt pro eo intercedat p̄ces ipsius ei representat: apud quem p eo intercedit: sed superfluū est ei repñtare aliqd: cui oīa sunt pñtia ergo superfluum est ꝙ sanctos intercessores constituamus pro nobis ad deum.

5ᵐ. ¶ P̄. illud est superfluum quod fit pter aliquid quod sine eo fieret vel non fieret: sed similit sancti orarent p nobis vel nō orarent: siue nos oremus eos siue nō oremus: quia si sumus digni: vt p nobis orent: etiam nobis eos non

orantibus pro nobis orarent: si autem sumus indigni etiã si petam⁹ p nobis nõ orant: ergo interpellare eos ad orandum pro nobis videtur oĩno superfluum.

1 opp^m p^m. **Sz cõtra** est qð dr Job.5°. Uoca si est qui tibi respondeat: ⁊ ad aliquẽ sanctorum conuertere. vocare aũt nr̃z ẽ: vt Greg. dicit ibidẽ: humili eũ prece deposcere. ẽ cũ volum⁹ deũ orare debemus ad sanctos conuerti:

2^m vt p nobis deũ orent. ¶ P̃. sancti qui sunt ĩ patria magis sunt accepti deo q̃ in statu vie: sed scõs q̃ sũt ĩ via 9stituere debem⁹ ĩtercessores pro nobis ad deũ exẽplo apostoli q̃ dicebat Ro.5. obsecro vos fratres per dñm nostrum Jesum xp̃z et per charitatẽ spũssancti: vt adiuuetis me in orõnibus vestris p me ad dñm. ergo nos multo forti⁹ petere debemus a sanctis q̃ sunt ĩ patria vt nos iuuent orationibus

3^m suis ad deuz. ¶ Preterea. ad hoc est communis consuetudo ecclesie que in letanijs sanctorum orationem petit.

Rñ^d pñ cipalis. vbi.s̃. ar.2. **Rñdeo** dðm: q̃ iste ordo ẽ diuinitus institutus in rebus ẽm Diony. vt p media vltima reducantur in deum. Unde cũ sancti qui sunt ĩ patria sint deo p pinquissimi: hoc diuie legis ordo requirit: vt nos qui manẽtes ĩ corpore peregrinamur a domino ĩ eũ p sanctos medios reducamur: qð quidem contingit dum per eos diuina bõitas in nos suum effectum infundit: ⁊ q̃ reditus noster in deum respondere debet processui bonitatuz ipsius ad nos: sicut mediãtibus sanctorum suffragijs dei beneficia in nos deueniunt: ita oportet nos in deum reduci: vt iterato beneficia eius sumamus mediantibus sanctis: ⁊ inde est q̃ eos intercessores pro nobis ad deũ constituimus: ⁊ quasi mediatores: dũ ab eis petimus q̃ pro nobis orẽt.

Ad primum ergo dicẽdũ q̃ sicut nõ ẽ propter defectuz diuine potentie: q̃ mediantib⁹ secundis causis agẽtibus operatur: sed est ad complementum ordinis vniuersi: ⁊ vt ei⁹ bonitas multiplicius diffundatur in res: dum res ab eo non soluz suscipiunt bonitates proprias: sed ĩ super q̃ alijs causa bonitatis existant: ita etiam non est propter defectuz misericordie ipsius q̃ oporteat eius clementiam propter orationes sanctorum pulsare: sed est ad hoc: vt ordo predict⁹ seruetur in rebus. Ad p^m

¶ Ad 2^m dicendum: q̃ q̃uis sancti superiores sint magis deo accepti q̃ inferiores: vtile tamen est etiam minores sanctos interdum orare: et hoc propter quinq̃ rationes. Primo ex hoc q̃ quãdoq̃ aliquis habet maiorem deuotionem ad minorem sãctũ q̃ ad sãctũ maiorẽ: ex deuotione autẽ maxime dependet orõnis effect⁹. Secundo ãt pp̃ter fastidiũ tollẽdũ: q̃ assiduitas vni⁹ rei fastidiũ parit: p hoc ãt q̃ diuersos sctõs oramus q̃si in singulis nouus feruor deuotionis excitat̃. Tertio q̃ quibusdam sanctis datum est in aliq̃bus spãlib⁹ causis p̃cipue p̃rocinari: sicut Antonio ad ignẽ infernalem. 4° vt oĩb⁹ honor debitus exhibeatur a nobis. Quinto q̃ plurium orationibus q̃nq̃ impetrat̃: quod vnius oratione non impetratur. Ad 2^m

¶ Ad 3^m dðm: q̃ orõ est act⁹ quidam: actus aũt sunt particularium suppositorum: ⁊ iõ si diceremus christe ora pro nobis: nisi aliquid adderem⁹ videretur hoc ad personam xp̃i referri: ⁊ ita videretur esse 9sonũ illi errori Nestorij: qui distinxit in xp̃o personam filij hominis a persona filij dei. Uel errori Arrij: qui posuit personam filij minorẽ patre. Unde ad hos errores euitandos ecclesia nõ dicit: xp̃e ora p nobis: sed xp̃e audi nos Ad 3^m

vel misereř nobis. ¶ Ad 4m dõs
ad 4m ꝙ sicut infra dř non dicuntur sancti preces nr̃as deo representare q̃si ei incognita manifestent: sed qꝛ eas exaudiri a deo petunt: vel diuinam cõsulunt veritatem de eis: q̃d.s.ſm eius ꝓuidentiã fieri debeat
Ad 5m ¶ Ad 5m dõm: ꝙ ex hoc ipso aliquis efficitur dignus: vt sanct⁹ aliquis pro eo oret: ꝙ ad ip̃m i sua necessitate cuꝫ pura deuotione recurrit: ꝛ ita non est superfluum ꝙ sanctos oremus.

¶ Utrum orationes sctõrum ad deuꝫ pro nobis effuse semper exaudiantur. Articu.iij.

1m. 
AD tertium deꝑcediř. Videř ꝙ orõnes scõꝝ pro nobis ad deum fuse nõ sꝑ exaudiantur. Si.n.exaudirentur maxime exaudirenř scĩ de his q̃ ad eos pertinent: sed de his nõ exaudiuntur. Uñ dř Apoc.6. ꝙ martyrib⁹ petentibus vindictam de his que sunt suꝑ terrã: dcm̃ est: vt requiescerent modicum tp̃s adhuc donec impleref numerus fratrũ suoꝝ. g̃ mlto min⁹ exaudiunř de his q̃ ad alios ꝑtinent.
2m. ¶ P̃. Hiere.15°. dř. si steterit Moyses ꝛ Samuel coraꝫ me non est aĩa mea ad pp̃lm̃ istuꝫ. g̃ scĩ nõ sꝑ exaudiunř: cũ ꝓ nobis orant ad deũ.
3m. ¶ P̃. scĩ i p̃ria eq̃les angelis dei dñr: vt pꝫ Mat.22. sꝫ angeli non sꝑ exaudiũtur. in suis orõnib⁹: q̃d pꝫ ex hoc q̃d hř Dañ. 10. vbi dř. ego veni ꝓpter sermões tuos: ꝑnceps aũt regni ꝑsaꝝ restitit mihi.21. dieb⁹. Nõ aũt venerat in adiutoriũ Dañ. angelus: qui loquebatur nisi a deo: liberationem petendo: ꝛ tamẽ est impedita orõnis eius impletio. g̃ nec etiam alij sancti pro nobis orãtes apud deũ semper exaudiuntur.
4m ¶ P̃. quicũq̧ oratione impetrat aliquid quodammodo meretur illud: sꝫ sancti qui sunt in patria non sunt in statu merendi. g̃ nõ p̃nt suis orõnib⁹ aliquid impetrare nobis apd̃ deũ
¶ P̃. scĩ per oĩa ꝯformãt volũtatẽ suam voluntati dei. g̃ non volunt nisi q̃d sciũt deũ velle: sꝫ null⁹ orat nisi q̃d vult. g̃ nõ orãt ꝓ eo nisi q̃d sciũt deũ velle sꝫ hoc ꝙ deus vult fieret ẽt eis nõ orãtib⁹. g̃ eoꝝ orões non sunt efficaces ad aliquid impetrandum. 5m.
¶ P̃. orões toti⁹ celestis curie si aliquid impetrare p̃nt sunt efficaciores q̃ omnia p̃ñtis ecclesie suffragia: sed multiplicatis p̃ñtis ecclesie suffragijs scĩs pro aliquo in purgatorio exñte totaliter absolueref a pena cuꝫ ergo sancti qui sunt in patria eãdeꝫ orõne orent pro illis qui sunt in purgatorio: sicut ꝛ pro nobis si nobis aliquid impetrant illos q̃ sunt in purgatorio totaliter oratiões eorum a pena absoluerent: quod falsum est: quia sic suffragia ecclesie ꝓ defunctis facta suꝑflua essent. 6m

Sꝫ ctra est q̃d hř.2. Machabeoꝝ vlt. Hic est q̃ m̃ltuꝫ orat pro pp̃lo: ꝛ pro vniuersa sãcta ciuitate Hieremias ꝓp̃ha dei: ꝛ ꝙ eius orõ sit exaudita: pꝫ per hoc q̃d sequiř ꝙ extẽdit Hieremias dextraꝫ: ꝛ dedit iude gladiũ dicens Accipe scm̃ gladium mun⁹ a deo ꝛc. 1 opp̃m p̃imuꝫ
¶ P̃. Hiero. in ep̃la ꝯtra vigilantium. Dicis in libello tuo: ꝙ dum viuimus mutuo pro nobis orare possumus: ꝛ hoc postea iprobat dicens sic. Si apostoli ꝛ martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro ceteris quando pro se adhuc debẽt esse solliciti: q̃to magis post coronas victorias: et triumphos. 2m.
¶ P̃. ad hoc est cõsuetudo ecclesie que frequenter petit: vt scõꝝ orõnibus adiuueř. 3m.

Rñdeo dõm: ꝙ scĩ dñr 2r orare pro nobis. Uno° oratione expressa dum votis suis aures diuine clementie pro nobis pulsant. Alio modo quasi oratiõe interpretatiua.s. per eoruꝫ merita Rñ°. ꝑncip. vbi.s. q.3.

que in conspectu eius existia non solum eis cedunt ad gloriam: sed sunt nobis etiam suffragia et orones quedam: sicut et sanguis xpi pro nobis dicitur veniam petere. Utroque aut modo sanctorum orationes sunt quantum est in eis efficaces ad impetrandum qd petunt: sed ex parte nostra pot esse defectus q non consequemur fructum orationum ipsorum: secundum q pro nobis orare dicuntur ex hoc q merita eorum nobis proficiunt: sed secundum q orant pro nobis votis suis aliquid nobis postulando semper exaudiuntur: quia non volunt: nisi qd deus vult vt impleatur: nisi loquamur de voluntate antecedente: secundum quam vult omnes homines saluos fieri: que non semper impletur. Unde nec est mirum si quod sancti volunt per hunc modum voluntatis interdum non impletur.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: q illa oro martyrum non est aliud q eorum desiderium de obtinenda stola corporis et societate sanctorum: qui saluandi sunt: et consensu quo consentiunt diuine iustitie puniendi malos. vnde Apoc. 6. Super illud vsque quo domine etc. dicit glo. desiderant gaudium maius et consortium sanctorum iustitie dei consentiunt.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q dominus loquitur ibi de Moyse et Samuele secundum statum quo fuerunt in hac vita. Ipsi. n. leguntur pro populo orantes ire dei restitisse: vt interlinearis dicit: et tamen si in illo tempore fuissent non potuissent orationibus deum placare ad populum propter populi illius malitiam: et hic est illius littere intellectus.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q ista pugna bonorum angelorum non intelligitur ex hoc q apud deum contrarias orationes funderent. sed quia contraria merita ex diuersis partibus ad diuinum examen referebant diuinam scientiam expectantes: et hoc est q Greg. 17. moralium exponens predicta verba Dan. dicit. Sublimes spiritus gentibus principantes nequaquam pro iniuste agentibus decertant: sed eorum facta recte iudicantes examinant cuiusque vniuscuiusque gentis vel culpa vel iustitia ad superne curie solium ducitur eius dem gentis prepositus vel obtinuisse in certamine vel non obtinuisse perhibetur: quorum tamen omnium vna victoria est super se opificis voluntas summa: quam dum semper aspiciunt qd obtinere non valent nequaquam volunt nec petunt: ex quo et patet q orones eorum semper exaudiuntur.

¶ Ad 4m dicendum: q licet sancti non sint in statu merendi sibi postquam sunt in patria: sunt tamen in statu merendi alijs: vel potius ex merito precedenti aliquos iuuandi: hoc enim apud deum viuentes meruerunt: vt orationes eorum exaudirentur post mortem. Vel dicendum q oratio ex alio meretur et ex alio impetrat. Meritum enim consistit in quadam adequatione actus ad finem propter quem est qui ei quasi merces redditur: sed orationis impetratio innititur liberalitati eius qui rogatur: et q ipse non meruit: et ita quamuis sancti non sint in statu merendi: tamen non sequitur q non sint in statu impetrandi. ad 4m

¶ Ad 5m dicendum: q sicut ex auctoritate Gre. inducta patet. sancti vel angeli nolunt nisi q in diuina voluntate conspiciunt: et etiam nihil aliud petunt: nec tamen oratio eorum est infructuosa: quia et sic dicit Aug. in lib. de predestinatione sanctorum: orones sanctorum in predestinatis proficiunt: quia forte preordinatum est vt intercedentium orationibus saluentur: et ita etiam deus vult: vt oronibus sanctorum impleatur illud qd sancti vident eum velle. Ad 5m

¶ Ad 6m dicendum: q suffragia ecclesie pro defunctis sunt quasi quedam satisfactiones viuentium vice mortuorum et secundum hoc mortuos a pena absoluunt quam non soluerunt. Sed san Ad 6m

cti q̄ sunt in patria nō sunt ī statu satisfaciendi: ⁊ iō non est sile de eorū orationib⁹ ⁊ ecc^e suffragijs.

¶ De signis q̄ iudicium precedēt Questio.lxxiij.



Einde cōsiderandū est de signis que iudiciū precedēt. circa qd̄ querūtur tria. Primo vtrū aduētū domini ad iudicium aliqua signa precedent. Scd̄o: vtrū s̄m veritatem sol et luna obscurari tunc d̄beant. Tertio: vtrum virtutes celoꝝ domino viuente moueantur.

¶ Utrū aliq̄ signa p̄cedent aduētum dn̄i ad iudicium. Articu.j

p^m AD primum sic p̄ceditur. Videt̄ q̄ aduētū domini ad iudiciū non precedent aliqua signa Ad.j. Thesa.5. cū dixerint pax et securitas: repentinus eis supueniet interitus: sed nō esset pax ⁊ securitas si homines per signa p̄cedētia terrerētur. ḡ signa nō precedēt illū aduentū. ¶ P̄. signa ad mani-
2^m festationem alic⁹ reqruntur: s; aduentus eius d; esse occultus. vn̄ ⁊.j. Thesa.5. dies domini sicut fur ita in nocte veniet. ḡ signa non debent ipsum p̄cedere. ¶ P̄. tempus
3^m primi aduentus fuit precognitū a p̄phetis qd̄ non est de secūdo aduentu: sed primū aduētū x̄pi n̄ precesserunt aliq̄ h⁹i. ḡ nec 2^m p̄cedēt
l opp^m
primus Sz cōtra est qd̄ d; Luc.xxj. Erunt signa in sole et luna ⁊ stellis. ¶ P̄. Hiero.po-
2^m nit.xv. signa precedentia iudiciū dicens: q̄ primo die maria omnia exaltabunt̄. xv. cubitis sup montes. secundo oīa equora p̄sternentur in p̄fundū: q̄ vix videri poterint. tertio redigentur in statū antiquum. quarto belue oēs ⁊ alia q̄ mouent̄ in aquis ꝯgregabunt̄ et leuabūt capita super pelagus more contentionis inuicē mugiētes. quinto. omnia volatilia celi ꝯgregabunt̄ in cāpis inuicē plorātes: nō gustātes aliquid: nec bibētes. sexto. flumina ignea surgent ꝯ firmamentū ab occasu solis vsq; ad ortū corruentia. septimo. oīa sydera errātia ⁊ fixa ex se spargēt igneas comas sic comete. octauo. erit magn⁹ terremotus: vt oīa animalia prosternant̄. nono. omnes plāte sanguineū dabunt rorē. decimo omnes lapides. parui ⁊ magni di uidentur in quattuor partes: vna quaq; aliam collidente. vndecimo. omnes colles ⁊ montes ⁊ edificia in puluerem redigentur. duodecimo oīa iumenta venient ad cāpos de siluis ⁊ montibus rugientia et nihil gustantia. tertiodecimo. oīa sepulchra ab ortu solis vsq; ad occasum solis patebunt cadauerib⁹ ad resurgēdū. decimoquarto. omnes hoīes de habitaculis recedēt non intelligentes neq; loquentes neq; discernentes. decimoquinto. omnes morientur ⁊ resurgent cū mortuis longe ante defunctis

Respondeo dicendū q̄ x̄ps adiudicandus veniens in forma gloriosa apparebit propter auctoritatem que iudici debet̄. Ad dignitatē autem iudiciarie potestatis pertinet habere aliqua iudicia que ad reuerentiam ⁊ subiectionem inducāt. ⁊ ideo aduentum x̄pi ad iudicium venientis multa signa precedent: vt corda hoīm in subiectionem venturi iudicis adducant̄: ⁊ ad iudicium preparent̄: huiusmodi signis premoniti: que aūt sint ista signa d̄ facili sciri non potest. Signa ei que in euāgelijs legunt̄: vt Aug. dicit ad Esucium de fine mundi: non solum ptinent ad aduentū x̄pi ad iudicium: sed etiam ad temp⁹ d̄stru/ Añ⁹ p̄n cipalis 4. dis. xlviij. q .j. ā. 4. q. j.

ectionis hierusalem: et ad aduentu quo xps cotinue ecclesiam suam visitat: ita quod forte si diligenter aduertatur: nullum eorum inuenitur ad futuru aduentu pertinere: vt ipse dicit: quia signa que in euangelijs tanguntur: sicut pugne et terrores et huiusmodi: a principio humani generis fuerut: nisi forte dicatur quod tunc temporis magis inualescent: sed secundum qua mensuram crescentia vicinum aduentum denuncient incertum est. Signa vero que Hiero. ponit non asserit sed in annalibus hebreorum se ea scripta repisse dicit: que etiam valde paru veri similitudinis habent.

Ad primum Ad primum ergo dicendu: quod secundum Augu. in lib. ad Esucium quod circa finem mudi erit persecutio malorum cotra bonos: vnde simul aliqui timebunt scilicet boni: et alij securi erunt. s. mali: quod autem dicitur cu dixerint pax et securitas etc. Ad malos referendum est: qui signa futura iudicij putpendent ad bonos vero pertinet quod dicitur. Luc. xxi. arescentibus hominibus etc. Vel potest dici quod omnia illa que circa iudiciu erunt infra tempus iudicij computantur: vt sicut dies iudicij omnia illa contineat. Unde quamuis ex signis apparentibus circa diem iudicij homines terreantur: antequam tamen signa illa apparere incipiant: in pace et securitate impij se esse credent post mortem antixpi: non statim iudicantes mundu consumari: vt prius existimabant.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum: quod dies domini dicitur sicut fur venire: quia ignoratur determinatum tempus quod per signa illa cognosci non poterit: quamuis etiam sub die iudicij comprehendi possint omnia illa manifestissima: que immediate precedent: vt dictum est.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendu: quod in primo aduentu xps venit occultus: quamuis determinatu tempus esset prius cognitum a prophetis: et ideo non oportebat huiusmodi signa in primo aduentu apparere: sicut apparebunt in secundo aduentu: in quo manifestus veniet: quamuis determinatum tempus sit occultum.

¶ Utru sol et luna obscurabuntur circa iudicium. Articulus. ij.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod circa iudicium secundum rei veritate sol et luna obscurentur Quia vt dicit Rabanus super Mathe. Nichil prohibet intelligere: tunc temporis veraciter sole et lunam: cum syderibus ceteris suo lumine priuari: quomodo de sole constat factum esse tempore dominice passionis.

¶ Preterea lux corporum celestium ad generationem inferiorum corporum ordinatur: quia per ea influunt in hec inferiora: et non solu per motum vt dicit Auerrois in lib. de substantia orbis: sed tunc generatio cessabit. ergo nec lux in celestibus corporibus remanebit. 2m.

¶ Preterea inferiora corpora purgabuntur vt quibusda videtur a qualitatibus quibus agunt: corpus autem celeste no solum agit per motu: sed per lumen vt dictum est. ergo sicut motus celi cessabit: ita et lumen corporum celestiu. 3m.

Sed contra est quod secundum astrologos sol et luna simul eclypsim pati non possunt. sed illa obscuratio solis et lune simul esse dicitur domino ad iudiciu veniente. ergo non erit obscuratio secundum rei veritatem per modum eclypsis naturalis. I opp m. primum

¶ Preterea no congruit idem esse causam defectus alicuius rei et augmenti: sed veniente domino lux luminarium augenda erit: vnde Esa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis: et lux solis septempliciter. ergo no est inconueniens quod veniente domino lux illorum corporum cesset. 2m.

Respondeo dicendum quod si loquamur de sole et luna quantum ad ipsum momentu aduentus christi: sic non est credibile quod obscurentur sui luminis priuatione: quia totus mundus innoua Rno principalis vbi. s. q ij.

bitur xpo veniente: et sanctis resur gentibus: ut dictum est. Si autem loquamur de eis secundum tempus propinquum ante iudicium: sic esse poterit quod sol et luna et alia celi luminaria sui luminis privatione obscurabuntur: vel diversis temporibus vel simul divina virtute faciente ad hominum terrorem.

Ad primum Ad primum ergo dicendum: quod Rabanus loquitur quantum ad tempus iudicium precedens. ¶ Ad secundum dicendum: quod lux est in corporibus celestibus non solum ad causandum generationem in istis inferioribus: sed etiam ad eorum perfectionem et decorem: unde non oportet quod cessante generatione lux corporum celestium cesset: sed magis augeatur.
Ad 2m
ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: quod non videtur esse probabile quod qualitates elementares ab elementis removeantur: quamvis quidam hoc posuerit: si tamen removerentur non est simile de eis et de luce: eo quod qualitates elementares habent ad invicem contrarietatem: unde agunt corrumpendo. Lux autem non est principium actionis per viam contrarietatis: sed per viam principii regulantis contraria et ad concordiam reducentis: nec est simile de motu corporum celestium. Motus enim est actus imperfecti: unde et tolli debet: tamen tolletur imperfectio: quod de luce non potest dici.

¶ Utrum virtutes celorum domino veniente commoveantur. Articulus iij

primus AD tertium sic proceditur. quod virtutes celorum domino veniente non commoveantur. Virtutes enim celorum dici non possunt nisi angeli beati: sed immutabilitas est de ratione beatitudinis. ergo moveri non poterunt. ¶ Preterea. Admirationis
2m causa est ignorantia: ut patet in principio metaphisice. sed sicut ab angelis longe est timor: ita et ignorantia: quia ut dicit Greg. quid est quod non videat: qui videntem omnia vident: ergo non poterunt per admirationem moveri: ut in littera dicitur. ¶ Preterea. omnes angeli divino iudicio astabunt: unde apoca. 6. dicitur. Omnes angeli stabunt in circuitu throni. sed virtutes nominant unum specialem ordinem in angelis. ergo non potius de eis dici potuit nec debuit quod moveantur quam de aliis angelis. 3m

Sed contra est quod dicitur Job. 16. Columne celi pavent ad nutum eius: sed columne celi non possunt intelligi nisi virtutes celorum. ergo virtutes celorum commovebuntur. ¶ Preterea. Mat. 24. dicitur Stelle cadent de celo: et virtutes celorum commovebuntur. I opp primus
2m.

Respondeo dicendum quod virtutes in angelis dicuntur dupliciter. ut patet per Diony. ij. capitu. cel. hierar. Quandoque enim nomen virtutum uni ordini appropriatur: qui secundum ipsum est medius medie hierarchie. secundum vero Grego. est supremus infime hierarchie. ¶ Alio modo accipitur pro omnibus celestibus spiritibus: et utroque modo potest accipi in proposito. In littera enim exponitur prout accipitur secundo modo pro omnibus angelis et tunc dicuntur moveri propter admirationem novitatis que in mundo erit: sicut in littera dicitur. Potest etiam exponi prout virtutes est proprium nomen ordinis: et tunc ordo ille dicitur moveri pre aliis ratione effectus: quia illi ordini secundum Grego. attribuitur miracula facere: que maxime circa illud tempus fient: vel quia ordo ille cum sit de media hierarchia secundum Dionysii. non habet potentiam limitatam: unde oportet quod eius ministerium sit circa causas universales. Unde proprium officium virtutum esse videtur corpora celestia movere: que sunt causa eorum que in natura inferiori agunt: et hoc etiam ipsum nomen sonat: quia virtutes celorum dicuntur. Tunc ergo movebuntur. quia ab effectu suo cessabunt: Rño. principa. ubi. s. q. 3.

vlterius corpora celestia non mouentes: sicut nec angeli qui sunt i custodiam hominũ deputati: vlterius custodie officio vacabunt.

ad pm. **Ad primum** ergo dicendũ ꝙ mutatio illa non variat aliqd quod ad eorũ statum pertineat: sed refertur vel ad effect⁹ eoꝝ qui imutari possũt sine eoꝝ mutatione: vel ad nouam rerum cõsiderationẽ quam prius ẜm species ꝯcreatas videre ñ poterant: hanc autem vicissitudinẽ cogitationum ab eis beatitudo non tollit. Unde dicit Augu. ꝙ deus mouet creaturã spũalem per tempora. Ad 2m ¶ Ad 2m dđm: ꝙ admiratõ solet esse de his que nostrã conditionem excedũt vel facultatem: et ẜz hõ ꝟtutes celoꝝ admirabũt diuinam virtutem talia facientem: i q̃tum ab ei⁹ imitatione ⁊ comprehensione deficiunt per quem mõz dixit Agnes: ꝙ eius pulchritudinem sol et luna mirantur: et sic nõ ponit in angelo ignorantia: sz tol Ad 3m litur dei comprehensio. ¶ Ad tertium patet responsio.

¶ De igne vltime ꝯflagrationis.
Questio. lxxiiij.



Deinde ꝯsiđrandum est đ igne vltie cõflagrationis mũdi ¶ Circa qđ q̃runtur noué. Pri⁹ vtꝝ aliqua mundi purgatio sit futura 2° vtrum per ignẽ sit futura. 3° vtrũ ille ignis sit eiusđ spẽi cũ igne elẽtari. 4° vtrũ ignis ille sit celos superiores purgaturus. 5° vtrum ille ignis sit alia elẽta assumptur⁹. 6° vtꝝ oĩa elẽta sit purgaturus. 7° vtrum ille ignis p̃cedat iudiᵐ vel sequat. 8° vtꝝ per illum ignẽ consumendi sint homines. 9° vtꝝ per eum inuoluendi sint reprobi.

¶ Utꝝ mũdi purgatio sit futura.
Articulus primus.

pm. **Ad primum** sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ nulla mũdi purgatio sit futura. non enim purgatione indiget nisi qđ est immundum: sed creature đi non sunt immunde Unde dicit Act. 10. ꝙ deus mundauit vel creauit tu ne cõe dixer: idest nõ imũdũ. ergo creature mũdi non purgabunt. ¶ P̃. purgatõ 2m. ẜm diuinã iustitiam ordinatur ad auferendum imunditiam culpe: sicut patet de purgatione post mortem: sed in elementis huius mũdi nulla potest esse culpe infectio: ergo vr̃ ꝙ purgatione non indigeãt ¶ P̃. vnũquodq; dicitur purgari 3m. quando separatur qđ est extraneũ ab ipso inducẽs in eo ignobilitatẽ: separatio enim eius quod nobilitatẽ inducit non đr purgatio: sz magis diminutio: sed hoc ad pfectionem et nobilitatem elementorũ pertinet: ꝙ aliquid extranee nature est eis mixtum: quia forma cõporis mixti est nobilior q̃ forma simplicis: ergo videtur ꝙ elementa huius mundi nullo modo cõuenienter possint purgari.

Sz ꝯtra omnis innouatio fit per aliq̃ purgatões: sed elementa inouabunt. vnde Apoca. xxi. dicitur. Uidi celum nouum ⁊ terram nouam. Primũ eñ celũ et pma terra abijt. ḡ elẽta purgabunt. ¶ P̃. i. ad Corin. 7. super illud. Preterit figura huius mundi. Dicit Glo. Pulchritudo hui⁹ mundi mundanorum ignium conflagratione peribit: et sic idem qđ prius. I opp^m primus 2m.

Rñdeo dicendum: ꝙ qz mundus propter hominẽ aliq̃ modo factus est: oꝫ ꝙ quãdo homo per corpus glorificabit: et alia mundi corpora ad meliorẽ statum muten: vt sit locus conueniẽ Rño pncip. 4. dis. 47. q. 2. ar. i. q 1a

tior et aspectus delectabilior. Ad hoc autem quod homo gloriam corporis consequatur: oportet prius removeri ea que glorie opponuntur: que sunt duo .s. corruptio et infectio culpe: quia ut dicitur .i. Corin. 15. Corruptio incorruptelam non possidebit: et a civitate glorie omnes immundi foris erunt. Apoc. ulti. Et similiter etiam oportet elementa mundi purgari a contrariis dispositionibus antequam in novitate glorie adducantur: proportionaliter ei quod de homine dictum est: quamvis autem res corporalis secundum infectionis culpe proprie esse non possit: tamen ex culpa quedam incongruitas in rebus corporalibus corruptis relinquitur ad hoc quod spiritualibus deputentur: et inde videmus quod loca in quibus aliqua crimina sunt commissa non reputantur idonea ad aliqua sacra exercenda in eis nisi purgatione quadam premissa: et secundum hoc ex peccatis hominis quandam inidoneitatem ad glorie susceptionem pars mundi recipit: que in usum nostrum cedit: unde quantum ad hoc mundatione indiget. Similiter etiam circa medium locum propter elementorum contactum multe sunt corruptiones: et generationes: et alterationes elementorum que puritati eorum derogant. et ideo ab his oportet elementa purgari ad hoc quod decenter suscipiant novitatem glorie.

Ad primum **Ad primum** ergo dicendum: quod cum dicitur omnis creatura dei esse munda: hoc est intelligendum: quia non habet in substantia sua alicuius malitie commixtionem: sicut ponebant Manichei dicentes: et malum et bonum esse duas substas alicubi divisas: et alicubi commixtas: non autem removetur quin aliqua creatura habeat permixtionem nature extranee: que etiam in se natura bona est: sed perfectioni huiusmodi creature repugnat. Similiter non removetur ex hoc quin malum alicui creature accidat: quamvis non sit permixtum ei quasi pars substantie ipsius.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod quamvis elementa corporea substantie culpe esse non possint: tamen ex culpa commissa in eis aliquam ineptitudinem consequuntur ad perfectionem glorie suscipiendam. ¶ Ad 3m dicendum: Ad 3m quod forma mixti et forma elementi possunt 2r considerari. aut quantum ad perfectionem speciei et sic corpus mixtum est nobilius: aut quantum ad perpetuitatem durationis: et sic corpus simplex nobilius est: quia non habet in seipso unde corrumpatur nisi eius corruptio fiat ab aliquo exteriori. Corpus autem mixtum in seipso habet causam corruptionis sue. s. compositionem contrariorum: et ideo corpus simplex et si sit corruptibile secundum partem: est tamen incorruptibile secundum totum: quod de mixto dici non potest: et quia incorruptio est de perfectione glorie: perfectio enim corporis simplicis magis convenit perfectioni glorie quam perfectio corporis mixti: nisi etiam corpus mixtum in se habeat aliquod incorruptionis principium sicut humanum: cuius forma est incorruptibilis: nihilominus tamen quamvis aliquo modo corpus mixtum sit nobilius quam simplex: nobilius tamen esse habet corpus simplex secundum se existens quam existens in mixto: quia in mixto sunt corpora simplicia quodammodo in potentia: in seipsis autem existentia sunt in ultima sui perfectione.

¶ Utrum mundi purgatio sit futura per ignem. Arti. ij.



Ad secundum sic proceditur. Videtur quod hec purgatio non sit futura per ignem. Ignis enim cum sit pars mundi purgatione indiget sicut alie partes: sed non debet esse idem purgans et purgatum. ergo videtur quod ignis non purgabitur. pm.

¶ Praeterea sicut ignis habet virtutem purgativam ita et aqua. cum ergo omnia non sint purgabilia per ignem: sed quedam necesse sit aqua purgari: sicut etiam vetus lex distinguit: videtur quod ignis non purget ad minus universaliter. 2m.

¶ Praeterea purgatio ad hoc videtur pertinere ut partes mundi segregate puriores reddantur: sed segregatio partium mundi ab invicem in mundi initio sola virtute divina facta est: quia ex hac opus distinctionis de- 3m.

terminat: vñ et Anaxagoras segregationē posuit per actū itellect⁹ mouentis oīa. ergo vr̄ q̄ in fine mūdi purgatio fiat imediate a deo et nō

Sed contra est (per ignē qd̄ in ps̄. dicitur. Ignis in ↄspectu ei⁹ ardebit: et i circuitu eius tēpestas valida: et postea seqtur de iudicio. Aduocabit celū de sursum: et terrā discernere populū suum. ergo videt̄ q̄ vltima purgatio mundi sit futura per ignē. ¶ p̄.2. Pe. vlti. dr̄. Celi ardētes soluent̄: et elm̄ta ignis ardore tabescēt. ergo illa purgatio p ignē

Respondeo dōm: q̄ (fiet. illa mūdi purgatio remouebit a mūdo infectionem ex culpa relictā et ipuritatem cōmixtionis: et erit dispositio ad glorie pfectionē: et ideo q̄tum ad hec tria ↄuenientissime fiet p ignē purgatio. Primo qz ignis cū sit nobilissimus elemētoꝝ: hz naturales ꝓprietates similiores ꝓpetatib⁹ glorie: vt maxime patet de luce. Scd̄o: quia ignis nō ita recipit ↄmixtionem extranei pp efficaciā v̄tutis actiue sicut alia elemēta. Tertio qz spera ignis est remota a nostra habitatione: nec ita cōis ē nobis vsus ignis sicut terre: aque et aeris: vnde non ita inficitur: et preter hoc habz magnam efficaciam ad purgandum et ad diuidendum subtiliando

Ad primum ergo dicendū q̄ ignis nō venit in vsum nr̄m put est i materia ꝓpa. Sic em̄ remot⁹ est a nobis: sz solū put est in materia aliena: et iō q̄tū ad hoc poterit purgare mundū per ignem in sua puritate exn̄tes: q̄tum v̄o ad hoc q̄ hz de extraneo adiūctū poterit purgari: et sic diuerso respectu idem erit purgans et purgatum: quod non est i conueniens. ¶ Ad 2m dicendum q̄ purgatio mundi que facta est p diluuium non respiciebat nisi ifectionē peccati: p̄cipue āt tunc regnabat pcm̄ ↄcupiscentie: et iō cōueniens p ↄtrariū purgatio fcā fuit. s. per aquā. Scd̄a purgatō respicit etiā infectionē culpe et cōmixtionis ipuritatē: et q̄tum ad vtrūqꝫ ↄuenit magis qd̄ fiat per ignē. Aqua em̄ nō hz vi disgregandi: sed magis ↄgregandi. vñ p aquam nāls ipuritas elemētoꝝ tolli nō posset: sicut p ignē. Silr̄ ēt circa finē mundi regnabit viciū tepiditatis q̄si mundo iam senescente: qz vt dr̄ Mat. xxiiij. tūc refrigescet charitas multoꝝ. Vñ tunc ↄuenienter purgatio per ignē fiet: nec ē aliqd qd̄ igne purgari non possit aliquo modo. Sed q̄dam sunt q̄ sine sui cōruptione per ignē nō pn̄t purgari sicut palee et vasa lignea et hmōi: et talia lex p̄cipit purgari per aquā: que tn̄ finalr̄ oīa corrumpent̄ per ignē. ¶ Ad 3m dōm: q̄ per op⁹ distinctionis sunt rebus diuerse forme collate qbus ad inuicē distinguunt̄. et ideo hoc fieri nō potuit nisi per eū qui est auctor nature: sed per finalem purgationē reducentur res ad puritatē in q̄ ↄdite fuerunt. et iō in hoc poterit natura creata exhibere ministerium creatori et propter hoc ministeriū creature ↄmittit̄: qz h⁹ ad ei⁹ nobilitatem cedit.

¶ Utꝝ ignis quo mūdus purgabit̄ sit eiusdē spēi cū igne elm̄tari.

Articulus tertius.

Ad tertium sic p̄ceditur. vr̄ q̄ ille ignis non sit eiusdem speciei cum igne elemētari. Nihil em̄ seipsum ↄsumit: sed ille ignis q̄tuor elemēta ↄsumet: vt dicit Glo. 2. Pe. vlti. ergo ignis ille nō erit eiusdem spēi cū igne elemētari. ¶ p̄. sicut v̄tus manifestat̄ per operationem: ita natura per virtutē: sz ille ignis habebit aliā virtutem ab igne qui est elemētum qz. s. purga

bit vniuersum qd ignis iste facere non potest. ergo non erit eiusdem spēi cum isto. ¶ P̄. ea q̄ sunt eiusdē speciei in corporibus nālibus
3m. habent eundē motū: sed ille ignis habebit aliū motū q̄ ignis qui est elītū: q2 circuuquaq3 mouebit: vt totū purgare possit. g non est eiusdem speciei.

1 oppm primus **Sed contra** est qd Augu. dī. xx. de ciui. dei. et habet in gl. j. Co. 7. q figa huius mundi mundanoꝝ ignium et conflagratiōe peribit. ergo ignis ille erit de natura ignis qui nunc
2m. est i hoc mūdo. ¶ P̄. sicut erit purgatio futura per ignē: ita p̄cedēs fuit per aquā: z vtraq3 ad inuicem cōparant. 2. Pe. 3. sed in p̄ma purgatione fuit aq̄ eiusdē speciei cum aqua elītari. g similiter erit in 2a purgatione ignis eiusdem speciei cum igne elementari.

Rño. p̄ncipa. vbi. s. q 3. **Respōdeo** dōm: q circa hoc inueniūtur tres opiniōes. Quidā em̄ dicunt q elementū qd est in spera sua descēdet ad purgationē mūdi. modū autē descensionis ponūt p multiplicationē. Ignis ei apposit9 ꝯbustibili vndiq3 augmentat: z h9 p̄cise tūc fiet qn̄ virt9 ignis exaltabit sup oia alia elemēta. Sed ꝯ hoc esse videt q ignis ille non tantū descendet: sed ēt a sanctis ascēdere perhibet: vt p3. ij. Pe. iij. vbi dicitur q tantū ascendet iudicij ignis q̄ntum aque diluuij: ex quo videt q ille ignis sit circa locū mediū generatiōis. ¶ Et pp hoc alij dicūt q ignis ille generabit circa locū medium ex congregatione radiorum celestium corpoꝝ sicut videmus q congregant in speculo cōburente: tunc autem loco speculorū erunt nubes concaue ad quas fiet radioꝝ reuerberatio. Sz hoc etiam non videt ꝯueniens: q2 cū effect9 corpoꝝ celestiū sequātur dterīatos situs z aspectus eoꝝ: si ex ꝟtute corpoꝝ celestiū ignis ille generaret: notū tp̄s illi9 purgatōis esset ꝯsiderantib9 mot9 astroꝝ: qd auctoritati scripture repugnat. ¶ Et iō alij dicunt seq̄ntes Aug. q sicut mūdanaꝝ aquarū inundatione factū est diluuium: ita mundanoꝝ igniū ꝯflagratione figura huius mundi peribit: vt dī. 20. de ciui. dei. Ista aūt ꝯflagratio nihil aliud est q̄ ꝯgregatō oīm cāꝝ inferioꝝ et superioꝝ: q̄ ex nā sua hn̄t ꝟtutē igniēdi: q̄ q̄dem ꝯgregatio non naturali cursu reꝝ: sed virtute diuina fiet: et ex oīb9 istis causis sic ꝯgregatis generabit ignis q faciem h9 mūdi exuret. Si autē opiniones he directe ꝯsiderent: īueniunt diuersificari q̄tū ad cāꝝ generationis illi9 ignis: z nō q̄tū ad spēꝫ ei9. Ignis ei generatus a sole vel ab inferiori calefaciente ē eiusdē spēi cum igne qui est in sua spera: nō in q̄tū admiscet ei d mā aliena: quod quidē tūc oportebit q2 ignis nō potest aliquid purgare nisi s̄m q aliq̄d alteꝝ efficit mā eius aliq̄ modo. Vn̄ simpliciter cōcedendū est q ignis ille erit eiusd spēi cum isto.

Ad primum ergo dicēdū: q ignis ille q̄uis sit eiusdē speciei cū igne q apud nos est: non tn̄ ē idem nūero. Videm9 aūt q duoꝝ igniū eiusdē speciei vnus alterū destruit: maior. s. minorem consumendo mām̄ ei9: et silr etiam ille ignis ignē q apud nos est ꝯsumere poterit. Ad p̄m
¶ Ad 2m dōm: q sicut operatio que p̄cedit a ꝟtute rei ē ꝟtutis indiciū: ita z ꝟtus eius est indiciū essentie vel nāe q̄ p̄cedit a principijs essentialib9 rei operatō autē que non p̄cedit ex ꝟtute rei operantis nō indicat virtutem ipsius sicut p3 in instrīs. Actio enī instrumenti magis māifestat virtutē mouentis q̄ instrī virtutem: quia virtutem agētis manifestat: vt p̄m opōnis p̄m: ꝟtutem aūt in Ad 2m

stri nō manifestat nisi q̄tenus ē susceptiuum influētie ꝑncipal' agentis ſm ꝙ mouet ab eo. Silr etiam virtus q̄ non ꝓcedit ex ꝑncipijs essentialibus rei nō manifestat nāꝫ eius nisi q̄ntum ad susceptibilitatē sicut ṽtus q̄ aqua calefacta potest calefacere nō manifestat nām ei⁹ nisi q̄ntuꝫ ad calefactibilitatē: ⁊ iō nihil ꝓhibet quin aqua hn̄s hanc ṽtutem sit eiusdē speciei cū aqua non habente ṽtutem istā. Similit nō est incōueniens ꝙ ignis ille q̄ hēbit vi purgandi faciem mundi sit alterius spēi cū igne qui ē apd̄ nos: cū vis calefactiua non oriat in ipso ex ꝑncipijs essentialib⁹: sꝫ ex diuina ṽtute vel operatione: siue dicatur ꝙ illa ṽtus sit aliqua q̄litas absoluta sicut calor in aqua calefacta: siue sit intentio quedam sicut de instrāli ṽtute in.4. di. dcm̄ est. et hoc ꝓbabilius est. q2 ignis ille non aget nisi vt instrumētum diuine ṽtutis. ¶ Ad 3m dicēdū:
ad 3m

ꝙ ignis ex ꝓꝑa natura non fertur nisi sursū: sed in q̄ntū insequit māꝫ quā requirit extra ꝓꝑam speram ex n̄s sic sequitur materie ꝯbustibilis sitū: et ꝑ modū istū non est icōueniēs: ꝙ vel in circuitu vel in deorsum moueatur ⁊ p̄cipue ſm ꝙ agit vt instrm̄ diuine virtutis.

¶ Utr̄ ignis ille purgabit etiam celos superiores. Arti. iiij.

primuꝫ AD quartum sic ꝓceditur. vr̄ ꝙ ignꝭ ille purgabit etiam celos sup̄iores: q2 in ps̄. dicit. Opa manuū tuar̄ sunt celi: ipsi peribūt tu aūt ꝑmanes: sed ēt superiores celi sunt opa manuum dei. g̃ et ipsi in finali mundi ꝯflag
2m tione peribūt. ¶ P̄. ij. Pe. iij. dicitur. Celi ardentes soluent ⁊ elēta ignis ardore tabescēt. Celi autem q̄ ab elētis distīguunt sunt celi superiores q̄bus infixa sunt sydra. g̃ vr̄ etiam ꝙ illi per ignem illū pur gabunt. ¶ P̄. ignꝭ ille ad hoc erit vt remoueat a corporib⁹ indispositionē ad perfectionem glie: sed i celo suꝑiori inuenit indispositio ex parte culpe: q2 dyabol⁹ ibi peccauit et ex parte nāl is defectus. q2 Ro. 8. super illud: scimus ꝙ omis creatura igemiscit ⁊ ꝑturit vsq3 adhuc. dt glo. oia elēta cū labore explent offā sua: sicut sol ⁊ luna non sine labore statuta implēt sibi spacia. g̃ purgabuntur per ignē illū. 3m

Sed cōtra est qd̄ corpa celestia pegrine impssionis receptiua nō sunt. ¶ P̄. sup illud. ij. Thesa. j. In flamma ignis dātis vindictā. dt glo. ignis erit in mūdo q̄ p̄cedit eū tm̄ spacium aeris occupans q̄ntū occupauit aqua in diluuio: sed aq̄ diluuij n̄ ascēdit vsq3 ad superiores celos sed solū. xv. cubitis sup altitudinē montiū: vt habet Gen. 7°. g̃ celi supiores illo igne nō purgabunt.
i opp^m primuꝫ
2m

Rn̄deo dicēdum: ꝙ purgatio mūdi ad hoc erit vt ſmo ueatur a corporibus dispositio cōtraria perfectioni glorie: que q̄dē perfectio est vltima rerum con sūatio: et hec quidem dispositio i omnibus corporib⁹ iuenit: sed diuersimode in diuersis. In quibusdam em̄ inuenit indispositio ſm aliq̄d inherens substantie eorum sicut i istis corporibus inferiorib⁹: que ꝑ mutuam mixtionem decidunt a ꝓpria puritate. In quibusdam vero corporibus inuenit indispositō non per aliq̄d substātie cor̄ inherens sicut in corporibus celestib⁹ in q̄b⁹ nichil inuenit repugnās vltime perfectioni vniuersi nisi motus qui est via ad perfectionē nec motus quilꝫ: sed localis tantum: q̄ non variat aliq̄d quod sit intrinsecū rei: vt substātiam: aut q̄ntitateꝫ sed solū locū qui est extra rem ⁊ iō a substātia celi superioris non oꝫ ꝙ aliquid remoueat: sed oportꝫ ꝙ motus eius quietet. Quietatō āt
Rn̄o ꝑncip. vbi. s. 3. ij. q. 2

motus localis non fit per actionē alicuius contrarij agentis: sed per hoc q motor desistit a mouēdo: et ideo celestia corpora nec per ignē nec per alicuius creature actionē purgabuntur: sed ipsa eorum quietatio sola voluntate diuina accidēs ei loco purgationis erit.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: q sicut Aug. dic. 20 de ciui. dei verba illa ps. sunt intelligenda de celis aeris qui purgabuntur per ignem vltime conflagrationis. Uel dicendum q si etiā de superioribus celis intelligatur: tūc dicunt perire quantum ad motū quo nūc continue mouentur. ¶ Ad 2m dicendum: q Petrus se exponit de quibus celis intelligat: premiserat enim ante verba inducta q celi prius et terra per aquam perierant: qui nunc sunt eodem verbo reposito igni reseruati in diem iudicij. ergo illi celi per ignem purgabunt: qui prius per aquam diluuij sunt purgati. s. celi aerei. ¶ Ad 3m dicendū q ille labor et illa seruitus creature que corporibus celestibus secundum Ambro. attribuit nihil est aliud quam vicissitudo motus: ratione cuius tempori subijciuntur et defectus vltime cōsūmationis: que finaliter in eis erit: ex culpa etiam demonum celum empyreum infectionē nō contraxit: quia stati peccando celo expulsi sunt.

¶ Utrum ignis ille alia elementa consumet. Ar. v.



pm. **AD quintum** sic procedit. Uidetur q ignis ille alia elementa cōsumet. Qr vt dicit Gl. Bede. 2. Pe. vl. elementa quattuor quibus mundus consistit ignis maximus absumet nec cuncta in tantum absumet vt nō sint: sed duo ex toto consumet: duo vero in meliorem restituet faciem. ergo videtur q ad minus duo elemēta per ignē illū destruēda sint totaliter. ¶ Pr. Apoc. 12. Primum celum et prima terra abijt: et mare iam non est: sed per celū aer intelligitur: vt Au. dicit: mare autem est aquarum congregatio: ergo videtur q alia tria elementa totaliter destruent. ¶ Pr. ignis non purgat nisi secundū hoc q alia efficiuntur materia eius. si ergo ignis purgat alia elementa: oportet q eius materia efficiātur: ergo vr q in naturam ignis transeāt: et sic a natura sua corrūperentur. ¶ Pr. forma ignis est nobilissima formarum ad quam perduci possit elementaris materia: sed per illā purgationē oia in nobilissimum statum producētur vel mutabunt. ergo alia elementa in ignem totaliter conuertētur. 2m. 3m. 4m.

Sed contra est quod dicitur. 1. Cor. 7. super illud. preterit figura huius mundi. pulchritudo non sua preterijt: sed ipsa sua elementorum pertinet ad perfectionem mundi. ergo elementa non consumentur secundum suā substantiā. ¶ Pr. illa finalis purgatio que fiet per ignem respondebit prime purgationi que facta est per aquā: sed illa nō corrūpit elementorum substantiā: ergo nec illa que fiet per ignē corrūpet. I oppm pm. 2m

Respondeo dicendum: q circa hanc quonē est multiplex opinio. Quidam. n. dicunt q oia elementa manebūt quantū ad materiam omnia autem mutabuntur quantum ad perfectionem: sed duo eorum retinebūt propriam formam substātiales. s. aer et terra: in duobus vero. s. in igne et aquā remāebit forma substantialis eorum: sed mutabūtur ad formam celi: et sic tria elemēta aer. s. ignis: et aqua celum dicentur: quamuis aer retineat formam substantialem eandem quam nunc habet qua nunc etiam celum dicitur. Unde etiam Apoc. 12. Non fit mentio nisi de celo et terra. Uidi inquit celū nouum et terram nouam. Sed hec opinio est omnino absurda. Repu Rnō princi palis. vbi. s. ar. 2. q. 1.

gnat. n. et phie secundum quam poni non potest quod corpora inferiora sint in potentia ad formam celi: cum nec materiam habeant communem: nec contrarietatem ad inuicem: et etiam theologie: quia secundum hanc ponentem non saluabitur perfectio vniuersi cum integritate suarum partium duobus elementis sublatis. Unde per hoc quod dicitur celum: intelligitur corpus: omnia vero elementa intelliguntur per terram sicut in ps. Laudate dominum de terra: et sequitur. Ignis grando nix glacies etc. Et ideo alij dicunt quod omnia elementa manebunt secundum substantiam: sed qualitates actiue et passiue ab eis remouebuntur. Sicut etiam ponunt quod in corpore mixto elementa saluantur secundum suas formas substantiales sine hoc quod proprias qualitates habeant cum sint in medium reducte: sed medium neutrum extremorum est. Et huic etiam videtur consonare quod Aug. dicit. 20. de ci. dei. Illa conflagratione mundana elementorum corruptibilium qualitates que corporibus nostris congruebant ardendo penitus interibunt: atque ipsa substantia eas qualitates habebit que corporibus immortalibus mirabili mutatione conueniant. Sed illud non videtur probabile: cum qualitates proprie elementorum sint effectus formarum substantialium: quod formis substantialibus manentibus qualitates predicte non possunt mutari nisi per actionem violentam ad tempus. Sicut in aqua calefacta videmus quod ex vi sue speciei frigiditatem recuperat quam per actionem ignis amisit dummodo species aque remaneat. Et preterea ipse qualitates elementares sunt de perfectione secunda elementorum sicut proprie passiones eorum: nec est probabile quod in illa finali consummatione aliquid perfectionis naturalis ab elementis tollatur. Et ideo videtur dicendum: quod manebunt elementa quantum ad substantiam et qualitates eorum proprias: sed purgabuntur ab infectione quam ex peccatis hominum contraxerunt: et ab impuritate que per actiones et passionem mutuam in eis accidit: quia iam cessante motu primi mobilis in inferioribus elementis mutua actio et passio esse non poterit. et hoc Au. appellat qualitates elementorum scilicet innaturales dispositiones eorum secundum quas corruptioni appropinquant.

Ad primum dicendum: quod ignis ille dicitur quattuor elementa absumere inquantum ea aliquo modo purgabit. Quod autem sequitur quod duo ex toto consumet: non est intelligendum quod duo elementa secundum substantiam destruantur: sed quia duo magis remouebuntur a proprietate quam nunc habent: quod quidem duo a quibusdam esse dicuntur ignis et aqua: que maxime excedunt in qualitatibus actiuis. scilicet calore et frigore: que sunt maxime corruptionis principia in alijs corporibus: et quia tunc non erit actio ignis et aque que sunt maxime actiua: maxime immutari videbuntur a virtute quam nunc habent. Alij vero dicunt hec duo esse aerem et aquam propter varios motus istorum duorum elementorum quos consequuntur ex motu corporum celestium et quia isti motus non erunt sicut fluxus et refluxus maris: et commotiones ventorum et huiusmodi ideo ista elementa maxime mutabuntur a proprietate quam nunc habent. Ad 2m dicendum: quod sicut dicit Aug. 20. de ci. dei. cum dicitur. Et mare iam non est. per mare potest intelligi presens seculum: de quo paruum supra ante dixerat: mare dedit mortuos suos: si tamen mare ad litteram referamus: tunc est dicendum quod in mari duo intelliguntur. scilicet substantia aquarum et earum dispositio quantum ad salsedinem et commotiones fluctuum: et quantum ad hoc 2m mare non remanebit: remanebit autem quantum ad pm. Ad 3m dicendum: quod ignis ille non aget nisi vt instrumentum prouidentie virtutis diuine. vnde non aget in alia elementa vsque ad eorum consumptionem: sed solum vsque ad purgationem: nec oportet quod illud quod efficitur materia ignis totaliter specie propria corrumpatur: sicut patet in ferro ignito: quod a loco ignitionis remotum ex virtute speciei remanentis ad proprium statum et pristinum redit: et ita etiam erit de elementis per ignem purgatis. Ad 4m dicendum: quod in partibus elementorum non oportet considerari solum quod congru

Ad pm

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

at alicui parti ẜm se accepte: sȝ etiam qd cōgruat ẜm ordinem ad totum. Dico ergo ꝙ quãuis aqua esset nobilior si haberet formã ignis: similiter terra ⁊ aer: vniuersum tñ eẽt imperfectius si tota elementorum materia formam ignis assumeret.

¶ Utrum oĩa elementa per illum ignẽ purgabuntur. Ar. vi.



Ad sextum sic ꝓcedit. Uidetur ꝙ nec oĩa elementa ꝑ illuȝ ignem purgabuntur quia ignis ille: vt iam dcm̃ est: nõ ascendet nisi quantum ascendit aqua diluuij: sȝ aq̃ diluuij nõ peruẽit vsq; ad speram ignis. ergo nec vltimã purgationẽ elementuȝ ignis purgabitur. ¶ Preterea apo. 21. dicit Glo. sup illud. Uidi celuȝ nouũ ⁊c̃. Jmmutatio aeris ⁊ terre dubitabilis non ẽ quin ꝑ ignem fiet: sȝ de aq̃ dubitatur: nã purgationẽ in seipsa habere creditur. ergo ad minus nõ ẽ certum ꝙ oĩa elementa purgẽtur. ¶ Preterea locus qui ẽ ꝑpetue infectionis nũquam purgatur: sed in iferno erit ꝑpetua infectio. cũ ergo infernus iter elementa collocetur: vr̃ ꝙ elementa non totaliter purgentur. ¶ Preterea paradisus terrestris in terra ꝯtinetur: sȝ ille nõ purgabitur per ignẽ: quia etiam nec aque diluuij illuc ascenderũt. vt Beda dicit: ⁊ habetur in 2° sentẽtiarum. ergo vr̃ ꝙ nõ oĩa elementa totaliter purgentur.

Sȝ cõtra ẽ Glo. supra inducta que habetur. 2. Pe. vlti. ꝙ quattuor elementa ignis ille absumet.

Rñdeo dicendum: ꝙ quidam dicunt ꝙ ille ignis ascendet vsq; ad summitatẽ spatij ꝯtinẽtis quattuor elementa: vt sic elementa totaliter purgentur ab infectione pcti: quo etiam supiores partes elementorũ sunt infecte: vt patet per fumum idolatrie supiora inficiẽtis: ⁊ ẽt a corruptiõe: quia elementa ẜm oẽs partes sui corruptibilia sunt. Sȝ hec opinio repugnat auctoritati scripture. quia ij. Pe. 3. dr̃. ꝙ illi celi repositi sunt igni qui fuerunt ꝑ aquã purgati. Et Au. dr̃. xx. de. ci. dei: ꝙ ille mũdus qui diluuio ꝑijt: igni reseruatur. Cõstat aũt ꝙ aqua diluuij nõ ascẽdit vsq; ad summitatẽ spaciũ elementorum: sed solum vsq; ad. 15. cubitos super altitudinẽ montiuȝ. Et ꝑterea notum ẽ ꝙ vapores eleuati vel fumi quicunq; non possunt pertransire totam speram ignis: vt perueniãt ad summitatẽ eius. Et ita infectõ peccati non venit vsq; ad spatium predictum. A corruptibilitate ẽt elemẽta non pñt purgari per substractionem alicuius qd per igneȝ possit consumi: sed per ignẽ poterũt ꝯsumi impuritates elementorum que ex eorum ꝑmixtione perueniunt. Huiusmodi autem impuritates precipue sunt circa terraȝ vsq; ad medium aeris interstitium: vnde vsq; ad illud spacium ignis vltime conflagrationis elementa purgabit. Tantum enim aque etiam diluuij ascenderũt: quod probabiliter extimari potest ex montium altitudine: quos determinata mensura trãscenderant.

Primum ergo ꝯcedamus. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ rõ dubitationis in glo. exprimitur: quia s. aq̃ vim purgationis in se habere creditur: nõ tñ habet vim purgatiõis talis qualis futuro statui competit: vt ex dictis patet. ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ illa purgatio precipue ad hoc erit: vt quicquid est imperfectionis a sanctorum habitatione remoueatur et ideo in illa purgatione totũ qd est fedum ad locum dãnatorum cõgregabitur: vnde infernus non purgabitur: sed ad ipsum deducentur totius mũdi purgamenta. ¶ Ad 4m dicendum: ꝙ quãuis peccatuȝ primi hoĩs in terrestri paradiso sit commissuȝ nõ tñ locus ille est locus peccantium: sicut nec celũ empyreũ: ex vtroq; n. loco hõ ⁊ diabolus statim post pctm̃ sunt eiecti: vñ locus ille purgatione non indiget.

¶ Utrū ignis vltime conflagrationis iudiciū debeat seq. Ar. vij.

pm. D septimum sic pcedit. Uf q ignis vltime conflagratiōis iudicium debet sequi. Au. xx. de ci dei. hūc ordinē ponit eor que in iudicio sunt futura dicens. Circa iudiciū has res didicimus esse venturas: Helyam Tesbitē iudeor conuersionē: et antixp̄m persecutorem: xp̄m vēturū vel iudicaturum: mortuor resurrectionē: bonor malorūq; diuisionē: mūdi conflagrationem eiusdēq; renouationem. ergo conflagratio iudiciū sequetur.
2m. ¶ Pr. Aug. dicit in eodē li. iudicatis impijs et in eternū ignem missis figura hu mūdi mūdanorū ignium conflagratione pribit. ergo idē qd prius.
3m. ¶ Pr. dn̄s ad iudicādū veniens aliquos viuos reperiet: vt p3 ex hoc qd hr. i. Thesa. 4. Ubi ex psona eorū Apl's dicit deinde nos qui viuimus q residui sumus in aduentu dn̄i et c. sed hoc nō esset si conflagratio mūdi precederet: q2 per ignē resoluerent. ergo ignis ille iudiciū sequet.
4m ¶ Pr. dn̄s dr iudicaturus orbē per ignē. et io conflagratio finalis vr eē executio snie vel diuini iudicij: sed executio sequit iudicium: ergo ille ignis iudicium sequit.

1 oppm. primus Sz contra est qd dr in pn. ignis añ ipm pcedet. ¶ Pr. resurrectio pcedit iudiciū: als nō videret omnis ocul9 xp̄m iudicantem: sz mūdi conflagratō resurrectionē pcedet: sācti. n. q resurgent corpora spūalia et impassibilia habebunt: ita q non poterunt purgari per ignem: cū tamen in littera dicatur ex verbis Aug. q per illum ignem purgabit si quid in aliquibus sit purgandū. ergo ille ignis iudicium precedet.

Rno. princi. vol. s. ar. 3. q. 1 Rn̄deo dicendum: q illa conflagratio scd'm rei veritatē q̄tum ad sui initiū precedet: quod ex hic māifeste colligi potest: q mortuorum resurrectio iudicium pcedet: qd p3. 1. Thesa. 4. q illi q dormierunt rapiētur in nubibus in aera obuiam xp̄o ad iudicium venienti simul autem erit resurrectio cōis et corpor sanctorum glorificatio: sācti. n. resurgētes corpora gloriosa resument: vt p3 per illud qd dr. 1. Cor. 15. Seminat in ignobilitate surgent in gloria. similiter et cū corpora sctōr glorificabunt: etiā tota creata suo modo renouabit: vt p3 p illud quod dr Ro. 8. q ipa creatura liberabit a seruitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei: cū ergo conflagratio mundi sit dispositio ad renouationem predictam: vt ex dictis p3: manifeste potest colligi q illa conflagratio quo ad purgationem mundi iudiciū precedet: sed quo ad aliquē actum. qui. s. est inuoluere malos iudicium sequetur.

Ad pm 2m. Ad pmū ergo dicendum: q Aug. nō loquit determinando s3 opināndo: quod patet ex hoc quod sequitur: que quidem ventura esse credendum est: sed quibus modis et quo ordine veniant magis docebit rerum experientia q̄ nunc ad perfectum hominis intelligentia valeat consequi: estimo tamen eo quo a me commemorata sunt ordine esse ventura. ergo patet q hec dixit opinādo. Et similiter dicendum est ad scdm. ¶ Ad 3m dicendum: q omnes morientur: et resurgent: sed tamen illi dicuntur viui reperiri qui vsq; ad tempus conflagrationis viuent in corpore. Ad 3m
¶ Ad 4m dicendū: q ille ignis non consequitur sententiam iudicis: nisi quo ad inuolutionem malorum: et quantū ad hoc sequetur iudicium. ad 4m

¶ Utrum ille ignis habiturus sit talem effectum in hominibus qualis designat. Ar. viij.

p^m  D octauum sic proceditur. Ur quod ille ignis non habebit talem effectum in hominibus qualis designatur. Illud consumi dicitur quod in nichilum reducitur: sed corpora ipsorum non resoluentur in nichilum: sed in eternum conseruabuntur: vt eternam penam sustineant: ergo ignis non erit malis consumptio: vt in littera dicitur.
2^m ¶ Si dicatur quod consumet malorum corpora inquantum ea resoluet in cinerem. Contra: sicut corpora malorum ita et bonorum in cinerem resoluentur: hoc enim est christi solius priuilegium: vt caro eius non viderit corruptionem. ergo etiam bonis tunc repertis erit consumptio.
3^m. ¶ Preterea infectio peccati magis abundat in elementis secundum quod veniunt ad compositionem humani corporis in quo est corruptio fomitis: etiam quantum ad bonos: quam in elementis extra corpus humanum existentibus: sed elementa extra corpus humanum existentia purgabuntur propter peccati infectionem. ergo multo fortius oportet per ignem purgari elementa in corporibus humanis existentia: siue bonorum siue malorum: et ita oportet vtraque corpora resolui.
4^m ¶ Preterea quamdiu status vie durat elementa similiter agunt in bonos et in malos: sed adhuc durabit status vie in illa conflagratione quare post statum huius vie non erit mors naturalis: quam tamen per illam conflagrationem causabitur ergo ille ignis equaliter aget in bonos et malos. et ita non videtur quod sit aliqua discretio inter eos quantum ad effectum illius ignis suscipiendum sicut in littera ponitur.
5^m. ¶ Preterea illa conflagratio quasi in momento perficitur: sed multi inuenientur viui in quibus erunt purgabilia. ergo illa conflagratio non sufficiet ad (eorum purgationem.

Respon. principalis vbi. s. q ij. Respondeo dicendum: quod ignis ille finalis conflagrationis quantum ad hoc quod iudicium precedet: aget vt instrumentum diuine iusticie: et iterum per virtutem naturalem ignis. Quantum ergo pertinet ad virtutem naturalem ipsius similiter aget in malos et bonos qui viui reperientur: vtrorumque corpora in cinerem resoluendo: inquantum vero aget: vt instrumentum diuine iustitie diuersimode aget in diuersos quantum ad penam sensuum. Mali enim per actionem ignis cruciabuntur. Boni vero in quibus nihil purgandum inuenietur omnino nullum dolorem ex igne sentient: sicut nec pueri senserunt in camino ignis. Dan. 3. quamuis eorum corpora non seruentur integra: sicut puerorum seruata fuerunt: et hoc diuina virtute fieri poterit: vt sine doloris cruciatu resolutionem corporum patiantur. Boni vero in quibus aliquid purgandum reperietur sentient cruciatum doloris ex illo igne plus vel minus pro meritorum diuersitate: sed quantum ad actum quem post iudicium ille ignis habebit in damnatos tantum aget quia corpora bonorum omnes habebunt impassibilia.

Ad p^m Ad primum ergo dicendum: quod consumptio ibi accipitur non pro annihilatione: sed pro resolutione in cinerem.
Ad 2^m ¶ Ad 2^m dicendum: quod bonorum corpora quamuis in cinerem resoluentur per ignem: non tamen ex hoc dolorem sentient: sicut nec pueri in fornace existentes: et quantum ad hoc est dissimile de bonis et malis.
Ad 3^m ¶ Ad 3^m dicendum: quod elementa in corporibus humanis existentia purgabuntur per ignem etiam in corporibus electorum: sed hoc per diuinam virtutem fiet sine cruciatu doloris.
ad 4^m. ¶ Ad 4^m dicendum: quod ignis ille non aget tantum secundum naturalem elementorum virtutem: sed etiam vt diuine iustitie instrumentum.
ad 5^m. ¶ Ad 5^m dicendum: quod tres sunt cause quare subito illi qui viui reperientur purgari poterunt. ¶ Una est: quia in eis pauca purganda inuenientur cum terroribus et persecutionibus precedentibus fuerint purgati. ¶ 2^a causa est: quia et viui voluntarie penam sustinebunt: pena enim in hac vita voluntarie suscepta multo plus purgat: quam pena post mortem inflicta: sicut patet in martyribus: quod si purgandum quid in eis inuenitur passionis falce tollitur: vt Aug. dicit: cum tamen pena martyrum sit breuis in comparationem ad penam que in purgatorio sustinetur. ¶ 3^a est: quia calor ille recu

perabit in intensione quantum amittit in temporis breuitate.

¶ Utrum ille ignis non inuoluet reprobos. Arti.ix.



pm. Ad nonum sic proceditur. videtur quod ille ignis non inuoluet reprobos: quia super illud Mal.3°. Purgabit filios leui. dicit Glo. duos ignes legimus futuros: vnum quo purgabit electos et precedet iudicium alterum qui reprobos cruciabit: sed hic est ignis inferni qui malos inuoluet. Primus autem est ignis finalis conflagrationis. ergo ille ignis conflagrationis non erit ille qui malos inuoluet.

2m ¶ Preterea. ille ignis deo obsequitur in purgatione mundi. ergo remunerari debet alijs elementis remuneratis: et precipue cum ignis sit nobilissimum eorum: non ergo videtur quod in infernum debeat deijci ad penam damnatorum.

3m. ¶ Preterea. ignis qui malos inuoluet erit ignis inferni: sed ignis ille ab initio mundi preparatus est damnatis: vnde Mat.25. Ite maledicti in ignem eternum: qui paratus est diabolo etc. Esa.30. Preparata est ab heri Thopet a rege preparata etc. glo. ab heri .i. ab initio thopet vallis gehenne: sed ignis ille finalis conflagrationis non fuit ab initio preparatus: sed ex concursu mundanorum ignium generabitur. ergo ille ignis non est ignis inferni qui reprobos inuoluet.

1 oppm In contrarium est quod in ps. de illo igne dicitur: quod inflammabit in circuitu inimicos eius.

pm.

2m. ¶ Preterea. Dan.7° dicitur. Fluuius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. Glo. vt peccatores traheret in gehennam. Loquitur autem auctas de illo igne de quo nunc est mentio. vt patet per quandam glo. que ibi dicit: vt malos puniat: et bonos purget. ergo ignis finalis conflagrationis in infernum cum reprobis demergetur.

Rnsio principalis. Respondeo dicendum: quod tota purgatio mundi et innouatio ad purgationem et innouationem hominis ordinabitur: et ideo oportet quod mundi purgatio et innouatio: purgationi et innouationi hominis congruat. purgatio autem quedam erit quod mali segregabuntur: vnde dicitur Luc.3. Cuius ventilabrum in manu eius et purgabit aream suam: et congregabit triticum suum .i. electos in horreum suum: paleas autem .i. reprobos comburet igne inextinguibili: vnde et ita erit de purgatione mundi: quod quicquid erit turpe et fedum in infernum cum reprobis remittetur: quicquid pro pulchrum et nobile conseruabitur in superioribus ad gloriam electorum. et ita etiam erit de illo igne conflagrationis: sicut dicit Basilius super illud ps. Vox domini intercidentis flammam ignis: quia quod ad calidum vstiuum: et quantum ad id quod in igne grossum reperietur descendet ad inferos ad penam damnatorum: quod vero est ibi subtile et lucidum remanebit superius ad gloriam electorum. vbi. s. q.3

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod ignis qui purgabit electos ante iudicium: erit idem cum igne conflagrationis mundi: quamuis quidam contrarium dicant: conuenit enim vt cum homo sit pars mundi: eodem igne purgetur homo et mundus. Dicuntur autem duo ignes qui purgabit bonos et cruciabit malos: et quantum ad officium: et aliquo modo ad substantiam: quia non tota substantia ignis purgantis in infernum detrudetur. vt dictum est.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod in hoc ille ignis remutabitur: quod illud quod est grossum in eo separabitur ab ipso. et retrudetur in infernum.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod sicut gloria electorum post iudicium est maior quam ante: ita et pena reproborum: et ideo sicut claritas superiori creature addetur ad augmentandum gloriam electorum: ita etiam quicquid est turpe in creaturis retrudetur in infernum ad augmentandam miseriam. et ita igni damnatorum ab initio preparato in inferno non est inconueniens: si alter ignis addatur.

¶ De resurrectione. Questio.lxxv.

MM.iij.


Ost hoc consideradū est d circūstātib⁹ ꝛ ꝯcomitātibus resurrectiōes: quoꝝ p̄ma ꝯsideratio est de ipa resurrectiōe. 2ª de ei⁹ causa. 3ª de eius tpe ꝛ mō. 4ª de ipsius termino a quo. 5ª de conditionib⁹ resurgentium. Circa pmū querūt tria. Primo. vtrū resurrectio corporū sit futura. 2° vtrū sit oium gn̄alr. 3° vtrū naturalis vel miraculosa.

¶ Utrum corporū resurrectio sit futura. Ar. i.

pm. 
D primū sic pcedit. Videtur q corpoꝝ resurrectio nō sit futa. Job. 24. Hō cū dormierit non resurget: donec atteretur celū sꝫ celū nūq̄ attereẗ: qꝛ terra de q̄ min⁹ vꝫ i eternū stat vt pꝫ Eccl. i. ġ nō resurget homo.

2m. ¶ P̄. dn̄s Mat. 22. pbat resurrectionē p auctoritatē illā. Ego suꝫ deus Abraaꝫ: de⁹ Isaac: de⁹ Jacob: qꝛ nō est de⁹ mortuoꝝ: sed viuentiū: sꝫ ꝯstat qn̄ verba illa dicebantur. Abraam Isaac ꝛ Jacob nō viuebant corpore: sꝫ soluꝫ aia: ġ resurrectio nō erit corpoꝝ: sꝫ solū aiarū.

3m. ¶ P̄. Apls. i. Cor. 15. videẗ pbare resurrectionē ex remuneratiōe laboꝝ: q̄s in hac vita sustinēt scti q̄ si in hac vita tm̄ ꝯfidētes eēnt mirabiliores eēnt ceteris hoibus: sꝫ sufficiēs remuneratio oiꝫ laboꝝ hois pōt esse in aia tm̄: non. n. oꝫ q instrm̄ simul cum operante remunereẗ. Corpus enīꝫ instrumētū aie est. vn̄ ēt in purgatorio vbi anime punientur pro his q̄ gesserūt in corpore: anima siñ corpore punitur: ergo non opꝫ ponere resurrectionem corporuꝫ: sꝫ sufficiet ponere resurrectionem aiarum: que ē duꝫ trāsferūtur de morte culpe ꝛ miserie in vitā gr̄e ꝛ glorie. 4m

¶ P̄. vltimuꝫ rei ē pfectissimū in re: qꝛ per illud attingit finē suū sed perfectissimus stat⁹ aie est: vt sit a corpore separata: qꝛ i hoc statu ꝯformis est do ꝛ angelis: ꝛ magis pura q̄n separata ab oi extranea nā: ġ separatio a corpore ē vltimus status eius: ꝛ ita ex hoc statu non redit ad corp⁹: sicut nec ex viro fit puer. 5m.

¶ P̄. mors corporalis in penam hominis est inducta p pma preuaricatiōe: vt pꝫ Gen. 2. sicut ꝛ mors spiritualis q̄ est separatio aie a deo est inflicta homini pro peccato mortali: sed de morte spūali nunq̄ redeūt ad vitam post sniam dānationis acceptam: ġ de morte corporali ad vitam corporalē non erit regressus: ꝛ sic resurrectio non erit.

Sꝫ cōtra est qd dꝫ Job. 19. Scio q redēptor meus viuit: ꝛ in nouissimo die de terra surrecturus suꝫ: ꝛ rursus circū. pel. mea. ꝛc. ġ resurrectio erit corpoꝝ. i opp^m. pmuꝫ

¶ P̄. donū xp̄i est maius q̄ pctm̄ Ade. vt pꝫ Ro. 5. Sꝫ mōs p peccatū introducta est: qꝛ si peccatū nō fuisset: mors nulla esset: ġ p donuꝫ xp̄i a morte reparabiẗ ad vitam. 2m.

¶ P̄. mēbra debent eē corpori ꝯformia: sed caput nr̄m viuit ꝛ in eternum viuet in corpe ꝛ aia. Qꝛ xp̄s resurgens a mortuis iam non moritur: vt pꝫ Ro. 6. ergo et homines qui sunt eius membra viuent in corpore ꝛ aia: ꝛ sic oꝫ carnis resurrectione esse. 3m.

Rn̄deo dōm: q fm diuersas snias de vltimo fine hois diuersificate sunt snie ponētium vel negantiū resurrectioneꝫ Ultimus. n. finis hominis quē nāliter oēs hoies desiderāt est beatitudo: ad quam quidem hominem posse pertingere in hac vita q̄daꝫ posuerunt: vn̄ nō cogebanẗ ponere aliam vitaꝫ post istam in qua hō Rn̄°. pncip. 4. dis. 43. a. i q. i.

vltimam sui perfectionē consequeretur: et sic resurrectionē negabāt et hanc opinionē satis probabiliter excludit varietas fortune: et infirmitas humani corporis scie et virtutis: imperfectio et instabilitas: in quibus omnibus beatitudinis perfectio impedit: vt Aug. prosequit in fine de ciui. dei. Et ideo alij posuerunt aliam vitam esse post hāc: in qua hō tm̄ sm aīam viuebat post mortem: et hanc vitā ponebant sufficere ad nāle desiderium implendū de beatitudie cōnda. Vñ Porphirius dicebat: vt Aug. dicit i lib. de ciui. dei. Q; aīa ad hoc q beata sit oē corp9 fugiendū est. vñ tales resurrectionem non ponebāt. Huius aūt opinionis apud diuersos diuersa erant falsa fundamenta.

¶ Quidam. n. heretici posuerūt omnia corporalia esse a malo pncipio. spūalia vero a bono et sm hoc oportebat q aīa summe pfecta nō eēnt nisi a corpore separata: p qd a suo pncipio distrahit: cui9 participatio ipam beatā fac: et iō oēs hereticorum secte q ponunt a diabolo corporalia esse creata vel formata negant corpoꝝ resurrectionem. Hui9 aūt fundamēti falsitas in pncipio secundi lib. ostensa est. Quidam vero posuerūt totā hominis naturaꝫ in aīa constare: ita vt iam anima corpore vteret sicut instro: aut sicut nauta naui. vnde secundum opinionem hanc sequit q sola anima beatificata hō nāli desiderio beatitudinis nō frustraretur: et sic non oportet ponere resurrectionem. Sed hoc fundamentum sufficienter phs in scdo de anima destruit: ostendens animā corpori sicut formaꝫ materie vniri: et sic p3 q si in hac vita homo nō potest esse beatus est necesse resurrectionem ponere.

Ad pm Ad primū g dōm: q celum nunq̄ atteretur: q̄tum ad substantiam: sed q̄tū ad effectum virtutis: per quē mou ad generationem et corruptionem inferiorum ratione cuius dic apostolus. 1. Cor. 7. Preterit figura huius mundi. ¶ Ad 2m dicendū: q anima Abraam non est proprie loquendo ipse abraam: sed ē pars ei9: et sic de alijs. Unde vita abrae anime nō sufficeret ad hoc q abraam sit viuens: vel quia deus abraam: sit deus viuentis: sed exigitur vita totius cōiuncti. s. anime et corporis: que quidem vita q̄uis non esset actu quando verba proponebantur: erat tamen in ordine vtriusq partis ad resurrectionem. vn de dominus per verba illa subtilissime et efficaciter resurrectionem probat. ¶ Ad 3m dicendū: q anima non comparatur ad corpus solum: vt operans ad instrumentum quo operat: sed etiā vt forma ad materiam: vñ operatio est cōiuncti et non tm̄ aie: vt p3 per phm in pº de aīa. Et q3 operanti debet opis merces: o3 q ipse hō compositus ex anima et corpore operis sui mercedem accipiat. Venialia autē sic dñr peccata: q̄si dispōnes ad peccandum: nō q simplr habeāt rōnē peccati: et ita pena que eis reddit in purgatorio non est simpliciter attributio: sed magis purgatio q̄dam que seorsuꝫ fit in corpore per mortem et incinerationeꝫ: et in anima per purgatorū ignem. ¶ Ad quartum dicendum: q ceteris paribus perfectior est status anime in corpore q̄ extra corpus: q3 est pars totius compositi: et omnis pars integralis est respectu toti9: et q̄uis sit deo conformis secundū quid: non tamen simpliciter: tunc enim simpliciter loquendo est aliquid maxime deo cōforme qñ h3 qc qd cōditio sue nāe requirit: q3 perfectionem diuinam tunc maxime imitatur. vñ cor animalis magis est deo conforme immobili quādo mouetur q̄ quādo quiescit: q3 pfe

Ad 1m
Ad 2m
Ad 3m
ad 4m

Ad 5m ctio cordis ē i moueri: et ei⁹ qões est ei⁹ destructō ¶ Ad 5m dōs q mōs corpalis est itroducta p pcm ade. qd est morte xpi deletū. vnde pēa illa non manet i eternū: sed pcm quod mortē eternā per ipenitētiam idu cit vltra non expiabit: et ideo mōs illa eterna non erit.

¶ Utrum resurre° erit oim gnalit.

Articulus secundus.

pm Ad secundum sic pcedit: vr q resur re° nō erit oim gnalr in ps. n. dr. Nō resurgēt ipij in iu dicio. sed resurrectio nō erit hois nisi tpe iudicij vlti. g i pij nullo° resurgēt. ¶ p Dan. xij. dicit. Mul
2m ti de his q dormiūt in puluere eui gilabunt: sed hec locutō quādā p ticularitatē iportat: g nō oēs resur gent. ¶ p. p resurrectionē hoies
3m. conformant xpo resurgenti. Und pma Corin. xv°. pcludit apls. Q si xps resurrexit et nos resurgem⁹ sed illi soli debēt xpo resurgenti p formari: q imaginē ipi⁹ portauert qd est solum bonoz. g ipsi soli resur
4m gent. ¶ p. pena nō dimittit nisi a blata culpa: sed mors corporalis ē pena pci originalis: g cū nō oib⁹ sit dimissum originale pcm: nō oēs re
5m. surgent. ¶ p. sicut per grām xpi re nascimur: ita p grām ei⁹ resurgē⁹ sed illi q in maternis vteris moriū tur nūq poterīt renasci: g nec resur gere poterūt: et sic nō oēs resurgēt.

Sopp m. primum Sz contra est qd dr. Johan. v. Oēs qui in monumē tis sunt audiēt vocē filij dei: et q audierint viuēt: g oēs mortui resur
2m. gent. ¶ p. p° Corin. xv. Omnes
3m. quidē resurgem⁹ etc. ¶ p. resurre ctio ad hoc necessaria est: vt resur gentes recipiāt p meritis penam vel pmiū: sed omnib⁹ debetur vel pena vel premiū pro merito ppo: sicut adultis: vel alieno: sicut puu lis g omnes resurgēt

Rūo pn cipalis Rūdeo dōm: q ea quorum rō sumit ex natura speciei. oportet similiter inueniri in oib⁹ que sunt eiusdē speciei: talis autem est resur rectio. Hec enim est eius ratio. vt ex dictis patz: q aia in pfectione vltima speciei hūane esse non pōt a corporore separata: vñ nulla aniā in perpetuū remanebit a corpore separata: et iō necesse ē: sicut vnū ita et oēs resurgē ubi. S. q ij.

Ad pm Ad primū ergo dōm: q loq tur de spūali resurrectōe: q ipij nō resurgent in iudicio discussionis pscientie vt glo. exponit: vel loqt de impijs qui sunt animo ifideles: qui non resurgent: vt iudicentur: iam eñ iudicati sunt. ¶ Ad 2m di Ad 2m cendū: q Augu. exponit multi. i. oēs: et hic modus loqndi frequent inuenit in sacra scriptura: vel parti culatio pōt intelligi qtum ad pu eros dānatos in libo: q qius resur gent nō ppe dicunt euigilare: cū nec sensum pene nec glie hituri sit vigilia eñ ē solutio sensus. ¶ Ad Ad 3m 3m dōm: q oēs tā boni q mali cō formantur xpo viuēdo in ista vita in his q ad naturam spēi ptinēt: ñ autem in his q pertinent ad grāz: et iō oēs ei pformabunt in repara tione vite naturalis: nō āt in simi litudine glie: sed soli boni. ¶ Ad ad 4m. 4m dōs: q mortē q ē pena origia lis peccati: q in originali decesse rūt exoluerūt moriendo vnde nō obstante origiali culpa possunt a morte resurgere: pena eñ origina lis peccati magis est mori q mor te detineri. ¶ Ad 5m dōm: q rēa ad 5m. scimur p gratiam xpi nobis datā: sed resurgimus p gratiā xpi q fēz est: vt naturam nostram suscipe ret: qz ex hoc ei in naturalibus cō formamur: vnde illi qui in mater nis vteris decedūt qius renati ñ fuerint per susceptionē gratie: tñ resurgent pp pformitatem nature ad ipsum: quā consecuti sunt ad p fectionem humane speciei pertin gentes.

¶ Utrum resurre° sit naturalis. Articulus tertius.

primum AD tertium sic pceditur. Videtur q resurrectio sit naturalis: quia sicut dicit Dam. 3° lib. qd cõiter in oibus inspicitur naturam characterizat i his q sub ipo sunt athomis: sed resur° cõiter in oibus inuenitur: ergo est nãlis. 2m ¶ Præterea. Greg. dicit. xiiii. moral. q resurrectionis fidem ex obedientia nõ tenentes certe hãc ex rõne tenere debuerant Quid enim qtidie mundus in elementis suis nisi resurrectionem nostrã imitatur. et ponit exemplum de luce q quasi moriendo oculis subtrahitur: et rursus quasi viuendo reuocatur: vel resurgendo. et de arbustis q viriditatem amittũt: et rursus quasi resurgentia reparantur: et de seminibus q putrescentia moriuntur: et rursus germinãdo quodammodo resurgunt: qd etiam ex Aposto. ponit. i. Cori. xv. sed nichil põt ex naturalibus operibus ratiõe cognosci nisi nãle. ergo resurrectio erit naturalis 3m. ¶ Præterea. illa que sunt preter naturã nõ multo tẽpe manent: quia sunt quasi violenta: sed vita q p resurrectionem reparatur in eternũ manebit. ergo resurrectiõ erit nãlis. quartũ ¶ Præterea. illud ad qd tota nãe repara° intendit maxie videtur esse nãle. sed resurre° et glorificatio sanctorum est huiusmodi: vt patet Ro. 8. ergo resurre° 5m erit nãlis. ¶ Præterea. resurre° est motus quidã ad ppetuã coniunctionem anime et corporis: sed motus est naturalis qui terminatur ad quietã naturalem: vt patet. v. phy. Perpetua aũt coniunctio anie et corporis erit naturalis. quia cũ aĩa sit propri° motor corporis habet sibi corpus pportionatum: et ita in ppetuũ est similiter viuificabile ab ipsa sicut ipsa in perpetuum viuit: ergo resurrectio erit naturalis.

I oppm primum Sed cõtra a priuatione in habitum non erit regressus sm naturam: sed mors est priuatio vite: ergo resurrectio per quam est reditus de morte ad vitam non est 2m naturalis. ¶ Præterea. ea que nõ sunt vnius spẽi nõ hñt determinatũ modũ originis. vñ aĩalia q generantur ex putrefactõe: et ex seie nunq sunt eiusdẽ spẽi. vt dicit Cõmẽ. in. 8. phy. Sed naturalis mot° quo hõ oritur est gña° ex simili in spẽ: quod non est in resurrectione: ergo non est naturalis.

Respondeo dicendum: q motus Rñ° pncipalis vbi. 3. q. iii. siue actio aliq se habet ad naturã tripliciter. est. n. aliquis mot° siue actio cui° nã nec est pncipiũ nec termin°: et talis motus qnq a pncipio est supra nãm: vt patet de glorificatiõe corporum: quandoq aũt a pncipio alio qcũq: sicut patet de motu violento lapidis sursũ q terminatur ad quietẽ violẽtã. Est etiam ali° mot° cuius pncipiũ et termin° est natura: vt patet in motu lapidis deorsũ. Est et ali° mot° cui° terius est nã: sed nõ pncipiũ: sed quãdoq aliqd supra naturã: sicut patet in illuminatione ceci: quia visus naturalis est: sed itõ ellũti õis pncipiũ est supra naturã: quãdoq autẽ aliqd aliud: vt patet in acceleratiõe florũ vel fructuũ per artificiũ facta. Quod autẽ pricipiũ sit natura et nõ terius eẽ nõ põt: quia pricipia naturalia sũt ad determinatos effe°: vltra quos se extẽdere nõ possũt: operatio ergo vel mot° pmo° se habens ad nãm: nullomõ põt eẽ naturalis: sed vel est miraculosa si sit a pncipio supra naturã: vel violẽta si sit ab alio qcunq principio. Operatõ aũt vel motus secũdo mõ se habẽs ad nãm est simpliciter naturalis: sed operatio que tertio modo se habet ad naturam non potest dici simpliciter naturalis: sed secundum quid: inquantũ. s. perducit ad id qd sm naturã est: sed vel dicitur miraculosa vel artificialis aut violẽta. Naturale enim proprie dicitur qd sm naturam est. sm autẽ naturã esse dicitur habens naturam et que consequũtur naturam: vt patet in. ii. physi. Unde motus simpliciter loquendo non põt

dici nālis:nisi ei⁹ pricipiū sit nā: ꝛsurrectōis āt pricipiū natura eē nō pōt:ꝙnis ad vitā nature ꝛsurrectio terief. Nā eni est pricipiuz mot⁹ in eo i ꝗ est vel actiuū. vt pz in motu leuiū ꝛ grauium ꝛ altera tiōib⁹ nālib⁹ aialiū vel passiuuz: vt patz i generatōe simpliciū corpoꝝ. Passiuū āt pricipiū nāl' gña tiōis est potenᵃ passiua nālis:que sꝫ hꝫ aliꝗ potētiā actiuā sibi rñdē tem in natura: vt dicif i. ii. metha. Nec differt ꝗtū ad hoc siue rñdeat passiuo pncipio actiuū pricipium in nā respectu vltie ꝑfectiōis scꝫ forme: siue respectu dispōnis ꝗ est necessitas ad formā vltimā: sicē est in generatōe hois ꝰꝫ positōez fidei: vel etiā de oib⁹ alijs ꝰm opinionē Platonis ꝛ Auic. Nullum aūt pncipiū actiuū resurrectōis ē in materia: neqꝫ respectu ꝯiūctōis aie ad corp⁹ nec reˡⁱ dispōis ꝗ ē necessitas ad talē ꝯiunctionem: qꝛ talis dispō nō pōt a nā induci nisi ꝺ terminato mō ꝑ viā generationis ex seie. Vñ ꝛ si ponatur esse ēt aliqua potentia passiua ex ꝑte corporis seu etiā inclinatio quecunqꝫ ad aie ꝯiunctionē nō est talis ꝙ sufficiat ad rōnē mot⁹ naturalis: vnde resurrᵒ simplr loqndo est miraclo sa non natural' nisi ꝰm qd vt ex dictis patz.

ad pᵐ. **Ad primum** ergo dicēdū: ꝙ Dam. loqf ꝺ illis ꝗ inueniūtur in oib⁹ indiuiduis ex pncipijs nature creatis. Nō eñ si diuina operatiōe oēs homines dealbarenf: vel in vno loco congregarenf: sicē tpe diluuij factū est ꝑpter hoc abedo esset ꝑprietas nālis hois: vel eē i tali loco.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ex reb⁹ naturalibus non cognoscif aliqd ratōe demonstrante nō naturale: sed rōne persuadēte pōt cognosci aliqd supra naturā: qꝛ coꝝ ꝗ supra nām sunt: ea que sūt in nā aliꝗ silitudinē repꝛsentant: sicut vnio anie et corporis representant aie vnionē ad deū ꝑ gloriā fruitōis: vt magister dt: ꝛ sili mō exēpla que apostolo. ꝛ Greg. inducūt fidei resurrectiōis ꝑsuasionē adminiculantur.

¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ illa rō ꝑcedit ꝺ operatione illa ꝗ terminatur ad illud quod nō est per naturam sꝫ nature ꝯriūm: hoc āt nō est in resurrectione: ꝛ iō nō ē ad ꝑpositum. Ad 3ᵐ

¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ tota operatio nāe ē sub opatiōe diuina sicē o patio iferioris artis sub opatione superioris. Vñ sicut ois opō inferioris art; expectat aliquē finem: ad quē nō ꝑuenif nisi opōne artis superioris inducentis formā vel vtē tis artificio facto: ita ad vltimū finem ad quem tota expectatio nāe intēdit non potest perueniri opere nāe: ꝛ ꝑpter hoc ꝯsecutio eius nō est nālis. ad 4ᵐ

¶ Ad 5m dōm: ꝙ ꝗ̄uis ñ possit eē mot⁹ nālis: ꝗ terminatur ad quietē violētam: tñ pōt esse mot⁹ nō nālis ꝗ terinaf ad qetē naturalem: vt ex dictis patet. Ad 5ᵐ

¶ De causa resurrectionis.

Questio. lxxvj.



Deinde cōsiderandū est de cā nr̄e resurrectōis Circa qḋ tria queruntur. ꝑmo vtꝝ resurrectio xp̄i sit causa nr̄e resurrectionis. 2ᵒ vtrū vox tube. 3ᵒ vtꝝ angeli.

¶ Vtꝝ xp̄i resurrectio sit cā nr̄e resurrectionis. Articulus pmus.

AD primum sic ꝑcedif. vr̄ ꝙ xp̄i resurᵒ nō sit cā nr̄e resurrectionis. Posita eñ causa ponif effe⁹: sꝫ posita resurrectōe xp̄i nō est secuta stati resurreᵒ alioꝝ mortuoꝝ. g̊ resurreᵒ ei⁹ nō ē cā nostre resurrectionis. pᵐ.

¶ P. effūs nō pōt esse nisi cā precesserit: sed resurreᵒ 2ᵐ.

mortuorum esset etiam si christus non resurrexisset: erat enim alius modus possibilis deo: vt hominem liberaret: ergo resurrectio christi non est causa nostre resurrectionis

3m. ¶ Praeterea idem est factiuum vnius in tota specie vna: sed resurrectio erit omnibus hominibus communis: cum ergo resurrectio christi non sit causa suiipsius non erit causa aliarum resurrectionum.

4m ¶ Praeterea in effectu relinquitur aliquid de similitudine cause: sed resurrectio adminus quorundam scilicet malorum non habet aliquid simile resurrectioni christi: ergo resurrectionis illorum non erit causa resurrectio christi.

I oppm primum **Sed contra** illud quod est principium in quolibet genere est causa eorum que sunt post. vt patet in 2° methaph. sed christus ratione sue resurrectionis comparatur dicitur primitie dormientium. j. Corin. 15. et primogenitus mortuorum. Apoca. j. ergo sua resurrectio est causa resurrectionis aliorum.

2m ¶ Praeterea resurrectio christi magis conuenit cum nostra resurrectione corporali quam cum resurrectione spirituali: que est per iustificationem: sed resurrectio christi est causa iustificationis nostre. vt patet Ro. iiij. resurrexit propter iustificationem nostram ergo resurrectio christi est causa nostre resurrectionis corporalis.

Rño princip. vbi.s. .d.2.q.1 **Respondeo** dicendum: quod christus ratione humane nature dicitur dei et hominum mediator: vnde diuina dona a deo in homines mediante christi humanitate proueniunt. Sicut autem a morte spirituali liberari non possumus nisi per donum gratie diuinitus datum: ita nec a morte corporali nisi per resurrectionem diuina virtute factam: et ideo sicut christus secundum humanam naturam primitias gratie suscepit diuinitus: et eius gratia est causa nostre gratie: quia de plenitudine eius nos omnes accepimus gratiam pro gratia. Jo. j. ita in christo inchoata est resurrectio et sua resurrectio causa est nostre resurrectionis: vt sic christus inquantum deus sit prima causa nostre resurrectionis quasi equiuoca: sed inquantum est deus et homo resurgens est causa proxima et quasi vniuoca nostre resurrectionis. Causa autem vniuoca agens producit effectum in similitudine forme sue: vnde non solum est causa efficiens. sed exemplaris respectu illius effectus: quamuis enim ipsa forma per quam attendit similitudo agentis ad effectum est directe principium actionis: qua producitur ille effectus: sicut calor in igne calefaciente: quamuis autem illius actionis qua producitur effectus non est principium primo: per se ipsa forma secundum quam attenditur similitudo: sed principium illius forme: sicut si homo albus generet hominem album: ipsa albedo generantis non est principium actiue generationis: et tamen albedo generantis dicitur causa albedinis generate: quia principia albedinis in generante sunt principia generationis facientis albedinem in generato: et per hunc modum resurrectio christi est causa nostre resurrectionis: quia illud idem quod fecit resurrectionem christi quod est causa efficiens vniuoca nostre resurrectionis ad nostram resurrectionem agit. scilicet virtus diuinitatis ipsius christi quod sibi et patri communis est. Unde dicitur Ro. 8. Qui suscitauit Jesum christum a mortuis viuificabit mortalia corpora nostra: sed ipsa resurrectio christi virtute diuinitatis adiuncte est causa quasi instrumentalis resurrectionis nostre. Operationes enim diuine agebantur mediante carne christi quasi quodam organo: sicut ponit exemplum Dam. in. 3. lib. de tactu corporali: quo mundauit leprosum. Math. viij.

Ad primum ergo dicendum quod causa sufficiens statim producit effectum suum: ad quem immediate ordinatur: non autem effectum ad quem ordinatur mediante alio quantumcunque sit sufficiens: sicut calor quantumcunque sit intensus non statim in primo instanti causat calorem: sed statim incipit mouere ad calorem: quia calor est effectus eius mediante motu: resurrectio autem christi dicitur causa nostre resurrectionis non quia agat resurrectionem nostram sed mediante principio suo. scilicet diuina virtute que nostram resurrectionem faciet ad similitudinem resurrectionis christi. Uirtus autem diuina operatur mediante voluntate que est propinquissima effectui: vnde non oportet quod statim resurrectione christi facta nostra resurrectio sit secuta: sed tunc sequatur quando voluntas dei

Ad 2m ordinauit. ¶ Ad 2m dõm: q̄ ꝟtus diuina non alligat aliquib⁹ causis secundis: qn effectus illaꝝ posset imediate vel aliis causis mediantib⁹ pduceꝛ: sic posset gñationē corporuz inferioꝝ causare motu ēt celi nō exñte: ꝛ tñ ſm ordinē quē rebus instituit mot⁹ celi ē cā gñationis inferioꝝ corpoꝝ. Similiter ēt ſm ordinē quē reb⁹ hũanis diua puidētia prefixit: resurrectio xp̄i est cā nostre resurrectionis. Potuit tñ alium modum pfigere: ꝛ tunc esset alia cā nr̄e resurrectionis: qlē deus ordinaret.
Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q̄ rō illa pcedit qñ oia que sunt i vna spē hñt eũdē ordinē ad causaz primaz illius effectus: qui est inducēdus in totaz illam spēm. Sic autē non est in pposito: qꝛ humanitas xp̄i ppinquior est diuinitati: cuius ꝟtus est pma causa resurrectionis q̄ʒ hũanitas alioꝝ. Vñ resurrectio xp̄i causatur a diuinitate immediate: sed resurrectio alioꝝ mediante
Ad 4m xp̄o homie resurgēte. ¶ Ad 4m dõm: q̄ resurrectio oīm hoīum habebit aliquid similitudis de resurrectione xp̄i: qđ .s. ptinet ad vitam nãe ſm quam oēs xp̄o fuerũt conformes: ꝛ ideo omnes resurgent i vitam immortalem: sed in sanctis qui fuerunt xp̄o conformes p gratiam erit conformitas: quantũ ad ea que sunt glorie.

¶ Utrũ vox tube sit causa nostre resurrectionis. Arti. 2.

pm. D secundum sic pceditꝛ: vꝛ q̄ vox tube nō sit cā nr̄e resurrectionis. Dic̄ n. Dam. Crede resurrectionē futurã diua volũtate: diua ꝟtute ꝛ nutu: ꝫ cũ h° sit sufficiēs cā resurrectiōis nr̄e
2m. nō oʒ ponere cām eius vocē tube. ¶ p̄. frustra vox emittiꝛ ad eũ qui audire ñ pōt: sʒ mortui nō hēbunt auditũ: ꝫ nō ē cōueniēs q̄ vox aliqua formeꝛ ad eos resuscitanduʒ.
3m ¶ p̄. si vox aliq̄ sit cā resurrectionis: h° nō erit nisi p ꝟtutē voci diuinit⁹ data. vñ sup illđ ps. Dabit voci sue vocē ꝟtutis. dic̄ glo. resuscitãdi corpa: sʒ ex q̄ po⁹ data ē alicui: q̄uis miraculose deꝛ: tñ actus q̄ seqꝛ ē nãlis: sic ptʒ in ceco nato miraculose illumiato q̄ postea naturaliter videt: ꝫ si vox illa esset cā resurrectionis resurrectio esset nãlis: quod falsum est.

Sz ↄtra ē qđ dꝛ p⁹ Thes. 4. Ipe dñs in tuba di descēdet de celo: ꝛ mortui q̄ i xp̄o sunt resurgent. ¶ p̄. Jo. 5. dꝛ q̄ q̄ in monumentis sunt audient vocē filii dei: ꝛ qui audierint viuēt: hec autem vox dicitur tuba: vt in littera patet. ergo ꝛc̄. 1 oppm pm 2m

Rñdeo dõʒ: q̄ cāʒ ꝛ effcm oʒ aliq̄ mō coniungi: qꝛ mouens ꝛ motũ faciēs ꝛ factũ sũt simul: vt pʒ in. 8. phy. Xp̄s aũt resurgens est cā vniuoca nr̄e resurrectionis: vñ oʒ q̄ i resurrectiōe corpoꝝ cōi aliquo signo corpali dato xp̄s resurgēs opeꝛ: qđ q̄dē signũ: vt q̄daʒ dicũt erit ad lrãm vox xp̄i resurrectionē imperantis. sicut imperauit mari ꝛ cessauit tēpestas. Mat. 8. Quidã ꝟo dicunt q̄ h° signum nihil aliud erit q̄ʒ ipsa representatio euidēs filii dei in mũdo: de qua dꝛ Math. 24. Sic fulgur venit ab oriente ꝛ paret in occidēte: sic erit aduentus filii hominis: ꝛ innitũtur auctoritati Gre. dicētis q̄ tubam sonare nihil aliud est q̄ʒ mundo vt iudicem filium demōstrare. Et ſm hoc ipa apparitio filii dei vox eius dꝛ: qꝛ ei apparenti obediet tota nã ad corporum humanoruʒ reparationeʒ sicut imperãti: vñ i iussu venire dꝛ p⁹ Thes. 4. ꝛ sic eius apparitio: inq̄ʒtuʒ hʒ vim cuiusdam imperii vox eius dꝛ ꝛ hec vox q̄cũq̄ʒ sit quoq̄ʒ dꝛ clamor quasi preconis ad iudicium citantis. Quandoq̄ʒ autē dꝛ son⁹ tube vel ppter euidentiaʒ: vt in littera Rñº pncip. vbi. s. q. 2.

dr: vel pp 9uenientiã adv'sus tube qui erant in ve.te. Tuba enim cõgregabant ad 9ciliũ: cõmouebantur ad pliũ: z vocabant ad festuz: resurgentes aũt cõgregabunt ad 9ciliũ iudicij: ad prelũ quo orbꝫ terrarꝫ pugnabit cõtra isensatos: et ad festum eterne solemnitatis.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendũ q Dam. In verbis illis circa materialem cãm resurrectionis tria tetigit. s. voluntatẽ dinã q̃ iperat. virtutẽ que exequitur: z facilitatẽ exequẽdi in hoc q nutũ adiũxit ad similitudinẽ eorꝫ q̃ in nobis sunt. Illud eñ valde facile est nobis facere qd ad dcm̃ nostrꝫ fit: sed multo apparet maior facilitas si añ verbũ platũ ad pmuz signũ volũtatis: quod nutus dicit executio nře volũtatis p mistros fiat: z talis nutus est q̃dã cã predicte executionis: inq̃m p ipsũ inducunt alij ad nřam voluntatẽ explẽdã. Nut' ãt dinus q̃ fiet resurre° nihil aliud est q̃ signũ ab ipso datum cui tota nã obediet: vt ex dcis

Ad 2m patet. ¶ Ad 2m dõm: q sic forme sacramentorꝫ hñt virtutẽ sanctificãdi: nõ ex hoc q audiunt: sꝫ ex hoc q pferunt: ita vox qcquid sit habebit efficaciã istrũalẽ ad resuscitãdũ nõ ex hoc qd sentit: sꝫ ex hoc q pfert: sicut ẽt vox ex ipsa impressione aeris excitat dormientem soluẽdo organũ sentiẽdi nõ ex hoc q cognoscat: qr iudiciũ de voce veniẽte ad aures seqtur excitationẽ z ñ

Ad 3m est cã ei'. ¶ Ad 3m dõm: q ratio illa pcedẽt si virt' illi voci data eẽt ens pfectũ in nã: qr tũc qd ex ea pcedẽt virtutẽ iã nãlẽ fcãꝫ tãq̃ pnm hrẽt: ñ ẽ ãt tal' virt' illa: sed qualis supra dcã est eẽ in formis sacrorũ ¶ Utrꝫ ad resurrem ãgeli operent.

Articulus tertius.

primuz **AD tertiuz sic** pcer. vr q nllo° ad resurrem ãgeli operent maioris virtutꝫ ẽ oñsiua resurrectio mortuorꝫ q̃ gñatio hominum sed qñ gñant hoĩes aĩa nõ ifunditur corpori mediãtib' ãgel: g nec resurrectio q̃ est iterata 9iũctõ aĩe et corpis fiet ministerio angelorꝫ.

2m. ¶ p. si ad aliq̃s ãgelos h° ministerium ptĩeat maxĩe vr ptinere ad virtutes: q̃rꝫ est miracula facer: sꝫ eis nõ ascribit: sed archãgel: vt pꝫ in lr̃a: g nõ fiet misterio ãgelorum.

oppm. **Sed cõtra** est qd dr pe The ssa. iiij. q dñs in voce archãgeli descẽdet de celo z mortui resurgent: g resurre° mortuorꝫ ministerio angelico 9plebit

Añ° pncipalis vbi. s. q. iiij. **Respõdeo** dõm: q sicut Augu. dr in. 3. d tri. q sic corpa grossiora z ifirmiora p subtiliora z potẽtiora ordĩe q̃daz regunt: ita oĩa corpa regunt a deo per spm̃ vite rõnalẽ: z hoc ẽt Greg. iiij. dial. tãgit. Uñ in oib' q̃ corpaliter a deo fiunt vtit de' misterio angelorꝫ: in resurre ãt est aliqd ad transmutationẽ corporꝫ ptinẽs. s. collẽo cinerꝫ z eorꝫ pparatio ad reparationẽ humani corpis: vnd q̃tum ad hoc in resurre vtet de' ministerio angelorꝫ: sed aĩa sicut immediate a deo creata est: ita imediate a deo corpi iterato vniet sine aliq̃ operatõe angelorꝫ. Simlr ẽt gloriam corpis. ipse faciet non ministerio angelorꝫ: sic z aĩam immete glrificat: z illud angelorꝫ ministerium dr vox fm vnã expõnẽ q̃ tangi(tur in littera

Ad pm **Ad primum** ergo dicendũ q patet solutio ex dcis. ¶ Ad 2m

ad 2m. dõꝫ: q ministeriũ istd erit erit pnr vni' archãgeli. s. Michael: qui est pnceps ecce: sic synagoge sicut dr Dañ. 10. q tñ agit ex influentia virtutũ z aliorꝫ superiorꝫ ordinũ. vnde qd ipse faciet superiores ordies quodãmõ faciunt. Silr inferiores angeli cooperabunt ei circa resurrectionẽ singulorꝫ: quorꝫ custodie deputati fuerunt: et sic vox illa po

test dici vnius vel pluriū angeloꝝ

¶ De tpe et modo resurrectiōis.

Questio.lxxvij.



Einde cōsiderādū est ꝺ tēpe et mō resurrectionis. Circa qꝺ q̄runt q̄tuor. ꝓmo vtr͞ tp̄s r̄sur rectionis differat͞ vsq͞ ad finē mū di. 2° vtr͞ tp̄s illud sit occultū. 3° vtr͞ resurre° fiet ī noct͞ tpe. 4° vtrū fiet subito.

¶ Utr͞ tempus nostre resurrectō nis differri debeat vsq͞ ad finem mundi. Articulus ꝓmus.

primus 

D primum sic ꝓcedit͞: videt͞ ꝙ tē p° resurrectionis non oporteat differri vsq͞ ad finē mūdi: vt oēs sil͞ resurgāt. maior est.n.ꝯuenientia capitis ad mēbra: q̄ȝ mēbroꝝ adiuicē: sic cau se ad effe°: q̄ȝ effūū adiuicē; s͞ȝ xp̄s q͞ est caput nostrū nō distulit resr͞ rectionē suā vsq͞ ad finē mūdi: vt sil͞ cū oib° resurgeret. ͞g nō op͞ȝ ꝙ ꝓorū sanctoꝝ resurrectio vsq͞ ad fi nē mundi differat͞: vt simul cū oi

2^m b° resurgāt. ¶ p̄.resurre° capitis est cā resurrectionis mēbroꝝ: sed resurre° q̄rūdā mēbroꝝ nobilium ꝓpter vicinitatē ad caput nō ē di lata vsq͞ ad finē mundi: sed statiȝ resurrectōnē xp̄i secuta est: sic pie credit͞ de btā v̄gine ꝛ Joāne euā gelista: ͞g ꝛ alioꝝ resurre° tāto ꝓ/ pinq͞or erit resurrectioni xp̄i: q̄ȝto ꝑ gratiā ꝛ meritū mag͞ ei fuerunt

3^m. cōfōmes. ¶ p̄.stat° no.te.ē ꝑfecti or ꝛ exp̄ssi° portat imaginē xp̄i q̄ȝ stat° ve.te.s͞ȝ q͞dā ꝑres vet te.xp̄o resr͞gēte resurrexer͞t: sic dr͞ Mat. 27. Mlta corpa scōꝝ q͞ dormie rāt r͞rrexer͞t: ͞g vr͞ ꝙ nec scōꝝ no.t. resur° differri dēat vsq͞ ad finē mū di: vt fiat olm sil͞. ¶ p̄.p° finē mū

4^m di nō erit aliq͞s ānoꝝ nūer° sed p° resurrectōem martyꝝ adhuc ꝯpu tant͞ mlti anni vsq͞ ad r͞surectōeȝ alioꝝ: vt p͞ȝ apoc.xx. Dr͞.n.ibi. Ui di aīas decollatoꝝ ꝑp testimoniū iesu ꝛ ꝑp v̄bū dei: ꝛ ita vixerūt et regnauer͞t cū xp̄o mille annis ꝛ ce teri mortuoꝝ ꝛ nō vixer͞t donec ꝯ sumarent͞ mille anni: ͞g resur° olm nō differet͞ vsq͞ ad finē mūdi: vt sit

Sed contra est qꝺ (simul. Job.9.dicit͞. Hō cū dormierit nō resurget: do nec atterat͞ celū: nec euigilabit: vt ꝯsurgat a sōno suo: ꝛ loquit͞ de sō no mortis: ͞g vsq͞ ad finē mūdi q̄ñ celū atteret͞ resurre° hoīm differe tur. ¶ p̄. Heb.xij.dr͞. Hoīes di te stionio fidi ꝓbati ñ accepert͞ ꝑro missionē.i.plenā aīe ꝛ corpor͞ btī tudinē deo aliq͞d aliꝺ ꝓ nobis ꝓ uidēte: ne sīn nobis ꝯsumarent͞.i.ꝑ ficēnt͞.gl. vt ī cōi gaudio oīȝ mai° fieret gaudiū sing͞loꝝ: sed nō erit añ resur° q̄ȝ corpoꝝ glorificatio: q͞r refōabit corp° hūilitat͞ nr̄e ꝯfi guratū corpi claritat͞ sue ad phi. 3. Et resurrectōis filij erūt sic an geli ī celo: vt p͞ȝ Mat.xxij. ͞g r͞sur° differet͞ vsq͞ ad finē mūdi: ī q̄ oēs (sil͞ resurgent.

l opp^m p^m.

2^m.

Respondeo dōm. ꝙ sic Au gu.dr͞.in.3.de tri. Dina ꝓuidētia statuit: vt corpa grossiora ꝛ inferi ora ꝑ subtiliora ꝛ potētiora q͞dam ordine regant͞: ꝛ iō tota mā cōpo rū īferioꝝ subiacet variatōi s͞ȝ mo tū celestiū corpoꝝ: vñ eēt ꝯ ordi/ nē quē dīna ꝓuiden͞ statuit reb°: si mā īferioꝝ corpoꝝ ad statū incō ruptiōis ꝑduceret͞ manēte motu supioꝝ corpoꝝ. Mr ōm positioneȝ fidei erit in vitā imōtalē ꝯformit͞ xp̄o: q͞r resurgēs a mortuis iā non morit͞: vt dr͞ Ro.6 Et iō hūanoꝝ corpoꝝ resurre° vsq͞ ad finem mū di differet͞ in quo motus celi quie scet. Et ꝑp qꝺ ē q͞dā phi q͞ posue rūt motū celi nūq͞ȝ cessare: posuer͞t

Año ꝓncip. vb.3. .A.3.q.1

reditũ hũanaꝝ aiaꝝ ad corpa mortalia: q̃lia nũc hẽmus siue ponerẽt reditũ aie ad idẽ corp⁹ in fine magni ãni: vt Empedocles: siue ad aliud vt Pitagoras posuit quam libz aiaz qðlz corp⁹ ingredi: vt dr in p̃° de aia.

ad p̃m. **Ad primum** ergo dicẽdũ: ꝙ q̃uis caput magꝫ ꝯueniat cum mẽbris ꝯueniẽtia ꝓportiõis q̃ exigit ad hoc ꝙ in mẽbra fluat: q̃ mẽbra adinuicẽ: tñ caput hꝫ causalitatẽ q̃dã sr mẽbra q̃ mẽbra carẽt et in hoc mẽbra differũt a capite ꝛ ꝯueniũt adiuicẽ. Vñ resurre° xp̃i est exẽplar nostre resurrectõis: ex cui⁹ fide spes nobis de nr̃a r̃surrectõe ꝯsurget: nõ aũt resurrectõ alic⁹ mẽbri xp̃i ẽ cã ceteroꝝ mẽbrorũ: et iõ xp̃i resur° dñit p̃cedere resurrᶜᵐ alioꝝ. q̃ oẽs simul resurgeř debuerũt in cõsũmatiõe seculoꝝ.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ q̃uis inter mẽbra sint quedam alijs digniora et magis capiti ꝯformia: nõ tamen ꝑtingunt ad rõnẽ capitis: vt sint cã alioꝝ: ꝛ iõ ex ꝯformitate ad xp̃um non debeř eis ꝙ eorudez resurre° p̃cedat resurrectionẽ alioꝝ quasi exẽplar exẽplatũ: sič dcm̃ est de resurrectõe xp̃i: sed ꝙ aliq̃b⁹ sit hoc ꝯcessum: ꝙ coꝝ resurre° nõ sit vsq̃ ad cõem resurrectõem dilata: ẽ ex

Ad 3ᵐ speciali gr̃e p̃uilegio nõ ex debito ꝯformitatis ad xp̃m. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ: ꝙ de illa resurrectiõe sctõꝝ cũ xp̃o vr̃ dubitare Hie. in s̃mõe de assumptõe: vtꝝ si peracto resurrectionis testionio iteꝝ mortui sit vt sic coꝝ fuerit magis resuscitatõ q̃dã sič Lazari: q̃ vera resurrectõ: q̃lis erit in fine mũdi: an ad immõtalem vitã vere resurrexerint: vt semp ĩ corpe victuri ĩ celũ cũ xp̃o ascẽdentes corpalr̃: vt glo. dt. matth. xxvij. ꝛ h° videř ꝓbabiliter: q2 ad hoc ꝙ verũ testioniũ de ṽa resurr°ᵉ xp̃i pferrẽt: ꝯgruũ fuit: vt ṽe r̃surgerẽt: sicut Hiero. alibi dr. Nec coꝝ resurr° ꝑꝑ ipsos accelerata est: sed ꝓpter resurrectionẽ xp̃i testificandã: qð q̃dẽ testimoniũ erat ad fundandã fidẽ no. te. Unde decenti⁹ factũ est ꝑ p̃res vet. te. q̃ ꝑ eos qui iã no. te. fundato decesserũt. Tñ sciẽdũ ẽ ꝙ si de resurrectõne coꝝ in euãgelio mẽtio fiat ante resurrectionẽ xp̃i: tamẽ vt per text ũ pꝫ: intelligendũ est ꝑ anticipatiõnẽ esse dcm̃: qð frequẽter historiographis accit. Nulli. n. ṽa resurrectiõe ante christum resurrexerunt: eo ꝙ ipse est p̃mitie dormientium: vt dicit. j. Cori. xv. Quãuis fuerint resuscitati ante xp̃i resurrectionẽ. vt de lazaro patꝫ.

¶ Ad quartũ dicẽdũ: ꝙ occasiõe illoꝝ ṽboꝝ: vt Aug. narrat. xx. ð ciuit. dei Quidã heretici posuerũt p̃mam resurrectionẽ futurã eẽ mõtuoꝝ: vt cũ xp̃o mille annis in terra regnẽt: vnð vocati sunt ciliaste q̃si millenarij: ꝛ iõ Aug. ibidẽ dicit ṽba illa aliter intelligẽda esse. s. ð resurrectõe sp̃ũali: per quã homines a pctis dono gratie resurgunt. secũda aũt resurre° corpoꝝ est. Regnũ ãt xp̃i dr ecc̃ᵃ. cũ xp̃o n̄ solũ martyres: sed ẽt alij electi regnãt vt a parte totũ intelligař. vř regnãt cũ xp̃o ĩ gloria q̃ᵐ ad oẽs et fit sp̃ãlr̃ mentio de martyribus: q2 ip̃i p̃cipue regnant mortui: qui vsq̃ ad mortem ꝓ ṽitate certauerunt millenari⁹ aũt annoꝝ non significat aliquẽ certũ nũerũ: sꝫ designat totũ tp̃s: qð nũc agiř ĩ quo nunc sancti cũ xp̃o regnant. q2 numer⁹ millenari⁹ designat vniuersitatẽ magꝫ q̃ cẽtenarius: eo ꝙ centenarius est quadratũ denarij: sed millenarius est nũerus solidus ex duplici ductu denarij insetpsũ surgens: quia decies decem centum sunt: et centum decies mille sunt: et similiter in p̃s. dicitur. Verbi quod mandauit in mille generatõnes: idest in omnes. ad 4ᵐ

¶ Utrum tempus resurrectiõis nostre sit occultum. Arti. ij.



pm. Ad secundum sic procedit: videtur quod tempus illud non sit occultum. Quia cuius principium est determinatum et scitum et finis potest determinate sciri: eo quod omnia mensurantur quadam periodo: ut dicitur I. 2. de generatione: sed principium mundi determinate scitur: ergo et finis ipsius potest determinate sciri: tunc autem erit tempus resurrectionis et iudicii. ergo tempus illud non est occultum

2m. ¶ Praeterea. Apoc. 12. dicitur quod mulier: per quam ecclesia significatur: habet locum determinatum a deo in quo pascatur diebus mille ducentis. 60. Daniel etiam. 12. ponitur quaedam determinatus numerus dierum: per quos anni significari videntur: secundum illud Eze. 4. Diem pro anno: diem inquam pro anno dedi tibi: ergo ex sacra scriptura potest sciri determinate finis mundi et resurrectionis tempus.

3m. ¶ Praeterea. status novi testamenti praefiguratus fuit in veteri testamento. sed scimus determinate tempus in quo vetus testamentum statum habuit: ergo et potest sciri tempus determinate in quo novum testamentum statum habebit: sed novum testamentum habebit statum in fine mundi: unde dicitur Mat. ult. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi: ergo potest sciri determinate finis mundi. et resurrectionis tempus.

1 oppm. Sed contra illud quod est ignoratum ab angelis etiam hominibus multo magis erit occultum: quia ea ad quae homines naturali ratione pertingere possunt: multo limpidius et certius angeli naturali cognitione cognoscunt. Similiter etiam revelationes hominibus non fiunt nisi mediantibus angelis: ut patet per Diony. 3. c. eccl. hierar. sed angeli nesciunt tempus determinate: ut patet Mat 24. De die illa et hora nemo scit: neque angeli celorum: ergo illud est hominibus occultum.

2m ¶ Praeterea. apostoli fuerunt magis conscii secretorum dei quam alii sequentes: quia ut dicitur Ro. 8. Ipsi primitias spiritus habuerunt glo. tempore prius et ceteris abundantius: sed eis de hoc ipso quaerentibus dictum est. Act. I. Non est vestrum noscere tempora vel momenta que posuit pater in potestate sua: ergo multo magis est eis occultum.

Respondeo dicendum: quod sicut Augu. dicit in li. 83. q. quod etas ultima humani generis quae incipit ab adventu domini usque ad finem seculi: quibus generationibus computetur incertum est: sicut et senectus quae est ultima etas hominis non determinatum habet tempus secundum mensuram aliarum: cum quandoque sola tantum teneat temporis quantum omnes alie etates. Huius autem ratio est: quia determinatus numerus futuri temporis sciri non potest nisi vel per revelationem: vel per naturalem rationem: tempus autem quod erit usque ad resurrectionem enumerari non potest naturali ratione: quia simul erit resurrectio et finis motus celi: ut dictum est. Ex moto autem accipitur numerus omnium quae determinato tempore per naturalem rationem futura providentur: ex motu autem celi non potest cognosci finis eius: quia cum sit circularis ex hoc ipso habet quod secundum naturam suam possit in perpetuum durare. Unde naturali ratione tempus quod erit usque ad resurrectionem numerari non potest. Similiter per revelationem haberi non potest: ideo ut omnes sint solliciti et parati ad christo occurrendum: et propter hoc etiam apostolis de hoc quaerentibus respondit act. I. Non est vestrum noscere tempora vel momenta que pater posuit in potestate sua. in quo ut Aug. dicit. 18. de ci. dei. omnium de hac re calculantium digitos resoluit et quiescere iubet. Quod enim apostolis quaerentibus noluit indicare: nec aliis revelabit. unde omnes illi qui tempus praedictum numerare voluerunt hactenus falsiloqui sunt inventi. Quidam enim ut Aug. dicit ibidem: dixerunt ab ascensione domini usque ad ultimum eius adventum quadringentos annos posse compleri: alii quingentos: alii mille: quorum falsitas patet et patebit similiter eorum: qui adhuc computare non cessant. | Rnsio principalis. ubi. s. q. 2.

Ad primum ergo dicendum: quod eorum quorum finis cognoscitur principio noto: oportet mensuram esse nobis cognitam: et ideo cognito principio alicuius rei cuius duratio mensuratur motu celi possumus cognoscere eius finem: eo quod motus celi est nobis notus: sed mensura durationis motus celi est sola divina dispo- | Ad pm

que est nobis occulta: et ideo quantum ad hoc quod sciamus principium: finem scire non possumus. ¶ Ad 2m dicendum: quod per mille ducentos. 60. dies de quibus fit mentio in Apoc. 12. significatur omne tempus in quo ecclesia durat et non determinatur aliquis numerus annorum: et hoc ideo quia predicatio christi: super quam fundatur ecclesia durauit tribus annis cum dimidio quod tempus fere continet equalem numerum dierum numero predicto. Et similiter etiam numerus eorum qui in Daniele ponuntur: non est referendus ad numerum aliquem annorum qui sunt vsque ad finem mundi vel vsque ad predicationem antichristi: sed debet referri ad tempus quo predicabit: et quo persecutio eius durabit. ¶ Ad 3m dicendum: quod quamuis status no. te. in generali sit prefiguratus per statum ve. te. non tamen oportet quod singula respondeant singulis: precipue cum in christo omnes figure ve. te. fuerunt complete. Et ideo Aug. 18. de ci. dei respondet quibusdam: qui volebant accipere numerum persecutionum quas ecclesia passa est secundum numerum plagarum egypti dicens. Ego per illas res gestas in egypto istas persecutiones prophetice significatas esse non arbitror quamuis ab eis qui hoc putant exquisite et ingeniose illa singula his singulis comparata videantur non prophetico spiritu: sed coniectura mentis humane: que aliquando ad aliquod verum peruenit aliquando fallitur: et similiter videtur esse de dictis abbatis Joachin qui per tales coniecturas de futuris aliqua vera predixit: et in aliquibus deceptus fuit.

¶ Utrum resurrectio futura sit in noctis tempore. Arti. 3.



AD tertium sic proceditur: videtur quod resurrectio non erit in noctis tempore. Quia resurrectio non erit donec atteratur celum: vt dicitur Job. 14. sed cessante motu celi quod dicitur eius attritio non erit tempus: neque nox: neque dies: ergo resurrectio non erit in nocte. ¶ Preterea finis vniuscuiusque rei debet esse perfectissimus: sed tunc erit finis perfectissimus temporis: vnde in apoc. dicitur quod tempus amplius non erit: ergo tunc debet esse tempus in sua optima dispositione: et ita debet esse dies. ¶ Preterea qualitas temporis debet respondere his que geruntur in tempore: vnde Joan. 6o fit mentio de nocte quando iudas exiuit a consortio lucis: sed tunc erit perfecta manifestatio omnium que nunc latent: quia cum venerit dominus illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium: vt dicitur. 1. ad Cor. 4. ergo debet esse in die.

Sed contra resurrectio christi est exemplar nostre resurrectionis: sed resurrectio christi fuit in nocte vt Gre. dicit in homel. paschali. ergo et nostra resurrectio erit tempore nocturno. ¶ Preterea aduentus domini comparatur aduentui furis in domum: vt patet Luc. 12. Sed fur in tempore noctis in domum venit: ergo et dominus tempore nocturno veniet: sed veniente ipso fiet resurrectio: vt dictum est: ergo fiet resurrectio in tempore nocturno.

Respondeo dicendum: quod determinata hora temporis quando fiet resurrectio sciri pro certo non potest: vt in littera dicitur: tamen satis probabiliter a quibusdam dicitur quod resurrectio erit in crepusculo sole existente in oriente et luna in occidente: quia in tali dispositione sol et luna creduntur esse creata: vt sic eorum circulatio compleatur perfectius per reditum ad idem punctum: vnde de christo dicitur quod tali hora resurrexit.

Ad primum ergo dicendum: quod quando resurrectio erit: non erit tempus: sed terminus temporis: quia in eodem instanti in quo cessabit motus celi erit resurrectio mortuorum: et erit situs syderum secundum dispositionem quam se habent nunc in aliqua determinata hora: et secundum hoc dicitur resurrectio futura tali vel tali hora. ¶ Ad 2m dicendum: quod optima dispositio temporis dicitur esse in meridie propter illuminationem solis: sed tunc ciuitas dei non egebit neque sole: neque luna: quia claritas dei illuminabit eam: vt dicitur apoc. vlt. et ideo quantum ad hoc non refert vtrum in die vel in nocte resurrectio fiat. ¶ Ad 3m dicendum: quod tempori illi congruit manifestatio: quantum ad ea que tunc geruntur: et occultatio: quantum ad determinationem ipsius temporis: et ideo vtrumque con-

grue fieri pōt: vt. s. sit resurrectio in die vel in nocte.

¶ Utrum resur° futura sit subito vel successiue. Ar. iiij.

primum D quartū sic pcedit: vr q resur° nō fiet subito: sz successiue Qz Eze. 27. pnunciatur resurrectio mortuorū vbi dr. accesserunt ossa ad ossa & vidi: & ecce sup ea nerui & carnes ascenderūt & extēsa ē in eis cutis desup: & spm nō hēbant. g reparatio corpor pcedet tpe ɔiūctionē aiar: & sic resurrectio nō erit subita.
2m. ¶ P. illō ad qd exigunt plures actiōes se ɔñtes si pt subito fieri: sz ad resurrectionē exigūt ples actiones se ɔñtes s. collectio cinerū: reformatio corpis: & īfusio aie: g resur° n fiet subito.
3m. ¶ P. ois sonus tpe mēsuratur: sed sonus tube erit cā resurrectiōis: vt dcm ē: g resur° fiet i tpe
4m & non subito. ¶ P. null° local' motus potest eē subito: vt dr in lib. d sensu & sensato. sed ad resurrectiones exigit aliqs mot° localis i collectiōe cinerū: ergo nō fiet subito.
i oppm Sz ɔtra est qd dr. 1. Cor. 15. Oēs qdē rsurgem° in momēto & i ictu ocul: g resurre-
2m ctio erit sbito. ¶ P. vt° īfinita subito opat: sz sic Dam. dic. Credo resurrectionē futurā diuina virtute: de q ɔstat q sit infinita. g resurrectio fiet subito.

Rñdeo dcm: q i resurrectōe aliqd fiet misterio angelor & aliq vtute dina mediāte: vt dcm ē. Illō qd fiet misterio angelor nō erit in istāti si instans dicat idiui[le] tpis: erit tn istans si instans accipiat p tpe iperceptibili Illō āt qd fiet vtute dina mete fiet sbito. s. in termio tpis q āgelor op° ɔplebit: qz vt° supior iferiorē ad pfectionem adducit.

Ad pm Ad primū g dcz: q Eze. loqbatur pplo ru- di: vñ sic & Moyses distīxit opera sex dierū p dies: vt rudis ppls capere posset: qūuis oia sil' sint facta sm Aug. ita Ezechiel ore diuersa q in resurrectione futura sunt. expssit: qūuis oia simul sint futura in instanti.

Ad 2m ¶ Ad 2m dcm q qūuis ille opationes sint seinuicez ɔñtes: nā tn sit tpe sunt: vl qz sūt sil' i codē instanti: vel vna est i istāti ad quā alia termiat.

Ad 3m ¶ Ad 3m dcz: q idē vr eē dcm de sono illo & de formis sacror. s. q i vlt. instanti plationis effm suū habebit.

ad 4m ¶ Ad 4m dcz q ɔgregatio ciner: q sine motu locali eē nō pōt: fiet misterio angelor: & iō erit i tpe. s. imperceptibili pter facultatem operandi que competit angelis.

¶ De termino resurrectionis.

Questio. lxxviij.

Einde ɔsiderm ē de terio a q resurrectiōis. Circa qd qrūt tria. p°. vtrum mōs sit termin° a q resurrectionis i oib°. 2° vtrū cineres vl' pulueres. 3° vtrū illi puluercs hēant nālē icliationē ad aias.

¶ Utrū mors erit termin° a quo resurrectionis in oibus. Ar. i.

pm. D primum sic pcedit. vr q mors nō erit termin° a q resurrectiōis i oib°. Qz qdaz n morient: sz imortalitate supuestient. Dr. n. i symbolo q ipe ventur° ē iudicare viuos & mortuos: h° āt nō pōt itelligi qtū ad tps iudicij qz tūc erūt oēs viui: g oz q referatur h distō ad tps pcedēs: & ita nō oēs an iudiciū morient.

2m. ¶ P. nāle & cōe desideriū n pt eē vacuū & inane: qn i aliqb° expleat: sz sm apl'm 2. Cor. 4. Hoc ē cōe desideriū q

nolum⁹ spoliari: sꝫ supuestiri: ꝗ ali ꝗ erunt ꝗ nūꝗ̄ expoliabunt corpe ꝑ mortē: sꝫ supuestientꝛ glia resurrectiōis. ¶ ℗ Aug. i ench. dicit ꝙ
3m. ꝗttuor vltie petitiōes dñice orōis a pñtē vitā ꝑtinēt quaꝝ vna ē. Dimitte nob dbita nr̄a: ꝗ ecca petit in hac vita sibi oīa debita relaxari: sꝫ eccᶜ orō nō p̄t eē cassa qn exaudiatur Jo.6. Quicqd petiētis p̄rē i noīe meo dabit vob: ꝗ eccª in aliq̄ h⁹ vite tpe oīū debitoꝝ remissionē ꝯseqꝛ: sꝫ vnū de dbitꝭ ꝗ ꝑ pctō p̄mi parētis astrīgimur ē ꝙ nascimur i originali pctō: ꝗ aliqñ h° eccᵉ de⁹ p̄stabit: ꝙ hoīes sine origīali pcō nascēꝛ: sꝫ mōs ē pēa origīal' pcī: ꝗ aliq̄ hoīes erūt in fine mūdi: q̄ ñ
4m moriēꝛ. ⁊ sic idē qđ p⁹. ¶ ℗. via ꝯpēdiosior ē ꝑ sapiēti magis eligēda: sꝫ ꝯpēdiosior via ē ꝙ hoīes q̄ i ueniēꝛ viui i passibilitatē resurrectionis trāsferāꝛ: ꝗ̄ ꝙ ꝑus moriāꝛ ⁊ postea r̄surgāt a morte i imortalitatē: ꝗ de⁹ q̄ ē sūme sapiēs hācvitā eliget in his qui viui inueniuntur. ⁊ sic idem qđ prius.

1 oppm. pm. **Sꝫ cōtra** .1.Cor.15. Qđ seminas ñ viuificaꝛ nisi pri⁹ moriaꝛ: ⁊ loqꝛ ꝑ silitudiē scīs de resurreᶜ corpoꝝ: ꝗ corpa a
2m. morte resurgēt. ¶ ℗.1.Cor.15. Sicut i adā oēs moriūꝛ ita i xp̄o oēs viuificabuntur. ꝗ in adā oēs morientur: ⁊ sic resur° oīū erit a mōte.

Rñº. princi. vbi. §. ar.1.q.1 **Rñdeo** dōm: ꝙ sup hac q̄ōne varie loquūtur scti: vt i lr̄a pꝫ tñ securior ē hec ⁊ cōior opīo: ꝙ oēs morienꝛ ⁊ a morte resurgēt: ⁊ h° ꝑ tria. P° qꝛ magis ꝯcordat dīne iustiᶜ q̄ huam nām ꝑ pctō p¹ parētꝭ dānauit: vt oēs q̄ ꝑ actū nāe ab eo origīnē ducerēt i fectionē origīal' pcī ꝯherēt: ⁊ ꝑ ꝯñs mortis debitores cēnt. 2° qꝛ magꝭ ꝯcordat dīne scripture: q̄ oīm futurā resurreᶜm p̄dic. Resurr° āt ꝑpe nō ē nisi ei⁹ qđ cecidit ⁊ dissolutū ē: vt Dam. dic. 3° qꝛ magis cōcordat ordi nāe i q̄ iuenimus ꝙ id qđ corruptū ⁊ vitiatū ē in suā nouitatē nō reducꝛ nisi corruptione mediāte sic acetū ñ fit vinū nisi aceto corrupto: ⁊ in hūorē vitꝭ trāseūte: vñ cū nā hūana i defectū moriēdi ꝯuenerit ñ erit redit⁹ ad imortalitatē nisi mediāte morte. Cōuenit ēt ordinīnāe ꝑ aliā rōnē: qꝛ vt i .8.phy.dr̄. Ut vita q̄dā nā existib⁹ est mot⁹ celi sic ēt mot⁹ cordis totius corpis vita q̄dā est. Vñ sicut cessante motu cordis oīa mēbra mortificanꝛ: ita cessante motu celi nō p̄ōt aliq̄d viuū remanere illa vita q̄ ex influētia illi⁹ mot⁹ ꝯseruabatur: tal' āt vita ē q̄ nūc dgim⁹. Vñ oꝫ ꝙ ex hac vita discedāt q̄ p⁹ motū celi q̄scētē victuri sunt.

Ad primum ꝗ dōm: ꝙ dictō illa mortuoꝝ ⁊ viuoꝝ ñ ē referēda ad ip̄m iudicij tp̄s: neqꝫ ad totū tp̄s p̄teritū: qꝛ oēs iudicādi aliq̄ tpe fuerūt viui ⁊ aliq̄ tpe mortui: sꝫ ad illđ tēpus determiatum: qđ imediate iudiciū p̄cedet: qñ. s. iudicij signa incipiēt appere. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ ꝑfectū desideriū sctōꝝ nō p̄ōt eē vanum: sed nihil ꝓhibet desiderium ꝯditionatū coꝝ vanum esse: ⁊ tale desideriū ē q̄ nolum⁹ expoliari: sꝫ supuestiri: si possibile sit ⁊ hoc desideriū a q̄busdā velleitas dicꝛ. Ad pm

¶ Ad 3m dōm: ꝙ hoc ē erroneum dicere ꝙ aliq̄s sine peccato origiali concipiatur preter xp̄m: qꝛ illi q̄ sine pctō originali ꝯciperenꝛ non indigerent redēptione q̄ facta est ꝑ xp̄ꝫ: ⁊ sic xp̄s non esset redēptor oīum nec p̄ōt dici ꝙ hac redēptione ñ idiguerūt: qꝛ p̄stituꝫ fuit eis: vt sine pctō ꝯciperenꝛ: qꝛ illa gr̄a facta est parentibus: vt in eis vitium nāe sanareꝛ: quo manente sine originali generare nō possent: vel ipsi nāe q̄ sanata est. Opꝫ autē ponere ꝙ quilibet ꝑsonal'r redēptiōe xp̄i indigeat: non solum rōne nāe. Liberari autē a malo vel a debito absolui non potest nisi qui debi- Ad 2m Ad 3m

tū incurrit vel ī malū deiect⁹ fuit: ꝛ idō n̄ possent oēs fruct⁹ dn̄ice oratōnis i seipsis pcipe: nisi oēs debitores nascerenť ꝛ malosʃ ubiecti. Vn̄ dimissio dbitoꝝ vel libatio a malo nō p̄t itelligi q᷑ aliqs sine debito vel immūis a malo nascať: sed qꝛ cū debito nat⁹ p⁹ ea p grām xp̄i liberať. Nec ēt seqtur n̄ p̄t sin̄ erroř pōi q᷑ aliq nō moriank: quis n̄ sin̄ origiali nascāť: lȝ mōs sit pēa pcl origialꝰ: qꝛ deus p̄t ex mia relaxare alicui penā ad quā obligať ex culpa p̄terita sicut adulterā sin̄ pena dimisit. Job. 8. Et sīr poterit a morte libare qui reatuȝ mortꝭ ꝯtraxerūt cū originali nascēdo ꝛ sic n̄ sequiť si nō morienť: ğ nascunť sine origiali pcō. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q᷑ n̄

ad 4ᵐ semp via ꝯpendiosior est magꝭ eligenda: sed solū qn̄ est magꝭ vel eq̄liter accōmoda ad finē ꝯsequēdū: et sic non est h̄: vt ex dictis patet.

¶ Utrum resurrectio omnium erit a cineribus. Ar. ij.

primus AD secundum sic pcediť: vť q᷑ n̄ oīȝ resur⁹ erit a cinerib⁹ Resur⁹.n.xp̄i est exēplar nr̄e r̄surrectōis. sed resur⁹ ei⁹ nō fuit a cierib⁹: qꝛ caro ei⁹ nō vidit corruptōnem: vt dr in p̄s. ꝛ Act. 2. ğ resur⁹ oīm nō erit ex cierib⁹. ¶ P̄. corp⁹

2ᵐ hoīs n̄ semp ꝯburiť: sed in cineres nō p̄t aliqd resolui nisi per ꝯbustionē: ğ nō oēs a cinerib⁹ resurgēt.

3ᵐ. ¶ P̄. corpus hominis mortui non stati in cinerem redigiť: sed qdam stati post mortē resurgēt: vt i lr̄a dr. s. illi q viui īuenienť: ğ nō oēs resurgent a cinerib⁹. ¶ P̄. termio

qrtū a q rn̄ det terius ad quē: sed terminus ad quē resurrectōis nō ē idē in bōis ꝛ malis. 1. Cori. xv. Omnes qdē resurgem⁹: sed nō oēs immutabimur: ğ nō est idē terius a q et sic mali resr̄gēt a cinerib⁹: boni āt (a cinerib⁹ n̄ resurgent.

Copp^m. primus SZ ꝯ est qd dt Aymo, oēs i originali pcō natos rȝ hec sn̄ia. Terra es ꝛ in terram ibis: sed oēs q in cōmuni resurrectiōe resurgent: fuerť nati i pcō originali vel natiuitate ex vtero vel nati uitate in vtero: ğ

oēs a cinerib⁹ resurgēt. ¶ P̄. multa sunt in corpe hūano q̄ nō sūt de veritate hūane nature: sed oia illa auferenť: ğ oꝫ oia corpa i cinerem resolui 2ᵐ.

Respōdeo dōꝫ: q᷑ eisdem ratiōib⁹ qb⁹ ōn̄sū est oēs a morte resurgere: est ēt ōndendū q᷑ oēs resurgent a cinerib⁹ in cōi resurrectōe nisi aliqb⁹ ex speciali p̄uilegio grē sit indultū ꝯriū: sicut ꝛ resurrectōnis acceleratio. Scriptura āt sacra sic ꝛ resurrectōeȝ p̄nūciat: ita et corpoꝝ reformationē. Phil. 3. et idō oportet q᷑ sic oēs moriuntur ad hoc q᷑ oēs vere r̄surgere possit ita oim corpa dissolueńť ad hoc q᷑ oim corpora refor mari possint: sic etiam i pena hoīs mors a diuia iustitia est inflicta ita ꝛ corporis resoloꝰ: vt pȝ Gen̄. 3. Terra es et i terram ibis. Sīr etiam ordo nāe exigit: vt nō solū aīe ꝛ corporis cōiūctio soluať: sed etiam eloꝝ cōmixtio: sicut etiam acetum non potest in vini q̄litatē reduci: nisi p̄us fcā resoloꝰne in materiam preiacentem Ip sa.n.eloꝝ commixtio ex motu celi causatur ꝛ ꝯbuať: q cessāte oia mixta in pura elementa resolueńť Rn̄o p̄ncipalis vbi.s̄.q ij.

Ad primum ergo dicēduȝ q᷑ resurrectio xp̄i est exēplar nr̄e resurrectionis q̄ ad terminū ad quē: non autem q̄ ad terminū a quo. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: Ad p̄ᵐ

q᷑ cineres intelligunť oēs reliqe q̄ remanent humano corpe resoluto duplici ratione. p̄mo qꝛ cōis mos erat apud antiquos corpora mortuoꝝ ꝯburrere ꝛ cineres reseruare. Vn̄ inoleuit modus loquendi: vt ea in que corpus humanum resoluiť cineres dicantur. Secundo propter causam resolutionis que est incendium fomitis quo corp⁹ Ad 2ᵐ

humanuz radicitus est infectū: vñ ad purgationē hmōi īfectiōis: oꝫ vsqꝫ ad pma cōponētia corp⁹ hūanum resolui: qđ āt pp incēdium resolui: dr in cineres resolui: ꝛ ē rō qꝛ ea in q̄ corp⁹ hūanū resoluit ciueres dnr. ❡ Ad 3m dicēdū: q ille ignis q faciē mūdi purgabit: poterit statiꝫ corpa coꝝ: q viui iueniētr vsqꝫ ad cineres resoluere: sic ꝛ alia mixta resoluet in mām pꝫacētem.

Ad 3m

Ad 4m ❡ Ad 4m dōm: q mot⁹ ñ accipit spēm a termino a q̄: sꝫ a termio ad quē: ꝛ iō resur° sctōꝝ q̄ erit gliosa oꝫ q differat a resurrectione ipsorū: q̄ nō erit gliosa penes terminū ad quem: nō aūt penes terminū a quo. Couenit.n. frequēter nō esse eudē terminū ad quē exñte eodem terio a q̄ sic d nigredine pōt aliqd moueri in albedinē ꝛ in pallorem.

❡ Utrū pulueres illi ex qb⁹ hūanū corp⁹ reparabitur aliqꝫ hēant inclinationem nālem ad animaꝫ q̄ eis ꝯiungetur. Articu. iij.

pm. AD tertium sic pcedit. vr q pulueres illi ex qbus corp⁹ hūanū repabit aliqꝫ hēant inclinationem nālē ad aiam q̄ eis ꝯiūgeť. Si.n. nullā iclinatōeꝫ hñt ad animā: eodē mō se hñt ad illam aiaꝫ sic alij pulueres q̄ nō eēt dria vtrū ex illis vel ex alijs pulerib⁹ reficereť corp⁹ aie ꝯiūgēdū: qđ falsum est.

2m. ❡ P̄. maior est depēdētia corporis ad aiam qꝫ aie ad corp⁹: sꝫ aia sepata a corpe adhuc hꝫ aliquā depēdētiā ad corp⁹: vñ retardať ei⁹ mot⁹ in deū pp appetitum corpis vt dić Hiero. q̄ mlto forti⁹ corpus separatuꝫ ab aia adhuc hꝫ

3m. nālem iclinationē ad aiam. ❡ P̄. Job.10. dr. ossa ei⁹ implebunť vicijs adolescentie sue: ꝛ cuꝫ eo i puluere dormient: sed vitia nō sunt nisi in anima: ergo adhuc i illis pulueribus remanebit aliqua naturalis inclinatio ad animam.

Sꝫ cōtra corp⁹ hūanū pōt l oppm resolui ad ipa elta pm. vel in carnes alioꝝ aialiū ꝯuerti: sꝫ elemēta sūt hōgenea: ꝛ silr caro leōis vel alteri⁹ a ialis: cū q̄ i alijs ptib⁹ elemētoꝝ vł aialiū ñ sit aliq̄ inclinatio nālis ad illā aiaꝫ: nec i illis ptibus: in q̄s ꝯuersum est corpus hūanū: erit aliq̄ inclinatio ad animā: ptꝫ p auctēꝫ Aug. in enchi. Corp⁹ hūanū in qꝫcūqꝫ alioꝝ corpoꝝ subam: vel in ipa elta ptaľ: in quorūcūqꝫ hominū seu aialiū cibū cedat: carnēqꝫ vertaľ illi anime humane in pūcto tpis cedet: q̄ vt illud pri⁹ fieret ꝛ viueret cresceret aiauit. ❡ P̄. cuilibet inclinationi 2m rñdet aliquod agens nāle: als nā deficeret i necessarijs: sꝫ nullo agēte nāli pñt pdicti pulueres eidem aic iterato ꝯiungi: ergo in eis non est aliqua nālis inclinatio ad pdictam coniunctionem.

Rñdeo dōm: q circa hoc est triplex opio. Quidā dñt q corpus hūanū nunqꝫ resoluit vsqꝫ ad elta ꝛ ita in cineribus manet aliqua vis addita elemētis q̄ facit nālē inclinationē ad eādeꝫ aiam. Sꝫ hec positio ꝯtrariaľ auctoritati Aug. inducte ꝛ sensui et rōni: qꝛ oia composita ex contrarijs possibile est in ea resolui ex qbus componuntur. Et ideo alij dicunt q ille ptes eloꝝ in q̄s hūanū corpus resoluitur: retinet plus de luce: ex hoc q fuerūt anime humane coniuncte. ꝛ ex hoc habēt quandam inclinationeꝫ ad aias. Sꝫ h° iterum friuolum est: qꝛ partes elementoꝝ sunt eiusdem nāe: ꝛ equaliter hñt pticipationem lucis ꝛ obscuritatis. Et iō aliter dōm est: q in cineribus illis nulla est inclinatio naturalis ad resurrectioneꝫ: sꝫ solum ex ordine diuine prouidentie: quo statuit illos cineres iterū anime cōiungi: ꝛ ex hoc prouenit q ille partes elementoruꝫ iterato coniungentur ꝛ non alie.

Rñ° pñcipalis. vbi. S. q.3.

Ad pm et 2m Unde pz solo ad pm. ¶ Ad 2m dōz: q aia separata a corpore manet in eadē nā quā hēbat cū corpi eēt vnita: qd de corpe nō ptingit: et iō nō est sile. Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q verbū illud Job: nō est intelligendū q vitia actu maneāt in pulueribus mortuorum: sed sm ordinē diuine iusticie que sunt deputati cineres illi ad corporis reparationem: et q pro peccatis cōmissis cruciabuntur in eternum.

¶ De pditiōibus resurgentium.

Questio. lxxix.



Consequenter. agēdū ē de pditiōibus resurgētiū. vbi pa pideratio erit d his q cōmūter ad bonos et malos ptinent. 2a de his q tm ad bonos ptinēt. 3o de his que spectāt tm ad malo. As. d bonos aūt et malos icō atertria ptinēt. s. ipsorum idētitas itegritas: et qlitas. Et po vidēdū ē d resurgētiū idētitate. 2o de corporū integritate. 3o de ipsorum qualitate. Circa pmū qrunt tria. ¶ Primo vtrū idē nūero corpus resurget. 2o vtrū idē nūero hō. 3o vtrum oporteat eosdē pulueres ad easdē partes in quibus ante fuerant reuerti.

¶ Utrū in resurrectiōe aia idem corpus numero resumat. Ar. 1.

primuz



Ad primuz sic pcedit. Uī q nō idez corpus nūero aia resumat in resurrectiōe. 1. Cor. 15. Nō corpus qd futurum est seminas: sed nudum granū: sz apostolus ibi comparat mortem seminationi: et resurrectionem pullulationi: g nō idē corpus qd p mortem deponit i resurrectiōe resumitur.

2m. ¶ P. cuilz forme aptat mā sm suā pditionem: et similiter cuilz agentis instrm: sz corpus pparat ad aiaz sic mā ad formā: et sicut instrm ad agētē: cū g aia in resurrectiōe nō sit eiusdem pditiōis sic mō ē: qz vl trāsfert totalr i celestē vitā cui inhesit viuēs in mūdo: vel deprimit in brutalē si brutalr in hoc mūdo vixit: g vr q non resumet idem corpus: sz vel celeste vl brutale. ¶ P. 3m corpus hūanū vsqz ad ela pus mortē resoluit: vt dcm est. s. sed ille ptes elorum: in qs corpus hūanū resolutuz est: nō pueniūt cū hūano corpore: qd in ea resolutū est nisi i mā pma quo qlz alie ptes elorum cū pdctō corpore pueniūt. si āt ex aliis ptibus elorum corpus formaret: nō dicet idē nūero: g nec si ex illis ptibus repararetur. ¶ P. illud corpus nō erit numero idē cuius ptes eētiales sunt 4m. alie nūero: sed forma mixti q ē essētialis pars corporis hūani. sic forma eius nō poterit eadē nūero resumi. g corpus nō erit idē nūero. pbatio medie. Illd. n. qd cedit i non ens nō pt idē nūero resumi: qd pz ex hoc q nō pōt eē idē numero: cuius ē esse diuersū. sz eē interruptū qd ē actus entis est diuersus: sic et qlibz alius actus interruptus: sz forma mixtionis cedit penitus in nō ens p mortem: cū sit forma corpalis: et silr qlitates pric: ex qbus fit mixtio g forma mixtiōis n redit eadez nuō.

Sz ptra ē: quod dr Job. In carne mea videbo deum saluatorē meum. 1 opp pm vbi loquit de vnione post resurrectionē: qd ptz ex ho qd pcedit. In nouissimo die de terra surrecturus sum: g idē numero corpus resurget. ¶ P. sicut 2m. Damā. dicit in quarto li. Resurrectio est eius qd cecidit sa surrectio sed hoc corpus quod nunc gerimus per mortē cecidit: ergo idez numero resurget.

Rn°. pncip. 4. dis. 44. q. 1. ar. 1, q. 1.

Rndeo dōm: q circa hanc qonem phi errauerūt: et quidam heretici moderni erant. Quidam. n. phi posuerunt aias a

corpore separatas iterato corpori bus coniungi. Sed errauerunt in hoc quantum ad duo. Primo quidem quantum ad modum coniunctionis: quia quidam ponebant corpori iterum coniungi naliter animam separatam per viam generationis. 2° quantum ad corpus cui coniungebatur 2°, quia ponebant quod illa coniunctio non erat ad idem corpus quod per mortem depositum est: sed ad aliud quandoque idem specie: quandoque autem diversum. Ad diversum quidem quando anima in corpore existens preter rationis ordinem vitam duxerat. Unde transibat post mortem de corpore hominis in corpus alterius animalis: cuius moribus vivendo se conformauit: sicut in corpus canis propter luxuriam: in corpus leonis propter rapinam et violentiam: et sic de aliis. Sed in corpore eiusdem speciei: quando anima bene in corpore vivens post mortem aliquam felicitate perfuncta post aliqua secula incipiebat ad corpus velle redire: et sic iterum corpori coniungebatur humano. Sed hec opinio ex duabus radicibus falsis venit. Quarum prima est quia dicunt quod anima non coniungitur corpori essentialiter: sicut forma materie: sed solum accidentaliter: sicut motor mobili: aut sicut homo vestimento: et ideo ponere poterant quod anima preexistebat antequam corpori generato infunderetur in generatione naturali et iterum quod diversis corporibus uniretur. 2a est quia ponebant intellectum non differre a sensu nisi accidentaliter: ut si homo diceretur intellectum habere pre aliis animalibus: quia in eo propter optimam corporis complexionem vis sensitiua amplius viget: unde poterant ponere quod anima hominis in corpus animalis bruti transiret precipue facta immutatione anime humane ad effectus brutales. Sed ille due predicte rationes destruuntur a philosopho in lib. de anima. quibus destructis patet falsitas predicte positionis. Et similiter modo destruuntur errores quorundam hereticorum: quorum quidam in predictas opiniones philosophorum inciderunt. Quidam autem posuerunt animas iterato coniungi corporibus celestibus: vel etiam corporibus in modum venti subtilibus: ut Greg. de quodam episcopo constantinopolitano narrat exponens illud. Job. In carne mea videbo deum etc. et propter hoc predicti errores hereticorum destrui possunt ex hoc quod preiudicant resurrectionis veritati quam sacra scriptura profitetur. Non enim resurrectio dici potest: nisi anima ad idem corpus redeat: quia resurrectio est iterata surrectio: eiusdem autem est resurgere et cadere. Unde resurrectio magis respicit corpus quod post mortem cadit quam animam que post mortem vivit: et ita si non est idem corpus quod anima resumit non dicetur resurrectio: sed magis noui corporis assumptio.

Ad primum dicendum quod similitudo non currit per omnia: sed quantum ad aliquid. In seminatione enim grani granum seminatum et natum non est idem numero: sed nec eodem modo se habens cum prius seminatum fuerit absque folliculis: cum quibus nascitur: corpus autem resurgens erit idem numero: sed alio modo se habens: quia fuit mortale et surget in immortalitate. Ad pm

¶ Ad 2m dicendum: quod differentia inter animam resurgentis et animam in hoc mundo viuentis: secundum aliquid essentiale non est: sed secundum gloriam et miseriam: que differentiam accidentalem faciunt: unde non oportet quod aliud corpus numero resurgat: sed alio modo se habens: ut respondeat proportionaliter differentia corporum differentie animarum. Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod illud quod intelligitur in materia ante formam remanet in materia post corruptionem quia remoto posteriori adhuc potest remanere prius. Oportet autem. ut commentator dicit in .1. phy. et in lib. de substantia orb. in materia generabilium et corruptibilium ante formam substantialem intelligere dimensiones non terminatas secundum quas attendatur divisio materie: ut diversas formas in diversis partibus recipere possit unde et post separationem substantialis forme a materia adhuc dimensiones ille manent eedem: et sic materia sub illis dimensionibus existens quantuncunque formam accipiat habet maiorem identitatem ad il- Ad 3m

lud qd ex ea generatũ fuerat q̃ ali q̃ ps alia mãe sub quacũq; for^a existẽs: ⁊ sic eadẽ mã ad corp^9 hũanũ reparãdũ reduceẽ q̃ ꝑus mã eius fuit. ¶ Ad 4^m dõm: ꝙ sicͭ q̃litas simplex nõ ẽ for^a sbal'elẽti s; accñs ꝓpũ ei^9 ⁊ dispõ ꝑ quã mã efficiẽ ꝓ ꝑa tali for^e: ita for^a mixtionis q̃ ẽ q̃litas resultans ex q̃litatib^9 simplicib^9 ad mediũ venientib^9: nõ ẽ for^a sbal' corpis mixti: sed est accicidens ꝓprium et dispositio ꝑ quã materia sit necessaria ad formam. Corp^9 aũt hũanũ p̃ter hãc formã mixtionis nõ hab; aliã formã sbalẽ nisi aĩam rõalem: qꝛ si hr̃et aliã formã subalẽ porẽ: illa daret ei sbstãtiale eẽ: ⁊ sic ꝑ eã ꝯstitueref in gñe substãtie: vñ aĩa iã adueniret corpori ꝯstituto in gñe substantie ⁊ sic ꝯparatio aĩe ad corp^9 eẽt sicͭ comꝑatio formaꝝ artificaliũ ad suas mãs: quãtũ ad hoc ꝙ ꝯstituuntur in gñe substantie per suam materiam: vñ cõiunctio aĩe ad corp^9 esset accñtalis: qd est error antiquꝝ a pħo reprobat^9 in li. de aĩa. Seq̃retur ẽt ꝙ corpus hũanũ ⁊ singule partes eius non equoce retine/rent post a noĩa qd est ꝯ pħm in. 2. de aĩa. Vñ cũ aĩa rõnalis remaneat nulla forma corpis humani cedit penit^9 in non ens. Formarum autẽ accñtaliũ variatio non facit diuersitatẽ in nũero: vñ idẽ numero resurget cũ materia eadem nũero resumaẽ: vt i p̃cedẽti solutione dictum est.

¶ Utrum sit idem nũero homo q̃ resurget. Articu. ij.

primuz 

D secundum sic ꝓcediẽ. vĩ ꝙ nõ sit idẽ numero hõ q̃ resurget. Sicͭ eñ dicͭ pħs in 2. de gñatõe. Quecũq; eñ habent spẽm corruptibilẽ motã non reiterãẽ eadẽ nũero. sed tal' est subã homino s̃m p̃ntẽ statũ: ꝗ ñ põt mutatione mortis reiterari idẽ nũero. ¶ p̃. vbi ẽ alia et alia humanitas nõ est idẽ hõ nũero: vñ sõtes ⁊ plõ sunt duo hoĩes ⁊ nõ vn^9 hõ: quia alia est hũanitas vtriusq;: sed alia est hũanitas resurgẽtis ab ea quã nũc h;: ꝗ nõ est idẽ nũero. Media ꝓbari p̃t dupl'r ¶ p^o qꝛ hũanitas q̃ est forma totius nõ est forma ⁊ sbstantia sicͭ aĩa: sed ẽ forma tm̃: huius ãt forme cedunt penit^9 in non ens: ⁊ sic non possunt iterari. ¶ 2° qꝛ hũanitas resultat ex coniunctõne ꝑtiũ: sed ñ põt eadẽ nũero ꝯiũctio resumi que ꝑus fuit: qꝛ iteratio idẽtitati opponiẽ: iteratio eñ nũerũ importat: idẽtitas ãt vnitatẽ: que se nõ ꝯpatiunẽ: in resurr^ne aũt ꝯiunctio iteraẽ: ꝗ non est eadẽ ꝯiunctio: ⁊ sic nõ est eadẽ hũanitas nec idẽ homo. 2^m. ¶ p̃. idem hõ ñ est plã aĩalia: ꝗ si nõ est idẽ aĩal non est idẽ vn^9 hõ nũero: sed vbi non est idem sensus: nõ est idem animal: qꝛ aĩal diffiniẽ per sensum primũ. s. tactũ. vt p; in. 2. de aĩa. Sẽsus autẽ cũ nõ maneãt i aĩa separata: vt q̃dã dicũt: nõ p̃nt idem nũero resumi: ꝗ in resurrectõe nõ erit hõ resurgẽs idẽ aĩal nũero. ⁊ sic nõ idẽ hõ. 3^m. ¶ p̃. mã statue p̃ncipalior est in statuta q̃ mã hoĩs in hoĩe: qꝛ artificialia tota sunt in genere substantie ex mã: sed nãlia ex forma: vt p; ꝑ pħm. 2. phy. Idẽ dr in. 2. de aĩa. Sed si statua ex eodẽ reficiaẽ nõ est eadẽ nũero: ꝗ mlto minus si homo ex eisdẽ puluerib^9 reficiaẽ non erit idem hõ numero. q̃rtũ

Sed contra est: qd dr Iob 19. Quẽ visurus sũ egoipse ⁊ nõ ali^9. ⁊ loqͥẽ de visiõe post resurrectionẽ: ꝗ idẽ hõ nũero resurget. s opp^m. primuz ¶ p̃. Aug. dt. 8. d tri. M; resurgere nihil est aliud q̃ reuiuiscẽ: si ãt ñ idẽ hõ nũero rediret ad vitã q̃ mortu^9 est ñ diceẽ reuiuiscẽ: ꝗ ñ vĩ resꝑgẽ: qd ẽ ꝯ fidẽ. 2^m

Respondeo dd;. ꝙ neccitas ponẽdi resurrectionẽ est ex hoc vt finẽ vltimũ ꝑ Rñõ p̃ncipa.

vbi.3.q ij. pter quē factus est hō ꝯsequaꝛ: qd in hac vita fieri nō pt: nec ī vita aīme sepate al's eēt hō vane ꝯstitutus si ad finē ad quē fact⁹ ē venirē nō posset. Et qꝛ oꝫ ꝙ illd idem nūero ad finē ꝑueniat: ꝑꝑ quē finem ē factū: ne in vanū eē factum videatur: oꝫ ꝙ idē homo nūero rsurgat ꝛ h⁹ qdē fit dū eadē anima nūero eidē corpi nūero ꝯiūgiꝛ: al's em̄ n̄ esset resurrectio ꝓpe: nisi idē hō repareꝛ: vnde ponere ꝙ idē nūero n̄ sit qd resurgit ē hereticū derogās ꝟitati scripture que resurrectionē pdicat.

Ad pm Adprimum g dōm: ꝙ pħus loqtur de reiteratiōe q̄ fit ꝑ motū vel mutationē naturalē. Ondit. n. dr̄iaꝫ circulationis q̄ est ī generatione ꝛ corruptiōe. ad circulationē q̄ est in motu celi qꝛ celuꝫ ꝑ motum localē redit idē nūero ad pncipiū mot⁹: qꝛ hꝫ subām corruptibilē motā: sed gn̄abilia ꝛ corruptibilia ꝑ gn̄ationē redeūt ad idē spe cie: non ad idē nūero: qꝛ ex homie gn̄aꝛ semen ex q̄ sanguis: ꝛ sic deinceps vsqꝫ q̄ ꝑueniaꝛ ad hominem non eundem nūero: sed spē: vn̄ ptꝫ ꝙ rō inducta ꝭm phi intentionē n̄ est ad ꝓpositū. Uel dicendū ꝙ aliquorum gn̄abilium ꝛ corruptibilium forma nō est per se subsistens: vt post ꝯpositi corruptionem rēanere valeat sic̄ est de aīa rōnali q̄ esse qd sibi ī corpore acquirit ꝛ p⁹ corpus retinet ꝛ ī participationē illius esse corp⁹ ꝑ resurrectionem adduciꝛ: cū nō sit aliud esse corporis et aliud aīe in homine: al's esset coniunctio aīe ꝛ corporis accn̄tal' et sic interruptio nulla facta est in esse subāli hoīs: vt n̄ possit idē numero redire hō ꝑꝑ interruptionē essendi: sic̄ accidit in alijs reb⁹ corruptis: q̄ꝝ eē oīo interrūpiꝛ forᵃ non remanente: mā āt sub alio esse remanente: sed tn̄ nec ēt hō ꝑ gn̄ationē naturalē reiteraꝛ idē nūero qꝛ corp⁹ gn̄ati hoīs nō fit ex tota mā gn̄antis: vnd est corpus diuersum in nūero: ꝛ per ꝯn̄s aīa ꝛ tot⁹ homo.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: ꝙ de humanitate et q̄lꝫ forma toti⁹ est duplx opio. Quidā em̄ dn̄t ꝙ idē ꝭm rē est forᵃ totius ꝛ forma ptis ꝭm ꝙ pficit mām mā āt toti⁹ ꝭm ꝙ ex ea tota rō spēi ꝯseqꝛ: ꝛ ꝭm hanc opinionē hūanitas ꝭm rem nō est aliud q̄ aīa rōnal': ꝛ sic cū aīa rōnal' eadē nūero resumaꝛ: eadem vero erit hūanitas: ꝛ ēt p⁹ mortē mānet q̄uis nō sub rōne hūanitatis: qa ex ea cōpositū rōnem speciei nō ꝯsequiꝛ. Alia opio est Auic. q̄ ꝟior vr: qꝛ forma totius non est forma ptis tm̄: nec forma aliq̄ alia preter formam partis: sed est totuꝫ resultans ex cōpositione forme ꝛ materie ꝯprehendens in se vtꝝqꝫ: ꝛ hec forma toti⁹ essentialis quiditas dr. Qꝛ g in resurrectione idem numero corp⁹ erit: et eadē nūero anima rational' erit de necessitate eadem hūanitas: rō āt ꝓcedebat ac si humanitas esset q̄dā alia forᵃ superueniens forme ꝛ māe. qd fl̄m ē. 2ᵃ āt ratio non pt idētitatē hūanitatis impedire: qꝛ coniūctio significat actionē vel passionem: q̄uis diuersa sit: nō pōt tn̄ impedire idētitatē hūanitatꝭ: qꝛ actio ꝛ passio ex q b⁹ erat hūanitas nō sunt de essentia hūanitatis. Un̄ eoꝝ diuersitas nō iduc̄ diuersitatē hūanitatꝭ. Cōstat eī ꝙ gn̄atio ꝛ resurᵒ nō sūt idē motus nūero: nec tn̄ ꝑꝑ hoc idētitas resurgentis ipediꝛ. Silr ēt nec impediꝛ identitas hūanitatis: si accipiaꝛ: ꝯiunctio ꝓ ipa relatione: qꝛ r'o illa non est de essentia hūanitatis: sed concomitaꝛ eam eo ꝙ hūanitas non est de illis formis: q̄ sūt ꝯpōr ordo: vt dr. 2. phy. sicut sunt forᶜ artificiatoꝝ. Un̄ exn̄te alia ꝯpositione nūero nō eadē nūero est forma dom⁹.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ rō illa optic cōcludit ꝯ illos q̄ ponūt aīam sensibilē ꝛ rōnalem diuersas in homine esse: ꝛ ꝭm hoc aīa sensi/

tiua in hoīe nō esset in corruptibilis: sicut nec ī aliis aīalib⁹ Unū ī resurrectione nō erit eadē aīa sensibil' ⁊ p ꝯñs nec idē aialis nec idez hō. Si āt ponam⁹ ꝙ eadē aīa sm sbam in hoie: sit rōnalis et sensibil' nullas in h° angustias patiemur: qꝛ aial diffinit' per sensū q̄ est anīa sensitiua: sic p formā essentialem. p sensū aūt q̄ est ei⁹ po^a sensitiua cognoscit' ei⁹ diffinitō: sic per formā accñtalem q̄ maximā ptez ꝯfert ad cog̃scendū qꝺ q̄d est: vt i. j. de anīa dr: post mortē g̃ māet aīa sensibil': sic ⁊ aīa rōnal' sm subām. Sed poten^a sensitie sm q̄sdā nō manent: q̄ q̄dem po^e cū sint accidentales ꝓꝓ etates coꝝ varietas idētitatē aiāl' totius auferre non pt: nec ēt ptiuz aialis: nec dñr po^e perfectiões vl' actus organoꝝ nisi sic pn^a agendi vt calor in igne. ¶ Ad 4^m dicendū: ꝙ statua 2^r pt ꝯsiderari vel sz ꝙ est subā q̄dā: vel sm ꝙ est artificiale qꝺdā: ⁊ qꝛ in gñe substan^e ponit' rōne sue māe. ⁊ iō si cōsideret' sm ꝙ est subā q̄dā est eadē nūero statua que ex eadē mā reparat': sz in gñe artificialium ponit' sz ꝙ ē for^a q̄ accñs qꝺdā est: et transit statua destructa: ⁊ sic nō r̄dit idē numero: nec status eadē nūero eē pt sed forma hoīs. s. aīa māet p⁹ dissolutionē corporis: ⁊ iō nō ē silis rō Utꝝ pulceres hūa^l corpis ad eā ptē cōpis q̄ cū eis dissoluta ē p resurre^cm redire oporteat. Arti. iij.

AD tertiuz sic

pcedit'. vr ꝙ oporteat pulueres hūani cōporis ad eā ptē corpis que cū eis dissoluta est per resurrectionez redire. Qꝛ sm phm in. 2° de aīa: sic se habz tota anīa ad totū corpus: ita pars aie ad partē corpis: vt visus ad pupillā: sed opz ꝙ post resurrectionem corp⁹ resumat' ab eadē aīa. g̃ oz ꝙ ptes etiā corpis resumant' ad eadē mēbra: in qb⁹ eisd partib⁹ anie pficiebant'. ¶ P̄. diuersitas māe facit diuersitatē ī numero: sed si pulueres non redeant ad easdē partes: singule partes ñ reficient' ex eadē mā ex q̄ p̄us constabāt. g̃ nō erūt eedē nūero sed si ptes sunt diuerse: ⁊ totū erit diuersum. qꝛ partes ꝯparant' ad totum sicut mā ad formā: vt patet in scꝺo phy. g̃ nō erit idē nūero hō qꝺ est cōtra ꝟitatem resurrectōis. ¶ P̄. resurrectio ad h° ordiat' ꝙ hō operū suoꝝ mercedē accipiat. sz diuersis opib⁹ meritoriis vel demeritoriis diuerse ptes corpis deseruiūt g̃ oz ꝙ in resurrectiōe q̄lz pars ad suū statū redeat: vt p suo mō p̄mietur.

Sz contra artificia alia magꝫ depen-

dēt ex sua mā q̄ nālia: sed in artificialib⁹ ad h° ꝙ idē artificiatuz ex eadem mā reparet': ñ oz ꝙ partes reducant' ad eundē sitū. g̃ nec ī homine oz. ¶ P̄. variatio accñtis nō facit diuersitatē in nūero: sz situs ptiū ē accñs qꝺdā. g̃ diuersitas ei⁹ in hoīe non facit diuersitatē ī nuō

Respōdeo

dōm: ꝙ in hac q̄stiōe differt ꝯsiderare quid fieri possit sine identitatis p̄iudicio: ⁊ quid fiet vt ꝯgruētia buet'. Quātū g̃ ad p̄mū sciēdū est: ꝙ in hoīe pñt accipi diuerse ptes 2^r. ¶ Uno° diuerse ptes toti⁹ hōgenei sicut diuerse ptes carnis vel diuerse ptes ossis. ¶ Aliomō diuerse partes diuersaꝝ spēꝝ totius homogenei: sicut os ⁊ caro. Si g̃ dicat' ꝙ ps māe redibit ad aliaz pte spēi eiusd: hoc nō faciet nisi varietate in situ ptiū. sit⁹ āt ptiū variatus ñ variat spēm in totꝫ homogeneis: ⁊ sic si mā vni⁹ ptis redeat ad aliā nullū p̄iudiciū gñabit' idētitati totius: et ita etiā est in exemplo qꝺ ponit' ī lr̃a: qꝛ statua nō redit eadē nuō sm formā: sz sm māz sz quā ē sba q̄dā: sic āt statua ē hōgēa: q̄uis ñ sz for^az artificialē. si āt dicat' ꝙ mā vni⁹ ptis redit ad

Marginal notes (left): ad 4^m (beside "vt calor in igne"); p^m (beside "AD tertiuz sic").
Marginal notes (right): 2^m (beside "partib⁹ anie pficiebant'"); 3^m (beside "cōtra ꝟitatem resurrectōis"); I opp^m p^m (beside "Sz contra"); 2^m (beside "P̄. variatio accñtis"); Rñō principalis vbi. s. q. iij. (beside "Respōdeo").

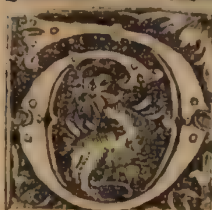
aliā ptē alteri⁹ spēi: sic ꝺ necitate variat: nō solū sit⁹ ptiū sed ēt idē/titas eaꝝ: ita tn̄ ꝙ tota mā aut aliꝺ quod erat ꝺe ꝟitate hūane nāe in vnā aliā transferat: nō aūt si aliqd qꝺ erat in vna pte supfluū transferatur in aliā: ablata āt idētitate ptiū auferr idētitas toti⁹: si loquamur ꝺe ptib⁹ eētialib⁹: n̄ āt ꝺ accn̄talib⁹ sic sūt capilli ⁊ vngues: ꝺ qb⁹ vr loq Aug. ⁊ sic p3 q̄lr trāslatio māe ꝺe pte i ptē tollit idētitatem totius ⁊ q̄lr nō: s3 loq̄ndo fm ꝯgruētiam mag; pbabile est: ꝙ ēt sit⁹ ptiū idē ſuabit in resurrectōe pcipue q̄m ad ptes eēntiales ⁊ organicas: q̄uis fōteñ q̄m ad accn̄tales: sicut sunt vngues et capilli.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo ꝺicēdū: ꝙ obo illa pcedit ꝺ ptib⁹ orgāicis: ⁊ n̄ ꝺ partib⁹

Ad 2ᵐ silib⁹. ¶ Ad 2ᵐ ꝺōm: ꝙ sit⁹ diuersus ptiū n̄ fac ꝺiuersitatē in nuōq̄

Ad 3ᵐ nis eā faciat ꝺiuersitas māe. Ad 3ᵐ ꝺōm: ꝙ opō ppe loq̄ndo nō ē ptis sed toti⁹: vn̄ pmiū nō ꝺebetur parti: sed toti.

¶ De integritate corporū resurgentium. Questio.lxxx.



Einde ꝯsiꝺrādū ē ꝺ itegritate cōpoꝝ r̄sr̄gētiū. ēc qꝺ q̄rūt. v pᵒ. vtꝝ oīa mēbra cōpis hūani in ipo r̄sr̄gāt ijᵒ vtꝝ capilli ⁊ vngues. 3ᵒ vtꝝ hūores. 4ᵒ vtꝝ toᵐ iꝺ qꝺ fuit i eo ꝺ ꝟitate hūaᵉ nāe. 5ᵒ vtꝝ quicqd in eo materialiter. ¶ Vtꝝ oīa mēbra hūani corpis r̄sr̄gāt. Ar.j.

primus **AD primum** sic pceᵣ. vr ꝙ n̄ oīa mēbra cōpis hūani r̄surgāt r̄eoto.n. fie frustra r̄gat id qꝺ ē ad finē. fin; āt c⁹l3 mēbri ē ei⁹ acs⁹: cū ḡ nichil frustra fiat i ogib⁹ ꝺiuis: ⁊ q̄rūdā mēbroꝝ vsus p⁹ resurrectionē n̄ ꝯpetat pcipue gēitaliū: qꝛ tūc n3 nubent n3 nubētur. ḡ vr ꝙ n̄ oīa mēbra r̄sr̄gēt. ¶ P̄. ite 2ᵐ. stina q̄dā mēbra sr̄: sed n̄ resr̄gent: plena.n. resurgeр nō pn̄t: qꝛ imūdicias ꝯtinēt nec vacua: qꝛ nihil ē vacuū i n̄ā. ḡ non omnia membra resr̄gent. ¶ P̄. ad hoc corp⁹ resr̄get 3ᵐ. vt pmiet ꝺ ope qꝺ aia p ip3 gessit: s3 membrū pp furtū āputatū q p⁹ea pniam agit ⁊ saluat: n̄ pt i resr̄rectōe remūerari: n3 ꝺ bono: quia ad hᵒ n̄ coopatū est: n3 ꝺe malo: qꝛ pēa mēbri i penā hōis r̄dūdaret. ḡ n̄ oīa membra resurgent cū hoīe

i oppᵐ primus **Sed cōtra** magis ptinent ad ꝟitatem hūane nāe alia membra q̄ capilli ⁊ vngues: sed ista restituentur hoī i resurrectōe. vt in lr̄a ꝺr. ḡ multo forti⁹ alia membra. ¶ P̄. ꝺi perfecta 2ᵐ sunt opa: s3 r̄sr̄rectio ope ꝺiuino fiet. ḡ hō r̄pabir pfe⁹ i oīb⁹ mebris

Rn̄o pncip. vbi.s. .ā.2.q.1 **Respōdeo** ꝺō3. ꝙ sic ꝺr i. ijᵒ ꝺ aīa. aīa se hꝫ aꝺ corp⁹ nō solū in hitudīe forᵉ ⁊ finis: s3 ēt in hitudīe cāe efficiētis. Est.n. ꝯpō anime ad corp⁹ sic cōpō ārt; ad ārtificiatū. vt ꝺicit i. xiiij ꝺe aīalib⁹: qcquid aūt explicite in artificiato oñdir: hoc totum iplicite et artificialir ⁊ originaliter in ipsa arte continetur. ⁊ similiter qcqd in pte corpoꝝ apparet totū originaliter ⁊ q̄dāmō implicite i aīa ꝯtinet. Sicut ergo art; op⁹ nō eēt pfectum si artificiato aliquid ꝺeēt eoꝝ q̄ ars ꝯtinet: ita nec homo posset eē perfectus nisi totu3 quod in aīa iplicite ꝯtinet exterius in corpore explicaret nec etiā cōp⁹ aīe ad plenū pportionaliter respōderet. cū ḡ oporteat i resurrectōe cōpus hōis eē aīe totalr corrndens quia non resurget nisi fm ordines quem habet ad aīam rōnalem: oꝫ ēt hominē pfcm̄ resurgere. vtpote qui ad vltimā perfectionem ꝯsequndam reparat: oportet ēt ꝙ oīa mē

bra que nunc sunt in corpore hois in resurrectione reparentur.

Ad pᵐ **Ad primũ** ḡ dōm: ꝙ mēbra pñt 2ʳ ꝯsiderari in ꝯpōne ad aiam: vł ƀm hitudinē mãe ad formã: vł ƀʒ hitudinē istr̃i ad agētē: eadē.n.est ꝯpō toti⁹ corpis ad totã aiam: ꝛ ptiuʒ ad ptes. vt dr̃ i 2° ꝺ aia. si ḡ mēbrũ accipiatur ƀʒ pᵃᵐ ꝯpōnē: finis ei⁹ ñ ē opō sʒ magis pfectũ eē spēi: qꝺ ēt p⁹ resurᶜᵐ reqrꝭ. Si aũt aia accipiaꝭ ƀm scꝺaʒ ꝯpōnē: sic finis ei⁹ ē opō nec tñ seqꝭ ꝙ qñ deficit opō ꝙ frustra sit instr̃m: qꝛ istr̃ʒ ñ solũ ƀuit ad exequēdã opōnē agētis: sʒ ad oñdēdã ꝟtutē ipi⁹. Vñ oportebit ꝙ ꝟtus potētiaꝝ aīe in instr̃is corporeis demr̃areꝭ: ꝛ si nũꝗ in actũ ꝓderēt: vt ex h° ꝯmēdeꝭ ꝺi sapīa.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ intestina resurgēt in corpe sic̃ ꝛ alia mēbra ꝛ plena erũt nō q̄dē turpib⁹ supfluitatibus: sʒ nobilib⁹ humiditatibus.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ act⁹ q̄bus meremur non sunt ꝓꝑe loq̄ndo man⁹ vł pedis: sʒ toti⁹ hoīs: sic̃ ꝛ opō artꝭ nō attribuiꝭ istr̃o sʒ artifici vt phs ꝺr: ꝗuis ḡ mēbrũ qꝺ añ pni m est mutilatũ nō sit coopatũ hoī in statu illo ꝗ gl̃iam ꝓmereꝭ: tñ ipse hō mereꝭ vt totũ premietur: qui ex toto quod habet deo seruit.

¶ Vtꝝ capilli ꝛ vngues resurgēt in humano corpore. Ar.ij.

pᵐ. 

AD secundum sic ꝓcediꝭ. Vr̃ ꝙ capilli ꝛ vngues non resurgent i corpe hũano: qꝛ sicut capilli ꝛ vngues ex supfluitatibus cibi gñanꝭ: ita vrina ꝛ sudor ꝛ alie supfluitates vł feces: sʒ hec ñ resurgēt cum corpe. ḡ nec capilli ꝛ

2ᵐ. vngues. ¶ p̄. iter alias superfluitates ꝗ ex cibo gñanꝭ marie accedit ad nature hũane veritatem semē quod est superfluum ꝗ indigetur: sʒ semē ñ ꝛ̃surget i corpe hois ḡ multo min⁹ capilli ꝛ vngues resurgēt. ¶ p̄. nihil ē pfectũ aīa rōnali qꝺ ñ sit pfectũ aīa sensibili: sʒ 3ᵐ. capilli ꝛ vngues ñ sũt pfectũ aīa sēsibili qꝛ eis nō sentim⁹: vt dr̃ in p° de aīa. ḡ cũ nō resurgat corp⁹ hũanum nisi ꝑpter hoc quod est perfectũ ab aīa rōnali: vr̃ ꝙ capilli ꝛ vngues non resurgent.

1 oppᵐ **Sʒ ꝯtra** est qꝺ dr̃ Luc.21.capill⁹ de capite vr̃o nō peribit. ¶ p̄. capilli ꝛ vngues 2ᵐ. sunt dati in ornamētũ hoī: sed corpora hoim p̄cipue electoꝝ debent resurgere cum omni ornatu: ḡ debent resurgere cum capillis.

Rñº pncip. vbi. s. q.2. **Rñdeo** dōm: ꝙ aia se hʒ ad cōp⁹ aiatũ sic̃ ars ad artificiatũ ꝛ ad ptes ei⁹: sic̃ ars ad sua istr̃a: vñ ꝛ corp⁹ aiatũ organicũ dr̃: ars ãt vtiꝭ istr̃is ad opis intēti executōeʒ ꝛ ƀ instr̃a sꝭ ꝺ pᵃ itētiōe artꝭ. Vtiꝭ ēt aliȷs istr̃is ad cōseruationē pncipaliũ istr̃oꝝ: ꝛ ƀ sꝭ de 2ᵃ itētiōe artꝭ: sic̃ ars militaris vtiꝭ gladio ad bellũ: ꝛ vagina ad gladiȷ ꝯseruationē: ita ēt i ptibus corpis aiati q̄dã ordianꝭ ad opōnes aīe exq̄ndas sic̃ cor: epar: man⁹: ꝛ pes: q̄dã ãt ad ꝯƀuatōnē aliarũ ptiũ: sic̃ folia sũt ad coopturam fructuũ: ita ēt capilli ꝛ vngues sꝭ i hoīe ad custodiã aliaꝝ ptiuʒ: vñ sũt de 2ᵃ pfectōe corpis hũani ꝗuis ñ ꝺ pᵃ: ꝛ qꝛ hō resurget in oī pfectiōe sue nãe pp h° oʒ vt capilli ꝛ vngues resurgent in ipso.

Ad pᵐ **Ad pmũ** ḡ dōʒ: ꝙ ille supfluitates expellũꝭ a nã q̄si ad nihilũ vtiles: vñ ñ ptinēt ad pfectionē hũani corpis. Sec⁹ aũt ē de ilł supfluitatib⁹ q̄s nã sibi retinet ad gñationē capilloꝝ ꝛ vnguiuʒ: qb⁹ idiget ad mēbroꝝ ꝯƀuaᶜᵐ

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ seie nō indigeꝭ ad pfectionē iďuidui: sic̃ capillis ꝛ vnguib⁹: sʒ ad pfectionem spēi.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ capilli ꝛ vngues nutriũꝭ ꝛ augēꝭ: ꝛ sic pʒ ꝙ aliquã opōnē pticipãt qꝺ nō posset esse nisi essent ptes aliquo mō ab anima

pfecte: et quia in hoie nō est nisi vna aia.s. rōnal' ꝯstat q ab aia rōnali pfecta sit quius nusq ad hoc q opō nē sensus pticipat: sicut nec ossa de quib⁹ ꝯstat q resurgent: et sūt de itegritate indiuidui.

¶ Utrū humores in corpore resurgent. Articulus tertius.

pm  D tertiū sic pcedit. vr q humores i corpore n resurgēt quia .j. Corin.xv. dr. Caro et sāguis regnū dei nō possidebūt sed sanguis pncipalior est humor. ergo nō resurget i btis q regnum dei possidebūt: et multo minus in alijs. ¶ P. humores sūt ad restaura

2m tionē deperditi: sed post restaurationē nulla deperditio fiet. ergo corpus non resurget cū hūorib⁹ ¶ P. illud

3m. qd est via generatiōis i corpe hūano nondū est ab anima rōnali pfectū: sed hūores adhuc sunt in via gñatōis: quia sūt in po caro et os ergo nōdū sunt perfecti aia rōnali: sz corp⁹ humanū nō hz ordinē ad resurrectionē nisi sm q est aia rōnali pfectū. ergo hūores in eo nō resurgēt.

I oppm primus Sed contra est: quia qd est de ꝯstitutione corporis hūani resurget in eo sed hūores sunt h⁹i. vt pz p Au. q dt: q cōp⁹ ꝯstat ex mēbris offālib⁹ offālia ꝯsilib⁹. ꝯsilia ex hūorib⁹. ergo

2m. hūores resurgent in corpe ¶ P. resurrectio nra erit ꝯformis resurrectioni xpi: sed in xpo resurrexit sāguis: alis nūc vinū nō transubstātiaret in sanguinē eius i sacramēto altaris: ergo et in nobis resurget sāguis: et eadē rōne alij humores.

Rño pncipa. vbi.s.q .iij. Respondeo dōm: qd quicquid pertinet de integritate hūane nature in resurgēte ho totū in eo resurget rōne pdicta: vnde oz q illa hūiditas corporis resurgat in homine q ad integritatē hūae nāe ptinebat. Est autē i hoie 3r hūiditas. Quedā est hūiditas est in recedēdo a pfectione h⁹ idiuidui: vel quia in via est corruptōnis: et a nā abijcitur: sic vria sudor et sanies et h⁹i: vel quia nā ordinatur ad ꝯseruationē spēi in aliq indiuiduo: siue p actū gñatiue sic semen: siue p actū nutritiue sic lac: et nulla taliū hūiditatū resurget: eo q nō est de pfectōe idiuidui resurgētis. ¶ 2a hūiditas ē q nōdū puenit ad vltimā pfectionē quā nā opatur in idiuiduo: sz ē ad illā ordiata a nā: et hec ē 2r. Quedā ē q hz aliquā forā determiatā q ptinet inter ptes corpis sic sanguis: et alij tres hūores qs nā ordinat ad mēbra q ex eis gñant: sed tñ hūt aliqs forma determiatas sic et alie ptes corporis: et ideo resurgēt cū alijs ptib⁹ corpis: qdā vero hūiditas est in via trāseūdi de for in formā.s. de for hu moris in formā mēbri: et talis hūiditas n resurget: quia p⁹ resurrectōem ptes corpis singlē i suis formis stabilient: vt vna i aliā nō trāseat. et ideo nō resurget illa humiditas q ē in ipso actu trāseūdi de for in formā. Hec āt hūiditas pōt in duplici statu accipi: vel sm q est in pncipio transmutatōis: et sic vocat ros illa.s. hūiditas q est i foramib⁹ puarū venarū. vel sm q est in pgressu trāsmutatōis: et incipit iā dealbari et sic vocat cābiū: i neutro āt statu resurget. ¶ 3m āt gen⁹ hūiditatis est qd iā puenit ad vltimā pfectionē quā nā intendit i corpe indiuidui q iā ē dealbata et icorpata mēbris: et hec vocat glutē: et cū hec sit de sba mēbrorū: ēt resurget sic et membra.

Ad primum ergo dicendū: q caro et sanguis in vbis illis apli nō accipiunt p sba carnis et sanguis sed p opib⁹ carnis et sanguis q sūt opera pcti vel opa aial' vite: sed sz q dt Aug. in epla ad Cōsentium. Caro et sanguis accipit ibi p corruptōe q nūc dnat in carne et sanguie. Un et subdit in vbis apli: ne Ad pm

Ad 2m que corru^c incorru^em. ¶ Ad 2m dicendū: que sicut mēbra bruiētia gñationi erūt post resurrectionē ad integritatē humāe nāe ñ ad opōnes q̄ nūc exercenī per mēbra illa ita et hūores erūt in corpore non ad restaurationē deꝑditi: sed ad itegritatē hūane nature reparādā: et ad
Ad 3m ꝟtutis naturalis oñsionē. ¶ Ad 3m dicēdū: que sicut elēta sunt i via gñationis re^u corporū mixtoꝝ: qr sunt eoꝝ mā: nō āt ita que sp sint in transeūdo in corpe mixto: ita ēt se hñt humores ad mēbra: et propter hoc sicut elta in partib⁹ vniuersi hñt formas determinatas: rōe q̄ꝝ sunt de pfectiōe vniuersi sicut et corpora mixta: ita ēt hūores sūt de pfectiōe corpis hūani sicut et alie partes: q̄uis nō perueniāt ad tantam perfectionem sicut alie ptes: nec elta hñt ita formas pfectas sicut mixta. Sicut āt ptes oēs vniuersi a deo pfectionē ꝯsequūtur nō equalr: sed ƀm suū modū vnūquodq;: ita ēt hūores aliq̄ mō pficiūtur ab aīa rōnali: non tñ eodem mō sicut ptes pfectiores
¶ Utrū totū qđ fuit in corpore ꝟ veritate humāe nāe resurget i ipso. (Articulus quartus.

primum AD quartum sic pcē.' vr que nō totū qđ fuit in cor^e de ꝟitate hūa^c nāe resurgat in ipso. Qr cib⁹ ꝯuertitur in ꝟtutē hūane nāe: sed aliqñ carnes bouis sumuntur in cibū. si ğ resurget qcqd de ꝟitate huma^c nāe est: resurget ēt caro bouis: qđ est i
2m côueniens. ¶ P̄.costa adē fuit de veritate hūa^c nāe in ipso sicut et costa nostra in nobis: sed costa adē nō resurget in eo: sed in Eua: als Eua nō resurgeret que de costa illa formata est. ğ non resurget in homine qcqd fuit in eo ꝟ veritate hu
3m. ma^c nāe. ¶ P̄ nō pōtest que idē i diuersis hoib⁹ resurgat: ꝫ potest esse que aliqd fuit de ꝟitate huma^c nature in diuersis hoibus: sicut si aliqs carnibus hūanis vescatur q̄ in sbam ei⁹ transeūt. ğ ñ resurget in aliq̄ quid fuit de ver itate hūa^c nāe in ipso. ¶ Si dicatur que nō qcqd est in carne comesta est de ꝟitate hūane nāe et ita aliqd eoꝝ pt resurger in pmo et aliqd in 2°. Cōtra de ꝟitate 4m
hūa^c nāe maxie vr esse illđ qđ a parētib⁹ trahitur: sed si aliqs nō comedēs nisi cānes hūanas filiū gñet: opꝫ que illđ qđ fili⁹ a parēte trahit sit de carnib⁹ alioꝝ hoiꝫ q̄s pater suus comedit: qr semen est de supfluo alimenti: vt phs pbat in li. de aīalib⁹. ğ illđ qđ ē de ꝟitate hūa^c nāe in puero isto: fuit etiā ꝟ ꝟitate huma^c nāe in alijs hoib⁹: q̄rum cānes pr cōedit. ¶ Si dicatur que illud qđ erat de ꝟitate hūane nāe in carnib⁹ hominū cōestoꝝ non trāsit in semē: sed illud qđ erat ibi de 5m
ꝟitate hūa^c nāe nō exñs. Cōtra. ponatur que aliqs cibetur solū embrijs i qb⁹ nihil vr eē qđ nō sit de veritate hūane nāe: qr totū qđ est in eis a parentib⁹ trahitur. si ğ supfluitas cibi ꝯuertitur i semē: oꝫ qđ illud qđ fuit de ꝟitate hūa^c nāe in embrijs q̄ ēt ad resr^em ptinēt: postq̄ aīaꝫ rōalē pcepert: sit ēt ꝟ ꝟitate hūa^c nāe i puero q̄ ex tali seie gñatur: et sic cū ñ possit idē resgē i duob⁹: ñ poterit in q̄lꝫ resg^e qcqd fuit ꝟ ꝟitate hūa^c nāe i ipo.

Sꝫ cōtra qcqd fuit de ꝟitate hūa^c nāe fuit pfcm̄ aīa rōnali: sed ex hoc hꝫ corp⁹ humanum ordinem ad resurrectionē: qr fuit aīma rōali pfcm̄. ğ qcqd fuit de ꝟitate hūa^c nāe resurget ꝟ i vnoq̄q; 1 oppm pm.
¶ P̄. si a corpe hois subtrahitur aliqd qđ ē de ꝟitate hūa^c nāe: i ipso ñ erit corp⁹ hois pfcm̄ sed oīs iperfectio hois tolletur i resurr^e p̄cipue ab electis qb⁹ pmissū ē. Luc. xxi. que capill⁹ de capite eoꝝ non peribit ğ qcqd fuit ꝟ ꝟitate hūa^c nāe resurget in homie. 2m.

Respondeo dōm: que vnūqđq; sicut se hꝫ ad ꝟitatē: ita se hꝫ ad eē Rñō pncipalis vbi. s. q iiij.

vt dr in .2. meta. qr illa res sa e q e ita: vt vr cognitori sm actu: z pp ho Auic. dt: q vitas vniuscuiusqz rei e ppetas sui ee q stabilitu e ei et sm ho aliqd dr ee de vitate hua ne nae: qr pprie pertiet ad ee hua ne nae: z ho est q pticipat formam huae nae: sic vz aur dr q hz vraz formam auri ex q est ee ppu auri.

Ut g videat qd e illd qd e de vitate huane nae: sciedu e: q c c ho e triplex opio. Quida.n. posuert: q nihil d nouo ee icipit d vitate hue nae: sz qcqd ad vitate huae nae ptinet totm fuit i ipsa istone huae nature d vitate ei: z ho p scipm multiplicat: vt ex eo possit seme decidi a gnante: ex q fili gnet: i q et illa ps decisa mltiplicat: vt ad pfecta qtitate pueniat p augm: z sic descepo: z ita mltiplicatu est tom gea huam. Un sm opi one hac qcqd ex alimeto gnat: quis videat spem carnis aut sanguis hre: n tn ptinet ad vitate huane nae. Alij at dixert q aliqd de nouo addit ad vitate huae nae p trasmutatione alimenti in corp huanu 9siderata vitate huane in spe: ad c 9suatioez ordiat act gnatie vtut. Si at vitas huae nae i ididuo 9sidet: ad c 9suatoez z pfcoez act nutritie vtut ordiat: n addit aliqd p alimtu qd sit po d vitate huae nae h ididui: sz solu scdario. Ponut.n. q vitas huane nae po z pnr 9sistit i humido qd.s. est ex seie gnatu radicali: ex q e pa 9stitutio huani corpis qd at 9uertit de alimto i vam carne z saguine no e pnr de vitate humane nae illi ididui: sz scdario: sz pt ee pnr de vitate huane nae alteri ididui qd ex seie illi gnat Seme.n. ponut ee sfluu alimeti: vel cu admixtioe alic qd est pmo d vitate huane nae i gnante: vt qda dicut: vel sine admixtoe ei: vt dicut alij: z sic qd e huidu nutrimtale i vno: fit huidu radicale i alio

3a opio est: q aliqd de nouo incipit ee pnr d vitate huae nae et i isto ididuo: qr n est distictio tal' in corpe huano: vt aliq ps mal' signata de necitate p tota vita remaneat: sed ad ho idrnter se hz qlibz ps signata accepta: q maet sp qm ad id qd est spe in ea: sz pt fluere z refluere qm ad id qd e mae i ipsa: z sic huidu nutrimetale n distiguitur a radicali ex pte pncipij: vt dicat radicale: qd e ex seie gnatu. nutrimetale vero qd gnat ex cibo: et magis distinguit ex termio qd radicale dr qd ad termi gnatiois puenit p actu gnatiue: vel et nutritie vtutis: sed nutrimetale qr nodu puenit ad huc termi: sed est adhuc i via nutriendi: z he tres opiones in 2o li. sniaz. di. 30. pleni posite z inuestigate sut. z id no oz hic repetere nisi qm ad ppositu ptinet. Sciedu est g q sz has opiones diuersimode ad hac qonem oz rndere. Pria em opio p via multiplicatois qua poit: pt poet pfectione huae nae: z qm ad nuez ididuoz: z qm ad dbita qtitate vniuscuiusqz ididui: absqz eo qd e ex alimto gnatu: qd qdem: non addit nisi ad resistendu consumptioni q posset induci per actionem caloris naturalis: sic ut argento opponitur plumbum: ne ex liquefactione consumatur. Un cum in resurrectione oporteat naturam humanam in sua pfectione reparari: ne calor naturalis tuc agat ad consuptionez huidi naturalis: nulla necessitas erit q resurgat aliqd in hoie qd ex alimeto sit gnatu: sed resurget tm illud quod fuit de veritate huane nature ididui et per decisione et multiplicatione ad predictam p erfectionem peruenit in numero z qtitate. 2a at opinio quia ponit q eo qd a generatur ex nutrimento indigetur ad perfectione qtitatis ididui: et ad multiplicatione que fit p generatione: necesse habet ponere aliquid d ho qd 9uersu e i alimetu re:

surgere: non tamen totum: sȝ solū q̄tum indiget ad pfectam reintegrationem hūane nāe in oibus suis idiuiduis. Unde ponit hec opinio q̄ totuȝ illud qđ fuit in substātia seminis resurget in illo hoie q̄ ex illo semine gn̄atus est: qꝛ hᵒ est p̄nᵣ de v̄itate humane nāe in ipso: de eo aūt qđ postea aduenit p nutrimentum: tm̄ resurget in eo: q̄tᵐ est necessarium ad pfectionem q̄titatis. ⁊ nō totū: qꝛ hoc nō pertiet aliter ad veritatem humane nāe nisi quatinus nō indiget eo ad pfectionem q̄titatis. Sed qꝛ hoc humidum nutrimētale fluit ⁊ refluit hoc ordine reparabit: illud qđ pᵒ fuit de substātia corpis totū reparabitur: ⁊ de eo qđ 2ᵒ ⁊ 3ᵒ ⁊ deinceps aduenit q̄tū necessariū est ad q̄titatē reintegrandā: quod pȝ dupli ci rōne. Primo qꝛ illđ qđ sup hoc aduenit inductum fuit vt pp illud qđ p̄mo erat deperditū repararet: et ita non ita p̄nᵣ ptinet ad v̄itatē humane nature sicut precedēs. 2ᵒ qꝛ adiunctio humidi extranei ad p̄muȝ humidū radicale fac̄ q̄ toᵐ pmixtū non ita perfecte pcipet virtutem spēi: sicut p̄mū pticipabat. vt ponit exēplū phs in primo đ generatione: de aq̄ permixta vino: q̄ semp v̄tutē vini debilitat: ita q̄ in fine ipm̄ aquosum reddit: vn̄ sicut 2ᵃ aqua q̄uis assumat in spēm vini: nō ita pfctē spēm vini pticipat sicut prima q̄ i vinū assumebatur: ita illud quod est de alimēto scđo in carnem cōuertit non ita perfecte attingit ad spēm carnis: sic̄ qđ p̄mo ꝯuertebat: ⁊ iō nō ita pertinet ad veritateȝ hūane nāe nec ad resurrectionē. Sic ḡ pȝ q̄ hec opinio ponit resurgere totū id quod est de veritate hūane nāe p̄ncipaliter: nō aūt totū qđ ē de v̄itate humane nature scđario. 3ᵃ auteȝ opinio q̄tū ad aliqđ differt a 2ᵃ: ⁊ q̄tum ad aliquid ꝯuenit cuȝ ea. Differt q̄tum ad hoc q̄ ponit totū qđ est sub forma carnis ⁊ ossis eadem rōne ad v̄itatem hūane nāe ptinere: qꝛ non distinguit aliqđ m̄ale signatum pmanens in hoie toto tēpore vite eius: qđ primo per se ptinet ad veritatem hūane nāe: ⁊ aliquid fluens ⁊ refluēs: qđ pertinet ad veritatē humane nāe solum ppter q̄titatis perfectionē: nō propter primum esse spēi: sicut secūda opinio dicebat: sed ponit oēs partes que nō sunt p̄ter intentionē nature a gn̄ante pertinere ad veritatem humane nature q̄tū ad id qđ habet de spē: qꝛ sic manent: nō aūt q̄tum ad id quod habent de materia: qꝛ sic fluūt ⁊ refluūt idifferenter: vt ita etiam intelligamus ꝯtingere i ptibus vnius hominis: sic̄ contingit in tota multitudine ciuitatis: qꝛ singuli subtrahunt a multitudine p mortem aliis in loco eorum succedentibus. Unde partes multitudinis fluunt ⁊ refluūt m̄aliter: sȝ formaliter manēt: qꝛ ad eadem officia ⁊ ordines substituunt alij a quibus priores subtrahebātur. vnde respub. vna numero remanere dicit. Et similiter etiā dū quibusdam partibus refluentibꝰ alie reparantur in eadē figura ⁊ i eodem situ: om̄es ptes fluunt ⁊ refluunt s̄m materiam: sed manēt secundū spēm: manet nihilominꝰ hō idem numero: sed conuenit tertia cum scđa opiniōe: qꝛ ponit q̄ partes scđo aduenientes non ita perfecte attingunt ad veritatem spēi: sicut q̄ p̄mo aduenerunt: ⁊ iō ideȝ quod ponit resurgere in hoie scđa opinio ponit tertia. sed non penitus eadem ratione. Ponit eniȝ totū illud qđ ex semie gn̄atum est resurgere: nō qꝛ alia rōne ptineat ad v̄itatē hūane nāe q̄ hoc q̄ postea aduenit. sed qꝛ pfectiꝰ v̄itatē spēi pticipat: quē ordinē ponebat scđa opinio in his q̄ postea aduēiūt ex alimento in quo etiam hec opinio concordat cum alia.

Ad pm Ad primũ ergo dõm: q res nã lis nõ est id qd ẽ ex sua materia: sz ex sua forma: vñ q̃uis illud mãe qñqȝ fuit sub forᵃ carnis bouine resurgat: in homĩe sub forma carnis humane: non sequit q resurgat caro bouis sz caro hominis: alias.n.posset ꝯcludi q resurgeret limus de quo formatũ est corpus Ade: tñ pma opinio ꝓcedit hanc rõnẽ.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q costa illa nõ fuit in Adã de pfectiõe indiuidui: sz ordinata ad multiplicationẽ spẽi: vñ nõ resurget in Adã sed ĩ Eua: sicut ⁊ semẽ nõ resurget in gñante: sz in genito.

ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q secũdum pmã opinionem facile est ad hoc rñdere: qꝛ carnes comeste nunq̃ sunt de pitate humane nãe in comedẽte: fuerunt aũt de veritate hũane nature in eo cuius carnes comedũtur: ⁊ ita resurgent in pmo ⁊ nõ in scdo: sz ꝫm secũdam opiniones ⁊ tertiã vnusqsq in illo resurget in quo magis accessit ad pfectã pticipationẽ virtutis speciei: ⁊ si equaliter in vtroqȝ accesserat resurget in illo ĩ quo pᵒ fuit qꝛ in eo pmo habuit ordinẽ ac resurrectionem ex cõiunctione ad aĩam rõnalem illius hoĩs: ⁊ ideo si in carnibᵒ comestis fuit aliqua superfluitas q̃ nõ ptinet ad veritatez humane nature in pmo: resurgere poterit in scdo: alias illud qd pertinebat ad resurrectionẽ in primo resurget in eo: ⁊ nõ in secũdo. sz in loco eius sumeretur: vel aliqd de eo qd ex aliis cibis in carnẽ secũdi cõuersum est: vel si nullo cibo nũq̃ pastus fuisset nisi carnibᵒ hũanis diuina virtute aliũde suppleretur q̃tum indigeretur ad pfectionem q̃titatis: sicut etiã supplet in illis qui ante pfectã etatẽ decedũt: nec p hoc aliqd piudicatur identitati in numero: sicut nec piudicatur p hoc q ptes secũdum mãm fluunt ⁊ refluunt.

ad 4m ¶ Ad 4m dõz: q ꝫm primam opinionẽ facile est soluere: qꝛ ponit q semẽ nõ est ex supfluo alimenti: vñ carnes comeste nõ transeunt in semẽ ex quo puer generat. Sz secũdum alias duas opiniões dõm est: q nõ est possibile q totuȝ quod fuit in carnibᵒ comestis ĩ semen cõuertatur: qꝛ post multã depurationẽ cibi puenitur ad decoctionẽ seminis: qd est supfluitas vltimi cibi: illud aũt qd de carnibus comestis in semẽ cõuertitur pertinet magis ad veritatẽ hũane nãe in eo qd ex semĩe nascitur: q̃ in illo ex cuiᵒ carnibᵒ semẽ est gñatũ: ⁊ iõ ꝫm regulã pus datã: hoc qd ĩ semẽ cõuersum est resurget: in eo qui ex semine nascitur: ⁊ residuũ vero mãe resurget in illo ex cuius carnibus comestis semẽ est generatũ.

¶ Ad 5m dõm: q embrio nõ ptinet ad resurrectionẽ ante aĩationem p aĩaȝ rõnalẽ: ĩ q̃ statu iã multũ aduenit supra substãtiã seĩs: de sba nutrimẽti qꝛ puer ĩ vtero mrĩs nutritur: ⁊ iõ si aliquis embrijs vescatur: et ex supfluo illius cibi generetur aliquis: illud qd erit ex substãtia seĩs resurget quidẽ in eo qui ex seĩe generatur nisi in illo cõtineretur aliquid quod fuisset de substãtia seminum in illis ex quorum carnibᵒ comestis semen generatũ est: qꝛ hoc resurgeret in pmo ⁊ nõ in scdo. residuũ aũt carniũ comestarũ qd nõ est cõuersum in semen cõstat q nõ resurget in pmo: vtriqȝ diuina potẽtia implẽte qꝛ deest. Prima aũt opinio hac obiectione nõ artatur: cum nõ ĩponat semen esse ex superfluo alimenti: sz alie multe ratiões sunt contra eam: vt in secundo lib. patuit. dist. 30. Ad 5m

¶ Utrum q̃cq̃d fuit mãliter ĩ mẽbris hoĩs totum resurget. Ar. v.

AD quintum sic ꝓceditur. Uidetur q quicq̃d fuit mãliter in membris hoĩs totum resurget. Minus enĩ videntur ptinere ad re pmu n·

surrectionē capilli ꝙ alia mēbra: sed quicqd fuit in capillis totū resurget: ꝛ si nō in capillis saltem in alijs partib⁹ corporis: vt Aug. dicit in lr̄a. ergo multo fortius qcqd in alijs mēbris mālit fuit totum
2m resurget. ¶ P̄. sicut ptes carnis ſꝫ spēm pficiuntur ab aīa rōnali: ita partes ſm māṁ: ſꝫ corp⁹ humanū habet ordinē ad resurrectionē ex hoc ꝙ fuit aīa rōnali pfectū ꝗ non solū partes ſm spēꝫ: ſꝫ oēs partes
3m scðm māṁ resurgēt. ¶ P̄. ex parte illa accidit corpi totalitas ex qua parte accidit ei diuisio i partes: ſꝫ diuisio in partes accidit corpi ſm materiā: cui⁹ dispō est ꝗtitas scðꝫ quā diuiditur. ergo ꝛ totalitas corporis attēditur ſꝫ ptes materie. ſi ergo nō oēs partes materie resurgent: nec totum corpus resurget: quod est inconueniens.

ī oppm pmum. **Sed ꝯtra** ptes ſm māṁ non remanēt in corpe: sed fluūt ꝛ refluūt: vt pꝫ p illud qð dr̄ in pmo de gn̄atiōe: ſi ergo oēs partes ſm materiā q̄ nō manēt in corpe: ſꝫ fluunt ꝛ refluūt resurgerent vel erit corpus resurgētis densissimum: vel erit imoderate ꝗtita
scðm tis. ¶ P̄. quicqd est de ꝟitate hūane nature in vno hoīe totū pōt eē pars materie in alio hoīe qui eius carnibus vescitur: ſi ergo oēs ptes secūdū materiā resurgēt in aliquo seqtur ꝙ resurget in vno id qð est de veritate humane nature in alio: quod inconueniens est.

Rn̄o pn. vbi sup. q. 5. **Rn̄deo** dðꝫ: ꝙ illð qð ē i hoīe mālit nō hꝫ ordinē ad resurrectionē nisi ſm ꝙ ptinet ad ꝟitatē hūane nāe: qꝛ ſm hᵒ hꝫ ordinē ad aīaꝫ rōnalē: illud aūt totū qð ē in hoīe materialit ptinet qdē ad ꝟitatē hūe nature ꝗtū ad id qð hꝫ de spē: ſꝫ nō totū ꝯsiderata materie totalitate: qꝛ tota materia q̄ fuit in hoīe a pn̄ᵒ vite vsqꝫ ad finē: excederet ꝗtitatē debitam spēi: vt tertia opinio dicit: q̄ pbabilior inter ceteras mihi vr̄. Et iō totū qð in hoīe resurget ꝯsiderata totalitate spēi q̄ attenditur ſm ꝗtitatē figurā sitū ꝛ ordinē partiū: nō āt resurget totū considerata totalitate materie. ¶ 2ᵃ aūt opinio ꝛ pᵃ nō vtūtur hac distōe: ſꝫ distinguūt inter ptes quaꝝ vtreqꝫ hn̄t spēꝫ vl̄ materiā. Cōueniūt aūt he due opiniones in hoc ꝙ vtraqꝫ dicit ꝙ illð qð est ex seīe gn̄atū: totū resurget etiā totalitate materie cōsiderata. differunt aūt in hoc ꝙ ð eo qð ex alimēto generatur nihil resurgere pōit prima opinio. 2ᵃ ꝟo aliqd eius resurgit q̄ pōit ꝛ ſi totū vt ex dictꝭ pꝫ

Ad primum ꝗ dðꝫ. ꝙ sicut qcqd ē i alijs partib⁹ corporis resurget ꝯsiderata totalitate spēi: nō aūt ꝯsiderata totalitate materie: ita etiā ē de capillis. Jn alijs aūt partib⁹ aduenit aliqd ex nutrimento: qð facit augmētū: ꝛ hoc ꝯputatur vt alia pars cōsiderata totalitate spēi: qꝛ obtinet aliū locū ꝛ sitū i corpore: ꝛ substat alijs ptib⁹ dimēsionis. Aliqd aūt aduenit qð nō facit augmētuꝫ ſꝫ cedit in restaurationē deperditi nutriēdo: ꝛ nō ꝯputatur vt alia ps totius ꝯsiderati ſꝫ spēm: cū nō obtineat aliū locū vel sitū in corpore ꝗ pars q̄ defluxit tenebat: ꝗuīs possit alia pars ꝯputari: ꝯsiderata totalitate materie: ꝛ silr̄ est de capillis. Aug. aūt loquitur de icisiōib⁹ capilloꝝ que erāt partes faciētes augmētū. ꝛ iō oꝫ ꝙ resurgāt: non tn̄ i ꝗtitate capilloꝝ: ne sit ꝗtitas imoderata: ſꝫ in alijs partib⁹ vt necessariū iudicabit diuina puidentia: vel loqtur in casu illo qn̄ alijs partib⁹ deficiet: tunc eīn coꝝ defectus poterit ex superfluitatib⁹ capilloꝝ reparari. ¶ Ad 2m dðm: ꝙ ſm tertiā opionē cedē sūt partes scðm spēm ꝛ secūduꝫ materiā. Nō eīn illa distinctione vtitur philosophus in pmo de gn̄atiōe ad distinguendū diuersas partes: ſꝫ ad ostē Ad pm Ad 2m

dendum q eedē partes p̄nt p̄siderari b̄m spēm q̄tū ad illud qd est forme ⁊ spēi in ipsis: ⁊ b̄m materiam q̄tū ad illd qd subest forme ⁊ spēi: cōstat aūt q materia carnis nō hꝫ ordinē ad aīam rōnalē nisi inq̄tū est sub tali forma: ⁊ iō rōne eiꝰ hꝫ ordinē ad resurrectionē. Sꝫ pma ⁊ secūda opinio q̄ ponūt alias esse partes que sunt secundum spēm: ⁊ alias que sunt secundū materiā: dicunt q anima q̄uis vtrasqꝫ partes perficiat: tn̄ perficit partes b̄m materiam mediātibus partibꝰ b̄m speciem: ⁊ iō nō hn̄t equaliter ordinē ad resurrectionē.

ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: q in materia generabiliū ⁊ corruptibiliū dimēsiones interminatas oꝫ intelligere ante receptionē forme substātialis: ⁊ ideo diuisio q̄ est secundū hmōi dimēsiones p̄pe pertinet ad materiā: sꝫ q̄titas cōpleta ⁊ terminata aduenit mãe post formā substātialē: vn̄ diuisio q̄ est vel fit scdm dimensiōes terminatas recipit speciē: p̄cipue qñ ad rōnē speciei pertinet determinatꝰ situs partiū sicut ē ī corpe hūano.

¶ De qualitate resurgentium. Questio. lxxxi.



Einde cōsiderandū est d̄ qualitate resurgētiū. Circa qd querunt q̄tuor. ¶ pº vtr resurgant oēs in etate iuuenili. ¶ 2º vtr in equali statura. ¶ 3º vtr oēs in eodē sexu. ¶ 4º vtrum in vita animali.

¶ Utrum oēs resurgent in eadē etate. Arti. 1.

pmum. Ad primū sic p̄ceditur. Uꝫ q n̄ oēs resurgēt eadē etate. s. iuuenili. Qꝛ deꝰ resurgentibꝰ p̄cise beatis nihil subtrahet: qd ad perfectionē hoīs pertineat: sꝫ etas pertinet ad perfectionē hoīs cū senectus sit venerabilis etas. g̊ senes n̄ resurgent in etate iuuenili.

2m ¶ P. etas cōputatur secūdum mensurā tp̄is p̄teriti: sed īpoſſe ē tp̄s qd fuit p̄teritū nō p̄terisse. g̊ īpossibile est eos qui maioris etatis fuerunt ad etatē iuuenilē reduci.

3m ¶ P. illd qd magis fuit de veritate humane nature in vnoquoqꝫ: maxīe resurget in eo: sed q̄to aliquid primo fuit ī homine tāto videtur magis ad veritatem humane nature pertinuisse: qꝛ in fine p̄pter virtutē spēi debilitatā comparatur vino aquoso corpus humanū: vt pꝫ per philosophum in primo de gn̄atiōe. ergo si oēs debent in eadem etate resurgere: magis decet q resurgant in etate puerili q̄ iuuenili.

i opp m pmum. Sꝫ cōtra est qd dicit Ephe. 4. Donec occurramus omnes in perfectū virū in mēsuram etatis plenitudinis xp̄i: sed christus resurrexit in etate iuuenili: que circa. 30. ānos īcipit: vt Augu. dicit ergo ⁊ alij in etate iuuenili resurgēt.

secūdū. ¶ P. homo in maxima perfectione nature resurget: sꝫ natura humana perfectissimū statū habet in etate iuuenili. ergo in illa etate resurgent omnes.

Rº pn. vbi sup ar. 5. q. 1 Rn̄deo dōm: q homo resurget absqꝫ omni defectu humane nature qꝛ sicut deꝰ humanam naturam absqꝫ defectu instituit: ita sine defectu reparabit. Deficit autem humana natura dupliciter. ¶ Uno modo: qꝛ nondū perfectionem vltimam est cōsecuta. ¶ Alio modo: qꝛ iam ab vltīa perfectiōe recessit. Et pmo modo deficit ī pueris. Secūdo modo deficit in senibus. Et ideo in vtrisqꝫ reducetur humana natura per resurrectionē ad statū vltime perfectionis: qui est ī iuuenili etate: ad quā terminatur motus crementi: ⁊ a quo incipit motus decrementi.

Ad p^m Ad primum ergo dicendum: quod etas senectutis habet reverentiam non propter conditionem corporis quod in defectu est: sed propter sapientiam anime que ibi esse presumitur ex temporis antiquitate. Unde in electis manebit reverentia senectutis propter plenitudinem divine sapientie que in eis erit: sed non manebit senectutis defectus.

Ad 2^m ¶ Ad secundum dicendum: quod non loquimur de etate quantum ad numerum annorum: sed quantum ad statum qui in corpore humano ex annis relinquitur. Unde Adam dicitur in etate iuvenili formatus propter talem corporis conditionem: quam primo die formationis sue habuit: et ideo ratio non est ad propositum.

ad 3^m ¶ Ad tertium dicendum: quod virtus speciei dicitur esse perfectior in puero quam in iuvene quantum ad efficaciam agendi conversionem alimenti aliquo modo: sicut etiam est perfectior in semine quam in homine completo: sed in iuvenibus est perfectior quantum ad terminum complementi. Unde illud quod maxime ad veritatem nature pertinuit ad illam perfectionem deducetur quam habet in etate iuvenili: non ad illam quam habet in etate puerili: in qua humores adhuc non pervenerunt ad ultimam digestionem.

¶ Utrum omnes resurgent eiusdem stature. Arti. ij.

p^m AD secundum sic proceditur. Videtur quod omnes resurgent eiusdem stature. Sicut enim homo mensuratur quantitate dimensiva: ita quantitate durationis sed quantitas durationis in omnibus reducetur ad eandem mensuram: quia omnes in eadem etate resurgent. ergo quantitas dimensionis in omnibus reducetur ad eandem mensuram: ut in eadem statura omnes resurgant.

Sec^m ¶ Preterea philosophus in 2. de anima dicit: quod omnium natura constantium terminus est et ratio magnitudinis et augmenti: sed iste terminus non est nisi ex virtute forme cui debet congruere quantitas: sicut et alia accidentia. ergo cum omnes homines habeant eandem formam specificam in omnibus debet esse secundum materiam eadem quantitatis mensura: nisi sit error: sed error nature corrigetur in resurrectione. ergo omnes resurgent in eadem statura.

¶ Preterea quantitas resurgentis non poterit esse proportionata virtuti naturali: que primo corpus formavit: alias qui non poterunt ad maiorem quantitatem perduci virtute nature nunquam in maiori etate resurgent: quod falsum est. ergo oportet quod quantitas illa proportionetur virtuti reparanti corpus humanum per resurrectionem mediante qua reparatur: sed virtus reparans omnia corpora est eadem numero. scilicet divina virtus cineres autem omnes ex quibus reparantur humana corpora: se habent equaliter ad suscipiendam actionem predicte virtutis. ergo ad eandem quantitatem terminabitur resurrectio omnium hominum: et sic idem quod prius. tertium

Sed contra quantitas naturalis consequitur naturam uniuscuiusque individui: sed in resurrectione non variabitur natura individui ergo nec quantitas naturalis eius: sed non est eadem quantitas naturalis omnium hominum. ergo non omnes resurgent in eadem statura. oppo^m p^m

¶ Preterea natura humana reparabitur per resurrectionem ad gloriam vel ad penam: sed non erit eadem quantitas glorie vel pene in omnibus resurgentibus. ergo nec eadem quantitas nature. 2^m

Respondeo dicendum: quod in resurrectione non reparabitur humana natura solum quantum ad idem specie: sed quantum ad idem numero: et ideo in resurrectione non solum attendendum est quod competit nature speciei. sed quod competit nature individui. Natura autem speciei habet aliquam quantitatem: quam nec excedit nec ab ea deficit absque errore: que tamen quantitas habet aliquos gradus latitudinis: et non est accipienda secundum unam mensuram determinatam. Unumquodque autem individuum in specie humana assequitur in Responsio. vbi supra q. 2.

tra terminos illius latitudinis aliquem gradum quantitatis que competit nature indiuidui: et ad hanc perducitur in termino augmenti: sed non fuit aliquis error in opere nature per quem sit aliquid additum vel subtractum predicte quantitati: cuius quidem mensura accipitur secundum proportionabilitatem caloris extendentis et humidi extensibilis: quod non est eiusdem virtutis in omnibus: et ideo non omnes resurgent in eadem quantitate: sed quilibet resurget in illa quantitate in qua fuisset in termino augmenti: si natura non errasset vel defecisset: quod autem superest vel deficit in homine resecabit: vel supplebit diuina potentia.

Ad pm. **Ad primum** ergo dicendum: quod iam patet ex dictis quod non dicuntur omnia in eadem etate resurgere quasi in omnibus competat eadem quantitas durationis: sed quia idem status perfectionis erit in omnibus: qui quidem status saluari potest in magna et parua quantitate. ¶ Ad secundum dicendum: quod quantitas huius indiuidui non solum respondet forme speciei: sed etiam nature indiuidui: et ideo ratio non sequitur. ¶ Ad tertium dicendum: quod quantitas resurgentis non proportionatur virtuti reparanti: quia illa non est de natura corporis: neque omnibus secundum illum statum in quo sunt ante resurrectionem: nature quam primo indiuiduum habebat: tamen si virtus formatiua propter aliquem defectum non poterat perducere ad debitam quantitatem que competit speciei: diuina virtus supplebit in resurrectione defectum: sicut patet in gnanis: et eadem ratio est in illis qui immoderate magnitudinis fuerunt vltra debitum nature.

Ad 2m.

Ad 3m.

¶ Utrum omnes resurgent in sexu virili. Arti.iii.

Ad tertium sic proceditur. Uidetur quod omnes resurgent in sexu virili. Quia dicitur Ephe.4. quod omnes occurremus in virum perfectum. etc. ergo non erit nisi sexus virilis ibi. ¶ Praeterea: in futuro omnis prelatio cessabit: vt dicit glo.1. Cor.15. sed mulier ordine naturali subdita est viro. ergo mulieres non resurgent in sexu muliebri: sed viri. ¶ Praeterea illud quod est occasionaliter et preter intentionem nature inductum non resurget: quia in resurrectione omnis error cessabit vel tolletur: sed sexus muliebris est preter intentionem nature inductus ex defectu virtutis formatiue in semine: que non potest perducere materiam conceptus ad formam virilem: vnde dicit philosophus.16. de animalibus: quod femina est mas occasionatus: ergo sexus muliebris non resurget

Primum. 2m. 3m.

Sed contra est quod dicit Aug.22. de ci.dei. Melius sapere videntur qui vtrumque sexum resurrecturum esse non dubitant. ¶ Praeterea deus reparabit in resurrectione quod in homine fecit in prima conditione: sed ipse fecit mulierem de costa viri: vt patet Gen.2. ergo ipse sexum femineum in resurrectione reparabit

In oppositum primum. 2m.

Respondeo dicendum: quod sicut considerata natura indiuidui debetur diuersa quantitas diuersis hominibus: ita considerata natura indiuidui debetur diuersus sexus diuersis hominibus. et hec etiam diuersitas competit perfectioni speciei: cuius diuersi gradus implentur propter diuersitatem sexus vel quantitatis: et ideo sicut resurgent homines in diuersis staturis: ita in diuersis sexibus: et quamuis sit differentia sexuum: deerit tamen confusio mutue visionis: quia aberit libido incitans ad turpes actus: ex quibus confusio causatur.

Ro. pn. vbi sup. q.3.

Ad primum ergo dicendum: ad primum p cum dicitur

omnes christo occurremus in virum perfectum non dicitur propter sexum virilem: sed propter virtutem animi que erit in omnibus et viris et mulieribus. Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum: quod mulier subditur viro propter imbecillitatem nature: et quantum ad vigorem animi et quantum ad robur corporis: sed post resurrectionem non erit differentia in his secundum diversitatem sexuum: sed magis secundum diversitatem meritorum: et ideo ratio non procedit. Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod quamuis femine generatio sit preter intentionem nature particularis: est tamen de intentione nature vniuersalis: que ad perfectionem humane speciei vtrumque sexum requirit: nec ex sexu erit ibi aliquis defectus.

¶ Utrum omnes resurgent in vita animali. Ar. iiii.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod resurgent in vita animali: vt. s. vtantur actu nutritiue virtutis et generatiue. primum. ¶ Nam resurrectio nostra erit conformis resurrectioni christi: sed christus dicitur post resurrectionem comedisse: vt patet Jo. vlt. et Luc. vlti. ergo et homines post resurrectionem comedent: et eadem ratione generabunt. ¶ Preterea. distinctio sexuum ad generationem ordinatur secundum et similiter instrumenta que deseruiunt virtuti nutritiue ordinantur ad comestionem: sed homo cum omnibus huiusmodi resurget. ergo vtetur actibus virtutis generatiue et nutritiue. tertium ¶ Preterea. totus homo beatificabitur et secundum animam et secundum corpus: sed beatitudo secundum philosophum in perfecta operatione consistit: ergo oportet quod omnes potentie anime et omnia membra sint in suis actibus in beatis post resurrectionem: quartum. et sic idem quod prius. ¶ Preterea. in beatis post resurrectionem erit perfecta et beata iocunditas: sed talis iocunditas omnes delectationes includit: quia beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus: et perfectum est cui nihil deest: cum ergo in actu virtutis generatiue et nutritiue sit magna delectatio: videtur quod tales actus ad vitam animalem pertinentes in beatis erunt: et multo fortius in alijs qui minus spiritualia corpora habebunt.

Sed contra est quod dicitur Mat. 22. In resurrectione neque nubent neque nubentur. I oppm primum. ¶ Preterea. generatio ordinatur ad subueniendum defectui qui per mortem accidit ad multiplicationem humani generis: et comestio ad restaurationem deperditi et augmenti quantitatis: sed in actu resurrectionis iam humanum genus habebit totam multitudinem indiuiduorum a deo prefinitam: quia vsque ad hoc generatio differtur: similiter etiam quilibet homo resurget in debita quantitate: nec erit vltra mors aut aliqua deperditio fiet a parte hominis. ergo frustra esset actus generatiue et nutritiue virtutis. scdm.

Respondeo dicendum: quod resurrectio non erit necessaria homini propter primam perfectionem ipsius que consistit in integritate eorum que ad naturam spectant: quia ad hoc homo peruenire potest in statu presentis vite per actionem causarum naturalium: sed necessitas resurrectionis est ad consequendam vltimam perfectionem: que consistit in peruentione ad vltimum finem. Ro pri. vbi sup. q. 4. Et ideo ille operationes naturales que ordinantur ad primam perfectionem humane nature: vel causandam vel conseruandam non erunt in resurrectione: et huiusmodi sunt actiones animalis vite in homine: et actiones mutue in elementis: et motus celi: et ideo hec cessabunt in resurrectione. Et quia comedere bibere dormire: et generare ad animalem vitam pertinent cum sint ad primam perfectionem nature ordinata: in resurrectione talia non erunt.

Ad primum ergo dicendum: quod illa comestio que christi ad pm

stus comedit non fuit necessitatis quasi cibis indigeret humana natura post resurrectionem: sed fuit potestatis vt ostēderet se verā naturam resumpsisse: quam prius habuerat in statu illo quādo cum discipulis comederat & biberat. hec autem ostēsio nō erit necessaria in resurrectione cōmuni quia omnibus notū erit. & iō dicitur dispēsatiue xp̄s māducasse eo modo loq̄ndi quo iuriste dicūt: q̄ dispensatio est cōis iuris relaxatio: q2 xp̄s intermisit hoc quod est cōiter resurgentium. s. non vti cibis ꝓpter cām predictā. & ꝓpter hoc rō nō seq̄tur

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q̄ differentia sexuum & mēbrorū varietas erit ad nature humane ꝑfectionē reintegrādam in spēm: & etiā in indiuiduo vn̄ non seq̄tur q̄ sint frustra: q̄uis aiales opationes desint.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q̄ ꝑdicte operatiōes nō sunt hominis inq̄tum est hō: vt & phūs dicit: & ideo in eis nō ꝯsistit beatitudo hūani corpis. sed corp⁹ hūanum glorificabitur ex redūdantia a rōne a qua homo est homo: inq̄tum erat ei subditū.

ad 4m ¶ Ad 4m dicendū: q̄ delectatiōes corporales: sicut dicit philosophus in. 7. & 10. ethi. sunt medicinales: q2 adhibentur homini ad tollendū fastidiū. vl' etiam egritudies: inq̄tū eis hō inordinate delectatur ac si eēnt vere delectatiōes: sicut hō hn̄s infirmū gustū gr̄a cuius delectatur in quibusdam que sanis nō sunt delectabilia: & iō nō oportet q̄ tales delectationes sint de ꝑfectione beatitudinis: vt iudei & saraceni ponūt: & quidā heretici posuerunt qui vocantur Ciliarce: qui etiam secundum doctrinam philosophi nō videnf sanū hr̄e affectū: sole. n. delectatiōes sp̄uales s3 ip̄3 sūt simplr delectatiōes & pp se q̄rēde sūt: & iō ipse sole ad btitudinē requirūtur.

¶ De conditionibus beatorum resurgentium. Q̄ō. lxxxij.



Deinde 2 siderādūe dē cōditiōib⁹ beatorū resurgētiū. ¶ Et p̄⁹ dē eorum corporum ipassibilitate. 2° dē subtilitate ¶ 3° dē agilitate ¶ 4° dē claritate. Circa p̄mū querūtur quattuor. ¶ P̄° vtr̄ sancti resurrgētes resurgūt quo ad corpa ipassibiles ¶ 2° vtr̄ equalis ipassibilitas oib⁹ ierit ¶ 3° vtr̄ illa ipassibilitas sēsū in actu a corpib⁹ glo'iosis excludat. ¶ 4° vtr̄ sint i eis oēs sēs⁹ i actu.

¶ Utrum corpora sanctorum post resurrectionē sint passibilia Ar. 1.

p̄m. Ad primum sic pceditur. Ur̄ q̄ corpa sanctorum post resurrectionem nō sint impassibilia. Oē̄ enim mortale est passibile: s3 homo post resurrectionē erit animal rationale mortale: hec em̄ est diffinitio hoisque nō ab eo separabitur. ergo corpus erit passibile.

2m. ¶ P̄. oē quod est i po^a ad formam alterius passibile est ab illo: quia secūdum hoc aliquid est passiuum ab alio: vt dicitur i p̄mo de gn̄atiōe: s3 corpora sanctorū post resurrectionem erunt in penā ad aliā formā q̄ erūt passibilia. ꝓbatio medie. Queccū q̄ cōicant in materia. vnum corum est in potentia ad formam alterius: materia eni scd̄mq̄ est sub vna forma nō amittit potentiam ad aliam formam: sed corpa sanctorum post resurrectionem cōmunicabunt cū elemētis in materia: quia ex eadem materia reparabuntur ex qua nūc

3m. sunt: ergo erūt in potētia ad alias formam: & sic erūt passibilia. ¶ P̄. cōtraria nata sunt agere & pati ad inuicē: vt in primo de gn̄atione dicit philosophus. s3 corpora scō: um

4m. erunt ex ꝯtrarijs cōposita: sicut et nūc sunt. q̄ &c. ¶ P̄. in corpore hu-

mano resurget sanguis ⁊ alij hu-
mores: vt dcm̄ est: sed expugna hu
morum adinuicem gnant egritudi
es ⁊ hm̄oi passiones incorpore. g
erūt corpa scōꝝ post resurrectionē
passibilia. ¶ P. magis repugnat
quintus perfectioni defect⁹ iactu q̄ defect⁹
in poa: sz passibilitas iportat solū
defectū in poa: cū g icorporib⁹ be
atoꝝ sint futuri aliq defect⁹ i actu
sicut cicatrices vulneꝝ in martiri
b⁹: vt i xp̄o fuerunt: vr̄ q nihil de-
periet pfectioni eoꝝ si ponat habe
re corpora passibilia.

Sed ꝯtra oē passibile ē cor-
1 oppm rutibile: q2 passio
pm. magis fcā abijcit a suba: sz corpo
ra scōꝝ p⁹ resurrectionē erūt icor-
ruptibilia. vtdr. 1. ad Cor. 15. Semi
natū i corruptiōe resurget i incor
secūdū ruptione. g erūt impassibilia. ¶ P
forti⁹ nō patir a debiliori: sz nul-
lū corpus erit forti⁹ corpib⁹ scōꝝ.
de qb⁹ dr. 1. Cor. 15. Seminatū in i
firmitate resurget in virtute. ergo
erunt impassibilia.

R° pn. Rn̄deo dōm: q passio dupli-
4. d. 4 citer dicir. Unomō
4. q. 2. cōmunir: ⁊ sic omnis receptio pas
ar. 1. q. 1. sio dicir: siue illud quod recipir sit
cōueniens recipienti ⁊ perfectiuū
ipsius: siue ꝯtrariuz ⁊ ab huiusmo
di passionis remotiōe corpora glo
riosa impassibilia nō dnr: cum ni-
chil quod est perfectionis eis sit
auferendum. Aliomō passio dicir
proprie quam sic diffinit Dam. in
2. li°. passio est motus preter nām.
vnde immoderatus motus cordis
passio dicir: sed moderatus dicir
eius operatio: cuiusratio est. quia
omne quod patir trahitur ad ter-
minos agentis: quia agens assimi
lat sibi patiens: ⁊ ideo patiens in-
q̄tū huiusmodi trahitur extra ter
minos proprios in quibus erat. sic
ergo proprie accipiendo passionē
non erit in corporibus resurgētiū
sanctorum potentialitas ad passio
nem. ⁊ ideo impassibilia dnr. Dui⁹

autē impassibilitatꝫ ratio a diuer-
sis diuersimode assignar. ¶ Qui
dam eni eam attribuunt cōditioni
eloꝝ: que alr tunc se habebunt in
corpore q̄ nūc. Dicunt eni q elta
remanebūt ibi sz subaz: sz qualita
tes actiue ⁊ passiue ab eltis aufe-
rentur. Sz hoc nō videt veꝝ: quia
qualitates actiue ⁊ passiue sunt d
perfectiōe eltoꝝ: vnde si sine eis
reparentur elta in corpe resurgen
tis essent minoris pfectiōis q̄ nō
sint. Et pterea cum qualitates ille
sint ꝓpria accn̄tia eltoꝝ ex forma
⁊ materia ipsoꝝ cāta: videt valde
absurdum q cā maneat ⁊ effectus
tollatur. ¶ Et iō alij dicunt q ma
nebunt qualitates: sz nō habebūt
proprias actiōes diuina ꝟtute id fa
ciente ad ꝯseruationē humani cor
poris. Sed h° etiā non videt posse
stare: q2 ad mixtionē reqrit actio
⁊ passio actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ q̄litatū
⁊ fm prednīū vni⁹ vel alteri⁹ mix-
ta efficiunt diuerse cōplōnis quod
opꝫ ponere in corpe resurgentis:
quia erūt ibi carnes ⁊ ossa. ⁊ huius
modi ptes: quib⁹ oibus nō compe
tit vna ꝯplō. Et preterea scōm h°
impassibilitas nō posset poni dos
in eis: q2 non poneret aliq̄ dispō-
nem in sba impassibili: sz solum ꝓ
hibitionem passionis ab exteriori
scz diuinā virtutem: que etiā pos-
set idez facere de corpore hominis
in statu huius vite. ¶ Et ideo alij
dicunt: q in ip̄o corpore erit aliqd
prohibens passionem corporū glo
riosorū. scz materia quīti corporꝫ ⁊
quam ponunt venire in cōpositio
nem humani corporis ad cōciliau-
dum elta in armoniam q̄dam per
quam possunt esse debita materia
anime ratiōalis: sed tamē in statu
hui⁹ vite propter dn̄ium elemeta-
ris nature/corpus humanum pati
tur ad similitudinem alioꝝ elemē
torū: sed in resurrectione dabitur
nā q̄nti corpis. ⁊ iō corp⁹ humanū
reddet ipassibile ad similitudinem.

corpis celestis. Sz hoc nō pōt stare: qz corp⁹ quītū nō venit māliter ad cōpōnez corpis hūani. vt in 2° lib. ostēsuz est. Et pterea īpossibile est dicere: q aliqua ꝟtus nālis: qualis est ꝟtus corporis celestis: trāsferat corp⁹ hūanū ad ꝓpetatē glorie: qualis est īpassibilitas corporis gloriosi: cū īmutationē corporis hūani apl's attribuat ꝟtuti xpi: qz qualis celestis tales ꞇ celestes. j. Cor. 15. ꞇ Phil. 3°. Reformabit corp⁹ humilitatꝫ nře. ❡ p. nō pōt nā celestis ita dn̄ari in corpore hūano qui nā elemētaris remaneat cui ex cēntialib⁹ suis pnci pys passibilitas inest. Et iō aliter dōm est: q oīs passio fit per victoriā agētis sup patiēs: alias nō retraheret ipm ad terminos suos: īpossibile est āt q aliqd dn̄et supra patiēs: nisi inq̄tū debilitaf dn̄iuz forme ꝓpe supra mām patiētis: loquēdo de passione q̄ est ꝯtra nām: de qua nunc loqmur: nō ei mā sub ỹcitur vni ꝯ̄riorū: sine hoc q tollaf dn̄ium alteri⁹ sup ipsaz: vel saltim diminuaf. Corpus autē hūanū et quicqd in eo est: erit pfecte subiectum anīe ratiōali: sicut iaz pfecte erit subiecta deo: ꞇ iō in corpe glorioso nō poterit esse aliqua mutatio ꝯtra dispōnē illā qua pficif ab anima: ꞇ ita corpora illa erunt impassibilia.

Ad pᵐ Ad pmum ergo dicēdūz: q scōm Ansel. n. mortale ponitur i diffinitiōe hominis a philosophis qui non crediderūt hominē totum aliquādo posse esse immortalem: quia nō viderunt homines nisi scōm hui⁹ mortalitatis statū. Uel potest dici: q scōm philosophum in 8° meta. quia differētie essentiales sunt nobis incognite. vtimur quādoqꝫ differentys accidentalibus ad significandum differentias essētiales: q̄ sunt accntalium cāe: vn mortale in diffōne hominis non ponit quasi ipsa mortalitas ad eēntiā h oīs ptineat: sz qz illd qd nūc ē cā passibilitatꝫ ꞇ mortalitatis scōm pn̄tem statū. scꝫ cōpositio ex ꝯtrarys est de eēntia hominis: sz tūc nō erit cā eius ꝓpter victoriaz aīe sup corp⁹. ❡ Ad 2ᵐ dicendū: q duplex est poᵃ. ligata ꞇ libera: ꞇ hᵒ non solū est veruz in potētia actiua: sz etiā passiua. Forma enī ligat potētiā māe determinādo ipsaz ad vnū scōm q dn̄atur sup eā: ꞇ qz ī reb⁹ corruptibilibus nō pfecte dn̄af forma supra mām: nō pfecte pōt ligare ipsaz quī recipiat īterdū per aliquā passionē dispōnē ꝯtrariā forme. Sz ī scīs post resurrectionē dīna ꝟtute aīa dominabif supra corp⁹: nec illud dominium aliquo mō poterit auferri: qz ipsa erit īmutabilif deo subiecta: qd nō fuit in statu inocētie: ꞇ ī corpib⁹ illis manet eadē potentia ad formā aliā: q̄ nūc inest q̄tuz ad substantiam potētie: sz erit ligata per victoriā aīe supra corp⁹: vt nū q̄ in actum passionis exire possit. Ad 2ᵐ

❡ Ad 3ᵐ dōm: q qualitates elemētares sūt instrumēta aīe: vt pz in 2° de anīa: q calor ignis in corporē hūano regulatur in actu nutriēdi per ꝟtutē anīe. Quādo aūt agēs pricipale est pfectū ꞇ nō est aliqs defect⁹ in instrumēto: nulla actio ꝓcedit ab instrumēto: nisi secundū dispōnē pricipalis agētis: ꞇ iō in corporibus scōꝝ post resurrectionē nulla actio vel passio poterit ꝓuenire a qualitatibus elementaribus que sit ꝯtra dispōnem anīe q̄ intendit cōseruare corpus. Ad 3ᵐ

❡ Ad 4ᵐ dōm: q ƀm August. in epistola ad Cōstantinū dīna potentia vals in ista visibili atqꝫ contractabili nā corporū q̄busdā manētibus auferre quas voluerit q̄litates. Unde sicut ab igne fornacis caldeorū abstulit ꝟtutem comburendi q̄tum ad aliquid: quia corpora puerorum illesa seruata sunt. sed mansit q̄tum ad aliquid: quia Ad 4ᵐ

ignis ille ligna cõburebat: ita auferet ab humorib⁹ passibilitatem Ad 5m ⁊ admittet nãm. modus autez quo hoc fiet dictus est. ¶ Ad quintuz dicendũ: ꝙ cicatrices vulnerũ non erunt in sanctis: nec in xp̃o fuerũt inꝗ̃tũ importãt aliquem defectuz sed inꝗ̃tuz sunt signa cõstãtissime virtutis: qꝛ passi sunt pro iustitia ⁊ fide: vt ex hoc ⁊ ipsis: ⁊ alijs gaudium crescat. Vñ dicit Augu. 22°. de ci. dei. Nescio quõ sic afficimur amore martyrũ beatoꝝ: vt velim⁹ in illo regno in eorũ corporib⁹ videre vulneruz cicatrices: q̃ pro xp̄i nomie ptulerunt: ⁊ fortasse videbimus: nõ eni deformitas in eis: sed dignitas est q̃dam: ꝗ̃uis in corpore scõ: non corpis sed ꝟtutis pulchritudo fulgebit. Nec tamẽ si aliqua martyribus amputata ⁊ ablata sunt mẽbra: sine ipsis membris erunt in resurrectiõe mortuorum quibus dictum est capillus de capite vestro non peribit.

¶ Utrum impassibilitas in omnibus erit equalis. Arti. ij.

primuz AD secundũ sic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ ipassibilitas in oibus erit equalis. Qꝛ. j. Cor. 15. dicit glo. ꝙ equalr̃ oẽs habẽt ꝙ pati non põt qui habẽt dotẽ impassibilitatis. ẽ impassibilitas est equalis in oib⁹. scd̃m ¶ P̃. negatiões non recipiũt magis ⁊ min⁹: sed ĩpassibilitas est quedam negatio vel ꝓuatio passibilitatis. 3m ergo nõ põt esse maior ĩ vno q̃ in alio. ¶ P̃. magis albuz dicit̃ qđ est nigro impmixtius sed nulli corporum scõꝝ admiscebitur aliquid de passibilitate. ergo omnia erunt equaliter impassibilia.

Ioppm Sz cõtra merito dẽt respõ ꝓm dere premium proportionaliter: sed sanctorum quidam fuerunt alijs maiores merito. ergo cum impassibilitas sit quoddam premium: videtur ꝙ ĩ quibusdam sit maior q̃ in alijs. ¶ P̃. im 2m. passibilitas diuiditur ꝯtra dotem claritatis: sed illa non erit equalis in omnibus: vt patet. j. Cor. 15. ergo nec impassibilitas.

Rñdeo dicendũ: ꝙ impassibilitas põt dupliciẽ cõsiderari. Uel scd̃m se: vel ẽm cãm suaz. Si ẽm se cõsideretur: quia solam negationem vel ꝓuationẽ importat: nõ suscipit magis ⁊ min⁹: sed erit equalis in oibus beatis. Si autẽ cõsideretur scd̃m suã causam: sic erit in vno maior q̃ in alio: causa autẽ eius est dñium anĩe super corpus: quod quidez dominiũ causatur ex hoc ꝙ fruitur deo ĩmobiliter: vnde in illo qui perfectius fruitur est maior ĩpassibilitatꝭ cã. R° ꝑn. vbi sup̃ q. 2.

Ad primũ ẽ dd̃m: ꝙ Glo. illa loquit̃ de ĩpassibilitate ẽm se: ⁊ non ẽm causam suam. ¶ Ad 2m dicendũ: ꝙ ꝗ̃uis negationes ⁊ ꝓuationes ẽm se nõ intendant̃ nec remittantur: tamen intẽdunt̃ ⁊ remittũt̃ ex causis suis: sicut dr̃ eẽ loc⁹ magꝭ tenebrosus q̃ hẽt plura ⁊ maiora obstacula lucꝭ. ¶ Ad 3m dicendũ: ꝙ aliqua nõ solum intenduntur per recessuz a cõtrario: sicut ẽt per accessum ad terminum: sicut lux intenditur. Et ꝑterea etiã impassibilitas est maior in vno q̃ in alio: ꝗ̃uis in nullo aliquid passibilitatis remaneat. ad pmũ Ad ẽm ad. ẽtiũ

¶ Utrum impassibilitas sensum ĩ actu a corporibus gloriosis excludat. Arti. iij.

AD tertiũ sic procedit̃. Videt̃ ꝙ impassibilitas sensũ in actu a corporibus gloriosis excludat. Quia sicut dicit philosophus in 2° de anima sentire est quoddaz pati: corpora autẽ gloriosa erunt impassibilia. ergo nõ sentiẽt in actu. ¶ P̃. immutatio naturalis precedit immutationem animalem: sicut enim esse naturale precedit immutatio= ꝑm Scd̃m

nem aialē: sic esse nāle pcedit esse intentionale: sȝ corpa gloriosa ratione ipassibilitatis nō imutabuntur imutatiōe nāli. ḡ nec imutatione aiali q̄ requiritur ad sentiēdū.

tertium ¶ P̄. quādocūqȝ fit sensus in actu cū noua receptiōe: fit nouuȝ iudicium: sȝ ibi nō erit nouū iudiciuȝ: quia nō erūt ibi cogitatiōes volubiles. ḡ nō fient ibi sensus in actu

quartū. ¶ P̄. quādo aia ē in actu vni⁹ potentie remittitur act⁹ alteri⁹ potētie: sȝ aia sūme erit intēta ad actū virtutis itellectiue qua deum contemplabitur. ergo nō erit aliq̄ mō in actu virtutis sensitiue.

soppm. pmum. secūdū. **Sed contra** est qd̄ dicitur Apoc. j. videbit euȝ omīs oculus. ḡ erit ibi sensus i actu. ¶ P̄. ƀm phūȝ in primo de aīa: aiatū ab aiato distinguitur sensu ꝛ motu: sed ibi erit in actu mot⁹: qꝛ tanq̄ scītille in arūdinecto discurrent. Sap̄. j. ḡ ꝛ sensus in actu.

Rñsio. pn. vbi sup q. 5. **Rñdeo** dc̄m: ꝙ aliquē sensū esse in corpib⁹ btōruȝ oms ponūt: alias corpalis vita sāctorū post resurrectionē assimilaretur magis sōno q̄ vigilie: qd̄ nō cōpetit illi pfectioni: circa qd̄ in sōno corp⁹ sensibile nō est in vltimo actu vite pꝑter qd̄ sōn⁹ dr̄ vite dimidium in pmo ethi. sȝ in mō sentiendi diuersi diuersa opinantur.

¶ Quidā. n. dicūt ꝙ corpa gloriosa sunt ipassibilia: ꝛ pꝑter hoc nō receptibilia peregrine ipressiōis: ꝛ multo min⁹ q̄ corpa celestia: qꝛ nō erit ibi sensus in actu per receptionē alicui⁹ spēi a sensibilib⁹: sed magis extra mittēdo. Sȝ hoc non pōt esse: qꝛ in resurrectiōe nā spēi manebit eadē in hoie: ꝛ oib⁹ partibus ei⁹: hmōi aūt est nā sensus vt sit potētia passiua: vt i scd̄o de aia pbat phūs. Vñ si in resurrectione sci sentirēt extramittēdo ꝛ non recipiendo non esset sensus in eis virtus passiua sed actiua: ꝛ sic non cēt eiusdem spēi cum sensu qui nunc ē sed cēt aliqua virt⁹ eis data: sicut enī materia nunq̄ fit forma: ita potentia passiua nunq̄ fit actiua.

¶ Et ideo alij dicunt ꝙ sensus in actu fiet per susceptionē: non qdē ab exterioribus sensibilibus: sed p effluxum a superioribus viribus: vt sicut nūc superiores vires accipiunt ab īferioribus: ita ecōuerso tunc īferiores accipient a supioribus. Sed iste modus receptionis non facit vere sentire: qꝛ omnis potentia passiua scd̄m sue spēi rationem determiatur ad aliquod actiuum spāle: quia potentia inq̄tum huiusmodi hēt ordinē ad illud respectu cuius dicitur: vñ cū ppriū actiuū i sensu exteriori sit res exñs extra animaȝ: ꝛ non intentio eius exñs in imaginatione vel ratione: si organum sentiendi non moueatur a rebus extra: sed ex imaginatione: vel a supioribus viribus alijs non erit vere sentire. Unde nō dicimus ꝙ frenetici ꝛ alij mēte capti in quibus propter victoriaȝ imaginatiue virtutis fit huiusmodi defluxus spērum ad organa sentiendi vere sentiant: sed quia videtur eis ꝙ sentiant. ¶ Et ideo dicēduȝ est: cum alijs ꝙ sensus corporū gloriosorum erit per susceptionem a rebus que sunt extra animam.

¶ Sȝ sciēdū ē ꝙ organa sentiēdi imutant̄ a reb⁹ q̄ sūt extra aiaȝ 2r. Uno mō immutatiōe nāli: qn̄. s. organū disponit̄ eadē qualitate nāli qua dispōit̄ res extra aiaȝ: q̄ agit in ipsis: sicut cū man⁹ fit calida ex tactu rei calide: vel odorifera ex tactu rei odorifere. Aliomō imutatione spūali: qn̄ recipitur qualitas sensibilis in istrō ƀȝ cē spūale. id ē spēs siue itētio qualitatꝭ ꝛ nō ipsa qualitas: sicut pupilla recipit spēȝ albedinis: ꝛ tamē in ipsa nō efficitur alba. pma ḡ receptio nō cāt sēsum per se loquēdo: qꝛ sensus ē susceptiuus spērū in materia preter

riãm.i.preter esse materiale: qd hĩt extra aiam: vt dr in 2° de aĩa: & hec receptio imutat naturam recipiẽtis: quia recipitur hoc modo qualitas secũdum esse suum materiale: vñ ista receptio non erit in corpibus gliosis: sz 2ª q̃ p se facit sensum i actu & non immutat naturam recipientis.

Ad pᵐ Ad pmũ ergo dõm: q iã patz ex dictz q ex hac passione: que est in actu sentiẽdi: que nõ est aliud q̃ receptio predicta nõ trahitur corp⁹ extra naturalẽ suã qualitatẽ: sz spiritualiter pficitur. vnde impassibilitas gloriosoꝝ corporum hanc passionẽ nõ excludit.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõm: q oẽ passiuum recipit actionẽ agentis ẽm suuz modum. si ergo aliquid sit qd sit natuz sic imutari ab actiuo naturali & spirituali imutatione: imutatio naturalis precedit imutationẽ spiritualem: sicut esse naturale pcedit eẽ intentionale: si aũt natuz sit imutari spũaliter tantũ: nõ oz q imutetur naturaliter: sicut de aere qui nõ est receptiuus coloris ẽm esse naturale: sed solũ ẽm esse spũale: & iõ hoc solum mõ imutatur: sicut econuerso corpora inaiata imutãtur p qualitates sensibiles solum naturalr. in corporibus aũt gloriosis nõ poterit eẽ aliqua imutatio naturalz: & ideo ibi erit spũalis imutatio tm̃.

Ad 3ᵐ ¶ Ad tertiũ dõm: q sicut erit noua receptio speciei in organo sentiendi: ita erit nouũ iudiciũ sensus cõis: non autem nouum iudicium intelligens de hoc: sicut in eo q̃ videt aliquid quod prius sciuit. Qd autem dicit Aug. nõ eruut ibi cogitationes volubiles: intelligitur de cogitationibus intellectiue partis: vnde non est ad propositum.

ad 4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dicẽdum: q quãdo vnũ duorum est ratio alterius: occupatio anime circa vnum non impedit vel remittit occupationem eius circa aliud sicut medicus dum videt vrinam: non minus pote st considerare artis regulas de coloribus vrinarum: sed magis: & quia deus apprehenditur a sanctis: vt ratio oĩz que ab eis agentur vel cognoscentur: iõ occupatio eoꝝ circa sẽsibilia sentienda: vel q̃cũq alta contẽplãda in nullo immpediet diuinã contemplationẽ: nec ecõuerso. Uel dicendũ: q iõ vna potentia impeditur in actu suo quãdo alia vehemẽter cooperatur: qz vna potentia de se non sufficit ad tã diuersam operationez nisi ei subueniatur per id quod erat alijs potẽtijs vel mẽbꝛz insuper principio vite: & quia in sãctis erunt omnes potentie perfectissime vna poterit intense operari: ita q ex h° nullũ ipedimẽtũ prestabitur actioni alterius potentie: sicut & in christo fuit.

¶ Utrum in beatis post resurrectionẽ sint oẽs sens⁹ i actu. ar. iiii.

AD quartũ sic pceditur. Uidetur q si sint ibi omnes sens⁹ in actu tactus enim est primus inter omnes alios sensus: vt dicitur in lib. de anima: sed corpora gloriosa carebunt actu tactus: quia sensus tactus fit in actu per inmutationẽ corporis animalis: ab aliquo exteriori corpe pdominãte in aliq̃ qualitatũ actiuaꝝ vel passiuaꝝ: quarũ est tactus discretiuus: qualis tunc immutatio esse nõ poterit. ergo nõ erit ibi omnis sensus in actu. pmum.

¶ P sensus gustus deseruit actui virtutis nutritiue: sed post resurrectionem huiusmodi actus non erit. ergo frustra esset ibi gustus. scõm

¶ P. post resurrectionem nihil corrumpetur: quia tota creatura vestietur quadam virtute incorruptionis: sz sensus odoratus in actu suo esse non potest nisi aliqua corruptione facta: qz odor non sentitur sine aliqua euaporatione que in quadã resolutione cõsistit. ergo sensus odo

quartū ratus nō erit ibi in suo actu. ¶ P. auditus deseruit discipline: vt dicitur in libᵒ de sensu: sꝫ nō erit post resurrectionem btīs necessaria aliqua disciplina ꝑ sensibilia: qꝛ diuina sapientia replebunť ex ipsius visione. ğ nō erit ibi auditus.

5m ¶ P. visio fit scđm ꝙ in pupilla recipiť species rei vise: sed hoc non poterit esse post resurrectionē in btīs. ergo nō erit ibi visus in actu: q̄ tñ est oīum sensuū nobilioꝛ. Probatio medie. Jllud qđ est lucidū in actu nō est receptiuū spēi visibilis: vnde speculum directe positū sub radio solis nō repn̄tat spēm coꝛporis oppositi: sed pupilla sicut et totum coꝛpus erit claritate dotata. ğ nō recipieť ibi aliqua spēs colorati coꝛporis.

6m ¶ P. scđm ꝑspectiuos oē qđ videť sub angulo videť: vnde possꝫ eē ita paruus angulus ꝙ nihil de re videretur. si ğ oculus glorioꝛsus videbit sub angulo: opꝫ ꝙ videat aliqđ magis a remoto q̄ꝫ modo videmus: qđ videť absurdū: ⁊ sicuť ꝙ sensus visus actu nō erit in coꝛpoꝛibus glorioꝛsis.

Iopom. p̄mum. **Sed cōtra** potentia cōiūcta actui est ꝑfectioꝛ q̄ꝫ nō cōiūcta. sꝫ nā hūana erit in btīs ĩ maxīa ꝑfectiōe. ğ erūt

secūdū. ibi oēs sensus in suo actu. ¶ P. vicinius se habēt ad animā potentie sensitiue q̄ꝫ coꝛpus. sꝫ coꝛpus premiabitur vel punieť ꝓpter merita vel demerita aīe. ergo ⁊ oēs sensus premiabuntur in beatis: ⁊ punientur in malis: secūdꝫ delectationem ⁊ doloꝛem vel tristitiam q̄ in operatione sensus consistunt.

Rñº. princi. vbi sup̄ q.4. **Rñdeo** dicendum: ꝙ circa hᵒ est duplex opinio. ¶ Quidam enim dicunt ꝙ in coꝛpoꝛibus glorioꝛsis erūt omnes potentie sensuum: non tamen erunt ĩ actu nisi duo sensus. scilicet tact⁹ ⁊ visus: nec hoc erit ex defectu sensuum: sed ex defectu mediȷ ⁊ obiecti: nec tamen erunt frustra: quia erunt ad integritatem humane nature: ⁊ ad cōmendandaꝫ sapientiā creatoꝛis. Sed hoc non videť verum: quia hoc quod est medium in istis sensibus est etiā in aliȷs medium. Jn visu enī est medium aer: q̄ etiā est medium in auditu ⁊ odoꝛatu: sicut ptꝫ in scđo de aīa. Similiter etiā gustus hēt medium coniunctum sicut ⁊ tactus: cum gust⁹ sit tactus quidam: vt in eodem lib. diciť. Odoꝛ erit ibi qui est obiectū odoꝛatus: cuꝫ ecclesia cantet: ꝙ odoꝛ suauissimus erunt coꝛpoꝛa sanctoꝛum. Laus etiam vocalis erit ĩ patria. Unde dicitur super illđ ps̄ exultationes dei in gutture eoꝛuꝫ: ꝙ coꝛda ⁊ lingue non desinent laudare deum. Et idem etiā hř ꝑ glo. super illud Osee.14. in canticis ⁊ cibalis ⁊c. ¶ Et iđ scđm alios in dicendum: ꝙ odoꝛatus ⁊ auditus erunt ibi in actu: sed gustus non erit ibi: ita ꝙ immutetur ab aliquo cibo vel potu sumpto: vt ptꝫ ex dictis: nisi foꝛte dicatur ꝙ erit ibi gustus in actu per immutationē lingue ab aliqua humiditate adiūcta

Ad p̄mū ergo dicendum: ꝙ qualitates quas tactus percipit sūt ille ex quibus cōstituitur animatum coꝛpus: vnde per qualitates tangibiles coꝛpus aīalis ꝫm statum presentem natū est immutari immutatione naturali ⁊ spirituali ab obto tact⁹. Et iđ tactus diciť maxime materialis ĩter alios sensus: quia hēt plus de materiali immutatione adiunctū: non tamē immutatio materialis se hēt ad actū sentiēdi q̄ ꝑficiť spūali imutatiōe nisi ꝑ accñs. Et ideo in coꝛꝑib⁹ gl̃iosis a q̄b⁹ ĩpassibilitas excludit nālē immutationem: erit immutatio a qualitatibus tangibilibus spiritualis tantuꝫ: sicut etiaꝫ in coꝛpoꝛe ade fuit quod nec ignis vrere nec gladius scidere potuisset: ⁊ tamē hoꝝ sensum habuisset. ¶ Ad secūduꝫ dōm: ꝙ gustus · Ad pmū · Ad 2m

sm q̄ ē sensus alimēti nō erit ī actu sm q̄ ē iudiciū saporū: hoc eē poterit forte p modū pdictū. ❡ Ad 3m dōm: q̄ qdā posuerunt: q̄ odor nihil aliud ē q̄ qdā fumalis euaporatio. Sed hec positio nō pōt esse vera: qz ex hoc q̄ odor ī vulturibus immutatur ex odore pcepto ex cadauere ex locis remotissimis: nō eēt possibile q̄ euaporatio aliqua ptīgeret a cadauere ad tā remota loca: etiā si totū resolueret ī vaporē ⁊ pcipue cū sensibilia in equali distantia ad qualz partē imutēt. Vñ odor immutat mediū quādoqz ⁊ īstrumentū sentiēdi spūali imutatione sine aliqua euaporatiōe ptīgente ad organū: sz q̄ aliqua euaporatio reqrat. hoc ē q̄ odor in corporibus ē humiditate asp̄sus. Vñ opz resolutionē fieri ad hoc q̄ pcipiatur. Sed in corpib9 gl'iosis erit odor ī sua vltima pfectiōe nullomodo p humidū resp̄sus. vñ imutabit spūali imutatiōe: sicut odor fumalis euaporatiōis facit ⁊ sensus odoratus in sctis: qz nulla humiditate īpediet: ⁊ cognoscet non solum excellētias odoris: sicut nūc in nobis cōtingit pp̄ter nimiā cerebri humiditatē: sz etiā minimas odorū differētias. ❡ Ad 4m dicendum: q̄ in p̄ria erit laus vocalis: q̄uis qdā alr dicāt. q̄ sola imutatione spūali organū audit9 imutabit in btis: nec erit pp̄ter disciplinam qua sciam acqrat: sz pp̄ter pfectionez sensus ⁊ delectationez: quomō autē vox ibi formari poterit: dictū ē in scdo lib. ❡ Ad 5m dicenduz: q̄ intēsio lumis nō īpedit receptionem spūalez spēi coloris: dūmmō maneat ī nā diaphani: sicut ptz q̄tūcūqz illuminet aer pōt esse meīm ī visu. ⁊ q̄to ē magis illuminat9: tāto p ipsum aliquid clarius videtur: nisi sit defectus ex debilitate visus. Qz autem in speculo directe opposito radio solis nō appareat species corporis opposi ti: non est pp̄ter hoc q̄ impediatur receptio sed pp̄ter hoc q̄ impedit reuerberatio. Opz eī ad hoc q̄ forma in speculo appareat: q̄ fiat q̄dam reuerberatio ad aliquod corpus obscurum: ⁊ ideo plumbum vitro adiungitur in speculo: hanc āt obscuritatem radius solis repellit: vnde non pōt appere species ī aliquo speculo. Claritas āt corporis gloriosi non aufert diaphanitatem a pupilla: quia gloria nō tollit naturā: vndeqz magnitudo claritatis in pupilla magis facit ad acumen visus: q̄ ad eius defectum ❡ Ad 6m dōm: q̄ q̄to sensus est perfectior tanto ex minori immutatione facta pōt obiectū suūqz percipere: q̄to āt sub minori angulo visus a visibili immutatur: tanto minor immutatio est: ⁊ inde est q̄ visus fortior magis a remotis aliquid videre pōt: q̄ visus debilior: quia q̄to a remotiori videt sub minori āgulo videt: ⁊ quia visus corporis gloriosi erit perfectissimus ex peruissima immutatione poterit videre: vnde sub angulo multo minori videre poterit: q̄ nō possit: ⁊ per ɔ̄ns mlto magꝫ a remotꝫ.

Ad 3m — Ad quartū. — Ad qntū — Ad sextū

❡ De subtilitate corporuz btōꝝ. Questio lxxxiij.



Einde cōsiderādū est de subtilitate corporum btōꝝ. Circa qd q̄runt sex ❡ Primo vtꝝ subtilitas sit p̄petas corporis gl'iosi. ❡ 2o vtꝝ rōe hui9 subtilitatꝫ possit eē in eodē cum alio. ❡ 3o vtꝝ per miraculuz duo corꝰa gl'iosa possint sil' esse ī eodez loco. ❡ 4o vtꝝ duo corꝰa gl'iosa possit eē sil' ī eodē loco. ❡ 5o vtꝝ corpus gl'iosuz necessario reqrat equalē sibi locuz. ❡ 6o vtꝝ corpus glorios

sum sit palpabile.

¶ Utrum subtilitas sit proprietas corporis gloriosi. Arti. j.

pm. **AD primũ** sic pceditur: vr φ subtilitas nõ sit pprietas corporis gliosi. Proprietas.n.glorie excedit pprietatẽ nãe.sicut glorie claritas claritatẽ solis q̃ ẽ maxia in nã: si ḡ subtilitas ẽ pprietas corporis gloriosi vr φ corp⁹ sit subtili⁹ futurũ oi qd ẽ subtile ĩ nã ⁊ ita erit vẽtis aere⁊ q̃ subtili⁹: qd ẽ heresis a Greg. in ↄstãtinopolitana vrbe dãnata: vt
secũdũ. ipse narrat in.4.li.moral. ¶ P̃.sicut caliditas ⁊ frigiditas sunt quedã qualitates simpliciũ corpoꝝ.s. eloꝝ: ⁊ subtilitas: sꝫ calor ⁊ alie q̃litates eloꝝ nõ itẽdenf in gloriosis corporib⁹ magꝭ q̃ nũc: imo magis ad medium reducenf. ḡ nõ sub
tertium tilitas in eis erit maior q̃ nũc sit. ¶ P̃.subtilitas iuenif in corporibus ppt paucitatẽ mãe vñ corpora q̃ hñt min⁹ de mã sub equalib⁹ dimẽsionib⁹ dicimus magis subtilis vt ignẽ aef: ⁊ aerẽ aqua ⁊ aquã terra: sꝫ tñ de mã erit ĩ corporib⁹ gloriosis q̃tũ nũc ẽ nec dimẽtiões erũt maiores.ḡ nõ erũt magꝭ subtilia q̃ nunc sunt.

1 oppm primuꝫ **Szcõtra** est qd dr.1. Cor. 15.seminaf corpus aiale: surget corp⁹ spũale.i spm sile sꝫ subtilitas spũs excedit oẽm subtilitatẽ corporis: ḡ corpora erunt
secũdũ. subtilissima. ¶ P̃.corpora q̃to sũt subtiliora tãto nobiliora: sꝫ corpora gloriosa sunt nobilissima. ergo subtilissima.

Rñsio. pn. vbi sup ar.2.q.1 **Rñdeo** ddꝫ: φ nomẽ subtilitatꝭ a ꝟtute ẽ assũptũ.s.penetrãdi.vñ dr in 2° de gñone. φ subtile ẽ repletũ ptib⁹ ⁊ partiũ partib⁹. φ ãt aliqd corp⁹ sit penetratiuum ptingit ex duob⁹. p° ex paruitate q̃titatꝭ p̃cipue fꝫ pfunditatem ⁊ latitudinem. non ãt secundum longitudinẽ: quia penetratio fit ĩ pfundum: vñ lõgitudo penetratiõi nõ obstat. 2° ex paucitate mãe. vñ rara subtilia dicim⁹. ⁊ qꝛ in corporib⁹ raris forᵃ p̃dñaf mãe magis: iõ trãslatũ ẽ nomẽ subtilitatis ad illa corpora q̃ optime substant forme ⁊ perficiunf ab ea cõpletissimo mõ: sicut dicim⁹ subtilitatẽ eẽ in sole ⁊ luna: ⁊ alijs huiusmõi. sicut etiã aux vel aliqd huiusmõi p̃t dici subtile qñ perfectissime cõplef in eẽ ⁊ virtute sue spẽi ⁊ qꝛ res ĩcorporee q̃titate carẽt et mã: nomẽ subtilitatꝭ ad eas trãsfertur nõ solũ rõne sue substãtie: sed etiã rõne sue ꝟtutꝭ: sicut.n. subtile dr penetratiuũ: quia pertigit vsq̃ ad itima rei: ita ẽt dr aliqs itellectus subtilis: qꝛ pertingit ad inspiciẽda ĩtrĩseca pñᵃ ⁊ pprietates nãles rei latẽtis. Et similif dr aliqs hr̃e visus subtilẽ: qꝛ aliqd mĩmũ p̃t visuꝫ pertingere.⁊ similif ẽ de alijs sensib⁹.⁊ fꝫ h° diuersimode subtilitatẽ corporib⁹ gloriosis attribuerũt. ¶ Quidaꝫ ẽt heretici: vt Augu.narrat attribuerũt eis subtilitatem fcõm modum quo spũales substantie subtiles dicuntur: dicentes φ in resurrectione corp⁹ vertetur in spũꝫ: ⁊ ratiõe hui⁹ corpora resurgentium Aposto.spũalia noiat.1.Cor.15. Sꝫ hoc nõ p̃t stare. ¶ P° qꝛ corpus in spm trãsire nõ p̃t cuꝫ nõ cõicent in mã: qd etiam Boetius ostẽdit in libro de duabus naturis. ¶ Secũdo quia si hoc esset possibile corpore in spiritũ cõuerso: nõ resurgeret hõ qui ex aĩa ⁊ corpore nãlif cõstat: quia si Aposto.sic intelligeret sicut nominat corpora spũalia pari ratiõe nominaret corpora animalia que ĩ animam sunt conuersa: quod patet esse falsum. Uñ quidã heretici dixerunt: φ corpus in resurrectione remanebit: sꝫ habebit subtilitatem fcõm modum rarefactionis: ita φ corpora humana in resurrectione erunt aerea: vel vento si-

milia: vt Grego. narrat in. 14. lib. moral. sed hoc etiã nõ põt stare: qr dominus post resurrectionẽ corp⁹ palpabile habuit: vt pz Luc. vlti. spũs carnẽ ꝛ ossa non habet: sicut me videtis hẽre: qđ pcipue subtile credendũ est. Et pterea corp⁹ humanum cũ carnibus ꝛ ossib⁹ resurget: sicut corpus dñi: vt dr Luc. vlti. spũs carnẽ ꝛ ossa nõ hz sicut me videtis habere: ꝛ Job. 19. dicitur. In carne mea videbo deũ saluatorem meũ: natura aũt carnis ꝛ ossis hãc raritatẽ nõ põt habere. ¶ Et ideo est assignãdus corporib⁹ gloriosis alius modus subtilitatis: vt dicãtur subtilia pp cõpletissimam corporis pfectionem: sz hãc cõpletionem qđã eis attribuũt rõne quinte essentie: q̃ in eis tũc maxime dñabitur: qđ esse nõ põt. ¶ Primo qr nihil de quinta essẽtia põt venire i cõpositionẽ corpis: vt in 2° li. ostẽsum est. ¶ 2° qr dato q veniret in cõpositionem corpis humani: non posset intelligi q dñaretur magis tunc q̃ nũc supra naturã elarẽ: nisi ita q esset in corpibus hũanis pl⁹ secundum q̃titatem de natura celesti: ꝛ sic corpora humana nõ eẽnt eiusdem stature: nisi forte minueretur natura elemẽtaris in hoie: qđ repugnat integritati resurgẽtium: vel ita q natura elemẽtaris iduerret pprietates nãe celestis ex ei⁹ dominio i corpore: ꝛ sic naturalis virtus esset cã pprietatis glorie: qđ vr absurdũ. ¶ Et iõ aliĳ dicũt q dicta cõplexio ex quo copa hũana subtilia dñr: erit ex dñio anime glorificate q̃ est forma corpis sup ipm: ratione cuius corpus gloriosuz spũale dicitur: quasi oĩo spũi subiectũ. Prima aũt subiectio qua corpus aie subĳcitur ẽ ad participãdũ eẽ specificũ put subĳcitur sibi: vt mã forme: ꝛ deinde subĳcit ei ad alia opa anime: put aĩa est motor: ꝛ ita prima ratio spiritualitatis in corpore est ex subtilitate: ꝛ deinde ex agilitate ꝛ aliĳs pprietatib⁹ corpis gloriosi. Et pp hoc Apo. in spiritualitate tetigit dotẽ subtilitatis: vt magistri exponũt. vñ Gre. dicit. 14. moral. q corpus gloriosũ dr subtile p affectum spũalis psone: ꝛ p h⁹ pz solutio ad obiecta q̃ pcedunt de subtilitate: q̃ est p rarefactionem.

¶ Utrum rõne subtilitatis cõpetat corpori glorioso esse in eodẽ loco cum alio nõ glorioso. Ar. ii.

AD secundum sic pceditur. (pmum.) Ur q ratione huius subtilitatis cõpetat corpi q sit simul in eodem loco: cũ alio corpe nõ glorioso. Et vt dr phil. 3. reformabit corp⁹ hũilitatis nostre cõfiguratuz corpori claritatis sue: sz corpus xpi potuit simul esse cũ alio corpe i eodẽ loco: vt pz p hoc q post resurrectionem intrauit ad discipulos ianuis clausis. vt dr Jo. 20°. ergo ꝛ corpa gloriosa rõne subtilitatis poterũt esse cũ aliĳs corporibus nõ gloriosis in eodem loco. ¶ P. (scdm) corpa gloriosa erunt nobiliora oĩbus aliĳs corporibus: sed q̃dã corpa nunc rõne sue nobilitatis pñt esse simul cũ aliĳs corpibus. s. radĳ solares: ergo multo fortius hoc pueniet corpib⁹ gloriosis. ¶ P. (tertium) corpus celeste nõ põt diuidi ad min⁹ q̃tum ad substãtiã sperarum. vñ dr Job. 27. q celi velut ere solidissimi firmati sunt: si g corpus gloriosum nõ põt simul eẽ cũ alio corpe in eodẽ loco rõne subtilitatis: nũq̃ ad celũ empireũ ascẽdere poterit: qđ est erroneũ. ¶ P. (quartũ) corpus qđ nõ põt simul esse cũ alio corpe põt ex alterius obstaculo impediri in motu suo vel etiã includi: sed hoc nõ potest contingere corpibus gloriosis: g pñt simul esse i eodem loco cũ aliĳs coporibus. ¶ P. (quintũ) sicut se habz pũctus ad punctũ: ita linea ad lineam ꝛ superficies ad superficiem: ꝛ corpus ad corpus: sed duo puncta pñt eẽ simul: vt pz quã

linee se tangunt: et silr due linee in contactu duaꝝ supficieꝝ. et de supficie i ɔtactu duoꝝ corpoꝝ: qꝛ contigua sunt q̄ꝝ vltia sūt silr: vt pꝫ. 6. phy. ergo nō ē ɔ nāꝫ corpis q̄n possit eē silr cū alio corpe i codē loco: sed q̄cq̄d nobilitatis nā corpis patit totū corpi glorioso pstabit: ergo corpus gloriosum ex sue subtilitatis ppetate hēbit q̄ possit esse simlr cū alio corpore in eodē loco.

I oppm pm. Sz ɔtra est qđ Boetius dic̄ in li. đ tri. i nuō dfīam varietas accidentiū fac̄. Naꝫ tres hoies neqꝫ gñe: nꝫ spē: sꝫ suis accñtibus distant: nā si oino cūcta ab his accñtia sepemus: tñ locus ē cunctis diuersus: quem vnum fingere nulloº possumus. ergo si ponant duo

2m corpora esse in vno loco erit vnum corpus numero. ¶ P̄. corpora gl'iosa maiorem cōueniētiā habebunt cum loco q̄ spūs angelici: sꝫ spūs angelici: vt quidam dñt: nō possūt distīgui nuō nisi eēnt i diuersis locis: et pp hoc ponunt q̄ necesse est esse eos in loco: et q̄ ante mundum creari non potuerunt. ergo multo magis debent dicere q̄ duo corpa q̄liacunqꝫ nō pñt eē in eodē loco.

Rñº pncip. vbi. S. q.2. Rñdeo dđꝫ: q̄ nō pōt dici q̄ corpus gl'iosuꝫ rōne sue subtilitatis hēat q̄ possit eē cū alio corpe in eodē loco: nisi p subtilitatē auferat ab eo illđ qđ phibetur nunc eē silr cū alio corpe i eodē loco. Dicūt aūt q̄dā q̄ phibet ad hoc i isto statu rōne corpulētie: p quā hꝫ q̄ replet locuꝫ: q̄ quidē corpulētia ab ea p subtilitatis dotem tollet. Sꝫ nō pōt hº stare pp duo Primo qꝛ corpulentia quam dos subtilitatis auffert est ad defectum pertinēs: puta aliqua inordinatio māe non pfecte substantis sue forme. Totum. n. quod ad integritatem corporis ptinet in corpe resurget tā ex pte forme: q̄ ex pte māe qꝛ q̄ aliqđ corpus sit repletiuum loci hoc habet per illud qđ ē de integritate nature eius: et non ex aliq̄ defectu nāe. Cū. n. plenū opponatur vacuo: illđ solū nō replet locū quo posito in loco nihilominº manet vacuus locus. Uacuū autē diffinitur in. 4. phy. q̄ ē locus ñ plenus sensibili corpe: dr aūt aliquod corpus eē sensibile ex mā et forma et nālibus accidētibus: q̄ oia ad integritatē nāe ptinent: ɔstat ēt q̄ corpus gl'iosum erit sensibile: etiā sꝫ tactuꝫ: vt pꝫ in corpe dñi. Luc. vl. nec. n deerit mā aut forma: aut nālia accidētia. s. calidū et frigidū: et hmōi. Uñ pꝫ q̄ corpus gl'iosū non obstāte subtilitatis dote replebit locum. Insania. n. vr dicere qđ locus vbi esset corpus gl'iosum esset vacuus. 2a ratio eorum predicta nō valet: qꝛ coexistentiā corpis impedire in eodē loco est plus q̄ replere locū. Si. n. ponamus dimēsiones esse sepatas sine mā: ille dimēsiōes replent locuꝫ. Un quidā ponētes vacuum dixerūt esse locū in q̄ sunt hmōi dimensiones sine aliquo sensibili corpe: et tñ iste dimēsiones phibent ne sint silr cum alio corpe in codē loco: vt pꝫ p phm in 4. phy. et in. 3. metha. vbi hꝫ p incōueniēs q̄ corpus mathematicū: qđ nihil est aliud q̄ dimensiones sepate: sit simul cuꝫ alio corpore nāli sensibili. Uñ dato q̄ subtilitas gl'iosi corporis auferret ab eo hoc qđ replere est locum: non tamē sequeretur q̄ ppter hoc posset eē cū alio corpore in codē loco: qꝛ remoto eo qđ in minº est: nō pp hº remouet qđ i plus ē. Dđꝫ ergo q̄ illđ qđ ipedit corpus nrꝫ nunc ne simul cum alio corpore sit in eodē loco: nulloº poterit ab eo remoueri p dotē sbtilitatis. Nihil. n. pōt phibere corpus aliquod ne sit simul situatū cuꝫ alio corpore in eodem loco: nisi in hoc q̄ in eo requirit diuersum sitū nihil enim est impedimentum idētitatis nisi quod est causa diuersitatis. hāc aūt distōneꝫ situs nō re-

9 Cor' gloriosum ... [illegible] ... sit cum alio corpore ... loco [illegible] ... 4° 44 [illegible]

quirit aliq̃ corp̃is q̃litas: q2 corpori nõ debet aliquis situs rõne sue q̃litatis: vñ remoto a corpe sensibili q sit calidũ ꝛ frigidũ: aut graue aut leue: nihilomin⁹ i eo remanet necessitas p̃dicte distõnis: vt p3 p phm in. 4. phy. ꝛ ẽt per se planum est. Silr ẽt mã nõ põt iducere necessitatem p̃dicte distinctionis: q2 mãe nõ aduenit situs nisi mediãte q̃titate dimensiua. Silr ẽt n3 forᵃ sitũ h3 nisi ex mã situ3 hñte: restat g q necessitas distinctionis duoꝝ corpoꝝ in situ cãt a nã q̃titat; dimensiue: cui per se conuenit situs. Cadit.n. in diffinitione ei⁹ q q̃titas dimẽsiua ẽ q̃titas hñs situm: ꝛ ide est q remot; oib⁹ aliis q̃ sunt in re talis distõnis necessitas inuenit i sola q̃titate dimẽsiua. Si.n. accipiat linea sepata: op3 q si sint due linee vel due ptes vnius linee q sint distincte in situ: alr linea addita linee nõ efficeret mai⁹: qd est ꝯ cõem ai cõceptionẽ: ꝛ silr est de supficieb⁹ ꝛ corpibus mathematicis: ꝛ q2 mãe debet situs i q̃tũ substat dimensioni: exinde p̃dicta necessitas ad nã3 situatã deriuat: vt sicut nõ ẽ poẽ eẽ duas lineas vel duas partes mãe: nisi sit distõ sit⁹ ꝛ q2 distõ mãe ẽ pnᵐ distõnis indiuiduoꝝ: inde est q Boe. diẽ in li. de tri. q duobus corporibus vnu3 locum fingere nullo⁰ possum⁹: vt hanc saltẽ accñtiũ varietatẽ distõ indiuiduoru3 requirat: subtilitas aũt a corpore gl'oso p dimẽsione3 non auferet sibi predictam necessitatem situs distĩctiõis ab alio corpore: ꝛ ideo corpus gloriosum nõ hẽbit rõne sue subtilitat; q possit esse cum alio corpore sed poterit simul cu3 alio corpore esse ex operatione ṽtutis diue: sic ẽt corp⁹ Petri non habuit ex aliqua ꝓpetate indita q ad vmbrã eius sanarẽtur infirmi: sed h⁰ fiebat virtute diuina ad edificationẽ fidei: ita faciet virt⁹ diuĩa: vt corp⁹ gl'osũ possit simul cũ alio corpe eẽ ad pfecᵗⁱᵒᵐ gl'ie.

Ad p̃m ¶ Ad primũ g dõm: q cõpus xp̃i nõ habuit ex subtilitatis dote q posset eẽ simul cũ alio corpore in eodẽ loco: sed h⁰ factum est ṽtute diuina post resurrectionẽ sicut in natiuitate. vñ Gre. in homel. dicit. Illd corp⁹ dñi itrauit ad discipl'os ianuis clausis: qd ad hũanos oculos p natiuitatẽ suam clauso exiit vtero ṽginis. Vñ nõ o3 q rõne sue subtilitatis h⁰ cõueniat corporibus gl'osis.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõm: q lumẽ nõ ẽ corp⁹: vt in p̃ma parte dcm̃ est: vñ obo ꝓcedit ex falsis.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dõm: q corpus gl'osum trãsibit speras celoꝝ sine coꝝ diuisiõe nõ ex vi subtilitat;: s3 ex diuina ṽtute: q̃ eis ad nutum in oibus subueniet.

Ad 4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dd3: q ex hoc q de⁹ eis ad nutũ aderit in oibus que volunt: sequet q non possint icludi vl' incarcerari.

Ad 5ᵐ ¶ Ad 5ᵐ dõm: q sicut dr. 4. phy. pũcto nõ cõuenit eẽ in loco. Vñ si dicat esse in loco hoc nõ est nisi per accidẽs q2 corpus cuius est termin⁹ ẽ in loco: sicut aũt tot⁹ loc⁹ rñdet tot corpori: ita termin⁹ loci rñdet termĩo corpis. Contingit ãt duoru3 locorum eẽ vnũ terminũ sicut ꝛ duas lineas terminari ad vnum pũctũ: ꝛ iõ q̃uis duo nõ possint esse nisi i diuersis locis: tñ duob⁹ terminis duorum corpoꝝ rñdet idem terminus duoꝝ locoꝝ. ꝛ fm hoc dñr vltima corpoꝝ se ꝯtingentiũ eẽ simul.

¶ Utrũ per miraculũ fieri possit q duo corpora sint in eodẽ loco.

Articulo. iij.



Ad tertium sic ꝓceditur. Ur q nec ẽt p miraculum fieri possit: q duo corpora sint i eodẽ loco. Nõ.n. põt fieri p miraculum q sint simul duo ꝛ vnu3: q2 hoc esset facere contradictoria esse simul: sed si ponãtur duo corpa eẽ simul sequeretur illa duo corpora p̃m

eē vnū. ergo nō ē posse hoc p miraculum fieri. Probatio medie: sint duo corpora in eodē loco q̄r vnū dicat̄ .a.ꝛ aliō .b. aut ḡ dimēsiōes .a. erunt eedē cū dimēsionibus loci: aut alie: si alie. ḡ erūt aliq̄ dimēsiones sepate: q2 nō pōt poni ꝙ dimensiones q̄ sunt inter termios loci non sint in aliquo subo nisi sint i corpe locato: si ḡ sunt eedē. ḡ eadē rōne dimēsiones .b. erunt eedē cū dimēsiōib⁹ loci: sed q̄cūq̧ vni ꝛ eidez sunt eadē: sibījnuicē sunt eadē ḡ dimensiones .a.ꝛ.b. sunt eedē. sȝ duoꝝ corpoꝝ nō pn̄t eē eedē dimēsiōes: sicut nec eadē albedo. ḡ .a.ꝛ b. sunt vnū corp⁹ ꝛ erāt duo. ḡ sūt simul vnum ꝛ duo. ¶ p̄. ꝯ cōes aīceptiones non pōt aliq̄d miraculose fieri: vt. s. ps nō sit minor toto q2 ꝯria cōibus cōceptiōibus directe ꝯdictionez icludunt. Silr̄ nec ꝯ°nes geometrice q̄ a ꝯtrarijs ꝯceptionib⁹ ifallibilr̄ deducunt̄: sic̄ ꝙ triāgulus ñ habeat tres angulos equales duob⁹ rectis. Silr̄ nec aliquid pōt fieri in linea ꝯ diffōnē linee: q2 separe diffōnem a diffinito est ponere duo ꝯdictoria eē sil̄: sed duo corpa eē in eodez loco ē ꝯ ꝯ°nes geometrice.ꝛ ꝯ diffōnez linee ḡ nō pōt fieri per miraculū. Probatō medie. ꝯ° ē geometrie: ꝙ duo circuli non se tangūt nisi in pūcto si aūt duo corpora circularia eēnt in eodē: duo circuli dsignati i eis se tāgerent ḃm totuȝ. Silr̄ etiā est ꝯ diffōnem linee ꝙ infra duo puncta sit plusq̄ȝ vna linea recta qō fieret si duo corpa eēnt in eodē loco: q2 īfra duo pūcta signata in diuersis spēb⁹ loci eēnt due linee recte duoꝝ corpoꝝ locatoꝝ. ¶ p̄. h° vr̄ nō posse fieri p miraculum ꝙ corpus inclusum in alio corpore non sit in loco: q2 sic haberet locum cōmunē ꝛ nō ꝓpriū: qō non pōt esse. sed hoc sequeret̄ si duo corpora essent in eodē loco. ḡ non pōt fieri p miraculuȝ. Probatio medie: sint duo corpora in eodem loco quoꝝ vnum ḃm quālȝ dimēsionē sit maius alio: corpus min⁹ erit inclusū in corpore maiore: ꝛ locus corpis maioris erit loc⁹ ei⁹ cōis: locū aūt ꝓpriuȝ nō hēbit: q2 erit aliqua supficies corporis actu signata que ꝯtineat ipȝ qō ē de rōne loci. ḡ nō habebit locū ꝓpum. ¶ p̄. loc⁹ ꝓportionaliter rn̄det locato: sȝ nun q̄ pōt fieri p miraculū: ꝙ idez corpus sit sil̄ i diuersis locis nisi p aliquā ꝯuersionē sic̄ accidit i sacro altaris: ḡ nullo mō pōt fieri p miraculū ꝙ duo corᵃ sint sil̄ i eodē loco. 2ᵐ. 3ᵐ. 4ᵐ

Sȝ cōtra brā ꝑgo filiuȝ miraculose pepit: sȝ in illo ptu oportuit duo corᵃ eē sil̄ i eodē loco: q2 corp⁹ pueri existēs claustra pudoris non fregit. ḡ pōt miraculose fieri ꝙ duo corpa sint i eodē loco. ¶ p̄. hoc idem pōt ondi p hoc ꝙ dn̄s ad discipulos itrauit clausis ianuis. Joā. 20. I opp^m. p^m. 2ᵐ.

Rn̄deo dōm: ꝙ sicut ex dcis p3: pp hoc necesse est duo corpora ī duobus locis eē: q2 diuersitas māe reqrit distictionē in situ: ꝛ iō videm⁹ ꝙ qn̄ ꝯueniunt duo corpora in vnū destruit̄ eē distinctum vtriusq̧ ꝛ acqrit̄ vtriq̧ simul eē vnū distinctū: vt pȝ in mixtionibus: nō pōt ḡ eē ꝙ duo corpa remaneāt duo ꝛ tn̄ sint sil̄: nisi vtriq̧ ꝯseruet̄ esse distinctū qō pus hēbat: ḃȝ ꝙ vtrūq̧ erat ens indiuisū i se et diuisuȝ ab alijs. Hoc aūt eē distinctū depēdet a pncipijs eēntialibus rei sicut a causis ꝓximis: sed a deo sic̄ a cā pina: ꝛ q2 cā pma pōt conseruare rem in esse cessantibus causis secūdis: vt patet per pimam propositionem libri de causis. ꝛ ideo diuina virtute et ea sola fieri pōt vt accidēs sit sine subiecto: vt patet in sacramento altaris: et similiter virtute diuina fieri potest ea sola: ꝙ corpi remaneat eē distictū ab alio corpe q̄uis ei⁹ mā ñ sit disticta in situ ab alti⁹ corpis Rn̄° pn̄cipalis vbi. ā. q. 3.

mā. et sic miraculose fieri potest q̄ duo corpora sint in eodem loco

Ad pm **Ad primum** ergo dōz: q̄ rō illa est sophistica: qz procedit ex suppōne falsā. vl' petit pncipiū. Procedit. n. rō illa ac si inter supficies oppositas loci alicui⁹ esset aliq̄ dimēsio pp a loco cui oz q̄ vnirer dimēsio corpis locati aduenientis. Sic eīm sequeretur q̄ dimensiones duoꝝ corporū locatoꝝ eēt vna dimēsio: si vtraq̄ vnū fieret cū dimēsione loci. Hec aūt suppositio flā est: qz fz hoc quādocūq̄ corp⁹ acqreret nouū locū oporteret aliq̄ imutationē fieri i dimensionib⁹ loci vel locati. Non eīm pōt esse q̄ aliq̄ duo fiant de nouo vnū nisi altero eoꝝ imutato sī aūt sic se rei veritas hz: loco nō debent alie dimensiones q̄ dimensiones locati pz q̄ rō nichil pbat fz petit pncipiū: qz fm hoc nihil est aliud dcīn q̄ dimēsiōes locati sunt eedē cum dimensionib⁹ loci: nisi q̄ dimensiōes locati continentur .J. terios loci: et fm eorum mensurā distāt termini loci: sic distar ēt pprijs dimensionib⁹ si eas hrent: et sic dimēsiones corpoꝝ duoꝝ eē dimensiōes vni⁹ loci nihil ē aliud

Ad 2m q̄ duo corpora eē in eodē loco: qd est principale ppositū. ¶ Ad 2m dōm: q̄ posito q̄ duo corpora sint sil' in eodē loco p miraculū: nō sequitur aliqd nz ꝯ cōem animi conceptionē: nz ꝯ diffinitionē linee: nz ꝯ pclones aliqs geometrie. Sicut eīm. s. dcm est q̄titas dimensiua in h° differt ab oib⁹ alijs accn̄tib⁹: q̄ hz spālē rōnem indiuiduatiōis et distōnis. s. ex situ ptium pter rōnem indiuiduationis q̄ est sibi et in oib⁹ accn̄tib⁹ cōis. s. ex mā subiecta. Sic g̃ vna linea pt intelligi diuersa ab alia. vel qz est in alio subo q̄ ꝯsideratio non est de linea nāli: vel quia distat in situ ab alia q̄ cōsideratio est d linea mathematica q̄ intelligit pter mām: si g̃ remoueatur mā n̄ pt esse distinctio lineaꝝ nisi fm sitū diuersū: et silr nec pūctorū nec supficieꝝ: aut quarūcūq̄ dimēsionū: et sic geometria non pt ponere q̄ vna linea addat aliе: tanq̄ disticta ab ea. Sed supposita distinctione subiecti: sine distinctōe situs ex dīno miraculo intelligēt diuerse linee q̄ nō distāt situ pp diuersitatē sbi: et silr diuersa pūcta: et sic diuerse linee designate i duobus corpib⁹: q̄ sunt in eodē loco: trahunt a diuersis punctis ad diuersa pūcta: vt nō accipiamus punctum signatū in loco: fz in ipo corpore locato: qz linea nō dr trahi nisi a pūcto qd est terius eius: et silr ēt duo circuli dsignati i duobus corporib⁹ spericis existentib⁹ in eodē loco que sunt duo non pp diuersitatē sit⁹. als nō possent se tāgē fz totū: fz sūt duo ex diuersitate suboꝝ: et pp h° se totalr tangentes adhuc manent duo: sicut etiā circulus signat⁹ in corpore locato spico tangit fm totū aliū circulū signatū in corpore locāte. ¶ Ad 3m dōz: q̄ deus posset facere aliqd corpus nō esse in loco: et tn̄ illa positōe facta nō sequit q̄ aliqd corp⁹ nō sit in loco: qz corpus maius est loc⁹ corporis minoris rōe illi⁹ supficiei q̄ designaret ex contactu terioꝝ corporis minoris. ¶ Ad q̄rtū dōm: q̄ vnum corp⁹ esse simr localr in duobus locis n̄ pt fieri p miraculū. Corp⁹. n. xpi nō ē in altari localr q̄uis miraculose possit fieri q̄ duo corpora sint in eodem loco: qz esse in plurib⁹ locis silr rpugnat indiuiduo rōe ei⁹ qd est ens indiuisum in se: seqretur. n. q̄ esset distictū in situ: sed esse cū alio corpore in eodē loco repugnat ei q̄m ad hoc q̄ est diuisum ab alio. ratō autem vni⁹ pficit i diuisi ōc: vt pz in. iiij. methaᶜ. sed diuisio ab alijs est de conseqntibus ad rationē vnius. Unde q̄ idez corpus sit localiter simul in diuersis locis icludit

(margin, right column: Ad 3m; ad 4m.)

ꝯdictionē: sicut φ hō careat rōne: sꝫ duo corpora esse in eodē loco ñ includit ꝯdictionē: vt ex dcis ptꝫ: et ideo non est simile.

¶ Utrū vnū corp⁹ gl'iosuꝫ possit eē cum alio corpore glorioso in eodem loco. Ar. 4.

pᵐ. D quartū sic pcedr. Ur φ corp⁹ gloriosū possit esse cū alio gl'ioso ī eodē loco. Nā vbi est maior subtilitas ibi ē minor resistētia: si ḡ gloriosū corpus subtilius φ̄ nō gl'iosum est min⁹ resistet corpi gl'ioso: ꝛ ita si corp⁹ gl'iosum poterit esse cū corpe nō gl'ioso in eodē loco: multo fortius cuꝫ
2ᵐ. corpe gl'ioso. ¶ p̄. sicut corp⁹ gl'iosum ē subtili⁹ nō gl'ioso: ita vnum gl'iosū erit sbtili⁹ alio: si ḡ corpus gl'iosuꝫ poterit eē sil' cū nō gl'ioso: ꝛ corp⁹ gl'iosum magis subtile po
3ᵐ. terit eē cū gl'ioso min⁹ sbtili. ¶ p̄. corp⁹ celi ē subtile: ꝛ erit tūc gl'ificatum: sꝫ corp⁹ alicui⁹ scī poterit simul eē cū corpe celi: qꝛ poterunt ad terrā descēdere ꝛ ascēdē p suo libito volūtatꝫ: ḡ duo corpa subtilia vel gl'iosa poterūt esse simul.

I oppᵐ pᵐ. Sꝫ ꝯtra corpa gl'iosa erunt spūalia .i. spiritib⁹ q̄tum ad aliqd silia: sꝫ duo spūs ñ pñt eē simul in eodē loco vt ī pᵒ li. dcm̄ ē: ḡ nec duo corᵃ gl'iosa pote-
2ᵐ rūt eē in eodē loco. ¶ p̄. duoꝝ corpoꝝ sil' exñtiū vnū ab alio penetratur: sed penetrari ab alio corpe est ignobilitatis q̄ oino a corpib⁹ gloriosis aberit: ḡ nō poterūt eē duo corpora gloriosa simul.

Rñō. pncip. vbi. s̄. q. 4. Rñdeo dōm: φ corpus gl'iosū rōne sue pprietatis non hꝫ φ possit eē cum alio corpe glorioso in eodē loco: sicut nec vt sit sil' cū corpe nō gl'ioso: dina ār vtute fieri posset vt duo corpa gl'iosa essent sil': vl' duo nō gl'iosa: sicut gl'iosum: ꝛ nō gl'iosum. Sꝫ tñ non ē cōueniens φ corpus gloriosuꝫ sit sil' cuꝫ alio corpore gl'ioso: tū qꝛ ī eis seruabit debit⁹ ordo: q̄ distōnē requirit: tū qꝛ vnū corp⁹ gl'iosuꝫ nō se appōet alteri: ꝛ sic nūq̄ duo corpora gloriosa erunt simul.

Ad primū ḡ dōm: φ rō illa pcedit ac si corpori gl'ioso inesset rōne sue subtilitatis: φ posset eē sil' ī eodē loco cū alio corpe: qd fl'm est. Et sil'r dōm ad 2ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: φ corpus celi ꝛ alia corpa equiuoce dñr gl'iosa inq̄tum participabunt aliqd glorie: ꝛ non φ eis conueniant dotes corporum glorificatorum. Ad pᵐ ꝛ 2ᵐ Ad 3ᵐ

¶ Utrum ex sua subtilitate remoueat̃ a corpe gl'ioso necessitas existendi in equali loco. Ar. v.

D quintum sic pceᵗ. Ur φ ex sua sbtilitate remoueat̃ a cōpe gl'ificato necessitas exñdi in eq̄li loco. Corpa. n. gl'iosa erūt ꝯformia corpori xp̄i: vt pꝫ phyl. 3. sed corpus xp̄i nō coartat̃ hac necessitate vt sit in loco equali imo ꝯtinet̃ totū sub paruis vl' magnis dimēsionib⁹ hostie ꝯsecrate: ḡ ꝛ hoc idē erit in corporibus glo- pᵐ.
riosis. ¶ p̄. phs pbat in. 4. phy. φ si duo corpa sūt in eodē loco: sequit̃ φ maximū corp⁹ obtineat minimū locū: qꝛ diuerse ptes eius poterunt esse in eadē parte loci. Nō. n. differt vtrū duo corpa vel q̄cunq; sint ī eodē loco: sꝫ corp⁹ gl'iosū erit sil' ī eodeꝫ loco cū alio corpe. vt dr̄ cōiter: ḡ pōt esse in q̄uis puo loco 2ᵐ.
¶ p̄. sicut corp⁹ rōne sui coloris vr̃: ita ꝯmēsurat̃ loco rōne sue q̄titatis: sed corpus gloriosum ita subm̄erit spūi: qꝛ poterit videri ꝛ nō videri: ꝛ precipue ab oculo non glorioso pro suo libito voluntatis vt in christo patuit: ergo ita q̄titas subijcietur nutui spiritus: φ poterit esse in paruo vel magno loco: ꝛ habere paruam vel magnam q̄titatem ad libitum. 3ᵐ.

1 opp[m]. [p]m. Sed contra est quod phs dicit l. 4. phy. q omne qd est in loco equali sibi est: sed corp[9] gliosuz erit in loco: ergo erit in loco equali sibi.

2[m] ¶ P. eedem sunt dimensiones loci et locati: vt pbatur l. 4. phy. ergo si loc[9] esset maior locato esset idem mai[9] et minus seipso: qd est inconueniens.

Rn[o] pncip. vol. s. q. 5. Respondeo dicendum: q corp[9] non compatur ad locum nisi dimensionibus ppriis: sed qs corpus locatum circumscribitur ex contactu corporis locantis: vnde q corp[9] aliqd sit in minori loco qz sit sua qntitas: hoc non pt esse nisi p hoc q qntitas corporis propria efficitur aliq mo minor seipso. qd quidem non pot intelligi nisi 2[r]. Vno[o] ex variatione qntitatis circa eandem mam: vt. s. ma que prio subest magne qntitati: postea subsit parue. et hoc qdam posuerunt in corporib[9] gliosis dicentes: q qntitas eorum subest ad nutu: ita q cu voluerint pnt hre magna qntitate: et cu voluerint pua. Sed hoc non pot esse: qz nullus mot[9]: q sit fm aliqd intrinsecu rei pt esse sine passione abiiciente a suba: et io in corporib[9] incorruptibilibus. s. celestib[9] est solus mot[9] localis: q non est fm aliqd intrinsecu. vnde pz: q mutatio qntitatis circa mam repugnaret impassibilitati corporis gloriosi et incorruptibilitati. Et preterea seqretur q corp[9] gliosum qnqz esset rari[9] et qnqz spissi[9]: qz cu nihil diuidi possit ab eo de ma sua: qnqz eadem ma esset sub puis dimensionib[9] et qnqz sub magnis: et ita rarefieret et condensaretur quod non potest esse. Alio modo pot itelligi q qntitas corpis gliosi efficiatur minor seipsa p variationem situs: ita. s. q ptes corporis gliosi subintrent seinuicem: et sic redeat ad quacumqz pua qntitate. Et hoc quida posuerut dicetes q rone sue subtilitatis corpus gliosum hebit q possit esse sil cu alio corpore non glioso in eodem loco. Et similiter pot vna pars esse intra alia in tm q totu corp[9] gliosuz poterit intrare p mimu poz vni[9] corpis: et sic ponut q corp[9] qd exiuit de vtero vginali: intrauit ianuis clausis ad discipulos. Sz hoc non pot esse: tu qz corp[9] gliosum non hebit q sit cu alio corpe simul rone subtilitatis: tu qz et sic heret vt esset cu alio corpore: sil rone subtilitatis. tu qz et si heret vt esset cu alio corpe non tn cu corpore glioso: vt multi dnt: tu qz rpugnaret recte disponi corporis huani. q reqrit determinatu situ et distantia ptiuz. Vn nec p miraculu h[o] unqz fiet. Et io dom q corpus semper erit in loco sibi equali.

Ad pm. Ad primum ergo dom: q corp[9] xpi in altaris sacro non est localr vt dcm est. ¶ Ad 2[m] dom: q pbatio phi pcedit ex hoc q vna ps eadem rone subintraret aliam sz talis subintratio ptiuz corpis gloriosi inuicem non pot esse vt dictum est: et io ro non sequitur. ¶ Ad 3[m] dom: Ad 3[m] q corpus vr ex hoc q agit in visu q aut agat in visu vel non agat nihil variat in ipo corpe. et io non est inconueniens si possit qn vult videre et qn vult non videri: sed esse in loco non est actio aliq pcedens ab eo rone sue qntitatis sicut videri rone sui coloris: et io non est simile.

¶ Vtru corp[9] gliosu rone sue subtilitatis sit impalpabile.

Articulus. vi.



Ad sextum sic [p]m. pcedr. Vr q corp[9] gliosu rone sue subtilitatis sit ipalpabile. Gre. n. dicit i homelia in oct. pasche. Corrupi nece est qd palpatur: sed corp[9] gliosu erit incorruptibile. ergo erit impalpabile. ¶ P. oe qd palpatur resistit palpanti sz qd pot simul esse cu aliq non resistit ei cum ergo corpus gloriosum possit esse simul cu alio corpe: non erit palpabile. 2[m]. ¶ P. omne corpus palpabile est tangibile: sed omne tangibile corp[9] hz qlitates tangibiles excedentes qualitates tange 3[m].

tis: cũ ḡ q̃litates tãgibiles ñ sint i excessu: sed reducte in maximã eq̃litatem in corpibus gl'iosis: vr̄ q̄ ñ sint palpabilia.

I oppm ꝑm Sz ↄtra ē q̄ de⁹ in corpe glorioso ressurrexit: ⁊ tñ corp⁹ palpabile habuit: vt pȝ Jo. 20. palpate ⁊ videte q̄r spũs carnē ⁊ ossa non hȝ. ḡ ⁊ cor^a gl'iosa erũt palpabilia.

Rño. princi. vbi.s. q.6 Rñdeo dõm: q̄ (palpabilia. oē corp⁹ palbabile ē tãgibile: sed ñ ↄuertit̄: oē.n.corp⁹ qd hȝ q̃litates q̄bus natũ ē imutari sēsus tact⁹: vt aer ignis ⁊ hmōi sunt corpa tãgibilia: sȝ oē palpabile vlterius addit q̄ resistit tãgēti: vñ aer qui nunq̄ resistit trãseunti ꝑ eũ: sȝ est facilime diuisionis: tangibilis q̄dē ē. sȝ nõ palpabilis sic ḡ pȝ q̄ palpabile dr̄ aliqd corpus ex duob⁹. s. ex q̃litatib⁹ tãgibilib⁹ ⁊ ex hoc q̄ resistit tangēti vt nõ ꝑ trãseãt: ⁊ q̄r q̃litates tãgibiles sũt calidũ ⁊ frigidũ ⁊ hmōi q̄ ñ inueniuntur nisi in corpib⁹ grauib⁹ ⁊ leuibus: que hñt ↄrietatem adinuicē ac per hoc sunt corruptibilia ideo corpa celestia q̄ sunt s̄m naturã incorruptibilia sunt sēsibilia quidē visu: sed non tãgibilia: ⁊ sic ēt nec palpabilia. Et hoc est q̄ Greg. dic̄ q̄ corrumpi necesse est omne quod palpat̄. Corp⁹ ḡ gloriosũ hȝ a nã sua qualitates que sũt nate imutare tactũ: sȝ tñ q̄r corp⁹ est oĩo subȝ spũi in ptãte eius est vt s̄m eas immutet tactũ. vl' nõ imutet. Silr̄ ēt s̄m nãȝ sibi ↄpetit. vt resistat cuilȝ alteri corpori trãseũti: ita q̄ ñ possit eē cum eo sil' in eodē loco: sȝ miraculose hoc põt diuina ꝟtute cõtingere ad nutum ipsius q̄ sit cuȝ alio corpe in eodē loco: ⁊ sic nõ resistet ei trãseũti: vñ s̄m nãm suam palpabile est corpus gl'iosum: sed ex virtute supnaturali hoc ei competit: vt cum nõ vult nõ palpetur a corpe nõ gl'ioso: ⁊ iõ Greg. dicit q̄ dñs palpãdũ carnē ꝓbuit quaȝ clausis ianuis itroduxit: vt ꝑ scõ ostenderetur post resurrectionem corpus suum esse ⁊ eiusdē nature ⁊ alterius glorie.

Ad primũ ḡ dõm: q̄ icorruptibilitas gl'iosi corpis nõ est ex nã ↄponentiũ: s̄m quã oē qd palpat̄ necesse ē corrum pi: vt ex dcis pȝ: ⁊ iõ rõ nõ sequit̄ Ad ꝑm

¶ Ad 2m dõȝ: q̄q̄uis aliq̄ modo possit fieri q̄ corp⁹ gl'iosum sit cuȝ alio corpe in eodē loco: tñ corpus gl'iosum hȝ in potestate sua resistere cuilȝ tãgēti cũ voluerit: ⁊ sic palpari põt. Ad 2m

¶ Ad 3m dõm: q̄ q̃litates tãgibiles i corpib⁹ gl'iosis nõ erũt reducte ad mediũ rei s̄ȝ eq̄distantiaȝ ab extremis acceptũ: sȝ ad mediũ ꝓportiõis s̄ȝ q̄ opric ↄpetit ↄplexiõi hũane i singul' ptib⁹. ⁊ iõ tactus corpoꝝ est delectabilissim⁹ q̄r potentia semꝑ delectat̄ in ↄuenienti: ⁊ tristatur in excessu. Ad 3m

¶ De agilitate corpoꝝ beatoꝝ.

Questio. lxxxiiij.



Deinde ↄsiderãdus est d' agilitate beatoꝝ cõpoꝝ resurgētium. Circa qd querũtur tria. ꝑo vtrũ corpa gl'iosa sint futura agilia. 2o vtrũ mouebunt̄. 3o vtrũ mouebuntur in instanti.

¶ Utrũ corpora gl'iosa sint futura agilia. Ar. i.



Ad primuȝ sic procedit̄. Ur̄ q̄ corpora gl'iosa ñ sint futura agilia. Illd. n. qd de se agile ē ad motũ nõ indiget aliquo deferente: sed corpa gl'ificata deferent̄ post resurrectionē in nubibus obuiam xp̄o in aera ab angelis: vt dicit glo. i. the. 4. ḡ corpora gloriosa non erunt agilia. ¶ ꝑ: primus 2m

nullũ corpus qd moueť cũ labore et pena pt dici agile: sed cõpa glio sa hº mõ mouebunť: cũ motõ eoꝝ scꝫ aia moueat i ꝯtriũ nãe coꝝ: alr mouerenť sp i vna pte ꝗ ñ erũt agi
3m. lia. ¶ P̃. it oẽs opõnes aiaľ sẽsº ẽ nobilior ⁊ ꝓpor ꝙ motº: sed ñ assi gnať cõpibº gliosis aliq̃ ꝓpetas q̃ pficiat eas ad sentiẽdũ: ꝗ nec dꝫ eis attribui agilitas: p quã pficiũ
4m tur ad motũ. ¶ P̃. nã dat diuersis instrã dispõnis diuerse ſm diuersas ꝟtutes ipoꝝ. vñ nõ eiusdeꝫ di spõnis dat instrã aiali tardo ⁊ ve loci: sed deus multo ordinatiº opa tur ꝙ nã: cũ ꝗ corpº gliosũ habe/ at mẽbra eiusdẽ dispõnis in figu ra ⁊ ꝙtitate sić mõ. vř ꝙ ñ hẽat a gilitatẽ aliam quam modo habet.

1 oppm primuz **Sꝫ contra** est qd dr. j. Cori. xv. seiať in infir mitate surget in ꝟtute glo. i. mobi le ⁊ viuũ: sed mobilitas nõ pt di/ cere nisi agilitatẽ ad motũ: ꝗ cõpa
2m gliosa erunt agilia. ¶ P̃. tarditas maxie vř spũalitati repugnare: sꝫ corpa gliosa maxie erit spũalia. vt dr. j Corin. xv. ꝗ erunt agilia.

Rñio pncips. vbi. s. ꝯ. iij. q. j. **Rñdeo** dñm: ꝙ corpº gliosuꝫ erit oĩo ſbm aie glori ficate nõ solũ: vt nihil in eo sit qd resistat volũtati spũs: qꝛ hº fuit ẽt in corpe ade: sed ẽt vt sit in eo aliq̃ perfectio effluens ab aĩa glificata in corpus: p quaꝫ habile redditur ad p̃dcãm ſbonẽ: q̃ qdẽ pfectõ dos glificati corpis dr: aĩa ãt ꝯiũgitur corpi ñ solũ vt forª: sed ẽt vt motõ vtroq ãt mõ oꝫ ꝙ cõpus gliosum aie glificate sit ſũme ſbm. Vñ sicut per dotẽ subtilitatis subijciť ei to talr inq̃tũ est forma cõpis dãs eẽ specificũ: ita p doteꝫ agilitatis su bijciť ei iq̃tũ est motor. vt. s. sit ex peditũ ⁊ habile ad obediendũ spi ritui in oĩbº motibº et actionibº aĩe. Quidã tñ causam agilitatis attribuũt q̃nte essentie: que tunc i cõpibº gliosis dñabiť: sed de hoc frequenť dcm̃ est qd ñ vř ꝯueniẽs. Vñ melius ẽ vt attribuať anime a qua gloria in corpus emanat.

Ad primum ergo dicendũ ꝙ corpa glio sa dñr ferri baiulis angeľ: et ẽt in nubibº nõ q̃si indigeãt: sed ad re/ uerentiã designãdã q̃ corporibus gliosis ẽt ab angeľ et ab oĩbº cre aturis defertur. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ q̃to ꝟtus aie mouent dominať ma gis supra corpus: tanto minor est labor in motu qui etiã fit cõtra na turam corpis. Vñ illi: in quibº vir tus motiua est fõtior: ⁊ illi qui ha bent ex exercitio corpº magis ha bilitatũ ad obediendũ spũi mouẽ ti minus laborãt in motu: ⁊ quia post ſſurrem aĩa pfecte dominabi tur corpi: tum pp pfectionem ꝓpe ꝟtutis: tum pp habilitatem corpo ris gliosi ex redũdãtia glie ab aĩa in ipsum: nõ erit aliqs labor in mo tu sanctoꝝ: et sic dici poterũt cor pora scõꝝ agilia. Ad 3m dõꝫ: ꝙ p dotẽ agilitatis corpus gliosũ red diť hile nõ solum ad motũ: sed ẽt ad sensum et omnes alias aie opa tiões exequẽdas. ¶ Ad 4m dõꝫ: ꝙ sić nã dat velociorbº aĩalibus instrã diuerse dispositionis i figu ra et ꝙtitate: ita deº dabit corpo ribus scõꝝ aliã dispõnẽ ꝙ nũc hẽ ant: non quidem i figura et ꝙtita te: sed i ꝓpetate glie q̃ dr agilitas. Ad pm Ad 2m Ad 3m ad 4m

¶ Utrum sancti agilitate sua vtã tur ita ꝙ moueanť. Ar. ij.

AD secundum sić pceť. Uidetur ꝙ sã cti agilitate sua nun ꝙ vtanť ita ꝙ moueanť. Quia ſꝫ philosophum motus est actus im perfecti: sed in illis coporibº nulla erit impfectio. ꝗ nec aliqs motus. pm.
¶ P̃. omnis motus fit ꝓpter indi 2m.
gentiam: quia omne quod moueť: mouetur per adoptioneꝫ alicuius finis: sed cõpa gliosa nõ habebũt aliq̃ indigentiam: quia vt Augu. dicit: ibi erit quicquid voles ñ erit

quicquid noles: ergo non mouebuntur ¶ Preterea. secundum phy. 2. de ce. et mu. Illud
3m. quod participat diuinam bonitatem sine motu: nobilius participat illam: quam quod participat illam cum motu: sed corpus gloriosum nobilius participat diuinam bonitatem quam aliud corpus: cum ergo quedam alia corpora omnino sine motu teneant sicut corpora celestia: videtur quod multo fortius corpora humana
4m ¶ Preterea aug. dicit quod anima stabilita in deo stabiliet corpus consequenter: sed anima ita erit in deo stabilita quod nullomodo ab eo mouebitur. ergo nec in corpore
5m erit aliquis motus ab anima ¶ Preterea quanto corpus est nobilius tanto debetur ei locus nobilior: vnde corpus xpi quod est nobilissimum habet locum eminentiorem inter cetera loca. vt patet Heb. 2. excelsior celis factus. glo. loco et dignitate. et similiter vnumquodque corpus gloriosum habebit eadem ratione locum sibi conuenientem secundum mensuram sue dignitatis: sed locus est de pertinentibus ad gloriam cum ergo post resurrectionem gloria sanctorum nunquam varietur neque in plus neque in minus: quia erunt omnino tunc in termino: videtur quod corpora eorum nunquam de loco sibi determinato recedent: et ita non mouebuntur.

I opp m **Sed contra** est quod dicitur Esa. xl. current et non laborabunt: volabunt et non deficient: et sap. 3. tanquam scintille in arundineto discurrent: ergo erit aliquis motus corporum gloriosorum

Rnº principalis vbi. s. q 2a. **Respondeo** dicendum: quod corpora gloriosa aliquando moueri necessarium est ponere: quia et ipsum corpus xpi motum est in ascensione: et similiter corpora sanctorum que de terra resurgent ad celum empireum ascendent: sed etiam postquam celos conscenderint verisimile est quod aliquando moueantur pro sue libito voluntatis vt illud quod habent in virtute actu exercentes diuinam sapientiam commendabilem ostendant. et vt visus eorum reficiatur pulchritudine creaturarum diuersarum: in quibus dei sapientia eminenter relucebit Sensus enim non potest esse nisi presentium quamuis magis a longinquo possint sentire corpora gloriosa quam non gloriosa: nec tamen per motum aliquid deperiet eorum beatitudini que consistit in visione dei: quem vbique presentem habebunt: sicut et de angelis dicit Gre. quod intra deum currunt quocunque mittantur

Ad primum ergo dicendum: quod localis motus non variat aliquid eorum que sunt intranea rei sed est secundum id quod est extra rem. s. locum: vnde illud quod mouetur motu locali est perfectum quantum ad ea que sunt intra rem: vt dicitur. 8. phy. quamuis habeat imperfectionem respectu loci quia dum est in vno loco est in potentia ad alium locum: quia non potest esse actu in pluribus locis simul: hoc enim solius dei est. Hic autem defectus non repugnat perfectioni glorie. sicut nec defectus quod creatura est de nichilo: et ideo manebunt defectus huiusmodi in corporibus gloriosis. ad pm.
¶ Ad 2m dicendum: quod aliquis dicitur indigere aliquo simpliciter: et secundum quid. simpliciter quidem indiget aliquis sine quo non potest conseruari in esse vel in sua perfectione. et sic motus in corporibus gloriosis non erit propter aliquam indigentiam: quia ad hec omnia sufficiet eis sua beatitudo: sed secundum quid indiget quis illo sine quo non potest aliquem finem intentum habere: vel non ita bene vel tali modo et sic motus erit in beatis propter indigentiam. Non enim poterunt manifestare virtutem motiuam in seipsis experimento nisi moueantur huiusmodi enim indigentias nichil prohibet in corporibus gloriosis esse. Ad 2m
¶ Ad 3m dicendum: quod ratio illa procederet si corpus gloriosum non posset etiam sine motu participare diuinam bonitatem multo altius quam corpora celestia: quod falsum est. Unde corpora gloriosa non mouebuntur ad consequendam perfectam diuine bonitatis participationem. Hac Ad 3m

enim habent per gloriam: sz ad demonstrandā virtutem anime. per motum autem corporum celestium non posset demonstrari virtus eorum nisi quam habent ī mouendo corpora inferiora ad gñationem et corruptionem: qd non cōpetit illi statui: et ideo rō non pcedit. ¶ Ad quartū dicendū: q localis motus nihil diminuit de stabilitate ab anima stabilita in deo cum non sit ƀm aliquid intrinsecū rei: vt dcm est. ¶ Ad 5m dicendū q locus cōgruus vnicuiqz glorioso corpori deputatus ƀm gradum sue dignitatis ptinet ad pmiuz accidentale: nō tamen oportet q diminuatur aliquid de premio quandocūqz est extra locū suū: qz locus ille non ptinet ad pmiū ƀm q actu ptinet corpus locatū: cū nichil influat in corpus gloriosum: sed magis recipiat splendorem ab eo: sed ƀm q est debitus pro meritis: vnd gaudium de tali loco manet etiaz ei qui est extra locum suum.

ad 4m

Ad 5m

¶ Utz sancti mouenē in instanti Articu. iij.

primus



Ad tercium sic pceditur. Uidetur q moueanē ī instanti. Aug. dicit q vbicūqz voluerit spiritus ibi erit et corpus sed motus voluntatis ƀm quē spiritus vult alicubi esse est in instanti. ergo et motus corporis est ī instanti. ¶ P̄. phūs in quarto phy. pbat q si fieret motus per vacuū. oporteret aliqd moueri in instanti: quia vacuuz non resistit aliquo modo mobili: resistit autem plenū et sic nulla pportio esset motus: q fit in vacuo ad motum qui fit ī pleno in velocitate ƀm pportionē resistentie: que est ī medio. omniuz autem duorum motuum qui fiunt in tempore: oportet esse pportiōales velocitates: quia omne tēpus omni tempori pportionale est: sed

2m.

sic nullum spaciū plenū potest resistere cōpi glorioso: qd potest esse cum alio corpore in eodē loco qcūqz mō fiat: sicut nec vacuum alteri corpori: g si moueē in instanti mouebiē. ¶ P̄. vtus anime glorificate q. improportionaliter excedit vtutem anime non glorificate: sed anima non glorificata mouet corp9 ī tempore: g anima glorificata mouet corpus in instanti. ¶ P̄. omne qd mouetur equaliter cito ad propinquum et distans mouetur in instanti: sed motus corporis gloriosi est talis: quia ad qtuncuqz distans spacium moueē: in tempore īpceptibili moueē Unū Au. dē īqd nib9 de resurroe q corpus gloriosū vtraqz interualla pari celeritate pertingit: vt radius solis: g corpus gliosum moueē in instanti. ¶ P̄. omne quod moueē vel mouetur in tempore vel in instanti: sed corpus gloriosum post resurreem non mouebitur in tempore: quia tunc iam non erit: vt dicitur apoca. 4. ergo motus ille erit in instā

3m.

qrtū

5m

Sz ctra in motu loca(sti. li spaciū et motus et tempus simul diuiduntur: vt dmōstratiue pbaē in. 6. phy. sed spacium qd transit corpus gliosum per suum motum est diuisibile: g et motus diuisibilis et tp̄s diuisibile: instans autem non diuiditur. g motus ille non erit in instanti. ¶ P̄. n̄ potest esse aliquid siē totum in vno loco et partim in illo et partiz in alio: quia sequereē q altera ps esset in duob9 locis siē: quod esse nō p̄t: sed omne quod moueē partim est ī termino a quo et partim in termino ad quē: vt ostensum est in. 6. phy. oē autez qd motū est. totū est ī termino ad quem est mot9: nō p̄ōt āt esse q simul moueaē et motū sit sed omne qd moueē ī instāti simul moueē et motum est. g motus localis corporis gloriosi non poterit esse in instanti.

oppm. primuz

2m

Rñº pn cipalis vbi.d.q .iij.

Rñº dõm: q circa hoc est du/ plex opinio. Quidam di cunt q corpus gl'iosum transit de vno loco ad alium sine hoc q tran seat medium: ꝛ ꝑpter hoc potest cor poris gloriosi motus esse in in stanti sicut ꝛ voluntatis. Sed hoc nõ põt stare: qꝛ corpus gloriosum nunq̃ pueniet ad dignitatẽ nãe spi ritualis: sicut nunq̃ desinit eẽ cor pus. Et preterea voluntas cũ dici tur moueri de vno loco in alium: nõ transfert essentialiter d loco in lo cum: qꝛ neutro locorum illorum es sentialiter ɔtinetur: sed dirigitur in vnum locum postq̃ fuerat dire cta per intentionẽ ad alium: ꝛ pro tanto dicitur moueri de loco ad lo cum. Et ideo alij dñt q corpus gl'i osum habet de ꝓprietate nature sue qua corpus est: q pertrãseat medi um ꝛ ita q moueat in tp̃e: sed ꝟtu te glorie hꝫ: qua infinitatẽ q̃dam supra nãm habet q nõ possit ptrã sire mediũ ꝛ sic in instanti moueri Sed hº nõ p̃t esse: quia implicant in se ɔ̃dictionem qd patet. Sit.n. aliquod corpus qd moueat ab.a.i .b.ꝛ corpus motum sit.c.ɔstat q. c.q̃diu est totũ in.a.nõ mouet: si militer nec q̃ñ est totũ in.b.qꝛ tũc motũ est: g̃ si aliq̃ñ mouet: oportꝫ q neq̃ sit totũ in.a.neq̃ totũ in.b. g̃ q̃ñ mouet vel nusq̃ est: vel est p/ tim in.a.vel partim in.b.vel totuꝫ in aliquo alio medio: puta i.c. aut partim in.c.partim in.a.ꝛ partim in.b. Sed nõ p̃t poni q nusq̃ sit: qꝛ sic esset aliq̃ q̃titas dimensiua non hñs sitũ: quod ẽ ipõle Neq̃ potest poni q sit pti in.a.ꝛ ptim in.b.ꝛ ñ sit in medio aliq̃ mõ.qꝛ cũ.b.sit lo cus distãs ab.a.seq̄ret medio iter iacente q pars.c.que ẽ i.b.nõ essꝫ ɔtinua pti q̃ est in.a.g̃ restat q vel sit totũ in.c.vel pti i eo vel pti i a/ lio loco qd ponet mediũ iter.c.ꝛ. a.puta.d.ꝛ sic de alijs.g̃ oꝫ q.c.nõ pueniat de.a.in.b.nisi prius sit in oibꝰ medijs: nisi dicat q puenit d .a.in.b.ꝛ nũq̃ mouet: qd iplicat ɔ̃ dictionẽ: qꝛ ipa successio locoꝝ et motus localis: et eadẽ rõ est de q̃lꝫ mutatõe q̃ hꝫ duos ɔ̃rios terĩnos q̃ꝝ vtrũq̃ est aliq̃d positiue. Secº ãt est de illis mutatõibꝰ q̃ hñt vnũ terĩm tñ positiuũ ꝛ alterã purã ꝑ uationẽ: qꝛ inter affirmationem ꝛ negationẽ seu ꝑuationẽ nõ est ali q̃ determiata distãtia Uñ qd est i ne gatione: p̃t esse ꝓpinquꝰ vel remo tius ab affirmatione vel ecõuerso: rõne alicꝰ qd cãt alteꝝ coꝝ: vel di sponit ad ea: et sic dũ id qd mouet est totũ sub negatione mutat i af firmationẽ ꝛ ecõuerso: vnde etiaꝫ in eis mutans precedit mutatũ eẽ vt ꝓbat in.6.phy. Nec est simile de motu angeli: qꝛ esse in loco eq uoce dicitur de corpore ꝛ angelo: et sic patet q nullomodo põt eẽ q aliquod corpus perueniat de vno loco ad alium nisi transeat oĩa me dia. Et ideo alij hoc cõcedunt: sed tñ dicũt q corpus gl'iosũ mouet i instanti. Sed ex hoc seq̄tur q corꝑꝰ gl'iosũ in eodẽ instanti sit i duo bꝰ locis sit vel in pluribꝰ.s.in ter/ mio vltio ꝛ in oi bꝰ medijs locis: quod non potest esse. Sed ad hoc dñt q q̃uis sit idẽ istãs ſm rẽ: tñ differt rõe: sic pũctꝰ ad quẽ terĩat diuerse linee: sꝫ hº ñ suffic: qꝛ istãs mẽsurat hº qd ẽ i instãti ſꝫ rẽ ñ ſꝫ hº q ɔsiderat. Uñ diuersa ɔsidera tõ istãtꝫ ñ fac q istãs possit mẽsu rare illa q̃ ñ sꝫ sil' tp̃e: sic nec diuer sa ɔsidratio pũcti p̃t facẽ q ĩ vno pũcto loci ɔtinuant q̃ sunt distan tia situ. ¶ Et iõ alij ꝓbabilius di cũt: q cõpꝰ gl'iosũ mouet i.tp̃e: sed ĩꝑceptibili pp breuitatem: ꝛ qd tñ totũ cõpꝰ gl'iosũ p̃t i miori tp̃e idẽ spaciũ ptransire q̃ aliud: qꝛ tp̃s q̃ tũcũq̃ puũ accipiatur est i ĩfinitũ diuisibile.

Ad pĩm.

Ad primum ergo dñm: q il lud qd parũ de est quasi nichil deesse videtur: vt dicitur in.2.phy. et ideo dicimus

statim facio qd p⁹ modicū tps fiet ꝛ ꝑ hūc modū loquit Aug. ꝙ vbi cūq; erit volūtas ibi erit stati corpus. Uel dōs: ꝙ volūtas nūq̄ erit inordiata in btis. Un̄ nūq̄ volēt corp⁹ suū eē alicubi i aliq̄ istāti in quo nō possit ibi eē: ꝛ sic qdcūq; istās volūtas determinabit: corp⁹ erit in illo loco quē volūtas determiat.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: ꝙ qdā ꝯdixerunt illi ꝓpōni quā phs inducit i pte illa: vt ꝯtor ibidē dic: dicentes ꝙ n̄ oꝫ eē ꝓportiōes toti⁹ mot⁹ ad totū ſm ꝓportionē resistētꝫ mediꝫ ad aliō mediū resistēs sꝫ oꝫ ꝙ hꝫ ꝓportōnē medioꝝ. ꝑ q̄ trāsit: attēdatur ꝓportio retardationū q̄ accidit in motibus ex resistētia mediꝫ. Quilꝫ.n. mot⁹ hꝫ determiatū tps velocitatis ꝛ tarditatꝫ ex victoria mouētꝫ supra mobile: etiā si nihil resistat ex pte mediꝫ: sicꝫ pꝫ i corpibus celelestibus in quibus nō inuenit aliqd qd obstet motui ipoꝝ ꝛ tn̄ nō mouent in instāti: sꝫ i tpe determiato ſm ꝓportionē po^e mouentis ad mobile: ꝛ ita pꝫ ꝙ etiaꝫ si ponat aliqd moueri i vacuo nō oportebit ꝙ moueat in instāti: sed ꝙ nihil addatur tpi qd debet motui ex ꝓportiōe p̄dicta mouentis ad mobile: qꝛ mot⁹ nō retardatur. Sed hec rn̄sio: vt ꝯtor dic: ꝓcedit ex falsa imaginatiōe qua quis imaginat ꝙ tarditas q̄ cāt ex resistentia mediꝫ: sit aliqua ps mot⁹ addita motui nāli: q̄ hꝫ q̄titatem ſꝫ ꝓportionē mouētꝫ ad mobile: sicut vna linea addit linee rōne c⁹ accidit in lineis ꝙ nō remanet eadē ꝓportio totius ad totā lineaꝫ: q̄ erit lineaꝝ additaꝝ adiuicē: vt sicetiā nō sit eadē ꝓportio totius motus ad totū motū sensibilem q̄ ē retardationū ꝯtingentium ex resistētia mediꝫ. Que qdē imagiatio falsa ē qꝛ qlꝫ ps mot⁹ hꝫ tn̄ de velocitate q̄tū tot⁹ mot⁹: n̄ aūt qlꝫ ps linee hꝫ tn̄ de q̄titate dimēsiua: q̄m hꝫ tota linea. Un̄ tarditas vel velocitas addita motui redūdat in quālibet partem eius qd de lineis non ꝯtingit: ꝛ sic tarditas addita motui non facit aliā partē mot⁹: sicꝫ i lineis accidebat ꝙ additū ē pars totius linee. Et iō ad intelligēdā ꝓbation ē phy. vt ꝯtor ibidē exponit. sciēdū est ꝙ oꝫ accipere totuꝫ pro vno. s. resistētie mobilis ad virtutē mouētē: ꝛ resistentiā mediꝫ ꝑ quod est motus ꝛ cuiuscunq; alterius resistentis: ita ꝙ accipiat q̄titas toti⁹ tarditatis mot⁹ ſm proportionē ꝟtutis mouētis ad mobile resistens quocunq; moueat: vł ex se: vel ex alio extrinseco. Oꝫ.n. semper ꝙ mobile resistat aliquo modo mouēti cū mouēs ꝛ motū: agens ꝛ patiens: inq̄tuꝫ hmōi sint ꝯria. Qn̄q; aūt inuenit resistere mobile mouenti ex seipso: qꝛ hꝫ ꝟtuteꝫ inclinātē ad ꝯriū motuꝫ: sicꝫ pꝫ ex motibus violentis: vel saltē: qꝛ hꝫ locuꝫ ꝯriū loco q̄ ē in itētione mouentis: cuiusmodi resistētia īuenitur etiā corpoꝝ celestium ad suos motores. Qn̄q; āt mobile resistit ꝟtuti mouentis ex alio tm̄: ꝛ nō ex seipso: sicꝫ pꝫ in motu nāli grauiuꝫ ꝛ leuiū: qꝛ ꝑ ipsam formā coꝝ inclinant ad motū talē: ē.n. for^a īpressio gn̄antis qd ē motor ꝑ se grauiuꝫ ꝛ leuiū: ex pte āt māe nō inuenitur aliqua resistētia neq; ꝟtutꝫ inclinantis ad ꝯrium motū neq; ꝯrū loci: qꝛ locus nō debet māe nisi ſꝫ ꝙ sub dimēsionibus consistens ꝑficit for^a nāli. Un̄ n̄ pōt eē resistētia nisi ex parte mediꝫ: que quideꝫ resistentia est ex vtroq;: sicꝫ pꝫ i motib⁹ aīaliū. Qn̄ ḡ in motu n̄ est resistentia nisi ex pte mobilis: sicꝫ accidit in corporib⁹ celestibus: tunc tps mot⁹ mensurat ſꝫ ꝓportionē motoris ad mobile: ꝛ in talib⁹ nō ꝓcedit rō phi: quia remoto omni medio adhuc manet motus coruꝫ in tempore. Sed in illis motibus in quibus est resistentia ex parte mediꝫ tantum accipitur mēsura tē

poris ƀm ipedimentũ qꝺ est ex medio solũ vñ si sbtrahaẜ oio mediũ nl lum ipedimentũ remanebit: ⁊ sic vel mouebitur in instanti: vel eq̃li tpe mouebiẜ ƀm vacuũ spaciuꝫ: ⁊ plenũ. Et dato ꝙ moueaẜ i tpe p vacuũ illud tp̄s in aliq̃ pportione se hẽbit ad tp̄s in q̃ moueẜ p vacuũ. Possẽ est at̃ imaginari aliqꝺ corpꝰ in eadẽ pportione subtilius corpore q̃ spaciũ plenũ erat: q̃ si aliud spaciũ ipleaẜ eq̃le in tã paruo tpe mouebiẜ per illud plenũ sicut p vacuũ pmo qꝛ q̃tũ addiẜ ad subtilitatẽ mediꝫ tantũ subtrahitur ꝺ q̃titate corporis: ⁊ q̃to est magis subtile minus resistit: sed in aliꝫs motibꝰ i quibꝰ est resistentia ex ipso mobili ⁊ ex medio q̃titas tẽporis est accipienda ƀm pportioneꝫ mouentis poᶜ ad resistentiam mobilis ⁊ mediꝫ siẜ. Vñ dato ꝙ totaliter mediũ subtrahaẜ vel nõ impediat: nõ sequitur ꝙ motꝰ sit in istãti: ƀm ꝙ tp̄s motus mẽsuratur tm̄ ad resistẽtiam mobilis: non erit inconueniens si p illud tp̄s mouetur p vacuũ et p plenũ aliq̃ subtilissio corpore imaginato: qꝛ determinata subtilitas mediꝫ: q̃to est maior: nata facere est tarditatẽ minorem in motu. Vñ p̄t imaginari tãta subtilitas ꝙ erit nata facere minorem tarditatem q̃ sit illa tarditas: quã facit resistenᵃ mobiẜ ⁊ nullã tarditatẽ adꝫciet ad motum. Pꝫ ergo q̃uis mediũ nõ resistat corporibꝰ gloriosis ƀm hoc ꝙ possint esse cuꝫ alio corpore in eoꝺ loco: nihilominus motus eoꝝ ñ erit i instãti: qa ipsũ corpꝰ mobile resistet ꝟtuti mouenti ex hoc ipso: qꝛ habet deteriatum situ: sic de corporibꝰ celestibᵒ dcm̄ est. ℂ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ q̃uis ꝟtus aie glorificate excedit inextiabiliẜ ꝟtutẽ aie ñglificate: nõ tamẽ excedit in infinitũ: qꝛ vtraq; ꝟtus est finita. vñ nõ seq̃ẜ ꝙ moueaẜ in instanti: si tamen esset simpliciter ifinite ꝟtutis ñ seq̃reẜ ꝙ moueređ instanti: nisi separeẜ totaliẜ ꝛsistentia: q̃ ẽ ex parte mobiẜ. Quãuis at̃ resistẽtia: q̃ mobile resistit mouenti p ꝯrietatẽ quã hꝫ ad talẽ motuꝫ rõe incliatiõis ad ꝯriũ motũ possit a mouẽte infinite ꝟtutis totaliẜ superari tũ resistẽtia quã facit ex ꝯrietate quã hꝫ ad locũ quẽ intendit motor p motũ: nõ potest totaliẜ separari: nisi auferaẜ ab ea esse in tali loco siue tali situ. Sic̃.n. albũ resistit nigro rõe albedis ⁊ tanto magis q̃to albedo magꝭ distat a nigredine: ita corpus resistit alicui loco per hᵒ ꝙ hꝫ locũ oppm̄: et tãto est maior resistẽtia q̃to ẽ distãtia maior. Nõ at̃ p̄t a corpe remoueri ꝙ sit i aliq̃ loco vel situ nisi auferaẜ ei sua cõpeitas p quẽ debeẜ ei locꝰ. vẜ sitꝰ vñq̃ diu mãet i nã cõpis nulloᵒ p̄t moueri in istanti: q̃tũcũq; sit ꝟtus mouens: corpꝰ aũt gł̃osũ nũq̃ suã corpeitatẽ amittꝫ vñ nunq̃ in instanti moueri poterit. ℂ Ad q̃rtũ dõm: ꝙ par celeritas in ꝟbꝭ Aug. ẽ intelligẽda q̃tũ ad hᵒ ꝙ ẽ ipceptibiẜ excessꝰ vnius respectu alteriꝰ sic̃ ⁊ tp̄s totius motus ẽ ipceptibile. ℂ Ad 5ᵐ dicẽdũ: ꝙ q̃uis post resurreᵉᵐ non erit tempus qꝺ est nũerꝰ motus celi: tñ erit tp̄s ꝯsurgẽs ex nũero pꝛioris ⁊ posteriorꝭ i q̃cũq; motu.

Ad 3ᵐ

ad 4ᵐ

Ad 5ᵐ

ℂ De claritate corpoꝝ beatoruꝫ. Questio. lxxxv.



Deinde ꝯsiderãdũ est ꝺ claritate cõpoꝝ btõꝝ resurgentiũ. Et qꝺ q̃ruẜ tria. pᵒ vtꝝ claritas ierit copibꝰ gł̃osis. 2ᵒ vtꝝ claritas illa viꝺri poterit ab oculo non glorioso 3ᵒ vtrum cõpꝰ gł̃osũ videri possit a corpore non glorioso.

ℂ Vtrũ corporibus gloriosis claritas conueniat. Articu. j.

pm AD primum sic pcedit. vt q cōpibus glorioſis claritas ñ puenit. Qz ſic dt Auic.in.6.nālium.oē corp9 luminoſū pſtat ex ptib9 puijs: ſed ptes corpis glioſi ñ erūt paruie: cū in aliqb9 dñet terra: ſic in carnib9 z oſſib9.g corpora glioſa nō erunt lucida. ¶ P.oē
2m corpus lucidū occultat illud qd ē poſt ſe. vñ vnū luiare poſt aliud eclypſat: flāma.n.ignis phibet videri qd eſt poſt ſe: ſed corpora glioſa non occultabunt illud qd intra ea ptinet: qz vt dt Gre.ſup illd Job.nō adequabit ei aur z vitrū ibi.ſ.i celeſti pria vniuſcuiuſqz mētē ab alteri9 oculis corpulētia nō abſcōdet: patebitqz corporalibus ocul ēt corporalis armonia: g corpora illa nō erūt lucida. ¶ P.lux
3m. z color pziā diſpōnē requirūt i ſbiecto: qz lux eſt extremitas pſpicui in corpe nō teriato. ſed color in cōpore teriato: vt pz in li. de ſenſu et ſenſato: ſed corpora glioſa erūt colorata: qz vt dt Aug.19.de ciuita. dei. Pulchritudo corporis eſt ptium cōuenientia cū qdā ſuauitate coloris pulchritudo aūt corporib9 glorioſis deeſſe ñ poterit ergo corpora glorioſa nō erunt lucida
4m ¶ P.ſi claritas erit in corpib9 glioſis: opz q ſit eqlis in oib9 partib9 corporis: ſic oēs partes erunt eiuſdē ipaſſibilitatis ſubtilitatis: et agilitatis: ſed hoc nō eſt conueniens: qz vna ps habet maiorez diſpoſitionem ad claritatem qz alia: ſicut oculi qz manus: z ſpūs qz oſſa: z humores qz caro vel neruus: g vr q nō dēant illa corpora eē lucida.
ſ oppm primus Sed contra eſt qd dr Mat.13.fulgebūt iuſti ſic ſol i re.pa.mei. z ſapiētie.3.fulgebūt iuſti z tāqz ſcitille zc. ¶ P.j.Cori.15.ſeiat in igno
2m bilitate ſurget in glia: qd ad claritatē ptiet: vt pz p ſeqntia: vbi corpoz reſurgentiū glias pparat claritati ſtellaz: g corpa ſctōz reſurgent lucida

Respondeo dōm: q corpora ſcōz fore lucida p9 reſurrēm ponere oz pp auctatē ſcripture que hō pmittit. Sz claritatis hui9 cauſam qdā aſſignant vel attribuunt qnte eēntie: q tūc dñabit in corpore hūano. ſed qz hoc eſt abſurduz: vt ſepe dcm eſt: idō meli9 eſt: vt dicat q claritas illa cābit ex redundātia glorie aie in corp9. Qd enīz recipit ab aliquo nō recipit p modū influētis: ſed p mōz recipientiz z ita claritas q ē i aia ſpūal recipitur in corpe: vt corpal. z idō ſm q aīa erit maioris claritatz: ſm maius meritū: ita ēt erit dfia claritatis in corpe: vt pz per aplm.j.Corin.15. z ita in corpe glioſo cognoſcet gloria aie: ſic in vitro cognoſcit color corpis: qd ptinet in vaſe vitreo. vt Gre. dt ſup illud Job. non adequabit ei aurum vel vitz. Rño pncip. vbi.ſ. d.4.q.2

Ad primum g dōm: q Auic.loqt de illo corpe qd hz ex nā pponētiū claritatē: ſic āt ñ habebit corpus glorioſū: ſed magz ex merito ptutis. Ad pm
¶ Ad 2m dōm: q Gre. pparat corpora glioſa auro z vitro. auro propter claritatē. z vitro pp hō q trāſlucebūt: vñ vr dōm: q erunt ſimul puia z clara. Qz.n.aliqd claz non ſit puiū: ptingit ex hoc q claritas corpis cāſat ex dēſitate ptium lucidaz: dēſitas āt repugnat puietati: ſed tūc cābit claritas ex alia cā vt dcm eſt: dēſitas aūt corpis glo ſi puietatē nō tollit ab eis: ſicut nec dēſitas vitri a vitro. Quidam tñ dicūt q pparat vitro: nō qz ſint puia: ſed pp hanc ſilitudinē: q ſic aliqd qd i vitro claudit: appet ita aīe glia q in corpe glioſo claudit ñ latebit. Sz pm meli9 ē: qz ſaluat dignitas corpis glioſi: z magis pſonat dcis Gre. ¶ Ad 3m dōm: q corpis glia nām nō tollit: ſed perfi Ad 2m Ad 3m

est: vnde color q debet corpi ex nã suaꝝ ptium remãebit in eo: sed superaddet claritas ex glia aĩe. Sicut et videm⁹ corpa colorata ex nã sui solis splẽdore relucere: vt ex alia cã extrinseca seu intrinseca ¶ Ad 4m dõm: q sicut glie claritas redũdat ab anima in corpus secundũ suum modum: et ibi est alio modo q̃ sit in ala: ita in q̃libet parte corpis redũdabit ſm suũ modũ. Vñ non est incõueniens q diuerse partes hẽant diuersimode claritatẽ ſm q sunt diuersimode dispo site ex sui nã ad ipsam: nec est simile de alijs dotib⁹ corpis: quarum partes corporis non inueniuntur habere diuersam dispositionẽ.

ad 4m

¶ Utꝝ claritas corporis gloriosi possit videri a non glorioso ocl'o Articu. ij.

primus  D secundum sic pceᵗ. vr̃ q claritas corporis glor osi non possit videri a nõ glorioso oculo. Oportet enim esse pportionem visibilis ad visum: sed ocl'o nõ glificat⁹ non est pportionatus ad vidẽdã claritatẽ glie: cũ sit alterius gñis q̃ claritas nature: g corpis gliosi claritas nõ videbit ab oculo nõ glioso. ¶ P̃. claritas corpis gliosi erit maior q̃ nũc sit claritas solis: q2 ẽt claritas sol' erit tunc maior q̃ modo sit: ⁊ multo maior ea erit claritas corporis gliosi: propter quod sol et totus mũdus claritatẽ maiorẽ accipiet: sed oculus non gloriosus ñ potest ĩspicere solẽ in rota sua ppter magnitudinẽ claritatis: g minus poterit inspicere claritatẽ corporis gloriosi. ¶ P̃. visibile oppm̃ ocl'is vidẽtis necẽ est videri: nisi sit lesio aliq̃ in ocl'o: sed claritas corporis gloriosi opposita ocl'is nõ gliosis non necessario vr̃ ab eis: quod pꝫ de discipulis qui corpus dñi p⁹ resurrẽm viderũt claritatem eius ñ stuctes: g claritas illa nõ ẽ visibil' (ab ocl'o nõ glioso 2m. 3m.

Sꝫ cõtra est qð dt glo. phy. 3. sup illud cõfiguratũ corpori claritatis sue. Assimilabimur claritati quã hũit in transfiguratione. sed claritas illa visa fuit ab oculis discipuloꝝ ñ glificatis: g ⁊ claritas corporis glificati ab ocl'is nõ gloriosis visibil' erit. ¶ P̃. ipĳ videntes gliam iustoꝝ ex hoc torq̃bunt in iudicio: vt pꝫ p h⁹ qð dr Sap. 5 sed nõ plene viderẽt gliam ipoꝝ nisi coꝝ claritatẽ inspicerent: g ⁊ ẽ

oppm. primus

2m

Respondeo dõm: q q̃dã dixerũt q claritas corporis gloriosi nõ pt videri ab ocl'o nõ glioso nisi p miraculũ. Sed hoc ñ põt eẽ nisi claritas illa equiuoce diceret: q2 lux ſm id qð est nata est mouere visum: ⁊ visus ſm id qð ẽ nat⁹ ẽ pcipet lucem: sicut verũ se hꝫ ad intellectũ ⁊ bonũ ad affectũ: vnde si esset aliq̃s visus q ñ posset pcipere aliq̃ lucẽ oĩo: vl' ille visus diceret equoce: vel lux illa: qð nõ pt ĩ pposito dici: q2 sic p h⁹ q dicũt gliosa corpa futura eẽ lucida nihil nobis notificaret: sicut q dt carnẽ eẽ in celo nichil notificat ei q ñ nouit nisi carnẽ qð ẽ aĩal Et ĩõ dõm ẽ: q claritas corpis gliosi nãlr ab ocl'o ñ glioso videri pt.

Rñ⁰ pncipalis vbi. s. q ij.

Ad primum ergo dicendũ q glie claritas erit alterius generis q̃ claritas nature q̃tum ad speciei causam sed nõ q̃tũ ad spẽm: vñ sicut claritas nãe ratione speciei sue est pportiõnata visui: ita claritas gliosa.

Ad pm.

¶ Ad 2m dõm: q sicut corp⁹ gliosũ nõ põt pati aliq̃d passiõe nãe: sꝫ solum passione anime: ita ex ppetate glorie non agit nisi actione anime: claritas autem intẽsa nõ offendit visũ iq̃tũ agit actiõe aĩe sꝫ ſm hoc mag' delectat: offendit ãt inq̃tum agit actione nãe calefaciendo et dissoluendo organum vis⁹ et disgregando spiritus; et ideo

ad 2m.

claritas corporis gloriosi: quãuis excedat claritatem solis: tñ de sui nã non offendit visũ: sed demulcet pp qd claritas illa cõparaĩ claritati
Ad 3m Jaspidis. Apo.20. ¶ Ad 3m dõz φ claritas corporis gloriosi puenit ex merito volũtatis: vñ voluntati subdetur: vt fmeius imperium videatur vel non videaĩ: ꝛ idõ in ptã te corporis gloriosi erit oñdeĩ claritatem suam vel occultare: ꝛ hec fuit opinio Prepositiui.

¶ Utrum corpus gloriosuz necessario videatur a corpore non glorioso. Articu.iij.

pm. 
Ad tertium sic pcediĩ: vĩ φ corp⁹ gloriosuz necessario videatur a corpore non glorioso. Quia corpa gloriosa erunt lucida: sz corp⁹ lucidũ manifestat se ꝛ alia. g corpa gliosa necessario
2m. videbunĩ. ¶ P̃ oẽ corp⁹ qd occultat alia corpa p⁹ se exñtia de necitate visu percipiĩ ex hº ipõ φ alia q̃ sunt post occultanĩ: sz corp⁹ gloriosum occultabit visui alia corpa post se exñtia: qꝛ erit corpus coloratũ. g ꝛ de necessitate videbitur.
3m. ¶ P̃. sicut q̃titas est de his q̃ sunt cõpi: ita q̃litas p quã vĩ: sz q̃titas non suberit volũtati: vt corp⁹ gloriosuz possit esse maioris q̃titatis vĩ minoris: ergo nec qualitas per quaz visibile est vt possit ñ videri.

1 oppm pm Sz cõtra ẽ φ corp⁹ nr̃m glĩficabitur in cõformitate corpis xp̃i p⁹ resurrectiõez sed corpus xp̃i post resurrectionez non necessario videbatur: imo disparuit ab oculis discipulorꝝ i emma
2m us: vt dĩ Luc.vl. g ꝛ corpus glificatuz nõ necessario videbiĩ. ¶ P̃. ibi erit summa obedientia corpis ad aĩam: g corp⁹ poterit videri vel nõ videri fm volũtatẽ anime.

Rñº. princi. vbi. s. q.3. Rñdeo dõm: φ visibile videtur fm φ agit in visũ Ex hoc autẽ φ aliqd agit vel non agit in aliquod extrinsecũ: non est aliqua mutatio in ipso: vñ siñ mutatione alicuius proprietatis que sit de perfectione corporis glĩficati pt contingere φ videaĩ ꝛ nõ videaĩ: vñ i ptãte glificati erit φ corpus suũ videaĩ vel non videaĩ: sic ꝛ quelibet actio alia corporalis in anime potestate erit: alias nõ esset corpus gliosuz instr̃m summe obediens pncipali agenti.

Ad primũ g dõm: φ claritas illa obediet corpori glorioso vt possit eaz ostẽdere vel occultare. ¶ Ad secundũ dicendum φ color corporis non ĩpedit pulcritatem ipsius: nisi inq̃tũ mutat visum: qꝛ visus non põt immutari simul duobus coloribꝰ: vt vtrumqꝫ pfecte inspiciat. color aũt corporis gloriosi erit in pfecta potestate anime. vt per ipm immutet visum: vel non immutet ꝛ idõ erit ĩ ptãte eius: vt corp⁹ qd est post se nõ occultet. φ occulteĩ. ¶ Ad 3m dõz φ q̃titas ẽ inherẽs ipsi corpori glorioso: neqꝫ posset q̃titas immutari ad imperium aĩe sine mutatione itrinseca corporis gloriosi que impassibilitati ei⁹ repugnaret: et ideo non est simile de q̃titate ꝛ visibilitate: qꝛ etiam qualitas illa p quã ẽ visibile nõ põt subtrahi ad imperium aĩe: sed actio illius q̃litatis suspẽdeĩ: ꝛ sic occultabiĩ corpus ad imperium anime. Ad pm Ad 2m Ad 3m

¶ De conditionibus corporꝝ dãnatorꝝ resurgẽtiũ. Qõ.lxxxvi.


Consequẽter ↄsiderandum est de cõditionibꝰ dãnatorũ resurgentium. Circa quod q̃runtur tria. Primo vtrũ corpora dãnatorꝝ cũ suis deformitatibus resurgant. 2º vtrũ eorꝝ corpora erũt corruptibilia. 3º

vtrum erunt impassibilia.

¶ Utrū corpa dānatoꝝ cū suis deformitatib⁹ resurgēt. Ar. i.

pᵐ.  Ad primum sic pcedit: vr q corpa dānatoꝝ cū suis dformitatibus resurgent. Illud .n. qd in penā pcī iductū est desinere non dꝫ nisi pctō remisso: sꝫ membroꝝ defect⁹ q accidūt p mutilatione in penā pctī inducti sunt: et silr ēt oēs deformitates corpales: g a dānatis q pctōꝝ remissionē n̄ sūt ꝯsecuti i resurrectiōe nō remouebunt.

2ᵐ. ¶ P̄. sic resurrectio sctōꝝ erit ad vltimā felicitatē: sic resur⁹ ipioꝝ ad vltimā miseriā: sꝫ sctis resurgētib⁹ n̄ auferr aliqd qd ad eorū pfectionē ptinere possit: g nec i piis resurgētib⁹ aliqd auferr: qd ad eoꝝ miseriam ptineat: hmōi āt sunt deformitates ⁊c.

3ᵐ. ¶ P̄. sic ad defectū passibilis corpis ptinet deformitas ita ⁊ tarditas: sꝫ a corpibus dānatoꝝ resurgētiū tarditas n̄ remouebir: qꝛ eoꝝ corpa n̄ erūt agilia: g eadē rōe nec deformitas.

I oppᵐ pᵐ. Sꝫ cōtra .I. Cor. 15. mortui resurgēt incorrupti .i. sīn aliqua diminutiōe mēbroꝝ. Gl. ⁊ pcōres vl̄ gnālr oēs mortui resurgēt incorrupti. g mali re-

2ᵐ surgent sine deformitatib⁹. ¶ P̄. in dānatis nō erit aliqd qd sensuꝫ doloris impediat: sꝫ egritudo impedit sensum doloris inqūᵐ p ea debilitanr organa sentiendi: ⁊ silr defect⁹ mēbri impediret ne eēt vlis dolor in corpe. g sine ipsis defectibus dampnati resurgent.

Rñ°. pncip. vbi. s. .q.3 .ā.1 .q.1. Rñdeo ddꝫ: q in corpore humano pōt eē deformitas duplex. p° ex defectu alicuius mēbri: sicut mutilatos turpes dicimus: deest enim eis debita proportio ptium ad totū: ⁊ de tali deformitate nulli dubium est: q i corporibus damnatorum non erit: qꝛ omnis corpora taꝫ bonoꝝ q̄ malorum integra resurgēt. Alio modo deformitas conuenit ex indebita partiū dispōne: vel ex indebita q̄titate vel qualitate vel situ: q etiaꝫ pportionē debitam partiuꝫ ad totum non patir: ⁊ de talibus deformitatibus ⁊ similibus defectibus: sicut sūt febres ⁊ alie hmōi egritudines: que interdū sunt deformitatis cā. Aug. indetermiatum ⁊ sub dubio relinquit in ench. vt in lra. Magr dicit. Sed apud doctores modernos est duplex super h° opinio. Quidā tn̄ dicunt q hmōi deformitates ⁊ defectus i corporib⁹ damnatoꝝ remanebunt: ꝯsiderantes eorum damnationeꝫ: q̄ ad summaꝫ miseriā deputanr: cui nihil incommoditatis subtrahi potest: vr debet. Sꝫ hoc non vr rōnabiliter dici. In reparatione eni corporis resurgentis magis attēdir nāe pfectio q̄ cōditio que prius fuit. vn̄ ⁊ qui infra pfectam etatē dcendūt in statura iuuenilis etatꝭ resurgēt Unde ⁊ illi q aliquos defectus nāles in corpore habuerunt vel deformitates ex eis puenientes in resurrectione sine illis defectibus vl deformitatibus repabunr: nisi peccati meritū impediret: ⁊ ita si aliqs. cū defectib⁹ resurgeret: hoc erit ei in penā. Mod⁹ aūt pene ē sm mēsuram culpe. Cōtigit aūt q aliqs pctōr dānād⁹ minorib⁹ pctis subiectus aliqs deformitates vel defect⁹ hēat: quas non habuit aliqs dānādus peccatis grauioribus irretit⁹. vn̄ si ille q in hac vita deformitates habuit: cū eis resurgat: sine quib⁹ constat q resurgeret ali⁹ grauı⁹ puniend⁹: qui eas in hac vita non habuit: modus pene nō responderet q̄titati culpe: sed magꝭ videret aliquis puniri p penis q̄s in hoc mūdo passus fuit: qd est absurdum. Et idō alij rōnabilius dicunt q auctor qui nām condidit i resurrectione nām corpis integre reparabit. vnde qcqd defectus vel

turpitudinis ex corruptione vel debilitate nãe siue pncipiorum nãlium i corpe fuit: tom in resurrectione remouebit: sicut febris lippitudo et similia: defectus aũt q ex nãlibus pncipijs in hũano corpe nãlr ↄsequũtur: sicut põderositas: passibilitas et similia in corporibus dãnatorum erũt: quos defectus ab electorum corporibus glia resurrectionis excludet.

Ad pm. **Ad primũ** q dõm: quia cũ pcta in qlibet foro infligatur fm ↄditionẽ illius fori: pene q in hac vita tẽporali infligunt pro aliquo pctõ: tpales sunt: et vltra vite terminũ nõ se extẽdunt: et iõ quãuis pcm non sit remissum dãnatis: nõ oportet quia easdẽ penas ibi sustineãt qs in hoc mundo sunt passi: sed diuina iustitia requirit vt ibi penis grauioribus in eternum cruciẽt.

Ad 2m. ❡ Ad 2m dõm: quia non est similis ratio de bonis et malis: eo quia aliquid potest eẽ purũ bonũ: nõ aũt pure malũ. Unde scõrum vltima felicitas hoc requirit: vt ab omni malo penitus sint imunes: sed vltima malorum miseria non excludit oẽ bonũ: quia malum si integrũ sit corrũpit seipsũ: vt phs dicit in. 4. ethi. Unde oportet quia miserie damnatorum substernat bonũ nãe i ipsis qd opus est ↄditoris pfecti q ipsam nãm in pfectione sue speciei reparabit.

Ad 3m. ❡ Ad 3m dõs: quia tarditas ẽ de illis defectibus: q nãliter ↄsequũtur pna humani generis: non aũt deformitas: et iõ non est similis rõ.

❡ Utrum corpa damnatorum erunt corruptibilia. Articu. ij.

pm. 

D secundum sic pceditur. Ut quia corpora dãnatorum erũt corruptibilia. Oẽ enim cõpositum ex contrarijs necesse ẽ corrumpi: sed corpa dãnatorum erũt ex contrarijs cõposita: ex quibus etiã nunc cõponunt: alis nõ essent eiusdem spẽi: et p ↄñs necesse eadem nuõ q erũt corruptibilia.

2m. ❡ Pr. si ñ erũt corruptibilia: aut hoc erit p nãm: aut per grãm: sed nã si sunt icorruptibilia: et grãm vel gloriam ñ hẽbunt. q erunt corruptibilia.

3m. ❡ Pr. illis q sunt in summa miseria sõtrahere maximam penã vr incõueniens. sed maxia penarum ẽ mors: vt pz p phm. 3. eth. q a dãnatis qui sunt i summa miseria mors remoueri nõ dz. q eorum corpora corruptia erũt.

Oppm. **Sed ↄtra** ẽ qd dr Apoc. 9. in diebus illis querẽt hoĩes mortẽ et nõ inueniẽt eã: desiderabunt mori et fugiet mors ab eis.

2m. ❡ Pr. dãnati puniẽt i anima et corpore pena perpetua. Mat. 25. Ibũt hi in suppliciũ eternũ: sed hoc esse non posset si corpora corruptibilia eẽnt: q eorum corpa erũt corruptibilia.

Rño. princi. vbi. s. q. 2. **Rñdeo** dõm: quia cũ in oĩ motu oporteat esse aliquod pnm motus: 2r motus alicuius vel mutatio a mobili remouetur. Uno° p hoc quia deest pnm motus. Alio° p hoc quia impedit pnm motus corruptio aũt mutatio qdã est. vñ 2r pt ↄtingere vt corpus qd ex ↄditiõe suorum pncipiorum corruptem hz i corrupte reddat. Uno° ex hoc quia pncipiũ ad corruptionẽ mouẽs totaliter tollit et ho mõ corpa dãnatorũ icorruptibilia erũt. Cũ. n. pmũ celũ sit alterãs p motũ suũ locales et alia oĩa agẽtia 2a in vtute ipsius agant: et quasi ab ipo mota: oportet quia motu celi cessante nihil sit agẽs qd possit cõpus p alterationẽ aliqñ trãsmutare a nãli sua pprietate: et ideo post resurrectionẽ cessãte motu celi nulla qualitas erit sufficiens vt corpus hũanum alterare possit a sua nãli qlitate: corpus aũt est terminus alterationis sicut et gñõ: vñ corpora dãnatorum corrumpi nõ poterũt: et hoc deseruit diuine iustitie vt ppetuo viuẽtes ppetuo puniant: vt diuina iustia reqrit: vt. i. dicet. sicut et nũc corruptibilitas corporum deseruit diue puidẽtie: p quã ex aliqbus corruptis alia gñant. Alio°

ptingit ex hoc q pn^m corruptiōis impedit: & hoc mō corp^9 Ade incorruptibile fuit: qr ɔ̄rie q̄litates in hois corpe exn̄tes cōtinebant p grām inocētie: ne ad dissolōnē corporis agere possent: & multo plus ptinebunt i corpib^9 glīosis q erūt oīo sbta spūi: & sic i corpibus drōꝝ p^9 resurrectiōez cōem ɔiūgēt duo modi p̄dicti incorruptis.

Ad p^m Ad primum g dōz: q ɔ̄ria ex q̄buscorpa cōponūt: sunt 2^a pn^a ad corruptōnē agētia. Primū.n. agēs ē mot^9 celestis: vñ suposito motu celi necesse est vt corp^9 ex ɔ̄rijs ɔpo^m corrumpat nisi sit aliq̄ cā potior īpediens. Sed motu celi remoto ɔ̄ria ex quib^9 corp^9 cōponit non sufficiunt ad corruptionē faciēdā etiā s̄m nām: vt pz ex dcīs: cessationez aūt mot^9 celestis nō cognouerunt phi. vñ p infallibili hēbāt q cōp^9 ɔpositū ex ɔ̄rijs corrūpatur scōm nām.

Ad 2^m Ad 2^m dōm: q incorruptibilitas erit per nāz: nō q sit aliquod īcorruptionis pncipiū i corporibus dānatoꝝ: sed p defectū p̄mi mouētis ad corruptionē.

Ad 3^m Ad 3^m dōm: q q̄uis mors sit simplicit maxīa penaꝝ s̄m qd tñ nihil phibz mortē eē in penaꝝ remediū: & per ɔn̄s ablationē mortis in penaruz augmētū. Uiuere.n. vt dic phs 9° ethi. vr oībus delectabile eē: eo q oīa esse appetunt: nō oz aūt vt ibidem dr accipe malā vitā: neq corruptam: neq q est i tristitijs: sic g viuere simplr ē delectabile: nō autē vita q est in tristitijs: ita & mōs que est p̄uatio vite simplr est penosa & maxīa penaꝝ: īq̄tū subtrahit p̄mū bonū. s. esse cū q alia sbtrahūtur: sed inq̄tū p̄uat malā vitā: & q ē i tristitijs ē ī remediū penaꝝ: q̄s terlat: & p ɔn̄s mortis sbtractio est in augmentuz penaꝝ: q̄s ppetuas facit. Si aūt dicat mors esse penalis pp corporalē dolorē quē sentiunt moriētes: non est dubiū q mlto maiorē dolorē dānati ɔtinue sustinebunt. Uñ in ppetua morte eē dñr: sicut scriptuz est in ps. Mors depascet eos.

Utrū corpa dānatoꝝ sint futura impassibilia. Articu. 3.



D tertium sic p^m procedit. Ur q futura sint īpassibilia. Qr s̄m phz in. 6. thopi. Omnis passio magis facta abijcit a sba: sed a finito si sp aliq̄d abijciat necē est per illud tādem cōsumi: vt dr in. 1. phy. g si corpa dānatoꝝ erūt passibilia: & sp patiētur: q̄nq deficiēt & corrumpent: quod flm eē oñsuz ē. g erūt impassibilia.

2^m. Pr. oē agēs assilat sibi patiēs. si g corpa dānatorum patientur ab igne: ignis ea sibi assilabit: sed non consumit alr ignis corpora nisi inq̄tū ea sibi assimilans resoluit. si g corpora damnatoꝝ erūt passibilia ab igne quādoq ɔsument: & sic idem qd pus.

3^m. Pr. animalia que in igne sine corruptione dīr viuere: vt de salamādra dr: ab igne nō affliguntur: animal.n. dolore corporis nō affligitur: nisi corpus aliquo modo ledatur, si g corpora damnatorū i igne sine ɔsumptione remanet possunt. sicut & animalia p̄dicta. vt Augu. in li^o d ci. dei. dicit. videtur q nullam afflictionē ibi sustinebunt: qd non esset nisi eoruz corpora impassibilia essent. ergo &c.

4^m Pr. si corpora damnatorum sunt passibilia dolor q ex eoruz passione proueniet: vt vr: supare debet omnez presētē corpoꝝ dolorē: sic & sctōꝝ iocūditas supabit omnem p̄ntem iocūditatem: sed pp immensitatē doloris q̄nq ɔtingit in hac vita aiaz a corpore separari. g multo forti^9 si corpora illa futura sunt passibilia ex immēsitate doloris aīa a corpore separabitur & sic corpora corrūpētur: qd flm est. g corpora illa erunt impassibilia.

1 oppm primum **Sed** ɔtra est qđ dr.j.Corin.15. Et nos imutabimur gl. Nos boni tm̃mõ imutabimur glẽ imutabilitate ⁊ ipassibilitate. g ñ erũt corpa dãnatoꝝ impassibilia.

2m ¶ P̃.sicut corp9 cooperatur anĩe ad meritũ: ita coopatur ei ad pcm̃ sed ꝑpter cooperationes predcãȝ non solũ anima sȝ corp9 post resur rectionem p̃miabiꝶ.g silr rõne dã natoꝝ corpora punienꝶ: qđ nõ cẽt si ipassibilia forent ergo erunt pas(sibilia.

Rño pncip. vbi.s.q iij. **Respondeo** dcȝ: ꝙ pncipalis cã q̃re corpa dãnatoꝝ ab igne non consumenꝶ erit diuina iusti9 qua eorũ corpora ad penã perpetuam sunt addicta: sed dine iustie fuit ẽt nãl dispositio ex pte corporis patientis: ⁊ ex parte agentiuȝ qꝛ cũ pati sit recipe qđdã: duplex est modus passionis: ẽm ꝙ aliqđ i loco recipi potest duplr. ¶ Põt eñ aliqua forma recipi in aliq̃ ẽbo ẽm esse nãle mãlr. sic calor ab igne recipitur in aere: ⁊ ẽm hũc modũ receptionis est vnus modus passionis qui dicꝶ passio nature. Alio modo aliquid recipiꝶ ab alio spũaliter per modũ intentionis cuiusdã: sicut silr̃tudo albedinis recipitur in aere ⁊ in pupilla: ⁊ hec receptio silatur illi receptiõi q̃ anima recipit siltudines rerũ: vnde ẽm hunc modũ receptiõis est ali9 modus passionis qui vocaꝶ passõ aĩe. Qꝛ igiꝶ post resurrectionẽ motu celi cessante non poterit aliquod corpus alterari a sua naturali q̃litate: vt dcm̃ est: nullũ corpus pati poterit passione nãe: vnde q̃tum ad hũc modũ passiõis corpora dãnatoꝝ impassibilia erũt: sicut ⁊ incorruptibilia. Sed cessante motu celi adhuc remanebit passio que ẽ per modũ anime: qꝛ et aer a sole illuminabiꝶ: ⁊ coloꝝ deferet drĩas ad visũ: vñ ⁊ ẽm hũc mõm passiõis corpa dãnatoꝝ passibilia erũt: et quia i tali passiõe sensus ɔficiꝶ: iõ in cõpib9 damnatoꝝ sensus pene erũt sñ mutatõe nãl dispõnis. Corpora ꝓo gloriosa et si recipiãt aliquid: ⁊ q̃dãmõ patianꝶ in sentiendo: nõ tñ passibilia erunt: qꝛ nihil recipient ꝑ mõm lesiui: sic corpora dãnatoꝝ que ob hoc passibilia (dicuntur.

ad pm. **Ad primum** ergo dicendũ ꝙ phs loq̃tur de illa passione ꝑ q̃ trãsmutaꝶ patiẽs a sua nãli dispõne: tal aũt passio non erit in corporibus dãnatoꝝ. vt dcm̃ est. ¶ Ad 2m dðm: ꝙ silr̃tudo agentis est duplr in patiente. Uno° per mõȝ eũdem q̃ est in agente sicut in oibus agentibus vniuocis: vt calidũ facꝶ calidũ: ⁊ ignis gñat ignẽ. Alio° ꝑ mõȝ diuersũ mõ q̃ ẽ i agẽte: sic ẽ i oibus equocis: in quib9 quandoqȝ contingit ꝙ in agente ẽ forma spiritualiter que in patiente mãlr recipiꝶ: sicut forma que est in domo facta per artificẽ est mãlr i ipsa: et in mente artificis est spũalr. Q̃nqȝ vero ecõuerso est mãlr in agente: ⁊ recipitur spũalr in patiente: sicut albedo materialr est i pariete a q̃ recipiꝶ spũaliter in pupilla: et in medio deferente: ⁊ similiter ẽ in ꝓposito: qꝛ spẽs q̃ mãlr ẽ i igne recipiꝶ spũalr i corpib9 dãnatoꝝ ⁊ sic ign; sibi assilabit eoꝝ corpa nõ tñ ea ɔsumet. ¶ Ad 3m dðm: ꝙ ẽȝ phm in li. de ꝓpꝛietatib9 elementorũ. nullũ animal in igne viuere p̃t. Galien9 ẽt in li. de simplicib9 medicis dicit: ꝙ nulluȝ corpus est qđ tãdẽ ab igne non cõsumaꝶ: q̃uis qñqȝ q̃dã corpa sint q̃ ad horam in igne sine lesione ꝑmaneãt: vt patȝ de ebano. Quod ãt dr de salamandra nõ p̃t oĩo esse silr̃e: qꝛ nõ posset perseuerare finalr in igne sine corruptione: sic corpora dãnatorum in iferno nec tñ oȝ ꝙ qꝛ corpa dãnatoꝝ ab igne inferni per corruptiões aliq̃ ñ ledũꝶ: ꝙ ꝑ h° ab igne ñ affliganꝶ: qꝛ sẽsibile ñ solũ natũ est dlectaꝶ vel affligẽ sensuȝ ẽm ꝙ

Ad 2m

Ad 3m

agit actione nãe confortando vel corrũpẽdo organũ: sꝫ ẽt ſꝫ ꝙ agit actione spirituali: qꝛ qñ sensibile est in debita ꝓportione ad sentiẽdũ: delectat: eꝯ aũt qñ se hꝫ in superabundãtia vel defectu: vñ ⁊ colores medij ⁊ voces ꝯsonãtes sũt delectabiles: icõsonãtes ãt offendũt auditũ.
ad 4m ¶ Ad 4m dõm: ꝙ dolor nõ sepat aiaꝫ a corpe ſm ꝙ manet tm̃ i poª aie cº est dolere: sꝫ ſꝫ ꝙ ad passionez aie mutaẜ corpº a suaãli dispõne ſꝫ mõꝫ quẽ videmº ꝙ ex ira corpº calescit: ⁊ ex timore frigescit: sꝫ pº resurrectionẽ cõpº ñ poterit trãsmutari a sua nãli dispositiõe vt ex dcis pꝫ: vñ q̃tuscũqꝫ sit dolor: aiaꝫ a corpe nõ sepabit

¶ De cognitione quã hẽbũt resuscitati i iudicio respectu meritoꝝ et demeritoꝝ. Qõ.lxxxvij.



Post hº agẽdũ est ð his q̃ sequũtur resurrectiõez: q̃ꝝ ũ pª ꝯsideratõ est de cognitione quã hẽbunt resuscitati i iudicio reᵘ meritorũ ⁊ dmeritoꝝ. 2º ð ipo iudº i gñali tpe ⁊ loco i q̃ erit. 3º de iudicãtibº ⁊ iudicatis. 4º de forma in qua iudex veniet ad iudicandum. 5º de statu mũdi ⁊ resurgẽtium post iudiciũ.

¶ Circa pmũ querũtur tria. pmo vtrũ cogſcat qlꝫ hõ in iudicio oia pctã sua. 2º. vtrũ possit qlꝫ legere ꝯsciam alterius. 3º vtrũ oia merita ⁊ demerita vno intuitu qs videre

¶ Utꝝ pº resurrectionẽ (possit. qlꝫ cogſcat pctã q̃ fecit. Art. 1.

pm. 

Ad primuꝫ sic ꝓcediẜ. vẜ ꝙ pº resurrectionẽ ñ cogſcat qlꝫ oia pctã q̃ fecit. Oẽ ei qð cognoscimus: vel de nouo ꝑ sẽsum accipimº: vel de thesauro memorie educiẜ: sed hoies post resurrectionem sua peccata nõ poterũt sensu pcipe: qꝛ iaꝫ transierunt: sensus aũt est tm̃ pñtiũ: multa ẽt pcã a memoria excidũt peccatoꝝ: q̃ nõ poterũt de thesauro memorie educi. g̃ nõ oim pctõꝝ q̃ fecit resurgẽs cognitionẽ hẽbit. ¶ p̃. sic̃ in littera dẜ. Libri ꝯscie quidã sunt i qbº merita singuloꝝ leguntẜ: sed in libris nõ põt aliqd legi nisi eiº nota ꝯtineaẜ in lib. note ãt q̃dã remanent pctõꝝ in ꝯscia: vt pꝫ Ro. 1. in glo. q̃ nõ videnẜ aliud eẽ q̃ȝ reatº vel macula: cũ ergo multoꝝ pctõꝝ ũ macula ⁊ reatus a multis sit deletus ꝑ grãm: vẜ ꝙ non oia pctã q̃ fecit: possit aliquis in sua ꝯscia legere: ⁊ sic idẽ qð pus. 2m. ¶ p̃. crescẽte cã crescit effectº: sꝫ cã q̃ fac̃ nos dolere de peccatis q̃ ad memoriaꝫ reuocamus ẽ charitas: cũ g̃ i sctis resurgentibus sit ꝑfecta charitas: maxime de peccatis dolebũt si ea ad memoriam reuocabũtur: quod nõ põt esse: qꝛ fugiet ab eis dolor ⁊ gemitus. Apoc. 21. g̃ peccata p̃terita ad memoriam nõ reuocabũtur. 3m. ¶ p̃. sicut se habebũt resurgẽtes damnati ad bona que aliqñ fecerunt: ita se hẽbũt resurgẽtes boni ad peccata que aliquãdo ꝯmiserunt: sed resurgẽtes dãnati: vt vẜ cognitionẽ de bonis que aliquando fecerunt: nõ habebunt: quia ꝑ hoc eorum pena multum alleuiaretur. g̃ nec bti habebũt cognitionẽ peccatorum que commiserunt. 4m.

Sꝫ ꝯtra est qð Aug. dic̃. 20. de ci. dei: ꝙ q̃daꝫ diuina vis aderit: q̃ fiet vt cuncta pctã ad memoriã reuocenẜ. ſ oppm primus
¶ p̃. sic̃ se hꝫ hũanum iudiciũ ad testimoniũ exterius: ita se hꝫ dinum iudiciuꝫ ad testimoniũ ꝯscie: vt pꝫ. 1. Reg. 16. Homines vident ea q̃ parent: deº aũt intueẜ cor. sed nõ posset ꝑfecte iudiciuꝫ hũanũ eẽ de aliquo nisi testes de omnibus de quibus iudicandum est testimoniũ depo- 2m

ueret. ℥ oz cũ diuinum iudiciũ sit p̄fectissimum: ꝙ ↄscia teneat oĩa de quibus iudicandum est: sed iudicãdũ est de oib⁹ bõis opib⁹ ⁊ malis. 2. Cor. 4. Oẽs astabim⁹ añ tribunal xp̄i ⁊c. ℥ oz ꝙ ↄscia vniuscuiusq; retineat oĩa opa que fecit siue bona siue mala.

Rñ⁹ p̄ncipalis. 4 d. s. 43. i. 1. ar. 5. q. 1. **Rñdeo** dicendum: ꝙ sicut dr̄ Ro. 2. ĩ die illo cũ iudicabit dñs testimoniũ vnicuiq; sua ↄscia reddet ⁊ cogitatiões erũt accusantes ⁊ defẽdẽtes: ⁊ q2 oz ꝙ testis accusator ⁊ dfensor ĩ q̃lz iudicio h̄eat eoꝝ notitiã q̄ ĩ iudicio ꝓsantur: ĩ illo ãt cõi iudicio: q2 oĩa opa hoim in iudiciũ veniẽt: oz ꝙ oĩm opum suoꝝ q̃sq; tũc noticiam h̄eat: vñ ↄscie singl'oꝝ erũt q̃si quidã libri ↄtinẽtes res gestas: ex q̄b⁹ iudiciũ ꝓcedet: sic ẽt in iudicio hũano registris vtunt̄: ⁊ illi sũt libri: de q̃b⁹ Apoc. 90. dr̄. libri aperti sunt: ⁊ ali⁹ liber apt⁹ est q̄ est vite: ⁊ iudicati sunt mortui ex his q̄ scripta erunt in libris s̄m opa ip̄orũ: vt p libros q̄ dñr sic aperti: vt Aug. exponit. 20. de ci. dei. significent̄ sctĩ noui ⁊ ve. te. in q̃bus de⁹ oñdit q̄ mandata fieri iussisset. Vñ Ricar. de sc̄o vic. dicit. Erunt corda eorum quasi quedam canonum statuta. Sz p libꝝ vite de quo subiungit̄: intelligũt̄ ↄscie singuloꝝ q̄ dñr singul'r liber vn⁹: q2 vna virtute diuina fiet: vt cunctis ad memoriam sua facta reuocent̄: ⁊ hec vis inq̃tũ ad memoriam hoi reducet sua facta: liber vite dr̄: vel per primos libros conscientie intelligantur per 2m sc̄a iudicis ei⁹ ꝓuidẽtia descripta.

Ad p̄m **Ad primũ** ℥ dicendum: ꝙ q̄uis mlta merita ⁊ demerita a memoria excidãt nullum eorum erit ꝙ nõ aliq̃ mõ maneat ĩ suo effectu: q2 merita q̄ nõ sũt mortificata manebunt in p̄mio qđ eis reddit̄: q̄ aũt mortificata sunt manent in reatu ingratitudinis q̄ augetur ex hoc ꝙ homo post gr̃as susceptam peccauit. Silr̄ ẽt demerita q̄ non sunt per penitentiam deleta manẽt in reatu pene q̄ eis debetur: q̄ ãt penitentia deleuit manent in p̄nie memoria: quã sil'cum alijs meritis in noticiã h̄ebũt: vñ in q̃lz hoie erit aliq̃d ex quo possit ad memoriã sua opa reuocare. ⁊ ita mẽvt Aug. dic. p̄n' ad h⁹ diuina vis operabit̄.

Ad 2m ⁋ Ad 2m dicendum: ꝙ alique note manẽt in ↄscientijs singuloꝝ de operib⁹ a se factis: neq; oz ꝙ note iste sint reat⁹ tm̄: vt ex dcis p3.

Ad 3m ⁋ Ad 3m dicendum: ꝙ q̄uis charitas sit cã nota dolendi de pcõ: tñ sctĩ ĩ p̄ria erũt ita perfusi gaudio ꝙ dolor in eis locum h̄re nõ poterit: ⁊ ideo de pctis nõ dolebũt: s3 poti⁹ gaudebunt de diuina mĩa q̄ eis pcã sunt relaxata: sicut etiã nũc angeli gaudent de diuina iustitia: qua fit vt deserti a gratia in pctõ ruãtur quos custodiunt: quoꝝ tñ saluti sollicite inuigilant.

ad 4m ⁋ Ad 4m dicendum: ꝙ mali cognoscũt omnia bona que fecerũt: ⁊ ex hoc nõ minuetur eorum dolor: sed augmentabitur: quia maximus dolor est multa opera perdidisse: propter quod dicit Boe. in. ij. de consol. Mr̃ summũ infortunij gen⁹ ẽ fuisse felicez.

⁋ Utrũ quilibet possit legere oĩa que sunt in ↄscia alteri⁹. Ar. ij.

Ad secundum sic ꝓcedit̄. Vr̄ ꝙ nõ q̄libz possit legere oĩa q̄ sunt ĩ ↄscia alteri⁹. Resurgẽtiũ. n. nõ erit lipidior cognitio q̄ nũc sit angeloꝝ: q̃rum equalitas resurgẽtibus ꝓmittit̄. Mat. xxij. sed angeli nõ p̄nt inuicem in suis cordibus videre ea que depẽdẽt a libero arbitrio: vñ indigent locutione ad ea inuicẽ inotescẽda ergo resurgentes nõ poterunt inspicere ea que ↄtinent̄ in conscientijs alioꝝ.

2m. ⁋ P̄ oẽ qđ cognoscitur aut cognoscit̄ in se aut ĩ sua causa

vel in suo effectu: sed merita vel demerita que cõtinent in ɔscia alicuius: non poterit alius cognoscere in seipsis: qȥ solus de⁹ cordi illabitur: ꝛ secreta intuet: silr nec in cã sua: qȥ non omnes videbũt deum: qui sol⁹ põt imprimere in affectũ: ex quo ꝓcedunt merita vel demerita: silr ẽt nec in effectu: qȥ multa demerita erunt: quoꝝ nullus effectus remãebit totalr ꝑ pniaȝ abolitus. ğ nõ oia q̃ sunt in ɔscia alicuius poterit qlȝ alius agnoscere.

3m. ¶ p̃. Chry. dicit in littera. Nunc aũt si recorderis peccatoꝝ tuoꝝ ꝛ frequenter ea in conspectu dei pronuncies: ꝛ ꝓ eis deprecceris: citius illa delebis: si ꝓo obliuisceris: tũc eoꝝ recordaberis nolẽs volẽs qñ publicabunt in ɔspectu oim amicoꝝ ꝛ inimicoꝝ sanctorũq; angelorũ ꝓferentur: ex hoc accipit q illa publicatio pena ẽ negligẽtie qua hõ ɔfessionẽ pretermittit ergo illa peccata de qb⁹ homo confessus est non publicabuntur alijs.

4m ¶ p̃. solatium est alicui si scit se hr̃e multos socios in pcõ: ꝛ minus verecũdatur inde. si ergo qlȝ pctm̃ alterius cognosceret cuiuslibet peccatoris erubescentia multum minuet: quod nõ competit. ğ non oẽs oim peccata cognoscent.

1 oppm pm Sed contra super illd. 1. Cor. 4. illuminabit absconditâ tenebraꝝ. Dic Glo. Gesta et cogitata bona ꝛ mala tunc aperta erunt oibus ꝛ nota.

2m. ¶ p̃. oiȝ btõrum pctã preterita equaliter erũt abolita: sed quorũdam sctõrũ peccata sciemus: sicut Mag. ꝛ Petri ꝛ Dauid. ergo pari ratione alioꝝ peccata electorum scientur: ꝛ multo magis damnatorum.

Rño. princi. vol. F. q. 2. Rñdeo dõm: q vltimo ꝛ i cõmuni iudicio opõtet q diuina iustitia omnibus euidenter appareat: que nunc in plerisq; latet snĩa autem condemnantis vl' pmiantis iusta esse non potest nisi sm merita vl' demerita proferatur ꝛ ideo sicut oportȝ q iudex ꝛ assessor iudicis merita cause cogscant: ad hoc q iustam sententiam proferãt: ita oportet ad hoc q iusta snĩa appareat. q omnib⁹ snĩam cognoscentibus merita innotescant. Un̄ sic cuilȝ nota erit sua pmiatõ ꝛ sua dãnatio: ita ꝛ omnibus alijs innotescent: os. n. q sicut qlibet sua merita vl' demerita reducet ad memoriam: ita etiam ꝛ aliena sue cognitioni subiaceant: ꝛ est probabilior ꝛ communior opinio: q̃uis ɔ̃rium magr̃ in lr̃a dicat. s. q peccata que sunt ꝑ pniam deleta: in iudicio alijs non patefient: sed ex hoc sequit q nec etiam penitentia de peccatȝ illis pfecte cogscat: i q̃ mltũ detraheret sctõꝝ glie ꝛ laudi diñe: qui tã misericorditer sãctos liberauit.

Ad primũ dõm: q oia merita ꝓcedẽtia vl' demerita facient aliq; q̃titateȝ in gloria vel miseria hois resurgẽtis ꝛ iõ exteriorib⁹ visis poterũt cuncta in ɔsciẽtijs videri: ꝛ ꝓcipue diuina ꝟtute ad hoc operãte: vt snĩa iudicis iusta oib⁹ appeat. Ad pm

¶ Ad 2m dõȝ: q merita vel demerita poterunt alijs ostendi in suis effectibus: vt ex dictis patet. vel etiaȝ in seipsis per diuinam virtutẽ: q̃uis ad hoc ꝟtus intell's creati nõ sufficiat. Ad 2m

¶ Ad 3m dõm: q publicatio peccatoꝝ ad ignominiam peccantis est effectus negligentie: que cõmittitur in omissione confessionis sed q peccata sanctoruȝ reuelent: non poterit eis esse erubescentia: vel verecũdia: sicut nec Marie magda. est in confusionem suaȝ q peccata sua publice in ecclesia recitãtur: quia verecundia est timor inglorationis: vt Dam. dicit. que i beatis esse non poterit. Sed talis publicatio erit eis ad magnaȝ gloriam propter penitentiam quã fecerunt: sicut ꝛ confessor approbat eum qui magis scelera sua ɔfitet. Ad 3m

ad 4.m Dicūt āt pcā esse deleta: qꝛ de⁹ n̄ ō videt ea ad puniendū. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ pcōꝛ alioꝝ pcā inspiciens in nullo sua ꝯfusio minuet̄. sꝫ magis augebit̄ in alieno vitupio suū vituperiū magꝭ agnoscēs: ꝙ enim ex tali cā ꝯfusio minuat̄ cōtingit ex hoc ꝙ verecūdia respicit estiationē hoīm que ex ꝯsuetudine redd it̄ leuioꝛ: sed tunc ꝯfusio respiciet estimationē rei q̄ est ſm veritatē de quolꝫ pcō: siue sit vnius tantū siue multoꝛum.

¶ Utꝝ oia merita vel demerita ꝓpꝛia vel aliena vno intuitu ab aliquo videantur. Articu. iij.

primuꝫ D tertium sic ꝓcedit̄. vr̄ ꝙ nō oia merita vel demerita ꝓpꝛia et aliena ab aliq̄ vno intuitu videāt̄. Ea. n. q̄ sigillatī ꝯsiderant̄: non vident̄ vno intuitu: sed dānati sigillatī considerabunt sua pcā: ⁊ ea plangent. Unđ dn̄t Sap. 5. Quid nobis ꝓfuit superbia. ḡ non oia videbūt vno intuitu.
2m ¶ P̄. phūs dt in. 2. Thopi. Mꝫ nō cōtingit sil̄ pla intelliger̄. Sed merita et demerita ꝓpa ⁊ aliena non videbunt̄ nisi in itellectu. ḡ nō poterūt oia sil̄ cia videri.
3m. ¶ P̄. intellectus dānatoꝝ nō erit post resurrectionem eleuatioꝛ q̄ꝫ nunc sit beatoꝝ ⁊ angeloꝝ q̄tum ad cognitionē nālē: q̄ cognoscūt res per spēs innatas: sed tali cognitione angeli non vident plura sil̄. ḡ nec tūc dānati poterīt omnia facta simul videre.

ꝯ oppm primuꝫ Sꝫ ꝯtra sup illđ Job. 8. Induct̄ ꝯfusione. dicit glo. Uiso iudice mala oia ante oculos mentis versant̄: sed iudiceꝫ subito videbūt. ḡ sil̄r mala que cōmiserunt: ⁊ eadē rōne omnia alia.
2m ¶ P̄. Aug. xx. de ci. dei. hꝫ ꝓ icōuenienti ꝙ legat̄ aliqs liber materialis in iudicio: in q̄ facta singlōꝝ sūt scripta: eo ꝙ nullus valeat estimare illius libri magnitudinē vel q̄to tpe legi posset: sed sil̄r etiam non posset estimari tp̄s q̄tum oporteret ponere ad ꝯsiderandus oia merita ⁊ demerita sua ⁊ aliēa ab aliq̄ homine: si successiue diuersa videat. ḡ oꝫ ponere ꝙ omnia sil̄ videat vnuſquiſq̄ꝫ.

Respōdeo dōm: ꝙ circa hoc est duplex opio. Bꝛ̄o ꝑncip. vbi. s. q. iij.
Quidā eñ dicūt: ꝙ oia merita et demerita sil̄ aliquis videbit sua ⁊ aliena in instanti: qđ q̄dem de beatis facile credi p̄t: qꝛ oia in vno videbunt: ⁊ sic non est incōueniens ꝙ simul pl̄a videant: sed de damnatis q̄ꝝ intellectus non est eleuat⁹: vt possint deū videre: ⁊ in eo oia alia: est magis difficile. Et iđ aliȷ dicūt ꝙ mali simul omnia videbūt in genere peccata sua: et hoc suffic̄ ad accusationem illā: q̄ dꝫ eē in iudicio vel ad absolōnē: nō aūt videbūt oīa sil̄ descēdēdo ad singula Sed hoc ēt nō videtur consonum dcis Aug. 20. de ci. dei. q̄ dt ꝙ oia mentis intuitu enumerabunt: qđ autē in gn̄e cognoscit̄ nō enumeratur: vnde pōt eligi media via ꝙ singula considerabunt: nō tamen ī instanti: sed in tempoꝛe breuissīo: diuina ꝟtute ad hoc adiuuante: ⁊ hoc est qđ dt Aug. ibidē: ꝙ mira celeritate enumerabunt̄: nec ē hᵒ impoīe: qꝛ in quolibꝫ paruo tempoꝛe sunt infinita instantia in poᵃ
¶ Et per hoc pꝫ solō ad vtramq̄ꝫ partem.

¶ De iudicio gn̄ali tpe ⁊ loco i q̄ fiet. Questio. lxxxviij.

Einde ꝯsiđrandū ē de iudicio generali tēpe ⁊ loco in quo fiet. ⁊c̄ qđ q̄runtur q̄ttuor. 1ᵒ vtꝝ gn̄ale iudicium sit futuꝝ. 2ᵒ vtꝝ q̄tum ad

disceptationē fiet per vocalē locutiōes. 3° vtrū fiet tpe ignato. 4° vtrū fiet in valle Iosaphat.

¶ Utrū gñale iudi^m sit futurum. Articu. j.

primuz AD primum sic pcec^r. Uř q̄ generale iudi^m non sit futurū. Nā vt dř Naū. j. Nō iudicabit deus bis in idipm: sed nūc deus iudicat de singulis hoiz opib^9: et post mortē pēas vel pmia p meritis tribuit: & dū etiā q̄sdā in hac vita p bonis vel mal' opib^9 pmiat vel punit. ḡ videř q̄ non sit aliď iudi^m futurū.
2^m. ¶ P. in nullo iudi° executio snie precedit iudi^m: sed snia diui iudicijq̄ ad hoies est de adoptatōne regni vel exclusiōe a regno: vt patz Mat. xxv. ḡ cū mō aliq̄ adipiscanř regnū eternū: & q̄das excludanř ab ipso ppetuo: vř q̄ aliď iudi^m nō sit futurū.
3^m. ¶ P. pp hoc aliq̄ i iudi^m opz adduci: q2 du^m ē quid ď eis diffiniendū sit: sed ante finez mundi determiata est vnicuiq; sua dānatio: & cuiq; sanctorū sua beatitudo. ergo &c.

I opp^m primus SEd cōtra Mat. xij. dř. viri niniuite resurgent in iudi° cū gñatione ista: & ɔdemnabunt eam. ḡ post resurr^{em} aliqď iudi^m fiet
2^m ¶ P. Jo. 5. dř. Procedēt q̄ bona egerūt in resurrectionē vite: q̄ p̄o mala in resurrectionē iudicij: ḡ vř q̄ post resurre^{em} aliqď iudiciū sit futurum.

Rñ° pncipa. 4. dis. 47. q. j. ă. j. q. j RÑdeo dōm q̄ sicut opō ptinet ad rerū pncipium q̄ perducunř in esse: ita iudiciū ptinet ad terminū q̄ res ad finem suum perducitur. Distinguiř aūt 2^r dei opō. vna q̄ res pmitus in eē pduxit instituens nām: & distiguēs ea que ad ɔpletionem pertinent: a q̄ qdē opere deus dř quieuisse. Gen. j. Alia ei^9 opō est qua opatur in gubernatōe creaturarum. de q̄ Jo. v. Př me^9 vsq; mō opař & ego opor ita ēt 2^r ei^9 iudiciū distiguiř ordine tñ ɔuerso. Unū qď respondet opōni gubernatiōis q̄ sine iudi° esse nō pōt. p qď qdē iudicium vnusq̄sq; singulr̄ p suis opib^9 iudicař: nō solū q̄ sibi ɔpetit: sed ƀz q̄ ɔpetit gubernatōi vniuersi: vnde differř vnius pmiatio pvtilitate aliorū. vt pz Heb. ij. & pene vni^9 ad pfectū alterius pcedūt: vñ necesse est vt sit aliud iudiciū vniuersale corñdēs ex aduerso pme rerū pductōi in esse vt videlz sicut tūc oīa pcesserūt imediate a deo: ita tunc vltia ɔpletō mūdo deř vnoq̄q; accipiente finalr̄ qď ei debeř ƀz seipm: vñ i illo iudi° appebit māifeste dina iusti^a q̄tū ad oī a: q̄ nūc ex hoc occultanř: q̄ interdū ď vno disponit ad vtilitatē aliorū aliter q̄ manifeste opa exigere videanř. Ui ēt & tunc erit vl'is sepat ō bonorū a mal': q2 vlterius non erit locus: vt mali p bonos: vel boni per malos pficiant: pp quē pfectum ł teri cōmixti iueniunř boni malis q̄ adusq; status huius vite p dinā puidentiā gubernātur.

Ad p^m ADprimum ergo dicendū q̄ quilz homo & est singl'aris q̄dā persona: & ē ps totius gñis hūani: vñ & 2^r ei iudiciū debeř. Unū singulareqď de eo fiet p^9 mortē qñ recipiet iuxta ea que in corpore gessit: q̄uis non totalr̄: q2 nō q̄ ad corpus: ƀz quo ad animam tm̄. Aliud iudicium debz esse de eo ƀm q̄ est ps totius hūani gñis: sicut aliquis iudicari dicitur ƀm hūanā iusticiā: qñ ēt iudiciū dař de communitate c^9 ipse est pars. vñ & tunc qñ fiet vl'e iudiciū totius humani gñis p vniuersalez separationē bonorū a malis: etiaz q̄libet per consequēs iudicabitur nec tamen deus iudicabit bis i idipsum: q2 non duas penas p vno pcō infert: sed pena que añ iudicium cōplete iflicta non fuerat: in vltimo iudicio ɔplebiř postq̄ qď im

pū cruciabūt q̄ ad corp⁹ ⁊ ad aīas sit. ¶ Ad 2m dōm: q̄ ꝑpa sn̄ia illius general' iudicij ē vl'is separatio bonoꝝ a mal': que illō iudiciū nō p̄cedet: sed nec etiā q̄ ad pticularem sn̄iam vniuscuiusq; ñ plene p̄cessit iudicij effūs: q̄ etiā bōi am pli⁹ post iudiciū p̄miabuntur: tū ex glā corporis adiuncta: tum ex nūero scōꝝ ꝯpleto: ⁊ mali ēt plus torq̄bunt ex adiūcta pena corporis: ⁊ ꝯpleto in penis nūero dānatoꝝ: q̄ q̄to cū pluribus ardebunt magis ardebūt. ¶ Ad 3m dōm: q̄ vniuersale iudiciū magis directe respic̄ vl'itatē hoim q̄ ad singl'os iudicandoꝝ: q̄uis ḡ cuilibꝫ homini ante iudiciū sit certa notitia de sua dānatione vel p̄mio nō tamen omnibus dānatio vel p̄mium īnotescet: vñ iudicium necessariū erit

Ad 2m

ad 3m.

¶ Utꝝ iudiciū fiet per locutionē vocalem. Articu. ij.

primus

AD secundum sic pce'. vr̄ q̄ iudiciū illud q̄tū ad discepta tionē ⁊ sētētiā fiet per locutionē vocalē. Qꝛ vt Aug. dt. xx de ciuita. dei. p q̄t dies futuꝝ hoc iudicium tendat hoc icertum est: sed nō esset incertū: si illa que ī iudicio dicunt futura: tantum mētal'r cōplerent: ḡ iudiciū illud vocal'r fiet: ⁊ nō solū mental'r. ¶ p̄. Greg. dt ⁊ hr̄ in littera. Illi saltē v̄ba iudicis audiēt: qui ei⁹ fidē verbo tenuerūt. hoc āt nō pōt intelligi de v̄bo iteriori: qꝛ sic oīs v̄ba iudicis audient: qꝛ oibus bonis ⁊ malis nota erūt oīa alioꝝ. ḡ videtur q̄ iudiciū illud vocal'r peragetur ¶ p̄. xp̄s b̄m formā homis iudicabit: in q̄ corporal'r ab oib⁹ possit videri. ḡ eadē rōne vr̄ q̄ corporali voce loquat: vt ab oib⁹ audiatur.

2m.

3m.

Sed ꝯ Aug. dt. xx. de ciui. dei q̄ liber vite. de q̄ Apoca. xx. vis quedā intelligenda ē diua qua fiet: vt cuiq; opera sua vel bona vel mala ad memoriā reuocentur: ⁊ mentis intuitu mira celeritate cernant vt accuset vel excuset suam ꝯsciaꝫ: atq; ita sil' ⁊ oēs homies ⁊ angeli iudicent: sed si vocaliter discutirent merita singloꝝ non possent omnes ⁊ singuli iudicari. ḡ vr̄ q̄ illa discutio nō erit vocalis. ¶ p̄. sn̄ia ꝓportional'r dꝫ testimonio rn̄dere: sed testimonium ⁊ accusatio ⁊ excusatio erit mentalis. vñ Ro. ij. Testimonium ill' reddente ꝯscia ipsoꝝ: ⁊ inter se inuicē cogitationū accusantium: aut etiā defendentiū in die cum iudicabit deus occulta hoim ḡ videtur q̄ illa sn̄ia et totū iudiciū mentaliter compleatur.

I opp^m. primus

2m

Respondeo dōm: q̄ q̄d circa hanc q̄ōnem sit veꝝ ꝓ certo diffiniri nō pōt: tamen ꝓbabili⁹ estimatur q̄ totū illud iudiciū et quo ad discussionē ⁊ accusationem maloꝝ: ⁊ ꝯmendationē bonoꝝ: ⁊ quo ad sn̄iam deutrisq; mental'r perficiet. Si eñ vocaliter singulorum facta narrarent inestimabilis magnitudo temporis ad hoc exigeretur: sicut ēt Augu. dt. xx. de ci. dei q̄ si liber ex c⁹ scriptura omnes iudicabunt: vt dr̄. apoc. xx. carnalit̄ cogitet: quis eñ magnitudinem aut longitudinem valeat estimar̄ aut q̄to tpe legi poterit liber in q̄ scripture sūt vniuerse vite vniuersoꝝ? Non autē minus tp̄s requiritur ad narrādū oretenus singulorū facta: q̄ ad legēdū si essent ī libro materiali scripta. Unde ꝓbabile est q̄ illa q̄ dnr̄ Mat. 25. nō vocaliter sed mētaliter intelligenda sunt esse perficienda.

Rñō pn cipalis ; vbi. S. q 2a.

Ad primum ergo dicendū q̄ ꝓ tanto dicit Aug. q̄ incertū est p quot dies hoc iudiciū tendatur: qꝛ non est determiatū vtꝝ mental'r vel vocalit̄ ꝑficiat. Si eñ vocalit̄ ꝑficeretur ꝓlixum tp̄s ad hoc exigeret: si autē mental'r in momento fieri poterit

Ad pm

[illegible] 48

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q etiã si iudicium fiat mẽtalr tñ: ꝑbũ Greg. saluari poterit: qꝛ ⁊ oib⁹ innotescẽt sua ⁊ alioꝝ facta diua ꝟtute h° faciente que in euangelio locutio dr: tamẽ illi q fidẽ habuerũt: quã ex ꝟbo dei cõceperunt ex verbis iudicabunt qꝛ dr Ro.ij. qui in lege peccauerit: per legem iudicabunt. Vñ quodã spãli modo dicet aliqd his qui fuerunt fideles: qđ non dicetur infidelib⁹.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q xp̃s corpaliter apparebit. vt ab oibus corpalis iudex cognoscat: qđ qdẽ subito fieri poterit: sed locutio que tẽpore mẽsuratur requiret immensã tpis lõgitudinẽ: si vocali locutõe iudicium peraget.

¶ Utrꝫ tp̃s futuri iudicij sit ignotum. Articu.iij.

primus 
AD tertium sic pcer. Utrꝫ tempus futuri iudicij non sit inotũ. Sic.n. sci pr̃es expectabant pmũ aduẽtũ: ita nos expectamus secũdũ: sed sancti patres sciuerunt tempus primi aduẽt⁹: sic pꝫ p nũeꝝ hebdõadaꝝ q describitur Dañ.9. vnde ⁊ reprehenduntur iudei q temp⁹ aduent⁹ xp̃i non cognouerũt: vt patꝫ Luc.xij. hypocrite faciem celi ⁊ terre nostis pbare: hoc aũt tp̃s qũo non pbastis: ḡ videtur nos esse determinatum tp̃s secũdi aduent⁹ q deus ad

2m. iudiciũ veniet. ¶ P̃.p signa deuenimus in cognitionem signatoꝝ sed de futuro iudi° multa signa nobis pponunt in scriptura. vt pꝫ mat.xxiiij. ⁊ Luc.xxj. ⁊ Mar.xiij ḡ in cognẽ illi⁹ tpis possumus puenire.

3m. ¶ P̃. dt Apl's ad Cori. Nos sumus in qs fines seculorũ deuenerunt: ⁊ .j. Jo.ij. Filioli nouissia hora est. ⁊ c̃. cũ ergo iam longum tempus transierit: ex quo dcã hec sunt: videt q saltem nunc scire possumus: q vltimum iudiciũ sit ppiquũ.

4m ¶ P̃. tp̃s iudicis nõ oꝫ eẽ occultũ nisi pp h° q qlꝫ sollicit⁹ ad iudiciũ pparet: dum determiate tp̃s ignoret: sed eađ sollicitudo: remanet ẽt si certum esset: qꝛ vnicuiqꝫ incertũ ẽ tp̃s sue mortis: ⁊ sic dicit Au. in ep'la ad Esitiũ: in q quẽcũqꝫ inuenerit suus nouissimus dies in hoc eum ꝯprehendet mundi nouissimus dies. ḡ nõ est necessariũ tẽpus iudicij esse occultum.

Sedcontra est qđ dr mat. xiij. De die illa vel hora nemo nec angeli in celo nec filius scit nisi pater: dr aũt filius nescire inq̃tũ nos scire non facit. ¶ P̃.j. The.5. Dies dñi sicut fur in nocte ita veniet. ḡ videt cũ aduentus furis in nocte sit oio incertus: q dies vltimi iudicij sit oĩno incertus. — l opp^m primus / 2m.

Rñ° dõm: q de⁹ p sciam suam ẽ causa reꝝ: verũqꝫãt creaturis cõicat dũ et reb⁹ tribuit ꝟtutem agẽdi alias res qꝝ sũt cãe: ⁊ q̃busdã etiã cognẽ rerũ pbꝫ: sed in vtroqꝫ aliqd sibi reseruat. Opat.n. qdã in qb⁹ nulla creatura ei coopatur. et silr cogñscit qdã q a nulla pura creatura cognoscunt. Hec aũt nulla alia magis esse debẽt q̃ illa q soli diue subiacẽt ptãti: i qb⁹ nlla creat ei coopat ⁊ h⁹ ẽ finis mundi i q erit dies iudicij. Nõ.n. p aliq̃ cãm creatã mũd⁹ finiet: sic ⁊ mũdũ esse icepit imẽte a deo. Vñ decẽter cognitõ finis mũdi soli deo reseruatur: ⁊ hãc rõnẽ vr ipe dñs assignare. Act.j. Nõ ẽ iqt vrm noscere tpa vel momẽta: que pr posuit in sua ptãte: qsi diceret: q soli potestati eius reseruata sunt. — Rñ° principalis vbi.s.q:.ij.

Adprimum ergo dicendũ q in primo aduentu christus venit occultus ꝑm illud Esa.xlv. Uere tu es deus absconditus sanctus israel saluator. et ideo vt a fidlibus cognosci possit: oportuit determinare tempus determinate: sed in secundo aduẽtu veniet manifeste: vt dicitur — ad p̃m.

in ps. Deus manifeste veniet &c. & ideo circa cognitionē aduēt⁹ ipi⁹ error esse nō poterit. & pp hoc non ē sile. ¶ Ad 2m dōz: q sicut dic Au. in epla d die iudicij ad Esitiū. Signa q in euāgelijs ponunt nō oia ptinent ad 2m aduētū: qui erit i fine sz quedam eoꝝ pertinēt ad tps hierlem destructionis: q iā pterijt qdam vo & plura ptinent ad aduētum quo quotidie venit in ecclesiā eā visitās spūalr: put nos inhabitat p fidē & amorē. Nec illa q i euāgelijs vl epłis ponunt ad vltimū aduentum spectantia: ad hoc pūt valere vt determi ate tēpus iudicij possit agnosci: qz illa picula q pronunciant nūciātia vicinū xpi aduentum. q a tpe pmitiue eccle: fuerūt: qnq itēsius qnq remissi⁹: vn & ipi dies aploꝝ dicti sunt nouissimi dies vt pz Act. 2. vbi Petrus exponit illō Joel. 2. Erit in nouissimis diebus &c. p tēpore illo: & tamen ex illo iam tpe tps plurimum transiuit: & qnq plures: & quādoq pauciores tribulatiōes in ecclesia fuerunt. Vn nō pōt determiari tps qtum sit futuꝝ: nec de mēse nec de anno: nec de centum: nec de mille: vt Aug. in eodē li. dic. Et si credant in finē hmōi picula magis abundare: nō pōt tn determinari que sit illa qtitas piculoꝝ que immediate diem iudicij precedet vel antixpi aduentū: cū ēt circa tēpora pmitiue ecclesie fuerint psecutiōes aliq adeo graues: & corruptiones eoꝝ adeo abūdarent: q ab aliqb⁹: tūc vicin⁹ expectaretur vl imminēs antixpi aduēt⁹: sic dr in eccłica hystoria. & Hiero. in li. de viris illustribus. ¶ Ad 3m dōm: q ex hoc q dicitur nouissima vl ex silibus locutiōibus q in scriptura leguntur: non potest aliqua determinata qtitas tpis sciri. Non eñ ē dictū ad significandum aliquaz breuem horā tpis: sed ad significandum nouissimum statum mundi q est quasi nouissima etas q qto tēporis spacio duret: n est diffinitū cū etiā nec senio: qd ē vltima etas hois: sit aliqs certus termin⁹ diffinitus: cum quandoq inueniat durare qtum oēs pcedentes etates vel plus. vt dic Aug. i li. 83. q. Vn etiā apls. 2. Thes. 2. excludit falsū intellm: quem quidā ex suis vbis cōceperant: vt crederēt diē dni iā instare. ¶ Ad 4m dōm: q ēt supposita mortis icertitudine 2r advigilantiam valz incertitudo iudicij Primo ad hoc q ignorat vtrū ēt tm differat: qtū est hois vita: vt sic ex duab⁹ ptibus icertitudo maiorem diligētiā faciat. 2o qtuz ad hoc q homo non gerit solum solicitudinem de psona sua. sed de familia vel ciuitate vel regno aut tota ecca cui nō determinat tēp⁹ durationis sz hois vitā: & tn oz vnūquēq hoꝝ hoc mō dispōi: vt dies domini inueniat paratos.

¶ Utrum iudiciū fiet in valle Josaphat. Ar. iiij.



Ad quartum sic pcedit. Vr q iudicium nō fiet i valle Josaphat: aut in loco circunstante. Qz ad min⁹ oz iudicādos in terra stare: eos āt tm eleuari in nubib⁹: quoꝝ erit iudicare sz tota terra pmissionis cape nō posset multitudinē iudicādoꝝ: g non pōt esse q circa vallem illam sit iudicium. ¶ P. in xpi hūanitate datum ē iudim vt iuste iudicet: qz iniuste iudicat⁹ ē i pretorio pilati: & sniam iniusti iudicij in golgota suscepit g loca illa magis debent ad iudicium determiari. ¶ P. nubes fiunt ex resołone vapoꝝ: sz tūc nulla erit euaporatio vl resoło. g n poterit esse q iusti in nubibus obuiā xpo in aera rapiant: & sic oportebit & bonos et malos esse in terra & ita locus multo amplior requiretur q sit vallis illa.

1 oppm primus **Sed contra** est qd dicitur Joel.3. cōgregabo oēs gētes: et educā eas i valle Josaphat: et disceptabo ibi cuz
2m eis. ¶ p̄. Act.j.dr. Queadmoduz vidistis eū ascendentē in celū ita veniet: sed ipse ascendet in celū i monte oliueti: q̄ preeminet valli Josa-
Bnō phat. g̃ et circa loca illa ad iudicādum veniet.
pncipa. **Respondeo** dicendum: q̄ qualiter illud iudicium sit futurū: et q̄
4.dis. modo homines ad iudiciū conue-
48.q. niant: nō p̄t multū p certitudinem
j.ar.iij sciri: tñ pbabilr p̄t colligi ex scri-
q.iij. pturis: q̄ circa locū montis oliueti descendet: sicut et inde ascendit:
Ad pm vt idem esse ondat qui descendit et ascēdit.

Ad primum ergo dōz: q̄ magna multitudo i paruo spacio ɔprehēdi pōt. sufficit autem ponere q̄tūcūq̄ spacium circa locū illū ad capiendū multitudinē iudicandorū dūmō ab illo spacio xp̄m vidē possint q̄ in aere preeminēs: et maxia
Ad 2m claritate refulgens: a longinquo inspici poterit. ¶ Ad 2m dicēdū: q̄ q̄uis xp̄s per hoc q̄ iiuste iudicatus est: iudiciariā potestatē meruit: non tamen iudicabit in forma infirmitatis in q̄ iniuste iudicatus est sed in forma gloriosa i qua ad patrem ascendit. Unde locus ascen-
Ad 3m sionis magis competit iudicio q̄ locus vbi condemnatus est. ¶ Ad 3m dicendum: q̄ nubes h̄ appellantur: vt dicunt quidam: densitates lucis resplendentis a corporib⁹ sāctorū: et nō alique euaporationes ex terra et aqua. vel potest dici q̄ nubes ille generabunt diuina virtute ad ostendendum conformitatem in aduentu ad iudiciuz et ascēsionem: vt qui ascendit in nube ad iudicium veniat: nubes etiam propter refrigerium indicat misericōdiam iudicantis.

¶ De iudicantibus et iudicatis i iudicio generali. Questio.lxxxix.



Deinde considerādū est de iudicantibus et iudicatis i iudicio gñali ¶ Circa quod q̄rūtur octo. p° vtr̄ aliq̄ homines iudicaturi sīt cū xp̄o. 2° vtr̄ voluntarie paupertati corrīdeat iudiciaria potestas. 3° vtr̄ angeli sint etiam iudicaturi. 4° vtr̄ demones exequent sententiam iudicis. 5° vtr̄ oēs homines in iudicio ɔparebūt. 6° vtrū aliqui boni iudicandi sint. 7°. vtr̄ aliqui mali. 8° vtrum etiam angeli sint iudicandi.

¶ Utrum aliqui homines iudicabunt cum christo. Articu.j.

Ad primum sic pceditur. Uidetur q̄ nulli homines iudicabunt cuz xp̄o. dr. n. Jo.5. Pr̄ oē iudiciū dedit filio: vt oēs homies et c̄. sed honorificentia talis nō debetur alicui nisi xp̄o. g̃ et c̄. ¶ p̄. q̄ cunq̄ iudicat habet auctoritatem super illud qd iudicat: sed ea de q̄bus debet esse futurū iudicium sic̄ merita et p̄mia humana soli diuine auctoritati subsunt. g̃ nulli compe-
tit de his iudicare. ¶ p̄. iudicium illud non exercebitur vocaliter: sz mentaliter: vt pbabilius estimat: sed hoc qd cordib⁹ hominū omnium notificentur merita et demerita: qd est q̄si accusatio vel cōmendatio vel retributio pene et p̄mij: qd est quasi sentētie prolatio: sola diuina virtute fiet. ergo nulli alij iudicabunt nisi xp̄s qui est deus.

Sz cōtra est qd dicitur mat. xix. sedebit; super sedes iudicantes. xij. tribus israel g̃. ¶ p̄. Esa.3. dn̄s ad iudiciū vēit et cum seniorib⁹ populi sui. g̃ videtur q̄ etiam alij iudicabūt cū xp̄o.

Rñº þn cipalis 4.d. 47q.j. S.ij.q.j.

Rñdeo dicendu3: q̄ iudicare multipl'r dr. Uno modo quasi causaliter: vt dicatur illd iudicare: vnde apparet aliq̄s iudicandus: & ẽm hoc aliq̄ dñr iudicare cõparatione: inq̄ʒtũ ex comparatione alioꝝ aliq̄ iudicandi oñdun tur: sic patet Mat.12. Uiri niniuite surgent in iudicio &c. sed sic iudicare in iudicio communiter & bonoꝝ & maloꝝ est. ¶ Alioº dicitur iudicare quasi interpretatiue: interpretamur eñ aliquẽ facere q̄ faciẽti consentit: vnde isti q̄ consentiũt iudici eiꝰ sententiã approbãdo iudicare dñr: & sic iudicare est oĩum electoꝝ. Uñ dr Sap.3. Judicabũt sancti nationes. ¶ 3ºº dr iudicar: et q̄si p̄ siĩtudinẽ: q2 .s. siĩitudinem iudicis h3: inq̄ʒm sedet in loco eminẽti: sicut iudex: & sic accessores dicunt iudicare: & ẽm hũc mõm dñr q̄da3 q̄ pfecti viri q̄bus iudiciaria ptãs pmittit. Mat.19. iudicabũt .s. per honorabilẽ assessionẽ: q2 superiores erunt ceter; ρibꝰ in iudicio obuiantes xp̄o in aera. S3 istd non vr sufficere ad pmissionẽ dñi complẽdã: qua dr sedebitis iudicãtes. Uidet. n. iudiᵐ ɔsessiõi supaddere. ¶ Et iõ est q̄rtus modus iudicandi: q̄ pfectis viris ɔuẽiet: inq̄ʒm in eis ɔtinet̃ sũia diuie iusti͡e ex q̄bꝰ hoĩes iudicabũt̃: sic si liber in q̄ ɔtinet̃ lex: iudicare dicat̃. vñ Apoc.20. Judiciũ sedit: & libri aperti sũt. Et p hũc mõm hãc iudicationẽ Ricar. de. s. vic. expõit. vñ dic. Qui diue ɔtẽplatõi assistũt: q̄ in li. Sap. q̄tidie legũt: velut i cordiũ volũinibꝰ transcribũt: q̄cq̄d pspicua ṽitat; itelligentia ɔp̄hendũt. Et ita quid sunt nota iudicãtiũ cõda: diuitus in oẽm ṽitatem edocta: nisi q̄dã canoñ decreta; s3 q2 iudicar̃ iportat actionẽ i aliũ pcedentem. iõ ppe loq̄ndo iudicar̃ dr: q̄ sñiam loq̄ndo in alterũ pfert S3 hº 2r ɔtigit. ¶ Unoº ex ppa aucte. & hº est illius q̄ h3 dñiũ in alios & ptãtem: cꝰ regimini subdãtur q̄ iudicant̃. Uñ eiꝰ ẽ i eos ius ferre: sic iudicare est soliꝰ dei. Aliomõ iudicare est sñiam alteriꝰ auctotitate platã i alioꝝ noticiã ducere: qd ẽ sñiam latã pnũciare: et hoc mõ pfecti viri iudicabũt: q2 alios ducẽt i cognez diue iusti͡e: vt sciãt q̄ iuste p meritis eis debeat̃ vt sic ipsa reuelatio iusti͡e dicatur iudiciũ. Uñ dr Ric. de. s. vic. Judices q̄ꝝ iudicãdis decretoꝝ libros aperire est: ad cordiũ suoꝝ ispectionem inferioꝝ quorũlibet insinuar̃ mysterium: seu vnicuiq; suũ i his que ad iudiciũ ptinent reuelare.

Ad primum ergo dicendũ q̄ obo illa pcedit de iudicio auctoritatis qd soli xp̄o ɔuenit. ¶ Et sĩlr dicendũ ad 2ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dđm: q̄ nõ est icõueniens aliq̄s sanctoꝝ aliȷs quedam reuelare vl' p modum illuminationis: sicut superiores angeli inferiores illuminant: vel p modũ locutõis: sic iferiores supioribꝰ loquuntur. Ad pᵐ Ad 2ᵐ et 3ᵐ.

¶ Utꝝ iudiciaria ptãs cõrñdeat volũtarie pauptati. A.ij

Ad secundum sic pcer. vr q̄ iudiciaria ptãs nõ cõrñdeat volũtarie pauptati. Hec. n. solĩ 12 apostol' est pmissa. Mat.19. Sedebitis sr sedꝰ iudi. &c, cũ g̃ nõ oẽs volũtarie paupes sint apl'i: vidẽtur q̄ ñ nõ oibꝰ iudiciaria ptãs rñdeat. ¶ p. maius est offerre sacrificium deo de ppo cõpe q̄ʒ de exteriorıbꝰ rebꝰ: sed martyres & ṽgies offerũt de ppo cõpe sacrificiũ deo: volũtarie ãt paupes de exterioribus rebꝰ. g̃ sublimitas iudiciarie ptãtis magis rñdet martyribꝰ et ṽginibꝰ q̄ʒ volũtarie pauperibus ¶ p. Jo.5. Est q̄ accusat vos moyses: in q̄ spat; vos. Gl. q2 loci eiꝰ nõ credit; & Jo.12. Sermo quẽ locutus sũ ille iudicabit eũ i nouissi primus 2ᵐ 3ᵐ

mo dic. ergo ex hoc q aliqs proponit legem vel verbu exhortatois ad instructionem mo4: habz q iudicet contemnentes: sed hoc est doctor. ergo doctoribus magis competit q paupib9.

4m ¶ Pr. xpus ex hoc q iniuste iudicatus est inique hominum: meruit vt sit iudex oim in huana natura Jo.5. Ptatem dedit ei iudicium facere: qr filius hois est: sed q psecutionem patiunt pp iustitia iniuste iudicantur. ergo talis ptas magis competit eis q pauperibus.

5m ¶ Pr. superior no iudicatur ab inferiori: sed multi licite diuitijs vtentes erunt maioris meriti multis volutarie paupib9. ergo volutarie paupes no iudicabunt: vbi alij iudicabunt.

Sopp^m. primus. **Sz contra** Job.36. Non saluat impios et iudicium paupib9 tribuit. ergo paupez est iudicare.

2m. ¶ Pr. mat 9. sr illud. Uos q reliqstis oia et c. Dicit glo. q reliquerut oia et secuti sunt deum: hi iudices erunt: q licita habentes recte vsi sunt iudicabunt: et sic

Rno pncipalis vbi. s.q 2a. **Rndeo** dom: idem qd prius q paupertati datur iudiciaria ptas spalr pp tria. po rone congruitatis: qr volutaria ptas est eo4: q oib9 q mudi sut contemptis soli xpo inherent: et ido non est eis aliqd qd eo4 iudicium a iustitia deflectat Un idonei ad iudicadu reddentur q si veritatem iustitie pre oib9 diligentes. 2o p m odm meriti: qr humilitati rndet exaltatio p merito: inter omnia q hoiem in hoc mudo despectu faciunt pcipue est paupertas: vnde et paupib9 excellentia iudiciarie ptatis pmittitur. vt sic q pp xpm se humiliat exaltetur. 3o qr paupertas dispoit ad pdcm mo4 iudicadi: Est tex hoc. n. aliqs sco4 iudicare dicetur: vt ex dictis pats: qr cor habebit edoctu omi diuina veritate: q alijs potens erit manifestari: in pgressu at ad pfectoez pm qd declinandu occurrit sr exteriores diuitie: qr hec sut vltio acqsita: qd at vltimum i gnatoe est: est pm in destructoe: vn et inter bii tudines qb9 e pgressus ad pfectionem pa ponitur paupertas: et sic paupertati rndet iudiciaria ptas inqum e po dispo ad ptatem pdcam: et hic e q si qbuscunq paupib9: Et volutarie rempmittitur ptas pdca: sed illi q relinqntes oia sequut xpm bm pfectionem vite.

Ad primu ergo dom: q sic Aug. dt. 20. de ci. dei. Nec qm sr. 12 sedes sessuros esse. xij. solos hoies cu illo iudidicaturos putare debem9: alioqn qr in locu iude pditoris Apostolum Mathia legim9 ordiatu. paulus: qui plus alijs laborauit: vbi ad iudicadu sedeat no habebit: vn duodenario nuero signata est vniuersa iudicantiu multitudo: pp duas ptes septenarij. s. tria et qtuor: que in se ducte faciunt duodenarium. Septenarius aut est numerus pfectus: vel pp hoc q consistit in duplici senario qui est nuerus perfectus vel q ad lfam. 12. aplis loqbatur i quoru persona hoc oib9 eo4 seqcib9 pmittebat. Ad pm

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendu: q virginitas et martyrium: no ita disponunt ad retinendum in corde decreta diuine iusticie: sicut paupertas: sic econuerso exteriores diuitie ex sua sollicitudine suffocant verbum dei: sicut dicitur Luc.8. Uel dicendum q paupertas non solum sufficit ad meritum iudiciarie potestatis: sed quia est pma pars perfectionis: cui respondet iudiciaria potestas vnde iter ea que sequuntur ad paupertatem ad perfectionem spectantia: possunt computari virginitas et martyriu: et oia perfectionis opera: non tn sunt ita pricipalia sicut paupertas: qr pncipium est maxima pars rei.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: q ille qui legem pposuit aut exhortatus est ad bonum iudicabit causalr loquendo: qr per comparatonem ad verba ab ipso plata vel pposita alij iudicabuntur: et ido non respondet pprie potestas iudiciaria. predicatoi vel doctrie. Uel dicedu bm quosdam q tria requi

runtur ad potestatem ordinariaꝫ. pº abdicatio tpalium curaꝝ ne im pediaꝫ alus a sapie pceptione. 2º requiritur habitus ꝯtinens diuinã iusticiaꝫ fictã ꝛ obseruatã. 3º ꝙ il= illam iustitiã alios docuerũt: ꝛ sic doctrina erit perfectio ꝯplens me

Ad 4m ritũ iudicarie ptãtis. ¶ Ad 4m dõm: ꝙ xp̃s in hoc ꝙ iniuste iudi= catus est seipsum humiliauit: obla tꝰ est. n. qꝛ voluit: ꝛ meritum hũili tatis ẽ iudiciaria exaltatõ q̃ ei oĩa subduntꝫ: vt dꝫ Phil. 3. ꝛ iõ magis debetur iudiciaria ptãs illis q̃ vo luntarie se humiliant: bona tpalia abijciendo: pp̃ q̃ hoies a mũdanis honorantꝫ: q̃ his qui ab alijs hũi=

Ad 5m liantꝫ. ¶ Ad 5m dõm: ꝙ īferior nõ põt iudicare superiorẽ aucte ꝓpa sed tñ aucte superioris põt: sic ptꝫ in iudicibus delegatis: ꝛ iõ nõ est inconueniẽs: si hoc q̃si accñtale p̃= mium paupibꝰ detꝫ: vt iudicẽt ali= os: etiã qui sunt excellentioris me riti respectu p̃mij essentialis.

¶ Utrũ angeli debeãt iudicare. Articu. iij.

pm. D tertium sic pcediꝫ. Uꝫ ꝙ angeli d beãt iudicaꝫ. Mat. 25. Cũ venerit filius hois in maiestate sua: ꝛ oẽs angeli cum eo: sed loquitur de aduẽtu ad iudi cium. g vꝫ ꝙ angeli etiã iudicabũt

2m. ¶ P̃. ãgeloꝝ ordines nomina sor tiuntur ex offõ qd exercẽt: sed qui dam ordo angeloꝝ est ordo thro noꝝ: qd vꝫ ptinere ad iudiciariam ptãtẽ: thronus enim est sedes iudi cis: solium regis: cathedra docto=

3m ris. g aliq̃ angeli iudicabũt. ¶ P̃. sanctis post hanc vitã ꝓmittiꝫ an geloꝝ equalitas. Matth. 22. si er= go homines hanc habebunt ptãtẽ vt iudicent: multo fortiꝰ ꝛ angeli.

Sed oppm pm Sꝫ cõtra Jo. 5. Ptãteꝫ dedit ei iudiciuꝫ facere: qꝛ filius hois est: sed angeli non cõ= municãt in humana natura. ergo nec in iudiciaria potestate. ¶ P̃. sꝫ

2m. est eiusdem iudicare ꝛ esse iudicis ministrum: sed angeli erunt in iudi= cio suo vt ministri: vt dꝫ Mat. 13. Mittet filiꝰ hois angelos ꝛ collie gent de regno eiꝰ oĩa scandala. er go angeli non iudicabunt.

Rñdeo dñꝫ: ꝙ assessores iudi cis debent iudici esse conformes. iudiciũ aũt filio attri= buitur: qꝛ hꝫ hũanã nãꝫ oibus ap parebit tã bõis q̃ malis: q̃uis to ta trinitas iudicet per auctẽ: ꝛ iõ etiã oꝫ vt assessores iudicis huma nam nãm hẽant in qua possint ab oibꝰ bonis ꝛ malis videri. ꝛ sic an gelis nõ competit iudicare: q̃uis angeli etiaꝫ aliquo mõ pñt dici iu dicare p̃ suie approbationem. — Rñº pn cipalis. vbi. s. q. 3.

Ad primũ g dñꝫ: ꝙ sicut ex glo. ibidẽ pꝫ. an geli cũ xp̃o venient non vt iudices sed vt sint testes humanoꝝ actuũ sub quoꝝ custodia hoies bñ vł ma le egerunt. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ no= men throni attribuiꝫ angelis rõe illius iudicij: qd deus sp̃ exercet: omnia iustissime gubernando: cu= ius iudicij angeli sũt quodammõ executores ꝛ promulgatores: sed iudiciũ qd de hoibꝰ p̃ hominẽ xp̃s fiet. ẽt requirit homines assessores ¶ Ad 3m dõm: ꝙ hoibus ꝓmitti= tur angeloꝝ equalitas q̃m ad pre mium essentiale: nihil tñ prohibet aliquod premium accñtale exhibe ri hominibus qd angelis non da= bitur: vt patet de aureola virginũ aut martyruꝫ: ꝛ silr põt dici de iu diciaria potestate. — Ad pm / Ad 2m / Ad 3m

¶ Utrũ demões exequenꝫ sñiam iudicis in dãnatos. Ar. 4.

D quartũ sic pcediꝫ. Uꝫ ꝙ post diẽ iudicij demões nõ exe= quenꝫ sñiam iudicis ĩ dãnatos. Qꝛ demões magis pec= cauerunt q̃ homines. g nõ ẽ iustũ ꝙ homines per demones torqueã — primus

3m tur. ¶ P. sicut demones suggerũt hoibus mala ita angeli suggerunt bona: sȝ pmiare bonos nõ est offim angelorum sed hoc erit ab ipo deo imediate: g nec punire malos erit officium demonum.

i oppm **Sed contra** ẽ q̄ hoies peccatores se diabolo subdiderunt peccando. ergo iustum est vt eis subijciãtur in penis: quasi ab eis puniendi.

Rº pn. vbi sup q. 4. **Rñdeo** dõm: q̄ circa hoc tãgitur a magistro in lrã duplex opinio et vtraq̄ vr̃ dei iustitie cõpetere: ex hoc. n. q̄ hõ peccat iuste demoni subijcitur: sed demon iiuste ei pẽst. Opinio g illa q̄ ponit demones in futuꝝ pᵒ diẽ iudicij hoibus nõ pẽsse in penis. respicit ordinem diuie iusticie ex pte demonũ puniẽtiũ: ɔ̄ria vero opio respicit ordinẽ diuine iusticie: ex parte hoim punitorũ: q̄ autẽ earuȝ verior sit certũ nobis eẽ nõ potest. Verius tamẽ estimo: q̄ sicut ordo seruabitur in saluatꝭ: q̄ q̄dã a q̄busdam illuminabũtur ꝛ pficiẽtur: eo q̄ ordies celestꝭ hierar. ppetui erũt ita seruabitur ordo in penis vt homines p demones puniãtur: ne totaliter diuinᵒ ordo: quo ãgelos medios ꝛ iõ inter nãm hũanã ꝛ dinã cõstituit: ãnulletur hoibus. Sicut per angelos diuine illumiationes deferuntur: ita etiã demones sunt executores diuine iustitie ĩ malos. nec ob hoc minuitur aliq̄d dmonũ pena: q̄ꝛ in hoc etiã q̄ alios torq̄nt ipsi torq̄bũt. Ibi. n. miseroꝝ societas miseriã nõ minuet: sȝ augebit.

ad pmũ **Ad primũ** ergo dõm: q̄ prelatio illa q̄ dr̃ euacuãda p xp̄m in futuro ẽ accipiẽda ſm momᵐ plationis q̄ ẽ ſm statũ hᵒ mũdi: in quo ꝛ hoies hoibus pncipãtur: ꝛ ãgeli hoibus ꝛ ãgeli ãgelis: ꝛ demones demõibus: ꝛ hoc totũ ad pducẽdũ ad finẽ: vel abducendũ a fine: tũc ãt cũ oĩa ad finẽ illũ puenerint nõ erit platio adducẽs ad finẽ sȝ ɔseruãs ĩ fine bõi vl' mali. ¶ Ad 2m dõm: q̄ q̄uis meritũ demonũ nõ requirat q̄ hoibᵒ pferantur: q̄ꝛ iniuste sibi hoies subiecerũt: tñ hoc requirit ordo nãe ipsoꝝ ad nãm hũanã. Bona. n. nãlia in eis integra manẽt: vt Dyo. dicit 4. caº de di. no. ¶ Ad 3m dõm: q̄ angeli boni nõ sũt cã pncipalis pmij electis: q̄ꝛ hoc oẽs imediate a deo pcipiũt: sȝ tñ quorũdã accñtaliũ pmioꝝ angeli hoibᵒ sũt cã: inq̄tũ p supiores angelos iferiores ꝛ angeli ꝛ hoies illũinãtur de aliq̄bus secretis diuinoꝝ: q̄ ad substãtiã btitudinis nõ ptinẽt: ꝛ silr̃ pncipalẽ penã dãnati expiẽt imediate a deo. s. exclusionẽ ppetuã a visione dei: al's aũt penas sensibiles nã est incõueniẽs hoibᵒ p demões infligi. In hoc tñ ẽ dr̃ia: q̄ꝛ meritum exaltat: sed pctm̃ depmit: vñ cũ nã angelica sit altior q̄ hũana: q̄dã p pter excellẽtiã meriti in tm̃ exaltabuntur: q̄ talis exaltatio excedet altitudinẽ nãe pmij in quibusdaȝ. Vñ quidã angeli per quosdã illuminabũtur: sȝ nulli hoies pctõres p aliquẽ gradum malicie peruenient ad illam eminẽtiam que debetur nature demonum. Ad 2m ad 3m

¶ Utrum omnes homines in iudicio compareant. Ar. v.

AD quintum sic pceditur. Vr̃ q̄ nõ oẽs hoies ĩ iudicio cõpareãt. Qꝛ dr̃ Mat. 19. Sedebitꝭ sup sedes iudicãtes. 12. tribᵒ israel sȝ nõ oẽs hoies ptinẽt ad illas tribus. 12. g vr̃ q̄ nõ oẽs in iudicio cõpareant. ¶ P. idẽ vr̃ p hoc q̄ dr̃ in ps. nõ resurgẽt ipij in iudicio: sed multi sunt tales g vr̃ q̄ nõ oẽs cõpareãt. ¶ P. ad hoc aliq̄s ad iudicium ducitur: vt eius merita discutiãtur: sed q̄dã sunt q̄ nulla merita hũerunt: sicut pueri ante pfectam etatem decedẽtes. ergo illos in iudicio cõparere necesse nõ est. pmum. secdm 3m

1 oppm p̄ mum. Sz ɔtra est quod dr Act 4. ꝙ xp̄s est ɔstitut⁹ a deo iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: ſꝫ sub istis duobus ɔp̄hēduntur oēs: qualitercū ꝙ viui a mortuis distinguantur. ḡ oēs ī iudicio ɔparebūt. ¶ p̄. Apoc. p̄mo dr. Ecce venit cuꝫ nubibus: ⁊ videbit eū o is oculus: hec auteꝫ non essent si non omnes in iudicio comparerent. ergo ⁊c.
scdm.

R° p̄n. vbi sup̄ ar. 3. q. 1 Rñdeo ddm: ꝙ ptās iudiciaria xp̄o hōi collata ē in p̄miū hūilitatis quā in passiōe exhibuit. ipse aūt sua passione sanguinē p oib⁹ fudit ꝗtū ad sufficiētiā: ſꝫ nō in oibus effectuꝫ habuit pp īpedimētū in aliqb⁹ inuētuꝫ: ⁊ iō ɔgruū est vt oēs hoies in iudi° cōgregētur ad vidēdū ei⁹ exaltatione ī hūana nā: ſꝫ quā ɔstitut⁹ ē iudex a deo viuoꝝ et mortuorum.

Ad p̄m Ad p̄muꝫ ḡ dōꝫ: ꝙ sicut dicit Aug. 20. de ci. dei. Non qꝛ decē ē iudicātes. 12. tribus israel. trib⁹ leui: q̄ tertiadecia ē. iudicāda n̄ erit: aut solū illū pplm: ſꝫ etiā gētes ceteras iudicabūt iō āt per. 12. tribus oēs alie gentes itelligūtur: qꝛ ī sorte duodeci tribuuꝫ per xp̄m sunt vocate. ¶ Ad scdm dōm: ꝙ hoc qd dr̄. Nō surgent impij in iudicio: si referatur ad oēs pctōres: sic itelligendū est ꝙ nō resurgent ad hoc ꝙ iudicent. Si aūt impij dicātur infideles: sic intelligendum est ꝙ nō resurgent ad h° ꝙ iudicētur: qꝛ iā iudicati sunt: ſꝫ oēs resurgent vt in iudicio cōgreēt ad gloriā iudicis intuendā. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ etiā pueri ante pfectā etatē decedētes in iudicio comparebunt: nō vt iudicentur: sed vt videant gloriam iudicis.
Ad 2m
Ad 3m

¶ Utrum boni in iudicio iudicentur. Arti. vi.

p̄mum. AD sextum sic pceditur. Uī ꝙ nulli boni in iudicio iudicē. Qr. Jo. 3. dr. qui credit in euꝫ nō iudicatur: ſꝫ oēs boni crediderunt in eū: n̄ ḡ iudicabūt. ¶ p̄. illi nō sunt bti qb⁹ est īcerta sua btitudo: ex quo Aug. pbat deū: oēs nū ꝗ fuisse beatos: ſꝫ scī hoīes nūc st bti. ḡ certi sunt d e sua btitudīe: ſꝫ qd certū est nō adducitur ad iudicium. ḡ boni nō iudicabūtur. ¶ p̄ timor btitudini repugnat: ſꝫ extremum iudiciū qd tremendū maxie dr: nō poterit fieri sine timore eorum q̄ sunt iudicādi: vñ ēt Gre. dicit sup illud Job. 40. Cū sublat⁹ fuerit timebunt angeli ⁊c. ɔsideremus qūo tunc iniquoꝝ ɔsciā cōcutietur: qñ etiā iustoꝝ vita turbatur ergo beati nō iudicabuntur. scdm tertiuꝫ

1 oppm Sed ɔtra vr ꝙ oēs bōi iudicentur: quia dr. 2. Cor. 5. Oēs astabim⁹ añ tribunal xp̄i: vt referat vnusqꝫ ꝓpa corꝑis: ꝓut gessit: siue sit bonū siue maluꝫ: sed nihil ē aliud iudicari. ergo omnes iudicabuntur.

R° p̄n. vbi sup̄ q. 2. Respondeo dōm: ꝙ ad iudicium duo perti nēt. s. discussio meritoꝝ: ⁊ retributio p̄mioꝝ. ꝗtum ergo ad receptionem p̄mioruꝫ oēs iudicabuntur: ⁊ vnusqꝫ recipiet ex diuina snīa p̄mium merito rñdēs: sed discussio meritoꝝ nō fit nisi vbi est q̄dā meritorum commixtio bonorum cum malis. Illi āt q̄ edificant supra fūdamentū fidei aurum ⁊ argētuꝫ ⁊ lapides p̄ciosos diuinis seruitijs totaliter insistentes: qui nullā admixtionē notabilē alicui⁹ mali meriti hn̄t in eis discutio meritorū locum nō hꝫ: sicut illi q̄ reb⁹ mundi penitus abiectis sollicite cogitāt solum q̄ dei sunt: ⁊ ideo saluabūt: sed nō iudicabūtur: illi ꝟo qui edificant sup fidei fundamentum ligna fenū stipulā: q̄ adhuc. s. amāt secularia: ⁊ terrenis negocijs implicātur: ita tū ꝙ nihil xp̄o prepo nāt: ſꝫ studēt peccata elemosynis expiare hn̄t quidem ɔmixtionē bonorū meritoꝝ cū malis. ⁊ iō discu

sio meritoꝝ in eis locū hꝫ: vnde tales q̄tum ad hoc ⁊ iudicabūtur: ⁊ tamen saluabuntur.

ad pm **Ad primū** ergo dōm: q̄ q̄ punitio est effect⁹ iustitie ꝑmiatio āt mie: ⁊ ideo magis iudi⁹: q̄d est act⁹ iustitie antonomatice punitio attribuiꝉ: vt interdū iudiciū ꝑ ipsa ꝯdēnatiōe accipiatur: ⁊ sic intelligitur auctoritas īducta: vt per glo. ibiđ patet.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q̄ discutio meritorum electis nō erit ad tollendū certitudiem btitudinis a cordib⁹ ipsorum iudicādoꝝ: sꝫ vt p̄eminētia bonoꝝ meritoꝝ ad mala ostendaꝉ oīb⁹ manifeste: ⁊ sic dei iustitia cōprobeꝉ.

Ad 3m ¶ Ad tertiū dōꝫ: q̄ Greg. loq̄r de iustꝭ in carne mortali existentibus: vñ supra p̄miserat. Ubi qui ī corpib⁹ reperiri poterūt: q̄uis iaꝫ fortes atq̄ perfecti adhuc in carne sint positi: n̄ p̄nt in tāti terrorꝭ turbine nulla formidine ꝯcuti: vñ pꝫ q̄ terror ille referēd⁹ est ad tp̄s immediate iudiciū p̄cedēs terrēduꝫ: maxime malis: nō aūt bonis: q̄b⁹ nulla erit mali suspitio. ¶ Rōnes āt q̄ sunt ad oppm ꝓcedūt de iudicio q̄tū ad retributionē p̄miorꝫ.

¶ Utrū mali iudicabunꝉ. Ar. vij.

pmum. **Ad septimum** sic ꝓcediꝉ. Uiꝉ q̄ nulli mali iudicabūtur. Sicut ꝯtingit īfidelium dānatio: ita reoꝝ q̄ ī mortali decedūt: sꝫ pp̄ dānatiōis certitudinē dr̄ Jo. 3. Qui nō credit iā iudicat⁹ est. ergo eađ rōne nec alij pctōres iudicabūtur

scđꝫ ¶ p̄. vox iudicis est valde terribilis eis q̄ ꝑ iudiciū ꝯdēnāꝉ: sꝫ sicut in littera ex v̄bis Gre. hr̄ ad īfideles locutio iudicis nō fiet. si ğ fieret ad infideles damnatos ipsi de ipsa infidelitate cōmodum reportarent: quod est absurdum.

I oppm **Sed contra** videtur q̄ oēs mali sint iudicandi: q̄ omnibus malis infligeꝉ tur pena: secundū q̄titatem culpe sed hoc sine diffinitione iudicij eē nō pt. ğ mali iudicabuntur.

Rño p. vbi sup q. 5. **Rñdeo** dōm: q̄ iudiciū q̄đ est penaꝝ retributio pro peccatis oibus cōpetit: iudiciū āt quod est discussio meritoꝝ solū fidelibus: q̄ in īfidelib⁹ nō est fidei fundamentū: quo sublato oīa opa seq̄ntia ꝑfectā rectitudinē intētionis carent: vñ nō est in eis aliqua permixtio bonoꝝ opeꝝ vel meritorum ad mala: q̄ discutionē req̄rat: sed fideles in q̄bus manet fidei fundamentuꝫ ad minus fidei actū laudabilem habent: q̄uis nō sit meritorius sine charitate: tñ q̄tū est de se: est ordinatus ad meritum: ⁊ iō in eis iudicium discutionis locum habꝫ: vnde ipsi fideles: qui fuerūt saltem numero ciues ciuitatꝭ dei: iudicabuntur vt ciues: in quos sine discussione meritorum sentētia mortis nō feretur: sed īfideles cōdemnabūtur: vt hostes qui cōsueuerunt apud homines absq̄ meritorum audacia estimari.

ad pmū **Ad primū** ergo dōm: q̄ q̄uꝭ eis qui in mortali decedunt ꝑ certo constet de eorꝫ damnatione: quia tamen aliqua q̄ pertinent ad bene merendum: habent ānexa: oꝫ ad manifestationeꝫ diuine iustitie: vt discussio de eoꝝ meritis fiat: ꝑ quā ostendatur eos iuste a sanctorꝫ ciuitate excludi: cuius esse ciues numero exteri⁹ videbātur.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q̄ allocutio illa spiritualiter intellecta nō erit aspa fidelibus ꝯdēnādis: q̄ ī eis aliqua sibi placētia manifestabit q̄ in īfidelibus inueniri nō p̄nt quia sine fide īpossibile ē deo placere Heb. 11. Sed sententia cōdēnatiōis q̄ in oēs fertur omnib⁹ terribilis erit. ¶ Rō v̄o in ꝯtrarium adducta procedebat de iudicio retributionis.

¶ Utrum angeli in futuro iudicentur. Ar. viij.

pᵐ. AD octauū sic pceditur. Uī φ āgeli ī futuro iudicentur. Qz vī p ma Cor. 6. Nescit; : qz āgelos iudicabim⁹ : sz hoc non pt referri ad statū pñt; tpis. g referri vz ad futu
secūdū rū ¶ P. Job. 4° vī de behemot: p quē diabolus itelligitur. Cūct; vidētib⁹ pcipitabatur : et Mar. j. exclamauit demō ad xp̄z. Uenisti añ tps pdere nos. ꝛ gl. dicit ibidē: φ demōes i terra dūm cernētes se ptinuo iudicādos esse credebāt. g vī φ eis finale iudiᵐ reseruetur.
3ᵐ ¶ P. 2. Pe. 2. De⁹ angelis peccātibus nō pepcit : sz rudētib⁹ i īfernū deiectos i tartarū tradidit cruciādos i iudiciū reſuari. g vī φ angeli iudicabuntur.

i oppᵐ pᵐ. Sed ptra de⁹ ñ iudicat bis in idipz. sed mali angeli iā iudicati sunt. Uñ Jo. 16. Princeps mūdi iam iudicatus est. g in futuro āgeli nō iudicabūtur.
secūdū. ¶ P. pfectioꝛ est bonitas vel malicia angeloꝝ q̄ͣ aliquorū hoīum in statu vie : sz qdā hoīes boni ꝛ mali nō iudicabuntur. g nec angeli boni vel mali iudicabuntur.

Rᵒ pn. vbi sup q. 4. Rñdeo dvz : φ iudiciū discussionis nullo⁹ hz locū neqz in bonis āgelis : neqz ī malis : quia neqz i bonis pt aliqd mali inueniri : neqz i malis aliqd boni ad iudiciū ptinēs. Sed si loquamur d iudicio retributiōis sic est distinguenda duplicit retributio. Una respōdens pprijs meritis angelorum : ꝛ hec a principio fuit vtrisqz facta dum quidam in beatitudine sublimati sunt : quidam etiā in miseria demersi. Alia retributio est q̄ respōdet meritis bonis vel malis per angelos procreatis : ꝛ hec retributio in futuro iudicio fiet : quia boni angeli amplius gaudium hēbūt de salute eoꝝ quos ad meritū induxerūt ꝛ mali āpli⁹ torq̄būtur multiplicata maloꝝ ruina q̄ p eos ad mala sūt īcitati. Uñ directe loquēdo iudiciū nec ex pte iudicantiū neqz iudicādoꝝ erit āgeloꝝ : sz hoīum : sz idirecte quodāmō respiciet āgelos : inq̄tū actibus hoīum fuerunt commixti.

Ad pᵐ. Ad pmū dvz : φ illd v̄bum apostoli ē itelligendū de iudicio cōparatiōis : qꝛ qdā hoīes q̄busdā angelis superiores inuenientur. ¶ Ad 2ᵐ dōm : φ ipi
Ad 2ᵐ ꝛ tertiū. demones cūctis vidētibus pcipitabunt : qꝛ i ppetuū i īferni carcerez detrudent : vt iā nō sit eis libeꝝ egredi extra qꝛ hᵒ eis nō pcedebat nisi bz φ ordiabat ex dina puidēᵃ ad hominum vitam exercendam. ¶ Et similiter dicēdū ē ad tertiū.

¶ De forma iudicis venientis ad iudicium. Questio. xc.



Deinde psiderādum ē de forma iudicis venientis ad iudicium. ¶ Circa qd querūtur tria. ¶ Primo vtrū xp̄s in forma humanitat; sit iudicaturus. ¶ Scdo vtrūz apparebit in forma humanitat; gloriosa. ¶ Tertio vtꝝ diuinitas possit sine gaudio videri.

¶ Utrum christus in forma serui sit iudicaturus. Arti. j.

AD pmū sic proceditur. Uidetur φ xp̄s in forma hui nō sit iudicaturus. Judiciuz eni auctoritatē req̄rit i iudicāte. sz auctoritas sup viuos ꝛ mortuos ē i xp̄o bz φ ē ds : sicut. n. ē ꝛ dñs ꝛ creatoꝛ oīuz. g in forma diuinitat; iudicabit. ¶ P. i iu pmum.
secūdū. dice reqrit ptās īuicibilis. Uñ eccl. 7. Noli qrere fieri iudex nisi valeas v̄tute dirūpe iniqtates : sz v̄t⁹ īuicibilis pueīt xp̄o bz φ ē de⁹. g i forᵃ diuinitat; iudicabit. ¶ P. Jo. 5 Tertiū.

df. Oē iudiciū dedit fi^o: vt oēs honorificent filiū: sicut honorificant prēm: sȝ honor equalis prī nō dak fi^o ŝm hūanā naturā. ğ nō iudicabit ŝȝ formā hūanā. ¶ p̄. Dan̄. 7. quartū dr̄ Aspiciebā donec troni positi sūt ⁊ antiquus dieꝝ sedit. throni āt iudiciariā ptātē designāt: ātiquitas āt de deo dr̄ rōe eternitatꝭ. vt Dyo. dicit in li. de di. no. ğ iudicare ꝯuenit filio ꝑut est eternus. ergo n̄ ŝȝ quintuȝ ꝙ hō. ¶ p̄. Aug. dicit: ⁊ hr̄ in lrā: ꝙ ꝑ filij dei ꝟbuȝ fit aīaꝝ resurrectio ꝑ ꝟbū factū in carne filiū hominis fit resurrectio corpoꝝ: sȝ iudiciū illud finale ptinet magis ad aīaȝ ꝙ̄ ad carnē: ğ magꝭ ꝯuenit iudicarī xp̄o ŝȝ ꝙ ē de^9: ꝙ̄ ŝȝ ꝙ ē hō.

i opp^m ꝑmum. scdm **Sed cōtra** Jo. 5. ꝑtātē dedit ei iudiciū facere: qꝛ fili^9 hoīs est ¶ p̄. Job. 36. Cā tua quasi īpij iudicata ē. Glo. a Pilato. iō iudiciū cāmq; recipies. Glo. vt iuste iudices: sȝ xp̄s ŝm hūanā nām est iudicat^9 a pilato. ğ tertium ŝȝ hūanaȝ nāȝ iudicabit. ¶ p̄. ei^9 est iudicare cui^9 ē legē ꝯdeř: sȝ xp̄s in hūana nā apparēs nobis legeȝ euāgelij dedit. ergo secundum eādem naturam iudicabit.

R^o p̄n. **Rñdeo** dōm: ꝙ iudiciū aliqd dn̄iuȝ in iudicādo requit: vn̄ Ro. 14. Tu qs es q̄ iudi-4. dif. cas alienū ŝuū ⁊ iō ŝȝ hoc xp̄o cō 48. q. petit iudicare: ꝙ dn̄iuȝ sup hoīes 1. art. 1. hȝ: de qb^9 ꝑn^r erit finale iudiciuȝ. Ipse āt ē nr̄ dn̄s: nō solū rōe creationis: qꝛ dn̄s ip̄e est de^9: ip̄e fecit nos: ⁊ nō ipsi nos: sȝ etiā rōne redēptiōis: qd ei ꝯpetit ŝm hūanam nām. vn̄ Ro. 14. in hoc xp̄s mortuus ē ⁊ resurrexit: vt ⁊ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ dn̄etur: ad ꝑmiū āt vite eterne nobis creationis bona nō sufficerēt: nisi redēptionis bn̄ficiū adderetur ꝑꝑ īpedimētū: qd nāe create supuenit ex pctō primi parētis. Vn̄ cū finale iudiciū ad hoc ordinetur: vt aliq admittāř ad regnū: ⁊ aliq excludātur a regno: ꝯueniēs est vt ipse xp̄s ŝm hūanā nāȝ: cui^9 redēptiōis bn̄ficio ad regnū admittitur: illi iudicio ꝑsideat: ⁊ hoc est qd dr̄ Act. 10. ꝙ ipse ꝯstitut^9 ē a deo iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: ⁊ qꝛ ꝑ redēptionē hūani gn̄is: nō solū homies reparauit: sȝ vlr̄ totā creaturā: scdm ꝙ tota creatura reparato homie melioratur: vt hr̄ Col. i. Pacificās ꝑ sanguinē crucis eius siue q̄ in celis: siue q̄ in terris: ⁊ iō nō solū sup hoīes: sȝ sup vniuersā creaturā xp̄s ꝑ suā passionē dn̄iuȝ ꝯmeruit ⁊ ptātē iudiciariā Math. vlt. data est mihi oīs ptās in celo ⁊ i. tra.

Ad primū ğ dōȝ: ꝙ in xp̄o scdm diuinā nām ē auctoritas dn̄ij respectu vl̄is creature ex iure creatiōis: sȝ in xp̄o ŝm hūanā nām ē auctoritas dn̄ij: quā ꝯmeruit ꝑ passionē: ⁊ est quasi auctoritas scdaria ⁊ acquisita: sȝ ꝑ^a ē naturalis ⁊ eterna. ad ꝑmū

¶ Ad 2^m dōm: ꝙ ꝙ̄uis xp̄s scdȝ ꝙ hō nō hēat a se īuincibilē ptātē ex nāli ꝟtute hūane spēi: tn̄ ex dono diuinitatis ēt in hūana nā īuincibilē hȝ ptātē: ŝm ꝙ oīa sunt sub iecta pedibus eius: vt dr̄. 1. Cor. 15. ⁊ Heb. 2. ⁊ ideo iudicabit ī hūana nā: sȝ ex diuinitatis ꝟtute. Ad 2^m

¶ Ad ťciū dōȝ: ꝙ xp̄s n̄ sufficisset ad hūani gn̄is redēptionē si pur^9 hō fuisset. ⁊ iō ex hoc ipso ꝙ ŝm hūanā naturā gen^9 hūanū redimere potuit: ac ꝑ hoc iudiciariā ptātē ꝯsecut^9 ē manifeste ondītur ꝙ ipse est de^9: ⁊ ita equaliter honorād^9 cū prē: non inq̄tum hō: sȝ inq̄tuȝ de^9. ad 3^m

¶ Ad quartū dōȝ: ꝙ in illa visione Dan̄. manifeste totus exꝑmitur ordo iudiciarie ptātis: q̄ qdē sic ī pria origine est in ipso deo ⁊ spiritualis in patre: qui est fons totius deitatis: ⁊ ideo ꝑmittitur primo ꝙ antiqu^9 dieꝝ sed a prē iudiciaria potestas traducta est in filium nō solum ab eterno ŝm diuinam naturā: sed ēt in tēpore secundū humanā: in qua eam meruit. ⁊ ideo subiungitur in ad 4^m

visione pdicta. ecce cū nubibꝰ celi quasi filiꝰ hoīs veniebat: ꝛ vsq ad antiquū dierꝫ puenit: ꝛ dedit ei potestatē ꝛ honorē ꝛ regnum. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ Aug. loquitur: vt p appropriationē qādā reducātur effectus: quos in humana natura fecit ad cās aliquo mō similes ꝛ qꝛ ēm aīam sumus ad imaginē ꝛ similitudinē dei: scdm āt carnē sumus eiusdem spēi cū hoīe xpo: ideo ea q in aīabꝰ nrīs xp̄s fecit: diuinitati attribuit: que p̄o in carne fecit vel facturus est: attribuit carni eiꝰ: qꝛ caro eius: inqꝫtuꝫ est diuinitatꝫ organum: vt dicit Dam. habeat etiā effectum in aīabus nostris: scdꝫ id quod dr Heb. 10. ꝙ sāguis eiꝰ emūdauit pscītias nrās ab opibꝰ mortuis: ꝛ sic etiaꝫ p̄bum caro fcm̄ est causa resurrectionis aīarū. Vn̄ ēt secundū humanā nām puenienter est iudex nō solum corporaliuꝫ: sꝫ etiam spiritualium bonorum. Ad 5m

¶ Utrꝫ xp̄s in iudicio apparebit in forma hūanitatis gl'iosa. ar. ii.

Primum. AD secundum sic pcedit. Uī ꝙ christus ī iudicio nō appebit in forma hūanitatꝫ gl'iosa. Jo. 19. Uidebūt ī quē trāsfixerūt dicit Glo. qꝛ in ea carne vēturus est: in qua crucifixus est: sꝫ crucifixus est in forma infirma. g in forā īfirmitatis apparebit: nō in forma gl'iosa. ¶ P. Mat. 24. dr: ꝙ apparebit signū filij hoīs in celo. i. signū crucis. vt Chryso. dicit. vꝫ ꝙ veniet in iudicio christus nō solū vulneruꝫ cicatrices: sed etiā ipsam mortē exprobatissimā ostendens. ergo videtur ꝙ nō apparebit in forma gloriosa. ¶ P. secundum hāc formam christus in iudicio appārebit: que ab omnibus pspici possit: sed christus secūdum formā humanitatis gloriosam nō poterit videri ab oībus bonis ꝛ malis: qꝛ oculus non glorificatus nō vr̄ esse pportionatus ad vidēdā claritatem gloriosi corporis. g nō apparebit in forā gl'iosa. ¶ P. illud qd pmittitur iustꝫ in premiū nō pceditur iniustis: sꝫ videre gloriā humanitatis pmittit iustis in pmium. Jo 10. Ingredietur ꝛ egredietur ꝛ pascua iueniet. id est refectionē in diuinitate ꝛ humanitate. vt Aug. expōit. et Esa. 33. Regē in decore suo videbunt. g in iudicio nō apparebit oībꝰ ī forma gloriosa. ¶ P. ēm illā formam christus iudicabit in qua iudicatꝰ est. Unde sup illud Jo. 5. Sicut filius quos vult gl'ificat. dicit Glo. in qua forma ī iuste iudicatus est: iuste iudicabit: vt possit ab impijs videri: sed iudicatus est ī forma infirmitatis. ergo ꝛ in eadē in iudicio apparebit.

Scds. 3m. quartū. quintū.

Sꝫ ptra est quod dicit Luc. 21. Tunc videbūt filium hominis venientē in nube cū potestate magna ꝛ maiestate: maiestas aūt ꝛ potestas ad gloriam ptinet. ergo in forma gloriosa apparebit. ¶ P. ille q iudicat debet eminere illis qui iudicantur: sꝫ electi q iudicabūtur a christo: corpora gloriosa habebūt ergo multo fortius iudex in forma gloriosa appebit. ¶ P. sicut iudicari est infirmitatꝫ: ita iudicare est auctoritatis ꝛ glorie: sꝫ in pº aduentu quo christꝰ venit ad hoc vt iudicaretur in forma infirmitatꝫ apparuit. g in scdo aduentu ad hoc ꝙ iudicet appebit in forma gloriosa.

ī oppm. pmum. 2m. tertium.

Rn̄deo dōm: ꝙ xp̄s dicitur dei et hoīm mediator iqꝫtum pro hominibus satisfecit: ꝛ interpellat apud prēm: ꝛ ea que sunt patris hominibus cōicat: scdm ꝙ dicitur Jo. 17. Claritatem quā dedisti michi dedi eis: secundū hoc āt vtrīq ei puenit: quod cum vtroq cōicat extremorꝫ. Inqꝫtum. n. cum hominibus cōicat vices hominuꝫ gerit apud prēm: inqꝫtū p̄o cū prē cōicat: dona patrꝫ trāsmittit ad ho- Rº ꝑn. vbi sup. ar. 2.

mines. Et q in p° aductu ad hoc venit vt p nobis satisfaceret apud patrem: in forma nostre infirmitatis apparuit: quia vero in 2° aductu ad h° venit: vt iustitiā pris in hoies exequatur: demōstrare gloriā debebit: que inest ei ex cōione ad patrez: et io in forma gloriosa apparebit.

Ad p^m **Ad primū** q dicendum: q in eadem for^a apparebit: sed nō sitr se hñte. ❡ Ad 2^m dicendum: q si

Ad 2^m gnuz crucis apparebit in iudicio nō ad iudiciū tūc existētis infirmitatis: sed pterite: vt per hoc iustior pdēnatio eoz appareat. q tantam misericordiam neglexerūt: et eoz pcipue qui christum iniuste psecuti sunt. cicatrices aūt q in eius corpe apparebunt: nō pertinebunt ad aliquā infirmitatem: sed erunt iudicia maxime virtutis: qua christ⁹ per passionem et īfirmitatē de hostibus triūphauit. etiam exprobatissimā mortem ostendet: non sensibiliter eam oculis ingerens: ac si tunc eam pateretur: sed ex hisque apparebunt scilicet iudiciis preterite passionis homines in recogitationem preterite mortis adducet. ❡ Ad tertiū

Ad 3^m dicendum: q corpus gloriosum habet ī potestate sua: vt se demōstret oculo nō glorioso. vt p3 ex hisque dcā sunt. et io in for^a gloriosa christus ab omnibus poterit videri.

ad 4^m ❡ Ad quartū dicēdū: q sicut amici gloria est delectabilis: ita et potestas eius: qui odio habetur maxime cōtristat: et io sicut visio humanitatis christi erit iustis in premiū ita inimicis christi erit in supplicium. vñ Esa. 26. Uideant et confun

Ad 5^m dātur zelantes populi: et ignis .i. inuidia hostes tuos deuoret. ❡ Ad quintum dicendū: q forma accipitur ibi pro natura humana in qua iudicatus est: et etiam iudicabit: nō autez pro qualitate nature que nō erit eadem in iudicāte. s. infirma: q in iudicato fuit.

❡ Utrū diuinitas a malis sine gaudio videri potest. Ar. III.

AD tertiuz sic pcedītur. Uī q diuinitas a malis sine gaudio videri possit: cōstat. n. q ipy manifestissime cognoscēt xpm eē deū q diuinitatē ei⁹ videbūt: et tñ d visione xpi nō gaudebūt. q sine gaudio videri poterit. ❡ p. voluntas ipsoz puersa nō mag. aduersatur humanitati xpi q ei⁹ diuinitati: s3 in hoc q videbūt gloriā humanitatis cedet eis in penā: vt dcm̄ est. q multo fortius si diuinitatē eius viderent magis ɔtristarētur q gauderent. ❡ p. ea que sunt in affectu de necessitate sequūtur ad ea q sūt de intellectu. Uñ Aug. dicit. Precedit intellectus: et seqtur tardus aut nullus affectus: s3 visio ad intellectū pertinet: gaudiū autez ad affectum. ergo poterit esse diuinitatis visio sine gaudio. ❡ p. omne quod recipitur i aliquo: recipitur per modū accipiētis: et nō per modum recepti: s3 oē qd videtur: quodāmodo in vidente recipitur. ergo q̄uis in se diuinitas sit delectabilissima: tamen visa ab illisqui sunt tristitia absorti non delectabit: sed magis cōtristabit. ❡ p. sicut se h3 sensus ad sensibile: ita intellectus ad intelligibile. sed ita est in sensibus q pallato nō sano pena est panis: qui sano ē suauis: vt dicit Augu. et similiter accidit in aliis sensibus ergo cū dānati habeant intellectum indispositum: videturq visio lucis increate magis afferat eis penam q gaudium.

pmuz.

scdm

3^m.

quartū.

quintū.

Sed contra est qd dicitur Jo. 17. Hec ē vita eterna: vt cognoscant te verū deum: ex quo p3 q essentia beatitudinis in dei visione ɔsistit: s3 de ratione beatitudinis est gaudiuz. ergo diuinitas sine gaudio videri nō poterit. ❡ p. ipsa essentia diuinitatis est eēntia veritatis: sed vni

s opp^m p mum.

scdm.

cuiq3 est delectabile videre veru3. Nam oms homies nã scire deside rãt: vt dicit in pricipio metha. ergo diuinitas sine gaudio videri non pt.

3m ¶ p̃. si aliqua visio nõ sp est delectabilis cõtingit ea3 quãdoq3 eẽ tristabilẽ: s3 visio itellectiua nũq3 est cõtristabilis q2 delectatiõi q̃ ẽ in intelligẽdo nõ opponit aliqua tristitia vt dicit phũs: cũ g̃ diuinitas videri nõ possit nisi p intellectũ: videtur q̃ diuinitas sine gaudio videri non possit.

R° p̃n. vbi sup ar. 3. Rñdeo dõm: q i quolib3 appetibili duo possunt cõsiderari. sc3 id qd apetit: vel qd est delectabile: r id qd ẽ rõ appetibilitat; in ipso. sicut autẽ ẽm Boe. in li de hebdo. Id qd ẽ hẽre aliqd preter q̃ q ipm est põt: ipm ṽo eẽ nihil aliud p̃ter se hẽt admixtũ: vñ non fit delectabile vel appetibile: s3 id qd est rõ delectabilitat; nihil hẽt ad mixtu3: vel hẽre põt: pter qd nõ sit delectabilis vel appetibilis. res autẽ q̃ sũt delectabiles per pticipationẽ bonitat;: q̃ est rõ appetibilitatis r delectabilitat;: pñt apphẽsa nõ delectare: s3 id qd per essentiã suã ẽ bonitas: ĩpossibile ẽ q ei9 eẽntia apphẽsa nõ delectet. Vñ cũ deus essentialiter sit ipa bonitas: nõ põt sine gaudio videri.

Ad pm Ad primũ ergo dõm: q impy manifeste cognoscẽt xpm eẽ deũ: nõ p hoc q diuinitate3 ei9 videant: s3 pter manifestissima diuinitat; idicia.

Ad 2m ¶ Ad 2m dõm: q diuinitate3 scdm q est in se nullus põt odio hẽre: sicut nec ipsam bonitatẽ: s3 q̃tũ ad aliquos diuinitatis effect9 dicit ab aliquib9 odio hẽri inq̃tũ .s. aliqd agit vel pcipit: qd est ɔtrariũ diuinitati: r iõ visio diuinitatis nulli põt esse nõ delectabilis.

Ad 3m ¶ Ad 3m dõm: q ṽbu3 Aug. est itelligẽdu3: qñ id qd apprehenditur per intellectum precedentem est bonum per pticipationem: r non per essentiam: sicut sũt omnes creature: vñ põt in eis esse aliquid. quare affect9 nõ moueat. Similit etiã in via de9 cognoscit per effect9: r itellectus nõ attingit ad eẽntiã ipsius bonitatis: vñ non op3 q affect9 itellectũ sequat sicut seq̃ret si eẽntiã ei9 videret q̃ ẽ ipa bonitas.

¶ Ad 4m dõm: q tristitia nõ nomiat dispõnẽ: sed magis passionẽ. oĩs ãt passio a ɔtraria cã fortiori supueniẽte tollit: et nõ aliã tollit: r ita tristi^a dãnato2 tolleret: si deũ p eẽntia3 viderent. ad quartũ.

¶ Ad quintu3 dõm: q in dispõne organi tollit pportio nãlis ipsius organi ad obm: q d natũ est delectare: r pter hoc delectatio ipedit: s3 indispõ q̃ ẽ in dãnatis nõ tollit nãlem pportionẽ: q2 sunt ordinati ad diuinitatẽ: cũ imago semp i eis maneat: r iõ non est simile. ad q̃ntũ

¶ De qualitate mũdi r resurgentium post iudicium. Qõ. xcj.



Onsequenter agẽdũ est de qualitate mũdi r resurgẽtium post iudiciũ: vbi triplex ɔsideratio occurrit.

¶ Prima de statu r qualitate mũdi. ¶ Secũda de statu beatorum. ¶ Tertia de statu malo2. ¶ Circa pmũ q̃runtur q̃nq3. ¶ p° vtrũ inouatio mũdi sit futura. ¶ 2° vtr motus corpo2 celestium cessabit. ¶ 3° vtr corpa celestia tũc magis fulgeãt. ¶ 4° vtrũ elemẽta maiorẽ claritate3 recipiẽt. ¶ 5° vtrum animalia r plante remanebunt.

¶ Utrũ mũd9 inouabitur. Ar. j.

Ad primu3 sic p ceditur. Uidetur q mundus nũq3 inouabitur. primus

Nihil eni3 ẽ futu2 nisi qd aliquando fuerit secũdum spẽm. Eccle. j. Quid est qd fuit: ipm qd futu2 ẽ.

sed nūq̄ mūdus aliā dispōnē habuit q̄ nūc hēt q̄tū ad ptes eēntiales: ꝛ ad gña ꝛ ad spēs. ḡ nunq̄ innouabitur.

secūdū. ℂ P̄. inouatio alteratio q̄dā est: sꝫ ipossibile est vniuersuꝫ alterari: qꝛ oē alteratū reducitur ad aliqd alterās nō alteratum: qd tamē sm locū mouetur: qd nō ē extra vniuersum ponere. ḡ nō pōt eē q mūdus inouetur.

tertium ℂ P̄. Geñ. j. dr q deꝰ die septimo reqeuit ab oī ope qd patrarat: ꝛ exponunt scī q reqeuit a nouis creaturis ꝯdendis: sꝫ in illa pma cōditiōe nō fuit aliꝰ modus rebꝰ iposituꝰ: q̄ ipe quē nūc nāli ordie tenēt. ḡ nūq̄ alium hēbūt.

quartū. ℂ P̄. Ista rerū dispō q̄ nūc inest reiꝰ: nālis est. si ḡ in aliaꝫ dispōnē trāsmutentur illa dispō erit eis in nālis: sed illud qd est innāle ꝛ per accñs nō pōt esse ppetuum. vt ptꝫ in pᵒ ce. ꝛ mun. ḡ etiā illa dispō nouitatis quādoq̄ ab ipso remouebitur: ꝛ ita erit ponere circulationē q̄dam in mūdo: sicut Empedocł. ꝛ Orige. posuerūt: ꝛ q pꝰ hūc mūdū sit aliꝰ mūdꝰ iterꝫ: ꝛ pꝰ illū iterꝫ aliꝰ.

5m. ℂ P̄. nouitas glorie ī pmiū ratiōali creature daꝛ: sed vbi non est meritū nō potest esse premium. cum ergo creature insensibiles nihil meruerint: videtur q non innouabuntur.

1 oppom. pmum **Sed contra** ē qd hr Esa. 66. Ecce ego creo nouos celos ꝛ terrā nouā: ꝛ nō erūt in memoria pora. ꝛ Apoc. 21.

secūdū. Uidi celū nouū ꝛ terrā nouaꝫ. primū .n. celū ꝛ pma terra abijt. ℂ P̄. habitatio dēt habitatori cōgruere. sꝫ mūdus factus est: vt sit habitatio hoīs: sꝫ hō inouabitur. ḡ similiter ꝛ mūdus.

Tertiū ℂ P̄. oē anial diligit sibi simile. Eccle. 16. ex quo patet q similitudo est ratio amoris. sed homo habet aliquam similitudinē cum vniuerso: vnde minor mundꝰ dicitur. ergo homo vniuersum diligit naturaliter. ergo ꝛ eius bonū cōcupiscit: ꝛ ita vt satisfiat homini desiderio. debet etiam vniuersum meliorari.

Rñdeo dōm: q omīa corporalia ppt hoīes facta esse creduntur: vñ ꝛ omīa dicuntur ei subiecta seruiūt āt hoī dupliciꝫ. vno mō ad sustentationē corpalis vite. aliomō ad profectū cognitionis diuine: inq̄tuꝫ homo p ea que sunt facta iuisibilia dei cōspicit. vt dicitur Ro. j. pᵒ ergo misterio creaturarū hō glorificatꝰ nullomō indigebit: cū eius corpꝰ sit futurum oīo incorruptibile: diuina ꝟtute id faciente p animā quā immediate glorificat. 2ᵒ etiā ministerio nō indigebit hō q̄tum ad cognitionē intellectiuaꝫ: quia tali cognitione deum scī videbūt imediate p essentiam. Sed ad hāc visionē essentialem oculus carnis attingere non poterit: ꝛ iō vt eius etiā solatiū sibi cōgruēs de visione diuinitatis pbeatur: inspiciet diuinitatē in suis effectibus corpalibus: in qbus manifesta indicia diue maiestatis apparebunt: ꝛ pcipue in carne xpi: et post hoc in corpibus beatorū: ꝛ deinceps in oibus alijs corpibus: et ideo oportebit vt etiā alia corpora maiorē influentiam a diuina bonitate suscipiant: nō tamē spēm variantem: sꝫ addentes cuiusdā glorie pfectionem. ꝛ hec erit mūdi innouatio: vñ simul mūdus innouabitur: ꝛ homo glorificabitur. Rñº. princi. 4. dist. 48. q. 2 arᵗ. 1.

Ad primū ergo dōm: q Salomō ibi loqtur de cursu nālium: quod ptꝫ ex hoc quod subditur. Nihil sub sole nouum: cū eni sol circulariter moueatur: oꝫ ea que solis virtuti subsūt circulationem aliq̄ hēre que cōsistit in hoc q illa que priora fuerāt: iterum redeūt spē eadem: numero diuersa: vt dicitur in fi. libri de generatiōe: ea vero que ad statuꝫ glorie pertinent soli non subsunt. Ad pm

ℂ Ad secundum dicendum: q illa ratio procedit de alteratiōe na- Ad 2m

turali q̄ hẽt agẽs nãle qḋ ex neces-
sitate nãe agit. Nō enī pōt tale a-
gens variā dispōnē inducere nisi
ipm aliomō et alio se h̄eat: sed ea
q̄ dñit⁹ fiūt pcedūt ex libertate vo
lūtatis: vñ sine aliqua imutatione
dei volentis pōt nūc hec nunc illa
dispō ab illo in vniuerso existere:
⁊ sic renouatio nō reducit in aliqḋ
p̄nᵐ mot⁹: sꝫ in p̄nᵐ imobile. s. de-
ad tertiū um. ¶ Ad 3ᵐ dḋm: q̄ ꝓ tanto di-
citur de⁹ die. 7. a nouis creaturis
cōdēdis cessasse: q̄ꝛ nihil postea fa
ctum est: qḋ p̄us nō p̄cessit in ali-
qua similitudine scḋm genus vel
spēm: vel ad minus: sicut in pricī-
pio seminali: vel etiā sicut in potē
tia obediētiali. Dico ḡ q̄ nouitas
mūdi futura precessit ī opibus. 6.
dierū in quadaꝫ remota similitu-
dine. scꝫ in gloria ⁊ in gr̄a angelo-
rum. precessit etiā in potentia obe
dientie: que tūc creature est indita
ad talē nouitatē suscipiēdaꝫ a deo
ad quartum agente. ¶ Ad quartū dḋm: q̄ illa
dispō nouitatis nō erit nālis nec ꝯ
naturaꝫ: sꝫ erit supra naturā. sicut
gr̄a ⁊ gloria sūt supra anīe nām: ⁊
erit a ꝑpetuo agēte: qḋ eā ꝑpetuo
Ad 5ᵐ cōseruabit. ¶ Ad 5ᵐ dḋm: q̄ q̄uis corpa insensibilia non merue-
rint illā gloriā ꝓprie loquēdo: hō
tamē meruit vt illa gloria toti vni
uerso cōferret: inq̄tū hoc cedit in
augmētū glorie hominis: sicut ali
quis hō meret: vt ornat oribus ve
stibus induat: quē tamē ornatum
ipsa vestis nullo modo meretur.

¶ Utrum motus corporum cele-
stium cessabit. Arti. ij.

p̄ᵐ AD secundum sic proceditur. Ut q̄
mot⁹ corporū celestiū
in illa mūdi inouatiōe nō cessabit
Qꝛ Geñ. 8. dr̄. Cūctis diebus fre
frig⁹ ⁊ est⁹: estas et hyems. nox et
dies nō requiescent: sed nox ⁊ dies
⁊ estas ⁊ hyems efficiuntur ꝑ mo-
tum solis. ergo nunq̄ motus solis
cessabit. ¶ P̄. Hiere. 31. dicitur. secūdō
Hec dicit domin⁹ q̄ dat solē in lu
mine diei: ordinē lune ⁊ stellarum
in lumine noctis: q̄ turbat mare et
sanat fluct⁹ eius: si steterint leges
iste corā me: tūc ⁊ semē israel nū-
q̄ deficiet: sꝫ ī perpetuū ꝑmanebit
ergo leges diei ⁊ noctis ⁊ fluctuū
maris q̄ ex motu celi causātur in ꝑ
petuum erūt. ḡ mot⁹ celi nūq̄ ces-
sabit. ¶ P̄. substātia corporū cele tertiū
stium semp erit: sꝫ frustra ē pone-
re aliqḋ nisi pōatur illḋ ꝓpter qḋ
est factuꝫ: corpa auteꝫ celestia ad
hoc sunt facta: vt diuidāt diē ⁊ no
ctem: ⁊ sint insigna ⁊ tēpora dies ⁊
annos. Geñ. j. qḋ non possūt facere
nisi per motū: ḡ mot⁹ eorū semper
manebit alias frustra illa corpa re
manerent. ¶ P̄. ī illa mūdi noua quartū.
tione totus mūdus meliorabitur.
ergo nulli corpi remanenti au er-
tur qḋ est de sui ꝑfectiōe: sꝫ motus
est de ꝑfectiōe corpis celestꝫ: quia
vt dr̄ in 2° de ce. ⁊ mū. illa corpora
participant diuinā bonitatē ꝑ mo
tum. ḡ. motus celi non cessabit.
¶ P̄. sol successiue illumīat diuer 5ᵐ
sas ꝑtes mundi s̄m q̄ circulariter
mouetur: si ḡ motus circularis ce-
li cesset. sequetur q̄ in aliqua supfi
cie terre erit perpetua obscuritas:
quod non conuenit illi nouitati.
¶ P̄. si mot⁹ cessaret h° nō eēt nisi 6ᵐ
inq̄tuꝫ motus aliq̄ imperfectioneꝫ
in celo ponit: vtpote lassitudinis:
vel laboris: qḋ nō pōt eē: cū mot⁹
ille sit nālis: ⁊ celestia corpa sint ī
passibilia: vñ in suo motu nō fati-
gantur: vt dicitur ī. 2. celi ⁊ mūdi.
ergo motus celi nunq̄ cessabit.
¶ P̄. frustra est potētia q̄ nō redu 7ᵐ
citur in actū: sꝫ in quocūq̄ situ po
natur corpus celi est in potētia ad
alium sitū: ḡ nisi reduceretur in ac
tum: illa potentia frustra remane-
ret: ⁊ semp esset imperfecta. sꝫ nō pt
reduci in actum: nisi per motum lo
calem. ergo semper mouebitur.
¶ P̄. illud quod se habet indifferē 8ᵐ.

ter ad plura. aut vtrũq attribuet ei aut nullũ: sed sol indifferẽter se hẽt ad hº q sit in oriẽte vel occidẽte: alrs motus eius nõ eẽt vniformis p totũ qr ad locu3 vbi nãlius esset velocius moueretur g vel neuter sitº attribuit ei. sc3 soli: vel vterq. s3 nec vterq nec neuter põt ei attribui nisi successiue. op3 eni si quiescit q in aliquo situ qescat: g corpus solis i ppetuũ mouebitur: r eadẽ ratiõe omia corpa celestia.
9m ¶ p. motº celi ẽ cã temporis. si g motus celi deficiat: op3 tẽpus deficere: qd si deficeret: deficeret i istanti: diffõ eni instãtis e in. 8. phy. q est initiu3 futuri r finis pteriti: et sic post vltimum instans tpis esset tempº: qd ẽ ipossibile. g motº celi
10m nunq cessabit. ¶ p. gloria nõ tollit nãm: s3 motº celi est nãlis ei. ergo per gloriã ei nõ tollitur.
loppm pm **Sed 2tra** est quod dicitur Apoc. 10. q angelus q apparuit iurauit p viuẽtẽ in secula: q tẽpus amplius nõ erit. s. postq vnº angelus tuba cecinerit qua canẽte mortui resurgẽt: vt dicitur. j. Cor. 15. s3 si nõ est tẽpº nõ est motus: ergo motº celi cessabit.
Scdm ¶ p. Esa. 60. nõ occidet vltra sol tuus r luna tua nõ minuetur: sed occasio solis et diminutio lune ex motu celi causatur: g motº celi qñq cessabit.
tertium ¶ p. vt pbatur in scdo de gñatiõe: motº celi ẽ pter cõtinuam gñationẽ in istis inferioribus: s3 gñatio cessabit cõpleto numero electorũ. g motus celi cessabit.
quartũ. ¶ p. omis motus ẽ pter aliquem fine3: vt dicitur in scdo metha. s3 omis motº qui est pter finem habito fine qescet. g vel motº celi nunq cõsequetur finẽ suum: r sic eẽt frustra: vel aliquãdo qescet.
quintũ ¶ p. quies est nobilior q motus: quia scdm hoc q res sũt imobiles deo assimilãtur: in quo est summa immobilitas. sed corporu3 inferiorum motus terminatur naturaliter ad quietẽ. g cum corpa celestia sint multo nobiliora eoru3 motus nãliter ad quietẽ termiabitur.

Respõdeo dõm: q circa istã questionẽ est triplex positio. Pria est phõrũ. q dicunt q motº celi semp durabit: s3 hoc nõ ẽ cõsonũ fidei nre: q ponit certũ nũez electoz pfinitũ a do: et sic op3 q gñatio nõ i ppetuu3 duret: r eadẽ ratiõe nec alia q ad gñationẽ hoiu3 ordinãt: sicut ẽ motº celi r variatões elemẽtoz. Alij po dicunt q motus celi cessabit scdm nãm: s3 hoc etiã ẽ falsũ. Qr oẽ corpus qd naturalit qescit r nãlit mouetur hẽt locũ: in quo nãlit qescit: ad quẽ mouetur nãlit: r a quo nõ recedit nisi p violẽtiã: nullus autẽ talis locus pt assignari corpi celesti: qr non est magis naturalis soli accessus ad pũctũ oriẽtis q recessus ab eo: vnde vel motus eius nõ esset naturalis totaliter: vel motus eius non terminaretur nãliter ad qetẽ. ¶ Vñ dd3 est bm alios q motus celi cessabit in illa mũdi innouatiõe. nõ qdẽ ex aliqua nãli cã sed diuina volũtate faciẽte. Corpus eni illd sicut r alia in ministerium hominis facta sunt dupliciter: vt prius dictũ est. Altero autẽ horum ministeriorum homo post statum glorie indigebit. scilicet secundum q corpora ei deseruiũt ad sustentationẽ corpalis vite. Hoc autem mõ seruit ei corpus celeste per motũ inqtũ p motũ celi multiplicatur genus humanum: r generantur plante r animalia que vsui hominum sunt necessaria: r etiam tẽperies in aere efficitur conseruãs sanitatem: vnde homine glorificato motus celi cessabit.

Rº pn. vbi supª ar. 1.

ad pmũ **Ad pmũ** g dõm: q verba illa intelliguntur de terra secundum statum: in quo potest esse generationis r principium corruptionis plantarum: quod patet ex hoc q ibi dr cũctis diebus ter-

re sementis et messis: et simpliciter hoc concedendum est: quod quamdiu terra erit sementibus et messibus apta motus celi non cessabit.

Ad 2m ¶ Et simpliciter dicendum est ad secundum quod dominus loquitur ibi de duratione seminis israel secundum presentem statum: quod patet ex hoc quod dicit: semen israel deficiet: ut non sit gens coram me cunctis diebus. Uicissitudo enim dierum post istum statum non erit: et ideo leges: de quibus fecerat mentionem: post istum statum non erunt.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum: quod finis qui ibi assignatur corporibus celestibus est finis proprius: quia est proprius eorum actus: sed iste actus ulterius ordinatur ad alium finem. s. ad ministerium humanum: ut patet per id quod habetur. 4. Deu. Ne forte oculis elevatis ad celum videas solem et lunam et omnia astra celi et errore deceptus adores ea que creavit dominus deus tuus in ministerium cunctis gentibus. que sub celo sunt: et ideo magis debet sumi iudicium de corporibus celestibus secundum ministerium hominum: quam secundum finem in genesi assignatum: corpora autem celestia per modum alium in ministerium hominis glorificati cedent: sicut prius dictum est: et ideo non sequitur quod frustra remaneant.

ad 4m ¶ Ad 4m dicendum: quod motus non est de perfectione corporis celestis: nisi in quantum per hoc est causa generationis in istis inferioribus: et secundum hoc etiam motus ille facit corpus celeste participare divinam bonitatem per quandam similitudinem causalitatis: non autem motus est de perfectione substantie celi: que remanebit et ideo non sequitur quod motu cessante aliquid de perfectione celi tollatur secundum quod remanebit.

Ad 5m ¶ Ad quintum dicendum: quod omnia corpora elementorum habebunt in semetipsis quandam glorie claritatem: unde quamvis aliqua superficies terre non illuminetur a sole: nullo tamen modo remanebit ibi obscuritas.

ad 6m ¶ Ad 6m dicendum: quod Ro. 8. super illud. Omnis creatura ingemiscit. etc. Dicit glo. Ambro. expresse: quod omnia elementa cum labore explent sua officia: sicut sol et luna non sine labore statuta sibi implent spacia: quod est causa nostri: unde quiescent nobis assumptis: labor autem ille: ut credo: non significat aliquam fatigationem vel passionem illis corporibus accidentem ex motu: cum motus ille sit naturalis: nihil habens de violentia adiunctum ut probatur in primo de ce. et mun. sed labor ibi intelligitur defectus ab eo ad quod aliquid tendit: unde quia motus ille ordinatus est ex divina providentia ad complendum numerum electorum: illo non completo nondum assequitur illud ad quod ordinatus est. et ideo similitudinarie dicitur labor: sicut homo qui non habet quod intendit: et hic etiam defectus a celo tolletur impleto numero electorum. Uel potest referri ad desiderium future innovationis quam ex divina dispositione expectat.

¶ Ad septimum dicendum: quod corpori celesti non est aliqua potentia que perficiatur per locum: vel que facta sit propter hunc finem: qui est esse in tali loco: sed hoc modo se habet persona ad ubi in corpore celesti: sicut se habet potentia artificis ad hoc quod faciat diversas domos unius modi: quarum si unam faciat non dicitur frustra potentiam habere. et similiter in quocunque situ ponatur corpus celeste potentia que est in ipso ad ubi non remanebit incompleta: nec frustra. ad 7m

¶ Ad 8m dicendum: quod quamvis corpus celeste secundum suam naturam equaliter se habet ad omnem situm qui est potentialis. tamen si comparetur ad ea que sunt extra ipsum non equaliter se habet ad omnes situs: sed secundum unum situm nobilius disponitur sol in die quam in nocte. et ideo probabile est cum tota innovatio mundi ad homines ordinetur: quod celum habeat in illa novitate nobilissimum situm: qui est potentialis in respectu ad nostrum habitabilem. vel secundum quosdam celum quiescet in illo situ in quo factum fuit: alias aliqua revolutio remaneret incompleta. Sed ista ratio non videtur conveniens: quia cum aliqua revolutio fit in celo que non Ad 8m

finitur nisi in.36.milib⁹ annorum: sequeretur quod mūdus deberet tā diu durare: qđ nō vr̄ probabile. et preterea secūdū hoc posset sciri qñ mūdus finiri dz. Probabilit̄.n. colligitur ab astrologo in quo situ corpa celestia sunt facta: cōsiderato numero annorū: q̄ cōputantur ab initio mūdi: et eodē mō posset sciri cert⁹ annorum numerus: i quo ad dispōnē similē reuertetur: tps aūt finis mūdi ponitur esse ignotū.

Ad 9m ¶ Ad 9m dđm: quod tps qñq3 deficiet motu celi deficiēte: nec illđ nūc vltimuz erit pn^m futuri: dicta.n. diffō nō datur de nūc nisi sm quod ē ꝯtinuās partes tpis: nō sm quod est determinās totū tps.

ad 10m ¶ Ad 10m dđz: quod motus celi nō dr̄ nālis quod sit pars nāe eo modo quo principia nature naturalia dicuntur: nec iterū quod habeat pn^m actiuū in natura corpis: s3 receptiuum tm̄. pncipiū āt actiuū huiusmodi est in substātia spūali: vt dicit Cōmē.in pn.ce.et mū. Et iđ nō ē icōueniēs si per nouitatē glorie motus ille tollatur: non.n.eo ablato natura corpis celestis variabitur. ¶ Alias rōnes cōcedimus.s. duas pmas que sunt ad oppositū: quia debito modo concludunt.

Ad pm i opom. Sz q2 alie due videntur cōcludere quod motus celi cesset: iđ rñdēdū ē ad eas. ¶ Ad primā ergo earum dicendū: quod motus cessat eo habito pp qđ ē: si illud sequatur motū et nō ꝯcomitetur ipm. Illud aūt pp qđ ē motus celestis sz philosophos ꝯcomitatur motū.s.imitatio diuine bonitatis in cāsitate: quā hz ad iferiora. et iđ nō oz quod naturalit̄ mot⁹ ille cesset.

Ad 2m ¶ Ad secūdaz dđz: quod q̄uis imobilitas sit simpliciter nobilior q̄ motus: tñ motus in eo qđ p motū pōt ꝯsequi aliq̄ pfectam participationē diuine bonitatis ē nobilior q̄ qes i illo: quod nullomō p modū posset illā pfectionem consequi: et ratione hac terra que est infimum elementorū: est sine motu: q̄uis ipse deus: qui ē nobilissimus rerū: sine motu sit: a quo corpa nobiliora moueantur: et inde est quod motus corporū superiorum possent poni sm viā nature perpetuari: nec vnq3 ad qetem terminari: q̄uis motus inferiorū corporū ad quietem terminentur.

¶ Utrum in corporibus celestibus claritas augeatur in illa innouatione. Arti. iij.

primuz Ad tertiū sic pcedītur. Uidetur quod in corpib⁹ celestibus claritas nō augeat̄ i illa inouatōe. Innouatio eī i corpibus supiorib⁹ erit p ignis purgationez: sed ignis nō ptingit ad corpa celestia: g nō inouabuntur p maioris claritat; susceptionem.

secūdū. ¶ p̄. sicut corpa celestia per motum sunt cā gñationis in istis inferioribus: ita et p lucē: s3 cessante gñatione cessabit mot⁹: vt dcm̄ est. g similit̄ cessabit lux celestium corporū magis q̄ augeatur.

tertium ¶ p̄. si inouato hoie corpa celestia inouantur: opz quod eo deteriorato fuerint ēt deteriorata. s3 hoc nō vr̄ pbabile: cū illa corpa sint iuariabilia q̄tum ad eorū substantiā. ergo nec innouatio homīe innouabuntur.

qu ¶ p̄. si tunc deteriorata fuerunt oportet quod tantum deteriorata fuerunt: q̄tum dnr̄ esse meliorāda in hominis innouatione. sed dicitur Esa.30. quod erit lux lune sicut solis. ergo et in primo statu añ peccatum luna lucebat: q̄tuz nunc lucet sol. ergo quandocūq3 luna erat sup t̄rā faciebat diez sicut nūc sol. et hoc manifeste apparet esse falsū: per id quod dicitur Geñ.j. quod luna facta est vt pēesset nocti. ergo homine peccante non sunt celestia corpora diminuta lumine: et ita nec eorum lumen augebitur in hominis glorificatione.

quintuz ¶ p̄. claritas corporum celestium ordinatur ad vsū hominum: sicut alie creature: sed

post resurrectionem claritas solis non cedet in hois vsum. Dicit enim Esa.60. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem: nec splendor lune illuminabit te. et Apoc.21. Ciuitas illa non eget sole neque luna: vt luceant in ea. ergo eorum claritas non augebitur. ¶ Preterea. non esset sapiens artifex qui maxima instrumenta faceret ad aliquod modicum artificium construendum: sed homo est quoddam minimum in comparatione celestium corporum: que sua ingenti magnitudine: quasi incomparabiliter hominis quantitatem excedunt: imo etiam totius terre quantitas se habet ad celum: vt punctus ad speram: vt astrologi dicunt. cum ergo deus sit sapientissimus: non videtur quod finis creationis celi sit homo: et ita non videtur quod eo peccante celum deterioratum sit: nec eo glorificato melioretur.

Sed contra est quod dicitur Esa.30. Erit lux lune sicut sol' lux: et lux solis septempliciter. ¶ Preterea. totus mundus innouabitur in melius: sed celum est nobilior pars mundi corporalis. ergo in melius mutabitur: sed hoc non potest esse nisi maiori claritate resplendeat. ergo crescet eius claritas. ¶ Preterea. omnis creatura que ingemiscit et parturit expectat reuelationem glorie filiorum dei: vt dicitur Ro.8. Sed corpora celestia sunt huiusmodi: vt ibidem dicit glo. Expectant gloriam sanctorum: sed non expectarent nisi ex hoc eis aliquid accresceret. ergo claritas eis per hoc accrescet: quia precipue decorantur.

Respondeo dicendum: quod ad hominem innouatio mundi ordinatur: vt mundo innouato manifestius indicijs: quasi sensibiliter deus ab homine videatur. Creatura autem precipue in dei cognitionem ducit sua specie et decore que manifestat sapientiam facientis et gubernantis. Unde dicitur Sap.13. A magnitudine speciei cognoscibiliter poterat videri creator eorum: pulchritudo autem celestium corporum precipue consistit in luce. Unde eccl.43. dicitur. Species celi gloria stellarum mundum illuminans in excelsis dominus. precipue quantum ad claritatem corpora celestia meliorabuntur: quantitatem autem et modum meliorationis actor nouit.

Ad primum ergo dicendum: quod ignis purgans non dabit innouationis formam: sed disponet tantum ad eam purgando a feditate peccati: et ab impuritate commixtionis que in corporibus celestibus non inuenitur. et ideo quamuis corpora celestia per ignem non sint purganda: sunt tamen diuinitus innouanda. ¶ Ad secundum dicendum: quod motus non importat aliquam perfectionem in eo quod mouetur: secundum quod in se consideratur cum sit actus imperfecti: quamuis possit pertinere: ad perfectionem corporis lucentis: inquantum est causa alicuius: sed lux pertinet ad perfectionem corporis lucentis: etiam in substantia sua considerati. et ideo postquam corpus celeste desinet esse causa generationis: remanebit claritas eius: et non remanebit motus. ¶ Ad tertium dicendum: quod super illud Esa.30. Erit lux lune sicut lux solis. Dicit glo. Omnia propter hominem facta sunt in eius lapsu peiorata sunt: et sol et luna suo lumine minorata: que quidem minoratio a quibusdam: intelligitur secundum realem minorationem luminis: nec obstat quod corpora celestia secundum naturam sunt inuariabilia: quia illa variatio facta est a diuina virtute. Alij vero probabilius intelligunt minorationem illam esse dicentes non secundum realem luminis defectum: sed quo ad vsum hominis: qui non tantum beneficium ex lumine corporum celestium post peccatum consecutus est: quantum ante fuisset: per quem etiam modum dicitur Gen.3. Maledicta terra in opere tuo: spinas et tribulos germinabit tibi: que tamen ante spinas et tribulos germinasset. sed non in hois penam. Nec tamen sequitur si lux celestium corporum per

essentiã minorata nõ est hoie peccãte: q realiter nõ sit agẽda in ei⁹ glorificatiõe: qr peccatũ hois nõ imutauit statũ vniuersi: cũ etiã hõ prius: ⁊ post aialẽ vitã habuerit: que motu ⁊ gñatione corpalis creature idiget: sʒ glificatio hois statum totius corporalis creature immutabit: vt dictũ ẽ. ⁊ iõ nõ est simile. ¶ Ad quartũ dõm: q minoratio illa vt pbabili⁹ estimat: ñ fuit scdm subam: sʒ scdm effectũ. Unde non seqtur q luna exñs super terram diẽ fecisset: sʒ q tantũ cõmodum ex lumine lune hõ habuisset. sicut nũc hẽt ex lumine solis: sʒ p⁹ resurrectionẽ: qñdo lux lune augebitur ẽm rei ṽitatẽ nõ erit alicubi nox sup terram: sʒ solũ in cẽtro terre vbi erit infernus: qr tunc: vt dicitur luna lucebit qñtũ lucet nũc sol: sol autẽ in septuplũ q nũc: corpora autẽ beatorũ septies magis sole: qñuis hoc nõ sit aliqua auctoritate vel rõne pbatuʒ. ¶ Ad 5m dõm: q aliquid plus cedere in vsũ hominis est duplr. Unomõ pter necessitatem: et sic nulla creatura cedet in vsum hois: qr ex deo plenam sufficientiã habebit: ⁊ hoc significatur Apoc. 21. auctoritate iducta que dicit. q ciuitas illa non indiget sole vel luna. Alius vsus est ad maiorẽ perfectionem: ⁊ sic homo alijs creaturis vteẽ nõ quasi necessarijs ad perueniẽduʒ in finem: sicut nũc eis vtiẽ. ¶ Ad 6m dicendũ: q rõ illa est rabi Moysi: qui oĩno iprobare nitiẽ mundum pter hoĩem esse factuʒ. Uñ ⁊ hoc quod in ve. te. de innouatiõe mundi legiẽ: sicut pʒ in auctoritatibus Esaie iductis: dicit eẽ metaphorice dictũ: vt sicut alicubi dicitur obtenebrari sol quando in magnam tristitiaʒ incidit: vt nesciat quid faciat: qui est modus loquẽdi in scriptura: ita etiam est econuerso. Dicitur enim sol magis lucere ⁊ tot⁹ mundus innouari: quando ex statu tristitie in maximam exultationem cõuertiẽ. Sed hoc dissonat ab auctoritatibus ⁊ opiniõibus sanctorũ. Unde ratiõi illi iducte hoc modo respõdendũ est: q qñuis corpora celestia maxime excedãt corpus humanum: tamẽ multo plus excedit aia ratiõalis corpora celestia q ipa excedant corpus hũanum. Unde nõ est incõueniens ea pter hoĩem esse facta: nõ sicut ad principalem finem: quia principalis finis hominum est deus.

Ad 4m · Ad 5m · Ad 6m

¶ Utrum elementa innouabuntur propter receptionem alicuius claritatis. Arti. iiij.

Ad quartũ sic pcedi tur. Videẽ q elẽa nõ innouabuntur pter receptionem alicuius claritatis. Sicut.n. lux ẽ qualitas corpis celestꝭ ppa: ita calidũ ⁊ frigidũ: ⁊ humidũ ⁊ siccũ sunt qualitates elẽoꝝ. ĝ sicut celũ inouaẽ p augumẽtũ claritatꝭ: ita debẽt inouari elẽa p augumẽtũ qlitatũ actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ. ¶ p̃. raꝝ ⁊ dẽsuꝫ sũt qlitates elẽorum q̃s elẽa in illa inouatiõe ñ admittẽt: sʒ raritas ⁊ dẽsitas elẽoꝝ resistere videẽ claritati. cũ corp⁹ clarũ oporteat eẽ ɔdẽsatũ: vñ raritas aeris nõ videtur q possit claritatẽ pati: ⁊ silr nec dẽsitas terre q̃ puietatẽ tollit: ĝ nõ põt eẽ q elẽa inouẽtur p alicui⁹ claritatꝭ additionem. ¶ p̃. ɔstat q dãnati erũt in terra: sʒ ipsi erũt in tenebris nõ solũ iterioribꝫ: sʒ ẽt exterioribus. ĝ terra non dotabitur claritate: et eadem ratiõe nec alia elemẽta. ¶ p̃. multiplicatio claritatis i elemẽtꝭ multiplicat calorem. Si igitur i illa innouatione erit maior claritas elementorum q nunc sit: erit etiã per cõsequẽs maior caliditas: ⁊ sic viẽ q trãsmutabuntur a suis nãlibus qualitatib⁹: q̃ insunt eis ẽm certã mensurã: qđ est absurdũ. ¶ p̃. bonum vniuersi quod consistit in or

primus · Scdm · tertium · quartũ. · 5m.

dine et armonia digni⁹ est quam aliquod bonum alicuius nature singularis: sed si vna creatura efficiatur melior: tollitur bonum vniuersi: quia non remanebit eadem armonia: ergo si corpora elementaria: quae secundum gradum sue nature: quem tenent in vniuerso: claritatis debent esse expertia: claritatem accipiant: magis ex hoc deperiet perfectio vniuersi quam accrescet.

¶ oppm ad pmū Sed contra est quod dicitur. Apo. 21. Vidi celum nouum et terram nouam sed celum inouabitur per maiorem claritatem. ergo et terra: et similiter alia elementa. ¶ Preterea. corpora inferiora fuerunt in vsum hominis: sicut et superiora: sed creatura corporalis remunerabitur pro ministerium: quod homini exhibuit: vt videtur dicere glo. Ro. 8. ergo etiam elementa clarificabuntur sicut corpora celestia

2m tertium ¶ Preterea. corpus hominis est ex elementis compositum: ergo partes elementorum que sunt in corpore hominis: glorificato homine glorificabuntur per receptionem claritatis: sed eadem conuenit esse dispositionem totius et partis. ergo et ipsa elementa conuenit claritate dotari.

Respo pnci. vbi sup ar. 4. Respondeo dicendum: quod sicut est ordo celestium spirituum ad terrenos spiritus. scilicet humanos: ita etiam est ordo celestium corporum ad corpora terrestria cum autem creatura corporalis sit facta propter spiritualem. et per eam regatur: oportet similiter disponi corporalia sicut et spiritualia disponuntur. in illa autem vltima rerum consumatione spiritus inferiores accipient proprietates superiorum spirituum: quia homines erunt sicut angeli in celis: sicut dicitur Mat. 22. et hoc erit in quantum ad maximam perfectionem peruenient: secundum quod humanus spiritus cum angelico conuenit. Unde etiam similiter cum corpora inferiora cum celestibus non conueniant nisi in natura lucis diaphani: vt dicitur in 2° de anima: oportet corpora inferiora maxime perfici secundum claritatem. Unde omnia elementa claritate quadam vestientur: non tamen equaliter: sed secundum suum modum. Dicitur enim quod terra erit in superficie peruia sicut vitrum: aqua sicut cristallus: aer vt celum: ignis vt luminaria celi.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: quod innouatio mundi ordinatur ad hoc quod homo etiam sensu in corporibus quodammodo per manifesta indicia diuinitatem videat. Inter sensus autem nostros spiritualior est visus et subtilior ratione quantum ad qualitates visiuas quarum principium est lux: oportet omnia corpora inferiora meliorari: qualitates autem elementares pertinent ad tactum: qui est maxime materialis: et earum excessus contrarietatis magis est contristatiuus quam delectatiuus: excessus autem lucis erit delectabilis: cum contrarietatem non habeat: nisi propter organi debilitatem que tunc non erit.

Ad 2m ¶ Ad secundum dicendum: quod aer non erit clarus sicut radios proiiciens: sed sicut diaphanum illuminatum. Terra vero quamuis ex natura sui opacitatem habeat propter defectum lucis: tamen ex diuina virtute in superficie gloria claritatis vestietur sine preiudicio densitatis ipsius.

Ad 3m ¶ Ad tertium dicendum: quod in loco inferni non erit terra glorificata per claritatem: sed loco eius glorie habebit pars illa terre spiritus rationales hominum et demonum: qui quamuis ratione culpe sint infimi: tamen ex dignitate nature sunt qualibet qualitate corporali superiores. Uel dicendum quod etiam si sit tota terra glorificata nihilominus reprobi in tenebris exterioribus erunt: quia etiam ignis inferni: qui quantum ad aliquid eis lucebit: quantum ad aliud eis lucere non poterit.

Ad 4m ¶ Ad quartum dicendum: quod claritas illa erit in istis corporibus: sicut est in corporibus celestibus in quibus caliditatem non causat: quia corpora ista tunc inalterabilia erunt sicut modo sunt celestia

Ad 5m ¶ Ad quintum dicendum: quod non tolletur propter meliorationem elementorum ordo vniuersi: quia etiam omnes alie partes meliorabuntur: et sic remanebit eadem armonia.

¶ Utrum plante et animalia remaneant in illa innouatione. Arti. v.



pm. D quiritum sic pcedit. Ur q plante et animalia remaneat in illa innouatione. Elis enim nō dz aliqd subtrahi: qd ad eorum ornatum pertinet: sed aialibus et plantis eta ornari dnr. g nō
2m auferent in illa innouatione. ¶ p. sicut elementa homini suierunt: ita etia aialia et plante et corpa mieralia: sz eta pp pdictum misterium glorificabunt. g silr aialia et plante et corpa
3m. mieralia. ¶ p. vniuersum remanebit imperfectu: si aliqd qd est de pfectione ei9 auferat: sz spes aialium et plantarum et corporum mieraliu sunt de perfectione vniuersi. cu g nō debeat dici q mundus in sua innouatione imperfectus remaneat: vr q
4m oporteat dicere plantas et alia aialia remanere. ¶ p. aialia et plante hnt nobiliore forma q ipa elementa: sed mundus in illa innouatione in melius immutabit. g magis de
5m. bent remanere aialia et plante. q elementa: cu sint nobiliora. ¶ p. icouenicns est dicere q nalis appetitus frustret sm nale appetitu: sed aialia et plante appetunt ee ppetua: et si nō sm idiuiduu saltem sm spem: et ad hoc ordiat eorum gnatio ptinua: vt in. 2. de gnatiōe dr. g incōueniens est dicere q iste species aliquando deficiant.

Iopp m pm. Szcōtra Si plante et aialia remanebunt: aut oia. aut queda. si oia oportebit et bruta que fuerunt mortua resurgere: sicut et homines: qd dici nō pot qz cum forma eorum in nihilum cedat non potest eade numero resumi. Si aut nō oia: sz queda: cu non sit maior rō de vno q de alio: q i perpetuu maneat: vr q nullu corum i ppetuu remaebit: sed qcqd remanebit post mūdi inouatione in ppetuu erit gnatione et corruptiōe cessante. g plante et aialia penit9 post mundi innouationem non erunt.

2m. ¶ p. sm phm: in. 2. de gnatiōe aialibus et platis et h9i corruptibilib9 spei ppetuitas n pseruat: nisi ex ptinuatiōe mot9 celestis: sed tunc ille cessabit: g non poterit ppetuitas in illis spebus conseruari.
3m. ¶ p. cessante fine cessare dz id qd est ad fine: sz aialia et plate fca sut ad aiale vita hois sustetanda: vn dr Gen. 9. Sic olera virentia dedi vobis oem carne: sed post illam innouationem aialis vita in homine non erit: ergo nec plante nec aialia remanere debent.

Rndeo dom: q cu innouatio mudi pp hoiem fiat: Rno. pncip. vbi. s. ar. 5. oz q inouatiōi hois pformet. Hō aut innouat9 de statu corruptiōis i corruptione trasiet: et ppetue qetis: vn dr. 1. Cor. 15. Opz corruptibile hoc induere icorruptione: et ideo mudus hoc mō innouabit abiecta oi corruptione: vt ppetuo maneat in qete. Un ad illa innouationem nihil ordinari poterit: nisi qd hz ordine ad incorruptione hmōi aut sut corpa cel9: eta: et hoies. corpora aut celestia sm sui nam icorruptibilia sunt: et sm totu et sm ptes: eta vo sut corruptibilia sm ptes: sz incorruptibilia sm totu: homies vo corrupunt et sz totu et sz ptes: sed h9 ex pte mae: nō ex parte forme. s. aie rōnalis: q p9 corruptionem hois remaet incorrupta. Aialia vo bruta et plate et mieralia: et oia corpa mixta corrupūt et sz totu et sz parte: sz hoc ex parte mae que forma amittit: et ex parte forme: q actu n manet: et sic nullo modo habent ordinem ad incorruptione: vn in illa inouatiōe n manebunt: sed sola ea que dicta sunt.

Ad primu g dom. q huiusmodi corpora dicuntur esse ad ornatum elementorum: inqtum virtutes actiue et passiue que sunt in elementis: ad spales actiones contrahūtur: et ideo sunt ad ornatum elemetorum in sta Ad pm

tu actiōis ⁊ passiōis: sed hic stat⁹ in elementis remanere nō potest: vñ nec animalia nec plāte remane/
Ad 2m re oportet. ¶ Ad 2m dōm: q nec animalia nec plante nec alia cōpa in ministrando hoī aliqd meruerīt cū libertate arbitrij careāt: ſ3 pro tanto dñr quedā corpa remunera ri: qꝛ hō hoc meruit: vt illa inoua rent: q̄ ad innouationē ordinē ha/ bent. plāte āt ⁊ aīalia nō hñt ordi nē ad innouationē icorruptiōis. Vñ ex hoc hō nō meruit vt inoua rent: qꝛ null⁹ pōt alteri mereri ni ſi id cuius est capax: nec ēt ipe ſibi ipſi. Vñ ēt dato q aīalia bruta me rerent i misterio hois: nō tñ eēt i/
Ad 3m nouanda. ¶ Ad 3m dōm: q ſicē pfe ctio hois multipliciter assignat. Est. n. perfectio nāe ɔdite: ⁊ natu re glorificate: ita etiam pfectio vni uersi ē duplex. Una ſ3 statū hmōi mutabilitatis: altera ſm statū no/ uitatis. Plante aūt ⁊ aīalia sunt de perfectione eius ſm status istū ñ aūt ſm statū nouitatꝫ: cū ordinē
ad 4m ad eam non habeant. ¶ Ad 4m dōm: q q̄uis aīalia ⁊ plāte q̄tum ad quedā alia sint nobiliora q̄ ipa elā: tñ q̄tum ad ordinē icorruptio nis elā sūt nobiliora: vt ex dcis pꝫ
Ad 5m ¶ Ad 5m dōm: q nālis appetit⁹ ad ppetuitatē i aīalibus ⁊ plātis ē accipiēd⁹ ſm ordinē ad motū ce li: vt tm. s. in eē pmaneant: q̄tū mo t⁹ celi durabit. Nō. n. est appetit⁹ in effectu: vt pmaneāt vltra cāꝫ ſu am: ⁊ iō ſi cessāte pmi mobil' motu plāte ⁊ aīalia nō remanent ſ3 ſpēꝫ nō seq̄t appm nālē frustrari.

¶ De visione diuīe essentie p ɔpa tionē ad btōs. Qō. xcij.

Consequenter ɔsiderandus est de his que spectāt ad beatos post iudicium genera- le. Et primo de visione eorum re- spectu diuine eētie: in qua eorꝫ beatitudo pncipalr ɔsistit. 2° d co rū btitudine: ⁊ eoꝝ mansionibus. 3° de modo quo se erga damnatos habebūt. 4° de dotib⁹ ipoꝝ: que in btitudie eoꝝ ɔtinent. 5° de au- reolis qb⁹ eoꝝ btitudo pficit ⁊ de corōt. Circa pm querunt tria. p° vtrū sci videbūt deū p eēntiā. 2° vtrū videbūt eū oculo corpali. 3° vtꝝ vidēdo eū videāt oia q̄ de⁹ vi det. ¶ Utrū intellect⁹ hūan⁹ pos- ſit peruenire ad videndū deuꝫ per essentiam. Arti. 1.

Ad primuꝫ ſic pm. pcedit. Ut q itellect⁹ hūanus nō possit pue- nire ad videndū deū p essentiam. Qꝛ Jo. 1. Deū nemo vi dit vnq̄. ⁊ expōit Chry. q nec ipe celestes essētie: ipā dico cherubin ⁊ cheraphi ipm vt est nūq̄ videre potuerunt: ſed hoibus nō pmitti tur niſi eq̄litas āgeloꝝ. Mat. 22. Erūt ſicut angeli dei in celo. ergo nec ſci in pria deū p essentiā vide- būt. ¶ P. Diony. ſic argumētat. 2m. 1. c. d di. no. Cognitō nō ē niſi exi stentiū. oē āt exñs finitū est: cū ſit in aliq̄ gñe determinatū. ⁊ ſic de⁹ cū ifinit⁹ ē ſit sup oia exñtia: ḡ ei⁹ non est cognitio: ſ3 sup oia exñtia ⁊ oēꝫ cognitionē. ¶ P. Diony. in 3m .1. d mystica theol. ośdit q pfectif ſimus mod⁹ quo intellect⁹ nr deo coniungi pōt: ē inq̄tū ɔiūgit ei: vt ignoto: ſ3 illud qd ē visum p eſ- ſentiā nō ē ignotū. ḡ ipoſſe ē q itel lectus p eēntiā deū videat. ¶ P. 4m. Dio. i epla ad Gaiū monachū dic q supposite dei tenebre: quas abū dantiā lucis appellat: coopiūt ol lumi: ⁊ abscōdunt oī cognitioni: ⁊ ſi aliqs videns deum itellexit qd vidit non ipm videt. ſed aliqd eoꝝ que sunt eius. ḡ null⁹ itells creat⁹ poterit deū p essentiā videre. ¶ P. 5m. ſic Dio. dic i epla ad Hierotheuꝫ. Non visibilis quidē est de⁹ existēs pp excedentem claritatem: ſ3 clari tas eius ſicut excedit intellectum

hominum in via. ita excedit itellectum hois in pria. ergo sic inuisibilis est in via: sic erit in pria. ¶ P̄. Cū
6m. intelligibile sit pfectio intellis oz esse pportione iter intelligibile et intellectū. visibile et visum: sz nō ē accipere pportionē aliq̄ inter intelm nr̄m et eēntiam dinam cū in infinitū distēt. ergo itellect⁹ nr̄ nō pt pertigere ad eēntiā dinā vidēdā. ¶ P̄. plus distat de⁹ ab intellectu
7m nostro: q̄ intelligibile creatū a sē su: sed sensus nullo mō pōt pertingere ad creaturam spūalem videndā ergo nec itecl's nr̄ poterit ptiger advidēdā dinā eēntiā. ¶ P̄. qncū
8m intellectus intelligit aliquid in actu: oz q informet per similitudinē intellecti: que est pncipium intellectualis operationis. in tale obiectū determinate sicut calor est pncipiu⁹ calefactionis si ergo intellect⁹ nr̄ deū intelligat: oz q fiat per aliquā silitudinem iformātē ipm intellectū: hoc aūt nō pōt eē ipsa diuina essentia: qz forme et formati opz eē vnū: dina autez eēntia ab intellectu nr̄o differt sm eēntiā et eē: ergo opz q forma qua informat intellectus nr̄ in intelligendo deū sit aliqua similitudo impressa a deo in intellectum nr̄m. et silitudo illa cū sit qd creatū non potest ducere i dei cognitionē nisi sicut effect⁹ in cāz. ergo impossibile est: vt intellectus nr̄ deum videat nisi per effectū ipsi⁹: sed visio dei: que est p effect⁹: nō ē visio dei per essentiam: ergo intellectus noster non poterit deū per
9m. essentiaz videre. ¶ P̄. diuina essentia magis distat ab intellectu nr̄o q̄ qcunqz angelus vel intelligētia sed sicut dicit Auic. in sua metha. intelligentiam esse in nostro intellectu non est intelligere essentiam esse in intellectu: qz sic scientia quā de itellectu hēm⁹ eēt suba et ñ accidēs: sz h° ē ipssionē itelligētie eē i nostro itellectu. ergo et de⁹ nō ē in intellectu nostro: sz illa impressio non potest ducere in cognitionem diuine essentie: qz cum in infinitum distet a diuina essentia: degenerat in aliā spēm: multo ampli⁹ q̄ si spēs albi degnaret in spēz nigri. ergo sicut ille i cuius visu spēs albi degnat in spēz nigri pp indispōnem organi non dicit videre albū ita nec intell's nr̄: q solū p hmōi impressionē deū intelligit: eū p essen
tiā nō poterit vider. ¶ P̄. in reb⁹ 10m.
separatis a mā idē est intelligens et qd intelligit: vt pz in. 3. de aīa: et deus est maxime a mā separatus. cū ergo intellect⁹ q est creat⁹: nō possit ad hoc pertingere: vt fiat eēn⁹ increata nō poterit eē q intellect⁹ 11m
noster deū p eēntiaz videat. ¶ P̄. oē illd qd videt p eēntiā de eo scit qd est: sz de deo intells nr̄ non pōt scire quid ē: sed solū qd non est. sic Dio. dic̄ et Dam. ergo intell's nr̄ deuz 12m.
per eēntiā videre nō pōt. ¶ P̄. oē infinitū: in q̄tuz infinitū est ignotū est: sz deus est in oibus infinit⁹ ergo est oino ignot⁹. ergo p eēntiaz ab intellectu creato videri non poterit 13m
¶ P̄. Aug dicit in lib. de vidēdo deo. deus est nā inuisibilis: sed ea que insunt deo per naturaz nō possunt aliter se habere: ergo non pōt esse q per essentiā videatur. ¶ P̄. 14m
omne quod est alio modo: et alio° vr̄. nō vr̄ sm id qd est. sz de⁹ alio° est: et aliomō videtur a sāctis i patria. ē. n. per modum suum. sed vr̄ a sctis per modum eorum: ergo nō vr̄ a scis sz illud qd ē: et sic nō videbi 15m
tur per essentiaz. ¶ P̄. illud quod per mediū vr̄ non vr̄ per essentiaz sed deus in patria videbitur p mediuz: qd est lumen glorie: vt patet in ps. In lumine tuo videbim⁹ lumen. ergo, non videbitur per essentiam. ¶ P̄. deus in patria videbit 16m
facie ad faciem: vt dicitur. 1. Cor. 13. sed hominem quem facie ad faciem videmus: videmus per similitudinem: ergo deus in patria videbit p silitudinē: et ñ p essentiam.

I oppm primus Sz contra ē qd dr.j.ad Co.xiij. Videmus nūc p speculū in enigmate: tūc āt facie ad faciē: sed id quod videtur facie ad faciem: vr p eēntiam. ģ deus p eēntiā videbit a sanctis in pria.

2m. ¶ p.j.Jo.3o. Cū apparuerit simi les ei erim9 videbim9 eū sicuti ē.ģ videbimus eū p eēntiā.

3m. ¶ p.j.co rin.xv.sup illud. Cum tradiderit regnū deo ꝛ pri vbi.s.in pria eēn tia patrꝫ ꝛ filij ꝛ.s.s.videbit: quod solū mūdis cordib9 dabitur que ē sūma beatitudo. beati ģ deū p eēn tiam videbunt.

qrtū ¶ p.Jo.xiiij.dr. Si qs diligit me: diliget a pre: et ego diligā eū: ꝛ manifestabo meip sum ei. sed illud qd manifestatur p eēntiā vr: ģ de9 a sanctis in patria eēntialr videbit.

5m. ¶ p.Exo.xxxiij sup illud. Nō videbit me homo ꝛ viuet Grego. improbat opinionē illoꝝ: q dicebāt φ in illa regione beatitudis de9 in claritate sua cō spici pōt: sed in nā videri non pōt quia aliđ nō est ei9 claritas ꝛ eius nā: sed nā ei9 ē eēntia eius: ģ vide bit per essentiam suā.

6m. ¶ p.sancto rū desideriū nō pt omnino frustra ri: sed sctōꝝ desideriū cōe ē vt deū per essentiā videāt: vt pꝫ Exo.33. Ońde mihi gloriā tuā: ꝛ in psal. Ostende faciē tuā ꝛ salui erimus et Joā.xiiij. Ońde nobis patrē et sufficit nobis. ģ sancti per essentiā deum videbunt.

Rńo pncip. 4.dist. xlix.q ij ar.j. Ŕńdeo dēm: φ sicut ꝺm fidē ponimus finē vltimū hūane vite esse visionē dei: ita phi po suerunt vltimam hominis feli citatē eē intelligere subas a mā se patas ꝺm esse. ꝛ iđ circa hanc que stionē eadē difficultas ꝛ diuersi tas inuenit apud phos ꝛ apđ the ologos. ¶ Quidā eīm philosophi posuerunt φ itellectus noster po sibilis nūꝗ pt ad hoc peruenire: vt intelligat subās separatas si cut Alpharabius in fine sue ethi ce. quis ꝯriuм dixerit in lib. de in tellectu: vt Cōmē. refert. in.iij. de anima Et silr qdā theol. posuerūt φ intellectus humanus nūꝗ pōt ad hoc puenire: vt deū p eēntiam videat. ꝛ vtroſq ad hoc mouet di stantia inter intellectū nostrum ꝛ eēntiam diuinā: ꝛ alias substātias sepatas. Cū.n. intellectus in actu sit quodāmodo vnum cum intelli gibili in actu: vr difficile φ intel lectus creatus aliquo mō fiat eēn tia increata. Vñ Chryso.dt. Quo creabile videt increabile. Et ma ior difficultas est illis adhuc q po nunt intellectū possibilē esse gńa bilē ꝛ corruptibilē: vt pote ꝟtutē a corpore dependentē: nō solū re spectu visionis quarūcūq substan tiaꝝ separataꝝ. Sed hoc ipsū sta re oīno nō potest. ¶ Primo quia repugnat auctoritati sacre scrip ture canonice: vt Aug. dt in li. de videndo deū. ¶ Secūdo qz cū in telligere sit maxime ꝑpa operatō hois: opꝫ φ ꝺm eā assignetur sibi sua btitudo: cū hec opō in ipso p fecta fuerit. cū autem perfectio in telligentis. inqꝫtum huiusmodi sit ipsum intelligibile: si in perfectis sima opōne intellectus homo non perueniat ad videndū eēntiam di uinā: sed aliqd aliud: oportebit di cere quod aliqd aliđ sit beatificās ipsum hominē quē deus: ꝛ cum vl tima perfectio cuiuslibet sit in cō iunctione ad suum pncipium: seqꝛ tur φ aliqd aliud sit pncipium effe ctiuum hois: ꝗ deus: qđ est absur dū. Et silr est absurdū ꝺm philoso phos: q ponūt animas nostras a substantijs separatis emanare: vt in fine eas possimus intelligere.

¶ Unde oportet ponere ꝺm nos: φ intellectus noster qńꝗ pueniat ad videndū eēntiā diuinam: ꝛ ꝺꝫ philosophos: φ pueniat ad viden dam essentiam substantiaꝝ separa tarum. quomodo autem hoc possit accidere restat inuestigandum.

¶ Quidam enim posuerunt: vt

Alpharabi⁹ ⁊ auēpeche: ꝙ ex hᵒ ipo ꝙ intellect⁹ nr̄ itelligit ꝙcūq₃ intelligibilia ptingit ad vidēdam eēntiā subē sepate: ⁊ ad hoc oñdendū ꝓcedūt duob⁹ modis. Quoꝝ prim⁹ ē: ꝙ sicͫ nā spēi nō diuersificatur ī diuersis idiuiduis: nisi ƀ₃ ꝙ ꝯiungitur principijs idiuiduantibus: ita forma itellecta hoīs nō diuersificaꝶ apud me ⁊ te: nisi ƀm ꝙ ꝯiungiꝶ diuersis formis imaginabilibus: ⁊ ideo qñ intellect⁹ separat formā itellectā a fōmis imaginabilibus: remanet ꝗditas itellecta: ꝗ̄ ē vna ⁊ eadē apd̄ diuersos intelligētes: ⁊ hm̄ōi est ꝗditas sb̄stātie separate. Et iō qñ itellect⁹ nr̄ ad sūmā abstractionē ꝗditatis cuiuscunq₃ peruenit: ītelligit per hᵒ ꝗditatē subē sepate: ꝗ̄ est ei silis Scd̄s mod⁹ est: qꝛ itell's nr̄ natus est abstrahere ꝗditatē ab oib⁹ intelligibilibus hn̄tib⁹ ꝗditatē. Si ḡ ꝗditas: quā abstrahit ad hoc singulari hn̄te ꝗditatē: sit ꝗditas nō hn̄s quiditatē: intelligēdo eā itelligit quiditatē subē separate: ꝗ̄ est talis dispōnis: eo ꝙ substantie separate sunt quiditates subsistētes ꝗ̄ ñ hn̄t ꝗditates. ꝗditas. n. simplicis ē ipsum simplex. vt Auic. dicit Si aūt quiditas abstracta ab hoc particulari sēsibili: sit ꝗditas hn̄s quiditatem. ḡ quiditatē illā intellect⁹ natus est abstrahere: ⁊ ita cū non sit abire in infinitum: erit deuētre ad ꝗditatē nō hn̄tē quiditatem per quam intelligiꝶ ꝗditas separata. Sed iste modus non videtur eē sufficiēs. Primo qꝛ ꝗditas substantie mālis: quā intellectus abstrahit: non est eiusdē rōnis cū quiditatibus subaꝝ separataꝝ: ⁊ ita per hoc ꝙ itellectus nr̄ abstrahit ꝗditates rerū mālium ⁊ cognoscit eas: non sequiꝶ ꝙ cognoscat ꝗditatē sepate subē: ⁊ precipue diuinam essentiam: que maxime est alterius rōnis ab oī quiditate creata. Scd̄o qꝛ dato ꝙ eēt vni⁹ rōnis: tamen cognita quiditate rei ꝯpo-site non cognosceretur ꝗditas substantie separate nisi secūdum gn̄s remotissimū: qd̄ est suba. Hec autē cognitio est imperfecta nisi deueniaꝶ ad ꝓpria rei. Qui. n. cognoscit hoīem solū: inq̄tum est aīal: ñ cognoscit eum nisi ƀ₃ quid: ⁊ ipoᵃ et multo minus cognoscit eum si non cognoscat nisi substantie nāȝ in ipso. Vñ sic cognoscere deū vel alias subas separatas nō est videre essentiam diuinā: vel quiditatē subē separate: sed est cognoscere ꝑ effectū ⁊ quasi in speculo. Et ideo alius modus intelligēdi substātias sepatas poniꝶ ab Auicē. in sua metha. s. ꝙ substātie sepate intelliguntur a nobis ꝑ intētiones suaꝝ ꝗditatū: ꝗ̄ sunt ꝗdam eaꝝ silitudines ñ abstracte ab eis. qꝛ ipsemet sūt immāles: s₃ īpresse ab eis ī aīabus nr̄is. S₃ hic mod⁹ etiā nō vꝶ nobis sufficere ad visionez dīnam quā querim⁹. Cōstat. n. ꝙ oē qd̄ recipiꝶ ī aliquo est ꝑ modū recipientis in eo: ⁊ iō silitudo dīne essentie īpressa ab itellectu nr̄o: erit ꝑ modum nr̄i intellect⁹: mod⁹ aūt intellect⁹ nr̄i deficiens est a pfecta receptiōe dīne silitudis. defect⁹ āt dīne silitudis potest tot modis accidere quot modis dissimilitudo inueniꝶ. Vno. n. mō est deficiēs silitudo qñ participaꝶ forᵃ ƀm eādē rōnez spēi: sed nō ƀ₃ eūdē pfectionis modū: sicͫ est silitudo deficiēs eius: qui parū h₃ de albedīe ad illum ꝗ multū h₃. Alioᵒ adhuc magis deficiens qñ nō ꝑueniꝶ ad eandē rōnē spēi: s₃ tm̄ ad eādē rōnez gn̄s: sicͫ silitudo iter illū: ꝗ h₃ colorem nigrū: ⁊ illū ꝗ h₃ colorē album. Alio mō adhuc ē magis deficiens qñ ad rōnē ei⁹ gn̄is nō pertingit. sed solum ƀm analogiā siue ꝓportionē: sicut ē silitudo albedinis ad hominez in eo ꝙ vtrūq₃ est ens: ⁊ hoc modo est deficiens oīs similitudo que est in creatura rece

Ad videndam d[illegible] ... intelligibilis forme: hic ... 4ᵒ 45:

pta respectu diuine essentie. Ad hoc aūt q visus cognoscat albedinē oꝫ q recipiat in eo silitudo albedis ſm rōnem sue spēi: q̄uis non ſm eundē modū eēndi: qꝛ hꝫ alterius modi esse forma in sensu ⁊ in re extra aiaꝫ. Si.n.fieret in oculo forma citrini nō diceret videre albedinē Et silr ad hoc q itellectus ītelligat aliq̄ qditatē: oꝫ q fiat in eo silitudo eiusdem rōnis ſm spēm: q̄uis forte nō sit idē modus eēndi vtrobiq̄. nō.n.forma exn̄s in itellectu vel sensu est pn^m cognitōis ſꝫ modum essendi quem habet vtrobiq̄ sed ſm rōnē in qua cōicat cū re exteriori. Et ita pꝫ q per nullā silitudinē receptaꝫ in intellectu creato potest deus intelligi: ita q essētia eius videatur immediate. Vn̄ etiam quidam ponentes diuinā essentiam p hunc modum videri dixerūt q ipsa eēntia nō videbit: ſꝫ quidaꝫ fulgor quasi radius ipius. Vn̄ nec iste modus sufficit ad visionē diuinam quā querimus. Et idō accipiendus est alius modus: quem.s. qdā phi posuerūt.s. Alex. ⁊ Auerroys.in.3.de anima. Cum.n.in q̄libet cognitiōe sit necessaria aliqua forma: qua res cognoscatur aut videatur: forma ista: qua intellectus pficit advidēdas subas separatas non est quiditas quaꝫ intellectus abstrahit a rebus cōpositis: vt dicebat prima opinio: neqꝫ alia ipressio relicta a substantia separata in intellectu nostro: vt dicebat scda: ſꝫ ē ipa suba sepata que coniungit intellectui nro: vt forma: vt ipa sit qd̄ itelligit: ⁊ qcqd sit de alijs substantijs separatis: tamē istū mōm oꝫ nos accipe in visione dei p eēntiam: qꝛ quacunq̄ alia forma informaret intellectus noster: non posset per eam duci in essentiam diuinam: quod quideꝫ non debet intelligi quasi diua essentia sit vera forma intellectus nostri: vel qꝛ ex ea vt intellectu nostro efficiatur vnū simplex: sicut in nālibus ex forma et mā nāli: ſꝫ qꝛ pportio eēntie diuine ad intellectū nrm ē sic pportō forme ad mām: qn̄cūq̄ aliqua duo quoꝝ vnū est altero perfectius: recipiunt in eodē receptibili: pportio vnius duoꝝ ad alteꝝ.s. magis pfecti ad minus pfectū est sic pportio forme ad māꝫ: sicut lux ⁊ color recipiunt in diaphano: q̄rū lux se hꝫ ad colorē: sic forma ad māꝫ: ⁊ ita cum in aia recipiat vis itellectiua ⁊ ipa diuina eēntia inhabitās: lꝫ non per eundeꝫ modum: eēntia diuina se hēbit ad intellectū: sic forma ad mām. Et q hoc sufficiat ad hoc q intellectus per dinam eēntiam possit videre ipam diuinā eēntiaꝫ hoc mō pt ostēdi. Sic.n.ex forma nāli: qua aliquid hꝫ eē ⁊ mā efficit vnum ens simplr: ita ex forma qua intell's intelligit ⁊ ipo itellectu fit vnum in intelligendo. In rebus aūt nālibus res per se subsistēs n̄ pōt forma eē alicuius māe: si illa res hēat mām partē sui: qꝛ nō pōt eē: vt mā sit forma alicuius: ſꝫ si illa res per se subsistens sit forma tm̄: nihil phibet eā effici formā alicuius māe: ⁊ fieri quo est ipsius compositi: sicut pꝫ de aīa. In intellectu aūt oꝫ accipe ipm intellectū in potentia q̄si māꝫ ⁊ spēꝫ intelligibilē q̄si formā: ⁊ intellectus in actu intelligens erit q̄si ꝯpositū ex vtroq̄. Vn̄ si sit aliqua res p se subsistens: q̄ nō hēat aliqd intra se preter id qd̄ ē intelligibile in ipsa: talis res poterit eē forma qua itelligit itell's: res aūt q̄lꝫ est intelligibil' ſm id qd̄ hꝫ de actu: n̄ ſm id qd̄ hꝫ de potentia: vt pꝫ i.9.met. ⁊ huius signū est q oꝫ formā itelligibileꝫ abstrahere a mā: ⁊ ab oibus pprietatibus māe: ⁊ idō cū dina eēntia sit actus purus poterit eē forma q̄ intell's itelligit: ⁊ hec erit visio btificans: ⁊ idō dicit magister: q vnio anime ad corpus est quoddam exemplum beate vnionis: qua spiritus vnietur deo.

Ad pᵐ Ad primū dōm: ꝙ auctoritas illa pōt tripliciter exponi: vt pꝫ ꝑ Aug. lib. de videndo deū. Uno° vt excludatur corporalis visio q̄ nemo visurꝰ est deū ī essētia sua. Alio° vt excludatꝛ etiā intellectualis visio dei ꝑ essentiam ab his qui in ista mortali carne viuūt. Alio° vt excludatꝛ visio ꝯprehensiōis ab itellectu creato: ⁊ sic itelligit. Chry. Uñ subdit Notitiam hmōi dicit euangelista certissimam considerationē ⁊ cōprehensionem tātā: q̄tā hꝫ pr̄ ď filio: ⁊ hic est intellectus euangeliste. Unde subdit vnigenitus: q est ⁊ c̄. ꝑ ꝯprehensionem volens ꝓbare filium esse deū.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ sicut deus excedit oia existētia: q̄ hñt esse determiatū ꝑ eēntiā suā infinitam: ita cognitio sua qua cognoscit: est super omnē cognitionem: vñ que est ꝓportio cognitionis nr̄e ad essentiam creatā: ea est ꝓportio cognitionis diuine ad essentiam suā. Ad cognitionē autē duo côcurrunt. s. cognoscens: ⁊ q̄ cognoscitꝛ. Uisio aūt illa qua deū ꝑ eēntiam videmus: est eadē cū visione: qua deꝰ se videt ex parte eiꝰ quo vr̄. qꝛ sicut ipse se videt ꝑ essentiam suam: ita ⁊ nos videbimꝰ: sed ex parte cognoscētis iuenitꝛ diuersitas: que est inter intellectū diuinum: ⁊ nr̄m. In cognoscēdo autē id quod cognoscitꝛ seqtur formam qua cognoscimus: qꝛ ꝑ formam lapidis videmus lapidem: sꝫ efficacia in cognoscendo sequitꝛ ꝟtutē cognoscētis: sic qui hꝫ visum fortē acutiꝰ vidꝫ: ⁊ iō ī illa visiōe nos videbimꝰ qd̄ deꝰ videt. s. eēntiā suā sꝫ nō ita efficaciter.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ Dio. loqꝛ ibi de cognitiōe qua deum in via cognoscimus ꝑ aliam formā creatā: qua intellectus noster formatur ad deum vidēdum: sed sicut dic̄ Aug. deus oēꝫ formā itellectus nr̄i subterfugit: qꝛ q̄cūq formam intellectus noster cōcipiat: illa forma non pertigit ad rōnem dīne essentie: ⁊ iō ipse non pōt eē paruius itellectui nr̄o: sꝫ ꝑ hoc eū perfectissime cognoscimꝰ i statu vie ꝙ scimꝰ eē eū sup oē id qd̄ intellectꝰ nr̄ ꝯcipere pōt: ⁊ sic ei coniungimur q̄si ignoto: sed ī pr̄ia id ipsum ꝑ formā: q̄ ē eēntia sua videbimus: ⁊ coniūgemur ei quasi noto.

¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ lux est deus vt dr̄ Jo. 1. Lumen aūt est impꝛssio lucis in aliquo illuminato: ⁊ qꝛ essentia dina est alteriꝰ modi q̄ž ois similitudo ipsiusꝰ impressa in intellectu: iō dicit ꝙ diuine tenebre cooperiuntur oī lumini: qꝛ. s. essentia dina: quā tenebras vocat: ꝑꝑ claritatis excessum manet indeterminata ꝑꝑ impressionem intellectus nr̄i ⁊ per hoc sequitur ꝙ abscondatur omni cognitioni: ⁊ ideo q̄cunq vidētiū deum aliquid mente cōcipit: hoc non est deus: sed aliquid dinorum effectuum. Ad 4ᵐ

¶ Ad 5ᵐ dicēdū: ꝙ claritas dei q̄uis excedit omnem formam qua nunc intellectus nr̄ iformatꝛ ñ tñ excedit ipsam eēntiā dinā: q̄ erit q̄si forma intellectꝰ nr̄i in pr̄ia: ⁊ iō lꝫ nūc sit inuisibilis: tñ tūc erit visibilis. Ad 5ᵐ

¶ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ q̄uis finiti ad infinitū nō possit eē ꝓportio qꝛ excessus infiniti. s. finitū nō ē determinatus pōt tamen esse inter ea proportionalitas: que est similitudo ꝓportiōnum. Sicut enim finitum equabitur alicui finito: ita infinito infinitū: ad hoc aūt ꝙ aliquid totalr̄ cognoscatꝛ qñq oꝫ eē ꝓportionē inter cognoscentē ⁊ cognitum: ⁊ qꝛ oportet virtutē cognoscentis coeq̄ri cognoscibilitati rei cognite: equalitas aūt ꝓportio quedaꝫ est: sꝫ qñq cognoscibilitas rei excedit virtutē cognoscētis: sicut cum nos cognoscimus deū aut eꝯ sic cum ipse cogꝰscit creaturas: ⁊ tūc non oportet esse proportionem inter cognoscentem ⁊ cognitū: sꝫ ꝓportionalitatē tm̄. vt. s. sicut se hꝫ cognoscēs ad cognoscendū: ita se habet cognoscibile ad hoc ꝙ co- Ad 6ᵐ

gnoscatur: et talis proportionalitas sufficit ad hoc q infinitum cognoscatur a finito vel econuerso. Uel dicendū q proportio sm pmam nois institutionē significat habitudinez q̃titatis ad q̃titatē sm aliquē determinatū excessū vel adequationem: sed vlterius est trāslatū ad significandū omnem habitudinem cuiuscūq ad aliud: et p hunc mōm dicimus q mā debet esse pportionata ad formā et hoc modo nichil phibz intellm nrm: q̃uis sit finitus: dici pportionatū advidendū essentiam diuinā: nō tn̄ ad cōphendendū eā: et hoc pp̄ter suam imēsitatē. ¶ Ad 7m dōm: q duplex

ad 7m. est similitudo et distantia. vna sm cōuenientiā in nā: et sic mag; distat de9 ab intellectu creato q̃ intelligibile creatū a sensu: alia sm ppōtionalitatez. et sic est econuerso: qz sensus non est pportionat9 ad cognoscendū aliqd immāle: sicut intellectus est pportiōatus ad cognoscendum qdcūq immāle: et hec similitudo reqrit ad cognoscenduz non autem pma. Qz constat q intellectus intelligens lapidem nō est silis ei in naturali esse: sicut etiam visus apprehendit mel rubeū: et fel rubeum: q̃uis nō apprehendat mel dulce. Fellis.n.rubedo magis cōuenit cū melle: inq̃tū est visibile: q̃ dulcedo mellis cū melle.

ad 8m. ¶ Ad 8m dōm: q in visiōe qua deus p essentiam videbit: ipsa diuia eēntia erit q̃si forma intellectus q̄ intelligit: nec oportet q efficiantur vnum sm esse simplr: sed soluz q fiant vnū q̃tū ptinet ad actum

ad 9m. intelligendi. ¶ Ad nonū dōm: q dcm̄ Auic. q̃tum ad hoc nō sustiemus: quia et ab aliis phis in ho cōdicitur: nisi forte velimus dicere q Auic. intelligit de cognitione subāꝝ separataꝝ sm q cognoscuntur per habitus sciaꝝ speculatiuarū et similitudinibus aliaꝝ reruz. Unde hoc introducit ad ōndendū q sciētia non est in nobis sbā: sed accn̄s: et tn̄ diuina essentia q̃uis pl9 distet sm ppetatē nāe sue ab itellectu nro q̃ subā angeli. tn̄ pl9 hz directe intelligibilitatis: qz ē act9 purus cui non admiscet aliqd de potentia: quod non ptingit i aliis substantiis separatis: nec illa cognitio q̄ deum per eēntiam videbimus: ex parte eius quod videbit erit in gn̄e accn̄tis: sed solum q̃tū ad actū ipsius intelligentis: qui n̄ erit ipsa subā intelligentis vel intellecti. ¶ Ad decimū dōm: q sba ad 10m.
sepata a materia se intelligit: et intelligit alia: et vtroq modo potest verificari auctoritas inducta. Cū eni ipsa substantia nature separate essentia sit. per seipsam est intelligibil' in actu eo q ē a materia separata constat autē q quando sba separata intelligit se: q oio est idē intelligens et intellm. Nō.n. intelligit se per aliq̃ intētionē abstractam a se: sicut nos intelligimus res materiales: et hic videt esse intellectus phi in.3. de anima: vt per Commē. ibidē patet. Secundum aūt q intelligit res alias itellectū in actu fit vnū cum itellectu i actu inq̃tum forma intellecti fit forma intellectus: inq̃tum est intellect9 in actu: non q sit ipsamet essentia intellectus: vt Auic. probat. 6. de naturalib9: qz essentia intellectus manet vna sub duabus formis sm q intelligit res duas successiue ad mōm quo materia pma manet vna sub diuersis formis. Unde ēt Cōmen. in. 3. d anima comparat intellectum possibilem quātum ad hoc pme materie: et sic nullomō sequit q intellectus noster videns deum fiat ipsa essentia diuina sm q ipsa comparat ad ipsuz quasi perfectō ad 11m.
et forma. ¶ Ad vndecimū dōz: q auctoritates ille et oēs similes sūt intelligende de cognitione q̄ cognoscimus deū in via ratione p'ri9 posita. ¶ Ad duodecimū dicenduz: ad 12m.

q infinitū ꝓuatiue dcm̄ est ignotū inq̄tum huiusmodi: quia dicitur per remotionē complemēti a quo ē cognitio rei. Vn̄ infinitum reducitur ad materiam subiectam ꝓuationi: vt patet in. 3. phy. Sed infinitum negatiue acceptum dicitur ꝑ remotionem materie terminantis qꝛ forma etiam quodammodo terminatur per materiam. Unde infinitum hoc modo est maxime de se cognoscibile: ⁊ hoc modo infinitus est deus.

ad 13m. ¶ Ad 13m dicendū: q Augu. loquitur de visione corporali q̄ nunq̄ videbitur: quod pꝫ ex hoc qđ premittiꝑ. Sicut enim videntur ista que visibilia nominantur deum nemo vidit vnq̄: nec videre potest: ⁊ est natura inuisibil' sicut ⁊ incorruptibilis. Sicut aūt ꝭm naturam suā est maxīe ens: ita et ꝭm se est maxime intelligibilis sed q a nobis quandoq̄ non intelligatur est ex defectu nr̄o. Vn̄ q videatur postq̄ visus non fuit a nobis non est ex mutatiōe sua: sꝫ nr̄a.

ad 14m ¶ Ad 14m dđm: q deus i patria videbitur a sanctis sicuti est: si hᵒ referaꝑ ad mōm ipsius visi. Videbitur em̄ a sanctis deus habere illum modū quem habet. Sed si referatur modus ad ipsum cognoscētem non videbitur sicuti est: quia ñ erit tāta efficacia itellectus creati ad videndum: q̄ta est efficacia essentie diuine ad hoc q intelligatur.

ad 15m. ¶ Ad 15m dicendū: q mediū in corporali visione ⁊ itellectuali iuenitur triplex. ¶ Primū ē medium sub quo videtur: ⁊ hoc est qđ perficit visum ad videndum in generali non determinans visum ad aliquod speciale obiectum: sicut se habet lumen corporale ad visuꝫ corporalem: et lumen intellectus agētis ad intellectum possibilē ꝭm q est medium. ¶ Secūdū est mediū quo videtur ⁊ hoc est forma visibilis qua determinaꝑ vtriusq̄ visus ad spāle obm; sicut per formam lapidis ad cognoscendū lapidē. 3m est medium in quo videꝑ: et hoc ē id per cuius inspectionē duciꝑ visus in aliam rē: sicut inspiciendo speculū ducitur in ea que in speculo spectāꝑ: ⁊ vidēdo imaginem ducitur in imaginatū: ⁊ sic etiam intellectus per cognitionem effectꝰ duciꝑ in causam vel econuerso. In visione igiꝑ patrie non erit tertiū mediū: vt. s. deus per spēs aliorꝫ cognoscaꝑ: sicut nūc cognoscitur ratione cuius dicimur nūc videri in speculo: nec erit ibi scđm mediū quia ipsa essenᵃ dīna erit qua intellectus nr̄ videbit deum: sed erit ibi tm̄ ꝑmū mediū qđ eleuabit itellectum nr̄m ad hoc q possit coniūgi subē increate modo predicto: sꝫ ab hᵒ medio nō dꝑ cognitio mediata: qꝛ nō cadit iter cognoscē tē et rem cognitā sed est illud qđ dat cognoscenti vim cognoscendi.

¶ Ad 16m dđm: q creature cōpales non dicunꝑ imediate videri nisi qn̄ id quod est in eis cognoscibile visui ei coniungiꝑ: non sunt aūt cognoscibiles per essentiam suam rōne materialitatꝫ: ⁊ iō tunc immediate videntur qn̄ corꝑ similitudo intellectui ꝯiūgiꝑ: sed deus per essentiā suā ꝯiūgibil' est intellectui: vn̄ non imediate vꝑ nisi eēntia sua ꝯiungeretur intellectui: ⁊ hec visio immediate dꝑ visio faciei. Et ꝑterea: similitudo rei corpal' recipi in visu ꝭm eandem rationem q̄ est in re: sed nō ꝭm modū essendi: ⁊ iō similitudo illa ducit in illam rē directe: non aūt potest hᵒ modo ducere aliq̄ silitudo intellectus nr̄i i deū: vt ex dcis pꝫ: ⁊ ꝑꝑ hoc non ē simile. ad 16m

¶ Utꝝ sancti post resurrectionē deū oculis corporalibus videbūt

Articu. ij.

AD secundum primū sic ꝑceditur. Videtur q sancti post resurre

ctionem deum corporalib⁹ oculis videbūt. Ocul⁹.n. glorificat⁹ maior erit virtut; q̄ aliqs ocls n glfificat⁹: sz btūs iob ocl'o suo deū vidit Job.39. Auditu auris audiui te: nūc oculus meus videt te. g̃ mlto fortius oculus glorificatus p eēntiam deū videre poterit.
2m. ¶ P̄. iob xix. Jn carne mea videbo deū saluatorem meū. g̃ in patria deus cō
3m. poralib⁹ oculis videbit. ¶ P̄. augu. xxij. de ci. dei: loquēs de visu oculoꝝ glorificatoꝝ: sic dicit. Uis ꝑpollentior erit oculoꝝ illoꝝ: nō vt acrius videant: qua quidē phibentur videre spentes vel aquile: q̄uis eñi acrimonia cernendi eadē animalia vigeant nichil aliud q̄ corpora possunt videre: sed vt vidant incorporalia: q̄cūqz autem potentia cognoscitiua est incorporaliuz potest eleuari ad videndū deum. ergo oculi gloriosi deū videre
4tū poterunt. ¶ P̄. que est differentia corporaliū ad incorporalia eadez est ecōuerso. sed oculus incoporeus pōt corporalia videre. ergo oculus corpore⁹ pōt videre incor
5m. poralia: ꝛ sic idem q̄ pus. ¶ P̄. Greg. in. vj. moral'. super illud iob 4. Stetit quidā cuius non cognoscebā vultum ꝛc̄. sic dicit. Homo qui si preceptum suare voluissz cāne spūalis futurus fuerat: factus est peccando etiam carnalis mente: sed ex hoc q̄ est mente fact⁹ carnalis: vt ibidem dr̄: solum ea cogitat que ad animū per corporꝝ imagines trahit. g̃ etiam qñ carne spiritualis erit q̄ post resurrectionē sanctis ꝑmittit: etiam carne spūalia videre poterit: ꝛ sic vt pus.
6m. ¶ P̄. homo solo deo potest beatificari: beatificabit aūt nō solū q̄tum ad animā. sed etiam q̄tum ad corpus. g̃ nō solum intellectu: sz etiam carne deū videre poterit.
7m. ¶ P̄. sicut deus est presens per suam eēntiam in intellectu: ita etiaz erit pñs in sensu: qr erit omnia in omnib⁹: vt dr̄. j. Cor. xv. sed videbitur ab intellectu ex hoc q̄ sua essentia ei coniungetur: ergo poterit videri etiam a sensu.

Sz cōtra Amb. dicit super Lucam. nec corporalib⁹ oculis de⁹ queritur: nec circunscribit visu nec tactu tenetur. g̃ nullo corporali sensu deus videbitur. ¶ P̄. Hiero. dr̄ non solū diuinitatē patris: sed nec filij nec. s. s. oculi carnis possunt aspicere: sz oculi mentis: de q̄bus dr̄. Beati mundo corde. ¶ P̄. idem Hiero. dicit. Res incorpalis corporalibus oculis nō vr̄: sed deus est maxime icōporeus. g̃ ꝛc̄. ¶ P̄. Aug. de videndo deū. Deū nemo vidit vnq̄: vel in hac vita sicut ipse est: vel in angeloꝝ vita: sicut visibilia ista que corporali visione cernunt: sed vita angeloꝝ dicitur vita beata in q̄ resurgentes viuent. g̃ ꝛc̄. ¶ P̄. sz hoc homo dicitur factus ad imaginem dei: q̄ deū cōspicere potest vt Augu. dr̄. sed hoc est ad imaginem dei sm̄ mentē nō sm̄ carnem. g̃ mente ꝛ non carne deū videbit.
1 oppm. primus
2m
3m.
4m.
5m

Respondeo dōm: q̄ sēsu cōporali aliquid sentitur dupl'r. Uno modo per se alio mō per accn̄s. Per se quidez sentit illud qd̄ per se passionem sēsui corporali inferre potest: per se aūt pōt passionem inferre aut sensui inq̄tum est sensus aut huic inq̄tum est h̄ sensus. qd̄ autem h⁹ 2⁰ modo infert per se passionem sensui dr̄ sensibile ꝓpū: sicut color respectu visus: ꝛ sonus respectu auditus: qr aūt sensus inq̄tum est sēsus vtitur organo corporali: non potest in eo aliquid recipi nisi corporal'r: cum oē qd̄ recipitur in aliquo sit in eo per modū recipient: et ideo oīa sensibilia inferunt passionem sensibus inq̄tū est sensus. sm̄ q̄ habent magnitudinem: ꝛ idō magnitudo et oīa cōsequentia: vt motus: quies: et numerus: ꝛ hmōi
Rñ⁰ pncipalis, vbi. s̄. 3 . ij.

dicūr sensibilia communia per se tm̄ per accñs tamen sentitur illud qđ non infert passionem sensui: neq; i q̄tum est sensus: neq; inq̄tum est hic sensus: sȝ coniungitur his que per se sensui inferunt passionem: sicut Sortes ꝛ filius Darij ꝛ amic⁹ ꝛ alia h⁹ꝰi q̄ per se cognoscūt in vniuersali intellectu: in particulari aūt v̄tute cogitatiua in homine: extimatiua aūt in alijs animalibus. Huiusmodi autem tunc sensus exterior dicit̄ sentire q̄uis per accidens: quando ex eo q̄ per se sentit̄ vis apprehensiua: cuius est illud cognitum per se cognoscere statiȝ et sine dubitatiōe ꝛ discursu app̄hendit: sicut videmus aliquē viuere ex hoc q̄ loq̄tur: quando āt alr̄ se habet non dicit̄ illud sensus videre ēt p accñs. Dico ergo q̄ de⁹ nullomō potest videri visu corporali: aut aliquo alio sentiri sensu sicut per se visibile: nec hic nec i patria: q2 si a sensu remoueatur id qđ ꝯucit sēsui iq̄m ē sēs⁹ ñ erit sēsus: ꝛ similit̄ si a visu remoueat̄ illđ qđ est visus inq̄tū ē visus: nō erit visus: cum ergo sensus inq̄tuȝ est sēsus perciptat magnitudinem: ꝛ visus inq̄tum est talis sensus percipiat color: ē impoſſe est q̄ visus percipiat aliq̄d qđ nō est color nec magnitudo: nisi sensus diceret̄ equiuoce: cū ergo visus et sensus sit futurus idem specie in corpore glorioso non poterit esse q̄ diuinā essentiam videat sicut visibile per se Videbit autem eam sicut visibile per accñs: dū ex vna parte vis⁹ cōporalis tantam gloriamdei inspiciet in corporibus: ꝛ precipue gloriosis: ꝛ maxime in corpore xp̄i: ꝛ ex parte alia intellectus tam clare eū videbit q̄ in rebus corporalibus visis deus percipietur: sicut i locutione percipitur vita: q̄uis eni intellectus noster non videat euȝ ex creaturis: tamen videbit eum in creaturis corporaliter visis.

Et hunc modū quo deus corporaliter possit videri. Augu. ponit in fine de ci. dei: vt patet eius verba intuenti. dicit enim sic. Valde credibile est sic nos visuros mundana corpora tūc celi noui ꝛ terre noue: vt deum vbiq; presentem ꝛ vniuersa corporalia gubernanteȝ clarissima perspicuitate videam⁹: nō sicut nunc inuisibilia dei per ea q̄ facta sunt intellecta conspiciūtur sed sicut homines mox vt aspiciamus viuere ñ credim⁹ sed videm⁹.

Ad primum ergo dicendū q̄ v̄bum illud Job intelligitur de oculo spirituali: de q̄ dicit Apostol⁹ Ephe. p°. Illuminatos habere oculos cōdiȝ nr̄i. ¶ Ad 2m dicēdū: q̄ 1a auctoritas non intelligitur q̄ per ocl'os carnis deū sumus visuri: sed quia in carne existentes deuȝ videbim⁹ ¶ Ad 3m dicendum: q̄ Aug. loq̄tur inquirendo in v̄bis illis: ꝛ sub conditione: quod patet ex hoc qđ p̄mittitur longe: ita q̄ alterius potentie erunt: si per eos videbitur i corporea illa nā: et postea subdit. Vis itaq; ꝛc̄. Postmodū determinat vt dictum est. ¶ Ad 4m dōȝ q̄ omnis cognitio fit per aliq̄ȝ abstractioneȝ a materia: ꝛ iō q̄to forma corporalis magis abstrahitur a materia magis est p̄ncipium cognitionis: ꝛ inde est q̄ forma i materia existēs nullomodo est cognitionis principum. In sensu autem aliquomodo prout a materia separatur: et i intellectu nostro adhuc melius: et ideo oculus spiritualis a quo remouetur impedimentum cognitionis potest videre rem corporalem: non autem sequitur q̄ oculus corporalis: in quo deficit vis cognitiua secundum q̄ participat de materia possit cognoscer̄ perfecte cognoscibilia que sunt in corpore. ¶ Ad quitum dicenduȝ: quod quāuis mens facta carnalis non possit cogitare nisi acce/

Ad p̄m
Ad 2m
ad 3m.
ad 4m
Ad 5m

pta a sensibus tñ ea cogitat immaͣ liter: ꝛ simlr oꝫ ꝙ visus illud qꝺ apprehendit sp apprehēdat corpalr Vñ nō pt cognoscere illa q̄ corpaliter apprehēdi nō pñt. ¶ Ad 6m
Ad 6m dōꝫ: ꝙ btitudo est pfectio hois in q̄tū est hō: qꝛ hō nō hꝫ ꝙ sit homo ex corpe: sꝫ magis ex aïa: corpora autē sunt de eēntia hoïm: inq̄tum sunt perfecta per aïaꝫ: iō btitudo hois nō ↄsistit pnr nisi in aïe actu ꝛ ex ea deriuaꝛ ad corp9 p q̄dam redundantiā: sic pꝫ ex his q̄ dicta sūt. q̄dā tñ btitudo corpis nr̄i erit inq̄tū deū videbit in sensibilibus creaturis: ꝛ pcipue in corpe xp̄i.
ad 7m ¶ Ad 7m dōm: ꝙ itellꝰus est pceptiuus spūalium: nō aūt visus corporalis: ꝛ iō intellꝰus poterit cognoscere diuinam essentiā sibi coniūctam: nō aūt visus incorporalia.

¶ Utrū sci deū videntes oïa videant q̄ deus videt. Ar. iij.

3m. 
AD tertium sic pcediꝛ. Uiꝛ ꝙ sci vidētes deū p eēntiā oïa videant q̄ de9 in seipso videt qꝛ sic Jsido. in li. de summo bono dicit. Angeli in v̄bo dei oïa sciunt anq̄ fiāt: sꝫ sci angelis eq̄les erunt: vt pꝫ Mat. 22. ḡ ꝛ sci viden
2m do deū oïa vidēt. ¶ P̄. Greg. 4. dialꝰ. dicit: ꝙ illic oēs cōi claritate deū ↄspiciūt: quid est qꝺ ibi nesciant: vbi scienteꝫ oïa sciūt: loqꝛ autē de btis q̄ deū vidēt p eēntiaꝫ: ḡ q̄ vidēt deū p eēntiā oïa cog̃scūt.
3m. ¶ P̄. sic dꝛ in 3° de aïa intellꝰs cuꝫ intelligit maxīa: magis pōt intelligere minima: sed maximū intelligibile est de9. ḡ maxime auget v̄tutē intellect9 in intelligēdo: ḡ itel-
4m lect9 eū vidēs oïa intelligit. ¶ P̄. intellectus nō impediꝛ ab intelligēdo aliquid nisi inq̄tuꝫ id supat ipsum sed intellectū deū videnteꝫ nulla creatura supat qꝛ dicit Gre. in. 2. dial. Aïe videnti creatorem āgusta fit oïs creatura: ḡ vidētes deum per eēntiam oïa cognoscūt. 5m
¶ P̄. oïs passiua potentia que nō est reducta ad actuꝫ est impfecta: sed in itellectu possibili anime humane est potentia quasi passiua ad cognoscendū oïa: qꝛ intellect9 possibilis est quo est oïa fieri: vt dꝛ in 3° de aïa. si ḡ in illa beatitudie nō intelligeret oïa remaneret impfectus: quod est absurduꝫ. ¶ P̄. qui 6m cunq̄ videt speculum videt ea que in speculo resultāt: sed in v̄bo dei omnia sicut in speculo resultāt: qꝛ ipse est rō ꝛ silr̄itudo oïm. ergo sancti qui vident verbum per essentiā vident omnia creata. ¶ P̄. vt dici 7m. tur prouer. 12. Desiderium suū iustis dabitur: sed sancti desiderant omnia scire: qꝛ omnes homies natura scire desiderant: ꝛ natura per gl̄iam nō auferꝛ. ḡ dabiꝛ eis a deo ꝙ oïa cognoscant. ¶ P̄ ignorātia 8m. est q̄dam penalitas pn̄tis vite: sed oïs penalitas per gloriam a sctis auferꝛ. ḡ ꝛ oïs ignorātia. ꝛ ita oïa cognoscent. ¶ P̄. Beatitudo sctōrum p prius est in anima q̄ in cor 9m. pore: sꝫ corpora sanctoꝝ formabūtur in gloria ad similitudinem corporis xp̄i: vt pꝫ philꝰ. 3. ergo ꝛ aïe pficientur ad similitudineꝫ anime xp̄i: sed anima xp̄i in verbo omnia videt. ḡ ꝛ oēs anime sanctoꝝ videbunt omnia in verbo. ¶ P̄. sic sensus ita itellect9 cognoscit omne il 10m lud cuius similitudine iformatur: sed diuina essentia expressius iudicat quamlibet rem q̄ȝ aliqua similitudo alicuius rei. ergo cum in illa beata visione essentia diuina fiat quasi forma intellectus nostri: videtur ꝙ sancti videntes deum omnia videant. ¶ Preterea Cōmē. 11m. dicit. in. 3°. de anima: ꝙ si intellectus agens esset forma intellectus possibilis intelligeremus omnia: diuia essentia clarius representat sꝫ omnia q̄ intellectus agens. ergo intellectus videns deum per essentiam omnia cognoscit. ¶ P̄. 12m

pp hoc ꝙ inferiores āgeli ū̄c non oīa cognoscūt illuiant̄ de ignotis a supioꝛib⁹: sed post diē iudicij angel⁹ nō illuiabit angelū: tunc eñ oīs p̄latio cessabit vt dt glo. j. Co. xv. ḡ inferiores angeli oīa scient: et eadē rōne oēs sancti deū per essentiam videntes.

l oppm **Sed cōtra** Sicut dt Diony. l. 6. cel. hier. Angeli supioꝛes inferioꝛes a nescen^a purgant. angeli aūt inferioꝛes vident essentiā diuinam. ḡ angel⁹ videns eēntiam diuinā pōt aliq̄ nescire: sed aīa nō pfecti⁹ videbit deuꝫ q̄ angel⁹. ḡ aīe vidētes deū nō oꝫ ꝙ oīa videāt. ¶ P̄. sol⁹ xp̄s habet
primuꝫ spūm non ad mēsurā. vt dr̄ Jo. iij. sed xp̄o inq̄tū hꝫ spūm non ad mēsuram: cōpetit ꝙ in v̄bo oīa cog scat: vñ ibid dr̄. ꝙ pater oīa dedit in manu eius. ḡ nulli alij ꝯpetit co
2m gnoscere in v̄bo nisi xp̄o. ¶ P̄. q̄to aliqd principiū pfectius cognoscit̄: tāto plures eius effe⁹ cog̃scūtur per ipsū: sed quidā videntium deū per eēntiam pfectius alijs cognoscēt deū: q̄ est rex oīm p̄ncipium. ḡ qdā alijs plura cognoscēt: et ita non oēs oīa scient.

Rñº p̄n cipalis vbi. s. ā 5. **Rñdeo** dōm: ꝙ de⁹ videndo suam eēntiam cognoscit oīa que sūt vel erunt vel fuer̄t: et hec dr̄ cognoscere noticia visionis: qꝛ ad sīlitudinem visionis corpoꝛalis cognoscit ea quasi presentia. Cognoscit insr̄ videndo suam essentiā oīa que potest facere: quāuis non fecerit: nec facturus sit: alias non pfecte cognosceret potentiam suā. Nō. n. p̄t cognosci potētia nisi sciant̄ po^e oꝛa: ꝛ hec dr̄ cognoscere scia vel noticia simplicis intelligentie. Jmpoſīe est aūt ꝙ aliquis intellectus creatus cog̃scat oīa videndo diuinā essentiaꝫ: que deus p̄t facere: qꝛ q̄to aliquod p̄ncipiū perfectius cognoscit̄: tanto plura sciunt̄ in illo: sicut in vno demr̄ationis p̄ncipio: ille qui est per spicacioꝛis ingenij plures ꝯclones videt q̄ ali⁹ q̄ est ingenij tardioꝛis: cū ḡ q̄titas potentie diuine attēdat̄ sm̄ ea in q̄ potest: si aliquis intellect⁹ vidret in dīna eēntia oīa que omnia deus potest facere: eadē esset q̄titas pfectionis in intelligendo: q̄ est q̄titas diuine po^c in pducendo effe⁹: et ita cōp̄henderet dīnam eēntiam: qd est īpossibile oī creato intellectui. Jlla aūt oīa q̄ de⁹ scit noticia visionis: aliqs itell's creat⁹ cog̃scit in verbo. s. aīa xp̄i. Sꝫ d alijs videntibus diuinam essentiam duplex est opinio. ¶ Quidam eñ dicunt ꝙ omnes vidētes deū per essentiam vident oīa que deus videt scien^a visionis. Sed hoc repugnat sctōꝝ dcis: qui ponūt āgelos aliqua ignoꝛare: quos tamen cōstat sm̄ fidem omnes deum per eēntiam vidē. ¶ Et iō alij dicūt: ꝙ alij a xp̄o q̄uis videant deū per essentiam: non tamen omnia vident que de⁹ videt: eo ꝙ essentiā dīnam non cōpꝛehēdūt. Non est eñ necessarium ꝙ sciens causam sciat omnes eius effectus: nisi cām compꝛehendat: quod non competit intellectui creato: ꝛ ideo vnusquisq̄ videntium deum per eēntiam tanto plura in eius eēntia conspicit: q̄to clarius diuinā essentiam intuet̄: ꝛ inde est ꝙ de his potest vnus aliū instruere: ꝛ sic scientia angeloꝝ ꝛ animarum sanctarum potest augeri vsq̄ ad diem iudicij: sicut ꝛ alia que ad p̄miuꝫ accñtale ptinent: sed vlterius non pficiet: qꝛ tunc erit vltim⁹ status rerum: et in illo statu possibile ē ꝙ omnes omnia cognoscāt que deus scia visiōis nouit.

Ad primum ergo dicendū ꝙ sicut Jsidorus dt: ꝙ angeli sciūt in v̄bo anteq̄ fiāt nō p̄t referri ad ea que deus scit scia simplicis intelligentie tm̄ quia illa nunq̄ fient: sed referendum est ad ea tantum que deus sci Ad p^m

entia visiōis: de quibus etiā non dicit q oēs angeli ea oīa cognoscūt: sed forte aliq: et illi q cognoscūt nō perfecte cognoscūt oīa In vna.n.re est multas rōnes intelligibiles ꝯsiderare: sicut diuersas eius ꝓprietates et habitudines ad res alias: et poīe est q eadē re scita a duob⁹ cōiter: vnus alio plēs rōnes participat: et has rōes vn⁹ ab alio percipiat. Vñ et Dio. dicit. 4. cap. de diui. noti. q inferiores angeli docent a supioribus rerum scibiles rōnes: et iō et angeli qui omnes creaturas cognoscūt non
Ad 2m os q oīa q̄ in eis intelligi possunt participant. ¶ Ad 2m dōm: q ex ꝟbo illo Greg. ostendit q in illa beata visione est sufficientia ad oīa intuenda ex parte diuine eēntie: q̄ ē medium q̄ vr: ꝑquā deus oīa videt: sed q non oīa videant est ex defectu intellect⁹ creati qui diuinam essentiam nō ꝯprehendit.
Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q q intellꝰ creat⁹ non videt dīnam essentiam ꝫ modū ipsius eēntie: sed ꝫm modū ꝓprium qui finitus est: vñ non oportet q ei⁹ efficatia in cognoscendo ex visione ꝓdcā amplietur in infinitum ad oīa cognoscenda. ¶ Ad
ad 4m 4m dōm: q defectus cognitionis non solum ꝓcedit ex excessu cognoscibilis super intellm: sed etiam ex hoc q intellectui nō cōiūgitur id qd est ratio cognoscibilis: sicut visus non videt lapidē qñq ex hoc q species lapidis non est ei coniuncta ꝗuis aūt intellectui videntis deū coniūgat ipsa diuina eēntia q̄ est oīm rō: non tñ ꝯiungitur ei ꝓut est oīm rō: sed ꝫm q est rō aliqrū: et tanto pluriū ꝗto q̄sq plenius
ad 5m. dinā essentiam intuet. ¶ Ad 5m dōm: q qñ potentia passiua est ꝑfectibilꝰ pluribus perfectionibus ordinatis: si perfecta sit vt vltima ꝑfectione sua non dicitur imperfecta: etiam si alique dispositiones ꝑcedētes ei desint. Ois eñ cognitio qua intellꝰ creat⁹ ꝑficit ordinatur sicut ad finē ad dei cognitionem: vñ videns deum per essentiā etiam si nihil aliud cognosceret: ꝑfectū intellm hēret: nec ē perfectō ex hoc: q aliquid aliud cū ipso cognoscit: nisi quatenus ipsum plenius videt. Vñ Aug. in. v. confes. Infelix homo qui scit oīa illa creata: te aūt nescit: btūs autē qui te scit: etiam si illa nesciat. Qui ꝟo te et illa nouit: nō ꝑp illa beatior: sed ꝓpter te tm̄ beat⁹. ¶ Ad 6m ad 6m
dō. q specꝫ illō ē volūtariū: et sic ōndit se cui vlt: ita i se ōndit q̄vlt. nc est sīle de speculo mālī in cui⁹ potestate non est q videat vel nō videatur. Vel dōm q in speculo māli tam res ꝗ speculū videnf sub ꝓpria forma: ꝗuis speculum illō videatur per formam a re acceptam. Lapis ꝟo per ꝓpam formā resultantem in re alia: et iō ꝑp quā ratōnem cognoscit vnū et aliud. Sed i speculo increato vr aliqd per formam ipsius speculi: Sicut effect⁹ vr per sīlitudinem cause et ecōuerso: et ideo non oportꝫ q qcunq videt speculum eternū videat omnia que in speculo resultant: non enim necesse est q videns cāꝫ videat omnes effe⁹ ei⁹ nisi ꝯprehendat cām.
¶ Ad 7m dōm: q sanctoꝝ desiderū q̄ oīa scire desiderant implebitur ex hoc solū q deū videbunt: sicut desideriu eoꝝ quo oīa bōa habere cupiunt ꝯplebit in hoc q deum habebūt. Sic eñ deus in hoc q hꝫ perfectam bonitatē suffic effectui: et eo habito omnia bōa hñtur quodāmō: ita eius visio suffic intellectui. Jo. xiiij. Domine ōnde nobis pr̄em et suffic nobis. ¶ Ad ad 7m.
8m dōm: q ignorantia ꝓpe accepta in ꝑuationem sonat: et sic pena ē sic ei ignorantia est nescientia aliquoꝝ que sciri debent: vel que necesse est scire: nulli⁹ aūt horū scientia sanctis deerit in patria: quandoq āt ignorantia cōiter accipit ad 8m.

ꝓ omni nescientia: ⁊ sic angeli: ⁊ sci in patria quedā ignorabūt. Unde Dio. dicit ꝙ āgeli anescientia purgant: sic aūt ignorantia non ē penalitas: sed defectus quidā: nec ē necesse ꝙ ois talis defectus ꝑ gloriā auferat. sic em̄ ēt posset dici ꝙ defectus esset in papa Lino: qui ñ puenit ad gl'iam Petri.
ad 9m. ❡ Ad 9m dōm: ꝙ corpus nostrum conforabit corpi xp̄i in gl'ia sm̄ similitudinem: non tñ in equalitatem: erit em̄ clarū sicut et corpus xp̄i: sed nō eq̄liter. ⁊ silr anima nr̄a hēbit gl'am ad silitudinē aie xp̄i: sed non ad eq̄litatem: ⁊ ita hēbit sciam sic aia xp̄i: sed nō tantam: vt. s. sciat oīa sicut aia xp̄i.
ad 10m. ❡ Ad. 10m dōm: ꝙ q̄uis essentia diuina sit rō omniū cognoscibilium: nō tñ ꝯiungetur cuilʒ intellectui creato sm̄ ꝙ ē rō omniū. ⁊ iō rō nan sequit.
ad 11m. ❡ Ad 11m dōm: ꝙ intellectus agens est forᵃ ꝓportōnata intellectui possibili sic ⁊ poᵃ mãe est ꝓportionata poᵉ agentis nãlis: vt oē ꝙ est i potentia passiua mãe et intellectus possibilis: sit in potentia actiua intellectus agentis. vel natural' agē tis. et iō si intellectus agens fiat forᵃ intell's poss̃is: oʒ ꝙ intellectus possibil' cognoscat oīa ad que se extendit ꝟtus intell's agentis: diuina aūt essentia non est forᵃ hoc mō nr̄o intell'tui ꝓportionata. et iō nō est simile.
ad 12m. ❡ Ad 12m dicēdū ꝙ nihil ꝓhibet dicere ꝙ post diē iudicij qñ gloria hoim ⁊ angeloꝝ erit penitꝰ cōsūmata: ꝙ omnes beati sciēt oīa que deus scia visiōis nouit: ita tñ ꝙ nō oēs oīa videāt i essentia dīna: sed aia xp̄i ibi plene videbit oīa sicut ⁊ nūc videt. Alij autē videbūt ibi plura vel pauciora sm̄ gradū q̄ deum cognoscens: ⁊ sic aia xp̄i de hꝭ q̄ ꝑ alijs videt i ꝟbo: oēs alias illuiabit. Un̄ dicitur Apo. 21. ꝙ claritas dei illuiat ciuitatem beatoꝝ et lucerna eius ē agnꝰ Et silr alij superiores illuiabunt inferiores: non quidē noua illuminatiōe: vt scia inferioꝝ ꝑ hoc augeatur: sed quadā ꝯtinuatione illuīnationis. sicut si intelligatur ꝙ sol ꝑficiēs illuiat aerem ⁊ iō dr̄ Dañ. xij. ꝙ qui ad iustitiā erudiūt plurimos fulgebunt quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Prelatio aūt ordinum dr̄ cessatura q̄tum ad ea q̄ nunc circa nos ꝑ eoꝝ ordinata ministeria exercentur: vt patet ꝑ glosam ibidem.

❡ De sanctoꝝ beatitudine et eoꝝ mansionibus. Questio. xciij.



Deinde ꝯsiderandū est de sanctorū beatitudine: ⁊ eoꝝ mansionibus. Cͨ qđ querūtur tria. Primo vtrū sanctoꝝ beatitudo augeatur post iudicium. ❡ 2ᵒ vtꝝ gradus btitudinis appellentur mansiōes. 3ᵒ vtꝝ diuerse mansiōes distiguāt penes diuersos gradus charitatꝭ.

❡ An beatitudo sanctoꝝ sit maiō futura post iudim q̄ añ. Ar. i.

primū. Ad primum sic ꝓceditur. videtur ꝙ beatitudo sanctoꝝ non sit maior futura post iudiciuʒ q̄ ante. Quanto em̄ aliquid accedit ad similitudinem diuinam: tāto perfectius beatitudinem participat: sed anima a corpore separata dō similior. ē q̄ corpori ꝯiūcta. ergo maior est beatitudo ante cōporis resumptionem q̄ post.
2m. ❡ ꝑ virtus vnita est magis potens q̄ multiplicata: sed anima extra corpus est magis vnita q̄ cum est cōpori coniuncta. ergo virtus ē maior ad operandum: et ita perfectius beatitudinem participat que i actu consistit.
3m. ❡ Preterea beatitudo cōsistit in actu intell's specu

latini: sed intellect⁹ in suo actu nō vtitur organo corporali: et sic corpus resumptū nō efficiet vt anima perfecti⁹ intelligat. ergo btitudo aie nō erit maior post resurrectionē.

4m. ¶ Preterea infinito nō pōt eē aliqd maius: et ita infinitū cū aliquo finito non sunt mai⁹ ꝙ infinitum ipm. sed aia btā añ corporis resumptionem btitudinē habet de hoc ꝙ gaudet de bono infinito. s. deo post resurrectionem aūt corporis non habebit de alio gaudium: nisi forte de gloria corporis: que est quoddam bonum finitum ergo gaudium eorum post corporis resurrectionem non erit maius ꝙ ante.

I oppm primum. Sed contra ē qd dr Apoc. 6. sr illd. Uidi subt altare animas interfectorum etc. dicit glo. Mō aie sanctorū sunt exñtes sub. i. minori dignitate ꝙ sint futurę. ergo maior erit eorum btitudo p⁹ mortem.

2m. ¶ Preterea sicut bonis btitudo redditur pro premio: ita et malis miseria. sed miseria malorum post resumptionem corporum erit maior ꝙ ante: qr nō solū in aia sed in corpore punientr. ergo et beatitudo sctōrum erit maior post resurrectionē corporum ꝙ ante.

Rñº pncip. di. 49 q. 1. art. 4. q. 1. Rñdeo dicendum: ꝙ beatitudinē sanctorum post resurrectionem augeri quidem extensiue māifestū est: qr beatitudo tūc erit non solū in aia. sed etiam in corpe. Et etiā ipsius aie btitudo augebitur extensiue inqtū aia non solum gaudebit de bono pprio: sed etiā de bono corpis. Potest etiam dici ꝙ ipsi⁹ aie beatitudo intensiue augebit. Corpus. n. hois dupl'r pōt cōsiderari. Uno modo ƀm ꝙ est ab aia perfectibile. Aliomō ƀm ꝙ est in eo aliqd repugnans aie in suis operationibus: put nō pfecte corpus per animam perficitur. Scdm aūt primā ꝯsiderationem corporis coniunctio ipsius ad animā addit aie aliquā perfectionem: qr omnis pars imperfecta est: et completur in suo toto: vñ et totū se hz ad partem vt forma ad materiam. Unde et anima perfectior ē i esse suo nāli cum est in toto. s. in hoie ꝯiūcto ex anima et corpe: ꝙ cū est p se separata. Sed vmo corporis ꝙtū ad secūdam ipsius ꝯsiderationē impēdit aie perfectionem. Uñ dr ꝙ cōpus quod corrūpit aggrauat animam. Sap. 9. si ergo a corpor remoueatur omne illud per qd anime actioni resistit simpl'r aia erit pfectior i corpore tali exñs: ꝙ p se separata: ꝙto autem ē pfectius in esse: tāto potest perfectius opari. Uñ et opatio aie cōiuncte tali corpori erit pfectior ꝙ opatio aie separate. h⁹i autem corpus est corp⁹ gliosum: qd oio subdet spūi: vñ cum btitudo i operatiōe ꝯsistat: pfectior erit btitudo aie post resumptionem corporis ꝙ ante. Sicut. n. aia separata a corpore corruptibili pfectius pōt opari ꝙ ei coniūcta: ita postꝙ fuerit coniuncta corpori glioso perfectior est eius operatio: ꝙ qñ erat separata. oē autem imperfectū appetit suam perfectionem: et iō aia sepata naturaliter appetit corpis coniunctionem: et ppter hunc appetitum ex imperfectiōe procedētem eius operatio qua in deum fertur: est minus intensa. Et ex hoc ē qd dicit Hiero. ꝙ ex appetitu corporis retardat: ne tota intensione pergat in illud summum bonum.

Ad pm Ad primum ergo dicendum: ꝙ anima ꝯiūcta cōpori glorioso ē magis deo similis ꝙ ab eo separata: iqtū ꝯiūcta hz esse perfectius. Quāto enim ē aliquid perfectius: tanto est deo similius sicut cor qñ mouetur ꝙ quādo quiescit: ꝙuis deus nunꝙ moueatur.

¶ Ad 2m dicendum: ꝙ virtus q de sua natura hz ꝙ sit in materia: magis est potens in materia existens ꝙ a materia separata: ꝙuis absolute loquēdo vt⁹ a mā separata sit Ad 2m

Ad 3m potentior. ¶ Ad 3m dicendum: quod quamuis in actu itelligēdi aīa corpe nō vtatur: tamen pfectio corporis quodā modo ad pfectionem operis intellectualis coopabitur inquantū ex cō iunctiōe corpis gloriosi aīa erit in natura perfectior: et per ꝯñs in operatione efficatior: et secūdū hoc ipsum bonū corporis cooperabitur quasi instrumētaliter ad opationē in qua btitudo ꝯsistit: sicut ēt philosophus ponit in.1. Ethi. quod bona exteriora coopantur instrumētaliter ad felicitatē vie. ¶ Ad quartū

ad 4m dicendum: quamuis finitum infinito additū nō faciat maius: tñ facit plus: quia finitum et infinitum sunt duo: cū infinitū p se acceptum sit vnū: extēsio aūt gaudij non respicit maius sed plus. Vñ extēsiue augetur gaudiū secundū quod ē de deo et de gloria corporis respectu gaudij quod erat d deo: gloria autem corpis operabitur ad gaudij intensionē quod est de deo inquantum coopabitur ad perfectionē operationis qua anima in deum fertur. Quāto.n. opatio cōueniēs fuerit perfectior tāto delectatio erit maior: vt patet ex hoc quod dicitur. 4. ethi.

pmum. ¶ Utrum beatitudinis grad⁹ mā siones dici debeant. Arti.ij.

Ad secundū sic pceditur. Uidetur quod beatitudis grad⁹ mā siones dici non debeant. Beatitudo.n.importat rationem pmij: sed māsio nichil significat quod ad pmiū

2m ptineat. ergo diuersi gradus btitudinis māsiōes dici nō debēt. ¶ P mansio locū significare vr̄: sz loc⁹ quo sancti beatificabuntur nō est corporalis: sz spūalis.s.deus qui vn⁹

3m est. ergo nō est nisi vna māsio et ita diuersi gradus beatitudinis mansiones dici nō debēt. ¶ P. sicut in patria erunt homines diuersorum meritorum: ita nunc sunt in purgatorio et in limbo patrum fuerunt: sed in purgatorio et limbo nō distiguunt māsiones. ergo sic nec in pria.

Sed ꝯtra est quod dr̄ Jo.14. In domo pris mei mansiones multe sunt et c. quod Aug. exponit de varijs gradibus pmiorum. ¶ P. in qualibet ciuitate ē ordinata mansionum distinctio: sz celestis patria ciuitati cōparatur: vt patet Apoc.21. ergo oportet ibi diuersas māsiones distinguere secūdum diuersos beatitudinis grad⁹.

I oppm pmum. secūdū

Respondeo dicendum: quod motus localis est prior omniū aliorum motuū: ideo secūdū philosophum nomē motus et distātie: et oīum huiusmodi deriuatum est a motu locali ad oēs alios motus: finis autem motus localis est locus ad quem cum aliquis peruenerit ibi manet quiescens: et in eo cōseruatur: et ideo in quolibet motu ipsam quietem in finem mot⁹ dicimus collocationem vel mansionem. et ideo cum nomē motus deriuetur vsque in actum appetitus: et voluntatis ipsa assecutio finis: appetitiui motus dicitur mansio aut collocatio i fine: et ideo diuersi modi cōsequendi finem vltimū diuerse mansiones dicūtur: vt sic vnitas domus respōdeat vnitati beatitudinis que ē ex parte obiecti: et pluralitas māsionum respondeat differentie que in beatitudine inueniuntur ex parte beatorum sicut etiā videmus in reb⁹ naturalibus: quod ē idem locus sursum ad quem tendūt oīa leuia: sed vnūquodque pertingit ppinqui⁹ fm quod est leui⁹: et ita hūt diuersas māsiones fm diuersitatē leuitatis

R⁹ pn. vbi sup q.5.

Ad pimum ergo dicendum: quod māsio importat rationem finis et per ꝯseqñs rationē pmij quod est finis meriti. ¶ Ad secundū dicendū: quod quamuis sit vnus locus spūalis: tamen diuersi sunt gradus appropinquandi ad locum illū: et ex hoc ꝯstruūtur diuerse mansiones.

Ad pm Ad 2m

¶ Ad 3m dicendum: quod illi qui erāt in libo

Ad 3m

vel nunc sunt in purgatorio nondum peruenerunt ad suum finem: et ideo in purgatorio vel in limbo non distinguuntur mansiones: sed solum in paradiso et in inferno vbi est finis bonorum et malorum.

¶ Utrum diuerse mansiones distinguantur penes diuersos gradus charitatis. Ar. iii.

pmum. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod diuerse mansiones non distinguantur diuersos gradus charitatis. Quia Mat. 25. dicitur. Dedit vnicuique secundum propriam virtutem: propria autem vniuscuiusque virtus est eius vis naturalis: ergo et dona gratie et glorie distribuuntur secundum diuersos
scdz gradus virtutis naturalis. ¶ Praeterea in ps. dicitur. Tu reddes vnicuique secundum opera sua: sed illud quod redditur est beatitudinis mensura. ergo gradus beatitudinis distinguuntur secundum diuersitatem operum: et non secundum diuersitatem charitatis.
3m ¶ Praeterea premium debetur actui et non habitui. vnde fortissimi non coronantur: sed agonizantes: vt patet. 1. ethi. et 2a Thi. 2o. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. sed beatitudo est premium. ergo diuersi gradus beatitudinis erunt secundum diuersos charitatis gradus.

1 oppm pmum. Sed contra est quod quanto aliquis est deo magis coniunctus tanto erit beatior: sed secundum modum charitatis est modus coniunctionis ad deum.
scdm. ergo secundum differentiam charitatis erit et diuersitas beatitudinis. ¶ Praeterea si simpliciter sequitur ad simpliciter: et magis ad magis: sed habere beatitudinem sequitur ad habere charitatem: ergo et habere maiorem beatitudinem sequitur ad habere maiorem charitatem.

Ri.o p. vbi sup Respondeo dicendum: quod principium distinctiuum mansionum siue graduum beatitudinis est duplex. scilicet propinquum et remotum. Propinquum est diuersa dispositio que erit in beatis: ex qua contingit diuersitas perfectionis apud eos in operatione beatitudinis: sed principium remotum est meritum quo talem beatitudinem consecuti sunt. ¶ Primo autem distinguuntur mansiones secundum charitatem patrie: que quanto in aliquo erit perfectior: tanto eum reddet capaciorem diuine charitatis secundum cuius augmentum augebitur perfectio visionis diuine. ¶ 2o vero modo distinguuntur mansiones secundum charitatem vie. Actus enim noster non habet quod sit meritorius ex ipsa substantia: sed solum ex habitu virtutis quo informatur: vis autem merendi in omnibus virtutibus est ex charitate que habet ipsum finem pro obiecto: et ideo diuersitas in merendo tota reuertitur ad diuersitatem charitatis: et sic charitas vie distinguet mansiones per modum meriti. Ad pm

Ad primum ergo dicendum: quod virtus ibi non accipitur solum pro naturali capacitate: sed pro naturali capacitate simul cum conatu ad habendam gratiam: et tunc virtus hoc modo accepta erit quasi materialis dispositio ad mensuram gratie et glorie suscipiende: sed charitas est formaliter complens meritum ad gloriam: et ideo distinctio gradus in gloria accipitur penes gradus charitatis potius quam penes gradus virtutis predicte. ¶ Ad 2m dicendum: quod Ad 2m opera non habent quod eis retributio glorie reddatur nisi quatenus sunt charitate informata: et ideo secundum diuersos charitatis gradus erunt diuersi gradus in gloria. ¶ Ad 3m Ad 3m dicendum: quod quamuis habitus charitatis vel cuiuscumque virtutis non sit meritum cui debeatur premium: est tamen principium et tota ratio merendi in actu charitatis: et ideo secundum eius diuersitatem premia distinguuntur: quamuis etiam ex ipso genere actus possit aliquis gradus in merendo considerari: non quidem respectu premij essentialis quod est gaudium de deo: sed respectu alicu

sus accidētalis premiū: quod ē gaudium de aliquo bono creato.

¶ Demodo quo sācti se habebūt erga damnatos. Q̄ō.xciiij.



Einde cōsiderandū est de modo quo se sancti habebunt erga dānatos. ¶ Circa qd̄ q̄runtur tria. ¶ Prīo vtrum sancti penas dānatoꝝ videant. ¶ 2° vtrum eis cōpatiantur. ¶ 3° vtrum de eoꝝ penis letentur

¶ Utrum beati qui erunt in pr̄ia videbunt penas damnatoꝝ. Ar.i.

p̄mum. Ad primuz sic ꝓceditur. Uī ꝙ beati qui erunt in patria nō videant penas dānatorū. Maior em̄ est distantia dānatoꝝ a beatis q̄ viatoꝝ: s; bti semꝑ viatoꝝ fctā nō vidēt. vn̄ Esa.19. Abraā nesciuit vos: dicit glo. Nesciūt mortui etiā sci quid faciūt viui etiā eoru; filij. ergo multo minus vident penas dānatoꝝ. ¶ P̄. perfectio visionis depēdet a pfectione visibilis: vn̄ phūs dicit.10. Ethi. ꝙ perfectissima sensus operatio est sensus maxime dispositi ad pulcherrimū sub sensu iacētū: ğ ecōtrario turpitudo visibilis redūdat i imperfectionem visionis: s; imꝑfectio nulla erit in btis. ğ nō videbunt miserias dānatoꝝ in qb⁹ ē sūma turpitudo.

scd̄m

i opp^m Sed cōtra ē quod dr̄ Esa. vlt. Egrediētur & videbūt cadauera viuoꝝ qui p̄uaricati sūt in me. glo. Electi egrediētur in intelligentia vel visione manifesta: vt ad laudem dei magis accendantur.

R° s̄n. di.50. q.2.ar.4.q.i. Rn̄deo dc̄m: ꝙ a beatis nihil subtrahi dꝫ qd̄ ad ꝑfectionē btitudinis eorum ꝑtineat. Unūquodqꝫ aūt ex ꝯparatione cōtrarij magis cognoscif: qꝛ ꝯtraria iuxta se posita magis elucescūt: et iō vt btitudo sctoꝝ eis magis cōplaceat: & de ea vberiores gr̄as deo agant: datur eis vt penam ipiorum perfecte videant.

ad p^m Ad primuz ergo dc̄z: ꝙ glo. illa loqtur d̄ sāctis mortuis s; ꝑoḃitatē nāe. Nō em̄ oꝫ vt nāli cogniti ōe cognoscāt oīa q̄ erga viuos agūr: s; sci q sūt in patria oīa clare cognoscūt que agūtur etiā apud viatores & apud dānatos. vn̄ Greg. dicit.12. li° moral. de aīabus scis sētiēdū nō est.s. qd̄ Job dicit: siue nobiles fuerint filij eius: siue ignobiles: nesciēt &c. qꝛ q intus hn̄t dei claritatem nullo modo credēdū est: ꝙ sit foris aliqd quod ignorēt. ¶ Ad scd̄m dc̄m: ꝙ q̄uis pulchritudo visibilis ad ꝑfectiones faciat visionis: visibilis tn̄ turpitudo sine visionis infectione esse pōt. Spēs.n. reꝝ in aīa ꝑ quas cōtraria cognoscūtur: nō sūt ꝯrie: vn̄ etiā de⁹ q ꝑfectissimā cognitionem hꝫ oīa pulchra & turpia videt. Ad 2^m

¶ Utrum bti compatiātur miserijs damnatorum. Ar.ij. p̄mum

Ad secundum sic ꝓceditur. Uidef ꝙ beati miserijs dānatorum cōpatiātur. Cōpassio enim ex charitate ꝓcedit: s; in beatis erit ꝑfectissima charitas: ergo maxime miserijs damnatorum compatientur. ¶ P̄. beati nunq̄ erūt elongati tantum a compassione q̄tū de⁹ est: sed deus quodammodo miseriis nostris compatitur: vnde & misericors dicitur: & similiter angeli. ergo beati compatientur miserijs damnatorum. scd̄m

Sed contra ē qcūqꝫ alicui compatitur fit miserie eius quodammodo particeps: sed beati nō possunt esse participes alicuius miserie. ergo miserijs damnatorum non compatiūf. i opp^m.

Rº pn. vbi sup q.2. **Rñdeo** dõm: q mia vel cõpassio põt in aliquo iueniri dupliciter. Unomõ p modũ passionis. Aliomõ p modũ electiõis: in beatis autem non erit aliqua cõpassio in pte iferiori nisi ɔseqñs electionem ratiõis: vñ nõ erit i eis cõpassio vel mia nisi scdm electõez ratiõis. Hoc autem modo ex electiõe rõis mia vl ɔpassio nascit. scilicet put aliqs vult malũ alteri⁹ repelli: vñ in illis q̃ scdm rationẽ repelli nõ volum⁹ cõpassionẽ talem nõ hẽm⁹: pctõres autẽ q̃diu sunt in hº mundo in tali statu sunt q si ne piudicio dĩne iustitie possũt in btitudinẽ transferri a statu miserie ⁊ pcti: ⁊ iõ btõrũ cõpassio ad eos locũ hẽt: ⁊ scdm electionẽ volũtatis: put deus: angeli ⁊ bti eis cõpati dicunt: ⁊ eorũ salutẽ volẽdo: ⁊ fm passionẽ: sicut cõpatiunt eis homĩes boni i statu vie exñtes sed in futuro nõ poterũt trãsferri a sua miseria: vñ ad eorũ miserias nõ dẽt eẽ cõpassio fm electionem rectã: ⁊ iõ bti q erũt i glïa nullam cõpassionẽ ad dãnatos habebũt.

Ad pm **Ad primum** g dõm: q charitas tũc est ɔpassionis pn^m quando possumus ex charitate velle remotionẽ miserie alicuius: sed scti ex charitate hoc velle nõ possũt de dãnatis cuz diuine iustitie repugnet: vñ rõ nõ sequitur.

Ad 2m ❡ Ad fm dõm: q de⁹ dicitur eẽ misericors: inq̃tũ subuenit illis quos scdm ordinẽ sapie ⁊ iustitie sue conuenit a miseria liberari nõ q dãnatorũ misereat: nisi forte puniendo citra cõdignum.

❡ Utrum beati letentur de penis impiorum. Arti. iij.

j mũ **Ad tertiũ** sic pceditũ: Uidet q bti nõ letentur de penis ipiorũ. Letari eni d malo alteri⁹ ad odiũ ptinet: sz in btis nullũ erit odium.

secũdũ. ergo non letabũtur de miserijs dãnatorũ. ❡ P. beati in patria erũt summe deo cõformes: sz de⁹ nõ delectatur i penis nr̃is. ergo bti non delectabunt in penis dãnatorum.

tertium ❡ P. illõ qõ est vituperabile i viatore nullo mõ cadit in ɔprehensore: sed in homine viatore maxime est culpabile q reficiat aliorũ penis: ⁊ maxĩe laudabile vt de penis doleat. g bti i nllo letãt d pẽis dãnatorũ.

Sed ɔtra est qõ in ps dicit. Letabitur iustus cum viderit vindictaz. ❡ P. Esa. vlti. Erũt vsq ad societatez visionis oĩ carni: societas autẽ refectionem mentis designat. g beati gaudebunt de penis impiorum. j oppm. pmum secũdũ.

Rñº. pnci. vbi sup. q.3. **Rñdeo** dõm: q aliqd põt esse mã gaudij dupliciter. ❡ Uno⁹ p se: quando. s. d aliquo gaudetur inq̃tuz huiusmodi: ⁊ sic sancti nõ letabunt de penis ipiorum. ❡ Aliomõ p accidẽs. i. ratione alicui⁹ adiuncti: ⁊ hoc mõ sancti de penis ipiorũ gaudebũt ɔsiderando in eis diuine iustitie rectitudinem: ⁊ suam liberationem de qua gaudebũt: ⁊ sic diuina iustitia ⁊ sua liberatio erit per se causa gaudij beatorũ: sed pene dãnatorum per accidens.

Ad pm **Ad primũ** g dõm: q letari d malo alteri⁹ inq̃tum huiusmõi ptinet ad odiũ: non ãt letari de malo alteri⁹ rõne alicuius adiũcti: sic ãt aliqs de malo proprio quãdoq letat: sicut cũ qs gaudet de pprijs afflictionib⁹ fm q psunt ea ad meritũ vite. Jaco. j. Oẽ gaudium existimate fratres mei cũ in tẽtationes varias incideritis.

Ad 2m ❡ Ad 2m dõm: q q̃uis de⁹ nõ delectetur i penis inq̃tũ huiusmodi: delectat tamẽ in eis inq̃tuz sunt per suam iustitiam ordinate.

Ad 3m ❡ Ad tertiũ dõm: q in viatore nõ est laudabile si delectetur de aliorum penis secundum se: est tamen laudabile si delectetur de eis inq̃tum habent aliquid boni annexum

cum alia ratio est de viatore et cōprehēsore. Et in viatore passiōes freqūter īsurgūt sine iudicio rōis: et tū tales passiones interdum sūt laudabiles bm qz bonaz dispositionem mētis inducāt: sicut ptz de verecundia et mia a penitētia de malo: sed in cōphensoribus nō pōt eē passio nisi iudiciū rōnis ꝯsequēs.

¶ De dotibus beatorū. Qō xcv.



Deinde ꝯsidrandū est de dotib9 beatoꝝ. ¶ Circa quod queruntur qnqz ¶ pᵒ vtrū btis sint assignāde alique dotes. ¶ 2ᵒ vtꝝ dos a beatitudīe differat. ¶ 3ᵒ vtꝝ christo in sint dotes. ¶ 4ᵒ vtrum angelis. ¶ Quinto vtruz ꝯuenienter assignentur dotes.

¶ Utrum ponende sint alique dotes in hoib9 beatis. Ar. i.



pmum. Ad primū sic proceditr. Uidet qz nō sint ponende alique dotes in hoib9 beatis. Dos. n. bm iura datur spōso ad sustinenda onera matrimōij: sed scī nō gerūt figurā sponsi: sed magis figurā sponse: inqtuz sunt ecclesie mēbra. ergo eis dotes non dantur. secūdū ¶ pꝫ. dotes nō dantur bm iura a patre sponsi: sꝫ a pre sponse: oīa aūt bona btītudinis dātur beatis a pre sponsi. s. xpi. pᵃ Jacob. i. Omne datuz optimū: et oē donum perfectum et c. g hmōi dona q btis dantur nō sunt dotes appellande. ¶ pꝫ. in matrimonio carnali dātur ad facilius tollerāda onera matrimonij: sed in matrimonio spirituali nō sunt aliqua onera maxime secunduz statū ecclesie triūphantis. ergo nō sunt ibi alique dotes assignāde. quartū. ¶ pꝫ. dotes n dātur nisi cā matrimonij: sꝫ matrimoniū spūale ꝯhitur cū xpo p fidē bm statum ecclesie militātis. ergo eadē rōne si beatis alique dotes ꝯueniūt. cōuenient etiā scis existentibus ī via: sed istis nō ꝯueniunt. ergo nec beatis. ¶ pꝫ. dotes ad bona exteriora ptinēt q dūr bona fortūe: sꝫ pmia beatorum erunt de interiorib9 bonis: g nō debēt dotes nominari. quintū.

Sed contra Ephe. 6. dicit Sacrꝫ hoc magnum est: dico at in xpo et ecclesia: ex quo hr qz spūale matrimonium per carnale sigñatur. sed in carnali matrimonio sponsa dotata traducitur in domum sponsi. ergo cū sci in domū xpi traducuntur cū beatificātur: vr qz aliquibus dotib9 dotentur. ¶ pꝫ. dotes in matrimonio corpali assignātur ad mrīmonij solatium: sꝫ matrimoniū spūale delectabilius est q carnale. g ei sunt dotes maxime assignāde. ¶ pꝫ. ornamenta sponsarum ad dotes pertinent. sed sancti ornati in gloriam traducūtur. vt dr Esa. 61. Induit me vestimētis salutis et quasi sponsam ornatā monilib9 suis. g sancti in patria dotes habent. i opp^m pmum. scdm tertium

Rñdeo dōm: qz absqz dubio btis quādo in gloriā transferūtur aliqua dona diuinit9 dantur ad eoꝝ ornatū: et hi ornat9 a magistris dotes sunt nominati. Unde dātur qdā diffinitōes de dote d qua nūc loquimur tales. Dos est perpetus aie et corporis ornat9 vite sufficiēs: in eterna beatitudine iugiter perseuerās. Et sumitur hec descriptio ad similitudinē dotis corporalis per quā sponsa ornatur: et puidetur viro vnde possit sufficienter sponsam et liberos nutrire: et tū īamissibiliter dos spōse cōseruatur vt ad eā sepato mrimonio reuertat. Sꝫ d rōe noīs diuersi diuersimode opinanr. ¶ Quidā. n. dicūt: qz dos nō accipitur ex silitudie ad mrīmoniū corpale sed bm modū loqndi q oēꝫ pfectionē Rᵒ pn. di. 49. q. 4. ar. i.

seu ornatum cuiuscumq; hois dotes noiamus. Sicut aliqs df eẽ dotatus scia qui scia pollet. Et Ouidius vsus ẽ noie dotis dicẽs. Et quacunq; potes dote placere place.
Sz nõ hoc vr vsqquaq; pueniens. Qz qñcũq; aliqd nomẽ est impositum ad aliqd pñr signãdũ nõ consueuit ad alia trãsferri: nisi bz aliqñ similitudinẽ: vñ cũ bm pmã istitutionẽ nois dos ad carnale matrimoniũ ptineat: oz q in qualibz acceptiõe attẽdatur aliqua similitudo ad pncipale significatũ. Et iõ alij dicũt q bm hoc similitudo attenditur q dos ppe df donũ qd i matrimonio corpali datur sponse ex parte sponsi: qñ ita ducitur i domum sponsi ad ornatũ sponse ptinens: qd pz ex hoc qd dixit Sichen Jacob r filijs eius Geñ. 34. Augete dotẽ: r munera postulate. Et Exo. 22. Si seduxerit quis vgiñ dormieritq; cũ ea: dotabit eã r accipiet eã in vxorem. Vñ r ornatus qui a xpo scis exhibetur qñ traducunr in domuz glorie dos noiatur Sz hoc ẽ manifeste cõ id quod iuriste dicũt: ad quos ptinet de his tractare. Dicũt. n. q est dos ppe quedam datio ex parte mulieris facta his qui sunt ex parte viri p onere matrimonij qd sustinet vir: sed illd qd sponsus dat sponse vocatur donatio pp nuptias: r bm hunc modum accipitur dos. 4. Reg. 9. vbi dicitur q Pharao rex egypti cepit Gazam: et dedit in dotem filie sue vxori. Salomõis: nec cõtra hº faciũt auctoritates inducte. Quãuis. n. dotes a parente puelle psueuerunt assignari: tñ qñq; pueniet q sponsus vel pr sponsi assignat dotes vice patris puelle: qd cõtingit dupliciter. Uel p nimio affectu ad sponsam: sicut fuit de Sichen: qui voluit assignare dotem quam debebat accipere pter vehementez amorez filij ad puellam: vel hoc in penam sponsi: vt virgini a se corru pte dotẽ de suo assignet: qd pater puelle debuerat assignare: r i hoc casu loquitur Moyses in auctoritate inducta. ¶ Et iõ bm alios dicendum est q dos in matrimonio corporali ppe df quãdo datur ab his qui sunt ex parte mulieris his qui sunt ex parte viri ad sustentanda onera matrimonij vt dcm est. Sed tũc remanet difficultas qũo hec assignatio possit adaptari ad ppositũ: cũ ornatus q sunt in btudine dẽtur spõse spũali a parte spõsi: qd manifestabitur respõdendo ad argumenta.

Ad pmuz ergo dõz: q dotes qũuis assignẽr spõso in carnali mrimonio ad vsuz: tñ pprietas r dominiũ ptinet ad spõsam: qd pz ex hoc q solutio mrimonio dos remanet sponse bz iura: r sic etiã in mrimonio spũali ipsi ornatus qui spõse spirituali dãtur. s. ecclesie in mẽbris suis: sunt quidẽ ipsius sponsi incqtũ ad eiº glam et honorẽ cedũt: sz spõse incqtuz per eas ornatur. ¶ Ad 2m dõm: q pr sponsi. s. xpi est sola psona pris: pr aũt sponse est tota trinitas. effectº aũt in creaturis ad totã trinitatez pertinet. Vñ hmõi dotes in spũali mrimonio ppe loqndo magis dantur a patre sponse qz a patre spõsi: sed tñ hec collatio qũuis ab oibus psonis fiat: singulis psonis pt appropriari aliquem modum. Persone quidẽ patris vt dãnati: quia in ipso est auctoritas: ei ẽt pñitas respectu creature appropriatur: vt sic idẽ sit pr sponsi et sponse: filio po appropatur icqtũ pp ipm dãtur. sz spũi scõ incqtũ in ipso r scdm ipm dantur: amor. n. est oïs datiõis rõ. ¶ Ad 3m dõm q dotibº per se cõuenit illud qd per dotes efficitur. s. solatiũ matrimonij: sz p accidẽs illud quod p eas remouetur. s. onus matrimonij qd per eas leuigatur. Sicut grẽ pueniet p se facere iustũ: sed per accñs q d ipio faciat iustũ:

Ad pm
Ad 2m
Ad 3m

quis ergo in mrimonio spūali nō sint aliqua onera: est tñ ibi summa iocūditas: et ad hāc pficiendā iocū ditatē dotes sponse pferūtur: vt.s. delectabiliter p eas sponso piūgatur.

ad 4m ℂ Ad 4m dōm: q dotes non cōsueuerūt assignari spōse qñ desp ōsatur: sz qñ in domū spōsi traducitur: vt pñtialiter sponsum hēat: qdiu.n.in hac vita sumus pegrinamur a domino.2.ad Cor.5 2.id dona q̄ scis in hacvita pferūtur nō dicuntur dotes: sed illa q̄ pferuntur

Ad 5m eis qñ trāsferūtur ad gloriā: i qua sponso pñtialiter pfruūtur ℂ Ad quintum dōm: q in spūali mrimonio iterior decor reqritur: vt i ps. Oīs gloria eius filie regis ab intus &c. sed in mrimonio corpali reqritur decor exterior: vñ nō oz q dotes hmōi assignētur in matrimōio spūali sicut assignātur in corpali.

ℂ Utrum dos sit idem quod beatitudo. Ar.11.

pmum. AD vndecimū sic pceditur. Uf q dos sit idez qd btitudo. Ut.n. ex diffōne dotis pdicā pz. Dos est ornatus corpis et aīe in eterna beatitudine iugiter pseuerās: sed btitudo aīe est qdam ornatus eius. g

scdz beatitudo ē dos. ℂ p.dos df illd qd per sponsam delectabiliter spōso iungitur: sz in spūali mrimonio btitudo est hmōi. g btitudo ē dos.

3m ℂ p.visio scdm Aug. est tota substantia beatitudinis: sed visio ponitur vna de dotibus. g btitudo ē

quartū dos. ℂ p.fruitio btm facit: fruitio aūt est dos. ergo dos facit btm

quintū et sic beatitudo est dos. ℂ p. scdm Boe.in lib.de psol. Beatitudo est status oīm bonorum pgregatione perfectus: sz status btōz pficitur

i oppm ex dotibꝰ. g dotes st btitudis ptes

pmum. Sz ptra dos datur sine meritis: sz btitudo nō datur sed redditur. ergo btitudo non

2m dos. ℂ p. beatitudo est vna tantū, dotes pō sunt plures. g btitudo ñ est dos. ℂ p. btitudo inest hoi sz

tertiuz id quod est potissimū in eo: vt df.1. ethi. sed dos ēt in corpe ponitur. g dos et beatitudo nō sunt idem.

Rº pn. vbi iup ar.2. Rñdeo dōm: q circa hoc ē duplex opinio. Quidaz enim dicunt q btitudo et dos sūt idem re: sed dfnt rōne. Qr dos respicit spūale mrimoniū qd est iter xpm et aiam: nō āt btitudo. Sz hº nō pōt esse: vt vf: cū btitudo i opatione cōsistat dos āt nō sit opatio: sed magis sit qualitas vel disposio qdaz. Et ideo scdm alios dōm q btitudo et dos realiter differūt vt beatitudo dicatur ipa opō pfecta qua aīa beata deo piungitur: sz dotes dnr hitus vel dispōnes vel qcunqz alie qualitates q ordinantur ad huius pfectā dispōnem vel operationem: vt sic dotes ordinentur ad btitudinez magis q̄ sint in beatitudine vt partes eius.

ad pmū Ad primū ergo dōm: q btitudo ppric loqndo nō est anime ornatus: sed ē aliquis quod ex ornatu anime puenit cū sit opatio qdā: ornatus pō dicitur aliqs decor ipsiꝰ beati. ℂ Ad

Ad 2m 2m dōm: q btitudo non ordinatur ad cōiunctionem: sed est ipsa piunctio aie cū xpo: q est p operationē: sed dotes sunt hoīem disponentia ad hmōi cōiunctionem. ℂ Ad 3m

Ad 3m ad 4m dōm: q visio dupliciter pōt accipi. Uno mō actualiter. id ē pro ipso actu visionis: et sic visio nō est dos sed est ipsa beatitudo. Aliomodo potest accipi habitualiter. id ē p habitu a quo talis operatio eligitur. i. pro ipa glorie claritate: qua aīa diuinitus illustratur ad deum videndū: et sic est dos et pncipium

Ad 5m btitudinis nō aūt est ipa btitudo. Et silr dōm ad 4m de fruitione. ℂ Ad quintū dōm: q btitudo colligit oīa bona nō quasi partes eēntie btitudinis: sz quasi aliquo mō ad beatitudinez ordinata.

¶ Utrum competat christo habere dotes. Arti. iiij.

pmum AD tertium sic pceditur. Videt q xpo competat hre dotes. Scti eni ex xpo p gloriā cōformant. vn dicit Phil.3. reformabit corp9 humilitatis nre cōfiguratū corpi claritatis sue. g etiā christ9 dotes hz.

secūdū. ¶ P. i spūali mri° assignant dotes ad siltudinē mrimōij corpal: sed i xpo iuenit qddā mrim spūale qd est sibi singulare. scz duarū nāz in vna pa: scdm q dicit nā hūana i ipo eē despōsata a vbo: vt patz ex gl. sup illd ps. In sole posuit tabernaculū zc. Apoc.21. Erit tabernaculuz dei cum hoib9: g z xpo competit hre dotes.

Tertiū ¶ P. vt dicit Augu. in lib. de doctrina xpiana. Xps scdm regulaz ciconij pter vnitatē corpis mystici q est inter caput z mēbra nomiat se spōsuz z sponsam: vt ptz Esa.61. Quasi spōsuz decoratuz corona: z quasi spōsam ornatā monilib9 suis: cū g debeāt dotes spōse: opz vt videtur in xpo dotes ponere.

quartū. ¶ P. oibus mēbris eccle debetur dos cū eccla sit spōsa: sz christ9 est eccle membruz: vt patet. j. Cor.12. Vos estis corpus xpi z mēbra de mēbro. glo. j. d xpo ergo christo debentur dotes.

¶ P. xps hz pfectā visionē: fruitionem z delectationem hec āt ponuntur dotes: ergo zc.

i oppm pmuz SED 2tra Inter spōsum et sponsam exigitur distō psonarū: sz in xpo nō est aliquid psonalit distinctuz a filio dei qui est spōsus: vt ptz Joā.3. q hēt spōsaz ē sponsus: g cū dotes spōse assignentur vel pro spōsa: videtur q xpo nō cōpetat hre dotes.

secūdū ¶ P. nō ē eiusdē dare z recipe dotes: sz christ9 ē q dat dotes spūales: g nō christo competit dotes habere.

R° pn. RÑDEO dicendum: q circa hoc est duplex opinio.

¶ Quidaz eni dicūt q in xpo est triplex vnio. ¶ Una que dicitur cōsentanea: qua vnitur deo p cōnexionem amoris. ¶ Alia cōdignatiua qua hūana nā vnitur diuine. ¶ 3a q ipse christ9 vnitur ecclesie. Dicunt g q bm duas pmas vniones cōpetit xpo hre dotes sub ratione dotis: sz qtū ad 3am cōuenit ei id qd est dos excellētissime: non tamē sub ratiōe dotis: q2 in tali cōiunctione christ9 est vt sponsus: sz ecclesia vt sponsa: dos autē datur sponse qtū ad pprietatez z dūtuz quis detur spōso ad vsuz. Sed hoc non vr eē cōueniēs. In illa eni cōiunctione qua Xps vnitur pri per cōsensuz amoris: etiā inqtū est deus: nō dicitur aliqd mrim eē: q2 nō est ibi aliqua subiectio: quā opz eē sponse ad spōsuz. Similit etiā nec in cōiūctiōe humane nāe ad diuinam: q est in vniōe psone: vel etiaz per cōformitatē volūtatis pōt esse ratio dotis pter tria. ¶ Primo quia exigitur cōformitas nāe iter sponsuz z spōsā i mri° illo in quo dantur dotes: z hoc deficit in coniunctione hūane nāe ad diuinam. ¶ 2° q2 exigitur ibi distō psonarū: hūana autē nā nō est psonalit distincta a vbo. ¶ 3° q2 dos datur quādo spōsa de nouo traducitur i domum spōsi: z sic videtur ad spōsam ptinere q de nō cōiūcta fit cōiuncta. hūana autē nā q est assumpta in vnitate persone a vbo: numq fuit qui eēt pfecte cōiuncta. ¶ Unde bm alios dcdm: q vel oino nō conuenit xpo rō dotis: vel non ita pprie sicut alijs sanctis: ea tamen q dotis dicuntur excellentissime ei conueniunt.

Ad pm. AD PRIMŪ ergo dcdm: q conformatio illa est itelligenda bm id qd est dos: z non bm rōnem dotis que sit in christo. Non enim oportet q illud in quo christo conformamur sit eodē modo in christo z in nobis.

Ad 2m ¶ Ad bm

dõm: q nã hũana non ppe dr spõsa in cõiunctiõe illa qua vbo cõiũgit: cũ nõ seruet ibi psonarũ distõ q iter spõsũ et spõsã r reqrit. Sz q quãdoqz dicatur despõsata hũana natura sm q vbo cõiũcta est: hoc est inqtũ hẽt aliquẽ actũ spõse: qz scz inseparabilit cõiũgitur: r quia in illa cõiũctiõe hũana nã est vbo inferior: r per vbum regitur sicut sponsa p spõsum.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendũ: q hо q aliquãdo dicitur christus sponsa non est qz ipse vere sit sponsa: sz inqtum sibi assumit psonam sponse sue. scz ecclesie q est ei spũalit cõiuncta. vñ nichil phibet quin p illũ modũ loquẽdi possit dici hẽre dotes nõ q ipse hẽat: sz qz ecclesia hẽt.

ad quartũ. ¶ Ad 4m dõm: q nomen ecclesie dupliciter accipitur. Vñqz noiat tãtũmodo corpus: qd xpo cõiũgitur sicut capiti: r sic tm ecclesia hz rõnẽ sponse. sic vo xps nõ est ecclesie mẽbrũ: sz ẽ caput influẽs oĩb ecclesie mẽbris. Aliomõ accipitur ecclesia sm q nomiat caput r membra cõiuncta: r sic christus dicitur membrũ ecclesie inqtum hẽt distinctum officium ab oĩbus aliis. scz influere vitam: qũuis non multum proprie dicatur membrum quia membrum importat pticularitatem qdam: in christo autem bonũ spirituale non est particulatum: sed est totaliter integrũ. Unde ipse est totum ecclesie bonũ nec est aliquid maius ipso et aliis q ipse solus. Sic at loquẽdo de ecclesia, ecclesia nõ solũ noiat spõsã sed spõsũ r spõsã prout p ɔiũctionem spũalẽ est ex eis vnũ esse: vñ lz xps aliquomõ dicatur membrũ ecclesie: nullo tamẽ mõ pt dici mẽbrũ spõse: r sic ei nõ ɔuẽit ratio dotis.

Ad 5m. ¶ Ad 5m dicendum: q in processu illo est fallacia accidentis. Non enim illa christo conueniunt scdm q habẽt rationem dotis.

¶ Utrum angeli habeant dotes. Arti. iiij.

Ad quartũ sic p cedi-

A D quartũ sic pceditur. Videtur q angeli hẽant dotes. Qz sup illud cã. 76. Una ẽ colũba mea: dicit glo. Una ẽ ecclesia in hoĩbus r angelis: sz ecclesia ẽ spõsa: r sic mẽbris ecclesie cõuenit hẽre dotes: g angeli dotes habẽt.

secũdũ. ¶ p. Luc. 12. sup illd. Et vos similes hoĩb expectãtib dñm suũ quãdo reuertatur a nuptiis: dicit glo. Ad nuptias domin iuit quãdo post resurrectionẽ nou hõ angelorũ sibi multitudinẽ copulauit: g angelorum multitudo est spõsa xpi: qr sic angelis debentur dotes.

tertium ¶ p. spũale mrim in spũali cõiũctiõe cõsistit: sz spũalis cõiũctio nõ ẽ mior iter ãgelos r deũ q iter hoies btõs r deũ. ergo cuz dotes: de qb nũc agimus: ratiõe spũalis mrimõii assignentur: videtur q angelis cõueniant dotes.

quartũ. ¶ p. spũale mrimoniũ req rit spũalez spõsuz r spũalem sponsam: sz i xpo inqtũ sũm spũs magis sũt cõformes i nã angeli q homines: g magis põt eẽ spũale mrimoniũ angelorum ad xpm q hoium.

quintũ. ¶ p. maior cõueniẽtia exigitur iter caput r mẽbra q inter spõsum r sponsaz: sz cõformitas que ẽ inter xpm et angelos sufficit ad hо q xps dicatur caput angelorũ: g eadem ratiõe sufficit ad hoc q dicatur sponsus respectu eorum.

soppo primus

Sed contra Origeñ. sup cãti. distiguit quattuor psonas. s. spõsuz r spõsã adolescẽtulas r sodales spõsi: r dicit q ãgeli sũt sodales spõsi: cũ ergo dotes nõ debeantur nisi spõse: videtur q angelis dotes nõ cõueniant.

2m. ¶ p. xps despõsauit sibi ecclesiam p icarnationẽ r passionez. Unde figurat p hoc quod dicitur Exo. 4. Sponsus sanguinum tu mihi es. sed christus per passionez r incarnationez non aliter fuit cõiunctus angelis q pri erat. g an-

geli non pertinent ad ecclesiam. sꝫ ꝙ ecclesia dicit͛ sponsa: ergo angelis non conueniunt dotes.

Rº ꝑn. vbi sup̄ ar. 4. Rn̄deo dōm: ꝙ ea q̄ ad dotes anie ꝑtinēt nō ē dum angelis sicut et hoibus cōuenire. sed sꝫ rationē dot; nō ita eis sicut hoibus cōueniūt: eo ꝙ nō ita proprie cōuenit angelis rōne spōse sicut hoibus. Exigit͛ eni inter sponsum ꝛ spōsam nāe cōformitas: vt sint eiusdē spēi. Hoc autē mō homines cū xp̄o cōueniunt inq̄ntum nām hūanā assūpsit: ꝑ quā assumptionē fact⁹ ē cōformis in nā spēi hūane oib⁹ hoib⁹: angel' āt n̄ ē cōformis sm vnitatē spēi neq; sꝫ naturaꝫ diuinā neq; sm nām hūanā: ꝛ ideo rō dotis nō ꝓprie cōuenit angelis sicut hoibus: cū tamen in his q̄ metaphorice dicunt͛: nō requiratur silitudo q̄ntuꝫ ad oia nō pōt ex aliqua dissimilitudīe cōcludi ꝙ methaphorice aliqd de alio nō p̄dicetur: ꝛ sic ex rōne iducta nō p̄t simpliciter hēri ꝙ angel' dotes nō ꝯueniāt: sꝫ solū ꝙ nō ita ꝓp̄e sicut hoib⁹ rōne dissi̇militudinis predcē.

ad p̄mū Ad primū ergo dōm: ꝙ q̄uis āgeli ꝑtineāt ad vnitateꝫ ecclesie: nō tamē sunt membra eccl'ie sm ꝙ ecclesia dicit͛ spōsa ꝑ cōformitatē nāe: ꝛ sic non conuenit eis proprie hēre dotes.

Ad sm ¶ Ad 2m dōm: ꝙ despōsatio illa large accipit͛ ꝓ vniōe q̄ nō hēt cōformitatem nāe i spē: ꝛ sic etiā nichil ꝓhibet large accipiēdo dotes ponere dotes i angelis.

ad tm ¶ Ad tertium dōm: ꝙ q̄uis i mri⁰ spūali n̄ sit nisi cōiūctio spūalis: tamē illos qui cōiūgunt͛ ad ꝑfectā mrimonij rationē opꝫ i spē nāe cōuenire: et ꝓpter h⁰ despōsatio ꝓprie ad angelos nō ꝑtinet.

ad quartum ¶ Ad quartū dicenduꝫ: ꝙ illa cōformatio qua angeli cōformant͛ xp̄o inq̄tū est de⁹: non ē talis q̄ sufficiat ad ꝑfectam rationē mrimonij cū nō sit nisi sm cōueniētiā i spē: sed magis adhuc remanet infinita distantia.

Ad 5m ¶ Ad quintū dōm: ꝙ nec etiā christ⁹ ꝓprie dicit͛ caput āgelorū sm illam rōnē qua caput reqrit cōformitatem nāe. Tamē sciēdū ꝙ lꝫ caput ꝛ alia membra sint ꝑtes indiuidui vni⁹ spēi: si vnū qdq; ꝑ se cōsideretur: nō cū alio: ē eiusdē spēi: man⁹ enim hēt aliā spēm ꝑtis a capite. Vn̄ loquēdo de mēbris sm se non reqrit͛ īter ea alia cōueniētia q̄ꝫ ꝓportiōis. vt vnū i alio accipiat: et vnū alij subseruiat: ꝛ sic cōueniētia q̄ ē īter deū ꝛ āgelos mag; sufficit ad rōnē capit; q̄ꝫ ad rōnē sponsi.

¶ Utrum cōuenienter ponantur tres anime dotes. Arti. v.

p̄m AD quintū sic ꝓceditur. Videt͛ icōuenienter ponant͛ tres eē aīe dotes. scꝫ visio: dilectio. ꝛ fruitio. Aia eni cōiungitur deo sm mentē: in qua ē imago trinitatis: scdm memoriā: itelligētiaꝫ: ꝛ volūtatē: sꝫ dilectio ad voluntatem ꝑtinet: visio ad intelligentiā: ꝫ dēt aliqd poni: qđ memorie respōdeat cum fruitio nō ꝑtineat ad memoriaꝫ sꝫ magis ad volūtatem.

Scdm ¶ p̄. dotes beatitudinis dicūtur respondere virtutibus vie: quibus deo cōiunguntur: q̄ sunt fides: spes: charitas: qbus est ipse deus obm: sed dilectio respōdet charitati: visio aūt fidei: ꝫ dēt aliqd poni qđ ꝑtineret ad spem: cū fruitio magis ꝑtineat ad charitatē.

tertium ¶ p̄. deo nō fruimur nisi ꝑ dilectionē ꝛ visionē: illis. n. dicimur frui q̄ diligim⁹ ꝓpter se: vt ꝑꝫ ꝑ Augu. in lib. de doctrina xp̄iana: ꝫ fruitio nō dēt poni alia dos a dilectiōe.

quartū ¶ p̄. ad ꝑfectionē beatitudinis reqrit͛ cōprehēsio .j. Cor. 9. Sic currite vt comprehendatis: ergo debet adhuc quarta dos poni.

5m ¶ p̄. Ansel. dicit ꝙ hec pertinent ad beatitudinem anime: sapientia: amicitia: concordia: potestas: honor: securitas: gaudium:

et sic videntur predicte dotes incon
3m uenienter assignari. ¶ Preterea Aug. in fi. de ci. dei. dicit quod deus in illa beatitudine sine fine videbitur: sine fastidio amabitur: sine fatigatione laudabitur: ergo laus preassignatis do
7m tibus annumerari debet. ¶ Preterea Boetius ponit. 5. ad beatitudinem pertinentia in. 3. de consol. que sunt hec: sufficientia: quam promittunt diuitie. Jocunditas quam promittit voluptas. Celebritas quam promittit fama. Securitas quam promittit potentia: Reuerentia quam promittit dignitas: et sic videtur quod potius deberent assignari dotes quam predicta.

Ro pn. vbi sup ar. 5. q. 1 Rńdeo dicendum quod ab omnibus communiter tres ponuntur anime dotes: diuersimode tamen. ¶ Quidam enim dicunt quod tres dotes anime sunt: visio dilectio et fruitio: quidam vero dicunt quod sunt visio: fruitio: et comprehensio: quidam vero quod sunt visio dilectio et comprehensio: omnes tamen he assignationes reducuntur in idem: et eodem modo earum numerus assignatur. Dictum enim est quod dos est aliquid anime inherens per quod ordinatur ad operationem in qua consistit beatitudo. In qua quidem operatione duo requiruntur. scilicet ipsa substantia operationis que est visio: et perfectio eius que est delectatio. oportet enim beatitudinem esse operationem perfectam Visio autem aliqua est delectabilis dupliciter. Unomodo ex parte obiecti: inquantum id quod videtur est delectabile. Aliomodo ex parte visionis inquantum ipsum videre delectabile est sicut delectamur in videndo mala: quamuis mala non delectent nos: quia operatio illa in qua vltima beatitudo consistit: debet esse perfectissima: ideo requiritur quod visio illa sit vtroque modo delectabilis. Ad hoc autem quod visio illa sit delectabilis ex parte visionis requiritur quod sit facta connaturalis videnti per aliquem habitum: sed ad hoc quod sit delectabilis ex parte visibilis requiruntur duo. scilicet quod ipsum visibile sit conueniens: et quod sit coniunctum. Sic ergo ad delectabilitatem visionis ex parte sui requiritur habitus qui visionem eliciat: et sic est vna dos: que dicitur ab omnibus visio: sed ex parte visibilis requiruntur duo. scilicet conuenientia que est per affectum: et quantum ad hoc ponitur a quibusdam dos dilectio: et a quibusdam fruitio: secundum quod fruitio ad affectum pertinet. Illud enim quod summe diligimus conuenientissimum estimamus. Requiritur etiam ex parte visibilis coniunctio: et sic ponitur a quibusdam comprehensio: que nihil est aliud quam in presentia deum habere et in seipso tenere. ¶ Sed secundum alios fruitio prout est non spei: sicut est in via: sed iam rei sicut est in patria. Et sic dotes respondent tribus virtutibus theologicis. scilicet visio fidei. spei vero comprehensio vel fruitio. secundum vnam acceptionem: charitati vero fruitio vel dilectio secundum assignationem aliam. Fruitio enim perfecta qualis in patria habebitur includit in se dilectionem et comprehensionem: et ideo a quibusdam accipitur pro vno: a quibusdam vero pro alio. ¶ Quidam vero attribuunt has tres dotes tribus anime viribus: visionem: rationali: delectationem: concupiscibili: fruitionem vero irascibili. Inquantum talis fruitio est per quandam victoriam adepta: sed hoc non proprie dicitur: quia irascibilis et concupiscibilis non sunt in parte intellectiua: sed in parte sensitiua dotes autem anime ponuntur in ipsa mente.

Ad primum ergo dicendum: quod memoria et intelligentia non habent nisi vnam operationem: vel quia vel ipsa intelligentia est operatio memorie: vel si intelligentia dicatur esse potentia: quedam memoria non exit in operationem nisi mediante intelligentia; quia memorie est noticiam Ad pm

tenere: vnde etiã memorie ꝛ itelligentie nõ respondet nisi vnus habitus. s. noticia: ꝛ ideo vtriqꝫ respõdet tantũ vna dos. s. visio. ¶ Ad
Ad 2m secũdũ dõm: ꝙ fruitio respondet spei iq̃tũ icludit ꝯphẽsionẽ q̃ spei succedit: qd. n. sperat nõdũ hẽtur: ꝛ iõ spes quodãmõ affligit ꝓpter distantiã amati: ꝛ ꝑ hoc in pria:
Ad 3m nõ remanet: sꝫ succedet ei cõprehẽ
ꝛ 4m sio. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ fruitio scdm ꝙ cõphẽsionẽ includit distinguitur a visione ꝛ dilectione: alio tamen mõ q̃ dilectio a visione. Dilectio enim et visio diuersos hẽitus noiant quoꝝ vnus ptinet ad intellectum: alter ṽo ad affectum. sꝫ cõprehẽsio vel fruitio ẽm ꝙ ponitur pro ꝯphensione nõ importat aliuꝫ habitũ ab illis duobus: sꝫ iportat remotioneꝫ ipedimẽtorum ex quibus efficiebatur vt nõ posset mens deo quasi pñtialiter coiungi: ꝛ hº quidẽ fit p hoc ꝙ ipse habitus glorie aiaꝫ ab oi defectu liberat: sicut ꝙ facit eã sufficientẽ ad cognoscẽdum sine fantasmatibº ꝛ ad ꝓdñandum corpi ꝛ alia hmõi: per q̃ excluduntur impedimẽta quibus fit vt nũc pegrinemur a dño ¶ Ad 4m
Ad 5m patet respõsio ex dictis. ¶ Ad 5m dõm: qd ꝓprie dotes sunt imediata pñª illius opationis: in qua pfecta btitudo consistit per quã aia a xp̃o ꝯiungitur. Alia aũt q̃ Ansel. enumerat nõ sũt hmõi: sꝫ sũt qualẽcũqꝫ btitudinẽ ꝯcomitãtia vel ꝯña nõ solum in cõparatione ad sponsuꝫ ad quẽ sola sapiẽtia inter enũerata ab eo pertinet: sꝫ etiã in ꝯpatione ad alias ptes. ad quos ptiet amiciitia q̃tũ ad vnionẽ affectuũ: ꝛ cõcordia q̃tum ad consensum in agẽdis vel inferiores ad quos pertiet potestas secundum ꝙ a superioribus inferiora disponũtur: ꝛ honor secunduꝫ id quod ab inferioribus ꝛ superioribus exhibetur: ꝛ etiam per comparationem ad seipsam ad quos pertinet securitas q̃tum ad remotionẽ mali: ꝛ gaudium q̃tuꝫ ad adeptiõem boni. ¶ Ad sextum ad 6m
dõm: ꝙ lausq̃ ab Aug. ponitur 3m eorum que in patria erunt: nõ ẽ dispositio ad beatitudinem: sed magꝫ ad beatitudinem cõsequẽs: ex hoc enim ipso ꝙ anima deo coniungitur: in quo beatitudo ꝯsistit: sequitur ꝙ in laudem prorumpat. vnde laus non habet rationem dotis.
¶ Ad septimũ dõm: ꝙ illa quinqꝫ ad 7m
que enumerat Boeti. sunt quedaꝫ beatitudinis cõditiones: nõ auteꝫ dispositiones ad beatitudines vel beatitudinis actũ: eo ꝙ beatitudo ratione sue perfectionis sola ꝛ singulariter habet per seipsam q̃cq̃d ab hoĩbus diuersis queritur: vt pꝫ per philosophũ in pmo ꝛ. 10 . et hi. ꝛ ẽm hoc oñdit Boetius illa q̃nqꝫ in ṽa beatitudine esse: qꝛ hec sunt q̃ ab hoĩbus in vera felicitate tẽporali q̃runtur: q̃ vel pertinẽt ad immunitatem a malo: sicut est securitas vel ad ꝯsecutionem boni ꝯuenientis sicut iocũditas ꝛ perfectio sicut sufficientia: vel ad manifestationeꝫ boni sicut celebritas i q̃tũ bonum vnius est in noticia multorum: ꝛ reuerentia inq̃tum illius noticie vł boni signũ aliquod exhibetur: reuerentia. n. ꝯsistit in exhibitione honoris qui est testimoniũ ṽtutis. Vñ pꝫ ꝙ ista q̃nqꝫ si dñt dici dotes: sꝫ q̃dã btitudĩs ꝯditiões.

¶ De aureolis Questio xcvi.



Onsequẽter cõsiderandũ ẽ de aureolis. Circa qd q̃rũtur tredecim. ¶ pº vtꝝ aureola differt a pmio essentiali. ¶ 2º vtrum differat a fructu. ¶ 3º vtruꝫ fructus soli virtuti cõtinẽtie debeatur. ¶ 4º vtꝝ ꝯuenĩẽter assignentur tres fructus tri

bus ptibus cõtinentie. ¶ Quito vtrũ virginibus deãtur aureola. ¶ Sexto vtrũ deãtur martyrib⁹. ¶ Septimo vtrũ deãtur doctoribus. ¶ Octauo vtrũ xpo aureola deãtur. ¶ Nono vtrum angelis. ¶ Decimo vtrũ corpi hũano debeatur. ¶ Undecimo vtrũ cõuenienter tres aureole assignentur. ¶ Duodecimo vtrũ aureola ṽgiuum sit potissima. ¶ Tredecimo vtrum vnus alio intentius eandẽ aureolam habeat.

¶ Utruz aureola sit aliquod aliud a premio essentiali quod aurea dicitur. Arti. j.

primus AD pmũ sic pceditur. Uidet q aureola non sit aliqd aliud pmiuz a premio eẽntiali qd aurea dicitur. Premiũ eni eẽntiale est ipsa beatitudo: sz btitudo sm Boe. ẽ stat⁹ oium bonorũ cógregatióe pfect⁹: ergo pmiũ essentiale includit omne qd habet in pria: r sic aureola icludit in aurea.
secũdũ ¶ P̃. magis r minus nõ diuersificãt spẽm: sz illi q seruãt cõsilia r pcepta magis premiant q̃ illi q̃ ßuãt pcepta tantũ: nec in aliquo pmiuz eorũ videtur differre: nisi q vnũ ẽ altero maius cum aureola noiet pmiũ: qd debetur opib⁹ pfectiõis: g videt q aureola non dicat aliqd distinctũ ab
Tertiũ aurea. ¶ P̃. premium respõdet merito: sed radix totius meriti ẽ charitas: cũ g charitati respõdeat aurea: videtur q in pria non erit ali-
quartũ. quod pmiuz ab aurea distinctum. ¶ P̃. oms homies assumuntur ad angelorũ ordines vt dicit Greg. Sed in angelis lz q̃dam data sint quibusdã excellẽter nihil ibi possi detur singulariter: omia eni in oibus sunt nõ qdẽ equaliter: q2 alia alijs sublimi⁹ possident: q̃ tamẽ omnes habẽt: vt Greg. dicit: ergo in beatis non erit aliquod aliud premium nisi omnium commune: ergo aureola nõ est pmiũ distinctuz ab aurea. ¶ P̃. Excellẽtiori merito excellẽs pmiũ debetur: si g aurea debetur opibus q̃ sunt in pcepto: aureola g his q̃ sunt in cõsilio: aureola g erit pfectior q̃ aurea: et ita nõ deret diminutiue significari: r sic videtur q aureola non sit pmium distinctum ab aurea. quintũ

Sz cõtra Exo. 25. Facies alterã coronã aureolam dicit glo. ad coronã ptinet canticũ nouuz: qd virgines tantũ coraz spõso cãtant: ex quo vr q aureola sit q̃dam corona nõ oib⁹: sed quibusdaz spãliter reddita: aurea ãt oibus beatis redditur. g aureola est aliud q̃ aurea. ¶ P̃. Pugne quaz sequitur victoria debetur corona secũda. Thi. 2. Nõ coronabitur nisi q legitime certauerit: g vbi est spãlis rõ certaminis ibi dẽt eẽ corona spãlis: sz in aliquib⁹ opib⁹ est spãlis rõ certãdi. g pre alijs aliquam coronã hre debẽt: r hãc dicimus aureolã. ¶ P̃. Eccłia militãs descendit a triumphante. vt patet Apoc. 21. Uidi ciuitatẽ sanctã rc. sed in eccłia militante spãlia opa habẽtibus redduntur spãlia premia: sicut victoribus coronam: currentibus brauiũ: ergo similiter dz esse in ecclesia triumphante. i oppm pm secũdũ 3m.

Rñdeo dicendũ: q premium essentiale hominis qd est eius beatitudo cõsistit in perfecta coniunctione anie ad deum: in quantum eo perfecte fruitur: vt viso r amato perfecte: hoc autẽ premiuz methaphisice corona dicitur vel aurea: tum ex parte meriti qd cum quadam pugna agitur. militia eni est vita hominis super terram. Job. 7. tum ex parte premij per quod homo efficitur quodammodo diuinitatis particeps: r per consequẽs regie ptãtis. Apoc. 5. Fecisti nos deo nostro regnuz rc. Corona autẽ est proprium signuz regie ptãtis: r eadem ratione pre- Rño pn distin. 49. q. 5 ar. 1.

mij qd essentiali additur corone rationē hēt. Significat etiā corona perfectionē q̄dā ratiōe figure circularis: vt ex hoc etiā pfectioni cōpetat btōrū. Sz q2 nihil pōt supaddi qui sit eo minus: iō supadditū p̄mium aureola nomīatur. Huic āt essentiali p̄mio qd aureola df aliquid supadditur 2r. ¶ Unomodo ex cōditiōe nāe eius q̄ p̄miatur sicut sup beatitudiēz aīe gloria corporis adiūgitur: vñ r ipā glia corporis interduz aureola nomiatur. Vñ sup illud. Ex. 25. Facies alteraz coronā aureolā: dicit q̄dā glo. quasi in fine aureola supponatur cū in scriptura dr q eis sublimior in glia in receptiōe corporū seruetur: sic autē nūc de aureola nō agitur. ¶ Alio mō ex ratiōe opis meritorij: qd quidē rationē meriti hz ex duobus ex qbus etiā hēt bonitatē rōnē. scz ex radice charitatis: qua refertur in finē vltimū: r sic debetur ei eēntiale p̄miū. s. puentio ad finē q̄ est aurea: r ex ipso gñe actus qd laudabilitatē q̄dā hēt ex debitis circūstātijs r ex hītu eliciēte et proximo fine: et sic debetur ei qddam accñtale p̄miū qd aureola df: r hoc mō de aureola ad p̄sens intendimus. Et sic dicendū est q aureola dicit aliqd auree supadditum. i. quoddā gaudiū de opibus a se factis: que habēt rōnē victorie excellentis quod est aliud gaudium ab eo: quo de coniunctione ad deum quis gaudet: quod gaudium aurea dicitur.

ad p̄mū Ad primū ergo dōm: q beatitudo icludit omnia bona q̄ sunt necessaria ad pfectam hoīs vitam. q̄ cōsistit in perfecta hoīs opatōe: sz q̄dā possūt supaddi nō quasi necessaria ad pfectā operationez: vt sine qbus esse non possit: sed q2 his additis est btitudo clarior. Unde pertinent ad bene esse beatitudinis r ad decentiā quandam ipsius sicut et felicitas politica ornat nobilitatez r corporis pulchritudinem r hmōi: sine qbus esse pōt: vt patz i p̄mo ethi. et hoc mō se hēt aureola ad beatitudinem patrie. ¶ Ad 2m dicendū: q ille qui seruat cōsilia r precepta semper meretur magis q̄ ille q seruat p̄cepta tantum 2m q ratio meriti cōsideratur in opibus ex ipso genere operū: nō autē semp 2m q ratio meriti ex ipso gñe operum pensatur ex radice charitatis: cum q̄nq3 ex maiori charitate aliqs seruet p̄cepta tm̄: q̄ aliqs p̄cepta et cōsilia: sz pluries accidit ecōuerso: quia pbatio dilectionis exhibitio ē operis: vt Greg. dicit. Nō g̃ ipm p̄miū eēntiale intēsum magis df aureola: sz id qd p̄mio eēntiali supadditur indifferenter siue sit maius premium eēntiale habētis aureolam: siue minus: siue equale p̄mio eēntiali nō hñtis. ¶ Ad 3m dōm: q charitas est p̄nm meredi: sed actus nr ē quasi istrz quo meremur: ad effectū aūt pseq̄ndū nō solū requiritur debita dispō in p° mouente: sz ēt recta dispō in instrō: r iō i effectu aliqd cōseqtur ex parte p̄mi principij: qd est principale: r aliqd ex parte instrumenti quod est secūdarium. vnde r in premio aliquid est ex pte charitatis. s. aurea. r aliquid ex genere opōnis. scilicet aureola. ¶ Ad 4m dōm: q angeli oēs in eodē gñe actus suam beatitudinez meruerūt. scz in hoc q sūt conuersi ad deum: r ideo nullum singulare premium inuenitur in vno: quod alius nō habeat aliquo modo: homines autē diuersis generibus actuum beatitudinem habent: r iō nō est sile. Tamen illud qd vnus vr spāliter hre inter homines quodāmō oēs cōuenienter habēt: inq̄tū. s. p charitatē pfectā vnusquisq3 bonum alterius suum reputat: non tamen hoc gaudium quo vnus alteri congaudet potest aureola nominari: quia nō datur

Ad 2m

ad tertiū

ad quartum

in p̄miū victorie eius: sed magis respicit victoriā alienam: corona enī ipsis victorib⁹ reddit̄ nō victorie cōgaudētib⁹. ¶ Ad 5m dōm: q maior est excellentia meriti: que surgit ex charitate q̄ȝ illa q̄ consurgit ex gn̄e actus. sicut finis ad quē ordinat̄ charitas est potior his q̄ sunt ad finē. circa que actus nr̄i cōsistūt. Un̄ ⁊ p̄miū respōdēs merito ratiōe charitatis q̄ȝtūcūq̄ puū est maius quolibȝ p̄mio respōdēte actui ratiōe sui generis: ⁊ iō aureola diminutiue dr̄ respectu auree.

Ad 5m

¶ Utrum aureola differat a fructu. Arti. ij.

pm

AD secundū sic procedit̄. Uidet̄ q aureola nō differat a fructu. Eidem eni merito nō debent̄ diuersa p̄mia: sȝ eidē merito respōdet aureola ⁊ fructus cētesim⁹. scȝ virginitati: vt ptȝ in glo. Matth. 13. ergo aureola ē idē qd̄ fruct⁹. ¶ p̄. Aug. dicit in lib. de virginitate. q centesim⁹ fruct⁹ debet̄ martyri: et idē d̄bet̄ v̄ginī. ergo fruct⁹ ē qdd̄āmō p̄miū cōmune v̄ginib⁹ ⁊ martyrib⁹ sȝ eisdē ēt debet̄ aureola: ergo aureola est idē qd̄ fructus. ¶ p̄. in beatitudine nō inuenit̄ nisi duplex p̄miū. scȝ essentiale ⁊ accidētale: qd̄ essentiali supadditur: sed premio essentiali supaddit̄: vt dicit̄ aureola: qd̄ ptȝ ex h⁹ q Exo. 25. aureola corone auree superponi dicit̄: sȝ fruct⁹ non est p̄miū eēntiale: qr sic deberetur omnibus beatis: ergo est idē quod aureola.

Scdm

tertium

Sed cōtra quecūq̄ nō sūt eiusdem diuisionis non sunt eiusdem rationis: sed fructus ⁊ aureola non similiter diuiduntur: quia aureola diuiditur in aureolam virginum: martyrum: ⁊ doctorum: fructus autem in fructum coniugatorum: viduarum: ⁊ virginum: ergo fructus ⁊ aureola non sunt idem. ¶ p̄. si fructus et aureola essent idē: cuicūq̄ debent̄ fructus deberet̄ ⁊ aureola: h⁹ autem ptȝ esse falsum: qr fruct⁹ debetur viduitati: nō autē aureola: ergo ⁊c.

i opp^m. p^m

secūdū.

Rn̄deo dōm: q ea que methaphorice dicuntur pn̄t varie accipi fȝ adaptatiōes ad diuersas pprietates ei⁹: vnde fit trāsumptio. Cum autē fruct⁹ pprie in rebus corporalibus dicatur de terre nascētibus fm̄ diuersas conditiones q̄ in fructib⁹ corpalibus inueniri possunt diuersimode fructus spūaliter accipitur. Fructus enim corpalis dulcedinē hēt: quia reficit scdm̄ q in vsum hōis venit: est etiam vltimum ad qd̄ operatio nature puenit: est etiā vltimū ad id qd̄ ex agricultura expectatur p seminationem vel quoscūq̄ alios modos. ¶ Quando igitur fruct⁹ spūaliter accipitur p eo quod reficit est quasi vltimus finis: ⁊ scdm̄ hanc significationem dicimur deo frui perfecte in patria: imperfecte āt in via: ⁊ ex hac significatiōe accipitur fruitio: que est dos: sic aūt nunc de fructibus non loquimur. ¶ Quādoq̄ āt sumitur spūaliter pro eo quod reficit tantū: q̄ȝuis nō sit vltimus finis: ⁊ sic virtutes fructus dicuntur inq̄ȝtum mentē sincera dilectione reficiunt. vt Ambrosi. dicit: ⁊ sic accipitur fructus Gal. 5. Fructus autē spiritus gaudium ⁊c. sic autē de fructibus nūc etiā nō q̄ritur. Potest autem alio modo sumi fructus spiritualis ad similitudinem corporalis fructus inq̄ȝtū corpalis fruct⁹ est quoddā cōmodum quod ex labore agriculture expectatur: vt sic dicatur illd̄ p̄miū qd̄ hō cōsequitur ex labore: q̄ ī hac vita laborat: ⁊ sic oē premium qd̄ in futuro habebitur ex nostris laboribus fructus dicitur: ⁊ sic accipitur fructus. Ro. 6. Habetis fructum vr̄m in scīficatiōe: finem v̄o vitā eternā. sic ēt nūc nos de fru-

Rº p̄ni. vbi sup̄ ar. 2. q. 1

ctu nõ agimus: sꝫ agimus de fructu secũduꝫ ꝙ ex semine cõsurgit. Sic enim de fructu dñs loquitur. Matthei.13. Ubi fructum diuidit in trigesimum: sexagesimũ: ⁊ centesimuꝫ. Fructus autẽ secũdũ hoc potest ꝓdire ex semine ꝙ vis semẽtina est efficax ad cõuertendũ humores terre in suam naturaꝫ. ⁊ quãto hec virtus est efficatior et terra ad hoc paratior: tanto fructus sequitur vberior: spũale autem semẽ quod in nobis seminatur est verbũ dei: vnde quãto aliquis magis ĩ spiritualitatem cõuertitur a carne recedens: tãto in eo est maior fruct⁹ verbi dei. Secũduꝫ hoc igitur fructus vbi dei differt ab aurea ⁊ ab aureola: quia aurea cõsistit in gaudio quod habetur de deo: aureola vero in gaudio qđ habetur de operum perfectiõe: sed fructus ĩ gaudio qđ hr̃ de ipsa dispositione operantis secũduꝫ gradũ spiritualitatis: in quẽ ꝓficit ex semine vbi di. Quidam distinguũt inter aureolam ⁊ fructus dicentes: ꝙ aureola debetur pugnãti secũdum illud. 2. Thi. 2. nõ coronabitur nisi qui legitime certauerit: fruct⁹ aũt laborãti secũduꝫ illud qđ dr̃ Sap̃. 4. bonorũ laborum gloriosus est fructus. Alij vo dicũt ꝙ aurea respicit ↄuersionẽ ad deũ: sꝫ aureola et fructus ↄsistũt: in his q̃ sunt ad finem: ita tñ ꝙ fructus principalius respicit voluntatem: aureola autẽ magis corpus: sꝫ cũ in eodeꝫ sit labor ⁊ pugna: ⁊ secũduꝫ idẽ ⁊ p̃miũ corporis ex premio aĩe dependeat secũdum p̃dicta: nõ esset drĩa ĩter fructũ aureã: ⁊ aureolã nisi rõe tãtum: ⁊ hoc nõ põt eẽ: cũ quibusdam assignentur fructus quibus nõ assignatur aureola.

ad p̃mũ **Ad primũ** ḡ dðm. ꝙ nõ est in conueniẽs eidem merito ſm diuersa q̃ in ipso sũt diuersa p̃mia rñdere: vñ ⁊ virginitati rñdet aurea ſm ꝙ propter deum seruatur impio charitatis aureola vero secundũ ꝙ est ꝑfectionis op⁹ hñs rõnẽ victorie excellentis: fructus vo scðm ꝙ per vginitatẽ hõ in quãdam spũalitatẽ transit a carnalitate recedens. ¶ Ad 2m dðm: ꝙ fructus secundum ꝓpriam acceptionẽ put nũc loquimur nõ dicit premiũ cõmune martyrio ⁊ virginitati. sꝫ tribus ptinẽtie gradibus glo. aũt q̃ ponit fructũ centesimuꝫ martyrib⁹ rñdere large accipit fructum. secundũ ꝙ q̃libet remuneratio fructus dr̃ vt sic p centesimum fructũ remuneratio designetur: q̃ quibusꝫ operibus perfectiõis debetur. ¶ Ad 3m dðm: ꝙ quãuis aureola sit quoddaꝫ accñtale p̃mium essentiali superadditum: nõ tamen omne accidẽtale p̃mium est aureola: sed p̃mium de operibus perfectionis quibus hõ maxime xp̃o cõformatur secũduꝫ pfectã victoriã: vnde nõ est incõueniens ꝙ abstractioni a carnali vita aliquod accidentale premium debeatur: quod fructus dicitur. Ad 2m Ad 3m

¶ Utrũ fructus debeatur soli virtuti ptinẽtie. Arti. III.

Ad tertiũ sic proceditur Uidetur ꝙ fruct⁹ non debeatur soli vtuti cõtinẽtie Quia. 1. Cor. 15. super alia claritas solis ⁊c. dicit glo. ꝙ claritati solis illorum dignitas comparatur que centesimum fructuꝫ habent: lunari auteꝫ que sexagesimũ stelle vero qui tricesimum: sed illa diuersitas claritatuꝫ secũdum intentionẽ apostoli pertinet ad quãtãcunqꝫ beatitudinis differentiaꝫ: ḡ diuersi fruct⁹ nõ debẽt respõdere soli cõtinẽtie. ¶ p̃. fructus a fruitione dicũtur: sꝫ fruitio ptinet ad premium essentiale: quod omnib⁹ vtutib⁹ rñdet: ḡ ⁊c. ¶ p̃. fruct⁹ labori debetur. Sap̃. 4. Bonorum laborum gloriosus est fructus: sed maior est labor in fortitudine

p̃mum, scðm tertium

q̄ in tēperantia: vł in ꝯtinētia: ergo fructus non rńdet soli ꝯtinētie
4m ℭ P̄. difficilius est modū nō excedere in cibis q̄ sunt necessarij ad vitam q̄ in venereis: sine quib⁹ vita ꝯseruari potest. ⁊ sic maior est labor parsimonie q̄ ꝯtinētie: ḡ parsimonie magis rńdet fruct⁹ q̄ ꝯti
5m. nētie. ℭ P̄. fruct⁹ refectionē īportat refectio aūt p̄cipue ē ī fine. cū ḡ virtutes theologice finē hēant pro obiecto. s. ipsū deū: vr q̄ eis fructus maxime dēat respondere.

1 oppm Szōtra ē quod habet ī glo. 13. Matt. que fruct⁹ assignat ṽginitati: viduitati: ⁊ cō tinētie ꝯiugali: q̄ sūt ꝯtinētie ptes

Rñ° p̄ncip. vbi. s. q. 2. Rn̄deo dōz: q̄ fructus est qd dā premium qd debetur homini ex hoc q̄ a carnali vita in spiritualē transit: ⁊ ideo illi virtuti p̄cipue fruct⁹ rńdet: q̄ hoīem p̄cipue a subiectiōe carnis liberat hoc autem facit ꝯtinētia: q2 p delectatiōes venéreas aīa p̄cipue carni subdit: adeo vt ī actu carnali secundum Hier. nec spūs pphie corda tāgat pphar: nec ī illa delectatione est possibile aliquid intelligere: vt ph̄s dicit. 7. Ethi. Et iō ꝯtinēc mag; rńdet fruct⁹ q̄ alij ṽtuti.

Ad pm Ad p̄imū ḡ dicendū: q̄ gl. illa accipit fru-
Ad 2m ctum large ſm q̄ quelibet remuneratio fructus nominat. ℭ Ad 2m dōz: q̄ fruitio nō sumitur a fructu ſm illam similitudinē qua nūc de
Ad 3m fructu secundum illam similitudinē loquimur. ℭ Ad 3m dicendum q̄ fructus ſm q̄ nūc loqmur nō rńdet labori rōne fatigationis: ſʒ ſʒ q̄ p laborē semia fructificant. Vn̄ ⁊ ipse segetes labores dr̄ inq̄ātū pp eas laborat. vel labore acqrun tur. Similitudo āt fruct⁹ ſʒ q̄ oritur ex semine magis aptat ꝯtinentie q̄ fortitudini: q2 per passionē fortitudinis hō non subditur carni sicut p passionē: circa quas est
ad 4m continētia. ℭ Ad 4m dōm: q̄ q̄/uis delectatiōes que sunt in cibis sint magis necessarie illis que sunt in venereis: non tamen sunt ita vehementes: vn̄ p eas anima non ita subdit carni. ℭ Ad. 5m dōz: q̄ fru Ad 5m ctus nō sumitur hic ſʒ q̄ frui dr̄ q̄ reficitur in fine: ſʒ alio modo: ⁊ iō ratio non sequitur.

ℭ Utrum conuenienter assignentur tres fructus tribus continentie partibus. Arti. iiij.



D quartū sic pm p̄cedit. Vr q̄ ī cōuenienter assignentur tres fructus trib⁹ ꝯtinentie partibus. Nā Gal. 5. ponunt duodecim fruct⁹. s. gaudiū: pax: ⁊ c̄. et iō videtur q̄ nō debeāt poni tres tantum. ℭ P̄. fructus noīat aliqd 2m. p̄miū spāle: ſʒ p̄miū qd assignatur virginibus: viduis: ⁊ coniugatis non est spāle: q2 oēs saluādi ꝯtinētur sub aliquo horum triū: cū nullus saluet q̄ cōtinētia careat: ⁊ cōtinētia per has tres sufficienter diuidatur: ḡ inconuenienter tribus p̄dictis tres fructus assignantur. ℭ P̄. sicut viduitas excedit ꝯtinē 3m. tiam ꝯiugalē: ita ṽginitas viduitatem. sed nō similiter excedit sexagenarius tricenarium: ⁊ centenari⁹ sexagenariuʒ: neq̄ ſm arithmeticam p̄portionem: q2 sexagenarius excedit tricenarium in. 30. Et cētenarius sexagenarium: in. 40. Neq̄ etiam ſm p̄portionalitatē geometricā: q2 sexagenarius se hʒ in dupla p̄portiōe ad tricenariuʒ cētenarius vero ad sexagenariuʒ, in superbitriia q2 continet totum et duas tertias eius. ḡ inconueniē ter aptant fructus tribus continē tie gradibus. ℭ P̄. ea que in sacra 4m scriptura dicuntur: perpetuitatē habēt. Luce. 21. Celum ⁊ terra trāsibunt: verba autem mea non transient: sed ea que ex institutione hominum sūt facta quotidie possunt mutari: ergo ex his q̄ ex institutio

ne hominum sunt: non est accipiē da rō eorum que in scriptura dicunt̄ et sic videtur q incōueniens sit rō quam Beda assignat de istis fructibus dicēs: q fructus tricesim⁹ debetur cōiugatis: q2 in representatione que fit in abaco. 30. significantur per contactum pollicis et indicis scdm suam summitatem: vnde ibi quodāmodo osculant̄ se: et sic tricenarius numerus significat ꝯiugatorum oscula: sexagenarius vero numerus significatur per tactuz indicis super medium articuluz pollicis: et sic ꝑ hoc q index iacet sup pollicem opprimens ipsuz significat oppressionem quam vidue patiuntur in mundo: cum aūt numerando ad centenarium peruenimus ad dexteram a leua transimus: vnde per centenarium virginitas designatur: q̄ hʒ ꝓportionem angelice dignitatis que sunt in dextra. s. in glīa. nos āt ī sinistra pp imperfectionē p̄ntis vite.

Rn̄o. princi. vbi. §. q. 3. **Rn̄deo** dōʒ: q propter ꝯtinētiam cui fructus respondet homo in quādam spiritualitatem adducitur carnalitate abiecta. Et iō ſm diuersum modum spiritualitatis quam continentia facit: diuersi fructus distinguunt̄ est enim quedam spūalitas necessaria: et quedam superabundans. necessaria ē in hoc q rectitudo spiritus ex delectatione carnis non peruertatur quod fit cum aliquis per rectum ordinem rationis vtitur delectationibus carnis: et hec est spiritualitas coniugatorum. Spiritualitas vero superabūdās est: per quam homo ab huiusmodi delectationibus carnis spm̄ suffocantibus omnino se abstrahit. Sed hoc cōtingit dupliciter. Uel respectu cuiuslibet tpis p̄teriti p̄ntis: et futuri: et hec est spūalitas virginum. Uel ſʒ aliquod tps: et hec est spiritualitas viduarum: seruātibus ergo continentiam ꝯiugalē datur fructus. 30⁹. vidualeʒ. 60⁹. virginalem centesimus: rōne illa quam Beda assignat: Quis possit alia rō assignari ex ipa nā nūerorum tricenari⁹. n. numer⁹ ex ductu trinarij in denarium surgit: trinari⁹ eīn est numerus oīs rei: vt dr̄ p̄⁹ d̄ celo et mū. et hʒ in se pfectionē quādam oībus cōem. s. p̄ncipij medij: et finis: vn̄ cōuenienter tricenari⁹ numerus ꝯiugatis assignatur: in q̄bus supra obseruationes decalogi qui per denariuz significat̄: nō additur aliqua perfectio nisi cōis sine qua non potest esse salus. Senarius auteʒ ex cuius ductu in denariuʒ sexagenarius surgit habet perfectionem ex partibus: cum cōstet ex omnibus partib⁹ suis simul aggregatis: vnde ꝯuenienter viduitati rn̄det in qua iuenitur perfecta abstractio a delectationib⁹ carnis q̄tuʒ ad oēs circunstātias que sunt quasi partes ṽtuosi āct⁹: cum. n. nulla persona et in nullo loco viduitas carnis vtitur delectationibus: et sic de alijs circunstātiis: quod non erat in cōtinentia cōiugali. Sed centenarius conuenienter respondet virginitati: q2 denarius ex cuius ductu centenari⁹ surgit: est limes numerorum: et silr virginitas tenet spiritualitatis limitem: q2 ad eam nihil de spiritualitate adijci potest. Habet enim cētenarius numerus quadrat⁹ perfectioneʒ ex figura. figura eīn quadrata secundum hoc perfecta est: q ex omni parte equalitatē hʒ: vt pote hn̄s oīa latera eq̄lia: vn̄ ꝯpetit virginitati: in q̄ q̄tū ad oē tps equaliter īcorruptio inuenit̄.

Ad primum ḡ dicenduʒ: q ibi fructus non accipiuntur hoc modo: sicut hic de eis loquimur. Ad p̄m

Ad secundum dicendum: q nihil cogit ad ponendum fructum esse premium Ad 2m

non oībus saluandis cōe. Nō solū eīn essentiale p̄mium cōe est omnibus: sed etiam aliquod accidētale sicut gaudium de operibus illis: sine q̄bus nō est salus. Pōt tñ dici q̄ fructus nō oībus conueniūt saluandis: sicut p3 de his q̄ in fine penitent: ⁊ incontinenter vixerūt. Eis enim nō fructus s3 eēntiale p̄mium debetur tantum.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q̄ distinctio fructuū magis accipitur ſm spēs ⁊ figuras numerorum q̄ ſm q̄titates ipsoruz: tamē etiam q̄tum ad q̄titatis excessum pōt aliqua rō signari. Coniugat⁹ eīn abstinet tm̄ a nō sua. vidua vero a suo ⁊ nō suo ⁊ sic inuenit ibi q̄dam rō dupli sicut sexaginarius ē duplex ad tricenarium. addit quadragenariuz: qui consurgit ex ductu quaternarij in denariuz. Quaternarius aūt est prim⁹ nūerus solidus ⁊ cubicus: ⁊ sic ɔtingit talis additio virginitati: q̄ supra pfectōnem viduitatis perpetuaz icorruptionē adiungit.

Ad 4m ¶ Ad 4m dōz q̄ q̄uis illa repūtatio v̄borum sit ex humana institutione: tñ fundatur aliquo modo sup rerū nām inq̄tū ſ3 ordinē dictorum ⁊ articulorum ⁊ cōtactuū nūeri gradatim designāt.

¶ Utrū aureola debeat rōne virginitatis. Ar. v.

pm. 

AD quintum sic pcedit. Ut q̄ rōne virginitatis non debeat aureola. Ubi est.n. maior difficultas in opere: ibi debet maius premium: sed maiorem difficultatem patiunt in abstinendo a delectationibus carnis vidue q̄ virgines. Dicit.n. Hiero. Q̄ q̄to maior est difficultas ex parte quorūdam a voluptatis illecebris abstinere: tanto maius est premium: ⁊ loquitur in commendatione viduarū. Phs. enim dicit in lib. ai̅alium. Q̄ iuuenes corrupte magis appetunt coituz propter rememorationem delectationis: ergo aureola que est maximum premiū debetur magis viduis q̄ virginib⁹

¶ P̄. si virginitati debetur aureola: vbi esset perfectissima virginitas maxime inueniretur aureola: sed in beata virgine est perfectissima virginitas: vnde ⁊ virgo v̄ginum nominatur: ⁊ tamen ei nō debetur aureola: q2 nullaz penam sustinuit in continēdo: cū corruptione fomitis non fuerit infestata. ergo virginitati aureola nō debet. 2m.

¶ P̄. ei qđ nō est secundum omne tempus laudabile: non debet premium excellēs: sed v̄ginitatē seruare in statu innocentie: nō fuisset laudabile: cum tunc preceptum esset. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram: nec ēt t̄pe legis cum steriles erant maledicte: g v̄ginitati aureola non debetur. 3m.

¶ P̄. nō debetur idem premium virginitati seruate ⁊ virginitati amisse: sed pro virginitate amissa quādoq3 debetur aureola: vt si aliqua iuita p̄stituat a tyrāno: q2 xp̄m ɔfitetur: ergo virginitati aureola non debetur. 4m

¶ P̄. excellens premiuz nō debetur. ei quod inest nobis a natura: sed virginitas innascit cuili3 homini ⁊ bono ⁊ malo: ergo virginitati aureola non debetur. 5m

¶ P̄. sicut se h3 viduitas ad fructum sexagenarium ita virginitas ad fructū centesimum: ⁊ ad aureolā: s3 nō cuilibet vidue debetur fruct⁹ sexagenarius: sed solum viduitatez vouenti: vt quidam dicunt ergo videtur q̄ non cuilibet virginitati aureola debeatur; sed solum virginitati ex voto seruate. 6m

¶ P̄. premiū non respondet necessitati: cum omne meritum in voluntate ɔsistat: s3 quedam sunt virgines ex necessitate: vt naturaliter frigidi et eunuchi: ergo virginitati nō semper debetur aureola. 7m.

Sz ɔtra ē q̄ h̄etur Exo. 25. Facies ⁊ alterā cor l opp m

ronam aureolam. glo. ad coronã ptinet canticũ nouum qđ virgines corã agno concinunt. s. qui sequũtur agnũ quocũq; ierit: ḡ premiũ qđ virginitati debetur: dicitur aureola.
2m ¶ P̃. Esa. lvj. dr. Hoc dicit dñs deus eunuchis: ⁊ sequitur Dabo eis nomen melius ⁊ filijs ⁊ a filiab⁹. gl. ppã gloriam excellentemq; significat: sed per eunuchos qui seipsos castrauerũt pp regnũ celoꝝ ꝟgines designanť: ḡ virginitati debetur aliquod excellens p̃mium: ⁊ hoc vocatur aureola.

Rñº p̃n cipalis vbi. s. ã iij. q. j. Rñdeo dđm: q̃ vbi est precellẽs ratio victorie: ibi debeť aliqua specialis corona: vñ cum p ꝟgitatem aliqs singularẽ quandã victoriam obtineat de carne: ꝯ quam cõtinue bellum geriť: vt patet Gal. 5. Spũs concupiscit aduersus carnẽ ⁊c̃. ꝟginitati specialis corona debeť que aureola nominať: et hoc q̃dẽ cõiter ab oĩbus teneť. Sed cui virginitati debeať aureola: nõ similiter omnes dicunt. Quidam eñ dicunt aureolam actui deberi. Unde illa que actu virginitatem ꝟuat aureolam habebit: si sit de numero saluandorum. Sed hoc non videtur esse cõueniens. Quia ꝟ hoc ille que hñt voluntatem nubendi: ⁊ cũ añq; nupserint decedũt: habebũt aureolã. Unde alij dicunt q̃ aureola debeť statui ⁊ non actui: vt ille tãtum virgines aureolam mereanť. que i statu virginitatis perpetue ꝟuande per votum se posuerunt. Sed hoc etiam non videť conueniens: q: aliquis ex pari voluntate p̃t ꝟuare ꝟginitatẽ nõ vouens: sicut aliqs ali⁹ vouẽs. Et iõ alr dici p̃t q̃ meritũ actui ꝟtutis debetur a charitate imperato: virginitas ãt ꝟm hoc ad genus virtutis pertinẽt ꝟm q̃ perpetua incorruptio mẽtis et corporis sub electione cadit: vt patet ex his que dicta sunt: ⁊ ideo illis tantum virginibus aureola pprie debeť. que ꝓpositum habuerunt ꝟginitatẽ ppetuo conseruãdi: siue hoc ꝓpositum voto firmauerunt siue non. Et hoc dico ꝟ q̃ aureola ꝓprie accipitur: vt p̃miũ quoddam merito redditum: q̃uis hoc ꝓpositũ aliqñ fuerit interruptũ: integritate tamen carnis manente: dũmodo in fine vite inueniatur: quia virginitas mentis reparari potest: q̃uis non virginitas carnis. Si autem aureolam large accipiamus ꝓ quocunq; gaudio: qđ in patria hẽbunt sup gaudium essentiale: sic etiam incorruptis carne aureola rñdebit: etiam si ꝓpositum non habuerunt ppetuo virginitatem seruandi. Non eñ est dubium q̃ de incorruptione corporis gaudebunt: sicut ⁊ innocẽtes đ h⁹ q̃ imunes a peccato fuerũt: q̃uis peccandi oportunitatem non habuerunt: vt patet in pueris baptizatis. Sed hec non est propria acceptio aureole: sed valde cõis.

Ad primum ergo dicendũ q̃ in continẽdo ꝟm aliquid maiorem pugnã sustinent ꝟgines: ⁊ ꝟm aliqđ vidue ceteris paribus. Uirgines eñi cõcupiscentia inflammat ⁊ experiendi desiderium: qđ ex quasi quadaz curiositate ꝓcedit. qua. s. fit: vt hõ libenti⁹ videat q̃ nũq; vidit: ⁊ ẽt qñq; in eis concupiscentiam auget estimatio maioris delectationis q̃ sit ꝟm veritatem: ⁊ etiam consideratio coꝝ icõmodoꝝ: que delectationi huiusmodi adiungũtur: ⁊ q̃tum ad hoc vidue minorem sustinent pugnam: maiorem autem ꝓpter delectationis memoriam: ⁊ i diuersis vnum alteri preiudicat secundum diuersas hominis dispositiones. Quia quidaz magis mouentur hoc: q̃dã illo: quicquid autem sit đ q̃titate pugne hoc tamẽ certum est q̃ perfectior est victoria virginum q̃ viduarum. Perfectissimum enim genus victorie Ad p̃m

ẽ: ⁊ pulcherrimũ hosti nũq̃ cessisse: corona aũt nõ debetur pugne: sed victorie de pugna. ¶ Ad 2^m dicendum q duplex circa hoc est opinio. Quidam.n. dñt q btã virgo p virginitatis premio non hꝫ aureolam si aureola proprie accipiatur secundũ q respicit pugnã tamen habet aliquid maius aureola ppter perfectissimum ppositũ virginitatis seruande. Alij vero dicunt. q etiam aureolaꝫ sub propria ratione aureole habet ⁊ excellentissimam: q̃uis.n. pugnã nõ sẽsserit: pugnã tñ carnis aliquaꝫ: habuit: sed ex vehementia virtutis: quam habuit a deo: habuit carnẽ subditam q hmõi pugna ei insensibilis erat. Sed hmõi videtur inconuenienter dici: qꝛ cũ virgo beata credatur omnino immunis fuisse a fomitis inclinatione propter eiꝰ sanctificationem perfectam non ẽ pium ponere aliquam pugnam a carne fuisse in ea: cum talis pugna non sit nisi a fomitis inclinatione: nec tentatio que ẽ a carne sine peccato esse possit: vt ptꝫ per glo. 2^a. Corin.12. super illud. Datus est mihi stimulus carnis mee ⁊c. Unde dicendum est q aureolam proprie habet vt in hoc membris alijs ecclesie conformetur: in quibꝰ virginitas inuenitur: ⁊ q̃uis nõ habuit pugnam per tentationeꝫ que est a carne: habuit tamen pugnaꝫ p tẽtationẽ q̃ ẽ ab hoste: q̃ nec etiã ipsum christum reueritus fuit: vt patet Math. 4. ¶ Ad 3^m dicenduꝫ: q virginitati non debetur aureola nisi inq̃tum addit quandaꝫ excellentiam super alios continentie gradus. Si autem Adam non peccasset: virginitas nullam perfectionem supra continentiam coniugalẽ habuisset: quia fuissent tũc honorabiles nuptie ⁊ thorus immaculatus nulla concupiscẽtie feditate extitisset: vnde virgĩtas tũc seruata non fuisset: nec ei tunc aureola deberetur. sed mutata humane nature conditione virginitas specialem decoreꝫ habet: ⁊ ideo ei speciale redditur premium. Tempore etiam legis Moysi quando cultus dei per carnalem actum ppagandus erat: non erat omnino laudabile a commixtione carnis abstinere. Unde nec tali proposito speciale premiuꝫ redderetur: nisi ex diuino processisset instinctu. vt creditur de Hieremia ⁊ Helia. quorum coniugia nõ legũtur.

¶ Ad quartum dicenduꝫ: q si aliqua per violentiam oppressa fuerit: per hoc non amittit aureolaꝫ: dummodo propositum virginitatem seruandi inuiolabiliter seruet illi actui nullo modo cõsentiens: non tamen per hoc virginitatem perdit: ⁊ hoc dico siue pro fide siue pro quacũq̃ alia causa corrumpatur violenter. Sed si hoc pro fide sustineat: hoc ei erit ad meritũ: ⁊ ad genus martyrũ pertinebit. Unde Lucia dicit. Si me inuitaꝫ violare feceris: castitas mihi duplicabitur ad coronam: non q habeat duas virginitatis aureolas: sed quia duplex premium reportabit: vnum pro virginitate custodita aliud pro iniuria quam passa ẽ: dato etiam q taliter oppressa concipiat: nec ex hoc meritum virginitatis perdit: nec tamẽ matri xp̃i equabitur in qua fuit cum integritate mentis etiam integritas carnis. ¶ Ad quintum dicendum: q virginitas nobis a natura ĩnascitur quantum ad id quod est mãle in virginitate: sed propositum perpetue incorruptionis seruande: ex quo virginitas meritum habet nõ est innatum: sed ex munere gratie prouemens. ¶ Ad sextum dicendum: q non cuilibet vidue fructꝰ sexagenarius debetur: sed ei solũ que propositum viduitatis seruande retinet: q̃uis etiam votum non emittat: sicut etiam de virginita-

te dictum. ¶ Ad septimum dicendum: quod si frigidi et eunuchi volūtatem habeant perpetuam incorruptionem seruare: etiam si facultas esset coeundi: virgines sunt dicendi et aureolam merentur. Faciunt enim de necessitate virtutem. Si vero voluntatem habeāt ducendi vxorem si possent: aureolam non merentur. Unde dicit Augustinus. in libro de sancta virgitate. Quibus ipsum virile membrum debilitatur vt generare non possint: cum sint eunuchi: sufficit cū christiāi fiunt: et dei precepta custodiunt: eo tamen proposito sunt: vt cōiuges si possent haberent: coniugatis fidelibus adequari.

¶ Utrum martyribus aureola debeatur. Ar. vi.

1m. 

Ad sextum sic proceditur. Uidetur quod martyribus aureola non debeatur. Aureola enim premium est: quod operibus supererogationum redditur. Unde dicit Beda super illud Exo. 25. Facies et aliam coronam etc. de eorum premio potest recte intelligi: qui generalia mandata spontanee vite perfectioris electione transcendunt: sed mori in confessione fidei quandoque est necessitatis non supererogationis: vt patet ex hoc quod dicitur Ro. 10 Corde creditur ad iusticiā ore autem confessio fit ad salutem: ergo martyrio non semper debetur aureola.

2m. ¶ Preterea. secundum Grego. seruitia quanto sunt magis libera: tanto sunt magis grata: sed martyrium minimum habet de liberalitate: cum sit pena ab alio inflicta violenter: ergo martyrio aureola nō debetur: que respondet merito excellenti.

3m. ¶ Preterea. martyrium non solum consistit in exteriori passione mortis: sed etiam in voluntate. vnde Ber. distinguit tria genera martyrum .s. voluntate: non nece: vt Joannes. Uoluntate et nece vt Stephanus: nece et non voluntate: vt innocentes: si ergo martyrio aureola debetur: magis deberetur martyrio voluntatis: quam exteriori martyrio: cum meritum ex voluntate procedat: hoc autem non ponitur: ergo martyrio aureola non debetur

¶ Preterea. afflictio corporis est minor quam afflictio mentis: que est per dolores et interiores anime passiōes: sed interior passio quoddam etiam martyrium est: vnde dicit Hiero. in sermone de assumptione. Recte dixerim dei genitrix virgo et martyr fuit: quamuis in pace vitam finierit: vnde tuam ipsius animam pertransibit gladius. s. dolor de morte filij: cum ergo interiori dolori aureola non responderit: nec exteriori respondere debet. 4m

¶ Preterea. penitentia martyrium quoddam est: vnde dicit Grego. Quāuis occasio persecutionis desit: habet tamen pax nostra martyrium suum: quia et si carnis colla ferro non subijcimus: spirituali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus. penitentie autem que in exterioribus operibus consistit aureola non debetur: ergo nec etiam omni exteriori martyrio debetur aureola. 5m

¶ Preterea. illicito operi nō debetur aureola: sed illicitum est sibi ipsi manus inijcere: vt patet per Augustinum in primo lib. de ciui. dei. et tamen quorundam martyria in ecclesia celebrata sunt: qui sibi manus iniecerunt tyrannorum rabiem fugientes: vt patet i ecclesiastica hystoria de quibusdam mulieribus apud Alexandriam: ergo nō semper martyrio debetur aureola 6m

¶ Preterea. contingit aliquando aliquem pro fide vulnerari et postmodum aliquo tempore superuiuere: hunc constat martyrem eē et tamen ei aureola non debetur: quia eius pugna nō durauit vsque ad mortem: ergo non semper marty- 7m.

8m. rio debetur aureola. ¶ Preterea quidam magis affligũtur in amis/sione rerum temporalium ꝙ etiaz in proprij corporis afflictione: qḋ patet ex hoc ꝙ multas afflictiões sustinent ad lucra acquirẽda: si ergo eis propter christum temporalia bona diripiant: videtur ꝙ sint martyres: nec tamẽ eis vt videtur debetur aureola: ergo vt prius.

9m. ¶ P̄. martyr videtur esse tantum ille qui pro fide occiditur: vnde dicit Isido. Martyres grece testes latine dicũtur: quia propter testimoniuz christi passiones sustinuerunt: ⁊ vsq; ad mortem pro veritate certauerunt: sed alique alie virtutes sunt fide excellẽtiores: vt iusticia. charitas: ⁊ huiusmodi: que sine gratia esse non possunt: quibus tamen non debetur aureola: ergo videtur ꝙ nec martyrio aureola debeatur.

10m ¶ Preterea sicut veritas fidei est a deo ita ⁊ quelibet alia veritas vt dicit Ambros. Quod omne veruz a quocunq; dicatur a spiritu sancto est: ergo sustinenti mortem pro veritate fidei debetur aureola: eadem ratione ⁊ sustinẽtibus mortem pro alia qualibet veritate: quod tamen non debetur.

11m. ¶ Preterea. bonum commune est potius bono particulari sed si aliquis pro cõseruatione rei publice moriatur i bello iusto: nõ debetur ei aureola. ergo etiã si occidatur pro conseruatione fidei in

12m seipso: ⁊ sic idem quod prius. ¶ P̄. omne meritum ex libero arbitrio procedit: sed quorumdam martyria celebrat ecclesia: qui vsum liberi arbitrij non habuerũt. ergo aureolam non meruerunt: et sic in omnibus martyribus nõ debetur aureola.

I oppm pm. Contra Augustinus dicit i libro de sãcta virginitate. Nemo ꝗtum puto ausus fuit preferre virginitatem martyrio: sed virginitati debetur aureola. ergo et martyrio. ¶ Preterea 2m. corona debetur certãti: sed in martyrio est spãlis difficultas pugne. ergo ei debetur spãlis aureola.

Respondeo dicendum: ꝙ sicut inest quedã pugna spiritui contra interiores concupiscentias: ita etiaz inest homini quedam pugna contra passiones exteriꝰ illatas: vnde sicut perfectissime victorie: qua de concupiscentijs carnis triumphatur. s. virginitati debetur specialis corona que aureola dicitur ita etiam pfectissime victorie: que habetur de impugnatione exteriori: debetur aureola: pfectissima autem victoria de exterioribus passionibꝰ cõsideratur ex duobꝰ. Primo ex magnitudine passionis: inter omnes autem passiones illatas exterius ꝑpie mors locum tenet: sicut ⁊ in passiõibus interioribus precipue sunt venereorũ ꝯcupiscentie: ⁊ iõ quando quis obtinet victoriaz de morte ⁊ ordinatis ad mortem perfectissime vincit. Secundo perfectio victorie consideratur ex causa pugne: quando videlicet ex honestissima causa pugnatur: que. s. est christus: ⁊ hec duo in martyrio ꝯsiderantur: ꝙ est mors suscepta propter christum: martyrem vero non facit pena: sed causa: ⁊ iõ martyrio aureola debetur: sicut ⁊ ṽginitati. Rñº principalis. vbi. s. q. 2.

Ad primũ ergo dicendũ: ꝙ sustinere mortez propter christum quantum est de se: est opus supererogatiõis: non eñ quilz tenetur fidem suam corã persecutore cõfiteri: sz in casu ẽ de necessitate salutis: qñ. s. a persecutore deprehẽsus de fide sua requiritur: quam ꝯfiteri tenetur: nec tñ sequitur ꝙ aureolã non mereatur Aureola eñ non debet operi supererogationis: inꝗtum est supererogatio: sed inꝗtum pfectionem ꝗ/ Ad pm

dam hz: vnde tali pfectione manē te: et si ñ sit supererogatio aureo= laz aliquis meretur. ¶ Ad 2m dicendum: q martyrio non debetur aliquod premium. sm hoc q ab exteriori infigit: sed sm hoc q voluntarie sustinetur: q2 nō meremur nisi per ea que sunt in nobis: ꝛ q̄to id quod aliquis sustinet voluntarie est difficilius: ꝛ magis natū voluntati repugnare: tanto volun= tas: que ꝑpter xp̄m illud sustinet: ostendit firmius fixa in xp̄o: ꝛ iō et excellentius p̄mium debet.

Ad 2m

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendū: q quidam act9 sunt qui in ipso actu habent q̄dā vehementiam delectationis vl' difficultatis: ꝛ in talibus. actus semp addit ad rationem meriti vl' dmeriti: sm q in actu oz voluntatē variari ex vehementia actus a statu in quo p̄us erat: ꝛ ideo ceteris paribus actu luxuriā exercens plus peccat: q̄ qui solum in actum consentit: quia in ipso actu voluntas augetur. Similiter ꝛ cum act9 martyrij maximam difficultatem hēat volūtas tamen martyrij non pertingit ad illud meritum: qđ actui martyrij debetur: ratione difficultatis: q̄uis etiam possit peruenire ad alterius premiū: cōsiderata radice merēdi: quia aliqs ex maiori charitate potest velle sustinere martyrium q̄ alius sustineat. Vñ voluntarie martyr potest mereri sua voluntate premium essentiale eq̄le vel maius eo quod martyri debetur: sed aureola debet difficultati: que est in ipsa pugna marty= rij: vnde aureola voluntarie tātū

ad 4m martyribus non debetur. ¶ Ad 4m dōm: q sicut delectationes tactus: circa quas est temperantia: precipuum locum tenent inter omnes delectationes interiores ꝛ exteriores: ita dolores tactus omnibus alijs doloribus preeminent: ꝛ ideo difficultati illi que accidit i sustinendo dolores tactus: puta q̄ sunt in verberibus: ꝛ huiusmodi: debetur aureola magis q̄ difficultati sustinendi interiores dolores pro quibus tamen non proprie dr aliquis: martyr nisi scđm q̄dam similitudinem: et hoc modo Hiero. loquitur. ¶ Ad quintum dōz: q afflictio pnie propeloq̄ndo ñ est martyriū: q2 ñ consistit in his que ad mortem inferendam ordinātur cum ordinetur solum ad carnem domandam: quam mēsuram si qđ excedat: erit afflictio culpanda. Dicitur tamen propter similitudinem afflictionis martyrium: que quidem afflictio excedit martyrij afflictionem diuturnitate: sed ex= ceditur intensione. ¶ Ad 6m dicendum: q secundum Augu. in p̄= mo de ciuitate dei. Nulli licitū est sibi ipsi manus inijcere quacūq3 ex causa nisi forte diuino instinctu fiat ad exemplum fortitudīs extendendum: vt mors contemnatur: illi autem de quibus obiectum est: diuino instinctu mortem sibi intulisse credūtur: et propter hoc eoꝝ martyria ecclesia celebrat. ¶ Ad septimum dicendum: q si aliquis propter fidem vulnus mortale accipiat et superuiuat: non est dubium q aureolam meretur: sicut de beata Cecilia patet: que triduo superuixit: ꝛ de multis martyribus qui in carcere sunt defuncti: sed etiam si vulnus non mortale accipiat: et tamen exinde mortem incurrat: creditur aureolam mereri q̄= uis quidam dicant q aureolā nō meretur si ex incuria vel negligē= tia ꝑpriam mortem quis incurrat non enim ista negligentia eum ad mortem induxisset: nisi presuppo= sito vulnere: quod pro fide acceptum est: et ita vulnus quod ꝑ fide acceperat est p̄ma occasio mortis: vnde ꝑpter hoc aureolam non videtur amittere: nisi sit talis negligentia que culpam mortalem iducat: que ei auream aufert et aureo

Ad 5m

ad 6m.

ad 7m.

lam: si vero ex mortali vulnere su/ scepto nō moriatur aliquo casu cō tingente: vel etiam vulnera nō mō talia susceperat: et adhuc carceres sustinens moriatur. adhuc aureo- lam meretur. Unde quorundā sā- ctorum martyria in ecclesia cele- brantur: qui in carcere mortui sūt aliquibus vulneribus longe ante susceptis: sicut patet d Marcello papa. Qualiscunqꝫ igitur afflictō propter christum illata vsqꝫ ad mō tem continuatur: siue mors inde se quatur: siue nō: aliquis martyr ef- ficitur: et aureolam meretur. si ve- ro non continuatur vsqꝫ ad mortē nō propter hoc aliquis diceretur martyr: sicut patet de siluestro: de quo non solemnizat ecclesia: sicut de martyre: quia in pace vitam fi- niuit: q̄uis prius aliquas passio- nes sustinuerit.

ad 8m. ¶ Ad octauū di- cendum: q sicut temperantia non est circa delectationes in pecuni/ is: vel in honoribus et huiusmodi sed solum in delectationibus ta/ ctus quasi precipuis: et ita etiam fortitudo est circa pericula mortꝭ sicut circa precipua: vt dicitur in 3. Ethico. Et ideo soli iniurie que irrogatur circa corpus ꝓprium: ex qua nata ē mors sequi debetur aureola. Siue etiam aliquis pro- pter christuꝫ res temporales: siue famam: vel quicquid huiusmodi a mittat: non efficitur propter hoc proprie martyr: nec meretur aure olam. Nec aliquis potest ordinate res exteriores plus diligere q̄ ꝓ- prium corpus: amor. s. inordiatus non coadiuuat ad meritum aureo le. nec etiam potest dolor de amis- sione rerum coequari dolori de cō poris occisione: et aliis huiusmōi

ad 9m. ¶ Ad 9m dicendum: q causa suf ficiens ad martyrium: non solum est confessio fidei: sed quecunqꝫ a- lia ꝟtus non politica: sed infusa: q̄ finem habeat christum. Quolibet enim actu ꝟtutis quis testis chri- sti efficitur: inq̄tum opera que in nobis christus perficit: testimōia bonitatis ipsius sunt. Unde alique ꝟgines sunt occise pro virginitate quam seruare volebant: sicut bea- ta Agnes: et quedam alie quaruꝫ martyria in ecclesia celebrantur.

¶ Ad 10m dicendū: q veritas fi/ dei habet christum ꝓ fine et ꝓ ob- iecto. Et ideo confessio ipsius au/ reolam meretur si pena addatur: ñ solū ex pte finis: sꝫ ēt ex pte ma terie. Sed cōfessio cuiuscunqꝫ alte rius veritatis non est causa suffici ens ad martyriū ratione materie sed solum ratione finis: vtpote si aliquis vellet pri9 occidi q̄ quod cunqꝫ mendacium dicendo contra ipsum peccare. ad 10m.

¶ Ad 11m dicendū q bonum increatum excedit bonū omne creatum: vnde quicunqꝫ fi- nis creatus siue sit bonum commu ne siue ꝑuatum: non potest actui tantam bonitatem prestare q̄tam finis increatus: cū. s. aliquid pp de um agitur: ideo cum quis propter b onum commune nō relatum ad xp̄ꝫ mortē susti et aureolā nō mere tur: sꝫ si h9 referat ad xp̄ꝫ aureolā merebitur: et martyr erit: vtpote si rempub. defendat ab hostium im/ pugnatione: qui fidem christi cor/ rumpere moliuntur: et in tali de- fensione mortem sustineat. ad 11m.

¶ Ad 12m dicendum: q quidam dicunt q i inocentibus occisis pro xp̄o ꝟ tute diuina acceleratus est vsus rationis: sicut et in Joanne bapti sta: dum adhuc esset in materno v- tero: et secundum hoc vere marty res fuerunt: et actu et voluntate: et aureolam habent. Sed alii dicunt q fuerunt martyres actu tantum: et non voluntate: quod vꝫ sentire Ber. distinguens tria genera mar tyrum: vt dictum est: et secundum hoc innocentes sic non pertingūt ad perfectaꝫ rationem martyriū: sꝫ aliquid martyriū habent ex hoc q passi sunt ꝓ xp̄o: ita etiam et aure ad 12m

olam habent non quidem sm per fectam rationē: sed sm aliq̄ participationem: inq̄tū. s. gaudent se i obsequiū xp̄i occisos esse: vt dictū est de pueris baptizatis. q̄ habebunt aliquod gaudium de innocētia et carnis integritate.

¶ Utrū doctorib⁹ aureola debeatur. Articu. vij.

primus  D septimum sic pceditur. Videtur q̄ doctoribus aureola non debeatur. Omne em̄ premiū qd in futuro habebit alicui actui v̄tutis respondet: sz p̄dicare vel docere non est actus alicuius v̄tutis. ḡ doctrine vel predicatiōi nō debet aureola. ¶ p̄. Do

2m. cere z p̄dicare ex studio doctrine pueniunt: sed ea que premiant in futuro non sunt acquisita per hūanū studiū: quia naturalibus z acq̄sitis non meremur. ḡ p doctrina z predicatione nullus in futuro aureolam pmerebitur. ¶ p̄. exalta

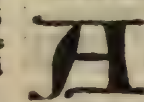
3m. tio in futuro respondet humilitati in presenti: quia qui se humiliat exaltabit: sed in docendo z in p̄dicando non est humiliatio: imo magis superbie occasio: vnde glo. dt Mat. 4. q̄ diabolus multos decepit honore magisterij inflatos. ergo videtur q̄ predicationi z doctrine aureola non debeatur.

I oppm. Sz cōtra Ephe. j. super illd Ut sciatz que sit supereminens zc. dt glo. quoddā incrementum hēbunt sācti doctores vltra id qd alij communiter habebunt. ḡ zc. Et preterea Can. 4. super illud. Vinea mea coram me ē: dicit Glo. oñdit quid singularis p̄mij doctorib⁹ eius disponit. ḡ doctores habebunt singulare p̄miū et hoc vocamus aureolam.

Rñº p̄ncipalis vbi. s̄. q. iij. Respondeo dōm: q̄ sicut p martyriū z virgītatē aliquis perfectissimā victoriam obtinet de carne z mūdo: ita etiā pfectissima victoria z diabolū obtinet quando aliqs non solū diabolo ipugnanti non cedit: sz ēt expellit eū: z non solū a se: sed etiā ab alijs: hoc autem fit p predicatōnem z doctrinā: z ideo predicatōni z doctrine aureola debet z virginitati z martyrio. Nec est dōm: vt quidam dicunt q̄ debeat tantū p̄latis q̄bus competit ex offō predicare z docere: sed quibuscunq̄ qui licite hunc actū exercent. Prelatis āt non debet q̄uis habeant off. ū predicandi nisi actu p̄dicēt: q: corona non debetur habitui: sz pugne actuali: sm illud. 2. Thi. 2. Nō coronabitur nisi qui legitime (certauerit

Ad p̄m Ad primum ḡ dicendū: q̄ p̄dicare z docere sunt actus alicui⁹ v̄tutis. s. mīe: vnde z inter spūales elemosynas cōputātur. ¶ Ad 2m Ad 2m dicendū: q̄ q̄uis facultas p̄dicādi z docēdi q̄nq̄z ex studio pueniat: tñ vsus doctrine ex volūtate pcedit: q̄ p charitatē informat a deo infusaz: z sic act⁹ eius meritori⁹ eē pōt. ¶ Ad 3m dōz: q̄ exaltatio in ad 3m. hac vita nō diminuit alteri⁹ vite p̄miuz nisi ei q̄ in tali vita ppriam gloriaz q̄rit. Qui aūt talē exaltationem in vtilitatē alioz cōuertit ex ea sibi mercedē acq̄rit. Cuz aūt dr̄ q̄ doctrine debet aureola: itelligēdum est de doctrinis ptinētibus ad salutē: p q̄s diabolus a cordib⁹ hoīum expugnat: sic q̄busdā spūalib⁹ armis: de q̄bus dr̄. 2. Cor. 10. Arma militie nr̄e nō sunt carnalia sed spiritualia.

¶ Utrū christo aureola debeatur Articu. viij.

primus  D octauum sic pcedit. Videtur q̄ christo aureola debeatur. Debetur em̄ aureola virginitati z martyrio: z doctrine: sed in xp̄o hec p̄cipue fuerūt. ḡ ipsi precipue aureola competit. ¶ p̄. oīne 2m

quod est pfectissimum in reb⁹ hūanis xp̄o est attribuendū. sed pmiū aureole debet excellētissis meritis 3m. ergo et xp̄o debet. ¶ P. Cyprian⁹ dt q imaginem dei virginitas portat virginitatis igitur exemplar ī do est: et sic videt q xp̄o ēt inq̄tū est deus aureola competat.

f opp^m p^m. **Sed cōtra** est q aureola est gaudium de cōformitate ad xp̄m: vt dr: sed null⁹ conformat vl' assimilat sibiipsi. vt patet per philosophum. ergo xp̄o aureola non debet. ¶ P. xp̄i p̄mium nunq̄ augmentat: sed xp̄s ab istāti sue conceptionis non habuit aureolam: qr tunc nunq̄ pugnauerat ergo nunq̄ postea aureolā hūit.

Rñ° pn cipalis, vbi.s.ā .iiij.q.j. **Rñdeo** dōm: q circa hoc ē duplex opinio. Quidaz dicūt q in xp̄o est aureola bm p̄priam aureole rationem: cū in eo pugna inueniat et victoria: et per cōsequens corona bm p̄priam rationē. Sed diligenter cōsiderando q̄uis xp̄o cōpetat ratōe auree vel corōe non tamen ei cōpetit ratio aureole. Aureola eñ ex hoc q diminutiue dicitur importat aliquid quod pticipatiue: et nūq̄ bm sui plenitudinē possidetur. Unde illis cōpetit aureolā habere: in quibus est aliqua perfectionis victorie participatio bm imitationē eius: in q̄ pfecte victorie ratio plena consistit et ideo cum in xp̄o inueniatur huiusmodi principalis et plena ratio p cuius victoriam oēs victores cōstituuntur. vt patet Jo.16. Confidite ego vici mundū. et Apoc.5. Ecce vicit Leo d tribu Juda: xp̄o non cōpetit aureolam habere: sed aliquid aliud vnde omnes aureole originant: vnde dicitur Apoc.3 Qui vicerit faciam eum sedere in throno meo: sicut ego vici et sedeo in throno patris mei. Unde bm alios dicendū est: q q̄uis id quod est in xp̄o nō hēat rōnem aureole: tamen est excellentius oī aureola.

Ad p^m **Ad primum** ergo dicendū q xp̄s fuit verissime virgo: martyr et doctor: sed cum premium accidentale his rñdens in xp̄o non hz aliq̄ notabilē q̄titatē in comparatione ad magnitudinē essentialis premij: vnde non habet aureolā sub rōne aureole. ¶ Ad 2^m dōz: q aureola q̄uis debeatur operi perfectissimo q̄ ad nos: tamen aureola: inq̄tum diminutiue dr: siḡt q̄dā participationem perfectionis ab aliquo in quo plenarie inuenit: et bz hoc ad q̄dā minorationē pertinet. et sic in xp̄o non inuenit: in quo omnis perfectio plenissime inuenitur. ¶ Ad 3^m dōm: q q̄uis virginitas habeat aliquo modo exemplar in deo: non tamen habet exemplar vnius ratōnis. Incorruptio eñ dei quam v̄ginitas imitat: non eadē ratione est in deo et in aliquo virgine. Ad 2^m Ad 3^m

¶ Utrū angelis aureola debeat.

Articu.ix.

primus **AD nonum** sic p̄ceditur. Uidetur q angel' aureola debeat. Qr vt dicit Hiero. de virginitate loquens. In carne p̄ter carnem viuere poti⁹ est vita angelica q̄ hūa^a. et .j. Corin. septimo dicit Glo. quia virginitas est portio angelica: cū igitur v̄ginitati respondeat aureola: videtur q angelis debeatur. ¶ P. nobilior est incorruptio spiritus q̄ incorruptio carnis: sed in angelis inuenitur incorruptio spiritus: quia nunq̄ peccauerunt. ergo eis magis debetur aureola q̄ hominibus incorruptis carne qui aliquando peccauerunt. ¶ P. doctrine debetur aureola: sed angeli nos docent purgando: illuminando: et perficiendo: vt Diony. dicit. ergo eis debetur aureola saltem doctorum. 2^m 3^m

f opp^m primus **Sed ɔtra** 2. Thimo.2. Non coronabitur nisi q

legitime certauerit: sz in angelis
2m nō est pugna. ergo eis aureola nō debetur. ¶ Preterea. Aureola non debetur actui qui per corpus non exercetur: vñ amātibus virginitatē: martyrium: et doctrinā: si exterius eis hec non insunt: aureola non debetur: sed angeli sunt spiritus incorporei. ergo aureolam non habent.

Rñsio. vbi. s. pncip. q. 2. **Rñdeo** dicendum: quod āgelis aureola non debetur cuius rō est quia aureola respōdet cuilibet perfectiōi excellenti in merito: ea vero que i hoībus ad perfectionē meriti ptinent: angelis sunt cnālia: vel etiam spectant ad cōmunez statum eorum: aut etiam ad ipsum pmium: et ideo ratione eorum qua hominibus aureola debetur: angeli non habent aureolam.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum: quod virginitas dicitur esse vita angelica: inquantum per gratiaz virgines imitantur id quod angeli habent per naturaz. Non. n. virtutis est i angelis quod oīo a delectabilibus carnis abstinent: cū hmōi delectatiōes in eis eē nō possint.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: quod perpetua incorruptio spūs in angelis pmiū essentiale meretur: est. n. de necessitate salutis: cum in eis non possit subsequi reparatio post ruinam.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendum: quod illi actus sm quod angeli nos docent pertinēt ad gloriam eorum et cōem eorum status. vnde per huiusmodi actus aureolam non merentur.

¶ Utrū aureola etiaz corpori debeatur. Ar. x.

primus D decimū sic pcedit. Uidetur quod aureola ēt corpi debeatur. Premium. n. eēntiale ē potius quam accñtale: sed dos q ad pmium essentiale pertinet non solū est i aia: sz ēt in corpe: ergo et aureola que
2m ptinet ad pmiū accidentale. ¶ Preterea. pctō qd p corpus exercetur rñdet pena in anima et cōpore: ergo et merito quod exercetur per corpus debetur premiuz et in anima et in corpore: sed meritum aureole p corpus exercetur: ergo aureola etiā debetur corpi. ¶ Preterea. in corpibus marty- 3m rum quedam virtus apparebit in ipis cicatricibus corpis. Unde Au. dic. 22. de ci. dei. Nescio quō sic afficiamur amore martyrum beatorū: vt velimus in illo regno in eorum corporibus videre vulnerum cicatrices quas pro xpi nomine ptulerunt: et fortasse videbimus. Nō enim erit deformitas in eis: sed dignitas quedam: quauis in corpore non corporis sed virtutis pulchritudo fulgebit: ergo videtur quod aureola martyrum etiam in corpore sit: et eadem ratione de aliis.

Sz ctra anime que sunt in paradiso hñt aureolas nec tamen habēt corpa: ergo propium subiectum aureole non est cōpus sz aia. ¶ Preterea. oē meritū ē ab aia: ergo premium totum in anima eē debet. I opp pm 2m.

Rñdeo dicendum: quod aureola proprie est in mente. Est enim gaudium de operibus illis quibus aureola debetur. Sed sic ex gaudio essentialis pmii: quod ē aurea: redundat quidam decor in corpore: qui est gloria corporis: ita ex gaudio aureole resultat aliquis decor in corpore: vt sic aureola principaliter sit in mēte: sed per quandam etiam redundantiam refulgeat in corpore vel in carne. Et per hoc patz rñsio ad obiecta. Tamē sciendū ē quod decor cicatricum: que in corporibus martyrum apparebunt nō potest dici aureola: quia aliqui martyres aureolam habebūt in quibus hmōi cicatrices nō erunt vtpote illi qui sunt submersi aut famis iedia aut squalore carceris interempti. Rñsio pncip. vbi. s. q. 3.

¶ Utrū conuenienter assignētur tres aureole virginum martyrum et predicatorum. Arti. xi

primus d vndecimum sic proceditur. Videtur q inconuenienter desi gnentur tres aureole pro giuum .s. martyrū et predicatorum. Aureola .n. martyrū rñdet virtuti fortitudis eorum: aureola vero virginū virtuti tēperātie: aureola vero doctorum virtuti prudētie: ergo vr q dēat esse qrta aureola que rñdeat
2m. virtuti iustitie. ¶ p Exo. 25. dic Glo. q corona aurea addit cum p euāgeliū his q mādata custodiūt vita eterna pmittit. Mat. 19. Si vis ad vitā igredi serua mādata. huic aureola supponit: cū dr. Si vis pfect9 eē vade et vēde oia que hēs et da paupib9 ergo paupertati debet aureola. ¶ p. pp votū obediē
3m. tie aliqs se subijcit deo totalr: ergo in voto obediētie maxia pfectio pstit: et ita vr q ei aureola dēatur.
4m ¶ p. multa sunt et alia superoga tiōis opa: de qb9 hō in futuro spāle gaudiū hēbit: ergo multe sunt alie
5m aureole pter tres pfatas. ¶ p. sic aliquis diuulgat fidem pdicādo et docendo ita scripta cōpilando: ergo et talibus qrta aureola debet.

Rño pncip. vbi.s.ā 5.q.j. **Rñdeo** dicendum: q aureola ē qdam puilegiatum premium puilegiate victorie rñdens Et ideo sm puilegiatas victorias in tribus pugnis: que cuilz homini imminent: tres aureole sumunt ¶ In pugna enim que est contra carnem: ille potissimā victoriam obtinet: qui a delectabilib9 venereis: que sunt precipua in hoc genere: oio abstinet: et ideo virginitati aureola debetur. ¶ In pugna vero qua contra mundum pugnatur: illa est precipua: cum a mundo persecutionē vsq ad mortem sustinemus. Unde et martyrib9 qui i ista pugna victoriam obtinent secūda aureola debetur. ¶ In pugna: q contra diabolum pugnat: illa est pcipua victoria: cum aliquis hostē non solū a se sed a cordibus aliorum remouet: quod fit per doctrinā et predicationem: et ideo doctoribus et predicatoribus tertia aureola dbet. Quidam pro distiguūt tres aureolas sm tres vires anime: vt dicant tres aureole respōdere potissimis triū virium anime actib9 Potissimus enim actus rational est veritatē fidei etiam in alijs diffundere: et huic actui debetur doctorum aureola. irascibilis vero act9 potissimus est mortē pp xpm superare: et huic debet aureola martyrū: cōcupiscibil etiam actus potissim9 est a delectabilib9 carnis maximis abstinere penitus: et huic debetur aureola virginum. Alij vero aureolas tres distinguūt: sz ea a quib9 xpo nobilissime confōmāmur. Ipse eni mediator fuit inter patrem et mūdū. Fuit ergo doctor: sz q veritatē quā a patre acceperat mundo manifestauit. Fuit autem martyr sm q a mundo persecutionem sustinuit. Fuit vero pergo inqtum puritatem in seipso suauit. Et ideo doctores: martyres et virgines ei perfectissime conformantur: vnde talibus debet aureola.

Ad primū ergo dicendum q i actu iustitie nō attendit aliqua pugna sicut i actibus aliorum virtutum. Nec tamē verum est q docere sit actus prudentie: immo est potius actus charitatis vel misericordie: sm q ex tali habitu inclinamur ad huiusmodi actus exercitium: vel etiam sapiētie vt dirigentis. Vel potest dici sm alios: q iustitia circuit omnes virtutes: et ideo ei specialiter aureola non debetur. ¶ Ad 2m dicendum: Ad 2m 3m. et 4m.
q paupertas quis sit opus perfectionis: non tamen tenet summum locum in aliqua spūali pugna. Quia amor temporaliū minus impugnat q concupiscentia carnis: vel psecutio inflicta in corpus pprium. Unde paupertati non debetur

aureola: sed debet ei iudiciaria po testas rõne humiliationis: que cõ sequit paupertatē. Glo. at iducta large accipit aureolā p quolibet pmio qd reddit merito excellenti. ¶ Et similiter dicendū ad tertiū et quartū. ¶ Ad 5m dōm: q etiaz
Ad 5m scribentibus sacrā scripturam de bet aureola: sed hec non distingui tur ab aureola doctoꝝ: qz scripta componere qdā modus docēdi ē.

¶ Utrū aureola vginū sit potissi ma inter alias. Articu. xij.

primuz AD duodecimū sic p cedit. Videt q aureo la vginum sit inter ali as potissima. Qz apoc. 7. de vgi nibus dr: q sequūtur agnū qcun qz ierit: et q nēo poterat dicere cā ticū: qd vgines cantabāt: g vgies habent excellentiorem aureolam.
2m. ¶ P. Cyprianus dic q sit illustri or portio gregis xpi ig eis maior aureola debet.
3m. ¶ Itē videt q po tissima sit aureola martyꝝ. Quia dicit Aymo: q nō oēs vgines cō iugatas pcedūt: sed hi specialiter qui in tormento passionis vginita tate insuper custodita coequātur martyribus ꝯiugatis g martyriū dat vginitati peminentiam super alios stat9. g martyris potior au reola debet.
4m ¶ Item vr q potissi ma debeatur doctoribus j. Thi. v Qui bene presunt presbyteri: du plici honore digni habeant: maxi me autem qui laborant verbo et do ctrina. ergo in ecclesia triumphan te talibus potior aureola debetur

Rñº pn cipalis, vbi. s. q .ij. Rñdeo dōm: q peminētia au reole ad aureolā pōt dupl'r ꝯsiderari vel attendi. ¶ Pº ex parte pugne: vt dicatur aureo la potior que fortiori pugne debe tur: et per hunc modū aureola mā tyꝝ alijs aureol' supereminet quo dāmō et aureola vginū. Aliomo do pugna martyꝝ est fortior sm seipsam et vehementius affligens sed pugna carnis est periculosior inqtum est diuturnior: et magis no bis eminet e vicino. ¶ 2º ex parte eoꝝ de quibus est pugna et sic au reola doctorū inter omnes est po tior: qz huiusmodi pugna vsatur circa intelligibilia: alie vo pugne circa sensibiles passiões. Sed illa eminentia q attendit ex parte pu gne est aureole essentialior: qz au reola sm ppam rōnem respicit vi ctoriā et pugnā Difficultas enī pu gne attendit ex parte ipsi9 pugne inqtū est nobis vicinior: et iō sim pliciter loquendo aureola marty rū inter omnes est potior. Et ido dicitur Mat. 5. in glo. q in. 8. bti tudine: que ad martyres ptinet. s. qui persecutionē patiunt etc. oēs alie perficiunt: et ppter hoc etiam ecclesia in cōnumeratione sancto rū martyres doctorib9 et vginib9 preordinat: sed qtum ad aliquid nichil prohibet alias aureolas excellores esse. ¶ Et per hoc patet solutio ad obiecta.

¶ Utrum vnus alio aureolam ex cellentius habeat. Articu. xiij

AD tertium decimum sic pceditur Videtur q vnus aure olam virginitatis vel matyrū vel doctoris excellentius alio nō ha beat. Quia ea que sunt in termio non intenduntur et remittuntur: aureola non debetur operibus q sunt in termino perfectionis. ergo aureola non intēditur neqz remit titur. primuz
¶ P. virginitas nō suscipit magis et minus: cum importet p uationem qdam et negationes nō intendant nec remittantur. g nec premiū vginitatis. s. aureola vir ginum intenditur et remittitur. 2m

Sz contra Aureola sup ponitur auree. aurea est intensior in vno qz in alio ergo et aureola. 1 oppm.

Rn̄o p̄ncipalis vbi.s̄.q.iij. Rn̄deo dōm: q̄ cū meritū sit quodāmodo p̄mij cā oportet diuersificari p̄mia: secundum q̄ merita diuersificantur: aliquid enim intenditur ꝛ remittitur per intensionem ꝛ remissionem sue cause: meritum autem aureole p̄t esse magis et minus. vnde ꝛ aureola potest esse maior ꝛ minor. Sciendum tamen q̄ meritum aureole potest intendi dupliciter. ¶ Uno modo ex parte radicis ¶ Aliomodo ex parte operis. Contingit eñ esse aliquos duos: quorum vnus ex minori charitate maius tormentum martyrij sustinet: vel magis predicationi instat: aut ēt magis a delectabilibus carnis elōgatur. intensioni ḡ meriti que attēditur penes radicem: non rn̄det intensio aureole: sed intensio auree: intensioni meriti que est ex genere actus respondet intensio aureole. Un̄ potest esse q̄ aliquis qui minꝰ in martyrio meretur q̄tum ad essentiale premium habebit pro mārtyrio maiorem aureolam.

Ad p̄m Ad primum ergo dicendū q̄ merita quibus debetur aureola non attigūt ad terminum perfectionis simpliciter: sed s̄m speciem: sicut ignis ē subtilissimus corporuꝫ. Unde nihil p̄hibet vnā aureolam alia esse excellentiorem: sicut vnus ignis ē

Ad 2m alio subtilior. ¶ Ad secundum dicendum: q̄ vna virginitas potest esse maior alia p̄pter maiorem recessum a virginitatis contrario: vt dicatur in illa esse maior virgitas: que magis occasiones corruptionis vitat. Sic enim p̄uationes intendi possunt: vt cum dicitur homo magis cecus: quia magis elongatur a visu.

¶ De pena damnatorum. Questio.xcviij.



Consequēter considerādum est de pertinentibus ad dānatos post iudicium. Et p̄mo de penis damnatorum: et igne quo eoꝝ corpora cruciabūtur. 2° de his que pertinent ad eorū affectum. ꝛ intellectum. 3° d̄ iustitia ꝛ mīa dei respectu damnatorum. Cc p̄mū queruntur. 7. p̄° vtꝝ damnati in inferno sola pena ignꝭ affligant̄. 2° vtrū ꝑmis quo affligunt̄ sit corporalis. 3° vtꝝ fletus in eis ex̄ns sit corporal̄. 4° vtrum tenebre eoꝝ sint cōporales. 5° vtꝝ ignis quo affligunt̄ sit corporalis. 6° vtrum sit eiusdem speciei cum igne nostro. 7° vtrum ignis ille sit sub terra.

¶ Utrum damnati in inferno sola pena ignis affligantur. Ar. j.

Ad primum sic p̄cedit̄ Uidetur q̄ dānati in inferno sola pena ignis affligant̄ Mat. 25. vbi eorum dānatio exp̄mitur fit mētiō solum de igne: cū d̄r. Ite maledci i ignē eternū. ¶ P̄. sic̄ pēa purgatorij debetur peccato veniali: ita pena inferni debetur peccato mortali. s; in purgatorio non dicitur esse nisi pena ignis vt patet per hº quod dicitur. j. ad Corin. iij. Uniuscuiusq̄ opus quale sit ignis p̄babit. ergo nec in inferno erit nisi pena ignis. ¶ Preterea Penaꝝ varietas refrigerium prestat: sicut calido: cum transfertur ad frigidū sed nullum refrigerium est ponere in damnatis. ergo non erūt diuerse pene: sed sola pena ignis.

primus

2m

3m

Sed contra est q̄d dicitur in psal. Ignꝭ sulphur ꝛ sp̄us procellarum pars calicis eorum. ¶ Preterea iob. 33

I opp̄m p̄m

2m

transibūt ab aliquis niuiuz ad calorem nimium.

Rñº prin cipalis. 4. dis. 50.q.2. ar.3.q.1 Respondeo dōm: q̄ ſm Basiliuz in vltima mundi purgatione fiet sepatio in elementis: vt qcquid est purū & nobile remaneat superius ad gloriam beatorū qcqd vo est ignobile & fetulentuz ininfernū pijciatur ad penā dānatoꝝ: vt sicut ois creatura erit beatis mā gaudij: ita dānatis ex oib⁹ creaturis tormētū accrescat: ſm illud Sap.5. Pugnabit cū illo orbis terre ɔtra isensatos. Hocetiā dīne iustitie cōpetit: vt sic ab vno recedētes per pctm̄ in rebus mālibus: que sunt multa & varia finem suum cōstituerunt: ita etiam multipliciter: & ex multis affligantur.

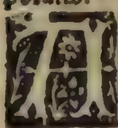
Ad pm Ad primū ḡ dōz: q̄ qz ignis ē maxime afflictiu⁹ pp hoc q̄ abundat in virtute actiua: ideo noie ignis ois afflictō dc signaf si sit vehemens. ¶ Ad 2m dōm: q̄ pena purgatorij nō est pncipaliter ad affligēdū: sed ad purgandū. vñ per solum ignē fieri dz q̄ maxime habet vim purgatiuam sed dānatoꝝ pena nō ordiatur ad purgādū: vñ nō est simile. ¶ Ad 3m dōm: q̄ damnati transibunt ex vehementissimo calore ad vehemētissimum frigus: siue hoc q̄ in eis sit aliquod refrigeriū: qz passio ab exterioribus nō erit per transmutationē corporis a sua pristina nāli dispōne: vt contraria passio ad equalitatē vł temperiē reducēdo refrigeriū causet: sic nūc accidit: sed erit p actionē spālē: ſm q̄ sensibilia agūt in sensum: put sentiunf īprimēdo fōmas illas ſm eē spūale in organū: & nō ſm esse mālē.

Ad 2m

Ad 3m

¶ Utrū vermis dānatorū sit corporalis. Ar.ij.

pm.



Ad secundum sic pedif. Uf q̄ vmis quo affligunf damnati sit vmis corporalis. Qz caro non potest affligi p vmē spūalem: sed caro dānatoꝝ affligetur per vermem. Judith.16.& dabit ignē & vmes in carnes eoꝝ. Et Eccl.7º. vīdicta carnis ipij ignis & vermis. ergo vermis ille erit corporalis. ¶ P. Aug. dicit.21. de ci. dei. vtrūqz idest ignis & vermis pena erunt carnis. ergo &c. 2m

Sz ɔtra ē qḋ Aug. dicit.20. de ciui. dei. In penis malorū inextingulbilis ignis et viuacissim⁹ vermis. Ab alijs āt aliter exponif. Alij vtrūqz ad corpus: alij vtrumqz ad aiam recēscēt. Alij proprie ad cōpus ignem: tropice ad aiam vermē: quod credibilius videtur. I opp m pm

Rñº. pncip. .q.2. Respondeo dōm: q̄ post diē iudicij in mundo innouato non remanebit aliqḋ aial vł aliquod corpus mixtum nisi corpus hominis tm̄: eo q̄ ñ habeat aliquē ordinem ad corruptionē: nec post illud tempus sit futura generatio et corruptio. Uñ vermis qui in dānatis ponitur non debet intelligi esse materialis sed spūalis q est cōscie remorsus: qui dr vermis inqsetum oritur ex putredine peccanti & animaz affligit: sicut corporalis vermis ex putredie ortus affligit pungendo.

Ad pm Ad primū ḡ dōm: q̄ ipe aie dānatoꝝ dicunf carnes eorum pro eo q̄ carni subiecte fuerunt. vel potest dici ēt q̄ p vermem spūalem caro affligetur ſm q̄ passiones aie redūdāt in corpus: & hic & i futuro. ¶ Ad 2m dicenduz. q̄ Aug. loquif sub quadā comparatione. Non enim vult simpliciter asserere q̄ ille vmis sit mālis: sed q̄ potius esset asserendum ignem & vermem materialiter intelligi q̄ q̄ vtrumqz spiritualiter intelligatur: qz sic nullam penam corporalem damnati sustinerent: vt pz seriem verborum eius ibidē inspicienti. Ad 2m

¶ Utrum fletus qui erit in damnatis sit corporalis. Ar.iii

ꝓmus AD tertiū sic pceditur. Uidetur ꝙ fletus qui erit in damnatis erit corpal'. Qz Luc.13. dicit q̄dā Glo. ꝙ per fletum per quem dn̄s reprobis cōminatur: potest ꝓbari vera corporuz resurrectio: quod nō eēt si fletus ille tātum esset spūalis ergo ꝛc.

scdm. ¶ P̄. tristitia que est in pena rn̄det delectatōi que fluit in culpam. secūdum illud Apoc.18. q̄tū glorificauit se ꝛ in delitijs fuit: tm̄ date illi tormētum ꝛ luctum: sz peccatores in culpa habuerūt delectationem nteriorem ꝛ exteriorem. g̃ habebunt fletum etiam exteriorez

i oppm Sed ꝯtra fletus corporalis fit per quādam resolutionem lachrymatuz. sed a corporibus damnatoꝝ nō potest fieri perpetua resolutio: cuz nichil in eis per cibuz restauretur. omne.n. finituz cōsumitur: si aliquid ab eo continue abstrahatur. ergo in dānatis non erit corporalis fletus.

Rº pn. vbi sup q.5. Rn̄deo dd̄m: ꝙ in fletu corporali duo inueniūtur. Quorum vnum est lachrymarū resolutio: ꝛ q̄tum ad hoc fletus corporalis in damnatis esse nō potest quia post diē iudicij quiescēte motu primi mobilis nō erit aliqua regeneratio vel corruptio vel corporalis alteratio: in lachrymarū autem resolutione oportet esse illius humoris generationem qui per lachrymas distillat: vnde q̄tum ad hoc corporalis fletus in damnatis esse nō poterit. ¶ Aliud quod inuenitur in corporali fletu est quedam cōmotio ꝛ turbatio capitis ꝛ oculorum: et q̄tum ad hoc fletus in damnatis esse poterit post resurrectionem: corpora .n. damnatorū non soluz ab exteriori affligentur sed etiam ab interiori secūdum ꝙ corpus immutatur ad passionē anime bonam vel malam: et q̄tum ad hoc fletus carnis resurrectionem indicat ꝛ respōdet delectationi culpe q̄ fuit in anima ꝛ in corpore. Et per hoc patet respōsio ad obiecta.

¶ Utrum damnati sint in tenebrꝭ corporalibus. Arti.IIII.

AD quartum sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ damnati non sint in tenebris corporalibꝰ. pm Quia vt dicit Gre. in.20. lib. moral'. super illō Job.10. sempiternus horror inhabitans: q̄uis ignis ille ad consolationem nō luceat: sed vt magis torqueat aliquid lucet. Naz sequaces quos secum traxerūt de mundo reprobi flamma illustrati visuri sunt ergo nō erunt ibi tenebre corporales. secūdū ¶ P̄. damnati vidēt penā suā: hoc enim est eis ad augmētum pene: sed nihil videtur sine lumine. ergo nō sunt ibi tenebre corporales

tertiū ¶ P̄. damnati ibi habebunt potētiam visiuam post corporum resumptionem: sed frustra in eis eēt: nisi aliquid viderent. ergo cum nihil videatur nisi ī lumine: videtur ꝙ non sint omnino in tenebris.

i oppm. pm Sed contra est quod dicit Mat.22. Ligatis manibus eius ꝛ pedibus ꝓijcite eum in tenebras exteriores. super quod dicit Greg. Si ignis ille lucē haberet: ī tenebras exteriores nequaq̄ ꝓijci diceret. secūdū. ¶ P̄. Basilius dicit super illud ps. Uox domini intercidētis flammam ignis ꝙ virtute dei separabitur claritas ignis ab eius virtute adustiua: ita ꝙ claritas cedet in gaudium beatorum: ꝛ vstiuum ignis in tormentum damnatorum. ergo dānati habebunt tenebras corporales: quedam vero alia que ad penam damnatoꝝ pertinent determinata sūt.

Rº pn. vbi sup q.4. Respondeo dicēdum: ꝙ dispositio inferni erit talis ꝙ vt maxime miserie dā

natorum competat. Unde secundum hoc sunt ibi lux et tenebre: prout maxime spectant ad miseriam damnatorum: ipsa autem visio secundum se delectabilis est. Ut enim dicitur in principio metaphysice: sensus oculorum est magis diligibilis: eo quod per ipsum plura cognoscimus: sed per accidens contingit visionem esse afflictivam: inquantum videmus aliqua nobis nociua: vel nostre voluntati repugnantia. et ideo in inferno non debet esse locus dispositus ad videndum secundum lucem et tenebras: ut nihil perspicue videatur: sed solum modo sub quadam umbrositate videantur ea que afflictionem cordi ingerere possunt. Unde simpliciter loquendo locus est tenebrosus. Sed tamen ex diuina dispositione est ibi aliquid luminis: quantum sufficit ad videndum illa que animam torquere possunt. et hoc satisfacit naturalis situs loci: quia in terre medio ubi infernus ponitur: non potest esse ignis nisi fetulentus et turbidus: et quasi fumosus. Quidam enim tenebrarum harum causam assignant ex commassatione corporum damnatorum que pre multitudine ita replebunt locum inferni: quod ibi nihil de aere manebit: et sic non erit ibi aliquid de dyaphano quod possit esse subiectum lucis et tenebre: nisi oculi damnatorum qui erunt obtenebrati. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

¶ Utrum ignis inferni sit corporalis. Ar. v.

primum. AD quintum sic proceditur. Uidetur quod ignis inferni quo cruciabuntur corpora damnatorum non sit corporeus. Dicit enim Dam. in. 4. lib. in fine. Tradetur dyabolus et demones: et homo eius. s. antichristus cum impiis et peccatoribus in ignem eternum: non materialem: qualis est qui apud nos est: sed qualem nouit deus: sed omne corporeum est materiale: igitur ignis inferni non erit corporeus. ¶ Preterea. anime damnatorum a corpore separate ad ignem inferni deferuntur. sed Aug. dicit. 12 super Gen. ad litteram. Spiritualem arbitror esse. s. locum ad quem anima defertur post mortem: non corporalem. ergo etc. ¶ Preterea. ignis corporeus in modo sue actionis non sequitur modum culpe in eo qui igne crematur: sed magis ad modum huiusmodi et sicci. In eodem enim corporeo videmus affligi iustum et impium: sed ignis inferni in modo sue afflictionis vel actionis sequitur modum culpe in eo qui punitur. Unde dicit Gre. in. 4. dial. Unus quidem est gehenne ignis: sed non vno modo omnes cruciat peccatores. Unusquisque enim quantum exigit culpa: tantum sentiet de pena. ergo non est corporeus. secundum tertium.

SEd contra est quod dicitur. 4. dial. ignem gehenne corporeum esse non ambigo: in quo certum est corpora cruciari. ¶ Preterea. Sap. 5. dicitur. Pugnabit orbis terrarum contra insensatos: sed non totus orbis terrarum contra insensatos pugnaret: si solum modo spirituali pena et non corporali punirentur. ergo punientur igne corporeo. in oppositum primum. secundum.

RESPONDEO dicendum: quod de igne inferni multiplex fuit positio. Quidam enim philosophi: ut Aui. resurrectionem non credentes solius anime post mortem penam esse crediderunt. Et quia eis inconueniens videbatur: ut anime cum sint incorporee igne corporeo punirentur: negauerunt ignem corporeum esse quo mali punirentur: volentes: quod quicquid dicitur de pena animarum post mortem per aliqua corpora futura metaphorice dicatur. Sicut enim bonarum animarum delectatio et iocunditas non erit in aliqua re corporali: sed spirituali tantum erit in consecutione sui finis ita afflictio malorum spiritualis erit tantum in hoc. s. quod tristabuntur de hoc quod separabuntur a fine cuius Ro pn. 4. di. 44. q. 3. ar. 2. q. 1.

inest eis desiderium naturale. Unde sicut oia que de delectatione aiarum post mortē dicūtur: que videntur ad delectationem ptinere corporalem: vt. q reficiātur vel rideāt vel hmōi: ita et quicqd de eay affli ctione dr qd incorporales punitio nem sonare videatur: p similitudinem debet itelligi: sicut q in igne ardeant: vel fetoribus affligātur: et hmōi. Spūal. n. delectatio et tri stitia cuz sint ignota multitudini: opz q per delectatiōes et tristitias corporales singulariter manifestē tur: vt homines magis moueātur ad desiderium vel timores. Sed qr in pena dānatorum nō solum erit pena dāni que respōdeat auersiōi que fuit in culpa: sed etiā pena sen sus que respōdeat conuersioni: ideo non sufficit predictū modum puni tionis ponere: et ideo etiā ipse Aui cenna alterum modū superaddit di cens: q anime malorum post mor tem nō per corpora: sz per corpoz similitudines puniātur: sicut in sō nis pter similitudines predictas in imaginatione existētes: videtur homini q torqueatur penis diuer sis. Et hunc etiam moduz videtur ponere. Aug. in. 12. super Gen. ad litteram: sicut ibidē manifeste pz. Sed hoc videtur incōueniēter di ctum esse. Imaginatio enim potē tia quedā est vtens organo corporali: vñ n pōt ee q visiōes hmōi imagi narie fiāt i aia sepata a corpe sicut in aia sōniātis. Uñ et Auic. vt hoc icōueniēs euitaret: dixit q anime separate a corpe vtebantur pro or gano quasi aliqua parte celestis cor poris: cui corpus humanū oportet esse cōforme ad hoc q perficiatur anima ratiōali: que est similis mo toribus celestis corporis: i hoc cō secutus quodāmodo opinionē an tiquoz philosophoz q posuerunt animas redire ad orbes stellarum. Sed hoc est omnino absurdum se cundum doctrinam philosophi: qr anima vtitur determinato organo corporali sicut ars determiātis in strumentis: vnde non potest trāsi re de corpore ad corpus. quod Pi ctagoras ponit: vt dicitur in pmo de anima. Qualiter autē ad dictū Aug. sic respōdēdum ifra dicetur Quicqd aūt dicatur de igne q ani mas separatas cruciat: de igne tñ quo cruciabūr corpa dānatoz p resurrectionez oportet dicere q sit corporeus: quia corpori nō potest conueniēter adaptari pena nisi sit corporea. Unde Greg. in. 4. dial. ex hoc ipso pbat ignem inferni eē corporeuz: q reprobi post resurre ctionem in eum detrudātur Aug. enim vt habetur in littera: mani feste confitetur ignē illuz quo cru ciabuntur corpora esse corporeuz. Et d hoc ad p̄sens est questio. Sz hoc supra dictum est qualiter ani me damnatorum ab igne isto cor poreo puniantur.

Ad primū ergo dicēdum: q Dam. non negat simpliciter illum ignem materialem esse. sed q nō est materialis ta lis, qualis apud nos est: eo q qui busdam proprietatibus ab hoc ig ne distinguitur. Uel dicendum: q quia ignis nō materialiter alterat corpora: sed quadam spirituali a ctione agit in ea punitionem: ideo dicitur non materialis esse: nō qn tum ad substātiam: sz qntum ad pu nitionis effectum in corporibus: et multo amplius in animabus. Ad pm

¶ Ad 2m dōm: q dcm Aug. pōt hoc modo accipi vt pro tanto dica tur locus ille ad quem anime defe runtur post mortem nō esse corpo reus: quia anima i eo corporaliter non existit per modum. s. quo cor pora existūt in loco: sed alio modo spirituali: sicut angeli in loco sunt Unde dicendum q Aug. loquitur opinando et nō determinando: si cut sepe facit in libro illo. Ad 2m

¶ Ad tertium dicenduz: q ignis. Ad 3m

ille est instrm dine iustitie punien tis. Instrumētum autē nō solum agit in btute ppria et per pprium modū: sed etiā in btute pncipalis agentis: et scdm q est regulatum ab eo. Uñ q̄uis scdm ppriam btu tem nō habet q aliquos cruciet bz magis vel minus scdm modū pre dictum: habz tamē hoc bm q eius actio modificatur ex ordine dine iustitie. Sicut etiā ignis fornacis modificatur ex industria fabri in sua actione secundum q competit ad effectum artis.

¶ Utrum ignis inferni sit eiusdē spēi cum igne nostro. Arti. vj.

pmum AD sextum sic p ceditur. Videt q ignis ille nō sit eiusdem spēi cuz igne isto corporeo quem videm⁹. August. enim dicit: et habet in lra. Ignis eternus cuiusmodi sit arbi tror neminem scire nisi cui spūs di uinus ostēdit. sed naturam istius ignis oms: vel fere omnes sciunt: secūdū. ergo ignis ille nō est eiusdem spēi aut nature cum isto. ¶ p. Grego. dicit .15. moraliū. exponens illud Job. 20. deuorabit eum ignis qui non succenditur. ignis corporeus vt esse valeat: corporeis indiget fo mētis. nec valet nisi succēsus esse: et nisi refotus subsistere. At cōtra gehēne ignis cum sit corporeus et ī semetipso reprobos corporalr exu rat: nec studio humano succēditur nec lignis nutritur: sed datus se mel durat inextiguibilis: et succen sione nō indiget: et ardore non ca ret g nō est eiusdez nature cum eo Tertiū quē videmus. ¶ p. eternum et cor ruptibile nō sunt eiusdē rōnis: cū nec etiā in genere cōmunicent bm philosophum in .10. metaphysice. sed iste ignis est corruptibilis: ille autez eternus. Matth. 25. Ite ma ledicti in ignem eternum. ergo nō est eiusdem nature. ¶ p. de natu quartū. ra huius ignis nostri est vt luceat: sed ignis inferni non lucet. Unde Job. 18. Nōne lux impij extingue tur? ergo vt prius.

Sz cōtra secunduz philoso phum in. 3. Tho pi. Omnis aqua omni aque est idē specie. ergo eadem ratione: omnis ignis: oi igni est idez specie. ¶ p. Sap. ij. dicitur. Per que peccat qs per hec et torquetur. sed homines peccant per res sensibiles huius mundi. ergo iustum est vt per eas dem puniātur. — loppom primuz — secūdū.

Respōdeo dicm: q ignis p pter hoc q ē ma xime virtutis in agendo inter reli qua elementa: alia corpora pro ma teria habet: vt dicitur in. 4. meta physice. Unde et ignis dupliciter inuenitur. scilicet ī materia ppria prout est in propria sua spera: vel in materia aliena: siue terrestri. vt patet in carbone siue aere: vt pa tet in flamma: quocūq autem mo do ignis inueniatur semper est idē in specie quantuz ad naturā ignis pertinet. Potest autem esse diuer sitas in specie quantum ad corpo ra que sunt materia ignis. Unde flamma et carbo differunt specie: et similiter lignum igneum et ferrum ignitum: nec differt q̄tum ad hoc siue ignita sint per violentiam: vt ī ferro apparet: siue ex principio in trinseco naturali. vt accidit in sul phure. Q ergo ignis inferni q̄tū ad hoc quod habet d natura ignis sit eiusdem speciei cum igne qui a pud nos est: manifestum est. vtruz aut ille ignis sit in propria mate ria exñs: aut si in aliena in qua ma teria sit nobis ignotum est. et secun dum hoc potest ab igne qui apud nos est in specie differre materiali ter consideratus: quasdam tamen proprietates differentes habet ab igne isto: vt q successione non idi get nec lignis nutritur. Sed iste differentie non ostendunt diuer sitatem in specie q̄tum ad id quod — R° pn. vbi sup q. 2.

pertinet ad naturam ignis.

Ad pm **Ad primũ** ergo dicẽdum: q Augu. loquitur q̃tũ ad id qđ ẽ materialiter in igne illo: non autem quantum ad ignis naturam. Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q ignis qui apud nos est lignis nutritur ⁊ ab homine succenditur: q2 est artificialiter ⁊ per violentiam in aliena materia introductus. sed ignis ille lignis n̄ īdiget qb9 foueatur: quia vel in propria materia est existens: vel est in materia aliena non per violentiam: sed per naturam a principio intrinseco. Unde non est ab homine succensus. sed a deo qui naturam illam instituit. et hoc est quod dicitur Esa. 30. flat9 domini sicut torrẽs sulphuris succendens eam. Ad 3m ¶ Ad tertium dicẽdum. q sicut corpora damnatorũ erunt eiusdem speciei cuius ⁊ modo sunt: quãuis modo sint corruptibilia tunc autem incorruptibilia ex ordine diuine iustitie ⁊ propter quietem mot9 celi: ita est ⁊ de igne inferni quo corpora illa punientur.

Ad quartũ. ¶ Ad quartum dicendum: q lucere non conuenit igni secundũ quẽlibet modum existendi: quia in ꝓpria materia existens non lucet. Unde non lucet in propria spera. vt philosophus dicit: etiam in aliqua materia ignis existens non lucet: sicut cum est in materia opaca terrestri vt in sulphure. ⁊ similiter est etiam quando ex aliquo grosso fumo eius claritas obfuscatur. Unde q ignis inferni non luceat non est sufficiens argumentum ad hoc q non sit eiusdem speciei.

¶ Utrum ignis inferni sit sub terra. Ar. vij.

pm **Ad septimum** sic proceditur. Uidetur q ignis ille nõ sit sub terra. Job. 28. de homine dãnato dicitur. et de orbe transferet eum deus. ergo ignis ille quo damnati punientur nõ ẽ sub tra: sꝫ ẽ extra orbem. ¶ P̄. nullũ violentum ⁊ peraccidens potest esse sempiternum. sed ignis ille erit in inferno ĩ sempiternum. ergo non erit ibi per violẽtiam sed naturaliter: sed sub terra non potest esse ignis nisi per violentiam. ergo ignis ille non est sub terra. 2m. ¶ P̄. in igne inferni omnia corpora damnatorum post diẽ iudicij cruciabũtur. sed illa corpora locum replebunt. ergo cum futura sit maxima multitudo damnatorum: quia stultorũ infinitus est numerus. Eccl. j. ergo maximũ oportet esse spacium in quo ignis ille continetur. sed inconueniens videtur dicere infra terram esse tãtam concauitatem: cum partes terre naturaliter ferantur ad mediũ. ergo ignis ille non erit sub terra. tertium. ¶ P̄. Sap. ij. per que peccat quis per hec ⁊ torquetur. sed mali super terram peccauerunt. ergo ignis eos puniens non debet esse sub tra. quartũ.

Sed ɔtra dicitur Esa. 4. ĩfernũ subtus cõturbatus est in occursum tui. ergo ignis inferni sub nobis est. ¶ P̄. Greg. 4. dial. quid obstat non video q infernus esse sub terra credatur. ¶ P̄. Joan. 2. super illud. ꝓiecisti me in corde maris. Glo. interlinearis. j. in inferno. pro quo dicitur in euangelio Mat. 12. in corde terre: quia sicut cor est in medio animalis: ita infern9 in medio terre perhibetur esse. I opp pm. 2m. 3m

Rñdeo dicendũ: q sicut Augu. dicit. ⁊ habetur ĩ littera in qua parte mundi infern9 sit scire neminem arbitror nisi cui diuinus spiritus reuelauit. Unde Greg. in. 4. dial. super hac questione interrogatus respondit. Hac de re temere diffinire nihil audeo. Nonnulli nãqꝫ in quadam terrarũ parte infernum esse putauerunt. Alij vero hunc sub terra esse estimant. Et hanc opinionem proba- Rñsio princi. vbi sup q. 3

biliorem ostendit dupliciter. Uno modo ex ipsa nominis ratione sic dicēs. Si iccirco infernum dicim⁹ quia inferius iacet: quod terra ad celuz est: hoc esse inferuus debꝫ ad terram. Secundo ex hoc ꝙ dicitur Apoc. 5. Nemo poterat neqꝫ in celo neqꝫ in terra neqꝫ subtus terraꝫ aperire librum: vt hoc ꝙ dicitur i celo referatur ad āgelos: hoc ꝙ dicitur in terra referatur ad homies viuentes in corpore: hoc ꝙ dicitur sub terra referatur ad animas existes in inferno. Augu. etiam in li. 12. super Geñ. ad litteram duas rationes tangere videtur. quare congruum sit infernum esse sub terra. Una est vt quoniam defunctorum anime carnis amore peccauerant: hoc eis exibeatur quod ipsi carni mortue solet exhiberi: vt scꝫ sub terram retrudantur. Alia est ꝙ sicut grauitas in corporibus ita tristitia in spiritibus: ꝛ letitia sicut leuitas. Unde sicut secundum corpus si ponderis sui ordinem teneant inferiora sunt omnia grauiora ita secundum spiritū inferiora sūt omnia tristiora: ꝛ sicut conueniēs locus gaudio electorum est celum empyreum: ita conueniens locus tristitie damnatorum est infimum terre. Neqꝫ mouere debet. qđ Augu. ibidem dicit: ꝙ inferi sub terrꝫ esse dicūr vel creduntur: quia vt in lib. retractationum hoc tractās dicit. Michi videor dicere debuisse magis ꝙ sub terris sunt iferi q̄ꝫ rationem reddere cur sub terris esse dicuntur siue creduntur. Quidam tamen philosophi posuerunt ꝙ locus inferni erat sub orbe terrestri: tamen supra terre superficiem ex pte opposita: ꝛ hoc videtur Isidorus sensisse cum dixit: ꝙ sol ꝛ luna in ordine quo creati sunt stabunt ne impij in tormentis positi fruantur luce eorum: que ratio nulla eēt si infernus infra terram esse dicaꝶ qualiter ꝛ hec verba possint exponi patuit supra. Pyctagoras ꝑposuit locū penarū in spera ignis quā i medio toti⁹ orbis esse dixit: vt pꝫ ꝑ Aristo. l. 2. ce. ꝛ mūdi. Sed tñ cōuenientius his q̄ in scriptura dicunꝶ est: vt sub terra credatur.

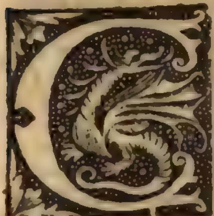
Ad pͥmum ƀ dꝫ: ꝙ ꝑbū illud Job de orbe trāsferet eū de⁹: ītelligēdū ē de orbe terrarum. i. de hoc mūdo: ꝛ hoc mō exponit Greg. dicēs. De orbe quippe trāsferꝶ cū superno apparente iudice de h⁹ mūdo tolliꝶ in quo pꝰuerse gl'iaꝶ. Nec ē intelligēdū ꝙ orbis hic accipiatur ꝓ vniuerso: q̄ si extra totū vniuersuꝫ sit loc⁹ penarū. Ad pͫ

¶ Ad 2ᵐ dꝫ: ꝙ in loco illo ꝯseruaꝶ ignis in eternū ex ordīe diuine iustitie: q̄uis ƀꝫ nāꝫ nō possit extra suū locū aliqđ elm̄ in eternū durare: ꝑcipue statu gñatōis ꝛ corruptionis manēte in reb⁹. Ignis aūt erit ibi fortissime caliditatꝫ: qꝛ calor ei⁹ erit vndiqꝫ ꝯgregat⁹ propter frigus terre ipꝫ vndiqꝫ circūstans. Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ infernus nunq̄ꝫ deficiet i amplitudine quin sufficiat ad dānatoꝝ corpa capienda: Infernus. n. Prouer. 30. inter tria īsatiabilia poꝛ: nec ē incōueniens ꝙ inter viscera terre tāta ꝯcauitas ꝯserueꝶ dīna virtute que dānatorū oīum corpora possit cape. Ad 3ᵐ

¶ Ad 4ᵐ dꝫ: ꝙ hoc ꝙ dicitur ꝑ que peccat quis per hec ꝛ torquetur: non est necessarium: nisi in pͥcipalibus instr̄is peccādi: qꝛ. n. hō in aīa peccat ꝛ in corpore: in vtroqꝫ punieꝶ: non autēꝫ opꝫ ꝙ in loco quo quis peccauit: in eodēꝫ puniatur: cum alius sit locus qui viatoribus ꝛ damnatis debetur. Uel dicendū: ꝙ hoc intelligitur de penis quibus homo punitur in via: secūdum ꝙ quelibet culpa suam penā habet annexam prout quis inordinatus animus sibi est pena: vt dicit Augu. ad quartū.

¶ De voluntate ꝛ intellectu damnatorum. Questio. xcviij.



Onsequenter considerãdum est de pertinẽtibus ad affectum et intellectum dãnatorum. Circa quod queruntur nouem.

¶ 1° vtrum damnatorum voluntas sit mala. ¶ 2° vtrum aliquando peniteant de malis que fecerũt ¶ 3° vtrum magis vellent nõ esse quam esse. ¶ 4° vtrum vellent alios non esse damnatos. ¶ 5° vtrum ipsi habeant deum odio. ¶ 6° vtrum ipsi demereri possint. ¶ 7° vtrum possint vti scientia hic acquisita. ¶ 8° vtrum cogitent aliquando de deo. ¶ 9° vtrũ ipsi videant gloriam beatorum.

¶ Utrum omnis voluntas damnatorum sit mala. Arti. j.

1m Ad primum sic proceditur: videtur quod non omnis voluntas damnatorũ sit mala. Quia vt dicit Dio. 4.c.de di.no. demones bonum et optimum concupiscunt esse: viuere: et intelligere: cum ergo damnati homines non sint peioris conditionis quam demones: videtur quod ipsi bonam voluntatẽ habere possint.

secũdũ. ¶ Preterea. malũ vt dicit Diony. est omnino inuoluntarium: ergo si damnati aliquid volunt illud inquantum est bonum vel apparens bonum: sed voluntas que per se ordinatur ad bonum est bona. ergo damnati possunt habere voluntatem bonã.

Tertiũ ¶ Preterea. aliqui erunt damnati qui in hoc mundo existentes aliquos virtutum habitus secum detulerunt: vtpote gentiles: qui habuerũt virtutes politicas: sed ex habitibus virtutum elicitur laudabilis voluntas: ergo in aliquibus dãnatis poterit esse laudabilis voluntas.

Sed contra obstinata voluntas nunquam potest flecti: nisi ad mala sed damnati homines erunt obstinati sicut demones. ergo voluntas eorum nunquam poterit esse bona. ¶ Preterea. Sicut se habet voluntas damnatorum ad malum: ita voluntas beatorum ad bonum: sed beati nunquam habent voluntatẽ malam: ergo nec damnati aliquam habent voluntatem bonam. — In oppositum primum — secũdũ.

Respondeo dicendum: quod in damnatis potest duplicit voluntas considerari. scilicet volũtas deliberatiua: et voluntas naturalis. Naturalis quidem non est eis ex ipsis: sed ex actione nature que in natura hanc inclinationem posuit: que naturalis voluntas dicitur: vnde cum natura in eis remaneat secundum hoc bona poterit in eis esse volũtas naturalis. Sed volũtas deliberatiua est eis ex seipsis sed quod in potestate est eorum inclinari per affectũ ad hoc vel illud: et talis volũtas est in eis solũ mala: et hoc ideo: quia sunt perfecte auersi a fine vltimo recte voluntatis: nec aliqua volũtas põt esse bona nisi per ordinẽ ad finẽ predictũ. Unde etiã et si aliquod bonũ volũt: nõ tamen bene volũt illud: vt ex hoc voluntas eorum bona dici possit. — Rñsio princi. di. 50. q. 2. ar. 1. q. 1.

Ad primum ergo dicendum: quod verbum Dio. itelligitur de voluntate naturali que est inclinatio nature in aliquod bonũ. sed tamen ista naturalis inclinatio per eorũ malitiam corrũpitur: inquantum hoc bonum quod naturaliter desiderãt sub quibusdã malis circũstantijs appetũt. ¶ Ad 2m dicendum: quod malũ inquantũ est malũ nõ mouet volũtatẽ: sed inquantũ est estimatũ bonũ: sed hoc ex eorũ malitia procedit: quod id quod est malũ estimẽt: vt bonũ: et ideo volũtas eorũ mala est. ¶ Ad 3m dicendum: quod habitus virtutum politicarum non remanent in anima separata: eo quod virtutes ille perficiũt solum in vita ciuili que non erit post hanc vitam: si tamen remanerent nunquam — Ad 1m — Ad 2m — Ad 3m.

in actū exirent: quasi ligate ex obstinatione mentis.

¶ Utrum damnati peniteant de malo quod fecerunt. Ar. ii.

pmum. Ad secundum sic pceditur. Ui q dānati nunq̄ peniteāt d malis que fecerūt. Nā dicit Ber. in Cant. q dānatus semp vult iniquitatem suam quā fecit. ergo nūq̄ de pctō cōmisso penitent. ¶ Pr̄. secūdū. velle se nō peccasse ē bona voluntas. sz dānati nō habebūt bonā voluntatem: ergo dānati nūq̄ volēt se non peccasse: z sic idez qd prius. tertium ¶ Pr̄. sz Dam. hoc est hoib⁹ mors quod angelis casus: sed angeli voluntas post casum est inuertibilis hoc modo: vt nō possit recedē ab electione qua prius peccauit. ergo damnati nō possūt penitere de pec quartū catis a se cōmissis ¶ Pr̄. maior erit peruersitas dānatorum in inferno q̄ peccatorū in hoc mūdo: sed aliqui in hoc mūdo nō penitēt de peccatis cōmissis: vel pp̄ter excecationem mentis: sicut heretici: vel pp̄t obstinationez: sicut qui letātur cū male fecerint z exultāt in reb⁹ pessimis: vt dr̄ Prouer. 2. ergo zc.

i opp^m pmum. sm. Sed cōtra Sap. 5. de dānatis dr̄: ītra se penitentiam agētes. ¶ Pr̄. phūs. 9. ethi. dicit q penitudine replentur mali: mox. n. tristātur d hoc i quo prius delectati sunt. g dānati cum sint praui: maxime magis penitēt.

R° pn. vbi sup. q. 3. Rn̄deo dōm: q penitere d aliquo cōtingit dupliciter. ¶ Uno modo p se: z alio° p accidēs. Per se quidē de peccato penitet qui pctm̄ i eo qd est pctm̄ abhominatur. ¶ Per accn̄s vo qui illud odit rōne alicuius adiuncti: vtpote pene alicuius. Mali igitur nō penitebūt per se loqndo de peccatis: quia voluntas malitie peccati in eis remanet: penitebūt autez per accidēs: inq̄tum affligētur de pena quam pro peccato sustinent.

Ad p^m Ad primū ergo dōm: q dānati iniquitatez volunt: sed penā refugiūt: z sic per accidēs de iniquitate omissa penitent. ¶ Ad secūdum dōm: q velle Ad 2^m se non peccasse propter turpitudinem iniquitatis est bona voluntas sed hoc nō erit i dānatz. ¶ Ad ter Ad 3^m tium dōm: q sine aliqua auersione voluntatis ɔtingit q dānati de peccatis peniteāt: q2 nō hoc refugiunt in peccatis qd prius appetiuerunt: sed aliquid aliud. s. penam. ¶ Ad quartū dōz: q homines in ad 4^m hoc mundo: q̄tūcunq̄ obstinati p accidens de peccatis suis penitēt si pro eis puniātur. q2 vt dicit Augu. in lib. 83. q̄ōnuz. q videmus ēt ferocissimas bestias dolore penarum a maximis voluptatibus abstinere.

¶ Utrum damnati recta ratione vellent non esse. Arti. iii.

pmum. Ad tertium sic pceditur. vr̄ q dānati recta ratione z deliberatiua non vellent nō esse. Aug. n. dicit in lib. de libero arbi. Considera q̄tum bonum est esse quod beati z miseri volunt. Maius enīz est miseris eē q̄ omnino nō esse. ¶ Pr̄ scdm Aug. sic ibidem arguit. preelectio supponit electionez. sed nō esse nō est eligibile. cū nō hēat apparentiam boni cum nihil sit. ergo nō eē non potest eē magis appetibile dānatis q̄ esse. ¶ Pr̄. maius malū ma tertius. gis est fugiendum: sed non esse est maximū malum cū tollat totaliter bonum. ita q nihil reliquit. ergo n̄ esse est magis fugiendum q̄ miserum esse: z sic idem quod prius.

i opp^m pm um. Sz ɔtra est quod dr̄ Apoc. 9 In diebus illis desiderabunt homines mori et fugiet mors ab eis. ¶ Pr̄. damnatorū mise 2^m. ria omnē huius mūdi miseriam ex

¶ Utrum fletus qui erit in damnatis sit corporalis. Ar.iii

ꝑmuz AD tertiū sic ꝓceditur. Videtur ꝙ fletus qui erit in damnatis erit corpal'. Qr Luc.13.dicit qdā Glo. ꝙ per fletum per quem dñs reprobis cōminatur: potest ꝓbari vera corporuz resurrectio: quod nō eēt si fletus ille tātum esset spūalis ergo ꝛc. ¶ P̄.tristitia que est in pena rñdet delectatōi que fluit in culpam. secūdum illud Apoc.18. q̄tū glorificauit se ꝛ in delitijs fuit: tm̄ date illi tormētum ꝛ luctum: sꝫ peccatores in culpa habuerūt delectationem interiorem ꝛ exteriorem. g̃ habebunt fletum etiam exteriorez scdm.

i oppm Sed ɔtra fletus corporalis fit per quādam resolutionem lachrymaruꝫ. sed a corporibus damnatoꝝ nō potest fieri perpetua resolutio: cuz nichil in eis per cibuꝫ restauretur. omne.n. finituz cōsumitur: si aliquid ab eo continue abstrahatur. ergo in dānatis non erit corporalis fletus.

R° pn. vbi sup q.5. Rñdeo dōm: ꝙ in fletu corporali duo inueniūtur. Quorum vnum est lachrymarū resolutio: ꝛ q̄tum ad hoc fletus corporalis in damnatis esse nō potest quia post diē iudicij quiescēte motu primi mobilis nō erit aliqua regeneratio vel corruptio vel corporalis alteratio: in lachrymarū autem resolutione oportet esse illius humoris generationem qui per lachrymas distillat: vnde q̄tum ad hoc corporalis fletus in damnatis esse nō poterit. ¶ Aliud quod inuenitur in corporali fletu est quedam cōmotio ꝛ turbatio capitis ꝛ oculorum: et q̄tum ad hoc fletus in damnatis esse poterit post resurrectionem: corpora .n. damnatorū non soluꝫ ab exteriori affligentur sed etiam ab interiori secūdum ꝙ corpus immutatur ad passionē animę bonam vel malam: et q̄tum ad hoc fletus carnis resurrectionem indicat ꝛ respōdet delectationi culpe q̄ fuit in anima ꝛ in corpore. Et per hoc patet respōsio ad obiecta.

¶ Utrum damnati sint in tenebꝛ corporalibus. Arti.iiii.

AD quartum sic ꝓceditur. Videtur ꝙ damnati non sint in tenebris corporalib⁹. Quia vt dicit Gre.in.20.lib.moral'.super illō Job.10.sempiternus horror inhabitans: q̄uis ignis ille ad consolationem nō luceat: sed vt magis torqueat aliquid lucet. Naz sequaces quos secum traxerūt de mundo reprobi flamma illustrati visuri sunt ergo nō erunt ibi tenebre corporales. ¶ P̄.damnati vidēt penā suā: hoc enim est eis ad augmētum pene: sed nihil videtur sine lumine. ergo nō sunt ibi tenebre corporales ¶ P̄.damnati ibi habebunt potētiam visiuam post corporum resumptionem: sed frustra in eis eēt: nisi aliquid viderent. ergo cum nihil videatur nisi ī lumine: videtur ꝙ non sint omnino in tenebris. ꝑm secūdū tertiū

i oppm. ꝑm Sed contra est quod dicit Mat.22. Ligatis manibus eius ꝛ pedibus ꝓijcite eum in tenebras exteriores. super quod dicit Greg. Si ignis ille lucē haberet: ī tenebras exteriores nequaq̄ ꝓijci diceret. ¶ P̄. Basilius dicit super illud ps̄. Uox domini intercidētis flammam ignis ꝙ virtute dei separabitur claritas ignis ab eius virtute adustiua: ita ꝙ claritas cedet in gaudium beatorum: ꝛ vstiuum ignis in tormentum damnatorum. ergo dānati habebunt tenebras corporales: quedam vero alia que ad penam damnatoꝝ pertinent determinata sūt. secūdū

R° pn. vbi sup q.4. Respondeo dicēdum: ꝙ dispositio inferni erit talis ꝙ vt maxime miserie dā-

natorum competat. Unde secundum hoc sunt ibi lux et tenebre: prout maxime spectant ad miseriam damnatorum: ipsa autem visio secundum se delectabilis est. Ut enim dicitur in principio metaphysice: sensus oculorum est magis diligibilis: eo quod per ipsum plura cognoscimus: sed per accidens contingit visionem esse afflictiuam: inquantum videmus aliqua nobis nociua: vel nostre voluntati repugnantia. et ideo in inferno non debet esse locus dispositus ad videndum secundum lucem et tenebras: vt nihil perspicue videatur: sed solum modo sub quadam vmbrositate videantur ea que afflictionem cordi ingerere possunt. Unde simpliciter loquendo locus est tenebrosus. Sed tamen ex diuina dispositione est ibi aliquid luminis: quantum sufficit ad videndum illa que animam torquere possunt. et hoc satisfacit naturalis situs loci: quia in terre medio vbi infernus ponitur: non potest esse ignis nisi fetulentus et turbidus: et quasi fumosus. Quidam enim tenebrarum harum causam assignant ex commassatione corporum damnatorum que pre multitudine ita replebunt locum inferni: quod ibi nihil de aere manebit: et sic non erit ibi aliquid de dyaphano quod possit esse subiectum lucis et tenebre: nisi oculi damnatorum qui erunt obtenebrati. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

¶ Utrum ignis inferni sit corporalis. Ar. v.

primum. AD quintum sic proceditur. Uidetur quod ignis inferni quo cruciabuntur corpa damnatorum non sit corporeus. Dicit enim Dam. in. 4. lib. in fine. Tradetur dyabolus et demones: et homo eius. s. antichristus cum impijs et peccatoribus in ignem eternum: non materialem: qualis est qui apud nos est: sed qualem nouit deus: sed omne corporeum est materiale: igitur ignis inferni non erit corporeus. ¶ Preterea. anime damnatorum a corpore separate ad ignem inferni deferuntur. sed Aug. dicit. 12 super Gen. ad litteram. Spiritualem arbitror esse. s. locum ad quem anima defertur post mortem: non corporalem. ergo etc. ¶ Preterea. ignis corporeus in modo sue actionis non sequitur modum culpe in eo quod igne crematur: sed magis ad modum huiusmodi et sicci. In eodem enim corpore videmus affligi iustum et impium: sed ignis inferni in modo sue afflictionis vel actionis sequitur modum culpe in eo quod punitur. Unde dicit Gre. in. 4. dial. Unus quidem est gehenne ignis: sed non vno modo omnes cruciat peccatores. Unusquisque enim quantum exigit culpa: tantum sentiet de pena. ergo non est corporeus. secundum tertium.

SEd contra est quod dicit. 4. dial. ignem gehenne corporeum esse non ambigo: in quo certum est corpora cruciari. ¶ Preterea. Sap. 5. dicitur. Pugnabit orbis terrarum contra insensatos: sed non totus orbis terrarum contra insensatos pugnaret: si solum modo spirituali pena et non corporali punirentur. ergo punientur igne corporeo. in oppositum primum. secundum.

REspondeo dicendum: quod de igne inferni multiplex fuit positio. Quidam enim philosophi: vt Aui. resurrectionem non credentes solius anime post mortem penam esse crediderunt. Et quia eis inconueniens videbatur: vt anime cum sint incorporee igne corporeo punirentur: negauerunt ignem corporeum esse quo mali punirentur: volentes: quod quicquid dicitur de pena animarum post mortem per aliqua corpora futura metaphorice dicatur. Sicut enim bonarum animarum delectatio et iocunditas non erit in aliqua re corporali: sed spirituali tantum erit in consecutione sui finis ita afflictio malorum spiritualis erit tantum in hoc. s. quod tristabuntur de hoc quod separabuntur a fine cuius R° pri. 4. di. 44. q. 3. ar. 2. q. 1.

inest eis desiderium naturale. Vñ sicut oia que de delectatione aiarum post mortē dicūtur: que videtur ad delectationem ptinere corporalem: vt q reficiātur vel rideāt vel hmōi: ita ēt quicqd de earꝫ afflictione dr̄ qd incorporales punitionem sonare videatur: p similitudinem debet itelligi: sicut q in igne ardeant: vel fetoribus affligātur: ꝛ hmōi. Spūalꝫ.n. delectatio ꝛ tristitia cuꝫ sint ignota multitudini: opꝫ q per delectatiões ꝛ tristitias corporales singulariter manifestētur: vt homines magis moueātur ad desiderium vel timoreꝫ. Sed qꝛ in pena dānatorum nō solum erit pena dāni que respōdeat auersiōi que fuit in culpa: sed etiā pena sensus que respōdeat ꝯuersioni: ideo non sufficit predictū modum punitionis ponere: ꝛ ideo etiā ipse Auicenna alterum modū superadit dicens: q anime malorum post mortem nō per corpora: sꝫ per corporꝫ similitudines puniātur: sicut in sōnis ꝓpter similitudines predictas in imaginatione existētes: videtur homini q torqueatur penis diuersis. Et hunc etiam moduꝫ videtur ponere. Aug. in. 12. super Geñ. ad litteram: sicut ibidē manifeste pꝫ. Sed hoc videtur incōueniēter dictum esse. Jmaginatio enim potētia quedā est vtens organo corporali: vñ ñ pōt eē q visiōes hꝰ imaginarie fiāt i aīa sepata a corpe sicut in aia sōniātis. Vñ ēt Auic. vt hꝰ icōueniēs euitaret: dixit q anime separate a corpe vtebantur pro organo quasi aliqua parte celestiꝫ corporis: cui corpus humanū oportet esse cōforme ad hoc q perficiatur anima ratiōali: que est similis motoribus celestis corporis: i hoc cō secutus quodāmodo opinionē antiquoꝝ philosophoꝝ q posuerunt animas redire ad orbes stellarum. Sed hoc est omnino absurdum secundum doctrinam philosophi: qꝛ anima vtitur determinato organo corporali sicut ars determiatis instrumentis: vnde non potest trāsire de corpore ad corpus. quod Pictagoras ponit: vt dicitur in pmo de anima. Qualiter autē ad dictū Aug. sic respōdēdum īfra dicetur Quicqd aūt dicatur de igne q animas separatas cruciat: de igne tñ quo cruciabūr corpa dānatoꝝ pꝰ resurrectioneꝫ oportet dicere q sit corporeus: quia corpori nō potest conuenieter adaptari pena nisi sit corporea. Unde Greg. in. 4. dial. ex hoc ipso ꝓbat ignem inferni eē corporeuꝫ: q reprobi post resurrectionem in eum detrudātur Aug. enim vt habetur in littera: manifeste confitetur ignē illuꝫ quo cruciabuntur corpora esse corporeuꝫ. Et ꝺ hoc ad p̄sens est questio. Sꝫ hoc supra dictum est qualiter anime damnatorum ab igne isto corporeo puniantur.

Ad primū ergo dicēdum: q Dam. non negat simpliciter illum ignem materialem esse. sed q nō est materialis talis, qualis apud nos est: eo q quibusdam proprietatibus ab hoc igne distinguitur. Vel dicendum: q quia ignis nō materialiter alterat corpora: sed quadam spirituali actione agit in ea punitionem: ideo dicitur non materialis esse: nō q̄ntum ad substātiam: sꝫ q̄tum ad punitionis effectum in corporibus: ꝛ multo amplius in animabus. Ad pᵐ

¶ Ad 2ᵐ dm̄: q dcm̄ Aug. pōt hoc modo accipi vt pro tanto dicatur locus ille ad quem anime deferuntur post mortem nō esse corporeus: quia anima i eo corporaliter non existit per modum .s. quo corpora existūt in loco: sed alio modo spirituali: sicut angeli in loco sunt. Unde dicendum q Aug. loquitur opinando ꝛ nō determinando: sicut sepe facit in libro illo. Ad 2ᵐ

¶ Ad tertium dicenduꝫ: q ignis. Ad 3ᵐ

natorum competat. Unde secundū hoc sunt ibi lux et tenebre: put maxime spectant ad miseriam damnatorum: ipsa autē visio secundum se delectabilis est. Ut enim dicitur in principio metaphysice: sensus oculorum est magis diligibilis: eo q per ipsum plura cognoscimus: sed per accidens contingit visionem eē afflictiuam: inqātū videmus aliqua nobis nociua: vel nostre voluntati repugnantia. et ideo in iferno nō debet esse locus dispositus ad videndum secundum lucem et tenebras: vt nihil perspicue videatur: sed solum modo sub quadā vmbrositate videantur ea que afflictionē cordi ingerere possunt. Unde simpliciter loquendo locus est tenebrosus Sed tamen ex diuina dispositione est ibi aliquid luminis: qātum sufficit ad videndum illa que animam torquere possūt. et hoc satisfacit naturalis situs loci: quia in terre medio vbi infernus ponitur: non potest esse ignis nisi fetulentus et turbidus: et quasi fumosus. Quidam enim tenebrarum harū causam assignant ex cōmassatione corporum damnatorum que pre multitudine ita replebunt locum inferni: q ibi nihil de aere manebit: et sic nō erit ibi aliquid de dyaphano quod possit esse subiectum lucis et tenebre: nisi oculi damnatorum qui erunt obtenebrati. ¶ Et per hoc patet responsio ad obiecta.

¶ Utrum ignis inferni sit corporalis. Ar. v.

pmum. AD quintū sic pceditur. Uidetur q ignis inferni quo cruciabuntur corpa damnatorū nō sit corporeus. Dicit eñ Dam. in. 4. lib. in fine. Tradetur dyabolus et demones: et homo eius. s. antichristus cum impijs et peccatoribus in ignem eternum: nō materialē: qualis est qui apud nos est: sed qualem nouit deus: sed oē corporeum est materiale: igitur ignis inferni nō erit corporeus. ¶ P. anime dānatorum a corpore separate ad ignē inferni deferūtur. sed Aug. dicit. 12 super Geñ. ad litteram. Spiritualem arbitror esse. s. locum ad quem anima defertur post mortem: non corporalem. ergo et c. ¶ P. ignis corporeus in modo sue actiōis nō sequitur modum culpe l eo q igne crematur: sed magis ad modū huiusmodi et sicci. In eodem enim corporeo videmus affligi iustū et impiū: sed ignis iferni in mō sue afflictionis vel actiōis sequitur modū culpe in eo q punitur. Uñ dicit Gre. in. 4. dial. Unus quidem est gehēne ignis: sed nō vno modo oēs cruciat peccatores. Unusquisq eñ qātum exigit culpa: tm sentiet de pena. ergo non est corporeus. scdm tertium.

Sz ctra est quod dr. 4. dial. ignē gehēne corporeum esse nō ambigo: i quo certum est corpora cruciari. ¶ P. Sap. 5. dicitur. Pugnabit orbis terrarum cōtra insensatos: sz nō totus orbis terrarum ctra insensatos pugnaret: si solū mō spūali pena et nō corpali punirētur. g punietur igne corporeo l oppm pmum. 5m.

Rñdeo dōm: q de igne inferni multiplex fuit positio. Quidā. n. philosophi: vt Aui. resurrectionem nō credētes solius anime post mortem penā esse crediderūt. Et qr eis incōueniēs videbatur: vt anime cū sint incorporee igne corporeo punirētur: negauerunt ignem corporeum esse quo mali punirētur: volētes: q qcquid dr de pena aīarum post mortem p aliqua corpa futura metaphorice dicatur. Sicut enim bonarum aīarū delectatio et iocunditas non erit l aliqua re corporali: sed spirituali tantum erit in csecutione sui finis ita afflictio malorum spiritualis erit tantum in hoc. s. q tristabūtur de hoc q separabuntur a fine cuius R° pn. 4. di. 44. q. 3. ar. 2. q. 1.

inest eis desiderium naturale. Unde sicut oia que de delectatione aiarum post mortē dicūtur: que videntur ad delectationem ptinere corporalem: vt q reficiātur vel rideāt vel hmōi: ita ēt quicqd de eaꝝ afflictione dr quo incorporales punitionem sonare videatur: p similitudinem debet itelligi: sicut q in igne ardeant: vel fetoribus affligātur: ꝛ hmōi. Spūales.n. delectatio ꝛ tristitia cuꝫ sint ignota multitudini: opꝫ q per delectatiōes ꝛ tristitias corporales singulariter manifestētur: vt homines magis moueātur ad desiderium vel timoreꝫ. Sed qꝛ in pena dānatorum nō solum erit pena dāni que respōdeat auersiōi que fuit in culpa: sed etiā pena sensus que respōdeat ꝯuersioni: ideo non sufficit predictū modum punitionis ponere: ꝛ ideo etiā ipse Auicenna alterum modū superaddit dicens: q anime malorum post mortem nō per corpora: sꝫ per corpoꝝ similitudines puniātur: sicut in sōnis ꝓpter similitudines predictas in imaginatione existētes: videtur homini q torqueatur penis diuersis. Et hunc etiam moduꝫ videtur ponere. Aug. in. 12. super Geñ. ad litteram: sicut ibidē manifeste pꝫ. Sed hoc videtur incōuenient dictum esse. Imaginatio enim potētia quedā est vtens organo corporali: vñ ñ pōt eē q visiōes hꝰ imaginarie fiāt i aīa sepata a corpe sicut in aīa sōniātis. Uñ ēt Auic. vt hꝰ icōueniēs euitaret: dixit q anime separate a corpe vtebantur pro organo quasi aliqua parte celestis corporis: cui corpus humanū oportet esse cōforme ad hoc q perficiatur anima ratiōali: que est similis motoribus celestis corporis: ꝛ hoc cōsecutus quodāmodo opinionē antiquoꝝ philosophoꝝ q posuerunt animas redire ad orbes stellarum. Sed hoc est omnino absurdum secundum doctrinam philosophi: qꝛ anima vtitur determinato organo corporali sicut ars determiātis instrumentis: vnde non potest trāsire de corpore ad corpus. quod Pictagoras ponit: vt dicitur in pmo de anima. Qualiter autē ad dictū Aug. sic respōdēdum īfra dicetur Quicqd aūt dicatur de igne q animas separatas cruciat: de igne tñ quo cruciabūt corpa dānatoꝝ pꝰ resurrectioneꝫ oportet dicere q sit corporeus: quia corpori nō potest conueniēter adaptari pena nisi sit corporea. Unde Greg. in. 4. dial. ex hoc ipso ꝓbat ignem inferni eē corporeuꝫ: q reprobi post resurrectionem in eum detrudātur Aug. enim vt habetur in littera: manifeste confitetur ignē illuꝫ quo cruciabuntur corpora esse corporeuꝫ. Et dō hoc ad p̄sens est questio. Sꝫ hoc supra dictum est qualiter anime damnatorum ab igne isto corporeo puniantur.

Ad primū ergo dicēdum: q Dam. non negat simpliciter illum ignem materialem esse. sed q nō est materialis talis, qualis apud nos est: eo q quibusdam proprietatibus ab hoc igne distinguitur. Uel dicendum: q quia ignis nō materialiter alterat corpora: sed quadam spirituali actione agit in ea punitionem: ideo dicitur non materialis esse: nō q̄tum ad substātiam: sꝫ q̄tum ad punitionis effectum in corporibus: ꝛ multo amplius in animabus. Ad pm.

Ad 2m dōm: q dcm̄ Aug. pōt hoc modo accipi vt pro tanto dicatur locus ille ad quem anime deferuntur post mortem nō esse corporeus: quia anima i eo corporaliter non existit per modum .s. quo corpora existūt in loco: sed alio modo spirituali: sicut angeli in loco sunt Unde dicendum q Aug. loquitur opinando ꝛ nō determinando: sicut sepe facit in libro illo. Ad 2m.

Ad tertium dicenduꝫ: q ignis. Ad 3m.

ille est instrm diue iustitie punien tis. Instrumetum autez no solum agit in virtute ppria et per pprium modu: sed etia in virtute pncipalis agentis: et scdm q est regulatum ab eo. Un quuis scdm ppriam virtu tem no habet q aliquos cruciet bz magis vel minus scdm modu pre dictum: habz tame hoc bm q eius actio modificatur ex ordine dine iustitie. Sicut etia ignis fornacis modificatur ex industria fabri in sua actione secundum q competit ad effectum artis.

¶ Utrum ignis inferni sit eiusde spei cum igne nostro. Arti. vj.

pmum — Ad sextum sic p ceditur. Videt q ignis ille no sit eiusdem spei cuz igne isto corporeo quem videm⁹. August. enim dicit: et habet in lra. Ignis eternus cuiusmodi sit arbi tror neminem scire nisi cui sps di uinus ostedit. sed naturam istius ignis oes: vel fere omnes sciunt: secudu. ergo ignis ille no est eiusdem spei aut nature cum isto. ¶ P. Grego. dicit .15. moraliu. exponens illud Job. 20. deuorabit eum ignis qui non succenditur. ignis corporeus vt esse valeat: corporeis indiget fo metis. nec valet nisi succesus esse: et nisi refotus subsistere. At cotra gehene ignis cum sit corporeus et i semetipso reprobos corporal exu rat: nec studio humano succeditur nec lignis nutritur: sed datus se mel durat inextiguibilis: et succen sione no indiget: et ardore non ca ret q no est eiusdez nature cum eo Tertiu que videmus. ¶ P. eternum et cor ruptibile no sunt eiusde ronis: cu nec etia in genere comunicent bm philosophum in .10. metaphysice. sed iste ignis est corruptibilis: ille autez eternus. Matth. 25. Ite ma ledicti in ignem eternum. ergo no est eiusdem nature. ¶ P. de natu quartu. ra huius ignis nostri est vt luceat: sed ignis inferni non lucet. Unde Job. 18. Nonne lux impij extingue tur? ergo vt prius.

Sz cotra secunduz philoso phum in. j. Thopi. Omnis aqua omni aque est ide specie. ergo eadem ratione: omnis ignis: oi igni est idez specie. ¶ P. Sap. ij. dicitur. Per que peccat qs per hec et torquetur. sed homines peccant per res sensibiles huius mundi. ergo iustum est vt per eas dem puniatur. — soppo primuz — secudu.

Respodeo dicendum: q ignis p pter hoc q e ma xime virtutis in agendo inter reli qua elementa: alia corpora pro ma teria habet: vt dicitur in. 4. meta physice. Unde et ignis dupliciter inuenitur. scilicet i materia ppria prout est in propria sua spera: vel in materia aliena: siue terrestri. vt patet in carbone siue aere: vt pa tet in flamma: quocuq autem mo do ignis inueniatur semper est ide in specie quantuz ad natura ignis pertinet. Potest autem esse diuer sitas in specie quantum ad corpo ra que sunt materia ignis. Unde flamma et carbo differunt specie: et similiter lignum igneum et ferrum ignitum: nec differt qtum ad hoc siue ignita sint per violentiam: vt i ferro apparet: siue ex principio in trinseco naturali. vt accidit in sul phure. Sic ergo ignis inferni qtu ad hoc quod habet d natura ignis sit eiusdem speciei cum igne qui a pud nos est: manifestum est. vtruz autem ille ignis sit in propria mate ria exns: aut si in aliena in qua ma teria sit nobis ignotum est. et secun dum hoc potest ab igne qui apud nos est in specie differre materiali ter consideratus: quasdam tamen proprietates differentes habet ab igne isto: vt q successione non indi get nec lignis nutritur. Sed iste differentie non ostendunt diuer sitatem in specie qtum ad id quod — Mo pn. vbi sup q. 2.

pertinet ad naturam ignis.

Ad pm **Ad primũ** ergo dicẽdum: ꝙ Augu. loquitur ꝙtũ ad id qḋ ẽ materialiter in igne illo: non autem quantum ad ignis

Ad 2m naturam. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ ignis qui apud nos est lignis nutritur ⁊ ab homine succenditur: qꝛ est artificialiter ⁊ per violentiam in aliena materia introductus. sed ignis ille lignis ñ idiget qb9 foueatur: quia vel in propria materia est existens: vel est in materia aliena non per violentiam: sed per naturam a principio intrinseco. Unde non est ab homine succensus. sed a deo qui naturam illam instituit. et hoc est quod dicitur Esa. 30. flat9 domini sicut torrẽs sulphuris suc

Ad 3m cendens eam. ¶ Ad tertium dicẽdum. ꝙ sicut corpora damnatorũ erunt eiusdem speciei cuius ⁊ modo sunt: quãuis modo sint corruptibilia tunc autem incorruptibilia ex ordine diuine iustitie ⁊ propter quietem mot9 celi: ita est ⁊ de igne inferni quo corpora illa puniẽtur.

ad quartũ. ¶ Ad quartum dicendum: ꝙ lucere non conuenit igni secundũ quẽlibet modum existendi: quia in ꝓpria materia existens non lucet. Unde non lucet in propria spera. vt philosophus dicit: etiam in aliqua materia ignis existens non lucet: sicut cum est in materia opaca terrestri vt in sulphure. ⁊ similiter est etiam quando ex aliquo grosso fumo eius claritas obfuscatur. Unde ꝙ ignis inferni non luceat non est sufficiens argumentum ad hoc ꝙ non sit eiusdem speciei.

¶ Utrum ignis inferni sit sub terra. Ar. vij.

pm **AD septimum** sic proceditur. Uidetur ꝙ ignis ille nõ sit sub terra. Job. 18. de homine dãnato dicitur. et de orbe transferet eum deus. ergo ignis ille quo damnati puniẽtur nõ ẽ sub t̃ra: ſʒ ẽ extra orbem. ¶ P̃. nullũ violentum 2m. ⁊ per accidens potest esse sempiternum. sed ignis ille erit in inferno ĩ sempiternum. ergo non erit ibi per violẽtiam sed naturaliter: sed sub terra non potest esse ignis nisi per violentiam. ergo ignis ille non est tertium sub terra. ¶ P̃. in igne inferni omnia corpora damnatorum post diẽ iudicij cruciabũtur. sed illa corpora locum replebunt. ergo cum futura sit maxima multitudo damnatorum: quia stultorũ infinitus est numerus. Eccl. j. ergo maximũ oportet esse spacium in quo ignis ille continetur. sed inconueniens videtur dicere infra terram esse tãtam concauitatem: cum partes terre naturaliter ferantur ad mediũ. ergo ignis ille non erit sub terra.

¶ P̃. Sap. ij. per que peccat quis quartũ. per hec ⁊ torquetur. sed mali super terram peccauerunt. ergo ignis eos puniens non debet esse sub t̃ra.

Sed ɔtra dicitur Esa. 4. infernus subtus cõ l opp m turbatus est in occursum tui. ergo pm. ignis inferni sub nobis est. ¶ P̃. 2m. Greg. 4. dial. quid obstat non video ꝙ infernus esse sub terra credatur. ¶ P̃. Joan. 2. super illud. ꝓiecisti me in corde maris. Glo. in- 3m terlinearis. j. in inferno. pro quo dicitur in euangelio Mat. 12. in corde terre: quia sicut cor est in medio animalis: ita infern9 in medio terre perhibetur esse.

Rñdeo dicendũ: ꝙ sicut Augu. dicit. ⁊ habetur ĩ Rñsio littera in qua parte mundi infern9 princi. sit scire neminem arbitror nisi cui vbi sup diuinus spiritus reuelauit. Unde q. 3 Greg. in. 4. dial. super hac questione interrogatus respondit. Hac de re temere diffinire nihil audeo. Nonnulli nãqꝫ in quadam terrarꝫ parte infernum esse putauerunt. Alij vero hunc sub terra esse estimant. Et hanc opinionem proba-

biliorem ostendit dupliciter. Uno modo ex ipsa nominis ratione sic dicens. Si iccirco infernum dicim⁹ quia inferius iacet: quod terra ad celuz est: hoc esse infernus debz ad terram. Secundo ex hoc q̄ dicitur Apoc. 5. Nemo poterat neq; in celo neq; in terra neq; subtus terraz aperire librum: vt hoc q̄ dicitur i celo referatur ad āgelos: hoc q̄ dicitur in terra referatur ad homies viuentes in corpore: hoc q̄ dicitur sub terra referatur ad animas existes in inferno. Augu. etiam in li. 12. super Gen̄. ad litteram duas rationes tangere videtur. quare congruum sit infernum esse sub terra. Una est vt quoniam defunctorum anime carnis amore peccauerant: hoc eis exibeatur quod ipsi carni mortue solet exhiberi: vt scz sub terram retrudantur. Alia est q̄ sicut grauitas in corporibus ita tristitia in spiritibus: et letitia sicut leuitas. Unde sicut secundum corpus si ponderis sui ordinem teneant inferiora sunt omnia grauiora ita secundum spiritū inferiora sūt omnia tristiora: et sicut conueniēs locus gaudio electorum est celum empyreum: ita conueniens locus tristitie damnatorum est infimum terre. Neq; mouere debet qd̄ Augu. ibidem dicit: q̄ inferi sub terra esse dicunt vel creduntur: quia vt in lib. retractationum hoc tractās dicit. Michi videor dicere debuisse magis q̄ sub terris sunt iferi q̄̄ rationem reddere cur sub terris esse dicuntur siue creduntur. Quidam tamen philosophi posuerunt q̄ locus inferni erat sub orbe terrestri: tamen supra terre superficiem ex parte opposita: et hoc videtur Isidorus sensisse cum dixit: q̄ sol et luna in ordine quo creati sunt stabunt ne impii in tormentis positi fruantur luce eorum: que ratio nulla eēt si infernus infra terram esse dicat qualiter et hec verba possunt exponi patuit supra. Pyctagoras posuit locū penarū in spera ignis quā i medio toti⁹ orbis esse dixit: vt pz p Aristo. l. 2. ce. et mūdi. Sed tn̄ cōuenientius his q̄ in scriptura dicunt est: vt sub terra credatur.

Ad pⁿmum (Ad pᵐ) q̄ dōz: q̄ vbū illud Job de orbe trāsferet eū de⁹: itelligēdū ē de orbe terrarum. i. de hoc mūdo: et hoc mō exponit Greg. dicēs. De orbe quippe trāsfert cū supno apparente iudice de h⁹ mūdo tollit in quo puerse gl'iat. Nec ē intelligēdū q̄ orbis hic accipiatur p vniuerso: q̄ si extra totū vniuersuz sit loc⁹ penarū. ¶ Ad 2ᵐ dōz: q̄ in loco illo pseruat ignis in eternū ex ordie diuine iustitie: q̄uis bz nāz nō possit extra suū locū aliqd̄ eīm in eternū durare: pcipue statu gn̄atōis et corruptionis manēte in reb⁹. Ignis aūt erit ibi fortissime caliditat: qz calor ei⁹ erit vndiq; pgregat⁹ propter frigus terre ipz vndiq; circūstans. (Ad 2ᵐ) ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ infernus nunq̄ deficiet i amplitudine quin sufficiat ad dānatoꝝ corpa capienda. Infernus. n. Prouer. 30. inter tria isatiabilia po': nec ē incōueniens q̄ inter viscera terre tāta pcauitas pseruet diua virtute que dānatorū oīum corpora possit cape. (Ad 3ᵐ) ¶ Ad 4ᵐ dōz: q̄ hoc q̄ dicitur p que peccat quis per hec et torquetur: non est necessarium: nisi in pⁿcipalibus instr̄is peccādi: qz. n. hō in aīa peccat et in corpore: in vtroq; puniet: non autez opz q̄ in loco quo quis peccauit: in eodez puniatur: cum alius sit locus qui viatoribus et damnatis debetur. Uel dicendū: q̄ hoc intelligitur de penis quibus homo punitur in via: secūdum q̄ quelibet culpa suam penā habet annexam prout quis inordinatus animus sibi est pena: vt dicit Augu. (Ad quartū.)

¶ De voluntate et intellectu damnatorum. Questio. xcviij.



Onsequenter considerãdũ est de pertinẽtibus ad affectum & intellectum dãnatorum. Circa quod queruntur nouem.

¶ pᵒ vtrum damnatorum voluntas sit mala. ¶ 2ᵒ vtrum aliquando peniteant de malis que fecerũt ¶ 3ᵒ vtrum magis vellent nõ esse quam esse. ¶ 4ᵒ vtrum vellent alios non esse damnatos. ¶ 5ᵒ vtrum ipsi habeant deum odio. ¶ 6ᵒ vtrum ipsi demereri possint. ¶ 7ᵒ vtrum possint vti scientia hic acquisita. ¶ 8ᵒ vtrum cogitent aliquando de deo. ¶ 9ᵒ vtrũ ipsi videant gloriam beatorum.

¶ Utrum omnis voluntas damnatorum sit mala. Arti.j.

pᵐ Ad primum sic proceditur: videtur quod non omnis voluntas damnatorũ sit mala. Quia vt dicit Dio. 4.c. de di. no. demones bonum et optimum concupiscunt esse: viuere: & intelligere: cum ergo damnati homines non sint peioris conditionis quam demones: videtur quod ipsi bonam voluntatẽ habere possint.

secũdũ. ¶ P. malũ vt dicit Diony. est omnino inuoluntarium: ergo si damnati aliquid volunt illud inquantum est bonum vel apparens bonum: sed voluntas que per se ordinatur ad bonum est bona. ergo damnati possunt habere voluntatem bonã.

Tertiũ ¶ P. aliqui erunt damnati qui in hoc mundo existentes aliquos virtutũ habitus secum detulerunt: vtpote gentiles: qui habuerũt virtutes politicas: sed ex habitibus virtutum elicitur laudabilis voluntas: ergo in aliquibus dãnatis poterit esse laudabilis voluntas.

Sed contra obstinata voluntas nunquam potest flecti: nisi ad mala sed damnati homines erunt obstinati sicut demones. ergo voluntas eorum nunquam poterit esse bona. ¶ P. Sicut se habet voluntas damnatorum ad malum: ita voluntas beatorum ad bonum: sed beati nunquam habent voluntatẽ malam: ergo nec damnati aliquam habent voluntatem bonam. — loppositum primum / secũdũ.

Respondeo dicendum: quod in damnatis potest duplicit voluntas considerari. scilicet volũtas deliberatiua: & voluntas naturalis. Naturalis quidem non est eis ex ipsis: sed ex actione nature que in natura hanc inclinationem posuit: que naturalis voluntas dicitur: vnde cum natura in eis remaneat secundum hoc bona poterit in eis esse volũtas naturalis. Sed volũtas deliberatiua est eis ex seipsis secundum quod in potẽtate est eorum inclinari per affectũ ad hoc vel illud: & talis volũtas est in eis solũ mala: & hoc ideo: quia sunt perfecte auersi a fine vltio recte voluntatis: nec aliqua volũtas põt esse bona nisi per ordinẽ ad finẽ predictũ. Unde etiã & si aliquod bonũ volũt: nõ tamen bene volũt illud: vt ex hoc voluntas eorum bona dici possit. — Rñsio princi. di.50.q 2.ar.1. q.1.

Ad primum ergo dicendum: quod verbum Dio. intelligitur de voluntate naturali que est inclinatio nature in aliquod bonũ. sed tamen ista naturalis inclinatio per eorũ malitiam corrũpitur: inquantum hoc bonum quod naturaliter desiderãt sub quibusdã malis circũstantijs appetũt. ¶ Ad 2ᵐ dicendum: quod malũ inquantũ est malũ nõ mouet volũtatẽ: sed inquantũ est estimatũ bonũ: sed hoc ex eorũ malitia procedit: quod id quod est malũ estimẽt: vt bonũ: & ideo volũtas eorũ mala est. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: quod habitus virtutum politicarum non remanent in anima separata: eo quod virtutes ille perficiũt solum in vita ciuili que non erit post hanc vitam: si tamen remanerent nunquam — Ad pᵐ / Ad 2ᵐ / Ad 3ᵐ.

in actū exirent: quasi ligate ex obstinatione mentis.

¶ Utrum damnati peniteant de malo quod fecerunt. Ar. ii.

pmum. AD secundum sic pceditur. Ur q dānati nunq penitēāt d malis que fecerūt. Qr dicit Ber. in Cant. q dānatus semp vult iniquitatem suam quā fecit. ergo nūq de pctō cōmisso penitent. ¶ P.

secūdū. velle se nō peccasse ē bona voluntas. s3 dānati nō habebūt bonā voluntatem: ergo dānati nūq volēt se non peccasse: & sic idez qd prius.

tertium ¶ P. s3 Dam. hoc est hoib9 mors quod angelis casus: sed angeli voluntas post casum est inuertibilis hoc modo: vt nō possit recedere ab electione qua prius peccauit. ergo damnati nō possūt penitere de peccatis a se cōmissis ¶ P. maior erit

quartū peruersitas dānatorum in inferno q peccatorū in hoc mūdo: sed aliqui in hoc mūdo nō penitēt de peccatis cōmissis: vel pter excecationem mentis: sicut heretici: vel ppt obstinationez: sicut qui letātur cū male fecerint & exultāt in reb9 pessimis: vt dr Prouer. 2. ergo &c.

l'oppm pmum. 2m. SED cōtra Sap. 5. de dānatis dr: intra se penitentiam agētes. ¶ P. phūs. 9. ethi. dicit q penitudine replentur mali: mox. n. tristātur d hoc i quo prius delectati sunt. g dānati cum sint praui: maxime magis penitēt.

Ro pn. vbi sup. q. 3. RNDEO dōm: q penitere d aliquo cōtingit dupliciter. ¶ Uno modo p se: & alio9 p accidēs. Per se quidē de peccato penitet qui pctm̄ i eo qd est pctm̄ abhominatur. ¶ Per accn̄s pō qui illud odit rōne alicuius adiuncti: vtpote pene alicuius. Mali igitur nō penitebūt per se loqndo de peccatis: quia voluntas malitie peccati in eis remanet: penitebūt autez per accidēs: inqtum affligētur de pena quam pro peccato sustinent.

Ad pm AD primuz ergo dōm: q dānati iniquitates volunt: sed penā refugiūt: & sic per accidēs de iniquitate omissa penitent. ¶ Ad secūdum dōm: q velle

Ad 2m se non peccasse propter turpitudinem iniquitatis est bona voluntas sed hoc nō erit i dānatis. ¶ Ad ter

Ad 3m tium dōm: q sine aliqua auersione voluntatis ptingit q dānati de peccatis peniteāt: qz nō hoc refugiunt in peccatis qd prius appetiuerunt: sed aliquid aliud. s. penam.

ad 4m ¶ Ad quartū dōz: q homines in hoc mundo: qtūcunq obstinati p accidens de peccatis suis penitēt si pro eis puniātur. qz vt dicit Augu. in lib. 83. qōnū. q videmus ēt ferocissimas bestias dolore penarum a maximis voluptatibus abstinere.

¶ Utrum damnati recta ratione vellent non esse. Arti. iii.

pmum. AD tertium sic pceditur. vr q dānati recta ratione & deliberatiua non vellent nō esse. Aug. n. dicit in lib. de libero arbi. Conside ra qtum bonum est esse quod beati & miseri volunt. Maius eniz est miseris eē q omnino nō esse. ¶ P

scdm Aug. sic ibidem arguit. preelectio supponit electionez. sed nō esse nō est eligibile. cū nō hēat apparentiam boni cum nihil sit. ergo nō eē non potest eē magis appetibile dānatis q esse. ¶ P. maius malū ma

tertiuz. gis est fugiendum: sed non esse est maximū malum cū tollat totaliter bonum. ita q nihil relinquit. ergo n̄ esse est magis fugiendum q miserum esse: & sic idem quod prius.

i oppm pm um SZ ctra est quod dr Apoc. 9 In diebus illis desiderabunt homines mori et fugiet mors ab eis. ¶ P. damnatoꝝ mise

2m. ria omnē huius mūdi miseriam ex

cedit: sꝫ ad vitādū miseriā hui⁹ mundi appetibile est aliqb⁹ mori. Ūñ dr̄ Eccle.19°. O mors ꝙ̄ bonū est iudi^m tuū hoī idigēti: ⁊ q̄ minorat viribus ⁊ deficit etate: ⁊ cui de oī b⁹cura ē ⁊ icredibili q̄ pdit sapiaꝫ ꝙ̄ multo forti⁹ ē dānatis appetibile non esse sꝫ rōnē deliberatiuam.

Rñs°. princi. vbi. s. q.3. Rñdeo dōm: ꝙ n̄ eē p̄t duplr̄ ꝯsiderari. Uno° sꝫ se ⁊ sic nullo mō ē appetibile: cū nō hēat rōnē bōi: sꝫ sit bōi pura ꝑuatio. Alio° pōt ꝯsiderari inq̄tū est ablatiuū pēal vite: seu alicui⁹ miserie: ⁊ sic non eē accipit rōnē bōi carere .n. malo ē qōdam bonū: vt dic̄ phs in.5. Ethi. ⁊ ꝑ hūc moduꝫ meli⁹ est dānatis nō eē ꝙ̄ miseros eē. Ūñ Mat.26. bonū erat ei si natꝰ nō fuisset hō ille ⁊ Hiere. 20. sꝫ illud. Maledicta dies in q̄ nat⁹ sū ⁊c̄. dic̄ glo. Hero. Meli⁹ ē nō eē ꝙ̄ male esse. ꝑ se aūt nō est nō eē eligibile: sꝫ ꝑ accñs: inq̄tū. s. est miseꝛie terminatiuū. ꝙ .n. dr̄ ꝙ eē ⁊ viuere ab oībus appetitur nāliter: nō oꝫ hoc accipe ꝙ̄tum ad malaꝫ vitā et corruptaꝫ ⁊ eā que est in tristitijs vt dic̄ phs in. 9. ethi.

Ad argumēta Et per h° pꝫ rñsio ad p̄mum. ¶ Ad 2^m dōꝫ: ꝙ n̄ eē nō est eligibile ꝑ se: sꝫ ꝑ accñs tm̄: vt dc̄m est. ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ lꝫ nō eē maxie sit malū inq̄tū ꝑuat esse: est tamē valde bonum: inq̄tū ꝑuat miseriā que est maximum malorum: ⁊ sic non esse eligitur.

¶ Utrū dānati vellēt eē in inferno nō damnatos. Ar.4.

p̄m. D quartū sic ꝓcedit. Ūr ꝙ dānati i inferno nō vellēt alios eē dānatos q̄ nō sūt dānati. Nā Luc.16. dr̄ de diuite qui orabat ꝓ fratribus suis: ne irent i locū tormētoꝝ. ꝙ̄ et eadē rōe ⁊ dānati aliū n̄ vellēt ad min⁹ carnales suos amicos in inferno damnari.

2^m. ¶ P̄. affectiones in inferno iordinate a dānatis nō auferunt: sꝫ aliq̄ dānati inordiate aliq̄s nō dānatos dilexerunt. ꝙ̄ nō vellēt eoꝝ maluꝫ: qd ē eē dānatos. ¶ P̄. dānati n̄ desiderāt augmētū sue pene: sꝫ si plures dānarent maior eēt eoꝝ pena sic ēt multiplicatio btōꝝ amplificat eoꝝ gaudium. ergo dānati nolent saluatos damnari. 3^m.

Sꝫ ꝯtra ē qd dr̄ Esa. 14. sꝫ illō: surrexerūt de solijs dic̄ gl. Solatiū ē maloꝝ multos socios hr̄e penaꝝ. ¶ P̄ in damnatis maxie regnat inuidia. ꝙ̄ dolēt de felicitate btōꝝ: ⁊ eorū dānationem appetunt. i ꝯtriuꝫ. p̄m 2^m.

Rñdeo dōꝫ: ꝙ sic̄ in btīs erit ꝑfectissima charitas ita i dānatꝭ ꝑfectissimū odiū. Ūñ sic̄ scti gaudebūt de oib⁹ bōis: ita ⁊ ip̄i de oibus bonis dolebūt: vñ ⁊ felicitas scōꝝ ꝯsiderata maxime eos affligit. vñ dr̄ Esa.26. videāt ⁊ ꝯfundant ꝙ̄lantes ppl̄i ⁊ ignis hostes tuos deuoret: vñ vellēt oēs bonos esse damnatos. Rñs° ꝑncip. vbi. s. q.4.

Ad p̄m Ad p̄mū ꝙ̄ dōm: ꝙ tanta erit iuidia i dānatis ꝙ ēt ꝓpinquoꝝ glīe inuidebunt: cū ip̄i sint in sūma miseria: cū ēt i hac vita hoc accidat crescēte inuidia. Sꝫ tn̄ min⁹ iuident ꝓpinq̄s ꝙ̄ aliis: ⁊ maior esset eoꝝ pena si oēs ꝓpinqui dānarent: ⁊ alij saluarēt: ꝙ̄ si aliqui de suis ꝓpinq̄s saluarētur. Et exinde fuit ꝙ diues petijt fratres suos a dānatiōe eripi. Sciebat .n. ꝙ aliq̄ eriperent: maluisset tn̄ cū fr̄ibus suis oēs alios dānari

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ dilectio q̄ nō fūdatur super honestum facile resciditur: ⁊ precipue in malis hominibus: vt phs dicit in.9. ethi. Ūñ dānati nō seruabūt amicitiā ad eos: quos inordinate dilexerunt. Sed in hoc voluntas eoꝝ remanebit ꝑuersa: ꝙ causam inordiate dilectionis adhuc diligent.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m dōꝫ ꝙ ꝙ̄uis de dānatorū multitudine pena singulorum augeatur: nō ta/

men tñ supercrescent odium & inuidia q magis eligēt torqueri cū multis q̄ minus soli.

Utrum damnati odio hēant deū. Articu. v.

pᵐ. D quintum sic procedit. Ur q dānati nō hēant deum odio. Q2 vt dicit Diony. 4. c. de di. no. oībus diligibile ē pulchruz & bonū: qđ ē oīs boni & pulchritudis cā: hº āt est deº. ḡ deus a nullo odio hñi pōt.

2ᵐ. ¶ P̄. nullus pt ipam bonitatē odio hre: sic nec ipam malitiam velle: malū. n. ē oino inuolūtariū: vt Dion. dic. 4. c. de diuino. deº aūt est bonitas ipa ḡ nullus ipm odio pōt habere.

I oppᵐ Sz 2tra est qđ dr in ps. superbia illorum q̄ te oderunt ascendit semper.

Rñº pn cipalis vbi. s. q. 5 Rñdeo dōm: q affectus mouetur ex bono vel malo apprehenso. Deº aūt apprehenditur 2ʳ: in se: sic a btis q̄ eū p eēntiam vident: & p effectº: sic a nobis & dānatis Ipse igit in seipo cū sit per eēntiaz bonitas nō pōt alicui voluntati displicere. Uñ quicūq cum p eēntiā vident euz odio hre non possunt: sz effectº eiº aliqui sūt voluntati repugnantes inq̄tū cōtrariant alicui: & bm hoc aliqs nō in seipso: sz rōne effectuū deū odire pōt. Dānati ḡ deū pcipiētes in effectu iustitie q̄ est pena: eū odio hūt sicut & penas quas sustinēt.

Ad pᵐ Ad primum ergo dicēdū q vbū Dio. est intelligendum de appetitu nāli: qui tamen in damnatis peruertitur: per id quod additur ex deliberata voluntate: vt dictum est.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendum: q ratio illa procederet si damnati deum in seipso conspicerent: inq̄tum est per essentiam bonus.

¶ Utrum damnati demereantur. Articulus. vi.

D sextum sic pceditur. Ur q dānati demereantur. Dānati. n. hñt volūtatē: vt dr in lra: sz p malā volūtatē quaz hic hūerūt demeruerūt: ḡ si ibi nō demerent ex sua dānatiōe 2modum reportāt. pᵐ

¶ P̄. dānati sunt eiusdē 2ditiōis cū demonibº: sz demōes demerēt post suū casū: vñ spēti q̄ hoiem ad peccādū induxit ē a deo pena inflicta: vt dr Geñ. 3. ergo et dānati demerent. 2ᵐ.

¶ P̄. actº iordinatº ex libertate arbitrij pcedens nō excusatur quin sit demeritoriº & si aliq̄ necitas adsit cuiº aliqs sit sibi cā: ebriº. n. meret duplicē maledictionē si ex ebrietate aliqđ aliud pctm̄ cōmittat: vt dr in. 3. Eth. sed ipsi damnati fuerunt sibi cā p pzie obstiatiōis p quā necitatē patiunt peccādi. ḡ cū eoꝝ actº iordinatus ex libero arbitrio pcedat ñ excusantur a demerito. 3ᵐ.

Sz 2tra pena 9 culpaz diuiditur: sed peruersa voluntas in dānatis ex obstiatiōe pcedit q̄ est eoꝝ pena. ḡ puersa voluntas in dānatis non est culpa p quaz demereant. I oppᵐ primum

¶ P̄. Post vltimum terminū non relinq̄tur aliqs motus siue profectus in bonū vel in malū. sz dānati maxie post diez iudicij ad vltimū terminū sue damnatiōis peruenīēt: q2 tūc finē hēbūt due ciuitates: vt Aug. dic. ḡ dānati p ost diē iudicij peruersa voluntate non demerebuntur: q2 sic cresceret eorum damnatio. 2ᵐ.

Rñº pncip. vbi. s. q. 6 Rñdeo dōm: q de dānatis añ diē iudicij & post distinguēdū est. Oēs. n. cōiter 2fitētur q post diē iudicij nō erit aliqđ meritum vel demeritū: & hoc ideo est: q2 meritū vel demeritū ordiat ad aliqđ bonū vel malū vlteriº 2sñdum post diē autē iudicij erit & vltima consummatio bonoꝝ & maloruz: ita q nihil erit vlterius addē

dū de bono vel de malo. Unū ꝛ bona volūtas i btis nō erit meritū sꝫ premium ꝛ mala voluntas nō erit in dāmnatis demeritum: sed pena tantum. Operatōes.n. ꝟtutis sūt ꝑcipue in felicitate ꝛ eorū ꝯrie sūt ꝑcipue in miseria. vt dꝫ in.1. Ethi. Sed ante diem iudicij quidam dicunt: ꝛ beatos mereri: ꝛ dānatos demereri. Sed hoc nō pōt esse respectu ꝑmij essentialis vel pene ꝑncipalis: cum q̄tū ad hoc vtriqꝫ ad terminum perueniant. Pōt tamē hoc esse respectu ꝑmij accn̄talis: vł pene secūdarie que possunt augeri vsqꝫ ad diem iudicij: ꝛ hoc ꝑcipue in demonibus vel angelis bonis: quoꝝ officio aliqui trahunꝭ ad salutem ex quo beatorum angeloruꝫ gaudium crescit: vł ad dānationeꝫ ex quo crescit pena demonum.

Ad ꝑm **Ad primum** ꝗ dōm: ꝙ hᵒ ē sūmū incōmodū ad summum maloꝝ ꝑuenisse ex quo ꝯtingit i dānatis ꝙ demereri nō pn̄t vn̄ pꝫ ꝙ ex pctō cōmodum non reportant. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ ad dānatoꝝ hoim officiū nō pertinet ad dānationē alios pertraheꝭ sicut pertinet ad officiuꝫ demonū ratione cuius demerentur: q̄tum a secundariam penam. ¶ Ad 3m dicendum: ꝙ propter hoc non excusāt a demerito: quia necessitatē habeant peccādi: sed quia ad summum maloruꝫ peruenerunt: tamē necessitas peccandi cuius causa sumus: excusat a culpa inq̄tuꝫ est necessitas quedam: qꝛ omne peccatū oportet esse volūtarium: sed ꝙ nō excuset hoc est: inq̄tum a voluntate precedente processit: ꝛ sic totum demeritum sequentis culpe: vꝛ ad primam culpam pertinere.

¶ Utrum damnati possint vti noticia quam in hoc mundo habuerunt. Arti.vij.

ꝑm. **Ad septimum** sic ꝓceditur. Uꝫ ꝙ dānati non possint vti noticia quam in hoc mundo habuerūt. In consideratiōe enim scientie est maxima delectatio: sed in eis nullam delectationem est ponere: ꝗ nō pn̄t vti scia prius hita ꝺm aliquam ꝯsiderationē. ¶ P̄. dānati sunt in maioribus penis q̄ꝫ sint alique pene huius mundi: sed in hoc mūdo: duꝫ aliquis est in maximis tormentis ꝯstitutus: non potest considerare aliquas itelligibiles ꝯᵒnes quas abstractus a penis patitur: ergo multo minus in inferno. ¶ P̄. dānati sunt subiecti tempori: sed longitudo tēporis est causa obliuionis: vt dicitur in.4. phy. ergo dānati obliuiscentur eorum que hic habuerunt. 2m. 3m

Sꝫ ꝯtra ē qꝺ Luc.16. dꝛ. diti dānato. Recordare qꝛ recepisti bona ꝛc. ꝗ ꝯsiderabūt ea q̄ hic sciuerunt. ¶ P̄. spēs intelligibiles in aīa separata remanēt in eis: vt supra dictum est. I opp[m] ꝑm. 2m

Rn̄deo dōm. ꝙ sicē propter perfectam sanctoruꝫ btitudinem nihil erit in eis: quod nō sit gaudij mā: ita nihil erit in damnatis qꝺ nō sit eis mā ꝛ cā tristitie nec aliquid qꝺ ad tristitiam possit pertinere deerit: vt sit eoꝝ miseria consumata. Cōsideratio.n. aliquorum notoꝝ: q̄tum ad aliquid īducit gaudiū: vel ex parte cognoscibilium: inq̄tum diliguntur: vel ex parte ipsius cognitionis: inq̄tuꝫ est cōueniens ꝛ ꝑfecta. Pōt ēt tristitie esse ratio ꝛ ex parte cognoscibiliū q̄ nata sunt ꝯtristare: ꝛ ex parte ipsius cognitiōis: ꝓut eius iperfectio ꝯsideraꝭ: vtpote cū aliquis ꝯsiderat se deficere in cognitione alicuius rei cuius perfectionem appeteret: sic ēt in damnatis erit actualis consideratio eoꝝ que prius sciuerūt: vt mā tristitie: nō aūt: vt delectationis causa. Considerabunt.n. ꝛ mala que gesserunt ex quibus dānati sunt: ꝛ bona de- Rn̄o ꝑincipalis vbi.S. ar.2. q.1.

lectabilia que amiserūt: et ex vtro
qz torquebunt: de hoc ꝙ ꝯsidera-
bunt noticiam: quam de rebꝰ spe-
culabilibꝰ habuerunt imperfectā
esse: et amisisse sūmā eiꝰ perfectōēz
quā poterant adipisci.
Ad pm **Ad primum** ergo dōz: ꝙ ꝗ̄uis ꝯsideratō
sit per se delectabilis: tñ ex aliquo
accñdente potest esse tristitie cau-
ad 2m. sa. et sic erit in dānatis. ¶ Ad 2m
dōm: ꝙ in hoc mūdo aīa ꝯiūgitur
corruptibili corpi: vñ per hº ꝙ cō
pus affligit ꝯsideratō aīe spedit:
sed in futuro aīa nō ita trahetur a
corpe: sed ꝗ̄tūcūq3 corpus affliga
tur: tñ aīa sēp ꝯsidrabit lucidissie
illa q̄ ei potuerūt eē cā merorꝭ.
Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: ꝙ tp̄s est cā obli-
uionis per accñs: iq̄ztū motus: cꝰ
est mensura: est cā transmutatōīs:
sed post diē iudicij nō erit motꝰ ce
li: vñ nc obliuio eē potēit ex ꝗ̄cūq3
diuturnitate: sed ante diez iudicij
aīa separata nō mutatur a sua di-
spositione per motum celi.

¶ Utruz dānati aliquando co
gitabunt de deo. Articu. viij.

primuz **Ad octauum** sic pceditur. Uī ꝙ ali
quando dānati cogita
bunt de deo. Quia nō
pōt hri odio actu nisi id de q̄ cogi
tatur sz dānati deū odio habebūt
vt in lrā dī. g̃ d deo aliquando co
2m gitabunt. ¶ P̄. dānati habebunt
remorsum ꝯscie: sed ꝯscia patit re
morsum de actis cōtra deum ergo
de deo aliquando cogitabunt.
I oppm **Sz contra** pfectissima hoīs cogitatio ē q̄ co
gitat de deo: sed dānati non erūt i
statu ipfectissimo g̃ d deū cogita- (bunt.
Rñº pn cipalis vbi. s̄. q .iij. **Rñdeo** dōm: ꝙ deꝰ pt ꝯsiderari 2ʳ. Uno/
mō s̄m se et s̄m id qđ est ei ꝓpū. s.
esse totius bonitatis pnm. et sic ul/
loº cogitari pōt s̄n delectatōe: vn
de sic nulloº a dānatis cogitabit.
¶ Alioº s̄m aliqđ qđ est ei q̄si acci-
dētale in effectibꝰ eiꝰ: vtpote pūi-
re vel aliquid hꝰ i: et s̄m hoc ꝯside-
ratio de deo pt tristitiā iducere. et
hoc ē mō dānati de deo cogitabūt.
Ad primū g̃ dōm: ꝙ dānati non habent deuz ad pm.
odio nisi rōe punitōis et ꝓhibitō-
nis eius: qđ male eoꝝ volūtati cō
sonat: vñ nō ꝯsiderabunt eū nisi vt
punitorē et ꝓhibitorem. Et p hoc ad 2m.
pz ēt solō ad 2m: qz cōscia ñ remor
det de peccato: nisi inq̄ztum est di-
uino precepto contraria.

¶ Utrum dānati gloriam bea-
torum videant. Articu. ix.

Ad nonum sic pcedit. vī ꝙ dāna primuz
ti gloriā btōꝝ nō vid-
ēāt. Magɀ eñ distat ab eis glā be-
atoꝝ ꝗ̄ ea que in hoc mūdo agun
tur: sed ipsi non vident q̄ circa nos
agunt: vñ dt Gre. 12. moral. super
illud Job. siue fuerint nobiles filij
eius et c. Sicē hic q adhuc viuūt mō
tuoꝝ aīe q̄ loco habeant ignorāt:
ita mortui q corpaliter vixerunt vi
ta in carne positorū: q̄lr circa eos
disponat ignorant. g̃ multo minꝰ
pñt vidre gloriā bonoꝝ. ¶ P̄. illō 2m.
qđ ꝯcedit sanctis in hac vita p ma
gno munere: nunꝗ̄ cōcedet dāna
tis: sed Paulo p magno est ꝯces-
sum videre vitam illam qua sancti
eternalr cū deo viuunt: vt dī. j. Co
rin. 12. i glo. g̃ damnati sanctorum
gloriam non videbunt.
Sed contra est qđ dī Lu. 1.. ꝙ diues i I oppm
tormentis positus vidit Abraam
et Lazarum in sinu eius.
Rñdeo dōm: ꝙ dānati an diē iudicij vident bonos Rñº pncip. vbi. s̄. q .iij.
in gloria nō hoc mō ꝙ gliam eorū
qualis sit cognoscant: sed solū co
gnoscūt eos eē in gloria q̄dā iesti
mabili et ex hoc turbabunt. tū pp
inuidiā dolētes de felicitate eoꝝ.
tum pp hoc ꝙ ipsi talē gliam ami-

ferunt. vñ dr Sap. 5. de ĩpijs. Uidẽtes turbabũt timore horribili. Sz post diẽ iudicij oĩno btõꝝ visiõe puabũt: nec tñ ex hoc coꝝ pena minuet: sed augebit: qꝛ memoriã hẽbunt glie btõꝝ: quã in iudicio videbũt: vel ante iudiciũ ⁊ hoc erit eis in tormentum: sed vlterius affligentur in hoc ꝙ videbunt se indignos reputari etiam videre gloriam quã scĩ merent habere.

Ad p^m Ad primũ ḡ dõm: ꝙ ea q̃ in hac vita agũtur nõ ita affligerẽt dãnatos i iferno si viderent: sicẽ sctõꝝ glia inspecta Uñ nõ ita oñdũt dãnatis ea q̃ hic agunt sicut sctõꝝ glia: quis ẽt eorũ q̃ hic agunt oñdant eis ea ex q̃ b⁹ tristitiã hr̃e pñt.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dõz ꝙ Paulus inspexit vitã illã i qua scti cum deo viuunt cã experiẽdo: ⁊ in futuꝝ pfecti⁹ sperãdo: qð ñ est de dãnatis. Et iõ nõ est simile.

¶ De mĩa ⁊ iustitia dei respectu dãnatoꝝ. Qõ. xcix.



Einde ɔside^m ẽ de iusti^a ⁊ mĩa respectu dãnatorũ. Circa qð q̃runt quinq;. Prio vtrũ ex dina iusti^a inferat pcõribus pena eterna. 2° vtrũ per diuinã miam oĩs pena tã hoim q̃ȝ demonũ termiet. 3° vtrũ saltẽ pena hoim termiet. 4° vtrũ saltẽ pena xpianorum. 5° vtrũ illoꝝ q̃ opa mĩe fecerunt.

¶ Utrũ ex dina iustitia iferatur pena eterna peccatori. Ar. 1.

p^m. 

D primuz sic pcedit. Uŕ ꝙ ex dina iustitia nõ inferat pcõribus pena eterna. Pena enim nõ debet excedere culpã. Deutro. 25. ẽm mensuram delicti erit ⁊ plagarum modus sed culpa est temporalis ergo pena ñ debet esse eterna. ¶ P̃. duorũ peccatorũ mortalium vnũ est altero mai⁹: ḡ vnum dꝫ maiori q̃ȝ alterũ pena puniri: sed nulla pena ẽ maior q̃ȝ eterna: cũ sit infinita. ḡ nõ cuilibꝫ pcõ mortali debetur pena eterna: ⁊ si vni non debetur nulli debet: cum eorũ distantia nõ sit ĩfinita. 2^m.

¶ P̃. a iudice non infertur pena nisi ad correctõeꝫ: vñ 2° Ethi. dr: ꝙ pene sunt quedã medicine: sed ꝙ impũ in eternũ puniant: hoc non est ad correctionẽ eoꝝ: nec aliquoꝝ aliorũ. cũ tũc nõ sint aliq̃ futuri q̃ per hoc corrigi possint: ḡ ẽm diuinam iustitiam non infert eterna. 3^m.

¶ P̃. omne quod non est per se volitum nullus vult nisi propter aliquã vtilitatẽ: sed pene a deo nõ sunt pp se volite. nõ. n. delectat in penis: cuꝫ ḡ nulla vtilitas accidere possit ex ppetua rõne pene: vŕ ꝙ talẽ penã p peccato iferre nõ debeat. 4^m

¶ P̃. nihil qð ẽ p accñs ẽ ppetuũ: vt dr in. 1. ce. ⁊ mũ. sed pena est eoꝝ que sunt p accñs: cũ sit ɔ̃ nãꝫ: ḡ nõ põt esse perpetua. 5^m

¶ P̃. iustitia dei h⁹ exquirere vŕ: vt pctõres ad nihilũ rediganť: qꝛ pp ingratitudinẽ vŕ q̃s beneficia amittere inter cetera aũt dei beneficia est ipm eẽ. vñ vŕ iustũ vt pctõr: q̃ igrat⁹ deo existit ipm eẽ amittat: sed si in nihilũ redigãtur eoꝝ pena nõ põt esse ppetua: ḡ ñ vŕ esse ɔsonũ dine iusticie vt peccatores perpetuo puniant. 6^m

Sꝫ ɔtra est qð dr Math. 25. Ibũt hi. s. pctõres in suppliciũ eternũ. ¶ P̃. sicẽ se hꝫ p̃miũ ad meritũ: ita pena ad culpam: sed ẽm diuinam iusticiaꝫ merito tpali debet p̃miũ eternũ. Io. 6. oĩs qui videt filium ⁊ credit in eum habet vitam eternam: ḡ ⁊ culpe tpali ẽm diuinã iusticiam debetur pena eterna. ¶ P̃. ẽm phm in. 5. ethi. pena taxat ẽm dignitateꝫ eius in quẽ peccat: vñ maior pena punit q̃ percutit alapa pncipẽ ɔ opp^m p^m 2^m. 3^m.

q̃ alium quemcunq;: sed quicunq; peccat mortal'r peccat ꝯ deũ cuius precepta transgreditur: ⁊ cui⁹ honorem alij impartitur: dũ in alio finē constituit: maiestas autē dei ē īfinita: ergo q̃cũq; peccat mortal'r dignus ē īfinita pēa: ⁊ ita v'r q̄ iuste p peccatō mortali q̄s ppetuo puniaẗ.

Rñ°. pncip. 4. dis. 46. q. 1 ar. 3.

Rñdeo dicēdũ: q̄ cum pena duplicem hēat q̃titatē .s. f̃m intensionē acerbitatis: ⁊ f̃m durationem tempor;: quãtitas pene respondet q̃titati culpe f̃m intētionem acerbitatis: vt f̃m quod grauius peccauit: secundum hoc grauior pena ei infligatur. Unde apoc. 18. q̃tum se glorificauit ⁊ in delitijs fuit: tantum date ei tormētum ⁊ luctum: nō aũt rñdet duratio pene durationi culpe: vt dicit August. 21. de ciui. dei. Non enim adulterium quod in momento temporis perpetratur: momẽtanea pena puniẗ ēt f̃m leges humanas: s; duratio pene respicit dispositionē peccantis. quandoq; enim ille qui peccat in aliq̃ ciuitatē ex ipso peccato efficitur dignus vt totaliter a ciuitatis consortio repellatur: vel per exilium perpetuum: vel etiam per mortē: quandoq; vero nō redditur dignus: vt totaliter a societate excludatur: vt ideo possit esse conueniens membrũ ciuitatis. pena ei ꝓlongatur vel breuiatur f; q̄ expedit eius curationi vel in ciuitate ꝯuenienter ⁊ pacifice viuere possit. ita etiam secundum diuinam iusticiam aliquis ex peccato redditur dignus penitus a ciuitatis cõsortio separari: quod fit per omne peccatum quo contra charitatem peccat: q̃ est vinculum ciuitatem predictam vniens: ⁊ iō pro peccato mortali: qđ est ꝯriũ charitati: aliq̄s est in eternũ a societate sctõrũ exclusus ⁊ eterne pene adiudicaẗ. Et vt Aug. dič in lib. pdicto: qđ ē de ciuitate ista mortali hoīes supplicio p illic mortis: hoc est de ciuitate illa ĩmortali homines supplicio secunde mortis auferre. q̄ autem pena quam ciuitas mundana infligit perpetua non reputaẗ: hoc est per accidens: vel inq̃tum perpetuo homo non manet: vel inq̃tum etiam ipsa ciuitas deficit. Unde si homo ĩ perpetuum viueret pena exilij vel seruitutis que per legem humanam inferẗ in eo perpetuo maneret: q̃ vero hoc modo peccant: vt inde non reddãtur digni totaliter separari a sancte ciuitatis consortio: sicut peccantiu; venialiter tanto eorum pena erit breuior vel diuturnior: quanto magis v'l minus purgabiles erunt secundum q̄ eis peccata plus vel minus inheserunt: quod in penis huius mũdi ⁊ purgatorij f̃m diuinã iusticiam seruatur. Inueniuntur etiam ⁊ alie rationes a sanctis assignate quare iuste pro peccato temporali aliqui pena perpetua puniantur. Una est: q: peccauerunt cõtra bonum eternum dum contempserunt eternã vitã: ⁊ hoc est etiã quod Aug. in pdicto lib. dicit. factus est malo dignus eterno: quia hoc in se peremit bonum quod esse posset eternum. Alia rō est: q: homo ĩ suo eterno peccauit. vñ Gre. dicit in. 4. dialis. Ad magnam iusticiam iudicantis pertinet: vt nũq̃ careant supplicio qui nunq̃ voluerunt carere peccato. Et si obijciatur q̄ quidã peccãtes mortal'r ꝓponũt vitã suã in meli⁹ cõmutare. ⁊ ita f̃m hoc nõ essēt digni eterno supplicio: vt v'r. Dicendum f; quosdam q̄ Greg. loquiẗ de voluntate que manifestatur per opus: q̃ enim in peccatu; mortale labitur propria voluntate seponit in statum a quo erui non potest nisi diuinitus. Unde ex hoc ipso q̄ vult peccare: consequenter vult in peccato manere ppetuo. Hō. n. ē spũs vadens in peccatum ⁊ non rediēs per seipsum. Sicut si aliquis se in

foueam proiceret: vnde exire si posset nisi adiutus: posset dici q in eternum ibi manere voluit quantumcumque aliud cogitaret. ¶ Uel potest dici & melius q ex hoc ipso q mortaliter peccat finem suum in creatura constituit: & quia ad finem vite tota vita ordinatur: ideo ex hoc ipso totam vitam suam ordinat ad illud peccatum: et vellet in perpetuo in peccato manere: si hoc sibi esset impune. Et hoc est quod Greg. in. 29. li. moral. super illud Job. 40. Estimabunt abyssum quasi senescentem iniqui: ideo cum fine deliquerunt: quia cum fine vixerunt. Uoluissent quippe sine fine viuere: vt sine fine potuissent in suis iniquitatibus permanere: nam magis appetunt peccare quam viuere ¶ Pot & alia ratio assignari quare pena peccati mortalis sit eterna quia per eam contra deum qui est infinitus peccatur. Unde cum non posset esse infinita pena per intensionem. quia creatura non est capax alicuius qualitatis infinite: requiritur q sit saltem duratione infinita. Est etiam quarta ratio ad hoc idem: quia culpa manet cum culpa non possit remitti sine gratia quam homo non potest post mortem acquirere nec debet pena cessare quamdiu culpa manet.

Ad 1m Ad primum dicendum: q pena non debet equari culpe secundum quantitatem durationis: vt videtur etiam per leges humanas accidere. Uel dicendum: q sicut Grego. soluit q quamuis culpa sit actu temporalis: voluntate tamen est eterna

Ad 2m ¶ Ad 2m dicendum: q quantitati peccati respondet quantitas pene secundum intensionem: & ideo peccatorum mortalium inequalium erunt pene inequales intensione: equales autem duratione.

ad 3m. ¶ Ad 3m dicendum: q pene que infliguntur his qui a ciuitatis societate non penitus eijciuntur sunt ad correctionem eorum ordinate: sed ille pene per quas aliqui totaliter a ciuitatis societate exterminantur non sunt ad correctionem eorum: possunt tamen esse ad correctionem & tranquillitatem aliorum: qui in ciuitate remanent: & ita damnatio eterna ipsorum est ad correctionem eorum qui nunc sunt in ecclesia. Non enim pene sunt ad correctionem solum quando infliguntur: sed etiam quando determinantur. ¶ Ad 4m dicendum q ipsorum pene in perpetuum durature non erunt omnino inutiles Sunt tamen vtiles ad duo. primo ad hoc q in eis diuina iustitia conseruatur que est a deo accepta propter seipsum vnde Gre. in. 4. dial. Omnipotens deus: quia pius est miserorum cruciatu non pascitur: quia autem iustus est ab iniquorum vltione in perpetuum non sedatur. 2o ad hoc sunt vtiles: vt de his electi gaudeant dum in his dei iustitiam contemplantur: & dum se euasisse cognoscant vnde ps. Letabitur iustus cum viderit vindictam &c. & Esa. erunt scilicet impij vsque ad societatem visionis scilicet sciis. vt gl. dicit. Et hoc est quod Gre. dicit. iiij. dial. iniquos omnes eterno supplicio deputati sua quidem iniquitate puniuntur. & tamen ad aliquid ardebunt. scilicet vt iusti omnes et in deo videant gaudia que perceperunt: & in illis percipiant supplicia que euaserunt quatenus tanto magis in eternum diuine gratie debitores se esse cognoscant: quanto in eternum mala puniri conspiciunt: que eius adiutorio vicerunt. ¶ Ad 5m dicendum: q quamuis pena per accidens respondeat anime; tamen per se respondet anime culpa infecte: & quia culpa in perpetuum in ea manebit: ideo & pena perpetua erit. ¶ Ad 6m dicendum: q pena respondet culpe proprie loquendo secundum ordinationem que inuenitur in ipsa: & non secundum dignitatem ipsius: in quem peccatur: quia sic cuilibet peccato responderet pena infinita intensione. quamuis quod ex hoc q aliquis peccat contra deum: qui est actor essendi mereatur ipsum esse amittere: considerata tamen ipsius actus inordinatione non debetur ei amissio esse: quia esse presupponitur ad meritum & demeritum nec per inordinationem peccati esse tollitur vel corrumpitur: & ideo non potest esse debita pena alicuius culpe priuatio ipsius esse. ad 4m ad 5m. ad 6m.

¶ Utrum per diuinam misericordiam pena damnatorum terminetur. Articu. ij.

primus D secundum sic procedit. Videtur quod per divinam misericordiam omnis pena terietur tam hominum quam etiam demonum. Sap. xj. Misereris omnium domine: quoniam omnia potes: sed inter omnia etiam demones continentur qui sunt dei creature: ergo et ipsorum demonum pena finietur.
2m. ¶ Preterea. Ro. xj. conclusit deus omnia sub peccato: ut omnium misereatur. deus demones sub peccato conclusit idest claudi permisit: ergo videtur quod etiam demonum aliquando misereatur.
3m ¶ Preterea. sicut dicit Ansel. in lib. cur deus homo. non est iustum ut deus creaturam quam fecit ad beatitudinem omnino perire sinat. ergo videtur cum quelibet creatura rationalis creata fuerit ad beatitudinem: non esse iustum ut omnino perire permittatur.

1 oppm. primus Sed contra est quod dicitur matthei. 25. Ite maledicti in ignem eternum: qui paratus est diabolo et angelis eius: ergo eternaliter punientur.
2m. ¶ Preterea. sicut boni angeli effecti sunt beati per conversionem ad deum: ita mali angeli effecti sunt miseri per aversionem a deo. si ergo miseria malorum angelorum finiatur quandoque: et beatitudo bonorum finem habebit: quod est inconveniens.

Resno princip. ubi. s. q. ii. a. iij. q. prima Respondeo dicendum: quod error Origenis fuit ut Augu. xxj. de ci. dei dicit: quod demones quandoque per dei misericordiam liberandi sunt a penis. Sed iste error est ab ecclesia reprobatus propter duo. Primo quia manifeste auctoritati sacre scripture repugnat que habetur Apoc. 9. Diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris: ubi bestie et pseudo prophete cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum: per quod in scriptura significari eternitas consuevit. Secundo quia ex una parte nimis misericordiam extendebat: et ex alia parte nimis eam coartavit. Eiusdem enim rationis esse videtur bonos angelos in eterna beatitudine permanere: et malos angelos in eternum puniri. Unde sicut ponebat demones et animas damnatorum quandoque a pena liberandas: ita ponebat angelos et animas bonorum quandoque a beatitudine in huius vite miserias devolvendas.

Ad primum Ad primum ergo dicendum: quod deus quantum in ipso est miseretur omnibus. sed quia eius misericordia sapientie ordine regulatur: inde est quod ad quosdam non se extendit: qui se misericordie fecerunt indignos: sicut demones et damnati qui sunt in malitia obstinati: tamen potest dici quod etiam in eis misericordia locum habet: inquantum citra condignum puniuntur non quod a pena totaliter absolvantur.

¶ Ad 2m dicendum: quod ibi intelligenda est distributio pro generibus singulorum: et non pro singulis generum: ut intelligatur auctoritas de hominibus secundum statum vie. quasi. s. et iudeorum et gentilium misertus est: sed non omnium gentilium vel omnium iudeorum. ad 2m.

¶ Ad 3m dicendum: quod Ansel. intelligit non esse iustum: quantum ad decentiam divine bonitatis: et loquitur de creatura secundum genus suum. Non enim est conveniens divine bonitati: ut totum unum genus creature deficiat a fine: propter quod est factum. unde nec omnes homines nec omnes angelos damnari convenit. sed nihil prohibet quin aliqui vel ex hominibus vel ex angelis in eternum pereant: quia divine voluntatis intentio impletur in aliis qui salvantur. Ad 3m

¶ Utrum divina misericordia patiatur homines in eternum puniri. Articulus tertius.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod divina misericordia non patiatur saltem homines in eternum puniri. Gen. 6. Non permanebit spiritus meus in homine in eternum quia caro est: et accipitur ibi spiritus primus

pro indignatione: vt patet per gl. ibidē: cū ergo indignatio dei non sit aliud quam eius pena nō punietur eternaliter.
2m. ¶ P̄. charitas sanctorum in presenti hoc facit: vt pro inimicis exorent: sed tunc habebūt perfectiorē charitatē: ergo tunc orabunt pro inimicis dānatis: sed orōnes eorum eē cassē nō poterūt cum sint maxime deo accepte: ergo in precibus sanctorum diuina mia dānatos quandoque a pena liberabit.
3m ¶ P̄. hoc quod deus penā dānatorum eternam predixit ad prophetiā cōminationis pertinet: sed prophetia comminationis non semper impletur: quod patet per hoc quod dictum ē de subuersione Niniue: que non fuerat subuersa: sicut predictum fuerat per prophetam qui ex hoc etiā contristatus fuit: ergo videtur quod multo amplius per diuinā misericordiā cōminatio pene eterne mutabitur in mitiorē sniam: quādo in nullius tristitiā: sed in omnium
4m gaudiū cedere poterit ¶ P̄. ad hoc facit quod in ps. dr: nunquid ineternū irascetur deus: sed ira dei est eius punitio. ergo et cetera.
5m ¶ P̄. Esa. 14. super illud. tu autem proiectus es et c. Dicit glo. si omnes aie aliquando habebunt requiē. tu nunquam: et loquitur de diabolo: ergo videtur quod oēs aie hūane aliquando requiem habebunt de penis.

i oppm. primus **Sed cōtra** est quod dr Mat. 25. simul de electis et reprobis. Ibūt hi in supplicium eternum: iusti autem in vitam eternā: sed incōueniens est ponere quod iustorum vita quandoque finiatur: ergo inconueniēs est ponere quod reproborum supplicium terminetur
2m. ¶ P̄. sicut dt Dam. hoc est hoibus mors: quod est angelis casus: sed angeli post casum irreparabiles fuerūt. ergo et homines post mortē: et sic reproborum suppliciū nūquam terminabitur

Rño pncip. vbi. s. q .ij. **Respōdeo** dicendum: quod sicut Aug. dt. 21. de ci. dei: quidā in hoc ab errore Origenis declinauerunt quod demōes posuerūt in perpetuum puniri: sed omnes hoies quandoque liberari a pena: et infideles. Sed hec positio oio ē irrationabilis Sicut enim demones sunt in malis obstinati: et ita perpetuo puniendi: ita et hoim anime que sine charitate decedunt: cum hoc hoibus sit mors quod est angelis casus: vt Dam. dicit.

Ad primū ergo dicendum: quod verbū illud est intelligēdum de hoie secundum genus suū: quia ab hūano genere quandoque dei indignatio est remota per xpi aduentū: sed illi qui in hac recōciliatiōe: que facta ē per xpm: noluerint pmāere: in seipsis diuinam irā perpetuauerint: cū nō sit nobis aliquis modus recōciliatiōis cōcessus nisi per xpm. Ad pm.
¶ Ad 2m dicendum: quod sicut Aug. dt. 21. de ci. dei. Et Greg. 25 moral. et. 4. dial. quod sci in hac vita oio pro inimicis exorant: vt cōuertātur ad deū: cū adhuc cōuerti possit Si. n. esset nobis notū quod eēnt psciti ad mortē non magis pro eis quam pro demonibus oraremus: et quia post hāc vitam decedentibus sine gratia tēpus conuersionis nō erit: nulla pro eis fiet orō nec ab eccla militante nec a triūphante. Hoc. n. pro eis orādū est: vt apls dt. 2a Thi. 2o vt det illis penitentiam et resipiscāt a diaboli laqueis. Ad 2m
¶ Ad 3m: dicendum: quod prophetia cōminatoria pene tunc solū imutatur quando variantur merita eius in quē cōminatio facta est. Vnde Hiere. 18. dr. Repente loquar aduersus gentē et aduersus regnū: vt eradicem: et destruam et disperdam illud: si pniam egerit gens illa a malo suo: agā et ego pniam super malo quod cogitaueram ei: vnde cū damnatorum merita mutari non possint: cōminatio pene semper in eis implebitur: nichilominus tamen prophetia comminationis semper quantum ad aliquem intellectum impletur: vt dt Aug. in predicto lib. euersa est Niniue: que mala erat: stantibus enim menibus atque domibus euersa ē ciuitas in perditis moribus. ad 3m.
¶ Ad quartum dicendū: quod illud verbū ps. ad 4m

pertinet ad vasa mie: que se indignos misericordia non fecerūt: qz in hac vita: que quedā ira dei est pp vite miserias: vasa mie mutat in melius. Unde sequitur in ps. Hec mutatio dextre excelsi. vl' dicēdū q hoc intelligit d mia aliqd relaxante non de mia totaliter liberante: si extendat etiam ad dānatos. Uñ nō dicit continebit ab ira misericordias suas: sed in ira. qnia non totaliter pena tolletur: sed ipsa pena durante misericōdia operabitur eam diminuendo.

ad 5m. ¶ Ad 5m dōm: q glo. illa non loqtur simplr: sed sub hypothesi impossibilis: ad exaggerandum peccati magnitudinem ipsius diaboli vel Nabuchodonosor.

¶ Utr pena xpianor dānatoꝝ per diuinam miam terminet.

Articu. iiij.

primuz AD quartum sic pcedit. Ur q saltē xpianoꝝ pena per diuinam misericordiam terminetur Quia Mar. vlti. qui crediderit z baptizatus fuerit saluus erit: sed hoc est oim christianoꝝ: ergo omnes xpiani finaliter saluabunt.

2m ¶ p. Joan. 6. dr: qui mādūcat meam carnem z bibit meū sanguinē habet vitam eternā. sed hic est cōmunis cibus z potus christianoꝝ g omnes christiani finaliter saluabuntur.

3m. ¶ p. Cori. 3o. si cui9 op9 arserit detrimentum patietur: ipse autem saluus erit sic qsi per ignez et loquitur de illis: in quibus fuit fundamentum fidei xpiane. g omnes tales finaliter saluabuntur.

1 oppm. primuz SEd ꝯ est qd dr. j. Corin 6. Iniqui regnum dei nō possidebunt: sed quidam xpiani sunt iniqui. g ñ oēs xpiani ad regnuz peruenient: z ita perpetuo punientur.

2m. ¶ p. 2a. Petri 2o dr Meli9 erat eis viam veritatis nō cognoscere q post agnitam retro ire ab eo quod traditum est illis sancto mandato: sed illi qui viam veritatis non cognouerunt eternaliter puniet. ergo z christiani qui ab agnita retrocesserunt.

Rñō pn cipalis vbi. s. q. iij. RÑDEO dōm: q quidam fuert vt dt Aug. in predcō lib. qui non oib9 hoib9 pmiserūt absolutionem a pena eterna: sz solis xpianis et in ho respectu diuersificati sunt. ¶ Quidam eñi dixerunt q quicunqz sacramenta fidei perceperunt ab eterna pena erūt imunes: sz ho est contrarium veritati: qz quidam sacramēta fidei recipiunt: z fidem non habent sine q impossibile est placere deo. Heb. 11. ¶ Et ideo alij dixerunt q solū illi ab eterna pena erunt immūes qui sacramenta fidei sunt consecuti z fidem catholicā tenuerunt.

¶ Sed contra hoc esse videtur q aliquando aliqui catholicam fidē tenent: et postea resipiscunt qui ñ minori pena sunt digni: sed maiori: qz 2a Petri ijo melius erat eis viam veritatis non cognoscere q post agnitam retroire. Planum est etiam peccare pl9 heresiarchas q de fide catholica recedentes nouas hereses fingunt q illos qui a principio aliquā heresim sunt secuti. ¶ Et ideo alij dixerūt q illi soli sunt ab eterna pena immunes q in fide catholica finaliter perseuerant qtuumcūqz alijs criminibus inuoluantur. Sed hoc manifeste contrariatur scripture: quia Jacobi. j. dicitur. Fides sine operibus mortua est. z Mat. 7. non omnis qui dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum: sed qui facit volū. pa. mei qui in celis est: in multis alijs locis scriptura peccantibus eternas penas comminatur. Unde non omnes finaliter in fide persistentes a pena eterna erunt immunes nisi et ab alijs criminibus inueniantur finaliter absoluti.

Ad p^m **Ad primum** ergo dicēdū: quod dominus ibi loquitur de fide formata que per dilectionem operatur in qua quicūque decesserit saluus erit. Sed huic non solum opponitur infidelitas error: sed quodlibet peccatū mortale.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dicendum: quod verbum domini intelligitur non de illis qui tantum sacramentaliter edunt qui indigne quandoque sumētes iudicium sibi manducant et bibunt: vt dicitur .1. Corin .1. Sed loquitur de manducantibus spūaliter qui per charitatem ei incorporant quam incorporationem facit sacramentalis comestio si quis digne accedat. Unde quātum est ex virtute sacramenti ad vitam eternam perducit: quāuis possit tali fructu priuari per peccatum etiam postquam digne consumpserit.

Ad 3^m. ¶ Ad tertium dicendum: quod fundamentum in verbis apostoli intelligitur fides formata: supra quam qui peccata venialia edificauerit detrimentum patietur: quia pro eis punitur a deo ipse tamen saluus erit finaliter: quasi per ignem vel temporalis tribulationis vel pene purgatorie que post mortem erit.

¶ Utrum omnes illi qui operantur misericordie opera punientur eternaliter. Articulus quintus.

primus **Ad quintum** sic proceditur. Uidetur quod illi omnes qui opera misericordie faciunt non punientur eternaliter: sed solum illi qui opera misericordie negligunt. Dicitur enim Jacobi secundo. Judicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam. et Matthei quinto beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur.

2^m ¶ Preterea Matthei vicesimoquinto ponitur disceptatio domini cum reprobis et electis: sed illa disceptatio non est nisi de operibus misericordie: ergo solum pro operibus misericordie omissis aliqui eternaliter punientur: et sic idem quod prius.

3^m. ¶ Preterea Matthei sexto dicitur. Dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus etc. et sequitur. Si enim dimiseritis hominibus et cetera. ergo videtur quod misericordes qui aliis peccata dimittunt: ipsi veniā peccatorum consequentur: et sic non eternaliter punientur.

4^m ¶ Preterea prima Thim. iiij. super illud. Pietas ad omnia valet. dicit glo. Amb. Omnis summa discipline christiane in misericordia et pietate est: quam aliquis sequens si lubricum carnis patitur sine dubio vapulabit: sed non peribit: si quis autem solū exercitium corporis habuerit: perhennes penas patietur: ergo illi qui insistunt operibus misericordie: quamuis peccatis carnalibus detinentur: non in eternum punientur: et sic idem quod prius.

f opp^m p^m. **Sz cōtra est** quod dicitur prime Corint. sexto. Neque fornicarij neque adulteri regnum dei possidebunt: sed multi qui se exercent in operibus misericordie: sunt tales. ergo non omnes misericordes ad regnum eternum peruenient: et ita aliqui eorum eternaliter punientur.

2^m. ¶ Preterea Jacobi secundo: quicunque totam legem seruauerit: offendat autem in vno est factus omnium reus: ergo qui secunque seruat legem quo ad opera misericordie: et negligit alia opera: reatum de transgressione legis incurret: et ita eternaliter punietur.

Rñ°. pncip. vbi.s. q.4 Rñdeo dōz: q Aug. dicit in lib. predicto. quidaz posuerunt q non omes qui catholicam fidem tenent a pena eterna esse liberandos: sed soluz illos qui operibus misericordie īsistunt: q̄uis etiā alijs criminibus sint subiecti. Sed istud nō pōt stare: q2 sine charitate nō ꝓdest aliquid ad vitam eternā. Cōtingit aūt aliq̄s operibus misericordie insistere: q charitatem non habent: vñ his nihil prodest ad vitā eternā ꝓmerēdam: vel ad immunitatē eterne pene: vt pz pª Cor. 13. ꝛ precipue hº apparet absurdum in raptoribus qui multa rapiunt: ꝛ tamen misericorditer largiuntur. Et iō dōm q quicunq3 cum peccato mortali dcedūt: nec fides nec opa mīe eos liberabit a pena eterna: etiaz post quantumcunq3 spacium tēporis.

Ad pm Ad primum g dōm: q illi misericordiā consequentur q misericordiā ordinate impendūt: nō autem ordinate misericordiam impendunt q seipsos in miserendo negligunt: sed magis se impugnant male agēdo et iō tales misericordiā penit⁹ absoluentem non ꝯsequenẽ: ꝛ si cōsequantur misericordiam de peccatis debitis aliquid relaxantem.

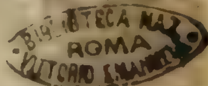
Ad 2m ¶ Ad 2m dōm: q non propter hº ponitur disceptatio de operibus misericordie solum: q2 pro eorum negligentia tantummodo aliq puniantur eternaliter: sed q2 illi eterna pena liberabuntur post peccata: qui per opera misericordie sibi veniam impetrauerunt facientes amicos sibi de mānona iniq̄tatis.

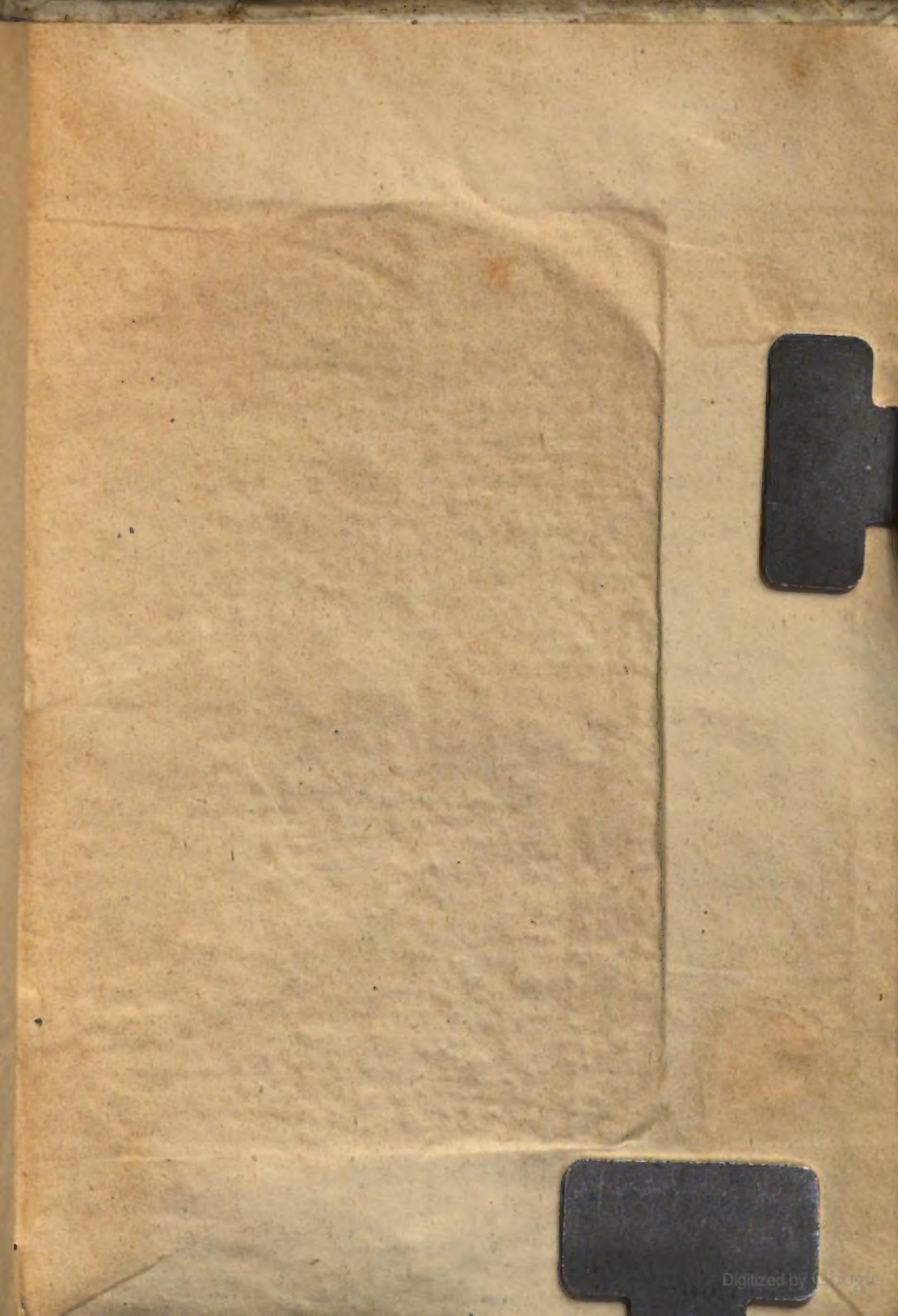
Ad 3m ¶ Ad 3m dōm: q illud a dño dicitur his qui petunt sibi debitum relaxari: non illis qui in peccato ꝑsistunt: ꝛ non soli penitētes per opa misericordie consequunturveniaz penitus liberantē

Ad4m ¶ Ad 4m discendum: q glo. Amb. loquitur de lubrico venialis peccati s quo alīqs post purgatorias penas quas vapulationē dicit per opera misericordie absoluetur. vel si loquaẽ de lubrico mortalis peccati: est intelligendum q adhuc in vita ista existēs illi q ex fragilitate ī carnalia pctā icidūt p o pa misericordie ad pniam disponuntur. Vñ talis nō peribit. i. dispōetur p talia opera ad non pereundum.

¶ Expliciunt additiōes Tertie partis summe preclarissimi doctoris sancti Thome Aquinatis cuz eadez Tertia parte olim scorijs ꝛ vepribus suffuse: nūc vero per Reuerēdos patres. F. Petrū de Nouimagio ac. F. Uincentiū de haerlem in sacra theologia bacchalarios formatos emusicate quotatiōib⁹ eis adiectis. Impresse Parisi⁹ impensis honesti ꝛ probi viri Claudij Cheuallon alme parisiēsis academie librarij. Anno incarnatiōis dominice. 1514. 7. nonas Martij.

Genitori genitoq3 Laus ꝛ iubilatio.
Salus honor Uirtus quoq3: sit et benedictio.
Procedenti ab vtroq3 cōpar sit laudatio.
Amen.


BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE



Digitized by Google

